Ч. 144 (11.485). Львів, вівторок 2. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Десятиліття Версаю.

Львів, 29. червня 1929.

Вчора, 28. червня минуло десять літ від хвилі підписання версайського трактату. Версайський договір фактично не був договором, а диктатом побідниками умов капітуляції для побіджених. Самі мирові переговори почалися під шумними гаслами самоозначення народів, які проголосив тодішній президент Сполучених Держав Північної Америки Вільсон, як основні передумови миру. Одначе вислід мирових переговорів, унагляднений у версайському трактаті, вільсонівські гасла викривив і декуди навіть заперечив. Не було навіть мови про вільне самоозначення всіх поневолених народів, а навпаки: була мова тільки про цілковите порабощення всіх побіджених та про творення нових держав, які мали стояти разом з переможцями на сторожі безсилля та політичної й економічної немочі побіджених. Словом, переможці, які парцелювали Европу, викроювали нові границі для старих і нових держав так, що зробили з неї шахівницю, на якій розставили послушні та всецілo віддані собі фігурки, готові кожної хвилі кинутися на лежачих побіджених з наказу переможців.

І коли на початку мирових переговорів Вільсон проявляв велику активність та ініціятиву в підготовці миру, то пізніше, побачивши страшну й безприкладну мстивість та засліплення перемогою таких дипльоматів як Клемансо, відсунувся в тінь і був мало-що не німим обсерватором того, що діялось у Версаю. А там діялись невеселі речі. Діялось таке, що не ворожило ні трівкого миру, ні скорої відбудови знищеної та виснаженої Европи. А до того на сході Европи шаліла велика революція, вислід якої був невідомий також, як і її вплив на майбутній уклад відносин у Европі. Тому не диво, що версайські переможці ділили Европу так, щоби забезпечити себе ще й перед лявіною великої революції коштом своїх тодішніх, новонабутих васалів. Ці останні використовували страх переможців перед східньою революційною заразою таким чином, що діставали від них мандати на великі області чужонаціональних територій. І дійшло до того, що ще вчора неволені народи, дійшовши тепер наслідком війни, революцій та з ласки переможців до державного життя, почали безпощадно поборювати права інших до державного істнування та взялись їх підбивати і неволити. В тім підтримували їх уповні версайські переможці.

Тому не дивно, що по війні та по версайському трактаті гостро актуальними і небезпечними для европейського миру стали в першу чергу неполадні справедливо справи недержавних, поневолених націй, що творять більшість на своїх національних територіях. Ті справи з року на рік стають гострішими. Ними приневолені займатися часто версайські переможці при всяких нагодах, але передовсім у Союзі Народів, що повстав теж у наслідку версайського договору і виключно, як це показала практика, для береження істнуючого стану в Европі і для політичної вигоди щасливих посідачів.

Десять літ істнування версайського трактату — це десять літ мороки для політиків, дипльоматів і економістів. Практика десятиліття доказала, що цей трактат не втримається довго. Всі економічно-господарські його постанови вже наруш ені до тої міри, що з них і сліду не остало. Візьмім на увагу от хочби справу німецьких воєнних зобовязань, наложених на Німеччину тим трактатом. План репарацій Доза дуже захитав економічними постановами версайського договору, а недавно принятий план Юнга таки зовсім перекреслив те, що повинно було обовязувати на основі версайських мирових постанов.

Коли під економічним оглядом версайська будівля хитається і валиться, то нема сумніву, що прийде час, коли вона захитається і під політичним оглядом. По правді кажучи, то вона вже нині дістає поважні та небезпечні риси політичного характеру. З року на рік ті риси будуть поширюватись у розколини, а далі прийде момент, що ціла версайська політична будова захитається і розвалиться на горе всім т. зв. нинішнім переможцям і на радість усім переможеним і поневоленим з ласки того трактату та випливаючих з нього пізніших додаткових договорів і постанов. Десять літ миру цілковито не затерло поділу Европи на переможців і переможених. Він трівае далі та буде причиною ще великих нещасть, буде джерелом реванжів і воєн, дарма, що ще ніколи стільки не застановлялися в світі над закріпленням вічного мира як тепер, а з другого боку ще ніколи так не зброїлися для „забезпеки миру" як саме тепер. Ця ненормальна погоня за способами увіковічнення мира і та небувала горячка зброєнь побідників є найкращими показчиками того, що версайський трактат не вічний.

„День жалоби німецького народу".

Гінденбург і Штреземан про версайський договір.

Дня 28. червня 1919 р. в третій годині пополудні німецька делегація підписала в Версалю подиктований їй мировий договір. В десяту річницю цього договору президент німецької республики Гінденбург видав до німецького народу такий маніфест:

„До німецького народу!

Нинішній день є днем жалоби. Минуло десять літ з того часу, як німецькі мирові делегати в Версалю були змушені дати свій підпис під документом, що був гірким розчаруванням для всіх приятелів права та справжнього мира. Десять літ тяжить договір над усіма верствами німецького народу, над духовим життям і господарством, над працею робітників та селян. Треба було витревалої й напруженої праці та однодушности всіх верств німецького народу, щоби усунути бодай найтяжчі наслідки версайського договору, які загрожували істнуванню нашої батьківщини і ставили під знак запитання господарський розвиток усеї Европи.

Німеччина підписала договір, одначе не признала, що німецький нарід є одиноким винником війни. Цей закид не дає нашому народові спокою й руйнує довіря між націями. Ми почуваємося солідарними з усіма німцями у відкиненні твердження про те, що одиноко винною є Німеччина, і твердо віримо, що будучність належить думці про справжній мир, оснований не на диктаті, а на рідному та чесному переконанні свобідних та рівноправних народів".

Міністр закордонних справ Німеччини Штреземан опублікував у „Нае Фрае Прессе" статтю під заголовком „День жалоби німецького народу", в якій вказує, що Німеччина доложила всіх зусиль, щоби довести до справжнього миру та порозуміння між народами. Він вказує на те, що німецький нарід ніколи не признав і не признає, що лише він завинив війну.

Німецький уряд з огляду на теперішню зовнішньо-політичну ситуацію заборонив державним урядникам брати участь в протестаційних зборах, які скликуються в усій Німеччині в річницю підписання версайського договору. Таксамо пруський міністр внутрішніх справ заборонив уладити в тій справі віче берлінському університетові, на якому мав промовляти відомий німецький історик Ганс Дельбрік.

Новий англійський плян Льокарна на Сході.

Льондонський дуже впливовий місячник „Фортнайтлі Ревю" опублікував статтю анонім. автора про управильнення нім.-польськ. відносин. Автор виставляє такі точки порозуміння між Польщею та Німеччиною:

1) Німеччина ґаранту є непорушність своєї теперіш. границі з Польщею, а Польща зі свого боку теж признає цю границю. 2) Область теперішнього польського кордону має бути демілітаризована й поставлена під догляд контр. комісії. 3) Польща має звернути Німеччині данц. коридор з тою умовою, що там буде отворений вільний порт для вжитку Польщі. 4) Має бути заключений німецько-польський господарський договір, який ґарантував би якнайдальші улекшення в справі злуки між Східною Прусією та рештою Німеччини.

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?

Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжочку в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

З польських справ.

„Великий крам" перед Державним Трибуналом.

II.

На справу, що ведеться перед Державним Трибуналом, ми можемо в значній мірі дивитися як обсерватори. Не торкається вона нас безпосередньо, а тільки зачіпає посередньо. В створених умовинах не маємо ні сили, ні змоги вплинути на обняття потреб — вже не нашої нації, але нашої національної території — нормально-легальним бюджетом. Тим більше в ніякій мірі не торкається нас видаткування з надзвичайно-самочинного бюджету, якого всі кошти повернено на відповідне випосаження польської національної території — розуміється — поза одним „дрібним" видатком, що найбільше злої крови наробив у соймі. Є це той таємний диспозиційний фонд, повернений на вибори у 1928 р., який стидливо скривається в колюмналі 596 міл. зол. переступленого бюджету. Львину частину тих 8-ми міл. зол. диспозиційного фонду пожерла наша національна територія, спричинюючи „величаві" виборчі висліди Бєзп. Бльоку на „кресах" і зменшуючи чисельно парляментарне представництво українського народу. Це була єдина „інвестиція" на нашій нац. території з переступленого понад пів міліярдового бюджету.

Не зважаючи на цю обставину, ми є наставлені на повний обєктивізм. Виходячи з цього становища, не виходимо поза реферуючі рямки, увіковічнюючи важніші моменти першого процесу перед Держ. Трибуналом як причинки до величавого парадоксу польського державного, політично-конституційного життя.

Реферуючи першу частину процесу б. мін. Чеховича перед Держ. Трибуналом, зазначили ми, що зізнання марш. сойму Дашинського і промови обвинителів та оборонця належать вже до другої частини цього „Великого краму". По суті воно так, та до першої частини належать іще зізнання „сірих" свідків, на яких чолі стоїть віцемін. Ґродинський.

Марш. сойму Дашинський коротко засував історію додаткових кредитів, на терені сойму. Всупереч твердженню марш. Піле. про „партацтво праці" сойму, марш. Дашинський підкреслює працездатну справність сойму, виказуючи, що бюджетову провізорію і справу інвестиційних кредитів в сумі 88 міл. зол. полагоджено протягом трьох днів. Коли інші справи не полагоджено в час, то тільки тому, що всупереч персвазіям уряд замкнув сойм. Постанова про обвинувачення б. мін. Чеховича перед Державним Трибуналом у звязку з додатковими кредитами заістнувала тільки тому, що уряд, не вважаючи на заперечення прем. Бартеля, не вніс до сойму відповідного оправдуючого законопроєкту.

Після цього „соймового" свідка складали свої зізнання: радник Найвищої Контр. Палати Умілянівський, віцемін. Ґродинський, начальник правного виділу Президії Ради Міністрів д-р Пентак, начальник виділу Президії Ради міністрів Родіч-Ласковський і начальник бухальтерії мін. скарбу Фкт. Б. мін. сусп. опіки Юркевич не явився (покарано його гривною 1.000 зол.). Вкінці відчитано зізнання начальника бюджетового департаменту міністерства скарбу Оссовського.

Всі ці свідки, кажучи мовою процесових справоздавців, не вносять нічого нового. Зацікавлення обвинителів скупчується на диспозиційному фонді. Та в цій справі ніхто не міг сказати нічого конкретного. Диспозиційний фонд голови Ради міністрів побільшено 5-ма мільонами на основі письма марш. Підсудського. Тимчасом, фактично побільшено його 8-ма мільонами. Як це сталося, ніхто не може подати ближчих подробиць.

Одні свідки відмовляють собі компетенції, другі не памятають, треті просто не знають, або все разом: не є компетентні, не памятають і „зупелпівніч" (як говорив д-р Пентак) не знають.

Промова першого обвинителя пос. д-ра Лібермана була відповідю на зізнання свідка марш. Пілсудського, що обвинуваченим тих, які ще досі підчинялися йому. Нав'язуючи до самоствердження марш. Пілс., що він є найбільшим чоловіком сучасної Польщі, став він на базі цієї тези. Мовляв,

„правна відповідальність марш. Пілсудського є в Польщі самообманом й утопією. Є він завелико винятковою історичною постаттю, щоби міг зміститися в рямках такої відповідальности. Його не буде судити трибунал, зложений з тринацяти мужів. Суд щодо нього належить до міліонів, до цілого народу, до будучих поколінь, до історії. Справа бюджетового переступлення є в історичній діяльности марш. Пілсудського епізодом, дрібницею, увиразненим тієї його основної думки, що він є некоронованим сувереном у народі, тієї думки, до якої він ішов через кров і залізо, а його підчинені через ломання костей і машинові карабіни. Марш. Пілсудський як історична постать є невідповідальний перед трибуналом, так як не був відповідальний Наполеон один чи другий".

Після стверження такої „правної винятковости" марш. Пілсудського, дивно виглядає пізніший донос на адресу маршалка, мовляв:

„Я є найбільшим чоловіком, а все інше мусить впасти на коліна, слухати і хвалити Бога, що дозволив жити і дочекати, щоби такі слова почути".

Розглядаючи мерітум справи, вказує обвинитель на те, що обвинуваченний не заперечує того, що він не предложив соймові видатків, а все таки твердить, що він невинний. З видатковних 566 міл. зол. частина пішла на конечні видатки, але більшу частину видано на інші речі, на купно дорогих самоходів, якихсь домів, фабрик, уладжено центральне огрівання за 350 тисяч для одного міністра і т. д. Перейшовши всю крутанину з додатковими кредитами і становищем уряду в цій справі до сойму, зупинився він на негативному відношенні до сойму марш. Пілсудського. Додаткові кредити не предложено соймові тому, бо марш. Пілс. вважає сойм негідним.

„Чи можна стати на такому становищі, виконуючи владу в державі, коли мається давати приклад громадянству? Це сповнювю обовязків, бо мені не подобається, бо сойм став негідним полагодити той закон... А чи попередній сойм був гідний довершити вибору марш. Пілс. президентом річпосполитої? Поставлено кандидатуру в тому негідному соймі, а пан маршалок її прийняв і вибрав, чому прийняв. Хотів легалізувати те, що сталося. Що то є легалізація? То є свідоцтво невинности, відпущення за пролиту кров, відпущення за прогнання президента річпосполитої, відпущення за бунт проти зверхника збройної сили... А вибір п. президента Мосціцького міг бути довершений тим соймом? Чи це не було важною державною справою? А реформа конституції? А надання законодатних повновластей на два роки? А ухвалення бюджету на два мільярди? Як то погодити з льогікою? Два мільярди ч.[illegible] негідний сойм ухвалити, а коли йде ще про 566 міл., то вже не був гідний?!.. Марш. Пілс. є засадничим ворогом кожного парляменту. Перший парлямент йому не подобався. Був „повією". Вчора почули ми рефрени про той сойм. Другий сойм був „плюгавий", третій сойм є „дурний". Котрий сойм здобуде вдяки п. маршалка? Жаден. Хіба, що найдеться сойм, якого посли будуть ставати на позір перед міністром військових справ... Є публичною тайною, що ті 8 міл. зол. вжито на підтримку кандидатур Бльоку співпраці з урядом. Є це тайна, якої ніхто не заперечує, і замість вневажувати, радше треба би ту річ вияснити. Але п. мін. Чехович і марш. Пілсудський болїють над тим, що міністра ставиться в трагічне становище. Питаю: чи денебудь на світі було так, щоби міністр забрав з каси 8 міл. зол. і говорив, що хась комунебудь питати про те, що не представляється рахунків, бо вважається це вневагою?"

Є це гроші податкові, які вжито на потреби проурядової партії. Марш. Пілс. домагався 5-ти міл., а внесення на Раді міністрів обіймало 8 міл. І про ці гроші ніхто не хоче говорити: марш. Пілс. тому, що принципово відмовляє права соймові, мін. Складковський тому, що є вояком, мін. Каятковський не памятає, а мін. Юркевич взагалі не являється. Мін. Чехович каже, що є невинний, а марш. Пілс. твердить, що вина його. Але мін. скарбу в скарбовій ділянці є поставлений вище від премієра. Він мусить спиратися на законі. Тимчасом він не приходить до сойму з додатковими кредитами і ховається за особу марш. Пілсудського, який з огляду на свою історичну велич є невідповідальний. Мін. Чехович ломить закон в угоду марш. Пілсудському. А це веде до суспільної дезорганізації, до насилля.

„Яке право і закони приведе п. міністр та його оборона? Як зясує свою незайманість, яке подасть моральне право? Вдячність для п. марш. Пілсудського? Це гарна нотка, але не для міністра. Чи п. Чехович був урядовцем дворським, чи урядовцем Найяся. Річпосполитої Польської, про яку ми мріяли, для якої ми терпіли, бючи головами об мур, не прочуваючи, що вона ставеться жертвою самоволі. Чи моральний обовязок супроти громадянства, права і закону не є сильніший, як особистий обовязок приватної вірности супроти великого і могутнього чоловіка? І тому для мін. Чеховича нема оправдання. П. Чехович був міністром, а міністри не є військовою дружиною під командою міністра військових справ".

Так на мережці промови передового соймового обвинителя представляється стан правовости в Польщі і вчинки міністра скарбу.

Дуже цінна книжка

яка вичерпується 3—1

СПОГАДИ Е. ЧИКАЛЕНКА

I., II. і III. часть зол. 8. — з пересилкою 9 зол.

до набуття в Адміністрації „ДІЛА" Львів, Ринок ч. 10

Перша світова вистава бібліотекономії в Римі.

(Допис з Італії.)

Неаполь, 22. червня 1929.

Урядження книгозбірень, книжка продукція, бібліографія — свідчать перше всього про культуру книжки даної нації, та про рівень духового розвитку найширших народніх мас. Заможні країни можуть показати дуже богато інтересного в тій ділянці, особливо тим, у кого нема змоги піднятися на рівень могутньої книжкової продукції. Ось взятиб тільки Злучені Держави Півн. Америки. Один каталог книжок, що був там на книжковому ринку в січні 1928 р. представляє том величини 35.25.15 цм.; по три стовпці дрібного друку на 3164 сторінках тонкого паперу. Коли взяти під увагу діяграми видатків публичних бібліотек Злучених Держав у міліонах долярів, та кинути тільки оком на їх стандартові книжкові полиці і розкішні видання, розставлені на них, тоді зрозуміємо, що 150 літ їх самостійности не пройшло даром.

Про залежність книжкової продукції від заможности державної нації свідчить між іншим французька кімната з найновішими повоєнними виданнями, розложеними на прекрасних полицях двоповерхового залізного бібліотечного уряджения, яке стануло до змагання з подібними американськими, англійськими, італійським і німецькими уладженнями. Кожне з них у своєму роді — одиноке і прегарне.

Американське урядження великого бібліотечного магазину можна оглядати у ватиканській книгозбірні; урядження те приноровлене до постійної боротьби з найлютішим ворогом книгозбірень — пилом, при допомозі електричного продуву. Італійське урядження є в складні книжок італійської Академії Наук (дві Лінчеї — „рисів"), та на самій виставі. Воно простіше від американського і не дуже дороге. Але найможутніше представляється німецька книжкова продукція. Німецький комітет умів подбати про належний добір діяграм книжного руху, за ілюстрації життя своєї центральної книжної палати у Лейпцігу та її бібліографічної праці. Так, систематична, вперта праця німців-книжників є найкращим доказом їх невмируючої живучости і природної мутности та заможности навіть у хвилі повоєнного спихоліття. Недаром відділ Австрії та Німеччини творить осередок виставки, бо німецька книжка і з сього-

---

Д-Р АРСЕНЬ РІЧИНСЬКИЙ.

Моя відповідь

Св. Синодові Православної Церкви в Польщі.

(Продовження.)

Вкінці у постанові св. Синоду допущено певну неточність — нібито я був звільнений з Митр. Ради за виступ у пресі проти митрополита. На ділі я з Митр. Ради разом з одним з її секретарів, п. Артемюком, вийшли самі після відомого „переробляння" ухвал М. Ради без відома і згоди її членів з наказу самого Митр. Діонисія (це власноручно засвідчив прот. С. Дюков на виданій нам копії протоколу). Про свій вихід з М. Ради ми тоїж заявили в пресі, а тепер я довідуюся з постанови св. Синоду, нібито мене вже усунено кілька днів передтим на 3-ій сесії св. Синоду 1928 р. Але в справозданнях з тої сесії ми не знаходимо дотичної ухвали („Воскр. Чт. 1929, ч. 16), а це вказує, що моє виключення з М. Ради докочано „заднім числом". Цю систему постійного перекручування фактів досить змалював у відкритому листі до митр. Діонисія посол п. Власовський („Діло", 1929, ч. 111), і я не потребую над цим довше зупинитися.

II. Перейдімо тепер до канонічного обґрунтування киненої на мене анатеми. Постанова св. Синоду покликується на 55 прав. Апост. (анатема на клирика, котрий „досадить" своєму епископові) та 18 прав. Вселен. соб. (позбавлення степені клирика чи монаха, скликуючого збори проти епископа). Вирок св. Синоду приноровлено ніби до 31 прав. Апост. (анатема на мирян, котрі самочинно будують вівтарі й скликають молитовні зібрання без епископського благословення) та 34 прав. Трульського соб. (позбавлення степені клирика та ченця, скликуючого збори проти епископа). Всі наведені канони — 55 прав. Апост., 18 прав. IV. Вселен. соб. і 34 прав. Трульськ. соб. — виразно відносяться тільки до клириків та монахів, і до мене, як до мирянина, приноровлені бути не можуть: на це вже звернула увагу навіть преса („Діло", 15. V. 1929, ч. 105; „За Свободу" 16. V. 1929 ч. 127). Але мушу зі свого боку підкреслити, що 18 прав. IV. Вселен. соб. та 34 прав. Трульськ. соб. говорять навіть не про анатему, тільки про позбавлення клирика чи монаха його ступня, себ-то про позбавлення духовної гідности. Яж не маю жадного ступня, ані духовного, ані монашого, — й тому цілком не можу зрозуміти, в який спосіб св. Синод гадав приноровити ці правила до мене та позбавити мене духовного ступня, якого я й без того ніколи не мав? — Тільки 31. прав. Апост. можна було б приноровити до мирянина, але тільки до такого, котрий організує молитовні зібрання при самочинно здвигненім вівтарі без епископського благословення. Про ніщо подібного ще на Волині не чути; очевидно, й до мене це також не відноситься.

III. Зате цитоване вже 31. прав. Апост. визначає обов'язкову процедуру проголошення анатеми, а саме — „по едином, и втором, и третіем учѣщании от епископа". Цей наказ спирається на заповіт Самого Христа (Матв. XVIII, 15—17), і не вважаючи на те, св. Синод цього заповіту не виконав: жадного „увіщання" мені не робили. Правда, закликав мене для цього ще в січні 1928 р. прот. Боришкевич у Володимирі, але з огляду на неможливі громадські та особисті відносини з ним я не міг говорити в ним у справах особистого сумління, й відповів йому листовно, що прошу церковну владу свої накази передавати мені через мого духовника, прот. Пащевського з Луцького Честно-Хрестного Боцтва, котрого членом я рахуюся. Отже я не відмовився від „увіщання", тільки зачав „отвод" прот. Боришкевичу і просив визначити для цього іншу духовну особу. Та незабаром справа та зовсім затихла, а через півроку навіть списано між митр. Діонисієм і архіеп. Олексієм з одного боку та українськими церковно-громадськими представниками (і мною в тому числі) з другого боку *умову про замирення*, а в серпні *ми були покликані до Митроп. Рад.* Отже давніші терпя наче би забуто. А після нового загострення боротьби між варшавською митрополією та українським громадянством (з осени 1928 р.) взагалі жадного „увішання", ані слідства, ані переслухання в моїй справі не робилось. Таким чином тут дійсно порушено — і заповіт Христа, і 31 прав. апостольське, тільки порушене не мною, а відносно мене, бо не додержані навіть формальностей, обовязкових перед проголошенням анатеми.

А далі постанова св. Синоду, не вказавши мені жадної вини догматичного характеру (бо-ж я ні в чому не відступив від науки віри), раптом закидає мені якусь „хулу на Духа св." — начеб домагання окремого епископа для Волині було хулою на св. Духа! Ще далі говориться про моє „самохотне відпадення" від Христа — і це тоді, коли в добу невірства та релігійного індиферентизму я виступав проти цього „модного засобу" (дослівний заголовок моєї передовиці в журн. „На Варті" ч. 11), брав участь у перекладі богослужебних книг і видавав їх своїм коштом з благословення самогож Митр. Діонисія (див. повідомлення синодальної канцелярії до редакції „На Варті" з дня 6. І. 1926. ч. 97 в справі видання „Парастасу" українською мовою), видавав також своїм коштом ноти до-українських церковних відправ, при чому видана мною Літургія також була дозволена до церковного вжитку самим митр. Діонисієм („Дух. Бесіда", 1925, ч. 24.); навіть відчас ухвалення на мене анатеми в квітні 1929 р. я видав нотний збірник до української всенічної відправи. При таких умовах говорити про „самохотне відпадення" від Христа, безумовно тут не на місці. Таксамо не на місці й згадка про єретиків, бо св. Синод не поставив мені в вину жадного відхилення від віри та православної догматики.

(Докінчення буде.)

дні в серцем і мізком світової книжкової продукції.

Яких тільки галузей знання і діланок життя не охоплює німецька книжка? Згадатиб тільки їх два славянознавчі квартальники „Цайтшріфт фір слявіше Філольогі" і „Архів фір слявіше філольогі" та два місячники „Остеврора" і „Сляніше Рундшау". Бо наука і всяка спеціяльність у культурних народів є вицливом життя і основою нових форм і напрямків його. Давні глибокі інтереси німців до італійських студій, висловлені колись так чудово у Гете, не змаліли й сьогодні. Найкраще видання розкішно ілюстрованих творів Данта, Петрарки і Боккачія належать на цій виставі німецьким видавцям і друкарням. А це хіба щось значить у культурному світі? Давно вже стоїть у Римі в парку „Вілля Умерба" памятник Гете недалеко від памятника Віктора Гюго. І хоч як сьогодні напружені відносини між побідниками і побідженими, то все таки великого розмаху і творчого духа, гнучкого чуття та розуміння для справді цінного і пречарного в житті німці не затратили.

Дуже цікавим є на виставці швайцарський відділ, що виказує між іншим на 4 міліони населення 6 тисяч читалень, отже на кожних 666 людей одна читальня. Очевидно, що при такій сітці читалень мусять повстати ріжні типи мандрівної бібліотеки: малої скрипки з книжкою для всіх, середньої і великої скрині. Очевидно, що у Швайцарії немає ніякої мороки для центральної адміністрації мандрівних бібліотек з тими, що не відають, або що загубили публичне добро. Одним словом на цій виставі є образи ступнів культури у західно-европейських народів.

Станули гідно до него змагання і чехи і поляки. Краса зовнішнього вигляду і ріжносторонности змісту чеської книжки давно відомі, а тут на виставі вони ще краще виступають. Бож як глибоку традицію послідовного береження державних, університетських, приватних і манастирських книгозбірень мають чехи! Це дуже важне в даному випадкові. А ще важніше те, що вже 10 літ чехи є справжніми господарями своєї культури, тому й можуть для неї посвятити кожний раз стільки уваги, скільки потрібно. Вчинили це й поляки, показавши на виставі урядження своїх найстарших книгозбірень — Ягайлонської у Кракові, Виленської та Варшавської.

Тільки східньо-славянської книжки не було на тій виставі. У. С. Р. Р. виставила на просторі 30,18 цм. (отже якраз стільки, скільки поверхні займає обгортка американського каталогу) три брошури по бібліографії. Ось і все! Західньоукраїнські видання про рукописі і стародруки були показані на зібраннях поодиноких секцій. Ось і все, хоч у нас були колись зовсім поважні взаємини з Італією. Але про це окремо.

І. Свенціцький.

По широкому світі.

У Берліні прийшло до гострих сутичок студентів з поліцією. Студенти протестували проти урядового заказу, що в 10-ліття версайського мира заборонені всякі походи та маніфестації. Кільканацять студентів є побитих, а багато арештованих.

Англійський кабінет затвердив текст престольної промови, яка буде виголошена при відчиненні парляменту.

Німецький державний банк купив нову порцію золота за півтора міл. фунтів шт.

6 місяців дістав білгородський адвокат Яніц за те, що на зібранні адвокатів протестував проти висилки привітної телеграми до короля.

Нанкінський уряд загрозив, що власників друкарень, які випускають комуністичні друки, жде сувора кара аж до кари смерти.

Дивогляди.

У країні „поступу".

Жінка президента Сполучених Держав, Гувера, запрохала до себе, до „Білого Дому", на чай також жінку одного посла мурина. З цього приводу у більшости органів преси (яка, як звичайно, експльоатує низькі інстинкти некритичної юрби) піднявся крик обурення.

1,500.000 прав.

Професор Гайльмен з університету Нортвестерн в Шікаго, каже, що в Злучених Державах є всіх законів до півтора міліона. А між ними є навіть такі, які приписують громадянам, що мусять спати по 8 годин.

Міністр — кухаркою.

Міністр почт у Вашингтоні Вольтер Ф. Бровн любить варити. Отже звелів, щоби в міністерстві вставили кухню, де буде сам варити „паприкаш" з курки.

Українські „земгусари".

(Допис з Волині.)

Є герої, що перебувають у часі війни на лінії вогню. Не знають страху, бо дивляться смерти вічі. Не знають підлоти, бо небезпека зроджує правість. Не знають підступу, бо кровопроливання родить єдність.

Є люди, що перебувають у горячий час війни в запіллі. І є це герої запілля. Та вони болгуни, бо хапаються за обламки життя. Підлі, бо культ черева зроджує в них нікчемність. Підступні, бо ситість виховує рабську розпорошеність.

Але не тільки війна породжує героїв бойової лінії й героїв тилу. В звичайному житті маємо героїв, що перебувають цілий час на передовій громадській лінії, та героїв запілля, що за прикриттям цих громадських шанців роблять свої дрібненькі інтереси.

Поміж тими й другими є та засаднича ріжниця, що перші не деклямують про партріотизм, бо не стверджують своїми вчинками, в той час як другі свої негарні вчинки ховають в галасливому патріотизмі. Перші борються, терплять, гинуть, а другі *ображаються*, що є люди, які борються, терплять, гинуть. Відчуваючи свою нікчемність, ці мародери хутко починають пронаґувати, що в цій боротьбі, в цьому терпінні, в цій загибелі не має ані ідеї, ані заслуги, а що — навпаки — саме в їхній галасливій „патріотичній" буфонаді все спасення.

У бувшій Росії за часів війни називали таких героїв *„земгусарами"*.

Це була дуже влучна назва.

Бо тисячі, десятки тисяч, міліони — з примусу чи переконання — пішли на фронт; а меншість, що хилилася протекції чи підкупу, захована по запільних інституціях, що „працювали на оборону". Особливо, їх багацько було в інституціях земського й міського союзів.

Ці герої запілля вбиралися в офіцерську одіж, звеніли остругами, жили „любовними", „подйомними", „прогонними" то-що. Вони веселилися і розгулювали, заробляли в той час, як інші гинули на полях бою. Вони ширили навічні чутки, критикували бойову армію, фантазували своїми планами, зневажали...

А коли заломився старий, гнилий лад — тоді вони, перші стали „поглиблювати революцію", а армія побачила їх у новій ролі комісарів, делегатів, членів советів і т. д. На фоні цих „революціонерів" знеможені, виснажені, але здисципліновані фронтовики відразу стали „контрреволюціонерами".

Українські вояки, що вертали з фронту з запалом до української справи і з рішучістю й боронити оружно — в запіллі, на Україні, бачили лише організовану „земгусаршину", яка цілою парою „поглиблювала революцію" й тимже прискіпшим темпом руйнувала самі зародки української державности.

Думав я, що ця безславна „земгусаршина" відійшла тепер до історії. Але останні заг. збори всіх українських установ на всіх українських землях під Польщею довели, що ще сильною й непережитою є „земгусаршина".

Наші національні установи — культурно-освітні, чи кооперативні, чи сільсько-господарчі — не подаровані вони нікому, поза нами існуючою силою. Повстали вони з пожару війни або відбудовані з руїн лихоліття жертвенною працею й залізною волею тих одиниць, які відмовилися від державних чи приватних добре плачених і спокійних посад і пішли на лінію вогню — на непевність, злидні, перешкоди, переслідування, щоби двигнути до творчого життя українські маси, щоби довести їх до національної свідомости й господарчого добробуту.

Були помилки, були хиби, були промахи, але над усім горувала палка віра в пробудження народної самодіяльности й розбудови українського національного життя.

Треба признати, що ці люди потрапили створити величезне діло. Маємо нині „Рідну Школу", що виховує й вчить підростаюче молоде покоління, маємо „Просвіту", що виховує й усвідомлює молоде й старше покоління. Маємо розбудовану в великих розмірах українську національну кооперацію. Маємо „Сільський Господар" з низкою сільських гуртків, який двигає справу хліборобської культури в нашому агрономічно відсталому краю.

Все це повстало з нічого та дійшло до значної, поважної національно-господарської сили. Все це поширило український стан посідання. Все це піднесло значіння українського імени.

А одначе, коли я уважно читав все, що писалося в українській пресі перед скликанням загальних зборів наших національних установ і після їхнього закінчення — все це насувало мені невеселі думки що-до українського почуття міри, меж, реальности. І підготовка до обстрілу і сам обстріл не відзначувалися ані лжительменством, ані здоровим змислом збоку тих груп, що стоять поза лінією бойового вогню, ведено тими героями запілля, які окопалися чи добрими посадами, чи платними партійними аґентурами, чи можливістю неробства, які не помиляються, бо нічого не роблять, які аж утинаються від ріжних проектів, бо нічого вони не коштують, які „пруть", бо не болить їх здобутий мозольною працею наш національний доробок.

Розхрістана типова „земгусаршина", невідповідальна й несовісна, вбрана у лахміття патріотичних чи ультра-демократичних гасел — твердила нам, що все є зле і всюди не добре. А в їхньому освітленні виявлялося, що те, що було нашою гордістю — є нашою зневагою, та що уважалося за незалежно творче — є звичайною нашою ганьбою, що шанувалося, як гідне й працьовите — є негідним і облудним.

Якби на хвилину повірити в цю „практику" — треба булоб хіба тікати з того дому божевільних. Треба булоб рятувати решти чести, бо все опинилося під підозрінням, бо все дістало назву зради, бо все було сплюгавлене. Словом не стало, на думку „земгусаршини", на українській землі ані гідних вчинків, ані імпонуючого дорібку. Хіба, що українські „земгусари", герої запілля, які міцно тримаються свойого загумінка.

Так стопроцентово опаскудити все й опаскудитися — тільки тому, що стріляти по „своїому" вільно, безпечно й навіть бажано, тільки тому, що за це нагороджує „третій", тільки тому, що зневажується те, що безборонне — не всякий потрафить.

Останні загальні збори виявили, що національна „земгусаршина" зростає, спираючись одною ногою на демаґогію, а другою — на продажність. Зростає й напирає, граючи „ва банк", хоч би й ціною знищення наших дотеперішніх здобутків.

„Коли Україна не буде такою, як її хоче моя партія — тоді не треба України" — цей проклятий афоризм наддніпрянського „земгусара", який розвалив українську державність, оживає — хіба що в іншій модифікації: „коли українські національні установи не хочуть бути такими, як це наказують „моцодавці" — тоді їх нам не треба".

Цю „земгусаршину" будемо поборювати. Шілком даремно вона собі уявляє, що демаґогія брудна й нечесна впливає на душу, як в часи нашої державної мандрівки і що цій демаґогії хтось уляже. Змінилися часи анархії й махнівщини. *Мусимо бути сильними* — такими будемо. *Мусить бути виконаний плян відродження української нації* — і його виконаємо. *Мусить промовити українська національна рація* — й вона промовить.

В нинішньому стані української справи на цілому національному терені вказаною є співпраця всіх творчих сил, з яких би груп вони не походили, виключеною є тільки — „земгусаршина".

Олександер Ковалевський.

Вічевий рух.

Скалатщина.

В неділю 16. червня ц. р. відбулося велике маніфестаційне віче над самим Збручем в Оріхівці в присутности около півтора тисячки учасників з Оріхівця, Рожиськ, Іванівки, Качанівки, Мислової й інших громад. Віче було під отвертим небом на горбочку коло церкви у віддалі яких 200 метрів від Збруча, сучасного польсько-радянського кордону. Отворив віче п. Олександер Пісецький з Зеленої в імени Повітового Народнього Комітету привитанням прибувших на віче послів і він опісля проводив на вічу, на яке прибули всі чотири посли УНДО з 54 тернопільської округи і всі вони виголосили промови, приняті присутніми з великим одушевленням. Промовляли посли: **Іван Завалнкут, Антін Кунько, о. Леонтій Куницький,** а наконець **д-р Степан Барак** і у своїх промовах порушили цілість польської політики супроти нас у всіх ділянках життя і заходи Української Парляментарної Репрезентації в обороні прав українського народу під Польщею. Віче ухвалило одноголосно серед довготреваючих оплесків повне довіря і признання для послів і сенаторів з УНДО за їхню працю на парляментарній арені і в краю та за оборону інтересів нашого народу.

Галицький округ.

Заходом Повітового Народнього Комітету в Галичі намічено улаштувати в галицькому судовому окрузі ряд посольських віч. Друге з черги віче відбулося дня 16. червня ц. р. як районне віче в селі Блюдниках. На віче прибули громадяни з сусідніх сіл: Пукасівці, Курипів, Суботів, Перлівці, а також громадяни з деяких сіл рогатинського повіту як приміром Кунашів і Демиківці. На віче прибув сенатор О. Черкавський, а від Пов. Нар. Комітету п. І. Корчинський. Вічем проводив о. Самотулка. Сенатор О. Черкавський зясував присутнім теперішнє політичне й господарське положення українського народу під

Польщею, а також у довшому рефераті змалював працю сенаторів і послів з УНДО на парляментарній арені. По рефераті численні громадяни порушували шкільні та податкові, а також самоврядні справи. При чім гром. Андрій Шкіца забирав слово у справах неімовірних тягарів, які руйнують селян. На прикінці забрав голос І. Корчинський, що говорив про значіння політичної організації та поставив ряд резолюцій, які одноголосно прийнято. Після цього о. Самотулка короткою заявою іменем громадян висловив довіря проводові УНДО і закрив в 6-ій год. вечером те віче, яке тревало 4 години.

Проти сельробівських апетитів.

Заява посла Антона Максимовича.

Прошу в імени нижче вичислених 22-ох селян сіл Лисятичі і Пукиничі стрийського повіту помістити слідуючу заяву:

На протязі травня і початку червня ц. р. сельроби відбули в Лисятичах і Пукиничах три свої довірочні наради. Використовуючи тяжкий матеріяльний стан сіл та визиск рільних робітників на двірських ланах, вони втягнули на останній нараді в Пукиничах дня 9. червня ц. р. до своєї партії „Сельроб-Єдність" слідуючих селян: 1) Стась Сорока, 2) Степан Цяпка, 3) Дмитро Кисіль, 4) Михайло Кисіль, 5) Федьо Цяпка, 6) Микола Цяпка, 7) Василь Кукар, 8) Микола Петрів, 9) Стась Стахевський, 10) Василь Лесюк, 11) Василь Буцяк, 12) Степан Кузів, 13) Іван Натина, 14) Іван Кисіль, 15) Федь Сенишин, 16) Петро Дмитрів, 17) Марія Дмитрів, 18) Микита Будинкевич, 19) Андрій Буцяк, 20) Микола Турчин, 21) Іван Петрів, 22) Василь Романів.

Дня 26. червня ц. р. на нараді з делегацією рільних робітників з Лисятич і Пукинич в Стрию в присутного адв. д-ра Домбчевського, а потім тогож дня на публичному вічу в Пукиничах, всі вичислені селяни публично уповноважили мене в їх імені зложити і оголосити в пресі слідуюче: Сельроби втягнули вичислених селян до своєї партії по їхній несвідомости. У селян відразу були сумніви щодо тієї партії як і щодо того, чи повинні вони, українські селяни, до неї записатися, а тепер вони переконалися, що вступаючи до партії Сельроб-Єдність, зробили помилку. **Цею дорогою всі вони уневажнюють свої заяви про вступлення до партії Сельроб-Єдність, які зложили на руки секретаря тої партії Грицая 9. червня в селі Пукиничах.**

Всі вичислені вище селяни при виборах голосували на 18-ку і далі стоять по боці своїх вибраних послів з Українського Клюбу та висказують їм своє повне довіря. У своїх громадських справах, а зокрема в справі конфлікту на ґрунті чинсу рільних робітників на двірських ланах, вони будуть звертатися тільки до послів з Українського Клюбу і зокрема до посла Максимовича, якому доручено в імени Клюбу вести робітничі справи. — Львів, дня 27. червня 1929 р.

Пос. Антін Максимович.

Держ. Трибунал відложив справу б. мін. Чеховича.

Після 11-год. наради начальник держ. трибуналу през. Супінський оголосив таку ухвалу:

Зваживши: 1) що згідно з уст. 4. і 7. конституції ухвалення бюджету і контроля виконання цього є виключним і остаточним правом законодатних установ, а приноровлювання до бюджету і звіт із зроблених видатків основним і конст. обовязком уряду, 2) що виключно сойм покликаний до мериторичної оцінки отворених урядом кредитів і зроблених видатків, 3) що оцінки такої на випадок коли уряд ухилиться від виконання свого конст. обовязку, так що коли не зголосить до затвердження соймові дод. кредитів або рах. замкнень, сойм має силу доконати в кожнім часі, не чекаючи навіть уряд. предложення (уст. 7. конст.) і внесення найв. контр. палати (уст. 9. конст.), 4) що в ухвалі з 20. III. 1929. держ. трибунал не знаходить окончної мериторичної оцінки отворених Чеховичем будж. міністром скарбу поза бюджетом кредитів, 5) що в актах держ. трибуналу є тепер матеріял до такої оцінки, 6) що належне порішення справи, переказаної держ. трибуналові, вимагає попередньої соймової мериторичної оцінки кредитів, отворених обвинуваченим поза бюджетом, 7) що згідно з 15. уст. закону про трибунал законні приписи карного поступування можуть мати в поступуванні лише перед держ. трибуналом відповідне приноровлення, 8) Держ. Трибунал одноголосно постановляє поступування в отсій справі відложити до хвилі аж сойм видасть ухвалу, яка міститиме мериторичну оцінку закредітованих соймом під форм. огляду кредитів.

—o—

Шведський король у Ризі.

До Риги приїхав шведський король із міністром закорд. справ Трігером, щоби відвідати президента Латвії. Президент, уряд і населення витали короля. Король побуде в Латвії два дни.

—o—

Чічерін уступає?

Брітіш Юнайтед Прес повідомляє з Москви, що Чічерін приїде лише на короткий час у Москву, а потім вернеться назад за кордон задля лікування. Становища комісаря закорд. справ Чічерін не мотиме далі займати. Можливо, що на Чічерінове місце іменують теперішнього комісара закорд. торговлі Мікояна. Теперішній заступник комісаря закорд. справ Літвінов обняв би тоді одно з важніших дипл. становищ за кордоном.

—o—

Віднайшли „Нуманцію".

Із Мадриду прийшла вістка, що корабель „База" віднайшов літак „Нуманцію" біля Азорів. Летуни не потерпіли ніякої шкоди.

—o—

Самовбивства учениць і ученика.

Дві ученниці IV. курсу семінарії Бенедиктинок у Перемишлі: 18-літня Декерівна та 18-літня Гулидівна кинулися під залізничий поїзд на шляху Перемишль—Журавниця. Обі згинули на місці. В листах написали, що допустилися самогубства з причини лихих свідоцтв. У Лодзі повісився з причини лихої ноти учень держ. волоконної школи Різенберґ.

—o—

Могили українських князів на Волині.

У Варшаву вернув після довших наукових праць на Волині дир. Археольог. Музею проф. Якимович. Він робив пробні розкопки в Перепонині на Волині. Проби виказали, що можна буде пізнати старовину із 200 могил українських князів. Проф. Якимович зорганізує велику археол. експедицію, яка розкопуватиме ці могили.

—o—

Підвищення іміграційної квоти.

Сенат Зл. Держав 43 голосами проти 37 відкинув внесення сен. Ная, яке домагалося переслати сенатові внесення в справі відкинення нового іміграційного закону Нейшенел Оріджін, що є тепер в іміґр. комісії. Ухвала сенату означає, що новий іміґр. закон без уваги на спротив президента Зл. Держав увійде в життя дня 1. липня. На основі нового еміґр. закону квота еміґрантів із Польщі буде підвищена з 5.982 до 6.524.

Зі спортового життя

Лігові мистецтва.

Львів: Варта—Чорні 4:1.
Львів: Варта—Погонь 3:2 (3:0).
Краків: Гарбарня—ІФЦ 2:2 (1:2).
Варшава: Варшавянка—Краковія 2:2 (1:0).

Окружні мистецтва.

Львів: Україна—Погонь (Стрий) 6:1 (0:1). Україна зовсім заволоділа грищем. Брамки стріляли для України Кобзяр 4, Лисик із вільного та Петрів із карного, для Погоні Паращак. Суддював Шнайдер.
Львів: Лехія—Ревера 4:1 (2:0).
Станиславів: Гакоах—Чорні І. Б. 2:1.

Мистецтво Б. кл.

Львів: УкраїнаII.—Гасмонея II. 3:1 (1:0).

Мистецтво Ц. кл.

Львів: Україна III.—Гасмонея III. 5:3 (1:1).
Перемишль: Польонія—Чорні— 3:2 (1:1).

Закордонні осяги.

Відень: Славія—Гакоах 8:0, Рапід—Гунґарія 3:1, Гунгарія—Гакоах 3:1, Славія Рапід—4:2.
Брно: Вісина—Зіденіце 4:2.
Загреб: Загреб—Будапешт 3:3.
Нірнберг: ІФЦ. (Нірнб.)—Теніс Борусія 3:1.
Гамбург: СФ Фірт.—Гамбург. СФ. 2:3.
Мюнхен: Берлінер СФ—Баварія 4:3.
Будапешт: Вашаш—Атіля 2:1.
Франкфурт: Айнтрахт—Арсенал (Каіро) 1:1.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ПРАПОРОВЕ СВЯТО.

Молодосте! Весела ти як ранішній промінь, поривчаста, як весняна буря, шумлива, як гірський потік!... Як жалко за тобою кожному, кого ти проминула, кому тільки здалеку посилаєш руку привіт. Ніколи ти не вертаєшся назад. Пролетиш хмарковою золотошатною, прошумиш вітром бистрокрилим і тільки спомин оставиш по собі, спомин, який чим далі, тим більше ясний, тим більше принадчивий.

Молодосте!

Хто, як не ти, здобула волю народам, хто як не ти, покорила океани, хто як не ти подала руку хмарам?! Люблю тебе, молодосте, і згадувати і собі і подивляти в других. Тоді: „І сам мов молодію і оживаю і люблю"...

Подивляв я тебе недавно в других і до нині радісно мені на душі.

„Лісові Чорти" обходили своє прапорове свято...

Гукнула молодість юним голосом і велика саля „Бесіди" виповнилась по береги.

Неодин може й не знав добре хто це такі, ті „Лісові Чорти", та все таки прийшов, бо кликала молодість, не тільки чужа, але й його власна.

За столом старшина пластова, збоку прапор „Лісових Чортів"...

Привіти, промови...

Короткі, річеві, без зайвого сентименту, аж слухачі дивуються, аж прапор радісно здрігається, мов той орел, що перед летом струшує крилами.

І вряз... Ще одна промова. Чистою мовою виголошена, ясним, але твердим, звуком передана Як дзенькіт сталевого леза об кінь

Хто це?!...

Син німецької нації завдав собі труду чужими словами висказати свої думки.

Якжеж інакше виглядає наша мова в устах члена народу, що станув до боротьби з цілим світом! Ні тіни колискових мельодій у ній, ні сліду тужливих зойків...

Коли б мілион молодих українців почало так одного дня говорити, обходилиб ми прапорові свята не тільки пластових курінів...

Але прапори пластові дорогі нам і гідні пошани. Збирають вони під свій покров найкраще, що є в народі — його молодь.

Нехайже прапор „Лісових Чортів" заговорить з рідним вітром і на широких долах і на високих горах. Нехай вказує дорогу і найменшим пластовим прапорам, дорогу важку, але певну і невідкличну, дорогу туди, де лежить — захований до часу — найдорожчий, найбільший прапор цілої нації!

Галаґіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Львівська темна хроніка.** Три львівські вломники, Левар, Притула і Телюк, що необережно відвідали в ночі канцелярію офіцерського казина засуджені на 15, 10 і 8 міс. „Всипала" їх любка одного з них, з досади, що він надто часто доказував їй свою любов пястуами. — Тричі за одну ніч відвідав одну віллю на вул. Потоцького злодій-екслібріст Трембуевич, а коли набрав срібла на 20.000 зол., так захвилювався від радощів, що на вулиці негайно звернув на себе увагу поліції.

— **Шукають причин.** Шкільні куратори вислали обіжник до всіх середніх шкіл, щоби перевести слідство в кожнім випадку, коли тратиться самогубство учня. Це слідство має на меті стверднти дійсні причини таких актів розпуки серед молоді, що є щораз частіші.

Жертва львівських обманців. Клія Грушка з Прус (пов. Старий Самбір) приїхала до Львова, щоби полагодити формальности в звязи з виїздом до Америки. Біля ем. бюра при Сикстуській вул. приступила до неї якась жінка та сказала, що полагодить їй справу, бо бюро ще зачинене. Пішла з Грушкою під якусь камяницю, де вже ждав і спільник тої незнакомої.. Він сказав Грушці, щоби показала йому свої документи та коверту, в якій було 153 дол. Коли незнакомі звернули Грушці коверту зараз втекли, а тоді щойно переконалася вона, що дістала замість долярів вирізки з газет.

— **Труднощі польського правопису.** „Газета Поранна" з Лодзі поміщує статтю п. Едмунда Янковського на тему упрощення польського правопису. „Народня школа — пише він — присвячує дуже багато часу на вивчення польського правопису. З 5—6 годин тижнево, призначених на польську мову, навчання правопису займає 70—80 відсотків часу. Якби бодай дітвора вивчилась грамотно писати, то можна би з чистою совістю сказати, що вислідок покрив зусилля вчителів і учнів. Одначе дитина після 7 літ науки з великими труднощами дає собі раду, коли в слові треба писати ż, або rz, ó або u, ch або h і т. д. Також матуристи середніх шкіл, а навіть люди з університетською освітою роблять правописні помилки. Для ширших мас, що не мають часу часто зазирати до правописного словничка є це непереможна перепона. Реформа нарешті стає необхідною. Мусимо нарешті дати учневі, що кінчить школу, певність, що він вміє грамотно писати і що задля правопису не відчуватиме матеріяльних і моральних втрат. У загальних лініях реформа правопису повинна оснуватись на цілій низці упрощень, що давали би змогу кожному навчитись писати грамотно. Цього году ні-

ченітниці як означування згуку „ж" через букви „рж", „г" через „г" а другий раз через „х", „у" раз через „у" а другий через „о" з рискою або передавання чужинних слів в їхньому правописі повинно шезнути якнайшвидше з польського правопису". Як бачимо, не тільки в нас є клопоти з правописом. І хто зна, чи наші вже не є менші як у польській мові (не кажучи про французьку або англійську!), де „рж" і „ж" „у" і „о" з рискою є твердим горіхом. Важко збагнути, як п. Яновський уявляє собі писання чужинних слів, згідно з вимовою; коли напр. Wilde напише Uajld — буде мати новий клопіт (такий, як ми маємо!), багато людей не знатиме, як цей письменник пишеться в оригіналі!

— **На селі недобре.** До тої, майже постійної, рубрики новинок, де записуємо трагічні події на наших селах пересилає нам один із читачів пригадку про не менше відрадні відносини з польських сіл. І так в останньому часі в однім судовім повіті тарнобжеськім були такі випадки: В Грембові хотіло кількох парубків украсти свиню, виволікли її на подвіря і там зарізали. На крик свині вийшов господар на подвіря, а тоді бандити поклали його трупом. В Вельовсі жінка замордувала свого мужа, а щоби затерти сліди, повісила трупа. В Сухожові замордувала молода дівчина свого рідного брата і закопала в стайні, здається при помочі своєї мами. Причина — маєткові спори. При переслухуванні вона призналася до вини, а коли їй заявили, що чейже сама не могла дотягнути трупа до стайні, відозвалася її мама, присутна на суді: „Бог їй допоміг". Такі факти, як небажана операція переведена через одну жінку в Собові на своїм мужу належать до „нормальних" явищ. Це все з одного повіту!

— **Наші за океаном.** Американський денник „Ді Скрентон Таймс" з 11-го ц. м. помістив фотографію місцевого гр.-кат. пароха о. Мирона Залітача, описуючи, як його парохіяни складали йому маніфестаційну подяку за його працю, даруваши йому нове авто. Авто було прикрашене квітами і жовто-блакитними прапорцями.

— На попис учнів і учениць у місті Пліймат (Па) середньої школи „Вайомінг Семінері" виступив також один українець, Богдан Стернюк, син тамошнього пароха о. Мирона Стернюка. Він відіграв „Веречницї" Ніщинського, „Серенаду" Василя Барвінського і „Закувала та сива зозуля". Публика вперше чула нашу пісню і була нею захоплена. Б. Стернюк одинокий із хлопців, що скінчив школу з відзначенням. — Денник „Таймс Лідер" з Вілкс Беррі (Па), у виданні з 10. ц. м. помістив на 1 сторонї фотографію 12-літнього українського школяря Михайла Дудиша з Бреслав (частина Ганновер, Па) і довгий опис змагань у грі в камінчики (марбела) 10.000 школярів та остаточної побіди Дудиша. Змагання визначив був денник „Таймс Лідер". До розіграпки стало 8 чемпіонів. При кінці лишилось тільки двох чемпіонів до остаточної побіди й осягу чемпіонства. Був це українець Михайло Дудиш з Бреслав і поляк Франко Кемпінський, також 12 літ, з Глен Лайон. Дудиш по 4 стрічах побідив Кемпінського і здобув чемпіонство на 1929 рік в Долині Вайомінг. Суд, що признав побіду Дудишеві, сказав, що він грає дуже уважно. Тепер Дудиш поїде до Овшен Сіті, Н. Дж., де буде розіграпка з цілої Америки, в якій візьме участь 50 чемпіонів з ріжних міст Злучених Держав. Представник денника „Таймс Лідер" ввело молодого Дудиша як „короля марморчиків Долини Вайовнінг". В тижні 24-го ц. м. почнеться цей національний турнір, який остаточно вирішить, який з 50 школярів добуде національне чемпіонство.

— **Спортові рекорди.** Дві американки з Ню Йорку (телеграми не подають їхнього прізвища) почали рекордовий лет довготи. — Світовий автомобіліст з Льондону Ієй Дон має авто зовсім нової конструкції, нікому ще невідомої, яким він гадає побити всі дотеперішні рекорди швидкости і робити 440 км. на годину. — Сідней Франклін з Брукліна (Ню Йорк) у боротьбі з биками у Севілі вбив двох биків.

— **Про канадійських українців.** Польський подорожник, а від кількох літ інспектор польського еміграційного уряду у Варшаві, інжінір Михайло Гейштор, висловив у Варшаві свої замітки про еміграцію з Польщі. Він каже, що тепер з Польщі емігрує щороку в ріжні чужі краї до 60 тисяч осіб. До Канади полякам не радить їхати, бо там їм приходиться дуже важко працювати і жити. І каже: Заробіток нового польського імігранта в Канаді завсіди богато нижчий, ніж інших народностей, навіть ніж українців з Галичини, котрі там творять неначе окрему вищу верству, завдяки своїм організаціям і чисто українським осередкам.

— **Попис школи Авраменка в Філядельфії.** Дня 8. червня філядельфійські українці захоплені були на попису школи українських національних танків нашого балетмайстра Василя Авраменка. „Америка" пише про це так: „Хто не був, нехай тепер жалує, хоч вже запізно. Дехто з філядельфійських українців може не спішився на попис, гадаючи, що школа по тьох місяцях не має чим похизувати. Але ті, що були на попису, бачили, що школа доказала чуда. Попис випав так гарно, як певно ніхто не сподівався. Молоді танцюристи й танцюристки в українських строях пописувались неначе здавна вправні мистці танкових хороводів. Чи поодинокі чи збірні танки випали напрочуд гарно. Публика була одушевлена і не жалувала грімких оплесків. А вже найбільше оплесків одержав самий мистець танкової штуки д. Авраменко у своїм власному творі „Чумак". На закінчення д. Авраменко, стоячи серед несповна сотні українського молодого квіту на сцені, сказав ще щире слово до громадно зібраної публики, апелюючи до неї, щоби високо цінила прегарні українські танки таксамо як вже оцінила українську пісню і музику".

— **Вломники-джентельмени.** „Праґер Прессе" передає таку чудесну новинку. Підчас короткої вакаційної неприсутности одного драматурґа, до його хати дісталися вломники. Кілька днів пізніше прийшов до нього такий лист: „При цьому прикладаємо з подякою рукопис Вашої останньої пєси, яку ми забрали у Вас. Цей зворот Вашого рукопису прошу зовсім не вважати критикою і не зражуватись нападами..."

— **Львів як приклад.** Ню-йорський „Таймс" нарікає на часту зміну назв міст в Европі як Сталінград, Ленінград, Зіновєвськ, Троцьк, Свердловськ, які каже часто знову змінюють свої назви на інші, залежно від зміни політики. При цій нагоді дає як приклад таке старе місто як „Львів", якого назва досі вдержалась і має всі дані на те, щоби лишилась такою назавсі. Свіжий приклад з утратою популярности Троцького найкраще показує, як це наївно називати іменем якогось свіжого „володаря" старі міста та сотні вулиць у сотнях міст.

— **Виставка з воздуха.** Світова виставка, призначена в Шікаго на 1933 рік, буде перша в історії, що її мільони людей оглядатимуть з воздуха. Голова виставового комітету, Руфус С. Дос, заповідає, що виставa знявить століття поступу світа. Вартість цілої виставн, яка буде побудована над озером Мишіген, оцінюють на 200 міл. дол. Два тижні тому зібрали шикаґівські банкири і промисловці 10 мільонів доларів на зачатки виставн. Сподіються, що виставу огляне 50,000.000 душ, або майже половина населення Америки, а з того яких 10,000.000 осіб імовірно огляне виставу з літаків, бо тільки з воздуха можна буде схопити вид цілости виставн. Окремий комітет учених допильнує, щоби на виставі були найновіші досягнення з усіх ділянок знання.

— **Зріст телефонів в Америці.** У 1922 р. в Зл. Державах було 14,4 міл. телефонів, а в 1928 р. вже 18,5. У 1922 р. телефонова мережа була 37 мільонів англ. миль довга, а в 1928 р. вже на 63 мільонів англ. миль. Таким чином число телефонів зросло на 29 проц., а мережа збільшилася на 70 проц.

— **Батько реклями.** Недавно минуло сто літ від дня смерти чоловіка, якого по справедливости треба вважати батьком реклями. Він називається Йосиф Кізіляк і память про нього й до тепер зберіглася в його родиннім краю, в Австрії. Він уродився в 1795 році у Відні, був сином урядовця, вчився в університеті, потім кинув науку і став урядовцем. Але скоро кинув це місце і почав своє життя „вічного жида", переїзджаючи з міста в місто, із села до села. І всюди Кізіляк лишав память по собі — писав своє імя, де тільки можна було його написати, — на високих скелях, і в печерах, на стінах домів, на памятниках. Одні говорили, що Кізіляк терпить на свого рода манію, другі, що він поклявся зрадливій дівчині, що вона буде знаходити його імя скрізь, куди тільки поглядом кине. В дійсности Кізіляк зробив заклад, що на протязі трьох літ стане знаменитим у цілій Австрії, не зробивши ніякого великого злочину і нічого такого, що звичайно приносить людям славу. Він мав свій плян і виграв заклад ще навіть перед речинцем. Кізіляк мав, очевидно, багато сутичок з поліцією і конфліктів зі судами і нераз притягали його до відповідальности за псування памятників. Коли відкривали новий міст через Дунай, тоді Кізіляк не міг пропустити нагоди звязати своє імя з новою будівлею. Він спромігся написати своє імя на однім із биків великими буквами і досі ще лишилося незрозумілим, як він туди міг дістатися. Одного разу імя Кізіляка появилося на стіні цісарського двірця у Відні. Старий імператор Франц, батько Франца Йосифа, дізнавшись про це, казав прикликати його до себе і почав його суворо ганьбити й поучувати. Кізіляк слухав його, стоючи перед письменницьким столом імператора, а Франц довго ходив взад і вперед по кабінеті. Раптом він вчув якесь дряпання і, повернувшись, спитав Кізіляка: „Що ви там робите?" „Я скінчив, Ваша Величности" — відповів Кізіляк. Цісар спершу не зрозумів і відпустив Кізіляка. Аж за якийсь час він зауважив, що на столі під паперами видряпане імя його гостя.

— **Іспитова комісія** при прив. коедук. гімназії „Рідної Школи" УПТ в Золочеві повідомляє, що роздача свідоцтв зрілости відбудеться в суботу,

Великий успіх ґумового промислу „Gentleman".

У Лодзі організували в 1924 році новий осередок ґумового промислу під фірмою: Англійсько-шведсько-польський ґумовий промисл „Gentleman", Акц. Спілка і доказала на виставі в Ніцци, що її вироби можуть видержати конкуренцію під кожним оглядом із найкращими чужинними зразками.

Експонати фірми „Gentleman" досліджені на виставі в Ніцци визначними фахівцями, дістали найвище відзначення „Grand Prix avec Medaille d' Or", (Велика нагорода зі золотою медалею). Признання управи ніцейської виставки висловлене виданням так високого відзначення є доказом, що розмірно молодий красний ґумовий промисл має виглядн поважного розвитку, тим більше, що якість цих товарів дозволить на те, щоби видержати конкуренцію зі закордоном і покривати не тільки потреби внутрішнього ринку, але ще й експонувати свої вироби та дати пізнати нову галузь промислу іншим краям.

Успіх в Ніцци, який добула фірма „Gentleman", повинен бути гордістю кожного громадянина, бо свідчить про це, що красний промисл стоїть на висоті свого завдання. 2335 1-1

дня 6. липня 1929 р., в 10. год. передпол. Взиваються всіх абітурієнтів в тім дні явитися.

2334 1-3

З судової салі.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО КПЗУ.

Вже цілих два тижні тягнеться великий політичний процес у Львові за приналежність 21 обвинуваченних до нелеґальної партії КПЗУ. Розправа відбувається у великій салі окружного карного суду при вул. Баторія. Майже кожного дня публика заповняє салю по береги.

Розправою проводить предс. Ангельський Обвинувачує прок. Ґіртлер. Боронять такі оборонці, як віцемаршалок сойму д-р Волод. Загайкевич, д-р Маріян Глушкевич, д-р Л. Ляндав (з Перемишля), д-р Аксер, д-р Лякс і д-р Рабнер. На лаві обвинуваченних сидять обвинуваченні: 1) Андрій Стецько, ковальський челядник, 2) Андрій Шах, журналіст, 3) Осія Шехтер, прив. урядовець, 4) Шимон Ґрін, монт. челядн., 5) Мозес Редер, кравець, 6) Маврикій Вагман, прив. урядн., 7) Микола Павлик, 8) Ензель Ступ, кушнір, 9) Самуель Розенбут, абс. прав, 10) д-р фільософії Бруно Корман, 12) Вартоломей Копач, студ. мед., 13) Віктор Хрусьцель, слюсар, 14) Сезант Букатчук, селянин, 15) Северин Ротшайд, прив. урядовець, 16) Жигмонт Мільштайн, прив. уряд., 17) Цудик Готліб, кравець, 18) Мозес Кац, шапкар, 19) Донат Вільгельм Коригабер, уч. гімн., 20) Шимон Донат Мандель, прив. уряд. і 21) Адам Кавфман, абс. прав.

Обемистий акт обвинувачення каже, що в партії КПЗУ з кінцем 1927 і 1928 р. прийшли поважні непорозуміння в справі головних напрямних, після яких мала поступати ціла праця в КПЗУ. І так велика частина членів КПЗУ (разом з центральним комітетом) не лише одобрила становище Шумського на Радянській Україні за його гостру і правильну критику в переведенні національної політики офіційною партією КП(б)У, але мала нібито вести націоналістичну політику на західно-українських землях під Польщею. Томуто на партійній нараді комуністичної верхівки в Данцігу в днях 17. і 19. січня 1928 р. прийшло до розламу в КПЗУ. По розламі поліція мала заобсервувати підсилену консолідаційну акцію в КПЗУ, аби отрястися від прихильників Шумського і станути вкінці на правильний шлях у переведенні чистого „ленінізму" в праці КПЗУ.

В переведенні консолідаційної акції в партії КПЗУ екзекутива „Комінтерну" призначила на липень 1928 р. речинець III. краєвого зїзду КПЗУ, який мав за ціль зліквідувати розлам і довести консолідацію до кінця. Про сам зїзд поліція мала дуже докладні конфіденціональні відомости від особи Генрика Вінклера (його псевдонім „Санація"), який, як це зізнав обв. Кавфман, навіть поручив одного разу партійним товаришам помешкання при вул. Янівській 22 на влаштування конференції в справі виборів до Каси Хорих, аби зараз повідомити п ро це поліцію. Арештування обвинуваченних приспішило притримання обв. Стецька, в якого поліція мала заквестіонувати обтяжуючий матеріял і записки, на основі яких поліція зловила секретаріят КПЗУ в помешканні Пордесів при вул. Ягайлонській 17. Тоді арештовано теж обв. Кавфмана, який мав бути генеральним секретарем КПЗУ на Сх. Галичину. Всім обвинуваченим закидує акт обвинувачення приналежність до КПЗУ, змагання до повалення існуючої форми влади, заведення диктатури пролетаріяту і відірвання східних земель від Польщі.

Переслухані обвинувачені не признаються ні до вини ні до приналежности до К. П. З. У., за виїмком обв. Готліба. Він не лише признався до приналежности до К. П. З. У., але також до ведення тайної друкарні. Обв. Кавфман каже, що він мав лише комуністичні переконання, але організаційно до комуністичної партії не приналежний.

Переслухані поліційні свідки підтримали своїми зізнаннями акт обвинувачення

Св. надком. Мітлевер не хотів дати вияснень щодо особи Генрика Вінклера („Санації"), чи він є провокатором і тому заслонився таємницею урядовою.

Переслухування свідків майже закінчене Тепер відчитують вже акти і закветіоновані при арештуванні обвинуваченних матеріяли. В перших днях липня будуть промовляти прокуратор і оборонці. Присуд буде вже цього тижня.

Дописи.

БУСЬК. (Сокільське свято.) Дня 24. червня 1929 р. мимо непогоди відбулося в Буську сокільське свято, яке випало дуже гарно. Свято почалося Службою Божою, до якої стануло о. декан Зельський Ізидор, о. сов. Сильвестер Калиневич, о. Ілля Васильківський і о. Володимир Ковальський. По Службі Божій на цвинтарі мав високопатріотичну проповідь відомий в окрузі народній робітник о. декан Зельський Ізидор з Милятина Старого. Після того уставлено похід, який перейшов від церкви св. Миколая, через Ринок, Коротку Сторону аж на Волянн, де на могилі українського жовніра відправлено панахиду. Відтак промовляли ще о. сов. Сильвестер Калиневич і ще раз о. декан Зельський Ізидор. Потім похід знов вернув до церкви св. Миколая тою самою дорогою. В часі походу грала добре вишколена орхестра з Олеська під проводом п. Сумика Михайла. В поході взяли участь Соколи й Сокілки з Буська, Побужан, Камінки Струм., Купча, Чучманів Гумницьких і Утішкова. Підчас богослуження співав хор з Острова. Пополудні відбулися вправи Соколів. Сокілок і дорасту сокільського з Ракобут і Купча. У вправах взяло участь: 35 Соколів з Буська, 46 з Побужан, 25 з Купча, 15 з Камінки Стр., 20 з Чучманів Гумницьких, 15 Сокілок з Буська і 14 з Купча, 12 дорасту (дівчат) з Ракобут і 8 з Купча. Вправи випали дуже гарно. Дорість своїми вправами зєднав собі найбільшу симпатію. Помимо всіх перешкод і не зважаючи на дощ Бузеччина вийшлася численно, щоби вшанувати память Українського Героя і засвідчити свою любов до Сокільства. При кінці слід замітити що влада забоорнила брати участь у поході кінній бандерії. — *часник.*

Жертви на оселю робітників пера.

ВИКАЗ ч. 25.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка" зложили дальше на оселю українських робітників пера в Ямнім: 418) Прибуток з концерту п. Приймової і проф. Безкоровайного в користь оселі в Тернополі — 105 зол., 419) Фабрика паперців „Будучність" в Тернополі — 120 зол., 420) „Хліборобський Союз" в Калуші — 50 зол., 421) Збірка Кружка „Союзу Українок" в Бориславі під проводом п. Н. Кулицької — 146 зол., на що зложилися: о. Ів. Ліщинський — 25 зол., інж. Капустяки — 10 зол., Кулицькі — 10 зол., О. Максимовичева — 10 зол., Яворська — 5 зол., Н. Ліщинська — 5 зол., Полохівна — 5 зол., Клюсикова — 5 зол., Скрипчукова — 5 зол., Гранасівна — 5 зол., Дуда — 5 зол., В. Сушків — 5 зол., К. Петрова — 3 зол., М. Кулиничева — 3 зол., Ольшанецька — 3 зол., Заяцева — 3 зол., Березовська — 3 зол., Підгородецька — 3 зол., Лесева — 3 зол., А. Ковальська — 3 зол., Макарева — 3 зол., Шурівна — 3 зол., Вол. Пятниця — 3 зол., Кивацький — 3 зол., Шурко — 3 зол., Гогош — 3 зол., Махас — 3 зол., Солюк — 2 зол., Черніковські — 1 зол., 422) Стефанія Лотоцька, Перемишль — 5 зол., 423) Володимира Волянська, Перемишль — 5 зол., 424) Ольга-Левкевич, Перемишль — 5 зол., 425) Питомці бурси св. Миколая в Перемишлі — 25 зол., 426) Питомці Гімназійного Інституту в Перемишлі — 21.76 зол., 427) Людмила Бризгунова, Гуменне (на Закарпатті) — 10 к. ч., 428) інж. Петро Яремкевич, Ужгород (друга рата) — 100 к. ч. (і кличе всіх інжинірів-українців у краю і за кордоном), 429) д-р Іполит Левицький, Стрий — 10 зол., 430) д-р Петро Зволинський, Болехів — 10 зол., (і кличе: радн. Г. Лисинецького, радн. Чекалюка і п. Юл. Русина, всіх у Бодехові), 431) Іванна Ванівна і Володимир Яворський, замість повідомлень про своє вінчання, що відбулося 23. червня в Лучинцях, — 25 зол., 432) пос. д-р Михайло Західний, Бережани — 5 ам. дол. (і кличе на таку саму суму або на доповнення: пос. Вол. Целевича, пос. Олекс. Вислоцького, сен. д-ра К. Трояна, сен. Вас. Баранника, пос. Ст. Кузика і пос. о. д-ра Вол. Пелліха).

Жертви проситься пересилати і складати в Земельнім Банку, Львів, Словацького 14, або в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Анна з бар. Лестоків Ковалів, вдова по Степані, відомім письменнику і директорі вид. школи в Бориславі, упокоїлася після тяжкої недуги, заосмотрена св. Тайнами, в четвер дня 13. червня 1929 р. в 79 р. життя. Похорони відбулися в Бориславі при численнім здвизі народу в суботу дня 15. червня ц. р. на місцеве кладовище. Вічна Їй память!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок 1-го, г. 8·15 веч. „Qui pro quo".

Малий Театр:
Понеділок 1-го, г. 7·30 веч. „Пігмаліон". Гостинний виступ А. Венгерка.

Кіна.

„Аполло": „Три пристрасти".
„Кольосеум": „Пінста бісинуватого" (Гарі Піль). „В полоні авантюрника".
„Лев": „Хочу мріяти про тебе" (Колін Мур).
„Люна": „Батьки і діти". „Пантера" (Дол. дель Ріо).
„Марусенька": „Бісинуваті жінки". „Ой, ці діти!
„Оаза": „Небезпечна краса". „Через гріх до щастя".
„Палас": „Тайна поштової скриньки".
„Пан": „Жінка маска" (Конр. Вайдт).
„Пасаж": „Побідний хмар". 2 американські комедії та Гомонтів тиждень.
„Утіха": „Поворот з неволі".
„Фатаморгана" „Альравна".
„Хінера": „Море" (на основі Берн. Келермана).

Програма радіо.

Вівторок 2-го.

Льондон (356). 20·45 Ірляндські народні пісні. 21·00 Секстет.
Париж (1725). 21·35 Концерт.
Берлін (418). 17·30 Популярний концерт.
Відень (516,3). 21·15 Віолончелевий реціталь.
Лянгенберг (473). 20·15 Орхестра і камерний хор.
Давентрі (396,9). 21·00 Військова музика.
Рим (441) 21·00 „Ріголєтто".
Мілано (501). 20·20 Вечірний концерт.
Будапешт (550). 19·40 Концерт орхестри.
Москва (1481). 19·00 Концерт або оперетка.
Харків (1304). 19·30 Міщаний концерт.
Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт.
Катовиці (408,7) 19·20 „Тоска".
Кошиці (263). 17·10 Концерт.

Середа 3-го.

Льондон (356,3). 20·45 Вагнерівський концерт.
Париж (1725). 16·45 Концерт. 21·35 Вечір Вагнера.
Берлін (418). 20·30 Камерна орхестра.
Мюнхен. (533,7). 20·00 Концерт співаків.
Рим (441). 21·00 Римський квартет і соліста.
Москва 19·00 Музично-літер. авдиція. (1481) 19·00 Сільський вечір.
Варшава (1411,7). 18·00 Орхестра мандолністів. 20·30 Вечірний концерт.
Познань (344,8) 20·30 Фортепіановий реціталь. 21·15 Скрипкові твори.
Кошиц (263). 12·05 Концерт.
Братислава (279). 18·00 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.
Сколе:
2.VII. Тітка Чарля.
3.VII. Базар.
4.VII Чесна Сузанна.
5.VII. Вій.
Снятинськ о:
6.VII. Осінні маневри.
7.VII. Чесна Сузанна.
Стрий:
8.VII. Тітка Чарля.
9.VII. Базар.
10.VII. Чесна Сузанна.
На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, сали „Міщанського Брацтва".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по висовій ціні Домбровскі-Розважевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1366 55—?

ВПИСИ на ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА вул. Личаківська ч. 34. одноріч ний і піврічний відбуваються щоденно від год. 10-ої до 12-ої і від 3-ої до 6-ої поп. 2306 3—3

ЛІТНИСЬКО кліматичне ДОРА, ВІЛЛЯ ОЛЕНА з салею і городом, прегарно і догідно положена, недалеко станції, Прута і ліса віднайме кімнати з пільним удержанням. Ціни помірковані. Зголошення д-ра варинду. 2321 4—4

ПОШУКУЄТЬСЯ панни до ніжецької кореспонденції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Негайно". 2340 1—3

УНЕНАЖНЮЮ згублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Львів-місто на назвисько Д-р Корнель Вашук. 2338 1—3

УЧЕНИК VIII кл. гімназ. шукає якогобудь заняття. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Стадій". 2339 1—1

ВЛАСНИТЕЛЬ фільварку середних літ оженеться з панною або вдовою, інтелігентною образованою, господарною, з відповідним посагом, до 35 літ. — Ласкаві зголошення з фотографією, прошу слати до Адміністрації „Діла" під „село". 2341 1—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преційні продає за готівку і на гати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5 3 184-?

ХТО знає адресу п. Панда Бабина з Куриик к. Тернополя — зволить подати до Спас, школа, п. Рожнітів, для „Е". 2337 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінь, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 24—24

Д-р Мирон Вахнянин
ординує від мая до жовтня
в Карльсбаді
Mühlbrunstrasse 9. дім „Wied".
1494 **Тел. 19—91** 4—8

Філія Т-ва Просвіта в Сокалі
пошукує отсим
освітнього інструктора.
Вимоги, непереступлений 40 рік життя, найменше середня освіта, практика в просвітній праці. Подання з долученим власноручно писаним описом життя та референціями культурно освітних установ, належить переслати до кінця серпня ц. р. на адресу: Д-р Б. Чайковський в Сокалі. — Неуглядненні остануть без відповіди. 2310 3—32

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вставляння зубів без болю. Штучні зуби в каучук і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджуємо найкоротшому часі. П. т. Урядовцям і студентам значна знижка. Те. 65—73. 5—10
2142

Хінсько-срібне сідлове накриття гладке і фасонове продає найдешевше
„ДОСЛАВА"
у Львові, вул. Рутка ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Південського ч. 6.
2290 3—10

9 зол. | ВЕСІЛЬНІ БРУЧКИ | 9 зол.
з 14-карат. золота, із 9 зол. тільки у
Б. ГРИНБЕРГА Львів, вул. Сикстуська 4.

Звичайні
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Товариства „Народний Дім" в Болехові відбудуться в неділю, дня 7. липня ц. р. о год. 5 по пол. в льокалі власнім зі слідуючим порядком нарад:

1. Отворення Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з поп. Загальних Зборів.
3. Звіт з діяльности Т-ва за рік 1927—1929.
4. Уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
5. Вибір нового Виділу.
6. Евентуалія.

На случай неприбуття статутом приписаного числа членів, Загальні Збори відбудуться тогож самого дня о год. 6. по поп. з тим самим порядком нарад.

Болехів, дня 27. VI. 1929 р.
336 1—1 **Виділ.**

Згідно з рішенням Головної Ради в дня 25. червня 1929 р. скликується отсим на основі § 8. уставу

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" у Львові

на день 11. липня 1929 (четвер) на год. 10-ту рано в льокалі Української Бесіди, вул. Руговського ч. 22, з таким порядком нарад: 1. Зміна статуту в §§ 1—60 2. Внески й запити.

Право участи з рішаючим голосом в Надзвичайних Загальних Зборах мають згідно з постановою § 20: 1) голова Т-ва, члени Головної Ради, члени Філіяльних Рад і відпоручники Філіяльних Загальних Зборів, 2) відпоручники хліборобських кооператив, що є одночасно членами „Сільського Господаря" і Ревізійного Союзу Українських Кооператив, 3) відпоручники Кружків „Сільського Господаря", 4) почесні члени, 5) нооптовані члени Головної Ради, як §. 25, уступ.

З голосом дорадчим проситься до участи всіх членів Товариства.

За Головну Раду Краєвого Товариства Господарського
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"
інж. Ю. Павликовський, в. р. президент. — інж. Ол. Охрим, в. р. секретар.
2333 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 145 (11.486). Львів, середа 3. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Роб-і селькори в УСРР.

Львів, 2. липня 1929.

В другій половині червня відбулася в Харкові нарада робітничих і селянських кореспондентів, що дописують до радянської преси в місць. В нараді взяли участь кореспонденти з цілої території УСРР. Надзвичайно цікавою ця перша того роду нарада не була. Промовляли на ній ті самі відповідальні особи з КП(б)У, що промовляють на всіх нарадах та зїздах і кажуть в своїх промовах те саме, що кажуть при інших нагодах.

Досі відбувалися там наради кореспондентів поодиноких газет. Кожна газета скликувала своїх кореспондентів від часу до часу на конференції, де давала їм інструкції, як писати і що писати. На нарада, про яку пишемо, мала загальний характер і взяли в ній участь кореспонденти всіх без ріжниці орґанів монопольної комуністичної преси на Україні. На ній піднесено стан робітничих і селянських кореспондентів до першорядного чинника в радянському державному житті. Їх ролю в радянському будівництві поставлено мало що не на рівні з ролею виконуючої державну владу комуністичної партії.

„Армія роб-селькорів — казав на нараді один із секретарів КП(б)У П. Любченко — становить один із передових загонів тих мільонових сил робітників і селян, що під проводом партії Леніна проводять соціялістичне будівництво в Радянській Україні і в цілому Радянському Союзі. Армія роб-селькорів веде перед, захищає ленінські, комуністичні позиції, гуртує робітничо-селянські маси навколо завдань нашої партії і радянського уряду. Для того, щоб найкраще орґанізувати робітництво й селянство найколо наших величезних завдань, треба, щоби партія й радянська влада мали добрих *трибунів*, що могли б щоденно перед широкими робітничо-селянськими масами висвітлювали завдання й успіхи нового соціялістичного будівництва. Ви, товариші, разом з партією ці завдання виконуєте і виконуєте не погано. Не даром, *удар наших класових ворогів* спрямовується проти робітничо-селянських кореспондентів".

Треба признати, що все сказане Любченком не дуже то переборщене. Робітничі та селянські кореспонденти віддають комуністичній диктатурі незвичайно великі прислуги у боротьбі з усім, що якимнебудь чином могло б бути небезпечним для комуністичної державности та її будучини. Робітничі та селянські кореспонденти — це свого роду розвідчі орґани, що дорогою пресових дописів викривають усе непевне та ненадійне на місцях, самозрозуміле, що все непевне й ненадійне зі становища комуністів. Дуже богато дописів робітничих і сільських кореспондентів передає преса відразу прокуратурі, яка на підставі тих дописів виготовляє акти обвинувачення проти поодиноких осіб, а деколи то й проти цілих установ. Тому не треба дивуватися, що населення, особливо сільське не любить кореспондентів. І не тільки не любить, але дуже часто кріваво з ними розправляється. Останніми часами чи не найбільший відсоток політичних убийств та самосудів виконало населення саме над селянськими й робітничими кореспондентами з цімсти за доноси, чи так за кореспонденції тих „трибунів". Бо не треба при тім забувати, що жертвою роб- і селькорівських кореспонденцій падуть дуже часто зовсім невинні люди, що ні з політикою ні з протикомуністичною акцією нічого спільного не мають. Вистарчить нераз особиста ворожнеча кореспондента до якоїсь людини, щоби її представити в дописі так, що в десятій воді не обмиється.

Чим дужчим ставав терор населення до кореспондентів більшовицьких газет на місцях, тим більше ними почали опікуватися комуністи і тим більше уваги присвячувати їхній орґанізації, засобам оборони й самооборони та ролі, яку вони виконують на місцях у радянському будівництві. Останніми часами підняли кореспондентів як робітничих так і сільських до першорядного, як сказано, чинника в радянському будівництві, що й підкреслено на нараді. Таким чином побіч такого бистрого ока як ДПУ (державно політичне управління — давна „чека"), що слідкує за льояльністю населення до комун. влади, побіч такого невинного ока як члени партії, незаможники по селах найвразливішим на „льояльність" стало тепер око робітничих і селянських кореспондентів. Отже комуністи в ім'я утримання свого устрою та для збереження своєї диктатури вспіли зорґанізувати цілу сітку розвідчих аґентур, що не мають ніякого іншого завдання над те, щоби нищити „контрреволюцію" та протоптувати кровю і терором шлях для дальшого панування комуністичної доктрини в житті і державі.

Чи така орґанізація держави, зокремак орґанізація безпеченства пануючої ґрупи, може забезпечити комунізмові довгий вік — не знати. Для людей з іншого світу все це мусить видаватися щонайменше неприродним і тим самим засудженим на трагічну ролю історичної ефемериди. Інша річ, що при нормальних відносинах інституція таких кореспондентів могла б відіграти дуже позитивну ролю в суспільному житті. Там ця установа по своїм завданням однобічна, викривлена і тим самим зведена до непочесної ролі політичної розвідки.

Радянська Україна.

Вибори нових академиків у ВУАН.

З Київа пишуть нам: Дня 29. червня переведено в третій стадії вибір ось-яких кандидатів на членів ВУАН: істориків: през. білор. Акад. Наук Ігнатовського, проф. Слабченка, проф. Яворницького і д-ра Матвія Яворського (референував акад. Багалій), а обсягу мовознавства і гарного письменства: Мик. Возняка, Філярета Колессу, Василя Шурата, Янка Купалу (Луцевича) і Павла Тичину (реф. акад. Студинський); із циклю матем.-фізичних наук: проф. Кравчука і проф. Гольдмана (реф. акад. Граве); для циклю хемічних наук: нарком. Волод. Затонського, проф. Орлова і Паладіна (реф. акад. Плотніков); для циклю біольоґічно-медичних наук: проф. Любименка, проф. Третякова, проф. Холодного і проф. Богомольця (реф. през. Заболотний), для циклю сільсько-господарських наук: акад. Вавілова, проф. Леонтовича, проф. Сапеґіна і проф. Соколовського (реф. акад. Фомін); для циклю геольоґії, гідрольоґії і геоґрафії: проф. Опокова, проф. Різниченка, д-ра Степана Рудницького (реф. акад. Тутківський); для циклю технічних наук: проф. Дівника, проф. Патона, проф. Проскуру, проф. Федорова (реф. акад. Семінський), для циклю екон. наук: віцепр. ленінгр. Акад. Наук. Крижановського і нар. ком. зем. спр. Шліхтера (реф. акад. Воблий); для циклю наук фільософії, соціольоґії та права: проф. Семковського, наркома освіти Скрипника і проф. Юринця. Рішено клопотатись про додаткові вакансії для проф. Гедройца, Свїтальського і Палієнка. Вибрано 34 академиків, з того числа 25 українців. Наймолодшими віком академиками є: Кравчук (літ 36), Юринець (літ 37) і Тичина (літ 38). Про сам акт вибору напишу окремо. К. С

З польських справ.

„Великий крам" перед Державним Трибуналом.

III.

Наші референуючі замітки і причинки до процесу б. міп. Чеховича перед Держ. Трибуналом мають на меті тільки засвоювати нашим читачам цей незвичайний випадок в історії відбудованої Польщі і тривкіше закріпити його в памяти. Коли це пишемо, наші читачі вже знають „Соломоновий присуд" Держ. Трибуналу. Зясовуючи становище обвинуваченних (бо крім безпосереднього обвинуваченого б. міп. Чеховича є ще й інші обвинувачені!), обвинителів та оборонців, хочемо підкреслити ті моменти у „Великому крамі" польської дійсности, які позначують затяжну боротьбу між урядом і соймом.

Темпераментна промова соймового обвинителя пос. д-ра Лібермана — як стверджує преса — зробила велике враження поза реверансами в бік „правної винятковости" і невідповідальности „історичної постаті" марш. Пілсудського. Ця консеквенція обвинителя підірвала становище обвинуваченим і дала зачіпну й одночасно вихідну точку для оборони й обвинуваченых.

Оборонець адв. Пасхальський у своїй, зрештою натягненій, промові заявив, що коли обвинитель являється під прапорами сойму республіки, то він приходить в ім'я державної рації. Він підкреслює тезу про політичний характер процесу і старається доказати, що ціле обвинувачення є фікцією. При тому він хотів би розвіяти обвинителів. Його цікавить, що обєднало табор тих, що в грудні 1922 обкидували болотом і камінням першого президента Польщі пок. Нарутовича і табор тих, що на вулицях Кракова розвинули були прапор соціялістично-республиканської Польщі? Пенесівці не дуже добачували бюджетові перестуления до хвилі внесення в соймі конституційного проекту Безп. Блюку. Аж в моменті, коли вони побачили, що державці влади їх ігнорують, перейшли до наступу проти уряду у формі обвинувачення б. мін. Чеховича. Він критикує скарбовий закон і закон про Держ. Трибунал і підкреслює, що міністр скарбу є лише частиною збірного уряду і то частиною не зовсім власовільною, бо законодатна ініціятива прислугує цілому урядові, а не міністрові скарбу. Правда, міністр Чехович мав вільний шлях до димісії, коли уряд, а головно премієр не годився на внесення додаткових кредитів до сойму, але та сама доля ждала всіх його наступників? А чи Польща мала бути без міністра скарбу, тому що сойм не має відваги висловити недовіря урядові? А ті бюджетові перестуления це дурниця. Так пос. Ліберман був би їх заакцептував за витягненим пальчика лівої руки марш. Пілсуд. То тільки формально, а на формальностях збудовано ціле обвинувачення, справа виглядає так страшно і поважно. Не в пірне твердження обвинителя, що тут іде боротьба між правом і силою, тільки йде про перевагу морального авторітету перед усім іншим.

Під кінець своєї промови оборонець апелював до громадянського, а не правничого сумління суддів, щоби вони не стали на становищі: „перат мундус, фіят юстіція", тільки, щоби поставили собі питання, чи з того переступления бюджету справді вийшла шкода для держави. Мін. Чехович не винен, бо йому марш. Пілсудський не дозволив іти з додатковими кредитами до сойму. А в конституції нема ніякої постанови, яка ставила б понад відповідальність марш. Пілсудського. Тому треба було або висловити недовіря кабінетові проф. Бартеля, за яким стоїв марш. Пілсудський, або просто поставити марш. Пілсудського перед Держ. Трибуналом. В цій справі нема основ до конституційної відповідальности мін. Чеховича, а парляментарна відповідальність вже є фактом довершеним, бо мін. Чехович димісіонував. Мін. Чехович не може відповідати за напрям політики марш. Пілсудського.

З черги до слова прийшов другий обвинитель пос. д-р Перацький. На вступі полемізував він з оборонцем Пасхальським, в якого промові пробивалися акценти ідолопоклонної екстази перед особою марш. Пілсудського та моменти політичної натури. Оборонець хотів посварити між собою обвинителів, забуваючи, що партійна приналежність грає тут підрядну ролю, бо обвинителі виступають як представники цілого сойму.

Бюджет істнує в кожному більшому підприємстві, тим більше в такому підприємстві, як держава. Гріш усе був не лише мірилом вартости але й мірилом вилівів та значіння. Коли громадянство видобувалося де-небудь з ярма тиранів, то в першу чергу сягало по право диспонувати бюджетом. Батьківщиною бюджетового права є Англія. Через Францію поширилося воно по цілому континенті. Бюджетове право в Польщі є хребетним стовпом парляменту — не лише тому, що дає можність контролювати державну господарку, але й тому, що дає спромогу парляментові збиратися і радити. Парлямент, що згодився би на обмеження свого права, зійшов би на прибічну раду.

Зупиняючись на скарбовому законі з 1927 р., бесідник підкреслює, що згідно з тим законом взагалі не могли наступити ніякі перенесення до диспозиційного фонду. У вересні 1926 р. явилася в соймі поправка пос. Міхальського, щоби на французький зразок міністр був відповідальний

за переступлення бюджету не лише морально, але й матеріяльно. В грудні 1926 р. ту поправку поновлено, на що мін. Чехович заявив, що міністр і без того є все відповідальний. Тоді також пос. Бірка поставив поправку до скарбового закону, яку сойм приняв, що отвирання кредитів може наступити лише на ухвалене, а не „затверджене" внесення міністра скарбу.

Нарікання мін. Чеховича на бездушний ригоризм не має ніякої основи, бо коли закон постановляє, що нема додаткових кредитів без попередньої ухвали сойму, то можуть бути тільки дуже рідкі винятки, які оправдували б надзвичайні видатки, як напр. повінь, непередбачений арешт мін, або непередуманий видаток. Тимчасом видатки обняті переступленням бюджету, як напр. розбудова залізн. сітки, не могли бути ані наглими, ані непередбаченими. Коли такий видаток робиться без ухвали парляменту, то є це відібрання парляментові права господарювати публичним грошем.

Мін. Чехович у своїй обороні став на правному ґрунті. Він не ховався за нікого. Аж оборонець намагався сховати його за постаттю марш. Пілсудського.

Дальше на основі праць д-ра Ал. Дубенського, судді Адмін. Трибуналу і високого урядовця мін. скарбу, та теперішнього віцемін. Ґродинського доказує, що в Польщі міністр скарбу є фінансовим диктатором. На підкладі „нечинности сойму", не з його вини, обвинитель унаглядняє, що міністр мав час, змогу і нагоду внести додаткові кредити до сойму — тим більше, що згідно із законом отвирання додаткових кредитів є допустиме „тільки на внесення міністра скарбу, ухвалене законодатним шляхом". А єдиним речинцем є тут: зараз, негайно, як тільки збереться парлямент. Додаткові кредити не є звязані з рахунковими замкненнями.

Перейшовши всі стадії вимог сойму в справі переступлення кредитів, зазначує обвинитель, що не сойм був нельояльний супроти мін. Чеховича, тільки навпаки. Оборонець оправдував п. Чеховича становищем марш. Пілсудського. Та це не може бути ніяким оправданням з огляду на виразні постанови конституції, якої артикули 55—57 не лише означують відповідальність міністрів за ділання власне і своїх урядовців, не лише за цілий уряд, але навіть солідарну й індивідуальну відповідальність президента держави за судові акти. Коли ж навіть президент держави є відповідальний, то тим більше є по закону відповідальний кожний інший достойник. Бо коли відповідальність існувалаб лише для малих і дрібних, а не досягала тих, що стоять на вершинах влади, то це була би смерть всякого права, кінець всякого закону.

Справа додаткових кредитів два рази була на Раді міністрів, і якась сила стримала їх внесення до сойму, перепинила вступления на легальний шлях. Тією перепоною мабуть був диспозиційний фонд, бо оборонець говорив про все інше, тільки не про тих 8 міл., якими збільшено диспозиційний фонд навіть без ухвали Ради міністрів. І це яскраве порушення закону. Обвинитель дивується, чому марш. Пілс. заявляв, що його руки не смердять, хоч того йому ніхто не закидав, і чому на адресу представників сойму кинув замітку, що їх руки смердять, хоч вони тих 8 міл. не дотикали.

Процес перед Держ. Трибуналом має глибокий конституційний підклад. Мін. Чехович свідомо співділав в підірваній найсутніших прав парляменту, і тому — не зважаючи на твердження, що марш. Пілс. ідентифікується з моральним примусом — Держ. Трибунал своїм присудом мусить ствердити, що в Польщі є ще більший примус: право і категоричний наказ закону.

Третій обвинитель критикував скарбову політику мін. Чеховича і ставив під знак запиту впорядкування ним польських фінансів.

Для повноти картини годиться ще зреферувати репліку пос. Ліберманa і кінцеве слово Чеховича.

Конференція в справі морських роззброєнь.

Японська преса повідомляє, що японський премієр міністрів повідомив раду міністрів, що Америка й Англія сподіваються, що Японія візьме на себе ініціятиву в справі скликання нової конференції для морських роззброєнь. Японські ґазети додають, що японський амбасадор у Льондоні вже отримав відповідні інструкції.

Англійська престольна промова.

На англійській раді міністрів остаточно вироблено текст престольної промови; цей текст вже передано королеві, а відчитувати промову в парляменті буде льорд-канцлер. Цим разом престольна промова буде дуже довга, бо міститиме не лише виклад програми уряду Мекдональда аж до кінця 1930 року, але також основні напрямні англійської політики. Особливо богато місця займуть справи закордонної політики. Насамперед будуть подані ближчі дані про будучу конференцію морських держав для зменшення зброєнь, а теж про політ. конфер. в справах репарацій. В справі Надренії буде висловлене лише загальне бажання британського уряду можливо швидкого звільнення цеї країни від окупації. Нарешті буде подано до відома, що вже розпочато переговори з Радянським Союзом у справі відновлення дипльоматичних зносин.

У своїй другій частині промова докладно розгляне справу безробіття. Тут буде зазначено, що уряд хоче ратифікувати вашінґтонський договір в справі заведення восьмигодинного дня праці і скасувати закон про заведення восьмигодинного робочого дня в ґірничій промисловости. Далі промова заповідає закон у справі заведення платень для старих робітників і поширення закону про виплати для вдів та сиріт. На будову мешкань для робітників будуть призначені великі фонди.

Як бачимо, ця престольна промова матиме дуже богатий і важний зміст.

„Союз круглого стола".

(Нові напрямні англійської внутрішньої політики.)

Англійська держава панує над четвертиною земської кулі. Тільки в часі між 1870 і 1901 р. прийшло під англ. владу 88 міліонів населення та 4.754.000 квадратних миль поверхні. Британська імперія це зліпок територій, положених у ріжних частинах світу, замешкалих всякими людськими расами, що стоять на ріжних ступнях культурного розвитку. Не легко правити такою великою щодо простору і ріжноманітною щодо населення державою.

Цілими століттями приноровлювала англійська держава до своїх кольоній право сили та господарського визиску. Кожний англієць свято вірив, що провидіння призначило його нарід до панування над іншими народами, над цілим світом. З тої віри в призначення англійського народу черпала свою силу англійська імперіялістична політика.

Та вже у другій половині минулого століття почало виявлятися, що політика сили і грабункової господарки у відношенні до кольоній не дасть довго удержатися. У поневолених народів зросли і кріпшали визвольні рухи, а війна Англії з бурами у південній Африці виявила внутрішню слабосильність британської імперії. Одним словом Англія станула тоді перед дилемою: втрати своїх кольоній або зміни напрямних своєї політики у відношенні до підбитих чародів.

Людиною, яка випрацювала й ідеольоґічно обґрунтувала нові напрямні англійської політики супроти кольоній був Ліонель Куртіс. Щоби мати свободу ділання виступає Куртіс з англійсько-кольоніяльної служби і сейчас по закінченні війни з бурами закладає товариство „Союз круглого стола". Він проповідує думку, що національні і господарські суперечности внутрі британської імперії можна буде усунути засобами, обдуманими при дискусіях за круглим столом. Звідси походить назва заснованого ним товариства.

У таких дискусіях брали участь представники англійського громадянства і поневолених народів. Союз круглого стола розписує цілий ряд анкет і видає богато дуже цінних публікацій. Нові ідеї, які проголошує Союз круглого стола є слідуючі: Англія у своїм власнім інтересі мусить закинути у відношенні до кольоній політику сили і господарського визиску і надати кольоніям найширші права. Дотеперішня політика спричинила утрату північно-американських кольоній та утворення з них Злучених Держав Північної Америки. Нова політика мусить прямувати до усамо-

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Печери в Кривчу.

З початком осени 1925 р. я виїхав на Поділля, бажаючи прослідити на місці зразки тамошнього народнього мистецтва. Як головну точку осідку вибрав я собі Борщів, мандруючи відтіля в ріжних напрямках.

Галицьке Поділля... Скільки вражінь для маляря й туриста і яке просторе поле для праці археольога й етнографа! Нічого дивного, що я хотів використати свій розмірно короткий побут на подільській землі яко мога найширше, не пропускаючи ні одної справи, аби виробити собі бодай загальний погляд на цей терен роботи для себе й інших.

Першим етапом моєї мандрівки було Більче Золоте. Не буду писати на цьому місці про висліди своєї праці в ділянці української орнаментики, хоча це було й метою мойого виїзду туди, бо таким чином я відходив би від теми. Отже користаючи з побуту в Більчу, задумав я також оглянути тамошні печери. Орієнтуючися слабо в їх розгалуженні і просторі, тяжко мені було рішитися самому піти туди.. Тому я вибрався на „Вертеби" (назва більчецьких печер) з провідником, місцевим селянином. Вже по дорозі він став розказувати мені льокальну легенду, що „ці печери ведуть підземними ходниками аж до самого Києва". Яке замітне явище: навіть у поглядах мужиків виступає наш Золотоверхий культурним центром і то в цьому значінні, що там мають сходитися стежки тутешнього підземелля! Мій говірливий „чічероне", бачучи в мене заінтересування його оповіданням, розказував дальше на комічний лад дива про справжній лябіринт перечних коридорів про те, як то тяжко вийти звідтіля невтаємниченому. Самопевним тоном говорив між іншим про небезпечну виправу двох „гандзінерів", що війшли вниз без провідника й небавком заблудили. Але знання врятувало їх, бо виняли „компрес" і вже знали, куди йти.

Серед такої розмови ми минули село і станули над глибокою яругою, де я, налюбувавшись ще видом гарно положеного Більча з гори, скрутив на бічну пільну дорогу, слідкуючи за моїм товаришем виправи. Там поміж полями я побачив нараз глибоку яму, а в ній темний отвір печери. Вхід туди зовсім легкий, вистане трохи схилити голову, щоб перейти майже вигідно до першої комори. Навіть тут уже видно розкинені людські кости первісних жителів Більча з епохи неоліту, а всі інші находки (в дуже поважному числі й доборі) вивезено звідси — як відомо — ще в 1892 р. до музею краківської Академії Наук. У цьомуж самому році провірено печери з поручення власника Більча, кн. Сапіги, поширено поодинокі коридори і зладжено доволі точну їх карту.

В слідуючій коморі я мав змогу наглядно переконатися, яка небезпека грозить смільчакові, що сам сходить у низ: перед нами чорніли три отвори до ріжних ходників, котрі дальше й дальше розгалужувалися. Ми йшли безперервно півтора годжини крутими коридорами, натрапляючи за весь той час ледви на дві більші печери, названі „завтрак" і „світлицею княгині Терези". Одначе й ці дві комори не є мабуть вищі поверх 4 м., підчас коли ходники є завбільшки середньої висоти мущини. Назви менших комор виключно польські; не дивниця зрештою, бо вхід до печери находиться на полі кн. Сапіги, отже правно вони є його власністю. З колишніх сталяктитів не залишився до сьогодня найменший слід; усі туристи повкли їх немилосердно, забираючи зі собою — на памятку! Не менше нищать стіни також місцеві селяни. Відбиваючи великі кусники ґіпсу й розтираючи їх, уживають їх до білення хат...

Я вийшов із печер у Більчу майже розчарований. Обіцював собі побачити там куди кращі річи, а відчував, лишаючи їх за собою, тільки фізичну втому після довгого ходу. Потішався зате думкою про Кривче.

І таки того самого дня я вернув до Борщева. Але коли я висказав тут своєму гостинному господареві о. крил. Малицькому намір дальшої мандрівки до Кривча з метою оглянення ще й тамошніх печер, він потішив мене, що „щастя дописує" мені, бо саме перед кількома днями мали якісь дві польські пластунки перекопати вхід до підземелля, засипаний від ряду літ...

Який сором! Невжеж аж так мало ініціятиви в наших українських пластунів, що зовсім не цікавляться одним із найкращих місць нашої рідної землі? Невжеж усі їхні вакаційні шляхи мусять вести тільки на Ґуцульщину й у Стрийщину? А це чудове Поділля зі своїми прекрасними ярами Дністра та Збруча й Медоборами — невжеж воно за мало інтересне для жадної вражінь шкільної молоді? Де наші учителі географії, де нарешті наш „Пласт"? Невжеж ми всі забули про світлу память інж. Ґутковського, відважного відкривця цих печер?

З такими дуже невеселими гадками я приїхав під вечір до с. Сапогова (відомого зі скитських могил) і переночувавши тут, помандрував слідуючої днини до Кривча. В Кривчу став я гостем священичої рідні пп. Назаревичів. І вони потвердили вістку про розкопування печер польськими пластунками, але нічого точнішого не вміли мені сказати про хід цеї праці. На моє питання про причину замкнення підземелля я одержав відповідь, що вхід до нього був від пятьох літ засипаний глиною. Він не був як слід забезпечений і все осінньою порою дощі наносили так багато землі, намулюючи перші ходни-

стійнення анґлійських кольоній, до утворення з них спілки вільних народів. В такій спілці кольонії оставали би лише в дуже малім звязку з метрополією. Завданням анґлійців повинно бути не панувати над поневоленими народами, а виховувати їх до самостійного політичного життя. Одним словом, Союз круглого стола хоче перемінити британську імперію в спілку вільних держав. Нові напрямні анґлійської внутрішньої політики здобувають собі чимраз більше прихильників і співробітників в парляментарних і урядових колах. Що більше, офіціяльна анґлійська політика починає переводити ідеї круглого стола в життя.

Перші спроби реалізування нових напрямних бачимо в південній Африці. Розумна анґлійська політика по кривавій війні з бурами довела до того, що в 1906 році надано бурам широку самоуправу, а за якийсь час повстала на правах домінії південно африканська унія. Скоро по тім кінчиться зовсім ворожнеча між анґлійцями і бурами, а в часі великої світової війни бури добровільно беруть участь у війні по стороні Анґлії. Далі південно-африканська унія, Канада, Австралія і Нова Зеляндія стають окремими анґлійськими домініями на правах майже самостійних держав.

Союз круглого стола не устає у своїй праці, видає окремий великий місячник „Круглий стіл" і пропагує розвязку ірляндського й індійського питання в дусі усамостійнення тих країв. Одному з видних представників союзу круглого стола, славному публіцистові Керові вдається зєднати для ідеї круглого стола анґлійського премієра міністрів Льойда Джорджа і стати його найближчим співробітником. Льойд Джордж по великій світовій війні веде переговори з провідником ірляндського революційного руху Де Валєрою і Ірляндія одержує права майже самостійної держави.

Таксамо згідно з ідеями Союзу круглого стола одержують Індії в 1919 р. конституцію. Ця конституція має за завдання виховати індійський нарід до парляментарного життя і підготовити цей край до надання йому прав домінії. Після цієї конституції виконують владу над краєм анґлійський губернатор і парляментарне індійське правительство. Одні справи, як публичне безпеченство, ґрунтові податки, цивільне судівництво підлягають всецілу владі губернатора, другі як шкільництво для індійського населення, публичні роботи, рільництво, посередні податки належать у цілости до індійського уряду. Губернатор за свою діяльність відповідає перед анґлійським парляментом, індійський уряд лише перед індійським парляментом. Зі сказаного бачимо, що індійська конституція спирається на системі дуархії, поділі державної влади між анґлійського губернатора та індійське правительство.

В червні 1921 р. відбулася в Льондоні державна конференція, в якій взяли участь анґлійські міністри і премієри міністрів поодиноких доміній. У привіті для конференції сказав Льойд Джордж таке: „прийшов час, що анґлійські домінії на рівні з королівством Анґлії мусять вести закордонну політику британської імперії і взяти відповідальність за цілість держави".

Реасумуючи сказане, слід ствердити, що внутрі анґлійської держави мають домінії суверенні права. Що більше вони дістають суверенні права і на зовні. Домінії самостійно підписують мировий договір у Версаю і нарівні з суверенними державами стають членами Союзу Народів. Їхні делеґати одержують на збори Союза Народів окремі інструкції від домініяльних правительств. Канада одержує навіть право держати у Вашинґтоні своїх дипльоматичних заступників.

Правда, що ця політика заломилася, коли в Анґлії прийшли до влади консерватисти, але і вони рахувалися з переведеними реформами як з довершеним фактом. Тепер, коли при виборах до анґлійського парляменту перемогла партія праці, творяться нові перспективи для здійснення ідей Союзу круглого стола. Не можна заперечити, що цілий ряд справ очікує ще розвязки як напр. справа устрою Індій і т. п. Однак на загал внутрішня політика британської імперії йде по лінії ідей Союзу круглого стола.

Найсильніша імперія світу зрозуміла, що в добі визвольних змагань поневолених народів і ріжних рас і культур, політика сили мусіла би в неминучій консеквенції покінчитись катастрофою для держави.

Зовсім іншу політику ведуть новоповсталі по всесвітній війні держави. Ті держави не є однородні під національним оглядом, а в деяких з них наприклад у Чехословаччині нечеське населення становить більше як 50 проц. всього населення держави. Супроти поневолених народів ведеться у тих державах політику екстерміяції та денаціоналізації. На силу робиться з мішаних під національним оглядом держав держави одного лише пануючого народу. Новоповсталі держави не тільки що не беруть собі прикладу з анґлійських зразків, а ще й в додатку обмежують права заґарантовані міжнародніми договорами про охорону національних меншостей.

Своєрідний імперіялізм новоповсталих держав, хоч наносить тяжкі шкоди поневоленим народам, то всеж таки мусить скорше чи пізніше скінчитися повною невдачею. Історія всіх часів і всіх народів учить нас, що з боротьби за власне національне і політичне життя виходить все побідником поневолений нарід. Чим пізніше зрозуміють ту правду пануючі народи, тим гірше для них.

Пос. Володимир Целевич.

Відбудовуймо життєві обезпечення.

Велика світова війна підкопала довіря громадянства до таких установ, які не поносять вини за втрату і обезцінення їхнього майна та майна їхніх членів.

Це відноситься передовсім до Товариств обезпечень на життя.

Правні основи тих Товариств були донедавна того рода, що вони не мали спромоги орудувати самостійно своїм власним майном, а були приневолені завідувати ним згідно з приписаними законними нормами. І так: всі того рода Товариства могли переводити обезпечення тільки в краєвій валюті і тільки в ній складати свої премійні резерви. Так ці резерви як і інші фонди, Товариства обезпечень на життя були приневолені льокувати також у цінних державних паперах, через що доля майна цих Товариств була звязана нероздільно з долею самої держави і її валюти.

Непридатність та шкідливість такого законного нормування способу льокати майна Товариства обезпечень на життя та примусове заключування умов тільки в краєвій валюті — спричинила підчас та й після великої світової війни обезцінення життєвих асекураційних Товариств.

З огляду на це нове міждержавне законодавство на полі життєвих обезпечень, навчене тяжким досвідом, полишає вже Товариствам обезпечень на життя свободу при переведенні своїх завдань, зокрема при забезпеченні їхнього майна перед обезцінением.

Почавши від 1923 року всі життєві асекураційні Товариства, у всіх державах, можуть заключувати свої обезпечення в довільних заграничних валютах і то по виборі самих обезпечених, які вибирають до тої цілі найкраще американські доляри і швайцарські франки, бо обі ці валюти мають безпечний золотовий підклад і як такі уважаються міжнародним мірником вартости.

В тій валюті мають бути депоновані премійні резерви від життєвих обезпечень, при чому Товариства обезпечень на життя можуть льокувати свої фонди на гіпотеках на першому місці.

В той спосіб нове законодавство на цьому полі не звязує долі майна тих Товариств з долею держави, а дозволюючи поміщувати премійні резерви в чужих валютах і землі, тим способом воно забезпечує майно обезпечених на життя членів перед поновним обезцінением.

Завдяки цьому всі Товариства обезпечень на життя в цілому світі дійшли почавши від 1923 р. до великого розвитку, придбали повне довіря своїх громадян, які перевели обезпечення свойого життя на величезні міліярди долярів обезпеченого капіталу.

В такому самому правному положенні опинилося і **наше одиноке українське Товариство обезпечень на життя і ренти „Карпатія" у Львові.** Переорґанізоване в останньому часі, воно послідовно і енерґійно поширює свою діяльність і зєднує собі між нашим громадянством щораз то нових обезпечених членів, які переводять обезпечення свойого життя головно в американських долярах і швайцарських франках.

Звіт Управи цього Товариства, предложений в дні 22. червня ц. р. на Загальних Зборах під проводом п. д-ра Степана Федака, виказує, що стан всіх обезпечень Товариства з кінцем грудня 1928 року виносив у перечисленні на золоті 1,098.456.— зол., отже в порівнанні зі станом обезпечень з кінцем 1927 року стан обезпечень збільшився о квоту 600.000 золотих. Коли взяти стан обезпечень з кінцем травня 1929 року, то стан їх виносить 1,688.456 зол., отже за час відновлення діяльности Товариства, себто за час 10 місяців, стан обезпечень Товариства в порівнанні зі станом з грудня 1927 р. збільшився о 1,176.576 золотих. Якби обезпечення йшли в тім самім темпі, то з кінцем 1929 року портфель обезпечень Товариства дійде до двох і пів до 3 міліонів обезпеченого капіталу. Цифри вправді невеликі, але зваживши теперішні господарські відносини нашого громадянства, ті цифри є всеж таки показчиком постійного розвитку Товариства.

Розпоряджаючи зложеними в твердій валюті і як слід забезпеченими гарантійними фондами (260.606.86 зол.) та увійшовши після 2-літніх переговорів в тісний контакт з великим середньоєвропейським концерном „Фенікс" — „Карпатія" має раз на все забезпечені трівкі господарські основи для найкращого свойого розвитку та дає певні гарантії своєчасного виконання зобовязань супроти своїх обезпечених членів. До того правна структура „Карпатії" є того рода, що тільки загал обезпечених рішає про долю Товариства та про його платоздатність. Обезпечені, як дійсні його члени, мають право брати участь в завідуючих органах Товариства, а тим самим мати безпосередній вплив на розвиток, на спосіб господарки та на забезпечення фондів Товариства.

Тому, як зі свойого особистого, так і національного обовязку, кожний український громадянин обовязаний переводити обезпечення свойого життя та життя своїх родин **виключно в українськім Товаристві** та тим способом скріпляти розвиток нашого господарського життя. Це під нинішню хвилю національний обовязок кожного українця!

Поанкаре про плян Юнга.

Французький президент міністрів Поанкаре скінчив нарешті свою промову про плян Юнга, яка зайняла шість засідань комісії парляменту. Французькі делеґати, — зазначив він, — одержали від уряду загальну інструкцію дбати про те, щоби німецькі репараційні сплати покрили французькі довги Злуч. Державам і Анґлії, а крім того дали би ще надвишку для властивих французьких репарацій. Після його обчислення Франція мусіла би одержати 40 міліярдів золотих марок. На основі пляну Юнга Франція одержить 27 міліярдів. Франція згодилася на це зменшення, бо їй залежало на остаточному управильненні справи. Тепер Франція зможе за німецькі сплати ліквідувати свої борги в Анґлії та Злучених Державах і протягом 37 літ одержить ще 420 міліонів марок на відбудову знищених війною місцевостей. Вкінці своєї промови Поанкаре заявив: „Плян Юнга кращий від пляну Доза, коли він буде льояльно переведений до кінця".

Злучені Держави і конференція в справі морських роззброєнь.

Вашингтонський кореспондент ґазети „Геральд Трібюн" повідомляє, що амбасадор Злуч. Держав у Льондоні, ґенерал Доз, одержав від уряду поручення повідомити британського премієр-міністра Мекдональда, що Злучені Держави готові взяти участь у конференції в справі морських роззброєнь без огляду на те, чи буде це спеціяльна конференція, чи конференція в рамах теперішньої Ліги Націй.

ки, що доступ туди став уже цілком неможливий. Громада — а на її луці саме находиться вхід до печери — не дуже тим журилася. Всі господарі дбали тільки про власні хазяйські діла, до Кривча мало хто заходив, а й ці туристи, довідавшися про неможливість того, зрезиґновані вертали назад. І ніхто нічого не робив...

А акція інж. Ґутковського? Так, вона була справді добре започаткована, але війна не позволила на здійснення його намірів. Чи дійсно щойно Ґутковський відкрив їх? Безумовно так! До 1908 р. ніхто не знав про ті печери. Була там натомісць загально відома друга „ґрота" на присілку Кривча, званому Хомами, де збереглися до нині підписи прогульковців ще з 1825 р.! Дуже можливо, що саме ці печери на Хомах оглядав польський священик Жончинський, згадуючи їх ще під датою 1721 р. (на його нотатці опирався автор „Пшеводніка по Ґаліції" д-р М. Орлович, хотячи таким чином заперечити факт відкриття їх інж. Ґутковським). Та отсе наводження вістки давнього автора для квестіонування заслуг Ґутковського чи стану посідання їх українською громадою не є для нас чимсь новим. Це живо нагадує інтерпретацію слів Нестора про Червенські Городи деякими польськими історикамиї Д-р Орлович був бодай до тої міри „безсторонний", що для точности подав (одначе не без іронічного тону!) таку згадку: „В 1908 р. уважали (печеру) нововідкритою, надаючи поодиноким частям українські назви". При тому автор провідника уникає увесь час назвища Ґутковського наче вогню. Ще дальше посунувся краківський „Курерок", що пишучи недавно про ті печери, приніс „сензаційну вістку", які то чуда віднайдено тепер на Поділлі, Богом і світом забуті ще від часів кс. Жончинського!

(Продовження буде.)

Пуанкаре годиться на Льондон?

Французька ґазета „Пті Парізієн" повідомляє, що французький уряд передав у Льондоні свою відповідь у справі місця, де має зібратися політична конференція. У цій відповіді ще раз зазначено, що Франція воліє на місце конференції якунебудь невтральну країну, бо це забезпечує свободу для учасників. Одначе ґазета висловлює гадку, що французький уряд кінець кінцем згодиться на те, щоби конференція відбулася в Льондоні.

Злучені Держави домагаються від Франції плачення довгу.

Французький міністр закордонних справ Бріян телеґрафічно наказав французькому амбасадорові у Вашинґтоні, щоби він зробив перед урядом Злучених Держав демарш в справі відложення терміну платности рати в сумі 400 міл. долярів. Одначе Злучені Держави відмовилися відкладати термін платности. Державний секретар Стімсон відповів французькому послови, що він, хоч мав 50 літ, одначе пішов підчас війни на французький фронт. Таким чином ніхто не може сказати, що він зле настроєний до Франції. Одначе президент Гувер на основі американської конституції не має права відложити термін платности. Стімсом заявив, що він здає собі справу, що французька публична опінія схвильована, одначе не менше занепокоєна також американська публична опінія. В Америці панує переконання, що уряд дуже приязно трактував Францію, бо по умові з 1926 року скасував усі довги, які Франція підчас війни зробила в Америці, і домагається заплати лише тих довгів, які вона зробила після війни.

З театру.

Малий Театр: Ловець тіней" на 3 дії Жана Сармана.

Жан Сарман — молодий французький драматурґ і актор, у Франції відомий своїми кількома песами, що мають зовсім новий тон і пробують зірвати з дотеперішньою французькою сценічною технікою, вигостреною у ситуаційній шліфовці. Почав він трохи по-Шекспірівському своєю „Паперовою короною", але хутко віднайшов своєрідну атмосферу. Він поет тихих буденних непримітних трагедій. Але коли Вільдрак („Вантажник заняття") наближується у цих трагедіях до російської школи, Сарман іде за прикладом „найсучасніших" психольоґів. Його улюбленим героєм є „поет з душі", що витрачує свою чутливість безпосередньо, живучи, а не пишучи.

„Ловець тіней" має оригінальний сюжет. Першим мистцем таких сюжетів є Піранделло. У Франції поширює їх своїми песами Ленорман. Героєм у „Ловці тіней" є поет, що наслідком нещасливого кохання нездужає амнезією. Втративши память минулого він почуває себе нежданно щасливим, відродженим. Та рідня, щоби його вилікувати, запрошує до себе дівчину, що стала причиною його нервової недуги; може завдяки ній він викличе у своїй памяти затерті тіни пережитого. І бачимо якою трагедією стає для нас інколи наша память.

Песа при всій реалістичній простоті має легкий символічний натяк. Заголовку не можна передати; „ombre" — „тінь" значить одночасно „пструг"; герой песи, попавши у свою недугу, проводить увесь час з вудкою над рікою, ловлючи пструги, що на ІІ дні увихаються, мов тіни. Так само втікають на дні його памяти спомини минулого. І коли він видужає, пічне в розпуці стріляти ці тіни — і в воді і у власній памяті. Соняшно-погідна песа кінчиться трагічним акордом.

Сарман перемішує з насолодою радощі життя з мелянхолійним його закінченням. Його ніжні, наскрізь ліричні песи грати дуже важко. Коли два роки тому ставив наш театр його майстерну цяцьку „Найкращі очі в світі" — вона вийшла бліда; втратила головну частину свого чару від простого факту, що всі звичайні слова, які набирають вимкової поезії, коли є відповідно сказані, не мали в собі нюансів буденної простоти глибшої від найштудернішої акторської деклямації.

Венґерко з Лубенською були чарівною парою і створили бажану автором атмосферу.

М. Р.

Зі спортового життя.

Україна — Поґонь (Стрий) 6 : 1 (0 : 1).

Відплатні змагання між стрийською Поґонею й Україною, які відбулися в неділю 30. червня на площі Сокола-Батька і закінчилися високоцифровою перемогою України, дали „науку" противникові, що до гри за мистецтво А-кляси крім брутальности і певної дози амбіції слід ще мати й інші прикмети, а саме техніку й витревалість до кінця змагань. Цих двох останніх елєментів грачам Поґоні забракло і тому стрийська дружина програла в рекордовім у цьогорічних змаганнях за мистецтво А-кляси відношенні 6 : 1.

Хід гри від початку до самого кінця змагань був дуже цікавий і держав цілий час у високому напруженні численно зібрану українську публику. Обі дружини вийшли на грище з горячим бажанням виграти змагання за всяку ціну, бо розходилося про високу ставку, а саме: перемога давала можність Поґоні здобути мистецтво ґрупи, а програна грозила Україні деґрадацією до Б-кляси.

В першій половині гри Україна енерґійно напирає, одначе Поґонь, не перебираючи в засобах, боронить ся всіма силами, що більше, підчас одного замішання під воротами України вдається їй стрілити першого й останнього ґоля. Здавалося, що Україні грозить програна, одначе більше фахові бачили, що противник заїлою обороною і протинаступами в першій половині цілковито вичерпав свої сили. Це показалося зараз на початку другої половини гри, відколи Україна вповні заволоділа грищем, а ґолі до воріт Поґоні почали сипатися як з мішка. Серію ґолів започаткував незрівнаний цього дня Кобзяр, який стрілив їх чотири, а Петрів і Лисик по одному. Взагалі ціла дружина України дала зі себе все, що могла, щоб виграти ці змагання і це їй вповні вдалося. Спеціяльну увагу слід присвятити наймолодшому грачеві України Скреготі, який своєю розумною і технічно бездоганною ґрою на обороні творив непроходиму стіну для противника.

Суддював п. Шнайдер, який, в першій половині гри ще не зорієнтований, допускав до острої гри зі сторони Поґоні; в другій половині держав уже грачів „коротко" і вповні вдоволив обі сторони. Публики більше тисячки, переважно української.

На закінчення слід додати, що друга і третя дружина України списалися цього самого дня також дуже гарно, бо друга побідила Ґасмонею II. 3 : 1 (1 : 0), а третя Ґасмонею III 5 : 3 (1 : 1).

ПРОСИМО НЕ ЗАБУВАТИ

при зміні адреси,
конче подавати і
попередну адресу.

Д-Р АРСЕНЬ РІЧИНСЬКИЙ.

Моя відповідь

Св. Синодові Православної Церкви в Польщі.

(Докінчення).

IV. Таким чином відлучення мене від Церкви побудоване *на фальшивих фактах*, цілком неперевірених; обґрунтоване церковними правилами, які до мене жадного відношення не мають, і доконане без додержання приписаної процедури. Якіж наслідки тої анатеми: чи виправдала вона сподівання ініціяторів? Для цього варто розкрити, звідки пішла ініціятива цілої тієї справи.

Перший раз думка про кидання анатеми на українських церковників зявилася в шовіністичному російському листкові, „Свѣт Истины" (15. X. 1927. ч. 10) і видаваному членом Верховного Совіта РНО, п. Евгеном Комаревичем. Одночасно прот. Боришкевич у Володимирі 17. X. 1927 р. просив воєводу п. Меха про виселення мене з Володимира адміністративним порядком, сподіваючися хоч такими поліційними засобами спинити зріст українського церковного руху, — але дістав відповідь, що на те нема законної підстави. Тоді саме прот. Боришкевич і виступив з внеском про відлучення мене від Церкви, — щоби репресіями церковної влади досягнути того, чого не вдалося зробити через поліцію. Як не дивно, але цьому „духовникові", що а ідейним рухом вмів боротися тільки жандармськими методами, доручено ріи тому ще й робити мені „увіщання"!... Колиж в осени 1928 р. наново розпочалася війна між митр. Діонисієм і українським громадянством, то москвофіли знову порушили справу анатеми (див. статтю Е. Комаревича в „Русск. Голосѣ" 30. XII 1928. ч. 292 під характеристичним заголовком: „Когда же наконец?", якої зміст зводиться до одного настирливого запиту: „когда же наконец" відлучать Річинскаго від Церкви?" А щоби легше підштовхнути митр. Діонисія на анатему, в цій статті говориться, нібито я у ч. 1. журналу „Рідна Церква" написав, що „митроп. Діонисій получил разжиженіе мозгов". Хто має ч. 1. „Рідної Церкви", може легко переконатися, що там нічого подібного нема, та що ця вигадка дуже нагадує провокаційну сплетню, пущену посіянами після Луцького зїзду, на котрому нібито також нанесено образу особі митрополита).

Отже відлучення мене від церкви сталося на домагання фанатичного гуртка москвофілів, заслїпленого зоольоґічним шовінізмом і готового підпорядкувати інтереси Церкви своїм політичним обрахункам; на жаль вони мають нині рішаючий вплив у варшавській митрополії. Їх ціллю було — оганьбити український церковно-народній рух та ізолювати мене особисто від народу і особисто від духовенства. Одначе ледві місяць минув після офіціяльного проголошення анатеми, і я вже відновив свою спільність із Вселенською Христовою Церквою у таїнстві сповіди й св. причастя. На фальшивих фактах опертої, канонічно необґрунтованої, формально незаконної і викликаної зовсім нецерковними міркуваннями анатеми ні я, ні наше громадянство, ані наше духовенство не визнаємо, — тому так легко й так бистро її уневажнено допущенням мене до св. евхаристії. Замість ганьби, ізоляції та поразки серед українського громадянства, передтим розбитого на кілька течій навіть у лоні Українського Церк. Комітету, тепер установлюється „єдиний всебічний церковний фронт і єдиний національно-церковний провід", про котрий заговорили навіть ті, що розходилися зі мною в питаннях тактики („Діло", 2. VI. 1929. ч. 131). Численні протести селянства, яке ми самі стримували від надто різучих виступів; обурення інтеліґенції різних напрямків; прихильна позиція духовенства а навіть російської преси (вже й не кажучи про українську) свідчать, як однодушно всі осудили цей несправедливий вчинок св. Синоду. Справа моєї анатеми стала справою загально-національною, а наслідки її очевидно цілком не виправдали надій, покладаних її ініціяторами.

Щож до мене персонально, то однодушна громадська думка, викристалізована раніше, ніж я дав свої пояснення і занята моєю обороною навіть в тих випадках, коли з моєю тактикою не погоджувалися („Новий Час", 22—24. V. 1929. чч. 56—57), переконує мене у своєчасности і правот. нашої справи. Оцінка громадянства дала мені моральну опору й засвідчила, що ми йшли і йдемо належним шляхом. Через те не сумніваюся, що й ця неправна анатема раніше чи пізніше буде знята, бо так нераз було в історії боротьби за права національних церков. Були навіть випадки кинення анатеми на людей, яких пізніше Вселенська Христова Церква не тільки розгрішала від клятви, але й зачисляла до числа угодників Божих.

V. Чи й справді ми стоїмо перед перспективою розколу на тлі церковно-національної боротьби? Чи й справді не вдасться обминути ще більшого ускладнення і так тяжкого положення нашої Церкви? Чи не краще булоб, доки ще час, виправити допущені помилки? Бож ясно ,що й ця анатема своєї цілі не осягнула, тільки ще більше ускладнила положення Церкви і заховує надалі своє значіння хіба тільки як чинник підбадьорючий та накликуючий до більше пляномірної, ніж досі боротьби. Чи не краще в таких умовах переглянути ту постанову?

„Я сам бажав би бути відлученим від Христа за братів моїх, рідних мені з походження", говорить Апостол (Рим. IX. 3). Отже безцільною буде боротьба митрополії з тим рухом, що нуртує в глибинах народньої душі. Наші праділи ставали за Церкву не тільки проти зовнішніх ворогів, але нераз і проти своїх власних,— та історія їх не тільки не осудила, але й засвідчила, що власне нарід, а не епископат був правдивим оборонцем Церкви на українських землях. Ця наша стара церковно-національна традиція не боїться жадних анатем, а через те, замість неправних і неоправданих репресій, чи не пора вже послухати голосу вірних і піти слідами біблійної Руфи, яка говорила: „твій нарід буде моїм народом, і твій Бог — моїм Богом" (Руфи, I. 16). Тільки таке щире наверенення чужих нам з походження і по духу владик до української пастви ще могло би врятувати Церкву. Грізні приклади церковної історії учать, чого можна сподіватися від дальшої впертости і дальшої війни.

У передбаченні тих тяжких наслідків для всієї православної Церкви необхідно св. Синодові змінити своє відношення до церковно-національної проблеми, й числитися з нею, як із найповажнішим завданням моменту, — або в противному разі, понести всі наслідки своєї дотеперішньої політики. Жадні анатеми не закриють нам уст, бо в цій справі, коливб навіть ми замовкли, то „камні возопіють"...

5. VI. 1929 р. у Володимирі.

Відозви й комунікати.

Поможіть нашим найменшим!

Ми, українці, завжди з гордістю підкреслюємо, що належимо до великої сорок-мільйонової української родини, забуваючи про те, що ніякий член родини не може бути байдужним до долі інших її членів. Тимчасом ми навіть не цікавимось тими, що живуть тут близько, майже під боком. Ми не знаємо, що в калішській станиці перебуває до 1000 наддніпрянців, а між ними 100 дітей у віці до 12 років. Хоч як тяжко приходиться жити старшим емігрантам, але кожний з них зберігає в серці спомин про чудову батьківщину. А діти, які залишили рідний край немовлятьми, або побачили світ за дротами, не бачили її і тільки від батьків чули про обітовану землю-Україну. І нераз питаються діти батьків: Чому навкола нас самі чужі люди? Чому ми не їдемо на Україну?...

І от тепер, коли прийшов кінець шкільного року, коли діти мов птахи летять на село, щоб спочити в атмосфері рідного оточення й набрати сил до дальшої праці, згадаймо про тих найменших, які перебувають на чужині й потребують побути хоч кілька тижнів в атмосфері рідного українського оточення. В імени цих маленьких вигнанців звертаємося з просьбою до українського громадянства прийняти їх на час шкільних вакацій.

Всіх дітей, що хотілиб виїхати на вакації, дотепер зголосилось 19 (10 хлопців і 9 дівчат) у віці від 6—11 років. Хто хотів би примістити в себе дитину, просимо зголоситись до „Народнього Базару" в Перемишлі (Народній Дім), а рівночасно зазначити: хлопчика чи дівчинку і в якому віці бажає взяти до себе на вакації.

Т-во допомоги емігрантам у Перемишлі.

НОВИНКИ

— **Для вшанування памяти Е. Х. Чикаленка** вдаштувала Українська Господарська Академія в Подебрадах дня 30-го червня жалібну академію з такою програмою: 1. Вступне слово ректора проф. Іваницького; 2. Є. Х. Чикаленко — промова доц. Королева-Старого; 3. Спомини про Є. Х. Чикаленка — промова інж. В. Шевченка; 4. Жалібна дума — виконав кобзар інж. М. Теліга; 5. Жалібні пісні — виконав Академічний Хор.

— **Іспит зрілости** в семинарії СС. Василіянок у Львові відбувся в днях від 17.—22. червня ц. р. включно в присутности Їх Ексцеленції Митрополита під проводом делегата Кураторії Ш. О. Л. дир. Едварда Ольшевського з Бережан. До іспиту зрілости приступило 37 кандидаток, з тих 1 перепала при письменнім іспиті, 8 при устнім іспиті зрілости, 1 кандидатка відступила, 27 кандидаток здало іспит зрілости, а саме: Бараник Олена, Бобко Стефанія, Голко Іванна, Грень Стефанія, Демків Юлія, Думич Софія, Зацерковна Дарія, Женчур Софія, Кіт Стефанія, Козюма Олександра, Кондратюк Ярослава, Майовська Анна, Мединська Олена, Ничай Іванна, Пеленська Софія, Питлик Мирослава, Решитилович Стефанія, Рунька Ярослава, Савула Катерина, Стасина Софія, Тис Олена, Третяк Анна, Турко Остапа, Турковид Емілія, Федчина Анна, Хомин Ольга, Шульган Іванна.

— **Особисті вісти.** З днем 2-го липня починає одномісячну відпустку головний редактор нашого щоденника Вас. Мудрий. Тому, що одночасно виїзджає з редакції на відпустку і д-р Мих. Рудницький, то на той час приїхав з Варшави до редакції наш кореспондент Ів. Кедрин, який буде заступати головного редактора.

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка** у Львові (вул. Чарнецького 24) мав у місяці червні 172 чисел (342 предметів) приросту до ч. 19.037 включно, головно у відділі археольогії та етнографії. Найцінніщим надбанням є археольогічна збірка п. Якова Бобрука з Радзейовіц (6 бронзових прикрас, 3 глиняні посудини, 8 камінних топірців, камінна булавка, 3 кремінні сокирки та граніто-ва зернотерка). Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Бобрук Я., Вонсуль, Дорошенко В., Заклинський Б., о. дек. Карпяк М., Климчак К., о. Лабач І., Лущик, Мельничук М., д-р Никифоряк С., Ніжанковський Т., Олесницький Т., Олесницький Я., д-р Озаркевич Л., інж. Онишкевич Р., о. дек. Пастернак І., інж. Пастернак С., XI. пластовий курінь ім. Мазепи із Станиславова, проф. Полянський Ю., д-р Свенціцький І., т-во „Сокіл-Батько", д-р Сушко О., Танавський Д., Українська Громада в Брюсселі, о. Фаціевич О., Чайковський Е., вид-во „Червона Калина". Управа Музею складає усім їм щиру подяку. Музей відвідало в червні 154 особи. — **Я. П.**

— **Рідкі вістки.** Доцентом на катедрі радіоактивности та атмосферичної електрики став у Краківському університеті д-р Бегунек, відомий учасник експедиції Нобіле до північного бігуна. — Польського ґенерала Галлєра, що має хутір над морем у Новім Селі, ліцитують за довги. — Молодий німець Шмелінґ став міжнароднім мистцем боксу проти еспанця Паоліно з перевагою в 9 рундах на 12. — Спроби двох америк. летунок побити рекорд лету, скінчились сумно: Джінтрі вбита, Енсен тяжко ранена. — Троцький не тратить надії на виїзд до Англії і знову прохає Макдональда в цій справі. — У Парижі радив міжнародній конґрес пожежних організацій; приняв він окремий статут. — У Білгороді помер бувш. сербський міністр війни і закорд. справ полк. Ваза Антонич. — 28-го червня відправили в Мексику вперше від 31. липня 1926 перше богослужения в 11 церквах. — Сполучені Держави втратили річно 1,200.000.000 дол. на протиалкогольнім законі; з цього сама оборона закону коштувала 360,246.000 дол. — Ню-йорський „Таймс" помістив телєґраму з Парижа про плян Юнга (угода з Німеччиною), яка складалася з 30.000 слів; розміром це неначе пів повісти. — Заповідають, що конскрипція в Злучених Державах в 1930 році викаже 123,000.000 душ. — Офіціяльна статистика стверджує, що Італія має тепер 50 міл. мешканців. — Фонд Ракефеллєра з Ню Йорку видав торік 21,690.738 дол. на лікарські і оздоровлюючі цїли в Америці і за кордоном. Досі фонд видав уже 225,000.000 дол., а має ще повзд 200,000.000 дол. майна.

— **З пластового життя.** Пишуть нам: Дня 28. травня в „Пластовому Домі" в Празі підчас засідання команди чехословацьких пластунів вручив скавтмастер проф. Л. Бачинський з Ужгороду начальникові чехословацьких пластунів проф. А. Свойсіку припис Верховної Пластової Команди у Львові, яким наділено його титулом „добродія українського пласту" та свастикою, що одночасно була йому вручена за його заслуги перед українським пластом. На промову скавтмастера Л. Бачинського та привіти декількох присутніх українських старших пластунів, начальник А. Свойсік відповів теплими словами, обіцюючи й надалі допомогати українському пластові. — **Б. С.**

— **Чудеса науки.** Цими днями перевели в шпиталі в Будапешті сензаційну операцію. 24-літній студент пробив собі серце ножем. Лікарі „вияняли серце з рани і зшили його". Після кількох хвилин серце почало битись наново і недужий очуняв; його стан покищо задовольняючий.

— **Жиди комуністи.** Офіціяльні статистичні дані з Москви стверджують, що в комуністичній партії є тепер півтретя проц. жидів, а в моменті більшовицького перевороту було їх 10 проц. Деякі органи преси додають до цього висновок, що факти заперечують поглядові, буцім-то більшість більшовиків це жиди. Інші додають увагу, що важно є, хто партією проводить.

— **Дотепний винахід.** У деяких льондонських театрах придумали спосіб, як читати програми підчас вистави, коли на салі темно. Програми почали друкувати білими буквами на чорнім тлі.

— **Змінюють прізвища.** У Німеччині 4000 осіб жде тепер на зміну своїх прізвищ. Закон пішов назустріч тим, що не хотять, щоби їхнє прізвище пригадувало їм самим і іншим їхнє минуле. Чимало поляків зі закінченням на „кі", давно знімчених, німчить свої прізвища. Орловські стають Адлерами, Соколовські Фальке'ами. Ще більше є випадків зміни прізвищ із „родинних оглядів" (напр. незаконних дітей приймають під своє прізвище дійсні родичі). Дотичні бюра міністерств мають багато праці, бо часто це „перехрещування" має чисто комерційні, не завсіди чисті, мотиви.

— **Ескімос з пересвідчення.** Колишній голова ескімосів Вельцль має 61 літ. Він з походження чех, але від 30 років живе в Канаді приїхавши туди з підбігунових криг. Тепер відвідав він Прагу, а з Праги вертається назад до Ґренляндії. Там не хоче вмирати. Не в Чехословаччині; не в Канаді, де є кращі ліжка, шпиталі та санаторії, ніж на підбігуновім леді. Цей цікавий старець не є чудаком, а цікавиться життям підбігунових країн поважно; він знає точно ледяні канали Ґренляндії, обїхав їх без мап і завдяки своїому досвідові став найвищим суддею ескімосів. Він збирає підбігунові звірята для зоольогічного музею і приїхав до Праги в надії, що на це дістане гроші від чехословацького уряду. Та йому відмовили. Тепер він вертається до Канади без сотика, але без журби. Він віднайде своїх товаришів зі санчатами, собаками, рушницями і сітями і це вистарчить йому, щоби зажити давним життям. А коли прийде його остання година, він, згідно зі старим звичаєм ескімосів, увійде до ледяної печери і скаже її зачинити крижаними зломами.

— **Боротьба церков в Америці.** Митрополит російської „живої" (синодальної) православної церкви в Ню Йорку, Іван Кедровський, виграв у суді процес проти митрополита Платона Рождественського. Суд признав йому і 6 іншим церковним адміністраторам владу над 115 православними церквами і їх майном в Америці.

— **За 100 літ.** Один ню-йорський вирібник одіння заповідає, що мужеські одяги зміняться за 100 літ. Він каже, що мущини тоді будуть ходити в коротких штанцях вище колін, без панчіх. Замісць черевиків носитимуть сандалї (личаки). Сорочок, ковнірців і краваток не будуть носити, тільки камізольку. Блюзку носитимуть як буде зимно. Капелюхів ні шапок не будуть носити. За останніх 10 літ мужеська мода вже пішла трохи назустріч сонцю і свіжому воздухові. Недавно один із учених доказував, що жінки живуть довше головно тому, що їхній одяг у літі дає доступ соняшному промінню. Перед війною можна було порахувати на пальцях людей, що в місті ходили по вулицях без капелюха; на них зглядались. Коли завтра найдеться таких сто осіб, що підуть за радою ню-йорського гігієніста, не треба буде ждати на його реформу 100 літ, а досить буде — 10.

— **Іспитова комісія** при прив. коедук. гімназії „Рідної Школи" УПТ в Золочеві повідомляє, що роздача свідоцтв зрілости відбудеться в суботу, дня 6. липня 1929 р., в 10. год. передпол. Взиваються всіх абітурієнтів в тім дні явитися.

2334 2—3

Димісія Поанкаре?

Засідання французького парляменту з 30. червня було історичне в історії французького парляментаризму. Дня 1. серпня французький парлямент мусить ратифікувати довги, які Франція має в Злучених Державах за воєнні матеріяли або заплатити 10 міліярдів фр. Та ратифікація Йонґового пляну натрапила на труднощі. Палата на внесення Франкліна Буйона ухвалила великою більшістю візвати уряд до відложення річниця сплат за воєнні матеріяли. Положення загострилося. Кажуть, що Поанкаре в порозумінні з членами уряду подасться до димісії.

—o—

Конференція мін. закорд. справ у Люксембурзі?

У Льондоні кружляла чутка, що французький амбасадор вручаючи англійському міністрові закорд. справ французьку ноту устно предложив в імени свого уряду, щоби конференція міністрів закордонних справ відбулася в Люксембурзі і то не перед 29. липня, бо французькі міністри з причини сесії французького парляменту не можуть кинути Парижа. Конференція відбудеться мабуть у перших днях серпня.

—o—

Змова на життя президента Туреччини.

В Ангорі викрили нову змову на життя президента Туреччини Кемаля Паші. Поліція арештувала богато споміж духовенства та військових.

—o—

Сніг у Словенії й Італії.

У словінських Альпах впав великий сніг. Ушкоджені є телефонічні та телеграфічні лінії. На Погорі впав такий великий сніг, наче серед зими. В Італії, в пров. Кадоре, впав сніг. Часть Дольомітів покрита теж снігом. Мешканці й літники у Тарвіс у середу рано побачили ціле місто й околичні гори в снігу. В околиці Белюно впав густий град і знищив усі плоди. Над середущою Італією лютувала хуртовина.

—o—

Земля на півд. бігуні.

З радіотелеграм, які прийшли у Вашінґтон, виходить, що кап. Бирд відкрив на півд. бігуні кілька тис. кв. кільометрів землі. Бирд із літака зладив мапу цієї території, потім осів там, щоби перевести наукові досліди. Поробив фот. знимки гірського ланцюха, що доходить до 5.000 стіп висоти.

—o—

Надзвичайна сесія сойму?

„Наш Ґлос" повідомляє, що консеквенцією рішення державного трибуналу в справі б. мін. Чеховича буде скликання сойму на надз. сесію. Маршалок сойму або посли зачнуть небаром акцію збирання підписів під домагання скликання сойму.

—o—

Поворот Девея із СРСР.

Фінансовий дорадник Польщі Девей, що тиждень тому виїхав у СРСР, відвідав Київ, Харків і Одесу. Потім поїде у Москву та Ленінград. Девей скоротив свій побут і в Варшаві буде вже 8. липня. Найбільш поцікавився Девей Рад. Україною, студіював економічні можливости цієї країни.

—o—

Чехович — директором банку.

Дня 2. липня обіймає урядування новий начальник дир. Земянського Банку в Варшаві, б. міністр Чехович. Метою покликання Чеховича на це становище є реорганізація консолїдації Земянського Банку.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Микола Чайковський **„Алькоголізм і школа"** (передрук з „Української Школи" з 1929 р.). Рогатин, 1929. Бібліотека „Ми молоді" ч. 10. Накладом „Союзу Протиалькогольних Гуртків Молоді". Стор. 16. 8°.

Дмитро Геродот: **„Тернистий шлях"** (збірка поезій). Чернівці, 1929. Бібліотека „Хліборобської Правди" ч. 4. Стор. 28. 16°.

Як добути красу і задержати молодість та здоровля. Косметичний порадник для плекання краси. Написала *Осипа Зак инська* на основі студій та косметичної практики в Празі. Книжка має 64 ілюстрації. Львів-Ужгород-Чернівці, 1929. Стор. 194. 8°. Видавництво „Весна". Ціна книжки 6·50 зол.

ЖУРНАЛИ:

„Літаври", літературна однодівка. Львів, червень 1929. Стор. 16. 8°.

„Поступ", вістник літератури й життя. За червень-липень 1929 р. ч. 6 7. Зміст: Ю. Кміт: Пекло; А. Вартовий: Сліди; А. Курдиник: Остання стежа. — Святий чернець. — Маки; Б. Монкевич: Лицар незломний; Ц. Фляйшен: Колишіть мене; Б. Шостаківський: Що писати?; Меріям: Липень; д-р К. Чехович. Католицька фільософія; д-р М. Гнатишак: Ренесанс Шевченківської романтики; І. Гладилович: Польський католицький академічний рух; На соловецьких островах; д-р П. Ковалів: Господарська відбудова; Я. Бохенський: Срібні тіни; І. Аненко: Появи „духів"; Зі світа; В Польщі; З природи і техніки; Літературні замітки; Бібліографія; Ліві між собою.

„Більшовик України", політико-економічний журнал Ц. К. (КП(б)У. Рік видання IV. Ч. 9. Харків, 15. травня 1929. Зміст: Передова; В. Качинський: Перспективи розвитку сільського господарства України; М. Каненгісер: Товарообо от у пятирічнім пляні розвитку народнього господарства України; Т. Білаш: Аґрарно-селянське питання у програмі Комінтерну; Гуревич З.: Псевдомарксизм на службі українського націоналізму; М. Мотузка: „Зовсім нового типу українці"; М. Корляків: Під пацифістською машкарою; Л. Мадьяр: Куди йде Китай?; Критика й Бібліографія.

„Світ Дитини", ч. 7. Львів, липень 1929 р. Зміст: На сонце; Вороги дерев; Вітер на могилі; Вірші Марка; Перед жнивами; Татари; Вечірня молитва; Мопс і Брисько; Царський плащ; Вістка з Полісся; Хлопчик і цапок; Нагорода пильности; Літо; Сінокоси; Діточі теаральні гуртки; Забави; Загадки; Розвязки загадок.

„Вісти з Лугу", письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Рік IV. ч. 6. Львів, червень 1929 р.

„Ми Молоді", орган українського протиалькогольного руху. Рік II. Ч. 7 8, за липень-серпень 1929 р. Рогатин.

„Пластун", часопис пластової молодежи. Рік VII. Ч. 8. Май 1929. Ужгород.

„Учительське Слово", орган „Взаїмної Помочі українського учительства". Виходить раз на місяць. Рік XVII. Ч. 7—8. Львів, липень-серпень 1929 р.

„Український Купець", орган „Союзу українських купців". Місячник Рік I. Ч. 4. Коломия, червень 1929 р.

„Зиз", журнал сатири та гумору. Рік VI. Ч. 11, Львів, 15. червня 1929 р.

„Вільне Козацтво", двотижневий літературний і політичний журнал. Рік видання 2. Ч. 38. Прага, 25 червня 1929 р.

„Сільський Господар", двотижневий орган Т-ва „Сільський Господар". Річник XV. Ч. 12. Львів, червень 1929.

„Przegląd Społeczny", miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. Rok III. N-r. 6. Lwów, czerwiec 1929.

„Dziennik urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej". Rocz. XII. Nr.-6 (213). Warszawa, czerwiec 1929.

НОТИ:

Я. Ярославенко: **„Польова Служба Божа"** на мішаний хор. Видання „Торбана". Ч. 174. Музична Накладня „Торбан". Львів 1929. Ціна 5 золотих.

Я Ярославенко: **„Служба Божа"** на жіночий хор. Музична Накладня „Торбан". Львів, 1929.

Я. Ярославенко: **„Ой у полі керниченька"**, народня пісня на мужеський хор. Вид-во „Торбан", ч. 125. Львів 1929 р.

Я. Ярославенко: **„Гей, пластуни, гей, юнаки"** на мужеський хор. Слова С. Черкасенка. Вид-во „Торбан", ч. 183. Львів 1929.

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

За обезпечення домашнього уряджения на зол. 1000, пересічна річна премія враз з додатками виносить зол. 4·—.

ОГОЛОШЕННЯ

Земельний Банк Гіпотечний С. А. у Львові.

На підставі ухвали Загальних Зборів акціонарів Земельного Банку Гіпотечного Спілки акційної у Львові з 5-го жовтня 1928 і постанови Міністрів Скарбу та Промислу і Торговлі з дня 18. мая 1929. оповіщеного в Моніторі Польськім з дня 11. червня 1929. ч. 132:

I. Номінальну вартість акцій Банку устійнюється на Зл. 100 кожда, через полученнн чотирох дотеперішних акцій по Зл. 25 ном. варт. кожда в одну нову 100 золотову акцію, супроти чого властителям давних акцій згядно їх відгинків будуть видані в тім відношенню акції сконвертовані згядно їх відтинки.

II. Основний Капітал Банку, що з дотеперішних емісій виносив Зл. 1.000.000 под лених на 10.000 штук акцій по Зл. 100 ном. варт., підвисшується о Зл. 4,000.000 отже до пяти мілионів Зл. через видання 40.000 штук акцій нової емісії по Зл. 100 номінальної вартости кожда і в тій ціли оголошується субскрипцію на слідуючих умовинах:

1. Емісійний курс означується на Зл. 103 за акцію, з чого Зл. 100 призначується на основний капітал, а решту, по потрученню коштів звязаних з емісією, на запасний фонд.

2. Зголошення о побір акцій належить вносити в Дирекції Земельного Банку Гіпотечного у Львові до дня 5. серпня 1929 о год. 12. в полудне і зложити рівночасно готівкою емісійну ціну т. є. по Зл. 103 за кожду акцію.

3. Першенство до набуття нової емісії прислугує власникам акцій давних емісій в відношенню до скількости посіданих акцій т. є. по чотири акції нової емісії на кожду дотеперішну сконвертовану акцію ном. варт. 100 Зл.

Акціонарі, котрі хотять користати з права першенства до набуття акцій, мають в часі до 5. серпня 1929 о год. 12. предложити дирекції Земельного Банку Гіпотечного у Львові свої давні акції без купонових аркушів, згядно, як що їх давні акції вістають в переховані того Банку дотичні посвідки, та рівночасно зложити в готівці емісійну ціну то Зл. 103 за кожду акцію нової емісії.

4. Репартиції тих акцій, на котрі дотеперішні акціонарі не запишуться з титулу свойого права посідання першенства, переведе Управа Банку після власного узнання.

5. Відносно прав, які прислугують акціонарям будуть акції нової емісії зрівнані з давними в хвилею вписання надвишки основного капіталу до торговельного реєстру і будуть брати участь в дивіденді від 1. січня 1929.

6. Субскрибентам, котрих зголошення не будуть в цілости згядно в части узгляднені, звернеться по замінению субскрипції вплачену квоту на непридільні акції. 6 1—1 Надзірна Рада Банку.

Театри.

Великий Міський Театр:

Второк, 2-го липня п. р. г. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo".

Середа, 3-го липня п. р. г. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo".

Четвер, 4-го липня п. р. год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo".

Малий Театр:

Вівторок, 2-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Середа, 3-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Четвер, 4-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": „Три пристрасти".

„Кольосеум": „Пімста біснуватого" (Гарі Піль). „В полоні авантюрника".

„Лев": „Хочу мріяти про тебе" (Колін Мур).

„Люна": „Китайська папуга", Шерлок Гольмс.

„Марусенька": „Біснуваті жінки" „Ой ці діти!

„Оаза": „Альома", дочка моря.

„Пан": „Жива маска" (Конр. Вайдт). сьві комедії та Гомонтів тиждень.

„Палас": Герої моря.

„Пасаж": Карколомна погоня. Пат і Патахон на власнім смітті. Гомонтів тиждень.

„Утіха": „Поворот з неволі".

„Химера": При звуках танго.

„Фатаморгана" Божеська жінка (Ґрета Гарбо).

Програма радіо.

Четвер 4-го.

Льондон (356). 20·45 Військова орхестра. 22·25 Камерний концерт.

Париж (1725). 21·35 Конперт.

Берлін (418). 20·00 Хор і пісні. 20·00 Музика з готелю.

Відень (516,3). 16·00 Квартет. 2·00 „Івась і Маргарета" опера.

Мюнхен. (533,7). 18·00 Цитристи. 21·10 Радіоорхестра.

Франкфурт (390). 20·15 Віольончеля.

Штутгарт (360). 22·00 Камерний концерт.

Рим (441). 21·00 Симфон. орхестра.

Мілянo (501). 20·30 Опера Катанії.

Будапешт (550). 23·00 Опера.

Москва (1481). 19·00 Симфонічний концерт.

Харків (1304). 19·00 Легка музика.

Прага (487). 21·30 Концерт.

Варшава (1411,7). 18·00 Конперт солістів. 20·30 Американська музика. 22·55 Каваряяна музика.

Познань (334,8) 20·30 Легка музика.

Кошиці (263). 20·15 Арії та пісні з опер Сметани.

†

Поминальне Богослуження
за душу бл. п. Проф.
ІВАНА ЛЕВИНСЬКОГО

в 10-ту річницю смерти відбудеться в середу дня 3. липня 1929. о год. 8·30 рано в Архикатедральній церкві св. Юра, на яке Львівське Громадянство запрошує Рада Агрономічно техн. Тов. „Праця" ім. Івана Левинського у Львові.

Львів, 2. липня 1929. 4. 1—2

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Сколе:
3.VII. Базар.
4.VII Чесна Сузанна.
5.VII. Вій.
Синевідсько:
6.VII. Осінні маневри.
7.VII. Чесна Сузанна.
Стрий:
8.VII. Тітка Чарля.
9.VII. Базар
10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, сала „Міщанського Брацтва".

Подяка! Усім тим, що в часі нашого довгомісячного перебування в тюрмі не забували про нас, а зокрема Українському Комітетови Допомоги Політичним Вязням за дбайливу та дійсно материнську опіку, складаємо Подяку. **„Листопадовці".** 3. 1—1

Подяка! Сею дорогою щиро дякуємо Вп. Панам Меценасам др. Л. Ганкевичу, др. В. Старосольському, др. Шевчукови, др. С. Шухевичеви — за старання в часі нашого превенційного арешту та блискуче переведену оборону на процесі, що відбувся в днях 18. VI. — 28. VI. п. р. перед львівським окр. судом. — **Марія Кравців, Марія Чиж, Софія Мойсеовнч, Марія Конрад, Жигмонт Процишин, Осип Процишин, Евген Сена.** — У Львові, дня 1. VII. 1929. 3 а) 1 1

Доповнення. В оголошенню звичайних Загальних Зборів Т-ва „Народний Дім" в Болехові які відбудуться дня 7. липня п. р. додати точка 5. Зміна статуту § 35., точка с. Вибір нового Виділу і т. д. 2336 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ДІМ 2 покої, кухня, вільні город, бічна Листопада. Ціна купна тисяч шістьсот дол. продам. Описів не висилаю, хто скоріше приїде той купить. Ігнат, Львів Куркова 24. 5. 1—1

УЧИТЕЛЬ на заході одружиться з чесною і гарною панною без огляду на віно. Фотографія вимагана. Зголошення до Діла під „Педагог". 1. 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ панни до невеликої кореспонденції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Негайно". 2340 1—1

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 3 168-5

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляпти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 13·6 58—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбуванни й вицинання зубів без болю Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II. 1. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 5—10

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 24—2

8 зол. ПЕРСТЕНЕЦЬ 8 зол.
з 14-карат. золота з рубіном тільки у
Б. ГРИНБЕРҐ, Сикстуська 4. Т. 59-22
20 3—3

МЕБЛІ першорядних виробів по дуже СТИЛЬОВІ приступних цінах поручає фірма
БРИК І ҐРИНЕР
Львів, Ягайлонська ч. 24.
Тел. 21-76 (біля кіна Марусенька). 7. 1—4

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

ч. 146 (11.487). Львів, четвер 4. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Дальше загострення.

Львів, 3 червня 1929.

Перед самими воротьми до огіркового сезону струснула польським політичним життям подія, яка безумовно має значіння не лише проминаючої газетної сенсації, але також одного ступеня дальше на шляху розвитку непормальних нинішніх відносин у Польщі. На іншому місці ціни. читачі найдуть — крім реферуючого огляду самої розправи — також перегляд голосів польської преси всіх найважнішних напрямків про процес б. мін. Чеховича перед Державним Трибуналом і про проголошене ним остаточне рішення. Ці голоси взаємно собі перечать, заступаючи зовсім протилежні погляди: кожний вихваляє свою **побіду**, кожний принижує противника! І сама минула розправа — для одних є пустою комедією, для других подією історичної, просто епохальної, ваги. І ніхто з них не помиляється, — усі кажуть правду. Правду казав представник обвинувачуючого сойму, посол Ліберман, що суть процесу лежить у питанні, кому і як вільно господарити державними грішми, які є грішми податника; тому теж слушно боронився перед вмішуванням цієї суто грошевої справи у сферу політики. Але правду казав теж оборонець обвинуваченого міністра, що тут не про гроші мова і не про непредложені соймові до затвердження додаткові кредити, а про боротьбу поміж двома політичними таборами в Польщі, **політичну боротьбу** за владу; і тому слушно п. Пасхальський дивувався, навіщо цю боротьбу переносити на форум Державного Трибуналу. Це ніби на кожній судовій розправі так буває, коли проти себе стоять 2 адвокати: алже кожний адвокат завжди каже правду — і навпаки... Однак в даному випадку всі мабуть погодяться, що суть не у провині чи невинности колишнього міністра фінансів, суть навіть не в характері процесу і не в такому чи іншому його висліді. Бо і обвинувачений міністр і ціла розправа перед Державним Трибуналом сходять на задній плян, уступаючи перше місце тим **практичним** наслідкам, які матиме цей процес у **реальному** політичному житті в **найближчому** будучому. І тому, здається, краще не бавитися більше в аналізу самої розправи, — дарма, що вона дала стільки прецікавих моментів для найбільш різнородних міркувань, але краще призадуматися над найбільш актуальним питанням: **що буде далі?**

Вже коли сама постанова сойму поставити п. Чеховича перед суд Державного Трибуналу внесла **дальше загострення** в політичну ситуацію в Польщі, то розправа цю ситуацію **непомірно більше загострила.**

Казала про це найбільш проречисто сама **атмосфера** підчас розправи, вірніше кажучи, підчас промови марш. Пілсудського, атмосфера, в якій почувалося дрижання нервів кожного присутнього, чи то члена Державного Трибуналу, представника законодатної палати, обвинуваченого, глядача, чи часописного справоздавця. В цій атмосфері відчувалося, що і судді і обвинувачений — це маленькі люди і гра йде не за них, а за долю держави, яка ось в найближчому вже часі може переходити нові глибокі потрясення. Бо чейже процес загострюваних політичних відносин у державі мусить теж колись скінчитися, мусить скінчитися — вибухом. Після розправи б. міністра фінансів Чеховича перед Державним Трибуналом за незаконне видатковання 562 мільонів зол. і після оречення суду, який нічого не орік, **перспектива вибуху** до краю вже згущеної в Польщі політичної атмосфери, стала знову багато ближчою.

Існує у польській політичній дійсности, як казав пос. Ліберман, людина на правах некоронованого, але недоторканого і безвідповідального монарха, з протипарляментарним світоглядом. Існує теж демократичний парлямент із законодатними і контрольними правами. Парадоксальність цієї ситуації не може продовжуватися з хвилиною, коли одна і друга сторона почнуть **практично** користати зі своїх прав, тих прав, які взаємно себе **виключають.** Промова посла Славека на зборах санаційного табору у Лодзі зперед 2-ох тижнів, у якій казалося про дилему: ломати кости послам, чи виводити кулемети на вулицю, — засвідчила, що нинішні кермуючі в Польщі політичні кола здають собі уже справу з неможливости продовжування нинішньої ситуації. Промова марш. Пілсудського на розправі міністра Чеховича підтвердила це пересвідчення. Значить, тепер іде вже лиш мова про **форму,** в якій гордійський вузол має бути розрізаний. Правда, це питання виринуло вже після уступлення премієра Бартеля, з тою лише різницею, що тоді думалося також і про можливости **розплутання гордійського вузла** без потреби **розрізувати** його. Двомісячне урядування „німого" кабінету премієра Світальського перекреслило вже, здається, всі надії непоправних оптимістів на можливість такої мирної розв'язки. Нема ніяких, але то абсолютно ніяких, даних на те, що найближчі два чи три місяці ферія внесуть якесь чародійне злагіднення ситуації. В такому разі питання може бути лише про те, чи ми маємо перед собою період **останньої передишки** підчас оцих літніх ферій, чи може вже навіть і перед кінцем їх послідують **акти розвязання або розпуску сойму.** Правда, можна навіть ще і нині почути погляд, що нічого, мовляв, не станеться, що в осені, у жовтні, буде скликаний сойм на звичайну бюджетову сесію, предложать соймові нині вже по мін-ствах виготовлюваний бюджет, питання конституції войовничий посол Славек не буде рухати, а річ марш. Дашинського буде вже подбати, щоби теж войовнича опозиція не рухала тих справ, які є для уряду неприємні. М. і., щоби не рухати теж справи доцільности (негайности з огляду на державне добро) видатковання міністром Чеховичом 562 мільонів зол., між якими є, як виказала розправа, видатки на купно 3-ох автомобілів, на меблі для кабінету полк. Славека при президії ради міністрів, на асфальтування подвіря одного міністерства, но і тих нещасних 8 мільонів диспозиційного фонду премієра... на час соймових виборів. Вправді нині вже й Державний Трибунал домагається мериторичної оцінки тих видатків, але — мій Боже!...

Нічого на світі нема неможливого та скала можливостей у Польщі є справді надзвичайно широка, а проте дійсно не здається нам, щоби зпоміж тих можливостей можна нині вибирати для найближчого будучого Польщі можливість ідилічної гармонії поміж двома чинниками влади, які себе виключають. Отже: беручи під увагу **дальше загострення політичної ситуації Польщі** треба і нам українцям рахуватися саме з найдальше йдучими наслідками, які з цього факту можуть виникнути. І не треба дати себе цими наслідками заскочити.

Домагання Німеччини на політичній конференції.

Німецька рада міністрів відбула засідання, на якому розглянула справу підготувань до політичної конференції й виробила напрямні для німецької делегації. Головою делегації має бути д-р Штреземан. Участь в ній візьме також міністр фінансів Гільфердінг. На самій конференції будуть представлені 6 великих держав, які свого часу в Женеві рішили скликати конференцію знавців. Маленькі держави будуть брати неофіціяльну участь в конференції.

Напрямні, які вироблено для німецької делегації, в першій мірі торкаються політичних справ. Тут головну вагу мають три справи, від полагодження яких німецький уряд робить залежним прийняття плану Юнга, а саме звільнення Надренії, для якої щонайдалі до 1935 р. може бути утворена якнебудь комісія, прискорена передача области Саари і нарешті політичні справи, звязані з мобілізацією німецьких репараційних зобовязань. Конференція мусить наперед полагодити всі ці справи й доперва тоді може бути принятий план Юнга на основі окремої умови. Ця умова буде предложена також на розгляд репараційної комісії.

Не будете мати ні хвильки спокою,

коли виїдете на вакації а необезпечите свого помешкання від крадіжи з вломом в Товаристві Взаїмних Обезпечень „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20. — За обезпечення домашнього уряджения на Зл. 1000, пересічна річна премія враз з додатками виносить Зл. 4·— 10 1-1

З польських справ.

„Великий крам" перед Державним Трибуналом.

IV.

Після промов двох других обвинителів реплікував іще перший обвинитель — пос. д-р Ліберман, полемізуючи з обороною. Він радить взяти на увагу дві документальні промови: генер. референта бюджету Бирки і президента Найвищої Контр. Палати. Пос. Бирка, стовп урядової партії, напоминав міністра скарбу, щоби він памятав про постанови 5-го артикулу скарбового закону, себто щоби боронив свого становища. Скарб є ділянкою державного життя, що не терпить політичної диктатури. Коли можна говорити тут про диктатуру, то лише про диктатуру міністра скарбу. Оборонець добачував суперечности між конституцією і скарбовим законом. Тимчасом такої суперечности нема. Скарбовий закон розвиває постанови конституції, підкреслюючи, що міністр є особисто відповідальний, що він має полагодити справу зі соймом, а як він згармонізується з міністрами, то це вже внутрішня справа. Коли він з ними не впорається, то вони мусять відійти, або нехай він іде. Так є в кожній державі, що шанує право. Навіть в уряді марш. Пілсудського міністр не є міністром одиниці, тільки 30-ти мільонів людей. Марш. Пілсудський є великим і сильним чоловіком, але тут треба виявити характер. Не штука бути сильним супроти мільонів людей, що платять податки, давати гострі інструкції армії екзекуторів. Від міністра вимагається, щоби мав характер протиставитися людям сильним, коли вони підривають основи господарської і скарбової правовости. Чи може міністр супроти опінії покликатися на те, що був звязаний військовим наказом, що не може зблизитися до сойму, як до порохівні? А колиб марш. Пілсудський постановив напр. висадити в повітря сойм і зажадав на те кредитів від міністра скарбу? А це теж управильнювання відношення до сойму, управильнювання радикальне, що належить до обсягу ділання п. маршалка. Чи тоді п. міністр дасть на це гроші?

Дальше виправдував пос. Ліберман своє захоплююче твердження про великого чоловіка, відповідального тільки перед історією. Фактом є, що марш. Пілсудський здобув собі в Польщі становище абсолютного, невідповідального і незайманого монарха. Який конклюзія з цього для всіх інших горожан? Чи безкарність за все, що накаже п. маршалок? Так напр. в „Дні ока" заявив п. маршалок, що колиб не був хворим, то казав би висікти різками на соймовому подвірі немилих йому людей. Колиб такі люди найшлися, то поставлені перед суд: чи мали би право покликуватися на моральний примус, на бажання п. маршалка? Або в цьому процесі марш. Пілс. кепкував собі з Державного Трибуналу. Колиб замість нього прийшов урядовець і наговорив дурниць, то чи Державний Трибунал прияв би це спокійно до відома, а той урядовець міг би покликуватися на безкарність, бо це було бажанням його ідола?

А п. мін. Чехович висів право парляменту. Чи це має минути безкарно? Оборонець зробив з цього малого чоловіка, що в бюрі молиться до п. маршалка. Коли так, то нехай би не зближувався до тієї великої політичної машини. Закидується соймові й обвинителям, що вони вибрали, кого хотіли. Прокуратор вибирає того, хто провинився. Марш. Пілсудського не потягається до відповідальности, бо він здобув собі таке становище. Нпр. своїх попередників у міністерстві

БЛІДНИЦЮ **НЕДОКРОВНІСТЬ** усуває, зміцнюючи діває, побудує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хінове залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 74—?

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ПОРУЧАЄ
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ І СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОЙНИ АНГЛІНСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

військових справ обвинуваченый він у „веселих бюджетах", а чи хто потягнув його до відповідальности? Відповідальність такого чоловіка, як марш. Пілсудський, силою факту не є квестією права, тільки квестією сили. Зрештою марш. Пілсудський є відповідальний за загальний напрям політики під правним оглядом, а під фактичним оглядом ні. Даремне робиться закиди соймові, що він не мав відваги. Сойм мусить рахуватися з фактами і не може наражуватися на смішність. Відповідальність марш. Пілсудського є відповідальністю без екзекутиви. І тому чоловік тієї міри є відповідальний перед історією, але міністр мусить відповідати перед людьми, бо така є конечність правного ладу.

Зупинившись коротко над покликаною обвинуваченим промовою президента Найа. Контр. Палати, пос. Ліберман перейшов до трагедії мін. Чеховича. Є це трагедія, бо мін. Чехович працював важко і щиро і має свої заслуги в польській скарбовости. За заслуги дається почести, значіння, палати, але ціною заслуг не може бути зломання права. Того мін. Чехович не може вимагати. Він же мав з одного боку марш. Пілсудського, а з другого право. І вибрав марш. Пілсудського. За те мусить нести відповідальність, мусить поносити консеквенції своєї діяльности. Він найшовся як жертва на вівтарі, на якому, як ідол, стояв марш. Пілсудський. Терпить за ту віру, але право мусить найти своє вирівнання, бо воно теж терпить.

Згадавши про марш. Пілсудського, пос. Ліберман зазначив, що й інші народи мали великих мужів, але ті не кидали обвинувачень проти національного представництва. Америка мала свого Вашінгтона, але коли жовніри побідної армії, не одержавши заплати, домагалися виступу проти парляменту, Вашінгтон заявив: хто проти права, той проти мене! Так само шанує право президент чехословацької республики Масарик.

Над бюджетовим правом не вільно перейти до денного порядку. Присуд в цій справі є історичною відповідальністю. Йде про ствердження, що хто не піддає скарбової господарки контролі національного представництва, той ломить право.

Вкінці обвинуваченый б. мін. Чехович виголосив своє кінцеве слово, відповідаючи головно на заміти найслабшого обвинителя пос. Виржиковського. Кінцеве слово обвинуваченого, як і його перша оборонна промова, було гладке, зрівноважене, видержане в поважному тоні, чим воно різко відріжняється від зізнань міністеріяльних свідків.

Пос. Виржиковський подав у сумнів заслуги обвинуваченого в упорядкуванні польських фінансів. Обвинуваченый застерігається, що він не приписує собі заслуг, тільки твердить, що мав щастя перевести впорядкування фінансів. В бюджеті на р. 1928-29 вимоги ресортових міністрів виносили 3.031 міліонів, а міністр скарбу устійнив їх на 2.458 міліонів. При укладанні бюджету на р. 1929-30 вимоги міністерств виносили 3.151 міл., а він вніс бюджет на 2.633 міл. Пресію ресортів вдалось йому злагіднити лише при допомозі марш. Пілсудського, який безпосередньо брав участь у важких конференціях і своїм авторітетом примусив ресортових міністрів до уступок. Отже велику заслугу в зрівноваженні бюджету має марш. Пілсудський.

Другою заслугою марш. Пілсудського є усунення інтервенції послів, що дало змогу справно функціонувати державним установам.

Ось ці два моменти склалися на впорядкування фінансів держави, що є головно заслугою марш. Пілсудського, а на обвинуваченого спливають тільки проміння заслуг великого чоловіка.

Впорядкування фінансів не було залежне лише від кон'юнктури: від англійського страйку і внаслідок того додатнього торговельного білянсу. В березні 1927 р. перестали існувати наслідки англійського страйку, а фінанси трималися міцно, хоч торговельний білянс уже був відємний. Точка тяготи такого краю, як Польща, лежить не в торговельному білянсі, але у внутрішньому довірі. Польща є залежна від допливу закордонних капіталів. І тому легкодушно є тривожити закордонну опінію обвинуваченнями і підозріннями.

Згадавши коротко про відвищення основного капіталу Банку Кр. Господарства квотою 85 міл., боронився обвинуваченый перед закидом податкової шруби і надмірного фіскалізму, ілюструючи сказане цифрами і процентовим відношенням між попередніми літами і часами його урядування.

Що торкається димісії міністра скарбу, то треба застановитися над дійсністю. В р. 1927 відношення між законодатною і виконавчою владою не було нормальне. Уряд марш. Пілсудського не співпрацював зі соймом. Говорилося навіть про зложення мандатів посламн. Але це не наступило. В 1928 р. 70 проц. послів находилося в стані боротьби з урядом, але не могло здобутися на створення власного уряду або ухвалення недовіря уряду.

„Чому вимагаєте від міністра Чеховича — питається обвинуваченый, — щоби був єдиним сміливим оборонцем прав сойму, коли 444 поважних мужів, як висловився віцемарш. Возніцький, не могло здобутися на ніякий поважний крок?"

Пос. Ліберман каже, що йшло про оборону бюджетових прав сойму. Але сойм не пішов єдиним випробуваним шляхом і не устійнив речениця. Колиж би уряд до означеного речениця не предложив додаткових кредитів, то тоді вільно було висловити недовіря цілому урядові або міністрові скарбу. І тому, коли говориться про потоптання права, то треба мати на увазі, що сойм теж не пішов шляхом правовости.

Пос. Ліберман апелював до Трибуналу, щоби він взяв в оборону право. Обвинуваченый просить Трибунал, щоби взяв в оборону 7. і 9. арт. конституції, щоби не була переведена та страшна теза, що всяке переступлення бюджету повинно потягнути за собою негайну конституційну відповідальність міністра скарбу, щоби не була принята теза, яка не істнує в ніякій державі, теза, що зродилася або з нещирости, або з примітивного розуміння такої поважної проблеми.

На цьому закінчилася доказова процедура. Державний Трибунал сформулював питання і після деяких незначних поправок приступив до нарад. У їх висліді винесено відомий вже „Соломоновий присуд", на якого основі припиняється обвинувачення б. міністра Чеховича до часу розгляду парляментом доцільности переступленого бюджету. Таким чином конституційну відповідальність замінено парляментарною.

Так покінчився один з великих актів трагедії польського політично-устроєвого життя: боротьби між урядом і соймом.

Шахт про Юнгів плян.

Голова німецької делегації на паризькій конференції репараційних знавців д-р Шахт виголосив на конгресі німецьк. промисловців та купців промову, в якій розглянув плян Юнга. Він зазначив, що всі старання німецької делегації, щоби

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Печери в Кривчу.

(Продовження.)

Але вертаймо до справи інж. Ґутковського. Отже до 1905 р. на місці, де описля відкрито вхід у підземелля, був лише сліх ями. Цей отвір зарисувався сильніше згодом, що й навело Ґутковського на здогад дотично істнування печер; він поширив яму та з питомою собі відвагою зійшов у низ. Зайво хіба пригадувати, чим стало для нього Кривче від цього моменту! Вістка про відкриття розійшлася небавком дуже широко, тимбільше, що сам Ґутковський здав точний звіт із цього на сторінках „Діла". Він провірив і назвав усі комори, владив карту печер (яка до цієї пори переховується у його рідні), а найкращі місця затарасував камінням, щоб непрошені гості не натовкали безкарно сталактитів чи сталаґмітів. Міжтим і громада не дармувала: над входом до підземелля побудовано дерев'яну капличку й посвячено її в 1909 р.*) На жаль, громада не заінтабулювала цього клаптика землі як добро ерекціональне, лишаючись і надалі правним його власником. Що саме обставину використав описля війт-поляк на нашу некористь, про що скажу точніше в дальшій части моєї реляції.

Праця інж. Ґутковського тревала безперервно до 1914 р. Він догадувався, а може й прослідив, що кривецькі печери сягають у полудневому напрямі аж до Пилипча (село віддалене від Кривча на 6 км.) та задумав прорубати тут новий вхід, бо доступ у Кривчу був дуже важкий. Але на це треба було фондів. Тому з великими плянами хотів Ґутковський виїхати до Америки, зібрати на улагодження печер більшу суму гроша і зробити з них другу Постойну. Та проекти його розвіялися серед диму гармат: вибухла війна й наш відкривець пішов туди, де лунала стрілецька пісня й рішалася доля українського народу. Свій останній порив переплатив життям і над його забутою могилою десь у Будапешті віють хіба сині вітри...

Про печери в Кривчу відтак потрохи забуто. Подільські дощі вирішили їх долю, засипуючи знову вхід до них чимраз грубшою верствою намулу. Так було аж до 1925 р., коли то згадали про них дві молоді пластунки-чужинки...

Коли я опинився в Кривчу, вибрався негайно з невеличким ґуртом осіб до мети моєї виправи. Ми взяли зі собою чималий клуб шнура для означення дороги в підземеллі й — на всякий випадок — короткий рискалик. Дорога вела біля звалища замку з XVII. в. через місточко. Справжній образ жидівського гетта, від якого віє сум, нужда, але й своєрідна лірика. Справді: в добі розвитку українських кооператив, у добі нашого відродження культурного й економічного, ці люди в халатах із довгими пейсами перестали нарешті володіти селом і попадають у руїну матеріяльну. Мої провідники зійшли гостинцем в яр річки Цигани і стежкою побіч чепурних, хазяйських хат ми стали входити знову на високорівню, тим разом понад яром.

Здалека вже зарисовувалися на фоні неба стіни каплички: це там — біля печери. Всюди, де тільки я стукнув ногою, чути було глухий відгомін, наче привітний звук підземелля. Притишивши на місце, я побачив неначе у скельному вирві, майже на самому вершку стрімкої стіни, невеличку дерев'яну каплицю**). Вона має подвійний вхід: один веде до престольної части, а в другій половині висять відхилені ворітця, які закривають печерну яму. Ці ворітця такі низькі, що треба було аж присісти й так щойно перелазити до ями.

Тепер, коли я в загальних словах начеркнув своїм читачам терен наших пізніших розкопок, позволю собі ще представити учасників цілої виправи. Брали в ній участь: два брати Навареничі (старший був тоді питомцем духовного семинаря і тому я назвав його „дєканом", а молодший підготовлявся з конечности до військової „карієри"), Рудах, місцевий дяк, ку, й автор цих стрічок.

Станувши над входом до печер, ми хотіли побачити перш усього, як далеко посунули свою роботу польські пластунки. Одначе виявилось після точнішого оглянення місця, що вони зовсім не перетомлювалися працею, бо найшли одного селянина (про що він сам пізніше нам оповів) і за грошевим винагородженням веліли йому розкопувати вхід, а обі за той час преспокійно приглядалися його роботі. Самозрозуміло, що те, чого наробила злива, постійно напротязі 5 літ замулюючи вхід, не міг направити один робітник і то напротязі пів дня. Побачивши врешті безвиглядність здійснення своїх намірів, пластунки залишили копання й виїхали з Кривча. Тому ми всі як стій рішилися довершити це діло. Кинулися до найближчих хат за потрібним знаряддям і за хвилю вернули з ведром, шнуром та джаґаном.

Після того ми зійшли вниз. Але не легка це була справа, бо доступ туди вимагав великого фізичного зусилля і сильних нервів. Крізь згадані дверцята ми пересунулися в глибину й там щойно розкрився перед нашими очима справжній отвір печери: наче незугарною рукою прорубана яма з виставаючими скельними заломами, зовсім просто вирита до долу, схожа на криницю. Глибока на яких 6—7 м., отже простір не такий дуже страшний, та все таки був настільки небезпечний, що менше зручний, сходячи туди, міг наразитися на зломання руки або ноги. Інж. Ґутковський поставив для вигоди прогульковців тут драбину,

*) Кривецькі селяни створили у звязку з відкриттям печер справжню легенду. Вони розказують, що в 1908 р. появилася перед приїздом Ґутковського Мати Божа з маленьким Ісусом на руках над ямою і від цієї пори отвір поширився настільки що наш відкривець міг вже глибшим розкопанні долу зовсім „легко" перейти туди. Саме на памятку появи Матери Божої побудовано отсю капличку.

справу розглядали з погляду господарської спроможности, лишилися безуспішними. Інші делегації виставили й перевели погляд, що Німеччина мусить заплатити стільки, щоби союзники могли покрити свої воєнні зобовязання до Америки. Всі зусилля німецьких знавців довести, що Німеччина не має жадного відношення до воєнних довгів союзників, розбилися о політичну сваволю інших держав.

І одначе Німеччина мусіла прийняти плян Юнга, хоч він і переходить границі її господарської спроможности, бо цей плян дає спромогу визволити від окупації Надренію, область Саари й звільняє її від усякого рода контрольних комісій.

Варшавська преса

про вислід розправи перед Державним Трибуналом.

В оцінці оречення Державного Трибуналу, який припинив судове поступування проти б. мін. Чеховича до часу, поки сойм висловиться мериторично щодо видаткованих мін. Чеховичем сум, які заквестіонував під формальним оглядом, — варшавська преса ділиться на два табори: обидва табори є вислідом розправи дуже вдоволені, з тією тільки ріжницею, що один табор бачить у такому висліді повну побіду обвинуваченого й оборони (уряду), а другий табор також світлу побіду обвинувателів (сойму). Ожеж:

„Глос Правди" своїй статті дає наголовок, який є квінтесенцією її змісту: „Нема конституційної відповідальности перед парляментарною відповідальністю". Це мовляв — було засадничою тезою виводів оборони й ця теза побідила. Зрештою — остання розправа доказала теж повну слушність виводів марш. Пілсудського й щодо самого Держ. Трибуналу.

Трудно найти більш яскравого ствердження правди слів маршалка Пілсудського, сказаних в його заяві першого дня розправи перед Трибуналом, ніж оречення, яке виніс Держ. Трибунал у суботу. Воно виявляє дві головні хиби, що лягли в основу цілої справи: першою є небувала нездібність і безвартність закону про Держ. Трибунал, який-то закон... поставив Держ. Трибунал у першому випадку його приворовлення у фатальне положення. Другою хибою було поставлення справи мін. Чеховича сеймом у таку площину, в якій не можна було вирішити її шляхом конституційної відповідальности, себто саме перед Держ. Трибунал.

Коли згадати партійний ключ, по якому сам Трибунал у тому стані речей мусів відмовитися від проголошення присуду. *Ця відмова є рівнозначна з увільненням мін. Чеховича від відповідальности на цій дорозі...* Державний Трибунал... цілком поділив погляд обв. мін. Чеховича й його оборонця адв. Пасхальського. Завершення акту обвинувачення мін. Чеховича

назад до сойму для виконання його парляментарних обовязків і справ — є вправді *для того сойму болючою й дійкаючою научкою*, але теж одночасно *кладе край цілій справі*...

Інший санаційний часопис, *„Курер Поранни"* є тої самої думки, а саме, що оречення Держ. Трибуналу

означає по суті увільнення мін. Чеховича від конституційної відповідальности й скермування його справи на парляментарний грунт. А мериторична оцінка заквестіонованих раніше сеймом під формальним оглядом додаткових кредитів, в ніякому разі не може допровадити вдруге до такого легкодушного акту обвинувачення, як це сталося при першій розправі.

У тому самому числі „Курєра Поранного" находимо погляд оборонця обв. мін. Чеховича, адвоката Пасхальського. Він є вдоволений, бо „присуду нема". Оборона побідила, бо

не можна на силу приворовлювати конституційну відповідальність, тоді коли хтось не хоче чи не може приворовлювати відповідальности парляментарної.

Санаційні варшавські вуличні газети, т. зв. червона преса, бере ще на тон вище. *„Курер Червони"* під пророчистим наголовком: „Партійний футбол (0:0)" кричить:

Державний трибунал розчарував партійників: відправив обвинувателів туди, відкіль вони прийшли — до сойму!... Забава тріває і трівати може та трівати буде так довго, аж лужа й відповідальна рука не покладе їй краю!

У тому-же „Червоному" один (анонімовий) член Держ. Трибуналу (очевидно — санатор) доказує, що практичний наслідок оречення Д. Триб. такий, що справа мін. Чеховича ніколи вже до трибуналу не поверне. Бо при мериторичній оцінці видаткованих сум, якої домагається трибунал, сойм або затвердить їх або відкине. В першому випадку справа паде автоматично, в другому мусить послідувати або димісія уряду або розвязання сойму. Однак не затвердження додаткових кредитів є — каже інтерльокутор — не до подумання (чому?!).

Зате де-де інакше оцінюють та висвітлюють те саме оречення органи опозиційної преси. Передовсім сам обвинувательмосол Ліберман є захоплений. У *„Нашому Пшеглёнді"* він заявив:

З рішення Трибуналу я вдоволений, дуже вдоволений. Трибунал одноголосно орік, що лише сойм має право ухвалити кредити і що неприворовлювання себе до цього припису, не проступок. Дальше Трибунал виявив, що уряд має обовязок предкладати додаткові кредити — незалежно від рахунк. кінцевого зіставлення. *Отже принципіяльно теза сойму побідила.* Крім того є ясною річю, що приняття поступування є для уряду прикрим рішенням, бо неприємна для нього справа дальше трівав. *Процес ще не закінчений...*

Таксамо вдоволений є другий представник обвинувачуючого сойму, пос. Перацький. Він твердить у *„Газеті Варшавскій"*, що

рішення Держ. Трибуналу відкинуло правне становище п. Чеховича й його оборони, наче би перед конституційною відповідальністю повинна бути відповідальність парляментарна. У мотивах своєї постанови Держ. Трибунал сказав, що до належного розвязу справи не достає йому лише сеймової мериторичної оцінки переступлених у бюджеті сум, а той оцінки сойм не міг раніше доконати, не маючи матеріялів, які позискано щойно від Держ. Трибуналу.

Самак енлецька *„Газета Варшавска"* помістила з приводу оречення Трибуналу передову статтю п. н. „Побіда права":

В день розпочаття процесу п. Чеховича ми писали: „Перебіг розправи дасть відповідь на принципіяльне питання — чи Польща є ще конституційною державою. Державний Трибунал дав що відповіль: недвозначну й однозначну."

Найгостріше й найсмілівіше характеризує рішення Трибуналу соціялістичний *„Роботнік"*. Пригадавши провідну думку заяви марш. Пілсудського, а саме, що мін. Чехович не винуватий, бо діяв з доручення його, марш. Пілсудського, як премієра кабінету, „Роботнік" стверджує:

на таку „тезу" нинішнього військового міністра Держ. Трибунал відповів цілком недвозначно: „ухвалення бюджету і контроли над виконанням його є виключним і засадничим правом законодатної палати, а приворовлювання себе до бюджету й вираховування себе з доконаних видатків — засадничим конституційним обовязком уряду".

„Роботнік" рішуче перечить теж, наче би рішення Трибуналу казало, що перед конституційною відповідальністю міністра *мусить* іти відповідальність парляментарна. Тим паче обурюється на твердження, буцім то мін. Чехович є уже по суті звільнений від вини й кари.

Спроба умовити в опінію, що Держ. Трибунал „по суті" звільнив п. Чеховича від конституційної відповідальности, є, очевидно, звичайною брехнею, ширеною для агітаційних цілей постільки вийковою, що вийково безглуздою. Навпаки. Трибунал переніс справу на ширший і глибший грунт. Суттєва проблема звучала так: „Закон чи одиниця?" Трибунал відповів: закон! Тут суть справи. Процес б. мін. Чеховича перемінився у процес післятравневої системи правління. Не зрадимо жадної тайни, коли скажемо, що п. марш. Пілсудський сам надав такий характер перебігові цілої справи, — формою і змістом своїх „зізнань"...

„Великий Борислав".

I.

Від якогось часу стала актуальною справа тзв. великого Бориславa. Річ іде про *прилучення сусідуючих з громадою Борислав громад*, а саме: Тустановичі, Мраянниці, Губичі і Бані Котівської до *Борислава*. В цей спосіб мав би повстати один більший міський осередок: великий Борислав.

Вже перед кількома роками вніс інж. Кодак, тодішній комісар Тустановичі, меморіял до міністерства внутрішніх справ, в якім старався виказати користи такого получення і звертався до уряду з покликом, щоби творив „великий Борислав". (Цей меморіял був видрукований в льокальній газетці: „Глос Дрогобицко-Бориславско-Самборскі" чч. 21, 22 і 23 з 1925 р.) Меморіял не був мериторично розглянений, а мін. вн. справ відложило полагодження тої справи до часу переведення громадських виборів.

Перед яким роком санаційні чинники порушили знова цю справу, хоч не у всіх догичних громадах править виборна громадська рада. При помочі ріжних засобів натиску на поодинокі громади стараються згадані чинники мимо і проти волі населення перевести злуку згаданих громад з Бориславом.

Тому, що життєві інтереси нашого населення є цим проектом загрожені, не від речі буде познайомити загал українського громадянства докладніше з цією справою.

Яка є правна основа прилучення кількох громад до Борислава? Борислав підлягає громадському законові з дня 3. 7. 1896, Вз. кр. 51. Справа прилучення уформована була в цім законі в § 96. По думці припису § 96 можуть бути прилучені до громади сусідні громади, або їх частини, якщо *репрезентації обох громад на це погодяться*, а Краєвий Виділ у порозумінні з Намісництвом на прилучення зізволить. Проти волі громади можна злуку перевести лише шляхом краєвого закону, якщо вимагає цього відповідне виконування функцій місцевою поліцією. Отже проти волі громадської репрезентації не могли ніякі адміністраційні власти перевести прилучення одної громади до другої.

Той принцип *ломить* польський закон з дня 1. серпня 1923 Вдз. 92, поз. 719. Цей закон постановляє, що *Рада міністрів може довершувати зміну границь* міських громад, які підлягають постановам громадських законів з 13. 3. 1889 і 3. 7. 1896, якщо тої зміни не можна перевести в спосіб, передбачений у § 96 закона з 3. 7. 1896 (згл. в § 100 закона з 13. 3. 1889.). Зміну громадських границь можна довершити прилученням підміських громад або їх частин, які: 1) межують безпосередньо з містами, 2) які мають характер переважно мі-

---

але вона перегнила за час зливи й останки її ми самі викинули.

Діставшися з трудом на дно ями, ми оглянули як слід терен, одначе вид його не був відрадний. З правого боку темнів отвір бічного ходника, але він не сягав дальше як на глибину 1 м., отже нам самим приходилося його розкопувати. А робота була в тих умовинах незвичайно тяжка! На переміну кожний з нас сходив на дно, відкопував лопатою напів вогку землю і накидав нею ведро. Хідник цей був такий вузенький, що про розбивання глини джаґаном ми не могли й думати! Працюючий в ямі мусів весь час лежати й вибрану землю насипувати тільки серед труднощів. Ведро з глиною відбирав від нього його найближчий сусід, котрий стояв біля отвору хідника й подавав третьому, що був просто завішений в „криниці" і спертий ногами об вломи стін, витягав завязане шнуром ведро й відданав останньому. Останній врешті, сповняючи „службу" знадвору, добував землю й висипував її над стрімкою стіною яру та подавав порожню посудину назад. Зайво хіба додавати, що праця у вузенькій шпарі на долині була найтруднішa, а найлекша на самій горі. Саме тому ми змінялися щоразу й той, що стояв на верху, сходив чимраз нижче, аж якнайші опинявся в долині, щоб опісля безпосередньо звідти перейти вже на спит.

Не зважаючи на таку, справді важку роботу, не бракло в нашому гуртку добрих гуморів, а стара правда, що там, де зійдеться чотирьох українців, повстає цілий хор, мала приворовлення й тут. Найкращими співаками були оба брати Назаревичі, куди гіршим „ревнтій", що імітував тенора, яку — а вже найгіршим голосом наділила природа мене. Але всетаки, не зважаючи на ріжні „дрібні" неточности і браки, наш комплет представлявся не найгірше й наша пісня лунала голосно понад яром Цинганки. Міжтим праця кипіла безперервно.

(Продовження буде.)

ський або 3) господарськи є з межуюч. містами звязані, — після вислухання опінії заінтересованих самоврядних установ (цял саможондових), на внесок мін. вн. справ в порозумінні з мін. справедливости і скарбу. (Арт. 2 закона.)

Прихильники утворення „Великого Борислава" покликуються на закон з 1. серпня 1923, як на правну основу утворення великого Борислава, а під опінією самоврядних установ розуміють також опінію установленних *громадських комісарів* разом з тзв. прибічною радою.

Це становище є хибне і в отсьому конкретному випадку постанови закона з 1. 8. 1923 за правну основу прилучення сусідніх громад до Борислава служити не можуть.

Закон цей говорить про евентуальне *примусове* прилучення до міста лише таких підміських громад, які мають характер міський або є господарськи з сусіднім містом звязані. Отже мова йде про такі громади, які силою фактичних обставин стались вже передмістями сусідного великого міста, а заховали свою правну окремішність. В таких випадках прилучення є доцільне і прилученій громаді приносить користь.

В даному випадку громади Мразниця, Губичі, Баня Котівська взагалі міського характеру не мають, а щодо Тустановичі, то лише частина, Волянка, має характер міський і з Бориславом є економічно звязана, а впрочім і щодо Тустановичі новищі вимоги не заходять. Що згадані громади не є підміськими у відношенні до Борислава, слідно вже з порівняння території і числа населення Борислава та громад, що мають бути прилучені.

Територія Борислава виносить кругло 820 га, Тустановичі мають 3.500 га, отже понад 4 рази більше, Мразниця має 1930 га обшару, отже понад 2 рази більше як Борислав. Сума обшару всіх злучених громад винесла би кругло 74 кв. км., в чому обем Борислава всього 8.2 кв. км., отже всього 1/9 частина. Отже „прилучення" виглядає так, що матірне місто має 1/9 частину простору, а прилучені громади 8/9 частин!

Також числом населення Борислав є менший ніж населення громад, що мають бути прилучені. Після списку з р. 1921 (який є дуже недокладний, бо українці не брали участи в переписі населення, і тому перепис лише приблизно може служити до порівняння цифер.) — мав Борислав 16.346 населення Тустановичі 13.350, Губичі 2.645, Мразниця 1.846, Баня Котівська 1.896. Разом всі громади з Бориславом 36.083, з чого на Борислав 16,346, отже значно менше половини. Від 1921 р. відносини змінились дальше в некористь Борислава.

Як вже вище сказано, громади Мразниця, Губичі і Баня Котівська мають в цілости *чисто сільський характер*. Мразниця перед війною була звичайним підгірським селом, якого населення було виключно селянське. Тепер, в наслідку заложення копалень нафти, прибуло туди досить напливового елєменту, що живе з нафтового промислу, однак всетаки громада сільського характеру зовсім не втратила, а громади Губичі і Баня Котівська мали і мають населення майже виключно селянське.

Громада Тустановичі не є одноцілa своїм характером; частина цієї громади, Волянка, (мінімальна простором у порівнянні до решти громади Тустанович) межує безпосередньо з Бориславом, має міський характер і дійсно з Бориславом економічно є звязана. Однак решта громади має зовсім інший характер; населення живе переважно з рільництва і має господарські інтереси інші, ніж міське населення Борислава. Господарським центром для цієї селянської частини Тустанович, є Дрогобич, не Борислав. Отже прилучення до Борислава Мразниці, Губич, Бані Котівської і Тустанович в цілости, було би *примусовим звязанням із містом сільського населення*, якого інтереси є зовсім інші, ніж інтереси міського населення. Це противилось би постановам ст. 2 закона з 1/8 1923.

Далі цей закон вимагає опінії „цял саможондових" дотичних громад. Очевидно, що таким самоврядним тілом може бути лише вибрана *легальна громадська рада*, а не установлений адміністраційною владою комісар, хоч би враз з тзв. „байратом", бо він не є жадним орґаном самоврядування, а лише запереченням самоврядування. Він є лише орґаном державної влади, і то тимчасовим, покликаним до ведення щоденних справ громадської адміністрації, аж до переведення громадських виборів. Він не є управнений позбувати громадського нерухомого майна, хоч би лише частинно, отже не може рішати про втрату цілого нерухомого майна громади, ба що більше, — *про смерть громади*, бо втрата правної окремішности громади є її смертю. Зрештою, ст. 67 польської конституції з 17/3 1921 постановляє виразно, що право рішати в справах самоврядування мають *виборні ради*. Виборні ради є під цю пору лише в Бориславі, Тустановичах і Бані Котівській; у Мразниці й Губичах далі ще правлять установлені адміністраційною владою комісарі. Отже на всякий випадок аж до введення повної громадської самоуправи в Губичах і Мразниці, творення великого Борислава *є правно недозволене*.

Пос. д-р І. Блажкевич.

Програма політичної конференції.

Ця конференція, як відомо, має розглянути політичні справи, від яких залежить здійснення репараційного пляну Юнга. Англійський уряд визначив програму цієї конференції, яка складається з таких точок: 1) Плян Юнга; 2) Звільнення Надренії; 3) Звільнення области Саари.

Берлінський кореспондент „Нає Фрає Прессе" подає відомости, що в берлінських політичних кругах гадають, що справа звільнення Надренії не стріне з боку Франції великих трудностей, бо Анґлія зовсім виразно висловила своє бажання, щоби це звільнення було переведене. Таксамо істнує надія, що французький уряд не буде настоювати на утворення сталої контрольної комісії для Надренії, а згодиться на утворення такої комісії до р. 1935.

Натомісць тяжкою до полагодження є справа звільнення Саари, бо французький уряд заявляє, що ця справа не стоїть в жадному звязку з пляном Юнґа або зі справою звільнення Надренії. А німецький уряд заступає той погляд, що коли має прийти остаточна ліквідація війни, то й область Саари має бути звільнена, а то тим більше, що ця область не лише окупована чужим військом, як Надренія, але зовсім відділена від Німеччини й підлягає чужому урядові. На становище французького уряду в справі Саари впливають французькі націоналісти, які взагалі бажали би задержати область Саари і представники французької вуглевої та залізної промисловости, які не хотять тратити тих зисків, які вони досі мали з використовування покладів вуґля та руди цеї области. Німеччина готова викупити від Франції всі копальні, які вона забрала на основі версайського договору. Тут все буде залежати головно від того становища, яке займе в цій справі Анґлія.

Культ занедбаної мови.

У процесі перетворення поодиноких етнічних ґруп в одноцілу націю приходить момент, коли необхідно для приспішення і улегчення цього процесу ставити на ріжних ділянках життя спільні підвалини, які кінець кінців у ближчій чи дальшій майбутности мають створити одноцілу, що правда не одноманітну, але гармонійну цілість матеріяльної і духової культури.

В першу чергу необхідно видвигнути цей постулят до м о в и кожної нації, яка находиться в стадії кристалізації. Це хоч не одинокий та один з найбільше тривких і необхідних чинників, який не лише спокоє ріжноманітні, подекуди і розбіжні ґрупи в одну цілість, але і надає їм культурне обличчя, яке дозволяє уважати етноґрафічні ґрупи не конґльомератом, а надією. Чи треба прикладів? Хай буде ним Німеччина. Гасло культу німецького слова і створення одноцілої літературної мови було одним з перших у добі кристалізації німецької нації. А Франція, Росія і хоч би Польща?

Ми у власному процесі дійшли вже до тої точки, де не „повинні" аж призадумуватися, „плянувати", дебатувати над питанням нашої мови, а де „м у с и м о" від теорії перейти до конкретного вирішення н а д і л і пекучого питання української мови у ріжних його галузях і напрямах.

Спинятися над подробицями, не місце в цій статті. Та звернім увагу на найважніше. Загляньте до шкільних підручників для дітвори; возьміть у руки не кажу вже наші книжки ріжних видань, але того самого видавництва, один часопис, послухайте бесіди, виклади чи промови нераз і високоосвічених інтеліґентів! Яка сорокатість і коструватість мови, складні термінольоґії — що вже й казати про правопис у ріжних авторів і нераз на тій самій сторінці чи навіть у тімже рядку!

Для богатьох це річ байдужа. Але поставтеся в положення дитини, від якої вимагають і яка м у с и т ь уміти правильно писати і граматично говорити! Її психольоґія домагається а в т о р и т е т н о с т и, а не нестійности, коструватости, хаотичности! А який хаос під цим оглядом тепер у нас, то переконати може вас не один учитель і не один шкільний зшиток.

А яке становище чужинця, що хоче чи мусить вивчити нашу мову. Чи не оправдана буде в найліпшому разі його зневажлива усмішка? Як тоді легко промовлять йому до переконання злобні аґрументи московських чи польських учених, що це нарічя тої чи другої мови, або штучно зліплена мова Грушевського чи кількох заслiплених інтеліґентів, або що це австрійська чи німецька інтрига?

Мав я нагоду стрічатися з богатьома чужинцями, які незвичайно прихильно ставились до нас, та коли зійшла балачка на самостійність української мови, літератури, — дженґельменська мовчанка або усмішка неодного була для вас достаточною відповідю на його погляд.

У нас доволі неоправданим є досить пошйрений погляд, що вся вина малого зацікавлення чи неприхильного відношення чужинців до нашої мови, літератури, культури лежить у першу чергу п о з а н а м и. Ми виправдуємо себе найрадше ворожою нам пропаґандою, гнетом, заборонами. Витрачуємо нашу енергію на протязі десяток літ на полеміку, поборювання, спростовування нераз і маловартісних, неповажних голосів у цій справі. Залюбки виловлюємо, де можемо для нас прихильніші голоси чужинців і з тріюмфальним, переконуючим жестом тицькаємо, де можеко і при кожній нагоді чужинні перестарілі факти, вічно повторювані цитати: ось дивіться, що сказала тоді а тоді російська академія, а ось то сказав визначний російський а то найбільший польський вчений і т. д. і т. д. Забуваємо при цьому, що час не стоїть на місці. А головно, що для обективного чужинця, коли не байдужі, то н е о с т а т о ч н о переконуючі вискази того чи іншого вченого або установи. Він сам собі шукає фактів, наглядних доказів не лиш минувшини, але і теперішности.

А який стан теперішний?

Про хаотичність граматичних правил правопису, стилю, термінольоґії — вже була згадка. А тепер запитаю: скільки маємо чужинних словників: де є французький, анґлійський, італійський — не кажу вже солідний, а зовсім собі дрантивенький? А скільки є самоучків чи підручників української мови, призначених для чужинців? Серед цілого ряду преріжних чужинних видань, серед яких не брак і підручників лужицької мови, (говорить нею ледви чи 100.000!) — крім одинокого, наскільки мені відомо, підручника „der ruthenischen Sprache — дарма шукати підручника української мови. А скількиж то граматик нашої мови знайдете в чужих мовах? А скільки наших літературних творів — переложено на европейські мови?

Таких питань можна би поставити ще неодно. І можна би до них додавати ріжні коментарі, виправдування і ставити їх у ріжному освітленні. А проте подрібна дискусія не змінює необхідности пригадити ось які пекучі завдання:

1) устійнити і перевести в життя загально-обовязуючий український правопис, одноцільну граматику, наукову та фахову термінольоґію на всіх українських землях;

2) видати повні словники української живої і літературної мови, лексікону і словники важніших европейських мов;

3) подбати за видання підручників української мови в чужих мовах;

4) зайнятися пляновими перекладами наших літературних творів на чужі мови;

5) станути на сторожі пошани до нашої мови і серед чужинців і серед нас самих.

До таких завдань можна робити ріжного рода поправки, доповнення і зміни. Та це річ тих, що візьмуться до їх зреалізування. Треба признати, що з наміченого зроблено в деяких напрямах вже досить богатв. Тепер треба звести вже дотеперішні здобутки до спільного знаменника. Для обличя майбутньої української нації байдуже, чи буде в якімсь слові писатися і з одною чи двома крапками, чи слово буде з апострофом чи без нього, та не байдужим для неї буде, коли напротязі дальших десятиліть українські видання будуть рябіти коструватою мовою, коли задиркуватість, неуступчивість та неоправдана амбіція наших фільольоґів буде дальше підсичувати „отаманщину у фільольоґії.

Попередні покоління дали майже виключно теоретичну підготовку кристалізації наших етнічних ґруп у націю. Недавно минулі історичні події змусили нинішне покоління перейти зі стадії підготовки до здійснення цього акту. Доповнити, чи може як дехто хоче, заокруглити, зєднити всю цю нашу діяльність відроджування чи формування нашої нації мусить культ нашої мови в найзагальнішому розумінні цього слова.

Питання мови є для нас вже не тільки лінґвістичною проблемою, а стають такою самою прозаічною необхідністю, як розбудова крамниць, закладання фабрик, ремісничих вар-

ПРОСИМО НЕ ЗАБУВАТИ

при зміні адреси, конче подавати і попередну адресу. 2—10

штатів. Вони, на щастя, починають сходити зі сфери романтичної поезії на площину нашої буденної теперішности.

І чи тепер переведення в життя цих питань овіяти маємо духом романтизму і сентименталізму? Забарвити культ нашої мови цитатами „мово рідна", „на сторожі поставлю слово"? Ні! Підійдімо до цього без поезії, холодно, вираховано, але і так твердо як підходимо до засновування „Маслосоюзів", „Сільських Господарів" і кооператив. Тоді заощадимо собі неодно розчарування, внеохочення, в які ми, на жаль, такі багаті.

Д-р Ігор Федір.

ЮВИЛЕЙ ВЛАДИКИ.

З нагоди 25-ліття епископської праці станиславівського владики.

Дня 19. червня ц. р. обходив станиславівський епископ Григорій Хомишин 25-ліття свого епископування. Обходила цей ювилей дуже врочисто і вся станиславівська діецезія.

Епископ Григорій уродився 24. березня 1867 р. в селі Гадиновцях, гусятинського повіту, у тамошній селянській родині. Середню школу скінчив у Тернополі, а богословські студії у Львові. Висвячений на священика 18. листопада 1893 р. Докторат теольогії здобув у віденськім „Августіневм". Від грудня 1893 р. до 1902 р. був спершу сотрудником у Станиславові, а потім завідателем парохії в Коломиї. В 1902 р. став ректором духовної семинарії у Львові. Дня 16. квітня 1904 р. дістав номінацію на станиславівського епископа, а дня 19. червня цьогож року був рукоположений та інтронізований на владичий престол.

З нагоди 25-ліття епископської праці епископа Григ. Хомишина слід ствердити, що в ньому найшов станиславівський владичий престол перш за все енергійного адміністратора та людину сильної волі, що зуміла завести в епархії лад і защіпити послух серед духовенства. Станиславівський владика він і веде у своїй діецезії енергійну боротьбу зі сектантством та поборював і поборює успішно москвофільство серед підчиненого собі духовенства.

З нагоди ювилею появилося побільшене і в цілости присвячене Ювилятові число „Нової Зорі" в дня 23. червня. Там цікаві найдуть відповідні дати з життя та діяльности владики, а при тім і досить однобічну та тенденційну оцінку його церковної і громадської праці. Особливо підкреслена в „Новій Зорі" католицька акція станиславівського владики та його моральна і матеріяльна підтримка для католицької преси а „Новою Зорею" на чолі.

Крім „Нової Зорі" та споріднених їй органів українська преса пройшла попри цей рідкий ювилей якось мовчки, а це знак, що українське громадянство в подавляючій своїй більшости не погоджується з деякою частиною діяльности станиславівського владики (напр. целібат). Це врештою загально відома річ. Очевидно, що така нагода, як ювилей, найменше підходить до того, щоби аналізувати та освітлювати ті сторінки діяльности Ювилята, що в громадянстві мало популярні. З нагоди ювилею стверджуємо, що в епископі Григорію бачимо маркантну індивідуальність, яка без сумніву лишить слід в житті та історії нашої греко-католицької церкви, а тим самим і в нашому суспільно-громадському житті. Безсторонні дослідники нашого життя найдуть певно належну та безсторонну оцінку тієї діяльности.

Під кінець замітимо, що станиславівський владика не все мав щасливу руку в доборі своїх помічників і найближчих співробітників. Останніми часами найбільше нефортунно випав Ювилятові добір тих людей, що накидаються на провідників та ідеольогів підтримуваної станиславівським владикою Української Христіянської Організації, а які опанували „Нову Зорю".

З нагоди ювилею ініціовано серед духовенства станиславівської епархії збірку на фонд власної друкарні для української католицької преси.

Сам Ювилят не брав участи в ювилейних торжествах. Тепер перебуває він за границею.

По широкому світі.

Японський уряд рішив оголосити свою димісію.

Грецький уряд протестує проти плану Юнга, згідно з яким призначено Греції надто високі річні сплати. У цій справі має поїхати до Льондону Венізельос.

Паризький Союз „Ліга оборони прав людини" виступив з поклико̀м до громадянства, щоби воно запротестувало проти уряду, який рішив видати Італії трьох італійців, що втекли до Тунісу з чисто політичних мотивів.

Румунія має дістати 400 міл. лей кредиту на засновання державного земельного банку.

З Лягоре повідомляють, що домашня війна в Афгані наближається до кінця. Надір Хан підходить до Кабулу з трьох боків і сподівається до кількох днів здобути столицю. Положення Габібули погіршилося тому, що війська Набі Хана відступили на територію СРСР, і він мусить кинути більші сили на фронт.

НОВИНКИ

— **Химерна прогноза.** „Ілюстрований Курер Цодзенни" ставить прогнозу погоди на липень від власного „астрометеорольога". Послухайте: буде це місяць сильно химерний — теплий і бурхливий, холодний „імовірно" при кінці цього тижня і біля 20-го, дощі 8, 13, 19 і 30; буде це доба ріжних стихійних катастроф. Чи і в нас — невідомо. Більше сонця буде в другій половині місяця. Чи буде хто з цього мудрим? Проти землетрусів обіцюваних на 17-го ц. р. ради нема, а ходити весь час з парасолею або сидіти перед бурею в хаті — якось не тее...

— **Особисті вісти.** Замісць повідомлень про вінчання своєї доньки Стефанії Авдикович з п. Фернандом Жерасі, яке відбулося в Парижі дня 22. червня ц. р. зложила 250 зол. на оселю українських робітників пера в Ямнім пані Климентина Авдикович-Глинська.

— **Судді в тогах.** Вже від 1-го ц. м. важним є новий розпорядок мін-ства справедливости у Варшаві, що судді Найвищого Суду носитимуть тоги. Не є виключене, що цей закон поширять і на інших суддів. Також адвокати, що виступатимуть перед Найвищим Судом будуть у найближчій майбутности виглядати трохи на англійський лад.

— **З людського звіринця.** У Познанщині відкрили сліди злочинів якоїсь Ядвіги Лінковської, що мала шестеро незаконних дітей і за кожним разом кожне із них рівала та палила в печі. Її арештували аж у Німеччині, куди вислали за нею стежні листи.

— **Ріжні вістки.** Мексиканський президент Каллес вибирається в подорож по Европі. — Нюйорський багатий банкир Еліот упав жертвою бандитів, які пірвали його. — Головна команда варшавської поліції побільшить свій штаб тисячю нових поліцаїв. — У Празі засудили на 19 літ вязниці капітана Фалюта за шпигунство в користь Німеччини. — У Кронштаді заснували міську військову школу, тому, що вся її управа була „правою"; її комендант пішов під суд. — Італійський уряд нагородив шведського проф. Мальгрема, що загинув під бігуном, посмертною золотою медалею, а його матері призначив пенсію. — Панамський канал обсувається. — На 3054 студентів, що скінчили університет у Ню Йорку, 2000 із них є жидами. — У Квебеку завалився міст над каналом; 5 осіб потонуло. — Біля Гомеля згоріло 141 домів; у губернії Пенси 117 хат. — 10.000 прочан на шляху Бассорат-Багдад відрізаних у дорозі повінню. — Америка святкуватиме цього року 50-ліття винаходу електричного світла; 23. жовтня Едісон притисне електричний гудзик на одну хвилину і все електричне світло в усіх Спол. Державах на одну хвилину погасне.

— **„На тривогу! Основи української нації загрожені!"** Під цим заголовком появилася на днях книжка пера Івана Герасимовича, накладом „Рідної Школи". На підставі найновішої офіційної статистики представлено упадок українського шкільництва під Польщею та подано цілий ряд законних способів, як боротися за українську школу й українського учителя. В книжці є багато зразків: заяв, жалоб, подань і рекурсів у справі привернення української мови навчання в школі, заснування приватних шкіл, захоронок, літочих садків і збірних лекцій, проти неслушного накладання шкільних кар і т. п. Книжка необхідна в кожному товаристві і для кожного, що має якесь діло зі школою й інтересується справами школи й виховання.

— **З Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка.** Пригадується, що конференція директорів філіяльних Інститутів відбудеться в цю неділю дня 7. липня в год. 10. рано. Справи важні, звязані з основними питаннями Музичних шкіл! **Др. Ст. Людкевич.** 1—1

— **Промоція** Юлії з Гачаків Ранчаківської на Др. мед. відбулася дня 28. червня 1929. в Карловім університеті в Празі. 10 1—1

— **В Гукалівцях** будується церква — Будівничі зволять внести свої оферти до гр.-кат. уряду парох. в Перепельниках п. Нуще. 8 1—1

— **Іспитова комісія** при прив. кождук. гімназії „Рідної Школи" УПТ в Золочеві повідомляє, що розлука свідоцтв зрілости відбудеться в суботу, дня 6. липня 1929 р., в 10 год. передпол. Являється всіх абітурієнтів в той час канцел.

2334 1—3

Спеціяліст шкір. і венер. недуг також косметики

Д-р. ШВАРЦ

ЛЬВІВ, вул. СЛОВАЦЬКОГО ч. 4.

проти головної почти — Тел. 16-61.

Усування плям, бородавок, знаків, волосся. Ліхування жіночих. Діятермія. Кварцові лямпи.

14 **ПОВЕРНУВ.** 1—1

Розвязання сойму чи надзв. сесія!

Далі кружляють чутки, що опозиція домагатиметься скликання сойму на надзв. сесію у вересні. Сесія занялася би справою Чеховича, у відповідь на домагання в постанові держ. трибуналу. Зате в колах близьких до санації кажуть, що відповідю уряду на домагання скликання надзв. сесії буде розвязання сойму. Опозиція відповідає на це, що розвязання є малоправдоподібне, бо уряд найшовся би в скрутнім положенні в новій виборчій кампанії, коли би справи бюдж. переступлень не полагоджено.

—o—

Члени держ. трибуналу зрікаються мандатів!

„Наш Глос" повідомляє, будьто би деякі члени держ. трибуналу хотіли зложити мандати під враженням моментів розправи Чеховича.

—o—

Чесько-мадярський конфлікт.

На прикордонній чесько-мадярській стації Гідаш Неметі прийшло до прикордонного конфлікту в приводу арештування мад. влалою чеського урядовця Неха під замітом шпіонажі. Чеська заграничча влала приказала перервати кордонний рух.

—o—

Отворення анґ. парляменту.

Престольна промова.

Дня 2. липня отворено англійський парлямент престольною промовою, яку відчитав льорд-канцлер Сенкі. В промові м. і. зазначено, що взаємини з державами далі приязні. Незалежні фін. знавці аясували рапорт у справі окончного управильнення відшкодувань. Тепер його розглядають у звязи з конференцією представників заінтересованих держав. Управильнення цієї справи позволило окуп. державам на дальшу евакуацію Надренії. З ам. амбасадором почалися розмови в справі роззброєння на морі. Уряд застерігає собі предложення для правного рішення міжнар. спорів, у яких заінтересовані сторони не погоджуються щодо пр. прав. Уряд розглядає опінію комісії Інґіїв справі підписання факультативної клявзулі міжнар. трибуналу справедливости та студіює умовини навязання дипл. взаємин із СРСР і пороздумується в цій справі з домініями й Індією. Вкінці промова зясовує передбачувані заряджения для полагоди справи безробіття та поправи засобів транспорту в ріжних ділянок промислу, хліборобства, риболовлі і т. д. Уряд передбачує реорганізацію вугл. промислу й управильнення справи власности мінералів, вкінці задумує розглянути функціонування виб. закону.

Отвираючи дискусію над відповідю на прест. промову лейбурист Снел сказав, що приймає прихильно вигляди недалекої евакуації Надренії, яку стрінуть в Англії майже такеамо як у Німеччині. Болдуін сказав, що конзервативи не робитимуть нінкої крикливої опозиції. Хочуть помагати урядові в праці. Та це вимагає богато холодної крови. Макдональд сказав, що уряд мусить передовсім полагодити дві справи: безробіття й безпеки. Щодо Йонґового плану уряд не забуватиме, що інтереси англ. торговлі та промислу мусять бути пошановані.

—o—

Ліва реконструкція фр. кабінету?

„Фос. Цтг." повідомляє, що вже полагоджена крізу, яка грозила кабінетові Поянкаре з причини спротиву палати проти ратифікації фр.-ам. умов відносно воєнних довгів. Тому, що Америка відмовилася відложити річницю платности, радикали та соціялісти заявили, що віддадуть голос за ратифікацією. Так Поянкаре має запевнену парл. ратифікацію. Консеквенцією цього буде мабуть реконструкція кабінету в лівому напрямку ще перед феріями.

—o—

Італія годиться на Льондон.

„Дейлі Телеграф" повідомляє, що італійський уряд заявився, щоби політ. конференція представників урядів відбулася в Льондоні. Т-к уже три держави заявилися за англ. предложенням, а це Бельгія, Німеччина й Італія. Лишається обтоєе й далі, щоби конференція відбулася в Льондоні та щоби її заявлено не відволікати.

—o—

З української музики.

Про музичні твори Романа Придаткевича.

Поки жили піоніри української музики — Лисенко, Ніжанковський, Аркас, Леонтович, Стеценко і т. д., не було року в якому до української музичної літератури не прибулиб нові цінні твори. Війна та революція доконали замітного спустошення на тому полі. Батьки української музики вимерли. Їх духові нащадки або замовкли або творять дуже мало. Бурливі часи, де вся духова емоція звернена на громадсько-політичні питання, не сприяють, видно, розвоєві такого ніжного та вражливого мистецтва, як музика. Наша інструментальна музика взагалі ще в пелюшках. Для сольової скрипки майже нічого нема. Наші скрипаки не мають що грати на концертах.

Тимбільше треба повитати твори проф. Придаткевича, що їх видало світове музичне видавництво Едварда Шуберта в Ню Йорку. Проф. Роман Придаткевич, що живе тепер на еміграції в Ню Йорку, має за собою найкращі традиції музичних академій у Відні й Берліні. Війна та революція перервали його світло започатковану карієру скрипака-віртуоза, але не приспали його мистецької творчости. Маючи за *собою* кількалітню практику як професор Інституту Народньої Освіти, Академії Музики й Українського Театрального Інституту в Одесі, а тепер у власній консерваторії в Ню Йорку та в одній з найбільших в Америці музичних шкіл: „Цеквер-ган Філядельфія Мюзікал Акедемі", проф. Придаткевич взявся тепер до публікування своїх композицій на скрипку. В його теці, оскільки знаємо, є чимало більших орхестральних творів. Але покищо проф. Придаткевич випустив — неначе на пробу — лиш три скрипкові соля.

Вони відразу звернули на себе увагу знавців як твори вироблено артиста, а рівночасно твори практичної вартости для скрипаків. Такі світові авторитети, як славний Ришард Гарцер, професор скрипкової музики Музичної Академії у Берліні, Реджіналд Морріс, професор композиції у Королівськім Музичнім Каледжу в Льондоні і інші прислали проф. Придаткевичеви листи зі словами горячого признання й заохоти.

Одначе вартість творів проф. Придаткевича не лиш високо мистецька, але і практична, бо вони легкі для виконання і надаються знаменито для молодих українських скрипаків та учеників музики, а також на концертові виступи перед своїми й чужими.

Ось що між *іншим* пише М. Гайворонський в американській „Свободі": Всі три композиції Романа Придаткевича: „Козачок" (з Придніпрянщини), „Янічок" (з Лемківщини), та „З буйним вітром на розмовоньці" (з Гуцульщини) взяті з нашої народної лірики, але тут вони зідеалізовані мистецьким способом. Це повновартісні композиції, богаті своєю мельодикою та ритмом. Вони повні краси та бриллянтні, а що найважніще це те, що народня мельодія не затратила свого питомого чару і як композиція видержана на височині як у сольовій, так і в фортепяновій партії. Вимагають вони від соліста немалої техніки і смаку, хоч і тут автор пішов на руку слабшим скрипакам, даючи їм тяжкі місця в улекшеному виді. На публичні виступи вони дуже надаються і певно, що не тільки своя, але й чужа авдиторія дасть належне їм признання".

Знов-же в фаховому скрипковому орґані „Ваолініст" в Шікаґу Валтер Гудел пише так: „Композиції Р. Придаткевича написані приступно і в добрій формі. Їх старанна обрібка для інструменту буде насолодою для вибагливого знавця. Особливо „З буйним вітром на розмовоньці" є богатим в уяву начерком, роскішним і направду вартним вистудіювання".

Наведених фахових голосів вистарчає, щоби схарактеризувати вартість композицій Р. Придаткевича. Вкінці дочекалися наші скрипаки творів, якими можуть направду пописатися перед своїми й чужими.

Любитель української музики.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 3-го липня п. р. г. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo".

Четвер, 4-го липня п. р. год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?" (Прем'єра).

П'ятниця, 5-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Малий Театр:

Середа, 3-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Четвер, 4-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

П'ятниця, 5-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": „Три пристрасти".

Кольосеум: Можна збожеволіти. Три суперники.

„Лев": Гарсонки і хмародери.

„Люна: „Китайська папуга", Шерлок Голмс.

„Марусевська": „Вісцуваті жінки". „Ой ці діти!

„Оаза": „Альока", дочка моря.

Пан: Невільники моря.

„Палас": Герої моря.

„Пасаж": Карколомна погоня. Пат і Патахон на власнім смітті. Гононтів тиждень.

„Утіха": Золота земля. (Білі Дов.)

„Хинера": При звуках танго.

„Фатаморґана" Божевільна жінка (Ґрета Ґарбо).

Програма радіо.

Четвер 4-го.

Льондон (356). 20·45 Військова орхестра. 22·25 Камерний концерт.

Париж (1725). 21·35 Концерт.

Берлін (418). 20·00 Хор і пісні. 20·00 Музика з готелю.

Відень (516,3). 16·00 Квартет. 2·00 „Ізабель і Маргарета" опера.

Мюнхен (533,7). 18·00 Цитристи. 21·10 Радіоорхестра.

Франкфурт (390). 20·15 Віольончеля.

Штутгарт (360). 22·00 Камерний концерт.

Рим (441) 21·00 Симфон. орхестра.

Мілянo (501). 20·30 Опера Катальні.

Будапешт (550). 23·00 Опера.

Москва (1481). 19·00 Симфонічний концерт.

Харків (1304). 19·00 Легка музика.

Прага (487). 21·30 Концерт.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт солістів. 20·30 Американська музика. 22·45 Каварнова музика.

Познань (344,8) 20·30 Легка музика.

Кошиці (263). 20·15 Арії та пісні з опер Сметани.

П'ятниця 5-го.

Берлін (418). 17·00—18·30 Популярний концерт капелі Розе. 20·00 Трансмісія зі Штутґарту. 20·30 Вечірня програма.

Париж (1725). 19·33 Авдиція Пате. 21·35 Концерт.

Льондон (356,3). 17·15 Музика з готелю „Майфер". 20·45 Концерт октету „Вестмінстер Сінґерс". 24·00 Авдиція Несподіванка.

Відень (516,3). 17·30 Концерт Тамара Янкова. 20·00 Веселий вечір (пісні й рецитації).

Штутгарт (360) 20·30 „Життя дитини". — музика і рецитації.

Мюнхен (533). 21·45 Камеральний концерт радіоквартету.

Франкфурт (390). 20·25 „Огнена проба", опера в 3 актах Вебера.

Рим (441). 17·30—18·30 Пополудневий концерт.

Мілянo (501). 17·30—18·30 Джесбенд. 20·30 Симфонічний концерт.

Будапешт (550). 19·30 Пісні Куруца. Військова орхестра. 22·00 Концерт циганської капелі Лякатош.

Москва (1481). 19·30 Легка музика. 22·55 Кремлівські куранти.

(825). 19·00 Літературна п'ятниця.

Харків (1304). 19·30 Етнографічний концерт.

Прага (487). 19·00 Концерт Соколів з Пільзна.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт кінематогр. орхестри „Касіно". 20·30 Симфонічний концерт із Швайцарської Долини.

Краків (312,8). 20·30 Вечірний концерт.

Познань (344'8). 18·00—18·55 Пополудневий концерт.

Копенгага (281). 20·00 Ратушеві дзвони. Данські пісні.

С т р и й:
8.VII. Тітка Чарлі.
9.VII. Базар
10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, саля „Міщанського Брацтва".

Лісові чорти зложили на Укр. Інвалідів 100 зол. з приводу Зел. Свят. Дякує Уктоді. 9 1—1

Шкальня при фаховій школі С. С. Василіянок у Львові, вул. Длугоша 17, буде відкрита через ціли ферії. Приймається замовлення на вправи для жінок і мущин також цілий курс церковних рит. Також повідомляється що заряд купив машину до ендьльована і приймає поодинокі річи до ендьльована. 11 б) 1—3

Науку килимкарських виробів уділяють СС. Василіянки у Львові, вул. Зиблікевича 30. За 3 місяці можна вже дістати платне заняття в тім самім заряді. Ближчі інформації дає Заряд устно і письменно. 11 а) 1—3

Вписи до жіночої фахової школи С. С. Василіянок у Львові, вул. Длугоша 17, на рік 1. і 2 тревати будуть через ціли ферії. Наука починається 4. вересня п. р. 11 1—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МІДНІ браволетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа), Тел. 7—29. 1366 50-?

НА рати **Матераци** 3 подушки 30 зол. Волосінна 75·—. Вкладки дротяні 26·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45·—. Гобелінові отомани 55·—. **Ліжка** сіткові 40·—. Вішала стоячі 25·—. Умивальки 5·—. Ліжко носиже 200·—. Діточі біді лакеровані 50·—. Фабрика ЗАКС, вул. Ліндого ч. 6. 2296 5—7

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха**, Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 5 б 174-?

ВЛАСТИТЕЛЬ фільварку середних літ оженився з панною або вдовою, інтелігентною образованою, господарною, з відповідним посагом, до 35 літ. — Ласкаві зголошення з фотографією, прошу слати до Адміністрації „Діла" під „село". 2341 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ панни до німецької кореспонденції. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Негайно". 2330 3—3

АКАДЕМІК приймє лекції на час вакацій на провінції. Зголошення до „Діла" під „Наука". 12 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

зол. 6·50 | ГОДИННИК ANCRE | зол. 6·50

швайцарський з гарантією тільки у **Б. ҐРИНБЕРҐА** ЛЬВІВ, Сикстуська 4.

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого ч. 6. 2296 5—7

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 4—10

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 2—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в наївчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі П. т. Урядовцям і студентам значна зниж-ка. Тел. 65-73. 2142 7—16

Др. Симон Шімель

окружний лікар в КОЗОВІ й

по спеціяльних студіях з круга туберкулічних недуг (чахотка) і очних (трахома) повернув. 13 1—2

В липні буде отворена під фірмою **„ҐОВЕРЛЯ"** у Львові ул. Руська 16 тел. 75—92 українська **Кімната до снідань** торговля делікатесів **І РЕСТАВРАЦІЯ.**

Пом'янальне Богослуження за душу бл. п. Проф. **ІВАНА ЛЕВИНСЬКОГО** в 10-ту річницю смерти відбудеться в середу дня 3. липня 1929. о год. 8·30 рано в Архикатедральній церкві св. Юра, на яке Львівське Громадянство запрошує Рада Агрономічно техн. **Тов. „Праця" ім. Івана Левинського у Львові.**

Львів, 2. липня 1929. 4. 2—2

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

С п о д е:
4.VII. Чесна Сузанна.
5.VII. Вій.
С и н е в і д е ц ь к о:
6.VII. Осінні маневри.
7.VII. Чесна Сузанна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 147 (11.488). Львів, пятниця 5. липня 1929. Pocztowa opłata ryczałtowo uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хочете мати певність, що Ваш гірко запрацьований гріш не пропаде, а приноситиме добрі відсотки? Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативному Банку **„Дністер"** ул. Руська 20.

На перехресті.

Львів, 4. липня 1929.

Закарпатська Україна, офіційно: Підкарпатська Русь — творить незвичайно цікаве перехрестя в середущій Европі. Через цей територіяльний язик чехословацької республики Прага єднається з Букарештом для втримання тріянонського трактату. В цьому випадку Закарпаття творить спряжку на одному рамени малої антанти. Одночасно Закарпатську Україну перетинає лінія, що йде з Варшави до Будапешту, а звідсіля до Риму. Мадярська преса заповідає, що саме з цеї країни почнеться ревізія тріянонського трактату в користь Мадярщини.

Перехрещуються тут не тільки лінії великої світової політики, але й культурні впливи на грунті дівичої відсталости Закарпаття. В першу чергу впливи віроісповідно-релігійні, а опісля світоглядово-орієнтаційні і розвитково-культурні. У передвоєнних часах закарпатське уніятство було знаряддям мадяризації. Проти нього російсько-націоналістичні кола вщіплювали й підтримували православя, чого епільогом був відомий процес у Мармарошському Сиготі. Після війни наставлення обох релігійно-віроісповідних напрямків почало мінятися. З усуненням мадяра еп. Паппа почалася регенерація унії під впливом галицького греко-католицького центра. Одночасно в умовах чехословацької дійсности поширилася православна пропаганда під впливами російської еміграції в Чехословаччині і Югославії. І знову Закарпаття творять в релігійно-віроісповідній ділянці перехрестя між Львовом з одного боку і Прагою (осідок російсько-православного епископа), Білгородом і Софією (де є більші скупчення російської еміграції). П'д культурним оглядом перехрещуються на Закарпатті впливи українські і російські, чеські і мадярські. Українські впливи базуються на народній основі, що правда — скаліченій довговіковими чужинними експериментами і висловлюються національно-народницькими угрупованнями від християнсько-народніх через соціял-демократів до комуністів. Російські впливи творять конгльомерат з передвоєнного православного русофільства, імпортованого галицько-еміграційного русофільства, впливів російської еміграції з пошуканкою територіяльної опори, традиційного чеського русофільства і своєрідного мадяронсько-русофільського автохтонства. Чеські впливи спираються на адміністрації і політичних партіях, які є тільки льокальними філіями великих чеських партій. Вони прожолобили собі річище у всіх закарпатських відтінках: русофільських й українофільських, маючи своє окреме завдання: повільну чехізацію. Вкінці мадярські впливи базуються на 100-тисячній змадяризованій жидівській масі, яка помалу чехізується, на мадярській національній меншости, на консерватизмі і відсталости автохтонів і на всьому тому, що майже напротязі тисячоліття проникало на цей скравок української землі.

В самому закарпатському громадянстві перехрещуються три напрямки: українсько-народницький, русофільсько-російський і автохтонський. Цей останній розлілюється на дві відноги: русофільсько-мадяронський (куртяківці) та безобличчо-аграрницький, який маятникує між впливами чеськими, українсько-народницькими і русофільськими.

Так у найзагальнішому зарисі представляється пооране перехрестними впливами обличчя тієї маленької, історією позабутої, великими національно-відродженськими рухами помineної країни, яка — голя і боса — вийшла на широкий шлях післявоєнного життя. Нашим Закарпаттям цікавляться всі сусіди. Цікавиться ним і Польща. Так напр. „славянофільське" й одночасно фашистівське „Слово Польске", в статті „З карпаторуських проблєм" поверховно розглянувши мозаїку впливів у країні, пише:

„В будуччині існують три можливости. Якщо край отримає російську закраску, то це створить труднощі для самої Чехословаччини. На випадок дальших спроб українізації — **Польща сама мусіла би застановитися, чи може і за тією границею терпіти щось, що генетично „made in Germany"**. В обох тих випадках може на тій точці розсипатися тріянонський трактат. Зате — якщо витвориться тут, на Підкарпатській Руси, середовище відрубної місцевої руської культури, звязане з чехами і словаками на зразок співжиття народів у Швайцарії — то можна мати надію, що мир буде втриманий".

Як бачимо, то польські санаційні фашисти хотіліб і поза межами польськоїдержави перевести „санацію" на закарпатському скравку нашої національної території. Вони пропагують племінно-етнографічний регіоналізм, що в принципі, хоч не в практиці, покривається із закарпатським автохтонством. Що більше! Вони навіть підтримують швайцарське співжиття народів, але поза межами Польщі. Вкінці вони могліб іще стерпіти російську закраску Закарпаття (мовляв, труднощі з того можуть повстати тільки для самої Чехословаччини), але на випадок дальшої українізації, себто природного розвитку народницького руху, погрожують польською інтервенцією.

Та це не важне. Покищо можемо спокійно перейти мимо погроз польського фашизму. Чи вони схочуть і будуть терпіти розвиток українсько-народницького руху, про це нас голова не болить. Важне що інше, а саме, що проти відродженського руху наших закарпатських братів виступають обєднані сили наших противників і ворогів: автохтонсько-мадяронська півінтеліґенція, мадярони і російська еміграція, православя, консерватизм і культурна відсталість, мадяри, чехи, словаки і поляки. І не вважаючи на концентрацію всіх тих супротивних сил річище українсько-народницького руху пливе все глибше, розливається все ширше, поборюючи безчисленні перепони.

Боротьбу двох основних національно-культурних напрямків обсервували ми недавно на учительському зїзді в Ужгороді. Після того обєднані під прапором „общества ім. Духновича" русофіли й автохтоно-мадяроні демонстрували свою силу в столиці Закарпатської України. Тепер приходить черга на маніфестацію сили молодого народницького руху, який висловлюватиме зїзд молодого учительства Закарпаття в дні 6. ц. м. та зїзд народницької молоді в дні 7. ц. м.

В програмі зїзду молодого учительства всіх шкіл поруч професійних справ зустрічаємо й такі, що мають широке загально-національне значіння, як реферати про національне виховання і школу та про працю вчителя між народом. Також у програмі зїзду народницької молоді маємо реферати загально-національного значіння, як: культурно-національний огляд Підкарпатської Руси, завдання жінки в національному житті та студенти і національне відродження.

Народницько-відродженський рух, який в перших післявоєнних літах можна було, у відношенні до нечисленної земоралізованої інтеліґенції, вважати рухом „імпортованим", сьогодні — після „прочищення" Закарпаття із галицько-української еміграції і деякого заломання — стоїть вже власними силами. Він уже перейшов Рубікон і мусить йти рішучо вперед. Ясно, що зі старшої, консервативної, культурно-відсталої, національно-адезорієнтованої генерації він мусить врезигнувати, звертаючи головну увагу на підростаюче інтеліґентське покоління і на маси. Маніфестаційні зїзди в днях 6. і 7. ц. м. виявлять, наскільки той рух захопив молоде покоління, наскільки він став масовим.

Ані на одну хвилю не допускаємо сумнівів щодо побідного походу того руху. Віримо непохитно, що він побідить скорше чи пізніше, бо побідити мусить. А його побіда буде одночасно перекресленням всіх тих перехрестних стежок, якими ходять чужинні впливи як по пустині. Тільки народницький напрямок може виповнити культурну порожнечу, зліквідувати відсталість і допнути цю частину українського народу на вищий щабель розвитку.

Хто завинив війну?

Німеччина при закінченню світової війни мусіла просити о перемиря на основі 14 пунктів Вільсона, який урочисто гарантував Німеччині справедливий мир. Та вийшло інакше. Німеччина не лише не одержала справедливого мира, але в Версаю її спробували змусити признати себе одинокою виновницею світової війни. На основі цього обвинувачення, яке довгий час з завзяттям ширила й пропагувала преса антанти, Німеччина протягом ряду років була ніби виключена з товариства культурних націй світа. Пригадайте собі, що цілий ряд років по війні німців не запрошувано на жадні інтернаціональні наукові й інші зїзди. Так само не допущено її також до Ліги Націй.

Така злобна й несправедлива політика у відношенні до великої нації, до того одної з найкультурніших на світі, на довгий ряд років після війни затроювала атмосферу інтернаціональних зносин і наробила величезної шкоди в першій мірі самим державам антанти. Кожному неупередженому було ясно, що війну викликала не сама Німеччина, а весь світовий капіталістичний лад з його імперіялістичною політикою економічного підбиття ріжних областей та ринків, з його страшними зброєннями, величезними сталими арміями та воєнними фльотами, з його системою таємних військових союзів і т. д.

Зрозуміло, що побита у війні Німеччина мусіла як найзавзятіше боронитися проти цього негідного продовжування війни в области моральній проти цеї страшної клеветн, киненої на весь німецький нарід. Тому вона опублікувала в 60 величезних томах весь свій тайний архів міністерства закордонних справ від 1871 р. аж до 1914 р. і закликала інші держави зробити те саме, щоби з документів можна було побачити, що не вона одна завинила війну. Та крім Радянського Союзу ще й досі жадна інша велика держава досі не схотіла опублікувати своїх тайних дипльоматичних архівів або дати до них доступ ученим дослідникам. Весь світ бачив, що у Версаю зроблено зі славетних 14 пунктів Вільсона. Бачить він також, що вийшло з „війни для знищення пруського мілітаризму" — всі держави за винятком побіджених узброені тепер далеко більше, ніж „мілітаристична" Німеччина перед війною і зброяться далі. Такі „пацифісти" й поборники прав національностей, як Масарик, тепер отверто угрунтовують право чеської держави панувати над мілінами національних меншостей і отверто проголошують, що для вдержання „мира" треба мати якнайкраще військо, а також якнайкраще узброєння. Про інші держави ми й не згадуємо.

Так цілий ряд наочних фактів життя руйнував антантську легенду про те, що війна з її боку велася лише для оборони проти „мілітаристичної" Німеччини та її забаганок підбити собі весь світ. Останніми роками, особливо від часу, коли Німеччина вступила до Ліги Націй, обвинувачення проти неї, що вона одинока є виновницею війни, значно стратили на силі. Одначе їх досі використовують проти Німеччини. Тому не диво, що німецький нарід використав нагоду десятої річниці підписання версайського договору, щоби однодушно висловити ще раз свій протест та обурення проти цієї клевети.

Тут ми пригадуємо, що німецький уряд вже 22. липня 1919 р. видав заяву такого змісту: „Уряд німецької республики готовий підписати мировий договір, але не признає того, що німецький нарід є виновником війни, і не перебирає на себе зобовязання до видачі винних на основі артикулів 227 до 230 мирового договору".

Після цього німецькі державні мужі багато разів висловлювалися в цій справі. Наприклад

президент нім. республики Гінденбург у своїй промові під Танеенбергом 18. жовтня 1927 р. сказав: „Весь німецький нарід в усіх своїх верствах однодушно відкидає обвинувачення, що Німеччина завинила цю найбільшу з усіх війн. Вона кожної хвилі готова довести це перед безпартійними суддями". А Штреземан в одній із своїх промов заявив 25. жовтня 1923 р.: „Недавно нам французький президент міністрів говорив про напад Німеччини на Францію й цим угрунтовував своє недовіря також до теперішньої Німеччини. Тут міститься повторення давнього закиду, що лише Німеччина завинила світову війну. Я з усією рішучістю відкидаю цю брехню. Німеччина заявила, що готова передати на інтернаціональний суд розгляд справи, як повстала війна. Вона опублікувала всі свої акти".

Серед державних мужів антанти досі знайшовся лише один чесний чоловік, який отверто сказав правду бодай про свою власну державу, це Беніто Муссоліні. Він у 1926 р. в одній із своїх промов сказав: „Італійський нарід не був змушений до війни несподіваним нападом. Італійський нарід свідомо бажав війни; тому вона була спонтанним актом його свідомої волі". А всі інші державні мужі антанти воліли наслідувати випробувану тактику: „лови злодія".

Польська і московська наука для українських православних священиків.

Про студію православної теольогії у Варшаві.

Православний теольогічний факультет у варшавському університеті це, як кажуть москалі, „особая статья" у житті православної церкви в Польщі. Але це „статья" така цікава і така яскрава, що поминути її при описі цих церковно-православних відносин цілком неможливо. Навпаки: ніяка інша ділянка церковно-православного „фронту" не виявлає так маркантно всі його *куріоза*, всю аномалію церковно-православного життя у Польщі, як саме цей нещасний факультет Отже: „самодержавний" режім митрополита Діонизія, і чорносотенний дух та настрої „вихователів", і тактика „недобачування" та ніби-то „невмішування у церковні (?) справи" міністерства віроісповідань, і врешті якась дивна мягкість, апатія чи заляканість українських т. зв. церковників, — усе те ви найдете на прикладі православного теольогічного факультету у Варшаві. Присвятили ми в останньому часі низку статтей „відверненій сторінці медалі" православної церкви в Польщі, присвятім нині дрібку уваги й отому дивоглядові, що фігурує під офіціяльною назвою „студія православної теольогії варшавського університету".

Біля заснування окремого православного теольогічного факультету при варшавському університеті заходився ще пок. митрополит Юрій. Однак фактично існує факультет щойно від лютого 1925 року, а його статут формально затверджено аж в липні 1926 р. Першим деканом цього факультету був митрополит Діонизій — і з ним таки і по нинішній день! Ось вам і перша аномалія: православний теольогічний факультет ніби як кожний інший університетський факультет має свою автономію, свою професорську раду й виборний демократичний устрій, та в другого боку мабуть ні на одному факультеті у світі немає „хронічного" декана, якого *признає сенат університету* а не вибирає професорська рада, який тому фактично є у своїому факультеті автократичним володарем і який на ділі — професорської ради не признає, просто її не скликаючи!... Коли пригадаємо, що цей декан факультету є одночасно управляючим єпископом двох дієцезій (волинської і варшавської), головою цілої (православної) церкви та займає на факультеті що-року іншу професорську катедру — то вправді одночасне займання усіх таких ріжнородних посад і почестей може і свідчить про геніяльність тієї людини, але — очевидно — мусить на кожній окремій ділянці тої прешироко діяльности і на всіх них разом відбиватися жахливо: у неменшій мірі відчуває це на собі й православний теольогічний факультет.

Бо яке-то може бути „урядування" такого декана? А може технічні функції виконує за нього заступник? Ні — заступника декана на теольог. факультеті взагалі нема. Саме кілька днів тому сенат варш. університету внову „призначив" митр. Діонизія деканом, — уже 5-тий рік! Міністерство це толерує.

Покищо занятих є на факультеті сім професорських катедр. Склад професорів по національности: 1) москалі: митр. Діонизій, Арсеніев, Зизикін і Кисілевський (буковинський москвофіл), та два лектори москалі — Давидович і Кулаков; 2) українці: Оглєнко, Біднов і Лотоцький та лектор Зайцев; 3) білоруси: лектор Станкевич. (Для інформації: проф. І. Оглєнко викладає церковнословянську мову та палеографію, проф. О. Лотоцький історію славянських церков і церкви румунської, проф. В. Біднов загальну церковну історію і літургіку). *Виклади ведуться по-польськи і московськи!* І так: митр. Діонізій, Арсеніев, Давидович і Звзикін викладають московською мовою, Кулаков і Кисілевський та *всі українські професори змушені викладати мовою польською:* лише до часу вивчення польської мови дозволено двом українцям частинно користуватися на викладах мовою українською. Отже виходить, що українські теольоги, які мають стати українськими священниками серед українського населення, дістають вищу духовну освіту в польській і московській мові! На якусь злобну насмішку над отими вихованками правосл. теольог. факультету й над цілою православною церквою у Польщі подобає факт, що православні питомці слухають напр. історію української православної церкви від українського професора — по польськи, а знову голова теперішньої української церкви в Польщі викладає теольогічні науки — по московськи!

Це вже дивоглял, що православних священників виховують у Варшаві, центрі католицького краю та чужонаціонального середовища. Але вчитися у Варшаві не лише по польськи, але й по московськи, це дійсно неабияка ідея!

Вчиться на факультеті понад двісті студентів, з того три четвертини українців, одна четвертина москалів. Богато з них уже висвячено: але чимало було між ними й таких, які вже *були* священниками: так напр. Туберозов у просторій статті п. н. „На православном богословском факультете" („За Свободу з 6. II. ц. р.) обурюється на митрополичу „деканатську" політику: „пора забути, що богословський факультет існує лише на те, щоби давати дипльоми й наукові богословські ступені б. вільним слухачам (духовної) семинарій, *галицьким діяконам або монахам у мітрах*, які вже скінчили школу пастирства". Пригадуємо собі теж замітку з тієї-же „За Свободу" з літа мин. року, що один студент III. курсу православного богословського факультету якийсь ієродіякон Озеров був „рукоположен в стан ієромонаха" та висланий до — *Галичини*, де ніби-то „замало" православних священників! Приймання на університетський теольогічний факультет висвячених уже священників і потім пічас студій підвищування їх у духовному ступені та відсилання назад на пастирську службу—це справді особлива політика.

Та найбільше „специфікум" варшавської православної теольогічної студії, це її чорносотенний дух, який виявляється головно в нагінці на українських богословів. Ця нагінка йде переважно у мурах *інтернату* для богословів, що існує при студії та підлягає, як найвищій інстанції також — митрополитові Діонизієві. При кінці мин. року відносини в інтернаті дійшли до того, що 85 богословів подало митрополитові Діонизові й професорській колегії широку петицію-скаргу, в якій підкреслювано „свідоме й умисне підсичування і підтримування національного антагонізму серед студентів управою інтернату". Були там і такі скарги, як на середньовічний касарняний режім, протекційна система, цілий апарат шпіонажі серед студентів, грошеві махінації з усякими студентськими оплатами і т. д., словом, чудові докази виховавчих здібностей. Не дивниця: „вихователем" інтернату був гаспадін Кулаков, колишній „вихователь" російської *кадетської* школи! Наслідки тої петиції були такі, що митрополит замісць скликати професорську колегію та розпорядити слідство, передав петицію — управі інтернату, котра в свою чергу всіх, що підписали петицію, позбавила допомог та стипендій, 7 студентів з місця викинула, 14 перевела до філій інтернату, богословам апоза інтернату (себ-то викиненим) зачинила доступ до бібліотеки (власности університету) та завела в самому інтернаті ще кращий режім! Серед звільнених і покараних були майже всі українці! Коли додамо, що православні богослови, це діти здебільша дуже бідних батьків і тому вони цілком залежні від стипендій і допомог, та що цими стипендіями відає виключно митр. Діонизій (професорської ради не допускає він до найменшого впливу на роздачу стипендій), а всілякими допомогами відає чорно-

---

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Печери в Кривчу.

(Продовження.)

Перекопали ми першу частину шийки й за кожним разом, коли лише глина краще піддавалася при вибиранні, нам здавалося, що вже доходимо до кінця. Нічого дивного, що час до часу доходив із підземелля вдоволений відгомін голосу, що заповідав близьке осягнення нашої мети. Цей бадьорий настрій був вельми пожаданий там у низу, бо робота таки добре мучила. Біля пятої години пополудні вдалося нам усунути глину з вужчої части хідника, який в цьому місці поширювався бодай настільки, що можна було копати сидячи. Ми не кидали свойого діла навіть тоді, коли сумерк окутав подільську землю. Врешті прийшла остання зміна стійки й черга сходити в яму прийшла на нашого „дзекана". Небавком ми почули його „милозвучний" голос, що питав, котра година. Було пів до осьмої. Знова дався чути звук із долини — тим разом спеціяльно дзвінкий і радісний: „То за пів години будемо в печерах!"

Безмежна радість огорнула нас і праця пішла з іще більшим завзяттям. Та минуло не пів, а ціла година, одначе нам все таки не судилося ще побачити печер. Виявилося опісля, що в ширшій части шийки показався гейби темний отвір у глибині й це навело п. Назаревича на здогад, що ми скоро завершимо нашу роботу. Одначе при дальшому розкопуванні він побачив свою помилку: верства землі не тільки не кінчилася в цьому місці, але в іще більше збитій масі виступала в другій половині хідника.

Змучені й розчаровані, ми рішилися вертати домів. Продовження праці могли ми вести щойно на третій день, бо слідуючої днини припадало подвійне свято: неділя й Воздвижения Ч. Хреста. Ми використали ту перерву практично настільки, що виїхали до сусідньої Єрмаківки й запросили до співучасти в нашій акції студ. техн. п. Волошина.

На третій день вранці ціла наша громада пішла знова над печеру. П. Волошин виявив себе гідним покладаних на нього надій і в ньому ми зискали доброго помічника. Він закріпив перше всього деревляними підпорами яму, щоби з гори не обсипувалася глина, а відтак уже за його вказівками ми вернули до перекопування шийки. Виринуло тоді одно питання: чи не годилосяб поширити цей вузенький хідник, щоби зручніше можна було дістатися через нього в глибину? Одначе таке завдання нелегко прийшлосяб нам здійснити, бо стіни шийки творили кріпкі маси хрустального гіпсу й кальциту, які були за тверді на те, щоб їх розбивати ручно, та ще в такій тісноті. В очікуванні на успіх наших замагань, ми працювали цілий день, зупиняючись ледви на хвилю біля полудня. На переміну — принятим способом — кожний з нас сходив у низ, де ждала його найтяжча робота. Там треба було дальше лежати підчас копання, бо скупість місця вязала свободу рухів. Ведро з вибраною землею ми мусіли тепер пересувати поверх себе і щойно так подавали найближчому сусідові до висипування. Та все таки кожний з нас ішов радо туди в надії, що він перший буде мати щастя осягнути спільну нам мету. Наш запал не остудив навіть дощ, який під вечір став падати. Праця на горі була також трудна наслідком слоти, бо глина під ногами швидко змішалася в клейке болото й висипуючий землю мусів тепер добре уважати, щоб не похитнутися й не впасти в глибокий яр. Але успіх вдалося нам осягнути: нарешті вирину темний отвір до найближчої комори. Одначе ямка ця була така мала, що вигляд її відбирав нам надію на можливість входу до печер тої самої днини. При тому студінь щораз більше дошкулювала й ми рішилися перервати своє діло до другої днини. Годинник показував тоді осьму годину.

Найближчого дня зраня ми явилися всі точно на стійці. Нашу ціль ще й тепер нелегко було осягнути: серед чималих зусиль вдалося нам прочистити шийку щойно біля полудня. Вид її переймав би напевно жахом усіх тих, що їх природа наділила повнішою формою в значінні фізичному. Довжина шийки рівнялася приблизно глибині входової ями, але трудність у переході крізь неї полягала в тому, що задля великої тісноти кожний прогульковець мусів лежачи всуватись туди на ліктях. Врешті при самому вході до першої комори торчали з двох сторін плоскі камінюки, біля яких треба було лише боком повзти.

І так ми увійшли до відкритої комори. Та вона виявляла собою картину крайного знищення. Долом була вся засипана сухою глиною, а зпоміж неї виставали останки напів перегнилих деревляних підпор. Але ніде не виринав хочби найменший слід дальшого хідника! Отся комора виглядала так, начеб тут і кінчилася ціла печера...

Зражені тим, що ми побачили, ми навіть не знали, де шукати отвору до сусідньої части підземелля. Не лишалося нічого іншого, як прикликати тих місцевих селян, що ходили до печер ще з пок. Гутковським, і їх спитати про раду. Двох селян прийшло незабаром на гору й показали нам приблизний напрям, але серед тої справжньої руїни й вони самі не орієнтувалися добре. З уваги на те треба було щойно залізною шта-

сотенна управа інтернату — тоді зрозуміємо положення богослова, коли він — українець і людина з характером! Стався врешті такий скандал, що посол П. Васильчук і і. посли з Українського Клюбу заголосили в справі відносин в інтернаті інтерпеляцію до міністра освіти. До кінця сесії відповідь на інтерпеляцію не прийшла а після закінчення сесії інтерпеляція автоматично „загасла". Вожеж наслідком інтерпеляції міністерство таки зарядило слідство і директора та „вихователя" інтернату, чорносотенців Карновського і Кузавова, звільнено. Хто буде їх наслідником і чи основно зміняться в інтернаті відносини у найбл. академічному році, ще не відомо.

За існування таких відносин на теольогічному православному факультеті та у зв'язаному з ним інтернаті у великій мірі повинні нести вину українські професори того факультету. Є їх будь-щобудь (разом з лектором) чотири особи, а при всіх 11-ти вчительських силах факультету, це вже не така нікчемна меншість, аби її голос абсолютно нічого у справах факультетських не значив. Коли того голосу не хотять слухати, то це ще один аргумент на потребу голос свій постійно й уперто в усіх справах підносити і чим довше його не слухають, тим рішучіші заходи вживати, аби його слухали! Бо за „самодержавний" режім на факультеті та його чорносотенний дух є не лише відповідальний митр. Діонисій чи якийсь б. вихователь російських кадетів, але й кожний окремий член із професорського складу того факультету. Коли і як, де і перед ким українські професори протестували? Що в останньому році зробили, щоби усунути зло? Коли-ж мовчали, то як назвати цю мовчанку?! Та й по правді: яка користь із педагогічної співпраці *українських* професорів у якійнебудь вищій школі, коли *характер* тої школи є *протиукраїнський* і коли та школа дальше має тенденцію виховувати — обрусителів українського народу?!

І. К-н.

З пластового життя.

II. Табор Новиків.

Отсим шляхом повідомляємо ВП. Батьків і пластові відділи, що з уваги на численні зголошення до Табору Новиків у Підлютім ми мусіли приступити до зорганізування другого Табору Новиків, який відбудеться від 15. липня до 15. серпня ц. р. у Підгородцях коло Урича, 11 км. від залізничої стації Борислав. Команду Табору обнимає дир. гімн. д-р Н. Гірняк, тепер Озірна, почта в місці. Оплата виносить 50 зол. Зголошення разом з першою ратою у висоті 10 зол. слати на руки команданта або В. П. К., Львів, вул. Бляхарська ч. 11, де можна дістати також ближчі інформації. Збірка 14. липня у Львові на стації о год. 6-ій рано або в Бориславі на стації в год. 11-ій рано. Автобус і підводи замовлені.

Табор міститься в гарнім, здоровім підкарпатськім селі. Лікарська опіка запевнена. Помішення вигідні під дахом. Харч здоровий, денно пять разів. Виряд для новика, як у першім таборі, список на бажання висилаємо.

Верховна Пластова Команда.

бою довбати на всі сторони в пошукуванні за дальшою дорогою. Побачивши при тому, що ми маємо ледви частину роботи за собою, бо друга часть — а може й більше — ще жде на нас, „рада пятьох" рішилася перервати на 2 дні цілу акцію і за той час побільшити число робітників та постаратися про необхідне знаряддя. На поміч селян не можна було рахувати, бо всі вони заняті були осінніми роботами в полі й не могли працювати з нами. П. Волошин обовязався винайти добровольців із кругів своїх товаришів, які точно за два дні мали ставитися в Криличу.

Вертаючи з горн, ми йшли з мужиками, котрі, як я згадав, часто ходили до печер ще з інж. Гутковським. Наші інформатори росказували нам, що тісний перехід тягнеться ще й далі від цеї першої комори, аж врешті веде до величезної начебто салі, де можна хочби й „квіркою коней завернути". В поодиноких місцях виростають окремо або цілими групами сталяктити і сталягміти завгрубшки 1 м. Найкращі комори Гутковський назвав іменами українських гетьманів, поетів і діячів, є там між іншими: терем Богдана Хмельницького, Шевченка, то-що. Дальше є прекрасна печера: її стіни творять незвичайно ніжні складки гіпсу, на якому виблискуються наче брилянти великі кусники гірського хрусталю; саме тому наш відкривець назвав те місце: „дівич-серпанок". Оповідання селян розбуджувало в нас тим більшу жадобу довершити це діло, до чого ми взялися так відрухово. Тепер залишалося лише одно: вертати якнайскоріше й кінчити працю.

(Продовження буде.)

Наслідки процесу.

Справа б. міністра Чеховича причиною розвязання сойму?

У вчорашньому числі подали ми вістку, яка телефонічно наспіла з Варшави, про замір соймових польських опозиційних клюбів використати відоме оречення Державного Трибуналу як приключку до вимоги скликання надзвичайної соймової сесії (у вересні), котра зайнялася би мериторичною оцінкою видатковання поза бюджетом 1927/8 р. 566 міліонів золотих. У цій вістці казалося теж, що санаційні кола є того погляду, що у відповідь на само домагання скликання такої сесії послідує негайне розвязання сойму.

Виходить, що правильне було наше твердження, що найбільш суттєвим значінням минулого процесу перед Державним Трибуналом, це загострення політичних відносин у Польщі, яке виявляється у доведенні до найвищого ступня старого конфлікту поміж соймом та урядом. Нині йде завзята борня на сторінках преси обох таборів, чи соломонове оречення Державного Трибуналу має означати похоронення цілої тої немилої справи, чи навпаки, дає воно товчок до дальшого воювання за суть державної влади — господарювання державними грішми. Оречення трибуналу далі є на всі боки перевертуване, далі є кожна буква й кожна протинка аналізована, по обох боках виступають „специ" правники, які дошукуються „правдивої" інтенції оречення, усіх задніх і скритих думок Державного Трибуналу і т. д. і т. д. Однак на практиці питання зводиться, як сказано, до того: чи сойм задовольниться своєю теоретичною побідою (підтвердження його законодатних і контрольних прав в обсягу бюджетової політики) чи схоче практично це право принорювати як стій до бюджетів мін. Чеховича а 1927/8 рік. Ясно, що коли соймові обвинуватели схотіли би розглядати мериторично видатковані п. Чеховичем і досіль ще незатверджені суми під кутом нового матеріялу для дальшої розправи перед Держ. Трибуналом, розправи, яка ще не закінчена, а лише припинена до часу, коли цей новий матеріял із сойму наплине, — то така тактика сойму не може не зустрінути на найбільш енергійний спротив уряду. Бо вона означала би не тільки подрібну *дебату над переведеними виборами* (8 міліонів надзвичайного диспозиційного фонду президії ради міністрів), але й продовження процесу, який є *будь-що-будь* світовим скандалом.

Тому-то санаційна преса оперує головно аргументом, що закон не дозволяє змінювати акту обвинувачення, а старий акт обвинувачення є ореченням трибуналу анульований, бо переносить справу в цілком іншу площину, ніж та, на якій він спирався. Ось тому, мовляв, для відновлення процесу потрібна є нова ухвала сойму про поставлення б. міністра Чеховича перед Державний Трибунал. Але навіть і при такому розумуванні, санаційний табор є свідомий, що соймова опозиція справи не покличе. Пише це виразно „Глос Правди", який допускає можливість „найдальше йдучого партійного засліплення", при якому лише „мусіла би прийти далеко йдуча редукція і зміна обвинувачення". Тому то краківський „*Час*" приходить до висновку: „в кожному разі ще цілий ряд найближчих місяців ця справа буде ваготіти на всіх інших, багато важніших справах".

Яке в цій справі конкретне становище парляментарного клюбу ППС. — не теоретичне, але реально-політичне, — цього покищо невідомо. Зате ендеція не залишає жадних сумнівів, що вона використовуватиме справу Чеховича далі, як таран проти уряду, примушуючи його або абдикувати (у що чейже ніхто не повірить!) або — розвязати сойм. „Газета Варшавска" з 3. п. м. у передовиці п. н. „Конзеквенції" пише виразно: „По думці рішення Державного Трибуналу спершу комісія (сойму), а потім повний сойм займеться мериторичним розглядом бюджетових переступлень за 1928 рік". І кінчає свої виводи: „Коли ми писали в третьому дні розправи, що епілюг розіграється в осені, то ми передбачували правильно і правильно інформували опінію".

І ми не признаємо, бо *тримаємося* того самого погляду.

Розправа пос. Уліца.

Боронить пос. **Ліберман.**

Розправа проти дир. Фольксбунду, б. посла шлеського сойму Уліца, відбудеться дня 23. липня перед карною палатою окружного суду в Катовицях. Покликано 6 прокураторських свідків і трьох знавців. Боронитимуть Уліца пос. д-р Ліберман і з Катовиць д-р Бай

„Великий Борислав".

II

Вище виведено, чому при теперішніх обставинах творення „великого" Борислава є правно недопустиме; але чи є воно, поза правними перешкодами, хоч би *доцільне?* Чи принесе, або може принести яку користь прилученим громадам, або цілости злучених громад? — На це питання дало вже відповідь само населення, яке на численних вічах, нарадах, протестах заявилося рішуче *проти* прилучення до Борислава.

Вже вище вказано на інший господарський характер Борислава і сусідніх громад; ясно, що прилучення до одної громади громад з протилежними господарськими інтересами не є доцільне. Але і з інших причин громади є проти злуки з Бориславом.

Борислав покриває всі свої громадські видатки з самоврядних податків і оплат, бо власного майна і доходів з цього майна не має. Натомість всі інші сусідні громади мають значний власний нерухомий маєток, з якого доходи йдуть на покриття громадських видатків, так, що населення не є перетяжене самоврядними додатками. Кожна з тих громад є краще загосподарована від Борислава.

Громада Мразниця має напр. із своїх ґрунтів брутто 3 копалень, положених на громадських теренах, около 1 міліон річного доходу, що очевидно для громади розмірно невеликої є дуже богато. І ось тут саме криється тайна цілої тої історії: *Суть цілого пляну утворення великого Борислава є прилучити богатші громади, щоби відтак з доходів їх майна підреперувати Борислав.* Отже річ іде про великий „гарач", спеціяльно від Мразниці!

Очевидно, кожна дотична громада має право і мусить боронитися проти забрання їм громадського майна під видом прилучення. Громадське майно має служити цілям не лише одного покоління, але також поколінням будучим. А коли це майно зужиється тепер на ріжні інвестиції у Бориславі, то що останеться наслідникам теперішнього населення прилучених громад.

Дальше, не можна лучити долі громад з долею такого міста, як Борислав, що не має тривких умов свого розвитку. Борислав завдячує свій розвій виключно *нафтовому копальняному промислові* і з хвилиною упадку продукції ропи впаде і його значіння. Кожному відомо, що продукція ропи в нафтовому басейні сильно зменшилася, спеціяльно сильно впала вона в Тустановичах і Бориславі. Вертичний рух пересувається в інші осередки, а Борислав чекає така сама будучність, яку тепер має громада Східниця, що була колись осередком нафтового руху, а нині є звичайним гірським селом. Тому не є доцільно робити великі інвестиції в Бориславі, затягати на це позички та зужівати майно прилучених громад на пропащі цілі.

Як відноситься населення до утворення великого Борислава, а зокрема українське населення?

Вже з повищих уваг ясно, що відношення це негативне. Українське населення творить переважну частину населення Мразниці, Тустанович, Губич і Бані Котівської, населення це є автохтонне і майже виключно селянське. Тому господарські інтереси наказують йому противитися прилученню тих громад до Борислава. Але подібні господарські інтереси має і неукраїнське населення, яке постійно в тих громадах живе і тому і воно проти прилучення протестує. За прилученням і за утворенням великого Борислава є лише напливові елементи, люди, які не є нічим тривко звязані з громадами, в яких тепер хвилево мешкають, а яких приніс туди нафтовий промисл і які відплинуть з хвилею упадку цього промислу. На жаль, ті люди зискали тепер вплив в урядах громад і мають плечі у санаційних та угодових чинників.

На вічах, які відбулися у справі великого Борислава в Тустановичах і в Мразниці (2 рази), в Губичах все місцеве населення без ріжниці національности протестувало проти прилучення до Борислава, зложило письменні протести в громаді і в старостві, а крім цього численна (в числі около 300 людей) делегація протестувала в старостві в Дрогобичі. З кінцем квітня 1929 виїхала до Варшави окрема делегація від всіх чотирьох заінтересованих громад, в склад якої входили і поляки, і в компетентних міністерствах виявила, чому населення є проти прилучення та предложила вичерпуючі меморіяли в цій справі.

Директор департаменту самоврядування в мін. вн. справ Стшелецький запевнив делегацію, що справа ще не є вирішена в користь великого Борислава і що він сам ще не має виробленого погляду в цій справі, а при розгляді справи буде кермуватися добром і волею населення. Міністр публ. робіт Мосчевський заявив впрасві, що я

приклонником великого Бориславa, але при теперішній виборчій громадській ординації, при якій Борислав міг би змайоризувати населення прилучених громад, перевести злуки не дасться; треба законно загварантувати поодиноким громадам відповідну скількість радних у будучій міській раді великого Бориславa.

Дня 2. мая 1929 р. була делегація у львівського воєводи Голуховського. Також населення міста Дрогобича без різниці національности протестує проти утворення великого Бориславa, бо очевидно пересунення адміністраційного і торговельного осередку Бориславa відіб'ється некорисно на Дрогобичі. Від імени міської ради в Дрогобичі їздила до Варшави спеціяльна делегація, яка була принята на авдієнції також президентом Мосціцьким, якому вручила обширний і вичерпуючий меморіял проти т. зв. великого Бориславa. Цей меморіял був видрукований в цілости в журналі „Саможонд мейскі", орган авйонзку міст польских, ашиток за травень 1929.

Як поставилися управи поодиноких громад до справи великого Бориславa?

На жаль, становище самоврядних і урядових чинників не відповідає волі населення. Як вже вище сказано, виборні громадські ради є лише в Бориславі, Тустановичах і Бані Котівській, а в Губичах і Мразниці правлять комісарі. Громадська рада в Бані Котівській заявилась одноголосно проти прилучення. Громадська рада в Тустановичах кілька разів відкладала свое рішення в тій справі, аж остаточно при відповідному натиску удалося санаційним колам позискати польських і жидівських радних за прилученням, так, що самі українські радні не могли спинити ухвали про прилучення і зложили лише свій протест. В Мразниці 4 членів прибічної ради, які походять з місцевого населення, голосувало проти прилучення, 4 членів з напливового населення за прилученням, рішив комісар (урядник в нафтовому промислі) в користь прилучення. В Губичах не було більшости у прибічній раді для прилучення, тому кілька разів змінено членів тої ради так довго, аж вкінці знайшлась більшість до ухвали про прилучення. Очевидно, що ухвал прибічних рад у таких обставинах не можуть вважати висловом волі населення.

В останніх часах зачувати, що уряд хоче як-найшвидше перевести вибори в Мразниці і Губичах, щоби виборна рада могла видати ухвалу про прилучення.

Справа досіль не є вирішена, лише творить предмет розгляду в різних міністерствах.

Липень 1929 р.

Пос. д-р І. Блажкевич.

На організаційному фронті.

СОКАЛЬЩИНА.

Небавком по великім повітовім вічу в Сокалі відбув посол Володимир Кохан напротязі травня ц. р. цілу низку районових організаційних віч і нарад у Сокальщині. Посол Кохан обїхав громади: Шмитків, Бояничі, Мошків, Гатовичі, Себечів, Савчин, Лещків, Боратин, Тартаків-місто, Тартаків-село, Тартаковець, Ровджалів, Первятичі, Спасів, Сілець, Пархач, Степятин, Барані Перетоки, Скоморохи, Свитазів, Варяж (місто і село), Лубів, Корків, Сулимів, Костятин, Гільче, Ясгрубичі, Поздимир, Радванці, Корчин, Волсвин, Тишиця і Гоголів.

ЛЮБАЧІВЩИНА.

Дня 3. червня ц. р. відбулося численне повітове віче УНДО в Любачеві. Звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації та реферат на організаційні теми виголосив посол Володимир Кохан.

ЧЕСАНІВЩИНА.

Дня 4. червня ц. р. відбулося велике районове віче для судової чесанівської округи в Чесанові, на якому звіт з діяльности УПР склав посол Іван Ліщинський, а організаційний реферат виголосив посол Володимир Кохан. На другий день мало відбутися районове віче в Олешичах, одначе його з причини зливного дощу відложено на пізніше.

УГНІВЩИНА.

Заходами окружного Народнього Комітету Угнівщини відбулося дня 6-го травня ц. р. велике прилюдне віче, на якому референував посол Володимир Кохан. Як всюди, так і тут віче покінчилося ухваленням повного довіря УПР за дотеперішню діяльність.

РАВЩИНА.

Дня 13-го червня ц. р. відбулося заходами Повітового Народнього Комітету Равщини велике районове віче в Камениці Лісній. Референував на ньому посол Володимир Кохан. Це віче було цікаве тим, що в ньому взяли участь групки сельробівців і „русских", і хоча посол Кохан напятнував у своїй промові руїницьку роботу цих протиукраїнських угрупувань, з їх сторони не впав ані один голос протесту, що більше: є надія, що блудні сини навернуться та стануть до праці в рядах свідомих наших людей. Віче покінчилося ухваленням повного довіря для УПР.

„Сільський Господар".

I.

Характер нового проекту діяльности. — Чужі і свої противники. — „Регіональні Господарські Комітети" і „Малопольське Т-во Рольніче". — Потреба участи в громадському самоврядуванні. — позитивні й негативні відгуки.

Праця Т-ва „Сільський Господар" у першому півроці 1929 р. була продовженням праці, яку провів „Сільського Господаря" намітив ще в попередньому році, і яку протягом минулого року послідовно реалізовано. Цю працю оперто рівночасно на новому проекті діяльности, який затверджено разом з бюджетом на рік 1929 Загальними Зборами Товариства, які відбулися дня 1. березня 1929. Проект праці Товариства виготовлено згідно з вимогами західно-українського села і тому цей проект і бюджет поставлено відповідно широко. Передбачено теж, що по всій імовірности годі буде перевести працю у повному обємі, а то тому, що можуть завести деякі надії на матеріяльну поміч Т-ву збоку села, або можуть зайти звовні перешкоди, яких годі було тоді передбачити. Вся праця, яка пішла по наміченому плані, буда звернена більше на внутрішнє скріплення усіх ланок організаційної сітки „Сільського Господаря", ніж на її поширення і тим самим пояснюється, що за останній піврік зросла не тільки сітка нашої організації, але також, що наша організація набрала поваги і значіння у нашому господрському житті, як дійсно активний чинник на наших землях по цей бік Збруча.

Розвиток організації „Сільського Господаря" натрапляв теж і на перепони зовнішнього і внутрішнього характеру. Перепони зовнішнього характеру були: 1) конкуренційна і упривілеєвана праця чужих господарських організацій і 2) наслідком розпорядків влади перехід хліборобського життя під посередній або безпосередній вплив державної влади чи самоврядування. В першому випадку ми мусіли зводити затяжну боротьбу у богатьох повітах, в другому — мусіли за всяку ціну утвердити наше добре право до участи у праці самоврядування чи його заступчих органів, памятаючи, що зближається до нас час, коли все наше організоване хліборобське життя перейде під вплив *хліборобського самоврядування* у формі Рільничих Палат. Колиб ми не затвердили за собою нашого права участи в теперішньому територіяльному самоврядуванню, то зовсім зрозуміло, що ми найшлися би теж поза скобками будучого хліборобського самоврядування, а тоді не булоб — не кажім вже співучасника, але навіть контрольора нашої сторони у таких важливих для нашого хлібороба установах.

Ці дві справи — праця чужих хліборобських організацій та віднова хліборобської праці самоврядування — вяжуться тісно разом. На основі розпорядку міністерства внутрішніх справ з дня 14. серпня 1928 р., яким подано загальні напрямні організації сільсько-господарської праці самоврядуваня, вийшла інструкція міністерства хліборобства з дня 21. січня 1929, якою означено докладно безпосередню і посередню працю територіяльного самоврядування у сільсько-господарській ділянці. На практиці мала виглядати праця самоврядування в той спосіб, що величезну частину суспільно-агрономічної роботи мали перенятн *добровільні сільсько-господарські товариства*. Однак тутже зазначено, що це торкається лише тих товариств, які будуть працювати по певному зразку (плянові), що його перевірить Повітова і Воєвідська Рільні Комісії. Колиб ні одно товариство не предложило своїх плянів праці, то приймається плян праці *Регіональних Господарських Комітетів*, які є *політично-господарськими організаціями Безпартійного Вльоку*. Маємо інформації, що у величезній більшості повітів не принято проектів Регіональних Комітетів, бо „Малопольске Товажиство Рольніче", яке на основі пакту про обєднання всіх польських хліборобських організацій, стало монополістом суспільної агрономії на наших землях, уважало за доцільне предложити в повітах і в воєвідствах свої власні проекти праці. Ці проекти виготовлено здебільша таки урядовцями самоврядування, яких, як інструкторів „Малопольского Т-ва Рольнічого", воно оплачує. В цей спосіб найшлися ми в такому положенні, що або: 1) могли не брати ніякої участи в приготовлюванні отсих пятилітніх плянів у наших повітах, та відкликати наших представників з Рільничих Повітових Комісій, або 2) добиватися того, щоби якраз принято наші проекти праці, та щоби ми входили до Повітових Рільних Комісій принаймене як контрольори того, що для справ наших хліборобів на нашій землі мають переводитися. Президія і Видїл „Сільського Господаря" станули на становищі, що нам слід взяти участь у всьому самоврядуванню, себто громадському, повітовому, а дальше й воєвідському з тим, що наша організація, як організація хліборобів, має боронити там їх прав та дбати про те, щоби гроші самоврядування, які вплачує наше селянство йшли виключно на його користь. Одночасно ми мусіли

ПРОСИМО НЕ ЗАБУВАТИ

при зміні адреси, конче подавати і попередну адресу. 3—10

вести також акцію, щоби наших представників у Рільних Комісіях і нашу працю, як хліборобської організації, уважали принайменше „рівновартними з „Малопольским Товажиством Рольнічим". Таким робом ми перші поставили у всю ширину домагання наших господарських прав в самоврядуванні, а тим самим наша організація перша практично постаїла справу *оборони хліборобських інтересів*, не вічами і не обіцянками, в сторону наших селян, але *реальним домаганням і послідовною працею* для опанування цих господарських установ в самоврядуванню, які мають вплив на хід господарських справ і господарської політики села й повіту.

Очевидно, що ми мусіли стрінутися з закидами тих, яких обовязком було зробити цю практичну роботу, згідно з їхніми обіцянками, які вони робили нашим селянам. Це ті певні політичні ґрупи, які своїм безділлям на полі реального заступництва селянських інтересів перестають бути представниками наших хліборобів на ділі, а є ними тільки на словах, — а відтіль походить завись, що саме хто інший зробив роботу, якої вони не тільки не хочуть, але й не в силі зробити.

Торкається це „хліборобської" партії „соціялістів-радикалів", які з праці „Сільського Господаря" сильно невдоволені.

Натомісць шлях „Сільського Господаря" в цій справі найшов не тільки зрозуміння, але повну піддержку у нашій кооперації й у своїх філіяльних організаціях. Краєва нарада централь, філій „Сільського Господаря" та Повітових Союзів Кооператив, що відбулася дня 6. червня ц. р. винесла між іншим рішення: „Т-во „Сільський Господар" і кооперація поведуть на місцях рішучу акцію за опануванням господарських агенд самоврядування по громадах і повітах". Це й було закріпленням рішень Видїлу і Президії „Сільського Господаря" у цій справі, яка через повне незрозуміння примітивних метод праці суспільної агрономії, найшла відгомін у „Громадському Голосі", який хотів зробити собі партійно-політичний капітал.

Наша праця в цьому напрямі, не вважаючи на перепони, поступає наперед, і вже в дні 26. червня ц. р. відбудеться перший *воєвідський зїзд філій „Сільського Господаря" зі станиславівського воєвідства*, на якому западуть рішення щодо дальшої акції за *опанування господарських агенд самоврядування нашими організаціями на тому терені*. Для чужих господарських товариств, з якими тепер змагаємося за вплив в самоврядуванні, булоб, очевидно, найкраще, колиб нас при їх праці в самоврядних органах не було. Нас не хотять там добровільно допускати, однак обовязком нашим видержати вгорі зазначену нашу лїнію до кінця.

Інж. Е. Храпливий.

НОВИНКИ

— **Відібрання дебіту українській закордонній пресі і видавництвам.** Міністерство внутр. справ у Варшаві відібрало в останньому часі почтовий дебіт таким українським часописам, брошурам і книжкам: 1) брошурі під заг. „Державна нація", 2) „Гуцульському курїневі" Олеся Бабія, виданому в Празі, 3) органові Проводу Українських Націоналістів у Празі „Розбудова Нації", 4) виданому в Парижі у французькій мові журналові **L' Ucraine Nouvelle"** 5) виданому у Вінніпегу (Канада) „Світ Молоді", виданим у Харкові 6) Новій Генерації", 7) „Гартові" і 8) „Робітничій Освіті", 9) виданому в Мелітополі журналові „Радянський Степ", 10) виданому в Ужгороді журналові „Робітнича Селянська Правда" і 11) виданій у Відні брошурі під заг. „Великі Рокованнн України". — **ж.**

— **Конфіската статистики.** Вчора сконфіскувало Гродське Староство у Львові в Рев. Союзі Українських Кооператив 70 прим. статистики, виданої 1928 р. в Жовкві п. з. „Західно-українська кооперація в 1927 р.".

— **Відгомін свята полеглих на Лисоні.** Від о. Гр. Качали, пароха в Лісниках, дістаємо листа, в якому він повідомляє, що вістка, подана в „Ділі" ч. 140 про його виїзд із села, щоб не взяти участи в поминках на горі Лисоні, невірна і минається з правдою. Він мусів виїхати тоді з дому у важних родинних справах, одначе вже на кілька днів наперед, як голова читальні і парох зарядив усе, що слід, аби населення Лісник взяло громадну участь у панахиді на Лисоні і зложило на могилі вінки.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Тяжкий день.

Ніколи не був я ще в такім важкім положенні, як нині. Головний редактор виїхав на відпустку, а заступає його спровалжений з Варшави „спец". Відома річ, що нова мітла спочатку дуже сильно меле і робить великий вітер... Новий мій шеф викликав нині зі своєї кімнати і сказав:

— Я потребую сьогодня малого фейлетону. Думаю... і т. д.

Після того двері від „святая святих" замкнулися, так, що й не було часу на відповідь чи евентуальний викрут.

Рішучо, з давним редактором було ліпше. Коли й вимагав малого фейлетону, то все в формі запиту, чи легенького докору, а ніколи в формі категоричної вимоги.

Давний редактор бувало і питає:

— Чи ви дасьте може нині малий фейлетон?

Або злегенька:

— Можеб ви вже раз дали який фейлетончик!

Коли я казав, що не маю теми, настрою чи т. п. охоти, лишав мене в спокою і ждав до другого дня.

А тепер категорично:

— Я потребую... і т. д.

Нічого не вдію. Обібрався грибом, треба літе в борщ.

Сів я за столик, скурив кілька папіросок, розпитав усіх членів редакції про здоровля їх і їхніх родин, сам розповів дещо, а теми до фейлетону як не було так нема. Звідкілясь ІІ валтн? З повітря падає дощ, зараза, криміпал, але тема не впаде.

Нема ради. Треба заглянути до записок, може в них занотована яка тема.

Справді є. Під датою 29. III. 1929. стоїть: „Кацапи" і знак оклику.

Пригадую собі. „Русскій Голос" похвалив мене раз, що „даже" і я не можу стерпіти нової української мови. Я занотував собі, що маю кілька слів відповісти маститим неділимцям, але якось не зібрався. Писатиж тепер про них?! Ні! Занадто цікава і приманчива тема, забагато матеріялу, щоб можна було віпсувати її раз на все, обговоривши недокладно і без належної уваги.

Після „кацапів" іде така записка: „95 проц жінок хотілоб уродитися мущинами. То саме і з українцями".

Теж добра тема. Щодо жінок легко булоб написати. Щодо українців дуже важко. Просто не випадає, про це згадувати, що 95 проц. земляків каже собі: „Волів би Ботокудом бути!"

Ні, і про це не буду писати.

Третя записка має одно слово: „учителі".

Ой! Темаж то тема! Зачіпило мене „Учительське Слово", себто не так воно, як якийсь кретонімний дописувач. Мушу відповісти, хоч би мав наразитися на виклпття з усіх приватних і державних народніх шкіл. Але цією темою думаю розпочати повакаційний сезон. Шкода змарнувати таку перлину на звичайний будень.

Сів я і зажурився. Записки скінчилися, а теми таки не знайшов. Одинока дошка ратунку — проща наших богомольців до Риму, але пиши про неї, коли навіть не знаєш хто їде і з ким вертає!

Тяжкий день. Нерад то аж дипувалися люди: ще добре не сів, а вже фейлетон готовий (особливо, коли був написаний дома!).

Наш новий шеф, видно людина не зовсім без серця. Глянув на мене, похитав сумно головою і каже:

— Я дав би тобі тему, але...

— Давай! — скрикнув на радощах. — Бачиш прію вже від голини належно.

— Пиши про 10 літ Версайського договору.

Видно моя міна мусіла бути не надзвичайна, бо зараз додав:

— Але, правда, ти не читаєш часописів! — і махнув рукою.

Що я не дуже вичитую часописну політику — це правда, але приємне стверження цього, образило мене.

— Що я не читаю, то ще не лихота, але я знаю послів, які не читають одиноко нашого щоденника!

Редактор трохи жахнувся, потім подумав, врешті знову махнув рукою — і пішов: Може т'ясно є такий посол?! А я рішився нині не писати.

Просто: тяжкий день!

Галактіон Чіпка.

— **Пропав американець.** Олекса Чабан із Малашовець (пов. Тернопіль) повідомив поліцію, що його 30-літній син Михайло, який 23. червня вернув із Америки, а 25-го поїхав до Львова за клунками, що їх оставив був у готелі, не вернув досі.

— **Шаранча на Корсиці.** Шаранча навістила південну рівнину Корсики і знищила страшно пасовища, оливні гаї, виноградники, засіви й городи. Шкоди величезні.

— **Прогулька американських мільонерів до СРСР.** „Курєр Червоний" повідомляє, будьто би 150 американських мультимільонерів під проводом Вандербільдта молодшого вибирається небаром до СРСР через Ригу. В поворотній дорозі мільонери вступлять до Варшави.

— **Вперше поза Ватиканом.** З ватиканських кіл вачувати, що папа 25. липня ц. р. вперше проводитиме святочній процесії Найсв. Тайн. Процесія окружить площу св. Петра, потім папа відправить богослуження при польовім престолі біля входу до базиліки й опісля поведе процесію. Буде це перший вихід папи поза межі Ватикану, але не поза кордони ватиканської держави, бо згідно з латеранським договором площа св. Петра належить до „Чітта Ватікана". Є чутки, що папа рішився провести цьогорічні ферії в Кастельгандольфо, куди ніде з Ватикану в серпні Закуплену італійським урядом віллу Барберіні віддадуть папі згідно з латеранським договором вже тепер, а відновлять її щойно в осени.

— **Зміни в Ватикані.** Папа Пій X. доручив вибудувати з внутрішнього подвіря Бельведеру тунель, що вестиме безпосередньо до ватиканських огородів і цим укоротить у значній мірі дорогу до музеїв, де є книгозбірні та галерії образів. 9-го червня папа Пій XI. вибрався вперше на свій звичайний прохід до ватиканських городів не в авті через тунель, а пішки, перейшовши через вулицю, що відтепер належить безсумніву до Ватикану. У найблизчім часі викінчать новий вхід до папських музеїв з площі Ріспрджіменто, який буде значно вигідніший для тих, що схотять оглядати музей. Старий доступ буде для посторонніх зачинений.

— **Зоперований Анунціо.** Анунціо, що тепер живе у своїй віллі над Гардським озером, захорів на запалення сліпої кишки. Оперували його два дні. Підчас операції Анунціо уложив якусь поезію та деклямував її операторові проф. Маріеві Донатті. Італійські часописи принесли великі статті про Анунціеву операцію. Муссоліні телеграфічно здоров йому побажання з нагоди щасливого висліду операції та зажадав, щоби його тричі денно повідомляли про стан здоровля поета.

— **Американська ідея.** Тому, що з Канади до Спол. Держав іде далі жива контрабанда алькоголю, оборонці прогібіції придумали простий спосіб: вони поставлять у парламенті внесок, щоби на кордоні держави провести кільчастий дріт на два метри завишки. На просторі 5000 км. такий дріт коштував би 10 міл. дол. Дріт мусів би бути такий густий, щоби й пляшка через нього не влізла. На випадок війни з Канадою був би вже готовий боєвий фронт!

— **Англійські письменники і король.** З нагоди видужання англ. короля чільні англійські письменники склались на окремий збірник. Почин до його видання дав Редіярд Кіплінг, що написав святочну оду „Похід слави", під яку підложив музику Едвард Ельгар. Цей збірник буде називатись „Книгою короля" і вийде цими днями, а дохід з нього призначений на допомоговий лікувальний фонд ім. Едварда VII. У збірнику беруть участь Джон Гельсуерті, Джемс Баррі, Конан Дойль і великий соціяліст Бернард Шов.

— **Його часопис.** У Вашингтоні виходить денник друкований спеціяльно для президента Гувера. Він складається зі статтей передрукованих з усієї американської преси всіх напрямків, щоби освітлити якнайточніше внутрішнє життя держави в усіх його проявах. Гувер читає його щодня перед сніданком, заки почне працювати. Цей денник, заснований Вільсоном, виходить офіціяльно лише в одним примірнику і є бібліографічною рідкістю. Називають його „жовтим", тому, що його друкують на дуже жовтім папері, щоби не томив зору. Цікаво, що ідея придумана Вільсоном удержалася досі. Звичайно керманичі держави мають секретарів, які зачеркують в усіх часописах те, що є найцікавіше і інформують їх коротко про щоденні новини.

— **Тому 100 літ.** Пригадують, що філядельфійська газета „Демократік Пресс" у виданні з 11. травня 1829, писала так: „В четвер у 7-ій годині вечір дзвін Стейтового Дому задзвонив на тривогу з причини вогню на заході. Ми переконались, що це був вогонь від вітріолю С. Ведеріля над рікою Скулкіл. Дах почав горіти наслідком великого горяча в комині. Його небавком вгасили. Школу обчислюють на 1,000 дол. На жаль, будинок не був заасекурований. Вогонь наробив богато власників цінних будинків на захід від Бродстріт, тому, що вони не мають сикавки. Мешканці і власники реальностей скликують віче на 18. червня точно в 8-ій год. вечір у готелі Болівар, щоб нарадитись, як постарались за сикавку для „Вест Філядельфії". Тому 100 літ Філядельфія не мала чим гасити вогню!

Спеціяліст шкір. і венер. недуг також косметики

Д-р. ШВАРЦ

ЛЬВІВ, вул. СЛОВАЦЬКОГО ч. 4.

проти головної почти. — Тел. 16-61.

Усування плям, бородавок, знаків, волосся. Лікування жіночих. Діятермія. Кварцеві лямпи.

14 **ПОВЕРНУВ.** 2—7

Конфлікт між ЧСР. і Мадярщиною.

Рада міністрів у справі чесько-мадярського конфлікту.

Мадярська залізнична влада зажадала дипльоматичним шляхом, щоби негайно привернено залізничий рух через ст. Неметі, бо інакше вдержить по мадярському боці рух на інших прикордонних станціях. На четвер скликали чсл. раду міністрів у звязи з подією в Гідаш Неметі. Мін. Бенеш перервав відпустку, щоби взяти участь у цій нараді. Дипльоматична інтервенція ЧСР. залежатиме від відповіди, яку дасть мадярський уряд на інтервенцію чсл. посла в Будапешті. „Чеське Слово" повідомляє, що коли мадярська влада не випустить на волю і не видасть Чехословаччині касіера Пеху, чсл. уряд прикаже замкнути весь залізничий рух до Мадяршини та поробить дальші енергійні заходи.

—o—

Чічерін послом СРСР. у Льондоні.

СРСР порозумівається неофіціяльно з англійським урядом у справі кандидатури Чічеріна на становище більшовицького посла в Льондоні. Англійський уряд мабуть не робить трудностів у справі кандидатури. Проте кандидатури Чічеріна є лише Літвінов.

Поляки з СРСР. на зїзді в Варшаві.

„Ізвестія" і „Правда" повідомляють, що у Київ приїхав голова комітету поляків із СРСР Бол. Пшибишевський, Домбаль і Бр. Ясенський (вигнаний недавно з Парижа письменник). Вони були на зїзді польських делегатів із СРСР., який отворено в Харкові 2. липня. Пшибишевський твердить у згаданих часописах, що у Варшаву приїде 14 делегатів на зїзд закордонних поляків.

Марш. Пілсудський непоїде в Ромунію.

„Газета Варшавска" повідомляє, що п. р. марш. Пілсудський проведе відпустку в Свйонтниках біля Вильна.

Зі спортового життя.

Борислав: Ропник-Стшелец 7:3 (4:1).

Реваншові змагання між цими дружинами відбулися 30. червня в Бориславі і скінчились повною побідою Ропника над значно сильніщим противником. Зазначується, що перші змагання цих дружин скінчилися програною Ропника у відношенні 1:4. Сам вислід останніх змагань вказує на те, що амбітна гра може бути увінчана успіхом.

Лігові змагання.

Табеля мистецтв Ліги зміняє своє обличчя мало не кожної неділі. Під цю пору на чоло табелі висунулася познанська Варта, що на 12 розіграних змагань здобула 16 пунктів. За нею йдуть: Висла (11 зм., 15 п.), ЛКС (11, 11), Чорні (9, 11), Краковія (11, 11), Гарбарня (11, 11), Рух (9, 10), Легія (11, 9), І. Ф. Ц. (10, 9), Варшавянка (9, 8), Турисги (10, 8). На сірому кінці табелі опинилися: львівська Погонь (10, 7) і варшавська Польнія (10, 5). Претендентами до титулу мистця Ліги (отже й мистця Польщі) можна вважати перших 7 клюбів, при чому львівські Чорні і краківська Висла є в найкращій позиції, бо мають досі тільки по 7 стрічених пунктів.

А-кляса львівської округи.

Змагання за мистецтво А-кляси львівської округи добігають кінця. В одній групі стоїть на першому місці перемиська Польонія, в другій львівська Лехія и обі ці дружини будуть змагатися за титул мистця округи. При кінці табелі ситуація ще не зовсім ясна. Певне тільки одно, що львівський АЗС спадає до Б-кляси (група І.). В групі ІІ. також доля стріне по всякій правдоподібности станиславівську жид. дружину Гакоах. Хто злетить до Б-кляси третій, нині важко передбачити. Положення України важке, але не безнадійне. Тому, що українська дружина тепер в добрій формі, можна сподіватися, що вона доложить усіх зусиль, аби вийти побідно зі змагань з Лехією (в неділю 7. ц. м.) і з Реверою (14. ц. м.), що запевнилоб їй не тільки А-клясовість, але й висунулоб її на друге місце в ІІ групі. Одначе якщо Україна програє одно з припадаючих їй двох змагань за мистецтво, то мусітиме по всякій правдоподібности змагатись за вдержання в А-класі з львівською Гасмонеєю або рящівською Ресовією.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 4-го липня п. р. год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?" (Прем'єра).

Пятниця, 5-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Субота, 6-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Малий Театр:

Четвер, 4-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Пятниця, 5-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Субота, 6-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": „Три пристрасти".

Кольосеум: Можна збожеволіти. Три суперники.

„Лев": Гарсонки і хмародери.

„Люна": „Китайська папуга", Шерлок Голмс.

Марусенька: Янгінге у фільмі: Портьєр готелю „Атлантія".

„Оаза": „Альома", дочка моря.

Пан: Невільники моря.

„Палас": Герої моря.

„Пасаж": Карколомна погоня. Пат і Патаон на власнім смітті. Ґомонтів тиждень.

„Утіха": Золота лелія. (Білі Дов.)

„Химера": При звуках танго.

„Фатаморґана" Божеська жінка (Ґрета Ґарбо).

Ширіть наш часопис!

Програма радіо.

Пятниця 5-го.

Берлін (418). 17·00—18·30 Популярний концерт капелі Розе. 20·00 Трансмісія зі Штутґарту. 20·30 Вечірня програма.

Париж (1725). 19·35 Авдиція Пате. 21·35 Концерт.

Льондон (356,3). 17·15 Музика з готелю „Майфер". 20·45 Концерт октету „Вестмінстер Сінгерс". 24·00 Авдиція Несподіванка.

Відень (516,3). 17·30 Концерт Тамара Янкова. 20·00 Веселий вечір (пісні й рицитації).

Штутґарт (360) 20·30 „Життя дитини". — музика і рецитації.

Мюнхен (533). 21·45 Камеральний концерт радіоквартету.

Франкфурт (390). 20·25 „Огнева проба", опера в 3 актах Вебера.

Рим (441). 17·30—18·30 Пополудневий концерт.

Мілляно (501). 17·30—18·30 Джесбенд. 20·30 Симфонічний концерт.

Будапешт (550) 19·30 Пісні Куруца. Військова орхестра. 22·00 Концерт циганської капелі Лякатош.

Москва (1481). 19·30 Легка музика. 22·55 Кремлівські куранти.

(823). 19·00 Літературна пятниця.

Харків (1304). 19·30 Етнографічний концерт.

Прага (487). 19·00 Концерт Соколів з Пільзна.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт кінематогр. орхестри „Касіно". 20·30 Симфонічний концерт із Швайцарської Долини.

Краків (312,8). 20·30 Вечірний концерт.

Познань (334·8). 18·00—18·55 Пополудневий концерт.

Копенгага (281). 20·00 Ратушеві дзвони. Данські пісні.

Субота 6-го.

Берлін (418). 17·00 — 18·30 Концерт військової орхестри. 20·00 Звукові фільми.

Париж (1725). 13·30 Симфонічний концерт. 21·15 Радіоконцерт.

Льондон (356,3). 17·45 Органовий рецітал. 20·45 Популярний концерт. 22·35 Трансмісія з „Палас-театру".

Відень (516,3). 18·40 Концерт. 20·15 „Адіє Мімі", оперетка Бенацького.

Прага (487). 20·00 Гуситські хори.

Штутґарт (360). 22·00 Трансмісія з театру: „Орфей у пеклі" Офенбаха.

Мюнхен. (533). Концерти цитриста Макса Баєра.

Франкфурт (390). 16·35—18·05 Концерт радіоорхестри.

Рим (441). 21·00—23·10 Концерт військової орхестри.

Мілляно (501). 17·00—17·45 Пополудневий концерт.

Будапешт (550). 18·30 Концерт Столичної Орхестри. 19·45 „Циган", народня пєса.

Москва (1481). 20·00 Народний концерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 17·00 Камерний концерт. 19·30 Вечірний концерт.

Варшава (1411,7). 18·00 Богослуження з Острої Брами у Вільні. 20·30 Популярний концерт.

Познань (334,8) 19·20 - 19·45 Вокальна авдиція.

Копенгага (281). 21·30 Вечірня музика. 3·00 Ратушеві дзвони.

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

Urząd Prokuratorski w Warszawie podaje do wiadomości, iż Mieczysław Rettinger, syn Zygmunta i Jadwigi, lat 38, zamieszk. w Warszawie ul. Flory Nr. 1., wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 1 grudnia 1928 r. został skazany z art. 533 K.K. na 2 miesiące więzienia, na zapłacenie 10 zł. opłat sąd. i 2 zł. kosztów sądowych, oraz ogłoszenie treści sentencji wyroku na koszt skazanego w „Expresie Porannym" i w „Dile", czasopiśmie ukraińskim. Na mocy amnestji z dn. 22.VI. 28 r. kara pozbawienia wolności została darowana. Sąd Apelacyjny w dniu 19 lutego 1929 r. wyrok powyższy zatwierdził, zasądzając od Rettingera za drugą instancję 5 zł. opłat sądowych. Prokurator w/z. Sekretarz.

В скорі появиться з друку „Служебник" часть І. Книга зіставлена особною комісією під предс. Вс. Пр. Митрополита строго по старославянській формі, буде зложена з трех частей. Часть І. якої друк вже кінчиться, буде обіймати 1) чин вечерні, 2) чин утрені і воскресна утреня, 3) литургія св. Іоана Золотоустого, 4) служби різних намірів, 5) литургія св. Василія Великого, 6) литургія Преждеосвященних дарів, 7) місцесдов для Іереїв, 8) коліноприклоненія молитви на Сошествіе св. Духа, 9) молитва на благословеніе Артоса, 10) молитва на роздробленіе Артоса, 11) молитва над Колівом, 12) молитва на благословеніе напіх. 13) Ектенія на Возвиженіе Честного Хреста, 14) чин вінчан, 15) молитва св. Амвросія і Славословіе, 16) поученія. Часть ІІ. проче литургікона (в друці). Часть ІІІ. Евангеліє (Апракос) по зачалам, а воскресне Евангеліє напечатане в 4 литургічних мовах. 1—2

Часть І. печатана киноварією.

Львів дня 2. іюня 1929. — Канцелярія Ставропігійського Інституту у Львові.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український театр під дир. П. Карабіневича.

Сходе:

5.VII. Вій.

Снієвідського:

6.VII. Осінні маневри.

7.VII. Чесна Сузанна.

Стрия:

8.VII. Тітка Чарлі.

9.VII. Базар

10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, сала „Міщанського Братства".

Т-во „Зоря" в Ярославі уладжує в неділю 7. п. м. пополудні велику забаву з різноманітною програмою і фантовою льотерією у власному городі при вул. Полєнській. Дохід на будову власної домівки.

Подається до відома інтересованим, що подання о прийняття на перший рік студій Академії нед. вет. треба вносити до 10.IX. п. р. До подання треба долучити: 1) метрика, 2) свідоцтво зрілости, 3) посвідка відношення до війська, 4) curriculum vitae, 5) свідоцтво моральности, о скільки є рік перерви в студіях і 6) 50 гр. в значках на відповідь. Від 10—20.IX. буде іспит, який рішає о приняттю, про рішення іспиту будуть потенти повідомлені. До іспиту треба: зоольогію, хемію і фізику в гімн. обсягу. Студій тревають 5 літ. Ближчих інформацій уділяє підчас ферій О. Лех п. Добровляни, а від 1.IX. дижурний в домівці „Ватра" при вул. Супінського 21. — За Видію Т-ва студ. вет. нед. „Ватра": І. Білоскурський голова, О. Лех секретар.

Парафіяне села Рівня почта Рожнітів, повіт Калуш складають щиру подяку своєму земляцкови Ількови Бойкови в Канаді Toronto-Ont за Америці за щедрий дар для церкви в сум. 270 долярів, за що куплено дзвін. (Американські часописи просяться о передруки). 16 1-1

Кружок Рідної Школи в Стрию уладжує приготовний курс до вступних іспитів до І. гімн. кл. Початок 15 липня п. р. Згодошуватися перед 15 липня в укр. семінарії (Укр. Бурса). 21 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-ожажевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1366 56—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха**, Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 6 175-?

АКАДЕМІК прийме лекції на час вакацій на провінції. Згодошення до Діла" під „Наука". 12 2—2

НА рати **Матераци** 3 подушки 30 зол. Волосінна 75·—. Вклади дротяні 20·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45·—. Гобелінові отомани 55·—. **Ліжка** сіткові 40·—. Вішала стоячі 25·—. Умивальки 5·—. Ліжко мосяжне 20·—. Діточі ліжі анкеровані 50·—. Фабрика ЗАКС, вул. Ліндого ч. 6. 2296 6—7

НОТАРІЯЛЬНИЙ концип. рефсрент спадковий, табуларист глядить посади. Листи слати до Адм. Діла „Нотар". 1 5

КАМЕНИЦЯ двоповерхова у Львові на продаж. Готівка 25.000 зол. — почне на с латку. Відомість у п. Яцко Шептицьких 38. 21 1-1

ВДОВА зі священичої родини середніх літ. працьовита, розуміється на сільськім господарстві і кухни, пошукує місця до заряду дому. Листи проситься слати на адресу: Стефанія Бороска Заболотці коло Бродів. 15 1—1

ВДОРІ 100 м. від залізничого двірця до винайму після з 16 умебльованими кімнатами. Винаймається також поодинокі покої. Згодошення на адресу: Василь Бахмат, Заріче п. Делятин. 18 1 4

ВЛЬНЕ ДО ОБНЯТТЯ для інваліда УГА. місце управителя Дому Укр. Інвалідів у Львові з обовязком заряду дому і робітень та книговодства. Помешкання й повне удержання в Д. У. І. Платня після умови. Подання вносити до 20 липня п. р. на адресу: Українське Т-во Допомоги Інвалідам, Львів, вул. Руська 3[II. 26 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції подагоджується в найкоротшому часі. II. і. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65-73. 8—10

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

532 Пересвітлення Рентгеном. 3—24

ЛІЖКО полеве залізне „Патент з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул Ліндого ч. 6. 2296 6—7

Конкурси.

Управа Бурси У. П. Т. ім. кард. Сембратовича Львів. вул. Хшановської ч. 9.

I) приймє питомців на р. 1929|30 на гімназіяльних умовах.

II) Шукає за відповідною порукою інтелігентного, економічного управителя від 1. вересня.

III. Шукає двох поважних академиків інструкторів, студентів фільозофії.

Згодошення в Управі Бурси.

22 1—1 Управа.

Спец. скірн. вепер. недуг і косметики

Д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6, вул ГЛУБОКА ч. 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

28 1—1

Подяка!

Прибиті важким горем по причині смерти нашої жінки і матері Евгенії почуваємося до обовязку зложити прилюдну подяку всім, що віддали останню прислугу покійній. Дякуємо О. Маркови за душевну поміч в хвилі смерти та пращальне слово над домовиною покійної. Всч. о. дек. Карповичеви, о. Лещукови, о. Лисикові, о. Грабовскому за похоронні відправи. Всім товаришкам і товаришам та знайомим покійної, що численно явились. Дякуємо п. Золочівському за гарне пращальне слово над гробом. Вкінци дякуємо місцевому хорови та читальні Просвіти і всім селянам що з сльозми в очах відпровадили покійну свою опікунку і дорадницю на місце вічного супочинку. — **Ілля** муж **Ольга і Стефан Молодовці** діти та родина. — Камінка. Старе Село 3. VIII. 29. 20 1—1

Важне для Вп. Виїзджаючих на літниска та до купелевих місцевостей.

Отсим повідомляємо, що **ми віддали заступство відомих апаратів „Auto-Syphon"** — [Patent Sparklet Ltd.] для домашнього виробу содової води — та всяких дічничих та скріплюючих вод — фірмі: **Юлій Майнль, імпорт кави і чаю Я. С. у Варшаві, вул. Брильовська 22 - 24. на воєвідства:** Варшавське, Львівське, Краківське, Шлеське, Лодзке та Тернопільське, фірмі: **Т. Квятковський, Станиславів, на Станиславівське воєвідство; — фірмі: Е. Розенталь — Danzig — Langfuhr, Hauptstrasse 40 b., на воєвідство:** Поморське і вільне місто Данціг.

Під - заступства у всіх містах в згаданих воєвідствах до віддання. Усякі зановлення з округів згаданих воєвідств просимо спрямувати до місць осідку згаданих вище представництв.

Генеральне заступництво на Польщу і Данціг **Auto - Syphon**

Patent Sparklet Львів, ул. Коперника ч. 19. — тел. 9-88.

P. S. Заступства на необняті ще воєвідства до віддання особам згляднo 19 фірмам фінансово сильним. 1 1

Ширіть наш часопис!

ВІДОЗВА! ДО П. Т. ПАНЬ! Нововідкритої Централі Жіночої Конфекції **БРАТИ КАРЕЛЬ** Львів, Ягайлонська 7. Філія Станиславів, Пасаж. — У звязку з важним економічним положенням подаємо наш центральний клич! НЕ ПЕРЕПЛАЧУВАТИ! За найнищі ціни куповати всіляку жіночу конфекцію першорядних виробів. ЗА ЦЕ РУЧИТЬ ЦЕНТРАЛЯ! По небувало низьких цінах. На осінний сезон, найбільший вибір плащів. 27 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 148 (11.489). Львів, субота 6. липня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana ryczałtem. Ік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Для вломників не істнують посвячені місця

ні посвячені предмети, тому треба обезпечити від крадіжи з вломом церковну утвар і церковні дорогоцінности **в Товаристві Взаїмних Обезпечень „ДНІСТЕР"**, у Львові вул. Руська ч. 20.

Головна теза.

Львів, 5. липня 1929.

Може ніколи не було ще стільки ювилеїв, менших і більших роковин, як в останніх двох літах, в яких припадають десятиліття всяких подій, звязаних із закінченням війни та її наслідками. Низка ювилеїв, радісних і сумних споминів, тягнеться червоною ниткою в житті кожної держави, кожного народу. І звичайно, що в одного народу викликує радісні почування, почуття гордости самопевности, те в другого родить сум та збуджує гіркі і важкі спомини.

На днях (28. червня) Европа обходила особливші роковини: десятиліття версайського трактату, основи сучасного ладу післявоєнної Европи. Обходили ці роковини побідники і побіджені, обходили ріжно, серед змінчивих настроїв. А найцікавіше в тому всьому є те, що мається вражіння, немов би ролі помінялися, немов би вирівнювалася пропасть між побідниками і побідженими. Особливо цікаво, які настрої у звязку з цим десятиліттям панують в Німеччині (представниця побіджених) та у Франції (представниця побідників).

Німеччина незвичайно поважно, в повному скупченні і в почутті свого початкового приниження та зростаючої самопевности обходила десятиліття накиненого їй трактату. Його тенором є теза про відповідальність за викликання війни. Перед цим закидом Німеччина боронилася всіми зусиллями. Та безпосередньо після війни німці не були в силі опрокинути цього закиду. А це було конечне, бо з тезою про викликання війни звязані пута і всі важкі наслідки версайського трактату. Наскільки Німеччина підіймалася з низин свого упадку, настільки голосніше лунало відмовне твердження про викликання світової війни. А саме тепер, напередодні десятиліття Версаю в німецькому парляменті ясно і твердо говорив Штреземан:

„Ніколи ніхто в Німеччині не згодиться, щоби Німеччина була уважана єдино відповідальною за спровокування війни. Уряд так часто виявляв свою точку погляду в тій справі, що зайвим було би дискутувати над тою справою, щодо якої всі ми є згідні. Кожний з нас є готовий боротися за честь Німеччини, а ріжнимося тільки в оцінці консеквенцій. На всякий випадок фальшом є говорити, що репараційний довг є вислідом параграфу версайського трактату про відповідальність за війну. В дійсности є це вислідом того, що ми програли війну".

Таким чином упадають всі „ідейні" консеквенції, якими був націцькований версайський трактат, увільнюючи Німеччину від звороту воєнних коштів, але накидуючи їй гарач за викликання війни.

Цей заперечуючий німецьку відповідальність головний тон бренить у всіх енунціяціях, звязаних з десятиліттям Версаю. Бренить він у відозві президента Гінденбурга до німецького народу, в проповіди в евангелицькому соборі, виголошеній в приявї президента й уряду, у всіх промовах, виголошених в десятиліття цього памятного акту, що окайданив великий німецький нарід. Єдині, що не відкидають з першого розмаху німецької відповідальности за вибух війни, є соціял-демократи. Вони кажуть: уряд німецького цісарства несе відповідальність за викликання війни, але таку саму, як усі інші буржуазні уряди. Це є аксіома, неспірна правда. В рівній мірі за війну несе відповідальність Німеччина, як і Франція, Англія, Росія. Цю правду проголошено не лише в Берліні. Проголосила її німецька соціял-демократія і в Парижі з нагоди здвигнення центрального робітничого дому. Нема відповідальности за війну, є тільки програна, якої наслідки несе на собі Німеччина, обкроюючи з кожним роком їх обсяг.

Прийнявши накинений трактат, Німеччина при допомозі Льокарна, Тоарі, Женеви старається звести його в нівець, звільнитися від його морального й матеріяльного тягару. Шляхом Льокарно-Тоарі-Женева Німеччина увільнилася від військової контролі, позбулася міжсоюзної фінансової контролі, осягнула плян Доза, щоби його перемінити на догідніший плян Юнга. Тепер на черзі находиться звільнення Надренії, а дальше Саарського Басейну, зворот кольоній, приєднання Австрії.

З хвилею увільнення від окупації Надренії, перед німецькою політикою розкриваються нові перспективи і в східному напрямі. Про це проречисто свідчили ті вогні, які в десятиліття Версаю палахкотіли здовж польсько-німецької границі, а які звідомляли польських сусідів, що там сторожать.

Прихід до влади робітничої партії в Англії і звязки німецьких й англійських соціялістів, об'єднаних під прапором II-го Інтернаціоналу, дальше заповідь Мекдональда й Гендерсона про негайне уступлення англійських військ із Надренії, сильно затрівожили Францію. В Парижі панують мінорні настрої, які зі смутком висловлює права преса. Сьогодні не таємниця, що Німеччина, скидаючи зі себе відповідальність за війну, всею силою пари змагає до ревізії мирових договорів. Франція находиться в опресії через неприхильне становище англійського уряду і натиск Америки в справі боргів. Не райдужно представляється картина побіди в 10-ліття підписання версайського трактату. Та коли Франція є в опресії з огляду на обмеження її диктаторського становища на европейському континенті, то Польщі — як каже „Еко де Парі" — недвозначно погрожує небезпека.

Навязуючи до англійської престольної промови із заповідю евакуації Надренії, французька права преса ще раз зазначує, що з хвилею евакуації Німеччина відзискує свободу рухів над своєю східньою границею. Захитується англо-французька кооперація, що була основою французько-побідного мира в Европі. На її місце приходять широкі пляни англійської закордонної політики в напрямі Вашингтону і Москви, а також Берліна. Словом: Франція не має причин до надмірної радости в 10-ліття Версаю. Ясно й те, що повалення версайського трактату, до чого неминуче йде, буде також підірванням, як не повалениям усіх інших трактатів.

Головна теза про відповідальність за війну, теза, що є хребетним стовпом версайського трактату, який знову є основою післявоєнного укладу в Европі, давно зрушена, тепер сильно захитана і підірвана. Її реальне повалення в дальшому розвитку подій може мати великі наслідки і для тих, яких придавлюють відгалуження і хоробливі нарости версайського трактату.

Молодь.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 4. липня 1929.

Щасливий той нарід, який широ й спокійно може сказати: „Молодь — наша надія".

Щаслива в певній мірі Галичина, бо вона в більшости випадків може сказати ці слова.

Але не можуть їх сказати з такою самою певністю і радістю Волинь, Холмщина й Полісся. Коли ці землі згадують про своє молоде покоління, то мимохіть приходять їм на думку інші, біблійні слова: „Плаче Рахіль по дітях своїх і не може втішитися". Тут теж від віків нищать малих цих, щоб у їх числі знищити майбутніх „месій" українських земель.

У свій час по всіх наших просторах були розкидані єзуїтські школи. Тягнися вони від північного кордону Більщини на Підлящу через Луцьк аж до Умані, історію якої всі добре знають.

Рука, що нищила серед української молоді майбутніх „месій", сягнула аж до замку Костянтина Острожського й відірвала від серця знеможеного борця його рідного сина Януша. З огненних грудей великого українського патріота вирвалися слова, подібні до тих, які Гоголь вклав в уста Тараса Бульби: „Я тебе породив, я тебе й вбю". Страшна драма борця за рідну культуру, за честь, за істнування свого народу! Рука культурництва в ті часи українського батька не спинилася перед ізолюванням від життя власного сина, коли цього вимагали інтереси народу.

І цей чин великої любови до свого народу не міг не залишити слідів у психіці волинянка. Він мусів, подібно до кругів на воді від кинутого в безодню віків каменя, розійтись по містах і селах; мусів творити оповідання, перекази, легенди; мусів виховувати на цьому кріпаковому жалю великого батька-батьків нових поколінь. І хто знає, чи в сучасній, виріжненій на північно-західних землях, свідомости наших мас Волині нема слідів тої драми!

Але змінилися часи. Прийшла влада московська. І знову в масі нашої молоді почалося ірлове нищення майбутніх наших національних месій. На „казьонний шот" їх брали до шкіл, у яких не мечем, а словом нищили їх для українського народу. Виходили вони з них мертвими для національної справи.

А тепер? Українські школи зникли. Молодь виховується в чужих. Анальфабетизм зростає. Не тільки чужі, але й наняті українські руки через ріжні перські хати й вістря отруєного слова знову переводять оце вифлеємське нищення молодих паростків народу. Нищення моральне, нищення свідомости й почуття відрубности та національної незалежности.

„Плаче Волинь по дітях своїх і не може втішитися".

Не може тому, що ті, які підростають, не дають повної запоруки, що буде кому переняти все те, що великими зусиллями потрафили за короткий час створити старші віком.

Скільки було шуму в часописах після концерту в Луцьку студентського хору. Були голоси за, були й проти. Шум пройшов, і все завмерло. Чи чуємо, що наша студентська молодь, повернувши зі шкіл на тиху Волинь, робить яку-будь освідомлюючу роботу? Чи бачимо її в тих осередках, де важаться справи культурного й господарського відродження країни? Чи чуємо її молодий, вогняний голос?

Несвідомих малоліток, як дикунчиків, возять потягами на показ гостям. І теж тихо, неначе-б нічого не сталося.

Богато було написано в одній із львівських газет про підсекцію фізичного виховання при луцькій „Просвіті". Богато демагогічного й підхлібного, щоб лише нацькувати молодь проти старших, що шукають собі заступників і знаходять серед цієї молоді все, крім зацікавлення долею народа: що шукають не тільки міцних мязів, але й міцного, горячого, молодого, українського серця. Отак, замість виховання молоді на українських борців за краще майбутнє народу, деморалізується ця молодь демагогією невідповідальних осіб.

Ще гірше з молодю сільською і властивих місцевостей, де кинено зерно інтернаціоналізму. З сіл надходять відомости про повний моральний розклад вихованців і недавніх січчів інтернаціоналу. Горілка, карти, дебош й неробство та повна байдужість до долі селянської культури й добробуту — ось що залишилося по цій надійній „клясово-свідомій" молоді.

Волинь плаче по дітях своїх і не може утішитися!

На жаль, про все згадується по наших містах, — найменше лише про молодь, про цю „надію нації". Неначе-б справа виховання молодого покоління могла обмежитися шкільними предметами, піснями й воженням на показ гостям.

Чи не боїться „батьки народу" знову почути розпучливий вигук Бульби: „Я тебе, сину, породив, я тебе й уб'ю"?

А скільки таких синів виростає, виховуваних нанятими руками!

Чи не час серіозно задуматися нашій національно-здоровій інтеліґенції про те, як охоронити молодь від вифлеємського нищення серед неї майбутніх месій та про її науку та виховання!

Як це роблять наші брати на інших землях, добре всім відомо, і нема потреби тут про це говорити.

В. Островський.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Про ентузіязм волиняків і метаморфози посла И. Волошиновського.

У „Гласі Правди" з 2-го ц. м. находимо вражіння й увагн посла Йоахіма Волошиновського з ББ про недавній побут президента Мосціцького на Волині. Вважаємо за доцільне передрукувати ці його міркування майже в цілости, не лише з інформаційного обовязку як матеріял, що безпосередньо нас торкається, але як свого роду документ часу. Бо можливо, що ще колись прийдеться зайтувати ці „золоті думки" посла Волошиновського й спитати його, чи він усе ще їх тримається. Бо своєрідна пікантерія цих думок полягає у тому, що голосить їх нині — п. Й. Волошиновський, старий „українофіл", суспільний „радикал", ліберал і т. д.

Гей, гей, минулися ті часи, — хоч і недавні вони по календарю, — коли п. Йоахім Волошиновський, ще не посол, а скромний публіцист, голосив у варшавському журналі „Дрога" правди, які одностайний польський політичний табор, від права до ліва, вважав єресями: про нестримний гін українства до політичної самостійности й постулят польської державної мудрости тому гонові не протиставитися. Свого часу той погляд п. Волошиновського ми вже цитували, як доказ таки існування у Польщі політичних теоретиків, які на українську проблему взагалі й проблему українських земель у Польщі зокрема — глядять дійсно поважно і глибоко (стаття „Польща й Україна" з 7. І. 1928). При нагоді нового виступу п. Волошиновського, вже не як публіцистичного політика з урядового табору ББ, варта ті його колишні виводи пригадати. Отож писав він: „... що буде, коли національний розвій українців і білорусів у наших кордонах досягне того ступня, на якому національні маси відчувають уже невідхильне прагнення правити самостійно на своїй землі, а яке-то прагнення український поет висловив ядерно словами: „у своїй хаті своя правда і сила і воля". „Що буде, коли оба Семени, по обох сторонах кордонних стовпів, які називають власну свою сорочку „сорочкою" і вперто відмовляються називати її „кошулею" або „рубашкою", коли вони схотять колись перекинути кордонний стовп, який їх ділить? Адже, буде це, що перекинуть. Річ тільки у тому, котрий із Семенів і з яким серцем та в чию поміч забереться до того радісного для обох акту. Чи той східний, чи західний? А це вже від нас залежить, від нашого приготування до тої неминучої хвилини..." („Дрога", за травень 1927, „Моральні спонуки сил"). Таким достойним ставленням справи й таким тверезим і сміливим глянениям у вічі правді, п. Волошиновський ставив себе поруч із Бодуеном де Куртене, себто в ряді білих круків, у ряді вопіющих на польській пустині, у ряді тих, які мали не лише вміння думати „неблагонадійні" речі, але й відвагу говорити їх.

Минули від того часу заледви два роки. Ставши „казьонним" умандатованим політиком, миттю присвоїв собі п. Волошиновський теж казьонні критерії політичної думки й замість голосить „ересі" — забрався помахувати кадильницею. Як ш. читачі побачать із його міркувань на маргінесі подорожі президента Польщі по Волині, п. Волошиновський бачить уже на Волині всі дані для слушного захоплення українського населення самим видом найвищого представника польської державної влади. Славлений п. Волошиновським „ентузіязм" волиняків не лише не дає йому притоки до ніяких сумнівів, до ніяких критичних уваг під адресою пануючої влади й правління, але навпаки, є для п. Волошиновського річю самозрозумілою, правильною і безсумнівною. Раціональною підставою того ентузіязму є для посла Волошиновського: трактування польською адміністрацією „по людськи" українського волинського сільського населення і — факт переходу Волині зпід Росії під Польщу! Цього п. Волошиновському цілком досить! Бо він став із скептика — теж ентузіястом...

Зрештою, польських ентузіястів в українській справі на тлі післятравневої національної політики є більше, а були вони й тоді, коли між ними не було ще й самого п. Волошиновського. Ось напр. тоді, коли п. Волошиновський писав у „Дродзе" свої гіркі уваги під адресою польської внутрішньої й закордонної політики, інший польський „спец від українства", б. міністр Леон Василевський, писав про „Правління маршала Пілсудського й національні меншини" („Епока" з 3. травня 1927) і — захоплювався зміною польського режиму відносно українців та зміною українських настроїв відносно польської влади. Читали ми тоді: „Новий рух запанував у провідних колах адміністрації. Відбуваючи на початку біжучого року обізд головних окраїнних осередків (Вильно, Береете, Холм, Луцьк, Рівне, Пинськ) я міг скрізь ствердити, як рівнож і те, що місцеве населення відчуло цю нову течію і під її впливом поволі почали змінятися настрої відносно польської державности". Після тої загальної фрази, п. Василевський перейшов до конкретного вичислення доказів на „новий дух". Між цими доказами було й заснування у Луцьку органу воєвідства „Народній Вістник" (попередника „Укр Ниви"), був обіжник п. Бартеля до шкільних кураторів, — було надання права прилюдности 3-м українським гімназіям на Волині. Решта „доказів" плавала у сфері надій і побажань. Нині п. Василевський, здається, до ентузіястів післятравневої національної політики вже не належить, — належить зате туди п. Волошиновський, який теж **жадних конкретних доказів** зміни на краще польської політики на Волині не шукає і не потрібує. А шкода. Бо коли би пошукав, то найшов би напр. в офіціяльній статистиці такі квітки з ділянки волинського **шкільництва:** в дні 1. грудня 1922 р. на Волині находилося 443 українських народніх шкіл і 561 польських, на 1. грудня 1923 р. українських шкіл було вже лише 369, а польських 631 **(Sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym MWK. i O. P. na r. 1925)**, а в шк. р. 1927-28, році вже „санаційному" — україн. нар. шкіл 4 (словами: **чотири**), а польських 390 (триста девятьдесять). Чи п. пос. Волошиновський знає ці числа? І чи вважав за відповідне розказати їх високому гостеві, якому товаришив при поїздці по Волині?! Це ті реальні здобутки українського населення Волині, які стали базою ентузіястичних настроїв волиняків „без ріжниці національности й віроісповідання", себто з п. Волошиновським включно. Зрештою, про освіту п. Волошиновський і не згадує. Згадує зате — про землю, про „зависть" волинського (українського) селянина до немісцевого й неукраїнського посідача тієї землі. Якщо у недавніх церемоніях участь „Звйонзку осаднікуф", поруч з „волиняками", — є для п. Волошиновського самозрозумілою причиною для ентузіязму, то свої відомости в цій царині він може ще поширити й поглибити: он хочби хай поїде до Познаня й випише з діяграм про осадництво й кольонізацію. Це дуже повчаюча і дуже цікава лектура...

Автор цих рядків спитав недавно, при нагоді якоїсь політичної дискусії у Варшаві, яка причина метаморфози його поглядів. Збентежений, він відпекувався будь-якої зміни своїх колишніх поглядів на значіння української проблеми, природний її розвиток та шляхи урядової політики. Але причина ясна. Не дурно кажуть, що коли хто хоче соціяліста реакціонером зробити, нехай його міністром іменує. Пан Волошиновський соціялістом, здається, не був. Але був радикалом, лібералом та українофілом. Поки не став послом із листи ББ. Тепер уже він може голосити такі „правди", які ось голосить на сторінках „Глос-у Правди". Вони передані у рубриці „З польської преси".

І. Кедрин.

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Печери в Кривчу.

(Продовження.)

Цілий гурток зібрався, як було умовлено, 2. жовтня. Прибуло ще двох нових робітників: студ. філ. Мицко і студ. мед. Сваричевський. У збільшеній громаді праця йшла куди швидше. Акція зосереджувалася в коморі, де ми невпинно пошукували за отвором до сусідніх ходників. Нарешті й це вдалося нам відкрити: вложена заліана штаба зарилася глибоко в землю, вказуючи нам дорогу. Безпроволочно взялися ми до діла. Треба було спершу вибрати бодай частину глини, щоб тим зручніше копати в бік ями. Земля, яка тут накрила грубою верствою дно комори, зісунулася зверха, мабуть із жили поміж двома верствами покладів глеєу. Ми постаралися про друге ведро, що сильно влекшувало добування глини, а більше число осіб позволяло на частішу зміну при тяжчій праці в ямі, завдяки чому й наші сили не зужилися так швидко. Врешті того самого дня під вечір ми були вже дійсно дуже близько здійснення цілі: копаючи в глибині, черговий робітник побачив зразу невеличкий отвір, крізь який віяла струя свіжого повітря. Струя ота ставала чимраз сильніша — в міру дальшого вибирання землі і треба було держати осторонь горіючу свічку, бо інакше вона погаслаб. Від цього моменту опанувало нас велике завзяття; кожний з гурта навипередки рвався до праці в коморі, бажаючи стати переможцем. Але тут ми натрапили на ще одну перепону: отвір не дався поширити на цілому просторі, бо внизу показався велитенський камінь. З уваги на те, треба було перервати працю до найближчої днини, щоб після відпочинку забратися з новою енергією до скінчення перекопування.

Надійшла субота. Ми вибралися, певні скорого успіху, тим разом уже й зі шнурами, бажаючи нарешті оглянути мету нашої виправи. Минав саме тиждень, відколи ми почали свою роботу! В коморі зібралася ціла „комісія" на нараду, яким чином добути звідти цей нещасний камінь. Він відпав десь із гори та з глиною присипав дно ями. Розбивати його було немислимо, на це лишалося замало місця в тісній комірчині; можна було хіба тільки підкопати його зі всіх боків і обережно відсунути в кут, щоби в цей спосіб мати доступ до дальших коридорів. Праця при добуванні каменя із землі заняла нам повних 3 години часу, врешті й цю роботу ми скінчили. Але при підношуванні каменя сталася нежданя річ: він зісунувся згори й боком зарився ще глибше в отвір хідника... Дістати його звідти доступними нам середниками ми не могли вже ніяким чином. На щастя, при двиганні його обійшлося без людської жертви, бо підчас цієї праці камінь міг легко придавити котрогось із нас. Ми станули вже безрадні: весь труд пішов надаремне! Не осягнувши успіху, ми мусіли — на жаль — перервати це діло. Майже ніхто з нас не міг залишитися довше в Кривчу, всі мали свої обовязки, до яких треба було вертати. І наша громадка поручила дальшу працю пп. Назаревичам і Волошинові, котрі, лишаючись іще цілий місяць на місці (перед виїздом на студії), могли спокійно продовжувати акцію. Після зложення обітниці заінтересованими ми з жалем зійшли знад печери .

Одначе, щоб мати все таки бодай малу нагороду за наші труди, ми пішли ще до присілка Кривче, званого Хоми, де є вхід до інших підземних ходників. Доступ туди легкий, а в одному місці вони носять сліди гейби штучного розкопування. Більших розгалужень нема в тій печері: вона замітна хіба дивною тіснотою бічних коридорів, в яких тяжко приміститися хочби одній людині. Деиеде лежали розкинені курячі кістки — це знак, що тут хазяйнують лиси. Був то наглядний доказ помилки автора „провідника по Галичині" д-ра Орловича, що уважав печеру, відкриту імж. Гутковським, за ту саму, яку описував перед 200 роками кс. Жончинський. А саме Жончинський згадує, що в кривчицькому підземеллі жили дикі звірята і їх треба було аж сурмами виполохувати звідти, коли хто сходив до печери. Безприкладна тіснота входової ями в Кривчу унеможливлювалаб доступ і життя всяким звірюкам, тимбільше великим.

На другий день рано я виїхав із Поділля. Минали дні, тижні й місяці серед моїх занять, але думкою я линув завжди радо до Кривча. Від моїх тамошніх знайомих походили письменні реляції, що робота в печерах не посунулася ні на крок вперед. Зачалася осінна злива, тяжко було дістати потрібні підпори для забезпечення стін у коморі, де лежав камінь і тому дальшу працю відложено знова на час ферій. А по році я дістав знову вістку з Кривча, що за цілі ферії наш гурток нічого не робив у печерах, бо не було коли...

Лишалося тепер одно: заінтересувати ширші круги громадянства нашою акцією шляхом опублікування справи в українській пресі. Таким чином покликані до того чинники занялисяб опікою над печерами. Хоча з другого боку порушування цієї справи прилюдно, на сторінках наших часописів, могло мати саме протилежний наслідок. Котренебудь польське туристичне товариство могло постаратися про більшу грошеву підмогу й під відповідним протекторатом могло стати небавком „правним" власником печери! Саме тому я волів — після порозуміння із кривчецьким гуртком — робити покицо на власну руку, майже конспіративно. Уважаючи, що найбільше покликаною установою до законної охорони стану посідання того роду громадянського добра є „Плай", я виїхав у лютім 1927 р. до Львова і предложив цілу справу одному з головних членів виділу цього товариства. Але відповідь, яку одержав тоді, сильно здивувала мене: від мене зажалано письменного звіту з метою предложення його дотичній референтці на зборах. Не обіцюючи собі з уваги на те богато з помочи „Плаю", я не виготовив бажаної реляції негайно. Але все таки в короткому часі після виїзду зі Львова я написав до того знайомого і пригадав йому ще раз про Кривче. Одначе на свій лист я не дістав уже ніякої відповіди.

Бачучи, що „Плай" не дуже цікавиться такими справами, я стратив надію на поміч дотичного печер і рішився вести дальше цілу роботу власними силами. В перших днях серпня 1927 р. я виїхав знова до Кривча. Спільно з п. Назаревичем ми обдумали план дальшої роботи, котрий мав полягати в тому, щоб ведення розкопок віддати громадському комітетові, який став би одночасно власником печер. Комітет цей існував здавна, мав отже тепер розвинути лише більшу активність.

(Продовження буде.)

З польської преси.

Ще про побут президента Мосціцького на Волині.

У „Głosі Prawdy" з 2. ц. м. находимо слідуючу статю посла з ВВ., п. Йоахіма Волошиновського, під наг.: „З побуту п. президента Річпосполитої на Волині":

— Ми пережили ряд гарних днів. Я мав щасти витати п. президента на границі воєводства *разом з послом Богуславським* (усі підкреслання наші — Ред.) і після десяти днів фраїав його при виїзді з Волині разом з товаришами нашої волинської групи. Протягом цілого побуту п. президента на Волині я приглядався зблизька настроям населення по селах і містах. Відношу враження, що п. президент здобув собі серця цілого населення Волині і, здається мені, що Волинь успіла взаємно полюбити собі серце п. президента. Ентузіязм, з яким ціле населення Волині так дуже зріжничкована національно й віроісповідно, витало голову держави, головно *ентузіязм* сільського населення, яке в у переважній скількости *українським* населенням, був *щирий і загальний*...

...Для мене цей щирий ентузіязм не був несподіванкою. Такий настрій очевидно не був можливий перед травневим переворотом, бо українське населення Волині постійно дразнили, отже воно й було подразнене. Однак у міру того, як почали відноситися до людей „по людськи", щезало подразнення, уступаючи місця тверезому розумуванні, яке порівнює відносини, що панують у межах держави й поза її східним кордоном. Тут розвиток життя, там його загибіль. А такий висліл порівняння є найкращим ліком проти всякої ворожої державі агітації, *якщо його не ослаблювати нерозважним дразненням національної гідности*.

Заслугою теперішньої адміністрації Волині є те, що дурне дразнення національної гідности трапляється нині у дуже рідких спорадичних випадках, а ввічлива прихильність і звичлива приступність, яку п. президент проявляв до всіх волиняків, без ріжниці національности й віроісповідання, не лише єднала йому серця усіх, але була теж пожиточною поглядовою лекцією для усіх.

Засадничою помилкою, однаково польської преси, як і переважної частини польського громадянства, є утотожнювання польсько-українських відносин на Волині і в Галичині (в оригіналі: Малопольщі. — Ред.) Ці відносини інакше складалися й інакший витворили психічний підклад. На Волині, Поділлі й Холмщині обі національности — українська й польська чили поруч себе під спільним московським гнетом і обі були переслідувані, національної ненависти між ними не було. Була зависть сільського населення — у масі українського — зависть пожаданої землі, яку мали власники фільварків. Та й годі. Позатим відношення села до власників фільварків, поляків, завжди було краще ніж до власників росіян, тому, що поляки відносилися до українського населення прихильно, а москалі ворожо. Коли я редагував на Поділлі народній український часопис „Світова Зірниця", виключно просвітній та кооперативний, який доходив і на Волинь і мав чимало читачів, я находив допомогу у цій своїй праці виключно у поляків, зате замість допомоги від москалів — самі труднощі. Зрештою, поляків уважали людьми місцевими, а москалів чужими зайдами. Зусилля московських властей, щоби розбурхати по селах польсько-українську ненависть, не мали успіху, а польська й українська інтеліґенція по містах утримувала часто сердечні взаємини. Тому теж того завогнення польсько-українських відносин, яке закорінилося під австрійською займанщиною, ніколи не було на Волині, як не було й на *Поділлі аж Київщині*, де зате *зберігся взаємний сентимент, до якого завзято борються політичні емісарі з Малопольщі* — однаково поляки, як і українці — а якого втримання і поглиблення є в інтересі держави та в інтересі будучности обох народів.

Під цим оглядом побут п. президента на Волині стався подією надзвичайно поважною й дуже успішною".

Наші уваги на маргінесі повищої статті висловлені у рубриці „Замітки й відгуки".

„Сільський Господар".

II.

Громадські бюджети. — Ерекціональні землі. — Централя „С. Г." — Виселення наділіпрянців-агрономів. — Відчити для студентів. — Внутрішня праця філій. — Свята „С. Г.". — Організація і агротехніка.

Отся повищша праця Т-ва „Сільський Господар" мусіла занять велику частину сил в краю і централі в цьому півроці. Отся праця Товариства мала теж і той додатній висліл, що заактивізовано повітові осередки „Сільського Господаря", які маючи перед собою конкретні проекти праці, могли викресати з себе більше енергії, ведучи акцію для охорони і виборення прав для наших хліборобів.

„Сільський Господар" повів також акцію за втягненням громадського самоврядування в обсяг своєї праці. Розвинено акцію для правильного складання громадських бюджетів, при чому звернено спеціяльну увагу на вставлювання у громадський бюджет позицій на піднесення хліборобства, спеціяльно через Кружки „Сільського Господаря". В цім напрямку були позитивні висліли, однак вони були малі тому, бо це справа більше політичного характеру й вимагає відповідних успіхів наших політичних чинників.

Одною з дуже важних справ, з якою мусіло Т-во виступати на зовні у своїй праці для охорони і помочі наших хліборобів, була *парцеляція ерекціональних земель*. Тут Т-во виступило в обороні інтересів наших хліборобів, як рівнож в інтересі правильного і скорого розпарцелювання надвижки ерекціональної землі, щоби це вийшло на користь ерекції і нашому селянству. Справа була порушена теж у пресі, а зокрема також перед міністерством рільничих реформ у Варшаві. В цій справі інтервеніовано у Земельних Урядах у Львові та Станиславові.

Праця внутрі організації „Сільського Господаря" була поставлена на двох основах: 1) *фахових співробітниках, і 2) відповідному бюджеті*. Фахових співробітників нараховує наше Т-во тепер 45 сил, з чого є 42 агрономів, в тім 40 агрономів-інжинірів, 1 інжинір-меліорант та землемір, 1 ветеринарійний лікар і 1 інший фахівець. На повітах працює з того 35 агрономів, інші приділені до центральних установ. Брак агрономів спонукав Т-во заангажувати інжинірів-агрономів, що покінчили Українську Господарську Академію в Подебрадах і є еміґрантами з Вел. України. Їх приїхало з початком року 8, однак влада мерщій постаралась за те, що вони *мусіли виїхати з наших земель*. З них 4-ох перебувають зараз поза нашими землями, інші мусіли покинути повіти і шукати пристановища при централі. Це підірвало нашу організовану працю в ряді повітів. Заходи перед владою, щоби змінити її рішення, не принесли бажаних наслідків. Треба завважити, що причиною виселення з повітів *не були ні в одному випадку політичні провини зі сторони агрономів*.

Для звязку з *студентством високих агрономічних шкіл* та відповідної підготовки цих студентів до будучої праці в нашій організації навязано зв'язок з Кружком Студентів Агрономів при Т-ві „Основа" у Львові й уладжено для нього ряд рефератів, а саме: 1) інж. Е. Храпливий — „Про завдання „Сільського Господаря" (два реферати), 2) інж. Гр. Герасимович — „Меліорація та комасація" (2 рефрати), 2) інж. А. Романенко — „Значіння сільського господарства для народу", 4) тойже — „Методика польового досвіду", 5) тойже — „Праця студентів в галузі досвідництва", 6) інж. П. Дубрівний — „Історія досвідної справи", 7) інж. М. Каплистий — „Праця студентів в суспільній агрономії підчас ферій".

Для налагодження умовин праці агрономів по повітах, створено заініційовану II-гим Зїздом Агрономів „Сільського Господаря" Комісію, в якої склад входять представники Ревізійного Союзу Укр. Кооператив, Центросоюзу, Маслосоюзу, делегатів агрономів та Сільського Господаря. Комісія випрацювала перголис службових правил для агрономів, який тепер піддається дискусії у поодиноких централях. Треба надіятися, що це заступництво агрономів через „Сільський Господар" доведе до бажаних вислідів і здасть змогу забезпечити агрономам по повітах можливість праці та прожитку.

Внутрішня праця в „Сільському Господарі" йшла після відповідних відділів, на які її поділено. В цих відділах вона представлялася так:

Організація: відбулися річні Звичайні Загальні Збори, дня 1. березня 1929 р., які приняли до відома звідомлення з діяльности за рік 1928 та ухвалили бюджет на рік 1929. Вибрано, згідно з постановами статута 4-ох членів Ради і 2-ох заступників на місце уступаючих та Контрольну Комісію. Засідань Головної Ради відбулося 2, а саме: дня 13. лютого 1929 і 19. березня 1929. Перше було присвячене скликанню Загальних Зборів, а друге уконституованню нової Головної Ради та фінансовим справам. Засідань Виділу Ради відбулося 5.

Засідань секцій відбулося одно, а саме пасічницької полученої разом з II Загальними Зборами, на яких перевибрано Управу секції.

Відбувся III-ій Зїзд Агрономів „Сільського Господаря", дня 2. березня 1929, присвячений всецільо зоотехніці.

Відбувся Зїзд Подільських Агрономів в дні 15. червня п. р. в Кошчинцях, який виніс ряд постанов, що відносяться спеціяльно до агрономічної праці на подільських землях.

З днем 21. червня п. р. формально існуючих філій було 82, з того 14 відкритих в недавному часі, а Кружків 912. Зріст числа філій та Кружків такий:

	1927	1928	20.VI. 1929
Філій	52	74	82
Кружків	112	540	912

Свята „Сільського Господаря" відбуто в цім році частинно з весною, згідно з проектом, друга частина відбудеться в осені. В святах впадає в очі те, що вони в цім році є вже масовими, а повітові дуже часто великими народніми здвигами. У святах бере участь у першу чергу молодь та молоді господарі і господині, при чому участь жіноцтва, згідно зі звідомленнями, є дуже значною. Влада робить перепони в відбуванні свят, ставляючи різні труднощі, між іншим в одному випадку заборонено навіть Богослуження (Коломия). Перебіг свят дає запоруку, що їх пропаґандистична і повчаюча ціль буде вповні осягнена.

Зріст числа агрономів в цьому півроці теж замітний, помимо виселення кількох владою, про що згадано вище. Він такий: агрономів в 1927 р. — 15, в 1928 р. — 35, 20. VI. 1929 — 42.

В ділянці співпраці з кооперацією замітною є краєва конференція Централь, Повітових Союзів Кооператив і Філій „Сільського Господаря", яка відбулася дня 6. червня 1929 р., та яка в ряді постанов рішила піддержати фондами нашої кооперації Т-во „Сільський Господар".

Агротехніка. Відділ оформлено для правильної праці щойно з днем 1. березня 1929 р., відколи прийшов сталий його керманич. Цей відділ в досвідництві перевів докладну організаційну працю для закладання масових дослідів з гноями з весною 1929 р. і заложив їх в 34-ох повітах краю. Замітне, що в цім році видано перший раз докладну і відповідаючу вимогам науки інструкцію для дослідів з гноями. Переведено досліди з папіросними тютюнами в 6-ох селах — Заліщицького та Борщівського повіту. Вистарано даровє місце на однорічну практику при дослідній тютюневій станиці в Пядиках коло Коломиї для одного агронома, який буде опісля тютюневим референтом централі. Для пропаганди дорідного насіння розіслано передплатникам „Сільського Господаря" 12.000 пачок насіння даром. Зорганізовано окремий відділ плекання та збору лікарських рослин. Започатковано роботу по організації експедиції для дослідження ґрунтів в краю: а) одної по морфольоґічно-ґенетичному та агрохемічному дослідженню і б) одну по ґеоботанічному дослідженню. Першу вестиме відомий дослідник земель України проф. Флоров з Кишинева, другу мабуть проф. Черелїв з Подебрад. Це перші дійсно наукові праці, які хоче перевести „Сільський Господар".

До відділу агротехніки приділено в останньому часі теж відділ садівничий та городничий. Він існував самостійно через два місяці з окремим референтом, зібрав шляхом анкети відомости про городництво та садівництво в краю, уладнав враз з філією „Сільського Господаря" в Стрию 2 тижневі городничо-садівничі курси та занявся посередництвом продажі щеп і приладдя для наших садівників. Проектовано 3-літню садівничо-городничу школу в Залукві коло Галича. Відділ зліквідовано по виселенню владою головного референта і тепер він існує як підвідділ агротехнічного відділу.

Щоби звязати студентів-агрономів, які студіюють на техніці у Львові, виголошено їм ряд рефератів, про які згадано вище, а крім цего приділено кожн. з них на час ферій до поодиноких повітових агрономів, щоби могли з близька приглянутися роботі „Сільського Господаря та набути в тім напрямі відповідну практику. Агротехнічний відділ займався теж даванням письменних порад листовно і в часописі.

Інж. Е. Храпливий.

З листів до Редакції.

„Фонд українських воєнних вдів і сиріт".

I.

В справі двох статтей.

Після мого повороту з Києва звернено мені увагу на дві статті „Нового Часу" п. н. „Горе, спричинене лихими людьми", посла Дмитра Паліева (ч. 56) і „Відповідь на мовчанку" професійної організації „Україна" з Ґраду" (ч. 67.). Обі відносяться до моєї особи, як голови „Фонду укр. воєнних вдовиць і сиріт" На отсі виступи проти мене заявляю: 1) Всі гроші, якими розпоряджав фонд від хвилі основання Товариства зібрані виключно мною в роках 1918—21, коли я міг на це жертвувати богато часу; 2) Ані я, ані ніхто з членів Виділу праці, з виїмком касієра, високоповажаного громадянина, п. Ярослава Колтунюка,

чир. „Дністра", не орудував грішми фонду, а всі рахунки і книги є в найбільшому ладі; 3) Ніхто із нас не вважав майна фонду своєю приватною власністю; 4) Я особисто, від трьох літ ставив внески на скликання загальних зборів, бо перевантажений працею, я не мав сили забратись до дальшої організаційної роботи, одначе Виділ праці відкладав їх до хвилі покінчення судових кроків проти інж. Степана Турина і д-ра Ізидора Голубовича, що позичили в фонді 200 доларів і проти проф. Миколи Яцкова, колишнього дир „Відбудови", що винен фондові — 100 доларів. Всі три довжники, при дрібці доброї волі могли вже давно сплатити свої зобовязання без наражування сиріт і вдовиць на тяжку кривду, а мене голову фонду на обеславлювання в роді статтей у „Новому Часі": 5) Навязання звязків між фондом а товариством інвалідів для співпраці доручено п. Василеві Весоловському і за свою роботу тільки він може відповідати; 6) Для оминення дальших прикростей і дорікань складаю отсим дорогою уряд голови фонду. Цим не зрікаюся евентуальної збірної відповідальности цілого Виділу праці, якби в стягненні повищих двох претенсій фонду виявилася в чім небудь моя провина. Справу фонду в суді проти згаданих довжників веде член Виділу праці д-р Лев Ганкевич; 7) Виходжу із становища, що фонд военних вдовиць і сиріт не може потерпіти ніякої шкоди і я не лякаюсь погрози студентства в Ґрацу, що воно „заговорить так, що і Тов. Шевченка і ВУКН почує". У фонд военних вдовиць і сиріт вложив я протягом 11 літ з власних грошей принайменше десять разів стільки, як прислала проф. організація „Україна" в Ґрацу (у висоті 55 австр. шилінґів.) враз із погрозами проти моєї особи. Досі уходив я за будівничого у нашому громадянському житті. В „Новому Часі" довідався я, що я руйник. Боронитися проти цего заміту не хочу і не буду.

Львів, дня 3. липня 1929 р.

Кирило Студинський.

* * *

II.

В справі вияснення.

Шановним читачам „Діла" тяжко буде зорієнтуватися, до чого саме відноситься повище спростування, з тої простої причини, що в „Ділі" ця матерія ще не була порушувана. Тому користаю з нагоди, щоби це спростування вияснити.

В половині травня ц. р. о. пос. Куницький помістив в „Новім Часі" статтю, в якій порушив болючу справу: повне незабезпечення вдів і сиріт по вояках Української Галицької Армії. У відповідь о. Куницькому, помістив я статтю, в ч ній вказав, хто винен цьому лихові.

Існує у Львові спеціяльно для тої цілі похликане Т-во — „Фонд українських военних вдів і сиріт", якого президентом є д-р К. Студинський. Від ряду літ цей „фонд" не проявляв ніякої діяльности. Підчас коли Т-во Допомоги Інвалідам сяк-так налагоджало сталу допомогу інвалідам, „фонд" спав. Не зорганізував збіркової акції, ані не перевів евіденції вдів і сиріт. До того й загальних зборів „фонд" не скликував від 5-и літ і через те не було ніякої змоги т-ва урухомити. А що до Т-ва Допомоги Інвалідам впливало безліч подань від вдів і сиріт, згадане т-во вважало за вказане заінтересуватися долею „фонду".

Як тодішній урядуючий містоголова Т-ва Допомоги Інвалідам звернувся я **в червні 1927 р.** до президента „фонду" д-ра К. Студинського з пропозицією наладнати співпрацю обох товариств. Проф. д-р Студинський обіцяв скликати на осінь засідання виділу і мене на те засідання запросити. Та запрошення я не діждався, „фонд" далі спав, а вдовичі і сирітські подання далі приходили на адресу Т-ва Допомоги Інвалідам. Тому дня **16. листопада 1927 р.** Головна Рада Т-ва Допом. Інвалідам звернулася письмом до виділу „фонду", в якому поновила висказану в червні пропозицію. Але відповіди Т-во не діждалося. Тоді Головна Рада Т-ва Допом. Інвалідам помістила в пресі комунікат, а 23. лютого знову вислала листа до „фонду", на якого знову не дістала відповіди. Вкінці **23. березня 1928 р.** помістила Головна Рада в часописах отвертого листа до д-ра К. Студинського, в якому домагалася бодай... скликання загальних зборів. **Але загальних зборів не склякано, а перша відповідь на листи, комунікати і отверті листи (з 1927 р.!) прийшла щойно сьогодня у формі листа до Редакції „Діла".**

Така передісторія повищого вияснення. А тепер щодо самого вияснення.

Від 5-ти літ не було заг. зборів, „фонд" спить, а вдови й сироти не мають ніякої помочі. А виділ... жде від трьох літ, ждав на... покінчення судових кроків проти довжників „фонду". Значить, якщоб не моя стаття, виділ і дальше ждав би, може й десять літ, бо ніде не сказано, коли мають покінчитися судові кроки. Не вірю в те, щоби було де на світі ще таке т-во, що ждало би зі скликанням загальних зборів роками ізза процесу зі своїми довжниками. І вкінці: що винні бідні вдови і сироти по українських жовнірах, що виділ позичив сирітські гроші таким людям, що їх не віддають, та що в суді та справа проволікається?

Довідуюся з вияснення, що навязання звязків „фонду" з Т-вом Доп. Інвалідам доручено п. В. Весоловському. Перший раз про це чую, бо як я згадував, письма від „фонду" Т-во Доп. Інвалідам таки не удостоїлося.

Що має означати зворот, „що фонд военних вдовиць і сиріт не може потерпіти ніякої шкоди і я не лякаюся погрози" — я таки не розумію. Що таке „оФнд"? Це Т-во для несення помочі вдовам і сиротам. Якщож мова про шкоду, то „фонд" поніс вже сотні тисяч шкоди, бо понесли ту шкоду ті, для кого „фонд" істнує — вдови і сироти. Вони понесли величезну матеріяльну шкоду, а нація — моральну. **Бо ганьбою для нації є цілковите занедбання опіки над вдовами і сиротами по жовнірах рідної армії.** За це поносить вину виділ „фонду", а зокрема президент „фонду" д-р К. Студинський.

Д-р Студинський заявляє, що щоби оминути дальших прикростей і дорікань, він уступає з головства. Він уважає, видно, що не дорікання, але ще й подяка належиться йому за те все. Чи вважає, що праця в 1918-21 роках дає право пізніше самому нічого в „фонді" не робити і других до цього не допустити? Якщо так думає д-р К. Студинський, то він правий. Але мені здається інакше. І тому містерію з „фондом" назвав я горем, спричиненим лихими людьми.

Пос. Дм. Паліїв.

* * *

III.

В звязку з другою точкою вияснення проф. д-ра К. Студинського в справі Українського Фонду Военних Вдів і Сиріт заявляю, що вправді я був і є касієром цього Фонду, однак грішми орудував лише відповідно до поручень голови д-ра Кирила Студинського, зглядно містоголови о. крил. Лициняка або радника О. Бурачинського, а всі виплати доконував не інакше, як тільки за квітами, на яких було уміщене поручення виплати головою чи його заступником.

Ярослав Колтунюк,
директор „Дністра".

Вісти з Рідної „Школи".

Перенесення дівочої гуманістичної школи у Львові. — Кооперативні курси. — Інші справи.

Президія Головної Управи „Рідної Школи" вирішила на своїому засіданні дня 3. липня ц. р. перенести **дівочу гуманістичну гімназію з вул. Мохнацького на вул. Театинську ч. 10.** Те перенесення одинокої у Львові дівочої української гуманістичної гімназії становить новий етап в розвою цієї школи. Наука буде відбуватися у передполудневих годинах, школа буде вивінована там обстановкою і науковими приборами в зовсім вистарчаючій скількости, а доїзд трамваєм ч. 4. з усіх точок Львова є дуже догідний. Головна Управа має надію, що в таких умовах удасться їй вкоротці для тої гімназії право приладности. Однак щоби та установа могла успішно розвиватися, мусить в ній значно зрости фреквенція. Тож всі батьки, які не бажають собі науки грецької мови для своїх доньок, повинні використати тепер добру нагоду і записати їх до гімназії Р. Ш. при вул. Театинській. Управа гімназії урядує ще при вул. Мохнацького ч. 12.

При цій нагоді подається до відома, що наші львівські громадяне роблять заходи для **креування хлопячих гуманістичних відділів** при одній з наших державних гімназій.

Президія „Рідної Школи" вирішила теж вести правильну науку по програмі учительських семінарій для тих учеників, що з добрим успіхом скінчили четвертий курс розвязаної муж. учит. семінарії Р. Ш. у Львові, а для учеників нижчих кляс заснувати **кооперативні курси** по радам і вказівкам фахових знавців.

Нарада в цій справі відбудеться в убікаціях Р. Ш. в пятницю 5. липня і негайно потім подасться до відома факт заснування курсів, умови приняття і програму навчання.

З інших біжучих справ „Рідної Школи" згадати годиться, що на виставу **Міжнародного** Бюра **Виховання в Женеві** вислала Р. Ш. всі видання для молоді, не тільки власні, але й надіслані їй іншими видавництвами й приватними особами.

Для своїх членів-добродіїв зладила Р. Ш. пригарну грамоту роботи нашого артиста-маляра Ю. Буцманюка, професора рисунків в семінарії, гімназії і мужеській фахово-доповняючій школі Р. Ш. у Львові. Тепер розсилається її членам добродіям, що зложили на цілі Товариства найменше 50 амер. долярів. Порішено також замовити в робітні нашого земляка фотографа Янушевича більшу кількість великих

ПРОСИМО НЕ ЗАБУВАТИ

при зміні адреси, конче подавати і попередну адресу. 4—10

знимок **з сьогорічного свята шкільної молоді Р. Ш. у Львові** і розіслати їх як стінну прикрасу нашим установам в краю і Америці.

На кількох останніх засіданнях президії Р. Ш. стверджено, що засновування **промислових курсів і шкіл та ремісничих варстатів** поступає вправді поволи, але всетаки безупинно йде вперед і небавом творитиме в нашому краю мережку промислових научних заведень Р. Ш., покищо ще не дуже густу, але вже доволі ріжноманітну.

Ортанізаційний відділ Р. Ш. робить заходи, щоби в літних місяцях, які для фінансів Товариства є все дуже непригожі, зібрати в краю відповідну кількість датків. Для тої цілі працювати мусять ревно не тільки ті особи, що цілий рік на місцях трудяться, але й ті, що розїхалися на вакації в найдальші закутини краю. Нехай всі вони пояснюють і ширять високі національні ідеї і змагання „Рідної Школи" і попри се нехай збирають щедрі жертви між народом задля сповнення тих ідей і змагань. Се буде гарна, високо-патріотична, реальна праця нашої середньошкільної й академічної молоді в часі вакацій.

З орґанізаційного руху.

Брідщина.

Дня 25-го червня ц. р. відбулася в Бродах повітова нарада УНДО, в якій взяли участь представники всіх сіл брідського повіту. Присутніх було на нараді около 500 відпоручників громад, прибули посли Олександер Вислоцький, Степан Кузик і сенатор д-р Корнило Троян. Перед нарадою увійшла на салю поліція і без ніякої причини, не контролюючи запрошень присутніх, стала розганяти зібраних. Негайно інтервеніювали сенатор Троян і посол Вислоцький у місцевого старости Сьокала. Староста (здається, сам „русский" і брат відомого москвофільського вожаки з Бурштина) перепросив, що буде говорити по польськи, бо вже „запомнял мувіць по руску", а в справі заборони наради сказав, що справу зборів реферує комісар Адамський. Коли посол Вислоцький і сенатор Троян зайшли до того комісаря, він знова заявив, що нараду заборонив староста. Тимчасом староста вийшов з бюра так, що не можна було його ніде найти. Тоді посол Вислоцький і сенатор Троян пішли вдруге до комісаря Адамського і запротестували проти такого поступования. Замітне, що за старостування Сьокала не дозволено ще ні на одну виставу, ні на один український фестин в повіті. Після того на годину 2-гу попол. скликано другу довірочну нараду, але вже в часі промови посла Кузика вгналася на салю поліція і нараду розігнала.

Ходорівщина.

Дня 26-го червня ц. р. відбулося велике справоздавче віче в Ходорові, на якому промовляли посли Володимир Целевич, Степан Кузик і сенатор Корнило Троян. Промовам представників УПР. прислухувалося з великою увагою поверх півтора тисячі громадян і громадянок як з Ходорова, так і з дооколичних громад. Віче ухвалило відповідні резолюції в справах шкільній та земельній, а також окрему резолюцію про повне довіря й подяку послам і сенаторам УНДО за їх дотеперішню діяльність. Відтак присутні ставили до послів численні запити та жалувалися на шикани адміністраційних властей, а зокрема на конфіскати по кооперативах навіть образів Матери Божої та на переслідування кооперативних робітників.

Зі спортового життя.

Україна—Лехія.

Відплатні змагання за мистецтво А-класи між повищими дружинами відбудуться в неділю 7. липня в год. 10·30 передполуднем на грищу 40. п. п. на Погулянці. Повищі змагання будять серед ширшого загалу велике зацікавлення тому, що обі дружини виказують в останніх тижнях добру форму і схочуть здобути оба пункти: Лехія, щоб запевнити собі мистецтво, Україна, шоб висунутися на краще місце в табелі мистецтв. Гра заповідається дуже цікаво і напевно стягне рекордову кількість глядачів, тимбільше, що грище находиться зараз біля трамваєвого перестанку (трамваї ч. 3 і 7 — кінець Зеленої вулиці). Хоч до цього часу Україні ще ні разу не вдалося перемогти Лехії, слід надіятися, що цим разом наші змагуни дадуть зі себе все, *щоб* перемогти і запевнити собі А-класовість.

З судової салі.

Відгомін листопадового свята перед карним трибуналом в Чорткові.

Перед карним трибуналом окружного суду в Чорткові відбулася в днях 31. травня і 18. червня п. р. розправа проти о. Бриковича Івана, пароха в Кривенькім, обвинуваченого за провину з § 305 к. з. поповнену нібито змістом його проповіди, виголошеної в дні 1. листопада 1928 р. на цвинтарі у Вигнанці з нагоди посвячення памятника для полеглих у визвольних змаганнях вояків У. Г. А. Акт обвинувачення, опираючись на уривкових заподіяних свідків обвинувачення, функціонаріа явної і тайної поліції, закидав о. Бриковичеві, будьто би він, публично навязуючи у своїй проповіди до листопадового перевороту з 1918 року, висказався так: „Українцям (русінам) треба брати примір з тих, що полягли в тім часі (1918—1919 рр.) від ворожої кулі, і не боятися шибениць ні розстрілу, що грозять за подібну діяльність та діяти в напрямі воскресення незалежної України, до чого дійдуть по жертвах і трупах". Дальше взивав нібито українське населення „до увільнення зпід панування Польської Держави коштом східних її границь" і т. д. В мотивах цього обвинувачення прокуратор торкнувся загально окленаної конклюзії, що „населення українського походження, що замешкує Східну Малопольщу разом з польським населенням, яке рівнож живе тут від сто літ, має всякі права політичні і горожанські, загарантовані конституцією і змогу всестороннього духового й матеріяльного розвитку, як також змогу плекати свої ідеали і то в значно більшій мірі, як за часів попереднього австрійського уряду, дійсного заборця". Доказом цього є хочби змога свобідно уряджувати обходи в честь своїх полеглих у війні проти Польщі, на що, мовляв, не дозволила жодна інша держава.

Обв. о. Іван Брикович, як у слідстві, так і на розправі боронився в той спосіб, що на згаданому святі виголосив тільки проповідь, змістом якої було розумування, що св. хрест є символом терпіння і надій, але далеким був від того, щоби своєю проповідю, як це твердить акт обвинувачення, викликати публичне заворушення. На ствердження правдивости цієї оборони покликали оборонці д-р Антін Горбачевський і д-р Володимир Електорович 12 свідків, а саме 10-х священників, які правили панахиду і сенатора Баранника та д-ра Юрчинського, які стояли біля промовця і добре його чули. Всі ті свідки ствердили понад усякий сумнів, що уривкові зізнання функціонарів поліції були підкрашені буйною їх уявою, або були виповом незрозуміння змісту української промови.

Наслідком того трибунал після вислухання обширних і переконуючих промов обох оборонців, які опрокинули заміти акту обвинувачення, увільнив о. Бриковича від вини і кари. Проти цього увільняючого вироку зголосив прокуратор жалобу неважности.

НОВИНКИ

— **Черчанський сезон.** Саме покінчився вступний сезон в нашій купелевій місцевости Черче. Відбувався він у досить несприятливих умовинах атмосферичних і льокальних у звязку з розбудовою установи. Не зважаючи на всі недогідности вступного сезону, лікуванці в повному вдоволені та з глибоким жалем покидали Черче. Саме тепер починається другий, головний сезон у зовсім інших умовинах. На днях викінчено та устаткковано головний павільон (палатку) і боровиновий віддія та доведено до кінця впорядкування городу-квітника. Палатка обіймає салю-вітальню, прикрашену гротесковими малюнками мал. Козака, ресторан, клюбову салю, приємну лікарні і побічні кімнати, а на поверсі є 8 мешкальних кімнат. Головний сезон заповідається гарно. Устійнена погода та свіжа, але заслужена слава Черча — як лічничої місцевости — притягає все нових лікуванців. Як нас інформують, від 10. ц. м. постійно гратиме там музика, зложена з абсольвентів Музичного Інституту, а кожної неділі відбуватимуться забави і дансінги, які без сумніву притягнуть до Черча цілу околицю. В Черчі істнує закладова дієтична кухня, що остає під лікарською контролею. Постійно ординує там львівський лікар д-р Остап Прийма. Словом, головний сезон заповідається якнайкраще. Нема сумніву, що цей наш літній осередок, відповідно розбудований в цьому році, збере в липні і серпні добірну українську публику.

— **Греко-католицька церква в Київі.** У звязку з газетними звістками про замір адміністраційної влади на Рад. Україні замкнути у Київі єдину, що є на Наддніпрянщині, греко-католицьку церкву, консулят СРСР у Львові комунікує, що звістки ці не відповідають правді

— **Лепкий в чужих мовах.** „Канадійський Ранок" в числах 86. і 87. з 26. травня і 7. червня п. р. містить уривки з перекладу „Мотрі" Лепкого на англійську мову „(Visit of Peter the Great to Mazeppa" і „King and Hetman"). Переклав владив Dr. A. Hunter. Перекладчик підчеркує знамениті характеристики гетьмана й короля Карла в повісти Лепкого (brilliant characterizations of the two men). Переклад вірний і вдатний. Читається легко, як оригінал. Завважимо, що те саме було вже переложене Петрушевським у фейлетонах одного російського дневника (Вѣч. Нов., Рига) і в недільних додатках варшавського „Głosu Prawdy". Цілу повість перекладають тепер на чеську мову. — Італійський літературний журнал „Arte Educatrice" помістив нарис Б. Лепкого „Старий" в перекладі Нестора Смаль-Стоцького.

— **Цукор дорожіє.** Варшавські часописи повідомляють, що в найближчому часі за згодою економічного комітету ради міністрів підвищать ціну цукру до 10 зол. на 100 кг.

— **Покинула батьківський дім.** Селянин із Чайкович (п. Рудки) Винницький повідомив поліцію, що його 16-літня донька Анна, уч. II. р. уч. семінарії, покинула рідний дім і не знати, де обертається. Причиною є по всякій правдоподібности лиха нота при кінці шкільного року.

— **Смерть наслідком автомобілевого сигналу.** На Стрілецькій площі у Львові якийсь старший чоловік, заскочений наглим сигналом надїжджаючого автобусу, з переляку помер на місці на удар серця. Ідентичности його досі не ствердили.

— **Смерть під колесами поїзду.** Залізничим шляхом на просторі між Мшаною і Зимною Водою переходив робітник телєграфічної управи у Львові Петро Снейко (замешк. у Довгомостиськах, пов. Мостиська). Він не чув, що надїздить поїзд і потручений ним, згинув на місці. Колеса роздавили Снейка зовсім.

— **Автобусова катастрофа** мала місце на шляху між Снятином і Заболотовом. Шофер автобусу хотів минути селянський віз, але зробив це так незручно, що автобус виверпувся. Було вісім ранених, яких відвезли до шпиталю.

— **Кровава бійка в циганськім таборі.** На замарстинівських полях біля Львова — розтаборилося 15 циганів із околиць Самбора та Люблина. На забаві прийшло наслідком випитого алькоголю між тими циганами до кровавої бійки. Самбірський циган Петро Горняк, поцілений кулею з револьверу люблинського цигана Маєвського в шию, згинув на місці. Другий циган, Іван Горняк, поцілений трьома кулями, помер по дорозі до шпиталю. Вбийник утік у замарстинівські ліси, де його поліція арештувала після цілонічної пошуканки.

— **Український кандидат до сойму в Канаді.** В північному Саскачевані кандидуватиме до сойму в Ріджайні відомий український бізнесмен і член дирекції Національної Преси Іван Беда. Гром. Беда працював останніх кільканацять літ у згаданій місцевости і своїм тактовним поступованням та несенням помочи своїм співгромадянам придбав собі чимало щирих другів. Він виступає як незалежний кандидат.

— **Відзначення українки в американській школі.** Ірина Цурковська, донька гол. рекордового секретаря „Провидіння", покінчила з відзначенням учительську колегію (Ню Джерзи Стейт Каледж фор Тічерс) в Глесборо, Н. Дж. Наша молода землячка визначилась була не тільки в усіх наукаx, але зокрема в музиці і співі і тому на 400 студенток вибрано її головою „комітету комітетів" колегії. П-на Цурковська тепер обовязана 2 роки вчити в школі стейту Ню Джерзи, а відтак може вчити і в інших школах Америки.

— **Мілїонова уряднича армія в СРСР.** „Ізвєстія" подають, що більшовицька влада перевела одноденний спис урядовців цілого СРСР. Спис ствердив, що державних урядовців у СРСР є 1,130.000. З того 65 процент не переступило 25-го року життя.

— **23 висільників на телєграфічних стовпах.** Військові мексиканські відділи придержали 23 бандитів, які напали були на оселю Атетонілько й убили одного тамошнього мешканця. Всіх 23 бандитів покарано смертю, а їх тіла повішено на телєграфічних стовпах.

— **Модний президент.** Президент Спол. Держав Гувер з ментю, коли став президентом, змінив різко дотеперішні свої звички в одязі. Він одягається по останній моді, немов би хотів служити зразком своїм „підданим". Довгі роки ходив він у такім самім убранні, синім, і мода не мала на нього ніякого впливу. До цього убрання носив він такого-же коліру (або чорну) краватку і передпотопний високий ковнірець. Тепер убрання Гувера мають модно-молоді кольори, є з ніжнішого матеріялу і більше прилягають до тіла. Краватку змінює він щоденно відповідно до коліру вбрання. Про це дбає його камердинер Костік Борис, з походження... „балкачець".

Спеціяліст шкір. і венер. недуг також косметики
Д-р. ШВАРЦ
ЛЬВІВ, вул. СЛОВАЦЬКОГО ч. 4.
проти головної почти — Тел. 16-61.
Усуваннл плям, бородавок, знаків, волосся. Лікуваннy жиланів. Дїтермія. Кварцеві лямпи.
14 **ПОВЕРНУВ.** 3—?

Конфлікт між ЧСР. і Мадярщиною.

Чсл. півурядовий комунікат, виданий в звязи з подією в Гідаш Неметі, на чсл.-мадярськім кордоні, стверджує, що чсл. посол у Будапешті на приказ чсл. уряду запротестував 2. липня перед мадярським мін. закорд. справ Вальком проти способу, в який арештовано чсл. залізничника. Мін. Валько пояснив поступування мад. влади шпіонською діяльністю згаданого залізничника, якого мадяри слідкували від довшого часу. Комунікат стверджує, що таку відповідь годі вважати задовольняючою, бо навіть тоді, коли би причина арештування була „умотивована, то спосіб, у який арештували залізничника, рішучо суперечить постановам залізн. конвенцій, заключених між Чехословаччиною та Мадярщиною.

—o—

Канонада на Україні.

Пат повідомляє з Букарешту, що в ночі 2 липня чули в околиці Сорока сильну канонаду та відголоси більше як 200 крісових вистрілів, із території Рад. України. Часописи злогадуються, що це відділи червоної армії здавлювали так селянські заворушення.

—o—

Вибух вулькану.

Великий вулькан на острові Амбрін (архіпелягу Нових Гебрид, який в 1914 р. спричинив, що половина острова запалася була в море) від 3. липня знову віджив. Величезні стовпи горючої лави підіймаються на 200 м. угору. Каміння та лява засипає острів. Населення втікає на сусідні острови. Дві місіонарські оселі зовсім знищені.

—o—

Лет Шікаго-Берлін.

Із летунської пристани на озері Мічіген пустився в подорож Шікаго-Берлін літак-велитень „Юнтін-Бовлер". Летять американські пільоти Паркер Кармер і Боб Гест і рек. „Шік. Трібюн" Вуд.

—o—

Рос. еміграція перестерігає Мекдональда.

„За Свободу" помістила заяву рос. емігр. комітету в Парижі, вислану під адр. Мекдональда. Комітет вказує на чутки про плянованє навязання дипл. взаємин між Англією та СРСР. Комітет звертає увагу англ. премієра на положення в СРСР. на останні кровавi екзекуції в Москві та відношення рос. народу до комун. влади. Комітет перестерігає Мекдональда перед навязанням дипл. взаємин із більшовиками та заявляє, що всі противники комун. устрою в СРСР. вважатимуть усякий прихильний для більшовиків крок за удар, вимірений проти російського народу.

—o—

Що каже Троцький.

Троцький все ще старається дістати дозвіл на побут в Англії, хоч йому вже відмовили. В листі до англ. уряду Троцький просить, щоби йому позволили поселитися в Англії, бо хоче безпосередньо слідкувати працю нового соц. уряду, при чім стверджує, що вірить, що його побут в Англії навчить його дуже богато.

—o—

Як поборюють опозицію...

З Буенос Айрес повідомляють, що під час засідання аргентинського сенату вдерлося дві тисячі прихильників през. Іртоґоєра та прогнали опозиційних сенаторів. Поліція була безсильна. Опозиція заявила, що не прийде на засідання, доки не дістане гарантій, що могтиме спокійно радити.

—o—

Аманула поселиться в Сієнні.

„Джорналє д Італія" довідується, що бувший афганський король Аманула задумує на постійно поселитися в Сієнні. Купить собі там віллю.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87 00—8·87 50, канадійський доляр 8·80 00—8·80·50, чеська корона 0·26·20—0·26·30, австрійський шіллінг 1·25·25—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·50·00—43·80·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·35·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·60·00 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·00—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Дописи.

ЛЬВІВ. (Попис дітей школи ім. короля Данила.) Вже перед 8. годиною рано в дні 29. червня п. р. перед домівкою школи зауважено незвичайне оживлення серед громадян-родичів, що явилися разом з дітьми. Діти переважно в народніх строях, дівчатка з вінцями на головах, під проводом учительського збору пішли до церкви св. Пятниць на Службу Божу. Богослуження відправив катехит о. Каштанюк, що виголосив до дітей і родичів гарну промову, в якій підкреслив значіння Рідної Школи. Відтак вернули всі з церкви до домівки школи. Подвіря і городець при школі заповнилися. Зачалися хорові продукції, виконані дітьми, що вийшли без закиду. Також деклямації, що підходили змістом під нинішній день, зробили враження на присутніх. А вже захоплення викликали ритмічні вправи й танки, виведені дівчатками третьої кляси. Роздачею свідоцтв і теплою промовою управителя школи покінчилося це свято. — Довідуємося, що школа на Жовківській дільниці під оглядом фреквенції належить до найкращих шкіл Рідної Школи у Львові. Перша кляса мала цього року 58 дітей, друга 49 дітей, третя 36 дітей, четверта 24 дітей. Вступний іспит до гімназії здали всі 14 дітей із цеї школи, які до іспиту зголосились. — Радісний вигляд лиць дітей і щирі слова подяки родичів під адресою учительського збору є найкращим доказом, що школа сповняє своє завдання в тій дільниці. — Побажаймо, щоб компетентні чинники подбали про поширення тої школи та придбали для неї дальші відповідні убікації на приміщення. — **Один з батьків.**

БЕЛЗЩИНА. *(Розвязування „Лугів" і „Соколів").* В останніх днях розвязано рескриптами повітства у Львові гімнастично-пожарничі товариства: в Белзі (Сокіл), в Будинині і Махнівку (Луги), в Костянині, Ваневі і Осердові (Сокіл) Як причину розвязання товариств подається „брак статутової діяльности" і „переступлення управнень статутових". Треба знати, що саме ті розвязані товариства були найбільше діяльні і брали завсіди участь при пожежах. Сокальське староство закидає їм, що не брали участи при пожежах у таких місцевостях, що є віддалені на яких 20 клм. Тимчасом пожеж у тих місцевостях, де є згадані товариства, навіть не було видно... Переступлення статутових управнень добачує рескрипт у тому, що ці товариства нібито улаштовують демонстрації ворожих атаків і роблять вправи палицями на спосіб зброї січної і вальної. Одначе все те є тільки видумкою, бо товариства вправляють тільки знаряддям пожарничим і інших вправ не роблять. Проти цього рескрипту внесено рекурси до міністерства внутрішніх справ у Варшаві, та чи вони що поможуть, не знаємо. Наших послів просимо занятися тими болючими справами і виступити в обороні сокільських і лугових товариств.

СТРИЙЩИНА. *(Свято „Сільського Господаря" в Лисятичах).* В неділю 9. червня ц. р. обходило село Лисятичі в Стрийщині торжественно свято „Сільського Господаря". По Службі Божій відправив о. Андрій Пеленський, місцевий парох, під хрестом Свободи панахиду за бл. п. провідника „Сільського Господаря" д-ра Евгена Олесницького та членів Кружка „Сільського Господаря" в Лисятичах. По обіді відбулася академія в місцевім „Народнім Домі", на якій промовляли посол Остап Луцький про господарське положення українського народу під Польщею та інж. Евген Храпливий про завдання і працю „Сільського Господаря" на селі. Свято закінчив о. Андрій Пеленський, візвавши присутніх до праці в кружку „Сільського Господаря" та до господарської організації у своїй власній хліборобській установі. В святі взяло участь богато сотек українських хліборобів, передовсім богато жіноцтва. Велике зацікавлення було видно у всіх присутніх, які зійшлися, щоб гідно вшанувати великий хліборобський день та подумати про свою майбутність. Треба зауважити, що село Лисятичі належить до одного з перших, які йдуть скорим кроком вперед у господарському поступі. Село перевело вже у себе меліорацію кількох сот моргів пасовиськ отвертими ровами (около 7 км. ровів), селяни переводять проби з садженням і пересаджуванням збіжа, уживання штучних погноїв стало вже правилом в їх господарстві, сіяння переводять у великій частині сівалкою, а тепер думають над заложенням при кружку „Сільського Господаря" спілки контролі молочности. Сподіємося, що село й на далі буде цікавитися господарськими справами, та зможе вже в скорому часі похвалитись одним з найкращих кружків „Сільського Господаря". В селі читають богато газет і замітна річ, що богато господарів пренумерує часопис „Сільський Господар".

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 5-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Субота, 6-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Малий Театр:

Пятниця, 5-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Субота, 6-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": „Три пристрасти".
Кольосеум: Можна збожеволіти. Три суперники.
„Лев": Амор на ліжечках (Гарі Ліфтке). Недискретна жінка.
„Люна": „Китайська папуга", Шерлок Гольмс.
Марусенька: Янкінгс у фільмі: Портєр готелю „Атлянтік".
„Оаза": „Альома", дочка моря.
Пан: Невільники моря.
„Палас": Герої моря.
„Пасаж": Карколомна погоня. Пат і Патахон на власних снітті. Гомонтів тиждень.
„Утіха": Золота ледія. (Білді Дов.)
„Химера": При звуках танго.
„Фатаморгана" Божеська жінка (Грета Гарбо).

Програма радіо.

Субота 6-го.

Берлін (418). 17·00 — 18·30 Концерт військової орхестри. 20·00 Звукові фільми.

Парнж (1725). 13·30 Симфонічний концерт. 21·15 Радіоконцерт.

Льондон (356,3). 17·45 Органовий рецітал. 20·45 Популярний концерт. 22·35 Трансмісія з „Палас-театру".

Відень (516,3). 18·40 Концерт. 20·15 „Адіє Мімі". оперетна Бенацького.

Прага (487). 20·00 Гуситські хори.

Штуттгерт (360). 22·00 Трансмісія з театру: „Орфей у пеклі" Офенбаха.

Мюнхен. (533). Концерти цитриста Макса Баєра.

Франкфурт (390). 16·35—18·05 Концерт радіоорхестри.

Рим (441) 21·00—23·10 Концерт військової орхестри.

Міляно (501). 17·00—17·45 Пополудневий концерт.

Будапешт (550). 18·30 Концерт Столичної Орхестри. 19·45 „Циган", народна пєса.

Москва (1481). 20·00 Народний концерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 17·00 Камерний концерт. 19·30 Вечірний концерт.

Варшава (1411,7). 18·00 Богослуження з Острої Брами у Вильні. 20·30 Популярний концерт.

Познань (334,8) 19·20 - 19·45 Вокальна авдиція.

Копенгага (281). 21·30 Вечірня музика. 4·00 Ратушеві дзвони.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Синевідсько:
6.VII. Осінні маневри.
7.VII. Чесна Сузанна.
Стрий:
8.VII. Тітка Чарля.
9.VII. Базар
10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, саля „Міщанського Брацтва".

Курс шовківництва. В днях 15 — 17. липня ц. р. устроює Відділ Шовківництва Краєвого Т-ва Господ. „Сільський Господар" у Львові курс шовківництва. Метою цього курсу є школи інструкторів для праці в краю. На курсі будуть читані лекції зі всіх ділянок шовківництва і переводжені практичні вправи в годівлі шовкопрядки та в плеканні білої шовковиці. Теоретичне навчання буде ілюстроване світлянними образами. Курс відбуватиметься на Досвідній Станиці Т-ва, на якій переводиться тепер зразкову годівлю шовкопрядки і на якій заложено питомник шовковиці. На курс будуть приняті всі інтелігенти, що цікавляться справою шовківництва, як також ті з поміж селян, що мають деяку підготовку в сільсько - господарській освітній роботі (покінчені школи й курси с.-г.). Курс безплатний. Зголошення приймається до дня 14. липня ц. р. — **Відділ шовківництва при Т-ві „Сільський Господар" у Львові, вул. Зиморовича ч. 20.**

Т-во „Зоря" в Ярославі уладжує в неділю 7. ц. м. пополудні велику забаву з різноманітною програмою і фантовою льотерією у власному городі при вул. Полківській. Дохід на будову власної домівки.

Швальня при фаховій школі С. С. Василіянок у Львові, вул. Длугоша 17, буде відкрита через пілі ферії. Приймається замовлення на вправи для жінок і мущин також шиття церковних риз. Також повідомляється що заряд купив машину до ендльована і приймає поодинокі річи до ендльовання. 11 б) 2—3

Науку килимкарських виробів уділяють СС. Василіянки у Львові, вул. Зибликевича 30. За 3 місяці можна вже дістати платне заняття в тім самім заряді. Ближчі інформації дає Заряд устно і письменно. 11 а) 2—3

Вписи до жіночої фахової школи С. С. Василіянок у Львові, вул. Длугоша 17, на рік І. і 2 тревати будуть через цілі ферії. Наука пічнеться 4. вересня ц. р. 11 2—3

Дня 7. липня с. р. в неділю, в день обходу Празника Найсвятійшої Евхаристії, відправиться в храмі св. Спаса (Краківська вулиця) о ½9. год. рано Соборна Літургія. По заамвонній молитві вийде процесійний похід з сього храму до чотирох престолів в Ринку. До співучасти в сім Святі так в храмі як і в поході запрошується отсим всіх П. Т. представників і членів наших Інституцій, Стовариші, Організацій і всіх вірних города Львова. — Від управи Храма св. Спаса **В. Д. Садовський наст.** 1—1

Кружок Рідної Школи в Стрию уладжує приготовний курс до вступних іспитів до І. гімн. кл. Початок 15 липня ц. р. Зголошуватися перед 15 липня в укр. семінарі (Укр. Бурса). 21 2—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 1366 39—?

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3169—?

НОТАРІЯЛЬНИЙ концип. рефсрент спадковий, табуляриста глядить посади. Листи слати до Адм. Діла „Нотар". 2—5

ДОРІ 100 м. від залізничого двірця до винайму вілля з 16 умебльованими кімнатами. Винаймається також поодинокі покої. — Згодошення на адресу: Василь Бахмат, Заріче п. Делятин. 18 2 4

НА рати **Матераци** з подушки 30 зол. Волосінна 75·—, Вклади дротяні 26·—. Канапки до розкладання гобелінові 55·—. Фотелики розкладані 45·—. Гобелінові отомани 55·—. **Ліжка** сіткові 40·—. Вішала стоячі 25·—. Умивальки 5·—. Ліжко мосяжне 200·—. Діточі білі лякеровані 50·—. Фабрика ЗАКС, вул. Ліндого ч. 6. 2296 7—7

ЖІНКА старша, чесна що розуміється добре на кухні і сельській господарці і домовій глядає місця господині. Львів, Бема 16 І. п. у п. Рогової. 29 1 1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 5—10

ШКЛО віконне, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шиби,** найдешевше в точних вимірах. — Гуртівня шкла і фабрика зеркал —

І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а. Тел. 17-57. 30 1—7

Сверцяніст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 4—24

В скорі появиться з друку „Служебник" часть І. Книга зіставлена особною комісією під предс. Вс. Пр. Митрополита строго по старославянській формі, буде зложена з трех частей. Часть І. якої друк вже кінчиться, буде обнимати 1) чин вечерні, 2) чин утрені і воскресна утреня, 3) литургія св. Іоана Золотоустого, 4) служби різних намірів, 5) литургія св. Василія Великого, 6) литургія Преждеосвященних дарів, 7) місяцеслов для Іереїв, 8)колінопреклонєнія молитви на Сошествіе св. Духа 9) молитва на благословення Артоса, 10) молитва на роздробленіе Артоса, 11) молитва над Колівом, 12)молитва на благословення,вайї, 13) Ектенія на Воздвиженіе Честного Хреста, 14) чин ювилея, 15) молитва св. Амвросія і Славословіе, 16) поученія. Часть ІІ. проче литургикона (в друці). Часть ІІІ. Евангеліє (Апракос) по зачалам, а воскресне Евангеліє напечатане в 4 литургічних мовах. 2—2

Часть І. печатана киноварією.

Львів дня 2. іюня 1929. — Канцелярія Ставропігійського Інститута у Львові.

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого ч. 6. 2296 7—7

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пальомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби з кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж. на. Тел. 69—73. 2142 9—10

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів Ринок ч. 10

Ч. 149 (11.490). Львів, неділя 7. липня 1929. Pocztowa opłata ryczałtowo uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудником. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто любить свою жінку й свої діти, для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" Львів, вул. Руська ч. 20.

КАВАРНЯ І РЕСТАВРАЦІЯ „LOUVRE" ВИДАЄ ЗНАМЕНИТІ ОБІДИ І ВЕЧЕРІ. 49 1—2

Англія й СРСР.

Львів, 6 липня 1929.

Одною з головних точок програми лейбористського уряду є віднова дипльоматичних і торговельних взаємин із СРСР. Цю тезу між іншим проголосила робітнича партія перед виборами і під її прапором пішла до виборів. Є це зобовязання, затягнене перед мільонами виборців, які не добачують ніякої користи для себе в напружених відносинах з СРСР. Змагання до згоди без сумніву істнує по обох сторонах.

Віднова дипльоматичних відносин між континентальною і морською могутністю світу свідчила би наглядно про закріплення пацифістичного чинника, що є в інтересі носіїв ідей II-го і III-го Інтернаціоналу. Найбільше напруження, що понурою тінню кладеться на обі півкулі, це наявне суперництво і скрита, але не менше завзята боротьба — з одного боку між Вел. Британією і СРСР, а з другого між Вел. Британією й Америкою. Макдональд зобовязався поробити заходи в напрямі злагіднення конфліктів із СРСР й Америкою та вирівнання всіх розходжень.

Розброєння на морі з анулюванням британсько-французького морського порозуміння має бути усуненням непорозумінь з Америкою, а віднова дипльоматичних і торговельних взаємин із СРСР має привернути нормальні відносини між Льондовом і Москвою. Вирівнання англо-американських розходжень та наявне засвідчення солідарности англо-саксонської раси мають вияснити особисті відвідини Макдональда у Вашинґтоні. Та заки це станеться, заки прийде до особистої зустрічі між Макдональдом і Гувером, в підготовчих конференціях мусять бути вирішені всі спірні питання.

Рівнобіжно із заходами в справі устійнення приязних взаємин між Вел. Британією й Америкою, відбуваються перші кроки між Льондоном і Москвою. Обі справи є далекосяглого значіння, обі вони рішають про уклад політично-господарських відносин у світі. З природи річи не є вони легкі. Колиб Макдональдові повелося розвязати їх позитивно, то це був би глябально-політичний рекорд британського премієра, що поставив би його на недосяжні висоти в ряді найбільших політиків. З тією хвилею впало би значіння Франції та її сателітів і не одна справа найшла би свою позитивну розвязку.

Якстій! Ґваранція!

В справі віднови дипльоматичних і торговельних взаємин із СРСР Макдональд має запевнену більшість, бо підчас виборчої агітації за нормалізацією відносин із Радянщиною заявився теж ліберал. Та це не значить, що справа піде легко. Вона зустрічатиме великі перепони з боку Франції, яка вже недавно зазначила своє становище до політики британського премієра з нагоди відомої статті Макдональда про національне (меншостеве) питання. Не відомо теж, як до цієї справи поставиться Америка, де побоюють себе два напрямки у відношенні до Рад. Союзу. Виїзд делеґації американських промисловців до Москви (з участю Рокфелєра-сина) свідчить, що американський капітал не хотів би залишити радянського ринку в англійських руках.

Та хрім зовнішніх перепон істнують ще й інші. Саме відновлення формальних дипльоматичних взаємин, що вже частинно наступило через висилку виконуючого обовязки посла (шарже д'афер), ще не вирішує справи, бо воно по суті нічого не дає ні одній, ні другій стороні. Тиждень обовязки у Льондоні виконує Аврамов, директор льондонського „Аркосу". Важні є реальні користи з відновлення взаємин, а такі може дати тільки торговельний трактат. Одною з найбільших турбот робітничого уряду — це розвязка проблеми безробіття. Тільки видатне збільшення експорту до СРСР та в дальший консеквенції заволодіння радянським ринком може злагіднити, а опісля усунути кризу англійського безробіття. Радянський ринок є незвичайно обємистий, але у звязку з господарсько-фінансовою скрутою в СРСР він може приймити англійський імпорт головно на основі кредитування. І тут великий голос матиме льондонська Сіті. Якщо вона буде під ліберальними впливами, то позитивна розвязка цієї справи, а разом із тим і злагіднення безробіття буде можливе. Колиж би переважали там консервативні впливи, то реальні обопільні користи обох сторін найшлись би під знаком запиту. На це вказував у своїй промові в палаті громад (3. ц. м.) Томас, кажучи, що дійсна розвязка безробіття так довго не буде дійсною, як довго не будеться її трактувати під кутом загального господарства, як довго вона буде відділена від промислу і торговлі.

І ще одна справа ваготить над англо-радянськими відносинами, а саме справа комуністичної пропаганди, діяльности III. Інтернаціоналу. Радянський уряд може тисячу разів відмовитися від протибританської пропаґанди в Індіях чи від звязків з англійськими комуністами, але це не спинює діяльности Коміntерну на британському терені, як і на якому-небудь іншому. І на цю справу Макдональд теж кластиме велику вагу. Та — не вважаючи на всі перепони — можна сподіватися, що таки дійде до нормалізації відносин між Вел. Британією і СРСР. Не лише робітничий уряд в Англії сподівається через реституцію дипльоматичних і торговельних взаємин з СРСР закріпити елементи мира в світі, але й розвязати найбільшу суспільну болячку Англії — безробіття. З другого боку через насичення радянського ринку більшовики злагіднюють внутрішні господарські відносини (головно напружені відносини зі селом) та дістають в свої руки через погодження з Англією безумовно великий моральний атут.

Тільки зол. 4.80

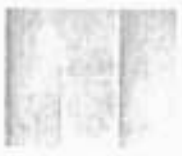

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ ТІЛЬКИ МАРКИ „PEPEGE"

КОШТУЄ ПАРА

НАРОДНЬОГО ВЗУТТЯ „PEPEGE"

Ч-о 35 до 41. Це взуття з тревалою, сильною підошвою — незрівнане в ношенні на улиці, вдома та для — спорту так літом, як й зимою. —

Ч-о 22 до 27 зол. 3·20 Ч-о 28 до 34 зол. 3·80 Ч-о 42 до 46 зол. 5·60

33 1—1

Чехословацько-мадярський конфлікт.

Мадярська гранична жандармерія на маленькій граничній станції Гідаш Неметі по угорській стороні залізничого шляху Кошиці-Будапешт арештувала чехословацького залізничника під замітом військової шпіонажі. Чехословацький уряд наказав своєму послові в Будапешті зажадати в угорському міністерстві закордонних справ вияснень, вони були подані у вчорашньому числі нашої газети, означає він признав правильність мадярського міністра Валька за невистарчальні й застановив залізничий рух на цій лінії. У відповідь на це мадярський уряд має намір застановити рух на інших залізницях, що ведуть до Чехословаччини. Крім того мадярська суспільність так обурена різними кроками чехословацького уряду, що рішила бойкотувати чеські курорти Карльсбад і Марієнбад.

Так виглядає в середній Европі духове „розброєння" в часах пакту Келлюґа, пляну Юнґа, звільнення Налрені, гимнів у честь Ліги Націй.

Це й не диво, бо теперішній конфлікт зовсім не є відокремленим явищем, а є лише одним з розділів з цілої серії непорозумінь. Пригадаємо лише можливі випадки, що сталися цього літа. 26. травня в Будапешті відслонено памятник на спомин мадярських воїнів, що впали в світовій війні. На це свято були запрошені також посли малої антанти. При відкритю памятника премієр-міністр ґраф Бетлєн виголосив промову, в якій між іншим згадав, як несправедливим щодо Угорщини є мир в Тріяноні, і що вона мусить змагати до зміни цього документу чистого насильства. У відповідь на це уряди малої антанти зробили в Будапешті дуже гострий демарш, і означили промову Бетлєна, як неприязний акт. Мадярський міністер закорд справ Валько холодно відповів, що мадярському урядові й на думку не спадало робити якийнебудь неприязний акт; кожному відомо, що Угорщина не приймає постанов тріянонського миру, одначе вона хоче дійти до його зміни не шляхом війни, а шляхом мирним. На відповідь викликало новий вибух злоби та обурення в Празі та Бухарешті. Крамарж опублікував статтю, в якій домагався зірвання дипльоматичних зносин з Угорщиною. Угорщина, — писав він у цій статті, — є справжньою виновайцею війни й їй імпонує лише сила. А румунський міністр закордонних справ Міронеску заявив, що Румунія ніколи не згодиться на зміну мирового договору і не позволить на те, щоби якаснебудь частина теперішньої Румунії знову перейшла до Угорщини. А румунський президент міністрів Манів сказав ще виразніше: Мадярщина зможе осягнути свою ціль лише шляхом війни: коли мадярський уряд терпить пропаґанду в справі зміни мирового договору, він витворює в своїй країні настрої, які ховають у собі небезпеку війни. Граф Бетлєн у відповіді на це в мадярському сенаті зовсім отверто виступив проти держав малої антанти також обвинувачення, що вони заключили між собою тайні договори, які виразно загрожують самостійности Угорщини.

Перед війною подібні відносини панували також на Балканах і ми знаємо, чим це скінчилося

Пліси паризькі. — Декатизовання матеріялів!

М. Козловська Академічна 22. Льва Сапіги 28.

БЛІДНИЦЮ **НЕДОКРОВНІСТЬ** усуває, зміцнюючи діє, побуджує апетит, однокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хінове залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 75—?

Тепер вони панують далі не лише на Балкані, але також в середній Європі й таксамо в Європі східній. Дійсно, всім відповідальним державним мужам, а особливо великих держав, якщо вони щиро й поважно думають про забезпечення гревалого миру, час вже подивитися дійсности в вічі й приступити до упорядкування неможливих відносин, які витворили в Європі зовсім неможливі „французькі" мирові договори.

За океаном.

Українська фінансова спілка в Канаді.

Заходами деяких українців у Вінніпегу покликано до життя українське фінансове підприємство під назвою „Комершел Інвестмент Компані Лимитед", яке одержало урядовий чартер дня 25. травня 1929 року. Установчі збори відбулися в бюрі спілки дня 6-го червня. До заряду увійшли Н. Данильченко як президент, К. Продан як заступник президента і скарбник та Іван Рудачек як секретар. До провірної комісії вибрано генерала В. Сікевича і проф. І. Боберського. Ця спілка зорганізована на уділах. Значну частину уділів розкупили за готівку члени-основники спілки. Метою цього підприємства дати змогу нашим людям помішувати свої ощадности у великих світових промислових і торговельних компаніях. Діяльність спілки підпадає під нагляд уряду.

Поворот делегата „Рідної Школи".

Делегат старокраєвої „Рідної Школи" п. Лев Ясінчук поїде ще небаром до Західної Канади, де побуде два тижні. Відтак вернеться до Ню Йорку, щоби по році праці в Америці відїхати до рідного краю. Л. Ясінчук відїде до Европи кораблем „Мавретанія" дня 24-го липня й обійме провід прогульки українців, котрі теж вибираються тим самим кораблем до Галичини. П. Ясінчук буде з прогульковцями в перших днях серпня у Львові, де вони під його проводом оглянуть українські установи, заки розїдуться у свої сторони, щоб відвідати рідню.

Полк. Коновалець у Вінніпегу.

До Вінніпегу приїхав на кілька днів полк. Евген Коновалець, колишній комендант Січових Стрільців на Вел. Україні. З Вінніпегу має він намір удатися до Едмонтону і Саскатуну й відтак вернеться до Ню Йорку, а звідти до Европи.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ раніше РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ І СУКНІ. ШОВКИ у великому виборі. ВОВНИ АНГЛІНСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Стріча українських бейзболових дружин.

В неділю 16. м. м. в Честер, Па., грала в бейзбол дружина Українського Атлетичного Товариства з Філядельфії з дружиною Українського Атлетичного Клюбу з Честер, Па. Виграли честерці.

„На ріках вавилонських..."

(З жидівської преси.)

Розчарування і плачі жидівського купецтва та поклик до політичного й господарського єднання.

Ніде правди діти: нинішня господарська загальна скрута в Польщі вдарила й по жидах, ударила по них, як купецькому середовищі, страшенне болюче. Не треба теж дивуватися їхнім надзвичайно мінорним настроям, які, природно, відбиваються і на настроях політичних. Наслідки політичні цих настроїв такі, що 1) йдуть змагання до консолідації розпорошених внутрішніх жидівських кол і груп і 2) на зовні, відносно польської влади, зростають серед жидів опозиційні впливи.

Для характеристики цих настроїв надзвичайно повчаючою є стаття головного редактора варшавського жидівського „Нашого Пшеґльонду" п. Н. Швальбе, яка кілька днів тому появилася у тій газеті п. н. „У перспективі тижня", та в якій нинішнє господарське положення жидівства протиставлено останнім офіціяльним енунціяціям польських кермуючих чинників. Цікаво, що в тій статті п. Швальбе з горечю каже про політиків, які з моментів „господарської натури" (опортунізму та страху) не приступили були до виборчого блюку національних меншостей, — коли тимчасом у передвиборчий час п. Швальше й „Наш Пшеґльонд" самі займали до того блюку щонайменше „невтральне", а на ділі вороже становище, так, що напр. посол Грінбавм користав виключно зі сторінок „Нає Гайнт".

Жидівський варшавський орган не погоджується з поглядом, наче би розправа перед Державним Трибуналом висунула вперед політичні питання. Навпаки: „вона скермувала знову публичну опінію в сторону господарських проблем, органічно звязаних з особливими методами розпоряджуватися державним бюджетом". І далі йде критика офіціяльного оптимізму:

„Санаційна преса вічно підтримує тезу п. міністра фінансів, наче Польща переживає грошеву кризу у тому самому ступні, що всі великі европейські держави. При помочі цієї тези гадається опрокинути твердження, що криза в Польщі піднесена до високого ступня завдяки не дуже розважній господарській політиці післятравневих урядів. Ми вже нераз опрокидували цю поверховну методу скидування специфічної кволости польського господарського життя на плечі загальносвітових конюнктур. Передусім ми називали Францію, де кожний совісний промисловець чи купець може дістати кредит на 3 і пів відс. річно без ніяких обмежень. Порівнювання наших дисконтово-кредитових відносин з конюнктурою, пануючою в Англії — як це робить без заїкнення соціялістичний „Пшедсвіт" — подобає вже просто на гумористику... Навіть німці зуміли дістати протягом останніх літ величезні позички з Америки, Голяндії, Франції та Англії, не вважаючи на примус сплачування величезних відшкодувань. Зате Польща мусить робити виїмкові зусилля, щоби добути відносно невелику суму 20-ти мілїонів долярів, загарантовану найбагатшими земельними маєтками (натяк на заходи „Центр. Т-ва Рольнічого" й „Банку Рольного" на французькому терені. — Прим. Ред.). Вправді стабілізація золотого не викликує поважних сумнівів, однак слід ствердити, що висота металевого покриття упала протягом біжучого року з 64.71 відс. до 60.88 відс. Статистика зросту ощадности не дає жадного уявлення правдивого стану речей, тому, що вона обіймає також вклади державних і комунальних установ, а не бере під увагу природного приросту.

У білянсі п. міністра фінансів головну позицію активів займає дохід з податків, який зріс у порівнянні з минулим роком, не вважаючи на систематичне нарікання кол безпосередньо інтересованих. Як в дійсности виглядає ситуація, про те ми могли переконатися на зборах Централі „Звйонзку Купцуф" (жидівських — прим. Ред.). На тих зборах не промовляли ані професійні „партійники", ані по-

---

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Печери в Кривчу.

(Докінчення.)

Правда, поодинокі члени громадського комітету не могли дієльно співпрацювати з нами, бо саме тоді кінчилися жнива і їм було лекше найняти робітників до перекопування, ніж самим відриватися від своїх господарських занять. Та хочби навіть кривчецькі селяни могли були працювати, їм однаково не позволив би працювати при печерах тодішній війт-поляк. Саме коли одного чня наняті до праці комітетом люди прийшли туди й почали вибирати землю, прислав війт громадського писаря із заказом ведення якоїнебудь роботи без дозволу — староства в Борщеві! Тепер уже не було ніякого сумніву, що влада звернула на печеру свою увагу і нам прийдеться важко боронити її. Тому всі мусіли поступати з війтом дуже обережно й ні в чому не наразитися йому. Вислані до нього мужі довіря, що мали довідатися про його бажання, заявили, що війт є схильний дати остаточно дозвіл на ведення робіт, одначе з тим застереженням, щоб керму над цілою акцією обняв „фаховець". Відтак війт зажадав задалегідь зобовязання від комітету дотично рівного поділу гроша за вступи до печери в користь польської й української громади в Кривчу. Самозрозуміло, що на ці умовини треба було погодитися.

Саме під оцю пору явився в Кривчу будівельний майстер, що згодився тревало перекопати й закріпити вхід до підземелля. Він представився українцем і тому здобув собі довіря комітету. Заключено з ним умову, дано йому зачет і він забрався до діла. Уважаючи, що дотеперішній вхід був за тяжкий, а відомий камінь наколів нам стільки лиха, не дасться усунути звичайною дорогою (через шийку), цей майстер рішився вибивати новий отвір до печер. Новий вхід мав вести згори до першої комори, саме тої, яку ми застали засипану глиною. Таким чином доступ туди був би тепер зовсім легкий, особливо при відповідному поширенні сусідніх коридорів. Очевидно, що з моментом заключення цієї умови дальша праця добровольців-робітників була вже зайвина. Одначе я радо заходив у найближчих днях над печеру, щоби приглядатися праці „фахових сил".

Майстер зі своїм помічником забрався до діла радикально: замість розбивати тверду масу гіпсу джаґанами, попросту розстрілювано його порохом. Заходила лише одна небезпека — ушкодження капличкн: тому пересунено її трохи на бік. Але й їхня робота не тревала довго, бо страшний хмаролім, що навістив майже цілу Східну Галичину в 1927 р., не минув і Кривча. 31. серпня гріяна туча перейшла понад селом, унеможливлюючи часово ведення розкопок. Колиж опісля поновлено працю, її кінець був вельми сумний. Одної днини майстер наложив більшу скільність стрільна й наслідком вибуху знищив частинно капличку, а сам відтак пропав без вісти... Люди оповідали собі, що він був віддай знаряддям у руках відомих чинників, маючи на меті доказати комітетові безуспішність ведення праці власними силами. Зайва річ додавати тут про матеріяльні й моральні втрати комітету! Після цієї невдачі вже ніхто не брався в тому році до дальшого розкопування.

Минув знова один рік. Чимраз менша надія лишалося на врятування печер. Борщівський староста розвинув широко закрозну акцію, заховуючи все таки форму „приятельського полагодження справи". Він старався навіть увійти в порозуміння з кривчецьким комітетом охорони печер, але давав йому до зрозуміння, що представники його повинні зректися своїх претенсій на користь туристичного товариства в Борщеві (самозрозуміло — польського, від ним заснованого). Староста дораджував між іншим записатися членам комітету до неї новозаложеної інституції, обіцюючи їм ріжні користи... Всяка протинакція членів комітету чи українських установ була тепер вже очевидно пересуджена.

Між тим у Кривчу йшла кампанія за право власности в повному розгарі. О. Назаревич, що тоді висвятився й одержав завідательство парохії таки на місці, робив усякі можливі заходи (навіть через станиславівську консисторію), щоб тільки задержати печери під охороною української установи. Одначе — безуспішно! Не буду тут описувати ходу подій, бо це могло би наразити деякі одиниці на неприємности, згадаю лише те, що кривчецький комітет і люди доброї волі зробили все, щоб не випустити з рук дорогої памятки по сотн. Гутковськім. Але все те не здалося на ніщо.

В половині жовтня 1928 р. заходом староства в Борщеві перекопано печери... Вони сьогодня вже відкриті, зроблено новий вхід до них і т. д. а в польській пресі читаємо завідно описи тих підземних чудес — української землі!

Очевидно ,що поодинокі комори мусітимуть тепер „вихреститися": вони дістануть польські назви. З давніх українських, не лишиться й сліду. Та в серцях наших вони остануть на все нашими рідними, українськими, овіяні ясною памятю їх відкривця.

Борщівське туристичне товариство обіцює раціонально охороняти їх перед нищенням прогульковців. Перш усього вхід до них буде постійно замкнений, а ключ находитиметься у провідника; дальше — не вільно буде там курити ані натовкати сталактитів. Але чи всі туристи будуть відчинюватися слушним приписам товариства? Досвід із більчецьких печер навчив нас потрохи зневіри.

Ще кілька слів під адресою нашого громадянства. Печери в Кривчу втрачені покищо, не зважаючи на щирі зусилля кількох одиниць захувати їх під охороною рідної установи. Вони втрачені, як стратили ми вже неодно, як неодно можемо ще втратити, коли наш загал буде дальше рівнодушно ставитися до народнього добра. Мусимо навчитися пізнавати наші цінности й дорожити ними, а тоді виробимо в собі силу й повагу і зможемо зберегти ці скарби в нашій непохитній власности.

літики, що роблять опозицію до уряду. Бо керманичі Централі, як відомо, не приступили підчас виборів до бльоку меншин, лякаючись, що таким поступком погіршать собі т. зв. інтервенційну акцію у господарсько-податковиx справах. І щож ми почули від отих саме провідників?

Голова Трускер жалівся, що за часів пп. Бартеля і Чеховича можна було бодай дістати авдієнцію і почути слова розваги й підбадьорення. Вправді поза межі слів не виходила „слухняність" уряду, податки були далі стягані з цілою строгістю, але підтримувано **омману**, що курс буде в ближчій чи дальшій будучині злагіднений.

Після зміни кабінету прийшло погіршення навіть під оглядом „звязку". Новий міністр фінансів ухилюється від принимання делегацій, **виїмково лише прийняв посла Вісліцького** (жида, посла з ББ, з луцької округи. — Прим. Ред.), а коли вже вислухав представників торговельно-промислової палати, то не дав жадної відповіди у справі податкової політики.

Посол Вісліцький, який належить до Бльоку співпраці з урядом, не багато міг обіцяти зібраним, які зрештою зовсім уже були розчаровані і **готові вже давати послух найскрайнішим покликам.** Він признав, що скарбові управи не рахуються взагалі з важкою крізою, збільшеною масовими банкрутствами, і підкреслив конечність удосконалити організацію купецтва, щоби оминути **стихійної катастрофи і повної руїни.** Крик розпуки найшов свій вислів у відповідних резолюціях, які будуть предложені міродатним чинникам, але чи можна сподіватися наслідків супроти декларації п. міністра Матушевського?

Катастрофальна ситуація жидівського купецтва не є зовсім явищем відокремленим. Вона йде в парі з процесом нагальної павперизації цілого жидівського населення у Польщі. На жаль мусимо ствердити, що наша (жидівська) парляментарна репрезентація аж надто пасивно приглядається цим небезпечним проявам, хоча вона з природи річи є покликана дати ініціятиву до створення Господарської Ради... В обличчі катастрофи, яка всім грозить, треба кинути в кут дрібні жалі та приступити до створення Господарської Ради на таких основах, щоби всі союзні центральні організації могли співпрацювати з політичним представництвом. Жидівська публична опінія мусить домагатися згідливої і творчої праці; коли горить над головою дах, не пора на порахунки, перекреслені вже нашою сумною дійсністю!"

Після низки фахових економічних статтей б. сенатора Роттенштрайха, з яких одна носила досить небуденний наголовок: „Ми вже й дихати не маємо чим!" і після ствердження, що „нас навіть слухати не хотять", найповажніший жидівський часопис у Польщі доходить до висновку: негайне єднання. Як бачимо, це єднання має торкатися не лише двох ворожих груп у парляментарному Жидівському Колі (Райха й Грінбавма), але й „санаторів" Трускера й Вісліцького. І ніхто не здивувався би, колиб дійсно до такого обєднання між жидами прийшло, ба, колиб це єднання мало з одного боку простягнутися на ортодоксів, з другого — на бундівців! Бо жиди розуміють, що це значить, коли — дах горить над головою. Жиди це розуміють...

При звапненню кровоносних проводів мозку і серця, уживаючи щодня малу кількість природної гірської води Франца Йосифа, осягається легке випорожнення. Славні професори — управителі клінік внутрішніх хоріб осягнули навіть у людей з ураженим половини тіла — при помочі води **Франца Йосифа** повний успіх в функції травлення.

З дебат над англійською престольною промовою.

В дебаті над престольною промовою першим забрав голос Свелль, представник партії праці, який висловив своє задоволення, що англійські війська незабаром звільнять Надренію, і що Німеччина нарешті одержить назад цю країну.

Далі провідник консерватистів поставив до Макдональда ряд запитів і заявив, що його партія не буде вести дрібязкової опозиції проти уряду, бо парламент мусить в найблизчому році приступити до найтяжчого завдання, а саме до полагодження конституційної реформи в Індії.

Макдональд повитав виступ Болдвіна до згоди й заявив, що хоч Англія зробила богато уступок, приймаючи плян Юнга, одначе уряд не має на думці робити в ньому якінебудь зміни. Він висловив надію, що політична конференція незабаром збереться в Льондоні й остаточно полагодить цю справу.

Черчіль в імени консерватистів заявив, що вони щиросердно підтримують пропозиції робітничого уряду і не будуть робити опозиції. Уряд може числити на довгу діяльність, якщо не буде робити соціялістичних експериментів і возьметься до переведення виборчої реформи.

Льойд Джордж імепем лібералів заявив, що вони ужиють усіх парляментарних заходів, щоби повалити уряд, якщо він схоче переводити якінебудь соціялістичні експерименти. В справі розброєння він заявив, що треба добитися дійсного зменшення сталих військ, зменшення фльот і чесно виконати дане Німеччині в 1919 р. слово, що союзники розброяться. Після обезброєння Німеччини прийшла тепер черга на обезброєння інших держав, а для цього треба дуже зменшити матеріяльне узброєння й скасувати частину фабрик, що виробляють амуніцію. В справі репарацій висловив Льойд Джордж свій жаль, що злучено цю справу зі справою звільнення Надренії. „Як один з авторів мирового договору, — сказав він, — я знаю, що Надренію вже давно треба було звільнити, що тоді, як вона почала виконувати постанови мирового договору.

Як бачимо, всі партії англійського парляменту виступали по суті проти політики, яку в останніх часах вела Франція супроти Німеччини. Тому не дивно, що „Ексо де Парі" оцінює англійську престольну промову так: вона показує, що Англія стане по стороні Німеччини, як що французький уряд схотів би дискутувати над планом Юнга або гальмувати переговори про розброєння.

Ще про рішення Державного Трибуналу.

Погляд українського правника.

Від одного з наших найповажніших правників отримали ми слідуючі уваги про рішення Державного Трибуналу в справі б. міністра Чеховича:

Деякі правничі й неправничі голоси в польській пресі представляють це рішення у користь правительства та аргументують це тим, що: 1) Трибунал ніби-то ствердив, що само переступлення бюджету (скарбового закону) — о скільки не доказано, що ціль, на яку ті гроші видатковано, не була конечна або пожиточна — не підлягає компетенції Державного Трибуналу; 2) що наперед мусить бути вичерпана парляментарна відповідальність міністра, а щойно після неї можна потягнути його до відповідальности перед Державний Трибунал.

Це були ті правні питання, довкола інтерпретацій яких обертався майже в цілости процес проти мін. Чеховича. Однак рішення Державного Трибуналу зовсім не вирішило їх в той спосіб, на який оне покликується санаційна преса.

Слова, що в дотичній соймовій ухвалі про поставлення б. міністра Чеховича перед суд Державного Трибуналу, Трибунал не находить достаточної мериторичної оцінки позабюджетових видатків, ті слова є у тісному звязку зі словами тогож самого уступу, а саме, що така мериторична оцінка є потрібна для *докладного* вирішення справи. Однак ці слова не вказують ніяк на те, що в противному випадку, себ-то коли би сойм навіть затвердив оті позабюджетові видатки або взагалі цією справою мериторичної оцінки не мав змоги занятися, що в такому разі Державний Трибунал є некомпетентний справу судити. Трибуналові треба знати мериторичну оцінку видатків тільки на те, щоби могти *докладно* („належито") вирішити справу. Значить, прийме евент. зовсім інший ступінь вини на випадок, колиб видатки були неоправдані, а інший, коли би вони були в більшій чи меншій мірі оправдані. Таксамо згадане рішення не висловлює ніде свого погляду, що сойм має потягнути міністра наперед до парляментарної відповідальности, а опісля поставити його перед Державний Трибунал. Навпаки, вступні мотиви його рішення потверджують тезу, зрештою обосновану в законі, що від волі сойму залежить поступити по своїй думці, в цей або інший спосіб.

Тому інтерпретація рішення Державного Трибуналу санаційними органами преси є наскрізь тенденційна й не відповідає правді.

„Сільський Господар".

III.

Зоотехніка. — Ветеринарія. — Пасічництво. — Шовківництво. — С.-Г. Економія. — Правна порада. — Технічне бюро. — С.-г. шкільництво. — Видавництва. — Висновки.

Зоотехніка. Переведено курс продуктивности сільсько-господарських тварин в школі „Сільського Господаря" у Коршові коло Коломиї (5. лютого до 17. березня 1929), котрий покінчило 54 курсантів, з того 45 абсольвентів 3-місячного с.-г. курсу, що відбувся попередньо в тійже школі. Курс дав основу до дальшої правильної праці в краю, бо не було досі відповідно вишколених людей в цьому ділі. Крім того референт „С. Г." викладав про організацію контролі молочности на молочарському курсі Маслосоюзу в Стрию в березні ц. р. (19 курсантів) і на курсах зразкових господинь у школі „С. Г." в Коршові в квітні ц. р. Відбуто ряд поїздок до сіл та міст з пропагандою правильного плекання с.-г. тварин. Виготовлено правильники і відповідні інструкції для секцій годівлі і плекання молочної худоби при Кружках „Сільського Господаря" та розіслано всім філіям. Крім цього розіслано всі матеріяли до „Маслосоюзу" з проханням пропагувати цю справу через молочарських техніків. Виготовлено перший раз в українській мові потрібні друки до ведення контролі молочности. В цій справі влада зробила нам велику трудність, бо недозволила на відібрання німецьких контрольних ваг до молока, які вже були прийшли до Львова. Наслідком того мусіло опізнитися основування спілок.

Пекучою справою стало забезпечення худоби від загибелі у негайних випадках, яку почали переводити самоврядні установи на власну руку. Тому зоотехнічний відділ „С. Г." получив це обезпечення з охороною тваринної продукції взагалі, та випрацював правильники секцій охорони тваринної продукції при Кружках та філіях „С. Г.", які розіслано вже до ужитку. Рівнож започатковано практичну контролю молочности в єпископських добрах у Богородчанщині.

Ветеринарія. В цьому півроці уладжено низку ветеринарних викладів на 4-ох курсах та уладжено один ветеринарний курс. Виклади відбулися: Коршів 16. — 31. І., 28. II — 18. III., 14. — 22. VI.; Бірки Великі — 6. — 9. II.; Стрий 13. — 20. IV., окремий курс уладжено в Луцьку 27. V. 1. VI. при тамошній філії „Сільського Господаря". Порад в часописах уділено 21, листовних 67, устних 183, доставлено богато ветеринарних аптечок, ліків та ветеринарного приладдя.

Пасічництво. Відбуто Крайний Пасічницький Зїзд получений з Загальними Зборами Секції, на яких перевибрано Управу (дня 23. квітня ц. р.) Відділ веде власну пасіку на Яліївці коло Львова та в Перегінську. Вартість пасіки на Яліївці зол. 600.—, в Перегінську — 1453.85 — разом 2.053.85 зол., з того винанята пасіка 922.40 зол., так, що вартість власного майна в пасіці і вуликах, є 1.131.45 зол. Відділ веде пасічницьку робітню, яка розпоряджає майном 4.422.90 зол., з чого велика частина припадає на уладження, а решта на вироблені продукти. Почато організацію пасічницьких секцій при Кружках і Філіях „С. Г.", які в деяких повітах сильно поширюються (Зборів). Відбуто декілька пасічницьких курсів при інших курсах, „Сільського Господаря", а крім того окремий курс для агрономів і студентів агрономії — від 18—20. червня ц. р. Місце під пасіку в Перегінську одержано від заряду Митрополичих дібр.

Шовківництво. Цей відділ переводить в цім році перші пробні годівлі шовкопрядки, яких заложено 25; вони зужили 120 гр. яєчок. Відділ постачання посередничив продажу 20 кг. насіння мореї, та 18.000 деревець ріжного віку. Курсів уладжено в зимі: Глиняни — 2-денні, Підгайчики — 1-денний, Гаї та Чижників по одному рефератові та школа Коршів 2-денний. Крім того уладжено виклади в доповняючій жіночій промисловій школі „Рідної Школи" у Львові. Уладжено 2 досвідні станиці, а саме: при Т-ві „Сільський Господар" на Яліївці з питомником шовковиці і годівлею шовкопрядки, і в селі Глубока при філії „С. Г." в Самборі. Першу веде референт Централі, другу проф. Іван Филипчак. При станиці в Глубокій уладжується зараз інструкторський курс. Видається дальше одинокий на українській мові шовківничий часопис „Шовківництво", якого вийшло досі 6 чисел. Поміщено ряд пропагандових статтей в цілій пресі.

Сільсько-господарська економія. Зладжено замкнення рахунків для 18-ти господарств з переведених рахунків попереднього року, та ведеться дальше рахунковість для ок. 40 господарств. Слід ствердити ще раз, що надзвичайно потрібний цей відділ не находить належного зрозуміння в краю.

Правна порада. Відділ працював правильно в цьому півроці, даючи правні поради устно, листовно та в часописі, а також даючи правну оборону у внутрішніх справах Т-ва.

Технічне бюро. Уладжено анкети в справі комасації: Гнутавичі — Перемишль, Ожомля — Сі-

дова Вишня, Конюшки — Рогатин, Монастирець — Жидачів, Рошнів — Товмач, Копичинці, Труханів — Сколе. Анкети в справі меліорації і комасації: Самбір, Дрогобич, Бурштин. Анкети в справах меліорації: Завидовичі — Городок, Хишевичі — Рудки, Ожидів — Львів, Щеплоти — Яворів, Ямниця — Станиславів, Накло і Поздяч — Перемишль, Черче, Конюшки, Бабухів, Демянів, Різдвяне — повіт Рогатин.

Внесли подання на комасацію: Конюшки — Рогатин, Рошнів — Товмач, Труханів — Сколе Перевели тимчасову ухвалу в справі меліорації: Западовичі — Городок і Хишевичі (200 га) — Рудки, однак досі не внесли. Передано тимчасову ухвалу: Щеплоти — Яворів (65 га), Добрянн — Стрий (100), Накло, Поздяч (200) — роботи зачинаються в найближчому часі. Черче — Рогатин (100 га) — роботи зачинаються в найближчому часі. Демянів — Рогатин (350 га) — роботи зачинаються. До останньої роботи прилучуються: Різдвяне і Фрага. В меліораціях булоб богато робіт, колиб Т-во мало умову з котроюсь з фінансових установ, яка давалаб можливість фінансування роботи. Треба завважити, що селяне хотять переводити меліорації майже всюди на власний кошт, і тому таке фінансування не справляллоб труднощи. Бажаним було би, щоби почав працю в тому напрямі Кооперативний Банк „Земля", якого відсутність спеціяльно на цьому відділі Т-ва відбивається.

Крім того читано фахові виклади з меліорації і комасації у школі в Коршові.

Сільсько-господарське шкільництво. Т-во почало в цім півроці правильне відбування курсів в школі в Коршові. З кінцем березня ц. р. закінчено 4 і півмісячний мужеський курс, а від 1. квітня до 30. червня відбувся курс зразкових господинь. Школу відновлено, господарство частинно упорядковано. Перепоною у дальшій праці було виселення директора школи, який мусів відїхати, і на якого місце заанґажовано нового, що приходить з днем 1. липня ц. р. Школу перевірила без ініціятиви Т-ва комісія з воєвідства в Станиславові з воєводою на чолі, і найшла її в зовсім поправному стані. При школі уладжений інтернат.

По краю уладжено цілий ряд курсів, про які згадано при поодиноких відділах, а в них брали участь прелеґенти Централі. Тому, що показалося, що курси уладжуються безпляново, виготовила централя ряд програм для поодиноких курсів і в цьому році будуть відбуватися у цілому краю курси після зуніфікованих програм. Це дасть можливість вишколювати по одному зразку широкі маси населення, або випускати з курсів однаково вишколених помічників аґрономів.

Видавництва. а) Часопис: з новим роком змінено формат, зміст і напрямок двотижневика „Сільський Господар". Передплатники часопису збільшаються з кожним днем. „Стінний Часопис" „Сільський Господар" розсилається кооперативам, Кружкам „Сільського Господаря" і читальням і він знайшов признання та зрозуміння в широким масах селянства, яке хоче довідатися цікавих для нього річей, а не може передплачувати власного часопису. Не найшов він, на жаль, належного зрозуміння у деяких інтеліґентів з претенсією на повітових діячів, які (були випадки) повертали часопис назад, хоч село помимо їх жадало від нас висилки цього часопису знова.

б) Книжки: друком вийшла: д-р М. Стахів — „Хто і коли відповідає за полеві та лісові школи" — 5.000 прим. Друкується: і є на викінченні: Віктор Доманицький — „Цукровий буряк" — 5.000 прим., Маріян Стахурський —„Хороби кінських ніг" — 3.000 прим. Готовиться до друку: Календар „Сільський Господар" на рік 1920 — 15.000 прим., інж. В. Кульчицький — „Бараболя", інж. Гордієнко — „Конюшина", Віктор Доманицький — „Просо", В. Мельник — „Льон та коноплі", інж. Дубрівний — „Лубінь".

За цей піврік продано власних видань 10.715 примірників.

в) Інші видання: трибарвна афіша на свято „Сільського Господаря" — 5.000 прим., 5 летючок господарського змісту — 250.000 прим., 4 реферати (літографовані).

З днем 1. липня ц. р. починає виходити додаток „Український Пасічник", як окремий журнал.

Праця Т-ва „Сільський Господар" розвивалася в цьому півроці, не вважаючи на некорисні і тяжкі фінансові внутрішні умовини, правильно, та дала дійсно *позитивні вислідн*. Вони проявляються не тільки внутрішньою працею, але також зростом значіння Товариства на місцях. Філії „Сільського Господаря" проводячи свою роботу при помочі фахових аґрономів та маючи постійний наглял над Кружками, стають поволі господарськими осередками повітів. Не всюди воно так, бо ще не всюди провідники нашого господарського життя здають собі докладно справу з того, як великої ваги і які величезні завдання має сповнити „Сільський Господар". Занадто велику вагу приписується одній одинокій ділянці нашого господарства, а за малу цілому комплексові господарських питань, які мусять найти розвязку як-раз у повітових філіях „Сільського Господаря".

Кружки „Сільського Господаря" стають поволі теж господарськими осередками села, набираючи чимраз більше значіння, та даючи напрямок навіть другим господарським організаціям села.

Коли праця цілого Товариства піде дальше обраним шляхом для оборони нашого селянства та пропаґанди і навчання повітнього господарювання, то певно, що швидко можна буде осягнути ціль „Сільського Господаря": добробут українського села.

Зрозуміння завдань „Сільського Господаря" будиться у нашій хліборобській масі все більше й більше. Треба тільки дальшої послідовної праці на місцях і в централі. А коли буде праця, будуть висліди й користь хліборобам. А колиб цю працю старалися припинити невідповідальні люди, то село найде на них рішучу й тверду відповідь, та не дасть пропасти великій ідеї „Сільського Господаря".

З БУКОВИНИ.

Сільсько-господарське віче в Чернівцях.

В неділю 30. м. м. відбулося в Чернівцях на подвірю Народнього Дому сільсько-господарське віче, скликане для заснування хліборобської торговельної спілки „Буковинський Господар". На вічу було поверх 1.500 учасників. На внесення ред. Ю. Сербинюка вибрано президію в особах: сен. д-ра Залозецького, б. сен. А. Лукашевича, інсп. Ол. Купчанка, дир. Іваницького, д-ра Суховерського і кількох селян; секретарював ред. Юрій Сербинюк.

Перший промовляв б. сен. А. Лукашевич, після чого виголосив реферат про стан теперішнього господарства й можливости його поліпшення в будуччині д-р Лев Когут. Після промови інж. Радзієвського й цілого ряду інших промовців (селян та інтеліґентів) рішено оснувати хліборобську спілку „Сільський Господар" („Аґрарія"), а потім ухвалено цілу низку резолюцій.

Осідком „Сільського Господаря" буде місто Чернівці, його філії й аґентури намічено закладати не тільки на Буковині, але й у Бесарабії та в Мармарощині. Правничу фірму спілки поліпшено до вибору комітетові, вибраному на отсьому вічу; за найліпшу форму спілки визнано спілку акційну. Капітал спілки рішено зібрати в сумі 5 міліонів левів. Найменше 60 проц. усіх акцій мусить бути в руках селян-хліборобів, хліборобських товариств, хліб. спілок і сільських громад.

При кінці віче визнало за потрібне видавання фахового часопису для хліборобів в українській мові.

З хвилею оснування „Сільського Господаря", що матиме відділи аґрономічний, торговельний і сільсько-господарсько-промисловий, румунські українці сподіються обнови й розбудови їхнього життя в усіх господарсько-економічних ділянках.

Пригнобления

скорочує життя, викликує зобовязання на усі сняшні сторони життя і веде постійно до повного осамітнення.

Добрий гумор іде в парі з повним здоровлям.

Чому отже мучите на кождому кроці Ваше тіло й перви твердими шкіряними запятками? Носіть гумові запятки Berson.

Запевняють вони тихий, елястичний хід і удержують повне здоровля.

41 Ношення Bersona — то охорона здоровля! 1—1

З організаційного руху.

РУДЕЧЧИНА. Посол Гринь Тершаковець відбув посольські справоздавчі віча в Рудеччині і Мостищині в слідуючих днях: місяця червня ц. р.: Дня 2-го червня ц. р. в Монастирці в хаті Василя Кравця. Скликане на день 9-го червня ц. р. віче у Беньковій Вишні до хати Івана Андрієвського в наслідку заборони не відбулося і щойно дня 16-го червня відбулося воно на подвірю Олекси Пастуха, не вважаючи на погрози місцевих поляків, що розібють віче. Дня 13-го червня відбув посол Тершаковець віче в Кубайовичах на площі біля читальні. Дня 17-го червня на повітовому вічу в Мостиськах референували посол Гринь Тершаковець, пос. д-р Степан Віляк і сенатор о. Юліян Татомир. Дня 24-го червня відбулося віче рано в Чайковичах на площі біля читальні, а тогож дня пополудни в селі Погірцях в домі кооперативи. На всіх цих вічах була велика участь громадян, які з великою увагою прислухувалися до виголошуваних рефератів. На численні запити давав посол Гринь Тершаковець на вічах вичерпуючі відповіди й поради. Всюди ухвалювано одноголосно повне довіря і подяку Україн. Парляментарній Репрезентації за її дотеперішню діяльність та тактику. Крім цього посол Тершаковець відбув як голова філії „Сільського Господаря" в Комарні в місяці червні ряд зборів і свят Кружків „Сільського Господаря" по селах Комарнянщини.

Чому разити очі?

Таж можеш свої

ВЕСНЯНКИ

усунути

знаменито

Лєшніцера

мастею і милом.

2330 2—2

В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Ант. Drancz i Ska, Bielsko.

ЯРОСЛАВЩИНА. Дня 16-го червня п. р. заїхав посол Антін Максимович у Крамарівку, село віддалене 26 км. на захід від Ярослава і відбув там перше взагалі українське віче. Незавидна доля селян бідняків українців села. До війни на 400 хат було ще поверх половини українців гр.-кат. В селі була тільки наша церква, побудована ще перед 400 роками і навіть латинники ходили до неї. Алеж в часі війни побудовано для тих латинників костюлок і вгніздився в село ксьондз. Тепер дійшло до того, що українців гр.-кат. остала лише четвертина. Латинський ксьондз Януш, при помочи війта Рокітовського і 2 учительок польок веде неперебірчиву „акцію". Женихів мішаного подружа обіцянками безплатних шлюбів, старших безплатним винаймом поля, дітей цукорками переводить у свої метрики. Нетерпимість до нашого обряду посувається до цього, що вони (прим. війт) грозять бідним вдовицям відібранням допомогової ренти за втрату мужів на війні Відпорність наших людей того села зросла головно завдяки організаційній праці недавно прибувшого до Крамарівки адміністратора о. Михайла Цолти. Нічого дивного, що Крамарівчани від години 6-ої вечера до 12-ої вночі просиділи пильно на вічу, що ловили жадно кожне слово посла. Громадяне Крамарівки плянують побудування Народного Дому, де містились би потрібні народні установи, тільки що засобів матеріальних у них мало. Повинно наше патріот. громадянство зрозуміти важке експлоноване положення громадян Крамарівки, відгукнутися на цей заклик і притти з матеріяльною помічю, посилаючи видатні жертви на будову на руки о. М. Цолти, адміністратора Крамарівки, п. Порохник, к. Ярослава.

З театру.

Нова програма „Кві про Кво".

Друга програма театрику „Кві про Кво" на загал ліпша від першої, коли не брати під увагу конфесієрки реж. Ярошія. Ця остання чи не найслабша з усіх, які я чув досі. Ні одного ліпшого дотепу, ні сліду знаменитої гри слів, від яких роїлося в попередніх конферансієрках. На перший плян виб'ваються і цим разом сценічні нариси, повні гумору й дотепів, хоч не все щасливо закінчувані.

Скеч „Йосиф і Путифара", першорядний у замислі, не дає того, чого можна сподіватися після прочитання афіша. Йосиф дуже добрий, Рамзес має абсолютно за малу ролю, коли її має відтворювати така перла, як п. Лявінський. П. Ордонівна грає Путифару знаменито, але — на мою думку — це не для неї писана роля. Мимоволі слухач вилапує серед пристрастних зітхань палкої єгиптянки ледви чутні нотки траґізму. Може це тільки омана слуху і привичка бачити цю велику артистку в траґічних ролях!?

Знамениті два малі скечі: „Синок приїхав" і „Медицина". В першім капітальний п. Димша, в другім п. Лявінський.

Сольові виступи п. Ордон і Круковського мають свою устійнену й оправдану славу. Тим разом ні перший Couchor" ні другий „Як я Ім", змістом не були надзвичайні. Зате повторення „Пісні про Мак-Дональда" п. Ордонівною і „Мінімум" п. Круковського викликали бурю оплесків.

Ціла програма називається „Чи Анна е панна?". Чому вона так названа, не тайна режисерії. Остання точка програми під тією назвою зовсім не оправдує загального титулу. П-на Гурська — молодий, свіжий талант, а успіхом старається заступити талановиту Земінську, якої відсутність дається відчувати напротязі цілого вечора.

Р. К.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 1258 44-?

— **Заняття „Діла"**: Вчорашне число „Діла" заняло нам Староство Городське. Що підпало конфіскаті, до цієї пори не знаємо. О годині другій попол. забрано з експедиції решткн чисел, на телефонічний запит у п. Городського старости відповіджено, що „дадуть про причину знати" і до вечора жадне пояснення конфіскати не наспіло.

ГОДИННИК ВАШ буде найкраще на правдений у найбільшій годинникарській роботні Івана Зельтенрайха, Львів, вул. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 б 175-7

З БОГАТИМ культурним Українцем, Американцем, або старшим кавалєром, на високім становиську познайомиться чесна, самостійна, здорова, інтелігентна, пристійна, працьовита, не бідна жінка. Гуньвевич. Poste restante Стрий. 40 1-2

Тому було неможливо видати другий наклад числа.

— **З театрів на Вел. Україні.** З приватних листів довідуемося, що російська оперетка в Харкові, що грала досі в театрі ім. Шевченка, з новим сезоном (вересень ц. р.) переходить на українську мову. Російська оперетка в Харкові мала досі найбільшу фреквенцію в усіх театрів, тому факт її українізації має безперечно своє значіння. — На становищі директора Столичної Державної Опери в Харкові, яке займав досі п. Архип Воробйов, зайшла зміна. Нар. Комісар освіти Скрипник іменував на це становище дотеперішнього секретаря Українського Т-ва Драматургів і Компоністів п. Рибака (галичанина).

— **В справі звільнення від військової служби.** Д. О. К. VI. повідомляє: З уваги на численні подання до Д. О. К. VI., внесені родинами чинних у військовій службі, в справі перенесення їх синів чи мужів до відділів, стаціонованих близько місця побуту тих родин, в справі відложення військової служби на пізніше або в справі повного звільнення від війська, подається до відома, що подання ці не будуть взагалі розглядатися, бо їх несли особи треті — незгідно з обовязуючими приписами у війську. Про перенесення до іншого відділу може просити кожний рядовик при службовому рапорті. Подання в справі відложення військової служби слід вносити до своїх староств згл. магістратів виділених міст. Повне звільнення від військової служби можна осягнути тільки після військово-лікарської провірки, переведеної з уряду.

— **Страйки в Бобреччині.** Часописи повідомляють, що в деяких селах Бобреччини вибух страйк між селянами і дворами на тлі економічнім. Страйкує населення сіл: Бориничі, Чорний Острів, Бринці, Загірне, Бринці Церковні, Девятники й одно село під Ходоровом. Деякі польські часописи добачують причину тих страйків... в агітації сельробів.

— **Втеча вязня.** На днях утік з львівської тюрми при вул. Казимирівській Дмитро Свирщ, що відсиджував кару одного року вязниці. Свирщ був занятий при ремонті будинку й користаючи з хвилевої неуваги тюремного сторожа втік.

— **Американське свято незалежности й Польща.** День 4. липня є в Америці великим національним і державним святом. Це свято державної незалежности Америки. Цього року припадають 153-і роковини з дня проголошення американської незалежности. Дата, яка не може ніяк бути спеціяльною ювилейною датою. Однак польські чинники обходили цей день у себе дуже святочно.

—**Конгрес української еміграції з СРСР у Празі.** Польська преса повідомляє, що в Празі радив три дні конгрес української політичної еміграції, в якому брали участь численні делегати емігрантських організацій і військових союзів майже з усіх європейських держав, де є менші чи більші гурти української еміграції з СРСР. Нарадам конгресу проводив проф. Лотоцький. Конгрес ухвалив низку резолюцій у справі правної оборони української еміграції в комісії Ліги Націй, а також політичні резолюції в яких висказано повне довіря урядові УНР, що працює на еміграції. В окремій резолюції накликується українську еміграцію до видержання в боротьбі за увільнення України зпід більшовицької диктатури. Конгрес закінчився вибором верховної ради української еміграції в Европі. В склад ради увійшли: проф. Ол. Шульгин, інж. Шумицький і Косенко. Осідком ради буде Париж. — З назвищ членів ради і з прийятих на конгресі постанов видно, що в ньому брала участь та частина придніпрянської еміграції, яка гуртується біля т. зв. уряду УНР.

— **З українського наукового життя в Берліні.** Дня 13. квітня відбувся заходом Українського Акад. Товариства при Українському Науковому Інституті в Берліні виклад п. Р. Лісовського п. з. „Життя й діяльність українського графіка Ю. Нарбута". Прелегент — сам учень Нарбутів — подав біографію майстра та спинився докладніше на його мистецькій творчости як петербурського, так головно київського періоду, коли то Нарбут відіграв велику ролю в організації українського мистецького життя через свою участь в основанні Української Академії Мистецтв у Києві, через працю над виробленням проектів державної печатки, грошевих знаків, військових уніформ при гетьманському дворі і т. д. У викладі зазначено яскраво два головні складники Нарбутової творчої синтези, а саме мистецтво західноєвропейське (головно Дюрер) і особливо чисто українське (памятки старовини з Остромирового Євангелія почавши й гетьманськими універсалами кінчаючи і т. д.). — В четвер 20. червня виклав у Товаристві проф. Українського Педагогічного Інституту в Празі д-р Н. Ніжанковський на тему: „Як маємо плекати музичну культуру". Виказавши велике значіння музики для громадянства та зокрема для виховання дітей, прелєгент подав у своїому змістовному рефераті цінні думки про те, якими способами український нарід, що належить до найталановитших та найздібніших в музичному огляді, повинен плекати у себе музичну культуру, щоб українська музика могла вкінці знайти у світовій творчости належне місце. — В пятницю 28. червня відбувся виклад інж. О. Батя на тему: „Завдання української політики на південному сході". Прелєгент торкнувся одної з найважніших сторінок нашої будучої закордонної політики, розгортаючи власні оригінальні погляди на майбутнє устаткування відносин. Актуальність теми та ґрунтовне й оригінальне розроблення її прелєгентом викликали серед численних присутніх жваву дискусію. — У вівторок 2. липня відбувся виклад д-ра О. Стасева на тему: „Світло й теорія квантів". У короткому відчиті прелєгент розібрав найновіші теорії світла й виказав поступ, який зробила модерна фізика в справі виявлення певної однородности між такими фізичними явищами, як світ, згук, електромагнетизм і т. д.

— **Нагорода для найгіршого актора.** Один з передових віденських театрів розписав конкурс між своїми членами на нагороду для найгіршого актора. Одначе не має це бути справді найслабший актор, що грає ролі статистів, тільки актор визначний і з іменем, такий, що в цьому році дочекався найбільшої скількости неприхильних оцінок від преси й публики. Назвище нагородженого актора буде задержане в тайні — зі зрозумілих причин. Про це знатимуть тільки за кулісами, де відзначений актор дістане і свою нагороду. Кажуть, що ініціятори конкурсу бояться, аби не прийшлось їм підвищувати скількости нагород...

— **Повінь у Босні.** В Босні лютувала нагальна буря. Ріка Босна вилила. Згинуло 11 людей. Є великі матеріяльні шкоди. Води забрали богато черед овець. Залізнична комунікація перервана.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Українське Лікарське Товариство повідомляє громадянство про смерть свойого члена бл. п. **Д-ра Івана Гриневецького**. Покійний працював як лікар довгі роки поза рідним краєм. Після розвалу Австрії повернув у Львів і з того часу аж до хвилі смерти брав живу участь у всіх наукових і організаційних працях лікарського Товариства, а крім цього працював як ординуючий лікар в Народній Лічниці. Замолоду вкладав свою працю і знання а також значні матеріяльні засоби в український театр, якого довший час був директором. І в пізнішому своїому житті не переставав цікавитися театром і музикою, в яких то ділянках виявляв небуденне знання. Покійний не дбаючи про розголос вкладів в кожну громадянську працю, за яку брався, всю свою душу і енергію. В. ст. П.

Олена з Полянських Терлецька, вдова по греко-кат. парохові Лисович, повіту долинського, упокоїлася по довгій а тяжкій недузі заосмотрена Св. Тайнами дня 11. червня 1929 р. в 62 році життя. Похорони відбулися дня 13. червня ц. р. на місцеве кладовище в Стрию. Вічная Їй Память!

Нова революція в Мексику.

З Мексик-Сіті повідомляють, що без огляду на договір, підписаний недавно між Ватиканом і мексиканським урядом відносно ліквідації церковного конфлікту, дійшло до нової боротьби між урядовими військами і повстанцями. Згідно з комунікатом, виданим мексиканським міністерством війни, урядові війська в центральнім Мексику заатаковані повстанцями. Урядові війська, по нагальнім бою, відперли повстанців. Провідник повстанців Седрезо взятий в полон і негайно розстріляний.

Присуд у процесі комуністів.

9 обвинуваченых увільнено, 12 засуджених.

Вчора остаточно запав присуд у процесі проти комуністів. Присяглі судді заперечили всі питання відносно головної зради з § 58 к. з. Девятьох увільнено зовсім від вини і кари. Більшістю голосів признано одначе вину 12 обвинуваченых з § 65 к. з. На тій підставі засуджено: А. Кавфмана і Ш. Гріна на 4 роки тяжкої вязниці, дальше Букатчука, Ротшайда і Вагмана по 2 і пів року вязниці, Готліба на 2, Андр. Шаха й Струпа по півтора року, Шехтера на 15 міс., Стецька на 1 р., Манделя та Коригабера по 10 міс. Усім засудженим зарахували по 8 місяців слідчого арешту. Кавфман і Грін зголосили зажалення неважности, інші застерегли собі 3 дни до надуми.

Анґл.-більшовицькі перегвори натрапили на трудноші.

Берлінська „Тел. Уніон" повідомляє з Москви, що переговори в справі навязання дипльоматичних взаємин між Анґлією та СРСР натрапили на нові трудноші. Макдональдів уряд готов навязати взаємини із СРСР лише тоді, коли СРСР зобовяжеться не вмішуватися у внутрішні справи Великої Британії та домініїв і зобовяжеться закинути всяку пропаганду в британських кольоніях. Умовини ці уряд СРСР відкидає та домагається навязання дипльоматичних взаємин і висланя амбасадорів у Москву й Льондон. З уваги на це, що анґлійський уряд задумує вислати покищо шарже д'афер до СРСР, виявляється конечним навязання нових вступних переговорів.

Літак „Шікаго Трібюн" над Ґренляндією.

З літака „Шікаго Трібюн", який зачав окружний лет із Шікаго до Берліна, прийшла до Берліна радіо-телеграма, що літак найшовся над Ґренляндією, де захопила його буря. Він бореться з вихрами та помало посувається вперед. З причини бурі речинець причалення в Рейкявіку (Ісляндія) припізниться. Редакція „Ш. Тр.", що є на 65-ім поверсі хмародеру, наставила відбірний апарат на филю, якою послугується літак. В ред. апараті чути виразно шум мотору, що доказує, що літак функціонує справно. Пізніше шум мотору чути було слабше, себто, що літак віддалів уже да[illegible]

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00, канадійський доляр 8·79·50—8·80·00, чеська корона 0·26·20—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·25—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·50·00—43·80·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·35·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·50·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·90—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 6-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Неділя 7-го, г. 8·15 веч. „Qui pro quo".

Понеділок, 8-го год. 8·15 веч. те саме.

Малий Театр:

Субота, 6-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Вентерка і Любенської.

Неділя, — те саме.

Понеділок, — те саме.

Кіна.

„Аполло": „Три пристрасти".

Кольосей: Дольорес (Д. Костелло) і Пачкарі (Дугл. Фейрбенкс).

„Лев": Амор на лещетах (Гарі Піатте). Недискретна жінка.

„Люна": „Китайська папуга", Шерльок Голмс.

Марусенька: Янгінгс у фільмі: Портьєр готелю „Атлантія".

Оаза: Сватання кн. Трубецької.

Пан: Невільники моря.

„Палас": Її нещасний поцілуй.

Пасаж: Червоний пірат. Цирк Ренц.

„Утіха": Золота лелія. (Білі Дов.)

„Химера": При звуках танго.

„Фатаморгана": Маска сміху (Льон Чанеї).

Програма радіо.

Субота 6-го.

Берлін (418). 17·00 — 18·30 Концерт військової орхестри. 20·00 Звукові фільми.

Париж (1725). 15·30 Симфонічний концерт. 21·15 Радіоконцерт.

Льондон (356,3). 17·45 Органовий рецітал. 20·45 Популярний концерт. 22·35 Трансмісія з „Палас-театру".

Відень (516,3). 18·40 Концерт. 20·15 „Адіє Мімі", оперетка Бенацького.

Прага (487). 20·00 Гуситські хори.

Штутгарт (360). 22·00 Трансмісія з театру: „Орфей у пеклі" Офенбаха.

Мюнхен. (533). Концерти цитриста Макса Баєра.

Франкфурт (390). 16·35—18·05 Концерт радіоорхестри.

Рим (441) 21·00—23·10 Концерт військової орхестри.

Міляно (501). 17·00—17·45 Пополудневий концерт.

Будапешт (550). 18·30 Концерт Столичної Орхестри. 19·45 „Циган", народня пєса.

Москва (1481). 20·00 Народний концерт. 22·35 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 17·00 Камерний концерт. 19·30 Вечірний концерт.

Варшава (1411,7). 16·00 Богослуження з Острої Брами у Вильні. 20·30 Популярний концерт.

Познань (334,8) 19·20 - 19·45 Вокальна авдиція.

Копенгага (281). 21·30 Вечірня музика 4·00 Ратушеві дзвони.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Сниевідсько:
7.VII. Чесна Сузанна.
Стрий:
8.VII. Тітка Чарлі.
9.VII. Базар
10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, сала „Міщанського Брацтва".

Місто вінця на домовину бл. п. д-ра Івана Гриневецького складає українське дівоче товариство 25 зол. на будову українського шпиталю.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів (Готель Жоржа) — Догідні умови 1336 54—?

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 9—?

ВДОРІ 100 м. від залізничого двірця до винайму відразу з 16 умебльованими кімнатами. Винаймається також поодинокі покої. Зголошення на адресу: Василь Бахнат, Заріче п. Делятин. 18 3 4

НОТАРІЯЛЬЧИЙ концип. референт спадковий, табулярист глядить посади. Листи слати до Адм. Діла „Нотар". 3 5

ГЛЯДАЮ 2—3 покої на кушнірську робітню. Може бути покій і кухня в середмісті. Зголошення: Городецька 97; робітня футер. 43 1-2

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40. Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5 Дротяні **Вилади** 27. Мдтераци 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отамани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** носяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 1-6

ХТО з маючих в краю або в Америці, або інституцій банкових вложив би 5000 дол. амер., також більше, в угідний промисл. Амортизація капіталу в протягу одного року. Зиск по експльоатації коло двох мільонів зол. Інтерес надається для нашої кооперації. Тільки поважні зголошення до адміністр. „Діла" під „Організатор". 69 1-3

СКЛЕП споживчий добре просперуючий в середмістю Львова на продаж. Адм. „Діла" „Склеп". 33 1-2

НОВИЙ ДІМ 102 сажні городу, 2 покої кухня вільні, околиця Листопада за 1800 дол. продам. Ігнат, Куркова 24. 43 1-1

МУЖИНА на становиську, одружиться з панною в літах від 17 до 24, чесною і гарною не оглядаючись на її маєтковий стан. Письмо з фотографією слати до Адміністрації Діла під „Лицень". 37 1-1

500 ДОЛ. вложу в добре просперуюче підприємство, причім зіть би я обнятий посаду, найрадше касієра. Оферти ласкаве слати до Адм. „Діла" під „Готівка". 46 1-2

ВИЇСИ модні: на вакаційний курс крою. Концесіонана Школа Шиття і Крою М. Козловська, Львів, Академічна 22. Початок курсу — серпень. Для кандидаток з провінції інтернат. 48 1 6

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІКАР
Д-р Володимир Білозор
ОРДИНУЄ
у Дорі
у липни і серпни ц. р.
2294 3—3

Др. Симон Шімель
окружний лікар в КОЗОВІ й
по спеціальних студіях з круга туберкулічних недуг (чахотка) і очних (трахома) повернув. 13 2—2

Лентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби з каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. т. Урядовцям і студентам значна зниження. Тел. 65-73. 2142 10—10

ЛІЖКО полеве задяне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню заплати. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 1—6

НА БЕНЗИНІ
заощадиш 25%, уживаючи ориг. U. S. A. БЕНЗИНОВИХ ТАБЛЕТОК. Рівночасно відчистиш мотор! Ціна одної ориг. пушки (100 шт.) зол. 25·—.
D/H „ARWID"
ЛЬВІВ,
вул. Миколая ч. 17.
Тел. 66—39.
38 1—1

З БОГАТИМ культурним українцем, американцем — або старшим кавалєром, на високім становиску пізнайомиться чесна, самостійна, здорова, інтеліґентна, пристійна, працьовита — не бідна жінка! — Гувькевич поступ-рестанте, Стрий. 40 1—2

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд
Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9 1 **Львів, Ясинка 1**, ріг Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. —
34 **Лічення жидяків.** 1—7

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 **Пересвітлення Рентгеном.** 5—29

Ширіть наш часопис!

Охороняйте родину від комах

Треба знищити заразу, яку розносять комахи мухи, комарі, таргани, блощиці, комашня та прусаки. Розпорошуйте Фліт, який убиває всіляні комахи. Дістаючись до всіх шпар і щілин, де ховаються і плодяться, комашня, таргани, блощиці та інші комахи, Фліт нищить їх, як також їхні зародки. Убійчий для комах Фліт є цілком нешкідливий для людей. Фліт зовсім не задишає по собі плям.

Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він є одинокім середником, який не викликує ніяких сумнівів, що до добрих наслідків свого діяння. Уживайте Фліт від нині, купуючи його бляшанку і розпилач.

FLIT

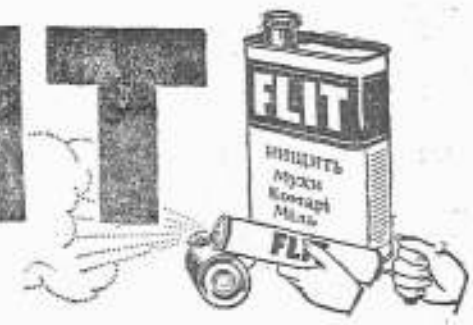

ВЖЕ ПІСЛЯ КІЛЬКОХ МІСЯЦІВ З ЧАСУ ВВЕДЕННЯ НА ПОЛЬСЬКИЙ РИНОК
автобуси „BROCKWAY"

їзда великих технічних вартостей: видержавости, ощадности експльоатації і т. п. заняли перше місце на комунікаційних шляхах. Цілу Польщу, від східних до західних кордонів, від моря аж до Карпат — перемірюють автобуси Brockway усе однаково добре, виявляючись із своїх завдань.
„BROCKWAY" Львів, Баторого 34. Тел. 8·09.
1—1

В липні буде отворена під фірмою **„ГОВЕРЛЯ" у ЛЬВОВІ! ул. Руська 16**
тел. 75—92 українська
Кімната до снідань
торговля делікатесів
І РЕСТАВРАЦІЯ.

ВІДОЗВА! ДО П. Т. ПАНЬ! Нововідкритої Централі Жіночої Конфекції **БРАТИ КАРЕЛЬ** Львів, Ягайлонська 7. Філія Станиславів, Пасаж. — У звязку з важним економічним положенням подаємо наш центральний клич! НЕ ПЕРЕПЛАЧУВАТИ! За найнищі ціни куповати всіляку жіночу конфекцію першорядних виробів. ЗА ЦЕ РУЧИТЬ ЦЕНТРАЛЯ! По небувало низьких цінах. На осінний сезон, найбільший вибір плащів. 27 2—3

На редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 150 (11.491). Львів, вівторок 9. липня 1929. Середина орігіт. закрасовано русвеліом. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудием. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

НІ ЗАМКИ, НІ СТОРОЖ, НІ ПЕС

не перешкоджать злодіям вломитися у Ваше мешкання і зрабувати Ваше майно, тому обезпечіть його від крадежі з вломом в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

За обезпечення домашнього уряджения на зол. 1000, пересічна річна премія враз з додатками виносить зол. 4·—.

Під Полтавою.

8. VII. 1709 — 8. VII. 1929.

Львів, 8. липня 1929.

Двісті двацять літ тому скінчилася під Полтавою одна сторінка української історії і — розпочалася нова. Двісті двацять літ тому сталася під Полтавою одна з тих подій, які рішають долю мільонів на цілі віки вперед. Це ті події, яких конкретні матеріяльні наслідки безпосередньо на своїй шкурі відчувають сучасне й пізніші покоління народу, але які теж кладуть підвалини під моральне виховання народу. Бій під Полтавою мав жахливі наслідки для України й українського народу. Але бій під Полтавою став теж ідейною напрямною для змагань українського народу, став одним із символів віри українського народу — символом боротьби за волю.

Бій під Полтавою був консеквенцією переяславської умови. Умови з ворогом, вгорі предиспонованим умову зломити, контрагента свого підійти й перехитрити. Час між 1654 роком та 1709-им був періодом використовування Московщиною усіх кручків нелегального насильства, придумуваних для обмеження прав, загарантованих у Переяславі. Після бою під Полтавою Московщина отримала — так мовити — право до насильства легального. І тому дата 8. VII. 1709 стала безпосередньою притокою до вписання в історію України таких слідуючих дат, як 1720 (перший царський указ проти українського слова), 1722 (введення малоросійської колегії), 1764 (скасування гетьманщини), 1775 (зруйнування Січи), 1783 (введення кріпацтва), 1863 (указ Валуєва проти українського друкованого слова), 1876 (повна заборона українського слова), 1914 (перехід усього українства в підпілля). Але бо теж справді: програна під Полтавою була тільки безпосереднім товчком, була формальним аргументом для рос. політики явних і найбільше безглуздих протиукраїнських репресій. Хто в бою під Полтавою бачить сутню і єдину причину пізніших лих, цей не хоче чи є нездібний розуміти логіки історичних правд.

Трагедія Полтави була трагедією української політичної думки, яка від віків невольничо оберталася в орбіті великодержавницьких інтересів двох сусідів.

Трагедія Полтави довго-довго буде ще предметом наукових досліджень. Бо вона по нинішній день остаточно не розяснена. Величня постать Мазепи все ще окутана серпанком таємности і все ще є предметом захоплення радше літературних романтиків ніж політичних істориків. І тому до нині не знаємо ще певно і докладно: яку ролю у полтавській невдачі відіграло зрадництво власних таки керманичів і полковників, яку — брак національно-громадської свідомости мас і яку — брак зрозуміння суспільних течій, брак тісного та організаційного зв'язку поміж інтелігентськими верхами й селянськими низами. Здається — усі три причини нарівні причинилися до заломання великого пориву, дарма, що його керма спочивала в руках людини навіть в історичному масштабі небуденної міркн, і що була тоді догідна міжнародня кон'юнктура. Ще раз програла Україна внутрішньою слабістю українців...

Не вдалося Карлові XII. й Іванові Мазепі, хороброму лицареві та тонкому дипльоматі, перекроїти карти Европи. Різали вони її — на землях України. Але крім крови, якою зросили полтавський чорнозем — не принесли шведські полки добра українському союзникові: ще одна наука на будуче. Правда, обидва союзники остали в щасті і горю рівні: ні один із них не вирс на нещасті другого. Мавна потіха.

КАВАРНЯ І РЕСТАВРАЦІЯ „LOUVRE" ВИДАЄ ЗНАМЕНИТІ ОБІДИ І ВЕЧЕРІ.

49 2—2

Овіяний бій під Полтавою легендою. До її закріплення чимало причинилися вороги, кувавши зневажливе — на їх думку — слово „мазепинець", забувши, що лайвага в устах ворога стає часто великою почестю. Слово „мазепинець" стало почесною назвою бунтаря. Двісті двацять літ минуло від того часу, а слово те все ще для одного народу означає бунт, який є „зрадою" і якого треба приборкувати вогнем і мечем, а другого — бунт, який є національно-політичним імперативом. Не стало Росії бояр. Але великодержавницький заповіт Петра І. живе. І коли тому у нинішній офіціяльній російській інтерпретації Мазепа — це лише провідник шляхти, який дігав проти волі працюючих мас, — то це тільки фраза, що крие ту саму, стару російську великодержавницьку ненависть усього, що подобає на національно-державницький сепаратизм України.

Не вдався порив найбільшого „мазепинця" — гетьмана Івана Мазепи. Не вдався тоді бунт проти Богданового компромісу, якого не треба було заключати. Але трагедія цього бунту не стала доказом, що попередній компроміс був правильний. Навпаки: доказала лише, що аби оминути такої трагедії — не треба заключати компромісу. І що для успіху бунту треба кращої підготовки. Каменя надмогильного Україні під Полтавою не поставлено. Бо боротьба з Росією під Полтавою не закінчилася.

І. К-н.

Французько-американське напруження.

Як відомо, американський уряд домагається від Франції, щоби вона сплатила 1. серпня 400 мільонів долярів свого торговельного довгу. Так само він домагається ратифікації договору в справі воєнних довгів. Правда, комісії фінансова та закордонних справ паризького парляменту ухвалили дати урядові повновласть на ратифікацію, одначе ухвалили також застереження, що Франція в ніякому разі не зобовязується платити Америці більше, ніж буде одержувати від Німеччини. Одначе Америка не хоче нічого чути про жадні застереження. Супроти цього становище французького уряду стає дуже критичним. У Вашінгтоні отверто говорять, що уважають Францію за дуже багату країну, її господарське становище блискучим і не допустять до жадних викрутів. Натомісць французька публична опінія починає озлоблюватися проти Америки. Цього року з нагоди свята проголошення незалежности Америки населення Парижа не брало жадної участи в американському святі, а французька преса іронічно зазначила, що хоч Франція свого часу допомогла Америці здобути незалежність, одначе тепер мусить обороняти проти неї свою власну незалежність. Яке озлоблення на Америку панує тепер у Франції, показує стаття газети „Ліберте", яка кінчиться таким остереженням на адресу Америки: „Америка, якій її багатство та сила очевидно вдарили в голову, повинна уважати, щоби не дійшла до нової боротьби за незалежність, яка мабуть почнеться з того, що одного дня в Парижі всі американські товари полетять в Сену, подібно, як свого часу американська визвольна боротьба почалася тим, що англійські товари полетіли в Гадсон".

За Карпатами.

З приводу зїзду української молоді.

Зїзд української (народницької) молоді, що відбувся в Ужгороді в неділю (7. ц. м.), а про якого висліди подамо звіт у найближчому часі, викликав схвильованнє в мадяронсько-русофільській пресі. Коли взяти до рук хоч би одно число (з 4. ц. м.) куртинівського „Русск-ого Вѣстник-а", то не знати, чому дивуватися: чи крайному невіжеству, чи злій волі, чи нікчемности, чи провокації і доносництву. На 4-ох сторінках маленького свистка помішено аж пять статейок, звернених проти зїзду, статейок, писаних ніби то ріжними посторонніми людьми, але — як видно зі змісту — фабрикованих у редакції одною рукою.

Зайвим було би цікавитися всіми квітками-думками, що виросли на болотяному ґрунті перехрестних мадярсько-чесько-російських впливів, а все-таки варто зареєструвати самі назви. Отже зустрічаємо там такі статейки, поклики, перестороги і доноси: „Молодымъ учителямъ и русской молодежи во вниманіе", „Украинская ирредента въ Подк. Руси", „Русскимъ Отцамъ и Матерямъ", „Украинская нетерпѣмость", „Съѣздъ русской молодѣ" или положеніе краеугольнаго камня Украини". А всі ті нікчемности є або редакційні (без підписів), або підписані такими „псевдонімами", як: „Старый", „Станціонный смотритель", „Отецъ гимназисты" то-що.

В першій сентиментально-демагогічній статті перестерігається перед „українцями", які — хитрощами, під фірмою народньої, матірньої мови хотять накинути закарпатському населенню „панску мову из Польши", „паньскій волюпюкъ польскій", ввести молодь в блуд та потягнути її „въ народно-національную пропасть". І тому автор радить молодим, щоби вони „защищали свое, родное, русское".

В іншій статейці, сфабрикованій в редакції цього мадяронсько-москвофільського часопису, „Отецъ гимназисты" нарікає, що в деяких середніх школах

„начинаетъ твориться что-то такое, что мнѣ якъ отцу не нравится, не по сердцу и не по души. Мой сынокъ, бывшій до сихъ поръ благимъ, честнымъ, спокойнымъ — теперь такъ доучили его, что меня почти дуракомъ не называетъ. Я ему говорилъ всегда о Руси (бодай так! — Ред.), о русскомъ народѣ, что и мы часть великаго русскаго народа; онъ то слышалъ и принималъ, а теперь якій-то его професоръ набилъ ему въ голову, что мы не русскій народъ, но якій то украинскій, мы не Русь, но Украина и т. д. И якъ вижу, больше знаетъ о Украинѣ, якъ нѣкоторые предметы. То не ладно, то не въ порядку!". А як почув цей „Отецъ гимназисты" про скликання зїзду молоді, то він „ужаснулся", бо це — мовляв — політика.

„И что будетъ изъ дѣтей, если они уже теперь станутъ политикерами, и къ тому еще украинскими? Пропала тогда наука нашихъ дѣтей. Можемъ тогда напитися студеной воды".

Думаємо, що такі нікчемні і вогнем ненависти до свого рідного пройняті „отцы" вже тепер можуть напитися студеної води, а тоді не писалиб вони таких нісенітниць.

Вкінці радить цей „Отецъ" переписувати дітей до мукачівської гімназії, де панує „русскій духъ", а на зїзд не пускати.

Інші статейки переповнені всякими видумками і явними доносами до чеської влади на „українську ірреденту". В чомуж проявляється „украинское убѣжденіе въ формѣ прямо антидержавной"?

А в тому, що в лютім ц. р. гімназист IV. кл. берегівської гімназії Василь Цендра, їдучи залізницею з якимсь вояком, поставив йому питання: „Ци ви хотіли би, аби була Україна геть туда пода Київ?" Коли несвідомий вояк не знав, що відповісти, Цендра додав: „Тоді було би добре, все то геть далеко було би наше. Ми були би панами на своїй землі".

З приводу т акої страшної „ірредепти" було слідство між учнями берегівської гімназії. Все це вказує на українську пропаганду, що поширюється все більше. Як далеко вона зайшла, видно з того, що учні берегівської гімназії, подаючи свою адресу, пишуть: „Береґово, Підкарпатська Україна". Другий факт не менше страшний. Учні ужгородської учит. семинарії носять гербові значки з тризубом замісць карпатського медведя, себто „гербъ, который принятый украински-

ми дівчами для самостійной Украины". Учні тієї семінарії співають пісні про Україну. Ці факти

„ясне́е солнца говорятъ, что молодежь, выходящая изъ подъ рукъ украинцевъ и украинофиловъ, пропитана украинской ірредентой".

Тому на спілку з поліційними „Подк. Гляса-ми" апелюється до чеської влади безпосередньо, щоби вона враву здавила український „сепаратизм" й „ірреденту" серед молоді. Є й посередній апель до чеського громадянства. Розанток української національної ідеї на Закарпатті йде тими самими шляхами, що в Галичині, спираючись на молоді. А до чого цей рух довів у Галичині, видно з того, що під Зборовом Українські Січові Стрільці боролися проти чеського легіону по російському боці. Як відомо, Січові Стрільці ніколи не були під Зборовом за ввесь час світової війни, отже й не могли боротися проти чеських легіонерів. Навпаки, чеський легіон за часів Центр. Ради був підтримуваний українським урядом. А за часів Зах.-Української Республики українська галицька армія хотіла „занять и Подк. Русь, но по независимымъ отъ нее причинамъ сдѣлати того не могла".

Можна зрозуміти страх мадяронів і русофілів з того приводу, що вони мають слабку опору в молоді, але не можна зрозуміти тієї скаженини і якогось розперезаного доношництва. Та все-таки це добрий знак. Видно, що український національний рух пускає глибокі коріння і поширюється серед молодого покоління, коли так скаженіє мадяронсько-русофільська тічня.

У відповідь на всі ті наклепи ужгородська „Свобода" підтримує молодь і взиває до видержаности. Д-р М. Бращайко витає молодь, яка стає під українсько-націон. прапором за свій нарід, за свій край, за честь і свободу свою. Тільки сміливо вперед, не лякаючись ні праці, ні жертв, ні боротьби.

В статейці „Гієни виють" автор („Юнак") коротко розправляється із чорносотенним чесько-русско-мадярським табором, з куртяківцями і духовничівцями, з мадярсько- і чесько-правительственними органами („Уй-Кезлень", „Уйшаг", „Подк. Гляси"). Кричать вони про українську небезпеку, про державну зраду й інші страхіття. І тому в імени молоді зазначує автор:

„Всякі провокації і погрози нас не налякають. Тож хлопці, тримайтеся і не давайтеся ніким застрашувати! Явіться всі в Ужгороді, де достойно засвідчимо світові, що ми, молодь Підкарпаття, — не орудля в чужих руках, а свідомі сини свого народа".

За океаном.

Вибори в Саскачевані.

З канадійських українських газет довідуємося, що вибори послів до сойму в провінції Саскачеван (Канада), які відбулися 6. червня ц. р., дали поважну силу консерватистам. Вибори відбулися в 61 округах і дали такий вислід: 26 лібералів, 25 консерватистів, 6 незалежних і 4 прогресистів. У двох округах вибори відбудуться пізніше, одначе їх вислід не в силі змінити витвореного становища, в якому ні ліберали, ні консерватисти не мають тепер більшости в соймі. Язичком у ваги будуть прогресісти і незалежні. Досі (від 24 літ) мали керму в провінції Саскачеван ліберали, що в попереднім соймі були заступлені 51 послами (консерватистів було тільки 3). Як вийшли при цих виборах кандидати-українці, покищо невідомо. (В Саскачевані українці творять дуже поважний відсоток населення). Вінніпегський „Український Голос", з якого беремо інформацію про ці вибори, повідомляє, що майже в кожнім окрузі, де живуть українці, вибрано кандидатів ліберальної партії. В окрузі Канора, де кандидувало двох українців, вибрано послом ліберального кандидата Моркіна. Д-р Цимбалістий був щодо числа голосів другим кандидатом, а підтримуваний комуністами Білоус здобув так мало голосів, що втратив навіть свій виборчий депозит.

Зїзд українських учителів Канади.

На 11—12. липня ц. р. заповіджений у Вінніпегу зїзд українських учителів публичних і рідних шкіл Канади. На зїзді будуть виголошені такі реферати: „Українська література для дітей" (реф. Мих. Кумка), „Відвічальність українського учителя на українських кольоніях" (П. Никифорчук), „Українці й Канада" (проф. В. Біберович), „Освіта дівчат" (М. Мельничук), „Просвітний стан, про який канад. українці можуть і повинні подбати" (М. Русин). Теми двох інших референтів (А. Чорнейка і М. Мальовича) не подані. Після дискусії над рефератами і приняття звідомлення з діяльности старого виділу зїзд вибере новий виділ „Т-ва Українських Учителів Канади". По зїзді відбудеться спільна вечера й забава.

„Провидіння" на культурні цілі.

Українське католицьке асекураційно-допомогове товариство „Провидіння" з осідком у Філядельфії ухвалило виплатити на основі ухвали Гол. Упр. на Сиротинець у Філядельфії 300 дол. на гр.-кат. семінар у Філядельфії 100 дол., на Рідну Школу у Львові 100 дол. і на Т-во „Просвіта" у Львові 100 дол.

Програма діяльности Б. Б.

Дві промови посла полк. В. Славека.

Дня 16. червня ц. р. відбулися у Лодзі збори мужів довіря Безп. Блоку і голова ББ пос. Славек виголосив тоді „експозе" про напрямні польської політики взагалі та з окрема про конкретні цілі діяльности на найближче майбутнє. Та промова викликала величезний шум з огляду на один її уступ, у якому казалося про „ломання костей" послам та „машинові кріси". Ціла польська преса, а в тому й санаційна, промову промовчала, а лише лодзька „Републіка" і краківський „Курерок" подали про неї коротку звістку — саме з отим сензаційним войовничим уступом. Потім пос. Славек дав пояснююче інтервю „Гласові Правди", однак повний текст тієї голосної промови появився у пресі щойно цими днями. Тому, що заява полк. Славека є єдиною смужкою світла на пляни уряду відносно сойму та деякі краєві справи й на тактику клюбу ББ в осінній сесії, не від речі буде тепер до цієї промови ще повернути, пригадуючи опісля також іншу заповідь посла Славека, з кінця квітня ц. р.

„У праці, яку мається перед собою — казав посол Славек — треба скласти собі черговість проблем по їх важливости. Бо є основні й головні справи, від яких залежать справи дальші, другорядні. Спершу для Польщі найважнішою справою було виграти війну, закріпити державне істнування, устійнити кордони. В порівнанні з цим завданням справа внутрішньої організації держави була, хоч і важлива, а проте другорядна. Тому марш. Пілсудський, маючи — мовляв — до розпорядження дуже невеличкий гурт осіб, призначив їх для головного завдання. Отже для розбудови внутрішнього апарату держави не стало йому людей. Цей факт пімстився на пізнішому формуванні відносин у Польщі. До правління дірвалися партійники, або оборонці кляс та верств, і вони почали з державою торгуватися: „як мені держава щось дасть, то і я державі щось дам". У цьому відношенні не було перешкід ідейних, не було зрозуміння, що держава є матеріяльним спільним добром для усіх його громадян. Під впливом таких людей укладалися внутрішні відносини в польській державі. Вони надали конституції таку структуру, щоби їх посольські інтереси були якнайбільше загарантовані. Тому конституція дає величезну власть соймові, дає безкарність і безвідповідальність послам, хоч би вони ділали свідомо й виразно на шкоду польської держави. Марш. Пілсудського відсунено від впливу на державу. Одні його поборювали, другі, за виїмком кількох одиниць, за него не боролися. Не було ради, треба було вжити оста-

МИКОЛА ПАНЬЧУК.

З Косова до Підлютого.

В суботу 4. серпня м. р. перед 12. годиною прибули ми автом з Коломиї до Косова. Нас було трьох: я, Осип Іванович та Степан Степанович. Наша ціль була верхами перейти з Жабя до Підлютого. До Жабя-міста мали ми з Косова їхати автом, але авта того дня не було і ми рішили йти пішки.

В Косові задержалися одну годину. Пили гуслянку, квасну, наче оцет, по словам моїх товаришів знамениту й смачну. Опісля одержали від староства на червоному папері зізволення на право перебування в надграничній полосі. Крім цього я сам мав у Косові цікаву пригоду. Я стрінув одного земляка з Великої України й одну земличку, що працює в однім українській установі у Львові. Вони були веселі й живо розмовляли по.. російськи, як за давніх „добрих" царських часів.

В год. 13. закидаємо на плечі наплечники й вирушаємо. Який кільометер або й два йдемо рівно. Пізніше починаю щораз більше відчувати свій тягар на плечах, гурти наплечника щораз більше відаються в тіло, руки омлівають, на ногах чую болючі міхурі. Сонце пече і я цілий купаюся в поті. Вкінці цілі ноги омлівають і я не йду, а шкандибаю. Радо скупатися в річці, що манить нас шумом холодних филь, але мої товариші не хотять „марнувати" часу. Мовчу й покірно підбігаю. Нарешті по першій годині ходу відпочиваємо в селі Городі. На відпочинок визначив наш провідник Степан Степанович всього 10 хвилин. Чимскорше розпитуємо за квасним молоком. Пю три великі склянки одним духом, щоби вгасити пекольну спрагу, Осип Іванович пе дві, а Степан Степанович рішається на таку філістерську марнотратність аж по довшому вагании. Наш відпочинок продовжився значно поза 10 мінут. Нарадо закидаю свій наплечник. Ще набиваю люльку, закурюю й рушаємо. Минаємо Соколівку. В Яворові немо на ганку придорожньої корчми цілу масу квасного молока, справді дуже доброго. За Яворовом на 21-ім кільометрі відпочинок. Товариші простягаються вигідно на муріжку, а я опускаюся до потока, щоби охолодити водою спітніле обличча. Пів години минуло і ми йдемо дальше. Дорога йде під гору на „Буковець". Вечоріє, а перед нами 12 км. дороги. Стрічаємо гуцула. Каже, що на Буківці в „покуративі" (кооперативі) можна заночувати. Добрий газда відразу відгадав, чого нам треба. Але Степан Степанович ще не рішився. Аж як став накрапати дрібний дощик постановляє ночувати в „покуративі".

Східцями підходимо до гарної гуцульської хати. Газда каже, що можемо ночувати на стриху на сіні, чого нам тільки й треба. Варимо чай в „покуративі", юрба легінів, менших і більших, приглядається нам. Розмовляємо із земляком з Великої України, що провадить крамницю. Йому гуцули дуже подобалися. Випивши склянку чаю, заходжу до кухні нашого хазяїна. Нас запрошують до світлиці, деб ми свобідніше повечеряли. Скоро переносимо річи. По год. 21 вилазять мої товариші на стрих, а я остаюся ще на долі оглядати „літній вечір у горах". Небо випогодилося й показалися золоті зорі. Темні хребти гір підпирають небоввід, недостає шуму гірської ріки, бо й тут немає. Доріжкою, що веде на подвіря, два легіні несуть оберемок дощок, підходять і скидають тягар. Мені пояснюють, що це заклад. Один легінь зніс оберемок в тринацяти дощок, довгих на яких шість метрів, широких на 30 цм., а грубих на 3 цм., з подвіря на діл, а що не міг вернути під горбок, програв... кварту горілки.

Коли я виліз до нашої „спальні", мої товариші ще не спали. На моїм місці лежав великий вовняний коц хазяїна, „яким ще ніхто не накривався". Лягаю, але, не вважаючи на велику втому, не можу заснути. До того в хаті нашого газди починається рух. Це мабуть почали пити програну кварту монополки. Чути розмову, переплітану монотонним співом. Аж над ранком в хаті все затихло, але тепер не дає нам спати Степан Степанович, сповіщуючи, що пора вставати. Користаючи з того, що мої товариші скорше позасипляли, кладуся на мягкий хазяйський коц і засипляю. За пів години Ст. Ст. завважує мою неприсутність і стягає мене з постелі.

Після сніданку вирушили ми в дальшу дорогу. В Криворівні вступаємо до „покуративи".

В цім домі жив колись Іван Франко. Хазяїн пригадує собі добре нашого письменника й угощує нас водою із джерела, з котрого пив воду Франко.

Побіч хати бачимо високий на який лікоть камяний стовп, подібний до нагробників на жидівських кладовищах. На стовпі напис: Іванови Франкови. Це головна частина памятника (фігури) І. Франка в Криворівні. „Фігуру" цю знищив минулого року Черемош і зробив добре, бо Іван Франко вартний кращого й тривкішого памятника навіть у Криворівні.

В год. 12. доходимо до Жабя-міста. Якийсь панок, побачивши нас з вікна придорожньої хати, прийняв до долу: мабуть страшно мусіли ми виглядати.

В Жабю-місті спочивали ми пілі 3 години. За той час я тричі викупався в Черемоші. Купіль була чудова.

Над вечір дотягнулися ми до Жабя-Ільці. Заходимо до гарної віллі, що стоїть на півострові між двома річками. Тут повно смерек, овочевих дерев та пахучих квітів. На березі Ільці „чуркало" зі студеною водою. Вигідні кімнати й ліжка з чистою постілю можуть вдоволити й найвибагливішого. Одним словом — тут чудово. Та проте Степан Степанович будить нас найблизчого ранку, як на Буківці, в 5. годині. Збираємося в дорогу, а я нишком поглядаю на небо, чи не надсуне яка чорна хмара й не задержить нас тут ще бодай одну днину. Але ні! На небі погода і ми в 7. год. вже в дорозі.

Наша найблизча ціль — Шпиці й Говерля. Поки-що підносимося по стрімкій стежці на гору Кострич. Іти дуже тяжко. Врешті минула одна година. Сідаємо на заслужений спочинок і харчуємо. Після того ще якої пів години дороги під гору і виходимо на верх Кострича. Кажу товаришам, що ми перейшли найтяжчу дорогу. Товариші перечать, але опісля показалося, що я казав правду. Відтепер плай то опускається лагідно в діл то лагідно йде вгору. Йти добре, наплечники дивним дивом не докучають і ми оба — я й Осип Іванович — вдоволені, що не напяли в Жабю коня. Міхурі на ногах, слава Богу, поцезали від вазеліни. Стрічаємо по дорозі колибу та вступаємо до неї. Хазяї вітають нас бундзом і жентицею. Осип Іванович захоплений одним і другим. Мені подобається бунда, але жентиця вра-

точного засобу задля відібрання партіям влади — силою.

Тепер приходить на денний порядок черговa найважніша проблема. Є нею упорядкування устрою і конституції Польщі. Парлямент повинен бути лише регулятором і гамульцем для індивідуальної волі правлячої одиниці, але не може переймати на себе компетенцій влади. Це довело би до пословиці про шість куховарок. В останньому соймі було таке угрупування клюбів, що національні меншини й комуністи були язичком при вазі. Вони то рішали спори поміж польськими групами. „Як спробу лікування тієї недуги сойму, ми повзяли думку створити Безп. Блюк співпраці з урядом, щоби суперечні тенденції і суперечні інтереси узгіднювати шляхом внутрішнього порозуміння між собою, а не покликувати на суперарбітрів комуністів і комунізуючих представників національної меншости..."

Кажучи дальше про ріжні інші „хороби" сойму та взагалі парляментаризму, пос. Славек вказує на складну проблему, якою є мале політичне виховання громадянина. Тому, мовляв, треба його виховувати, знайомити ступнево, починаючи від нижчих комірок, якими є самоврядні організації. Далі, зі справою устрою вяжеться близько система організування громадян у такі чи інші політичні чи суспільні організації... Кожний громадянин, що до якоїсь організації належить, повинен щось робити, повинен звязувати якусь свою щоденну справу з тією організацією. Як, напр., пос. Славек називає рільничі справи, м. і. істнування передтим двох польських хліборобських організацій, „Центральне Т-во Рольніче" і „Центральни Звйонзек Кулек Рольнічих". Кожна з тих організацій були доменами інших політичних партій; щойно ББ довело ці організації до аполітичної злуки. Іншою важною проблемою є робітнича справа. Тут пос. Славек виступає надзвичайно гостро проти ППС, називає по імени послів Либермана, Діямандa і Жулавського, і обвинувачує їх просто у протидержавній роботі. „Треба тим людям одібрати організаційні осередки, на яких сидять. Добрі посадки в Касах Хорих мусять тепер скінчитися". Наприкінці своєї промови вертає пос. Славек знову до справи зміни конституції. Признає, що ББ має у соймі 1/3 голосів, а 2/3 це опозиція („суцільний бльок партій, які боронять інтересів пп. послів"). „Ми хотіли би довести до ухвалення нової конституції без приморовлювання насильств та державних замахів. Ми хотіли би, щоби натиск громадянства на послів був рішучий і сильний. Часами здоровіше поломати кости одному послові, ніж доводити до конечности вжити машинових крісів. Конституція буде змінена. Авторитет маршалка Пілсудського дозволив би навіть на переворотові експерименти, але ми не маємо права жлати і полишати конституцію такою, якою вона е. Хочемо перевороту оминути, отже громадянство мусить зробити відповідний натиск на пп. послів".

З повищого виходить, що найближча робота уряду (ББ) буде призначена викликанню „натиску громадянства на послів" у тому напрямку, щоби в осені соймова опозиція під отим громадським натиском ухвалила проект конституції ББ. Однак як цей „натиск" буде витворюватися і як він має проявлятися (ломання послам костей?) — цього голова ББ не каже. І це нікому не відомо. Шукаючи за найбільш імовірною та льогічною інтерпретацією цих його слів, частина польської преси гадає, що цей „натиск громадянства" має виявитися — підчас найбл. виборів і що нові вибори до сойму, розписані в найбл. часі (пізною осінню), мають бути тим засобом, який дозволить оминути державного замаху й дозволить масам — вибрати потрібних для зміни конституції (в бажаному для уряду напрямку) щонайменше 296 послів з листи ББ!

Ахіллевою пятою цієї заяви посла Славека є свого рода „прецеденс", який каже не брати аж занадто поважно його заяв. Бо ось 24. квітня ц. р., на зборах Клюбу ББ., посол Славек теж виголосив програму-промову з напрямними діяльности на найближчі два місяці: травень і червень. У тій промові ствердкувалося, що партії оборонилися від розламів і розбити їх нам не вдалося. Длятого мусимо з якнайбільшою енергією вести погоню і мусимо покінчити з партійництвом... Протягом цих двох місяців, травня і червня, партійництво мусить розвалитися. Мусимо поставити проблему конституції. Конституція мусить бути змінена..."

Тимчасом травень і червень минули, а не бачимо зовсім, аби партійництво в Польщі було розбите. Нема теж ані сліду спопуляризування серед польського громадянства справи зміни конституції. Навпаки, у звязку з поступом економічної крізи, яка вдарила безпосередньо по промислі й торговлі та спавперизувала до краю середній стан, і в звязку з катастрофальною знижкою цін збіжа — і для міста і для села справа зміни конституції є нині де-де дальша й чужіша, ніж була нею колинебудь!

Америка таки будує воєнні кораблі.

Приязні розмови про морські розброєння між Макдональдом та генералом Дозом в Льондоні тягнуться далі. Газети пишуть повні захоплення статті про близьке порозуміння між Англією та Злученими Державами, про недалеку конференцію в справі морських розброєнь. А тим часом минулого тижня морське міністерство в Вашінґтоні дало поручення розпочати будову двох нових кружляків, а тепер дало поручення будувати ще решту — 13. Таким чином Злучені Держави виконують свою фльотову програму. В урядових американських кругах вказують на те, що будова нових 15 великих кружляків ще не дає Америці паритету щодо сили її фльоти в порівнанні з Англією. Таксамо переговори між Макдональдом та генералом Дозом ще не вступили в фазу якихнебудь конкретних пропозицій. Це не перешкодило одначе генералові Дозові з нагоди свята американської незалежности виголосити в Льондоні промову, в якій він урочисто заявив, що англійський і американський народи між усіма іншими народами хотять замість васильства завести стабу приязнь і дадуть цілому світові приклад дальших морських розброєнь.

В Ромунії.

Бюджетний недобір.

Бюджетний недобір старається правительство всіми способами усунути. Державні видатки в матеріялах, себто на всякі будови, направи і т. д., зменшить правительство в позвільнює зі служби богато урядовців. Правительство відкличе зза границі богато урядовців. Цим зменшиться видатки на яких 2 мілярди лейів. Опріч того правительство знарядує дальше нафтові джерела, з чого матиме доходу 1 мілярд. Разом осягне правительство поліпшення державного бюджету на 3 мілярди лейів.

Нова ромунська партія.

Нова ромунська партія основується тепер у Букарешті. Вона матиме назву „Вліг Тепес" у честь молдавського воєводи Влада Напалича, котрий відзначився дикою жорстокістю і сотки тисяч своїх горожан салжав на палі. Кого це нова ромунська партія хоче салжати на палі, про це ще може довідаємося згодом. Не сумнівається мабуть ніхто, що богато ромунських патріотів заслугують на таку середньовічну смерть за їх середньовічні способи керування державними справами. Ясно, що ці спасенники Ромунії не доставало ще якої нової партії. На чолі нової партії стоять: Ґріґоре Філіпеску, Еміл Отплеску, Константин Стурдза, Александру Перітіяну й інші. Ну, аж ця партія виратує Ромунію! Побачите!

(Рідний Край.)

Тайна Супражського монастиря.

Тихо, спокійно, без усякого шуму, втратили українці одну із найстарших українських культурних памяток — Супражський монастир, у білостоцькому повіті на Городенщині. Заснований він був у 1498 р., православним богатирем Олександром Хоткевичем. В XVII. ст. була там друкарня, яка випустила чималю українських книжок: проіснувала вона до кінця XVIII. ст. У XVII-ому ст. монастир перейшов на гр.-католицьку унію. Після поділу Польщі повернув на православ'я і був православним аж до війни. Підчас війни всі монахи відтіль повтікали. Коли воєнна завірюха втишилася, вони хотіли туди вернути, але їм не дали на це дозволу. Бо розпочалися заходи дістати монастир для римо-католиків. Розпочалася довга тяганина, затяжне листування і переговори. Докладно: коли, як і з ким, не невідомо. Очевидно, брали в цих переговорах участь взаїмки православної і польської церков та міністерство віроісповідань. І відомо лише, що саме недавно ґродненський православний епископ Олексій Громадський, піби-українець, остаточно погодився монастир віддати. Кажуть, що православна церква отримала якісь „рекомпенсати", але невідомо, які. В монастирі було колись дуже богато цінних українських памяток, стародруків і образів. Що з ними сталося та станеться, це теж тайна. Ключі до монастиря уже віддано.

Ще про незвичайний визиск

українських рільних робітників польським дідичем в Стшельцах.

З Краєвої Народньої Канцелярії УНДО. одержали ми друге звідомлення про нечуваний визиск українських робітників польським дідичем зі Стшелєц к. Кутна, варшавського воєвідства, — слідуючого змісту:

З доручення Головного Секретаріяту поїхав дня 29. червня ц. р. посол Володимир Кохан до маєтку Стшельци, щоби на місці провірити умовини праці і життя занятих там рільних робітників українців. Заряд фільварку в особах Болєслава Пасінського і Отта Венда стрінув (очевидно, посла Кохана неохоче. Однак люди, довідавшися про приїзд українського посла, буквально за кілька хвилин великою юрмою поверх сотні людей зійшлися до нього. Посол Кохан ствердив слідуюче: робітники-українці походять з любачівського повіту, з громад: Дахнів, Німстів, Руда, Жуків, Новесело, Залуж, Чесанів, Улазів, Олешиці, Фрайфельд і Горавць. Звербував їх (згідно з тим, що подала була вже преса) мешканець Улазова Перегальський занятий на фільварку Стшельце вже здавна. Очевидно, що доконував він цього вербунку з припоручення управи фільварку, та в імені цьогож заряду предкладав іти на роботу і подав умовини плати, яка, як зізнали робітники, окрім подрібно виказаних предметів харчу, мила і т. п., говорили про готівкову платню 2.50 зол. для парубків і 2.10 зол. для дівчат денно. Ця умова була обома сторонами принята на дворі в Олешицях, де Перегальський відчитав її в присутности всіх зібраних. Алеж шю умову управа фільварку негайно по приїзді робітників на місце зломила, бо на превелике здивування прибувших, управитель заявив, що буде платити парубкам по 1.60 зол., а дівчатам по 1.40 зол. денно. Це викликало обурення серед робітників, які, не маючи змоги повернути до дому, зареагували в той спосіб, що два дні не вийшли зовсім на роботу. Заряд почав ломати страйк голодом і коли люди не діставали довший час ніякої їди, поневолі мусіли стати на роботу. Це сталося 16. травня ц. р. і від тогож дня працюють, хоча по сьогоднішній день справа платні є спірною. Робота тріває там від год. 5.30 рано до години 8.30 вечером, значить — 15 годин денно! Обіцювана їм двогодинна обідова перерва ніколи не дотримується. Після оповідання робітників мається враження, що управа фільварку просто в страшний спосіб використовує сили кожнього робітника. Перш усього, щодо самої праці, то не має вона характеру дівки (як подавала умова) але приморовлюється характер акордовий, який означе в правдивім розумінні того слова не має нічого спільного з акордовою працею. В Стшельцах наставники після свойого „відтінку" вимірюють щоденно для кожного робітника зокрема працю і він мусить її виконати, хочби вона переходила його сили. Для фізично слабших нема обідової пори — нема найменшого відпочинку. Таких затримується при праці на полі до того часу, хочби й ніч, доки вони назначеної роботи не викінчать. А як повелялися з нашими робітниками доказом цього, що тільки один з наставників Мархван побив дотепер: Анну Гордій, Анну Головку, Катерину Фель, Палагію Лапку, Анну Осипинську, Анну Стець, Катерину Головату, Катерину Опшанську, Параньку Саракуп, Марію Скань, Анну і Марію Кінко, Параньку Біль, Марію Замрол, Параню Скибіцьку, Катерину Скань, Марію Левкович і Іванну Кулібу, зна-

---

жав немило сумнівною чистотою й своєрідним овечим запахом. Відходимо. Хазяї не приймають від нас грошей, вдоволяючися папіросами. Йдемо на полонину Марішеську й любуємося прекрасними краєвидами. Зразу наш плай вється поміж стрімкими склонами полонин, опісля входимо в ліс. Лісом ідемо довго. Аж по 17. год. приходимо до першої колиби на Марішеській. Степан Степанович вступає до колиби прохати ночівлю. У нього при боці великий ніж в піхві. Нам відмовляють захисту. Йдемо шукати другої колиби. Між тим гори покриваються мряков і дощ, що покропливав нас уже по дорові сюди, змагається. В таку пору і то під ніч іти неможливо й Степан Степанович рішає тут ночувати. Невеличке піддашя під великою ялицею вибираємо на нашу оселю. Степан Степанович забезпечує його від дощу гильками, опісля розпалює ватру й варить чай. Після вечері долінку нашої оселі вистелюємо скупо гильками й рішаємо, що перший має спати Степан Степанович, а я з Осипом Івановичем будемо берегти ватри й глядіти, щоби негайно не заговів до нас лютий звір або яка нечиста сила. Степан Степанович ляг і скоро втишився, наче заснув, а ми сповняємо службу, часто покурюючи й рідко обмінюючися словами. Ще по дорові до нашої оселі довідалися ми, що попередньої ночі медвідь викрав з недалекої кошари вівцю. Може й тепер — думаю собі лютий звір підглядає нас та продумує над нашою загибіллю. Доходить 24. година. Раптом нахиляється до мене Осип Іванович і шепче: „Товаришу, хтось іде". Відповідаю, що нічого підозрілого не бачу, ні не чую. На хвилю з ватри пирнається сильний гук, наче якийсь вистріл і розжарене вугілля летить на нас. Здріємося всі, але скоро вспокоюємося, побачивши, що гук походив з грубої колоди, яка горіла на ватрі. Степан Степанович сідає коло ватри. Лягаю, але не можу заснути: на голову дме вітер і капає каплями дощ, крізь діраве піддашя капає дощівка, знід споду докучає вогкий холод, від ватри заступають мене товариші. Протягом години трачу тепло, яке мав раніш і, дрожачи зі студени, встаю, щоб огрітися при ватрі. Після мене кладеться Осип Іванович. Так ділилися ми 3. години.

(Продовження буде).

чить аж 18 людей! Щодо словесних зневаг, то вичерпується ними вповні пребогата в тім напрямі мазурська мова. Мешканці умовини препогані. Частина робітників мешкає в хлівах, де перелим стояли свині. Щодо харчу, який спочатку був неможливий, ледви в останніх днях дещо поправився. Незібних до праці не відпускається до дому, як Анну Жук, що перебула довший час в шпиталі, і Марію Кійко. Викрут управи, що Перегальський не мав права пропонувати по 2.50 зол. і 2.10 зол. не видержує критики, як також другий викрут, що управа буцімто прийшла робітникам з добавкою віктуалів понад норму, а тимсамим має право підтягати платню, яку пропонував Перегальський і т. і.

Посол Володимир Кохан, провірившн докладно фактичний стан справи на місці, в рішучий спосіб запротестував перед управою фільварку за нечувані тепер нікуди в цивілізованому світі методи поведінки з робітниками і впевнив робітників, що Українська Репрезентація в найближчих днях поробить всі можливі заходи перед компетентними чинниками, щоби українські рільні робітники зі Стшельц отримали належну і повну винагороду та сатисфакцію за важкі переживання в польських ліничівських лабетах.

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** Львівське Староство Ґродське заняло нам „Діло" ч. 148 за першу замітку з рубрики „З організаційного руху" (допис з Брідщини). Це 16-та з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Право прилюдности для приватних жіночих семинарій.** Міністерство освіти признало право прилюдности (неповне) таким приватним жіночим учит. семинаріям: жіночій семинарії ім. св. Йосафата у Львові, жін. семинарії Рідної Школи в Самборі, жін. семинарії СС. Василіянок у Станиславові, жін. семинарії Рідної Школи в Коломиї і жін. семинарії Рідної Школи в Стрию. Польських прив. жін. семинарій у Сх. Галичині наділено правом прилюдности разом 19. Не дістали права прилюдности: жін. семинарія СС. Василіянок у Дрогобичі і жін. семинарія Рідної Школи у Львові, позатим 6 семинарій польських.

— **Радіостація у Львові.** „Газета Поранна" повідомляє, що з ініціятиви львівського Польського Політехнічного Т-ва дістане Львів в найкоротшім часі власну надавчу радіостацію. Таким чином у Польщі буде 6 надавчих радіостацій (Варшава, Краків, Познань, Катовиці, Вильно, Львів).

— **Підвишка залізничих оплат.** На засіданні ради міністрів у Варшаві запала ухвала в справі заведення в життя підвишки залізничої тарифи згідно з предложенням бюра залізничих тариф при мін-стві комунікації. Як зачувати, предкладану тарифовим бюром підвишку для вугля зредукували до 50 проц., для дерева (при сухопутнім експорті) до 40 проц. На інші артикули принято тарифу згідно з предложенням бюра зал. тариф. Загалом здогадуються, що нова залізнича тарифа піднесе дотеперішні тарифові ставки на 20 проц., а це дасть у сумі 140—150 міл. зол. більше у передбачуваних впливах із залізничих оплат.

— **Цукроварі стараються про підвишку цін цукру.** Від довшого часу йдуть переговори між представниками союзу цукроварень і урядом. Цукроварі домагаються 20 проц. підвишки цін цукру від хвилі нової цукрової кампанії (себто від 1. жовтня ц. р.).

—**За приналежність до Мопру.** В дні 2. липня ц. р. відбувася перед Найвищим Судом у Варшаві касаційна розправа п-і Дори Полянської, жінки д-ра Полянського, лікаря у Володимирі Волинськім. Її засудив був окружний карний суд у Володимирі Волинськім на чотири роки тюрми за приналежність до Мопру, а апеляційний суд у Люблині затвердив цей присуд. По розправі Найвищий Суд ухилив цей присуд і тепер відбудеться в цій справі нова розправа перед володимирським судом.

— **Стріляють до селян.** У вівторок, 2. липня ц. р., дворський гаєвий з Пятничан, бобрецького повіту, стрілив до селянина Максима Василика зі Сериик і тяжко його зранив. Василика перевезено в грізному стані до шпиталю в Бібрці. Причиною трагічної події було те, що Василик хотів відобрати свою корову, яку заняв цей гаєвий з дворського пасовиська.

— **Вбиті громом.** В Саджаві, пов. Богородчани, сховалися під дерево в часі бурі дві селянки: Катерина Олексин і Стефанія Сороканюк. Обі вони згинули від грому, що вдарив у дерево.

— **Хмаролім у Польщі і над середущою Европою.** Над Польщею перейшла в мин. пятницю буря і заподіяла великі шкоди. Над Варшавою лютувала буря ок. 40 хвиль. Наслідком ушкодження телефонічних проводів перервана комунікація з Пултуськом, Гройцем, Лодзею, Радомом, Катовицями та Краковом, а також із Берліном, Парижем, Віднем і Данціґом. Ще більші шкоди заподіяла буря в телеграфічній комунікації. Богато поїздів наслідком бурі припізнилося. Поїзди задержано по дорозі наслідком небезпеки катастрофи, бо підчас бурі була така пітьма, що машиністи не бачили сигналів. Біля Ліди було кілька пожеж наслідком громів. — Богато місцевостей в середущій Европі навістили бурі з градом і зливою. Найбільше дався в знаки буревій наддунайським околицям Баварії. Буревій перейшов півд. Німеччину в півд.-сх. напрямку та займив також Лужиці й часть Шлеська. В Лужицях у полудне було темно наче в ночі. Вихор дув так сильно, що часом заглушував громи. В околиці Нірнберґу град убив кільканацятьох селян. Одна жінка згинула від удару граду величини пястука. Інша жінка згинула, придавлена падаючим деревом. Біля Бертесґадену вибухла пожежа та перекинулася на дооколичні ліси. Поїзди не могли їхати проти бурі, їх задержували серед поля. Буря заскочила кораблі на озерах. На Бертесґаденськім озері згинули 4 прогульковці. В Шенебеку грім ударив у проводи електрівні та спричинив вибух трьох басейнів нафти. Наслідком перервання електричних проводів Шенебек і сусідні місцевости, що користуються тою самою електрівнею, потонули в пітьмі. В околиці Нірнберґу злива знищила великі лани збіжа. По дорозі до Ліндав два молоді робітники, придавлені перевернутим телеграфічним стовпом, згинули на місці. На озері Кенігзе затонуло човно, яким плив батько з малою донечкою. В околиці Лігніц повітряна труба підняла в гору кількох людей, а потім кинула ними об землю з великою силою. На шляху Берлін-Мюнхен вітер вкинув до середини поїзду сто шиб; 35 подорожніх було ранених. У містечку Шальдіні біля Пассав знищені почасти всі доми, майже кожний не має крівлі. В Плятінґу на базарі вихор розніс кільканацять возів із сіном у промірі кількох кільометрів від міста. — Куряційну місцевість Весляв біля Відня навісила буря з хмароломом. Куряційна палата та кілька інших домів стоять під модою. Дорога ушкоджена місцями на 60 цм. глибоко. Пожежна сторожа рятувала мешканців. У Зальцбурзі та Лінці лютував сильний буревій, жертвою якого впало 4 людей. Матеріяльні шкоди великі. — У Франції лютували нагальні бурі в околицях Шароле та Лімузі. Згинуло трьох людей. Вихор вирівав дерева з корінням. Засіви дуже понищені.

— **Велика буря у Відні.** Читаємо у віденських газетах: Минулої пятниці вечером перелетіла над Віднем буря, яка тревала лише чверть години, але була така сильна, що поломила й повирівала з корінням дерева на вулицях і наробила дуже багато шкоди. Одно дерево, як вітер вирвав у „Тюркеншанцпарку", впало на одну жінку й переломило їй потилицю. З багатьох дахів буря позривала дахи й побила тисячі шиб у вікнах.

— **В справі шовківництва.** Філія „Сільського Господаря" в Самборі подає до відома, що дня 12. ц. м. (св. Петра і Павла) відбудеться після богослуження святочне закінчення шовківничого курсу в селі Глубока, получене з викладом. Хто з наших людей хотів би ближче запізнатися з цею галузею промислу, нехай приїде на цей день до Глубокої, стація в місці, на лінії Хирів-Самбір. Зі стації Глубока до годівлі 1 км. дороги. Хто з поблизьких повітів має бодай одно морвове дерево, може приїхати до Самбора до проф. Филипчака, котрий веде в своїм домі при вулиці Огородовій ч. 15. другу шовківничу стацію; там дістане даром готові маленькі гусениці, які може забрати додому й кінчити годівлю. Досвідна стація в Самборі закінчить свою годівельну працю по 20. липня. — **Іван Филипчак.**

— **Фонд українських воєнних вдів і сиріт.** У вівторок 9-го ц. м. в 5-ій год. попол. відбудеться в помешканні „Достави", вул. Домініканська 11., **нарада** Фонду українських воєнних вдів і сиріт. 61 1-2

Свято Евхаристії.

Рано торж. Богосл. в Преображ. церкві, потім похід процесій з усіх церков на Ринок, 4 прибрані престоли, маса вірних і прапорів, богато священиків під проводом о. мітрата Базюка, поважне число інтелігенції, Марійські братва, молодь, хори богословів і п. Купчинського. Порядок добрий, погода сприяла.

Інтервю марш. Дашинського.

„Дзенник Познаньскі" користаючи з побуту марш. Дашинського в Познані (який приїхав із деякими послами на виставу) постарався про інтервю. Марш. Дашинський сказав м. і.: Співпраця уряду зі соймом залежить від уряду. Колиб президент скликав сойм, то сойм поважно трактував би предложення. Самособою, що метод предкладання законів не вільно заосмотрювати згори у ворожі для сойму коментарі. Сойм не може забратися до праці, коли йому дають недбалі предложення, як напр. останне предложення б. мін. скарбу. Можна глядіти на здатність до праці чотирьохстакількалесятьох послів із довірям або скептицизмом, але треба соймові дати змогу виявити здібности до праці. Соймові та народові накинули важну справу зміни конституції. Чи в де така країна на світі, в якій таку справу казали би парляментові полагодити під загрозою розвязання його та вживаючи огидливого понижування парляменту. Якжеж сойм має занятися справою зміни конституції, коли вже після І. читання погрожують послам репресіями. Всетаки марш. Дашинський не тратить надії, що в Польщі буде ще уряд, який це зрозуміє та працюватиме з нар. представництвом і на цьому зрозумінні опре свої політ. змагання, які в соймі найдуть більшість.

—o—

Польська афера в Парижі.

Б. мін. достойник старався про закордонну позичку.

Варшавський „Курєр Поранни" повідомляє, що бувш. директор департаменту одного з польських міністерських урядів, упільнений недавно зі служби, подався за повновласника польського уряду в Парижі та старався роздобути позичку, мілїон фунтів штерлінгів, для польського уряду на заліан. інвестиції. Про це довідалося польське посольство в Парижі, звернулось до польського мін-ства закорд. справ за виясненнями та за справдженням повновластей, якими дотимувався цей „заступник". Мін-ство закорд. справ звернулося за поясненнями до мін-ства залізниць, а це відповіло, що нікому не давало ніяких повновластей. Що дальше, невідомо.

—o—

Вагони, гнані вітром, спричинили зал. катастрофу.

Біля Влоцлавка поїзд, що виїхав із ст. Каміння, на 65 км. стрінувся з двома вагонами, яких гнав сильний вихор. Заки машиніст здержав поїзд оба вагони впали на тов. поїзд. Льокомотива і 19 вагонів вискочили зі шин і злетіли з високого насипу у яругу. Були тяжко ранені: машиніст, його помічник і кермапич поїзду, а лекше ранені 4 кондуктори. Всіх їх відвезли до шпиталю, а зал. рух на цьому шляху здержали.

—o—

Буревій в ЧСР.

Чехію та Моравію навістила катастрофальна буря. Залізничний рух, телеґр. і телеф. комунікація почасти внеможливлені, стовпи поперевертані, дроти позривані. Вітер зірвав дах із вагону поїзду підчас руху, а поїзд перевернув. В ок. Пардубиць згинуло 7 людей, з цих 2 поражені електричною струєю із скинених на землю дротів, одну особу придавила крівля. В богацьох місцевостях вітер позривав крівлі домів. Богато домів зовсім розвалені.

—o—

Лїгові мистецтва.

Львів. Легія—Чорні 3:1 (1:0).
Варшава. Поґонь—Польонія 6:1 (4:0).
Краків. Краковія—Турнети 2:1 (1:1).
Катовиці. Варшавянка—Рух 4:0 (1:0).

Окружні мистецтва.

Львів. Лехія—Україна 1:1 (0:0).
Рятів. Польонія—Ресовія 2:1 (0:1).
Золочів. Поґонь І. Б.—Яніна 4:2 (3:0).
Стрий. Поґонь (Стрий)—Чорні І. Б. 12:2 (7:0).

Міжнародні змагання.

Станиславів. Ревера—Гакоах 2:2 (1:0).
Краків. Краків— Будапешт 7:2 (2:2).
Лодзь. Гакоах (Відень)—ЛКС 2:1 (1:0).
Познань. Уйпешті— Варта 6:4 (2:2) і 4:0 (1:0)

—o—

Зі спортового життя.

Україна-Лехія 1:1 (0:0).

Змагання за мистецтво А-кляси між цими дружинами закінчилися ремісовим виспідом, хоч Україна мала рішучу перевагу і віддала безліч стрілів до воріт Лехії. Здобуття одного пункту завдячує Лехія судді п. Зеєманові, що поднктував не зовсім слушно карного проти України за мнимі офовлювання Крука на карному полі, а крім того виключив з грища ще в першій половині змагань найкращого стрільця України Кобзяра — знов же без поважної причини. Голя для України стрілив дуже ефектовно майже з половини грища Лисик. Ширше про ці цікаві змагання завтра.

З листів до Редакції.

Справа фондації ім. Бучацького.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Є річю щонайменше сумнівною, чи редакція має обовязок містити нижченаведені листи пп. К. Коберського й А. Крушельницького, і то так з огляду правно-формальних як і меритоpичних

МУЖЕСЬКЕ ФУТРО-шапки, майже нове, оказійно до продажі. Оглядати можна в фірмі Петро Карпяк, Куркова 11. 55 1-4

ХТО з охочих хотів би не мати участь у етнографічній прогульці по наших Карпатах, хай відізветься в Акад. Домі до 15. липня. — Ініціят. гуртов. 51 1-1

ВСЯКІ годинникарсько - ювілерські роботи виконує найстараннійше Домбровські Розважевські, Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові шафи; також тапіцеровані меблі, власного виробу — найдешевше в **Дорогеум Льва Сапіги** 34. телеф. 1501. 44 1-7

НЕ ПРИЙНЯТИЙ гонорар від п. проф. Др. Е. складаю 25 зол. на „Рідну Школу", 25 зол. на осередок „Робітників пера". Дент. Насс. 54 1—1

ІНТЕЛІГЕНТНОЇ, бездітної, совісної, ощадної і спокійної вдачі господині до заряду домашнього господарства у самітного священика-вдівця потрібно негайно. Зголошення з заподанням вимог слати на адресу: о. Іван Домінґевич, парох в Корничи ад Коломия — почта в місці. 52 1—2

УНЕВАЖНЯЮ згубдену дня 1.VII п. р. військову книжку, видану ПКУ. Коломия, на ім'я Микола Трачук с. Дмитра, ур. 20.IX. 1896 р. в Каменках малих, пов. Коломия. 57 1—3

ПОТРІБНА практикантка до бюра. Зголошення „Новість" вул. Сикстуська 12. 58 1 1

Коли ж вестали ці листи містимо і то без ніяких змін, то робимо це з двох причин: щоби в них ш. читачі найшли ще один приклад, яких далеких і натягнених аргументів уживає дехто у боротьбі, яка по суті бо по „Рідній Школі", та щоби не давати нікому можности закидати нам, що ми ховаємо справу, ніби лякаючися її висвітлення. Однак друкуючи лист пп. К. Коберського й А. Крушельницького, даємо теж слово д-рові О. Макарушці Заявляємо теж, що на далі справою фондації Бучацького не будемо займатися, аж поки не висловиться про неї вдруге покликана до цього комісія.

I.

До Хвальної Редакції часопису „ДІЛО" у Львові.

З огляду на те, що в „Ділі" ч. 142 в листі п. д-ра О. Макарушки піднесено в загальній формі ряд закидів проти осіб, що порушили на Загальному Зїзді „Рідної Школи" справу фондації ім. бл. п. Бучацького, а між тими особами був і я, прошу помістити в „Ділі" на тім-же місці і такими-ж черенками слідуюче спростування неправдивих даних, що творять зміст статті д-р Остапа Макарушки під заголовком: „Пояснення одної містерії" в інтересі „Рідної Школи".

1. Не є правдою, що з приводу загарбання фондації ім. бл. п. Бучацького „роблять тільки шуму люди злої волі", ваге є правдою, що цю справу на зїзді Рідної Школи дня 30. травня ц. року висунув знову ряд громадян, делегатів Кружків Рідної Школи, людей доброї волі, ці громадяни підписали вазив до зїзду, де крім інших ненормальностей з внутрішнього життя Рідної Школи виповнили також здвигування, як це можливо, що і досі на чільних постах Рідної Школи находяться особи, що себе не очистили із зроблених їм публично у пресі закидів дуже важкої моральної натури; підписавші цю заяву особи стояли на становищі, що *інтерес установи* вимагає остаточного вияснення і зліквідування цих закидів. Між особами, що підписали відзив були: д-р Іван Макух, б. секретар внутрішніх справ ЗУНР, довголітній вибранець народу до парляментарних тіл, людина хіба усім відома з хрустальної чистоти характеру та доброї волі у громадянських справах; далі підписали: д-р І. Новодворський, я нижче підписаний і селянські рідно-шкільні діячі пп. Андрій Гриняк, Іван Кузач, Іван Гушул і Микола Цюкенда. Правдою є далі, що ні д-ра Івана Макуха ні других названих осіб п. О. Макарушці не вдасться понизити в опінії загалу, та що підносити закиди щодо злої волі п. Макарушка не має права так довго, поки він сам перед судом (громадським чи офіційним — все одно) не докаже своєї невинности.

2. Не є правдою, що поведінка осіб, які рішичися виливнути публично справу із загибіллю майна Рідної Школи (крім фондації Бучацького пропала ще каменица при вул. Гавалера) є „варварське і неетичне", ваге є правдою, що тільки завдяки етичних засад у веденні громадських справ можна вияснити факт, що справа ця і досі не зліквідована.

3. Не є правдою, що порушуючи повищу справу вазвані особи (письменно, а я ще окремо устно) підкопували моральний престіж Товариства, ваге є правдою, що винуватці пропажі майна Рідної Школи нанесли Товариству не тільки величезну матеріяльну шкоду у вартости двох великих каменниць, але й захитали кредит Товариства як в краю так за океаном. Такою думкою і руководилися ті, які справу цю знову видвигнули на зборах Рідної Школи.

4. Не є далі правдою, що особою, яка мала право розпоряджатися польськими марками, у висканнями з продажі преціозів бл. п. Бучацького, був пок. голова п. Гладишовський, ваге є правдою, що згідно з ухвалою Гол. Управи Рідної Школи грішми тими розпоряджали і за них відповідали *спільно* пок. голова з д-р О. Макарушкою; не вдасться отже п. Макарушці всю вину тепер скинути на пок. д-р Гладишовського, який не має змоги себе боронити.

5. Не є далі правдою, що заміна в р. 1921 польських марок на безвартісні і на біржі від 1919 р. не нотовані царські рублі „не була" — як пише п. Макарушка — „єпеською калькуляцією", ваге правдою є, що ця трансакція була з фінансового боку таким абсурдом, якого не мав права допуститися ні то відповідальний завідувач чужого (ще до того громадського) майна, але навіть приватна особа відносно власного майна.

6. Не є правдою, що вгадані уже, на думку п. Макарушки люди „злої волі" своїми виступами „калюють добру память покійного голови Рідної Школи, який і т. д.", ваге є правдою, що ані ніхто з підписавших вгадану декларацію громадян (можна перевірити; декларація передрукована у „Громадському Голосі" ч. 27), ані ніхто з осіб, що на зїзді цю справу устно підняли, не вгадав ні прямо, ні навіть посередно пок. д-р Гладишовського; далі правдою є, що першим, який це зробив устно на зїзді був проф. О. Терлецький, а письменно вину за продажу фондації скинув на д-р Гладишовського оце вперше сам д-р О. Макарушка, своєю заявою в „Ділі" (не дивлячись на всі улеслині слова на адресу покійного).

У Львові, дня 3. липня 1929 р.

З пошаною *д-р Карло Коберський.*

II.

До Високоповажаного Пана Редактора „ДІЛА" у Львові.

Згідно з постановою обовязуючого закону прошу в найближчому числі, тими самими черенками й на тому самому місці надрукувати *спростування* „Листу до редакції". Пояснення одної містерії в інтересі „Рідної Школи" — п. д-ра О. Макарушки.

Неправдою є, що стипендійна фондація ім. Бучацького є „містерією". Зате *правдою є*, що ця фондація була реальним майном, привезеним п. д-ром Макарушкою в грудні 1920 р. з Дрогобича до Львова, яке складалося із золотої бранзолєти із шафірками і бриллянтами, золотої бранзолєти ланцюшкової, дамського годинника золотого з кокардою, окрашеного бриллянтами, бриллянтової шпильки до краватки з чорною перлою, золотого ланцюшка дамського до годинника з бриллянтом, золотої брошки з рантами, бутонів у золотій оправі, золотої 100-коронівки, і 10 зол. 20-коронівок, зол. обручок, 40 срібних ложок, ложочок і ножів і т. п. — все те було реальною стипендійною фондацією і стало в містичний спосіб купкою безвартісного паперу.

Неправдою є, що ту біжутерію „назав негайно голова Т-ва оцінити, а що в тих часах золото, зберігане в приватних інституціях, підлягало реквізиції, згідно примусовій продажі на потреби держави, постановила Гол. Управа Р. Ш. те золото продати". Зате *правдою є*, що дорогоцінности привіз п. Макарушка в грудні 1920 р., оцінено їх 21 січня 1921 р. Президія Гол. Управи ухвалою з 11 квітня 1921 р. рішила продати дорогоцінности, *коли б гроші за них одержані можна було умістити на люкративний інтерес.* 31. травня 1921 р. продано дорогоцінности за 550.000 п. м., що й одобрила Президія Г. У. ухвалою з 2 червня 1921 р. Дня 6. червня 1921 р. уповажнила Президія Г. У. голову Т-ва і п. д-ра Макарушку до купна за ті гроші дому при вул. Янівській ч. 45, і до підписання контракту й вони повідомили 13. червня Президію, що каменниці не купили, а *16. червня 1921* р. поставили Головну Управу перед доконаний факт купна за всі гроші царських рублів, без рахунку, у кого й по якій ціні набуто ті рублі на стипендійний фонд ім. Бучацького.

Неправдою є, щоб „тоді відбувалася успішно офензива Врангля, а з нею йшли царські рублі вгору", — зате *правдою є*, що 12. жовтня 1920 р. підписано прелімінарний мир між СРСР і Польщею, в листопаді 1920 р. аліквідовано Врангля й усі надії на люкративність царських рублів, 18. березня 1921 р. підписано ризький трактат і між 13—16 червня 1921 р. закуплено царські рублі на стипендійну фондацію ім. Бучацького в надії на люкративність інтересу.

Неправдою є, що царські рублі купив голова Т-ва на всі марки в надії, що вони підуть ще дальше вгору, зате *правдою є*, що президія Гол. Упр. уповажнила пп. голову й д-ра Макарушку до купна каменниці — не царських рублів, яких не нотовано на біржі і що до їх повного обезцінення не було 13. червня 1921 р. найменшого сумніву, далі *правдою є*, що дальшого уповажнення до розпоряджання грішми пп. голова і д-р Макарушка не дістали, і, згідно з останньою постановою Головної Управи перед купном рублів, бл. п. голова і д-р Остап Макарушка а після смерти бл. п. голови п. д-р Остап Макарушка за ці гроші в повній їх галюті перед „Рідною Школою" відповідає.

У Львові, 2. липня 1929.

Антін Крушельницький.

III.

Заява д-ра Остапа Макарушки.

В справі фондації ім. Бучацького зложено вже перед кількома літами окрему провірочну комісію в „Рідній Школі" і та комісія на основі самих актів, навіть не розпитуючи мене про ніщо устно, дійшла була до справедливого переконання, що та Головна Управа, яка в 1921 р. мала реалізувати фондацію, нічого свідомо на некористь вгаданої фондації не вчинила ані не хотіла

вчинити. Висліди праць комісії були проголошені на Загальних Зборах Товариства і подані до публичного відома в пресі.

Однак тільки длятого, що ту саму справу видвигнено тепер наново, теперішня Головна Управа зложила ще раз комісію і тому я заявляю, що на інвективи поодиноких осіб чи преси в тій справі вже більше ані словом відповідати не буду, але спокійно буду вижидати проголошення висліду праці комісії.

Як здисциплінований громадянин, я, працюючи в „Рідній Школі", деколи з малими перервами, від 1895 р., ніколи не йшов в розріз з волею й порученнями Головної Управи Товариства. **Які** поручення в справі фондації я мав виконати, **які** я виконав і **як** я їх виконав — про це все можна кожному легко довідатися з документів Товариства; я привіз з Дрогобича біжутерію, передав її з документами Голові Товариства і був свідком їх дуже подрібної оцінки заприсяженими знавцями, при чому ці останні зізнали й підписали акт оцінки.

Чому Головна Управа, яка складалася з **вісімнадцятьох** осіб, а не тільки з Голови і з мене, постановила не тримати золота, а продати за польські марки і відтак купити іншу валюту, це пояснив я по своїй найліпшій совісти і памяти в Листі до Редакції „Діла" в 142 ч. з ц. р. Тому, що я не фінансіст, не хотів я брати ані не брав участи в продажі і купні, але й з обуренням мушу відперти рішучо твердження, мов би я „всю вину тепер скидав на покійного голову Товариства, який не має змоги себе боронити". В Листі до Редакції „Діла" я з натиском підкреслив це, **що в тій справі ніхто не винен** і тільки тому, щоби чесної памяти Покійника вже більше не нарушувано, я й помістив згаданого Листа в „Ділі". Своєї „невинности" боронити в тій справі я не потребую, бо на те є документи в Товаристві!

Чому **саме тепер** і **саме до мене** присікаються деякі особи — це для мене не є „містерією" і про це знає багато наших людей у Львові.

Вкінці заявляю, що п. д-ра Карла Коберського я не знав і не знаю і в своїому Листі до Редакції „Діла" я про нього ні одним словом не згадував та випадково ані його ані згаданих ним в отсім його письмі осіб я не мав на думці. Щойно з письма д-ра К. Коберського довідуюся, що до осіб, які тепер ведуть наступ на „Рідну Школу", зачислив д-р К. Коберський також і себе й цілий ряд громадян, не знаю, чи з їх відома. Зрештою нашому загалові аж надто добре відомо, хто й з яких понук виступає тепер так завзято, не перебираючи в засобах проти „Рідної Школи" і проти тих осіб, що тепер в „Рідній Школі" працюють.

Щож торкається спростування дир. А. Крушельницького, то до повищих своїх виводів у звязку з листом д-ра К. Коберського і колишнього свого листа до Редакції — не маю тепер що додавати. Листа до Редакції „Діла" в ч. 142 написав я з памяти, не заглядаючи до документів в „Рідній Школі", — це вже зробить провірочна комісія. — тож не дивниця, що по 8 літах я міг легко забути, чи біжутерію привіз я **в грудні** 1920 р чи в **січні** 1921, чи її оцінено в грудні чи в січні, зрештою це неважне, бо прецінь оцінено її по тій вартости грошей, яку вартість в дні оцінки гроші мали. Таксамо з памяти вказав мені один **історик,** що як куплено за марки рублі, то саме тому, що тоді йшла офензива Врангля і т. д. Додам ще хіба тільки отсе: Д-р Кость Левицький, що належить до теперішньої провірочної комісії для справи фондації, сказав мені 4. липня ц. р., що завізвані перед комісію дир. А. Крушельницький і д-р К. Коберський до устного зізнання, не хотіли нічого зізнавати, а тільки заявили, що свої зізнання пришлють комісії до 8 днів на письмі. Тим і проволікається дуже праця комісії. Проф. Терлецький Омелян і я зізнавали перед комісією тому 2 тижні.

У Львові, дня 5. липня 1929.

Д-р Остап Макарушка.

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 8-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Вівторок, 9-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Малий Театр:

Понеділок 8-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Вівторок, 9-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": Ґрета Ґарбо у фільмі: „Ляпар кохання" (Ґеста Берлінґ).

Кольосей: Дольорес (Д. Костельо) і Пачпарі (Дугл. Фейрбенкс).

„Лев": „Амор на пештах" (Гарі Ліптке).

„Люна": „Та, що продалася".

Марусенька: Яннінґс у фільмі: Портіер готелю „Атлянтік".

Оаза: Скитання кн. Трубецької.

Пан: Невільницький ноґа.

„Палас": Її перший поцілуй.

Пасаж: Червоний пірат. Цирк Ренц.

„Утіха": Золота лелія. (Білі Дов.)

„Хімера": При звуках танго.

„Фатаморґана": Маска сміху (Льон Чанеї).

Програма радіо.

Понеділок 8-го.

Берлін (418). 17·00 Концерт 22·30 Капеля баден.

Париж (1725). 21·15 „Заза".

Льондон (358). 16·15 Музика з готелю Сесіль.

Відень (516,3). Програма для молоді. 19·10 „Віденські преміери".

Прага (341,7). 16·30 Концерт з Братислави. 19·05 Популярний концерт з Брна.

Штутґарт (360). 16·15 Концерт радіоорхестри.

Франкфурт (390). 20·15—22·15 Концерт зі Штутґарту.

Мілянo (501). 20·30 Трансмісія оперетки.

Будапешт (550). 20·30 Міжнародній концерт.

Москва (1481). 19·00 Концерт музики заходу. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 16·00 Муз. поранок 17·00 Камерний концерт. 19·30 Трансмісія з харківської опери.

Варшава (1411.7). 17·25 Міжнародня охорона меншостей, реф. С. Папроцький.

Познань (334,8) 18·00 Пополудневий концерт.

Копенгага (281). 20·00 Композиторський концерт Ерка Меляртіна.

Вівторок 9-го.

Берлін (418). 17·30—18·30 Легкий концерт капелі Аркаді Флято. 20·00 „Гокус-покус", 3 акти з прольоґом.

Париж (1725). 13·30 Симфонічний концерт. 16·45 Концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·00 Концерт.

Льондон (358). 19·45 Концерт радіоорхестри. 21·40 Концерт.

Відень (516,3). 19·05 Концерт квартету Розе. 21·30 Концерт робітн. клюбу мандолінистів.

Прага (341,7) 19·05 Орхестра. 20·30 Концерт. 21·00 Пісні. 21·30 Форт. соло. 22·30 Музика до танцю.

Штутґарт (360). 22·00 Концерт. 22·30 Популярний концерт з Фрибурґа.

Франкфурт (390). 16·15—18·00 Концерт радіоорхестри. 22·15 Швайцарські пісні.

Гамбурґ (372) 20·00 Концерт солістів

Мілянo (501). 20·30 „Травіята", опера Вердія.

Будапешт (550). 12·10 Дзвони з університетської церкви. 17·15 Концерт легкої музики.

Москва (1481). 15·30 Народня музика. 20·00 Нар. концерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 9·00 Робітничий концерт. 10·00 Популярний концерт. 19·30 Народній концерт.

Варшава (1411,7). 16·30 Програма для дітей. 18·0 Легка музика.

Познань (334,8). Трансмісія з Великого Театру: „Аіда".

Копенгага (281). 12·00 і 20·00 Ратушеві дзвони. 21·30 Нова оперетковa музика.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Стрий:

9.VII. Базар

10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Городенці, сала „Міщанського Братва".

Вписи до жіночої фахової школи С. С. Василіянок у Львові, вул. Длуґоша 17, на рік І. і 2 тревати будуть через цілі ферії. Наука почнеться 4. вересня п. р. 11 3—3

Науку килимкарських виробів уділяють СС. Василіянки у Львові, вул. Зиблікевича 30. За 3 місяці можна вже дістати платне заняття в тім самім заряді. Бажучі інформації дає Заряд устно і письменно. 11 а) 3—3

Шкальня при фаховій школі С. С. Василіянок у Львові, вул. Длуґоша 17, буде відкрита через цілі ферії. Приймається замовлення на виправи для жінок і мущин також шиття церковних риз Також повідомляється що заряд купив машину до ендльованя і приймає поодинокі річи до ендльованя. 11 б) 3 3

Старшина Сокола-Батька складає подяку Вп. п. Меценасови Володимирови Бемкови знаному сподвижникови соколського руху в Бережанщині, за щедрий дар 10 дол. на викупно „Українського Городу" і 20 зол. на пресовий фонд „Соколських Вістей". — За Старшину Микола Запчівський голова С-Б.

На „Рідну Школу" зложили в золотих: Стефчак Іван, Львів замість запрошень про своє вінчання з п. Софією Процівною, що відбудеться в Бориславі 14.VII. ц. р. 20; з нагоди поматуральних зїздів в анад. тїмн. у Львові на руки п. ради. Конкурдза учасники зїзду 81·30, на руки п. дир. Макарушки 90; Відділ Взаїмної Помочі українського учительства в Раві Руській місто вінця на домовину бл. п. Евгенії Молодовець 20. За повищі датки складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи".

Освітний конґрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться невідкладно у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конґресовий Комітет. 63 1—6

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НОТАРІЯЛЬНИЙ конціпіст. рефсрент спадковий, табулярист глядить посади. Листи слати до Адм. Діла „Нотар". 4 5

500 ДОЛ. вложу в добре просперуюче підприємство, причім міг би я обняти посаду, найрадше касієра. Оферти ласкаво слати до Адм. „Діла" під „Готівка". 46 2-2

ВПИСИ модних: на вакаційний курс крою. Концесіонана Школа Шиття і Крою **М. Козловська, Львів, Академічна 22.** Початок курсу — серпень. Для кандидаток з провінції інтернат. 48 2 2

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 56—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на сати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх** Львів, вул. Марійська ч. 5 3 185-?

СКЛЕП спожнвчий добре просперуючий в середмістю Львова на продаж. Адм. „Діла" „Склеп". 33 2-2

ХТО з наших в краю або в Америці, або інституцій банкових вложив би 5000 дол. амер., також більше, в угледний промисл. Амортизація капіталу в протягу одного року. Зиск по експльоатації коло двох міліонів зол. Інтерес надається для нашої кооперації. Тільки поважні зголошення до адміністр. „Діла" під „Організатор". 39 2-3

ДО ВИНАЙМУ 2 комнати з кухнею. Господар Семен Бойко, Дора. 59

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітkове 40. Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5. Дротяні **Вкладн 27.** Мдтерацн 3 подушки 30 зол. **Волосіянi** 75. **Отамани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфални** розкладові 45. **Ліжко** мосяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 2-6

ГЛЯДАЮ 2—3 покої на кушнірську робітню Може бути поміч і кухня в середмісті. Зголошення: Городецька 97; робітня футер. 43 2-2

В ДОРІ 100 м. від залізничого двірця до винайму відділ з 16 умебльованими кімнатами. Винаймається також поодинокі покої. Зголошення на адресу: Василь Бахмат, Заріче п. Делятин. 18 4 4

З БОГАТИМ культурним Українцем, Американцем, або старшим кавалєром, на високім становиську познайомиться чесна, самостійна, здорова, інтеліґентна, приступна, працьовита, не бідна жінка. Гунькевич. Poste restante Стрий. 40 2 2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінь, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46,

432 Пересвітлення Рентґеном. 5—24

МЕБЛІ першорядних виробів по дуже **СТИЛЕВІ** приступних цінах поручає фірма

БРИК І ҐРИНЕР

Львів, Ягайлонська ч. 24.

Тел. 21-76 (біля кіна Марусенька). 7. 2—4

ШКЛО віконне, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шибн,** найдешевше в точних вимірах. — Гуртівня шкла і фабрика зеркал —

І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а. 30 Тел. 17-57. 2—7

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 6—10

ЛІЖКО полеве залізне Патент* з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 2—6

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 151 (11.492). Львів, середа 10. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вакації.

Подано вже офіціяльно до відома термін виїзду на літні ферії голови ради міністрів д-ра Світалського. Майже одночасно має виїхати теж (цим разом не до Ромунії, а на виленське село) марш. Пілсудський. З цими датами починається у Польщі „офіціяльний" вакац. сезон.

Фактично існує він уже три місяці, від 14. квітня ц. р., себ-то від дня іменування нового кабінету, а то й ще довше, коли врахувати кількатижневий період кабінетної кризи, що чейже теж був утрачений для будь-якої творчої державної праці. Вступаючи в урядування новий прем'єр відмовився складати якунебудь програмову заяву, не предложив теж і досіль жадного пляну діяльности. Мовляв: не по словах, а по ділах нас будете судити. І ждали люди якихось діл, які оправдали би той великий крик і шум, що провадив важкий порід нового кабінету, ждали тим паче, що ріжні „півофіціози", „компетентні й добре поінформовані" органи преси, в основу цілої тої затяжної кабінетної кризи поклали були потребу вишукати для міністерських посад нових, невтомлених людей, повних свіжої енергії праці. Створився врешті кабінет під фірмою „сильної руки" — все воно давало аж надто причин сподіватися якихось радикальних посунень, якихось сенсаційних реформ. Ждали люди і сподівалися — аж ось наспіли „офіціяльні" вакації.

Не можна казати, що за той час нічого не сталося. Сталася напр. катастрофа для хліборобства у звязку з небувалим упадком збіжевих цін, зріс голод готівки, прийшла редукція днів праці у „польському Менчестері", з місцин на мі-

Якстій Ґваранція!

сяць зростає скількість протестованих векслів. Це той ідилічний стан, який заістнував уже після лебединої пісні п. Бартеля, який чотири години, водячи довгою тростинкою по штудерних табелях, виспівував у соймі кантати в честь чудового економічного розквіту Польщі й громи кидав на скептиків, песимістів і всяких інших хруків, що осмілювалися каламутити рожевий настрій „всезагальної радости життя" (оригінальна термінольогія марш. сенату Шиманського) зловіщим крякканням. Але що й дорікати п. Бартелеві за його „радість життя". Ось у краківському „Курерку" ще 20. червня читали ми (безумовно інспіровану міністерством фінансів) велику телефонограму з Варшави п. н. „Перед політичними вакаціями — на переломі двох господарських літ", де у висновку стояло чорним по білому: „...загальної господарської кризи у справжньому значінні того слова нема. Стан безробіття є тепер менший, ніж перед роком. Що більше, загальний мірник промислової продукції стоїть нині вище, ніж перед роком. Отже продукція іде вперед. Нехай лише консумція остане трішки позаду(!), а гарно випадуть жнива, то за будучий господарський рік можемо бути спокійні..." А 25-го червня міністр фінансів Матушевський виголошує на Фінансовій Раді звіт, у якому, як на доказ неістнування економічної кризи в Польщі, вказує на корисне порівнання цьогорічних податкових вплывів з минулорічними, тісноту на грошевому ринку пояснює загальною міжнародньою економічною кон'юнктурою, а єдине, що належить зробити — це зменшити інвестиції (очевидно — не на Гдиню), при чому міністр застерігається, що ця „ощадність" походить з „економічних мотивів", а не з „браку засобів". Не дурно вже підчас згаданої промови п. Бартеля збиті з пантелику посли на салі й публика на галерії запитували себе: чому є так але, коли пречінь є так добре?! І чому напр. державний „Інститут досліду кон'юнктур і цін" в останньому свойому комунікаті, після змалювання найтемнішими красками відносин у промислі й торгівлі, голосить напр. про стан у хліборобстві буквально таке: „Стан засівів і величезні запаси збіжжа в експортуючих краях роблять правдоподібною річю тривання хліборобської кризи також у будучому господарському році". Отже можна сподіватися „гострих проявів кризи в рільництві в осінніх і зимових місяцях". „Не можна рахувати на зріст покупок рільництвом і взагалі не слід ждати протягом біжучого року засадничої зміни на краще.."

Так ось при творенні нового уряду на всьому житті в Польщі затяжіли економічні проблеми. Цей факт підкреслив майже одночасно, у другій половині квітня, оголошений звіт американського фінансового „дорадника" Чарльса Дюї за перше чвертьріччя ц. р., у якому вперше вказував на кепську податкову систему в Польщі, яка безпощадно павперизує громадян, зменшуючи можливости внутрішньої консумції. У звязку з тими уваґами люди гадали, що завернення із сойму старих податкових проектів, м. і. злощасного проекту про новий мешканевий податок, означає лише виготовлювання міністерством фінансів реформи цілої податкової системи, спадщини по Владиславі Грабським, но й системи фіскальної, спадщини по Ґабрієлю Чеховичу. Але саме про якунебудь роботу в цьому напрямку — нівідкіль ані згука. Зроблено певні уступки банкам і фінансістам (скасування контролі банкових конт), прийшла ліквідація експериментів збіжевого етатизму; і тут і там нові розпорядки були „мудрістю поляка по шкоді" й практичного значіння покищо не мають. Зате напр. у справі активізації торговельного білянсу, міністр Матушевський апелює до — купецтва, яке само приходить до нього за помічю. Заграничні кредити? Позичка? Адже навіть ученик бухгальтерійних курсів чи власник крамнички з цибулею знає, що закордонну позичку держава може дістати лише при передумові — стабілізації внутрішніх політичних відносин і гарантії, що не буде ніяких немилих несподіванок закордонно-політичної натури. І тому люди, читаючи список нового міністерського кабінету в Польщі, чухалися в потилицю (були й такі, що стрибали з радости, дарма, що таких було дуже мало), але логічно думали: ну, новий уряд знає чейже, що це значить для Польщі отримати нині поважну закордонну позичку, чи не отримати її, знає теж політичні передумови для цієї купецької трансакції і тому, відповідно до своєї фізіогномії уряду „сильної руки", буде по своїйому переводити стабілізацію політичних відносин. Що з цього вийде, яка це буде „стабілізація", інша річ, але покінчиться врешті дотепер

Пліси паркські — Дехатизовання матеріялів!

шня провізорія, дотеперішній хронічний стан політичних парадоксів, стан вічного напруження, вічної непевности. Нічого подібного! Провізорія далі трівае. З тією ріжницею, що внутрішньополітичне напруження у Польщі зросло, зросла непевність завтрішнього політичного дня. „Діяльність" нового уряду проявилася найповажніше в ділянці — т. зв. воювання з партійництвом, а ця діяльність іде двома шляхами — ділом (акція мін. Пристора проти ППС) і словом — при чому слово таки грімкіше (заява полк. Славека). Найважнішою подією в останніх місяцях у Польщі був безумовно процес мін. Чеховича: але, далебі, трудно його вписати в актива уряду та на лісту доказів „праці" уряду, особливо у звязку з відомими виступами з приводу цього процесу. Знову у закордонно-політичній ділянці ми мали подорож мін. Залеського до Будапешту, яка вправді була дійсно свого рода сенсацією, а яка проте дійсно — мало причинилася до зацитькання недовірчивих закордонних... фінансістів.

Зрештою — панували в урядовому таборі вакації. Перехід тих вакацій в офіціяльну стадію не змінить положення. Не змінить його передусім — для преси. Преса в Польщі від часу нового уряду має від місяців огірковий сезон. Познанська виставка і процес Чеховича голод польської преси трохи заспокоїли, але це була мала крихітка хліба для погибаючого з голоду. Нині варшавська преса займається уже здебільша друкуванням політичних сенсацій, які на другий день є заперечувані (димісії ріжних високих достойників, переговори санації з ендецією при особистій участи Дмовського і т. д.), можна надибати вже описи морських вужів.

Розпочався сезон канікули, сезон відпочинку для одних, для других збільшеної й утрудненої спекою та літньою пусткою праці. Але цей сезон мине, як минають успкі вакації. І прийде знову осінь, яка має дати відповідь на той питайний знак, під яким живе Польща від місяців і під яким розпочала свої нинішні вакації.

Найкращим дарунком
з нагоди імянин, свят і хрестин є вкладкова книжочка враз з пушкою ощадности
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
Львів, вул. Руська ч. 20.

НАДРЕНІЯ і СРСР.

З дебат в англійському парляменті.

Дебати над престольною промовою зовсім несподівано дали ряд рішучих виступів визначних англійських політиків у справах закордонної політики.

Лейбурист Веджвуд виступив з дуже гострою критикою закордонної політики Чемберлена. Він закинув йому, що той вів не англійську, але французську політику і став приятелем усіх диктаторів континенту, а також довів до зовсім непотрібного напруження відносин з Америкою.

Чемберлен у своїй промові не відповідав на закиди Веджвуда, а натомість зазначив, що з огляду на переговори, які веде тепер з Америкою Макдональд, він здержується від обговорення проблєми англійсько-американських відносин. „Натомість, — сказав він, — я з цілого серця бажаю Макдональдові та моїм наступникам цілковитого успіху в їх переговорах". Таксамо Чемберлен з великим притиском зазначив, що справа звільнення Надренії не є партійною справою, а „домаганням усього нашого народу" і всього парляменту. Одначе треба подбати про те, щоби Надренія була звільнена не лише від англійських, але рівночасно також від французьких та бельгійських військ.

Після Чемберлена голос забрав Гендерсон. Він заявив: „Я поділяю думку сера Остена Чемберлена, що лише цілковите, рівночасне й якнайшвидше переведення звільнення Надренії служить справі мира. Нім. держава по справедливости може домагатися звільнення Надренії, бо, як я переконався, вона виконала всі точки договору, від яких узалежнено звільнення Надренії. Виведення лише англійського війська не відповідало би цій меті й могло би навіть занепокоїти німецький уряд. Французькі й бельгійські війська мусять бути виведені разом з нашими військами. Палата громад може бути певною, що ми зробимо все, щоби при будучій політичній конференції

М. Козловська Академічна 22. Льва Сапіги 28. 48 9—7

ужити якнайбільшого морального впливу в інтересі цілковитого й якнайшвидшого звільнення Надренії".

У справі навязання дипльоматичних зносин з Радянським Союзом повідомив Гендерсон, що він поки-що запитав, яку думку мають в цій справі домінії, а ближчі зносини з Союзом можна буде навязати лише тоді, коли Союз дасть певні гарантії, що спинить революційну пропаганду й не буде вмішуватися у внутрішні відносини Англії.

З церковних справ.

Новий устрій греко-кат. церкви в Америці.

„Нова Зоря" подає зміст декрету Конґреґації для Східньої Церкви, оповіщеного в „Acta Apostolicae Sedis" з 5. квітня ц. р., що управильнює відносини українсько-католицької церкви в Злучених Державах.

Цей декрет, виданий як пробний (на 10 літ) нормує відносини між обома гр.-кат. Ординаріятами в Злучених Державах, між Ординаріятом для українських еміґрантів галицького походження та Ординаріятом для гр. кат. еміґрантів із нашого Закарпаття, Мадярщини і Югославії. Одночасно цей декрет нормує відносини між гр.-кат. і римо-кат. обрядом на території Злучених Держав. Декрет складається із 43 артикулів, що обіймають такі найголовніші постанови:

В Нью-Йорку, цьому найбільшому центрі Америки, оба Ординаріяти мають удержувати спільного делеґата для опіки над вашими еміґрантами

До Америки не вільно їхати гр. кат. священикам на власну руку (себто за дозволом своїх єпископів), тільки за дозволом Конґреґації для Сх. Церкви, яка видаватиме дозволи виключно безженним священикам. Священиків, що вже находяться в Америці і там працюють, не можуть відкликувати з Америки епископи старокрайових дієцезій. Для продукції священиків для американських гр.-католиків (головно українців) декрет доручає обом Ординаріятам удержувати спільні духовні семинарії: малу і вищу.

Дальше декрет постановляє про способи винасаження гр.-кат. духовенства і забезпечення церковного майна згідно з постановами законів кожного стейту, дає приписи про життя й поведення священиків, про візитування парохій владиками і т. і.

Окремо займається декрет справою зміни обряду. В мішаних подружжях жінка повинна перейти на обряд мужа (має право, але не обовязок!), а після смерти чоловіка може знову вернути до свого первісного обряду. Шлюб дає священик того обряду, до якого належить наречена. Всі діти з мішаних подруж мають належати до обряду батька, щоби не розбивати сімї. Де нема гр.-кат. церкви і гр. католики ходять до римо-кат. костелів, то — як зазначує декрет — їх побут під опікою латинського духовенства не означує переходу на латинський обряд. Декрет приписує, що обовязком гр.-католиків є вислухати недільне богослуження і бодай на Великдень запричащатися у своїй церкві. В наглих випадках хрестити можуть і священики чужого обряду, але свідоцтво про це мають переслати парохіям, до якої охрещені правно належать.

„Нова Зоря" є захоплена цим декретом, бо він — мовляв — переводить принцип рівноправности обох обрядів і є доказом запопадливої опіки римського церковного центру над гр.-кат. церквою і гр.-кат. обрядом. Ватиканський Рим має добру волю у відношенні до гр.-кат. церкви, чого доказом пробність проголошеного декрету. Спеціяльно розумно називає „Нов. Зоря" постанову декрету про допускання в Америку тільки безженних священиків і то виключно за дозволом Конґреґації для Сх. Церкви. А розумною є та постанова тому, що удержання сімї є все важним. Існування гр.-кат. церкви в Америці на будуче связане тільки з незалежним духовенством, необтяженим семейством. В Америці треба духовенства місцевого, яке могло би втримати при греко-католицтві нові покоління нашої тамошньої еміґрації, покоління наскрізь замериканізовані, що вже володіють тільки англійською мовою. Отже для замериканізованих нащадків наших еміґрантів треба таких-же замериканізованих священиків.

Мусимо вірити „Нов. Зорі" на слово, бо признаємося, що — не будучи спеціялістами в таких тонких справах — не маємо свого власного ясного погляду, наскільки розумними в поодинокі постанови декрету. Та маємо вражіння, що деякі постанови не є *для нас, для греко-катол. українців* такі розумні, як це на перший погляд здається. Ясно, що гр.-католицтво, „змодернізоване" за римський лад, нічого через те не тратить, але чи не тратить *українське гр.-католицтво* — це ще велике питання. От хоч би справа з безженними священиками. Правдою є, що в нинішніх часах взагалі важко удержати сімю. Але чому від того тягару мають бути вільнені священики, коли вони своїм життям і розв'язуванням важких життєвих турбот та прикладним вихованням молодого покоління, в першу чергу своїх власних нащадків, мають дати гідні до наслідування приклади своїй пастві? Ясно, що особливше значіння має сімя для священика на чужому ґрунті, бо вона стримує його американізацію, що веде до психічно-світоглядової, а опісля і всякої іншої денаціоналізації. Замериканізовані священики для замериканізованих вірних! — це не зовсім добра прогноза для гр.-кат. церкви, яка є головно церквою українського народу.

Те саме торкається і розумних постанов про перехід жінок на обряд мужа. Коли українка греко-католичка вийде заміж за чужинця і згідно з постановами декрету перейде на латинство, то вона автоматично відпадає не лише від гр.-кат. церкви, але й від української національности, бо більша частина українців, особливо емігрантів, є ще — на жаль — на такому розвитковому рівні, що ідентифікує обряд з національністю, а латинський обряд не є обрядом українським. Коли ж чужинка вийде заміж за українця гр.-католика і в консеквенції перейде на гр.-кат. обряд, то вона, особливо на чужому ґрунті, не лише не стане українкою, але напаки, ще перетягне й мужа на свою національність. Отже по новому декрету українка, виходячи заміж за чужинця, стає з правила чужинкою і всі її діти. Коли ж чужинка вихолить за українця, то вона здебільшого остає дальше чужинкою, не вважаючи на формальну приналежність свою і своїх дітей до греко-католицького обряду. Отже, що тут розумного, важко додуматися.

Зміна гр.-кат. епископа в Канаді.

Як ми вже зазначували в нашому часописі з 5. травня, римська курія непадійно призначила епископом на місце перебуваючого від якогось часу в Римі еп. о. Н. Булки нового епископа о. Ладику, Ч. С. В. В. Про це нове призначення нічого не було відомо у львівських міродайних церковних колах. Щонайменше так зазначено нам на наш запит. З того виходило б, що призначення нового гр.-кат. епископа для Канади відбулося з поминенням гр.-кат. церковного центру всупереч дотеперішній практиці і традиції.

Але найцікавіше, що про це призначення зовсім припадково довідався перебуваючий в Римі о. еп. Будка не з Конґреґації для Сх. Церкви, але пів місяця пізніше з.. американсько-української преси.

Зрештою, нехай говорять про це факти. В газеті „Канад. Українець" з 1. травня ц. р. надруковано такий офіційний комунікат Еп. Канцелярії, підписаний ґен. вікарієм о. П. Олексівим:

Подається до ласкавого відома, що Святішний Отець Папа Пій XI. назначив Високопреподобного Отця Василія Ладику Чина Св. Василія Великого епископом для українців греко-католиків в Канаді. Цю превеселу вістку приймуть всі вірні з повним вдоволенням і радістю, що епископський престол заняв чоловік, повний ревности й енергії та що справи нашої святої Церкви в Канаді підуть повним розгоном вперед для Божої та українського народу справи.

Новому Владиці на дуже важнім канадійськім полі праці бажаємо якнайкращих успіхів та своєю працею і молитвами будемо сповагати нашого нового Архієрея в його тяжкій роботі.

Місяць пізніше (5. червня) та сама газета подає уривок з приватного листа о. еп. Будки (листа висланого з Риму 15. травня), в якому між іншим читаємо:

„Прийшла почта і о. Ректор приніс „К. У." („Канад. Укр."), де є урядове оголошення о. Олексіва, що о. Ладика став іменований Епископом Канади. Я ще не повідомлений о тім, ані в тім, де я призначений. Зі Львова пишуть, що маю бути коадютором Ексцел. Митрополита. Най ліється Воля Божа. Мені однаково, де буде моя дальше поле праці. Як вирішено, що ліпше одним має бути епископом в Канаді, то конечно новий, бо я сам дальше не в силі ярма тягнути. Я молю Бога о ласки для Нього і всіх до змін на ліпше, на добро для всіх. Всім Вам треба стануть одним фронтом за новим Пастирем і осередком думки і організації, а щиро, бо доля його незавидна, роля дуже трудна, а лише з Ним у єдности *врятується, що дасться врятувати*. Маю в Бозі надію, що віднова цілого життя дасть веселість і всі змагання війдуть в нормальне русло. Я не перестану канадійців любити, і що зможу, помагатиму..."

Ось так відбулася зміна на становищі гр.-кат епископа в Канаді. Чи розумно — не знаємо, але що якось дуже таємно й автократично та з виключенням відповідальних гр.-кат. чинників — це певно.

МИКОЛА ПАНЬЧУК. 2)

З Косова до Підлютого.

Починало світати. Перед нами вирисовує Марішеська, ціла окутана сивою мрякою, наче злавіща відьма. Таксамо сусідні шпилі й ціле небо покрите сірими хмарами. Проте не тратимо надії.

Осип Іванович домагається правильного снідання. Приносимо з недалекого потока воду, миємося й варимо чай. Після сніданку сидимо та стоїмо коло ватри й ждемо терпеливо погоди. Час пливе поволі. Імо вдруге, ніби обідаємо. Після „обіду" гляджу на годинник і стверджую годину пів до девятої. Те саме стверджують і товариші. Осип Іванович журиться, що пічнемо з таким довгим днем. Постановляємо краще захистити нашу оселю. Недалеко лежить богато напів розколених ялиць. Зносимо їх та укладаємо в стіну з того боку, звідки віє вітер. Робимо також вигідну лавку коло ватри. Коло год. 12-ої завважуємо на склоні гори отару овець і вівчаря. До нього йде Степан Степанович з папіросками та просить прислати нам з колиби чоловіка, який показав би нам дорогу. Хлопець обіцяє. Тимчасом ми зрікаємося Шпиць і рішаємо йти на Данцер, там заночувати й звідтам на другий день вийти на Говерлю. За яку годину зявляється перед нами старший пастух. Радіємо й починаємо розмову. Нарікаємо на злих людей, що вчора не хотіли прияти нас на нічліг. Пастух відповідає криком, наче лається. Раптом, глянувши на великий ніж, що висів за поясом у Степана Степановича, нечайно питає: „А вам на що цей ніж?" — „На це, щоби дерево колоти" — була відповідь. З обличя пастуха можна було вичитати, що він не зовсім вірить цій відповіді й ми аж тепер догадалися, чому то вчора не прийнято нас до колиби на нічліг. Удоволивши нам потрібних інформацій, пастух відходить та обіцяє ждати на нас на плаю „коло хреста" і там показати дальшу дорогу. На дворі нема зміни, але ми рішені йти. Допиваємо чай, гасимо ватру й пращаємо нашу оселю. Скоро прибуваємо до другої колиби, віддаленої від нашої оселі не більше двох кільометрів. Тут були би ми вчора ночували, якби не дощ та мряка. Газда, дуже ввічливий чоловік, угощує нас жентицею, кулешою й бриндзею. Відси сходимо в ліс. Після пригод на полонині йдеться нам лісом відрадніше: тихо й спокійно, ні вітер, ні дощ так не страшні, як на полонині. Сходимо на якусь долину, де будують шлях для залізнички. Робітники інформують нас, що звідсіль одна дорога веде на Зарослак, а друга на Данцер. Знаючи, що на Зарославку в захисті можна вигідно переночувати й добре похарчувати, пропоную несміло товаришам іти на Зарослак. Товариші заявляють, що хотять ночувати між своїми людьми в колибі на Данцері.

Отже йдемо ніби на Данцер, але по год. 19 опиняємося недалеко захисту на Зарославку. Нас здоганяє на коні молодий гуцул. Каже, що сьогодня не дійдемо на Данцер і радить ночувати на Зарославку. Мої товариші й чути не хочуть про Зарослак; їм конче хочеться Данцера й колиби. Гуцул годиться завести нас на Данцер, але жадає за цю прислугу 5 зол. В год. 19.30 стаємо перед захистом. Ще видно, але за кілька хвилин буде темно й іти буде неможливо. Розуміє це Степан Степанович і годиться ночувати. Рад не рад придушує Осип Іванович досаду й іде за нами.

За хвилю ми в чистій просторій світлиці. Нічліг у цій спільній салі на сінниках без ліжок, з чистою постілою, коштує 2 зол., на ліжку в менших кімнатах на 5 осіб — 4 золоті. Рядом з нами мають ночувати дві паннечки й один студент — всі троє жиди. Осип Іванович схвильований цим до краю: каже, що не зможе в присутности паннонок переодягнутися в нічну сорочку, ні не видержить такої ситуації, коли наприклад ми будемо вечеряти, а паннечки будуть приготовлятися до сну; йому вже привиджуються іронічні погляди й причуваються іронічні слова. Радимо йому ночувати в окремій кімнаті; не може рішитися: Тимчасом нам подали горячого чаю, а згодом телячу вивіяку. Проковтуємо все мовчій. Ціни за їду такі, як у кращому ресторані у Львові. Платимо зараз, бо завтра не будемо мати нагоди, опісля куримо й лягаємо спочивати. Спимо добре, щоби прокинутися серед погідного ранку. На сніданок подали нам молоко та хліб з маслом. Проковтнувши все те, збираємося в дорогу. Я й Осип Іванович оставляємо свої наплечники в захисті, а все потрібне ховаємо по кишенях. До рук беремо палиці й банчину на воду.

Степан Степанович бере свій наплечник з собою, бо для нього здобування Говерлі без наплечника не має принади.

Перед сьомою годиною вирушуємо на Говерлю, високу на 2058 метрів. По двох годинах прибуваємо під сам верх. Перед нами яких півтора кільометра стрімкої й невигідної дороги. Тепер спостерігаємо, що не набрали води на чай. Підкаємо над тим, що на Говерлі не будемо пити горячого чаю. Раптом Осип Іванович, що йшов на переді, весело гукає: **io triumphe**, вода! Після того схиляється над джерелом і накривкою від „туристичних цукорків" терпеливо набирає цінного нектару.

По умові я мав нести бляшанку з водою. Але Осип Іванович боїться моїм непевним рукам повірити цінний скарб і несе сам, пізніше передає банчину в руки Степана Степановича. На якийсь час переймаю воду від Степана Івановича. Осип Іванович непокоїться й пильно слідкує за своїм скарбом.

В 10. годині виходимо на шпиль Говерлі. Говерля привітлива, поросла мягкою травою й квітками. Оглядаємо граничний стовп. На ньому по одній стороні вирити букви **C S**, по другій буква P. Над тими буквами з обох сторін написаг гір. На північному сході бачимо захист на Зарославку, а дальше Арджелюжу, кінцеву стацію Загірської залізниці з Ворохти. На полудні далеко за верхами маячіє Наддністрянська низина, на північному заході видно чехословацький Ясінь, на полудне схвильоване море верхів. По горах і полонинах мчать білі хмари, заслонюючи краєвид.

Продовж буде.

Статут заінкорпорування української православної церкви в Канаді.

З українських православних кол довідуємося, що в травні ц. р. в отавському парляменті і сенаті після трьох читань принято внесений православними канадійськими українцями статут заінкорпорування української православної церкви в Канаді. Таким чином українська православна церква, одержавши державний статут, стала одною з інституцій, признаних державою. Досі та церква протягом 11 літ істнувала без державного статуту. Аж минулого року виробено проект статуту, який отже прийняли законодатні установи. Здається, що це є та небезпека, про яку згадує о. еп. Будка, вливаючи, щоби ратувати те, що дасться врятувати, небезпека, що довела до такої досі непрактикованої зміни на епископській катедрі у Вінніпегу.

Французькі націоналісти проти звільнення Надренії.

Англійський міністр закордонних справ Гендерсон заявив у парламенті, що Надренію мусять звільнити рівночасно не лише англійські, але також французькі й бельгійські війська. З приводу цієї заяви французька націоналістична преса вдарила у великий дзвін. „Еко де Парі" домагається, щоби французький уряд післав замість англійського війська нові французькі війська, бо інакше, мовляв, Франція стане іграшкою в руках Англії та Німеччини. А в іншій статті „Еко де Парі" домагається по звільненню Надренії завести там „якнайгострішу контролю". Ця комісія мусіла би мати повновласть до зірвання мостів через Райн.

На самоврядні теми.

Ветеринарна опіка над тваринами.

Предметом широкої дискусії став тепер закон про самоврядування. Недавно посол Волод. Целевич (у 77 і попередних числах „Діла") накреслив головні напрямні цього закону. У своєму основно опрацьованому й суто датами обгрунтованому рефераті пише автор про нашу перемогу в громадських виборах і каже, що „тепер приходить черга перевести широко закрошну працю за зміст громадської управи". І в тім саме суть справи. Хоч і не можна покладати забагато надій на користи в можливої реалізації нового законопроекту, то не слід знов і залишатися нам байдужними у підготовчих працях до його реалізації.

Міністерство Рільництва видало, у зв'язку з обіжником м-тва внутр. справ з 14. серпня 1928 р. ч. С. 598/7/28. в справі організаційних форм для праці територіальної самоуправи над підвищенням рільництва (пп. 6. і 7.), інструкцію з дати 21 січня 1929 р. про практичне його переведення.

Я хочу тут забрати слово тільки в справі одної ділянки праці, а саме в справі *ветеринарної опіки над тваринами*. Хоч як спеціяльно видається ця тема, вона всеж заслуговує на те, щоб нею прилюдно занятись. А потрібне це з таких причин: Ветеринарна опіка в рямках самоврядування має велике значіння для утримування при здоровлю нашої домашньої худоби, що є підвалиною майна сільського господаря. Крім того при такій опіці можна розумними заходами протиставитися всяким „контумаційним" та „експортовим" концесіям в роді „експортового синдикату" в освітленні посла Луцького — для охорони сільського продуцента від матеріяльних втрат. Нарешті вона має вагу при підготовці варстату праці для численних (нині біля 100) наших у „Ватрі" згуртованих ветеринарних медиків, найбутніх вет. лікарів.

Ця справа є преважної ваги для шукаючих посад наших ветеринарних лікарів. Велика — в порівнянні з давніми роками — фреквенція нашої академічної молоді у ветеринарній академії є наслідком „нумерус клаузус" по всіх вищих вчилах. Завдяки культурному поведінню ректора проф. д-ра Марковського таких прикрих обмежень у Вет. Академії досі не було. З другого боку виринули для ветеринарних лікарів уладів, а наших зокрема, нові труднощі в одержанні посад наслідок розпорядку През. Річпосп. з 28. травня 1928 р. В. Д. З. ч. 62 пол. 575, силою якого дозволено в Польщі до оглядин зарізних звірят та мяса іспитованих лікарів-оглядачів, осідьки яких місцевість має менше як 10.000 мешканців. Тому й надія для наших вет. лікарів одержати місцеву посаду — стала нині ілюзоричною.

Міністерство рільництва намічує у згаданій інституції передовим завданням самоврядування (арт. 2.): організацію на просторі повіту раціональної ветеринарної опіки над тваринами, щоб це було в користь для найширших кругів населення.

В II. частині інструкції мін-ства рільництва розкриває подрібний план такої акції. А саме воно передбачує: комунальну співпрацю в повітовій ветеринарно-поліційній адміністрації поруч органів уряду, і то передовсім: а) в поборюванні тваринних пошестей і б) в огляднах зарізних звірят та мяса, згідно з вимогами відповідних розпорядків. А поруч цього м-во передбачує „самоуправну організацію ветеринарної опіки над тваринами". М-тво виходить з того заложення, що не слід творити в даній ділянці праці нові установи, коли вже такі істнують, або коли вони і щойно творяться у висліді місцевих потреб. Такі центри м-тво рільництва вважає найвищими культурними здобутками і вони, на думку м-тва, заслуговують у першу чергу на пізнання (*beobachtung*) як збоку уряду, так і комунальних установ.

Тому, рахуючи на таку тезу м-тва рільництва і щоби не дати себе заскочити чужими чинниками, слід нашим організаціям а передовсім централі „Сільського Господаря" у Львові, як передовій хліборобській установі, перебрати у свої руки цю підготовну працю у всіх напрямних згаданого закону, а також в організації ветеринарної опіки над тваринами. Повітовим філіям „С. Г." слід *безпровольно* розвинути муравлину акцію для оживлення власного організму і вище згаданих установ — центрів повітової праці, поширюючи до життя нові такі установи. Провідною думкою інжинірів агрономії мають стануть резолюції, прийняті на останньому (2. III. 1929) з'їзді агрономів. Як керманичі філій, повинні вони подбати також про негайне уруховлення самоврядної ветеринарної опіки над тваринами: в організації обережки тварин перед епідеміями, належного лікування й охорони перед знущанням — по думці дотичних розпорядків През. Річпосполитої. Незалежно від повищого потрібно філіям „С. Г." розбудити в громадах їхнього управного району (по думці п. 5. мін. інстр. „Про завдання громад") зрозуміння для ваги „ветеринарної опіки і дати почин для переведення масових щеплень проти убійчих тваринних пошестей та для забезпеки живого інвентаря.

Щоб це як слід перевести, потрібно в першу чергу скликати анкету передових громадян-хліборобів з усіх сіл і містечок для переведення широкої дискусії: дальше треба устійнити де і які пошести поміж тваринами панують, а також, де вони загрожують, де більш прихильні для них умовини (вогкі грунти, підмокалі, мотилячні або в нові пасовиська). А далі виготовити звідомлення з домаганням ветеринарної опіки (до староства) і меморіяли до повітових та воєвідських рільн. рад. Ним і приготовиться грунт для осідку при філії „С. Г." власного ветеринарного лікаря.

Зайве додавати, що такий самоврядний ветеринарний лікар, як фахівець, започаткував би найкраще й найдоцільніше всесторонню організацію у ветеринарійній опіці над тваринами в повіті. В досягненнях фахової праці такий вет. лікар міг би рахувати на підмогу уряду і комунальних установ; а як ветеринарний орган підлягав би центральній управі у ветеринарній секції „С. Г.". Його завданням булаб широка ветеринарна практика, ведення ветеринарної приходні або й шпиталю для хорих тварин в осідку філії „С. Г.". В дальшому плині булоб обовязком його улагодження і ведення взірцевої кухні для школення коваліві-підкувачів (на основі розпорядку През. Річпосп. з 22. березня 1928. В. Д. З. ч. 36 пол. 334). Не місце тут на вичислювання й інших, не менше важних обовязків, як популяризація с.-господарської ветеринарії, праця в асекурації тварин, то-що.

Коли б нашим чинникам удалося негайно вхопити за керму в переведенні постулятів самоврядного зак. у „ветеринарній опіці над тваринами", то ми перенялиб на території всіх наших земель під Польщею провід в одній з важніших ділянок праці і підвигнули сильно добробут нашого населення. „Сільський Господар" не занедбав заходів у тому напрямі, але в цьому необхідна співпраця в інших народних установ.

Маріян Стахурський.

Французький уряд проти резолюцій комісій парляменту.

Французька рада міністрів відбула довге засідання, на якому обговорено парляментарне положення. Рада рішила, що не може прийняти резолюцій комісій фінансової та для закордонних справ, які роблять застереження в справі ратифікації договорів про воєнні довги Франції супроти Англії та Америки. Рішено, що уряд виступить перед пленумом парляменту в справі договорів *про воєнні довги*. Одначе з політичних оглядів цю дебату відложено на 11 або 16. липня.

З нагоди ювилею д-ра Леона Райха.

Провідник галицьких сіоністів, а вірніше: провідник галицького жидівства, бо крім невеликої опозиції фактично велика більшість усього організованого жидівського громадського й політичного табору в Галичині стоїть під його проводом *або найбільшим впливом*. — д-р Леон Райх святкує ювилей 50-ти літ свого життя і разом з тим 10-ти літя головування в Екзекутиві Сіоністичної Організації Східньої Галичини. З того приводу „Хвиля", якої він є духовним батьком і одним із співвласників, присвятила йому цілі статті, у котрих захопленими словами славляться заслуги д-ра Л. Райха для галицького жидівства. Жили у Східній Галичині є занадто поважним чинником краєвого життя (однаково як пожаване значіння жидів у світовому масштабі та в державному житті Польщі), щоби ми могли легковажити собі все те, що діється на жидівській вулиці й мовчки *біля усього того проходити*. Тому й при нинішній нагоді ювилею д-ра Леона Райха не є зайвою річю сказати кілька слів.

Трудно нам оцінювати заслуги ювілята для широкої сіоністичної ідеї та для організації жидівського руху. Оцінка тих заслуг належить виключно до компетенції його земляків і було би дуже негарно, коли би хтонебудь посторонній мішався до їхніх внутрішніх справ. Але д-р Леон Райх є теж від 10-ти літ керманичем практичної політики східно-галицьких жидів у Польщі, — а це вже не є їх внутрішньою справою, бо торкається безпосередньо — нас. Нас українців, які у Східній Галичині є етнічною, територіальною, національною більшістю, серед котрої є розсіяна атериторіальна жидівська національна меншість, тиснена з українською більшістю передовсім — господарськими інтересами. І ось саме тією політичною діяльністю д-ра Леона Райха ми, українці, на жаль, ніяк не можемо захоплюватися. Навпаки: мусимо при цій нагоді висловити ще раз свої найбільші сумніви й застереження щодо доцільности й вартости тієї політики д-ра Л. Райха.

Признаємо, що східньо-галицькі жиди, найповнішим після упадку З. У. Н. Р. у державних межах Польщі й віч-у-віч з відомою національною політикою польської влади, найшлися між Сціллою і Харидою: з одного боку українське село, клієнт жидівського посередника при збуті хліборобських продуктів і клієнт жидівського дрібного купця при купні промислових виробів; з другого боку — польський міщанин і польська державна адміністрація. Оглядні на цей останній чинник саме й вплинули на д-ра Леона Райха повести відповідно східньо-галицьку жидівську політику. Базою цієї політики є слідуюча калькуляція: іти найдальше на руку урядові в усіх питаннях внутрішнього й закордонного характеру, в надії, що в заміну можна буде від уряду дістати такі господарські — податкові і кредитові — привілеї, які дозволять не рахуватися з ремствуванням українців. Ця політика (бо не вже не лише політична тактика, але основна політика) найшла свій яскравий вислів у славетній угоді з урядом братів Грабських, широко на міжнароднім грунті використана майстром у таких справах — міністром закордонних справ гр. Скшинським. Наслідки тої політики відомі: заведені налії на дощ благодатей і „каценямер". Але д-р Леон Райх навіть і після науки не спроневірився своєму „кредо". І тому, коли прийшли вибори до 2-го сойму, тін відмовився вступити до блоку нежидівських народів, волівши навіть ролям у таборі сіоністів у Польщі, ніж поклонятися на гній богів. Наслідок був такий, що кандидати сіоністичної 17-ки були урядовою „силінкою" найзависнішіше поборювані (про це міг би особливо богато оповісти найближчий політичний приятель д-ра Л. Райха, пос. Розмарин). А вже, увійшовши до варшавського сойму, д-р Леон Райх як стій протиставився лідерові „конгресівських" сіоністів — Ґрінбавмові. І по нинішній день в жидівському Колі, формально єдиному, фактично панує розлам: ніби-то на ґрунті політичної тактики, на ділі — на ґрунті різниці цілого світогляду, цілої ментальности й психіки тих двох провідників жидівського народу в Польщі. Ця різниця полягає у поглядах на 1) повне уналежнення національного жидівського, — політичного, культурного й господарського, — життя від напрямних національної політики влади, настільки, щоби витворивши дужу власну силу могти примусити владу з цією силою рахуватися і йти назустріч її слушним вимогам і 2) надзвичайно дбайливим плеканням рідної мови й культури та надзвичайно рішучим політичним становищем — не дати ані штучної чужонаціональної політури містам, ані тим паче не стати знаряддям денаціоналізації в руках панівної в державі нації більшости — проти якоїнебудь національної меншости.

Очевидно, що було би нісенітницею вимагати від східньо-галицьких жидів тотожнього становища, що його мають українці. Занадто інша є і національна і суспільна структура обох народів, занадто інші національні аспірації. Але до теж не можемо з тим погодитися, щоби лідер східньо-галицьких жидів, для задоволнення своїх амбіцій „малопольського" політика грати ролю польського державного діяча — забував, що доля східньо-галицьких жидів є в *першу* чергу залежна від добрих відносин із східньо-галицьким автохтонним населенням, яке є у великій більшості населенням — українським. Не погоджуємося теж із твердженням д-ра Ротфельда (у вчорашній „Хвилі"), що коли ми (себто жиди — пр. Ред.) з небезпечного періоду, повного переворотів і випадків, вийшли оборонною рукою, і коли нині корабель жидівської національної політики пливе гордо і з піднесеним прапором на повних голах державного життя (?! — Ред.), то це у великій мірі заслуга досвідної, обережної і мудрої політики й проводу нашого нинішнього голови". Правда, д-р Леон Райх старається „лавірувати", але в цьому лавіруванні не бачимо тої зручности й того великого політичного розуму, який бачить автор цитованих похвал. Одним з найважніших засобів тієї тактики супроти пануючих, є якась специфічна улесливість д-ра Леона Райха, яка кладе печатку на всі його парляментарні виступи, на всю його політичну діяльність. Стара правда, що це кепський шлях до вироблення собі морального авторитету у чужих. Сміємо твердити, що д-р Л. Райх великого того морального авторитету по польській стороні не має. Цікава річ, що має його там у богато більшій мірі — зненавиджений Ґрінбаум: бо в його діяльности ідейні преміси стоять вище, ніж матеріяльна калькуляція, його цінує особиста громадська мужність і він — не такий легковірний. Останні львівські випадки доказали ще одну слабу сторінку легковірної „угодовости" політики д-ра Л. Райха: що не лише жидівсько-українських, але й жидівсько-польських взаємин не завжди й не в усьому в силі нормувати Варшава, що польське громадянство у Східній Галичині є у великій більшости громадянством ендецьким, до жидівського населення *„a priori"* ворожо настроєним, і що тому насторожування проти себе ворожо ще й населення українського, у котрого раніше жадного антисемітизму не було, це політика досить сумнівної вартости.

Річ ясна, що д-р Леон Райх свою політику спирає на оцінці сили української та польської сторони. Легковаження, з яким відноситься до українства, походить із переєвідчення про політичну слабість та економічну бідність українства. Ясно теж, що ніякі аргументи — так мовити — моральної натури, політики д-ра Райха ні трішки не змінять. Зате напевне й змінить витворення поважної української сили. І нам здається, що в своїх поглядах на значіння українського народу, як реально політичного чинника, д-р Леон Райх є щонайменше дуже — короткозорий...

Хай не буде в образу тих кілька уваг, сказаних може справді не „a propo", посеред самих ювілів, які розлягаються довкола д-ра Леона Райха у дні його ювілею. Не ми винуваті, що до того хору приєднатися не можемо.

Державний бюджет Злучених Держав.

Державний секретар фінансів Злучених Держав Мельон повідомив, що *бюджетовий рік* дав *надвишки доходів* 185 міліонів долярів. Державний довг зменшився на 673 міліони і виносить тепер 17 міліярдів. Таким чином Злучені Держави протягом 20 літ зможуть зліквідувати весь свій державний довг. Тоді, на думку американської преси, прийде час говорити про зменшення європейських довгів. Дуже можливо, що надвишка доходів спонукає уряд Злучених Держав зменшити податки.

З листів до Редакції.

Ще про „Фонд" воєнних вдів і сиріт".

В 148 ч. „Діла" з 6. липня ц. р. помістив проф. д-р К. Студинський заяву, що я і д-р Ізидор Голубович позичили 200 долярів з „Фонду українських воєнних вдів і сиріт", тай ще заявив, що „при дрібці доброї волі міг він (себто підписаний) сплатити свої зобовязання без наражування сиріт і вдовиць на тяжку кривду". — Отже заявляю, що я ніколи ніяких грошей у „Фонді українських воєнних вдів і сиріт" не позичав, тільки на просьбу д-ра Ізидора Голубовича підняв я для нього зі згаданого „фонду", з рук тодішнього скарбника, уділену д-ру Голубовичеві позичку.

У Львові, дня 8. липня 1929.

Степан Т...

Відворот еспанського фашизму?

Нова еспанська конституція.

Еспанському Національному Зібранню предложили урядовий проект конституції, що складається із 104 статтей. Головні принципи конституції такі: Еспанія, це нація *зорганізована* в політичну одноцілу державу, а її устроєм є конституційна монархія. Одно і те саме законодавство обовязуватиме весь нарід. Урядовою мовою є мова кастилійська, апост. римо-католицька релігія є державною релігією. Нікому в Еспанії не робитимуть труднощів із причини релігійних переконань, ані з причини виконування свого віроісповідання, одначе прилюдні релігійні маніфестації дозволені лише для державної релігії. Як особисте право, що прислугує кожному еспанцеві, признається право незаймановости. Чужинці в Еспанії рівноуправнені з еспанцями під оглядом охорони їх осіб і майна та наскільки йде мова про користування з конституційних гарантій цивільного характеру і цивільних прав.

Далі проект каже про незаймановість помешкань і переписки та що карні закони не можуть ділати назад. Ніякого еспанця не вільно видати іншій країні, ані не можна його приневолити кинути свою батьківщину або змінити місце замешкання, вкінці не може бути заборонений доступ на національну територію Еспанії. З другого боку він має право свобідно еміґрувати згідно із законами. Право приватної власности ґарантується. Всі еспанці допущені до публичних урядів і мають свободу при заключуванні добровільних умов.

Признається вповні право свобідно висловлювати думки устно та на письмі, без якоїнебудь превенційної цензури, а також право свободи зборів, товариств і справування публичних справ. Особисті права можна припинити й обмежити лише часово і то згідно з відповідними законами.

Монархія в Еспанії дідична. Для помочі монархові при виконуванні його королівських прерогатив функціонує при ньому коронна рада, в якої склад увіходять королівські сини, архіеп. Толеда, нач. команданти армії та маринарки, президенти найвищих трибуналів справедливости та фінансів, президенти найв. трибуналів армії та маринарки, ґенеральний прокуратор найв. трибуналу справедливости та декан постійної ради ґрандів. Щодо решти членів згаданої коронної ради, то одну третю вибиратимуть загальним і безпосереднім голосуванням, а дві треті вибиратимуть спеціяльні професійні та клясові колегії. Мандати коронної ради треватимуть 10 літ.

Парлямент складається з одної законодатної палати, утвореної з послів, вибраних голосуванням. Послом може бути кожний повнолітний еспанець і еспанка. Половина членів парламенту вибирана загальним і безпосереднім голосуванням по провінціям. Трицять послів буде досмертно іменованих королем, а решту вибиратимуть спеціяльні професійні та клясові колегії. Парлямент має збиратися принайменше чотири рази до року.

Із повище ареферованого нового проекту еспанської конституції бачимо, що означає він поважний відворот дотеперішньої фашистівсько-диктаторської системи влади ґен. Прімо де Рівери. Всеж, при уважливішому розгляді цього проекту видно, що за зверхньою ліберальною політурою криється чимало реакційних крючків. Підкреслення у новій конституції, і то на першому місці, національної уніфікації еспанської держави, є новим актом проти каталянців. Відомо, що в справах національних меншин Еспанія стоїть на найбільш ретроґрадному становищі

З організаційного руху.

ПОВІТОВЕ НАРОДНЄ ВІЧЕ В ГАЛИЧІ.

Невідрадні відносини в Галичі, спантеличення частини тамошніх громадян русофільськими недобитками, брак відповідно поставленої політичної організації в галицькому окрузі, це все утруднювало скликання українського віча в Галичі. Треба було відповідно підготовити села, поробити районові віча по селах, а тойно тоді можна було скликати віче в Галичі. Поміч села була конечна, щоби віче удалося, бо не без підстави деякі, русофільством на бездоріжна введені одиниці, заявили, що українське віче в самому Галичі „не сміє" відбутися. Галич уважали за нездобуту твердиню заскоруалого москвофільства.

Після відповідної підготовки скликано повітове народнє віче на день 30-го червня ц. р. На великій площі біля Союза Кооператив зійшлось около 2.000 громадян з міста і доокольчних сіл. Були села Бовшів, Влюдники, Залуква, Дубівці, Семиківці, Межигірці, Тустань, Четверки, Шатородля, Крилос, Пукасівці а також мішаня з Галича. Були і „русскі" що прийшли на віче з окремою метою, було також чимало селян-членів радикальної партії.

На віче прибули посли: О. Ганушевський, Кузик і Паліїв. Іменем Повітового Народнього Комітету отворив не перше українське віче в Галичі в повоєнних часах п. Ів. Корчинський. На його внесення зібрані одноголосно вибрали председником віча посла Паліева. Звіт з праці Української *Парлям.* Репрезентації у варшавському соймі злаг. о. Ганушевський. З черги реферував посол Кузик господарські справи. В ясних виводах представив зібраним теперішне тяжке господарське положення в Польщі, а з окрема нашого українського селянства. Посол Паліїв виголосив політичний реферат. Головну причину нинішнього нашого положення бачить посол Паліїв у самих українцях.

В дискусії забирали голос: М. Масник з Семиковець, Василь Павук з Бовшева, Олекса Городецький з Межигорець, Микола Скрентович з Залукви, Михайло Півка з Галича, Ляхоцький з Залукви та Микола Городецький в Галича.

В резолюціях висловили зібрані одноголосно довіря Українському Національно-Демократичному Обединанню та його послам, а також візвали всіх українських послів до обединання з Укр. Парл. Репрезентацією в одному клюбі.

Це віче наглядно виказало, що український рух в галицькому окрузі живе, та що йому треба тільки надати певну форму. За удатне виведення віча в Галичі слід висказати признання д-рові Осипові Меркунові як голові і Іванові Корчинському як повітовому організаторові. Це віче, наглядним доказом побіди в Галичі здорового українського руху над русофільським назадництвом.

ПОСОЛЬСЬКІ ВІЧА.

Дня 13-го червня ц. р. скликано справоздавче віче в селі *Куровичах перемишлянського повіту.* На вічу було присутніх около 2.000 людей з Курович і сусідніх сіл. На віче прибули сенатор д-р К. Троян і посол С. Кузик. Головував на вічу д-р В. Левицький, адвокат з Глинян. Підчас годинної промови посла С. Кузика староста Колодій розвязав віче і почав розганяти присутніх. Посли оголосили довірочну нараду в читальні, але й їй перешкоджено.

Дня 22-го червня відбулося справоздавче віче в містечку *Бережданах*, жидачівського повіту, на якому було присутніх около 600 місцевих громадян. Промовляли сенатор Троян і посол Кузик. При цій нагоді варто зазначити, що мало свідоме до недавна містечко своїми силами побудувало читальню „Просвіти", до якої горнуться так молодь як і старші.

Дня 23-го червня ц. р. відбулося справоздавче віче в *Жовкві, скликане* косівською повітовою організацією УНДО. На вічу явилося около 2.000 людей. Промовляли посли Паліїв і Кузик. Дня 24-го червня ц. р. відбулося справоздавче віче в селі *Пістині* косівського повіту, на якім промовляв посол Кузик. Того самого дня відбулося справоздавче віче в селі *Рожнів* косівського повіту, на якім при участи около 1.000 людей промовляв посол Паліїв.

Дня 9-го червня ц. р. відбулося справоздавче віче в селі *Лучинцях* рогатинського повіту. Звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації зложив посол Степан Кузик.

Дня 23. червня ц. р. у **Підгородцях**, на **Скільщині**, посли Максимович і Великанович складали посольські звіти перед селянами з чотирьох сусідніх громад. Вечером відбувся святочний концерт в честь Івана Франка, на якому виголосив промову посол Великанович. До громадської зрілости тої громади причиняється тепер чимало місцевий селянин Ст. Шур, який по повороті з Чехословаччини, творить нові досвідні поля і впроваджує найновіші господарські методи. В **Крушельниці** і **Корчині** відбули обі названі посли віча в дні 24. червня ц. р. У всіх трьох громадах селянство ухвалювало довіря Українській Парляментарній Репрезентації, а крім цього ухвалювало резолюції в справах суспільно-господарських і в справах викладової мови у наших школах.

Кровавий страйк.

В Ню Орлеані прийшло з приводу страйку трамваєвників до справжньої битви між страйкарями і тими, що не приступили до страйку. Було кількасот убитих, а ще більше ранених.

Трамваєвники мали теж сутичку з поліцією. Підложили огонь, щоби вчинити пожежу. Поліція розігнала демонстрантів. Гадають, що ґубернатор проголосить стан облоги. Трамваї курсують під охороною поліції з машиновими крісами.

—o—

Оптимізм Мекдональда.

Прем. Мекдональд сказав у промові в Дорґемі, що уряд не хоче всієї своєї програми предкладати парляментові за одну сесію, бо вірить, що перебуде ще пять інших сесій, а може й дальших пять

НОВИНКИ

— **Вакаційний сезон.** Вакаційний сезон у повному розгарі. З кожним днем пустіють вулиці більших міст, а переповнені поїзди вивозять міських мешканців із задушливих міст на лоно природи, на села і в гори. Заповнюються курортові місцевости й літнища і там починає все жвавіше бити живчик безжурного життя. Покидає міста й українська публика, подаючись на вакаційний відпочинок. Заповнюються нею села і містечка, гори і доли, сільські хати і літніськові віллі. Також наш одинокий вакаційний осередок — живець Черче заповнюється добірною українською публікою. В останніх днях приїхали на довший побут і лікування до Черча, між іншими, наш відомий діяч д-р Т. Окуневський з Городенки, Наталія Джеджора зі Львова, о. Роман Фіцалович зі Швейкова, Ева Фльорчик, жінка пароха з Кушківців, Мих. Косаревський з Варшави, Роман Карманський, скарб. уридовець з Лежайська з дружиною, Богд. Левинська, жінка пароха з Болехова, Оксана Миколаєвич, жінка гімн. учит. з Тернополя, Ольга Маковеєва, вдова по відомім письменнику з Бережан, Каролїна Рамер, жінка проф. зі Станиславова (полька), Анна Розвадовська, власн. ресторану з Рогатина, Ант. Сеньковська з Тернополя, Вас. Сигенович, купець з Болшівців, Стефанія Шумилівна, учит. зі Строянтина, Ростислава Смик, жінка пароха з Жовчева, Осип Хома, гімн. учит. з Тернополя, о. Йосиф Логинський зі Струтина Нижного, Мик. Лепкий, гімн. учит. зі Станиславова, о. Вас. Козловський зі Збаража, Ольга Громницька, жінка пароха з Тернополя, Леонія Лукасевич, жінка учит. з Братишева, Надія Громницька, жінка книгаря зі Львова, Петро Постолюк, дир. „Червоної Калини" зі Львова, Вас. Левицький-Софронів, письменник зі Львова.

— **Новий український ресторан у Львові.** В пятницю 5. ц. м. посвятив о. кан. Д. Лопатинський ресторан і кімнати до снідань п. Вовка під назвою „Говерля" при вул. Руській ч. 16. (напроти книгарні „Рідної Школи"). Новий український ресторан у Львові положений в дуже догідному місці, на перехресті тих вулиць, де зосереджується ціле життя українського Львова. Локаль, що складається з трьох кімнат, дуже привітний і чистий, кухня, веденa дружиною п. Вовка, знаменитою господинею, смашна і поживна, ціни уміркованi. Не сумніваємося, що українське громадянство, як львівське, так і приїзне, ходитиме відтепер тільки до „Говерлі" і піддержуватиме солідарно свою людину, що по важких зусиллях і з немалим накладом коштів відкрила у Львові український ресторан. Власник ресторану п. Вовк заслуговує на цю підтримку тим більше, що це відомий український громадянин (довгі роки мав молочарню при вул. Миколая).

— **Епільог справи б. У. С. С-ів.** У середу 10-го липня почнеться перед окружним судом в Бересті розправа проти бувших УСС-ів (Петра Сайдачного і й тов.), обвинувачених за проступок з § 285 (тайні товариства). На лаві обвинувачених засяде 32-ох УСС-ів. Сімох з них були арештовані ще в листопаді м. р. під замітом злочину з §§ 58 і 59 к. з. і в тому напрямі велося проти усіх 32-ох слідство. Та апел. суд. змінив кваліфікацію чину на § 285 і їх випущено на волю в лютому ц. р. Докладний хід та вислід розправи подамо в окремій кореспонденції.

— **Залізничі книжки зажалень.** „Монітор Польскі" з 6. липня оголошує розпорядок міністра комунікації з 15. червня 1929 р. у справі книжок зажалень на залізничних станіях. До тих книжок подорожі, які користуються комунікацією та залізничними уладженнями, мають вписувати зажалення, а саме спостережені подорожними на залізницях непорядки, поведення та поступування залізничого персоналу з публікою і т. д. Кожний, хто вписує зажалення, має подати свої ім'я, назвище, місце замешкання, звання, службове те суспільне становище і назвища свідків. Зажалення мають полагоджувати залізничі дирекції і то в такім речениці, щоб жалуючий міг дізнатися про постанову залізничої дирекції ще заки мине 30 днів від дати вписання зажалення.
та інші.

— **Любачівську „фабрикантку ангеликів"** Анну Бедронь засудив трибунал окружного карного суду у Львові на 5 місяців тюрми за те, що вона „бабськими способами", уживаючи зарджавілого дроту, вігнала пліа Катерині Дубик. Перед трибуналом боронилася обвинувачена тим, що вона ніяких приладів не уживала, але знає дві молитви до Божої Матери, а саме до Ченстоховської та Почаївської, які на ріжні хороби помагають... Навіть як заслабла корова п. судді в Любачеві, то й тої теж покликано, бо кодення і лічення ветеринаря не помогло корові, лише її молитва. Катерину Дубик засуджено на 3 місяці тюрми. Особом частину кари подаровано на основі амнестії, а частину завішено на 5 років.

— **Любовна трагедія під Львовом.** До Львова привезено парубка з Сухович. пов. Львів Федя Цимбалістого, що з заздрости пострілив свою суджену Марію Мищишин. Рана на щастя не тяжка. Цимбалістого замкнено у слідчій вязниці.

— **За вбивство дитини.** В Глинній Наварії арештовано Каролину Стахів, 21-літню селянську дівчину, за вбивство нешлюбної дитини. Убийниця оправдується стидом і страхом перед батьками, які буляб вигнали її з дому. Її замкнено теж у вязниці.

— **Бандитизм на Знесінні.** На Юлію Старицьку і її знайомого напало на Стрім Знесінні пятьох озброєних людей. Товариш Старицької під загрозою зброї віддав напасникам портфель із 20 зол. і документами. Вони гроші забрали, а портфель із документами кинули під ноги. Коли Старицька хотіла втікати, напасники стріляли за нею. Одна куля перейшла їй через хребетину кість. Старицьку відвезено до шпиталю.

— **Польська письменниця засуджена на місяць арешту.** Окружний суд у Варшаві засудив польську письменницю Ржепецьку на кару одного місяця безоглядного арешту й оголошення присуду в двох часописах на рахунок засудженої — за знеславлення танцюристок „Морського Ока" сестер Галям. Ржепецька в одній із своїх повістей виступила проти сестер Галям, приписуючи їм такі історії, що ображують жіночу честь. Сестри добачили в цьому знеславлення та подали Ржепецьку перед суд. Літературні критики, покликані як знавці, а саме Зуз. Рапська та дир. Льорентович, зізнали дуже некорисно для Ржепецької.

— **Відрізані від світа поселенці.** Більшовицький криголам відплив із Владивостоку на Північний Океан, щоб добитися до Врангелевого острова та ратувати поселені там більшовицьким урядом ескімоські сімї. Острів цей давніше не був замешканий і не має умовин для людського існування. Від двох літ не було ніяких вістей від тамошніх поселенців.

— **Чухновський летить на півн. бігун.** Летун Чухновський, який брав участь у пошукуванні за учасниками виправи Нобіле та віднайшов Мальгренів гурток, задумує летіти на північний бігун у супроводі криголому „Красін". „Красін" відпливе 9. липня з Ленінграду до Тромзе. Чухновський хоче летіти з Ленінграду до Нової Землі, а звідтам зачати подорож на північний бігун. Керманичем виправи є проф. Евгеніє.

— **„Вільгельм Тель" убив сина.** В шлеському містечку Ротенбах пописувався в цирку артист так, що як Вільгельм Тель зістрілював яблоко з голови рідного сина. На днях робив він те саме, при чому куля поцілила сина в саме чоло, перелетіла через череп і вбучила ще й одну жінку, яка стояла побіч, а дальше з розгону зранила ще одну жінку в плечі. Нещасного стрільця арештували, а цирк замкнули.

— **Катастрофи.** В Котроне (півд. Італія) запалося руштування вел. бетонової галі варстатів і засипало 25 робітників. Їх видобули вже неживих. — У залізничій катастрофі біля станції Карауд в астраханських степах згинуло 49 людей. — Підчас національного свята незалежности Зл. Держав згинуло в Ню Йорку 159 людей, з того 78 наслідком попарень при паленні штучних огнів, а 81 у самоходових катастрофах. — У копальні „Гільдебранд" біля Катовиць звали вуглі засипали в глибині 700 метрів працюючих там робітників: Шепа Теофіля, Петера Павла, Демчика (всі женаті) та Моравця А. Сумніваються, чи вдасться їх видобути живими. — В Будапешті підчас вправ занявся на висоті 600 метрів шкільний літак наслідком вибуху мотору. Летун і механік згинули, літак зовсім знищений.

— **Посвячення угольного каменя під будову Читальні Просвіта" в Луковій Горі (Тустановичі) дня 7. VII. ц. р. не відбулося з приводу непогоди і посвячення це відбудеться дня 14. VII. ц. р. з тою самою програмою.** — Комітет. 75 1—1

— **Надзвичайні Загальні Збори Т-ва „Сільський Господар",** згідно з попереднім оголошенням, відбудуться у Львові, дня 11. липня 1929, о год. 10-ій рано, в салі Бесіди, при вул. Рутовського 22. — Відпоручники Філій і Кружків „Сільського Господаря" візьмуть обовязково участь. — Рада. 68 1—1

— **Фонд українських воєнних вдів і сиріт.** У вівторок 9-го ц. м. в 5-ій год. попол. відбудеться в помешканні „Достави", вул. Домініканська 11., нарада Фонду українських воєнних вдів і сиріт. 61 1-2

—o—

Гостина Мекдональда в Білім Домі.

Лондонські часописи повідомляють, що англійсько-американські взірці в справі гостини Мекдональда в Вашінгтоні поступили значно вперед. Постановили, що конференція буде присвячена справам розброєння на морі та створення спец. арбітражної інституції, яка здагіднювала би евентуальні англійсько-американські конфлікти.

Загинув літак „Шікаго Трібюн".

Літак „Шікаго Трібюн", який вилетів із Шікаго для лету до Берліна, загинув по дорозі. Досі не найшли його.

—o—

Невдалий держ. замах у Румунії.

Букарештенська поліція викрила змову проти уряду Маніва. Змовники хотіли арештувати членів уряду та проголосити військову диктатуру. Арештували богато офіцерів у Букарешті та на провінції. Букарештенська залога в поготівлі. Слідство виявило, що змовники мали заволодіти зброєю військового арсеналу. Між арештованими є ген. Бростеану і полк. Стука та Сойка.

—o—

Конкордат Югославії з Ватиканом.

Білгородське „Време" потверджує вістку, що небаром зачнуться переговори в справі конкордату між Ватиканом і Югославією. Часопис твердить, що Югославія заінтересована в цьому, щоби взаємини з Ватиканом якнайскорше упорядкувати.

—o—

Вибух складу муніції.

Великий склад амуніції між Опічіною і Пресеко (біля Трієсту), в якім було 27 тис. гарм стрілен, вилетів у повітря. З вибуху повстала велика пожежа, яку з трудом угасили.

—o—

Смертний присуд на церк. подвірі.

З Минська повідомляють, що більшовицький суд засудив на кару смерти 7 селян із села Журавиць, обвинуваченних у підпалі урядового рільного господарства, противбільшовицькій агітації та в відмові заплатити податок. Присуд виконали на подвірі католицької церкви в Минську.

—o—

Комуністи перед судом.

Перед трибуналом карного суду у Львові зачалася розправа проти вязнів-комуністів, обвинуваченних у публ. насильстві, а саме за спротив вязн. владі при ескортуванні. Один із обвинуваченних признався, що вязні хотіли викликати бунт у вязниці. Покликано 31 свідків. Розправа потревае 3 дни. Боронять д-р Глушкевич і Гайльперн. Обвинуваченні не признаються до вини.

—o—

Всячина.

Про сибірський метеор.

Недавно тому принесло було „Діло" згадку про метеорн, а між ними і про т. зв. сибірський. В журналі „Atlantis" за червень 1929, виданім в Берліні, Відні й Цюриху, находимо статтю М. Хароля про висліди експедиції Л. А. Кулика, члена ленінградської Академії, піднятих з незвичайною енергією для наукових розслідів. Як дуже запалився той учений виконати свій намір: видобути частини того найбільшого дотепер знаного метеору, свідчить факт, що він лишився сам один на зиму недалеко місця опаду метеору, щоб робити студії і дожидати прибуття підмоги нових наукових сил. Члени попередньої експедиції всі похорувались на шкорбут і мусіли вертати.

Висліди його зусиль дотепер майже ніякі, бо багна в тундрі унеможливлали досі всякі спроби видобути кусники метеору, який, судячи по дуже численних кратерах в тундрах, мусів розпастись на багато частин.

Одно, до чого Кулик більш-менш з певністю дійшов, це віра в теорію, що той метеор — частина планети Понсого, яка 30. червня 1908 р. перелітала близько нашої землі, так, що перетяла дорогу землі. В другій половині червня 1908 р. метеорольоги й астрономи запримітили були незвичайну появу „білих ночей" і „світляних вечорів" у західній Европі і в Росії аж по Чорне Море, які по двох тижнях скінчились саме 30. червня 1908.

Саме того дня подорожні, що їхали транссибірською залізницею в околиці Канська, запримітили около 6. години рано незвичайне видовище: на північному сході появилась ясна синіча куля, яка в міру наближування до землі все більшала, стала як сонце велика, і спадаючи в зигзаках десь далеко за лісами, вдарила об землю з великим лоскотом мов молот об ковало. В тім самім часі кільнасот верстов дальше тунґузи над рікою Катанка-Подкаменна Тунґуська побачили з неба спадаючий огонь і зі страху попадали на землю, просячи добрих духів, щоб їх стерегли від гніву бога грому, Окди.

Був це саме той метеор, що його розслідити завзявся Кулик. На цей рік він має призначену велику поміч, а навіть літак до розпорядимости. Д.

Делеґац я Данцігу до СРСР.

До СРСР. ввіхала делеґація данцігського сенату з през. Замом, щоби зложити офіц. візиту та навязати госп. взаємини із СРСР.

Зі спортового життя.

Україна—Лехія 1:1 (0:0).

До повищих змагань виступила Україна в складі: Цимбала (воротар), Скрегота, Грешук (оборона), Борсук, Рак, Воробець (поміч), Жук, Кобзяр, Лисик, Петрів, Сич (напад). Як видно, склад звичайний, крім воротаря, місце якого мусів занятн резервовий грач Цимбала, тому, що ані Ревера ані Бутель не зявилися на грищу в приписаному часі. За таке карігідне легковаження своїх обовязків згаданими грачами, що виявили повний занепад не тільки ідейности, але й примітивного розуміння спортової ідеї, мусить їх стрінути досадна кара, бо це могло довести дружину до високоцифрової програної.

На щастя, Цимбала списався на воротах цілком добре й оборона дуже ефектовно два грізні стріли, одначе його щастям треба вважати те, що більше не було що боронити, бо Лехія майже не доходила до воріт України. З інших грачів Грешук і Скрегота на обороні були цілком добрі; в помочі Борсук грав дуже амбітно, Рак відповів своїму завданню, хоч в другій половині видно було по ньому втому, Воробець, хоч після неповного вилічення звихненої руки ще не цілком добре почувався, своєю тактично доброюграю заслужив на признання. В нападі приходиться говорити лише про чотирьох, бо Кобзяря судля цілком неслушно виключив з гриша на спілку з грачем Лехії Серватюком. З чвірки нападу вибивався на перше місце Петрів, котрий працював за двох, одначе має ще цю хибу, що не віддає моментального стрілу до воріт, Лисик — це дивний грач; раз стартує до мяча з подивугідною скорістю, другий раз плентається позаду і нема його у властивому часі на властивому місці. Все таки він стріляв дуже багато й дав незвичайно ефектовного голя. Найслабше представляється Крила, при чому Жук все таки був ліпший від Сича, який дуже слабо рухався і не віддав ні одного доброго стрілу до воріт Лехії.

На загал гра стояла на не дуже високому рівні: так і видно було, що тут розходиться лише про пункти. Виспід 1:1 цілком не відповідає ходові гри, бо Україна при більшій довірі щастя могла й повинна була вийти з цих змагань з такою побідою, як минулого тижня з стрийською Погонею. Публики понад тисячу.

Жертви на оселю робітників пера.

ВИКАЗ Ч. 26.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка" зложили дальше на оселю українських робітників пера в Ямнім: 433) Климентина Авдикович-Глинська у Львові — 250 зол. (замість повідомлень про вінчання своєї доньки Стефанії з Ферд. Жерассі в Парижі), 434) д-р Володимир Кульчицький, Львів — 5 зол., 435) дир. Микола Мороз, Львів (вдруге) — 5 зол., 436) Юлія Федевич, Чернева — 5 зол., 437) дир. Ізидор Громницький, Львів (вдруге) — 10 зол., 438) Володимир Свистун, Миколів (Го. Шлеськ) — 5 зол., 439) о. Олександер Зубрицький, Перемишль — 5 зол., 440) Яків Насс, Львів (з непринятого гонорару від д-ра Б.) — 25 зол., 441) д-р Рихло, Ужгород — 3 ам. дол.

Крім того спростовуємо, що д-р Лавр. Павловський зі Старого Самбора прислав на оселю 10 зол. (а не 5 зол., як помилково оголошено в ч. 141).

Жертви проситься пересилати і складати в Земельнім Банку, Львів, Словацького 14, або в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 9-го липня, год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Середа, 10-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Четвер, 11-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Малий Театр:

Вівторок, 9-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Середа, 10-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Четвер, 11-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполлво": Ґрета Гарбо у фільмі: „Ли - пар кохання" (Ґеста Берлінґ).

Кольосей: Дольорес (Д Костельо) і Пачкарі (Дугл. Фейрбенкс).

„Лев": „Амор на лещетах" (Гарі Літтле). Недискретна жінка.

„Люна": „Та, що продалася".

Марусенька: Яннінґс у фільмі: Портіер готелю „Атлантік".

Оаза: Скитання кн. Трубецької.

Пан: У кігтях хижого супа (Рінтінтін).

„Палас": Її перший поцілуй.

Пасаж: Червоний пірат. Цирк Ренц.

„Утіха": Каруселя тортур.

„Химера": Дитина вулиці.

„Фатакоргана": Боривій.

Програма радіо.

Вівторок 9-го.

Берлін (418). 17·30—18·30 Легкий концерт капелі Аркаді Фанто. 20·00 „Гокус-покус", 3 акти з прольогом.

Париж (1725). 13·30 Симфонічний концерт. 16·45 Концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·00 Концерт.

Льондон (356). 19·45 Концерт радіоорхестри. 21·40 Концерт.

Відень (516,3). 19·05 Концерт квартету Розе. 21·30 Концерт робітн. клюбу мандолінїстів.

Прага (341,7) 19·05 Орхестра. 20·30 Концерт. 21·00 Пісні. 21·30 Форт. сольо. 22·30 Музика до танцю.

Штутгарт (360). 22·00 Концерт. 22·30 Популярний концерт з Фрибурга.

Франкфурт (390). 16·15—18·00 Концерт радіоорхестри. 22·15 Швайцарські пісні.

Гамбург (372) 20·00 Концерт солістів.

Мілляно (501). 20·30 „Травята", опера Вердія.

Будапешт (550) 12·10 Дзвони з університетської церкви. 17·15 Концерт легкої музики.

Москва (1481). 15·30 Народня музика. 20·00 Нар. концерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 9·00 Робітничий концерт. 10·00 Популярний концерт. 19·30 Народній концерт.

Варшава (1411,7). 16·30 Програма для дітей. 18·0 Легка музика.

Познань (334,8). Трансмісія з Великого Театру: „Аіда".

Копенгага (281). 12·00 і 20·00 Ратушеві дзвони. 21·30 Нова опереткова музика.

Середа 10-го.

Берлін (418). 20·30 Весела програма.

Париж (1725). 16·45 Концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·35 Арії з опери „Трубадур".

Льондон (358). 16·45 Органовий речітал. 19·45 Радіокабарет. 21·50 Концерт льондонської камеральної орхестри.

Відень (516,3). Коннерт квартету Сільвінг. 21·05 Концерт віольончеліста проф. Буксбавма.

Прага (341,7). 19·05 Концерт Чеської Фільгармонії.

Штутгарт (360). 19·45. Веселі рецитації. 20·15 Популярний концерт.

Франкфурт (390). 20·15 Симфонічний концерт.

Мілляно (501). 19·00 Джесбенд. 20·25 Концерт легкої музики.

Будапешт (550). 12·00 Дзвони університетської церкви. 17·45 Концерт радіоорхестри. 19·45 Концерт міської орхестри.

Москва (1481). 20·00 Радіоконцерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). Стація нечинна.

Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт. 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8) 18·00 Пополудневий концерт.

Копенгага (281). 20·00 Данський вечір. 24·00 Ратушеві дзвони.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр під дир П. Карабіневича.

Старий:

10.VII. Чесна Сузанна.

На зимовий сезон театр остає стало в Тернополі, сала „Міщанського Брацтва".

Український Театр під Дир. Івана Когутя в:

Рівне:

Середа 10. VII. „Чесна Зузанна".

Четвер 11. VII. „Кума Марта". 69 1-1

ВП. Добродія, перед яким звірювався бл. п. Йосиф Гузар із свого маєткового стану, проситься в імени малолітних дітей зголоситися в Дирекції Друкарні „Діла" або в Опікунчім Суді на Судовій улиці. 1—1

Промоція Д-ра Ремишина Івана, з Угнова — відбулася дня 3. VII. п. р. на доктора медицини, який зностріфікував свій лікарський дипльом, узискапий на університеті в Берні. 66 1—1

Ширші Сходини Секції Студентів при філії Т-ва „Просвіта" **в Бібрці** відбудуться в четвер 11. VII. ц. р. в 9. годині в салі „Кредит. Т-ва". — За Управу І. Габрусевич. 72 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 1366 57—?

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ляти від десятків літ у цілім краю авісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 170-?

ХТО з маючих в краю або в Америці, або інституцій банкових вложив би 5000 дол. амер., також більше, в углевий промисл. Амортизація капіталу в протягу одного року. Зиск по експльоатації кодо двох мілюнів зол. Інтерес надається для нашої кооперації. Тільки поважні зголошення до адмінїстр. „Діла" під „Організатор". 39 3-3

НОТАРІЯЛЬНИЙ конципі. референт спадковий, табулярист глядить посади. Листи слати до Адм. Діла „Нотар". 5 5

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Львів-місто на назвисько Д-р Корнель Вашук. 2336 2—3

ЛЬОКАЛЬ КАВАРНЯНО-РЕСТАВРАЦИЙНИЙ зараз до винайму. Ближші інформації в канцелярії „Народньої Гостинниці", Львів, Коспюшка 1. 73 1—3

ДО МАТУРИ приготовлюю екстерністів на осінний речинець. Зголошення під „Матура". 65 1—2

ІНТЕЛІҐЕНТНОЇ, бездітної, совісної, опадної і спокійної вдачі господині до заряду домашнього господарства у самітного священика-вдівця потрібно негайно. Зголошення з заподанням вимог слати на адресу: о. Іван Доннгевич, парох в Коринчи ад Коломия — почта в місці. 52 2—2

УНЕВАЖНЯЮ згублену дня 1. VII. п. р. військову книжку, видану ПКУ. Коломия, на ім'я Миколи Трачук с. Дмитра, ур. 20. IX. 1896 р. в Кам'яних надих, пов. Коломия. 57 2—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінь. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 **Пересвітлення Рентгеном.** 6—24

Конкурс.

В гімназіях і учительських семінаріях „Рідної Школи" є вільні посади для 2-ох українїстів, 4 польоністів, 3 германістів, 5 класичних фільольогів, 1 учителя педагогічних предметів (для семінарій) 2 для співу і гри на скрипці, 2 для рисунків, 3 учительок руханки 2 ручних робіт, 1 лікарки і 1 кваліфікованої учительки для школи вправ, евентуально 1 директора гімназії (на провінції). Подання вносити до кінця липня Львів, Ринок ч. 10/II. Нові кандидати мають до подання долучити кромі свідоцтв поручаюче письмо від якоїнебудь народньої установи. — **Головна Управа „Рідної Школи".** 74 1—2

Оголошення.

Громада Мшана коло Львова приступає до відбудови церкви. Роботи будуть віддані на підставі оферт, котрі належить вносити до громадського уряду в Мшані до дня 15. липня, год. 12. Отворення оферт відбудеться того самого дня о год. 13·30. До оферт належить долучати кавцію у висоті 5%, офертованої квоти в формі книжки ощадности, або готівкою. Плани оглядати можна в гром. уряді в Мшані, в урядових годинах, де можна також одержати офертові примірники в ціні по 3·— зол. за штуку. Рада Громадська застерігає собі вільний вибір оферента, без огляду на висоту ціни. — Начальник Громади. 71 1—1

Конкурс.

Гр. кат. Комітет парохіяльний в Чорткові оголошує отсим конкурс на виконання плянів і кошторису будови церкви міської, величавої, стилевої, обчисленої на 5. до 4.000 осіб.

Потрібні ситуаційні плани парцелі і условини подасть зголошуючимся до конкурсу гр.-кат. Уряд парохіяльний в Чорткові.

Виконання проектів довільне, а речинець їх надіслання найдальше до 30. вересня 1929 р.

Проект буде розглядний комітетом будови за прибранням знатоків.

Автор принятого і затвердженого через власти проекту одержить від Парохіяльного Комітету в Чорткові доручення розроблення пляну за винагородженням 100 долярів.

Неприняті проекти будуть петентам повернені.

Комітет Парохіяльний в Чорткові.
67 1—3

ВІДОЗВА! ДО П. Т. ПАНІ! Новов дкритої Централі Жіночої Конфекції **БРАТИ КАРЕЛЬ** Львів, Ягайлонська 7. Філія Станиславів, Пасаж. — У звязку з важним економічним положенням подаємо наш центральний клич! НЕ ПЕРЕПЛАЧУВАТИ! За найнищі ціни куповати всіляку жіночу конфекцію першорядних виробів. ЗА ЦЕ РУЧИТЬ ЦЕНТРАЛЯ! По небувало низьких цінах. На осінний сезон, найбільший вибір плащів. 27 3—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 152 (11.493). ЛЬВІВ, ЧЕТВЕР 11. ЛИПНЯ 1929. Рік XLVII.

Poczтowa opłata zapłacono ryczałtem.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Самооборона села.

Львів, 10. липня 1929.

Економічне положення нашого села є жалю гідне. Не лише у порівнанні з передвоєнним, але навіть у порівнанні зі станом зперед кількох літ. Всі доплавові джерела готівки висохли, вартість праці скорчився, ціни сільських продуктів упали, міських (промислових) пішли вгору, а позатим й публичні данини зросли. Сільське населення, після вирівнання депопуляції, бистро росте, виказуючи все більший надмір робочих рук, усе більше голодних ротів, а відпливу до міст, а тим більше за кордон, немає.

Перед війною ціла фалянга рільних робітників відпливала на сезонові роботи до Німеччини, що-річно заслюючи край якими 200 міл. зол. марок, побільшуючи тим способом сільські вартості праці, або інтенсифікуючи сільське господарство. Заснований перед війною „Сільський Господар" при допомозі державних субвенцій переводив підвищення господарської культури. Зростав краєвий промисл, відтяжуючи все більше село з надміру робочих рук. Перед війною відкриті були границі на всі сторони світу. Наші селяни йшли на заробітки не лише до Німеччини й Ромунії (до лісових робіт), але й до Зєдинених Держав. Кредит перед війною в добі твердої валюти був розмірно легкий, а найважніше — він був майже все довгоречинцевий, отже успішно-інвестиційний. Великий селянський страйк у 1902 р., не вважаючи на недостачу професійної організації рільних робітників у пізніших літах, спричинив деяке покращання долі рільних робітників, малоземельних і безземельних селян. Вистане згадати, що на цілій території Галичини жнива відроблювано за 9-ий сніп, замість передстрайкового 12-го або 13-го снопа. Зрештою, становище рільного робітника на панських ланах у деякій мірі регулювала сезонова еміграція.

Тепер наше село задихається. Підтяте двома валютовими змінами Вл. Ґрабського (короновою і марковою), фактично безвідплатними реквізиціями з рр. 1919—1920, маєтковою даниною, збільшенням і уріжнородненним податків, примушене майже самочинно до відбудови понад 1 міліона будинків, знищених війною, воно ледве дихає. До злиденних умовин життя нашого села у великій мірі причинилася індустріялізація польської національної території Вл. Ґрабським та припинення сезонової еміграції, вірніше обмеження її до польської національної области, головно заробіткової еміграції до Німеччини. Одночасно наступило нечуване подорожіння кредиту, опертого на подвійній валюті (золотовій і доляровій), і то кредиту тільки короткоречинцевого, векслевого, непідхожого для дрібного сільського господарства.

Бідує наше село, примушене жити й розвиватися в ключно злиденними власними засобами без нічиєї сторонньої допомоги. Борониться всіми можливими способами при допомозі кооперації, інтенсифікації свого невеличкого господарства, підношення господарської культури, повільним збільшуванням нарстатів праці. Ясно, що це тільки півзасоби, бо населення зростає в досить скорому темпі, а варстати праці підпадають все новим мініятурним поділам. Ситуацію погіршує ще занепад промислу (ступнева ліквідація нафтового промислу) і неспроможність міст прияти більшу скількість робочих рук села. Не дивно, що село ледве животіє, що щорічно переслідує його примара голоду правильно в часі передньку, а часто також з причини недороду та елементарних нещасть.

В післявоєнній добі дуже погіршилася ситуація рільних робітників і поміщицької служби. Вже в часі війни поміщики підняли голову у звязку з апровізаційною скрутою в державі. З хвилею закріплення польської влади вони, як носії польської культури на сході, були все-таки упривілеєні. Держава допомагала їм у відбудові господарств. Одночасно вони використали скрутні життєві умовини знищеного післявоєнного села. Малоземельний і безземельний селянин був зданий на ласку поміщика, мусів працювати за яку-небудь платту, щоби що-небудь заробити на свій злиденний прожиток. Негайно після війни понизилася плата на панських ланах, підчас жнив накинено зробітним женщам 18—21 снін замість передвоєнного 9-го. І той стан утримався до нинішнього дня. Хіба дивно, що визискувана сільська біднота, приходячи до соціяльної свідомости, розпочала боротьбу за покращання своєї долі, просто за своє істнування при допомозі єдиного засобу економічної боротьби, при допомозі страйку?

Страйк у Батятичах і Гребенному, кривавi події в обох тих місцевостях і звязані з ними судові процеси, находять все ширший відгомін у краю. Зрештою, до страйку пхає сама чорна дійсність. Заробітня плата в дворах є дуже ріжна — від 80 сот. до 1.80 зол. (в зимі менше!), себто яких 30—60 передвоєнних сотиків, і то на власних харчах, кошення сіножатей за 6-10 копицю, а жнива пересічно за 18-ий сніп. При тому робочий день є означений звичайно тільки сходом і заходом сонця.

Цей нечуваний визиск рільного робітника переходить всякі межі приличности і людяности. Під теперішню пору страйкує в Галичині й на Холмщині кількадесять сіл в десяти повітах. Найширше розвинувся рільний страйк в Равщині і Жовківщині, а в останньому часі в Стрийщині (Лисятичі, Пукиничі, Кавське, Угерське, Добрівляни, Вівня й Добрянн), в Бобреччині (Борниничі, Чорний Острів, Юшківці, Городище, Борусів, Бринці Загірні, Вибраніївка, Девятники, Брездівці), в Брідщині (Мідне, Болдури, Руда) та в Рудеччині (Комарнянщинні), де вибух страйк у фільварку Острів (страйкують села Адріянів, Лівчиці й Підзвіринець). В деяких місцевостях страйк уже покінчений з деякою користю для рільних робітників, у деяких іще тривае, а в інших тільки розгортається. Немає найменшого сумніву, що в найближчих днях із початком жнив треба сподіватися поширення хліборобського страйку, бо відносини на ланах і в панських економіях самі пруть до страйку.

Польська преса, т. зв. народова и бульварна, як звичайно відмовляє страйкові економічного характеру, а підкладає під нього характер „політичний і переворотовий". Мотивів страйку не добачує в страшних економічних відносинах і нечуваному визиску, тільки в „злочинній агітації".

Дотеперішній хід страйку доказує, що він спонтанічний, але неорганізований і як слід непідготований. Часто трапляються страйколоми не лише з чужих сіл і повітів, але навіть із сіл, обнятих страйком. Страйкуючі не все є освідомлені. Непомітно більшого зацікавлення страйковим рухом серед українського громадянства і немає відповідної освідомлюючої літератури. Колиб так далі пішло, то страйк міг би прияти однобокий характер і не принести сподіваних користей. А цеж самооборонний рух села, не штучний, а викликаний крайнім визиском, який мусить найти голосний відгомін і дбайливу увагу у наших компетентних чинників.

Проблєма мира.

Льойд Джордж про англійську закордонну політику.

У „Нас Фрае Прессе" Льойд Джордж умістив велику статтю під заголовком „Виглядн на розброєння", в якій дуже оптимістично висловлюється про цю справу и доводить, що істнують усі дані довести до сталого порозуміння між Англією та Злученими Державами в справі морських розброєнь. „Одначе треба здавати собі справу, — пише він, — що морські розброєння в жадному випадку не є кінцем, а лише добрим початком. Ми знаємо, що всі великі війни останнього століття були викликані великими европейськими збройними на суші, і якщо тепер ці збройни не будуть в значній мірі зменшені, то вони доведуть світ до нової, ще гіршої катастрофи".

В дальших частинах своєї статті Льойд Джордж обговорює справу англійсько-радянського замирення й справу звільнення Надрени.

В справі Надрени він висловлює з усею рішучістю думку, що вона мусить бути негайно звільнена, і що англійський уряд мусить зробити відповідний натиск на Францію. На його думку цей натиск мусить дати добрі наслідки, якщо Макдональд викаже „трохи моральної сміливости й перейме нереликий особистий ризик — стати на якийсь час предметом нападів французької націоналістичної преси в Парижі. Одначе, що значить така мала небезпека в такій великій справі — замирення Европи й цілого світа?"

Дуже цікаві міркування Льойда Джорджа про потребу англійсько-радянського замирення. Він пише: „Одначе мілітарні держави Европи, як великі, так і малі, не зменшать своїх велитенських армій та не менших запасів воєнного матеріялу, як довго вони зможуть виставляти якінебудь аргументи для задержання цих збройнь. Польща й Ромунія, а також інші держави минулими роками покликалися на небезпеку, яка їм ніби-то загрожує збоку „червоної армії" Радянського Союзу. Чисельна сила цієї армії дуже велика, одначе майже всі годяться, що її бойва здатність дуже мала, що вона властиво не є нічим більшим, як корпусом жандармерії і не надається до зовнішньої війни.

„Пропозиція Москви прияти пакт Келлого в окремий протокол з граничними державами, з включенням також Ромунії, повинна би була визволити ці держави від надмірного страху. Підготовча комісія в Женеві зовсім по дурному відкинула пропозицію Радянського Союзу, що він готовий наполовину зменшити свою воєнну силу, якщо це зроблять також інші держави, при чому менші держави мали би задержати пропорціонально більші армії.

„Одначе ці граничні держави використали як останній аргумент для оборони своїх непомірно великих військ напруження, яке повстало два роки тому наслідком зірвання дипльоматичних зносин між Англією та Радянським Союзом, та можливість збройного конфлікту. Вже з огляду на це замирення між Радянським Союзом та Англією є конечною умовою европейського замирення, не говорячи вже про господарські та торговельні сторони цієї справи. Я не маю сумніву, що ще перед кінцем цього року будуть відновлені зносини між Англією та Радянським Союзом".

Гарріман.

Справа монополю на електрифікацію.

Не так давно (у передовій статті з 2. червня, ч. 121., п. н. „Гарріман у Польщі") писали ми про „інвазію" американського мультіміліонера Гаррімана на Польщу, при чому наприкінці згадували про оферту Гаррімана, заголошену польському урядові на електрифікацію одної пятої частини цілої польської держави. Гарріман, який є уже нині власником найбільшого в Польщі концерну цинкових гут (вони фігурують далі під старою фірмою „Гіше"), є власником портфелю акцій найбільших у Польщі гут залізa („Королівської" і „Ливра") і є акціонером Польського Торговельного Банку у Варшаві. Після заключення з польським урядом умови в справі електрифікації згідно зі згаданою своєю офертою — стане він одним із наймогутніших потентатів у Польщі, з фактичними можливостями регулятора польського промислу на величезній частині польської держави. Вправді дотеперішні операції Гаррімана є ведені поза українською етнографічною територією, і тому безпосередньо нас не торкаються, а проте ця остання заміряна його операція — електрифікаційна — зачіпає уже в будучому пер-

Ваш побут на вакаціях буде затроєний журбою

за Ваше мешкання в місті, якщо не обезпечите його від крадежі з вломом в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

За обезпечення домашнього уряджения на зол. 1000, пересічна річна премія враз з додатками виносить зол. 4·—.

БЛІДНИЦЮ **НЕДОКРОВНІСТЬ** усуває, зміцнюючи ділає, по буджує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 75—7

справу будови великої електричної водної станції на Сяні і евентуальної будови великої електричної централі в бориславському басейні, для використання земних газів. Тому справді не лише „огірковий сезон" каже нам цією справою цікавитися і тримати ш. читачів в її курсі.

Пригадаємо, що електрифікаційна концесія, про яку заходиться Гарріман, має на увазі виключну доставу електричної енергії на просторі цілого краківського й келецького воєвідства, 6-ми повітів воєвідства варшавського, 7-ми повітів лодзького й 11-ти повітів львівського (лівий беріг Сяну). Уряд оголосив був 14-го мин. місяця у „Моніторі" термін для зголошування застережень тими льокальними підприємствами, які вважали би, що їх інтереси можуть бути наражені на шкоду збоку гарріманівського електрифікаційного монополю. Означений термін для цих застережень — в ріжних місцевостях ріжний, — він минає найпізніше 14-го серпня, але напр. у Варшаві він кінчиться 18. ц. м. Чим ближче до тієї дати, тим більше про цю справу пишеться у польській пресі, при чому виявляються усякі подробиці, що торкаються самої оферти, становища уряду та становища польських громадських кол.

Найважніші подробиці проекту Гаррімана такі: протягом 5-ти перших літ він має вибудувати на Дунайці водну електрівню силою 40.000 НР, теплову електрівню у краківському й домбровському промисловому басейні, сполучити сіткою обі ці електрівні з собою і з промисловими лодзькими і радомськими округами, та збудувати розподільну сітку на міста й містечка повище 5.000 мешканців на згаданій вище території. Протягом дальших 5-ти літ Гарріман має поширити існуючу водяну електрівню або вибудувати побічні, разом до сили 90.000 НР., розширити сітку високого напруження до 75 км. та заінсталювати розподільні сітки по містечках від 3.000 до 5.000 мешканців. Щодо дальших 50 літ, то Гарріман обовязується перевести „дальше використання водних сил у міру збільшення запотребування на електричну енергію". Щодо грошевих інвестицій, то Гарріман зобовязується в перших 5-ти роках інвестувати 15 міліонів долярів, в дальших 5-ти роках 10 міл. дол., в пізніших — по 1 і пів міл. дол. річно, так щоби протягом концесійного терміну 60 літ вкласти в той інтерес 100 міліонів долярів.

Становище уряду до цієї оферти було спочатку не ясне, бо оголошення факту зголошення оферти у „Моніторі" свідчило лише про поважне відношення до неї, однак ще не передрішувало будучої умови. Тимчасом показується, що урядові чинники вже рішилися концесію на монополь електрифікації одної пятої Польщі Гарріманові дати, і що в звязку з цим рішенням спротиви інтересованих будуть лише формально розглянені, без впливу на саму справу.

І ось піднявся крик. Цікаво, що йде він з двох сторін — і від соціялістичного „Роботніка", з природи річи ворожо настороженого проти всякої приватної капіталізації промислу, і від ендецької „Газети Варшавської", яка, здається, у даному випадку не стільки боронить інтересів дрібних краєвих промисловців (власників льокальних електричних станцій та взагалі власників усяких підприємств, інтересованих у низьких цінах електричної течії) скільки — хоче використати цю історію для політичної кампанії проти міністра публичних робіт Морачевського.

„Роботнік" хоче передовсім знати, чи уряд дістане гарантії щодо висоти цін електр. течії з гарріманівських станцій, щодо правильного постачання течії туди, де її треба буде, щодо безперервности в обслуговуванні звананого в концесії простору (напр. на випадок війни), щодо своєчасної модернізації електрівні в будучому і т. д. Найбільше застереження викликує цінник максимальних цін, уложений зразу на 60 літ, підчас яких можуть зайти поважні зміни в господарській структурі Польщі та в вартости золотого. Дальше — атаки опозиціоністів ідуть проти невеликої, на їх думку, суми капіталу, яку Гарріман обовязується вложити в електрифікаційне підприємство. „Роботнік" звертає увагу, що кошта, вложені Гарріманом протягом 10-ти літ, будуть менші, ніж половина бюджетових переступлень польського уряду протягом одного минулого року! Дальше звертається увагу на величезні користи, які за таку розмірно невисоку ціну дістане Гарріман, який м. і. інвестуватиме обіцяні гроші — до власної кишені, купуючи напр. усі мідяні вироби, необхідні для такого величезного підприємства (головнож електр. проводи) у власних заморських підприємствах міди!

Окремі атаки бють безпосередно по особі мін. Морачевського, який мовляв, реалізацію такої величезної трансакції переводить у часі, коли є зачинений сойм. При цій нагоді пригадують Морачевському його власні статті з перед 3-ох літ, у яких він на сторінках „Роботніка" якнайгостріше виступав проти уділювання податкових привілеїв Гарріманові у звязку з переходом в його руки цинкових гут на Гор. Шлеську. „Гарріманом — пише „Роботнік" — не перестанемо займатися до того часу, поки не вийдуть на денне світло всі закулісові махінації його оборонців і ворогів". А „Газ. Варш." грозить урядові „протестом цілого громадянства" та покликується на конституцію і інтерес держави, який нікому, мовляв, не дозволяє передавати „за миску сочевиці" права господарського диктатора на великанському просторі держави на час трьох поколінь.

Тон, у якому ведеться дискусія на тему гарріманівської концесії, каже сподіватися можливости ще ріжних несподіванок. Ця справа вирине теж без сумніву у соймі на осінній сесії.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОРУЧАЄ:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Український Національний Музей-Архів у Празі.

(1923—1929.)

Серед бур і негод, серед одноманітного буденного життя, серед тяжкого життя на еміграції, ми не можемо й не сміємо забувати про памятки з недавньої великої революції українського народу, як не сміємо забувати про самі події.

Живі свідки — учасники й очевидці визвольної боротьби один за одним сходять із життевої аренн і тому лише памятки, лише одні памятки перекажуть про те, що діялося. Багато цінних українських памяток і на рідній землі і на еміграції вже загинуло безслідно, багато опинилося в руках чужинців. Спроби рятування наших памяток в ті бурхливі 1917—1920 рр. мали епізодичний характер. Щойно в 1923 р. у Празі вдалося організувати цю справу на більше тривких підвалинах, коли б. Український Громадський Комітет в ЧСР, утворюючи тут українські високі школи, заснував і Український Національний Музей-Архів. При ліквідації У. Г. К., Музей-Архів перейшов під опікування Українського Інституту Громадознавства, при якому перебуває й до цього часу. (Директором цього Інституту є тепер проф. Л. Білецький).

Від 1923 до 1927 р. Музей-Архів спеціяльних коштів на купно матеріялів не мав і збирав лише те, що передавалося в дар. В цей час у Празі широко провадив акцію купна матеріялів „Русский Заграничний Архів", що мав на цю ціль відповідні кошти і мав свої філії в ріжних державах. Цей архів поскуповував багато й українських матеріялів, напр.: звіти з Української Центральної Ради, частину протоколів Директорії і т. п., а також матеріяли, що освітлюють українські визвольні змагання за старі часи, напр. протоколи б. російських жандармських управлінь то-що.

МИКОЛА ПАНЬЧУК. 3)

З Косова до Підлютого.

(Продовження.)

Сідаємо в затишньому місці й варимо чай. Міжтим на верх виходять групи інших прогульковців цеї і тої сторони: наперед два чехи, зтодом два поляки, опісля кілька жидівських студентів з Ясіня, вкінці наші знакомі з захисту. Познайомлюємося ближче з двома чехами. Запрошуємо їх попробувати нашої смачної коломийської солонини, але не видержуємо конкуренції, бо чехи вгощують нас своєю паприкованою, куди смачнішою. Пишемо карточку до Ярослава Івановича у Львові й передаємо чехам, щоб у себе передали на почту.

В 12. годині пращаємо Говерлю й повертаємо на Зарослик. На полонині під Говерлею вступаємо до колиби на маслянку. Частуємо всіх, що були в колиби, папіросами, дякуємо і хочемо відходити, але господар жадає 1 зол. за маслянку. Привикши до безкорисної гостинности на Костричу й Марішеській, ми зразу чимало збентежені й розчаровані, опісля починаємо розуміти, що тут інші звичаї. Платимо, а по дорозі нарікаємо на несовісність та занепад гостинности.

В год. 13 і пів прибуваємо до захисту на Зарослику. Забираємо оставлені рано наплечники й спішимо дальше, щоби захопити в Арджелюжі гірську залізничку, що звідтіль мала відходити в 15. годині до Ворохти. Хоча ця залізничка відходить звичайно богато по 15 год., то саме того дня вона відійшла вже на годину раньше і ми її не захопили. Залізнича служба порадила нам іти 3 км. дальше, де на вози мали „ладувати" дерево. І справді, пройшовши 3 кільометри, знаходимо чотири вози з клицями, готові до відїзду. Три кільометри мають ці вози їхати відси в долину без машини і тому моторовий боїться принять нас. Тоді Осип Іванович добуває свою „полеву фляшку" тай частує її змістом пана моторового. Моторовий випив чарку, покректав і за кілька хвилин їдемо вигідною моторівкою. На четвертому кільометрі пересідаємо на другу моторівку й не дожидаючи поїзду мчимо дальше. В 17. год. приїзджаємо до Ворохти. Нашому моторовому даємо на пращання ще чарку нектару з полевої фляшки Осипа Івановича й 3 золоті, а після того йдемо шукати кватири. Заходимо передовсім до „Учительської Оселі". Тут за 1 зол. пропонують нам ліжко й сінник на стриху. Приймаємо цю пропозицію з подякою і вдоволенням. В Оселі саме пора підвечірку і нас запрошують до їдальні. Мої товариші користають з запрошення, а я спішу на почту, де ждали мене листи від моїх. Вернувши до Оселі, не застав я там товаришів. Вони купували в недалекій „покуративі" харчі на дальшу дорогу. Купив я там тарілку й фляконик. Чого не було в „покуративі", те докупили ми дещо. Осип Іванович не забув купити чверть літри ратафії. Доповнивши нею нашу полеву фляшку, ми одержали „мікстум композітум", невизначеного ближче смаку і запаху.

Поки ми полагоджували орудки, в „Оселі" почалася в 20. годині вечеря. На вечері в „Оселі" можна не тільки наситити свій шлунок смачними стравами, але й накормити душу веселою розмовою й українськими піснями. Цю душевну поживу одержуєте „даром" від цілого товариства, а найбільше від балакучого жіноцтва. Правда, на вечеру прийшлося нам півтора години довше ждати, бо в їдальні — не було де сідати. Але ми терпеливо переждали на дворі, вкорочуючи собі час рахуванням зір.

По вечері ми хотіли ще пройтися; але нам звернули увагу, що двері Оселі отворені тільки до год. 23. З огляду на те йдемо на стрих і лягаємо спати. Не скоро засипляємо: мене переслідує переломаний по середині сінник, а О. Ів. ріжні явища й події, про які мене шепотом повідомляє.

На другий день, в четвер 9. серпня, вирушаємо у дальшу путь. З Ворохти через гору Середняку дістаємося до села Яблониці. Тут стрічаємо два весілля: одно богацьке з музиками, друге бідніше без музик. З Яблониці гарним гостинцем прибуваємо до „Болотця", звідки провадить вигідна серпентина на Хомяк. Над річкою Прутцем спочиваємо й варимо чай. В 14. годині починаємо виходити на Хомяк. По дорозі стрічаємо часто прогульковців, що вже вертають з верхів, між ними велику українську прогульку на Синяк під проводом відом. туриста п. Онуферка зі Станиславова. Прогульковці вертали мішаними парами, що як здається, більше були захоплені самі собою, як Синяком. Лише шановний провідник мовчки й поважно йшов позаду, як добрий пастир за своїм стадом.

В 17. год. прибули ми під шпиль Хомяка. З огляду на пізню пору рішили ми заквартируватися передовсім до якоїсь колиби. Малий пастух показав нам плай. Переходимо попри здорове „чуркало" з незвичайно студеною водою й виходимо на хребет полонини, звідки вдолі видно колибу. Туди перший заходить Степан Степанович. В колибі замість ґазди порядкує ґаздиня з Ямної. З нею в дими й брулі животіє двоє діток: дівчинка й хлопчик. Ґаздиня приймає нас до колиби. Нашій мрії про нічліг при ватрі в колибі й у своїх паре-

З половини 1927 р. Музей-Архів роздобув невеличкі кошти на купівлю матеріялів і стан дещо прикоповувати.

За шість років істнування Музею-Архіву в Празі зібрано дуже багато цінних матеріялів, але в порівнанні з тим, що можна було зібрати, або в порівнанні з тим, що вже загинуло й гине ще до сьогодня — збірки невеликі. Більшість зібраних матеріялів має фрагментний характер, та й не дивно, бо доводилося збирати від сотень людей, збиралося так — у кого що лишилося. Але є й повні збірки, напр. архів одної української дипльоматичної місії, який до деякої міри освітлює зовнішню політику України 1919—1920 рр.

Музей-Архів має три відділи: відділ **документів**, відділ **музейний** та відділ **преси** й бібліотеку.

У відділі документів зібрано матеріялів **за часи до 1905 р.** не багато; між ними звертає увагу на себе лист (оригінал) чернігівського полковника Павла Полуботка від 9- о грудня 1718 р. до „Знатного Війська Запорожського Товариша Симеона Лизогуба". З **1905 до 1914 р.** зібрано матеріялів дещо більше. Є тут матеріяли до історії Революційної Української Партії, Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії, Української Соціял-Демократичної Спілки, Соціял-Демократичної Робітничої Партії Росії, Української Партії Соціялістів-Революціонерів (з 1911 р.), Української Соціялістичної Партії в Америці. Матеріяли з українського культурно-освітнього руху, зокрема дещо з архіву М. К. Садовського. З **1914—1917 рр.**, себ-то за час світової війни, — матеріялів небагато. Є тут відозви Т-ва Січових Стрільців у Львові, відозви „Карпато-Рускаго Освободительнаго Комитета", й ін. З **1917 р. за період Центральної Ради** — відозви й універсали Центральної Ради, матеріяли про виступ полку ім. гетм. Полуботка в Київі, історії деяких українських військових частин, листування українських міністерств то-що. З **1918 р. — Гетьманат і відродження Галичини:** Накази Військової Офіції Української Держави, накази Армії, протоколи економічного договору Української Держави з Німеччиною та Австро-Угорщиною, листування міністерств, дипльоматичні паспорти, накази Добровольчого Командування, то-що, як також і матеріяли до відродження Галичини з кінця 1918 р. і за 1919 р. Період Директорії представлений в Музеї-Архіві значно повніше від попередніх. Є тут дуже цінний матеріял про повстання проти гетьмана, напр. „Розмова по прямому дротові Головного Отамана Петлюри з Отаманом Болбачаном", заклики, відозви, проклямації, пляни боїв, денники боєвих полів, накази, закони, обіжники, постанови, протоколи, легітимації, телеграми, листування органів влади, архівні матеріяли дипльоматичних місій і ін. Також дуже цінні матеріяли **Української Галицької Армії. За часи угоди уряду С. Петлюри з Польщею** зібрано багато цінного матеріялу: закони, постанови, обіжники, накази, відозви, заклики, проклямації, легітимації, листування міністерств, матеріяли з історії української еміграції, головним чином в ЧСР, Польщі, Франції й Америці. Також зібрано дещо з матеріялів про політичний, культурно-освітний, економічний, професійний і релігійний рух на українських землях, головним чином на західних землях України, починаючи від 1920 р. Цілком окрему групу складають **мемуари**, яку можна поділити на три частини: перша — мемуари, що охоплюють часи дореволюційні, друга — що охоплюють часи дореволюційні й революційні якнайбільше, а третя — лише часи революційні від 1917 р., остання частина представлена в Музеї-Архіві найбільше численно.

У відділі музейному за дуже давні часи — пам'яток небагато. З тих, що є, більше заслуговують на увагу старовинні мапи України та сусідніх з нею земель 17-го до 18-го ст., оригінали (найстарша з 1663 р.), кілька образів, гравюр, монет, то-що. Найбільше памяток з революційної доби, а саме: прапори, уніформи й відзнаки українського війська, гроші, марки, фотографії, образи, різьби, печатки, різні національні значки, різні вироби з національними емблемами, мапи й інше. Із збірок мап звертає на себе увагу мапа-додаток до законопроєкту Центральної Ради про адміністративний поділ України на землі. Цінною є збірка, графічно виконаних М. Бутовичем, карток в кількости семидесяти шости — „Українське військо" — уніформи й відзнаки різних військових частин за 1917—1920 рр. Їх автор працює далі над викінченням цілої збірки.

Відділ преси за час свого істнування скупчив неважну скількість збірок преси, зібрав бібліотеку та приступив до складання картотеки визвольної боротьби. На перше жовтня 1928 р. відділ налічував: газет 874 збірки, журналів 220 збірок. Разом преси — 1094 збірки. З тої кількости — 59 збірок чужоземної преси, 164 збірки часописів, що їх передано до Муз.-Арх. в депозит з правом користування. Всі збірки преси обіймають собою рр. 1890—1928. Вказані 59 збірок чужоземної преси є збірками журналів. Що-ж до чужоземних денників, то з них пороблені витинки. Бібліотека тимчасом невелика й налічує понад 1000 назв книжок. Поруч картотеки, про яку вже згадано, розпочато працю по складанню бібліографічного показчика видань та публікацій, відродження й визволення України, а разом з тим і осо бистий показчик визначних діячів українського визвольного руху.

Для розгляду й оцінки матеріялів, що поступають до Музею-Архіву, а також для розроблення планів праці, при Музеї-Архіві працює Наукова Колегія в такому складі: голова — проф. С. Шелухин, секретар — В. Приходько, члени — проф. Л. Білецький, проф. С. Русова, проф. Бородаєвський, доцент д-р В. Січинський і генерал В. Петрів.

При Музеї-Архіві ще працює спеціяльна Комісія, що займається справою охорони могил полеглих українських вояків та померших на еміграції; на кожного полеглого виготовляється окремий анкетний листок — „Листок полеглого". Родичам чи зацікавленим особам видаються справки про полеглих.

Пресовий відділ Музею-Архіву і деякі підвідділи відділу документів одкриті для наукових студій. Цікаво, що крім українських дослідників послуговуються збірками й чужоземні вчені. В деякий час Музей-Архів буває відчинений і для огляду публіки.

Для інформацій українського громадянства про працю в Музеї-Архіві та про памятки, що поступають, виходить „Вістник Музею-Архіву".

Дня 12. грудня 1928 р. відбулося свято з нагоди 5-ліття істнування Музею-Архіву в Празі, було це урочисте публичне засідання Ради, Дирекції і Наукової Колегії Музею-Архіву. Серед гостей були: представник міністерства закордонних справ радник Ковцький, директор чеського Військово-Історичного Музею д-р Шкорпіль і ін. Свято відкрив промовою директор Музею-Архіву Н. Григоріїв, який подав історію Музею-Архіву та перебіг праці за пять років, а також зазначив і ті причини, що примушують український народ хоронити тепер свої національні цінности за кордоном в гостинній Чехословацькій Республіці, хоронити аж до того часу, коли їх можна буде перевезти — до Київа чи Львова.

Дуже цікавий доклад про українські памятки зробив проф. С. Шелухин, чим немало зацікавив і присутніх на святі чужинців. Було ще кілька цінних докладів й інших членів.

Дня 16. грудня 1928 р. з нагоди тієїж річниці відбулися в Музеї-Архіві публичні відчити про охорону українських памяток — кустоса Муз.-Архіву М. Обідного та завідуючого пресовим відділом А. Животка.

Ще треба згадати, що в Музеї-Архіві відбулося кілька спеціяльних виставок памяток, напр. в листопаді 1928 р. з нагоди 10-их роковин Галичини уладжено виставку експонатів з українсько-польської війни. Цю виставку, організовану за щирою допомогою інж. М. Саєвича, інж. Маренина та інж. Бариша, відвідало багато публики.

Кустос **М. Обідний.**

На організаційному фронті.

Самбірщина. Свято „Сільського Господаря" влаштувало в повіті 20 кружків, де реферати виголосили делєгати централі. На повітовому святі в Самборі виголосили реферати о. сен. Татомир про потребу хліборобської організації і др. Холевчук про організацію продукції. В дни 20-го червня відбулася нарада представників кружків „Сільського Господаря" і кооператив в справі наладнання сільсько-господарської кооперації. Збори висказили своє негодування повіт. виділови, що вже явно піддався під диктат малопольського т-ва рільничого і дав йому приміщення в своїх кімнатах. Відтак слідував ще доповнюючий оба попередні реферат д-ра Іллі Кульчицького на місцеві господарські потреби повіту.

Дня 16-го червня відбулося справоздавче віче о. сен. Татомира з Гуминци при масовій участи громадян як з Гуминця, так з Чапель, Волі Районової, Ваньович і ін. Ухвалено повне довіря Укр. Парл. Репрезентації а також протест проти політики повітового виділу, який намагається підірвати наш „Сільський Господар".

На довірочній партійній нараді в дни 4-го липня ц. р. в Самборі виголосили відповідні до хвилі реферати о. сен. Татомир і посол Гринь Тершаковець. По нараді вибрано новий Повітовий Народній Комітет для Самбірщини, з п. Тарнавським з Бикова на чолі.

Візити шведського короля.

Недавня візита шведського короля в Ревелі, столиці Естонії, та Ризі, столиці Латвії, має велике політичне значіння. Досі Польща всякими способами старалася втягнути надбалтійські держави в протирадянський союз, одначе з цього нічого не вийшло. Особливо Фінляндія, не зважаючи на заходи деяких своїх германофобських кругів, вистерігалася звязуватись з Польщею, а коли П міністр закордонних справ Голсті розпочав поважніші переговори у Варшаві, він мусів негайно піти до димісії.

Теперішня візита шведського короля в столицях Естонії та Латвії показує, що вони починають орієнтуватися на сильного сусіда, який дуже заінтересований становищем справ на Балтійському морі — на Швецію.

Спека.

Філя тепла навістила околиці Скопля. Температура доходила до 40 степенів Цельзія. Було багато сонішніх ударів.

шті здійснився. Поскидавши наплечники, пускаємося в двійку зі Степаном Степановичем на верх Хомяка, але чорна хмара спиняє нас. Вертаємо до колиби. Ст. Ст. зілає яких 15 дкг. хазяйчиного бундзу. Потім питає ґаздині, що їй за бундз належиться. Гуцулка зразу вагається подати ціну, бо дійсна вартість бундзу зовсім мала в порівнянні з її апетитом на гроші. Вкінці заохочена Ст. Ст-чем жадає 2 золоті, вважаючи нас за найвищих і богатих міщан. Ст. Ст. закусує зуби й мовчки платить, а мені пригадується пригода з маслянкою під Говерлею.

Щоб забути погане враження, йду в кошару, де пастухи доять вівці. У воротах зроблений отвір, через котрий переліз вівця. До цього отвору наганяють вівці. Два пастухи, що сидять зі сківцями по тім боці воріт, перетягають вівці одну за одною на свій бік і задержавши їх над сківцями доять немитими пальцями. З того молока роблять у брудній коливі бундз, а з бундзу реклямовану гуцульську бриндзю...

Коли я вернув до колиби, Ст. Ст. рішився варити молоко, яке ми купили на Болотні й у банчині принесли аж сюда. В коливі горіла велика ватра, а ґаздиня готова була полічити банїка, але Ст. Ст. добуває свою машинку й варить молоко на спірті в алюмінієвій посуді. По кількох мінутах молоко зверха підсріло густе, а потім хоче втікати. Негайно схоплює Ст. Ст. посуду, але посуда випадає з рук і молоко виливається. Глядимо на наше добро й бачимо нурду. Нічого було робити. З болем серця виливаємо решту молока в ямці, а Ст. Ст. варить чай, який туриста ніколи не заводить.

Тимчасом ґаздиня зварила пісної кулеші й приготовила вечір а вечері мозінка. До колиби посходилася челядь і почалася вечеря. З розмови ми побачили, що гуцулам дивно й незрозуміло, чомуто нам, нібито панам, хочеться лазити по верхах та терпіти різні невигоди. В довшій бесіді виясняв цю справу Осип Іванович так: Ходячи по верхах, ми — люди міста — саме відпочиваємо. Передовсім замість нашого звичайного окруження ми бачимо тут розкішні гори й дихаємо найчистішим воздухом, а дальше хоча наші ноги мліють і спини болять, то спочивають наші голови, якими цілий рік мусимо працювати. Також виясняв Осип Іванович, що ми не пани, себто не такі люди, що дармують і розкошують коштом праці других, ні — ми теж працюємо, тільки не руками, а головою. А умова праця бувае теж тяжка і вона вельми пожиточна й потрібна всім людям. Ст. Ст. додав, що в вас є теж своя журба й недостаток, як от у них, у гуцулів, тай взагалі у всіх працюючих.

З питання про умову праці зійшли ми на питання освіти. Ґаздиня говорила, що для жінок освіта не потрібна, бо — наприклад — її сестра письменна, а мусить таксамо гарувати й бідувати, як вона. І знову О. Ів. старається переконати її, що якби гуцулки були гарні освічені, то вміли би краще ґаздувати й жили би краще, як дотепер.

По цій розмові можна було завважати, що ґаздиня почала відноситися до нас трохи приязніше. Хотіла навіть відступити нам на ніч своє місце на лежанці. Я готов був цю пропозицію прийняти. Але мої товариші, хоча дуже прихильні гуцулам, а проте ненавидять гуцульської „любові" або домашньої „маржинки". Це спонукало нас спати коло ватри на чатинні, якого за пачку „кресового" назносили нам пастухи. Але й там ота „маржинка" далася нам у знаки...

(Продовження буде.)

Що було метою держ. замаху в Румунії.

З Букарешту прийшла вістка, що головною метою невдалого держ. замаху було ввести на престіл арх. Карла. Змова обіймала широкі кола й була приготовлена на велику скалю. Перед воєнним судом стане 18 обвинуваченних за участь у змові. „Адеверуа" закидає буш. прем. Братіяну та мін. закорд. справ Дуці участь у викритій змові. Ліберальні часописи твердять, що ліберали не належали до змови. В Букарешті уряд приказав обсадити військом усі держ. будинки, Нац. Збрання признало урядови повновласти для всіх його заряджень, яких метою оборона інтересів держави та здержання мира. Реґенційна рада пробувала ще становище.

З інших джерел повідомляють, що змова вийшла від комуністів і що про змову знали Братіяну та ґен. Ангелеску. Керманичем змови був полк. Стурдза, командант букарештенського артилерійського полку. Міністр внутр. справ знав про змову вже кільна день наперед, тому перестеріг членів реґенційної ради та премієра й поробив усякі зарядження. Вже вночі з четверга на пятницю всі держ. будинки обсадило військо. Змовники призначили були буш. мін війни та маршалка двору ґен. Ангелеску на становище шефа уряду. В змові брали ще участь буш. шеф ґен. штабу Фрецеану та ґен. Петлафа. Тому, що нема достаточних доказів вини цих ґенералів, то над ними зарядили лише надзір і домашний арешт.

У місті вже спокій. Військо, що стерегло держ. будинків уже стягнули.

—o—

Літвінов у Карльсбаді.

Заступник комісаря закордонних справ Літвінов приїхав у Карльсбад, де проведе місячну відпочинкової відпустки.

—o—

17-го липня порішать справу концесії Гарімана.

Згідно з оголошеними в „Моніторі" умовинами ексклюзивної віддачі Гаррімановi концесії на електрифікацію деяких полос Польщі відбудеться 17. липня в Варшаві публ. розправа для розглянення догідности та доцільности уділення цієї концесії. Зачувати, що управа союзу міст у порозумінні з управою союзу електрівень постановила вголосити протест проти уділення Гаррімановi цієї концесії.

—o—

Домінії проти взаємин із СРСР

„Санде́й Тайме" повідомляють, що опінії, що їх одержав британський уряд від урядів поодиноких домінії в справі напязання дипльоматичних взаємин із СРСР зовсім не влекшують Гендерсонові навязання переговорів у цій справі. Справа ця проволічеться мабуть довший час.

—o—

Злучені Держави і СРСР.

Нйюрський кореспондент „Дейли Телеграф-у" повідомляє, що є можлива зміна політики вашінґтонського уряду супроти СРСР. Впливові господарські та фінансові представники Зл. Держав, які в найблизчім часі виїздять з протульною до СРСР., роблять натиск на през. Гувера, щоби визнав СРСР. До юре. Гувер, як зачувати, сказав, що не є в тім справі того погляду, що Кулідж і готов розглядути справу обективно.

—o—

У СРСР. арештували 19. американців?

Аґ. Вск. повідомляє:

У Москві арештували 19 американських комуністів, які недавно приїхали до СРСР. Арештували їх небаром після того, як вони запізналися з більшовицькими уладженнями, а навіть говорили, що хочуть вернути до Америки, щоби там оповісти правду про СРСР. Один із арештованих утік.

—o—

Нове місто над Дніпром.

Радянські часописи повідомляють, що в 1930 році на лівім березі Дніпра напроти Дніпрельстану має повстати новий „міський осередок", обрахований на 100.000 мешканців. Уряд виасигнує на розпочаття робіт сто міліонів карбованців.

—o—

Повінь на Дал. Сході.

Руські ґазети повідомляють, що велика повінь на Далекому Сході заподіяла великі шкоди. Від кількох тижнів падуть зливні дощі. Кілька сибірських рік виступило з берегів, на Амурі вода підносться на 7 і пів метра. Повінь навістила також півн.-китайські провінції. Вода затопила копальні, фабрики та кільканацять сіл. Вода зростає 10 цм. годину, а зливні дощі не вгавають, то повінь може бути ще страшніша. Наслідком величезної віддалі рятункова акція утруднена.

—o—

Залізнича катастрофа.

Дня 9. липня на самбірській стації зударилися два поїзди, а саме товаровий поїзд наїхав на маневруючи на стації поїзд. Наслідком зударення знищений зовсім один навантажений вагон, а 19 вагонів маневруючого поїзду знищені вчасти. Шкоди є на 50 тис. зол. Жертв у людях не було.

—o—

Градові бурі.

Грім ударив у церкву.

У неділю 7. липня над Сяноком перейшла страшна буря з громами та градом, який у цілім повіті заподіяв великі шкоди. В громадах: Волтушова, Королик Польський, Королик Волоський та Дешно град знищив майже до тла всі засіви та заподіяв величезні досі ще не обраховані шкоди. В селі Дешно грім ударив у церкву під час вечірні та поразив 4 людей, з яких один помер. Із дальших повітів не прийшли ще вісти про заподіяні бурею шкоди.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87 50—8·88 00, канадійський доляр 8·70 00—8·70 50, чеська корона 0·26·20—0·26·50, австрійський шіллінґ 1·25·25—1·25·50, румун. лей 0·05·06—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·50·00—43·80·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 14·00—15·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·50—24·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 21·25—22·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·50—22·00, кукурудза румунська 30·00—31·00, бараболи промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля полірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·75, горох піляний 38·00—37·50, бобик 25·75—26·75, мішанка паст. з зерні 00·00—40·50, вика 30·00—32·00, сіно солодке краєве прасоване 7·00—10·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·00—29·00, льон 65·00—67·00, лубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00 мука пшенична 65 прц. 75·00—76·00, мука житня 70 прц. 47·00—47·00, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 18·25—18·75, отруби пшеничні 14·25—14·75, крупи гречані 37·75—39·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пеннан 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 43·00—44·00, конюшина краєва 000·00—000·00, мак синій 120·00—130·00, мак сивий 90·00—100·00.

„Життя і Право".

З наших правничих кол отримуємо нижче-наведеного листа з просьбою поміщення, для допомоги єдиному українському поважному правничому журналові:

Велике значіння розпочатого минувшого року „Союзом Українських Адвокатів" видавництва „Життя і Право" для всіх українських правників, знайшло тепер свій вислід у тому, що до цього видавництва приступило також „Товариство українсько-руських правників", так, що від тепер це видавництво обіднуватиме не тільки фактично, але і формально всіх українських правників, без ріжниці їх назви.

Це зєднення проявилося в цім, що оба названі товариства покликали спільну Редакційну Колегію, в склад котрої увійшли: д-р Кость Левицький — як начальний і відповідальний редактор, та Модест Каратницький, д-р Олександер Надрага, д-р Роман Перфецький і окружний судія Антін Рак — як члени Колегії.

Розважували також оба згадані Товариства, щоби кожний їх член діставав обовязково „Життя і Право" і в звязку з тим, підвищили вони членську вкладку на 1 зол. місячно, так, що кожний їх член без оплати окремої передплати діставатиме свій професійний журнал.

ІЛЬКО КАЛИЧАК. г

Дрогобицький бунт.

(Причинок до подій 14. квітня 1919 р.)

Його можна назвати також траґедією тому, бо поховав життя стрільця-міліціонера, наробив заколоту в прифронтовій смузі, а передовсім — перелячасно відслонив нашим сусідам слабину й гнилі відносини нашого запілля. Що до подібних подій в місті Дрогобичі раніше чи пізніше мусіло прийти, передбачав уже той, що добре з нав, які відносини від часу листопадового перевороту в ньому були.

Автор статті „Одноденна радянська республіка в Дрогобичі" („Новий Час", ч. 52—55 ц. р.) назвав її так мабуть тому, бо в 1919 р. рівнож і польська ґазета мала подібний наголовок: „24-годзінне ржонди большевікуф в Дрогобичу". По правді, ці події мали з більшовизмом дуже мало спільного.

Автор цих споминів старається при помочі скупого матеріялу змалювати нам тодішні події. Зрештою і в цілому бориславському нафтовому басейні. Тому, як різко не осуджуватиб тої революції, що могла потягнути за собою просто катастрофальні наслідки — а вона мала бути між іншим і збройним протестом проти зловживань і всякого роду спекуляцій та веселих забав наших людей, про що як міліціонери, так і стрільці ріжне між собою оповідали і що по своїому пояснювали... Не хочу розмазувати того бруду, скажу лише коротко, що прим. в Шенґольцовім „Пекелку" не раз і не два бавилося більше число старшин, а неодна урядова цивільна особа з тижким скіряним портфелем за сумнівної вартости розраду кидала банкноти кабаретовій танцюристці...

Не лиш міліціянтів у Дрогобичі, але також і старшин не бракувало. Одних і других було там рішуче за богато. Одначе з тих усіх старшин у перевороті 1. листопада 1918 р. мало хто брав участь.

Приписувати вину кільком проводирям? Ні, вони тут не богато винні, бо провідники вирину-ли з маси щойно пізніше й певно не плянували всього того лиха.

Хор. Вовк? Такого зовсім у Дрогобичі не було. Вовк був австрійським четарем 33 п. краєвої оборони, а пізніше поручником У. Г. А. Уявляв зі себе наскріз націоналіста, був енергійний, холоднокровний і підприємчивий старшина. Був один з перших, що в Дрогобичі 1. листопада помагав формувати похід на депо й офіціяльно його переняв від мадярського курія. Своєю проворністю осягнув те, що місто занято без стрілу та проливу крови. Будучи на Вел. Україні, бився проти більшовиків, був арештований в чека в Одесі, звідти втік, попався в польський полон, сидів у Тухолі втік до Німеччини, а відтак до Чехословаччини до стрілецьких таборів.

Хор. Матківський не був рівнож більшовиком. Служив у німецькій армії і був під Верденом. Хоч без більшої освіти — була це людина інтеліґентна, ідеаліст, а передовсім правдолюбивий. Що більшовиком він не був, це певне. В листопадовім перевороті брав дуже активну участь і був цілий час комендантом на так званому „Бориславському фронті" аж до його здачі*). На В. Україні, в „чотирокутнику смерти", був хорий на тиф і служив у запасній коші старшин 2-ої бриґади. Під Винницею наступав разом з іншими старшинами проти більшовицької кавалерії, там попався в полон і згинув зарубаний шаблями в чека у Винниці. Так згинув „більшовик"...

*) Листопадовий переворот ширше описую в книжці „Записки четаря", що має вийти в „Червоній Калині".

(Продовження буде.)

Більшовикам у Дрогобичі?... Таж свідомих більшовиків тоді у нас ще не було...

Тут треба пригадати, що слово „більшовик" було тоді, правда, таксамо в моді, як і слово „буржуй". Але цих слів ужито далеко не в нинішньому розумінні. „Більшовиком" у тодішньому значінні був той, що спротивився якомусь приказові, з чимсь не погоджувався, або не був тої самої думки, що загал. А „буржуєм" уважали того, хто мав трохи більше гроша, носив жовті чоботи, а в руках мав тростину зі срібною галкою і т. п. Так було тоді в цілому краю, не інакше і в Дрогобичі.

Квітневі дрогобицькі події годі називати „більшовицькими" просто тому, бо вони тоді з більшовизмом не мали нічого спільного; рівнож не могли вони перенестися поза мури міста, бо не найшли ніякого відгуку в повіті. Це була звичайна собі ворохобня, що, розуміється, без причини не повстала.

Ґрунт до тої ворохобні гноївся всякими квасами й ферментами вже від самого початку листопадового перевороту, бо місто Дрогобич, було осередком всяких спекуляцій, інтересів, заробітків і цілої маси різних інтриґ. Те саме діялося

Редакційна Колегія йдучи на зустріч побажанням наших правників постановила поширити: потрібний для практичних правників дія цивільної і карної юдикатури та законодавства, так, що кожний випуск журналу обніматиме три відділи, а саме: 1) відділ загальної части (правничі розвідки, станові справи, біжуча хроніка з правничого життя, а життя наших установ, бібліографія); 2) відділ юдикатури і 3) відділ законодавства, обіжників і пр.

При такому поділі журналу кожний практичний правник буде міг скоро знайти у відділах юдикатури і біжучого законодавства, все, що для нього важне і нове.

В той спосіб наш правник не буде губитися в масі нового законодавства і нової, часто суперечної юдикатури та не буде потребувати передплачувати чужих дорогих видавництв, які до того в переважній частині обіймають матеріал для наших земель зовсім зайвий.

Видавці запросили ряд найвизначніших наших правників на постійних співробітників і кореспондентів, так, що наш журнал буде стояти на високому рівні. Але він буде потрібний не лише для правників, лише, при нинішньому змаганні до „етатизму", який начинає обіймати майже всі ділянки суспільного й економічного життя, — для усіх наших установ та передовсім для наших кооператив.

Тому, що цей журнал стає власністю усіх наших правників, повинні всі вони не тільки його передплачувати, але також співпрацювати в ньому. Видавництво має в тім напрямі передовсім на увазі відділ юдикатури. Майже кожний суддя і кожний адвокат має в своїй практиці ряд незвичайно цікавих і актуальних юдикатів. Мусимо старатися, щоби вони не пішли в забуття регістратури, але послужили всім товаришам, поглибили їх знання, тримали їх в тісному контакті з біжучим днем і помогли їм удержатися і вибитися у тяжкій боротьбі за істнування.

Всі письма і матеріяли для *редакційної части* (статті, юдикати, дописи з нашого життя), належить посилати на адресу: *д-р Олександер Надрага*, адвокат, Львів, Домініканська 11. І. пов., а всі письма призначені для *Адміністрації* журналу, (пренумерата, уряпси і т. і.) на адресу: Адміністрація „Життя і Права" *Львів, Ринок, 43. І. поверх.*

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 1258 45-7

— **Новий текст присяги в судах.** Новий закон карного поступування в Польщі, що ввійшов у життя 5. ц. м., передбачує одностайний текст присяги в судах для всіх віроісповідань. Текст цеї присяги тепер такий: „Присягаю Господу Богу Всемогучому, що буду говорити щиру правду, нічого не укриваючи з того, що мені відомо. Так мені Господи Боже допоможи!" Свідки-християни складають присягу перед хрестом, свідки-жиди тримають пальці на торі.

— **Знесення конфіскати.** Повітове староство в Тернополі заняло в минулому році отсі книжки, призначені для філії Т-ва „Просвіта" в Тернополі: 5 прим. „Як жив український народ" (коротка історія України) Михайла Грушевського; 5 прим „До основ українського націоналізму" Степана Рудницького; 10 прим. „Що треба знати кожному українцеві" Богдана Заклинського; 5 прим. „Національне відродження австро-угорських українців" Володимира Гнатюка; 5 прим. „Петро Конашевич-Сагайдачний" Андрія Чайковського; 20 прим. „Як Москва нищила Україну" Вяч. Будановського; 10 прим. „З великих днів"; 15 прим „Українство в Росії" Волод. Дорошенка. — Розправа, що відбулася в цій справі 25. червня ц. р. в окружнім суді в Тернополі, виннесла вирок до ч. Пр. 2/29, яким згадані книжки звільнено від конфіскати. Боронив адв. д-р Вол. Лисий.

— **„Вертеп наших днів".** Довідуємося, що в половині липня ц. р. починає свою чергову вакаційну мандрівку відомий вже нашому громадянству львівський театр гротески і відвідає низку місцевостей з одною тільки виставою актуальної сатири пера Галактіона Чіпки і Ле-ле п. з. „Вертеп наших днів". Цьогорічна постановка „Вертепу", звана ювилейною, з приводу 150-ої з черги вистави, обнимає найкращі знімки-перлини всіх трьох серій „Вертепу" — відповідно актуалізованих до злободневних питань і подій в нашій суспільности. „Вертеп" відвідає в першу чергу міста Бібрку, Холорів, Журавно і Бурштин.

— **В 10-ліття смерти А. Шмігельського.** Дня 21. вересня 1929 р. відсвяткує Збаражчина 10-ліття смерти свого дітча — визначного селянина Андрія Шмігельського поминками-тризном в його родинім селі Залучу. Точну програму свята оголоситься пізніше. Комітет для вшанування памяти А. Шмігельського задумує видати друком пропамятну книжку про А. Шмігельського і тимсамим причинитися до освітлення культурного розвитку Збаражчини. Комітет просить усіх друзів і знайомих пок. Андрія Шмігельського надсилати свої спомини й інші матеріяли комітетові до рук д-ра Володимира Гамаля, адвоката в Збаражі. Добровільні датки на будову памятника А. Шмігельському в Залучу і на видання пропамятної книжки приймає „Український Банк" у Збаражі на вкладкову книжечку п. з. „Фонд А. Шмігельського". — **Комітет.**

— **Перепис населения в Злуч. Державах і україні. Пишуть нам:** У найближчому році (1930) має відбутися у Злучених Державах Півн. Америки новий перепис населения. При попередньому, що відбувся 10 літ тому, записано що-найменше 70 проц. українців за москалів або за поляків. Через те наша чисельність вийшла багато менша; а чим менше виказує нас конскрипція, тим менше влада рахується з нами й нашими домаганнями. Причина такого сумного висліду конскрипції лежить у малій національній свідомости наших еміґрантів. Її використали москалі, а передовсім поляки. Вони подбали в першу чергу про більше число своїх конскрипційних агентів, які потім переводили спис у їхню користь. До нової конскрипції йде в польській американській пресі і по польських організаціях вже від пів року жива підготовка. З нашого боку в тім напрямі нічого досі не зроблено. Думаю, що довше годі бути в цій переважній справі безчинним. Треба, щоб українські організації, а передовсім горожанські клюби, подбали з одного боку за приділення нам якнайбільшого числа місць конскрипційних агентів, а з другого боку, щоб заздалегідь підібрали для цеї цілі достаточне число свідомих і совісних людей. Духовенство повинно порушити цю справу по церквах. Розпочати підготовку повинна б українська преса в Америці. — **Антін Пасічник, 216 East 6. Street, New York, N. Y.**

— **Борвій у станиславівськім воєвідстві.** Борвій, що лютував 7. липня в калуськім повіті, вирвав кілька придорожніх дерев у громаді Підгірки та Пійло, ушкодив телефонічні дроти, а з дому Кавфмана в Калуші зірвав дах. У рогатинськім повіті борвій ушкодив три телефонічні лінії. Підчас бурі грім ударив у хату Михайла Бринецького на Могилках (пов. Рогатин) і спричинив пожежу. Огонь перекинувся на будинки шістьох сусідів. Будинки ці згоріли до тла.

— **Смерть у Дністрі.** Корнелія Івасюк із Галича їхала возом, запряженим парою коней, берегом Дністра, щоб напоїти коней. На возі була ще 3-літня дочка Івасюкової Іванна і Брон. Квятковська зі Слобідки (пов. Рогатин). Враз коні, що ввійшли у воду, втратили грунт під ногами. Івасюкова, щоби рятуватися, завернула віз, та коли коні станули на твердім грунті, віз розірвався й усі, що були на возі, впали у воду. На крик потопаючих збіглися люди. Їм удалося врятувати Івасюкову. Донька її та Квятковська потонули. Трупів досі не виловили. Дня 7. липня потонув у Дністрі біля Галича улан Ст. Островський з 4 див. кінноти (Львів), стаціонованої в Галичі. Він купався в забороненому місці Дністра. Тіло Островського виловили.

— **Робітники закололи ножами товариша.** Підльвівські робітники, що йшли до праці, найшли біля стосу цегли давньої цегольні „Филипівка" при вул. Торосевича 5. змасакроване тіло мущини. Ціла голова була покраяна ножами, ліва щока й чоло пробиті. Поліція ствердила, що вбитий — це 20-літній Стан. Завидняк-Козловський, денний заробник, без постійного місця замешкання. Він ночував по будовах. Поліція вже ствердила, хто вбив Завидняка та сподівається арештувати його. Вбийник мав якісь порахунки із Завидняком і напав на нього ще з одним робітником. Завидняк боронився палицею та малим ножиком, але безуспішно. Помер наслідком упливу крови із завданих ран.

— **Впили й обікрали.** Тимко Фуртос, заможніший селянин із Псар (пов. Рогатин), пив у Рогатині в шинку в товаристві 5 инших там зайдиголов. Після „бенкету" пригідні товариші сказали, що відпровадять Фуртоса додому. Господар згодився, бо боявся сам вертати в ночі у село. Але зараз за містом усі пять кинулися на Фуртоса, заткали йому уста, забрали 50 долярів, капелюх і порадовали пяного Фуртоса оставили серед дороги. Фуртос повідомив поліцію й вона арештувала Мих. Герасима та Юрка Стожика, а трьох инших шукає.

— **Самогубство директора банку.** В Люблині застрілився світляним газом віцепрезидент Земського Банку (люблинський відділ) Едвард Хамський.

— **Міський касієр — злодієм.** В Люблині арештували міського касієра Ета. Опалковського за роздрочення самоврядних фондів. Опалковський дістав був 12 тис. зол. на виплату міським робітникам. Грошей тих не виплатив, а сам пропав із Любліна. Поліція розписала за ним стелні листи. Тимчасом Опалковський нечайно явився в Любліні, звернув 7.500 зол., а решту звернула його жінка. Все таки Опалковського замкнули в арешті й ведуть далі слідство.

— **Украв 1300 книжок.** В Ериванї (рад. Вірменія) закінчився судовий процес проти директора тамошньої бібліотеки, який за два роки урядування вкрав 1.300 томів книжок і богато дорогоцінних документів. Суд засудив директора на 7 літ вязниці.

— **Церква завалилася підчас богослуження.** В селі Патада, на острові Сардинії, завалилася частина церкви підчас богослуження. Двох людей згинуло на місці, а 14 засипало румовище. Церква побудована в XVII. ст.

— **Пожежа трибуни підчас змагань.** У Дітройті підчас спортових змагань вибухла пожежа під велик. трибуною. Счинився переполох і метушня, серед якої було ранених 103 людей, переважно мурнів.

Зі спортового життя.

Мистцтво Ліги.

По недільних змаганнях за мистецтво Ліги лігова табеля виглядає так: 1) Варта (зм. 12, п. 16, воріт 33:19), 2) Висла (11, 15, 33:20), 3) ЛКС (11, 14, 18:17), 4) Краковія (12, 13, 23:17), 5) Чорні (9, 11, 29:21), 6) Гарбарня (11, 11, 28:26), 7) Легія (12, 11, 18:18), 8) Варшавянка (10, 10, 16:14), 9) Рух (10, 10, 17:20), 10) Погонь (11, 9, 23:23), 11) ІФЦ (10, 9, 12:19), 12) Туристи (11, 8, 14:27), 13) Польонія (11, 5, 19:33). В найближчу неділю (14. ц. м.) грають: Чорні—ЛКС у Львові, Висла—ІФЦ у Кракові, Туристи—Погонь в Лодзі, Рух—Польонія в Катовицях, Варшавянка-Гарбарня у Варшаві.

А-кляса львівської округи.

В найближчу неділю грають: Україна-Ревера (площа Сокола-Батька), Погонь II.—АЗС, Польонія—Гасмонея в Перемишлі і Погонь (Стрий) — Гакоах (Стан.) у Стрию. Розгривки з минулої неділі не принесли ніякого вирішення, тому недільні змагання будуть дуже завзяті, бо рішаючі. Україна мусить виграти з Реверою, якщо не має злетіти до Б-кляси. Крім України загрожені ще в II групі: Погонь (Стрий), Ревера (Стан.) і Гакоах (Стан.). В другій групі безапеляційно спадає до Б-кляси львівський АЗС, а загрожені є львівська Гасмонея і рийівська Ресовія. Таким чином змагання в найближчу неділю держатимуть у найбільшому напруженні прихильників усіх загрожених клюбів.

З діяльности надвірнянського „Бескида"

Українське спортове товариство „Бескид" в Надвірній іде скорим кроком до кращого розвою. Під цю пору має 3 дружини копаного мяча, а й старше громадянство, особливо старші робітники, заінтересувалися спортом і громадно вписуються в члени спомагаючі товариства та присутністю на змаганнях заохочують до дальшої праці. В Надвірній є 4 спортові клюби і громада, прихильна розвоєві спорту, жертвувала мистцеві мандрівну чашу. В останній розгривці „Бескид" був на 3-ому місці, в цьомуж році — надіймося — мистецтво Надвірної належатиме до „Бескиду", бо так велить амбіція наших змагунів.

(„Вперед".)

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. (Зїзд філій „Сільського Господаря" й агрономів Підгіря і Покуття). Для випрацювання пляну дальшої праці „Сільського Господаря" на Підгірю й Покуттю відбувся дня 26. червня ц. р. зїзд філій „Сільського Господаря" й агрономів з цього району в Станиславові. Зїздові проводив заст. голови „Сільського Господаря" посол Остап Луцький, голова філії в Станиславові інж. Іван Остапик та проф. інж. Роман Стельмахів, секретарював М. Шумський. У зїзді взяло участь 15 філій „Сільського Господаря" через своїх голов і секретарів та 9 агрономів, крім того 3 ох референтів в централі. Зїзд працював над програмою праці „Сільського Господаря" на найближчих 5 літ у таких комісіях: 1) шкільна — голова інж. Стельмахів, 2) агротехнічна — гол. інж. Мосора, 3) зоотехнічна — гол. інж. т-р Холевчук, 4) комасації і мельорації — гол. інж. Гр. Герасимович. Після переведення праць в комісіях на пленумі зїзду обговорено всі постанови комісій та ухвалено основні точки нового пляну праці Т-ва. Треба зауважати, що це перший раз в одній з наших господарських установ обговорено й устійнено проект праці на довгий протяг часу, що безумовно мусить причинитися до доцільности і плянових перевороттів Т-вом робіт. Дискусія над цим проектом виявила навіть у дрібницях всі господарські бажання району і відкрила багато господарських справ, які досі не були не то обговорювані але навіть знані. Зїзд закінчив

окремим рефератом посол О. Луцький, в якому начеркнув основи дальшої праці „Сільського Господаря" та програму власної господарської організації внутрі й назверх.

СТАРИЙ САМБІР. (Свято „Просвіти"). В неділю дня 30-го червня ц. р. відбулося велике просвітне свято в Старім Самборі. В часі Служби Божої краснорічиво проповідь виголосив о. Пелех, ігумен монастиря в Лаврові. Відтак у поході взяло участь 65 кінноти, 15 наколесників, міщанство й інтеліґенція, дівочі і мужеські чети в однострояхъ та численні групи читалень з таблицями. Учасників походу було понад 8.000. Замішання намагалася у свято внести одна одинока чета сельробівців в числі яких 40 люда, яка біля трибуни на площі, куди прибув похід, розвинула червоний прапор, одначе наші чети моментально цю провокацію зліквідували. Перший промовив о. сен. Татомир, а відтак посол Великанович як делеґат матірнього Т-ва. Як третій забрав слово посол Тершаковець. В часі його промови сельробівці на команду своїх ґенералів-жидків счинили крик й кинули кілька яєць у напрямі трибуни. Моментально піднеслися в гору топірці українських селян і в цю-же мить сельробівські герої розбіглися як горобці кидаючи свій червоний прапор зі страху на землю. По хвилині на дрючку замість червоної плахти замаяла жовто-блакитна лента. О. сен. Татомир напятнував з трибуни зрадницьку поведінку сельробів, після чого многотисячна товпа з захопленням відспівала національний гимн. По кінцевім слові голови філії о. Шпиталя маси народу розійшлися, щоби внедовзі взяти участь у святочній академії, на якій відповідну промову виголосив адвокат д-р Л. Павлівський. Вечером відбулася вистава „Наталки Полтавки", виведена членами місцевої „Просвіти". Сумне, що на повертаючих зі свята Лужичан, а також в годину пізніше кількох Мшанчан напали в Лінині сельробівські бандити і їх побили. Лінина — це жахливий образ крайно здеморалізованого села: „істинно-русскій батюшка" і збольшевичені парохіяни, це справді дібраний пастир і духове його стадо.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Тит Шипайло, емеритований учитель фахової школи фондації гр. Скарбка в Дроговижі, помер в Коломиї 1. липня ц. р. в 73. році життя. Знаменитий педагоґ виховав за час 35-літньої учительської праці тисячі ремісників, з яких богато заняло відтак визначні становища в промислі і ремеслі. Чоловік незвичайно скромний відмовлювався від всяких почестей м. і. від приняття директури закладу в Дроговижі, а також перейшовши на емеритуру не брав жадної посади, аж доперва як повстала Українська Держава станув безкорисно до праці. Покійний тішився загальною пошаною, а лишив сина Романа проф. ґімн. в Коломиї і дочку Стефанію Стефановичеву учительку школи ім. Шашкевича у Львові. Похорон відбувся в Коломиї 2. ц. м. В. Й. П. 80 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 10-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Четвер, 11-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Пятниця, 12-го липня, год. 8·15 веч Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур' — ревія (прем'єра).

Малий Театр:

Середа, 10-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Четвер, 11-го липня ц. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Пятниця, 12-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": Ґрета Ґарбо у фільмі: „Лицар кохання" (Ґеста Берлінґ).

Кольосей: Дольорес (Д. Костельо) і Пачкарі (Дуґл. Фейрбенкс).

„Лев": „Амор на лещетах" (Ґарі Ліктке). Недискретна жінка.

„Люна": „Та, що продавася".

Марусенька: Мати чи дочка? Із спомин. парубка.

Оаза: Спитання кн. Трубецької.

Пан: У вітних хижого суна (Рінтінтін).

„Палас": Мученица подружжа (Кор. Ґріфіт). Польця жартунка (Конст. Тальмедж).

Пасаж: Лови на людей. Кордон у полумі.

„Утіха": Каруселя тортур.

„Химера": Дитина вулиці.

„Фатаморґана": Борвій.

Програма радіо.

Середа 10-го.

Берлін (418). 20·30 Весела програма.

Париж (1725). 16·45 Концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·35 Арії з опери „Трубадур".

Льондон (358). 16·45 Органовий рецітал. 19·45 Радіокабарет. 21·50 Концерт льондонської камеральної орхестри.

Відень (516,3). Концерт квартету Сільвінг. 21·05 Концерт віольончеліста проф. Буксбавма.

Прага (341,7). 19·05 Концерт Чеської Фільгармонії.

Штуттґарт (360). 19·45. Веселі рецитації. 20·15 Популярний концерт.

Франкфурт (390). 20·15 Симфонічний концерт.

Мілянo (501). 19·00 Джезбенд. 20·25 Концерт легкої музики.

Будапешт (550). 12·00 Дзвони університетської церкви. 17·45 Концерт радіорхестри. 19·45 Концерт міської орхестри.

Москва (1481). 20·00 Радіоконцерт. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). Стація нечинна.

Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт. 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8). 18·00 Пополудневий концерт.

Копенгага (281). 20·00 Данський вечір. 21·00 Ратушеві дзвони.

Четвер 11-го.

Льондон (358). 19·45 Військова музика.

Париж (1725). 19·35 Авдиція Пате. 21·05 Концерт „Панна на виданні".

Берлін (418). 17·00 Композиторський концерт. 20·10 Симфонічний концерт.

Відень (516,3). 16·00 Концерт квартету Сільвінг. 20·00 Концерт Від. Симф. орхестри.

Прага (341,7) 12·20 Концерт з Братислави. 19·00 Концерт Союзу Шуберта. 21·30 Рецітал віольонч. Ґ. Боттермунда.

Мілянo (501). 17·18·30 Джезбенд. 20·30 „Девіч=" опера.

Будапешт (550) 12·10 Дзвони з університетської церкви. 19·00 Концерт циганської капелі 20·30 Веселий вечір.

Москва (1481). 15·30 Концерт рос. музики. 19·3 дня Весела муз. авдиція села. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 17·00 Камеральний концерт. 19·00 Концерт під дир. Полфірова.

Варшава (1411,7). 18·00 Камеральний концерт. 20·30 Концерт (твори Чайковського).

Краків (312,8). 16·30 17 Авдиція для молоді і дітей.

Познань (334,8) 20·30—21·30 Фортепіновий рецітал Ґертруди Коматковської.

Кошиці (263). 12·00 Концерт орхестри. Концерт з Праги.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Рівне:

Четвер 11. VII. „Кума Марта". 69 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриллянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 13 6 59—7

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за ґотівку і на ґрати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Маґістрацька ч. 5. 3 186-7

УНЕВАЖНЮЮ загублену військову книжочку, виставлену через П. К. У. Львів-місто на назвисько Д-р Корнель Вашук. 2338 3—3

ЛІЖКО кухонне 13 вол. Сіткове 40. Сирникове танцерованє 50. Умивальні 5 Дротяні Вовади 27. Матерацн з подушки 30 зол. Волосінні 75. Отомани ґобелінові 55. Канапки розкладані 45. Буфалки розкладові 45. Ліжко носяжне 200 золотих. ЗАКС, Линдого 6. 425 3-6

УНЕВАЖНЮЮ згубленну дня 1. VII. ц. р. військову книжку, видану ПКУ. Коломия, на ім'я Микола Трачук с. Дмитра, ур. 20. IX. 1896 р. в Кам'янках малих, пов. Коломия. 57 2—3

ДО МАТУРИ приготовляю екстерністів на осінний речинець. Зголошення під „Матура". 65 2—2

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ загублену військову книжочку видану через П. К. У. Рівне на ім'я: Захожого-Мурин Мітала уродженого в р. 1901. 78 1—3

МУЖЕСЬКЕ ФУТРО — шоби, майже нове, оказійно до продажі. Оглядати можна в фірмі Петро Карпяка, Куркова ч. 11 55 2—4

УЧИТЕЛЬ одружиться з чесною і інтеліґентною панною до літ 25. — Лісьмо зі знимкою до Адміністрації „Діла" під „Учитель". 79 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зо°/₀**. На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 3—6

Конкурс.

В ґімназіях і учительських семінаріях „Рідної Школи" є вільні посади для 2-х українистів, 4 польоністів, 3 германістів, 3 класичних філольоґів, 1 учителя педаґоґічних предметів (для семінарії) 2 для співу і ґри на скрипці, 2 для рисунків, 3 учительок руханки 2 ручних робіт, 1 лікарки і 1 кваліфікованої учительки для школи вправ, евентуально 1 директора ґімназії (на провінції). Подання вносити до кінця липня Львів, Ринок ч. 10/II. Нові кандидати мають до подання долучити крім свідоцтв поручаюче письмо від якоїсьбудь народньої установи. — **Головна Управа „Рідної Школи".** 74 2—2

ШКЛО віконне, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шиби,** найдешевше в точних вимірах. — Ґуртівня шкла і фабрика зеркал —

І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а. 30 Тел. 17-57. 3—7

Спеціаліст венуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 7—24

Конкурс.

Гр. кат. Комітет парохіяльний в Чорткові оголошує отсим конкурс на виконання плянів і кошторису будови церкви мішаної, величавої, стилевої, обчисленої на 3. до 4.000 осіб.

Потрібні ситуаційні плани парцелі і условини подасть зголошуючимся до конкурсу гр.-кат. Уряд парохіяльний в Чорткові.

Виконання проектів довільне, а речинець їх надіслання найдальше до 30. вересня 1929 р.

Проект буде розглядати комітетом будови за прибранням знатоків.

Автор принятого і затвердженого через власти проекту одержить від Парохіяльного Комітету в Чорткові доручення розроблення пляну за винагородженням 100 долярів.

Неприняті проекти будуть петентам повернені.

Комітет Парохіяльний в Чорткові.

67 2—3

Ширіть наш часопис!

УГНОЇ ШТУЧНІ

ТОМАСИНА
СУПЕРФОСФАТ
АЗОТНЯК

Соли потасові
краєві і заграничні
Салітра вапняна
Нітрофос - салітра хорівсь.
Салітра чілійська
сірчан амону
ВАПНО НА УГНІЙ
Успулюн найлучша насінна заправа.
ТОЧНА ДОСТАВА
Догідні услівя кредиту

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, КОСТЮШКА 18.

Поручення і цінники — даром 76 і оплачено. 1—4

Надзвичайні Загальні Збори Акціонарів Земельного Банку Ґіпотечного,

Спілки Акційної у Львові.

Відбудуться дня 16. серпня 1929. о год. 17. в льокалях Банку у Львові вул. Словацького 14.

Порядок нарад: 1) Зміна § 9. статута з причини підвищки основного капіталу. 2) Вибір 10 членів Надзірної Ради. 3) Основання віддїлів Банку. 4) Внески по думці § 71.

Забирати голос на Зборах мають право ті акціонарі, котрі найпізнійше 14 днів перед Зборами здожать в Дирекції Земельного Банку Ґіпотечного у Львові, або в Українській Щадниці в Перемишлі приписану статутом кількість акцій вразі з незапалими купонами. Управненим до вступу на Збори будуть видані легітимації (§§ 65, 67 і 69 статута).

П. Т. Акціонарі, котрі не відібрали ще своїх акцій, — оскільки заміряють взяти участь в Загальних Зборах, звволять о тім повідомити Дирекцію Банку, подаючи свій адрес, щоби на час видати їм легітимації на Збори. 81 1—1

Надзірна Рада Банку.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 153 (11.494). Львів, пятниця 12. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Запальна атмосфера.

Львів, 11. липня 1929.

Маленька по суті історія з арештуванням мадярською владою у маленькому прикордонному містечку Гідаш-Неметі (отже на мадярській території) низького чеського залізничого урядовця, запідозрілого у шпіонажі, все ще не тратить на актуальности. Правда, протверезіння слідне по обох сторонах, чеській і мадярській, і хоча пан Пеха (герой афери) сидить ще у вязниці й може далі сидітиме та хоча дипльоматична акція у цій справі ще не покінчена, всеж вийти з приводу п. Пехи вже напевне не буде. Але суть цілої цієї справи лежить не в тому: чи п. Пеха, як чеський залізничник для співпраці з мадярськими залізничниками у прикордонному залізничому рухові, користувався у місці своєї служби на мадярській території правами екстериторіяльности й особистої недоторканости, чи підлягав мадярським краєвим законам нарівні з усіми чужинцями; чи мадярська влада правильно ділала, маючи поважне підозріння щодо протизаконної діяльности того чеха, чи доконала безправства, нарушаючи екстериторіяльність й не додержуючи прийнятих у таких випадках міжнародніх звичаїв; чи врешті сам отой п. Пеха займався шпіонажею на шкоду Мадярщині чи впав невинною жертвою злобної денунціяції або неоправданої сусідської підозрливости. Все це є речі цілком підрядного значіння і вони безумовно нікого, крім найбільш безпосередньо інтересованих, не цікавили й не цікавлять. Сутнім питанням, це та шалена нервозність, яку та маленька афера виявила по обох сторонах — мадярській і чеській, — та нервозність, завдяки якій малий і справді маловажний пограничний інцидент зразу набрав світового

Якстій Гваранція!

розголосу, грозячи наслідками, які в ніякій пропорції не стоять до причини. Адже подумайте: чеська влада, не шукаючи жадних інших можливостей для вияснення поведінки мадярської поліції і евент. отримання сатисфакції, негайно стримує залізничий рух на найважнішій комунікаційній артерії, що лучить обі держави; у відповідь мадярська влада грозить зупиненням цілої комунікації до Чехословаччини; у відповідь д-р Крамарж грозить силою, яка, мовляв, единоможе присмирити вічно неприборканих мадярів; у відповідь, по Мадярщині йдуть протичеські патріотичні демонстрації, а 40.000 мадярів у паніці кидає чеські літниська по тому боці Татр. І треба було, здається, аж такої, але рішучої інтервенції третіх чинників, аби чесько-мадярські розмови про „випадок Пеха" скермувати на шлях дипльоматичних переговорів, веденних на кілька тонів нижче.

Безумовно, що уявлена в оцьому конфлікті обостороння нервозність має свою глибшу підставу. Цією підставою є усе ще нестабілізовані відносини в середній Европі, яка всупереч усім намаганням і зусиллям „версальців", не може ввійти в річище версальського „мира" і раз-у-раз бризьками піни зрошує обривчаті береги, погрожуючи виливом. В десяті роковини версальського мира приступлено до „ліквідації війни" щойно на заході, стараючися таки зреалізувати мету Льокарна й Туарі, себто — стабілізувати відносини в західній Европі шляхом добровільного французько-німецького порозуміння. І там ще не прийшла та „остаточна ліквідація" воєнних залишків, бо довкола питання про евакуацію Надренії і про репараційний плян Юнга лунають ще і тут і там — по французькій і німецькій стороні — голоси повні пристрасти й ненависти. А всеж, на загал замирення французько-німецьке дозріло, дозріла стабілізація західної Европи, до того ступня, що одночасно з фактичним налагоджуванням щораз кращих сусідських взаємин, перестає уже французів дразнити таке по суті теоретичне, а для німців величезного морального значіння, питання, як справа відповідальности за кінець останньої війни.

Однак поза Францію-Англію-Німеччину стабілізація післявоенних відносин далі не пішла. Вічна внутрішня боротьба у скарловатілій Австрії, сягаюча найглибшими корінняими таки в ненормальні економічні відносини, викликані ненормальною конструкцією австрійської республики, — висуває щораз сміливіше на верх питання „аншлюсу" (злуки з Німеччиною). Поміж Угорщиною з одного боку, а Ромунією і Чехословаччиною з другого, та поміж Болгарією з одного боку, а Ромунією і Югославією з другого — відносини не тільки не злагіднішали, але нині, в 10 літ після перешматування карти Европи, вони гірші, ніж були колинебудь. Конкретні причини безперервних конфліктів — дрібні і маловажні: чи то справа угорських оптантів у Ромунії, чи прикордонного болгарсько-югославянського руху, чи диверсійних випадів македонських комітаджів чи якихось промов і статтей мадярських або чеських націоналістів — це є лише ті „палиці", які названі сусіди завжди знаходять, аби „пса вдарити". Фактично стан напруження тріває і нема ніяких виглядів на його швидке злагіднення. Існує запальна атмосфера, в яку досить одну іскорку, в роді афери залізничника Пехи на стації Гідаш-Немет, кинути, аби зразу блискало полумям.

Ідея ревізіонізму починає щораз сміливішою й щораз голоснішою ставати у середній Европі. Амнестування кол. военного болгарського германофільського премієра Радославова й недавня промова мадярського премієра Бетлена з нагоди відкриття у Будапешті памятника полягим, свідчать про отверте признавання обох цих держав до їх змагання у напрямку швидшого чи пізнішого переведення ревізії мировых договорів які їх — на їх думку — скривдили. Не диво, що кожний такий новий доказ степенує нервозність у державах, які знову конвульсійно тримаються принципу ненарушности мировых договорів.

Останній мадярсько-чеський конфлікт виявив ще одну цікаву рису теперішніх міжнародніх відносин: як страшенне вони поплутані. Так напр. польська преса, яка пречінь на згук слова „ревізіонізм" тратить рівновагу духа, у мадяр-

Пліси паріські — Декатизованнн матеріялів!

сько-чеському конфлікті одностайно станула по стороні — Мадярщини, одного з головних нинішніх побірників ідеї ревізіонізму! Краківський „Час" не вагається навіть погрожувати Чехословаччині повною ізоляцією на випадок — чесько-мадярської війни!

Так виглядають ідиллічні мирні відносини середній Европі. А щож казати про „моральне роззброєння" і „мирну" атмосферу в східній Европі? Панує всевладно нервоза, запальна атмосфера, серед якої святкування десятиліття „мира" подобає справді на глум.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Пролєтарське" наставлення.

Київська „Прол. Правда" (з 4. ц. м.) містить статтю „З життя українців за кордоном. — Злидні західньо-українського села". А в тій статті реферує наші статті „На селах" і „Злидні нашого села", реферує майже повністю, вичерпуюче, як і личить серіозній газеті.

Переповівши наші статті, „Прол. Правда" додає від себе:

„Чиж доводиться довго думати, щоб уявити собі ті злидні, які панують на селах Зах. України внаслідок такого безземелля та неймовірного визиску, такого визиску, що подібного йому, як пише „Діло", може й за панщини не було! Але, коли „Діло", *щоб здобути симпатію мас удаванням ніби УНДО турбується про них, подає бодай ці відомости, які виявляють справжню причину злиднів*, інший орган УНДО, а саме орган гетьманського крила цієї самої партії „Український Голос" безсоромно й ганебно обвинувачує в злиднях самих голодних селян. Ось послухайте, що пише ця газета через кілька днів після того, як

Навіть зі сотиків зростають міліони,
тому хочби найдрібніші ощадности складайте в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
Львів, вул. Руська ч. 20.

заявилася в ундівській же газеті зреферована тут стаття:

„Богато пишеться в нас на тему нужди й зубожіння села. Богато сиплеться всяких порад, як наладнати той гіркий стан, в якому опинилося наше селянство. Мало одначе звертається уваги на те, що всякій біді по найбільшій части ніхто не винен, тільки ми самі. Возьмім село. Прийдете в неділю і аж дивно вам. Парубки в елегантнім вбранні... ковнірець, краватка й капелюх — тільки що зі склепу. А дівчата! Шовкові суконки, панчішки, хусточки, мешти і то лякери... Всі гроші нашого селянина йдуть тепер на те, щоб одягнутися найкраще. А далі йдіть ви до коршми — як то наші пють"...

Навівши цей уступ зі статті „Укр. Голосу", ось так вибухає „Прол. Правда":

„Але досить цієї чорносотенної брехні, цих байок, які нам уже доводилося колись чути від наших попів та поміщиків про наших селян. Адже ундівський попик чи панок тільки переклав їх з російської на українську мову. Але цікаво, чому така велика ріжниця в ставленні тої самої справи між двома газетами одної партії, партії, *що в цілому ворожа українським селянам*. Справа в тому, що в УНДО є кілька орієнтацій. Тоді напр. *як група „Діла" орієнтується на Варшаву Пілсудського*, група „Укр. Голосу" має свою орієнтацію на німецьких монархістів, що підтримують чи утримують колишнього гетьмана Скоропадського. *Для торгівлі з Варшавою ундівцям треба мати товар — якісь маси, бо інакше з ними не будуть розмовляти і тому преса цього крила намагається спантеличити селян, удаючи ніби-то УНДО турбується їхньою долею.* Для субсидій від німецьких монархістів ніяких мас не треба. І тому ундівсько-гетьманський „Укр. Голос" не соромлячись, як то робить „Діло", виявляє всю свою ненависть та призирство до мас і нахабно намагається прикрити навіть ті причини злиднів, про які знає кожний. Для цього, як бачимо, ундівська гетьманська газетка одягає в шовки та взуває в лякери тих, хто не має чого (має бути: що!) їсти.

М. Козловська Академічна 22. Льва Сапіги 28. 48 3—3

Проте всі ундівські течії — це „два чоботи — пара".

От бачите, до чого то можна добалакатися з „пролєтарським" наставленням, до яких „глибоких висновків" можна дійти, коли мається відповідну дозу незнання, демагогії і... безличности. Наша преса говорить про образи, а пролєтарські журналісти про гарбузи. Замітки „Прол. Правди" є наявним доказом якогось умового запліснення. Можна мати всякі світогляди, але до серіозних справ треба серіозно ставитись і не лепетати дітвацьких слів про „орієнтації" та полювання чи неполювання на маси. Перш усього годиться зазначити, що „Діла" селянські маси не читають, а навпаки „Український Голос". Колиб ішло про симпатії мас і „товар для торгівлі з Варшавою", то „Діло" й „Український Голос" мусілиб поміняться ролями, якщо такий розподіл роль істнував би.

Коли мериторично будемо підходити до справи, то не лише згідне з дійсністю є те, що пише про село і його злидні „Діло", але — на жаль — і те, що — не вважаючи на занадто акутний підхід — пише про нього „Український Голос". Коли можна зробити „Українському Голосові" який закид, то хіба той, що перемиський орган стверджує факти, не подаючи їх причин. Але ті причини можна було найти в наших статтях і замітках про жидів й українську кооперацію та про наші вишивки („Журяться нашими вишивками"). Наше село живе у важких злиднях. Село недоїдає.

а часто просто голодує. Не вважаючи на це, сільські парубки й дівчата занадто чепуряться. Всі грошеві засоби, всякі заробітні гроші видаються за одяги, на мануфактуру й особливо на галянтерію. Шовкові панчішки й лякери не є сьогодні рідкістю на селі. Є це всесильна мода, накинена селу, мода, що не лише викочує з нього всякий гріш, але часто доводить до обдовження села. Це не є „попівські" чи „панські" переклади з російської мови (якої не знають ні наші „попики", ні „панки"), але це є гола дійсність. І одно і друге, і сільські злидні, і надмірне чепурництво є тими лихами, що придавлюють і нищать наше село. Ці лиха розвиваються рівнобіжно і рівнобіжно треба з ними боротися.

І тому всякі демагогічні викрутаси й вихиляси та „глибокі" орієнтаційні міркування тут ні при чому. І тому „Прол. Правді" теж пора вже честь знати.

Перманентно актуальна проблєма.

Редактор „Прол. Правди" С. Щупак містить в редагованому ним органі цікаву статтю на тему вічно актуальної проблеми під написом: „Кілька слів у національній справі".

Притокою до цієї статті є міркування, що вринають в деяких колах партійців, а які узмістовлюються в тому, що під теперішню пору небезпеку для комунізму творить не *недостатнє, а збільшене темпо українізації*.

„Знаменно, що ті самі, хто лякав купелом „надукраїнізації", аргументують небезпекою українського націоналізму, забуваючи, що один з найважливіших засобів боротьби з українським націоналізмом — це є повне здійснення партійних постанов у справі українізації. Смішно було б заперечувати небезпеку українського націоналізму. Навпаки, треба визнати небезпеку *активізації* українського націоналізму в теперішніх обставинах, коли загострюється класова боротьба. Але помиляється глибоко той, хто бачить тільки соціяльний ґрунт для зростання українського націоналізму й не бачить такого самого ґрунту для зростання російського шовінізму. Коли сільське куркульство, борючись з пролетаріятом та трудящим селянством, культивує й поширює український націоналізм, то міське непманство, старі урядовці, консервативна російська спецівська інтеліґенція виступають як *лютий ворог* українізації та як чинник мобіліяації російських великодержавних шовіністичних настроїв. Ми повинні рішуче боронитися як з тими, хто висуває теорію про *особливу* небезпеку українського націоналізму та *вменшує* небезпеку російського шовінізму, так і з тими, хто *недоцінює* небезпеки українського націоналізму".

В партійних (комуністичних) рядах є богато русотяпів, що не розуміють вкслід національної політики. Вони виявляють невдоволення з приводу висування українських партійних кадрів. З другого боку серед партійців замітні останки просвітянства й хуторянства. Всі ці суперечности треба усунути й *„українізувати треба далі. І активно, і з великим темпом"*. Особливо треба українізувати міські осередки. Українізація київського пролетаріяту є недостатня. Немає в Київі ентузіязму донбаських пролетарів. В той час, коли навіть найбільш зрусифіковані осередки, як Одеса й Дніпропетровське (Катеринослав), створюють у себе величезний українізаційний рух, Київ лишається позаду.

Серед партійців (русотяпів) є такі, які думають, що пятилітній план і Дніпрельстан *деактилізують* національне питання, або звужують форми його проведення. З цих думок проглядає *прихований великодержавний централізм* та намагання лівою фразеольогією приховати свою *негацію* національного питання. А українізація все ще актуальна особливо серед пролетаріяту, який ще не опанував української культури. Тільки збільшенням і поширенням українізації можна успішно поборювати український націоналізм.

Не знаємо, як там піде справа з українським націоналізмом, але українізувати справді треба, і то в якнайширшому розмірі, щоби цілий світ не був свідком такого дивогляду, що існує УСРР, але з фактичним російським змістом.

Індуси проти Мекдональда.

Перші вислови Мекдональда в справі Індії не знайшли серед індусів прихильного відгомону. Президент індуського комітету Мотіляль Неру в інтервю сказав: „промова президента міністрів до несправедливости додала ще образу". Вже той факт, що в престольній промові нічого не згадано про Індію зробив тут лихе враження. А похвали Мекдональда для комісії Сімона, яка виробила план конституції для Індії, ще більше озлобили індуських націоналістів.

Ще про анатему.

Автор нижче наведених уваг — це визначний український громадський діяч на Поліссі, який також брав і бере найактивнішу участь в українському церковно-православному русі. М. і. він був членом митрополичої ради, з якої виступив на знак протесту проти самовільного змінювання митрополитом Діонизієм протоколів ради. Зрештою поважна роля п. Артемюка в українському православному житті під Польщею видна й із його нижченаведених уваг. Тому вони заслуговують на особливе зацікавлення. — **Ред.**

I.

Таємнича метаморфоза гродненського й пинського владик Олексія й Олександра.

Правда про „анатему" над д-ром Ар. Річинським вияснилась і вияснюється ще більше з кожним днем на сторінках преси. Навіть ті, хто не визнає українського церковного руху, після обективної оцінки цього ганебного для Св. Синоду вчинку, кажуть, що „анатема" виглядає як „виразна монашеська помста" з боку митр. Діонизія.

Длятого, щоби ще раз підкреслити, як безкритично оперували князі церкви матеріялом для „анатеми", можна привести такий приклад. В докладі про „зловредную деятельность" д-ра Річинського ставиться йому за велику провину, що він скликав український церковний зїзд у Володимирі і також у Бересті 15. січня 1928 р. Отож берестейський церковний зїзд скликав не д-р Річинський (хоч скликання церковного зїзду не може бути провиною, за яку карається анатемою, якщо це тільки не еретичний зїзд), а організаційний місцевий комітет; він брав у влади дозвіл на зїзд, викликав делеґатів з місць і взяв на себе відповідальність за зїзд. Організаційний комітет робив спробу навязати зносини перед скликанням зїзду з архієпископом Олександром в Пинську, але з цього нічого не вийшло, хоч пізніше архієпископ Олександер приняв делеґацію від українських православних громадян Полісся, яка предложила владиці протокол берестейського церковного зїзду і висловила побажання української православної людности щодо оживлення церковного життя на Поліссі. Владика приняв до відома протокол церковного зїзду і побажання делеґації, мав після того ще одну конференцію в м. Бересті з

МИКОЛА ПАНЬЧУК. 4)

З Косова до Підлютого.

(Продовження.)

На другий день по 6. годині вирушаємо на Синяк. По дорозі стрічаємо знайомого пастуха з колиби. Немитий, обідраний і сильно закатарений, є він різким контрастом до чарівної гірської природи.

Синяк збудований з великих камінних плит, хаотично напокопичених. Стежки на сам верх нема і ви мусите скакати по каменях, які хитаються під вами й звенять або „грехотять"", як пишеться в одному „Провіднику". Щоб не впасти й не поломати костей, ступаю поволі й обережно, Осип Іванович держиться золотої середини, а Степан Степанович скаче певно й швидко, наче по сходах „Народнього Дому" у Львові. Дійшовши до найвищого місця на Синяку, ми побачили такий краєвид: на схід стіжковатий Хомяк і подібний до даху величезної готицької святині Явірник, на північ поза панорамою гір — низину, а на захід Малий Ґорґан, дикий і камянистий, як Синяк. Дальші верхи, між ними й Говерля, сховані в мряках. Верх Синяка порослий подекуди косодеревиною. Між косодеревиною є чимало затишних прогалин, порослих мягким мохом. На одній з таких прогалин простягаю змучене тіло. Те саме робить й Осип Іванович, але Степан Степанович волить присісти на твердім камінню. Ще не викурив я своєї люльки, як Степан Степанович почав гукати, що пора в дорогу. За кілька хвилин ми знов скачемо по скалах у низ. Опустившися на полонину під Малим Горґаном, вступаємо до колиби, в якій ґаздували дві молоді й симпатичні гуцулки. Вони винесли нам з окремої комірки прекрасної гуслянки, яка наперекір мойому упередженню смакувала чудово.

Була 12-а година, коли ми пустилися в дальшу дорогу. Ми йшли лісом яких двісті метрів і дійшли до місця, де наша дорога розгалужувалася. Мої товариші вибрали плай на ліво, що досить стрімко спадав у низ. Прочуваючи лихо, я протестував й остерігав, але це нічого не помогло. Якийсь час ішли ми вибраним плаєм. Згодом плаю не стало і ми мусіли промощувати собі шлях по яругах і вертепах, поміж гиляками й хащами. Нарешті в поті чола дійшли ми до якогось потока. Відтепер держалися напрямку води, рахуючи на те, що потік повинен завести нас до якоїсь річки й дороги. Та чим дальше посувалися ми вперед, тим більше починали вірити, що ми зблудили. Вже приготовляв я Осипа Івановича на те, що ось-ось зайдемо до медвежої „ґаври", коли раптом Степан Степанович, що йшов попереду, почав гукати: дорога, дорога! З початку не хотілося вірити. Тим більша була радість, коли, підійшовши ближче, побачили ми правдиву річку, а здовж неї військову дорогу, вимощену ялицями. Тепер ми вважали себе „врятованими", а Осип Іванович не нарікав, коли при переправі через потік спотикнувся й упав та трохи не поломав ніг. Ми вийшли на невелику поляну, освічену сонцем, де в зеленій траві манило море червоних суниць. Тут відпочивали ми цілу годину й покріплялися знаменитим чаєм.

По двогодинному дальшому марші прибули ми до якоїсь опущеної колиби. На великій поляні побачили непоганого коня, але людського створіння ніде не могли вглядіти. Звідсіль вибрали ми знову таку стежку, що незабаром згубилася в лісі і ми знов ішли за напрямком ріки. Добігала 17. година і я починав уже непокоїтися нашою долею, коли раптом крізь лісну прогалину побачили ми оборіг, а коло нього людей. Ми відітхнули свобідніше. Була це Комарівка. Звідсіль уже доброю возовою дорогою зайшли ми за дві години до села Зеленици, над рікою тої самої назви.

Зараз за Зеленицею тягнеться село Зелена. Там задумували ми заночувати у нашого знайомого Ярослава Івановича. Але від цього заміру відвела нас пізна пора й сумніви О. Івановича щодо його заболочених черевиків.

Ще в Комарівці прилучилася до нас молода ґаздиня, що вертала до Зеленици. Вона запропонувала нам два нічліги: „панський" у хаті свого брата й простий у себе на сіні. Мене кортіло до „панської" хати, але мої товариші вибрали той другий нічліг, на сіні.

Вже смеркало, як ми станули на подвірю нашої кватири. В душній хаті застали, крім нашої ґаздині, старого діда й бабу та маленьку дитину, що гола лежала на ліжку й перебирала ніжками. Поки ґаздиня варила чай. Осип Іванович повторив перед здивованим дідусем свій вчорашній виклад про те, чому то нам хочеться лазити по горах. Опісля добув свою полеву пляшку й почастував кожного чаркою нашого **mixtum compositum.** Дід і баба були напитком захоплені й благословили Осипа Івановича на довгий вік і добре здоровля.

Міжтим ґаздиня зготовила чай. Ми повитягали останки харчів і стали вечеряти. Дідусь замовк і поник сивою головою. Питаю О. Івановича, чи не пошкодило йому **mixtum compositum** але О. Іванович запевняє мене, що дід попав у солодку задуму.

Після вечері запровадила нас ґаздиня на стрих невеличкої комірчини. Приготовивши собі місце до спання, зліз я на діл покурити й приглянутися зорям. Ще не викурив я й половини люльки, як зі стриху почали долітати до мене нарікання О. Івановича на те, що в сіні загубив годинник. Нічого не помагали запевнювання, що згуба рано знайдеться. Осип Іванович заспокоївся аж тоді, коли я припровадив ґаздиню зі свічкою і коли годинник знайшовся.

Решту ночі переспали спокійно й без пригод. Рано 11. серпня основно миємося й доводимо до ладу одіж та обуву. Опісля без сумнівів удаємося до Ярослава Івановича в Зеленій.

В Зеленій відпочивали наші ноги й спина, а зате здорово працювали зуби. Гостинні господарі приймали нас по українському звичаю, чим хата богата, а ми їли з правдивою насолодою, бо від кількох днів не мали правильного харчування.

В товаристві наших знайомих поїхали ми того дня гірським поїздом до Рафайлової. Прогулька була дуже приємна. Наше товариство їхало на відкритій льорі й могло свобідно приглядатися стрімким скалам, що знімаються понад залізничий шлях, слухати шуму Бистриці й налюбуватися яром та потоком Студеного Звору, де поїзд задержується, щоби набрати води. В Рафайловій приймали нас обильним підвечірком Петро Іванович з дружиною. Вечером вернули ми тим самим поїздом до Зеленої.

(Кінець буде.)

міськими протоєреями і представниками українського православного громадянства, видав навіть після того відповідний обіжник до підчиненого духовенства (хоч ніхто з пан-отців не виконав цього обіжника) про українізацію церковного життя і приобіцяв зі свого боку дуже багато для оживлення церковно-українського життя. Це все однак не перешкодило пізніше владиці підписати „анатему" разом із гродненським владикою Олексієм, який вважає себе українцем не тільки по походженню (родом з Підляша), але завжди старався мати опіку над українськими делегатами у Варшаві в Митрополії, був учасником І-липневої наради в 1927 р., виголошував по українськи проповіди в Холмі, в Яблочній, при великих здвигах православних богомольців-українців і взагалі виявляв свою прихильність до українського церковного руху. Чим кермувались владики Олексій і Олександер, підписуючи „анатему" — невідомо. Чи вони дійсно переконані у тому, що д-р Річинський заслуговує на „анатему", чи може просто — солідаризуючись з митрополитом Діонизієм, зробили це „страха ради юдейська"...

Для православного українського громадянства підписи під анатемою владик гродненського й пинського після їх ангажування в українському церковному русі є незрозумілі.

II.

Спроба порозуміння чи провокаційне „увещаніе"?

В томуж докладі говориться, що митрополит Діонизій, на підставі ухвали синоду „преподал увещаніе членам Украінскаво Ісполнітельнаво Комітета, в ліце 2-х ево преставітелей". Як провокаційно виглядало це „увещаніе", видно зі слідуючого.

В листопаді 1927 р. митрополит Діонизій передав через б. сенатора М. Черкавського, що хотів би навязати взаємини для співпраці з Церковним Комітетом і що хотів би в цій справі поговорити з делегацією від комітету. Про „увещаніе" не було й натяку. Церковний комітет для цих переговорів і встановлення звязку делегував теперішнього посла Ів. Власовського і мене. Делегати прибули в визначений для авдієнції день, 15. грудня 1927. Добилися з трудом на вечір авдієнції. Приходимо на призначену 6. годину. Митрополит приняв нас у великій салі, прикрашеній портретами духовних осіб і митрополичими регаліями. Привитались, сідаємо й чекаємо, бо нас же викликали і хочуть з нами говорити. Однак митрополит мовчить, мовчимо й ми. Врешті митрополит розпочав таки розмову питанням: „Что же ето ви приехалі совращать меня в ету новую украінскую веру?" У відповідь ми зауважили, що по перше не ми самі приїхали, а нас викликано, по друге, що ми не збіраємось нікого „совращать" в „новую украінскую веру", бо такої віри на світі нема, а є стара православна християнська віра, яку визнавав, визнає і визнаватиме велика частина українського народу. Далі члени-делегати коротко оповіли митрополитові історію православної української церкви від часу її заснування на Україні до часу скликання луцького церковного зїзду в 1927 р. (бо щож треба було робити після подібного питання?), який відбувся, на превеликий жаль, без благословення й участи церковної влади і який однак в особі своїх делегатів виявив волю православних українців у Польщі щодо оживлення церковно-релігійного життя. Обраний на цьому зїзді комітет вже 7 місяців силкується навязати взаємини з митрополією для співпраці, однак чомусь до цього часу не вдалося встановити, не з вини комітету, цього звязку. І в сьогодняшній авдієнції делегати вбачають той перший крок з боку митрополії для встановлення звязку для співпраці між митрополією і комітетом. На цих словах митрополит перервав делегатів, сказавши: „Ви вспомінаєте 7 месяцев, ах, еті 7 месяцев, на ніх нужно поставіть крест! Ви завелі в церкви советскую власть (натяк на соборність), осквернілі каноническій строй церкви, разрушаєте своїм вмешательством православную веру, крест ставлю я, і ви должни ево поставіть, в протівном случае будет для вас плохо (натяк на анатему?). Я не відел со сторони к-та желанія войті со мной в переговори". Делегат Власовський докладно пригадав митрополитові всі спроби к-ту для встановлення звязку з митрополією і небажання митрополії мати діло з церковним комітетом.

В дальшій розмові митрополит на всі лади критикував комітет, його членів і зокрема д-ра Річинського, якого вважав головним „зачинщиком релігіозно-національной вражди".

Члени-делегати річево збивали безпідставні обвинувачення проти церковного комітету і його членів і бачучи, що діло зовсім не йде до співпраці з митрополитом, запитали його, що конкретно хоче сказати на сьогоднішній авдієнції, на що одержали таку відповідь: Комітет повинен припинити свою діяльність і розвязатися, в противному разі буде зле, — члени комітету можуть бути відлучені від церкви.

Після такої відповіди делегатам не оставалося нічого іншого, як встати й припинити авдієнцію, що й зроблено. Відходячи, делегати заявили, що вони їхали не для того, щоб слухати „увещанія", що комітет не розвяжеться, а буде й надалі працювати і переводити в життя ухвали луцького зїзду, що комітет буде стреміти до скликання нового церковного зїзду, ще більшого, ніж луцький, який тільки один зможе зняти з членів комітету покладені на них обовязки.

Що торкається загрози про відлучення від церкви, то цього члени церковного комітету не бояться, бо не почувають за собою провин, за які можна булоб їх анатематствувати.

У своїй праці кермуються догмами православної віри, канонічними ухвалами луцького церковного зїзду і власним християнським сумлінням. На цьому делегати перервали свої розмови. Митрополит на прощання ще раз порадив розвязатися комітет, а то буде зле і погрозив навіть пальцем.

Після тої провокаційної авдієнції з „увещанієм" митрополит міняв свій курс відносно членів церковного комітету кілька разів. Члени комітету у своїй праці серед дуже несприятливих умов не кинули й не кинуть покладеної на них святої праці. Жертвою погроз митрополита Діонизія є д-р Річинський, одначе він після проголошення над ним „анатеми" своїх християнських поглядів не змінив, а продовжує працю на користь рідній церкві з неослабленою енергією.

Історія церкви по заслузі оцінить працю на користь церкві православній тих, що проголошували „анатему" і того, хто став жертвою безпідставної „анатеми".

П. Артемюк.

Програма і практика.

Тернопіль, 8. липня 1929.

На маргінесі міських виборів в Тернополі. — Вшехпольсько-радикально-кагальна спілка. — Політичний скандал.

В днях 16, 23, 25 і 27 червня ц. р. відбулися в Тернополі вибори до міської ради на місце вибрапої в липні 1927 р., яку воєвідський уряд розвязав ще перед її уконституванням. Як відомо, вибори є ще куріяльні. Українське населення в Тернополі абсолютно найчисленніше по Львові, а релятивно зі всіх більших міст в цілому краю, — що творить около одну четвертину загалу населення в місті, не є само в спромозі вибрати своїх представників ані в IV. колі, ані в III., бо II. коло є жидівське, а I. польське (урядниче). Отже самі обставини примушували українців до виборчого компромісу.

Наша міська організація (УНДО) скликала ще в лютім ц. р. на першу вістку про можливість нових міських виборів численні збори місцевих громадян. Тоді після реферату посла д-ра Ст. Барана, що своїми промовами в соймі, в комісії бюджетовій і в окремій інтерпеляції порушив справу розвязання міської ради в Тернополі і одержав від мін. Складковського письменну відповідь про розписання нових виборів, — вибрано ширший виборчий комітет під проводом д-ра Постригача, що назвався „Український Міщанський Виборчий Комітет".

Вибори розписано доперва в кінцем травня ц. р. і щойно тоді заметушилися місцеві провідники соціялістів-радикалів і утворили окремий комітет під назвою „Український Безпартійний Виборчий Комітет". На чолі комітету станули д-р Брикович Степан, бувший чоловий кандидат радикальної сенатської листи ч. 22 і д-р Чумак — Єлисей, оба дійсні провідники тутешніх радика-

---

ІЛЬКО КАЛІЧАК. 2)

Дрогобицький бунт.

(Продовження.)

Як вже сказано було, початку перевороту не можна приписувати кільком одиницям, але треба його шукати передовсім у великому невдоволенню дрогобицької залоги з деяких старшин того гарнізону. До цього найбільше хіба причинилося негодування й постійні тертя між міліцією і „Боєвою Управою", котра силоміць хотіла установити над нею команданта чет. М., що всім міліціонерам був дуже несимпатичний. Він сам не був дрогобичанин, був за жорстокий у поведінці й не знав психіки дрогобицького міщанина.

Це неправда, що міліціянтів було в місті аж за богато й вони ні трохи не були здисципліновані. Але між ними дуже легко можна було зробити порядок, тільки не тим робом, яким задумував це зробити тодішній комендант от. Грабовенський,*) його прибічник сот. Б. і чет. М. Хоч число міліціонерів було за велике і неодин член міліції може й мав нечисті руки, то все таки та сама міліція зробила й неодну добру прислугу. Вона знала кожний куток у місті, могла вчас все висліднти, бо її стан творили самі дрогобичани. Передовсім між 1. і 16. листопада 1918 р. показала вона свою справність і відданість справі, в часах, коли кілька разів наші сусіди задумували напасти на нас з Дрогобича й Бориславa. Міліція все вчас висліднла, повідомляла команду завчасу — і заговірщиків замикано під ключ. Тому вона й уважала себе до певної міри якоюсь елітою і нерадо підлягала приказам людей, котрі в Дрогобичі в днях перевороту не були. Негодування між міліцією і між деякими старшинами з „Боєвої Управи" зродилося також тому, бо міліціянти відтягалися від фронту і надто ревно слідили й перешкоджали деяким людям у їхніх неправих ділах.

Про все те, що діялося за кулісами, знав найкраще хор. Матківський, бо він був комендантом повітової жандармерії; він не міг усього того просто знести. Тому виступав зі своєю критикою і пятнував різко всякі неправильні вчинки ріжних людей. Не дивниця, що люди на вищих позиціях його не любили, одначе стрільці мали до нього тим більше довіря і між ними був він популярний. Команда хотіла позбутися його ще й тому, бо місце коменданта жандармерії хотіла обсадити старшиною вищим степенем. Одначе хор. Матківський зі свойого місця не думав уступити, бо вважав своїм обовязком працювати там, де його поставлено зразу. Це був очевидно його промах.

І ще одно. Очевидець, розбираючи тодішні дрогобицькі події, не поставив питання, чому в Дрогобичі за шість місяців змінилося аж стільки комендантів?... Було їх шість, а може й більше.

Причин їх скорого переношення не подаю, одначе скажу, що їх переносили наші міністерства й Начальна Команда, бо до того мали в руках за богато даних... Тому не треба дуже дивуватися, що усуненому комендантові було жаль відходити з Дрогобича. Він собі радив так, що просив своїх знайомих, а вони вже старалися у відповідних чинників, щоб перенесений дістав посаду в Бориславі, а як ні, то таки в Дрогобичі, але вже на іншому місці...

Крім менших і більших комендантів, було в Дрогобичі й богато інших старшин з вищим степенем, коли тимчасом на фронті неодин хорунжий вів сотню, а підстаршини були комендантами чет.

Невдоволення між стрільцями й міліціонерами було головно з от. Грабовенського, його прибічника сот. Б., й чет. М. До того прилучувалося ще гостре напруження між „Боєвою Управою" і повітовою жандармерією, якої командантом був хор. Матківський. Його от. Грабовенський хотів конче усунути, бо на це місце мав прийти інший.

Безпосередньою причиною до того нібито „більовицького перевороту" з неділі на понеділок у страстний тиждень 1919 р. мав бути інцидент, який стався в першій запасній сотні дрогобицького гарнізону. Він мав місце безпосередньо перед самими заворушеннями, а як ні, то таки в неділю перед полуднем. Було так: Надто розгорячкований і мало тактовний старшина здається, пор. Л., вдарив стрільця в лице за те, що той з причини болю зубів відказався робити службу. Наслідок того був такий, що ціла сотня збунтувалася й виповіла поручникові послух. Старшина мусів тоді з сотні чим скорше втікати і про все розказав відтак свому другові чет. М., оповідаючи, що його люди стали „більшовиками". Цей випадок розніс ся лискавкою й між іншими сотнями залоги, і викликав бурю невдоволення й обурення, передовсім між міліціонерами. Це була саме вода на їх млин. Кількох непосидючих і зовсім нездисциплінованих міліціонерів стало підюджувати своїх товаришів і стрільців із запасної сотні проти старшин і невигідних їм комендантів. Дисципліна зовсім упала й початок револьти був готовий.

Бунт почався вже в неділю пополудні, бо в год. 2. телефоновано до „Боєвої Управи", що 1-а запасна сотня обсадила суд і бригідки та нікого туди не пускає. Про ширшу, поважнішу акцію тоді абсолютно ніхто не думав! Мала це бути лиш певного роду маніфестація, якою міліціонери хотіли добитися того, щоб команда з ними більше рахувалася, бо й вони нібито щось можуть зробити. Міліціонерам розходилося головно про те, щоби зловити в свої руки от. Грабовенського, сотн. Б. й чет. М. Всіх трьох міліціонери думали „усунути" з команди й можливо навіть убити. Але на тому цілий пуч мав і скінчитися.

(Продовження буде.)

*) Згинув на В. Україні.

лів. Мимо формальної фірми безпартійности, був це на ділі радикальний виборчий комітет і так його тут всі без виїмку трактували. Свою „безпартійність“ проголосив він з тактичних оглядів, щоби ловити політично малосвідомих або менше характерних виборців.

З нагоди виборчої акції розбилися на два виборчі табори поляки і жиди. Перші згрупувалися коло бувшого вшехпольського посла на краєвий сойм п. Шміда, довголітнього голови повітової народової орґанізації і д-ра Ленкевича, директора ґімназії і недавнього комісаря міста, що нашим міщанам-хліборобам відібрав, як комісар міста, ґромадське пасовисько „На болоті“ і добре дався їм в знаки. Є це особа в місті загально несимпатична, чоловік безоглядний, що по війні доробився величезного майна і хоче за всяку ціну бути бурмістром міста, тим більше, що Тернопіль має невдовзі стати містом статутовим. До них пристали майже всі польські „народові“ орґанізації і товариства та величезна більшість польського урядництва. Властиві польські міщани, головно ремісники, утворили окремий комітет з кількома інтеліґентами проти-вшехпольського покрою.

Розбилися також і жиди. Сіоністи і часть ремісників та дрібних купців утворили один комітет, старорежімні кагальники і магістрацькі жиди з жидівською буржуазією — другий. Обі ґрупи, так в польському, як і в жидівському таборі взаємно себе поборювали.

Національний український інтерес наказував українцям злучитися разом. Так воно вкінці і сталося і 5 червня ц. р. утворено один спільний комітет з попередніх обох під назвою Український Виборчий Комітет під проводом безпартійного о. Вол. Громницького. Вибрано президію з пяти осіб, до якої війшло двох ундистів (д-р Остап Пострига̀ч і п. Андрій Фалендиш) і двох радикалів (д-р Брикович і п. Михайло Яримович) та о. Громницький як голова.

Скликано спільне віче на неділю 9. червня ц. р. Про справу міського самоврядування і про міські вибори референував посол д-р Степан Баран, виказуючи потребу одноцільного українського виборчого фронту. На цьому самому становищі стануло в дискусії і всі промовці, між ними і інтеліґенти радикали пос. д-р Ладика, д-р Брикович, д-р Лисий і д-р Олійник. Здавалося, що до розламу вже не прийде.

Та сталося інакше. На сходинах членів спільного комітету 13. червня ц. р. радикали д-р Брикович і д-р Чумак видвигнули з розмислу такі особисті жадання в справі кандидатур, що їх друга сторона відразу не могла тоді принять. Зробили вони це нарочно, щоби позбутися членів УНДО і заключити виборчий пакт з вшехпольсько-магістратсько-кагальним комітетом, що утворив так зв. „Блок Господарчий“ і всі мандати забрати для себе і своїх симпатиків. Особисті справи можна було вирівняти ще другого дня і так було би сталося, бо члени УНДО в імя вищого національного інтересу були готові на уступки. Однак радикали до цього з розмислу не допустили і розбивши навмисне єдність фронту, побігли негайно до вшехполяків і з п. Шмідом, а опісля з д-ром Ленкевичем та з магістратськими жидами інтеліґентами, жидівською купецько-пропінаційною буржуазією та старорежімними кагальниками — підписали виборчий договір. Зробили це д-р Брикович і д-р Чумак, — при чому інші радикали інтеліґенти — як д-р Лисий, д-р Олійник і д-р Онуферко — цілком не противилися цій дикій і неприродній спілці, що ґлумиться в очі з їхньої партійної програми.

Український Міщанський Виборчий Комітет, полишений „безпартійними“ радикалами, щойно вечером 14. червня ц. р. заключив виборчий договір з сіоністами і жидівськими ремісниками та дрібними купцями і польськими міщанами ремісниками та утворив т. зв. „Блок ратування господарки міста“ і виступив зі спільною листою в IV. і III. виб. колах.

Отже були два виборчі блоки. За Господарським Блоком під кермою вшехпольської інтеліґенції, жидівської буржуазії і кагальників розвинули шалену аґітацію всі польські „народові“ орґанізації й товариства, богаті жиди купці і пропінатори, сам магістрат з поліцією, ну, і — наші „соціялісти“-радикали зі своїми симпатиками. За спільною вшехпольсько-клерикальною, соціялістично-радикальною і магістратсько-кагальною листою кандидатів Господарського Блоку видали відозву всі польські „народові“ орґанізації і товариства в Тернополі пр. „Повітова Орґанізація Народова“, „Народова Орґанізація Кобет“, „Сокул“, „Звйонзек Стшельцув“ і „Звйонзек подофіцеруф резерви“, „Товажиство Школи Людовей“ і т. д., закликаючи польське ґромадянство голосувати тільки на цю листу.

Вийшла ґротеска. Мундуровані поліцаї, польські ксьондзи, чистокровні вшехпольські діячі, жидівські пропінатори та пейсаті кагальники і провідники місцевих українських „соціялістів-радикалів“, що самі попали у листу кандидатів, публично за собою аґітували. По їх стороні станув магістратський апарат, що остаточно перехилив „побіду“ у їхню сторону. Ще одна ґротеска. Тутешні радикали, що від ряду літ частенько в „Ґром. Голосі“ обкидували ґрязюкою місцевого пароха о. Вол. Громницького, раптом хопилися твердо його реверенди і не вважаючи на його спротиви, зробили його своїм чоловим кандидатом в IV. колі. Рахунок був такий, щоби через о. Вол. Громницького зискати голоси тих виборців, на яких через церкву має вплив о. Громницький.

Вислід виборів: В IV. колі українці одержали 4 мандати (о. Громницький, д-р Чумак, муляр п. Воловець і швець п. Козуб), в колі III. 6 мандатів (д-р Степан Брикович, проф. Ілярій Брикович, їхній тіточний брат міщанин-хлібороб п. Михайло Яримович, суддя п. Віктор Цебровський, масар п. Іван Майка і будівничий п. Павло Пострига̀ч) на всіх 48 радних. Вийшли з малими змінами кандидати вшехпольсько-радикально-кагальні. З українських радних до соц. радикалів не належить о. Вол. Громницький, формально також проф. Брикович і суддя Цебровський, хоч фактично оба на тернопільському терені йдуть з ними в практиці разом. Решта або партійні загорільці, або їхні беззастережні симпатики. На всіх однак був явний виборчий стемпель радикальний і з виїмкою о. Вол. Громницького для зовнішнього — чужого світа уходять вони за радикалів. Самозрозуміло, що політичну відповідальність за них на зовні поносять місцеві „безпартійні“ соц. радикальні провідники і так всі в Тернополі — поляки і жиди ще більше — це зовсім слушно розуміють.

Кандидати Українського Міщ. Виб. Комітету на листі „Блоку ратування господарки міста“ з виїмкою о. В. Громницького, що був на обох листах, перепали в IV. колі незначною скількістю голосів (пос. д-р Баран 39 голосами на всіх 5610 відданих голосів). Кандидатами були о. В. Громницький, д-р Баран і д-р Пострига̀ч — решта наші впливові міщани-промисловці, ремісники і хлібороби), в III. колі трохи більшою скількістю, бо там голосовано на велику скалю на виборчі повновласти з фальшованими підписами.

При виборах діялися величезні надужиття. В урнах знайдено більше карток, як було голосуючих. При виборчій комісії IV. кола в ґімназії д-ра Ленкевича перед обчисленням карток, коли вони лежали на столі, „припадково“ погасло електричне світло і комісія післала по лямпу до помешкання віддаленого кількасот метрів, та сиділа довгий час у пітьмі в товаристві — своїх. В головній виборчій комісії IV. кола скрутинія тревала чотири доби, а неконтрольовані виборчі картки і акти лежали цілий час неопечатані, при чому доступ до них був все можливий для постороннїх осіб. Виборчий протокол IV. кола списано в кілька днів пізніше без присутности всіх членів комісії і його досі з 5 членів не підписало двох (п. Фалендиш і сіоніст п. Кофлер). Не менші надужиття були і в III. колі, де передовсім масово фальшовано підписи на виборчих повновластях. Були також надужиття в II. і I. колах. Все те наведено у виборчому протесті та подано факти і докази. Загально всі переконані, що вибори в цілости будуть уневажнені. Отже лишиться і на дальше державний комісар міста, кажуть, у іншій, як досі, особі. З дотеперішніх виборів остане тільки богато чаду, а ще більше політичної деморалізації.

А тепер кілька слів про програму і практику соціялістів-радикалів. В „Ґром. Голосі“ їхній Катон, п. М. Стахів кидає безперервно ґроми в УНДО за його уросну у нього угодовість, бо в „Просвіту“, „Рідну Школу“, „Сільський Господар“ і „Ревізійний Союз Українських Кооператив“, „Нар. Торговлю“, „Дністер“ і т. д. і в імя соціялізму і клясовости старається їх підорвати, представляючи українських соціялістів-радикалів з їхньою ідеальною програмою і чистою як хрусталь тактикою, як одиноких спасителів всієї України. Геть з українською буржуазією і установами, де вона працює! Геть з усякими компромісами і блоками! А на практиці наведений хоч би вище примір найсильнішої в краю соц.-радикальної тернопільської ґрупи — їхній союз з нашими найбільшими національними і соціяльними ворогами. Цю соц.-радикальну безщабасність підносить публично і припечатує польський тернопільський тижневик „Ґлос Польскі“ ч. 27. з 7/7. ц. р. в статті „По виборах“, в якій дивується, що має спільного з українськими радикалами „Господарчий Блок“ і яку знайде з ними спільну платформу господарської політики у міській раді.

Одним словом, тернопільські соціялісти-радикали поповнили небувалий політичний скандал, за який соромно навіть нам, українським націоналістам бо поляки і жиди мають свіжу „медію“ на український рахунок. Цікаво тільки, що скаже нині головний секретаріят УСРП, їхній орґан „Ґром. Голос“ і їхній неумолимий партійний Катон п. М. Стахів. Чи і вони знайдуть виправдання д-ра Чумака, д-ра Бриковича і всіх інших своїх однопартійців-інтеліґентів в Тернополі?

Перед політичною конференцією.

Штреземан про домагання Німеччини.

Німецька й австрійська преса публікує велике інтервю, яке дав Штреземан співробітникові „Матену“ Зауервайнові. В цьому інтервю Штреземан заявляє, що Німеччина має добру волю виконати плян Юнґа, одначе буде домагатися негайного звільнення Надренії та области Саари.

Франція знову відкидає Льондон.

Французька телеґрафічна аґенція „Авас“ повідомляє, що міністр закордонних справ Бріян предложив раді міністрів текст відповіді на останню ноту Англії в справі політичної конференції. В цій відповіді Франція знову домагається, щоби конференція відбулася в невтральній країні, одначе голиться, щоби вона відбулася на початку серпня. Далі Франція домагається, щоби на конференцію запрошено представників Польщі, Ромунії, Югославії, Чехословаччини, Греції та Португалії.

Склад німецької делеґації на політичну конференцію.

Німецька рада міністрів уже устійнила склад своєї делеґації на політичну конференцію. В ній возьме участь державний канцлер Міллер, д-р Штреземан, міністр господарства Курціус, міністр фінансів Гільфердінґ і міністр для окупованих областей, бувший державний канцлер д-р Вірт.

Нова заява Гендерсона в справі Надренії.

У відповідь на численні запити в палаті послів міністр закордонних справ Гендерсон заявив: „Британський уряд дуже дбає про те, щоби звільнення Надренії відбулося якнайшвидше. Його метою працювати разом з бельґійським та французьким урядом, щоб уможливити рівночасне звільнення. Завданням будучої політичної конференції, яка незабаром має вібратися, буде встановити докладну дату, коли можна буде перевести рівночасне звільнення Надренії від військ усіх трьох держав“.

За океаном.

Шкільне свято в Філядельфії.

В суботу 22. VI. відбулося в Українській Галі в Філядельфії рідке школярське свято. Українська Школа імени Івана Франка (при Січовому Домі) випускала перших школярів, що покінчили чотири кляси науки. Цю клясу вела два роки п. Стефанія Чижович, а в останньому році д-р Володимир Левицький. Це була перша „ґрадуейшен“ цеї школи.

Свято почалося гарним діточим концертом. Співав відомий уже широко діточий хор, були сольові співи, деклямації і народні танки. Публика з великим зацікавленням слідкувала наперед за продукціями найменших школярів, з яких багато виступало перший раз прилюдно. В дальшій частині концерту виступали старші діти, з яких багато вже добре відомі нашим громадянам із свого гарного співу (Оля Клапко, Оля Каневська, Оля Василенко, Катерина Бура, Олена Стриковська, Оля Воробець, Галя Малиновська, Галя Тимчій і дві малі Павлюківні) і декляматорського таланту (Галя Синуляк, Анна Шеґда). Ґрупа дівчат танцювала „подільського козачка“ а хлопці „чумачка“.

Після концерту на сцені зібралося около сотні школярів із усіх кляс школи. На запрошення учителя ученики найвищої кляси засіли на почетних місцях. Після промов їм вручено ґарні ручно виконані дипльоми покінченої народньої школи. Школярі нижчих кляс одержали свої річні свідоцтва. Після того діти з батьками бавилися при музиці весело до пізної ночі з найкращими враженнями.

Конвенція „Соединення“.

При кінци червня ц. р. відбулася в Ґері, Індіяна (недалеко Шікаґо) 20-та головна конвенція „Соединення“. „Соединення“, як відомо, найбільша закарпатська орґанізація в Америці. Має 150.000 членів (відділи старших, Соколів і молодих членів) і маєтку до 9 міліонів долярів.

НОВИНКИ

— **Поїздка митр. Шептицького до Риму.** Повідомляють нас, що ексц. митр. Шептицький виїхав зі Львова до Риму.

— **Нові квоти для еміґрантів.** Президент Гувер подав уже до відома постанову конґресу про нові квоти для еміґрантів, які входять в життя з днем 1-го липня ц. р. Він проголосив цю постанову як закон, хоча особисто з нею не годиться. В тій новій постанові найбільше зискує Англія і північна Ірляндія (Олстер), а найбільше тратять Німеччина і скандинавські держави. Англія досі мала право привезти до Америки 34.000 еміґрантів річно, а тепер матиме 65 тис. Ірляндії втяли з 28.000 на 17.000, а Німеччині з 51.000 на половину. Трошки зискала Польща, бо замість 5,928, матиме право привезти до Америки яких 600 осіб річно більше. Радянський Союз має право привезти 2.870 осіб річно.

— **„Еміґраційний Дім" у Львові.** Від суботи до вівторка був у Львові службово директор Еміґраційного Уряду Бол. Наконечніков. Він конферував із віцевоєводою Пілецьким у важніших еміґраційних справах Сх. Галичини (як напр. скоре викінчення „Еміґраційного Дому" у Львові, поборювання еміґраційної аґітації та вербунку робітників, організація повітових порадень для еміґрантів і т. і.) Він устійнив окончено пляни викінчення „Еміґраційного Дому" та видав зарядження в справі якнайскорішого приступлення до праці й робіт. На цю ціль Еміґраційний Уряд виасиґнував перший зачет в сумі 47 тисяч зол.; дальші суми будуть правильно виплачувані, аби будинок іще перед зимою віддати для вжитку. Вкінці дир. Наконечніков відвідував львівські еміґраційні товариства.

— **Понад пів міліона запротестованих векслів!** У місяці травні ц. р. запротестовано в Польщі загалом 514.662 векслів на загальну суму 113,597.000 зол. Ці цифри означають дальший зріст векслевих протестів, бо в січні ц. р. запротестовано векслів на суму 66,787.000 зол., в лютім на суму 82,660.000 зол., в березні на суму 92,672.000 зол., а в квітні на суму 100,054.000 золотих.

— **Вломи у Львові.** Поліційна хроніка нотує у Львові щодня по кілька вломів. З уваги на виїзд львовян на ферії вломники мають тепер широке поле до ділання, бо порожних мешкань тепер аж надто богато. Неодин львовянин, вернувши по феріях до свого помешкання, знайде його менше або більше докладно провіреним і опорожненим злодіями.

— **Ще раз замість долярів — вирізки з ґазет.** Купець із Дрогобича Хаїм Герш Кратер приїхав до Львова до чехословацького консуляту по візу на виїзд до Маріенбаду. В брамі консуляту при вул. Третього Мая ч. 12 підійшов до Кратера якийсь незнаний чоловік і сказав, що вистараеться для нього візу. Він запровадив Кратера до сіней каменици при якійсь вулиці та казав собі показати, чи має ґроші на виїзд. Купець дав йому 106 долярів. Незнаний „посередник" вложив доляри в коверту та відійшов і казав Кратерові заждати хвилиночку. Кратер ждав довго, вкінці отворив коверту, але найшов там замість долярів вирізки з ґазет.

— **Металева обручка за 35 зол.** У пасажі Міколяша у Львові дав обдурити себе вуличним обманцям Адріян Онишкевич із Рави Руської. Він купив у них металеву обручку за 35 зол., бо повірив обманцям, що вона золота. Коли перечудуться у нас легковірні?

— **40 поліціянтів поїхало до Бережлівець.** На фільварку фондації гр. Скарбка в Бережлівцях біля Бібрки прийшло до непорозуміння на тлі підвишки заплати за полеві роботи. Місцеве населення здержалося від праці в полі. Управа взяла до праці 11 побережників фондації із доокольичних лісів. Вони під охороною 22 поліцаїв мали працювати на полі. На тому тлі прийшло до конфлікту. Селяни казали побережникам не йти до праці. В сутичці було кількох покалічених камінням і побитих прикладами. Чотирьох селян заосмотрили лікарі. Повідомлене про це бобрецьке староство зажадало негайно помочи зі Львова. У вівторок виїхало автом до Бережлівець 40 поліцаїв із поліційними аґентами для переведення слідства на місці.

— **Найбільше поширена книжка.** Такою книжкою ще й досі є біблія. Вона була першою друкованою книжкою в 1455 р. 150 літ пізніше Англійське Біблійне Товариство поширило вже понад 250 міліонів примірників біблії. В бувшій Росії воно поширило біблію в 53 мовах. Видано між іншим також український переклад біблії Куліша, Ів. Левицького та Пулюя. Цікаво було би знати, скільки примірників поширено досі українською мовою. До революції 1905 р. українська біблія, видана Англійським Біблійним Товариством, була забороненою книжкою й були випадки, коли за тримання її засилали на Сибір.

— **Відшкодування за слідчу вязницю.** Фабрикант у Маґдебурзі, Рудольф Гаас, який довший час сидів у слідчій вязниці, бо його підозрівали, що він убив одного бухгальтера, вніс скаргу за відшкодування до пруського міністерства справедливости. Підчас процесу проти дійсного убийника Шредера суд признав Гаасові право до відшкодування. Тепер після трьох літ судової тяганини Гаасові признано відшкодування у висоті 70.000 нім. марок. Нічого собі відшкодування!

— **Смерть визначного лінґвіста.** У Венеції помер славний італійський лінґвіст Альфред Тромбетті. Він знав 88 мов. Він був сином простого робітника і як підріс, працював у стрижія. Маленьким хлопцем він навчився французької мови від одного французького хлопця. Маючи сім літ, він дістав до рук німецьку ґраматику і через чотири місяці вже міг читати твори Лесінґа. В 14-ім році він уже читав без словників грецьких і римських клясиків, навчився від одного перса, що продавав килими в Больонії, перської мови, а в 17 році навчився старожидівської мови. Працювати над вивченням мов він міг лише ночами, бо в день мусів працювати у стрижія. Щасливий випадок звів його зі славним фільольоґом Ляндоні, який дав йому матеріяльну допомогу. Тоді Тромбетті швидко скінчив університет і здобув собі катедру спочатку семітських мов, а потім катедру фільософії мови.

— **Нові листи царя Миколи II.** В Пушкінському домі, який стоїть під зарядом Академії Наук, знайдено скриню з листами царя Миколи II., цариці Олександри Федоровни та царських доньок. Ці листи належать до часу по лютневій революції, коли цар перед засланням до Тобольська жив у Царському Селі. З листів царя видко, що він мав плян виїхати до Англії. Скриню з цими листами передав до Пушкінського Дому представник надворного маршала Бенкендорфа з просьбою, щоби її отворено або на бажання членів родини Миколи II., або аж в 1942 р. Скриню з новознайденими листами передано до Центрального Архіву в Москві.

— **З Товариства „Український фонд воєнних вдів і сиріт у Львові".** Дня 9. липня 1929 р. відбулося засідання виділу праці Товариства, скликане віцепрезидентом. Тому, що не було відповідного числа членів виділу (виїхали на вакації), президія зарядила скликати на день 10. вересня 1929 р., год. 6. вечером в кімнатах „Достави", вул. Домініканська ч. 11., засідання управи і виділу праці з метою вияснення причини резиґнації президента проф. д-ра Студинського і в справі скликання загальних зборів Товариства. — Львів, 9. липня 1929. — **о. В. Лициняк,** віцепрезидент; **В. Весоловський,** секретар.

— **В дни 28. червня віддалилася з дому** Анна Уланівська, ученица III. курсу учит. семінарії в Бережанах, і досі весь слід по ній загинув. Хто знав би щось про неї, проситься ласкаво повідомити гр.-кат. парохіяльний уряд в Вільхівци, почта Бережани — за добрим винагородженим. 84 1—3

Зі спортового життя.

Ревера (станисл.) — Україна.

Відплатні змагания між повищими дружинами за мистецтво А=кляси відбудуться в неділю 14. липня в год. 11. перед полуднем на грищу цитаделі. Буде це рішаючий бій, який вирішить, котра з тих дружин остане в А=клясі. До цього часу Україна ще ні разу не виграла з Ревверою, тому наші змагуни мусять доложити всіх зусиль, щоби вийти з цих змагань побідно й запевнити собі А=клясовість. Суддею на повищі змагання призначений п. Вечистий, безперечно один з найкращих суддів у Львові. Це дає запоруку, що ні дружина ні публика не будуть мати нагоди до протестів і нарікань.

Польсько-німецькі переговори в Париж.

Японський амбасадор у Парижі Адаці, теперішній голова Ради Ліґи Націй та референт меншостевих справ у Раді, отворив в японській амбасаді в Парижі польсько-німецькі переговори в справі горожанства, згідно з рапортом, приняти м 15. червня 1929 на засіданні Ради Ліґи в Мадриді, що торкається угоди між польським і німецьким урядом щодо безпосередніх переговорів у квестіях, які порушили німецькі посли в Польщі, Найман і Ґрайбе. Адаці передав головування в переговорах Кекенбекові, президентові розємного суду на Гор. Шльску.

—o—

Революція в Персії.

Юнайтед Прес повідомляє, що в Персії вибухла революція проти планованих реформ шаха Пагляві. Поліція арештувала одного з міністрів під закидом участи у змові проти уряду. Змовники мали богато прихильників серед урядництва.

—o—

П А Н А Х И Д А

за душу бл. п. Проф.

Івана Левинського

в 10-ту річницю смерти відбудеться в неділю, дня 14 липня 1929 року о годині 12-вполудне, на Личаківськім цвинтарі, на яку Львівське Громадянство запрошує Рада Агрономічно-технічного Товариства „Праця" ім. Івана Левинського у Львові. 77 1—1

Комун. пос. Бачинський

засуджений на пять літ тюрми.

Перед апеляційним судом у Варшаві відбувався 10. липня процес проти комуністичного посла Влад. Бачинського (війшов до сойму з Домбровського басейну), обвинуваченого в протидержавній діяльности. Бачинському закидає акт обвинувачення, що після повороту з Москви привіз із нагоди 10-ліття СРСР від члена воєнної ради орден „Червоного Прапору", щоби його доручити Ланцуцькому. Пос. Бачинський після повороту з Москви здавав звіти із свого побуту та виголошував протидержавні промови. Крім цего видав брошуру про 10-ліття СРСР. Також у СРСР виголошував промови ворожі Польщі, виступаючи проти „фашистівського уряду". Окружний суд засудив був Бачинського на 5 літ тюрми. Бачинський вніс відклик і 10. липня справа найшлася перед судом II. інстанції. Прокуратор сказав, що Бачинський дуже небезпечний для Польщі, тому треба його унешкідливити. Обор. Дурач домагався злагіднення кари. Бачинський був на зїзді не від польської комуністичної партії, лише від гірників Домбровського басейну. Судді після короткої наради затвердили кару, визначену окружним судом.

—o—

Офіц. комунікат про змову в Ромунії.

Аґ. Радор повідомляє, що слідство в справі приготовлюваної зміни в Ромунії ствердило, що бувш. полк. Стойца старався створити фашистівську організацію. Його син, інжинір Стойца, керовник відділу летунських варстатів при військовім арсеналі, вступив до тої організації та втягнув до неї чотирьох офіцерів і кількох робітників варстату. Провідники організації скликали два нічні зібрання, на яких члени мали явитися з оружям. Тому, що це противилося законам, влада приказала арештувати членів, заг. 28.

Рівночасно з Букарешту заперечують чутки про димісію уряду Маніва.

—o—

Мекдональд, Болдуін і Льойд Джордж.

Дня 8. липня відбулася конференція Мекдональда, Болдуіна і Льойд Джорджа в справі зміни виборчої ординації, про яку згадувала престольна промова. Крім того кабінет, після наради з провідниками консервативної та ліберальної партії, постановив, що анкета в справі виборчої ординації матиме вигляд парляментарного комітету, в якому будуть заступлені всі партії.

—o—

Франц.-есп. трактат приязни.

Бріян і еспанський амбасадор у Парижі Кінонес де Леон підписали трактат приязни між Еспанією та Францією.

—o—

Панґальос на волі.

Атенські часописи повідомляють, що ґен. Панґальоса випущено на волю за кавцією.

—o—

Ограблення та розбиття каси і почтового возу.

Двох незнаних людей війшло стрихом до канцелярії громадського уряду в Золотниках (пов. Підгайці), тут стероризували вартівників і один із них розбив шафу, з якої забрав підручну касу. В касі було около 5.000 зол. Касу розбили яких 150 кроків далі та пішли в напрями Брикулі (пов. Теребовля).

Незнані справники вломилися до касового льокалю окружного суду в Золочеві та забралися розбивати касу. Сполошені поліцаєм, втекли не забравши нічого.

Невисліджені досі злодії напали в ночі на особовий поїзд, що їхав із Лодзі до Кутна та забрали з почтового вагону всі грошеві листи на кількадесять тисяч золотих. Злодії дісталися до вагону підчас руху й оперували в ньому довший час.

—o—

Єґипетський князь у Ризі.

До Риги приїхав власним яхтом єґипетський князь Юсуф Кемаль, шурин короля Фуада. З Риги поїде м. і. у Гдиню.

—o—

Анґлійсько-французький демарш.

Посли Франції та Анґлії зробили в Софії та Білгороді спільний демарш у справі останніх кривавих подій на сербсько-болгарській границі. Вони заявили, що їх уряди дуже затривожені цими подіями і зробили натиск на білгородський уряд, щоби він упорядкував справу граничних відносин.

Дописи.

МОСТИЩИНА. (Просвітно-економічний стан. — Кооперативний рух. — Господарське положення селянського стану.) Під політичним оглядом Мостищина спить сном блаженних. В повіті майже нічого не робиться, а тимчасом в північній його части ширить ся москвофільство, в західній части сель роб пускає свою отруту, а в полудневій на добре промощує собі дорогу 22-а. З поголосками про недалеке розвязання польських законодатних установ кружляють у повіті чутки про можливість нових виборів. — Філія „Просвіти" у нас істнує, однак її діяльність мінімальна. За 1928-ий рік не було навіть загальних зборів. Те саме дієть ся і з читальнями по селах: за малими виїмками всі вони майже нечинні, а виділ філії нічого не робить, щоб оживити просвітянське життя в повіті. — Діяльність „Р. Школи" обмежена тільки на доривочне стягання вкладок. Супроти „Р. Ш." громадянство Мостищини багато прогрішилось і цю справу належалоб як слід повести, подібно, як це є в інших повітах. — В р. 1928 відбулися загальні збори „Сільського Господаря", вибрано новий виділ, який видав до населения відозву в господарських справах, одначе, не зважаючи на далекосяглі пляни й намічену орґанізаційну працю все лишилось тільки в проекті. Кружків у повіті дуже мало, а як які є, то й ті нечинні. — Найкраще ще представляється кооперативний рух. Але в останніх часах замітне й тут деяке відхилення, правда не з нини проводу, а задля відсутности солідних і чесних людей до праці на місцях. В декотрих громадах фінансовий стан кооператив дає чимало до бажання. В повіті є понад 30 кооператив, над котрими солідно працює меткий новий повіт. інструктор, п. Василь Салевич. За цю працю напали на п. Салевича на загальних зборах 16.V. 1929 в Мостиськах усунені ним члени ріжних кооперативних управ (за несовісне ведения кооператив). Одначе загальний збір одобрив працю п. Салевича вповні. — Господарський стан повіту представляється тепер дещо відмінно від попередніх літ. Зима була тут дошкульна й довга. Є тут села з прегарними садами. Від зимна померзли в них оріхи, ренґльоти, груші, вишні, черешні, яблуні, а навіть деякі нешляхотні дерева. Сумно представляються тепер колись так пишні села! Померзло або вдушилось також багато пчіл. Також немало худоби, безрог і коней попересмерзало. Стан засівів озимини і ярини зовсім вдоволяючий, а то з огляду на теплий травень ц. р. Дається зате сильно відчувати недостача готівки і кредиту й обезцінення аж до смішних квот сільських продуктів, передовсім збіжа й бараболь. Подумати тільки: Мостищина моглаб вивезти зараз яких 100 й більше вагонів бараболі. Ціна за неї в Мостиськах на торгах і при залізниці, виносить 2 до 2·50 зол. від кірця вже з доставою. Є й такі випадки, що селяни везуть бульбу милями до міста, а там куплять собі з них всякі міські голодранці; не продавши її, привозять її домів і вона тут чисто марнується. Чи не булоб ще може запізно, якби централя „С. Господаря" заопікувалася цим продуктом, бо справді наші села понесуть страти на грубі міліони через те, що ніхто не хоче купити від них бараболь.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Найдорожча донька, дружина і матір **Марійка Соломянова** з дому Залужна, дружина ст. комісаря політ. управи, по довгій, а тяжкій недузі — двічи заосмотрена св. Тайнами — померла дня 30. червня 1929 в Сваляві. Повідомляючи отсею дорогою про той так тяжкий для нас удар всіх нам зичливих, просимо о молитву за бл. п. Марійку — та не маємо слів подяки для Тих Всіх, що так зворушаючо широ докладали всіх старань, щоби нам улекшити біль ізза так великої страти і виявити любов і честь Покійної. В імени родини о. Лев Залужний парох в Заланові, отець. — Стефан Соломяний муж. 75 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 11-го липня год. 8·15 веч. виступ театру „Qui pro quo": „Чи Анна — панна?"

Пятниця, 12-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур" — ревія (преміра).

Малий Театр:

Четвер, 11-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Пятниця, 12-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": Все з кохання (Редж. Деві). Сема могутність.

Кольосей: Дольорес (Д. Костельо) і Пачкарі (Дугл. Фейрбенкс).

„Лев": „Амор на лещетах" (Гарі Ліктке). Недискретна жінка.

„Люна": „Та, що продалася".

Марусенька: Мати чи дочка? Із спомнінь парубка.

Оаза: Ескорта.

Пан: У кігтях хижого суна (Рінтінтін).

„Палас": Мученица подружжа (Кор. Ґріфіт). Польця жартунка (Конст. Тальмедж).

Пасаж: Лови на людей. Кордон у полумі.

„Утіха": Карусель тортур.

„Химера": Дитина вулиці.

„Фатаморґана": Борвій.

Програма радіо.

Четвер 11-го.

Льондон (358). 19·45 Військова музика.

Париж (1725). 19·35 Авдиція Пате. 21·05 Концерт „Панна на виданні".

Берлін (418). 17·00 Композиторський концерт. 20·30 Симфонічний концерт.

Відень (516,3). 16·00 Концерт квартету Сільвінг. 20·00 Концерт Від. Симф. орхестри.

Прага (341,7) 12·20 Концерт з Братислави. 19·00 Концерт Союзу Шуберта. 21·30 Речітал вільонч. Г. Боттермунда.

Мілляно (501). 17·18·30 Джесбенд. 20·30 „Деяніче" опера.

Будапешт (550) 12·10 Дзвони з університетської церкви. 19·00 Концерт циганської капелі. 20·30 Веселий вечір.

Москва (1481). 15·30 Концерт рос. музики. 19·3 дляО Весела муз. авдиція села. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 17·00 Камеральний концерт. 19·00 Концерт під дир. Полфіерова.

Варшава (1411,7). 18·00 Камеральний концерт. 20·30 Концерт (твори Чайковського).

Краків (312,8). 16·30–17 Авдиція для молоді і дітей.

Познань (336,8). 20·30—21·30 Фортепіановий речітал Ґертруди Конатковської.

Кошиці (263). 12·00 Концерт орхестри. Концерт з Праги.

Пятниця 12-го.

Льондон (358). 12·30 Органовий речітал Тренора. 18·45 Сонати Бетовена. 21·20 Концерт симф. орхестри.

Париж (1725). 13·30 Симф. концерт. 16·45 Концерт. 19·35 Авдиція Пате. 20·00 „Життя за царя" — опера Глінки.

Берлін (418). 17·30—18·30 Популярний концерт капелі Роом. 20·00 „Помста лиска", оперетка Шранса.

Відень (516,3). 11·00 Муз. поранок квартету Сільвінг. 16·00 Концерт капелі Ґайгер. 18·15 Концерт. 20·05 Концерт музики Цірера і Комзака.

Прага (341,7). 16·30 Концерт з Братислави. 19·05 Концерт з Брна. 21·00 Вокальний речітал Марії Вурмс. 21·20 Форт. речітал.

Мілляно (501). 17·18·30 Джесбенд. 20·30 Симф. концерт.

Будапешт (550). 12·00 Дзвони університетської церкви. 17·45 Концерт радіоорхестри. 20·15 Концерт композиций Ґріґа.

Брюссель (509) 21·15 Органовий концерт.

Москва (1481). 16·00 Музика і спів. 19·00 Музично-дітер. вечір. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 9·00 Популярна музика. 19·30 Концерт національностей.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт кін. орхестри „Касіно". 20·30 Симф. концерт з Швайцарської Долини.

Краків (312,3). 20·30 Веч. концерти легкої музики.

Познань (334,8) 18·00—18·55 Пополудневий концерт. 19·40 „Silva rerum".

Катовиці (408,7) 20·30—22·00 Вечір легкої музики.

Кошиці (293). 12·05 Концерт орхестри.

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів. (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 1366 51-?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 3 б 176-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Конкурс.

Гр. кат. Комітет парохіяльний в Чорткові оголошує отсим конкурс на виконання планів і кошторису будови церкви міської, величавої, стилевої, обчисленої на 3. до 4.000 осіб.

Потрібні ситуаційні пляни парцелі і условини подасть зголошуючимся до конкурсу гр.-кат. Уряд парохіяльний в Чорткові.

Виконання проектів довільне, а речинець їх надіслання найдальше до 30. вересня 1929 р.

Проект буде розглядний комітетом будови за прибранням знатоків.

Автор принятого і затвердженого через власти проекту одержить від Парохіяльного Комітету в Чорткові доручення розроблення плану за винагородженим 100 долярів.

Неприняті проекти будуть петентам повернені.

Комітет Парохіяльний в Чорткові.

67 3—3

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ зол. 3

з хінського срібла тільки у Б. Гринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 7—10

Спеціяліст недуг легенів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 8—24

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльовбування й вирівнювання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 87 1—3

Всіх наук лікарських

Д-р Кляра Кеннерова

ПОВЕРНУЛА

і ординує як досі **в ПЕРЕМИШЛЯНАХ у власнім домі. — Телеф. 22.** 88 1—2

Подяка.

Вп. П. Якову Нассові, власникови дентистичного заведення у Львові вул. Сикстуська ч. 17. складаю щиру подяку за солідне і гарне виконання містка, як також упорядкування зубів.

Черче 10. липня 1929.

82 1—1 Інж. Вол. Несторович

ПІД ОСІННІ ЗАСІВИ Є

ТОМАСИНА

довготревалим, найуспішніше діловчим угноєм та — **фосфорекс** найдешевшим фосфоровим угноєм. —

ТОМАСИНА дає високий збір зерна.
ТОМАСИНА не дається зимою виполокати із землі.
ТОМАСИНА містить крім фосфор. кислоти також біля 50% хосенного вапна — безплатно.
ТОМАСИННОЮ підсилені засіви зимують з правила дуже добре.
ТОМАСИННУ належить в пору замовити вже літом — в осени навал замовлень і брак вагонів може причинитись до спізнення достави.

Йосиф КАРРАХ. Львів, Костюшка 18.

Цінники і проспекти посилаючі даром і оплачено.

86 1—5

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ, загублену військову книжочку видану через П. К. У. Рівне на ім'я: Захожого-Мурзи Міхала, уродженого в р. 1901. 78 2—3

ЛЬОКАЛЬ КАВАРНЯНО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ зараз до винайму. — Ближші інформації в канцелярії „Народньої Гостинниці" Львів, Косцюшка 1. 73 2—3

КОМНАТНА гардероба і кухонка до винайму за річним чиншом. Зголошення до „Діла" під С. С. 83 1—1

За редакцію відповідає Александер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 154 (11.495). Львів, неділя 14. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 1·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Катони.

У вчорашньому „Ділі" ш. читачі мали допис із Тернополя (п. н. „Програма й практика"), в якому подана докладна історія бльоку українських соціялістів-радикалів з тамошніми вшехполяками, жидівською купецько-пропінаційною буржуазією та старорежімними кагальниками на грунті виборів до тернопільської міської ради. Бльок підписали тернопільські лідери радикалів: д-р Брикович і д-р Чумак, оба теж фігурували на бльоковій листі, куди — крім своїх співпартійців та симпатиків — вписали ще й місцевого... пароха, того самого, якого досіль оплювгавлювали, як зрадника і хруня. За цією листою видали агітаційні відозви всі польські ендецькі організації, м. і. „Повітова Організація Народова", „Народова Організація Кобет", „Сокул", „Звйонзек подофіцеруф резерви", „Товажиство Школи Людовей" і і.; за д-ром Бриковичем і д-ром Чумаком як за своїми союзниками, агітували теж жидівські пропінатори й клерикальні кагальники. Цю спілку заключено після розбиття єдиного українського виборчого фронту, розбиття у наслідку по диктаторськи ставлених персонально кандидатських вимог, а заключено спілку з польською українофобською ендецією та жидівською українофобською буржуазією і такимже українофобським клерикальним кагалом — задля-ради кількох мандатів, во імя принципу „ціль осьнчує засоби". Тимчасом уже після тих виборів у партійному органі соціялістів-радикалів, у партійному органі союзників тернопільських польських ендеків і жидівських клерикалів, генеральний секретар соц.-рад. партії має сміливість закидати УНДОбединню і його членам угодовство, опортунізм, фарисейське анкористовування фірми „безпартійности" для цілей творення „нової ери" і т. д. і т. д. Колиж, видно, хтось із співпартійців звернув „принціпіяльному Катонові" увагу, що у звязку з тернопільськими виборами кидати так безцеремонно громи на право й на ліво не личить, — у черговому числі його органу стоїть уже заява, що, мовляв, радикальна партія за тернопільські вибори не бере відповідальности, бо д-р Степан Брикович „в тім часі вже не належав до УСРП", а д-р Чумак „мусів прияти кандидатуру"...

Тернопільська історія — не перша у радикалів і не остання. І стаття д-ра М. Стахова про „наступ нової ери" — теж не перша і не остання. Бо одно і друге належить до системи, по якій іде нинішня „політика" соц.-радикальної партії: робити самим ганебні діла і хрипнути від крику „ганьба" — іншим. Відома тактика „лови злодія". Тільки, здається, що мірка цієї „політики" і цієї „тактики" вже трішки перебирається. І тому з правила не реагуючи досіль на всі ті лайки, наклепи, брехні, все те постійне підюджування і зогиджування усього, що не належить до „радикальної віри" та не хоче піддаватися її диктатові, на далі будемо відсвіжувати їм память, яка так швиденько забуває діла своїх, і вказувати ці поліна, які незамітно торчать в їхніх очах, так прецизійно відмічуючих кожну трісочку в очах других.

Д-р Стахів має сміливість тицяти послові Луцькому й сенаторам Децикевичеві й Галущинському їхні виступи на парляментарній аревні, які „мали цілій польській санації виказати, що не всі українці є борителі", але що є також „конструктивні і паньствові групи". Розмах цього „закиду" справді подиву гідний! Адже радикали, ввайшовши до сойму, негайно склали декларацію про свої „надії" на співпрацю з „польською демократією". Пізніша промова посла Ладики була по суті знову офертою „демократичної" співпраці. Ціла тактика радикалів у соймі полягає на тому, щоби відмежувати себе від Українського Клюбу, як націоналістичного, отже непримирного, й витворити про себе погляд, що вони, „Клюб української соціялістично-радикальної парляментарної репрезентації", є „соціялісти", отже з „національним шовінізмом" не мають нічого спільного. Цю ролю на парляментарному грунті вони влекшили собі вже при виборах, не вступаючи до одіозної для польських чинників 18-ки та заключаючи виборчі компромісн, які мали задокументувати брак національного „шовінізму". Це торкається Волині, де єдиний радикальний фронт простягався від кол. українського ес-ера п. Жука, через автора нагородженої на конкурсі брошури в честь „трьохсотлетія дома Романових" п. Власовського аж до прононсованого польонофіла й угодовця Петриківського.

На грунті комунальних виборів радикали сухої ниточки не залишили на УНДО за його тодішню виборчу тактику. Але в той же час у Станиславові голова радикальної партії заключив подібний компроміс, як нині д-р Брикович у Тернополі; і чи може й за ті вибори УСРП теж „не бере відповідальности", бо може її голова теж „перестав бути членом партії"... на час виборів?! І він чейже засідає у воєвідській самоврядній Раді, а ніхто з нас з цього приводу не робив жадних висновків про „братання з регіоналізмом".

Радикалам вільно — „ундистам" „засі". Бо радикали перейняли на себе ролю хронічних моралізаторів і едино авторитетних суддів національної совісти, чести та громадянських обовязків. І це їх єдина робота. Не дурно один із їх послів отверто признався, що у варшавському соймі вони мають „слідкувати за ундистами"! І як напр. радикали використали би для своїх партійних цілей факт, коли би так з „ундівського" малого, 8-ми членного посольського клюбу, протягом одного року аж трьох послів перед партійний суд стануло, при чому одного посла торкалися провини просто кримінальної натури, інших закидн нестичности та особистої скандалічної поведінки?! Який капітал кувала би вже з тієї справи дика й рознуздана демагогія, як вона голосила би вже про моральну гиль, про упадок цілої партії! Колиж така „непримемність" їм трапилася — то це „дрібниця", про яку не варта й говорити...

Маревом „нової ери" лякає „Громадський Голос" громадянство й передає радикалам „історичне завдання" рятувати український нарід від небезпеки! І надуживає світлих імен Драгоманова, Франка й Павлика у цій своїй пустословій безшабашній демагогії. Де ці ваші сьогоднішні Франки й Драгоманови? Що ви зробили з їхнім завітом? Часи Драгоманова були часами шукання духових звязків із широким світом поступу й культури, часи д-ра Стахова є часами засклеплювання усіх своїх заінтересувань у вузьких межах міжпартійної конкуренції, веденої брехнею і безпардонною демагогією. Радикалізм викривлено до виключної боротьби з церквою і духовенством, а весь їх нинішній соціялізм полягає виключно на згучкій фразеольогії. Тримаються ще на поверхні громадського життя виключно завдяки колишній традиції і завдяки привязанню нашого селянина до традиції. Однак перті з одного боку комуністами й їх комбатантами, з другого націоналістами, хотіли би одних „переліцитувати" в інтернаціональному соціялізмі, других у національному патріотизмі, і поволі самі затрачують свідомість, хто вони й чиї діти. Це була теж причина тієї масової продукції „асів хруняди" у радикальних рядах: Яцків, Сидір і Мелітон Твердохліби, Данилович, Лаврук. Останній подарок зробили клєрикальному УХО в особі д-ра Назарука...

Але вічно самим криком жити не можна. Можна довго здобувати криком мандати й посади й довго криком обурених Катонів вивищувати себе понад тих, які не кричать, а працюють. Але життя покладе врешті тій забаві кінець. Здається нам, що нинішній істеричний крик „Громадського Голосу" є саме звістуном недалекого вже кінця цієї забави, за яку дорого платить український нарід.

Великі маневри чехословацького війська.

Цього року на Моравії мають відбутися великі маневри чехословацьких військ. Чехословацький генеральний штаб має замір запросити на ці маневри не лише президента Масарика, але також короля Югославії Олександра та югославянський генеральний штаб.

Збіжжа й пашу
дорібок Вашої цілорічної праці
обезпечуйте від огню лише в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20. 90 1-

Америка й Европа.

Перший пасивний торговельний білянс Злучених Держав.

Вперше від 35 літ Злучені Держави Північної Америки мають пасивний торговельний білянс. Минулого місяця знижка цін на ринках збіжа та вовни довела до того, що американський вивіз виносив 387 міліонів долярів, а ввіз 401 міліонів, так що Злучені Держави мали цього місяця 14 міліонів долярів дефіциту. На перший погляд може здаватися, що цей дефіцит не має великого значіння. І справді, дотеперішній активний білянс біжучого року виносить 274 міліонів долярів. Одначе, як далеко стоїть цей білянс від білянсів недавніх років. Протягом 1916—1921 р. Америка мала чистого зиску 3 міліярди долярів від своєї закордонної торговлі. Протягом дальших 6 років вона одержала з закордону ще коло 18 міліярдів долярів.

Одначе ці часи казочного розвитку американського добробуту здаються, мусять скінчитися. Все виразнішим стає факт, що цей добробут побудований на нетривалій підставі. Нечувані зиски, які Америка одержала підчас достави воєнних матеріялів антанті, та не менші зиски, які вона мала в перших роках по війні від збіднілих та виголоднілих держав Европи, не могли тягнутися вічно. Фінансова політика Злучених Держав опинилася тепер в глухому куті: з одного боку Злучені Держави шукають для своїх товарів усе нових ринків збуту за кордоном, а насамперед в Европі, одначе з другого боку Злучені Держави витягають величезні суми з цієї самої Европи на рахунок воєнних довгів.

Щоби не зруйнувати зовсім покупної сили Европи, Америка інвестує тут шляхом позичок величезні капітали. Вивіз американського капіталу до Европи збільшується в останньому часі о 1 міліярд долярів річно. З 2,6 міліярдів долярів у 1913 році американські вклади капіталів за кордоном зросли в 1928 році на 15,6 міліярдів. Правда, це ще не така велика сума, коли взяти на увагу, що далеко менша Франція перед 1914 р. вложила за кордоном коло 10 міліярдів долярів, а Англія перед війною мала за кордоном навіть 20 міліярдів долярів.

Одначе власне приклад Франції та Англії мусів би навчити Злучені Держави, що такий велитенський вивіз гроша криє в собі великі небезпеки. Бо чим більше зростав вивіз капіталів Франції та Англії, тим більше пасивним рівночасно ставав їх торговельний білянс. Можна без перебільшення сказати, що ця обставина була одною з найважніших причин війни. Не підлягає ніякому сумнівові, що також фінансова політика теперішніх капіталістичних володарів світа теж мусить привести до подібної, тільки далеко більшої катастрофи, ніж катастрофа 1914 року.

Злучені Держави мусять вибирати між двома можливостями, щоби вийти з глухого кута: або вони будуть настоювати на тому, щоб Европа далі сплачувала свої воєнні довги, одначе тоді вони мусять відмовитися від дальшого збуту своїх товарів у Европі, або навпаки, — вони будуть продавати свої товари в Европі, одначе відмовляться від одержання від неї її воєнних боргів. Всяка інша політика швидше чи пізніше мусить довести до рішучої катастрофи як Америку, так і Европу.

Наслідком незвичайно швидкого розвитку американського промислу в роках війни та по війні засоби продукції в Злучених Державах так зросли, що вже ніяк не можуть задовольнитись місцевим ринком. І справді, лише 1.205 підприємців Нового Йорку розпоряджають капіталом понад 70 міліярдів долярів. Само лише товариство

БЛІДНИЦЮ недокровність усуває, зміцнюючи діяє, побудує апетит, одинокий середник для реконвалесцентів тільки у М-ра КШИШТОФОРСЬКОГО, вино хіново залізне на еспанській малядзі. — Laborat. Chem. farm. Mr. Krzysztoforski, Tarnów. 774 75—7

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
поручає:
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

„Дженерал Моторс" має капітал коло 4 міліярди долярів. Як великими мусять бути обороти цього підприємства, як великий ринок мусить всю мати, щоби збут відповідав продукції! Внутрішньо американський ринок вже майже насичений виробами американського промислу. Лишаються для нього тільки закордонні ринки. Та саме тепер закордонний бізнес починає ставати пасивним!

Цей перший прояв пасивности американського бізнесу є знаком остереження для неї. Хоч це й звучить парадоксально, одначе Злучені Держави, які тепер є всемогутнім паном у Европі, в дійсности як найтісніше звязані з цею Европою і самі залежать від неї. Від господарського розвитку Европи залежить тепер економічний добробут Злучених Держав. Тому Злучені Держави швидше чи пізніше мусітимуть основно змінити свою господарську, а також політичну тактику супроти Европи, якщо схотять знайти вихід з тої кризи, яка до них наближається.

По тім боці.

„Всеукраїнський зїзд трудящих поляків" і польські досягнення на Радянській Україні.

По тім боці рижської смуги розвивається життя своїми окремими шляхами в умовах радянської дійсности. Не вважаючи на вакаційний сезон, відбуваються там усякі зїзди та проводяться всякі кампанії на старі теми, як: боротьба з неписьменністю, прискорення темпа індустріялізації, хлібозаготівельна кампанія на новий господарський рік то-що. Поруч цих систематичних і вічно актуальних питань, вирішуваних шляхом кампаній, в останньому часі на перше місце вибилися такі справи, як: зїзди українських, білоруських і російських поляків у звязку із конґресом закордонних поляків у Варшаві, святкування 6-тиліття конституції СРСР та житлові турботи і пляни у звязку з будовою Дніпрельстану. Поки-що зупинимося над зїздами поляків та їх досягненнями в УСРР.

Майже в один час (2. і 3. липня) розпочалися зїзди радянських поляків у Київі, Минську і Москві з метою звясувати стан польських справ у СРСР та вибрати делеґатів на варшавський конґрес закордонних поляків. Іще на початку 1927 р. у Варшаві повстав проект скликати зїзд закордонних поляків з метою „наладнати культурний звязок між поляками, що живуть за кордоном, не порушуючи їхніх обовязків перед своїми державами". Між іншими запросини на цей зїзд одержали й радянські поляки за посередництвом радянсько-польської преси (між іншим за посередництвом „Серп-а" і „Ґлос-у Млодзежи" в Київі). В повідомленні варшавського орґанізаційного комітету зазначувалося, що „коли нема єдиної центральної орґанізації польської людности в тій чи іншій країні, то обирати на варшавський конґрес можуть найбільші культурно-освітні, господарські та професійні орґанізації польської людности". Варшавський комітет призначив для Рад. України — 5 місць, для Рад. Білорусі — 5 місць, а для РСФСР — 4 місця, разом 14 місць для Рад. Союзу. Одначе в 1927 р. конґрес не відбувся. Аж в травні ц. р. в „Глос-і Правди" появилося повідомлення, що конґрес відбудеться 14. липня 1929 р., при чому збережено для Рад. Союзу, а радше для його поодиноких складових республік на ту саму кількість місць.

З того часу почалась підготовка радянських поляків до участи у варшавському конґресі. Розуміється, орґанізатори варшавського конґресу мали на меті використати зїзд закордонних поляків для своїх цілей (під культурною вивіскою), впливаючи з варшавського середовища на закордонних земляків. Але цей зїзд постановили використати через свою польську делеґацію й більшовики. На численних зібраннях заповідано, що „трудящі поляки повинні розповісти на варшавському конґресі всю правду про СРСР, демаскувати наміря фашистів, розповісти про мирну політику радянської влади, протестувати проти пригноблення трудящих та нацменів (нац. меншостей) у Польщі" і т. і. Зовсім природно, що це не могло подобатися орґанізаторам варшавського конґресу. Польська преса (спершу „Експресс Поранни" і „Польонія", а опісля і вся проурядова та народова польська преса поголовно) розпочала кампанію проти допущення делеґатури радянських поляків на конґрес. Різко виступив проти допущення також „Глос Правди", пишучи, що III. Інтернаціонал хоче використати для себе варшавський конґрес. Після того почав на цілій лінії відступати варшавський орґ. комітет, видрукувавши в пресі заперечення, немов би він посилав запрошуюче повідомлення. До тогож делеґатів на конґрес вибирають тільки комуністичні орґанізації. У виборах делеґатів не бере участи значна частина польської людности, яка є позбавлена голосу. Радянсько-польські делеґати збираються на варшавський конґрес, маючи на меті не культурні і господарчі завдання, а революційну аґітацію. З тих причин участь радянсько-польських делеґатів є неможлива і недоцільна.

Провідники радянських поляків бороняться, зазначуючи, що виборчого права позбавлено тільки 2 проц. польського населення, себто колишніх царських охранників, жандармів, спекулянтів, куркулів, ксьондзів, колишніх поміщиків і капіталістів, а 98 проц. радянських поляків має вільний голос у виборах.

В тому дусі „всеукраїнський зїзд трудящих поляків", а також зїзди минський (білоруський) і московський (російський) вислали варшавському орґ. комітетові телеґрами, домагаючись допущення до участи в конґресі. В телеґрамі „всеукр. зїзду трудящих поляків" читаємо між іншим:

„Зїзд кваліфікує відмовлення, як боязнь почути від представників трудящих поляків правду про СРСР, про національну рівноправність, про культурне та господарче зростання польських трудящих мас УСРР... Всеукраїнський зїзд обирає пятьох делеґатів на зїзд до Варшави, щоб демонструвати братерську солідарність з трудящими масами Польщі, польської еміґрації та польських нац. меншостей. Зїзд доручає своїй делеґації внести на порядок денний варшавського конґресу доповідь про культурне й господарче будівництво серед польської людности УСРР, а також інформацію про діяльність та розвиток польського Мархлевського району. Зважаючи на це, зїзд категорично вимагає переглянути постанову комітету й пустити нашу делеґацію на варшавський конґрес..."

Окрему телеґраму вислала варшавському орґ. комітетові президія „всеросійського (польського) громадського комітету" за підписами: Бол. Пшибишевського (директора московської

МИКОЛА ПАНЬЧУК. 5)

З Косова до Підлютого.

(Докінчення.)

На другий день у неділю прибули ми знову до Рафайлової. Тут стрінула нас немила пригода: Осип Іванович хвилево занеміг і мусів перервати прогульку. Замість нього приключився до нас Орест Ярославич з фотографічним апаратом і з ним у понеділок вирушили ми в 7. год. з Рафайлової на Сивулю, принявши від О. Ів-а благословення, харчі й полеву пляшку з останками „мікстум композітум". Ми йшли зразу лісом, опісля полонинами, вкінці стали здобувати верхи. Сивуля має два верхи. З них один подібний до величезної чотирьогранної піраміди. Оба верхи збудовані з голих скал, подібно як Синяк, і виглядають дико й несамовито. Таксамо виглядають інші верхи Горґанів і тому ми назвали їх за О. Івановичем Ґорґонами. По тяжких трудах станули ми в 17. год. на першому шпилі Сивулі. Як Говерля манить нас своєю зеленю й квітками, так Сивуля відпихає своєю дикістю й несамовитістю. Я покидав шпиль Сивулі з трівогою в серці і був задоволений, коли ми опустилися в діл у полосу косодеревини та станули коло одного з військових захистів, яких на Сивулі й у сусідстві чимало. У захисті бачимо останки ватри й богато косодеревини. Це заохочує нас тут заночувати.

Скинувши наплечники, зносимо дрова й розпалюємо ватру. Степан Степанович іде шукати води, але вертає з нічим і наші надії на горячий чай щезають.

Тої ночі я не держав варти і міг свобідно спати, але студінь, що тягнула з під косодеревини, не давала заснути.

На другий день в 7. годині рано відійшли ми з нашого захисту немиті й без снідання. Так ішли ми цілі три години. Я почувався під фізичним оглядом досить погано. По скалах і камянистих плаях повиконювалися і попобоялися мої черевики. Щоб рятувати ситуацію, я перевязав їх шнурками. Сумний стан обуви сумно відбився на ногах, що за кожним кроком гірше боліли. Та проте „духом" я почувався добре і це дозволило мені витрівало шкандибати вперед.

По тригодинному марші подибали ми студене чуркало. Тепер ми могли вмитися й напитися чаю. Поки ми спочивали й харчували, почали до нас наближатися зпоза гори громи й тучі. Це приспішило наш відхід з цього поетичного місця. На щастя буря минула нас і лише дрібний дощик та гуркіт громів свідчили про її істнування.

За дві години прибули ми до шляху гірської залізниці, звідки мали 8 кільометрів до Осмолоди. Ми хотіли скупатися в ріці що манила нас чистими хвилями, але густий дощ приневолив занехати розпочату вже купіль та шукати захисту в недалекій залізничій будці. Відпочивши та похарчувавши, відійшли ми до Осмолоди й прибули туди в 17 годині. Того дня мали ми ще перейти яких 10 кільометрів, що відділювали нас від пластового табору на Соколі, де ми хотіли заночувати. Товариші були певні, що ту просторінь удасться нам ще того само дня побороти. Я мав поважні сумніви, але мовчав і терпеливо шкандибав.

За Осмолодою на маленькім кладовищі стрінули ми панахиду за похоронених тут старшин УҐА. На цю панахиду прибули відділи пластунів з Сокола й новиків з Підлютого та ґурток „цивілів". Співав хор пластунів і новиків, вложений з сопранів і альтів та одного баса в особі дирігента.

Недалеко кладовища на шинах залізничого шляху стояла вигідна моторівка. Туди часто поглядав я тужним і заздрим оком. Моторівкою приїхав сюди з Підлютого синдик митрополичих дібр, адвокат д-р Гвоздецький, і вона стояла до його розпорядження. По панахиді д-р Гвоздецький запросив двох пластових старшин і нас на моторівку. Пластуни почали відмовлятися і за ними й Степан Степанович заявив, що йому „все одно", чи йти, чи їхати. Та вкінці таки всі згодилися їхати. За короткий час цих переговорів я пережив цілу скалю почувань: від непевности до трівоги й від надії до вдоволення. Коли наша моторівка рушила з місця, я був щасливий.

У Підлютому коло митрополичої палати моторівка задержалася. Всі повисідали. Звідси до пластового табору на Соколі ще 6 кільометрів. Д-р Гвоздецький пропонує нам знову моторівку, Степан Степанович вдруге присягається, що волить іти пішки, а я вдруге „со страхом і трепетом" жду на кінець переговорів. Скінчилося, очевидно, на моторівці. Проїхавши який кільометер, стрічаємо на шляху поїзд з противної сторони. Це приневолює нас вернути до місця, де є побічні шини. Дожидаючи поїзду, я знову перебув довгі хвилини непевности й трівоги, щоби мої товариші не позіскакували з моторівки.

Коло 19-ої години приїхали ми нарешті до „Сокола". Пройшовши кількадесять кроків на ліво від шляху, ми станули перед входом до табору. З будки вийшов до нас вартовий. Заявляємо, що приходимо на доручення товариша Поліхи. Вартовий повідомляє телєфоном управу й звідтам приходить наказ: пустити!

Переходимо попри будку. Вартові поздоровляють нас по пластовому звичаю, а ми їх по цивільному. Примітивними сходами виходимо на горбок. Тут стрічає нас господар табору й провадить до управи. Переходимо досить просторий майдан, до якого з трьох боків притикають три курені: два менші, призначені на кухню й управу, а один більший на домівку для пластунів. Серед майдану стоїть висока щогла, а на ній у день має синьо-жовтий прапор, символ пластового життя.

Того дня більшість пластунів вибралася на панахиду до Осмолоди. Тих, що остали в коші, застали ми при роботі коло впорядковування майдану. Між ними один звертав на себе увагу своєю лисиною й старшим віком. Був це лікар табору д-р Вербенець.

Курінь управи має здовж фронту широке піддашя. Тут просять нас сідати й подають у шайках чай і по пів фунта білого хліба. Це підвечірок пластуна, скромний, але смачний.

консерваторії, сина відомого польського письменника неб. Стан. Пшибишевського), Краєвського і Комаровської. Президія цього комітету заявляє, що вибори делегатів відбувалися „демократичним масовим способом", та що представники радянських поляків є в першу чергу покликані взяти участь у варш. з'їзді.

„Всеросійський з'їзд — читаємо в телеграмі— доручив своїм делегатам у погодженні з делегатами Рад. України й Рад. Білорусі поставити на порядок денний варшавського з'їзду кілька доповідей про конкретні культурно-соціяльні питання: про становище польських трудящих мас в СРСР, звіт Мархлевського району, розв'язання аграрного та селянського питання щодо польських селян в СРСР, розвиток сільсько-господ. кооперації, стан польських робітників в СРСР, будівництво польської національної культури в СРСР, польська преса й література в СРСР, міжнаціональні взаємини в СРСР, жіноче питання в СРСР. Наші делегати братимуть участь у всій діловій роботі з'їзду, щоб подати великий фактичний матеріял, що стосується саме польської людности в СРСР, висвітлити той величезний досвід будівництва, господарства й культури, який мають маси трудящих поляків в СРСР".

Після тих телеграм ясно, що делегати радянських поляків по всій правдоподібности не будуть допущені на варшавський конгрес. А не будуть вони допущені тим більше, що у Варшаві повстав спеціяльний комітет щодо прийому „польської робітничо-селянської делегації з СРСР." під проводом комуністичного посла К. Сяпули та послів К. Вальницького (Сель-Роб. Єдність) і Дворчанина (Бід. Роб.-Сел. Клюб).

Та нас цікавить що інше. Протягом кількох днів відбувався в Київі (у зв'язку з варшавським конгресом) „всеукраїнський з'їзд трудящих поляків" з участю понад півтора сотні делегатів, на якому з доповідями виступали відомі польські комуністи Скарбек (про національну політику рад. влади і польські досягнення в СРСР), Вішневський (про варшавський конгрес), Політур, Буйван й інші. На з'їзді явився теж старенький (80-літній) Вардзинський, небіж генерала Паріської Комуни Домбровського, який уважає себе щасливим, що дожив хвилі реалізації заповітів Паріської Комуни. Промовця витали делегати бурхливими оплесками й вигуками „віват".

Але, як уже згадано, нас цікавить що інше, а саме досягнення українських поляків у ділянці нац. культурній, господарчій й адміністраційній. З доповіді *Скарбека* довідуємося, що на Рад. Україні, згідно з переписом 1926 р. живе *476.000* поляків. Здебільшого вони живуть розпорошено, а подекуди в невеличких скупченнях. Що осягнули поляки за радянської влади? Коли за царату не було на території України ні одної польської школи, то за радянської влади величаво розвинулася там польська шкільна сітка. В шк. році 1925-6 було 192 польські школи, в яких училося 9462 дітей, в р. 1927-8 кількість шкіл зросла до *329 і 17.290 дітей*. Крім того існують польські проф. школи, польський педагогічний технікум (у Київі), широка сітка польських хат-читалень, клюбів та бібліотек. Недостає там польських учителів.

Повстали теж польські національно-територіяльні одиниці з власною адміністрацією. В р. 1923-24 було 15 польських сільрад, в р. 1924-25 кількість сільрад збільшилася вчетверо і виносила 61, в 1925-26 було вже 129 сільрад, в 1926-27 на десять більше (139), а в останньому році 153. На тому закінчився процес творення польських сільрад, вичерпавши всі польські скупчення. Бо коли на одну українську сільраду припадає круглo 1.000 населення, то на польську від 300—500 населення. Поляки працюють у всіх органах рад. влади. У міських радах є *4.124 поляків*, у складі районових вик. комітетів — *217 поляків*, у складі окружних вик. комітетів 62 поляків, а членів Всеукр. Центр. Вик. Комітету 7 поляків. Позбавлених виборчих прав було в 1926-27 р. тільки 3.7 проц. польського населення, а тепер є лише 2 проц.

Після доповіді Скарбека зачитували польські досягнення делегати з місць. Дел. *Совіцька* розповідала про величезну роботу польських шкіл в Одесі, дел. *Левицький* говорив про досягнення польського району ім. Мархлевського, де існує 36 польських сільрад, де електрифіковано 2 села, де існує 33 польські школи, 2 семилітки, 5 клюбів то-що. Польські діти вчаться польською мовою і говорять нею краще від своїх батьків. Про польські досягнення в Коростенщині говорить дел. ський досягнення в Коростенщині говорив дел. *Ковальський*. В Камянеччині по звіту дел. *Богдарєвського* є 32 польські труд. школи, 2 семилітки, 12 польських хат-читалень. В Проскурівщині по звіту дел. *Вінценса* є 46 польських шкіл, 4 польських ясел, богато читалень і т. д.

Вже з наведеного ясно, що рад. влада справді дбає про польських розпорошенців на Рад. Україні та про невеличкі польські скупчення. Якже досягнення 476 тисяч українських поляків виглядають у порівнянні з „досягненнями" понад 6-мільйонової української маси, що животіє на своїй споконвічній території в рамках сучасної польської держави!

Вже смеркало, коли до табору повернули пластуни з Осмолоди. Чуємо свисток і цілий кіш стає в ряди на майдані лицем до пранора. Стоячи на позір, співають довжезну пластову пісню, якої змістом — програма пласту, а мельодія позначена з пісні: „Ми жертвою в бою нерівним лягли". Рівночасно один пластун поволі стягає прапор, а при останніх звуках пісні відчіпляє його. Пластуни розбігаються вечеряти, а ми вступаємо до кімнати управи. Тут панує чистота й спартанська простота. На вечерю подають нам у шайках рижову кашу на молоці. Їда смакує знаменито.

Після вечері виходжу на майдан. На дворі чудовий вечір. Підходжу до курени пластунів. Є це великий будинок без фронтової стіни, з широким піддашам. В середині куреня здовж стін тягнуться двома рядами лежанки з сінниками, постілю і цілим добром пластунів. І тут панує поруч спартанської простоти зразковий лад і чистота. Сінники одержує молодь з коша, а постіль привозить свою. Добігає 21. година. Пластуни кладуться спати, знеможені пластовими заняттями цілого дня.

Вертаю до куреня управи й лягаю на свобідному ліжку в кімнаті. Мої товариші вибирають нічліг на стриху.

В 5. годині рано табор оживляється. Пластуни встають і розпочинають гімнастику на вільному воздусі. Між тим я зашнаю сяк-так свої черевики, вмиваюся та вбираюся старанніше, бо сьогодня маємо вертати на доли.

В 7. годині принесли нам на сніданя чай з молоком і білий хліб. Пластуни підходили до кухні з великими дерев'яними підставами й одержували сніданя на 6 чи 7 осіб. Опісля сідали гуртками на муравї й смачно заїдали.

По сніданні попрощали ми гостинних пластунів. Точно в 8. год. надіхала розкішна моторівка з д - ром Гвоздецьким, що мала завезти нас на доли. Сідаю на мягке й вигідне сидження з тугою й трівогою в серці. Це покидаю я розкішні й поетичні гори, а повертаю на доли — назустріч завданям сірої буденщини

Вічевий і організаційний рух.

ЗБАРАЩИНА.

пос. Антін Кунько відбув довірочні збори в *Красносільцях* 23. червня ц. р. і в *Губинцях Нижніх* 24. червня ц. р. та обговорив діяльність Укр. Парл. Репрезентації і оборону інтересів нашого народу. Дня 30 червня ц. р. відбулися довірочні збори в *Чернихівцях*, на яких промовляли пос. Кунько і сенатор Кузьмин. Всюди членів Укр. Парл. Репрезентації стрічали з великою прихильністю і признанням.

В п'ятницю 12. ц. м. (на Петра і Павла) в год. 12 в полудне відбудеться в салі Укр. Дому в *Збаражі* повітове віче, на якому будуть складати звіт посол д-р Степан Баран, пос. Антін Кунько і сенатор Микола Кузьмин.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА.

Сенатор Микола Кузьмин скликав довірочні збори в *Тромовій* 25 квітня ц. р. і в *Покропивній* 2. червня ц. р. Збори були численні і учасники висказали подяку і признання за діяльність Укр. Парл. Репрезентації.

В неділю 7. липня ц. р. відбулося в *Ігровиці* велике публичне віче для Ігровиці і околиці в салі місцевої читальні і то мимо небувалої бурі і дощу. На віче прибули посли д-р Баран і Кунько та сен. Кузьмин. Віче отворив місцевий діяч о. Степан Вонс довшою промовою, горячо витаючи прибувших на віче членів Укр. Парл. Репрезентації. Перший промовив сен. Кузьмин. Говорив про економічні справи, парцеляцію, кольонізацію, відбудову краю, податки і тягарі, що їх накладають і держава і самоврядні установи, про дороги і шарварки, про примусову асекурацію і „добровільні датки", що їх стягають з нашого населення. Говорив спокійно і дуже рівево про всі селянські болячки, які сам як селянин найліпше знає і викликав серед присутніх помітне вражіння. Його промова неподобалася присутньому комісарови старостви п. Кужелеві, котрий що хвиля вдавався в дискусію з бесідником, наводячи контраргументи, що все переказував предсідник віча о. Вонс, а сенатор Кузьмин сейчас на них відповідав. Був це отже діяльог між представником влади і бесідником, законно недопустимий. Між іншими, на твердження сен. Кузьмина, що українців не хотять тепер приймати до державної служби, сказав п. Кужель, що це неправда, бо пр. при судах служить 43 проц. українців, а при почті аж 53 проц. загалу всіх урядовців даної дикастерії, а навіть президент львівської апеляції був „русин" — чим викликав сміх у присутніх. Однак „побіда" п. Кужеля аж тоді, коли після останніх слів промови сенатора Кузьмина *розвязав віче*, кажучи, що промова сен. Кузьмина мала підбурюючий характер. Супроти розвязання віча відпали дальші промови пос. Кунька і посла д-ра Барана.

В понеділок 15. ц. м. в год. 1-шій в полудне відбудеться в *Микулинцях* повітове віче в салі читальні „Просвіти", скликане Повітовим Народнім Комітетом, на котрому буде референувати про теперішнє політичне положення нашого народу посол Степан Баран, а пос. Кунько і сен. Кузьмин здадуть звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації.

З музичного життя у Празі.

Дипльомний іспит в музичному відділі У. В. П. І.

Дня 13. червня ц. р. в музичному відділі Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі відбувся дипльомний іспит абсольвентів з підвідділу дириґентського (класа доц. Щуровської-Росиневич). Іспитувались р. р.: Ів. Копилів — фуґа (для міш. хору) з концерту М. Березовського— „Не отвержи мене"; о. д-р Гр. Мельник — міш. хор Леонтовича „Літні тони"; Ів. Рябів — міш. хор Стеценка „Сійтеся квіти" та А. Яковенко — міш. хор Леонтовича „Льодолом".

Твори Леонтовича громадянству в більшости відомі. „Сійтеся квіти" Стеценка — лагідна, ліричка до сантиментальности пісня, що до форми — тродільна. Структура гармонійна, дихає простотою. Ріжноманітности додають імітаційні вступи (1. й 3. часть). Фуґа Березовського своєю простотою і ядерністю вибивається в хоровій літературі та може бути зразком до писання вокальних фуґ. Взагалі твори Березовського (+1777) викликають подив навіть в сучасну добу — у них майстерне ведення голосів, модуляційний плян, мельодика і т. д.

Ів. Копилів (надійний теоретик) провів його фуґу (...„да постидятся і ізчезнуть"...) із замилуванням та з повним зрозумінням підкреслив характеристичні особливости її. Ясність ведення голосів (виділення dux-у й comes-а та узорчате оспівання їх протискладом) з повною гармонією пластики дириґування говорять про небуденний дириґентський хист його.

Легкість дихання природи, гомін горлиць та коників у траві барвисто й чуло, з повним дириґентським тактом зумів представити слухачам в річі „Літні тони" о. д-р Мельник.

Ів. Рябів не є ще рутинований дириґент але пластикою, що стала йому в допомогу, формою тримання та вродженим дириґ. хистом зумів цілком віддати думку автора („Сійтеся квіти" Стеценка). Особливо добре була проведена середня частина.

... Іде весна гучна... Боротьба з зимою повільна, але неминуча... гори льоду, Дніпр реве... А. Яковенко рішучими мазками змалював ту боротьбу та лагідно окреслив „царство сонних". Його рухи й динамічна сторінка (що зафарбовані індивідуальною своєрідністю) говорять про вдале наслідування свого професора.

З приємністю стверджуємо факт збільшення на нашому музичному полі культурних дириґентів-педагогів та бажаємо їм приноровлення свого знання між рідним народом, на своїй землі. А творцям і керманичам школи нехай буде поднокою майбутня корисна праця їх елєвів.

Чумунто.

Марш. Пілсудський їде у Ромунію.

Марш. Пілсудський, який є тепер для відпочинку в Сулейівку, 11. серпня приїде до Нового Санча на зїзд легіоністів. З Нового Санча через Львів і Синтин поїде на вакації у Ромунію. Побуде в Ромунії до 20. вересня.

—o—

Велика повінь на Підкарпатті.

З Надвірної прийшли вістки, що злива, яка не вгає вже від тижня, спричинила вилив **Прута.** Вода розілялася широко, дісталася до надбережних хат, залила нижче положені будинки. Вилив тревав від 12.30 до 2 год. вночі з четверга на пятницю. В кількох місцях зірвані деревляні мости, що лучать поодинокі місцевости із залізничими стаціями. Поїзди йдуть іще правильно. В Микуличині повінь сильно загрожувала тартакові, дуже потерпіла лісова микуличинська залізниця, яка йде від тартаку через шосу аж в гори на висоту 1000 м. Деякі залізнички зірвані. Ушкоджені хати недалеко Микуличина. Дуже потерпіли літниця в Ямнім, Ділоці і Татарові. Деревляний міст, що лучить шосу Ділока із залізничою стацією, зірваний. Комунікація відбувається через Микуличин. Вода зірвала теж міст на Пруті між Надвірною та Рафайловою. Стан води на Пруті вже зменшився. В Гребенові та Сколім вилила ріка Опір і зірвала кілька мостів. Стрий у Соколівці залив шість хат. У Брошневі вилила ріка Чечва, **залила більше ніж 40 хат і 700 моргів поля із засівами.** В Перегінську полученнн з Рожнятовом перерване. Свіча у Вигоді (пов. Долина) залила 8 хат і будинок почтового уряду. Сокіл під Болеховом виступив із берегів на просторі 2 км., залив повітову дорогу, поля та богато будинків. Лімниця в Перегінську знищила гостинець і міст. У Калуші знищених є 60 моргів поля, води загрожують будинкам. На солотвинській Бистриці вода піднеслася на 6 м. Часть станиславівського передмістя, зв. Бельведер, залита. В Надвірній Бистриця зірвала 7 мостів і ушкодила дорогу на просторі 4 км. Прут виливаючи на просторі від Ворохти по Яремче знищив надбережні господарства та дороги. Перервана дорога між Ворохтою і Татаровом. У Княжім Прут залив 46 хат. У Вербіжі вода залила понад 200 хат. Залізничий міст у цій місцевости заломився. Також міст на дорозі до Микит-Спас зірваний. В косівськім повіті і в Жабю виловили з Чорного Черемоша тіло якоїсь жінки. Міст у цій місцевости вода забрала, повітові дороги залиті. В городенськім повіті комунікація із Заліщиками перервана наслідком зірвання греблі біля Крехович.

—o—

Бріян хоче орґанізувати Зл. Держави Европи?

„Ль Евр" і „Еко де Парі" принесли вістки, що Бріян предложить европейським державам, щоби зорганізувалися в Злучені Держави Европи. Цей проект хоче Бріян предложити на вересневій сесії Ліги Націй і предложити рівночасно скликання конференції европейських держав ще перед кінцем ц. р. „Ль Евр" впевняє, що Бріян предложив цей проект деяким европейським державам і одержав згоду Анґлії, Німеччини, Голяндії, Австрії, Чехословаччини та Польщі. Згідно з Бріяновим проектом европейські держави мали би получитися на господарській а пізніше й на політичній основі. Цей проект усунув би на другий плян ріжні справи, напр. злуку Австрії з Німеччиною і питання національних меншостей.

„Фос. Цтг." у статті „Господарська спільнота" зазначує, що одною з тем розмов, які підчас останньої гостинн в Парижі Штреземан мав із Бріяном і Поанкаре, була ідея Паневропи і то в широких рямцях.

—o—

Лєйбуристи — це консерватисти.

Бувший державний підсекретар у Форін Офісі Локер Лямпосн у промові, яку виголосив у Вуд Грін, сказав, що теперішня політика Макдональдового уряду — це політика консерватистів, а не соц.-лєйбуристичної партії. Лейбур Парті, як прийшла до влади, позбулася зовсім соціялізму. Лямпсон каже, що нові вибори в Анґлії будуть у 1930 р.

—o—

Присуд комуністів.

У четвер запав присуд на 7 комуністів, яких обвинувачували в тім, що в січні 1929 р. старалися заохотити до бунту вязнів у вязниці при вул. Казимирівській у Львові та що ставили спротив дозорцям і поліцаям. На основі присуду трибуналу Габермана засуджено на 4 місяці тюрми, Гербста на 4 міс. і 14 днів, Вінера на 6 міс., Кульчицького на 7 міс., Ступа на 6 міс., Кулика на 3 м. і 14 днів.

—o—

Франція не годиться на Льондон, Анґлія обстоює своє становище.

Нова французька нота годиться, щоби репараційна конференція відбулася між 5. і 6. серпня та предкладає, що малі держави взяли в ній участь у справі роззброєння, але не в справі Надренії. Франція далі є за цим, щоби конференція відбулася не в Льондоні, а в якімсь швайцарськім місті.

Ар. Райтера довідується, що англ. уряд звернеться до Франції з апелем, щоби згодилася на

Ти, як з казки обгоріла!

та одначе без веснянок!

Це можна здобути виключно при помочі

Лєшніцера

масти і мила

випробуваних орит. середників проти

ВЕСНЯНОК — і плям від печінки —

В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Apt. Dranez i Ska, Bielsko.

Льондон, як на місце конференції та зазначить, що ніяка інша держава не противиться, лише Франція. Конференцію отворили би 5. серпня, а тревала би вона з місяць. В англійських колах здогадуються, що кілька днів по отворенню конференції можна буде зложити заяву, що всі окупаційні держави зачнуть евакуацію Надренії найскорше, як буде можливо.

—o—

Конфлікт між Китаєм і СРСР.

Арештування 12 урядовців.

Китайська влада перевела в будинку адміністрації китайської східної залізниці в Харбіні поліційну облаву. Арештували 12 більшовицьких урядовців, яким закидають ведення комуністичної пропаганди в Китаю. Китайський уряд зажадав ультимативно від СРСР права самостійно вести агенди китайської східної залізниці. Китайська влада рішилася розвязати професійні організації функціонарів сх.-китайської залізниці. Китайська поліція заняла бюра більшовицького нафтового і волоконного тресту в Харбіні. В Манджурії не функціонує вже ніодна більшовицька господарська організація.

Ар. Всх. повідомляє, що в Харбіні відібрав собі життя член управи сх.-кит. залізниці Толмаченко. Перед самовбийством дістав він приказ від ДПУ вертати в Москву.

Пропозиції німецького посла в Парижі.

Німецький посол у Парижі Геш передав французькому міністерству закордонних справ ноту, в якій він робить пропозиції в справі організації будучої політичної конференції. Він пропонує, щоби обидві комісії для розгляду технічних справ, яких утворення передбачає плян Юнга, зібрались в Берліні вже 15. липня. З французького боку не висловлено жадних замітів проти цієї пропозиції. Її передано також до Льондону.

ІЛЬКО КАЛІЧАК. 3)

Дрогобицький бунт.

(Продовження.)

Перед будинком, де була тоді „Воєва Управа", скупчувалася тимчасом ціла акція; на цей будинок звороховблені стрільці й міліціянти вмірили були два скорострільні із міського парку—плянтів. Хід тої акції менш-більш був такий: До старшинської харчівні, котра була в одній із саль „Воєвої Управи" увійшов підчас вечері з крісом в руках міліціонер Іван Кушнір, дрогобичанин з передмістя Горішня Брама. Він поздоровив зібраних старшин чемно такими словами: „Добрий вечір, панове старшини! Прошу остати на місцях і зложити зброю!" Тому, що двері до столової були лише до половини відчинені, увійшов був до неї тільки сам Кушнір, а інші міліціонери були в сінях. Домагання Кушніра викликало серед старшин в харчівні метушню. Один зі старшин (сотн. Б. або чет. М.) виняв ненадійно бровінґ і зі словами „Маєш зброю!" вистрілив, влучив Кушніра в голову й убив його на місці.

Нерозважний, крайно легкодушний вистріл цього старшини мав свої сумні наслідки. Міліціонери, обурені до крайности убиттям свойого товариша, міщанина-шльосаря, почали кидати через вікна ручні ґранати й розпочали таки добру стрілянину. Настали експльозії, крики, заміщання. Старшини з харчівні стали втікати й рятуватися, куди попало. Хто не втік або але скрився, того міліціянти ловили, розброювали й відводили на міліціонерську станицю. Туди попався й от. Грабовенський, котрий мусів дати міліціонерам старшинське слово, що проти них не буде виступати і причиниться до заведення кращого ладу й порядку.

Тимчасом до сотень підбігло кількох ворохобників зпід „Воєвої Управи" й розносили між стрільцями, що старшини вбили міліціонера. Там вони стали лютувати, підбурювати і взивати людей до збройного виступу й помсти на старшинах. Анархія настала тепер ще більша, тимпаче, що до бунту прилучилася й гуцульська сотня, яка була тоді у виділовій школі на старій торговиці.

Анархія поширювалася з години на годину. У вязниці бунтівники стероризували ключника й випускали вязнів, котрі відсиджували кару за ріжні провини. Це вязничне шумовиння розбрилося зараз по місті й почало по своїому господарити.

Тепер маса стала вже дійсно небезпечна. Почалася загальна нагінка за старшинами, роззброювання й непотрібне марнування набоїв. Розграблено кілька шинків і крамниць, а роздратовані люди не пощадили тоді й Українського Червоного Хреста, звідки поростягано свої полотна, білля, яйця й інші річи, котрі були зібрані по селах як свячене для тих стрільців, що були на фронті.

Ситуація сталася ще більше замотаною і небезпечною, бо з фабрики „Ґаліція" надїхало кілька грузовиків з робітниками й червоними прапорами. Відтепер цілий бунт набирає вже ніби закраски „робітничо-більшовицької".

Ціла та ворохобня в пізних, нічних годинах була справді грізна, так, що міліціянти перепудилися й самі величини майбутнього безладдя. Кількох з них (розумніших та інтеліґентніших підстаршин) упросило хор. Матківського й інших, щоби старалися негайно зарадити зростаючій катастрофі. Тому, що пор. Вовк був сам з Дрогобича, а хор. Матківський був між стрільцями вельми популярний, постановили вони разом з іншими гамувати рознуздану масу. Щойно тепер виступають „проводирі" на денне світло. Вони для забезпеки державного майна веліли обсадити банкй й важніші будинки та порозсилали по місті стежі, що мали розганяти по вулицях гурти й не допускати до дальших зловживань і грабежі.

Велике лихо було в тому, що деякі люди самовільно й на власну руку казали видрукувати афіші з підписом „Жовнірська Рада". Казали, що цей легковажний, ві трохи необлуманий крок зробив на свою руку тодішній „великий теоретик" і фанатик соціялізму, ученик 6. ґімн. класи(!) М. із села Р. дрогобицького повіту. Він, здається, спровадив також на автах до міста робітників з фабрики, що своїми червоними хоругвами надавали всьому тому бунтові „пролетарського тону"... Ці плякати й червоні прапори зробили ціле заворушення зовсім неясним; постороння людина ніяк не могла розібрати, в чому саме було діло й чого хочуть бунтівники.

Перші афіші порозвішувано в понеділок над раном. Вони повідомляли горожан міста Дрогобича, що управу над ним перебирає „Жовнірська Рада", та, що її приказам підлягають усі. Крім цих перших афішів появилися ще й другі, цим разом передполудньом 14. квітня. Зміст тих других афішів був менш-більш такий, як і перших. Крім цього забороняли вони продажу всяких алькоґольних напитків, заказували збиратися ґуртками по вулицях, ходити по місті поза означені години, а кавярні та ресторани мали бути отворені тільки до означеної години. І на тих афішах була рівнож підписана анонімна „Жовнірська Рада", хоч „більшовики" тоді вже здали були свої позиції і в більшости були розбіглися з Дрогобича перед надходячими державними військами.

По ту поміч звернувся був от. Грабовенський іще в неділю пополудні. Його злучив був зі Стрием в „Воєвій Управі" телефоніст, У. С. С. Пітик. Звідти підмоги йому не дали, але казали зажадати її від самбірської команди. В понеділок передполудньом був у місті вже спокій. Саме тоді на головний двірець приїхали були вже правильні державні частини війська.

*

Справлення помилки. В попередньому числі „Діла" (ч. 153), в другому уступі цього фейлетону зайшла помилка на самім початку: замість слова „правда" зложено „неправда". Це речення має виглядати так: „Це *правда*, що міліціянтів було в місті аж за богато й вони ні трохи не були здисциплінувані".

(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 89 1—6

— **Зрівнання залізничих емеритів.** Ухвалою ради міністрів у Варшаві з 4. ц. м. знесено всякі ріжниці між платнею залізничих емеритів і вдів та сиріт по них в б. Австрії, Росії і Німеччині й нинішній Польщі. Емерити зі згаданих держав побирали досі всього 75 проц. платні емеритів польських. Тепер усіх емеритів зрівнано щодо платні і всі матимуть таку платню, як емерити польські. Покищо переведено це тільки у відношенні до емеритів залізничих.

— **Субвенції — не для нас.** На недавньому засіданні львівського магістрату ухвалено виплатити субвенції: Жид. Т-ву Нар. і Сер. Школи 1.000 зол., видавництву органу „Студія Математіка" 2.000 зол., ред. „Пшеґльонд-у Сполечн-ого" 1.000 зол., Союзові польських літератів 1.000 зол., Т-ву опіки над звірятами 1.000 зол., Жидівському Мистецько-Літер. Т-ву 500 зол., Жид. Т-ву Торговельної Школи 2.000 зол. і т. д. Не находимо тільки хочби одної позиції на українські культурно-освітні цілі...

— **Котрі школи дістануть право прилюдности?** З новим шкільним роком обовязуватиме в Польщі новий розпорядок про права прилюдности для приватних шкіл. Торкається це передовсім уділювання права держ. шкіл приватним середнім заг. освітнім школам і вчительським семінаріям. На основі нових приписів будуть три категорії приватних заведень: 1) з повним правом державних шкіл, 2) з неповним і 3) такі, що не матимуть зовсім цих прав. Надання державних прав приватним заведениям залежатиме від таких умовин: 1) програма науки мусить бути така сама, як у державних заведеннях, 2) виховання молоді мусить іти по лінії пошанування державної влади.

— **Проєкт генеральної дирекції монополів.** У польському уряді розглядають проєкт утворення генеральної дирекції державних монополів, яка обіймалаб загальну управу над спіртовим, тютюневим, сільним і льотерійним монополем. Ініціятори проєкту сподіються, що утворення ген. дирекції дасть значні ощадности й усправнить адміністрацію.

— **Борвій на Поліссі.** В околицях Пинська лютував борвій з дощем і градом, що розвалив зовсім богато господарських будинків. Тисячі гектарів гарних лісів пинського повіту борвій повирував із корінням і страшно поломив. Овочеві сади знищені, засіви майже зовсім. По дорогах лежать повирувані дерева і здержують комунікацію. Шкоди виносять сотки тисяч зол.

— **Пожежі.** В Узині (пов. Станиславів) згоріло пять господарств. Причина — необережне обходження з огнем. — З тої самої причини повстала пожежа в Кулачківцях (пов. Коломия) в будинках Івана Гречука. Згоріли три хати, три стайні та одна стодола.

— **Напад у лісі.** У стільському лісі (пов. Жидачів) озброєний бандит напав на віз, яким вертало кількох людей із ярмарку в Миколаєві. Бандит задержав віз і зажадав грошей від Раф. Гершталя, який їхав із своїм братом Ісаком і його жінкою Тавбою. Бандит перешукав кишені та забрав у нього лише кілька булок і папіросок. Обережний Гершталь уже передше дав сховати кількадесять золотих фірманові. Ізакові Гершталеві, який мав із собою 50 зол., удалось втекти. Коли кількох людей не-жидів хотіло втікати з воза, напасник сказав, що не потребують боятися, бо він забирає гроші лише в жидів. Обшукавши Гершталя, напасник відійшов спокійно в ліс.

— **Ловив злодія і втратив ноги.** Залізничий урядовець Тварковський, що їхав поїздом із Бидгощі до Познання, побачив, як східцями вагонів перебігав злодій із краденими плащами. Тварковський адогонив злодія та зловив його. Злодій вдарив урядовця в груди так, що він упав під колеса поїзду, які відтяли йому обі ноги. Злодій утік, користаючи із загальної метушні.

— **Ще раз металеві обручки.** У львівській поліції зголосився Соломон Альтман із Сусідович (пов. Самбір), якому два незнані обманці продали на вулиці дві металеві обручки та ланцюшок за золоті. Альтман дав за все те 250 зол.

— **Зїзд президентів словянських міст.** Союз польських міст скликує на 15. вересня 1929 р. до Познання зїзд президентів словянських міст. Досі зголосили участь президенти ріжних міст Чехословаччини з президентом Праги, президент Софії та Любляни й ін.

— **Льойд Джордж на вакаціях у Німеччині.** „Дейлі Кронікл" повідомляє, що Льойд Джордж із сімею проведе вакації в Шварцвальді. Це перша гостина Л. Джорджа в Німеччині після війни.

— **Інститут фізичного виховання у Варшаві.** Подається до відома заінтересованим, що подання в справі приняття до Інституту фізичного виховання у Варшаві можна вносити до дня 10. серпня до „Oddziału Wychowania Fizycznego M. W. R. i O. P., Warszawa, Bagatela 12. До подання треба залучити: 1) свідоцтво матуральне (гімназіяльне чи семінаріяльне), 3) свідоцтво лікаря про стан здоровля (спеціяльної форми), 3) метрику, 4) життепис, 5) 3 фотографії, 6) доказ діяльности на полі фізичного виховання (в шкільних спортових гуртках то-що). У вересні відбудеться іспит з фізичної справности. Докладніших інформацій про Інститут Фізичного Виховання і про умови вступу до всіх вищих шкіл Варшави уділює особисто або листовно Управа Української Студентської Громади у Варшаві, вул. Подвале ч. 16, пом. 15. — **Управа.**

— **В дни 28. червня віддалилася з дому** Анна Уданівська, ученица III. курсу учит. семінарії в Бережанах, і досі весь слід по ній загинув. Хто знав би щось про неї, проситься ласкаво повідомити гр.-кат. парохіяльний уряд в Вільхівци, почта Бережани — за добрим винагородженням. 84 2—3

Надзвичайні Загальні Збори „Сільського Господаря".

Дня 11. липня ц. р. відбулися Надзвичайні Загальні Збори Т-ва „Сільський Господар" у Львові, які були всецілко присвячені зміні статуту Товариства.

Нова і поширена праця Товариства вимагає зовсім іншого угрупування керуючої й виконуючої влади в Т-ві, а велика скількість членів, яка зростає в десятки тисяч, вимагає переорганізації самої будови Т-ва. В першій справі основою нового статуту Т-ва стало утворення виконуючого органу для праці Т-ва, себ-то дирекції, вибраної Головною Радою, а відповідальної і перед Радою і перед Загальними Зборами. Створенням дирекції віддано керму практичної роботи в Т-ві в руки фахівців, які, хоч урядовці, за свою працю несуть громадську відповідальність перед загалом членів. Відносно переорганізації самої структури Т-ва, то новий статут передбачує, що членом Т-ва можна бути тільки тоді, коли належиться до котрогось з Кружків. Кружки обеднуються у Філії, а Філії в Централю. Досі було так, що можна було бути членом Т-ва в Кружку, або прямо в Філії, або прямо в Централі. Рівночасно з цим унормовано фінансову сторону організації в цей спосіб, що відтепер найбільшу частину вкладок дістане Кружок, а тільки дрібну частину Філія і Головне Товариство. Досі більшість вкладок забирало Головне Т-во, частину Філія, а Кружкові не оставало нічого. Цим способом забезпечено фінанси Кружків, та найдено основу для їх розбудови. Рівночасно забезпечено в новому статуті тісну співпрацю „Сільського Господаря" з кооперацією, а то в цей спосіб, що з рішаючим голосом входять до Рад Кружків делегати місцевих господарських кооператив, а до Рад Філій і Централі делегати Повітових Союзів, зга. центральних кооперативних установ.

Загальні Збори мали наскрізь діловий характер, а дискусія виявила, що представники селянства з краю дуже добре ознайомлені з завданням і будучою працею Головного Товариства та з поширенням і поглибленням цеї праці, для чого змінювано власне статут.

Зміну статуту „Сільського Господаря" приняв загал делегатів нашого хліборобства, заступленого на Загальних Зборах з вдоволенням, надіючись, що так потрібна і конечна для українського села організація, як „Сільський Господар, буде по отсій реорганізації вести ще більш інтенсивну та ділову працю над обеднанням українських хліборобів та над ширенням поступового господарювання.

Зборами проводив голова інж. Юліян Павликовський та посол Остап Луцький, секретарював п. Ілько Лисий.

Візита Венізельоса у Відні та Будапешті.

Грецький премієр Венізельос візьме особисту участь в нарадах Ліги Націй, які відбудуться у вересні в Женеві. По скінченні нарад він відбуде подорож по Европі й заїде до Відня та Будапешту.

Зі спортового життя.

Україна—Ревера.

Пригадується, що відплатні змагання між цими дружинами за мистецтво А-класи відбудуться в неділю 14. ц. м. на гриші Цитаделі. Початок змагань: год. 11. передполудням. Зимки важні. З огляду на вагу цих змагань, що рішать про А-класовість одної або другої дружини, проситься українську публіку зберегти якнайбільший спокій і впливати в тому напрямі на менше здисципліновані елементи.

Вдоволення

дає духову рівновагу і дідає, як мусуюче вино. Вдоволення це бажана ціль наших дій і починів.

Вішукою вдовіяла є фізичне здоровля та здорові нерви.

Елястичний хід на гумових закрутках **Bersou — дає** фізичне вдоволяя, удержує здорові нерви. Хто носить **Bersona — знає** тільки фізичну й умову свіжість і тішиться погідним та сонячним настроєм.

А Ви, Добродію?

Гарковенко — мистцем Німеччини.

На днях закінчилися міжнародні важко-атлетичні змагання (дужання) у Франкфурті н. М., з яких вийшов побідником відомий український силач, мистець світа Гарковенко. Як переможцеві й мистцеві Німеччини вручено йому після закінчених змагань першу нагороду, а крім того золотий пояс. Як відомо, Гарковенко здобув теж минулого року першу нагороду на важко-атлетичних змаганнях у Варшаві.

„Польонія" виступає з Ліги?

В деяких пресових органах появилася вістка, що варшавська „Польонія", б. мистець столиці, виступає з Ліги і не братиме більше участи в змаганнях за мистецтво Польщі. Причиною того кроку має бути те, що „Польонія" опинилася в дотеперішніх змаганнях за мистецтво на сірому кінці табелі, а що має трудноші також з уставленням грачів (не рахуючи трудношів фінансових), то має взагалі мало виглядів удержатися в Лізі. Тому, як кажуть, керманичі „Польонії" хочуть заздалегідь покинути ряди Ліги, аби дружина не змагалася дальше безцільно за мистецтво.

За кордоном.

Завдяки перемозі Відня над Гунгарією 1:0 і Славії над Ювентусом 3:0 та ремісовому виділові Рапіду з Дженовою 0:0 до півфіналів за середньо-европейську чашу приходять: Славія, Уйпешті, Рапід і Відня. Ювентус, Дженова, Гунгарія і Спарта вже виеліміновані. В дні 18. ц. м. гратиме Відня—Славія і Рапід—Уйпешті.

В присутности Мусолінія відбулися в Римі треті змагання за мистецтво Італії між клюбами Больонія—Турин. Больонія перемогла 1:0, здобуваючи мистецтво Італії.

В Спалятто „Београдський Спорт Клюб" побив „Гайдук-а" 3:1 і здобуде правдоподібно мистецтво Югославії.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Анна з Чемеринських Хомякова, вдова по Феліксі, судовім урядникові, донька бувшого пароха Скнилова коло Красного, упокоїлася заосмотрена св. Тайнами в Скнилові дня 6. липня 1929 р. в 67 р. життя. Вічна Їй Память!

Іляріон Огоновський, вислужений гімназійний професор, шкільний радник, бувший голова Т-ва ім. Котляревського, довголітній член Головного Виділу Т-ва „Просвіта" і член українських установ, помер 10. ц. м. у 75. р. життя. Похорони відбулися в пятницю дня 12. липня на Личаківськім цвинтарі. В. Й. П.!

Юрко Чикалюк.

Дня 4. липня 1929 р. пращало востанне все українське студентство в Граду (Австрія) свойого товариша, поручника У. Г. А. й канд. інж. Юрка Чикалюка. Покійний, син бл. п. д-ра Станислава Чикалюка, адвоката в Тернополі, родився 15.VII. 1898 р. Світову війну перебув при австр. армії. По розпаді Австрії вступає як австр. поручник в листопаді 1918 р. в ряди Української Гал. Армії. З нею переживає всі веселі та сумні хвилини. По повороті додому виїздить з сотками інших студентів за границю, щоб там добувати знання. Одначе невмолима смерть не дозволила йому здійснити своїх мрій; він умирає 1. липня 1929 р. по тяжкій і довгій недузі, яка прикувала його до смертної постелі, саме на два місяці перед одержанням дипльому інжиніра машинознавства у ґрацькій техніці.

В Граду інтересувався він живо спортовим рухом (ситківка, лижварство, фехт, туристика, шахи й інше). Був членом богатьох стирійських товариств. У шахових змаганнях за мистецтво в Стирії в 1926 р. добуває перше місце та стає мистцем Стирії.

В Покійнику тратить українське громадянство людину надійну, рідких здібностей та постійного характеру.

Похорони Покійника відбулися 4. липня на кладовищі „St. Peter bei Graz" при участи богатьох визначних чужинців. Похоронні обряди відправив о. кан. д-р М. Горникевич, парох церкви Св. Варвари у Відні. Востанне прощали Покійного о. кан. Горникевич, студ. техн. Дмитро Бурий від „Січи", представник ґрацького лижварського клюбу та представник словінської Citelnic-и в Граду.

Вічна Йому Память!

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле ле.

Бібрка, вівторок 16.VII.
Ходорів, середа 17.VII.
Журавно, четвер 18.VII.
Бурштин, пятниця 19.VII.

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Рожнітів:
13.VII. субота: Пташник з Тиролю.
14.VII. неділя: Маруся Богуславка.

Брошнів:
15.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
16.VII. вівторок: Король життя.

Вигода:
17.VII. середа: Пташник з Тиролю.
18.VII. четвер: Чесна Зузанна.
19.VII. пятниця: Король життя.
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.

Ведріж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Куна Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 1—?

Новий Український Театр під дир. Л. Карабіневича.

Конюхів:
13|7 „Осінні маневри".
14|7 „Вій".
Бодехів:
15|7 „Чесна Сузанна".
16|7 „Базар".

Вигода:
17|7 „Осінні Маневри".
18|7 „Чесна Сузанна".
19|7 „Тітка Чарля".

Ведріж:
20/7 „Вій".
21|7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24|7 „Хмара".

Долина:
25/7 „Базар".

Брошнів:
26/7 „Осінні маневри". 93 1-?

Великий Міський Театр:

Субота, 13-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Неділя, 14-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Малий Театр:

Субота, 13-го липня п. р. год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Неділя, 14-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венгерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": Все з кохання (Редж. Деві). Сема могутність.

Кольосей: Дочка полку (Його Син). Вулиця спогадів.

„Лев": Кельнер московського ресторану „Яр" (на осн. пов. Шведова, з участю артистів театру Станиславського).

Люна: Герой китайської спелюнки (Еді Польо) дві серії.

Марусенька: Мати чи дочка? Із споминів парубка.

Оаза: Ескорта.

Пан: У нігтях хижого супа (Рінтінтін).

„Палас": Мученция подружжа (Кор. Гріфіт). Польця жартунка (Конст. Тальмедж).

Пасаж: Лови на людей. Кордон у полумі.

„Утіха": Карусель тортур.
„Хинера": Дитина вулиці.
„Фатаморгана": Борній

Програма радіо.

Субота 13-го.

Льондон (358). 19·45 Легкий концерт з Менчестеру. 21·35 Рад. кабарет.

Париж (1725). 19·30 Авдиція Пате. 21·15 Легка музика.

Берлін (418). 17·00—18·30 Популярний концерт капелі Шмідт. 20·00 Дута орхестра.

Відень (516,3). 16·00 Концерт Капелі Вольф-шталь. 18·00 Італійські арії. 20·05 „Дон Цезар" — оперетка.

Прага (341,7). 18·15 Німецький концерт. 20·15 Популярні пісні.

Міляно (501). 17·00 Радіоконцерт 20·30 Музичні різнородности.

Будапешт (550). 12·05 Концерт військової орхестри. 18·30 Концерт міської орхестри.

Брюссель (509) 19·30 Авдиція Колюмбія. 21·15 Концерт.

Москва (1481). 19·30 Муз. авдиція для села. 20·00 Музичні різнородности. 22·55 Кремлівські куранти.

Харків (1304). 16·00 Концерт ростовської музики 20·00 Муз. вечір і танці.

Варшава (1411.7). 18·00 Програма для дітей. 20·30 Популярний концерт.

Краків (312,3) 22·45—23·5 Трансмісія музики з Варш. (з дансінгу „Оаза").

Познань (334,8) 20·30 — 22·00 Популяр. конперт. 24·00 Нічний конперт.

Катовиці (408,7) 19·20 Весела авдиція.

Д-р ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Пісня Просвітян

Сонце з високого неба
Хліб нам дає дає квіти;
Волі шукати нам треба
В ясного сонця Просвіти.
Прапор Просвіти не знає
Наших найвищих бажань:
Старець чи молод-юнак,
З нами під прапор наш стань!
Світло знання і науки
З міста в село перенінем
Братом! брат подасть руки
Ми вже в неволі не згинем.
Прапор Просвіти — це знак
Наших визвольних доріг;
Старець чи молод-юнак,
Клич під наш прапор усіх!
Виженем темряву з хати,
Ворог укритись не зможе;
Видрем у нього всі втрати
Ти допоможи нам Боже!

(ОСМОМИСЛ.)

Просвітний гимн

Сонце весь мир огрівае
Чаром своєї руки,
Зерно в землі оживляе
Родить буйні колоски.
Так і просвіта огрівае
Всі українські серця,
Збудить в нас ясні надії,
Смуток розвіє з лиця.
Гляньте як сонячна днина
З пітьми виводить світи!
Так нас Просвіта єдина
Виведе, браття, з біди!
Гляне, як сонце, до хати,
Скаже, як треба нам жить,
Всіх нас пригорне, як мати,
З лихом боротись навчить.
Хайже батьки всі і діти
В ряд просвітянський стають,
Двигнемо прапор Просвіти
Правді освітимо путь.
В лави Просвіти ставаймо,
Вірні Вкраїни сини,
Сміло-відважно вступаймо
З тьмою до бою, брати!

Оба ці тексти оголошується для хорової композиції гимну, при чому можна присилати тільки мельодію на адресу Т-ва „Просвіта" — Львів, Ринок 10. З присланих дотепер композицій журі не признало ніодної за відповідну. Рівночасно зазначується, що композиція Ярославенна до слів д-ра В. Щурата (видання Торбана) не є гимном „Просвіти". — **Ювилейний Комітет Т—ва „Просвіта".** 92 1—3

Замість квітів на домовину доброго професора бл. п. Ілярія Огоновського, зложив д-р Юдій Савчак Львів, 20 зол. на заномогове товариство „Руслан" при фізії анад. гімназії у Львові та кличе на довільні квоти всіх учнів Покійного.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ, загублену військову книжочку — видану через П. К. У. Рівне на ім'я: Захожого-Мурин Михала, уродженого в р. 1901. 78 3—3

ЛЬОКАЛЬ КАВАРИЯНО-РЕСТАВРАЦИЙНИЙ зараз до винайму. — Бливші інформації в канцелярії „Народньої Гостинниці" Львів, Коспюшка ч. 1. 73 3—3

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з балконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: пнж. Козаневич, Гребенів. 2300 2—9

ГОДИННИК ВАШ буде найлпше направлений у найбільшій годинникарській роботы **Івана Зельтенрайха** Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 3 б 177-?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські і озважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2 1366 58—?

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітнове 40. Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5 Дротяні **Вилади** 27. Матераци з подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** носяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Лїндого 6. 426 4-6

МУЖЕСЬКЕ ФУТРО — шуби, майже нове, оказійно до продажі. Оглядати можна в фірмі Петро Карпяка, Куркова ч. 11. 55 3-4

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірикованих. Заряд бровару. 1996 10—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІЖКО полове залізне Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Лїндого 6. 82 4—6

Апарати „Wecka", як також слої різних величин, апарати до виробу содової води марки

„AUTO-SYPHON-SPARKLET"

поручає фірма

Олександер Онисько

першорядний склад скла, порцеляни і люксусових товарів.

Львів. вул. Галицька ч. 20. - тел. 69-75.

91 1—?

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9 1 **Львів, Ясника 1.** рів Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. —

34 **Лічення жилавів.** 2—?

ШКЛО вікоппе, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шибн,** найдешевше в точних вимірах. — Гуртівня шкла і фабрика зеркал —

І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а 30 Тел. 17-57. 4—?

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 45.

432 Пересвітлення Рентгеном. 9—24

24 зол. СТОЛОВЕ НАКРИТТЯ **24 зол.**

з хінського срібла: 6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 ложечок тільки у **Б. ГРИНБЕРГА, ЛЬВІВ,** вул. Сикстуська ч. 4. Тел. 59—22

Ново отворена українська — **Кімната до снідань, Торговля делікатесів і Реставрація** — під фірмою 2327

„ГОВЕРЛЯ"

у Львові, вул. Руська ч. 16. тел. 75-92 поручає снідання, обіди і вечері. — Пиво пільзненське, живецьке, також вина і меди. 4—5

Убійчий!

Ужалення комара є завсіди небезпечне, бо може викликати малярію. Досить кількох хвилин, щоб за допомогою Фліту знищити всі комарі і заразу, що розносять мухи. Дістаючись до найменших щілин і шпар, де ховаються і плодяться таракани, комашня, блощиці та ріжні комахи — нищить Фліт як їх так і їхні зародки. Убивчий для комах Фліт — є цілковито нешкідливий для людей. Фліт не залишає по собі ніяких плям.

Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він є одиноким середником, який не викликує ніяких сумнівів що до доброти і успішности його діяння. Уживайте Фліт від нині, купуючи його бляшанку і розпилач. 91 1—1

Ва редакцію відповідає Олександер Костик. Видае Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 155 (11.496). Львів, вівторок 16. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Год. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

І знову повінь.

Львів, 14. липня 1929.

І знову повінь навістила Підкарпаття. Розміри її і спричинені нею шкоди ще невідомі в подробицях. Знаємо тільки, що зливи і бурі, які шаліли в ночі з 11. на 12. ц. м. спричинили вилив усіх гірських рік і потоків. Опір, Стрий, Свіча, Лімниця, обі Бистриці, Прут, оба Черемоші та численні їх доплави виступили з берегів, заливаючи значні простори та спричинюючи великі шкоди матеріяльні. Є теж і жертви в людях. Зірвані мости, зруйновані дороги, залиті доми і поля, — ось загальний білянс ненадійної, а по суті вже застарілої, елементарної катастрофи.

Не минуло ще й повних двох літ від великої повеневої катастрофи, яка в останніх днях серпня і перших днях вересня 1927 р. навістила була полуднево-східну, підкарпатсько-покутську Галичину. Величезні шкоди, спричинені повінню перед двох літ, шкоди, що йшли в десятки і сотні міліонів, знищені будинки і поля, здевастовані збори з піль, зясували нам тоді весь безмір і весь жах страшного елементу. Нагадується нам російський візник, який їздив поганою дорогою з численними вибоями і постійно перевертався в одному і тому самому місці. „І все в тому самому місці!" — говорив він журливо. Те саме можемо сказати й ми: „І все в тому самому місці!" відбувається повінь систематично, в означених відступах часу. І все повіти: Сколе, Стрий, Долина, Калуш, Богородчани, Станиславів, Надвірна, Товмач, Коломия, Печеніжин, Косів, Снятин, Городенка — є тією територією, постійно виставленою на небезпеку і наслідки повеней.

Про причини цих постійних елементарних нещасть говорилося вже нераз не лише в українській, але й річевій польській пресі (напр. у краківському „Час-і"). Порушували цю справу й наші посли в соймі. Є дві головні причини цього елементарного явища: вирув карпатських лісів та припинення регуляції гірських рік і потоків, то тут — то там розпочатих за Австрії. Хмароломи і зливи, получені з бурями і хуртовинами, такими частими в горах, скочуються нагально лавинами вод по голих збочах гір, розривають корита рік і потоків і заливають гірські долини, спричинюючи величезні шкоди. Колиб ті ріки й потоки були зрегульовані, то — не зважаючи на вируб лісів, переведений на широку скалю, наслідки катастрофи були би без порівнання менші. За міліони, добуті державою і приватними підприємцями з вирубу і вивозу карпатських лісів, платить майже щорічно населення нові міліони безпосередньо (знищені будинки і поля) та посередньо (податки на відбудову знищених мостів і доріг).

Здавалося, що після великої, розмірами шкід просто нечуваної, повеневої катастрофи в р. 1927, наступить систематична регуляція рік і потоків. Невеличкі суми на цю ціль вставлено і в державному бюджеті, який з правила є інвестиційним бюджетом тільки у відношенні до польської національної території. „Креси", головно східні, є зовсім занедбані під інвестиційним оглядом. Та скінчилося поки-що на відбудові і поправленні знищених доріг і мостів. Населення, що терпить за чужі гріхи, мусить самочинно собі помагати, будучи виставленим на все нові елементарні несподіванки. Невеличкі суми, вставлені в бюджет на регуляцію гірських рік і потоків, мають служити тільки підготовкою, — так сказати — для студійних цілей. А тимчасом повені стають нормальним явищем. І нормально відбувається нищення повенею будинків і піль, доріг і мостів, добра приватного і громадського.

Елементарні нещастя на нашому Підкарпатті і Покутті повторюються вже систематично, в означених відступах часу. Наше населення є під постійною загрозою тих нещасть. В 1927 р. збірним зусиллям нашого громадянства повелося злагіднити їх наслідки. Але так не може бути в безконечність. Не можна допустити до того, щоби постійно, що два роки чи рік-річно, повторювалися елементарні нещастя, не ненадійні, а сподівані, невідкличні. Єдиним шляхом до того негайне переведення регуляції рік і потоків, припинення дальшого вирубу лісів та приспішене залісення опустілих просторів, крім покриття заподіяних шкід.

З ощадности повстає добробут одиниці а тим самим добробут народу.

Не будьте своїм власним ворогом і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Недоладня криза.

Париж, початок липня 1929.

I.

За добрих десять років життя в Парижі наш брат мав уже доволі нагод приглянутися тутешнім крізам, парляментарним, урядовим, іншим, одначе такої недоладньої кризи, як ця, що в останніх тижнях трясе й теліпає Францією, ми таки ще не бачили. Багато крику, багато диму, в парламенті, в газетах, навіть на вулицях, та ні якогось розумного кінця цьому не видко, ні якогось доладнього змислу в цьому хвилюванні не сила доглянутися. Діється щось таке, чому хибує або голови, або ніг, або одного й другого нараз. А може й ні: може за всім цим клекотом і димом і є якась голова, що знає чого хоче, і якась рука, що ниткою тягне шнурки в цьому театрі маріонеток. Кінець кінців, і це можливе, дуже можливе навіть. Тільки не нашому братові руку цю відкрити, принаймні тепер.

В чому річ, знаємо всі, про око бодай. Уряд хоче (або вдає з себе, що буцім-то хоче) ратифікувати давню, вперед трьох років, **угоду про воєнні довги,** заключену між французьким сенатором і спеціяльним висланцем Беранже і американським секретарем державного скарбу Мелоном. В угоді цій означено „окончено" висоту французького „воєнного" довгу перед Америкою і розложено річниці сплат його (62 років). А що, як відомо, недавно установлений план Юнга перекидає сплату цих довгів з плечей Франції на німецькі плечі, то угода Беранже-Мелон мусілаб увійти в життя заки план Юнга буде ратифікований; бо саме на цій угоді і побудована одна з головних підстав цього плану: коли Німеччина замісць Франції має платити довги, то треба знати, яка сума цих довгів і якими річницями й ратами їх сплачувати. Справа, здавалося би проста й самозрозуміла, і повинна би, здавалося би, піти гладко, наче по маслі.

Одначе показується, що воно не так, далеко не так.

II.

Передовсім показується, що хоча видатний американський фінансіст і дав своє ім'я „планові Юнга", очевидно за згодою американського уряду, то уряд цей офіційно не хоче нічого знати про цей план. План цей, мовляв, торкається европейських держав і, коли собі хочете, Японії. Натомісць Америка до плану цього непричасна: ні ратифікувати його, ні помагати виконуванню його Америка не хоче. Буде він прийнятий і виконуваний учасними державами, то гаразд. А не буде, то Америці не до того. Таке становище Америки викликало в цілій Франції почуття глибокого розчарування, навіть обурення, і дало перший товчок теперішній французькій кризі. Справа в тому, що коли в плані Юнга Німеччина перейняла на себе сплату французьких довгів Америці й Англії, тобто й англійських Америці, то Франція хотіла би, щоб Америка прийняла цю субституцію довжника, себ-то, щоби признала, що довжником її є вже тільки Німеччина, і щоби відразу звільнити Францію від всяких довжних зобовязань із цього титулу. Одначе Америка не хоче знати про таку субституцію: коли Німеччина їй буде платити французькі (й англійські) довги, то добре. А не буде платити, то Америка зверне ться за заплатою до Франції. На погляд Вашінгтону таке вигідніше з двох сторін: два довжники краще забезпечують виплатність, ніж один, а кім того краще амери-

канському імперіялізмові держати під своєю залежністю дві держави, тоб-то Німеччину й Францію нараз, ніж одну Німеччину.

Відмовне становище Зединених Держав супротив французького бажання одержати окончене поквітування французького довгу Америці, викликало у Франції досаду й образу, зручно підсичувану тою частиною французької преси, націоналістичною, яка і пляну Юнга не хотіла би (бо пів. як не як, а таки виявляє деякий поступ у визволюванні Німеччини з пут версайського договору), ані не хотіла би бачити Францію протягом двох поколінь залежною від Америки. В одну мить спалахнула жива пресова (і вулична) кампанія проти Америки взагалі, проти ратифікації угоди Беранже-Мелона з осібна. Уряд все-таки за угодою далі стояв і навіть пер до ратифікації її перед початком серпня. І ратифікація була би перейшла, якби не — „деус екс махіна" — несподіваний виступ п. Франклена-Буйона, який геть перемішав урядові рахунки й наміри.

III.

Цей п. Франклен-Буйон — доволі видна фігура у французькому парляментарному світку. Це один з численних тутешніх професіональних політиків — щось в роді (порівнання завсіди кульгають) французького видання нашого передвоєнного, австрійського, буковинського й українського Миколи Василька, з тою (між інш.) ріжницею, що Василько мав більше левантійську фізіономію і віденсько-черновецькі „підходи", натомість у Франклена-Буйона фізіономія радше галійська (русяві вуси **á la Vercingetorix**) і завтоматизована добродушність манер французького політичного професіонала, привиклого клепати по раменах десятки тисяч виборців і говорити їм якраз те, що кожному з них подобається. Крім того (коли вже мова про Василька), то ще цим Франклен відріжняється від найбільшого нашого політичного професіонала, що його улюблений терен і його поле амбіцій — закордонна політика, коли тимчасом Василько був незрівняним спеціялістом на внутрішніх черновецьких і віденських, а навіть львівських, парл. і політ. терцях і підходах, а виявився онесмілюючим і неповоротним, при найкращій волі, на закордонному, післявоєнному терені.

Хоча п. Буйон вже й не в першій молодости, то він таки ще не осягнув у Франції такої політичної позиції, на яку амбіція його претендує. Перед війною, в часі війни і після війни він грав, правда, свою ролю в політиці, головував у важних комісіях, мав важні дипльоматичні й політичні місії, але на першорядні становища, як напр. Бріян або Поанкаре, він всетаки досі не видвигнувся. Не тому, неначеб хибувало йому охоти й пильности до цього, а чому іншому. Він

Pr. 214/29. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927. poz. 398 Dzup. Nr. 45 dokonane dnia 5 lipca 1929 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo" Nr. 148. z dnia 6. lipca 1929 z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pod tyt. „Z organizacyjnoho ruchu" zawiera w sobie znamiona występku z art. 1. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia10/3 1927. poz. 399 Dz. Rz. P. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z art. 77. cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego p i s m a d r u k o w a n e g o. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 10. lipca 1929. Przewodniczący: Prezes Sądu J. Hawel wr. Protokulant: J. Rybicki wr

завжди чогось хотів, але чи не міг, чи щастя не послужило, щоб осягнути і розвинути бажане, не знаємо. Що є в нього деяка сміливість і ініціятива в шуканні своїх стежок, непротоптаних іншими, про це свідчив його колишній активний інтерес до **українського** питання.

IV.

Питанням цим він займався доволі живо в часі мирової конференції 1919 р. і ще потім яких 2—3 роки. Очевидно він вимріркував, що це питання важне і може будуччину та що виспеціялізувавшися в ньому, він зміг би мати в ньому свого роду монополь серед французьких політиків і на цьому виїхати в гору. Отже стрічався він доволі часто з деякими українськими дипльоматами тої доби — з Сидоренком і Шульгином, а навіть з Галіпом і Борщаком. Якийсь час (після конференції) він навіть удержував тут щось в роді чверть-офіціяльного українського бюра, в якому крутилися два українські „специ". Але згодом він остигав до української справи — раз тому, що виявилося, що українська держава не гратиме покищо першорядної ролі в міжнародній політиці (а Буйонові спішно грати свою ролю), а далі тому, що він оцінював увесь український нарід по тих мало цікавих зразках, які припадок поставив на його дорозі. А коли врешті він грубо попікся на двох українських інформаторах (одному буковинському, другому одеському), які надуживали його імени, він порвав з ними і раз на все повернувся плечима до цілої справи.

Він розпочав шукати іншої справи, щоб на ній вирости. Мир з Ангорою особливої слави йому не приніс, і його ім'я поволі западалося у забуття, коли раптом справа ратифікації американських довгів видалась йому підхожою до голосної політичної реклями.

Він її хопився і справді вдалося йому знов розголосити своє ім'я в теперішній французькій кризі.

Як воно сталося і що з цього вийшло, тай як на фоні цієї кріза виріс уже не тільки французький, а міжнародній скандал найчорнішої барви, — про це в слідуючому допису. Бо — щоби ці річи були зрозумілі, треба про них поговорити трохи довше. А вони заслуговують собі цього, бо в цих днях розкрився тут рубчик тої заслони, поза якою витворюється т. зв. публична опінія Франції — опінія про всі справи, в цьому числі **й про справу українську. — В. П.**

Інтеліґенція і нарід.

(Допис з Волині.)

Від редакції: Статтю п. О. Ковалевського містимо без змін з уваги на її мотиви та специфічні волинські відносини, бо—зрештою—уважаємо, що вдаватися у поважну дискусію з паном Пилипчуком та розглядати його нинішню „діяльність" у площині проблем громадської праці, — завелика для нього честь. Для інформації галицьких читачів: Пилипчук, не пануючи свого титулу колишнього премієра УНР, (особливий це був кабінет!) ділить нині з П. Певним, б. адміністратором російської газети „За Свободу", „почесну" ролю лідера групи „Української Ниви" в Луцьку, яка переняла в спадщину завдання рівенського „Дзвону" пок. Оскілка. Щож таке „Українська Нива", наші галицькі читачі зрозуміють, коли коротко сказати, що не лише „Рідний Край" Сидора Твердохліба, але й „Селянський Прапор" Стовпюка були евангеліями національної гордости й чести у порівнянні з тим, що виписує „Українська Нива". Маючи „ширші можливости", група „У. Н." розвиває теж ширшу, ніж колишній гурток „Дзвону", „діяльність", до якої головно належить засновування установ, в імени котрих можна потім при ріжних святочних нагодах виступати з відповідними заявами. До таких установ належить теж „Рідна Хата", про яку згадується у вижче наведеній статті.

I.

Коли порушуємо цю тему — стару, як світ — то робимо це тому, що її порушив і положив в основу діяльности інтеліґенції на Волині п. П. Пилипчук, голова „Рідної Хати" в Луцьку, який підчас урочистого відчинення цього „клюбу" заявив слідуюче:

„Хотів би я підкреслити одну рису, котра глибоко вілася в душу нашої української інтеліґенції й котру запозичено від наших східних сусідів. Маю на думці так зване „народництво" з його „хожденієм в народ", що остільки глибоко вілося в психіку нашої інтеліґенції й так сильно, що й досі більшість живе старими трафаретами служби для народу. Вдягнутися по селянському, жити по селянському, опуститися до рівня життя селянського — ото є засадничі ідеольоґічні риси цього „народництва". Усім вам, панове, відомо, які страшні наслідки цього „народництва", що довелося їх тепер покутувати українському народові. А інтеліґенція завдяки такому поступуванню, затрачується в щоденному житті, відокремлюється, залазить у сферу не то що малих справ, але навіть западто малих. Отож, з традицією такого „народництва" рвемо! Бо вважаємо, що не нарід-маса творить цінности, веде перед, а інтеліґенція, що той нарід житиме, коли живе й веде вперед його інтеліґенція, коли вона тягне вгору до свого рівня розвитку цей нарід, а не навпаки".

Ці слова були оплескані присутніми інтеліґентами, бо ці слова мають ніби-то *видимість* правди. Самоїж правди не мають.

Бо коли й признати, що „народництво" є чисто московського походження, то рівнож треба признати, що й розумування про ролю інтеліґенції в житті народа, про „піднесення" народу до рівня інтеліґенції, про її „спеціяльну" місію тощо — *є московського походження.*

Від часів середини XVIII. в., через цілий XIX. вік і аж до другої російської революції включно російські публіцисти, критики, письменники, все розважували цю тему. Новіков чи Михайловський, Карамзін чи Толстой, Писарев чи Іванов-Разумнік, Григорович чи Сологуб — всі однаково в тій чи іншій модифікації „аналіязували" душу російського інтеліґента, обговорювали „творчу місію" останнього в завданні піднесення до себе народніх мас, поглиблювалися в його обовязки щодо російського „мужичка". Слідом за російською літературою пішла українська література, як і публіцистика.

1917 рік здав цю тему в архив, бо коли народні маси й не стали „творчим чинником", то, у всякому разі, — *діяльним* чинником, ставлячи до інтеліґенції домагання *реальної праці* на всіх ділянках національного життя.

Тому ставлення такої архивної теми носить всі ознаки схоластики так питомої людям російської культури, людям Сходу, далеким від західнього *реалізму.*

Та й правду кажучи, де це нині український інтеліґент „одягається по селянському", „живе по селянському", „опускається до рівня життя селянина"? *Чи богато знаємо таких випадків?* Натомість, знаємо тисячі випадків, коли селяни одягаються по інтеліґентському, коли селянки вбираються в модні суконки й пописуються лякерками та шовковими панчішками, коли ціж селяни обставляють свої хати добрими меблями й

І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Книжка і життя.

Вплив культурної творчости на відродження і розвиток народів.

Венеція, в липні 1929.

Перший світовий конґрес книгозбірень і бібліоґрафії дав Італії привід познайомити представників світа книжки із своїми безмірними книжковими скарбами і памятками писаного слова. Скарби ці обхоплюють усі ділянки людського життя за довгий протяг яких 25-ти віків історичного життя самої Італії і яких давніших 25-ти віків культурного життя єгиптян, греків і етрусків. Розміщені вони у такому великому числі по збірках Ватикану, Латерану, Капітолю, Академії, Університету, королівських палат і приватних збірок самого Риму, що їх одних зовсім вистарчило би на накреслення чималої історії великої частки життя людства. Одначе конґресістам довелося познайомитися ще з цілим рядом прекрасних збірок, з яких кожна побиває нинішні українські книгозбірні і книжкові вистави.

Книгозбірні Неаполю приміщені в королівській палаті, архивні збірки у двох старовинних монастирях. Старовинний монастир у Монте Кассіно береже безліч дорогоцінних рукописів класичного і первохристіянського світу в найкращих списках V—XIII. вв. Чудова своїми мистецькими скарбами Квітчаста-„Фіренце" показала книжні скарби у палаті Берберіні і монастир св. Лаврентія, а завсе рухлива Венеція показала найцінніше із своїх збірок у виставці в салях книгозбірні св. Марка. І скрізь по тих виставках ви стрічаєтеся з богато вивінованими квітчастими рисунками і мінятурами, — списками творів класиків Риму цезарів, роскішно ілюстрованими книгами перших діб християнства, списками творів Данте, Петрарки, Боккаччо, Макіявелі, Савонароли, творами з ділянки фільософії, мистецтва, будівництва, математики, фізики, астрономії, медицини, інжинерії, агрономії, господарства і т. д.

Про національний характер творів Данте вже здавна найкраще свідчить число їх списків у кожній поважнішій книгозбірні. І так одна Лавренціяна виставила 57 списків творів Данте з XIV—XV. в. у ріжних форматах, ріжних почерків, із усіх кінців Італії, ріжноманітно ілюміновних і інтерпретованих. А на всіх виставках книжок було їх біля 300. Тимто нічого дивного немає в тому, що заповіти Данте не тільки обединили усі говори Італії в одній літературній мові, але й натхнули усю країну непереможним почуванням національно-політичної єдности. І коли давно Тит Лівій разів на згадку величі і могутности Риму як столиці світа, то Данте своїм гірким словом про роздроблення Італії був предтечею революціонера Ґарібальді, що злучив її усю в одну цілість та поклав основи її сучасної могучости.

Найкраще виявляла богатство інтересів усіх книжників — творців і видавців книги Італії — кожна виставка італійських стародруків, хочби тільки найстаршої доби до 1535 р. У цих виданнях повторяється не тільки весь зміст колишніх рукописів дохристіянського Риму і церковно-богослужебних книг та богословських творів перших 10 віків християнства, але й усіх рукописів взагалі класичного світа та всієї науки, що в тому далекому часі розвивалася так могучо в Атенах, єгипетській Олександрії та в ріжних частях Італії середніх віків. І природно, бо в найстарших університетах Італії завсіди схрещувалися і стрічалися думки найкращих вчених Сходу і Заходу; бо в Римі папів були знані всі думки європейського світа, що переслідувані інквізиціею якраз могутніли під покровом опікунів науки і мистецтва та в шляхотному суперництві великих творчих умів.

Нехай одна подробиця і могутня поява засвідчать отсю особлившу живучість видавничого руху в Італії. Серед книжок раннього друку Італії звертають нашу увагу невеличкі видання, присвячені дрібному господарству жінок, **„de le belle donne** Отож переглядаємо ці видання по куховарству, огородництву та навіть вишивках. Останні дуже цікаві і для нас, що очевидно колись могли мати в руках ці сіткові рисунки хрещикових вишивок і букв, та приноровити їх згодом у себе. Вказують на це нечислені останки наших хрещикових вишивок по грубому полотні XVIII. в. З другого боку уживання у нашій кухні всяких „тортів", „паст", „волоської" капусти, „волоських" оріхів та салати з „оливою", є безперечним свідоцтвом давнього впливу колишньої Італії на далекий закарпатський схід.

Величня цілість дійсного і тривалого звязку книжного доробку Італії з розвитком усіх ділянок її життя була зображена у Фльоренції на окремій „виставці розвитку науки". Під кличем **„per l' arte vita nostra"** розгорнули міністерства Італії дійсно прекрасну картину залежности усього могутнього поступу життя країни від праці творчих умів Італії на протязі довгих століть. Найкраще виступило це на виставці міністерства освіти, що зорганізувало чудовий показ розвитку італійської науки по осідках поодиноких університетів і по змістові переважного напрямку їх наукової праці. Рідкі, дорогоцінні видання із найріжніших галузей науки та безліч ріжних приладів і препаратів виявляли в часовому порядку постепенний розвиток поодиноких наук і їх досягнень. Імена великих фізиків, астрономів, електротехніків, лікарів, ботаніків і ґеоґрафів чергувалися; знаменували поодинокі ступні не тільки розвитку чистої науки, але й разом з нею і самого життя цієї богатої країни. В міру того, як поодинокі осередки життя Італії росли у своїому значінню, ставала сильнішою і політична звязь поодиноких, колись розділених частин великої нації. Наукова праця була засобом до заспокоєння усіх потреб життя, була шляхом до зміцнення не тільки міжплемінного і міжтериторіяльного звязку самої Італії і її островів, але й вела до чимраз могутнішого міжнароднього значіння італійської нації. Не даром осередком цієї виставки є чудове **„commune di Vinci"**. Геній того велитня творчої думки обняв був дійсно безкраї простори життя своєї нації, та через неї усього людства.

Так, наслідники великого Риму, того що колись був і вічно житиме в творах людства, постійно йшли шляхом точної науки і тим робом заспокоювали головну потребу нації: Над 40 міліонами завжди голодних шлунків піднявся до праці міліон творчих мозків. Осьтак сучасна Італія розвязала відвічну борню між поодинокими частинами людського орґанізму, яку колись так влучно накреслив був Като старший відомим порівнянням про залежність повноти шлунка від *працездатности* рук і ніг та всевладної голови.

т. д. Це явище має остільки *масовий* характер, що деякі дослідувачі нашого побуту підняли крик щодо його занімирання, щодо непереможного процесу ***урбанізації*** українського села.

Про який „народництво" — в такому разі — мова й із яким „народництвом" так остентаційно рве голова „Рідної Хати", промовляючи за українську інтелігенцію?

Рівнож є схоластичними розумування й про „хожденіе в народ". Коли де-хто уявляє собі просвітянських або кооперативних працівників в ролі „коробейників", які йдуть на село з ідейним товаром, пропонуючи його селянинові за ціну низькопробної демагогії — то він міцно помиляється.

Демагогія йде в парі з тим, що не має підстав для свойого буття, граючи на тяжких інстинктах має або навіть розпалюючи ці темні інстинкти. „Покутуємо" ми страшні наслідки не „хожденія в народ", а власне розпаношеної *демагогії*, так непереможної в революційні часи. Сучасне наше життя характеризують філії „Просвіти", кооперативи, гуртки „Сільського Господаря", що повставали, як наслідок праці українського інтелігента, але в той-же час, що мають спільного ні організації з „хожденіем в народ" чи демагогією?

Саме ця праця хоронить українську справу від „страшних наслідків", яких так лякається Пилипчук і навпаки окруження себе від народу китайським муром „*вищости*" якраз промощує шлях для „страшних наслідків".

Чужою нам є демагогія, але рівнож чужою є ця неоправдана „вищість". Одне й друге *ослаблює* українську національну силу, як ослаблює її всяке *неробство*, як ослаблює її все, *що виломлюється зпід загально-національної лінії*.

Досвід революції, без сумніву, є сумний, але повторювати його, як цього намагається демагогія, або втікати від нього, як це робить „вищість" являється однаково фатальною річю. Обидва ці явища в нашому національному житті побудовані на *негаціях*, будівництво-ж вимагає, проте, *творчого діла*.

Добра чи зла українська революція, але вона була; добра чи зла українська пореволюційна праця, але вона була; добрий чи злий український нарід, але він існує; добрі чи злі українські національні організації, але вони працювали й працюють.

Завдання інтелігенції полягає в тому, щоби, перебравши добрі сторони праці, усувати її лихі сторони. Це лежить в основі всякої *творчости*, а тим-більше — в основі української національної сили.

Як бачимо, аргументи, якими виправдує п. Пилипчук *відірвання української інтелігенції на Волині від її національних осередків* і скупчення *в створеній* ад гок „Рідній Хаті", не є ані переконуючими, ані річевими. Відчуваючи це, Пилипчук змушений був зробити вівісекцію над самою інтелігенцією. Ми повинні, каже він, „усвідомити її, обезнати, щоб не сварилася вона, а у взаємній повалі *гогувалася бути дійсною інтелігенцією*".

Отож, Пилипчук цілу інтелігенцію на Волині уважає за *„недійсну інтелігенцію"*.

Чи варто пояснювати, що всякі балачки про „дійсну" й „недійсну" інтелігенцію, є такою-ж схоластикою, як і балачки про інтелігенцію й нарід!...

Але, коли прийняти на момент пресумпцію „недійсної інтелігенції", треба відразу признати, що методи, якими намірюються її вожли перетворити її на „дійсну інтелігенцію" заведуть цілковито, бо практичні завдання перед нею на терені „Рідної Хати" поставлені такі: „мати бібліотеку, українську трупу, влаштовувати реферати для дорослих, мати власну їдальню, а для розваг — шахи, доміно і більярд".

Мертвим духом віє від такої програми, скидається вона на „малоросійщину" й понижує вона наше національне „я".

Отож, як „ідеольогічні" міркування, розгорнені у вступній промові голови „Рідної Хати", так і практичні цілі, закреслені перед останньою, — побудовані на блудних підставах, протиріччя і незнанні волинської дійсности.

Життя на Волині — тим часом — останнє далеко позаду ці „нові" завдання, бо закреслило глибшу й ширшу програму, до обговорення якої ще й переходимо.

Олександер Ковалевський.

Зєдинені Держави Европи.

Бріян раптом відкриває Паневропу.

Ідеалістично настроєний, але з малим політичним досвідом, а ще з меншим знанням відносин у ріжних европейських державах австрійський граф Ковденгове Калеґрі вже пять літ веде пропаганду на користь утворення Злучених Держав Европи. Тепер раптом французький міністр закордонних справ Бріян, який знає без сумніву реальні відносини в Европі краще від графа Калеґрі, теж виступив з сенсаційним планом скликанням всеевропейської конференції держав для обговорення плану утворення спочатку економічного, а а потім й політичного союзу европейських держав.

Що спонукало старого цинїка до такого сенсаційного кроку? Пригадаємо, що це не перший його сенсаційний виступ у світовій політиці. Року 1927 конкуренційні збросння між Англією, Францією та Америкою дійшло до тої міри, що Франція не могла вже більше витримати. Тоді Бріян таксамо раптовно, як тепер поручив французькому послові в Вашінґтоні на початку 1928 р. передати свій славетний маніфест у справі світового мира, на який Америка відповіла досить іронічною нотою. Одначе голі було взагалі відмовитися від обговорення справи світового мира. Так розпочалися переговори, яких висліком був пакт Келльога.

Тепер на першому пляні в політиці Франції стоять не збросння, а фінансові справи. Це певно не випадок, що саме перед початком парляментарних дебат у справі репарацій та воєнних довгів Бріян виступає з ідеєю Паневропи. 1. серпня Франція мусить платити 400 мілл. долярів Злученим Державам, які відкинули їх просьбу відложити термін сплати до 1. грудня. У звязку з цим стає для Франції актуальною сплата великої рати її довгу до Англії. Крім того Америка саме тепер перевела велике підвищення митних тарифів, що дуже зле відбиється на французькому вивозі до Злучених Держав. А підчас репараційних переговорів Америка змусила Францію дуже зменшити свої претенсії до Німеччини. Ось причини, які змусили Бріяна раптом відкрити Паневропу.

Не підлягає жадному сумнівові, що Европа по війні опинилася в цілковитій залежности від Злучених Держав. Одначе характер цієї залежности не у всіх державах Европи однаковий. Франція мусить платити воєнні довги Америці. А Німеччина в останніх роках могла вдержати й розвинути свою індустрію лише завдяки американським позичкам. Таким чином Німеччина зовсім не заінтересована в боротьбі з Америкою, як заінтересована Франція.

Це одначе не значить, що виступ Бріяна треба трактувати легковажно. Він може повести до актуалізації, проти його волі, ріжних некучних болячок повоєнної Европи. Не підлягає сумнівові, що зближення між европейськими державами може наступити лише тоді, коли будуть розязані такі три проблеми: проблема *національна*, проблема *роззброєння* і нарешті проблема *національних меншостей*. Треба одначе сумніватися, щоби тепер ці проблеми справді могли бути розвязані. Тому ініціятиву Бріяна треба брати лише як розпучливий крок Франції в її безвиглядній боротьбі з Америкою.

ІЛЬКО КАЛИЧАК. 4)

Дрогобицький бунт.

Причинок до подій 14. квітня 1919 р.

(Докінчення.)

Дотеперішні представники нашої влади в Дрогобичі схаменулися й вислали делеґацію, якою проводив тодішній бурмістр, о. Рудницький. До цієї делеґації був, здається, приділений також от. Грабовенський. Вона мала поінформувати надходячі війська, що в місті спокій і полати їм до відома, на якому тлі зродилися саме отсі неспокої.

На поміч до Дрогобича прибув був тоді з фронту гуцульський курінь пор. Голинського й курінь У. С. С. Крім цього на двірці були дві панцирки. Зпід Хирова приїхала поміч під командою пор. Бережницького, а зпід Львова під командою пор. Шевця. Самбір був вислав свою військову поміч поїздом, а крім цього одну батерію сот. Носковського, котра була пустилася пішки.

Оба курені прийшли до міста Стрийською вулицею і пішли перед „Бойову Управу" та енергічно взялися за свою працю. Всі входи на ринок позамикано стійками, а при вході до Стрийської вулиці, біля аптики Тобяшка, виставлено заставу з одним скорострілом. Кожного, хто йшов з ринку, провірювали й питали за легітимацією, а хто був підозрілий, такого зараз арештовано й відставлювано до домівки міліціонерів. Там урядував уже от. Грабовенський, що разом з деякими міліціонерами заводив новий порядок.

В заведенні порядку помогло Грабовенському найбільше військо, що прибуло з фронту, бо воно було дуже строге й не дуже безпечно було попастися в його руки. Воно зачало широко арештувати винуватців, але при тому попадалися в його руки й невинні. Одних замикали в суді, інших у бриґідках на Гірці. Арештували не лиш міліціонерів, але також і стрільців з цілого гарнізону, а передовсім тих, що грабували і причинювалися до загального непорядку. Взагалі треба сказати, що фронтовики з ніким не панькалися і декого таки порядно вибили. При тому вони роздягали ворохобників, забирали їм добре взуття й черевики, а на це місце давали їм із себе дрантиве й полатане своє майно — доробок з фронту... „Покривджений" не смів тоді ані писнути, бо чув добре, як сильно він провинився саме проти фронту.

З виновниками наглий суд поступав безпощадно. Кількох навіть розстріляно, а між ними одного ст. стрільця й десятника Ємчука, котрого зворохоблені люди випустили були з вязниці. Днями й ночами переслухувано бунтівників і списувано з ними протоколи.

Пор. Вовка арештовано в Самборі, а хор. Матківського у Станиславові. Протокол з поручника Вовка стягав хор. жандармерії У. С. С. К., а відтак судія от. Ч. Одначе на запоруку того самого хорунжого К. й на інтервенцію адвоката д-ра К. з Дрогобича випущено його на волю з тим, що він мав що-дня голоситися на команді й не смів говорити ані стрічатися ні з міліціонерами ні з їх родинами. До звільнення пор. Вовка причинилося також те, що він був ранений під Броками (17. II. 1919), та що його фронтові команданти — на запит суду — дали були про нього добре свідоцтво.

Над хор. Матківським відбувся наглий суд. Одначе тому, що до переслухання було дуже богато свідків (понад 40), справа протягнулася понад приписаний час для важности наглого суду. Матківського з уваги на те рішено відставити до Стрия, а його справу віддати під розгляд звичайного суду.

Бунт в Дрогобичі зовсім зліквідовано.

Небавком потім прийшли відомі події на фронті, що розбурхали аж до самих основ ціле наша запілля. Настав відворот, дрогобицький бунт, як незначний епізод в ланцюху великих подій, затерся в памяти і поволи забувся.

Чи дрогобицька революція робилася за чужі гроші?

Ні! Це мильний і безпідставний здогад. Бо хто знав учасників заворушення, той може посвідчити, що ніхто з них не мав просто ніяких знакомств з такими політичними чинниками, які тоді задумували сколоти таким бунтом залоги нашій загальній справі. Між виновниками не було такої людини. Зрештою, до справи бунту були замішані і свідомі націоналісти, ті самі, що в часах листопадового перевороту богато причинилися своєю працею до будови нового державного устрою.

При кінці скажу ще, що на фронті отсі трагічні події не мали надто великого відгуку, бо боєва лінія так близько противника була добре зорганізована, жила своїм окремим життям і не припускала думки в інший бік, як тільки в сторону ворога.

Причин дрогобицького бунту треба шукати посередньо в тому, що українське запілля було недостаточно зорганізоване, в ньому була нерідко варшива господарка і нездорові відносини, коли тимчасом фронт не давався ворожій перемозі. Одначе при відвороті показалося, що в запіллю не було так зле, не були самі недостатки й не стояли порожні склади. На жаль, запілля не вспіло цього великого майна навіть вивезти і в часі відвороту лишило його на поталу огневі і противникові.

Що зробили наші хоробрі боєвики за вісім місяців тяжкої фронтової служби, про це свідчать їх геройські вчинки. Праці запілля й до нинішнього дня мало знані. Очевидно цею заміткою не хочу сказати, що запілля зовсім не працювало. Ні, й там були люди повні посвяти. Якби було в запіллю більше таких старшин, яким був у Дрогобичі комендант двірця, хор. Філько Смольницький, то певно більша часть нашого військового майна булаб уратована. Він при відвороті, хоч війська противника обстрілювали вже двірець гранатами і шрапнелями, не уступив і до останнього моменту висилав до Стрия транспорт за транспортом, не зважаючи на те, що українська боєва лінія була вже пересунулася на правий бік річки Тисьменниці. Цей старшина видержав на своєму місці до кінця і не стратив голови в цій суматосі. Лиш таким людям повинні ми були повірити господарку й організацію запілля, а певно, що не булоб дійшло до подібних випадків, які мали місце в Дрогобичі в страшний тридень.

Брно, 17. VI. 1929.

„Радість життя"...

Нові дані про економічну кризу в Польщі.

У міс. червні записано в Польщі новий рекорд: тоді-то в одному лише місті Лодзі запротестовано 50.122 векслів на загальну суму 6 міл. 941.260 зол. В порівнянні з 28.251 векселями в січні ц. р., на суму 5.019.580 зол. — скільки-ж запротестованих векслів за пів року майже подвоїлася! Взагалі у Польщі в січні 1929 р. запротестовано 356.691 векслів на суму 76.787.000 зол., а вже в травні — 514.662 векслів на суму 113,597.000 зол. Одночасно з цим масовим явищем невикуплювання векслів (головно купцями й підприємцями, бо приватні векселі взагалі творять у грошевому обороті дуже малий відсоток), зазначується ще одне явище, яке свідчить про катастрофальний голод на готівку. І так щораз більше підприємств у Польщі спершу редукує скількість днів та годин праці, потім редукує робітничі сили, врешті — припиняє заробітні виплати. Міністерство праці ніколи ще не мало стільки мороки на ґрунті конфліктів поміж робітниками й працедавцями, а окружні суди ніколи ще не встановлювали стільки „судових надзорів" у підприємствах, зупинивших виплати. Ці масові банкрутства не є спричинені неможливістю збуту, фальшивою калькуляцією чи якоюсь купецькою несолідністю. Майже виключно причиною отих банкрутств, це відносно низький основний капітал підприємств та брак резерв на покриття втрат. Ці фірми могли би жити й розвиватися та поволі багатіти, але при умові — великого й легкого кредиту. Коли-ж на грошевому ринку свобідної готівки нема, а та, що є, коштує лихварські відсотки при короткому речениці, — фірма мусить звужувати поле діяльности, редукувати продукцію, і нидіти — аж до банкрутства.

Криза заторкує уже навіть такі дужі галузи польського промислу як цукроварство. Вправді низькі конкуренційні експортові ціни цукру заманюють до краю чужу валюту, однак користає на цьому державний скарб, а тратять — підприємства. Тому цукроварники, шукаючи шляхів покращання доходів, які терплять на конкуренційній боротьбі за закордонний ринок, пожнщо хапаються найлекшого способу — відбитися на шкурі найбідніших верств власного громадянства. Ось причина останньої звижки цін цукру, затвердженої урядом в ім'я рятування і так катастрофально-дефіцитового торговельного білансу.

Пишучи про ці й подібні гріхні прояви щораз поважнішої господарської кризи в Польщі, варшавське „АВС" зазначує, що всетаки всі ці економічні страхіття і всі важливі міжнародні політичні справи, що вирішуються нині у широкому світі, не зупинили премієра Світальського виїхати державним автом, з жінкою, секретарем і полковником Славеком — на Ріверу до Біррріц. І пригадує „АВС" слова Виспянського з його „Весілля": „нех на цалим свеце война, биле польска весь спокойна".

Як-же тут виглядає маршалок сенату Шиманський із своєю реклямованою „всезагальною радістю життя" у Польщі?! Хто тут раїв, а хто сумує?!

Про недавніх міністрів.

Б. міністр Б. Медзінський.

Одним із найбільш „пехових" міністрів післятравневого правління, був без сумніву колишній визначний член „Визволення", нині все ще посол з ББ., підполк. Медзінський. Як міністр почт і телеграфів п. Медзінський мав те „нещастя", що ендецька „Газета Варшавска" оголосила в кількадесяти чергових числах страшенно немилі ревеляції про господарку в т. зв. „Центральному Бюрі Будови" при міністерстві почт. А що те „Бюро" розпочало будову величезних будівель для централі міжміських телефонів і телеграфу та для самого міністерства при головних вулицях Варшави, ревеляціями тими зацікавився загал „варшавяків" більше, ніж якоюбудь іншою „сенсацією". І міністр Медзінський перестав бути міністром, у чому, як навіть недискретно жартують собі на кабаретовій сцені „Кві про Кво", мав йому немало допомогти його особистий приятель — нинішній премієр д-р Світальський... Потім, коли вже міністр не був міністром, причіпилися варшавські газети до дуже заплутаної справи купна одного фільварочка батьком п. Медзінського на Холмщині, до котрої то справи заплутано і його самого; він спростовував і можливо, що дійсно ні в чому не провинився, але його імя знову довго не сходило з газетних шпальт. Тепер у „Роботніку" якийсь „Бувший" („Били") злобно закепкував собі з б. міністра підполк. Медзінського, що під час травневого перевороту „бігала йому зі страху щока", а далі заповів ревеляції про діяльність п. Медзінського у II. відділі ген. штабу (він був його шефом). На те п. Медзінський оголосив у „Глос-і Правди" отвертого листа, називаючи погрозу ревеляціями звичайним шантажем, а добродія, який шантажує анонімово — трусом. Аж ось з „Газети Варшавскої" довідуємося, що за тим криптонімом „Били" криється один із найвизначніших сучасних польських письменників, кол. революціоніст і авторинця марш. Пілсудського, нинішній сенатор з ППС, Анджей Струг. „Газета Варш." додає до того, що А. Струг є теж „гросмайстром" одної з масонських льож у Польщі (це досить відома справа, здається лише, що сен. Струг не є уже ним, а був). І додає орган ендеків: „Зачіпка з таким потентатом буде п. Богуслава (Медзінського) дорого коштувати. Однак здається, що пан підполковник грає в останніх часах лише „ва-банк" перед ревеляціями, які шандко послідують".

Аж ось, „Газ. Варшавска" з 13. ц. м., друкує на 1-ій сторінці сенсаційну вістку, що до міністерства почт і телеграфів прийшов від Найвищої Палати Контролі лист з повідомленням, що б. міністр почт і телегр. Медзінський має зевернути державній скарбниці 38.000 зол., які нелегально видав на невідомі цілі! Цю суму Найв. Палата Контролі викрила у рубриці „інші видатки" адміністраційного бюджету міністерства. Заінтерпельований п. Медзінський, лише „Газета Варш.", відмовився пояснити ближче ці видатки, доказуючи, що вони підлягають виключній оцінці міністра, який не потрібує з них нікому сповідатися. Кол. премієр Бартель старався немилий конфлікт якось залагодити, але це було неможливо, з уваги на рішучий спротив міп. Медзінського входити на цю тему в дискусію. Палата Контролі радила, радила, аж рішила, що міністр особисто мусить гроші звернути. Від цього рішення нема відклику. Неприємно...

І чи варта тут ангажуватися в політику, коли навіть міністерська карієра не забезпечує людини від таких „неприемностей"?

Б. міністр Ґ. Чехович

У „Роботніку" з 10. ц. м. читаємо буквально таке:

„П. Ґабріель Чехович, б. міністр фінансів, заявив у своїому „останньому слові" перед Державним Трибуналом, що „другою тайною" осягнення бюджетової рівноваги в Польщі, було припинення посольських інтервенцій, — припинення наслідком розпорядження марш. Пілсудського і п. Чеховича, як міністра фінансів.

П. Ґабріель Чехович став тепер директором „Банк-у Земяньск-ого" **з платнею 96.000 золотих річно.**

Одночасно п. Ґабріель Чехович зберігає за собою посольський мандат з листи ББ. „Земяньскі Банк" винен державному скарбові й державним банкам великі грошеві суми, — по скільки правильні є наші відомости, то з самого т. зв. санаційного банкового фонду — суму 8 міл. зол.

П. Ґабріель Чехович, будучи і **директором** Банку й одночасно **послом**, буде полагоджувати в міністерстві, яким кермував, справи „Банку Земяньск-ого" і його боргів. Чи це буде називатися „посольською інтервенцією", грізною для бюджетової рівноваги держави?"

— Можливо, що п. Чехович нічого собі з отих міркувань „Роботніка" не робить, докорів совісти не має і взагалі добре себе почуває з 96.000-ами зол. річно на посаді директора банку плюс діети і — привілеї посла ББ. Але з другого боку ця історія справді — негарна, страх, як негарна...

Виборча реформа в Англії.

Мекдональд відбув конференцію в справі виборчої реформи з провідниками опозиційних партій — Льойд Джорджом та Болдвіном. Зміною виборчої системи особливо цікавиться ліберальна партія. Як повідомляє „Менчестер Гвардіян", кожна з трьох партій має призначити 3-ох делеґатів до комісії, яка й виробить проект реформи виборчого права.

—o—

Пляни для зменшення безробіття в Англії.

Англійський міністр праці Томас, якому поручено розвязати справу безробіття в Англії, розглядає пляни будови в Льондоні підземної залізниці для перевозу всяких товарів та тягарів. Здійснення цього пляну забезпечило би працю для 60.000 людей на чотири роки. Оборонець цього пляну Елібенк оцінює кошта будови на 40 міліонів фунтів штерлінгів. Підземна залізниця мала би мати 75 миль довжини і 54 стації з великими складами.

НОВИНКИ

— **Іспит зрілости українців у Чехословаччині.** В українській реф. реальній гімназії в Ржевницах під Прагою відбувся під проводом радника міністерства освіти Урбана від 24.—27. червня ц. р. іспит зрілости. Свідоцтво зрілости одержали: Антонович Марія, Галаган Борис, Гарасимів Всеволод, Дідух Тимофій, Домбровський Марко, Коваль Володимир, Мазепа Галина, Макаренко Василь, Пачовський Роман, Підмалівський Микола, Татаруля Сергій, Григоріїв Мирослав, Шиманівська Оксана. Не допущено до устного іспиту 3, репробовано 1 публичну і 3 приватні ученици.

— **Крадуть авта.** Зперед дому при вул. св. Мартина ч. 23 у Львові незнаний злодій украв на шкоду замешкалого там Стан. Вальдмана авто марки „Фіят" ч. 8842, вартости 8 тис. зол.

— **Металеві обручки.** Беднарська Юлія (замешкала при вул. Шумлянських ч. 2. у Львові) купила в уличного обманця дві металеві обручки за 30 зол., бо повірила йому, що вони золоті.

— **Смерть двох вояків на вправах.** У Долині трісло на військових вправах підчас гострого стріляння дуло гармати. На місці згинули наслідком того обслугуючі гармату бомбардієр Стефан Новак і канонір Іван Тощак з 24. п. пол. артилерії, а трьох інших вояків було декше ранених.

— **Самовбивство начальника почти.** У Сколім відібрав собі життя начальник тамошнього почтового уряду Фр. Козьол. Кажуть, що причиною самовбивства була дефравдація 30 тис. зол.

— **Польські селяни не хотіли помагати гасити пожежу.** В Томашові Мазовецькім (у лодзькім воєвідстві) вибухла пожежа наслідком грому. Саме тоді в сусіднім селі Несядові компанія офіцерів резерви мала нічні вправи. Як офіцери побачили луну, прибігли гасити пожежу, одначе з причини недостачі ведер праця була утруднена. Місцеві селяни рішучо відмовилися позичити ведер. Тому офіцери мусіли їх брати на силу. Пожежа заподіяла втрат на кількадесять тисяч золотих.

— **Цвинтарні гієни.** На цвинтарі в Мотові (біля Ченстохови) незнані справники вломилися нічю до гробу власника дібр Леона Сєменського, недавно похороненого. Злодії ушкодили металеву труну, стягнули з трупа чоботи та жетоник. Хотіли стягнути й штани, але це їм уже не вдалося мабуть тому, що тіло вже псується.

— **Процес маріявітського єпископа** Ковальського, засудженого окружним судом у Полоцьку на чотири роки тюрми, відбудеться перед апеляційним судом у серпні.

— **Процес за побиття польських акторів.** Перед опольським судом відбулася конфронтація 24 обвинуваченых у побитті акторів польського театру з Катовиць, який давав гостинні виступи в Ополі. На розправу приїхали також польські артисти з Катовиць. Свідки не могли докладно стверднти ідентичности обвинуваченых.

— **Вибух у фабриці кавчуку.** В одеській фабриці кавчуку прийшло до вибуху. Згинуло 11 людей.

— **9 кадетів згоріло живцем.** У Ділінгемі (в Англії) робила вправи вогнева сторожа. Вона демонструвала ріжні способи рятування людей і тому підпалила деревляний дім, спеціяльно побудований з дерева й полотна для вправ огневої сторожі. В домі цьому було 9 кадетів, що мали представляти мешканців дому. Заки огнева сторожа могла зачати гасити пожежу, дім завалився, а всі кадети, що були в ньому, згинули.

— **Потонуло 400 людей.** На захід від Трапезунту в Малій Азії обірвалася хмара. Злива тревала 48 годин і спричинила повінь у цілому краю. Потонуло 400 людей. Богато сіл залила вода. Шкід є на кілька міліонів турецьких фунтів.

— **„Юнтін Бовлер" жде на погоду.** Редактор летунського відділу „Шікаго Трібюн" Вуд повідомив редакцію, що літак „Юнтін Бовлер" чекає, аж поліпшиться погода. Тепер є мряка й некорисні вітри. Резервуари літака мають іще 2.700 літрів бензини. „Юнтін Бовлер" застряг у леді, але не є ушкоджений. Ближчого положення літака Вуд не подає.

— **„Відступне" за футболістів у палаті громад.** Неправдоподібно високі суми, які клюби виплачують за відомих футболістів титулом „відступного", викликали в цілій англійській громадській опінії велике обурення. Справою занялася навіть англійська палата громад. Пос. Гонстен виступив із внесенням, яке предкладає ухвалити закон, що заборонював би платити „відступне" в якійнебудь формі, бо є негідним культурної держави й установи футболістів просто відпродувати. Англійська спортова преса не погоджується з поглядами пос. Гонстена, але виходить із заложення, що закони в справі спорту можуть опрацьовувати лише люди, які розуміються на спорті.

— **Дві американські фабрики годинників перевезуть до СРСР.** Берлінські часописи повідомля-

ють, що уряд СРСР закупив у Злуч. Державах на умовинах 5-літнього кредиту дві фабрики стінних і кишенькових годинників. Фабрики ці здемонтують і в цілости перевезуть у Москву.

— **Д-р Скегар проти вінніпеґських комарів.** Минулого літа манітобські комарі дались добре в знаття українцеві д-ру Скегарові з Шікаго. Того він їм забути ніяк не хотів. Пізніше, як пішла чутка, що місто Вінніпеґ збирає гроші на війну з комарами, в Шікаго хеміки винайшли новий спосіб нищення комарів. Д-р Скегар використав отсю нагоду і вислав мейорові міста Вінніпеґу друковане повідомлення (д-ра Еванса), в який спосіб найлекше знищити комарів. Мейор Вінніпеґу передав цей лист д-ру Спічлі (перлсідник „Вінніпеґ Анті-Москіто Кампанії"). Д-р Спічлі написав лист до д-ра Скегара, дякуючи йому від мейора міста і від себе за літературу та запевнив його, що цього літа вже буде безпечно приїздити на вакації до Вінніпеґу, бо комарів „майже" не буде. Д-р Скегар хоче провірити це та прибути до Вінніпеґу на один місяць.

— **На високій технічній школі в Празі,** виділі інженірного будівництва — одержали дипльом інженірів п. Квас Осип і Лунь Іван зі Львова та Познякевич Андрій з Ковеля.

100 1—1

Нищіть мшиці (попелицю)! До найбільш небезпечних ворогів овочевих дерев належить попелиця, яка передусім в цему році виступила на всіх майже овочевих деревах, заподіваючи значні шкоди. Найрадше живуть ці шкідники на молодих деревцях, які тому добре не розвиваються і остаточно гинуть. Вправді на боротьбу з цими шкідниками поручають різні середники, які однак не приносять відповідного успіху. З поміж середників, що найуспішніше нищать попелицю — вичислюємо передовсім ті, що показалися знаменитими у поборюванні цего нещастя. До тих як виказали досвіди належать: „Aphidon", „Ustin" і „Venetan".

„Aphidon" — це пляш, бронзової краски, що легко розпускається у воді. Відповідно відсотковим розчином цього плину скроплюється при помочи розпилювача — місця заражені попелицею, при чому належить зазначити, що „Aphidon" є дешевим середником та при поборюванні вовнистої попелиці в більших розмірах відограє це немалу роль.

У нищенні вовнистої попелиці не заводить також „Ustin". Погляд на цей середник є дуже добрий. При помочі „Ustin-у" добувається незвичайних прямо успіхів при поборюванні тих шкідників.

Скоро і певно діяючим середником, що нищить росланину попелицю є „Venetan".

Ці всі средства є до набуття у фірмі Осип Каррах, Львів, Косцюшка 18. 1—1

Повінь у Сх. Галичині.

У станиславівськім воєвідстві.

Шкоди, заподіяні повінню, годі покищо устійнити. Тисячі моргів поля залиті, плоди в значній мірі знищені. Богато хат під водою. Людей евакуювали. Богато дерева, що було на травах, забрала вода. В *богородчанськім* повіті виступила з берегів солотвинська Бистриця, залила городи й поля, м. і. в Ляхівцях і Богородчанах Старих. Міст на дорозі з Яблонова до Порогів зірваний, міст із Богородчан до Порогів ушкоджений, міст на дорозі з Ляховець до Порогів підмулений. Дороги і тел. комунікація понищені в богатьох селах. У *долинськім* повіті виступила з берегів Свіча; в Велдіжі залила поля, пасовиска та 7 хат. Міст біля Велдіжа до Максимівки зірваний. Ріка Сукіль вилила та в Пістямені ушкодила дорогу на 2 клм. З Болехова колова комунікація перервана. Вилила ріка Лужанка в с. Витячі. Залила більше ніж 50 хат. У цьому селі 8 домів і 10 будинків у Скалині. Великі шкоди заподіяла р. Перечва. Міст на дорозі зі Спаса до Струтина зірваний. Комунікація між Долиною і Болеховом наслідком зірвання мосту на Свічі перервана. В *городенськім* повіті в с. Незвиска Дністер виступив із берегів на 3.20 понад норм. висоту. Богато хат залитих і поля. Води в Дністрі прибуває. В *коломийськім* повіті Прут вилив на просторі від Ворохти до Яремча, у Воскресінцях залив 50 хат, у Перерові 12, в Матвіївцях 2, в Залучу цілу часть села на правім березі, в Осмолинцях 5, Семаківцях 1, Спасі 5, в Гор. Спасі зірваний міст. Часть Татарова залита. В Княждворі Прут вилив у ночі в 11. на 12. липня, так що люди не мали часу ратувати майна. Вода окружила тартак Екштайнів і 48 хат. Вода сягала 4 м. понад норм. вис. і все ії прибувало. Дор. комунікація перервана, телефонічна також, міст на дорозі в Коломиї до Печеніжина зірваний зовсім, тому й комунікація із Слободою Руиг. перервана. Вербіж Нижний під водою. В місці, де Лучка впадає до Прута, залитих 200 хат. У самій Коломиї домінував Прутом залиті. В *снятинськім* пов. вилив Опір і повирвав кілька мостів. У Соколівці Стрий залив 5 хат. У Брошневі р. Черва залила 40 хат і 700 моргів поля. В *косівськім* повіті виступили з берегів Білий і Чорний Черемош та Рибниця, в які вода піднялася на 4 м. Міст на дорозі до Кут зірваний, на дорозі з Косова до Москалівки зірвані 4 мости. В Москалівці 40 хат під водою, в Косові Старім богато пасовиск і огородів залитих. В околиці ушкоджені три млини. Телеграф і телефон ушкоджені, тож повіт зовсім відрізаний від світа. Вода забрала одну хату, в якій згинув один чоловік. Зі складів вода забрала деревного матеріялу на кілька міл. зол. У Кутах Черемош залив 30 хат і богато поля й огородів. У Старих Кутах ушкоджена дорога на 1 км. Міст з Рожніва до Снятина зірваний. Рибниця залила та замулила 48 хат у Рожнові, Кобаках і Рибнім, у Ясенові залиті 3 хати. В Пістині 15 хат під водою. В околиці Микетинець ушкоджених 7 мостів. У Ясенові залиті три хати. Поля залиті в Карлові, Трійці та Тростянці. В *снятинськім* повіті Прут піднісся на 5.50 м., чого люди не тямлять там від 40 літ. Великі шкоди в с. Орелець, Заваля й Тулуків. Передмістя Снятина евакуоване. В Тулукові 4 хати під водою. В повіті залиті поля, вода забрала сіно. В *станиславівськім* повіті великі шкоди на просторі Луква-Боднарів. Дорога з Калуша до Станиславова перервана. В Комарові та Завалові кілька хат під водою, також богато поля. В Бзуполі 7 хат під водою, в Дубівцях і Галичі Дністер виступив із берега. Передмістя Галича Вербки та Батюхів залиті зовсім. Населення евакуювали В Тулукові 4 хати під водою. В *тлумацькім* повіті в Жизневі Дністер піднісся на 3.95 м. Вода залила 800 моргів поля та село Долге. Людей евакуювали. Води прибуває 10 цм. на год. У Тисмениці виступила р. Ворона та залила дорогу в Пшеничок до Хомякова. Кілька хат залитих. У *жидачівськім* повіті заподіяла великі шкоди Свіча. Комунікація Журавно-Калуш утруднена. Дністер у тій околиці піднісся високо понад норм. висоту. Ріка Стрий піднялася на 3 км. Комунікація Стрий-Жидачів перервана. Поля залиті, вода забрала сіна.

У львівськім воєвідстві

вилила ріка Тисьменица в *Дрогобичі* і *Бориславі*. В Рихтичах залиті дві хати і левади. В Дрогобичі ушкоджені 3 доми. Міст на дорозі до Самбора ушкоджений, комунікація перервана. Левади залиті в Добрівлянах, Линиці та Михаловичах. У Перемишлі вода піднеслася більше ніж на 4 м.; передмістя Вильча загрожене. По обох боках Сяну залиті поля на кількасот м. широко. В *Самбірщині* в околицях Калинова залитих кількасот моргів поля. Вилили ріки Дністер, Стрвяж, Бистриця та Черхавка. В Радиличах вода залила 10 хат та поля яких 800 моргів.

—o—

Китайсько-більшовицький конфлікт.

Китайці заняли сх.-кит. залізницю.

З Харбіна прийшли вісти, що китайська влада заняла телеґрафічні уряди на на цілій сх.-китайській заліниці, позачинювали та позапечатували більшовицькі торг. представництва й організації більш. департаментів держ. торговлі, волоконного синдикату і торг. фльоти. Арештували около 40 більшовицьких заліничників. Нач. управитель заліниці Люі-Чун-Гван зажадав від Ємханова, директора сх.-кит. заліниці, щоби передав управу тієї заліниці кит. функціонареві, висланому Люі-Чун-Гваном. Коли Ємханов відмовив і сказав, що це нарушення мукленського договору, його усунули зі становища, так як Айсмонта, заступника директора сх. кит. заліниці. Їх місця заняли китайці. Шефів служби руху й інших відділів усунули на приказ Люі-Чун-Гвана та заступили рос. білоґвардійцями. На цілій території сх.-кит. заліниці переводяться ревізії в більш. робітничих синдикальних і кооперативних організаціях. Організації ці ограблюють. Арештували понад 200 робітників сх.-кит. заліниці. Рівночасно сконцентровано манджурські війська, які розставили здовж цілого більшовицького кордону: вненціновані вони по воєнному. Є вістки, що відділи білоґвардійців, які китайська команда хоче перекинути на більшовицький бік, стаціоновані разом із манджурськими військами.

—o—

Трагічний польський лет.

Ідзіковський згинув, Кубаля ранений.

У суботу 13. липня 13 хвиль перед 5 год. відлетіли з французького лет. майдану Ле Бурже польські летуни Ідзіковський та Кубаля літаком „Марш. Пілсудський", щоби залетіти до Ню-Йорку. Ідзіковський сказав перед стартом представникові „Юнайтед Прес": „Побідимо напевно та дістанемося до Америки". Ідзіковський від на літаку землю в Вавелю для ам. поляків. Рівночасно відлетіли на фр. літаку „Знак запиту?" фр. пільоти Контеа і Бельонт. Вони завернули з Азорів і прилетіли вже до Франції. Літак „Марш. Пілсудський впав у море біля острова Ґраціоза (Азори). Ідзіковський згинув, Кубаля ранений. Ar. Райтера повідомляє, що літак осів на Ґраціозі, причому вибух мотор, наслідком чого згинув Ідзіковський, а Кубаля був ранений. Майора Ідзіковського поховали в неділю в год. 3. попол. Кубаля в шпиталі.

—o—

Зі спортового життя.

Лігові змагання.

Львів. Чорні—ЛКС. 3:3 (2:2).
Варшава. Варшавянка—Гарбарня 4:3 (0:0).
Краків. Висла—ІФЦ. 2:1 (2:1).
Лодзь. Туристи—Погонь 3:1 (0:1).
Катовиці. Рух—Польонія 2:1 (2:1).

Мистецтва А-кляси.

Львів. Україна—Ревера 6:1 (3:1)
Стрий. Погонь (Стрий)—Гакоах (Станиславів 4:1.
Перемишль. Польонія—Гасмонея 4:1.

Україна-Ревера 6:1 (3:1).

Змагання цих дружин за мистецтво А-кляси закінчилися вповні заслуженою високоцифровою перемогою України, чим українська дружина закріпила свою позицію в А-класі остаточно. Ґолі для України стрілили: Петрів 3, Кобзяр 2, Борсук 1. Одинокого гола здобула Ревера з карного. зовсім несумшно диктованого суддею п. Вечистим, що взагалі суддював вельми сторонньо в користь Ревери. Одначе і це не помогло: краща у всіх частинах українська дружина справилася зі своїм останнім в цьому сезоні противником зовсім легко і засудила його на елімінаційні змагання з жид. Гасмонеєю за вдержання в А-класі. Публики, як на вакаційний час, доволі, бо яких 1.200 душ. Ширше про ці змагання завтра.

—o—

Мусоліні приїде до Льондону?

„Дейли Експрес" повідомляє, що Мусоліні приїде до Льондону. Він цікавиться передовсім летунською виставою, яку небаром отворять у Льондоні.

—o—

Відкинули просьбу Троцького.

На засіданні палати громад міністр внутр. справ, відповідаючи на запит, сказав, що англійський уряд після докладного розглянення всіх обставин, постановив не дати Троцькому дозволу на приїзд до Англії.

Вибори в Фінляндії.

По дотеперішнім обрахункам вислідів виборів до фінляндського парляменту аграрна партія здобула 59 мандатів, соц.-демократи 59 м., партія зеднинення 28, шведська надр. партія 23, комуністи 23, поступовці 7. Нема ще висліду з одного округа, з якого вийде один кандидат.

—o—

Есперанто.

Не належимо до таких ентузіястів есперанто, як автор нижченаведених його уваг, уважаючи, що передусім якнайбільше наших людей повинно володіти живими західно-европейськими мовами, однак цілком погоджуємося з поглядом, що для цілей пропагандистичних, в інтересі загально-національному лежить присутність і українських делегатів на міжнароднього конґресі есперантистів. Це повинно бути точкою амбіції самих уже наших есперантистів.

*

За пів місяця з усіх сторін світа зїдуться есперантисти до Будапешту на 21. всесвітній конґрес, котрий буде тривати від 2. до 9. серпня ц. р. Про міжнародню мову есперанто нераз писалося у нашій пресі. Тепер есперантисти мають заманіфестувати перед цілим світом, що есперанто не є утопією і не вважаючи на всілякі перепони щораз більше почало опановувати світ. Деякі народи впровадили навчання мови есперанто в народніх, середніх і високих школах, бо вони зрозуміли завдання есперанта. Есперанто є невтральною мовою, воно не вмішується до ніяких політичних, релігійних і партійних справ, його завданням є бути світовою мовою, котра безпосередньо має причинитися до взаїмного не лише словного, але й духового порозуміння, помирити всі народи без шкоди якоїнебудь нації і створити велику рідню. Есперантом пізнається життя інших народів, але крім цього при його помочі можна краще інформувати чужинців про наше.

Для кращої орієнтації згадаю останній 20. конґрес есперантистів в Антверпені (Бельґія), що відбувся м. р., на який зїхалося 1.500 осіб-делеґатів із всіх сторін світа. Але, на жаль, україньці не мали заступника на конґресі есперантистів;

тому було би бажаним, щоби цього року дехто з українців-есперантистів старався поїхати на 21. конґрес есперантистів до Будапешту, тим паче, що слідуючі конґреси будуть відбуватися в дальших частинах світа, на котрі не буде можливо з огляду на великі видатки поїхати. На минулорічному конґресі есперантистів в Антверпені підчас походу через місто заступники 30 народів несли національні прапорці, а також й цьогорічний конґресовий комітет просить учасників конґресу привезти зі собою національні вбрання й есперантські та національні прапорці. На конґресах есперантистів, на низці засідань, присвячених усяким становим і фаховим справам, згадувано м. і. також про т. зв. „літній університет", на якому університетські професори мовою есперанто мають читати лекції з найновіших здобутків культури і знання. Підчас тих конґресів урядує також екзамінаційна комісія, яка видає дипльоми на вчителів міжнародньої мови есперанто. Учасники конґресу есперанто в Будапешті мають 50 проц. знижки на угорських залізницях і пароплавах.

Конґресова карта на 21. всесвітній конґрес есперантистів у Будапешті виносить 5 долярів. Для членів конґресу всі інші ціни (помешкання, харчів і т. д.) знижені. Адреса Конґресу: **Esperanto-Kongress Budapest.**

Українців-есперантистів, котрі будуть їхати на конґрес есперантистів до Будапешту, просить Т-во Українських Есперантистів „Progress" в Коломиї, вул. Нова ч. 4. (дім проф. Кузьми) зголоситися письменно або устно в цілі одержання повновласти і всяких інформацій.

Антін Каратницький.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Д-р Степан Шухевич: **Спомини з Української Галицької Армії (1918—1920)**, Частина IV. Від січня 1920 до квітня 1920. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Львів 1929, стор. 16½, 16°. Зміст: Ревком ЧУГА. Перші дні співжиття галичан з більшовиками. Переговори делеґатів УГА. з більшовиками в Київі. Враження з подорожі до постою Начальної Команди. Розмова з ґен. Ціріцом та ґен. Микиткою. Події над Дністром. Полевий штаб ЧУГА. в Балті. Реорґанізація Гал. Армії. Червоні бриґади УГА. Кінець самостійности УГА.

Іван Герасимович: **На трівогу!** Основи української нації загрожені. Накладом „Рідної Школи" у Львові. Львів 1929, стор. 152, 16°. Ціна 1·20 зол.

Звіт Українського Т-ва Прихильників Книги у Празі за 1928-ий рік. Стор. 16, вел. 8° (літоґр.).

ЖУРНАЛИ:

Літературно-Науковий Вістник. Річник XXVIII. Том XCIX. Книжка VII—VIII. за липень-серпень 1929. Зміст: Олекса Стефанович: Хрест. — Олесь Бабій: Уривок з поеми. — Авенір Коломиець: Паротяг. — Юрій Косач: Матрос Бердищук. — Гічо Берж: Magistra vitae. — Арнольд Беннет: Жінка, яка все крала. — Микола Шеремет: Трівога. — В. К.: З часів розвалу. — С. Черкасенко: Цвіт папороти. — Д-р О. Бабій: Ідеольоґічні основи сучасної західно-української літератури. — Евґен Плужник: ***. — М. Іванейко: Вітер (Берлін). — Арсен Кара: Перед світом. — І. Гончаренко: Жак де Лякретель. — О. Лан: Буде. — Дм. Донцов: Роковини зради. — Д-р Б. Гармашів: — Альфред Брем. — Е. Маланюк: Друга вистава гуртка „Спокій". — В. Дорошенко: Е. Чикаленко. — О. В.: Дрібні замітки про важну справу. — Леонід Мосердз: ***.— О. Мицюк: Недуга сільської Франції. — Devius: На світовій арені. — Ганна Чикаленко: Зі студій про Шекспіра. — Бібліоґрафія. — Нові книжки.

Українська Школа. Записки „Учительської Громади" за 1929-ий рік. Рік XIV. Ч. 1-4. Львів, січень-грудень 1929. Зміст: 1) В. Кузьмович: Мої позначення щодо виховання, навчання й орґанізації ґімназій „Рідної Школи". 2) Д-р Маркіян Терлецький: Навчання історії Сходу і Греції в звязку з новішими дослідами і розкопками. 3) Юрій Левицький: Наука фізики в учительських семінаріях. 4) Д-р Іван Велигорський: Навчання ґраматики рідної мови. 5) Антін Княжинський: Шкільна й домашня лектура. 6) Іляріон Гриневецький. Виховне значіння музики і співу. 7) Ярослав Барнич: Дещо про підручники до науки співу й музики. 8) Д-р Ґеорґ Клятт- Ю. Каменецький: Полове виховання й алькоголь. 9) Д-р Микола Чайковський: Алькоголізм і школа. 10) Д-р Роман Цегельський: Про науку фізики й хемії в наших середніх школах. 11) Іван Галушинський: Виховні моменти в ощадности. 12) Денис Коренець: На шляху до уніфікації шкільництва. 13) Звідомлення з Педаґоґічної Наукового Зїзду „Рідної Школи". 14) З ґеоґрафічної комісії при Т-ві „Учительська Громада". 15) Хроніка. 16) Вісти з „Учительської Громади". 17) Шкільні розпорядки. 18) В. Калинович: Український „тлумачний" словник. 19) Д-р Остап Макарушка: Бібліоґрафія. 20) Від Редакції.

„Нова Хата", журнал для плекання домашньої культури. Рік V. Ч. 8—9. Зміст: М. Фуртак: Ольга з Драгоманових Косач; С. Вильницька: Про народне мистецтво; Ів. Кравченко: Жанна Д' Арк; Ст. Чижович: Із поїздки на Україну; Ол. Охримович-Залізняк: За фахове навчання жіночої молоді; І. Блажкевич: Як вести працю на селі; Кричинський: Постатті римлянок в останні часи республики; Ріжні вісти; Інж. О. Б.: Відродження народнього мистецтва; А. Свенціцька: Характер одягу давних народів; Моди; Ручні роботи; д-р Софія Парфанович: Ґіґієна жінки; д-р Тимницький: Дещо про проморшини; Приписи; Практичні поради; Бібліоґрафія; Ґарін Михайловський: Діточі літа Тьоми. Ілюстрації.

„Slovansky Prehled", sbornik pro poznavani politickeho, hospodarskeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. Redaktor Adolf Cerny. Число за червень.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле.

Бібрка, вівторок 16.VII.
Ходорів, середа 17.VII,
Журавно, четвер 18.VII.
Бурштин, пятниця 19.VII. 95 2—3

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Брошнів:
16.VII. вівторок: Король життя.

Вигода:
17.VII. середа: Пташник з Тиролю.
18.VII. четвер: Чесна Зузанна.
19.VII. пятниця: Король життя.
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.

Велдіж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 2—?

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Болехів:
16|7 „Базар".

Вигода:
17|7 „Осінні маневри".
18|7 „Чесна Сузанна".
19|7 „Тітка Чарлі".

Велдіж:
20|7 „Вій".
21|7 „Осінні маневри".
22|7 „Запорожець за Дунаєм".
23|7 „Чесна Сузанна".
24|7 „Хмара".

Долина:
25|7 „Базар".

Брошнів:
26|7 „Осінні маневри". 93 2-?

Великий Міський Театр:

Понеділок, 15-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Вівторок, 16-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Малий Театр:

Понеділок, 15-го липня п. р. год. 7·30. „Ловець тіней". Виступ А. Венґерка і Любенської.

Вівторок, 16-го липня, год. 7·30 веч. „Ловець тіней". Виступ А. Венґерка і Любенської.

Кіна.

„Аполльо": Все з кохання (Редж. Деві). Сема могутність.

Кольосей: Дочка полку (Ігo Сия). Вулиця снобів.

„Лев": Кельнер московського ресторану „Яр" (на осн. пов. Шмельова, з участю артистів театру Станіславського).

Люна: Герой китайської спелюнки (Еді Полло) дві серії.

Марусенька: Романс панни Л.

Оаза: Ескортя.

„Палас": Бедуінове кохання.

Пан: Пробудження жінки.

Пасаж: Лови на людей. Кордон у подумі.

„Утіха": Каруселя тортур.

„Химера": Дитина вулиці.

„Фатаморґана": Борвій.

На „Рідну Школу" зложили ВП. Радн. Ізидор Ґромницький 20 зол. замість вінця на могилу бл. п. Ілярія Огоновського, за що щиру подяку складає — **Головна Управа.** 102

Українське Технічне Товариство у Львові повідомляє, що з огляду на інженерські роботи членів Виділу, та відпустку урядовця, домівка Товариства замкнена від 15. VIII. до 1. IX. — **вид діл У. Т. Т.** 99 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жорна) вул. Академічна ч. 2. Догідні услуги. 1366 40—?

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за ґотівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 187-?

ҐРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з бальконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: инж. Козаневич, Гребенів. 2300 3—10

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітяне 40. Сарникове танцероване 30. Умивальні 5. Дротяні **Вкладм** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** ґобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** носяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 5-6

ПАННА з інтеліґентної родини, пристійна бльондинка, не бідна, образована і господарна — бажає пізнати їзза браку знакомства інтеліґентного, старшого мужчину на гарнім становиску. Неанонімові, серіозні зголошення з фотоґрафією слати до адміністрації „Діла" під „1.000". 97 1—3

ҐРОМАДА РОЖНІТІВ, повіт Долина взиває до вношення оферт на відбудову мурованого будинку 7 клясової школи. Оферти належить вносити до дня 22. липня 1929. Пляни можна оглядати в ґромадській канцелярії в урядових годинах — **Громадська Зверхність.** 101 1—1

МЕБЛІ НА РАТИ! ґотівкові ціни; також таніцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Дороте ум Льва Сапіги** 34. телєф 15·01. 44 2-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Мирон Вахнянин

ординує від мая до жовтня

в Карльсбаді

Mühlbrunstrasse 9. дім „Wied".

1494 **Тел. 19—91** 5—8

ЛІЖКО полеве залізне Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 4—6

МЕБЛІ першорядних виробів по дуж **СТИЛЕВІ** приступних цінах поруч фірма

БРИК І ҐРИНЕР

Львів, Ягайлонська ч. 24.

Тел. 21-76 (біля кіна Марусенька). 7. 3—

Всіх наук лікарських

Д-р Кляра Кеннерова

ПОВЕРНУЛА

і ординує як досі **в ПЕРЕМИШЛЯНАХ** у власнім домі. — Телєф. 22. 88 2—

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випилювання зубів без болю Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 87 2—

Хінсько-срібне столове накриття ґатунове і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 7—9

8 зол. **ПЕРСТЕНЕЦЬ** 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у Б. ҐРИНБЕРҐ, Сикстуська 4. Т. 59-22

20 5—

Подяка.

Отсею дорогою складаю ВПов. Д-рові Володимирові Клекторовичеві щиру подяку за совісну оборону у політичному процесі проти мене, котрий відбувся в окружному суді в Чорткові.

Роман Руденський студент політехніки.

98 1—

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костин. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 156 (11.497). Львів, середа 17. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Зїзд закордонних поляків.

Львів, 16. липня 1929.

В неділю, 14. ц. м. відкрито у Варшаві в сеймовій салі чотиродений зїзд закордонних поляків. Відкриття зїзду відбулося дуже святочно з участю найвищих офіційних чинників. В катедрі кард. Каковський відправив урочисте богослуження, в якому взяли участь представники горожанських і військових властей. Опісля сформувався похід з участю військового підготівля, який удався до могили Невідомого Жовніра. Там дожидали походу закордонних поляків офіцери варшавського гарнізону. Після зложення вінця на могилі Невідомого Жовніра похід подався до сойму, де зібралися представники влади та численних організацій. Згодом зявилися високі офіційні достойники: міністри, кардинали, ґенерали, посли і сенатори. Зїзд відкрив привитальною промовою голова організаційного комітету, марш. сенату проф. Шиманський, віддавши провідництво зїзду Вільконшевському, польському послові лотиського сойму. Негайно після того прибув до сойму президент республики Мосціцький в оточенні свого почоту. Учасники зїзду повитали його гучними оплесками. Тоді марш. Шиманський відчитав телеграму, надіслану зїздові марш. Пілсудським, якої дослівний текст є такий:

„Першому зїздові поляків їзза кордону, скликаному в столиці вільної й відродженої Польщі, пересилаю з глибини серця побажання успішної праці над здійсненням ідеї зєднання наших земляків в одну організаційну цілість **для добра і могутности Польської Держави".**

З черги виголосили привитальні промови марш. Шиманський, кард. Гльонд, мін. Цар (в імені уряду), през. міста Слонімський й інші. На ці промови відповідали представники поодиноких делєгатур закордонних поляків. Попол. б. пос. Ануш виголосив реферат: „Доробок 10-ліття незалежности", Панкевич про польську еміґрацію, а Ленартович: „Проблєма польських меншостей в Европі". Вечером відбувся прийом для делєгатів у президента держави з участю найвищих офіційних достойників.

Так представляється перший день зїзду закордонних поляків. Дальші три дні виповнюють реферати в комісіях про положення польських меншостей в поодиноких державах, зясовуючи одночасно їхні домагання. Комісії випрацюють кінцеві внесення й резолюції. На пленарному засіданні 18. ц. м. відбудеться синтетичний реферат: „Загальне положення закордонних поляків" та голосування над резолюціями. Тоді також наступить закриття зїзду. Делєгати виїдуть до Познаня на краєву виставу, де окремо відбудуться приємні свята і бенкети та де мін. Квятковський виголосить відповідний реферат для делєгатів. Звідтіля делєгати удадуться до Кракова, де в дні 21. ц. м. відбудеться в приявї през. Мосціцького розвязання зїзду закордонних поляків.

На зїзд явилися представники поляків з Европи й Америки, з Німеччини, Чехословаччини, Ромунії (Буковини), Естонії, Латвії, зі Зєднаних Держав, Бразилії й Аргентини. Не явились тільки представники поляків з України, Білоруси, Росії й Литви. З радянських республик не допущено польського представництва, лякаючись комуністичної пропаганди, а Литва, як пише польська преса, „унеможливила виїзд польських представників". На варшавському зїзді — по підрахунках польської преси — має бути заступлених 7 (сім) міліонів поляків, що живуть розпорошено або в невеличких скупченнях по всьому світі.

Ясно, що ця подія найшла широкий і святочний відгомін у польській пресі. В одностайному привітальному хорі обєднялася вся польська преса, всі політичні і культурно-громадські чинники. Проурядова „Епока" пише з того приводу:

„Вся Польща витає Закордонний Сойм в мурах столиці і відродженої держави зі сердечним зворушенням і гарячими побажаннями успішних праць. Справді, в салі будинку Посольської Палати довершиться один із найбільш знаменних актів чудесної історичної містерії, якою на канві історії є поворот Польського Народу до Незалежности, — довершиться акт духового зєднання з Матірю мільонів наших братів, яких доля кинула або залишила поза межами Обіцяної Землі".

В той самий тон вдаряє краківський „Іл. Курер Цодз.":

„Ви є щасливіші від батьків і дідів Ваших, так — як і ми всі є щасливіші від стількох поколінь, що жили і вмирали в неволі. **За Вами в краях Вашого поселення стоїть могутність й опіка Польської Держави.** Ви не є людьми, яким у руки всунено чужі пашпорти, яких обліплено чужими етикетами. Скінчилася трагічна епопея, повна крови і сльоз, почалася епопея праці і зусиль для власної справи, під власним знаком".

Також інші польські органи всіх політичних відтінків захоплюючо, словами, з яких б горділість і самопевність, витають зїзд закордонних поляків, загальниково зясовуючи його мету. Та найвиразніше, хоч зі зрозумілих причин теж загальниково, про мету зїзду говорить найближчий до уряду „Глос Праади":

„Добре сталося, що — розпочинаючи нове десятиліття праці над закріпленням істнування держави і розвитком його багацтв, представляючи більянс дорібку минулих десяти літ — розпочинаємо дальші перегони за почесне місце в сімї народів зїздом поляків із найдальших земель, на які їх завела лиха доля, що нерідко випливає з політичної неволі. Вже пора, щоби **всі поляки, де-небудь їх доля завела, пізнали і відчули вартість істнування власної держави, що боронить їх прав, забезпечує опіку, журиться потребами їх національного духа. Пора, щоби людина без батьківщини, якою мусів почуватися поляк іще перед десятьма літами, побачила велич Відродження і сама почулася відродженою в дусі, певнішою на силах, гордішою, ширше і ширше віддихаючою, — як віддихають громадяни, оперті на власній, традиції боротьби і побід осягненій державі".**

Ріжні можуть бути внутрішньо-політичні причини для скликання зїзду закордонних поляків саме під теперішню пору. В розмовах можна стрінутися з досить оригінальними поглядами на цю справу. А саме можна почути голоси, що зїздом закордонних поляків, як і святами, влаштовуваними у звязку з познанською виставою, мається прикрити ту пропасть, яка розширюється на площині внутрішньої політики і боротьби двох польських таборів: урядового і сеймового. Не можна відмовити деякої слушности і таким поглядам. Та зїзд закордонних поляків має своє окреме далекосягле значіння. Він наявно засвідчує факт, зрештою — давно відомий, що польська держава дбає про польську людність за кордонами, допомагає їй культурно й господарсько, бере її під свою опіку. Варшавський зїзд з участю всіх кол польського громадянства, з активною участю найвищих представників польської державної влади, наглядно засвідчує як відбувається факт обединування й опіки над закордонними поляками під крилами польської держави. Тут бачимо вже не якесь „натхнїння" закордонних поляків варшавським центром, а явну маніфестацію єдности й опіки. Одночасно годиться замітити, що зїзд закордонних поляків у Варшаві є першим явним і славним зїздом однородно-національних меншостей в осередку і під опікою свого національно-державного центра. Без сумніву, польський зїзд певно започаткує серію таких-же зїздів інших меншостей.

Варшавський зїзд засвідчує також вартість держави із широкими національними інтересами, із зрозумінням ролі і значіння тих земляків, що навіть як розпорошені мусіли найтися поза межами батьківщини. Варшавським зїздом Польща дає добру лекцію тим державам, які — маючи земляків поза своїми межами і то навіть в характері територіяльних, а не розпорошених меншостей, — не виявляють належного зацікавлення їхньою долею, не говорячи вже про опіку.

Сінокоси покінчені — жнива починаються!

Не забудьте обезпечити збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20. 90 2—?

Інтернаціональна економічна конференція в Амстердамі.

Що року збирається в якомунебудь великому місті західньої Европи так звана інтернаціональна економічна конференція, в якій беруть участь політики і провідні економічні діячі цілого світа. Що року на цих конференціях дуже багато говориться про шкідливість протекційної економічної політики, про шкідливість високих мит, які взаїмно позаводили в себе одна проти другої ріжні держави, про те, як все це шкодить в часах після війни нормальному розвиткові інтернаціональної торгівлі. Що року після нарад ухвалюються довгі резолюції в тому напрямі, щоби ріжні держави в економічній области вже нарешті порозумілися між собою і перестали вести митну війну. Та приходить зима, політики і економічні діячі беруться до своїх практичних інтересів, і все лишається по старому. Досі всі важніші промислові держави Европи ніяк не хотіли зрозуміти, що політика прогібіції може давати лише короткотревалі успіхи, і що лише господарська злука між собою усіх европейських держав може витворити підстави для боротьби з господарською перевагою Злучених Держав північної Америки над усею Европою. В наших статтях про заведення нової прогібіційної митної тарифи з боку Злучених Держав Америки та про ролю їх в Европі, як держави, що вложила в европейські підприємства понад 15 міліярдів долярів, показали ми, яка величезна небезпека загрожує всім державам Европи від тої американської переваги.

З огляду на те, цьогорічна інтернаціональна економічна конференція, яка саме тепер радить в Амстердамі, набирає особливого значіння. В цій конференції бере участь 1.200 представників господарського життя ріжних держав. Обговорення нової американської митної тарифи та пляну Юнга, який без сумніву має необчислимі наслідки для всього світового господарства, є головними предметами нарад конференції.

І тут треба зазначити, що на цій конференції власне французькі економісти отверто й ясно заявили, що европейські держави мусять управильнити економічні відносини між собою, коли не хотять стати економічними рабами Злучених Держав. Правда, Німеччина та Австрія вже від самого скінчення війни вказували на ненормальну економічну політику европейських держав. Одначе на їх скарги не звертали великої уваги, бо уважали їх скаргами переможених народів, які таким способом хотять виборотн собі кращі умови мира та життя. Цим разом одначе виступила Франція, держава — переможниця. Саме торговельні організації Франції пропонують скликати конференцію, яка мала би ухвалити відповідні заходи проти Злучених Держав та їх нової митної політики. Саме вони вказують на те, що сила Америки полягає в її митно-політичній обединости, а слабість Европи полягає в її економічному роздробленню. Франція пропонує утворити для кожної галузі промислу інтернаціональний комітет, який мав би дбати про обмеження вивозу з Америки або про заступлення його вивозом з інших держав. Одначе найважніша пропозиція Франції є та, щоби скликати европейську дипльоматичну конференцію, яка мала би радити над заведенням всеевропейської митної системи для всіх европейських держав.

З цього погляду наради конференції в Амстердамі набирають особливого значіння. Годі покищо сказати, чи ініціятива Франції в цьому напрямі дасть якінебудь позитивні наслідки. Цього тим більше тяжко сподіватися від цієї конференції, бо в ній бере участь 200 представ-

ників Злучених Держав. Одначе може бути, що французька ініціятива справді може повести до скликання всеевропейської економічної конференції, яка під натиском безпосередньої небезпеки з боку Злучених Держав справді може ухвалити загальне зменшення мит та скасування усяких торговельних перешкод поміж державами Европи.

Нарід і інтеліґенція.

(Допис з Волині.)

II.

Методи громадської праці на Волині не прийшли відразу. Вони виробилися в ході багатьох років.

Революція торкнулася й волинської землі, що спала мертвим сном під покровом почаївської Лаври. Прогнало цей сон українське військо, яке принесло найцінніший з дарів — національну свідомість. Там і сям явилися люди, що приступили до організації розбурханої української стихії. Але за українським військом прийшло й шумовиння, яке викликало з нетрів і волинське шумовиння. На ціле життя лягло знамено безоглядної демагогії. В цій демагогії загубився здоровий національний елемент, до того-ж дуже нечисленний.

Нема нічого дивного, що після нинішньої стабілізації відносин на Волині, в „Просвіті" бачимо ми, здебільшого, демагога, а в кооперації доробкевича. Нічого дивного нема, що нечисленний національний елемент в своїй праці був обмежений чи спаралізований демагогією.

Але з часом позиція демагогів стала слабнути, натомість українські націоналісти набирали значіння й сили. Демагоги опиралися на чужу силу, а, значить, ставили перед народом завдання, які захоплювали, а не переконували. То були болотяні вогні, які часами загорялися, часами зникали. Загорялися, коли виявляла свою агресивність Москва; зникали, коли Москва була занята полагодженням своїх внутрішніх труднощів. Ця демагогія або чужі агентури взагалі не ставили завдань на довшу мету. Їх не обходило ані поширення праці „Просвіти", ані розбудування кооперації. Їм залежало на **опануванні** вже існуючих українських організацій, хоч би й ціною їхнього розвалу.

В іншому напрямку йшла праця здорового українського елєменту. Він розпочав працю, обчислену **на довшу мету.** В його переконанні **всяка** „чужа агентура" не тільки не в стані створити української національної сили, а противно — все зробить для її знищення. Бо їй залежить на часовому лише ефекті, конечному для цілей зверхників, на болотяних вогнях, а не священному полумені національної самодіяльности. Таку український національний елемент на всіх ділянках життя оповістив війну всьому тому, що було підставою буття демагогії чи ріжних чужих агентур: темноті й підлоті, коршмі й самогонці, неробству й шкурництву, балаканині й підступності ослаблює українську національну силу, ослаблює український національний рух на Волині, збиває з пантелику народню масу, а саму інтеліґенцію заводить на манівці.

Зрозуміла річ, що не можна „обнять необнятное", що не можуть одні і ті самі люди працювати на всіх ділянках життя, чому найліпшим доказом є справа д-ра Річинського. Коли приходять свіжі сили й опановують нові ділянки й на них **чесно** працюють — це можна *лише витати* з признанням.

Коли-ж, противно, приходять свіжі сили й цілу перейдену працю нетують, коли нетують випробовані методи громадської праці, коли створюють анальогічні зайві інституції — тоді українське громадянство не тільки, що не може висловити признання, а зі зрозумілим неспокоєм питається: Cui bono?

А питається тому, що ця праця не зміцнює ані народу, ані інтеліґенції, ослаблює існуючі українські інституції, як виявлення **організованої** сили українського громадянства, відкидає його назад, на ті стежки, якими всі ми йшли в одинацяту годину з її „страшними наслідками".

В цьому, і **тільки в цьому,** полягає ціле значіння порушеної в наголовку теми, в інтерпретації голови новоповсталої „Рідної Хати" на Волині.

І варто над цим подумати всім, а, передовсім, авторам тої теми.

Олександер Ковалевський.

Бріян і Паневропа.

Голоси европейської преси.

Паріська ґазета „Матен" подає відомість, що Бріян підчас нарад ради Ліґи Націй в Мадриді одержав згоду численних европейських державних мужів на свій плян утворення Злучених Держав Европи. Ґазета пише, що при переведенні в життя цього пляну насамперед треба буде подбати про централізацію ріжних кредитових джерел Европи на користь европейських ринків як продукції, так і споживання. В области політичній розходилося би о забезпечення сталих відносин через заведення інтернаціонального війська.

Орґан англійської партії праці „Дейлі Геральд" звертається проти пляну Бріяна. Ґазета пише: „Бріян зробив кепську прислугу світовому мирові, витягнувши з запорошеного та забутого кутка плян господарського та політичного обединання Европи. Британський уряд не буде підтримувати жадного пляну, який має на меті утворення відокремлених і ворожих собі єдностей. Закордонна політика англійського робітничого уряду має ширшу підставу, а саме інтернаціоналізм, якого границі лежать не в Европі і не в британській світовій державі".

В Німеччині проти пляну Бріяна дуже гостро виступила вся права німецька преса. Ґазета Ґутенберґа „Дер Таґ" пише, що „славетні Злучені Держави Европи" Бріяна це не що інше, як спроба утревалити французьку перевагу на

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Лєнінград.

Враження.

I.

Хлопчаки до черевиків, таксі й „ізвощики". — 2½ міліона душ. По три родини в одній кімнаті. — Церкви. — Крамниці. — „Очереді".

Нарешті в другому році мого перебування на Радянській Україні знаходжу час і нагоду поїхати до північних столиць і подивитись на „правдиву" Росію. І хоча в кишені маю вже заїзничий білет за границю, а куфри і валізки спаковані — однак охотно приймаю запрошення взяти участь в Музичному Конґресі в Лєнінграді як преставник Харківської Держ. Опери. Отже перепаковую валізки, замість в шепетівський поїзд сідаю у ваґон Севастополь—Лєнінград — і за вісімнацять годин висідаю на Курському вокзалі в столиці Р. С. Ф. С. Р.

Перше враження, яке почуваю в Москві, зразу підносить її вартість у моїх очах: хлопці, які чистять перед двірцем черевики, беруть два рази більшу „таксу", ніж у Харкові. Отже: пізнати столицю! Але друге враження більше негативне: ні одного пристойного — або бодай півпристойного таксі. „Моделі" з р. 1900. Зате ряд „ізвощиків"; справді екіпажі чисті і навіть на „дутих" — але такі малі, що з двох осіб ледви-ледви поміститься півтора; з тою половиною, що лишається поза межами „ізвощика" — страшенний клопіт!

Крик, рух, гамір, дзвінки десятків трамваєвих ваґонів, пронизливі сигнали автобусів і автомобілів, великий вуличний рух прохожих, все те зразу кидається в очі й у вуха. Ця маса людей, яку видно на вулицях, — головно в годинах, коли кінчиться праця в установах — підтверджує, що вислід останнього перепису мешканців Москви: два і пів міліона душ — правдивий.

І правдивими мусять бути історії, які оповідають у звязку з мешканевою кризою в Москві: що в деяких кімнатах живуть по дві або і три родини, а на люксус: бути власником трьохкімнатного помешкання з кухнею, можуть собі позволити (чи пак: їм на це позволять!) тільки дуже нечисленні одиниці. Нема нічого лекшого, як замінити одну кімнату в Москві на чотири напр. у Київі чи навіть в Лєнінграді.

Вертаю до московської вулиці. Вона тільки в самому центрі міста робить европейське враження. Впрочім — як у всіх більших російських містах. Побіч модерного чотири- чи пятиповерхового будинку — партеровий, старенький дімок, з городом, стайнями і т. д., побіч з найновішими американськими автомобілями заграничних амбасадорів або комуністичних проводирів, малі, типові російські селянські фіри; побіч з Ґранд готелем, в якому найдете всякий комфорт і якого 99 відсотків гостей творять чужинці, — можете на отвертій вулиці купити всякі споживчі продукти, від огірка до смаженої курки. Отже: тип напів східнього міста. Враження ще підносить публика на вулиці. Бачите елеґантного, після останньої моди вбраного громадянина (ага! тільки що вернувся з заграниці!) — а поруч з ним якогось башкіра чи іншого ботокуда в своїй національній одежі, в завої на голові і плащі, якого позаздрити могла би кожна виполозчальня театральних та маскарадових костюмів.

Не знаю, чи є якесь місто на земській кулі, яке має стільки церков, що Москва! Не даром кажуть, що в Москві є „сорок разів сорок" церков. Я їх вправді не числив, — але бачив їх на кожному кроці. Всі на зовні досить подібні одна до другої, зі знаними „банями", які здебільша криті золотою бляхою. (Отї золоті, московські бані видно вже здалеку, коли поїзд зближається до Москви.) А крім тих кількасот церков — ще маленькі каплички, обвішені іконами, так, що зпід них стін не видно. Але самих капличок трудно побачити: вони втиснені між великими, високими домами, які пригнітають їх і своїм виглядом і духом часу, в якому повстали. Нераз ідеш чоловік вулицею, нараз його око вдарює якийсь блеск, і тільки тоді спостерігаєшся золоту баню і золоті двері кількасотлітньої каплички, схованої між двома модерними домами. Коло неї, на вулиці, обовязково стоїть або кличуть, моляться і б поклони кількох дідів.

І тепер ще видно, що Москва була колись важним купецьким центром. Крамниць тьма-тьменна. Звичайно, — інакше вони виглядали перед революцією, інші в них були товари, інші продавці. Тепер майже всі крамниці — державні або кооперативні. Найбільші підприємства це Ґ. У. М. („Ґесударственний Універсальний Магазин") і „Кооператива московських торговців". Перший з них займає весь великанський будинок на Красному (червоному) майдані, напротив Кремля. Будинок подобає на три чи чотири рівнобіжні пасажі і містить в собі кількасот крамниць Гума. В одній із них бачу за виставовим вікном прегарні вироби російського народнього кустарства. Входжу, щоби оглянути їх ближче і питаю про ціну великого, може півметрового

європейському континенті. Рівночасно має бути здушене всяке бажання що до ревізії версайського договору. „Дайче Тагесцайтунг“ пише, що Бріян умисне висунув тепер цю ідею, бо уважає, що це може дати Франції корисніше становище при переведенні фінансових та господарсько-політичних переговорів з Америкою. Крім того цей план мав би утревалити відносини, витворені мировими договорами. В Злучених Державах Европи Німеччині дали би роль промислового продуцента й зруйнували би таким чином продукційну підставу німецького сільського господарства.

Орган італійського фашизму „Трібуна“ пише про плян Бріяна між іншим таке: „Чи не треба думати, що добрі заміри й добра воля, які можна би ужити при розв'язанню конкретних питань між державами, викривляються й утруднюються цим спортовим походом дипльоматично-журналістичного пацифізму, що виходить то з Женеви, то з Парижа, то з якої іншої столиці.? Фашистівська Італія, яка живе в Европі й не може відділитися від неї, мусить з занепокоєнням дивитися на таке уперте викривлення конечностей Европи реторичною ідеольогією“.

Лист до митрополита Діонизія.

До його Блаженства Митрополита Діонизія
у Варшаві.

Ваше Блаженство!

Постановою св. Синоду Православної Церкви в Польщі, в серпні минулого року, покликано нас, нижче підписаних, до складу Митрополитальної Ради, як представників православного українського громадянства. Ми взяли участь в сесії Митрополитальної Ради 22—24 серпня 1928 року.

В добрій вірі привяли ми заклик вищої церковної влади до спільної праці над упорядкуванням церковного життя, вбачаючи в цьому запрошенні початок реалізації тих приречень, які дали Ви, Владико, на параді з Вами представників українського громадянства 1. липня минулого року.

У факті нашої участи в Митрополитальній Раді хотіли ми бачити початок ліквідації попередньої боротьби церковної влади з законними домаганнями українського народу, мінімум яких був узгіднений підчас згаданої вище наради з Вами.

В Митрополитальній Раді участь взяв і голова українського Церковного Комітету, д-р Арсен Річинський.

Всі ми увійшли до Митрополитальної Ради, свідомі тієї відповідальної праці, яка нас чекала, пішли до тієї праці, глибоко відчуваючи той тяжкий стан, в якому знайшлася наша церква, оточена небезпекою наступів та спокус зовні й незгодами та боротьбою внутрі. В цій свідомости старалися ми у виступах і внесках своїх в М. Раді усунути все те, що могло викликати загострення розбіжних стремлінь окремих національних груп вірних. В праці своїй застосували ми тактику найдалі ідучого компромісу, відсуваючи на другий плян навіть ті наболілі питання, які нас, як представників українського громадянства, найбільше обходили. Ми сподівались, Владико, що Ви тактику нашу зрозумієте і належно оціните, як оцінили її ті члени М. Ради неукраїнці, які незаангажовані були в церковно-політичній акції Р. Н. О.

Однак ми завелись у своїх надіях. Ані в запрошенні нас до участи в М. Раді і в енунціяціях, виданих з приводу цього підлеглими Вам органами, ані у відношенні до нас на самій сесії М. Ради не бачили ми нічого такого, що дало би підставу припускати, що запрошення наше є лише актом педагогічно-виховуючого характеру відносно „самочінных руководітелей українскаво церковнаво движенія“, як то сказано в постанові Синоду з дня 15-го квітня б. р.

Історія нашого запрошення й усі факти, з нею сполучені знайшли своє пояснення у відкритому листі до Вас, Владико, одного з підписаних під цією заявою члена М. Ради посла Ів. Власовського. Ми можемо тільки підтвердити усі ті факти, які наведені у згаданому листі: змушені одначе з усією рішучістю підчеркнути тут ту непорозуміну і нечувану у відношенні Архипастиря до своєї пастви нещирість та мінливість, які так яскраво помітні у Вашому відношенні до української церковної проблеми.

Бо як зрозуміти можна, коли один і той самий факт запрошення до складу М. Ради представників українського громадянства знаходить в публікаціях вищої церковної влади два взаємно себе виключаючі освітлення? Коли при запрошенні оголошується, що вводяться до складу М. Ради „відомі своєю відданістю церкві та знанням її потреб авторитетні представники громадянства“, а по упливі кількох місяців оголошується, що ці авторитетні представники були лише „самозванними руководітелями українскаво церковнаво движенія“ з „окаменнимі душами“, — деж правда, Владико? Які і коли саме знайшли факти, що могли виправдати оцю раптовну зміну в оцінці людей? Не можнаж думати, що високе владичне становище Ваше управнює Вас до такого легковажного помітування чужим імям! Або як зрозуміти те, що пріречення, які дали Ви нам на параді 1. липня м. р., по упливі двох місяців після цієї наради відкликуються, признаються неактуальними, неможливими до здійснення і навіть находять з Вашого боку таку інтерпретацію, яку можна назвати лише глумом над дорогою нам ідеєю, як то було підчас нашої конференції з Вами 24-го серпня м. р., зараз-же по скінченні сесії М. Ради. Ми перемогли почування болю і жалю, що винесли з Вашої митрополичої палати після цієї конференції, а не виступили зараз-же з М. Ради, через те, що сподівалися ще, що коли не до нас самих, то до цілої М. Ради, як вищої дорадчої інституції церковної відноситеся Ви, Владико, з належною повагою. Ми чекали наступної сесії М. Ради, яка повинна була відбутися вкінці вересня, щоб на ній поставити церковну справу українську у всій широчині. Але заповідженої сесії не скликано з незалежних ніби то від Вас, Владико, причин, про що разом з іншими членами М. Ради одержали від Вас повідомлення і ми „самочінні руководітелі українскаво движенія“. Не будемо входити тут в оцінку цих „незалежних причин“, але нехай буде вільно нам висловити наше переконання, що Вам, як предсідникові М. Ради, неможливість скликання слідуючої сесії М. Р. не справила особливої журби. Бо для Вас і для Ваших цілей було досить і попередньої сесії: вона вповні Вами використана. Це й спричинило вихід зі складу М. Ради двох її членів, представників українського народу, П. Артемюка і А. Річинського. П. Артемюк, котрий входив в секретаріят М. Ради, оголосив в пресі листа, з якого видно, що офіційний протокол серпневої сесії М. Ради в деяких пунктах не відповідає протоколові, ложеному секретаріятом М. Ради.

Одночасно з П. Артемюком публично заявив 4. XII. 1928 р. про свій вихід з М. Р. і голова Українського Церковного Комітету, д-р Арсен Річинський, хоч постанова Синоду з 15-го квітня б. р. і каже, що д-р Річинський був виключений Синодом з М. Р. ще І. XII, м. р. Постанова ця до акту 15-го квітня ц. р. чомусь не була оголошена, що й викликало серед громадянства певні думки і підозріння. Ми, нижче підписані, і на цей раз все-ж таки зі складу М. Ради не виходили.

А тимчасом у згоді з певною політикою на церковних вершинах ішла робота Ваших мужів довіря на церковних низах. Ці мужі довіря, імена яких усім відомі, обсіли всі впливові становища в церковному управлінні на місцях і роботою своєю глибоко деморалізували рядове духовенство і народ. Бо чим, як не деморалізацією можна назвати такий факт, коли разом з урочистим архипастирським посланієм Вашим, яке проголошує велику вагу і значіння заклики і ідеї, розсилаються з Вашого відому і дозволу довірочні консисторські листи, що на вівець зводять усі ідеї і кличі послання? Або як назвати аранжування різних протестів проти домагань українських, роблене нераз по команді згори усім церковно-адміністративним апаратом, коли втягується до такої акції усе рядове духовенство, без огляду на особисті його погляди чи переконання в цій справі? Коли додати до цього той терор у відношенні до співчуваючого українським національним стремлінням духовенства, якого уживає церковна влада в формі різних слідств і заборон, коли взяти під увагу систему виховання майбутніх пастирів в атмосфері підозрілого трактування усяких проявів української національної думки, як то бачимо у Варшавському інтернаті студентів теольо..., тоді ясно буде, до якої руїни йде при сучасній систе-

---

деревлянного змія, в типічних для російського деревлянного кустарства красках: червоно-золото-чорних. Ціна дуже низька: 10 рублів: але рівночасно мені заявляють, що ті вироби продаються тільки за чужоземну валюту, себто: не десять рублів, а пять доларів. Значить, продаж обчислена виключно на чужоземних туристів, яких тепер чимраз-то більше приїжджає до Росії. І склеці, який крім тих російських виробів має віддля всякої старовини великої мистецької вартости — прегарна порцелляна, шовки, перські килими, і т. п. — бачу, як саме якісь американські подорожні, при помочі перекладчика закуповують м. і. старинні ікони. Мимохіть усміхаюся на думку, як ті ікони будуть виглядати повішені — звичайно: на середині стіни! — на двацятому поверсі в Нью-Йорку чи Шікаго, може між шкурою тигра, купленого в Бенгалю з одної сторони, та найновішою „картиною“ Кандінського чи різьбою Архипенка з другої!

Не зважаючи на сильну силу крамниць, усі вони стають добре знайомі, якщо лише оглянеться виставові вікна — десяти з них. Цілковита одноманітність товарів; те саме, що має одна крамниця, має і відповідна друга. Стандаризація! Всюди бачите ті самі взори матеріялів, ті самі моделі обуви, ті самі толєтні вироби і ті самі ціни. І так, готове мужеське убрання, з дуже поганого матеріялу і ще поганіше зроблене (часто трапляється, що напр. один рукав є довший від другого) коштує 50—70 рублів (2 рублі один доляр), пальто „демісезонне“ 70—100 рублів, пара черевиків 25—35 рублів. З артикулів жіночих: метр „крепдешини“ 12 рублів, пара панчіх (не тонконих) 6—12 рублів, пара рукавичок 7 рублів і т. п. Коли однак хочеться мати якийсь матеріял не такий, як його видно в усіх крамницях, якісь черевики інші і кращі ніж ті, що їх всі носять, — взагалі все те, чого не можна дістати в державних чи кооперативних склепах, — дістанете у приватних купців. З застереженням: і в них не дістанете всього, чого забажали би, а лише дуже малу частину того. Ціни в приватних крамницях майже вдвоє більші, як в державних. Можете там дістати праздничий англійський матеріял по... 50—75 рублів за метер; в колишньому найкращому московському магазині обуви, який і досі лишився приватною крамницею, на Кузнецькому мості, бачите прегарні черевики мужеські та жіночі, яких не постидались би магазини Берліна чи Парижа; вони коштують „лише“ 50—70 рублів (25—35 доларів), і т. д. Це, що розповідається за границями Совітської Росії та Радянської України, буцім-то після революції не істнують там ніякі приватні склепи і ніяка приватна власність — одна з тих казочок, які вже від років кружляють про ту майже мітичну країну — С.С.С.Р.

Ще кілька слів про „універмаг“ — Універсальний магазин“, на „Театральному майдані“. Щось у роді берлінського Вертгайма чи віденського Геригросса — в мінятурі. Принцип той самий: магазин, в якому можете все дістати, від шпильки до фортепіяну, від штучних квітів до живих риб.

І тут, як і там, є і ліфти і цукорня (уладжена з великим смаком), і панує той самий специфічний запах великих крамничних домів західно-европейських столиць. Тільки різниця у самій „есенції“: в „Універмазі“ не бачите іншого річей, як одноманітний крам усіх московських магазинів

Ще одна засаднича різниця між російською столицею та метрополіями західньої Европи: брак світлянних реклям. Коли зах. Европа з кожним роком, кожним місяцем чимраз більше нинні залита і вечером центральні вулиці Берліна чи Парижа представляють собою справді величаву світлянну картину, цілу симфонію світлянних ефектів і можливостей. — Москва ще далеко не доросла до того рода реклям; рідко-де видно кіно або ресторан, які тим способом хотять на себе звернути увагу прохожих. Зрештою не дивниця, чому в Москві ні кіна, ні ресторани, ні склепи не потребують якимсь спеціяльним способом (яким м. і. є світлянна реклама — і кожна реклама взагалі) звертати на себе увагу. Вони всі до того переповнені, що на обід в ресторані приходилося мені нераз чекати по пів — і більше години, поки його взагалі можна було замовити. А потім — друге стільки, поки його подали. Те саме в крамницях, де часом для куплення дрібниці треба добрих 10—15 хвилин постояти в... „очереді“ (черзі). „Очереді“ обовязують скрізь: так при театральних касах як і при трамваєвих станціях. І ніде правди діти, що публика дотримує їх зразково і сама стежить за порядком.

Москва (подібно як Харків) була вправді і до революції великим містом, а проте зовсім неприготованим, щоби стати столицею С. Р. С. Р. Тепер вона не може дати собі ради ні з тими двома і пів мільонами постійних мешканців, ні напливом приїжих, десятки тисяч яких викидають щодня потяги з усіх границь великанської держави. І тому мешканева криза, тому це переповнення у трамваях, автобусах, кінах, ресторанах і тому ті очереди.

мі церковного управління наше церковне життя.

Вже від часу розмови нашої з Вами, Владико, 24-го серпня м. р. видно було нам, яка прірва росте між Вами і Вашою паствою українською. Однак ми високо цінили і цінимо той скарб, яким була, є і буде для нашого народу православна церква, незалежно від того, які куготіші стоять коло цього скарбу. Занадто цінним було для нас збереження гармонії і традиційного звязку поміж національними стремліннями і сподіваннями та духовно-релігійними настроями і переживаннями віруючого українського народу. А до того занадто важливі питання стояли на черзі розпочатих передсоборних нарад М. Р., на яких ми повинні були піднести свій голос. Отже всі ці причини наказували нам, нижчепідписаним, не виходити з М. Ради, хоча виглядя на можливість нормальної праці, в ній були дуже й дуже слабі.

Але тепер настав час, що ми не можемо зоставатися в М. Раді і рахуватися надалі її членами. Постановою Синоду, з дня 15-го квітня ц. р. відлучено від церкви і анатемовано б. члена М. Ради, голову Церковного Комітету, д-р Арсена Річинського. Відлучено його не за порушення догматів і канонів церкви, а за працю над оздоровленням життя церковної громади, яку разом з нами і серед нас провадив він, згідно з наказами свого сумління, не для власної користи, чи вигоди, лише на пожиток свого українського народу та на славу Церкви-Матері.

Канонічна безпідставність та штучна аргументація цього нечуваного акту почасти знайшли і ще знайдуть належну оцінку на сторінках преси і в ухвалах та протестах різних зборів православних парафій і українських громад. Навіть неподіляюче засадничих позицій і стремлінь д-ра Річинського російське громадянство і преса солідаризувались в оцінці, як самого акту відлучення, так і його мотивів і підстав, з думкою українців. Ми сподіваємось, що в своєму часі цей акт надужиття церковної влади буде предметом суду Краєвого Собору православної церкви в Польщі. Тепер разом з усім національно-свідомим віруючим громадянством українським ми приєднуємося до протесту, який буде внесено в тій справі до патріярхів та представителів інших православних автокефальних церков. А до того часу, доки справедливість не буде привернена, доки дух старозавітної помсти і нарути панує в чинах церковної влади, замість духу евангельської любови, вважаємо присутність нашу серед Ваших дорадників зайвою. Голосу нашого Ви не послухаєте, Владико, як не слухали його досі.

Отже ми сповнюємо тільки свій моральний обовязок, коли засвідчуємо отверто оцим листом перед Вами, Владико, і перед всією православною громадою вірних, що ті діяння Арсена Річинського, за які відлучено його від церкви, не були відокремленою його особистою акцією. Ми всі нижчепідписані були учасниками і орґанізаторами тих церковно-народніх зїздів та обрали ними орґанів, що їх згадує постанова Синоду, а дня 15-го квітня ц. р. В цій участи нашій не бачимо ми ніяких нарушень церковних канонів та наших обовязків відносно церкви.

Подаючи вище наведене до відома Вашого Блаженства, заявляємо, що з сьогоднішнім днем складаємо з себе звання членів Митрополитальної Ради. Усі наболілі питання життя української пастви православної церкви в Польщі вважаємо в діяльности вищого церковного управління нерозвязаним і занедбаним. Для успішнішого і згідного з інтересами нашого народу і традиціями та канонами церкви вирішення цих питань і надалі, в міру сил і розуміння свого, будемо працювати разом з православним громадянством українським з твердою вірою, що чиста ідея національно-релігійного відродження українського народу, як це вже нераз було в його історії, вийде світлою і переможною.

Дня 24. червня 1929 р.

М. Черкавський, Ів. Власовський, Віктор Соловій, Сергій Хрущський.

Демонстрація італійської фльоти.

З Мадриду повідомляють, що до порту в *Лісабоні* приплила велика італійська ескадра, яка має в своєму складі 30 воєнних кораблів. Прихід цієї ескадри уважають тут швидше за демонстрацію, ніж за просту візиту. Мусоліні хоче зробити певний натиск на Португалію, бо вона відмовилася допустити до своїх кольоній 50.000 італійських емігрантів. Португальський уряд відав домагання Італії на розгляд Ліги Націй.

ПОВІНЬ.

Станиславівське воєвідство.

Дня 13. липня вечером повеневе положення у станиславівському воєвідстві було таке:

Пов. Городенка: Вода в Дністрі в Незвиськах піднялася на 3·35 м. понад норм. висоту. Евакували дві хати. **Пов. Косів:** Ріка Рибниця забрала три мости між Яворовом і Соколівкою, в Косові та Рожневі, а ушкодила міст у Смодному між Косовом і Кутами. В Рожневі залитих 16 хат. Ріка Пістинка залила в Пістині 20 хат. Черемош залив у Кутах 15 хат. Мешканців тих хат евакували. Потік Наратин ушкодив дуже дорогу на Буківці та загрозив почт. урядові в Ясенові Гор. Вихор і води попереривали телеф. комунікацію із Зеленим, Кривополем, Жабєм, Ясеновом Гор., Яблоницею, Стібном і Розтоками. **Пов. Сколє:** Наслідком впливу ріки Стрий у Синевідську Вижнім залитих 150 моргів поля, з того 120 орного, решта левади. Опір залив около 75 моргів поля, з того 30 моргів ріллі, решта левади. **Пов. Станиславів:** Ріка Луква та Луквиця виступила з берегів, залила поля й пасовиска. Дністер вилив біля Маріямполя і залив дооколичні поля, забрав сіно та фашини. В Залуквї розібрали 4 будинки, аби не забрала їх вода. В Побережі, на присілку Баранівка, усунули живий інвентар, бо Дністер загрожує присілкові. — Шкоди в землеплодах великі. **Пов. Товмач:** У Довгім вода піднеслася на 5 м. понад норм. висоту і заподіяла шкоди в городах і полях. Залитих около 500 моргів левад і 800 моргів поля й городів. **Пов. Жидачів:** Дністер підноситься і виступає з берегів у нижче положених місцях. Комунікація на дорозі до Калуша біля Мельнича та на дорозі Жидачів-Стрий і далі перервана. Пов. **Надвірна:** Шкоди, заподіяні першими водами в ночі з 11. на 12. липня, виносять у повіті кругло 357.000 зол. Пов. **Рогатин:** У Поплавіаці з причини впливу Дністра евакували три сімї. Залиті надбережні пасовиска. Вода в Гнилій Липі, Свиржі та Нараївці виступила з берегів і в долішній частю залила пасовиска. Пов. **Жидачів:** Стан води на Свічі 4.66 м. понад норм. висоту. В Сулятичах вода підноситься. Пов. **Стрий:** Наслідком хмароломy в околиці Любінки місцевий потік забрав кілька хат. Вода заподіяла шкоди в городах. У Братківцях вилив потік Журава та затопив 70 моргів поля і 130 моргів левад. Ріка Колодниця залила 10 хат і 12 хат у Голобутові.

Тернопільське воєвідство:

Повінь, спричинена останніми зливними дощами, навістила також тернопільське воєвідство, хоч у менших розмірах. Дня 12. липня сплила вода з гір Вороняки та залила поля в околиці Ляцького Малого, **золочівського повіту,** де заподіяла шкоди на полях на яких 25.000 зол. Тогож дня сплила вода з Воронякїв до **Золочева** та залила деякі вулиці й кілька домів. Воду з домів випомпували. В **бучацькім** повіті виступила вода з Дністра біля Устя Зеленого, досягаючи 3.65 м. понад норм. висоту. В **бережанськім** повіті вилила Золота Липа, залила левади в Гнилевичах і Потуторах. Населення із загрожених місцевостей евакували. На відтинку Козова-Кривче завалився деревляний міст.

Львівське воєвідство.

З **Перемишля** прийшли вісти, що вода на Сяні, яка ще в неділю сягала до 4.80 м., опала вже більше як на 1 м. Найбільше потерпіли наслідком повені: Кривча і Руське Село. Також біля Сянока води в ріках зменшуються.

Поміч жертвам повені.

Рада міністрів у Варшаві під проводом мін. Царa ухвалила признати жертвам повені на навіщеній території 100.000 зол. до диспозиції мін-ства внутр. справ і 50 тис. зол. до диспозиції мін-ства публичних робіт.

Вічевий і орґанізаційний рух.

Збаражщина.

Повітовий Народній Комітет УНДО на збаразький повіт скликав на пятницю 12. липня ц. р. повітове віче **в Збаражі** для обговорення теперішнього політичного положення і вислухання звідомлення з діяльности Української Парляментарної Репрезентації. Віче отворив голова Пов. Народнього Комітету п. Іван Ткачук син Віктора, господар з Красноселець, витаючи прибувших на віче послів. Він опісля і проводив, а секретарював п. Василь Чернявський, секретар Повіт. Нар. Комітету в Збаражі. Звідомлення з діяльности Української Парляментарної Репрезентації зложив у півторагодинній промові **посол Антін Кунько,** звертаючи передовсім увагу на ці справи, що дотикають наших хліборобів. Опісля промовив **посол д-р Степан Баран** про наше політичне положення в Польщі. Зокрема обговорив бесідник наші внутрішні політичні відносини від хвилі останніх соймових виборів. Головно звернув увагу на потребу єдиного українського національного фронту та з чиєї вини того фронту нині нема. Ця промова зробила вражіння, бо наші селяни на Поділлі є рішучо проти всякого розєднання і проти ширеної радикалами демагогії. Ухвалено признання для Української Парляментарної Репрезентації і закінчено віче відспіванням національного гимну.

Воєнні приготування Злучених Держав.

Державний секретар військових справ передав військовій комісії палати послів проект закону, який уповажнює президента заряджувати таємні закупна матеріялу для війська та фльоти, коли цього буде вимагати публичний інтерес.

Англійська морська база в Сінгапурі.

На запит одного з послів Макдональд заявив, що його уряд буде далі будувати воєнно-морську базу в Сінгапурі. Він додав, що в цій справі зробить окреме повідомлення палаті.

НОВИНКИ

— **Поліція в „Рідній Школі".** Дня 12. липня ц. р. поліцай Шакальський з 2 агентами сконфіскував на припоручення львівського гродського староства брошуру Івана Герасимовича п. з. „На тривогу! Основи української нації загрожені". Знаменне, що ця праця друкована була фейлетонами в „Новому Часі" і там точно цензурована, а сконфісковані в „Новому Часі" місця в брошурці пропущені. Як відомо, брошура Івана Герасимовича обіймає богатий матеріял з области українського шкільництва під Польщею на основі самих-же найновіших офіціяльних польських даних.

— **Шануймо себе, а нас будуть шанувати!** Пишуть нам: Дня 12. липня 1929 р., в день св. Петра і Павла, городський суд у Мостиськах визначив процесові розправи для українських селян, а саме: 1) до ч. спр. С. І. 80/29 Шуробур с. Конюховський, селян українців з Чижевич; 2) до ч. спр. С. II. 145/29 Паниник с. Жила, селян українців з Малнова; 3) до ч. спр. С. І. 136/29 кооп. „Єдність" в Золотковичах с. Петро Галавин в Золотковичах. Ці справи заступав у цей-же день місцевий адвокат-українець...

— **Знову обманства з ковертами.** Емерит Шпичка Пій з Обертина повідомив львівську поліцію, що якихсь двох обманців приступили до нього біля чсл. консуляту при вул. Третього Мая та сказали, що полагодять йому справу в консуляті. Вони взяли в нього 17 дол. і 220 зол., які вложили до коверти, котру йому потім віддали. Коли оба відійшли, Шпичка заглянув у коверту та найшов там тільки шматки паперу. — Іван Куличковський з Козови (пов. Бережани) приїхав у якихсь справах до еміграційного уряду у Львові при вул. Кармелітській ч. 4. Тут приступило до Куличковського двох людей та сказали, що полагодять йому справу. Куличковський дав їм 5 дол. і 160 зол. у готівці. Ці гроші обманці вложили у коверту, по хвилі віддали її та казали Куличковському підіждати. Як оба відійшли, Куличковський переконався, що в коверті, замість грошей, був покраяний папір.

— **Арештували „обручкаря".** На Замарстинові арештувала поліція 30-літнього Фр. Тавбелеса, що недавно продав на вулиці у Львові Юлії Шумлянській металеві обручки як золоті.

— **Самовбийство на Погулянці.** В лісі на Погулянці найшли тіло мущини з перестріленою головою. Біля трупа лежав револьвер системи „Фортуна" та спалені документи. Здогадуються, що самовбийник — це державний урядовець; він мав на собі порядне чорне убрання, повстяний капелюх та білі рукавички. Ідентичности самогубця не стверджено.

— **Пожежі.** В Переспі (пов. Сокаль) повстав вогонь у громадській шопі та перенісся з причини сильного вітру на дальші будинки. Згоріло 6 хат і 16 інших господарських будинків. Шкоди є на 46.300 зол. — У Сокалі вибухла пожежа в домі Маєра Шпальтера. Вогонь розширився і знищив 7 домів із деревляними будинками на загальну шкоду 147.500 зол.

— **Бурі і громи.** В селі Мшанець (пов. Тернопіль) лютувала бурвій, що зірвав крівлю зі стодоли та вбив 12-літнього пастуха Ів. Сокільника, що там був скрився. В Грималові згоріли від грому три домки, вихор збурив 9 стоділ і млин та ушкодив палату гр. Волянського. В Лопатині (пов. Радехів) бурвій знищив 12 будинків. У Будилові (пов. Бережани) згоріла стайня з худобою. В Городищі від грому згоріла хата і стодола Марії Волянської та будинки Мик. Трача.

— **Град.** У ярославськім повіті впав град, від якого найбільше потерпіли громади: Пикоро-

вичі, Тоцичі, Дубровичі та Слобода. Втрати дуже великі, земні плоди знищені від 20—100 відс.

— **Розвязання краківської Каси Хорих.** Представник Окружного Уряду Обезпечень у Львові Нець привіз до Кракова письмо, на основі якого ст урили краківської Каси Хорих розв'язуються. Рівночасно Нець вложив письмо, яким іменовано д-ра Колькевича, магістратського урядника, урядовим комісаром. Саме 14. липня ц. р. краківська Каса Хорих мала святкувати свій 40-літній ювилей.

— **Бувш. французький міністр засуджений на 2 роки.** Паризький карний суд засудив бувш. французького міністр. скарбу й сенатора Кальоца на два роки тюрми та грошену кару в сумі 50.000 франків. Кальоц допустивши численні дефравдацій та обманства і видавав чеки без покриття.

— **Бельгійського короля обікрали в купелі.** В Марія Керк біля Остенди обікрадено бельгійського короля і його адютанта підчас купелі. Як оба вернули до кабін, переконалися, що злодій зревідував докладно їх одяги та забрав їм золотий годинник вартости 10.000 фр., золотий дуже дорогий ножик і портфель із 500 фр. готівки. Король і адютант були в цивільних одягах.

— **„Юнтін Бовлер".** Англійські часописи одержали вістки, що літак „Юнтін Бовлер", який із Шікаго летів до Европи, застряг серед ледів Лябрадору. Він жде на погоду, яка стопить леди и очистить таким чином місце, потрібне для старту.

— **Замах на мін. Гендерсона?** Агенція Райтера привезла вістку з Англії, що двох людей конче хотіло дістатися до секретаря закордонних справ Гендерсона. В одного з них служба бачила револьвер. На сторожі біля резиденції міністра уставили озброєну поліцію.

— **1.000 людей жертвою вибуху.** У місцевости Янлифу, в Китаю, вилетів у повітря склад амуніції. Згинуло 1.000 китайців. Легко ранений і англійський консуль. Будинки англійського конзуляту та католицької і протестантської місій значно ушкоджені. Вибух цей — мабуть діло агентів провідника повстанців Гю-Ю-І, якого відділи підходять до міста.

— **Спека в Ню Йорку.** Наслідком страшної спеки померло на вулицях Ню Йорку 10 людей на сонішний удар. Около 20 людей, поражених сонішнім ударом, бореться зі смертю в шпиталях.

— **Родинна трагедія в княжому замку.** В Медолині в своїм замку вдова по кн. Малаєпіно вбила кинжалом своїх двоє нелітніх дітей. Потім тим-же кинжалом відібрала собі життя. Коли побачила це бувша нянька княжни, а тепер й служниця Ротвебер, пішла до своєї кімнати, облилася бензиною, підпалила себе, а потім кинулася крізь вікно на вулицю. Згинула на місці. Причиною трагічного вчинку кн. Малаєпіно було те, що вона програла цілє майно в Монте Карльо.

— **Велика Філядельфія.** Філядельфія вже від 10 літ має постанову про плян великої Філядельфії. Але роботи не зачинали. Аж тепер, як Ню Йорк оголосив, що виготовив плян 20-мільонового великого Ню Йорку, який мав би вирости за чверть століття, Філядельфія теж пробудилась. Місто покликало до життя окрему комісію, якої провід обняв любитель мистецтва Дж. Вайденер. Тепер сподіваються, що та комісія виготовить плян великої Філядельфії на недалеку будуччину. Вона має на меті подати також плян, як оживити і скріпити промисл у Філядельфії, щоби дати їй підставу для зросту.

— **Американці за границею.** Американські консулі за границею обраховують, що яких 400.000 американських горожан виселилось із свого краю і постійно живе за кордоном. З того числа найбільше, яких 150.000, живе в Канаді, а яких 32.000 в різних краях центральної і південної Америки. Понад 24.000 американців постійно живе в різних краях Азії, 3.000 в Африці і 2.300 в Австралії. Решта розсіяна по всій Европі. У Франції рахують яких 26.000 американських горожан, які осіли там на постійний побут; в Англії 12.000, в Італії 10.000, в Польщі 6.000, в Греції 3.200, в Німеччині понад 3.000; по менше в Чехословаччині, Югославії, Румунії, Швайцарії, Мадярщині, скандинавських краях та Радянському Союзі. Здебільша все те родовиті американці, які за кордоном найшли собі якийсь „бизнес" чи заняття. Натуралізовані горожани можуть жити за границею тільки деякий обмежений час, інакше тратять свої горожанські права в Америці. Хто напротязі 5 літ з того часу, як прийняв горожанство, виїздить за границю і там поселюється на постійний побут, тимсамим може нарazитись на те, що його горожанські папері уневажнять. В таких випадках закон приймає, що в нього не було серіозного наміру стати американцем. Навіть хто не мешкає постійно за границею, тільки живе там два роки або більше, може через те стратити американське горожанство, хіба, що докаже, що через якусь важну перешкоду не міг вернутись.

— **В дни 28. червня відділилася з дому** Анна Уланівська, ученица III. курсу учит. семінарії в Бережанах, і досі весь слід по ній загинув. Хто знав би щось про неї, проситься ласкаво повідомити гр.-кат. парохіяльний уряд в Вільхівці, почта Бережани — за добрим винагородженням. 8½ 3—3

Заведення Обезпечень умовних Робітників у Львові пригадує обезпечення членам робітникам, що всякі домагання о чинність їзда браку праці, як також о чинність зависимі від недатности до заводового праці (брати непотрібности, попадаючі освоєння, додаток для осіб, що потребують постійно опіки і помочі інших осіб, додаток на дитину, неспосібну до заробкування, о одноразову відправу для обезпеченого з причини неспосібности та о поміч на догування належить заголошувати в призначений Касі Хорих (арт. 122. і слід. декрету П. Р. з 24/XI. 1927. р.).

Більшовицька ульт. нота до Китаю.

Невтральність Японії. — Дальша мобілізація білогвардійців.

Дня 13. липня доручено китайському шарже д'афер у Москві більшовицьку ноту, підписану Караханом. У ноті, м. і., сказано:

Остаючи вірним політиці мира більшовицький уряд заголошує ще раз — без уваги на натальну провокацінну акцію з боку китайської влади — готовість увійти в порозуміння з Китаєм у всіх справах, які торкаються східно-китайської залізниці. Одначе ці переговори можливі лише під умовиною, що негайно будуть випущені на волю більшовицькі горожани та що будуть вилучені всякі нелегальні акти китайської влади. Тому більшовицький уряд пропонує: 1) негайне скликання конференції в справі управильнення всіх питань, що торкаються сх.-китайської залізниці, 2) щоби китайська влада зрекласа всякої акції самоволі у відношенні до сх.-китайської залізниці, 3) щоби арештованих горожан негайно випущено на волю, а китайська влада щоби заперестала всякі переслідування й репресії у відношенні до горожан і більшовицьких інституцій. Більшовицький уряд взиває мукденський і національний китайський уряди, щоби добре розглянули всякі поважні наслідки, які могли би повстати з відкинення цих предложень СРСР. Більшовицький уряд заявляє вкінці, що жлатиме три дні на відповідь китайського уряду й упереджує, що коли би не дістав вдоволяючої відповіди, мусітиме взятися за інші засоби оборони справедливих прав СРСР.

Віденські часописи повідомляють із Шанхаю, що манджурська влада на місце звільнених більшовицьких функціонарів сх.-китайської залізниці приняла на службу 80 російських монархістів, між якими чимало бувших офіцерів царської армії. „Юнайтед Прес" повідомляє з Харбина, що китайська влада арештувала в Манджурії 700 більшовицьких горожан, яких відставили до більшовицького кордону під замітом ведення комуністичної пропаганди. Вісти, які приходять із Манджурії, вказують на небезпеку вибуху війни між Китаєм і СРСР. Біля більшовицького кордону сконцентровано 3 манджурські бригади кінноти та відділи емігрантів-білогвардійців.

Японський уряд не дістав досі урядового потвердження вістей про більшовицький ультімат до Китаю. Японське міністерство закорд. справ зазначує, що в більшовицько-китайському конфлікті буде строго невтральне, хоч готове запевнити охорону інтересів японських горожан і не допустити до того, щоби заколот поширився на південь від Шангшун. Японська військова влада не вірить, щоби прийшло до війни між СРСР і Китаєм. Ця влада вважає більшовицький ультімат актом, якого метою наклонити Китай вийти в переговори.

Анґлія зачинає переговорювати з СРСР.

Англійський міністр закордонних справ Гендерсон повідомив палату громад, що англійський уряд за посередництвом норвеського послав більшовицькому урядові запрошення прислати у Льондон делегата, щоби передискутувати справу нав'язання дипльоматичних англійсько-більшовицьких взаємин.

Електрифікація Польщі.

Мін. Квятковський директором електрифікаційн. підприємства.

З Варшави прийшли вісти, що тепер відбуваються адміністраційні наради в справі уділення Гарімановій консорції концесій на електрифікацію й воєвідства у Польщі. Коли би умову зліквідовано, директором того підприємства був би теперішній міністр промислу й торговлі Квятковський.

Др. СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

виїздить 15-го ц. м. до села РОЗЛУЧ

турчанського повіта а від 1-го серпня до пластового табора на Соколі. 1 - 1

108

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·80·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·20·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·00—0·63·00, 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 45·25—46·25, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·50—24·00, ячмінь галицький броварянний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 21·50—22·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·00—21·50, кукурудза румунська 30·00—31·00, баранболя провінсльова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·75, горох польовий 38·00—40·50, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—40·50, вика 35·00—26·00, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 28·75—29·75, гречка 28·00—29·00, льон 65·00—67·00, лубінь синій 25·00—26·00, рипак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 50 пр. 00·00—00·00, мука пшенична 65 пр. 75·00—76·00, мука житня 70 пр. 47·00—47·00, грисін кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 16·00—16·50, отруби пшеничні 17·25—17·75, крупи гречані 57·75—59·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пенцак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, конюшина краєва 000·00—000·00, мак синій 120·00—130·00, мак синій 90·00—100·00.

Зі спортового життя.

Перший розставний біг в честь полеглих: Маківка—Львів.

Нас просять подати додатково, що в першому українському розставному бігу на лінії Маківка-Львів, який відбувся в неділю 23. м. м. зі стрілецьких могил на Маківці до стрілецьких могил на Янівському цвинтарі, взяли участь отці пластуни-чорноморці: Сенів, Гела, Турко, Полотнюк, Галібей, Ластовецький, Ковальський, Дурбак, Рак, Ярославич, Івахнюк, Харкевич, Котович, Бойтович, Шухевич, Хомяк, Корнелюк і Гладкий. Штафета мала за ціль з посвяченої на головній могилі Маківки землі принести одну грудку в срібній чаші бітом на Янівський цвинтар, де саме відправлялися поминки по полеглих. Біг тревав повних 13 годин (від год. 4 мін. 5 рано до год. 17 мін. 25 попол.). Траса виносила понад 160 км. і її перебули змагуни пластовим бітом. На Янівському цвинтарі пластуни утворили шпалір, яким останній змагун (Гладкий) добіг до вівтаря і вручив чашу з освяченою землею о. мітратові Базюкові. Целебрант поцілував тричі чашу і передав її голові „Т-ва опіки над молодю". Це завершення штафетового бігу Маківка-Львів зробило на зібрані тисячні маси дуже глибоке враження.

Україна — Ревера 6:1 (3:1)

Цими й трьома попередніми змаганнями Україна доказала, що вона тепер чи не найсильніший клюб в А-клясі львівської округи. Подумати тільки: Гакоах програла з українською дружиною 4:0, стрийська Погонь 6:1, Лехія вийшла щасливо 1:1, Ревера 6:1. Разом в цих чотирьох змаганнях другої черги за мистецтво А-клясу Україна стрілила 17 воріт, а сама дістала тільки 3, в тому 2 з карного, що оба були подиктовані нещасливо! І взагалі треба сказати, що якби не сторонничість суддів (у Стрию на змаганнях з Погонею, у Львові на змаганнях з Лехією і Ревером), то Україна повинна б заняти перше місце в своїй групі, бо вона мала цілком певно найбільше здобутих пунктів і найкраще відношення воріт між усіма клюбами. Але справа львівських спорт. суддів — це вже загалом дуже болюча справа і вона мусить бути в найкоротшому часі радикально оздоровлена, инакше публіка не має стратити довіря до суддів зовсім.

Вертаючи до змагань України з Ревером, треба зазначити, що українська одиначитка перемогла свого противника на цілу клясу. Так змінилися відносини за один рік (в мин. році на весну Україна програла з тою самою Реверою у відношенні 10:0!) Дійсно українська дружина навчилася у важких змаганнях за мистецтво

гаки немало і цього факту хіба ніхто не стане заперечувати.

З гравців України, що виборли їй А-клясу вість у змаганнях з амбітними й сильними, до того деколи й брутальними клюбами і з нерідко крайно сторонничими суддями, слід назвати Новицького (ворота), Грещука і Скреготу (оборона), Борсука, Рака й Воробця (поміч), Сича, Кобзяра, Лисика, Петрова і Жука (напад). В змаганнях з Реверою всі ті складові частини дружини працювали бездоганно — в міру своїх найкращих сил і знання (на крилі замість Жука списався цілком добре Терлецький). Коли тільки Україна дістане чи виплекає собі ліпших і рухливіших крилових, то вже в найближчому році зможе сміливо конкетувати на мистця групи.

По недільних змаганнях ситуація в табелі А-кляси (І. група) така: Польонія (15 пунктів, відношення воріт: 24:8), Яніна (9, 16:16), Ресовія (7, 17:17), Гасмонея (7, 13:17), А. З. С. (2, 7:19) В II. групі: Лехія (11, 20:12), Погонь-Стрий (9, 16:18), Україна (8, 22:16), Ревера (7, 12:17), Гакоах (5, 12:19). Таким чином Польонія і Лехія будуть змагатися за титул мистця А-кляси львівської округи (двічи). А. З. С. і Гакоах відпадають до Б-кляси, а Гасмонея і Ревера будуть змагатися (теж двічи) за те, котра дружина зайшиться в А-класі, а котра піде слідом А. З. С. і Гакоах.

Мистецтво Ліги.

У вчорашньому виказі в „Ділі" зайшла помилка остільки, що у Варшаві перемогла 4:3 не Варшавянка Гарбарню, але навпаки: Гарбарня Варшавянку. Зновуж в Катовицях перемогла Польонія шлеську дружину „Руху" 2:1, а не навпаки, як у нас помилково подано. Цеї неділі перша тура змагань за мистецтво Ліги вже майже закінчилася. На першому місці табелі опинилася Вісла (17 п.), на другому Варта (16 п.), на третьому Л. К. С. (15 п.). На сірому кінці табелі фігурують такі найбільш загрожені клюби: І. Ф. Ц. (9 п.), Погонь (9 п.), Польонія (7 п.) Львівські Чорні закріпилися на 6-ому місці (12 п.).

З театру.

Гостинні виступи у Львові театру ревій „Кві про кво": „Кабінет во(й)скових фігур"

Коли би наголовки ревіям варшавського театру „Кві-про-кво" давали з тих точок програми, які стоять на найвищому артистичному рівні й виявляють найбільш характеристичні прикмети всього театру, тоді остання ревія повинна йти під титулом: „Гарне є життя!" В отому маленькому скечі, який по суті є дієльогом чи пак дуетом поміж Зімінською і Димшою, маємо справжню перлину-слезину, крізь сміх, у такій чудовій оправі, на яку можуть лише складатися: дотеп і гумор, природний сентимент і серпанок смутку, талант артиста й його сценічна культура, яка каже сковзатися по нюансах. Щож торкається фірмового „кабінету фігур во(й)скових", то він, навпаки, не лише восковий, але й досить деревлянний, а посипана по ньому політична сатира гине під грубим покостом про-санаційної тенденції. Зрештою, як звичайно: Круковський жидівськими пісоньками (незрівняного тексту Гемара й незрівняної власної інтерпретації) — Лявінський у нав-пів жид. скечах, — Вавжкович своїм мельодійним, дарма що не дужим, голосом та настроєним романсами на модну нуту танґа, — Ордонівна і піснею і танком (хоча признати треба, що одно й друге занадто дище вже шабльоном і манірою та інколи відштовхує перескровлюванням контрастів) но і балет Висоцької (взагалі скромний, але у Львові атракційний) — — усі виступи мають такий успіх, що великий трьохповерховий театр знову вщерть налитий розбавленою публикою. (ік.)

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

Життя й Знання. Місячник Т-ва „Просвіта". Рік II. Ч. 10—11 (22—23) за липень-серпень 1929. Зміст: А. Чайковський: Запорожа (1 картина, 3 пляни, 1 мапа). — І. Раковський: Як утворився наш світ по думці давніх учених (4 рисунки). — О. Турянський: Береетейський мир та Італія. — Т. Фотинюк: Шкідники збіжа з роду комах та способи їх нищення (10 ілюстрацій). — М. Омельченко: Вплив подружа на моральність одиниць і суспільства, — О. Терлецький: На Ватиканському горбі (1 плян, 14 картин). — О. І. Бочковський: Боротьба Ірляндців за рідну мову. — Найбільша на світі трава. За Г. Ваґнером переказав М. Черкавський (1 обр). — О. Охрим: Наша кооперація (1 мапа, 3 діяґрами). — М. Рудницький: З анґлійських звичаїв (7 ілюстр.). — М. Гавдяк: Ярові долини поділь (7 ілюстр.). — Е. Жарський: Як високо скачуть люди (4 ілюстр.). — І. Крипякевич: Зборівська битва 1649 р. — М. Присташ: Шахи (12 рисунків). — В. Бірчак: Володар Ростиславич. Істор. повість з XI. віку. — Всячина. — Від Адміністрації. — Оголошення.

Книголюб. Видання Українського Т-ва Прихильників Книги. Прага, 1929. Кн. III.-IV. Зміст: Д. Антонович: Чергове завдання дослідників української ґравюри. — Д. Чижевський: До психольоґії читача й читання. — М. Мухин: Українські мотиви в літературі польській та московській останніх років. — П. Зленко: Бібліотека Українського Педаґоґічного Інституту в Празі. — М. Мухин: Протиукраїнські публікації російської пропаганди французькою мовою. — Хроніка Т-ва. — Бібліотечна справа. — Видавничо-книгарська справа. — Українїка.

Богословія. Науковий тримісячник, орґан Богословського Наук. Т-ва. Львів 1929. Том VII. Кн. 2. Зміст: Dr. G. Kostelnyk: Das Prinzip der Identität — Grundlage aller Schlüsse (конець). — Бр. Й. Ґ.: Відвідини неєдиних архієреїв у митр. А. Шептицького. — Огляди й оцінки. — Вибрані питання. — Богосл. Наук. Т-во. — Всячина. — Хроніка. — Книжки і часописи.

Сокільські Вісти. Орґан українського сокільства. Річник II. Число 4—6. Львів, червень 1929.

Молоде Життя. Часопис українського пласту. Рік IX. Ч. 6 (64). Львів, 15. червня 1929 р.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпни і Ле-ле.

Ходорів, середа 17.VII.
Журавно, четвер 18.VII.
Бурштин, пятниця 19.VII. 95 3—3

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Вигода:
17|7 „Осінні маневри".
18|7 „Чесна Сузанна".
19|7 „Тітка Чарля".

Ведміж:
20/7 „Вій".
21|7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24|7 „Хмара".

Долина:
25/7 „Базар".

Брошнів:
26/7 „Осінні маневри". 93 3-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вигода:
17.VII. середа: Пташник з Тиролю.
18.VII. четвер: Чесна Зузанна.
19.VII. пятниця: Король життя.
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.

Ведміж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка. 69 3—?

Великий Міський Театр:

Вівторок, 16-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Середа, 17-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Четвер, 18-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Малий Театр:

Вівторок, дня 16. липня ц. р. театр замкнений.

Середа, дня 17. липня о год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє". — Премієра.

Четвер, дня 18. липня в год. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Кіна.

Аполло: Ми американці. (Два покоління).

Кольосей: Дочка подку (Ігo Син). Вулиця спогадів.

„Лев": Кельнер московського ресторану „Яр" (на осн. пов. Шмелова, з участю артистів театру Станиславського).

Люна: Герой китайської спелюнки (Еді Полло) дві серії.

Марусенька. Романс панни Л.

Оаза: Еспорта.

„Палас": Бедуїнове кохання.

Пан: Пробудження жінки.

Пасаж: В погоні за смертю (Лілі Да-Говер, Берц. Ґецке).

Утіха: Непобідимий. Чеплін як боксер.

Хінера: Пригоди бриг. Жерарда.

Фатаморґана: Президент (Мозжухін)

На „Рідну Школу" зложили в золотих: фотограф Явушевич Львів 132, Кооперативна „Єдність" — Ренесін 100, Гузар Ярослав — Львів 30, Насс, дентист — Львів 25, Адм. Час. „Неділя" — Львів 15.

Замість вінця на домовину бл. п. Іляріона Огоновського зложили: Ольга з Огоновських Левицька і др. Кость Левицький 25 зол., радн. Ізидор Громницький 20 зол. — За повищі датки складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 111 1—1

Замість квітів на могилу незабутнього **Проф Івана Левинського** в десятиліття Його смерти складають 50 зол. на „Рідну Школу" — Олександра з Домбчевських Гірняк. 110 1—1

Ширіть наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВОКОЛИЦІ ХОДОРОВА парцелюється фільварок. — Земля добірна. Бутий гостинець до близького міста. — Зголошення рефлектантів до Адміністрації „Діла" під: „Фільварок". 104 1—3

УКРАЇНСЬКИЙ БАЗАР В СТРИЮ ПОШУКУЄ самостійного управителя. Вимагане докладне знання і практика в ділянці паперовій і книгарській. Кавція обов'язкова. Платня після умовн. Оферти удокументовані свідоцтвами практики і життєписом вносити до І-го серпня 1929 р. включно. 105 1—3

АДВОКАТ ДР. ІВАН ГАНКЕВИЧ В КОЛОМИЇ пошукує концепієнта по можности з правом субституції від зараз. 103 1—1

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 1336 55—?

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ І СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 170-?

ПАННА з інтеліґентної родини, пристійна бльондинка, не бідна, образована і господарна — бажає пізнати їзза браку знакомства інтеліґентного, старшого мужчину на гарній становиску. Неанонімові, серіозні зголошення з фотографією слати до адміністрації „Діла" під „1.000". 97 2—3

МУЖЕСЬКЕ ФУТРО — шоби, майже нове, оказійно до продажі. Оглядати можна в фірмі Петро Карпяка, Куркова ч. 11. 55 4—4

ГРОМАДА НОЖНІТІВ, повіт Долина взиває до вношення оферт на відбудову мурованого будинку 7 клясової школи. Оферти належить вносити до дня 22. липня 1929. Пляни можна оглянути в громадській канцелярії в урядових годинах — **Громадська Зверхність**, 101 2—2

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сприятні покої з бальконами. Харч добрий. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів. 2300 4—10

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ШКЛО віконне, інспектове, ornamentове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шиби,** найдешевше в точних виміpax — Гуртівня шкла і фабрика зеркал — **І. ОСТЕРМАН** Львів, Ягайловська 11 а Тел. 17-57. 30 5—?

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 10—?

Конкурс.

Магістрат міста Копичинці оголошує КОНКУРС на будову електрівні з мотором DIESLA.

Розпняття сіти 6 до 8 km (4 до 5 споживаючих точок). Опечатані оферти належить складати до дня 25. липня п. р. і в цьому дні наступить відкриття оферт.

Магістрат застерігає собі вільний вибір оферт, без огляду на условія.

Копичинці, в липні 1929.

Бурмистр: **Стефан Сафіян.**

106 1—1

Різьбарсько-камінна робітня і склад памятників (надмогильних) та фігур з тесаного каміня, мрамора, граніту і сієніта.

Людвик МАКОЛЬОНДРА

Львів, вул. св. Павла 10. — Тел. 63-99 (против нової брами Личаківського кладовища)

виконує: **Гробівці, каплиці вівтарі, будівляні роботи, парканн, сходи і т. п.**

підіймається виконання згаданих робіт також на провінції **по цінах можливо найнижших.** 107 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 157 (11.498). Львів, четвер 18. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 20-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Перехід за Збруч.

Львів, 17. липня 1929.

Десять літ тому розпочалася друга дія мартирольогії Української Галицької Армії. Після мілітарної невдачі на терені Східної Галичини й дипльоматичної невдачі на терені Парижа, перта чисельною і технічною перевагою польських військ, скріплених чудово у Франції вивінованою армією ген. Галлєра, і морально пригноблена постановою Мирової Конференції з дня 25. червня 1919 р. про потребу окупації Галичини, як засобу проти її „большевізації", — УГА перейшла вчора річку Збруч і найшлася сьогодні по тому боці матірніх земель. Але цей акт був не лише одною подією із довгої черги численних подій історії війська. Перехід за Збруч розпочинав не лише нову серію радістю чи смутком криті воєнні подвиги й невдачі, славетні успіхи й неславні промахи. Перехід за Збруч УГА був „великим ісходом" синів Галицької Землі, найдалі на південний захід висуненої української провінції, які примушені покидати рідні селища — йшли на схід, у гаиб одної спільної великої батьківщини, поспішаючи тамошнім братам своїм на поміч у їхньому горю і сподіваючися потім, згодом, помочі ні від кого іншого, а від тих самих своїх східних братів.

Перехід за Збруч був першим актом, що на очах засвідчував про узгіднення галицьких політичних планів з політичними плянами наддніпрянців, був актом, що кровю і потом зрошені зусилля обох відломів одного народу обединував у спільному порниві. І тому перехід за Збруч УГА став переломовим моментом в історії україн. народу, бо творив не лише історичний прецеденс, але став теж рішаючим чинником для перетворення психіки народу.

Захоплювання галичан гаслом „соборности і суверенности" ніколи — до дня переходу за Збруч — не виходило зпоза мряковиння романтики. Цього мряковиння не розвіяв навіть акт формального обединання з 3-го чи пак 22. січня 1919 р., бо на ділі він так і залишився лише формальністю, що не встигла бути реалізована. Тому теж до всього того, що діялося там, на сході, ставилися галичани, як до чогось, хоч і ніби рідного, а проте якогось такого далекого, незнаного й незрозумілого! Сфера національно-політичних заінтересувань не виходила поза межі Сян-Збруч. На українську державу на сході галичани гляділи щонайвище як на контрагента, до якого треба мати жаль, що не виконує свого обовязку помагати Галичині, як слід, у її окремішних змаганнях. Такий кут погляду віджив і потім. Він існує у декого й нині, як прокляття старого галицького політичного виховання: шукати завжди якоїсь орієнтації, — як не на Австрію і її союзників, то на Польщу, як не Росію, то на — Україну. Так, якби це було все одно, якби це були „рівні величини", між якими належить вибирати лише відповідню до моменту, до кон'юнктури, і до яких наше відношення галичан має нормувати критерій: що краще виплатиться?... В дні переходу за Збруч соборність ставала річчю реально вловимою, чимось, що бачилося і відчувалося, дарма, що позаду залишилися рідні стріхи на укоханій землиці, в той час для „Соборної" утрачені. І в той-же день ніхто, либонь, не думав про українського наддніпрянського „контрагента": існувала свідомість не лише етнічної, але й національно-політичної спільноти, неподіленої жадним сепаратизмом, жадними софізматами про „вужчі" і „ширші" батьківщини. Десять літ тому рився над Збручем серпанок романтичних мрій і відслонював дійсність: брутально відкрито галичанам двері до жорстокої дійсности, дійсности заведених надій і гірких розчарувань, а проте тієї єдиної приземної дійсности, якої не можна минути ніякими найчудовішими воздушними шляхами — у дорозі до бажаної реальної мети... У Збручі-річці затоплено безповоротно сентиментально-патріотичні деклямації, а зроджено з неї — діло. Воно не повелося, але воно було. І фактом свого заістнування поклало вугольний камінь під далеку майбутність народу.

Бо акт переходу за Збруч належав до тих актів, що творили нам, галичанам, національну традицію. Її відсутність була тим прокляттям, що поклало потім свою печатку на нашій анаціональній — бо лише етнічній та територіяльній — фізіономії. Національна традиція, джерело кристалізації та живучости нації, почала творитися у нас із стрілецькими легіонами. Але все ще ця традиція мала характер місцевий, областний. Перехід за Збруч галицькій історичній традиції прищеплював характер всеукраїнський. Колиж з традицією про Усусусів звязана боротьба проти Росії, то **перед** переходом за Збруч ця боротьба була всетаки лише причінкою до боротьби осередніх держав, була оперта на надії не власної побіди, лише побіди Австрії й Німеччини, яку кров Усусусів мала позискати й для українських цілей. Зате перехід через Збруч ставив галичан уперше у весь зріст безпосередньо проти Росії, як проти ворога Галичини, Галичини тому, бо вона ворогом — України. І тоді вперше у весь зріст ставала перед галицькою політичною проблємою зріла проблєма: залежність долі Галичини від безпосередньої українсько-російської війни, веденої виключно в імя власних національних інтересів і виключно власними силами. При переході за Збруч маяв зміреним галицьким воякам образ Київа, того Київа, що і нині, після десяти років, є може ще сильніше — символом української волі.

Не вдалося. Польська армія, яку залишено позаду, збудувала державну Польщу. Російська армія, яку побачено впереді, після ріжних перипетій воєнного щастя — остаточно відбудувала державну Росію. З „Соборної і Суверенної" остались лише автономічні права одної частини українських земель, втілених до Союза Радянських Республик. З ідеї, яку понесла на Велику Україну УГА — осталася лише ідея. Виписані на ній ріжні дати. А між ними дата переходу за Збруч на першому почесному місці. І тому ця дата хоч одна з найсумніших — є теж одною із найсвітліших. Хто поменшує її значіння та хто її негує — той не має зрозуміння, що значить у житті народу — Ідея.

І. К-н.

Вчіть своїх дітей ощадности
І постарайтеся для них о пушку і книжку ощадности
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
Львів, вул. Руська ч. 20.

„Нова Зоря" і ідеольогія гетьманців.

ЛИСТ ДО РЕДАНЦІЇ „ДІЛА".

Згідно з застереженням п. автора, друкуємо цього листа без яких змін, як виявлює узгідненого прикрпасу. Погоджуючися у цілости з гострою критикою безідейности „Нової Зорі", не можемо прийняти на свій рахунок монархістичного вірування п. автора, а якого теж походить негативне його відношення до демократичної програми УНДОбєднання. — Ред.

Високоповажаний Пане Редакторе!

В ч. 48 „Нової Зорі" в статті п. С. Томашівського є одно твердження, що „Н. З." „ніколи не ставилась проти ідеольогії Липинського" і друге, дещо іронічне, що „Діло" є органом більше гетьманським ніж „Нова Зоря", „тому, що до „Діла", редагованого п. Мудрим, Липинський пише, а до „Нової Зорі" не написав ні одного рядка". Щоби вияснити нарешті моє становище до „Нової Зорі", щодо якого серед громадянства розповсюджуються умисне і ненавмисне невірні чутки, прошу Вас, Високоповажаний Пане Редакторе, не відмовити помістити оце вияснення на сторінках „Діла".

Почну з першого твердження п. Томашівського. Воно зовсім не вірне. Не вірне тому, що „Нова Зоря" хоч і не називала, правда, ні разу мого імени, але виступала і виступає проти репрезентованої мною ідеольогії від часу, коли фактичним політичним провідником цього органу став п. Томашівський.

Від кількох місяців заборонили мені лікарі читати політичну пресу. Тому не знаю, що писалося в „Н. З." за ці місяці (на вищезгадану статтю п. Т-ого звернув мою увагу випадково один з моїх приятелів). Але і давніших чисел „Н. З." вистане, щоб доказати, яка прірва лежить між нею і нашою ідеольогією.

Ми думаємо, що одним з перших завдань провідних верств українського громадянства є виховування цього громадянства в дусі ідеалістичнім. Всі нації недержавні, нації ще не сформовані, ставали націями державними шляхом довгої і непохитної боротьби за певну ідею. І минувшині були це ідеї релігійні, ідеї династичні, ідеї станові. Тепер висунулися наперед ідеї соціяльно-політичні. Причім не було в історії прикладу, щоб якась ідея перемагала зразу, в житті, скажім, одного покоління. Всі нації переходили через періоди упадку, всі мали своїх невдачників та мучеників. І перемагали ці, що своїх невдачників і мучеників шанували, та їх ідеям вірними аж до перемоги залишалися.

В цьому завжди допомагала їм релігія. Зокрема католицизм, завдяки своїй більшости, відограв величезну ролю в формуванні і відродженні націй, навіть тоді, коли вже не виключне ідея релігійна вела ці нації до бою. Для українського громадянства досить згадати більше йому відомі приклади Польщі та Ірляндії. Чи могли ірляндці та поляки в тяжкій боротьбі — перші за здобуття, другі за відродження своєї держави — обійтись без помочі релігії, без помочі духовенства, без сильної віри в Бога, віри в Христа, що навчив своїм прикладом і смертю на хресті терпеливо переносити по тюрмах, каторгах і еміграціям всі невдачі і найтяжче горе. Тому, кажемо ми, українському громадянству, щоб стати зрілою, державною нацією, *необхідний державний ідеалізм*, опертий на релігії, на церкві, на вірі живій.

Якже ставиться до цього питання „Н. З."? Осміювання ідеалізму належить, здається, до одних з її головних завдань. Наприклад в ч. 57 з 1928 р. в статті „Ідея і громадянство" читаємо: „Останні наші нещастя впали на нас саме через ідеї", бо „ідеї правдиві, своєчасні, і вміло ширені серед громадянства мусять сьому останньому приносити тільки користь і задоволення".

Мнж думаємо, що всі нещастя впали і будуть падати на нас не через ідеї, а через те, що українське громадянство досі не було здатне глибоко перейматися ідеями і, за виключенням одної доби Хмельницького, фанатично боротися за ідеї. Брак національної дисципліни, випливаючий з ідейної індеферентности; українське отаманське індивідуалістичне лучшезнайство, породжене неповажанням для ідеї; повна відсутність авторитетів, для оцінки яких бракує критерія вірности і праці для ідеї; врешті отой одвічний примітивно-реалістичний політичний опортунізм, що за ціну негайного задоволення і негайних користей позраджував всі українські ідеї і всіх українських провідників — ось що по цей день держить в стані погною для державних ідеалістичних націй безідейне недержавне громадянство Української Землі.

Дуже легкій і популярній задачі віддав тепер свій талант і свою ерудицію п. С. Томашівський. Бо коли-ж це на Україні не поборювався ідеалізм во імя того, що приносить користь і задоволення? Чи не на руїнах всіх державницьких українських ідей поростали в піря безчисленні „здорово думаючі реалісти" русини і малороси? Чи при таких прикметах вже старої Руси, державність у Київі не спиралась на північних тевтонських варягах, що посадили і держали на київ-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіяння.

чівських столах і Володимира Великого і Мудрого Ярослава? Чи не до півночі і сходу тяготіли весь час Галицько-Володимирські князі, бачучи, що нема на місці цементу, що держав би при купі безідейне, безпринципне, шукаюче тільки „користей і задоволення" боярство, яким воня правили? Чи довго удержалась українська державна ідея Хмельницького, коли не стало його кулака, що відвертав тодішніх українців від „користи і задоволення" та гнав їх в бій за здійсним може лиш для їх внуків ідею? Чи богато українців пішло за ідеалістичним поривом Мазепи? І що нині діється з модною ще кілька літ тому назад українською ідеєю державною?

В одному має слушність п. Томашівський. Тепер дійсно зловживають люди ідеями, та серед українців дійсно панує велика розбіжність ідей. Але на ці лиха є тільки одна рада: *шириги в українськім громадянстві культ державницької ідеї в такій формі, в якій ця ідея може бути здійснена* (звідси наша монархічна форма української державницької ідеї). Проповідувати ж замість того безідейність, це значить остаточно здеморалізувати українське громадянство. Бо на безідейности заробляють люди у всякому разі значно більше і значно лекше, ніж на служенню ідеям, а ідейну розпорошеність не можна перемогти раціоналістичним лучшезнайством і осмішуванням ідей. На розум одного професора завжди знайдеться „лучший" розум іншого професора.

Дальше в основі нашої ідеольогії лежить необхідність авторитетів в сучасности і культ героїв в минувшині. Без провідних авторитетів, за якими громадянство іде в нинішній день, і без героїв, які освітлюють його шляхи променями вчорашнього дня — не можна помислити державної нації.

Коли мова про історичних героїв, то таким героєм для всіх українців є в першу чергу Богдан Хмельницький. Від нього почалося піле сучасне українство. Без нього сучасних державних змагань помислити навіть не можна.

Цей самий погляд обороняв зрештою і п. Томашівський у своїх передвоєнних історичних працях. Але тепер (гл. „Н. З." ч. 24. 1929) Хмельницький для нього це „шкідник на церковній ниві", „трівкий культ якого неможливий". Що унія тодішня дуже подібна до т. зв. нині „польської унії" на Волині — не має нічого спільного з традиційною вже унією в Галичині, про це історик і публіцист „Н. З." не вважає потрібним просвітити галицьке громадянство. Видко во ім'я засади, що добре тільки те, що приносить користь і задоволення, культ Хмельницького був добрий під Австрією і став дуже недобрий у сучасній Галичині. Шкода тільки, що п. Томашівський не повчив одночасно, як при такій зміннливости поглядів професорів національної історії можуть появитися серед даної нації історичні герої.

Ще менш, ніж культ Хмельницького, можливий, на думку п. Томашівського, культ Мазепи або Орлика, бо це „повні неудачники". Герої-ж п. Томашівського, мусять бути обовязково удачниками. Цікаво, як пояснить п. Томашівський читачам „Н. З." культ наприклад таких неудачників еміґрантів, як Костюшко або Кошут, що стали, не зважаючи на своє неудачництво, національними героями державних, а не рабських, націй.

(Продовження буде.)

В. Липинський.

„Бідні білі".

Берлін, 10. липня 1929.

I.

Знаменитий португальський мореплавець Бартольомео Діяз осягнув в 1487 р. найдальший шпиль південної Африки й назвав його Cabo tormentoso, по нашому: ріг терпіння. Та хоч сам він цього не був свідомий, що завдяки його відкриттю перед людьми отвиралася нова сторінка всесвітньої історії, то проте пізніше виявилось, що ось найдено точку, в якої можна було осягнути водним шляхом обі Індії, Австралію, Індонезію, Китай, Японію і Пацифік, отже новий велитенський і до тепер на заході цілком незнаний світ. Еспанський король Іван II. уже здавав собі трохи справу зі світово-політичних можливостей і наслідків цього відкриття, бо перезвав „ріг терпіння" на „Cabo de boa esperanza", „ріг доброї надії". І справді, на протязі цілих 382 років, аж до дня відкриття суеського каналу (1869 р.) десятки тисяч кораблів обіхало південну Африку, несучи в східній світ культуру, силу й підбій білого чоловіка. Осьтак південна Африка вийшла в крутіж світової історії. Вже швидко появилися на її побережах перші европейські оселі. Піонірами в цьому напрямку були голяндці. В 1601 р. вони зорганізовують перших поселенців політично, творять т. зв. „Кап-Кольонію". Але чим далі, тим більш очевидним робиться величезне стратегічне значіння Капу. Тож „природним" наслідком цього процесу було, що в 1795 р. англійці заняли Кап — як було сказано — „рятуючи його для голяндців перед загарбанням французів". Після миру в Аміенї, англійці кольонію справді повернули, але „рятуючи" її щераз в 1806 р. забрали знова й від цього часу більше з рук не випустили. І раз уже осадовившись на південноафриканському грунті, британці не спочивали. Вони крок за кроком щораз далі поширювали свої впливи, грошми, насильством, зручно плетеною інтригою, організованістю й дипльоматією здобували собі й викрожували з півночі все нові й нові простори. Забрали ягодом від бурів Трансвааль і Оранж, створили обі Родезії, (північну і південну). Забрали Наталь, загорнули Басуто, загарбали колишню німецьку західню Африку й з усіх отих областей і просторів створили після війни велику *Південно-африканську Унію*. Вони завжди мотивували свої вчинки якимись високими етичними гаслами, завжди когось „рятували" або „боронили", і при всім тім затримували свою основну питомість, оті британські очі завидющі й руки загребущі. Але нині бачимо результат: Південно-африканська Унія є одним з підставових стовпів, на яких тримається т. зв. *Індомор'ська Британська Імперія*.

II.

Нині перепливає через 160 кільометрів довгий суеський канал понад 5.000 кораблів річно. Проте Суез тільки зменшив, але ще далеко не усунув світовополітичного значіння Капу. З огляду на свій глибокий хід тяжка воєнна фльота все ще є примушена опливати в дорозі на схід цілу Африку. Але й сам по собі, через кольонізацію й господарське пізнання країни, Кап сильно придбав на значінню. Півд. Африк. Унія постачає нині 3/5 усього світового добування золота. З тутешніх осадових копалень діямантів (Кімберлей) вигребано десятки мільонів фунтів. Країна посідає величезні богатства міді, хрому, азбесту і платини. Разом з тим, тутешня земля є одною з найбільш родючих на світі. Посідає безконечно богаті ліси. На тутешніх просторих степах пасуться мільони овець й великого скоту. П. А. Унія є одним з найбільших світових

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Ленінград.

Враження.

II.

Три старі особливости Москви й одна нова: мавзолей Леніна. — „Красная площадь" і Кремль. — Музей і церква Василя Блаженного.

Пригадую собі, що в пєсі Андреєва „Дні нашей жізні" кажеться, що кожний приїжий із провінції до Москви мусить обовязково піти в три місця: до Третяковської галерії оглянути найбільший збір архитворів російського малярства, до Собору, послухати найкращого в Росії хору і до „сандуковських бань" — подивитися (пробуючи на власному тілі) на найліпшу московську лазню. Після того можна відїхати до дому з чистою совістю, що знається Москву. Приїхавши до Москви тепер — можна оглянути і Третяковську галерію, і піти до „сандуковських бань" — зовсім як за часів Андреєва! Відпав тільки третій есенціональний унікат старої Москви: хор в Соборі. Він не істнує вже від часів революції; зате має тепер Москва щось, чого справді не пропустить ні один приїжий, без ріжниці, чи приїхав він з глухої сибірської оселі, чи з Ню Йорку. Це мавзолей Леніна на Червоному майдані („Красная площадь") у стіп серця Москви — Кремлю.

Дорога від Гранд-готелю до Кремлю близька — одна-дві маленькі вуличкі, не більше пяти хвилин ходу. У самого входу на Червоний майдан — малесенька капличка. Перед нею куди більше дідів ніж перед другими; стоять у двох рядах і витягають руку по милостиню до всіх побожних, що заходять в капличку. Побожних? Ні, туди не тільки входять побожні і віруючі — а і всі ті, що, приїхавши вперше в Москву, хотять подивитися на її історичні цінности. Ця капличка — це славна Тверська ікона, перед якою ні один з царів не забув поставити свічку, йдучи на війну, або маючи до виконання важне державне діло. І тепер у тій капличці піп в ризі весь день бурмоче під носом молитви й охоче дає себе цілувати в руку кожному, хто таким поцілунком гадає зблизитися більше до неба...

„Красная площадь": величезний майдан, форми рівнобіжника. Коли виходиться на неї, ідучи від Тверської ікони, тоді минається історичний музей і зразу проти себе, на другому кінці майдану, бачиться церкву Василя Блаженного, ліворуч довжезний будинок „Государственнаво Универсальнаво Магазіна", праворуч — Кремль. Це — посередині Москви — маленьке місто для себе, кругом оточене високим червоним муром, памятаюче ще часи... впрочім годі запускатися в історію. В кожному разі: давно це мусіло бути, коли цей мур мав і міг ставати захистом перед наступом ворожих військ! Ще тепер видно в мурі малесенькі отвори, в які мабуть колись устром лювали пушки, а на чотирьох рогах величезного майдану, який займає Кремль, — вежі, з яких мабуть колись вартівники давали знати, що діється в обсягу їх зору. Колись... А тепер? Тепер про Кремль можу сказати тільки те небогато, що видно з нього на зовні. Бо в Кремлі, в найстаршій царській палаті Росії, в якій до Петра Великого жили царі і до якої відтак, коли столицю перенесено до Петербурга, всі наслідники Петра аж до Миколи II. включно приїздили на коронацію — в тому Кремлі міститься нині найвища влада всього Совітського Союза і мешкають в ньому найвищі достойники. Отже, розуміється, ніодно цікаве око не може подивитися, як виглядає Кремль внутрі. Видно тільки цілу масу золотих церковних бань, — можна думати по їх скількости, що на просторі, який займає Кремль, себ-то тому, який є оточений муром, стоїть до десяти церков! Від сторони ріки — Москви — яка пливе недалеко, видно великі, старі доми. Це мабуть палати. І видно — хоч око ледви-ледви його дозирає — часть дзвона-великана „Івана Великого", який при вношенні на церковну дзвінницю — „було це давніми літами..." — впав, і так і досі лежить, до половини зарітий в землю. Це і все, що бачив я з Кремлю. Кажуть, що в ньому м. і. є і славна „Оружейня палата" — колишнє приміщення для царських скарбів, що мабуть і досі служить тій самій цілі.

Напроти головного входу, т. зв. „Спаських воріт", з яких і в які без перестанку виїжджають і вїзжають автомобілі, — бачимо невелике круглe підвищення, до якого веде кілька сходів. Це — давнє місце кари, на якому стинали голови злочинцям: саме проти кремлівських воріт — щоби цареві не потрібно було далеко трудитися, коли хотів бути присутнім при тій короткій, але — для глядача — приємній операції...

На право від Спаських воріт, під самим муром Кремлю, дві невисокі деревляні трибуни. На них члени уряду, чужинні амбасадори і т. д. приймають дефіляди і приглядаються масовим обходам у жовтневі або травневі дні. Дивно відбивають ті, з звичайних дошок свіжо-збудовані трибуни — посеред старинних мурів і памяток Кремлю і „Красної площади"...

Поміж двома трибунами, трохи висунений вперед, серед чотирьохкутника зеленої трави — малий деревляний блюк, темно-бронзової краски, на ньому декілька таких-же менших; цілість робить враження мініятурної, присадкуватої, чотирьохкутної піраміди. Посередині цілої фронтової стіни, над вхідними дверми, пять букв: „Ленин". Це — мавзолей Леніна.

Що-дня між сьомою та восьмою вечером мавзолей відкритий для відвідувачів. І що-дня вже довго перед сьомою творицься довжезна черга, яка з наближуванним години відкриття мавзолею, досягає імпонуючої довжини. Їдучи з далека трамваєм чи автобусом, видно довгого вужа з людських тіл, кількакратно скрученого із-за браку місця. Стоїться у черзі поодиноко — і поодиноко впускають у мавзолей. У дверей 2-х красноармійців з рушницями.

Входжу в середину. Сходами, дуже ясно освітленими, сходиться яких два поверхи вділ. Відкриті двері ведуть до малої кімнати, ще більше залитої світлом. Чотирьох жовнірів — почесним віком — забальсамоване тіло Леніна. Виглядає так, як його знаємо з усіх фотографій. Бліда

продуцентів вовни, шкіри, струсних пер і мороженого мяса. Тут вдається прекрасна культура пшениці, вина, кукурудзи, чаю, цукрової тростини, південних овочів. Немає нічого такого, чого тут не можна би було плекати. Країна посідає всі премісти для економічної самовистарчальности. Простір П. А. Унії займає 3.922.635 кв. кільометрів, отже є без мала девять разів більший від цілої Соборної України. На цьому Богом благословенному просторі живе всього 10.018.000 людей, отже пять разів менше, ніж на Україні. На одному кв. кільометрі українського життєвого простору мусить вижити 65 чоловік. На 1 кв. кільом. П. А. Унії випадає 6.5 чоловік, отже в абсолютних числах якраз десять разів менше, ніж у нас. Отже є де жити і є з чого жити, є де розвиватись, досить місця, щоб створити цілу велику міцну культуру. Більше того, із отих 10 міліонів мешканців Південної Африки біле населення становить всього 1/5; максімум 2 міліони голов. Решта колірові. Передовсім негри і кафри, всіх понад пять міліонів; 200.000 індусів, що імігрували сюди з Індії; десятки тисяч малайців, китайців і всяких інших; пів міліона мулятів, — усяж решта — це найдивачніша мішанина рас з усього світа. Більшість колірового племени живе довол! примітивно і тому, не вважаючи на свою чисельність, займає — так мовити — дуже мало місця. Біла раса, біла цивілізація, білий чоловік панує на всьому тутешньому просторі цілком суверенно і неподільно. Він має перед собою всі можливости, свое власне здобувшеське законодавство. І разом з тим, в *П. А. Унії стрічаємось з одним із найбільш абсурдних і нонсенсальних явищ цілої кольоніяльної історії:* далеко понад 200.000 тутешніх пануючих, білих, отже більше ніж 1/10 усього білого південноафриканського населення, посеред усього тутешнього богацтва й безконечних можливостей, не вважаючи на всі прерогативи й свое ексклюзивне біле право, рік-річно й в найбільш буквальному змислі цього слова — вмірає з голоду. Є це т. зв. „білні білі", „люмпенпролетаріят" найгіршого сорту, суспільна верства, яка по суті живе богато гірше від негрів і кафрів, т. зв. „болик південної Африки" й разом з тим, одна з найтрудніших проблем тутешнього політичного життя.

III.

В основі проблеми лежить передовсім повне викручення й фальшиве зрозуміння слова: праця. Помітна тут передовсім погубна в своїх наслідках реакція европейських поселенців з права на безпосередню працю й фактичне відлання цього права людям колірови. Вже зі самого початку европейські кольоністи зробили страшну соц.-політичну помилку, віддаючи своїм чорним рабам усю тяжку роботу й фаворизуючи в усьому відношенню чорних перед білими. Причина проста: чорний робітник безконечно дешевший. І потребуючи цього масивного й дешевого чорного робітника, замість заселювати Кап людьми білими, заселювано його чорними. Через політичну нерозвагу й великий брак передбачення, створено собі осьтак — цілком подібно як свого часу в Америці — „чорну небезпеку". Цілком зрештою непотрібно, бо в початках кольонізації Кап був настільки рідко заселений чорними туземцями, що плянова й розумна імігрція з Европи могла згодом надати країні цілком біле обличчя. Вже зі самого початку провадженно в краю за допомогою імпортованих з центральної Африки негрів і кафрів найбільш рабівничу й екстензивну господарку. Передовсім скотарство. Простори-ж були якраз по цьому, обширні, далекі!... Так повстав білий народ бурів або африкандерів, своєрідна скотоводна аристократія, горда й панеська раса, що поза своїми отарами залишала неграм і кафрам усю „нікчемну" роботу, включно до кустарства, ремісництва й управи ріллі. Так повстали поняття: „чорна робота", „нікчемна робота", „каферське заняття", „брудна праця", ті поняття увійшли не тільки в словник щоденної мови африкандера, але на протязі століть вілись йому в кість і кров, угніздилися глибоко в душу, зробилися невідривною частиною світогляду. Цією своєю ексклюзивністю й ненавистю бури пригадують до певної міри колишню знаменну польську шляхту, що теж цуралась „посполитої" роботи й вкінці і самої держави відцуралась. Бури множилися скоро і щораз далі поширяли простір свого екстензивного хазяйнування. Все нові й нові простори вишукували під пашу, аж доки не прийшов край: дорогу заступив пралісі і пустиня. Наслідком дальшого сильного приросту білого населення прийшлося зарузувати, обрізувати й ділити вигасні поля, одним словом, прийшла хвилина, де треба було перейти на безпосередній інтенсивний спосіб хазяйнування. Треба було зробитися фармером чи ремісником, взятися за ту погорджувану просту „нікчемну" роботу, ту саму, що її залишувано колірови. Це була на-ціе шляхта й наців номади, що тягли зі своїми отарами з місця на місце, люди, що через столітню привичку й грунтовно закінуте соціяльполітичне виховання перестали розуміти змисл *праці*. Одначе вони так вжились зі своїм способом життя, що коли їм стало в Африці „тісно", *вони почали емігрувати до південної Америки, де тамтейші широкі простори обіцювали можливість старого способу хазяйнування!* Вони щораз більше множились й тим самим їхній життєвий простір почав робитися щораз менший. Так богато з них, що в отім способі хазяйнування не мали вже для себе більше місця, докотилось до положення „бідних білих". На них нині мститься політика батьків. Бо й за яку роботу вони не брались би, скрізь їх витискають чорні й колірові, бо вони все ще — дешевші. І чорні заповнюють копальні, вони тримають в своїх руках дрібну торгівлю, дрібний промисл й ремесло, вони вміють, привикли працювати. „Бідний білий" ніде не витримує з ними конкуренції. Так повстало „біле безробіття", безробіття людей, які тому сидять без роботи, бо не вміють, не можуть й передовсім їзза своєї „панської" *ментальности не хочуть працювати*. Радше примирають з голоду.

„Бідні" білі!

Зенон Пеленський.

лице, маленька рижа борідка. Загально кажуть, що Ленін мав погане лице. Не можу з тим погодитись, — навпаки, подобається мені малий, простий ніс, і ясне, високе чоло. Замітне, що був дуже низького росту.

Довкола могили вузький прохід, яким можна іти тільки поодиноко. Затримуватися не вільно — так, що обійшовши могилу у кількох секундах, виходиться знову сходами на верх, по противному боці мавзолею. В той спосіб на протязі одної години декілька тисячів народа переходить кругом тіла творця совітської держави.

Про два довші боки Червоного майдану, Кремль і „Госуд. Унів. Магазін" я вже згадував — лишається два менші. Це: історичний музей і церква Василя Блаженного. Музей побудований з червоної цегли, як і Кремль; на його двох передніх вежах — царські орли. Їх залишили — подібно, як і на Кремлі, де над ними пишається червоний прапор — як історичні памятки. Про музей внутрі годі оповідати — в ньому чимало цікавого, єдиного в своєму роді, чого ніде в другому місці не побачите. Передовсім, що торкається історії побуту та російського народу. Напроти — церква Василя Блаженного. Найстарша в Москві — з 14-го чи 15-го століття. Бані тут інші, як на всіх інших церквах. Подібні видно на деяких східних мінаретах. Кожна баня інша. І що найцікавіше: вони не золоті, а різнокольорові! Все разом: архітектонічне чудо. (Оповідають мені, що її будівничий — збожеволів, подивившися по скінченні на твір свого життя). До революції церква, як така, була чинною. Від того часу її заміняли на музей. Будова в середині ще цікавіша, як зовні. Під кожною банею — капличка. Декотрі з них можуть помістити пятьдесять осіб, декотрі — десять. Коридори і переходи, виложбані в грубезних мурах, деколи такі вузькі, що одна особа з трудом туди пролізть. Вівтарі, ікони, свічники, іконостаси — від усього віє полуном старини, та ще якої старини! А тимчасом подув вітру несе через відкриті вікна згуки комсомольської пісні...

ВСІЛЯКІ ДРУКИ

виконує швидко
ДРУКАРНЯ „ДІЛА"

ЛЬВІВ, РИНОК 10. Тел. 29-26.

З лічниць і лікувалень.

Після побуту в Черчі.

Щось позитивного сказати про лікувальну силу Черча можна тільки після побуту в цій нашій лікувальній місцевости. Перед кількома днями повернув я із Черча, пробувши там усього три тижні. Тому, думаю, не зайвим буде поділитися з ширшим громадянством своїми враженнями з побуту й лікування в Черчі.

До Черча прибув я 20. червня на сам початок сезону. Метою моєї поїздки було підлікуватись з нежиту шлунка і недуги печінки, що переслідують мене вже кілька літ. Признаюсь, що й не дуже то я вірив у позитивні висліди черчанського лікування. Як більше року систематично лікуванся у Каліші (в копальній Польщі) згідно з порадами і вказівками лікарів. Уживав я всяких лікувальних засобів, а головно пив славний карльбадський „Mühlbrunn" (автор цього допису мабуть не знає, що „Mühlbrunn" у Польщі є здебільшого штучний! — Ред.). Та це мені нічого не помагало. Під час побуту в Черчі вже в короткому часі, пючи питні черчанські води ч. 8 і 9, я відчув значну пільгу, а після тритижневого лікування можу сміло сказати, що позбувся більшої половини своїх важких шлункових дошкульностей.

Черчанські питні води є справді великим скарбом. Приємні в смаку, даються пити і в більшій скількости, а при тому не відчувається в шлунку тягару і натиску, як це буває при інших водах. Черчанські води найуспішніше причиняються до переміни матерії.

Так само неоціненою є сірчано-купальна вода. А вже черчанська боровина не має собі рівної. Є вона так сильна, що хворі на серце, мусять дуже обережно користуватися боровиновими купелями при лікуванні ревматизму, артретизму, ісхіязу то-що. Зате в наслідках є вона спасенна. Про черчанську боровину висловлюються з повним признанням і вдоволенням недужі, що побували вже в Пішанах і є тепер у Черчі. Так само в Черчі є лікувальці, що їздили до Карльсбаду, Марієнбаду та інших европейських купелевих місцевостей, а тепер тут під боком шукають порятунку для свого здоровля. Та не тільки інтелігенція є в Черчі, але й селяни з усіх закутин Галичини. Все це свідчить, що не треба нам шукати „чужих богів", а треба всіми силами старатись, щоб Черче в короткому часі стало на належній висоті під оглядом технічного й житливого вивінування. Всі дані до того є. Черче має ще багато джерел, недоступних поки-що для користування, яких експльоатацію можна перевести, вложивши відповідний капітал.

Саме купелеве заведення звільна прибірає вигляд симпатичного будівельного обекту. Звичайно, повного комфорту тут ще нема, але управа може бути горда, що довела заведення в такому короткому часі до теперішнього стану. Головна палатка (пансіон) робить миле враження, купелевий будинок догідний в користуванні. Очевидно, є це заслуга управи, головно інж. Короля і дир. Бігуса, що є пружиною, яка порушує цілий апарат. В заведенні є вже випозичальня книжок, невеличка (квартет), але добірна, орхестра та радіо. Кухня заведення двояка: мясна й дієтична. В пансіоні є 8 гарних кімнат для лікувальців з повним готелевим уладженням. Під цю пору будуються дві гостинниці приватних осіб, які ще мабуть в цьому році будуть віддані для вжитку гостей. Помешкання в селянських хатах є чистенькі, всі з підлогою і, як на наше село, вповні вдоволяючі.

Отже є надія, що Черче небавом задоволить усі вимоги й потреби гостей. Тим самим стане воно милим осередком нашого громадянства взагалі, а з окрема конечною пристанею для тих, що бажають узискати стрічене здоровля. Треба тільки побажати, щоб наше громадянство зрозуміло вагу й лічничі благодати Черча, та горнулось масово до того нашого, рідного, купелевого пристановища. Розбудова Черча залежить передовсім від нас самих.

Каліш, 14. липня 1929.

Матвій Чолій.

* * *

Як нас інформують, в останніх днях приїхали до Черча проф. Вол. Несторович з Катовиць, А. Паславська з Катовиць, проф. Тарас Франко з Ряшова і відома українська артистка Олександра Кривицька зі Станиславова.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Ще з приводу нового устрою гр.-кат. церкви в Зединених Державах.

Недавно (в ч. 151) зреферували ми за „Новою Зорею" декрет конґреґації для Сх. Церков про новий устрій гр.кат. церкви в Зединених Державах. „Нова Зоря" похвалила цей декрет і виставила свідоцтво незвичайного розуму його авторам. Ми зі свого боку подали в сумнів деякі „розумні" постанови того декрету. Тоді новозорянські каноністи з питомою собі екскатедральною аподиктичністю повели оборону ватикано-римського адміністраційного заряджения в незугарній статейці „Боронять бідний нарід". Взагалі наші схоластики з „Нової Зорі", коли не мають аргументу, викручуються такими „розумними" фразами, як „бідний нарід" або „гарна держава за Збручем".

Наші замітки про доцільність безженности на американському грунті та американі-

зацію, себ-то денаціоналізацію гр.-кат. духовенства „Нов. Зоря" зовсім помилила, мабуть для „упрощення" справи, а почала кепкувати собі тільки із заміток на тему „розумних" постанов про перехід жінок на обряд мужа. Одначе „розумні каноністи" з „Нов. Зорі" не здобулися ані на один аргумент, що ослабльовав би наші сумніви, тільки почали „валити мудреція", пишучи:

„Дійсно важко сказати, чи сміятися, чи сумувати над такою льогікою нашого одиного дневника і над його нападами (?!), оперти ми на такій льогіці. Чи се націоналістична манія (?!) великости, чи напасть (?!), чи так собі просто „писаннячко", аби шось „мудрійшого" написати, трудно сказати. Словом — „боронить бідний нарід".

Хіба не „розумно" сказано? Що за величава аргументація? Усунено всі сумніви, як рукою відняв. Не знаємо, чи їм сміятися, чи сумувати. А ми сумуємо — і з приводу корисности деяких „розумних" постанов римської курії (а не „Апост. Столиці" — як пишуть новозорянські цивільні „каноніки"), і з приводу їх бездушного сміху. Зрештою, як ми зазначили на маргінесі ватиканського декрету, не визнаємось в таких тонких справах. А що не зовсім довіряємо новозорянським „каноніканам", то віддаємо голос священникові, докторові теольогії, який на ту саму тему пише нам ось що про декрет завідування гр. кат. дієцезіями Півн. Америки.

В „Acta Ap. Sedis" з дня 5. IV. 1929. vol XXI ст. 152—9 появився декрет Конґреґації для Сх. Церкви про завідування гр.-кат. дієцезіями Північної Америки. Декрет складається зі вступу і чотирьох розділів з 43 артикулами (9—26—34—43), що відносяться до епископів, клиру, вірних і супружжя.

У вступі покликується декрет на юрисдикцію, дану Ап. Столицею в 1912 р., та на постанову Конґреґації з 8. V. 1924 про поділ дієцезій, і проголошується нові постанови для обох дієцезій. Напрям нових постанов є уніфікаційний і творить вилім в дисциплінариих й обрядових особливостях нашої церкви на користь нового кодексу канонічного права. Це в тим дивніше, що сам новий кодекс респектує дисциплінарні й обрядові особливости Східніх церков і рестрингує (1 кан.) свою обовязуючу силу лише до латинської церкви. *Тому й вилім на користь нового кодексу є виломом на користь латинської церкви в Америці.*

Видимо це в постановах арт. 2, 12, 14, 15, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 33, 38, 41, де говориться про повну юрисдикцію гр.-кат. епископів, одначе лише *умовну, бо залежну від делеґата Ап. Столиці у Вашинґтоні* (арт. 2), про допускання з Галичини лиш безженних (арт. 12— до тепер було інакше), про великодну сповідь у латинського священика, а навіть про великодне св. Причастя (арт. 31 32, що ніколи не було допустиме в церковнім праві, про супружжя (арт. 38. 41) в якім дається перевагу батькові, на котрого обряд *може* перейти жінка на час тревання супружжя, а діти мусять бути хрещені згідно з новим кан. кодексом. Крім того постанови арт. 14 про усувальність парохів, 24-го про тирічні іспити, 25-го про епископські конференції, 28 і 29-го про ходження на богослужения в повторенням рівнозвучних постанов нового кодексу, який відноситься лише до латинської церкви.

Інші з 43 артикулів мають практичну ціль упормувати особливші відносини в американській церкві. Такою є постанова арт. 6-го про завідуючих церковним маєтком (церковні комітети), які узурпують собі права до церков і церковних дібр або постанова арт. 7-го про датки на удержання епископа. Подібно в розділі другім вкладає арт. 11. обовязок на клир удержувати власну семинарію, а арт. 15. приказує епископам означити висококість епитрахильних доходів, а священників щукаючих греша відпускати (арт. 13.)

Так отже коли би *не вилім на користь лат. церкви і духовенства щодо удїлювання св. Тайн, іменно Великодньої Сповіди і св. Причастія, піддання наших епископів під власть латинського делеґата у Вашинґтоні та виразної тенденції за целібатом, що нарушує добре набуті і віками засиджені права східньої церкви,* можна би захоплюватися з „Новою Зорею" (ч. 46.) отсим новим декретом. Покищо — з причини постанов, що нівелюють наші права, затверджені колись Ап. Столицею і обезпечені Львом XIII. в останній енцикліці, іменно щодо св. Причастія вірних і Великодної Сповіди (Орієнталіюм дігнітас) — мусимо бути далекі від телячого захоплення...

А. А

Побережа Чорного моря залите.

З Царгорода повідомляють, що над Чорним Морем вода залила богато місцевостей. Виливе ростав наслідком зливи. Є залитих 30 сіл, а богато знищених. Убитих більше ніж 500. Матеріяльні шкоди оцінюють на 3 міл. турецьких фунтів. Злива тревав далі.

—o—

Демонстрація перед кит. консулятом.

Перед будинком китайського консуляту в Берліні комуністи демострували проти панкінського уряду й обкидали будинок камінням і вибили всі шиби. Поліція привернула спокій.

—o—

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич.** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 89 2—6

— **Не розуміють по українськи!** З кругів наших читачів повідомляють нас, що фірма Раттінгер у Львові (продажа й гострення ножів) при вул. Галицькій не хоче розуміти українських клієнтів, а навіть подає їм ради, щоб вони вчилися по польськи і тільки так говорили. Хто не хоче наразитися на подібне трактування, нехай цю фірму оминає.

— **Утраквізм в числах.** Пишуть нам: З кінцем червня ц. р. зголосилося до вступного іспиту при утраквістичнім мужеськім учит. семинарі в Самборі 40 кандидатів українців і 38 кандидатів поляків. Здало той нещасний іспит тільки 7 українців. Перепало аж 33 українців, а зате аж 24 поляків. Перепало аж 33 українців! Між іншими не здав іспиту навіть такий українець, що мав з виділової школи свідоцтво з дуже добрими нотами, а зате попереходили кандидати поляки з нотами дуже слабими. В минулому році цей утраквізм був обявився в Самборі більш рівномірно, бо тоді здало іспит до семинаря 24 українців і 20 поляків. Можна уявити собі, які почуття носять у серці всі неслушно перепавші і їх батьки...

— **Для вшанування памяти героїв.** На листу, виписану Комітетом для вшанування памяти Д. Вітовського й Ю. Чучмана в Берліні, жертвували пп.: С. Тимчук 2 н. м., д-р З. Кузеля, д-р І. Мірчук, В. Кужіль, д-р Близнюк, С. Чучман, п-і О. Федак-Коновалець, д-р К. Чехович, М. Урбан і М. Слива по 1 н. м. — Комітет висказує на цім місці подяку жертводавцям.

— **Свято Української Армії в Брні, ЧСР.** Українська Громада й Українська Студ. Спілка в Брні уладили дня 22. червня ц. р. свято Української Армії для української кольонії в Брні. В програмі було: а) вступне слово В. Пеленського, присвячене Тим, що впали, й нашим інвалідам; б) реферат Мочарного „Українська Армія в боротьбі за незалежність України в рр. 1917 — червень 1919", в) реферат проф. Калічака „Бої за Галицьку Землю", г) реферат Шкварка „Українська Армія в боротьбі з більшовиками й денікінцями в рр. 1919—1920". Свято закінчено вільними спогадами присутніх і національним гимном. На інвалідів УГА зібрано 115 ч. к.

— **Промоція.** Дня 28. червня ц. р. промувався на доктора медицини в Масариковім університеті в Брні, ЧСР, Жигмоит Кранц, родом з Кучурмаре, Буковина, член Української Громади і бувший старшина УГА.

— **Страйк шоферів і фякрів у Львові.** Староство Гродське зарядило інший розклад постою для львівських автодорожок і фякрів, щоби всі части міста могли користати з автомобілевої ко-

---

Людина праці і серця.

Слово о. кан. Дамяна Лопатинського на поминках у 10-ті роковини смерти ІВАНА ЛЕВИНСЬКОГО, 4. липня 1929 р.

„Блаженні, яке ізбрал і приял я Гдь,
І память їх от рода в род..."

Св. Письмо пригадує нам дуже часто, на многих місцях, цю знану правду, що наше життя на землі коротке. Тому воно порівнює наше життя з хмарою, що, гнана вітром, мчиться по небосхилі, то з парою, що на хвилину покажеться і щезає, то з квіткою, що рано цвите і красується, а вже вечером відцвитає і вяне, то зі стрілою, що пущена з лука, прошибає воздух. І справді! коли вдуматись у ці звичайні, прості, а так проречисті порівнання, то мусимо признати, що людське життя на землі, це наче одна хвилина. Коли застановимося над нашим життям, коли поглянемо на минулі дні нашого життя, то побачимо, що ріжні його відступи, вік дитинячий, молодечий, мужеський і старечий, так скоро чергуються, так швидко по собі слідують, що ми заледви запримічуємо, як з одного віку переходимо у другий. Ми стали молодцями, граючися ще дитинячими забавками, а коли ми були ще повні молодечих мрій, ми вже вступили у мужеський вік. Як хвилі на морі, гнані вітром-бурею, женуть безпастанно одні за другими та розбиваються об беріг, так один вік людського життя жене за другим, так діди, батьки, перті часом життя відходять — як оті хвилі — у вічність, а на їх місце наступає хвиля синів та внуків, щоби за короткий час зробити місце новій хвилі — своїм дітям. Навіть людина, що дожила глибокої старости, не має враження, що довго нажилася на землі і їй здається, начеб це он недавно, вчора було, як була вона молода. Справді, від колиски до гробу чоловіка недалека і недовга дорога! Про це впрочім говорить нам це святе місце і ці численні могили довкола нас, говорить і ця могила, що криє в собі останки Того, якого ми нині помянули, говорять ті щоденні вістки про смерть наших кревних, знайомих, приятелів і товаришів. А колиж св. Письмо всетаки пригадує нам так часто цю правду, то воно робить це тому, щоби ми не забули, що земля, це не наша ціль що ми сотворені не для неї, а для Бога, для неба, для щасливої вічности; пригадує нам цю правду не на те, щоби нею ломити нашу енергію, ослаблювати нашого духа, знеохочувати нас у нашій праці, підприємчивости, у змаганні до осягнення наших ідеалів, у завзятті при здобуванні насущного хліба, але якраз навпаки, щоби навчити нас, що час нашого життя — це неоцінений скарб, це найбільше добро, яке ми повинні якнайпильніше вихіснувати та вже самою гадкою, що наші дні короткі і непевні, загріватися до праці і витревалости, до боротьби для здобуття кращої долі для себе і своїх найближчих — для цілого свого народу. І хто не спускав з очей у своїому житті цієї великої правди, до кого промовили ці такі краснорічиві порівнання св. Письма, цей мимо коротких хвиль людського життя умів довершити великих діл, вмів полишити по собі память, що говорить про нього „от рода в род".

І таким був бл. п. Іван Левинський. 10 літ минає, як смерть забрала його зпоміж нас, у літах, що заледве переступили мужеський вік. Та хоча так несподівано і так скоро вкоротила вона його дні, то однак його життя вже тоді було повне християнських чеснот і великих діл. Бо його життя — це був один невсипущий труд, одна завзята, витревала праця. Коли розважимо його трудолюбиве життя, його ріжноманітну і таку живу діяльність, то справді чудуватися нам приходить, як міг бл. п. Іван Левинський в недовгому своїому віці, який прожив, полишити по собі такі глибокі сліди своєї праці! Як син народнього вчителя, обтяженого численною родиною, від перших літ молодости вчився власними силами пробиватись крізь життя. Колиж своєю працею і хистом в молодому віці здобув патент інжиніра, розвиває як архітект-будівничий незвичайну, у нас небувалу, справді на американський спосіб закроєну, діяльність і підприємчивість. Усі найбільші будівлі у Львові, — а є їх цілі десятки — це твори будь-то його духа, будь-то його підприємчивости. Будував не лише у Львові, але скрізь по цілій Галичині. Та він не вдоволяється самим виконуванням будів. робіт. Він основує у Львові великий варстат-фабрику, в якій кафлярня, кузня, стельмахарня, слюсарня, столярня, теслярня, фабрика дахівок, штучного каміння, долівкових і хідникових плиток, майоліки, кераміки і всякі інші відділи виробляють все, що було потрібне до будівель. Всі потреби свого великанського підприємства заспокоював у власних варстатах, силами і працею своїх робітників. Він став таким робом великим підприємцем-промисловцем, без пересади можна сказати, найбільшим того рода в Австрії. Ця його надзвичайно метка діяльність, його великий досвід, який здобув собі на полі будівництва і його всесторонні здібности звернули на нього увагу в краю і державі. Його покликано в 1904 р. на катедру архітектури і будівництва львівської політехніки. Як професор працює з давньою енергією на педаґоґічному й науковому полі, а зпід його руки виходить цілий ряд визначних архітектів. Однак ця його невсипуща праця, ця його всестороння діяльність набирають ще більшої ваги, стають справді великою христ. чеснотою, коли зважити, що Покійник, мав справді велике, золоте серце, що любило других, що не гонило за власною вигодою, за власними зисками а мало на оці все добро ближніх. Покійник звик був промовляти до других словом: „серденько" — а те слово в його устах не було лише пустим згуком, воно справді було відгомоном його великої любови до людей. Провадив великі будівельні підприємства, міг був доробитись великого і значного майна. Але він дбав не про себе, а передовсім про других. Всі його робітники, майстри, співробітники товариші його праці заробляли при ньому більше ніж він сам. Він великий ідеаліст працював для самої праці, для ідеї, давав кошториси робіт нижчі, ніж хтонебудь інший і був під цим оглядом безконкуренційний.

А для вас українців память Покійника ще дорожчою, бо він ціле життя своє працював з гадкою прислужитися своєму народові, причинитися до його розвою і добра. Його золоте серце, що так любило людей, горіло справді великою любовю до всього, що рідне. Як професор, був

мунікацій та щоб місто виглядало естетичніше. Власники авт і фіакрів ухвалили приступити до страйку, тому, що заробки їх загрожені наслідком перенесення авт і фіакрів на інші місця, менше рухливі.

— **Шофер украв авто.** Ілля Гелер (замешк. при вул. Дзялинських 5 у Львові) украв із гаражу при вул. Мартина 7 а автодорожку марки „Прага" на шкоду Берн. Гріса вартости 8.000 зол. Шофер відїхав в невідомім напрямі.

— **Шофер хотів убити семінаристку.** Шофер Степан Вільчинський, який вдержував приязні взаємини із семінаристкою М. К. з Клепарова, вистрілив до неї в груди, щоби вбити її. Причиною мабуть те, що дівчина не хотіла вийти за нього замуж. Дівчину в грізному стані відвезли до шпиталю. Шофера арештували.

— **Самовбивство Гофманталевого сина.** У віденських мистецьких і літературних колах викликало сенсацію самовбивство 26-літнього сина славного австрійського поета Гугона фон Гофманталя. Молодий Гофманталь відібрав собі життя вистрілом із револьверу в нервовому пригнобленні, тому, що не міг дістати заняття.

— **Невдалий шведський лет.** Шведський літак „Сверіге", яким шведські летуни хочуть перелетіти Ісляндію, Гренляндію та Лябрадор і дістатися найбільш північним шляхом Атлянтику до Америки, опустився на воду після того, як перелетів понад Гренляндією. Один пливак літака треба направити. Летуни пробували стартувати до Лябрадору, та це не вдалося; як опускалися на воду, ушкодився й другий пливак. Прийшли теж вісти, що над Атлянтиком тепер неприв'ітливе веремя.

— **„Юнтін Бовлер" затонув.** Літак „Юнтін Бовлер", який зачав був лет із Шікаґа до Берліна і який застряг на ледах Лябрадору, зіпхнула сильна течія вихру в море. Літак розбився. Летуни врятувалися.

— **Американське простацтво.** Під цим заголовком читаємо в „Канад. Фармері": „Як повідомляють венкуверські часописи, славний індійський поет і фільософ Рабіндра Нат Тагор мав недавно дуже неприємну пригоду, коли пробував дістатися з Канади до Зединених Держав. Американський імміграційний урядовець казав йому безконечно довго чекати, забавляючись тимчасом в сусідній кімнаті милою розмовою з якоюсь дамою. Відтак обслужив другого інтересента, що чіміше прийшов, а нарешті грубим кивненням голови прикликав його до свого офісу, де простакуватим тоном задавав йому чисельні, крайно недорічні питання. Сер Рабіндра Нат, котрого знає й подивляє весь культурний світ, висловив опісля перед представниками преси своє негодування супроти такого нетактовного поведення американського урядовця, яке він м. ін. пояснював темною краскою свойого лиця. Великий індієць рішучо помиляється. Краска його лиця чи його азійське походження не має нічого спільного з хамством американського імміграційного ступайки. Воно цїхує цілу ту клясу американських службовиків, де вони не находилисяб і з ким вони не малиб до діла. Про це можуть посвідчити шановному фільософові тисячі канадійських горожан, що колинебудь пробували дістати візу до Зединених Держав. Поведення американських імміграційних властей супроти всіх чужинців відзеркалює найкраще короткозору зарозумілість цеї нації доробкевичів, що вважає свій край земським раєм і нехтує всі засади міжнародньої чемности. Це скорше чи пізніше без сумніву відібється шкідливо на американцях, як колись пруська бута стільки нещастя нанесла великому німецькому народові"...

— **„День характерности".** Розумне свято має республика Перу в Південній Америці. Це „день характерности". Це свято установлено для пошани старого президента республики Августа Ленія, котрий виявив велику характерність тому 20 літ в часі революції. Тоді вхопили його революціонери і грозили йому смертю, коли не підпише, що зрікається влади. — Підпиши! — кричали революціонери. — Памятай на матір свою! — Моя мати? — відповів президент. — Ні, вона мене виховала на характерну людину і не бажалаб, аби я показався боягузом! І не підписав. Небаром льояльні вояки його визволили. А відтак держава в память цеї події установила „день характерности". В той день наділюють відзнаками всіх, хто в році виявив сміливу характерність у громадському житті.

— **Президент Гувер не їде на вакації.** Хоча всі міністри й урядовці з Вашингтону можуть собі виїхати на вакації, президент Гувер цього року покине старий звичай і нікуди не поїде, а останеться в Білому Домі. Він каже, що почувається здоровий, а праці має стільки, що не може тепер покидати Вашингтону. Тільки раз в тиждень буде виїздити до Верджинії ловити рибу в ставі, а дома що-ранку гратиме в парку в пилку, аби добре почуватись і зберегти здоровля. Як відомо, він також викинув президентський корабель „Мейфлавер", якого удержання коштувало річно сотки тисяч долярів, а лишив собі тільки маленький яхт, яким теж час до часу поїде на прогульку по ріці Потомек.

— **Дня 28. червня ц. р.** отримали на медичному виділі чеського університету в Празі, ступінь доктора медицини п. **Трутяк Володимир** з Космача і п. **Книш Іван** зі Щирця.

114 1—1

Др. МАРІЯН ПАНЧИШИН

виїхав на літний відпочинок і **почне ординувати** щойно **з кінцем серпня** с. р.

у ЛЬВОВІ, вул. КЛУШИНСЬКА ч. 3

111 1—4

Китайсько-більшовицька війна?

Мобілізація в Китаю та СРСР.

З Парижа повідомляють, що відносини між СРСР. і Китаєм дійшли до такого напруження, що в Парижі сподіються кожної хвилі вістки про вибух війни. На китайському кордоні по більшовицькому боці замобілізували 40 полків червоної армії. У відповідь на це Китай проголосив заг. мобілізацію. Створили чужинну легію, до якої зголошуються рос. емігранти бувш. царської армії. Аг. Райтера повідомляє, що 5.000 кит. воїків вислано для скріплення східного відтинка сх.-китайської залізниці, а 10.000 воїків сконцентрували в прикордонній місцевости Манджурії близько відділів більшовицького війська.

Райтер повідомляє, що більшовицький ультімат доручено Чанг-Кай-Шекові 15. липня. В китайськім посольстві в Москві вручили 12. липня пашпорт членові колегії комісаріяту комунікації Серебрянкову. Одначе до 15. липня веч. посольство не видало візи на від'їзд до Китаю та сказало, що ще не дістало вказівок із Нанкіну.

Кореспондент Вольфового бюра повідомляє з Шанґгаю, що представники китайського уряду сказали кореспондентам закорд. преси, що заряджения кит. влади в Харбіні наступили в порозуміннї з Нанкіном. Нац. китайський уряд рішився не сходити з обраного шляху дотеперішньої своєї політики не зважаючи на погрози в більш. ультіматі. Дальших постанов треба сподіватися щойно після повороту китайського міністра закорд. справ до Нанкіну. Нанкінський уряд постановив признати поступования манджурського уряду. З Харбіну прийшла вістка, що в поселінок одержала решта більшовицьких горожан приказ кинути Харбін. Нанкінський уряд поробив приготування на випадок наступу з більш. боку. Крім сконцентрованих 100.000 воїків виїхало над кордон 6 панцирн поїздів, обсаджених білогвардійцями.

Японія не буде невтральна.

Токійські часописи повідомляють, що японський уряд подав через своїх дипл. заступників до відома Нанкіну та Москви, що не буде при-

стрідатися спокійно поширюванню китайсько-більш. конфлікту.

Анґлія заняла покищо до китайсько-більшовицького конфлікту виждаюче становище. Одначе евент. конфлікт між цими державами вплинув би уємно на анґ.-більшовицькі переговори в справі навязання взаємин між Анґлією й СРСР. „Таймс" вказує у передовиці, що війна між СРСР. і Китаєм була би найгіршою пропаґандою, яку СРСР. міг би зробити собі для зєднання Анґлії.

—o—

Розвязання Каси Хорих м. Львова.

Рескриптом окр. обезпеченевого уряду розвязано 16. липня самоврядну установу Каси Хорих м. Львова. Урядовим комісаром Каси Хорих іменований Йос. Налєзя ада. концепіент у ня. Після обняття урядування урядовим комісарем розвязано всі автономічні установи урядування розвязано всі автономічні установи Каси Хорих, себ-то раду, розємну комісію, ревізійну комісію й управу. Урядовці з лир. Щиреком і лікарі з нач. лікарем д-ром Беттом урядують далі. Урядовий комісар після обняття урядування впровадив в урядування звільненого розвязаним урядом віцедиректора Каси емер. полк. Стан. Закшевського. Президентом розвязаної Каси Хорих був редактор Брон. Лісковніцький, председником управи Христовський. Каса Хорих м. Львова істнує яже 40 літ.

Розвязання самоврядувань Кас Хорих перед держ. трибуналом.

На основі розпорядку мін-ства праці та сусп. опіки розвязано самоврядування Кас Хорих крім Львова, ще й в Кракові та Перемишлі. Парлямен. соц. репрезентація хоче заскаржити постанову мін. Пристора перед найв. адм. трибунал, тому що розвязані управи Кас походять із виборів, переведених на основі пропорціональности, в яких брали участь робітники й роботодавці. Є чутки, що після скликання сойму лівиця поставить внесення на висловлення заяви недовіри мін. Присторові, мотивуючи це поведенням мін. Пристора супроти зїзду Кас Хорих у Познані та розвязанням управ Кас Хорих.

—o—

Ромунська опозиція кинула парлямент.

Дня 16. липня на засіданні ромунського парляменту всі опозиційні партії вийшли зі салі нарад на знак протесту проти плянованої адміністраційної реформи.

Дивогляди.

„Найчесніша дівчина міста Нанс" — подарувала Франції здорового сина.

В місцевости Нанс у Франції відбувся на днях вибір найкращої і найчеснішої дівчини в тому місті. В салі магістрату приготовлено спеціяльний престіл для королевої міста. Журі радило довго над тим, котру з місцевих красунь наділити таким почесним титулом. Вкінці проголошено з підвищення, що найгарнішою і найчеснішою панною в місті Нанс журі визнало панну Генрієтту Шарель. Численно зібрана публика привитала цей вибір радісними окликами й гучними оплесками. А після цього посадник міста попровадив панну Генрієтту з почесною міною до престола. Нововибрана королева міста хотіла вже засісти на престолі і приймати ґратуляції, коли нечайно крикнула і впала на землю. Негайно зявилися біля неї лікарі, які думали спершу, що панна Генрієтта дістала зі зворушення серцевий атак. Якеж було їх здивування, а з ними і всіх присутніх, коли побачили, що нова королева міста Нанс з великого зворушення... породила дитину. І не лишалося лікарям нічого іншого, як повідомити зібраних, що щойно вибрана королева міста Нанс подарувала Франції — здорового сина.

Політика й анальфабетизм.

Один наш політичний орґан, що береться вчити розуму цілу нашу суспільність, грішить густо-часто просто розздроюючим... анальфабетизмом. Ось у найновішому числі з 14-го ц. м., в замітці „Вже й боються Закарпатської України", той орґан подає такий цитат, за „Словом Польск-им": „В разі дальших українізаційних заходів Закарпаття Польща сама мусіла би призадуматись, чи може і за тою гра-

---

праведним батьком української молоді, що вчилася на львівській політехніці, як громадянин, брав дїяльну участь у всіх наших установах, всі, що потребували його фахової помочі і поради находили її все у нього. Для нашого українського робітництва був правдивим опікуном і старшим, добрим товаришем, та немов його першим організатором. Кожний український робітник находив у нього працю, бо у своїх рїжнорідних підприємствах він затруднював у першій мірі своїх людей. Обдарував щедрою рукою наше краєве товариство „Сільський Господар", товариству техніків „Основа" дарував прегарну площу під будову дому техніків, а вже найкращим доказом його горячої і дїяльної любови до своїх, не його заповіданя. Усе своє майно, якого доробився своєю витрівалою працею, поділив між своїх двоє дітей та третю дитину, не менше йому дорогу, як-його рідні діти, товариство ним основане, для добра наших робітників, промисловців і техніків Товариство „Праця".

Отсими короткими словами я пригадав тим, що знали Покійника та прийшли нині на його могилу, чесноти і діла цього великого нашого громадянина. В десяту річницю його смерти ми помолилися тут нині за його душу та згадали його теплим щирим словом. Та тим ми не сповнили би ще вповні нашої пошани для памяти Покійника. Він у своїм житті стрічав чимало перешкод. І на його працю і підприємчивість глядїли його противники завдрим оком. Те, що він у свому житті здобув, не легко йому прийшлося. Але своєю енергією, солїдністю та своїм чистим, хрустальним характером поконав усе, здобув собі признання навіть своїх ворогів та лишив по собі память, що піде „од рода в род". Ідїмож і ми слїдами його. Витрівалою працею, працею пропханою наскрізь любовю до свого народу, готовою все до пожертви для його добра і служби для нього, ми найкращу віддамо пошану памяті Покійника. І за його приміром дїтьми засвідчім нашу любов України.

нищею терпіти щось такого, що є зроблено німцями (маде ін ґермани)". — Справді: поруч ославлених Хурхілів, Хамберляйнів і т. п. покутує в деяких пустих головах і „маде ін ґермани" („мейд ін джермені").

Зі спортового життя.

Українська лікарська спортова порадня.

Статті в „Ділі" й інших наших пресових орґанах про потребу лікарської порадні для українських спортовців зробили своє. В цій справі з ініціятиви Українського Ґіґієнічного Т-ва відбулася недавно анкета наших спортово-руханкових установ, яка висказалася за негайним введенням такої порадні в життя. З тією метою вибрано тісніший ініціятивний комітет, до якого ввійшли: проф. Гайдучок, д-р Саламанчук і пп. Жарський та Білостоцький. Українські спортово-руханкові товариства у Львові будуть відповідно оподатковані на закупно потрібних приладів, оплату льокалю для порадні й інші кошти, звязані з її оснуванням і введенням в життя, при чому й наші неспортові установи та поодинокі громадяни, що розуміють вагу такої порадні, не відкажуться певно також від підтримки цієї потрібної інституції. Не сумніваємося, що українська спортова порадня у Львові віддаватиме вже в найкоротшому часі добрі прислуги нашому спортовому рухові.

А-кляса львівської округи.

З інформаційного обовязку подаємо нашим читачам такі слухи про можливі зміни в мистецтвах А-кляси львівської округи: Деякі спортові круги роблять заходи, аби анулювати змагання Ревера-Гакоаг з попередньої неділі, що закінчилися вислідом 2:2, з якого обі дружини невдоволені й обі внесли протест (суддював п. Стоцький). А що і протест України проти програних у Стрию змагань з Поґонею-Стрий ще теж окончно не поладнаний, то не виключена річ, що і змагання Ревера-Гакоаг і змагання Поґонь (Стрий)-Україна будуть розіграні наново. В такому разі в табелі мистецтв А-кляси міг би зайти навіть поважні зміни. Невідомо теж досі, чи Гасмонея гратиме за вдержання в А-кляси з Реверою, чи передтим жидівська дружина розіграє ще рішаючі змагання з Ресовією, з якою має таке саме число пунктів (по 7), але гірше відношення воріт. Як чи так, деякі зміни в табелі мистецтв А-кляси львівської округи не є виключені.

Наші лещетарі приготовляються вже до зими!

З кругів наших лещетарів, згуртованих в Карпатському Лещетарському Клюбі у Львові, довідуємося, що керманичі клюбу вже тепер приготовляються до найближчої зими. Між іншим проєктують вони влаштувати (покищо винаймити) вигідну домівку на зиму в Славську й уладити цієї зими два більші лещетарські змагання: одно за мистецтво Львова, друге (при кінці зимового сезону) за мистецтво цілого краю (евентуально й Закарпаття). Позатим варто відмітити, що управа К. Л. К. поробила енерґійні заходи в справі орґанізації українських лещетарських клюбів на провінції. Досі внесено вже статути для заснування таких товариств у Перемишлі, Станиславові й Косові. В інших містах акція в цій справі в повному ході. При кінці слід іще подати до відома радісну вістку, що К. Л. К. приступає вже в найкоротшому часі до закупна у Славську парцелі під власну домівку.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле.

Журавно, четвер 18.VII.
Бурштин, пятниця 19.VII.
Отинія, субота, дня 20. VII. 1929.
Коломия, неділя, дня 21. VII. 1929.
Городенка, понеділок, дня 22. VII. 1929.
Снятин, вівторок, дня 23. VII. 1929.
Косів, середа, дня 24. VII. 1929.
Жабе, четвер, дня 25. VII. 1929.
Яблонів, пятниця, дня 26. VII. 1929.
Печеніжин, субота, дня 27. VII. 1929.
Станиславів, неділя, дня 28. VII. 1929.
115 1—4

Ловий Український Театр під дир. М. Карабіневича.

Вигода:
18/7 „Чесна Сузанна".
19/7 „Тітка Чарлі".

Ведріж:
20/7 „Вій".
21/7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24/7 „Хмара".

Доляна:
25/7 „Базар".

Брошнів:
26/7 „Осінні маневри". 93 4-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вигода:
18.VII. четвер: Чесна Зузанна.
19.VII. пятниця: Король життя.
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.

Ведріж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 4—?

Великий Міський Театр:

Четвер, 18-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „Кабінет во(й)скових фігур".

Пятниця, 19-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „М. С. З." або „Памятай про мене". Премієра.

Малий Театр:

Четвер, дня 18. липня в год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Пятниця, дня 19. липня о год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Кіна.

Аполло: Ми американці. (Два покоління).

Кольосей: Дочка полку (Ігo Син). Вуаниця спогадів.

Лев: У країні срібного льва (Берн. Келерманн).

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Шампан (Палє де Люкса).

Оава: В полумі життя.

Палас: Дівчина зі спелюшки.

Пасаж: В погоні за смертю (Ліл Даговер, Берн. Ґецке).

Утіха: Непобідимий. Чепдін як боксер.

Химера: Пригоди бриг. Жерарда.

Фатаморґана: Президент (Мозжухін)

Д-р ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Пісня Просвітян

Сонце з високого неба
Хліб нам дає дає квіти;
Волі шукати нам треба
В ясного сонця Просвіти.

Прапор Просвіти — це знак
Наших найвищих бажань:
Старець чи молод-юнак,

З нами під прапор наш стань!
Світло знання і науки
З міста в село перекинем
Братові брат подасть руки
Ми вже в неволі не згинем.

Прапор Просвіти — це знак
Наших визвольних доріг;
Старець чи молод-юнак,
Клич під наш прапор усіх!

Вженем темряву з хати,
Ворог укритись не зможе;
Видрем у нього всі втрати
Ти допоможи нам Боже!

(ОСМОМИСЛ.)

Просвітний гимн

Сонце весь мир огрівае
Чаром своєї руки,
Зерно в землі ожидае
Родить буйні колоски.

Так і просвіта огрівае
Всі українські серця,
Збудить в нас ясні надій,
Смуток розвіе з лиця.

Гляньте як сонячна днина
З пітьми виводить світи!
Так нас Просвіта єдина
Виведе, братя, з біди!

Гляне, як сонце, до хати,
Скаже, як треба нам жить,
Всіх нас пригорне, як мати,
З лихом боротись навчить.

Хайже батьки всі і діти
В ряд просвітянський стають,
Двигнемо прапор Просвіти
Правді освітимо путь.

В лави Просвіти ставайно,
Вірні Вкраїни сини,
Сміло-відважно вступаймо
З тьмою до бою, брати!

Обов'язкові тексти оголошуються для хорової композиції гимну, при чому можна присилати тільки медьодію на адресу Т-ва „Просвіта" — Львів, Ринок 10. З присланих дотепер композицій журі не признало вподної за відповідну. Рівночасно зазначується, що композиція Ярославенка до слів д-ра В. Щурата (видання Торбана) не є гимном „Просвіти". — **Ювилейний Комітет Т-ва „Просвіта".** 92 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

АБСОЛЬВЕНТ гімназії — справний інструктор, глядить дехто на виїзд на село, на цілий шкільний рік, від зараз. 112 1—3

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелерські роботи виконує найстараннійше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 a) 56—7

ГОДИННИК ВАШ буде найкраще направлений у найбільшій годинникарській роботні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 2199 171-?

В ОКОЛИЦІ ХОДОРОВА парцелюється фільварок. — Земля добірна. Гутий гостинець до близького міста. — Зголошення рефлектантів до Адміністрації „Діла" під: „Фільварок". 104 2—3

ПАННА з інтелігентної родини, пристійна бльондинка, не бідна, образована і господарна — бажає пізнати ізза браку знакомства інтелігентного, старшого мужчину на гарнім становиску. Неанонімові, серіозні зголошення з фотографією слати до адміністрації „Діла" під „1.000". 97 3—3

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40. Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** мосяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 6-10

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сливші покої з бальконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів. 2300 5—10

АПТИКА в гірській фабричній місцевости до винайму від 1. вересня. Інформації уділює Заряд школи в Струтинні Вижнім п. Рожнітів. 117 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

9 зол. | ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ | 9 зол.

з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65-73. 87 3—5

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше

„ДОСТАВА"

у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Теребовлі, вул. Пілсудського ч. 6.

2290 8—10

Різьбарсько-камінна робітня і склад памятників (надмогильних) та фіґур з тесаного каміня, мрамора, ґраніту і сієніта.

Людвик МАКОЛЬОНДРА

Львів, вул. св. Павла 10. — Тел. 63-95 (проти нової брами Личаківського кладовища)

виконує: **Гробівці, каплиці вівтарі, будівляні роботи, парканн, сходи і т. п.**

піднімається виконання згаданих робіт також на провінції **по цінах можливо найнижших.** 107 2—3

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 6—10

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 11—2

Спеціяліст скірних, венер. недуг і косметики 118 1—

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., Глубока 10, партер. — Кварцева лямпа, Діятермія.

Конкурс.

ПОВІТОВИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ в Городку Ягайлонськім оголошує отсим КОНКУРС на:

1) ТОРГОВЕЛЬНОГО РЕФЕРЕНТА,
2) ОРГАНІЗАТОРА КООПЕРАТИВ.

Від кандидатів вимагається відповідної фахової освіти та щонайменше 6-місячної успішної практики при одному з П. С. К., та знання кооперативних законів. Організатор буде зарази і книговодцем Союза. Посади до обняття негайно. Платня після умови. Подання з придогами і докладним описом життя слати на руки Голови Надзірної Ради Посла П. Д-ра Степана Біляка, адвоката в Городку Ягайл.

За Надзірну Раду Пов. Кооп. Союза
Др. Степан Біляк голова. **Роман Паламарчук** секретар.
113 1—1

Конкурс.

Магістрат міста Коничинці оголошує КОНКУРС на будову електрівні з мотором DIESLA.

Розпняття сіти 6 до 8 km (4 до 5 спомагаючих точок). Опечатані оферти належить складати до дня 25. липня п. р. в цьому дні наступить відкриття оферт.

Магістрат застерігає собі вільний вибір оферт, без огляду на условія.

Коничинці, в липні 1929.

Бурмистр: **Стефан Сафіян.**
106 2—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик Вилає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 158 (11.499). Львів, пятниця 19. липня 1929. Pocztowa uplata zaplacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Воєнна заграва.

Львів, 18. липня 1929.

Заки останні телеґрами принесуть нам дальший розвиток подій і ступінь напруження на Далекому Сході, вже тепер годиться ствердити, що радянсько-хінський конфлікт прибрав дуже ґрізні форми, та що в теперішній стадії його розвитку тільки чудом можна вимінути війни. Для пересічного европейця, якого — з природи річи — події на Далекому Сході і вічне, бо 18-літне, кипіння в тому казані, що називається Хінами, цікавлять менше або й зовсім не цікавлять, наглий вибух ґрізного конфлікту мусить бути великою несподіванкою.

Бо й справді, саме тоді, коли пакт Келльога здобув повне право горожанства, став загально обовязуючим; коли до влади в Англії прийшла робітнича партія, яка на порядок дня висуває справу розброєння і проголошує свої тези мирної політики; коли при допомозі репараційних умов ліквідується залишки великої війни — на Далекому Сході вибухає конфлікт, який кожної хвилі може перетворитися в страшну воєнну пожежу, якої руйнуюча сила може обняти не тільки Азію, але й Европу.

На границях Манджурії й Монґолії по обох боках стоять вже сконсиґновані війська. По радянському боці 40 полків червоної армії, по манджурському 100-тисячна армія та відділи російських білоґвардійців. Треба тільки маленької іскри, дрібного ризикантського кроку, щоби заграли гармати і щоби Далекий Схід занявся воєнною пожежою.

Безпосередньою притокою до радянсько-хінського напруження є арешти радянських урядовців на т. зв. східньо-хінській (манджурській) залізниці.

Манджурський ґенеральський уряд, підчинений центральній нанкінській владі, ненадійно перевів арешти радянських залізничих урядовців, обвинуваченими їх у ширенні комуністичної пропаганди. Передтим переведено труси в радянських консулятах з тієї самої причини. Радянських урядовців на манджурській залізниці заступлено російськими еміґрантами. Довший час Москва, така прудка у своїх кроках на іншому терені, у відношенні до хінської акції виявляла значну терпеливість, не хотячи наражувати собі 400-міліонових Хін. Але після арештів радянських урядовців і заступлення їх еміґрантами Москві терпець урвався. Карахан в окремій ноті висловив ультимативне домагання негайного звільнення арештованих громадян СРСР, відкликання всіх — на його думку — нелеґальних актів, аречення якої-б то не було акції у відношенні до східньо-хінської залізниці, припинення репресій у відношенні до радянських громадян й установ та негайного скликання конференції для вирішення усіх спірних питань, що торкаються східньо-хінської залізниці. На випадок негативного становища до вимог і пропозицій Москви „вся відповідальність за дальші кроки" лиже — мовляв — на мукденський (манджурський) і нанкінський (центрально-хінський) уряди. На випадок незадоволяючої відповіді уряд СРСР загрозив покористуватися іншими засобами для оборони своїх прав.

Хінської відповіди поки-що нема, але вже по обох боках манджурської границі стоять готові до бою війська. Та не про саму східньо-хінську залізницю тут ідє. Напруження має далеко глибший підклад і розвивається воно вже від довшого часу. Еманципаційний рух у Хінах під проводом Куоміньтанґу, як рух національно-революційний, найшов відомий й опіку в революційній Москві. Ще в 1920 р. Сунятсен, кермач хінського еманципаційного руху, післав делеґацію до Москви, шукаючи там підтримки проти чужоземного імперіалізму. Ленін зрозумів велику вагу Хін для розвитку революції, для боротьби III. Інтернаціоналу із усесвітнім капіталізмом. Союз із 400-міліонними Хінами — меч окинування Азії, це становило непереможну силу проти всіх капіталістичних великодержав.

Куоміньтанґ при допомозі Москви переводив консолідацію Хін. Голова радянської місії Бородін поголжував розсварених ґенералів і був тактично-політичним дорадником національно-визвольницької партії. Куоміньтанґ ішов від одної побіди до другої, головно ліквідуючи англійське засилля в долині Янґтсекіянґу. Однак з побідою хінського націон.-визвольницького руху зпід супремації концесійних держав, кінчався союз Хін і СРСР. Бо побіда Хін, яка була для них ціллю, для російських більшовиків була лише засобом — однаково для великодержавницької політики Росії, що й для революційної акції III. Інтернаціоналу. (Так було напр. і з союзом більшовиків з визвольницьким рухом Туреччини під проводом Кемаля-паші.) Тому з моментом побіди Чанґ-Кай-Шека у союзі з СРСР, неминуче виринув між Чанґ-Кай-Шеком та СРСР конфлікт. Сталося це зразу, коли більшовики після смерти Леніна, почали „приспішати радянізацію" визволених Хін, намагаючися розпалити в них клясову боротьбу. В національно-визвольницькій партії прийшло до розлому. Побідне крило під проводом Чанґ-Кай-Шека, оперте на війську, і захопило владу в свої руки, після чого Чанґ-Кай-Шек рішучими засобами здавив комуністичний рух. Вистане згадати, що в Шанґгаю після заняття цього міста в одному дні військами націоналістичного диктатора Чанґ-Кай-Шека вирізано дві тисячі комуністів і запідозрілих у комунізмі. Почалося переслідування радянських прихильників і більшовизуючих кол, Бородін мусів утікати. Між Хіною Чанґ-Кай-Шека та СРСР і його прихильниками розгорілася боротьба на життя і смерть. Продовженням цієї боротьби є ревізії в радянських консулятах та арешти радянських урядовців манджурської залізниці.

Очевидячки, в основу хінсько-радянського конфлікту лягла не лише внутрішня боротьба між хінською буржуазією з одного боку та хінським пролетаріятом і селянством з другого, але тут скупчується також боротьба між СРСР та капіталістичними світовими великодержавами. Англія, відбившись в Афганістані через повалення Аманули, тепер в тихому порозумінні з Америкою відбивається й на хінському фронті. Не дивно, що загострення відносин між СРСР і Хіною приняло такий різкий характер.

До хінсько-радянського конфлікту не є байдужими ні Англія, ні Японія. Перша заявляє, що вибух війни перервав би намагання щодо відновн дипльоматичних і торговельних взаємин із СРСР, а Японія просто погрожує, що не лишилась би байдужою. З дотеперішньої поведінки Москви ясно, що СРСР за всяку ціну хотів би вимінути війни — як з огляду на своє внутрішнє положення, так і позицію на міжнароднім арені. Та з огляду на свій престіж, не може він також уступити. Найближчі дні, а може навіть години виявлять чи воєнна заграва на Далекому Сході уступить, чи переміниться у страшну пожежу.

Стереженого Бог стереже!
Обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
90 3—7

Апарати „Wecka", як також слої ріжних величин, апарати до виробу содової води марки
„AUTO-SYPHON-SPARKLET"
поручає фірма
Олександер Онисько
першорядний склад скла, порцеляни і люксусових товарів.
Львів. вул. Галицька ч. 20. - тел. 69-75.
94 2—7

Бріян і Паневропа.

Дальші голоси европейської преси.

Паризька газета „Ґевр" дуже прихильно оцінює ініціятиву Бріяна в справі утворення Злучених Держав Европи. Вона пише: „У тій хвилині, коли Бріян заявив австрійському урядові, що Австрія повинна прилучитися не до Німеччини, а до Европи, зродився його великий проект. Цей проект цілком льогічно та гармонійно(?) випливає з засад договорів у Льокарні і зі зрозуміння господарських потреб Европи та прикладу Злучених Держав Америки. Він має на меті федерувати Европу спочатку економічно, а потім також політично, щоб вона нарешті пізнала саму себе. Це стара мрія Бріяна, яку він хоче тепер перетворити в чин. Це великий плян, який дозрів підчас довгих роздумувань; він призначений на те, щоби усунути зі світа деякі близькі та далекі проблєми, а саме проблєму злуки Австрії з Німеччиною та проблєму меншостей. Тепер Бріян одержав таке велике число одобрюючих голосів з боку держав, які належать до Ліґи Націй, — бо ясно, що будова Злучених Держав Европи мусить бути подібною до будови Ліґи Націй, — що треба вірити в успіх ініціятиви Бріяна підчас нарад Ліґи Націй у вересні, треба вірити в успіх великої европейської конференції яка сотворить підстави для цієї організації".

Натомісць відомий французький журналіст Пертінакс у ґазеті „Еко де Парі" дуже різко критикує пляни Бріяна. Він пише:

„Бріян стоїть перед тяжкими зобовязаннями, які випливають з його політики в Льокарні та Туарі, — це насамперед звільнення Надренії, потім страшна офензива проти французької армії і нарешті під покришкою охорони меншостей офензива проти союзників Франції на сході та в середній Европі. При поборенні цих небезпек він не може числити на підтримку Англії. Щоби врятувати себе від тих труднощів, які на його чекають він уважає за відповідне перевищити інтернаціоналізм Льондону та Женеви. У кожному разі він має надію покликати у Франції до життя напрям, який має його підтримувати. Наші союзники у Варшаві, Празі то-що, одержать пораду покласти всі свої надії на европейське обєднання. Коротко кажучи, Бріян перейняв програму II. Інтернаціоналу, яка є також програмою німецької партії реванжу, бо вона означує надмірне розброєння, менше завзяту оборону територіяльного ладу, ревізію версальського договору, злуку Австрії з Німеччиною і все це на основі засади, що в середині спільного обеднання границі мають другорядне значіння. Що тепер починають у нас вити разом з вовками, щоб вони нас не покусали, — це справді переходить всяке уявлення. Коли буде кінець усім цим дурницям?"

Офіціоз німецького міністерства закордонних справ „Дайче Альґемайне Цтґ." висловлює думку, що плян Бріяна очевидно має на меті з одного боку зміцнити його особистий престіж, як апостола мира та примирення, а рівночасно скріпити також політичне становище Франції. „Бо не підлягає жадному сумнівові, — пише газета — що за пляном Бріяна криються дуже конкретні цілі закордонної політики, які мають довести до зміцнення гегемонії Франції в Европі. Цей плян означає ніщо інше, як зосередження усіх політичних та господарських сил Европи як проти Злучених Держав Півн. Америки, так також проти британської імперії та Радянського Союзу. Плян Бріяна в своїй основі є лише новою формою старої, дуже небезпечної для Німеччини французької політики на континенті". Крім того газета констатує, що на основі інформацій її паризьких кореспондентів плянована митна унія сусідніх держав була би особливо небезпечною для Німеччини.

„Фоссіше Цайтунг" пише, що останні розмови Штреземана з Бріяном та Пуанкаре в Парижі здебільшого були посвячені обговоренню паневропейської ідеї. Це знайшло пізніше свій відгомін також у промові Штреземана в парляменті. Зрозуміло, що заклик Бріяна не поведе до негайного утворення Злучених Держав Европи. Як свого часу перед утворенням німецької держави першим етапом до неї було заснування німецької митної унії, так тепер шлях до Злучених Держав Европи веде через европейську митну унію.

„Берлінер Тагеблят" висловлює думку, що дипльомати ріжних держав, які перебувають в Парижі, уважають плян Бріяна можливим до здійснення лише тоді, коли дійсно буде усунена небезпека воєнних конфліктів, і коли будуть зліквідовані спірні справи французько-німецьких відносин.

Орган католицької партії Німеччини „Германія" є тої думки, що шляхом господарських картелів та окремих пактів краще можна осягнути мету, ніж за допомогою таких планів, які виставляє тепер Бріян. Газета песимістично дивиться на успіх виступу Бріяна.

Орган німецької національної партії „Дайче Тагесцайтунг" пише, що здійснення пляну Бріяна означало би знищення всіх надій Німеччини на визволення з під ярма версальського трактату, бо її домагання на ревізію границь та справа національних меншостей стрінулися би з аргументом, що ці питання не мають ніякого значіння в злученому інтернаціональному організмі Европи.

В „Нае Фрае Прессе" провідник паневропейського руху, граф Ковденгове-Калергі, опублікував статтю „Паневропейська ініціятива Бріяна", в якій з захопленням витає його виступ. На думку експанзивного графа „цей виступ може з початком одною з найбільше рішаючих подій нашого століття. Годі переціннти значіння цеї події та передбачити її наслідки. Тут може починається нова картка світової історії". Далі автор вихвалює Бріяна й каже, що він зробив свій виступ після довгих років приготування. Теперішня світова політична ситуація теж видається йому якнайкращою — в Англії та Німеччині, мовляв, є тепер при владі люди, які належать до партії, що кілька років тому офіціяльно вставила в свою програму постулят Злучених Держав Европи. Таксамо президент Гувер, на його думку, має бути палким прихильником Злучених Держав Европи. Така оцінка видається нам занадто оптимістична. Про реальні труднощі при здійсненню пляну Злучених Держав, про ті проблеми, які мусіли би бути розвязані для витворення грунту до такої організації в статті графа Калергі ми, природно, не знаходимо ні слова.

„Нова Зоря" і ідеольогія гетьманців.

(Продовження.)

Ще більше радикально розправляється п. Томашівський з авторитетами сучасности. На його думку (там-же) серед українців тільки той стає популярним авторитетом, хто має щось до роздачі, тоб-то до підкуплювання, як пояснює це йдуче за цим реченням, многословне многоточіє. Чи подумав автор цього афоризму, в якому світлі він виставляє свій орган і самого себе? Бо чей-же його статті не призначені на нищення популярности і авторитетности видавців „Н. З."?

Громити хиби громадянства, це не тільки право, але і обовязок публіциста. Але при цьому мусить бути міра. Вона дається *любовю, а не озлобленням*. Звісне речення про повну безвартісність навіть найталановитших писань, коли в них любови нема, і засаду, що кожне лічення громадянства треба починати від себе, повинні хіба знати публіцисти, які себе за католиків громадянству представляти намагають.

Не моє діло судити, як до поглядів п. Томашівського ставиться католицький провід „Нової Зорі". Сміливости й світських редакторів пояснити слова св. Апостолів і рішати, котра з енциклік св. Отця „написана найліпше" — у мене нема. Але, як віруючому римо-католикові, мені здається, що ширення таких поглядів в органі католицькім в образою католицької релігії. Бо чи справді християнство це релігія „користи", „задоволення", — релігія „удачників"? Чи культ мучеників у католицькій церкві, зокрема мучеників політичних — як наприклад св. Станислава, Брунона,- Вячеслава, Жанни д'Арк і багатьох інших може йти в парі з клинами з політичного мученництва? Чи католицька непохитність і найбільша, яка є в світі, принціпіяльність може бути сполучена з пропагандою політичного опортунізму і заявами, що „принціпіяльна політика це нісенітниця" (слова п. Томашівського)? Чи врешті греко-католицька церква в її західній течії має стати пристановищем для всіх жаждучих задоволення і користи, всіх слабодухів, всіх опортуністів, всіх зрадників своїх давніших ідей — до чого публіцистика „Н. З." неминуче веде? І яка-ж доля жде тоді цей напрям в греко-католицькій церкві?

Колись польське католицьке духовенство, за часів навіть найгостріших переслідувань петербургської влади, примусити себе до співання „Боже царя храни" в своїх костелах не дало. Нині почаївські монахи, зустрічаючи нову владу, зворушливо співають „Боже цось Польске" під копулами Почаївської Лаври. Котре з цих духовенств поступало во ім'я засади „доцільної і відповідної політики, яка приносить користь і задоволення"? І за яким з цих двох прикладів ведуть західню течію в греко-католицькій церкві публіцисти „Н. З." — про це нехай рішає духовний провід цього часопису.

Ми, гетьманці, визнаємо індивідуальні обовязки й індивідуальну відповідальність, будучи, як нам здається, в цьому в згоді з наукою християнської релігії. Пан Томашівський в „Н. З." пропагує модний тепер культ „безіменного українського вояка" („Н. З." ч. 24. 1929). Може бути, що за цим культом прийде культ „безіменного виборця" і культ батька їх обох: „безіменного власника капіталістичних акцій". Коли це станеться і коли п. Томашівський знов тоді напише, що „Н. З." ніколи не йде проти ідеольогії Липинського", то це буде таксамо невірно, як невірним є те, що він написав тепер.

У відношенні до всіх проявів громадського життя між авторитативно-державницько-клясократичним поглядом нашим і ліберально-культурницько-релятивістичним поглядом п. Томашівського лежить прірва. Для нього, візьму ще один приклад, програма УНДО (за виїмком аґрарної реформи) „доволі можлива, натомість політична тактика фатальна". Для нас якраз навпаки. Тактику УНДО (на жаль тільки у відношенні до зовнішніх ворогів, а не внутрішніх противників) ми ще можемо і зрозуміти і поважати. Бо це тактика змучених людей, які одступивши в останні, ще не знищені заулки українського націоналістичного гетто, хочуть принаймні в цих заулках, і так як можна сидячи в заулках, найсвятішу (із всіх політичних) українську державницьку ідею по мірі всіх сил своїх зберігти. І. п. Томашівський, колиб захотів не тільки критикувати, а вести з такою „доволі можливою" програмою активну політику, іншої тактики, як тактика УНДО, напевно-б не придумав.

Фатальною вважаємо ми не тактику, а власне ліберально-націоналістично-республикансько-демократичну програму УНДО, бо це вона не дає найчисленнішій українській політичній партії вийти з безнадійних заулків, а як-би це навіть при якомусь чуді удалось, то власне ця програма приведе, на нашу думку, галицьке громадянство до нового погрому і нової загибелі.*)

В одному тільки пункті ніби формальна згода між п. Томашівським і нашою ідеольогією. Це пункт про територіяльну автономію, як постулят політики Західних Українських Земель на сьогоднішній день. Але тут в тактиці існує між нами така пропасть, яка робить нас в цьому ніби спільному пункті найбільшими противниками.

---

*) Ця думка ш. автора для нас досить неясна і вимагала би розвинення. На наш погляд, помилка ш. автора полягає в тім, що при оцінці програми УНДО він керується виключно критерієм власного суспільно-політичного світогляду, нехтуючи зовсім процесом історичного розвитку нинішньої програми нашої партії, яка не була накинена згори, теоретиками, лише висунена життям, місцевими відносинами й суспільною структурою українського громадянства Галичини. Очевидно, це тема до надзвичайно широкої дискусії. — **Ред.**

(Докінчення буде.)

В. Липинський.

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Лєнінград.

Враження.

III.

Третяківська галерія. — Музей Гарних Мистецтв. — Серед вуличок і завулків. — Парк відпочинку і гамору. — Опера. — Крик за революційним сюжетом.

Третяківська галерія є одною з тих трьох особливостей Москви, які кожний з приїжих „мусить" побачити. Як-жеж туди не піти?!

На тому березі ріки Москви — вона не дуже широка, але всетаки видно на ній чималі пароходи, — в маленькій, старій вуличці, в глибині по[illegible] дім, досить поганенький як на те, що він у[illegible] вміщає. (В Німеччині з певністю поставили-бо перед ним з пів сотні „правдивих старинних" колюмн, зробили би відповідні „прикраси" на фронтовій стіні і т. п. — щоби сліпий вже здалека міг побачити, що тут щось „екстра"!) В тому відносно поганенькому домі, розгорнена щойно внутрі, в цілому ряді саль — наглядна історія російського малярства. Два брати Третякови, грошеві потентати минулого століття, ціле своє життя і майно посвятили на творення і комплетування одідиченої вже галерії образів, яку опісля передали російському народові на власність.

Усміхаючись, пригадую собі здивовані запити знайомих „на заході": „Невже у більшовиків є... музеї?!" — усміхаюсь, ідучи шнурочком кімнат із аразково порозвішуваними картинами, блискучою підлогою — одним словом: оглядаючи цей, і другий і десятий музей і музеальні пам'ятки в Москві та Ленінграді, в яких, мимоходом кажучи, царює неімовірна — в порівнанні з російською вуліщею, помешканням, життям і вдачею — чистота, порядок і точність. І дивлячись на тих російських — більшовицько-російських — сторожів музеїв, я певний, що найшовся в Люврі, Цвінгері чи Пінакотеці, вони почувалися би як дома — до того нема ніяких ріжниць в зовнішному порядку всіх цих музеїв.

Переходжу салі. Через старинні, перші спроби російського малярського мистецтва, через епохи Петра Великого, Катерини II., до девятнацятого століття. Тут окремим малярям посвячені окремі салі. Ціла серія картин Верещагіна, його орієнтальні студії, його великі воєнні фантазії; дальше дві чи три салі великого Репіна, вчителя нашого Шевченка. Загальну увагу відвідувачів — їх тут чимало — звертає „Вбивство сина Івана Грізного його батьком". Кажуть мені, що перед тою картиною не вільно довго затримуватись — від часу, коли один з глядачів, вдивляючись в неї довго — вона справді величава і страшна своєю реалістикою, своєю природністю вбитого, його крови і вбивця — раптом збожеволів і — ножем її порізав. В тих салях бачу м. і. і в нас відомих „Запорожців, що пишуть листа до султана". Побіч тої великої і широкої картини, друга багато менша: нарис Репіна на ту саму тему. — Дальше, проходячи салі початку нашого століття, побіч чудово-красочних фантасмагорій Врубеля, побіч геніяльних ілюстраторів і реформаторів театральної декорації Бенуа і Бакста — ряд саль модерного російського малярства. І Шагаль тут, і Кандінський... звичайно, ще в своїй довоєнній творчости, себто вже „майже класики" (пані, з якою оглядаю музей, робиться слабо на вид їхніх образів — і я остаточно впадаю в неї в неласку, коли осмілююся зауважити, що мені і Кандінський і Шагаль, багато, багато новіші і молодші — подобаються!...).

„Музей Изящных Искусств" — якого „відкриваю", запустившися раз в незнані мені ще вулиці Москви — назовні вже більше подібний до загального типу музеїв. І колюмни є, і прикраси. А в середині — знова сила-силенна цікавих, незвичайно цінних, експонатів з царини світового малярства, різьбарства, виробів з фаянсу і т. д. Годі все перечислити — а передовсім: годі памятати!

Люблю такі „відкривчі" проходи по незнайомих вуличках чужого міста. Коли чоловік іде, іде, здається, обійшов вже пів міста і цілковито „загубився" — а тимчасом показується, що находиться недалеко місця, з якого вийшов. Зрештою нема мабуть міста більше поплутаного, побудованого так без всякої системи, як Москва. Ціла сіть переулків — поняття в нас зовсім невідоме — збиває з пантелику навіть постійних мешканців. Блукаючи раз так вулицями, виходжу на одну ширшу, більшу, кращу від інших. Чимало тут старих, столітніх, типічно панських дворів, одноповерхових, з кількома колюмнами посередині. Вулиця Воровського. Пояснюють мені: давня Поварская. Ага! Відразу стають перед очима постаті Толстоївської „Війни і мира". Чи не на тій вулиці стояла палата Ростових?!

Вибравшись другим разом кудись перед себе трамваєм, „відкриваю" „Парк Культури і Отдиха".

Бачу його тільки побіжно, але і це вистарчає, щоби переконатися про його величину — і про те, що наш львівський парк... куди-куди кращий. В московському парку — до якого впрочім можна війти тільки купивши білет вступу —

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

І знову журба за „креси".

Варшавська АВС (жовтий орган народової демократії) журиться „кресами", очевидно — східними. Мовляв, корчиться там польський стан посідання. Тисячі (?!) гектарів найкращої землі переходять з рук відвічних посідачів у руки новонабувців. Цей процес в останньому часі набуть закінчився з причини надмірної дорожнечі готівки. Одначе вже те, що досі зроблено, є грізною небезпекою для польських окраїн.

Бідне населення не має фінансової спроможности, щоби творити здорові, самовистарчальні господарства. Тому одну парцелю купує кількох тихих спільників. Отже така земельна реформа є шкідлива, бо не творить здорових господарств, а для неї „посвячується багатовіковий дорібок польської культури".

Не добре діється і з польськими поселенцями. Є дві категорії хліборобів: звичайні з кількагектаровими наділами і тзв. інструктори. Ці останні одержали по 45 га. Їх господарства мали бути зразковими для околиці. Тимчасом повнонаділовці ледві животіють. Їх мрією є винаймити свою землю цукроварням під буряки. Самі вони не в силі обробити свого наділу, отже вдоволяються 150—200 зол. річного чиншу.

В таких умовах осадники не лише не є „культуртрегерами", але компромітуються в очах населення.

„Полишені власній долі, не маючи власних засобів, позбавлені кредитів, осадники є тут на окраїнах компромітацією підприємства, організованого державою, а тим самим є компромітацією держави. Тутешне населення привикло до влади, але влади сильної, тому не може зрозуміти, як „влада" може толерувати такий стан річей. Те населення, донедавна настроене державно, є предметом сильної української агітації, якої осередком промінювання є організації Східньої Малопольщі і агітація зза кордону".

Іскра надії заблисла полякам у звязку з відвідинами окраїн през. Мосціцьким. Та поза нагодою кількох доріг, якими мав проїзджати президент, інших наслідків не видно.

„Завдяки» зусиллям воєвідства з воєводою Юзефським на чолі, участь місцевого населення при повитанні п. президента випала багато. Може навіть за багато. Та польському громадянству не можуть прикрити сумної дійсности барвисті строї українських хорів з Кремінця. Польське громадянство має право домагатися, щоби польська державна думка, яка зуміла привязати окраїни до материка, знову затріюмфувала. Всі інші експерименти можуть довести лише до повної ліквідації польськости на окраїнах. Ще час завернути. Тому дзвонимо на тривогу".

Важко з цієї балаканини виловити справжню суть, і важко зясувати собі, чого саме хоче АВС? Поминаємо відвідини президента на Волині і твердження, що українське населення, донедавна державно настроене, найшлося в орбіті протидержавних впливів, бо бебісти (напр. Волошиновський) твердять противежно. Мовляв, передтим українське населення на Волині було протидержавне, а тепер стало державно настроєним. Отже лишім на боці ці протилежні міркування і твердження, а зупинімся на справі земельній.

Після приєднання „окраїн" до Польщі, на українські і білоруські землі пхнуто з корінної Польщі польську кольонізаційну хвилю. Особливо в добі Хєно-Пяста ця хвиля широко розливалася по „окраїнах". В Галичині, в перенаселеній країні, переводжено тільки цивільну кольонізацію, а на Волині й Поліссі цивільну та військове осадництво типу кількагектарового і 45-гектарового. Цей останній тип мав творити зразкові господарства. Очевидячки, ця кольонізація відбувалася при посередній або безпосередній участи і допомозі держави в марково-валютовій добі, при чому ціна на землю була дуже низька. З огляду на змінність реальної вартости тієї валюти (в добі девалюації) польські осадники ефективно одержали свої наділи або безплатно, або майже безплатно. Але більшість тих осадників (особливо військові осадники) зовсім не вміли господарювати. Тому держава постійно їм допомагала і низько-процентовими кредитами і просто таки субвенціями. Українське населення фактично було виключене від участи в набуванні землі, за винятком одиниць, що перейшли в польський табор.

Положення змінилося частинно з хвилею стабілізації валюти, яка потягла за собою дорожнечу гроша. Ще більша зміна наступила після травневого перевороту, коли на основі компромісу з табором Пілсудського до влади прийшла польська великовласницька земельна консерва. Минув перший „патріотичний" запал, коли то польські поміщики робили дарунки польським воякам за рятунок від соціяльної небезпеки. Тепер треба було відбитися. Ціни на землю пішли незвичайно в гору, вдвоє і втрое переступаючи незвичайно високу передвоєнну норму. Таких цін не могли і не хотіли платити поляки. Покрити „втрати" поміщиків і їх первісний „патріотичний" запал мусіли стиснені на своїх вартатах праці українські селяни. Недостача готівки в знищеній війною і післявоєнними подіями країні та дорожнеча гроша мусіли в нівець повернути теоретичну земельну реформу. Не могло бути мови про творення здорових, самовистарчальних господарств. Український селянин, позбуваючись живого інвентаря і зазичуючись на всі боки, купував — якщо була нагода — за надмірно високу ціну маленький клаптик землі, щоби як-так зміцнити свій злиденний вартат праці. Тепер поміщики менше грали вже в „патріотичну" дудку, витягаючи від українського селянина незвичайно перебільшену ціну. Одначе й цей нездоровий процес, якого наслідком перехід невеличких клаптиків землі в українські селянські руки, викликав тривогу серед „народової" братії. Одночасно почало занепадати штучне осадництво, підтримуване донедавна субвенціями і низько-процентовими кредитами. Польські осадники, з яких більшість ніколи не мала нічого спільного з хліборобством, не сповнили своєї „культуртрегерської" місії. Навпаки, подекуди стали посміховищем селянства.

Отже жаль за тими клаптиками землі, що перейшли в українські селянські руки за великі гроші, з одного боку, а занепад польського осадництва з другого — викликують сумні рефлексії і гіркі жалі та журбу за „креси" у стурбованих „народових". І тому то вони апелюють до уряду, щоби припинив дальшу приватну парцеляцію під покришкою, що тими клаптиками не твориться самовистарчальних господарств, а одночасно прийшов з видатнішою допомогою польським кольоністам і військовим осадникам, бо інакше наступить „ліквідація польськости на окраїнах".

Грошева скрута Радянського Союзу.

В економічному відділі віденської газети „Нає Фрає Прессе" умішено недавно під повищим заголовком змістову статтю кореспондента цієї газети з Ленінграду, д-ра Оттона Дайча. Стаття дуже річева і тому уважаємо за доцільне подати у витягах головний її зміст.

Д-р Дайч зазначує насамперед, що протягом останніх місяців оборот грошевих знаків у Радянському Союзі дійшов майже до крайньої границі дозволеного законом грошевого обороту. Урядовий виказ показує, що вже на 1. травня ц. р. загальний оборот грошевих знаків виносив 2,1 міліярдів червонних карбованців. Це значить, що в порівнянні до 1. травня 1928 р. оборот грошевих знаків збільшився на 35 відс., а супроти обороту на 1. травня 1927 р. він збільшився майже на 60 відс. Рівночасно незвичайно зросли в Радянському Союзі касові перекази державного скарбу, так, що не підлягає ніякому сумнівові, що грошевий оборот Радянського Союзу стоїть тепер під знаком певної інфляції. Та головне лихо полягає в тому, що дуже бракує закордонної валюти.

У звязку з обома цими моментами зменшилася покупна сила карбованця і зросли ціни на всі товари. Рівночасно відчувається скрізь великий брак засобів поживи.

Офіціяльний індекс цін, який подає Центральне Статистичне Управління Радянського Союзу, показує, що ціна сільсько-господарських продуктів на 1. травня 1929 р. в порівнянні до 1. травня 1928 р. збільшилася на 32 відс., а рівночасно індекс цін у приватній торговлі на сільсько-господарські продукти після виказу тої самої офіціяльної статистики збільшився на 71 відс. Це вказує на те, що в Радянському Союзі існує великий брак товарів, за які можна би було одержати від селянства збіжа.

Брак закордонних валют у Радянському Союзі відчувся вже вкінці 1927 року. До того часу Радянський Союз наслідком збільшення сільсько-господарського вивозу мав можливість одержувати більші суми закордонної валюти. Та в останніх двох роках експорт збіжа зовсім спинився, бо наслідком неврожаїв та цілого ряду інших причин, звязаних з комуністичною політикою на селі, радянська влада не в стані задо-

---

грає літом два чи три постійні театри, стільки кінотеатрів і майже що дня симфонічні концерти орхестри Совфіла („Совітська фільгармонія").

Як бачу, я випадково зачіпив тему, яку зручно можна далі продовжувати: московські театри.

Приїхав я до Москви, на жаль, в часі, коли майже в усіх театрах скінчився, або саме кінчився, сезон, себ-то в половині червня. Вже не встиг бачити ні театру Станіславського — і його студій — ні Меєргольда, ні Таірова, ні Габіми — ні цілого ряду інших драматичних театрів, які в театральному мистецтві всього світа займають вже від років почесне місце. Однак тому, що всі ті театри — крім Меєргольдівського — знаю з їх виступів у західній Европі чи Харкові — я щасливий, що силою обставин змушений всі вечорі перевести в театрах опери — які і так мене найбільше цікавили.

Їх в Москві три: „Перший Державний Театр Опери і Балєта" (це офіціяльна назва) — бувший „Великий Театр", „Другий Д. Т. О. і Б." — т. зв. Експериментальний — і „Музична Студія ім. Немірович-Данченка". Цієї останньої я не міг, на жаль, бачити.

На Театральній площі, в самому центрі Москви, стоїть Великий Театр Праворуч від нього — Мистецький („Художественний") Академічний Театр. Оба театри з 150-літньою традицією, займають і тепер те важне, провідне місце в мистецькому світі Росії, що і до революції. Щодо Великого Театру, опери, то його значіння навіть незвичайно пішло в гору — тому, що з перенесенням столиці до Москви — він тим самим став столичним, центральним оперним театром (яким до того часу був Маріїнський Театр в Петрограді) цілого Союза.

Оперні вистави, які я чув і бачив в тому театрі, переконали мене про правдивість того, що я про нього чув і читав. Я був захоплений. Орхестри такої кваліфікації, такого хору, таких співаків — чував я тільки в виключних святочних виставах в Берліні чи Відні, коли всі „підтягалися" до максімум. Ті вистави, які я чув в Москві, були звичайними, рядовими — хоча, правда, при співучасти кількох найкращих сил, — і як такі, вони — передовсім з боку орхестри і хору — були безумовно на вищому рівні, як того рода пересічні вистави в одній з европейських метрополій.

В „Казці про царя Салтана" (Римського-Корсакова) чув я славну Неждапову — „Народню Артистку Республики" — про яку закулісова фама голосить, що їй неменьше... 60-ти літ. Маючи на увазі, що рівно славною, як нині, вона була вже перед 20—30-ти роками — це може і невиключене... Але легкости її голосу і його свіжости, її музикальности — і навіть вигляду на сцені, може їй і тепер ще позавидувати неодна молода співачка, що — по тій статистиці літ — могла би бути її внучкою!

В „Кармен" бачу — в головній ролі — татарку Фатму Мухтарйову. Видно, сензація навіть для Москви: театр у щерть повний; навіть льожа уряду заповнена — а в директорській льожі, в якій і я сиджу, стоїть без місць яких десять осіб.

В „Експериментальному" театрі, себ-то другій держ. опері, слухаю *нової опери московського* композіта Василенка, „Син Сонця". Сюжет з часів повстання боксерів в Китаю, намагається бути революційним, а режисерія хоче його конче таким подати: сцени в англійському консулаті, типи англійців скорикатуризовані і навпаки — китайці-повстанці і народні сцени представлені в можливо позитивному освітленні. Однак нічого не помагає: ця опера не є більше революційною, як прим. балєт Глієра „Червоний Мак", який від двох літ має в усьому Союзі незвичайний успіх — тільки завдяки тому, що головна героїня, яка з початку акції находиться в якомусь то „невиразному" відношенні до якогось темного типа — залюблюється в капітані совітської маринарки і при кінці гине в часі китайського (і тут китайщина!) повстання. Отже сюжети, що з фактично революційними нічого спільного не мають, є, в найліпшому разі, тільки їх сурогатами. Але досі кращих нема — а крик за справжнім революційним, оперним, балєтним — ба, навіть і драматичним! — сюжетом, який при тому був би і літературно вартісним і надавався би для сцени — крик цей лунає вже від років, починаючи від всіх театрально-музичних конгресів, конференцій і диспут, а скінчивши на засіданнях мистецьких керманичів рад при всіх оперних театрах, — коли з початком кожного нового сезону, питання опери з революційним сюжетом стає чимраз більше пекуче — складніше.

З музичного боку опера досить нецікава; автор мішає всякі стилі, від Вагнера і Пучіні аж до Кршенека включно. Але як композіторові не без таланту, рутинованому знатокові орхестри, вдаються йому деякі сцени, які лишають своє враження — як прим. дует Сина Сонця і англійської місс — чудово співаний Степановою і Пироговим. У всякому разі музика Василенка на ціле небо перевищує водянисто-сальонову, „душещипательну" музику „Червоного Маку".

Може справжню революційну оперу дасть російському театрові молодий Шостакович?

Про нього і на ту тему ближче — з Ленінграду.

вольнити споживчі потреби міст. Тому вона обмежила якнайбільше закордонний ввіз (імпорт), а крім того виключно для здобуття закордонної валюти організувала продаж різного роду промислових виробів, особливо концернів, хоча на всіх цих торговельних операціях мала чистої страти до 30 відс. Торговельний білянс 1927-28 р. був дуже пасивний. Тут треба взяти на увагу ще ту обставину, що від осени минулого року Радянський Союз мусів почати сплати за ним. товарові кредити, що вимагало від нього значної готівки в чужій валюті.

Д-р Дайч наводить цікаві цифри, як сильно „Внешторг" обмежив ввіз закордонних товарів до Союзу: в першому півроці 1928-29 р. ввіз сировини зменшено супроти попереднього року на 6 відс., машин та машинових приладів на 19 відс., півфабрикатів на 23 відс., артикулів споживання на 33 відс., а різного палива на 64 відс. Ввіз з Німеччини зменшився на 35 мільйонів карбованців або на 30 відс., ввіз з Англії таксамо зменшився на 30 відс., з Франції на 22 відс., а зі Злучених Держав Америки на 12 відс. Та не зважаючи на таке велике зменшення ввозу, протягом цього півріччя радянська влада ледве осягнула актив у 17 мільйонів карбованців супроти дефіциту в 167 мільйонів карбованців попереднього року.

Цим пояснюється незвичайно гострі валютові причини, які існують тепер у Радянському Союзі. Всі чужинці мусять по примусовому курсі вимінювати чужу валюту, а при виїзді не можуть обмінювати червінців на чужу валюту, ані брати їх з собою, а мусять залишати всі гроші в Союзі. До 1928 року чужинці, які мали занятти в Радянському Союзі, мали право висилати за кордон місячно до 50 долярів. Тепер їм вільно на папері висилати місячно лише 5 долярів, одначе в дійсности девізова централя не допускає до висилання навіть цих мінімальних сум.

Загальне обезцінення червінців, які не мають офіціяльного потування, дійшло до того, що тепер у Берліні, Константинополі, Варшаві, де існує торговля червінцями, вони мають лише четвертину урядової вартости.

Дальшому упадкові покупної сили червінців у Радянському Союзі без сумніву не можна запобігти самими лише обмеженнями ввозу та валютовими обмеженнями. Тут може допомогти лише збільшення вивозу за кордон. Одначе економічно корисний закордонний ввіз вимагає вивозу лише сільсько-господарських продуктів, бо кожний інший вивіз дає Радянському Союзові чисті страти. А збільшення сільсько-господарської продукції буде можливе лише тоді, коли буде переглянена і змінена дотеперішня комуністична політика супроти селянства. Ця остання знову проблема зачіпає уже весь існуючий нині на сході політичний устрій держави.

Сокільський здвиг у Пільзні.

В днях 5—7 липня ц. р. відбувся у Пільзні великий здвиг чеського сокільства з цілої Чехії при участи сокільських делеґацій від інших славинських народів. До участи в здвизі згологосилося до 35 тисяч чеських соколів, прибуло 139 болгарських юнаків, 138 югославянських соколів, делеґація лужицьких сербів (5), поляків (4), росіян (33). Руханкове Т-во „Український Сокіл" в Подебрадах також послало свою делеґацію в кількості 13 побратимів на чолі зі старостою т-ва інж. Ф. Морозом в українських сокільських одностроях з українським сокільським прапором.

5. липня цілий день з самого ранку з залізничого двірця текла святочно оздобленими вулицями міста безконечна річка червоних сокільських сорочок під бадьорі звуки своїх орхестр, і радісні привітальні окліки населення.

Всі три дні в місті панував надзвичайно піднесений святочний настрій.

Перший день (5. VII.) після полудня на олеговому стадіоні відбувався виступ війська: піхоти, кулеметчиків і кінноти. Всі місця на трибунах були густо обсаджені глядачами, яких було понад 32 тисячі. По закінченні програми зимикувався сокільський похід від стадіону до центрального майдану міста, де в 7 год. веч. відбулося вшанування памяти Яна Гуса. Сокільський похід, в якому йшли й українські соколи, зимикав у численного громадянства, що по бічеги виповнило хідники й вікна домів, безконечні крики: „На здар!" На площі Республики перед трибуною зґромадилося коло 40 тисяч соколів, сокілок і громадянства.

На другий день (6. VII.) урочистий настрій помітно ще підвищився. Всі радісно чекали приїзду улюбленого президента Т. Г. Масарика. Стадіон, розрахований лише на 5.100 вправляючих, не міг вмістити всієї скількости вправляючого членства (9500 мушин і 9400 жінок) а через те прийшлося його поділити на дві групи, з яких одна мала виступати 6. VII., а друга 7. липня. Президент завітав на стадіон в 3 год. пополудні в супроводі голови Ради міністрів Удржала, високих достойників і заступників влади. Розлігся гарматній стріл — початок вправ — і на стадіон потекли сокільські лави, розливаючися по всьому полі, а заповнивши його вщерть, почали вправи вільноруч. По відході мушин виступили жінки-сокілки праської округи (вправи з тичками), за ними військо (вправи з рушницями), потім болгари зі своїми народніми танцями і знову жінки — (вправи вільноруч).

Десятки тисяч глядачів виявляли своє захоплення бурхливими оплесками. Але в'їдчас вправ почався дощ, який незабаром перейшов майже в зливу, що викликало деяку метушню серед глядачів, частина яких стала тікати зі своїх місць. Щож до вправляючих, то не дивлячись на зливу, вони спокійно відбували свої вправи до кінця, як рівнож і значна більшість глядачів витрівало залишилася на місцях.

Літак „Чеського Слова", що кружляв над стадіоном, знизився і кинув на стадіон великий лавровий вінок.

В неділю 7. липня пів до 10 год. ранку почався величний похід сокільства містом до площі Республики. Це був прояв такої маніфестації, якої ніколи не забуде той, кому пощастило її бачити. В поході йшло 17479 соколів і сокілок, 610 легіонерів, несено 278 прапорів, грало 25 орхестр з 812 музикантів. Українські соколи йшли на чолі Тиршової сокільської округи, до складу якої належить Подебрадське Т-во „Український Сокіл". Український сокільський прапор уміщено в середині першого ряду чеських прапорів; безпосередньо за прапорами йшло 13 побратимів в своїх синіх сорочках, які звертали на себе загальну увагу громадянства, що заповнило собою весь вільний простір вулиць. З усіх боків неслися радісні привітальні кличі, за якими не чути було орхестр. Маячили в очах прапорці хусточки, руки, що маяли в боків вулиць і з усіх вікон високих будинків, повітря здригалося від безперестанних, мов несамовитих, криків: „Na zdar, Ukrajinci!" „Slava!" „At' zije Ukrajina!" Похід зґромадився перед трибуною, з якої промовляли сокільські представники й заступники влади. В год. 12. свято було закінчене, а пополудні на стадіоні знову відбувалися масові сокільські вправи.

Закінченням програми було проведення здвигової сцени: „Matka vitezova" (Мати переможця" — антична сцена в олімпійських ігор старої Греції), в якій брало участь понад 1000 осіб.

Українці виступали у вправах разом з чехами в день приїзду през. Масарика.

Повернулися наші соколи до „своїх" Подебрад з почуттям морального задоволення, свідомі того, що своєю участю у здвизі бодай поінформували широкий славянський світ про існування українського народу, для якого сокільська ідея не є зовсім чужою й незрозумілою, а разом з тим виростає в душі почуття вдячности тому українському громадянству, що своєю жертвенністю допомогло їм виконати своє скромне завдання.

С. Черняхівський.

Подебради, 10. липня 1929.

Фальшівництво грошей на послугах політиці.

Зза куліс афери фальшивих червінців: Грузія, Гофман і Детердінг.

Свого часу викрито, що в Німеччині декотрі грузинські еміґранти почали друкувати фальшиві радянські червінці. Недавно „Фоссіше Цайтунґ" умістила інтервю з одним з провідників грузинської еміґрації в Німеччині, Карумідзе, який так викладає події, що були перед початком друку фальшивих червінців.

Карумідзе оповідає, що грузинські еміґранти, шукаючи засобів на орґанізацію повстання на Кавказі, звернулися до нафтових промисловців, яких маєтки сконфіскували більшовики. Вкінці 1925 р. між грузинами та представником ґрупи нафтових промисловців відбулася перша нарада в Парижі. Нафтові промисловці дали раду ввійти у звязок з німецькими правими колами, щоби здобути їх допомогу в боротьбі проти більшовиків. Тоді Карумідзе звернувся з листом до ґенерала Гофмана.

В березні 1926 р. в Ґаазі відбулася конференція, в якій взяли участь ґенерал Гофман, Карумідзе, Кедія, сер Ґенріх Детердінґ, його секретар та ще два члени управи велитенського нафтового картелю „Роял деч". На нараді обговорювано питання про визволення Грузії, при чому рішено не входити в зносини з російськими монархістами. Ґенералові Гофманові поручено взяти на себе технічне підготування справи. Через місяць грузинів повідомлено, що англійці пропонують скликати ще одну конференцію в Льондоні.

Ґенерал Гофман, Спіридон Кедія та ще чотири німці поїхали до Льондону, де мали нараду з богато англійськими політиками, а також Детердінґом. Детердінґ заявив, що треба розглянути плани Гофмана з чисто військового погляду, а також нарадитися з президентом американського нафтового концерну „Стендерд Ойл" про спільний виступ.

Після цього Детердінґ поїхав до Америки. Від цього часу становище англійців почало змінятися. Детердінґ прислав запит, чи не можна би було обмежитися лише на заведенні широкої автономії для Кавказу. Та Гофман відповів, що справу може рішити лише скинення радянської влади.

14. липня 1926 р. в Уші (Швайцарія) відбулося нове побачення представників Детердінґа та Гофмана. Представник Детердінґа заявив, що від Англії можна чекати, та й то не напевно, лише дуже незначної допомоги. Таке поведення англійців дуже обурило ґенерала Гофмана і він рішив працювати далі без них. Одначе для продовження праці треба було мати засоби, і тут грузини уложили плян виробляти фальшиві червінці.

Ґазета повідомляє, що грузина Садатірешвілі, якого арештовано у звязку з підроблюванням червінців, після 22 місяців слідчої вязниці, тепер випущено під застав на волю.

Ця афера не вперше виявила спосіб використовування фальшивих грошей для ведення політичної акції на велику мірку, такої, яка вимагає безліч грошей. Пригадаємо лише голосний на весь світ сензаційний процес ки Віндішґреца, який фальшивими ґрішми старався засилювати фонди активних угорських ревізіоністів. Фальшивими совітськими ґрішми користувалися теж чимало білоґвардійські російські ґенерали при своїх операціях проти більшовиків.

ПОВІНЬ.

(Допис з Перегінська-Небилова.)

І знову повінь. І знову праця ґірського й підґірського населення пропала. Двацять-пять літ дивлюся на ту стихію, яка рік-річно між Іваном і Петром навіщує наше Підгіря... Рік-річно з математичною точністю серед літа, в часі, коли трави, команки покошені, коли бульба цвите, коли збіжа колосяться, прибуває старий гість і нівечить працю та руйнує той скупий варстат праці нашого селянина. Чомусь дивно й лячно за повну байдужість громадянства! За яку вину так карається вже з природи бідне й голодне населення? Чому сльози й зойки не зворушать спокійних громадян, які заїзджають до нас любуватися чудовою природою?

Ви скажете: це не наше діло. Ми йдемо відпочивати і втягати в себе смерековий подув ліса. Не на довго стане того подуву! Прийде час, коли голі хребти плодитимуть саме гадя. Як не заговорить кожний, у кого є хоч дрібка людського серця, тоді скажемо: Прощайте гори, ліси й долини!...

У нас життя просто загибає. Що-року сотки моргів управної землі перемінюються в зарінки. Чи знаєте, що у нас, у краю полонин і сіножатей, молоко коштує 40 сот. літра, а фірчина сіна 100 до 150 зол., або 1 сотнар від 30—35 зол.? Ви знаєте, що це значить? У країні, де годівля худоби є основою життя, є голод на пашу...

Ви мабуть також не знаєте, що серед чудової природи, де ви йдете своє тіло нагріватя ультрафіолєтами, автохтонів зїдають сухоти і пранці... Можеб наші статистики або лікарі віджалували трохи труду і зробили малу статистику: скільки хорих серед нашого ґірського населення засуджені на смерть.

А чи знаєте, що наш ґірняк цілий божий рік їсть бульбу і киселицю? Не дивуйтеся дуже, що коршма у нас твердо стоїть, бо як зіпруть болячки від киселиці, то зрозумієте хоч до деякої міри вагу коршми-антики...

Пощо описувати, як напакостила теперішня повінь, скільки сіна забрала з собою, скільки замулила жовтою ґлиною, скільки натворила нових зарінків, скільки хат, мостів і доріг сплило! Люди кажуть, що не богато менше є шкоди, як в осени перед двома роками, коли то тяжкий хмаролім т. зв. надпрограмово навістив наше Підгіря...

У нас повінь — не новина. Вона стара, лишень тепер що-рік то моторнішає. Давнім роками вона приходила поволи, була отяжіла, а тепер мчить мов стріла, як змюка і лишає за собою тільки страшний слід. Вона тепер не стає на розмову з предковічним бором, зі смереками та ялицями, але гонить мов скажена за ними...

Мужик вже й не нарікає: воля Божа, кара Божа! Хіба ночею чути зойк матери, плач дітей та рев худоби, змішаний з шумом води. Люди не топляться, привчені досвідом. Як хмаринка укажеться на заході, вже ніхто не спить: надслухує челядь, а тати й сини бродять берегами...

За тиждень-два вже не буде й видно. Сонце засвітить, сльози пообсихають, тато виведе коровицю на ярмарок, а церковний дзвін працюватиме пильніше. Природа й люди вже подбають, аби нещасні лекше перезимували. А за рік будемо оглядати знову те саме.

12/7. 1929. Волод. Чолій

НОВИНКИ

— **Протест у справі подій в Товстенькім.** Посол Завалкут вніс широко умотивований протест-скаргу до воєвідського уряду в Тернополі в справі поведінки органів влади на святі-помниках у Товстенькім, копичинецького повіту, в часі Зелених Свят. Опис тих подій у Товстенькім був, як відомо, в українській пресі сконфіскований.

— **Особисті вісти.** З кінцем шкільного року 1928-29 перейшов на власне бажання в стан спочинку останній інспектор-українець народніх шкіл, **п. Володимир Кабаровський.** В особі п. Кабаровського пращає наша суспільність і весь загал народнього учительства людину дуже заслужену для розвитку й розбудови шкільництва, що своєю працею, тактом, виразумілістю і батьківською опікою осягнув справді виїмкові результати. Тут треба пригадати, що п. інсп. Кабаровський був у часі світової війни організатором української школи в Гмінді, найбільшої української школи взагалі, що мала понад 4.000 дітей і понад 30 учителів. Школа ця була ведена зразково, що признавали навіть численні чужинці, які її відвідували. Після того п. Кабаровський був реорганізатором шкіл для дітей виселенців у Вольфсбергу в Каринтії, а відтак у Гая на Моравії. Українська Культурна Рада у Відні, як найвища наша шкільна магістратура на еміграції, іменувала потім п. Кабаровського візитатором усіх українських шкіл для виселенців в Австрії, Чехії і Моравії. В 1916 р. Рада Шкільна Краєва покликала п. Кабаровського на становище інспектора в Городенці, потім він працював у Хшанові, перенесений туди польською шкільною владою, а вкінці (від 1921 р.) в Богородчанах, де поставив народне шкільництво на високий рівень. По феріях п. інсп. Кабаровський переноситься на постійний побут до Львова.

— **Промоція** діяльного члена Українського Академічного Товариства „Січ" у Відні, п. Августина Луцького, на доктора медицини відбулася 5. липня ц. р. у великій салі віденського університету.

— **Скаженина у Львові.** Останніми часами страшно поширюється у Львові скаженина серед собак. До 17. липня за пів року зловили 32 скажених собак, які покусали 24 людей (крім того покусали 175 людей собаки нескажені). При вул. Дунін Борковських зголосився у лікаря купець Біль і жалівся, що не може пити води, бо щось його від неї відштовхує. Лікар хотів запровадити хорого до водопроводу, та цей попав тоді у бішеність. У шпиталі помер до 24 годин серед страшних мук. Виявилося, що Біля тому 6 тижнів вкусила мала собачка в палець. Біль рану запустив йодиною та не звертав уже на це уваги, що й переплатив життям. Жертвою скаженини впала й наймичка Біля. — Лікарі звертають увагу, що заразитися можна скаженою собаки не лише через укушення, але й слиною такої собаки, в якій є отрута, або коли хто отвирає труна собаки, а має бодай найменші ранки на руках. Заразок скаженини поширюється нервами, змірюючи до центральної нервової системи. Недуга обявляється від 1—3 місяців. Початкові обяви: смуток, пригноблення, недостача апетиту, боязкість, подразнення без справжньої причини, неспокій, скривання по кутах і вічна зміна місця, то знову отупіння. Собаки в стадії недуги стають неслухняні на приказ свого пана. Деколи знов така собака гавкає зміненим голосом, відганяє мухи, яких довкола неї нема і т. п. Очи в неї замрячені, блудні, вона проковтує з трудом, начеб у горлі була перешкода. Толі з губ її звисає слина, якої собака не може проковтнути наслідком зараження горла. Поданого харчу не їсть, зате гризе предмети, які годі зісти, а навіть власні екскременти або кусає власне тіло, звичайно все в те саме місце. Недуга собаки триває 3—8 днів, найвище 2 тижні. Треба памятати, що від собаки можна заразитися не лише підчас недуги, але й на 8 днів перед обявами її.

— **Пожежі.** В Ігровиці (пов. Тернопіль) вибухла пожежа в невикінченій хаті Анни Родакевич, замешкалої в Плотичі. Пожежа знищила крівлю та заподіяла шкоди на 500 зол. Підчас пожежі згорів 5-літній синок Гапки Амброїв і її вітчим вартости 150 зол. Пожежа повстала наслідком необережного обходження з вогнем згаданим хлопцем. Невикінчена хата не була обезпечна. — В Підгайчиках (пов. Требовля) повстала пожежа в домі Мих. Трилиха, перекинулася на сім інших господарських будинків і на римо-кат. приходство. Шкоди є на 25 тис. зол. — У Дублянах біля Львова повстала пожежа в будинках Фр. Круля та поширилася на забудування Анни Редер. Згоріли дві стайні, дві стодоли, шпихлір і мешкальний дім зовсім, а на другім крівля. Одна жінка сильно попеклася в огні. Згоріли кінь і корова.

— **Гуго Гофмансталь,** великий німецький поет, один з найвизначніших і найпопулярніших німецьких письменників, помер під Віднем 15. ц. м. зі аворушення з приводу самовбийства свого сина. Небішчик був визначним стилістом, а рівночасно великим знавцем европейської культури. Він полишив по собі чудові ліричні поезії, оповідання та особливо численні драми і лібрета до оперет. Родився Гофмансталь у Відні 1874 р. Маючи 18 літ, він опублікував під псевдонімом Теофіль Моррен драматично-ліричну студію „Вчора". Того самого року він видав драму „Смерть Тіціяна" (вийшла й по українськи в перекладі О. Луцького), в якій чудово змальовує твори Тіціяна. Між іншим він видав цілий ряд перерібок драматичних творів, починаючи від „Едипа" та „Електри" Софокля й кінчаючи середньовічними „мораліте" та драмами Кальдерона.

— **Не плакали, тому зажадали нагороди.** Якийсь кінематографічний підприємець у Ризі оголосив, що виплатить тисячу латів кожному, хто буде в силі не плакати на висвітлюваній фільмі. Кількох гостей після сеансу зажадало, щоб дирекція виплатила їм по 1.000 латів. Підприємець відмовився. Списано протокол і справу відлано судові. З великим зацікавленням ждуть присуду мешканці Риги.

— **Смерть наслідком тріснення автомобілевої гуми.** В Мисловичах на вулиці тріснуло гумове коло авта підчас їзди. Якийсь невідомий з назвища прохожий так налякався гуку, що впав на хідник, розбив собі голову й умер на місці.

— **Поражений електр. струєю 1200 вольт — жне!** Біля стації Тайнінская справджував англійський інжинір Торнтон діяльність мотору у вагоні електричної залізнички. Його поразила струя зі силою 1.200 вольт. Інжиніра зараз відставили до шпиталю як небіщика, але в годину пізніше англієць пробудився й цікавився далі мотором. Випадком зацікавилися більшовицькі лікарі. З ініціятиви дир. шпиталю проф Андреєва оглянули докладно організм Торнтона та занотували цей випадок як причинок для дальших дослідів впливу електричности на людський організм.

— **Прогулька американських мілїонерів до СРСР.** Дня 16. липня приїхала до Варшави прогулька американських мілїонерів, яка їде до СРСР. Прогульковці відвідають Москву, Ленінград, потім поїдуть над Волгу, Байкал і вернуть у Москву. Загалом їде 10 прогульковців під проводом Чарлза Смита, віцепрезидента російсько-американської торговельної палати.

— **Лет більшовицького літака над Европою.** Великий більшовицький літак „Крила Совітів", пільотований Грановим, вистартував із летунського майдану в Темпельгофі (біля Берліна) дня 16. липня в год. 1.30 впол. Літак пустився в дальшу окружну подорож понад Европою. Найближчим етапом його лету є Париж.

— **Відвідини в Гувера.** Спершу президента Гувера відвідували сторонні люди тричі в тижні, відтак двічі, а тепер вже лише в середу. Все таки буває, що в середу найде до Білого Дому більше як тисячу душ з ріжних сторін Америки. Вони йдуть, щоб бодай стиснути руку президента, а відтак цим кілька літ хвалитись перед сусідами і всіми громадянами в місті чи селі. Щоб дістатись до президента, треба мати припоручення наприклад від сенатора або посла, а крім того відповідно наперед зголоситись. Сенатори й посли із цього користають, бо можуть задоволити своїх виборців, а через те вже й пізніше ставляться до президента. Ну, а виборці таки раді, що вже й не хотять, аби сенатор чи посол вів їх на обід або на вечерю до конгресового ресторану...

— **У місяці червні і до половини липня зложили на будову Нац. Музею слідуючі:** Міщанська Бесіда, Стрий 5 зл., — Др. М. Шухевич, Львів 10 зл., — Монастир ОО. Василіян Гошів 5 зл., — посол СРСР. Богомолов Д. В. 100 дол., — Др. Ев. Грицяк, Перемишль 5 зл., — о. Петро Коцюбинський, Трибухівці 5 зл.; — До збірок Нац. Музею в червні дарували: М. Драґан, о. І. Лівовський, Грабовець, о. О. Робецький з Петрова, о. Гр. Дурделла з Хотимира, др. Я. Пастернак, др. І. Свєнціцкий, о. Ів. Криса Ісаї, В. Ценик Березів.

Китайська нота до уряду СРСР.

Нанкінське мін-ство закордонних справ вислало до китайського шарже д'афер ад інтерім у Москві телєграму, щоби доручив її більшовицькому урядові на ультімат його до китайського уряду. Нота повідомляє більшовицький уряд, що небаром буде висланий до Москви повновласник китайського уряду із широкими повновластями, щоби передискутувати всі справи, які є тепер у завішенні між Китаєм і СРСР. У ноті сказано, що національний китайський уряд все був приязний для уряду та народів СРСР, одначе свіжо стверджено на китайській території богато випадків, що більшовицькі органи вели пропаганду, шкідливу для істнуючого тепер суспільного устрою в Китаю. Щоби вдержати порядок, манджурська влада заняла східньо-китайську залізницю та замкнула більшовицькі консуляти. Манджурська влада повідомляє в рапорті, що більшовицькі функціонарі східньо-китайської залізниці не держаться совісно постанов договору з 1924 р., тому повстав стан, який у високій степені нарушив мукденський трактат. Нота обговорює справу арештування китайських горожан на території СРСР, жадає випущення їх на волю і гарантії від більшовицького уряду, що китайські горожани найдуть належну правну опіку на більшовицьких територіях і будуть забезпечені перед усякими репресіями та небезпеками. Китайський уряд усе якнайприхильніше трактуватиме більшовицьких горожан і купців, які приїздять у Китай для полагоди своїх професійних інтересів, одначе пороблені зарядження вважає конечними для здавлення комуністичної пропаганди та вдержання мира в Манджурії.

—o—

Кельогів пакт увійде дня 24. липня в життя.

Із Вашінгтону повідомляють: Тому, що на днях сподіються зложення ратифікаційних документів Японії до Кельогового пакту, уряд Зл. Держав постановив оголосити, що пакт увіходить у життя 24. липня. Відбудеться це дуже святочно, при участи представників усіх держав, які підписали Кельогів пакт або приступили до нього, за виїмкою СРСР, який не має представника у Вашінгтоні.

Костез полетить знову.

Берлінські часописи повідомляють із Парижа, що летун Костез ще цього тижня, як докладно огляне свій літак, вистартує до нового трансатлянтійського лету. Він сказав, що для перельоту понад Атлянтиком треба літака, якого промір діяльности виносить бодай 10.000 км., бо все треба рахуватися з противними вітрами.

—o—

Ліквідаційна конференція в Люцерні.

Паризькі часописи повідомляють, що конференція, яка має відбутися задля окончного зліквідування наслідків війни, відбудеться найправдоподібніше в Люцерні. Англійському амбасадорові в Парижі поручили обговорити цю справу з Бріяном. Конференція відбудеться 5. або 6. серпня. Візьме в ній участь около 30 міністрів заінтересованих держав і американський обсерватор.

—o—

Високий адмін. урядовець шпіоном.

Варшавська влада безпеченства від довшого часу підозрівала одного з вищих урядовців, занятих у військовім відділі урядового комісаріяту, а потім варшавського воєвідства, що є на шпіонських услугах сусідньої держави. Дня 17. липня того урядовця С. арештували.

—o—

Пожежа знищила майже ціле село.

У селі Крупсько, пов. Жидачів, повстала 17. липня пожежа в загороді Івана Попика. Наслідком сильного вітру огонь дуже скоро поширювався на стріхи інших будинків. Огневі сторожі з Миколаєва й дооколичних фільварків не могли зльокалізувати огню. Пожежа знищила до тла за дві години більше ніж сто господарств, себто 3/4 села. На місце катастрофи приїхав жидачівський староста Русінський із повітовим комендантом державної поліції. Шкід покищо не устійнили. Більше ніж сто родин осталo без даху над головою.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·80·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, голл. злот. 3·05·00

Вічевий і організаційний рух.

Заліщиччина.

В неділю дня 14. липня ц. р. відбулося в Заліщиках численне повітове віче, скликане Повітовим Народнім Комітетом УНДО. Віче отворив голова Пов. Нар. Комітету д-р Роман Стефанович, витаючи прибувших на віче сенатора д-ра Антона Горбачевського і послів д-ра Степана Барана і Івана Заваликута. На внесок сенатора Василя Бараника покликано до президії о. декана Петра Саврія з Торського, як голову і п. Михайла Стасюка, господаря з Жежави як заступника та п. Андрія Боднарука, господаря з Касперовець як секретаря. На віче прибули видніші селяни з повіту та діяльні священики, як о. Омелян Боярський з Новосілки Костюкової, о. Иосиф Фльорчук з Кулаковець, о. декан Юліян Свистіль з Ниркова, о. Василь Мандрусяк з Свинькова та о. Василь Попадюк з Заліщик.

Перший промовив посол д-р Баран про теперішне політичне положення в Польщі і поміжнародне і внутрішне і про загальне положення українського народу.

Як другий промовив сенатор др. Горбачевський. Говорив про наміри теперішнього уряду зміни сучасного державного устрою.

Останній промовляв пос. Заваликут про господарську політику Польщі. Говорив річево і подав факти і приміри, що так схвилювали присутнього на вічу старостинського комісаря п. Залеського, що він розвязав вкінці віче, кажучи, що пос. Заваликут підбурює вічевників, проти чого запротестував з місця сенатор Бараник і ціла саля відспівала народній гимн. З причини розвязання віча (воно і так тревало три і пів години) відпав організаційний реферат сенатора Бараника.

Дописи.

ТОВЩІВ. *(Хто у нас піддержує москвофілів?).* У нашому селі є горстка москвофілів, котрі чимраз-то інтенсивніше хотять розгалузити своє погане вітя по наших громадах. А в їхній роботі помагає їм наш о. І. Слободян. Помагає тим, що все і всюди їх піддержує і з кількома б. телєргофцями виступає проти всього, що українське. Ось не минув ще місяць, як наша громада дістала дяка. І здавалося, нічого собі. Він забрався підготовляти хор і в церкві по Службі Божій хор відспівав молитву за Україну. Це до крайности розлютило наших москвофілів, а з ними також і о. Слободяна. В неділю 14. липня ц. р. по відспіванню пісні „Боже вислухай благання" вийшов він на церкву і підпесеним в подекервуванню голосом почав кричати на хор за відспівання цеї пісні-молитви. Говорив, що це пісня політична, бо там написане слово Україна (?) та що годиться її співати на селі чи на вічу, але ніколи в церкві. І тому він рішучо не позволить її тут співати (!!!). А дальше навчав, що й інші народи мають свої політичні гимни, та їх у церкві не співають, хіба при великих оказіях. А потім почав брати в оборону кацапів і так висловився: „Русскі не бажають собі чути слова „Україна", бо Україна їх мучила"... Де і коли це було? — отче Слободян!

УГНІВ. (Спори гр.-кат. священика з власними парохіянами). Гр.-кат. адміністратор о. М. Бобровський в Угнові вніс скаргу через „свого" адвоката д-ра Гавсмана в Угнові проти свого парохіянина, міщанина Я. Мазикевича, з § 487 к. к. (клевета). Дня 30.I. ц. р. відбулась перед тутешнім судом розправа до ЧЧ. U 12/29. Відтак справа пішла до Львова перед окружний суд, але вже з 303 § к. к. (образа релігії). Дня 19.VI. ц. р. відбулася перед судом в Угнові знова розправа до ЧЧ. Нз 78/29, Vo 3049/29, а 6.VII. остання. На всіх розправах заступав о. Б. згаданий адвокат. Слід додати, що образа була того роду, що колиб люди витягали з таких дрібниць консеквенції, то з суду не виходилиб ніколи. Та чи не добрий приклад дає своїм парохіянам о. Б., коли бере собі за оборонця святости католицької релігії і свого авторитету жидівського адвоката і вносить скаргу по польськи? Тут треба ще замітити, що це є той самий адвокат, котрий, хоч же з української клієнтелі, відмовився свого часу від дрібного датку на „Дар Просвіти", а збіршикам відповів: „Co nie, to nie". А щодо о. Б., то від часу його адміністрації в Угнові запанувала на тлі спору між ним і міщанами просто процесова пошесть (9 судових скарг!) А все те діється під „покровом" о. Б., котрий, замісць злагіднювати спір, сам розпроцесовує міщан. Можна сумніватися, чи це вийде на добро народу і церкви. На всякий випадок одно певне, а саме, що священик судовою дорогою авторитету собі не здобуде, а гр.-кат. церква і релігія з такої оборони матиме тільки шкоду.

Р. О.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Вигода:
19/7 „Тітка Чарлі".
Ведміж:
20/7 „Вій".
21/7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24/7 „Хмара".
Должна:
25/7 „Базар".
Брошіо:
26/7 „Осінні маневри". 93 3-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вигода:
19.VII. пятниця: Король життя.
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.
Ведміж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка. 69 5—?

Великий Міський Театр:

Пятниця, 19-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене". Премієра.

Субота, 20-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Малий Театр:

Пятниця, дня 19. липня, в год. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Субота, дня 20. липня, в год. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Кіна.

Апольо: Ми американці. (Дня покоління).

Кольосей: Шеїк з Африки. В імени права!

Лев: У країні срібного лева (Берл. Кезермана).

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Шампан (Пале де Люкс).

Оаза: В полудні життя.

Палас: Дівчина зі спелюнки.

Пасаж: В погоні за смертю (Ліді Дагонер, Берл. Гецке).

Утіха: Непобідимий. Чеплін як боксер.

Хімера: Пригоди бриг. Жерарда.

Фатаморґана: Президент (Мозжухін)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляити і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 2200 60—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почт. ою. — Старомодні данські годинники перероблюємо на ручні. 2199 172-?

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з балконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів 2300 6—10

АПТИКА в гірській фабричній місцевости до винайму від 1. вересня. Інформації уділює Заряд школи в Струтині *Вижнім* п. Рожнітів. 117 2—2

АБСОЛЬВЕНТ гімназії — вправний інструктор, глядить лекції на вид на сезо, на цілий шкільний рік, від зараз. 112 2—3

УКРАЇНСЬКИЙ БАЗАР В СТРИЮ ПОШУКУЄ самостійного управителя. Вимагане добладне знання і практика в діянці паперовій і книгарській. Кавція обовязкова. Платня після умови. Оферти удокументовані свідоцтвами практики і життєписом вносити до 1-го серпня 1929 р. включно. 105 2—3

В ЛІТНИСКУ КОРЧИН, коло Скодього, в дуже гарнім положенню, є на продаж парцелі під будову вілли Парцеля числить звиж 300 метр. квадр. поверхні і в будучности може бути побільшена. Ціна парцелі 300 америк. долярів. Продавочний може зобовязатися побудувати віллю. Ближших інформацій уділить: Кирило Меленчук в Корчині п. і ст. Синевідськ вижне. 120 1—3

ЛІТНИСЬКО кліматичне ДОРА, вілля ОЛЕНА з салею і городом, пресарно і дотідно положена, недалеко станції, Прута і ліса віднаймає кімнати з цілим удержанням. Ціни помірковані. Зголошення до заряду. 2321 1—2

УКІНЧЕНА СЕМИНАРИСТКА пошукує лекції на цілий рік. Зголошення: Косарівня, — Полівці пов. Джурин к/Чорткова. 124 1—2

ВІД ТИСЯЧ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ хати з городами, у Львові — продасть Ігнат, Куркова 24. 125 1—3

В ГІРСЬКІЙ ОКОЛИЦІ, ліс ріка нешкання з дуже добрим удержанням 7 зл. денно. Ульванський ЯБЛОНІВ, ад Коломия або Ігнат, Львів, Куркова 24. 125 б 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Різьбарсько-камінна робітня і склад памятників (надмогильних) та фігур з тесаного каміня, мрамора, граніту і сієніта.

Людвик МАКОЛЬОНДРА

Львів, вул. св. Павла 10. — Тел. 63-95

(проти нової брами Личаківського клад.)

виконує: **Гробівці, каплиці вівтарі, будівляні роботи, паркани, сходи і т. п.**

підімається виконання згаданих робіт також на провінції **по цінах можливо найнищих.** 107 3—3

ШКЛО віконне, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шиби,** найдешевше в точних вимірах. — Гуртівня шкла і фабрика зеркал —

І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а. Тел. 17-57. 30 6—7

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 12—24

Конкурс.

Магістрат міста Кончини *оголошує* КОНКУРС на будову електрівні з мотором DIESLA.

Розпняття сіти 6 до 8 km (4 до 5 спомагаючих точок). Опечатані оферти належить складати до дня 25. липня н. р.; в цьому дні наступить відкриття оферт.

Магістрат застерігає собі вільний вибір оферт, без огляду на условія.

Кончини, в липні 1929.

Бурмистр: Стефан Сафіян.

105 3—3

Подяка.

Невиновима смерть забрала нам найдорощого Батька і Діда **бл. п. Григорія Сасика.**

В тому безмежному горю почуваємося до обовязку зложити прилюдно щире Спасибіг усім, що висказали нам чи то устно, чи письменно щирі та сердечні слова потіхи і розради, та всім знакомим і незнакомим, що своєю присутністю в похоронах віддали найдорощому нашому Покійному останню прислугу. — З глибини душі складаємо щиру подяку передовсім Всеч. о. сов. Ів. Ліщинському за духовну розраду і благословення на вічну путь, як також за прегарне, до краю зворушуюче надгробне слово і провід в похоронах. Дальше дякуємо щиро Всеч. ОО. сов. Мартиновичеві, Манюрахові, Адриановичеві, Попелеві і Майбі за похоронні відправи і участь в похоронах. Не менше дякуємо злученим хорам: Бориславського Бояна, Дрогобича і Тустановича, що своїм прекрасним співом звеличали цей сумний обряд і відпровадили Покійного на місце вічного спочинку.

123 1—1 **Діти і внуки.**

Конкурс.

Видія Товариства „Бурса св. О.-Миколая" в Перемишлі оголошує конкурс на приняття гімназійних учеників до бурси згідно до „Гімназійного Інституту" на шк. р. 1929/30. Місячна платня в Інституті з інституційним харчем виносить 90 зол. з бурсацькими (оскільки будуть вільні місця) 75 зол. платна з гори, натомісць місячна оплата в бурсі виносить 65 зол. платна рівнож з гори. На початку шкільного року оплата на інвентар виносить з інституті одноразово 30 зол. а в бурсі одноразово 25 зол. платна при вступі. Бувші вихованки мають повторне внести подання. Залягаючі з оплатою не будуть приняті. Подання з долученою карткою на відповідь належить вносити по конець липня ц. р. до: Управи „Українського гімназ. Інституту в Перемишлі", вул. Баштова ч. 34. На случай приняття Видія повідомить об цім петента. 119 1—1

ПОЗІР! ПОЗІР!

ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН у ВОРОХТІ

21. липня 1929 р. Неділя. — 12. год. на площі коло Учительської Оселі. — Різноманітна програма! Безліч несподіванок. Трембіти — Гуцульське Весілля — Національні танці — Дві орхестри. — В разі дощу фестин відбудеться слідуючої неділі 28. VII. — Дохід призначений на будову домівки читальні „Просвіта" у Ворохті. 122 1—1

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 159 (11.450). Львів, субота 20. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Всім заваджаємо.

Львів, 19. липня 1929.

Гірка наша доля. Всім заваджаємо на божому світі. Що тільки не робимо, щоби жити на своїй відвічній території, є комусь невигідне. Перед півтора місяцем жидівсько-польська (сіоністична) преса принесла алярмуючі статті Мечислава Ґольдштайна про важке господарче становище жидів. А винні тому між іншим українці, винна українська кооперація. Тепер до тієї самої теми — у звязку зі статтею Фелінського про українську кооперацію в „Справах Народовосьцьових" — вертає на сторінках львівської „Хвилі" д-р Ротенштрайх.

Мовляв, положення жидівського купецтва в Галичині, а частинно й на північних землях (на „кресах") погіршується з кожним днем з одного боку з причини господарчого застою, недостачі плинного й дешевого кредиту, податкового натиску, а з другого з причини господарчої самоорганізації українців. Українські кооперативи зростають з кожним роком, як гриби по дощі, і то кооперативи-господарчо-торговельні, а не кредитові, як це було перед війною. Сільські кооперативи стараються заосмотрити своїх членів у всі ті артикули, які передтим куповано в місті. Ясно, що з приводу зорганізування тисячів українських кооператив найбільше потерпіла жидівська людність. З причини повстання українських кооператив жидівське населення є примушене опускати село.

„Але не тільки сільські жиди впали жертвою українських кооператив, не менше потерпіла теж жидівська торговля в малих містечках, а також в більших містах. Може не виявляється ще втрата в більших жидівських купців, але дрібна жидівська торговля в багатьох містечках майже аліквідована, бо українські кооперативи забрали їй селянську клієнтелю".

Українські торговлі і міські кооперативи (автор має на увазі мабуть повітові союзи кооператив) не зросли в останніх літах в такому відношенні, як сільські господарчо-споживчі кооперативи, але й їх є вже 43 (повітові союзи і склади „Нар. Торговлі"). Але коли взяти на увагу, що вони в деякій мірі є гуртівнею для сільських, то зрозуміється, як та сіть кооператив є доцільно розбудована і як все більше поширювана кооперативна організація українців силою своєї організації витискає жидівську торговлю".

Також велику ролю в господарчому житті грають молочарські кооперативи „Маслосоюзу". Давніше жиди торгували молоком, маслом, сиром, а нині торгують цими продуктами і навіть вивозять масло за границю українці самі. Розуміється, що сильна молочарська організація відбилася на жидівській торговлі. Українські кооперативи починають поширюватися вже й на Волинь, а навіть на Полісся. Не вважаючи на численні перепони.

„Львівські організації стараються розбудувати кооперативну сітку на окраїнах (себто на північних землях! — Ред.), маючи богато вибразуваних за границею інтелігентних організаторів і дуже відданих справі. Праця над будовою господарчих кооператив серед українського населення не припиняється. Вистане зазначити, що протягом одного півріччя 1928 р. кількість українських кооператив зросла о 215, себто 11,3 пів. З того видно, що організаційний тиск не припиняється і мусимо рахуватися з дальшою розбудовою кооперативного руху серед українців, бо — на думку їх провідників — кооперація веде до унезалежнення українського господарчого життя. Українцям помагають в їх праці їхні брати в Америки. На останньому кооперативному з'їзді, що відбувся весною у Львові, заявив делегат еміграції з Америки, що відтепер українці з Америки будуть вміщувати свої оощадности в українських господарчих установах".

Українці менше уваги приділчують кредитовій організації, як менше видатній у своїх висліdах. Це повинно бути вказівкою і для жидівських господарчих діячів, які займаються організацією кредитової кооперації замість господарчої. Мовляв, господарче життя взяло жидів у свої кліщі. Бачучи, як українці працюють, не можуть жиди триматися перестарілих організаційних форм, тільки мусять перейти до новітніх метод.

На маргінесі цих жидівських бідкань з приводу зросту українського кооперативного руху, годилось би в першу чергу зазначити, що крик пп. Ґольдштайнів і Ротенштрайхів не стоїть у ніякій пропорції до господарчого обсягу нашої кооперації. Зріст українських кооператив є покищо скількостевий, а не якостевий. Існуючі українські кооперативи є в своїй масі тільки дрібними крамничками, господарчо-торговельними примітивами. Не перечимо, що вони некорисно відбилися на становищі дрібненьких жидівських крамарів по селах, але поки-що зовсім не рушили міст і містечок. Навпаки, жиди задержали у своїх руках не лише торговлю всіми головними селянськими продуктами (збіжа і худоба), але втрату на дрібній селянській консумції вдесятеро відбили собі на мануфактурі і галантерії. Це останне поставило жидівського крамаря на вищий щабель в торговельній єрархії, на щабель купця. Тому думаємо, що до крику з приводу зросту української кооперації нема — щонайменше під теперішню хвилю — ніяких основ. Розуміємо, що жидам можуть бути невигідні навіть сільські українські кооперативи, бо вони творять основу для дальшої розбудови українського господарчого життя, але то трудно, ми теж хочемо жити. Очевидячки, наша господарча розбудова не має ніяких протижидівських тенденцій. Ми хочемо лише користуватися плодами своєї праці і своєї землі, а не віддавати їх тим, що не почуваються хоч би до примітивних еквівалентових обовязків супроти українського народу.

Не мусите їхати до міста,

щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности, які вишле Вам на бажання безплатно

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

При тій нагоді хочемо спростувати, що наші американські земляки досі не дали нам ніякої допомоги в кооперативній і господарчій ділянці, обмежуючись до допомогової акції культурним і гуманітарним установам. Обіцянка ред. Ривюка про локацію американських ощадностей в краєвих господарчих установах є покищо тільки святочною обіцянкою, себто цяцянкою. І нема великої надії, щоби та обіцянка була здійснена. Навпаки, жидам видатно допомагають їхні конаціонали в Америки й Англії. І тут саме міститься загадка, чому українці так повільно відбудовують кредитові кооперативи. Недостача грошей є перепоною в тому. Українці знищені війною й господарчою політикою, тримаються на поверхні життя виключно невеличкими власними засобами, про що жидам хіба достаточно відомо. Може бути, що заваджаємо жидам підриваючи їх не господарчо, але під оглядом *господарчого монополю*, виказуючи господарчо-організаційні здатности, що в будуччині може мати й некорисні для жидів наслідки. Ясно, що для чиїх-небудь гарних очей не думаємо робити жертви із себе. Маємо право до життя на своїй споконвічній території, маємо право до плодів своєї землі і своєї важкої праці. В межах спроможности будемо використовувати всі наші сили і засоби, щоби піднятися на вищий щабель господарчого розвитку.

Побідний похід фемінізму.

З ПРИВОДУ МІЖНАРОДНЬОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ.

Репрезентаційний характер конґресу. — Основні ідеї Міжнароднього Союза. — Звеличання побіди. — Нові завдання фемінізму. — Молоде покоління.

Репрезентаційним конґресом у великому масштабі святкував „Міжнародній Союз для політичних прав і громадянської праці жінки", двацять літній ювилей свого істнування. В тому самому місті, у Берліні, в якому перед чвертьстоліттям малий гурток сміливих піонірок фемінізму розпочав зорганізовану боротьбу за права жінки, зібралися в червні ц. р. непроглядні маси жіноцтва всіх частин земської кулі, всіх рас, націй і релігій, щоби заманіфестувати свою відданість спільній, великій ідеї. Відпоручниці 45 народів, прапори 45 держав (між ними жовто-синій український стяг), офіційні представники німецького уряду, Союзу Народів, Міжнароднього Бюра Праці й інших міжнародніх установ, величаві прийоми і многотисячні публичні мітінги, а вкінці самі конґресові наради, які виповнювали майже два тижні (від 12. до 23. червня), все це свідчило про світлу побіду фемінізму в цілому світі.

Скласти з богацтва змісту і вражінь такого конґресу одноцілу та логічно повязану картину, яка була би зрозуміла для того, хто не брав в ньому участи — завдання нелегке. Подавати перебіг нарад і ухвалені резолюції в хронічному порядку не дозволяє недостача місця. Отже треба вдоволитися лише підкресленням деяких характеристичних моментів більше загального значіння.

„Наш Союз репрезентує політичну сторінку жіночого руху" — сказала у своїй програмовій промові на відкритті конґресу голова Міжнароднього Союзу, англічка Корбет-Ешбі. Цю політичну програму розуміє Міжнародній Союз дуже широко: він ставить своїм найближчим завданням виборення жінкам права голосу в тих краях, де вони його ще не мають, а дальше запевнення жінці рівноправности в законодатній, етичній і господарській ділянці. Крім цього Міжнародній Союз хоче виховати жінок до їх громадських обовязків, збільшити їх вплив на публичне життя і перетворити його в дусі свободи і гуманности.

Берлінський конґрес, як ювилейний, давав картину дотеперішніх досягнень і успіхів жіночого руху. Програма конґресу так була зложена, що була переглядом „25-літнього побідного походу фемінізму". Тому-то конґрес мав характер великої, радісної маніфестації, яка часто переходила у святочний патос. Цей патос зрозумілий для кожного, кому не чужа ідейна атмосфера фемінізму, для кожного, хто знав, що провідниці жіночого руху гляділи завсіди на свою працю, як на високе післанництво. В почутті цього високого, майже святочного, завдання лежить джерело патосу жіночого руху і патосу великих жіночих конґресів, які при всій своїй фаховости і річевости нарад відріжняються від інших міжнародніх зїздів піднесеним святочним настроєм.

Незабутні хвилини правдивого захоплення і глибокого зворушення пережили учасниці, коли конґрес віддавав пошану сивоволосим сеніорам жіночої ідеї, заслуженим стареньким ювілятам, які перед 25 роками основували Міжнародній Союз, а тепер на почесній трибуні відбирали подяку за труд свого життя. Мабуть лише вони одні освідомлювали собі як слід цілу велич побіди жіночого руху, нагадуючи собі літа боротьби, перепон і зневаг і порівнюючи їх з теперішністю. „Богато з вас, які сьогодні прибули на конґрес, не можете собі уявити, з якою погордою велика більшість людей протиставилася нашим домаганням" — так пише у своєму привітному письмі основателька і довголітня голова, а теперішня почесна президентка Міжнароднього Союзу, американка Чепмен Кет, якій старечі літа і недуга не дозволили взяти участи в соц-

гресі. „Переслідування, глум і зневаження: насмішки не могли нас спинити. Ніхто не мріяв, що в 25 роках жіноцтво половини народів світа матиме рівні громадянські права". Так було перед чвертьстоліттям. А сьогодні? „Сьогодні — сонце не заходить в державах, в яких жінка має політичну рівноправність".

Нагадується твердження Шопенгавера, що кожна ідея переходить в своїому розвитку три етапи: спочатку є смішною, опісля її побоюють, а вкінці вона стає така самозрозуміла, що ніхто не може повірити, що був час, коли треба її було проповідувати. Мало хто з нас здає собі справу з величезного перевороту, спричиненого в родинним, соціяльним і господарським житті успіхами фемінізму. Мало хто думає про це, які зміни зайшли в цілій структурі суспільности, в її звичаях і світогляді під впливом цього найбільшого визвольного руху людства. Щойно майбутні історики оцінять належно глибоке соціяльне і політичне значіння тієї духової течії, якій на ім'я „жіночий рух". Нам, теперішньому поколінню, недостає до такої оцінки необхідної перспективи часу.

Одначе крім звеличання побіди мав конгрес ще й друге завдання: пригадати жіноцтву, що ціль жіночого руху ще не здійснена, що існування Міжнароднього Союзу ще не стало зайвим та, що щойно тепер починається правдива праця для використання на всіх ділянках життя тих можливостей, перед якими поставила жіноцтво рівноправність. Зокрема в діллянці суспільно-політичній нові права і нова відповідальність накладають на жінку нові завдання, які вимагають творчої ініціятиви і великої моральної відваги, якщо жінка не хоче йти шляхами дотеперішньої мужеської політики та наслідувати мужеські методи праці й боротьби.

Ця провідна думка про нові завдання Міжнароднього Союзу повторялася різними варіянтами в довгій черзі промов. Дали їй також вислів представники офіційної політики: міністр Вірт і президент Товариств Союзу Народів, граф Бернсдорф у своїх промовах на великому вечірньому мітінгу мира та міністр Северінг, виявши конгрес в імени німецького правительства. Всі вони вказували на те, що Міжнародній Союз ще не сповнив своєї історичної місії та завивали жінок будувати нову державу на основах справедливости, правди і волі, бо давня держава, яка спочивала на силі, крові і зброї, завела надії людства.

Дуже щасливою прогнозою для майбутности Міжнароднього Союзу треба вважати відношення жіночої молоді до конгресу. Не було ще мабуть досі ніякого міжнароднього зїзду, якому прислухувались би такі величезні маси молоді, як це мало місце на берлінському конгресі. Зарівно в часі пленарних конгресових засідань, як і на прилюдних вечірних мітінгах галерії вгиналися під натовпом молодих дівчат. „Рекрути фемінізму" назвав їх військовою термінольогією знайомий старшина.

Кожний ідейний рух під загрозою смерти мусить збати за звязок з молодим поколінням, з тими, які мають продовжувати дальше розпочату працю. Берлінський конгрес був доказом, що фемінізм розуміє вагу тієї правди, та що йому вдалося перекинути міст до нової генерації. Організаційний комітет конгресу зробив усе можливе, щоби зацікавити жіночу молодь конгресом, дав їй змогу на окремих зборах обмірковувати справу відношення до жіночого руху та освідомити собі свої обовязки. „Ви є відповідальні за вольности, які ми для вас добули" — так сказала звертаючися до молоді президентка Корбет-Еддбі.

Сама присутність двох тисячок молодого жіноцтва на конгресі дає право надіятися, що молоде жіноче покоління сповнить покладані в ньому надії, та що воно вийде щасливо жіночий рух із стану ударної кампанії за рівноправність в стан творчої конструктивної праці для добра людства.

Пос. Мілєна Рудницька.

„Нова Зоря" і ідеольогія гетьманців.

(Докінчення.)

Для нас територіяльна автономія — в протилежність до політики екстериторіяльного націоналізму — є першим етапом в напрямі виховування громадянства Української Землі в дусі української державницької ідеї. Територіяльна автономія, на нашу думку, мусить бути здобута від Варшави спільними силами місцевого громадянства. Бо тільки в спільній боротьбі за добро спільної землі це громадянство може з хаосу різних кольоніяльних, недержавних, культурно-віроісповідних-українських, польських, жидівських, німецьких і чеських — сект перетворитись в органічну державну українську націю. Порозуміння українців з *місцевими поляками* проти централістичного панування *поляків з Варшави* — ось єдиний шлях, яким може відбутись політичне визволення західньо-української землі.

Пан Томашівський уявляє собі, що надання всіх політичних благ українцям, в тому числі і територіяльної автономії, „залежить виключно від польського уряду" („Н. З." ч. 30 1929). Наше гасло територіяльної автономії, яке для свого здійснення вимагалоб від українців найбільшого напруження ідейности — такого, щоб українці могли притягнути до себе інші місцеві нації — на шпальтах „Н. З." зветься насмішливо „фантазіями". Натомість пропагується там така територіяльна автономія, яка могла би бути одержана від польського уряду за ціну якнайбільшого опортунізму і якнайбільшої безідейности. І замість шукати порозуміння з місцевими поляками, всі надії українські покладаються там на порозуміння з Варшавою.

Не помічає певно п. Томашівський, що тут він дав себе опанувати тій самій ментальности, яка панує в „Ділі". Бо й „Діло" думає, що територіяльна автономія може бути надана колись якимсь „поступовим" польським урядом. Тому „Діло", во ім'я української державницької ідеї, її не хоче, і тому п. Томашівський, за ціну зречення української державницької ідеї, її хоче.

Очевидно помиляються тут і „Діло" і п. Томашівський. Колись Москва поробила українців епископами у всіх епархіях, як пише Драгоманів, від Київа до Сибіру. Але одночасно знищила вона козацьку територіяльну автономію, *останок і зародок* української державности. Так само і Польща може поробити українських професорів ректорами всіх польських університетів від Познаня до Львова, але територіяльної автономії вона не надасть західним землям українським *добровільно* (це значить без організованого натиску цих земель) ніколи. Таким чином і „Діло" і „Нова Зоря" своїм відношенням до територіяльної автономії ідуть діяметрально протилежними шляхами. І, вірю, не свідомо, до одного наслідку: задержання українського громадянства в стані культурно-віроісповідного, до власного державного життя нездатного, язиково-регіонального відлому державної польської нації в межах польської держави.**)

Те саме, що про територіяльну автономію, можна сказати і про дві другі, ніби спільні між нами і „Новою Зорею", точки світогляду: 1) потребу у західних українських землях органічної праці, замість безплодного революційного бунтарства і 2) безкомпромісове відношення до

) Погляд про потребу добування територіяльної автономії для Сх. Галичини шляхом — так мовити — єдиного територіяльно-міжнаціонального фронту, є безумовно цікавий. Цікутильгає він незнищимим місцевого галицького **польського громадянства та переконанням факту, що національна політика центрального **варшавського** уряду є ведена під безоглядним кутом, якщо не диктатом, якраз т. зв. „кресового", сх.-галицького польського громадянства. Тому ця теорія п. Б. Лепинського впадає у заворожене коло. Зокрема щодо становища „Діла" до питання терит. автономії, що ш. автор помиляється у тому пункті, в якому припускає, що: „Діло"... думає, що... автономія може бути надана..." „Діло" цього не думає! — **Ред.**

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Лєнінград.

Враження.

IV.

Жовтневий двірець. — Цар чи „пугало"? — Невський проспект. — Модерне з історичним. — Жмінка цін. — „Европейський готель". — Опера.

Одна ніч, чи радше один день їзди в посліщному потягу, ділить Москву від Ленінграду, нову столицю від старої. Те, що бачиться з вікна вагону, нудне і нецікаве, як зрештою усі краєвиди середньої і північної европейської Росії. Приїжаю до Ленінграду ранком; на двірцевому пероні велика таблиця з оповіщенням, що делегати на Музичну Конференцію (на яку і я приїхав) мають зголоситися там-то і там, по інформації, відбір легітимацій і т. п. Поруч ще три-чотири подібні таблиці з майже ідентичними текстами, тільки відповідними змінами в назвах і адресах: в тому самому часі в Ленінграді ще кілька інших конгресів.

Перед Жовтневим двірцем, посередині майдану памятник. На високому коні, підпершися рукою під бік — цар Олександер III. Але грубо помиляється той, хто підійшовши ближче думає найти на памятнику імя того, в чию честь поставили той дешевенький, несмачний памятник. Ні, імени царя на памятнику нема; зате на всіх чотирьох сторонах сяє „почесне" імя: „Пугало"! Себ-то: „страшило"! А під ним чотирьох-рядковий віршик, який в щиро-сердечному тоні доказує сидячому на коні цареві, що його батьки і діди були — вибачте за слово — каналіями — а він сам — смішним, дурним „пугалом". Не можна не сміятися, прочитавши ту посмертну дедикацію, в якій велика долї правди, і подивившись на грізно підпертого під боки — „пугала"!

Коли приїхавши до Москви — на Курський дворець — треба ще добрих пів години їхати, щоби дістатись до центра міста, — Жовтневий дворець в Ленінграді находиться у самому його серці: на „Невському проспекті". Скільки разів я про нього чув, все представляв собі його інакшим, як тепер, коли побачив власними очима. Я уявляв собі його бульваром, в роді Елізейських Піль в Парижі; з станув на вулиці, кипучій життям, повній великоміського гамору і шуму, вулиці, якої характер передовсім — купецький. Від жовтневої площі до „Адміралдействія", вздовж цілого Невського проспекту, по одному і другому боці — крамниці, крамниці, крамниці... Вечором, коли засвічують лукові лямпи, той рівнесенький, довжезний (здається на два, чи більше, кільометри) бульвар, робить імпонуюче враження. Загальне враження з Ленінграду, як міста, відразу зовсім інше як із Москви. Це правдиве европейське велике місто, гарно розпляновane, з великими, пересічно чотири-пяти поверховими домами. Всі вулиці бруковані — деревом (маю нагоду переконатися, що і тепер ще в той спосіб їх направляють); просторі, широкі, ясні. В місті багато зелені — парків, малих бульварчиків, кльомбів. А поміж всім тим — величаві, просто придавляючі своєю монументальністю, старі державні і міські будівлі. Ціле місто, весь порядок в його пляні, всі ті величаві будівлі — заслуга того, хто впав на думку зробити з малої оселі столицю держави — Петра Великого.

Те, що робить Ленінград відмінним від сучасних европейських столиць — відмінним в позитивному значінні — і що надає йому своєрідний стиль, це ця дивна мішанина великого міста, з традиційною старовиною. Не кажу вже про ті великі, колишні державні будівлі, — але про ті колишні „барські" двори, всі в одному стилі, з кінця 18-го і початку 19-го століття — розсіяні по цілому місті, на кожній вулиці, а передовсім вздовж Неви. Ніде ще не відчував я так сильно специфічної атмосфери міста, як в Ленінграді. Про те, що вуличний рух незвичайно великий, я вже згадав. Трамваї їдуть з двома дочіпленими вагонами; а в пополудневих годинах всетаки трудно до них попасти. Тільки — що мене дуже дивує — нема „таксівок". Зате цілими рядами стоять автомобілі, з якими треба перед їздою згодити ціну. Отже так, як з „ізвощиками". А коли випадково мешкаєте в дорогому готелі, і по вашому одязі, носі і т. д. пізнати, що ви чужинець — тоді будьте приготованими, що за двох-хвилинну їзду автомобілем кажуть вам заплатити... пять рублів. Себ-то: два і пів доляра.

Взагалі в Ленінграді дорого; може навіть дорожче, ніж в Москві. Але маю враження, що і річей тут більше. В кожному разі, що торкається харчів. Коли в Москві я за весь час свого перебування не міг ні разу дістати в склепі хочби одну булку або шматок хліба (вони на картки, а я її не мав) — і тому мусів задовольнитися сухарями (вони як „здобне", себ-то люксусове, печиво, продаються у вільній продажі), то в Ленінграді можна вже дістати і білий хліб, і білі булки. Правда — і тут вони на картки, але хто їх не має, дістає, що бажає, за подвійну ціну. Так отже „французька" булка (величини більш-менше трьох наших „кайзерок"), коштує 16 копійок; хто хоче зїсти більше, як приписує норма — платить подвійно. Склянка молока в цукорні — 15 копійок, тісточко — 18 коп. (в Москві 15 коп., в Харкові 13 коп.), порція мороженого 50 коп. Про більше „реальну" їду — дальше.

Мешкаю в „Европейському готелі", найкращому в Ленінграді. Уявіть собі чотири готелі „Жоржа", поставлених побіч себе — будете мати приблизний образ його величини. Займає він весь один бік зовсім не малої вулиці. Уладжений на зразок великих европейських готелів, з повним комфортом, віндою, теплою водою і телефоном в кожній кімнаті, з салею до писання, читальнянною, більярдовою і ін., з подорожнім бюром „Совторгфлота", з швайцарами й офіціянтами, які орудують плавно кількома европей-

більшевизму — до т. зв. радянської „української держави" за Збручем.

Перемогти руїнницьке бунтарство можна тільки ідейністю. Приклад т. зв. краківських консерватистів, які при всій своїй антиреволюційности дали Польщі найвищу державницьку ідею (краківська історична школа) і найумудріших борців за цю ідею — мусів би служити прикладом і для галицько-волинських прихильників позитивної, органічної праці. Але ідеї, і то зорганізований та горячій ідеї революціонерів, протиставляти безідейне, розкладаюче, слабодухе, злобне і дефетистичне скавуління ображених та переляканих одиниць, це тільки скріпляти революціонерів, пхати країну до остаточної руїни.

В ще більшій мірі відноситься вище сказане до більшовиків. Більшовизм — цеж один з найсильніших ідейних рухів сучасности. Ідеї деструктивній, опертій на залізній та вірній організації і порушуваної злобою, треба протиставити ідею творчу, оперту на таксамо залізній і таксамо вірній організації, порушуваної любовю. Колиж більшовизм поборюється осмішуванням ідеалізму, повною нездатністю до організації, наїзними на столицю і такого самого ґатунку, як і більшовицька, злобністю, то остається тільки щиро побажати панам світським редакторам „Нової Зорі", щоб карієра їхня не скінчилася колись у Харкові.

Врешті до моїх, рідких врештою, зловживань чемністю і гостинністю редактора „Діла", яких і „Ділові" і мені робить закид п. Томашівський.

По перше на Західній Україні відносини склалися так, що хтось, хто має щось сказати українському громадянству, а не має в Галичині чи на Волині свого власного політичного щоденника чи тижневика, мусить звертатися до „Діла", як до найбільше поширеного українського органу. І сам п. Томашівський робив це доки не придбав собі свого тижневика. Треба бути тільки вдячним редакторові „Діла" п. В. Мудрому, що він це виїмкове становище „Діла" розуміє і його сторінки, з рідкою серед українців політичною толерантністю, своїм політичним противникам, як мені наприклад відкриває.

По друге, п. В. Мудрий ніколи не присилав мені листів, що зривав зі мною (нотабене з якихось видуманих і непровірених причин) навіть персональні зносини (гл. заява про це С. Томашівського в ч. 30. „Н. З." з 1929 р.). Він ніколи не боявся, щоб зносини зі мною пошкодили його політичній благонадійности і редакційній карієрі. Врешті він ніколи не вів проти проводу нашої організації підпольних інтриг. А що з двох родів противників мені завжди миліщий противник льояльний від нельояльного, то в гостинности „Діла" буду, за дозволом п. В. Мудрого і далі користати, натомість до „Н. З.", доки в ній пануватимуть теперішній дух та теперішні погляди, як не дав, так і не дам ні одного рядка.

По третє, українське громадянство, знаючи отверте відношення „Діла" до моєї ідеольогії і отверте відношення моє до ідеольогії „Діла", буде певне, що ані п. В. Мудрий, містячи мої статті, не став гетьманцем, ані я, користаючи з гостинности п. В. Мудрого, не став сторонником УНДО.***) На жаль цього не можна сказати про „Нову Зорю" п. Томашівського, яка весь час заєдлично мою ідеольогію поборює, а одночасно пише, що не виступав проти моєї ідеольогії. Йти в цю мутну воду не хочу, тим більше, що риби, в цій воді ловлені, шкодять не лиш мені, а — що богато гірше — і українському громадянству.

Приймiть, Пане Редакторе, вислови і запевнення мого високого поважання

Балеґ, 8. липня 1929. **В. Липинський.**

***) Коли цей лист у нас друкується, гол. редактор „Діла" В. Мудрий перебуває на відпустці. Його заступник, як і ред. В. Мудрий, далеко не є вповнаженцем ідеольога Вячеслава Липинського і нераз уже мав та певне нераз матиме нагоду не засвідчувати. Друкуючи ж його листа вволює не лише принятому у „Ділі" традиційному звичаєві, але й дає вияву особистому погляді, якого тримається так гол. редактор „Діла": дописности політичної дискусії під двома лише умовинами — культурного тону і взаємної льояльности.

І. К-м.

Англія і плян Юнга.

Англійський посол у Парижі льорд Тиррель повідомив французький уряд про домагання Англії в звязку з недалекою політичною конференцією великих держав.

Англійський уряд, як заявив Тиррель, прийме плян Юнґа при таких двох умовах: 1) Франція мусить негайно ратифікувати умову Кайо-Черчіля про французькі воєнні довги в Англії. 2) Франція і Бельгія мають подати час, коли звільнять Надренію ще перед тим, поки Англія підпише плян Юнґа.

Льондон і Москва.

Міністр закордонних справ Гендерсон повідомив парлямент, що англійський уряд запросив радянський уряд прислати уповноваженого до Льондону для обговорення й управильнення спірних точок. Це запрошення вислано за посередництвом норвеського уряду. Не вважаючи на те формальне англійське запрохання, серед англ. політ. кол існує погляд, що відновлення дипльоматичних взаємин між Вел. Британією і С. Р. С. Р. не прийде ще так швидко.

Благоденствуємо.

(Від нашого кореспондента.)

Лущьк, 17. липня 1929 р.

Кидаю мінорний тон і починаю писати весело, бо на Волині нарешті відкрито рай. І відкрили його не чужинці, а свої власні Колюмби — наші випробовані плизаки по чужих водах. Це вони причинилися до загально нині поширеного погляду про щастя й добробут Волині, проявлюваний при всякій нагоді у доброзичливій — мовчанці.

Коли хто мовчить, значить благоденствує. Цеж давно вже ствердив Шевченко.

Врешті, в цьому переконався й я власними очима й вухами.

Волинь.

Минули радісні дні, прийшов перший день липня. Точніше — прийшла урядова платня. Зустрічаю знайомих українців-урядовців. Їх двох. Стоять на вулиці й мовчать. Нерухомі. Як у фільмі „Париж у летарґу". Сіпаю за лікоть — очуняли й почали щось рахувати на пальцях.

— Що, — питаюся, — одним золотим одержаної платні треба заплатити два золотих борґу?

Мовчать. Ясно, що благоденствують.

Пішов далі. Склеп знайомого купця. Здоровкаюсь — мовчить.

— Як справи? — питаюся. — Мовчить.

— Як йде торгівля?

Мовчки підводить одну руку — велика пачка повідомлень про речинці викупу векслів. Підводить другу руку — ще більша пачка векслів покупців за побрані товари. Суми — від 10 зол. вгору...

Так само мовчали й інші купці, що також благоденствували.

Зайшов до „Банку Купецького". Тихо. Урядовці сидять нерухомо й мовчать. Касієр відчинив касу, щоби провітрилася, й куняє. Благоденствіє повне.

Біжу до „Банку Земян". Сподіваюся почути веселий шляхоцький гомін. Дарма. Урядовці мовчать. Клієнти питаються за гроші, а ті ні слова. Касієр склав руки й благоденствує.

Вибігаю на вулицю й зустрічаю члена рада Брацтва.

— Звичайно, — питаюся — статут вам уже затвердили? Домі вернули?

Мовчить, а коли хахол мовчить, то, відомо, благоденствує. Душу мою наповнює радість, що нарешті рай на Волині відкрито.

Раптом наскочив на задуманого голову „Просвіти", віцедиректора правдивої української кооперативи „Рольнік".

— Благоденствуєте? Міліон кредиту? Правда, брехня, що постійні дефіцити.

Мовчить. Благоденствіє очевидне. Голові „Просвіти" подвійна честь: по перше працює для „української" організації, по друге, творить селянський рай.

Заглянув ще до такого самого українського т-ва „пщеларского". Властиво, до склеп . Благоденственна тишина, як на пасіці. Тільки невтомний паук обмотує касу своїми неоподаткованими ще нитками.

До свого господаря дому не звертався, бо цілий день бачу, як він благоденствує: що хвилини замітає вулицю (після кожного коня), поливає її з маленького чайничка, мовчки розглядає платничі накази й мовчки рахує гроші...

З радістю ствердюю, що місто благоденствує, і їду на село.

Під осикою стоїть мій приятель Іван із мотузком у руці. Стоїть і мовчить. Питаюся, як справи. Підволить угору всі десять пяльців.

— Десять відсотків місячно платиш? — вигукую захоплений. — Значить, здорово розбогатів, бо бідний стільки не міг би платити!...

Мовчить, а благоденствіє аж тече з очей дорогоцінними перлами.

— У цьому році — кажу — після сплати позичок і процентів хліба тобі вистарчило до квітня. А в майбутньому році до якого місяця вистарчить?

Підвів угору два пальці й мовчить.

— До лютого?! Справжнє благоденствіє.

Зайшов ще до гмінної каси, до каси Стефчика — скрізь каси перевітрюються чисто опорожнені.

Мовчки зайшло сонце. Мовчки повертаються з роботи жінки й дівчата, що працювали біля панських буряків.

— Скільки — питаюся — берете в день на своїх харчах?

Дівчина мовчки показує два пальці.

— А скільки вам залишиться, як відрахувати харчі?

Мовчать, бо... благоденствують.

— А українська школа у вас вже є?

Мовчать. Значить, правильно говорив п Гарченко ч Ковні, що діти наші вчаться „під-

ськими мовами — і з міжнародньою публикою. При обіді або в „голю" вдолі, чути більше англійську і німецьку мову, як російську. За свій покій, фронтовий, великий, ясний і чистий плачу відносно не дорого: 6 рублів денно, себ-то три доляри. Також і харч в готелі — як на такий готель — зовсім не дорогий. В ресторані, який зайтом находиться на даху шостиповерхового готелю, в якому і чистота й услуга і якість харчів без всякого закиду — обід з трьох страв і чорною кавою коштує півтора до двох рублів. І до обіду і вечором при вечері — орхестра. Вечорами; до 3-ої в ночі — дансінг!

Вікна моєї кімнати виходять на малий, зелений бульвар, в глибині якого стоїть величезна будівля музею Окелсандра III-го. (В ньому бачу м. і. знова Репіна „Запорожців", яких тільки два чи три дні тому назад, оглядав в Москві. Стаю зачудований. Де копія, де оригінал? Врешті справа вияснюється: оба образи є оригіналами і виказують якісь невеличкі ріжниці в детайлях). Праворуч бувший Михайлівський театр — тепер друга державна опера.

Приїхав я ранком; вже в полудне дістаю запрошення і білєти до обох оперних театрів. В одному — премєра „Отелля" Верді'ого, в другому — „Джонні". По знайомству з автором тої останньої опери, Кршенеком, і з цікавости, як тут поставлена ця опера, що в минулому році наробила тільки шуму в Европі і викликала стільки розбіжних думок — рішаюся піти туди. І не жалію. Незвичайно цікаво поставлена, в живому, доброму темпі виконана — головно завдяки співакові головної партії — мурина Джонні — який весь час в руху, весь час в танці, гей би складається тільки з ніг (я сам добре знаю, що для співака це не дуже висока похвала. Але саме в тій ролі, співак в першу чергу мусить рухатися, рухатися — і ще раз рухатися. А де таких співаків взагалі взяти?! Тому мені цей, якого я чув в „Джонні" так подобався). Але не вважаючи на те, що опера добрано виставлена, і що є вдучною сатирою на теперішню атмосферу артистичних і товариських кол західньої Европи, має вона в Ленінграді багато ворогів, яких головно бентежать фокстроти, танґа, черльстони, досить недвозначні еротичні сцени — одним словом: всякі атрибути „капіталістичної ґангрени". Не бачуть вони, ті сліпі і глухі, що якраз тут, в тому сміливому сюжеті, в тій сміливій музиці, криється більше революційности — коли під революцією розуміємо переворот, що хоче будувати нове на румовищі старого — як в отих всіх спробах і творах російських компоністів, про яких я вже згадував попередньо. І при тій нагоді — тої вистави „Джонні" — та ще більше в два дні пізніше підчас генеральної проби опери Шостаковіча „Нос" — знову призадумуюся: чому нарід, який жовтневою революцією будь-що-будь випередив всі інші народи світа на цілі десятиліття, нарід, який в театральному мистецтві давно вже відомий з свого новаторства — в музиці все-таки досить відсталий (залишім на боці одиниці, які — знова — перегнали всіх і вся на десятиліття, як свого часу Скрябін чи тепер Стравінський). Це все приходить мені на думку, коли бачу, що „Джонні" находить у публики досить холодний прийом, а в два дні пізніше Шостаковіча „Нос" — незвичайно галасовитий твір 22-літнього компоніста, найбільше надійного з теперішньої російської школи — ще холодніший.

Зате тим горячіше приймається „Борис Годунов", якого чую в Маріїнському театрі. Він вартний того як один з найбільших творів оперної літератури. Вистава також гарна; в головній ролі молодий бас Рейзен. В Америці такий співак пішов би на вагу золота... Те все, що я писав про Великий Театр в Москві, можна сказати і тут. Орхестра, хор — знаменити. Вправді не такі, як в Москві, але ще все витримують з честю порівнання з всіми великими центрами.

ною" мовою; на жаль, не пояснив, яка це наша рідна мова.

Корови мирно порушували „струнками" модними боками й мовчали, коні, спустивши мирно голови, теж мовчали.

І взагалі на нашому волинському селі все мовчало, бо благоденствувало..

На Полісся не їздив, бо Полісся до нас їздить або й пішки ходить — у гості до поміщиків: на буряки та жнива.

Ось на вулиці, під плотами, цілі юрби мальовничих щасливих поліщуків. Як не босі, то в постолах — це дуже здорово! Одіж хатньої роботи, скрізь вентиляція, прохолода. Жують шматок чорного хліба й „добре успособлено" мовчать.

Питаюся, скільки поміщик платить. Баба підняла два пальці, та вийшло, що за багато...

На Холмщину нема потреби їхати. Про тамошнє благоденствіє каже нам холмська газета „Зверцядло":

„Язик цифр, — каже вона, — вдається повинен бути найбільш красномовним!"

Дійсно, красномовний:

„Утримання одної дорослої особи в малоземельному господарстві виносило в 1926-27 р. — 1 зол. 28 і пів сот. денно. Натомість у році 1927-28 — 99 сотиків".

Отже, благоденствіє холмщаків явно зростає. В цьому році воно напевно зросло до якихось 60 сот. денно".

„Відомий дослідник дрібного рільництва Щепановскі, — пише „Зверцядло", — сказав: „Дрібний рільник є за пів людини". „Звєрцядло" не погоджується й твердить, що є він тепер лише за чверть людини. І додає:

„Отже чи не грізною є ця тенденція систематичного обниження з року на рік денного утримання?"

Очевидно, ні. Бо наші Колюмби кажуть у „Пшеґльонд-і Волиньск-ому", що „коли дзвонять дзвони", то їм живеться добре, а нарід мовчить і благоденствує.

В. Островський.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Авторітети й ігноранти.

Знаменитими „діялектиками" є редактори „Гром. Голосу". Не лише діялектиками, але й винахідниками. Вони все вміють винайти щось цікавого, повчаючого й освідомлюючого для своїх „соціялістичних" читачів, користуючись авторітетами всіх мастей. От тепер користуються вони авторітетом д-ра Ст. Томашівського висортувавши зі сторінок божественної „Нової Зорі" „найавторитетніший" цитат про УНДО. А саме д-р Томашівський, фактичний політичний керманич „Нової Зорі" (бо д-р О. Назарук віддався майже виключно церковно-теольоґічним справам!), після своїх успіхів на варшавській арені, мститься на Українськім Нац.-Демократичнім Обединанні за свою „ідеольоґічну" невдачу, пишучи:

„все, що в українськім громадянстві дійшло до ясної політичної, соціяльної або світоглядової свідомости, ґуртується поза УНДО; все мало вироблене, туманне, хитке потопає в УНДО..."

Не будемо сперечатися з д-ром Том. на тему вироблености, туманности і хиткости, але дивно, що сам д-р Том. „виробився" аж так пізно, стерчачи цілі десятки літ в нац.-демократичній і трудовій партіях, попередницях УНДО. Але, мій Боже, краще хоч тепер „виробився" д-р Том. і прийшов до ясної політичної, соціяльної і світоглядової свідомости.

А „виробившись", став авторітетом для „Гром. Голосу", який — цитуючи уступ з авторітетних заміток і висновків д-ра Том. — пише:

„Критика (Обединання д-ром Том.) *безпощадна і наскрізь вірна".*

Нарешті поруч М. Шаповала і М. Цеглинського редактори „Гром. Голосу" здобули ще один авторітет, стягаючи його зі схоластичних стовпців „Нової Зорі" на світоглядові плаї „Гром. Голосу". Варто пригадати, що в Українській Нац. Раді д-р Том. був госпітантом радикального клюбу, отже не диво, що тепер заняв становище новозорянського і радикального авторітету.

Але редактори „Нов. Зорі" стають авторітетами для ред. „Гром. Голосу" тільки тоді, коли ті переводять „безпощадну і наскрізь вірну" критику УНДО. Коли ж дещо з докірливого проповідництва перепаде від тих-же авторітетів „Гром. Голосові", тоді діється чудо: авторітети перемінюються в... ігнорантів. Десь редактори „Нов. Зорі" закинули редакторам „Гром. Голосу", що ті не поступають по наказам соціялістичної ідеольоґії.

„Очевидно пливе антифон із радикально-соціялістичного крилоса, — що Редакція „Нов. Зорі" збирається вчити нас про справи, про які не має зеленого поняття. Панове з „Нов. Зорі"! Візьміть трохи нових книжок, які вийшли по війні, або прочитайте ось хочби Драгоманова, від якого думок розвивається ідеольоґія УСРП, тоді не писатимете дурниць"... і т. д.

Бачите, як це воно подіялось! Новозорянські авторітети раптом перемінилися в ігнорантів. Не думаємо встрявати з дружню розмову двох запряжених органів (у поборюванні У. Н. Д. О.), але здається нам, що коли вже мова про драгоманізм, то д-р Томашівський і д-р Назарук не лише не потребують читати „трохи нових книжок", що вийшли після війни, але можуть читати лекції з обсягу драгоманізму майже для цілої соц.-радикальної партії.

Каса хорих.

„Хожденіє по мукам" українського подання у львівській Касі Хорих.

У львівській Касі Хорих лічив мене — на моє бажання — лікар д-р Мирон Вахнянин. З огляду на те, що він виїхав до Карльсбаду, удався я до урядуючого заступника директора Каси Хорих радн. д-ра Данельського з пропозицією: 1) або Каса Хорих призначить мені якогось лікаря, який провіривши мій стан здоровля, підписав би моє подання про підмогу на виїзд в гори і я міг би станути перед Комісією, що рішає в тих справах, 2) або Каса Хорих згодиться, щоб я сам винайшов собі лікаря Каси Хорих, який зробив би це і приставив мене до Комісії. Радн. д-р Данельський заявив на те, що ні одного ні другого не потрібно. Вистане, коли я внесу дотичне подання до подавчого протоколу Каси Хорих, там дістану число і мені дадуть до дому знати, коли я маю стати перед Комісією.

Я так і зробив. Вніс до подавчого протоколу Каси Хорих по українськи написане подання про підмогу на виїзд в гори для поратування здоровля і дійсно дістав число 11.378. Чекаю я з тим числом тиждень — нема завізвання, чекаю другий тиждень — нема, минає місяць — нема. Люди виїжджають, використовують час, а я жду і жду. Нарешті терпець урвався. Іду й питаю в тім-же „протоколі", що чувати з моїм поданням.

— Справа пішла до Секретаріяту до полагодження ще 4. червня ц. р. — була відповідь.

Йду до Секретаріяту, а там якась резолютна пані витягнула моє подання зпід стосу інших подань, що вплинули пізніше, оглянула сюди й туди і каже:

— Тут нема опінії лікаря Каси Хорих.

— Алеж радн. Данельський заявив мені виразно, що цієї формальности не треба, бо й так не рішає ординуючий лікар, тільки Комісія. А зрештою, якщо Вам доконче потрібний ординуючий лікар, то був час назначити такого лікаря або дати мені знати, щоб я сам собі такого найшов, а не тримати подання місяцями неполагоджене.

Не було ради. Резолютна пані при мені написала на машинці письмо до якогось лікаря, щоб мене оглянув. Завізвання в тій справі доручать мені до дому.

Знов жду, жду — нема завізвання. Дня 15. липня ц. р. йду ще раз до Каси Хорих, цим разом до секретаря Грабана і дістаю від нього таке пояснення: Каса Хорих відослала Ваше подання лікареві д-рові Хвалібоґовському. Цей лікар Ваше подання звернув, бо воно писане по українськи, а він заявив, що по українськи не вміє читати і не розуміє української мови. Отже я казав Ваше подання перекласти на польську мову і вчора переслав його знов тому ж д-рові Хвалібоґовському.

Яку долю стріне дальше це подання, коли і як воно буде полагоджене — не можна наразі передбачити. Але тимчасом готово минути літо.

Вже це вишукування приток для свідомого проволікання справи є дуже характеристичне для неприхильного відношення Каси Хорих до українців, особливож до тих, що вносять подання в українській мові... (Сподіюся, що я не одинокий вніс подання в українській мові). Запитаю: А чи для полагоди подань в українській мові для українських пацієнтів не було б конечним заанґажувати бодай кількох лікарів-українців, що розуміли б своїх пацієнтів та не звер-

Д-Р МИРОН КОНДРАТ.

Ще про дрогобицький бунт.

На маргінесі статті пор. І. Калічака.

В дні 15. квітня 1919 р. дістав я як поручник-суддя УГА від Державного Секретаріяту Судівництва в Станиславові телєфонічний приказ залишити полевий суд III. корпусу в Стрию і протягом 24 годин обняти становище поручника-судді при полевім суді Нафтової Округи в Дрогобичі. Цьогож таки дня приїхав я зі Стрия до Дрогобича і застав там при згаданім суді всього одного-одинокого авдітора, д-ра Тараса Коритовського, теперішнього адвоката в Калуші — і 340 осіб заарештованих після бунту, що протревав одну добу. В місті був уже заведений виїмковий воєнний стан облоги, а лад удержували Українські Січові Стрільці під проводом сотника О. Букшованого. Стаціоновані постійно в Дрогобичі старшини були під сильним вражінням подій з попереднього дня і ніяк не вміли мені пояснити їх причини; одначе переважало переконання, що окружний командант отаман Грабовенський причинився своєю нерішучістю чимало до їх викликання. Говорилося теж багато про те, що поляки — особливо з фабрики „Ґаліція" — намовили українську військову залогу до бунту.

Тому, що час наглив, а перевести карні дохождення проти 340 арештантів мав тільки я і т. т. Коритовський, взялися ми негайно до переслухання підсудних. Ми надіялися найти поміж ними дійсних виновників військової революти і поставити їх якнайскорше перед наглий (доразовий) суд. Але хоч ми працювали безперервно два дні і дві ночі і всіх арештантів протокольно переслухали, не найшовся між ними ні один, який признався б до свідомого організування того нещасного бунту! І пізніше слідство, яке ми продовжали аж до хвилі завоювання Дрогобича польськими військами в половині травня 1919 р., не виявило справжнього автора і спричинника одинокого в історії українсько-польської війни бунту запілля! Сам хід цього бунту, який вірно змалював п. Ілько Калічак у „Ділі", не давав теж ніяких даних до поставлення такої чи сякої тези обвинувачення.

Дрогобицький бунт був такий хаотичний і тревав так коротко, що і в 1919 р. і в 1929 р., значить: і в хвилі його вибуху і з десятьлітньої перспективи, нелегко в ньому розібратися. Взагалі, аби догадатися його глибшої, дійсної причини, треба конче знати специфічні дрогобицькі обставини; що він не мав ідеольоґічного більшовицького підкладу, не можна ні на хвилину сумніватися. Тоді навіть наші інтеліґенти не визнавалися на програмі й тактиці більшовиків, тому немислимо імпутувати аранжерам бунту — дрогобицьким міщанам, аби вони здавали собі справу тоді з того, що таке більшовизм! Не було теж у тому бунті польської інтриги, бо як я, як слідчий суддя, пересвідчився, ніодин з арештованих тоді поляків не брав у бунті ні посередньої ні безпосередньої участи.

На мою думку — а смію це твердити тому, що я ходив до народньої і ґімназійної школи в Дрогобичі і тим самим заслугую на назву дрогобицького „цибуляра" — українська дрогобицька залога збунтувалася в дні 14. квітня 1919 р. тому, що в склад її входили в 90 проц. дрогобицькі уроженці, які звикли від 1. XI. 1918 р. повнити військову службу у своїому родинному місті і за ніяку ціну не хотіли відійти на фронт. У Дрогобичі вони як міліціянти могли раз-у-раз бути дома, приставати зі своєю рідньою, мати від неї всі вигоди, яких на фронті не було; крім цього як військові вони могли квітувати особисті порахунки з немилими собі чи своїм близьким одиницями і дошкулювати їм ненадійними ревізіями, реквізиціями і т. д.; врешті в цьому часі голосно говорилося, що члени дрогобицької залоги були краще платні, ніж військові по інших частинах у краю. Нічого дивного, що з моментом, як розійшлася поголоска, що вся залога має відмашерувати з Дрогобича на фронт під Львів, вибух спонтанічно її бунт і прибрав характер протистаршинського виступу. Що він не був обчислений на довшу мету, себ-то, що не йшов у напрямі серіозного передання влади таємничій „Жовнірській Раді", виразно доказує факт його слабої підготовки і факт його легонької ліквідації. Самозрозуміле, що **бунт, який зродився на тлі спеціяльних дрогобицьких відносин,** а саме на тлі бажання мужви дрогобицької залоги викликати замішання, аби тільки відволікти відхід на фронтові позиції, а також на тлі індолєнції старшин дрогобицької залоги, котрі не вміли вщіпити своїм підвладним охоти до фронтової служби, — міг на випадок нездавлення його в самім зародку розвинутися у грізну для нашої держави революту, а навіть у більшовицько-анархічну революцію. На щастя, завдяки скорій інтервенції УСС до того не дійшло.

Цими короткими замітками і споминами уважав я за відповідне доповнити цінний фейлетон пор. І. Калічака в інтересі невмолимої історичної правди, яка не знає ніяких чемностевих чемностей, тільки справжню, дійсну правду.

Моршин, 14. липня 1929.

галя демонстративно українських подань, чванячись тим, що „nie umię po rusku“ ?... Чейже українці складають тяжкі тисячі на Касу Хорих і мають до того повне право.

А покищо прийдеться мені мабуть виїхати зі Львова, таки не діждавшись ані приділення лікаря ані Комісії Каси Хорих, бо й сіто мине, заки для українця львівська Каса Хорих зуміє полагодити цілий лабіринт передбачених і непередбачених бюрократичних кручок...

У Львові, 16.VII. 1929.

Іван Гераснмович.

НОВИНКИ

— **Святкування бою під Берестечком.** Пишуть нам: Дня 5. липня ц. р. святковано роковини бою під Берестечком на козацьких могилах. Кілька кільометрів від містечка Берестечко, коло села Пляшева є гарний, побудований монастир, а коло нього невеличка церква, котра тепер відновлена, одначе походить ще з часів Хмельницького і перед боєм під Берестечком Хмельницький у ній молився. Під монастирем є тисячі черепів і людських костей, викопаних в болотах в селі Пляшеві. Ті козацькі кости уміщено у великих бетонових скринях, зовсім ненакритих. Взагалі найменшого порядку у тім підземеллю під монастирем нема. До війни був там і музей, в якім находилися викопані в болотах козацькі гармати, шаблі, мушкети; нині нема й сліду з того всього: все підчас війни винесено. Що-року відправляється в тім монастирі в день бою козаків, тобто в девяту пятницю по Великодні, панахида по козаках, упавших в бою під Берестечком. Це одночасно є день відпустовий. Цього року свідоміші одиниці хотіли устроїти це свято роковини величавіше, думали устроїти святочну академію і посольське віче, але, не зважаючи на старання, влада все те заборонила і вислала на свято масу поліції і тайних агентів. На це свято приїхали м. ін. пос. Вислоцький і пос. Струтинський, одначе до віча не прийшло з причини заказу воєвідства.

— **Українська прогулька в Римі.** Українське паломництво з Галичини, що виїхало в числі 130 осіб до Риму і по дорозі задержалось було у Відні, де взяло гремінальну участь у процесії св. Евхаристії довкола церкви св. Варвари, прибуло вже до Риму. Паломники зложили в Римі вінок на могилі Невідомого Стріяця.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** повідомляють нас про відчит о. д-ра П. Вертуна на тему: „Кардинал Ізидор і його ліяльність на Україні в XV. столітті“. Відчит відбувся 19. ц. м. в салі Інституту.

— **Вбивства на селі.** Йосиф Пандрак із Путятич (пов. Городок біля Львова) застрілив під лісом 23-літню Марію Галач. Убийник утік. Причиною: нещасне кохання. — Підчас сну в стодолі у Вербіжі (пов. Сокаль) застрілено Пилипа Рицева. Як убийників арештувала поліція Гр. і Вол. Пігітків. Причина: особиста пімста. — В Руданцях (пов. Львів) на весіллі Гриця Бартоша хтось підчас забави вийшов на двір і крізь вікно застрілив Василя Сенчишина. Вбийник поцілив Сенчишина в груди, так, що він помер на місці. Поліція веде слідство.

— **Грім убив дві жінки.** Підчас бурі грім ударив у дім Гринька Добрянського в Козичині (пов. Борщів) і вбив його 36-літню жінку Параньку та 77-літню Похилу, яка саме тоді була в Добрянських. Наслідком грому згоріла зовсім хата Добрянського й речи вартости 850 зол.

— **Пожежі.** В будинках Тимка Цвіта в Галичі (пов. Підгайці) повстала пожежа. Згоріла хата й господарські будинки вартости 4.390 зол. Огонь перекинувся на будинки Миколи Свенціцького, якому заподіяв шкоди на 4 тис. зол., а на шкоду Теклі Лопатки згоріли госп. будинки вартости 900 зол. У Мих. Квіка згоріла хата й будинки та господарське знаряддя вартости 3.150 зол. Пожежу спричинили мабуть діти, полишені без нагляду. — В Будилові (пов. Бережани) грім ударив у стайню Магдалини Зюлко. Стайня і стодола згоріли. Шкода виносить понад 1000 золотих.

— **Пяний втопився в рові.** В Надвірній вертав у ночі додому на підпитку Юрій Клявс. У пітьмі він впав до рова при вул. Залізничій, в якім після зливи було богато води й потонув.

— **Горять нафтові терени в Ромунії.** Ромунські часописи приносять описи величезної пожежі, яка вже 42 дні лютує в нафтовім терені Морені. Огонь в останніх днях, без уваги на рятункову акцію, ще збільшився. „Адеверул“ твердить, що ця пожежа є найбільшою нафтовою пожежею, яка коли-небудь була. Навіть величезні американські нафтові пожежі не можуть рівнятися катастрофі в Морені. Дотеперішні втрати обчислюють на 200 міл. леїв.

— **Шлюб між двома парами сіямських близнят.** На острові Манілі відбувся в присутности 3.000 гостей шлюб сіямських близнят Люція та Сімпліція Годіно з сестрами Натівідад та Вікторія Мотос. Спочатку суд заборонив був цей шлюб. Одначе генеральний прокуратор скасував цю постанову і дозволив обом парам побратися.

— **Свято полеглих в Семиківцях.** Повідомляємо, що Філія Товариства Охорони Военних Могил в Богатківцях вислала прохання до староства в Підгайцях на дозвіл відбути „Стрілецькі Поминки“ з бандерією, походом і фестином на могилі УСС у Семиківцях, в неділю 21. ц. м. Староство заказало похід і бандерію, а проект плякатів відіслало до прокуратури в Бережанах (цензура). Щож до фестину, то не згодилось на той самий день, тільки на день 28. ц. м. Не маючи змоги оповістити повіт плякатами, отсею дорогою повідомляємо, що дня 21. ц. м. в год. 9.30 ранком відбудеться церковне богослужения і панахида на могилі УСС у Семиківцях. Збірка до околичних процесій, оркестр і вінків в год. 9. перед полуднем біля церкви в Семиківцях. — За Філію ТОВМ в Підгайцях: А. Ласовський, вр., за голову; Осип Кондрат, секретар.

— **Велике свято в Золочівщині.** В дні 28. липня 1929 р. святкує Соколівка, золочівського повіту, велике народне свято, з саме 25-літній ювилей істнування читальні „Просвіти“ і пож.-руханк. т-ва „Сокіл“ і одночасно 17-літні роковини смерти народнього робітника о. Володимира Кальби, котрий ціле своє життя працював для добра рідного народу. За його труди українське громадянство побудувало йому величавий памятник і в дні 28. липня ц. р. піде походом віддати поклін його духові. В цім святі повинно взяти участь ціле громадянство, всі, в кого б'є щире українське серце, в кого пливе українська кров. — **Комітет.**

— **Позір Тернопільщина!** Звичайні Загальні Збори Т-ва „Молода Громада“ в Тернополі відбудуться в неділю, 28. липня ц. р. в салі „Української Бесіди“ в Тернополі (вул. Міцкевича ч. 3), в год. 10.30 рано в таким порядком дня: 1. Відчитання протоколу попередніх Заг. Зборів; 2. Звіт Управи Т-ва; 3. Дискусія над звітом; 4. Уділення абсолюторії уступаючій Раді Т-ва; 5. Вибір нової Управи; 6. Евентуалія. — За Раду Т-ва „Молода Громада“: **Сковронський Лев,** голова, **Сай Тадей,** секретар.

СРСР. зірвав ззаємини з Китаєм.

Більшовицька відповідь на китайську ноту заявчує, що уряд СРСР. уважає китайську відповідь незвистарчаючою щодо змісту, повну гіпокрисий, що торкається її тону. Уряд СРСР стверджує, що вже вичерпалися всі засоби, конечні для управильнення шляхом порозуміння спірних справ і конфліктів, викликаних китайською владою на терені сх.-кит. залізниці, а які ще збільшилися наслідком ноти кит. уряду з 17. липня. Уряд СРСР. мусить вилати такі заряджения, що скидають усю відповідальність за їх наслідки на кит. уряд: 1) відкликати всіх дипльоматичних і торг. представників СРСР. у Китаю, 2) відкликати всіх функціонарів, іменованих урядом СРСР на сх.-кит. залізниці. 3) перервати всяку залізн. комунікацію між СРСР. і Китаєм, 4) візвати дипл. і консулярних представників Китаю, щоби негайно покинули СРСР. Рівночасно уряд СРСР. заявляє, що застерігає собі всі права, які випливають із пекінського та мукденського договорів, заключених 1924. р.

Концентрація військ.

Берлінські часописи повідомляють із Шанґаю, що концентрація кит. військ у Манджурії прибрала характер правильних рухів військових відділів, хоч нанкінський уряд твердить, що всі заряджения мають дефензивний характер. Із японських джерел зачувати, що концентрацію військ на манджурському кордоні покінчено. „Юнайтед Прес“ довідується, що 18. липня, після того як прийшли дві більшовицькі дивізії на більш.-манджурський кордон, комунікацію на сх.-кит. залізниці перервано зовсім. Китайські війська зірвали шини на кит. залізниці. Китай боїться мабуть нечайного наступу СРСР. на Харбін. Сконцентровані на манїж. кордоні більшовицькі війська походять у більшости з владивостоцької губернії.

Новий директор сх.-кит. залізниці.

Китайська влада іменувала бувш. директора сх.-кит. залізниці з царських часів Остроумова начальним директором тої залізниці. Рівночасно іменувала управу залізниці, до якої належать в рівній части кит. інжинїри та білогвардійці.

Воєнна акція зачалася.

Телеграми, які прийшли до Токіо з Харбіна стверджують рух нанкінських військ. Військові поїзди відходять у напрямі ст. Пограничная-Наїчуї. Телеграми з Мукдену стверджують гарячкову працю в арсеналах.

ЛЮНА-ПАРК найбільший мандрівний в Европі
НЕГАЙНЕ ВІДКРИТТЯ!!!
130 1—1

Перші бої.

Аг. „Інтерн. Нюз. Сервіс“ повідомляє з Пекіну, що між відділами більшовицьких військ, які заняли перехід через р. Амур і китайськими військами прийшло до сутички, яка закінчилася поразкою та відкиненням більшовицьких відділів. Більше ніж 40.000 більшовицьких воїнів обсадило важні прикордонні стратегічні місця і жлуть приказу, щоби почати воєнну акцію.

Нач. командант кит. армії.

Нанкінський уряд іменував марш. Чанґ-Сьо-Ліянґа нач. командантом кит. військ у півн. Манджурії. Отаман Семьонов і бувш. офіцер царської армії Клерже дістали дозвіл кит. влади почати вербунок серед давніх воїнів армії Колчака та Денікіна.

Становище Японії.

На засіданні японського кабінету сказав міністр війни, що має відомости, що більшовицький уряд сконцентрував на кордоні Манджурії 50.000 добре озброєних і виєкіпованих воїнів. З того 40 тис. воїнів мають найновіші засоби для ведення війни. Військо це стоїть на просторі від Благовіщенська-Наїчулі у воєнній поготівлі. Цій силі китайці протиставляють 150.000 воїнів, але без порівняння гірше озброєних, ніж більшовицькі. Міністр підкреслив, що положення в Манджурії дуже грізне та зазначив, що Японію приневолили занять становище в кит.більшовицькім конфлікті.

Замах на президента і канцлера Австрії.

Коли канцл. Штрерувіц виходив із мін-ства при Бальплятцу, якийсь мущина змірився до нього з револьвера. Поліцай, що стояв недалеко, вирвав йому револьвер. Арештований сказав що хотів лише вистрілити у повітре, щоби звернути на себе увагу. — Безробітний ковальський 90-літній (?) помічник Ляйтнер хотів дістатися до кабінету канцлера Австрії. Коли йому це не вдалося, добув револьвер, щоби стріляти. Револьвер затиснся. Арештований сказав, що хотів виконати замах на президента Мікляса, щоби так звернути увагу на своє незавидне положення. Гадають, що Ляйтнер ненормальний.

Німецький океанський лет.

Дня 17. липня німецькі летуни зачали трансатлантійський лет півн. шляхом на Ісляндію. Веч. осіли у Рейкявіку (в Ісляндії) і ждуть погоди. Керує літаком управитель лет. школи Гронав. З ним є ще чотирох людей.

З театру.

„Пан Лямбертіє“, три дії Людвика Вернея.

Першорядна пєса.

Бо чи можна інакше назвати пєсу, в якій виступають усього дві дієві особи — він і вона (та ще й телєфон), — в якій ні разу не змінюють декорацій, не оперують ніякими дешевими ефектами (як лискавки і громи чи якась інша т. п. музика), в якій ви три дії слухаєте монольогу або діяльогу, а проте ні хвильку не нудьгуєте, не перестаєте цікавитися питанням сензаційних романів: чим воно закінчиться? Додамо ще, що пан Лямбертіє, герой із наголовка пєси, у пєсі зовсім не виступає, двічі лише коротенько телєфонічно з ним із сцени розмовляють, та й то лише у І. дії, бо між І-ою та ІІ-ою, він безславно — гине. Але навіть і його дух на сцені не зявляється, бо це історія, позбавлена всякого романтизму. Навпаки, це історія наскрізь імовірна, схоплена з сучасного життя, бо діється у нинішніх часах у Парижі, це наскрізь реалістична пєса, орудуюча дуже примітивними сценічними засобами. А при тім, це пєса далеко не банальна, — хоча ніби й крутяться біля проблєм оклепаних і на всі сторони вже перелицьованих, як нпр. — очевидно! — любов.

Ні, любов у цій пєсі не є сутнім питанням. Є ним — брехня. А радше не брехня, а брехливість. Така собі звичайна ж і н о ч а брехливість у подружому житті. Вже з перших кількох речень вичуваємо, що вона бреше, а він шукає правди. Одно і друге робить це в ім'я щастя — не тільки свого власного, еґоістичного щастя, а взаємного, подружого. Він завсіди хоче все знати, а вона завсіди бреше, — думаючи, що вже „ним разом“ збрехати напевне їй удасться. Але не вдасться. Бо він є — мудрий. І ось поруч з проблємою: чи для подружого щастя є необхідна правда, чи брех-

ня, — виринає друга відвічна проблєма: чи краще для обоїх, аби чоловік був мудрий, чи — дурний. Чи любов, як основу подружого щастя, належить оперти на правдолюбивості жінки й розумі чоловіка, чи й брехливості й його глупоті.

Він розшукує, а вона плаче і розпачає, що він її мучить і — бреше, — ніби зі страху перед утратою щастя. А фактично? Він теж дивується і не знає. Каже лише: ти є жінка... Зрештою, вона не бреше з якихось матеріялістичних мотивів, ні. Спершу думає затаїти правду, яка — на її погляд — може відштовхнути від неї чоловіка, якого любить. Потім брехнею наражує іншу, цілком невинну людину на смерть, аби рятувати від смерти знову свого чоловіка. А наслідок того такий, що своєю брехливою поведінкою доводить того укоханого свого чоловіка до атак серця, робить з нього врешті вбийника, і вкінці таки тратить його, бо він не може жити вічною брехнею. Вона є в розпуці, бо чейже брехати диктувало їй її с е р ц е, — серце казало їй, що робить правильно. Але ось показується, що серце не завжди диктує жінці правильно, особливо тоді, коли воно вперто не хоче довіряти чоловічому р о з у м о в і. Вона є в розпуці, бо він їй не вірить, — але він н е м о ж е їй вірити, коли йому його розум, який порядкує і підсумовує факти, каже, що вона — бреше. І тому він м у с и т ь бути підозрливий, мусить, всупереч її присягам — не фальшивим, а правдивим присягам любови — бути з а з д р і с н и м. Ця заздрість мучить їх обоїх, обоїх, які взаємно себе люблять, але ба — не можна її вилімінувати з їхнього життя, бо він має під свою заздрість розумово устійнені причини. Може цю заздрість усунути лише її ширість. І ось, приходить момент, коли дійсно, забріхавшися у сліпий кут без усякого виходу, розторошена льогічним розумуванням свого чоловіка, розумуванням, яке скріпив ще пронизливий інстинкт заздрости, — жінка стає безоглядно широю, визнає цілу правду. Він, людина надзвичайно поривчата, приймає цю страшну правду до відома з найглибшим спокоєм і з полекшою у серці, звільненому від тягару постійної брехні, — вибачає. Тоді вона, жінка, яка брехала зі страху перед авантюрою, є немило здивована, просто вражена: як-то, він, довідавшися таку страшну річ, не не робить їй авантури?! Вона дивується, бо — не може зрозуміти вартости щирости жінки супроти мушини.

Так, це дуже неприємна п є с а — для жінок, — а проте п є с а справді — першорядна.

Оперта на монольогу й діяльогу, вимагає мистецьких виконавців. Пані Барвінська й Житецький дали справді мистецький попис гри, особливо цей останній. Перестудіював п. Житецький свою ролю до нюансів і створив креацію, яка робить справді сильне враження. Тож і виконавцям у немалій мірі п є с а завдячувала на вчорашній премєрі у Малому Театрі великий успіх, який безумовно буде їй тоза] вирішити в довгому ряді вечорів. (ік.-

Зі спортового життя.

Україна—Чорні І.

Змагання цих дружин за мистецтво А-кляси відбудеться в неділю 21. п. м. в год. 3. попол. перед змаганнями Чорні-Варшавянка на грищу Чорних. Сподіємося, що й ці змагання, пункти з яких не рахуються, українська дружина виграє так, як усі змагання в II. групі за мистецтво А-кляси львівської округи.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле ле.

Отинія, субота, дня 20. VII. 1929.
Колонія, неділя, дня 21. VII. 1929.
Городенка, понеділок, дня 22. VII. 1929.
Снятин, вівторок, дня 23. VII. 1929.
Косів, середа, дня 24. VII. 1929.
Жабє, четвер, дня 25. VII. 1929.
Яблонів, пятниця, дня 26. VII. 1929.
Печеніжин, субота, дня 27. VII. 1929.
Станиславів, неділя, дня 28. VII. 1929.
115 2—4

Новий Український Театр під дир. Л. Карабіневича.

В е л д і ж:
20/7 „Вій".
21/7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24/7 „Хмара".
Д о л и н а:
23/7 „Базар".
Б р о ш н і в:
26/7 „Осінні маневри". 93 6?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

В и г о д а:
20.VII. субота: Жид вихрест.
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.
В е л д і ж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 6—?

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 19-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене". (Прем'єра).

Субота, 20-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Неділя, 21-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Малий Театр:

Пятниця, дня 19. липня, в год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Субота, дня 20. липня, в год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Кіна.

Аполло: Одиначька полку (Лявра ля Планте). Геній це я.

Кольосей: Шейк з Африки. В імени права!

Лев: У країні срібного льва (Берн. Келерман).

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Шампан (Пале де Люкс).

Оаза: В полумі життя.

Палас: Дівчина зі спелюнки.

Пан: Король дансінгу.

Пасаж: В погоні за смертю (Лілі Дагонер, Берн. Генке).

Утіха: Непобідимий. Чеплін як боксер.

Химера: Пригоди бриг. Жерарда.

Фатаморґана: Президент (Мозжухін)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 2200

БІЖУТЕРІЮ, З О Л О Т І і С Р І Б Н І В И Р О Б И продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю авісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 170-?

УКІНЧЕНА СЕМИНАРИСТКА пошукує лекцій на цілий рік. Зголошення: Косарівна, — Полівці поч. Джурин к/Чорткова. 124 2—2

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, ул. МІЦКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає виписи на однорічне згущено 2-річне підготовлення до ґімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6. і 4. ґімназійних кляс. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в ґімназійнім будинку. Зголошення від год. 12 і і від 5—6. — Проспекти даром. На відповідь значок. 127 1—1

ВЛІТНИСКУ КОРЧИН, коло Сколього, в дуже гарнім положенню, є на продаж парцел під будову віллі. Парцела числить звиж 300 метр. квадр. поверхні і в будучности може бути побільшена. Ціна парцелі 300 америк. долярів. Продаючий може зобовязатися побудувати віллю. Блищих інформацій удільнить: Кирило Меденчук в Корчині п. і ст. Синевідзко вижне. 120 2—3

АБСОЛЬВЕНТ ґімназії — вправний інструктор, глядить лекції на виїзд на село, на цілий шкільний рік, від зараз. 119 3—3

ҐРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає спокійні покої з балконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів. 2300 7—10

З приводу Ювілею Лічниці зложили додатково на будову шпиталя: Пов. Союз. Коон. Калуш 20 дол., — О. Мельник і дол., — в золотих: Д-р. Ол. Барвінський 100 зол., — адв. Ос. Бурачинський, Хойніце 20 зол., — о. А. Луців, Микуличин 50 зол., — Д-р Союзар від Тов. Українських Медиків, Берно 95·61 зол. — Всім Жертводавцям складає Управа щиру подяку, дальші жертви проситься присилати на ки. Центробанку 8330. 1—1

АБСОЛЬВЕНТ ґімназії — вправний інструктор, глядить лекції на виїзд на село, на цілий шкільний рік. Зголошення: Н. Турчинська, Тернопіль, Ґаляна 29. 112 3—3

МОЛОДИЙ інжинір, відірваний від українського окруження, оженився з інтеліґентною українкою. Листи засилати на адресу редакції для „Інжінєра". На анонїми не відповідаю. 128 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОЗІРІ ПОЗІРІ
ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН у ВОРОХТІ

21. липня 1929 р. Неділя. — 12. год. на площі коло Учительської Оселі. — Ріжноманітна програма! Безліч несподіванок. Трембіти — Гуцульське Весілля — Національні танці — Дві орхестри. — В разі дощу фестин відбудеться слідуючої неділі 28 VII. — Дохід призначений на будову домівки читальні „Просвіта" у Ворохті. 122 2—3

Конкурс.

ПОВІТОВИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ в Городку Ягайлонськім оголошує отсим КОНКУРС на:

1) ТОРГОВЕЛЬНОГО РЕФЕРЕНТА,
2) ОРҐАНІЗАТОРА КООПЕРАТИВ.

Від кандидатів вимагається відповідної ф а х о в о ї освіти та щонайменше 6-місячної успішної практики при одному з II. С. К., та знання кооперативних законів. Організатор буде-би заразом і книговодцем Союза. Посади до обняття н е г а й н о. Платня після умови. Подання з прилогами і докладним описом життя слати на руки Голови Надзірної Ради Після П. Д-ра Степана Біляка, адвоката в Городку Ягайл.

За Надзірну Раду Пов. Кооп. Союза
Др. Степан Біляк голова. **Роман Паламарчук** секретар.
113 2—3

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виниманя зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж. ка. Тел. 65—73. 4—5
87

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 *Пересвітлення Рентґеном.* 13—24

Славний лічничо-ветеринарійний препарат MIKROCID

Кшиштофовича — лічить сухоти, западення, катари жолудка, кишок, як також рожицю у свиней, золзи у коней і т. п. Заступство: І. Урбанович, Львів, Вронівська 8. 129 1—1

8 зол. **ПЕРСТЕНЕЦЬ** 5 зол.
з 14-карат. золота з рубіном тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐ, Сикстуська 4 Т. 59-22
120 3—3

ПІД ОСІННІ ЗАСІВИ Є

ТОМАСИНА

довготревалим, найуспішніше діланням угноєм та — фосфорекс найдешевшим фосфоровим угноєм. —

ТОМАСИНА дає високий збір зерна.
ТОМАСИНА не дається зимою виполовати із землі.
ТОМАСИНА містить крім фосфор. кислоти також біля 50% хосенного вапна — безплатно.
ТОМАСИНОЮ підсилені засіви зимують за правила дуже добре.
ТОМАСИНУ належить в пору замовити вже літом — в осени навал замовлень і брак вагонів може причинитись до спізнення достави.

Иосиф КАРРАХ. Львів, Костюшка 18.

Цінники і проспекти повчаючі даром і оплачено.
86 2—5

НОВИНКА! ВАЖНЕ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДАРІВ.

Вже вийшла накладом Т-ва „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" книжка Б. АСИСТЕНТА ВЕТЕРИНАРІЙНОЇ АКАДЕМІЇ У ЛЬВОВІ

МАРІЯНА СТАХУРСЬКОГО Ст. ветеринарійного лікаря

ХОРОБИ КІНСЬКИХ НІГ (Кінська Ортопедія).

Ціна зол. 0·60 з пересилкою зол. 0·85. — Стор. 36, малюнків 24.

В цій книжочці просто й докладно описано про те, як розпізнавати хороби у коней, ушкодження та як їх лікувати.

Замовляти у всіх філіях „Сільського Господаря", Українських книгарнях, Повітових Союзах Кооператив, або прямо

в Т-ві „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" Львів, Зіморовича 20.
126 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 160 (11.451). Львів, неділя 21. липня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., В Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Невже війна?

Львів, 21. липня 1929.

Одна з львівських польських газет видала вчора аж три надзвичайні додатки, в яких повідомлялося про зірвання дипльоматичних зв'язків поміж Союзом Рад. Республик та Хіною (Китаєм), про перерваннє залізничого руху поміж тими двома державами і кріваву прикордонну сутичку. Ласа на сенсацію, і сподіваний дохід з надзвичайних видань, газета зробила з цих трьох фактів висновок: війна! До 1914-го року відклікання дипльоматичних представників було безумовно рівнозначне з виповіданням війни. Тепер відносини інші, — при всій збільшеній нервозности таки притуплена людська вражливість і конвенціональні форми міжнародніх звичаїв далеко не є зберігані з талмудичною вірністю. Алже вже не далеко буде 10 років, відколи поміж Польщею і Литвою нема ані дипльоматичних зв'язків, ані залізничого й почтового руху, а трапляється зате густо-часто оружна перестрілка поміж прикордонними сторожами, а війни нема. Зірвала була й Вел. Британія дипльоматичні зв'язки з СРСР, сталося це навіть з великим крахом, а проте до війни теж не прийшло. Бо, як-не-як, до війни, такої справжньої війни, держави нині вже не дуже покваплі. Тому й совітсько-хінська війна може й вибухне, може навіть уже тепер там, далеко на манджурськ. полях, справді кров ллється, а проте годі вже з цілою певністю твердити, що поміж СРСР та Хіною вже розпочалася війна. В усякому разі, не розпочав її виїзд дипльоматичних заступників.

У вибух тієї війни настільки трудно повірити, що треба до останньої хвилини сподіватися, що скінчиться на крику й погрозах. Трудно повірити тому, бо занадто видні є ті страшні наслідки, до яких неминуче мусіла би довести та війна. Правда, хінці зломили мукденський договір з СРСР, переймаючи східньо-хінську залізницю у виключне своє посідання. Правдою є теж, що більшовики взагалі потерпіли на терені Хін одну з найсоромніших своїх невдач, тим прикріших, що справді національному визволенню Хін віддали величезні послуги. Однак вони змовчали і ревізію, переведену у їхньому консуляті в Харбіні, і арештування їхнього консула в Мукдені, і примушену баніцію вірного їм хінського ген. Фенга. Кожний із тих кроків центрального нанкінського уряду був достаточною формальною причиною для СРСР розпочати війну — якщо ця війна лежала би в інтересі більшовиків. Але саме тому, що вся логіка каже, що інтересу того нема, трудно повірити, аби — мовчки приймаючи всі попередні удари — уряд СРСР мав зареаґувати на ліквідацію російської адміністрації при східно-хінській залізниці — війною.

Бо це не була би війна за відзискання прав то манджурської залізниці, застережених у згаданому мукденському договорі, річ не йшла би теж про відзискання престіжу, сильно надірваного енергійними протикомуністичними заходами Чанг-Кай Шека. У цій війні рішалась би справа: більшовизації Хін, це значить цілої Азії — в разі виграної СРСР., або упадок більшовицької влади. Тому, що чейже цілий світ зрає собі справу з тих наслідків, які привела би побіда більшовиків, запевнюючи їм супремацію в Азії, трудно уявити собі, аби всі ті великодержави, які тою супремацією були би безпосередньо загрожені, не дали Хінам найдальше ідучої допомоги в транспортах зброї і грошах. Кожний приняти на увагу невичерпаний хінський людський матеріял (хінців рахують на 400 міліонів, але взагалі докладної статистики Хін немає), їх фанатичну відвагу, яку зродити може лише релігійна погорда смерти, з другого боку всі ті труднощі далечині простору, які внивила російсько-японська війна, та ще й при нинішніх транспортових і харчових відносинах у СРСР, — то справді трудно вірити, що по стороні СРСР є повних 100 відс. виглядів на воєнну побіду. Коли ж існує для них навіть один відсоток програння — то вязнко наслідків цієї поразки є такі, що не можна би вік зрозуміти цієї авантюрної гри. Адже програна Росії в російсько-японській війні 1905-го року стала початком кінця не лише реакційного режиму, але й династії Романових. Нинішня програна СРСР на далекому Сході струснула би не лише комуністичною диктатурою сучасної влади в державі, але й могла би нанести смертний удар III. Інтернаціоналові. Вести війну при такому ризику — можна хіба — з розпуки, ставлячи все на одну карту.

Бо справді: війна поміж СРСР і Хіною стала би нині грандіозним розрахунком поміж двома світами — комуністичним і капіталістичним, — поміж двома партнерами із котрих одному може запевнити егзистенцію лише світова революція, а другому — дальша стабілізація нинішньої капіталістичної системи. Коли би більшовики рішилися іти сьогодні на цей „розрахунок", то воно вказувало би або на їх величезну силу, або — слабість. Таку слабість, у якій стає уже „все одно", та коли з розпучливою легкодушністю кидається життя на терези щастя.

Гарні врожаї

заповідаються в біжучому році.

Не забудьте

тому обезпечити збіжжа й паші від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

90 **у Львові, вул. Руська ч. 20.** 4—7

Значіння цієї війни було би таке величезне, що його інстинктовно відчувають маси, які, здавалось би, повинні відноситися до всього того конфлікту з повною байдужністю. Бо де ми, а де — Манджурія! Що нас повинна (сказав би дехто) цікавити війна за східньо-хінську залізницю? А проте — вчорашні надзвичайні додатки львівської газетки про більшовицько-хінську війну були розхоплювані, і розхоплюють їх напенне з неменшим зацікавленням на вулицях усіх цивілізованих країн світа. Бо всі інстинктом почувають, що ось може розпочатися терець, який знову струсне основами спорохнявілого світа. І тому теж ми все ще ставимо питайний знак, не даючи все ще віри, чи цю історію дійсно відважаться люди розпочати.

Як нас бачать чужинці?

Берлін, 9. VII. 1929.

I.

Мабуть ніяка справа не викликає за кордоном стільки суперечних поглядів і думок, стільки пера в цілковито діяметральних оцінок, як саме українська. Україна була та ще далі залишається для закордону великою загадкою. Отже про повну ігнорацію нині уже не можна говорити. Коли дивитись політично, кожний пересічний політично грамотний чужинець знає уже дещо про існування української проблеми. Але він з правила не знає, в яких реальних формах має її уложити в порядок свого думання. Не можна теж твердити, щоби — за деякими виїмками — закордон, особливож європейський захід, відносився до української справи уже аж надто неприхильно. Може радше навпаки. Одначе, одною з найважніших причин чому закордон *так мало* займається якраз *українською* справою є те, що чужинці бачать її не саму по собі, але в значно ширшому звязку. *Схід* — ось ота найзагальніша площина, в якій усякий чужинець бачить українську проблему. Особливож в Німеччині — скажемо радше в *новій* Німеччині панує атмосфера нераз доволі далекойдучої терпимости й прихильности до *національно-визвольних ідей на усьому ближчому і дальшому сході*. Люди неначе відчувають, що на тих просторах, отже в цілій Левантії, Радянському Союзі й землях колишньої турецької імперії, велика війна не вирішила і не закінчила цілої низки проблем, але радше зрушила з місця й розпочала далекосяглі розвитки, й що якраз тут, творяться нові вартости, які в дальшому не мало зважають на новому укладі політичного світа. І та приязність заходу має свої причини. Люди знають, що тих розвитків затримати не можна, знають теж, що Схід, та „велика невідома" в політичнім рахунку сучасного світа, буде скоро чи пізно, так чи інакше розвязана. Тож ніхто не хоче неувати собі завдалегідь завтрішніх можливостей, як не говориться, — „на всякий випадок". Спеціяльнож нова німецька політика числиться з тим, що якраз буде можливо найти для себе немаловажний політичний капітал, на шляху до свого великодержавного визволення і зміцнення.

Одначе попри всю ту передбачувчу ніби приязність, європейський захід відчуває українську справу також як щось, що дуже перешкоджає. Вона зовсім так, як той тевтонський архимедовий жовнір цілу тюрмі гарно уложені колесня привичних політичних порядків. В цьому випадку маємо до діла з тугим супротивом загально-європейського політичного консерватизму. Цей консерватизм тільки з трудом відшукує *себе* в новій дійсности. Політичний розвиток, який оце захопив широкі простори сходу, змінює шораз більше кількасотлітній політичний краєвид, до якого так дуже привикли західньо-європейські люди. Через цілі століття цей захід стояв перед точно означеною дійсністю: тут була Росія, там Австро-Угорщина, там знова Туреччина, три великі політичні єдности, що давали можливість свідомого й обчисленого політичного діяння і в тих чи інших комбінаціях — передовсім можливість великого зовнішньополітичного балянсу. Політичне переформлення широкого сходу в цілий ряд самостійних держав — а якраз це явище лежить „в тягу історії" — викликає цілком нову зовнішньополітичну проблематику, ставить особливож європейських людей перед примус цілком нового зовнішньополітичного укладу. Тимчасом людям цілком не відомо, як буде виглядати те східне політичне завтра, не відомо теж чи і кому воно принесить ворогів а кому приятелів і осьтак, особливо в українському випадку, люди попросту не завсіди знають, в яких конкретних формах мають витягати українську справу в свій реально-політичний розрахунок. Стоїмо в цьому відношенні більш-менш в тій самій ситуації, що й перед десятьма роками наслідні *австрійські* держави, які находилися перед постійною, загрозою, що в наслідку корінного зовнішньо-політичного консерватизму побідні аліянти затримають Австро-Угорщину в цілости. Відома в цьому відношенні австрофільська позиція Льойда Джорджа й особливож Вільсона — того самого, що перший підніс гасло про — самовизначення націй! В зовнішній політиці тільки з трудом міняється старого хоч і невигідного, але зате знаного партнера за нових і цілком незнаних. Із якостей цієї консервативної зовнішньополітичної ментальности виростає теж це доволі парадоксальне й на європейському заході дуже поширене явище, що декільки люди здобільша прихильно відносяться до українців як осіб, остільки теж робиться стримані й обережні та часто попросту порожні, коли підіймати українську справу як — самостійницьку політичну проблему.

В підставі річи лежить перш за все зовнішньополітичне неоформлення нашої справи. Уже з природи річи закордон бачить і мусить бачити тут нашу справу в площині зовнішньої політики, реально-ж в площині, яка обіймає *цілий Схід*, себто СРСР, і до певної міри передню Азію. Одначе це з грунту річи цілком інший підхід до справи, ніж той, з якого ми оцінюємо нашу справу. Нам важне саме осягнення мети, без огляду на ті зовнішньополітичні наслідки. Тимчасом закордон оцінює справу передовсім по її зовнішньо політичних наслідках. Тож ставлення україн-

ської проблеми *самої по собі*, і цілковито *поза* рямцями цього ширшого східнього комплексу, ще чужинцям абсолютно нічого не говорить. Як дового говорити за кордоном про Україну, як відірване, ізольоване явище, так довго треба бути приготованим на глухі людські вуха. Закордон точнісько здає собі з цього справу, що усамостійнення України до самого грунту перевертає існуючий стан на сході й усуваючи передовсім радянську союзницьку цілість, як один з константних елементів сучасної світової рівноваги, разом з тим основно захитує цілий уклад післявоєнних міжнародніх відносин. І не Україна сама по собі, але Україна в її нероздирному звязку з політичною проблематикою цілого близького сходу, с тим гарячим залізом, що його боїться вхопити чужинецька політика.

Таким чином, поставлення української проблеми мусить бути вповні тотожне з поставленням конкретної і позитивної політичної концепції, що обіймала би простори цілого ближчого сходу. Коли дивитися на справу зовнішньо-політично, треба бути свідомим, що змінюючи чи усуваючи один порядок річей, мусимо поставити на його місце інший. Тимчасом не можна тверлити, щоби в хоч якомунебудь українському політичному таборі існувала певна конкретна концепція української розвязки проблеми цілого ближчого Сходу. Однак через те неоформлення — бодай програмове — української справи назовні і брак якоїнебудь означеної концепції щодо цілої розвязки проблеми ближчого Сходу з самого погляду, мусимо бути приготовані, що в разі потрясень й переворотів передовсім внутрі СРСР., закордон буде — помимо всіх можливих і цілком зрештою щирих симпатій до українського культурного й автономічного руху — проводити лінію відбудови демократично-федеративної чи монархічно-конституційної, але за всяку ціну — єдиної Росії! Осьтак, в розбудові системи української політики постановка завершеної *української* концепції щодо розвязки проблем ближчого Сходу, робиться чимраз більше заповідю години.

Всі ті рефлексії насуваються з правила, скільки разів читати енунціації чужинної преси про нашу справу. Всі вони є з правила — так мовити — кисло-солодкі. Квасні завсіди, коли йде про українську справу як проблему самостійницьку й політичну. І разом з тим, завсіди прихильні, оскільки йде про українців, просто як українців. І з правила повторюється одна і та сама історія: стверджується окрізь факти існуючих далекойдучих культурних і політичних процесів на ближчому Сході, завсіди робиться до них солодку міну (це — „на всякий випадок"), але через непевність, як ставитися до всього цього, або взагалі не робиться для себе з отих спостережень чіпких реальнополітичних висновків, або в найкращому випалку, завжди повертається до концепцій — єдиної Росії! Інших можливостей видно закордон для розвязки проблеми не находить. Але теж не можна тверлити, щоби з нашого боку робилося богато, щоби ті інакші можливости виявити.

Якраз в останніх часах появилося за кордоном — особливож в Німеччині — декілька цікавих публікацій, з яких деякі настільки типові для ментальности закордону по відношенні до нас, що не буде зайвим навести в дальшому кілька конкретних ілюстраційних прикладів.

Зенон Пеленський.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ І СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

„НІМЕЧЧИНА ПЛАТИТЬ УСЕ".

Французький міністр фінансів Кльоц перед судом за обманство.

На початку грудня 1928 паризький політичний світ мав сенсацію: бувшого міністра фінансів і міністра внутрішніх справ, посла і сенатора, пана Л. Кльоца арештовано за фальшування векслів та спроневіріння і відіслано для досліду його умового стану до санаторії. Тепер пів року пізніше, Кльоц став перед судом, щоби відповісти за зовсім звичайні обманства. Кілька медичних дослідів його умового стану виказали, що він цілковито нормальний і підлягає повній відповідальности за свої вчинки.

Таким чином сенатор Кльоц став перед судом саме тоді, коли паризький парлямент має ратифікувати договір про французько-американські довги. Ця проблема урегулювання довгів супроти Америки дуже пекуча, бо Вашінгтон домагається від Франції заплати 1. серпня 10 міліярдів франків. Зовсім природно, що французи дуже незадоволені з цього домагання Америки, і публична опінія дуже обурена на бувшого міністра фінансів Кльоца, який зробив цей довг. Бо власне теперішній обманець, бувши в 1919 році французьким міністром фінансів, закупив для Франції величезні запаси американського воєнного матеріялу на суму 407 міліонів долярів, заявляючи: „Німеччина заплатить усе". Не вияснено лише, скільки Кльоц та інші французькі політики та підприємці заробили приватно на цьому інтересі. Як згадано, не пощастило зробити з Кльоца ненормального, бо інакше можна би було домагатися евентуальної реалії договору, який він заключив з Америкою.

Взагалі вся попередня діяльність Л. Кльоца, як міністра фінансів, дуже цікава. 1912 року російський уряд мав одержати від Франції 500 міліонів франків позички, офіціяльно на будову залізниць, а в дійсности на воєнні збройня Кльоц перебрав на себе завдання підкупити французьку пресу і з блискучим успіхом перевів його. Його найближчим помічником був пр ньому п. Леонар, спеціяліст у справах підкуплювання ріжних европейських газет, якого пізніше підчас війни засуджено на смерть за державну зраду. Після цієї позички зроблено ще один важний політичний крок, а саме остаточно закріплено російсько-французький союз; тому не дивно, що на початку війни Кльоц увійшов до „кабінету війни".

1919 року Кльоц був у Версаю фінансовим дорадником „тигра" Клемансо, і він спричинив велику частину тяжких мирових умов, які поставлено Німеччині. В цьому самому часі закупив він американські воєнні матеріяли. Ще кілька років після цього він був далі членом кабінету і належав рівночасно до найбільших спекулянтів на паризькій біржі та до найбільших „лебеманів" столиці. Знаючи ріжні таємниці державної політики, він міг заробляти великі мільони на біржевій спекуляції. Він пристрасно грав на перегонах коней та в карти і не погорджував приязню найкращих парижанок.

Одначе його видатки були такі великі, що не вистарчили йому навіть його звязки з урядом, державним банком та біржою. Правда, деякі заприязнені банки дали йому значніші суми за його допомогу при спекуляціях, одначе це не могло вже його вратувати. Одного дня одна фірма автомобілів, — а Кльоц мав найелеґантніші авта на весь Париж, — заскаржила його до суду за незаплачення рахунків. Впливові приятелі заплатили за нього і не допустили до скандалу. Таксамо приятелі заплатили за нього 100.000 франків, які він одержав від директора одної великої фірми, давши йому нічим не покритий чек. Кінця доїхав йому шнур перел. На початку грудня 1928 р. сенатор Кльоц купив в одного паризького ювеліра шнур перел за 60.000 франків. При касі дав він непокритий чек на 100.000 фр., одержав готівкою 40.000 фр. і прогуляв ці гроші вже того самого вечора. Цього разу приятелі вже не могли допомогти. Ювелір зажадав карного поступування. Суд, як відомо, засудив його за видання непокритого чеку, спроневіріння та обманство на два роки вязниці та 50 франків грошевої кари. Так скінчилася карієра легкодуха, який свого часу мав нахабність публично заявити: „Німеччина заплатить усе".

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Ленінград.

Музична конференція і кілька слів про — точність. — Музичний музей. — Знову про одну церкву. — Державні і „цивільні" будинки. — Памятники. — Вид на море. — Зимова палата. — Ермітаж. — Нева. — Трамваї. — „Білі ночі".

Приїхав я ранком того дня, якого мало відбутися святочне відкриття Першої Всесоюзної Музичної Конференції, в великій салі Фільгармонії. Питаюся в готелі, як мені туди попасти; показується, що будинок Фільгармонії стоїть просто напроти готелю. На мурах Фільгармонії розліплені ще афіші останніх концертів (концертовий сезон тільки-що, тиждень тому, скінчився). Самі знайомі! Дирігенти Клемперер з Берліна, Ансерме з Женеви, мій приятель піяніст Осборн, який — як довідуюся з афіші — заступав Артура Рубінштайна і дав аж чотири концерти в одному тижні. Стискаю йому в думках руку — і спішу на відкриття конференції.

Ох, та російська, та східна неточність і неполідність! Цей брак організації! Та байдужність у відношенні до поняття часу!

Відкриття конференції повинно початися „точно" в 12-ій год. вполудне. Тимчасом минає пів години, минає година — а члени конференції, делегати і запрошена публика все ще стоять собі гуртками на вулиці, гріються до сонця — і як бачу по загальному настрою — находять цілком в порядку, що врешті в другій годині дзвінок скликує до салі... Та це ще не все: показується, що оба головні докладчики на відкриттю конференції — народній комісар освіти Луначарський і голова Відділу Мистецтв Свідерський — не поїхали і приїдуть аж на другий день

А проте, не зважаючи на всі хиби зовнішнього порядку, в самій організації — конференція, яка радить шість днів у величезному помешканні держ. консерваторії, дає поважні висліди. Не місце тут розписуватися про неї ближче; скажу тільки одно, що всі наради стояли під гаслом „Музика масам", гаслом, яке справді чимраз більше починає переводитися в життя у Союзі.

На конференцію зїхалися делегати з усіх сторін Союза, навіть з глибокої Азії. Україна мала десять представників, усіх з Харкова. Державну Столичну Оперу представляла, крім мене, її прімадонна Марія Сокіл, народній комісаріят освіти — композитор Пилип Козицький; крім того виелали своїх представників Музично-Драматичний Інститут, Всеукраїнське Товариство Революційних Музик (ВУТОРМ) і ін. Наприкінці не можу не згадати доброї волі і старань впорядчиків конференції дати її членам всякі удогіднення (напр. сорок відсоткова знижка при купні нот і книжок в усіх магазинах) та взагалі слід зазначити їх велику працю підчас конференції.

В будинку Фільгармонії, на найвищому поверсі невеликий музичний музей. Але хоч невеликий розмірами — цінний передовсім своїм збором національних інструментів тих народів, що замешкують европейську й азійську Росію. Є тут також окрема кімната присвячена Чайковському — якого культ, на превелике диво, ще все управляється у всьому Союзі, — з автографами його творів, його фортепіяном, безчисленними фотографіями і ескізами декорацій і костюмів з його опер. Старенький директор того музею, який сам завдає собі труду опроваджувати мене по своєму царстві, оповідає про премієри опер свого приятеля Чайковського, показуючи мені ті ескізи декорацій. І тяжко зітхає, питаючи, чи я чув, як недавно тому поставили „Онеґіна" в Ленінградській Опері... Вдаю, що співчуваю з ним тій блясфемії; однак будучи може на пятьдесять літ молодшим від того добродушного, схвильованого старушка — я і розумію і оправдую такого рода зміни в оперних постановках. Йому це вже за тяжко...

Вертаю ще раз до вікон моєї готелевої кімнати, тому, що не згадав я ще чогось цікавого, що з них бачу. Це ріжнокольорові бані „храму Спасителя на крові". Подібні їм бачив я тільки на церкві Василя Блаженного в Москві; але ті тут стрункіші і живіші красками. Також весь храм на зовні — розмальований якимись гербами. Все робить враження нового ще і свіжого. І справді, довідуюся, що на місці, де тепер стоїть храм, убито Олександра III-го і тоді — отже не так давно — щойно його вибудували. Тому і ця назва „на крові".

Звідти кілька хвилин ходу по Невському проспекті — і зупиняюся на величавому бульварі над самою Невою. Ліворуч „Адміралдейство", себто колишня командатура морських сил та й теперішня мабуть, бо має над нею совітський морський прапор. Ціла будівля — жовтої краски. І на кожному кроці стрічається в Ленінграді доми, покрашені в той сам спосіб. Кажуть мені, що це все колишні державні установи і малювали їх так для відріжнення від звичайних „цивільних" домів.

Перед „Адміралдейством", від сторони ріки, памятник. „Петро прімо — Катеріна секонда". І він, і кольосальних розмірів памятник Катерини II-ої з всіми своїми вірними достойниками (що не тільки були її достойниками...), який бачу в якомусь саду, і богато інших — стоять ненарушені, незнищені і неушкоджені. Бачу вправді і богато памятників, з яких остадась тільки нижча частина, підстава. Але з вище наведених прикладів видно, що оповідання про цілковите вини-

Ти, як з казки обгоріла!
та одначе без веснянок!
Це можна здобути виключно при помочі
Лєшніцера
масти і мила
випробуваних опит сегединів проти
ВЕСНЯНОК — і плями від печінок —
В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Ант. Dranca i Ska, Bielsko.

У кривому зеркалі...

Моя відповідь радикальним „принціпіялістам".

В 28. числі „Громадського Голосу" з 6. липня ц. р., появилася стаття гром. М. Стахова під наголовком: *„Наступ нової ери"*. Тому двацить кілька літ я був також секретарем політичної організації і редактором політичного часопису. Від того часу люблю добрі наголовки статтей. І признаю: якщо й такий наголовок не відверне уваги загалу від прикрих подій та імен Даниловича, Твердохліба, Лаврука, Стовпюка і таких ще свіжих імен героїв недавнього радикального „суду", — то справді не варта на Україні займатися політичною публіцистикою. Наголовок — перша кляса!

Не абияка і стаття. Шановний автор зручно знову трубить на тривогу, що у нас вже не тільки повстала, але й чимраз глибше закорінюється та поширюється дуже небезпечна для загального українського руху „варшавська віра"; що символами цієї віри: відречення від усякої політики, співпраця з санаційною комісаршиною, уза-лежнення від неї українських господарських установ за неспевні та дрібні субвенції, словом — розпука! Ситуація гріана, бо, як каже шановний громадянин Стахів, — „коли не зломить (цієї віри) здоровий елемент, що обєднується в УСРП, то не зломить її вже ніщо.

Хтож стоїть „во главі" цієї небезпечної нової віри? Стаття відповідає на це питання ясно і докладно: провід веде посол Луцький. За ним ідуть сенатори: Дещикевич і Галущинський, більшість УНДО і більшість „безпартійної" маси серед інтеліґенції.

Уявляю собі радість Варшави, коли дістала в свої руки такий і для експорту цінний, „обективний" український таки доказ зросту своєї віри поміж українцями! Дивуюся, що сам я не знав дотепер своєї сили, але й радію товариством: не всеж таки не Стовпюки і прочі буаші люди. З таким товариством краще піти й на шибеницю, ніж з тамтими на весілля.

На жаль, шановний громадянин Стахів не дозволив мені довго радіти таким, всетаки неабияким, проводом. Вже в слідуючому числі цьогож „Громадського Голосу", 13 липня, появилася підписана буквами с—в стаття: *„Ще й хвалять-ся"*, в якій між іншим таксамо ясно і певно проголошено: „інж. Павликовський, як дуже обережний політик, сам не виступає отверто з проповіддю нової ери, але зручно *висуває* до того посла Луцького і інж. Храпливого". І далі: — „нехай інж. Павликовський має відвагу публично до того признатися, а не *ховається за чужі плечі!*" От таке то на цім нашім світі: прилаб до товариства некепського Храпливого, алеж ще вчора був я провідником, а нині тільки хлопчиком, якого висувають, — ще вчора був я голова, а нині — тільки плечі...

Оця неприємна деґрадація вивела мене з рівноваги, так, що я — вимкнено — рішився відповісти на всі наведені у статтях гром. Стахова конкретні прояви мойого уділу у „варшавській вірі", хоча з правила не звертаю уваги на ґазетні алярми людей, які алярмування зробили своєю професією, волію відповідати людям діла — ділом.

Приступаючи до речі — дуже жалію, що гром. Стахів, згадуючи в своїй статті не одно моє давне минуле (напр. виставу в Стрию), не згадав ним разом ні словечком про мої колишні й успішні заходи в 1924 і 1926 р. роздобути кредит в державних банках для української кооперації. Це-ж був досить класичний доказ на це, як то я „узалежнюю українську кооперацію від держави". Радикали-кооператори хвалили собі ці кредити і користали з них. Всі ми добре знали, що саме *Бартель бажає собі, щоби українська кооперація не хотіла брати ніяких кредитів і не мала їх.* Всі ми

Люде, які терплять на запір стілця і звязане з ним перекровавлення пїдчеревних органів, на удари і болі голови, биття серця, як також ті, що терплять болі в шлункові оболоні кишок, на розпадини відходу, гемороїди і фістули пють рано і вечером по „чверть шклянки природної гіркої води Франца Йосифа. Управителі хірурґічних клінік подають перед і після черевних операцій воду **Франца Йосифа** з найкращим успіхом. Жадати в аптиках і дрогоеріях.

знали, що такий маринй кредит у порівнанні до власних фондів української кооперації ніяким чином не може узалежнити її від держави, та що, навпаки, ґріанішою є небезпека утиску й деморалізації, коли нарід буде з мусу брати позички безпосередньо з панських рук. А все-ж таки, чого-гож то свідомо не набрехалося тоді про „збивання духа", „відречення від власних сил", — що це толі — і ще так недавно — правою рукою деяких часописів не писалося про мене, тодішньому провіднику стрийської орґанізації, — коли ліва рука цих-же часописів тихо простягалася через кооперативи по ціж самі державні кредити...

Минулося? Дай Боже...

Українську хліборобську виставу в Стрию в 1927 р. відвідав міністр хліборобства... Двацять вісім літ чуємо „Громадський Голос", але ще ніколи не почув український нарід вістки, що деінебудь зорґанізувала українську хліборобську виставу ініціятива єдино „здорового народнього елементу", який ніби цим голосом говорить. Нещастя хоче, що ті виставки завсіди орґанізують Олесницькі, Луцькі, Мартюки... Тому то і в стрийській виставі, у цім ще одним добре зорґанізованім творчім прояві власних сил, який загнав у кут рівночасну виставу „Товариства Господарского" і відвернув від неї 17.000 селян-українців, що оглянули рідну виставу, гром. Стахів свідомо бачить і підкреслює (напевно, щоби скріпити в народі віру в власні сили!) тільки один моментик, а саме, що міністр хліборобства відвідав тоді не тільки польську, але й цю виставу. Свідомо й шкідливо закриваючи зміст вистави, гром. Стахів замазує і форму цих відвідин, не згадуючи, що присутній на отворенні вистави міністр не міг ані відкрити її ані промовити до народу, та що стрийські радикали винівили при цім зовсім інший від „Гр. Голосу" чинний погляд. Знайте, гром. Стахів, і не забувайте, що в Стрийщині, де при моїм співудїлі вложено так богато дійсної громадської праці, де так легко вдається і така (признайте, небуденна) виставa, де міг вирости самоистарчальний, зразковий Повітовий Союз Кооператив — і т. п., там і міністр нікого не здеморалізує! Приїхав до Стрия міністр і ціла Стрийщина гордо засвідчила, що осьто і проти хвилі, пане міністре, пливемо краще, ніж усі ваші організації за хвилею, ґнаною і нашим податком! „Гр. Голос" не хотів бачити цього, признав мене „великим ділячем" і вже тоді трубів на тривогу. Я мовчав, але промовив нарід. Ніякі викрутаси не затруть правди, що при соймових виборах у 1928 р. якраз у цій Стрийщині впало при соймових виборах процентово найбільше в цілім краю голосів на незалежну і поборювану українську листу і то на листу, на якій було моє імя — та найменше голосів на листу реклямовану „Гр. Голосом". В Стрийщині не можна ловити самі тільки тіни, там треба діл, що орґанізують і зміцнюють силу мас.

Тому і там і всюди, де йде дійсна праця, люди вміють розпізнати: конечне й бажане, мале й велике, тінь і сонце. Все одно, чи це буде виставa, чи видертий „Малопольському Товариству Рольничому" „С. Господарем" через повітове самоврядування господарський курс, хоч-би на відкриття вистави прибув міністр і на закриття курсу сам начальник самоврядування, державний комісар. Український мужик, громадянине Стахів, звичайно кращий політик від богатьох ученых політиків. Він і бритвою — оголиться.

Все це ясне і ясним є уступ у статті гром. Стахова про мої соймові промови. Добр. Стахів вишукав у них і викрутив тільки моє завваження, що „Сільський Господар" і наша кооперація це найкращий доказ нашого конструктивного

ЛЮНА-ПАРК найбільший мандрівний в Европі
НЕГАЙНЕ ВІДКРИТТЯ!!!
130

щення й усунення всяких дореволюційних памятників в Росії — брехливі.

По тій-же лівій стороні від Невського проспекту, трохи дальше і глибше від Адміральського кварталу — Ісакіївський собор. З його вершка, куди довго-довго ідеться крученими, чимраз вужчими східцями, чудовий вид на весь Ленінград. Море — точніше: фінський залив — майже під ногами. Пароходи на ньому і на Неві виглядають з тої висоти як малі човна. На обрії — Кронштад. Праворуч від Невського і від Адміралїції — „Зімній Дворец" (Зимова палата). Колись — не так ще давно, тільки перед двацяти роками — вона вся була червона, як і мур, що довкола опоясував її. Тепер муру нема — а вся палата блідо зелена. Перед нею на великому майдані (посередині знову якийсь височезний памятник) невеликі деревляні трибуни. Видно, ця площа відгриває тут цю саму ролю, що „Красная Площадь" перед Кремлем у Москві. Маленьку частину одного крила кол. царської палати можна оглядати; там приміщений нині Музей Революції і Музей Каторги і Заслань.

В першому виставлено все, що відноситься до історії, розвитку і вибуху революції в Росії; в другому все, що торкається відношення царського режиму до політичних злочинців. Отже почавши від фотографій всіх великих і малих революціонерів — між ними видно і всіх пізніших вождів комуністичної держави — засланих раз, а деколи і по десять разів на Сибір, від фотографій всіх російських політичних тюрем і оригіналів наказів арештування того чи другого політичного запідозрілого, — аж до зреконструйованої келії, в якій сиділи вязні, яких тепер імітує кілька воскових, паноптикальних фігур.

Можна також оглядати кімнати Олександра -го і навіть його — лазню — люксус в тому напівсирім, напівтемнім, напівпідземнім приміщенню, де ніколи не світить сонце. Все проче в палаті — для публики недоступне.

Разом з Зимовою Палатою — Ермітаж. Хто про нього не чув? Про цей музей, якому нема рівного — так як немає рівного ні льондонському Британському музеєві, ні паризькому Люврові, ні Цвінгердові в Дрездені, ні Пінакотеці в Мюнхені, ні Прадо в Мадриді! Бо в кожному з них нагромаджені одинокі в своєму роді архитвори мистецтва, неоціненої вартости архитвори людського духа.

Про матеріяльну вартість годі тут і говорити. Чи можна сказати цифру гроша, яка була би рівновартною салі Рембранта в Ермітажі? Або більш двацяти картинам Рубенса? Або одній тільки стіні, на якій висять: по два образи Рафаеля Санті, Леонарда да Вінчі, Ботічеллі і Андреа дель Сарто? А крім них — ще десятки саль, тисячі картин найбільших малярів світа. Крім всіх представників італійських і фляндських шкіл —тут і великі еспанці Мурільо і Веляскез, і німці, і французи, і англійці. І кожний з них не в одній картині представлений чи двох, а в скількости, яка просто пригнітає відвідувача.

Крім тої ґалєрії образів, в Ермітажі одинокий ще в своєму роді збір порцеляни і великий відділ нумізматики, грошей, медалів і плякет всіх країв, від найстарших до найновіших часів. Потім: срібна саля, саля золотої посуди, врешті — приймова сали Катерини II-ої з підлогою з мозаїки і даром князя Орлова: золотим деревом, яке — не знаю в який спосіб — є годинником. Одна сторона Зимової Палати й Ермітажу, які разом творять могучий розмірами і виглядом блок, виходить впрост на Неву.

Ріка широчезна: вона-ж вже тут вливається кількома відногами в море. Та її відноги, над якою, на Французькому бульварі, стоїть Ермітаж і палата та Адміралїція — найширша. По тім боці — Васильківський острів, стара часть давнього Петербурга. Раз, вечером, сідаю в трамвай, який іде на цей острів, і яким, як мені казали, можна дістатися аж до моря. Переїзджаю за пів години всю довжину острова; що торкається моря, то на кінцевій стації показується, що треба було їхати... іншим трамваєм, щоби дістатися до порту... Нічого не вдієш! Але запах моря у воздусі; і справді через десять-пятнацять хвилин ходу якимись малими, старими вуличками, бачу його беріг.

Читаю кілька рядків вгорі: „раз вечером сідаю в трамвай"... Зразу дві річи, про які хочу згадати: вечір і трамвай. Зачну від другої. Ніколи не уявляв я собі такого „ригору" в трамваї, як це він панує в ленінградському! В разі найменших непорозумінь з пасажиром, кондуктор на найближчій стації взиває свистком міліціонера і лишає йому дальше полагодження справи. За вскакування до трамваю підчас руху — негайна грошева кара. Горе тому, що її зараз не заплатить! На найближчій остановці — свисток і міліціонер.

А тепер кілька слів про вечір. За час мого побуту в Ленінграді, я забув, як він виглядає — і тільки годинник нагадував, що вже десята чи двацята година в ночі. Я натрапив як раз на „білі ночі", підчас котрих ледви-ледви становиться темніше як у день. І коли-б не те, що на небі замість сонця — місяць, можна би помилитись щодо пори доби. Не помагає спустити „на ніч" завісу в вікні — ясно! І щойно при помочі капи зі стола і свого подорожнього пледа, якими завішував вікно, міг я рятуватися від денного світла — в ночі.

хисту. Так, я це сказав, але-ж чому-ж згідно з правдою не признати, що всі мої промови в сеймі зясовували нищення нашого господарства державною господарською політикою, що якраз підкреслювання мною цієї справи найжвавіше освітлює наріл, проясняє дійсність і шляхи в далеке майбутнє, — чому не признати, що це саме деякі „приятелі" здавна малюють нас перед світом як диких руйників і незважаючи до жадної поважної праці стало, тому добре є, коли українські посли протиставлять цій пропаганді наш дійсний конструктивний хист і вказують на труднощі, роблені саме нашим творчим, господарським і культурним починам. Очевидно, з усього можна робити циркову забаву, — можна і в такій діяльності послів буцім-то бачити „варшавську віру", але чи таке сміюме, дешеве жонглерство скріплює самостійницьку національну „українську віру" в народі? На щастя ще маємо в народі дійсно працююче, здоровим мужицьким розумом володіюче село. Його не запаморочила і не запаморочить нічия присутність на жадній виставі, але-ж не спантеличить його й таке „характерство" громадян Стахових.

Пос. Остап Луцький.
(Докінчення буде.)

На принагідні теми.

З приводу недавньої повені

I.

В днях 11.—14. липня ц. р. навістила наше Підкарпаття і Покуття нова повінь. Кожна людина з громадянським інстинктом серед напруження дожидала відомостей з навіщених катастрофою околиць. Минали дні, а відомости не приходили. Поза пів урядовим представленням ходу, розвитку і наслідків повені, подаваних ПАТ-ом на основі загальниково-описових звітів відповідних референтів адміністраційної влади (староств і воєвідств) не можна було нічого довідатися про розміри повені і дійсний стан катастрофи. Кожного дня в стані напруження і зрозумілого зацікавлення відчинювано почту, сподіючись найти відповідь на неспокійно-журливе питання: що діється на Підкарпатті й Покутті? Не одержуючи ніяких відомостей з Ліска, Сколього, Стрия, Долини, Калуша, Богородчан, Станиславова, Галича, Товмача, Нижнева, Богородчан, Солотвини, Надвірної, Делятина, Косова, Кут, Коломиї, Городенки, Заліщик та поодиноких менших і більших місцевостей, ми були певні, що повінь по суті не має надмірного катастрофального характеру. Ми запитували й „Центральний Комітет допомоги жертвам повені", що існує ще від осені 1927 р., чи не прийшли які листи або звідомлення про повінь. Та на ставлені запити одержували ми заперечуючі відповіди, мовляв, нічого немає. Бо колиб повінь мала хоч трохи значніший характер катастрофи, то з кожному нормальному громадянстві, головно в околицях, навіщених повіню, мусів би залунати клич: рятуйте!

У звязку з повіню польський уряд признав 150 тисяч золотих, очевидно на поправу підмищених доріг і мостів. Це теж з першого погляду вказує, що наслідки повені не треба вважати надмірно катастрофальними.

II.

А одначе повінь має таки катастрофальний характер, тільки ми не маємо образу її розмірів і наслідків. Бо поза пресою, яка все і всюди в першу чергу є інформаційно-передачною станицею одержаних відомостей, що є вступом до якої-небудь акції, не проявилося більше зацікавлення недавньою повенею. А не проявилося воно головно ізза байдужости безпосередньо, а дальше посередньо навіщених катастрофою, ізза байдужости Підкарпаття й Покуття, ізза ославленої байдужости провінції.

Переглядаючи всю нашу пресу, доводиться стверднти, що мабуть єдиний допис про повінь одержав наш орган. Є це допис п. Волод. Чолія з Перегиньска-Небилова. Правда, „Новий Час" в 79 ч. приніс кореспонденцію з Кут: „Гуцульщина по жахливій повені", але цей допис робить враження „шитого", себ-то клеєного в редакції з ріжних газетних відомостей (напр. про двох літників із Познання, що благали рятунку) та устних інформацій. Але коли принять, що й допис „Нового Часу" є оригінальний, то все-таки про повінь появилося в нашій пресі тільки два описи. Чи це вина преси? Певно, що є трохи „вини" й на боці нашої преси. А саме в тому її „вина", що вона не має такого матеріяльного виносаження, щоби на першу вістку про повінь могти кинути здовж Підкарпаття й на Покуття кількаиадцять своїх власних кореспондентів. Та ясно, що це вже не є залежне від самої преси. Але головна вина на боці місцевих людей, які байдуже ставляться до всенароднього лихоліття.

III.

Допис п. В. Чолія є такий характеристичний для наших відносин, що варто йому приглянутися. Належить він до тзв. клясичних описів, і як такий, помістили ми його на сторінках нашого органу. Застерігаємося, що не хочемо робити п. Чолієві ніяких докорів. Навпаки, мусимо висловити йому признання за те, що він одинокий відізвався в преважній загальній справі.

Гарним стилем в тому описі малюється **рефлєксії** на підкладі повені. Катастрофа руйнує варстат праці нашого селянина. Катастрофа така страшна, але все складається на „волю Божу". І „хіба ніччю чути зойк матери, плач дітей та рев худоби, змішаний зі шумом води".

Але одночасно шан. дописувач обмежується виключно до „зойків" і рефлексій, а зясування самої катастрофи лишає на боці.

„По-що описувати, як напакостила теперішня повінь, скільки сіна забрала зі собою, скільки замулила жовтою глиною, скільки натворила нових зарінків, скільки хат, мостів і доріг сплило!"

Те, що повинно бути в описі основне, найважніше, шан. дописувач поминає мовчанкою, обмежуючись сентиментальною інвокацією. І навіть не зясуваши катастрофи та її розмірів і наслідків, дописувач докоряє „громадянству", питаючись:

„Чому сльози й зойки не зворушать спокійних громадян, які **заїзджають** до нас любуватися чудовою природою? Чи може якраз треба вам тих катастроф, аби природа у нас удержалася у своїй первісній одежі? (Це друге речення редакція викреслила в описі). Ви скажете: це не наше діло. Ми йдемо відпочивати і втягати в себе смерековий подув ліса. Не на довго стане того подуву! Прийде час, коли голі хребти плодитимуть саме гадя. Як не заговорить кожний, у кого є дрібка людського серця, тоді скажемо: Прощайте гори, ліси і долини!..."

Читаючи ці докірливо-єремічні слова, мусимо зробити одно завваження:

Шан. дописувач, як більшість дописувачів нашої преси залюбки оперує словом „громадянство", ставлячи себе по одному боці, а „громадянство" по другому. При тому „громадянство" набирає признак якоїсь апокаліптичної бестії. Тут конкретно робиться докори літникам, що приїхали на відпочинок, чому це їх не зворушують „сльози й зойки". Тут „громадянство" виступає в поменшеному обемі, але не менше твердому і безсердечному. Тому „громадянству" в літниковому вигляді навіть імпутується, немовто з якихось садистичних імпульсів воно бажає собі катастроф у горах.

IV.

Зайвим було би доказувати, яким фальшивим, непередуманим, сентиментально-розслабленим є такий підхід до справи і таке наставлення й становище шан. дописувача. Біблійно-єремічна закраска цього допису змальовує нам увесь безмір безпорадности, нежиттєздатности, якогось наївного апелю до „вищих сил". А одночасно цей допис доказує байдужість громадянства, але **місцевого.**

Все і всюди в життєздатних громадянствах (а громадянство не є чимсь іншим, протиставленим одиниці, тільки масовою одиницею, зложеною з поодиноких громадян, отже й автора допису) діється так, що першим обовязком і завданням є можливо найповніше зясувати хід катастрофи, її розміри і наслідки. Опісля на місці організовано виступати з метою поборювання наслідків катастрофи, щоби зарадити лиху. Отже в першу чергу твориться місцевий допомоговий комітет, коли катастрофа трохи більша — повітовий і льокальними силами й засобами опановується нещастя та його розміри. Колиж катастрофа є надмірна, тоді повітові комітети апелюють до громадянства, себ-то до цілого краю. Літники, смерековий ліс і т. і. тут ні при чому. А в нас діється навпаки. В нас апелюється (як узагалі хтось не лінується апелювати!) з правила до центра, до послів до громадянства, дорікаючи всім цим чинникам, чому вони не займаються невідомою їм справою. Так бути не може і бути не сміє, бо це є обертання кота хвостом, це є нельогічне й безвиглядне.

V.

На тему цьогорічної повені і заради лихові можнаб дуже багато говорити. Громадянство, колиб навіть подрібно було поінформоване про катастрофу і колиб покликана ним відповідна організація розпоряджала якими-такими засобами, чи їх зібрала, може тільки переходово усунути наслідки лиха доразовою допомогою жертвам повені. Причин повені воно усунути в нинішніх умовинах не може. Бо тут треба би засадити наново ліси, зрегулювати потоки і ріки і т. і., а до того є покликана держава. І саме до держави треба звертатися з такими вимогами, до влади льокальної (повітової, воєвідської) і центральної, безпосередньо і через послів. При відповідній організації, постійних вимогах і натиску все-таки можна щось осягнути.

При цій нагоді варто звернути увагу на справу дописів. Іще ніколи наша преса не була така бідна річевими дописами, як в останніх літах. Дописи, які приходять до наших редакцій, можна поділити на: сентиментально-поетичні (як згадана вгорі), реєстраційно-реклямові, дописи-нарікання на агентів влади і ніби-то громадянські. Ці останні — за малими винятками — побудовані на **особистому** підкладі, часто товчком до них є якісь упередження або порахунки. Але дописів, що змалювалиб життя села, міста, повіту і у висліді давалиб всебічний образ життя країни, що зясовувалиб нові громадсько-життєві процеси, рухи, устремління, подавалиб обективно фактичний, річевий матеріял з ділянки політичної, господарської і культурної, — такі дописи є білим круком. А без таких дописів неможлива є ніяка плянова і доцільна праця, ніякий поступ, ніяка боротьба за кращу майбутність.

Тут годилосьби перейти до справжнього, а не підмальовуваного життя провінції і центру, зясувати обсяг громадсько-життєвих інтересів нашої інтелігенції, особливо провінціональної, її чуткість та реакцію на життєві явища й процеси, та про це вже при іншій нагоді.

З приводу недавньої повені треба сказати тільки одно: Так довго ця катастрофа не може найти реально-спочутливого відгомону в громадянстві, як довго загал не має про неї менш більш конкретних даних.

Бріян заспокоює Вашінгтон.

Бріян поручив французькому послові в Вашінґтоні дати заспокоюючу заяву в справі всеєвропейської унії. В колах вашінґтонського секретаріяту закордонних справ уважають, що переведення цеї ідеї в найближчому часі неможливе.

Заочна кара смерти.

Державний надзвичайний суд у Білгороді видав осуд у процесі за державну зраду против бувшого хорватського посла Павелича та хорватського журналіста Перчича. Обох їх засуджено на кару смерти, яку одначе годі виконати, бо обвинувачені перебувають у Відні. Обвинувачено їх за те, що вони мали брати в Софії участь в нарадах македонського комітету й агітували за відділенням Македонії та Хорватії від Югославії.

В справі Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні.

(Лист до Редакції.)

Під цим заголовком появився в „Ділі" з датою: Львів, 28. травня ц. р. допис п. Антона Ковальська, в якому він звернувся м. ін. і до мене, щоб я як колишній довголітній голова Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні, забрав у цій справі голос та причинився до розвязки питання про сплату давніх допомог, які згадане Товариство уділило своїм членам. Відповідаючи на той заклик, мушу перше всього стверднти, що п. А. Ковальсько представив фактичний стан вповні вірно і до його опису я не в силі багато ще від себе доповісти. Зазначу, що Українське Т-во Прих. Освіти у Відні було засноване в часі еміґраційної скрути й опиралося головно на допомозі нашої суспільности з Америки, яка спішила з поміччю українському еміґраційному студентству в межах Австрії так довго, як довго університетська молодь у Відні і Ґрацу носила справді еміґр. характер. Колиж це змінилося, перестали наплинати допомоги з Америки. Небавком американський доляр стратив своє первісне значіння при переміні на австрійську валюту і річні приплини Т-ва мусіли в останніх роках мого головства обертатися у великому процентї на адміністрацію, при чому ледви кількох студентів могло користуватись маленькими допомогами.

Так стратило згадане Т-во рацію свого існування у Відні і на мій внесок ухвалили загальні збори Т-ва, щоб виділ поробив старання в справі перенесення Т-ва до Львова, з тим, що коли там заснується нове Т-во Прих. Освіти, то слідуючі загальні збори у Відні розвяжуть Т-во і перенесуть свої претенсії до своїх довжників (тоб-то колишніх стипендистів Т-ва) на львівське Т-во. Наслідком тієї ухвали виділ поробив старання, щоб таке Т-во заснувалося у Львові. Та, на жаль, коли прийшлось на других загальних зборах у

Медицинальний Радник
Д-р Іван Бережницький
стоматольог-дентист
у ЛЬВОВІ, вул. ПІДВАЛЛЄ ч. 7.
виїхав на літний відпочинок.
133 **Повернє дня 1-ого вересня ц. р.** 1—2

Відні перевести в діло попередню ухвалу, вібрано відповідне число членів Т-ва, які постановили не ліквідувати віденського Т-ва, але задержати його й на дальше.

Це приневолило мене уступити з головства і я склав відповідну заяву в „Ділі", виясняючи своє уступлення та взиваючи всіх давніх членів до вступлення в члени львівського Т-ва Прих. Освіти. Українське Т-во Прих. Освіти у Відні вибрало надінсп. Сероїчковського головою, який мені прирік, що Т-во розпічне переговори з Товариством у Львові. Не знаю, що з тим сталося. П. Сероїчковський уже не в живих, а що тепер діється у віденському Товаристві, мені не відомо. Що воно вже не має рації самостійного істнування, не підлягає ніякому сумнівові. Ще перед моїм уступленням я пропонував переміну Т-ва в окрему секцію нового Т-ва у Львові, але до цього не прийшло.

Тому моя галка така: Давні допомоговці віденського Т-ва, які зобовязалися звернути допомоги, повинні вписатись до Т-ва Прих. Освіти у Львові і разом з відділом цього Т-ва домагатися — в разі потреби і шляхом публичної опінії — щоб віденське Т-во переміннлося на секцію львівського Т-ва і перенесло свої претенсії на Товариство у Львові. — Марієнбад 15/7. 1929.

Проф. д-р С. Дністрянський.

Англія і Паневропа Бріяна.

Англійський міністр закордонних справ у відповідь на запит у парляменті, чи урядові відомий плян Бріяна в справі утворення Злучених Держав Европи, відповів, що англійський уряд не мав у цій справі від французького жадних інформацій.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960. 89 2—6

— **Гість з Америки.** В нашій редакції явився директор друкарні американської „Свободи" і б. голова Українського Народнього Союзу п. Семен Ядловський, що цікавлячись-спеціяльно друкарською справою, оглянув докладно друкарню „Діла". Зі Львова виїздить п. Ядловський у відвідини до своєї рідні на Лемківщині, а потім вертає знову до праці в Джерзи Сити.

— **„Зеспул сту" розлітається?** Відоме у Львові обєднання тих вшехполяків, що під назвою „Зеспул сту" стали найбільш відданими оборонцями політики нинішнього уряду, розлітається. Про це повідомляє „Львовскі Курер Поранни", що після переходу „Слова Польского" в руки „Зеспулу сту" став офіціяльним органом „малопольських" вшехполяків. „Л. К. П." інформує, що в останньому часі виступило з того „Зеспулу" 13 поважних діячів і політиків, які тепер невдоволені як з політичної лінії „Зеспулу", так і з його органу „Слова Польск-ого", що під редакцією п. В. Мейбавма зійшло на фірмана партійно-санаційної політики. Виступивші з „Зеспулу сту" політики — це майже половина членів тої організації, що в дійсности мала не сто, але ок. 30 членів.

— **Обікрали посла до сорочки.** Дня 14. ц. м. вертав нічним потягом зі Львова до Тернополя соціялістично-раликальний посол д-р Ладика. В переділі першої кляси розібрався він зовсім, а пальто, убрання, капелюх і черевики положив на поличку та, не перечуваючи нікого лиха, заснув твердо наче камінь. Зі спокійного і твердого сну посла скористав якийсь залізничий злодій, що увійшов до переділу, де крім п. Ладики, не було більше нікого і спокійно забрав його пальто, ціле убрання до штанів включно, капелюх і черевики. В додатку злодій обловився і грішми, бо з убранням забрав і портфель разом з посольською легітимацією, а в портфелі було понад півтора тисячки золотих готівки. Коли пос. Ладика пробудився рано в Тернополі, а сонце зійшло вже давно, вийшов з вагону тільки в сорочці й у спідних білих штанцятах, без капелюха і босий, прикриваючи своє грішне тіло скупенським кощиком, викликав тим чималу сензацію на рухливому двірці. За злодієм пропав до нині всякий слід.

— **Арештування директора фабрики „Арма".** Слідчий видїл арештував у Львові д-ра Стан. Козловського, директора львівської фабрики зброї „Арма" й Ів. Сенічнїга, директора руху цієї фабрики, за обманства на шкоду держави. Обманств тих допускалася фабрика таким чином, що вибивала підроблені значки військової відбірчої комісії. Арештовані допустилися ще й інших учинків, шкідливих для військового скарбу. Заквестіоновано при них підроблені значки військової комісії та інший матеріял. Ведуть слідство.

— **Авто наїхало на селянський віз.** На дорозі між Рогатином і Буковою наїхало особове авто Ад. Пйотровського, директора ходорівської цукрварні, на віз Гр. Владики. Наслідком зударення ранена жінка Владики Катерина, яка потерпіла стрясення мозку й уплив крови. Ранена й Марія Козій, що їхала на тім возі й іще дві жінки Войнаровські.

— **Задушив жінку і втопив.** Із Серету в Городку (пов. Заліщики) видобули люди тіло 30-літньої Маланки Мандюкової. Комісія ствердила, що Мандюкову насамперед удушено, а потім вкинено в ріку. У вбивстві підозрівають 42-літнього Федька Мандюка, чоловіка утопленої. Мандюк не признається до вини. Причиною вбивства булаб подружа незгода.

— **Процес за зловживання у водопроводних заведеннях.** У Варшаві покінчили слідство, яке ведено від двох літ у справі зловживань у варшавській дирекції водопроводів і каналізації. До відповідальности потягнули касієра Раніша та бухгальтера Аделька й около 70 власників і адміністраторів домів у Варшаві, як співвинних у зловживаннях при плаченні рахунків за воду. Претенсії дирекції виносять 309.600 зол. Процес відбудеться у вересні.

— **Нові долярові банкноти.** Дня 10. липня появилися в Злучених Державах нові долярові банкноти, меншого розміру ніж дотеперішні. Перша серія нових долярів обіймативе всі емісії за виїмкою емісії Національного Банку та категорії вартости від 1 до 20 долярів. Банкноти вищої вартости увійдуть в обіг пізніше. Взори рисунків і уклад цифр і значків простіші, ніж на давніших банкнотах. Один їх бік буде майже однаковий за виїмкою цифр і портретів президентів. Папір, із якого банкноти зроблені, зовсім інакший ніж дотеперішній. Шовкові нитки, що давно були головно по середині, будуть тепер розміщені вздовж і впоперек цілих банкнотів. Само собою, що давні банкноти не тратять вартости і курсують і далі.

— **Парохія Чіта ді Ватікано.** Папа установив парохію Чіта ді Ватікано й іменував її парохом о. Авг. Руетлі.

— **Згукова фільма у природних барвах.** Американське підприемство „Бел Телефон Комп." закупило винахід, який уможливлює висвітлювати згукові фільми в природних барвах радіотелеграфічним шляхом на віддаль, до якої сягає надаюча стація. Підчас демонстрування винаходу на екрані появилася дівчинка в зеленій суконці та демонструвала ріжні колірові предмети, а при цьому співала куплети при акомпаніяменті джезбенду.

— **Югославянський король невільником.** Американські кореспонденти, які відвідали Югославію і пізнали тамошні відносини, кажуть, що югославянський король Олександер є по правді невільником сербської тайної військової організації „Біла Рука". Ця організація за проводом старого генерала Петра Жівковіча (відомого з того, що він провадив до королівської палати тому 26 літ убийників, які згладили зі світа в звірський спосіб короля Олександра Обреновича і його жінку Драгу) трясе при помочі страшного терору цілою державою. Вона приказала королеві ніби-то захопити у свої руки диктаторську владу, а по правді то владу захопила „Біла Рука", яка править терором, а короля держить у дійсній неволі. Американські кореспонденти кажуть, що серби привикли до такої влади терору на спосіб балканський, але хорвати і словінці, які культурно високо поступили під Австро-Угорщиною, не можуть стерпіти бандитської влади розбою, яка між іншими згладила зі світа хорватських діячів Степана Радіча і його братанка.

— **Промоція** п. Ярослава Ульванського на доктора фільософії з обсягу стислої фільософії відбулася в Ягайлонському університеті в дні 3. липня ц. р

Китайсько-росийський конфлікт.

Буденний мобілізує.

З Риги повідомляють, що уряд СРСР відкликав ген. Буденного з відпустки і приказав йому негайно перевести частинні мобілізаційні заряджения да Далекому Сході та в центральній Росії. Буденний дістав приказ сконцентрувати богато літаків на манджурськім кордоні. Скріплять теж відділи піхоти, кінноти, танків на прикордонних полосах. Для цього заряджено конфіскату цілого залізничого табору. Буденному поручили скріпити й залогу в Ленінграді.

„Вечерная Москва" повідомляє, що японська прес. агенція принесла вістку з Харбіна, що почалася загальна мобілізація та що богато військових поїздів вислано в напрямі до станції Пограничная. В мукденськім арсеналі йде горячкова праця.

Наступ.

З Осаки повідомляють, що більшовицькі війська почали офензиву. Заняли місто Мангулі та стацію Пограничная. Китайські війська висадили у повітря міст на Амурі. СРСР має там 100 тис. війська, Китай 200 тис. Більшовиків, які хотіли перейти ріку Амур біля Благовіщенська, китайці відперли.

Корабельна комунікація перервана.

„Юн. Прес" повідомляє, що товариство плавби замкнуло всі свої філії на Далекому Сході й так перервало корабельну комунікацію з Китаєм.

Літаки СРСР над Китаєм.

Більшовицькі літаки кружляють понад Манджурією й розкидають відозви, які взивають китайський пролєтаріят помагати СРСР.

Воєнний стан в Харбіні.

Наслідком зірвання кит.-більшовицьких взаємин у Харбіні проголосили воєнний стан. Вулицями ходять сильні китайські патрулі. Губернатор оголосив відозву, яка грозить смертю за поширювання тривожних чуток. Заведено цензуру часописів. У промислі й торговлі застій. Японський консулят переповнений більшовицькими горожанами, які жадають віз на виїзд до Японії.

Арештування директора банку.

Китайська влада перевела ревізію в харбінськім Дальбанку. Арештували директора відділу та сконфіскували багато матеріялу, з якого виходить, що цей банк фінансував комуністичний рух на Далекому Сході. На готівку в банку наложено арешт.

Літвінова візвали телєграфічно.

Заступника нар. комісаря закордонних справ Літвінова, який був на відпустці в Карльсбаді, візвали телєграфічно негайно вертати.

СРСР відкине посередництво Ліги.

Тел. Уніон повідомляє з Москви, що уряд СРСР відкине евентуальне посередництво Ліги Націй в більшовицько-китайськім конфлікті. Уряд СРСР заявив, що полагода конфлікту мусить статися без якогонебудь посередництва третьої сторони. Берлінські часописи повідомляють із Вашінгтону, що еспанський амбасадор і китайський посол відвідали державного секретаря Стімсона. У Вашінгтоні зачувати, що Японія хоче посередничити між СРСР і Китаєм. Є теж чутки, що й Америка готова булаб посередничити, колиб обі заінтересовані в конфлікті держави звернулися з такою просьбою до вашингтонського уряду.

Американський уряд пригадує...

Американський уряд звернув увагу більшовицького та китайського урядів, що обі ті держави є сигнатарями противоєнного Келльогового пакту.

Німеччина заступає справи СРСР і Китаю.

Берлінські часописи повідомляють, що німецький уряд полагодив прихильно просьбу СРСР і Китаю про обняття заступства більшовицьких і китайських справ на час зірвання дипльоматичних взаємин між цими обома державами. Про постанову німецького уряду повідомлено радіотелєграфічно дипльоматичних представників Німеччини в Нанкіні і дано їм відповідні вказівки.

Висадження мостів.

З Лондону повідомляють, що подорожні, які приїхали до Харбіна, оповідають, що китайці висадили в повітря кілька тунелів біля ст. Пограничная на сх.-кит. залізниці.

Вказівки для американського посла.

Американський посол у Китаю Мюрей дістав із Вашінгтону приказ слідкувати події на китайсько-більшовицькому кордоні та не починати відпустки, поки положення не вияснить ся. Крім того дістав тайні інформації.

—o—

Костез знову летить до Ню Йорку.

Французький летун Костез, який тиждень тому пробував перелетіти Атлянтик, приготовляється до нового лету за яких 3—4 дни. Цим разом летітиме ліндберговим шляхом.

—o—

Др. МАРІЯН ПАНЧИШИН
виїхав на літний відпочинок і **почне ординувати** щойно **з кінцем серпня** с. р.
у ЛЬВОВІ, вул. КЛУШИНСЬКА ч. 3
116 2—4

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Вередіж:
21|7 „Осінні маневри".
22/7 „Запорожець за Дунаєм".
23/7 „Чесна Сузанна".
24|7 „Хмара".
Долина:
25/7 „Базар".
Бротшін:
26/7 „Осінні маневри". 93 7-7

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вигода:
21.VII. неділя: Ой не ходи Грицю.
Вередіж:
22.VII. понеділок: Пташник з Тиролю.
23.VII. вівторок: Король життя.
24 VII. середа: Кума Марта.
25 VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 9—?

Кооперативна „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Богородчани:
20/VII. „Ревія".
21/VII. „Міщ перковна".
22/VII. „Дедектив".
Солотвина:
23/VII. „Ревія".
24 VII. „Дедектив".
Відтак виїде театр до **Надвірної і Делятина**. — Дні виступ подасться до відома особно. 137 1—2

Великий Міський Театр:

Субота, 20-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Неділя, 21-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Понеділок, 22-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Малий Театр:

Субота, 20. липня, год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіс".

Неділя, 21. липня год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіс".

Понеділок, 22. липня, год. 7·30 веч. „Пан Лямбертіс".

Кіна.

Апольо: Одиначка полку (Лявра як Планте). Геній це я.
Кольосей: Шейк з Африки. В імени права!
Лев: Два пекольні дні (Карло Альдіні).
Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.
Марусенька: Шампан (Паля де Люкс).
Оаза: В полумі життя.
Палас: Людина з блакитною душею.
Пан: Король дансінгу.
Пасаж: Гунель злочинців. З амер. комедії.
Утока: Непобідимий. Чемпіон як боксер.
Хімера: Пригоди бриг. Жерарда.
Фатаморгана: Президент (Мозжухін)

Д-р ВАСИЛЬ ЩУРАТ.

Пісня Просвітян

Сонце з високого неба
Хліб нам дає дає квіти;
Волі шукати нам треба
В ясного сонця Просвіти.

Прапор Просвіти — це знак
Наших найвищих бажань:
Старець чи молод-юнак,

З нами під прапор наш стань!
Світло знання і науки
З міста в село перекинем
Братом брат подасть руки
Ми вже в неволі не згинем.

Прапор Просвіти — це знак
Наших визвольних доріг;
Старець чи молод-юнак,
Клич під наш прапор усіх!

Виженем темряву з хати,
Ворог укритись не зможе;
Видрем у нього всі втрати
Ти допоможеш нам, Боже!

(О.СМОМИСЛ.)

Просвітний гимн

Сонце весь мир огріває
Чаром своєї руки,
Зерно в землі оживляє
Родить буйні колоски.

Так і просвіта огріває
Всі укра нські серця,
Збудить в нас ясні надії,
Смуток розвіє з лиця.

Гляньте як сонашне днина
З пітьми виводить світи!
Так нас Просвіта єдина
Виведе, браття, з біди!

Гляне, як сонце, до хати,
Скаже, як треба нам жить,
Всіх нас пригорне, як мати,
З лихом боротись навчить.

Хайже батьки всі і діти
В ряд просвітянський стають,
Двигнемо прапор Просвіти
Правді освітимо путь.

В дали Просвіти ставайно,
Вірні Вкраїни сини,
Сміло-відважно вступайно
З тьмою до бою, брати!

Оба ці те‹сти оголошується для хорової композиції гимну, при чому можна присилати тільки мелодію на адресу Т-ва „Просвіта" — Львів, Ринок 10. З присланих дотепер композицій журі не признало ніодної за відповідну. Рівночасно зазначується, що композиція Ярославенка до слів д-ра В. Щурата (видання Торбана) не є гимном „Просвіти". — **Ювилейний Комітет Т—ва „Просвіта".** 92 1—3

Товариський зїзд священників. Просимо товаришів священників зі всіх 3 діецезій, тичинщих св. Богословія в р. 1882, щоби прибули дня 3/9 1929 до Львівської гр.-к. семинарії на год. 8 рано. Приїзд свій зголосити треба вчасно на адресу о. Теодора Цегельського пароха в Струсові п. Струсів. Комітет: о. Софрон Левицький, о. Северин Матковський, о. Петро Шанковський, о. Теодор Цегельський. 135 1-1

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться невідкладно у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всіх референтів, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 2—6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

УКРАЇНСЬКИЙ БАЗАР В СТРИЮ ПОШУКУЄ самостійного управителя. Вимагане добре знання і практика в діловій паперовій і книгарській. Кавція обов'язкова. Платня після умови. Оферти удокументовані свідоцтвами практики і життєписом вносити до 1-го серпня 1929 р. включно. 105 3—3

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітяне 40. Спринкове тапіцероване 50. Уживальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** мосяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 7-10

ВІД ТИСЯЧ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ хати з городами, у Львові — продасть Ігнат, Куркова 24. 125 2—5

В ГІРСЬКІЙ ОКОЛИЦІ, ліс ріка мешкання з дуже добрим удержанням 7 зл. денно. Ульванський ЯБЛОНІВ, ад Коломия або Ігнат, Львів, Куркова 24. 125 б 2—5

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з балькованим. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів. 2300 8—10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 2199 173-?

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриллянти і перли **Домбровскі-Розважевскі**, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 2200 61—?

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 11—?

В ЛІТНІСКУ КОРЧИН, коло Сколього, в дуже гарнім положенню, є на продаж парцеля під будову віллі. Парцеля числить звиж 300 метр. квадр. поверхні і в будучности може бути побільшена. Ціна парцелі 300 америк. доларів. Продаючий може зобовязатися побудувати віллю. Ближших інформацій уділить: Кирило Меленчук в Корчині п. і ст. Синевідзко вижне. 120 3—3

В ОКОЛИЦІ ХОДОРОВА парцелюється фільварок. — Земля добірна, гарний гостинець до близького міста. — Зголошення рефлектантів до Адміністрації „Діла" під: „Фільварок". 104 3—3

ЛІКАРЯ з кількалітньою практикою пошукується. Місто — 6 тисячів мешканців, в Східній Галичині. Адресувати: Аптикар Штайн, Сушінського 25, II. пов. 134 1-2

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на міщаний хор Ярославенка — продають всі книгарні. Партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, Осолінських 6. 136 1 3

ПОКІЙ, КУХНЯ і гардероба в околиці замку до заміни за покій без меблів в околиці техніки. Зголошення до Діла під С. С. 138 1-1

РУТИНОВАНОГО конциліента приїму з днем 1. IX. Зголошення з условями прошу слати: Д-р Кассіян адвокат в Городенці. 139 1-3

МОЛОДИЙ наддиріянець, б. адміністратор хору Котка з середним образованням, працьовитий — пошукує якогонебудь заняття. Зголошення до „Діла" „Наддиріянець". 141 1-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Комплєтні накриття
столові з правд. хінського срібла, срібла і альпаки по найнижших цінах тільки у ГРІНБЕРГА, Львів, Сикстуська 4.

Хінсько-срібне столове накриття гладке і фасонове продає найдешевше
„ДОСТАВА"
у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, Ринок ч. 23, в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6.
2290 10—10

Подяка.

Прибиті болем по страті нашого сина Ярослава Юрія, студента мед. вет., що помер 30. червня п. р. на клініці у Львові, складаємо цю дорогою горячу подяку всім друзям і знакомим за щирі співчування, розраду і поміч в нашому горю.

В першій мірі щиро дякуємо Вп. добродійці Марії Волинській за надзвичайну посвяту і материнську опіку в часі тяжкої недуги нашого сина.

Пластовій команді тернопільського і львівського округа, молоді і товаришам покійного сердечно дякуємо за численну участь в похоронах як і горячі промови — прапання на могилі любленого нині кошового.

Щире „спасибіг" всім добрим людям, що не покинули нас в нещастю і смутку, які пережинаємо.

Тернопіль 15. липня 1929.

131 **Осип і Михайлина Ковальські.**

ЛІЖКО полеве залізне Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 7—10

ПОЗІР! ПОЗІР!
ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН у ВОРОХТІ
21. липня 1929 р. Неділя. — 12. год. на площі коло Учительської Оселі. — Різноманітна програма! Безліч несподіванок. Трембіти — Гуцульське Весілля — Національні танці — Дві орхестри. — В разі дощу фестин відбудеться слідуючої неділі 28 VII. — Дохід призначений на будову домівки читальні „Просвіта у Ворохті. 122 3—3

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сев. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9 1. **Львів, Ясника 1.** ріг Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. —
34 **Лічення жилавів.** 3—?

ШКЛО віконне, інспектове, орнаментове, дахове з дротяною сіткою. **Зеркала і шліфовані шиби,** найдешевше в точних вимірах — Гуртовня шкла і фабрика зеркал —
І. ОСТЕРМАН Львів, Ягайлонська 11 а
30 Тел. 17-57. 7—?

Спеціяліст нервур легівів. серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 14—2?

Подяка.

Учасниці реколекцій, що відбулися в монастирі св. Макрини у Львові при вул. Потоцького, в днях 2—6 липня уважають своїм миним обовязком зложити цею дорогою щиру подяку Високопреподобним Сестрам Василіянкам за прадідну християнську гостину, Високопреподобному О. Ігуменові Пл. Мартинівові за цінні реколекційні науки, Їх Експеленції Кир Андрееві за кінцеву науку та архипастирське благословення. 132 1-1

Ново отворена українська — **Кімната до снідань, Торговля делікатесів і Ресторація** — під фірмою **„ГОВЕРЛЯ"** у Львові, вул. Руська ч. 16, тел. 75-92 поручає снідання, обіди і вечері. — **Пиво пільзненське, жигецьке, також вина і меди.** 5—5
2327

фліт нищить мухи

Мухи розносять найстрашніші зарази. Фліт протягом кількох хвилин чистить мешкання від зарази, що її розносять мухи. Дістаючись до найменших щілин і шпар, де ховаються і плодяться таракани, комашня, блощиці і різні комахи — Фліт нищить як їх так і їхні зародки. Убивчий для комах Фліт є цілковито нешкідливий для людей. Фліт не лишає по собі ніяких плям. Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він є одиноким середником, який не викликує ніяких сумнівів, що до добрих успіхів його діяння. Уживайте Фліт від нині, вупуючи його бляшанку і розпилячь.

FLIT

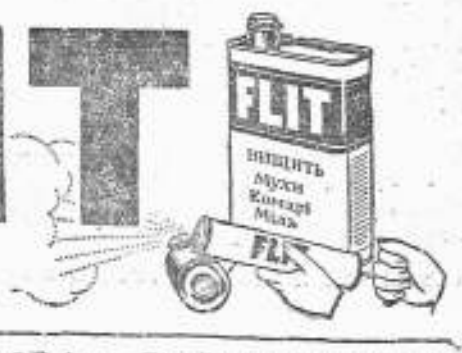

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 161 (11.452). Львів, вівторок 23. липня 1929. Poczтowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 148.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Найліпше збережете свої ощадности в Кооперативному Банку **„ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20,** який приймає вкладки в золотих або долярах на 7%, і ручить за них цілим своїм майном, що обіймає **між іншим три реальности у Львові й дві більші посілости в обсязі понад дві тисячі моргів землі.**

Чи війна для нас корисна?

Львів, 22. липня 1929.

Стоїмо перед можливістю радянсько-китайської війни. Всі розумові аргументи промовляють проти війни. Недостача матеріяльних засобів на таке коштовне підприємство, як війна, настрій мас, над якими наготить страхіття світової війни і взаїмні матеріяльні побоювання (між учасниками світової війни), а найважніше — відсутність у СРСР і Китаю конкретних воєнних цілей.

Правда, Китай є найбільш перенаселеною країною світу, де третина населення рік-річно вмирає з голоду, тифу та інших пошестей. Війна для Китаю булаб відтяженням, лише частині населення воєнний заробіток і прожиток та зменшуючи перенаселення країни шляхом воєнної різні і нових пошестей. Але всі закулісові партнери СРСР, а в першу чергу Англія, мусять здавати собі справу з двох небезпек. Перше: узброїти Китай, дати йому можність вести війну — значить т. зв. жовту небезпеку зробити реальною, пустити на Азію й Европу кільканадцять мільонів озброєних людей, яким — при їх релігійній погорді смерти — ніщо не є страшне. Це був би другий похід Джінгіс-Хана, без порівнання страшніший від першого. Друге: В Китаю зростає соціяльна боротьба між мандаринами, купцями й банкірами з одного боку, селянським пролетаріятом, фабричним робітництвом і молодою інтеліґенцією з другого. Не є виключене, що більшовики при своїй просто мистецькій пропаганді загострилиб соціяльну боротьбу і перевелиб більшовизацію Китаю. А збільшовизований Китай — цеж кінець британського панування в Індіях, що є другою в черги перенаселеною і визискуваною країною світу.

Є це ані величезні небезпеки, які скривають собі найбільше ризико не лише для СРСР і теперішніх володарів Китаю, але — можна сказати — для цілого світу. Ані СРСР ані Китай не мають безпосередніх конкретних і територіяльних цілей. Такою генеральною метою могловби бути або повалення більшовизму в СРСР, або більшовизація Китаю. Але це була би величезна гра, закровна на дуже широкий розмір і страшенне ризиковна.

Коли приняти можливість льокалізації війни на Далекому Сході, що є неправдоподібне, тоді без огляду на її висліх можнаб сподіватися деяких здобуткових можливостей і для нас. Більшовицька програна веде до злагіднення режиму (як це було після російсько-японської війни) та полекш для селянства. Більшовицька виграна так само веде до злагіднення режиму і полекш, бо побідний більшовизм тратить вістря неповіря до українства, яке все ще в тій чи іншій формі є часто на індексі. Та, як уже згадано, така можливість на нашу думку — відпадає. Коливб допущено до війни, то тут ішло би тільки про велику гру: про повалення більшовизму або більшовизацію Китаю.

Повалення більшовизму не далось би здійснити льокальною, манджурською війною. Хоч уже сама справа Манджурії в тій чи іншій формі втягнулаб у війну Японію, яка вважає Манджурію терени своїх впливів. Для повалення більшовизму требаб заангажувати всі фронти, требаб окружити СРСР не лише від сторони Далекого Сходу, але від сторони Кавказу, Чорного Моря, Дністра, Збруча, Поліських боліт і Балтику. Тут требаб заангажувати не лише всі еміґрантсько-протибільшовицькі сили: російські, українські, грузинські, не лише інспірувати повстання, але ввести у воєнну гру й європейські держави, в першу чергу Польщу й Румунію.

І тут зявляється питання, чи війна булаб для нас корисна?

Не вважаючи на наявність дезорієнтаційно-воєнних настроїв у деяких наших колах, мусимо ствердити, що *від теперішню хвилю* не добачуємо ніяких користей від війни для української справи. Перш усього українська національна територія по обох боках Збруча стає головним європейським театром. Та територія, яка ще носить на собі сліди великої війни, революції, громадянської війни, голоду, аперез кількох літ і недороду в останніх трьох літах мусілаб перенести на собі весь тягар воєнного стовпища. Значна частина українсько-радянських військ булаб кинена на Далекий Схід, а зрештою українці по обох боках Збруча булиб поставлені проти себе в бойові ряди і примушені різатися у братовбивчих боях за інтереси чужі, а свої — щонайменше сумнівні. Авангардою протибільшовицьких сил булаб російська еміґрація, що в простій лінії веде до відродження денікінщини і врангілівщини та зросту на силах нероздавленої ще зовсім русотяпщини. На українській національній території повторилисьби 1919—1920 рр. з тією різницею, що західні українці не булиб вже самостійною силою. Помнаємо вже те, що більшість української національної інтеліґенції по обох боках кордону найшласьби в таборах інтеґрованих і була би вже не ідентифікована, але просто винищена голодом і пошестями.

Війна на українській національній території припинилаб ренесанс українства по тім боці кордону і спричинилаб поворот руйнуючого воєнного комунізму. Одночасно повалення більшовизму під теперішню хвилю, коли ще живою є російська еміґрація (в цілости ворожа українству) та русотяпство на Рад. Україні, у висліді могловби — при непідготованости українських мас — довести до повстання третьої Росії, яка мусілаб реванжуватися за допомогу своїм опікунам. А це в простій лінії веде до реституції Андрусова з одного боку і видачі українських богацтв на злобичну експльоатацію европейсько-американському капіталізмові.

В таких перспективах корисність війни для нас під теперішню хвилю мусить бути щонайменше сумнівною, а ми дозволимо собі твердити, що таки шкідливою.

Як нас бачать чужинці?

II.

Берлін, 9. липня 1929.

В лиценевому числі поважного німецького місячника „Die Tat", (XXI. Jhg, Heft 4, Juli 1929. Vlg Eugen Diederichs in Jena) появилася цікава стаття про Україну п. з. „Kulturen werden monert", з під пера д. Рольфа Райсмана. Називаємо ту статтю не длятого, щоби приносила в українській справі якінебудь нові думки, бачила її в якихось оригінальних перспективах, але радше длятого, що вона є типова для всіх того рода публікацій, що появляються час до часу за кордоном, особливож в Німеччині. Маємо в цім випадку до діла зі шабльоном, усталеною нормою і то нормою тим для нас шкідливішою, що якраз вона робиться щораз більше міродатною для чужинецьких поглядів про українську справу. Тут маємо все у купі: сконстатування існуючого національного процесу, цілком зрештою щирі вислови симпатії до нього, але разом з тим, сильна особиста політична стриманість і за браком цілком виразного самостійницького політичного оформлення української проблеми як і внутрі так і на зовні, — неминуче звязування української справи з проблемою такої чи іншої, але завсіди — єдиної Росії! Але даймо говорити д. Райсманові:

„У повній тишині й майже неспостережено сьогідними державами, на сході відбувається щось гідне подиву: два народи форсують оце з несамовитою швидкістю (міг унгайм.лікер Ґешвіндігкайт) культурне і духове життя, про яке перед десятком літ нікому навіть не снилось: українці і грузини. Оба народи старої самостійної культури; оба народи, які не могли під обрусительним пануванням царизму організувати своїх духових потінь; оба народи, що під покришкою офіційного російського вчення, завдяки праці своїх не богатьох національно свідомих вчених, в усій тишині плекали і заховували свої старі культурні цінности. Через радянський устрій, що забезпечив усім націям „культурну свободу в рямцях соціялістичної держави", оба народи зробилися за одним ударом культурно автономні й добули можливість цілком отверто організувати своє дотеперішнє неофіційне духове життя".

Обговоривши далі грузинську справу д. Р. повертає в загальному виключно до України:

„Українці мають перед собою велику будучинну. Вже нині є вони третім в черги чисельно найбільшим народом Европи. Вони скоро пережмуть скількість населення Німеччини, якщо надвишка їхніх народин буде так далі збільшуватися, як це було дотепер. Ще повід 50 відс. населення має свої власні, в більшости сільські господарства й 29 відсотків українських дівчат виходить заміж перед трицятим роком життя, — отже не нарід, що розвивається в можливо найздоровішім життєвім просторі".

„Революція віддала нації передовсім офіційне вживання її мови... Підчас війни не сміла появитись ані одна книжка, ані одна газета в українській мові. Але вже нині, новозаснована Українська Академія Наук опанувала велитенське завдання: усталила на підставі окремих народніх діялектів єдину термінольогію для літературної української мови. Появився вже цілий ряд спеціяльних українських словників а загальний словник живої української мови находиться в друку".

„Як відомо, бюджет, торговля, армія, закордонна політика є сцентралізовані для цілого Союзу в Москві; одначе всі культурні ресорти, виховання, народня освіта, суспільне забезпечення, ба навіть гігієну, сільське господарство й юстицію залишено окремим союзним державам: отже доволі простору для вповні автономної розбудови національної культури. Тож немає в цьому ніякого дива, що край працює над собою з огненним запалом, який зрештою можна собі пояснити тільки, як неминучу реакцію на дотеперішній утиск; нема теж ніякого дива, що свідоме наголошування національного моменту прибирає часами попросту гротескові форми. Створено передовсім музей для національного поета Шевченка. До нього позношено усі святощі, які тільки можна було дістати в руки. Те саме зроблено теж у відношенні до національного фільософа Сковороди".

Далі приходять більше характеристичні — бо вже політичні енунціяції. І тут уже бе по нас страшна сила західньоевропейського зовнішньополітичного консерватизму, що його не може ніяк збутись навіть доволі свободолюбний, ліберальний, свого рода революційний західньоевропейський публіцист. По силі інерції люди привикли бачити в цілому східньому просторі одну політичну цілість, єдину, звязуючу цілий отой простір зовнішню форму, і цілком не можуть собі подумати інакших можливостей розвязки східньої проблеми, як тільки в тих чи інших, але завсіди — єдиноцілимських формах. Розвиток справ на Україні є для чоловіка очевидний: він не може не знати, що того рода національно-культурний розвиток, як він його розмальовує перед німецькими читачами, може і мусить тільки одним скінчитись, скоро чи пізно: повним національним усамостійненням. Людині ніяк не

можна закинути неприхильности до української справи. Але в площині політичній, зовнішній консерватизм так типовий для европейського заходу, доводить ту людину до очевидного абсурду, бо вона не тільки не може подумати собі розвязки української проблеми поза єдиною російською політичною формою, але в добавок, ставши поміж своїми українськими симпатіями й своїм зовнішньополітичним консерватизмом, „погоджує" оба елементи в той спосіб, що на кінець зобачує в Україні огнище... грядучого всеросійського духового відродження.

„Булов одначе до грунту помилковим добачувати в зміцненню національних культур на рівні держави (Україна, Грузія) якунебудь небезпеку для цілости Радянського Союзу. Ніхто на Україні не пропагує сепаратизму. Навпаки: саме народи, які хочуть будувати культуру, потребують форми, що в неї вони могли би вливати свої духові цінности, й ову форму вони перейматимуть з Москви. Та чи інша культура не може в нині на завтра витворити свої власні форми; тому коли вже тепер хочеться організувати своє культурне буття, то муситься перебрати для цього чужі шаблюни. Москва постачає Україні методу, але тут ми ставимо перед дивним феноменом: на Україні вживається соціялістичної доктрини для того, щоби сотворити структурні клітини, аби за їх допомогою оформити й зорганізувати старі, випливаючі з національних глибин, цілком зрештою немодерні й неінтелектуальні культурні зміст и".

„Як відомо, натиск радянської науки лежить перш за все на природничій ділянці. Само собою, нахил до технічно-природничого впливає також на освітню працю в окремих посвоячених краях. („Тохтерлендер"!) Український Ботанічний Інститут особливож важний для аграрної країни, зробив дотепер на досвідніх полі величини 4.000 гектарів 28.000 спроб ріжних схрещень збіжа. Він стоїть у звязку з 13.000 селян, випробував 260 сортів нового збіжа, посилає кілька експедицій для збіжевих студій до Афганістану, Абісинії й Мексика, отже це інститут рівнорядний найліпшим інститутам Німеччини. Одначе край виходить далеко поза природниче й саме в цьому лежить усе безмежне значіння, яке йому належиться посеред раціоналістичного радянського освітнього світа: на поверхні національно-культурного одушевлення, із нововідкриття і обнови національної історії, національної літератури і національної фільософії й — можна смело знажитись на це слово— з якостей національної релігійности, в сучасне роєйське освітне життя вложиться щось нове: супрематія духових наук, поза якою не можна уявити собі сильнішої противаги до совкультури. І саме в тім лежить велике післяннництво України для духового життя цілої Росії! Великенські освітні матеріяли здобули собі українці через вивласнення великих поміщиків. Національна бібліотека в Київі має 3 і пів міліона томів книжок і є однією з найбагатших бібліотек світа; побіч цього існують на Україні ще дві дальші великенські бібліотеки, разом в 4 мільони томів. Скрізь спливи безконечні цінности з церков і монастирів до національних музеїв. Радянська державна форма допомогла осьтак безпосередньо до цього, що національне добро зробилося видиме й усім доступне й що культурні богацтва сцентралізовано так, як не могла собі цього краще бажати національна гордість. І це в нечуваних розмірах допомогає консолідації національно-культурної праці".

Д. Райсман говорить далі в своїй статті про високошкільні справи, обговорює дуже тісні звязки „обновленої української культури" з Німеччиною та її сучасним духовим й цивілізаційним дорібком, але скріз і передовсім підкреслює момент нестримного, зриваючого всі перешкоди українського національного відродження. Але й закінчення статті є типове і характеристичне: в ньому сумнів, непевність, підсвідоме почуття цього, що в отой „шаблюн" політичного єдинонеділимства справи втиснути в результаті не дасться. Тотеж читаємо:

„Одначе, як згодом оформиться цей аліяж поміж комуністичним і націоналістичним хотінням, поміж змістом і методою, як згодом виглядатиме правдиве обличя цієї культури — це ледви чи можна сьогодня передбачити. На це в немалій мірі вплинуть чинники, які лежать поза Україною, поза Грузією і поза Радянським Союзом".

Це звучить трохи загадково, але можливо, що не є позбавлене певної ролі правди.

Зенон Пелеховський.

За мир між Францією та Німеччиною.

Велика ратифікаційна дебата у французькому парляменті.

У французькому парляменті відбулася велика і цікава дебата з приводу ратифікації договору про воєнні довги між Францією та Америкою. Провідник французьких соціялістів Блюм підчас дебати поставив внесок на те, щоби відложити дебати аж до того часу, поки уряд зложить заяву, що негайно після приняття пляну Юнга буде звільнена Надренія. Одначе парлямент більшістю 350 голосів проти 238 відкинув цей внесок.

При умотивуванні свого внеску Блюм дуже гостро виступив проти Бріяна. „Ми хочемо, — казав він, — ясного повідомлення про зовнішньо-політичні заміри уряду. Правда, Бріянові тяжко заспокоїти це бажання опозиції, ке дратуючи більшости. Одначе він мусить здавати сотуючи більшости. Одначе він мусить здавати собі справу з того, що без остаточної ліквідації війни його проект заснувати Злучені Держави Европи не має жадних виглядів на успіх. Насамперед мусить наступити дійсне і до кінця переведене помирення з Німеччиною".

Після цього Бріян знову забрав голос, і цим разом він говорив вже ясніше. „Мені неможливо дати зобовязуючі обіцянки у справі звільнення Надренії, бо це обтяжило би завдання інтернаціональної конференції урядів. Я годжуся в Блюмом, що мусить зникнути всяке непорозуміння між Німеччиною та Францією. Як довго Франція висловлює на адресу Німеччини погрози, а Німеччина відповідає Франції відмовами, нема жадного мира. Та коли ми відразу звільнимо Надренію, то чи буде мир? Ні. Чи ми на конференції тоді дійдемо до миру? Ні. Лише тоді, коли буде осягнене порозуміння щодо пляну Юнга, коли його ратифікують парляменти, лише тоді буде все можливе між Францією та Німеччиною.

„Блюм говорив про націоналізм. Ми всі маємо в собі більше або менше шовінізму, який не хоче висловлюватися проти миру, а одначе шукає нагод дискредитувати його. Цього рода шовінізм найгірший для народів. Це він втягнув нас у кривавої війни. Ми маємося на обережности проти цього шовінізму. Та чи він не істнує в Німеччині? Ви бачили, як він дістався до республиканської конституції. Це отруя, яка вілася в організм і спустошила його, і цим я пояснюю собі деякі слова мого товариша (!) д-ра Штреземана, який підчас парляментарних дебат згадує про палких, пристрасних людей, що не зріклися думки про реванж. Якби міністр закордонних справ у пацифістичному засліпленні не звертав уваги на те, він не годився би на свій уряд. Чи це є перешкодою для мира? Ні. Це ще одна причина більше змагати до миру. Мир може бути лише висліодом доброї волі Франції та Німеччини. Не можна заперечувати, що вже наступило чимале наближення між обома країнами".

В кінці своєї промови Бріян домагався від парляменту, щоби йому залишено вільну руку для дальших переговорів. Обидва праві посли, Маренґта Райбель, протестували проти передчасного звільнення Надренії. Вони покликалися на маршала Фоша, який у таємному меморандумі означив звільнення Надренії, як злочин супроти Франції.

Пополудні першим промовляв кол. премієр Еріо. Він заявив іменем радикальної партії, що годі дати урядові дозвіл на ратифікацію договору про воєнні довги без застережень, бо пляну Юнга ще не принято, а навіть, якби він був принятий, то не відомо, чи він буде виконаний. „Францію — заявив Еріо під бурхливі оплески

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Лєнінград.

(Докінчення).

VI.

Петропавлівська церква й твердиня. — Камінноострівський проспект. — Пієтизм до памяток. — Петергоф. — Вимушений поворот.

Посередині Неви, майже напроти вікон Зимової Палати, невеликий остров, вигляду шестикутника, здовж цілого берега оточений муром. Посередині острова — високий, гостро закінчений золотий шпиль, видний далеко в околиці. На ньому, при самому вершку, фігура Архангела Михайла, з розпятими крилами, з хрестом у високо піднесеній руці. Тільки ця фігура і хрест дають до пізнання, що вони — на церкві. Привикнувши до церковних бань, дивним видається, що тут якась церква накрита не банею, а закінчена шпилем. Це Петропавлівська твердиня, колись, в часі побудування її Петром Великим, відгравала ролю і виповняла ціль, задля якої її збудували: твердині, яка мала боронити нову столицю перед ворожими наступами. Потім, з бігом часу, вона поволі перемінилась в твердиню іншого характеру: себто в твердиню, яка не мала вже відпирати зовнішніх атаків, а — внутрішні, в середини власної держави. Петропавлівська „кріпость" перемінилася в тюрму для найгрізніших політичних злочинців, тюрму, з якої не можна було ні вийти, ні втекти. З неї вели дві дороги: одна на Сибір, друга — на смерть.

Деревляний міст веде до головного входу кріпости. Через стареэні брами, на яких видно ще півзатерті написи, хто і коли їх збудував, входжу на терен „кріпости". Тут ціла вуличка, з крамницями і харчівнями. Бо цілий ряд домів, в яких раніше урядував штаб чиновників, жандармерії і т. д., — штаб, який пильнував найцінніших для держави річей: її найбільших ворогів і „Монетного двору", себ-то менниці, в якій вибивались державні гроші, — тепер цей ряд домів замешкалий звичайним населенням.

Не знаю, що тепер находиться в „Монетному дворі", який стоїть дальше в глибині великих просторів, які займає „кріпость". Його оглядати не дозволено. Отже входжу в петропавлівську церкву, яка стоїть недалеко входу. Перед нею — гроби кількох генералів-командирів твердині. Церква в середині не така, як всі інші. Менша, але вся сяє від золота. І тільки посередині трохи місця; а по обох боках і на переді перед самим іконостасом — ряд ідентичних, білих мраморних гробів. Вони без всяких прикрас — тільки на чотирьох рогах кожного, чотири золоті російські орли. На тому невеличкому просторі внутрі церкви — спочиває династія Романових від Петра великого почавши всі царі, їх жінки, великі князі. На кожному білому гробі золотими буквами коротка напись: „Его Императорское Величество Император Государ Россіи..." і дата і місце народин і смерти. Всі вони тут — крім останнього царя і його рідні... Звідти йду до фактичної тюрми — невеликого, одноповерхового бастіону, в одному розі твердині. Хоча на дворі прекрасний літній день — тут, за порогом бастіону, віє пронизливим холодом. Не диво — грубезні, вогкі мури і малесенькі віконця майже не пропускають туди тепла і світла ззовні. Вздовж коридора, з одної тільки сторони — келії. Залізний тапчан, прикріплений до підлоги, побіч нього такий-же столик — і ціле уряджения. Одна келія тапетована, має навіть поличку на книжки і водотяг. Провідник, який опроваджує по тюрмі, пояснює, що це була келія генерала Куракіна. На жаль, не визнаюсь настільки в російській історії, щоби знати, хто він такий був і за що тут сидів. Але ці вогкі келії на першому поверсі можна назвати комфортними в порівнанні з „темницями" на долі. На горі, крізь малі віконця все-таки просмикується якийсь промінь світла в келію; тут внизу нема ніякого вікна, ані навіть отвору і коли зачиняться подвійні двері — панує могильна абсолютна темнота. І тут тримали вязнів нераз цілими тижнями...

Виходжу на мур твердині. Ще і досі стоїть тут кілька пушок, з дулами звернеными в сторону Зимової Палати, — звичайно — тепер тільки для прикраси, а радше — для відвідувачів. Одна тільки пушка і досі чинна: щодня точно в 12-ій годині вполудне на знак, даний з метеорольогічної обсерваторії, лунає над містом вистріл. Але ще підчас вибуху революції, ці пушки і та часть фортечного муру, на якому стою, відіграли важну ролю: звідси впали перші кулі на зимову царську палату.

Міст, який веде до Петропавлівської твердині стоїть на початку Камінноострівського проспекту. Це чи не найкраща вулиця Ленінграду. Широка, простора, по обох сторонах рівно посаджені дерева, тягнеться вона далеко, понад дві чи три відноги Неви, між зеленю, деревами, парками. При самому початку проспекту прегарний музулманський мечет, з двома орієнтальними банями, цілком покритими блакитною мозаїкою. Рядом з ним, серед дерев, гарна великанська вілля. Звертають мені на неї увагу: тут жила приятелька останнього царя, балєріна Крестінська і тут урядувало — яка іронія долі! — перше республиканське правительство.

Кілька кроків дальше знову дві памятки з перших часів Петербурга: його найстарша церква, Софійський собор, маленька, деревляна, подібна до наших галицьких церков, в якій Петро Великий коронувався царем (внутрі церква в тому стані, в якому находилася за його часів — висять навіть ікони зі слоневої кости, зроблені його власною рукою) і його дімок — також маленький, низький, з одною тільки кімнатою і капличкою (в ній якраз, коли підходжу, відправляють Службу). Цілий дімок, як памятка великої музейної вартости, схований в другий, не багато більший, яким його прикрили перед дощами і негодою.

Взагалі видно, як уважно берегла стара Росія памятки по Петрі Великому (на обшарі Пе-

парляменту — можна назвати страждущою матірю перемоги. Будуче урегулювання, яке має прийняти Франція, є англо-саксонським. Одначе ми хочемо французького миру, це значить миру, основаного на старих французьких традиціях. Ми домагаємося, щоби в основу всієї нашої політики положено ідею европейської федерації. Передумовою до цього є щире порозуміння між Францією та Німеччиною".

Дебати будуть тягтися ще довший час, бо до слова записалося богато послів.

У кривому зеркалі.

Моя відповідь радикальним „принципіялістам".

(Докінчення.)

Остається останній і найгрубший стріл гром. Стахова: засідання воєвідської земельної комісії в Станиславові. Там, каже гром. Стахів, явно проявилися із моєї промови відречення „нової ери" від усякої політики, співпраця з санаційною комісарщиною і узалежнення від тої комісарщини українських кооперативних і господарських установ за дрібні і непевні субвенції. У відповідь на це мушу передовсім хронольогічно впорядкувати події, які гром. Стахів, очевидно мимохіть попересував. „В началі бі" в Станиславові воєвідське самоврядування. Потім, зовсім случайно, став його членом обіч д-ра Т. Окуневського також голова радикальної партії, д-р Лев Бачинський. Правительство передало самоврядуванню окремим розпорядком майже всі справи хліборобської культури і продукції. Тому воєвідське самоврядування встановило потім у себе для цих справ окрему рільну комісію. Товариство „Сільський Господар" рахувалося з цими фактами та з попереднім законом установляючим воєвідські примусові „рільничі палати", які накладаючи окремий хліборобський податок і складаючися з представників територіяльного самоврядування та представників признаних владою господарських товариств, візьмуть нарешті у свої руки цілу хліборобську фахову освіту і продукцію. І тому заздалегідь наше товариство видало обіжник до всіх своїх філій, щоби вони ввійшли до повітових та воєвідських рільничих комісій і боролися там за право „Сільського Господаря", застережене в міністерському розпорядку господарським товариствам, бо інакше „Малопольське Товажиство Рольниче", наділене вже фактичним монополем меліорацій і годівлі, захопить через самоврядування монополь на всі інші рільничі справи і на українській території буде єдиним впорядчиком цих надзвичайно для нас важних господарських справ — тепер і при будучих примусових „рільничих палатах". Цей розумний обіжник приняв і одобрив виділ Ради (чи навіть сама Рада) „С. Господаря" на засіданні, на якому я — на жаль — не був, але на якому був і згідливо радив інж. Охрим, який не тілько є радикалом, але навіть, як кажуть, з гром. Стаховом приятелює. Одержавши цей обіжник і знаючи, що поважні, навіть радикальні українці є в станиславівськім воєвідськім самоврядуванні, отже маючи хіба право думати, що не зачину цим ніякої нової ери, ані співпраці з санаційною самоврядною комісарщиною, я нарешті приняв запросини і поїхав на перше засідання рільної комісії цього воєвідського самоврядування. На цьому засіданні промовляв, як перший українець д-р Т. Окуневський, який запротестував проти монополю „Малопольського Товажиства" в переводженні рільничих справ, переданих міністерським розпорядком самоврядуванню і пригадав комісії українське господарське т-во „С. Господар". Коли воєвода Наконечніков з місця заявив на те, що українські господарські організації називаються господарськими, але передовсім провадять каригідну політику, я безпосередньо по цім вважав своїм обовязком у довшій промові заявити, що міністерський розпорядок є взагалі шкідливий, бо на давнім місці добровільних і вистарчаючих суспільних організацій етатизує господарське життя; що нам не треба ніякої няньки; що не з господарських, але з політичних причин державні й самоврядні чинники переводять у нас усі передбачені розпорядком господарські справи тільки „Малопольським Товажиством"; що не є згідним з дійсністю, що українські господарські організації є політичними організаціями і що коли таку фразу кажеться, то я мушу жадати наведення фактів, причім як містоголова ради РСУК і СГ заявляю, що ці факти наші організації провірять і якби де найдено не господарську працю, але політичну конспірацію, там вони її унеможливлять; що врешті, „Сільський Господар" доказує списком вже доконаних своїх господарських праць таку живу силу, якою не може у нас виказатися нідно польське господарське товариство; що тому це товариство ніколи не погодиться на монополь „Малопольського Товажиства" і предложить комісії плян своїх намічених дальших господарських праць.

За польськими санаційно-урядовими часописами „Гр. Голос" вибрав собі з цієї промови тільки одно моє завваження, що іменно західноукраїнська кооперація і „С. Г." — не є політичними організаціями, та що вони самі, вкоротиливо дійсні політичні ескапади своєї підбудови поза статутові межі. Гр. Стахів, якби стараючися вмовити в кого не треба, що наші господарські установи таки не є господарські тільки політичні, приписує цьому моїому виступові значіння заяви про „відречення від усякої політики", „співпрацю з санаційною комісарщиною", узалежнення від неї наших господарських установ за можливі субвенції, „варшавську віру", „нову еру" і т. п. Завважую, що територіяльне самоврядування, яке в інтересі національної справи мусимо здобути хоч би його теперішня, від нас незалежна форма зовсім не вдоволяла, диспонує у нас на рільничі цілі мільонами золотих, зібраними з податків українських селян, — і пригадую, що воно пересуджує склад, отже й напрямок праці, будучих примусових рільничих палат. Чи маємо спокійно дивитися, коли монопольним паном усіх засобів якраз на цій ділянці господарства стає „Малопольське Товажиство"? Це має бути засобом проти деморалізації і пасивности? У моїй промові я ні словечком не згадав про субвенції. Моїм бажанням є передовсім те, щоби на українській землі ми були підметом також в організуванні народнього господарства самоврядуванням і виховували собі людей у всіх вартатах праці і її загальних організаційних осередках.

Міністерство не дає кредитів українським господарським організаціям: „Гр. Голос" каже, що не треба їх брати; а я протестую проти такої державної господарської політики. Відомі чинники спокоїнку виправдують свою протиукраїнську політику пропаґандою на весь світ, що українці негативна, деструктивна юрба; я протиставлюся цьому в соймі, даючи світові докази, що ми є сілома своєї ціли, зорганізована конструктивна сила; гром. Стахів кріпить народнього духа коментарем, що така моя оборона вартости українства є... угозою! Нинішнє територіяльне самоврядування руками й ногами боронитьсе перед дійсною участю українців хочби й у чисто господарських справах, зусиллям „санації" вже зелінено проти нас усі польські господарські товариства і збирається разом усю польську кооперацію. Я явно протиставлюся внеліміновуванню нас із порядкування краєвим життям; гром. Стахів проповідує, що це злочин, бо нам з „комісарщиною" не треба й балакати, нехай з ним балакає собі „Малопольське Товажиство". *Хто й кому йде в оцім усім на зустріч? Хто бореться і хто втікає з бою?*

Ціню критику і розумію навіть хоробливий страх гром. Стахова перед мягким хребтом... окруження. Я готов признати, що в наших умовах може й була би вказана ще більша обережність, ніж моя власна. Але — „ест модус ін ребус". Не вільно зі страху і в хоробливій горячці — гнатися тільки за тінями, не вільно для якого пустого ефекту затроювати громадське життя алярмами про зраду там, де її нема, — не вільно держати перед народом завсіди криве зеркало.

Львів, 18—19 липня 1929.

Пос. Остап Луцький.

тропавлівської кріпости хорониться в окремому домику також його човно). І в великим признанням треба ствердити цей факт, що революція не знищила тих памяток, розуміючи їх музейне значіння. В такому самому зразковому стані утримані також палати і парки в Петергофі і Царському (тепер: „Детскому", себ-то діточому) Селі.

Вибираюся раз підміським поїздом (яких безліч приходить і відходить в ту сторону) до Петергофу, оглянути там славнозвісну палату Катерини II-гої і славні петергофські фонтани. Ціла дорога трівае щось біля години: переїздить гарні, лісисті околиці. Вилно богато малих і більших віль. Це т. зв. „дачні місця", себ-то підміські околиці, в яких довоєнні багачі мали свої літні помешкання (до речі: і тепер істнує цей звичай: виїздити на все літо в підміські околиці до власного домику; за два до чотирьох тисячів рублів можна купити такий домик з садом, городом, річкою і т. д.). Петергоф — маленька стація, така сама, як пять чи вісім інших, тільки-що переїханих, по якій наразі зовсім не пізнати, що в тій місцевости жили колись царі. Але правда! В тих часах не було прецінь ще залізниці!

Цілий ряд автобусів вглитає в себе сотні приїхавших відвідувачів. Їдеться сидячи на подушках автобуса, або на чиїхсь колінах, стоячи на власних ногах, або висячи у воздусі, втиснений між чотирьох сусідів. Кондуктор, який протискається між тим усім живим тілом — з лицем вдоволеним з себе і цілого світа — повинен стати почесним членом міжнароднього товариства акробатів!

Ще кільканацять хвилин їзди і виседаю перед палатою Катерини II. Довгий, одноповерховий будинок, в стилю не зовсім чистого рококо, весь блідо-рожевої краски, з білими вікнами. На двох кінцях — золоті бані. На одній хрест.

Хто хоче оглянути палату внутрі, мусить передтим вдягнути на свої черевики — полотняні пантофлі. В гардеробі стоїть їх повні коші. Це тому, щоби сотні екскурсантів — а більшість з них в чоботах — не затопчували блискучих, бувших царських, підлог.

Трудно вичисляти всі ті кімнати, які переходиться, одну пишнішу від другої; ті балеві салі, престольні, японські, воєнні, сині, китайські, відпочивальні, їдальні і т. д. і т. д. Чи вони гарні — це річ смаку. В кожному разі — може тільки в одному Версалі є рівно пишні, рівно богаті, рівно одинокі в своїому роді.

Куди не обернутися — всюди емблеми Катерини II-ої. Навіть і в палатовій церкві, яка вся капае від золота, це „Е" і римська двійка під сподом, приміщені і над образами святих, і над хрестами, і над вівтарем. Не даром-то ця цариця вважала себе рівною богам...

Палата стоїть в парку, який також, крім версальського, немає собі другого рівного. Вид на нього з палатової гори — чудовий. В ньому славні фонтани, якраз всі чинні в той день, коли я приїхав. Я їх вже раз бачив — у фільмі „Пост і цар", де вони були зняті при вечірному освітленні. Тепер в день, в сяйві сонця, вони не менше гарні. Їх десятки — всякого рода, всякої висоти, ріжних форм і в ріжних сторонах парку. Головні, внизу перед палатою, вливають свої води в широкий канал, що пливе по середині парку і в його кінці вливається в море. Море тут, під самою майже палатою. І це завдяки йому міг архітект спеціяльно спроваджений Катериною II-ою з Франції, збудувати ці чарівні фонтани.

Від директора палатного музею дістаю позволення фотографувати на обшарі палати і парку. Бо, зрештою, цього не вільно. Отже знимаю і палати і фонтани — і приїхавши до Львова бачу з вдоволенням, що всі знимки вдалися прегарно.

В глибині парку — тільки кілька кроків від берегу моря, знову палатка Петра Великого, в якій він мешкав літом. Три-чотири кімнати, уладжені найпотрібнішою тільки меблею, і дві довгі галерії, де на обох стінах розвішені образи — і все.

Погуляваши по парку, посидівши на березі моря, відітхнувши чистим повітрям, всідаю в автобус, де знову приміщуюся якимось чудом між його стелею, підлогою та лавками, відтак в поїзд і пізним вечером вертаю в Ленінград.

Мої пляни і бажання поїхати й оглянути Царське Село, осідок Миколи II-го, на жаль, не можу аже здійснити. А це тому, що, хоча маю час і охоту(навіть ту дрібницю, що конче потрібна до перебування в чужому місті: гроші) — я примушений виїхати з уваги на залізничий білет. Дивуетеся і думаете: як це білет може когось змусити їхати чи не їхати? Дуже просто. І я про це не знав, поки не пішов до міської залізничої каси купити поворотний білет до Харкова. Вона на Невському проспекті, в найближчій околиці мого готелю, зараз за „Гостінним двором" (довжезні аркади, які є одним безконечно-довгим рядом крамниць). Коли я зайшов в простору салю кас — я настрашився. Перед кожною касою — їх там біля трицяти — черги з соток людей! Представте собі тепер ряд таких черг — їх тільки скільки кас! — а будете мати приблизне враження ленінградської міської каси залізничих білетів з початком літа, коли тисячі людей вибираеться в дорогу у всі можливі купелеві місця Криму й Кавказу. Отже якраз напрямок на Харків... Я бачив на власні очі, як черга за білетами почала уставлятися в осьмій годині вечером, щоби, перестоявши цілу ніч, дістати білет... на тиждень наперед. Тому нічого було діяти, коли вдалося мені дістати білет на поїзд, що відходив раньше того речинця, коли я обдумав був їхати.

І за трицять годин — це був курєрський поїзд — був я вже в Харкові, незвичайно вдоволений з тої подорожі в Москву і Ленінград, згадуючи її з найбільшою приємністю в цілому і в деталях. А за день, після полагодження кількох важніших орудок, знова перепакувавши валізки, всідав я в шепетівський потяг, який мав мене за 36 годин завезти до Львова.

Медицинальний Радник
Д-р Іван Бережницький
стоматольог-дентист
у ЛЬВОВІ, вул. ПІДВАЛЛЄ ч. 7.
виїхав на літний відпочинок.
133 **Поверне дня 1-ого вересня ц. р.** 2—

Нові правила для приватних середніх шкіл.

Замітки про новий розпорядок міністерства освіти щодо права прилюдности для приватних середніх шкіл.

Як відомо, від вересня ц. р. обовязуватиме новий розпорядок про надавання права прилюдности приватним осереднім школам, який від попереднього ріжниться тільки в тому, що відтепер будуть лише дві категорії права прилюдности: а) повне право і б) неповне, одно і друге на необмежений час аж до відкликання, а цілком зноситься третю категорію: неповне право „з застереженням".

На перший погляд могло би здаватися, що цей новий розпорядок є ліберальніший і більш поступовий від дотеперішнього. Тимчасом так воно, на жаль, не є. Особливо для нас. Бо в ньому містяться вимоги, які дадуть шкільним установам, підчиненим безпосередньо міністерству, і їх функціонарям дуже широкі можливости не допустити ніяк до того, щоби приватна середня школа не-польська могла дістати право прилюдности. Вкажемо хочби на домагання сповнення приватною школою отсеї вимоги: „Виховання молоді мусить іти по лінії, згідній з інтересами держави. Ця умова є дуже важна, бо бували випадки, що деякі приватні заклади толерували нельояльність супроти держави і її розпорядків. По новому розпорядку такі заклади тратять негайно право прилюдности". Просимо собі тепер уявити, яке широке поле до свобідної інтерпретації згаданого місця і до самовільного ділання дає такий еластичний припис візитаторам приватних середніх шкіл!

Навчені дотеперішніми дуже прикрими досвідами, можемо легко збагнути, що яканебудь дрібна притока вистане тепер візитаторові для склясифікування цього чи того приватного закладу як нельояльного. Одному не подобається прикрашення коридорів і стін по клясах нашими картинами і портретами, убраними українськими вишиваними рушниками — бо це ознака українського сепаратизму й шовінізму (!), другому ліпше вивішування української бібліотеки від польської, третьому якийсь вислів у письменному виробі, польському або українському, одного зі старших учеників чи учениць вищих кляс гімназії або учит. семінарії. Вистане щоб яканебудь польська установа, державна чи приватна, післала донос до воєвідства чи шкільної кураторії на приватну середню школу, а вже управа школи мав доходження, загрози й такі інші приємности. Памятаємо добре, як дошкульно переводжено слідство в Рогатині проти учеників тамошньої української приватної гімназії в листопаді 1928 р. і хоча ніякої вини на нікому не знайдено, все таки погрози не переставали сипатися. А два роки тому чотирьох старших учеників з Яворова відвезено закованих до Перемишля до вязниці, тримано з місяць в слідстві і хоча розправа виказала їх повну невинність, то гімназія в Яворові стратила право прилюдности! Донесе залізничий контрольор білетів їзди, що ученица приватної гімназії підписалася на залізничій знижці по українськи, то вже це одно вистарчає візитаторові заявити, що це шовініям і що це може дуже пошкодити закладові! А як ще до тих спорадичних випадків додамо примус вивішування портретів президента не тільки в канцелярії директора й конференційній салі, але і в кожній клясі, опісля торжественного, ба навіть і прилюдного святкування всіх державних, а то й національних польських свят та дня імянин Пілсудського, з богослуженнями, поранками, співами, деклямаціями, прилюдними дефілядами, зневолювання молоді до складок на чисто польські національні цілі, як памятники десятиліття, польських інвалідів і т. д. — то щойно тоді зясуємо собі мету нового розпорядку і ті тисячки ріжних гачків, які дано в руки шкільним візитаторам для негативного склясифікування приватних закладів щодо їх льояльности супроти держави. Лекше мабуть буде верблюдові перейти крізь вухо голки, ніж нашому приватному закладові добитися права прилюдности...

А тепер ще одна вимога, яка буде в особливий мірі дошкульна приватним учительським семінаріям. Тому, що сьогодня навчання повинно вестися лябораторійною Дальтонською системою, вже з найнижчих кляс починаючи, домагається міністерство освіти, цілком слушно, щоби в кожній учительській семінарії були окремі лябораторії, де кандидати (-тки) учительського звання практично могліби запрявлятися до навчання вище згаданою системою. Вимога, як здавалосяб, зовсім справедлива і без заміту. Тимчасом від приватних учительських семінарій домагається шкільна куратория і її візитатори таких уряджень, яких навіть державні заклади не мають, і то домагаються безумовно й негайно!

Для лекшої орієнтації наших читачів подамо, якого уладження домагаються тепер шкільні власти від приватної учительської семінарії на те, щоб вона могла дістати право прилюдности: 5 шкільних кімнат на кляси, канцелярії для директора, конференційної салі, 7 кляс школи вправ, 2 лябораторій (хемічно-фізичної і природописної) і двох такихже кабінетів, одної кімнати для ручних робіт з відповідними приборами й уряджением, салі руханкової, рисункової, музичної і рекреаційної та бібліотеки з читальнею, себто разом 24 убікацій! І то убікацій просторих, соняшних, гігієнічних, в зимі добре опалених. Чи яка приватна семінарія, особливо українська, де гуртується молодь переважно незаможна, зможе відповісти тому будь-що-будь задалеко йдучому домаганню, в це позволимо собі сумніватися! Але розпорядок каже виразно, що приватні заклади повинні під кожним оглядом старатися перевищити заклади державні!

Вкінці мусимо ще вказати на те, що й той найновіший розпорядок мін-ства освіти містить у собі, як і богато інших, чимало еластичного й недосказаного, що нижчим виконуючим органам дасть безперечно богацько свободи до довільної інтерпретації і надуживання своєї влади на некористь приватних закладів.

ПОВІНЬ.

Величезні шкоди в Рудеччині.

Від пос. Гр. Тершаківця трохи спізнено (з причин від нього незалежних) одержуємо отсе повідомлення про розміри повені в Рудеччині:

Дня 13. липня вилив Стрвяж і Богозівка, а опісля Дністер на просторі від Долобова по Саську Домініканську в рудецькому повіті. Затоплені всі сіножати і пасовиська, положені над ріками, разом около 6.000 (шість тисяч) моргів, з того 3.000 селянських, а 3.000 поміщицьких, але винаймлених селянами. Від повені найбільше потерпіли громади: Болозів, Острів, Загіря, Хлопчиці, Чайковичі, Погірці, Подільці, Сусолів, Мости, Монастирець, Свинюша, Тартаків, Колодруби і Саська Домініканська.

Крім того вода залила всі управнені поля в громаді Тартаків разом із забудуваннями та знищила дві хати. Частинно залила вода управні поля в громадах: Чайковичі, Сусолів, Мости і Колодруби. Шкоди величезні. Найбільше потерпів Тартаків, де все знищено, бо до цього часу (допис писано 18. липня! — Ред.) стоїть вода. На залитих полях пропали бараболі, а в значній частині також збіжа. Сіно в копицях і покосах поплило з водою, а нескошену траву залила вода.

Філія „Сільського Господаря" в Комарні (якої головою є пос. Тершановець — Ред.) списує заподіяні шкоди через об'їздку навіщених повенею сіл. Також пороблено заходи у властей, щоби власти прийшли з допомогою населенню, а в першу чергу, щоби відписано податки. Після зібрання матеріялу на місцях, подам точніші дані.

Пос. Гр. Тершаковець.

Арешти комуністів у Парижі.

Поліція перевела ревізію в редакції комуністичної ґазети „Юманіте", сконфіскувала ріжні ґазети та відозви й арештувала одного італійця й одного поляка. Вечером того самого дня арештовано директорів „Юманіте" та Авангарду, Ноеля та Шапюі. Рівночасно поліція перевела ревізію в бюрі комуністичної молоді та професійного союзу „Поступ". Підчас цих ревізій арештовано 6 чоловік.

„Матен" з приводу цих ревізій пише, ніби то поліція викрила, що в редакції „Юманіте" була централя воєнної шпіонажі, і знайшла фотоґрафії ріжних військових справоздань та зброї.

„Петіт Парізієн" пише, що ці ревізії є лише початком далеко йдучих заходів що до охорони ладу в звязку з будучим виступом комуністів на 1 серпня.

„Юманіте" пише, що повідомлення буржуазної преси є брехнею й закликає пролетаріят до тим сильнішого виступу.

† **ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕНИЯ**
в річницю смерти незабудь памяти
ЕВГЕНІЇ з ЛЕПКИХ ПЕРФЕЦЬКОЇ
відбудеться в четвер 25. ц. м. о год. 7·30 рано в Преобр. церкві у Львові (вул. Краківська).
1—1
143

НОВИНКИ

— ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинишнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на серпень виносить 5 зол.

— Наші паломники в Римі. Українська прогулька паломників була в понеділок 15-го ц. м. в 8. год. вечером принята на авдієнції у св. Отця папи римського, при чому св. Отець виголосив до паломників чвертьгодинну промову. Після авдієнції гостив у себе паломників Й. Е. о. митрополит Шептицький.

— Жнива зачалися. В цих днях зачалися у нас жнива, в цьому році спізнені на який тиждень. Для дозрівання збіжа був місяць червень доволі корисний. Часті дощі, тепла температура й сонічні дні в червні і в першій половині липня причинилися до буйного розвою і зросту ростин, впливаючи осьтак на поправу жнив. По загальному переконанню жнива у нас в цьому році повинні бути дещо кращі, як в році минулому. Цифрово найбільші зміни на краще виказує озима пшениця і жито. В загальному стан усіх родів збіж є в цьому році середньо-добрий.

— Виїзд Ірчана на Велику Україну. З канадійської робітничої преси довідуємося, що письменник М. Ірчан (псевдонім б. УСС-а Андрія Бабюка) після 5-літнього побуту в Канаді виїхав на постійний побут на Рад. Україну.

— Смерть композитора Евзевія Мандичевського. Недалеко Відня помер у минулу неділю професор віденської Музичної Академії, композитор д-р Евзевій Мандичевський. Походив Покійний з українського роду на Буковині, одначе був цілком зромунщений, а потім знімчений, як багато інших буковинців на переломі XIX.—XX. століття. У Відні займав визначне й авторитетне становище в музичному житті і хоч не вдержував ніяких звязків з українськими кругами, то все таки до кінця свого життя інтересувався українською музикою і піснею. Він є автором м. ін. кількох українських композицій, а його „Зазульку", як повідомляє черновецький „Час", співав „Буковинський Кобзар" з великим успіхом двічи на концерті.

— Мандрівні бібліотеки для почтовців. Міністерство почт і телеґрафів у Варшаві приступило до організації мандрівних бібліотек поміж почтовими урядами, особливо на „кресах". Такі мандрівні бібліотеки будуть пущені в рух у вересні ц. р.

—Страшні наслідки вибуху гранати. В селі Яцковичі (пов. Зборів) найшли хлопці на пасовиску ручну гранату, що там лежала ще з часів світової війни. Найстарший з хлопців узявся розбирати гранату молотком і ножиком. Граната вибухла. Сила вибуху та відломки гранати спричинили страшну масакру серед хлопців. Вісьмох їх упало, пошарпаних і окровавлених. Шістьох небаром померло наслідком ран і упливу крови. Двох тяжко ранених заосмотрив лікар, привезений зі Зборова. Крім того кількох інших було лекше ранених. Одного з тяжко ранених, Миколу Микулишина, привезли до Львова до шпиталю. Стан його безнадійний.

— Знову два обманства ковертами. Дня 18. липня впала жертвою львівських ковертових обманців д-р Бейля Лебеволь із Станиславова. Вона натрапила у французькім консуляті у Львові при Бернардинській площі на таких обманців. Вони вміли вимантити від неї 33 доляри, а їй дали коверту з вирізками ґазет. — Ізраіль Авр. Шпігель приїхав до Львова із Дрогобича, щоб дістати пашпортову візу в чехословацькім консуляті. На вул. Сикстуській завели якісь обманці Шпігеля до воріт камяниці ч. 38 і там ковертовим способом вимантили від нього 360 зол., запевнивши його, що полагодять йому справу.

— Комірники 1- і 2-кімнатних мешкань не платять додаткових оплат. З причини недавньої підвишки комірного, що виносить тепер за 1-і 2-кімнатні мешкання 73 проц. передвоєнного комірного, відпав обовязок комірників цих мешкань покривати чинитьби, як напр.: оплати за чищення коминів, за світло в сінях, на сходах і коридорах, за вивіз сміття та додатку на платню для сторожа дому. Згідно з 7 уст. закону про охорону комірників видатки на згадані цілі покривати мають лише власники нерухомостей. Тому обовязком заінтересованих комірників справдити у власнім інтересі висоту обовязуючого їх тепер комірного, яке не повинно переступити 73 проц. передвоєнного чиншу

— **Що діється у Кульпаркові?** Свого часу лікарі, заняті у відомому кульпарківському заведенні, внесли меморіял-жалобу до Тимчасового Самоврядного Виділу проти директора заведення д-ра Беднаржа, якому закинули видання цілої низки **зарядженъ**, що різко колідують з поняттям **дбайливої** опіки, на яку безумовно повинні **заслуговувати** нещасні хорі. В меморіялі наведено **богато** фактів, що ставлять д-ра Беднаржа в **дуже** дивнім світлі, а відносини в Кульпаркові в **страшному** стані (нелюдське обходження з нещасними **божевільними**, голодження, *биття і т. п. практики*). По якомусь часі д-р Беднарж уступив зі свого становища, але на днях сталася дивна річ, бо воєвідська влада реституювала д-ра Беднаржа знову в правах управителя кульпарківського заведення. Що буде дальше, не знати, бо всі лікарі заведення зазначили в згаданому меморіялі з натиском, що співпрацювати дальше з д-ром Беднаржом не будуть за ніяку ціну.

— **Автобусова комунікація на двірець.** Львівське Гродське Староство повідомляє, що з причини страйку фіакрів і автодорожок курсуватимуть постійно із Бериардинської площі на залізничий двірець автобуси. Для тих автобусів установлено такі зупинки: пл. Більчевського, Дирекція Заліниць, пл. Смольки, ріг вул. Ягайлонської і вул. Легіонів, готель Жоржа та Краківський готель. Відїзд автобусів із місця постою що 40 хвиль. Оплата від особи 40 сот., за клунок 30 сот. Зачуваємо, що нині-завтра страйк львівських фіакрів і автодорожок повинен закінчитися.

— **Український Нац. Музей-Архів у Празі.** Вельмишановний Пане Редакторе! В 152 числі Вашого шановного часопису з 11. липня ц. р. у статті п. Обідного „Український Національний Музей-Архів у Празі" вкралася прикра помилка, а саме: авторство 76 таблиць альбому „Українське Військо", очевидно, з коректурного недогляду приписано п. Бутовичеві (можливо сплутано з відомим українським графіком). В інтересі правди мушу на цім місці зазначити, що працю над тими 76 таблицями альбому „Уніформи Українського Війська доби визвольної війни за 1917—1920 рр.", що знаходяться у пражському Українському Національному Музею-Архіві, виконав не п. Бутович, але автор цих рядків. Прошу це ласкаво надрукувати на сторінках Вашого шановного часопису, як спростування наведеної в ч. 152 „Діла" помилки. — З глибокою пошаною: **Микола Бутинський** у Празі-Сміхові.

ЛЮНА-ПАРК
Нині відкриття!!!
Найбільшого мандрівного в Европі, на площі „СХІДНИХ ТОРГІВ"!
ТИСЯЧІ НЕСПОДІВАНОК!!!
Річи небачені у Львові!
ОРХЕСТРА! ШТУЧНІ ВОГНІ!
Початок в 4-ій год. по полудні. В неділі і свята від 12 год. в пол. до 12. в ночі.
129

Інтервенція великих держав

у китайсько-більшовицькому конфлікті.

Між англійським, французьким, японським і американським урядами прийшло до порозуміння, щоби рівночасно інтервеніювати в більшовицько-китайському конфлікті. Інтервенція має йти в двох напрямках: ам. держ. секретар Стімсон прийняв на себе обовязок звернутися до урядів СРСР і Китаю з напімненням, що згідно з поглядами згаданих держав СРСР і Китай не мають права рішати збройо справу сх.-китайської заліниці.

Вашінгтонські часописи повідомляють, що держ. секретар Стімсон нараджувався з італійським амбасадором, якого просив, щоби Італія піддержала акцію для недопущення до кит.-більш. війни.

Американський посол у Пекіні повідомив китайського посла Ваня, що він уповажнений своїм урядом почати переговори в справі посередництва Зл. Держав у кит.-більш. конфлікті.

Бріян уповажнив амбасадора Франції в Москві, щоби поробив заходи у більшовицького уряду в справі арбітражу Америки в китайсько-більшовицькім конфлікті. Покищо невідомо, яке становище займе уряд СРСР до предложення Зл. Держав.

Бріян конферував із китайським послом і більшовицьким амбасадором у Парижі. Конференція ця спричинена ініціятивою американського держ. секретаря Стімсона, який предложив посередництво та повідомив рівночасно, що в цій справі нараджувався з представником Китаю у Вашінгтоні. Бріян просив китайського посла, щоби пригадав своєму урядові зобовязання, які взяв на себе як член Ліги Націй. Більшовицькому амбасадорові звернув увагу, що СРСР. приступив до Келльогового пакту. Зачувати, що Бріян телеграфічно завізвав уряди Китаю та СРСР. полагодити конфлікт арбітражом.

Амб. Гербет предкладає посередництво.

З Москви прийшла вістка, що фр. амбасадор Герберт предложив комісареві закорд. справ посередництво фр. уряду в більшовицько-китайськім конфлікті. Положення напружене. В Москві і на провінції відбуваються мітінги проти воєнної політики Китаю.

Японський кабінет вдоволений.

Японський кабінет відбув засідання, щоби занятн становище в справі евент. інтервенції вел. держав. Вістка, що Бріян виявив вже взаємини з китайським послом і більшовицьким амбасадором у Парижі викликала вдоволення серед членів кабінету.

Англія піддержує арбітраж.

Англійський уряд повідомив уряди Зл. Держав і Франції, що вповні приключується до заходів, які робитимуть, щоби довести до усунення кит.-більш. конфлікту.

Китайські умовини.

З Пекіну повідомляють, що китайський кабінет радив під проводом марш. Чанг-Кай-Шека в справі американського посередництва в більшовицько-китайськім конфлікті. Зачувати, що нанкінський уряд приняв би посередництво Америки із застереженням, що уряд СРСР. здержить негайно воєнну акцію проти Китаю. „Берл. Тіт." оголосив комунікат китайського посольства в Берліні, який стверджує, що Китай готов заголитися на предложення СРСР. у справі скликання конференції в увільненим більш. агентів, які вели пропаганду та нарушили постанови договорів між Китаєм і СРСР.

Нанкінський уряд пошанує Кельогів пакт.

Китайський посол у Вашінґтоні зложив заяву, з якої можна здогадуватися, що кит.-більшовицький конфлікт буде полагоджений мирно. Посол сказав, що Китай шануватиме всі підписані договори. Хоч Келльогів пакт не війшов іще в життя, кит. уряд не хоче вжити зброї в теперішньому конфлікті. — Міністр закорд. справ Китаю Ванґ сказав що Китай памятає, що підписав Келльогів пакт. Одначе всяку акцію СРСР. спрямувати війська до Манджурії китайський уряд і нарід признають воєнним актом.

Подібно, як у 1914. р.

З Риги повідомляють, що подібно як в 1914 р. в Петербурзі на царськім дворі, так тепер на Сталіновім „червонім дворі" є воєнна і противоєнна партія. Карахан не хотів би допустити до війни. Воєнна партія Ворошилова відкидає всяке порозуміння. Ворошилов каже, що армія, це не ситкінський мяч. Армію зручомлено і вона мусить діяти. „Ізвестія" пишуть: СРСР не бажає війни, та коли б одай один кит. вояк переступив більшовицький кордон, СРСР. зуміє відперти напад і належно покарати його ініціяторів.

Воєнний стан у Харбіні. Сутички.

Японська аґенція Шінбун Ренго повідомляє, що в Харбіні проголошено воєнний стан. Життя завмерло. До Харбіна приїхав давній президент сх. заліниці з царських часів Хорват. „Юн. Прес." повідомляє, що на кордоні Манджурії прийшло до сутички між китайськими та більшовицькими військами. Відділи червоної армії заатакували прикордонну китайську сторожу, в якій були й білогвардійці біля місцевости Пограничная. Прийшло до канонерійського бою, в якім взяла участь і артилерія. Після короткої перестрілки війська уступили на свої становища.

Останні телеґрами повідомляють, що більшовицький консуль у Харбіні і персональ посольства арештовані.

Почтовий рух здержаний.

Так довідується, що нар. комісаріят приготовляє комунікат для міжнароднього почтового бюра в Берні, який повідомляє, це бюро, що безпосередня висилка почти з СРСР. до Китаю залежала, та що всяку почту експедіовану транзітом через СРСР до Китаю, тепер висилатимуть до Японії через Владивосток.

СУПЕРЕЧНІ ВІСТИ.

З Пекіну повідомляють, що більшовики заняли Пограничную та Манджулі. Також з Токіо повідомляють про бої китайців із більшовиками на кордоні Манджурії та про невдачу і відворот китайських відділів. Більшовики переправилися через ріку Сунгарі та пішли наступом на китайців.

З Нанкіну прийшли вісти, що намісник Манджурії Чанг-Гсю-Лінґ повідомляє, що більшовицькі війська в суботу в 8. год. веч. заатакували китайські війська вздовж ріки Сюі-Сен- Го на сх. кордоні Манджурії. Китайці заняли оборонні становища. Більшовицькі війська мають трійливі гази та 32 гармати.

Телеграми, які прийшли до Токіо 19. липня, кажуть, що вісти про заняття Манджулі були неправдиві. В місті переполох серед росіян і китайців, які кидають місто. Японці остають. Харбінський кореспондент чис. „Ашаті" заперечує вістку про заняття Манджулі та Пограничної.

—o—

Відгомін протижидівських ексцесів.

Прокуратор при львівськім окружнім карнім суді виготовив уже акт обвинувачення в справі ексцесів, яких допустилися польські академики, що здемолювали будинок жид. гімназії, жидівський акад. дім і друкарню й адміністрацію „Хвилі". На лаві обвинуваченых засяде мабуть 32 академики. Акт обвинувачення прокуратор передав судові, якого президент доручить його обвинуваченим. Коли не заголошено спротиву управосильнення акту наступить до 8 днів, потім визначать речинець розправи. Обвинуваченых боронитиме 14 адвокатів, членів Союзу Польських Адвокатів, під проводом д-ра Перацького. Ще не знати, кому віддадуть провід розправи, та хто з прокураторських референтів підтримуватиме обвинувачення.

—o—

Розстріляння афґанського претендента.

Львівські часописи повідомляють, із Афґану, що на приказ еміра Габібули розстріляно претендента до афґанського престола Алі Ахмета Хана.

Зі спортового життя.

Мистецтва ліги.

Львів: Чорні—Варшавянка 4:1 (2:0).
Варшава: Польонія—Варта 2:1 (1:1).
Катовиці: Туристи—ІФЦ. 3:1(2:0).
Краків: Вісла—Рух 5:1 (0:1).

Мистецтва А-кляси.

Львів: Україна—Чорні І. Б. 5:3 (2:1).

Останні змагання за мистецтво А-кляси в цьому році виграла Україна цілком заслужено, легко перемігши свого противника, що виступив до цих змагань у скріпленому складі. Україна виступила вже у „вакаційному" складі, без Новицького, Рака, Воробця і Терлецького а Реверою у воротах, Цимбалою і Буглем у помочі і Мурським у нападі. Найліпшим в українській дружині був Петрів, голі стрілили: Кобзяр 3) Лисик 1, Петрів 1. Ширше про ці змагання завтра.

З театру.

Гостинний виступ у Львові театру ревій „Кві про кво" „М. С. З." або „Памятай за мене".

Нова програма театру „Кві про кво" дає знову великі можливости до попису всім тузам цього мистецького кабарету. І пописуються в цій ревії дійсно всі: Ордонівна, Зімінська і Калинівна, Круковський, Димша, Лявінський, Том, Вавжкович і інші, до балету й орхестри вилючно. Пописуються так, що розбавлена публика реве з вдоволення, приймаючи майже всі точки програми ґураґаном оплесків.

Ролю конферансієра цим разом обняла незрівнянна Зімінська до спілки з Круковським, пізніше з Томом. Це був щасливий помисл, бо в своїх дотепних,часами перчених діяльогах вони навязували безпосередньо до публики, створюючи осьтак атмосферу порозуміння й контакту, таких важних для успіху виконавців у подібному театрі. Щож до програми, то її фірмовий заголовок (М. С. З.) має на всякий випадок мало що спільного з її змістом. В програмі нема на цю тему ніодної точки і тільки одинокі конферансієри давали інколи пояснення цих трьох букв — по своїому.

З численних точок програми на більшу увагу заслуговують: сценка-скеч „Вікштинський", „Радіо для вбогих" (глум над соймом!) і пародія опери, якої героїня (Ордонівна) з туги за своїм лицарем-нареченим (Круковський), що „поіхав турка воювати", тратить невинність. Знаменитий в цій „опері", як звичайно, Лявінський в ролі батька героїні. Позатим сценка „Баль", де дотепний і талановитий пародист Димша перейшов самого себе і „Хор донських козаків". Дуже подобався теж еспаньйоло-аргентинський хор-оваа

стра, що співав самі сантиментальні пісні і збирав може найрясніші оплески. А зрештою, як і на попередніх вечорах: Круковський співав старі й нові жидівські пісні у відомій інтерпретації, Ордонівна і Вавжкович співали по свому любовні пісні, а Калинівна виголосила знаменитту мельодеклямацію: „Шеля".

Одна характеристична річ: першу сценку „Їзда на виставу" приняла публика зовсім холодно, просто без одного оплеску... Салю театру виповнена вщерть. — *І. Н.*

Дописи.

КАМІНКА СТРУМ. *(Свято Матери.)* День 12. липня н. р. був одним із ясних, радісних днів у нашому місті. В цьому дні всі тут. культ.-освітні установи на почином філії „Просвіти" і при участи головно „Жіночого Кружка" і „Студентської Секції" влаштували величаве „Свято Матери". Вже від самого ранку всі наші громадяни заквітчані замість квітки карточкою з написом „Свято Матери". Пополудні відправляється молебень за здоровля всіх українських матерей, а відтак громадяни прямують до Народнього Дому, де має відбутися святочний вечір. Велика сила народу, місцевих а також із довколичних сіл, виповнила по береги салю. Свято отворив гарною промовою сеніор Кам'янчанин о. шамб. Мих. Цегельський. Решту програми виповнив реферат, деклямації виступи дітей із дїточого садку, продукції місцевого міщанського хору і живий образ. Студ. філ. Ю. Редько у своїм рефераті зобразив постать української матери на тлі історії України та порівняв її з ролею матери в інших народів, щоб на тій основі зрозуміти величезне значіння жінки-матери для будуччини народу. Місцевий хор під управою п. Е. Лехнюка відспівав бездоганно кілька гарних пісень. Гарні були деклямації п. Катрусі Лащукевичівної і п. Яросл. Олійника. Одначе найбільше захопили видців продукції наших найменших — дітей із дїточого садку. Вони двічі виступали на сцену: раз із цілою низкою привітів і деклямацій, присвячених матері, переплітаних співом, а другий раз з вправами, поміж які вложено також співи й декілька деклямацій. Під кінець свойого виступу діти зійшли зі сцени і заквітчали цвітами своїх матерей. Треба подивляти працю й посвяту учительки дїт. садка, сестри Хризанти, що в короткому часі (за один місяць) встигла стільки навчити тих три- і чотирилітніх „артистів". Живий образ укладу п. О. Яцева був незвичайно ефектовним закінченням цього милого свята і до сліз зворушив богатьох видців. Представляв Матір-Україну в оточенні дітей, що благословить на бій з ворогами найстаршого сина, січового стрільця. Ясна постать ангела, доброго ґенія України, зносилася над особами образу, а за сценою хор співав пяніссімо „Боже великий, единий..." Глибоко зворушений тим святом, промовив на закінчення о. шамб. Цегельський, дякуючи всім, що причинилися до його уладження. Всі точки програми творили таку гарну й гармонійну цілість, що справді давно не було у нас такого ратісного святочного дня. *Н. О.*

ЛЮТОВИСЬКА. (Пращання примірного громадянина). Стараннєм місцевих культурно-освітніх товариств попращано дня 30. травня н. р. п. Теодозія Будзиновського, місцевого нотаря, з нагоди його відїзду до Добромиля на нове місце урядування. На згадане пращання явилася крім представників усіх тутешніх українських установ також вся місцева українська інтеліґенція та представники селянства. Було це чи не перше того роду свято в Лютовиччині, бо п. нотар Будзиновський за час свого 6-літнього побуту в Лютовиських своєю працею на культурно-освітнім полі — поминувши його працю фахову — причинився до культурного піднесення повіту і тим саме зєднав собі загальну симпатію й поважання. Не було в Лютовиських товариства, до якого він не належав би або просто не був його основником. Довший час був головою читальні „Просвіти", першого товариства, яке в повоєннім часі тут повстало й дало початок до основання всяких інших наших товариств. Не відтягався ніколи від праці для народу, не зважаючи на своє підірване здоровля, бо розумів, що обовязком інтеліґента є помогти незрячому селянинові в його освіті й визволенню з кіхтів всяких галапасів. Зокрема п. нотар Будзиновський визначався добрим орієнтаційним хистом у відносинах Лютовиччини і всякім інтриґанстві, яке в останнім часі з вини деяких одиниць було тут закорінилося. В часі пращання перший забрав голос від місцевих українських товариств о. парох Паславський, який, підносячи заслуги п. нотаря Будзиновського для тих товариств, подякував йому за дотеперішню працю та побажав йому на новому місці в Добромилі дальших успіхів. Вкінці промовляв адв. д-р Шараневич і селянин п. Михайло Коваль, який підніс, що п. нотар Будзиновський — один з нечисленних світських інтеліґентів, що залишає серед селян жаль по собі, бо був для них правдивим приятелем і душею та серцем робив їм добре не лише з обсягу свого фахового знання, але й на просвітньому полі.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооперативна „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Солотвина:

23/VII. „Ревізор".
24/VII. „Дедектив".

Відтак виїде театр до **Надвірної і Делятина.** — Дні вистав подасться до відома окремо. 137 2—2

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле.

Снятин, вівторок, дня 23. VII. 1929.
Косів, середа, дня 24. VII. 1929.
Жабє, четвер, дня 25. VII. 1929.
Яблонів, пятниця, дня 26. VII. 1929.
Печеніжин, субота, дня 27. VII. 1929.
Станиславів, неділя, дня 28. VII. 1929.
115 3—4

Новий Український Театр під дир. П. Карабінєвича.

Вечір:
21/7 „Чесна Сузанна".
21/7 „Хмара".
Днина:
25/7 „Базар".
Брошів:
26/7 „Осінні маневри". 93 8-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вечір:
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка.
69 10—?

Великий Міський Театр:

Понеділок, 22-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „М. С. З." або „Памятай про мене".

Вівторок, 23-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „М. С. З." або „Памятай про мене".

Малий Театр:

Понеділок, 22. липня, год. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Вівторок, 23. липня, год. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

З днем 22. липня н. р. буде відкритий, урядженій після найновішого комфорту

Жіночий фриз'єрський Сальон „БРІСТОЛЬ"

АНТОНА ПІША, прн вул. Клєментини Тансьо'ої, (бічна Академічної).

Бувші робітники фірми ВП. Превендара
147 **АНТІН І ВАНДА.** 1—2

Кіна.

Аполло: Одиначка полну (Лямпа ля Плянте). Геній це я.
Кольосей: Пригода в експресі (Гарі Піль). Три суперники. Схоплена циганами.
Лев: Два пекольні дні (Карло Альдіні).
Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.
Марусенька: Шампан (Пале де Люкс).
Оаза: В полумї життя.
Палас: Людина з блакитною душею.
Пан: Король дансінгу.
Пасаж: Тунель злочинців. 3 амер. комедії.
Утіха: Непобідимий. Чемпіон як боксер.
Хімера: Пригоди бриг. Жерарда.
Фатаморґана: Президент (Мозжухін)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2200

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почт. ою. — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 2199 174-?

ВІД ТИСЯЧ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ хати з городами, у Львові — продасть Ігнат, Куркова 24. 125 3—3

В ГІРСЬКИЙ ОКОЛИЦІ, ліс ріка мешкання з дуже добрим удержанням 7 за денно. Удівачський ЯБЛОНІВ, ад Колонія або Ігнат, Львів, Куркова 24. 125 б 3—3

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані меблі, власного виробу — найдешевше в **Дороteум Льва Сапіги 14.** телеф 15·01. 44 3 ?

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з балконами. Харч добрий. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів. 2300 9—10

КНИГОВОДЧИК-БІЛЯНСІСТ, корреспондент українсько-польсько-німецький обійме книговодство в поважній фірмі в годин. передпод. Під „Фаховець" до Генеральної Експедиції Оголошень, Львів, Леґіонів 1. 146 1—1

ПРОДАЄТЬСЯ каменица без льокаторів, з огляду на виїзд до Канади — при головній вулиці в Бродах. — 11 убікацій, 2 склепи. Інформації у адвоката Д-ра Жовніручука, Броди, пл. Собіського 11. Ціна 2.600 доларів. 144 1—2

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середних літ з священичої родини, глядає місця до заряду дому. Зголошення до Адміністрації дня „Марії". 145 1 3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж-
87 ка. Тел. 65—73. 5—5

Спеціяліст недуг легінів, серця і молодих

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 14—24

Конкурс.

ПОВІТОВИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ в Городку Ягайлонськім оголошує отсим КОНКУРС на:

1) ТОРҐОВЕЛЬНОГО РЕФЕРЕНТА,
2) ОРҐАНІЗАТОРА КООПЕРАТИВ.

Від кандидатів вимагається відповідної фахової освіти та щонайменше 6-місячної успішної практики при одному з П. С. К., та знання кооперативних законів. Організатор був-би заразом і книговодцем Союза. Посади до обняття негайно. Платня після умови. Подання з прилогами і докладним описом життя слати на руки Голови Надзірної Ради Посла П. Д-ра Степана Біляка, адвоката в Городку Ягайл.

За Надзірну Раду Пов. Кооп. Союзу
Др. Степан Біляк голова. **Роман Паламарчук** секретар.
113 3—3

УГНОЇ ШТУЧНІ

ТОМАСИНА
СУПЕРФОСФАТ
АЗОТНЯК

Соли потасові краєві і заграничні
Салітра вапняна
Нітрофос - салітра хорівсь.
Салітра чілійська
Сірчан амону
ВАПНО НА УГНІЙ
Успулюн найлучша насінна заправа.
ТОЧНА ДОСТАВА
Догідні услівя кредиту

Йосиф Каррах

ЛЬВІВ, КОСТЮШКА 18.

Поучення і пінники — даром і оплачено. 76 2—4

Смалець марки „ЗВАН"

під гарантією чистий, вепровий товщ є найліпший для домашнього ужитку.

До набуття у всіх Повітових Союзах Кооператив і в Складах „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ". 142 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 162 (11.453 . Львів, середа 24. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Росіяни на Волині.

Луцьк, 21 липня 1929.

Читачі „Діла" напевне зауважили, що про росіян і русофілів на північно-західніх землях пишеться загалом дуже мало.

Навіть традиційне рнс.:ське „шумім, браття шумім" не викликало з боку українського громадянства якої будь поважнішої реакції. Так зване „російське питання" найчастіше порушувалося лише в звязку з питанням про українізацію церкви. Натомість, на полі політичних змагань російського чинника немов би не було.

При виборах до сойму в 1922 р., коли російські впливи не були ще обчислені, українці дали згоду на приняття росіян до блоку 16-ки. Але вже в минулому році їх не прийнято до блоку 18-ки з 2-ох причин: не погоджуючися з принціяльним становищем росіян, що ніби-то в Польщі взагалі існує російська територіяльна меншість та в Сх. Галичині взагалі яканебудь російська меншість, і не придаючи теж жадного практичного значіння евент. такій спілці. І помилки не зроблено: про це свідчить число голосів, яке вони зібрали. Не тільки на Холмщині, але й на Волині на мандат їм і не благословлялося. Правда, мають вони один мандат з Полісся. Мандат по умові з одинкою за роботу для одинки на Холмщині. Його не малиб, коли-б не зичливе відношення до них з боку місцевої адміністрації.

Власне незначні виборчі цифри й то штучно роздуті всякими баламуцтвами підчас виборчої гарячки, є першою причиною ігнорування росіян і русофілів, як політичної сили.

Другою причиною є втрачення росіянами й їхніми симпатиками всяких впливів на селі. Наші селянські маси нестримно йдуть уперед у національному освідомленні й відріжненні себе від людей іншої національности. І вже тепер є фактом, що росіяни й русофіли на селах Волині й Холмщини стратили все й безповоротно. Де-які впливи вони зберігли ще на Поліссі, але лише тому, що там освідомлення наших селянських мас йде повільнішим темпом.

Отже питання про росіян і русофілів, як про якусь політичну чи культурно-господарську силу на наших північно-західніх землях, не істнує. Ліквідація „російщини" йде природним, і тому повільним кроком: російська чи зрусифікована місцева інтеліґенція поволі вимирає чи переходить у стан інвалідства, і сумна сторінка історії замикається.

Очевидно, що це сконстантували всі українські політичні угрупування й органи, бо від сторони російського табору укріплень не будують і самого табору поважно не обстрілюють.

Коли в останньому часі ще на цьому фронті гуркотять тяжкі гармати, то лише з табору хрунїяди. Щоби відвести очі українських мас від дійсної небезпеки, хрунїяда головно бє по цивітарю російщини, немов би власне там скривалася найбільша небезпека.

Але, коли нема дійсної політичної чи культурно-господарської російської сили, то це ще не значить, що вже зовсім не істнує для нас питання „російщини" чи „московщини". Ні, воно є, і, між іншим, треба його мати на увазі.

Коли я тут кажу про „російщину" чи „московщину", я зовсім не хочу зачепити так звану російську національну меншість, оскільки вона живе в своїх національних рамах і не виявляє русифікаційних тенденцій. Власне ці тенденції з боку вимираючих русифікаторів та москвофілів і називаємо ми „російщиною" чи „московщиною".

Офензивна акція русифікаційно-москвофільських чинників вступила тепер у третю фазу розвитку.

В першому періоді, від німецької і австрійської окупації північно-західніх українських земель майже до 1920—22 року решткн росіян і русофілів були приголомшені українським національним рухом. Їм уже й не снилося, щоби після ліквідації на цих землях російської державности, могли ще тут зберігтися якінебудь їхні політичні впливи. Перемога українства для них не підлягала сумнівові. Рахуючися з цим, сьогодняшні „стовпи" російщини або горнулися до українців, або принаймні шукали в них опертя, пропонували свої послуги. Мовляв, ми тоже демократи, або тоже „малороси", а то й просто — українці. Сьогодняшні русифікатори в ті часи закликали, напр., духовенство до вивчання української мови (в Бересті). Сам теперішній „російський" посол Король, як кажуть, не обминав українців, а іноді й дуже близько підходив до них.

На Волині почалася „українізація" церкви, приготування до видавництва церк. книг українською мовою. Договір пок. С. Петлюри з Польщею був для цих людей підтвердженням, що тут буде все по українському. Не менше переконував їх у цьому національний рух і серед української інтеліґенції.

Але були факти, які змушували росіян і москвофілів занятн вичікуюче становище: декрет про передачу частини церков на Холмщині частинникам, деякі перепони в національній українській роботі на Волині й Поліссі й т. д.

Коли пройшли перші вибори і влада опинилася в руках ендеції, російська сторожа решток розгромленої „російщини" зрозуміла, що наступив другий, відмінний період. Українство не тільки не було фаворизоване, але, навпаки, його внеліміновувано з усього. Значить, не було потреби з ним рахуватися. Росіяни й москвофіли почали відходити на свої передвоєнні позиції, а звідси вже пляномірно наступати на українців, спочатку обережно, а потім — відкрито й зухвало. Ендеція не тільки не гальмувала цього наступу, але, навпаки, підтримувала його, щоби загальмувати український рух.

І ось у Варшаві відбувся з'їзд „по народному образованію", українізація церкви, ухвалена в Почаєві в 1924 р., зводилася на „нет". Священики по селах почали вертатися до „общепонятной" російської мови, міська російська інтеліґенція, зорґанізована в „благотворітельних обществах" заметушилася, зявилися російські книгарні, полилися на наші землі російські книжки, з хаосу й муті формувалося РНО. „Русскіе дєятелі" сподівалися великих успіхів: вони переконали себе, що „русскій народ" на перший заклик стане під їхнім прапором.

Та сталася помилка. Природному гону українських мас по шляху національного освідомлення ніщо не могло спинити: ні режім ендеції, ні „земельна реформа", ні „шкільна устава", ні висилка з Волині священників-українізаторів. І поки окремі групи російських еміґрантів („За Свободу") та росіян-горожан (з п. Серебренніковим) порозумівалися та орґанізувалися до наступу на українське село як на північно-західніх землях так і в Галичині, наші маси в національному освідомленні так далеко посунулися вперед, що общерусскіе руки вже стали за короткі, щоби дістати їх.

Позаду наших національно свідомих чи напів свідомих мас залишилися поодинокі особи з бувших унтер-офіцирів, поліцаїв і „біженців", себ-то тих, що перебули евакуацію в Росії. За них і хапаються російські „дєятелі" з РНО, як втопленик за билинку. Та це лише одиниці й то такі, які вже є чужими в рідних селах, а значить без жадного впливу.

„Рновці", не маючи в своєму розпорядженні ні бл. памяти адміністративного апарату, ні шкіл, ні якихнебудь культурно-освітніх чи економічних орґанізацій по наших селах, не в силі дігнати оних селян-„сепаратистів", що вже так далеко зайшли.

І ось у поривї розпачі, вони кинули через голови наших мас до зрусифікованого духовенства та міських русскіх „дєятелей", як п. Комаревич, теж давно знаний клич:

„Хапай і не пущай!"

Принаймні на останній ділянці — церковній та... в самоврядуваннях, а навіть і в державних канцеляріях, де „русскіх людей" засіло досить богато.

Отже ствердлуючи, що орґанізованої масової російської сили на наших землях нема, необхідно одначе ствердити, що ще є чимало оних неумундурованих „гарадовних" з РНО по всіх закутках і стежках нашого життя. Не могучи спрямувати українського „ручая" в „русское море", вони в безсилій злобі принаймні кидають українцям, що добігають до мети свойого освідомлення, ріжні колоди під ноги. А разом з тим ще іноді деморалізують їх, викривлюють їхні стежки та свідомо ганьблять їхнє імя.

В. Островський.

Нещастя ніхто передбачити не може, але кожна розумна людина може йому запобігти, і тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Манджурський конфлікт.

Берлін, 17. липня 1929.

I.

Китай (Хіна) поділяється офіційно на 19 провінцій, при чому Східній Туркестан й Тибет займають внутрі китайської держави окреме правно-державне становище. За одну із таких провінцій, що лежать **внутрі** Китаю і в межах підлеглости китайському суверенітетові, вважають китайці також Манджурію. Одначе офіційні китайські дані не зовсім відповідають реальній дійсности. Велика китайська революція витворила таксамо внутрі Китаю, як теж на його окраїнах, цілком новий фактичний стан, який ще і досі не найшов собі якогонебудь закінченого устроевого й адміністративного оформлення. Поділ китайських провінцій іде нині фактично цілком не по лініях старої адміністративної схеми, але радше по лініях більших чи менших впливів і значіння тих чи інших китайських місцевих сатрапів і революційних ґенералів. Покликуючися на дані знаменитого шанґгайського місячника „The Far Eastern Review", можемо говорити, що нинішній Китай поділяється фактично на сім окремих цілком самостійних держав, які одначе в щораз більшій мірі обеднує і знова поволі сковує в одну величезну федеративну цілість побідна революційно-націоналістична партія Го-Мін-Дан (чи пак Куо-мін-танґ) зі своїм урядом у Нанкіні.

Одною із таких типових китайських революційно-самостійних провінцій є комплекс північно-східніх китайських територій, в якому зрештою доволі трудно з точністю означити певні розмежування. Ще найвиразніше можна було визнатися у тутешніх відносинах за життя манджурського диктатора Чанґ-Тсо-Ліна. З бази Манджурії він опановував цілий північно-східній Китай, отжеж провінції Чілі, Шантунґ, частину Гонаю, Монґолію, Кіянґсу й Анґуї. Все це творило доволі заокруглену цілість, правдиву сатрапію, в якої нутрі Чанґ-Тсо-Лін був абсолютним паном положення. Більше того, — Пекін разом з т. зв. „центральним", фактично-ж цілком безпомічним урядом всецїло стояв під його впливом. Сам-же Чанґ-Тсо-Лін тримався завдяки сильній підтримці японців. Після його трагічної смерти цілий отой комплекс земель і влади перейшов правом спадщини на його сина Чанґ-Гзе-Ліянґа. Одначе смерть великого Чанґ-Тсо-Ліна була причиною, що північно-східня китайська сатрапія із нутра заломалася і це значно прискорило, як що взагалі не спричинило побіду визвольно-революційного нанкінського уряду, — який, як відомо, виписав на своїх стягах гасла обеднання цілого Китаю. Малий син великого батька Чанґ-Гзе-Ліянґ не почував в собі доволі сил, щоби боронити для себе батьківську спадщину і піддався урядові націоналістів. Він назв-

лі залишився манджурським сатрапом, але зі значно звуженим обсягом впливів.

Манджурія сама по собі не є того рода спадковим обектом, щоби вона могла приносити свому власникові богато радости. Поминаючи власні суверенні амбіції, повсякчасному володареві Манджурії приходиться лявірувати поміж трьома зовнішніми силами, з котрих кожна заявляє на Манджурію свої окремі претенсії. Це: Москва, Японія і побідний націоналістичний Нанкінг. В тих перспективах хтось дотепний назвав Манджурію „Ельзас-Льотарингією Далекого Сходу, піднесеною до квадрату". І справді, ніяка китайська окраїнна провінція не скриває в своїм нутрі стільки можливостей далекосяглих конфліктів, що Манджурія. Є вона спірним міжнароднім яблуком та ще в добавок — дуже квасним яблуком. З тою самою легкістю, як оце вибух за Манджурію конфлікт поміж Нанкіном і Москвою, міг би вибухнути такий самий конфлікт поміж Нанкіном іТокіо або поміж Москвою і Токіо або зрештою поміж Чанг-Гзе-Ліянгом й котроюнебудь з названих держав. Можливість комбінацій є величезна й кожна з тих можливостей є безпосередньо реальна.

Нинішній московсько-китайський конфлікт можна лише зрозуміти, коли знати історію Манджурії як політичного обекту. До 1894-95 р. Манджурія була інтегральною частиною ще в той час китайського цісарства. В тих роках відбулась японсько-китайська війна, яку китайці програли і в якій вони втратили на користь Японії остров Формозу і два півострови Корею й Ліяу-Тунґ разом з Порт-Артуром. Завдяки пресії західно-европейських великодержав японці Ляу-Тунґ і Порт Артур повернули, але замісць китайців — його дістала — Росія. Програна війна 1894-95 р. означує для Китаю страшний наїзд західно-европейского імперіялізму. Китайці були примушені віддавати в чужинецькі руки титулом чужинецьких концесій одно місце за другим (Вей-Гай-Вей взяли англійці, Кіоу-Чау німці і т. д.). На тім підложу вибухло в 1900 р. велике китайське протиевропейське боксерське повстання, яке одначе наїздники здавили, накидаючи китайцям ще тяжчі концесійні договори. Одначе понад усім тим стояло китайське бажання відплати й почуття ненависти до властивого спричинника усього цього національного китайського лиха — японців! Китайці зрозуміли, що змагатись з Японією їм самим не сила й бажали найти собі союзника, який міг би противажити силу японської експанзії на азійський континент. Заходами визначного китайського політика Лі-Гунґ-Чанга заключено в 1897 р. поміж Росією і Китаєм приязний договір, силою якого китайці добували собі протияпонського „союзника", а москалі діставали в заміну концесію на Манджурію, при чому права державного суверенітету над Манджурією залишалися по стороні Китаю.

Важна була манджурська концесія для Петербурга тим, що до цього часу царська Росія не мала на своїм сибірськім пацифічнім побережу ані одної пристані вільної від леду на протязі цілого року. Отримуючи в управу Манджурію Росія добувала бажану їй пристань в Далекому Дайрені. З місця використовуючи ситуацію, царський уряд почав будувати впоперек цілої Манджурії — отже правно впоперек китайського державного простору — т. зв. **східно-китайську залізницю,** вважаючи її зрештою цією артерією, якою мало в майбутньому розливатись у Манджурії російське життя і яка мусіла в результаті привести Манджурію вповні під російське панування. В той час Манджурія мала не цілих 2 міліони мешканців, здебільша кочівників, самаж країна була неприв'ітним запустілим напів диким степом. Залізниця, що її російський уряд почав оце будувати, мала бути номінально спільною, російсько-китайською, будованою на спільні кошти. Одначе царський уряд вклав в підприємство 350 міліонів рублів, китайці-ж не цілих 15. Управа східньо-китайської залізниці лежала цілковито в російських руках — як теж фактичне панування над Манджурією. Сполучивши велику сибірську залізницю через Іркутськ, Читу й Владивосток у велитенську, найбільшу на світі залізничу магістралю, російський уряд почав будувати дуже важливу відногу тієї залізниці з Харбіна через Мукден до Дайрену й Порт Артура аж до Жовтого Моря. Оту відногу названо **південно-манджурською залізницею.** Згодом почалася „російська" — а по правді — **українська колонізація Манджурії.** Коли пізніші події припинили процес насідання славянського елементу на одному з найважливіших місць західного побережа Спокійного Океану, то проте ще нині **живе в Манджурії понад 200.000 українців,** в самомуж Харбіні приблизно 50.000. Чим далі, тим ставало виразніше, що не вважаючи на міжнародні умови (після повалення боксерського повстання в 1901 р.) про „вільну руку" великодержав у Манджурії, Манджурія скоро чи пізно стане інтеґральною частиною російської імперії. Одначе справа ускладнювалася тим, що змодернізована й зростаюча в силу Японія, заливана приростом населення, почала також і собі звертати увагу на незаселену Манджурію. Поволі манджурська справа робиться обектом російсько-японської політичної контроверсії. Вона-ж є в дальшому одною з причин вибуху російсько-японської війни в 1904-05 р. Росія цю війну програла й утратила в користь Японії цілу південну Манджурію разом з південно-манджурською залізницею. В 1905-6 р. японці перебудували її на вузьку ширину своїх залізниць. Так почалося велике російсько-японське змагання за Манджурію, яка зрештою у своїй цілости ще перебувала під китайським суверенітетом. Корінне населення Манджурії не було з самого початку ані китайське, ані японське ані славянське — суто манджурське. Та покищо, слабкий приголомшений Китай не смів встрявати в оте російсько-японське суперництво над його державним простором. Та прийшов і на це час — про що розкажемо завтра.

Зенон Пеленський.

Методичне завоювання.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 10. липня 1929.

I.

Кілька днів тому президент „Загальної Електричної Спілки", одного з наймогутніших французьких підприємств, виголосив на загальному зборі акціонарів промову, яку весь французький економічний — і не тільки економічний — світ відчув як заклик алярму, як дзвін тривоги. Промові цій можнаб дати в заголовок „Методичне завоювання": це заголовок брошури, яку перед великою війною видав був славний сьогодні поет і академик Поль Валєрі, і яка мала предметом систематичні, методичні й всесторонні заходи тодішньої Німеччини на мирне завоювання Франції й цілої Европи. Обставина цікава і безмірно характеристична: першорядний французький промисловець прикладає оце, в 1929 році, до Зединених Держав Америки точнісько такі самі оцінки і підозріння, які французи прикладали були перед 1914 р. до Німеччини.

„Давня небезпека — говорив п. Азарія — зазначується щораз виразніше: промислова маса Зединених Держав налягає на Европу і загрожує їй придушенням...

„Сміліва, енергійна і дисциплінована людність зуміла використувати безмірні природні багацтва нової країни. Продукція сировини, як бавовни, нафти й міди, перевищає в Америці всю продукцію решти світа; а що вона переходить потреби самої країни, то вона виявляє собою найактивніший елемент вивозової торгівлі".

І французький промисловець перестерігає Америку — перед „нестерпним надужиттям її господарської потуги, яке мусілоб викликати реакцію з необчисленими наслідками".

Невже справді вистане звернути увагу американців на „необчислимі наслідки" і вони в тім-же мить стануться здержливішими і поміркованішими? Казав, було, старий Ґете Екерманові: „Колиб уряди завжди були інтеліґентні, а народи мудрі, то не булоб ніколи війни". Ці слова однаково правдиві що-до господарської війни, як

ВІКТОР ПЕТРИКЕВИЧ.

Битва під Полтавою.

Культ Мазепи в чужому й українському письменстві.

Битва під Полтавою, що відбулася 8. липня 1709 року, була траґедією не лише в історії України, в її змаганнях до державности, але була взагалі преважною подією в історії Европи. Ця битва змінила вигляд карти Европи, вона була початком упадку Швеції і початком могучости Росії, яка опершись о Балтійське і Чорне Море, стала головною силою на Сході Европи. Битва під Полтавою рішила далі й про долю Польщі. Дві замітні індивідуальности XVIII в. стрінулись і боролися у цій битві: Карло XII., 26 літній шведський король, великий войовник, славний своїми дотеперішніми побідами над Данією, Саксонією, Польщею і Москвою, та цар Петро, хоча у военній штуці ученик Карла XII., але зате дуже зручний політик і талановитий організатор та реформатор держави. Битва закінчилася страшним погромом Карла XII. і його союзника гетьмана Мазепи. Шведи, вичерпані девятилітньою війною по далеких землях, віддалені на тисячі кільометрів від своєї батьківщини, без ніякої допомоги з неї ні военним матеріялом, ні людьми, не оперлися свіжій, більше ніж двічі численній московській армії, добре вивінованій у военне приладдя. Погром під Полтавою перекреслив всі дотеперішні перемоги Карла XII. та всі пляни й надії Мазепи та українців.

Ця битва, як кожна подія европейського значіння, мусіла знайти свій відгук, свое освітлення і зображення у науковому і гарному письменстві. Найперше в науковому — в описах очевидців, істориків — відтак в гарному письменстві — в творах поетів, повістярів і драматургів. Девятнацять літ після битви під Полтавою 1728 р. появилась у французькій мові книжка Нордберґа **Histoir du Charles XII,** відтак 1731 р. Вольтера: **Histoir du Charles XII,** знов 1741 р. Адлерфельда: **Histoir militaire du Charles XII** Хоч ці твори, як самі наголовки вказують, занимаються головно особою Карла XII., то проте чимало сторінок вони присвячують також його союзникові Мазепі і взагалі Україні. Між тими творами виріжняється двотомова монографія Вольтера (1694—1778), славного французького письменника, фільософа, історика, при цьому — великого стиліста, — перекладена на всі важніші европейські мови, — для нас особливо замітна симпатією автора до особи Мазепи і державних визвольних змагань України.

Питання, звідки Вольтер черпав свої відомости про Україну, її історію, про козаків та Мазепу? Коли Вольтер писав Історію Карла XII., порозумівся з гетьманом Пилипом Орликом, що тоді перебував на еміґрації в Сальоніках, при помочі його сина, що жив в Парижі.*) Пилип Орлик прислав відповідні матеріяли. Можливо, що деякі інформації дістав Вольтер і від тих поляків, що спочували плянам Мазепи, служили в війську Карла XII., і після полтавського бою опинились у Парижі. Що відомости Вольтера про Україну походили від людини, що сама стояла в центрі подій і на них дивилась з українського становища, на це вказує його поінформованість в українських справах, не легка в тих часах для чужинця на Заході. Гетьман Мазепа „відважна людина, далекозора, невтомна у праці, хоч поважного вже віку" — „хотів стати незалежним володарем і утворити могутнє королівство з України і відломків Росії". Таке уважливе у Вольтера розуміння особи і змагань Мазепи, як борця за волю батьківщини, що жертвує все для найвищої ідеї, людини великої освіти, особистої культури і такту, дало почин до культу Річ ясна, що письменники не вдоволялися виключно історичною правдою, яку найшли у Вольтера, але доповняли її відповідно до рівня своєї творчости і фантазії чи-то любовними пригодами з життя Мазепи, чи леґендами, які розвинулися довкола його особи. Мазепу звеличали у своїх творах корифеї письменства на Заході а це: Байрон (1818 р.), Ґюґо (1828 р. його Мазепа — це символ змагань і поривів людського духа), Словацький (1840 р.), і чимало другорядних і третьорядних письменників. Цирк Франконі в Парижі виставляв (1825 р.) фантастичну пантоміну „Мазепа", в якій з історичного гетьмана осталось хіба тільки імя і романтична пригода з молодих літ, а французькі малярі **Vernet і Boulanger** в роках 1828—30 намалювали образ, як Мазепа на коні жене степом.**) Імя Мазепи стало відоме майже в усіх письменствах. Можна сміло сказати, що це імя, звеличане в історії Вольтером і поширене в гарному письменстві, спопуляризувало на Заході й саме імя України. Мазепи в західньо-европейському письменстві, до звеличування його в поезії, драмі, повісти.

Інший тип Мазепи повстав в російському письменстві. Розрив Мазепи з царем і злука з Карлом XII., це був страшний удар у великодержавні плани Петра, бо здійснення ідеалу Мазепи було би повернуло Росію в давне московське „государство". Тому-то після полтавського бою саме імя Мазепи та його прихильників („мазепинців") стало символом заперечення Росії на українських землях, протестом проти русифікації і символом українця-самостійника. Звідси й ненависть всіх офіціяльних чинників Росії, церкви, науки, мистецької творчости до особи гетьмана. Щоби його особу зогидити і знеславити навіть серед земляків, казьонні російські історики та письменники послугувалися приблизно тою самою методою, якої польські історики й письменники вживали у відношенні до Хмельницького. Одні й другі зображували наших націо-

*) Боршак: Вольтер і Україна. Світ ч. 21—22. 1927. ст. 15

**) Gubrynowicz: Mazepa w historji i poezji (Juljusz Slowacki: Mazepa. wyd. Bibl. Narod.)

щодо війни взагалі — зрештою перша нераз родить другу.

II.

Як зразки методичного завоювання наводить промисловець дві галузи, які особливо торкаються електричної промисловости. Передовсім автомобілі:

„Страшенна американська продукція — майже два міліони автомобілів у 1928 р. — позволяє Америці імпортувати в Европу, не зважаючи на кошти перевозу, мита і всякі інші видатки. Одначе, щоб оминути й ці видатки, вона оселюється в Европі: тільки-що вона купила велику німецьку автомобілеву фірму Опель; щось подібне готується й на Францію. Одначе вже й тепер вона підкошує французьку автомобільну промисловість. Експорт французьких автомобілів упав з 46 тисяч у 1927 р. на 39 тисяч у 1928 р.; зате ввіз американських возів піднісся з 5 тисяч у 1927 р. на 9 тисяч у 1928 році. А в цьому, 1929 р., вивіз американських автомобілів уже зріс на 60 проц. в порівнанні з попереднім роком..."

Перед автомобільною промисловістю Франції (в якій між ін. працює кілька тисяч і українських робітників) зарисовується загроза кріза й безробіття.

Одначе не краще, а ще гірше представляються виглядн французької кінематографічної промисловости в її дружаних з американським суперником.

III.

„Фільмова промисловість — каже през. Азарія — сьогодня в Америці така могуча, що вона може накидати свої умови закордонові. Натомість французька кінова промисловість щораз дальше падає: перед війною Франція експортувала 90 проц. своїх фільмових витворів за кордон, а сьогоднішня французька продукція заспокоює всього тільки слабоньку пайку своїх-же, французьких, потреб.

„Американська фільма шляхом повільного та методичного просякування опанувала всі французькі кінові салі. Вона накидає свої умови й вимоги одною тільки погрозою: що відкличе всі свої фільми з французького ринку, який заспокоїти не в силі французька продукція..."

Чим отже заступити в разі американської відсутности американську фільму? — питається французький діяч. Хіба тільки фільмою німецькою, зрештою гіршою від американської.

Висновки його крайно песимістичні. Коли вірити йому, то Франції лишається тільки вибір між двома визисками і двома вимушуваннями, шантажами — американський віритель (за воєнні довги) з одного боку, німецький довжник (за репарації) з другого. Один і другий диктуватиме свої умови й вимагання: перший погрозою стягнути довги, другий загрозою відмовитися платити довги.

В. П.

нальних героїв у найпоганіших красках як крайніх самолюбів без ніякої ідеї, що для власної користи і наживи задумали погане історичне діло. Вправді російський поет-декабрист Рилеєв (згинув на шибениці 1825 р.) в своїй поемі „Войнаровскій" звеличав Мазепу, як борця за волю України, але таке розуміння гетьмана було в Росії виїмкове і виплівало з вільводумного, революційного, якраз офіціяльній Росії ворожого світогляду поета; не без впливу на нього був і республиканський дух української „Історії Русів". Вислів відношенню до Мазепи царської Росії дав найбільший російський поет Пушкін в „Полтаві" (1829. р., яку Гребінка в 1836 р. видав в українськім перекладі). Мазепа — це „ізменнік", лукавий, самолюб, старий женолюб, хитрий обманець і т. д. Таке розуміння перейняли й менші російські письменники.

У творах українського письменства, присвячених особі Мазепи, можна замітити кілька фаз. Діяльність Мазепи до злуки з Карлом XII., його оцінка українською культурою, його хист володаря, його освіта знаходили серед освіченої верстви загальне признання і сильний відгук в письменстві та малярстві. Сам гетьман, людина веселої і погідної вдачі, любив поетів та мистців і по-троху сам пробував своїх сил в поезії. Захувалися дві пісні з глибоким політичним змістом, після переказу Мазепою зложені, та — любовна переписка з Мотрею. Поети присвячували йому свої твори та панегірики. Наш замітний драматург тих часів Теофан Прокопович присвятив йому свою драму „Владимиръ" (1705 р.), де в епілогу звеличав Мазепу за побіди над татарами і покровительство над Академією, називаючи його Самсоном, що покорить пеплові льва (герб Швеції). Знову простий нарід не зберіг добрих згадок про Мазепу. Нарід не розумів вищої політики гетьмана і винував його за царські здирства і знущання.

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Досягнення української кооперації.

Українська кооперація зростає з року на рік, не вважаючи на важкі умовини товаропостачання в останніх роках. Зростання обігів *робітничої кооперації* характеризують такі цифри: якщо мин. року ті обіги виносили 768 міл. карб., то в цьому році вже за перше півріччя досягли вони 455 міл. карб. Коли зростання робітничої кооперації відбуватиметься в нормальному темпі, то при кінці розробленої пятирічки вони виноситимуть 1,8 міліярда карб. Робітнича кооперація відіграє значну роль в задоволенні потреб робітництва і охоплює вже 55 відс. робітничого бюджету. Але не припадає переважно на промисловий крам. Щож до задоволення попиту робітництва на с.-г. продукти, то в цій галузі робкооперація ще не розгорнула належньої роботи. Тепер вона охоплює попит робітництва на ці продукти лише на 22—25 відс. Наприкінці пятирічки, коли будуть здійснені всі накреслені заходи в справі будівництва відповідних крамниць і складів для зберігання с.-г. продуктів, передбачається охопити потреби робітництва на 65 відс. Потреби-ж на промисловий крам передбачається охопити на 90 відс.

Робітнича кооперація має також великі досягнення в галузі кооперування робітництва. На 1 квітня біжучого року кооперовано близько 54 відс. всього дорослого населення міста та 78 відс. усіх членів профспілок. Наприкінці пятиріччя передбачається кооперувати 2,8 міл. чол., тобто 70 відс. всього дорослого населення міста, а кооперування членів профспілок передбачається довести до 95 відс.

Значні досягнення є і в галузі розгортання активности кооперованих мас. Зокрема, треба відзначити, що біж. року кооперативний актив робітничої кооперації збільшився на 60 відс. проти минулого року. Кількість крамничних комісій вже дорівнює 2.500 проти 1.600 минулого року.

Таксамо швидким темпом зростає *сільська споживча кооперація*.

А саме 1927 р. в сільській споживчій кооперації було 2.160 тис. пайовиків, минулого року — 3,1 міл., а на 1 квітня біжучого року кооперована маса селян становить уже 3,8 міл. чол. Отже за півтора року кількість селян пайовиків сільської споживчої кооперації збільшилася на 75 відс.

За пятирічним пляном передбачається залучити до лав кооперації з кожного селянського господарства одного члена родини. Отже загальна кількість пайовиків має дійти наприкінці пятиріччя 8 міл. чол., тобто 50 відс. всього дорослого селянства. Відпускні господарства передбачається кооперувати повнотою вже наступного року.

Проте, обслуговує пайовиків споживча кооперація на селі ще недостатньо. На початку біжучого року було всього 13.300 кооперативних крамниць по селах України. Тому на кожну крамницю припадало до 2.000 пайовиків. За пятирічним пляном кількість крамниць має збільшитися до 23.5000 одиниць і тоді на кожну крамницю припадатиме до 1.000 пайовиків. Нові крамниці будуть устатковані значно краще, ніж теперішні. Щоб поліпшити обслуговування селян пайовиків передбачається також організувати базарні ятки та рундуки.

С.-г. кооперація розгортає величезну роботу в галузі організації селянства та кооперативізації сільського господарства. За останні роки є значні досягнення. Уже торік в системі с.-г. кредитової кооперації було 34,1 відс. всіх селянських господарств України. Спеціяльна с.-г. кооперація залучила до своїх лав 20,4 відс. всіх селянських господарств.

За пятирічним пляном до лав с.-г. кооперації передбачається залучити близько 60 відс. всіх селянських господарств. Відноту-ж передбачається кооперувати повнотою.

Соціяльний стан с.-г. кооперації переважно бідняцько-середняцький. Зокрема незаможників у складі кредитової кооперації 61,1 відс., середняків —34,2 відс., заможних груп тільки — 2,7 відс., інших — 2 відс. В спеціяльній с.-г. кооперації кількість незаможників становить 48,2 відс., середняків — 46 відс., заможних груп — 4,2 відс., інших — 1,4 відс.

Господарська робота с.-г. кооперації також рік-у-рік збільшується. Біжучого року товарообіорот с.-г. кооперації становить вже 1,560 м. карб. До кінця пятиріччя передбачається довести його до 4,6 міліярд. карб. Особливо має збільшитися збут харчових продуктів — з 667 м. карб. до 2,9 міліярда карб.

За океаном.

Делєгат „Рідної Школи" в Канаді.

Делєгат старокраєвої „Рідної Школи" п. Лев Ясінчук приїхав, як ми вже повідомляли, дня 20-го червня до Вінніпегу, Ман. Дня 25-го червня відбулись там в читальні „Просвіти" збори товариств, одночасно із вібранням українського товариства в Канаді т. з. Український Червоний Хрест. На зборах промовляв п. Ясінчук. На тих самих зборах ухвалив У. Ч. Хрест із своїх фондів виплатити для „Рідної Школи" 1.500 дол., для інвалідів 500 дол. і для політичних вязнів 500 дол. З Вінніпегу поїхав ще п. Ясінчук відвідати українські товариства в Едмонтоні Алта і в Саскатуні, Саск. Опісля знову вернувся до Вінніпегу, де 28-го червня промовляв на других зборах українських товариств, що обговорили справу несення постійної помочи старокраєвій „Рідній Школі".

Стрілецьке свято в Дітройті.

Дня 23. червня відбулося в Дітройті, Миш., українське стрілецьке свято в Українському Січовому Городі. На святі роздав голова Української Стрілецької Громади з Філядельфії, д-р Володимир Галан, відзнаки всім українським стрільцям, що брали участь в українській визвольній війні, а між ними й о. Л. Сембратовичеві, бувшому полевому куратові Української Галицької Армії. Відтак слідували промови і привіти представників ріжних Товариств. Свято звеличав хор „Думка" своїми гарними продукціями.

Українець видавцем англійського журналу.

З Едмонтону, Альберта (Канада) повідомляють: Іван Рудик, син визначного українського бізнесмена в Едмонтоні, гостив тут кілька днів цього місяця і вернувся знову до Вашингтону, де він є бізнесовим менаджером так званого „Стендерд Ремідіз Паблишинг Ко". „Стендерд Ремідіз" — це місячник, незвичайно популярний між аптикарями і фабрикантами в Америці. Гром. Іван Рудик родився вже в Едмонтоні (Канада) і дістав там нижчу й вищу освіту, а перед кількома роками вибрався звідти до Америки (себто до Злучених Держав) пошукати своєї „ліпшої долі". І, видно, найшов її.

Ювилей гром. А. Цурковського.

На днях минуло 15 літ від часу, як гром. Антін Цурковський прийшов працювати до асек.-допомогової організації „Провидіння". Він прийшов 2. липня 1914 року на редактора „Америки", органу „Провидіння". В тому часі „Америка" зачала була виходити як дневник в малому форматі і гром. Цурковський був самий один її редактором, за що одержував спершу платню по 40 долярів місячно. На становищі редактора „Америки" був гром. Цурковський 12 літ, а три роки вже працює як головний рекордовий секретар „Провидіння", так, що тепер минуло 15 літ його праці в „Провидінню".

Відгомін воєнного дикунства.

Інтернаціональний конгрес хірургів без участи німецьких ученых.

За кілька тижнів має відбутися у Варшаві 8-ий інтернаціональний конґрес хірургів. У цьому конґресі візьмуть участь делєгати усіх держав, за винятком лише німецької делєгації. У першому конґресі, що відбувся після світової війни, учені хірурги центральних держав теж не взяли участи, бо бюро інтернаціонального комітету не вислало до них запрошень. Бюро зробило так на основі резолюції, яку ухвалила конференція академій антанти про зірвання зносин з ученими центральних держав. Конґрес хірургів у Парижі не лише одобрив цей крок бюра, але також ухвалив резолюцію, в якій осудив поведінку німецьких ученых під час війни. Року 1926 на конгресі хірургів у Римі рішено знову прийняти до інтернаціонального союзу хірургів центральних держав і передано цю резолюцію комітетові хірургів центральних держав. У відповідь на це професор Кітнер іменем німецького союзу хірургів повідомив бюро, що жадний поважаючий себе німецький хірург з огляду на незвичайно образливе рішення союзу в Парижі не візьме участи у конґресі, який має відбутися у Варшаві. Насамперед союз мусить відкликати своє паризьке рішення і висловити жаль з приводу нього. Тільки тоді німецькі хірурги зможуть брати участь в інтернаціональному конґресі.

Пожежа Анґори.

У ночі на 20. липня повстала в столиці Туреччини, Анґорі, пожежа. З причини сильного вихру тоді було вгасити огонь. Згоріло богато великих будинків. Скільки було жертв у людях, тоді не знати.

Із поліських гараздів.

I.

Міністерство внутрішніх справ відкинуло рекурс ініціяторів заложення кружка „Рідної Школи" в Бересті на Поліссі, який був заложений в серпні 1927 р. на відмовну відповідь поліського воєвідства зареєструвати кружок Р. Ш. в Бересті. Міністерство мотивує свою відмовну відповідь тим, що в статуті „Рідної Школи" не окреслено виразно терену діяльности Товариства.

II.

Поліська шк. кураторія в Бересті уладжує в місяці серпні в Пружані курс білоруської мови для вчителів Полісся, мотивуючи це слідуючим. „В звязку зі спеціяльними умовами вчительської праці на поліському селі серед білоруської людности, стає конечністю, щоб учительство шкіл „повшехних" знало мову місцевої людности. Кураторія підкреслює дуже мале зацікавлення вчительства курсами білоруської мови в минулому році і має надію, що в б. році вчительство належно доцінить значіння цього курсу й візьме численну в ньому участь".

В обіжнику про орґанізацію ріжного рода вчительських курсів у біж. шк. році кураторія ні слова не говорить про курс української мови, про потребу знання для вчительства Полісся української мови. Звідсіль висновок, що кураторія трактує людність Полісся, як людність білоруську, на підставі відомої статистики 1921 р.

А деж ділися ті стоси шкільних деклярацій, які українське громадянство Полісся в минулих роках складало до шкільних інспекторів з домаганням рідної української мови в школах? Вони не переконали кураторію, що Полісся є українське, що Берестейський, Кобринський, Дрогичинський, Пінський, Сарненський і Кам. коширський повіти цілком, а Пружанський, Косівський, Столінський і Лунинецький на половину є повітами українськими; що найелементарніші вимоги педаґоґіки говорять з давних давен за те, що людність вказаних повітів Полісся повинна мати свою рідну школу.

Українська людність Полісся, розуміючи велику вагу рідної школи, повинна домагатися від шкільної влади рідної мови та своїх учителів-українців по школах. Робити це можна з спосіб заложення шкільних деклярацій, висилання делеґацій до шкільних інспекторів і кураторії з домаганням рідної мови в школі. Робити це треба свідомо, сміло й уперто на основі існуючих законів, щоби шкільна влада бачила, що має діло з свідомою українською громадою, щоб шкільна влада побачила ще раз наочно, що Полісся є українське, а не білоруське, яким кураторія хоче його зробити.

III.

За старостування у Бересті старости Барана Повітовий Сеймик не дав ні одного гроша на „Просвіту", не дивлячись на просьби „Просвіти" й домагання членів Сеймику українців. Староство домагається й побирає стемплеву оплату від дозволів на вистави й карнавочні збірки (по 6 зол. 60 гр.). Одержати дозвіл, то треба попоходити до староства; частіше всього просьба про дозвіл полагоджується відмовно, бо це помешкання для вистави „не відповідає вимогам закону", (а деж на поліському селі знайти краще помешкання за клюю чи простору хату ?), або „населення обтяжене збірками інших товариств" (відомо, що не наших, а польських). Але часто само одержання дозволу від староства не ґварантує, ще відбуття вистави, бо постерунковий на місці має таку силу, що забороняє виставу, розганяючи зібравшихся артистів і публику (Хмелево, Лускали). На інтервенцію „Просвіти" в цій справі староство мовчить.

Головна Управа „Просвіти" з приводу всіх цих перешкод зложила рекурс до поліського воєводи.

IV.

Останні річні загальні збори „Просвіти" в Бересті на Поліссі дали нагоду „Новому Життю" показати „зміст і гостроту" свого сель-робівського пера. „За селянсько-робітничу Просвіту на Поліссі!" кричить „Нове Життя" 14/VII ц. р. Так, неначе „Просвіта" існує для ґрафів чи льордів, а селянам і робітникам забороняється вступ у члени „Просвіти". „Нове Життя" лякає своїх читачів на смерть „ундо-петлюріядою", яка засіла в „Просвіті" і радить домагатися скликання надзвичайних загальних зборів, щоб „ундо-петлюріяду" вигнати таки з „Просвіти". Аж 12 раз ужито в дописі вираз „ундо-петлюріяда" в ріжних відмінках.

Одним словом, допис має своєю метою доказати, що колиб „Просвіта" була в руках сельробів, то все процвіталоб в „Просвіті": і засоби для провадження праці знайшлисяб, і всі працювалиб, і акуратно платилиб вкладки...

Дурять цією писаниною маси та й годі, і то нахабно дурять. Бо нехай наочно докажуть, до чого довели сельроби „Просвіти" на Волині, в Ковлі й Дубні, якого чуда доказали й доказують сельроби в Холмі з „Рідною Хатою"? Це вже всім відомо. Але маси не вельми то слухають уже тої сельробівської брехні, не дивлячись на шалену аґітацію в пресі й на місцях захоплювати „Просвіту" в сельробівські руки.

Берестє. **Просвітянин.**

Велика польська конференція в Біярріц.

Ґазета „Паріс Міді" повідомляє, що цими днями відбудуться в Біярріц дуже важні наради польських міністрів та дипльоматів. У Біярріц, як відомо, перебуває тепер премієр Свїтальський та шеф урядової партії в соймі, полк. Славек. Міністр закордонних справ Залеський, що лічиться в Нормандії незабаром приїде до Біярріц. Туди прибудуть також польські посли в Парижі та Берліні.

Пятий конґрес національностей в Женеві.

Пятий европейський конґрес національностей відбудеться 26—28 серпня, отже перед нарадами Ліги Націй, в Женеві. Цей конґрес буде мати особливе значіння з огляду на те, що на нарадах Ліги Націй будуть далі продовжуватися дебати над справою охорони національних меншостей. Як відомо, бюро конґресу свого часу виробило й передало комітетові трьох при Лізі Націй свій меморандум у справі національних меншостей. Першою точкою порядку дневного є справа: „Ліґа Націй і національности". Друга точка: „Завдання преси національних меншостей". На конґресі буде обговорена справа заснування інтернаціонального інституту для досліду національних справ, а також справа видання статистичного підручника на основі ґрунтовних дослідів національних ґруп в Европі. Безпосередньо після конґресу відбудеться підготовче уконституування союзу журналістів европейських меншостей.

З літнищ і лікувалень.

Свято Черча.

В неділю 21. ц. м. Черче, а тісніше кажучи: мінеральний живець Черче, обходило своє свято, яке своїм характером далеко виступає поза межі льокальности. Управа живця Черча постановила звернути увагу громадянства на цю наскрізь нову станицю нашого господарсько-промислового життя і з тією метою влаштувала посвячення новозбудованого головного павільону (палатки) та в загальному впорядкованих джерел.

У святі взяло участь не тільки саме Черче, купелеві гості й громадяни, не тільки спільники, але й недалекий Рогатин, майже вся Рогатинщина й Ходорівщина, представники львівських громадських установ і преси.

Вже напередодні черчанського свята явилися в Черчі гості, а між ними д-р Кость Левицький (заст. голови Надз. Ради Мін. живця Черче), д-р Степан Федак та д-р Тит Бурачинський. В неділю рано (в год. 10-ій) на майдані перед купальнею відбулася полева Служба Божа, до якої стало 12 священників під проводом заслуженого о. дек. Осипа Яворського, а саме: о. дек. Григ. Гірняк із Винник, о. дек. Осип Логинський зі Струтина, о. Фіцалович зі Швейкова, о. Ів. Ліщинський з Бориславa, о. Вас. Соловій з Пукова, о. Григ. Скасків із Дібринова, о. Мик. Потелицький з Клещівни та місцевий парох о. Іван Ратич. Підчас богослуження співав хор, зложений з купелевих гостей з участю арт. Ол. Кривицької. Відповідну проповідь, приноровлену до свята, на підкладі оздоровчих багацтв Черча, виголосив о. Вас. Соловій. Після богослуження посвячено три впорядковані джерела, а саме головне питне джерело названо згідно з місцевою номенклятурою „Кипячкою", а два інші впорядковані джерела „Черчанкою" та „Гладунівкою". На хрещення інших, побічних джерел прийде черга після їх повного впорядкування.

З черги посвячено головний павільон, після чого виголосив промову д-р Кость Левицький, вязовуючи історично повстання мінерального живця Черче та дотеперішні його розбудовані досягнення. В посвяченні брали вже участь представники Львова, що в міжчасі прибули полудневим поїздом. Між присутніми замітили ми голову Української Парл. Репрезентації д-ра Дмитра Левицького, д-ра Льва Ганкевича, пос. Остапа Луцького, дир. Крушельницького, дир. д-ра Мик. Чайківського (з Рогатина), д-ра Стронціцького (з Ходорова) й інших. Були теж і представники львівської преси („Діла" і „Світу").

Офіційна частина свята відбулася серед великого здвигу народу з цілої околиці. Можна було бачити багато селянських возів, на яких попріздили гості: селяни й інтелігенти, кілька авт, ровери, а навіть вантажні авта (Пов. Союзу Кооператив з Бібрки). Деяку частину публики творили рогатинські жиди, які донедавна щонайменше байдуже ставилися до Черча.

Продовження свята, вже в неофіційному характері, відбулося в закладовій салі. В часі обідової пори промовляли о. дек. Гірняк, д-р Дм. Левицький, д-р Т. Окуневський, п. Соломка. Низку промов закінчив з гумором дир. Л. Лепкий.

Вечером в гарно прибраній салі відбувалися вечерниці дансінгового характеру, переплітані співом українських пісень. Другого дня (в понеділок 22. ц. м.) наші артисти з участю арт. Кривицької і закладової орхестри відограли в салі „Народнього Дому" відому оперету „Запорожець за Дунаєм".

Біля влаштування свята великі заслуги поклала управа живця. Помагали їй щиро, не жалюючи труду, майже всі купелеві гості. Годиться теж зазначити, що гостей обслугували наші інтелігентні дівчата. Взагалі ніхто, як з купелевих гостей, місцевих громадян, а навіть рогатинців, не відмовлявся від важкої праці, щоби в межах спроможности якнайгідніше приняти ті маси, що своєю участю звеличали це рідке свято.

Недільне свято розпочинає нову добу розвитку Черча, що приймає новий характер, а саме характер українського літнього осередку.

Затонув яхт еґ. князя.

Люксусовий яхт єгипетського князя Ібраґіма наїхав на норвеських водах на підводну скелю та затонув до кількох хвиль. На яхті було 16 людей. Підчас катастрофи княжий почот спав у каютах. У переполосі кинулися всі на чердак, та опускати рят. човна вже не було коли. Князь і інші пасажири мусіли в біллю скакати у воду, щоби рятуватися. Часть розбитків доплила до берега.

Присуд у циганськім процесі.

Процес, який ведено від довшого часу перед кошицьким судом проти ватаги циган, обвинуваченних у грабіжницьких убивствах, закінчився 20. липня. Гол. обвинуваченних Фільке та Рибара засудили на досмертну тюрму, а інші дістали по 4—15 літ вязниці.

НОВИНКИ

— **Що це значить?** В неділю 21. ц. м. на фестині „Сили", що відбувся в городі „Сокола-Батька", висіла на брамі жовто-блакитна хоругов. Вона чомусь не подобалася поліції, котра казала хоругов скинути. Це перший такий випадок у Львові. Що це значить?

— **Пекуча справа Золочівщини.** Дістаємо таке письмо: Дня 28. липня 1926 р. помер у Золочеві фундатор „Просвіти", емерит. управитель народньої школи у Вільшаниці, управитель приватної народньої школи ім. М. Шашкевича в Золочеві і директор Української Каси — загально шанований і всіми люблений Семен Наливайко. Розпорядженням останньої волі записав він Філії Товариства „Просвіта" цілий свій недвижимий маєток, а саме 5/8 частей гіп. виказу 2207 кн. гр. Золочів на власність. Реальність обнимає 1/4 морґа города і мурований партеровий дім в середмістю, що дуже надається на бурсу. Філія „Просвіти" в Золочеві, не маючи фондів на викупно дальших 3/8 частей тої реальности, порішила ту реальність продати на публичній ліцитації в дорозі знесення співвласности. Дня 16. серпня 1929 р. в 11. год. передпол. відбудеться до ч. Е 2605/28 в суді городськім у Золочеві ліцитація тої реальности. Найнижча оферта виносить 800 зол. за цілу реальність; ціна купна має бути зложена до 30 днів від дня правосильности торгу. Велика шкода булаб, колиб ця реальність дісталася в чужі руки а крім цього факт той міг би на золочівське громадянство кинути некорисне світло, що воно не вміє шанувати памяти фундатора і тратить недвижимість, яка в конче потрібна і яку легко можна задержати. Розходиться про викупно 3/8 частей тої реальности та заплату спадкової такси. На це треба около 4000 зол. готівки. Таку квоту дуже легко зібрати. Був між народнім учительством обговорюваний плян, аби ту фундаційну реальність обернути на утворення бурси для дітей учителів. Гадка дуже гарна і то

тимбільше, що бл. п. фундатор належав до учительського стану. Чомусь не знайшлося охочих до зреалізування того пляну. Тому я ще в 12. годині позволю собі той плян наново піднести і пропоную всім учителям і учителькам-українцям золочівського повіту приступити до його зреалізування. Є в Золочівщині 40 учителів. Зложіть по 100 зол. на руки Філії ще перед днем ліцитації, а Філія відступить реальність на учительську бурсу! Ласкаві зголошення прошу пересилати на руки підписаного, як голови Філії „Просвіти" в Золочеві. — **Д-р Теодор Ваньо.**

— **Відгомін недопущення поляків з СРСР на варшавський зїзд.** Читаємо в польських часописах: У Київі відбулася велика протипольська демонстрація. Кілька тисяч людей зібралося на пл. Богдана Хмельницького. Демонстрацію зорганізували на знак протесту проти недопущення на зїзд закордонних поляків у Варшаві делегації польських комуністів із Радянської України. Делегат III. Інтернаціоналу Лазоришек у своїй промові заповідав недалеку революцію в Польщі. Маніфестанти несли транспаренти з польськими й українськими написами: „Хай живе комуністична революція в Польщі!". Міліція не допустила демонстрантів під польський консулят. — У Харкові оголошено як відповідь на недопущення польських комуністів із Рад. України на варшавський зїзд відозву в імени 80 тис. поляків-робітників і селян Рад. України. В заяві цій м. ін. сказано, що СРСР був одинокою країною, в якій вибори на зїзд закорд. поляків переведено на справді демократичних основах. Далі сказано в заяві, що ніякої національної єдности в Польщі нема. Польський уряд переслїдує нац. меншости, а польське працююче населення в СРСР не вимагає охорони своїх нац. прав польськими буржуями й обшарниками, бо саме в СРСР воно втішається такою свободою, добробутом і правами, яких ніколи не здобуде у своїй фашистівській батьківщині.

— **Знову металеві обручки.** Львівські обманці продали на вулиці Гершові Тайтельбавмові з Перемишля дві металеві обручки та ланцюшок як золоті за 400 зол. — Сливко Гр., залізничник із Ярослава, купив у львівських обманців 2 металеві обручки за 17 зол.

— **Австрійського горожанина обікрали в трамваї.** Австрійському горожанинові Кирилові Турчинові (зам. в готелї „Жоржа") вкрали львівські злодії портфель із 100 шилінгами, паспортом і свідоцтвом приналежности, у хвилі, як всідав до трамваю біля двірця на Підзамчі. Як підозрілих поліція арештувала знаних злодіїв Пуздровського та Бодзеховського.

— **Вломи до крамниць.** До бляхатної крамниці Лястера при вул. Фірманській ч. 6. вломилися злодії та вкрали товарів на 10 тис. зол. Як підозрілих у цій крадежі поліція арештувала Мусаковича, Бурачинського, Томашевську та Сам Таубера і передала їх судові. — При вул. Ветеранів ч. 1. дістались до крамниці Фінкельштайнової злодії вибитим у мурі отвором і забрали галянтерійних товарів, чоколяди й тютюну на 6.000 зол. — Також до крамниці при вул. Станислава 8 дістались злодії і забрали товарів на неустійнену ще суму.

— **Директор „Арми" за кавцією на волї.** Радна Палата окружного суду у Львові розглядала справу арештованого директора фабрики „Арма" д-ра Косовського та верхмайстра Сеничника. Ухвалено випустити обох на волю за кавцією по 2.000 зол.

— **Арештовані під закидом грабункового наладу.** На родину директора народньої школи в Старім Самборі Шималу виконано на днях смілявий грабунковий напад. Напасники поранили дир. Йос. Шималу і його жінку Ванду та забрали 1.500 зол. Поліція арештувала в Дрогобичі як підозрілих у нападі Пилипа Нечипора, Мик. Гриндзюка та Петра Гащука, всіх із дрогобицького повіту. Підчас погоні за злодіями поліцаї стріляли в місцевости Генкова Гора біля Тустанович. Гащука, який скрився у копицю сіна, зранили в руку та шию. Всіх трьох арештованих передано судові.

— **Пожежі.** В Поздимирі (пов. Сокаль) у хаті Катерини Гук вибухла в ночі на 21. липня пожежа. Наслідком вітру огонь перекинувся на сусідні будинки, які вмить станули в огні. Згоріло 26 хат, 19 стаєн і 12 стоділ. Жертв у людях не було. Згоріла одна корова. — Дня 18. липня вийшов Мих. Березинський з Дрогомирчан (пов. Станиславів) із дому, оставляючи діти без нагляду. Діти бавилися огнем і спричинили пожежу, яка знищила цілє його газдівство. Огонь перекинувся теж на будинки сусіда Павла Фемерина та знищив їх до тла.

— **Облога вбийника у Софії.** Якийсь Ніколов у Софії у приступі зависти застрілив свою жінку та брата. Коли прийшла поліція перед його хату, Ніколов забарикадувався і став стріляти. Поліція відстрілювалася. Ніколов мав досить муніції, тому пять годин стріляв на поліцію. Поліція вжила вкінці ручних гранатів. Коли по боці поліції впало пятьох убитих і сімох ранених, дім Ніколова підпалили. Тоді Ніколов застрілився.

— **Летунська комунікація між місіями французьких в Африці.** Летуни Кель і Фіцморіц, які свого часу перелетіли з Ірляндії на Ґрінли Айленд, приняли становища організаторів летунської комунікації в Африці з доручення місії французьких. Католицькі місіонарі хочуть удержувати постійну повітряну комінікацію між місійними стаціями.

— **Ювилей Блеріотового лету.** Людвик Блеріо, який в 1909-ому році перший перелетів канал Ля Манш, повторить свій лет у 20-ті роковини того історичного дня. Він осяде в Довері, де тепер є памятник на памятку першого лету. Блеріота гоститиме англійський уряд.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні.** На середу 24. ц. м. заповіджений в У. Н. І. в Берліні реферат проф. д-ра І. Мірчука на тему: Думки про працю В. Липинського „Релігія і церква в історії України" (II. часть).

— **Справлення помилки.** В статті В. Липинського п. з. „Нова Зоря" й ідеольогія гетьманців" („Діло" ч. 157), у другій колюмні, другий рядок з верху, замість: „католицизм, завдяки своїй більшости" — повинно бути: **„католицизм, завдяки своїй більшій активности".**

Китайський маніфест до вел. держав.

Китайське мін-ство закордонних справ у маніфесті до урядів головних держав у справі переворотової діяльности СРСР стверджує, що Китай, як учасник Кельоґового пакту зробить усе, що в його силі, щоби не допустити до війни, але не може виректися оборонних засобів проти наїзника. СРСР веде переворотову акцію насланими агентами проти нанкінського уряду. Ревізії, переведені в консулятах СРСР у Китаю, викрили документи, які дуже компромітують СРСР і доказують, що більшовицькі агенти ведуть шпіонажу та заг. переворотову пропаганду. Китайська влада мусіла одобрити засоби в справі східньо-китайської залізниці, щоби зробити кінець зростаючій у Манджурії анархії. Уряд оголосить небаром документи в справі ревізії в більшовицьких консулятах у Китаю.

Відозва м. і. закидає, що уряд робив змову, щоби повалити національний китайський уряд. Ревізії, переведені в більшовицькім консуляті, виявили організування терористичної організації та тайної армії. Влада мусіла поробити заходи в справі східньо-китайської залізниці, щоби не допустити до внутрішнього заколоту.

Конфлікт полагодять мирно.

Бувш. державний секретар Кельоґ вірить, що Китай та СРСР не вестимуть війни, бо спір є такий, що надається до мирної полагоди. Лондонські часописи довідуються з Вашінґтону, що Кельоґ буде мировим суддею в більшовицько-китайськім спорі.

Друга китайська нота до Москви.

Аґ. Райтера повідомляє з Нанкіну, що міністр закордонних справ нанкінського уряду в ноті до СРСР предкладає мирне полагодження конфлікту.

Китай не дасться упокорити.

Ґен. Чанґ-Кай-Шек в обіжнику до старшин і вояків каже, що Китай не дасться упокорити. Китай не бажає війни з СРСР, але мусить боронити своїх прав. Китай мусить злучитися проти червоного імперіялізму і прийме війну проти СРСР, коли це буде конечне. Губернатор Манджурії виїхав у Нанкін на конференцію з урядом. З Харбіна повідомляють, що команда китайських військ вислала 200.000 вояків на оборонні лінії здовж кордону Манджурії.

Командант більшовицьких військ.

На революційній раді у Москві іменували командантом військ на манджурськім фронті бувш. команданта воєнної округи Куйбишева. Куйбишев є вже на манджурськім фронті.

Не дали пашпортів.

Кореспондент Аваса повідомляє з Пекіну, що нанкінський уряд відмовив видання пашпортів більшовицьким консулям і конс. агентам у Пекіні та Тієнтціні.

Німеччина посередницею?

„Есошойтед Прес" повідомляє, що урядові вашінґтонські кола висловили думку, що в більшовицько-китайськім конфлікті ролю посередника повинна би взяти на себе Німеччина, бо Німеччина є в приязних взаєминах із СРСР і Китаєм. Америка лише тоді зголилася би посередничити, коли б її просили всі держави. Японія з огляду на свої інтерес в Манджурії не входить зовсім у рахунок.

Відгомін протижидівських ексцесів.

Дня 22. липня ц. р. слїдчий суддя почав доручувати акт обвинувачення академикам, обвинуваченим в участи протижидівських демонстрацій у Львові. Акт обвинувачення обіймає 14 сторін машинового письма. На лаві обвинуваченых засядуть 32 академики. Двацятьсімох академиків прокуратор обвинувачує у публичному насильстві, якого допустилися тим, що дня 2. червня вдерлися до жидівської ґімназії при вул. Жиґмонтівській та на людях, які там були, й на майні допустилися насильства та у проступку збіговища, якого допустилися тим, що не послухали державної поліції, а якою почали суперечку. 5-ох академиків обвинувачено, що не послухали приказу поліції, щоби розійшлися. Хоч обвинувачені розїхалися на вакації та не приняли особисто акту обвинувачення, то згідно з новою процедурою вистане оставити акти в місці їх замешкання. Розправа перед трибуналом суду відбудеться мабуть у половині серпня. На приказ міністерства справедливости обвинувачуватиме прок. д-р Ляневський.

Спека й бурі в Европі.

Смертні випадки.

За останніх 48 годин навістила цілу Европу филя спеки. У Варшаві було в понеділок в полудне 33.5 степ. Ц. Про великі спеки приходять вісти з Німеччини, Австрії й інших країн. Відтам теж прийшли вістки про випадки смерти, спричиненої сонїшнім ударом, а також про випадки затонень. У Варшаві, купаючись, у Вислі потонуло 4 людей. Метеорольоґічні стації повідомляють, що годі сподіватися скорої зміни погоди та що спека треватиме далі. У Відні й околиці спека з дня на день більшає. Вулиці майже пусті. Авта курсують лише рано й вечором. Тисячі людей безупинно сидять у Дунаї. Підчас купелї потонуло 19 людей, 42 людей померло на вулицях наслідком сонїшнього удару. В Берліні з причини спеки мешканці виїздять у підміські околиці. В околичних озерах затонуло 13 людей, а вечором біля Ґрюнав, коли тисячі людей тиснулося до електричної залізнички, зударилися вагони повні прогульковців. В околиці Берліна та дальших, головнож біля Гамбурга, були в неділю електричні бурі з вихром. Великі шкоди заподіяли бурі в північнім Шлезвіку. Підчас бурі потонуло 4 людей в альтонськім озері. Від громів згоріло кілька великих господарств. На острові Рюгії грім ударив у шопу й запалив її. Згоріло 500 овець.

Над Надренією перейшов хмаролім із громами. У Дюрем упав великий град, повибивав шиби в домах. Через 20 хвиль град так бомбардував місто, що люди не могли показатися на вулиці. В Аґердамі грім убив двоє людей.

Біржа.

Ґроші.

Американський доляр 8·87·50—8·88·00, канадійський доляр 8·80·00—8·81·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·06—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·20·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·60·00, 10 російських рублїв 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·90—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 47·00—48·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 25·50—26·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 24·50—25·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 23·50—24·00, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·75, горох польовий 38·00—40·50, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—40·50, вика 35·10—36·50, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, лубінь синій 25·00—26·00, рипак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 15·00—15·50, отруби пшеничні 15·50—16·00, крупи гречані 57·75—59·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пенцак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, мавухи льняні 41·00—42·00, конюшина краєва 000·00—000·00, мак синій 130·00—130·00, мак синій 90·00—100·00.

Дивогляди.

РАДИКАЛЬНОМУ ПРОВОДОВІ В АЛЬБОМ.

Смирний посол Шекерик і войовничий редактор Стахів.

У „Громадському Голосі" ч. 29. є поданий звіт з віча в Жабї послів Кузика і Паліїва під наголовком „Палієву не повезло". Читаємо там таке:

„Ундівські посли Паліїв і Кузик скликали віче 23. VI. т. р. в Жабї Ільци. Хоч був празник, то все одно не було богато цікавих подивитися на тих ундівців. Оба ундівці зміркували, що недобре тут зачіпатися з соціялістами-радикалами, а тому говорили дуже „патріотично".

Щойно коли на цім вічу виступив т. Шекерик-Доників і виголосив реферат про орґанізацію лісових робітників, зійшлося більше слухачів і слухали з цікавістю. На кінці поставив т. Шекерик запит обом ундівським послам, чи вони годиться з хрунівським поступованням своїх ундівських партійників у Жабї, які при гром. виборах робили явну кирииу. Однак оба ундівські посли мусіли зі стидом мовчати. Так то нічим скінчилася розбиацька рабанта ундівців у Жабї".

У „Новому Часі" з 22. ц. м. находимо ближче пояснення, як це було з отим провалом ундівців Паліїва і Кузика та трїюмфом радикала Шекерика.

Читаємо там таку заяву посла Паліїва:

„В національних ґазетах про те віче була тільки суха згадка, що воно відбулося. А причина цього дивоглядна, про яку після такого допису в „Гром. Гол." вже можна розказати.

Згадане віче відбулося в місці осідку радик. посла Шекирика. Тов. Шекерик заявив по нашому приїзді, що він не хотів устроювати окремого віча, щоби не вносити замішання, але бажає говорити на нашому вічу. Ми на це радо згодилися. І віче відбулося в якнайкращій гармонії — дійсний дивогляд на нашій нещасній землі — без лайки і сварки. А по вічу звернувся до мене і пос. Кузика тов. Шекерик з маленькою просьбою, щоби не писати в часописах, що ми устроювали спільне віче, **бо через це міг би він мати в секретаріяті партії неприємности.** І я вволив просьбі тов. Шекерика до часу появи повищого допису в „Гром. Голосі". Тепер нехай радикальні низи знають!

За те, що т. Шекерик не лявся, не розбивав віча — він боявся **непрнємностей.** Пос. Шекерик, як селянин і житель села знає, що кирииа тільки шкодить селу. І певно оминає кирииі. Але секретаріят радикальної партії цього не любить. **Бо тоді за радикальну партію ніхто не знав би,** ніхто про неї не чув би. **Виявитися може вона тільки в розбивацькій роботі...**"

Як бачимо, то історія того віча в Жабї настільки ґротескова, що годиться справді хіба тільки до рубрики дивоглядів. Радикальний посол Шекерик тихо й смирно, в ідиллічній згоді з 2-ма ундівськими послами відбуває віче в рідному селі. Промовляє на їхньому вічу, але — тремтить зі страху, що на це скаже диктаторський секретаріят партії! І просить, бідолаха, дискрецїї в ундівців. Вони й зберігають дискрецію, але радикальний секретар-редактор-диктатор не може стерпіти такої ганьби, як ундорадикальна вічева спілка і на основі „власних" авторитетних „інформацій" — гатить допис про трїюмф радикала Шекерика над двома послами з УНДОбєднання! Можна уявити собі міну посла Шекерика й жабївських гуцулів, коли вони у „Гром. Голосі" читали тії дива, що діялися у їхньому селі! І потім міну радикального Катона з „Гром. Голосу", коли читав заяву пос. Паліїва! Це сюжет для театру „Кві про кво".

Зі спортового життя.

Україна—Чорні І. Б. 5:3 (2:1).

Пята з черги виграна України у змаганнях за мистецтво А-кляси! До змагань проти Чорних виступила Україна в складі: Ревера, Грешук, Скрегота, Бутель II., Цимбала, Борсук; Сич, Петрів, Мурський, Лисик, Кобзяр, отже з кількома грачами II. дружини. Самі змагання були дуже гарні, стояли на високому рівні і мала була ріжниця між цими змаганнями і змаганнями Чорні — Варшавянка за мистецтво Ліґи.

Хід ґри цікавий — при легкій перевазі України, яка могла виграти не ріжницею 2-ох, але 4—5 голів. Першого ґоля для України стріляє у 20 мін. Лисик, але вже кілька мінут пізніше вирівнує для Чорних ефектовним стрілом лівий лучник з доброго подання правокрилового. Другого ґоля для України стріляє ще в першій половині Кобзяр.

Друга половина належала ще більше до України. Вже в перших мінутах стріляє третього ґоля Кобзяр з позиції, випрацьованої Петровим, який провадив мяча з другої половини ґрища, вимінаючи противників певно і в стилю, яким може похвалитися дуже мало грачів, навіть ліґових. По малім непорозумінню коло брами України стріляють Чорні із замішання другого ґоля, але вже 2 мінути пізніше знову Кобзяр є тим, що підвищує стан до 4:2. Пятого ґоля стріляє з карного спокійно, як звичайно, Петрів. Серію ґолів закінчує далеким і сильним стрілом лівий лучник Чорних.

В Україні найліпшим був Петрів, що був чи не найкращим з усіх 44 грачів, яких ми бачили того пополудня на ґрищі Чорних. Крім Петрова добрими були Кобзяр і Лисик у нападі та Грешук на обороні. Поміч загально дописала — найліпший у помочі Борсук, хоч Цимбала мало в чім йому уступав. Найслабшими в нападі були Сич і Мурський, по останнім видно було, що довший час не тренував. Ревера на брамці загально вдоволив, хоч Новицький був би мабуть другого, а може й третього ґоля не пустив.

Дружина Чорних була зміцнена кількома грачами з ліґової дружини та представляла себе доволі сильним противником. Найліпшими частинами у них напад і оборона.

Публики до 2.500. Суддя п. Набелец добрий. х.

Прогулька наколесників Спортового Товариства „Україна".

Дня 5. VII. розпочала прогульку секція наколесників С. Т. „Україна". До тепер перебула дорогу: Львів, Стрий, Долина, Калуш, Станиславів, Надвірна, Яремче, Ворохта, Косів, Заболотів, Делятин, Коломия, Городенка і Заліщики. По відпочинку в Заліщиках прогулька рушає в дальшу дорогу, а саме через Чортків, Галич, Стрий, Дрогобич, Турку, Самбір з поворотом до Львова. Непогода, яка тревала довший час, та злі дороги даються нашим наколесникам сильно в знаки.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Велдіж:
24/7 „Хмара".
Долина:
25/7 „Базар".
Брошнів:
26/7 „Осінні маневри". 93 9-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Велдіж:
23.VII. вівторок: Король життя.
24.VII. середа: Кума Марта.
25.VII. четвер: Маруся Богуславка. 69 11—?

Великий Міський Театр:

Вівторок, 23-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. З." або „Памятай про мене".

Середа. 24-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. З." або „Памятай про мене".

Кіна.

Аполло: Одиначки полку (Лявра дя Плянте). Геній це я.

Кольосей: Пригода в експресі (Гарі Піль). Три суперники. Схоплена цигарами.

Лев: Два пекольні дні (Карло Альдіні).

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенка: Содома і Гомора (Люсі Дорен, Мих. Варконій).

Оаза: Наслідство крови.

Палас: Людина з блакитною душею.

Пан: Король дансінгу.

Пасаж: Гунель злочинців. 3-амер. комедій.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Студент із Праги (Г. Еверса з Конр. Вайдтом).

Химера: Авантурниця мимоволі.

Добровільні жертви на допомогу ветеранам. (Виказ за квітень-червень 1929. в зол.). Д-р Р. Білас 10; М. Бриляньский 6; О. Боднарович 6; М. Бокковський 9; Д-р Т. Бурачинський 9; М. Бігайський 4·50; П. Баковнч 6; Д-р Д. Блавацький 6; М. Баддюк 6; М. Бончук 1·50; М. Базник 6; Д. Богачевський 3; С. Бріль 6; о. М. Блозовський 2; о. І. Брикович 5; Ю. Бушманюк 2; П. Бігус 4; К. Бутринський 2; В. Бурачок 2; С. Волошиновський 9; Д-р І. Вегера 3; В. Воробець 8; В. Васильків 3; Е. Винярський 3; І. Василик 6; Д-р В. Вітошинський 10; Т. Водяний 15; Д-р М. Волошин 10; О. Васюта 2; І. Громницький 6; В. Гафтович 2; М. Гаврисевич 15; І. Грабар 6; Ю. Галяревич 9; о. Е. Гаврилюк 4; О. Ганицький 9; С. Гайдучок 4; М. Галущинський 15; Р. Гузар 3; С. Ганицький 3; В. Грицина 3; Д-р Б. Гнатевич 3; інж. Гераснмович 6; А. Гаврилко 3; І. Грещак 3; П. Глібчук 10; М. Грицина 5; о. І. Гаврилишин 1; С. Гандзюк 7·50; Р. Годіян 3; О. Годинський 3; Я. Гузар 1; Д-р І. Гижа 3; К. Гуран 3; М. Гебус 0·90; П. Іораль 9; о. І. Гураль 4; Г. Гонтарський 3; Д-р Б. Гелецінський 15; Ю. Гоцький 2; Г. Дмитрів 5; інж. В. Дуналo 10; Д-р Р. Дашкевич 6; В. Дутксвич 3; інж. П. Дурбак 15; І. Дідич 3; І. Желізко 6; М. Іваненко 2; Г. Йовик 1; Ів. Коваль 1·50; Л. Кульчицький 3; Д. Кульчицький 3; О. Костик 9; М. Капуста 12; Д. Конюх 2; О. Кутний 4; П. Купчинський 2; В. Кудрик 6; Д-р М. Коновалець 6; Я. Косовоцький 6; В. Кміцикевич 6; Я. Кузьмів 4; Д-р В. Константинович 15; С. Корецький 3; О. Карпінський 6; М. Кисілевський 10·50; Д. Квасниця 6; В. Кубаєвич 6; П. Копюба 3; М. Коцьолок 3; В. Кириляяич 9; М. Коцко 9; П. Костюк 8; С. Комар 4; І. Кузьминський 2·50; Яр. Левицький Вин. 15; Юл. Левицький 9; О. Лис 9; о. В. Лаба 10; Л. Лепкий 12; д-р Ю. Лещій 6; В. С. Левицький 3; О. Леміцка 3; д-р Г. Лужницький 4; д-р М. Лепкалюк 7; Юр. Левицький 3; д-р Ос. Левицький 10; д-р. Л Макарушка 7·50; С. Магалес 9, В. Мудрий 6; о. О. Малиновський 10; д-р М. Музика 7·50; д-р Л. Максимонько 7·50; М. Мельничук 6; А. Мудрик 9; Б. Макарушка 5; Т. Мартинець 6; Т. Мисак 3; Г. Макітра 3; Я. Миренін 3. д-р М. Матюшенко 3·50; д-р М. Мельник 2; „Маслосоюз" 99; І. Мойсей 15; І. Медвідь 9; А. Мельник 9; д-р Мурович 33. О. Мельникович 200; д-р І. Німчук 6; Л. Надуковний 9; „Нар. Торговля" 99; д-р Я. Олексишин 6; Л. Огоновський 6; д-р Е. Олексій 6; І. Ольховний 6; В. Паліїв 16; Д. Паліїв 25; д-р П. Палійчук 6; П. Постолюк 7·50; д-р Я. Пастернак 4; П. Петрик 4; А. Підкович 9; А. Палій 9; д-р З. Петрів 9; І. Пак 3; К. Плетінка 3; М. Павлик 6; Г. Панас 15; о. В. Подолянчук 5; о. В. Пилипець 8; І. Пашкевич 5; М. Питляр 10; Пов. Тов. Кред. Сокаль 15. Р. Раковський 6; Т. Рожанковський 15; І. Рудницький 7·50; д-р М. Рожанковський 30; В. Ратич 4; інж. В. Рижевський 20; М. Струтинський 6; Я. Скоплик 6; Л. Савойка 1; І. Семинів 7·50; д-р В. Старосольський 5; І. Стернюк 6; П. Смаль 9; В. Свистун 10; П. Сівач 4; П. Скочиліс 8; Із. Стрецький 20; Ю. Соконький 5; о. Т. Сембай 3; М. Терлецький 30; М. Творидло 9; І. Тиктор 9; С. Трусевич 3; С. Трин 3; О. Третяк 5; о. І. Татаринський 3; А. Траска 3; М. Угрин-Безгрішний 15; С. Український 2; Український Клюб 900; І. Фостаковський 7·50; І. Федак 3; Л. Федорович 9; д-р М Холевчук 2; М. Хомицький 4·50; Ос. Хмара 6; С. Харамбура 3, „Центросоюз" 99; Е. Чесник 3; П. Чубатий 6; о. В. Чопей 4; Л. Чубатий 4; Юл. Шепарович 15; Л. Шепарович 5; Юр. Шепарович 6; Ю. Шкрумеляк 3; д-р. Е. Шуровський 15; д-р В Шуровський 9; К. Езерський 9; З. Юзичиняський 6.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2200

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почт. ов. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 2199 174-?

ПРОДАЄТЬСЯ каменица без льокаторів, з огляду на виїзд до Канади — при головній вулиці в Бродах. — 11 убікацій, 2 склепи. Інформації у адвоката Д-ра Жовнірчука, Броди, пл. Собіського 11. Ціна 2.600 долярів. 144 2—2

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середних літ з священичої родини, глядає місця до заряду дому. Зголошення до Адміністрації для „Марії". 145 2-3

МОЛОДИЙ наддніпрянець, б. адміністратор хору Котна з середним образованням, працьовитий — пошукує якогонебудь заняття. Зголошення до „Діла" „Наддніпрянець". 141 2-3

РУТИНОВАНОГО конципієнта приймe з днем 1. IX. Зголошення з усіпями прошу слати: Д-р Кассіян адвокат в Городенці. 139 2-3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на міщаний хор Ярославенка — продають всі книгарні. Партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, Осолінських 6. 136 2-?

ЛІТНИСЬКО клімятичне ДОРА, вілла ОЛЕНА з салею і ґородом, прегарно і догідно положена, недалеко станції, Прута і ліса віднаймає кімнати з цілим удержанням. Ціни помірковані. Зголошення до заряду. 2321 2—?

ВІД СЕРПНЯ ДО ЖОВТНЯ включно **мешкання в горах.** Ліс, ріка, удержання 5·50 зол. денно. — З. Білясова, Либохора, п. Висоцко Вижне. 148 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

МЕБЛІ першорядних виробів по дуже **СТИЛЕВІ** приступних цінах поручає фірма

БРИК І ҐРИНЕР

Львів, Ягайлонська ч. 24.

Тел. 21-76 (біля кіна Марусенька). 7. 4—4

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентґеном. 15—24

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 163 (11.454). Львів, четвер 25. липня 1929. Pocztowa opłata gotowkowa uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Біярріц і Варшава.

Львів, 24. липня 1929.

Голова польського уряду д-р Світальський і голова урядового Б. Б. полк. Славек перебувають на відпочинку у Біярріц. Коли вони виїздили туди люксусовими автами, у польській пресі появилося чимало злобних заміток на тему пропаганди краєвих літниць під гаслами активізації платничого білянсу держави і культу рідної природи. Очевидно, що подорожі високих польських достойників по широкому світі насувають сумні рефлексії при згадці на паспортовий мур, пекольні муки, які мусять терпіти звичайний смертний смільчак при його перелаженні, та всі т. арґументи, які чути стільки разів, скільки разів вирішає справа облекшення паспортових оплат. Однак ніхто вже цим — буль що буль — трохи дивним звичаям не дивується, бо люди чейже памятають пламенні поклики п. Бартеля, голошені на сторінках краківського „Курєрка" й повторювані потім цілою польською пресою: пламенні статті на тему самовистарчальности під гаслом „свій до свого" — присилані з... Карльсбалу. Нічого, — дрібниця. Коли підкреслюємо нині факт перебування керманичів польської держави у Біярріц, то не тому, що це Біярріц а не Закопане, Гель чи Криниця, а тому, що з побутом отим є автоматично звязана безпосередня зустріч із західньо-европейським світом метод думання і правління, і що врешті там, у розкішній закутині над біскайським заливом, мають оце — як повідомляють телеґрами — відбутися наради, яких наслідок має зазначитися на найближчому будучому житті Польщі.

Заповіджений приїзд до Біярріц міністра закордонних справ Залеського й послів Хлаповського з Парижа та Кнолля із Берліна (всі вони переводять тепер літо теж у закордонних курортах), вказує ясно, що закордонно-політичні моменти ґратимуть у тих нарадах першорядну ролю. Знову-же участь д-ра Світальського й полк. Славека, себто тих державних польських ділячів, які займаються нині передовсім внутрішньою політикою, зізволяє міркувати, що в Біярріц буде обговорювана не лише міжнародня ситуація, але й суто внутрішні, так мовити домашні справи. А є над чим радити! І є чим турбуватися.

Отже передовсім, на закордонно-політичному полі, перехід репараційної проблеми в рішаючу сталю відкриває нові перспективи французько-англійсько-німецькому порозумінню. Характер і склад проектованої великої політичної конференції, цілком уже дозріла справа звільнення Надренії та всякі інші безпосередні наслідки безсумнівного нового зросту значіння Німеччини — це справи, які далеко не є байдужі для польської закордонної політики. Прихід до влади в Англії Лейбур-парті та зріст у Франції впливів пацифістичної і германофільської лівиці — це для Польщі факти безперечно немилі. Знову всякі спроби шукання шляхів для зовсім самостійної закордонної політики, шляхів виходу поза межі франко-ромунського союзу — є для Польщі надзвичайно рискові і надзвичайно грізні. Це виявив наглядно голосний відгук останньої подорожі мін. Залеського до Будапешту. Зріст ревізіоністичних тенденцій у середній Европі й надзвичайно нервозна тамошня атмосфера, уявлена так яскраво в останньому прикордонному інциденті поміж Мадяршиною і Чехословаччиною: вічно неполагоджений конфлікт з Литвою, відносно якої Польща веде тактику „терпеливости", яка проте не була мабуть подумана на необмежено довгий час; врешті справа більшовицького сходу й тих міжнародніх ускладнень, в які той схід заплутується (м. і. тепер актуальна справа конфлікту з Китаєм) — усе це справи, які далебі не дозволяють польській закордонній політиці спочивати на лаврах.

Колиж однак міжнародня ситуація може причиняти польському урядові чималі турботи, а проте давати йому дуже обмежене поле для якоїсь „творчої активности" (накликування до неї ендецькою пресою — це демаґогічне пустослове), то інакше представляється справа з внутрішньою ситуацією у Польщі. Тут не можна обмежитися до ролі глядача, не можна йти по лінії найменшого спротиву, не можна теж жити „напупуванням ґрунту" під комбінації, обчислені хоч і на широку і далеку мірку, але на хитких і непевних основах. Такі справи, як: зміна державного устрою, реформа податкової системи, соціяльна політика, комплекс національного питання, — усе це справи конкретні, які треба конкретно в той чи інший спосіб рішити і відносно яких тактика „фортвурстельн" (капарення) є на довгу мету неможлива. З наближенням конституційного терміну осінньої парляментарної сесії — усі ці питання набирають особливої гостроти: бо коли уряд і не схоче їх рухати, вони все одно будуть порушені і все одно треба буде дати на них якусь відповідь.

Відпочинок достойників у Біярріц не перервав ходу життя — у Варшаві. Може воно не проявляється яскравими випадками, а проте воно йде й творить нові вартости та накопичує перед урядом нові труднощі. Відпочинок у Біярріц не перервав теж ані на хвилину борню між двома польськими таборами, борню за владу, і наради у Біярріц безумовно будуть торкатися тих форм, які та борня має приняти в найближчих місяцях. І саме тут, здається не буде маловажний голос керманичів закордонної політики. Бо згадані некорисні моменти міжнародньої ситуації і надзвичайні господарські труднощі, від 1920 року ніколи ще не казали польському урядові так рахуватися з закордонною опінією, як тепер. Відомо, що польська дипльоматія завжди вміє відповідною політурою покрити всякі посунення внутрішнього характеру. А проте відомо, теж, що міністерство закордонних справ частенько має інші погляди на ріжні конкретні проблеми внутрішньо-державного життя, як міністерство справ внутрішніх. Є річю надзвичайно цікавою, чи і оскільки виявиться у Біярріц гармонія у поглядах пп. Залеського і Світальського, Хлаповського та Славека на такі справи, як тактика уряду на парляментарній арені щодо зміни конституції (чи буде взагалі обговорювана дилема, поставлена полк. Славеком у Лодзі: ломати послам кости або виводити на вулиці кулемети!), як заходи для облекшення ґрунту під фінансову лозичку, чи дальша політика розбивання польських партій.

Доведена врешті до кінця злука двох могутніх рільничих польських орґанізацій під гаслом: господарського солідаризму (це тема, яку ще окремо обговоримо), безоглядна поведінка мін. праці Пристора на терені Кас Хорих і метушлива орґанізаційна робота ББ. на місцях — вказує на безперервність приготування санаційного табору до „розрахунку"; з другого боку тон однаково ендецької як пепеесівської преси, перегонори про спільну тактику селянських польських партій (плян повної злуки мабуть уже відпав), конкретна заповідь ґоголошення у соймі недовіря для мін. Пристора і безумовна орґанізаційна горячкова праця ППС серед робітництва — далеко не вказує на капітуляцію опозиції.

І тому зрозуміло, що з польських ґазет пробивається величезне зацікавлення, які рішення привезуть достойники з Біярріц до Варшави. І яке слово скаже ще після того таки рішаючий — Бельведер.

Від висоти ощадностей,
відданих до вжитку українським економічним установам залежить наша економічна самовистарчальність і незалежність.
Тому складайте свої ощадности в
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Манджурський конфлікт.

Берлін, 17. липня 1929.

II.

Мотиви, що спонукали японців звернути увагу на Манджурію є подвійного характеру. Передовсім демополітичні. У ще більшій мірі, ніж Китай, Японія уявляє собою неначе кипучий людський котел, який попросту не витримує натиску соціяльно-політичних труднощів, спричинованих зростом населення. Одначе нині експорт людей мало поплатний. Цього товару ніхто не хоче — навіть за дурно. Перед ним замикаються всі двері. Так перед японцями зачинено Австралію, Індонезію, Полінезію, обі Америки й зрештою-ж залишився ще тільки азійський континент. Але ані Китай ані Корея не могли вмістити в собі залишків японського населення, бо ті країни самі перелюднені — аж до розриву. На Сахаліні й Сибірі японці не виживають ізза кліматичних умов. Залишилась одинока Манджурія. Але тут уже осадовились москалі. Тому конфлікт поміж обома великодержавами став неминучим.

Друга причина — це вперті пошуканки японців за базами сировинного постачання. Їм усього не достає: хліба, вугля, нафти, руди, а без усього цього ніяка модерна держава жити не може. Деякі можливости поповнення бракуючих сировинних резерв давала Манджурія. Опанування Манджурії зробилося згодом імперативом японської політики.

Дорога для цього отворилася щойно в 1905 р. після побіди японців над Росією, дарма, що американський президент Рузвелт, який вже тоді зрозумів майбутню японську загрозу, станув підчас мировних переговорів в Портмавсі цілком по боці побитої Росії і з усіх сил старався ударемнити осадовлення японців в Манджурії. Спочатку японці почали йти з усією енергією по отвертій оце манджурській дорозі. Але де далі, японський розмах почав дивним дивом в Манджурії ослабати. Спочатку будовано прегарні пляни. 200.000 японців мало що року переселюватися до Манджурії. Ця постійна імміграція мала прикувати провінцію до материка нероздирними етнічними вузлами, та ще в добавок, зяпонізована Манджурія мала від півночі шахуавти непокірливих і завжди доволі небезпечних кореянців. Це були пляни. Тимчасом дійсність була така, що замісць 200.000 японського народу, туди переселювалось річно не більше 5—8 тисяч японців, **зате 800.000 до 1 міліона китайців!** Китайська імміграція до Манджурії в історії цілого людства безприкладна. **Нині живе в Манджурії понад 22 міліони китайців, півтора міліона кореанців, решта славяни. Але всього — 200.000 японців.** Половина з тутешніх японців, це урядовці південно-манджурської залізниці, решта купці, люди вільних фахів, трохи інтелігенції, в загальному елемент цілком не звязаний зі самою тутешньою землею. Відколи виявилось, що японська популяційна політика була в Манджурії ударом по воді і що японські хлібороби й робітники ніяк не є в силі конкурувати з дешевшими і більше витривалими китайцями, повстав інший плян, за допомогою якого японці забажали во вік прикувати до себе покищо південну Манджурію. Повстав плян індустріяльно-аграрної симбіози обох територій, себ-то Японія мала бути індустріяльно-капіталістичним, а Манджурія аграрно-кольоніяльним партнером цієї спілки. Використовуючи свою капіталістичну перевагу і політичну супрематію, Японія мала забезпечити собі тутешні ринки, земельні й гірничі богацтва і дістати завдяки системі аграрно-кредитових банків під свій вплив тутешню земельну посілість через фінансування хоч би й — китайської імігрвції і кольонізації. Премісою для такої політики була індустріялізація Японії й основне насичення манджурського простору японським капіталом. Цілий плян удався тільки на половину; за виїмкою залізниць і деяких більших банково-фінансових підприємств, японці не втримали ґрунту. Вклади Японії в Манджурію не

переходять 7 міліярдів зол. пол. Розбудоване зрештою довкола південно-манджурської залізниці цілу сітку комунікаційних ліній, бо залізниця всюди являється хребтом мілітарного панування всякої кольонізаційної сили. Тримаються японці инні в Манджурії лише на багнетах і засобами зручної політики, яка дотепер завсіди вигривала з огляду на распрю і революції таксамо в Росії як теж у Китаю. Але в грунт японці не вросли.

Вросли зате в нього китайці. Жовта безіменна людська маса. Вона неначе прилипла до тутешнього жовтого грунту, злилася з ним в одно. Ніяка сила не була в стані затримати цього жовтого заливу. Він покищо не нищив нічого, він окружував тільки обекти, що їх стрічав по дорозі, він приноровлювався до політичного і фізичного краєвиду, але він почав згодом його повільно в себе засосувати. Повторюється в Манджурії та саміська історія, що й на протилежній, південній окраїні Китаю, в Сіямі. Китайці не здобувають, не ломлять, але заливають і засосують. І нема сили цьому протидіяти.

І так воно мусіло статися, що та маса залила і прикрила собою також східньо-китайську залізницю. Того рода маса втискається скрізь найперше в порожні місця, іде по лінії меншого спротиву. А менший спротив був цим разом по боці СРСР. Зовнішній підклад афери такий: В 1924 р. заключено більшовицько-китайський договір (у своїх основних лініях цілком ідентичний з договором з 1897 р.), в якому східньо-китайська залізниця являється підприємством **приватного** характеру під спільною управою **обох урядів**, з тим, що після 60 літ залізниця переходить цілковито на власність Китаю. У старому договорі передбачено, що східньо-китайська залізниця може бути після 36 літ відкуплена китайським урядом. В новому договорі тієї клявзулі про 36 літ немає і передбачується тільки цілком загально така можливість розвязки проблеми, що китайці номінально залізницю — відкуплять. Бо повернути її вони цілком певно більше не повернуть. Того рода номінальний викуп був би що найбільше доцільним способом для СРСР вийти „з честю" з афери, бо провадити війну більшовики попросту не можуть. І не може бути сумнів, що на манджурському полі залишиться від тепер двох противників: Японія і Китай.

У світовій пресі багато говориться про війну. В дійсности-ж війна є так добре, як виключена. Стан справи є такий — оскільки можна вірити відомостям англійських агентур — що СРСР має на тамошньому відтинку приблизно 80 тисяч війська, — китайці-ж приблизно 270.000. Радянські частини є значно краще вивіновані технічно і представляють кращий боєвий матеріял. Але навіть колиб радянські війська були дійсно боєво кращі, вони не мають за собою запілля, ані баз постачання. Зате ті бази мають китайці. Тамошня війна може бути тільки затяжна, а такої війни більшовики на довго не витримають. Економічний стан запілля, особливож европейської частини СРСР, є того рода, що війна на зовні могла би принести панам із Кремля дуже немилі несподіванки внутрі. Сильні супроти безборонної маси своїх співгромадян, комуністи зайвий раз виявляють усю свою нікчемність, коли йде мова про противника за зовні. Це зрештою не перший закордонний поличник, після якого комуністи не є здібні на щось більше, як тільки на облизня. Оближуться певне ще й цей раз і все буде по старому.

Зенон Пеленський.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОЇНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіння.

„Вчитися, чи правди шукати?"

(Причинок до історії православного богословського факультету на варшавському університеті.)

Про історію православного теольогічного факультету при варшавському університеті та дивогляді тамошні відносини, була у „Ділі" недавно стаття п. н. „Польська і московська наука для українських православних священиків". Д-р А. Річинський додає инші від себе чимало цікавих уваг і подробиць до справи, яка не може бути байдужою для усіх, хто не хоче мовчки погодитися з дивними експериментами, робленими на українстві. — **Ред.**

вищі духовні школи, т. зв. академії не вважаючи на відомі сторінки обер.-прокурорського синодального режіму в Росії, всеж таки осягли свою ціль і були не тільки джерелом для поповнення кадрів освіченого духовенства, не тільки „фабриками дипльомів" на вищі церковно-адміністраційні посади, але й правдивими огнищами богословської науки. Під оглядом науковим високо стояла инр. Московська Академія, почасти Київська; широкою місіонарсько-науковою працею славилася Казанська Академія, що причинилася до перекладу св. Письма і богослуженнл для богатьох народів Східньої Европи і Азії, доки успішні наслідки тієї місіонарської праці не примусили навіть Російський св. Синод наказом 15. січня 1883 р. признати для тих ріжних „інородців" право на відправу богослуження їхніми національними мовами („Церк. Вѣд." 1907. Ч. 8. стор. 275).

Тому й відкриття православного богословського відділу на варшавському університеті 8. лютого 1925 р. заповідалося, як дійсне „свято православія" в Польщі (так назвала цю подію „Духовна Бесіда", 1925 р., ч. 4.). І справді: тому, що заснування українського університету в Польщі все відтягалося, добре було мати покищо розсадник православної української інтелігенції хоч у формі такого теольогічного „студіюм".

На жаль, з перших-же кроків істнування першої у Польщі православної вищої духовної школи, стільки домішалося до тої справи впертого політиканства, матеріялістичного своєкорисного обрахунку та хоробливої амбіції, що навколо того „студіюм" утворилися цілі легенди — раніше, ніж вийшли навіть перші випуски його вихованців. А на четвертому році істнування „студіюм", ця атмосфера інтриг і скандалів, характерна взагалі для варшавської митрополії, довела до соймових інтерпеляцій та безпосередньої інгеренції міністерства віроісповідань, яке оце недавно усунуло керманичів богословського інтернату і мабуть задумує зміну куратора „студіюм", яким досі був митр. Діонисій (що добився торік цього становища при помочі тихцем „перероблених" протоколів Митрополитальної Ради без відома її членів). Такими „методами" не тільки робиться величезну шкоду справі виховання будучого православного духовенства і будучої інтелігенції, але й компромітується принцип управління православної школи *силами самих православних*, — і не диво, що міністерство не пропустило нагоди й накладає тепер на це злощасне „студіюм" свою тяжку руку.

В першому році на „студіюмі" був лише один професор сам митрополит. Перетяжений завданнями загально-церковного управління, справами незаконно прилученої волинської епархії, кількома вікарствами (а все російськими!), вдобавок не маючи належної професорської підготовки до жадної з тих катедр, які він що-року міняв — м. Діонисій ще й залишив за собою нагляд над інтернатом для студентів-богословів, передавши ближчий провід того інтернату довіреним особам із свого російського оточення. В цей спосіб розпочалася відразу система террору над студентами-українцями — то відібранням стипендій, то залякуваннями, так, що стало неможливою річю зробити духовну карєру, будучи українцем. Кожному новикові в інтернаті приходилося мати з п. Кикецом, або ієром. Пантелеймоном приблизно таку розмову:

ВІКТОР ПЕТРИКЕВИЧ. 2)

Битва під Полтавою.

Культ Мазепи в чужому й українському письменстві.

Після 1709 р. було небезпечно для письменників згадувати чи величати Мазепу, якого щорічно аж до революції православна церква викликала за „ізмену". Автор рукописної „Історії Русів" свої думки про Мазепу та його змагання вложив у проклямацію Мазепи після злуки зі шведами.

В XIX. в. могучість Росії так придавила Україну, що перші українські письменники були під гіпнозою російської історіографії та йшли її слідами в розумінні особи гетьмана. Навіть такі ідеольоги нашого народу, як Костомарів та Куліш, йшли в поглядах на його особу за російською історіографією, його вчинок уважали за безцільний, якщо не за шкідливий і не старалися зрегабілітувати його особи у відношенні до москалів (як це зробив Костомарів з особою Хмельницького у відношенні до поляків). Таке непевне і неясне становище до особи Мазепи, більше українофільське ніж українське, занив і приятель Костомарова, певне під впливом його монографії, Данило Мордовець, у своїй повісти „Мазепа". Рішучий перелім в тому напрямі зробив щойно зовсім не історик, але поет — український ідеольог — Шевченко. Він ставився до особи Мазепи завжди з пієтизмом, як до борця за незалежність України, а цілою силою свого духа ненавидів царя Петра. Сцена з містерії „Великий Льох" (1845 р.), як другу душу не пускають в рай за те, що вона колись як дівчина напоїла в Батурині коня цареві, коли той після полтавського бою їхав у Петербург, — виразно вказує, як Шевченко розумів і особу гетьмана й обовязок народу до нього. З біографії поета знаємо, що наш Кобзар не любив Пушкина за його „Полтаву".

Переповідаючи історію, описав полтавську трагедію Степан Руданський в історичній поемі „Мазепа" (1860 р.). Поет черпав зміст і духа з „Історії Русів", місцями наслідував „Полтаву" Пушкина. Але поема є доволі бліда, описує хронольогічно події, без глибини чуття, без широких поетичних картин боїв, як у Пушкина.

Зі зростом і поглибленням українського руху, зі змаганням повести його на шлях української державної ідеї, відзискала особа Мазепи в останніх десятиліттях XIX. в. в оцінці наших істориків Антоновича, Грушевського та їх учеників, належні їм ідейні риси борця за державу та визначної індивідуальности. Така концепція Мазепи в історії діждалась недавно й мистецького письменницького оброблення у відомій у широких колах читачів трильогії Богдана Лепкого.

Тема — Мазепа героєм історичного роману — для письменника, як уже згадано, дуже вдячна і не нова в письменстві. Саме історичний роман черпає сюжети з переломових часів, з часів боротьби націй за істнування, з часів народнього зриву. Тема роману — зобразити великі змагання народу до ідеалу, його страждання у боротьбі за своє „я", за державу. В тому міститься і велике ідейне виховне значіння історичних романів. Адже ж культ Мазепи — це культ наших змагань до власної держави перед 220 роками, що вправді тоді закінчилися трагедією, але витворили традицію для поколінь. Історичний роман вимагає і своєрідного таланту письменника: автор повинен виявити головно епічний талант, щоби ця боротьба за найвище добро народу вийшла пластична, щоби описи боїв були виразні і захоплюючі, щоби характери осіб стали типами, а в будові повісти істнувала ясність і доцільність. Богдан Лепкий — відомий у нас лірик — залюбки й у романі стає з епіка ліриком.

Та в одному напрямі Мазепа Лепкого перевищає усі романи, в яких Мазепа є героєм, а саме — своєю ідейною сторінкою. Лепкий дав нам ясну і виразну креацію гетьмана, національно скристалізований тип, ідеал політика-державника. Мазепа — це людина, що випередила свій вік, своє покоління, свідома того, до чого змагає. Несвідоме або мало свідоме є його оточення, козацтво й особливо простий нарід; вони не розуміють його політики й у рішаючій хвилі не дають йому достаточної підтримки. Звідси трагедія гетьмана й України.

Таким робом роман Лепкого — це найновіше слово про Мазепу, хоч певно не останнє*).

*

Подаю тут переклад з монографії Вольтера **Histoir du Charles** XII.: опис полтавської битви. З цього опису, який Вольтер зладив певно на основі оповідання очевидців або й учасників, користали всі історики, що описували цю битву, а також поети, повістярі, як: Байрон, Пушкин, Готшаль, Мордовець, Лепкий, кожний на свій спосіб.

*

Щоби добре зрозуміти цю битву та боєвище, треба собі уявити Полтаву на півночі, шведський табор на південному сході з обозом майже на милю позаді, а річку Ворсклу, що пливе зі сходу на захід, на півночі від міста.

*) С. Черкасенко написав в 1927 р. драму: „Коли нарід мовчить" (Гетьман Іван Мазепа), досі в рукописі (Нові Шляхи, I. стор. 140). Микола Аркас, автор історії України, написав давніше драму „Мазепа", що загинула в часі революційної завірюхи на Україні. Л. Н. Вістник 1929. ст 465.

— Ви до якої національности себе зараховуєте?

— ?!

— Ну, бо бачите, в нас тут з українцями тут. Його Блаженство не любить, коли хтось виїджає зі своїм українством...

— Або:

— Ви знаєте, що у Варшаві є „Українська Студентська Громада"?

— Та чув.

— Ну, то й не думайте вступати до неї, коли не хочете втратити стипендії і ласки Його Блаженства!*)

В той-же час не роблено жадних перешкод записам студентів до таких організацій російських, як ОРМ., („Общество русской молодежи") та ін., хоча вони дуже скоро виявили свою чисто-політичну закраску а навіть наразили декотрих студентів-богословів на арешти (Мельников, Чирко).

Незабаром не тільки в інтернаті (котрий підлягає митрополитові), але й у ділянці навчання (що належить до компетенції університету) виявилася виразна антиукраїнська політика митрополії. Приміром, ославлений „професор" Данилович про український наріч та про Україну висловлювався на своїх лекціях не інакше, як про „тепер так звану Україну" та про „так званий український наріч"... Професорська діяльність цього істінноруського протоєрея була такою скандальною, що вже в 1928 р. університетська влада терпіла його тільки, як заступника професора, а в 1929 р. — тільки як лектора. Відповідно з деградацією на полі науки прийшла й деградація для кишені, — тоді митрополит з церковних грошей почав надолужувати зменшену (лекторську) пенсію о. Даниловича, аби затримати при собі цього україножерного псевдопрофесора.

Взагалі наукова сторона була тут все на останньому плані. Не будемо спинятися довше на науковій „славі" професорів-єпископів — Олексія Гродненського, що закінчив свою професорську карідру по першому-же році проби та самого митр. Діонисія, котрому також не малу службу віддають італійські (звичайно неназивані) підручники: все це тільки вказує на легковаження наукової сторони в організації „студіюм", — бо, очевидно, в планах митрополії переважають якісь інші заміри.

З усіх професорів-росіян єдино проф. М. Арсенев визначався правдивою культурністю і толеранцією в національних питаннях. Він один не робив різниці між студентами українцями та росіянами, а навіть принціпово поголужувався з домаганнями українського народу щодо розмосковлення церкви, та рішуче осудив „зигзакова-

*) Ці дрібниці ані мною не вигадані, ані не запозичені о фейлетонів Чіпки, бо все, тут написане, походить в джерельних матеріялів, достарчених мені варшавськими богословами.

ту", непевну політику м. Діонисія відносно українського церковного руху.

Коли управа інтернату *заборонила студентам-українцям користуватися бібліотекою „Студіюм"*, що находиться в інтернаті (хоча це бібліотека університетська!), то проф. Арсенев протестував проти цього брутального насильства і став в обороні студентів і їхнього права на користання культурними засобами університету.

Світлою постатю на „студіюмі" є також проф. Огієнко, який не вважаючи на високі вимоги, які ставить до студентів, користає симпатіями всього студентства без ріжниці національностей саме за свою готовість завсіди підтримати покривдженого (як було, напр. зі студентом білорусином, Ігнатовичем, якого управа інтернату залишила без харчів і без стипендії).

Після обсади деяких катедр проф. Лотоцьким і Біднопим (в останньому році) зродилися надії не тільки на піднесення наукового рівня „студіюм", але й на злагіднення україножерної політики. На жаль, остання надія не здійснилася. Ветерани білогвардійщини, котрих підібрав собі митрополит до кермування інтернатом на становища інспектора, вихователів, інтенданта і референтів, вели свою лінію далі, а коли студенти доведені до розпуки, вложили колегіяльну скаргу до професорської Ради, то митр. Діонисій сам взявся за ту справу і професорської Ради не скликав, а професура навіть не зважилася підняти свій голос проти цієї автократії, суперечної з нормальними університетськими звичаями.

Д-р А. Річинський.

(Продовження буде.)

Тяжка хороба німецького канцлєра.

Німецький канцлер Міллер тяжко заслаб. Показалося, що жовчеве каміння викликало розятрення і прорив гною в черевну яму. Тому його перевезли з купелевої місцевости Маріенгайм до Гайдельберґу, де професор Ендерлен зробив йому операцію. Операція вдалася, одначе стан недужого грізний. Його заступає тепер урядово в Берліні міністр оборони Гренер.

—o—

Перемога Поанкаре.

Після довгих дебат у французькому парляменті в справі ратифікації довжних зобовязань в Америці парлямент більшістю 301 голосу проти 295 прийняв ратифікацію умови без застережень і таким чином висловив довіря урядові Поанкаре. Застереження мають бути обговорені й ухвалені окремо від закону про ратифікацію воєнних довгів.

—o—

В промінних ласки.

Нові „здобутки" кацапських могіканів.

Від коли наші „русскі" почали співати по польськи „Боже, царя храні", живеться їм, як у Бога за дверми. Пливають вони собі у промінних ласки і під протекторатом всевладного бебіяму всюди відновлюють свої гніздечка. Коли дивитися на їх дрібну чисельність, то просто треба подивляти їхній розмах. Та, мій Боже, під сильною рукою навіть нечисленні москвофільські старики можуть воспрянути до нового життя. А тут так дуже треба поширити русофільську пошесть. Нашим противникам вона не страшна за відсутністю царату, а всетаки нею *можна* зробити якийсь вилім в українському мурі, кинути мертву колоду під ноги українському еманципаційному рухові.

За Ставропігією й Нар. Домом у Львові пішла „ревіндикація" інших установ, покинених нашими доморослими „русскими" в 1915 р., установ провінціональних. А опісля їхніми засобами і сусідським підбадьорюванням поведено „спонтанічне" оживлення „русскаво" духа. Процеси славного комісаря львівського „Нар. Дому" виявили, скільки фондів з цього всенародного майна за відомістю воєвідства йшло на політичні цілі русофілів. Та це речі загально відомі.

В останніх часах „русскі" знову „здобули" одну станицю. Тим разом „ревіндикували" вони „Русский Нар. Дом" у Станиславові. Про це появилися одноздідні статті в львівськім „Русск-ім Голос-і" і станиславівськім „Курєр-і Станіславовскі-м", що наявно доказує спільність русофільсько-санаційних інтересів.

В кацапських руках, завдяки їх „малоросійській" тактиці найшлися три станиславівські установи: Нар. Дім, Бурса св. Миколая і „Самопомощ". Цупко держали в своїх руках ці установи русофільські могікани. Аж після вибуху війни почали вони розпорошуватися на всі боки. Одних забрала австрійська влада (по вказівках краєвої адміністраційної влади) до Талєргофу (звідкіля їх витягали українські посли), другі самі втікали в світ за очі, а треті остали на місці, щоби опісля помандрувати з російсько-царською армією. Згадані установи, посередньо чи безпосередньо здвигнені коштами нашого народу, остали без хазяїв. Вже з вибухом війни влада припинила діяльність русофільських установ. У праву „Нар. Дому" станиславівське староство доручило адм. урядовцеві Кульманові. В р. 1915 управа „Нар. Домом" перейшла в українські руки, бож це всенародне майно. Станиславівські українці під проводом д-ра Льва Бачинського привернули статутову діяльність „Нар. Дому". В березні 1916 р. відбулися загальні збори цієї установи, які вибрали головою „Нар. Дому" д-ра Льва Бачинського. З хвилею стабілізації польської влади нечисленні „русскі" під проводом дир. Труша почали робити в польської влади заходи в справі „ревіндикації" цієї установи. Спершу роблено заходи в адміністраційних властей, а згодом переведено справу на судовий шлях. А саме 13. травня 1926 кількох передвоєнних „русских" відбуло „общее собраніе членов" і під проводом дир. В. Труша, якого **„in partibus infidelium"** вибрано головою „совіта" і розпочато судові кроки. Після трьох літ процесування вкінці Найвищий Суд у Варшаві признав власність „Нар. Дому" за кацапами. В половині червня „русскі" на радощах перебрали вже цю установу в посідання. Першим ділом „побідників" було виповісти приміщення в „Нар. Домі" касиновому Т-ву „Українська Бесіда", другому складові „Народньої Торговлі" й іншим українським партіям.

Годиться додати, що цю установу москвофільські недобитки легально передали українцям і опісля, мабуть поза Трушем, не було нікого, хто мав би формальне (не говоримо вже про фактичне) право до цієї установи. Бо одні з б. членів вимандрували, а другі повмирали.

Тепер станиславівські кацапи розганяються для здобуття Бурси св. Миколая, що є власністю церковного Брацтва св. Миколая, яке колись підступом були вони загарбали. Тепер там міститься сирітський захист.

Сумніваємося, чи й тут матимуть успіх москвофільські могікани. А зрештою — живемо в часах, коли все є можливе.

Плян відсунення сесії Ліги Націй.

Газета „Дейлі Телеграф" подає відомість з Парижа, що є замір відсунути сесію Ліги Націй, яка мала початися 1. вересня, на жовтень, бо політична конференція, яка мала початися 6. серпня, мабуть не скінчиться до початку вересня.

Цар переправився через річку Мілю на захід від Полтави і почав уставляти свій табор.

Досвіта Шведи вийшли зі своїх окопів з чотирма залізними гарматами, що були їх цілою артилерією. Решту гармат залишили у таборі з близько 3.000 людей; 4.000 остались в обозі, так, що шведська армія виступила до бою в силі до 21.000 людей, з яких до 16.000 було шведів.

Генерали Реншільд, Роос, Левенгавпт, Шліппенбах, Горн, Шпарре, Гамільтон, князь Віртемберг, племінник короля, і деякі інші, з яких більшість бачила битву під Нарвою*), пригадували всім молодшим старшинам цей день, коли 8.000 шведів розбило 80.000 москалів і то в укріпленім таборі. Старшини переповідали це воякам; наступаючи, всі підбадьорювали себе.

Король**), якого несено в носильці на переді піхоти, кермував наступом. На його приказ частина кінноти пішла вперід, щоби заатакувати ворожу кінноту. Отсим і почалася битва ранком пів до пятої. Ворожа кіннота була на заході, на правому крилі московського табору. Князь Меншіков і граф Головін уставили її у відступах між редутами, озброєними в гармати. Шліппенбах на чолі шведів кинувся на цю кінноту. Всі, що служили в шведській армії, знають, що неможливо було опертися силі їх першого наскоку. Московські кольони розбито й відперто назад. Сам цар причалав, щоби їх привести до порядку. Куля пробила його капелюх, під Меншіковим вбито три коні; шведи кричали: побіда!

Карло не сумнівався, що виграв битву. Він вислав о півночі генерала Крайца з 5.000 кінних чиків чи драгонів, що мали завдання напасти на ворога з боку; але на нещастя Крайц заблудив і зовсім не явився. Тому цар, що вважав своє положення за пропаще, мав час привести до порядку свою кінноту. Він заатакував тоді шведську кінноту і розбив її, бо не допоміг їй відділ Крайца. В тому бою сам Шліппенбах попався у полон. Рівночасно 72 гармати стріляли на шведську кінноту, а московська піхота, покидаючи свої позиції, наступала на піхоту Карла.

Тоді цар вислав Меншікова, щоби заняв позицію між Полтавою і шведами. Князь виконав наказ свого володаря зручно і швидко: він не тільки прорвав звязок між шведською армією і військом, що лишилось у таборі під Полтавою, але стрінувши тритисячний відділ шведської резерви, окружив його і зовсім розбив. Якщо Меншіков виконав це діло самочинно, то Росія завдячує йому свій рятунок, а якщо цар наказав йому це, то він показався гідним противником Карла XII. Тимчасом московська піхота виступила зі своїх позицій і посунулася на рівнину. З другого боку шведська кіннота уставилася чверть милі від ворога. Король, якому помагав полевий маршал Реншільд, видав наказ до загального наступу.

Останки своєї армії уставив він у двох лініях, піхоту в середині, кінноту на крилах. Цар уставив таксамо свою армію; але він мав чисельну перевагу і 72 гармати, проти яких шведи мали тільки чотири, а й для цих не ставало пороху.

Московський цар був у центрі своєї армії; він мав тоді рангу тільки генералмайора і ніби-то був підчинений генералові Шереметеві. Але, як цар, на турецькому коні, що був дарунком султана, він обїздив відділ за відділом, підбадьорюючи старшин та обіцюючи кожному нагороду.

*) Місто над фінським заливом, 1700 року Карло XII. страшенно побив там москалів.

**) Карло XII. 27. червня в сутичці з відділом москалів був ранений в ногу.

Радянська Україна.

Дніпрельстан.

З початком липня відбулося засідання всеукраїнського комітету сприяння Дніпрельстанові, присвячене розв'язанню низки пекучих питань, звязаних з дніпровським будівництвом. Засідання відбулося під головуванням голови Раднаркому Чубаря з участю проф. Александрова та головного інжиніра Дністрельстану Вінтера і його заступника Ротерта. Всю увагу присвячено плянуванню й будові нового міста навколо Дніпрельстану. Досі розв'язано найголовніші спірні питання в справі плянування, призначуючи місце на будову промислового комбінату. Тепер на черзі розв'язка справи про запоріжський залізничий вузол. При плянуванні і будові нового міста постановлено триматися загального пятирічного господарчого пляну, а не забігати вперед. Виходячи з перспектив пятиріччя встановлено, що до 1933 р. нове місто не матиме більше, як 230 тисяч населення. Але тут треба використати найновіші досягнення техніки, санітарії то-що. Вже в найближчому році треба забезпечити житлом не менше, як 10 тисяч робітників, що працюватимуть на будівництві промислового комбітату. У висліді порішено, що будувати нове місто Запоріжжа почнеться в другій половині 1930 р. До того часу мусить бути виготовлений проект міста. Вступні роботи в цій справі доручено комісаріятові внутр. справ.

Таким чином у найближчих літах повстане навколо Дніпрельстану нове місто, яке находячись в осередку Рад. України — може стати центральним містом України, — при передумові, що цей плян не залишиться таким самим гарним — але нездійсненим — пляном, як стільки інших.

Димісія наркома Мілютіна.

Рада народніх комісарів звільнила з уряду комісаря фінансів Мілютіна.

—o—

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 89 4—6

— **Свято полеглих на Маківці** відбудеться цього року в дні 4. серпня заходом Т-ва Охорони Военних Могил у Львові в порозумінні з філією ТОВМ у Сколім. Учасники зі Львова мають зголоситися заздалегідь у впорядчика прогульки д-ра Івана Гижі (Руська 20, Дністер, I. пов.) і зложити на його руки найменше 5 зол. титулом завдатку на залізничу карту і нічліг у Тухлі. Кошти подорожі зі Львова і з поворотом винесуть ок. 12 зол. від особи, бо Т-во поробило всі заходи в справі залізничої знижки, яка певно буде признана. Хто зголоситься скорше, може рефлектувати на знижку. Ті, що зголосяться в останній квилі, знижки не дістануть. Відїзд зі Львова: в суботу, 3. серпня, в год. 16.10 попол. з головного двірця; приїзд до Тухлі, де будуть приготовані нічліги, в год. 20.04 вечером. В неділю рано рушить прогулька під проводом д-ра Гижі й інж. Захара Рудика на стрілецькі могили на Маківці, де в год. 11. перепол. відбудеться поминальне богослуження і проповідь, після чого учасники зложать поклін могилам Героїв. Поворот до Львова: відїзд з Тухлі в год. 18.01, приїзд до Львова в год. 22.10 вечером. Головна Рада Т-ва Охорони Военних Могил просить усі дооколичні громади взяти масову участь у святі під проводом своїх священиків і з процесіями, а охочих з околиць на шляху Львів-Стрий прилучитися до львівського поїзду.

— **„Наше Брацтво".** Під цим заголовком появилося у Володимирі Вол. друге число орґану, присвяченого справам православної церкви в Польщі, а зокрема ненормальним відносинам серед її ерархії. Перше число „Нашого Брацтва", як ми про це в своїм часі повідомляли, заняло володимирське староство. Видавцем „Нашого Брацтва" є відомий діяч у церковній ділянці, д-р Арсен Річинський.

— **На катедру волинського архиепископа,** крім Преосв. Антонія (Марценка) й архим. Полікарпа (Сикорського), висунено ще кандидатуру свящ. Іляріона Бриндзана, який працює тепер в українському таборі в Каліші. („Наше Брацтво").

— **Ще про конґрес української еміґрації в Празі.** Від п. М. Галагана, голови Української Громади в ЧСР, дістаємо письмо, в якому він зазначує, що конґрес української еміґрації у Празі („Діло", ч. 149) був на ділі зїздом тільки тої частини придніпрянської еміґрації, яка, як це зрештою справедливо зауважило „Діло", гуртується біля уряду УНР. Шап. автор стверджує м. ін., що Українська Громада в ЧСР, яка в числі своїх членів нараховує ок. 250 осіб ріжних політичних напрямків (від соціялістів до гетьманців) і безпартійних людей з усіх українських земель і яка фактично є найбільшою українською громадською орґанізацією в ЧСР, ані не дістала запрошення на пражський зїзд, ані — очевидно — участи в ньому не брала.

— **Монографія станиславівського воєвідства** має появитися накладом воєвідського комітету для підтримки польської краєвої вистави в Познані. Значна часть потрібних матеріялів є вже в посіданні редакційного комітету, решту опрацьовують спеціялісти. Зі спису співробітників монографії, поміщеного в польській пресі, видно, що між ними нема українця й на лік. По монографії тернопільського воєвідства, що була у нас обговорена (в статті „Ґльорифікація польської культури"), приходить тепер черга на монографію воєвідства станиславівського. А що можемо протиставити тим монографіям ми?

— **Дар для Київської Ґалерії Картин.** Відомий мистець і критик Давид Бурлюк, що живе тепер в Америці, подарував Київській Картинній Ґалерії два образи, що вже були виставлені на виставах у Ню Йорку. В своїому листі до управи Ґалерії Картин у Київі Бурлюк висловив бажання бути в постійному мистецькому звязку з Україною в характері кореспондента й учасника в українських мистецьких виставах.

— **Смертність у Львові.** В червні ц. р. померло у Львові 198 осіб (у травні 242). Зі 198 померших було 98 мущин і рівно 100 жінок. По вірі померші розділяються так: римо-кат. 109, греко-кат. 23, протестантів 3, жидів 61, інших 2. Найбільший відсоток померших становлять діти і малолітні до 14 літ.

— **Міжнародній Зїзд Хірургів** отворено урочисто у Варшаві 22. ц. м. У Зїзді бере участь до 700 лікарів-хірургів (разом з родинами) зі всіх країв світа. Зїзд отворено в палаті президії ради міністрів. Наради Зїзду потревають чотири дні, після чого його учасники, поділені на ґрупи, їздитимуть по ріжних землях Польщі, аби приглянутись їм ближче. Одна ґрупа чужинних хірургів приїде м. ін. і до Львова.

— **Страй таксівок і фіякрів перерваний.** На зборах власників львівських таксівок і фіякрів зложили делеґати звіт із своєї поїздки до Варшави. Завдяки інтервенції у мін. Складковського, який заступає прем. Свїтальського, приїде до Львова спеціяльна комісія з Варшави, щоб розглянути домагання страйкуючих. По вислуханні звіту збори ухвалили негайно перервати страйк. Від учора Львів має знову до розпорядимости авта і фіякри.

— **Вбивство чи нещасливий випадок?** До хати Йосифа Ковалишина при вул. Сонішній ч. 30 у Львові прийшов незнаний в цілій каменици мущина. Не знати, чому цей незнакомий вистрілив і вбив на місці 10-літнього сина Ковалишина (школяря) та зранив у ногу 15-літню Кушнірівну. Рятункова стація перевезла Кушнірівну до шпиталю. Слїдчий виділ веде слїдство.

— **Влом до Віденської кавярні.** До льокалю Віденської кавярні у Львові вломилися в ночі злодії та вкрали на шкоду власника Блоцького кільканацять фляшок лікерів, горілок, цукру, папіросок і цигар вартости 630 зол., а готівкою 240 зол.

— **Грім ударив у парохію.** Над Потуторами перейшла мин. суботи буря з громами. Підчас бурі в мешканні місцевого пароха о. Лонкевича була 26-літня Ганна Опак, що пильнувала хати. В часі тої бурі вдарив грім у парохію та вбив зґадану дівчину на місці.

— **Вже й у Коломиї металеві обручки.** На торзі в Коломиї продали два обманці якомусь околичному мешканцеві 3 металеві обручки й один ланцюшок (вартости півтора зол.) як золоті за 220 зол. Один із обманців оповідав, що втік із СРСР із золотом, яке походить із тамошніх церков. Підчас тої „трансакції" прийшов спільник обманця, жид, і вдавав, що хоче купити це золото. Продавець хотів продати нібито „лише в католицькі руки", казав селянинові перехреститися і щойно, як селянин це зробив, продав йому „з ласки" ці безвартісні цяцьки за 220 зол.

— **Вивернулося авто з яйцями.** По дорозі з Чорткова до Ягольниці перевернулося авто з

Джон Рокфелєр.

До 90-ліття його народин.

8. липня цього року справляв один з найбільших американських міліонерів, Джон Рокфелєр, 90-літню річницю своїх уродин. Він був перший, що в Злучених Державах приноровив до промисловости принціп трестування. З того часу, а було це 1872 року, ще й досі лишається він людиною, яку найбільше ненавидять в Америці. Щодо ненависти, то так ненавидять хіба другого американського міліярдера, Джея Гулда. Довгі десятиліття боролася індивідуалістична Америка проти панування трестів, які у великому промислі втілювали думку обєднання та певного усуспільнення. Тепер, коли трести стали звичайним явищем не лише в американському, але також в европейському житті, тяжко собі навіть уявити ту пристрасть, з якою свого часу велася проти них боротьба. Уся політична карієра бувшого президента Злучених Держав, Теодора Рузвелта, надій, що покладали на нього міліони американців, як на нового Месію, та гірке розчарування, — все це мало своєю підставою боротьбу проти трестів. Уряд Злучених Держав видав проти них ряд суворих законів і заборонив їх цілком. Одначе трести таки перемогли. Кожний американський урядовець тепер лише слухняним виконавцем їх інтересів та намірів. Тепер ніхто в Америці навіть не пробує вести боротьбу проти них. Закони проти трестів, хоч і не відкликані, стали мертвою буквою. Америка погодилася з фактом істнування трестів і приняла провід великих міліонерів. Таким чином Злучені Держави не мають не лише соціялізму, але не мають також лібералізму. Господарське життя і в звязку з ним загальний добробут Злучених Держав так зросли, що загал американців уважає, що такий лад, який там істнує, є найкращим, і що лише лихий американець неамериканського походження може мати сумніви щодо нього.

Від ряду літ Джон Рокфелєр живе самітно у своїому сільському маєтку, оточеному високими мурами, який охороняє його власна узброєна сторожа; від ряду літ він не бере ніякої особистої участи в інтересах і стрічається з зовнішнім світом лише з нагоди все нових фондацій на ріжні загально корисні цілі, які давно вже виносять сотні міліонів долярів. Одначе стара непависть до нього, хоч тепер основно змінилися американські погляди на діло його рук, трести, — не зменшилася. Навіть дрібноміщанські чесноти цього міліярдера викликують скорше обурення та глум, ніж признання. Рокфелєр живе незвичайно скромно, реґулярно ходить до церкви, особисто вчить у недільних школах, не вживає жадного алькоголю. Його портрет, зроблений тоді, коли він стояв на початку 30-тих років свого життя, зображує його з твердим, але понурим виразом обличя, одначе з розмріяними очами. І справді, це був чоловік мрій, бо лише мрійник міг у тих часах вимріяти плян опанування усього американського нафтового промислу за допомогою трестів, а потім опанування цілого світового нафтового ринку, — мрійник, який одначе снив чисто практичні сни.

Він родився у селянській родині в стейті Нового Йорку 8. липня 1839 р. Коли мав 13 літ, його батьки поселилися до стейту Огайо, недалеко від міста Клівленду, і він помагає господарити батькові. 1855 р. він кидає батьківський дім і довгий час шукає собі посади в Клівленді, як субєкт або бухальтер. Вже в тих часах він був незвичайно ощадний і всі свої зусилля звертав на те, щоби відкривати якнайлєпшаші джерела закупна всяких товарів. Вже, як богатий чоловік, розповідав одного разу в пізніших роках: „Коли я мав 13 або 14 літ, то помагав раз нашому сусідові копати картоплю; це була тяжка робота, 10 годин денно. Я заощадив зароблені тим способом гроші і незабаром обчислив, що виповнення 50 долярів на тодішній законний відсоток 7 проц. дає такий самий зиск, як копання картоплі протягом 100 днів. Так у мене повстала думка, що краще зробити гроші моїм рабом, ніж самому ставати рабом грошей". Цей вислів чудово характеризує всю ментальність будучого міліонера. Він зрозуміє, що при сучасному ладі не праця, але вислід цеї праці у формі гроша робить чоловіка паном над іншими людьми, над їх працею, над усіма богацтвами світа.

1858 р. Рокфелєр на спілку з одним молодим англійцем засновує комісову фірму для продажі продуктів, яка має швидкий успіх. 1862 р. фірма фінансує невеликою сумою енерґійного англійця механіка, С. Ендрюса при заложенні рафінерії нафти. 1865 р. Рокфелєр бачить незвичайні можливости цього промислу, продає свій уділ у комісовій фірмі і вкладає всі свої гроші у рафінерію „Рокфелєр і Ендрюс". Це був початок „Стендарт Ойл", яка тепер охоплює весь світ.

Рокфелєр швидко став одним з перших купецьких спеціялістів промислу і здобув собі славу своїм уміннням добре купувати і продавати, та передовсім уміннням здобувати гроші. Ще одну штуку знав він, одначе це було його тайною, яку обурені конкуренти відкрили допервa через кілька літ, — уміння одержувати від залізничих товариств тайні зменшення перевозових тарифів, так, що він міг постачати нафту до Нового Йорку дешевше, ніж його конкуренти. Року 1870 фірма „Рокфелєр та Ендрюс" зєдналася ще з іншими подібними підприємствами, і так повстало товариство „Стендерт Ойл" з капіталом 1 міліона долярів. З розвитком інтересів росли також мрії та плани Рокфелєра. Він хотів тепер зруй-

Др. МАРІЯН ПАНЧИШИН

виїхав на літний відпочинок і **почне ординувати** щойно **з кінцем серпня** с. р.

у ЛЬВОВІ, вул. КЛУШИНСЬКА ч. 3

116 3—4

вантажем вещь. Поломилося кілька тисяч вещь, що утворили на дорозі величезну вещицю. Авто сильно ушкоджене. З катастрофи вийшли потовчені шофер Антонишин і робітник Юськів із Вигнанки, який їхав тим самим автом. Антонишина відвезли до загального шпиталю у Львові.

— **Вбивство на селі.** Дня 22. липня в 2. год. в ночі вистрілом із револьверу убив незнаний справник у Ганківцях (пов. Городенка) Івана Терлецького, а його брата Миколу зранив у руку. Оба брати тієї ночи на гавкання собаки вийшли з хати і побачили двох людей, які з роверами відступали до воріт. Коли Терлецькі підійшли до них ближче, один з бандитів виняв револьвер і вбив Івана Терлецького, а втікаючи стрілив іще й до Миколи Терлецького. Вбийники оставили один ровер, оба всіли на другий та відїхали в напрямі Городенки.

— **Скільки є шкіл на Закарпатті?** По найновішій статистиці в 483 селах Закарпатської України є 789 шкіл. В тому числі є 519 шкіл українських („руських"), 127 чеських, 101 мадярських, 17 словацьких, 14 німецьких, 6 ромунських і 3 жидівські. „Русскій Вѣстник", з якого беремо ці цифри, пише, що якби основування чеських шкіл продовжалося дотеперішнім темпом, то за 5 літ буде на Закарпатті більше чеських шкіл, як українських. Цю чехізацію веде тепер влада під проводом аграріїв.

— **Потонуло 65 людей.** В місцевости Ганіот (в Індії) на ріці Шенак перевернулося на вирі човно, яким їхало 100 людей. Вдалося врятувати лише 35 людей.

СРСР. відкинув посередництво Франції.

Комісаріят закорд. справ СРСР. оголосив такий комунікат: французький уряд звернувся до більшовицького уряду з предложенням посередничити задля мирної полагоди китайсько-більшовицького конфлікту. Предложення це зробив у Парижі міністр Бріян амбасадорові Довгалевському та в Москві амб. Гербет Караханові. Дня 22. липня Карахан в імени більш. уряду дав фр. амбасадорові Гербетові відповідь, у якій зазначив, що предложення фр. міністра закорд. справ треба як слід оцінити. Одначе більшовицький уряд мусить ствердити, що предложення це не має рації істнування з огляду на підмову китайської влади привернути належну правну основу, що є конечною умовиною порозуміння, як це вже зазначила більшовицька нота з 13. липня в. р. Щодо можливих пізніших комплікацій, то уряд СРСР. мусить зазначити, що ніхто так не дбає про вдержання мира, як саме уряд СРСР., наскільки це від нього залежить. Нема найменшого сумніву, що СРСР. був і остане заборолом мира.

Аг. Аваса повідомляє у звязи з новищою нотою СРСР., що Бріян обмежився виключно до поради представникам СРСР. і Китаю бути розважними та зазначив, що всяка військова акція противилася би мірі. зобовязанням, які випливають із приступлення до Келльоґового пакту.

Відповідь Китаю і СРСР.

Американський держ. підсекретар Стімсон одержав від урядів Китаю та СРСР. відповідь на свою ноту в справі мирної полагоди конфлікту. Ці уряди впевняють у нотах, що не хочуть доводити до вибуху війни. Китайський посол у Вашінґтоні сказав, що його уряд навяже безпосередні взаємини з урядом СРСР. для полагоди конфлікту.

Із Шанґаю приходять вісти, що нанкінський уряд чимраз більше виявляє охоту полагодити конфлікт мирно. Уряд у відозві каже, що обмежиться до найконечніших військ. оборонних заряджень, колиж би СРСР зазатакував Китай, то він відкличеться до Ліґи Націй.

Ще одна китайська нота до СРСР.

Нанкінський уряд приготовляє ще одну примирливу ноту до СРСР. Мін. закорд. справ Ванґ у додатковій ноті до уряду СРСР. просить більшовицький уряд, щоби не розумів фальшиво відповіди Китаю на більшовицький ультімат. Мін. Ванґ предложить, щоби оба уряди іменували своїх представників, які перевели би переговори в справі мирної полагоди конфлікту.

Комунікат японського мін-ства закорд. справ.

Комунікат японського мін-ства закорд. справ повідомляє, що Японія не одержала офіціяльної відомости про демарш ам. держ. секретаря Стімсона в справі кит.-більш. конфлікту. Справа ця відома яп. урядові лише з рапорту яп. амбасади в Парижі. В таких умовинах яп. уряд не може прилучитися до фр.-ам. акції.

Японські вказівки для південної мандж. залізниці.

Командант японської залоги в Манджурії видав інструкцію владі півд.-манджурської залізниці, щоби відмовилася перевозити китайські війська та муніцію, та щоби не позволила переступати зал. території озброєним кит. відділам без дозволу льокальних японських командантів.

Нові китайські транспорти.

Китайське мін-ство війни повідомляє, що вислано на фронт шість нових дивізій піхоти. Дня 23. липня відійшла з Пекіну до Манджурії дивізія кит. кінноти.

Більшовицька амбасада.

Будинок більшовицької амбасади в Пекіні офіціяльно заняв німецький посол.

Дипл. взаємини з Монголією зірвані.

„Тел. Уніон" повідомляє з Урги, що більшовицький уряд поручив заявити, що в звязи із зірванням взаємин між СРСР. і Китаєм уважає також зірваними дипл. взаємини між СРСР. і Монґолією.

ЛЮНА-ПАРК на повиставовій площі відкритий щодня до години 12-тої в ночі.

130 4—5

Китай віддасть справу Лізі Націй.

„Таймс" повідомляють, що після наради кит. провідників із Чанґ-Кай-Шеком оголошено комунікат, який пригадує, що нац. кит. уряд сповнить свій обовязок, аби мирно порозумітися з СРСР. і не робитиме воєнних заряджень навіть тоді, колиб СРСР. зачав зачіпні кроки. Коли СРСР. нарушить Келльоґів пакт, то кит. уряд звернеться до Ліґи Націй з просьбою інтервенції. „Дейлі Тел." довідується, що кит. посол у Фінляндії дістав приказ поїхати негайно у Москву та навязати переговори з урядом СРСР.

—o—

Відповідь Карахана в справі взаємин із Анґлією.

Норвеському шарже д'афер у Москві Даніельсові доручили 23. липня відповідь, підписану Караханом, на Даніельсову ноту з 17. липня, в якій було повідомлення анґл. уряду, що Вел. Британія годиться навязати дипл. взаємини з СРСР. Більш. нота приймає до відома повідомлення анґл. уряду в справі його доброї волі для навязання дипл. взаємин „перерваних зовсім не з вини ані не на бажання більшовицького уряду". Уряд СРСР витає це предложення в інтересі обох країн і в інтересі мира та висловлює думку, що якнайскорше треба заключити трівкий договір у спірних справах. Уряд СРСР думає, що цей трівкий договір може діяти до піли лише тоді, коли обі сторони трактуватиметься на основі рівности та задержанням вз. гідности й пошанівку.

Спека й бурі.

Смертні випадки.

Дня 23. липня над Варшавою перейшла буря з громами та заподіяла великі шкоди. Громи вдарили в трамваї; згоріли мотори. В Лазенках грім убив одну особу. Вода залила нижче положені мешкання. В тіні було 33 і пів степ. Ц., а в полудне 42 степ. Ц. Два робітники зал. варстатів і один муляр при будові гол. почти потерпіли сонячний удар.

У Берліні ніч 23. липня була наче підрівникова. Найнижча температура 26 ст. У Гамбурзі заноґували 45 ст. Ц. Буря, що лютувала в ночі, не обнизила температури.

В Москві й ін. рос. містах сильна спека. Були смертні випадки наслідком сон. удару.

—o—

Зі спортового життя.

Україна—Погонь.

Змагання чолової української дружини у Львові з ліговою Погонею відбудуться в неділю 28 ц. м. в год. 4. пополудні на гриші Погоні. Тому, що це взагалі перша стріча між цими двома дружинами (досі грала Україна тільки з Погонею І. Б., себто з резервою ліґової дружини), як і з уваги на добру теперішню форму України, заінтересування цими змаганнями в усіх кругах Львова велике. Можна сподіватися, що публика, яка певно явиться дуже численно на цих змаганнях, побачить гарну інтелігентну й цікаву гру обох дружин. Українська одинадцятка доложить певно всіх зусиль, аби вийти зі змагань з таким сильним противником з почесним висліком.

На орґанізаційному фронті.

Старосамбіршина.

З приходом у старосамбірський повіт о. сен. Юліяна Татомира орґанізаційне життя пожвавилось у нас живіше. Через недостачу інтелігентних і рухливих сил повіт підупав, з чого скористали сельробівські аґенти, сіючи тільки роздори серед народніх мас. Одначе тепер іде вже до кращого, чого доказом є недавне величаве повітове свято „Просвіти" в Старому Самборі, а також ціла низка віч та орґанізаційних довірочних нарад, уладжених неструдженим о. сен. Татомиром. Досі о. Татомир відбув справоздавчі віча і наради (в місяці червні): в Лужку Горішнім дня 25., в Сушиці Риковій 2., в Поляні 9., в Сушиці Великій 10., в Терновій 10., в Лібухові 10., в Розсохах 11., в Бачині 13., в Лужку Горішнім збори „Сільського Господаря" 14., а дня 24. відбув збори „Сокола", в місяці липні: дня 7. загальні збори кооперативи в Лужку Горішнім, в Торчиновичах, де безуспішно пробували одиначарські посли зро-

---

нувати дорогою конкуренції 25 рафінерій нафти в Клівленді, щоби забрати їх в свої руки, а рівночасно не допустити до повстання рафінерій в тій области, де здобувано нафту (Пенсилванії). Його плани сходилися з інтересами залізничих товариств Клівленда та деяких інших округ, де були рафінерії нафти. Між 1865 р. та 1870 ціна рафінованої нафти впала на половину, повставали все нові рафінерії, а крім того Европа теж почала рафінувати нафту, а Франція завела мито на рафіновану нафту. Року 1871 вироблено проект злуки рафінерій з експортерами нафти. Нове товариство мало одержувати від залізничих товариств не лише тайну знижку тариф, але навіть певний відсоток від коштів перевозу нафти їх конкурентів; таким способом це товариство мало на меті знищити конкурентів і підбити під свою владу властивих продуцентів нафти. Рокфелер та його спільник Ендрюс були найбільшими акціонерами нового товариства, яке основано у великій тайні під назвою „Саватери Імпрувмент Компані".

Одначе цю таємницю незабаром відкрито. Цей рабівничий плян викликав у Злучених Державах страшне обурення, яке довело 1872 року до так званої нафтової війни. Обурення було таке велике, порушення законів таке наочне, що товариство розвязано. Одначе Рокфелер протягом кількох років упертої потайної праці таки здійснив основну ідею цього товариства. Кінець кінцем „Стендарт Ойл" таки здобула під свою владу всі американські рафінерії нафти. Було би дуже довго змальовувати цей розвиток. Він скінчився тим, що повстав величезний трест „Стендарт Ойл", який дійсно панував на ринку нафти. Правда, суди Злучених Держав 1892 р. проголосили його незаконним, і він після цього формально розвязався. Одначе в дійсности він істнує далі, і відомо, що репрезентантом цього тресту є товариство „Стендарт Ойл" в Нью-Джерсі.

В 1872 р. Рокфелер став найбільше зненавидженою людиною у Злучених Державах, одначе незабаром він став також найбогатшою людиною Злучених Держав. Нафта давала йому величезні ански. Незабаром його гроші і гроші його спільників почали грати рішаючу ролю серед залізничих королів Вандербільта та Ґулда. Зовсім природно, що з часом величезні доходи цієї групи дали їй пануюче становище також серед банків Нового Йорку.

Підприємці „Стендарт Ойл" мали величезний вплив як на внутрішню, так особливо на зовнішню політику Злучених Держав. Можна було би виписати довгу листу визначних американських дипльоматів, які належали до „Стендарт Ойл". Революції в Мексиці та безпосередні збройні інтервенції там уряду Злучених Держав були ділом її рук. Таксамо під її впливом стояла зовнішня політика Злучених Держав у Китаї, а по війні в Европі, особливо на близькому сході.

Теперішня Америка уважає за самозрозуміле, що уряд Злучених Держав мусить служити інтересам великих промисловців та фінансістів. „Великий інтерес" панує всевладно в американській внутрішній і зовнішній політиці. Трести, виразники імперялістичної політики Злучених Держав, потрафили здобути собі неподільні симпатії демократичної американської суспільности. Одначе хоч ця „демократична суспільність" дивиться на нових мілїярдерів, як на якихось богів, вона далі ненавидить старого Рокфелера, навколо особи якого скристалізувалися усі старі протиріччя, уся стара боротьба та ворожнеча.

бити своє віче, відбув о. Татомир велике віче дня 10., а дня 13. велику орґанізаційну нараду, відтак дня 14. відбулося велике віче в Топільниці, а дня 17. в Мостиськах. В повіті помітний зріст національної свідомости й охоти до орґанізаційної роботи, особливо серед старосамбірського міщанства й молоді. Є надія, що із сельробівського трясовиння не буде скоро в Старосамбіршині ні сліду.

Радехівшина.

Посол о. д-р Пеллїх відбув справоздавчі віча в отсих селах радехівського повіту: 4. липня в Оглядові, 4. липня в Нивищі і 12. липня в Сушні. На всіх вічах присутні були майже всі мешканці громад. Після вислухання звіту з діяльности УПР. і реферату посла про орґанізацію українських національних сил на селі присутні висловили всюди довіря УПР. і відспівали серед одушевлення національний гимн.

Сокальщина.

В доповненні орґанізаційного руху в Сокальщині годиться відмітити віча, які відбув посол Кохан у громадах: Войславичі дня 20. червня ц. р., Гільче і Ліски 23. червня, Мищів 24. червня, Будинин 24. червня й Костяшин 30. червня. Віча ці, як і попередні, були районові, тобто призначені для кількох сусідуючих громад. Численність їх та пануючий на них настрій виявили велике заінтересування нашого села справами орґанізації УНДО. та високу свідомість селян.

Брідщина.

Дня 23. червня ц. р. відбулося справоздавче посольське віче в селі Суховоля, брідського повіту, в салі читальні, виповненій громадянством по береги. Звіт з діяльности УПР. складав посол Олександер Вислоцький. Тогож дня пополудні уладив посол Вислоцький друге справоздавче віче в Бучині, де відбув відтак з визначнішими громадянами ще довірочну нараду. — На день 26. червня ц. р. скликав посол Вислоцький довірочну орґанізаційну нараду в Підкамені. Небавком простора саля Народнього Дому виповнилася по береги представниками громад Підкаменеччини, одначе вже при перших словах реферату посла Вислоцького впала на салю поліція і стала присутніх розганяти. Щоб не допустити до небажаних наслідків, посол Вислоцький розвязав нараду, заявляючи, що українські громадяни приневолені опорожнити салю під напором сили.

—o—

Дописи.

РОГАТИНЩИНА. (З культурного життя села). Дня 2-го червня ц. р. відбулося в селі Пукові, рогатинського повіту, величаве свято „Сільського Господаря" і Шевченківський концерт. Свято відбулося в год. 4-ій попол. при участи около 1.000 місцевих і околичних селян, членів „Сільського Господаря". Свято почалося молебнем. По прегарній проповіди в церкві о. Василя Соловія про значіння свят „Сільського Господаря", рушив похід, на чолі якого йшли діти місцевої школи, до читальні „Просвіти". До зібраних виголосив реферат про значіння „Сільського Господаря" як станової орґанізації українського селянства посол Степан Кузик. По святі „Сільського Господаря" відбувся Шевченківський концерт. Хорові продукції знаного пуківського хору під проводом місцевого пароха о. Василя Соловія дуже подобалися. Годиться зазначити, що громада Пуків знана зі своєї орґанізації перед війною, як і зі свойого патріотизму. Нині вона цілковито вилічилася з воєнного лихоліття і стає на чолі цілого українського життя в повіті, завдяки спільній праці селян і місцевої інтеліґенції.

КУЛИКІВЩИНА. (З документів часу). О. Теодор Білевич, парох у Гребенцях, коло Куликова, відправив на другий день Великодних Свят спільно з парохом о. Клюфасом на могилах померших українців у Куликові парастас, а на третій день Великодня відправив парастас у своїй парохії у Гребенцях. Згідно з церковним звичаєм присутні на обох парастасах парохіяни скидали свої добровільні датки, що є звичайною річю на парастасах. У звязку з цим парох о. Теодор Білевич одержав дня 8-го липня ц. р. два ідентичні карні накази з датою 25. травня ц. р. такого змісту: Posterunek policji państwowej w Kulikowie doniósł 10. maja 1929, że ks. Bilewicz Teodor, zamieszkały w Hrebeńcach, dopuścił się przekroczenia z dn. 21. V. 1883 r. l. 3669, popełnionego dnia 6. i 7. maja 1929, przez zbieranie składek bez zezwolenia władz. Przyjmując powyższe za udowodnione, zasądza się na zasadzie art. 12 i art. rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. III. 1928, na grzywnę 10 zł. (za збірку в другому дні також „na areszt 2 dni"). Гривну за збірку на парастасі в Гребенцях в сумі 10 зол. замінило староство в другому карному наказі на один день арешту. Без коментарів.

КОЛОМИЯ. (Упадок радикальних впливів). З кожним днем помітний є упадок впливів радикальної партії на цілому Покутті, чого доказом може бути хочби й недавне масове віче під голим небом в Коломиї, уладжене Повіт. Нар. Комітетом УНДО. Занепокоєні радикали намагаються робити протиакцію, одначе селянські маси мають уже досить демаґоґії і крикунства, які несли їм постійно радикальні ватажки. На день 14. липня скликали радикали своє віче до Коломиї і стягнули всіх своїх провідників на нього, які, побачивши, що біля трибуни є тільки малий гурток людей, а зрештою ціла велика площа пуста, довго не хотіли відкривати віча. Вкінці по довгій нараді оголосили, що віче відбудеться в меншій салі Нар. Дому і тут уже врешті-решт вачали своє віче. З початку говорив посол Шекерик-Доників, відтак завів нудну балачку посол Ладика, який, бачучи, що на салі є більшість селян не-радикалів, ні словом не зачіпав УНДО. І були усі присутні позасипляли, але, на щастя, став говорити найстарший з них сенатор д-р Макух, який присутніх трохи розрухав. Дивно тільки, що д-р Макух уживав, на превелику радість своїх „товаришів", частенько слів зі словаря маршалка Пілсудського... З черги говорив ще посол Рогуцький. Характеристичне, що ніодин з радикальних Катонів не поважився критикувати вчинків польського уряду, за виїмком посла Рогуцького (коротенько в згадці про бюджет). Ще перед закінченням віча вічевики стали громадно розходитися домів, так, що радикали чимскорше закрили віче.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле.

Жабе, четвер, дня 25. VII. 1929.
Яблонів, пятниця, дня 26. VII. 1929.
Печеніжин, субота, дня 27. VII. 1929.
Станиславів, неділя, дня 28. VII. 1929. 115 4—?

Новий Український Театр під дир. П. Карабінєвича.

Долина:
25/7 „Базар".
Броніві:
26/7 „Осінні маневри". 93 10-?

Український Театр під Дир. Івана Когутяка:

Вендіж:
25.VII. четвер: Маруся Богуславка. 69 12—?

Кооператива „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Надвірна:
25 VII. „Ревія".
27/VII. „Чар вальса" (оперетка).
28/VII. „Миш церковна".
В черги театр задержиться в Делятині, Дорі, Яремчі. 137 3—?

Великий Міський Театр:

Середа. 24-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Четвер, 25-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Кіна.

Аполло: Одиначка полку (Лявра ля Пляте). Ґеній це я.

Кольосей: Пригода в експресі (Гарі Піль). Три суперники. Схоплена циганами.

Лея: Два пекольні дні (Карло Альдіні).

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Содома і Гомора (Люсі Дорен, Мих. Варконій).

Оаза: Наслідство крови.

Палас: Гарна грішниця.

Пан: Я звів тобі жінку.

Пасаж: Маціст у львиній клітці. Джозефина Бейкер.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Студент із Праги (Г. Еверса з Комр. Вайдтом).

Химера: Авантурництва мимоволі.

До читачів і передплатників „Життя і Знання" в краю і за границею. До чч. 10—11 (місяці липень і серпень) долучено додатковий анкетний листок. Редакція просить усіх читачів і передплатників, щоби вони дали відповідь на поставлені в ньому питання і прислали необхідно виповнені анкетні листки на адресу „Життя і Знання" (Рынок, ч. 10) в найближчих днях. 150 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", тапон біжутерію власного заробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 2200

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні уділи. 2199

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середних літ з священичої родини, глядає місця до заряду дому. Зголошення до Адміністрації для „Марії". 145 3—3

ЛІКАРЯ з кількалітньою практикою пошукується. Місто — 6 тисячів мешканців, в Східній Галичині. Адресувати: Аптикар Штайн, Супінського 25, II. пов. 134 2-2

ВДОВА інтеліґентна, в середнім віці працьовита, совісна, розуміється на господарстві і кухні — шукає місця до заряду дому. Зголошення адресувати: Уряд парохіяльний в Заболотцях коло Бродів. 151 1—2

ЛЬОКАЛЬ БЮРОВИЙ з телефоном, в околиці пл. Юра — до винайнятя. Зголошення до Адміністрації під „Нагода". 155б 1—2

ФРИЗІЄРСЬКИЙ САЛЬОН з уладженням, в околиці пл. Юра — на продаж. Зголошення під „Сальон" до Адміністрації. 155 1—2

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Конкурс.

Музичне Товариство ім. Лисенка у Львові, Шашкевича 5 — оголошує конкурс на посаду учительки гри на фортепяні, в повітовому місті, біля Львова. Зголошуватися до 5-го серпня, 1929 р. 153 1—2

Спеціяліст недуг легінь. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 16—24

Спеціяліст скірних, венеричних 154 **недуг і косметики** 1—?

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Конкурс.

Дирекція приватної учительської жіночої Семінарії — оповіщує отсим КОНКУРС на:

1. Учителя музики і співу;
2. Учительку школи вправ.

До першої посади вимагається іспиту до середних шкіл —

До другої — вимаганий кваліфікаційний іспит.

Подання вносити до Дирекції учит. прив. жіночої Семінарії в Самборі. 152 1—1

ЛІЖКО полеве залізне Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержаних задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 8—10

Ширіть наш часопис!

Смалець марки „ЗВАН"

під гарантією чистий, вепровий товщ є найліпший для домашнього ужитку.

До набуття у всіх Повітових Союзах Кооператив і в Складах „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ". 142 2—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львів. Рынок ч. 10.

Ч. 164 (11.455). Львів, пятниця 26. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло". Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., В Австрії 5 шр. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Зміна позицій.

Львів, 25. липня 1929.

В кожній ділянці післявоєнного життя відбуваються глибокі й далекосяглі зміни. Одні з них є виливом воєнних зрушень і перемін, другі наслідком революційних впливів, а треті виливом нормальної переоцінки цінностей. Цілий світ находиться тепер у приспішеному рушійному стані всюди, на кожному місці, в кожній ділянці.

Багато важких потрясень і в їх наслідок — глибоких змін перейшли та постійно переходимо також і ми. Не вдаючись в цілу скалу післявоєнних змін, що засягли нашу територію і наш народ, хочемо тут звернути увагу тільки на зміну позицій, яка довершується на нашій національній території під Польщею.

В умовах польської дійсности українська інтелігенція є вибита з нормальних, передвоєнних рейок. Передвоєнна українська інтелігенція мала формально всі двері відчинені. Вона могла виконувати всі суспільні функції, творячи основу свого істнування. Найчастіше українська інтелігенція, вибиваючись з рямок духовного звання, з одного боку поширювала базу вільних звань (адвокати, лікарі, інжиніри, керманичі кредитової кооперації), а з другого боку заповнювали уряди. Правда, бюрократична ділянка була для нас обмежена. Напр. ділянка політичної адміністрації була збережена майже виключно для польської шляхти. Найбільший відсоток українців находив приміщення в судівництві і шкільництві.

Сьогодні під тим оглядом наступили основні зміни. Перед українською інтелігенцією (не в теорії, але в практиці) майже замкнений шлях до урядових становищ. Особливо замкнений той шлях для українців на українській національній території. Урядництво в Галичині й на Волині з кожним роком вилюднюється з українського елементу. Цю політику започатковано ще в 1919 році, не приймаючи до служби понад чотири тисячі урядовців-українців за те, що вони не склали вимаганої присяги в часі юридичної неприналежности Галичини до Польщі. На Волині й інших північних землях усувано українців зі шкіл й урядів ніби-то за відсутність кваліфікацій. Нових, кваліфікованих українських сил (поза нечисленними винятками) не принимано до шкіл й урядів, хіба до корінної Польщі і на білорусько-литовські окраїни, призначуючи ці тисячі випродукованої української інтелігенції на національну загладу, приносячи її в жертву на вівтарі денаціоналізації.

Єдиною ділянкою, де ще від часу до часу прослизнувся українець, було судівництво. Та тепер всі познаки вказують на те, що й тут, з уступленням з президентури львівської апеляції А. Червінського, треба рахуватися з припиненням доплину українських суддів.

Новий президент Ч. Войціцький, недавно обіймаючи урядування у львівській апеляції, виголосив прекрасну промову про покликання судді та трудноші його праці в післявоєнних умовинах захитання авторітету, соціяльної й національної боротьби. Суддя повинен бути підготований до свого уряду. А його підготування між іншим

„вимагає знання життя, знання умов істнування і розвитку громадянства, його потреб, настроїв і струй, що нуртують в ньому; вимагає познайомлення з відомостями з інших ділянок знання, що облекшують пізнання цілости життя, себто зрозуміння і належну оцінку ріжнородних його проявів, піддаваних у ріжних формах розгадові судді. А що значний відсоток судової клієнтелі **творить у нас сільське населення, тому невідкличним є пізнання також життєвих умов, способу думання і висловлювання того народу, його обичаїв, а навіть звичаїв**".

Ясно, що тим народом є український народ, якого найкраще розуміє, якого спосіб думання і життя, обичаї і звичаї знає суддя-українець.

В дальшій своїй промові зазначив новий президент, що часто являються жалоби на сторонничість суддів на підкладі упередження або національної ненависти.

„Не хочу допустити, щоби істнували у нас суди, які свої присуди видавали не згідно з правом і правдою, але свідомо всупереч праву і правді, кермуючись метрикою чи національним почуттям сторін".

І ми не хочемо того допускати. Але правдою є в першу чергу те, що справжній суддя мусить бути тісно звязаний з тим тереном і тим народом, щоби його докладно не лише знати у всіх життєвих маніфестаціях, але й відчувати. Це й було причиною, що в австро-польських часах, стримуючи наплив українців до урядів, все-таки принимано їх до судівництва, де українці творили значний відсоток, давали дуже гарних суддів і займали вищі становища. В останньому часі спенсіоновано кільканацять суддів-українців, а на їх місце (ще за часів през. Червінського) принято двох-трьох. Одночасно кількох суддів-українців перенесено на захід. Це вказує, що „новий курс", який в інших декастеріях заістнував іще в рр. 1919-20, тепер обіймає й суд, що починається повна польонізація судівництва також під оглядом національного складу.

Зі зміною на становищі президента львівської апеляції можна бути певним, що судівництво вже замкнене перед нами. Таким чином замикається 10-літній період відсування українців від участи в урядах. Але живий народ живе думає. Українська інтелігенція постійно наростає і мусить шукати своєї життєвої бази. Маючи в практиці зачинені двері до т. зв. урядничої карієри, про що можна переконатися з офіційних іменувань (оголошуваних в „Монітор-і Польск-ім" і „Газет-і Львовск-ій"), мусить українська інтелігенція творити свою нову життєву базу, мусить змінювати свої суспільні позиції, мусить добиватися свого місця під сонцем. Та зміна позицій серед української інтелігенції відбувається в напрямі заповнювання т. зв. вільних професій. Отже розростаються чисельно (таки серед скреготу наших „монопольників") і поширюються наші адвокати, лікарі, інжиніри, будівничі, росте наша кооперація, а за нею несміло й приватні купці та промисловці. А розростаючись, ця нова фалянга, яка мусить бути здобувчою, висуває з тих позицій дотеперішніх їх тенетарів, головно жидів.

Вже від довшого часу серед жидів розлягаються нарікання на зріст української кооперації, на українську господарську конкуренцію, про що свідчать хоч би статті М. Ґольдштайна та д-ра Ротенштрайха, не говорячи вже про підпольну жидівську боротьбу з українською кооперацією. Взагалі жиди постійно нарікають на своє незавидне господарське положення. Думаємо, що ті нарікання — поза сезоновими недомаганнями чи кризами, які в рівній мірі досягають все населення, а в першу чергу продуцентів, — поки-що не є оправдані. Навіть важимося твердити, що в загальному господарське положення жидів є поки-що краще, як воно було напр. в Австрії. Там жиди мали сильних конкурентів: австрійських німців і чехів, тут, у Польщі, жиди є монополістами в торговельно-промисловій, отже найбільш прибутковій ділянці. Протягом останнього десятиліття жиди не тільки нічого не втратили, але багато зискали. Та теперішній час є — на нашу думку — вершком їх здобутків і зисків. Від тепер почнеться господарська декаденція жидів. Цього вони мусять бути свідомі. Вже нині частина сільських жидів втратила на місцях свій варстат праці. Правда, вона собі відбила вдесятеро ті втрати на поширенні мануфактури й галянтерії серед селянських мас. Але ці зиски є зисками переходовими. Вже нині в кожнім більшім місті, де перед 10-ма літами було 2 українських лікарів і 2 адвокатів, сьогодні є 6 лікарів і 6 адвокатів. А протягом найближчого десятиліття їх кількість подвоїлася. В чию некористь? Очевидячки, в першу чергу в некористь жидівських вільних професій.

Так відбувається зміна позицій. Поляки усувають нас з дотеперішніх позицій, а ми мусимо усувати жидів. Є то процес і природний і примусовий, а його основою: боротьба за істнування. А де в гру входить боротьба за істнування, там немає ніяких сентиментів. І тому жиди даремне нарікають на нас. Їх претенсії повинні бути звернені в інший бік і на іншу адресу.

Огонь нищить
не лише будинки, але й все, що в них находиться.
Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
90 **у Львові, вул. Руська ч. 20.** 6—?

„Велика ліквідація".

Берлін, 19. липня 1929.

I.

Велика преса не має причин скаржитись у цьому році на „отірковий сезон". Особливож у зовнішній політиці переживаємо період „високої кон'юнктури". Безпосереднім товчком для сильної активізації великої міжнародньої політики на протязі кількох останніх тижнів була фінансова розвязка репараційної проблєми та перш за все — зміна англійського кабінету. Від початку червня ц. р. помічаємо калейдоскопійне чергування зовнішньо-політичних подій. Їх можна би поділити на три великі комплєкси: англо-американський, европейський і англо-радянський. Розуміється, всі ті справи стоять в дійсности у причиновому взаїмному звязку настільки, що доволі трудно перевести поміж ними певну помічну порядкуючу лінію поділу.

З нагоди зміни англійського кабінету порушено найперше в Льондоні дві проблєми центрального світово-політичного значіння: справу англо-американських і англо-радянських відносин. В цьому випадку маємо до діла з ревізією або принаймні **спробами** ревізії цієї концепції зовнішньої політики, що її проводили підчас останніх літ англійські консерватисти. Одначе обі ті справи є настільки обширні, змістово скомпліковані й трудні для розвязки, й обі вони настільки глибоко узалежнюють розвиток політичних подій буквально на цілому ґльобі, що таке чи інше вирішення їх вимагатиме довшого протягу часу. Проте новий англійський уряд обі ті проблєми дуже сміливо підхопив й поробив уже перші кроки в напрямку їх розвязки. Нав'язуючи до зміни на посаді американського амбасадора в Льондоні, — як відомо, Гувер повірив цю позицію знаному ген. Дозові — Мекдональд порушив у своїх розмовах з новим американським амбасадором комплекс складних англо-американських питань; отже передовсім справу морських зброєнь, кодифікації чи ревізії морського права, взаємного воєнного задовження, взагалі проблєму взаємних економічних відносин. Події розвиваються у напрямку скликання великої англо-американської замирюючої конференції, яка мала би всі ті проблєми основно порушити й довести у свойому висліді до можливого англо-американського „модус-у вівенді".

Не менше важливою є, очевидно, також англо-радянська справа, одначе вона сама по собі настільки драглива і для англійського робітничого уряду небезпечна, що поки-що, крім принціпіяльних заяв і пресових дебат — якихнебудь конкретних починів або бодай виразно означеної програми англійської робітничої політики щодо СРСР в дійсности ще нема. Робітничий уряд узалежнює в немалій мірі своє відношення до Радянського Союзу від успіхів своєї нової політики в Америці. По суті-ж справа англо-радянського конфлікту робить враження гарячого заліза, що його бояться схопити руками правлячі нині англійські робітники. Безпосередньо після приходу до влади Мекдональд дозволив собі на кілька широких пропагандивних жестів, заповідаючи політику загального замирення. І справді, у відношенню до Америки й Европи послідували безпосередні акти, але щойно шість тижнів після своєї виборчої побіди Мекдональд

рішився на ініціятиву також у справі СРСР. Щойно 15. ц. м. англійський закордонний міністр Гендерсон заявив в палаті громад, що англійський уряд вівнісся до радянського уряду із зазивом, щоби цей вислав до Льондону свого відповідального заступника, який мав би обговорити з англійським урядом найбільш доцільні способи управильнення взаємних відносин.

Обі ті справи — англо-американська і англо-радянська, та можливости такої чи іншої їх ліквідації, узалежнюють з черги також третій великий політичний комплекс, по суті тісно европейський, що його часто називають проблемою „остаточної ліквідації великої війни". В тому останньому випадку події назріли завдяки фінансовій розвязці репараційного питання уже настільки, що стоїмо ще близько перед зїздом т. зв. „політичної репараційної конференції", яка має поробити практично-політичні висновки з заключеного у Парижі фінансового компромісу. Скликання цієї конференції заповіджено на початок серпня, одначе комплекс справ, що має бути на тій конференції порушений і вирішений, є того рода, що до нині не було можливо точно устійнити ані часу, ані місяця, ані детальної програми зїзду.

Осьтак стоїмо перед великою „ліквідацією". Що треба під тим поняттям розуміти? За кілька днів (28. липня) будемо переживати пятнацятьлітні роковини вибуху великої війни. Війна та тривала (крім сходу Европи) чотири роки. Одначе її версальське закінчення не вирішило нічого й дальших одинацять літ, які слідували після Версалю, були лише безкровним продовжуванням попереднього збройного зудару. Найглибшою причиною вибуху цієї війни було те, що і великі і малі держави дуже зле себе у довоєнній міжнародній системі почували й окрім війни не добачували ніякої іншої можливости ту систему на якусь інакшу і кращу замінити. Війни хотіли всі, всі її приняли з захопленим, ентузіястичним окликом: нарешті! — бо всі ждали від неї кращого завтра. Війна скінчилась, одначе т. зв. версальський „мир" цієї „нової і кращої" системи світові не приніс. Він тільки до безконечности поглибив і поширив старі і витворив вдобавок цілком нові воєнні можливости і конфлікти, щоби назвати три найважніші: англо-американський, англо-радянський і тісніший европейський. В основі тіснішого европейського конфлікту лежить оте загрозливе явище, що замість системи міжнародньої рівноваги маємо нині різкий поділ Европи на побідників і побіджених, систему ревізіонізму та ревізіонізму. Скоро чи пізно, того рода европейські порядки мусять покінчитися новим кривавим зударом, бож ніколи цього не може бути, щоб одна половина Европи мала вічно тримати в ярмі другу. Наскількиж завдяки обезброєнню побіджених, загроза якоїсь більшої европейської війни не є у ближчому часі актуальною, то тим більш істнує та загроза для будучности. Тимчасом цілком актуальною і безпосередньою є та загроза в англо-американському і англо-радянському випадку. З цього здає собі справу цілий світ.

Але цілий світ здає собі теж з цього справу, що добра із нової війни нікому не буде. Принайменше не тепер. То теж „велика ліквідація" має в першу чергу на меті усунути не так старі, як передовсім нові, самоюж таки війною та її фатальним закінченням витворені загрози. Одначе трудність проблєми полягає в цьому, що премісою для їх справжньої ліквідації є рівночасне витворення позитивної міжнародньої політичної системи. Неможливо в міжнародній політиці устійнювати щось, **що не має бути,** не кажучи рівночасно цього, **що має бути;** неможливо усунути той чи інший конфлікт, не даючи націям конкретної позитивної концепції їх співжиття.

Таким чином, **„велика ліквідація" є передовсім напруженою боротьбою за політичні порядки майбутнього.** Усі труднощі, які є з цією справою звязані, полягають не так уже в отій ліквідації, але радше в боротьбі поміж ріжним розумінням нового укладу сил, нової системи сучасного міжнароднього життя. Ще найбільш яскраво виявилося все це з нагоди близької політичної репараційної конференції. Виходячи зі спільної негації війни, всі рішаючі партнери — отже Англія, Франція, Німеччина і — поневолі — Америка, протиставляють собі чотири цілком протилежні розуміння, як ліквідацію минулої й **майбутньої** війни треба перевести і як Европа мала би наслідком цієї ліквідації виглядати. Проти себе стоять чотири тези: англійська, французька, німецька й американська. І якраз боротьба за вигляд майбутньої Европи є причиною тої гострої і на перший погляд незрозумілої суперечки поміж Льондоном і Парижем, Парижем і Вашінґтоном, Парижем і Берліном і т. д., яку в тих днях помічаємо з нагоди близького серпневого зїзду.

Зенон Пеленський.

Ужгородська проклямація.

Слово до наших читачів. — Молодь йде вперед. — Проклямація всеукраїнства. — Резолюції в справах шкільних, економічних і національно-соціяльних.

В днях 6 і 7. ц. м. в Ужгороді відбулася велика подія, що матиме далекосягле значіння для дальшого розвитку закарпатської вітки нашого народу. Тією подією був зїзд молодого вчительства й народницької молоді, що проклямував єдність закарпатських русинів з усім українським народом.

В передовиці „На перехресті" (ч. 147 з 5. ц. м.) звернули ми особлившу увагу на зїзд закарпатської молоді в Ужгороді, пишучи, що він виявить, наскільки *народницький рух захопив молоде покоління, наскільки він став масовий.*

Зовсім зрозуміло, що з великим зацікавленням дожидали ми звіту з того зїзду, щоби відомостями про нього поділитися з нашими читачами. На жаль, до нинішнього дня, хоч від зїзду минуло вже повних два тижні, ми не маємо про нього докладного уявлення. Чому? — спитає здивований читач. А тому, що важко їзда Карпат добути які-небудь докладні відомости. Давніше мали ми там своїх кореспондентів (галичан), та з часом наступило таке нечуване загострення поліційного режиму на Закарпатті з одного боку, такі переслідування й видалювання галичан (вслідок кампанії поліційного - орґану „Подкарп. Гляс-ів"), що ті нечисленні одиниці, які там іще залишилися, мусіли зрезиґнувати з дописування до нашого орґану. Зновуж місцева (автохтонна) інтеліґенція є й невеличка числом, і незвязана з найстаршим орґаном української громадської думки. В таких умовинах ми мусіли в останніх роках, наскільки йде про біжучі інформації, обмежуватися до пресових відомостей і звітів. І тут доводиться нам вдаряти головою об мур. Закарпатська преса, розуміється — руська, є досить слабенько редаґована (за винятком комуністичної „Карпатської Правди", якій у Польщі відібрано дебют), а вже народовецька „Свобода" є зразком того, як газета не повинна бути редаґована. Там зустрінете повінь „фільольоґічної" полеміки з дяковчителями (в роді Куртяка), але рідко коли можете зустріти конкретний, річевий матеріял. Так напр. після зїзду молоді в Ужгороді вийшло вже два числа „Свободи", але до нинішнього дня не знаємо нічого ані про чисельність зїзду, ані про його хід. „Свобода" описує зїзд „історичним" способом, перескакуючи від вступних „поетичних" рефлексій до резолюцій з безконечним: „продовження буде". А що те „продовження" може тягнутися ще протягом цілого

ВІКТОР ПЕТРИКЕВИЧ. 3)

Битва під Полтавою.

Культ Мазепи в чужому й українському письменстві.

(Докінчення.)

Рано в девятій годині битва почалася наново: одна з перших куль з московської гармати вбила оба коні від носилки Карла. Він казав запрягти два інші. Слідуюча куля розторощила в шматки носилку і король упав на землю. З 24 ґрабантів, що зміняпися, несучи короля, згинуло 21. Остовпілі шведи захитались, ворожа артилерія безупинно била на них: перша лінія покалася до другої, а друга почала тікати. В цьому останньому бою московська лінія, що мала тільки 10.000 піхотинців, примусила до втечі шведську армію. Так змінився стан річей!...

Всі шведські письменники впевняють, що шведи були би виграли битву, якщо не зроблено би тяжких помилок. Але всі старшини впевняють, що великою помилкою було видати битву, а ще більшою — спинятися у тому дикому краю, наперекір думці найбільше досвідчених мужів, маючи проти себе войовничого ворога, тричі сильнішого числом і засобами, яких не мали шведи. Спогад про Нарву був головною причиною нещастя Карла під Полтавою.

Вже князь Віртенберґ, ґенерал Реншільд та кількох вищих офіцерів попались у полон, вже здобуто табор під Полтавою і все було в такому безладді, з якого більше нема рятунку. Ґраф Піпер та кількох канцелярійних урядовців вийшли з табору, а не знаючи, що треба робити, ні що сталося з королем, бігали по рівнині з одного кінця на другий. Майор Бер піднявся запровадити їх до обозу; але стовпи куряви і пороху, що покривали поле, та душевне схвилювання, зовсім зрозуміле в такім нещастю, завели їх просто на окопи міста, де залога взяла їх в полон.

Король не хотів тікати і не міг боронитися. В тому часі біля нього був ґенерал Понятовський, полковник шведської ґвардії короля Станислава (Лещинського), людина дуже заслужена, яку привязання до особи Карла спонукало йти за ним на Україну, хоча він не мав ніякого приділу. Це була людина, що в усіх життєвих умовинах і небезпеках, в яких інші зберігають що найбільше відвагу, вмів завжди щось негайно та ще й добре і щасливо рішити. Він дав знак двом трабантам і вони вхопили короля на рамена та не зважаючи на його страшний біль із рани, посадили його на коня.

Хоча Понятовський нічим не командував в армії, то проте тепер став комендантом з конечности. Він зібрав 500 кінноти коло особи короля: це була прибічна королівська сторожа, старшини та кількох простих кінноти. Цей відділ, який зеленало й додало відваги нещастя володаря, пробився крізь десять московських полків і на просторі одної милі провів короля зпоміж ворогів аж до обозу шведської армії.

Підчас утечі й погоні вбито коня під королем. Смертельно ранений полковник Ґерта дав йому свого. Так цього завойовника, що підчас битви не міг сидіти на коні, підчас утечі двічі садовили на коня.

Цей гідний подиву відворот значив богато у такому нещасті. Але треба було втікати далі; в обозі знайдено повозку ґрафа Піпера, бо король не мав її, відколи покинув Стокгольм. Короля посадили в ту повозку й мерщій пустилися тікати в напрямку Дніпра. Король, що від хвилі, як його посадили на коня аж до приїзду в обоз не сказав ані слова, запитався тоді, що сталося з ґрафом Піпером. „Він попався в полон з цілою канцелярією", відповіли йому. „А з ґенералом Реншільдом та з князем Віртемберґом?", додав. „Вони також в полоні", відповів йому Понятовський. „В полоні у москалів", кликнув Карло, здвигаючи плечима. „Втікаймо радше до турків". Одначе не замітили пригноблення на його обличчу, а хто його тоді бачив, а не знав би його положення, зовсім не здогадувався би, що він побіджений і ранений.

Коли він так утікав, москалі захопили шведську артилерію в таборі під Полтавою, обоз, военну касу, в якій найдено шість міліонів готівкою, забраних у Польщі і Саксонії. В ній битві згинуло до 9.000 шведів та козаків; коло 6.000 попалося в полон. Ще осталося коло 16.000 шведів, поляків та козаків, що тікали до Дніпра під проводом ґенерала Левенгавпта. Цей відступав з розбитими частинами одним шляхом, король утікав іншим з кількома кінноти ками. Повозка, в якій сидів король, поломалася по дорозі, і його посадили на коня. На добавок нещастя король нічю заблудив у лісі. А що там його витревалість не могла довше застукити вичерпаних сил, і що біль ноги при втечі дошкуляв щораз гірше, — а до того його кінь згинув з перевтоми, — то король заснув на кілька годин під пнем дерева, виставляючи себе на небезпеку, що переможці, які всюди його шукали, кожної хвилі його зловлять.

Врешті вночі з 9. на 10. липня він добився Дніпра. Саме тули прийшов і Лівентавпт з останками армії. Шведи з радістю, що мішалася зі смутком, побачили свого короля, про якого думали, що згинув. Ворог наближався. Шведи не мали ані запасного мосту, щоби переправитися через ріку, ані часу, щоби збудували міст, ані пороху, щоби боронитися, ані харчів, щоби рятувати від голодової смерти армію, що від двох днів нічого не їла. Алеж останки цієї армії це були всетаки шведи, а цей побіджений король — Карло XII. Майже всі старшини вірили, що тут буде зведений рішаючий бій з москалями і що на березі Дніпра доведеться згинути або побідити. Карло без сумніву був би на це рішився, якщо він не був би знеможений та обезсилений. Його рана ятрилася, він горячкував. А відомо, що чейже і найхоробріші затрачують в горячці ту хоробрість, яка, подібно як інші чесноти, вимагає здоровля. Карло вже не був той самий; про це мене впевнювали і це є річю дуже імовірною. Його вели як хорого, що не знає, що з ним діється. На щастя, найшлася ще драпгива повозка, яку на всякий випадок привезено аж на те місце. Поставлено її на невеликий байдак, а король з гетьманом Мазепою сіли в інший. Гетьман урятував кілька скринь з грішми. Але тому, що хвилі ріки були дуже бистрі і зірвався сильний вітер, він викинув до ріки більше, ніж три четвертини скарбу, аби облекшити байдак. Королівський канцлер Міллер та ґраф Понятовський ...ли, з огляду на свою провинність, більш

серпня, то ми вже тепер на основі преси (частинно „Свободи", а частинно чеських „Лідових Новін") будемо старатися сконструювати ужгородський зїзд. Одночасно мусимо прохати вибачення у наших читачів, що він буде неповний.

Як відомо, проти зїзду молоді русофільсько-автохтонські і мадяронсько-чехофільські елементи вели завзяту агітацію. Вони хотіли залишити в свідомости мало свідомого Закарпаття недавній зїзд і маніфестацію духовничівців. Також чеська влада кривим оком дивилася на факт скликання зїзду, бо закріплювання українства для неї найбільш невигідне з усіх перехрестних напрямків. Можна сказати, що серед того багатогранного натиску потерпали й самі організатори зїзду, лякаючись, що він може не клатися. Та вже напередодні зїзду явилася в Ужгороді молода Мараморощина, національно найсвідоміша частина Закарпаття, а за нею й інші частини цієї країни вислали на зїзд своє молоде представництво. Цікаво, що в зїзді були заступлені навіть православні Лучки Великі, фортеця русотяпства, яких молодь явилася під блакитно-жовтими прапорами. Дальше явилося Чинадієво з портретом Шевченка, Кіральгаза з орхестрою, а навіть цитадель русофільства, ужгородська духовна семинарія, вислала на зїзд свого делегата. На зїзді явилася студентська й середньошкільна молодь, ремісничa й селянська, а також представники старшого громадянства під проводом нос. о. А. Волошина. На зїзд прибув також епископ Петро Ґебей, який недавно на духовничівському й учительському зїздах виступав як російський націоналіст. „Лідове Новіни" зазначують, що на зїзді молоді явився він тільки як духовний пастир. Не дуже йому по душі було сидіти в президії між народовцями й соціял-демократами, та — не знаючи чия візьме — мусів „жертвувати собою".

Зібрана на зїзді молодь демонстративно з національними прапорами й орхестрами походом перейшла через місто під памятник Масарика. Опісля відбулися привітання й реферати, яких висліком були резолюції в справах шкільних, соціяльно-національних, економічних, студентських й інших. Поки-що обмежимося тільки до резолюцій шкільних, економічних і соціяльно-національних. Попередила їх загальна національно-культурна, а тим самим і національно-політична проклямація, яка розпочинає нову добу в історії нашого Закарпаття.

„Проголошуємо всьому культурному світові, *що ми, підкарпатські русини, є частиною великого українського народу і що наша мова та наша література була, є й буде та сама, що наших братів з тамтого боку Карпат.*

Проголошуємо, що всякі стремління, щоби нас змоскалізувати або сфабрикувати з нас якесь окремішне плем'я і тим способом відорвати нас національно від матірнього пня, будемо всіми силами поборювати і взиваємо всіх, щоби назву русин-українець все і всюди уживали.

Заявляємо, що будемо стояти непохитно за права свого рідного слова і якнайостріше осуджуємо становище тих обществ і партій, що виступають проти нашої народньої мови лише тому, що мова нашого підкарпатсько-руського народа є українською, та котрі наслу хотять проти засад демократизму і культурного націоналізму навязати нашому народові чужий йому великоруський язик."

В *шкільних резолюціях* висловлено домагання розбудови українського шкільництва всіх типів від найнижчих до найвищих. У всіх школах найбільший натиск повинен бути покладений на вивчення рідної мови. В першу чергу повинні бути засновані народні школи у всіх тих українських селах, де є потрібна кількість шкільнообовязаних літей. Одночасно зїзд протестує проти основування чеських шкіл із денаціоналізаційними тенденціями.

Зїзд домагається заснування українського університету в Ужгороді та української господарської школи на Закарпатті.

Зїзд домагається усунення чеських і російських підручників, систематично вволжених до середніх шкіл на Закарпатті, усунення чеських шовіністів зі шкіл, докладного знання учителями української мови та викинення з неї всіх русинізмів, словакізмів і чехізмів та усунення шкільних інспекторів русифікаторів і чехізаторів. Одночасно зїзд заявився проти усування українців-учителів зпоза меж Закарпаття, бо вони — хоч не є горожанами республики, то є дітьми того самого народу і мають право жити і працювати на українській землі.

В *економічних* справах зїзд вимагає переданя землі українському селянству за викупом, а не продавання її чужим підприємцям та роздавання чеським агітаторам. Зїзд домагається розвинення промислу, щоби голодні селяни не втікали з прадідної землі, принимання до урядів головно українців, бо „це наша земля, яка в першу чергу має нас годувати".

В соціяльно-національних справах зїзд ще раз вертає до культурно-національних питань, *вимагаючи* вставлення до краєвого бюджету 2.500.000 кч. на заснування українського університету в Ужгороді. Дальше зїзд домагається перенесення Української Господарчої Академії до Ужгороду, респектування владою народнього гимну й українського національного прапору, допомоги театрові т-ва „Просвіта", усунення неграмотних написів по урядах, установах та крамницях і заступлення їх українськими, заснування жіночої фахової школи, усунення граматичного хаосу та заведення української фонетики в школах й урядах.

Та в центрі всіх цих питань, висунених у резолюціях стоїть національна проклямація ужгородського зїзду молоді. *„Ми не є русини, ані малороси* — починають свою статтю „Лідове Новіни" під написом „Українська ірредента?" — *але українці.* Маємо свою літературну мову і не потребуємо чужої". Не хочемо, ні русифікації, ні чехізації. Хочемо заодно бути з великим українським народом, якого ми є частиною.

І саме в тому найбільша вага зїзду. Молоде покоління зривае з мирщавим автохтонством, із загумінковим руснацтвом, з чужинними впливами, а стає на ґрунт всеукраїнської єдности. А це дає запоруку, що молоде покоління поборе всі чужинецькі впливи і відіб'є ворожі зазіхання та стане на широких шляхах нового всебічного будівництва з усім українським світом.

„Вчитися, чи правди шукати?"

(Продовження.)

(Причинок до історії православного богословського факультету на варшавському університеті.

Наскільки панує в інтернаті московський дух, видно, напр., з того, що великого труду коштувало студентам запровадити в інтернаті *польську* мову(!), як мову офіційного порозуміння, та українську, як нібито рівноправну з російською! Ректор інтернату, свящ. Карповський рішуче попереджає всіх новиків, щоб не допускалися „ухвалів" від пануючої російщини, і порозумівається зі студентами виключно по російськи, навіть коли вони звертаються до нього по польськи, не тільки по українськи. Всі розпорядження свої та митрополита оголошуються ним також тільки по російськи.

Інспектор інтернату свящ. Красковський (перший триместр 1926/7 р.) в обороні російського духа і митрополичої політики допускався вже чисто військових засобів — до брутальної лайки і мало не до бійки включно. Слідуючий за ним інспектор, ієром. Сава Совєтов, ветеран армії Врангля, страшенне незрівноважена людина, ставив собі ціллю виробити зі студентства митрополитальну ґвардію, „очі" та „вуха" митрополії для всіх закутин православної території Польщі. Спеціяльною прикметою виховавчої діяльности Сави Совєтова було вміле підсичування національної ворожнечі поміж студентами українцями, білорусинами та росіянами — завсіди на користь останніх. На це в свій час звернула увагу навіть польська преса: „Głos Prawdy" охрестив (у червні 1927) це злощасне студіюм теольогії **„placówką Wielkiej Rosji"**, і Совєтова забрано під натиском міністерства. Тепер він їздить з митрополитом і партріяршим делегатом на візитацію православних парохій на Холмщині.

Інтендантом інтернату є російський старшина-доброволець, Кравченко-Бережний, чорносотенець, великий приятель одного з фаворитів Його Блаженства. Цей добрармієць у розмовах зі студентами українську літургію прозивав „видумкою" проф. Огієнка, — а вже митрополит „не помічає" різних його надуживань у господарці інтернату.

Кулаков — вихователь росіянин, зненавиджений всіми студентами без різниці національностей. Референти: Кикешь — денікінець; Тучемський — *протеґований* відомого М. Борецького. За вірну службу „єдиной-неділімой" Кикеша призначено вихователем, *хоч він ще не скінчив студіюм (!)*, і тільки загально-громадська опінія причинилася до затримання карєристичного розгону цієї особи. При таких умовах і нижча служба в інтернаті розмовляє виключно по російськи і таксамо звертається до студентів не рахуючись з їх національністю. Навіть куховарок підбирається з російським переконанням!...

—0—

Посередниками між студентством та владою університету й інтернату є призначені митрополитом для кожного курсу т. зв. „старости". Ось що пишуть про „старостів" академики: „звичайно всі вони — росіяни і мають завданням виконувати фактично не стільки функції адміністраторів у навчальній ділянці, скільки службу митрополитові й Управі інтернату в характері звідунів"...

Ще в першому році існування студіюм засновано т. зв. „Коло Теольогів Православних", як орган самоуправління в житті студентів (подібно як і на ін. відділах варшавського унів.). На чолі „кола" як протектор, став митрополит, і в Управу „кола" протягом пяти літ не пущено *ані одного українця!* Це було причиною, що вже в 1 році животіння „кола" 14 членів його — українців — демонстративно зовсім виступили з „кола". У 1927 р. до статуту „кола" введено арт. 12, який дав право Управі „кола" відмовляти студентам приняття до „кола" *без вияснення причин.* Цю „таємну дипльоматію" застосовано спеціяльно до студентів-українців (напр. М. К.) для повного опанування молоді і підпорядкування її упертій політиці протектора. У 1928 р. Управа „кола" рівнож без пояснення причин відмовила приняти до „кола" аж 23 студентів — вихованців українізованої Кремінецької Семінарії. У відповідь на це студентство на Загальних Зборах 1928 р. зложило заяву про бойкот „кола", підписану понад 50 студентами. Відпис тієї заяви предложено митрополитові.

— „Ну, чтож, — виступілі, так виступілі! Що і в прессу подадут". Це — дослівна відповідь Блаженного. Офіціяльна. А неофіціяльно дано вказівки Управі інтернату (хоч вона „де юре" нічого спільного з „колом" не може мати) різними залякуваннями (включно до звільнення з посади батьків) „навертати" студентів, щоби поздіймали свої підписи. Кардинальною погрозою, розуміється неофіціяльно, було позбавлення стипендій протестуючих. Кандидатів на висвячення попереджувалося по закутках, що, коли не зіймуть підписів, не бачитимуть ряси. Ця тактика недопущення непокірних на посади, позбавлення їх шматка хліба — тактика широко випробована митр. Денисом на Волині і Холмщині, дала й тут свої наслідки: кількох слабодухих вицофали свої підписи. Решту взято поміщо „на увагу".

Представників „кола" митрополит завсіди приймав охоче. „Але завсіди його двері були зачинені для українців, а вуха його були глухі до

віж колинебудь потрібна королеві, переправились іншими байдаками з кількома старшинами. Три сотки кінлотчників і велике число поляків та козаків, довіряючи силі своїх коней, пустилися вплав через ріку. Їх збита маса ставила спротив течії і рвала хвилі; але тих усіх, що попливли дещо нижче, пірвала течія і затопила. З усіх піхотинців, що наважилися переплисти ріку, ні один не доплив до берега.

Підчас коли недобитки армії були в такому *безнадійному* стані, князь Меншіков наближався з 10.000 кінноти і з піхотою на придачу. Трупи шведів, що погинули по дорозі з ран, виснаження та з голоду, вказували докладно князеві напрямок, куди утікала головна сила армії. Князь вислав до шведського генерала сурмача з запитом капітуляції. Левенгавпт негайно вислав чотирьох генералів, щоби прияти умови переможця. Перед цим днем 16.000 шведського війська було би скорше змірялося з цілою силою московської держави і згинуло раніше до останнього воїна, ніж піддалося. Але коли після програної битви і після дводневної втечі воно не бачило більше свого володаря, що сам мусів утікати, коли сили кожного воїна були виснажені і піхота більше надія не піддержувала їх хоробрости, тоді привязаність до життя перемогла неустрашиму відвагу. Лише полковник Трутфетр, побачивши москалів, що надходили, кинувся зі шведським батальоном атакувати їх, сподіючися пірвати за собою решту армії. Але Левенгавпт мусів стримати цей безнадійний порив. Капітуляція скінчилася і ціла армія дісталася в полон. Кількох воїнів з розпуки, що попалуться у руки москалів кинулось у Дніпро. Два старшини в полку згаданого хороброго Трутфетра вбили один другого, решта перейшла в неволю. Всі вони дефілювали перед князем Меншіковом і складали зброю до його стіп, як це зробило перед 9 літами під Нарвою 30.000 москалів перед королем. Але замість зробити так, як колись Карло, що пустив на волю всіх полонених москалів, яких не боявся, цар затримав полонених під Полтавою шведів.

їхніх скарг", — пишуть мені студенти. Тоді українці академики масово увійшли до Української Студентської Громади і складають нині 35 відс. її членів. Врешті сталося так, що „коло" заопікувалося росіянами, а українці вдалися під опіку У. С. Громади. Але митрополит і тут потрафив допекти українцям. Як керовник студіюм, він мав потверджувати свідчення студентських організацій про матеріяльний стан студентів. Отже він завсіди прихильно ставився до свідчень „кола" і цілком ігнорував свідчення У. С. Громади, — в результаті університетська влада — вже на підставі його опінії — відмовлялася звільняти від оплати богословів-нечленів „кола" (прим. Гонтаря, Доманчука, Цинкалівського, Комаревича).

Науковим завданням „кола" є розвій богословської думки. Тому, що українців-студентів позбавлено можливости співпраці з „колом" в цьому напрямку, вони зорганізували Секцію Православних Теольогів при У. С. Громаді з тими-ж заданнями. На протектора Секції запрошено проф. Огієнка, який дав свою згоду. Звернулися за апробатою до митрополита. Той, як завше, поставився нещевно, ухилився признати Секцію православною організацією, обіцяв розглянути статут секції, і призбіцяч пізніше дати відповідь. Очевидно, десь аж хіба на Страшному Суді, як то записано в варшавській митрополії. Спочатку, хоч дав дозвіл членам Секції читати в салі інтернату свої реферати, але потім поставився так, що жадного українського богословського реферату в обійнному помешканні уладити не вдалося. Пізніше митрополит (у весняному триместрі 1928) одного разу прибув до інтернату і в кількагодинній бесіді навчав, що для студента-богослова було би злочином належати до студ. організацій, нерекомендованих Управою інтернату; так виразно натякаючи на У. С. Громаду, він одначе поминув мовчанкою не тільки „Братию Поміч" — організацію всіх студентів варш. унів., але й ОРМ — організацію російської молоді — та Союз Рос. Студентів. Те, про що не договорював митрополит, те доконичувала його гвардія, Ієром. Пантелеймон, Кикець, Жеромський, Марусевич, „галіцкіе русскі" Павлишин і Терлецький всюди агітували проти У. С. Громади, лякаючи студентів репресіями, але були випадки, що тут-же підсовували підписати декларацію про вступ до ОРМ-а. Коли студенти прикрасили свої кімнати портретами Шевченка, Франка та ін. і прибрали їх рушниками, то інтендатн п. Кравченко-Бережний заявив, що від них „псуються стіни" (?!) і звелів їх поздіймати. Натурально, студенти не послухали, — тим більше, що в кімнаті Ієром. Пантелеймона від портрету імп. Николая II. „стіни не псувалися"; навпаки, п. інтендант залюбки читав там „Русскій Голос", „Волынское Слово", афіши — „Голосуйте за список ч. 20", і т. п. Затe господарчі зловживання п. інтенданта сходили йому безкарно. Одного разу студенти дістали на обід смердячого мяса. Попросили інтенданта. Цей рішуче заперечив, що мясо нібито зіпсуте, і на доказ своїх слів разом з Ієром. Савою, поділивши ся, зїли порцію студента Коломийця. А щоби забезпечится від якої ревізії, п. інтендант ще й випросив собі зараз від Управи „кола" посвідку, що на протязі триместру студенти діставали харчі задовольняючі. Одначе, як зазначають академики, навіть ця посвідка не врятувала обох від шлункової недиспозиції після того мяса.

Які були методи виховавчої праці в інтернаті, свідчить, прим., систематичне підслухування під дверима студентів — звичайний спосіб п. П., котрий часами мав з цього приводу прикрі конфлікти зі студентами (напр. з Головковським). Підчас неприсутности студентів цей-же п. П. дозволяв собі переглядати їхні речи. Коли академики звернулися до митрополита зі скаргою на такі порядки, той відповів: Ну, щож, підслухують, а ви балакайте тихше; шукають, а ви не кладіть поміж річами нічого підозрілого, або замикайте схованки"...

Взагалі митрополит старався завсіди покривати Управу інтернату, яка це знала й допускалася різних інсинуацій. Прим., оповіщалося студентів, що з наказу митрополита студентам не вільно перебувати поза інтернатом після 8 год. вечора; виявилося, що подібного розпорядку зовсім не було (розмова зі студ. Головинським).

Одного разу Управа інтернату, дістався від міністерства 3.000 зол. на допомогу незаможнім студентам, по 100 зол. на кожного, закликала студентів до канцелярії інтернату, одібрала в них розписки, але грошей не видала, затримавши їх ніби на покриття якихось своїх „перевидатків". З тим студенти й розійшлися (Цинкалівський, Сінцький, Чирський, Тимінський, Георгій Головинський та інші, всього 30 чоловік)...

Д-р А. Річинський.

(Кінець буде.)

Німці в Китаю.

В травні минулого року вмер у Шанґаю воєнний дорадник ґенерала Чанґ-Кай-Шека, німецький полковник і бувший адютант Людендорфа, Макс Бауер. Він прибув 1927 р. до Китаю, а незабаром потім вернув до Німеччини, де зібрав офіцерів старої німецької армії і вивіз їх у листопаді до Китаю, де їх прийнято до складу ґенерального штабу нанкінського уряду.

Незабаром Бауер умер на віспу, а по його смерти зявилася в „Журналь де Шанґай" *ревеляційна стаття* про поширення німецьких впливів у Китаю.

Незабаром по скінченню світової війни Німеччина постаралася про навязання своїх давніх торговельних зносин з Китаєм. Для цього заключено в роках 1921, 1924 і 1928 ряд торговельних договорів з Китаєм.

„Журналь де Шанґай" пише: „Німецькі *офіцери перейняли* в Китаю давно працю більшовиків. Провадять її без розголосу, без гласливих жестів, без яких не міг обійтися Бородін та його помічники. Візьміть яку хочете партію в Китаю, а коло кождого китайського ґенерала знайдете одного або двох німецьких старшин. У Мукдені перебуває їх понад 40, в характері або старшин або інжінірів. Значне число їх заложило в північнім Китаї ряд торговельних домів, які займаються виключно доставою зброї та муніції. Можна сказати, що вся армія Фенґа провіянтується й узброюється при помочі та посередництві німців. Ґенерал Янґ-Сен має при собі трьох німецьких дорадників".

Газета подає, що в травні минулого року було в Китаю на службі китайських ґенералів 42 старшин бувшого німецького ґенерального штабу, — та 67 вищих і 42 нижчих рядових старшин.

На господарські теми.

Перші наші годівлі шовкопрядки.

В минулому році наша краєва преса заохочувала нераз горячим словом як інтеліґенцію, так і селян до нової ділянки промислу, до шовківництва. І треба сказати правду, що слова ці не були пустим звуком. Товариство „Сільський Господар" зорґанізувало у себе шовківничий відділ, який став пропаґувати цю нову у нас ідею скрізь по краю, збирав відомости про старі морвові дерева, які лишились у нас з давніх, ліпших часів і став видавати новий часопис „Шовківництво", який розбудив живий рух всюди по краю, розбудив нове життя по філіях, а в деяких сторонах викликав просто захоплення для цеї ділянки.

Живий рух для ідеї шовківництва розвинула головно самбірська філія „Сільського Госп." під проводом сенатора о. Татомира. Відбуто кілька засідань, на котрих горячо дебатовано цю справу. Щоб облекшити працю виділові філії, основано нову секцію з трьох людей, до якої увійшли професор Филипчак, І. Шембель і д-р І. Кульчицький. Секція розглянулась через зиму за старшими морвовими деревами, щоб розпочати з весною пробну годівлю. Опісля на весні спровадила кілька тисяч морвових деревець, розділила їх між селян і розпродала кілька кільоґрамів насіння морви.

Задля спізненої весни й пізного розвою морвових дерев щойно з початком червня філія заложила дві досвідні годівлі. Одну в селі Глубокій біля Самбора, яку провадив Іван Шембель, другу в Самборі, яку вів проф. Филипчак. З годівлі в Глубокій скористало чотирьох наших селянських хлопців і одна жінка, з годівлі самбірської десять наших інтеліґентів, переважно учителів і учительок народніх шкіл, які це діло обіцяли дальше повестя. Обі годівлі натрапили по двох тижнях на великі труднощі, а саме на недостачу морвового листя, бо деякі перестарілі морви цілком завели і по страшних морозах не пустили відповідної кількости листя.

Серед великих зусиль прийшлось керманичам годівлі добувати морвове листя. Тут великі заслуги положив для годівлі в Глубокій Іван Шембель, котрий за листям мусів їздити по дві-три милі до сусідніх сіл, раз на ровері, раз конем, а нераз серед слоти мусів пішки зі своїми помічниками нести цілі мішки листя на плечах. Ця людина показала, що значить хотіти. Навіть з далекого Ярослава спроваджував п. Шембель мішками листя морви, бо голодні гусільниці не хотіли падати й розуміти того, що листя нема. А деякі круги просто заборонили „rusinom, którzy w swoich „Proświtach" karmią jedwabniki", рвати листя, так, що хлопці мусіли ріжними хитрощами діставати листя й кормити гусільниці.

Серед таких нечуваних труднощів годівля в Глубокій під проводом Івана Шембеля закінчила на днях свою працю, яка увінчалася гарним успіхом, що ствердив м. ін. відпоручник централі „Є. Г." д-р Гнатевич. Гусільниці вигодувались, відкормились знаменито і заповідають добрий збір шовкової нитки. На днях з доспілих, запарених в Глубокій коконів і звиваючихся гусільниць зроблено у вікні самбірської філії Народньої Торговлі виставу, що стягала перед вікна Торговлі товпи публики, жадної побачити як то живі гусільниці роблять шовк! Таксамо до села Глубокої прибувають селяни з поблизьких сіл поодиноко і гуртками, щоби подивитись на це диво, в яке недавно мало хто вірив. Неодин не може зрозуміти, як можна було з чотирьох ґрамів печок вигодувати таку масу коконів, за котрі візьметься добрі гроші, і то за 6 тижнів праці перед живнами.

Самбірська годівля закінчить свою працю найдальше за два тижні. Кому недалеко, а хто цікавиться цею ділянкою нашого промислу, нехай поспішить до Самбора на вулицю Огородову ч. 15. подивитись на працю, яку серед таких самих заходів про листя морви веде самбірська філія свою другу годівлю, з котрої користає десять наших молодих людей.

Після звідомлення „Сільського Господаря" є вже у нас в Галичині 27 годівельників шовкопрядки, а на Волині 40. Кождий з наших годівельників повинен привчити ще кількох, щоби в цей спосіб ця нова галузь промислу найскорше у нас розвинулась.

Памятайте, що золото всюди біля нас, треба лиш х о т і т и його знайти!

І в а н Ф и л и п ч а к.

Важна заява американського уряду.

В урядових американських колах заявляють, що перед полагодженням радянсько-китайського конфлікту мусить бути відновлена спільна радянсько-китайська адміністрація східно-китайської залізниці. Державний секретар Стімсон заявив, що мусить наступити як найшвидше відновлення попереднього стану.

НОВИНКИ

— **Особисті вісти.** При кінці цього семестру мав д-р Ганс Кох, б. сотник УГА, тепер прив. доцент для історії церкви на евангелицько-теольоґічнім факультеті віденського університету, свій інавґураційний виклад п. з. „Римський цісар Юліян Апостат і його спроби знищити християнство".

— **Сезонова почта в Ямнім.** Дирекція Почт і Телеґрафів у Львові повідомляє: На час від 1. серпня до 15. вересня 1929 буде урухомлена сезонова почтова агенція в Ямнім, пов. Надвірна.

— **Розвязання Каси Хорих в Надвірній.** По Дрогобичі і Львові прийшла черга на Надвірну, де на днях розвязано також управу й раду Каси Хорих. Комісарем іменований там д-р Болеслав Зелінський, спроваджений на це становище спеціяльно зі Львова.

— **Грізна пожежа.** Пишуть нам: Дня 20. ц. м. згоріло в Конюшках Королівських коло Рудок 8 господарств до тла разом зі звезеним уже сіном і конюшиною. Шкода виносить до 50.000 золотих. Люди були тоді в полі, так, що з хат не вирятувано майже нічого. Завдяки прибуттю справної огневої сторожі з Конюшків Тулиголовських урятовано дуже загрожені 4 господарства і парохіяльні будинки.

— **Сензаційні ревеляції про катування божевільних на Кульпаркові.** Львівська „Ґазета Поранна" (ч. 197) друкує ряд сензаційних оповідань бувшого персоналу кульпарківської лічниці про катування божевільних. Директор закладу д-р Беднарж наказував утікачам встрикувати в стегна терпентину, що спричинювало страшний біль у жертв, які розпухали на всьому тілі, як бочки. Він замикав хорих до бетонової клітки, не зважаючи, чи була зима чи літо. Один хорий після такого сидження незабаром умер від перестуди. Беднарж мав дуже часто, всупереч лікарським ореченням, привязувати хорих до твердого ліжка трьома коцами і так тримав їх довгий час. Годували хорих старими буряками, з рівночасно догляду над ними не було майже ніякого, так, що ріжні хорі дуже часто робили замахи на своє життя. Та найцікавіше в цій справі те, що варшавська комісія, яка приїхала для розгляду справи, вже відїхала назад, не видавши досі ніякого звідомлення, а Беднарж знову вернув на своє місце: директора кульпарківської лічниці.

— **Знесення напивку в готелях.** Мін-ство внутрішніх справ у Варшаві зарядило, аби у всіх готелях знесено напивки („на чай") для готелевої служби. Замість напивку гості платитимуть відповідний процент, що буде дочислюватися до рахунку.

— **Нові приписи для початкуючих лікарів.** Польський департамент служби здоровля приготовляє розпорядок, на основі якого кожний лікар, після скінчення студій, мусить відбути річну практику в шпиталі, заки дістане уповноваження відбувати вільну практику.

— **Кому не вільно їхати трамваєм?** Згідно з найновішим розпорядком мін-ства комунікації з трамваєвої комунікації не можуть користати: люди нетверезі, додягнені нехлюйно або такі, що можуть повалити чи заплямити інших, особи з псами, котами й іншими звіритами або птаками, з клунками, що перевищують вимір, означені адміністрацією трамваю або з предметами, які формою перешкаджують іншим подорожним, наражують їх на небезпеку або на зашкодження одягу або теж з причини смороду чи нечистоти можуть бути прикрі для інших, дальше особи, що перевозять запальні та жручі матеріали, якінші особи, що поводяться непристойно, прошаки, або ті, що хочуть у вагоні вести якусь торговлю чи подібний промедер.

— **Польський Бедекер.** Мін-ство приходніх робіт у Варшаві приготовляє туристичний провідник по Польщі в кількох мовах і замовило для тої книжки плянн 7 міст, а саме: Варшави, Кракова, Познання, Вильна, Львова, Лодзі і Закопаного. Провідник по Польщі буде виданий на зразок німецького Бедекера.

— **Все ще ковертове обманство.** Перед чехословацьким консулятом у Львові приступило 2-х мущин до Рах. Купферберг із Станиславова та сказали, що полагодять їй справу. Купферберг на дала обманцям 65 ам. долярів і 85 німецьких марок, а обманці дали їй в заміну вирізки з газет у ковертї.

— **Американські поляки не хочуть мандрувати по Польщі.** „АВС" пише, що з огляду на те, що досі приїхало до Польщі кільканацять прогульок поляків із Америки, можна подати їх висліди. Виявилося, що сподівання, аби прогульки відвідували цілу Польщу, завели. Хоч прогульки дуже численні, лише 20 проц. учасників відвідує Польщу. Більшість просто з Ґдині розїзджається до родин. Меншість зачинає відвідування від Варшави. В звязку з цим управа Польського Турінг-Клюбу, який обняв організацію деяких американських прогульок, висилає своїх урядовців на стрічу американських прогульок (до Льондону, Кельна), щоби вже на кораблі заохотити американських поляків відвідувати Польщу.

— **Вкрали 200.000 зол.** „Експрес Поранни" повідомляє, що в місті Ґрудзьонда відбудеться перед окружним судом великий процес проти десятьох урядовців магістрату, обвинуваченних за спроневірення 200 тисяч золотих. Головні обвинувачені — це касієр гол. міської каси Антковяк, касієр міської податкової каси і касієр каси ощадности, а крім того сім інших урядовців, переважно бухгальтерів. Їх обвинувачують у тому, що вони спалили касові книжки, щоб затерти всякі сліди. Ця спілка вела той „інтерес" від 1925-го року. Розправа, на яку покликали кількасот свідків, потревае з три тижні.

— **Процес пос. Уліца.** В Катовицях зачався перед двома днями перед карною палатою окружного суду процес проти Оттона Уліца, голови „Фольксбунду" й бувшого посла до шлеського сойму, обвинуваченого в тому, що помагав у дезерції польському новобранцеві Бялюсі до Німеччини. Боронить адвокати Рай з Катовиць і Смяровський з Варшави. На розправі є й закордонні кореспонденти.

— **Побіда „Бремена".** Новий німецький пасажирський корабель „Бремен", який є чудом новітньої техніки, зробив першу подорож з Бремену до Нового Йорку. Він витратив на переїзд з Шербурґа до Нового Йорку 4 дні, 18 годин і 17 хвилин і таким чином побив рекорд швидкости, бо найшвидший досі корабель на світі, „Мавретанія" Кунард-лінії, витратив на таку подорож 3 години і 17 хвилин більше. Таким чином „Бремен" здобув блакитну стяжку океану.

— **Божевільна моторівка на водах Дунаю.** Начальний редактор „Пешті Наплю" Олександер Местер і нач. редактор „Аз Ешт" Андрій Нікльош зїхали перегоновою моторівкою на прогульку по Дунаю. В одному моменті при вминанні моторівка вдарила у велику прогулькову лодку, в якій їхало кільканацять учнів мадярських середніх шкіл. Наслідком катастрофи втопилося 17 хлопців. Урятованих (решту хлопців) оба редактори забрали з собою і вже при березі впали на лодку одного спортового клюбу, на якій веслував найліпший мадярський боксер Отто Чекли. Удар був такий сильний, що Чекли впав до Дунаю і втопився. Таким робом божевільна моторівка спричинила смерть 18 осіб.

— **Не будуть голитися, щоб дістати підвишку.** У Ковні вибух дивогляднй страйк, хоч страйкувати на Литві заборонено. А саме почтовці постановили не голитися, поки не дістануть підвишки платні.

— **Бій між муринами в Ню Йорку.** В Ню Йорку істнують дві великі організації мурнів. До одної належать мурини, що походять з Африки, до другої мурини з Західніх Індій. Вони дуже ворогують між собою. Недавно 1500 членів організації в супроводі жінок, узброєних палицями, напали на льокаль зборів другої організації, де було ок. 1000 членів і обложили його. Потому розпочався бій і стріляннна. Поліція попробувала розділити ворогів, одначе нічого не могла зробити. Шойно десять огневих сторож з сикавками охолодили запал ворогів. Підчас бою вбито 8 осіб, а 150 тяжко ранено. Таксамо ранено кілька десятків поліцаїв. Уряд міста закликав мурнів до спокою, а в противному разі погрожує станом облоги в мурнських дільницях і розвязанням мурнських товариств. Мурнські газети теж закликають до єдности мурнської раси.

— **Козаки в Перу.** Недавно прибуло до Перу 200 кубанських козаків під проводом б. ген. Павлишенка, який заявив перед органами влади, що в короткому часі прибуде ще до Перу кілька тисяч кубанців, розсіяних тепер по різних державах Европи. Група, що прибула до Перу з Павлишенком, складається з 30 родин і 120 „холостяків". Усі вони поселяться в долині Апурімак, де для них закуплено 1.500 квадр. кільометрів землі-неужитків, яку вони будуть управляти.

— **Літак упав на поїзд.** Транспортовий літак, що вистартував із берлінського летунського майдану в Темпельсгофі, перелітаючи понад залізничим шляхом недалекого залізничого двірця, впав на переїжджаючий поїзд. Літак розбився зовсім, пільот убитий, механік тяжко ранений.

Радянсько - китайський конфлікт.

Французькі акціонери й манджурська залізниця.

Обєднання французьких власників акцій російсько-азійського банку звернулося до Бріяна з листом, у якому домагається, щоби він вмішався в справу східно-китайської залізниці, якої власником є цей банк. В руках французів є 18 міліонів акцій. В листі висловлено домагання, щоби спірне питання передано на розправу міжнародного суду.

—o—

Повстання китайських комуністів.

Японська телеграфічна аґенція повідомляє, що коло Юнанфу (в південному Китаю) вибухло комуністичне повстання. Залізничий рух між Юнанфу та французьким Індокитаєм перервано. Чанг-Кай-Шек вислав для здавлення повстання військо. На чолі повстанців стоїть китаєць Лі-Хун-Шун, який 1926 р. скінчив радянську військову школу.

—o—

Американське посередництво в Китаю.

Вашінґтонський кореспондент „Таймсу" повідомляє, що китайський посол у Вашінґтоні повідомив державного секретаря Стімсона про погляд китайського уряду на справу видалення російських урядників північно-манджурської залізниці. Китайський уряд є того погляду, що це видалення було цілковито легальним. Уряд у Вашінґтоні уважає, що такий погляд зачіпав інтереси чужих урядів, та громадян на Далекому Сході

—o—

В чому Китай обвинувачує СРСР?

Китайське посольство у Берліні оголосило текст ноти, яку доручено великим державам. В ноті м. і. сказано, що китайська влада довідалася, що 27. травня мало в більшовицькому консуляті в Харбіні відбутися таїне засідання. Підчас ревізії найшли в консуляті тайні документи, а між ними 1) плян організації ватаги вбийників, які мали усунути визначних людей у Нанкіні й інших китайських містах. 2) вказівки зорганізування тайного диверсійного відділу, який мав знищити східно-китайську залізницю, 3) плян акції збільшовизування цілого Китаю та провокування домашньої війни.

Запрошення Німеччини до посередництва.

Державний секретар Стімсон повідомив нім. амбасадора в Москві про примирюючу акцію, яку робить американський уряд, щоби мирно полагодити конфлікт на Далекому Сході. Стімсон просить німецький уряд до співпраці.

СРСР сконфіскував китайський корабель.

З Льондону повідомляють, що більшовицька влада сконфіскувала на Амурі китайський корабель „Лян", на якім був американський митний комісар із жінкою та дітьми. Американський генеральний консуль у Харбіні повідомив про це більшовицьку військову владу, яка відповіла, що поступування супроти того комісаря буде згідне з його становищем.

Арештування більшовицьких урядовців.

До Льондону прийшли вістки, що в Харбіні арештували понад 300 більшовицьких урядовців східньо-китайської залізниці під закидом, що бунтують земляків проти китайської влади. В Погранічній арештували 42 урядовців, у цьому 8 жінок. Їх перевезли до харбінської вязниці.

—o—

Революція в Персії.

Теперішнє положення в Персії дасться порівняти з положенням в Афгані. В перські справи вмішалася Англія й СРСР. Англійські летуни обкидали бомбами повстанців у південній Персії, а до Тереґану приїхав більшовицький висланець, щоби предложити шахові поміч при здавлюванні повстання. Повстанці — це переважно кочовники, мають скорострільи й амуніцію, мабуть англійську. Арештовано високих урядовців і офіцерів, а також міністрів закордонних справ і фінансів, шефа перської поліції й ін. Всі арештовані вмішані в змову на життя шаха й настановлення ки. Фірюсі регентом, щоби так уможливити поворот на престіл династії Каіджарів.

Персія приступає до Кельоґового пакту.

Шах підписав проект закону про приступлення Персії до Літвінового протоколу, що означає й приступлення Персії до Кельоґового пакту.

—o—

Англійська відповідь для СРСР.

Довгалевський повновласником СРСР у Льондоні.

До Москви прийшла відповідь англійського уряду на більшовицьку ноту в справі навязання дипльоматичних взаємин. Зачувати, що англійська нота позитивна, тому СРСР іменував своїм повновласником для переговорів у Льондоні більшовицького амбасадора в Парижі Довгалевського.

—o—

Справа інциденту в Ґідаш Неметі.

Чсл. посол у Будапешті вручив у мадярськім мін-стві закордонних справ нову ноту свого уряду як відповідь на мадярську ноту в справі приловленого на шпіонажі чеського заліничника Пехи. Мін. Валько сказав чсл. послові, що розгляне цю ноту. Праська преса повідомляє, що ЧСР зрікається домагання негайного увільнення Пехи, а протестує лише проти форми відшкодування й інтерпретації залізничої умови з 1926 р. Гадають, що так ЧСР уможливить ліквідацію інциденту. Колиж Мадярщина не згодилася би на таку інтерпретацію залізничої умови, треба буде умову виповісти та передати конфлікт міжнародньому форум.

—o—

Арештування комуністів у Франції та ЧСР.

Паріська поліція відставила до кордону висланих із Франції 11 комуністів чужинців, у цьому 5 українців. В ночі далі переводжено ревізії у комуністів. Сконфіскували зброю та документи. Арештували більше осіб, між ними секретаря комуністичної ген. федерації праці Дюділє. У Вільнев і Ст. Жорж арештували 96 комуністів. Їх обвинувачують у змові проти безпеки держави.

Праська поліція арештувала 40 учасників конференції, скликаної комуністичним виконавчим комітетом ЧСР. Між арештованими є комуністичний посол Гарус.

Біржа.

Ґроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 8·80·00—8·81·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·20·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублїв 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·00—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 44·50—45·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·00—23·50, ячмінь галицький броварянний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 22·25—22·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·00—21·50, кукуруда румунська 29·50—30·50, бо-

Зі спортового життя.

Поклик до грачів України.

Взивається грачів І. дружини України: Новицького, Рака, Воробця і Скреготу, які перебувають поза Львовом, прибути конче вже в суботу до Львова, щоби взяти участь у змаганнях з ліговою Погонею, які відбудуться в неділю 28. липня в год. 3·45 на грищу Погоні.

Виділ С. Т. „Україна".

Зі спортового руху в Бориславі.

В неділю 21. ц. м. відбулися в Бориславі змагання в копаного мяча між дружинами: Ропник (Борислав) — ТУР. (Борислав) з вислідом 5:1 (2:1) в користь української дружини. Ропник грає з неділі до неділі краще і став справді поважним противником найсильніших дружин на нашому Підкарпатті.

Ювилей віденського „Рапіду".

Недавно відомий віденський спортовий „Рапід" святкував 30-ліття свого істнування. „Рапід" — найпопулярніший клюб у Відні, що має найбільше число фанатичних прихильників. На його змаганнях бувають завсіди десятки тисяч видців. За час свого 30-літнього істнування, а радше за останніх 18 літ (бо від тоді заведено у Відні змагання за мистецтво), „Рапід" був 9 разів мистцем Австрії! Перша дружина „Рапіду" розіграла досі загалом 1.145 змагань, з того 678 з вислідом додатнім. Загальне число здобутих „Рапідом" воріт виносить 3.483, себто пересічно по 3 на одні змагання. З загального числа змагань за мистецтво, яких було 341, виграв „Рапід" 226 змагань, себто 70 пр., при чому здобув 1.085 воріт на 546 стрічених. Як популярний у Відні „Рапід" зі своїм прегарним грищем у Гіттельдорфі, так популярні і його грачі, що є дійсно любимцями публики. Такі імена, як Брандштеттер, Куган і Уріділь (відомий „танк") зі старих грачів а з молодших Весселі й інші, належать до найбільше популярних і відомих в цілій Австрії.

Дописи.

З освітнього і господарського життя Дрогобиччини.

Дня 25. червня ц. р. відбулися загальні збори тутешньої Філії „Просвіти". В порівнанні із зборами попередних років сьогорічні пройшли спокійно і поважно: перший раз від ряду літ не чути було тепер давної бурхливої, неперебірчивої у засобах, так званої лівої опозиції. За довгий ряд останніх літ провід тутешніх культурно-освітніх і господарських установ мусів видержувати всю ударну силу найбільше з цілого краю чисельних тутешніх лівих партій. Останні роки інтензивної громадської праці зліквідували силу тої опозиції і сконсолідували відносини в повіті.

Із звіту Виділу Філії дізнались ми, що число читалень в дрогобицькому повіті за минулий рік зросло до 58 (прибуло за той рік 3 нові читальні), що Філія уладила курс для просвітянських робітників та режісерів аматорських гуртків, що зорганізувала серію популярних викладів з української історії та літератури для ремісничої молоді у Дрогобичі, удержувала постійний контакт з читальнями повіта через своїх делегатів (протягом року було 55 поїздок делегатів Філії на села), що наладнала справу бібліотечну, закупивши для сільських „Просвіт" взірцеву бібліотеку. З нагоди повітового ювилейного свята „Просвіти" висвітлено заходом Філії фільму „Тарас Шевченко". У 26 читальнях відсвятковано ювілей „Просвіти". Там, де не було власних читальняних хорів, вокальну частину свята виповнював студентський хор, зорганізований при Філії під управою студ. І. Городиського.

Свою просвітну працю провадила Філія серед нечувано важких умов, головно від часу зміни на деяких тутешніх адміністраційних становищах. І так розвязано читальню в Сільці за те, що в її помешканні зібралися батьки шкільних дітей, щоби нарадитись в справі шкільного плебісциту, читальню в Снятинці за те, що один з промовців в часі зібрання дав вислів своїм лівим переконанням, в Ролеві і Раневичах за листи прислані до членів читальні з заграниці. На дотичні рекурси нема досі ніякої відповіди і нема ніякої надії на відкриття замкнених читалень. До того поліція розвязує сходини членів і не допускає до просвітніх викладів по читальнях буцімто тому, що в них беруть участь не-члени. Так розігнала поліція людей у читальні „Просвіти" в Уличні, які зібралися на виклади про кредитову кооперацію, припинила загальні збори в Губичах і другий раз у тійже читальні заборонила відбуття нарад у справі заборони алькоголю. Після того уличнянські і губицькі читальники мусіли ставати як обжалувані перед судом. Відспівання національного гимну кваліфікується як злочин державної здради. У Вороблевичах розігнано театральну пробу просвітянських аматорів, тому — мовляв — що по 9-тій годині вечером не вільно членам сходитися в читальні. — В Мединичах заборонено відбуття фестину без ніякої причини. Численні інтервенції у тій справі голови Філії д-ра Ст. Витвицького оставалися звичайно без успіху.

Щоби не переривалась освітна робота за час ферій, заснувалась при Філії освітна секція студ. молоді під проводом Зенона Коссака, якої члени переводять люстрації читалень та уладжують там свої відчити, буваючи що неділі і свята в 3 до 5 селах.

Тутешній Повітовий Союз Кооператив, тепер під управою п. Осипа Станиміра, після розбудови господарсько-споживчих кооператив взявся за орґанізацію кредитових кооператив. У тій справі відбулися 2 анкети представників сільської кооперації, а дня 3. червня ц. р. спільна нарада членів Надзірної Ради Повітового Союза Кооператив і тутешнього Народнього Дому для вироблення одностайної програми роботи в тій ділянці нашої економічної діяльности. Ті наради, яким проводив голова Надзірної Ради ПСК. д-р Витвицький, покінчилися рішенням, що орґанізація кредитових кооператив залишиться за ПСК., а Народній Дім буде її фінансувати по можности своїх грошевих засобів. Досі засновано у повіті кредитових кооператив 12 (всі вони опираються на свої власні фінансові засоби) а в стадії заснування є чотири. Нежиттєздатних кооператив не засновується.

Після уладження у минулому році чотиромісячного торговельно-кооперативного курсу у Дрогобичі, який був для сільської молоді сурогатом торговельної школи, ПСК. приступає до уладження в повіті таких-же районових курсів.

—o—

Нові книжки й журнали.

Книжки:

В. Лопушанський: **Перемога.** Повість з визвольної війни. Частина І. Львів, 1929, стор. 134, 16⁰. Частина ІІ. Львів, 1929, стор. 126, 16⁰. Видавництво „Червона Калина".

Д-р Степан Баран: **Трицятьліття Українського Кооперативного Банку в Тернополі (1899–1929).** Тернопіль, 1929. Стор. 56, 8⁰.

Дмитро Геродот: **Тернистий шлях.** (Збірка поезій). Чернівці, 1929. Бібліотека „Хліборобської Правди" ч. 4. Стор. 28, 16⁰.

Нові Шляхи, літературно-науковий, мистецький і громадський журнал. Книжка за липень, стор 208. Зміст: С. Черкасенко: Зелені руна (поезії), Б. Павлівський: Бадьорий я, На юних крилах (поезії), В. Левицький: Із збірки: „Недоспівані пісні", М. Островерха: З поезій, І. Крушельницький: Спішні поїзди (поема), О. Петефі: Кохання, В. Бірот: Порівнання, К. Гриневичева: Turris eburnea (опов.), С. Черкасенко: Еспанський Кабалєро Дон Хуан і Розіта, драмований роман (2 дія), О. Турянський: Іван Правдолюб (опов.), Ю. Опільський: Під орлами Роми (опов. — прод.), Ю. Бернанос: Розмова тіней (опов.), А. Крушельницький: Революціонерові й Каменяреві (промова), А. Жук: На Лукянівці (спогади), В. Рутковський: Микола Самокиш, (С.) Тяга на Схід, П. Волосенко: Новий Світ, (враження з поїздки на Рад. Україну); Огляди: Айзеншток: До орґанізації українського літературознавства, д-р В. Безушко: Огляд чужих літератур, С. Ніррінг і Й. Фрімен: Злучені Держави Півн. Америки та Европа, В. Л.: Кооперативний рух у Польщі, М. Залізняк: Праця Т-ва „Сільський Господар" у Львові в 1928 р., М. Галицький: Загальний огляд народнього господарства Рад. України, Scriptor: На світовій арені; Записки: Літературні записки, Наукові записки, Народньо-господарські записки, Промислові записки, Сільсько-господарські записки, Громадські записки; Замітки й оцінки, Ілюстрації. Ціна прим. 3·60, Адреса редакції й адм.: Львів, Піскова 40/I.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооперативна „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Надвірна:

27/VII. „Чар вальса" (оперета).

28/VII. „Мишперконна".

З черги театр задержиться в Дехтиві, Дорі, Яремчі. 137 4—?

Новий Український Театр під дир. Л. Карабіневича.

Брошків:

16/7 „Осінні маневри". 93 10-?

Великий Міський Театр:

Четвер, 25-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Пятниця. 26-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Кіна.

Апольо: Що любить жінка (Гарі Лідтаєр).

Колосей: Пригода в експресі (Гарі Підь). Три суперники. Схоплена цигарами.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ на вищому семестрі, літ 26, оженився з інтелігентною заможною панною, яка допоможе йому до покінчення студій. — Неаконімні згодошення з фотографією, яку на бажання зобовязуюся звернути, належить слати: Роман Підберезний, Tarnopol — poste-restante. 156 1 2

КНИГОВОДЧИК-БІЛЯНСІСТ, кореспондент польсько-українсько-німецький, обійме ведення книг в поважній фірмі в передполудневих годинах. — Під „Фаховець" до Генеральної Експедиції Оголошень, Львів, Легіон в 1. 1 6

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювелерські роботи виконує найстараннійше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 2200

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 Скринкове тапіцероване 50. Умивальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** мосяжне 200 золотих. **ЗЯКС**, Ліндого 6. 426 8-10

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почт. ою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 2199 175-?

МОЛОДИЙ наддніпрянець, б. адміністратор хору Котка з середним образованням, працьовитий — пошукує якогонебудь заняття. Згодошення до „Діла" „Наддніпрянець". 141 3-3

РУТИНОВАНОГО конциніста приймуть з днем 1. IX. Згодошення з условинами прошу слати: Др Кассіян адвокат в Городенці. 139 3-3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор Ярославенка — продають всі книгарні. Партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, Осолінських 6. 136 3—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

зол. 6·50	ГОДИННИК АНКЕР	зол. 6·50

швайцарський з гарантією тільки у **Б. ҐРИНБЕРҐА** ЛЬВІВ, Сикстуська 4.

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики 154 2—3

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Конкурс.

Музичне Товариство ім. Лисенка у Львові, Шашкевича 5 — оголошує конкурс на посаду учительки гри на фортепіні, в повітовому місті, біля Львова. Зголошуватися до 5-го серпня, 1929 р. 153 2—2

Спеціяліст вепур легіонів. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 16—24

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 165 (11.456). Львів, субота 27. липня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Комісарщина.

Львів, 26. липня 1929.

Найпишнішим і — так сказати б — нормальним явищем сучасного польського режиму є комісарщина. Панує вона або загортає під свої „опікуючі" крила все і всюди, де ще не всадовилися залізні ратаньошеної „санації". Очевидячки, не нинішні посідачі влади й їхні агенти є „винахідниками" злощасної комісарщини. Їхніми вчителями були всеволяки й пястівці та ті цілими літами терпіли такий стан ex lex, себто пепеесівці.

Чи треба пригадувати ті часи, як спущена з припонів „кресова" ендеція на спілку з „малопольськими" пепеесівцями тишу Гавзнера з якоюсь бестямною насолодою нищила галицьке самоврядування: сільське й міське (громадське), повітове й краєве. Нищено його тільки тому, що воно було або в руках українців (сільське), або українці мали в ньому вплив чи просто тільки могли як обсерватори приглядатися господарці суспільним майном. Хвиля комісарщини, яка у висліді довела до нечуваного підірвання громадського майна в користь польських загребущо-націоналістичних цілей (будова костьолів, вивінування новотворених латино-польських перефій, будова людових домів і т. і.), не находила спротиву в нинішніх опозиціоністів.

Санація, прийшовши до влади, тільки удосконалила й поширила методи своїх попередників, приноровлюючи їх уже не тільки до української національної території в користь панівної польської меншости, але застосувала їх до територій всієї сучасної Польщі, до всіх видів і відмін самоврядування в користь одного табору, в користь штучно зліпленої проурядової партії. Аж тоді, коли комісарське ярмо, перекинувшись із загального самоврядування на професійно обезпеченеве, придавило своїм вантажем вчорашніх батьків або тихих невільників комісарщини, — аж тоді повстав крик. Чи не пригадує він мусульманської етики про те, що добре є вкрасти чужу жінку, але погано втратити свою. Отже добре, гарно й корисно було, коли українців витискали із самоврядування, коли в українських громадах правили по своїй вподобі хіено-пястівські агенти або аморалізовані типи, але кепсько, коли зі суспільних самоврядувань витискають пепеесівців.

Розріст комісарщини все більше обхоплює тепер каси хорих, які здебільшого є в руках пепеесівців. Міністр Пристор з „групи полковників" просто доказує чудес хоробрости, насаджуючи комісарщину в установах соціяльного обезпечення. В короткому часі він, Пристор розвязав 12 кас хорих, у тому чотири на території Галичини а саме: у Львові, в Дрогобичі, в Бориславі і в Надвірній. Очевидячки, на тому не скінчиться чудотворна діяльність міністра Пристора. На це вказує заснування 6-тижневих „професійних" курсів для продукції кандидатів на комісарів кас хорих.

Серед розвязаних управ кас хорих находиться й управа львівської каси хорих, найстаршої установи соціяльного обезпечення на території сучасної Польщі. Не лише найстаршої, але й заможнішої, установи з великою і світлою традицією своєї корисної діяльности, не вважаючи на деякі недомагання. Зайвим було би говорити про мотиви розвязання. Не всюди вони однакові. Вони міняються відповідно до льокальних відносин і є незвичайно поплутані, бо рішаючими є не писані мотиви, а жагуче бажання захопити ці установи в свої руки, щоби з одного боку пристроїти своїх адгерентів, а з другого підготовити грунт до етатистичних „реформ". Що це значить, ми вже знаємо, бачучи прекрасний розвиток повітового, воєвідського й краєвого самоврядування. Знаємо теж, як відбулася фактична ліквідація „Дністра" — як огнево-обезпеченої установи.

До львівської каси хорих, до якої управи ми мали свої претенсії [illegible] української мови, іззи впрошення в ній під пепеесівським проводом національної нетерпимости, перед роком відбулися вибори. Тоді також українським обезпеченцям вперше довелося хоч частинно вибрати своїх представників до Ради каси хорих. Розвиток львівської каси хорих відбувався нормальним шляхом, розбудова її поодиноких лікувальних установ постійно поступала вперед. Численні амбуляторії, лікувальні, а особливо будова величавої санаторії — це досягнення львівської каси хорих в останніх літах. Можна було сподіватися, що справа української мови найде небавом свою позитивну розвязку. І саме в розгарі праці приходить розвязання нововибраної, свіжомандатованої Ради. Проурядові часописи шикуються найти мотиви для цієї акції уряду. Але безуспішно. Поважних, річевих мотивів, які оправдували би такий рішучий крок він. Пристора, немає. І не річеві мотиви тут грають ролю, а чисто політичні. Є це змагання усунути з цих великих установ суспільного обезпечення, що обєднують мільони обезпеченців, впливи своїх політичних противників. Це є головний і єдиний мотив.

Розводячи комісарщину в касах хорих, санація має не тільки переходові цілі. Як пише краківський „Час"

Лише легкодух не думає про завтра.

Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

Львів, вул. Руська ч. 20.

„уряд підготовляє закон про обєднання (сцілення) всіх суспільних обезпечень. Теперішня акція уряду має на меті облегшити той новий закон".

Ось воно як! А як відбувається те „сцілення", ми вже бачили передтим от хочби на справі Краєвого Банку. Те „сцілення" має на меті коштом 40-літнього дорібку галицьких кас хорих, а особливо найбагатшої львівської, коштом довголітніх вкладів нашого робітництва, вивінувати новопосталі і незасібні каси хорих б. Конгресівки. Ясно, що те „сцілення" зведе нанівець самоврядний чинник, вплив на господарку своїм грошем мільонів обезпеченців.

І тому проти комісарщини в касах хорих ми протестуємо як демократи, як оборонці всякого самоврядування, всякої самодіяльности громадянства. І тим ми ріжнимося від тих, що перед кількома літами допомагали нищити в Галичині громадське самоврядування.

„Велика ліквідація".

(Від нашого кореспондента.)

Берлін, 17. липня 1929.

II.

Коли розглядати проблему ліквідації війни на тіснішому европейському грунті, то в почвірній боротьбі великих держав за форму цієї ліквідації і випливаючий з неї новий політичний уклад Европи, ще виразніше і рівночасно найважче є положення французів. І це можна сказати вже на самому початку: французьке положення є настільки трудне, що можна сміло говорити про справжню кризу французької політичної думки. Та криза виплипає з дисгармонії поміж тим, що вони **хочуть** і тим, що **мусять.** У Парижі здають собі цілком точно справу, що політичний стан Европи, витворений наслідком версайськ. „мира", замість розвитку в напрямку загального замирення, приніс радше розвиток у напрямку нових воєн, і що того рода стану на постійно не можна втримати. Це — примус. Тимчасом істнуючий політичний стан Европи є найбільше безпосереднім витвором французьких рук, є здійсненням заповітньої ідеї французької політики, яка завсіди змагала до осягнення політичної супрематії над цілою Европою. Таким чином ідею ліквідації війни приходиться полагоджувати з ідеєю імперіялістичного поанкаризму, себто ідеєю, в якій якнайбільше конкретно скристалізувалася форма цього европейського французького панування. Становище французів ускладнюється ще й тим, що оту велику ліквідацію, яка є по суті практичним запереченням поанкаризму, має проводити в життя якраз чоловік, що ту невигідну систему вибудував, отже сам — Поанкаре. Нині Франція стоїть на розпутті і мусить — або справді піти по лінії ліквідації версальщини й рятування Европи від остаточного політичного занепаду, або далі проводити політику французької супрематії над Европою. Розвиток подій показує, що французи вибрали ту другу дорогу. Вони здають собі з цього справу, що системи поанкаризму в цілости втримати не вдасться. А проте, в нинішній справді рішаючій годині, Поанкаре вживає всіх засобів, щоби в новий уклад Европи ввести якнайбільше елементів своєї старої системи. Він з цілою питомою йому впертістю робить усе можливе, щоби майбутній уклад Европи якнайбільше наблизити до своєї концепції. І тільки з цієї перспективи можна як слід зрозуміти останні, на перший погляд доволі хаотичні ходи французької політики.

Велика ліквідація може бути справді успішна лише тоді, коли вона базується на обостороннім готовости до порозуміння і компромісу. Це відноситься таксамо до політичної як і економічної сторінки питання. Про якунебудь справжню ліквідацію і взаємне замирення не може бути мови так довго, як довго тільки одна сторона є обовязана нести всі економічні наслідки великої війни, отжеж в даному випадку Німеччина. Льояльна інтепретація ідеї ліквідації вимагала би від французів готовости також зі свого боку понести деякі жертви ради европейського замирення. Приймаючи на себе фінансовий репараційний компроміс, німці взяли на себе просто непосильний тягар, яким в дійсности вирівнюють таксамо французькі репараційні претенсії, як теж французькі міжаліянтські боргові зобовязання. Але Поанкаре залежить на чому іншому. Він завсіди дивився на репараційну справу як на засіб, яким можна економічно пригнічувати й обезсилювати німців. Таксаміського він дивиться на цю справу й нині. І як він розуміє велику ліквідацію в її фінансовій і політичній площині, показують найкраще останні французькі політичні події.

На 1. серпня 1929 р. припадає останній термін французької ратифікації франко-американського договору в справі сплати французьких воєнних боргів в Америці. Цей договір заключено 29. квітня 1926 р. у Вашінгтоні поміж американським секретарем фінансів А. Мелльоном і французьким послом в Америці Анрі Беранже. Договір поділив французький борг в Америці на дві частини: **довг політичний,** отже суму американських грошевих позичок, уділених Франції підчас війни, усього понад 3 і пів мільярда долярів, платних до 1987 р., та **довг торговельний,** на суму 407 міл. долярів. Цей другий, торговельний довг, походить із того, що французи закупили після закінчення війни в американців їхні військові й харчові припаси, які американці залишили в Европі, повертаючи знова за океан. Договір передбачував, що в цьому випадку, коли би він не був ратифікований французами до 1. серпня 1929 р., французи мусять повернути Америці 1. серпня 1929 р. цілий довг, себто 407 мільонів долярів — 10 мільярдів франків — зразу! Французи понад три роки зволікали з ратифікацією, аж нікуди було далі. Підходить 1. серпня 1929 р. і вони мусять або платити, або ратифікувати. І помимо спротиву французької опозиції, помимо всіх тягарів, що їх цей довг на французів накладає, Поанкаре **хоче** цей договір

ратифікувати. І то хоче не тільки тому, що **мусить** це робити під немилосерним натиском Америки, але робить це також тому, що **хоче** цього, з огляду на — німців. Договір цей він зручно використовує, як новий засіб пресії на німців, новий засіб їх поневолення. Справа французьких боргів в Америці прегарно укладається в систему „ліквідаційної" поанкарівської політики.

План Поанкаре є в найпростіших обрисах такий: 1. вересня входить в силу план Юнга, без огляду на те, чи буде він перед тим відносними державами ратифікований чи ні. Цей план забезпечує фактично французам не тільки можливість самої французької відбудови, але також звороти їхніх міжалиянтських боргів. Ратифікуючи зі свого боку цей план, Поанкаре хоче проте за всяку ціну відтягнути скликання ліквідаційної політичної конференції, яка передбачує також звільнення Надренії, так довго, аж поки план Юнга не увійде 1. серпня автоматично в силу, одначе без його визвольних для німців політичних наслідків. Одним словом, план Юнга має увійти в силу без цього, щоби його наслідком французи мусіли звільнити Надренію. Разом з тим французи дають до зрозуміння, що вони готові Надренію звільнити, але, розуміється, німці мусіли би їм дати за те якісь „екстра" рекомпенсати. Таким чином крім ділаючого вже пляну Юнга французи мали би ще надалі в Надренії той фант, який забезпечував би їм не тільки звороти американського боргу, але в добавок накладав би на німців ще одно репараційне зобовязання. Тимчасом нинішнє положення у Німеччині є того рода, що в разі, колиб автоматично увійшов в силу план Юнга, але Надренія все одно залишилася би незвільненою, ціла замирююча штреземанівська політика скінчилась би банкрутством і владу в Німеччині неминуче перебрали би в свої руки націоналісти і монархісти. У всякому разі прийшлосьби рахуватися в Німеччині з дуже поважними заворушеннями. Але це дало би Поанкаре лише притоку до нового заклику до протинімецького терору і разом з тим означало би це — кінець великої ліквідації. В цьому випадку система поанкаризму віджила би в своєму повному блеску знова.

І Поанкаре завзято боронить свою систему, цей твір цілого свого життя. Тому він зручно саботує політичну конференцію, яка мала би поробити політичні висновки пляну Юнга. Для того теж докладає усіх старань, щоби конференція зійшлась якнайпізніше, аби тільки все ближче підходив неминучий 1. вересня. І він уміє розтягнути дебату над місцем, де має ця конференція зійтися, на цілих 4 тижні, з нагоди ратифікації франко-американського довжного договору він на протязі **цілих 2 тижнів** тримає фінансово-політичне експозе, він висилає на парляментарну дебату над тим ратифікаційним договором 40 промовців, він звертає через все те увагу парламенту в другу сторону, щоби йому, чого доброго, з боку пацифістичного соціялістичного картелю не виросла якась несподівана перешкода. Він пропонує поділ майбутньої конференції на три частини: технічну, підготовчу й властиву політичну та усе це длятого, щоби здійснити фактично план Юнга, але не віддати німцям Надренії. Поанкаре вірить тільки в одну Европу — ту версальську. І французи збираються на конференцію рішені робити все, щоби ту Европу зберігти, дарма, що вона носить в собі заразки смертельної хороби. Ій-же імя — війна.

Зенон Пеленський.

Пригоди одної залізниці.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 19. липня 1929.

I.

Супроти загостреного спору між Рад. Союзом і Китаєм тутешна преса, очевидно, за виїмком комуністичної, не знає на котру ногу стати. Бріян приняв тутешніх представників обоїх спорючих сторін і пригадав кожній з них вічні правди про благодати мира і шкоди війни; кажуть навіть, що предложив їм мирове посередництво Франції чи Союза Народів. Хвалити його, чи гудити за це? — питаються тутешні газети. Хвалити? Очевидно: бо мир кращий від війни, то-що. Одначе, кажуть інші, в даному разі пощо туд Бріянові мішатися? Ніколи, кажуть, не знати, що саме вийде з воєнних ускладнень: ось тому двацятькілька років царська Росія вдалася була у війну на Далекому Сході — всякий знає, що то був початок кінця російського царства; ніхто не може передбачити, що саме вийшлоб із радянсько-китайської війни — може внутрішня революція? Може кінець режіму, стільки разів виворіжуваний, ні разу не здійснений? Одним словом: нехай собі Москва робить, що хоче з Китаєм, а потім, мовляв, побачимо — може більшовизм провалиться, може Польща збільшиться й скріпиться?

Нехай, значить, бються собі здорові, більшовики і китайці — чого Бріян туди встрівав свої пальці. Одначе — з жалем зазначує ця частина французької преси — в дійсности ні китайці, ні більшовики не так дуже палаться до війни. Все те може покінчитися на самому побренькуванні шабель. Шкода!

Так оце хитаються тутешні газети між підозрілим пацифізмом і скептичною надійністю на війну й катастрофу.

А все те — ізза одного залізничого шляху. Правда, шлях цей коштував уже чимало людських трупів.

II.

Коли в 1889 р. пронеслася звістка про конкретний план сибірської залізниці, вся Европа вітала його наче нову запоруку мира і приязни між народами. При такій святочній нагоді повторювано всі відомі кожному школярикові правди: що залізниці наближають народи між собою і осьтак, мовляв, служать мирові; натомісць промовчувано іншу правду: що залізниці рівно успішно служать перевозам і концентраціям військ тай — полекшують воєнні підприємства. Щось як сьогодні на всіх авдієнційних бенкетах звеличують безперечні заслуги літака коло затіснення лучби між народами, а пильно мовчать про рівно безперечні успіхи авіяції коло перевоження бомб.

Наблизила сибірська залізниця росіян з японцями, а коли вони наблизилися занадто і торкнулся в Манджурії носом в ніс, вони побились. Війна вийшла катастрофічною для Росії, а мабуть також і для всіх білих народів в їх дужаннях з темними расами за панування над світом.

Чверть століття добігає оце від російсько-японської війни, і знов та сама Манджурія, своєю залізницею, являється предметом спору, може буде навіть приводом війни. Тільки цим разом стоять напроти себе вже не імперіялістичне царство і імперіялістична Японія, а дві пацифістичні республики, китайська й радянська. Пацифістичні республики!

III.

В дійсности китайська республика безмірно більше націоналістична й войовнича ніж покійне китайське цісарство. Подібно, як республика Кемаля-паші без порівнання більше націоналістична і задирчива, ніж султанська Туреччина Абдула-Гаміда. Можна навіть сказати, що на Сході, близькому й далекому, республиканство — синонім націоналізму. В очах китайських демократів і республиканців більшовики являються ворогами не менше ненависними ніж англійці і подібні їм „чужинецькі чорти". А міжнародні угоди й постанови, якими правляться манджурські залізниці, для китайського республиканця немен-

---

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 1)

Денник невідомого жовніра.

І. Молода слава.

Молодий, нікому невідомий німець став одного дня славний в Европі, завдяки одному із найкращих успіхів: завдяки одній книжці. Вернувшись 23-літнім з війни він шукав професії на посаді народнього вчителя, купецького помічника, шофера, комівояжера і навіть зачітав за редакторський каламар. Узявши в руки перо — не знати коли і з якою думкою — він списав те, що було найбільшою подією його життя, воєнні переживання.

Таким робом німецька література дістала одну з тих книжок, які прокладають собі шлях самі. Коли німецька критика в особі найчільніших письменників висловилась про твір дебютанта у словах найсильнішого захоплення, а видавець зібрав ці голоси для вжитку реклями, загал читачів уявляв собі, що „На Заході нічого нового"*) скриває одну із тих сезонових сензацій, „яку повинна знати кожна інтелігентна людина". Чи одна книжка подавав в руки інтелігентної людини силою найпростішого факту, що про неї всі балакають? „Но добре — каже збентежений пересічний інтелігент, що позичив собі Ремарка — але 600.000 проданих примірників за три місяці!" — „А чи не вистарчило би подекуди таке пояснення, що в Німеччині з цікавости купують книжку на власність, замісць ждати, аж можна буде її випозичити?" А власники великих видавців знають неодну історію про те, як та сама книжка, ніким незапримічена, перевидана під іншим, „кіновим" заголовком здобула саме тих читачів, що раніше проходили мимо неї, навіть не зупинившись.

Так більшість вибирає нині кінові програми: по заголовку.

Повість Ремарка не має ніяких „порівавчих" прикмет для читачів, що шукають у повісти живої акції, цікавих періпетій й героїв, оригінального стилю, нових, глибоких думок, барвистих описів, актуально-гострих ідей. Нічого з цього не добув Ремарк із сюжету, що має покриватись із заголовком: „...нічого нового..." Має це бути найзвичайніша в своїй сірині історія гуртка товаришів, що просто з гімназійної лавки попадають на війну, у той сам баталіон... хочеться сказати — смерти. Всі вони йдуть на фронт із тим почуванням і гинуть один за одним, у рівних відступах, систематично, як лічить тим невідомим героям, що є тільки поодинокими цифрами в статистиці воєнних втрат.

Малюнок останньої війни перетканий у Ремарка ідеєю про долю молоді, що стала учасником цієї війни.

„Війна зіпсувала нас усіх" — каже один.

„Він каже правду. Ми не є вже молодю. Ми не хочемо вже здобувати світа. Ми — втікачі. Ми втікаємо перед собою. Перед власним життям. Ми мали 18 літ і починали кохати світ і життя; ми мусіли стріляти в них. Перша кинена граната влучила в наше серце. Ми відрізані від діяльности, від змагань, від поступу. Ми не віримо вже в це; ми віримо в війну".

...„Відтак зміняємо свої місця і розтаборюємось знову, щоби грати в карти. Бо це ми вміємо, грати в карти, проклинати і вести війну. Небогато на двацять літ — забагато на двацять літ."

За такими рефлексіями, що зясовують духа цієї книжки не треба в ній аж довго шукати.

Після останньої війни кожний культурний нарід — навіть пяний перемогою — мав бодай одного автора, що передав одним криком жах великої різні народів. І неодна література збогатилась картинами війни, які мусіла пригадувати собі ще з доби, що не знала рефлекторів, літаків, кулеметів, отруйних газів і окопів, де вояки гинули як розчавлені таркани.

А проте зпоміж кількох сотень відзначених критикою воєнних випусків ніодна не сказала з такою простотою та силою про війну як книжка Ремарка: те, що пережили на ній мільони звичайних вояк і сказала так, що навіть ті, що не бачили війни відчули її смертельний подув.

...„Так сидимо ми напроти себе, Кат (імя товариша) і я, два вояки в витертих шинелях, що серед ночі печуть гуску. Ми балакаємо небогато, але ми стежимо з ніжністю за собою, так, як це уявляю собі, роблять закохані. Ми — двоє людей, дві бліді іскорки життя; на дворі ніч і коло зачеркнене смертю. Ми сидимо на їх беріжку, виставлені на небезпеку і в захисті, — на наші руки скапує сало, — серця наші близькі нам, а ця година наче простір: осяяні мягким вогнем, блимає світло та тіні спомнинь. Що він знає про мене — що я знаю про нього?... раніше ніодна наша думка не була би схожа — тепер сидимо перед гускою і виповнюємо своє істнування і такі ми собі близькі, що не можемо про це й розмовляти.

„Шепотіння, що йде з надвору стає стяжкою, сном, але сном, в якому спомин не пропадає зовсім. Бачу у пів-дрімоті як Кат підносить ложку і спускає її... Люблю його, його плечі, його кінчасту, схилену постать — а одночасно бачу поза ним ліси та зорі, і якийсь добрий голос каже слова, які приносять мені спокій, мені, воякові, що в своїх великих ходаках, широкому ремені на набої та торбою на хліб іде малий під високим небом своїм шляхом простягненим перед ним, — воякові, що хутко забуває і рідко сумує, і далі йде під великим нічним небом.

„Малий вояка і добрий голос, — а якби його погладити то він може би не був уже в силі цього зрозуміти той вояка у великих ходаках і з приспаним серцем, що машерує тому, що має на собі ходаки і про все забув крім машерування. Та чи на овиді нема квітів і краєвиду, таких тихих, що вояка хотів би плакати? Чи проходять там картини, яких він ніколи не втратив, бо ніколи не мав для себе, головокружні і проходять мимо, для нього? Чи не проходить там його двацять років?..."

Якби можна у перекладі передати всю простоту цієї поезії то на вас повіяло би сторінкою з Гамсуна. Та сама пантеістична насолода живими предметами, які мають свою красу в тому, що істнують у насолоді бачення їх в остання.

*) Erich Maria Remarque: „Im Westen nichts neues", Berlin Propyläen Verlag.

ше „нерівні", „несправедливі" і „упокорюючі" ніж договори про англійські й інші концесії в Шанггаї.

А з другого боку радянським республикам — дарма, що вони відмовляються платити царські позички — ані не сниться зрікатися залізничого капіталу, унаслідженого після царської Росії. Це не парадокс, а життєва вимога, тверда і неминуча, яка ні трохи не журиться претенсіями теоретичної льогіки.

Подібно зрештою, як і українська нація, відкидаючи тягарі, навантажені на ній російським царством, не хоче й не може зріктися того територіяльного і кольоніяльного стану посідання, який припав їй в спадку після пропавшого царства і царського імперіялізму на Далекому Сході, на Зеленому Клині, здовж сибірської залізниці і — в значній части — дякуючи саме цьому залізничому шляхові.

Таким чином український громадянин, роздумуючи про теперішній манджурський спір, може не без резону собі сказати, що в певній мірі там також **nostra res agitur.**

В. П.

„Вчитися, чи правди шукати?"

(Докінчення.)

Бурхливі події сучасного церковно-громадського життя не могли не відбитися і на студентстві. Льояльна частина його годилася з політикою митрополії і підтримувала її, але більшість всетаки не загубила ще здорової думки. Митрополія держиться того погляду, що дисонанс у життя студіюм вносять тільки опозиційні українські елементи. На ділі воно зовсім не так; розподіл студентів на опортуністів і опозицію стався понад національними розходженнями, так, що серед противників синодально-консисторського ладу й оборонців правдивої соборноправности, знайшлися не тільки українці, але й багато росіян, котрі у цьому відношенні солідаризуються з позицією російської газети „За Свободу".

Ще у 1926 р. українці-академики зложили митрополитові прохання про затвердження українського проповідницького гуртка. М. Діонисій, як завсіди, довго водив, не даючи виразної відповіди, доки нарешті не затвердив проповідницького гуртка... російського, ініціятива котрого повстала значно пізніше, — а тоді заявив, що до нього можуть належати і українці (!), бо нашо, мовляв, аж два гуртки проповідників.

Звернулися академики до митрополита з проханням про дозвіл їм відправляти що другу неділю в церкві інтернату Службу Божу українською мовою, щоби заздалегідь приготовити себе, як пастирів, до потреб людности, серед котрої цей рух на Волині прецінь зростає не вважаючи на всякі репресії. М. Діонисій спочатку відмовляв, а потім визначив для української відправи чергу серед будня, але дуже скоро повернув справу так, що ці українські відправи зліквідовано.

На вістку про скликання в Луцьку Українського Церковного Зїзду академики-українці вислали на цей зїзд привітну депешу. Довідавшися про це, м. Діонисій прозвав їх відступниками від церкви, хулителями св. Духа і т. п. (— і що це за манера кожного не-однодумця проклинати хулителем св. Духа? — але-ж і св. Духові трудно було би приноровитися до змагаючої і змінливої політики митр. Діонисія...) Врешті доручено Сані зробити слідство для викриття авторів тої депеші. Почалися звичайні залякування, намовляння і т. д., аби студенти попідписували колективну заяву, що депеші не посилали і не співчувають ідеї Луцького Зїзду. Скінчилося на тому, що трьох академиків старших курсів, котрим терпець увірвався од тих усіх інтриг, заявили отверто, що не їхня справа і що так їм диктувало зробити їхнє сумління. До них прилучився ще четвертий, котрий фактично депеші не посилав, але, обурений таким „слідством", освідчив, що брав також участь з трьома попередніми. Всіх чотирьох вигнано з інтернату. Одночасно студ. Н. Гаськевич, який готовився прийняти монаший чин, заявив, що він про депешу нічого не знав, але рішучо відмовляється підписати заяву з осудженням Луцького Зїзду. Наслідком цього митрополит відмовив висвятити його в монахи і також позбавив стипендії.

Дуже характеристичне для порядків, пануючих взагалі у варшавській митрополії і на „студіюм", що жалкому з цих академиків, звільнених з інтернату за привитання Луцького Зїзду, *не вказано його вини!* Після літніх ферій вони дістали тільки звідомлення „**ze celem kontynuowania studjów teologicznych w 1927—28 roku akademickim, zechce Pan zamieszkać prywatnie w Warszawie z powodu braku miejsca w Internacie Studjum Teologji Prawosławnej**" (повідомлення Управи інтернату з дня 4. жовтня 1927 р. ч. 565). Зате рік пізніше, коли митрополит підписав умову про замирення з організаторами Луцького Зїзду та засів з цими коромольниками разом у Митр. Раді, звільнених академиків не тільки не прийнято знову до інтернату, але вже й указано їм іншу причину: „**ponieważ Pan, będąc wychowankiem Internatu, skompromitował się depeszą nadaną w imieniu jakoby studentów teologji pod adresem t. zw. „Cerkiewnego Zjazdu" w Łucku, i do chwili obecnej nie zechciał Pan zrehabilitować się przed J. E. Ks. Metropolitą, — przeto podanie Pana o przyjęcie do Internatu nie może być uwzględnione**" (повідомлення Управи інтернату з дня 13. жовтня 1928 р. № 532).

Отже, хто тут більше „скомпромітував себе", — чи академики, що весь час твердо стояли на своїх переконаннях, мимо всяких репресій, — чи митрополит, що підчас боротьби з українськими церковниками боявся сказати студентам правдиву причину свого гніву, і зважився зробити це щойно через рік, отже коли помирився з українськими церковниками, котрих ті студенти привитали?...

На Зелені Свята 1928 р. українці академики вирішили читати ранішні молитви в інтернатській церкві з українською вимовою, позоставляючи російську вимову молитов тільки для росіян і „тоже малоросів". З наукового, церковно-історичного погляду студенти українці мали повну підставу повернути до української вимови, що була на Україні здавна і вийшла з ужитку тільки під натиском Москви за два останні століття. Одначе студ. Коломийця зараз-же після першої проби інспектор Карповський вичитав, як тільки хотів, погрожуючи гнівом Блаженнішого. Це було тим дивніше, що офіціяльно передтим митрополит благословив українську вимову церк. слов. тексту, а навіть сам колись, у добу української кокетерії, деякі виголоси робив на богослуженні з українською вимовою. Все таки академики від свого права не відступили, і тепер щоденні молитви в інтернаті читають — росіяни з російською вимовою, а українці з українською. Одначе довго ще інспектор старався боротися з цими дерусифікаційними спробами, і, не могучи збити академиків науковими аргументами, воював з ними криком і гримав пястуками.

Кінець-кінцем інтернатське життя докотилося до голосного скандалу. Студенти зложили цього року скаргу до Професорської Ради, підписану більше ніж 80 академиками без різниці національности. Одначе м. Діонисій Проф. Ради не збирав, а вжив старого способу, доручивши п. Кулакову погрозами й терором добитися, щоби студенти вицофали свої підписи. Сімох студентів вигнано з інтернату. Підчас Різдвяних Свят послано їм телеграми, щоби вони взагалі не

Д-р КУРОВЕЦЬ ІВАН
виїзджає зі Львова 27-го липня
— вертає 22-го серпня. —

являли не тільки до інтернату, але й до Університету: тут уже і митрополит і Управа інтернату вийшли далеко поза межі своєї компетенції, бо виключення з інтернату ще зовсім не означає виключення з університету. Натурально, студенти всі сім (Кириляк, Скоробацький, Імшенік, Сурвило, Лопухович, Кибалюк і Пилипчук) по святах приїхали назад в інтернат і зажадали на письмі вияснення причин такої кари. Цього вже їм не хотіли дати, тільки почали грозити їм викиненням через поліцію, а коли й це не подіяло, закликав їх митрополит і попередив, що в разі дальшого непослуху добиватиметься звільнення їх з університету. Студенти мусіли вибратися. Притулок їм знайшовся аж у помешканні... „Визволення"!... Решту студентів терроризовано погрозами звільнення з посади їхніх батьків; жінка академиків-угодовців в той-же час виготовила контр-меморіял з похвалою інтернат-

ІНЖ. СЕВЕРИН ПАСТЕРНАК.

Ґеольоґія Черча.

Відоме своїми мінеральними водами село Черче лежить на Опіллі, 6 км. на північний захід від Рогатина. Розложилося воно на висоті 290 м. над поверхнею моря, в долині потока, що впливається з правого боку до Гнилої Липи. Долина є коротка, спрямована від заходу на схід, а дальше загнена на полудневий схід і получена з широкою долиною Гнилої Липи. Горби, що її окружають, доходять до 340 м. висоти, мають на загал лагідно похилені обоча, а подекуди показують сліди підземних печер і красові долини.

Найстарша скеля, яка виходить на денне світло в околиці Черча, то сеноманська опока, себто горішня крейда. Що є під сподом — не відомо, бо крейдова формація залягає тут більше як 100-метровою грубою верствою, якої ані р'ки не змогли перетяти, ані свердловини не перебили до споду. Можна лише догадуватися на основі відкривок в дальшій частині Поділля, що під крейдою найдуться тут юрські або девонські осади.

На опоці лежать міоценські осади, приналежні до середземноморського степеня. Є ще: тонкі, піскуваті верстви баранівські з пізервіялового огниска, а на них верства дрібнокристалічних сивих і жовтавих грубокристалічних ґіпсів (надервіялове огниво). Над ґіпсом є, здається, ще останки верстви літотамнієвих вапняків. Всі ті верстви були пізніше, після уступлення міоценського моря, прикриті лесом, незначно вимиті в плоске корито і виполоскані плинучою водою аж до крейдового підложа. У виполосканій долині уложився з часом алювіяльні осади: іл, пісок, травертин і боровина, які в останнім часі підлягають дальшим змінам і перекладанню з місця на місце. На наших очах врізується потічок в сипкі алювіяльні осади чимраз глибше, відриває зеренце піску за зеренцем і переносить долі водою на нове місце.

Друга частина дощевої води, та, що всякає в землю, легко переходить крізь верству лесу і дістається до ґіпсу. В ґіпсі натрапляє на дрібні щілини, перетискається ними і поволі розширює їх, розпускаючи ґіпс спершу лише хемічно (одна частина ґіпсу розпускається в 420 частях води при теплоті 21° С), а в міру зросту підземних ходів навіть механічно, — обламуючи та шліфуючи скалу. З часом печери доходять до таких розмірів, що тонкий стріп завалюється, а на поверхні повстає лійкувата долина. При цьому скала ще більше тріскає і стає ще легше приступною для води.

Зразки такого ділання води найдемо в каменоломах коло купелевого заведення. В першім каменоломі верстви ґіпсу поломані і понахиляні під різними кутами. Трохи вище видко великі щілини, які мають вести до підземних озер, а на стіні одної розколини лишо конкрученувані, виполокані водою дорізки. Коло того видно круглий комин, яким колись спливала вдолину вода. В сусідніх каменоломах верстви є також поломані і понахиляні.

Вся вода, яка переливає через ґіпс, набираючи з нього різних мінеральних складників, задержується правдоподібно аж в баранівських верствах на непропускальнім крейдовім підложі. По підложі спливає в напрямі долини і виходить рядом джерел з алювіяльних нанесів здовж лінії,

на якій потічок врізався в алювій. Вода не всюди однакова. Найближче джерело, означене числом 1, замітне значною кількістю сірководня. На повітрі сірководень окиснюється і вилучує дрібненький пил сірки, який надає воді жовто-зеленкувату краску. Із уживаних тепер джерел жадне інше не має ані сліду сірководня. Зате інші складники є у всіх водах ті самі, а різниця показується лише у їх кількости.

Аналіза, переведена інж. хем. Кандяком, виказала в першу чергу ряд сірчанів, описи вуглянів, а в меншій кількости окиси, вугляну кислоту, літ і йод. При тім слід зазначити, що ніде не подибано ані сліду занечищення органічною матерією.

При порівнянні черчанських джерел із тими, які випливають на західніх збочах Розточа (Немирів, Шкло і т. д.), показується велика подібність в геольоґічних відносинах. А саме:

1) В обох випадках маємо до діла з водою, яка набирає мінеральних складників із молодших осадових верстов земної кори;

2) Як перші, так і другі джерела є залежні від осадів налервіялового огнива міоцену. В Черчі є то ґіпс, в Розточі бітумічні ратинські вапняки, що заступають там місце ґіпсів;

3) В підложі міоцену виступає крейдова формація;

4) Джерела випливають на границі між міоценом і крейдою.

Ось тільки можна сказати на основі вступної геольоґічного розсліду терену. Дальші геольоґічні та хемічні студії мають відповісти на богато питань відносно різниць в хемічнім складі вод, дальших резерв і напрямку підземних струй.

ських порядків: при митрополії видруковано навіть анонімну брошурку, у котрій вища церковна влада вступила в недостойну *полеміку зі своїми власними вихованцями!* Тимчасом посол П. Васильчук і ін. посли Українського Клюбу внесли у сеймі інтерпеляцію з приводу інтернатських розрухів, а студенти висвітлили цілу справу у міністерстві віросповідань. Заговорила преса, викриваючи дещо з інтернатських скандалів. Студенти удалися до митрополита з проханням перевести санацію інтернату, стати в обороні справедливости та не брати на свою адресу студентських скарг на Управу інтернату. Але митр. Діонизій на це дав їм, як звичайно, вичерпуючу відповідь: *„А ви чого до Варшави приїхали: вчитися, чи правди шукати?"*..

І щоби всіх переконати, як та справедливість виглядає під його омофором, митрополит одночасно розіслав по деканатах цілої Волині наказ — обовязково зібрати підписи духовенства на ідентичних, наперед уложених петиціях до польського уряду з домаганням — щоби митр. Денисові доручено було керовництво правосл. богосл. студії; щоби митрополит мав право сам добирати професорів для студії, та щоби науку ц.-словянської мови провадила на студії особа духовна. Всі ці побожні бажання дуже легко розшифрувати. Вторік м. Діонизій здобув керовництво студії переробленням протоколів спеціяльно скликаної Митр. Ради; тепер він пустить у рух примусово стягнені підписи підвладних йому сільських батюшок. І так — рік за роком, аби забезпечити свої інтереси, а там — хоч потоп!... Гарно також виглядала би студія, коли би м. Діонизій став сам добирати до неї професорів! Не маючи належної підготовки, дбаючи не про науковий рівень, а про політичну однодушність професури, він створив би собі не богословську школу, а затишний фільварочок для добрих заробків і випробованої політики. „Професорами" понабирав би Давидовичів, Борецьких, Дамаскиних, Пантелеймонів, тай видавав би з ними суто-наукові „труди" на манір колишнього „Холмського" та „Почаївського Листка", або тішився б істиннорусскими парадами, на котрих, як в недавньому минулому, студенти дефілювали би перед Владикою *„сначала всей ротой, потом по-полуротно и, наконец, по взводам"* з криком — *„рады стараться, ваше высокороді!"* (див. „Почаев. Лист." 1914, ч. 25, стор. 9). Нарешті домагання духовної особи в характері професора ц.-словянської мови є тільки замаскованою атакою на проф. Огієнка, якого митрополит хотів би „зїсти" — як єдиного виразника незалежної української думки на студії.

По думці митрополії, „вчитися" означає для студента — вчитися сліпого послуху, раболіпія, інтриг, політиканства. Хто-ж зі студентів до цього не надається, чия душа проти таких методів бунтується і направду хоче „правди шукати" — таких викидають, терроризують і ще й опогиднюють у спеціяльно видаваних жовтеньких брошурках. Але хочеться думати, що нині — як і колись — молодь вищої школи ніколи, під жадними переслідуваннями і за жадні спокусливі обіцянки не зречеться свойого вічного обовязку: й вчитись, і правди шукати...

Д-р А. Річинський.

Боротьба проти комуністичної пропаганди в Чехословаччині.

У вчорашньому числі нашої газети була вже подана звістка про те, що поліція в Празі арештувала комуністичну конференцію. Тепер уряд на якийсь час припинив усю комуністичну пресу. Перед своїм арештуванням комуністична конференція ухвалила перевести 1. серпня однодинний демонстраційний страйк і протестувати підчас демонстрації проти припинення преси, проти поведень Китаю й проти достави зброї з боку Чехословаччини Чанґ-Кай-Шекові. Маніфест закликає соціял-демократичне робітництво приключитися 1. серпня до демонстрації.

—o—

Поважна хороба Поанкаре.

Французький президент міністрів поважно заслаб. Як повідомляє газета „Республика", його жінка повідомила Бріяна, що Поанкаре мусить відбути основне лічення. Правда, його хороба не загрожує життю, одначе потрібує дуже дбайливої опіки, і він мабуть лише через кілька тижнів зможе взяти участь в публичному житті. Він заслаб на запалення кормового проводу. Але інші ґазети повідомляють, що Поанкаре вислав лист до президента республики Думерґа, в якому висловлює надію, що видужає вже через кілька день. В кожному разі він певний, що зможе взяти участь в інтернаціональній конференції.

—o—

На господарчому підкладі.

Боротьба між кооперативою і жидівськими торговцями.

Вчорашня „Хвіля" в статейці „Напади на жидівських купців на провінції" подає таку історію як факт:

„Доносять нам із Підгаєць про незвичайні події, які розіграються в деяких селах на підкладі торговельної конкуренції. В конкретному випадку йде про село Голгочі, підгаєцького повіту, в якому три жиди мають свої крамниці. В тому самому селі є українська кооператива. Факт істнування приватних крамниць і кооперативи витворює конкуренцію. Оноді до помешкання А. Біллєра, одного з посідачів крамниць, невідомі спричинники кинули через вікно каміння до помешкання, а опісля вибили шиби та вирвали віконні рами. З черги протягом наступних ночей та сама доля стрінула теж двох дальших жидівських купців. Після тих подій Біллєр прийшов до почтового будинку, в якому приняв його начальник Петро Максимишин, що одночасно є членом управи кооперативи. В тій самій кімнаті були присутні Василь Ступковський, касієр кооперативи і Микола Щур, доставець (?! — Ред.) тієї кооперативи. Коли Біллєр запитав, чи є для нього почта, Максимишин казав йому прийти іншим разом. Біллєр вийшов. На коридорі приступили до нього Ступковський і Щур, втягнули Біллєра до сусідньої убікації і там якимсь тупим знаряддям завдали йому ряд ударів у голову. Біллєр утік до свого шурина Бухвальда, що живе недалеко. Бухвальд на прохання Біллєра, щоби повідомив його жінку про випадок, опустив помешкання. На дорозі Бухвальда напали ті самі спричинники і залізним друком розвалили йому голову. У висліді ранених відвезено до шпиталю, а цілу справу взяла в свої руки поліція. На відомість про події староста з Підгаєць видав енергійні зарядження з метою недопустити до повторення ідентичних подій".

Стільки „Хвіля". Ясно, що зясування події в освітленні цього органу треба брати з великим застереженням. Про це ми вже нераз мали нагоду переконатися. Де тільки в гру входить жид, там він є янголом, а противник чортом. От хочби у Заліщиках, де жиди змасакрували наших новобранців на підкладі торгу за булку, вийшов в освітленні „Хвілі" формальний погром. Не будемо пригадувати справи Микитин-Єгер, Шварцбарт і т. і.

Конкуренційна боротьба проти українських кооператив, взагалі проти господарчої еманципації українців ведеться з боку жидів найбільш рафінованими, гидкими і пристрасними способами: перекупством, доносами до влади, киданням підозрінь в „антипаньствовости" на видніших членів кооперативи, навіть ширенням своєрідного сельробіаства, щоби тільки стягнути на членів кооперативи переслідування. Взагалі на воловій шкурі не списав би всієї „конкуренційної" вигадливости жидів.

Не знаємо, як фактично малася справа в Голгочах. На всякий випадок не так, як це представляє „Хвіля". Нема на світі більше терпеливої і пасивної істоти, як наш селянин. І коли цей терпеливий селянин мусів реагувати на „конкуренційні" засоби Біллєра і Бухвальда, то за тим мусять критися ціла низка їхньої докучливости. Варто, щоби місцеві люди зясували нам цю справу.

За океаном.

Посвячення нового дому „Провидіння".

В четвер, 4. липня, в день свята незалежности Америки, відбулося в Філядельфії величаве свято „Провидіння" з приводу посвячення нового дому тої організації. Рано в 10. годині зачалася в катедральній церкві архиерейська Служба Божа в асисті богатьох священників. Проповідь виголосив еп. Константин Богачевський. Відтак відбулось торжество посвячення дому „Провидіння", якого довершив також еп. Богачевський в асисті духовенства. В домі „Провидіння" і на вулиці біля дому зібрались громадно члени „Провидіння" і гості з Філядельфії і з дальших міст та стейтів. Здовж будинку уставились дівчата з хоругвами в руках.

По церковних торжествах відбулася гостина у великій салі недалекого дому „Товариства Горожан". Там заходами комітету філядельфійських відділів „Провидіння" уладжено обід в прикрашеній салі. Цю частину свята відкрив председатель „Провидіння" о. сов. Іван Ортинський, покликуючи на провідника (товстмастера) о. кан. Льва Сембратовича, гостя і делеґата з Дітройту, Миш. О. Сембратович оживив свято кількома гарними промовами і вмілим, іноді дотепним веденням цілого ходу свята. Промовляли ще о. сов. Кутський від Ординаріату, о. кан. Чаплинський від „Провидіння", о. Струтинський про українську справу, адвокат д-р Сквір про значіння і завдання „Провидіння" й американських Українців. Промови виголосили також п. Данило Мацко з Сиракюз, Н. И., п. Володимир Ваґнер з Джерзи Сити, Н. Дж. і п. Теодозій Каськів з Ньюарку, Н. Дж.

На святі-гостині приграваля орхестра п. Келечави. П-на Ірина Цурковська і п-ні Софія Келечава відспівала дуже гарно один дует, а крім того п-на Цурковська грала на фортепіяні. Два сольові кусники виконав на скрипці молодий скрипак, словінець І. Д., ученик професора музики п. Келечави.

Свято закінчилося точно в 5. годині споludня, як було заповіджено.

Перед закінченням свята о. Сембратович відчитав низку привітів від відділів „Провидіння", з яких багато з нагоди сього свята зложили своїй організації дари від 5 до 25 долярів. Слід ще зазначити, що відділи „Провидіння" широ зацікавилися святом і багато з них прислало своїх делеґатів. По святі гості до пізна ще оглядали новий дім „Провидіння", яке в цьогорічній весняній кампанії здобуло 11 нових відділів і 1.284 нових членів.

При цій нагоді варто замітити, що також Український Народній Союз, найбільша українська асекураційно-допомогова організація в Америці, посвятив недавно свій новий, просторий дім в Джерси Сити (біля Ню-Йорку), в якому примістилася друкарня, редакція, адміністрація й експедиція „Свободи" та всі бюра Українського Нар. Союзу.

Можливе відсунення політичної конференції.

Німецький уряд повідомив уряди антанти, що мусить відкинути Брюссель, як „психольоґічно непридатне" місце для конференції. Зі свого боку англійський уряд ще раз висловив домагання, щоби конференція відбулася в серпні в Льондоні. Окремі англійські ґазети ідуть так далеко, що пишуть, що Анґлія повинна відкинути плян Юнґа, якщо інші уряди не згодяться відбути конференції в Льондоні.

Тому, що обмін думок у справі місця конференції дуже затягнувся, в Льондоні й Парижі числяться з тим, що конференція мала би відбутися доперва в жовтні, отже після сесії Ліги Націй. В такому випадку плян Юнґа не міг би ввійти в життя 1. вересня, а пізніше, 1. грудня або 1. січня. До того часу мав би силу плян Дауза з деякими змінами.

—o—

Справа підвищення американських мит.

Як відомо, 38 держав вислали до Вашінґтону свої протести та заяви з приводу підвищень будучих американських мит. Ці протести не лишилися без наслідків. Республиканські члени фінансової комісії сенату поставили домагання, щоби тарифи були вовсім наново переглянені й оброблені. Крім того фінансова комісія сенату ухвалила опублікувати всі протести закордонних держав.

—o—

Зірвання турецько-грецьких переговорів.

Турецько-грецькі переговори в справі вимін населения знову перервано, як це вже було кілька разів протягом останніх років, хоч уже осягнено принципіяльне порозуміння завдяки нейтральному посередництву. Уряд в Атенах виставив нові умови, які турецький уряд уважає неможливими до приняття.

СПЕКА.

Спека навістила цілу Европу й Америку. — Чи вона перейшла вже свою кульмінаційну точку? — Як було давніше?

Спека, яку тепер переживаємо, це природне явище в другій половині липня. З початком цього тижня здавалося, що спека дещо ослабне, бо Анґлія найшлася була в смузі низького тиснення, яке доводить до нагальних бур і тимсамим до охолодження температури. Одначе на галицькі атмосферичні відносини не мав цей факт надзвичайного впливу. В богатьох місцевостях треба рахуватися з переходовим охолодженням, спричиненим бурями та дощами, одначе на основі дотеперішніх метеорольоґічних даних можна ствердити, що не наближається кінець спеки. Все таки здається, що спека вже перейшла свою кульмінаційну точку.

Давніші спеки позволяють вглянути дещо в творення літньої погоди. І так рр. 1852, 1865, 1883 та 1921 мали довше треваючі филі спеки, які, подібно як ц. р., виступили в липні. Тревали 15—18 днів. Лише 1911-ий рік був виїмковий щодо цього, бо того року занотували 29 днів страшної спеки. В ріжних інших роках, як напр. в 1869 і 1886 р., спека виступала в серпні і тревала також по 17 днів. У рр. 1883 і 1889 спеки були вчасніші, бо в 1889 р. спека настала вже в травні, а в 1883 р. тревала від 20-го червня до 7-го липня.

З наведеного видно, що спека не звязана з якимсь ізгори означеним часом. Нераз спека буває вже на весну або пізним літом. Так було напр. 1885 р., коли то спека тягнулася аж до вересня. Колиб основуватися на повищих досвідах, то можемо рахувати на те, що ще будемо мати доволі горячих днів.

*

Наслідком спеки було в останніх днях у Львові кілька випадків сонішнього удару. Бідні львовяни мучаться непомірно, не маючи де скупатися. Всі відомі у Львові стави й калабані переповнені. Але та кунїль — пожалься Боже!...

Наслідком спеки було у Варшаві 24. липня девять випадків сонішнього удару, з того два смертні. Стверджено, що за останні дні люди їдять мороженого більше на 200 прц. Денно видають у Варшаві на охолоджуючі напитки більше ніж пів міліона зол., з того на саме морожене 100 тисяч зол.

З Гавани прийшли вісти, що в місті забракло води наслідком спеки. Цю воду яка ще є, охороняє поліція. Мешканцям видають мінімальні скількости води.

Так чи інакше страдає тепер від спеки (як минулої зими від лютих морозів) більшість населення світа.

—o—

Буря.

В четвер, 25. липня по 6-ій год. веч. навістила Львів буря із зливою, громами та лискавицями. Лискавки тревали нераз по кілька хвиль без перерви. Стемнілося відразу наче в ночі, а курява знімалася попід хмари. Вихор був такий сильний, що виривав дерева з корінням (напр. на Цитаделі) та поперевертав ліхтарні та телеґрафічні стовпи. У Стрийськім парку і на Повиставовій площі хмари впали так низько, що майже лоторкалися прохожих. Буря лютувала дві години.

У богатьох місцях вода дісталася до пивниць і нижче положених мешкань. Інтервенювала вогнева сторожа. Дощ падав до пізної ночі. Сильний вихор повибивав богато шиб. Богато телефонічних проводів перервано. У цегольних понищила вода тисячі цегол, що виставлені були для сушення.

У Підтркові й околиці падав град величини волоського горіха, що витовк збіже зовсім. Вихор поперевертав хати й будинки. В августівськім повіті борвій знищив будинки, овочеві сади, парк. У Закопанім грім ударив у крамницю в тел. апарат, перейшов на двір і вдарив у сусідній дім.

Буря лютувала також у Німеччині. Над прикордонним пристанком Най-Байтшен напроти Збоншина борвій заподіяв великі шкоди, 25 домів залізн. кольонії знищених. Кілька зал. бараків сила вихру відкинула на 100 м. далеко. В Тиролі заподіяла буря великі шкоди та попереривала телефони. Шістьох туристів вбили лисканки.

—o—

Кельоґів пакт увійшов у життя.

У Білім Домі дня 23. липня ввійшов святочно в життя Кельоґів пакт. Останній ратифікаційний документ зложив 23. липня рано японський амбасадор. Загалом ратифікувало пакт 15 сигнатарів і 31 держав, які пізніше прилучилися до пакту.

—o—

Китайська амбасада кинула Москву.

Персонал китайської амбасади в Москві з шарже д'афер відїхав через Ленінград у Фінляндію. Перед виїздом шарже д'афер передав китайські справи німецькій амбасаді.

—o—

Відгомін нападу на почту у Львові.

Присуд в справі Скіцького та Штокала затверджений.

Чотирьох виконавців нападу на почту у Львові при вул. Глибокій, як відомо, наглий суд засудив, а щодо двох обвинуваченних Скіцького та Штокала наглий суд признав себе некомпетентним і перекавав справу судові присяжних. Суд цей засудив обох по 4 роки вязниці. Скіцький та Штокало внесли відклик до найв. суду. Дня 25. липня найв. суд після розглянення справи затвердив присуд суду присяжних.

—o—

Комуністи хотіли світової війни.

З Парижа повідомляють, що розглядання документів, викритих підчас ревізії в льокалях комун. організацій, виявило, що організації ці діставали значні підмоги з Москви. Згідно з одержаними на 1. серпня вказівками, комуністи мали викликати світову війну, з якої мала повстати заг. домашня війна. Комуністичні організації в Парижі й ін. містах започали маніфестації з протестом проти переслідування комунізму. Поліція має приказ не допустити до ком. маніфестацій.

—o—

Радянсько - китайський конфлікт.

Китай звертається до Ліги Націй?

Льондонський „Таймс" подає телеґраму, що в Нанкіні відбулася нова конференція партійних провідників під проводом Чанґ-Кай-Шека, яка видала таку заяву: „Національний уряд має далі дбати про те, щоби дійти до мирного порозуміння з радянським урядом у справі східньо-китайської залізниці. Уряд має здержатися від усіх воєнних заходів і обмежитися до оборони навіть у випадку, якби радянський уряд розпочав воєнні виступи. Якби радянський уряд умисно порушив пакт Кельоґа і тим порушив мир світа, тоді китайський уряд повинен у згоді з артикулами 12, 16 і 17 статуту Ліги Націй звернутися до Ради Ліги Націй з просьбою о посередництво".

Китайські посли за кордоном одержали наказ негайно повідомити про це рішення уряди, при яких вони акредитовані. Газета „Дейлі Телеґраф" повідомляє, що китайський посол у Фінляндії мав одержати наказ негайно виїхати до Москви й там розпочати переговори.

Хто має посередничити?

Німецька аґенція „Телеґрафен-уніон" покликається на телеґраму „Асоціейтед Прессе" з Нового Йорку, що урядові кола в Вашинґтоні бажали би, щоби Німеччина взяла на себе посередництво в радянсько-китайському конфлікті, бо вона однаково добре заприязнена з обома сторонами. Америка могла би взяти на себе ролю посередниці лише на просьбу всіх інших держав. Японія, з огляду на свої інтереси в Манджурії взагалі не може входити в рахунок.

Тимчасом інші вістки кажуть, що китайський посол в Токіо звернувся до японського міністра закордонних справ Шідегари з просьбою, щоби саме Японія взяла на себе посередництво між Китаєм та Радянським Союзом. Китай не хотів би, мовляв, звертатися до посередництва Ліги Націй (після того таки звернувся — прим. ред.) або якої третьої держави, а хотів би вступити в безпосередні переговори з Радянським Союзом. Тому одначе, що засоби получення між Китаєм та Радянським Союзом перервані, Китай просив би Японію повідомити про його замір радянський уряд. Японський міністр висловив надію, що безпосередні переговори дійсно приведуть до ліквідації конфлікту. Одначе Японія візьме на себе ролю посередника лише тоді, коли обидві держави запросять її до цього.

Однак взагалі Китаєві, здається, залежить на мирному посередництві. І так французька телеґрафічна аґенція Аваса телеґрафує з Шанґгаю: Уряд у Нанкіні не ховається зі своїм бажанням уникнути конфлікту з Радянським Союзом. Президент нанкінського уряду маршал Чанґ-Кай-Шек поробив у богатьох державах заходи в справі збільшення їх посередницької діяльности.

Японія не бере участи у французько-американській акції.

Віденська преса публікує телеґраму з Токіо, що міністерство закордонних справ ще досі не одержало офіціяльного повідомлення про акцію державного секретаря Стімсона в справі полагодження радянсько-китайського конфлікту. Через це японське міністерство не уважало за можливе взяти участь у французько-американській акції. В Японії мають вражіння, що інші держави занедбують її дипльоматично в цій так важній для неї справі.

Радянські й китайські війська на манджурській границі.

Кореспондент газети „Петіт Парізіен" повідомляє з Шанґгаю, що мукденський уряд має на границі 200.000 добре озброєних вояків. Радянське військо на границі Манджурії має мати лише 60 тисяч.

—o—

ЛЮНА-ПАРК на повиставовій площі
відкритий щодня до години 12-тої в ночі.
180 4—5

Більш. війська перейшли манджурський кордон.

З Харбіна прийшла вістка, що більшовицькі війська знову перейшли манджурський кордон з околиці міста Манчулі, де натрапили на сильний спротив китайського війська. На кордон вислано з Харбіна значні військові відділи.

—o—

СРСР. годиться на переговори з Китаєм.

Повновласник виїхав у Харбін.

Більшовицький амбасадор у Берліні Крестінський сказав, що уряд СРСР. готов почати безпосередні переговори з китайським урядом, а рівночасно відкидав всяке посередництво сигнатарів Кельоґового пакту. Для приготування безпосередніх переговорів вислав уряд СРСР. до Харбіна свого повновласника Серебрякова.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 6·80·00—6·81·00, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шіллінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·20·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·60·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·00—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки на рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 44·50—45·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·00—23·50, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на хливо 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·00—21·50, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·75, горох пізьний 38·00—40·50, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—40·50, вика 35·10—36·50, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, лубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 15·00—15·50, отруби пшеничні 15·50—16·00, крупи гречані 57·75—59·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пенцак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, конюшина краєва 000·00—000·00, мак синій 130·00—130·00, мак синий 90·00—100·00.

НОВИНКИ

— **Пресове Бюро „Українська Культура" в Подєбрадах.** Ми одержали такий поклик до українського громадянства з міста Подєбрад у ЧСР.: Вже минає десять років, як ми втратили державну самостійність. Ці десять років для нас не пройшли даром. Правда, ми не можемо хвалитися великими придбаннями на полі політичному; але зате зроблено дуже й дуже велику роботу культурну, яка підносить нас в очах всього культурного світу. На жаль, ця велика культурна робота не тільки провадиться без пляну, без взаїмного порозуміння, але часто залишається невідомою навіть широким колам нашого громадянства. Настав час зробити підрахунок цій роботі і звернути на неї увагу культурних діячів усього світу. З цією метою засноване пресове бюро: „Українська Культура" ставить своїм завданням: а) збирати відомости про українські культурні установи та їх працю, б) вести евіденцію українських культурних сил, в) збирати відомости про видання нових книг, про лекції, виклади, курси, диспути і т. п., г) збирати відомости про кольонії наших еміґрантів у ріжних країнах, про їх культурне життя, д) випускати неперіодичні бюлетені для опублікування зібраних матеріялів. Ці бюлетені мають розсилатись органам преси нашої й чужої, а також окремим громадським діячам ріжних країн, е) збирати замітки про діяльність українських культурних установ, що являються на сторінках нашої і чужої преси. Праця бюра буде провадитись на ґрунті повної аполітичности й обмежиться відомостями з діяльности культурних установ, поминаючи діяльність установ політичного характеру. Всі українські культурні установи й окремих осіб просимо над-

силати нам відомости про найменші події з українського культурного життя на адресу: Prof. B. Martos, Hotel „Central" Podebrady CSR. Тільки за допомогою всього українського громадянства ми зможемо належним чином виконати взяту на себе роботу. — **Пресове бюро „Українська Культура" в Подебрадах.**

— **Трус у священика.** Постерунок держ. поліції в Калуші перевів дня 17. липня ц. р. докладну ревізію в помешканні о. Михайла Чорнеги, пароха Студінки, одного з найактивніших священиків Калущини. Ревізія тревала від 8. до 11. год. передпол.; на час ревізії мешканці цеї хати були інтерновані. Перетрусили точно всі убікації і стрих, перевернули бібліотеку, перечитували записки й кореспонденцію, заглядали за образи, за дивани і в кишені, шукаючи за протидержавними письмами. Нічого потрібного їм, очевидно, не знайшли.

— **Інститут для поборювання рака.** З ініціятиви лікарських кругів утворився у Львові під проводом воєводи Голуховського комітет, який поставив собі за задачу утворити Інститут для поборювання рака.

— **Реактивування суду в Болшівцях.** На основі розпорядку міністра справедливости реактивовано болшовецький суд, себ-то перенесено його з дотеперішнього місця побуту в Бурштині до Болшовець. Звязане з цим торжество відбулося на днях (суд міститься тимчасово в будинку магістрату).

— **Нова почтова агенція.** З днем 1. серпня ц. р. буде урухомлена в селі Осівцях к. Бучача почтова агенція другого степеня у всіх ділянках почтової служби.

— **Стягнені з обігу банкноти тратять вартість 31. ц. м.** Банк Польський пригадує, що стягнені з обігу банкноти 10-, 20- і 50-золотові з датою 28. лютого 1919 р. і 15. липня 1924 р. тратять свою вартість дня 31. липня ц. р. Вимінює ці банкноти до 31. ц. м. тільки централя Банку Польського у Варшаві.

— **Що ствердила міністріяльна комісія на Кульпаркові?** Львівський воєвідський уряд повідомляє, що комісія, виделеґована мін-ством внутрішніх справ для розглянення відносин у кульпарківському заведенні, ствердила недомагання та неправильности в урядуванні директора заведення д-ра Беднаржа та вчасти й персоналу. В звязи з тим, після переведення слідства, винуваті будуть потягнені до дисциплінарної відповідальности. Рівночасно комісія устійнила, що закиди, зроблені в меморіялі, зложеним владі лікарями заведення, а подані частиною преси в формі, яка може викликати затривоження громадської думки — не стоять у ніякому відношенні до створеного фактичного стану, що має характер спорадичних проступків, а не приноровлюваної системи знущання або голодження хорих.

— **Вбивство на Замарстинові.** В ставі Бернатів на Замарстинові купався потований злодій із Клепарова Стан. Панич. На Паничеві хотів піместитися Вл. Лобаз, званий Коцюрбас, за те, що Панич побив його приятеля. Коли Панич вийшов на беріг, прийшло між ними обома до бійки, підчас якої Лобаз пострілив Панича в груди. Ранений, хоч отікав уже кровю, мав іще настільки сили, що відібрав Лобазові револьвер і вистрілив двічи йому в черево й руку. Ранений Лобаз доволікся до постерунку поліції і там помер. Тяжко раненого Панича рятункова стація відвезла до шпиталю.

— **Сонішній удар.** Залізнича стація в Скнилові візвала телефонічно рятункову стацію до Вол. Наконечного, який потерпів сонішній удар. Наконечного перевезли до шпиталю.

— **Укушений гадиною.** До Львова привезли Льва Дудка, який був на прогульці. В лісі вкусила Дудка гадина в ногу. Рятункова стація перевезла Дудка до заг. шпиталю.

— **Поїзд відрізав голову наколесникові.** На залізничім шляху між Ямницею та Станиславовом біля будки ч. 110 найшли трупа молодого мущини, неустійненого покищо назвища, якому колеса поїзду відтяли зовсім голову. Біля трупа лежав поломаний ровер. Залізнича влада та поліція ведуть слідство, чи заходить тут самовбивство чи нещасливий випадок.

— **Вже тепер треба купувати вугілля на зиму.** З огляду на торговельний білянс Польщі в осени почнеться масовий вивіз вугілля за кордон, який сильно піддержує держава. Тому в міродатних колах уже тепер рахуються з недостачею вугля у зимових місяцях на потреби краєвого ринку. Ті трудноші будуть менше прикрі, коли мешканці й відборці заосмотрюватимуться в угілля вже в літі. Повинні зробити це тимбільше, що ціна вугілля буде пізніше підвищена з причини постановленої підвишки залізничої тарифи.

— **Скільки шкід заподіяла повінь у станиславівськім воєвідстві.** Із зібраних статистичних дат виходить, що пошкодованих наслідком недавньої повени у станиславівськім воєвідстві є около 25.000 родин на суму 12 міліонів зол. З огляду на розміри шкід і стан убожества негайної помочи потребуватиме більше ніж 7.000 людей. Міністерство праці й суспільної опіки признало на акцію негайної помочи для найбільш пошкодованих повінню суму 150.000 зол., з того 60.000 переказано вже телеґрафічно станиславівському воєводі на ведення негайної акції.

Зі спортового життя.

Україна — Погонь.

Змагання між цими дружинами, про що у нас вже була згадка, викликали зрозуміле зацікавлення в усіх спортових кругах Львова. Про вислід годі щось певного сказати — все буде залежати від форми, настрою й видержаности обох дружин, при чому на хід змагань може в немалій мірі вплинути нестерпна жара, як також постава публики й судді. Якщо українська дружина не буде грати на вітер, себто для публики, але кожне своє потягнення поведе доцільно, якщо деякі грачі позбудуться егоїзму (деякі лінивства), то виграна України є зовсім можлива. Початок змагань: год. 3·45 попол. на гриші Погоні.

Жертви на оселю робітників пера.

ВИКАЗ ч. 27.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка" зложили дальше на оселю українських робітників пера в Ямнім: 442) Ігор Федів, Львів — 10 зол., 443) д-р Остап Макарушка, Львів — 5 зол., 444) д-р Андрій Стронціцький, Ходорів — 2 ам. дол., 445) Кооператива „Сила", Делятин — 10 зол., 446) Роман Луцик, Трускавець — 2 зол., 447) Учні гімназії ім. М. Шашкевича в Чорткові — 14 зол., 448) Іван Григорович, учит. сем., Коросно — 5 зол., 449) Теофіль Ліщкевич, Отвоцк — 30 зол., 450) Дмитро Курінний (збірка) в Дубні — 19 зол., 451) д-р Л. Заплітний, Теребовля — 20.10 зол., 452) Осип Яськів, Борщів — 5 зол., 453) Антін Костишин, Львів — 10 зол., 454) Взаїмна Поміч, Львів — 100 зол., 455) д-р Лев Хомінський, Сокаль — 10 зол., 456) Михайло Ковальчук, Тернопіль — 5 зол., 457) д-р Андрій Жуковський, Підволочиська — 5 зол., 458) Елеонора Шехович, Ярослав — 15 зол.

Жертви проситься пересилати і складати в Земельнім Банку, Львів, Словацького 14, або в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10, II. пов.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Филипина з Виннницьких **Дурбакова** вдова по бл. п. о. Івані Дурбаку, пароху Увся і Божикова, мати знаних зі своєї діяльности синів священиків упокоїлася в домі свого зятя о. Григорія Скаскова, пароха Дібрнева у 82 році трудящого життя. В. і. П. 159

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооперативна „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Надвірна:

27/VII. „Чар вальса" (оперетка).

28/VII. „Миш церковна".

З черги театр задержиться в Делятині, Дорі, Яремчі. 137 5—?

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Войнилів:

27/VII. „Тітка Чарлі".

28/VII. „Маруся Богуславка".

Калуш:

29/VII. „Базар".

Галич:

30/VII. „Осінні маневри".

1/VIII. „Тітка Чарлі".

2/VIII. „Чесна Сузанна".

3/VIII. „Пташник з Тиролю".

Станиславів:

4/VIII. „Базар". 93 12—?

Великий Міський Театр:

Пятниця. 26-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Субота, 27-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Присилайте передплату!

З днем 22. липня ц. р. буде відкритий, урядженний після найновішого комфорту

Жіночий фризієрський Сальон „БРІСТОЛЬ"

АНТОНА ПІША, при вул. Клементини Танської, (бічна Академічної).

Бувші робітники фірми ВП. Прендкара

147 АНТІН І ВАНДА. 2—2

Кіна.

Апольо: Що любить жінка (Гарі Ліптке).

Кольосей: Дільниця емігрантів у Ню Йорку. В полові у людоїдів.

Лев: Цирковець. Корабель гріху.

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Содома і Гомора (Люсі Дорен, Мих. Варконій).

Оаза: Мущини перед шлюбом.

Палас: Гарна грішниця.

Пан: Я звів тобі жінку.

Пасаж: Маціст у львиній клітці. Джозефина Бейнер.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Студент із Праги (Г. Еверса з Конр. Вайдтом).

Хивера: Авантурниця мимоволі.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ФРИЗІЄРСЬКИЙ САЛЬОН з уладженням, в околиці пл. Юра — на продаж. Зголошення під „Сальон" до Адміністрації. 155 2—2

ПЛАТИМО високі ціни за золото бриляити і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 2200 62—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. 2199

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ на вищому семестрі, літ 26, оженився з інтеліґентною заможною панною, яка допоможе йому до покінчення студій. — Неаноніжні зголошення з фотографією, яку на бажання зобовязуюся звернути, належить слати: Роман Підбережний, Tarnopol — poste-restante. 156 2—2

Ширіть наш часопис!

ЛЬОКАЛЬ БЮРОВИЙ з телефоном, в околиці пл. Юра — до винайнятя. Зголошення до Адміністрації під „Нагода". 155б 2-2

ВДОВА інтеліґентна, в середнім віці працьовита, совісна, розуміється на господарстві і кухні — шукає місця до заряду дому. Зголошення адресувати: Уряд парохіяльний в Заболотцях коло Бродів. 151 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінь. серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

432 Пересвітлення Рентгеном. 17—24

Д-р мед. Осип Клодницький

— лікар —

осідає з днем 1. серпня 1929 р.

в ТОВМАЧІ

в наріжнім домі при вул. Пілсудського І. поверх, напротив канцелярії адвоката

158 Д-ра І. Мануха. 1—3

ПІД ОСІННІ ЗАСІВИ Є

ТОМАСИНА

довготревалим, найуспішніше діючим угноєм та — фосфорекс найдешевшим фосфоровим угноєм. —

ТОМАСИНА дає високий збір зерна.
ТОМАСИНА не дається зимою виполокати із землі.
ТОМАСИНА містить крім фосфор. кислоти також біля 50% хосенного напна — безплатно.
ТОМАСИНОЮ підсипані засіви зимують з правила дуже добре.
ТОМАСИНУ належить в пору заповнити вже літом — в осени напад заповнень і брак вагонів може причинитись до спізнення достави.

Иосиф КАРРАХ. Львів, Костюшка 18.

Цінники і проспекти повчаючі даром і оплачено. 86 3—5

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 166 (11.457). Львів, неділя 28. липня 1929. Грошовий оплат. ряшівсько-мозолім. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-61. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Політичний і господарський солідаризм.

Львів, 27. липня 1929.

Відомо, що головним коником санації, це боротьба з політичними партіями. Ця боротьба ведеться під ріжними гаслами й при помочі найможливіших способів. Відомо теж, що одно й друге випливає з відсутности однаково якоїсь ясної ідеольогії санаційного табору, як також відсутности суцільної конкретної політичної програми. Знову-ж знаємо, що та ідеольогічна та програмова пустка, або — вірніше кажучи — хаос, — є консеквенцією структури табору, в якому найшлися цілі групи й сила окремих осіб — з діяметрально ріжними суспільними поглядами, діяметрально ріжними клясовими й становими інтересами. Найбільше ідейний у тому таборі гурток легіоністів-самостійників, який, здавалося, стане стрижнем і підставою нової політичної організації, не міг надати їй ідеольогічного та програмового змісту, бо сама ідея самостійности, жива і творча в часах визвольної боротьби, після здобуття власної державности набірає характеру радше культу для минулого, себто творить безумовно і на далі всеобіймаючу патріотичну базу під практичні зусилля задля збереження і розбудови державности, однак сама по собі не є вже ні ідеольогією, ані тим паче програмою. Зрештою, про ідеольогічне верховництво згаданого польського самостійницького гуртка легіоністів, званого популярно „першою бригадою", нічого й казать тому, що цей гурток розплився у масовому допливі нового, страшенне ріжношерстного, елєменту, з якого немала частина в часах боїв 1-ої бригади стояла — на цілком протилежних окопах.

Цей ідеольогічний та програмовий хаос настільки яскравий і настільки очевидна безвиглядність евентуальної спроби якось впорядкувати його та викристалізувати з нього якусь одну відому величину, що з цілої фалянги санаційних часописів, затруднюючих цілі когорти публіцистів, одно-одніське львівське „Слово Польске" старалося свого часу — мабуть для оправдання власної метаморфози — дошукуватися якоїсь спільної санаційної політичної ідеольогії. Це — буцім-то якийсь всеобіймаючий, всеклясовий і всестановий безпартійний патріотичний солідаризм во імя гасла „держава понад усе", — отже держава й понад нарід, понад його політичну й суспільну (господарську) ліференціяцію, понад інтереси цілого громадянства і — тим паче — поодиноких громадян.

Ясна річ, що така „ідеольогія" не витримує жадної критики, бо не може бути ідеольогією творення із поняття держави якогось фантому, завішеного в повітрі й незалежного від чинників, які на державу складаються, — добачування у державі цілі „самої по собі" (кантівське: „das Ding an sich" ?!), якесь вічне „роздвоювання особовости" громадян на „державників" і „людей". При такій „ідеольогії" держава стає поневолі щитом, яким заслоняється один політичний, санаційний, табор у всіх своїх тактичних кодах. Це взагалі надзвичайно вигідна „ідеольогія", бо вона монополізує за одним табором весь державний патріотизм і в боротьбі проти конкуренційних таборів дає в руки чудовий аргумент — „протидержавного шкідництва" противників. Ось так ми стали свідками, як спершу протидержавниками санація охрестила ендецію, потім ППС і всю лівицю, не кажучи вже про використовування аргументу державного інтересу при відмовлюванні а пріорі реалізації громадянської рівноправности населення іншої, непануючої, національности, без огляду на мерітум його вимог та належних йому прав. Таким робом коник державного патріотизму став коником боротьби санації з польськими партіями, вже не зі шкідливим, егоїстичним партійництвом, який жирує на державі, а іменно з партіями, громадянсько-політичними організаціями, ділючими в рямцях певної ідеольогії і певних конкретних цілей. Провадиться цю боротьбу ніби-то в ім'я, як сказано, якогось ненсного політичного солідаризму. У цій боротьбі підривається усі ті основи, на яких спираються політичні партії чи які лежать в орбіті партійних впливів. Тому, що господарські установи є, поруч з культурними, тими природними базами, на яких партія може найкраще виявляти органічну працю, доказувати життєздатність і корисність своєї програми і тим самим зединувати собі щораз більший гурт приклонників, — одірвання господарських організацій зпід впливу польських конкуренційних політичних таборів, стало для санації одним із начальних імперативів. Для кращого успіху у цій роботі висунула санація інше всеобіймаюче гасло — гасло господарського солідаризму.

Однак це гасло не є винаходом санації. Воно стало давно вже в світі виливом течій, що йшли на демократизацію господарського життя себто еволюційним шляхом рішили боротися проти диктатури приватного капіталу. Тому господарський солідаризм є теж безумовно одним із складників кооперації, бо полягає на підпорядковуванні приватних інтересів одних приватним інтересам других та на злуці дрібних капіталів для спільного добра. Отже господарський солідаризм може бути справді благодаттю, з тією передумовою, щоби його реалізація переводилася при однаковій ширості всіх інтересованих, щоби він не служив параваном для поневолення господарчо слабших партнерів господарчо сильнішими партнерами і — найважніше — аби він не був лише засобом політичної боротьби, себто, на практиці, не став покришкою для усунення з існуючих установ одних осіб на те лише, щоби на їх місце впровадити інші особи, з гнучкішим хребтом і — ще ширшими кишенями. Господарський солідаризм, голошений нині санацією, має ще одну окрему сторінку: на землях національно-мішаних він стає тараном у суто національно-політичній боротьбі: обеднані організації монополізують ціле господарське життя краю, ставлять місцеве населення у залежність від них і стають найнебезпечнішим органом денаціоналізаційного процесу.

Під гаслом господарського солідаризму обединалися в цьому місяці дві найсильніші польські хліборобські організації: „Центральне Товажиство Рольниче" і „Центральни Звйонзек Кулек Рольнічих". Історія цього обеднання дуже довга, тягнеться фактично від приходу до влади санації, а від року йшли вже формальні переговори. Річ у тому, що „Центральне Товажиство Рольниче" — це була організація поміщицтва й підлягала впливам ендецьким, а „Центральни Звйонзек Кулек Рольнічих" був організацією дрібного польського селянства й, очевидно, лежав у сфері впливів „Визволеня" та „Стронніцтва Хлопского". Получення тих організацій було річю постільки легкою, поскільки обі вони були залежні від державних субсидій. Найлекше пішло з поміщицькою організацією: стримання кредитів Банком Рольним усунуло відразу з управи організації немилих урядові ендеків і ввело туди перефарбованих на санаційно „солідаристів". Із „Звйонзком Кулек Рольнічих" було трудніше, але врешті решт — і тут поділали обіцянки та погрози: деклямації „Визволеня" і „Стронніцтва Хлопского" про потребу оперти свою хліборобську організацію на власний хліборобський членський капітал — не оздоровили вже організації, здеморалізованої державним утриманням. Дня 10-го липня прийшло обеднання обох організацій під назвою „Центрального Товажиства Організацій і Кулек Рольнічих". Цю злуку відсвятковано надзвичайно врочисто, спеціяльною академією на варшавському замку з промовою президента і т. д., а польська преса (очевидно: санаційна) розписалася про початок нової ери в польському хліборобстві.

Не підлягає сумнівові, що уряд відніс актом тим успіх у боротьбі проти польських, головно проти двох лівих селянських партій. Наскільки виправдаються надії санації, звязувані з цим актом, а саме, що аж тепер, мовляв, санація при посередництві нової єдиної великої хліборобської організації підійде до селянських мас — це покаже будучність. З досвіду відомо, що після минулорічної злуки „Ґаліцийск-ого Товажиств-а Господарч-ого" (організації подільських поміщиків) і демократичного „Товажиства Кулек Рольнічих" в одно „Малопольске Товажиство Рольниче" — погрозами кредитових „санкцій" санація накинула новій організації — своїх керманичів, які теж справді ревно ведуть у Галичині санаційну політику. Безумовно станеться так теж у новому „Центральному Т-ві", в якому головну скрипку грає вже нині б. лівий соціяліст, а нинішній посол з ББ. Пшедпельський.

Однак можна сумніватися, чи, саме тому, що політичні моменти відіграють у цій цілій історії першу й найголовнішу ролю, чи ця центральна польська хліборобська організація втримається, чи зможе вона провадити спільні поміщицькі й селянські суто-господарські справи (меліорація, штучні навози, хліборобська освіта, покращання родів збіжжа і т. д.), коли одночасно все ще існує пропасть поміж польським поміщиком і селянином, коли все ще мрія селянина: земля через радикальну земельну реформу, — є одночасно для поміщиків найгрізнішим і найбільш зненавидженим маревом. Егоїзм польського поміщицтва, повна байдужність для нужди села, аристократичний характер поміщицтва, з якого походить призирство для селянських низів, врешті — надзвичайно упривілейоване податкове положення поміщиків при всьому упривілейованому їх голосі в державі, все те каже сумніватися в успіх нового санаційного експерименту, який мабуть і перейде до історії як один із численних експериментів, зроблених — у боротьбі за владу

Грім може спалити
Ваші стоги й полукіпки
Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
90 у Львові, вул. Руська ч. 20. 7—?

Апарати „Wecka", як також слої ріжних величин, апарати до виробу содової води марки
„AUTO-SYPHON-SPARKLET"
поручає фірма
Олександер Онисько
першорядний склад скла, порцеляни і люксусових товарів.
Львів. вул. Галицька ч. 20. - тел. 69-75.
94 3—?

Від Адрії до Чорного Моря.

Біляне півріччя диктатури в Югославії. — Невеличкі висліди. — Основні проблеми знехтовано. — Югославія на тому самому місці. — Боротьба в Ромунії. — Цараністи й ліберали. — Адміністраційна й фінансова реформи та вихід опозиції з парляменту. — Відсувана проблема.

Недавно минуло півріччя диктатури в Югославії. Не маючи змоги вилабудатися з внутрішніх трудноцїв та здобути відповідну позицію на міжнародній арені, король Олександер за намовою військово-старшинської організації зробив „цісарський розрів", зніс конституцію тимчасового королівства і віддав необмежену владу ген. Живковичеві, одному із співучасників убийства короля Олександра Обреновича.

Централістично-сербська конституція, знехтування інших національностей, а особливо хорватів, розсаджували югославянський парламент і цілу державу. Головно після револьверового виступу Рачіча в скупштині, всі надії на можливість компромісу треба було поховати. Король зніс конституцію, завів самодержавство щоби „сильною рукою" перевести потрібні реформи, заспокоїти країну і здобути закордонну

позичку, заповідаючи, що після впорядкування внутрішніх відносин, край верне до парляментарного режиму.

Минуло пів року абсолютистичного правління. Час не надто великий для розвязки капітальних проблем, але досить значний щонайменше до намічення і позначення їх розвязки. Саме тепер вийшов урядовий комунікат, що подає білянс півріччного правління ген. Жівковіча. Отже чого довершила югославянська диктатура протягом пів року?

Реорганізація адміністрації обмежилася до редукції міністерств і невеличкої кількости урядовців. Видано закон про ношення зброї і публичну безпеку. Розвязано громадські ради, а на їх місце створено адміністраційні комісії. Також розвязано вищі самоврядні установи, а їх функції передано правит. комісарам. В законодатній ділянці створено Найвищу Законодатну Раду, зложену з визначних правників, з метою перевести уніфікацію законодавства. Досі видано закон про визничні кари, про відбуття кар і відповідальність міністрів. Одночасно внесено незайманість суддів, даючи їм трохи краще винасадження. Створено також трибунал оборони держави. В скарбовій ділянці видано закон про уніфікацію консумційних податків, про Найв. Контр Палату та емеритальний закон. Підготовляється стабілізацію валюти. Закордонний капітал ніби то засипує уряд позичковими офертами. Поведено теж акцію допомоги хліборобам, уділивши їм позичок на 15 міл. динарів (300 тисяч дол.), підтримувано кооперативний рух та засновувано рільничі школи. В комунікаційній ділянці відбувалися старання поліпшити залізничий табор, одночасно зносячи поїзди зі слабою фреквенцією. В шкільній ділянці відкрито 58 народніх шкіл і 2 виділові (на 14 міліонів населення!). Проектується будову дальших 90-ти шкіл та шкільне законодавство і шкільні підручники.

Читаючи цей білянс, не можемо вийти з дива: чи це комунікат уряду, що кермує 14-ти міліоновою державою, чи звіт першого-ліпшого губерніяльного земства в передвоєнній Росії? В цілому звіті не находимо ані слова про ті капітальні, основні проблеми, задля яких переведено державний замах і встановлено абсолютизм. Ані слова не стрічаємо про перестрій держави, про автопомію і централізм, про хорватське питання. Мається вражіння, що там ті справи не істнують. Такі „реформи", полагода таких справ, що не викликають сутніх спорів, була можлива при співучасти навіть паршивенького парляменту.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ І СУКНІ.
ШОВКИ у великому вибоєві.
ВОВНИ АНГЛИЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіяння.

А тимчасом на міжнароднім арені слабне позиція Югославії, хоч вона ніколи не була сильна. Італія переводить дальше окруження Югославії не лише з полудневого заходу, але й зі сходу (Болгарія і навіть Греція) та з північного заходу (Мадярщина). Про закордонну позичку в Югославії говориться від кількох літ, але без наглядних вислідів. У нутрі дальше йде розвал і змагається сербсько-хорватська ненависть, чого доказом численні політичні атентати. При наявности таких успіхів білгородського абсолютизму, все більше мусить зявлятися питання: Чи варто було робити державний замах і заводити диктатуру?

Також Ромунія находиться в реформаційній гарячці. Ромунські досягнення поки-що теж невеликі, але змістовніші і глибші. Реформаторський розгін у Ромунії йде іншими шляхами, як у Югославії. В Ромунії парляментарним шляхом, в Югославії диктаторсько-абсолютистичним.

В основу ромунських реформ покладено реформу адміністрації й новий адміністраційний поділ держави. На другому пляні царистичного уряду Юлія Маніва стоїть реформа фінансової політики.

Царистична резорма адміністрації йде в напрямі дуже скромної, релятивної автономії поодиноких провінцій. Довголітні і безконтрольні пани положення в Ромунії — ліберали (братіянівці) та їх хвіст — аверескапці добачили в адміністраційній реформі загрозу єдности ромунського королівства. Головно лякаються вони, що поділена на области (регіони) Ромунія не зможе в приспішеному темпі стравити неромунські народи, що є головною метою реакційних і шовіністичних лібералів. В своїй боротьбі проти царистів ліберали користувалися найбільш огидними засобами: ширенням антисемітизму і викликуванням заворушень, криком про українську ірредепту на Буковині і зріст комунізму з Бесарбії. Недавно спробували вони перевести у війську маленький державний замах, але прогоріли. Тоді всі надії поклали вони на регенцію, роблячи позакулісові заходи і добиваючись апробаційної відмови на адміністраційну реформу. Але регенція не важилася піти на вудку лібералів. Тоді опозиція, зложена з лібералів й аверескапців, покинула парлямент, наслідуючи авентинський вихід італійських протифашистів і недавню демонстрацію цараністів, коли при владі був Братіяну.

Ліберально-аверескапська опозиція, що донедавна експльоатувала працюючі верстви Ромунії, тепер строїться у пера патріотизму і закидає цараністам, що вони наостіж відчиняють двері чужоземному капіталові.

У відповідь на закиди опозиції, що опустила парлямент (за винятком дрібної націоналістичної групки проф. Йорґи), зазначив прем. Манів, що адмін. реформа не перестроює Ромунії у федеративну державу (як твердять ліберали), тільки обєднює поодинокі провінції з державою, даючи їм спромогу вільного господарського розвитку. Щож торкається фінансової господарки, то ліберали лишили по собі повну фінансово-господарчу дезорґанізацію і дефіцит у висоті 17 міліярдів лей. Мін. скарбу Поповічі заповів, що потягне до відповідальности всіх тих (тепер опозиційних) діячів, які своєю каригідною фінансовою господаркою довели край до катастрофи.

Адміністраційна реформа, не вважаючи на розпучливий крок опозиції, буде переведена, а щонайменше ухвалена. Ясно, що опозиція буде протиставитися цараністам на позапарляментарному терені, що мусить загострити увагу цараністів.

Поза адміністраційною та фінансовою реформою цараністи мають ще одну важку проблему до розвязання, а саме: меншостеве питання. Адмін. реформа, — наскільки вона торкається національного питання, зовсім відбігає від деклярації в Альба Юлія. Саму меншостеву проблему царистичний уряд відсуває на дальший плян, заповідаючи її розвязку в осени. Поживем — побачим.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 2)

Денник невідомого жовніра.

II. Чи це книжка для нас?

Один із наших видавців носився якийсь час з гадкою, щоби видати „На Заході нічого нового" в перекладі на нашу мову. Але подумавши хвилину, сказав голосно те, у чому піддержали його інші, що поквапились прочитати Ремарка в оригіналі „Ні, у нас це не пішло би..."

Не тому, що в цій книжці є якінебудь своєрідні прикмети чужинної війни, своєрідна психольогія, ідеї, до яких треба підготовки. Вся вона замало ефектовна на літературну сенсацію. Критики, які прирівнюють Ремарка з його земляком-суперником Ренном, автором „стенографічно-фотографічної" „Війни", підкреслюють літературну перевагу Ремарка, його більший талант. Чи дійшли вони до цього висновку аж тоді, коли побачили незвичайний книгарський успіх його книжки? Дуже можливе.

Талант — незясований дар, інколи може лише талан висловити щось уперше у відповідний мент у відповідній атмосфері. Десять літ списували першорядні письменники свої воєнні вражіння. Одні пробували річ неосяжну — передати словом картину „Страшного Суду", другі силкувались добути з війни епопею геройства, інші кінову фільму пригод, ще інші евангельські правди. Переживання одних були занадто особисті і треба їх було узагальнювати, прикрашувати, підмальовувати; рефлексії інших маліли супроти картин розмальованих уявою їхніх попередників і нашою, підчас лектури.

Ремарк перевищив їх усіх вимковим зрозумінням Гетівського постуляту: **in der Beschränkung zeigt sich erst der Meister** — передати тільки бачене, висловити тільки безпосередньо відчуте, без огляду на їх ширину та можливий зміст. Коли він вернувся з фронту на коротку відпустку до хати і його засипували питаннями, він мусів уперше відчути всю безвиглядність намагань, щоби передати свої вражіння тим, що не побували на фронті:

„Мій батько хотів би, щоби я йому дещо оповів „як там"; його бажання видаються мені похвальні та дурні. я не маю вже до нього ніякого відношення. Він залюбки слухав би невпинно про щось. Я розумію, що він не знає, що про щось таке не можна оповідати і я радо вволив би його волю; але для мене небезпечно хапати ці річи в слова, я лякаюсь, що вони зростуть до велитнів і що я не зможу вже ними заволодіти. Куди би ми зайшли, якби нам усе стало ясне, що там діється.

„Тому я обмежуюсь на тому, що оповідаю йому кілька веселих історій".

Те саме часто Ремарк робить і з нами. Коли несамовите вражіння переходить межі реального образу, він нагадує собі поруч нього якийсь дрібний реальний момент, такий нікчемний своєю малиною, як поруч думок про геройський порив, про любов батьківщини та своїх найближчих необхідність полагоджувати свою фізіольогію.

А головно: він не намагається зрозуміти ясно, який зміст має те все, що „там" діється. Сотні, тисячі інших, що вернулись із війни, привезли з неї „її зміст"; вони знають її доцільність, вяжуть її в льогічний ланцюг причинового звязку від минулого через теперішність у майбутність, — називають поодинокі відорвані кільця цього ланцюга „історичним фактом", „наслідком обставин", „духовою крізою", „народнім здобутком, „новим відродженням"... Ремарк каже в імені міліонів таких як він, що не розуміє нічого в цьому безглуздому крутіжі і не вірить, щоби з сотень тисяч калік, фізичних і духових, могло зродитись нове здорове життя.

Критик найбільше авторитетного журналу „Ді Нае Рундшав", Ернст Вайс, відповідає на мотто цього твору: „Не вірю в занепад покоління, яке видає зі себе таких мистців як Ремарк"...

Ще раз переплутані, у старім непорозуміннї, вартости життя і літератури. Тому, що серед міліона змарнованих молодців, передучасних старців, трапився один, що замісць жити, зумів висловити на папері свою розпуку неспроможности життя — цей один наскрізь літературний прояв має заступити віру в дійсне життя покоління, яке із цим проявом, а може й взагалі з усією творчістю не має нічого спільного!

Хто зна, чи між тими сотнями тисяч, що розхопили повість Ремарка, є бодай сотні його ровесників, захоплених нею або солідарних. Твір, що є документом якогось покоління, рідко зединує собі оплески серед нього. Те, що звемо літературною обективністю — а що часто не є нічим іншим як вражінням, яке полишає серед найріжнородніших суспільних кляс, поколінь або й народів наскрізь субективний талант — не має нічого спільного зі суспільними головними течіями якоїсь доби, кляси та народу, течіями, які стають сформуловані, ясні, перетворені в популярні гасла аж богато пізніше після кожного літературного навіть найбільшого явища, по своїй суті наскрізь індивідуального.

Отже чому Ремарк не мав би в нас успіху? Перш усього тому, що вся наша література досі скована реалізмом, слабо ще перетвореним у викінчені мистецькі форми і наш інтелігентний загал слабо відріжняє публіцистику від літератури. Далі: ми переживаємо добу, в якій не маємо сміливости навіть у літературі признатись до наших великих помилок недавнього минулого, бо не маємо підготовки добути із них світогляд сильніший від віри в сліпі пориви та жертви. Одною із найбільше характеристичних ознак нашого післявоєнного духового розбиття та знесилення є саме намагання кохатись у бадьорих покликах, сильних словах, гучнім патосі, — намагання накликати до віри в перемогу... накликати інших.

„Слабі люди — каже десь Тургенев — вживають сильних висловів". Ніхто так багато не говорить про силу, енергію, крицеву волю, потребу життевого оптимізму як здекларовані неврастеніки та істерики. Признаватись до своїх слабощів, зневіри, до сумнівів у своїм світогляді можуть лише ті, які не потрібують підстрикувати собі під шкіру щодня якоїсь дози життетворного ліку.

Ми — народ молодий, що нездужає на найбільшу недугу, яку може переходити народ, що мусить виборювати собі умовини життя: нездужає на молодість. А тільки вона вірить у неохибність своїх ідей, своєї сили та в невідхильну перемогу.

Ремарка видав народ, що має сміливість признатись до своїх великих недавніх ще помилок і шукати виходу з них не в тих прикметах, якими, як ще недавно йому здавалось, можна здобути світ одним великим масовим поривом підчиненим сліпо одній волі.

Віра спасає, але часто не тих, які вірять, а яким вірять.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Метрополія і кольонія.

Львівська жидівсько-польська „Газета Поранна" під поданим вгорі написом помістила недавно статтю в обороні „Всходней Малополъскі", проливаючи гіркі сльози на політику центра супроти Галичини.

До Польщі ввійшли вони (себто поляки і жидополяки) без надмірних домагань та ілюзій. Одначе вони вірили в справедливість і рівноправність. Та десятилітній образунок є дуже сумний для Галичини. Спершу Галичині забрано все, що запопадливою й муравлиною працею створено десятками літ, а в першу чергу **самоуправу і краєве майно.** Потім забрано полякам найвизначніших людей: вчених, мистців, урядовців. Галицькими засобами мебльовано пустий польський дім. Щож за те одержала Галичина?

„Десь там будуються пристані, нові величаві будівлі, цілі дільниці міст — коштом держави. Повстають нові осередки промислу, нові шляхи й залізниці, але не в нас. На заході й на півночі Польщі. У нас тишина. Державні кредити обминають наші сторони, що дрімають в непорушности нужди. Ніщо не твориться й не будується, а як десь щось і повстане, то двигаємо це страшним, останнім — власним зусиллям. Без допомоги, часто навіть без моральної підтримки держави. Зате дістаємо людей, які ніде інде не надаються, або які щойно тут мають учитися коштом населення. Дістаємо закони, що нищать останки нашого стану посідання. І дістаємо „запотребування". В тому напрямку не забувають про нас. Органом являються скарбові власти і податкова політика. Вона винагороджує нам усі розривки столиці. Вона запобіглива, докладна і має добру память... Вивозиться дерево з карпатських лісів і нафту, але не ввозиться нічого (чому ні, а варшавські ліки? — Ред.). Приїжджають порожні поїзди й поспішно виїздять повні. Великий інвестиційний жест у добі „золотої кон'юнктури" обминув Галичину. Сьогодні, коли настав „рік депресії", тим більше виминається нас, роздаючи окрушини. Гдиня, Варшава, Познань, Шлеськ — вони черпають".

Галичину упосліджується навіть у справах, які не вимагають вкладів і жертв. Напр. американський капітал хотів створити велику електричну стацію у східніх Карпатах або на Дністрі для Галичини з нафтовим басейном. Одначе цю оферту відкинено. Тепер приймається оферту Гарімана в справі електричної стації на Дунайці, але тільки тому, що Дунайця не можна перенести до Конгресівки.

Чомуж так під кожним оглядом упосліджується Галичину?

„В світлі поголосок Сх. Галичина є краєм, в який просто не варто інвестувати. Випадок із електрівнею, колиб він був відокремлений, можнаб виясняти якось інакше. Одначе він покривається з цілою політикою центральних властей протягом 10-ти літ, з **політикою поспішного обдирання краю з усяких дібр при одночасному вимиванні вкладів.** В дійсности мається вражіння, начеб там у столиці не вірили в тривку звязь цієї землі з Польщею".

Цю думку відкидає „Газ. Поранна", але це є упосліджения,

„яке випливає звичайно з тимчасового ужиткування. Бо так поводиться із землею та інвентарем цей, що винаймає на якийсь час, а не власник, якого змаганням є побільшити, розбудувати маєток і в цвітучому стані полишити його своїм будучим наступникам. Очевидячки, ці настрої не остають без впливу на національні меншости, головно на українське населення. Коли ми, поляки, так часто відчуваємо кривду, то щож доперва вони? Наш біль є їх ненавистю, наш неспокій їх радістю, а це, що нас трівожить, додає їм надії. „Діло" часто цю квестію порушує та в гарячковій і безвідплатній експльоатації бачить доказ цієї дісгармонії, яка унеможливлює тривку злуку Сх. Галичини з рештою держави".

Так, так, ми нераз порушували справу трактування Галичини і експльоатаційної господарки її добром, ми нераз вказували на безосновність нищення політично-культурних та загарбування економічно-фінасових здобутків краю в некористь не лиш українського, але й польського та жидівського населення. Одначе ви, панове, в своїм шовіністичнім засліпленні раділи, що українці тратять. Мовляв, нехай і я дещо втрачу, щоби тільки мій противник був голий і босий. Зрештою, хіба кольоніяльну політику супроти Галичини ведуть „крулевяки"? Ніколи в світі. Здебільшого самі „галіціяни" або „малополяки", а в першу чергу самі львовяни польської народности, всі ті: Вітоси, Гломбінські, Грабські, Міхальські, Сікорські, Бартелі, Моравчевські, Світальські і т. д. І на їх адресу повинні бути звернені ті гіркі жалі. Їм треба докоряти за кольоніяльну політику і за їх невіру.

Мекдональд у жовтні їде до Америки.

Зменшення морських збройонь.

Мекдональд повідомив палату громад, що він поїде до Злучених Держав правдоподібно в жовтні. На запит у справі морської проблеми він відповів, що уряд спинив будову двох крижляків і відкликав замовлення на будову двох підводних човнів.

Підчас відпустки

можеш спокійно уживати роскішних соняшніх купелей, якщо уживатимеш

Лєшніцера масти і мила

ПРОТИ ВЕСНЯНОК.

Якраз вони є научно випробуваними препаратами, та приносять успіх, — 2330 який не заводить.

В аптиках і дрогуеріях ящеть 3·15, мидо 2·30. — Де нема, просто у фірмі Арт. Drancz i Ska, Bielsko.

Димісія верховного комісаря Єгипту.

Міністр Гендерсон заявив у палаті громад, що верховний комісар Єгипту льорд Льойд подався до димісії. З приводу цієї заяви між Гендерсоном та Черчілем прийшло до великої суперечки, бо Черчіль домагався негайного відчитання листування між Гендерсоном та льордом Льойдом. Кінець суперечці мусів зробити аж спікер парляменту. Льорд Льойд, якого іменовано 1925 р. верховним комісарем Єгипту та Судану, є одним з найвизначніших кольоніяльних діячів консервативної партії. Підчас світової війни він був начальником бюра шпіонажі в Каірі й на цьому становищі дуже допоміг льордові Кічінерові та льорд. Еленбі. В нагороду за цю службу його в віці 38 літ іменовано ґубернатором провінції Бомбаю. Там, а пізніше в Єгипті він безоглядно переводив англійську політику й побарював індуських та єгипетських націоналістів. Підчас свого урядування в Каірі льорд Льойд особливо остро виступав проти короля Фуада. В парляментарних колах уважають, що вимушена димісія Льойда витворила дуже поважне становище в парляменті.

—o—

Англійська публична опінія проти Франції.

В політичних кругах Льондону починає проявлятися велике незадоволення з становища британського уряду в справі політичної конференції. Публична опінія в Англії не хоче нічого чути про відложення конференції. Вона домагається, щоби англійський уряд нарешті поклав край безплодним дипльоматичним переговорам між льордом Тиррелем та Брієном і Поанкаре й офіціяльно в окремій ноті запропонував інтересованим урядам відбути конференцію 6. серпня в Гаазі.

—o—

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ. 1)

На зборівськім побоєвищі.

Зборів — одно з найславніших міст в українській історії, місце побіди Богдана Хмельницького над поляками 1649 р., не добуло собі належної популярности серед істориків і краєзнавців. Дотепер ані сам Зборів не має написаної своєї історії, ані навіть поле зборівської битви не було докладно означене. Тому нічого дивного, що наші туристи лишали Зборів, уважають його нецікавим, — а навіть і саме зборівське громадянство не вміло оцінити належно славної минувшини свойого міста.

Щоби раз врешті вияснити, де була і як виглядала зборівська битва, підписаний разом з кустосом археольоґічного музея Н. Тов. ім. Шевченка д-ром Ярославом Пастернаком виправилися до Зборова й у днях 16—17 липня ц. р. переділи покищо найзагальніший огляд зборівського побоєвища. В наших пошукуваннях допомагав нам дуже ласкаво і прихильно зборівський парох Впр. о. Василь Кулик, що дав нам потрібні вияснення і вказав на ріжні цікаві подробиці, які залишилися у зборівській традиції; за цю поміч складаємо йому на цім місці сердечну подяку, як і всім тим, зборівським громадянам, що зацікавилися нашими дослідами й обіцяли вести їх дальше.

I.

Воєнна ситуація 1649 р. була така. В половині липня Богдан Хмельницький загнав польські війська до Збаража, окружив їх довкола і почав облогу. На підмогу обложеним вирушив король Ян Казимир з новою польською армією, думаючи добутися до Збаража шляхом на Золочів, Зборів, Тернопіль. Але український гетьман перегляднув польські наміри, вирушив проти короля під Зборів і тут завдав полякам тяжку поразку в днях 15—16 серпня.

Бій розпочався 15-го серпня. Польське військо йшло шляхом від Золочева на Зборів. Тодішня дорога йшла не туди, де теперішній мурований гостинець, а ближче теперішнього залізничого шляху, попри села Метенів, Грабківці, Млинівці — память про цей давний шлях залишилася ще дотепер у старших людей. Польське військо з обозами розтягнулося довгою лінією: передні полки доходили вже до Зборова, де мали вже переправитися через Стрипу, головний табор стояв над Млинівцями, задні сторожі були ще під Метеневом. День був мрачний, дороги розмокли дуже, бо довший час падали дощі, поляки посувалися дуже поволі. Це положення використав Богдан Хмельницький. Зпід Озірної, де стояв козацький табор, гетьман вислав татарську і козацьку кінноту в напрямі на Ярчівці, Підгайчики, Кудобинці, Кабарівці і дальше, щоби ударити на поляків з боку. Татари і козаки збігли з горбів, переправилися через Стрипу, і почалася завзята боротьба на полях від Метенева аж по Зборів. Не маємо можности описувати цієї битви докладніше*), — була вона дуже крівава, впало тут до 4.000 поляків; таку цифру подають сучасні польські джерела.

Чи залишилися які сліди цієї метенівсько-зборівської битви? Вияснення цього занялися ми на початку наших пошукувань. Головний польський табор з королем перебув ніч з 14 на 15 серпня „над Млинівцями", — може на горбі, що означений на спеціяльній карті як кота 379. В тих часах місце, де стояв обоз, обкопувано, особливо в сусідстві ворога, але трудно сподіватися, щоби залишилися дотепер сліди таких провізоричних валів вперед 280 років. Але на цьому місці є інша памятка: велика камяна плита, що сторчить із землі вище метра; на ній з одного боку є слід зарисованих краями простих ліній, немов краї нагробної таблиці, нижче при землі вирізаний в камені хрестик, напису нема ніякого. Через цей горб переходив старий гостинець, яким ішли польські війська і певно тут велася боротьба; може пізніше насипано тут могилу і поставлено памятник, з якого залишилася ця плита.

Друга фіґура була при теперішнім гостинці, на коті 395. Вона була зруйнована підчас австрійсько-російських боїв, побіч неї виставлено цементові уладження для артилерії. Знайшли ми останки камяного хреста з написом „Сей крест сооружи Андрей по прозвиску Цві..." (дальше знищено). Є переказ, що ця фіґура побудована 1649 р., коли через Зборів переходили російські війська, що йшли на поміч Францові Йосифові проти угорських повстанців; якийсь російський ґенерал довідався, що тут лежать козаки, залишив гроші, щоби на могилі виставити хрест. Напис у Зборові памятають, — треба би його відшукати, може хто його відписав до війни; була там згадка про козаків, тому цю могилу звуть козацькою.

Третя могила має бути на полях між Зборовом і стацією, також з плитою, — називають її татарською, може тому, що церковні процесії підчас обходу піль її не відвідували (через віддалення): не повелося нам віднайти її серед ланів збіжа.

Ще одна могила звязана традицією (може і написом?) зі зборівською битвою, має бути в Кудобинцях на границі з Млинівцями.

Що між Зборовом і Млинівцями здавна був якийсь більший памятник, про це є згадка в описі ґрунтів Зборова 1781 р., де одно поле називається „від фіґури млиновецької". Ця назва уживається і тепер; було би важно віднайти це поле, тоді можна би рішити котра з цих могил мала назву „млиновецької фіґури" — вона очевидно була найбільша і найважніша.

В описі ґрунтів парохії Преображення з 1761 р. є ще згадка про поле *Окоп* в сій околиці: „Від Млиновець поля орного, званого Окоп, що тягнеться на трое стай. на дванацять днів оранки; зачинається суголовками одними від панського лану і лини Демка Маркового, а кінчиться другими у ставу; межею одною від доріжки, що йде попід тойже лан, а другою *оконом окопане*, від суголовків піль міських". Треба би і це місце віднайти і розглянути, чи залишився той окоп.

(Продовження буде)

*) Див. нашу статтю „Зборівська битва 1649 р.". — Життя і Знання, 1929 ч. 10—11

Організація народнього учительства.

На маргінесі цьогорічного учительського зїзду „Взаїмної Помочи Українського Учительства".

Вже двацять чотири роки істнує орґанізація українського народнього учительства: „ВПУУ." Це, можна сказати, найкраща професійна орґанізація серед нашої суспільности. З маленького числа членів, бо около пятьсот, і несмілих кроків у початках виросла „ВПУУ." сьогодня в могутню орґанізацію, що імпонує своїм і чужим, своїми матеріяльними надбаннями, товариською солідарністю і культурною працею.

В теперішню пору обеднує ця орґанізація величезну більшість українського нар. учительства, бо має понад 3.000 членів. Вона важко бореться за права для українського учителя і неодній вдовиці й сироті по учителю втерла сльозу своїми скромними лептами з допомогового фонду. А вже дійсно великим ділом в орґанізаційній праці треба назвати створення посмертного фонду, з якого вдови чи сироти за 1 зол. місячної вкладки одержують зараз по смерти мужа чи батька допомогу в сумі до 2-х тисяч зол. Що-року на час ферій сотні учительства находять примішення за дешеву ціну в прегарній учительській оселі у Ворохті, а своє матеріяльне буття забезпечила орґанізація двоповерховою каменицею у Львові, домом у Мушині й Учительською Торговельною Спілкою у Львові та в Коломиї.

Не диво, що по таких надбаннях і важких періпетіях цьогорічний зїзд членів „ВПУУ." мусів достроюватися до поваги хвилі. Правильник зборів та енерґійність проводу забезпечували спокій і поважний настрій нарад. Привіти громадянських установ і редакцій приймали присутні з правдивою пошаною. Довготревалими оплесками приняли збори внесок одного зі старших учителів у справі подяки для Української Парл. Репрезентації — зокрема своїому товаришеві послові Д. Великановичеві — за їх дотеперішню діяльність і працю для української школи й українського учителя. Позатим ухвалено цілу низку постанов, що мають на меті піднесення культурного рівня нашого учительства, не пожалувано ніяких коштів для потреб Т-ва та вибрано нову управу зі своїх найчільнійших людей.

Сумним акордом зборів були промови учителів, яких доля кинула на етноґрафічно польські землі. Їх туга за рідним народом, журба за те, щоб оборонити перед винародовленням власні діточки, а дальше жахливі описи образ, що їх вони зазнають від усяких тамошніх чинників, повинні стрінутися з солідарною обороною і зі спочуттям не тільки своїх товаришів, але також цілого нашого громадянства. Правда, бувають нераз і між нашим учительством, як зрештою і між іншими суспільними верствами, хиткі і слабі характери, але таких людців українське учительство негайно і без жалю усуває поза скобки своєї станової орґанізації.

В найближчому році „ВПУУ." святкуватиме 25-літній ювилей свого істнування, до якого приготовляється вже тепер.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 89 5—6

— **Чехословацький консулят у Львові** переніс свої бюра з вул. 3-го Мая до дому при вул. Уейського 4.

— **Справа Атаманчука й Вербицького перед Найвищим Судом.** Найвищий Суд у Варшаві рішив на неявному засіданні затвердити вирок на Василя Атаманчука, якого засуджено на 10 літ тюрми, натомісць засудженому на кару смерти Іванові Вербицькому замінив цю кару на 15 літ тяжкої тюрми.

— **Як у нас шанують рідну мову і клич: „Свій до свого".** Пишуть нам: о. Слободян, голова Кружка „Сільського Господаря" у Селиських, вніс позви до ч. спр. Св. І. 395, 396, 397, 398, 399, 400 і 401/29 до суду у Винниках проти українських громадян: Шелемея, Домаиського, Гостовського, Колтуна, Костева, Сарабуна і Сойки по польськи через адвоката д-ра Штернера, який заступав згадане товариство на всіх розправах. У Винниках є, як відомо, український адвокат (чого ще нема у всіх повітових містечках), але о. С. волів чомусь віддати справу не-українцеві...

— **Срібні 5-золотівки.** На днях увійдуть в обіг срібні 5-золотівки та ніклеві 1-золотівки, карбовані на основі розпорядку президента Польщі з 5. листопада 1927. Ці 5-золотівки є зі срібла 750-ої проби. Одна така 5-золотівка важить 18 грамів і має в промірі 33 мм. 1-золотівка є з чистого ніклю, одна така монета важить 7 гр., у промірі має 25 мм.

— **З цікавости підпалив бочку від спірту.** Петро Букачівський з Озерян підійшов на стації в Борщеві до 6 бочок від спірту Павла Фл. Сапіги з Більча Золотого, з цікавости відкрутив залізну затичку одної бочки та приложив... горіючий сірник, щоб дізнатися, що в ній є. Гази, що назбиралися в бочці, вибухли та попарили Букачівському руку, лице й чоло. Відірваний від бочки залізний обруч ударив коня Букачівського в голову й убив його на місці.

— **Ограбили новобранця в поїзді.** В поїзді на шляху Теребовля-Тернопіль три подорожні предложили новобранцеві Акт. Солникові з Козачівки (тепер: Окопи св. Трійці, пов. Борщів), щоби грав із ними в карти. Коли Солник не хотів, побили його та забрали в нього пять золотих. Саме тоді поїзд віздив на стацію Микулинці-Струсів і напасники вскочили до поїзду, що їхав до Тернополя. Поліція арештувала як підозрілих у цьому ограбленні Руд. Качана з Тернополя та Герша Фішбайна з Хоросткова. Третій напасник утік, але з річей, які оставив у ваґоні, поліція устійнила, що це був фаховий картяр Радчшец Шулім із Хоросткова.

— **Пожежі.** Дня 21. липня згоріла в Сільці (повіт Станиславів) стайня Ів. Байдачука. Шкоди є на 1.600 зол. — У Зборові згоріли будинки, хліборобське знаряддя та хата Ів. Познаховського. Огонь перекинувся на сусідні будинки Мих. Воробинського, при чому згоріла його хата й будинки та хата Мойсея Ротляйна і його річи. Шкоди загалом є на 19.000 зол. — В стодолі Вінк. Павука в Косові (пов. Чортків) вибухла пожежа, яка знищила господарські будинки і рільниче знаряддя вартости 3.000 зол.

— **Потонув при копанні торфу.** Восьмилітній Василь Шкраба з Оглядова при копанні торфу на леваді біля Оглядова (пов. Радехів) упав у воду й утонув. Тіло видобули з води.

— **Пострілений за збирання афин.** Лісовий практикант Тадей Немец пострілив двома вистрілами з дубельтівки в лісі між Столпином і Чанижем (пов. Камінка Струм.) Павла Лукіянівського зі Столпина підчас збирання черниць. Раненого в плечі Лукіянівського відвезли до шпиталю у Львові.

— **Вбивство з пімсти.** На дорозі в присілку Забіря біля Камінки Струм. вбито в ночі Литвина Олексу, 25-літнього парубка з Ясениці Руської. Слідство виявило, що Литвина вбили його суперники, як він вертав від своєї нареченої. Поліція арештувала підозрілих у вбивстві Івана Кнару, Мих. Ковалюка із Забіря та Ст. Крука з Ясениці Руської.

— **Крадежі в польському союзі інвалідів.** Снятинська поліція викрила ведені від довшого часу надужиття, обманства та крадежі, яких допускався в снятинськім союзі інвалідів його секретар Михайло Павловський. Павловський виставляв подвійні бльочки на одержувані вкладки і так зібрав собі 6.000 зол. Крім цього взяв собі з грошей союзу 11.558 зол. Павловського арештували.

— **Будова ватиканського двірця.** За кілька днів зачинається робота біля будови ватиканського двірця. В середині двірця буде великий сальон, зарезервований для папи і для монархів, що відвідують папу. Будова папського поїзду вже почалася.

— **Китайський чай на індексі.** На засіданні ВЦВК-ту видали заборону спроваджувати до СРСР китайський чай. Китайські фабрики прасованого чаю мусітимуть зліквідуватися, бо СРСР був одиноким відборцем такого чаю. Заборона ця принесе річно около 15 міл. рублів страт китайським підприємцям. Більшовики обраховують, що зможуть власною продукцією покрити ціле своє запотребування. Чай в СРСР видають тепер на карточки і то в дуже малих скількостях.

— **Жидівська радянська соціялістична республика.** Заступник голови ВЦВК-ту Смідович заявив, що на Далекому Сході в районі Біро-Біджана утворять в найближчому часі жидівську радянську соціялістичну республику.

— **Переселення звірят.** Не тільки люди, але також звірята переселюються і часто відбувається завзята боротьба між переселенцями та старими мешканцями. Наприклад щурі з Азії свого часу переселилися до Европи й майже винищили первісну европейську породу щурів. Тепер відбувається нове цікаве переселення. З Портсаіду повідомляють, що в Середземнім Морі явилися велитенські краби та омари, які перед тим водилися лише в Індійському Океані та Червоному Морі. Коли прокопано Суезький канал, краби та омари розпочали свою мандрівку по ньому. Їм треба було 30 літ, щоби з Червоного Моря через Суезький канал дістатися до берегів Єгипту. На томісць давніші раки та краби тепер мандрують на північ Середземного Моря.

— **Новий німецький гидроплян.** Німці збудували новий велитенський гидроплян. Він бере понад сотню пасажирів і має 12 моторів по 525 сил кожний. Це є справжній повітряний готель, бо має велику реставрацію й кабіни до спання. Залога має 12 чоловік. Гідроплян має 130 стіп довжини, 33 стопи високи, а простір між крилами виносить майже 160 стіп. Він важить без пасажирів, але з залогою та запасом палива 35 тон. Пересічна швидкість лету 120 миль на годину, а летіти він може, не відновляючи запасу палива, 800 миль. Пробні лети цього гидропляну у Фрідріхсгафені випали дуже добре.

Др. МАРІЯН ПАНЧИШИН

виїхав на літний відпочинок і **почне ординувати** щойно **з кінцем серпня** с. р.

у ЛЬВОВІ, вул. КЛУШИНСЬКА ч. 3

116 4—4

— **Як зростає населення Польщі?** Дня 1. січня 1919 р. було в Польщі 26,282.290 душ населення. Дня 1. січня 1929 року населення Польщі виносило вже 30,408.247 мешканців, себто за 10 літ населення Польщі зросло на 4 міліони людей. Як цей розвиток поступав з року на рік (усі цифри в дні 1. січня кожного року), бачимо з отсього зіставлення: 1919 р. — 26,282.290; 1920 р. — 26,664.277; 1921 р. — 26,828.532; 1922 р. — 27,471.184; 1923 р. — 27,941.243; 1924 р. — 28,374.613; 1925 р. — 28,809.570; 1926 р. — 29,293.996; 1927 р. — 29,638.097; 1928 р. — 29,996.646; 1929 р. — 30,408.247.

— **„Поляки в Чехословаччині".** Під цим заголовком появилася недавно монографія про польське населення в Чехословаччині, якої автором є проф. Фр. Кулісевич. Монографія ця, поділена на кілька частей і богато ілюстрована, написана дуже патріотично з національного польського становища. Коли здобудеться на подібну монографію наше Закарпаття?

— **Страшна експльозія в Берліні.** В середу в полудне прийшло до страшної експльозії в фабриці кисня в Борсігвальде (передмістя Берліна), якої розміри величезні. Вечірні берлінські дневники пишуть про поважне число вбитих, яких тіла зовсім звуглені, одначе покищо певних відомостей про це нема. На всякий випадок експльозія ця заподіяла величезні матеріяльні страти, Газети стверджують, що це найбільша експльозія в Берліні від кількадесятьох літ.

Поанкаре уступив.

Поанкаре повідомив листовно членів кабінету, що з огляду на стан здоровля, який вимагає хірургічної операції, мусить не займатися публичними справами 2—3 місяці. Кабінетова рада поручила мін. Бріянові та Барту просити Поанкаре, щоби бодай номінально остав при владі. Рада міністрів 27. липня відповість на лист Поанкаре.

—o—

Присуд б. пос. Уліца.

Суд признав бувш. пос. Уліца винуватим у цьому, що як голова Фольксбунду підписав посвідку на виїзд у Німеччину Білусі, який був обовязаний до військової служби. Тим допустився проступку з § 89 і 102 зак. про загальний обовязок військової служби. Уліца засудили на 5 місяців вязниці та судові кошти із зарахуванням слідчого арешту, а решту кари завішено на 2 роки.

—o—

Богомолов представником СРСР у Льондоні?

У риських політичних колах сподіються, що посол СРСР у Варшаві Богомолов буде дипльоматичним представником СРСР у Льондоні, колиб дійшло до порозуміння між Англією та СРСР.

—o—

Залізничий рух на ст. Гідаш-Неметі.

У наслідку порозуміння залізничої дирекції в Кошицях із мадярською залізничою владою, привернено дня 26. липня залізничий рух після 24-денної перерви на ст. Гідаш-Неметі.

—o—

В понеділок анґл.-більш. переговори.

Мін. Гендерсон сказав робітничій делеґації, що більшовицький амбасадор у Парижі Довгалевський приїде в неділю до Льондону і в понеділок почнуться переговори в справі навязання дипл. взаємин між СРСР і Англією.

З коректора амбасадором.

Амбасадором Зл. Держав у Франції іменували сенатора стейту Ню Джерзі республиканця Ейджа. Ейдж самоук. Кар'єру почав як коректор часопису, пізніше основав бюро оголошень, вкінці став власником двох великих часописів. Від 1917 р. є губернатором стейту Ню Джерзі, а від 1919 р. сенатором.

Дель-На

З приводу переповнення — в часі літньої посезонової випродажи в пополудневій порі — просимо ВП. Публику купувати у нас також перед полуднем.

Зменшення воєнного бюджету Злучених Держав.

Президент Гувер рішив іменувати окрему військову комісію, яка має дослідити можливість зменшення воєнного бюджету. Цей бюджет на 1930 рік дає велитенську суму 803 мілїонів долярів супроти 266 міл. долярів перед війною. Президент Гувер є тої думки, що становище Злучених Держав тепер змінилося наслідком пакту Кельога й що особливо можна буде зменшити видатки на морські зброєння.

—o—

Комітети оборони СРСР.

З Москви повідомляють, що Виконком Комінтерну розіслав усім комуністичним партіям за кордоном інструкцію в справі утворення окремих „комітетів оборони СРСР від війни". Завданням цих комітетів буде вести пропаганду та організацію активних виступів пролетаріяту проти воєнних плянів буржуазії. Радянська преса повідомляє, що такі комітети вже утворилися в Берліні, Відні та Парижі.

—o—

Зі спортового життя.

Україна — Погонь.

До повищих змагань, які відбудуться в неділю 28. липня в год. 3.45 на грищу Погоні, виступить Україна в такому складі: Новицький (ворота), Грещук — Скрегота (оборона), Борсук, Рак, Воробець (поміч), Сич, Петрів, Лисик, Кобзяр, Цимбала (напад). Склад цей у другій половині розгривок за мистецтво А-класи виказав дуже добру форму, не програвши ні одних змагань, а це дає запоруку, що навіть з таким сильним противником, як лїгова Погонь, зуміє Україна вийти з почесним вислідом. А добрий вислід з Погонею ще більше підніс би українську дружину в очах своїх і чужих симпатиків спорту, що безперечно буде мати великий вплив на моральний і матеріяльний стан товариства.

Ціни вступу: партер II. 1 зол., партер I. 1.50 зол., степеница 2.50 зол., для членів обох клюбів партер 1 зол. Карти вільного вступу, видані „Україною", важні.

З судової салі.

Відгомін з часів польсько-української війни.

В дні 22. липня ц. р. відбувся перед карним виділом Окружного Суду в Замостю цікавий процес з часів польсько-української війни. Прокураторський уряд при Окружнім Суді в Замостю обвинувачував Миколу Головача з Вільки Потурииської, повіт Томашів, бувшого стрільця Української Галицької Армії, у злочині убийства з арт. 455. карного кодексу, який обовязує на землях бувшої конгресівки (після нашого кодексу за „злочин морду"). Подія, яка лягла в основу акту обвинувачення, була ось яка:

Відділ українського війська, стаціонований в Сокалі, перейшов з кінцем листопада 1918 р. сокальський кордон і занив Потурин. При занятті Потурина розброєно тамошній постерунок поліції і в ночі з 1. на 2. грудня 1918 р. зарядженo відставити 6 жандармів і дві цивільні особи з Потурина до Сокаля. Акт обвинувачення твердить, що ескортанти мали подорожі завести арештованих до одної пивниці близько кордону і в пивниці всіх вистріляти. При розстрілі один з арештованих, Йосиф Матушкевич, одержав легку рану і по відході ескортантів видістався з пивниці, а по вилїченню вступив знова до служби при польській поліції і довший час шукав за справниками описаного вище вчинку. З другої сторони властиві суди робили доходження для викриття справників і в часі від 1919 р. до 1929 р. було арештованих у згаданій справі вільканапять осіб, проти яких ведено карно-судове слідство. В квітні 1929 р. постерунковий Йосиф Матушкевич, при нагоді побуту в селі Вілька Потурииська пізнав буцім-то одного зі справників згаданого розстрілу в особі Миколи Головача, рільника у Вільці Потурииській. На основі доиесення Йосифа Матушкевича Миколу Головача приарештовано і приміщено у слідчій тюрмі в Замостю.

На підставі акту обвинувачення Окружної Прокуратури в Замостю відбулася проти Миколи Головача розправа в дні 22. ц. м. До оборони обвинуваченого зголосилися з вибору адв. д-р О. Марітчак зі Львова і адв. Петро Зубович з Замостя. При розправі свідок Йосиф Матушкевич, заприсяжений, твердив з цілою рішучістю, що обв. Микола Головач був одним з тих, який говорив з ескортованими жандармами і який опісля стрілив до приміщених в пивниці жандармів і цивільних осіб. Згаданий свідок після зложення зізнань щодо особи справника почав відповідати на питання оборони, що відносилися до цілого комплексу фактичних обставин, звязаних з подією, і при тому захитався у своїх зізнаннях та попав у суперечність з тим, що сам зізнав у слідстві. Все-ж таки категорично твердив, що в особі обвинуваченого пізнає одного зі справників розстрілу. В ході поступовання переслухано дальших вісьмох свідків і по замкненню доказового поступовання, серед великого зацікавлення місцевих празників та зібраної публики, трибунал проголосив вирок, яким уневинненo цілковито Миколу Головача. Одночасно зарядженo випустити обвинуваченого на волю.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооператива „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Надвірна:
28/VII. „Мин церковна".
Делятин:
29/VII. „Ревія".
30 VII. „Мин церковна".
Дора:
31/VII. „Ревія".
1/VIII. „Мин церковна".
Відтак задержиться театр в Яремчі в днях 2/VIII, 3 VIII. і 4/VIII. 137 6—9

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Войнилів:
28/VII. „Маруся Богуславка".
Калуш:
29/VII. „Базар".
Галич:
30/VII. „Осінні маневри".
1/VIII. „Тітка Чарля".
2/VIII. „Чесна Сузанна".
3/VIII. „Пташник з Тиролю".
Станиславів:
4/VIII. „Базар". 95 13—?

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле.

Станиславів неділя, дня 28. VII. 1929.
Рожнітів, понеділок, дня 29. VII. 1929.
Перегінсько, вівторок, дня 30. VII. 1929.
Долина, середа, дня 31. VII. 1929.
Болехів, четвер, дня 1. VIII. 1929.
Калуш пятниця, дня 2. VIII. 1929. 115

Великий Міський Театр:

Субота, 27-го липня год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Неділя, 28-го липня, год. 8·15 веч. Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z." або „Памятай про мене".

Малий Театр:
Замкнений.

Кіна.

Аполло: Що любить жінка (Гаррі Ліптке).

Кольосей: Дільниця емігрантів у Ню Йорку. В полоні у людоїдів.

Лев: Цирковець. Корабель гріху.

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонг, Гільда Грей, Кл. Брук).

Оаза: Мушкети перед шлюбом.

Палас: Гарна грішниця.

Пан: Я взів тобі жінку.

Пасаж: Маціст у львиній клітці. Джозефина Бейкер.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Флірт із небіщиком (Лявра ля Плянте, Тома Мур.). Спадщина Самі Вайнштайна.

Хімера: Авантурниця мимоволі.

Програма радіо.

Неділя 28-го липня.

Льондон (356,3). 17·45 — 18·15 Церковна кантата Баха ч. 105. — 21·05 Концерт радіоорхестри.

Париж (1725). 13·—. Концерт резигійної музики. 19·30 Авдиція Пате. 21·15 Концерт легкої музики.

Берлін (418). 8·55 Дзвін куранта з гарнізонової церкви. 16·— Концерт з Люна-парку.

Відень (516,3). 11·— Музичний поранок у виконанні Від. Симф. Орхестри 20·05 Концерт опереткової музики.

Прага (487) 7·— Концерт з Карльсбаду. 9·— Релігійна музика. 16·30 Концерт військової орхестри.

Рим (441) 21·— „Сільвано" — опера в 2 актах Масканія.

Мілянo (501) 20·30 „Сила призначення" —опера Вердія.

Будапешт (550) 10·— Богослуження на площі Кальвіна. 12·— Дзвони унів. церкви. 19·— Концерт військової орхестри.

Брюссель (509) 21·15 Концерт радіо орхестри.

Ленінград (1000) 19·30 Популярний концерт з Фільгармонії.

Москва (825) 14·— Популярний концерт „Природа в музиці". 19·— Концерт з студії. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 11·30 Популярний концерт для села. 14·— Популярний концерт дітей. 19·30 Концерт у студії.

Харків (1304). 12·— Камеральний концерт. 20·— Радіоконцерт.

Варшава (1411,7) 17·— Популярний концерт. 20·05 Забави Варшави (з парк. Люна-парку).

Познань (334,8). 19·—, 19·45 Популярний концерт.

Понеділок 29-го. липня.

Льондон (356,3) 16·15 Музика з готелю Сесіль. 19·30 Концерт військової орхестри. 22·35 Камеральний концерт.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 20·45 Симф. музика, спів і танці. 21·15 Концерт.

Берлін (418) 17·— Концерт лутої орхестри. 19·30 Легка музика. 20·15 Концерт з Франкфурту.

Відень (516.3) 16·— Пополудневий концерт квартету Сільвінг. 20·05 Концерт

Прага (487) 16·30 Трансмісія з Братислави. 21·30 Фортепіяновий концерт.

Рим (441) 21·— —23·10 Легка музика і комедія.

Мілянo (501) 11·— Музичні продукції. 20·30 Виїмки з опереток.

Будапешт (550) 12·— Дзвони унів. церкви 17·40 Концерт на цитрі. 19·45 Циганська капеля Лякатош.

Брюссель (509) 18·— Концерт трія радіостанцій. 21·15 Концерт радіоорхестри.

Ленінград (1000) 17·— Концерт з міських плянтацій.

Москва (825) 15·30 Година рос. музики. 20·— Гумор і сатира. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 17·40 Популярно-науковий відчит. 19·— Трансмісія із закордонних станцій.

Харків (1304) 18·— Популярний концерт. 20·— Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Концерт сопістів.

Познань (334,8) 18·— — 18·55 Пополудневий концерт.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 2200

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівія. 2199

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірнованих. Заряд броварu. 1926 12—?

ГРЕБЕНІВ, ПАНСІОН „ЗЕЛЕМІН" поручає сонячні покої з балконами. Харч добірний. Ціни помірковані. — Зголошення приймає: інж. Козаневич, Гребенів 2300 10—10

МЯГКА ВОДА Сприяє здоровлю і добробутові!

З хвилею уладження в мешканні **Фільтру-Елєктролюкс** — запобігається тим самим ріжним невигодам, які спричинює тверда вода з водопроводу. Завдяки мягкій воді, яку доставляє **Фільтр-Елєктролюкс** — починається нова добродійна пора.

Всякого рода **страви** — смачніші та поживніші. **Кухонне начиння** бережемо перед творенням камінно-вапняного осаду. Заощаджуємо **на паливі. Прання** білля забирає богато менше часу, при чому зуживаємо мінімальну кількість средств до прання. Білля — мягке, сніжно-біле — та тревалість його богато більша. Підчас прання, в купелі, при голенню і миттю голови — завважуємо добродійне ділання мягкої води.

Фільтри Елєктролюкс виробляють в ріжних величинах та родах. Маємо якраз підходячий сорт до Вашого ужитку.

Просимо телєфонувати, або написати до

„ЕЛЄКТРОЛЮКС"

ЦЕНТРАЛЯ:
ВАРШАВА
Виділ фільтрів.

ВІДПИЛЯЧІ

ВАРШАВА
МАРШАЛКІВСЬКА 153.
ТЕЛ. 78-97.

БИДҐОЩ
Пл. ТЕАТРАЛЬНА 3
ТЕЛ. 12-33.

ЛЬВІВ
3 МАЯ 19
ТЕЛ. 13-12

ВІДДІЛИ:
ЛОДЗЬ
ПЙОТРКОВСЬКА 53
ТЕЛ. 44-66, 49-49.

КАТОВИЦІ
ДИРЕКЦІЙНА 10.
ТЕЛ. 10-69

ВІЛЬНО
ЗАМКОВА 2
ТЕЛ. 3-35.

ФРОТЕРКИ

ПОЗНАНЬ
ФР. РАТАЙЧАКА 39
ТЕЛ 28-93

КРАКІВ
ГОЛОВНИЙ РИНОК 25
ТЕЛ. 425-427, 9

162

НАЙСКОРШЕ І НАЙСОЛІДНІШІ, люксусові каросерії автобусові на марку „Шевролет" і т. п. доставляє: Карпіна С. А (фабричний відділ давніш фабрика Левинського) Львів, вул. Потоцького ч. 58. Телеф. 5-60. 165 1-2

НАЙЛУЧШІ і найбільш тревалі кафлеві печі з шамотової глини доставляє: Карп на С. А. (фабричний відділ, давніш фабрика Левинського) Львів, Потоцького ч. 58. Тель. 5-60. 166 1-2

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 Сирикове танїцероване 50. Уминальні 5. Дротяні **Вікади** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосяні** 75. **Отомани** гобелїнові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** носяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 9-10

ПРИСТІЙНИЙ, інтелігентний, богатий урядник, середніх літ — оженитьси з небідною, симпатичною панночкою, або вдовичкою до літ 30. Ласкаві згодошення з фотографією — за зворот якої і дискрецію ручить словом чести слати до Адміністрації для „Урядовця". 163 1—1

ВДОВА ПО УРЯДНИКУ, безділка, пристійна, 37 літ, має маєтку на 1500 дол. — вийде заміж за мужчину на добрім становищі, або купця, бо в купецтві - бігла. Річ трактує поважно. Листи з фотографією слати до Адміністрації „Діла" — під „Вдова". 161

ФУТРА мужеські і дамські, готові як також всякі черепїбки, найдешевше і солідне виконання — поручає:

Склад і робітня футер **К. Цвинара**

ул. Крива 10. Львів — Руська 18 (коло Гіпот. Банку). 160 1—5

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р мед. Осип Клодницький
— лікар —
осідає з днем 1. серпня 1929 р.
в ТОВМАЧІ
в наріжнім домі при вул. Підсудського, І. поверх, напроти канцелярії адвоката Д-ра І. Махуха. 158 2—3

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
324 Пересвітлення Рентгеном. 17—24

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
154 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ** 3—3
ord. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Присилайте передплату!

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. **Львів, Ясника 1**, ріг Підсудського (Панського). Телеф. 48-01. —
34 **Лічення жиляків.** 4—?

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6.
42 9—10

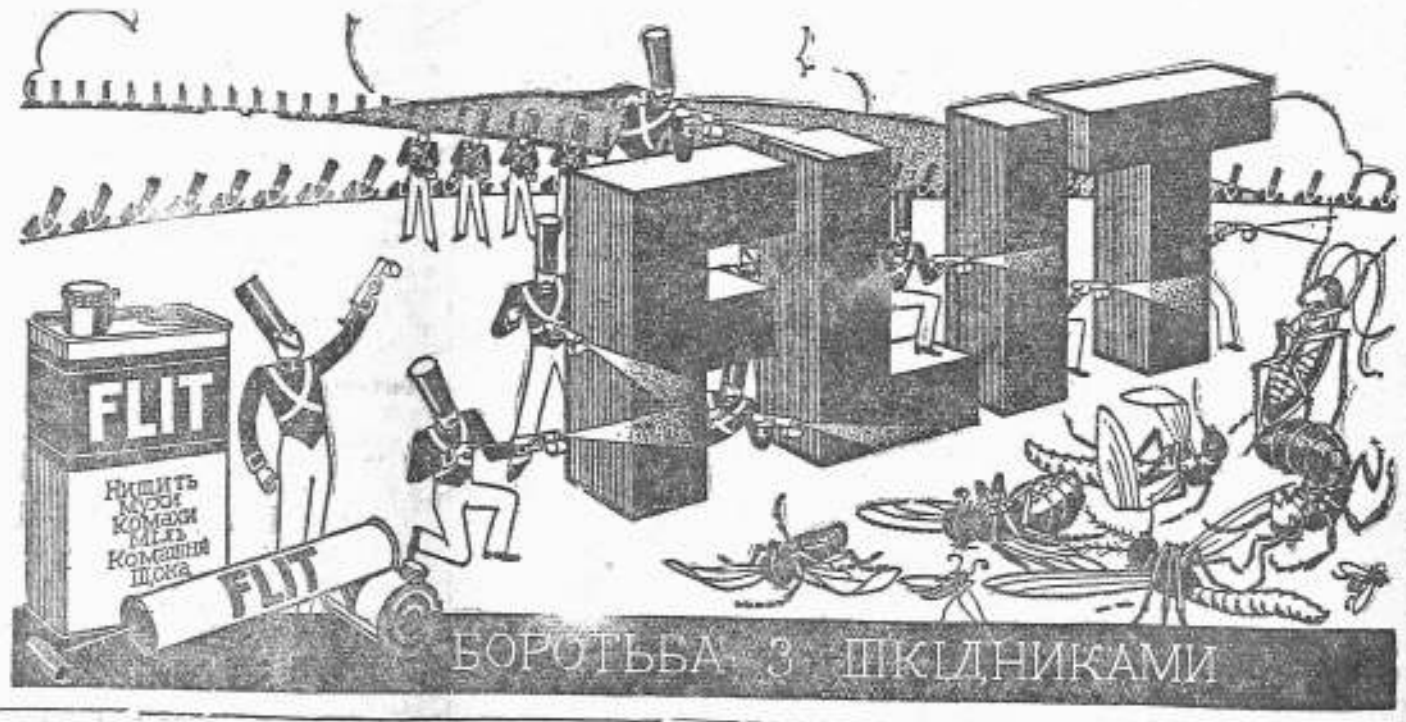

Смалець марки „ЗВАН"

під ґарантією чистий, вепровий товщ є найліпший для домашнього ужитку.

До набуття у всіх Повітових Союзах Кооператив і в Складах „НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ".

142 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 167 (11.458). Львів, вівторок 30. липня 1929. Poczтowa opłata opłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сподіванки та дійсність.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 21. 7. 29.

I.

Цієї ночі, а суботи на неділю, вже над ранком французька палата (по правді, називають її тут не „палатою", а просто кімнатою „шамбр") восьми мізерною більшістю 8 голосів ратифікувала французько-американську угоду про воєнні довги, які Франція винна Америці, і про спосіб сплати їх ратами протягом 62 років. Дебати були довгі і палкі, в парляменті і в пресі, тай полишили по собі грубий осад розчарування й досади, ненависти й підозрінь.

При чому одна річ дуже цікава: хоча сотні бесідників пролили ріки слини, а тисячі публіцистів, фахових і імпровізованих, море чорнила, щоби справу французького довгу Америці розяснити, то справа ще й далі лишається замглаяною і нелсною. Ясне одно: що платити треба, і що платитиме замість Франції Німеччина, зобовязана до цього планом Йонга. Але з якого правного і фактичного титулу ці мілїярдові довги — на цьому питанні „погляди учених розходяться".

Це „воєнні довги", скажуть одні, затягнені Францією в Америці в часі світової війни, тай, як такі, не повинні бути плачені, бо гроші ці були вужиті в спільному інтересі Франції й Америки — на ведення війни до побідного кінця.

Ні, відповідають інші, Америка цих справжніх воєнних позичок зреклася, а те, що треба платити, це позички післявоєнні, затягнені головно в 1919—1920 рр.

Нехай і так — репетують ще інші, — одначе ці позички лихварські, а їх титули не провірені.

Ні, відповідають інші, рахунки ці не тільки були провірені, а ще й дуже радикально скорочені й обнижені.

Скорочені й обнижені? На скільки? Тут знову „погляди учених розходяться". Одні кажуть, що Америка великодушно опустила 40 відс. загальної суми, другі впевняють, що аж 60 відс.

Розберися в цьому, хто мудрий!

Тільки не треба думати, що ці твердження й запевнення ми виловили із сторінок невідповідальних газет і з промов невідомих політиканів. Ні, вони вибрані з промов і статтей найбільш компетентних мужів, як оце з промов премієра Поанкаре або сенатора Беранже, співавтора угоди з Америкою. А проте правда десь мусить бути — тільки устійнити її сьогодні майже неможливо сторонній людині. І чи дивуватися після цього, що історики спорять між собою про правдивість історичних подій, які доконалися перед сотками, а то й тисячками літ! Адже не сила устійнити правди про таку, здавалося би, просту, рахунково-бухальтерську справу, як довги між двома першорядними потугами світа, затягнені й обраховувані перед нашими, так сказати, очима.

II.

Всетаки, хоча воно і спірне, який титул правний цих астрономічних чисел довжних грошей, то неспірною являється обставина, що великанську пайку їх затягнув і видав п. Кльоц, міністр фінансів у кабінеті Клеманса й один з пятьох делегатів на мирову конференцію. Цей п. Кльоц затягав державні позички як можна найбільші й найчастіше. Не тільки затягав кольосальні позички, а й щедро й легко розсівав позичені мілїони й мілїярди. А коли хто йому докоряв цю розтратність публичного гроша, він відповідав фразою, яка вже сталася „історичною": „Німеччина заплатить". Переможений ворог заплатить (будім-то), то й нема чого щадити ні грошей, ні ворога. То були часи, коли переможці зовсім були втратили голову й міру і думали, що все, що їм на тямку прийде, таки здійсниться і встоїться на віки вічні. Так Льойд Джордж тоді впевняв (дослівно: впевняв) своїх виборців, що Вільгельм II. буде повішений в Льондонській Вежі. Так Вільсон, поставивши коміть головою всі свої славетні „пункти", будував тоді, за порадами свого (і поликів) друга, проф. Лорда „нову велику потугу над Вислою". Так Кльоц роздавав мілїярди, думаючи, що Німеччина зможе (і схоче) всі його шалені розтрати платити.

Не так воно сталося, як бажалося. Льойд Джордж, не повісивши Вільгельма, остаточно опинився на становищі провідника третьорядного політичного гурта. Вільсон закінчив свої дні в стані поступового параліжу; його друг і слуга поликів — вступив черцем у монастир. А міністра Кльоца тому саме тиждень тутешній карний суд засудив на два роки тяжкої вязниці, без пільг, за фальшиві векслі й чеки й інші грошеві обманства. А Німеччина згодилася платити тільки менше ніж десяту частину всіх тих видатків, які на її рахунок робили всякі Кльоци.

І мабуть неодні ще сподіванки будуть дійсністю перекреслені.

Знаєте біблійну притчу про закопані таланти?

Так само нерозумно поступає той, хто свої ощадности тримає дома, а не зложить на вкладкову книжочку в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

Львів, вул. Руська ч. 20.

За Карпатами.

Маніфестаційний похід української народницької молоді в Ужгороді.

Нарешті прийшло чергове число ужгородської „Свободи", яке приносить конкретніші дані про хід зїзду та про кількість його учасників. Правда, звіт зі зїзду ще нескінчений (докінчення буде в наступному числі, себ-то четвертому з черги), так, що ще й досі не маємо повного уявлення про цю замітну подію в житті Закарпатської України, та все-таки деякі дані з останнього числа „Свободи" в значній мірі доповнюють нашу статтю „Ужгородська проклямація".

Після богослуження в соборі учасники зїзду уставилися в ряди. На основі докладного підрахунку було 326 рядів по 3 учасники, разом 978 учасників. Крім того зо дві сотні учасників заняло хідники від старої „Просвіти" до вул. Раковція.

Як на маніфестаційний виступ ця кількість не була імпонуюча. Та в хвилі, коли похід мав рушити, із залізниці надійшла молодь з Кіральгази, Берегова і Мукачівщини. Попереду орхестра вигривала коломийки. Похід із залізниці приєднався до впорядкованого вже походу.

„Хлопці з наших рядів — пише відомий поет Гренджа-Донський у „Свободі" — попали в екстазу і зо сльозами радости в очах бурхливими оплесками привітали цей новий похід, що числом майже перевищив нас. „Слава, слава" почулось здовж. На чолі цього нового походу до 20-ти членів кіральгазська орхестра, зараз за ним напис: „Великі Лучки", а опісля таблиця з портретом нашого пророка Т. Шевченка, з похиленими, селянською рукою написаними літерами: „В своїй хаті своя правда і сила і воля..." і „Селянська молодь Чинадієва". Так отже в поході взяло участь до 2000 делегатів.

Рушив похід вулицею Учительською і закрутив на вул. Раковція та через „корзо" до площі Масарика. До його приступали і ті, що чекали здовж вулиць. Край шляху стояв наш завзятий ворог п. Бородій (з „Русск. Вестнік-а — Ред.) з олівцем в руках і пильно числив. Спитали його про кількість і він таки признав — хоч помилився на чотири сотки — 1400 учасників.

На чолі походу делегати Гуцулії в своїх чудових національних строях, за ними бичківська орхестра і знову гуцули: Ясіня, Богдан, Рахова, Росішок, Квасів і багато інших тільки з самої Гуцульщини. Здовж синьо-жовті прапори і вишивки... Дівчата, хлопці, мов чудові весняні квіти в пребарвних колірових одягах. Вже і після вишивок зараз можна зорієнтуватись щодо околиць: в ясіняни домінує барва переважно ясно-червона-синя та жовта, в рахівчан червоно-чорна, в бойків майже сама червона, а вересчани знову в білих полотняних вуйошах на сорочках з характеристичними чорними зубчиками, Хуст, Бережанщина та ужгородські околиці в напів чорному. Цілий Маланюковим як одна прибрана косиця, як уквітчаний букет найкращих квіток... „Січовики" з Ясіня в вишиваних сорочках, з козацькими шапками та топірцями, а „Січ" з Перечина — то правдиве військо. Козаки хоч куди і по душі і по уніформі...

Орхестри грають на переміну. Похід панликом вється, мов річка серед вузьких долин, а довгий-довгий — „голова" вже обкрутила довжезну площу Масарика, а „хвіст" ще тільки коло „Корони" (найбільша ужгородська кавярня. — Ред.).

Настрій скрізь бадьорий, в серцях молодечий запал, а в очах вогні палають. З обличчя кожного учасника, можна, мов з книжки, вичитати пошану і безмежну любов до свого рідного... По вулицях змадяризованого і жидами переповненого Ужгороду замаяли синьо-жовті прапори і почулися звуки української походової пісні... Таке захоплення, таке сильне почуття, що мимоволі духом ростеш все вище й вище. Бачу, чи перед собою таку масу борців за наші права, за наше рідне українське слово, стаєш зразу оптимістом. Не пропадем, виборем своє. А рівночасно серце перейняло задоволення, бо це, так би мовити, сатисфакція тим, що віддавна борються, що освідомлюють народ. Значить: зерно не пропало, живе. Наша ідея набуває і фізичного тіла, бо вона жива, бо народ живе...

Після зложення вінця на памятнику Масарика і короткої промови учит. Ворона, похід прибув до палати „Народнього Дому". На жаль, не всі могли там поміститися, хоч саля на 800 сидячих місць і багато приневолено було їзза недостачі місця відійти. Але все таки до сали змістилось біля 1200 учасників, саля була цілком набита: окрім того ще й два коридори на долині, а два на горі (по 35 м. довжини, а по 2 м. ширини) були переповнені".

З уїдання москвофільсько-мадяронської і поліційно-чеської преси та крику про „українську ірредснту" видно, що похід був справді величавий. Це молодь Закарпаття маніфестувала свою національну свідомість, свою єдність з великою соборною українською нацією. Ужгородська проклямація молодого закарпатського покоління доказує живучість української всенародньої ідеї та нестримний ріст новітнього українства всупереч усім перепонам.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

„Болячки кресів".

Назву „креси" пристосовує польська преса головним чином до Волині й Полісся. Отже на тих то „кресах" діються всякі дивовижні речі. Там, де польське, а вірніше кажучи — римо-католицьке населення вагається фактично між 6 і 10 відс., там усе є спольонізоване: шкільництво, уряди, адміністрація, судівництво, публичне життя, а навіть церква є конґльомератом польсько-російського засилля. Невеличкий відтинок волинського життя є „очоботарений" і „запевнений" на повну загладу „Українською Нивою" і „сальоновим" рідно-хатянством.

І на цих то „кресах" зникаюча, але пануюча польська меншість має свої болячки. Візьміть до рук ендецький „Львовскі Курєр Поранни" або варшавське „АВС" і переконаєтеся, як то терпить на „кресах" ця упривілеєвана горстка. Хоч усе шкільництво є спольонізоване, то все-таки „кресовці" терплять. Терплять вони у всенародньому шкільництві, в цілости спольонізованому (за винятком 5 шкіл на 1 міл. 200 тис. українського населення на Волині та около 106 тис. польського), але вже в професійному діється гірше, а в середньому найгірше. Великою болячкою волинського шкільництва є кодукація, бо

ьона — мовляв — викликує деморалізацію. Ще гірше мається справа з добором учительських сил.

„Молоді, 22-літні учительки в мужеських школах, без педагогічних кваліфікацій, підривають повагу шкільної установи, наражуються на сміх молоді і непкування або — що теж часто трапляється — фліртують з молодю, як і молоді вчителі з ученицями.

Але найбільшою аномалією „кресів" є різнорідність середніх шкіл. Кількатисячне кресове містечко має *польську державну гімназію* з обмеженою кількістю учнів та *приватні* гімназії: російську, жидівську й українську. Отже „болячкою" волинських поляків є те, що ніби-то польська мова в приватних гімназіях грає невеличку ролю так, що

„абсольвенти тих шкіл навіть не володіють добре державною мовою. Примус науки української мови в державних гімназіях то *друга болячка і дивогляд теперішньої шкільної організації. Двійка з того предмету не загримує учня другий рік у клясі*, супроти чого звичайним явищем є *бойкот предмету і часті випадки, що ціла кляса чваниться перед іншими двійкою зі зненавидженого предмету*. А щож думати про виховавчу сторону такого заряджения? Молодь деморалізується, вчиться її шовінізму, ненависти і партійництва".

Справді гарні відносини. Заведення науки української мови в середніх школах на Волині було ніби-то уступкою в користь українців і виловом „рівноправности". Але така „рівноправність", що українську мову спихається на ступінь толерованої, без примусу вчитися її, доведення до непкувань, погорди і бойкоту, — це вже вершок „санаційних" приймів. „Львовсь. Кур. Пор." каже, що підчас побуту през. держави на Волині доручено йому меморіял, вимагаючи зміни та усунення шкільних „болячок". І ми теж заявляємося за усуненням української мови як предмету з польських державних гімназій. Бо краще, щоби цей предмет був усунений з польських державних гімназій, ніж щоби він був предметом насміху, бойкоту і ненависти.

Про другу „болячку" пише варшавське „АВС" в статейці „Грізна ситуація на кресах". Чим-же та ситуація грізна? А грізна вона тим що польські осадники почувають себе „забутими", „вже непотрібними". А „забутими" є вони тому, що не одержують запомог і субсидій з державного скарбу в тих розмірах, що давніше. І тому з їх листів „пробивається журба за загрожену польськість східних окраїн". Колиб вони одержували більші субсидії, то та польськість стояла-б твердою ногою, а так є загрожена. Після перевороту 1926 р. підупала на „кресах" діяльність „народово-культурних" установ (підтримуваних теж субвенціями держави і соймиків під натиском адміністрації). Тепер ситуація змінилася вже на краще. Санація починає відновляти діяльність цих польонізаційних станиць. Поганий стан також у шкільній ділянці, так, що „всенародньому шкільництву сьогодні погрожує просто рутенізація."

Яким чином таке страхіття зависло над спольонізованим шкільництом, важко додуматися. Є це, очевидячки, тільки „народова" фраза, щоби цими докорами закріпити факт зендечення санації.

„Ситуація є — якщо не грізна, то на всякий випадок дуже поважна. Якщо так далі піде, то за кілька літ просто важко буде направити шкоди, які в останніх часах постигли польськість на східніх окраїнах".

Щож нам робити супроти такого сумного стану? Не лишається ніщо інше, як співчувати.

Процес б. посла Уліца.

Цими днями перед окружним судом у Катовицях відбувся процес проти б. німецького посла до шлеського сойму, Уліца. Його обвинувачено в тому, що він, як директор канцелярії німецького „Народнього Союзу" („Фольксбунд") виставив документ для одного дезертира з польського війська, на підставі якого цьому дезертирові забезпечено в Німеччині працю. Для пояснення: „Фольксбунд" — це найповажніша німецька культурницька установа в Польщі, як наші „Рідна Школа" і „Просвіта" разом узяті.

Процес був суто-політичний. Обвинувачення спиралося, звичайно, на доносі політичної поліції. А саме, політична поліція твердить, що вона здобула документ, який доводив ворожу польській державі діяльність обвинуваченого. Це **фотографія** посвідки, яку Уліц мав за своїм підписом виставити 15. червня 1925 року польському громадянинові, рекомендуючи його в Німеччині, як доброго німецького патріота і дезертира з польського війська. Оригінал цього документу опинився в руках польської влади наслідком **влому до німецького генерального консуляту у Катовицях** і пізніше був звернений йому назад. Вже в травні 1926 р. державна прокураторія поставила до шлеського сойму домагання видати посла Уліца. Одначе комісія сойму висловилася **проти** видачі, бо фотографія посвідки виказувала такі помилки в німецькій мові та ортографії, яких ніяким чином не міг би зробити посол Уліц, а через те можна було гадати, що посвідка **сфальшована.** Після цього державна прокураторія забрала назад своє внесення на видачу посла Уліца. Одначе рік пізніше на основі оцінки одного краківського знавця письма та зізнань бувшого службовика „Народнього Союзу", який ніби то бачив, що ця посвідка дійсно була написана в льокалі „Народнього Союзу", прокураторія поновила домагання видачі Уліца. Тодішній маршал шлеського сойму, польський адвокат Вольни, сказав під присягою, що він переконаний, що посвідка, приписувана Уліцові, сфальшована. Один варшавський знавець письма висловив те саме переконання. Домагання державної прокураторії про видачу посла Уліца обговорювано тим разом на пленумі сойму і відкинено його 21 голосами проти 17, значить також польськими голосами.

У грудні минулого року справа Уліца стала голосною через гострий напад польського міністра закордонних справ Залєського на німецький „Народній Союз" взагалі та на посла Уліца зокрема підчас нарад Ліги Націй у Женеві. Чемберлен сказав тоді відомі слова про „чисті руки", які мусить мати національна меншість супроти держави, коли вона виступає з зажаленнями перед високою радою.

І дійсно: не вважаючи на двократне негативне відношення шлеського сойму та всі згадані оречення у користь Уліца, влада не забула Уліца та не приспала нагоди. І так негайно після розвязання шлеського сойму 13. лютого ц. р. посла Уліца — арештовано. На весняній сесії ради Ліги Націй міністр Залеський обіцяв якнайшвидше переведення процесу. Дня 30. березня Уліца випущено на волю за дуже високим заставом.

Така передісторія цього цікавого процесу. Обвинуваченого боронили два адвокати, д-р Бай та відомий варшавський адвокат Смяровський. Посол Ліберман, який мав бути другим оборонцем, заслаб і не міг зявитися на розправі (невідомо, чи ця недуга не є „дипльоматична", з

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ 3)

Денник невідомого жовніра.

(Докінчення.)

III. Сповідь і обвинувачення.

Ремарк, якби прочуваючи, що його повість стане предметом гострих атак, поклав на першій її сторінці мотто: „Ця книжка не має бути ані обвинуваченням ані сповідю. Це має бути тільки спроба озватись за покоління, яке знищила війна, — навіть коли воно оминуло власних гранат".

Власних гранат! Книжка лишилась сповідю і обвинуваченням. У пресі появились поважні, невідокремлені голоси, що такий твір може зробити для справи миру більш як мирові конференції і що його автор заслуговує вповні на нагороду Нобля. А одночасно націоналістичні кола в Німеччині почали проти нього безоглядну нагінку, називаючи Ремарка прибраним фрязицувом чи зрадником.

Чи „На Заході нічого нового" є твором пацифістичним і чи він має велике значіння для боротьби з війною — відповідь на це залежить від того, скільки кому треба в книжці загальних думок, щоби вказати на них як на всю тенденцію твору. А щодо політичних наслідків літературного твору то той, хто знає історію всесвітньої літератури, знає, як мало літературні прикмети твору є звязані з впливом на суспільність і на її погляди, коли вона в літературі починає шукати всього з виїмком того, що письменник силкується в ній висловити.

Хто лякається нині за майбутнє народу, яке може пропасти тому, що люди забудуть воювати, нехай пригадає собі, що кожна війна починається в першій мірі тому, що її проголошують ті, які не беруть у ній особисто участи, а рвуться до неї, мов на свято ті, які кожне старше покоління, що бачило війну, вважають підчас війни старими дурнями, зрештою такими самими як і... підчас миру. Одним мсловом: стара теорія Джіямбаттіста Віко про „вічно поворотне коло" історії може потішити всіх, які нині так страшенне журяться про відмолодження свого народу та світа. Кожне покоління хоче починати все з початку і вірить лише у власний досвід, уважаючи свою неспроможність користати з чужого — доказом енергії, сили та розуму.

Ремарк не має супроти війни братолюбної красномовности Ромен Роляна або фанатичної ненависти Барбюсса, але й ніодного молодецького захоплення боєвою авантюрою, з якої можна вернутись героєм. Один із німецьких критиків звернув увагу з приводу його книжки, що вона мусить заступити німцям символ, який французи та анґлійці найшли після війни для міліонів своїх братів, упавших у бою: французи створили гріб „Невідомого вояка" під „Тріюмфальною Дугою" в Парижі, а анґлійці віддають йому поклін щороку одномінутною святошною мовчанкою по всьому краю. Німцям мусить вистачити менший символ, бо вони війну програли — нехай це буде книжка Ремарка.

„Невідомий вояк" змальований ним, не має претенсій до символу. Це тільки один клаптик воєцької трагедії на однім відрізку фронту, в однім баталіоні, на тлі кількох звичайних людей. Нема тут епічних описів великих боїв, масових рухів, апокаліптичних марев. Усе це переходить межі зору та зворушень маленьких вояків перемінених у манекіни. Коли вони розмовляють про можливість ось-ось причаєної смерти, рани від заблуканої кулі, тоді в їхній гутірці складений із обривистих натяків і недосказів не менше місце від атаки, смерти та шпиталю займає думка про вкрадену гуску або порося, про ніс і міну фельдфебеля, якому хотять зробити збитка, бо ненавидять його всіма нервами скованої молодости.

А на тлі цих „службових" гутірок, з яких кожна є на-пів забуттям за все те, що діється з ними і на-пів цинічним визовом киненим повазі всіх воєнних святощів, ось-що:

„...**Trommelfeuer, Sperrfeuer, Gardinenfeuer,** — міни, газ, танки, кулемети, ручні гранати — слова, слова, але вони схоплюють жах усього світа.

„Наші обличча — задеревілі, наше думання знищене, ми втомлені до скону. Коли прийде наступ, треба буде деяких бити пястуками, щоби вони прокинулись і пішли з нами; очі загорілі, руки подерті, коліна покрівавлені, хребти розбиті.

„Минають тижні — місяці — роки? Це лише дні. Ми бачимо як час блимає перед нами безбарвними лицями вмираючих, вливаємо в себе ложками страву, бігаємо, кидаємо, стріляємо, вбиваємо, лежимо довкола, ми слабосильні та тупі і нас тримає на ногах лише те, що тут поруч нас є ще слабші, ще тупіші, ще безрадніші, які глядять на нас витріщеними очима, мов на богів, які інколи можуть утекти перед смертю..."

Це не є найстрашніші місця. Може і не найбільше проймаючим є той момент, коли Баймер (герой, автор цього денника) вбиває француза — друкаря Дюваля і лежить із ним ніч в ямі, непевний, чи лишиться тут поруч нього трупом і коли складає йому присягу: „Нині ти, завтра я. Але коли я вийду з цього, товаришу, боротисьму проти того, що нас обоїх розбило: тобі життя — а мені — ? Також життя. Обіцюю тобі це, товаришу. Це не повинно більш повторитись ніколи".

Жах іде від картин на межі ідилі. Коли війна стала для цих вояків чимсь посереднім між хвилиною, коли засуджений на смерть думає над тим, що вибрати би собі на останню страву, і передсінком операційної салі, де слова „відрізана нога" або „перестрілений живіт" переказують собі лікарі таксамо, як „понеділок" або „вівторок". Приятель, що бачить скін приятеля в полевім шпиталі, думає про те, як дістати його кращі черевики. Адже коли він буде думати про його смерть, то цим йому вже не порадить.

Такою є фільософія війни. „Я є молодий, я маю двацять літ, але я не знаю про життя нічого більше як розпуку, смерть, страх і повязання найбільше безглуздих подробиць із безоднею мого терпіння. Я бачу, що народи женуть проти себе нацьковані і що вони вбивають себе мовчки несвідомо, слухняно і невинно. Я бачу, що найрозумніші мозки світа вишукують зброю та слова, щоби все те продовжити і зробити ще більш рафінованим. А зі мною бачуть це всі люди мого віку тут і там, по всьому світі, зі мною переживає це моє покоління. Що зробили би наші батьки, якби ми нараз знялись, станули перед нимв домагались від них справоздання? Чого ждуть вони від нас, коли прийде час і не буде вже війни? Цілими роками єдиним нашим заняттям було вбивати — це була перша професія нашого життя. Наше все знання про життя обмежується до смерти. Що-ж після цього може ще бути? Що має бути з нас?"

Дехто скаже, що це подобає на газетну статтю, а не на літературний твір. Остання війна, що йшла під прапором віри в непохитні цінности мало причинилась до розяснення найпростіших життевих цінностей!

огляду на атаки санації на Лібермана, що ніби-то польського міністра — Чеховича — обвинувачує, а німецького „протидержавника" боронить!).

Зацікавлення процесом було надзвичайне. Крім кореспондентів польських газет та великої німецької преси явилися також кореспонденти великих англо-американських газетних концернів, а зокрема кореспонденти „Дейлі Хронікль", „Манчестер Ґвардіян", римської газети „Месаджеро" та „Нае Цюріхер Цтг.". Цікаво також, що лондонські урядові кола, а також закордонні відділи бюр парляментарних організацій замовили собі окремі справоздання з-цього процесу. Не підлягає сумнівові, що самі німці чимало поклали заходів задля викликання цього зацікавлення.

Не будемо тут докладно переказувати акту обвинувачення, бо про його зміст згадали вже давніше. Сам посол Уліц підчас розправи докладно обговорив усі правописні та язикові помилки тої посвідки, яку він ніби то мав виставити дезертирові Бигусі і на фотографію якої покликується акт обвинувачення. Далі він вказав на те, що згідно з актом обвинувачення його посвідка була в німецьких урядових паперах, які мали дату 29. травня. Тимчасом посвідка, яку він ніби виставив, має дату 17. червня 1925 року. Яким способом посвідка з датою 17. червня могла бути в німецьких урядових паперах з датою 29. травня. Обвинувачений категорично твердив, що ніколи подібної посвідки не виставляв, що вона сфальшована, і **що він знає, хто її сфальшував.** Сфальшував її, мовляв, підрядний агент політичної охрани Пилавський, який був теж одним з головних свідків державного прокуратора. Цей Пилавський, бувший старшина, в останніх роках був уже засуджений на 4 місяці вязниці за фальшування документів. Нарешті обвинувачений покликався на те, що „Народній Союз" не мав ніякого інтересу сприяти втечі польських горожан німецької національности з Польщі до Німеччини, навпаки, він старався задержувати їх на місці. Нарешті обвинувачений покликався на свої статті в газеті „Катовіцер Цтг.", в яких він виступав проти дезертирства і накликував до служби у польському війську.

Надзвичайно цікавими були зізнання бувшого начальника воєнної розвідки в Катовицях, польського капітана Жихоня, який тепер працює при польському генеральному комісаріяті в Данцігу. Він докладно оповідав, що польська розвідка поставила на службовиків у німецькому генеральному консуляті в Катовицях, а також при „Німецькому Народньому Союзі" чотирьох шпіонів, які мали збирати матеріял для розвідки. Цей матеріял фотографовано, а потім службовці клали назад відповідні акти. Протягом півтора років щоденно польська розвідка мала в руках часом 200—300 листів та актів німецького генерального секретаріяту та „Німецького Народнього Союзу". Дуже часто ріжні акти німецького консуляту діставалися до рук польської розвідки і були фотографовані ще перед тим, як ішли на підпис німецького генерального консуля. Свідок Жихонь обвинувачував посла Уліца в тому, що він мав тайні наради з членами редакції газети „Катовіцер Цайтунг", інспіруючи газету по лінії „Фольксбунду" — себ-то: ворожій для Польщі.

На домагання оборони суд покликав на свідка бувшого маршала шлеського сойму, польського адвоката Вольного. Вольний потвердив перед судом, що він брав участь у соймовій комісії, яка розглядала справу видачі посла Уліца державному прокураторові. Він, таксамо, як усі інші члени комісії, після докладного розсліду справи прийшли до переконання, що приписувана Уліцові посвідка сфальшована.

Зізнання дальших свідків, а саме капітана польської розвідки, Лиса, агента цієї розвідки Пилавського, бувшої машиністки в „Німецькому Народньому Союзі", Марти Вужік, яка крала з Союзу ріжні документи і передавала їх Пилавському, не дали ніякого особливо цікавого матеріялу проти посла Уліца; усі свідки дуже докладно оповідали про свою шпіонську роботу в „Нар. Союзі".

Найважніше зізнання склав покликаний, як знавець письма, із Львовини професор Бішоф. Він заявив, що на основі копії документу неможливо видати цілком певного осуду, чи документ правдивий чи фальшивий. Отже документ вправді міг дійсно походити від Уліца, але міг бути теж сфальшований. В останньому дні процесу прокуратор доказував, що Уліц був фактичним керманичем німецької політики у Польщі і в цій політиці кермувався інтересом німецької „державної раціі". Підтримуючи обвинувачення, прокуратор намагався доказати, що польська розвідка не могла документу, на якому обвинувачення опиралося, сфальшувати. Сам-же обвинувачений Уліц у своїому останньому слові склав гейби велику програмову декларацію німців у Польщі, у якій сказано, що шлеські німці (і сам Уліц) стоять безумовно на ґрунті польської державности, хотять бути льояльними польськими громадянами і т. д., бажають лише користати з прав, гарантованих „меншостям" польською конституцією. Запевняв врешті, що має „чисті руки і чисту совість".

Як уже ми вчора повідомляли, трибунал таки признав Уліца винуватим, прийнявши тезу, що підпис на фотографії інкримінованого документу є автентичний. Уліца присуджено на 5 місяців вязниці, з врахуванням слідчого арешту та припиненням відсидження решти кари на 2 роки.

Вимір кари справді — на око — низький, однак зваживши, що це був процес суто політичного характеру й тому все крутилося довкола питання: чи чільна німецька установа „Фольксбунд" вийде з процесу як установа, що займається ріжними брудними кримінальними історіями, чи ні, — висока чи низька кара є вже річю другорядною. І тому і від цієї кари оборона зголосила негайно відклик.

Цей процес дає притоку до найбільш ріжнородних рефлексій.

Aspirin-
TABLETKI
BAYER
при обявах перестуди
ревматичних болях.
До набуття в аптиках.

Серед наших „русских".

Нові читальні і кооперативи.

З кількох найновіших чисел „Русск-ого Голос-у" вибираємо жмуток вісток про нові „русскі" читальні й кооперативи. Так нову читальню Качковського основано в Стебнику (Дрогобиччина) при співучасти д-ра І. Винницького з Дрогобича і В. Свистуна зі Львова, в Молодовичах пов. Перемишль, при участи повітового орґанізатора С. Боруха з Перемишля й о. І. Гнатишака з Курманич і в селі Богуша, пов. Грибів. Нова „русска" кооператива основана в Старім Самборі („Наш Труд"). — Позатим відбули свої загальні збори такі москвофільські кооперативи: „Наш Труд" в Яблоници, пов. Березів, „Добробут" у Балучині, „Селянський Труд" у Попівцях, „Поступ" у Лацькім Великім, „Кооперативний Банк" у Золочеві, „Добробут" у Камінці Лісній, пов

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ. 2)

На зборівськім побоєвищі.

(Продовження.)

II.

Коли під Метеневом татари і козаки напали на тили польських військ, передні польські частини з обозами були вже під Зборовом і переправлялися через Стрипу.

Щоби розслідити, яка тут була ситуація, оглянули ми докладно Зборів. Давне місто, тепер середмістя з ринком, є положене на горбку з природи дуже обороннім. Від північного і полудневого сходу обливає його ріка Стрипа, що творить тут закрут, а давніше розливалася у величезний став. На місці сього ставу є тепер сіножаті, а в части багна над рікою. В д північного заходу, біля церкви, було також багно чи ставок, з котрого вода спливала до Стрипи. Тільки з полудневого заходу не було води, але тут горб був доволі стрімкий. Місто творило чотирокутник, обведений валами, на валах стояли частоколи, — останки такого частоколу віднайдено недавно при будові дому біля біжниці. До міста вела тільки одна брама від полудневого заходу, там, де і тепер є вуличка між приходством та біжницею. Головні будови в старім місті це були церкви. В 1649 р. згадується церква недалеко ставу — не існуюча тепер церква Рождества Богородиці, що стояла недалеко костела, на місці, де тепер в поле і стодола латинського пароха. Знаємо пізнійший опис цієї церкви з 1761 р.: була деревляна з соснового дерева на дубових підвалинах, з грьома верхами на полобу бань „в осмерку" виведеними, побита ґонтами, досить простора і величава. Побіч неї стояла „величезна" дзвінниця на стовпах і дубовім вязанні, сподом оббита дошками. Вона була на самім валі, від сторони Підвалля видно дотепер ями, що лишилися по її фундаментах. Треба здогадуватися, що в 1649 р. була й друга парохіяльна церква Преображення, що уважалася все головною „міською"; до кінця XVIII. в. вона теж була деревляна, теперішню камяну церкву виставлено 1798 р. Третьою будовою був костел, також деревляний до 1748 р. Обі церкви і костел стояли близько валів і певно служили разом з дзвінницями як оборонні фортифікації підчас облоги. Чи в Зборові був також окремий замок, це річ дуже сумнівна, — вказувано його місце то проти костела, то там, де стоїть біжниця, але це тільки здогади, бо в давніх актах нема про нього найменшої згадки. Натомість віднайдено в Зборові підземні мурівані переходи підчас будови дому біля біжниці, — на жаль консерватор, котрому про це донесено, не приказав їх докладніше розглянути. Є чутки, що такі підземні хідники є також біля костела, в ринку й інших місцях.

Зборів був добрим обороним пунктом і король приказав залишити тут залогу, зразу 1.500, опісля 400 драґонів. До містечка схоронилася також обозова челядь, що відбігла від своїх возів. Ця залога почала острілювати гостинець і так стримала дальшу погоню татар. Більшу участь у воєнних подіях відіграв Зборів щойно слідуючого дня.

III.

Головні части польської армії переправлялися тимчасом на тругий бік Стрипи. Стара дорога йшла іншими місцями як нинішній гостинець. Прямувала вона від неістнуючої нині домініканської коршми попри цвинтар і вела боком попри браму міста, Підваллям або теперішньою вул. Шашкевича вділ до ріки, скручувала на Війтівщину; переправа через ріку ішла в напрямі на білий беріг — не знати, чи в однім місці, чи в більше. По обох боках ріки є тут сліди тої дороги, зазначені також на спеціяльній карті. Тою дорогою попри місто йшли польські війська, але що дорога була багниста і в задах війська був переполох, то обозові вози стовпилися тут так, що не можна було рушити ні вперед ні взад. На ріці мосту не було, бо забрала його Стрипа підчас повені, польські інжинірі кинули тут три помости для переходу війська.

По другім боці Стрипи є передмістя Зборова Куклиниці, положені високо на плоскорівні. На цім місці спинилися поляки і тут заспували оборонний обоз. Вози уставлено у великий чотирокутник, так, щоби по середині могло поміститися все військо, і довкола сипано вали. Місце, де стояв цей польський обоз, має тепер назву Шанці; це поле, що тягнеться від Куклинець аж проти зруйнованих австрійських казарм.

Від Шанців на схід простягається простора плоскорівня в напрямі до Озірної. На цих полях розігрався другий епізод зборівської битви. Головні українсько-татарські сили стояли під Озірною, — в якім місці, цього ще не розсліджено. Як тільки польське військо показалося під Зборовом, гетьман сам виїхав на стежу, і вилів на високого дуба і звідтам розглядав рухи поляків (про це оповідає польський історик Коховський). Де був цей дуб, на се вказує назва поля *За дубом*, при гостинці зі Зборова до Озірної, там, де стояли касарні. В тім часі в цій околиці була більша дуброва, що сягала мабуть аж до Тустоголов (тоді це село звалося Товстоголови); в дуброві захована частина козаків і татар. Має бути також переказ, що гетьман Богдан Хмельницький мав свою кватиру біля церкви в Товстоголовах, — треба би дізнатися, чи такий переказ справді істнує.

Польські війська скоро уставилися в боєвім порядку і виступили з табору наперед. Але і тут проти них вирушила вже татарська і козацька кінnота, що виходила з піль і з дуброви. Татари і козаки ударили так сильно, що поляки зразу уступили аж до половини табору; король вислав до бою резерви і так від ранка аж до вечора йшла тут боротьба зі змінним щастям. В цій битві впало значне число поляків, але також козаки і татари мали втрати; серед татарських трупів знайдено тіло якоїсь жінки, що на коні ішла до наступу на поляків.

Які сліди полишила ця друга битва (назвімо її зборівсько-озірянська), цього не могли ми прокірити докладніше, — повинні занятися тим місцеві громадяни. На спеціяльній карті бачимо в цій стороні кілька хрестів чи фіґур, — може вони стоять на могилках, мають свої назви і перекази? В описі церковних ґрунтів з 1761 р. є кілька згадок про окопи: на баранім горбі біля ярчовецької дороги окоп Кришгофа; на тімже горбі від товстоголовського ставу окоп Казимирчука і від Підгайчик окоп Хмельовського; на Вузьких окоп Горина; за річкою Вільшанкою від Футорів окопи Заліка, Заяця і Пенкулів; від Красної окопи Тарали і Пасенка; Поповий окоп і Ін. Треба би ці місця віднайти і розслідити, — може серед тих окопів знайшлись би і сліди табору Богдана Хмельницького та обозу хана, про яких положення нічого не знаємо. Також було би пожадано означити точніше, як далеко тягнулися польські шанці і чи є по них які окопи.

(Докінчення буде.)

Рава Руська, „Нива" в Перемишлі, „Самопоміч" в Ляцькім Малім, пов. Золочів, „Союз Труда" в Бібрці, пов. Лісько і „Спільний Добробут" у Вербіжі. — Окремо слід іще згадати про кооперативну анкету, влаштовану „Русским Ревів. Союзом" в Куликові для повітів львівського, рановського, жовківського, каменецького й сусідніх (10. VII.) і також анкету в Перемишлі (в Т-ві „Союз") з метою оснування нового окружного кооперативного центру для повітів Перемишль, Ярослав і сусідніх (26. VII.).

З політичного й культурного руху.

В дні 17. ц. м. відбувся в Золочеві окружний зїзд т. зв. „Русской Сел. Организації" для повітів: Золочів, Зборів, Камінка Стр. і Радехів, На зїзді промовляв К. Гавришків, І. Миськів і ред. Марко зі Львова. В склад окружного комітету „Р. С. О." вибрані: І. Бойко, о. Е. Монцібович, М. Труш, Н. Легкий і ін. — Повітовий зїзд „Р. С. О." відбувся 9. ц. м. в Зборові. Промовляли на цьому зїзді ред. М. Марко і радн. Е. Мокрицький, якого вибрано головою повіт. комітету „Р. С. О." — В с. Помлинові (пов. Рава Руська) зорганізовано 9. ц. м. комітет „Р. С. О.", зложений з місцевих селян.

В останньому часі відбули наші москвофіли такі „свята русской культури": у Львові, де м. ін. промовляв д-р М. Глушкевич і співав хор з Куликова й артистка міського театру у Львові Е. Панкевич, у Зборові, Золочеві, Самборі, Сяноці, Куликові, Джурині (пов. Чортків) і Рінневі (пов. Камінка Стр.).

Позатим відбувся ще „день русского „ребенка" в Самборі, свято талергофців у Перемишлі (яке в окремій резолюції виступило проти адв. д-ра Черлюнчакевича, що не здає публично звіломлення як завідуючий майном „русских" інституцій у Перемишлі) і „дні русской культури" на Волині й Поліссі: в Острозі і по прив. російських гімназіях у Рівному, Луцьку, Берестї і Лунинцях. (При цій нагоді зазначимо, що — як досі— не відомо, чи по феріях буде основана у Львові прив. російська гімназія).

Конкурси москвофільських бурс.

Москвофільські бурси в Галичині, що в передвоєнних часах зломили були стільки наших молодих людей, удержуючи їх майже за безцінь, пороаписували на новий шкільний рік знову конкурси на приняття бідних селянських дітей. Так у Львові оголосили конкурс: Народний Дім на 80 учеників, Ставропигійський Інститут на 30 учеників, Русскій Приют і Общество Русских Дам, у Бродах бурса ім. о. Т. Ефиновича, в Самборі бурса ім. Качковського в заряді „Общества Русских Женщин" (20 учеників), у Сяноці бурса „Русского Нар. Дому" (25 учеників) і т. д.

Дивогляди.

„Бігла" — в купецтві.

Як польщина всіми щілинами втискається не лише в нашу буденну, але все частіше й письменську мову, свідчить про це наша преса, особливо популярна. Там можна зустріти справжні дивогляди. Вже давніше в одному популярному органі доводилося нам зустріти прекрасну фразу: „гладка в обійстю" (gladka w obejściu, по нашому — в поведінці). Обійстя в нас має зовсім інше значіння, а коли вже хтось користується цим словом, то мусів би написати: гладка на обійсті — але додати: корова чи інша тварина.

В попередньому числі „Діла", в адміністраційно-анонсовому відділі зустрічаємо таке оголошення: „Вдова по уряднику... вийде заміж за мущину на добрім становищі або купця (так, немов би купець не міг бути мущиною „на добрім становищі"), бо *в купецтві бігла*". Чого вона бігла, де вона бігла і за чим вона бігла — Господь знає. Очевидячки, польське слово „beгла" заступає тут українське слово „вправна". Недавно в анонсах нашого органу доводилось нам читати оголошення одного нашого адвоката (більшість адвокатів взагалі безсердечно калічить і викривлює нашу мову! — Ред.), який пошукує соліцитатора „біглого в писанні на машині". Таких дивоглядів можна в нашій пресі (в „Ділі звичайно лише в нередакційному відділі) зустріти безліч. Правда, газету (особливо щоденник) робиться у поспіху і, головно перекладаючи, важко охоронитися від помилок. Але з другого боку треба мати на увазі, що газета найбільше впливає на вкорінення якогось слова чи фрази, надає йому право горожанства. Коли такий „біглий" чи „бігла" раз забіжить на сторінки газети, то опісля важко їх вигнати.

Попрікаючи нашу адміністрацію за „біглі" дивогляди, мусимо зазначити, що це є звичайний недогляд. Але часто трапляється, що сам клієнт настирливо домагається, щоби в його оголошенні не зміняти „ніже тії коми". Таке здійснювання вимог клієнтів, завзятих читачів „Курєрків", „Веків" і „Ранніх", є дуже похвальне, але тільки під річевим оглядом. Там, де в гру входить наша мова, не можна робити ніяких „уступок".

„Не надається до ніякої праці".

У варшавському „Роботнік-у" читаємо:

„Перед кількома тижнями усунено з варшавського магістрату урядовця Софрона Ковалєва. Усунено його внаслідок ствердження лікарської комісії, що п. Ковалєв, як налоговий алькоголік, не надається до ніякої праці. Той сам п. Ковалєв від якогось часу друкує на сторінках „Пшедсвіт-у (орган мін. Морачевського і бебеляків) безстидні й очорнюючі статті проти ППС, підписані повним прізвищем. До „ніякої праці не надається" — крім писання до „Пшедсвіт-у".

Ми додалиб, що якраз п. Ковалєв дуже надається до праці в „Пшедсвіт-і", бо там часто можна зустріти „пяні" статті.

На організаційному фронті.

ГОРОДЕНЩИНА.

Дня 19-го червня ц. р. відбулася в Чернятині, пов. Городенка, довірочна нарада, в якій взяли участь сен. Михайло Галущинський, від Повіт. Нар. Комітету парох Городенки о. Комаренський та п. Рибчук і в поважній скількости місцеві громадяни. Присутні, вислухавши політичного реферату і звіту з діяльности УПР, виголошених сен. Галущинським, одноголосно ухвалили повне довіря послам і сенаторам УНДО за дотеперішню діяльність як у краю, так і на парляментарній арені. Дня 20-го червня відбув сен. Галущинський подібну довірочну нараду в Тишківцях, у якій масово взяло участь, крім мущин, також і місцеве жіноцтво. В дні 21-го червня відбув сен. Галущинський разом з д-ром Романом Комаринським, адв. з Городенки, довірочну нараду в Незвиських. Дня 30-го червня брав сен. Галущинський участь в окружному святі „Просвіти" в Чернелиці.

КОПИЧИНЕЧЧИНА.

Дня 17-го липня відбулася в Копичинцях в салі Народнього Дому повіт. довірочна нарада делеґатів з усіх громад повіту. Учасників наради було понад 200. Перший забрав слово голова Повітового Нар. Комітету о. Анатоль Малиновський, який виголосив орґанізаційний реферат та подав до відома, що відчинені вже в Гусятині і в Копичинцях партійні канцелярії безплатної правної поради, в яких будуть виготовлювані також всякі рекурси та зажалення в справах адміністраційно- карних, скарбових, шкільних і т. д. Відтак посол Іван Заваликут виголосив шкільний реферат, при чому вказав на вагу рідної школи для нас як недержавної нації і подавав численні приклади, як боролися інші народи за власну школу. В живій дискусії численні промовці вказували на необхідність орґанізування рідної школи. Третій з черги промовив сен. д-р Антін Горбачевський, який вказав на потребу переведення сильної, плянової орґанізації на всіх ділянках народнього життя. В дискусії забирали слово пп. Білинський, Пунак, Бульчак, Музика, Пилипів, Остапчук і Боховко, а також господині Анна Костів з Оришковець та п-ні Вигнанська, відома орґанізаторка жіноцтва. Вкінці перевибрано Повіт. Нар. Комітет, якого головою вибрано одноголосно вдруге о. Анатоля Малиновського, пароха в Чабарівці. Під кінець нарад зібрані ухвалили низку резолюцій на актуальні теми, зокрема в справах шкільних і господарських. Нараду, що тревала повних 4 і пів години, покінчено відспіванням національного гимну.

ЗБОРІВЩИНА.

В місяці липні здавав сен. Кузьмин звіт з діяльности в таких місцевостях: Панасівка, Серетець, Підберізці, Гнидава, Ратищі, Батьків і Луковець. Переїздив через місцевости і конферував з мешканцями сіл: Загіря, Манаїв, Оліїв і Сервири, а попередньо Заліщі, Ренів, Вертелка, Поморяни, Кальне і Богутин. Посольське справоздання зложив у Данилівцях і Осташівцях.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА І ЗБАРАЩИНА.

Прошова (28. IV.) довірочна нарада. Референував сен. Кузьмин. Глубічок Великий (19. 5.): свято „Сільського Господаря", по укінченні якого проголосив сен. Кузьмин справоздавче віче, яке в часі його промови поліція розвязала. — Покропивна (26. 5.): Концерт у честь Шевченка, після якого запрошений сен. Кузьмин здав звіт з діяльности парл. репрезентації. — Чернихівці (30. 6.): віче, на якім референував сен. Кузьмин і пос. Кунько.

НОВИНКИ

— **Свято полеглих на Маківці** відбудеться цього року в дні 4. серпня заходом Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові в порозумінні з філією ТОВМ у Сколім. Учасники зі Львова мають зголоситися заздалегідь у впорядчика прогульки д-ра Івана Гижі (Руська 20, Дністер, І. пов.) і заложити на його руки найменше 5 зол. титулом завдатку на залізничу карту і нічліг у Тухлі. Кошти подорожі зі Львова і з поворотом винесуть ок. 12 зол. від особи, бо Т-во поробило всі заходи в справі залізничої знижки, яка певно буде признана. Хто зголоситься скорше, може рефлектувати на знижку. Ті, що зголосяться в останній хвилі, знижки не дістануть. Відїзд зі Львова: в суботу, 3. серпня, в год. 16.10 попол. з головного двірця; приїзд до Тухлі, де будуть приготовані нічліги, в год. 20.04 вечером. В неділю рано рушить прогулька під проводом д-ра Гижі й інж. Захара Рудика на стрілецькі могили на Маківці, де в год. 11. передпол. відбудеться поминальне богослуження і проповідь, після чого учасники зложать поклін могилам Героїв. Поворот до Львова: відїзд з Тухлі в год. 18.01, приїзд до Львова в год. 22.10 вечером. Головна Рада Т-ва Охорони Воєнних Могил просить усі дооколичні громади взяти масову участь у святі під проводом своїх священників і з процесіями, а охочих з околиць на шляху Львів-Стрий прилучитися до львівського поїзду.

— **Врожай на Рад. Україні.** Згідно з обрахунками радянських статистиків цьогорічний врожай на Рад. Україні буде кращий на 15 проц. від минулорічного. В деяких районах Рад. України появилося вже на базарі збіже з нових жнив. У звязи з добрими жнивами зачинають спадати ціни збіжа.

— **Скільки пропито в Польщі за один рік?** За один рік пропито в Польщі 618 міліонів зол. За ті гроші можна би купити 15 міліонів 450 тисяч черевиків (по 40 зол.), або 4 міліони 120 тис. новнх одягів (по 150 зол.), або 1 міл. 765 тис. корів або 309 тис. моргів поля (рахуючи по 2000 зол. за морґ), або можнаб виставити 15.450 двокімнатних домів з кухнею (рахуючи по 40 тис. зол. на один дім), або куплено би 9.363 господарств по 3 морги з усіми господарськими будинками. Ось стільки пожер алькоголь за один рік в одній державі!

— **Даремні заклики.** Урядовий ПАТ розіслав до газет відозву польської ліґи господарської самовистарчальности, в якій закликається до виїзду лише в краєві курорти. А рівночасно краківський „Глос Народу" подає, що в Криниці число гостей на 5.000 менше від попереднього року. Наслідком цього два великі пансіони зголосили банкротство на пів міліона і на 200 тисяч золотих; менших банкротств є 16. Причиною знеохочення людей до Криниці є здирства, що діялися там минулими роками і відсутність добрих лікарів. Щавниця теж зовсім порожна. Цього року польська й жидівська публика, йдучи за прикладом членів уряду, масово поїхала до закордонних курортів.

— **Вимоги для одержання закордонного паспорту.** Кожний купець або промисловець, який дістає пільговий паспорт на виїзд із Польщі за кордон, мусить підписати таку заяву: „Заявляю, що закордонний пільговий паспорт вихісную лише для цілей, поданих у посвідці, себ-то для справ промислових і торговельних. У противному випадку, незалежно від карної відповідальности за введення в блуд, обовязуюся заплатити таксу, яка належиться за нормальний паспорт". Петенти, які не хочуть підписати такої заяви, не дістають пільгового паспорту і мусять викупити норм. паспорт.

— **Нові американські гроші.** Міністерство скарбу у Вашінґтоні вже розіслало паками нові паперові доляри для банків. Цих малих долярів розіслано нараз більше як три і пів біліона, так, що на душу в цілій Америці вийде по 30 долярів. Нові малі гроші зроблені з ліпшого паперу ніж старі. На зменшені формату долярів уряд заробить річно 1,500.000 дол., а щось заробить теж і на довшому віці долярів. Нові доляри мають портрети визначних американців: Вашінґтона на однодолярових; Джефферсона на 2-дол., Линкольна на 5-дол., Гемилтона на 10-дол., Джексона на 20-дол., Ґранта на 50-дол., Франклина на 100-дол., Мек Кінлі на 500-дол., Клівленда на 1.000 дол., Медисона на 5.000 дол., Чейза на 10.000-дол.

— **Вже арештували одного „ковертяра".** Поліція арештувала Степана Тріля, зам. при вул. Замарстинівській ч. 10, в звязи з численними ковертовими обманствами, яких жертвою падуть майже щодня під консулятами у Львові необережні приїзші. Тріль зізнав, що ковертового „мистецтва" навчився від обманців із Конґресівки, які що вівторка та пятниці приїздили на „гостинні виступи" до Львова. Пошкодовані д-р

Беля Лебель зізнала в суді під присягою, що Тріля рішучо пізнає як того, який біля консуляту дав їй замість долярів вирізки з часописів. Щож торкається решти шайки, то поліція впала вже на її слід.

— **Хмаролім у Чортківщині.** Дня 25. липня між год. 15.—17. попол. перейшла вузькою смугою понад чортківським повітом із заходу на схід градова буря, а сам Чортків навістив при цьому справжній хмаролім. Вода залила в Чорткові частинно 9 домів над Серетом, яку сапери випомповували цілу ніч. Вода ушкодила товари, замагазиновані в тих домах. Злива ушкодила гостинець. На пів години здержаний був залізничий рух до Копичинець. Град знищив листаті рослини, як тютюн, кукурудзу і то переважно на терені Чорткова, бо в інших місцевостях від граду не було шкоди. Тогож дня навістила хуртовина з громами й копичинецький повіт. У Перемилові від грому згоріли 3 хати й 1 стодола, а в Зарубі 1 хата й 1 стодола.

— **Вбиті громами.** У Воютичах, пов. Самбір, вертали підчас бурі з поля додому Анна Партика і Тетяна та Катерина Фіялковська. Нараз у них ударив грім. Партика згинула на місці, а дві інші грім приголомшив і вони дізнали контужень. — В Лодзі сиділа підчас бурі при вікні свого дому Елеонора Єзерська із своїм чоловіком і приглядалися хуртовині. З другої кімнати донісся плач дітей, тому жінка попросила чоловіка, щоб заглянув до дітей. Як лише чоловік відійшов, ударив грім, впадаючи до хати через комин. Грім перебив мешкання І. і ІІ. поверха, але не заподіяв шкоди, зате, впавши до мешкання Єзерської, знищив обстановку й убив її біля вікна.

— **Пожежі наслідком грому.** Дня 25. липня ударив грім у хату Ів. Білака в Солонці (пов. Львів); згоріла хата та стодола. Огонь перенісся на будинки Фогельфігурової. Рятував місцевий „Луг". Шкоди є на 6.000 зол. — У Зашкові біля Львова згоріла стодола Насті Різник. Огонь перекинувся на будинки Євки Різник і Пазьки Ільків. Шкоди: 10.000 зол. — В Анилівці біля Ременова убив грім на пасовиську корову Юр. Шраєра. — Підчас бурі в дні 25. липня згоріло до тла підпалене громом село Ластовиці на Виленщині. В полумї згоріло кількоро дітей. Шкоди дуже великі.

— **Град величини курячого яйця.** Дня 25. липня попол. впав в околицях Кадору в Чехії град величини курячого яйця і заподіяв страшні шкоди. До 10 годин засіви були знищені зовсім; в інших місцевостях засіви знищені на 80 проц. Тогож дня над Оломунцем перейшов страшний борвій і понищив засіви та повиривав багато дерев.

— **Вальдемарасова родина переноситься до Вильна?** У Варшаві розійшлася малоправдоподібна чутка, що литовський премієр Вальдемарас відніссся до польського уряду за посередництвом уряду лотишського, щоб позволено кільком членам його родини приїхати у Вильно. Польський уряд, кажуть, прихильно полагодив Вальдемарасове прохання.

— **Два тижні у повітрі.** Із стейту Люіс Робін у Злуч. Державах прийшла вістка, що летуни Джексон і О'Брієн, які стараються побити останній рекорд видержаности, вдержуються вже два тижні в повітрі. Летуни кажуть, що зуміють удержатися в повітрі ще 500 годин. У скиненій з літака картці летуни повідомляють, що не гадають осідати, поки мотор не перестане працювати.

— **Виглади на урожай в Европі.** Міжнародній рільничий інститут у Римі оголосив між іншим відомости про виглад на урожай в Европі. В Мадярщині, Ромунії і Болгарії урожай має бути кращий, ніж минулого року, одначе збір пшениці буде значно менший. Таксамо менший буде збір пшениці в Еспанії. Зате в інших европейських краях збір пшениці може бути більший, ніж минулого року. Таксамо збір інших збіж заповідається для Европи добре.

Димісія Поанкаре принята. — Бріян творить кабінет.

Міністри Бріян і Барту відвідали Поанкаре, щоби на основі ухвали ради міністрів просити його, аби остав на чолі кабінету. Поанкаре не дався намовити. Тому члени кабінету вручили през. Думергові свою димісію. Президент Думерґ димісію принявши і поручив Бріянові створити кабінет. Бріян згодився і зачав відповідні переговори.

Бріян нарадживався м. і. з Мареном, Даляділя та Блюмом, опісля мав 40-хвилеву конференцію з президентом республики. Представникам преси сказав Бріян, що змірає до відпряження атмосфери, одначе основою нової урядової концепції є ост. кабінет, який ніколи не зазнав невдачі. Чомуж не задержати його? — питається Бріян. Крім більшости членів давнього уряду хоче забезпечити для нового уряду співпрацю радикалів. Радикалам предложив би становище міністрів без теки.

Китайсько-більшовицькі переговори в Берліні.

З Харбіна повідомляють, про успішність китайсько-більшовицьких переговорів між ген. консулем Мельніковим і ґенералом Чанґ-Сю-Лінґом. Представник Китаю домагався передовсім понехання комун. пропаґанди, вважаючи сх.-кит. залізницю чисто торг. підприємством. Мельніков висловив бажання, щоби привернено статус кво.

Державний департамент у Вашінґтоні одержав вісти, що Китай признає інтереси СРСР. на сх.-кит. залізниці, та що не гадає конфіскувати цього шляху.

Більшовицько-китайські переговори відбуватимуться в Берліні. Китайський посол у Вашінґтоні повідомив про це берлінський уряд. Переговори йтимуть при співучасти представника німецького уряду як медіятора.

Бунт китайського війська.

Аґ. Тасс повідомляє з Чіти, що в Удяаліні (містечку біля Харбіна) збунтувався китайський полк. Вояки сплюндрували торговлі і склади на гол. вулицях.

Комуністи вдерлися до арсеналу райхсвери.

В ночі на 27. липня вкрадено з маґазину муніції ґарнізону райхсвери в Пасевальді кілька тисяч револьверових набоїв. Догадуються, що зробили це комуністи, щоби так звісмотритися в муніцію на 1. серпня.

Кровава сутичка з комуністами в Загребі.

Поліція окружила льокаль, у якім відбували тайне засідання загребські комуністи. Комуністи стріляли на поліцію. Поліція відповіла пальбою. Згинуло 3 комуністів, один поліц. агент ранений. Поліція арештувала кількох комуністів і сконфіскувала документи.

Подорож Мекдональда до Америки.

Премієр Мекдональд поїде в Америку мабуть в жовтні. У Льондоні сподіються, що президент Гувер уже в найближчому часі запросить Мекдональда.

Дирекція заг. польської управи Кас Хорих розвязана.

Міністр праці та сусп. опіки розвязав дирекцію заг.-польської управи Кас Хорих. На чолі дирекції був пос. Жулавський (ППС). Урядовим комісаром іменовано проф. Мих. Ольшевського.

Розвязані мін. Пристором останніми часами Каси Хорих постановили відкликатися до Гол. Уряду обезпечень, колиж це булоб безуспішне, віддати справу найв. адм. трибуналові.

Декретом мін-ства праці й сусп. опіки розвязано управу Каси Хорих у Білостоці. Урядовим комісаром іменований д-р Влад. Шайковський, який рівночасно є урзд. комісарем 9 повітових Кас Хорих у білостоцькім і поліськім воєвідствах.

Буря в Богородчанщині.

Дня 23. липня перейшла над Богородчанщиною страшна буря з громами. Град, величини курячого яйця, знищив засіви. Шкоди сягають 60 проц. загальної вартости засівів. Грім ударив у хату Дм. Сеніва в Росільній. Огонь із хати перекинувся на стодолу та стайню. Згорів мертвий інвентар та більша часть ц. р. жнив. В огні попікся син Сеніва Микола.

—o—

Померли з недостачі води.

Промисловець із Льос анджельос Армендас вибрався з жінкою й пятеро дітьми автом на прогульку в далекі околиці. З причини посухи прогульковці не могли найти ніде води та погинули із жаги. Найшли їх у пустій околиці всіх нежимих біля самоходу. В холодниці автомобіля не було води.

—o—

Зі спортового життя.

Товариські змагання.

Львів. Україна — Погонь 6:2 (2:0).
Львів. Легія — Гасмонея 4:2 (2:1).

Лігові змагання.

Познань. Варта — ІФП. 2:1 (0:0).
Краків. Гарбарня — ЛКС. 1:0 (1:0).

Україна - Погонь 6 : 2 (2 : 0).

Сталося те, у що мабуть мало хто вірив: Україна справилася зі своїм лігівим противником у стилю, рідко коли баченім на найкращих змаганнях лігових дружин, чим викликала правдивий ентузіязм серед чисельно зібраної української публики. В українській одинадцятці найліпшою частиною був напад, але в загальному списку валися добре також оборона й поміч. Україна виступила в складі: Новицький (ворота), Ґрещук, Скрегота (оборона), Воробець, Цимбала, Борсук (поміч), Сич, Петрів, Лисик, Кобзяр, Маґоцький (напад), отже з двома резервовими. Погонь з трьома резервовими. Ґолі стріляли: Кобзяр 3, Петрів 1, Сич 1, Маґоцький 1. Щодо самої ґри, то Погонь мала з неї безперечно більше і доволі часто облягала українські ворота, хоч тільки двічи повелося їй впакувати у них ґоля. Зате Україна працювала доцільніше і продуктивніше, тому й стрілила аж 6 ґолів, при чому ще один ґоль з карного програвила (в 3-ій мінуті ґри). Суддював дуже добре п. Усаж, видців около 2.000.

Дописи.

БОЛЕХІВ. (Загальні збори Товариства „Народній Дім"). Прочитавши оповістку про загальні збори „Н. Д." на день 7. VII. ц.р., неодин громадянин Болехова усміхнувся з радости, бо в нашім місті дуже дається в знаки відстутність салі „Народнього Дому". Це відчувають також приїзді театри, котрі мусять грати в маленькій жидівській салі. Радість була велика, бо всеж була надія, що загальні збори виберуть новий виділ, котрий кинеться збирати гроші і збудує нарешті „Народній Дім". Та дарма. Зійшлось 16 осіб в кімнаті касина, найменій у жида, і зачались загальні збори. (Всіх членів є 31, членська вкладка виносить 3 зол., а для незаможних 1·50 зол., тому небагато людей може позволити собі бути членом). По відчитанню протоколу попередніх загальних зборів був звіт з діяльности Т-ва від березня 1928 р. до 7. липня 1929 р. Його здав голова Т-ва. Він заучить: „Крім одного засідання виділу, товариство ніякої діяльности не проявило." Касовий звіт здав касієр: „Цього року вплинуло на будову „Народнього Дому" 1.800 зол. І то так: Аматорський Кружок дав ок. 1.100 зол., Т-во „Сокіл" 600 зол., а „Союз Українок" 100 зол. Стан готівки 2.000 зол." Отже майже нема якоїсь заслуги виділу. Після уділення абсолюторії уступаючому виділові приступлено до вибору нового. Бувший голова заявив, що він з деяких причин не може працювати. Хтось сказав, що виділ буде помагати. На це голова заявив, що й це нічого не поможе, як нема енергії; а коли таки хочуть його вибрати, то нехай знають, що він нічого робити не буде. Не зважаючи на цю заяву, вибрано бувшого голову одноголосно знова головою. До виділу вибрано 5 членів з бувшого виділу і 2 нових. По виборі виділу заг. збори ухвалили, щоб новий виділ подумав над тим, аби з касинового товариства утворити т-во кооперативно-кредитове. На тому замкнено заг. збори. Після того голова скликав засідання виділу, на якому виділ уконституявся. Замикаючи засідання, сказав голова, що про справи, над якими заг. збори поручили призадуматися виділові, будеться говорити пізніше. Хтось з присутніх членів додав іронічно: „За рік на загальних зборах..." — Саме це є найбільш сумний обяв, що члени знають про те, що виділ не думає нічого робити, а знова вибирають його. А все те виглядає ще гірше, коли зважити, що німці в Болехові будують поверховий „Народній Дім", а ми навіть не зачинаємо. Їх є 500, а нас 3.500 (не рахуючи окружніх сіл). Варто ще зазначити, що один громадянин декларував весь цемент, потрібний до будови, Повіт. Союз Кооператив у Стрию 200 дол., а на будову не збирано нічого (тільки серед інтеліґенції Болехова). Вкінці треба додати, що власник цегольні в Болехові заявив, що за цеглу може „Нар. Дім" починати платити аж по закінченій будові. Чи не можна вже зараз починати роботи? Хіба найвищий час!

Громадянин.

ХОДОРІВЩИНА. (Ювилей „Просвіти"). Дня 14. липня ц. р. святкувала Ходорівщина 60-ліття істнування і праці Т-ва „Просвіта". Рано була Служба Божа з проповідю, відтак академія, а вечером концерт. Виділ філії „Просвіти" вложив дуже богато праці й коштів, щоб це свято відбулося якнайкраще. І справді сама академія і концерт вийшли поважно. На програму свята складалися: промови, деклямації, хори, хорові соля, скрипкові і фортепянові соля й орхестра. Співали хори на академії: хор із Залізець, хор ходорівських пань і хор рад. Купчинського зі Львова. На концерті всі хорові точки виповнив лиш хор рад. Купчинського. Читальні перед святом були повідомлені обіжниками (двічи) й афішами, рівнож окремі обіжники пішли до духовенства, Соколів і Лугів. Погода в сам день свята була сприяюча. А всеж таки під маніфестаційним оглядом свято випало дуже слабонько. На 43 читалень в поході взяло участь лише 4 читальні з таблицями і 4 священників (на 17 священників). На академії було лише 6 священників, а на концер-

ті 4 (але 2 з них були й на академії). А з учителів іще менше... Щож дивного, що не прибули селяни, коли їх провідники — інтеліґенція, що то стоїть на сторожі правдивої і здорової освіти, не прибула!? Ця твоя відсутність, інтеліґенціє Ходорівщини, на всіх народніх святах і на всяких зборах, є доказом, як тобі на серці лежить добро народу, як ти займаєшся справою освіти найширших кругів! Це є взагалі мірило твоєї праці, а рівночасно й заохота для народніх мас до тоїж праці. Тому й нічого дивного, що народнє життя в повіті приспане, читальні сплять, а в кооперативах „манка"! Тому й не дивуйтеся, що наші селяни шукають собі провідників поза вами, поза вашим селом, у виді ріжних сельробівських опікунів. А які будуть з того жнива? Це покаже вже найближча будучність, коли знов „немудрі премудрих одурять"!

Місцевий.

БОНАРІВКА, пов. СТРИЖІВ. (З організаційного руху на наших західних окраїнах). Хоч ми в меншости серед польського моря, одначе живемо спільним з цілим нашим народом життям, орґанізуємося на всіх ділянках народнього життя — йдемо вперід! Вже третій рік істнує у нас споживча кооператива „Згода", що розвивається гарно та має 2 крамниці. Цього року основано у нас ще й кредитову кооперативу „Ощадність". Освітнє життя процвітає в читальні „Просвіти", яка може справді похвалитися великим, на 16 метрів довгим і на 12 м. широким будинком. Дня 14-го липня аматорський читальняний гурток відіграв „Невольника", представлення випало дуже гарно, завдяки великому трудові й охоті аматорів, а одночасно й великій заслузі місцевого учителя п. Гнатюка й о. пароха Клюфаса. Чистий дохід з представлення (повторено його найближчої неділі) призначено на відреставрування читальні внутрі. Читальня наша має кількадесять членів-добродіїв, а між почесними членами находяться заслужені над піднесенням Бонарівки: о. Клюфас, о. Хархаліс, бл. п. о. Мудрий, інж. арх. М. Шуплат, учит. М. Голей і В. Шуплат. Громадянам Бонарівки „Щасть Боже"! в дальшій праці для добра громади й української нації!

Гість.

На Загальних Зборах, відбутих дня 21. липня с. р. зістав вибраний, а дня 25. липня с. р. уконституований такий **Виділ „Міщанського Брацтва"** у Львові: Микола Заячківський, головa. Василь Гресик, заступник голови, Теодор Годіян, секретар, Іван Кузьмич, господар, Петро Берест, скарбник. Д-р Альфред Гошкович, Михайло Стефанівський, Іван Чорній, Іван Карабін. **Заступники Виділових:** Петро Газдій, бібліотекар і заст. секретаря, Іван Сокальський, заст. господаря, Іван Ільчишин, заст. скарбника, Семен Козак. **Контрольна Комісія:** Іван Калитяк, Теофіль Прощишин, Іван Глинчак. 172 1—1

Програма радіо.

Понеділок 29-го. липня.

Льондон (356,3) 16·15 Музика з готелю Сесіль. 19·30 Концерт військової орхестри. 22·35 Камеральний концерт.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 16·45 Симф. музика, спів і танці. 21·15 Концерт.

Берлін (418) 17·— Концерт дутої орхестри. 19·30 Легка музика. 20·15 Концерт з Франкфурту.

Відень (516.3) 16·— Пополудневий концерт квартету Сільвінг. 20·05 Концерт.

Прага (487) 16·30 Трансмісія з Братислави. 21·30 Фортепіановий концерт.

Рим (441) 21·— —23·10 Легка музика і комедія.

Міляно (501) 11·— Музичні продукції. 20·30 Виїмки з оперетов.

Будапешт (550) 12·— Дзвони унів. церкви 17·40 Концерт на цитрі. 19·45 Циганська капеля Лякатош.

Брюссель (509) 18· Концерт трія радіостанцій 22·15 Концерт радіоорхестри.

Ленінград (1000) 17·— Концерт з міських плянтацій.

Москва (825) 15·30 Година рос. музики. 20·— Гумор і сатира. 22·35 Кремлівські куранти.

Київ (800) 17·40 Популярно-науковий відчит. 19·— Трансмісія із закордонних стацій.

Харків (1304) 18·— Популярний концерт. 20·— Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8) 18·— — 18·55 Пополудневий концерт.

Вівторок 30-го липня.

Льондон (356,3). 12·— Органовий речітал Е. Кука з катедри. 19·30 Концерт секстету. 21·35 Радіокабарет.

Париж (1725). 13·30 Пополудневий концерт. 16·45 Концерт радіоорхестри. 19·35 Авдиція Пате.

Берлін (418). 17·— Композ. концерт Йосифа Вайса. 20·— Концерт військової орхестри із Зоольоґічного Городу.

Відень (516,3) 11·— Музичний поранок квартету Сільвінг. 16·— Пополудневий концерт капелі Ґайтер. 19·50 Оперові фраґменти.

Рим (441) 17·30 — 18·30 Концерт. 21·— — 23·10 „Марселля" муз. ідилля в 3 актах Джіордана.

Міляно (501) 20·30 Вечірній концерт. 23·— — 24·— Джес-бенд.

Прага (487) 10·05 Концерт з Брна. 21·— Скрипковий концерт.

Будапешт (550) 11·— Концерт військової орхестри. 19·30 Концерт міської орхестри.

Брюссель (509) 17·— Концерт трія радіостанцій. 21·15 Популярний концерт.

Ленінград (1000) 17·— Концерт з міських плянтацій.

Москва (825) 10·30 Рос. народня музика. 19·— Селянський концерт. 20·30 Концерт радіоорхестри.

Київ (800) 10· Робітничий концерт. 17·— Концерт для села. 19·— Концерт з Пролєтарського Парку.

Харків (1304) 18·— Концерт для села. 20·— Концерт військової орхестри.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт солістів.

Познань (334,8). 19·50, 22·30 „Тоска — опера Вердія.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровська-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2200

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 2199 176-?

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Доротеум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 4 ?

НАЙСКОРШЕ І НАЙСОЛІДНІШІ, люксусові каросерії автобусові на марку „Шевролєт" і т. п. доставляє: Карпіна С. А. (фабричний відділ давніш фабрика Левинського) Львів, вул. Потоцького ч. 58. Телеф. 5-60. 165 2-2

НАЙЛУЧШІ і найбільш тревалі кафлеві печі з шамотової глини доставляє: Карпіна С. А. (фабричний відділ, давніш фабрика Левинського) Львів, Потоцького ч. 58. Тель. 5-60. 166 2-2

25 МОРҐІВ, мурованих будинки, хлібороб'ське знаряддя, пьогорічні збори, біля Тернополя — дешево на продаж. Бюро інж. Якубовського, Львів, Вісьнєвських 1. Телеф. 25—02. 169 1-1

ЗҐУБЛЕНО засвідчення, видане на ім'я Ґреґорія Сидорчука, урод. 1906 р. — через П. К. У. в Дубні, замешкалого в селі Сенидоби гром. Судобич, повіт Дубно. 171 1—1

УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ в Підвербцях о. Незвиска — потребує негайно **дяка**-дірігента. 175

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка.

Складаємо щиру подяку Комітетови, Вп. Кондратовій, Товаришам і Товаришам що в часі слідчої вязниці опікувались нами, як матеріяльно так духово (15) п'ятнайцять увязнених учеників Тернопільської ґімназії.

УГНІВ. (До відносин між священиком і парохіянами). В „Ділі" ч. 158, з дня 19. VII. 1929 р. появився допис з Угнова під заголовком „Спори гр.-кат. священика з власними парохіянами", під котрим був підпис Р. О. Заявляю категорично, що я того допису не подавав і що під мій криптонім (Р. О.) підшився хтось інший. Я ціню дуже о. Бобровського як ревного священика, котрий сповняє свої душпастирські обовязки дуже совісно і стоїть твердо в обороні своєї церкви, на котру під теперішній час нападають ріжні вороги. Додам для пояснення, що не о. Бобровський веде боротьбу з парохіянами, але кількох недовірків, що вернули з Америки й большевії, ведуть під проводом недокінченого ще медика боротьбу не лишень із завідателем Бобровським, але веди її також з попереднім священиком о. деканом Говдою, що перенісся внаслідок цього перед 1½ роком до Горуцка. Загал міщанства-парохіян не дався збаламутити тим кільком людцям, але держиться дальше твердо своєї церкви. — **Решетило Осип**, б. нот. кандидат.

—o—

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооператива „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові. Репертуар на провінції.

Д е л я т и н :
30 VII. „Миш церковна".

Д о р а :
31/VII. „Ревія".
1/VIII. „Миш церковна".

Відтак задержиться театр в Яремчі в днях 2/VIII, 3 VIII. і 4/VIII. 137 7—9

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 6—?

Перегінсько, вівторок. дня 30. VII. 1929.
Долина, середа, дня 31. VII. 1929.
Богохів, четвер, дня 1. VIII. 1929.
Калуш, пятниця, дня 2. VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Г а л и ч :
30/VII. „Осінні маневри".
1/VIII. „Тітка Чарлі".
2/VIII. „Чесна Сузанна".
3/VIII. „Пташник з Тиролю".

С т а н и с л а в і в :
4/VIII. „Базар". 93 14—?

Великий Міський Театр:

Понеділок, 29-ого липня год. 8·15 веч. „Прощальна ревія". Виступ театру „Qui pro quo": „M. C. Z."

Вівторок, 30-ого липня, год. 8·15 веч. „Прощальна ревія". Виступ театру „Qui pro quo".

Середа, 31-го липня, год. 8·15 веч. „Прощальна ревія". Виступ театру „Qui pro quo".

Малий Театр:
Замкнений.

Кіна.

Аполло: Що любить жінка (Ґарі Ліддке).

Колюсей: Дільниця емігрантів у Нью Йорку. В полоні у людоїдів.

Лев: Цирковець. Корабель ґріху.

Люна: Революція в Китаї. Виступ російського хору.

Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонґ, Ґільда Ґрей, Кл. Брук).

Оаза: Мушини перед шлюбом.

Палас: Ґра за жінку. (Дольорес дель Ріїо). Людина із сто очима.

Пан: Я звів тобі жінку.

Пасаж: Маніст у львиній клітці. Джозефина Бейкер.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Флірт із небезпіком (Лявра дя Плянте, Тома Мур.). Спадкина Самі Вайнштайна.

Химера: Авантурництва жимоволі.

ОГОЛОШЕННЯ

Д-р мед. Осип Клодницький
— лікар —
осідає з днем 1. серпня 1929 р.
в ТОВМАЧІ
в наріжнім домі при вул. Пілсудського, І. поверх, напроти канцелярії адвоката Д-ра І. Манухи. 158 3—3

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
Пересвітлення Рентгеном. 18—24 324

ПРЕДСТАВНИКІВ,
добре впроваджених в українських споживчих кооперативах, в союзах і в торговлях — приймe на добрих условях - фабрика чоколяди **Браїка,** Акц. Сп. Львів, Шептицьких 26. Письменні зголошення з точним поданням дотеперішньої праці та референцій на руки Дирекції. — 170 1—2

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ:
Нова Санаторія Санаторія положничо - хірургічна „Vita", Львів, ул. Листопада 22. уряджена з люксусовим комфортом. — 2 операційні салі, сала для породів і станиця для немовлят. Соняшні покої з пливучою зимною і теплою водою. Город, гараж, особова винда. Побут з цілим удержанням і обслугою від 15·— зол. денно. — Відкриття 1. серпня ц. р. Зголошення в Дирекції. Телефони 73-03 77-07 168 1—2 **Заряд.**

АВТОБУСИ і ТЯГАРОВІ
викінчені гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ни **„ТИТАН", Львів, Валова 23.** — Достава до 3-ех тижнів. Поденні в сплатах. — Уділяємо інформації в справі набуття підвозів. 174 1—6

Подяка.

Невмолима судьба — смерть забрала від мене найдорожчу й одинoку дoню, бл. п. Асю Кременюк, з Косова.

В безмежному горю почуваюся до обовязку зложити горячу подяку всім, котрі в дні смутку висказували мені щирі та сердечні слова співчуття й розради, і всім тим, котрі своєю присутністю в похороні віддали моїй донечці останню прислугу.

З глибини душі дякую передусім Всечеснішому Духовенству: о. совітн. Ю. Герасимовичеві, о. Гнатківському й о. Могильницкови за безінтересовну участь у похороні, та за похоронні відправи. Дальше, дякую щиро п. п. Хористам з Косова і Москалівки, та читальняній орхестрі з Монастирського, що своїми піснями і музикою супроводжали Покійницю на вічний супочинок.

З окрема дякую щиро всім місцевим товариствам: „Союзови Українок", „Народньому Домови", „Читальні ім. Мих. Павлика" і „Бесіді", та місцевому робітництву, що своєю масовою участю на похороні вшанували память Покійної та відпровадили Її на вічний супочинок.

Широ-сердечна подяка і Спасибіг усім!
167 **Опечалена Мати.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 168 (11.459). Львів, середа 31. липня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Димісія Поанкаре.

Львів, 30. липня 1929.

В поважний, навіть важкій для Франції хвилі димісіонував Раймонд Поанкаре, а опісля й цілий кабінет Поанкаре-Бріян. Зложений недугою відійшов він від влади — як пише французька преса — на три місяці, а може й на все. Відійшов на переломі шляхів і горизонтів европейської політики, в якому важиться доля французької гегемонії в Европі.

Раймонд Поанкаре майже від 40 літ був визначною політичною постатю Франції, а майже від 20-ти літ його імя відбивається в цілому світі. Колишній скромний судовий справоздавець в газеті, опісля адвокат, він скоро, ввійшовши до парляменту, став одною з визначніших політичних фігур. Вже молодою людиною, переступивши 30-тий рік життя, він стає міністром освіти, опісля міністром фінансів, переходячи від одного ресорту до другого в ріжних кабінетах, поки сам не став премієром. Цей льотаринґієць, пристрасний націоналіст, зненависник Німеччини, безпосередньо перед війною став репрезентантом Франції як президент республики. Вже війну ведено під кличами французької супрематії в Европі, під тими кличами і тенденціями, що після війни лягли в основу версайського трактату і т. зв. поанкаризму.

Перед побідною Францією почали наростати все нові труднощі. Зручний і може більш далекоглядний Бріян бачив, що тільки безпосереднє порозуміння з Німеччиною може аліквідувати війну і простелити шлях до відродження зруйнованої Европи. Ясно, що це могло наступити тільки через непомітні, але есенціональні корективи і підважения версайського трактату. Та спробу безпосереднього порозуміння в Каннах звів наніщо Поанкаре, який завзято боронив непорушности версайського трактату, себ-то тих основ, які утотожнюємо з поняттям поанкаризму.

Але те вічно молодече, завзяте, непримиренне, боєве наставлення Поанкаре не було наставленням французької маси, яка тужила за спокоєм, за мирною працею. Поанкаре мусів уступити своє місце лівиці, якої представник Бріян у Локарно і Тоарі перевів те, що йому перепинив Поанкаре в Каннах. Але одночасно з тим на Францію налтягнула важка хмара фінансової руїни. Інфляція і девалюація, що навістили інші держави після війни і протягом довшого часу тримали їх у своїх кліщах, не поминули й Францію, досягаючи її найпізніше з усіх держав (в 1926 р.) і ставлячи її в один ряд із побідженими. І тоді знову на поверхню політичного життя виступає Поанкаре. За фінансовою руїною вже зявлялися іскорки революції. Похована примара якобінства знову почала прибирати живе тіло на французькому ґрунті. Спаситель Поанкаре зявився як виразник й оборонець французького капіталізму. Одначе він уже застав доконані факти в ділянці закордонної політики. З огляду на дісгармонію між „чистою" політикою і господарством він мусів поступитись своїми політичними переконаннями в користь господарства. Від того часу Поанкаре посвячується виключно внутрішній політиці, головно рятуванню франка, що нестримно котився по похилій площі. Закордонна ділянка лишається за Бріяном. Наступає триліття доба співпраці Поанкаре-Бріян, доба своєрідної синтези і компромісовости, що запевнює націоналістичному премієрові підтримку правиці в ділянці внутрішньої політики і фінансів, а міністрові закордонних справ підтримку лівиці. З великою зручністю вдається Поанкаре відхилити від Франції фінансову руїну й угрунтувати валюту. Бріян, маневруючи направо й наліво, спираючись на англійськім консерватизмі, закріплює позицію Франції в Союзі Народів і втримує її престіж в Европі.

Та прихід до влади робітничої партії в Англії підриває становище Франції. Одночасно Америка настирливо домагається ратифікації вашингтонської умови, що торкається сплати американських боргів. Плян Юнга теж не йде по лінії французьких бажань, а Німеччина натискає на звільнення з окупації Надіючи втримати французьку гегемонію в Европі, бистрий Бріян висуває тезу Зединених Держав Европи, в справі американських боргів вибухає гостра опозиція, але кінець кінців притисненій до муру Франції не лишається ніщо інше, як ратифікувати вашингтонський договір. Є це остання побіда Поанкаре, побіда вимушена обставинами, осягнена димісіонованим премієром проти його внутрішнього переконання.

Перевівши ратифікацію вашингтонської умови, Поанкаре уступив, лишаючи Бріянові свою спадщину. Одинадцятий раз Бріян стає на чолі французького кабінету, та може ще ніколи його становище не було таке важке, як саме тепер.

Мораль і пропаґанда.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. липня 1929.

На характер і мораль тутешньої великої преси кинула дебата над американськими позичками світло однаково несподіване, як страшенне.

Націоналістичний і роялістичний щоденник, виступаючи проти ратифікації довгів, кинув усій „ратифікаційній" пресі обвинувачення, що вона тому і тільки тому стає за ратифікацією, що підплатила її Америка. Це обвинувачення „Аксіон Франсез" повторювала день за днем, а коли одна з зачіплених газет поважилася — правда, несміливо — запротестувати, тоді націоналістичний щоденник протягом доброго тижня друкував документи продажности головних органів французької преси. Документи були безперечно автентичні, зміст їх безмірно ганебний. Показували вони і доказували, що головні французькі газети від років уже зорґанізувалися в таємну спілку з метою продавати свої сторінки всяким можливим чужим державам і всяким можливим інтересам: політична проституція в повному значінні цього слова.

На чолі цієї спілки стояли головні директори і редактори репрезентативної французької газети „Temps", панове Рельс, Ербет, Таверне. Продавали вони сторінки (тобто т. зв. напрям) великої тутешньої преси всякому, хто давав гроші; а не давав, то шантажували. Так продавалися вони свого часу більшовикам (за посередництвом нашого земляка Маркотуна), бідолашній австрійській республіці, Угорщині, Болгарії, Греції, то-що. Найрадше вони користувалися при цьому посередництвом чужинців — ось напр. Маркотуна, серба Спалайковича. Чому саме це посередництво чужинців? Просто тому, що чужинця лекше використати і поєбавити „комісії" за посередництво, ніж французького горожанина. Коли такий посередник довів до підписання контракту між пп. Рельсом і тов. з одної сторони і чужим урядом з другої, тай коли він простягав руку за умовлене „комісійне", тоді всемогучий директор „Тан-а" просто телефонував до тутешньої поліції: зробіть, будь ласка, вигоду і поспекайте мене цієї птиці (імярек), — і на другий день досвітка вже була в такого комісіонера поліція з декретом безпроволочно винестися за кордони Франції. А зароблені комісіонерством гроші так і присихали в кишенях всесильних пресових володарів. Таким шляхом поспекались вони неодного посередника. Одному тільки Маркотунові пощастилося нетільки осягнути відкликання виселенського декрету, а й відобрати „зароблені" гроші, ще й з коштами: вирятувала його від напасти організація масонська. Він досі у Франції, а всім іншим посередникам в пресовій проституції — поворот до Франції заборонений.

Прецікаві подробиці цих історій, з іменами, датами і текстами контрактів, — та й ще з жорстокими й немилостивими коментаріями опублікували „Аксіон Франсез". А майже всі інші ґазети не переказали своїм читачам ні словечка з цих revelяцій.

Очевидно, що шляхом інших держав у пропаганді на французькому терені йде і Польща. Один з чільних французьких журналістів, Анрі Беро, кинув був мин. року мимоходом фразу про польську пропаганду „найбільш коштовну в світі" Добра пайка польських позичок у Франції полишається в кишенях тутешніх пресових ватажків За те вони й держать французьку гро-

Збіжжа й пашу

дорібок Вашої цілорічної праці

обезпечуйте від огню лише в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20. 1—?

мадську думку в найбільш рожевих мріях про все, що торкається відносин у Польщі і найповнішій несвідомости про все, що польському урядові невигідне.

Таким чином французька публика знає напр. про питання української „меншости" в Польщі хіба тільки те, що вона „крайно вдоволена своєю долею". А коли час від часу появляється в „Матені", „Журналі" або „Тані" яка стаття або розмова на тему велико-українську, то вона строго держана в дусі варшавських концепцій.

Ось які несподівані відкриття й висновки вийшли на світ з нагоди спорів про американські позички.

Finita la comedia.

Давно, як завжди, дуже радо місце епископським і річевим увагам про роль і значіння православної церкви для українського народу в минулому і теперішньому, та шляхи оздоровлення хворих внутрішніх церковно-православних відносин на майбутнє, залишаючи — як завжди — вище наведені цікаві, хоч і трохи ранішові погляди ш. автора — на його виключний рахунок. Погоджуємося з одним: що хаотична, безплянова й поверхова була дотеперішня робота одних (дуже нечисленних) українських церк.-православ. діячів і що власне переважно характеризувало діяльність інших. — **Ред.**

Здається, вже кожний з церковних діячів забирав слово в справі проголошення анатеми на д-ра Річинського, виправдався в належний спосіб і запротестував. Навіть вироблено вже меморандум, де загрожується митр. Діонізієві патріяршим судом.

Отож, можна забрати голос у цій справі і „неспецам" від церковної політики. Щоб уникнути непорозумінь, скажу, що уважаю анатему на д-ра Річинського великою помилкою Синода, а, зокрема, митр. Діонизія. Ані морально, ані практично вона нічого не дає й тому є *безпредметовою*. Навіть більше, безперечно, компромітує таку поважну установу, як Синод, який робить такі *неповажні річи*.

І якби не оцінювати діяльність Церковного Комітету чи самого д-ра Річинського, все одно лишатиметься почуття несмаку від цієї „анатеми", від цього перестарілого акту, якого докопано в XX-ому віці... Авторитет православної церкви наказу, щоб Синод найшов спосіб для перегляду своєї постанови й надалі анатеми, як певного карного середника, не хапався.

Синод, керуючи заплутаними справами православної церкви, — може робити помилки, окрім одної — помилки *смішности*, бо сміх, справді, вбиває і повагу і пошану.

Але не в оборону д-ра Річинського забираю голос. Уважаю, що з анатеми треба зробити практичні висновки на майбутнє, як треба мужньо оцінити дотеперішній перейдений шлях.

Доля хотіла, щоби більшість українського народу була православною. І це було для нього в історичній перспективі безсумнівним злом, бо православна церква майже нічого не дала для української нації, як такої, як це потрафила дати для інших народів католицька церква. Навіть тоді, коли українська церква була державною й то не потрафила вона викристалізувати *державну незалежність* й освятити боротьбу за неї. Яскравим прикладом цього є безоглядне вороже становище київської митрополії до державницьких змагань Богдана Хмельницького.

Можемо розуміти, чому так сталося: царгородський патріярх, невільник турецького султана — то не папа римський, могутній володар світа Але факт лишається фактом що право-

славна церква на Україні, особливо на протязі останніх століть була тою недугою, яка ослаблювала український національний організм. Несла вона завжди денаціоналізацію, свідомо виховувала темноту в народі, культивувала політичну неволю, апотеозувала продажність, некультурність і шкурництво. Тому авторитету вона не мала в українському народі, і тому її священослужителі так були народом зненавиджені.

Зрозуміла річ, що, коли завалився церковний центр у Москві, коли найвищий достойник православної церкви стався невільником у большевиків, як другий ще досі є в залежности від турків — положення цілої церкви сталося критичним і вона почала занепадати, а, може, й вимирати.

У звязку з тим, православна церква під Польщею опинилася у незвичайно трагічному стані: церква трьох міліонів вірувочих — то не церква стопятидесяти міліонів. Значіння її, моральна сила, історична роля — все це є інше, як би могло бути, чи повинно бути.

В такому стані митрополит, як голова церкви, змушений був вибирати певний шлях: або, йдучи протореними стежками, спиратися на владу й в ній шукати можливостей для істнування православної церкви або змінити всі дотеперішні методи й у народі шукати зміцнення авторитету церкви, в тому народі, який традиційно був привязаний до православної віри.

Митрополія вибрала перший шлях.

А українське громадянство?

Воно приняло відразу аксіому, що православна церква повинна шукати опертя в народі, а тому, коли мова йде про український нарід, про північно-західні землі взагалі, — церква повинна бути зукраїнізована. Гасло українізації стало найпопулярнішим гаслом, особливо, коли його фанатичним проповідником став д-р Річинський.

Треба признати, що гасло українізації широко охопило було народні маси, які *інстинктовно відчували* в ньому забезпечення свойого істнування, як пробудженої нації. В широкому українському церковному рухові вилилася тисячелітня туга українського селянина за своєю рідною церквою, за духовним елітгям з нею в одно органічне національне тіло.

Втіленням цеї туги був церковний зїзд в Луцьку 5 і 6 червня 1926 року, де перший раз публично стерлися два світогляди — митрополії й українського громадянства, офіційний світогляд і народній. Ці світогляди були остільки протилежні, що зрозумілою ставала уперта боротьба поміж ними — й то на довгі роки.

Цієї істини не зрозумів новообраний Церковний Комітет на чолі з д-р Річинським. Не зрозумів він, що ентузіязм маси ще не означував її свідомість, її рішучість, її відданість українській церковній справі. Не зрозумів він, що під цей ентузіязм треба було підкладати терпеливою працею *організаційний фундамент*.

Церковний Комітет про це не думав, а тому легковажив конечність свойого забезпеченія, себто забезпечення для себе можливости організаційної праці. Це був величезний блуд і він пімстився на самому д-рові Річинському, коли фактично село приняло вістку про наложення на нього анатеми досить байдуже.

Замість організаційної праці, розпочалася дипльоматія. З одного боку, нехтувалося значіння урядового чинника в церковній справі, а ціла надія покладалася на добру волю митрополита, залежного від урядового чинника. З другого боку, змарновано час, ослаблено український церковний рух і навіть загублено саму засаду цього руху: гасло „українізації" змінилося на гасло „розмосковлення". Нарешті, митрополія зручною грою використала авторитет Церковного Комітету в своїй боротьбі з урядом, а потім одним ударом покінчила з самим Церковним Комітетом.

Щож? Треба часами признатися й до поразки. Церковна справа є справою, що розвязується в процесі довголітніх змагань. Будуть не нераз поразки. Аби тільки вміти тягнути з них мудрі висновки, аби вміти на помилках вчитися.

Тому вважаю перший період за зреформування православної церкви в Польщі за укінчений. І *закінчився він не на нашу користь*.

Переходимо у другий період боротьби за наші релігійні права. І, передовсім, треба побумати про авторитетний провід. Д-р Річинський вже й подав форму організації цього проводу („Братство", ч. 2); „створити церковну секцію при верховному обєднанні всіх українських політичних партій". На мою думку, проект д-ра Річинського є цілковито нереальний, бо, власне, політичні партії більше всього діляться у своїх поглядах на церкву. Цілком противно, треба подумати про створення *статутової аполітичної церковно-громадської установи*.

Тільки така організація в стані буде переводити органічну працю на місцях, — церковну анархію вбирати в організаційні форми, стежити за виконанням пан-отцями обіжників про наближення церкви до народу (вимова, проповідь в українській мові, зачитання апостола й евангелії по українськи то-що, впливати на українське духовенство, щоби воно припинило антиукраїнську пропаганду, та, особливо, припинити стаманію повітових протоєреїв). Треба буде подбати, передовсім, про оздоровлення життя на низах, звернути найпильнішу увагу на зреформування церковного адміністраційного апарату (єпископат, консисторії, „благочинія"), на піднесення авторитету церкви й обєднання вірувчих на ґрунті ділової й життевої праці, яка є близькою їхньому серцю.

Треба рішуче відмовитися від ефемерид — і мислити *реальними категоріями*, тим більше, що польський уряд, провадячи свою (відсму) церковну політику, всетаки від інґеренції в церковних справах, яку нераз можемо використати і для нас, не відмовляється, в чому мали нагоду так Церковний Комітет, як і д-р Річинський нераз переконатися.

Безмірно важною є для нас церковна справа. *Зацікавлені ми глибоко в тому, щоби православна церква була близькою і авторитетною для православної частини українського народу*. Не в нашому інтересі компромітувати митрополита, ані православне духовенство й загнати їх у тісний кут маленьких людей, що стають пахолками в руках кожної сили. Доки ми є православними, обірваний, заляканий, некультурний, а то й продажний священик не репрезентує нашої чести. Противно, часами соромно бував за такого священика, як представника православної церкви.

Православну церкву треба переробити, основно зреформувати, скинути її східний, схоластичний, нежиттєвий дух. Але цим шляхом треба йти довгі роки, а, може, й десятиліття. І програму праці треба уложити на ці десятиліття.

В кожному разі, найвищий час від паперових протестів, від церковної отаманії, від передпокоїв, чи світської чи церковної влади перейти до органічної праці.

І в першу чергу, скликати широку церковну конференцію, але не для написання чергового меморандуму, а для обговорення цілої дотеперішньої церковної діяльности й усталеня реальної програми праці на дальше. На жаль, в цьому змислі нічого не робиться. І, як раніше, так і нині — церковні наші авторитети сплять мертвим сном.

Чи не час прокинутися?

Олександер Ковалевський.

Справа відшкодувань.

Важна заява англійського міністра скарбу Сновдена.

Міністр скарбу в кабінеті Мекдональда, Сновден, виголосив на бенкеті, який льорд майор (бурмістр) міста Льондону дав на честь його та губернатора англійського банку, цікаву промову, в якій, між іншим, просив банкирів здержатися від емісії закордонних позичок, щоби тим способом поліпшити становище векслевого курсу на користь Англії. Після цього Сновден виголосив таку заяву у справі репарацій та воєнних довгів між державами антанти:

„Англійський уряд протягом останніх десяти літ трактував дуже тяжку справу союзницьких довгів та воєнних відшкодувань з найбільшою щедрістю, можна сказати зі щедрістю Дон Кіхота. Я того погляду, що прийде час, коли ми не зможемо більше вести такої політики, яка вимагає від нашого народу жертви за жертвою, а до того жертв на користь народів, які краще від нас могли би поносити ці тягарі (натяк на Францію. — Ред.). Тепер ще завчасно упереджувати рішення будучої конференції. Я задовольнюся висловленням надії, що на цій конференції ця справа буде до певної міри основно полагоджена і що таким чином буде усунена перешкода до розвитку інтернаціональних фінансів та світової торговлі".

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 1

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

Герой цього оповідання — вчитель Михайло Петрович Гепало. Власне не Гепало, а Гепалов. Але вже така наша українська вдача, в тому числі й автора цих рядків, що, захопившись поспіхами українізації, ладен перекручувати кожне прізвище, незалежно від того, хто є його носій — чи вчитель кубанської станиці, чи німецький представник в СРСР, чи чертовий диктатор Манджурії, — так, кажу, ладен перекручувати на український лад, якщо це прізвище має в своїому корені хоч один склад, властивий українській мові. Проте не у прізвищі справа (про його мова буде в своїому місці), а в самому Михайлові Петровичеві; власне в тому ліричному настроєві нашого героя, що опанував всю його шкрабівську істоту.

Вас може здивує моя заява, що поважна сорокліття особа, бувши за радянського вчителя, осідлала верхи лозину й скаче цапом по дворищу, не помічаючи, що в неї глузують люди, так побачите: на це є досить і досить підстав.

Поперше. Михайла Петровича недавно звільняли з посади завідувача української станичної школи ч. 1., де він почував себе просто ніяково. Уявіть собі становище завідувача української школи, що не володіє українською мовою. Це однаково, ні, не однаково а гірше, ніж бути висуванцем на невідповідальній посаді в поважній радянській установі й виконувати найвідповідальніші обовязки курера. Відома річ, що в силу свого службового становища Михайлові Петровичу хоч-не-хоч іноді треба було користуватися українською мовою і це була для нього така мука, що Танталові муки в порівнянні з цим здавалися просто жартом. Михайлові Петровичу треба було десять разів заглянути до російсько-українського словника, виписати речення на папір, вивчити його й аж потім висловити в голос. До речі про словник. Ця невеличка книжечка, в саморобних палітурках, з якою ніколи не розлучався Михайло Петрович, попротирала всі численні кишені його одягу. Цього мало. До словника Михайло Петрович відчував якийсь священний жах. Ця, по суті, безпретенсіональна плохенька книжечка здавалася йому кримінальним кодексом, де кожен „абзац" правив за карний артикул. Так от і здавалося Гепалові, що заглядаючи в словник, він підшукує собі кримінальний артикул за незнання української мови.

Подруге, Михайла Петровича наставлено на завідувача нової станичної школи, де (він певен) йому не потрібні будуть ніякі українські мови.

Потретє, — а читач із власницькою вдачею ладен, я бачу, вважати це за найголовніше, — Михайло Петрович цими днями купив собі нарешті хату (давня мрія!) із сараєм, погребом, садком і іншими „удобствами", незайвими ні для кого з трудящих тим часом, поки наша республіка дійде до соціялізму.

Михайло Петрович наввипередки бігає по садку, бавлячись із своєю семилітньою донькою, білявою Надею. На його вже зморшкуватому обличчі, з довгим, як у святого Миколая носом, що вийшов зпід пензля володимирівського богомаза, грає безтурботна веселість школяра, що за день має зовсім покинути набридлі книжки.

Гепало моторно крутиться між стиглими жерделями, які позгинались під вагою червоножовтих ягід і з спритністю лошака, що застоявся протягом довгої зими, намагається втекти від прудкої Наді.

Тимчасом дід Володько, сторож школи, де недавно Михайло Петрович був за завідувача, стояв спершись на ціпок і спостерігав, як розважається на дозвіллі колишній його начальник. „Що значить не вироблений, — міркував старий, то й гасав, як опалтаний, мов йому три годи". Проте, коли до нього почав наближатися вчитель, він зробив на своїому лиці — скільки йому щастило, чемний вираз і чекав, поки колишній його начальник сам вгамується і помітить його.

Нарешті Михайло Петрович наблизився до перелазу, що ним садок відгороджувався від двору, за ним бігла, голосно заливаючись сміхом, Надя. Щоб не піймати до рук молодої гонитвиці й зробити їй несподіванку, Михайло Петрович хортом махнув через перелаз і опинився по цей бік ліси. Аж тут він помітив діда Володька, й його розшаріле від незвичайної біганини обличя зачервонілося ще дужче. Проте воно не переставало сяяти все тією-ж щасливою посмішкою, що ніби промовляла: „Ану, скажи, діду, чи є на світі щасливіші за мене люди".

— З новоселлячком вас! — промовив дід, піднявши над лисою головою невиразного кольору й форми картуза. А маленькі старечі очі під кудлатими бровами критично оглядали дворище.

— Воно, конешно, — ніби роздумував про себе дід, — своє кубельце... Ніхто тобі нічого і ти нікому нічого... та й за квартиру не платити... І, скажемо, фрукту, чи городину свою можна... Бджолу завести... птицю... порося...

Сторож говорив спокійно з зупинками, поладжуючи довгу сиву бороду і ніби читав учителеві думки. Дід Володько знав ці думки. Протягом 10-літньої сукупної служби Михайло Петрович нераз розповідав їх старому.

(Продовження буде.)

Міжнародні студентські зїзди.

Яке значіння має участь у них українського студентства.

(З празьких студентських кол.)

Кожного літа підчас ферій відбуваються в ріжних місцевостях Европи міжнародні студентські зїзди. Цього року маємо такі конґреси: 11-ий конґрес Міжнародньої Студентської Орґанізації (знаної загально у французькім скороченні як CIE) в Будапешті в днях 10. до 24. серпня н. р. та 8-ий зїзд Міжнародньої Студентської Помочи (в англійськім скороченні знаної як ICC) в Кремсі коло Відня між 30. липня до 6. серпня ц. р.

На порядку дня конференції в Кремсі стоять такі точки: 1) „Майбутність Европи" — головний речник знаний австр. політик прелат Вайпель. 2) „Америка й Европа в концерті народів" — проводить американець Френсіс П. Мілер. 3) „Китайська проблема" — під керовництвом Чанґа. Крім цього поставлено на порядок дня конференції богато точок чисто студентського характеру, як: поміч студентству в бувшій російській імперії, далі з Китаю, Болгарії, Франції, справа міжнародньої студентської санаторії та богато інших питань практичного порядку. Українська делеґація думає порушити справу положення українського народу та студентства, про що й повідомила вже екзективу Студ. Помочи в Женеві. Крім представників студентства з цілого світа прибудуть до Кремсу також заступники чужинної преси й політичного світа. Австрійське правительство вишле на конференцію своїх представників. Підчас конференції відбудуться прогульки по Австрії та Відні.

Зїзд CIE в Будапешті працюватиме в шістьох комісіях, а саме: в першій (т. зв. політичній), в другій (виміна публікацій, студентський фільм то-що), в третій (полорожі, міжнародня студентська леґітимація, виміна студентів, міжнародня студ. санаторія в Швайцарії та ціла низка інших підточок приблизно сто), в четвертій, економічній (студентська самопоміч, студентські доми, їдальні, боротьба з туберкульозою, позичкові каси, кооперативи і т. д.), в комісії фінансовій та в спортовій. Крім цього працюватиме комісія пропаґанди, яка має перестудіювати прохання в справі приняття до Міжнародньої Студентської Конфедерації студентських централь з таких країн: Єгипту, Німеччини, Греції, Литви, Болівії і взагалі цілого блоку південно-американських студентських центральних союзів. На будапештенський зїзд прибудуть представники студентства з усіх кінців світа.

Над конґресом приняло протекторат ціле мадярське правительство. Учасники конґресу будуть гостями у президента міністрів Бетлена, міністра закорд. справ Валька, бурмістра Будапешту та інших міністерств Мадярщини. Також дипльоматичний корпус у Будапешті запрошений на спільний обід, який дав в честь чужинних делеґатів мадярський міністр закорд. справ. Не підлягає сумніву, що мадяри використають цей зїзд для своєї справи, що й засвідчують дотепер ріжні їх приготування до зїзду.

Крім вгорі наміченої загальної програми прийдуть у Будапешті на порядок дня такі справи: зміна статутів CIE, міжнародня спортова студентська олімпіяда 1930 р. (щодо місця олімпіяди сперечаються бельґійці з німцями), справа четвертої міжнародньої офіціяльної мови в Конфедерації, яку мають вирішити між собою славяни (як відомо, минулого року українська делеґація в Парижі не допустила до польської та московської мови, а пропонувала чеську мову, щодо якої треба буде українській делеґації вести завзятий бій*) дальше справа листопадових подій у Львові, українських високих шкіл, австрійсько-німецьке питання та богато інших.

На зїзди запрошено також Центральний Союз Українського Студентства („ЦЕСУС"). Цесус виготовив цілу низку рефератів на будапештенський зїзд, які вислано до ріжних комісій CIE, щоб їх поширити й вислати до міжнародніх студентських та національних орґанізацій. Крім цього Цесус виготовляє низку спеціяльних рефератів. На жаль, українське студентство має дуже слабу підтримку від українського громадянства. Коли студентство державних народів підтримують морально і матеріяльно їх власні правительства (напр. в Італії права рука Мусолінього Туратті є головою італ. студ. союзу, в Рад. Союзі на кожнім зїзді пролетарського студентства є представники більшовицької влади, які підтримують своє студентство й матеріяльно, король Борис в Болгарії вибраний тільки-що почесним головою болгарського студ. союзу і приобіцяв болгарським студентам всяку поміч, рівнож у Чехословаччині й Польщі правительства підтримують студентство, а Поанкаре буває майже на кожнім річнім зїзді франц. студентства), то українське студенство є зідане в кожнім огляді на себе самого. І працює воно з успіхом на міжнородній арені. З славян найкраще працюють на міжнародньому форумі польські, чехословацькі та українські студенти. Український Центральний Студ. Союз — це одинока студентська централя на світі, яка чужинним студентським орґанізаціям відповідає в більшости у їх матірній мові, що тільки ще більше скріплює пропаґанду нашої справи між чужинцями. Московське студентство лишилося далеко позаду за українським студентством щодо своєї праці між чужинцями. Воно потішає себе тим, що за нього, мовляв, „работает имя Россія".

Коли німці, англійці й інші народи (як це можна вичитати в їх пресі) звертають найбільшу увагу на працю свого студентства між чужинцями, то тим більше треба нам, синам недержавної нації, звернути увагу на акцію нашого студентства на міжнародньому форумі. Не допустім, щоб задля відсутности українських делеґатів на цьогорічних міжнародніх зїздах потерпіла наша загальна справа (наші делеґати м. ін. думають прочитати обширніший реферат про положення українського народу на цілій етнографічній території України). Особливо наша молодь могла би причинитися до успіху української делеґації на цьогорічних міжнародніх студентських зїздах орґанізуючи для тої цілі збірки серед українського громадянства як у краю, так і на еміґрації.

Капотівський.

Таке становище української делеґації для нас незрозуміле. Чому не пропонувати української мови? Чому чехи вимовують українську делеґацію для оборони їхнього престіжу, замість його самому собі боронити? Чи може тому, щоби мати вільну руку боротися за мову російську?! В усякому разі ми вводити завзятий бій українцям в обороні чеської мови — а момент, коли чехи явно протеґують мову російську на українському Закарпатті, є щонайменше дивне і ніяке почування вдячности не повинно тут грати ролі: адже до більшої вдячности повинні бути зобовязані москалі, які проте відстоюють свою рідну мову. — Ред.

Обмеження морських зброєнь.

Президент Гувер про спинення будови трьох кружляків.

Недавня заява Мекдональда в англійському парляменті про спинення будови двох кружляків та торпедових човнів відразу знайшла в Америці швидкий, наперед умовлений, відгомін. Чотири години після введення в життя пакту Келльоґа президент Гувер видав заяву, в якій повідомив, що американський уряд зі свого боку також спинив будову трьох кружляків. У цій заяві між іншим читаємо:

„Я з дійсним задоволенням прочитав заяву, яку зложив у парляменті англійський премієр міністрів. Уся нація почуває себе високо вшанованою його будучою візитою. Він знайде сердечне приняття. Заява Мекдональда означує новий розділ у переговорах про розброєння. Він доказав добру волю та позитивні заміри британського уряду спиненням виконання деяких частин цьогорічної британської морської програми. Ми також бажаємо при трактуванні цієї проблеми показати нашу добру волю. Ми дали замовлення на будову трьох кружляків, яку передбачує цьогорічна програма. Одначе ми не хочемо, щоби це було зле зрозуміло, і тому ми не будемо будувати цих кружляків, аж поки не буде докладно розсліджене, який вплив ця будова може мати на остаточну умову про рівність сил, до якої ми хочемо дійти".

Знову державний секретар закордонних справ Злучених Держав Стімсон заявив, що промова Мекдональда в англійському парляменті про обмеження морських зброєнь є „величезним кроком наперед на шляху порозуміння в цій справі між Америкою та Англією". Далі він заявив, що прінціп рівности морських сил, який установлено між обома країнами щодо лінійних кораблів у 1921 році, має тепер бути поширений на всі воєнні кораблі.

ІВАН КРИЛЯКЕВИЧ. 3)

На зборівськім побоєвищі.

(Докінчення.)

IV.

Ранком 16. серпня битва на іншім місці. Польське військо не виходило вже зі свойого табору; в руках поляків була також переправа через Стрипу і туди король мав получення з залогою у Зборові. Козацькі сили окружили тепер поляків з усіх сторін тісним перстенем і готовилися добувати польські позиції. Перший наступ вішов із полудневого заходу. Провід обняв тут брацлавський полковник Данило Нечай, при ньому був миргородський полковник Матвій Гладкий. Козацька піхота ударила рівночасно десь від Війтівщини на переправу і від Підвалля на місто. Переправи не удалося добути, бо в таборі на Шанцях поляки зробили вилазку і вигнали козаків. В бою лягло пару сот козаків і дещо татар.

Краще пішло під містом. Тут козаки пішли на південно-західний вал, де була міська брама і церква Рождества. Підвезено сюди артилерію, козаки висипали шанці й із пушок ударили на частоколи. Опісля піхота кинулася до наступу. В першій хвилі польські драгони при допомозі челяди відперли атаку. Але козаки пішли наново „на ослін дерлися на вали і паркани", як описував це польський старшина. Тоді до помочи козакам стали зборівські міщани, показували дорогу, де є плитші фоси і невисокі вали — і так козаки добули Зборів. Полковник Гладкий перший вдерся між міські частоколи.

Маючи Зборів в руках, козаки приступили до головного завдання — добувати коньолівського табор. Для цієї цілі використано наперед одна важний пункт у Зборові — церкву Різдва чи може її високу дзвінницю. Це було місце найбільше висунене проти польського табору на Шанцях, козаки примістили тут свою артилерію і почали острілювати королівське військо. „Неприятель з тої церкви дуже тяжко наш обоз нагрівав", писав польський старшина.

Рівночасно почався наступ на обоз по другій боці Стрипи. Козацьке військо й артилерія надійшли від Пустоголов і під заслоною кукли-ницьких садів підсунулися під Шанці. „Між садами ховалися і наших дуже з пушок посовали", оповідає очевидець-поляк. Потім козацька піхота пішла до наступу на польські вали, почала „лобиратися до окопів", „по десператськи штурмували". В тім місці польський окоп не був докінчений, і козаки мало не вдерлися до табору. Але король сам особисто зорганізував оборону — їздив по таборі закликаючи, щоби всі йшли на вали — і так відперто козацький наступ. В цій стрічі „козаків лягло не мало".

Козаки були певно ще більшими силами ударили на поляків, але нараз почалися переговори. Король бачив, що положення є безвиглядне, і цієї ночі післав послів до гетьмана і до хана пр. ти перемиря. Богдан Хмельницький не мав охоти миритися, але хан — правдоподібно перекуплений поляками — заявив, що не буде вести боротьби з королем; гетьман рад не рад мусів розпочати переговори, що закінчилися славним зборівським миром.

З тої частини битви — з облоги Зборова і королівського табору — полишилося слідів небогато. Церква Рождества, що відіграла таку історичну ролю в сих боях, тепер не істнує: розібрано її десь з початком XIX в. і продано до сусіднього села Цепева і там вона згоріла підчас останньої війни. Чи залишилася де її фотографія? Церковний ґрунт також не остав при парохії: один з попередніх парохів продав його польському ксьондзові... При облозі Зборова і наступі на переправу упало богато козаків — польський опис битви каже, що кілька сот, — повинна б бути їх могила десь у цій стороні, між Підваллям і Війтівщиною. Також на Куклиницях повинні бути могили козаків, що добували польського табору і чули ми, що на подвірю одного господаря (недалеко гостинця) відкрито могилку — це правдоподібно козацькі кістки...

—

Як з цього перегляду видно, Зборів і його околиці мають богато слідів славної битви 1649 р. — трівмфу козацької шаблі — поразки польського війська. Один з польських старшин Войтіх Мясковський вже по скінчених боях писав: „Цей день, поки Польща буде, залишиться памятний упадком і різнею братії нашої, котрих трупи покрили на милю великі зборівські поля. Тепер деяких збираємо і хоронимо, а інших, що не можемо пізнати, — кілька могил насипаних залишаємо"... Поляки зазначили памятниками свої могили, — українські могилки остали безіменні, хіба пізніше яка добра душа поставила хрест на них, як сей російський старшина 1849 року...

Тепер вже зборівське громадянство розуміє значіння історичної традиції, є вже в Зборові філія Товариства охорони могил, є інші культурні установи — маємо надію, що памятки нашої великої минувшини будуть відшукані і забезпечені. Також українські мандрівники і туристи повинні звернути на Зборів пильнішу увагу, — це історичне місто заслуговує, щоби його ближче пізнати.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„ЗЕМЛЯЧКА".

Ходить наш паломник по чужому місті, чує довкола себе якусь мову, але де йому зрозуміти її. Пів року тому знав, що поїде сюди, але стара наша прикмета — лінивство не давала йому змоги заглянути до самоучка, щоби хоч трохи розбити темряву невісти, щоб хоч кількадесять слів навчитись.

Ходжу і я по Венеції і знаю тільки: „джелятті", „прего" і „уна ліра чінкванте". Як радо розвязав би я свій язик і розстелив барвистий килим висловів перед одною чи другою дочкою Венеції, що світять очима як розмріяні вовчиці, що припікають поглядом побожну душу паломника аж бідна шкарчить мов сало на скороводі. Але шож! З тими трьома словами не далеко зайду в любовній розмові, бо хоч би й сказав: „Прего джелятті" (прошу мороженого), то ще готова з цього зняти авантура, бо подумає, що я взяв її за послужницю у каварні. А вже „уна ліра чінкванте" (ліра пятьдесять) до нічого не годиться і я навіть не признаюся, що знаю таке слово.

Але доля бувае часом ласкава навіть і для галичанина. Не все йому несе вітер окупації, кримінали чи раду амбасадорів.

Стою я з одною паломничкою (вище 40 літ!) біля крамниці з цяцьками і балакаю про страшні ціни, що видніють на експонатах. Нараз вихиляється зі склепу русява головка і...

— Ви русскіе? — питає.

Не маю спеціяльного замилування до москалів, але признаюся, що ніколи ще ця мова не врадувала мене так, як власне тепер.

— Ні, ми українці! — відповідаю.

— Всьо такі землякі — всміхається „вечепіянка". — Я тоже українка.

— Якаж ви українка, коли говорите по московськи?!

— Но-о-о! Нєчево, што гаварю... Вєдь я з Харкова, значітся українка. Хочете што небудь покупать? *Заходьте, я вам дешево продам* — іскінчує по українськи.

Ні моя товаришка, ні я не мали охоти купувати, але коли так гарно просять — зайшли.

А наша „земличка" і говорить про все і не забуває про торг.

— Ви писатель? Я тоже художніца. Картіни пішу. Зайдіте, пажалуста, каґда небудь, пасмотріте... Єто стоіт 75 лір, но для вас будет 40. Ви здєсь не долго?... Еті харошіі — 85 лір... Очень рада, што віжу сваіх землякоф.. Для вас толька 55.

І так далі і так далі.

По годині вийшли ми зі склепу, обдаровані пацьорками, брошками та кульчиками. І не счулися, як купили це все, не знать нащо і для кого. Правда, дістали це все по зниженій ціні, звичайно: земляки від „землячки", але всетаки лишили досить грошей.

Але не жакували ні я, ні моя товаришка. Чиж не варт бодай 10 лірів година розмови в славянській мові?! Чиж не варт других 10 лірів те, що я малощо не закохався у венеціянці з Харкова?!

Подорожні до Італії, паломники, прочани чи вакаційники! Памятайте, що в Венеції біля св. Марка є склеп з кораликами, в якому ви можете розпитати про погоду, розклад їзди, про ціни готелів і харчів. А хоч і купите там щонебудь — воно вам виплатиться. А навіть як і залюбитесь у ясноокій дочці півночі, вона вас швидко звезе з облаків на землю... цінами венецьких виробів.

Венеція, 26. липня 1929.

Галактіон Чіпка.

Розстріл 16 білогвардейських старшин.

Трибунал ДПУ в Хабаровську засудив на смерть 16 білогвардейських старшин, які на чолі узброєних ватаг, у червні та липні через китайську границю напали на територію Радянського Союзу і попали в полон. Ті ватаги були узброєні за допомогою китайської влади і мали своїм завданням зірвати в Амурській области мости та арсенали. Засуд виконано.

Землетрус у Японії й Еквадорі.

Осередок землетрусу, який відчули в Токіо та Йокогамі, а який викликав переполох серед населення, був 30 миль на півд. схід від Токіо. Кажуть, що це найсильніший землетрус від 1923 р. Залізнична комунікація в околицях Токіо та Йокогами була перервана.

Наслідком землетрусу в Еквадорі згинуло 60 людей. Місто Ньюорго знищене.

Акти Чеховичевої справи в сойм. канцелярії.

Секретаріят найвищого суду приготовляє акти справи бувш. міністра Чеховича, щоби переслати їх соймовій канцелярії. Формально передадуть ці акти після повороту президента найвищого суду Супінського, після 15. серпня.

—o—

Мін. Квятковський не хоче бути директором Гаріманівської спілки.

Мін. промислу та торговлі Квятковський у листі до редакції катовицької „Польонії" закидає їй, що після повороту з відпустки довідався, що згаданий часопис поширив вістку, нібито мін. Квятковський буде директором електр. Гаріманівської спілки, яка евентуально має повстати в Польщі на основі уряд. концесії, і то при місячній платні 5.000 долярів. Такий спосіб політичної боротьби непристойний і нечесний. Квятковський ніколи на становищі міністра не переговорював і не думає переговорювати, а кожного, що прийшов би до нього з таким предложенням, викинув би за двері. Культу для особистого зиску та добробуту Ка. не має, а згадану платню вважає навіть у найбільшому підприємстві при польських відносинах моральною крадіжю та розбишацтвом.

—o—

Репараційна конференція в Газі.

Репараційна конференція зачнеться найправдоподібніше 10. серпня в Газі. Делегації деяких держав замовили вже кімнати в готелях. Справа з льокалем досить трудна. Досі невідомо, де конференція буде радити. В Палаті Мира радить тепер Міжнародній Трибунал Справедливости.

—o—

Перед ліквідацією більш.-китайського конфлікту.

Райтерове бюро повідомляє з Нанкіну, що китайський уряд постановив полагодити мирно конфлікт із СРСР. Колиб уряд СРСР не признав домагань нанкінського уряду, Китай віддасть справу Лізі Націй. Китайський уряд приготовляє в тій справі письмо до секретаріяту Ліги Націй. Утворено провізоричну невтральну полосу між Китаєм і СРСР, широку на 30 км.

—o—

Бріян творить кабінет.

Бріян приняв Еріота. Еріо сказав, що міг би прияти лише становище міністра без теки, бо має дуже багато заняття як мер Ліону. Опісля переговорював Бріян із Барту, Люшером і Шероном. Суспільні радикали відмовилися співпрацювати в будучому кабінеті. Потім був Бріян в Елізейській палаті. Як вийшов із Ке д'Орсей, сказав, що прикро йому, що натрапив на труднощі при поширенні кабінету та сподіється, що всетаки вдасться йому поширити кабінет. Більшість кабінету — сказав Б. — буде складатися з дотеперішніх членів.

—o—

Дальше переслідування комуністів у Франції.

У Парижі відбуваються дальші ревізії серед комуністичних організацій. Цими днями переведено ревізію в одному робітничому банкові, який мав стояти під впливами комуністів. Французька поліція заявляє, що найшла докази, що московський уряд підтримує грішми комуністичну партію у Франції. На основі книг банку установлено, кому виплачувано одержані з Москви гроші. Проти послів Веян-Кутюріе та генерального секретаря комуністичної партії, Семара видано наказ арештування. Одначе вони не находяться уже у Франції.

Перед 1. серпня у Відні.

Віденські комуністи хочуть уладити демонстрацію з походом на Рінгштрасе. Поліція заборонила похід. Комуністична партія внесла протест проти заборони. У Відні арештували чеського комуністичного посла Мерду, який на зборах сказав, що робітники уладять демонстрацію 1. серпня, хоч її заборонено.

—o—

Грім вдарив у нафтові шиби.

Підчас бурі в надвірнянському повіті грім ударив у два нафтові шиби фірми „Стандард Нобель" у Биткові. Один шиб згорів зовсім, другий врятували. Оба шиби були експльоатовані. Шкоди покищо не обрахували.

—o—

Перша розмова Гердерсона з Довгалевським.

Більшовицький амбасадор у Парижі Довгалевський конферував пів години у Льондоні з англійським міністром закордонних справа Гендерсоном. Офіц. комунікат каже про цю стрічу: Предметом приязної розмови була справа взаємин обох країн. Гендерсон і Довгалевський зясували точки погляду своїх урядів. Більшовицький амбасадор сказав мін. Гендерсонові, що зясує свому урядові перебіг розмови та зазначив, що сподіється, що наради могтиме зачати у вівторок або середу.

—o—

Кн. Монако грозить детронізація.

У Монако прийшло до конфлікту між князем і радою, як одиноким представництвом монакійських горожан. На весну князь згодився був надати конституцію. Дня 28. липня рада ухвалила заяву недовіря для князя зате, що не додержав обітниці. Рівночасно ухвалили резолюцію, що коли князь до двох тижнів не сповнить бажань горожан, рада оголосить його детронізацію та проголосить республику. Князь є тепер у Парижі.

—o—

Арештування у бобрецькім і львівськім повіті.

До вязниці львівського суду привезла поліція давцятькількох арештованих, яким закидають агітацію за рільним страйком у Бобреччині та Львівщині.

—o—

На організаційному фронті.

СТАРОСАМБІРЩИНА.

Дня 21-го липня відбулося у Мшанці велике віче під голим небом, устроєне Повіт. Нар. Організацією УНДО. Про політичну працю нашої Парляментарної Репрезентації і про господарське положення Польщі, а в звязку з тим і нашого народу під Польщею, референував о. сен. Татомир. Про справи освітні і про сокільську організацію референував студ. Осип Турянський, а про значіння нашої кооперації референував повіт. люстратор кооператив п. Захарченко. Віче закінчив високопатріотичною промовою місцевий парох о. Мриглод. Потім увесь нарід відспівав національний гимн. Мшанець — це одно зі свідоміших сіл Старосамбірщини, де завдяки невтомній праці покійного о. Зубрицького основано першу читальню в тутешньому повіті. Досьогодні мшанчани тішаться славою в сусідніх селах як свідомі українці. Місцева читальня має гарну бібліотеку, свій власний дім, кооперативу і „Луг".

Дня 21. липня відбулося рівнож велике кооперативне свято в Глинськім. Численно зібраний нарід вислухав церковної церемонії, яку довершив о. Мриглод з Мшанця коло новозбудованого кооперативн. дому. Після того говорив про господарську ситуацію о. сен. Татомир, про справу сільсько-господарської організації студ. Осип Турянський, а про кооперацію п. Захарченко.

Дня 23-го липня відбулася в Старім Самборі велика господарська нарада, присвячена головно організації і піднесенню раціональної господарки серед нашого селянства. Про фахову сторону господарки говорив голова філії „Сільський Господар" о. сен. Татомир. Про конечність професійної селянської організації говорив урядовець „Сільського Господаря" студ. Турянський Осип. В дискусії забирали голос: о. Калинич з Головецька-Бабини, о. декан Бендин зі Старого Самбора, гром. Пукач Іван зі Сарільбич і інші. Дискусія мала дуже діловий характер і показала, як дозріває думка нашого селянина і який погляд має він на теперішні відносини. На нараду прибуло около 60 селян з ріжних сторін повіту. Нарада скінчилася зазивом о. сен. Татомира до присутніх взятися до негайної організаційної праці серед нашого селянства.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·00—8·87·50, канадійський доляр 8·79·00—8·79·50, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·72·80, фунт штерлінгів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·00—0·63·00, 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

НОВИНКИ

— **Труси в Калушині. Пишуть нам:** У звязку з поданою в „Ділі" вісткою про трус у о. Чорнеги в Студінці дня 17. ц. м., подаю, що рівночасно переведено ще два труси; один у п-і Чорпітової, уряднички магістрату, який тревав від 7. год. рано до 11. год. передпол. і другий у п. Мопуля Володимира, студ., у якого трусили аж 6 годин. У того останнього шукали за протидержавними письмами у всяких можливих місцях, не виключаючи й горшків. Нічого не знайшли, окрім старого, заржавілого револьвера, який забрали.

— **Козаки в Перу.** Під цим заголовком помістили ми були в ч. 164 „Діла" новинку про прибуття кубанських козаків до Перу. В цій справі подає нам один з наших читачів інформації, які йому вдалося одержати приватно від осіб зовсім докладно поінформованих про тамошні відносини. Містимо ці інформації з горожанського обовязку — для остороги тих, хто туди вибирається. В перуанських часописах „El Comercio" (ч. 3), „La Cronica" ч. 4 з 28. червня 1929 р. і „El Trempo" ч. 5. з 28. червня 1929 р. поміщено знимки тих кубанських козаків і їх родин, які вже прибули до Перу. На одній з цих світлин витає козаків якийсь польський князь Гейштор, який, кажуть, є в звязи з компанією „Міллер, Буяльскі й ін.". Про цю саме компанію пишеться в часописі „Прецоза" (з 26. червня 1929), що виходить у Ліма (Перу), як про спілку, якої завданням є достарчувати робітників до будови доріг у зовсім недоступних околицях Перу. Це достарчування робітників полягає на тім, що або витягається з вязниць розбишаків, або просто ловиться майже на ляссо місцевих індіян, як „волоцюгів", лишених всякої правної охорони, або вкінці звільнених рекрутів і всіх їх змушується в найстрашніших обставинах і ще страшнішим биттям до роботи. В двох роках істнування цеї компанії згинуло з цього катування 30 таких робітників. На їх місце ловиться чи стягається підступом інших. Стаття, про яку бесіда, це лист одної дуже поважаної добродійки (яка вернула з оглядин такої роботи) до національного комітету жінок, переказаний відтак отверто на адресу архиепископа Еміліо Ліссон у Ліма, як президента комітету опіки над індіянами. В звязку з тою компанією має бути якийсь пан Шишло, який, як представник Польщі (?) стягає туди емігрантів з Польщі, за якими, кажуть, вже там на місці ніхто не обстане, ніхто й не запитає, чи вони ще живі, чи просто — пропали. Отже кого це цікавить, нехай довідається, в чиї руки впадають мабуть і наші кубанські козаки-емігранти.

— **Хочуть доробитися на українських емігрантах.** „Роботнічи Пшеґльонд Господарчи" повідомляє: „В звязи з чутками, начеб Польща задумувала кольоніаувати Перу, залила східні окраїни филя агентів, наганячів і ріжних підозрілих людців. Вони їздять по селах і записують людей на „ліству першенства" при еміґрації до Перу, за що кажуть собі платити від 3—10 зол., а ріжні нелегальні бюра т. зв. просьб і подань по містечках під боком старостів і комендантів поліції дають інформації та беруть завдатки на „землю" в Перу по 10 долярів і більше. Ця поїздка навістила цілі повіти волинського воєвідства. Влада, покликана на основі еміґраційного закону поборювати нелегальну еміґрацію, поводиться в цій справі зовсім пасивно. Мовчить і Еміґраційний Уряд".

— **Нові ціни муки та хліба.** Тимчасова управа м. Львова устійнила нові ціни муки та печива, обовязуючі від вівторка 30. липня. І так: 1 кг. пшеничної 65 проц. муки коштуватиме в млині 74 сот., у гуртівника 75 сот., в детайльній продажі 80 сот.; 1 кг. житньої 70 проц. муки в млині або в гуртівника 40 сот.; 1 кг. хліба з житньої темної муки в пекарні 32 сот., в крамниці або на стрaгані 34 сот.; 1 кг. хліба з житньої 70 проц. муки в пекарні 43 сот., в крамниці або на стрaгані 45 сот. Ціна булок незмінена.

— **Ще одна жертва вуличного „ювілера".** Микола Ковак із Підгорець (пов. Золочів) купив на вулиці Львова від вуличного обманця дві металеві обручки, бо повірив, що вони золоті й дав за них 45 зол.

— **Градова буря в Самбіршині.** Дня 25. липня в 18-ій годині перейшла над самбірським повітом градова буря. Град у грудках, що важили по 10 гр., знищив засіви в таких громадах: Надністря, Угерці та Чуква, разом більше ніж три тисячі моргів. Втрати великі, богато селян осталo зовсім без хліба. Львівський воевода віднісся до уряду по поміч для навіщеного градовою бурею населения.

— **На очах батька залізниця переїхала сина.** Між Ваневичами і Старим Самбором на приватному побічному залізничому шляху фірми Марс. Ерист згинув підчас пересування вагонів 8-літній Дмитро Упирак із Торчинова (пов. Самбір). Хлопець найшовся припадково на шляху і не чув надїздаючого вагону. Згинув на місці. Батько хлопця, що працював при пересуванні ваґонів, забрав трупа додому.

— **Наступ щурів на робітника.** Варшавський магістрат зарядив інспекцію каналів, ушкоджених недавніми зливами. Для тієї мети виделєгували спец. робітничий відділ. На робітника Рашевського, який оглядав відтинок каналів в околиці міровських галь, напало величезне стадо щурів, заманене електричною ліхтаркою. Щурі зовсім не боялися ударів деревляної міри, яку Рашевський мав при собі, але чимраз завзятіше й численніше наступали на нього. Вони обсіли з усіх сторін робітника й кусали його. На крики Рашевського збіглися робітники та врятували його. Щурі погризли на Рашевському одяг зовсім, а гумові високі чоботи подіравлені були гострими зубами щурів, наче сито. З лиця, рук і майже з цілого тіла стікала йому кров. Лікар заосмотрив Рашевського і його перевезли горячкуючого додому. Мусітиме лічитися кілька тижнів. На місце випадку спровадили кічню фокстеріерів, які за кілька годин усмертили около тисячу щурів. Магістрат призадумується тепер над способами боротьби проти щурів.

— **Злочинність у Польщі в 1928-ому році.** Зі звіту мін-ства внутрішніх справ за мин. рік виходить, що того року нарушення публичного спокою, пянства й ушкодження тіла було загалом 244.817 випадків, проступків проти майна, як пачкарства, фальшівництва грошей, підпалів, ріжних крадежей було 305.849, бандитизму та злочинів проти життя, грабіжей, убивств було 2.703, а санітарно-адміністраційних проступків було 421.864. У 1928 р. вбито 22 поліцаїв. Найбільший зріст у порівнанні з 1927 роком виказує пянство (98.872 випадків супроти 96.258 у 1927 році). Загалом поліція вжила в звітовім році аброї в 915 випадках.

— **Самогубство польського журналіста з нужди.** В Ню Йорку відібрав собі життя бувш. редактор органу Зєдночен-я Польск-о Народов-ого „Час" у Бруклині та „Телеґрам-у Цодзєнн-ого", автор книжки „Життя поляків у Злуч. Державах", Чеслав Козловський. Козловський був від року без праці і жив у нужді.

— **Після евхаристичної процесії.** На велику евхаристичну процесію, яка відбулася в Римі 26. липня при участи папи, влада дала військо й жандармерію для вдержування порядку на площі. Процесія тревала від 18-ої до 20.30 год. Папа окружав площу около під години. Його несли на спец. клячнику; зодягнений був папа в широкий біло-золотий плащ, що цілком закривав клячник, а в руках держав монстранцію. Під кінець процесії, в сумерку, заясніли світла ілюмінації та тисячі свічок, які несли богослови. Одушевленню не було границь, коли вже Найсв. Тайни сховано і папа вертав у Базиліку. Людей на площі було около сто тисяч. Над містом Ватиканом літали літаки, щоб не допустити евент. чужих літаків. Увесь час процесії дзвонили дзвони всіх римських церков.

— **Вибух корабельного стрільна.** У Мальті на чердаку англійського воєнного корабля „Девоншір", що входить у склад англійської середземноморської фльоти, вибухнула нова 6-цалева гармата. Згинуло 6 моряків, 8 було тяжко й 11 легко ранених.

— **Бунт на кораблі.** На данськім кораблі „Рісков", який причалив до Ленінграду, вибухнув бунт моряків. Причиною бунту є те, що моряки діставали хліб із зогнилої муки, яку доставляв більшовицький харчовий виділ ленінградської пристані.

— **Афера в прокуратурі СРСР.** Руські часописи повідомляють, що найбільшою сенсацією Москви є тепер викриття в прокуратурі найвищого суду СРСР дефравдації та систематичного хабарництва. Головним справником в тій афері був комуніст Грішин, секретар найв. суду й особистий приятель ком. Луначарського. Грішин мав цілий штаб помічників, які брали хабарі від клієнтів суду. Щоб забезпечити собі безкарність, Грішин зорганізував „централю достави жінок" на забави, уладжувані більшовицькими комісарами й достойниками. Слідство виявило, що постійними клієнтами „централі" були Луначарський та Риков. Грішин, як довідався, що почалося слідство, відібрав собі життя. Слідство з огляду на держ. тайни веде голова ДПУ Ягода.

— **Голодівка французьких комуністів.** У Парижі перевели ревізію в тайній комуністичній друкарні. Управителя друкарні арештували. 109 арештованих комуністів, обвинуваченних у приготуванні комуністичної змови, почали 28. липня голодівку. Також у Марсилії арештували комуністів і сконфіскували відозви в справі маніфестацій у дні 1. серпня.

— **Після 33 годин привернений до життя.** У Бруклині (в Америці) затроївся світляним газом мешканець того міста Павло Бренеті. До його кімнати добулися щойно в кілька годин після випадку. Лікар ствердив смерть Бренетія. Всеж таки самовбийника привезли до шпиталю і приложили штучне віддихання при помочі т. зв. пулмотора, який впроваджує до легенів чистий кисень. Щойно після 38 годин безупинної діяльности помпи самовбийник став віддихати. Він уже врятований.

— **Мусоліні літає.** Мусоліні відбув інспекційну подорож на літаку кермованім державним підсекретарем для справ летунства Талько та летуном Мадалена. Перелетіли 2.000 км.

— **Підчас лету прибрали на вазі.** Летуни Джексон і О'Брієн, які й далі вдержуються в повітрі, почуваються зовсім добре, здоровля їм дописує та, як кажуть, підчас лету прибрали на вазі.

— **Можна передбачувати погоду на сім літ.** Губерт Уілкінс, славний мандрівник і підбігуновий дослідник, який тепер є в Ню Йорку, сказав, що до десять літ скінчиться непевність щодо висліду засівання поля на всьому світі. За той час буде вже можна передбачувати погоду на сім літ наперед. Кожна країна на північній півкулі мусітиме покликати спеціяльну наукову організацію, яка буде займатися опрацьовуванням атмосферичних передбачувань, основаних на досліджуванні повітряних струй і інших умовин на обох бігунах, які даватимуть нагоду відповідно повчити хліборобів цілого світа, що й коли мають сіяти. Вістка ця, подана Райтеровим бюром, заповідалаб справді переворот у важній для людства справі.

Дописи.

РАВЩИНА. *(Просвітньо-економічна нарада. — Віча посла Кохана).* Заходами всіх українських установ у Раві Руській устроєно в дні 21-го червня ц. р. просвітно-економічну нараду, в котрій взяли участь представники просвітно-економічних установ цілого повіту. Заступлених було понад 30 громад свідомим селянством та інтелігенцією. Референтували посол Луцький Остап, п. Таранько від Матірнього Т-ва „Просвіта" і посол Кохан. Нарада, яка тревала повних 5 годин, намітила шляхи праці на згаданих вгорі ділянках на найближчу будуччину. Того самого дня о год. 8-ій вечером заїхав посол Кохан до громади Синьковичі, котра потерпіла з приводу градобитт. Подавши пошкодованим раду, як треба старатися про запомогу, устроїв посол Кохан віче, в тре затягнулося до год. 11.30 вночі. Віче бував розбивати славний в тій околиці „кандидат" 20-ки Іванусь, але йому це зовсім не вдалося. — Дня 30-го червня ц. р. відбув посол Кохан віче в Корнях. Як усюди, так і в тій громаді успіх віча був великий. На обох вічах висказано довір'я Українській Парляментарній Репрезентації та вповні одобрено її тактику.

Українські паломники в Римі.

Промова св. Отця.

Рим, 28 липня 1929.

Під проводом о. ректора Бучка приїхало до Риму 110 наших паломників і після відвідання визначніших церков і памятників були дня 15. ц. м. в год. 7½ вечером приняті на авдієнції у св. Отця. Про авдієнцію у Папи подає „Corriere d' Italia" з дня 24:

„Св. Отець приняв паломництво українців зі Схід. Галичини під проводом Преосв. Шептицького, українського митрополита зі Львова й о. ректора Бучка. Паломники були уставлені рядом у „Sala Clementina", де св. Отець обійшов усіх, подаючи кожному руку до поцілування. Поздоровляючи митрополита, дякував йому за послання, заслане наперед св. Отцю, що попереджало паломництво. В цім посланні висловлено найщиріші бажання Його Святости з нагоди Його священичого ювилею, як також з нагоди заключення Лятеранського договору, а закінчено побажанням, щоби всі заблукані повернули в лоно одного пастиря: св. Петра.

Св. Отець проголосив опісля батьківську промову, висловлюючи своє особливше задоволення, що може принять у себе таке визначне паломництво, в якім заступлені всі кляси й верстви суспільности і ведене так ширим пастирем. Він знає дуже добре їх відданість і пожертвування, гідні у всім історії їх славного народу, так привязаного до римської церкви.

Св. Отець хоче уділити благословенства зі широго серця всім святим замислам, всім дорогим паломникам, їхнім пастирям і священикам, всьому тому, що вони мають на серці і на думці. Але наперед хоче їм дати памятку про паломництво, бажаючи, щоби це кожний присутній уважав як дарунок з його власної руки, саме медалик св. Тереси. Перед уділенням благословенства митрополит Шептицький переложив промову св. Отця на мову українську, після чого св. Отець кинув салю, витаний поважною маніфестацією синівської любови".

Рівнож „Osservatore Romano" з дня 22. приносить довшу статтю про авдієнцію у св. Отця.

Вечером після авдієнції митр. Шептицький

приняв усіх паломників у „Casino Valladier", положеній на Пінчіо, угощуючи їх мороженим і вином і при цій нагоді всі присутні уладили велику маніфестацію нашому заслуженому князеві церкви, дякуючи йому за його труд. При співі вечер протягнувся поза північ.

На другий день українські паломники зложили пригарний вінець на могилі Незнаного Жовніра, положеній при памятнику короля Віктора Емануїла. Про зложення вінка на могилі Незнаного Жовніра видала офіціяльна аґенція Стефані комунікат, який був поміщений у всіх італійських щоденниках разом з фотографіями.

Вечером виїхали паломники на короткий побут до Неаполю.

Зі спортового життя.

Україна — Погонь 6:2 (2:0)

Вже від ряду літ розгривала одинацятка України змагання в копаному мячі зі всіми дружинами в краю і у Львові, однак ніколи якось не вдалося склеїти змагань з львівською Погонею, яка осяяна німбом чотирократного мистця Польщі, була в очах наших спортовців якимсь недосягненим ідеалом, про побіду над яким наша молода дружина України покищо не могла навіть мріяти. Тому не дивниця, що повищі змагання викликали серед широких кругів нашого громадянства велике зацікавлення не тільки у Львові, але навіть на провінції, доказом чого є це, що богато симпатиків спорту приїхало з далеких закутин краю, щоби бути свідком цих перших в історії нашого спорту змагань України з ліговою Погонею. І, здається, що українська публика, яка мимо вакаційної пори зявилася на ці змагания в кількости біля півтора тисячки, не ложаліла цього, бо відійшла домів пяна побідою, яку віднесла симпатична одинацятка України над своїм ліговим суперником.

Щодо самого ходу гри, то в перших початках слідна була по грачах України трема, яка не оминула навіть завсіди зрівноваженого Петрова, який стріляє „карного" воротареві в руки. З часом гра починає вирівнуватися, грізний і скорий напад України витворює щораз небезпечніші ситуації перед воротами Погоні, однак знаменитий воротар Альбанський боронить сильні стріли з прецизією рутинованого грача. Взаїмні атаки переносять скоро мяч зпід одних воріт до других. Петрів, знаменитий технік, стягає до себе кількох грачів Погоні, випускає мяч необставленому Кобзяреві, цей вихром стартує, минає оборону і в 12 мінуті стріляє певно в ріг. Рясні оплески, а за 10 мінут історія повторюється. Всі контратаки Погоні ліквідує знаменита оборона України і певний Новицький.

В другій половині скріпила Погонь свій склад старим „інтернаціоналом" Бачом, її атаки стають щораз грізніші а Цімер стріляє в 3 мінуті гола, якого заслонений воротар не може боронити.

Однак за кілька мінут Лисик „випускає" Сичові на крило, цей минає оборону, Альбанський вибігає, Сич притомно стріляє в ріг. — 3:1.

Здепримована Погонь старається за всяку ціну вирівняти, облягає ворота України, а тимчасом Петрів, Кобзяр і „новик" Маґоцький підносять стан до „пів тузіна", 6:1.

Вкінці лівий крайник Погоні Шабакевич сольовим пробоєм здобуває другого гола для своїх барв і при стані 6:2 суддя кінчить змагання.

Загально ціла одинацятка України без виїмнення грала дуже амбітно і дощільно і віднесла заслужену побіду над „перестарілим" противником, а всі голі були просто „майстерщіками".

Суддював дуже добре пор. Усаж. Публики біля 2.000.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Теодора з Конопків Комаринська, вдова по блп. о. Стефані Комаринськім Станиславівськім декані і парохові міста Лисця, упокоїлася в домі свойого сина о. Василя, пароха в Городенці, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, по довгій а тяжкій недузі — дня 26. липня 1929, у 67. році трудящого життя.

Покійна, що визначалася незвичайним характером — була взірцем чеснот, полишила 4-х синів б. старшин У. Г. А., відомих зі своєї діяльности а то Д-рів Романа, Юліяна, Теодозія і пароха Городенки о. Василя, та зятя-вдівця о. пароха Гриновець, Зенона Кисілевського.

Воєнне лихоліття не шадило Покійній хрестів, які переживала Вона з геройством та з гідністю правдивої української матері громадянки.

В роках 1918—1921 тратить передчасно Мужа, Доньку бл. п. Стефанію зам. Кисілевську і Синову бл. п. Марію з Матейків, які в силі віку передчасно сходять з цього світа, улягаючи шалючій в тих роках недузі іспанки і тифу.

Визвольна війна та Голгофта У. Г. А. на Україні забирає і наймолодшого її Сина 20-літнього хорунжого блп. Володимира, який гине геройською смертю розстріляний більшевиками під Козятином.

Всі ці переживання підорвали Її сили та мимо великого гарту духа причинилися в головній мірі до Її смерти. Похорони відбулися в Городенці в неділю, дня 28. липня ц. р. та були при дуже численній участи всіх верств громадянства доказом великої пошани та залишеного широго жалю для Тіней тихої та трудящої матері громадянки.

Українська Земля, яку Покійна так дуже полюбила — нехай буде Їй пером. 176

ОГОЛОШЕННЯ

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооперативa „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Дора:
31/VII. „Ревія".
1/VIII. „Миш церковна".
Відтак задержиться театр в Яремчі в днях 2/VIII, 3 VIII. і 4/VIII. 137 8—9

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 7—?
Долина, середа, дня 31. VII. 1929.
Болехів, четвер, дня 1. VIII. 1929.
Калуш, пятниця, дня 2. VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Гадяч:
1/VIII. „Тітка Чарля".
2/VIII. „Чесна Сузанна".
3/VIII. „Штамник з Тиролю".
Станиславів:
4/VIII. „Базар". 93 15—?

Великий Міський Театр:

Вівторок, 30-ого липня, год. 8·15 веч. „Прощальна ревія". Виступ театру „Oui pro quo".

Середа, 31-го липня, год. 8·15 веч. „Прощальна ревія". Виступ театру „Oui pro quo".

Малий Театр:

Зачинений.

Кіна.

Аполло: Що любить жінка (Гарі Лідтке).

Кольосей: Дільниця еміґрантів у Нью Йорку. В подобі у людоїдів.

Лев: Цирковець. Корабель ґріху.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонґ, Гільда Ґрей, Кл. Брун).

Оаза: Мушини перед шлюбом.

Палас: Ґра за жінку. (Дольорес дель Рійо). Людина із сто очима.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Суп пампасів. Авантура на возкро.

Утіха: З причини реконструкції зачинено.

Фатаморґана: Фліpт із небіщиком (Лявра ля Плянте, Тома Мур.). Спадщина Сані Вайнштайна.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Вівторок 30-го липня.

Льондон (356,3). 12·— Органовий речітал Е. Кука з катедри. 19·30 Концерт секстету. 21·35 Радіокабарет.

Париж (1725). 13·30 Пополудневий концерт. 16·45 Концерт радіоорхестри. 19·35 Авдиція Пате.

Берлін (418). 17·— Композ. концерт Йосифа Вайса. 20·— Концерт військової орхестри із Зоольоґічного Городу.

Відень (516,3) 11·— Музичний поранок квартету Сільвінґ. 16·— Пополудневий концерт капелі Ґайтер. 19·50 Оперові фрагменти.

Рим (441) 17·30 — 18·30 Концерт. 21·— — 23·10 „Марселля" муз. ідилля в 3 актах Джіордана.

Прага (487) 10·05 Концерт з Брна. 21·— Скрипковий концерт.

Брюссель (509) 17·— Концерт трія радіостанцій. 21·15 Популярний концерт.

Ленінград (1000) 17·— Концерт з міських плянтацій.

Москва (825) 10·30 Рос. народня музика. 19·— Селянський концерт. 20·30 Концерт радіоорхестри.

Київ (800) 10·— Робітничий концерт. 17·— Концерт для села. 19·— Концерт з Пролетарського Парку.

Харків (1304) 18·— Концерт для села. 20·— Концерт військової орхестри.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт солістів.

Познань (334,8) 19·50, 22·30 „Тоска" — опера Вердія.

Середа 31-го липня.

Льондон (356,3) 16·45 Органовий речітал.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 26·45 Популярний концерт. 21·35 Концерт радіоорхестри.

Берлін (418) 17·30—18·30. Музика з готелю „Кайзергоф". 20·30 Стежні листя.

Відень (516.3) 11·00 Муз. поранок квартету. Сільвінґ. 21·00 Балалайковий концерт.

Рим (441) 17·30—18·30 Концерт.

Міляно (501) 11·18 Музичні продукції. 20·25 Концерт легкої музики і комедія.

Будапешт (550) 12·05 Концерт салонової орхестри Мандіт. 17·10 Циганська капеля Фері Горват.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт орхестри кіна „Касіно" 21·00 Концерт городу Рекерта.

Москва (825) 10·30 Концерт: Моцарт і Бетовен. 19·00 Концерт або трансмісія оперетки.

Ленінград (1000) 16·00 з міських плянтацій.

Київ (800) 17·30 Концерт для дітей. 18·30 Відчит: Поступи в будівельній техніці. 19·30 Популярний концерт.

Харків (1304) Станція нечинна.

Брюссель (509) 18·00 Популярний концерт.

Познань (334,8) 18·00 — 18·55 Концерт мандолінистів.

Прага (487) 19·00 Концерт Чеської Фільгармонії.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за ґотівку і на рати від десяткія літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 2199

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ҐОДИННИКИ поручає дешево Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні условія. 2200

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40. Сирникове тапіцероване 50. Умивальні 5. Дротяні **Вклади** 27. Матерацн 3 подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** ґобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладові 45. **Ліжко** мосяжне 200 золотих. **ЗАКС**, Ліндого 6. 426 10-10

ПРИСТІЙНИЙ, інтеліґентний, богатий урядник, середніх літ — оженитьсяз небідною, симпатичною панночкою, або вдовичкою до літ 30. Ласкаві зголошення з фотографією — за зворот якої і дискрецію ручить словом чести — слати до Адміністрації для „Урядовця". 163 1—1

ОЖЕНЮСЯ з молодою, пристійною, інтеліґентною, побожною панною — до 24-ох літ, котра хотілаби вертати зі мною до Америки. Посагу не вимагаю, бо маю кілька тисяч долярів. Річ трактується дуже поважно. Зголошення разом з фотографією слати до Адмін. „Діло" під „Американець". 177 1—3

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виконує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотеперішня продукція — 130 возів. 181 1-6

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

324 Пересвітлення Рентгеном. 19—24

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики 182 1—3

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ:

Нова Санаторія Санаторія положнично-хірургічна „Vita", Львів, ул. Листопада 22 уряджена з люксусовим комфортом. — 2 операційні салі, саля для породів і станиця для новонят. Сонячні покої з плавучою зимною і теплою водою. Город, гараж, особова вінда. Побут з цілим удержанням і обслугою від 15·— зол. денно. — Відкриття 1. серпня ц. р. Зголошення в Дирекції. Телефони 73-03 77-07 168 2—2 **Заряд.**

Д-р. Павло Миронович

веде адвокатську канцелярію

в СОЛОТВИНІ.

179 1—2

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 42 10—10

ПРЕДСТАВНИКІВ,

добре впроваджених в українських споживчих кооперативах, в союзах і в торговлях — прийме на добрих услівях фабрика чоколяди **Бранка,** Акц. Сп. Львів, Шептицьких 26. Письменні зголошення з точним поданням дотеперішньої праці та референцій на руки Дирекції. — 170 2—2

УВАГА! ФЕСТИН!

II. Табор Пластунів Новників у Підгородцях уладжує в неділю, дня 4-го серпня ц. р. Публичний Фестин з великою та ріжноманітною програмою. — Недешевий буфет у заряді таборовиків і місцевого зорганізованого жіноцтва. Пластова орхестра коша „Червона Калина".

Прибуток призначений на розбудову табору. Команда табору:

Д-р Никифор Гірняк вожд. Іван Гаврилів обозний 180 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 169 (11.460). Львів, четвер 1. серпня 1929. Рік XLVII.

Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На сторожі російщини.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 27. липня 1929.

В попередньому допису я висловив думку, що на північно-західних українських землях якоїсь поважної організованої російської сили нема й не може бути. Маса наша, розбуджена до нового національного, політичного й господарського життя, занадто виросла, щоби могла попасти під вплив б. „казьонних" людей.

Затишилися тут по містах і селах тільки „гаразавие" російщини, які під кермою РНО поставили собі два завдання: утриматися при житті й виконувати традиційні функції „гаразавих" — „не пущать" українства.

Оце друге завдання свідчить, що скрізь розсипані росіяни й москвофіли все-ж таки мають „ідею" й певну мету. Яку саме, домірковуватися не треба, бо шило само вилазить з мішка. Про „ідею" — збереження русскаго єдінства — ми нераз чули з уст самих російських діячів. Більш старанно ховаються вони з метою цього збереження, але й про це іноді доводиться почути, звичайно, тихенько:

„Невідомо, мовляв, як то ще буде... Може ще зміниться"...

Є чимало переконаних, що коли большевизм упаде, то матушка Росія встане в колишніх своїх розмірах. А значить, „русское дело" можна буде вести тут далі. Власне, в ім'я цієї майбутньої Росії і кидається всякі колоди під ноги „сепаратистам-українцям".

Для полекшення собі праці ці поліцаї російщини грають ролю найльояльніших громадян і великих польських державників. Кожний прояв українства чи-то в церковному співі, чи-то в кооперації і просвіті, чи-то навіть у викладі про штучні погної, — себто, саме уживання української мови — вони вже проголошують як „політику" й нельояльність.

Ми, мовлав, льояльні, і тому поборюємо українське „політаканство". Отак під плащиком льояльности робиться „русское дело" для майбутньої матушки Росії.

Цю акцію росіян і москвофілів, спрямовану проти українства, оцінюють тут на місці, як акцію корисну й перешкод їй ніхто не ставить. Навпаки, вона скрізь зустрічає тиху підтримку. Тому-то власне вона й має місце на наших землях.

Поодинокі росіяни й зросійщені місцеві „малороси", завдяки своїй стопроцентовій „льояльности", зберігли в своїх руках усі посади в православній церкві. За церкву вони особливо цупко тримаються, бо вона дає найбільше можливости стикатися з нашими масами. На терені церкви, дали рішучий бій українській мові, як мові богослужебній, і при підтримці „власть імущих" цей бій — як досіль — уже наполовину виграли.

Зросійщені священики й ляки тепер уже не відважуються відкрито поборювати „Просвіти" й кооперативи. З огляду на зростаючу свідомість мас, не трохи небезпечно. Але вони добре знають, що сама їхня нехіть, обминання українських організацій і недопомагання їм, уже шкодять українській справі, бо по селах бракує інтелігентних керманичів, а самі селяни не завжди можуть подолати труднощам.

Крім церковної ділянки, зустрічаємо чимало росіян і русофілів, як серж. урядовців (до них довіря!) і маємо в них найбільш затятих українофобів. Урядовець росіянин ніби-то в ім'я „інтересів держави", а властиво в ім'я боротьби з українським „зразництвом" русскій ідеї, старається, де може, пошкодити українській справі.

Те саме бачимо ми й у міських радах, куди вони дуже енергійно й обов'язково проводять своїх людей. Те саме й у громадському самоврядуванні та повітових радах. Скрізь бачимо, що радні росіяни й русотяни голосують проти всього того, що є на користь української справи.

В своїй, замаскованій льояльністю протиукраїнській роботі ці „гаразавие" російщини не знають ні меж гідности ні сорому. Вказку на кілька прикладів

Ось напр. п. В. Липинський згадує у своїй статті у „Ділі" (ч. 158), якто католицьке духовенство не давало колись примусити себе до співання у костелах „Боже царя храні", та як нині православне духовенство співає по церквах польські гимни. Співає їх *російське* духовенство і співає їх добровільно, бо воно — аби тільки здобути собі марку льояльности й можливість „делать русское дело", готово заспівати вам що хочете, до **вампа**ка включно.

Отак, луцький протоєрей, стовп російщини, 3. травня виголосив у соборі проповідь польською мовою, хоча собор ні одного парохіянина-поляка не має. А для зустрічі президента зробив на арці напис: „Вітай вподажу ваш!" І тепер уже давши, доказ своєї льояльности, протоєрей уважає себе управненим — не розуміти української мови парохіян, українство поборювати, а „русское дело" робити сміливо й відкрито.

Отже те, про що писав п. В. Липинський є ділом не української православної церкви, а російських „гаразавих", які захопили цю церкву в аренду й експльоатацію на шкоду українській і на користь російській справі.

Безумовно, коли б ці поліцаї російщини не знали, що їх робота „не пущать" українства, не буде водою на ще один млин, то вони цього не робили би. Отже дарма наші хруні бють по „гаразавих", бо посередньо — бючи по них — бють самі себе по фізіономії.

В кожному разі оці розпаношені „гаразавие" не посміли би робити своєї протиукраїнської роботи, коли-б у нас не було такого розбиття (табори: національний, безвірно-інтернаціональний, латано-соціялістичний і хрунівський). Коли би хоч в ім'я української гідности й національного самозахования ми вміли станути разом, щоби дати відпір подібного роду „гаразавим". Коли би своя хруніяда не робила роботи цілком паралельної, та коли би ми хоч раз пішли на вибори до самоврядувань одним українським фронтом.

В. Островський.

ХОЧЕТЕ МАТИ ПЕВНІСТЬ,

що Ваш гірко запрацьований гріш не пропаде, а приноситиме добрі відсотки? Якщо так, то складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Два „пацифізми".

Зріст англьо-французького антагонізму.

(Від нашого кореспондента.)

Берлін, 24. VII. 1929.

Поза кулісами великої дипльоматії розіграється вже від кількох тижнів безприкладно напяте змагання за місце, час і фактичний зміст т. зв. *великої репараційної політичної конференції*. Вона має поробити політичні висновки з репараційного компромісу Юнга і неначебто „ліквідувати" европейські залишки великої війни. В того рода ситуаціях властиві рішення виковуються вже заздалегідь в підготовчих переговорах й позакулісових дебатах поміж окремими урядами і дипльоматами, збіляться завсіди з готовими вже до певної міри результатами. Таким чином практична „ліквідаційна" конференція ведеться уже майже цілих пять тижнів. Завзятість зрозуміла. Від рішень „ліквідаційної" конференції — у своїх наслідках мабуть найважнішої після Версалю — залежатиме така чи інша політична стабілізація повоєнної Европи, і то стабілізація в перспективах десятків літ на майбутнє. Боротьба йде і за зміст і за форму цієї стабілізації; европейські великодержави неначебто відчувають, що як тепер складуться відносини в Европі, так вони виглядатимуть у майбутньому і тому кожна з них старається впливати тепер на цей уклад пильно дбаючи про свої інтереси. Проти себе стоїть кілька концепцій нового европейського укладу сил. Передовсім найбільш виразна — французька. Поанкаре зайо боронить свою „европейську концепцію", побудовану на версайській коаліційній політичній системі сили — і боронить її не так уже з уваги на ревізіоністичний натиск німців, як радше на европейську політику англійців. І справді, не так уже в обезсиленій Німеччині, як радше в Англії, веденій урядом робітників, виростає найбільший спротив проти европейської поанкарівської системи. Творяться неначеб дивні діла. Ще не так давно англійські консерватисти з усіх сил підтримували поанкарівську систему впрягаючи її в шлині своєї протирадянської політики. Нині-ж бачимо щось цілком протилежне. Англійські робітники її найбільш інтенсивно поборюють.

Звідки така гостра зміна фронту? Англійська преса завсіди стримлива і зрівноважена в тоні та висловах, вишліфована довговіковою традицією, говорить про все це радше поміж рядками, у всякомуж разі не виявляє цього протифранцузького звороту так гостро і маркантно, як він є в дійсности. Означе цю дійсність знають французи, бо чичитують її зпоміж рядків і з дуже зрівноважених річених англійських формулювок. То теж більше темпераментна, особливо націоналістична французька преса не залишає на новому англійському уряді навіть сухої нитки. Французи почуваються себе неначеб ошукані. Ще вчора вони бачили за каналом свого великого „шляхотного" союзника і гаранта поанкарівської супрематії над цілою Европою. Нині англійська „шляхотність" зникла зі стовпців французької преси; її неначеб звіяло, бо нині народ за каналом домагається звороту французьких военних боргів, домагається щоби німцям звільнено Надренію, щоби французи розброїлись, щоб в остаточнім укладі репараційного пляну французи позрікалися богато дечого на користь англійців. Тут і там вчорашня приязнь мало-що в ненависть не перекидається, богато каміння летить в французького націоналістичного подвіря особливож в сторону Мекдональда, як його звуть „масонського борителя" і його „уряду II. Інтернаціоналу". Особливож пікантно звучить тут закид масонства і то з боку... французів, тих самих, що вже від десятків літ по самі вуха в масонстві сидять і з нього не вилазять.

Розуміється, англійський зворот проти французів не прийшов отак ні сіло- ні пало, просто для того, що замість Болдвіна прийшов до влади Мекдональд і цей останній почуває особисту потребу робити „для відміни" в Европі інакшу політику, як його попередник. Англійці якої вони партії не були, завсіди робили свою европейську політику не для Европи — але для себе. Европа завсіди була для них обектом, ніколиж субектом великої політики. Можна говорити про три фази їхньої післявоєнної політики супроти Европи: фазу „женевського протоколу", фазу „Льокарна" і фазу „франко-британської антанти". Кожний раз підставою їхньої політики в Европі було британське змагання з Америкою і СРСР. З тих перспектив виросла найперше тактика женевська. Британці не могли успішно зорганізувати своєї оборонної боротьби на оба фронти, маючи за собою неспокійну і незрівноважену Европу, та ще в добавок Европу, в якій існувала одна велика супремативна мілітарна сила, тим разом Франція, тимбільше небезпечна, бо положена під самим боком Англії. Англійці не границі побарювали завсіди повсякчасну найбільшу супремативну кольоніяльну силу, завсіди намагалися витворити ситуацію, в якій европейські держави самі себе рівноважили би й свої сили у непродуктивній боротьбі зужикали. Тим свобідніші руки мали англійці завсіди на зовні. То теж бажаючи мати свобідні руки у своїм змаганні на той раз проти Америки й СРСР, англійці почали в 1924 р. відновлювати свою стару політику европейського балянсу. Її заініціював

Макдональд, в той час премієр першого англійського робітничого уряду. Це була неначеб то тактика замирення Европи. В дійсности вона була в першу чергу звернена проти французької европейської супрематії. В підставу цієї політики поставлено постулят загального европейського роззброєння й систему гарантійно-судейських договорів, т. зв. „пактів Ліґи Націй". Вони мали Европу основно спацифікувати. Уже тоді почато політику „великої ліквідації". Однак потребуючи вперше чергу міцного протифранцускього партнера, англійці почали систематично звільнювати Німеччину з обруча версайських коаліцій. Таким чином почались пацифістичні базарчки про европейський лад, в якому не булоб ані побіджених ані побідників, почалося буяження „европейської свідомости" і „европейської політичної солідарности". Через Европу хлинула міцна хвиля пацифізму, гнана очевидячки англійським вітром. Макдональд мав порівнюче легку роботу, бо в той час правив Францією картель соціалістів.

Одначе цю тактику англійці скоро закинули. Замість неї прийшла консервативна тактика льокарненського блькування Европи в один політичний союз сили, бо англійці неначеб то відчували, що самі собі ради з обома великими противниками не дадуть і намагалися створити собі цього союзника з цілої Европи. Але тактика Льокарна завела з огляду на спротиви поанкаризму, який вернув у Франції до влади. Прийшла третя фаза: франкобританської антанти. Але ця політика нікого не настрашила. Викликала радше якраз протилежний ефект, ніж він був англійцям бажаний. Особливо натиск Америки зробився ще грізніший. Почались американські вброєння й американсько-радянське зближення. Під тим натиском англійці були примушені перевести ревізію своєї европейської антантської політики і таким чином, в цілком льогічнім порядку річи, нині бачимо англійський поворот до їхньої европейської тактики з 1924 р., отже тактики „балянсування" Европи.

Характер цього баляпсу є відомий. Англійці послуговуються у тій своїй політиці сильними пацифістичними ідеями і ними зручно маскують властиву ціль своєї політики. Отже не є цілком випадковою річю, що якраз в цій ситуації Бріян виїхав „цілком несподівано" зі своїм *панєвропейським пляном*. Проти себе стоять осьтак два „пацифізми" — англійський і французький: один, який бажав би перевести „велику ліквідацію" на базі французько-поанкарівської, другий на базі англійської „балянсової" політики. Англійці хочуть замирення і засклепления Европи, одначе без цього, щоб хтонебудь посідав в Европі політичну перевагу, для того теж їхня протифранцуська політика. Француз-ж хотять замирення Европи, але під проводом їхньої поанкарівської системи. Вслід за Бріяном заявив Генлерсон, що на найближчій сесії Ліґи Націй Макдональд поробить в імені англ. уряду заяви, „які будуть дуже важні для Англії, *Европи* і цілого світа". Очевидячки, йде тут про те, щоби протиставити французьким плянам европейської митної унії відповідну англійську акцію, якої характер врештою не буде далеко відбігати від англійської політики в Европі в 1924 р. „Велику ліквідацію" англійці розуміють перш за все як ліквідацію неможливої загроаливої французької переваги. В Парижі здають собі з цього справу. Звідси теж родиться типова французька пресова істерія, ота заїла боротьба за кожну найменшу дрібницю, за місце, за час, за тему і зміст дебат. Але мабуть не богато поможе французам оте борсання поанкарізму, зовсім так само, як не помогло воно в справі ратифікації франко-американської довжної умови.

Зенон Пеленський.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ І СУКНІ.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіння.

Чехи і словаки.

ПРОЦЕС ПОСЛА ТУКИ.

Державна зрада чи боротьба за автономію?

В Братиславі почався 29. липня ц. р. процес проти словацького посла проф. Туки (з автономістичної партії о. Глінки), начального редактора партійного органу „Сльовак". Акт обвинувачення закидає пос. Туці злочин військової зради та приготовлювання змови проти республики, які то злочини підпадають під закон про охорону республики. Крім цього закидає обвинувачення Туці шпіонажу, спроби відірвати на силу Словаччину від ЧСР і віддати її закордонній державі (Мадярщині) та організування для тієї мети в Словаччині збройних сил.

Посол Тука вже довший час сидить у вязниці. Разом з ним сидять на лаві обвинуваченых ще два словаки, Мах та Снацький; вони відповідають з вільної стопи. Процес має тягнутися три тижні й у ньому має бути переслуханих понад 100 свідків.

Є це справді процес чисто політичний і відбувається він тому з наказу чеської центральної влади не перед судом присяжних, якби належало, а перед судовим трибуналом.

Тяжко збагнути, чому чеський уряд уважав за відповідне інсценізувати цей дивоглядний процес, в якому оборона сподівається „довести, що не можна змагань до автономії кваліфікувати, як державну зраду". Сучасна Чехословаччина, як і інші т. зв. сукцесійні держави, дуже хворіє на стару австрійську хоробу — вона ніяк не може дати собі ради з ріжними національностями, що живуть у чехословацькій державі і гадає розвязувати цю справу шляхом державного централізму, а змагання до національно-територіяльної автономії кваліфікує як державну зраду й мадярську або більшовицьку інтригу. З цього погляду вже стара Австрія була більше ліберальною і дала своїм народам безмірно більшу автономію та свободу, ніж її мають ріжні народи в Чехословаччині.

Сумніваємося, чи цей процес причиниться до підтримання престіжу молодої чехословацької держави. Відрадним є в кожному разі факт, що ним дуже зацікавилася закордонна преса великих держав — американська, англійська, італійська й німецька — разом аж 54 журналістів одержало карти вступу.

Перший день процесу почався внесенням оборони, щоби суд признав себе некомпетентним, бо по закону справа належить до суду присяжних. Та суд, розуміється, це внесення відкинув. Не обійшлося на суді й без провокації з чеського боку, бо предсідатель трибуналу уважав за відповідне ще перед відчитанням акту обвинувачення відчитати анонімний лист, якого він одержав з Відня й який звучить: „Я сподіваюся, що Ви, як мадяр, не засудите мадяра Туку. Адже він не робив нічого іншого, як те, що свого часу робив президент Масарик. Хай живе Угорщина хай живе д-р Тука!"

Після цього оборона поставила внесення на відкинення оречень знавців, які є активними старшинами чехословацького війська, бо вони звязані службовими обовязками та наказами своєї влади й зажадала, щоби оречення видали або пенсіоновані старшини або старшини французького генерального штабу, які розуміють по чеськи.

Сам обвинувачений, пос. Тука, у промові збивав обвинувачення про коншахти з мадярськими колами та сказав, що обвинувачення є виключно вислідом політичного чесько-словацького антагоніяму. „Сльовак" із 29. липня в перед-

---

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 2)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— А хороше тут у мене, діду — обвів поглядом учитель садок і дворище, що заросло густим споришем. І затишно і зручно — від нової школи не далеко — показав він рукою через сусідню оселю, за якою на серпневому сонці вилускувала свіжою червоною фарбою нова школа, збудована на кошти від самооподаткування.

— Пристойно... пристойно... повторював дід у довгу бороду.

І хатина під залізним дахом і сарайчик коло неї й погреб, — усе було зроблене й припасоване по хазяйському, словом, подобалося дідові. Він ще раз оглянув дворище і сказав, ніби до себе:

— Карбованців із тисячонку, мабуть, потягнуло — я думаю...

— Ні, діду, не вгадали... — з виглядом людини, якій пощастило непомітно для карних органів когось обшахрувати, відповів Михайло Петрович. — Всього-на-всього сімсот... сімсот...

— Пристойно... пристойно...

Вони промовчали. І тимчасом, поки вчитель замріявся рожевими перспективами свого шкрабівського життя, погляд його впав на пакета, якого обережно тримав у сухорлявій руці дід Володько.

— А що це у вас за пакет? — запитав Михайло Петрович і простягнув до його руку.

— Та це Митька Шалапатий із совіту привіс... казав — із району.

— Ну, ну, що там пишуть із району — смаковито скоромовкою заговорив учитель: ну, ну, що там пишуть...

Він узяв пакета, глянув на адресу й прочитав уголос: „Товаришеві М. П. Гепалові". І в той час, як він вимовляв закінчення свого прізвища, сбличя йому скривила така терпка гримаса, ніби він щойно пережував кілько зо два кислиць. Таки додумається отой Бурсак: замість „Гепалову", він пише „Гепалові"; цей українізатор, не моргнувши оком, і Льва Толстого ладен на Товстого перекрутити.

Михайло Петрович добув із пакета невеличкого папірця і устромив у його очі; і в міру того, як він читав, обличя йому витягувалося пожежною кишкою, а в очах стрибали не літери, а китайські тіни.

— Папо, папусю, я хочу ще бігать — чеплялася уперто Надя, що вертілася навколо батька й настирливо шарпала його за рукава. — Тепер я тебе дожену... От побачиш.

— Та йди ти... роздратовано відмахнувся той, — бігать, бігать. Як тебе папа вчив? — раптом визвірився він на дівчину — забула? Бегать бе... бе... бегать, а не бігать.

Ох, ця українська „мова"!... Вона переслідує Михайла Петровича мов злодія агент карного Розшуку. „Українізація, коренізація"... заговорив у якомусь безтямі вчитель, хапаючи себе за виски. Це якийсь кошмар, кошмар, нарочито вигаданий, щоб спантеличувати чесних працівників. Він підійшов до призьби, важко опустився на неї й раптом замовк. По хвилі мовив, дивлячись на розгублену дідову постать.

— Ну, нащо вигадали оцю українізацію?

Було подібно, що Гепало не запитував цими словами сторожа, а просив поради.

Дід Володько, правду кажучи, не дуже розумівся на всяких культурно-політичних процесах, проте слово „українозація" протягом останніх 3—4 років він чув день-при-дні і старечим своїм розумом міркував, що це щось таке, чого одним словом не скажеш, тому відповідь його була приблизно така:

— Не знаю я, Михайле Петровичу... Нічого цього за старих часів не було. Знаю тільки, що по мужицькій мові тебе за десять верств узнавали. А тепер пішло таке, що не розбереш, де мужик, а де пан. Хіба більшовики не додумаються?

Від цих слів, по суті співчутливих, Михайлові Петровичу не стало лекше. Він безтямно встромив зір у зловісний папірець і перечитував його по кілька разів:

„Вважаючи на абсолютну незначну частину руського населення в станиці Протоцькій, пропоную в школі ч. 2., що заново відкривається в станиці і на завідувача якої призначено Вас, навчання провадити українською мовою. Про це потрібно довести до відома батьків, що записують своїх дітей до школи. Для висування справи ширше пропоную Вам призначити батьківські збори на 20. серпня, коли я прибуду в станицю й виступлю з відповідною доповіддю.

Райінспектор ВНО Бурсак".

— Чорт... чорт... чорт!... — зривалося з сердитих учительських уст. — До чого? Нащо? Кому потрібна ця вся комедія?

Дідові стало дуже ніяково від того, що його колишньому начальникові хтось заподіяв велику кривду і він, зітхнувши на всі своєї старечі груди, щоб учитель прийняв це як співчуття, зашкутильгав до воріт.

У цей час у фіртку не йшла, а пливла, розчервонівшись від спеки, повна, поважна, русява молодиця; в руці вона несла кошолку, вщерть навантажену всіляким харчовим продуктом, а обличча її яспіло такою достатністю й самозакоханістю, які бувають лише в повновидого місяця теплої серпневої ночі.

Це була, коли хочете знати, найваконніша подруга Михайла Петровича — Варвара Якимівна, чи просто Варвар, як її звав у часи сімейного неладу чоловік, а в години виключного щастя, чи самоти — Варюся.

Дід Володько, зіткнувшись коло фіртки з Варварою Якимівною гречно дав їй дорогу й пошкутильгав своїм шляхом, а вчителева дружина пливла собі далі.

(Продовження буде.)

довці доказує, що в процесі Туки потягнули до відповідальности ніби то за зраду ті словацькі елементи, які стараються здобути політичну автономію для батьківщини. Перше видання „Сьовака" сконфісковано.

1-ший серпня.

Наказ ВККІ. — Антимілітаристичний день. — Акція й реакція.

Саме в часі, коли на Далекому Сході повстала загроза воєнного конфлікту ВККІ (Виконуючий Комітет Комуністичного Інтернаціоналу) пригадав собі тези VI. всесвітнього конгресу про світове економічне й політичне становище. Мовляв, VI. конгрес оцінив теперішній період, як добу наростання загальної кріси капіталізму, загострення зовнішніх і внутрішніх суперечностей імперіялізму, що неминуче ведуть до імперіялістичної війни, до клясових конфліктів, до революційного піднесення мас у капіталістичних державах і до революцій в кольоніяльних країнах. ВККІ добачує дальше зростання революційних настроїв, чого доказом виступ берлінських комуністів у дні 1-шого травня, боротьба бомбайського пролетаріяту в обставинах зросту національно-революційного руху в Індії то-що. Взявши на увагу рішення конференції 13-ти комуністичних партій у Брюселі про призначення 1-шого серпня міжнародним днем проти імперіялістичної війни й реакції, ВККІ подає докладні директиви проведення того дня. В першу чергу ВККІ наказує комуністичним партіям усіх країн поєднати демонстрації проти війни з політично-революційною боротьбою проти капіталу, фашизму, соціял-демократії, надаючи виступові проти війни та в обороні СРСР характер боєвого перегляду революційно-пролетарських сил. В дальших точках ВККІ подрібно розробляє плян підготовки 1-шосерпневої демонстрації, як провести попередню підготовку на фабриках, як боротися за волю вуличних демонстрацій і проти переслідувань комуністичної партії та комуністичної преси. ВККІ доручив притягнути до участи в 1-серпневих демонстраціях також сільсько-господарських робітників та взагалі селян. Розуміється, в програму 1-шого серпня входить теж боротьба із соціял-демократією, як „найнебезпечнішою різновидністю соціял-імперіялізму, що приховує й підтримує воєнні готування капіталістичних держав до війни пацифістською фразою" — та з „пацифістськими ілюзіями, особливо актуальними нині у звязку з приходом до влади в Англії уряду Макдональда".

В СРСР 1-шій серпня, крім демонстрації проти війни, має ще й інші завдання, а саме підсилення МОДР-у (Міжнар. допомога політичним вязням) шляхом збірки складок та збільшення й поширення звязку з пролетаріятом заходу. Відповідні осередки МОДР-у мають за завдання перевести листування із закордонними осередками й поодинокими симпатиками і розповісти їм про досягнення т. зв. соціялістичного будівництва.

Згідно з наказом ВККІ комуністичні організації у всіх країнах розпочали приспішену підготовку до дня 1-шого серпня. Зовсім природно, що атакована „буржуазія" не лишилася байдужим обсерватором цих підготувань. Розпочалися репресії у всіх країнах. В Парижі заздалегідь поведено арешти комуністів, між якими арештовано й відповідального редактора комуністичної „Юманіте" Десентре. Також в Празі заарештовано весь склад Секретаріяту чехословацької комуністичної партії. Ясно, що коли широкі арешти поведено в тих країнах, де комуністична партія є толерована, то тим більше поширилися арешти в тих країнах, як Польща, Ромунія, Мадярщина, Югославія, Болгарія, де комуністична партія вважається партією нелегальною.

На всякий випадок день 1-шого серпня подуманий Виконкомом III. Інтернаціоналу, як день здужання двох світів: капіталістичного й комуністичного, еволюційного й революційного. Він ніби має виявити силу наступаючого табору комуністичної революції і західних держав та їх урядів. На ділі, здається, скінчиться на менших або більших вуличних заздалегідь інсценізованих демонстраціях без жадного ширшого значіння.

Арешти комуністів у Львові.

З звязку з проклямованим ВККІ „протимілітаристичним днем", який має стати днем масових комуністичних демонстрацій, львівська поліція — як подали вчорашні газети — впала на слід організації, що підготовлялася до агітаційного виступу в дні 1. серпня. В одній з фабрик при вул. Лящинського арештовано 34 зібраних, що радили під проводом Самсона і Теченбаума. При арештуванні поліція мала конфіскувати обтяжуючий матеріял. Подробиці, як звичайно, тримається в тайні.

Ревізія в Сель-Робі.

Дня 29. липня львівська поліція перевела ревізію в секретаріяті Сель-Роб-Єдности і в редакції органу цієї партії „Сель-Роб" при вул. Валовій. Пізніше поліція звернулася до пос. К. Вальницького з метою арештувати його. Пос. Вальницький заслонився посольською незайманістю, вимагаючи наказу виленського суду. Як відомо, сойм видав пос. Вальницького за промову на салі розправ (підчас павзи) в часі білоруського процесу, одначе видача судові ще не є ідентична з арештом, який може наступити тільки на виразний наказ суду. Не вважаючи на те, поліція обстоювала арештування. Пос. Вальницький відмовився вволити бажання поліції, заявляючи, що тільки силою можна його арештувати. Після того його спроваджено сходами на вулицю, і утворилося збіговище, і відставлено на поліцію. Та після одногодинного побуту на поліції його звільнено, заявляючи, що його придержано тільки тому, що його посольський характер є невиразний.

Англія проти пляну Юнга.

Заява англійського канцлера скарбу Сновдена.

В англійському парляменті після дебати про Єгипет прийшло до дуже важної вимінн гадок між Льойдом Джорджом та канцлером Сновденом, підчас якої Сновден відкинув ключ поділу, який передбачає пляи Юнга і висловив погрозу, що Англія відкине плян Юнга, коли не будуть взяті на увагу її бажання в справі зміни ключа поділу.

Нагоду до цієї вимінн думок дав запит Льойда Джорджа, який хотів знати, чи Велика Британія дійсно має відмовитися від такої великої кількости своїх претенсій, як це передбачає плян Юнга. Ключ поділу — казав Льойд Джордж — який передбачає плян Юнга, дуже некорисний для Англії, а рівночасно нові постанови про річеві данини дають нагоду до найтяжчих закидів. Він нічого не мав би проти того, щоби були зменшені репараційні тягарі для Німеччини, одначе це зменшення мало би відбутися на основі рівности щодо всіх держав.

Канцлер скарбу Сновден зазначив у своїй відповіді, що він витає критику пляну Юнґа з боку Льойда Джорджа і висловлював надію, що ця критика буде корисною для англійської делегації на інтернаціональну конференцію. Англійський уряд не зобовязаний прияти плян Юнга і не признає також звязку між звільненням Надренії і справою репарацій, який утворено в Женеві. Зрештою досі ще жадний уряд не приняв пляну Юнга. Також німецький уряд лише заявив, що плян Юнґа може бути відповідною підставою для переговорів у справі репарацій. Англійський уряд вважає, що будуча конференція має своїм завданням обговорити плян Юнга в усіх подробицях і в разі потреби також змінити його.

Далі Сновден перейшов до англійських бажань у справі зміни пляну Юнга і зазначив, що насамперед ключ, який передбачено в цьому пляні для річевих данин, а також поділ на „забезпечені" та „незабезпечені" репарації не відповідає англійським бажанням. Англія уважає ключ поділу, який установлено на конференції в Спа, за доцільніший, ніж той, який передбачає плян Юнга. У цьому пляні зовсім не сказано, чому змінено ключ поділу для виплат державам антанти. Англію надмірно скривджено на користь Франції. **З огляду на те, що плян Юнга полягає на упослідженню Англії, прийшов тепер час заявити, що Англія вже дійшла до тої границі, поза яку державний скарб вже далі піти не може.**

До висновків Сновдена прилучився також член партії праці Веджвуд, який зазначив, що англійська делегація мусить скорше довести до розбиття конференції та відкинути плян Юнґа, ніж допустити до подібних компромісів. Англія — сказав він — може позволити собі відкинути плян Юнґа, забрати свої війська з Надренії і залишити при життю плян Дозза, аж поки цей не скрахує.

Всі повищі заяви по суті звернені є проти Франції, як держави занадто упривілейованої у післявоєнних розрахунках, та в наслідку загострюють дальше англьо-французькі відносини.

Польща хоче взяти участь в конференції великих держав.

Газета „Петіт Парізієн" повідомляє, що польський міністр закордонних справ зложив візиту Бріянові й обговорив з ним справу будучої політичної конференції. При цьому він висловив бажання, щоби на цю конференцію запрошено Польщу. На думку газети Франція без сумніву буде жадати запрошення Польщі на цю конференцію.

Реалізуйте клич: свій до свого!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт. 183 1—?

Радянська Україна.

Майбутнє Запоріжя й Дніпра.

(Розмова з проф. Александровим.)

З 1927 року в районі долішнього Дніпра під керуванням проф. Александрова провадиться гідротехнічні дослідні роботи, що в майбутньому можуть мати велике практичне значіння для економіки всього радянського Союзу.

Проф. Александров, що перебуває в Харкові, на розмові зі співробітником рад. агенції „Ратау" з приводу цих робіт повідомив ось що:

— Головне завдання гідротехнічних дослідних робіт на долішньому Дніпрі поглибити водяний шлях Запоріжя—Херсон на просторі 300 кільометрів. Тепер Дніпро в цьому місці не більше, як півтора метра завглибшки. Це не дає змоги розвивати велике пароплавство. Отож, передбачується насамперед землечерпними роботами поглибити Дніпро до 3,6 метрів. Між Запоріжям та Херсоном ходитимуть великі річкові пароплави. Дослідні роботи в цьому напрямі мають закінчитись з таким розрахунком, щоб, збудувавши Дніпропетровську гідростацію, можна було розпочати землечерпні роботи.

Це є перший етап пляну. Надалі передбачується поглибити долішній Дніпро до 7 метрів і влаштувати в Запоріжі морський порт, щоб до Запоріжя підходили пароплави з Середземного й Чорного Моря. Це матиме велике значіння, бо дасть з одного боку безпосередньо з Запоріжя експортувати ліс, хліб та металь, а з другого приставляти з Батуму через Херсон нафтові продукти.

Друге завдання дослідніх робіт знайти біля Никополя та Каховки місце, щоби збудувати там у майбутньому дві водяні електростації силою 150.000 коней.

Нарешті гідротехнічні роботи мають виявити можливість меліорувати в районі долішнього Дніпра 100.000 десятин землі.

Розвиток вівчарства на Україні.

Попит на українські смушки за кордоном дуже великий, але ними не можна навіть внутрішнього ринку цілком задовольнити. Вівчарство на Україні зосереджено в Полтавській окрузі, де нараховується більш як пів міліона смушкових овець. Нещодавно спеціяльна комісія привезла з Узбекистану понад 300 баранів та овець. В цьому році гадають привезти ще 2.000 племінних каракулевих овець. Таке розширення племінного стада дасть можливість значно збільшити українське вівчарство. Намічено утворити на Україні 10 племінних розсадників, організувати мережу злучних пунктів, збудувати коло 100 сироварень для перерібки овечого молока.

Організація Інституту Лісового Господарства.

Згідно з пятирічним пляном розвитку науково-дослідницьких закладів на Україні, Наркомос спільно з Наркомземом висловились за організацію науково-дослідницького інституту лісового господарства, що має перебувати у віданні Наркомземсправ. Цьому інститутові треба передати все лісове дослідництво, таксамо як і науково-дослідницькі катедри лісового господарства, що існують тепер при Головнауці Наркомосу. Нарком земельних справ звернувся до Раднаркому з просьбою затвердити організацію інституту лісового господарства.

Науково-дослідна робота у вугільній промисловости.

Український науково-дослідний інститут вугільної промисловости це зовсім нова організація. Інститут цей фактично утворено тільки в січні 1929 року. Покищо до складу цього інституту залучено т. зв. сталінську досвідну стацію та лабораторію хемії вугілля, що була колись при Донвугіллі. Але протягом найближчого часу інститут гадає організувати ще цілу низку інших лабораторій, що розроблюватимуть основні проблеми, звязані з добуванням та перероблюванням вугілля. У першу чергу організується лабораторії безпеки праці та збагачення вугілля. Далі при інституті передбачується організувати відділ економічних досліджень, спеціяльний відділ, що розроблятиме питання праці, а також відділ механізації видобутку. Крім того інститут почав організувати науково-дослідні бюра на виробництві, що матимуть завдання перевіряти стан механізації і раціоналізації виробництва, а також збирати для інституту потрібні матеріяли для його наукової роботи.

Кооперативний відділ
Української Господарської Академії в Ч. С. Р.

Нині кооперативний рух досяг уже таких розмірів, набрав уже такого значіння, що його не може обійти наукове дослідження, незалежно від того чи іншого ставлення до нього. Поруч з розвитком кооперативного руху росте і зацікавлення ним. Цікавиться ним також і наука в особі її представників. Підтвердженням для цього може служити хоч би й такий факт.

Зі загальної кількости 134 докторських дисертацій про соціяльні орґанізації, що виголошені були в 1924 р. на високих школах Німеччини, 58 дисертацій (43 проц.) присвячено кооперативному рухові

У звязку з великим розвитком кооперативного руху зявляється потреба в його систематичному студіюванні. З одного боку в міру зросту кооперативного руху, зявляється все більша потреба технічних і адміністраційних сил - керманичів, що, в інтересах успішного розвитку руху, повинні бути всебічно ознайомленими з його змістом, формами й тенденціями. З другого боку, кооперативний рух в своїому розвиткові зустрічається з усе більшими труднощами та ускладненнями, як внутрішнього так і зовнішнього характеру, які вимагають теоретичного їх вирішення, щоби в такий спосіб вплинути на практичний стан річей. Все це досягається, вірніше, можна досягнути, лише систематичним студіюванням кооперативного руху, та, розуміється, тих умов і обставин, серед яких цьому рухові доводиться розвиватись.

В практиці вже мають місце спроби йти на зустріч вимогам кооперативного життя. Студіювання кооперативного руху проклало вже шлях до високої школи. Так напр., в Німеччині студіювання кооперативного руху переводиться шляхом кооперативних семінарів, що засновуються при деяких правничих чи суспільно-господарських факультетах, або шляхом введення в обсяг програму високих шкіл також як предмету навчання. Та не лише в Німеччині, а й в інших країнах також переводиться систематичне студіювання кооперації на високих школах.

Одною з ширших спроб систематичного студіювання кооперативного руху слід вважати також Кооперативний Відділ Економічно-Кооперативного Факультету Української Господарської Академії в Ч. С. Р.

Кооперативний відділ Української Господарської Академії в Ч. С. Р. має своїм завданням підготовляти до практичної діяльности та до теоретичної праці кооператорів, себ-то, має своїм завданням здійснювати широке систематичне ознайомлення з теорією і практикою кооперативного руху.

Кооперативний рух по своїй істоті є рухом економічно-соціяльним. Цілі, які ставить собі кооперативний рух — це зміна існуючих економічних, а відтак і соціяльних відносин сучасного суспільства. З огляду на те, кооператорові в його діяльности, чи практичній, чи теоретичній, доводиться безперестанно стрічати й розвязувати економічні і соціяльні питання. Приймаючи все це на увагу, Кооперативний відділ хоче уможливити кооператорам якнайповніше ознайомлення з науками економічними і соціяльними.

Кооперативний відділ є одним з трьох відділів Економічно-Кооперативного Факультету У. Г. Академії. Орґанізація відділу знаходиться в тісному звязку з орґанізацією цілого факультету.

Економічно-Кооперативний Факультет складають 20 катедр, які можна поділити на загальні і спеціяльні. Зі становища кооперативного відділу буде загальних катедр — 16, спеціяльних — 4, а саме:

Спеціяльні катедри: 1. Теорії кооперації, 2. Історії кооперації, 3. Кооперація споживачів. 4. Кооперація продуцентів. Загальні катедри: 1. Народнього г-ва, 2. Теорії статистики, 3. Господарської статистики, 4. Соціяльної статистики, 5. Економічної географії, 6. Соціяльної політики. 7. Економічної політики, 8. Фінансів, 9. Приватної економії, 10. Рахівництва, 11. Соціольогії, 12. Державного та міжнароднього права, 13. Адміністраційного права, 14. Приватного права. 15. Місцевого самоврядування, 16. Соціяльної гігієни та санітарії.

План навчання на Кооперативному відділі ділиться на основний і спеціяльний. Основний план навчання є спільним для всіх відділів факультету. Спеціяльний охоплює предмети, які викладаються лише кооператорам. Основний план навчання обіймає 43 предмети, спеціяльний 13.

План навчання (загальний і спеціяльний) має бути виконаний напротязі 4-х років (8 семестрів)

Прослухавши певний предмет, слухач УГА складає іспит.

Прослухавши напротязі 4-х семестрів (2х років) виклади, склавши іспити з окремих предметів) та виконавши встановлені вправи, слухач складає перед комісією І-й півкурсовий іспит.

По прослуханню 8 семестрів викладів та склавши всі іспити з поодиноких предметів й виконавши всі вправи, слухач складає 2-й півкурсовий іспит перед комісією і одержує друге півкурсове свідоцтво. Після цього абсольвент приступає до дипльомної праці, яка полягає в опрацьованні вибраної слухачем, по згоді з керуючим професором, та затвердженої факультетом теми про кооперацію. Абсольвент захищає дипльомну працю перед іспитовою комісією і після успішної оборони набуває звання інжиніра-економіста.

Практичні вправи полягають у виконанні певного завдання: вправи зі споживчої та кредитової кооперації полягають у відбутті практики в учебних кооперативах, споживчому та кредитовому; вправи з ревізії — в обревізуванні певного періоду діяльности одної з учебних кооператив; вправи по теорії кооперації, кооперативного кредиту, кооперативного збуту, хлібної торгівлі і кооперативного права мають характер кольоквіюмів. Вправи з методики рахівництва споживчих і кредитових кооператив та техніки банкової справи полягають у виконанні слухачем певного завдання.

Для уможливлення практичного ознайомлення з діяльністю кооперативів з першого року істнування Академії при катедрах кооперації споживачів та кооперації продуцентів засновано кооперативи — Споживче та ощадне т-во „Україна" і Ощадно-позичкове т-во „Єдність". Крім учебного завдання — уможливлення слухачам Кооперативного відділу відбувати практику, кооперативи виконують економічне завдання, задовольняючи потреби слухачів Академії в кредиті та в набуванні предметів першої необхідности. В осени 1927 року було засноване окреме споживче т-во з учебною метою під назвою „Відродження", яке й почало свою діяльність весною 1928 року.

Відбуття практики в учебних кооперативах полягає в участі на загальних зборах, в виконанні функцій членів Управи й Надзірної Ради. Коли слухач-кооператор не буде загальними зборами вибраний до Управи чи Надзірчої Ради учебної кооперативи, керуючий катедрою відсилає його на практику до учебної кооперативи. Такий практикант повинен відвідувати засідання Управи й Надзірної Ради, бути присутнім при перевірці краму, при ревізії і т. п. Про свою таку практику слухач представляє керуючому катедрою писане справоздання.

З метою ознайомлення з діяльністю кооперативів Кооперативний відділ виконав чимало екскурсій для огляду торговельних, виробничих і ідеольогічних кооперативних установ Чехословаччини.

Йдучи на зустріч слухачам кооператорам в справі студіювання кооперативного руху та для облегчення складання іспитів і переведення вправ Українська Господарська Академія видала 12 підручників.

Кооперативний семинар має своїм завданням: служити поглибленню знання, набутого шляхом слухання теоретичних викладів, сприяти теоретичній науковій праці кооператорів, уможливлювати для кооператорів публичні виступи для захисту своїх думок та для критичного ставлення до думок інших.

Кооперативний семинар розпочав свою діяльність 11. листопада 1924 року. Працями семинару керують проф. С. Бородаєвський та проф. Б. М. Мартос. Кожний кооператор повинен бути членом семинара напротязі не менше як 2-х семестрів.

Для участи в семинарі інколи запрошуються також сторонні Академії особи — кооператори, переважно діячі кооперативного руху Чехословаччини.

За весь час діяльности семинару (з 11. листопада 1924 р. по 20. січня 1929 р.) прочитано й обговорено 70 доклядів.

Окремі завдання має кооперативний кабінет: гуртувати працю слухачів-кооператорів і технічно допомагати їх роботі.

Кабінет засновано 8. травня 1928 року. Окрім викладів в кабінеті відбуваються вправи, засідання семинару, переводяться іспити, засідання органів управління учебних кооператив. В кабінеті міститься також „Товариство Українських Кооператорів при Укр. Госп. Академії" та учебне кредитове товариство „Єдність".

В кабінеті є бібліотечка, що складається з фахової літератури, переважно справоздань кооперативних установ різних країн. Число назв книжок цієї бібліотечки — понад 350.

Для ілюстрації розвитку кооперативного руху та для ліпшого вияснення і засвоєння деяких моментів цього розвитку кабінет виготовляє діяґрами та картоґрами. Нині їх є в кабінеті 95. Рівнож є в кабінеті збірки фотографій з життя кооперативних установ різних країн.

Досі укінчило Кооперативний відділ Української Господарської Академії 27 кооператорів.

В тісному звязку з Кооперативним відділом перебуває „Товариство Українських Кооператорів при У. Г. А."

Товариство є фаховою орґанізацією кооператорів, що перебувають при У. Г. А. Академії.

Товариство має фахову книгозбірню та читальню. В книгозбірні налічується понад 800 назв книжок. Читальня дістає понад 20 кооперативних часописів та журналів.

Товариство видає неперіодичний орґан — „Кооперативний Альманах" та „Кооперативний Огляд", влаштовує лекції та диспути, інформує кооперативний світ про Кооперативний відділ Української Господарської Академії та турбується про приміщення своїх членів на працю в кооперації.

М. Малашко.

Перед 1-го серпня.
Збройна сутичка.

Будапештенська поліція арештувала богато комун. агітаторів, які на основі вказівок приготовляли демонстрації на 1. серпня. В ночі комуністи розліпили відозви в яких взивають до демонстрацій. Слідство стверднло, що комуністи хочуть зорґанізувати на 1. серпня протестаційний страйк та вивести на вулицю военних інвалідів і безробітних.

Гурток віденських комуністів хотів перейти мостом на Рейні до Швайцарії. На заставі сторожі, щоби вернулися, комуністи заатакували швайц. сторожу. Сторожа вжила зброї. Ранено около 25 осіб, між ними ком. посла баденського сойму Бока. Також на бельгійсько-нім. кордоні пробувало перейти 600 комуністів. Бельгійські жандарми їх відперли. В Загребі сконфісковано літак, якого вживали до ком. пропаґанди. В бельгійчім інституті заґр. університету викрили тайну друкарню, в якій друкували летючки. Підчас ревізії один із комуністів вистрілив до урядовця, але не вцілив. В Атенах арештували висланця III. інтернаціоналу, який приїхав до ґр. ком. партії з грішми в справі орґанізування демонстрацій 1. серпня. В Парижі заборонено взагалі всякі походи, віча й збори.

Незалежність Єгипту.

Як повідомляють із Льондону, новий договір між Анґлією й Єгиптом заґарантує повну вн. і політично-госп. незалежність Єгипту. Анґл. війська мають боронити лише Суеського Каналу. Анґлія встанеться до Ліги Націй за приняттям Єгипту до Ліги.

Процес пос. Туки.

У другому дні розправи переслухували далі пос. Туку. Він заперечує, начеб допустився злочину держ. зради та шпіонажі. Хіба не найдеться ніхто такий наївний, — говорив пос. Т. — щоби тепер старався викликати війну між ЧСР. і Мадярщиною. Тука признає, що орґанізував сл. молодь, щоби виробити в ній нац. почуття, признає теж, що ця орґанізація одержувала грошові підмоги з Мадярщини.

Нема більш.-китайських переговорів.

Аґ. Тас уповажнили заперечити, нібито в Берліні відбуватимуться переговори в звязи з більш.-кит. конфліктом. Неправдою є теж, що уряд СРСР. робив демарш у Берліні для приготування безпосередніх переговорів у Берліні. Затк. кит. посол у Берліні старався стрінути з амбасадором СРСР. у Берліні Крестенським.

В четвер закінчуться більш. анґл. переговори.

Анґл.-більшовицькі переговори в справі навязання дипл. взаємин закінчаться в четвер. Виміни амбасадорів можна сподіватися в найбл. часі. Кандидатом на анґл. амбасадора в Москві є посол палати громад Кенуорті. „Дейлі Екс." повідомляє, що Гендерсон на конференції з Довгалевським домагався передовсім, щоби СРСР. не вів ком. аґітації в Анґлії. В евент. консулярнім договорі передбачувала би це спец. клявзуля. Довгалевський сказав, що СРСР згодиться на домагання Анґлії.

Ревізії й арешти у Львові.

У звязи з 1. серпня поліція перевела ревізію в „Сельробі-Єдність" при Валовій ч. 14. і в льокалі ППС лівиці при Заблікевича 44., де арештовано 23 учасників засідання, яке саме відбувалося там. Льокаль ППС-лівиці опечатано. Крім того переведено ревізії в професійних союзах при Сикстуській, Кітлярській і пл. Стрілецькій. Взагалі переведено 64 ревізії.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Венецькі торги.

Блукаючи нераз по жидівськім місті в Перемишлі, чи по Краківськім у Львові, дивувався я, як може купець вийти на своє, коли з первісної ціни спустить дві треті.

— Як для вас, то 50 корон — каже він і робить міну чоловіка, що з милосердя до ближнього сам себе ріже.

Але покупець не дивиться на міну, бо хоче задержати спокій духа. Оглядає ще раз товар і зітхнувши відповідає.

— Як для вас, то даю 10 корон.

Купець хвилю вдає апоплексію. Потім помалу приходить назад до здоровля, а згодом і до голосу:

— Ви жартуєте хіба!? Нижче як 30 корон не можу ані сотика...

— Дам дванацять...

— Двацять пять...

— Тринацять.

Врешті за пятнацять корон товар куплений. Купець нарікає, що стратив, а покупець журиться, що ще не поторгувався.

Прийшли мені на думку оці торги наші, коли ходив я від крамниці до крамниці в прекрасній, божеській Венеції. Перла Адрії має дві великі прикмети: бруд і шахраїв. Має свої канали і каналії, з яких перші смердять на кільометер, а другі шахрують сотки лірів. Попаде ться в Венецію недосвідчений чужинець: з Мадагаскару, Камчатки, чи з Галичини, напевно переплатить кожну річ не втрое, то в четверо.

Наші паломники, як лиш приїхали в Венецію, кинулися на венецькі крамниці, купувати цяцьки собі і другим на памятку. Кожний обід чи вечеря були потім веселі — цінами.

— Дивіться — говорить одна паломничка — як я дешево купила коралики.

— Скількиж ви дали?

— Пятнацять лірів!

При другому столі зривається сміх...

— Чого ви сміетеся?

— Бо я за такі самі дала пять.

Один пан, який уже тричі їздив до Італії, а два рази був обікрадений до сорочки, забирає голос:

Ці коралики, прошу панства, варті найвище три ліри.

— Звідки знаєте?

— Бо я за першим разом заплатив двацять, за другим пять, а нині той сам купець давав мені за чотири без торгу.

В іншім місці показує котрийсь із паломників старинну попельничку, яка — хто зна — чи не памятає ще демократичного ладу в Італії.

— Скільки ви дали за неї?

— Ну, це з огляду на античність досить дорога річ! Я дав трицять лірів.

Всі оглядають, хвалять і одноголосно признають, що штука гарна і не дорога.

Але вдоволення паломника розбиває продавець, який саме ввійшов на салю. Він пропонує паломникам різні „античні" і нові річі, між іншими таку саму попельничку за дванацять лірів...

Шановні Земляки! Коли Вас доля зажене з пашпортом чи без, до божеської Венеції, не купуйте там нічого. Хіба, що виторгуєте девять десятих з поданої ціни. Тоді ви певні бодай, що тільки подвійно переплатили, а це з огляду на красу Венеції не така велика страта.

Венеція, в липні 1929.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 89 5—6

— **Свято полеглих на Маківці** відбудеться цього року в дні 4. серпня заходом Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові в порозумінні з філією ГОВМ у Сколім. Учасники зі Львова мають зголоситися заздалегідь у впорядника прогульки д-ра Івана Гижі (Руська 20, Дністер, I. пов.) і зложити на його руки найменше 5 зол. титулом завдатку на залізничу карту і нічліг у Тухлі. Кошти подорожі зі Львова і з поворотом винесуть ок. 12 зол. від особи, бо Т-во поробило всі заходи в справі залізничої знижки, яка певно буде признана. Хто зголоситься скорше, може рефлектувати на знижку. Ті, що зголосяться в останній хвилі, знижки не дістануть. Відїзд зі Львова: в суботу, 3. серпня, в год. 16.10 попол. з головного звірця; приїзд до Тухлі, де будуть приготовані нічліги, в год. 20.04 вечером. В неділю рано рушить прогулька під проводом д-ра Гижі й інж. Захара Рудика на стрілецькі могили на Маківці, де в год. 11. передпол. відбудеться поминальне богослуження і проповідь, після чого учасники зложать поклін могилам Героїв. Поворот до Львова: відїзд з Тухлі в год. 18.01, приїзд до Львова в год. 22.10 вечером. Головна Рада Т-ва Охорони Воєнних Могил просить усі дооколичні громади взяти масову участь у святі під проводом своїх священників і з процесіями, а охочих з околиць на шляху Львів-Стрий прилучитися до львівського поїзду.

— **Засідання Екзекутиви II. Інтернаціоналу в Цюриху.** В днях 28.—29. липня відбулося в Цюриху засідання Екзекутиви Соц.-Роб. Інтернаціоналу. Закордонна делегація УСДРП для участи в цьому засіданні вислала п. П. Феденка.

— **Арештування.** Як ми вже повідомляли в попередньому числі, поліція приставила до вязниці окружного суду у Львові двацятькількох людей, яким закидають те, що вони від довшого часу вели агітацію за страйком. М. і. приставили з громади Будкова (пов. Бібрка): Івана Копитка, гром. секретаря, з Водник: Андрія Паньчиняка, ем. залізничника Дмитра Повалиного, Юрка Когута, Юрка Сороку, Мик. Котулю, Мик. Олійника, Вас. Гупала, з Вільхівця: Семка Паньчишина, Гр. Олексіва, Андр. Бабка та Микиту Михалишина, з громади Сернки Малі: Ст. Грабовського, Гр. Басадя, Дм. Саловського, Ів. Палиняка, Йос. Гупала. В Білці Шляхотській (пов. Львів) арештовано: Йос. Турка, Павла Мороза, Мартина Войдила та Мих. Возняка. Арештованим закидають, що з доручення сель-робу вели агітацію за рільним страйком у бобрецькім повіті в добрах гр. Потоцького, а в Білці Шляхотській в добрах княжни Сапіги.

— **Під замітом зложення фальшивих зізнань.** Федь Луківський з Батятич зізнавав як свідок на розправі в дні 15. травня у справі відомої кровавої події в Батятичах, коли то (це було 16-го січня ц. р.) поліція вбила кількох селян, а кількацятьох ранила. Прокуратор добачив суперечности в зізнаннях Луківського, за що він дня 29. липня відповідав перед суддею Сверчинським за фальшиві зізнання. Луківського засудили на три місяці вязниці, при чому кару відложено йому на пять літ. — За фальшиві зізнання відповідав також на другій розправі перед тим самим суддею Дмитро Бубела, якому акт обвинувачення закидав, що він, переслухуваний у Винниках у справі Івана Тички, зложив фальшиві зізнання. Бубелу засуджено таксамо як Луківського.

— **Шкоди від бур у станиславівськім воєвідстві.** Великі шкоди заподіяла недавня буря в станиславівськім воєвідстві в засівах і плодах. І так у Баличах (пов. Жидачів) буря знищила 25. липня плоди на просторі 45 моргів. Дня 23. липня грім ударив у два стіжки сіна Федора Струка в Радчі (станиславівський повіт). Оба стіжки згоріли до тла. На дорозі між Богородчанами та Лисцем буря перевернула дві придорожні липи. Одна липа падаючи вбила коня, який підчас бурі заховався був під деревом.

— **Вбив через необережність.** Евген Базилевич, 12-літній учень із Станиславова та М. Процюк, 16-літній учень 4-ої кл. гімн. в Монастириськах, підчас побуту на вакаціях у Станиславові маніпулювали необережно револьвером, що був власністю М. Волянського. Базилевич не знав, що револьвер набитий і пострілив Процюка в голову. По дорозі до шпиталю Процюк помер.

— **Вбивство.** Дня 28. липня вбито в загадочний спосіб у Тропині (пов Рогатин) денного заробника Максима Мишуковського, родом зі Болоні, пов. Перемишляни. Мишуковського вбито в домі його працедавця Ів. Болгемуна, якого арештовано як підозрілого в убивстві.

— **Неправдива вістка.** Проф. Мих. Оженицький заявив представникові „Аг. Всх.", що чутка про покликання його на становище урядового комісаря Загально-Державного Союзу Кас Хорих є неправдива. Ніхто з ним у цій справі не переговорював.

— **Відклик прокуратора в справі присуду Уліца.** Прокуратор окружного суду в Катовицях Малковський вніс відклик від присуду в справі Уліца з причини низького виміру кари.

— **Конґрес закордонних мадярів.** Мадяри улаштовують перший конґрес закордонних мадярів у Будапешті. Конґрес відбудеться в днях від 22. до 25. серпня ц. р.

— **Трагічний кінець після 154-годинного лету.** В Мінеаполісі (Злуч. Держ.) упав із висоти 60 м. на автомобілевий перегоновий шлях літак „Міннесота". Літак розбився на дребезги, пільот згинув, механік тяжко ранений. Літак цей відбував саме рекордовий лет і був у повітрі вже 154 години.

— **Вписи на вищі школи у Варшаві. Університет:** виділи: 1) правно-політичний, 2) теольоґічний, 3) гуманістичний, 4) математично-природничий, 5) лікарський, 6) фармацевтичний, 7) ветеринарійний. Вписи відбуватимуться від 2.—14. вересня; на лікарський виділ від 2.—11. вересня. — **Політехніка:** виділи інж.: 1) водної, 2) сухопутної, 3) механічний, 4) електричний, 5) архітектури, 6) хемії, 7) геодезії. Речинець складання подань про допущення до складання іспиту кінчиться 7. вересня. Карти вступу на іспит видаються від 12. до 14. вересня. Іспити відбуватимуться від 16—20. вересня. Підготовчі курси починаються від 15. серпня. — **Висока школа торговельна:** вписи від 1.—15. вересня. — **Головна школа сільського господарства:** виділи: 1) лісовий, 2) агрономічний, 3) огородничий. Подання приймається від 1. вересня. — **Академія мистецтв. — Дентистичний інститут. — Школа політичних наук. — Державний Музичний Інститут:** виділи: 1) гри на інструментах спеціяльних, 2) співу, 3) драматичний. — **Висока музична школа ім. Шопена:** подання від 1. вересня, іспити від 6. вересня. — **Школа фізичного виховання:** подання приймаються до 10. серпня. — **Висока школа денникарська.** — Ближчі інформації можна отримувати особисто або листовно в Управі Української Студентської Громади, вул. Подвале 16, пом. 15, телефон 517-26. — За Управу: Е. Перхорович, Т. Стасів.

— **Готель в осідку богів.** Американське фінансове т-во, як повідомляють паризькі часописи, хоче побудувати на Олімпі, осідку старогрецьких богів, величезний комфортовий готель. Ініціятори того проекту кажуть, що соняшні збіча Олімпу надаються дуже на високогірську кліматичну оселю, яка стягала би туристів з усього світа, головнож американців. Біля готелю уладять різні спортові грища, передовсім для ситківки та гольфа.

— **Вияснення.** Хвальна Редакціе! У Вашому ційному щоденнику з дня 5. червня ц. р. була поміщена замітка про мене, в якій було сказано, що я студіював за границею, удержуючись „власними силами". Прошу ласкаво помістити отсе моє вияснення: В часі дотеперішніх моїх студій за кордоном, окрім дрібної помочи від українських інституцій і знайомих, у найскрутніших хвилинах, коли я тільки вдався, завсіди одержував я негайно поміч від Преосвященного епископа станиславівського Григорія Хомишина, що ніколи не відмовляв мені і не збував мовчанкою, а навпаки: завсіди й постійно сердечно помагав мені, за що почуваюся до найбільшої вдячности. — З глибокою пошаною: **Михайло Островерха.**

СПЕЦІЯЛІСТ В НЕДУГАХ ЖІНОЧИХ І АКУШЕРІЇ

Д-р Олександер Подолинський

вернув і ординує від год. 3—5. по полуд. у Львові, при пл. Більчевського ч. 10.

178 Телефон 15-60. 1—3

Видавництво „Червона Калина" і наша визвольна війна.

На маргінесі останнього звіту діяльности Видавництва.

Заслуги видавництва „Червона Калина" біля плекання традицій нашої визвольної боротьби такі очевидні, що не може бути про них двох думок. Головно своїми календарями „Червона Калина" зробила в цьому напрямі велике добро.

Кожний календар „Червоної Калини" це не звичайний собі збірник інформаційного матеріялу, який по році чи по кількох тратить майже завсіди свою вартість, а збірник матеріялів до історії українських визольних змагань. Тому надзвичайно радо читали ми в останньому звіті того симпатичного Видавництва, що воно, не вважаючи на погану загальну кон'юнктуру й особливо важкі умови праці всіх українських підприємств, гадає свою діяльність ще поширити.

А всеж таки... А всетаки розглядаючи минулу діяльність В-ва і пляни праці „Червоної Калини" на будуче, здається начеби тут чогось не доставало. Здається, що в її праці є якась велика незаповнена прогалина.

Видавництво обіцює прим. видати небаром спогади Масарика і Бенеша. Гарно. Але видання спогадів двох найвизнатніших чеських діячів, хоча як вони можуть бути цікаві і повчаючі для нашої суспільности, здається не є таке пильне, як видавання того, що задумала була „Червона Калина" ще минулого року.

Маю тут на думці „Калину", історичний ілюстрований ж у р н а л присвячений недавньому минулому, який мав появлятися ще з 1. листопада 1928 р.

Що потреба, а навіть необхідність, такого журналу відчувається в нас чимраз сильніше, немає найменшого сумніву. Вже самий факт, що „зацікавлення історією серед нашого громадянства — як говориться в дотичному оповіщенню видавництва „Червоної Калини" (гляди календар на 1929 р.) — непомірно зростає", вистарчає, щоби взявся хтонебудь за видавання такого журналу.

Брак того рода журналу є саме причиною, що в нас мало хто береться за списування хоча би важніших епізодів визвольної боротьби.

Воно психольоґічно зовсім зрештою оправдане і зрозуміле! Той, хто завдає собі труду, щоби чи то списати пережите чи то опрацювати якунебудь тему з історії нашої останньої

боротьби, хоче як мога швидше побачити свою працю друком. Писати і написане складати в бібліотеки та архіви, цього не всякий захоче.

Зовсім інше діло, коли би у Львові почав появлятися того рода журнал, коли би вже раз створився осередок, що обєднував би людей, які мають охоту і змогу занятися вивченням історії нашої визвольної війни. Тоді побачила би світ не одна цінна публікація, тоді почалося би збирання і утрівалювання на папері того великого досвіду, який здобуто, й оцінки помилок, які зроблено. А що найважніше, зацікавлення власною історією а передовсім історією недавнього минулого зросло би тоді ще більше.

Отже такий журнал справді нам потрібний. Питання тільки, хто повинен його видавати.

Закладати для цієї цілі окреме видавництво при теперішній нашій економічній скруті є цілом здається, безвиглядним. Такі видавництва, як „Добра Книжка", „Ока" „Луна" чи „Ізмарагд" — з ріжних, кожне з інших причин — також не піднімуться. Остається тільки „Червона Калина".

Це видавництво має в нашому громадянстві вже свою „марку" і коли би журнал появлявся під її фірмою, то можна надіятися, що люди приняліб його від разу дуже радо. Видавання історичного журналу, посвяченого передовсім історії нашої визвольної війни, певне й із чисто матеріяльної сторони було би підприємством непоганим, а моральні заслуги „Червоної Калини" перед українським народом стали би тоді справді великі.*) К

Зі спортового життя.

З нашої туристики.

Перехід Карпатами від Брязи над Сукілем по Рибницю в Косові відбуло 2 членів „Сокола-Батька", а саме проф. Гайдучок Степан і Копач Роман з нагоди 35-ліття оснування Товариства. Від Брязи по Ворохту йшов з ними Мигаль Володимир, а від Зеленої по Косів Вербицький Орест. Перехід тревав від 8.—27. липня включно, себто 20 днів, у яких спотребовано 152 годин ходу. Не зважаючи на негоди, буревії і повени, вони всіли перейти в плоскій лінії 330 км, а з виходами на верхи 550 км, і взяли 15 верхів (прим. схід Синяка в плоскій лінії є 3 км, а в дійсности йдеться 7 км). Вага наплечників виносила 16 кг. — Дорога вела з Брязи на Лужки, верх Яворини, Глибокий Потік, Солотвину в долині Мізунки, верх Щавну й попри верх Ховм на Людвиківку. Звідсіля йшли на потік Правич, верхи Ілемське Яйце, Сиваню вниз, здовж ріки Мшани і здовж Молодої через Осмолоду до пластового табору на Соколі. Повернули знова на Осмолоду здовж Бистрої, вийшли на верх Сивулі і зійшли долиною Салятрука через Рафайлову до Зеленої та Зеленицею і Сітним вийшли на Довбушанку. З неї зійшли до давньої клявзи над Зеленицею. Відтак вихід Малим Горґаном на Синяк, схід біля Хомяка на Яблоницю і верхом Середина зійшли до Ворохти. З неї підійшли долиною Прута на Говерлю і пасмом Чорногори вийшли на Піп Івана, з котрого подалися полониною Полівним на Шибене, а потім долиною Чорного Черемошу пішли через Жабє, Криворівню на Писаний Камінь. З того з причини мраки наложили дороги на Рожен, Гворів і зійшли гостинцем до Косова. Нічліги відбували по колибах, веснарках, а то й під голим небом. Три останні були вже „панські". В двох місцях альпейські переходи.

Після перемоги України над Погонею.

Виділ Спорт. Т-ва „Україна дістає після високо-цифрової перемоги першої дружини над Поґонею ґратуляції і признання з усіх сторін краю. Навіть ріжні „невірні Томи" і недавні противники признають тепер широ, що провід України вибрав доцільний шлях своєї праці, бо українська дружина поробила за останні два роки такі поступи, про які ще недавно мало хто й мрівв. Побідну дружину засипують тепер запросинами на виступи до ріжних міст, і то на доволі корисних умовинах. З котрих запросин скористає Україна, нині ще не знати. Виділ України, не зважаючи на вакаційний час, робить уже тепер заходи для розіграння в осени двох реваншових змагань з ужгородською „Русю" в Ужгороді, до яких, як відомо, не прийшло на весну з причин від України незалежних. Є надія, що тепер усі трудноші будуть усунені й Україна дасть себе пізнати й на нашому Закарпатті.

Спорт. Клюб „Фірт" (Fürth) мистцем Німеччини.

Рішаючі змагання за мистецтво Німеччини між дружинами „Фірт" і „Герта" закінчилися перемогою „Фірт-у" у відношенні 3 : 2. „Герта" вже четвертий раз програла в фіналі.

*) Довідуємося, що ідея, порушена у цій надісланій статейці, є справді актуальна, бо приготування до видавання такого історичного журналу йдуть і його 1-ше число має появитися саме у Видавництві „Червоної Калини" з початком найближчого року. — Ред.

Біржа.

Збіжа.

Пшениця дворська 43·50—44·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 22·25—22·75, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·00—21·50, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 56·25—57·75, горох пільний 38·00—40·50, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 35·50—36·50, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, дубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житна 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 14·50—15·00, отруби пшеничні 15·00—15·50, крупи гречані 57·75—59·75.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Кооперативна „Український Нар. Театр" ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Дора:

1/VIII. „Миш церковна".

Відтак задержиться театр в Яремчі в днях 2/VIII, 3 VIII. і 4/VIII. 137 9—9

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 8—?

Болехів, четвер, дня 1. VIII. 1929.

Калуш, пятниця, дня 2. VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Галич:

1/VIII. „Тітка Чарлі".

2/VIII. „Чесна Сузанна".

3/VIII. „Пташина з Тиролю".

Станиславів:

4/VIII. „Базар". 93 16—?

Великий Міський Театр:

Середа, 31-го липня, год. 8·15 веч. „Прошальна ревія". Виступ театру „Qui pro quo".

Четвер, 1-го серпня, г. 7·30 веч. „Пригоди Гофмана", опера (Ціни знижені).

Малий Театр:

Замкнений.

Кіна.

Апольо: Що любить жінка (Гарі Ліптке).

Кольосей: Дільниця емігрантів у Ню Йорку. В полоні у людоїдів.

Лев: Шофер ясновельможної пані.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонг, Гільда Грей, Кл. Брук).

Оаза: Жіночка на видавні.

Палас: Гра за жінку. (Дольорес дель Рійо). Людина із сто очима.

Пан: Коди в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Суп памнасів. Авантура на мокро.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Фліpт із небіщиком (Лявра ля Плянте, Тома Мур.). Спадщина Сані Вайнштайна.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Середа 31-го липня.

Льондон (356,3) 16·45 Органовий рецітал.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 26·45 Популярний концерт. 21·35 Концерт радіоорхестри.

Берлін (418) 17·30—18·30. Музика з готелю „Кайзергоф". 20·30 Стежні листи.

Відень (516.3) 11·00 Муз. поранок квартету Сільвінг. 21·00 Балалайковий концерт.

Рим (441) 17·30—18·30 Концерт.

Мілянo (501) 11·18 Музичні продукції. 20·25 Концерт легкої музики і комедія.

Будапешт (550) 12·05 Концерт сальонової орхестри Мандіт. 17·10 Циганська капеля Фері Горват.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт орхестри кіна „Касіно" 20·00 Концерт городу Рекерта.

Москва (825) 10·30 Концерт: Моцарт і Бетовен. 19·00 Концерт або трансмісія оперети.

Ленінград (1000) 16·00 з міських плянтацій.

Київ (800) 17·30 Концерт для дітей. 18·30 Відчит: Поступи в будівельній техніці. 19·30 Популярний концерт.

Харків (1304) Стація нечинна.

Брюссель (509) 18·00 Популярний концерт.

Познань (334,8) 18·00 — 18·55 Концерт мандолінистів.

Прага (487) 19·00 Концерт Чеської Фільгармонії.

Четвер 1-го серпня.

Льондон (356,3). 13·00 — 14·00 Органовий рецітал Р. Фуртв. 15·00 Вечірня пісня. 18·45 Пісні Гуго Вольфа.

Париж (1725). 13·30 Пополудневий концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·05 Радіоконцерт.

Берлін (418) 17·00 Популярний концерт капелі Роош. 20·00 Концерт радіоорхестри.

Відень (516,3) 16·00 Пополудневий концерт 18·00 Концерт. 20·05 „Циганська любов" — оперетна в 3 актах Лєгара.

Рим (441) 13·15 — 14·15 Радіотріо. 17·30—18·30 Концерт. 21·00—23·10 Симф. концерт.

Мілянo (501) 11·15 Муз. продукції. 20·30 Арії і виїмки з опер.

Прага (487) 12·20 Концерт з Братислави. 20·00 Концерт чеської музики. 21·15 Концерт радіо-орхестри.

Будапешт (550) 12·00 Дзвони з унів. церкви. 12·05 Опереткова музика. 19·30 „Циганський барон" — оперетка Штравса.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт радіо-орхестри. 22·00 Трансмісія орхестри з Остенди.

Ленінград (1000) Стація нечинна.

Москва (825) 19·00 Концерт для села. 20·30 Концерт з студії. Новочасна музика. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) Стація нечинна.

Харків (1304) 18·— Концерт нар. музики. 20·00 Концерт з міських плянтацій.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт солістів. 20·30 Скандинавська музика. 22·45—23·45 Музика з дансінгу „Оаза".

Краків (312,8) 20·30 Вечірній концерт.

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА

Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. векси. кредиту. 184 1—10

З найлучших горішньошлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ІНСТРУКТОРКА потрібна — від 1. вересня ц. р. до науки учениці III. кл. гімназ. (клясичн. типу). Зголошення з услівями слати на адресу: о. Евген Федоришин Воробіївка, п. Озірна. 1-2

ВДОВЕЦЬ, літ 44, інтелігент, з доброї родини, на становищі бажає пізнати паню у відповідному віці; незалежні і забезпечені вдови мають першенство. Посередництво побажане, одначе не конче; ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „Спокійне життя" за предложенням інсератового квіту 185 1-2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 2199

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Мирон Вахнянин

ординує від мая до жовтня

в Карльсбаді

Mühlbrunstrasse 9. дім „Wied".

1494 Тел. 19—91 5—8

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики 182 2—3

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Д-р Павло Миронович

веде адвокатську канцелярію

в СОЛОТВИНІ.

179 2—2

АВТОБУСИ і ТЯГАРОВІ

виїнчені гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ни **„ТИТАН"**, Львів, Валова 23. — Достава до 3-ех тижнів. Поленні в спатах. — Удільнюємо інформації в справі набуття підвозів. 174 2—6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 2200

ОЖЕНЮСЯ з молодою, пристійною, інтелігентною, побожною панною — до 24-ох літ, котра хотілаби вертати зі мною до Америки. Посагу не вимагаю, бо маю кілька тисяч долярів. Річ трактується дуже поважно. Зголошення разом з фотографією слати до Адмін. „Діло" під „Американець". 177 2—3

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає виписи на однорічне заглядно 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних клас. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідними підготовленнями в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти даром На відповідь значок. 127 2—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Винник ч. 10.

Ч. 170 (11.461). Львів, пятниця 2. серпня 1929. Грошова оплата заплачено ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Дальший похід на „креси".

Львів, 1. серпня 1929.

Ще перед двома місяцями відбулося у Варшаві під проводом сен. Гломбінського загальне зібрання „Т-ва опіки над окраїнами" (T-wo opieki nad kresami), якого метою проводити польонізаційну діяльність на північних українських та білоруських землях. Зі зложеного звіту довідуємося, що то товариство мало 88 провінціональних кружків і 24 бюр правної поради на Волині, Поліссі та у Виленщині. Спеціяльно товариство опікувалося польськими кольоністами. Воно побудувало 16 польських домів для приміщення найріжнородніших польських організацій, 17 союзів польських купців, стягаючи на „креси" польський міщанський елемент не лише з корінної Польщі, але навіть з далекої Вестфалії. Т-во займалося й іншими господарсько-організаційними справами, засновуючи цілу низку кредитових і консумційних кооператив. Особливо плідною була діяльність Т-ва в освітній ділянці. Воно заснувало кільканацять мандрівних бібліотек з 48 тисячами томів. Зорганізовані читальні передавано „Мацеж-і Школьн-ій", лишаючи за собою ініціятиву в засновуванні дальших читалень. Т-во поширило на Волині кількадесять тисяч польських букварів і читанок, а головно „щасливо" перевело шкільний плебісцит, внаслідок якого з українського народнього шкільництва на 80-проц. українській національній території вкінці лишилося 5 (словами: пять) українських шкіл. Т-во видавало 4 часописи, з яких втримавася тільки „Страж над Бугом". Пересічна сума річних доходів Т-ва виносила 120 тисяч золотих.

Довший час Т-во обмежувало свою діяльність до території північно-східніх „кресів", а в цьому році з огляду на недостатню діяльність відомого „Звйонзку організацій народових" перекинулося теж на полудневі „креси". У Львові, Станиславові і Тернополі пущено в рух кружки Т-ва опіки над окраїнами.

Зайвим було би пригадувати ославлену діяльність „організацій народових" під проводом Гломбінських і Прушинських. Після травневого перевороту 1926 р. діяльність тих організацій справді трохи прислабла: 1) тому, що визначних її сподвижників, а головно М. Прушинського, як стовпів невигідної для „санації" ендеції перекинено на інший терен і 2) тому, що ту ділянку зарезервувала для себе „санація", здійснюючи протягом останніх трьох літ провідні ідеї „організацій народових" під іншими фірмами.

Звіт „Т-ва опіки над окраїнами" з одночасним поширенням його діяльности на Галичину доказує, як пляново і широко переводиться всебічну польонізацію нашої національної території під Польщею, яким сильним, послідовним і пляновим є польський похід на „креси". В приспішеному темпі спроваджується на Волинь і Полісся польських кольоністів, польських купців, і не лише твориться для них найріжнородніші допомогові, кредитові та освітні організації, перетворюючи їх у розсадники польонізації, але й при допомозі „шкільного плебісциту" школу для українських (не польських) дітей робиться інструментом денаціоналізації. Полісся и Волинь уважається пригожим кольонізаційним тереном. Мовляв, слабке заселення цих країн (на Волині пересічно 50 мешканців на 1 кв. кільометер), а на Поліссі 30 мешканців на 1 кв. км. є вимріяним тереном для надміру польського населення з корінної Польщі. Алеж пересічна густота населення для корінної Польщі є 75 на 1 кв. км. (в б. Конгресівці пересічно 85, а в Познаншині і на Поморі 65), тоді, як у Галичині густота населення доходить до 100 на 1 кв. км. І надмір польського населення, не зважаючи на вільні простори в Познаншині і на Поморі (про що свідчать численні оголошення виставлених на купно за дешеву ціну господарств) та можливість відпливу до промислу, майже в цілости сконцентровано в корінній Польщі, заливає нашу національну територію. А перенаселена Галичина душиться. Галицько-українське населення знає тільки один шлях: у світ за очі — або вдесятеро переплачує кожний клаптик землі, щоби мати нужденний варстат праці і прожитку.

Надмір українського населення в Галичині повинен бути в першу чергу спрямований на північні землі. Туди повинен іти наш селянин, купець, інтелігент вільної професії. Не душитися на перенаселеній території і не тинятися на чужині, але пробоевою працею брати свою власну національну територію і там творити нове життя, нові варстати праці, нові середовища. Бо тільки тим способом звалимо „сокальський кордон", приспішимо процес підвищення рівня національної свідомости цих земель та поставимо єдино тривку гать перед дальшим походом на „креси".

Сінокоси покінчені - - - жнива починаються!

Не забудьте обезпечити збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Насильство та лібералізм.

Новий курс англійського уряду в Єгипті.

Раптовна димісія високого комісаря Єгипту льорда Льойда. — Два напрямки англійської політики на Сході. — Декларація самостійности та застереження, які її анулюють. — Розвязання єгипетського парляменту. — Ілюзоричність хвилевих успіхів політики насильства.

Рідко коли бувало в історії англійського політичного життя, що визначний державний урядник мусів іти до димісії, бо прийшов до влади новий уряд. Основною засадою британської державної мудрости була засада, що „службова машина" лишається незміненою без огляду на те, хто нею керує. Одначе Гендерсон, новий міністр закордонних справ Англії, якому підлягає також Єгипет, мав сміливість відійти від цього правила. Уряд партії праці післав до димісії британського найвищого комісаря в Єгипті, одного з найвизначніших людей англійського кольоніяльного режіму, не шукаючи навіть за ніякими позорами, не чекаючи на замовлену наперед хоробу то-що.

У парляменті підчас дебат Гендерсон вичислив усі його головні провини. Бувший найвищий комісар Єгипту льорд Льойд, винний, що Англія стратила симпатії в Єгипті, що протягом останніх років усе наново вибухали тяжкі крізи, так, що треба було робити демонстрацію фльоти та ставити ультіматуми; він винний, що відносини між Англією та Єгиптом стали на мертвій точці. Та найважніша річ: льорд Льойд був такою людиною, яка завсіди робила те, що уважала за відповідне, а ніколи не робила того, що хотів міністр закордонних справ Чемберлєн. Тому Гендерсон димісіонував його і заявив, що зрештою ліберальна політика у відношенні до Єгипту лишиться незміненою.

Одначе в дійсности димісія льорда Льойда є чимось далеко більшим, ніж усуненням невигідного та неслухняного урядника, — це є зміна системи, яку Гендерсон хоче перевести в Єгипті, зміна системи, яка була неминучою, і до якої англійська партія праці теоретично зобовязалася вже давніше. Ця зміна означає кінець безпосереднього британського панування в Єгипті, яке разом з льордом Льойдом тратить свого останнього побірника.

Протягом довгих років в Англії існувало противство між міністерством кольоній та міністерством закордонних справ у всіх справах сходу. Міністерство закордонних справ завсіди старалося вести ліберальну політику до „союзних та запрязнених" васальних держав і давати їм відносну незалежність. Одначе кольоніяльне міністерство завсіди заступало ту засаду, що кожна азійська держава підпадає небезпеці демагогічних впливів, а тому може стати ворогом Англії; з огляду на те, всі ці держави треба тримати під безпосередньою англійською контролею.

Коли взяти на увагу ще Індію, для якої існує окреме міністерство, то це противенство можна сформулювати ще інакше: це є противенство між так званими „теоретиками" у Льондоні, парляменті та уряді, які хотіли би правити британською імперією на основі европейських засад, та так званими „практиками" в кольоніях, які тримаються тої думки, що демократія справді є гарною річю, одначе лише в Англії, а в Азії та Африці вона не тільки не корисна, але навіть шкідлива. Льорд Льойд був одним зі стовпів цієї „практичної" школи. В часі війни та миру він правив автократично в Єгипті та Індії і нарешті дійшов до того, що не хотів признавати нікого над собою. Не хотів признавати та виконувати вказівок навіть самого міністра в Льондоні, не хотів слухати його навіть тоді, коли це був консервативний міністр.

В Єгипті льорд Льойд вів таку політику, яка намагалася позбавити змісту незалежність Єгипту, на яку Англія згодилася 1922 року. Як відомо, англійський уряд зробив цей крок за порадою попередника льорда Льойда, фельдмаршала льорда Еленбі; він признав з деякими застереженнями єгипетського короля суверенним монархом і формально відмовився від протекторату над Єгиптом. Розуміється, льорд Льойд ніколи не висловлював свого наміру обмежити незалежність Єгипту; навпаки, він при кожній нагоді зазначав, що стоїть на ґрунті заяви про незалежність Єгипту. Одначе він всю вагу покладав на чотири „застереження", які по договору з 1922 року обмежували незалежність єгипетської самостійности.

Ці застереження в порядку їх ваги такі: забезпечення шляхів звязку британської імперії, це значить суеського каналу. По-друге, — становище Судану, який є англо-єгипетською кондомінією, подібно до китайської східної залізниці, яка є радянсько-китайською кондомінією. Третє — охорона чужинців у Єгипті, четверте — контроля закордонних договорів Єгипту.

Усі ці застереження самі по собі є порожним папером; річ у тім, як їх практично приноровлювати. Наприклад, суеський канал може бути забезпечений, коли в порті Саїді стоїть канонірка, він може бути забезпечений, коли на Синайському півострові стоїть англійський полк, він може бути забезпечений, коли в столиці Єгипту, Каїрі, стоїть цілий корпус англійського війська. Чужинців можна „забезпечити", давши їм право на випадок потреби звертатися до англійського консуляту; одначе їх можна забезпечити, змусивши єгипетський уряд приняти до міністерства внутрішніх справ цілий штаб англійських урядників, або, як це й зробив льорд Льойд, виступаючи проти законодавства єгипетського парляменту в справі свободи зборів та вибору бурмістрів, бо ці закони, мовляв, могли би порушити... безпечність чужинців.

Політика льорда Льойда була така, що він не порушуючи формально декларації 1922 року, у практиці робив її беззмістовною. Цю політику переводив він цілево при волі англійського міністерства закордонних справ, одначе при мовчазним або голосним одобренню не лише з боку міністра кольоній, Черчіля, але також з боку всіх англійських імперіялістів. Треба признати, що його політика мала успіх, бо йому вдалося без отвертого насильства довести до розвязання єгипетського парляменту, в якому більшість мали єгипетські самостійники, і цим способом знищити наслідки єгипетської революції 1919 року.

Одначе його успіх лежав поза політичною напрямною поступової Англії, яка вже більше не вірить, що можна панувати над кольоніями, коли вони дійшли до певного добробуту й осягли певний степень політичної свідомости. Поступові англійські політики в Льондоні вважають, що у-

СПЕЦІЯЛІСТ В НЕДУГАХ ЖІНОЧИХ І АКУШЕРІЇ
Д-р Олександер Подолинський
вернув і ординує від год. 3—5. по полуд. у Львові, при пл. Більчевського ч. 10.
178 Телєфон 15-60. 2—3

спіхи, подібні до успіхів лорда Ллойда, є короткотревалі й небезпечні. Тому Гендерсон зі свого становища зробив одиноко правильний крок, а саме добровільно відмовився від непевного „успіху", не чекаючи, поки його змусить до цього дальший розвиток політичних подій в Єгипті. Він волів добровільно відмовитися від тої позиції, яку годі було на довший час задержати, щоби цим способом тим краще забезпечити найважнішу для Англії річ, Суеський канал.

Не підлягає жадному сумнівові, що демонстративне звільнення найвищого англійського комісара в Єгипті викличе велике задоволення серед єгипетських самостійників.

Цим способом, шляхом порозуміння з єгипетськими самостійниками та задоволення їх справедливих бажань, гадає Гендерсон здійснити важний англійський плян, — довести до підписання англо-єгипетського договору про союз. Такий договір означував би для Англії мирне забезпечення Суеського каналу, а для Єгипту міг би бути початком дійсної та необмеженої незалежности.

Так в дійсности стоять справи. Це не випадок, що кілька днів тому в Лондоні були єгипетський премієр міністрів Магомет Махмуд Паша та єгипетський міністр закордонних справ д-р Гафіз Бей Афіфі, а тиждень після цього прогнали лорда Ллойда. Не випадок, що коли консервативна партія напала з приводу цього на Гендерсона, то його підтримали ліберали під проводом сера Герберта Самуельса. Можна сказати, що Гендерсон у своїй політиці супроти Єгипту справді може числити на величезну більшість англійського парляменту.

Переговори в Манджурії.

Шанґгайська преса повідомляє, що кит. парляментарі під проводом през. сх. залізниці Люґунґ-Ґуана виїхали до Манджурії на конференцію з бувш. більшовицьким ґен. консулем у Харбіні Мельніковим. „Юн. Прес" повідомляє із Шанґгаю, що китайські війська будуть відкликані з першої лінії окопів, щоби не приходило до сутичок. Зачувати, що й більш. війська зроблять те саме.

—o—

Нація і кооперація.

(Допис з Волині.)

I.

Волинський Реґіональний Комітет випустив І. том своїх праць пера посла Б. Б. П. Волошиновського під заголовком: „*Województwo Wołyńskie w świetle liczb i faktów*".

Докладну оцінку цієї, будь-що-будь, цікавої книжки полишаємо на пізніше, а зараз зупинимося лише на характеристиці української кооперації, зробленої п. Й. Волошиновським, тим більше, що не відбігає вона від характеристики адміністративної і що зроблена вона тою людиною, яка довший час працювала з українцями в кооперації на терені Великої України.*)

Зразу вражіння викликає дивна *субєктивність* автора, після слів якого треба гадати, що польська кооперація є якоюсь „вищою" категорією, яка не знає ані націоналізму, ані шовінізму і яка має. — цілковите довіря українського населення; натомість українська кооперація — то „склепики", в порівнянні з якими „приватні склепи остільки стоять вище, що отверто, без жадних фальшивих заслон, трактують свій інтерес, як джерело зарібку". Длятого довіря вона з боку українського населення не має. Крім того, українська кооперація іде, мовляв, нездоровим шляхом, ведена кількома українськими діячами, що знаходяться „під значним впливом шовіністично успособлених українських націоналістів зі Львова, які намагаються прищепити на Волині незнані тут, специфічно „галіційські" польсько-українські відносини. Навпаки, такої виключности не виявляє волинська експозитура „Сполема". А проте сам факт її існування уважається — не українським населенням — але її шовіністичними організаторами й керовниками, за каміння образи" (стор. 144). Не виявляють цієї виключности й каси Стефчика, „котрі потрафили зєднати собі довіря населення — не тільки польського, але також українського і то тому, що мудре їхне керовництво жадного народового шовінізму не виявляє, за що й належиться йому признання (стор. 138—139).

Всі ці річи ми вже чули. Не тільки від старости Б. Багінського, дві праці якого положив собі в основу п. Й. Волошиновський, але й від бл. п. воєводи Меха, який заливав українцям за шкуру сала, але — ніде правди діти— на *кооперативному* терені їх не зачіпав, не душив і не переслідував.

Пан Й. Волошиновський, пишучи в своїй книзі розділ про кооперацію „теоретично" оправдує те, що адміністрація робить, чи може робити „практично".

Тим більше, що всі його уваги не є ані слушними, ані оправданими. Що це так, в цьому зараз переконаємося.

Був час, коли на волинському кооперативному зїзді в 1923 році, брав участь і представник „Сполема", який заявив, що „Сполем" свою волинську експозитуру звинне, як того лише зажадає українська кооперація, бо вона утворена в цілях співпраці з українською кооперацією. Забув про це приречення „Сполем", а українські кооператори про це йому не нагадували. Противно, в інтересах кооперативних Луцький районовий кооперативно-інструкторський виділ уєйшов навіть в порозуміння з волинською експозитурою „Сполема", що вона буде обслуговувати українські кооперативи всіми товарами, яких брак „Народній Торговлі" — й то для того, щоби припинити закупи у приватних купців. Картотека у керманича експозитури „Сполема" найліпше виказує, як дисциплінувано приноровилися до наказу кооп.-інструкторського виділу українські кооперативи або „склепики" по термінології п. Волошиновського.

На підставі чого п. Волошиновський твердить, що ця експозитура, є „каміння образи" для кооперативних українських діячів? Чи в наведеному випадку знати „вибуялий український націоналізм?"

Автор не признає можливости існування українських кооператив і, як інші польські кооператори, обурюється фактом „вилончности народовей". А чи відомо йому, що цю „вилончность" вимагають для наших кооператив окружні суди на Волині, які не реєструють статутів в українській мові, коли в них не зазначено, що членами кооперативи можуть бути громадяни „*виключно* українського походження"? Що для цього довелося передруковувати взорові статути наново? Що, наприклад, один раз відмовлено Українбанкові в Луцьку в кредиті виключно тому, що поміж його членами є громадяни й іншої національности?

*) Послові Й. Волошиновському присвятило „Діло" недавно окрему жмінну увагу, у яких зазначувалося, як той колишній прононсований „українофіл", „радикал" і „ліберал", співробітник в українських часописах і недавно ще, в 1927 р. безпощадний критик польської реакційної національної політики — ставши послом Б. Б., пустився виключно на славословіє нинішньої нац.-політ. системи, при чому оперує фразеольоґією і аргументами україножерних польських „ресових" публіцистів на зразок п. Подоського з „Курєр-а Варшавського". На жаль, число „Діла" з дотичною статтею („Про ентузіязм волинянїв і метаморфози посла Й. Волошиновського", І. Кедрин ч. 148 з 6. VII. 1929) було — за інший матеріял — сконфісковане. — **Ред.**

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 3)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— Мама канахвета принесла... канахвета... зарані раділа білява Надя, підстрибуючи до матері на одній нозі.

— Та не канахвета, — перекривила її Варвара Якимівна, а конфекта конфекта... — виправляла вона, роблячи наголос на „е" і вимовляла його так мягко, що виходило щось подібне, коли замість драбина, сказати драбйона.

Тут я, як автор, мушу просити в шановного читача пробачення, що свого часу не зробив одного істотного зауваження. Проте краще пізно, ніж ніколи. Зробити-ж його конче потрібно, бо без нього не будуть зрозумілі всі ті закиди. Отже надолужую. Річ в тому, що і Михайло Петрович і Варвара Якимівна визнають за єдино культурну мову лише „общепонятну" й висловлюються виключно нею.

Після цього застереження, сподіваюся, читачеві стане цілком зрозумілий ще один момент. Це те, що діяльоги згаданих героїв, відома річ, подаю не в оригіналі, а в перекладі. Роблю це тільки з тим добрим наміром, щоби мої герої не кляли мене за перекручування їхньої „рідньої" мови так, як кленуть герої „Залізного потока" тов. Серафімовича.

Отже далі. Цей перманентний „гріх" із донькиною мовою, що траплявся сотню разів на день, не надовго затьмарив чоло Варвари Якимівни. Вона наблизилась до Михайла Петровича, що сидів на призьбі, і, поставивши кошолку на землю, з полекшенням і щасливою посмішкою зітхнула.

— Міша, яка я рада... Мати своє затишне кубельце... таке щастя...

Але цей ліричний вступ, що мав перейти в дальше міркування про те, як може щасливо почувати себе подружя, здійснивши свою давню мрію, нагло обірвався. Безтурботний погляд Варвари Якимівни зупинився на зігнутій скорботній постаті чоловіка, що сидів у задумі, як сама туга й безпорадно тримав розгорнутий райінспекторський папірець.

— Міша, що тобі? Що за папір? — мовила Варвара Якимівна чистою общепонятною мовою й нервово висмикнула папірця з чоловікових рук. Не чекаючи на відповідь, вона читала:

„Вважаючи на абсолютно незначну частину і т. д., аж до кінця.

— Ти розумієш, Варвар... Варюсю — поправився Михайло Петрович — що це значить? Це значить: прощай хата, прощай земля, нам нічого тут робити!...

— Ах! ах! ах! — болісно вирвалося з жіночих грудей.

І Михайлові Петровичеві і його дружині тепер стало цілком ясно, що райінспектор Бурсак вирішив до останку повалити їхній добробут. Щоб читач не вважав це за наклеп, я розповім докладніше. Річ в тому, що Михайло Петрович, ця, власне кажучи, тричі льояльна до радянської влади людина, як усякий порядний інтеліґент, мав свої принципи. Але ці принципи не були самоцілю. До їх Михайло Петрович доходив шляхом упертих наукових дослідів, всестороннього обмірковування й глибокої аналізи явищ, що хвилювали його жвавий розум. Тому я думаю, що й шановний читач цілком згодиться з принципом Михайла Петровича про те, що мова, в якій є слова, подібні до таких як: „потилиця", „печінка", „гепнути", й т. п. перли, не може бути придатна до вжитку культурної людини. Звідси зрозуміле й відношення учителя Гепала до української мови й українізації, як одного з помилкових кроків партії й радянської влади, про які він нераз сиґналізував, бувши ще завідувачем школи ч. 1. Але ті, кому належало, не вчули застережень Михайла Петровича. Тому, випустивши останню російську ґрупу в школі ч. 1, він серйозно задумався над тим, як бути далі. Але його виручило проведене в станиці самооподаткування на кошти від якого з весни почали будувати нову школу. І сам Гепало і його численні послідувачі, яким українізація здавалася стоголовим змієм, були певні, що в усякому разі ця школа українізована не буде. Призначення Михайла Петровича на завідувача цієї школи ще більше переконало його в цьому. Отже не було нічого дивного в тому, що наш герой, маючи можливість вигідно реалізувати свої кошти, нагромаджені протягом багатолітньої учительської праці, з метою цілковитого забезпечення себе притулком на схилці літ, відважився купити собі вже згадану хату. Це він тим паче мав рацію зробити, як послідовний крок до наділення його ґлацькою нормою, що зробила земельна громада, взявши на увагу 15-літню бездоганну службу Михайла Петровича на полі народньої освіти. І раптом маєш! Ні, що хочете собі думайте, а Бурсак таки підкопується під Михайла Петровича Гепала.

— Міша... — мовила з відчаєм Варвара Якимівна — тебе цькують. Тобі місця немає в станиці, тобі, що поклав 15 літ на службу народові! (Це було найдемократичніше слово в словнику Варвари Якимівни). Твоя хата їм очі муляє... Тебе гонять... Ні, це просто зарія!... Зарія!...

І вона з розпуці впала товстою головою на сухорляві чоловікові коліна.

— Ах Варвар... Варюсю — з почуттям злоби й разом ніжности говорив Михайло Петрович — не в хаті тут діло, а в принципах незалежної людини, в ідейних переконаннях...

Його голос звучав голосно й натхнено, як в екстазі.

До 20. серпня лишалося кілька день, і цей невеличкий термін Михайло Петрович використав яко мога ширше, апелюючи до громадської опінії на, отверто кажучи, лиху долю своїх добрих намірів. Наш герой належав до тієї, бодай нечисленної, а проте міцної когорти „будівників нового життя", які з успіхом для себе й без шкоди для революції віддають кесареве кесареві, а богове богові, але в силу вищих, так би мовити, ідеалів, бувають непереборно-принципові і легко поступаються особистими інтересами перед громадськими

(Продовження буде.)

Не знається автор на українській кооперації, то не виписував би він, як зразкового, кремянецького Союзу Українських Кооператив, який *утримується при житті завдяки лише соймовим субвенціям*, а не оминув би добре проспериючих кооператив Горохівського, Луцького та Ковельського повітів.

Дивною рівнож видається нам аллюзія автора щодо втягнення української кооперації до політичної боротьби... Де й коли? І хоч п. Волошиновський стверджує, що він „бачить", як від цієї боротьби занедбають українські кооперативи на Волині, але мусимо, в такому разі, ствердити й ми, що він хорує на певний дальтонізм. Українська кооперація, без сумніву, *зміцнюється й помножується*, хоч ми самі не є вдоволені з її стану на Волині, а це тому, що вона лише переходить перші організаційні кроки. Бо, справді, пару сотак кооператив на цілу Волинь — це дуже ще далеко до тих пару тисяч, кооператив на Волині, які повинні повстати, щоби виконати ту господарську місію, яка лежить на кооперації.

Безконечне здивування викликає в нас той факт, що таку слабу підготованість щодо загал і стану української кооперації виявляє п. Волошиновський, який знає українську мову, а, значить, йому приступні всі українські джерела, який нібито знається взагалі на кооперації, а, значить, він міг би зрозуміти духа й української кооперації.

Щож дивного, що пересічний польський адміністратор, беручи до рук книжку п. Волошиновського, яка відтині має бути практичним підручником для кожного урядовця, скаже собі, що, очевидно, його поведінка була добра, коли такий „спец" в українських кооперативних справах, як автор, купить собі з української кооперації, кидає громи на українських кооперативних діячів і фактично приходить до заключення, що української кооперації „не било, несть і не будет"? Адміністративний урядовець знайде тепер оправдання і для незатвердження статутів українських кооператив, і для вилежування їхнього по судах, і для заборони засідань керуючих органів кооперативи, і для наложення на них всяких кар, і для несподіваного відібрання тютюневих концесій без всяких пояснень, і для виповідження кредитів, і для переслідування українських кооперативних діячів на місцях, і для заборони кооперативних свят і т. д.!

Отож зробимо підсумки. Розділ про кооперацію п. Волошиновський написав користаючи виключно з одного джерела та й то офіційного, а саме — з двох книжечок старости Багінського. Цей останній збирав дані переважно через поліцію. В силу цього вони є неповні і дуже відносні, а висновки, зроблені на підставі цих матеріялів, *є неправдиві*. З огляду на те, що виходячи з цих неправдивих даних і висновків п. Волошиновський в гострий, просто нагальний спосіб нападає на українську кооперацію, цим він, завдяки своїй нинішній позиції посла Б. Б. й „авторитетного спеца від українства" серед власть імущих, справді утруднює і без того тяжке становище української кооперації та її працівників.

Не будемо відкликатися до „совісти" п. Волошиновського та громадської етики, бо це не наша річ. Нашим обовязком є, спростувавши неправдиві дані і неправдиві закиди, спрезиувати у найвиразніший спосіб своє становище на терені української кооперативної праці.

Але про це у слідуючій статті.

Олександер Ковалевський.

Відгуки війни.

Скільки Америка дарувала Франції воєнного довгу.

Заяви Гувера та Мелльона.

У заяві з приводу того, що Франція ратифікувала заключену свого часу умову про свої довги Америці, президент Гувер сказав: „Гадаю, що з огляду на зичливе становище американського народу я можу вказати на великодушність цієї умови з нашого боку. Довги Франції 15. червня 1925 р. виносили коло 4.230 міліонів долярів, тоді, як умова Мелльона-Беранже передбачує заплату лише 1.682 міліонів долярів. Визначні суми позичок, які ми дали Франції після заключення перемиря, ужито на відбудову Франції, на заспокоєння зобовязань приватним вірителям, на виплати французькому банкові та на ріжні кредитові цілі. Згадаю ці факти, щоби пригадати Франції, яка з почестю виконала свої зобовязання, що це урегулювання означує певні жертви для американського народу".

Державний секретар скарбу, Мелльон, заявив у справі ратифікації договору між Мелльоном та Беранже, що суму, яку Франція має сплатити, встановлено, не взявши під увагу тих сум, які Франція має одержати від репарацій. Незвичайне господарське та фінансове відродження Франції, навіть у часі після заключення договору між Мелльоном та Беранже, дає підставу сподіватися, що вже й так не занадто велике своє обтяження Франція в будучности буде ще менше відчувати. В кожному разі ратифікація договору усунула неприємний момент, який перешкаджав зносинам між обома державами.

Виїзджаю дня 3. серпня.
Приїзджаю дня 30. серпня.
Д-р Бабій Володимир
188 1—1 **дентист-стоматольог.**

Помисли.

Проти „централізації", а за „підгалянською провінцією.

Справа зміни адміністраційного поділу сучасної Польщі вже нераз зявлялася протягом останніх трьох літ. Сойм, надаючи в 1926 р. повновласти президентові республики, виключив із них справу адміністраційного поділу, лякаючись, щоби „санаційний" уряд не вступив на „федералістичний" шлях. І хоч, як показав дальший розвиток подій, не було ніяких познак на висунення цієї справи на денний порядок, то всеж таки від часу до часу виринала ця думка. В своїм часі один з визначніших співробітників польського ген. штабу видав брошуру з пляном нового адміністраційного поділу згідно з мілітарними й господарчими вимогами. Тепер це питання, хоч у вузчому розумінні, порушив „Іл. Кур. Щодз." у звязку з побутом президента держави у Малопольщі (себто в б. зах. Галичині).

Новий адміністраційний поділ сучасної Польщі є актуальною господарчою й самоврядною вимогою. Теперішній стан в адміністраційній ділянці визначається з одного боку крайнім централізмом, а з другого поділом на 16 невеличких воєвідств. При такому стані річей відродження самоврядування вищого щабля і розвязка багатьох господарчих питань є просто виключені. Тому від системи 16-ти воєвідств, кермованих централістично, треба перейти до децентралізації і поділу держави на кілька великих провінцій зі широкою господарчою самоуправою. Коли мати на увазі полудневий терен польської держави, то треба реставрувати те, що знищено, себто галицьку господарчу автономію, очевидячки, з деякими „поправками".

Б. Галичина від шлеського пограниччя аж по Покуття є територіяльною одиницею, що є випливом геополітичної льогіки. Та територія є положена у стіп гір від західного Бескиду по Чорногору і є природною границею Польщі на полудні. Система доріг, система рік з конечністю перевести їх регуляцію, лісове багатство, природні скарби (нафта, сіль) — все те промовляє за створенням одноцілої адміністраційної і самоврядної провінції польського Підгалля чи Підкарпаття. За цею концепцією промовляють і національні огляди.

Д-Р Я. ПАСТЕРНАК.

Про знання рідної старовини.

Потреба пізнання історії нашого найдавнішого минулого.

(Поклик до співпраці в археольогічних дослідах.)

Перше зацікавлення науковими проблемами взагалі, а з окрема зрозуміння та пошана для рідної старовини, для матеріяльних й духових памяток по наших давноминулих предках, будиться звичайно ще на шкільній лавці, коли то молода голова повна вічно нових думок, планів та проектів, а дозріваюче здорове тіло шукає все нового заняття, нових доріг для вигадування своєї снергії. Молодече замилування стає відтак нераз будучим званням, а призбираний за молоду обсерваційний та річевий матеріял трівкою основою для майбутніх студій. Часто одначе брак відповідної поради чи вказівки не спрямує охоти до праці на відповідну доцільну дорогу. Тому хочу з нагоди великих ферій звернути увагу нашої рухливої молоді, якій пощастить побувати на селі, на одно дуже потрібне, а якраз у нас ще дуже занедбане поле до праці. Маю на уваві доісторичну та ранністоричну археольогію.

Доісторична археольогія займається, як стисла наука, дослідуванням людської культури з часів попереджуючих історичну добу, себто з часів, з яких не маємо жадних писаних документів до історії наших земель. Часи ті трівали без порівнання довше, ніж тріває тепер час історичний; початок їх сягає мабуть ще попередньої геольогічної доби, а конець, який був рівночасно початком історичної доби, не всюди був одночасним. Коли пр. надсередземноморські краї (Єгипет, М. Азія, Греція, Італія) мали вже високо розвинену культуру і власну історичну літературу, уся решта Европи переживала ще довго свої доісторичні часи. Знайомість письма поволи ширилася чимраз дальше на північ, так, що властива історична доба зачалась у нас щойно після приняття християнства.

Доісторичні часи, які трівали тисячі літ, не могли очевидно минатися у тій самій культурі. Зміняпся кліматичні відносини а з ними й обставини життя, на тих самих землях чергувалися ріжні племена і цілі народи, а все те впливало на частішу зміну способу життя. Серед нових обставин та з постепенним розвоєм людського духа і суми життєвого досвіду, повставали нові культури, які проте підлягали всі природним основним законам свого розвитку у добу каміню, бронзову та залізну.

Єдиним слідом людського життя з тих часів, єдиним археольогічним матеріялом для розпізнавання поодиноких культур та джерелом дослідів над ними під оглядом матеріяльним, духовим та етнічним є останки тогочасного самого чоловіка та його матеріяльної культури. Добуваємо їх виключно тільки з землі, переважно випадковими находками, а у далеко меншій (на жаль) мірі систематичними науковими дослідами (розкопками). Є це скелетні тілопальні гроби, землянки (останки хат), селища на піскових видмах, так зв. бронзові та срібні скарби та випадкові находки поодиноких кремінних, камінних, бронзових та залізних предметів і черепків з глиняних посудин, а рідше посудин цілих.

До провадження розкопок треба передовсім основного знання самого предмету та ріжних наукових проблемів, а відтак засвоєння доброї практики в теренових дослідах, аби могти вірно розріжнювати та означувати ріжне окруження (верстви терену) та уложення находок, як рівнож ріжні обставини, серед яких даний предмет найшовся. Тому теренові розкопки повинен вести лише фаховий археольог, а рішуче не жаден аматор старовини. Як прим. нефаховець-філольог найде цінний рукопис, то рукопис не тратить тим на вартости, але як нефаховець археольог розкопає доісторичну памятку, то може зовсім не пізнати, чи то був прим. тілопальний гріб, чи землянка, чи відпадкова яма, а добуті в той спосіб із землі предмети мають без відповідної „метрики" далеко меншу вартість, попадаючи у сіру масу „випадкових находок". А тимчасом нам треба якнайбільше разом зібраного, випадкового по десятках шкільних та особистих збірок доброго археольогічного матеріялу, з якого могли би і свої і чужі дослідники користати та робити вірні внески, щодо постепенного розвоєм доісторичної та ранністоричної культури наших земель, її самостійности чи залежности від культур сусідніх, поширення та схрещування поодиноких сучасних культуральних груп, вкінці етнічної приналежности поодиноких тих культур. До збирання поодиноких предметів з поверхні землі не треба вже фахової освіти і тут якраз молодь на вакаціях має можність принести велику і вдатну поміч науці рідної археольогії збираючи по полях згадані вище останки матеріяльної культури наших предків та віддаючи їх до Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові (вул. Чарнецького 24), де є окремий відділ доісторичної та раннє історичної археольогії; найбільший з рівноіменних відділів усіх наших музеїв у Львові. Така невимагаюча великого труду і жадного коштu співпраця ширших кол інтеліґенції, передовсім сільської, є конечною умовою додатнього висліду праці. Тому першим завданням одиниці чи інституції, яка займається науковими дослідами над доісторичними часами наших земель, є зорганізування співпраці інтеліґентного загалу. При тім не маю ніяк на увазі доконче окремих археольогічних гуртків на провінції, лиш доведення відповідною пропаґандою даної думки до того, щоби кожний, найшовши щось, чи довідавшись про якусь находку, уважав за свій громадянський обовязок помагати по найліпшій змозі збирати і зберігати від затрати ті черепки та горщики, кремінні ножики та камяні сокирки, бронзові спинки, сокирки, серпи та залізні списи і много іншого подібного археольогічного матеріялу. Музей радо зверне всі дійсні видатки і широ повитає по ферієх кожного осмаленого сонцем студента з повним наплечником тих неписаних документів до історії нашого найдавнішого минулого.

„Памятаємо, що головним змаганням українських націоналістів за австрійських часів був поділ Галичини. Авжеж, що такий поділ на західну і східну Галичину був за австрійських часів таксамо небезпечний, як і сьогодні. Одначе й сьогодні механічний поділ „Малопольщі" на воєвідства (з яких тернопільське, а головно станиславівське мають українську більшість) є фактом небажаним з точки погляду загальнодержавної рації. Зате створення великої „підкарпатської" чи „підгалянської провінції, в якої склад входили би землі Сх. Галичини, було би зменшенням існуючих небезпек, які виявляються вповні після введення (?!) воєвідського самоврядування".

В склад нової провінції повинна би ввійти не тільки вся передвоєнна Галичина, але також Домбровський басейн та пізніше Гор. Шлеськ. Столицею цієї „підгалянської" провінції повинен бути історичний Краків.

Нічого собі, гарні помисли!

Радянська Україна.

Машинотракторні стації на Україні.

РПО (Рада Праці й Оборони) ухвалила в наступному році організувати в СРСР 100 машинотракторних стацій, що мають охопити півтора міліона гект. селянської землі. Із цих нових стацій 34 будуть організовані на Україні.

В тій справі прибув до Харкова голова всесоюзного центру машинотракторних стацій Клименко, який заявив, що кожна стація має охопити 50—60 тис. гект. селянської землі. Стації будуть будовані по лінії залізниць і скупчені гніздами по окремих округах. Спершу будеться брати на увагу тільки найголовніші хлібні райони, виминаючи посушливі. З цим останнім поглядом не погодилася нарада. Більшість бесідників обстоювали організацію машинотракторних стацій також у посушливих районах, головно на Мелітопільщині, яка згідно з пятирічкою має дати 15 проц. усієї зимової пшениці на Україні. Також вимагано машинотракторних стацій по буряко-посівних районах. У загальному прийнято плян гол. Клименка.

Нові народні артисти УСРР.

Колегія Наркомосу УСРР ухвалила надати квартетові ім. Лисенка звання Державного Квартету. Звання заслужених артистів республики надано артистам державної драми І. Марянеикові та В. Василькову. Звання заслуженого діяча театру надано В. Овчинникову.

Нові мінеральні родовища.

На Житомирщині в районах: Володарському, Чорняхівському та Потіївському знайдено поклади бокситированих глин (алюмінійних), титанистого залізняка та лябрадоритів. Для обслідування покладів виїхала спеціяльна геольогічна експедиція в складі 18 наукових працівників на чолі з проф. Бельським.

Все ще справа українізації.

В харківському „Комуністі" читаємо:

„Вже багато писалося про незадовільний стан українізації радапарату. Хоча процент службовців, що мають першу категорію, і збільшився, хоча при багатьох установах і утворено групи підвищеного типу, де службовці поглиблюють свої знання з українознавства, темп українізації установ ще не набув належного розміру. Це особливо стосується таких установ всесоюзного значення, як Південсталь, Донвугілля, Південмаштрест та ін. Серед службовців, що вже складали іспити, помічається значний рецидив української неписьменности. Значний процент службовців навіть зовсім не складали іспитів і мови не знають. Як раніше, бувають випадки, коли до установ приймають службовців без знання української мови. Листування по установах проводять українською мовою, але якість її дуже незадовільна. Майже по всіх установах службовці ще й досі вживають в розмовах російську мову".

„Президія окрвиконкому, обговоривши стан українізації, вирішила вжити рішучих заходів, щоб прискорити процес українізації. Окружній комісії українізації доручено найближчим же часом перевірити всіх службовців харківських установ, за винятком кваліфікованих на першу категорію 1927, 28 і 29 рр. Всіх службовців, які не складуть іспитів, вирішено звільнити з посади. Керівники установ, що й досі не українізувалися і цим гальмують процес українізації своєї установи, мусять скласти іспита або вступити на курси української мови".

„Всі керівники установ повинні стежити, щоб в установі всі службовці розмовляли українською мовою. Вирішено рішуче боротися з прийомом на роботу осіб, що не знають мови, і тих адміністраторів, що порушуватимуть законодавство в цій галузі, ухвалено притягати до відповідальности. Окрвиконком визнав також за потрібне посилити українізацію по робітничих районах і серед військових частин, розгорнувши там масову українізаційну роботу. Окрпрофрада повинна посилити темп українізації членів профспілок і безробітних, особливо по спілках радторгслужбовців, робосівців, робітземлісу, цукровиків та медсанпраці. Окружна комісія повинна перевіряти всіх лекторів-українізаторів з погляду їхньої ідеольогічної й наукової кваліфікації, заборонивши непридатним викладати мову".

„Окрвиконком дав також директиви і до посилення українізації районного апарату. За недбайливе ставлення до українізації окрвиконком вживатиме рішучих заходів аж до усунення з посади".

Нова електростація в Житомирі.

В Житомирі закінчують будувати нову електричну стацію на 3.200 кільоват-годин. Вартість будівництва 2,000.000 карб.

Перед 1. серпня.

У звязи з передбачуваними комуністичними демонстраціями на 1. серпня поліція перевела у Варшаві ревізії. Арештували провідників організованого „Червоного дня". Змобілізували всі поліційні сили й опрацювали плян протидіяння маніфестаціям. Всі віча і збори заборонено. Заборонено теж збиратися на хідниках. Поліція сподіється маніфестацій на Волі, на вул. Залізній, Холодній та Грибівській пл.

Чеська комуністична партія взиває до генерального страйку на 1. серпня. Військо і поліція пильнуватимуть фабрик і публичних інституцій. В Парижі сконцентрували 30 тисяч війська та поліції. Далі арештують комуністів. Перевели ревізію в редакції „Ліманіте", арештували двох останніх редакторів того часопису, що ще були на волі. Арештованих 150 комуністів почало голодівку. Віденські комуністи за всяку ціну постановили уладити демонстрації, без уваги на заборону поліції. Демонстрації мають відбутися на площі перед Вотіфкірхе. Тому, що до Відня приїхало багато комуністичних агітаторів з ЧСР, СХС і Німеччини, пороблено відповідні заряджения. Софійська поліція дістала приказ поробити якнайгостріші зарядження, щоби не допустити до маніфестацій 1. серпня. Арештували богато комуністичних агітаторів підчас кольпортування відозв, які взивали до маніфестацій і перервання праці 1. серпня. В Бургасі (в Болгарії) арештували 3 емісарів із СРСР, у яких найшли революційну літературу. В усіх більших грецьких містах видали превенційні зарядження, щоби не допустити до комуністичних виступів і замахів. Важніших точок пильнують сильні військові відділи. При чужинних амбасадах і консулятах стоять сторожі. Досі арештували більш ніж 100 комуністів. Серед арештованих 31. липня в Атенах 9 комуністичних провідників є теж кандидат на становище бурмистра Бергетіс і секретар організації журналістів Апостолідас. Крім тих арештували нових 20 комуністів. Берлінська президія поліції видала зарядження, щоби недопустити до нарушення спокою. Поліція від раннього ранку 1. серпня буде в острім поготівлі. Пополудні ходитимуть патрулі. Президія поліції зарядила, щоби комуністичні збори відбулися кілька годин перед соціялістичним. Комуністи у відозві взивають робітників кинути працю. В Шангаю китайська поліція арештувала 250 комуністів, сконфіскувала їм зброю і відозви, які взивали до заворушень у дні 1. серпня.

Диктатура в Болгарії?

З Софії повідомляють, що тому, що політичні відносини в Болгарії погіршуються з дня на день, заведена буде мабуть диктатура. Самі партії вірять, що з причини безнастанних внутрішніх кріз у поодиноких партіях диктатура є конечна. Т. зв. Демократіческій Сговор не можна забезпечити парляментарної праці або створити здібний до праці уряд. Пропасть між Лапчевим і Занковим збільшилася, так, що одинокою основою політики є ще король. Загально рахуються з тим, що король організує диктатуру, в чому йому має помагати теперішній посол у Римі. Оголошення диктатури при співпраці пос. Волкова означало би побіду італійської орієнтації в болгарській політиці.

Відложення грецького парляменту.

Сесію грецького парляменту відложено до жовтня. Уряд постановив впровадити реформу адміністрації, на основі якої Грецію поділять на 11 або 14 адміністраційних округ.

„Цепелін" летить до Америки.

З Фрідріхсгафену повідомляють, що повітроплав „Цепелін" зачинає 1. серпня в годині 3-ій новий трансатлянтійський лет.

Заява довіря для Бріянового кабінету.

Заява уряду.

Французька палата 324 голосами проти 136 ухвалила заяву довіря для уряду.

Заява уряду висловлює бажання, щоб Поанкаре скоро вернув до здоровля. Новий уряд висловлює бажання, щоб Поанкаре скоро вернув до здоровля та зазначує, що новий уряд продовжатиме політику Поанкаре, стараючися довести її до кінця. Завдяки фінансовій рівновазі бюджету й управильненню справи закордонних довгів двома попередніми кабінетами, теперішній уряд могтиме засісти при корисніших умовинах до конференційного стола, щоби санкціонувати діло, яке зміряє до загарантування Франції безпеки та матеріяльних і моральних інтересів у світі. Уряд сподіється, що парлямент ухвалою уможливить заняти Франції відповідне становище в міжнародніх працях при теперішніх обставинах. Домагання 3-місячного мира не виглядає надмірним. Оборона прав і інтересів Франції на гаґській конференції це одинока програма уряду. Для здійснення цього пляну і для вможливлення урядові ввійти на салю нарад із повним авторитетом при співучасти парляменту уряд просить висловити йому заяву довіря.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·00—8·87·50, **канадійський доляр** 8·79·00—8·79·50, **чеська корона** 0·26·33—0·26·50, **австрійський шіллінг** 1·25·00—1·25·50, **румун. лей** 0·05·06—0·05·25, **французький франк** 0·34·50—0·34·80, **швайцарський франк** 1·71·50—1·72·80, **фунт штерлінгів** 43·20·00—43·50·00, **радянський червінець** 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·90—0·63·00 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00

Збіжа.

Пшениця двірська 42·50—43·50, **пшениця** селянська 00·00—00·00, **жито** галицьке 22·25—22·75, **ячмінь** галицький броварянний 00·00—00·00, **ячмінь** на мливо 22·25—23·25, **ячмінь** пастівний 00·00—00·00, **овес** галицький 21·00—21·50, **кукурудза** румунська 29·50—30·50, **баболя** промислова 0·00—0·00, **фасоля** біла 00·00—000·00 **фасоля** кольорова 00·00—00·00, **фасоля** краса 00·00—00·00, **горох** пів-Вікторія 56·25—57·75, **горох** пільний 38·00—40·50, **бобик** 27·50—28·50, **мішанка** паст. з верні 00·00—00·00, **вика** 35·50—36·50, **сіно** солодке краєве прасоване 6·00—7·00, **солома** прасована 4·00—5·00, **гречка** 28·50—29·50, **льон** 65·00—67·00, **лубінь** синій 25·00—26·00, **ріпак** озимий 00·00—00·00, **мука пшенична** 40 прц. 00·00—00·00, **мука пшенична** 65 прц. 74·00—76·00, **мука житня** 70 прц. 42·00—43·50, **грисік** кукурудзяний 00·00—00·00, **мука** кукурудзяна 00·00—00·00, **отруби** житні 14·50—15·00, **отруби пшеничні** 15·00—15·50, **крупи гречані** 57·75—59·75, **пшоно** 00·00—00·00, **крупи** ячмінні 42·00—43·00, **пенцак** 40·00—41·00, **просо** краєве 00·00—00·00, **макухи** льняні 41·00—42·00, **конюшина** краєва 000·00—000·00, **мак** синій 120·00—130·00, **мак** синий 90·00—100·00.

НОВИНКИ

— **Знищення памятника полеглим.** З Жовкви повідомляють нас, що там якась невидима рука знищила (розбила) таблицю на дубовому хресті-памятнику, що стоїть на цвинтарі, де є 86 могил українських полеглих. На таблиці, як всюди у нас, був напис „Борцям за волю України" і видно, що той напис комусь не подобався...

— **Пос. Вальницький арештований.** Вчора подали ми, що львівська поліція, не вважаючи на посольську незайманість, притримала була сельробівського посла К. Вальницького, якого після одногодинного побуту і вияснення його „невиразного" посольського характеру, випущено на волю. Дня 30. липня в 6-ій год. під вечір у пос. Вальницького знову явилася поліція й арештувала його з наказу прокуратури у Вильні. Пос. Вальницький є під закидом публичного насильства за промову, виголошену у виленському суді підчас білоруського процесу. Але хоч сойм його видав, то прокуратура довгий час не вимагала його арештування. Сталося це аж тепер перед 1-шим серпня, коли то пос. Вальницький в „червоному дні" заповів віче в посоймовій салі у Львові.

— **До купелевої місцевости Черче** приїхали дальше між іншими зі Львова: проф. д-р Володимир Старосольський, адв. д-р Юліян Лещій, ред. д-р Осип Назарук, радн. Зенон Лукавецький, д-р Богдан Білинкевич, д-р Богдан Гнатевич, Роман Сушко, през. Михайло Луцький — Яичин, адв. д-р Франц Світель — Перемишляни (з дружиною), учит. Павлина Ришкова — Коломия, учит. Марія Берладова — Коломия, учит.

Олександра Микитюк — Коломия, учит. Анна Левицька — Бережани, учит. Ярослава Кміцикевич — Коломия, дир. Василь Чума — Лы з (з дружиною), Дмитро Галичин — Новий Йорк (Америка), о. Василь Пилипчук — Любша, о. Михайло Головей — Лосинець, учит. Василь Лаворів — Сілець, учит. Олена Винницька — Студінка, учит. Г. Кирилюк — Дички, учит. Юстина Бриль — Тодорів, учит. Михайло Брикайло — Войнилів, Евгенія Брикова (вдова по свящ.) — Петликівці, П. Ваврик (жінка свящ.) — Підкамінь, О. Комарянська (жінка свящ.) — Григорів, Мелянія Лепкова (жінка гімн. учителя) — Коломия, учит. Ярослава Жукова — Павлова коло Ярослава, Дмитро і Анна Кульчицькі — Львів, Феліція Вагнер — Підгайці та інші.

— **Курс української мови й літератури для вчителів вселюдних шкіл.** Дня 30. липня покінчено заняття на літніх курсах у Львові, між якими цього року завела кураторія вперше курс української мови й літератури. Викладали професори: д-р Я. Гординський і д-р К. Кисілевський. Слухачів було 42, з того 2 українців та 3 українки з Волині. Працю ведено в 2 групах по 3 лекції денно. Перша (17) познайомилася з основами українїстики, друга пізнала останні її здобутки й навчання цього предмету. Обі групи звиділи старинні українські будівлі, далі друкарню, переплетню, книгозбірню й музей Наук. Т-ва ім. Шевченка, де вичерпуючі пояснення подав акад. Студинський. Курс мав за ціль вишколення вчителів та підготування до іспиту на гуманістичний виділ однорічного вищого вчительського курсу, який буде отворений у Львові. Один такий іспит уже відбувся і всі місця для вчителів із львівської кураторії вже заняті. Натомість учителі з інших кураторій повинні старатися про приняття, а до іспиту, який відбудеться з початком вересня, треба приготовитися з україн. і польської мови та літератури на основі міністерського розпорядку (див. „Дн. Ур." з 1924 р.).

— **Страйковий рух** на тлі важких економічних відносин поширюється тепер в ріжних повітах Галичини. В останніх днях прийшло до страйку сільських заробників на ланах Жулина, Семигинова, Гірного й Лукавиці, стрийського повіту. В тих селах арештовано кільканацять селян під замітом накликування до страйку і погроз на адресу страйколомів.

— **Здержання сезонової еміграції до Канади.** З причини некорисного економічного положення в Канаді, яке там витворилося наслідком кепських жнив, Еміграційний Уряд здержав сезонову еміграцію до цього краю.

— **Затроїлися грибами.** Стоянівські селяни: Бр. Дичок, Вол., Марія й Ольга Борщівські затроїлися грибами. Дичок помер 21. липня, інших уритували.

— **Польща відмовила візи Вальдемарасовим братанкам.** Литовська аґенція „Ельта" заперечує вістку ПАТ-а про прихильну полагоду польським послом у Ризі просьби на уділення візи на вїзд у Польщу двом Вальдемарасовим братанкам. Братанки ці студіюють за кордоном і хотіли відвідати свою родину, яка живе в свєнцянськім повіті. „Ельта" додає, що коли польська преса такій дрібниці надає розголосу, то виявляє недостачу політичного вироблення.

— **Затонув корабель із вином.** Біля Бінґену над Райном керманич корабля „Ундіне", осліплений рефлектором авта, що їхало берегом, не запримітив перешкоди на ріці і так покермував кораблем, що корабель затонув. Пасажирів і залогу врятували. З кораблем потонуло і вантаж дорогого вина.

— **Смерть 23 шахтярів.** У вальденбурському углевім ревірі в шлеській місцевости Нідергернсдорф мав місце вибух підземних ґазів у копальні Фріденсгофнунґ. Із 35 шахтярів, які тоді були під землею, вдалося видобути лише 12 живих і то тяжко попарених, а 23 були вже зовсім звуглені. Дванацятьох ранених перевезли до шпиталю. Їх мабуть не вдасться вдержати при житті.

— **Невдалий лет „Крил Совітів".** Більшовицький літак „Крила Совітів" прилетів із 9 пасажирами до Риму 30. липня. З Риму відлетів до Льондону, але з причини дефекту мотору мусів осісти в Невер. З пасажирів ніхто не потерпів. Літак мусітимуть здемонтувати.

— **Автоматична корова.** Американська влада дала зробити надзвичайної величини модель корови, яка буде „пописуватися" на базарах, на господарських виставах і т. п. Сподіються, що ця корову за два роки побачить шість міліонів людей. Продукція відбуватиметься осьтак: на сильний рик корови збереться публика. Заки люди будуть збиратися, корова хитатиме головою, вухами, рухати очима, пережовувати, махати хвостом, а коли люди вже зберуться, стане „говорити", себто матиме відчит про витворювання молока в коровячім організмі, про спосіб кормлення корови, про те, як ходити коло корови і т. д. Щоб виклад не був моно-

НА ПЛОЩІ „СХІДНИХ ТОРҐІВ"
ЛЮНА ПАРК
відкритий щодня до 12. год. в ночі

тонний, буде він ведений у формі діяльогу між коровою і господарем (також моделем). Важніші місця відчиту супроводжатиме корова й господар мімікою і жестами. Щоби глядачі мали наглядний образ процесу травлення в усіх чотирьох коровячих жолудках, зображені є коровячі внутренности у схематичнім прорізі, так, аби видно було функцію поодиноких жолудків. В однім жолудку буде корм, другий буде той корм перемелювати, третій пересівати все це електрично. І вімя є отворене й у ньому видно, як малі посудини видоюють молоко, що збирається у більшій посуді. Відчит знятий на грамофоновій плиті, а репродукує його мегафон. При цьому корова ворушить писком, а й господар рухає устами та головою. За кулісами стоїть „режісер", який електрично окремим апаратом кермує „представленням". На модель цієї корови відфотографували насамперед гарну корову, цю світлину значно побільшили, а потім зробили фігуру автоматичної корови. Таксамо робили з моделем господаря. Американська влада розуміє, що для народнього господарства значить розумне господарювання молоком, а з другого боку розуміє вона і психольоґію фармера та молочаря, які радо приймають поради, коли рівночасно можуть і трохи забавитися. Якщо вислід тих „електричних" відчитів буде такий, що кожна корова давтиме бодай одну літру молока більше, то й це для народнього майна значить міліони. Цим і покриються видатки того дивогляду новітньої техніки.

Вага технічних студій.

Про студії у львівській політехніці.

Події останніх літ, що так багато змін ввели в наше життя, не лишилися без впливу на долю молодого покоління, котре покидає мури середніх шкіл. Рішення, який фах вибрати, в наших обставинах належить взагалі до найтяжчих. В першій мірі відноситься це до українців, до яких при приниманні на високі школи у Львові дуже совісно приноровлюється numerus clausus. У справі зорґанізованого спрямовування абсольвентів ґімназій чи то до відповідних високих шкіл чи до інших фахів у нас досі нічого не зроблено. Прийти з помічю молодим людям, що стоять на життєвому роспутті, можнаб між іншим в той спосіб, що представляється їм, які вигляди в житті дають поодинокі фахи та які вимагання звязані з ними. До обовязку бодай в части прийти з того роду помічю почувалося Т-во „Основа", котре зібрало інформації про студії у всіх виділах львівської політехніки, які осьтут подаються.

Львівська політехніка (як зрештою майже кожна інша) має 6 виділів: 1) виділ інжінерії сухопутної і водної; 2) виділ архітектонічний; 3) виділ механічний; 4) виділ хемічний; 5) виділ рільничо-лісовий; 6) виділ загальний.

Виділ інжінерії розпадається на відділи: сухопутний, водний та мірничий. Студії на всіх виділах політехніки повинні після програми тревати 4 роки. Лише на мірничім відділі тревають вони 3 роки. Одначе навал обовязкових праць в часі студій є такий великий, що в 4-ох роках техніки (за виїмком мірничого відділу) майже ніхто не кінчить. На виділі інжінерії пересічний час студій треває около 6 літ. Після його укінчення можна дістати державну посаду (дістає около 40%); около 30% знаходять заняття як інжінери повітові і т. д. в інституціях самоврядних, а решта (около 30%) працює в підприємствах приприватних. На вакаційних практиках можна заробляти вже по 2-ім році студій. Такі практики є звичайно добре платні і не дуже тяжко їх дістати. При сприяючих обставинах можна на вакаційній практиці протягом 2—3 місяців заробити на скромне удержання на протяг цілого року. — Розмірно найлекшими є студії на мірничім відділі. І цікаво, що коли запотребування мірників є в даний мент велике, то фреквенція студентів-мірників у львівській техніці є порівнюючи доволі мала. При вступнім іспиті на виділ інжінерії здається вичеркову ґеометрію, математику та рисунки. Письменний іспит з ґеометрії обіймає виконання 2—3 конструкційних задач. Подібно і при письменнім іспиті з математики дістають кандидати дві задачі (аритметичну і ґеометричну). При письменнім іспиті з математики звертають велику вагу на поправність рахункових ділань.

Вступний іспит на виділ архітектури обіймає вичеркову ґеометрію і рисунки. При іспиті з рисунків рисується з натури якийсь мертвий предмет. Найчастіше рисунковим моделем є звичайне деревляне крісло, часами також горшки, вази і т. д. Сам рисунок виконується вуглем, виїмково олівцем, тому треба заздалегідь призвичаїтися до рисування вуглем і — очевидно — з натури. Добре є знати дещо з перспективи. Рисунок повинен обіймати контур, евентуально тіни. Укінчити можна архітектонічний виділ пересічно за 5 літ. Після того можна легко знайти працю в державних та самоврядних урядах або в приватних підприємствах.

Виділ механічний обєднує відділи: а) машиновий з ґрупами: конструкційною, залізничою, технольоґічною і руховою; б) електричний; в) нафтовий. По загальній опінії студій на механічному виділі належать до тяжчих. Укінчити цей виділ можна за 6—7 літ. В повоєнних часах почався великий наплив молоді на цей виділ, так, що Рада виділу видала була оповістку, в якій виказувалося, що за трудноші є звязані з професією інжінера-механіка (трудноші в заробкуванню підчас студій на механічному виділі) та остерігалося молодь перед надмірною фреквенцією саме на цьому виділі. Частині молоді Рада виділу радила звернутися до середніх технічних шкіл та курсів, котрі можнаб укінчити по короткім часі (по 2—3 роках) та осягнути добре поплатний вартат праці. Не зважаючи на ту осторогу, а певні вигляди на одержання праці після скінчення студій. Відноситься це в першій мірі до електротехнічного відділу. Дипльом інжінера-електрика також дає по зложенню учительського іспиту право навчання фізики як головного предмету і математики й хемії як побічних у середніх загально-образуючих школах та семинаріях учительських нарівні з маґістрами фільософії. Одначе нашим абсольвентам, особливо тим з них, що мають запевнене матеріяльне забезпечення на час студій, не можна не звертати уваги й на інші відділи механічного виділу. Про завдання та обсяг праці інжінера-механіка можна найти точні інформації у книжці: S. J. Okolski: „Czy pragniesz zostać inżynierem mechanikiem?" Poradnik przy wyborze zawodu. (Варшава, 1918). Підчас студій треба відбути 6-місячну практику. Вакаційні практики на механічному виділі є переважно слабо платні. Заробкування підчас студій є дуже утруднене через недостачу вільного часу. Вступний іспит обнимає математику, фізику, вичеркову ґеометрію і рисунки. Окрім того при вступнім іспиті переводять психотехнічні досліди загальних та технічних здібностей. Іспит з фізики є письменний та устний. Письменний, що відбувається під строгим надзором, обіймає розвязку одної задачі та опис фізичного приладу. Іспит з вичеркової ґеометрії і математики відбувається подібно, як на виділі інжінерії. Іспит з рисунків обіймає рисунок в олівці якоїсь машинової части. При вступнім іспиті на механічний виділ добре виказатися відбутою принайменше одномісячною практикою.

Студії на хемічнім виділі належать до коштовніших. Оплати є тут найвищі зі всіх виділів політехніки. При тому в деяких лабораторіях треба працювати хемікаліями, купленими за власні ґроші, купувати начиння і т. д. Студенти середньо-здібні, в добрих життєвих умовинах, студіюють пересічно 5 літ. Студії, хоч вимагають багато праці як у лабораторіях, так і в теоретичній підготовці, є приємні та може найбільше самостійні. Вага хемічних студій в кождій ділянці є нині очевидна. Підчас цих студій треба відбути 6-тижневу практику. Інжінери-хеміки мають також право складати іспит на учителя середніх шкіл.

Пересічний час студій на рільничо-лісовому виділі, що розпадається на відділи рільничий і лісовий, треває 5 літ. На рільничім відділі два перші роки студіюють студенти у Львові, а два останні в Дублянах коло Львова. Нашим абсольвентам треба звернути особливу увагу на рільничий відділ. Є він для нас тим важний, що багато з тих, котрі його покінчать, можуть віддати великі прислуги нашій справі, працюючи в кооперативних та господарських орґанізаціях. Велика недостача аґрономів дається також відчути на Великій Україні. Але й у нас, у краю майже виключно рільничім, в міру того, як буде розвиватися економічне та господарське життя, буде зростати також запотребування в аґрономів. Таким способом ця частина громадян буде мати змогу працювати серед своїх і для своїх. З лісового відділу можна дістати державні посади в дирекціях державних лісів або в приватних підприємствах. Вступний іспит складається з природничих наук. Вимагають загальних відомостей про вигляд, будову й життя ростин і звірят (зоольоґія і ботаніка). Дипльом рільничо-лісового виділу дає також право навчання в ґімназіях та семинаріях.

Спеціяльно для вишколення кандидатів на

учителів шкіл технічних, середніх загально-образуючих і учительських семінарів є призначений виділ загальний. Виділ цей розпадається на ґрупи: математичну, фізичну, вичеркової ґеометрії, хемічну та рисункову. Декотрі з тих предметів як математику, фізику та хемію можна студіювати також в університеті. Одначе фізику та хемію під кожним оглядом краше студіювати на загальнім виділі політехніки. З інших предметів вичерковій ґеометрії дуже мало посвячується уваги в університеті, а рисунків там взагалі нема. Час студій — 4 роки. Тим, що думають посвятитися учительській праці з обсягу фізики, хемії вичеркової ґеометрії та рисунків, можна також поручити загальний виділ. Вступний іспит на математичну ґрупу і ґрупу вичеркової ґеометрії обіймає: математику і вичеркову ґеометрію; на фізичну — математику й фізику; на хемічну: математику, фізику і хемію; на рисункову ґрупу: вичеркову ґеометрію і рисунки. Іспит з рисунків відбувається подібно, як на виділ архітектури.

Оплати на політехніці такі: I. На виділі архітектури та в математичній і рисунковій ґрупі і в ґрупі вичеркової ґеометрії загального виділу виносить оплата без вписового 133·95 зол., з вписовим 163·95 зол. II. На виділах механічнім і рільничо-лісовім і в фізичній ґрупі загального виділу оплата без вписового — 148·95 зол., з вписовим — 178·95 зол. III. На виділі хемічнім та в хемічній ґрупі загального виділу —193·95 і 223·95 зол.

Яке значіння мають технічні науки в житті держав та народів, виказала найкраще світова війна. По війні ми є рівнож свідками величавого і скорого розвитку техніки. Одначе наша участь в тих змаганнях народів на шляху поступу є дуже слабка. Тому треба й нам звернути на технічні науки більше уваги, як це було досі.

В. М.

Дописи.

ЛУЦЬК. (Справа Будецького). 18. цього липня в луцькому окружному суді розглядався рекурс селянина Будецького з м. Колки луцького повіту проти адміністративного засуду його місцевим старостом на рік вязниці за те, що під ґанком його, Будецького, хати поліція знайшла дві рушниці. Як відомо вже читачам „Діла" з допису п. Ковалевського, Будецький своєю невтомною діяльністю був сілю в оці місцевої адміністрації і секретаря ґміни Маєрського, який остільки „розпоряжався" в „своїй" ґміні, що навіть на голову філії „Просвіти" посадив поляка. Маєрський, що протягом короткого часу нажив порядний маєток, мав проти Будецького й особисту уразу: як член ґмінної ради й ревізійної комісії, Будецький де-що розкрив діяльність Маєрського, розхвалену м. і. польським часописом на українській мові „Українська Нива". Діяльність ця була така „корисна", що Маєрському дали „підвищення", аби виїхав з Волині. Та виїзжаючи, залишив він, як кажуть, заповіт: заплатити Будецькому за цю прислугу як слід. І ось Будецький враз отримує поштою листа від УВО. А через деякий час поліція находить під ґанком його хати з боку вулиці дві рушниці. Будецький, ратуючись від провокації, сам заалярмував поліцію передаючи їй згаданого листа, та проте його навіть не судили, а засудили в адміністаційному порядкові на рік вязниці за переховування зброї. На суді заприсяжені свідки стверджували, що Маєрський боровся з Будецьким, що погрожував його „знищити", що в ночі бачили біля ґанку дві особи, з яких одну навіть пізнали, що рушниці були незаржавілі, а значить недавно положені під ґанок і т. д. Оборонець Будецького навіть не мав про що питатися свідків. Прокуратор просив суд справу відложити й викликати на свідків поліціянтів, про яких була мова на розправі, заявивши, що з зізнання свідків змушений буде витягнути належну консеквенцію. Суд схилився до просьби прокуратора й справу відложив.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Йосип Чижик, хорунжий Української Галицької Армії, інвалід, абсольвент української учительської семінарії у Львові, прожившн 28 років, упокоївся в домі своїх батьків в Ярославі дня 26. липня п. р. Важкої недуги, де зачіплена була нервово-мозкова система, набавився Небішик ще в польськім полоні. До української національної армії вступив як доброволець при повній згоді своїх батька і матери, свідомих українців. Було це в пропамятний початок листопада 1918 р. Молоді, що кращі ярославці передиралися ночами поза Сян до своїх. Було їх чимало і чимало з них заложило небавком свої буйні голови на вівтарі Батьківщини. До них належав і бл. п. Чижик. Пішов кріпким, здоровим і гарним юнаком, а повернув з неволі 1921 р. вже хорим, зломаним старцем. Останні роки пролежав немов живий труп: без мови і влади, майже ствір, мертвий давно для ширшого загалу. І хоч як воно гірко, а треба сказати, що смерть найідейнішого борця за волю заскочила тутешнє українське громадянство вповні неприготованим. Ширше громадянство пізналося про це аж в день похорону. Тому й похорон випав далеко не так, як повинен бути. Вічна Памятъ Українському Мученикові!

З Несторовичів Юлія Рабій, жінка кришошанина і греко-кат. пароха Самбора, померла 30. липня 1929 р. в 64 році життя. Похорони Покійної відбудутся в четвер 1. серпня в Самборі. — Вічна Їй Памятъ!

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 8—?

Калуш, пятниця, дня 2.VIII. 1929.
Тисьменица, субота, дня 3.VIII. 1929.
Товмач, неділя, дня 4.VIII. 1929.
Монастириска, понеділок, дня 5.VII.
Бучач, вівторок, дня 6.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Ґадич:
2/VIII. „Чеська Сузанна".
3/VIII. „Пташник з Тиролю".
Станиславів:
4/VIII. „Базар". 93 17—?

Великий Міський Театр:

Четвер, 1-го серпня, г. 7·30 веч. „Пригоди Ґофмана", опера (Ціни знижені).

Пятниця, 2-го серпня, г. 7·30 веч. „Тоска". Гост. виступ Г. Хоряна.

Кіна.

Аполло: Чи моя жінка не солодка? (Мейрі Превост, Монт Блю).

Кольосей: Жінка в чорнім домині. Д-р Масена. (Драма на морі).

Лев: Шофер ясновельможної пані.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Танцюристка богів (Анна Мей Вонг, Ґільда Ґрей, Кл. Брук).

Оаза: Жіночка на виданні.

Палас: Дівчина від шампера. (Кор. Ґріфіт). Будуємо на кредит.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Суп пампасів. Авантура на вокро.

Утіха: З причини реконструкції замкнено.

Фатаморґана: Фліpт із небіщиком (Лянра де Плянте, Тома Мур.). Спадщина Сакі Вайнштайна.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Четвер 1-го серпня.

Льондон (356,3). 13·00 — 14·00 Органовий рецітал Р. Фуртв. 15·00 Вечірня пісня. 18·45 Пісні Гуго Вольфа.

Париж (1725). 13·30 Пополудневий концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·05 Радіоконцерт.

Берлін (418) 17·00 Популярний концерт капелі Роош. 20·00 Концерт радіо-орхестри.

Відень (516,3) 16·00 Пополудневий концерт 18·00 Концерт. 20·05 „Циганська любов" — оперетка в 3 антах Лєгара.

Рим (441). 13·15 — 14·15 Радіотріо 17·30—18·30 Концерт. 21·00—23·10 Симф. концерт.

Міляно (501) 11·15 Муз. продукції. 20·30 Арії і виїмки з опер.

Прага (487) 12·20 Концерт з Братислави. 20·00 Концерт чеської музики. 21·15 Концерт радіо-орхестри.

Будапешт (550) 12·00 Дзвони з увіх. церкви. 12·05 Опереткона музика. 19·30 „Циганський барон" — оперетка Штравса.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт радіо-орхестри. 22·00 Трансмісія орхестри з Остенди.

Ленінград (1000) Стація нечинна.

Москва (825) 19·00 Концерт для села. 20·30 Концерт з студії. Новочасна музика. 22·35 Кремлівські куранти.

Київ (800) Стація нечинна.

Харків (1304) 18·— Концерт нар. музики. 20·00 Концерт з міських плянтацій.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт солістів. 20·30 Скандинавська музика. 22·45—23·45 Музика з дансінгу „Оаза".

Краків (312,8) 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8). 20·30—22·00 Вечірній концерт.

Пятниця 2-го серпня.

Льондон (356,3) 12·00 Сонати. 16·05 Форт. рецітал. 21·35 Концерт симфон. орхестри.

Париж (1725) 13·30 Концерт. 20·00 Сучасна французька мельодія. 21·35 Концерт.

Берлін (418). 17·00 Пісні півночи. опісля концерт військової орхестри. 20·00 „Любовний напиток" — комічна опера Доніцетого.

Відень (516.3) 16·00 Пополудневий концерт капелі Маєр-Айхгорн. 19·35 Концерт Віденської Симф. Орхестри.

Рим (441) 13·15 - 14·15 Радіотріо. 17·30 — 18·30 Концерт. 21·00 - 23·10 Оперетка.

Міляно (501) 11·15 Музичні продукції. 20·30 Концерт. 23·15 Джесбенд.

Прага (487) 16·30 Камеральний концерт. 19·30 Комедія Штольби. 21·30 Форт. концерт проф. Лянґера, 22·20 Концерт із Брна.

Будапешт (550) 9·00 Концерт рос. балалайкової орхестри Смірнова. 12·05 Концерт циганської капелі. 17·20 Концерт балетової музики.

Брюссель (509) 21·15 Концерт італ. музики.

Ленінград (1000) 17·00 Концерт з міських плянтацій.

Москва (825) 15·30 Популярний концерт. 19·00 Трансмісія опери або оперетки. 20·35 Кремлівські куранти.

Київ (800) 17·40 Медично-ґіґієнічна лекція. 19·00 Трансмісія з київської опери.

Харків (1304) 20·00 Етнографічний концерт.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт орхестри мандолінистів. 20·30 Симфонічний концерт з Швайц. Долини.

Краків (312,8) 20·05—20·30 „Почтова скринка".

Познань (334,8) 18·25— 18·55 Вокальна авдиція.

П. Семен Ядловський схоче подати свою адресу „Українському Народньому Домові" в Синоці та відобрати свої листи, що лежать в Адміністрації „Діла".

Воянів б. Армії УНР., котрі набули інвалідство (через ранення чи хоробу) підчас повнення ними військової служби після 15. березня 1921 р., просяться подати наступні відомости: 1. Степень ім'я та призвище. 2. В якій частині набув інвалідство, коли саме та в бою, проти кого. 3. В наслідок чого повстало інвалідство: як ранення, то чим і куди ранений; як хороба, то яка. 4. В яких частинах б. армії УНР. перебував на службі, та чи брав участь в боях в часі в 10. IV. 1920 р. до 18. III. 1921 р. 5. Які має документи, що можуть підтвердити повищі відомости. В разі браку документів подати імена й прізвища та адреси мешкання, двох поважних свідків, що перебувають в межах Польщі, котрі зможуть підтвердити ті відомости. 6. Докладна адреса мешкання, подаючого відомости (по польськи, виразно із зазначенням почти). 7. Відповіди належить давати на всі точки в порядку їх виставлення. 8. Повищі відомости належить надсилати до дня 20. серпня 1929 р. по адресі: m. Kalisz, Widok 18, Zarząd Związku Ukraińskich Inwalidów Wojennyc.

Присилайте передплату!

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. векси. кредиту. 184 2—10
З найлучших горішньошлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ІНСТРУКТОРКА потрібна — від 1. вересня п. р. до науки ученици III кл. гімназ. (класичн. типу). Зголошення з услівями слати на адресу: о. Евген Федорищин Воробіївка, п. Озірна. 2-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за ґотівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 191

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виконує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотеперішня продукція — 130 возів. 181 2-6

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла" зі своїм життєписом і поручениями для „старшого адвоката". 187 б 1—5

КОНЦИПІЄНТА від вересня п. р. глядає адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла" під „Адвокат 230". 187 1—5

ВСІЛЯКІ ґодинникарсько-ювілерські роботи виконує найстараннійше Домбровські-Розважевські Львів (Ґотель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Позір! Борщівщина!

Дня 4.VIII. ц. р. влаштовують студенти Борщівщини

ВЕЛИКІ СТУДЕНТСЬКІ ВЕЧЕРНИЦІ

189 в салях „Народнього Дому". 1-1

Подяка.

Всім тим, котрі поспішили віддати послідну прислугу улюбленому і незабутому бпп. **Олесеви Франкові,** а окрема — Всч. о. кат. Петрашкевичеві, Всч. о. пар. Іванусеві, Всч. о. Ґадзевичеві, Вп. П. Дир. Романикам, Вп. П. Книжківній, — сердечному товаришеві Покійника Фурові; Товаришам, які віднесли домовину на місце вічного супочинку, Дрогобицькому хорові і всім знайомим приятелям та сусідам — щиро-сердечну подяку складає — горем прибита

193 1—1 Рідня.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 171 (11.462). Львів, субота 3. серпня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15-ліття великої війни.

Львів, 2. серпня 1929.

Минає 15 літ, як над старою Европою спалахнула страшна воєнна пожежа, як озброєні мільйони рушили до бою. За що?

На цю тему вже багато писалося, а ще більше буде писатися, скоро тільки наступить ліквідація великої війни, а її дослідники матимуть відповідну перспективу. На вибух великої війни склалися ріжні причини: захитання т. зв. европейської рівноваги через надмірний зріст німецької сили, господарчо-торговельна конкуренція між Німеччиною й Англією, реваншові настрої Франції, австро-російський антагонізм, національно-визвольні змагання поневолених народів. Усе те сплелося в таку нероздирвну вязанку причин явних і притаєних бажань та змагань, що вибух війни явився як самозрозуміла спроба розвязки нерозвязаного.

Австро-Угорщина, не добившись бажаної сатисфакції від Сербії, в кінцевих днях липня (від 28—29) розпочала частинну мобілізацію, яка в дні 30. липня перемінилася в загальну. Відповідю на це була загальна російська мобілізація в дні 31. липня, на що Німеччина (як союзниця Австрії) відповіла проголошенням „стану небезпеки", ультимативно вимагаючи від Росії припинення мобілізації. Коли в Петербурзі відкинено німецький ультимат, дня 1. серпня наступило німецьке виповіджения війни Росії. Одночасно Берлін звернувся до Франції з пропозицією зберегти невтральність. Французька відмова з одночасною мобілізацією та рухами французьких військ на кордоні примусили Німеччину в дні 3. серпня виповісти війну. В парі з цим Німеччина поставила вимогу Бельгії пропущення німецьких військ через бельгійську територію. Це домагання використала Англія, щоби в дні 5. серпня нотифікувати війну Німеччині. І так блискавично поширювався воєнний терен. Єдина Італія, звязана з Австрією і Німеччиною початково проголосила невтральність, виждаючи дальшого розвязку подій.

Ось так протягом кількох днів стару Европу обняла полумінь війни, яка з кожним роком поширювалася все більше і дальше, спричиняючи нечувану руїну. Але зпід тієї руїни вже родилося нове життя, нові вартости, видобувалися нові горизонти.

Хто несе відповідальність за війну? Версайський трактат силою накинув відповідальність за війну Німеччині, проти чого пристрасно й завзято вона боронилася. А боронячись проти тези про відповідальність за війну, німецьке міністерство закордонних справ опублікувало свої акти за останніх 40 літ. Таксамо зробив радянський уряд, відслонюючи всі таємниці попереджуючі війну царської доби. За СРСР і Німеччиною пішла Англія. Тільки Франція завзято береже своїх політичних архівів. Та кінець кінців і Франція буде примушена відслонити занавісу своїх дипльоматичних таємниць. І аж тоді, коли історик-дослідник матиме під руков всі джерела, він зможе — хоч в приближенні обективно — розвязати цю велику загадку.

Війна 1914 р. збудила великі надії у поневолених народів, а між ними і серед українців. Свідомість того, що війна відбуватиметься на українській землі, викликувала перехрестне почуття радости і смутку. Створена у важких і великих днях „Головна Українська Рада" в маніфесті до Українського Народу (з 3. серпня 1917 р.) вказувала на вагу хвилі:

„Надходить важна історична хвиля. Важить ся доля держав і народів. Нічого не вдіяли всі зусилля дипльоматії, щоби вдержати в Европі мир. Буря війни суне на Европу і ніщо її не спинить. Суне отся буря передовсім на держави, в склад яких входить український нарід. Український нарід належить до тих народів, на яких війна й її наслідки наляжуть найбільше. В таку хвилю нарід, що хоче жити, мусить мати одну думку й одну волю, і ту свою волю перемінити в діло, яке завважило би в історії держав і народів".

Наш орган підходив до тої великої війни, як до „війни за Україну", зясовуючи цю тезу в передовиці з 10. серпня 1914:

„І так сталося дійсністю те, про що мріяли ми, чого сполівалися і ждали: в загарбані Московщиною українські землі, в землі старої держави Володимира Великого і Данила, увійшли орли військ цісарських (себ-то австрійських! — Ред.), а під ними рушили рамя в рамя зі своїми товаришами з усіх австрійських народностей — жовніри — українці. Стоять нині українські воїни на зрошеній кровю і потом своїх прадідів старій українській землі. Йдуть вперед до бою за честь-славу своєї армії, за культуру заходу, до бою за те, що найдорожче людині — за волю Рідної Країни. Державна самостійність 30-мільонового народу, притоптаного і висмоктуваного московським найзлником, піліймається нині із сну вікового. Зривається з могили дух Мазепи. Надходить день відплати за Полтаву... За переяславський договір проломаний, за люд наш кріваво покривджений, за гетьманів наших понижених, за скування душі нашої, за Сибір і тюрми, за сльози жінок і дітей українських... За сотки літ лящущь-неволі... „За землю руськую, за рани Ігореві" — як співав безіменний український поет-геній ще в сумерку середніх віків..."

Без сумніву, це була теж війна за Україну, за Україну безіменну, розторошену під колесами історії, за великий нарід, століттями хований в домовину. І та війна, і ті страждання, і страхіття війни та революції воскресили той нарід, збудили його до повного життя і з кожним роком, не вважаючи на всі ворожі зусилля, він скидає із себе прокляття століть та примощується в сімї великих народів.

Україна була перша, що — збудившись до нового життя — розпочала ліквідацію великої війни. І за те важко поплатилася. Але заховати її в домовину вже не повелось нашим ворогам. Хоч і нині значна частина українського народу находиться в становищі далеко гіршому і важчому, як перед війною; хоч і нині бачимо намагання викреслити нас з реєстру живих, навіть відібрати нам наше національне імя, — то все це є останні намагання, які не можуть спинити природного процесу. Україні мусить бути повернене належне їй місце під сонцем на основі чисельности нашого народу, природних богатств країни (що найбільше мулять очі нашим ворогам) і розвитковими тенденціями нашої доби.

Стереженого Бог стереже!
Обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Небезпека торговельної війни
між Злученими Державами Північної Америки й Европою.
Протест 38 держав проти підвищення американських мит.

Ще ніколи досі справа зміни митних тариф якоінебудь держави не викликувала такої великої інтернаціовальної дискусії, як тепер у випадку зі Злученими Державами Північної Америки. Двома причинами пояснюється ця велика увага, яку весь світ звертає на американську митну політику. Насамперед Злучені Держави Північної Америки є найбільшим і найбагатшим ринком, якого відгородження від інших ринків наслідком підвищення митних тариф не може лишити в спокою експортових інтересентів інших країн. А по друге, *підвищення* тариф в боку провідної з погляду світового господарства держави, означує дуже велике ослаблення руху в напрямі *зменшення* мит, яке загально уважають тим засобом, який може довести до зменшення теперішньої *господарчої нужди*.

Ці два моменти робили правдоподібними протести з боку інших держав вже тоді, коли рік тому почалися в Злуч. Державах перші праці над ревізією митної тарифи. А всеж загал був зливований, коли виявилося, що тепер 38 держав запротестувало проти планового підвищення американських митних тариф. Правда, ці протести лише в 25 випадках мають характер справжніх протестів, та й то не завсіди вони мають офіціальний характер. Одначе в даному випадку це не має великого значіння. Далеко важнішим є те, що такі держави, як Англія, Німеччина, Франція, Бельгія, Італія, Австрія, Еспанія, Швайцарія, скандинавські держави, Голяндія, Канада, Аргентина та майже всі інші південно-американські держави у тій чи іншій формі взяли участь у цій акції, так, що можна сказати, повстав суцільний фронт усіх важніших держав світа проти митної політики Злучених Держав. Тому американські державні мужі в противенстві до своєї попередньої практики у таких випадках будуть цим разом змушені звернути поважну увагу на ці протести і передати відповідним інстанціям на розгляд весь матеріял, який дали інші уряди в справі урегулювання митних питань. Недавно американські газети опублікували головний зміст заяв ріжних урядів та господарських корпорацій у цій справі.

Ці заяви написані в більше або менше енергійних формах, одначе в основному всі мало ріжняться між собою. Майже всі вони складаються насамперед з загальної частини, яка доводить, що планована митна реформа мусить дуже некорисно відбитися на світовому господарстві, виказує, що взаємини між Злученими Державами та відповідними країнами будуть дуже обтяжені, так, що пропонована митна політика Злучених Держав не відповідає домаганням світово-господарського становища Америки. Австрійська нота дуже слушно зазначає, що теперішня політика Америки в напрямі високих мит розвинулася з відповідних заходів, зроблених в ненормальних часах. А в грецькій ноті читаємо: „Зовсім ясно, що як довго високі мита будуть здержувати чужі товари від американського ринку, так довго, інші країни не будуть в стані купувати американські товари, або будуть змушені позичати від Америки гроші, щоби цим способом оплатити свій довіз до Америки". І далі наведено відповідний цифровий матеріял, який уґрунтовує це твердження. Французька нота між іншим доводить, що наслідком підвищення американських мит торговельні взаємини набрали ненормального характеру, що наприклад на кожного француза річно припадає на 6,39 долярів закуплених американських товарів, тоді як кожний американець купує лише на 1,32 долярів французьких товарів; тимчасом з огляду на покупну силу обох країн це відношення мусіло би бути відворотним.

Інша річ, що подібні аргументи слабо угрунтовані, бо наслідком ріжнородности світово-господарських відносин, відносини між двома країнами не потребують конче вирівнюватися, бо треба мати на увазі ріжні інші обставини, які дають цим державам можливість платити за свій довіз зі Злучених Держав. Згадаємо наприклад гроші, які лишають в Европі американські туристи, гроші від переселенців, що постійно живуть в Злучених Державах тощо. Особливо президент Гувер висловлює думку, що для деяких европейських держав велика пасивність їх торговельних взаємин зі Злученими Державами не має значіння, бо Злучені Держави закуповують велику масу товарів на третіх ринках, і що Европа має можливість вивозу на ці треті ринки, а таким чином одержує можливість посередньої заплати свого довозу з Америки. На його думку вирівнання американського платничого білянсу показує, що теперішня політика високих мит зі світово-господарського погляду є зовсім можливою.

На загал аргументи, подані в протестаційних нотах, покищо не вплинули на господ. політику американців. Одначе дещо з богато фактичного матеріялу, який наведено в цих нотах, заінтересувало їх; це видко хочби з цього, що сенатор Борах висловився у тому напрямі, що цей матеріял вартий відповідної уваги. І справді подані

в окремих нотах фактичний матеріял дуже цінний. Наприклад нота Швайцарії подає цікавий матеріял про вивіз до Америки годинників та коронок (кружев). Вивіз коронок зі Швайцарії до Зл. Держав від 1913—1921 р. зменшився з 52 на 16 міліонів франків. Коли 1928 року підвищено мито на 75 проц., вивіз коронок упав на 2 міліони франків, так що плянованє підвищення мита на 90 про. правдоподібно зменшить весь вивіз на 400.000 долярів. Найбільший фактичний матеріял містить французька нота, яка спеціяльно займається виробами текстильного та люксусового промислу. Німецька нота спеціяльно розглядає справу вивозу виробів текстильних, шкіряних, хемікалій та наукових інструментів. Ноти сусідніх зі Злученими Державами держав особливу увагу звертають на вивіз аграрних продуктів. Деякі країни не обмежилися на самий протест, але погрожуть відповідними оборонними заходами. Італія та Франція насамперед вказують на те, що в будучности не можна буде заключувати зі Злученими Державами договорів про т. зв. найбільше сприяння (упривілювання), бо Америка у своїх торговельних договорах не годиться на знижку торговельних мит, а сама завдяки існуючим договорам про найбільше сприяння користає з тарифових знижок інших країн. Еспанія офіціяльно заявила, що в будучности вона не зможе давати Америці ґарантованих досі договором митних знижок, якщо вона справді переведе плянованє збільшення своїх мит. Канадійський уряд поручив своїй митній комісії дослідити конкуренційні відносини на канадійському ринку між промислом Злучених Держав та Англії, щоби таким чином мати матеріял для приноровлення преференційної системи на користь англійського промислу.

Тяжко поки-що сказати, який наслідок матимуть у Злучених Державах усі ці протести. Не виключене, що вони можуть мати зовсім противний наслідок. Останні дебати в американському сенаті, який власне розглядав справу митних тариф, показують, що в сенаті дуже сильна ґрупа стоїть за далеко більше підвищення мит, як те, що його пропонує палата послів. Одначе з другого боку президент Гувер висловився в цьому напрямі, що треба перевести лише зовсім легку ревізію деяких мит, головно на аґрарні продукти. Сенатор Борат поставив у сенаті відповідний внесок, одначе більшість цей внесок відкинула.

Таким чином поки-що годі сказати, як буде виглядати будуча американська тарифа. Одначе не підлягає сумнівові, що коли в Америці переможе напрям, який змагає до підвищення митних тариф, то ріжні держави відповідять на нього оборонними засобами, так, що в такому випадку Злучені Держави опиняться з ними в стані торговельної війни. І торговельні війни без сумніву дуже некорисно вилинуть на весь дальший розвиток світового господарства. Тому треба сподіватися, що згадані протести таки матимуть свій вплив на американський уряд, і що на випадок перемоги сторонників підвищення митних тариф президент Гувер не допустить до перебільшеного підвищення цих тариф і вживе ґарантованого йому американськими законами права вета.

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 4)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— Ви розумієте, — переконував він батьків, приводили своїх дітей записувати до школи і які зовсім нічого не підозрівали, що на їхніх чад чекає стоголова гидра українізації, — ви розумієте, що це регрес, повернення до старого, до духовного убожества, забобонів. Чого можна навчитися й куди можна піти з такою мовою, якою соромиться говорити кожна людина, що вважає себе за члена культурного суспільства? — І хлібороби слухали вчителя, сумно похитуючи головами і повторювали: „Звісно... Звісно... Таке діло..."

Я сам із українців — намагався цим довести свою безсторонність до справи українізації Гепало, — але я буду принципово стояти проти того, що шкодить громадській справі, хоч би воно й як зачепляло струни мого національного „я".

І тут Михайло Петрович згадував, з якою потугою йому раз-у-раз доводилося заповняти сільчанські анкети, ставлячи в рубриці „національність" — „русский из украинцев". Він з огидою кляв себе і свою долю, що народила його з утроби матері українки, з молоком якої він увіссав репано-мужицьку мову своїх батьків. Скільки то зусиль треба було покласти, щоби позбутися тої мови. Він проклинав тих, що дали йому прізвище, ні, не прізвище, а Каїнову „кличку"

Нація і кооперація.

(Допись з Волині.)

II.

Справедливість наказує признати, що не тільки п. Й. Волошиновський закидає під адресою української кооперації на Волині її „шовінізм" і „націоналізм". Це закидає ціла польська адміністрація, ціла польська кооперація і, коли хочете, ціле польське громадянство. Ба, появилася на Волині навіть ніби українська ґрупа, що повторює те саме й що обіцює будувати якусь **„новітню кооперацію"**.

Що й казати, фронт широкий і досить „однофарбний"...

Історія кооперації учить нас, що всюди повставала вона з приватної ініціятиви, маючи на оці інтереси **передовсім** того **народу,** в осередок якого кидалося ґасло самодіяльности. Чи взяти англійців, чи німців, чи данців, чи чехів і т. д. — все одно: кооперація повставала в певних народніх формах, мала на оці добробут **свойого** народу, дбала за переродження, зміцнення й розвинення **своєї** нації. В цьому змислі вона завжди була, є і буде **національною.**

Зрозуміла річ, чому. Кооперація повстає на ґрунті **добровільного** обеднання людей для осягнення тої чи іншої господарської мети. Оця „добровільність", оцей акт вільновявленої, незмушеної волі, вимагає дуже важливої перебудови: **свідомости.** Отож кооперація дбає не лише про певний господарчий ефект, а намагається його осягнути шляхом перевиховання людини, перетворення старої людини на нову, зміни всіх способів її думання...

І, коли п. Й. Волошиновський не вірить в можливість існування споживчої кооперації на Волині, коли воліє приватний склеп від кооперативного „склепика" — він основно забуває, що склеп є підприємством **одної** людини, а кооператива — **багатьох** людей. Приватного підприємця не треба ані вчити ведення інтересу, ані спроваджувати цей інтерес на громадський ґрунт. Натомість, ведення кооперативного „склепика" треба вчити людей, що біля нього обеднуються, а самий цей „склепик" треба спирати на виразно громадський ґрунт, хочби тому, щоби „склепик" став тим, чим повинен бути — **кооперативою.**

Знов приходимо до питання про кооперативне виховання маси. Чи в великому розмірі (кооперація) чи в малому (кооператива) — маси повинні бути усвідомлені — думати й жити **по громадському.**

І нехай мені відповість п. Й. Волошиновський, в який спосіб виховати велику масу **дорослих людей?**

Що-ж, ми, українські кооператори, повинні звертатися до них по польському чи по московському? А коли ми звертаємося до них по українському (реферати, лекції на курсах, статті на господарські теми, підручники то-що) — чому це є „націоналізм" і „шовінізм"?

Пан Й. Волошиновський є прихильником мішаної кооперації. І німецькі юнкери теж були прихильниками мішаної кооперації. Але поляки, натомість, стояли душею і тілом за **національну кооперацію.** Вони будували **польську** кооперацію і тільки ця національна польська кооперація урятувала польський нарід від германізації.

„Кредитові польські кооперативи — читаємо в справозданні „Зєдноченя Звйонзкуф Спулдзєльні Рольничих на П. В. К." в Познані — не дивлячись на ворожу політику пруського уряду, набрали надзвичайно швидке темпо розвитку, ведучи перед **морально** й матеріяльно в громадському польському житті".

Таксамо і парцеляційні спілки „виконали важливу ролю в обороні **польської** земельної власности перед німецькими затіями й були твердим горіхом для пруського уряду".

Що-правда, і на Познанщині і на Поморю поляки творили більшість. Але рівно-ж правдою є, що українці на Волині творять теж більшість, бо, як пише сам п. Волошиновський в своїй книзі, кількість українського населення виносить 70,1 проц.

Чи й поляки управляли в Німеччині „націоналізм" і „господарчий сепаратизм"? Так, це твердили пруські юнкери. Але ми вважаємо, що поляки робили добре, і коли на Волині йдемо їхніми слідами, працюючи на терені української **національної** кооперації, робимо теж добре. Натомість, недобре роблять п. Волошиновський і йому подібні, коли у відношенні до нас заступають позицію пруських ґакатистів.

Зраджують вони **закоротку память!**

А в той-же час є тут величезна ріжниця. Польська кооперація на Познанщині й Поморі провадила політичну боротьбу з німецьким урядом, а на Волині — урядові чинники провадять боротьбу з українською кооперацією, яка є аполітична, а як аполітична стоїть на боці тієї безлічі експериментів, які на Волині робляться. Але й ця її, так мовити, стороння позиція уважається „шовінізмом" і „сепаратизмом", якого не було би хіба лише тоді, колиб вона у тих експериментах активну брала участь.

Але, направду, якби виглядала кооперація, колиб брала чинний уділ в усіх тих експериментах?! Певно, що п. Волошиновський тоді уважав би для неї навіть слово „склепик" за велику честь...

Здорова нація має свою **національну** кооперацію. Найлекше відбувається ґуртування в **рідному** оточенню, найлекше розуміє маса ту ідею, що промовляє до неї в **рідній мові,** найлекше повстає свідомість і дисципліна і жертвенність, коли присвічує народові мрія про розбудований **рідний** край. І тому, коли діло йде лише про те, щоби дати українському селянинові тільки ґріш, або сільсько-господарське знаряддя, або споживчий продукт — тоді справді може повстати мішана кооператива й тоді приклонникам таких кооператив залишається одно — пропаґувати мішаний тип кооперативи. Але при чому тут кооперація? Або кооперативна ідея? Або громадянство?

Я піду слідом за п. Волошиновським і скажу, що як приватний склеп потрафить обслужити споживача, так комунальний урядовець обслужить кожного селянина, який потрібує ґроша чи машину чи насіння. Одним відділом по сеймиках більше — й можна махнути рукою на кооперацію. Це буде, зрештою, зовсім не новий винахід,

— Гепало, через яку він не знаходить спокою й тепер, коли окультурив, ні ошляхетнив її, додавши на кінці букву „в". Михайло Петрович мріяв про ті часи, коли не буде ніяких націй, не буде ніяких там українських мов, а буде одна общепонятна, культурна, богата, красовита мова, й його нащадки не зазнаватимуть первородного українського ґріха, який доводиться спокутувати йому ціле своє життя.

Не бувши певен, що прості хлібороби як слід зрозуміють його виклад про українську мову, як некультурну й нерозвинену, Михайло Петрович пробував також довести їм педаґоґічну недоцільність вживання цієї мови в школі. І тут він був звичайно правий більше, ніж у чому іншому. **„Галицька мова"!** Цей термін, цілком слушно прищепившись серед станичного суспільства, ототожнюваний із поняттям: українська мова, був тим страшним опудалом, :.ахатися якого мали рацію принціпові кубанські патріоти. Подумайте, галицька мова в кубанській школі! Михайло Петрович вважав за обовязок педагога довести до відома батьків і про небезпеку застосування в школі галицької мови, яку завзяті українізатори намагаються піднести під менше небезпечною вивіскою — української. Минали дні, а неспокій у Гепаловій душі не зменшувався. Була якась непевність у тому, що його однодумці зуміють довести недоцільність українізації школи з таким самим успіхом, як це міг зробити він сам. Станичани-селюки поганенько розбиралися і в культурних справах і ще менше в педаґоґічних мудрощах. Найпевнішим спільником у вчителя був кваснний крамар Оліян Перерва, що мав не лише спритні руки, які могли на бажання клієнта перетворити невинну рідину, що звалася квасом, на 40-проц. — хлібне вино, а й так само спритний розум. Проте кесареве кесареві, а богове — богові. Перерва, можна сказати, належав до табору ворожого тій класі, що її інтересам повинен служити Гепало. Отже всякі ідеї, бодай найдемократичніші, виголошені устами цієї людини, могли набути зовсім іншого освітлення. І це, відома річ, знічувало вчителя. Треба було найти таку людину, що її клясова належність не викликала ніяких підозрінь відносно нельояльности до радянської влади і якаб отверто й красномовно моглаб райінспекторові довести на очах цілої авдиторії хибність переводу школи на українську мову.

Не виступатиж бо справді самому Михайлові Петровичу, якого завжди могли запідозрити в особистих інтересах.

Така людина знайшлася. Це був хлібороб-козак незаможник, на прізвище Тимошенко.

Напередодні зборів Михайло Петрович сидів під хатою, обдумуючи становище, що утворилося.

— Михайлові Петровичеві доброго здоровля! — вчув він твердий баситий голос із вулиці.

Підвів голову:

— Тимошенко? Здраствуйте!

Зрадів, як рідному батькові.

— Це-ж ви хату собі купили?

— Ага...

— Діло добре... А я все збираюся хлопця записать, та «оемя не маю за роботою.

(Продовження буде.)

бо ми памятаємо вже подібне „розвязування" проблеми.

Але, як відомо, ця розвязка нічого не розвязала і таки ідея кооперації взяла гору. І таки заложені були основи не тільки московської, але й польської й української кооперації.

Чи потрібно наводити факти п. Волошиновському, коли він їх і сам гаразд знає, може навіть ліпше, ніж хто інший?

Та й нещодавно, **коли посольський мандат не змінив ще світогляду п. Волошиновського,** він в „Пшеґльонд-і Волиньскі-м" з признанням ставився й до праці української кооперації і до її вождів, до тих самих, яким сьогодня закидає, що вони знаходяться під якимсь „політичним впливом Львова", політичним, шовіністичним і сепаратистичним.

Від років ідемо тою самою дорогою. Не скриваємо, що хочемо виховати українські маси **національно,** що уважаємо форму **національної** кооперації для цього найвідповіднішою, що хочемо, щоб український нарід на Волині став здоровим і сильним не тільки в змислі господарчому, але й **моральному.** Не скриваємо, що безідейність, картьожництво, пияство й хуліганство на селі нам не імпонує, як не імпонує фаворизоване становище того паскудного елементу, який пригнічує чесну більшість наших селян. Не скриваємо рівнож, що намагаємося задушити ці дикі прояви руками усвідомленого українського елементу, що хочемо виховати тип нової людини на селі зі світоглядом европейським — **вільним в думанні** й творчим в **чині.**

Але цю нашу спокійну й позитивну працю не розміняємо на ефемериди, на хвилеві успіхи, на болотняні вогні... Не можемо йти сьогодня за тим, що завтра, може, сам п. Волошиновський буде уважати за недоцільне. І завсіди будемо боротися з тою брехнею, що шкодить праці української кооперації, а навіть загрожує її існуванню.

Олександер Ковалевський.

Новий курс англійської політики в Египті.

Англійсько-египетські переговори дуже посунулися наперед; в Льондоні гадають, що протягом найближчих 14 днів уже буде готовий проект договору про союз. Цей проект має стати в Єгипті предметом виборчої кампанії. Його має прияти египетський парлямент, вибраний за основі нового виборчого права. Новий договір гарантує Єгиптові повну внутрішню та економічну незалежність. Англійські гарнізони мають бути лише для охорони Суезького каналу й їх вивезуть з Каіра та Олександрії. Англія запропонує прияти Єгипет до Ліги Націй.

Голод в Китаї.

Інтернаціональний комітет допомоги жертвам голоду в Китаю повідомляє, що хоч від весни становище покращало, одначе ще досі голодує 35 мілионів чоловік. В північно-західній частині Китаю вже чотири роки не було дощу. Вся область, яка давніше продукувала пшеницю, виглядає, як пустиня. В одному місті з 30.000 населення лишилося тільки 3.000. Люди їдять трупи.

Анґлія і Америка.

Анґльо-американське фльотове порозуміння.

Переговори анґлійського міністра Мекдональда та морського міністра з представниками Америки, ґенералом Дозом та послом Джібсоном у справі анґльо-американських морських роззброєнь, дуже поступили наперед. В добре поінформованих англійських політичних колах уважають нібито за можливе, що вже протягом тижня будуть остаточно вироблені засади англійсько-американського вступного договору про морське роззброєння, так, що анґлійський уряд зможе переслати цей договір на розгляд трьом іншим державам, які теж заінтересовані в справі роззброєнь, а саме Франції, Італії та Японії; цей договір мав би бути взірцем для загального договору. Мекдональд має надію, що ще перед його подорожею до Вашінґтону на початку жовтня, він уже буде мати відповіди з Парижа, Риму та Токіо, так, що він на підставі цих відповідей зможе разом з президентом Гувером виробити схему загального договору про морське роззброєння і додати його до запрошення на конференцію в справі морських роззброєнь.

Представники англійського та американського уряду погодилися між собою, що з огляду на добру волю обох народів ніколи не вести між собою війни, обидві країни мають більше дреднотів, міноносок та підводних човнів, ніж цього вимагає оборона та поліційна морська служба. Тому англійсько-американська умова передбачує велике зменшення числа цих кораблів. Натомість у справі кружляків повстали, як і давніше, трудности. Американські представники доводили, що Анґлія має за багато кружляків, і що для встановлення рівноваги треба певне число цих кружляків затопити. Натомість англійський морський міністр доводив, що велике число англійських кружляків робить у розлеглій англійській імперії поліційну службу і не входить в рахубу на випадок війни. Нарешті обидві сторони погодилися, що число англійських кружляків лишиться незміненим, а Америка матиме право збудувати кілька нових кружляків.

Перебіг червоного свята в Европі.

З *Варшави* повідомляють, що вчорашній день минув цілком спокійно. Поліція не допустила до ніяких демонстрацій зі сторони робітників. Вправді частина робітників зібралася пополудні при вул. Цепльній і намагалася розвинути демонстраційний похід, але поліція розігнала демонстрантів. Загально всі фабрики працювали.

З *Парижа* надійшли вісти, що страйк робітників відбувся цілком спокійно. Вправді комуністи намагалися викликати сутичку з поліцією, але поліція арештувала 40 комуністів, а інших розігнала. В одним готелі викрила поліція 21 петард і 19 пачок вибухового матеріялу.

У *Відні* теж панує спокій. В лільниці міста Меллінґ інваліди уладили демонстраційний похід, до якого причіпилися комуністи, але поліція демонстрантів розігнала. Комуністи намагалися наклонити робітників до перерванння праці по фабриках, але даремно.

В *Сараєві* вате прийшло до кривавих сутичок між демонстрантами і жандермерією. В 2-гій годині пополудні почався страйк робітників залізничних варстатів, які знищили два будинки. Жандермерія мусіла інтервенювати і при тім прийшло до боротьби між нею і робітниками, в часі якої багато осіб убито. Комуністи застрілили свойого товариша, який їх зрадив.

В *Кишиневі* намагалися комуністи уладити демонстраційний похід, але поліція і військо розігнали демонстрантів при чому одного робітника ранено.

Англійсько-більшовицькі переговори перервано.

Амб. Довгалевський вернув 1. серпня до Парижа і не хоче уділити ніяких інформацій, чи вже отримав відповідь з Москви. Зате Тасс. повідомляє з Москви, що анґлійсько-більшовицькі переговори перервано нібито тому, що міністр закордонних справ Гендерсон відмовився навязати негайно дипльоматичні зносини перед урегулюванням спірних питань.

Конференція в Газі розпічнеться 6-го серпня.

З Гаґи повідомляють, що політична конференція розпочинається вже 6. серпня. Анґлія, Франція, Італія і Бельґія запросили уряд Злучених Держав, аби він вислав на конференцію обсерватора. Председником конференції буде або премієр Бельґії Жаспер або Бріянд. На чолі французької делеґації стоїть Бріянд. На чолі італійської делеґації стоїть державний підсекретар Ґранді.

Панахида по бл. п. Евгенові Чикаленкові.

Львів, 2. серпня 1929.

У великій салі Т-ва „Українська Бесіда" заходом комітету для вшанування памяти Е. Чикаленка відправлено вчора співану Панахиду по бл. п. Е. Чикаленкові. Панахида мала бути відправлена в православній церкві, однак через відмову теперішнього пароха тої церкви Саліги (якого разить українська відправа) панахида мусіла відбутися при провізоричному вівтарі у приватній установі. Митрополит Денис, до якого в цій справі комітет звертався, як звичайно вмив руки, віддаючи рішення своїому однодумцеві, чорносотенцеві Саліґі. Панахиду відправив о. протоєрей Пащенський з Володимира, який при кінці виголосив коротку проповідь на тему „любіть Україну, бо время люте", закликаючи до єднання без огляду на кордони по прикладу Покійника. Співав прегарно мішаний хор під управою радника Купчинського. У панахилі, не вважаючи на вакаційний час, взяло участь понад 300 осіб. Між присутніми бачили ми ряд визначних громадян, представників центральних установ та преси („Діло", „Нов. Час", „Гром. Голос", „Нар. Справа"), а між ними: сен. Мих. Галущинського, акад. М. Возняка, акад. К. Студинського, д-ра Т. Бурачинського, проф. д-ра І. Раковського і богато інших. Почесну сторожу тримали пластуни.

ІВАН БИЛИНА.

Замки на Бубнищі та Уричі.

Я вже від кількох літ чув, як у нас говорилося про замки й печери на Бубнищі та в Уричі і про те, що варто їх оглянути. Я собі думав, що може наші спеціялісти історики й туристи знають, що це за замки такі й печери, і можливо навіть, що існують якісь книжки чи моноґрафії, що їх описують, але більшої ваги я до цього не привязував, бо, признаюсь отверто, про ці замки нічого ближче не знав, так, як думаю, і наш весь загал про них нічого ближче не знає. Мені навіть дивно було, щоб це за замки такі були глибоко в горах і на що їх кому було треба. Мені радше видавалося, що це будуть якісь природні печери, з котрих людська фантазія поробила замки, щоби тим лекше заманити наш тяжкий до туристики загал у наші любі гори. З другогож боку думав я, що, хочби це були навіть справжні замки чи їх останки, так вони будуть похожі на ті з Галича, Теребовлі чи Бережан, які лише смуток навівають на душу.

Тому я довгі роки не давав себе намовити до того, щоби поїхати оглянути ті „замки", аж в оцій ферії таки вибрався туди, на що немало вплинув факт, що з нами (нас було чотирьох, усі з Тернополя) їхав і був за провідника один наш професор родом зі Синевідська, котрий ці сторони добре знав і міг нас добре поінформувати.

І я не жалую, що дав себе переконати йти туди. Я побачив дійсно незвичайні речі. Бо це ані якісь природні печери, як я собі уявляв, ані замки в роді галицьких, теребовельських і т. д., але справжні старинці, галицькі, княжі замки, чи їх останки, і то оригінальні, українські, а не зіпсуті якоюсь чужою традицією, тільки, що дуже вже затерті старовиною й забуті, як взагалі ціла наша галицька державна традиція.

Головне, що ті замки відріжняє від новіших замків, які ми оглядаємо, й ними захоплюємося, це те, що вони не були муровані, а тільки деревляні, як взагалі деревляні були майже всі найдавніші українські княжі замки. Отже вони були лише добудовані до таких скель, чи радше збудовані на таких скелях, котрі вже своєю природною будовою творили не тільки укріплення, але й, оскільки можливо, навіть мешкальні кімнати. З тих боків, де не було природних укріплень, домуровано мури й саме решітки з тих мурів остали до нині. З дерева, очевидно, не осталось нічого, а тільки залишилися вріз в скелях, фуґи, в котрі вкладалося дерево, й оце по тих фуґах можна заміркувати, як виглядали самі замки.

Іншою особливістю обох замків є печери, чи-то видовбані в скелях кімнати, які, очевидно, доховалися, та які були доповненням природних укріплень і мешкальних, з дерева добудованих кімнат.

В замку на Бублищі є таких печер три, всі в партері, рядом одна поруч другої в одній стіні, котра була звернена до підвіря. Підвіря, котре виходить на неукріплену природню сторону, оборонене на 2 і пів м. грубим муром. Мур, який захований, високий на яких два метри і засипаний землею, так, що виглядає на вал, а тільки в одному місці від середини на довжині яких трьох метрів, він відкритий. Муз збудований з невеликих камінних плиток сповних тинком, який майже таксамо твердий, що камінь.

В замку в Уричі є дві печери, одна, так, скажати, на першому, а друга на третьому поверсі.

В замку на Бубнищі находиться ще зверху видовбана в самій середині масиву, широка більше як на метр квадратова пистерна, яка могла теж бути вязницею. Тут на верху доховався ще склеплений з таких самих плиток і тинку, як мур, в чоловіка зависокий і зашироκий коридор, котрий творив поміст через розпалину в скелі, і який побудований скісно, наче шия в льоху.

Цікавішим під оглядом конструкції, місця, на якому був збудований, і того, що по ньому остало, є замок в Уричі. Він був побудований, як це видно по фуґах, між і на двох високо вгору вистрілюючих природних стінах, до себе рівнобіжних віддалених від себе на яких пятнацять метрів. Як вказують фуґи, замок мусів бути найменше чотириповерховий. Інжинір, думаю, котри рівночасно був би істориком, міг би зовсім докладно, саме слідкуючи за тими фуґами, реконструювати той замок. Далі, що ще робить той замок цікавим, це те, що мур, який був доповненням його природних укріплень, і який лучить обі стіни від неохороненої сторони, доховався майже в цілости. Він є відкритий і високий на яких пять метрів, і збудований з такого самого матеріялу, що й мур у замку на Бубнищі. Є в ньому тільки при землі дві діри, які виглядають, наче дві брами, з котрих мабуть одна була таки брамою, а друга повстала від знищення.

(Докінчення буде.)

На економічні теми.

Збіжева чи годівельна господарка?

Непоплатність збіжевої продукції, старі методи господарки й кепська кон'юнктура. — Причини, які стримують зміну господарки. — Один яскравий приклад безвигідного положення. — Дороги й будинки. — Зберігання збіжа до переднівку. — Неясні гороскопи.

В останніх кількох роках наші економічні установи, а в першу чергу „Сільський Господар" пропагують перехід селянських господарств з господарки збіжевої на господарку годівельну. Богато причин промовляє за такою зміною, та найважніші з них: цілковита непоплатність збіжевої продукції нашими карловатими господарствами, старі і примітивні способи господарки та некорисна кон'юнктура цін збіжа. Візьмім напр. 12 моргового господаря з його дотеперішнім способом господарювання. Його господарство мусить бути самовистарчальне і засів так уложений, щоби збір з поля вистарчив на прокормлення родини, 2-х коней (в міру спроможности й інших тварин) а також на продаж зерна на найконечніші потреби.

Такий господар звичайно сіє: 3 морґи жита, 1 морґ пшениці, 2 і пів морґа ячменю, 2 і пів морґа вівса, 1 морґ бараболь, 1 морґ гречки, пів морґа конюшини, пів морґа городовини і 1 морґ сіножатей.

Сіно, конюшину й овес відять коні, сараполя для себе і безріг. Жита, пшениці, ячменю і гречки можна зібрати доброго року найвище 45 кірців. З того знову треба залишити 10 кірців на насіння, яких 15 кірців можна продати на оплату податків, асекурацій, поправу будинків та господарського інвентаря, лікаря і т. д. Підкреслюю, що така надвишка трапляється раз на кілька років, бо дуже часто не стає її на самий прожиток.

Всетаки в нинішньому часі 70 проц. сільських господарств покриває свої головні видатки з продажі збіжа, а що найменше 50 проц. дуже болюче потерпіло на катастрофальній знижці збіжевих цін.

Гасло зміни сільського господарства на господарство голівельне, нуртує в селянських масах і мостить собі дорогу, а проте нинішній стан ще потрівати може досить довго.

Причин богато, залежних від самого селянства і від нього не залежних. Найголовнішими причинами, це низька господарська культура, повний брак кредиту, страшні умови відбудови, жахливий стан комунікації і т. д.

Питаю дуже свідомого нашого селянина, власника 20 морґів орного поля і 5 морґів молодого ліса в одному комплексі, чому в нього 2 коні і тільки одна корова, коли він може чейже удержати щонайменше 5 коров і більше? „Я свідомий, що моя господарка дуже кепська, — відповідає селянин. — Але що робити? Кілька років по черзі недорід. Тягарі з року на рік більшають і то в дуже скорому темпі. Минулого року переорав озимину, а податки і різні інші тягарі заплатити треба було. Безроги через 2 роки навіть заходу біля них не виплачували а нині, коли би вони вже виплатилися, то не маю їх, бо витратив. Шукав на позичкою і ніде не дістав а продавати морґ землі з цілости, шкода мені було.

Мав дві корови і мусів одну продати, не було ради. І так всього не заспокоїв."

Всеж таки я не дався так скоро збити з пантелику і кажу йому:

„Таке гарне пасовисько в молодому лісі під хатою, можна посвятити два морґи поля і запровадити молочну господарку".

„І щож з тим молоком та з тим мясом зроблю, — відповідає селянин. — До найближчої залізничої стації 32 клм. а до міста 44 клм. Тільки в половині зими або в половині літа можна вілси видістатися. Кілька місяців в року нема права цими дорогами їхати..."

В повищому випадку тільки два чинники стоять на перешкоді до згаданої господарської переміни, а то: кредит і комунікація, однак в 80 проц. в їх і більше.

Одна третя українських земель під Польщею знищена війною і досі не відбудована. Те, що до цієї пори відбудовано — не можна відбудовою назвати. Бо хата — не хатою, будинок — не будинком. Це щось в роді будинку, в якому поміщається родина, худоба, господарчі знаряди і т. п. Минулої зими в богатьох випадках корова стояла разом з мешканцями в одному переділі хати, а таки в богатьох випадках повідморожували корови ноги. Землі мало і та роздріблена. Пасовиська нема, а як є то це громадський вигін, на пасовисько не пригожий. Всякі тягарі оплачувати треба. Нема школи, нема вчителя: є хіба дворський економ. В такому селі рідко хто читає часопис, бо рідко хто вміє читати.

Не богато краще представляється справа в селах не знищених війною. Галицькі селянські будинки ніколи не грішили ані своїм простором, ані своєю тревалістю. Під цим оглядом систематична реформа вже перед війною заявлялася конечною.

Селянство відкладало справу з будинками і викупляло дворські або жидівські ґрунта, забрані попередньо за горівку. Захопила війна і такий стан залишився до нині. Нині будуватися при такому зрості цін на будівельний матеріял дуже тяжко. А тимчасом добрі господарські будинки мають першорядне значіння для годівельного господарства.

Не останню ролю відіграють в житті господаря добрі дороги, котрі ніколи не були в такому катастрофальному стані, як нині. І дивно. Від кількох літ оплачується такі великі дорогові податки, що вони вже зрівнялися з державними податками, а зате дороги з року на рік гірші. В моїй громаді, де господарить до нині наказний комісар, не направлено цього року ані одного метра дороги. А громада числить разом з дворським обшаром около 10.000 морґів поля, а дороги в такому катастрофальному стані, що їдучи по снопи, треба брати зі собою лопату, щоби нераз самому промощувати собі й направляти дорогу. Таких доріг не можна вживати до комунікації фірами, а не то автами для швидкого перевезення молочних продуктів. І тут ріжниця між сходом і заходом, ріжниця між східними і західними землями, адміністрованими Польщею.

Не можна сказати, щоби українське селянство було таке відстале від поступу і не старалося в міру своїх спроможностей за поправу свого положення. Напр. перед двома роками воно кинулося масово до годівлі безріг, але тут стрінуло його розчарування, бо саме оба ці роки годівля безріг ніяк не поплачувалася. Коли-ж нині кон'юнктура добра, то нема вже годівельного матеріялу і нема защо його придбати.

Коли нині на шпальтах польських економічних часописів ведеться дискусія на тему, чи малоземельний селянин є у знижці цін збіжа заінтересований та чи взагалі він збіжа продає, мусимо сказати, на жаль, що „так", хоча діється це зі стратою його цілорічної праці.

Український селянин позбавлений кредитів, позбавлений помочі при відбудові, не маючи відповідних доріг, не маючи помочі в будові спільних будинків для кооператив, молочарень, читалень і т. д., мусить силою обставин лишатися позаду в своїому розвою.

Майже нема такого селянина, щоби не мав в проекті направи чи будови будинку, направи статку і т. п., і на цю ціль він тримає на передньок збіжа. Коли би збіжа в осені продав, то грошей, супроти навали потреб, і так не вдержав би. Отже він намагає через зиму бараболею, паличками та ріжними домішками до хліба, а збіжа держить на призначену ціль, тим паче, що попередніми роками воно було на переднівку дорожче.

І тому така велика скількість селян викинула на марне богато кірців бараболь, тому така велика скількість селян зліквідувала свої проекти будови хат та господарських будинків і обмежилася до купна 2-ох пар чобіт за 10 кірців збіжа (добрий збір з 2 морґів поля).

Тому в літньому часі, коли на селі повинна бути робота навіть для безземельного, панує нині повний застій.

Селянин, який не посідає старого збіжа, бере вже на нове по 15 зол. за 100 кг. Покищо не відомо, який буде намолот, однак ціп на моргові мало.

Сен. Микола Кузьмин.

Озірна, 31. липня 1929.

Пів міліона без праці.

Великий льокавт в англійському текстильному промислі.

В Англії союз підприємців, власників прядільень та ткалень спинив працю на 1800 прядільень та ткалень і таким чином лишилося без роботи понад 512.000 робітників. Від часу страйку шахтярів це найбільший і найтяжчий конфлікт у справі заробітної плати, який переживає Англія. Синдик /союзу підприємців заявив, що спинено 95 проц. продукції союзу. Одначе світово відома фірма Бродгерста Лі в Менчестері не позбавила праці своїх 5.000 робітників і вийшла з союзу підприємців, бо дирекція заступає погляд, що скорочення заробітньої плати не дасть великої допомоги англійській текстильній індустрії і що велика скількість підприємців ухвалила скоротити заробітню плату тільки тому, що не хоче переводити потрібної раціоналізації та фінансової санації.

Управа союзу підприємців заявила, що підприємці готові розпочати переговори з робітниками, коли в цих переговорах візьмуть участь усі професійні союзи. Союз підприємців заступає погляд, що завданням уряду є вплинути на робітників, одначе їх надії не сповнилися, бо пані Бонтфілд, яка є в кабінеті Мекдональда міністром праці, заявила, що уряд не має ніякої причини до нової інтервенції після того, як його попередні спроби не дали ніяких наслідків і що тому підприємці мусять самі порозумітися з робітниками.

Дентист Яків Насс
вернув і приймає як давніше.
195 1—3

З наших літниц.

Гребенів.

До-недавна „модний Гребенів" — цього року, принайменше досі, майже порожний. Склалось на це більше причин — одні загального характеру, інші льокального. Пізна весна, непогода, недостача гроша, а подекуди може й... познанська вистава є причиною, що всі літниця менше або більше порожні. А Гребенів має ще й льокальні причини, які підкопали цьогорічну фреквенцію літників. Перш за все Гребенова цього року майже ніхто не реклямував. За минулі роки державець Зелемянки д-р Матковський — треба признати — „робив рух", реклямував Гребенів і в кінах і у пресі й окремими летючками, афішами. Завдяки цій реклямі у Гребенові буде 2—3.000 літників що-року. Потім Зелемянку обняли брати Шмітери, які думали, що літники й доходи впадуть з неба — без реклями і праці. Та завелися грубо. Гребенів та Зелемянка були „модні", а добра наживали всі гребенівці, бо літники задля недостачі місця нераз відїздили назад. А цього літа мешкання порожні, пенсіонати порожні — і Гребенів наче зажурився. Ходять люди похнюпивши носи і питають одні одних: „Що це за причина?" І знайдеться такий, що і причину віднайде. Одні говорять, що ніби хтось веде спеціяльну агітацію проти Гребенова, а навіть, що українські лікарі ведуть протигребенівську пропаганду, є й такі, що навіть читали в пресі, буцім-то в Гребенові є якісь їдовиті жаби, заразливі недуги і т. п.

Наслідком таких слухів гребенівські селяни поспішно винаймають свої помешкання за щонебудь (на половину дешевше, ніж минулого року). Мені здається, що такі версії ширять з розмислом жиди, щоби за півдармо взяти у мужика мешкання, бо приватні мешкання заповнюються, але в 99 проц. жидами!

З наших людей тут нема майже нікого. А міжтим український Гребенів ладився на принятя своїх людей, поспішно будував церкву, яка вже викінчена і в день св. Івана відбулася в новій церкві перша Служба Божа. Церква виглядає імпонуюче. Будована з дерева по пляну інж. Левинського, а заходами о. Смачили, красується срібними копулами на тлі темних лісів і манить око прохожих та є правдивою окрасою села.

Нових будівель ніхто не веде, зате викінчується старі. Біля віллі почтовців побудував нову віллю п. Біликовський. П-і Стернюкова добудувала ошклену веранду з терасою, а Маслосоюз отворив другий склеп напроти залізничої стації. Докінчена вже імпозантна будова інж. Казаневича („Зелемінь"), яку мають набути службовики „Народньої Торговлі"; біля неї красується вілля „Русалка" (теж цього року докінчена), а між ними покривається дахівкою вілля п. Міхновського. Вілля інж. Турина теж докінчена і Гребенів приймає в загальному вигляд дуже симпатичного кутка в наших Карпатах.

Але ще багато недостач має наш Гребенів. І якщо залежить нам на розквіті цього літниця, яке має всі дані до того, то перш за все громада повинна взяти в свої руки — в ім'я власного добра — широке розреклямування Гребенова в пресі. На цей сезон вже за пізно, але треба про це подумати на найближчий сезон, і то вже в перших місяцях 1930 р. Відтак громада повинна подбати про керниці для населення, бо досі 50 прц. цього населення уживає води з потока як до варення, так і до пиття, а це хіба не дуже апетитно пити цю воду, де перед хвилиною якась баба прала брудні шмати, мила горшки або загноєні ноги. З уваги на те, що є новий закон, який наказує, що громадські уряди мають дбати про достарчення населенню води, сільське староство повинно приказати громаді, аби вона негайно приступила до влаштування керниць в тих районах, де населення уживає води з потока.

Далі Гребенів повинен подбати про кращі дороги, про освітлення в ночі, а передовсім дошільне запровілитування літнища.

Не можна вправді сказати, аби в Гребенові не було що їсти, є всього доволі, але торговці не знають, які ціни брати за товар і все тут на 100 проц. дорожче, ніж у Львові. Коли зважити, що вже в недалекім Сколім ціни є такі самі, як у Львові, то Гребенів сам собі шкодить, коли не упорядкує цінника предметів щоденної потреби. Такий визиск літників, який розпаношився у Гребенові, не має місця мабуть в ніякій іншій місцевости. Для прикладу наведу деякі ціни: 1 літра суниць у Гребенові 2 зол. (у Львові 1 зол.); 1 кг. бульби в Гребенові 35—40 сотиків, у Львові 20 сот.; 1 літра черниць у Львові 40—50 сотиків, у Гребенові 1 зол. до 1.20 зол. Гребенівський „фякер" їде до Сколього за 12—15 зол., а скільський візник поїде до Гребенова за 6 зол. За опалове дерево треба в Гребенові заплатити дорожче, ніж у Львові. Взагалі гребенівці тримаються засади: „Як приїде пан на свіже повітря, то треба його добре злупити". Привіз фіри каменя знад ріки до будови (500 кроків) коштує 7 зол. Достава цегли з місцевої стації на будову (3.000 штук) коштувала в Гребенові 100 зол. (а транспорт тої-ж цегли зі Львова до Гребенова 50 золотих!). Скільське староство висилає часто ріжні комісії до Гребенова і карає громадян грошевими карами за те, як найде на порвірю кусок паперу або недопалки сірника, але досі ніодна комісія не управильнила в Гребенові цін на спожившчі артикули, або цін за підводи й денні роботи.

Не дописує в цьому році й погода. Від початку липня день-в-день дощі, зимно, а 7. липня був такий буревій з градом, що град величини курячих яєць знищив усі і так мізерні плоди й сади та витовк шиби в багатьох домах. Знов-же в день св. Петра була тут така злива, що Опір виступив з берегів, гірські потоки ревіли громами, а один з них наніс на залізничий тор цілу гору каміння, так, що ранній потяг мусів перед запором стояти 2 і пів години, доки робітники не усунули перешкоду. Але є надія, що ще цього літа ваясніє сонце і Гребенів оживиться. Г.

НОВИНКИ

— **Редакційні вісти.** Повернули з відпустки: головний редактор „Діла" Василь Мудрий і член редакції д-р Михайло Рудницький. — Розпочали відпустку чл. ред. Федь Федорців і Іван Кедрин. Цей останній, перебуваючи у міс. липні лише тимчасово у Львові на заступстві гол. редактора, повертає у вересні знову до Варшави, як представник „Діла" у Клюбі Парляментарних Справоздавців.

— **Знищення военних хрестів.** Пишуть нам: В ночі з 25. на 26. липня якась невидима рука зірвала в селі Гиновичах, пов. Бережану, 5 таблиць з хрестів у честь полеглих, на яких був напис: „Борцям за волю України". Зірвано написи й таблиці, але ніхто не вирве нам того напису з нашого серця...

— **Із дивоглядів шкільної політики.** Некваліфіковані вчителі в середніх школах мусять у Польщі старатися що-року за дозвіл навчання, без якого не вільно їм учити навіть у приватних школах. Досі діставали вчителі, які вчать в українських приватних середніх школах, дозвіл навчання в українській і польській мові, та відтепер взялася Львівська Шкільна Кураторія за дивоглядну практику: дає вправді згаданим учителям-українцям дозвіл навчання для **українських** середніх шкіл на шк. рік 1929-30, але тільки **з польською** мовою навчання! Цікаво, чи про цей дивогляд знає п. куратор Питляковський і п. міністр освіти Червінський, а якщо знають, то як вони його пояснять?

— **Український хор Д. Котка.** З 1-го серпня ц. р. розпочинає концертову туру по Галичині Український Наддніпрянський Хор під проводом Дмитра Котка. Хор цей, відбувши велику туру по Німеччині, де знайшов признання й добру оцінку серед німецьких музичних кол, повернувши до Польщі, переорганізувався й жіночі сили в склад хору вже не входять. Надалі працюватиме лише хор в однороднім мужеськім складі. Надіємося, що наш співолюбний нарід щиро привитає по всіх містах і місточках появу невтомного дирігента п. Котка та його хор.

— **З української опери в Київі.** Хор київської опери вивчив за останній час такі опери: „Донні грає", „Ніч проти Різдва", „Тарас Бульба" й „Самійло Кішка". „Тарас Бульба", що ним має відкритись цьогорічний сезон, зазнав чималих музичних перерібок. До опери введено Лисенкові народні хори й додано кантату „Бють пороги". Ці перерібки й додатки, що їх подав композитор Радзиевський, мають на меті підкреслити соціяльний характер твору.

— **Над чим працюють українські композитори в УСРР?** В. Костенко закінчив другий акт опери „Кармелюк" на лібретто за редакцією Я. Мамонтова. — Ю. Мейтус закінчив велику суіту „Дніпрельстан" для великої симфонічної орхестри, де використав українські народні мельодії. Цю суіту ДВУ видасть уперше в своїй практиці як партитуру.

— **Чи подорожіння муки?** В звязи з недалеким новим господарським роком у млинарстві, млинарські підприємці проектують підвишку цін за мливо. Колиб цей проект затвердили, то це спричинить зріст доріжні, бо мука подорожіє.

— **Стріли за вломниками.** Патролюючий на вул. Супінського у Львові поліцай завважав у 2. год. вночі двох людей, що хотіли крізь вікно дістатися до мешкання під ч. 12. Поліцай пустився за ними в погоню, а коли не послухали його зазиву і не задержалися, вистрілив. Одного з вломників зранив у руку. Є це Людвик Малік із Самбора, без заняття і постійного замешкання. Рятункова стація заосмотрила Маліка і його відставили до арешту. — При вул. Сніжній арештував поліцай за влом Мих. Петила. Коли Петило пустився втікати, поліцай пострілив його в руку.

— **Самовбийство на Святезі.** На Святезі у Львові лодкувався якийсь юнак, потім вийшов на беріг і вистрілом із револьверу відібрав собі життя. З легітимації виявилося, що це 20-літній Збігнев Ст. Шийковський, син власника друкарні при вул. Зіморовича. Самовбийник був без заняття і від кількох днів перебував поза батьківським домом.

— **Знову жертви гранати.** Хлопці-пастухи найшли на пасовиску в Угринові (пов. Станиславів) гранату, що там лежала ще з війни. В хвилі, коли маніпулювали гранатою, вона вибухнула й убила на місці 4 хлопців, а тяжко ранила також чотирьох. Один із ранених помер по дорозі до шпиталю, 3 інші борються зі смертю. Нема надії вдержати їх при житті. Вибух був такий сильний, що шматки тіла хлопців найшли на 15—30 кроків далеко, а ганчірки з їх одягів висіли на деревах. На двацять кроків від місця вибуху сидів селянин із дитиною на руках і навіть його легко поранило, а дитині не сталося нічого. — В Битомі (Байтені) при Тарногурській вул. три хлопці бавилися за містом ручною гранатою. Один із хлопців потягнув за шнурок запальника і граната вибухла. 10-літній спрaвник вибуху, Кавчук, згинув на місці, а двох його ровесників, братів Тиків, відвезли до шпиталю.

— **Вбили цілу родину.** В ночі з 30. на 31. липня в Рачкові (пов. Городенка) вбито Петра Мадригу, його жінку Парашку, Анну Горох і її 5-літнього синка Петра. Вбийник кинув тіло Петра Мадриги у криницю, а інших залишив на місці злочину. Підозріний пале на Мадригового сина, якого й арештували. Ведуть слідство.

— **Трійняки.** „Курєр Червони" повідомляє, що молода жінка в селі Ценжковіце біля Радомська породила трійняки. Дві дівчинки здорові та нормальні, а третя дитина не має уст, очей, носа та пальців у ніг. Забобонні селянки вірять, що така потвора прийшла на світ тому, що зближається якесь велике нещастя.

— **Збурення православної каплиці.** В Москві збурили до основ каплицю Тверської Матери Божої, що була при Тверській вулиці.

— **Вкрали заразливі недуги.** З Харкова повідомляють, що там викликала велике затрівоження пропажа пакету з тубками мікробів тифу, холери, шкорбути і т. п. Пакет пропав підчас перевоження річей Бактеріольогічного Інституту. Він упав із тягарового авта, а коли запримітили, що його нема, виявилось, що хтось підніс пакет і сховав його. Міліція шукає знахідника небезпечного пакету, побоюючися, щоби заразків не поширено.

— **Як сербський селянин подарував громаді школу?** Село Гвозденовіч біля Валіева (Сербія) дістане народню школу, але поставила її не держава і не громада, а незасібний селянин Мілютин Савич. За цю школу він мусів зводити довгу та тяжку боротьбу. Грошей на будову багато не мав, одначе дав грунт і працю, його свояки помогли йому і цього року в осени школа буде відчинена. Коли Савич рішився поставити школу, написав до міністерства освіти, що згоден поставити будинок на 4-клясову школу з мешканням для вчителя і дати її громаді даром. Міністерство освіти відіслало Савичеве подання шк. окр. комітетові у Валіеві, який завізвав Савича та сказав йому, щоб поставив бодай 6-клясову школу, далі, щоби зобовязався дати для школи лавки й усі наукові прилади, а передовсім, щоб заплатив зачет в сумі 2.200 динарів, аби шк. комітет міг комісійно переглянути будівельну площу. Савич на це сказав, що чейже вистане, коли він хоче виставити будинок, який коштуватиме 300.000 динарів і подарує його громаді; коштів на комісію він платити не буде та поставить школу без комісії. Колиж зажадав плянів під школу, сказали йому, що мусить за них заплатити 3.000 динарів і 1.500 динарів за три комісії, які переведе окружний інжинір. На це Савич знова сказав, що коли так, то побудує школу без плянів і без інжинірів, а платити не буде. Зайшов до близького села Марковець, де є новітня зразкова школа, позичив собі там будівельні пляни та поїхав у Білгород, де в міністерстві освіти спитався, чи можна на основі того пляну побудувати порядну школу. Коли дістав притакуючу відповідь, наняв хорватського будівничого й обидва взялися до праці. Нині вже школа стоїть, а на ній пишається мармурна таблиця з написом: „Народня гвозденовицька школа. Цю школу побудував своїми коштами та на своїй землі Мілютин Савич із батьком Марком, синами й унуками та подарував її громадянам гр. Гвозденович на вічну памятку свого стрия Йована Савича". В осени зачнеться вже навчання в цій школі. В початках ходитиме до неї понад сто учеників. Савич має тепер подвійне вдоволення: по-перше, що здобув собі поважання та вдячність громадян, а по-друге, що побудував школу без плянів, без комісій, без інжинірів, а головно без оплат за це все.

— **Спростування.** Від п. інж. Олександра Охрима дістаємо довгий лист, в якому він просить спростувати, що відомий обіжник про співпрацю „С. Г." з самоврядними виділами був лише згодом затверджений Виділом „Сільського Господаря". Дальше п. інж. Охрим зазначує, що він не належить до ніякої політичної партії, отже не належить до УСРП, як це писав посол Луцький, а по своїм силам працює там, де має змогу і час, без огляду на інтереси тої чи іншої партії.

Розкоші львівського передмістя.

Нова фабрика горівки, міст, шкільні діти та дорога на Знесінні.

Від року будує польський державний промисл нову фабрику горівки на викуплених грунтах „Кісельки", межуючих зі Знесінням. Але поки ще повстав цей новий „культурний" осередок якого спасенна „діяльність" буде поширюватися на цілий край, а вже став він єгипетською карою для знелінецької громади, наносячи їй великі матеріяльні і моральні шкоди та і загрожуючи публичній безпеці громадян. Річ у цьому, що терен під оте підприємство був зависокий і треба було його обнизити, а саме вивезти 10.000 кубічних метрів землі. Вивозять землю фірами попри семиклясову народню школу, дальше залізничним мостом, який лучить Старе Знесіння з Новим. Вивозку виконує денно кількасот фірманок. Можна уявити собі, як представляється дорога, по якій переїдуть тисячі фірманок, легкових і вантажних авт протягом одного руку. Стан тої дороги жахливий — самі ями і вибої. Мимоходом кажучи варта би, щоби на ці роботи звернуло свою увагу польське Товариство Охорони звірят: фірмани так немилосерно бють коней, так люто витягають останки сил зі змарнілої худоби, що жаль оком глянути. Будівничі нової державної фабрики не рахуються взагалі з ніким і нічим. Будова йде недалеко школи. В часі науки гуркотять порожні і навантажені вози під вікнами школи, а лоскіт батогів, вигуків, криків та нецензурної сварні, лайки фірманів творять нечуваний гамір. Так від 6 год. ранку до 8 год. веч. Правда, може будови їзда школи припинити не можна, але чейже можна наказати фірманам не робити під вікнами школи такого пекольного вереску, що вчителі ніяк не є в спромозі опанувати увагу школяра.

20 кроків від школи є залізничний міст довгий на яких 200 кроків та на 8 широкий. Як зазначив я в горі, цей міст є одиною комунікацією нов. Знесіння зі старим, а в тім випадку зі школою, яка стоїть на стороні Старого Знесіння. Тою самою дорогою йде що дня 1140 (тисячу сто сорок) дітей ріжного віку до школи. Хай любого дня хтось із власть імущих стане та подивиться, як виглядає перехід дітей до школи — хай подивиться, як виглядає дорога на мості і перед школою. Діти заболочені по коліна тулиться боком моста, плачуть, кричать та тримаються руками дротяної сітки, яка в многих місцях прорвана. — Чудо, що ще до нині, не впала жадна дитина з мосту в долину („12 м. висоти"). Це в слотливі дні. Колиж сонічко загріє, тоді за маленьким подувом вітру піднімається курява, що не побачиш світа Божого. Помніть дома, приходять до кляси діти з набитими порохом носами, запорошеним волоссям, та позатираними очима а одіж в пилюці або в болоті. Таких дітей в одній класі сидить 50. І вони слухають виклади про „гігієну".

Це торкається дітей, а шож на це старше громадянство, робітники, ріжного рода службовики, урядники, власники реальностей та всі мешканці? Нарікання, лаянням, негодуванням, сварні та проклонам нема кінця, але кінець-кінцем люди кільометром обходять залізничний міст і йдуть тором до Львова, та — платять 4 зол. кари! При великих залізничних мостах майже всюди є по боках зовнішньої сторони коритарі для пішоходів. Львівська дирекція залізниць не то що не хоче зробити тих коритарів на мості але й не хоче направити дороги

ло мості, бодай щоби сяк-так перейти можна. На всі домагання в цім напрямі заявляє, що міст належить до обовязку громади Знесіння! Від мосту до громади йде вимощений квадратовим камінням шлях. В день в день замітається коштом громади ця дорога, одиак те замітання нічого не помагає бо треба би замітати хіба що пів години. Скрині, в яких возять землю, є дірваві або надмірно виповнені — тому-то сиплять землю по цілій дорозі. Розсипана земля і шутер перетворюється під натиском коліс на порошок який за кожним легким подувом вітру затемнює Знесіння і каже всім прохожим затикати лице хустками та вичікувати, коли перейде хмара.

Наслідки тої цілої ідилі є такі: 1. батьки клинуться не посилати дітей з новим роком до школи, 2. громадяни як Нового так і Старого Знесіння, без огляду на національність, роблять на днях протестаційне віче і 3. громадська рада Знесіння веде процес, а монополька своє робить, дарма, що парцеля Кісельки не має виїзду на знесінецьку дорогу. Вивіз дальше провадиться насильно.

Агатон Добрянський
радний громади Знесіння.

Університетські студії у Львові.

Вписи в університеті.

Кожний кандидат на студента одного з виділів львівського університету мусить долучити до свойого прохання ще такі свідоцтва: 1) метрику, 2) свідоцтво зрілости з державної середної школи, або приватної з правом прилюдности і 3) документи які відносяться до військової служби. Абсольвенти гімназій, які павзували більше як один рік і студенти університету, які перервали свої студії, мусять залучити до прохання ще: 4) свідоцтво моральности, чке виставляє повітове або городське староство, залежно від місця замешкання і 5) curriculum vitae із заподанням докладних причин перервання своїх студій.

Прохання про приняття на виділ правничо-політичний, гуманістичний і математично-природничий слід вносити найдалі до 10-го вересня до канцелярії даного деканату. Вислід приняття буде оголошений на чорній таблиці виділу щойно 16-го вересня. Петенти на виділ природничо-математичний і гуманістичний мусять долучити до прохання два останні свої шкільні свідоцтва і на бажання декана мають зголоситися особисто у нього в днях від 12. до 14. вересня.

Вписи новоприйнятих студентів починаються 16. вересня після азбучного порядку назвиш, а саме: для А., Б. — 16., Ц., Д. — 17., Є., Ф., Ґ. — 18., Г., І., Й. — 19., К. — 20., Л. — 21., М., Н. — 23., О., П. — 24., Р. — 25., С. — 26., Т., У. — 27., В. — 28., Х., И., З. — 30. вересня ц. р. Новоприняті студенти і вільні слухачі платять при вписах 30 зол. крім річної оплати. Вільні слухачі не долучують до своїх прохань свідоцтва зрілости, лише свідоцтва попередніх студій і письменне зобовязання берегти студентські приписи.

Медичні студії у Львові.

Виділ Т-ва „Медична Громада" подає отсим до відома всім заінтересованим, що умови для приняття на медичний факультет львівського університету є такі: Подання можна вносити на приписаних блянкетах від 1. до 10. вересня ц. р. до деканату при вул. Маршалківській у приписаних урядових годинах. До подання долучити: 1. Свідоцтво зрілости в оригіналі, 2. Свідоцтво з VII. і VIII. гімн. кляси, 3. Метрику уродження, 4. Curriculum vitae (короткий опис життя). Якшо гімназійний абсольвент має якусь перерву по матурі, то мусить долучити свідоцтво моральности. Ті студенти, які переносяться з іншого університету, долучають свідоцтво відходу. Всі ті, які мають військові (польські) документи, повинні їх теж долучити. Декан може візвати, на випадок великої кількости подань на І. рід медицини, поодиноких кандидатів до вступного іспиту, головно з фізики й хемії. На приняття в першій мірі можуть рефлектувати сини або доньки лікарів, а дальше ті, що мають іспит зрілости з відзначаючим успіхом. Всяких інформацій удільовативуть дижурні „Мед. Громади" у своїй домівці при вул. Супінського ч. 21. (Акад. Дім) у днях від 1.—10. вересня ц. р. від год. 10—12 передпол. Коли хто хоче більше дізнатись про медичні студії, нехай звертається письменно на адресу: Кушнір Роман, канд. мед., Gorzyce, p. Tryńcza, долучуючи марку на відповідь. — Всіх тих ПТ. Товаришів, які небудуть приняті на медичний факультет у Львові, просимо подати нам устно або листовно зараз після полагодження їх подання такі дані: імя і назвище, рік уродження, де кінчив гімназійні студії, з яким успіхом здав матуру й евентуально мотиви відмовного полагодження. — За Виділ: Р. Кушнір, голова; Р. Осінчук, секретар.

Зі спортового життя.

Богун — Україна II.

В суботу відбудуться мячеві змагання між дружиною „Богуна" з Левандівки і „Україною" (комбінованою) на гриші Сокола—Батька. Початок: 5 год. попол. — Вступ за добровільними датками.

Україна — Гасмонея (Рівне).

Перша дружина С. Т. „Україна" виїздить на суботу й неділю (4. і 5. серпня) до Рівного на два змагання з Ж. С. К. „Гасмонея". Грач Петрів до Рівного не поїде, бо грає в Лодзі в репрезентації Львова, проти репрезентації Лодзі.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Аполінарій Сарапіонович Марщинський старий український діяч, помер 30. липня ц. р. після дворічної недуги в Празі. Похорони відбулися в четвер 1. ц. м. на Ольшанському цвинтарі. Небішик належав до тої генерації, що у 80-их роках мин. століття налагоджувала звязки з українськими колами в Галичині. В тому часі відбув він породож по Галичині та Закарпатті, де був арештований. — В. и. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 10—?

Тисьменниця, субота, дня 3.VIII. 1929.
Товнач, неділя, дня 4.VIII. 1929.
Монастириска, понеділок, дня 5.VII.
Бучач, півторок, дня 6.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Галич:
3|VIII. „Піташник з Тиролю".
Станиславів:
4|VIII. „Базар". 93 18—?

Великий Міський Театр:

Пятниця, 2-го серпня, г. 7·30 веч. „Тоска". Гост. виступ Г. Хоряна.

Субота, 3-го серпня, год. 8·15 веч. Вечір Ордонівної і Лявінського.

Неділя, 4-го серпня, год. 7·30 веч. „Жидівка", опера.

Понеділок, 5-го серпня, год. 7·30 веч. „Фавст". Виступ Г. Хоріяна.

Кіна.

Апольо: Чи моя жінка не солодка? (Мейрі Превост, Монт Блю).

Кольосей: Жінка в чорнім домині. Д-р Масена. (Драма на морі).

Лев: Шофер ясновельможної пані.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Байдак кохання та насолод.

Эвза: Жіночка на виданні.

Палас: Дівчина від шлягера. (Кор. Гріфіт). Будуємо на кредит.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Суп памнасів. Авантура на вокро.

Утіха: Заїдій з Багдаду (Дуґл. Фейрбенкс).

Фатаморгана: Тайна старобо роду.

Хивера: Артистки без шпінки.

Програма радіо.

Пятниця 2-го серпня.

Льондон (356,3) 12·00 Сонати. 16·05 Форт. речітал. 21·35 Концерт симфон. орхестри.

Парияж (1725) 13·30 Концерт. 20·00 Сучасна французька мельодія. 21·35 Концерт.

Берлін (418). 17·00 Пісні півночи, опісля конжерт військової орхестри. 20·00 „Любовний напиток" — комічна опера Доніпетого.

Відень (516.3) 16·00 Пополудневий конжерт капелі Маєр-Айхгорн. 19·35 Концерт Віденської Симф. Орхестри.

Рим (441) 13·15—14·15 Радіотріо. 17·30—18·30 Конжерт. 21·00—23·10 Оперетка.

Міляно (501) 11·15 Музичні продукції. 20·30 Конжерт. 23·15 Джесбенд.

Прага (487) 16·30 Камеральний конжерт. 19·30 Комедія Штольби. 21·30 Форт. конжерт проф. Лянгера, 22·20 Конжерт із Брна.

Будапешт (550) 9·00 Конжерт рос. балалайкової орхестри Смірнова. 12·05 Конжерт цигансьної капелі. 17·20 Конжерт балєтової музики.

Брюссель (509) 21·15 Конжерт італ. музики.

Ленінград (1000) 17·00 Конжерт в міських плянтаціях.

Москва (825) 15·30 Популярний конжерт. 19·00 Трансмісія опери або оперетки. 20·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 17·40 Медично-гігієнічна лекція. 19·00 Трансмісія з київської опери.

Харків (1304) 20·00 Етнографічний конжерт.

Варшава (1411,7) 18·00 Конжерт орхестри мандолінистів. 20·30 Симфонічний конжерт з Швайц. Долини.

Краків (312,8) 20·05—20·30 „Почтова скринька".

Познань (334,8) 18·25—18·55 Вокальна авдиція.

Субота 3-го серпня.

Льондон (356,3). 15·30 Конжерт військової орхестри. 19·30 Популярний конжерт Квінтету Паркінгтон.

Парияж (1725). 13·30 Конжерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·15 Радіо-конжерт. 22·00 Музика до танців.

Берлін (418) 16·00 Трансмісія з Бреслав. 17·30—18·30 Популярний конжерт. 20·00 Радіокабарет.

Відень (516,3) 16·00 Конжерт капелі Вольшталь. 18·30 Камеральний конжерт. 20·15 „Фра Діявольо" — комічна опера Автера.

Рим (441) 13·15 — 14·15 радіотріо. 17·30 — 18·30 „Ля Фаворіта" Доніпетого.

Міляно (501) 11·15 Муз. продукції. 20·30 „Вільгельм Тель" — опера Россіні.

Прага (487) 12·20 Конжерт з Братислави. 16·55 Популярний конжерт. 22·25 Джесбенд з Йохімсталю.

Будапешт (550) 9·15 Конжерт військової орхестри. 17·10 Цигансьна капеля. 18·30 Конжерт столичної капелі.

Брюссель (509) 18·00 Конжерт трія. 22·00 Трансмісія з Остенди.

Ленінград (1000) 14·00 Популярна музика. 17·00 Популярний конжерт.

Москва (825) 10·15 Нар. пісні. 15·00 Легкий конжерт. 20·00 Муз.-літературний вечір. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) 18·00 Камеральний конжерт. 20·00 Конжерт з пролетарського парку.

Харків (1304) 16·— Ґрамофонові плятн. 20·— Конжерт або трансмісія.

Варшава (1411,7) 20·30 Популярний конжерт. 22·45 Музика з дансінгу „Оаза".

Познань (334,8). 19·20 — 19·45 Музичні інтерлюдії.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На прогульку до Підлисся на Маркіянове Свято в дні 11-го серпня ц. р. приймає зголошення канцелярія Філії Т-ва „Просвіта" ім. М. Шашкевича у Львові, Ринок 10, II. пов. від год. 9—1 рано, — Поїзд коштує 4·70 зол. з Підзамча до Ожидова. Відїзд в год. 7·05 рано. Коли зголоситься 30 учасників, можна буде дістати 50% знижки.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриляити і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 3—?

ПРИЙМУ львівського хлопця з укінченою 7-клясою до науки механічного ремесла. Лонара, Сенкевича 9. 198 1-2

МІСЦЯ ГОСПОДИНІ глядає особа старша, самітна. Знає добре варити і вести сільське та домашнє господарство. Львів, Янівська 48. у П. Штукової 196 1—1

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції проснимо репарації приснадати почтою. — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 191 3—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АВТОБУСИ і ТЯГАРОВІ

виконані гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ми **„ТИТАН"**, Львів, Валова 23. — Достава до 3-ех тижнів. Полекші в сплатах. — Удільмо інформації в справі набуття підвозів. 174 3—6

Подяка.

За незвичайно умілий, щирий та безінтересовний забіг підчас породу моєї дружини — складаю цею дорогою Вп. Товаришові **Д-рові Воєвідці** в Станиславові — щиру подяку.

Не маючи змоги винагородити несповіну прислуги — складаю бодай дрібний датек 50·— зол. на „Рідну Школу". 194 1—1 **Д-р Шульман.**

ФОРТУНА НОВА.

Повідомляє отсим Шановних Клієнтів свойого склепу при вул. Руській 1., що з причини конечности прискореної віддачі льокалю властителеви — змушена на разі звинути той склеп і застановити детайлічну продаж у власному заряді аж до часу вишукання нового льокалю.

Дякуючи за піддержку, що її відносили Клієнти удільовали тому склепові — просимо їх рівночасно не забувати, що вироби „Фортуни Нової" можна буде набувати в межичасі в складах: Народної Торговлі, Ринок і в Центро-Союзі, вул. Зіморовича 20., як також в приватних наших і чужих склепах у Львові.

Львів в серпни 1929.

196 **Дирекція.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 172 (11.463). Львів, неділя 4. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. - Спеціяліст жіночих плашів та галянтерійних робіт.
183 2—?

Гаґа, 6. серпня.

Берлін, 30. липня 1929.

Позакулісова дипльоматична боротьба за місце зїзду великої „ліквідаційної"" конференції уже нарешті скінчилася. Уряди заінтересованих великодержав, передовсім Анґлії, Франції і Німеччини потребували для цього понад сім тижнів часу, щоби погодитись на місто Ґаґу як на осідок зїзду. Напротязі сімох тижнів можна було зі сторінок европейської преси довідатися багато дечого цікавого про гео- і топоґрафію та про всі добрі і лихі сторінки двох десятків европейських міст, що їх по черзі пропоновано та завзято обговорювано, як осідок конференції. Відомий двостих про сім міст, які сперечалися за честь бути місцем походження Гомера, можна би спарафразувати в деякому відношенні й до проектованої оце конференції: яких двацять міст сперечалося за честь бути ґрунтом, на якому мала бути переведена „велика ліквідація війни". Та честь припала врештою Ґазі, резиденційному місті Голяндії. Підчас завзятої суперечки над місцем зїзду, шановні дипльомати неначе би забули, що час не стоїть і якщо репараційний план Юнґа має справді ввійти 1. вересня в силу, то наради над технічною і політичною стороною переходу від пляну Дoза до пляну Юнґа, мусять розпочатися щонайменше на початку серпня. Пани дипльомати спамятались трохи запізно і тому-то нині скрізь метушня та гарячка, спантеличені „квартирієри" бігають від кількох днів по Ґазі та околицях і шукають для своїх делеґацій помешкань. Це справа зовсім не така легка, дарма, що Ґаґа має 409.000 мешканців та є одним із найбільше культурних міст Европи.

Знавці справи передбачують, що на конференцію прибуде яких 2,500 безпосередньо заінтересованих політиків, експертів, технічних службовиків і журналістів, не вчислюючи сюди неминучих т. зв. „парканових гостей", що все стягаються там, де заповідається якнебудь сенсація і де їх, розуміється, — найменше потрібно. Все це, врештою, дуже вибаглива публика, її чимбудь не збудеш і тому голяндці мають зі своїми доволі несподіваними гістьми немалий клопіт. Порозміщували їх, як знали найкраще, частину заквартировано у близькому модному літовищі. Шевенінґен, частину в Дельфт, врештою „ліквідатори" війни заняли в Ґазі всі свобідні готелі. Щойно потім виявилося цілком несподівано, що ні в одній із тих трьох місцевостей немає для конференції відповідно великої салі на пленарні засідання. Таким чином пленарні засідання будуть відбуватися правдоподібно в Ротердамі, на превелику радість всіх автомобілістів і тагських „таксі" — і на злість всім репортерам. Ось так, це буде в деякій мірі „літаюча конференція". А вже найбільше клопоту мають голяндці з — журналістами. З ними недобре зачіпати-ся. Вже й так, кількасот з них вважало своїм першим обовязком заявити світові (де вони цього не роблять?), що ціла голяндська телефонічна і телеґрафічна система нікуди не годиться і що вся тутешня передаточна служба стоїть рідше „під псом", є це, врештою публичною тайною у всіх державах, що оскільки той чи інший уряд усіх сил докладає, щоби стягнути ту чи іншу конференцію до своєї країни, то завсіди й з правила противиться цьому міністр почт і телеґрафів.

Не вважаючи на всю чисельність і сенсаційність, конференція втратили в останніх днях дуже богато на актуальности й силі притягання. Уже з чисто зовнішнього, технічного боку „велика ліквідація" ніяк вдається. Спочатку плянувано, що у ній приймуть участь найвидніші провідні европейські політичні голови, а вже обовязково премієр-міністри більшости заінтересованих великодержав. Тимчасом першим занедужав німецький канцлер Герман Мюллер. Мусів піддатися тяжкій операції нирок і це його виключило на довгі місяці від усякої безпосередньої активної співпраці. Потім пішов його слідами Поанкаре. Цей знову має якийсь боляк у шлунку чи щось в тім роді і теж не втече від операції. Якось так складається, неначе би в найбільше рішаючій хвилині, отже на кілька днів перед конференцією, на якій має бути усталений „остаточний" політичний порядок повоєнної Европи, зрадлива недуга позбавила Поанкаре можливости активно постояти за свою концесію цієї Европи, себто за політичну систему, за яку він боровся усе своє життя. Те, що мало бути центром і властивою „сенсацією" конференції, боротьба Поанкаре з Меклональдом за устрій і політичний зміст „нової" Европи — перестало бути подекуди актуальним. Це тим більше, що і Меклональд мабуть постійної участи у конференції приймати не буде, а огляду на те, що має дома до полагодження ще й інші біжучі і для британців невідкличні справи, а передовсім справу англо-американського і анґло-радянського замирення. В останніх днях прийшли ще в додаток внутрішні анґлійські комплікації, як справа усунення анґлійськ. високого комісаря для Єгипту Льорда Льойда та льокавт пів міліона анґлійських робітників.

Таким чином, конференція буде позбавлена найбільше міродатних і рішаючих чинників. Правда, німецький уряд наділив Штреземана дуже далекойдучими повновластями. Французи розвязали проблему наступництва Поанкаре в той спосіб, що Поанкаре уступив, а на становище премієр-міністра покликано Бріяна. Це вже 13 з черги кабінет, в якому Бріян приймає участь. Формально всі повновласти і право вирішування має нині Бріян. Але фактичний стан річи є такий, що Бріян своєї самостійної напрямної для конференції не має і напевно буде йти по маршруті, означеній Поанкаре. Склад „його" нового кабінету є той саміський, що й за Поанкаре, при тій самій парляментарній констеляції. В Ґазі буде за ним стояти на кожному кроці тінь великого альзаського адвоката і мабуть ні одно рішення не вийде з його боку, для якого не дав би Поанкаре своєї згоди. Таксамо анґлійці — Сноуден і Гендерсон будуть часто займати телеґраф получення зі Доунінґ Стрійт, — в загальному ж витвориться ще раз ота система запитів у краю яка була така знаменна і така шкідлива напротязі цілої репараційної конференції в Парижі. В тій ситуації ще й досі не можна було усталити порядку дня конференції і змісту нарад. Велика преса переповнена всякими здогадами і комбінаціями про можливість поділу конференції на два чи навіть на три етапи. Одначе дві центральні проблеми мусять бути передебатовані і так чи інакше вирішені: справа приняття пляну Юнґа з боку урядів, як також спосіб переходу від пляну Дoза до пляну Юнґа і справа звільнення Надренії. Властиві дебати про заповіджену „ліквідацію війни" відбудуться за кулісами, дарма, що саме ці дебати є цим разом найважніші і творять осередок зацікавлення усього політичного світа.

З. П.

ГАРНІ ВРОЖАЇ
ЗАПОВІДАЮТЬСЯ В БІЖУЧОМУ РОЦІ.
Не забудьте
тому обезпечити збіжжа і паші від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Боротьба за мир.

Голоси визначних політиків про мир.

Редакція газети „Нає Фрає Прессе" розписала анкету на тему: чи можна запобігти будучій війні. Тепер публікує вона ряд відповідей визначних державних мужів ріжних держав.

На першому місці опубліковано відповідь Бріяна. Бріян, слушно, чи ні, це вже інша річ, пише, що „Франція більше від кожної іншої країни ненавидить війну й любить мир". На його думку треба й можна зробити війни в будучині неможливими. Він дуже оптимістично висловлюється про мирову ролю та значіння Ліги Націй.

Поль Пенлєве, французький міністр війни, теж висловлює переконання, що в будуччині війн не буде. „Усякі трудноші, — каже він, — можна розвязати, не звертаючися за допомогою до війни; чому би держави не мали розвязувати непорозуміння без насильства? Бріян зовсім слушно сказав: „Передумовою мирного полагодження суперечки є переконання, що її можна полагодити мирним шляхом. Це переконання ми повинні якнайбільше скріплювати".

Американський сенатор Борах, голова комісії для закордонних справ, пише: „Найкраще зможе витримати нову світову війну, як що це нещастя знову повториться, та нація, яка є господарсько здорова й фінансово сильна, якої населення є задоволене й льояльне і стоїть на висоті щодо здоровля та морялі. На мою думку найтяжчою перешкодою до здійснення світової безпеки є величезні публичні довги, що тяжать на всіх народах землі на дуже довгі часи; далі йдуть все зростаючі податкові тягарі й нарешті творення все нових бюрократій, що дорого коштують і підривають ініціятиву та самопевність".

Віскот Роберт Сесіль, англійський політик, пише: „Хоч теперішні тенденції закордонної політики деяких держав можуть до певної міри розбуджувати неспокій, одначе я не гадаю, що може загрожувати нова світова війна. На мою думку, чинники, що працюють на встановлення сталого мира між народами, дужчі, ніж ті, що працюють на користь війни".

Нарешті віскот Елембі, британський фельдмаршал, бувший найвищий комісар в Єгипті, пише: „Поліція й сусіди унеможливлюють боротьбу між особами. Те саме робить Ліга Націй для народів та пакт Кельога, який підписали всі держави. Нема конечности хапатися за страшні методи війни; ми знайдемо інші засоби та шляхи для вирівнання суперечок".

Конґрес Освітних Товариств.

Женева, 27. липня 1929.

В Женеві відкрився 25. липня Інтернаціональний Конґрес „Світового Союзу Освітніх Товариств". При ньому величезна виставка педаґогічних праць і знарядля та методольоґічних зразків усього звіту. Вона займає цілий поверх палати т. зв. **Plain Palais.** В цьому морі предметів в трьох місцях находимо і український матеріял: діточої праці і малюнки української ґімназії (під Прагою) й дитячого захисту в Подебрадах, ріжні педагоґічні українські книжки і діточі.

Навкруги лунають всілякі мови, — панує, як і на усіх конґресах, англійська; ходять представники усяких рас: білої, чорної, жовтої. Величаво виступають індуси в білих торбанах на голові, путаючись в довгому убранні, короткими кроками поспішають дві японки, з ласкавим усміхом проходить гарна мусулманка і хапають за очі жіночі та чоловічі вбрання европейських та американських народів.

Кожний учасник конґресу має на грудях стяжку, що показує, якою мовою можна до людини звернутися: блакитня — означає, що фран-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОЙНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Дентист Яків Насс
вернув і приймає як давніше.
195 2—3

цуською, червона — англійською, жовта — німецькою, біла — есперанто. Трапляються такі особи, що мають стяжки всіх 4-ох кольорів.

В перший день усіх членів витали члени організаційного бюра — а саме проф. Бове (директор Інституту Ж. Ж. Руссо, на якому і лежать головні організаційні обовязки) — і представником м. Женеви. На другий день було вже більш офіційне відкриття конгресу в „Міській Салі", де учасників витали теж урядові представники. Для розваги конгресістів були прикликані члени Музичного Товариства, які грали на національних інструментах і співали народні пісні гірських пастухів. Аж 27.го почались засідання секцій, яких можна нарахувати до 17. На конгресі провідну ролю грають представники Ліги Націй.

Дня 29. липня ввечері було всяточне засідання конгресу, на якому виступали з привітаннями офіційні представники ріжних держав. Англійська мова перемішувалася з французькою. Виступали: Бельгія, Сирія, Естонія, Чехословаччина, Єгипет, Домінго, Швеція, Китай, Канада, Індія. Найбільше оплесків викликала промова старого індуса і чехословацького професора, особливо при імені президента Масарика. Індус скаржився, що його нарід має мало шкіл, та й в тих вчать не на рідних індуських мовах, а на англійській, він казав за бідність(!!) Індії і благав від европейців симпатії для народів Азії.

Учасників зїхалося вже поверх 2000. Конгрес протягнеться до 4-го серпня.

С. Русова.

Свен Едін про свою експедицію в пустині Ґобі.

„Гамбурґер Нахріхтен" публікують інтервю зі Свеліном Гедіном про його наукову експедицію в пустиню Ґобі. Ця експедиція працює вже два роки й пять місяців, а має тревати ще два роки. В ній бере участь 22 вчених. Зібрано великий археольоґічний матеріял з камяної доби, пороблено ріжні поміри, знайдено кістяки динозаврів.

Підчас затроїння, викликаного попсованими стравами, як також алькоголем, нікотиною, морфіною, кокаїною й опієм — приторкнення природної води Франца Йосифа є, цінним помічничим середником. Лікарські досвіди спеціяльно стверджують, що при затроєнню оловом, яке викликує заведну обструкцію — **вода ФРАНЦА ЙОСИФА**, як правдивий специфічний середник усуває скоро ці обявн. Жадати в аптеках і дрог.

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 4)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— Записать не довго, — якось сумно заговорив учитель, — тільки вчитимемо по-українськи, чи краще мовити по-галицьки.

Козак отетерів. Він, наслухавшись всяких страхітливих чуток про українську, власне — галицьку мову, що була притчею во язициїх „культурного" станичного громадянства, нарочито построчив рік, щоб діждатися бодай уже російської школи, а тут тобі маєш!

— Та щож це за нещастя на нашу голову! — обурено забасив його голос.

Гепало поінформував його про становище з школою й присогласив обовязково бути завтра на зборах. Тимошенко кудись дуже поспішав і не міг як слід засвоїти тез Михайла Петровича, за якими треба було відкинути українську школу. Проте вчитель був певен, що цей недурний чоловяга, людина собі на умі, знатиме, що сказати. Вчитель його чув нераз на громадських зборах і дивувався глибині, простоті й ясности його думок і не абияким здібностям промовця. Нераз траплялося, що перед ним пасували товариші, заїжжі до станиці з округи.

— На мою думку, — закінчив свою розмову з козаком Михайло Петрович, — краще вже вчити дітей по-кубанському, ніж по-українському, ми-ж не турки якінебудь.

Він, звичайно, висував „кубанську мову", як стратегічний маневр, бо подумів, що цей міт такий-же далекий від дійсности, як Ліґа Націй від бажання здійснити загальне роззброєння.

*

Дня 20. серпня на батьківські збори хліборобів сходились з тою поспішністю, яка завжди буває, коли людина кермується гаслом: діло не вовк — ліс не втече. Словом батьки сходилися поволі.

Михайло Петрович старанно підготовлював своїх однодумців виступити суцільним міцним фронтом. Але той, на кого найбільше покладав надій, тобто Тимошенко, все не зявлявся. Ті, що зібралися, байдуже тинялися навколо нової школи (бо вона в середині ще не просохла й збори відбувалися просто на дворі) й нетерпляче чекали на приїзд інспектора. Нарешті широкою вулицею знявся стовп куряви і скоро легенькі „дроги" зупинилися проти школи. То прибув Бурсак. Гепало з трівогою подумав, що Тимошенко зовсім не прийде й відчував у лавах організованого ним фронту прогалину, яку нїким і нїчим не заміниш.

А інспектор квапився, довелося розпочати збори. До президії обрали Михайла Петровича й стандарівського службовця. Гепало відкрив збори короткою програмовою промовою, а серце йому стукотіло так сильно, як дівчині, що підходить до останніх пелюсток, обриваючи квітку: „Любить не любить"... Нарешті до юрби, що зібралася, засапавшись наближався Тимошенко. Вся його постать була просякнута упертим переконанням, не здаватися, воювати до переможного кінця. Учителеві трохи відтягло від серця. Що правда, він таки шкодував, що Тимошенко запізнився й йому не пощастило як слід підготовити козака до виступу. Та дарма, передчуття йому підказувало, що цей маху не дасть.

На денному порядку стояло питання „Національна політика й українізація шкіл на Кубані".

Слово взяв райінспектор Бурсак. Почав він, як кажуть, від царя Гороха із знаменитого валуєвського „не било, нет і не может бить", перейшов на національну політику компартії і закінчив свою промову днем останнього свого приїзду в Станицю Протоцьку, конкретно кажучи, потребою й доцільністю українізації школи ч. 2. Говорив він просто, хоч і натхнено, барвисто пересипаючи свою промову селянськими приповідками й дотепами, і, очевидно, був певний, що виголошені ним думки заперечувати не то, що ніхто не зуміє, а навіть просто не зважиться. Та не так воно сталося. Не встигло пролунати останнє інспекторове слово, як збори, мов ізмовившись, в один голос закричали:

— Не треба нам української мови!

— Не дамо портить дітей галіцийським язиком!

— Доволі, що ми неосвічені, а то ще й діти!.

— Руську нам школу давайте!

Бурсак сторонів. Михайло Петрович співчутливо глянув на інспектора, а в самого, коли отверто вам сказати, на серці канарки співали. А в тім, треба було конкретно. Підвівши голову, Гепало стишив розхвильовані збори й запропонував говорити поодинці. По цьому над натовпом виросло із десяток піднятих рук, між якими настирливо випиналася вперед і вюру жилава корчувата, в порваному на лікті рукаві, правиця козака Тимошенка. Михайло Петрович записав прізвища тих, що хотіли промовляти, одівши на самісінький кінець Тимошенка.

(Продовження буде.)

За океаном.

Свято українців греко-католиків у Канаді.

В неділю 14. липня відбулося в місті Едмонтоні висвячення нового греко-католицького епископа для українців Канади, о. Василя Ладики. В тому святі взяли участь оба греко-кат. епископи зі Злучених Держав (Константин Богачевський і Василь Такач), архиепископ і епископи римо-кат. обр., багато священиків і маси вірних. Саме свято відбулося так: В год. 9.30 передполудднем був святочний похід всіх епископів та духовенства обох обрядів з палати архиепископа до катедри при 113-ій вулиці. В годині 10-ій зачалася архиерейська Служба Божа, на якій відбулася і консекрація нового епископа. Підчас Служби Божої співав хор едмонтонського „Бояна". В часі самого богослуження були три проповіди в трьох мовах: українській, англійській та французькій. Асиста складалася з 12 діяконів, 20 аколітів та великого числа духовенства. Тогож дня відбувся в готелі Мек Данелд в годині 1.30 сполудня бенкет. Вечером відправлено в українській греко-кат. церкві молебень при співучасти всього духовенства. Опісля в годині 8-ій був знову торжественний похід духовенства та мирян до Народнього Дому, де в годині 8.30 вечір відбулася величава академія в честь нового владики. При кінці варто згадати, що на це свято українці з Вінніпегу приїхали спеціяльним поїздом.

Український концерт в Дітройті.

Дня 1. липня відбувся на Белл Айл (міський парк на острові) річний концерт української капелі Думка в Дітройті. Хоча була непогода, публики зібралось дуже багато на заповіджений український концерт. Всі продукції випали дуже гарно і хор збирав грімкі оплески. Сольо-співи п. Марії Атаманець здобули рекорд і публика була одушевлена та змушувала її бурею оплесків співати кілька разів додатково. В другій части концерту були танкові пописи учеників школи балетмайстра Василя Авраменка, котрі теж випали дуже красно і здобули загальне признання публики.

Відзначення українця.

На мишигенському університеті в Злучених Державах Америки зложив правничий докторат Іван Яців, син українського емігранта Василя Яціва, родом з села Небилова, калуського повіту. Іван Яців уродився у Вінніпегу, в Канаді, куди переселилися і жили його батьки. В Канаді кінчив він нижчі і вищі школи й одержав там дипльом магістра за працю в англійській мові про українське письменство й історію. Спеціялізувався врешті у праві в Зєднених Державах і з успіхом зложив докторський іспит.

На еміґрації в ЧСР.

З діяльности Української Громади.

Українська Громада в ЧСР. вступила 1-го червня ц. р. в другий рік свого істнування. Як центральна організація у Празі, Українська Громада має свої філії у Брні, Подебрадах та Ліберці (Райхенбергу), числячи около 250 членів, що стоять на платформі української соборности. Громада обєднує в собі українців з усіх українських земель (Вел. Україна, Галичина, західні українські землі, Кубань) ріжних політичних угрупувань і безпартійних.

Малопомітна щоденна робота Громади в цьому році полягала головно в тім, що вона полагоджувала ріжні справи, звязані з береженням правно-матеріяльного положення українських еміґрантів у ЧСР. Серед прилюдних виступів Громади можна відмітити такі: Управа Громади подала до комісаря по справам біженців при Лізі Націй меморіял, в якому домагалася, щоб українських еміґрантів уважано за цілком окрему категорію еміґрантів та щоб їх називано їхнім власним національним іменем, а не „русскими" чи „поляками", як це практикувалось досі. Дня 12-го червня ц. р. Українська Громада разом з Громадою Кубанців улаштувала святочну академію, присвячену памяти Ів. Франка. Академію відкрив вступною промовою голова Української Громади М. Галаган, а опісля проф. д-р В. Сімович у своїм дуже гарнім рефераті схарактеризував творчість Франка; закінчилась академія музичною частиною, в якій узяли участь: лектор Українського Пед. Інституту п. Дяченкова (сопран) та п. Зінкова (чешка — фортепян). 22-го червня філія Української Громади у Брні разом з місцевою Студентською Громадою улаштувала свято Української Армії, сполучене з відданням пошани полеглим героям. 15-го липня подебрадська філія Громади влаштувала прилюдний реферат члена філії Петра Вигнанського з приводу зїзду частини української еміґрації, який передтим відбувся у Празі. Значна кількість присутніх на рефераті свідчила про інтерес до теми реферату; промовці, які виступали після реферату, всі за виключенням двох прихильників укрівського центру згодилися з висновками референта про те, що той зїзд не був загально-еміґранським українським зїздом, та що в ньому брали участь тільки українські еміґранти певної орієнтації, яку більшість еміґрації вважає за шкідливу для нашої національно-визвольної боротьби.

Еміґрантське положення дуже часто унемо-

жливлює людям, які закінчили студії у вищих школах, знайти собі заняття по своєму фаху; вони часто змушені бувають вивчувати якесь ремесло, щоби з нього жити, або йдуть просто на будівельну чи іншу фізичну працю. Йдучи назустріч потребі української еміграції в ЧСР у вивченні певного фаху, придатного до здобування засобів для життя, управа Української Громади зорганізувала коротко-річницеві автомобільно-тракторні курси. Загальне керування цією справою управа доручила членові управи проф. фізики Українського Пед. Інституту М. Ясюченкові; теоретичні виклади і почасти практичну їзду на авті провадив інж. Томарук, а інж. Сергеєв (директор авто-тракт. школи „Земгора") викладав спеціяльно про трактори. Після двох-місячної науки курси закінчено в середині липня ц. р. і 22-го липня відбулись іспити в присутности двох чеських урядових комісарів. Авто-тракторні курси закінчило 36 осіб, але з них троє з різних причин не здавали іспитів. Всі інші в кількості 33 осіб успішно склали іспит і здобули права шофера. Цікаво зазначити, що в числі 36 курсантів було: робітників і ремісників 6, друк. складач 1, торговець 1, інж.-агроном 1, докторів права 2 і студентів та абсольвентів вищих шкіл 25; із них походило з В. України 18, з Галичини 12, з зах. українських земель 3 і з Кубані 3. Після закінчення іспитів відбулись товариські сходини курсантів разом з представниками управи Громади та інструкторами курсів. Староста курсантів, студ. І. Рудницький, в імени всіх закінчивших подякував управі Громади за ініціятиву й переведення в життя справи авто-тракторних курсів. Голова Української Громади М. Галаган, висловивши подяку всім особам і чинникам, які причинились до доброго закінчення курсів, побажав скінчившим найбільшого успіху на новому терені діяльности. Новий український шофер-студент Українського Пед. Інституту Т. Моюк висловив побажання, щоб кожен із новонароджених шоферів став джерелом народження цільних десятків і сотень автомобілістів і трактористів так потрібних для розвитку господарства на Україні.

До всього того слід додати, що Українська Громада провадить свою працю виключно своїми власними засобами і ніякої грошевої підтримки ні-звідки не дістає, як це є з іншими українськими організаціями й установами в ЧСР. Отже й авто-тракторські курси зорганізовано на основі самооплати: курсанти із своїх скромних заробітків чи стипендій мусіли заплатити суму, потрібну для оплати праці лекторів та інструкторів курсів. Управа Громади вжила зі свого боку заходів, щоби платня за навчання виносила для кожного курсанта якнайменшу суму. Це вдалось їй осягнути завдяки тому, що міністерство закордонних справ ЧСР. пішло в цій справі назустріч управі і на прохання голови Громади дало дозвіл користуватись помешканням, приладдям, моделями й машинами авто-тракторної школи, яка на кошт міністерства вже більше як пять років існує у Празі під загальним зарядом російського обєднання „Земгор" і яка за час свого існування випустила вже кілька сот шоферів (майже виключно росіян). На превеликий жаль, українська еміграція в ЧСР. не спромоглася зорганізувати свою подібну школу, яка, як показує тепер саме життя, сталаб їй у великій пригоді. Але з задоволенням треба зазначити, що українські емігранти в ЧСР. ясно зрозуміли необхідність улаштовувати своє життя власними силами, а не жити сподіванням чужої допомоги чи субсидій. Доказом цього є між іншим успішне закінчення навчання першої групи авто-трактористів на курсах, організованих Українською Громадою в ЧСР.

Слідами Холмщини?

Запечатання греко-католицької церкви в Михайлівці в Підгаєччині.

Події, які переживало українське православне населення на Холмщині, Підляшу, а почасти і на Волині, в перших роках польської влади у звязку з її церковною політикою, загально відомі. Найголосніша з них була подія запечатання православної церкви в Жабчу на Волині в лютому ц. р. Ця історія досі непокінчена.

Це діялося на наших північно-західніх землях і не торкалося покищо греко-кат. церкви в Галичині. Але ось, подія нижче описана живо нагадує холмсько-волинські відносини.

Коротка історія така:

До греко-католицької парохії в Котузові, заранницького деканату, підгаєцького повіту, належить село Михайлівка з дочерною мурованою церквою Собору Пресвятої Богородиці. В книгах грунтових громади катастральної Михайлівка в гродському суді в Підгайцях парцеля під церквою є заінтабульована на греко-кат. дочерну (філіяльну) церкву Собору Пресвятої Богородиці в Михайлівці. Теперішню церкву поставлено в 1888 р. виключно зі складок місцевих громадян греко-кат. обряду, як рівнож шляхом наложеної на них конкуренції. Тоді в селі була одна родина римо-кат. обряду бл. п. Ігнацого Чорного, якого до конкуренції, очевидно, не притягнено. В р. 1912 зірвано гонти з церковного даху і покрито дах бляхою, знова шляхом конкуренції, розложеної на місцеве греко-кат. населення. Часть довгу за бляху заплачено по війні, і то платили самі греко-католики з добровільних датків, а коли останні звернулися і до місцевих римо-католиків за пожертвами, ці відмовилися дати, кажучи, що на церкву не дають і самі будуть будувати для себе косцюлок. Таксамо з добровільних датків самих греко-католиків закуплено в 1917 р. дзвони до церкви.

Парохом Котузова був десятки літ пок. о. Кипріян Пісецький (помер вже по світовій війні) і він, живучи у сусідській згоді з римо-кат. парохом з Білокриниці, пок. о. Рижем, до котрого належали римо-католики з Михайлівки, дозволяв йому на його просьбу на відправу богослужения у церкві, що однак було дуже рідко, бо в селі було всього кільканацять вірних римо-кат. обряду. Очевидно, пок. о. Риж не підносив ніколи претенсій до співпосідення церкви, користуючися нею — як і його наслідники — **тільки praecario modo.** Число римо-католиків не дуже то зросло і після війни і нині в Михайлівці є около сто родин греко-кат. обряду, 12 родин мішаних, де чоловік або жінка є греко-кат. обряду, а тільки всего пять родин римо-кат. обряду.

На весні 1928 р. обняв греко-кат. парохію в Котузові о. Олекса Яворський і так, як його попередники, відправляв богослуження в церкві в Михайлівці що третьої неділі й у деякі урочисті свята. Римо-кат. парох з Білокриниці о. Ручаєвич ні разу до нього не зголошувався і від більше як півтора року взагалі в церкві в Михайлівці не відправляв і в ній не був.

В церкві в Михайлівці була скринка з орнатом (фелоном) для римо-кат. священика, яку колись справили місцеві римо-католики. В неділю 19. травня ц. р. о. Яворський після богослуження в церкві велів церковному провідникові Якову Комаринському винести скриньку з орнатом зі захристії в церкві і фірою через дяка відослав її до о. Ручаєвича в Білокриниці. Цей скриньки не приняв і дяк вернув невдовзі з нею під церкву, де ще застав о. Яворського. Тоді останній заявив, що скриньки з поворотом до церкви не прийме та нехай її переховують собі самі латин

ІВАН БИЛИНА.

Замки на Бубнищі та Уричі.

(Докінчення.)

Як розказував нам наш провідник, такі замків, як на Бубнищі і в Уричі, за князьких часів на лінії Стрия й Опору було більше. Вони творили цілу фортифікаційну сітку, котра боронила виходу, а радше виходу з Угорщини через тухольський просмик до Галичини. Крім великих замків були ще й менші укріплення, які звалися вартівнями. Наш провідник, мовляв, знає кільна таких місць, на котрих є сліди й останки тих вартівень. Коло урицького замку є таких місць два, а коло Синевідська Вижного напроти Бубнища по другому боці Стрия — три. В одно таке місце під самим Синевідськом він нас запровадив і ми бачили малу печеру, викуту на збочі гори в скелі зовсім на форму бубнищьких або урицьких.

Як я пізніше вичитав у другому томі Історії Грушівського (стр. 580), урицький замок був спалений і зовсім знищений в році 1369. Можна приняти, що й ціла та решта фортифікаційна система була знищена в тому самому часі.

Може якийсь наш історик, котрий заразом був би туристом, трішки інжиніром і трішки стратегом, займеться ближче тою системою укріплень, котра на всякий випадок доказує, що політична й економічна сила наших князів була велика. Я хотів би тут звернути увагу ще на одну річ, яка мене не менше цікавить, як самі замки.

Наш провідник, — професор, ще поки ми вибиралися на Бубнище й до Урича та й підчас самої прогульки, розказував про ці замки з великим захопленням і пієтизмом. І от, коли я вже оглянув ті замки і про все довідався і коли я про це потім думав, то я не дивувався його захопленню й пієтизмові. Бо хоча ми бачили вже кращі, монументальніші й краще збережені, деякі в первісному виді й із цілим уладженням, різними мистецькими памятниками і т. і., чужинецькі замки, то проте це були чужинецькі, а не наші рідні памятки старовини. І мені стидно було, що я цією нашою бувальщиною не міг так захоплюватися як він. Мені зпочатку здавалося, що це був його тільки такий патос, або нарочне перебільшування, щоби нас лише до прогульки заохотити. Щойно пізніше я переконався, що його захоплення було зовсім щире. А походило воно ось з чого.

Професор, котрий, як я вже згадував, походив із Синевідська, був нащадком тої селянської, т. зв. хозачкової шляхти, котра в тих сторонах, подібно як у Самбірщині, замешкує цілі села. З таких сіл ми переходили через Корчин, Крушельницю, Підгородці й Урич. І ось, мені здається, що вся та шляхта походить у простій лінії від бояр, котрі замешкували й держали ті замки. Між іншим те переконання стрічали ми теж у тих селян-шляхтичів, з якими ми говорили. Не знаю, чи така традиція серед них самих задержалася, чи може той погляд вони перейняли від інтеліґентів.

Якби там не було, всеж таки в уяві нашого професора ці замки були власністю його предків. Уявляю собі, що його фантазія повна образів про те, (очевидно, поскільки сягає його знання нашої історії, яку мабуть знає), — як його діди й прадіди в ту далеку давнину боролися з уграми, татарами, поляками, литовцями, як боронили тухольський просмик і зрошували цілу долину Стрия й Опору своєю кровю й крили їх своїми кістками... Ось джерело захоплення й пієтизму до руїн і останків тих замків.

В мені прокидалися ніжні рефлексії. Он чому мабуть в мене не було того ентузіязму, що в нашого провідника: бо мої предки не боронили тих замків своїми мечами, а тільки, що найвище, своїми руками, бо на своїх спинах таскали камені й деревляні бервена на ті замки і довбали молотом печери!... Тай не як свобідні лицарі, а як звичайні хлопи... Мої рефлексії стали ще сумніші після ось якої пригоди. Ми вертали з Урича й подорові наздігнали якогось малого, може шести чи восьмилітнього пастушка, що гнав корови в поле. Не тому, щоби ми не знали дороги, а тому, що той пастушок був такий маленький і мені хотілося з ним поговорити, я спитав його куди веде дорога до Підгородець. Хлопець дав коротку, ясну, а передовсім смілу відповідь. Ми минули його й пішли дальше, а потім зараз сіли відпочати й похарчувати. Хлопчина знов наздігнав нас і тому, що він мені подобався, я почастував його цукорками. Якеж було моє здивування, коли він цукорків не приняв і сказав, що „не любить". Один з товаришів прогульки радив, що йому по цукорках нічо, але він, мовляв, прийме хліба з маслом. Та він і хліба з маслом не приняв. Сказав, що „не голодний"...

Сам не знаю чому, але в мені зразу прокинулася думка, що цей хлопчина — шляхтич, і з „горлости" не приймає дарунків. Я спитав його, як він називається. „Назаревич-Ягрицький" — була відповідь. Ось!...

Так он, що значить шляхтич! А той рід, а котрого я походжу, і я сам, коли був такий маленький, чи теж був би не приняв від когонебудь якогонебудь охлапу?!

І моя особа уявилася в моїх власних очах маленька-маленька, ще менша ніж той шести чи восьмилітній пастушок... І зрїс подяв для старогалицьких земляків.

Підлісніе, липень 1929.

НА ПЛОЩІ „СХІДНИХ ТОРГІВ"
ЛЮНА ПАРК
відкритий щодня до 12. год. в ночі

чики, коли цього не хоче зробити їхній парох. Скриньку з орнатом оставлено під церквою, звідки забрав її провізор Комаринський до себе і відтак передав її війтові Каролеві Байді, латинникові. Причиною, що о. Олекса Яворський не хотів дальше держати скриньки у церкві, були поголоски, що о. Ручаєвич і латинники мали говорити, що вони мають право співпосідання церкви в Михайлівці і з церкви не уступлять.

Тепер у справу вмішалася поліція у Вишнівчику і староство в Підгайцях, очевидно на жадання польського пароха о. Ручаєвича. Дня 14. червня ц. р. приїхав до Михайлівки урядовець підгаєцького староства Фурман, відобрав ключі до церкви від о. Яворського, взяв скриньку з орнатом у війта Байди і разом у гуртком латинників з парадою заніс її до церкви в Михайлівці, а саму церкву замкнув і опечатав, віддаючи ключі до церкви латинникові війтові Байді. Рівночасно видав о. Олексі Яворському заборону, щоби церквою в Михайлівці без дозволу і згоди староства не посмів розпоряджатися та стягнув з нього кошти своєї комісії.

Очевидно, державна політична адміністраційна влада не має права заряджувати церквою. Повище — досі в Галичині мабуть одиноке — розпорядження підгаєцького староства нарушує постанову артикулу XIV. конкордату з 10. лютого 1925, що має в Польщі силу закону, оголошеного в Вістнику Законів Польської Республики ч. 72, позиція 501 з 18. липня 1925, що гарантує католицькій церкві всіх трьох обрядів, між ними й обряду греко-українського (у французькому тексті арт. IX. названому **rite greco-ruthène** — повну свободу у завідуванні церковним майном, а передовсім самими церквами, до чого світська влада не має права мішатися.

В ночі з 14. на 15. червня хтось ушкодив печатки на церковних дверях, що їх наложив згаданий урядовець Фурман. Про це о. Ручаевич доніс знова до староства і 15. червня ц. р. Фурман зїхав до Михайлівки по раз другий в асисті поліції і наложив нові печатки на церковних дверях. Рівночасно видав приказ, щоби біля церкви безперервно день і ніч стояла варта з шістьох дорослих людей, що мали пильнувати цілости старостинських печаток, а державна поліція з Вишнівчика мала контролювати виконання цього заряджения. Так воно і було і через кілька тижнів шістьох михайлівських селян в часі найпильніших полевих робіт мусіло йти на цілу добу на варту під церкву. Тепер це дещо змінено і нині пильнує ненарушности старостинських печаток тільки двох вартівників і то лише в ночі. Рівночасно поліція зачала ходити від хати до хати і списувати довжезні протоколи. Церква стоїть до нині дальше замкнена та опечатана і староство не хоче її отворити та передати о. Яворському.

Не конець на цьому. Польський парох о. Ручаевич під фірмою римо-кат. костела в Білокриниці вніс провізоріяльний позов проти о. Олекси Яворського в Котузові з приводу повищої історії зі скринькою в михайловецькій церкві до гродського суду в Підгайцях до ч. справи C. I. 409/29 і дня 8. липня ц. р. відбулася вже перша розправа, на якій позваного заступав адвокат д-р Стецюк. Розправу відложено на неозначений час, щоби засягнути опінії з греко-кат. митрополичої консисторії у Львові.

Зазначую, що греко-кат. церковні власти (ординаріят і консисторія) **не виступили як слід** у справі усунення заряджения староства в Підгайцях.

Обороною своєї церкви займаються самі громадяни в Михайлівці. Дня 30. липня ц. р. приїхали до мене їхні делеґати: церковний провізор Яків Комаринський, член церковного комітету Микола Бовдис і Василь Гой та розказали мені всю історію зі своєю церквою. З делеґатами пішов я до воєвідства. Воєводи Мошинського не застав, бо лежить недужий, віцевоєвода Седлецький виїхав до Львова і нас приняв начальник президіяльного виділу д-р Ланевський, котрому я розказав подрібно цілу подію і вручив окрему жалобу на письмі з підписами майже всіх господарів греко-кат. обряду в Михайлівці. В жалобі наведено докладно факти і подано свідків, а при кінці жадається, щоби воєвідський уряд скасував розпорядок староства в Підгайцях, приказав відпечатати церкву в Михайлівці і передати церковні ключі властивому парохові о. Яворському в Котузові, при чому підписані заявляють, що не противляться цьому, щоби римо-католицький священик в разі потреби відправляв своє богослуження в церкві, оскільки попросить наперед дозволу на відправу в церкві властивого греко-кат. пароха в Котузові і дозвіл від нього одержить. Д-р Ланевський приріг, негайно справу розслідити і по розслідженні видати відповідні розпорядження для нового підгаєцького старости Ворошинського.

Тепер черга і на наші церковні власти, яких обовязком взяти в оборону церкву в Михайлівці і свій власний авторитет.

Тернопіль, 31. липня 1929

Посол д-р Степан Баран.

Гаська конференція з 1929 р.

З Гаги повідомляють, що уряд Голяндії одержав від великих держав повідомлення, яким остаточно устійнено офіціяльну назву репараційної конференції так: гаська конференція з 1929 р.

З Берліна повідомляють, що наради гаської конференції відбуватимуться в двох комісіях, а саме політичній і господарській. В господарській комісії обговорюватимуть приноровлення пляну Юнга при участи представників всіх держав, які мають право до відшкодування, отже також і Польщі. В політичній комісії будуть обговорювати справу евакуації Надренії і в ній візьмуть участь лише представники шістьох льокарненських держав, а між ними теж і Польщі. Крім цего між Францією і Німеччиною будуть вестися переговори в справі евакуації басейну Саари.

З Берліна доносять, що вчера, себто 2. серпня пополудні відбулося засідання кабінету міністрів під проводом міністра Штреземана. Комунікат оголошений Бюром Вольфа стверджує, що по вичерпуючій дебаті над справами, які будуть предметом нарад конференції виявилося, що до них цілковита однозгідність всіх членів кабінету. На час недуги канцлера Мюллера буде його заступати міністр Штреземан, а підчас гаської конференції Штреземана заступатиме міністр Гренер.

Як повідомляє Бюро Вольфа в склад німецької делеґації входять: міністр закордонних справ Штреземан, міністр господарства Курціюс, міністр окупованих теренів д-р Вірт і міністр фінансів Гільфердінг.

З Вашінґтону надійшли вістки, що департамент закордонних справ висилає на конференцію в Газі лише неофіціяльних обсерваторів.

Зірвання анґлійсько-більшовицьких переговорів.

„Таймс" обговорюючи перерванння анґлійськогобільшовицьких переговорів зазначує, що навязання нових переговорів залежить цілковито від більшовицького уряду, який був дуже осторожний, аби не замкнути за собою дверей раз на все. Далі „Таймс" підносить, що Мекдональдові і його товаришам слід погратулювати за їх рішучість, з якою вони боронили тих справ, які є дійсною підставою порозуміння з більшовиками. З переданих нот виходить, що анґлійський уряд не відступить ані на йоту від своєї політики і радо порозуміється з більшовиками, якщо вони щиро і чесно згодяться на умовини, які є підставою миру. Одначе уряд не зречеться тих прав, яких оборона є обовязком цего уряду.

Червоне свято в Москві і за кордоном.

В дні 1. серпня відбувалися в Москві, Харкові і Ленінграді та по інших містах численні віча і маніфестації. В маніфестациях Москви брало участь більше як пів міліона осіб. На вічах у Москві протестовано проти становища англійського уряду, яке він заняв в англійсько-більшовицьких переговорах. На вічах принято цілий ряд резолюцій, в яких підчеркувано небезпеку нової війни і запевнювано попертя мировій ініціятиві більшовицького уряду.

В Франкфурті над Меном прийшло вечером до кривавої боротьби в часі комуністичного походу між поліцією і демонстрантами. Демонстранти обкидали поліцію камінням і збудували на-швидко барикади. Богато учасників походу і кількох поліцаїв поранено.

В Берліні прийшло теж вечером у північній частині міста до сутички між комуністами і членами Райхбанеру, в якій поранено двох членів цієї організації.

В інших більших столицях Европи відбулося червоне свято цілком спокійно.

У Львові уладили комуністи на площі Сольській віче, але поліція зараз розігнала і не допустила учасників до походу.

Д-р Т. Е. БУРАЧИНСЬКИЙ
ЛЬВІВ, вул. САПІГИ ч. 25.
виїхав на 4-тижневий літний відпочинок.
206 1—1

На організаційному фронті.

ТЕРНОПІЛЬШИНА

В понеділок дня 15. липня ц. р. відбулося заходом Повітового Народнього Комітету УНДО вселюдне повітове віче в *Микулинцях*, з якому взяли дуже численну участь виборці зі судового повіту микулинецького і з північної частини судового повіту теребовельського. Іменем Пов. Нар. Комітету отворив віче місцевий адвокат д-р Роман Слюзар і на його предложения вибрано до президії віча посла д-ра Степана Барана, а на заступника п. Луку Ракочого, господаря з Настасова; секретарював п. Павло Стахів з Волі Мазовецької. Перший промовив посол д-р *Баран*, виголошуючи двогодинний реферат про сучасне політичне, культурне і господарське положення українського народу в Польщі. Опісля про господарсько-хліборобські справи, що були в соймі, говорив пос. *Кунько*, а наконець сенатор *Кузьмин* про справи податкові і інші тягарі, що гнетуть наших селян. В дискусії присутні селяни порушували болючі для них справи пр. п. Микола Олійник, господар з Варваринець пов. Теребовля порушив податкові тягарі, а п. Микола Білик, господар з Настасова неменше докучливі податки дорогові і шарварки. На поставлені запити дали подрібну відповідь пос. Кунько і пос. д-р Баран. Віче тревало чотири години і пройшло з повним заінтересуванням присутніх. На внесок пос. Кунька прийнято низку протестуючих резолюцій і зі зазивом до нашого громадянства, щоби піддержало Рідну Школу і наші культурні та економічні установи. Вкінці на внесок д-ра Слюзара ухвалило віче довіря і признання для Української Парляментарної Репрезентації за її оборону інтересів і прав українського народу.

НОВОСЕЛЕЧЧИНА.

В днях 17, 18, 19 і 20. червня ц. р. відбулися посольські віча о. прал. Куницького і пос. Завалнкута в селах Медині, Кошликах, Новім Селі і Терпилівці. Віча пройшли всюди дуже гарно. В Медині при кінці промови о. Куницького комісар староства розвязав віче, що подіялало дуже добре на присутніх селян. В Кошликах дістав порядну відправу від о. Куницького місцевий лат. священик, що зовсім непотрібно для нього вмішався в українське віче. В Терпилівці пос. Завалнкут не міг бути, бо поїхав у свій округ. Зате явився пос. Кунько.

НОВИНКИ

— **Ліквідація одної церкви на Холмщині.** До села Павловичі, пов. Грубешів, приїхали дня 29. липня, в понеділок, війт Стащук з писарем і 5 поліціянтами в год. 10-ій рано з Довгобичева, коли всі селяни були в полі та розвалили давну православну церкву. Два дні пізніше приїхала поліція з робітниками і хотіла забрати матеріял, але люди не дали і хоронять його досі. Церква була запечатана, має 340 літ і велику археольогічну вартість. Ситуація напружена. Місцеві громадяни просять Українську Парл. Репрезентацію про інтервенцію. (У цій справі, як нас інформують, візвано вже наших послів, перебуваючих у Варшаві, щоби інтервеніювали і вислали до Павлович одного делеґата.)

— **Українець окуліст у Львові.** Вже віддавна відчувало наше громадянство недостачу свого окуліста у Львові. Аж тепер ця прогалина буде заповнена, завдяки нововідчиненій лікарні д-ра **Леонтія Максимонька** при вул. Підвалля 7. Ім'я першого нашого окуліста у Львові відоме нашому громадянству не від нині; він був свого часу адютантом санїт. шефа УГА; після повороту з Великої України покінчив лікарські студії в Граду 1923 р., опісля нострифікував свій диплом у львівському університеті і практикував довший час на відділі проф. Махека як його І-ий асистент і його наслідника д-ра Мусяла. Одночасно був він секретарем Українського Лікарського Т-ва. Д-р Л. Максимонько, починаючи самостійну загальну практику, доповнює гідно поважну низку наших львівських лікарів, які в сумі дорівнюють не лише найкращим лікарям інших національностей у Львові, а з яких деякі здобули собі у своїй спеціяльности перше місце.

— **Сенаторка Олена Кисілевська в Америці.** Цими днями виїхала до Америки голова пресового відділу Союзу Українок у Львові, редакторка „Жіночої Долі", сенаторка до варшавського сойму, Олена Кисілевська. Вже перед роком звертались до неї жіночі товариства зі Злучених

ПЕРЕДОСТАННІЙ ТИЖДЕНЬ
ЛІТНЬОЇ ПОСЕЗОНОВОЇ ВИПРОДАЖІ
ВЗУТТЯ
Дель-Ка
ЦІНИ: 3·90, 5·90, 7·90, 9·90, 12·90, 15·90, 19·90, 24·90, 29·90 і т. д.

ВДОВЕЦЬ, літ 44, інтелігент, з доброї родини, на становищі бажає пізнати пані у відповідному віці; незалежні і забезпечені вдови мають перше́нство. Посередництво побажане, одначе не конче; ласкаві згоди до Адміністрації „Діла", під „Сподійне життя" за предложенням інсератового квіту 185.

Держав та Канади, щоби їх відвідати та наявати з ними тісніші звязки. В Альберті відвідає сенаторка Ірину Парблі, яка є міністром в альбертійському кабінеті. Підчас побуту в Канаді бажає сенаторка ознайомитись по змозі з англійськими жіночими організаціями та оглянути рільничі школи.

— **Вибухи й пожежі.** У шлеській копальні в Германіцах Долішніх вибух бензинової лямпки вбив 26 робітників. — В околиці Ніцци, на французькій Ревієрі, почав горіти ліс, від якого згоріло 60 домів в селі. Також в інших місцях вибухли пожежі. — У морських Альпах у селі Сен-Етіен згоріло 12 господарств і костел. — У французькій копальні в Ескартель гази вбили 23 шахтярів. Є це вже друга з черги велика копальняна катастрофа в останніх днях. — У Тульоні вибухла пожежа, що довела до експльозії в складах муніції; багато осіб ранених. — У залізничих магазинах у Сараєві пожежа наробила шкоди на 8 мілїонів динарів.

— **Ріжні вістки.** Ватиканська держава видала вже три серії своїх перших марок. — У Мексику, в стейті Вера Круз, недалеко Узаби дві ферми почали спір за межу; у битві згинуло 2 особи, а 17 є ранених. — Мекдональд поїхав відпочивати на свій хутір до Шотляндії. — Криголім Седов прислав іскрову телеграму до Москви, що його схопили криги недалеко землі Франца Йосифа і він жде помочі. — Сестру Вільгельма, а жінку відомого російського емігранта-авантюриста Зубкова, бувш. княжну Шавмбург-Ліппе, так ліцитують, що вона переїхала до одної кімнати в пансіоні малого містечка. — У французькім кулелевім місті Довіль признали одну спільну нагороду краси для двох кандидаток: мадярки Сіхони, що дістала першу нагороду в Парижі (і вріклась подорожі на світовий конкурс краси до Ґальвестон) і для міс Ван Гайсен, „найкращої дівчини Америки"; обі дістали по 200 фунт. шт. — У Ню Йорку пічнеться цими днями процес за спадщину по Миколі II., залишену в американських банках у сумі 10 мілїонів дол.; кандидатами до неї є радянський уряд, поодинокі члени царської рідні і Анастазія Чайковська, що є буцім-то наймолодшою донькою царя. Всі гроші підуть імовірно на покриття довгів рос. уряду. — Мадярське міністерство здоровля розписало міжнародній конкурс на самостійну наукову працю про етіольогію трахоми, за яку дасть 2000 фр. нагороди.

— **Польські студенти і французька поліція.** Варшавська преса приносить звістку про дуже непріємний інцидент, який трапився студентам варшавської політехніки і проф. інж. Васютинському, що переїжали через Париж. Наслідком якогось непорозуміння з кондуктором, який помістив їх у тісному вагоні, кондуктор мав ударити згаданого професора і візвати поліцію, яка його побила до крови, заковала і посадила до вязниці. Також побила вона студента Джевецького. Варшавське польське студентство сильно схвильоване. Вже пішли протести і офіціяльні запити через амбасади та міністерства. Без дипльоматичних роясснень не обійдеться.

— **Спортові здобутки.** Основник пласту англієць Пауел дістав з нагоди міжнароднього зїзду скавтів у Льондоні титул „баронета". — Австрійський летун Кронфельд установив новий рекорд лету при помочі вітрильного літака „Відень" (без мотору); він проїхав на ньому 143 км. — „Цепелін", що виїхав з Фрідріхсгафен до Америки, везе крім 19 пасажирів трьох горилів і 600 канарків; цікаве, що Німеччина експортує до Нового Світа зразки екзотичної фавни.

— **Який буде серпень?** Хто їде на відпустку, цікавиться погодою, яку матиме на селі. Хто вірить у прогнози метеорольоґів на далеку мету і на такім широкім просторі, як від Франції до нас, нехай знає, що французькі спеціялісти від температури ворожать на серпень гарну погоду. Виїмком буде 10. серпень — дуже холодний, 13., 14. і від 21. до 26. дощеві.

— **Скільки є студенток у Німеччині?** Управа високих шкіл Німеччини видала спільну статистику за зимове півріччя шкільних студій. Німецька преса звертає увагу головно на зростаюче число жінок, що студіюють у високих школах. У Прусії цей розвиток недавній, бо щойно від 1908 р. Ріжні закони приневолювали жіноцтво перед війною ставати виключно вчительками і лікарками. Після війни жіноцтво здобуло доступ до всіх інших професій крім теольогії. У порівнанні з 1913 р. число студенток фільософії зросло всього на півчверта разів, а медицини на півтретя. Зате на фармації є цей зріст 24-кратний, на дентистиці 20-кр., на правах 17-кратний, на хемії 9-кратний, на евангелицькій теольогії 12-кратний. Загально є на фільольогічно-історичних факультетах Німеччини 5395 студенток, на медицині 2081, 826 на правах, 723 на господарсько-економічних виділах, 458 на дентистиці, 330 на хемії і 192 на фармації. У Берліні є їх разом 2266, у Мюнхені 1346, у Бонн 840, у Кельні 741, у Мюнстер 673, у Бреслав 634, у Ляпціґу 581, у Гамбурзі 571, у Фрайбурзі 540, у Франкфурті 520, у Марбурзі 503, у Гайдельбергу 477, у Кенігсбергу 434, у Ґетінген 430, в Єні 370 і в інших університетах від 79 до 284 студенток (79, 87, 110, 176, 184, 190, 237 і 284).

— **Спідниці видовжіють.** Швидше, ніж на жіноче волосся, яке, як кажуть знавці, не лишиться на постійно коротко підстриженим, прийде черго на жіночі короткі спідниці, які від найближчого сезону мають видовжіти. Коли не на весь обвід, то бодай у деяких місцях. Так рішили диктатори жіночої моди — паріські кравці. А що вони на кожну придуману примху мають аргумент, то цим разом потішають мужів, що довші спідниці таки дешевші як елеґантні паньчохи, а для решти мущин нежонатих мають аргумент, що таки занадто є жінок з поганими ногами, які краще ховати (головно в старшому віці). А все це є в звязку ще з іншою модою: повнішої лінії жіночого тіла, яке вже досить вимучило себе діетою та руханкою для офіціяльної краси.

— **Син англійського короля урядовцем.** Четвертий син англійського короля Юрій є урядовцем у мін-стві закордонних справ. Після кількамісячної взаркової праці кн. Юрій хотів одержати належну йому платню, але счудувався, коли йому сказали, що його платні не устійнено. Кн. Юрій власноручно написав протест і переслав його урядові.

— **Рекорд рекордів.** На ню-йорським летунським майдані осів 31. липня літак „Сен Люіс Робін" після 420 годин і 21 хвиль безупинного лету. Так цей літак побив попередній рекорд літака „Анджелено" на 7 і пів дня. На майдані було около 150.000 людей. Літак осів без ніяких трудностів. Лікарі зараз оглянули летунів і ствердили, що вони зовсім здорові. Летуни одержали нагороду в сумі 32 тисяч дол., якою поділяться.

— **На університеті Альберта** в Кенігсбергу, Сх. Прусія, промувався дня 22. липня ц. р. на доктора медицини **Степан Шмігельський**, родом з Белелуї. пов. Святин. 210

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

„УЖИВАЙМО ЯКНАЙБІЛЬШЕ ОВОЧІВ І САДОВИНИ". Добра Хазяйка — бібліотека для господинь. Випуск II. Накладом Вид-тва „Жіноча Доля", Коломия, 1929. Стор. 32. Форм 8°.

Маріян Стахурський, стар. ветеринар. лікар і б. асистент Ветеринарн. Академії у Львові: ХОРОБИ КІНСЬКИХ НІГ (Кінська ортопедія). Львів, 1929. Накладом Краєвого Т-ва Господарського „Сільський Господар". Стор. 36. форм 8°.

Проф. д-р Фр. Дворнік: ЖИТТЯ СВЯТОГО ВЯЧЕСЛАВА". До тисячелітньої врочистости його смерти. Прага 1929. Стр. 60. Форм. 16°

Ілько Гавриляк: „ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ". Оповідання. Чернівці, 1929. Накладом часопису „Час".

В ОБОРОНІ ПРАВ НАШОЇ ГРЕКО-КАТОЛ. ЦЕРКВИ. Львів 1929. Накладом Івана Ґотя. Друкарня Новочасна. Стор. 84. 8°.

Юрій Ганчаковський: ПРАКТИЧНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО ЗАСОБІВ ПОЖИВИ. Підручник для купецького й домашнього вжитку. Накладом Видавництва „Праця". Друкарня Станропігійського Інституту у Львові. Львів. 1929. Стор. 200. Форм. 8°.

СПЕЦІЯЛІСТ В НЕДУГАХ ЖІНОЧИХ І АКУШЕРІЇ
Д-р Олександер Подолинський
вернув і ординує від год. 3—5. по полуд. у Львові, при пл. Більчевського ч. 10.
178 Телефон 15-60. 3—3

Prof. D. Doroschenko: SCHEWTSCHENKO, der grosse ukrainische Nationaldichter. Verlag E. Wyrowyj Berlin Sw. 47. Стор. 48 форм. 8°

„ДУХНОВИЧ І ДУХНОВИЧІВЩ", присвята дневи „русской культури" в Ужгороді. Книгопечатня „Унїо" в Ужгороді 1929. Стор. 24 Форм.8°.

Кость Кракалія: ІЗ ТЕМ ДНЯ, буковинські образки з недавно минулого. Чернівці, 1929. Бібліотека „Хліборобської Правди", ч. 5.

Ф. Голуб: ЛКСМУ в культурно-національному будівництві. Бібліотека „Більшовик Українц" ч. 19. Харків, 1929. Стор. 60. Форм. 16°.

ЖУРНАЛИ:

„ШЛЯХОМ НЕЗАЛЕЖНОСТИ", орґан головної управи Українського Центрального Комітету в Польщі. ч. 1. Варшава 1929. Зміст: Передовиця; М. Ковальський: Боротьба большевиків з опозицією» як нова розкладу комуністичної партії; Е. Маланюк: Головні явища сучасного українського життя; І. Л.: Кулак наступає; І. Л. Після 2-ого делеґатського зїзду української політичної еміґрації в Польщі; В. М.: Зїздові настрої та опозиція; Справи Т-ва „Український Центральний Комітет у Польщі"; Хроніка.

„УКРАЇНСЬКА ШКОЛА", Записки „Учительської Громади" за 1929 р. Львів, Січень—грудень 1929 р. Зміст: В. Кузьмович: Мої зауваження щодо виховання, навчання й організації гімназій „Рідної Школи"; д-р Марк. Терлецький: Навчання історії Сходу і Греції у звязку з новішими дослідами і розкопками; О. Левицький: Наука фізики в учительських семинаріях; д-р І. Великорський: Навчання граматики рідної мови; Ант. Княжинський: Шкільна й домашня лектура; Ілляр. Гриневецький: Виховне значіння музики і співу; Я. Барнич: Дещо про підручники до науки співу й музики; д-р Ґ. Клятт — Ю. Каменецький: „Полове виховання і алькоголь"; д-р Мик. Чайковський: Алькоголізм і школа; д-р Р. Цегельський: Про науку і фізики і хемії в наших середніх школах; І. Галущинський: Виховні моменти в ощадности; д-р Коренець: На дорозі до уніфікації шкільництва; звідомлення з педаґоґічно-наукового зїзду „Рідної Школи"; З географічної комісії при Т-ві „Учительська Громада"; Шкільні розпорядки; В. Калинович: Український „тлумачний" словник; д-р Осип Макарушка: Бібліоґрафія; Від Редакції.

„НИВА", часопис присвячений церковним і суспільним справам. Ч. 6. Рік XXIV. Львів, за червень 1929. Зміст: о. д-р Костельник: Стояння і клячання в церкві; о. д-р Мирон Горинкевич: Пять літ при гробі Святого; о. П. Дзедзик: Стигматизація Терези з Коннерсрайт; Ф. Ш. Дещо про талмуд; о. Юстин Ґіряк: З приводу одної рецензії; о. І. Н.: Дисонанси довкруги латеранського пакту; Нові книжки; Всячина; Проповіда (Додаток).

„Przegląd społeczny", miesięcznik poświęcony zagadnieniom pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. № 7. Rok III. za lipiec 1929. Lwów, „Morze", organ Ligi Morskiej i rzecznej. Zeszyt 6. Czerwiec 1929. Warszawa.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олександра Навроцька, дочка пок. Андрія, Товариша Маркіяна Шашкевича, одного з перших народовців і пароха в Голгочах, сестра Письменника Пок. Володимира, опікунчий ангел родин Навроцьких, Бурачинських, Дуткевичів і Палієвих, померла 20. липня ц. р. в 85. році життя, в домі свойого брата о. Василя в Краснім. Покійна не лиш живо до останку життя цікавилася всіма проявами громадянського життя, а також жертвувала постійно зі своєї сирітської платні на українські установи. В. І. П.

Театри.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 11—?

Товмач, неділя, дня 4.VIII. 1929.

Монастириска, понеділок, дня 5.VII.

Бучач, вівторок, дня 6.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. П. Карабіневича.

Станиславів:

4|VIII. „Базар". 93 19—?

Великий Міський Театр:

Субота, 3-го серпня, год. 8·15 веч. Вечір Ордонівної і Лявінського.

Неділя, 4-го серпня, год. 7·30 веч. „Жидівка", опера.

Понеділок, 5-го серпня, год. 7·30 веч. „Фавст". Виступ Г. Хоріяна.

Кіна.

Аполло: Джекі Куген „В обороні жінок".

Кольосей: Пімста за наругу і Танковий дует.

Лев: Шофер ясновельможної пані.

Люна: Право неча й кровн.

Марусенька: Байдак кохання та насолод.

Оаза: Жіночка на видашні.

Палляс: Дівчина від шлягера. (Кор. Гріфіт). Будуємо на кредит.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Залив смерти (радинська фільма на основі повісти Леонідова (артисти: Солтикова, Хоренів, Ярославець, Карташево).

Утіха: Злодій з Багдаду (Дуг. Фейрбенкс).

Фатаморгана: Тайна старого роду.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Неділя 4-го серпня.

Льондон (356,3) 17·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1725) 13·45 і 21·30 Популярні концерти.

Берлін (418). 15·00 Віольончеля і фортепян (сонати). 17·00 Легка капеля. 20·00 З творів Гансуна.

Відень (516.3) 11·20 Симфонічна оркестра. 15·30 Концерт капелі.

Мюнхен (533) 20·15 — 22·15 Камерна оркестра.

Лянгенберг (473) 20·00 „Циганський барон" оперетка.

Франкфурт (390) 20·30 Концерт радіоорхестри.

Прага (487) 10·30 Оркестра. 20·00 Симфоніч. конц.

Будапешт (550) 17·10 Циганська капеля. 18·25 Оперетка. 19·30 Балетова музика.

Міляно (501) 20·30 „Вільгельм Тель" — опера.

Ленінград (1000) 19·30 Фільгарм. оркестра.

Москва (825) 14·30 Концерт. 20·— Концерт зі студії.

Харків (1304) 19·30 Музнч. трансмісія.

Київ (800) 17·40 Популярно-науковий відчит. 19·15 Концерт.

Варшава (1411,7) 17·00 і 20·30 Популярні концерти.

Краків (312,8) 20·30 Вечірній концерт.

Познань (344,8) 19·45 Цікаві річі. 22·15 Ревія.

Понеділок 5-го серпня.

Льондон (356,3). 13·— Музика з готелю Пікаділлі. 16·— Октет. 21·35 Спів і орхестра.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

Берлін (418) 19·00 Легка капеля. 20·— Мандоліністи.

Відень (516,3) 20·00 Пісні Бетовена.

Мюнхен (533) 18·— Камерний концерт. 20·15 Концерт орхестри.

Франкфурт (390) 20·15 Фортепяновий концерт.

Прага (487) 20·30 Міжнародній концерт.

Мілянo (501) 17·— Джезбенд. 20·30 Оперетка.

Будапешт (550) 17·40 Популярний концерт.

Ленінград (1000) 18·30 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт.

Харків (1304) 18·— Камерний концерт. 20·00 Концерт музики ріжних народів.

Варшава (1411,7) 18·— Легка музика. 20·30 Концерт з Праги.

Краків (312.8) 22·45 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться Невідкладно у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 3—6

Позір спортовці! З нагоди 5-ти ліття спорт. секції Рух. Т-ва Сокіл IV. відбудуться дня 15. вересня ц. р. спортові змагання з програмою: біги, метн, стусан кулею, змагання о мистецтво Львова в кошнівці та відбиванці так мущин як і жінок. Найкращі досягнення будуть нагороджувані тому до праці!—Всі товариства просяться до участи, а зголошення слати на адресу „Сокіл—Батько", Львів, вул. Руська ч. 20. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 4—?

КОНЦИПІЄНТА від вересня ц. р. гляда є адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла" під „Адвокат 230". 187 2—5

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла" зі своїм життєписом і порученнями для „старшого адвоката". 187 б 2—5

МАШИНІСТ—МОНТЕР, з довголітньою практикою при моторах Дізля — пошукує посади в більшім промисловім заведенні, або в млині. Зголошення: Заболотів, пов. Снятин — млин — для Кримера. 204 1—1

ФОРТЕПЯН КОРОТКИЙ в добрім стані, зараз до набуття, евентуальна заміна за піяніно. Ціна приступна — Звертатися до П. Семчука, офіціяла в Обертині. 202 1—2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цінах краю звісна фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 4-?

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: ВУГОЛЬ ТА ДРОВА

Ціни копальняні, — догідні условія 3. міс. вексл. кредиту. 184 3—10

З найлучших горішньошлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка „ТИТАН" ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПРИЙМУ львівського хлопця з укінченою 7-класою до науки механічного ремесла. Ломага, Сенкевича 9. 198 2-2

Крилата смерть

Мухи розносять заразу і інші смертні хороби, заневищують і затроюють потраву, одяг і т. п. Розпорошуйте Фліт! Фліт протягом кількох хвилин вичищує мешкання від мух та комарів, що розносять заразу. Дістаючися до усіх щілин і шпар, де ховаються і плодяться тарканн, конашни, блощиці та ріжні комахи — вищить Фліт як їх так і їхні зародки. Убивчий для комах — Фліт зовсім нешкідливий дан людей. Фліт не лишає по собі ніяких плям.

Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він одиноний середник, що не викликує ніяких сумнівів, що до добрих успіхів свойого ділання.

Уживайте від нині ФЛІТ — купуючи його баншанку і розпилич.

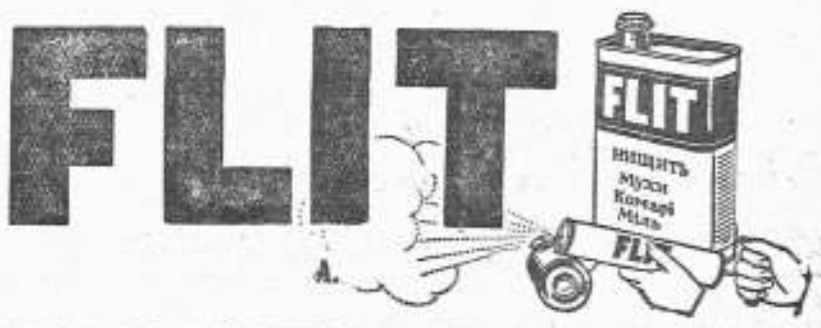

Варшава — Познань, Варшава — Білосток, Варшава — Ломжа, Варшава — Кельци, Лодзь — Каліш, Білосток — Барановичі, Ґданьск — Ґдиня, Вільно — Ейшишки, Львів — Городок Ягайлонський

Це тільки частина комунікаційних шляхів, на яких курсують заедно точно і без перешкод

автобуси „Brockway"

„Brockway" Львів, Баторого 34. - Тел. 8-09.

207

Свій до свого! Одинока лучба зі світом!

Український Торговельний Дім

ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ

Львів, Чарнецького ч. 3, телєфон 6-74.

ПОРУЧАЄ

Радіо-апарати

для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень і Касинових Товариств.

Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1—8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. Ціна за комплєт — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши в д. 250 зол.

Крім цього поручаємо:

Жарівки до мешкань, бюр, та перонів зісвітлюючими хрестами в жарівках та всіляні арматур. — Набиваємо акумулятори. — Направляємо і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — Переводимо електричні інсталяції. 205 1—?

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виконує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотеперішня продукція — 130 возів. 181 3-6

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірконаних. Заряд бровару. 1996 13—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сен. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. Львів, Ясника 1, ріг Пісудського (Панської). Телеф. 48-01. — Лічення жиляків. 34 3—?

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики

182 3—3

Д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10, партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

ПРЕДСТАВНИКІВ,

добре впровадженних в українських споживчих кооперативах в союзах і в торговлях — приймє на добрих условіях — фабрика чоколяди **Брама**, Акц. Со. Львів, Шептицьких 26. Письменні зголошення з точним поданням дотеперішньої праці та референцій на руки Дирекції. — 179 1—1

Конкурс.

Товариств „Дешева Кухня" в Перемишлі розписує конкурс на приняття гімназійних учеників до своєї бурси при вулиці Снігурського ч. 10. Місячна оплата виносить 60 зол., а на інвентар одноразово 20 зл. Ведення бурси обіймуть гімназійні професори. Подання треба вносити до 15. серпня ц. р. до Заряду бурси Товариства „Дешева Кухня" в Перемишлі вулиця Снігурського ч. 10. 203 1—2

Редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 173 (11.464). Львів, вівторок 6. серпня 1929. Поштова оплата готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-25. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Націоналістичні ухили у КП(б)У оживають.

Львів, 4. серпня 1929.

З червні цього року минуло три роки від хвилі, коли Центральний Комітет і Центральна Контрольна Комісія КП(б)У приняла відомі тези про підсумки українізації. Про ці тези ми своєчасно писали та піддавали їх аналізі. Тепер ми пригадаємо тільки те, що вони були **наслідком** відомих нині загально виступів Хвильового з його поглядами на шляхи розвитку української літератури та підсумком спричиненої ними загальної дискусії на туж тему серед самих комуністичних провідників на Україні. Партія сформулувала свої завдання і свою ролю в справах української культури в названих тезах у такі точки: „1) опанування всією **партійною організацією України** української мови, вивчення соціально-політичних та історично-побутових умов України; 2) партійне кермування українською культурою при активній орґанічній участи партії в її будівництві; 3) більшовицьке виховання, втягування до активної роботи й висування українських партійних кадрів (а першу чергу з робітників і селян)". Крім того на одно з перших місць вибивається в тезах КП(б)У з 1926 р. боротьба з національними шовінізмами: українським і російським як в житті, так і в літературі, або з т. зв. націоналістичними ухилами.

З нагоди триліття цих тез появилася в цьогорічному червневому числі журналу „Більшовик України", що є ідеольоґічним орґаном ЦК КП(б)У, передова стаття, в якій пишеться про велику вагу тез з 1926 р. та про їх обовязуючу силу в політиці КП(б)У на Україні по нинішній день. У ній між іншим читаємо: „Зараз, у звязку із загостренням клясової боротьби, в звязку із проявами правого ухилу, питання боротьби з націоналістичними ухилами набуває знов значіння політичної актуальности. **Зараз знов помітно пожвавлення і великодержавного** (т. зн. російського — Ред.) **і українського шовінізму.** Клясовий ворог свою боротьбу проти соціялістичного пролетарського наступу веде також під націоналістичними гаслами. **Націоналістичні ухили в партії** допомагають клясовому ворогові, вони є проявом впливу ідеольоґії цього ворога **на деякі тонкі прошарки партії".**

Наведене ствердження поновного зросту націоналістичних ухилів навіть у лавах партії, для якої вже **три роки** є обовязуючими тези з червня 1926 р. про т. зв. українізацію, а точніше про опанування культурних процесів на Україні і після „ліквідації" хвильовизму і шумськізму звучить якось дивно. Хоч з другої сторони таке ствердження фактичного стану для нас не нове. З нього видно, що там комуністи за три роки не тільки не зукраїнізували **чужої** в 1926 р. українському населенню власної партії (про те, що та партія є для українського населення чужою, виразно каже наведена в горі перша точка завдань партії з 1926 р.) і не зробили її за три роки навіть по мові ближчою для українського населення, але й не опанували українських культурно-творчих процесів, дарма, що в тому напрямі — це слід признати — робили всі можливі зусилля, виконуючи точно другу точку вгорі наведених завдань, усталених в червні 1926 р. Не помогло справі і висування українських партійних кадрів, тобто принимання в члени КП(б)У українців, а навпаки воно може й зашкодило, бо нові українці в партії стали відразу виявляти „націоналістичний український ухил", приглянувшись партійним відносинам і партійному середовищу.

Коли так справи стоять у партії, то далеко гірше мусять вони представлятися поза нею, в широких колах українського громадянства.

Словом, підсумки трилітнього проводження тез із червня 1926 р. про опановування комуністами української культури та про кермування всіми культурно-творчими процесами на Україні виходять в освітленні „Більшовика України" не дуже показними. За слідуючих три чи чотири чи пять літ вони теж не будуть кращими. І це цілком природне, бо ніякому організмові не можна накидувати протиприродних шляхів розвитку. Нація — це теж суцільний організм, що має свої окремі закони життя та розвитку, і тому природні норми та шляхи її розвитку не можуть бути змінені ніякими штучно придуманими тезами.

Нещастя ніхто передбачити не може,
але кожна розумна людина може йому запобігти і тому обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Гага і пакт Кельоґа.

Кілька історичних ремінісценцій.

I.

Берлін, 31. липня 1929.

Дня 24. липня ввійшов у силу пакт Кельоґа. На святочному зібранні у Вашінґтоні, на якому Гувер проголосив правосильність пакту, було заступлених 40 держав а усього світу. Силою цього пакту сорок держав поставило війну поза законом й зобовязалось понехати її як засобу національної політики. Гувер виголосив з цієї нагоди довшу промову ,в якій дав вислів своїй вірі, що пакт Кельоґа є великим кроком вперед у напрямку встановлення вічного мира.

Дня 6. серпня ц. р. почнеться в Гаві велика політична конференція, на якій має бути переведена на вужчім терені Европи т. зв. ліквідація великої війни. Рівночасно мають бути приняті засоби для орґанізації трівкого европейського мира. У звязку з тим виринули в ріжних формах ідеї тісного обєднання Европи в понаддержавній континентальній політичній і господарській орґанізації. Найвиразнішим висловом тих тенденцій є проект Паневропи, піднятий недавно для дискусії з французького боку. При оцінці усіх тих мирних намагань не від речі буде вказати на деякі історичні паралелі й подібности, які в немалій мірі визначають вартість та здійсниміть усіх тих тенденцій.

Ідея *вічного мира* — стара як само людство. Ані Кельоґ, ані Бріян, ані Куденгове-Калєрджі не кажуть у тій справі нам абсолютно нічого оригінального й нового. Характеристичне, що пацифізм, осуджування війни й ідея вічного мира виринала в тій чи іншій формі завсіди в часах великих воєн, завсіди була не починком самим по собі, тільки реакцією. Булаб це дуже цікава і цінна праця, колиб хтонебудь поставив собі за завдання звести в одну систему усі ті проекти скасування війни як також проекти вічного мира, що виринали в ході історії все по великих війнах і серед великої повоєнної скрути. Напротязі цілої людської історії ми бачимо, що чарівна папоротна квітка вічного мира росте тільки тоді, коли її обильно підливати — кровю. Пророк Ісая проповідував вічний мир і говорив про те, як то вовк житиме у згоді з ягнятем, а тигр з вівцею саме в часі, коли йшла затяжна війна античних потуг за панування над Малою Азією. Данте писав свою книжку „Про Монархію" в часі кровавих воєн Ґвельфів з Ґібелінами та бачив у заснуванні всесвітньої абсолютної монархії заповідь вічного мира. Ідея замиреної Паневропи зродилася ще в добі Ренесансу, отже в часах, коли ціла Італія й половина Европи була полем для герців кровожадних кондотієрів. В 1713 р. оголосив Сент Пєр „Проект вічного мира поміж християнськими монархами" — саме в часі, коли по Европі лились потоки крови завдяки корлійській та еспанській наслідній війні. Думку „християнського вічного мира" підхопив за Сент Пером в 1815 р. московський цар Александер I., засновуючи Святий Союз, безпосередньо після довголітніх кривавих наполеонських воєн.

Ще трохи перед Александром I., Кант і Гердер писали свої твори про здатність нескінченого етичного розвитку людини, включно до встановлення вічного мира якраз у часі, коли Европа кровавилася через французьку революцію й коаліційні війни. Наполеон I. намагався сотворити обєднану політично й замирену внутрі Паневропу за допомогою кільканацятьох кривавих воєн. В 1848 р. засідав у Брукселі перший із новочасних всесвітніх пацифістичних конґресів. Читайте промови учасників конґресу й протоколи засідань. Побачите що все те, що нині говорить Гувер чи Бріян є слово-в-слово те саміське, що говорено тоді. Цей конґрес засідав у часі, коли над Европою розливалася хвиля кривавих національних підйомів і революцій. Зрештоюж, дата „1848" говорить сама за себе. На одному з таких конґресів заповів огнистий Ґарібальді, що він збирається вести „останню на світі війну"; після визволення Риму зпід папської світської влади, світ мав зажити вічним благословенним миром. Таку саму „останню на світі війну" заповів був трохи пізніше основник войовничого панславізму М. Данілевський, — коли підмовляв царський уряд йти збройною силою на Царгород. Після цього „останнього завоювання" свята Русь московської породи мала взяти в свої руки провід і... управу союзно обєднаних й московським духом „оздоровлених" націй світу. „Останню війну на світі" заповів був в недавніх часах розуміється, також Вільсон, і то саме в хвилині, коли кинув на вигорілий та до щенту сплюндрований краєвид Европи свіжі американські полки; Ліґа Націй мала бути реальним оформленням його всеамирюючого ідеалу. Таку саміську „останню війну" заповідав також Ленін; після ліквідації всіх капіталістів і буржуїв мав прийти справжній райський вік у всесвітній офедерованій „робітничій державі". І нарешті нині те саме роблять щей Гувер, Кельоґ, Бріян та інші.

Словом цілої великої книги требаб на те, щоби хоч вичислити усі ті проекти, якими люди ущасливлювати самі себе і всі майбутні покоління. Тисячі разів все те повторювалось і тисячі разів чоловік знову підпадав під власть своїх невикорінених інстинктів, своєї людської натури. Інстинкти боротьби і поширювання свого „я" на ціле окруження все наново калічив і зневажував ідею мира. І навіть більше, бо саму ту ідею чоловік поставив на службу свого бойового інстинкту; пацифізм не був і не є сам для себе метою, але завсіди був і є засобом боротьби, таким самим як і війна. Таксамо як ідея вселюдського мира, вічною є й ідея, щоби принести людству цей вічний мир — на кінці меча. Месіяністична ідея пацифізму сплітається в свідомости людей нерозривно з месіянізмом зброї. На зброї стояла кількастоліття „pax romana". На зброї стояла кількастоліття „pax mediae aevi", зброєю збирається завести лад на світі диктатура пролетаріяту і боєвомесіяністичним духом зброї є просяяннений патос комуністичного маніфесту. На зброї стоїть „pax britannica" внутрі англійської імперії. І на зброї буде стояти „pax anglosaxonica", якщо англійці й американці знайдуть можливости компромісу. І стільки разів уже батьки заприсягали дотримувати між собою вічного мира, а їхні діти цю присягу забували і мир ломили, що й нині, ніяк не вірив усім тим присягам й заклятям у Вашінґтоні, Женеві, Парижі та Ґазі. Кожне змучене війнами покоління мріяло про вічний мир кожне слідуюче нові війни починало. Тягнеться це вже через людську історію неначе закон природи, якого не можна обійти людськими видуманими нормами і побажанням.

Замітне також те, що ідея вічного мира завсіди була дуже актуальною для ситих задоволених здобутків, завсіди вона виходила від людей, яким залежало на тім, щоби здобуте в тяжких війнах „раз на завсіди" затримати у своєму посіданні. Розуміється, це не є випадкова річ, коль нині ініціятива в цьому відношенні виходить з Америки, а війну викликає американець Кельоґ, коли ідею Паневропи проповідує француз Бріян і коли найбільше з усіх, на справу розброєння

і замирення налягає англієць Макдональд. Усі три побідники, усе це держави, які мають всі причини берегти „награблене". Пацифізм є їхнім найбільш егоїстичним інтересом, це є бізнес, опіюм, яким задурюється систематично цілий світ, щоби тільки американці могли тягнути з усього спліндрованого світа свої мілірдові бариші, французи панувати над Европою, а англійці втримувати вкупі свою велитенську монструальну кольоніяльну імперію. Таксамісько проповідували колись свою „пакс романа" насичені вщерть римляни і таксамісько заповідає „вічний мир" диктатура пролетаріяту, очевидно тільки тоді, коли вона буде при владі — і жолуді.

Можнаб для підтвердження тих спостережень навести цілий ряд вдаряючих історичних паралель. Але не треба йти аж надто далеко. Слово Гаґа нині на устах кожного політично думаючого чоловіка. І це слово справжнє „номен-омен". Якраз Гаґа навівав на спостерігача дуже характеристичні думки, бо в цьому місті відбулись у подібних умовах вже дві того рода „замирюючі" конференції, на яких дебатовано про викляття війни й обєднання Европи. Кожний раз гаґеські присяги й заклятя кінчились фіяском і кожний раз після них слідувала страшна війна, тим страшніша, чим більше палкий був пацифізм конференційних учасників. Про це напишемо завтра.

Зенон Пеленський.

Дентист Яків Насс
вернув і приймає як давніше
ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА ч. 17.
195 3—3

Політична карієра Бріяна.

Від анархіста до президента міністрів.

Ми даремно шукали би в політичній історії Франції за другою людиною, яка протягом такого короткого часу і з таких незамітних початків піднесла до такої висоти, як Аристид Бріян. Він був сином властителя маленького шинку в Нанті і здавалося, що він призначений жити на провінції і вмерти нікому не відомим. Одначе він іде на університет, протягом цілого часу вищих студій голодує, а нарешті здає правничі іспити і стає дрібним адвокатом у Сен-Назарі; могло би здаватися, що тепер його будучність вже усталена, — він буде вести банальні процеси інтересентів малого міста, а в найкращому випадку стане бурмістром. Одначе з ним сталося щось гіршого: наслідком злочину проти моралі його засуджено, вичеркнено з листи адвокатів, викинено на вулицю та він не втратив духа, апелював до вищої інстанції і одержав увільнюючий вирок; та не зважаючи на це його горожанська карієра була дуже загрожена, — на провінції він в кожному разі став неможливим чоловіком.

В одному зі своїх їдких памфлетів Генріх Рошфор написав: „Ви питаєте, що має робити чоловік, який стратить своє ремесло? — До чорта! Він може панувати над Францією". Бріян їде до Парижа, — бідний, невідомий, без приятелів та звязків. Він пережив на власній шкірі, яким твердим є паризький брук, і довший час жив з дня на день. І коли пізніше його політичні противники лаяли його зрадником, то цю зраду можна пояснити психольоґічно. Тодішний Бріян, „пролетар з білими руками", який був щасливий, коли міг наїстися в якомунебудь шинку, палко ненавидів суспільність, в якій він був нічим і, здавалося мав лишитися нічим. Одначе він мав рідку інтеліґенцію та силу волі. Під впливом своєї ненависти він пристав до анархістів, яких тоді називали комуністами, він став революціонером, і з ранги звичайного „товариша" наслідком свого чудового промовницького талану він став провідником. З добрим обчисленням став він суперником відомого соціялістичного провідника, Жюля Ґеда і почав пропаґувати ідею ґенерального страйку. В міжчасі йому пощастило вписатися на листу паризьких адвокатів, і коли Ґустав Ерве почав свою антимілітаристичну кампанію, Бріян у ряді блискучих виступів дуже допоміг йому. В тих часах він радив робітникам орґанізуватися у професійні союзи, і таким чином він став батьком французького синдикалізму, проти якого він завзято виступив пізніше, коли став міністром.

Він змінив свою позицію в 1902 році, коли став послом до парляменту. Там своїм незвичайним промовницьким таланом він швидко зверпув на себе увагу. Він з незвичайною зручністю та упертістю розпочав боротьбу за відділення церкви від держави і перевів відповідний закон через палату послів та сенат. З цього часу він здобув собі славу одного з найвизначніших державних діячів Франції. Після цього почалася його боротьба проти соціялістів, почалася його діяльність, як міністра судівництва, коли він брутально здушив страйки шахтярів у північній Франції безпощадно переслідував антимілітаристів та „революціонерів", яких він цілими масами казав замикати до вязниць. Найбільше вдячною була йому буржуазна Франція, коли йому пощастило здусити страйк залізничників. Як бачимо давний анархіст Бріян основно змінився. Можливо, що його поведення було мало етичне, та зате в кожному разі дуже практичне.

Цей страйк французьких залізничників був взагалі щасливим випадком у політичному житті Бріяна і незвичайно допоміг йому в його дальшій карієрі. Коли розпочався цей страйк, Париж протягом 24 годин був охоплений панікою; перелякана буржуазія гадала, що кожної хвилі може прийти друга комуна, ще страшніша від першої. Тому буржуазний Париж з величезною радістю повитав Бріяна, коли він безоглядно виступив проти страйкарів. В очах буржуазної Франції він врятував її від страшенної катастрофи. За це йому пробачили всю його минувшину.

Серед наших „русских".

На кооперативному й освітньому фронті.

Перед кількома днями подали ми на основі кількох чисел „Русск-ого Голос-у" жмуток вісток про найновіші почини й досягнення наших „русских" на освітньо-політичному й кооперативному фронті. Нині доповнюємо ці вістки новими даними, які беремо з найновішого числа „Землі і Волі" (ч. 79—80) і двох останніх чисел „Русск-ого Голос-у".

Українським кооперативним колам звертаємо передовсім увагу на цілу низку кооперативно-освітніх курсів, що їх заповів у найближчому часі „Русскій Ревізійний Союз". Такі курси мають відбутися: в Глинянах (3.—16. листопада ц. р.), в Перемишлі (18.—30. лист.), в Самборі (3.—16. лист.), в Сяноці (3.—16. лист.), в Летні к. Дрогобича (3.—16. лист.), в Куликові (18.—30. лист.), в Журавні (2.—14. грудня), в Городку (2.—14. гр.), в Турці н. Стр. (21. жовтня до 2. листопада), в Горлицях (18.—30. лист.) і в Тилявій, пов. Кросно (2.—14. грудня). Курси на Волині й Поліссі відбудуться теж, а їх речинці й місцевости будуть визначені після порозуміння з орґанізаційними комітетами на місцях. Вже з отсього одного виказу видно, як широко закроєна кооперативно-освітня пропаганда наших „русских" і яка кириня зачнеться тепер у кооперативній ділянці в ріжних околицях нашого краю!

З досягнень москвофілів на кооперативному полі відмітимо ще оснування напротязі двох останніх літ 18 „русских" кооператив у горлицькім, ясельськім і грибівськім повітах, число, як бачимо, дуже поважне. Ці всі кооперативи підлягають „Русск-ому Лемковск-ому Кооперативному Союзові" в Горлицях і, коли вірити „Русск-ому Голос-ові", розвиваються прекрасно та приносять доходи. Тільки сам „Р. Л. К. С." в Горлицях працює з недоборами.

Позатим варто ще згадати про оснування „русскої" кооперативи в с. Скопівці, пов. Товмач(!), де промовляв м. ін. д-р Крушинський, дир. „Самопомощи" Е. Атановський і кооператор Мельниченко (всі з Отинії) та прибувший зі Львова С. Бендасюк, що є уроженцем Скопівки. В томуж селі підготовляється також оснування читальні Качковського. — Дальше відмітимо: оснування кооперативної каси в Дорошеві, пов. Львів, оснування кооперативи „Братська Каса" в Хренові (при допомозі о. Филиповського з Підлісок Вел.), нараду в Ляцькім Малім (пов. Золочів) у справі відкриття кооп. каси, збори кооп. „Нива" в Перемишлі, де в дні 26. липня відбулася кооперативна анкета при участи представників з 22 сіл (головою комітету вибраний адв. Миронович), збори кооп. „Спільний Труд" у Вербіжі к. Львова, збори „Кооперативного Банку" в Золочеві і ін.

З інших найновіших починів і досягнень наших доморослих „руских" назвемо: свято талєргофців, зїзд „Р. С. О." і відкриття читальні Качковського у Вільках Мазовецьких, пов. Рава Руська, свято талєргофців у Яворі над Стрием, відкриття чит. Качковського в Мохначці Вижній, пов. Новий Санч, відкриття чит. Качков-

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 6)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Докінчення.)

Почали говорити батьки. Промови їхні були дуже короткі, але збігалися на одному, що галицька (чи, як її називав інспектор українська) мова для них кубанців, чужа, що діти її не розуміють, що, пройшовши українську школу, вони зостануться неуками, що вчителі, освічені люди, й то проти неї (при цьому, звичайно, імя Михайла Петровича дипльоматично замовчувалося.) Гепало сидів, як на скороводі. Говорилося взагалі, а нічого конкретного, до тогож він бовся, що хтонебудь ляпне якусь дурницю, що себе висіче. Хоч цього й не трапилося, але вчителеві не стало лекше. Передостанніим говорив квасник Перерва. Він так закінчив свою промову:

— Не нада нам мужицької мови, на которой говорять одні пастухи, да необразовані хахли.

Ні, це все було не те, на що чекав Михайло Петрович.

Нарешті черга дійшла до Тимошенка. Він давно вже стояв, нетерпляче переступаючи з ноги на ногу й кидав окремі репліки, а тепер, діставши слово, ще не розтуливши рота, всією поставою, руками, посмішкою утворював такий настрій у присутніх, що всі мимохіть затаїли подих, чекаючи на його слова. О, він умів говорити уїдливо, з перцем, гостро, не шкодуючи своїх супротивників.

Михайло Петрович мимохіть утратив байдужий вигляд безстороннього глядача й цілком перетворився в увагу. Тимошенко відійшов трошки осторонь від юрби, підсмикнув широкі штани, суворо зміряв поглядом інспектора Бурсака, ніби приціляючись на його, в останнє тернув рукою по вусах і густим басом заговорив. Голос його був лагідний, душевний, він як теплий весняний вітер пестив слух насторожених слухачів. Проте той, хто знав козакову вдачу говорити, почував, що цей лагідний потік слів тече колючим річищем уїдливої іронії.

— Граждане! — говорив Тимошенко. — От говорив товариш інспектор... усі чули... Хороше говорив... пойнятно для дитини, не то для нас, вусатих дядьків, і ніби до ладу все...

Признатись, Михайлові Петровичеві, заранє стало чомусь жаль Бурсака і він від щирого серця йому співчував. Бож знав він, що за цією по суті іронією криється ще більша, ще уїдливіша мужицька глузливість, яка не знає компромісів через свою упертість. Бурсак стояв, почуваючи в ногах жар і криво посміхався.

— А от я вас спитаю, я вас спитаю, товаришу інспекторе... доки ви з нас робитимете перевертнів? Га? Доки?

Він кресонув очима й виждав. Збори, як одна голова, обернулися до Тимошенка. „Зараз пряжме", — подумав Гепало, — „зараз".

— Доки ви нам крутитимете наші язики, як поганий хазяїн волові хвоста. Доки? То вчимось по-руському, тепер по-якомусь українському... по-галицькому... а колиж по-нашому? По-нашому коли? К приміру скажу... Я десять літ пробув у салдаччині (через війну). Десять літ... Ви знаєте, за цей строк ізношуються три салдатські котьолки! Це не малий строк! І колиб мені оці десять літ не ламали язика, а вчили, як слід, то я вже досі прохфесором би був, а не хліборобом, — о....

На обличях присутніх відбивалася напруженість думки й зачудування. Михайло Петрович останні слова промовця зрозумів, як обход у тила супротивника, щоб ударити раптом з усіх боків, а інспектор, не розуміючи промовця зовсім, не втримався, що не спитати:

— Якже вам ламали язика?

— Як? Як ламали? — розгарячено відповідав Тимошенко. — Чужою мовою нас учили — руською...

Бурсак і Гепало переглянулись, не розуміючи один одного.

— А якби вчили мене по-нашому, по-простому, то я, кажу, вжеб десять ніверситетів пройшов. А так я від одного берега відірвався, а до другого не пристав... А товкмачили мені-ж цілих десять літ! Ну, то в солдатах так було. А тепер про школи. Колись. Колись учили по-руському, перекручували нас, а тепер іще вигадали українську мову чи галицьку — я знаю? Ну й знову перевертнів роблять. Та зроду ми, кубанці, такої мови не чули. На Україні я не був, може, воно там і підходить, а в нас... Ні, товаришу інспекторе, давайте вже пожаліємо хоч дітей, будемо вчити їх по-нашому, по-простому, по-мужицькому, по-козацькому... А калічити, як калічили нас... це авиніть... Ну, а коли вже на те пійшло, що по-своїому ми не можемо, то хай краще будо по-руському, бо так хоч учитель уміє... от моє слово.

Промовець в останнє різко махнув правицею і сховався в натовпі.

Збори різноголосо загули, а дехто навіть стиха ляпнув у долоні. Було видно, що Тимошенкові слова збудили багато думок. Гепало міркував над козацькою промовою і хоч вона не була збудована в такому сенсі, як він хотів-

ського в Кадлубиських, пов. Броди і „дні русской культури" в Ріпневі, пов. Камінка Стр., в Гійчу, пов. Рава Руська, в Жовкві та в Болшівцях (де промовляв ред. Юрчакевич зі Львова, а хором проводив о. Сваричевський). На 10. ц. м. заповіджений 25-літній ювилей читальні Качковського в с. Яблоница Польська, пов. Березів.

На цілу ту москвофільську акцію звертаємо увагу нашого широкого загалу. Легковажити її булоб злочином!

Ще про Жабче.

(Допис з Волині.)

Історія жабчанської православної церкви розвивається далі. Селянам Жабча, що разом зі своїм священником Сагайдаківським і дяком зачинилися в церкві, урядово приобіцяно швидке розвязання справи. Одначе минає пів року, а про повернення церкви її власникам і не чути.

Спочатку о. Сагайдаківський відправляв богослуження в недобудованому домі одного парохіянина. Від якогось часу православні були позбавлені місця для молитви, бо господар цього дому мусів докінчити його для свого ужитку. На прохання парохіян священик почав що неділі й свята відправляти служби Божі, на цвинтарі біля церкви.

Староство ці відправи на церковному цвинтарі заборонило. Одначе селяни позбавлені церкви, настоювали на них. О. Сагайдаківський не міг залишити парохіян без молитви й продовжував чергові відправи. За це староство за кожну відправу накладає на нього по 100 зол. кари. До дня 27 липня кар зібралося на суму 800 зол. Священик складає рекурси й служить далі.

Кари накладають не тільки на священика, але й на парохіян. До цього часу на православних селян Жабча й приписного села Сминкова наложено кар понад 4 тисячі зол. У цю суму вхопить кара й за „сидіння" в церкві в місяці лютому, в формі звороту видатків на поліцію.

З цього приводу селяни с. Сминкова, яке належить до Дубенського повіту, одержали таку ухвалу повітового староства в Дубні (подаємо уступи) ч. 5177 з дня 27 червня 1929 р.

„Wobec niezastosowania się mieszkańców wsi Smykowa, gm. Boremel, do zarządzenia Pana Starosty powiatowego w Łucku z dnia 24. II. 1929 r. L. 49/Pr. 22, nakazującego im opuszczenie bezprawnie zajętej cerkwi we wsi Żabcze, gm. Czarukowskiej, nakładam na nich w myśl art. 51 p. 1. rozporządzenia Pana Prezydenta Rz. P. z dnia 22. III. 1928 r. (Dz. T. R. P, № 34 poz. 342) o postępowaniu przymusowem w administracji, obowiązku solidarnego pokrycia kosztów tegoż postępowania, a to: 1. kosztów podróżu i utrzymania oddziału policji państwowej, wydelegowanego do Żabcza w celu zabezpieczenia spokoju i porządku publicznego w czasie od dnia 23. lutego, do dnia 5. marca 1929 r. 2. kosztów podróży dla urzędników administracji politycznej, delegowanych przezemnie w czasie od dnia 24. II. do dnia 5. III. 1929 r. do Żabcza w sprawach zatargu religijnego w wysokości 1.239 zł 50 gr".

Від цієї децизії відкличку не дано. Децизія відноситься до 33 селян.

Сума 1239 з. 50 гр. ясно свідчить про кількість стягненої до Жабча поліції мундурової і тайної та про не малу кількість православних.

Селяни Сминкова зазначеної суми не внесли. І в них забрано до волости („гміни") Боремель: худобу, господарські машини, подушки, ковдри і т. д.

Дня 29. червня ст. стилю (12 липня) в день св. Петра й Павла в Жабчу храмове свято. Зібрана тут поліція заняла дороги до Жабча, щоби не допустити процесій і селян з сусідніх сіл, а в самому Жабчу відправу заборонила. Тоді жабчани пішли масово до сусідньої парохії, щоби помолитися там у чужій церкві у своє свято. Плакали жабчани, плакали й парохіяни тієї церкви.

Дня 21. липня 20 селян — уповноважнених парохії Жабча були у волинськ. воєводи в Луцьку, оповіли про свої справи й ще раз домагалися повернення їм церкви. Воєвода обіцяв, що протягом двох тижнів справа буде вирішена. На це селяни заявили, що коли дійсно протягом цього часу церква не буде їм повернена, вони прийдуть до Луцька цілим селом враз з дітьми.

До цього треба додати, що жменька облудно заманених до „жондової унії" селян починає протверезуватися. Деякі вже бувають на православних відправах. Кількоро було в сповіді на святі в Берестечку. Більшість з них готова повернутися до своєї церкви, тепер їх лякають карами, вязницями і т. д.

Парохіяни Жабча доведені до розпуки. Їхні оповідання й скарги зворушують до глибини душі й викликають сльози. Їм, як кажуть, обіцяли повернути церкву, якби вони виріклися свого священника о. Сагайдаківського, але вони про це й чути не хочуть. За нього готові голови віддати. „Згинемо, — кажуть, — а церкву мусять нам віддати".

Волиняк.

Гаська конференція.

Політичний і журналістичний світ незвичайно зацікавлений репараційною конференцією в Газі. Англійська делеґація начислює 100 осіб, німецька 200, а французька 60. Провідниками делеґацій є майже самі премієри.

З Парижа повідомляють, що французька делеґація буде настоювати на тому, аби плян Юнґа в цілости принято, або в цілости відкинено. Одначе ревізії пляну Юнґа мають домагатися між іншими Англія, Чехословаччина і Греція.

В Парижі незвичайно вражувані віскою, що Муссоліні є теж тої думки що Франція, і що італійська делеґація буде обстоювати принятя пляну Юнґа в цілости. Паризька ліва преса надіється, що такий зручний дипльомат як Бріян напевно вивяжеться успішно з тяжкого завдання на конференції і зуміє погодити інтереси Франції з вимогами Німеччини. Далі Бріян буде змагати до того, щоби довести европейські держави до митного порозуміння згідно зі своєю концепцією на основі спільної господарської політики. Права німецька преса підходить до конференції з упередженням.

З Варшави надійшли вістки, що польська делеґація виїжджає в неділю 4. серпня вечером до Гаґи під проводом міністра закордонних справ Залеського.

Більшовики невдоволені.

Більшовицька преса широко обговорює справу зірвання англійсько-більшовицьких переговорів. Вона закидає урядові Макдональда, що він ганебно ошукав англійських виборців, бо не дотримує своїх передвиборчих зобовязань. Далі закидає англійському урядові, що він не лише йде слідами консерватистів, але навіть ще більше від них обороняє капіталізм. А на доказ цього наводить факт, що консерватисти не висували ніколи справи довгів, як це зробив уряд Макдональда, підготовляючи переговори з більшовиками. Далі більшов. преса зазначує, що коли англійці будуть далі обстоювати при своїх домаганнях, то стрінуться з неменшими вимогами зі сторони більшовиків. Взагалі ця преса пояснює таке становище теперішнього англійського уряду звязком із китайськими випадками, які, як виявляється, спричинені інтересами Англії.

Цепелін в дорозі до Америки.

Дня 3. серпня в другій год. ранку находився Цепелін над Атлянтиком у віддалі 90 кільом. на полудні від азорських островів. Дня 3. серпня в полудне находився в половині дороги між Ґібральтаром і Ню-Йорком.

В неділю, дня 4. серпня Цепелін був віддалений від берегів Америки на 600 миль. Цепелін спрямував на полудне, аби уникнути бурливої погоди.

Англія і Египет.

В Льондоні закінчились 3. серпня ц. р. з повним успіхом переговори між міністром закордонних справ Гендерсоном і єгипетським премієром Махмед пашею. Порозуміння між Англією і Єгиптом основується на такій умові: 1) Англія попре кандидатуру Єгипту до Ліги Націй. 2) Всі спірні справи між обома державами рішатиме трибунал в Газі. 3) З Каіра й інших міст Єгипту виселиться англійські окупаційні війська і вони будуть розміщені лише в полосі Суеського Каналу. 4) Англія зрікається привілею оборони інтересів національних меншостей в Єгипті. 5) Англійсько-єгипетський договір з 1899 р. в справі Судану знову обовязуватиме. 6) Англія зрікається консулярного судівництва, яке заступатимуть мішані англійсько-єгипетські суди. 7) Єгипет зобовязується заключити з Англією оборонний договір. 8) Обі сторони іменують амбасадорів. Уряд високого комісаря Англії в Каіро знесено.

Бунт вязнів у Люблині.

Східна агенція повідомляє, що в Люблині 3. серпня ц. р. збунтувалися на Замку в год. 8-ій вечером всі політичні вязні разом зі звичайними злочинцями. Бунт мали викликати комуністи співанням „інтернаціоналу", який співали з ряду кілька днів з нагоди „червоного свята". Затс начальник вязниці приказав замкнути провідників по окремих келіях. Але вязні збунтувалися, почали демолювати келії і відламками шкла та цеглами заатакували вязничну сторожу. Повідомлена поліція і вогнева сторожа привернули щойно по двох годинах порядок. Підчас бійки надком. Соболінський застрілив вязня Йосифа Завадського.

Ліквідація китайсько-більшовицької війни.

З Шанґаю надійшли вістки, що більшовицький і китайський уряди поручили своїм представникам у Манджурії привернути комунікацію між транссиберійською і східно-китайською заліницею, що ставеться вже в найблищих днях. На більшовицько китайській конференції устійнено напрямні в справі цілковитого полагодження більшовицько-китайського конфлікту. Напрямні в такі: перерваня військових ділань і якнайскорше забрання військ обох держав з граничної полоси, навязання дипльоматичних зносин, орґанізація східньої залізниці і заключення нової умови.

Зі спортового життя.

Репрезентаційні змагання.

Краків. Чехословаччина—Польща 2:2 (2:1).
Краків. Львів—Краків 7:5 (4:2).
Лодзь. Львів—Лодзь 2:2 (1:1).
Варшава. Лодзь—Варшава 0:5.

Товариські змагання.

Рівне. (Субота) Україна—Гасмонея 1:1(1:1).
Львів. Лехія—Гасмонея 5:0 (1:0).

проте, ясно одно, що промовець на прикладі довів недоцільність навчання чужою мовою, в даним разі російською, але ясно, що це стосується в однаковій мірі й української.

На промови батьків відповідав Бурсак. Розбивши без особливого труда хибні думки про некультурність і нерозвиненість української мови, про ілюзорність вигаданої галицької, ще раз засувавши педагогічну доцільність навчання дітей їхньою рідною мовою, Бурсак наприкінці спинився спеціяльно на Тимошенковій промові. На прочуд він сам визнав перед присутніми, що козакові думки дуже глибокі і їх не можна не визнати за слушні.

— Тільки от жаль — звернувся інспектор до Тимошенка, — ви і проти російської і, як це не дивно, проти української мови. Якою ж мовою ви хотіли б учити своїх дітей?

— Якою? — пробасив із гурту Тимошенко, — точнісінько такою, як говорите ви. От якою!... Тільки не українською — зробив він наголос на останньому слові.

Михайло Петрович з острахом спостерігав, як Бурсак розбиває своїх супротивників, а коли вчув останні Тимошенкові слова, він остаточно втратив здатність володіти собою й, сердито стукнувши олівцем по столі, проронив: „Яке глупство!"

Інспектор щиро зайшовся сміхом. Заспокоївшись, він сказав:

— Я-ж говорив по українському, ну да....

Тимошенкові обличя раптом виросло вгору і так застигло. Він просунувся наперед і став як остовпілий.

— По-українському? То це саме й є українська мова?

— Українська... чи хохлацька, чи кубанська, як хочете... суть не в назві, а самій мові.

— Та щож нам турчали? Граждани... — і він ніяково й безпорадно розвів руками, як підсудний, що необачно пробалакався, викравши свій власний злочин. Басистий голос йому раптом якось помякшав і він стояв, не знаючи, куди себе подіти, тільки зиркав то на Бурсака, то на Гепала. Врешті він не витримав і залився гучним реготом:

— Оце так добалакався, хай йому грець!... Га-га-га... га-га-га... Так значить воно й виходить по-українському? — перепитував він Бурсака і знову залився сміхом.

Збори загомоніли і ті, що раніше виступали проти, ніяково казали: „Скажи, яка історія". „А ми думали"...

Бурсак-же довго тлумачив присутнім термін „український", а на останці додав:

— Бачу, що наші думки збігаються. Жаль тільки, що в нас є ще багато станичан, які слухають усяких вигадок про українську мову тих, яким їдацькі норми й власні хати є дорожчі від загально-культурної справи.

Заперечень не було, бо тонкий натяк свідомо чи несвідомо був сказаний дуже до речі.

Батьки ще довго не розходилися. А коли поїхав Бурсак, Тимошенко підійшов до Гепала й щиро із співчуттям промовив:

— І треба було вам, Михайле Петровичу, зачіпатися з отією хатою?

Учитель не відповів ні слова. Він лише скоса глянув на козака, а в очах йому світилася ненависть і злоба за зраду, якої ніколи не прощають.

(Передрук з харківського журналу „Червоний Шлях" ч. 5—6 за травень—червень 1929 року.)

Наша нинішня молодь.

На маргінесі статтей в „Українській Школі".

(Записки Учительської Громади за 1929 рік.)

Давно не було такого цікавого числа „Української Школи", як саме останнє число. Хоча „Українська Школа" фаховий і становий журнал, а проте в згаданому числі багато цікавих статтей і для не-фахівців, цікавих для загалу живих громадян, яким добро нашої молоді та рівень рідної школи не байдужі, які думають не лише про нині, але й про завтра, які бодай остільки цікавляться шкільним питанням, оскільки їх торкається наша преса. Такі статті, як В. Кузьмовича: „Мої помічення щодо виховання, навчання й орґанізації ґімназій „Рідної Школи", д-ра Миколи Чайківського: „Алькоголізм і школа", д-ра Ґеорґа Клятта-Ю. Каменецького: „Полове виховання й алькоголь", Іляріона Гриневецького: „Виховне значіння музики і співу" — заслуговують безумовно на те, щоб їх прочитав весь наш інтеліґентний загал.

Дир. Кузьмович розбирає у своїй статті різні шкільні питання, зокрема питання „Рідної Школи", а саме: що нарід вкладає в ґімназію Р. Ш., а що вона народові дає, яка молодь в неї заходить, які мотиви посилання дітей до ґімназії, відносини дому до школи, наш реформаторський запал у шкільництві, як і для якої цілі виховувати. Уваги й висновки автора цікаві, бо він опирається на досвіді і статистичних даних. Не буду подавати точного змісту цієї замітної статті, лише зверну увагу на деякі найважніші питання. Загал особливо буде цікавити питання, яка молодь виходить в ґімназій. Послухаймо автора! З ґімназії, яку він веде, в останніх трьох роках вийшло 57 матуристів. Між ними — каже дир. Кузьмович — можна нарахувати 10 таких, які з енергією усувають перепони на своєму життєвому шляху, мають свою думку, проявляють охоту до життєвого риска або пробують накинути своєму окруженню свою волю. А 47 потопає в сірій буденщині, протоптуючи свій шлях за хлібом без надії, а може й без бажання піднятися понад рівень свойого окруження (ст. 3.). В духовости молоді переважають відємні прикмети (ст. 4.). Найбільш небезпечною сторінкою умовности старшої молоді є той, яка опускає шкільні лавки, є та дивна хороба волі, яка проявляється в невмілости використати навіть ті примітивні засоби теоретичного знання, що їх молодь у середній школі добула, й у відсутности енергії до розбудови якогонебудь вартату праці (ст. 4.). Молодь читає поза шкільною лектурою дуже мало. Прим. питання анкети: „Які твори з всесвітньої літератури тобі найбільше подобалися?", на 110 відповідей 5-ох старших кляс 12 було бляґою, а 48 уч. взагалі відповідей не дало, вимовляючись: „Не читав" то-що (ст.6.).

Причин тих лих є богато. „Засаднича причина лежить у відношенні дому до виховання і в низькому культурному рівні середовища. Дім уважає, що своє завдання сповнив до останку, коли вислав дитину до школи й оплачує школу" (ст. 6). Конець кінців автор доходить до висновку, що ґімназія Р. Ш. (а те саме можна сказати і про державні ґімназії) „продукує людський матеріял, який і з огляду на свій рівень і на професіональну та громадську активність і на свою соціяльно-культурну вдатність не стоїть у ніякому відношенні до вложених у себе коштів і енерґії" (ст. 7.).

З повищими гадками дир. Кузьмовича згодиться мабуть величезна більшість українського учительства як приватних, так і державних середніх шкіл. Жахом нас переймає, коли ми ту сумну правду читаємо, та — на жаль — ми нераз самі її бачимо як прикру дійсність, або чуємо про неї від наших товаришів. А ми вникли дивитися на молодь як на нашу одиноку надію... І тому та правда така прикра, така болюча. „Коли застановимося над нашими політичними невдачами, над внутрішнім безладдям, над катастрофальним господарським примітивізмом, над ідейним розкладом нашої молоді, то чиж не ясно, що в такому часі рідношкільна орґанізація може стати тою останньою рацією, яка тереза нашого буття може переважити у сторону „бути"? (ст. 9).

Але щоби Рідна Школа відограла свою ролю, повинна вона як загально-національна установа мати повне точно означене завдання в цілости нашої національної політики і в те завдання повинні вкладатися всі її школи, отже й середні (ст. 7). Тимчасом сучасна ґімназія Р. Ш. з різних причин, які автор наводить, не є одним із чинників одноцілої шкільної політики. А праця в ґімназії Р. Школи серед таких умовин мусить викликати зневіру у правильність рідношкільної орґанізації (ст. 8).

Як бачимо, гадки дир. Кузьмовича незвичайно цікаві й важні, бо торкаються самих основ нашого національного життя. Наші великі недомагання в політичному й орґанізаційному житті, а з другої сторони напружене змагання до внутрішньої консолідації держави учить, що нам загрожує національна загибіль (ст. 8).

Отже що робити? Одинока відповідь: без істерії, холодною розвагою оцінити всі недостачі, не бояться заглянути прикрій правді у вічі і з повною свідомістю відповідальности, яка на нас у сучасному дівому періоді тяжить, приступити до її усунення (ст. 9). Автор вірить, що Р. Школа перебуде кризу, коли в першій мірі опреться на тривкій, завдалекід означеній матеріяльній основі. Суспільність знова повинна скінчити з реформаторським запалом у шкільництві, який не означає нічого іншого, лише лінивство думки. Треба існуюче поправити, а не нищити, як того домагаються ріжні ляїки на всяких зборах і в пресі, щоби всі класичні ґімназії звинути, а творити фахові школи, „які в нас наробилиб самих інжинірів, механіків чи ремісників" (ст. 11). Це проекти ріжних людців, що мало що або цілком не розуміються на шкільництві, а хотіли би змінювати характер середніх шкіл за одним почерком пера, а саме змінити загально-образуючі школи на фахові. „Основувати лише фахові школи з занедбуванням загально-образуючих шкіл є небезпечно, бо не маючи розбудованого власного господарства, ми знову продукувалиб людський матеріял не для себе" (ст. 15). А саме противники загально-образуючих шкіл закидають їм, що, мовляв, з таких шкіл виходять лиш урядовці, що йдуть на службу не своєму народові.

„Фантом лише економічного визволення у нації невиробленої і втомленої довів би попросту до втечі у сферу приватного інтересу й добробуту" (ст. 15). Це можна завважити вже й тепер у нашому житті: економічне життя розвивається доволі гарно, зате просвітне, а особливо політичне життя замітно підупадає. В деяких повітах сильно розвинених економічно (Стрий), політична робота майже завмерла. Майже ціла наша творча сила звернулася на економічне поле, а є вже тепер деякі познаки, що побоювання дир. Кузьмовича не є безосновні.

З інших думок автора наведу ще деякі: Раціональна шкільна політика Рідної Школи повинна між іншим проявлятися в раціональній господарці людським матеріялом. Р. Школа повинна служити кличеві: Ні одна дитина, що піде до школи Р. Ш., не повинна змарнуватися! (ст. 14). Методи й ціль виховання в Р. Школі: *виховати українця спеціяльно зорієнтованого на всі проблеми сучасного життя, а саме, зорієнтованого національно (ст. 12).*

Зреферування тих та інших прецікавих питань забралоб забогато місця, тому цікавих читачів, а до них повинні належати всі живі громадяни, відсилаю до самої статті дир. Кузьмовича.

В двох дальших статтях автори говорять про алькоголь та про погубні наслідки для загалу, а зокрема для молоді. Д-р М. Чайківський ставиться до алькоголізму незвичайно вороже, виступаючи дуже різко проти алькоголю в яких би то не було видах чи давках, а пише так переконуюче і з такою арґументацією, що читач мимоволі ставеться його прихильником. Зновуж друга стаття говорить про вплив алькоголю на статеві проступки у молоді. З обома тими статтями належалоб запізнати шкільну молодь і то якнайосновніше.

Богато інтересного матеріялу стрічаємо і в інших статтях більше фахового характеру. От хочаб у статті д-ра М. Терлецького: „Навчання історії Сходу і Ґреції у звязку з новішими дослідами й розкопками". Для кожного інтеліґента цікаво буде почути бодай дещо про новіші розкопки й досліди над історією Сходу, про культуру племен перед індоевропейцями, про прихід індоевропейців то-що. З зацікавленням прочитає кожний також уваги Гриневецького І. п. з. „Виховне значіння музики і співу".

Іншими статтями фахового характеру, які для загалу менше цікаві, не буду ближче займатися. Але навіть і в тих статтях є місця менше або більше цікаві для нашого інтеліґентного загалу. Тому щиро поручаю цю книжку широкому українському загалові як поважну лектуру до прочитання й *передумання.* А припускаю, що неодин з добрих батьків і приятелів нашої молоді й Рідної Школи забере голос у нашій пресі та висказже свої погляди чи подасть щирі та добрі ради, як нам усунути те велике лихо, що про нього знаємо з вище згаданих статтей, а то й із самого життя.

Т. З.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт. 183 3—?

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

Альгамбра.

Альгамбра! Дня неодного з нас уже на шкільній лаві було це слово оповите якимсь таємничим чаром.

Альгамбра — палата арабських королів у Ґранаді, в південній Еспанії. Серед буйної рівнини, окруженої з полудня високими горами Сіерра Невада, покритими вічним снігом і ледом, розкинулось величне місто Ґранада, колишня столиця арабських королів, а серед неї на горі знімається Альгамбра, звідки простягнений вид на цілу рівнину в долині, на місто, і на гори на півдні.

Коли останній арабський король Боабділь утікав перед еспанцями на південь і найшовся вже на вершках Сіерри Невади, в останнє обернувся і глянув на видніючу здалека палату своїх предків. Побачив і розплакався. Тоді мати його сказала йому: „Не плач, як жінка. Коли ти не вмів боротися як мущина". Місце це по нинішній день називають еспанці „et ultimo suspiro del moro" (останнє зітхання араба). А коли відтак еспанський король (Фердинанд Католицький) війшов до Ґранади і побачив чудову Альгамбру, сказав: „Нещасний той, хто мусів це покинути".

Чи в силі є описати в моїй рідній мові цю незвичайну красу, цей, такий чужий для наших понять, світ, сотворений арабським ґеніем? Де найти слів на це? З чим це порівнати, щоби дати наглядний образ того, що там бачиться?

Входимо на гору і почуваємо себе відразу немов би приголомшеними, якби якою казкою з тисяча і одної ночі. Бачимо чудо, якого не можемо відразу пояти, а проте віддаємося йому з повними грудьми і з усім своїм єством. З одної сторони вражає нас з тих будівель якась непереможена горда мужеська сила, з другої щось такого ніжного, жіночого, безмежного, розлитого в золотих промінях сонця, що крізь нашу душу переходить якесь невідоме нам тремтіння і ми раз почуваємо себе відірвані від світа і землі, другий раз почуваємо в собі якусь невисказану силу і гордість з того, що людина своїм духом уміє таке сотворити.

Ідучи з міста Ґранади входимо спершу у великий парк, де вершки високих буйних дерев лучаться вгорі з собою так густо, що через них не проникається соняшне світло. Майже темно. По обох боках широкої дороги пливуть струї холодної води, яка журчить, клекотить, бо пливе стрімко в долину. Цілющий холод від тої води і від темного листя в горі відсвіжує змучене спекою тіло. Що хвилини стрічаємо по дорозі або великі керниці, що дзюрчать або водограї. Так підходимо вкінці до великої брами (Puerta Iudiciaria) куди входимо до властивої арабської палати.

На самім початку стає перед нашими очима палата ,збудована багато пізніше цісарем Карлом V., яка псує гармонію арабських будівель. Аж відтак починаються хороми самоїж Альгамбри. Відразу почуваємо, що ми в чужім світі, в світі снів і маєва, в світі уяви, де панує лише краса, чар і принада, совершеність схоплена в земній формі і відокремлена від земного пороху.

Переходимо поодинокі подвіря, забудування, салі, вежі, вестібулі, найріжнородніші коридори — всюди квіти, дерева, мірти, лаври, пальми, кедри — все те якби вирастало просто з каменя, з мармору, яким виложена долівка під нашими ногами. Зайве тут називати по імені поодинокі салі і подвіря, через які переходимо, бо чи не байдуже, чи чуєте назви: саля де ля Барка, саля де льос Мозарабес, саля Абенсерагів, міртове подвіря, подвіря львів і так далі? Діло не в назвах ані в історичних споминах, які до кожного місця привязані, а в красі, що дише на нас довкола.

На дворі пражить сонце і падає немилосерно на наші голови, а тут холод, цілющий холод від гладкого мармору, від струмків води, від водограїв, що сягають до вершка будови, від зелені дерев, кущів квітів, які найріжноманітніщими колірами ваблять око і успокоюють нерви, від легонького подуву вітру, що десь тут так і взявся, хоча на дворі мертва тиша від великої спеки. Куди не глянь, де лише кроки свої звернеш, всюди бачиш ніжний блескучий мармор, всюди зелень, квіти, воду, — що невпинно шепоче, журчить, гомонить, здається промовляє до нас з давньої давнини і нашіптує якусь мельодію, що розходиться по подвірях, по салях, відбивається об стіни і склепіння.

(Докінчення буде.)

Задоволяючий перебіг російсько-китайських переговорів.

„Кельніше Цайтунґ" публікує телеґраму свого кореспондента в Шангаю, що ділові переговори між Радянським Союзом та Китаєм можна уважати за запевнені. Теперішні переговори в Манчулі торкалися таких справ: усталення місця та часу офіціяльних переговорів, спинення ворожих виступів у граничних областях, усталення, що договір з 1924 р. має бути підставою переговорів, справа відновлення залізничого руху. Настрій й китайських колах оптимістичний.

На організаційному фронті.

ХИРІВЩИНА.

В неділю, 14. м. м. відбулося справозданче віче посла д-ра Загайкевича в Старяві к. Хирова. Посла привитала далеко перед селом кінна бандерія в козацьких строях. Промова пос. Загайкевича, що тревала три години, зробила на численно зібраних селян помітне вражіння.

КОПИЧИНЕЧЧИНА.

В неділю, 21. м. м. відбулося віче пос. Завадикута в Коцюбинчиках для сіл Коцюбинчики, Босири, Сокиринці і Зелена. Присутніх було до 700 людий і цілий постерунок поліції з Сидорова.

Дня 21. липня ц. р. відбулася довірочна нарада в Кадлубиських, скликана послом Вислоцьким. Нарада могла відбутися щойно після сильного протесту селян, бо спочатку поліція не хотіла до неї ніяк допустити. — В дні 28. липня відбув пос. Вислоцький довірочну нараду в Соколівці, де промовляв ще о. Пришляк з Підгорець і п. Видрівський. — Того самого дня відбув пос. Вискоцький довірочну нараду в сусіднім селі Лабач.

КАЛУЩИНА.

В дні 28. липня ц. р. мало відбутися в селі Красне, калуського повіту, справозданче віче посла М. Струтинського для гірських сіл. Одначе як тільки пос. Струтинський приїхав у село, приступив до нього комендант постеруньку з Рівного і доручив йому письмо нового калуського старости Костоловського, в якому він повідомив, що забороняє віче „зе взґлєндуф безпеченьства публічнего". Але поліції мало ще було тої заборони і вона посунулася в своїй ревности до того, що не допускала до посла навіть окремих людей які мусіли прокрадатися садами, аби тільки поговорити зі своїм послом і передати йому свої жалі й домагання. Ця поведінка поліції викликала такий настрій, що подібного не викреслив і найбільш огнисті вічеві промови.

НОВИНКИ

— **Наслідком поширення друкарні „Діла"**, яка збогатилась новими машинами була приневолена опорожнити дотеперішню крамницю при вулиці Руській фірма „Фортуна Нова", що винаймала її від Видавничої Спілки „Діло". Цей льокаль буде від тепер ужитий на друкарню. З другого боку „Фортуна Нова", якої фабрика цукорків розвивається щораз більше, перенесеться до більшого та відповіднішого льокалю, за яким уже розглядається. Покищо її вироби продають інші наші крамниці такі, як „Народня Торговля", „Центросоюз" і чужі фірми, що торгують солодощами. Видавнича Спілка „Діло" вважає своїм обовязком подякувати на цьому місці прилюдно власниці „Фортуни Нової" пані Авдиковичевій, яка пішла назустріч інтересам Вид. Спілки і льояльно опорожнила свій дотеперішній льокаль без ніяких перепон.

— **Помилки на залізницях.** Пишуть нам: „У літнім сезоні, коли сотні тисяч людей уживають залізниці, неодин із нас має підчас довгої їзди нагоду роздумувати над вигодами та невигодами подорожі. Що залізницям у нашім краю бракує багато до чистоти, точности та вигоди, про це знаємо всі. На це не так легко порадиш. Зате є на них десяток ріжних дрібниць, які легко було би змінити без ніяких труднощів. Ось одна із них: орієнтаційні таблиці на поїздах, що кажуть про напрямок їзди. Скільки вони родять непорозумінь! Вбігає спізнений пасажир на стацію у Стрию і читає: „Львів—Лавочне"; він квапиться до Львова і всідає до поїзду, що їде до Лавочного. Чи не простіше було би написати просто: „До Лавочного". На найбільших залізничих двірцях в Европі рідко хто коли так помилиться, щоби всів до поїзду в протилежнім напрямку, бо там на кожній платформі відгороджений від іншої є виразний напис, куди поїзд їде. У нас, напр. у Львові, на тій самій платформі відїзджають часто по обох боках два ріжні поїзди в тій самій годині і мають на ріжних вагонах ріжні написи, бо деякі з цих вагонів дочіплюють у дорозі на перехресних стаціях до інших поїздів. Тому-то помилки подорожніх, що всідають до іншого поїзду є щоденним явищем. Чи нема на це іншої ради?" Рад є сотня, але хто її послухає?

— **З нагоди вінчання ред. І. Кедрина (Рудницького)**, нашого варшавського кореспондента, з панною **Марусею Поповичівною**, яке відбулося в суботу, 3. серпня в церкві св. Петра і Павла у Львові, Редакція „Діла" складає новоженцям найщиріші побажання.

— **Ще одно свято** буде мати офіціяльний Львів цього року, бо мав їх дуже мало. Святкуватимуть 300-ліття уродин короля Собіського підчас „Східніх Торгів". День покищо невідомий, бо він залежний від того, коли до Львова приїдуть французькі парляментаристи і бурмистри словянських міст. Цікаво, куди перенесеться на цей день „чорна біржа", що, як відомо, віддавна вибрала собі памятник Собіського як осередок своєї діяльности.

— **Ріжні вістки.** Офіціяльні бюлєтени повідомляють про задовольняючий стан здоровля англійського короля та бувш. франц. преміера Поанкаре. — Досі нерішено, чи маршалок Пілсудський поїде на відпочинок до Ромунії, як це заповідала досі польська преса. — В Югославії вийшов урядовий розпорядок, що примушує всіх громадян від 21 до 35 р. життя працювати 3 дні в році при будові шляхів або викупитись від праці 25 динарами денно. — Чеський історик Гіпль, проф. унів. у Празі скочив із III. поверха і вбився. — Соціялістична преса пригадує з нагоди 15-літніх роковин вибуху війни постать провідника французьких соціялістів Жореса, вбитого в день проголошення війни фанатиком-роялістом у переконанні, що Жорес може, як прихильник мира, ослабити военну оборону Франції. — У Канаді ствердили, що почтовий голуб випущений з Франції на море перелетів щасливо Атлянтик. — З нагоди ювилею бенедиктинського абатства в Монтекассіно Ватикан видасть окремі марки з його видом. — З мадридської палати „Ескоріяль" украв якийсь злодій образ Гої, але його переловили. — Турецький уряд замовив в останніх місяцях 6000 писальних машин у звязку зі заведеною ним латинською азбукою.

— **Пожежі.** У Сердиці, львівського повіту, згоріло 41 господарств. Біля Любіня Вел. у селі Коссівці згоріло 14 хат, стільки-ж стоділ і стаєн, при чому згинула від диму одна жінка з дитиною. Причиною пожеж необережність або сусідська лімста. — У пристані в Неаполі згоріли склади парафіни вартости кількох міліонів.

— **Королі воздуха.** „Цепелін" має такі розміри і стільки сховищ, що на ньому вдалось сховатись потайки одному непроханому і безплатному пасажирові, якого відкрили аж підчас лету. — Два французькі летуни втопились у Сені, впавши з гидропляну.

— **З діяльности короля.** З нагоди щасливої операції англійського короля, льондонська преса передала цікаву статистику: король Джордж брав за час свого панування участь у 451 військових парадах, відвідав 320 шпиталів і 200 военних фабрик, виступав на 49 добродійних зїздах і 56 військових обідах, мав 1500 розмов з представниками армії та міністерства, 7 разів переїздяав Ля Манш для відвідин свого війська, роздав власноручно 50.669 военних рисунків і 50.000 патріотам стиснув офіціяльно руку. Чи при всіх цих нагодах сказав він бодай одно „історичне" речення, яке могло би залишитись — про це преса не згадує.

— **Модерні твори під землею.** Льондон має оригінальну новинку. На одній зі стацій підземельної залізниці, біля парку Сен-Джемс, поставили дві статуї славного модерного різьбаря Епштайна. Ці статуї зроблені не в клясичнім стилі, як деякі голови-портрети Епштайна, а в „модернім", що бентежить пересічного глядача. Льондонська преса присвячує чимало місця вражінням висловленим публикою на вид цих творів. Деякі знавці мистецтва спеціяльно зупиняються перед цими різьбами, щоби послухати увар ріжних профанів. Більшість глядачів уважає ці твори звичайним глумом. „День" і „Ніч", як упевняє пересічна опінія, мають у собі щось дивно привабливого і збентежуючого. Навіть офіціяльна художня критика не важиться покищо сказати про ці твори рішаючого ясного слова. Один із часописів ставить веселе питання: „Чому на такі революційні твори вибрали таке дивне місце, як стація підземельної залізниці?"

— **Балачка на віддані.** В однім із берлінських часописів було цими днями оголошення, від якого защеміло радісно серце сотням тисяч молодців усякого віку. „Молода, 23-літня білявка, гарна як образок" шукала мужа, маючи 380.000 фунт. шт. віна. Її дядько заінглійщений німець залишив їй спадщину з умовою, що вона, англійка, вийде за солідного чоловіка з народу йому рідного, себ-то німця. Можна уявити собі, скільки листів і фотографій дістала місс Верт уже на другий день після такої обяви! Якщо вона схоче совісно всі прочитати та оглянути, то може за цей час постарітися!

Дописи.

БРІДЩИНА. *(Невдалий кацанський зїзд у Кадлубиських).* Дня 21-го липня скликав до Кадлубиськ, пов. Броди, місцевий учитель Свистунович т. зв. талергофський зїзд. Зїхалося аж трьох священників-кацапів: о. Балюта, о. Мельник і о. Петерця, якого випозичено аж з Перемишляющини. Відправлено панахиду, та до промов не прийшло наслідком протесту присутніх громадян. Відтак мали відбутися в одного місцевого кацапа збори, але туди прийшли наші свідомі громадяни по скінченім вічу посла Вислоцького і кацапам треба було при акомпаніяменті свисту місцевої молоді забратися із села. Священники, бачучи настрій села, не йшли навіть на сходини, але сховалися в учителя Свистуновича і відтак під охороною поліції поїхали „во свояси".

ОЛЕСЬКО. *(Виступ хору Котка.)* В днях 27. і 28. м. м. концертував у нас світової слави хор Дмитра Котка. Велику салю Народнього Дому виповнила по береги ріжнородна публика. Концерт цей — це для нашого містечка велика несподіванка. Були такі, що й не давали віри, аби такий добірний хор хотів до нас завитати. Ентузіязм публики був великий. Деякі річи хор мусів повторювати. Популярні пісні, як: „Журавлі", „Червона Калина", „Гей там на горі Січ іде", співані нами стільки раазів, були якоюсь новою, чудною появою. Здавалося, що чуємо їх уперше. Лише в „Червоній Калині" при словах: „А ми нашу славну Україну гей, гей, розвеселимо" відчувалося більше суму, ніж радости... Але щож робити? Що в душі, це й у пісні. Слухали ми тих пісень і не могли наслухатись! Хор, як зачуваємо, вибирається тепер у дальшу вандрівку в гори. Спасибі йому за те, що завитав і до нас. Нехай наша крилата пісня облетить горб Карпати та поздоровить відтак і наших братів на Загірю, що певно також ждуть на неї з тугою. — *Володимира Вільшанецька.*

ЗОЛОЧІВЩИНА. *(Свято „Просвіти" в Соколівці).* Дня 28-го липня святкувало село Соколівка, пов. Золочів, 25-літній ювилей істнування читальні „Просвіти" і пожарно-рух. т-ва „Сокіл" та одночасно 17-ті роковини смерти народнього діяча, бл. п. о. Володимира Кальби. Старостьо не позволило на виконання другої точки програми свята, через що відпали промови і вправи Соколів. У святі взяло участь 7 священників з сусідніх сіл. По панахиді під памятником о. Кальби говорив пос. Вислоцький і п. Видрівський, голова комітету свята. Характеристична річ, що місцевий парох не взяв участи ні в святі в церкві ні в панахиді! Таке поступованння місцевого священника напятнував пос. Вислоцький у своїй промові.

Всячина.

Атмосферичні катастрофи і соняшні плями.

Великі спеки та бурі, що чергуються нежлано, звернули знову увагу людей на деякі загальні явища природи. Почавши від 1927 р., а особливо цього року даються у вселенній запримітити надзвичайні зміни, а на землі спеки, боровії, зливи і взагалі деяка зміна пізсоння. У космосі щось не в ладі. Астрономів і метеорольоґів спонукали ці явища наново перевірити віддавна відоме правило про великанські хуртовини вибухів, які правильно що 11¼ літ повтаряються на сонці, які спричинюють електромаґнетичні заворушення в нашій атмосфері, а появляються у формі величезних плям на поверхні сонця. Про силу тих вибухів тяжко нам, мешканцям землі, виробити собі якесь поняття. Простором вони завбільшки 20 до 50 разів більші від цілої нашої землі. Найстрашніші вибухи земних вулканів — літоча забавка у порівнанні з тими соняшними зривами. Вже Ґалілей запримітив ті соняшні плями в р. 1610. Та щойно від 80 літ звернене увагу на їх правильний поворот що 11¼ літ. Найсильніше виступають вони тоді, коли находяться на середині соняшної кулі, а в міру пересування ся до берегу слабне їх дія. Саме цього року плями находяться по середині сонця. Обчисляючи літа взад після згаданих періодів 11¼ літ, метеорольоґи виясняють земні катаклізми минулих століть. Що 450 літ мають повтарятись катастрофальні вибухи на сонці.

Цікава річ, що ті соняшні електро-маґнетичні струї дуже сильно діяють на людей, а особливо на нервових. В критичнім часі найбільших соняшних плям нервові люди дістають поважні, нераз небезпечні, атаки. Астрономи можуть їх предсказати і влекшити в той спосіб лікування. Якщо ділання тих соняшних струй на одних людей, первсно слабших, може бути шкідливе, так з другого боку для нормальних може воно оказа-

тись добродійним, бо розбуджує енергію до життя. Ультрафіолетове сонячне промінни створює вітаміну Д, яка находиться в грані, молоці, зелених ростинах, а запобігає воно хороби костей і лічить їх. Може наука згодом дійде до висновку, що ті періодичні сонячні вибухи конечні для удержання життя людей, звірят і ростин на землі або може і рухів планет.

Лист до Редакції.

Прага, 31. липня 1929

Шановний Пане Редактор!

Я був дуже немило заскочений, коли прочитав в сьогоднішнім „Ділі" Вашу замітку щодо моєї статті про цьогорічні міжнародні студентські зїзди. Тому дозволю собі ще сьогодні подати Вам слідуючі вияснення з приводу міжнародної славянської мови, яку ухвалюватимуть за кілька днів в Славянській Комісії на міжнароднім студентськім зїзді у Будапешті, й прошу його як найскорше опублікувати на сторінках Вашого шановного органу.

Зайшло тут велике непорозуміння, а це правдоподібно тому, що пропущено замикаючу скобку по слові „мову", що відтак міняє зміст або радше робить неясним ціле речення. — Чехи взагалі не збираються домагатися цього року своєї мови як четвертої міжнародної. Вона-ж була такою за послідний шкільний рік. Натомість поляки та москалі форсуватимуть свої мови як міжнародні. До того москалів підержуть безперечно також південні славяни. Українська делегація вже в Парижі постановила ставити в Будапешті мову українську як міжнародню, що й відмічено пізніше на ріжних відчитах про паризький зїзд. Дозволю собі при цім зацитувати уступ з черновецького щоденника „Час" ч. 230, з дня 16. липня н. р. який якраз відноситься до славанської мінародної мови на будапештенськім конґресі а якого я автором. Ось він: „...має українське студентство ще й конкретні біжучі справи, як..., недопущення польської та московської мови, як четвертої міжнародної, а навпаки хоче поставити українську мову як четверту міжнародню (побіч анґлійської, французької та німецької). Бій буде завзятий, бо це справа всіх славян, а між славянами працювати українцям найтяжче зі всіх народів світу тому, що всі славяни ще не прийшли до себе від затроєння московським псевдопанславізмом та вже a priori ставляться до українців неприхильно..."

Є це нашим завданням і обовязком домагатися приняття української мови як четвертої міжнародньої. Минулого року цього зробити не можна було. Всеж таки, хоч українців перший раз допущено до Славянської Комісії, в Парижі (1928 р.) вони перебрали були провід в Комісії в свої руки, не допустили польської та московської мови як міжнародньої, (одну з котрих напевно були би приняли, і то по всякій правдоподібности московську). Українці в Парижі фактично перемогли своїх противників. Тому москалі та болгари подали протест проти рішень Комісії, на що їм український представник заявив іронічно, що коли українці не підписували протоколів Комісії через два роки в Празі 1926 р. та в Римі 1927 р. — тому, що нас не допущено до Комічії, протоколи не мусять бути підписані через два роки також московськими представниками.

Зараз треба надіятися, що в Будапешті піде боротьба між трьома мовами: українською, московською та польською. Тому я й писав, що бій буде завзятий й нелегке тут завдання української делегації в Славянській Комісії.

Приймїть, Пане Редактор, запевнення моєї глибокої до Вас пошани.

Капотівський.

Нові книжки й журнали.

„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА", економічно-суспільний місячник. Львів, за липень—серпень 1929. ч. 7—8. Рік видання II. Зміст: Маніфест Міжнароднього Кооперативного Союзу; проф. В. Тотоміянц: Деякі проблеми міжнароднього коопер. руху; С. Гольдельман: Індустріялізація Рад. України та інтереси селянства; А. Антонович: Продукція тютюну на українських землях; Е. Довід: Кооперативація сільського господарства; Інж. П. Коцюба: Молочарство в Чехословаччині; М. Корчинський: Підстави й міра спеціялізації в сільсько-господарській кооперації; К. Коберський: За вишкіл кооперативного робітника; Про навчання кооперації в школах; Інж. І. Прокопів: Кооперативний збут худоби на західньо-українських землях; Ол. Охрим: Борги в нашій кооперації; А. Доде-Баксель: Продаж на кредит у споживчій кооперації Бельгії; Криза у сільс. кооперації Німеччини та наука з цього для нас; Торговельний баланс Польщі; Світова криза в цукроварстві; З преси; Серед книг; Всячина.

„ТЕХНІЧНІ ВІСТИ", орган українського технічного Т-ва у Львові. Трьохмісячник присвячений всім галузям технічного знання. Рік V. Ч. 2. За квітень-червень 1929. Зміст: Проф. інж. І. Шовгенів: Пристосування формули Ішковського для високих вод з басейнів менших 300 квадр. кільом.; Проф. інж. Л. Грабина: Тунель під Ламаншем; Інж. М. К-ий: Вплив температури вальцювання на якість шин; Огляд технічної літератури; Нові книжки; Загальна краєва виставa в Познані; З Українського Технічного Т-ва у Львові. Новинки.

ВІСТНИК СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН У ФРАНЦІЇ. Ч. 1. 15. липня 1929. Рік I.

„УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ", місячник. Ч. 7.—8. за липень-серпень 1929. Відень 1929.

„ВІСТИ З ЛУГУ", письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Виходить кожного місяця. Ч. 7. Рік IV. Львів, липень 1929.

„СВІТ ДИТИНИ", місячний журнал для дітей. Ч. 8. За серпень 1929 р.

„БІЛЬШОВИК УКРАЇНИ", політико-економічний журнал ЦК КП(б)У. Рік вид. IV. Ч. 11—12 за червень 1929 р. Зміст: Передова: Національно-культурне будівництво і боротьба з націоналістичними ухилами; С. Вітик: Комуністичний інтернаціонал і поневолені західньо-українські та білоруські землі; Ю. Братківський: Рільні страйки на Західній Україні; В. Адріянов: Зниження собі вартости в промисловості України; К. Шмід: Воєнна небезпека й оборонна політика німецької соціял-демократії; М. Войникевич: Фашистський професійний рух; І. Гуревич: АМСР на шляху соціялістичного будівництва; Тези пленума ЦК та ЦКК КП(б)У про підсумки українізації; Критика й бібліографія; М. Маківець: Новий етап в репарационном вопросе.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 5-го серпня, год. 7·30 веч. „Фавст". Виступ Г. Хоріяна.

Кіна.

Апольо: Джекі Куген „В обороні жінок".

Кольосей: Пімста за наругу і Танковий дует.

Лев: Шофер неповажної пані.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Байдак кохання та насолод.

Оаза: Жіночка на виданні.

Палас: Дівчина від шлягера. (Кор. Гріфіт). Будуємо на кредит.

Пан: Коли в жінці пробуджується любов.

Пасаж: Залив смерти (радянська фільма на основі повісти Леонідова, артисти: Солтикова, Хоренів, Ярославець, Карташево).

Утіха: Злодій з Багдаду (Дуґл. Фейрбенкс).

Фатаморґана: Тайна старого роду.

Химера: Артистки без шминки.

Програма радіо.

Вівторок 6-го серпня.

Льондон (356,3) 19·45 Популярний концерт. 20·35 Камерний концерт.

Париж (1725) 16·45 Популярний концерт. 21·35 Концерт.

Берлін (418). 19·35 Італійські пісні.

Відень (516.3) 16·— Концерт легкої музики. 18·— Камерний концерт.

Мюнхен (533) 18·— Опера Вагнера.

Франкфурт (390) 21·45 Концерт орхестри.

Прага (487) 19·05 Легка музика. 20·00 Концерт.

Мілянo (501) 23·00 Джезбенд.

Будапешт (550) 17·15 Мадярські пісні. 22·15 Концерт циганської капелі.

Ленінград (1000) 7·30 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт струнної орхестри.

Харків (1304) 20·— Концерт військової орхестри.

Варшава (1411,7) 18·— Популярний концерт. 20·— Оперова музика.

Середа 7-го серпня.

Льондон (356,3). 18·45 Сонати Бетовена для скрипки і фортепяну. 21·35 Симфонічний концерт.

Париж (17225) 16·45 Популярний концерт.

Берлін (418) 18·45 Концерт для двох фортепянів. 20·30 Оперета Офенбаха.

Відень (516,3) 21·20 Легкий концерт.

Мюнхен (533) 20·35 Веселий концерт.

Франкфурт (390) 18·10 Відчит про Гамсуна.

Прага (487) 19·05 Концерт фільгармонії.

Мілянo (501) 20·30 Легка музика.

Будапешт (550) 19·00 Концерт циганської капелі.

Ленінград (1000) 17·30 Концерт.

Москва (825) 19·— Опера.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт. 20·30 Концерт солістів.

Краків (312,8) 22·45 Джезбенд.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 12—?

Бучач, вівторок, дня 6.VIII. 1929.

Потік Золотий, середа 7.VIII. 1929.

Чортків, четвер, 8.VIII. 1929.

Товсте, пятниця 9.VIII. 1929.

Заліщики, субота, 10.VIII. 1929.

Українська еміграція в Берліні й Гамбурзі для „Рідної Школи". На руки Всеч. о. д-ра Петра Вергуна в Берліні зложили на потреби „Рідної Школи" тамошні орґанізації й приватні особи суму 62 м. 73 ф. — За посередництвом Вп. п. О. Бурачинського зложили українські емігранти в Гамбурзі суму 15 нім. м. — Всім Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 1—1

Позір Копичинеччина! Дня 11-го серпня н. р. (неділя), в год. 13-ій, відбудеться в Копичинцях в салі „Народнього Дому" довірочна нарада жінок-делегаток повіту з таким порядком: 1. Участь жіноцтва в обороні рідного шкільництва. 2. Організаційні справи жінок. — Запрошені чужі референтки на нараду.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 5—?

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Доротеум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 4 ?

ФОРТЕПЯН КОРОТКИЙ в добрім стані, зараз до набуття, евентуальна заміна за піяніно. Ціна приступна. — Звертатися до П. Семчука, офіцяна в Обертині. 202 2—2

МАҐІСТЕР фармації, українець, вільного стану, в силі віку зволить зголоситися письмено до Адміністрації „Діла" під „Знаменитий інтерес. 212 1—3

ІНТЕЛІҐЕНТНА ЖІНКА середніх літ потрібна на село до заряду дому і кухні у самітного, старшого священника-вдівця. Зголошення до Парохіяльного Уряду в Михаденичах п. Дрогобич. 211 1—3

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякерування на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 1—8

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітнове 40 зл. Сарникове тапіцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні Вкладні 27. Матераци 3, подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отоманки** гобеленові 55. **Канапки** розкладані 45 **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** носяжне 200 зол. **ЗАКС**, Ліндого 6. 213 б 1—7

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні условія. 190 5—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АВТОБУСИ і ТЯҐАРОВІ

виключні гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ми **„ТИТАН", Львів, Валова 23.** — Достава до 3-ех тижнів. Полекші в сплатах. — Удільнюємо інформації в справі набуття підвозів. 174 4—6

ЛІЖКО подене залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 1—6

Конкурс.

Товариств „Дешева Кухня" в Перемишлі розписує конкурс на приняття ґімназійних учеників до своєї бурси при вулиці Снігурського ч. 10. Місячна оплата виносить 60 зол., а на інвентар одноразово 20 зол. Ведення бурси обіймать ґімназійні професори. Подання треба вносити до 15. серпня н. р. до Заряду бурси Товариства „Дешева Кухня" в Перемишлі вулиця Снігурського ч. 10. 203 2—2

ФОРТУНА НОВА.

Повідомляє отсим Шановних Клієнтів свойого склепу при вул. Руській ч. 1, що з причини конечности прискореної віддачі льокалю властителеві — змушена на разі звинути той склеп і застановити детайлічну продаж у власному заряді аж до часу вишукання нового льокалю.

Дякуючи за піддержку, що її виносні Клієнти удільювали тому склепові — просимо Їх рівночасно не забувати, що виробу „Фортуни Нової" можна буде набувати в міжчасі в складах: Народної Торговлі, Ринок і в Центро-Союзі, вул. Зіморовича 20, як також в приватних наших і чужих склепах у Львові.

Львів в серпні 1929.

197 2—3 Дирекція.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 174 (11.465). Львів, середа 7. серпня 1929. Prasowe opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Цілковита невдача червоного дня.

Львів, 6. серпня 1929.

Ось уже 12 літ комуністична партія панує неподільно в Радянському Союзі і весь час вона організує звідти так звану „світову революцію". Протягом цього часу комуністична політика пережила цілий ряд етапів, які в свою чергу дуже відбивалися також на її закордонній пропаганді та на підготовці до світової революції.

По скінченні світової війни комуністи мали надію, що цілий ряд держав під впливом повоєнного хаосу можна буде захопити під панування комунізму і збудувати нові радянські диктатури. Одначе ця надія завела, і навіть там, де комунізм хвилево переміг, як це було в Угорщині та Баварії, він не міг вдержатися при владі. А рівночасно військовий комунізм у самому Радянському Союзі довів до цілковитої господарської катастрофи та до страшного голоду 1921—1922 рр. Це змусило Леніна основно змінити всю попередню комуністичну політику і перейти до „нової економічної політики" (непи). Радянський Союз відчув потребу внутрішнього скріплення.

В 1925 році комуністи остаточно стратили надію на те, щоби їх попередня тактика організування пучів для захоплення державної влади могла мати якінебудь реальні наслідки. Московські ідеольоги комунізму на конгресах Комінтерну почали висувати тезу, що відносини в Европі на якийсь час стабілізувалися. Капіталізм покищо знова прийшов до рівноваги і тому міг проявити більшу силу опору. Тому то вони відкрили нову добу в комуністичній закордонній політиці. Комуністи попробували використати зростаючий національний та соціяльний рух в Англії, а особливо в Китаю. Московські комуністи поставили собі завдання звязати комуністичні цілі з молодим національним рухом та визвольною боротьбою азійських народів, щоби за їх допомогою розпочати наступ на европейські кольоніяльні держави. Одначе ці їх заходи, як відомо, скінчилися повною невдачею. Показалося, що національну визвольну боротьбу в Китаю ніяк не можна було злучити з комуністичними цілями. Чим далі поступала наперед визвольна боротьба в Китаю, тим більше він розходнася з комунізмом, аж поки китайський націоналізм не розпочав завзятої боротьби з комунізмом. Так упали нові далекосяглі пляни комуністів. Після цього останніми часами вони знову звернули свою увагу на Европу і знову зробили пробу після рецепти Леніна довести до якнайбільшого загострення відносин. Початок нової боротьби в Европі офіційно призначено на 1. травня цього року. Одначе лише в Берліні вибухли поважніші комуністичні заворушення. Та не зважаючи на те в Москві рішено зробити ще дальшу спробу в тому напрямі. Днем такої спроби призначено 1. серпня.

В офіційній відозві, яку з приводу цього дня видано з Москви на адресу комуністів по інших країнах, ми читаємо: „Здобудьте по ваших окремих країнах 1. серпня вулицю. Використайте усі політичні та технічні досвіди боротьби берлінського пролетаріяту, засвоїть засоби боротьби, яких уживає поліція, щоби мати на 1-го серпня підчас вашого виступу більшу свободу рухів". У Москві мабуть мали надію, що новий виступ комуністів у Европі справді може довести до загострення внутрішніх відносин по ріжних державах. Одначе і ця надія їх завела. Пляновий червоний день 1. серпня зовсім не вдався. Та найважніше те, що він не вдався не тому, що виступи комуністів затоплено в їх крови, але не вдався просто тому, що якнайширші маси европейського пролетаріяту не пішли за комуністами; їм шкода було дати навіть кілька годин на це підприємство. Натомісць скрізь мали великий успіх демонстрації на користь мира та проти горожанської війни.

Не підлягає ніякому сумнівові, що чим більше будуть стабілізуватися відносини в цілому світі, тим більше будуть тратити грунт під ногами комуністи.

Зовсім інакше оцінює цьогорічний червоний день більшовицька преса. Вона не добачує в ньому невдач для комуністів, але навпаки пише про великі успіхи в „звідомленнях" і статтях під вимовними заголовками: „Велика політична перемога робітничої кляси", або „Могутній успіх Комінтерну".

Для зразку наведемо кінцевий уступ з передової статті „Пролетарської Правди" (з 3-го серпня), в якій обговорюється успіхи міжнародного червоного дня. В ній дослівно читаємо: „Кляса проти кляси — ось що ми мали в день 1-го серпня. Соціялістичний світ зійшовся в жорстокій боротьбі з капіталістичним світом. У цій боротьбі нема помилування. Ця боротьба мусить закінчитися перемогою пролетаріяту. Капіталізму не врятує світова соціял-демократія, не врятують і ті, що зрадили комунізм і стали тепер по той бік барикад (отже є і такі! — Ред.), борючись разом з буржуазією проти робітничої кляси. На капіталізм прийшов останній час. Пролетаріят у всій своїй силі повстає до останнього рішучого бою і в цьому бої він переможе! Війна війні! **Імперіялістичну війну обернути на громадянську!** Геть руки від СРСР і т. д.".

Ось чим годують комуністичні органи своїх читачів! Але треба їм признати, що справу ставлять ясно. Вони одинокі пацифісти! Бо не хочуть ніяких міждержавних т. зв. капіталістичних воєн. Їх метою підготовляти і вести в інтересах „мира" громадянські війни за введення в цілому світі диктатури пролетаріяту. Ось вам і „буквально" поняте гасло: „Війна війні".

Огонь нищить не лише будинки, але й все, що в них находиться.

Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Гага і пакт Кельога.

Кілька історичних ремінісценцій.

II.

Берлін, 31. липня 1929.

Перед 30 роками — 18 травня 1899 р. — в день уродин московського царя Миколи II. зібралась у Газі велика замирююча й розброюючa конференція, яка мала радити над закріпленням сталого европейського мира. На конференції було заступлених 26 держав. Подібно як і нині, кількасот членів і приналежних до делєгацій знатоків та журналістів заливало світ потоками пацифістичного фразерства, подібно як і нині мільйонові маси вірили у щирість і чесність зібраних в Газі політиків. Паралелізм в обох випадках доходить попросту до абсурду, бо й тоді і нині, перед тим заки конференція зібралась, треба було кілька місяців витратити на те, щоби в підготовчих дипльоматичних переговорах і після затяжної боротьби поміж столицями, усталити місце і зміст конференції. Історія повтаряється. Нинішнє покоління в своїй найширшій масі всього цього не знає, а історична наука є доступна тільки для дуже вузького і вибраного круга людей. І тому-то велика европейська преса та публіцистика находить досить сміливости, представляти широким масам нинішню гагську конференцію як щось нове і небувале.

Дня 24. серпня 1898 р. розіслав цар Микола II. циркулярну ноту до всіх европейських держав з пропозицією, щоби порадитись спільно над найбільше доцільними засобами, „щоби забезпечити народам благодать правдивого і сталого мира й передовсім покласти межу ростучому розвиткові міжнародніх збройнь". Далі його циркулярна нота виводила докладно, що зброєння знесилюють розвиток національних культур і світового економічного життя та мусять зі силою неминучости привести якраз до катастрофи, яку хочеться оминути й, яка примушує своїми страхіттями до вдрігування кожне людське серце". Осьтак бачимо ще перед 30 роками цілий арсенал такої самої пацифістичної фразеольогії, якою в кожній своїй ноті послуговується Гувер і Бріян, Штреземан і Макдональд. Усе тут разом, страх за зброєння й предчуття цієї неминучости, які мусять довести до катастрофи. Тут і дрожаче за долю людства — московське серце і благодати правдивого і сталого мира. Все це поражає тим більше, коли освідомити собі політичне тло й ті думки, які привели царя до його пацифістичної ініціятиви. Діялось це саме в часі, коли Росія потребувала чергової й так типової для цілої московської історії „передишки", щоби стравити свої свіжі азійські завойовання, твір думок і праці князя Ухтомського. Діялось це далі в ситуації, де після берлінського конґресу з 1878 р. російсько-австрійське напруження і взаємні зброєння доводили уже до розриву. Загальна ситуація була подібна до нинішньої, але при зміні партнерів. Вчора Австрія—Росія, нині Англія—Америка намагаються з одного боку забезпечити воєнні здобутки, а з другого боку находяться у стані взаїмного гострого напруження. І тут і там люди шукають виходу в „роззброюючій конференції". І тут і там пацифістичну ініціятиву підіймає найбільша в даному часі потуга, тут Америка, там Росія.

Тут і там люди старались утворити відповідну атмосферу для конференції. В 1897 р. видав царський „правдивий тайний совітник" Іван Блох цікаву книгу, в якій яркими фарбами малював страхіття майбутніх воєн. Подив бере як точно предсказав він все те, що пізніше творилось на світі від 1914 до 1922 р. Та майбутня війна, якої прихід він бачив і яка примушувала „дрожати" серцю Миколи II. привиджувалась йому в таких самих жахливих красках, що й та, яку нині творять сучасні пацифісти. Паралельно з „дійсним тайним совітником" Блохом англієць Нормен Анґел доказував в подібній книзі, що світове господарство було все тоді так сильно посплітане і взаємно повязане, що господарське винищування противника мусіло приносити таку самісіньку шкоду і побідникови. Він пропонував теж у висновку виклятя війни, розумно-судейські договори і створення — Паневропи. Нині скрізь повтаряється та самісінька історія. Вчора Блох і Нормен Анґел, нині Кенуорті, Уеллс, Каллерджі, Монтгеляс і т. д. — співають ту саму пісню.

І вчора і нині йшло не так уже про певні зобовязуючі договори, про певні точно усталені юридичні норми і договірно усталений *примус* притримуватись мира, а радше про „духа замирення". Про цього „духа замирення" йде теж у пакті Кельога. Знаменна й дуже характеристична є в цьому відношенні юридична загальниковість Кельоґового пакту й не дурно американці докладали усіх сил, щоби в цьому пакті не очеркувати ніяких понять і його юридично не спрецізовувати. Йде про те, щоби сотворити собі на майбутнє якнайширшу можливість інтерпретації. Подібно було перед 30 роками також на конференції в Газі. Була там мова не про що інше, як тільки про „духа замирення"; тотеж сталось і тоді те, що мусіло статись.

Конґрес в Газі вийшов як і пакт Кельога з великої ідеї *вічного мира*. В ході дебат з великої ідеї зробились три середні декларації, які юридично до нічого не зобовязували й тільки декларативно ставили міжнародні відносини на „базу взаїмного довіря, льояльности й миролюбивости". З тих трьох середніх декларацій зробилось арештою кілька цілком маленьких договорів, про заказ вживання куль „дум-дум", про ненарушимість ранених, шпиталів і полонених, про заказ вживання ґазів і обстрілу з воздуха і накінець про мирове полагоджування міжнародніх конфліктів. Договір про ґази й обстріл з воздуха анульовано ще на тійже таки конференції: нині це зроблено в Женеві в 1929 р. з нагоди зїзду т. зв. розброюючої комісії Ліґи Націй, де теж залишено державам щодо ґазів і літаків вповні свобідну руку. В ґагських „договорах" матеріяль-

стільки різнородних клявауль і застережень, стільки дір і виломів, що скрізь них в кожній хвилині може проскочити запальна воєнна іскра. Це сталось в 1914 р. Найближча-ж війна перейшла над рештою гаґських конвенцій до денного порядку. І конференція не була тим, за що себе видавала, не спробою організації „вічного мира" — але потрібною для людей „передишкою".

Над людськими головами збивався перед 30 роками в Гаазі справжній туман пацифістичних балачок та ідеалів. Говорено про роззброєння, про розємчі договори, про можливість вирівнування конфліктів мирними засобами, стукано об жахливість майбутніх воєн, їх розумову й господарську недоцільність. Це була одна сторінка медалі. На другій сторінці стояло щось інше. Росія, яка скликала цей пацифістичний конгрес, разом з усею своєю миролюбивістю клала рівночасно свою важку руку на Манджурію, Памір, Тибет; Америка саме займала збройною рукою Кубу і Філіпіни. Англія побивала в Гаазі москалів на кожнім кроці радикальністю своїх пацифістичних внесків, але тільки, що конгрес розійшовся вже 29 липня 1899 р. Кілька тижнів пізніше пацифістичні учасники конгресу булиб почули рев британських гармат й розриви ґранатів, якими торощено в південній Африці державність і волю бурів. Але поза усім тим свідомо і з горячкою творились усі ті можливости, які привели до експльозій 1914 р. Їх ніхто не побоявся помимо „духа Гаги" і воєнних страхіть „тайного совітника" Блоха.

А нині? Нині над Гаґою збирається поволі той самісінький пацифістичний туман, що й перед 30 роками. Нині знова йдуть балачки про ліквідацію війни, про роззброєння, про розємчі договори, нині знова добре платні урядові публіцисти лякають світ страхіттями й недоцільністю війни. Нині знова світ потребує „передишки", передовсім насичені побідники. Нині знова англо-американське напруження зводить обох противників переходово за переговірний стіл. Аж ніяково думати як нічого нового не діється на світі, як завсіди повторюється та сама комедія. Поза тим туманом Америка нині, так самісько як тоді, поклала свою важку руку тим разом на Нікарагву, на Мексик, на цілу Середню Америку, на Китай на усі европейські мошонки; Англія собі на Мезопотамію, на Палестину, на Персію, на обі колишні нім. африканські кольонії. Одна половина Англії ставить радикальні внески на роззброєння й замирення, другаж горячково зброїться й тихцем шукає союзників для майбутньої неминучої війни. Франція собі, Італія собі, Росія собі — кожна поза офіційною пацифістичною політикою шукає місць осадовлення. На цьому місці просто неможливо наводити листу тих імперіялістичних інтересів, які відбуваються паралєльно з усякими гаґськими спектаклями.

Так само як свого часу пацифісти з Гаґи — посеред отої „атмосфери замирення", „духа Гаги" й звучних деклярацій могли були дуже легко почути в 1899 р. гук армат з Трансвалю, так теж нині, серед „духа Льокарна", Кельоґового пакту і під звук пацифістичних тирад в голяндській ревіденції можуть дуже легко почути розриви ґранат під Ковном або на російсько-манджурській границі. Хіба треба вичислювати всі ті далеко ширші можливости, що свідомо й горячково творяться поза сучасним пацифістичним туманом скрізь, аби завтра довести до нової експльозії на Атлянтику, на Пацифіку чи на Сході Европи? Підростає арештою нове покоління, яке війни не бачило і не знає і яке її та всіх звязаних з нею страхіть таксамо не побоїться як і не побоялось їх наше покоління, що підростало в час, коли світ „на віки" замирювався перед 30 роками в Гаазі.

Зенон Пеленський.

Англьо-американські морські переговори.

Дотеперішні їх висліди. — Пляноване зменшення воєнних фльот світу на половину.

Англійські та американські офіціозні відомости подають, що ведені в Льондоні англійсько-американські переговори про морське роззброєння довели вже до двох висліднів, які мають чимале світово-політичне значіння. А саме: обидві держави не будуть чекати на конференцію в справі морських розброєнь, яка на основі вашінґтонської умови мала би автоматично наступити 1931 року; вашінґтонська умова в справі морського роззброєння має бути ревідована вже цього року на конференції, яка відбудеться в Льондоні або в Новому Йорку. Та що найважніше, то те, що метою цеї ревізії, яку плянує Англія та Америка, буде зменшення на половину сучасних воєнних фльот пяти великих морських держав. Відношення між силою фльот окремих держав лишиться таке саме як досі.

Кружляки будуть на будуче розглядатися, як засоби морської поліції і тому передбачується, що теперішні кружляки та ті, які будуються, одержать гармати слабшого калібру. З огляду на те, що Англія не хоче зменшити стану своїх кружляків, Америка одержить можливість збудувати ще декілька кружляків; рівночасно Англія правдоподібно візьме на себе зобовязання будувати нові кружляки лише в міру того, як старі виходитимуть з ужитку; крім того Англія буде інформувати Америку про свій плян поділу кружляків на різні океанійські стації, щоби Америка мала забезпеку, що швидка концентрація цих кружляків на Атлянтійському океані або в Середземному морі буде неможлива.

Президент Гувер та премієр Мекдоналъд мають замір зменшити на цілу третину кошти, призначені на збройня. Ці заощадження будуть зроблені насамперед коштом бюджетів морської та воздушної фльоти. Англія видає тепер на цілі збройня річно 120 міліонів фунтів штерлінґів і хотіла би заощадити з цеї суми 40 міліонів фунтів. Бюджет морської та воздушньої фльоти виносить разом коло 80 міліонів фунтів. Зменшення на 50проц. стану воєнних кораблів англійської фльоти заощадило би 25 до 30 міліонів, так що решту можна би було легко заощадити на зменшенні воздушної фльоти та невеликих заощаджень у воєнному бюджеті.

Свято на Маківці.

Імпозантний здвиг народу в 14-ліття памятних боїв на Маківці.

Як що-року, так і в часі цих ферій улаштовано свято-поминки на Маківці. Свято уладило Т-во Охорони Воєнних Могил у Львові в неділю 4. ц. м. і йому треба в першу чергу подякувати за ці справді гарні, імпозантні поминки на могилах полеглих У. С. С..

Не зважаючи на дуже непевну погоду, на святі Маківки зібралася велика маса людей. Вже кілька днів наперід Стрийський Пластовий Кіш розташувався близько цвинтаря на Маківці, направив могили і вибудував провізоричний вівтар. В неділю від вчасного ранку сходились від сторони Тухлі та Головецька дооколичні громадяни і прогульковці зі Львова, Стрия, Сколього та люди з ближчих і дальших сіл. Разом усіх людей було до 5.000.

Перед 12. годиною вполудне стануя до полевої Служби Божої о. Чемеринський. По Службі Божій о. о. Галькевич, Попель, Мудрий, Масик, Сивак, Смочило і Чемеринський відправили під проводом о. Притуляка зі Сколього парастас. Відповідну настроєву, глибоко продуману проповідь виголосив о. Чемеринський. Після проповіди на знак пошани для полеглих заряджено одноминутову мовчанку. Хвилина ця незабутня, потрясаюча до глибини душі...

В поминках взяли участь бувші члени У. Г. А. і У. С. С., пластові курені „Червоної Калини" і „Ордену Залізної Остроги", процесії з Головецька, Грабівця і Славська та великі маси народу. Люди з жовто-блакитними відзнаками, на яких вибита дата кріавих боїв на Маківці. На жаль, тих відзнак не стало... Курені 5, 8, і 18 уставились кордоном довкруги могил. На хрестах зложено вінці від Пласту, від орґанізацій Сколього, Орави, Гребенова й ін. Співав злучений хор з Синевідська та Конюх. Порядок зразковий, сконсиґнована численно поліція не мала притоки інтервенції.

З дрібних інцидентів назвемо такі: Поліційні аґенти придержали п. Івана Белдика, американського громадянина, який робив кінові знимки зі свята, маючи на це дозвіл від польської влади. П-на Белдика придержано на станиці поліції в

Проф. ІВАН ОГІЄНКО.

Українська літературна мова XI--XVI століть.

Перша літературна мова українського народу не була йому рідною, — це була мова болгарська, занесена до нас в малих розмірах, переважно до західньо-українських земель, ще під-час діяльности незабутніх Костянтина й Методія, цеб-то в другій половині IX-го століття, а в більших — по охрещенні Киян в 990 році*) найперше в постатті богослужбових книжок. Багатоплідна культурна діяльність Костянтина й Методія прищепила всім словянським народам велику й величну ідею Богослуження народньою мовою, ще на світанку середніх віків, через що словянська мова стала культивуватися по церквах усіх християнських народів, що приняли грецьку віру. Солунські брати свої переклади найпотрібніших книг св. Письма та богослужбових зробили на рідну їм південно-болгарську мову, — і ця мова й стала церковною мовою для всіх тих словянських народів, що прийняли грецьку віру. У той час у цілій Европі було втертою звичкою, що мова церковна одночасно була й мовою літературною. Ось таким чином і в нас на Україні болгарська церковна мова стала мовою літературною**)

Одним з культурніших словянських народів в IX-м столітті, коли появилися переклади солунських братів, були безумовно болгари. Болгарський нарід був територіяльно найближчим сусідом найкультурнішої тоді держави — Греції, з котрою мав постійні тісні взаємини і яка мала на нього великий культурний вплив. Тому цілком зрозуміло, що праця, подібна праці Костянтина й Методія, могла зародитися в більшому розмірі тільки серед болгарського народу. В Болгарії в X-м столітті, за незабутнього царя Симеона, повстає велика й цінна література на їхній церковній мові, ціб-то на живій народній болгарській мові.

Культурний авторитет болгарський серед інших словянських народів був тоді дуже високим, і тому література т. зв. золотої доби, доби царя болгарського Симеона, відразу поширилася й серед українського народу. Виробленої своєї літературної мови в нас тоді ще не було, тому український нарід охоче й без усяких застережень прийняв болгарські богослужбові книжки. Робити це в той час було тим легче, що все таки болгарська мова була в більшости своїй для нас зрозумілою; крім того, нову християнську віру ширило в нас на початку власне болгарське духовенство. Ось через усе це і в нас на Україні літературною мовою стала мова болгарська.

І таким чином болгарську мову постійно чув український нарід скрізь по своїх церквах, цею-ж мовою читав він і книжки св. Письма (а якоїсь заборони читання їх подібної до заборони у католиків, ми ніколи не знали), а тому звикав до неї все більше та більше. Духовенство проповідувало й боронило ідею, що літературною мовою може бути тільки мова церковна; само-ж воно, власне, й розвивало рідну літературу, писало тією-ж таки болгарською мовою, бо письменників світського стану було тоді надзвичайно мало. Болгарські книжки найріжнороднішого змісту ширилися по Україні все більше та більше, без кінця переписувалися й залюбки читалися. Таким чином защепилася на Україні болгарська мова як мова літературна, яку ми звемо мовою церковно-словянською.

Проте ця перша наша літературно-церковна мова була для нас у багатьох відношеннях мовою чужою, — вона мала багато незрозумілих для нас болгарських слів (язъ, глаголати, абіе, аще, бдѣніе, благо, брашно, гряду і сотні подібних) та болгарських форм (напр. прикметники на -аго і т. п.). Цю незрозумілість церковної мови сильно зменшували тим, що скрізь церковні книжки читано з живою українською вимовою: вѣра — віра, тебѣ — тебі чи тобі, мене — мене (а не мєне). Господи — Господи (а не Господі) і т. п. Очевидно, такої-ж вимови навчано тоді скрізь і по тодішніх школах*). Українська жива вимова сильно ховала й зменшувала чужинність нашої церковної мови, і власне ця вимова дала змогу чужій нам болгарській мові довгі віки міцно триматися на Україні і в церкві, і в літературі.

Проте це була чужа нам мова, дуже часто мало або й зовсім не зрозуміла широким українським масам. Українська мова, як мова самостійна, від болгарської відмінна, виробилася ще в доісторичний час, ціб-то ще задовго до часу появлення в нас писаних памяток. У нас у науці втерся звичай датувати ті або інші процеси життя української мови віком, коли ці процеси вперше знаходимо в писаній памятці. Це зовсім невідповідний звичай, бо 1) фонетичні процеси для свого вироблення й усталення потрібують надзвичайно довгого багато-вікового часу і 2) самі писані памятки маємо аж з другої половини XI. віку. Релігійна боротьба нашого й чужого (болгарського та грецького) духовенства проти словянських памяток дохристіянських, на погляд цього духовенства зовсім „поганських", допровадила до того, що були понищені всі писані памятки дохристіянської доби українського народу. А що ми мали своє письмо й свою писану літературу ще до офіційного приняття християнства, про це в науці нема тепер сумніву.

(Продовження буде.)

*) Дату охрещення 988 рік уважаю невідповідною.

**) Докладно про всі ці справи розповідаю в своїй двохтомовій праці: „Костянтин і Мефодій, їх життя та діяльність". Варшава 1927—1928 рр.

*) Докладніше розповідаю про це в своїй статті: „Українська вимова богослужбового тексту в XVII. віці", див. варшавський „Ἑλλάς" 1926 р. ст. 11—32.

Тухлі, де до часу відїзду нашого поїзду до Львова (год. 6. попол. з ним не списували ще протоколу. Другий випадок: п. Штерцель (з лісництва в Сколім — власність барона Ґредля) не дозволяв людям перейти лісом (коротшою дорогою), бо, мовляв, „робиться шкоду", а не звертав якось уваги на шкоди, які поробила людям повінь з причини вирубання лісів. А вкінці найважніша справа: прогульковцям зі Львова відмовлено (вперше від ряду літ!) залізничої знижки, при чому в Дирекції залізниць сказано, що така декизія прийшла з Варшави. Не зважаючи на цю відмову, всі заголошені у Львові прогульковці в числі понад 70 осіб поїхали на Маківку, заплативши повну залізничу таксу. Тут найкраще показалося, як ділає на наших людей всяка заборона чи відмова і наскільки ми вже на такі річи загартовані.

Загально свято пройшло надзвичайно гарно, зібрано було безперечно більше величне й численніше, як у попередніх роках. Воно й виявило наглядно, що культ Маківки поширюється в нашому народові з року на рік.

Радянська Україна.

Врожай на Україні.

Харківський „Комуніст" з 30. липня ц. р. пише в передовій статті про сьогорічний врожай на Україні між іншим ось що: „Урожай цього року наближується до розмірів урожаю 1927—1928 р., себ-то він вищий середнього. Це підтверджує попередні міркування про сприятливі перспективи хлібозаготівель у цьому році. Хлібозаготовчий апарат і широка селянська суспільність повинні бути готові до виконання значно більшого плану хлібозаготівель, ніж минулого року. Дуже актуальне є питання про **мірчук**. За останні 5 днів він абсолютно не збільшується, хоч помол зерна збільшився. Це свідчить, що увага до його збирання знову послабшала. Минулого року на початку кампанії через недостатню увагу ми дуже погано виконали план щодо мірчука. (Мірчук це система оплати міркою збіжа за помол. Минулого року селяни видно воліли платити за помол грішми ніж збіжем. Цього року, як бачимо, починають звертати увагу на те, щоби за помол таки стягати належність міркою, бо ці мірки становлять одно з джерел для легкої державної хлібозаготовки. — Ред.). Цього року треба зробити все, щоби не повторювати помилок минулого. План мірчука на цей рік більший ніж минулого року. Нам треба з самого початку кампанії так організувати одержання його, щоби забезпечити реалізацію цілком. Мірчук — важливе джерело одержання хліба, й забувати про це неприпустимо". Наведений цитат кидає досить цікаве світло на систему державних хлібозаготівель на Україні, а також на виглядн врожаю, що має бути вищим від середнього.

Чистка радапарату на Україні.

З радянської преси довідуємося, що Центральна комісія в справі чистки радянського апарату від ненадійного елементу провела досі „очищуючу" роботу на Поділлі, Запоріжжі і в Зіновіївській, Кремінчуцькій та Київській округах. На Одещині теж провірено 2 тисячі співробітників, при чім усунено від праці 8 відс. Більшість з них підпала вимогам „прочищування" наслідком „викривлення класової лінії". В часі „очищуючої" роботи виявилось, що серед „вичищених" богато кооператорів. Далі показалось, що серед деякої частини співробітників спостерігається „кругова порука". Адміністрація вперто боронить співробітників, а співробітники адміністрацію. Це й є, на думку радянської преси, та кругова порука. На Запоріжжі „чищенню" підпало 12,8 відс. урядовців, головно за звязки з „глитаями". Комісія накінець ствердила, що місцеві радянські установи не підготовилися якслід до чистки радапарату.

Нові інститути заочної освіти.

Колегія Народнього Комісаріяту Освіти висловилась на основі практики з дотеперішніми інститутами заочної освіти за відкриттям нових двох інститутів заочного навчання. Один з них мав би мати чисто індустріяльний, а другий виключно сільсько-господарський характер. Народній Комісаріят Освіти звернувся до Ради Народніх Комісарів з проханням затвердити проєкти організації обох інститутів.

Парк культури в Київі.

В Київі заходяться біля заснування парку культури та відпочинку, що міг би обслужити 30.000 людей. За основу такого парку мають взяти теперішній „Пролетарський Сад" над Дніпром. Справу обговорювала вже відповідна комісія міської ради. В парку культури мали б збудувати новий, великий літній театр, біблотеку з читальнею, спортовий (фізкультурний) відділ і окремий дитячий город.

Залізна руда на Сталінщині.

В районі села Стила викрито поклади бурого залізняка. Залізо виносить у нім 30—40 відсотків. Залізну руду викрили також у районі Волковахи на Корсик-могилі. Тут руда лежить плитами і має в собі 57—60 відсотків заліза.

За океаном.

„Ліга Визволення України" в Шікаго.

За стараннем д-ра Володимира Сіменовича, д-ра Смука і д-ра Тарнавського оснували американські українці міста Шікаго „Лігу Визволення України". Коло Ліги гуртуються українці, яких метою є праця для визволення України. Вона розпочала вже свою працю, навязуючи взаємини з українськими організаціями та поодинокими особами в Европі. В Америці інформує вона про українську справу видні особи і пресу. Ліга розпочала вже працю над виданням історії України в англійській мові. На ту ціль зложила вона 10 тисяч долярів.

Зїзд українських гр.-кат. священиків.

Часопис „Католицький Провід" оголошує в 21. числі з 15. липня 1929 р., що Епископський Ординаріят у Філядельфії запрошує всіх українських священиків на зїзд у Філядельфії. Зїзд заповіджений на четвер 1. серпня.

Українець членом канадійського копальняного інституту.

Канада має багато копалень золота, срібла, ніклю, міди, цинку, вугля, нафти й інш. Недавно пошукувачі мінеральних скарбів землі відкрили нові копальняні простори в північній Манітобі. На розбудову тих копальняних теренів видано і постійно видаються великі мільони на дороги, залізниці, верчення і дальші відкриття. Багато розумних і підприємчивих людей з ріжних частей світа, а переважно відважних американців, бере участь у використанні і розбудові тих нововідкритих мінеральних земель, бо розумні люди мають певність доброго зиску. За діяльність в розбудові канадійських копалень „Канадійський Інститут для копалень і металюргії" признав своїм членом українця, п. Б. Семця. Ця інституція гуртує людей, які є інжинірами або копальняними фахівцями і має на меті скріпляти розвиток канадійських копалень. Коли в березні 1929 р. в „Роєл Александрія Готелі" був зїзд того Інституту, на якому були присутні найвизначніші геольоги і гірничі експерти цілої Канади та державні міністри, п. В. Семець був туди запрошений також. Копальняний інститут Америки репрезентував на зїзді сер Скат Тернер, директор цього інституту з Вашінґтону. Відрадну вістку про участь п. В. Семця в розбудові копалень Канади подаємо нашим читачам з поясненням, що Канада, хоч молода країна, одначе робить знаменитий поступ і тих, котрі причиняться до використання мінерального богатства цього краю, чекає велика будучність.

Відзначення українця в американській школі.

Тому два роки приїхав до Америки з Берліна 11-літній хлопець Ігор Левицький, син д-ра Володимира Левицького. В Берліні він не ходив до школи, тільки дома самий учився і читав книжки. Крім української і німецької мови, навчився потрохи й російської, французької та англійської. В Америці пішов у Скрентоні до публичної школи і за рік покінчив дві останні класи з найкращим успіхом. На другий рік пішов Ігор Левицький до „гай скул" (середньої школи) Ґреца в Філядельфії. І тут покінчив перший рік „гай скул" з відзначеням, а при закінченні шкільного року студентська рада іменувала його редактором свого журналу (газети, яку видається для студентів цілої „гай скул"). Зазначимо теж, що офіціяльним ілюстратором тої газети є другий українець, І. Росолович, котрий вже здобув кілька нагород за свої малюнки на конкурсах.

По широкому світі.

На основі останнього висліду виборів фінляндський уряд оголосив свою димісію.

Макдональд написав для американської преси статтю, де викладає підстави загального розброєння.

„Дейлі Мейль" повідомляє, що два радянські полки вислані на північ від Владивостоку збунтувалися і що в російській армії у Манджурії є випадки дезертирства.

У Данії буде складений позапарляментарний кабінет, тому, що спроба створити правий кабінет скінчилась невдачею.

На передмісті Ковна мали литовські волки погромити жидів.

Конфлікт між князем Монако і його підданими знову загострений. Князь відкинув ультимат державної ради, що домагається зміни конституції.

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ.

Альгамбра.

(Докінчення.)

Там угорі звисають чудові сталяктити, в однім склепінні має їх бути мілїон, здається, що ми в якійсь природній печері. А ті мармурові філяри! Для мистців, що будували це чудо, існували, здається, архітектонічні правила тільки на те, щоби їх обійти. Бож прецінь ті кольони так і тоненькі, що можна їх обняти долонями обох рук. А на них спочиває весь тягар будівлі! Не віриш очам. Як кришталева чаша шляхотного вина тримається на тонесенькій бадилині, так і тут всі луки, стелі, дахи, цілі вежі спочивають на тих тонесеньких, пестотливих, як жіноче тіло, ніжних філярах.

Ходиш і кінця не можеш знайти. Правда, є тут завсіди готові платні провідники, щоби в тих салях і городах не заблукати, одначе краще йти самому, щоби насолоджуватись у мовчанці цією красою. Нераз здається, що вже кінець, вже остання саля або город, ось там уже стіна — приходиш ближче, видиш якийсь вузонький непоказний прохід, який не заслугує на те, щоби на него звернути увагу, прямуєш оттак нехотя ще туди в останнє — і о, диво! перед твоїми очима розкриваються нові городи, нові мармурові галї, знову шумить і клекотить вода, знову цілий ліс філярів, водограїв, ручаїв, келїв, пальм, ціла веселка квітів, непроглядні стежки то в гору то в долину!

Це твір арабського ґенія, це казка з тисяча і одної ночі, повна несподіванок, серед яких чоловік губиться. Ходиш, чудуєшся — аж тут бачиш якісь сходи в долину. Йдеш там, — знов те саме, що в горі. Блукаєш, тішишся новою зеленю, квітами, розхитаними вершками пальм, вдихуеш у себе свіжість воздуха і його пахощі; аж ось бачиш нові сходи провадять уверх. Це певно поворотна дорога. Мармурові ступені, мармурове поручя, з відкритим рівцем вздовж де пливе вода.

Водяний пух розприскується довкруги, тримається поручя, а під твоєю долонею журчить зимна вода і здається вливається в твої жили. По ступенях тут і там грають фонтани, ледво можеш їх обійти, щоби не обіляли тебе водою. Виходиш вкінці наверх, думаєш, що ти вернув на давні місця, — де там! Цілком новий світ. Тут уже не річки, потоки, водограї, тут цілі озера серед мармурових берегів, а довкруги густі хащі мірту, який своєю тінею затемнює прибережну воду. Серед озера граються риби і будьто випливають на сонце, будьто ховаються в холодній тіні при березі. Лучі сонця відбиваються від мармору, від позолочених стін і луків вгорі, заломлюються в воді манять ту і там веселкою наші очі.

Я вже був змучений. Вже було досить з полудня. Обідня пора минула. Я і не стямився. Почав шукати поворотної дороги. Але куди і як? Ще дальше заблукав. Ось видиу вежі. Входжу на одну з них. Передімною простягається ціла долина з буйними винницями, серед яких розгорнулася Гранада. Там дальше блищить снігом і ледом Сіерра Невада, звідки віє зимний вітер і сушить піт на чолі. На вежі великий дзвін, що дає селянам знати, коли спускають з великого ставу воду каналами в долину, щоби ставали на своїх загонах ту воду розпроваджували по своїх висушених нивах.

Але куди мені вертати? Побачив я в однім місці, як там працювали коло грядок якісь робітники. Удалося мені до них зайти і один з них мене вивів і показав дальшу дорогу.

Я найшовся поза мурами палати, довгими, безконечними, німими, суворими, якби це була яка велика середньовічна твердиня. Я був приголомшений. Мені здавалося, що те, що я видів, то був лише якийсь привид, а не дійсність. Все приснуло як чар. Лиш з Сіери Невади віяв зимний вітер і вливав в мене нове життя, свіжість і силу. Око губилося далеко на безмежній рівнині з полями і винницями, осяяними золотим сонцем. Огорнула мене велич Еспанії. В тій величі я бачив увесь світ гарним, безконечним. Я почував, що все те належить до людини і що вона сотворена до великих цілей, до боротьби, до шукання правди і краси.

О, Еспаніе! Хто Тебе раз побачив, той не забуде Тебе як свою першу любов.

Побиття польських студентів у Парижі.

З голосів польської преси.

Варшавська „Епока" оповідає, що група студентів варшавської політехніки з асистентом інжиніром Васютинським подорожувала по Німеччині, Швеції, Данії, Бельгії і Франції. Та тут при від'їзді на паризькому двірці сталася пригода. Інжинір Васютинський мав непорозуміння з кондуктором з приводу місця в купе. Кондуктор схопив його за ковнір, а потім прийшла поліція, забрала інжиніра в окрему кімнату на двірці, а через якийсь час його витягнено звідти побитого закривавленого і в кайданах. Поїзд тимчасом від'їхав. Польські студенти, що чекали на пероні на Васютинського, розмовляли між собою по польськи. Поліцянти почали вимагати від них, щоби вони говорили по французськи, а коли ті відмовилися, агенти кинулися на них: почали бити палицями та револьверовими кольбами. Після цього поліція силою всадила їх до потягу. Інжинір Васютинський досі сидить у вязниці.

Після свого повороту до Варшави студенти оповіли про все ректорові політехніки, й цей звернувся до міністра закордонних справ з просьбою про дипльоматичну інтервенцію. Рівночасно польський академічний комітет вислав депутацію до інтернаціонального академічного центрального бюра в Будапешті із відповідною відозвою до всеї академічної молоді.

„Газета Варшавска" подає ще такі подробиці. Кондуктор мав кричати, що поляки, це найгірші люди. Поліція повалила на землю студента Джевіцького, била його палицями й глузувала: „ці свині дуже витревалі". Нічого не помогли і його заяви, що він поляк.

Про справжню причину цієї авантюри покищо ні звідки не можна довідатися.

Гаська конференція

В гаській конференції візьме участь 13 держав, а саме: Англія, Франція, Італія, Бельгія, Японія, Німеччина, Польща, Чехословаччина, Румунія, Югославія, Греція, Португалія і американський обсерватор.

Англійська преса гостро критикує плян Юнга. І так відомий журналіст Стід у статті в „Сіндей Таймс" приходить до переконання, що плян Юнга є суперечний інтересам Англії і тому слід його відкинути. В політичних справах конференції підчеркує Стід, що окреме звільнення Надренії від англійських військ без рівночасного звільнення Франції і Бельгії не було би найкращим середником утримання гармонії і міжнародньої згоди. Зате можливість залишення англійських окупаційних військ у Надренії на дальших 5 років є цілковито в Англії непопулярною. Стід каже, що на конференції прийде до двобою між Бріяном і Сноуденом. Оба виступлять в Газі як суперники, покликані одначе до співпраці. Схарактеризувавши в цей спосіб плян Юнга, Стід задивляється дуже песимістично на вислід гаської конференції.

З Льондону повідомляють, що інтервю Сноудена, шефа англійської делегації в Газі, в дипльомат. кореспондентом „Сіндей Таймс-у" проти приняття пляну Юнга, викликала в англійській пресі велике вдоволення і прихильну апробату. Після інформації цього кореспондента, Сноуден буде змагати на конференції до трьох цілей, а саме: цілковите сповнення вимог Англії відсоткового очеркнення, означеного в протоколі з 1920 р., далі буде змагати, аби в згідним порозумінні змінити репараційну політику, вкінці зверне спеціяльну увагу на концесії, уділені вже деяким европейським державам, як Італії. Що відноситься до приноровлення пляну Юнга, то Сноуден не згодиться на ніякі уступки, які обнижили би домагання Англії. З Льондону надійшли вісти, що цей виступ міністра фінансів Сноудена зєднав йому беззастережну і горячу прихильність цілої англійської опінії і Сноуден стався найбільш популярним міністром теперішнього уряду. Англійська преса сподіється, що Англію піддержуть менші держави, нинішні союзники Франції, а саме Польща, Югославія і Греція, яким плян Юнга не відповідає. В цей спосіб уряд партії праці здобуває собі своїми виступами в останніх днях дуже велику популярність не лише із занятого становища Гендерсона в більшовицько-англійських переговорах, але передовсім із за становища Сноудена в справі пляну Юнга. Якщо Макдональдові вдасться успішно довести до порозуміння з Америкою в справі роззброєння на морі — тоді уряд партії праці займе дуже сильну позицію.

Криваві сутички комуністів з соціялістами.

Минулої ночі (5. серпня ц. р.) прийшло в Берліні в кількох місцях до кривавих нападів комуністів на членів республиканської організації соціял-демократів Райхсбанеру. Зате організація уладжує у вівторок великі походи, аби запротестувати проти тяжкого побиття кількох членів її організації. Комуністична „Роте Фане" взиває всіх своїх членів до чинного виступу в дні 11. серпня, аби не допустити до республиканських обходів з нагоди річниці веймарської конституції. „оФрвертс" публікує тайний обіжник комуністичної партії, з якого виходить, що комуністи приготовляють на велику скалю напади і авантюри в дні святочного обходу річниці конституції. Тому „Форвертс" догадується, що в Берліні прийде до кривавих сутичок тим більше, що поліція буде розганяти учасників походу і маніфестанти не будуть теж спокійно приглядатися авантюрам комуністів.

Цепелін в Америці.

З Лейкгерст надійшли вістки, що Цепелін осів там щасливо в год. 2.52 після середньо-европейського часу. Осідок Цепеліна наступив точно в 4 дні по відлеті з Фрідріхсгафену.

Погром на Литві.

„Берлінер Тагеблят" повідомляє, що в Ковні мало прийти в ночі з 1. на 2. серпня ц. р. до прикрих антижидівських виступів. Відділи авантюрників, узброєних у револьвери і кріси, ходили по вулицях і напастували переходжуючі особи, які мали жидівських вигляд. Близько 20 жидів поранено. Поліція мала заховуватися байдуже. Вальдемарас приказав перевести докладне слідство.

ДО 150 ДОЛЯРІВ ПРИХОДУ,

дає морґ романцю лікарського „Chamomilla". Насіння — ботанічно чисте — на 1 десяту частину морґа — шле з поученням, оплатно —

БОБЯК КАМІЛЯ, БЕРЕЖАНИ

224 по одержанню 6··· золотих. 1—3

Дивогляди.

Людська шкіра на продаж.

У празькій пресі появилось оголошення, що є на продаж людська шкіра, здерта з автентичного князя кіргізів Гасайна. Продає її бувш. чеський легіоніст Копецький, який дістав її підчас побуту в Іркутську. З Гасайна казав здерти шкіру в 1914 р. його ворог монгольський князь Джо Ляма. Кажуть, що за цю рідку шкіру деякі американці жертвують уже 10.000 долярів. Чи Копецький має документи на доказ її автентичности преса не згадує. Імовірно спеціялісти від шкіри пізнають княжу шкіру дотиком. Вона піде певно на оправу якогось безсмертного твору в книгозбірні американського мільонера.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·79·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінгів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·90—0·63·00, 5 австрійських корон 3·25·00—3·35·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 43·50—44·50, пшениця сеняньска 00·00—00·00, жито галицьке 24·00—24·50, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·50—21·00, кукурудза румунська 26·50—27·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·25, горох пільний 38·00—40·50, бобик 30·00—31·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·75—29·75, льон 65·00—67·00, лубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 60·00—61·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житна 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 15·50—16·00, отруби пшеничні 16·50—17·00, крупи гречані 55·75—57·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пенцак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, мак синій 130·00—140·00, мак сичий 110·00—120·00, конюшина червона 00·00—00·00.

А. С. Маршинський.

(З нагоди його смерти.)

Один за одним відходять від нас старі діячі українського національного руху.

Минув лише місяць з дня смерти великого українського патріота Е. Х. Чикаленка, як стоїмо знов перед тяжкою втратою: 30-го липня в тій-же Празі помер на 64-ому році свого життя Аполінарій Серапіонович Маршинський — на скромній посаді лектора Українського Педагогічного Інституту ім. Драгоманова в Празі.

Може бути, що імя небіжчика є мало відоме сучасному молодшому громадянству, а тому дозволю собі подати тут деякі дані з життя А. Маршинського, щоб показати, як тісно сплітаються наші досягнення в національній справі з тою працею, що поклав невеличкий гурток на світанку українського відродження.

Після покінчення київської 2-ої гімназії А. М. вступає на історично-філольогічний факультет київського університету і відразу поринає в українську справу — стає членом українського літературно-драматичного гуртка, а трохи згодом — членом „хрестоматійного" українського гуртка, в якому бере на себе переклад на українську мову деяких розділів „Богдана Хмельницького" Костомарова для галицького видання, відвідує вечірки у М. Лисенка, проф. В. Антоновича, О. Конїського та ін., на яких тодішня молодь набувала національне виховання та привчалася до праці на користь рідного народу.

Найбільший вплив у той час виявив на А. М-ого, як він сам пізніше згадує в своїх споминах, проф. В. Б. Антонович, у якого А. С. жив протягом одного року, будучи студентом третього курсу. Тоді-ж А. С. захоплюється творами М. Драгоманова й переймається його ідеями.

Вся ця громадсько-політична праця не перешкоджала А. М-му серйозно студіювати науку, і він хотів після закінчення університету присвятити себе науковій праці. На жаль, не судилося йому здійснити цеї мрії, бо скінчив університет, перебуваючи під поліційним доглядом, а це становище — по тодішним російським законам позбавляло права на залишення на університеті.

Справа, яка потягла за собою поліційний догляд над А. М-ким, полягала в тому, що він підчас своєї подорожі в Галичину, куди його вислала Київська Стара Громада для поглиблення національної свідомости, був заарештований у Львові разом з Б. О. Кистяківським, нині вже покійним членом Української Академії Наук, та іншими товаришами, які вкупі виїхали з Києва до Галичини.

Цей-же поліційний догляд позбавив А. М-ого також можливости віддатися педагогічній праці, до якої він мав нахил, а тому довелося йому шукати заробітку ради шматка хліба спочатку на приватній службі — в друкарні Кульженка в Києві, а потім на урядовій — переважно у діловій міністерства фінансів.

Невблагана доля загнала А. М-ого на довгий час поза межі рідного краю, — спочатку він служив у Ризі, потім з м. Аренсбурзі на о. Езелі, в Дорпаті, знов у Ризі і, наконець у Петербурзі. Однак, де-б не був А. М., то ніколи не порвав звязку з рідним краєм, з його інтересами, і в кожному місті своєї служби вишукував земляків, щоби згуртувати їх біля української справи.

Тільки в 1916 р. вдалося А. М-ому повернути на Україну, а саме до Катеринослава, де заняв посаду директора державної ощадної каси. Тут-же застала його революція 1917 р.

Не кидаючи своєї посади, А. М. вступає до гуртку учителів першої української гімназії у Катеринославі, що тільки відкрилася там заходами українського громадянства, але вже в листопаді 1917 р. переїздить до Київа, куди його візвав генеральний секретар фінансових справ проф. М. Туган-Барановський на посаду директора департаменту прямих податків. З того часу А. М. не відходив від українського уряду аж до осени 1922 р., переносячи на еміграції в Польщі всі ті злидні, що припали тоді на долю еміграційного уряду УНР.

А. М-му нераз доводилося тимчасово керувати міністерством фінансів, і він завше строго стояв на сторожі інтересів державного центру від вазіхань на кошти державної скарбниці з боку окремих міністерств. Перебуваючи з урядом УНР в Тарнові, А. М. вступив до складу учителів еміграційної української гімназії, а потім став і директором цеї гімназії.

З осени 1922 р. А. М. приймає посаду учителя української мови й літератури в Галичині — спочатку Добромильській, а потім Долинській гімназії, а в травні 1923 р. переїздить до Чехословаччини, сподіваючись бодай на останку свого життя віддатися науковій праці в Українському

му Педагогічному Інституті в Празі. Не зразу вдалося А. М-му здійснити свою мрію, — на цей раз прислужилися „свої люди" з Громадського Комітету, що тоді кермував Педаг. Інститутом, які висловили сумнів щодо належного знання української мови А. М., а тому довелося А. М-му пройти передовсім етап — заняти посаду учителя українознавства в мельницькій школі садівництва та винарства. Тільки з унезалежненням Педагогічного Інституту від Громадського Комітету, себ-то в 1924-5 акад. році, А. М-му вдалося заняти посаду лектора в Українському Педагогічному Інституті, що носить ім'я м. Драгоманова, таке дороге для А. М-ого.

Цілих два останніх роки А. М. був прикутий до ліжка, перебуваючи більшість часу в клініці та лічниці, але й підчас своєї тяжкої хороби жив виключно інтересами української справи. Навіть в останні дні свого життя, цікавився лише цією справою. Кожний раз від своїх відвідувачів А. М. вимагав докладної доповіді про всі новини в цій справі. Мені самому за декілька днів до смерти А. М-ого довелося подати йому приємну інформацію про щедрий дар нашого земляка К. Лисюка, що перебуває тепер в Америці, на потреби Музею Визвольної Боротьби України, і А. М. де-кілька разів повертався до цієї теми. Він-же устно заповів і свій архив передати до цього-ж музею.

А. М. не був від природи красномовним оратором, але надзвичайно приємним бесідником, і тому завше доставляли велику насолоду його спогади, про минуле, про цікаві зустрічі А. М-го на його життєвому шляху, що по характері його петербурської посади — ревізора управління державними ощадними касами — територіяльно охоплював майже увесь простір б. російської держави.

На жаль, лише частина цих спогадів зафіксована на папері, — а розумію тут з блискучим талантом написані А. М-ким статті мемуарного змісту, що надруковані в річниках календаря „Дніпро".

Для того-ж календаря на наступний рік А. М. виготовив буквально в ліжку, ледве тримаючи в руках олівець, свою останню статтю-спогади про свого товариша з студентських років поета Вол. Самійленка.

Не можу не сказати ще де-кілька слів про А. М-ого, як людину.

Всіх, хто стикався з А. М-им, приваблювало надзвичайно любовне ставлення його до людини. Цю свою прикмету А. С. зумів зберегти до кінця свого життя, не дивлячись на ті тяжкі удари, які зазнав особливо в останні роки свого життя, — втрата всіх своїх дітей, самотне перебування на чужині, нарешті, довголітня тяжка хороба.

Надто ніжну любов відчував А. М. до молоді, і вона віддячувала йому теж щирою любовю та глибокою пошаною. Нема сумніву, що вістка про смерть А. М-ого боляче відіб'ється в серцях тої молоді, що мала щастя виховуватися під його кермою, бо це справді був педагог, обдарований іскрою Божою. Найкращою даниною памяті незабутнього громадського й культурного діяча може бути лише наша праця, щоби не згасав запалений ним вогник українського світла, а все чесніш горів для скорішого приходу радісного дня — відродження нашої країни.

Ст. Сірополко.

По операції Поанкаре.

Польська преса приносить вістку, що операція Поанкаре вдалася дуже добре. Операція тягнулася 30 мінут. Поанкаре почувається по операції добре і вже за 10 днів залишить клініку. При кінці серпня Поанкаре піддасться ще одній операції.

—o—

НОВИНКИ

— **З львівської хроніки.** Краєві ошуканці найшли новий спосіб обдирати людей: ходять по хатах як „контролєри від безробіття". — Урядовець „Рятункового Поготівля" К. Ольшевський, що повинен спасати інших від смерти, сам кинувся під поїзд на Жовківській рампі, але так невдатно, що вийшов із цього живий, лише поранений.

— **Градова буря** перейшла над деякими селами рогатинського повіту і знищила сильно врожай. Найбільше шкід має бути в Конюшках, Настишині, Оленицї та Бабухові.

— **На уніятство** перейшло одно ціле православне село в поставському повіті; польська преса покищо не називає його.

— **Відкриття нової санаторії.** В неділю 4. серпня ц. р. в 12. год. в полудне відбулося святочне відкриття нової положничо-хірургічної санаторії „Віта" при вул. Листопада ч. 22. Санаторія є власністю лікарів-хірургів проф. д-ра І. Шрама, д-ра Г. Шварца, д-ра С. Альбіна і д-ра Д. Сасовера. На святочне відкриття санаторії прибули представники лікарського світа, культурних і гуманітарних установ та представники преси. Привіти насипали від усіх львівських шпиталів, а між ними і від „Народньої Лічниці". Санаторія займає гарний, великий 3-поверховий будинок. Внутрішня обстановка уладжена з люксусовим комфортом (має центральне огрівання, в кожнім покою зимну і теплу воду, електричну вінду для хорих, а на коридорах телєфони до розпорядимости хорих), містить дві операційні салі, далі породову салю і стацію для немовлять. Кімнати для пацієнтів є одно і двоособові. Всі вони соняшні. До санаторії прилягає гарно уладжений город з квітами, де хорі можуть відпочивати. Для відпочинку хорих призначені також соняшні балькони. Хоч інвестиційні видатки на урухомлення санаторії дуже великі, (вони виносять 65 тисяч долярів), то оплата за денне утримання з обслугою в окремих кімнатах виносить 20 зол. (в двоособових кімнатах 15 зол.). Управа санаторії обіцяє придержуватися засади вільного вибору лікарів. Санаторію урухомлено вже з днем 1. серпня ц. р.

— **Померли:** у 65 р. життя Карль Генкель, німецький лірик, забутий віддавна сучасним поколінням, колись один із передових поетів, видавець „Модерних характерів поетів". У цьому-ж віці дрезденський маляр професор Е. О. Сімонсон-Кастелі, якого образи розсіяні по музеях у Римі, Дрездені, Москві та Любек.

— **Летуни та літаки.** З Парижа через Прагу, Варшаву й назад пічнеться міжнародній рейд авіонеток 8-го ц. м. — Студентський літак зачіпив за паркан у Познані і впав на вулицю; летуни та прохожі мали щастя. — У Варшаві є чутки, які попали вже до преси, що капітан Ковальчик, кандидат на перелет через Атлянтик, зрікся цього наміру, тому, що не погодився з фінансістами заанґажованими у цьому підприємстві. Є між ними аферисти, які вмовили в нього, що мусить слухати ворожби спіритистичного столика, коли не хоче піти слідами нещасливих жертв. — Пасажирський літак між Мароко і Францією розбився в дорозі; летун згинув.

— **Нові доляри** вже пішли в світ. Є вони трохи менші, ніж дотеперішні. Перша низка має банкноти від 1-го доляра до 20. Вищі появляться значно пізніше. Нові доляри мають інші рисунки, інші цифри та кращий папір, що стоять на перепоні фальшівникам.

— **Ріжні вістки.** Після вересневої сесії Ліги Націй ріжні численні дипльомати мають виступити з прилюдними відчитами в Парижі. — Лавреат Нобля за медичні досліди проф. Роберт Барані хоче заснувати союз лавреатів Нобля; нелегко буде до нього притягнути таких індивідуалістів як Гамсун або Шов. — Чічерін приїхав на короткий побут до Швальбаду. — Американський фінансіст Мортінер Шіф передав уельському князеві чек на 10.000 фунт. шт. з нагоди його відвідин у таборі з 10.000 скавтами; гроші підуть на скавтів. — У Льондоні перерізав собі горло відомий банкир і економіст Дрюмонд Фрейзет, безнадійно недужий. — Якійсь чужинці, пані Пентеадо, що приїхала в гості до бурмистра французького містечка Доке-Парі-Пляж украли дорогоцінностей на 1 міліон фр. — Французьке корабельне товариство „Компані Женераль Трансатлянтік" стримало комунікацію між французькими пристанями і Ленінградом наслідком арештування 15-ти американських пасажирів, що приїхали до Ленінграду.

— **Помер Нік Картер.** З Америки приходить звістка, що помер Нік Картер. Невже-ж Нік Картер був живою постатю?! — спитає неодин аматор детективних повістей. Так; цим він ріжнився від Шерльока Гольмса, вповні видуманого Конаном Дойлем. Був це найбільший детектив Америки, якого нераз взивали на поміч і до Европи. Працював він 35 літ і залишив у спадщині 3 міл. долярів. Про його талант рішив припадок. Як дитина був він свідком злочину бандитів у своїй рідні і почування помсти казало йому стати довічним ворогом бандитів. Розшуки свої робив він переодягнений під ріжними масками, вічно новими і ця „характеризація" була дуже коштовною позицією в рахунках, які предкладав своїм клієнтам. Найбільше гордим був він на те, що відшукав злодія, який витягнув йому раз із кишені годинник у паризькій „Опері". Годинник був без вартости, але вражена честь детектива коштувала його 3-ох місяців праці. Нік Картер списав давно свої спомини, перекладені на ріжні мови, але в цих споминах є не менше поезії як в оповіданнях, де він виступає як герой. Бо видавці були тої думки, що його дійсні пригоди є за мало сензаційні і прикрасили їх своєю уявою.

— **Анґлійський міліонер з Берестя.** У Льондоні помер міліонер Бернгард Барон, тютюневий магнат, великий філянтроп і прихильник робітничої партії. Він мав 78 літ і був жидом уродженим у Бересті над Бугом. У 16 р. життя виємігрував до Америки і там почав свою карієру як робітник у фабриці тютюну. Початком його майна був новий спосіб як ручно робити папіроси. Коли мав уже 120.000 фунтів шт. переїхав до Анґлії і там заснував фабрику тютюну.

— **Важний аргумент.** Італійський денник „Корієре д'Америка", що виходить у Ню Йорку, змінив формат. Редакція присвятила причинам цієї зміни аж передовицю, признаючись щиро, що спонукало її до цього. Багато читачів нарікало, що в попередній формат денника не добре було загортати друге снідання. Редактор кінчить філософічно: „Є бодай причина, для якої публика купує газету, хоча може її й не читає".

— **Трагедія між нашими емігрантами.** „Америка" приносить таку новинку: нещаслива подія скоїлася в одному українському домі в Ковтсвілл, Па. У тамошніх українців з Брідщини, Панасюків, мешкав від довгих літ також земляк з Брідщини Михайло Худзик як комірник. З комірниками звичайно бувають усякі речі і пригоди, а часто й нещастя. То вони починають залицятися до господині, то заводять інші „любовні" афери, то сварні й бійки. Так і тут було. Михайло Худзик був високий, дуже сильної будови і мав велику силу. Тому ані він, ані ніхто інший з ним не хотів заходити собі, бо всі знали, що він ще й до того палкий у спірці. За одну бійку він просидів уже півтора року в вязниці. А щойно недавно вернувся звідти. Поліція заборонила йому їти жити до Панасюків і він пішов до інших знайомих. Але Текля Панасючка нишком його перемовила знову до себе. Худзик пішов і давав їй увесь заробіток, хоча заробляв богато. В неділю вечір він казав, щоб вона дала йому на цигаретки. Але вона не хотіла, ще злаяла його. Коли в понеділок вечір він вернувся домів, побачив, що хата заперта, а його речі на вулиці. Він переночував на вулиці.

Рано пішов до склепу Шафранського, а Панасючка як побачила, так за ним. Як зачне лаятись, а далі кинулась бити Худзика. Цей уже її вдарив. Тоді купець їх розборонив і її замкнув, а його випросив за двері. Але Панасючка вилетіла за ним, а їй до помочі став чоловік і обоє вганяли за Худзиком улицями та кричали перед сусідами. Тоді Худзик пішов за своїм револьвером і хотів післати кульку Панасюкови, але той птік і скрився. Тоді він узяв Панасючку; притулив її до себе, поцілував її і стрілив їй під бік. Куля пробила її груди і перейшла наскрізь. Він тоді спокійно поклав її на землю і пішов далі. Панасючку відвезли важко ранену до шпиталю, а за Худзиком прийшло аж вісім поліцменів. Вони казали йому, щоби піддався, але Худзик не хотів. Поліцмени ішли за ним у віддаленні яких 20 кроків з револьверами в руках, але не стріляли в нього, бо він був до них звернений лицем і завзято говорив. Аж на недалекій залізничій штрецї він сів на землю. Приклав дуло револьвера до голови і розтріскав свій мозок. Худзик був в Америці 20 літ і мав 40 літ при смерти, а Панасючка має 38 літ.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі соняшні.

Нагода для видорівлення — в гарнім городі і на соняшних бальконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з удержанием та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

ЗА ЗАРЯД:

220 **Д-р Ігнатій Шварц, Д-р С. Альбін.** 1—10

Дописи.

ЖЕЛИБОРИ, пов. РОГАТИГ. (Ростемо. — Посвячення памятника поляглим). Кождий, хто приглянувся нашому селові здалека, сказав би: Деж такому бідному селові до чогось? Але коли приглянутися йому ближче, то ясно буде всякому, що значить, як село працює в єдности. Найскорше заложено у нас кооперативу, котра завдяки вмілому веденню свідомими селянами розвивається дуже гарно. Доказ того, що до року вже вибудувано свій власний дім. Національно також ростемо. Здавалося, що задля кирині кількох людців село переміниться в одну партійницьку баюру, а воно завдяки праці тих же кооператорів і о. Шеремети, пароха в Кунашеві, піднеслося справді високо. Заходом місцевого комітету відбулося у нас віче під голим небом при великім здвизі народу, на якому референував пос. Ст. Кузик. Одночасно треба сказати, що село бореться зі всіх сил за українську мову навчання і, не зважаючи на невдачі, не паде на дусі, але дальше з усею рішучістю вносить рекурси, домагаючись свого права. А вже справді велику пошану виявили Желибори для тих, що лягли за Україну. Заходом свідомого селя-

чина Івана Афтанаса вибудовано у нас памятник полеглим на його таки полі. Правда, скромний це хрест, на якому вириті дрібно імена тих односельчан, котрі, лягли головами, але не в тому суть справи. Село дало тим доказ, що памятає гідно про своїх полеглих і воно перше в повіті вшанувало тим чином їх память. Дня 28. липня відбулося посвячення того памятника. В год. 12 відправив о. Шеремета парастас за полеглих, а потім разом з процесією рушило село на місце. І хоч погода не дописувала, народу було дуже багато. Тут відправив о. Шеремета вдруге парастас за полеглих, а потім віднісся сердечним словом до всіх тих, котрих сини чи батьки лягли за нас і рівночасно вказав іншим, як треба любити свій рідний край. Нарід плакав зі зворушення, розуміючи добре кожне слово проповідника. Потім забрав голос Оспан Цюк, студ. прав, що виголосив теж коротку промову в честь полеглих. По тім усім нарід відспівав „Ще не вмерла Україна" і піднесений на дусі розійшовся домів.— **Місцевий.**

Зі спортового життя.

Україна—Сокіл (Рівне) 1 : 1 (1 : 1).

Україна—Гасмонея (Рівне) 1 : 0 1 : 0).

Нічю 2. VIII. виїхала Україна зі Львова до Рівного, запрошена туди на два мячеві змагання. На місце прибула дружина в год. 6·30 рано. Привитані представниками Гасмонеї, спішимо на відпочинок до готелю. По сніданню всі ми по невиспаній ночі положилися відпочивати. Але невиносима спека не давала нам ніяк заснути.

Вернувши з обіду, застали ми представників Сокола (польського), котрі зложили нам привіт. По їх відході, кождий з нас положився знову для дальшого відпочинку, а в год. 5 вирушила дружина на грище. Там перед суддею п. Фіялою станули дружини в складах: Україна: Бутель І. (ворота), Бутель ІІ., Скрегота (оборона), Воробець, Цимбала, Борсук (поміч), Сич, Труш, Лисик, Кобзяр, Маґоцький (напад). Сокіл: Гуяк, Лішев, Прозоров, Мельників, Кейпус, Паліковський, Білоусов, Виноградов, Шевчик, Валєк, Демчук.

Зараз в 2-ій мінуті змагань грач Сокола Виноградов користає з непорозуміння між воротарем і обороною України і здобуває першого голя. Підбадьорений Сокіл грає увесь час гостро й амбітно. Україна опановує грище короткими, гариими поданнми. Гра для ока гарна, але непродуктивна. Невиспана ніч дається ся таки добре в знаки. Нарешті в 20-ій мінуті Кобзяр з пробою стріляє певно в лівий ріг. Вирівнання витає українська публика гучними оплесками. Вислід залишається таким до перерви.

В часі перерви представники тамошнього пласту витають українську дружину і вручають провідникові України Кобзяреві привіт та китицю цвітів. Таксамо привитала українську дружину представниця українського жіноцтва.

Після перерви почав падати дош, який унеможливив умученим грачам України добути кращий вислід. Так і залишилось 1 : 1.

Видців задля дошу всього коло 500.

Недільні змагання з Гасмонеєю випали далеко краще. Грачі випочали і склад дружини дещо змінено. Причинився до цеї зміни Грещук, що має розбиту ногу. Він, невдоволений з висліду, зараз вечером зголосив провідникові поїздки охоту грати в неділю проти Гасмонеї. Оборона Грещук-Скрегота показалась дійсно непобідимою. Гасмонея ніяк не могла дати собі ради з ними обома. Це мабуть і спричинило, що гра при гарній погоді була ведена в давно небаченім скорім темпі, при чому Україна грала весь час дуже гарно. На жаль, напад України, в якому бракувало Петрова, не може ніяк добути воріт, хоч напирає завзято. Нарешті в 41-ій мінуті Кобзяр стріляє сильно на ворота Гасмонеї. Воротар відбиває, але Кобзяр притомно поправляє головою — й одинокі ворота дня добуті!

Друга половина не дала ніякого висліду, не зважаючи на завзяті атаки з обох сторін. Україна так і залишилась побідником з висліду 1 : 0. Найкращими грачами в Україні були: Грещук, Скрегоса, Борсук і Цимбала. В загальному українська 11-ка мала весь час перевагу.

Видців около 1.200. Суддя п. Ігемплер.

Таким чином перший виїзд України на Волинь увінчався успіхом. Україна загально подобалася і своєю інтеліґентною, технічно й тактично бездоганною грою підбила собі навіть не-українську публику. Спортово вироблені видці заявляли нам отверто, що наша дружина — найкраща з усіх, які колинебудь гостили в Рівному. Перетомлені до краю, але вдоволені і з добрими спогадами вернули ми в понеділок в 7 год. рано до Львова. **О. В.**

Зоря — Сокіл IV. 0 : 8 (0 : 4).

Змагання ці відбулися дня 7. липня ц. р. і принесли заслужену побіду Соколові IV. Дружина Зорі ще молода, тому повинна пильно тренувати, щоб могла в будуччині стати грізнішим противником.

Богун — Сокіл IV 3 : 5 (1 : 2).

Дружини ці змагалися дня 27. липня ц. р. Богун, хоч фізично сильніший, не міг дорівнати противникові, котрий його перевищав технічно.

Гасмонея III. — Сокіл IV. 3 : 6 (2 : 3).

Ці інтересні змагання відбулися дня 4-го ц. м. на гриші Гасмонеї. Дружина Сокола IV. мала весь час перевагу. Плянова праця цілої дружини причинилася до легкої і гарної побіди.

Богун — Україна комб. 4 : 3 (2 : 2).

Левандівська дружина „Богун" виявила себе дружиною доволі сильною, хоч мало здисціплінованою. В Україні переважали грачі III. дружини. Суддював п. Бирчак.

Нова українська спортова дружина у Львові.

Місяць тому завязався український спортовий кружок „Чорноморці" з осідком на Знесінні. Метою нової дружини є: стягнути до себе молодь Знесіння, Замарстинова, Клепарова і жовківського передмістя, ту молодь, яка спольщилась, рахується пропавшою та забула навіть українську мову. Хто розуміє вагу національного скріплення молоді з міської і підміської вулиці, хто зуміє запрягти її до благородного діла й відповідно загартувати, той зможе уважатись побідником. Ці всі діти вулиці Львова, а головно його передмість, діти українського роду, легко притягнути до нас при помочі спорту. Тільки спорт, український спорт, дасть їм змогу виказати свою фізичну силу, зручність, сприт, відвагу й характер. Цей мені добре відомий елемент шукає нагоди, деби прилюдно можна всі вичислені прикмети тіла й духа виказати. Тому витаймо і спішім з добрим словом заохоти та з грошем на підмогу новій українській львівській спортовій дружині, яка, потренувавши на диких знесінських горах, виступить небаром на вже винайменому для себе грищі „Світезі". — Витайте, „Чорноморці!"

А. Д.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 6-го серпня, год. 8·00 веч. „Гальна". Виступ Хоріяна.

Середа, 7-го серпня, г. 8·15. Виступи арт. варш. театру „Морське Око".

Кіна.

Апольо: Джекі Куген „В обороні жінок".

Кольосей: Пімста за наругу і Танковий дует.

Лев: Тайна панни Мері.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Байдак кохання та насолод.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Палас: Геройка сензаційного процесп. Синьобородий.

Пан: Коли в жінці пробуджується дюбов.

Пасаж: Залив смерти (радинська фільма на основі повісти Леонідова, артистів: Соптикова, Хоренія, Ярославець, Карташево).

Утіха: Злодій з Багдаду (Дугл. Фейрбенкс).

Фатаморгана: Тайна старого роду.

Хімера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Середа 7-го серпня.

Льондон (356,3). 18·45 Сонати Бетовена для скрипки і фортепіану, 21·35 Симфонічний концерт.

Париж (17225) 16·45 Популярний концерт.

Берлін (418) 18·45 Концерт для двох фортепіянів. 20·30 Оперета Офенбаха.

Відень (516,3) 21·20 Легкий концерт.

Мюнхен (533) 20·35 Веселий концерт.

Франкфурт (390) 18·10 Відчит про Гамсуна.

Прага (487) 19·05 Концерт фільгармонії.

Будапешт (550) 19·00 Концерт циганської капелі.

Ленінград (1000) 17·30 Концерт.

Москва (825) 19·— Опера.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт. 20·30 Концерт солістів.

Четвер 8-го серпня.

Льондон (356,3) 19·30 Військова орхестра. 21·30 „Водограй молодости" опера Райнольда.

Париж (1725) 21·05 Радіоконцерт.

Берлін (418). 19·30 Концерт Фріца Венайса.

Міляно (501) 17·00 Джезбенд. 20·30 Пащи.

Рим (441) 21·00—23·10 Конперт.

Відень (516.3) 20·00 Арії Генделя, Глюка, Бетовена, Баха. 20·20 Симфонічна орхестра.

Лянгенберг (472) 17·35 Мандоліністи.

Прага (487) 20·00 Тріо. 20·50 Популярний концерт.

Будапешт (550) 12·05 Цигапська капеля. 17·25 Опереткова музика.

Москва (825) 20·30 Музичний вечір.

Харків (1304) 18·30 Пополудневий концерт.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт. 20·30 Російська музика.

Краків (312,8) 20·30 Вечірний концерт.

Познань (334,6) 20.30 Легка музика.

Братислава (279) 18·00 Сонати Бетовена.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 13—7
Чортків, четвер, 8.VIII. 1929.
Товсте, пятниця 9.VIII. 1929.
Заліщики, субота, 10.VIII. 1929.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найлішних фабрик преміяйні продає за готівку і на рати від десятків літ з найлішої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 191 6—7

ІНТЕЛІҐЕНТНА ЖІНКА середніх літ потрібна на село до заряду дому і кухні у самітного, старшого священика-вдівця. Зголошення до Парохіяльного Уряду в Михалевичах п. Дрогобич. 211 2—3

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякерованих на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 2—8

ВПРАВНИЙ ІНСТРУКТОР потрібний від 1. IX. на цілий рік для хлопця, щоб приготовити його до вступного іспиту до гімназії, о. Т. Левицький. Радошиці п. Команьча-Синік. 214 1—1

ПОШУКУЮ рутинованого соліцитатора. Посада сейчас до обняття. Д-р С. Брикович адвокат, в Тернополі. Вул. Тарновського ч. 7. І. п. 216 1-3

ПІДЛЬВІВСЬКА ПАРОХІЯ ДО ЗАМІНИ. Парохія упорядкована, одна церква, 5 klm від Львова, залізнична станція в місци. Дуже вигідна для старших священників, або для посилаючих діти до шкіл. Діти можуть доїжджати до шкіл з дому. До заміни за дуже добру більшу парохію. — Зголошення під „Парохія" до Адм. „Діла". 222 1—1

ГІМНАЗИЙНИЙ ПРОФЕСОР, вдовець, оженився з панною, або бездітною вдовою в віці до 35 літ. Майно у спільнім інтересі — бажане. Листи до Адміністрації „Діла" під „Доктор". 223 1-1

ПРИ УРЯДНИЧІЙ РОДИНІ найдуть приміщення з пільовитим удержанням, з початком шк. р. — 3 панночки — найрадше ученці висшої гімназії. Зголошення в Адміністрації „Діла" під К. П. 219 1—2

ТЕХНІК-ЛІСОВИК дістане зараз заняття. Зголошення — листом — Шехович, Стрий Трибунальська. 215 1-2

ВИНАЙМУ фронтовий соняшний покій. Грунвальдська 8., партер на ліво. 218 1—1

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ — приготовляє до вступного іспиту на техніку з начеркової геометрії. Зголошення до Адм. „Діла" під „Геометрія". 221 1—1

КОНЦИПІЄНТА від вересня ц. р. глядає адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла" під „Адвокат 230". 187 3—3

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла" зі своїм життєписом і порученнями для „старшого адвоката". 187 б 3—3

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Рожаковський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 6—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст сірних, венеричних
225 **недуг і косметики** 1—1
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
ор. від 3—6 попол., вул. Глубока 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Д-р Володимир Пасічняк
розпочав лікарську практику
в Богородчанах
і ординує в домі п. Ротенберга в Ринку
217 1—2

Подяка.

Складаємо щиру подяку У. К. Д. П. Вишни за правдиво материнську поміч удільовану нам в часі нашого перебування в тюрмі.

Осип Грицуляк, Осип Гнат Стецура, Андрій Щирба, Володимир Кубрак.
1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видав Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 175 (11.466). Львів, четвер 8. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Пропаґанда Паневропи.

Львів, 7. серпня 1929.

Недавно висунув Аристид Бріян, „заки ще став премієром Франції, ідею утворення господарської Паневропи. Ця ідея найшла дуже широкий відгомін у цілому політичному світі як прихильний, так і неприхильний. В пресі появилися обширні статті за і проти проєкту Бріяна. І хоч Бріян порушив цю справу перед кількома тижнями і на овид світової політики прийшли потім нові незвичайно важні події, що заабсорбували увагу великої преси і професійної дипльоматії, як гаґська конференція, більшовицько-китайське напруження, англо-більшовицькі переговори, червоний день 1. серпня, то всеж справа господарської Паневропи і досі не зійшла зі сторін преси. Над нею далі дискутують та розважають її з усіх боків.

У підтримку Бріянові поспішив творець концепції політичної Паневропи і голова Паневропейського Союзу (т-во, що працює над створенням Паневропи), граф Куденгове Калєрґі. Він опублікував у передових щоденниках Европи свою статтю у цій справі. Стаття написана з життям і цікава своїм змістом до тої міри, що варто з нею познайомити бодай у виїмках і нашу суспільність.

Навязуючи до початку світової війни та її страхіть, Калєрґі пише: „Закінчення війни перед 10-ти роками не принесло народам ні правдивого мира, ні правдивого порозуміння. Европа знов поділилася на ворожі табори. Більше в ній стало тепер ненависти і розгорячення, як у 1914 році. Нове роздріблення Европи підготовляє нову світову війну. В тому хаосі ненависти і брехні один з чолових державних мужів Европи — Аристид Бріян, вимовив слово, яке може довести до забезпечення мира, до погодження народів, до відродження нашої части світа: цим словом — Злучені Держави Европи. Слово це є початком діла, а воно виповіданням війни всім національним шовіністам і назадникам Европи. Але воно є одночасно проголошенням мира для всіх европейських народів. Слово Бріяна поділило Европу на два табори: паневропейців, що хочуть викорінити війну з Европи й антипаневропейців, що бажають унеможливити обєднання Европи.

„Час наглить! За кілька місяців зберуться представники урядів на першу паневропейську конференцію держав, щоби прияти рішення за Паневропою або проти неї. У тих місяцях противропейці напружать усі сили, щоби знівечити діло обєднання Европи. В тих місяцях повинні паневропейці напружити всі сили, щоби довести до обєднання Европи. Рішення зближається. Націоналісти ворожих держав подають собі руки і підсувають аргументи для спільної боротьби проти Паневропи. Рішення за Паневропою або проти неї не є вже питанням партійної програми, але питанням совісти. Здоровий розум европейських народів промовляє за Паневропою, яка забезпечувалаб мир і розвиток господарського життя. Тільки бездумна політика може утревалювати на завсіди ненависть між европейцями і приготовляти европейську війну, вислід якої згори відомий: вона принесе занепад Европи, занепад европейських народів, занепад культури і господарського життя.

„Тільки бездумна господарська політика може штучно утримувати митні границі, що роздрібнюють европейський ринок і спричинюють дороження товарів. Тому, що Злучені Держави Північної Америки не мають внутрішніх мит, то можуть вони через підношення продукції обнижувати ціни і підвищувати винагороду робітникам. Ніщо не стоїть Европі на перешкоді, щоби, йдучи за тим прикладом, заключила митний союз, створила внутрішній ринок з 300 міліонами консументів і зробила таким чином европейцям добродійство розважної економічної організації".

Далі закликає Калєрґі европейців, щоби не вірили в те, що Паневропа означає гегемонію одного народу. Паневропа, на його думку, не знівелює европейських народів, але зорганізує їх для тривкої співпраці. І мовні ріжниці не повинні і не можуть бути перешкодою для обєднання, бо на Швайцарії видно наглядно, що і народи з ріжними мовами можуть жити зі собою в згоді, в одній союзній державі. Кінчиться стаття Калєрґі закликом, в якому між іншим читаємо: „Европейці! По обох сторонах кожної з ваших границь живуть люди з подібним способом думання, з подібними почуваннями, заінтересованням, ідеалами і надіями; люди, що так само люблять свої родини, свій родинний дім, свою мову, свою батьківщину; люди, що так само прагнуть працювати в мирі, не думаючи про те, щоби нападати або грабити сусіда. Але з кожної сторони границі є інтриґани, які користають з того, що говорите ріжними мовами, і цькують вас одних на других та сіють ненависть, недовіря і погорду. Таким інтриганам від ряду століть вдавалося змушувати мирні народи Европи до взаїмного вбивання себе. Европейці, скінчіть з тим раз на завсіди! Опамятайтеся! Обєднайтеся! Вірте собі взаїмно! і т. д.".

Так підтримав Бріяна цей рухливий і незвичайно ініціятивний пропагатор концепції Паневропи. Він незрівнаний ідеаліст і тим хіба треба оправдати його віру в те, що при нинішніх відносинах европейської облудної політики, при відносинах копання вовчих ям на европейському континенті переможцями зі світової війни для своїх противників, при нечуваному неволенні одних народів іншими, при небувалих апетитах переможців на чуже добро і чужу працю у виді т. зв. репараційних відшкодувань, можна думати про справедливе вирівнання взаїмних рахунків і створення мирної, згідливої Паневропи. А хіба нікому не секрет, що без усунення всіх ярких кривд і крикливих несправедливостей з політичного і господарського життя Европи не може бути й мови про поважне трактування концепції Паневропи.

Тільки фанатично віддався своїй ідеї Калєрґі може повірити в те, що висунена Бріяном справа господарської Паневропи не має на оці закріплення гегемонії французів у цілому господарському і тим самим політичному житті Европи.

Від найдавніших часів переможці все проявляли найбільше пацифістичної ініціятиви тільки на те, щоби миролюбивою фразеольогією та мирною ініціятивою якнайдужче скріпити свої позиції переможців та найціпкіше втримати при собі все завойоване і награблене у поконаного противника. Як побиті і покривджені ніколи не вірили в гуманну фразеольогію та миролюбиві пропозиції переможців і все були до них упереджені, так не повірять вони в них і тепер. Всі ті ідеально гуманні і райдужні пропозиції переможців — це залицяння вовка до безсилої вівці. А як таке вовче залицяння з правила кінчиться — усім відомо.

Грім може спалити Ваші стоги й полукіпки,

тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Радянський план закордонної торговлі і Німеччина.

В одному з останніх чисел „Торговельної газети", додатку до „Берлінер Таґебляту" вміщено змістовну статтю д-ра Льва Ґершуна, яку уважаємо за потрібне в головному далі зреферувати.

На початку своєї статті автор зазначує, що коли промисл Радянського Союзу вже перевищив передвоєнний рівень, а сільське господарство на загал доходить до цього рівня, то рівночасно закордонна торговля Радянського Союзу все ще на 40—50 проц. менша від передвоєнного рівня. Радянський уряд для переведення своєї програми індустріялізації країни мусить якнайширше використати закордонний ввіз. Одначе з огляду на те, що він не має кредиту за кордоном, то цей ввіз мусить триматися в межах тих сум, які дає її власний вивіз. Таким чином основна фінансова проблема для Радянського Союзу полягає в можливому поширенні його товарового обміну з капіталістичним світом. Та можливости збільшення радянського вивозу досить обмежені, бо збільшення вивозу цілого ряду найважніших товарів стрічається з дуже великими органічними трудношами. Наприклад вивіз на більші розміри збіжа може бути можливим лише в тому випадку, колиб радянський уряд приступив до радикальної і тривалої ревізії своєї дотеперішньої аграрної політики. Те саме треба сказати про інші численні сільсько-господарські вироби, як наприклад масло та яйця, які перед війною відограли дуже поважну ролю у російському вивозі. Для прикладу подамо лиш одну цифру: сама Україна вивозила річно за кордон, головно за допомогою кооперації, яець на суму понад 24 міліони карбованців.

Недавно опубліковано так звані „контрольні цифри вивозу та ввозу на 1929-30 р.", цеб-то радянський план закордонної торговлі на будучий господарський рік. Цей план має особливе значіння з огляду на те, що він має показати свою реальність в першому році переволження в життя великого пятилітнього пляну. Без перебільшення можна сказати, що перші роки будуть рішаючими в справі реальности цілого цього пляну. Радянський вивіз на 1929-30 господарський рік упляновано на 1.160 міліонів карбованців супроти 910 міліонів карбованців, які передбачено для цього господарського року. Таким чином збільшення вивозу має досягнути 27.5 проц. супроти збільшення на 18 проц. вивозу цього року. Будова закордонного вивозу, яку передбачує план, дуже цікава для оцінки господарського становища Радянського Союзу. Лише 36,7 проц. усього вивозу мають 1929-30 р. припадати на вироби сільського господарства. Тут треба зазначити, що пятилітній план передбачував більший вивіз сільсько-господарських продуктів, а саме в висоті 39,3 проц. Таким чином уже в першому році здійснювання пятилітнього пляну довелося зменшити участь сільського господарства у вивозі. Збіжа взагалі не будуть експортувати в 1929-30 р. Так само передбачено, що не будуть його експортувати також у дальших двох роках. І не зовсім зрозуміло, коли взяти на увагу ті труднощі на внутрішньому споживчому ринкові, з якими доводиться боротися радянському урядові. Не тільки з господарських, але також з політичних причин він не може допустити до занадто великого вичерпання з внутрішнього ринку засобів поживи. Тому головним предметом сільсько-господарського вивозу став лен. Перед війною Росія вивозила з теперішньої области Радянського Союзу около 200.000 тон лену, або 50 проц. світового споживання. Після війни вивіз лену незвичайно зменшився: 1927-28 р. з Радянського Союзу вивезено лише 25.000 тон, цеб-то лише 11,6 проц. передвоєнного вивозу лише 15 проц. світового споживання. На рік 1928-29 передбачене вивіз лену у висоті 40.000 тон, цеб-то збільшення на 20, згляно 25 проц. Одначе виглядає на успішне збільшення вивозу лену не велике, бо з одного боку в Радянському Союзі все зростає його споживання (у 1927-28 р. коло 100.000 тон), з другого боку росте конкуренція прибалтійських держав, яких участь в вивозі лену перед війною виносила 18,6 проц., а тепер зросла до 33 проц. Крім того якість лену, який Радянський Союз тепер вивозить за кордон досить лиха. Таким чином в ділянці сільсько-господарського експорту нема чим виповнити прогалини, яка повстає через неможливість вивозити збіжа.

З огляду на це, Радянський Союз покладає найбільші надії на так званий індустріяльний вивіз, який вже в 1929-30 р. має виносити не менше, як 63,3 відс. усього вивозу. Тут мова насамперед про вивіз дерева, нафтових продуктів та манґанових руд. Виглядн на вивіз дерева з Радянського Союзу можливі. З одного боку дуже сувора минула зима зменшила рубання лісу у Фінляндії, Швеції та Польщі, тих головних конкурентах Радянського Союзу. З другого боку тепер перед радянським деревом відкриваються більші можливости збуту на французьких ри-

ках. Англійські імпортери дерева вже тепер переговорюють у справі поширення вивозу радянського дерева до Англії. На загал участь Радянського Союзу у світовому вивозі дерева була досі дуже мала, — вона виносила лише 6 проц. супроти 18 проц., які припадали на Фінляндію, 15 проц. на Польщу та 11 проц. на Швецію Сама Японія 1928 р. вивезла з південного Сахаліну на 7 проц. більше дерева, ніж весь Радянський Союз. Щодо вивозу продуктів нафти, то тут кон'юнктура також невла.

Індустріяльний план передбачує вивіз цілого ряду усяких індустріяльних продуктів При цьому Радянський Союз числить головно на німецький та англійський ринок. Наприклад до Німеччини ідуть такі вироби, які вона досі покривала силами власної індустрії. Протягом 7 місяців 1928-29 р. продано в Німеччині 4.568 тон радянських сірників на суму 1.7 міліонів карбованців, тоді як попереднього року вивезено лише 456 тон на суму 100.000 карбованців.

План радянського ввозу на 1929-30 р. передбачує збільшення ввозу на 26 проц. на загальну суму коло 1 міліярда карбованців. У звязку з планами перебудови сільського господарства план передбачує збільшення ввозу цілого ряду машин для сільського господарства. Особливо має бути збільшений ввіз складних сільсько-господарських машин, а насамперед тракторів. Натомісць ввіз простіших родів машин дуже обмежено. Крім того передбачено збільшення довозу племінної худоби для сільського господарства. Щодо вивозу сировини та півфабрикатів для радянської індустрії, то хоч скрізь передбачено збільшення, то це збільшення не таке, щоби могло заспокоїти запотребування. Радянський Союз а фінансових причин намагається тепер заступити цілий ряд імпортованих досі родів сировини та півфабрикатів власною продукцією. Трест української сталевої індустрії виробляє тепер план обмеження довозу машин зза кордону і передбачує для цього заснування цілого ряду нових закладів для витоплювання чавуну на загальну суму 15 до 20 міліонів карбованців річно.

На думку автора, ці змагання Радянського Союзу розбудувати свою індустрію, а також постійно зростаюча американська конкуренція зовсім змінили німецьку позицію на радянських ринках. Радянський Союз входить у все тісніші господарські зносини зі Злученими Державами Північної Америки. Саме тепер відбуваються дуже важні переговори в Москві з американською господарською делегацією. Для американців Радянський Союз є одиноким „вільним“ ринком на світі, який дає їм величезні можливости господарської експансії. Таким чином німецьке господарство мусить остаточно закинути передчасно проголошену ним думку про те, що воно може грати головну ролю в дальшому розвитку радянського господарства. Англія та Америка, країни з якими Радянський Союз з дипльоматичного погляду живе у ворожнечі, за допомогою своїх господарських делегацій, які вони вислали до Радянського Союзу, осягнули поважні успіхи. Радянський Союз предложив англійцям та американцям великий план замовлень у звязку з виконанням пятилітки. Натомість німецький уряд, який підтримує регулярні дипльоматичні зносини з Радянським Союзом, досі дуже часто осягав відповідні запевнення лише на папері. Тому автор з цілою рішучістю висловлюється за тим, що вже крайня пора вирядити до Радянського Союзу господарську делегацію, щоби оживити торговельні зносини з Союзом.

Ці виводи автора, уміщені в такій впливовій газеті, як „Берлінер Таґеблат“, показують, що в Німеччині починають дуже поважно числитися з англійською та німецькою конкуренцією на ринках Радянського Союзу.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ
ДЛЯ ПАНЬ
на плащі, костюми і сукні.
ШОВКИ
у великому виборі.
ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ
на мужеські одіння.

Малі держави проти пляну Юнґа.

Представники ріжних менших европейських держав, що належали до антанти, в останньому часі старалися шляхом безпосередніх переговорів з французьким міністерством закордонних справ вдобути його підтримку на будучій конференції в Газі, щоби він обстоював їх домагання в справі підвищень їх участи в німецьких репараціях; на думку представників тих держав план Юнґа занадто зменшує їх претенсії до Німеччини.

Наприклад польський міністр закордонних справ Залеський для переведення цих переговорів пожертвував частиною своєї літньої відпустки Так само румунський міністр закордонних справ Міронеску, який перебував в одній французькій купелевій місцевости теж приїхав до Парижа на переговори. А грецький президент міністрів Венізельос після переговорів у Парижі поїхав ще до Льондону, щоби також там виложити свої домагання.

Представники менших держав бувшої антанти рахують правдоподібно на те, що їх підтримає англійський уряд, який вже заявив, що він буде домагатися ревізії ключа поділу, на який вгодився попередній англійський уряд. Для Англії розходиться про суму коло 2 міліонів фунтів штерлінґів.

Крім Польщі, Румунії та Греції виступає з претенсіями також Югославія. Її представник вказує на те, що на конференції в Спа їй признано 5 відсотків німецьких репараційних сплат і домагається, щоби це відношення задержано також на далі. Крім того уряд у Білгороді домагається більшої участи в дирекції інтернаціонального репараційного банку.

Греція вказує на те, що на основі договорів про воєнні довги з Англією та Злученими Державами вона зобовязалася заплатити їм 763,9 міліонів марок; тимчасом на основі пляну Юнґа вона має одержати від Німеччини лише 130 міліонів, так що мусітиме більшу частину своїх воєнних довгів платити з власної кишені. Венізельос домагався також забезпечення грецьких репараційних претенсій щодо Болгарії. Одначе, як повідомляє паризька газета „Журналь“, Бріян заявив йому, що він мусить застановитися над тим, як небезпечно було би робити хоч найменші зміни в пляні Юнґа. Французький уряд, зазначив Бріян, в кожному разі як найенергічніше виступить проти кожної проби змінити пляни Юнґа, незалежно від того, з якого боку ці спроби виходили би.

Не підлягає жадному сумнівові, що домагання менших держав загрожують дуже затягти переговори на будучій конференції і утруднити полагодження далекосяглих воєнішньо-політичних справ. Тому урядам у Білгороді, Атенах, Букарешті та Варшаві дано до зрозуміння, що хоч план Юнґа і зменшує їх домагання, одначе це сталося з узглядненням тих сум, які вони самі вимінні репараційній комісії. А саме, мирові договори зобовязали усі держави бувшої антанти, які одержали німецькі, австрійські, мадярські, болгарські або турецькі области, заплатити репараційній комісії відповідне відшкодування за державну власність, яка була в цих областях; репараційна комісія зі свого боку мала записати ці вплати на репараційний рахунок бувших центральних держав. Одначе ці постанови мирового договору досі не виконані, бо наслідком пасивного опору заінтересованих держав репараційна комісія досі не змогла навіть виробити інвентаря бувшого державного майна. Таксамо мировий договір у Сен-Жермені зобовязав держави, які одержали бувші австрійські области заплатити кошти свого визволення. Репараційна комісія в 1924 році встановила ці кошти у висоті 1,5 міліярдів золотих франків, одначе на цей рахунок досі нічого не заплачено.

Американський сенатор Бора в справі морських роззброєнь.

Він домагається затоплення частини англійських кружляків.

Сенатор Бора, голова комісії для закордонних справ, висловив у публичній заяві домагання до Англії, щоби вона пішла за прикладом, який дали Злучені Держави після вашингтонської конференції. Англія повинна затопити частину своїх кружляків, бо при здержанні з їх боку нових будов не можна осягнути рівности американської та англійської фльот. А дальша будова американської фльоти аж до осягнення рівности була би суперечна роззброєнню.

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 2)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Продовження.)

Більше того: безумовно ми мали свої переклади св. Письма ще до праці Костянтина й Методія, цеб-то ще перед половиною IX-го віку, бо-ж Костянтин десь в 860 р., пробуваючи в Херсонесі, знайшов уже там ці переклади? Але все, що було в нас писаного з доби передхристіянської та й з початкової християнської, все те знищив час, огонь, релігійна боротьба та війни, а тому ми також маємо наші писані памятки аж з другої половини XI-го віку, цеб-то з часу, коли в нас вже безконкуренційно запанувала болгарська мова, як мова церковна й літературна, запанував чужий нам болгарський правопис, запанувала й сама ідея, що прищепило її болгарське духовенство, про ідентичність мов церковної та літературної.

Панування цеї ідеї довело до того, що перша наша література писана виключно мовою болгарською, а це ще більше зміцнило саму ідею й породило нову шкідливу нам думку, яка міцно закорінилася в той час: про „непридатність“ нашої живої мови для літературного вжитку. Нове духовенство, на початку переважно болгарське, міцно трималося засади, що тільки болгарська мова може бути мовою літературною; цей-ж таки засади стало триматися й те своє національне духовенство, що скоро повстало в нас під наукою болгарською.

Отож писати живою народньою мовою уважалося в той давній час невибачним гріхом. Простий нарід на церковній справі та на літературі розумівся тоді ще дуже мало, тому не заявляв в тих ділянках ніяких своїх прав, через що болгарська мова вільно тут ширилася й набувала собі в чужій державі усіх горожанських прав.

Отакий був стан, коли появилися ті писані памятники з другої половини XI-го віку, що випадком дійшли до нашого часу. На жаль, ми ще не маємо докладної наукової монографії про стан української мови по памятках XI-го віку; але й те, що зробив я в своїй останній праці: „Памятки старо-словянської мови X—XI віків“, виразно свідчить нам, що вже в XI-м віці істнували всі ті властивости української мови, які й тепер становлять окремішність її, цеб-то як тільки далеко сягають у глиб віків памятки нашої мови, всі ті памятки вже свідчать про розвиненість фонетичних явищ української мови. Памятки XI-го віку, цеб-то найперші з тих, що випадком збереглися до нас, звичайно писані тодішньою літературною мовою, цеб-то мовою болгарською; але через те, що переписували їх українці, вони мимоволі робили деякі помилки супроти свого оригіналу, і якраз ці помилки (а за них, як за гріх великий, писані так щиро просили вибачення!) звичайно й свідчать нам про тодішній стан української мови, бо ці помилки повставали з фонетичних ріжниць мови нашої й болгарської.

Болгарське духовенство принесло нам разом із своїми книжками також і свій болгарський правопис, який безконкуренційно запанував у нас аж до кінця XVIII-го століття, а де в чім триває ще й досі. Цей чужий нам правопис сильно пошкодив у розвою нашої літературної мови і причинився до того, що ми звичайно не вміємо правдиво читати найстарших наших памяток, скажемо памяток XI-го віку, бо не все знаємо, що, напр., ховається під такими літерами, як болгарські е, и, ѣ, г, с, ѳ і др.: чи їх читано як теперішні е, и, і, г, дз, т, чи як є, і, ѳ, ґ, з, ф і т. п.? Цейже правопис не давав змоги писати фонетично так, як вимавляли, а тому частенько з наших памяток XI-го віку ми можемо не багато видушити для освітлення української фонетики того часу. Але для вирішення питання про дійсний стан української мови в XI-м столітті треба брати всі памятки з того часу: кожна з них може й не виявляє цілої картини нашої тодішньої мови, але всі разом вони таки дають зовсім ясний образ української мови XI-го віку, і виразно свідчать, що вона в головних своїх рисах мало чим ріжнилася від мови сучасної. Приймаючи-ж на увагу, що для вироблення й усталення фонетичних процесів потрібен богатовіковий час, мусимо добу повстання української живої мови відповідно віднести в глиб від XI-го віку.

На жаль, ми ще не знаємо докладно української церковної вимови старших віків: кажу на жаль, бо це знання церковної вимови XI-го віку сильно освітило-б нам фонетику тодішніх українських памяток, а разом з тим висвітлило-б і початкову історію української мови взагалі. Матеріялу для досліду церковної вимови маємо вже не мало, правда, не старших віків, а трохи пізнішого часу; проте беручи на увагу велику консервативність церковної вимови, можна без помітної помилки з фактів пізнішого часу робити висновки й для часу давнішого, а тому до-

Велике свято українців у Канаді.

Консекрація еп. Ладики в Едмонтоні.

Едмонтон, 15. липня 1929.

День 14. липня ц. р. був для всіх українців греко-католихів Канади небувалим святом, першим того роду святом в Канаді, бо того дня висвячено Впреп. о. Василя Ладику, канадійського священика, на епископа. Високі достойники католицької церкви в Зединених Державах і в Канаді були присутні на консекрації нового владики. Між пралатами, які взяли участь в консекрації, були: архієпископ О'Лірі, епископ Константин Богачевський з Філядельфії й епископ Такач з Пітсбурга.

Вже дві години перед заповідженою відправою в катедрі люди почали сходитися до катедри, щоб бути свідками цього рідкого торжества. Сотки українців прибули автами з ріжних сторін Альберти, а тисячі прибули залізницями не тільки з Альберти, але просто з цілої Канади, щоб побачити наочно акт вступлення о. Василя Ладики на владичий престол. Багато тисяч народу прибуло з тої нагоди до Едмонтону, але не всі вони могли поміститися в катедрі і бачити акт поставлення о. В. Ладики на цей високий і відвічальний пост: управляти всеканадійською дієцезією, в якій є понад тристапятьдесять тисяч вірних з 250 церквами та 50 священиками.

Точно в 10-ій год. рано прибув до катедри і сів на свій трон архієпископ Г. О'Лірі, а українські епископи зі Зединених Держав заняли місця на протилежній стороні. Окрім них прибули також: архієпископ Беліво з Ст. Боніфас, архієпископ Форбс з Оттави, архієпископ Дюк з Венкуверу, епископ Буноз з Прінц Альберт, епископ Кидд з Келґері, опат Гуркін з Муистер, Саск., моисіньор Пільон з Моринвил, канцлер Жаткович з підтсбурської дієцезії (для закарпатських українців) і ін.

Очі всіх були звернені на епископа Ладику, який прийшов до бічного вівтаря праворуч, де приготовлявся до консекрації. Ліворуч зібралася ґрупа католицьких сестер, а в лавках для капітули сиділо духовенство. В східній стороні катедри був Український Хор.

Архієрейська Служба Божа відбулася в старославянській мові при супроводі діякона Головки, нового секретаря епископа Ладики. При помочі „емплифаерс" Службу Божу могли докладно вислухати всі ті, що находилися довкола катедри, а також і ті, що мали в себе дома радіо. Впреп. о. П. Олексів, ґенеральний вікарій, перечитав своїм дзвінким голосом папську буллю, проголошуючи назначення о. Василя Ладики українським епископом на Канаду. Ця булля була виписана на пергаміні. Після того о. В. В. Ладика був переведений до головного вівтаря, де йому знова сказали по українськи про назначення його епископом. Опісля відбулося свячення, в якім взяли участь архієпископ О'Лірі, епископ Богачевський і епископ Такач. Насамперед дали новому епископові стихар, а потім корону, жезл та регалію. Відтак пралати обнимали й цілували нового епископа.

Після консекрації виголошено три проповіди в трьох мовах. Перший говорив архієпископ О'Лірі по англійськи, опісля архієпископ Беліво по французськи, а вкінці по українськи епископ Богачевський, який щиро просив присутніх піддержати нового епископа.

Так відбулася в Едмонтоні консекрація нового епископа для греко-католиків Канади, що, як відомо, творять переважаючу частину української еміґрації в цій державі, бо яких 80 проц. (на решту припадають автокефалісти, православні з б. Росії і з Буковини та всякі протестантські сектанти). Консекрація відбулася дійсно величаво і зробила велике враження не тільки на присутніх українців, але й на численних чужинців, з яких багато було вперше на українському богослуженні і чуло й бачило вперше українську відправу. Нового епископа, якому треба побажати якнайкращих успіхів у його апостольській праці, жде неабияка задача. Сподіємося, що він її виконає на славу й добро церкви і повіреної собі пастви, себто на добро загалу української еміґрації в Канаді. **Б.**

*

Від Редакції: Перед кількома днями подали ми за канадійською українською пресою коротку замітку про висвячення еп. Ладики в Едмонтоні. Нині містимо на цю тему спеціяльний допис з Канади, який прочитають певно з цікавістю всі наші читачі.

ДО 150 ДОЛЯРІВ ПРИХОДУ,
дає морґ **романцю лікарського** „Chamomille". Насіння — ботанічно чисте — на 1 десяту частину морґа — ціле з поученням, оплатно —
БОБЯК КАМІЛЯ, БЕРЕЖАНИ
22% **по одержанню 6·-- золотих.** 2—3

До зірвання анґлійсько-радянських переговорів.

Причини поведення Гендерсона.

Газета „Дейлі Мейл" заявляє, що тверде поведення Гендерсона супроти Радянського Союзу треба в першій мірі пояснювати тим, що домінії поробили в Льондоні енергійні представлення проти навязання дипльоматичних зносин з Радянським Союзом без попередніх застережень. Ґазета „Дейлі Геральд" зазначує, що в Москві очевидно не вірно зрозуміли парляментарне становище Гендерсона. Гендерсон не може іменувати амбасадора до Москви, аж поки в осени не збереться парлямент. Одначе він був готовий використати час до осени, щоби шляхом переговорів між Англією та Радянським Союзом полагодити ріжні спірні справи. Англійський уряд зовсім не мав на думці ставити до радянського уряду якогонебудь інтиматуму в тому напрямі, що спочатку мусять бути цілковито полагоджені всі анґлійсько-радянські спірні питання, а щойно потім може наступити іменування послів. Гендерсон хотів лише перевести потрібні технічні приготування, щоби таким чином забезпечити швидше порішення цих справ.

До історії світової війни.

Є в Парижі видавництво Пейо „Збірка споминів, студій і документів до історії світової війни". Є це видання формату великої вісімки, що обіймає поодинокі монографії та спомини з великої війни; авторами є визначні дипльомати та ґенерали з центральних і з антантських держав, а їх монографії писані субєктивно так, як вони самі брали участь у великих подіях світової війни. Монографій (вищий том до 300 сторін друку) надруковано вже понад сотню; є тут напр. монографія льорда Асквіта, є монографія Жофра про битву над Марною та її антітеза монографія німецького кронпрінца, є монографії Клємансо та ґенерала Гофмана і Людендорфа, опис найбільшої морської битви на Скаґераку німецького адмірала Шера та його противника адмірала Желіко, є монографія про Литовське Берестя, є монографії Ізвольського та Керенського, усяких дипльоматів і командантів російських, є вкінці монографія ґенерала Сікорського про польсько-більшовицьку війну. Всі ті твори, писані очевидцями подій та перекладені на французьку мову — без ніяких коментарів з боку видавництва — є документами першорядної ваги. На жаль, між тими монографіями нема ні одної, що звічайлаб бодай українське питання; та тому думаю, що було би вказане якнайскорше помістити в тім виданні переклади (хоча би й амодифіковані) історичних оглядів про історію наших визвольних змагань. Такі ілюстрації, напр. жертв авдитора Загурського, були б може і для чужинців інтересні. Додати вкінці треба, що всі книжки цього видавництва є ілюстровані, а ціна поодиноких томів вагається від 9 до 50 франків.

В. Л.

Червона вулиця.

Берлін, 1. серпня 1929.

Ще перед місяцями з Кремля розіслано по цілому світі наказ, що 1. серпня ц. р. мають відбутись з нагоди 15-ліття вибуху світової війни по всіх столицях і містах масові комуністичні демонстрації та мітінги, щоб остаток виявити комуністичну міць й орґанізовану силу. „Вулиця пролетарям! Завоюйте для себе вулицю! Пролетарі — 1. серпня всі на вулицю!" — ось клич, що лунав від місяців серед маси. І справді, по західній Европі знялась оце чергова червона хвиля. В богатьох столицях їй протиставлено ріжномаштні греблі, в Парижі, у Відні, в Празі і т. д., взагалі заборонено усякі демонстрації. Але їх дозволено на той раз у Берліні. Ще в усіх у памяти недавній непотрібний кривавий травень. Тутешня влада завсіди має можливість опанувати червоний бунт, коли він виходив поза межі дозволеного. Непотрібно робити з підростків червоних героїв, вживаючи супроти них зброї. Тому-то і тим разом вулицю віддано комуністам. Виявилось, що тактика „непротивлення злу" часами доволі доцільна. Людей завсіди манить заказаний овоч. Але коли його не заказувано — масовий інтерес помітно ослаб. І тому на два мініони берлінського робітництва в Люстґартені, в центрі міста, де мав відбутись масовий комуністичний монстра-мітінґ, зявилось не більше як 20—25.000 люда. Відсотково, як на Берлін, це капля в морі. Але всежтаки: 20.000 чоловік не дрібниця.

Початок зливу заповіджено на 4 по обіді. Розпочато його в шестій з хоругвами, як жива кров і музикою. Збудилась червона вулиця. З усіх усюдів у вуха вбиваються в дивачній симфонії обривки і шматки „Інтернаціоналу", що його грає 20 капель відразу, кожна по своїому і кожна в іншім місці. Понад товпою сотні написпих таблиць і транспаретів. З кожного з них кричить стома голосами слово: Революція! Сотні червоних хоругов тріпочеться у відблесках заходячого сонця. І в кількадесятьох місцях відразу — в оту масу червоні оратори кидають слова, пересякнуті ненавистю і погрозою. Входиш у масу, пробиваєшся все далі, вперед, щоби послухать промовців. Аж доки ота маса не здавлюється довкола, неначе твердий застиглий мур. Ані кроку далі неможливо зробити. Стоїш і слухаєш.

Характеристично, що ні один з девятьох мітінґових промовців, яких мені довелося вислухати до самого кінця, ні разу не вжив інакшого вислову як тільки — Руслянд, або в найкращому випадку — Совєтруслянд. Бо скрізь і на кожному кроці чуєш передовсім це слово. Воно неминуче паде в кожнім третім реченні і завсіди тільки в однім варіянті, в однім змислі: *генооссен, бороніть совітську Росію!* Росія, Росія! Перед тим словом не можна нікуди втічи, та маса піддається цему слову зовсім так, як індуському факірові ґіпнотизована його сопілкою ідовита кобра. Та маса теж находиться в ґіпнотичнім трансі. Руслянд!... Лише на кількох зпоміж сотень транспаретів я відкрив також стидливо заховане слово: Совєтуніон. Зрештоюж — Руслянд! І безнастанно повторялось: капіталістично-імперіялістичний світ напосівся за всяку ціну розторощити „Совєтруслянд". Все, що тільки деневудь на світі діється, все воно спрямоване тільки до тієї мети. Плян Юнґа? Розуміється: змова світового капіталу проти СРСР. Зміна влади в Анґлії? Річ ясна: інтриґа нанизувана супроти більшовиків. Анґльо-американські переговори? Якжеж би інакше, як не плянований напад на фетиша цеї сфанатизованої маси — на Совєтруслянд? Манджурська авантюра? Очевидячки похід буржуазного імперіялізму! Посередництво Стімзона в цьому конфлікті? Розуміється, це бажання ошукати більшовиків. Транспаренти дають коротку лекцію світової політики, так як її бачать більшовики. Ця ґротеска доходить зрештою до абсурду — якщо не хочемо вжити вислову: до патальоґічного збочення. Винен також в контрреволюції найновіший німецький... Цепелін. В годині комуністичного мітінґу „Ґраф Цепелін" якраз наближувався в перелеті до Америки до Середземного Моря. Актуальну тему використано в той спосіб, що сконструовано на скору руку з ґротів і полотна малий модель „Ґрафа Цепеліна". На ньому читаєш: „Нині люксусова подорож до Америки — завтра війна проти Совєтруслянд. Німецька буржуазія будує Цепеліни для ґазової війни". До Цепеліна примонтовано імітовані ґазові бомби. Зрештоюж, для „розвеселення народа" під Цепеліном, замість пасажирських і моторових лодок повішено на стрічку ляльки представляючі Чанґ Кай Шека, Макдональда, Болдвіна, Чемберлена, Бріяна, Гувера, Пілсудського і Мусолінія, та ще цілу низку інших.

Питаєш себе: як це можливе, щоби Москва до такої міри опановувала цю масу, що її обмоскалення виявляється не тільки в слінім послу-

---

сліди над церковною українською вимовою цілком можливі. На жаль тільки їх не робиться.

Отож на основі всього вище сказаного можемо ствердити, що з того часу, як далеко сягають наші перші писані памятки, вже з того часу існувало в нас дві мові: жива народня українська мова і мова літературна. Мови ці були зовсім ріжні, бо перша мова була своєю, тоді як друга була чужою нам болгарською мовою. Очевидно, поки література обмежувалася потребами лише самої церкви, доти між мовою церкви та літератури не було великої ріжниці. Але дуже рано появилися в нас найріжніші потреби й позацерковного писання, цеб-то потроху появлялася й література світська. І з того часу, як зачалося в нас і позацерковне писання, повстала й деяка боротьба поміж мовою церковною та літературною: мова літературна все памагається визволитися зпід опіки церковної, а через це рано появилася й деяка ріжниця між мовою церкви та літератури. Звичайно, на початку ріжниця була зовсім непомітна, але згодом вона росла та більшала, аж поки процес не дійшов до створення самостійної літературної мови. Ось через це, коли говоримо, що в давнину мова церкви й нашої літератури були однаковими, то це завсіди треба приймати з деяким застереженням: ніколи вони *зовсім* однаковими не були, бо в літературній мові, збудованій на церковно-словянській основі, все були в більшім чи меншім числі й елементи живої української мови, що входили до неї в постаті живих фонетичних явищ, живих форм та окремих народніх слів.

(Продовження буде.)

ху мітингових ораторів, але й пробивається навіть у ноші: на кожному кроці стрічаєш червоні московські... рубашки. Зрештоюж провідники цієї маси вміють покірно виконувати накази свого пана. Кожний з промовців кінчить свою бесіду завсіди одним і тимже: в результаті кожний з них витягає з кишені помняту цидулку й відчитує резолюцію-телеґраму, адресовану до Сталіна чи Ворошилова чи якогонебудь іншого червоного кремлівського достойника, заєдно з одною і тою ж вірнопідданчою благонадьожною заявою: стільки то й стільки „сотень" тисяч комуністичного берлінського люду протестує проти зазіхань світового капіталу й готове на все, щоби під проводом Совєтруслянд-у гідно відбити натиск воюючого буржуазного імперіялізму.

Я мав нагоду вже не один раз бувати на тутешніх комуністичних мітінгах, але ніколи ще з такою силою і впертістю не пробивався на них патольоґічний жах Москви перед війною, ніколи ще стільки не говорено про потребу інтернаціональної орґанізованої оборони СРСР. Розуміється, про якунебудь актуальну протирадянську загрозу зі зовні в даний момент не може бути навіть мови. Суть справи лежить в чомусь іншому — Москва вручно закриває оказівкою на зовнішню загрозу свою власну внутрішню слабість і розклад. Одно всежтаки треба підкреслити: добру школу і хист Москви в розаґітовані маси. На трибуни повисилано людей, які вміють брати товпу, так і чуєш як їхні короткі, рвані, фанатичні фрази падуть в людські мозки як розжарені відприски вогню. Яка зрештою іронія долі! Через випадок я попав у Люстґартені якраз на сторону колишнього кайзерського замку. Під історичним вікном, з якого Вільгельм II. говорив бувало перед роками до так самісько сфанатизованих мас накликуючи їх до патріотизму й оборони Німеччини — нині під тим саміським вікном стоїть на постументі комуністичний аґітатор й проїзджаючись пальцями по скупованій розвітреній чуприні, метає в маси фразу за фразою: ми не знаємо ніякої батьківщини, не знаємо ніякого німецького фатерлянду, ми не знаємо Німеччини і патріотизму, ми вже отряслись з тих „буржуазних предразсудків", ми знаємо тільки світову пролетарську революцію, *тільки війну для остаточної перемоги пролетаріяту.*

І в тім уся сіль мітінґу. На протилежнім кінці Берліна, в Газенгайде відбувалась рівночасно не менше імпозантна маніфестація берлінської соціяльдемократії, під ґаслом: Геть з війною! Нехай живе пацифізм! Але не так поступали комуністи. Люди, ще ніначеб досі не зрозуміли, що найбільш істотним елементом комуністичної натури є якраз *війна.* Безпардонна, безкомпромісова, немилосерна, аж до загину або побіди. І соціяльдемократичне ґасло використано оце поміж комуністами якраз в протилежнім змисл!. Коли щанічна турбота за цілість СРСР, була домінуючою на всьому мітінґу, то паралельно з нею звучала всіми голосами ще й друга комуністична мельодія: Геть з пацифізмом! Нехай живе червона армія! Нехай живе червона зброя! Ми *хочемо* ґромадської війни! Хочемо, щоби вибороти панування світового пролетаріяту! СРСР. приступив до пакту Кельоґа. В Женеві Літвінов вносить радикальні резолюції про світове роззброєння. Це з одного боку. З другого боку комуністи отверто кличуть на своїх мітінґах пролетарські маси до зброї, і то, не тільки для оборони СРСР, — але передовсім на те, щоби завоювати владу також у решті світу. Зброєння? „Так, ми не маємо нічого проти них, бо пролетарі, памятайте, що по ваших фабриках куйте зброю, але тільки на те, щоб її у слушний час схопити в тверді жмені й вжити не супроти зовнішнього ворога, бо його пролетаріят не має, але супроти внутрішнього, супроти власних національних капіталістів і буржуїв". Війна? „Так, але горожанська". Під старинними мурами берлінського замку Ґогенцоллернів, раз у раз паде скапуюче кровю слово: *Біргеркріґ!* — а тисячна товпа раз у раз знімається на його згук фанатичним окликом: Гох! Кругом замку, високо понад морем мітінґуючої товпи, на піднесеному замковому парапеті стоїть густо розташована поліція, муж біля мужа, спокійно, без одної усмішки, вилискуючи в заходячім сонці тут о на ремінець затягнутими касками. Торбинки від револьверів відпнуті, в руках ґумові „пендрики", чули і бачили на яві, що це слово Біргеркріґ не фраза, але безпосередня загрозлива в кожній хвилині здійснима правда. Перед трьома місяцями — 1. травня — відбулась проба. В хвилині, коли пишу ці слова, невідомо, чи у Веддінґу або Найкельні знова не ллється кров, знова не ростуть на асфальті барикади. Червона вулиця розходилась після мітінґу на позір спокійно, але в кожнім обличчю можна було вичитати рішучу ґотовість. Готовість на все! Московські промовці добре роблять свою роботу.

Зенон Пеленський.

Підчас відпустки

можеш спокійно уживати роскішних соняшніх купелей, якщо уживатимеш

Лєшніцера масти і мила

ПРОТИ ВЕСНЯНОК.

Якраз вони є научно випробуваними препаратами, та приносять успіх, — який не заводить.

В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Apt. Drancz i Ska, Bielsko.

Побиття польських студентів у Парижі.

Офіціяльний ПАТ передає комунікат французької амбасади в Варшаві, що кидає зовсім нове світло на інцидент французької поліції з проф. Васютинським і варшавськими студентами. Ось він:

„На підставі переведеного в Парижі урядового слідства щодо інциденту на „Північній залізниці" виходить, що п. Васютинський і його товариш відмовились покинути зарезервовані по всім правилам місця, які вони безпідставно заняли. Замість добровільно послухати домагання одного з помічників начальника станції, п. Васютинський підчас дискусії двоекратно вдарив сильно цього урядовця. Коли його відвели до комісаріяту там він наново зневажив насильно помічника комісаря. Він був такий подразнений, що треба було аж трьох поліцаїв, щоби його вспокоїти. За діяльний спротив почали проти нього судове слідство".

Іншими словами виходило би, що польська преса казала досі половину правди; бо не виключене, що п. Васютинського і другого студента побили в Парижі, але вони перші наважились на французького урядовця та французьку поліцію і дали цим привід до скандалу.

Американський кредит золотом англійському банкові.

Ґазета „Дейлі Телеґраф" повідомляє, що Монтеґі Нормен, ґубернатор Англійського Банку, який цими днями виїхав з Нового Йорку, перед самим виїздом зробив з американськими банками умову в справі одержання великого кредиту золотом для Англійського Банку. Він порозумівся з ними в тому напрямі, що на будуче всі французькі претенсії до англійського золота будуть заспокоювані в Ню Йорку з цього кредиту.

По широкому світі.

Між Югославією і Болґарією почались непорозуміння в справі амнестії Радославова та Зекова. Югославія звертає увагу, що амнестійний болґарський закон іде в суперечности з мировим договором у Неї, згідно з яким деякі особи треба вважати воєнними злочинцями.

В Австрії, на стації Кремс, відкрили в вагонах транспорт б скринь з кулеметами.

Аргентина пропонує конференції в Ґаазі надуматись, чи не було би добре, щоби проектований міжнародній репараційний банк видав власну міжнародню золоту валюту.

В справі стрілецьких могил на Лисоні.

Комунікат.

В справі профанації стрілецьких могил на Лисоні і в Потуторах внесла Президія Української Парляментарної Репрезентації обширну (на 16 сторін машинового письма) жалобу до центральної влади, а саме: до міністерства справедливости в ціли потягнення виновників до карносудової відповідальности, до міністерства внутрішніх справ тому, що профанації допустилися особи, підчинені тому міністерству і до міністерства публичних робіт тому, що справами воєнних могил займається це міністерство. В жалобі жадано суворого покарання безпосередніх виновників і виделеґування окремої міністеріяльної комісії для прослідження справи.

Не зважаючи на те, що профанація стрілецьких могил мала місце ще в першій половині червня і що Парляментарна Репрезентація внесла жалобу при кінці червня, зїхала до Потутор слідча комісія з воєвідства щойно в суботу дня 27. липня п. р. Висліди слідства невідомі, знаємо лише, що виновники подій остають дальше на своїх службових становищах. Члени комісії при переслухуванні власників ґрунтів, на яких знаходилися стрілецькі могили, намагалися переконати їх, що стрілецькі могили були для них тягарем, бо займали ґрунт. Взагалі ведено слідство в намірі виправдання виновників.

Відкриття ґаської конференції.

З Ґаги повідомляють, що у вівторок 6. серпня п. р. в 11. год. рано відкрив міжнародню конференцію в Ґазі міністр закордонних справ Голяндії. Провідником конференції є Бріян. На конференцію прибуло біля 300 журналістів з цілого світа. З розмов між делеґатами і журналістами виходить, що делеґати здають собі дуже добре справу з перешкод, які жлуть конференцію, головно в справі відшкодувань і тому догадуються, що конференція протягнеться довший час.

Великий песимізм панує між анґлійською делеґацією, яка остентаційно заявляє, що плян Юнґа в тому виді, як його ухвалено недавно на конференції знатоків у Парижі не прийме анґлійська делеґація і його не приймуть на конференції в Ґазі. Таксамо делеґати Югославії і Ґреції дуже невдоволені з плану Юнґа.

По перекладі промови міністра Голяндії на анґлійську мову, забрав слово Бріян і заявив, що делеґації починають працю з переконанням, що лише одностайні зусилля доведуть до прихильного висліду. Штреземан промовляв в німецькій мові й підчеркнув, що наради змагають до опрацьовання орґанізації мира і тому повинні потягнути за собою політичні наслідки для всіх держав. Бесідник заявляє, що відноситься дуже прихильно до ідеї світової господарської конференції і висловлює побажання, аби наладнано співпрацю між державами бувшими учасниками світової війни. Точно в год. 12-ій закрито засідання.

З Берліна повідомляють, що в ґаській конференції бере участь 160 делеґатів від 14 держав. Найчисленнішою є німецька делеґація, бо начислює 40 осіб, анґлійська начислює 27, французька 19, італійська 20 і бельґійська 5.

З Ґаги надійшли вістки, що зараз пополудні на першим довірочнім засіданні під проводом Ґаспарі порішено, аби провід у нарадах обіймали по черзі представники окремих делеґацій. Ґенеральним секретарем вибрано Анке-я. Опісля порішено уконституовати дві комісії: фінансову і політичну.

—o—

Більшовики заперечують.

Після вісток, які надійшли з Шанґаю, комунікація між транссиберійською і східно-китайською залізницею має початися в дні 15 п. м. Опісля уряди СРСР. і Китаю порішили скликати конференцію, на якій устійнено би напрямні полагодження китайсько-більшовицького конфлікту. Зате Тасс з Москви рішучо заперечує подані китайські інформації про переговори, які нібито відбулися на більшовицько-китайській границі і про відкриття в найблищому часі конференції, на яку іменовано вже, нібито, теж делеґатів.

В дійсности дипльоматичний комісар Тасса наказав зносини з бувшим ґенеральним консулем СРСР. в Харбіні Мельніковим. Цей заявив, що його не уповажнено до підприняття яких небудь кроків ані з китайським комісарем Таая, ані з китайським шарж д'афер Танвоніяном у СРСР., який відїхав до Манджурії. Притому Мельников заявив, що вимоги більшовицького уряду представив Карахан в письмі висланім до Чанґ-Тсо-Ліянґа.

—o—

Крівавий страйк.

З Букарешту повідомляють, що в Ромунії, в місцевости Люпені робітники копальні вуґля застрайкували в числі 3-х тисяч. Робітники заняли електрівню, де залишилися через цілу ніч і тому цілий вуґляний окруґ залишився без світла. Робітників занятих в копальні під землею наражено на втрату життя, а копальні на залиття водою.

Нині рано прибуло до копальні військо і ґенеральний прокуратор, який видав спеціяльні зарядження. Томуто зі сторони робітників віддано до війська кілька стрілів, на що ті відповіли теж стріляниною. 10 ґірників убито, а богато поранено. Переведене слідство виявило, що ані страйк, ані пізніші прикрі випадки не мали комуністичного характеру.

—o—

Землетрясення в Чілє.

Місто Сантяґо де Чілє і околицю навістило сильне землетрясення. Найсильніші потрясення виступили в Вальпаре, Талька і Концепціон звідкіля брак ближчих відомостей.

—o—

Звіт Девея.

На днях появиться звіт америк. фінансового дорадника Девея за другий квартал. В звіті обговорено докладно виконування стабілізаційного пляну польського уряду.

—o—

На організаційному фронті.

Равщина.

Дня 12-липня відбулося велике віче в Хлівчанах, на якому було понад 500 громадян. На віче прибули посли Іван Ліщинський і Володимир Кохан. Зацікавлення рефератами, а відтак дискусія були доказом, що громада Хлівчани є одною з найсвідоміших у Сокальщині. Дня 21-го липня уладив пос. Володимир Кохан справоздавче віче у Вільках Мазовецьких. Місцеві кацапи намірялися розбити віче, одначе промова пос. Кохана трафила до душі навіть тих, які мали бути використані до цього „русского" виступу. Поважний настрій віча намагався сколамутити тільки один місцевий наказний комісар і проводир „русских" Возняк, але самі його співгромадяни дали йому з місця таку научку, якої певно так скоро не забуде. — Тогож дня вечером устроїв пос. Кохан віче в громаді Стаях.

Віча і збори посла Тершаківця.

Дня 2-го липня ц. р. виголосив посол Гр. Тершаковець на господарській нараді в домі „Просвіти" в Ліску реферат про господарське положення нашого народу під Польщею. Дня 7-го м. м. скликано віче у Вощанцях, рудецького пов. З причини сильної зливи та бурі воно не відбулося, натомість відбулося дня 12-го м. м. справоздавче віче на площі біля церкви в Монастирці, пов. Лісько. Дня 14-го м. м. відбув пос. Тершаковець довірочну нараду в Глинним, пов. Лісько. Дня 22-го м. м. відбулося велике окружне віче в Балигороді в „Народнім Домі", а тогож дня вечером відбулося віче в громаді Терка, пов. Лісько. Дня 28-го м. м. відбулося велике окружне віче в Савчанах коло Городка при участи понад 1000 громадян і громадянок зі Савчан і дооколичних громад. На всіх вічах ухвалено відповідні резолюції, в першу чергу у шкільних справах. На день 21-го липня заповів посол Тершаковець віче під голим небом в Пинянах, самбірського пов., одначе в часі його промови комендант постерунку, заслонившись телєфоном зі староства, це віче розвязав.

ПІДГАЄЧЧИНА.

На запрошення громадян села Товстобаб, підгаєцького повіту, прибув туди в неділю 21. липня ц. р. пос. о. д-р Пелліх з метою відбути там справоздавче віче. А що того дня був у Товстобабах празник, то в селі зібралося понад 3.000 людей з сусідніх сіл. Вже в часі повитання о. посла перед селом узброєна в кріси чета „Стшельца" намагалася спровокувати селянську делєгацію і посла. А в часі Служби Божої узброєний відділ „Стшельца" в силі до 200 осіб перейшов двічи біля церкви, співаючи пісні, чим викликав величезне обурення серед зібраних мас народу. Проти тої профанації релігійних почувань запротестував о. посол перед представником староства з Підгаєць п. Фурманом і командантом постерунку поліції в Горожанці. По Службі Божій зачалося віче, на яке приїхали також представники Повіт. Нар. Комітету в Підгайцях під проводом п. Олекси Яворського. В часі віча, що відбувалося на городі пароха, присутні на ньому „Стшельци" (знов-же з крісами!) своїми криками і вереском хотіли внести заколот між зібраних. Та це їм не вдалося завдяки тактові і зимній крови присутніх. Після ухвалення резолюцій тисячні маси відспівали з одушевленням нац. гимн, підчас якого відділ „Стшельца" намагався заглушити його якоюсь своєю піснею. Тоді прийшла поліція і стала розганяти вічевиків при чому відділ „Стшельца" лишила в спокою, хоч ніхто інший, тільки саме той відділ увесь час старався викликати авантюру. — При кінці варто згадати, що громадяни Товстобаб, — це гарні, свідомі люди, одначе недостача проводу й опіки з повіт. центра робить там нечувані спустошення. Тепер у селі такий сумний стан, що з 3/4 українців впереді війни лишилася вірною своєму народові і своїй церкві ледви четвертина! Відповідні наші чинники повинні частіше заглядати до Товстобаб.

Дивогляди.

Занадто побожні парохіяни.

Парох церкви баптистів під Шікаґом, в Евенстоні, зголосився до поліції з незвичайною скаргою. Його парохіяни, мурини, не дають йому виконувати нормально душпастирських обовязків. Вони моляться в церкві цілими годинами після богослуження і не виходять звідти. Священик старий і не в силі стільки молитись з ними, а вони не хотять вийти з церкви. Прикликані поліцаї, що мали силоміць викинути з церкви занадто побожних парохіян, пригадали собі, що розділ церкви від держави не дає їм права „урядувати" в таких справах і лишили пастора самого. Він сидить мабуть і досі і думає, як це розяснити своїм чорним парохіянам, що навіть молитись за довго не часом безцільно

НОВИНКИ

— **В справі стрілецьких могил** на Лисоні і в Соснові та в справі розбірки церкви в Павловичах, грубешівського повіту, інтервеніював заст. голови Української Парляментарної Репрезентації посол Володимир Целевич дня 2-го серпня ц. р. у міністра внутрішніх справ Славой-Складковського. Посол Целевич виказував тенденційність слідчої комісії, яка переводила слідство в справі подій на Лисоні і домагався переведення нового слідства. В справі профанації тлінних останків бл. п. сотн. Яремкевича в Соснові домагався пос. Целевич переведення строгого слідства і покарання виновників. Вкінці пос. Целевич представив міністрові справу розбірки церкви в селі Павловичі, грубешівського повіту і домагався привернення церкви до попереднього стану. Міністр Складковський обіцяв докладно прослідити всі справи і видати відповідно до висліду слідства потрібні заряджения. Щодо Лисоні, то міністр признав, що вже дотеперішне слідство виказало невідповідне поступования постерункових у Потуторах та обіцяв перевести в цій справі ще додаткове слідство.

— **Вломники на літнищі.** Вломники користаючи з літнього побуту мешканців Львова в найближчій підльвівській околиці, відвідують їхні літні мешкання. Цими днями обікрали вони чотири віллі в Брюховичах.

— **Страйк таксівок.** У Варшаві після Львова страйкують таксівки; та причина страйку інша: шофери обурені гострими правилами державного комісаріяту щодо їзди автом. Влада заявила, що від них не відступить.

— **Проти фейлєтону „Хвилі".** Між львівською польською пресою і „Хвилею" почалась гостра полеміка на тему повісти Шалом Аша „Чарівниця з Кастилії", друкованої у фейлєтонах „Хвилі". Почали цю полеміку два вшехпольські органи ріжної „актуальної" орієнтації: „Слово Польске" і „Львовскі Курєр Поранни", заявляючи, що сіоністи ширять згаданим фейлєтоном ненависть до християн і до християнської релігії. „Дзєннік Львовскі" промовляє „Хвилі" до совісти, що вона не повинна закриватися цензурою, яка не може конфіскувати твору виданого вже книжкою і друкованого в варшавськім „Наш-ім Пшеґльонд-і" і не повинна цькувати проти християн, бо сама счинила би крик, якби який християнський орган друкував такі річи про жидів. Та, здається, в християн мало хто читає цей фейлєтон і досі зпоміж загалу ніхто не звернув увагу на його тенденцію.

— **Ріжні вістки.** Варшавська державна карбівня впевняє, що ново-випущені 1- і 5-золотівки дуже важко буде фальшувати. — 16-літній американець з Сітл (Вашинґтон) Уіліямс Гавстон дістав першу нагороду на винахідним конкурсі, який розписав Едісон, шукаючи за кандидатами на своє місце; Гавстон дістане дальшу освіту на кошт Едісона. — У Будапешті зібрався 21-ий конґрес есперантистів. — У Каринтії помер винахідчик першої газової лямпки Ауер у 71 році життя. — У Карльсбаді будують великий готель на 600 кімнат з американським комфортом, обчисленим на долярових гостей. — В Югославії велика буря знищила околиці Марібору; від грому згоріла фабрика паперу. — Фізик із Будапешту Франц Фаріян мав найти спосіб, як робити фільмові знимки в природних колірах; не є це новий винахід і не має він великого значіння, а є це імовірно нова спроба удосконалення. — Райнгардт зриває всі контракти з американськими театральними підприємцями, рішивши, що найрозумніше працювати „у себе", в Берліні. — В Індії-Китаю воздушна труба на просторі 50 км. убила кількадесять осіб.

— **Жертви авт і літаків.** Зі зростом авт і літаків щодня зростає число жертв, які вони полишають за собою в своїм розгоні. Ось побіжний реєстр за один день. На розі вулиць Городецької та Казимирівської авто переїхало 13-літнього хлопця. — На Левандівці впав на баню костела військовий літак; двох вояків тяжко ранених. — Військовий літак, що їхав зі Львова до Кракова перекинувся біля Кошиць; тільки один військовий легко ранений. — З Хшанова до Кракова їхало вантажне авто з 30 спортовцями і перекинулось на однім мості; один убитий, 5 ранених. — Біля Бірмінґгему літак підчас військових вправ упав на дах костела малого містечка і загорівся, падаючи до середини костела, який згорів; летун тяжко ранений. — В одним дні 5-го серпня англійці їдучи на спортові змагання мали 12 осіб убитих і 50 ранених від випадків з автами, мотоциклями та наколесницями. — У Ню Йорку впав з 2500 стіп висоти літак з трьома пасажирами; був між ними і один міліонер; усі згинули.

— **Сензаційні медичні досліди.** „Мюнхенський лікарський тижневик" приносить звістку, що подобала би на звичайну літню денникарську качку, якби не була поміщена в такім поважнім органі. В ньому стверджують нові досліди на гінекольогічній клініці в Ґраци, що змінюють дотеперішні погляди на вагітність жінок. Згідно із цими дослідами жінки, що переходять правильно свою місячну недугу не можуть завагітніти у перших 10 днях після неї і від 18-го дня після неї. Отже можливість стану вагітности зауужується тільки до дуже нечисленних днів між 11-им і 17-им днем після місячного періоду. Найбільше даних до запліднення існує між 14-ним і 17-им днем. Ці досліди мусять ще бути доповнені фактами, як цей процес виглядає у жінок, що підлягають не місячним а тритижневим змінам або іншим, зовсім неправильним. Якщо ці нові явища будуть потверджені і дальшими дослідами, тоді перед людством відкривається зовсім нова перспектива розвитку: люди зможуть точно нормувати прихід і скількість своїх нащадків.

— **10 діб у воздусі.** Американські летуни Льорен Мендел і Р. Б. Райнгарт побили всі рекорди щодо часу лету в водусі. Літаючи в Каліфорнії в недалекі сторони, вони вдержались безупинно у воздусі 247 годин, себто 10 діб і 7 годин. Там на літаку вони спали на переміну; там їли, а найважніше, що працювали руками й умом. Всі нерви тіла через 10 діб були у великому напруженні. Мотор працював без упину і працював добре. Але він потребував газоліни, яку випалював. Отже газоліну доставлював йому другий літак у воздусі. Він підлітав вище літака знадженого; спускав гумову рурку, яку летуни на долішньому літаку получували із своїм і так набирали газоліни. 37 разів так помічний літак доставив Анджеленові газоліну, а 38-ий раз уже не вдалося. Можна ще було спустити газоліну з другого літака в пяшках на мотузках. Але летуни мали понад 10 діб лету за багато. Вони осіли в Кольвер Сіті (Каліфорнія) крайно перемучені. Увесь успіх приписували вони моторові літака, хоч і їх нерви були теж немов зі сталі. Побити їх осяг не легка справа. Але летуни ніколи не вдоволяються добутими рекордами.

— **Ціна за пшеницю.** З Шікаго повідомляють, що з причини слабого врожаю на пшеницю в Канаді, а подекуди і в Злучених Державах, ціна пшениці цього року значно подорожіє. Тепер уже платять в Шікаго за бушель по 1.40 дол., а заповідають, що до осени ціна дійде до двох долярів за бушель. Це майже подвійна ціна правильної ціни останніх літ. З подорожінням пшениці підуть також ціни на інше збіже. Тому, що на Україні заповідається гарний урожай на пшеницю, можна сподіватись, що Україна задоволить в частині експорт пшениці до Західньої Европи.

— **Наслідки голосної фільми.** В американських фільмових драмах здобув собі славу французький актор Адолф Манжу. Він був незрівнаний „сальоновець" і за ним „гинули" дами з американської аристократії та демократії. Це помогло йому добитися великого майна. Але на місце німих фільм прийшли голосні і ситуація змінилась. Актор, що порив'є глядачів, може зовсім не подобатись слухачам. Так було і з Манжу, який утратив свій чар, коли почав говорити. Голосна фільма виявила його ріжні хиби і товариство не відновило з ним контракту. Манжу не дістав анґажменту і в інших кінових підприємствах і з розпуки хотів уже покинути Америку на віки. Та в останній хвилі в Ню-Йорку оснувалась нова компанія, яка його приняла, він виїхав тільки на місяць до Франції і вернеться до Ню-Йорку підбивати далі серця загорілих „кініст ок".

— **Заява.** Дістаємо з Подебрадів такого листа: „Не бажаючи більше брати відповідальної участи в політичному житті на еміґрації, я виступив із Закордонної Делєгації УСДРП. 18. листопада 1928 р., а тим самим склав свої обовязки як представника України в Екзекутиві Соціалістичного Робітничого Інтернаціоналу. Залишаючись вірним своїй партійній ідеольогії, і на далі не належу на еміґрації до жадної ані партійної ані політичної організації". — **Осип Безпалко.**

Дописи.

ЯВОРІВЩИНА. (Освітньо-господарська нарада в Завадові). Дня 22-го липня відбулася з участю пос. Володимира Кохана освітньо-господарська нарада в селі Завадові. Ця громада замітна тим, що ще дотепер не має нїякого товариства. Віримо, що після цеї наради життя громади зміниться на краще. На цій нараді говорив ще зокрема про значіння молочарства п. Володимир Матвіяс з Яструбич, пов. Сокаль.

СОКАЛЬЩИНА. (Свято посвячення могил поляглих в Боратині). Заходами місцевих громадян висипано в Боратині пропамятну, прегарну могилу упавшим співгромадянам. На могилі умішено тяжку камінну плиту з написом: „Борцям за волю України". Власти веліли усунути цю плиту як „протидержавну", хоч майже на всіх наших памятниках в честь поляглих є подібний напис. Посвячення цеї могили мало відбутися дня 30-го червня ц. р.

Одначе до цього акту не допустила поліція, не пускаючи на цвинтар ані духовенства в ризах ані процесії. Тому назначено посвячення в другє на день 28-го липня. На це свято прибув пос. Кохан, який вже передше інтервеніював у старостві в Сокалі. Свято це випало величаво і тим разом без перепон. Дооколичне селянство на чолі з о. дек. Гелою з Белза і понад 2.000 громадян з поблизьких сіл вшанували гідно память погибших героїв. Безперечно найбільша заслуга у здвигненні памятника в Боратині належиться комітетові для вшанування памяти поляглих.

СТАРОСАМБІРЩИНА. (Свято „Просвіти в Старій Ропі). В неділю дня 28-го липня відбулося в Старій Ропі свято „Просвіти". Свято це випало дуже гарно. Від філії „Просвіти" в Старім Самборі зложив привіт Осип Гурляиський. Відтак слідували ріжні точки програми. Свято закінчилося патріотичною промовою о. дек. Олексина і відспіванням національного гимну. По святі відбулася товариська забава.

Зі спортового життя.

Ропник (Борислав): Кадімаг І. (Борислав) 1:1 (1:0).

При сильній перевазі Ропника велася мин. неділі гра весь час під воротами Кадімаг. Розмокле грище не дозволило Ропникові розвинути ширшу акцію та використати деякі догідні ситуації. Одинокий голь стрілила Кадімаг з карного.

Секція українських наколесників у Станиславові.

Окрім секції наколесників С. Т. „Україна" проявляє велику активність також секція українських наколесників при Т-ві „Сокіл" у Станиславові. Дотепер відбуто 7 прогульок, а саме: Єзупіль 19 км., Ганусівці 30, Калуш 30, Скит Манявський 47, Братківці 17, Галич—Пукасівці 30, Чернів—Надвірна—Делятин—Дора—Яремче—Ямна і з поворотом.

На 18. або 19. серпня запропонувала секція стрічу із секцією С. Т. „Україна".

На закінчення випадає замітити, що до секції належить рівнож 6 дівчат. Дві зпоміж них відбули всі прогульки секції.

Враження з поїздки на Волинь.

Запросини на Волинь зацікавили та й розрадували нас. Адже відомо, що хоч кордону нема, то волинська земля для нас „terra incognita". А хіба вже найвищий час, щоб цього не було. Поїздка дала нам можливість приглянутись тамошнім відносинам.

Українського спорту там майже нема. Була, правда, в Рівному дружина копаного мяча „Якор", але не знаю, чому її не стало. Охочі з наших, як вказують назвища грачів, грають у польських дружинах. Жалую, що виїзд був досить несподіваний, а побут короткий, і ми не мали змоги навязати тісніших звязків з тамошньою нашою молодю.

А тепер кілька слів про наших противників. Дружина „Сокіл" — це секція тамошнього польського Сокола. В складі І. дружини грав аж 6 „руских" (по тамошній терміноль-огії). Рівень їхньої гри дещо нижчий від нашої „А"-кляси. Зате заправа і витреваліть дуже добра. Маючи свій майдан і добрий провід, можуть осягнути красні успіхи. Подібно представляється і Ж. С. К. „Гасмонея". Маючи гарну домівку зараз біля майдану, може „Гасмонея" і зимою вправляти.

Закінчу бажанням і зазивом до тамошньої української молоді, щоб на слідуючий рік ми могли вже спробувати своїх сил у спільних змаганнях.

О. Верхола.

Українські спортові дружини в Америці.

В останньому часі основується чимраз більше українських спортових дружин і в Злучених Державах і в Канаді, аби осьтак гуртувати в них українську молодь, яка й так уже в поважному числі належить до чужинецьких, переважно анґлійських, спортових клюбів, де дуже скоро винародовлюється. В Канаді істнує м. ін. вже кілька літ дуже добра українська бейзболова дружина у Вінніпегу, що перед двома роками, як ми про це мали нагоду читати, била всі бейзболові дружини, в тому числі й мистця Вінніпегу (дружину канадійсько-анґлійську). В Злучених Державах відомі такі українські спортові дружини: в Олифанті й околиці, у Вилкс-Беррі й околиці, в Честер, Па, в Філядельфії і ін. Всі ті дружини управляють головно гру в бейзбол, а деякі ще й гру в копаного мяча. Про плекання інших родів спорту серед нашої молоді за океаном якось не чувати. — В останньому часі оснувався український спортовий клюб у Фініксвилл, Па. Про це пише нам один з членів цього клюбу таке: Українська молодь у Фініксвилл, Па, зібралась 5. липня в домівці „Товариства Горожан" і заложила Український Спортовий Клюб (Юкрейніен Американ Атлетик Клоб), який розвиватиме серед своїх членів спортові гри, а особливо бейзбол і футбол. Дорадником і директором Клюбу вибрано гром. Івана Гайґеля. До управи Клюбу увійшли: Петро Федик, голова; Степан Нешпор, заступник голови; Петро Винник, секретар; Микола Пильовський, скарбник. Клюб має сходини кожного вторку вечером в домівці „Товариства Горожан".

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Іван Рудович, дійсний совітних і референт Митрополичої Консисторії, емеритований професор III. держ. семинарії у Львові — упокоївся в Бозі дня 6. серпня 1929 р., по тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами в 62 році життя. Винос тлінних останків з дому жалоби при вул. Театинській ч. 3 до церкви св. Спаса у Львові, вул. Краківська — відбудеться в середу дня 7. серпня о год. 5 пополудні. Похорон єрейський з Службою Божою — в четвер 8. серпня о год. 8 в храмі св. Спаса. Винос тлінних останків на Личаківське кладовище до родинної гробниці — о год. 10 передполудням. На цей сумний похоронний обряд запрошує родину, знакомих і всіх вірних тяжким горем прибитий — **Син.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 7-го серпня, г. 8·15. Виступ арт. варш. театру „Морське Око".

Кіна.

Аполло: Джекі Куген „В оборові жінок".

Кольосей: В гуку експльозії (Гарі Піль).

Лев: Тайна панни Мері.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Танго кохання. Жемчуг Тунісу.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Палас: Геройка сенсаційного процесу. Синьобородий.

Пан: Свята брехня.

Пасаж: Пострах Арабії. В імени права.

Утіха: Злодій з Багдаду (Дугл. Фейрбенкс).

Фатаморгана: Тайна старого роду.

Хинера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Четвер 8-го серпня.

Льондон (356,3) 19·30 Військова орестра. 21·30 „Волограй молодости" опера Райкольда.

Париж (1725) 21·05 Радіоконцерт.

Берлін (418). 19·30 Концерт Фріца Венайса.

Мілянo (501) 17·00 Джезбенд. 20·30 Пацці.

Рим (441) 21·00—23·10 Концерт.

Відень (516.3) 20·00 Арії Генделя, Ґлюка, Бетовена, Баха. 20·20 Симфонічна орестра.

Лянгенберг (473) 17·35 Мандоліністи.

Прага (487) 20·00 Тріо. 20·50 Популярний концерт.

Будапешт (550) 12·05 Циганська капеля. 17·25 Опереткона музика.

Москва (825) 20·30 Музичний вечір.

Харків (1304) 18·30 Пополудневий концерт.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт. 20·30 Російська музика.

Краків (312,8) 20·30 Вечірнинй концерт.

Познань (334,8) 20.30 Легка музика.

Братислава (279) 18·00 Сонати Бетовена.

Пятниця 9-го серпня.

Льондон (356,3). 20·00 Квінтет. 23·00 Музика до танців.

Парнж (1725) 21·35 Радіоконцерт.

Берлін (418) 17·30 Пісні. 20·00 Веселий вечір.

Відень (516,3) 19·15 Концерт.

Рим (444) 21·00 „Книжна Чардаша".

Мілянo (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Прага (487) 16·30 Смичковий квартет.

Будапешт (550) 17·15 Циганська капеля.

Ленінград (1000) 19·00 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт.

Київ (800) 20·00 Концерт.

Харків (1304) 20·00 Музика національних меншостей.

Варшава (1411,7) 18·— Орхестра. 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8) 22·45 Музика до танців.

Брно (341,7) 21·00 Військова орхестра.

ОПОВІСТКИ

За оголошенни редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 14—?
Чортків, четвер, 8.VIII. 1929.
Товсте, пятниця 9.VIII. 1929.
Залішики, субота, 10.VIII. 1929.

Надніпрянський Хор Котка.
Немирів 8. серпня.
Рава Руська 9. серпня.
Жовква 10. серпня. 228 1—3

Всім ВП. Панам і Панам, які зложили в Підзютім-Камінн в день св. Володимира на руки Вп. П. І. Кузьмовичевої сину 175 зол. на діточу санаторію в Підбужі, складає щиру подяку Видія Захоронки в Дрогобичі. — Поіменний список п. п. Жертводавців буде оголошений разом з усіми жертводавцями. 226

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошенни редакція не відповідає

ВИНАЙМУ фронтовий сонячний покій. Грунвальдська 8., партер на ліво. 218 2—2

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА. Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. векси. кредиту. 18% 4—10. З найлучших горішньошлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ТЕХНІК-ЛІСОВИК дістане зараз заняття. Зголошення листом — Шеговня, Стрий, Трибунальська. 215 2-2

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю звісна фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 7-7

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на одноріче заглядно 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних клас. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідними підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 12—1 і від [illegible] — Проспекти даром На відповідь значок. 127 3—3

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ — приготовляє до вступного іспиту на техніку з начеркової геометрії. Зголошення до Адм. „Діла" під „Геометрія". 221 2—3

ВПРАВНИЙ ІНСТРУКТОР потрібний від 1. IX. на цілий рік для хлопця, щоб приготовити його до вступного іспиту до гімназії, о. Т. Левицький. Радошиці п. Команьча-Сянік. 214 2—2

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітяове 40 зл. Скринкове таніцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вклади** 27. Матерацн 3, подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45 **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** мосяжне 200 зол. **ЗЯКС**, Ліндого 6. 213 б 2—7

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виновує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотепершня продукція — 130 возів. 181 4-6

МАҐІСТЕР фармації, українець, вільного стану, в силі віку зволить згодоситися писемно до Адміністрації „Діла" під „Знаменитий інтерес. 212 2—3

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілєрські роботи виконує найстараннїше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190 7—?

Ширіть наш часопис!

ІНТЕЛІҐЕНТНА ЖІНКА середніх літ потрібна на село до заряду дому і кухні у самітного, старшого священика-вдівця. Зголошення до Парохіяльного Уряду в Михалевичах п. Дрогобич. 211 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошенни редакція не відповідає

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Снистуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльсбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби з кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 1—5

ФУТРА жуиеські і дамські, готові як також всякі перерібки, найдешевше і солідне виконання — поручає:
Склад і робітня футер **К. Цвинара**
ул. Крива 10. Львів — Руська 18 (коло Гіпот. Банку). 160 2—4

ФОРТУНА НОВА.

Повідомляє отсим Шановних Клієнтів свойого склепу при вул. Руській ч. 1, що з причини конечности прискореної віддачі льокалю властителеві — змушена на разі звинути той склеп і застановити детайлічну продаж у власному заряді аж до часу вишукання нового льокалю.

Дякуючи за піддержку, що її відносні Клієнти удільовали тому склепові — просимо їх рівночасно не забувати, що вироби „Фортуни Нової" можна буде набувати в міжчасі в складах: Народній Торговлі, Ринок і в Центро-Союзі, вул. Зіморовича 20. як також в приватних наших і чужих склепах у Львові.

Львів в серпні 1929.
197 3—3 **Дирекція.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 176 (11.467). Львів, пятниця 9. серпня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 148.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Швець знай своє шевство...

Берлін, 3. серпня 1929.

Боже, хорони мене від моїх приятелів, бо від ворогів я сам оборонюсь. **Бісмарк.**

Анрі Барбюс тішиться світовою славою. Його книжки читають сотні тисяч, якщо не мільони людей. Тої слави, що її має на всьому світі Барбюс навіть в тисячній частині не мав наш старий, розумний Григорій Квітка. На початку оповідання Квітки про „Салдатський портрет", стоїть мотто: швець знай своє шевство а в кравецтво не мішайся. В цьому вислові криється глибока мудрість. Його знає у нас кожний гімназист з пятої кляси. Але випадок Барбюс і поширення його романів зайвий доказ, що мудрість не все тішиться популярністю. Колиб Основяненкова мудрість була скрізь так поширена як книжки Барбюса, на світі булоб менше лиха. Був би передовсім порядок. Бо всякий знав би: швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся.

Добре є, коли політики читають і шанують поетів. Але немає нічого страшнішого, як поет, що робить політику. З цього добра ніколи не буває. Приклади? Їх не треба шукати далеко. Бувало таке і поміж нами: писав оце чоловік романи, тішився своєю письменницькою славою, чесність зі собою проповідував, шанованим громадянином був у своїм фаху, одним словом, усе було, як чажуть, „честь — честю". Але коли поет переставе бути чесним зі собою і скочив у політику, тоді почалась абракадабра. Він такого вам накоїв у політиці, що ніяк у ній не можна було пізнати, що салдатський портрет, а що церковна вежа. Отаке з Барбюсом. Написав він колись роман: „Пекло" — а люди так і не нахваляться. Що й сказать, зручно написано. Потім, підчас великої війни написав знов книжку і назвав її „Огонь". І знов люди не нахваляться. Справдіж-бо, чоловік своїм пером просто в точку потрапляв, безмежну грозу і страхіття війни малює, совість людську трясе і будить. — Подуріли ви — мовляв — люди добрі, за що божевільні перерізуєтесь? І якби чоловік при своїм пері залишався, якби тільки людську совість пильнував та ідеї свої людяні в маси кидав, їх реалізацію практичним людям залишаючи — все булоб і добре і гарно. Але ні, він сам у практичну політику поліз, та ще в додатку в — українську. Горе нам тай тільки, не визбутись нам ніяк з політики поетів.

Виявляється, Анрі Барбюс великий приятель українців. І то один з тих приятелів, до яких якраз пасує наведене повище крилате слово Бісмарка. Це є ті приятелі, які нам роблять за кордоном опінію, якраз ті люди, що своєю роботою усталюють у широких масах все те, що думають про нас чужинці. І якби не гуманний Барбюс, світ так і не знав би, що в нинішніх тяжких часах живе всежтаки одна нація на світі, неначе в Бога за дверми, і то українська. Вона така щаслива, що її щастю краю немає. Словом, отой знаменитий Охрім чи Іван з одного оповідання Квітки, якому доля все приносить, чого тільки собі чоловік забажає. А та щаслива доля в нашому випадку, це — більшовики.

Більшовики видають в Берліні один місячник під фірмою: „Бюлетень Союза Приятелів Радянської Унії". В отім-то бюлетені за місяць серпень ц. р., що його читають тисячі людей, Анрі Барбюс розпинається в одній статті за українську справу. Стаття називається: „Національні меншости в СРСР." Звідтіля довідуємось про усе наше щастя і радянські благодати, бодай оскільки мова про національну сторінку питання.

Що є українці? Як їх бачить Барбюс? Це є очевидячки „меншість". Ціла справа зводиться у нього до зясування проблеми „про трактування расових меншостей серед модерних націй". Та „модерна нація" це в цілости Росія а ми — її „расова меншість". І добродій Барбюс, вийшовши з такого заложення, що ми „расова меншість", обмежується в дальшому до зясування того, як ті „расові меншости" бувають трактовані в капіталістичній, а як цілком інакше в комуністичній системі. Розуміється, капіталістам попаде богато дечого страшного від політика Барбюса; усе тут брутальність, усе тут визиск, усе тут неволя, утиск, експльоатація. По цім боці капіталістичної межі — ми бачимо в страшнім поневоленні такі „расові меншости" в Трансильванії, в Добруджі, Македонії. А потім йдуть „бесарабська расова меншість" і „рутенські провінції Польщі". Це все ще не Україна. Україна починається щойно по той бік капіталістичної межі в СРСР. І по той бік починається також рай. Найперше було пекло. За царату, в той час, коли „провінції" Україна, Польща і Грузія були втілені силою зброї до старої російської Імперії. Відколи в 1917 р. перебрав владу в свої руки „російський пролетаріят" і відколи 30. грудня 1922 р. в отій „грандіозній дати сучасної історії" засновано СРСР — від тоді справа зайшла так далеко, що „расові меншости" поробились навіть „самостійними республіками". Самостійними настільки, що Г. Барбюс має навіть досить сміливости твердити „що устрій СРСР. з 1923 р. дає справжнє право окремим республікам виступити з Радянського Союзу, якщо вони тільки собі цього бажають".

Далі Барбюс зясовує „гідну подиву політику, яку він мав нагоду слідкувати власними очима" по відношенні до усамостійнених осьтак „расових меншостей". Тут є мова і про Раду Національностей, про яку зрештою довідуємось розстріляним друком, що „її роля є рівнорядна з ролею Центрального Екзекутивного Комітету СРСР." „Ми бачимо — каже Барбюс — ріжницю поміж радянською системою й цею системою, що її приноровлюють капіталістичні потуги. В цьому останньому випадку ми бачимо підбій, утиск і експльоатацію; в радянському випадку ми бачимо кооперацію, союз на рівнорядних підставах, союз, який кожному з учасників приносить цілий ряд прерогатив. Все це не приносить також тих шкід і рис характеру, які є прикметні всякій анексії. Культура, традиція, етнічна особистість теренів і країв є не тільки свобідні, але й підтримувані, осмілювані й збогачувані; ще ніколи ми не бачили національного й релігійного відродження в тих розмірах, що їх можемо бачити в Радянськім Союзі". Кидаючи весь час комуністичні громи на „бестіяльську денаціоналізацію" „расових меншостей" в капіталістичнім світі, а в цьому числі „денаціоналізацію рутенських провінцій у Польщі" — гуманний Барбюс кличе „панів соціольогів", щоби йшли й дивились, як розвязуються ті проблеми в СРСР. Бо усе тут щасливе, кіргіз, узбеки, чуваші, татари, самоєди, камчадали, лопарі — і також „расова меншість": українці.

Так нас бачить Анрі Барбюс. Він рішає й заявляє урбі ет орбі, що українська проблема ось так „щасливо розвязана". Він, Барбюс, великий приятель українців. Ті річи читають тисячі. І як вчора Московія дбала за те, щоби за кордоном української проблеми взагалі не було, так теж нині Московія дбає, щоб вбивати людям в мозґи, що українська проблема „вже розвязана", отже нема про що говорити. Вірючи, що „проблема розвязана", бо бачив він це все „своїми власними очима", Барбюс дивується потім, як це так завсіди по глупому діється, що поміж людьми вибухають війни й люди себе перерізують. Це завсіди бувае з того, коли люди влазять у річи, яких вони не знають і не розуміють, але проте мають претенсії про них авторітетно говорити. Боїмось за Барбюса, щоб йому з усім „знанням" справи ще раз не прийшлось писати книжки: „Огонь". Бо вина в тих випадках не людська совість, але завсіди така „політика", як він робить. Краще булоб для него пильнувати свого копита. Дійсно слід нам молитись: „Господи, спаси нас від наших приятелів!...

Зенон Пеленський.

Хто любить свою жінку й свої діти

для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Фелібризм і будуччина Франції.

(Лист з Франції.)

Авіньон, 3. VIII. 1929.

Цей рік в історії провансальського ренесансу є суто ювилейний. 25. березня минуло 15 років від смерти Ф. Містраля. З цієї нагоди у травні відбулися великі свята „звязані з відкриттям памятника на могилі геніяльного провансальського кобзаря. На 26 березня припали соті роковини народження Ф. *Ауґвеля*, видатного поета, що належав до славетної неопровансальск. „трійці" з Руманіом та Містралем. Літом минає пів століття від появи архитвору Містраля та новопровансальського письменника, славетної — „Mirèio". Врешті на весну цього року припали 75 роковини заснования дуже цікавого новопровансальського товариства „фелібрів", що відограло каменярську ролю не лише в історії новопровансальського відродження, але й причинилося чимало до пробудження цілого півдня Франції, ставши вихідною точкою мистецького та літературного відродження поодиноких провінцій Франції, а відтак причинившись до повстання дуже цікавого *регіоналістичного* руху, метою якого є перебудова французької держави в антицентралістичнім напрямі, а саме в дусі децентралістичного федералізму й автономізму.

Таким чином неопровансальський рух значна виходить поза межі власного народу і краю. І в тому лежить його чимале покищо потенціяльне значіння для всеї Франції.

Прованс з поневолених провінцій Франції перший прокинувся. Це зрозуміло, беручи під увагу великі історичні та культурно-національні традиції цього краю. Але слідом за Провансом та під впливом його національного пробудження почали прокидатися та усвідомлювати свою краєву й історичну чи національну відрубність також інші провінції Франції: Бретань, Ельзас-Льотарингія, Нормандія і т. д.

Спочатку, як і скрізь по всій Европі перед сто роками, — це була передовсім етнографічна і фольклорна романтика. Захоплення своєрідним краєвим побутом; любов до власного „patois" — себ-то місцевої мови тощо.

Згодом, коли паризький централізм і департаментська нівеляція мертвою колодою лягли на живий розвиток цих країв, починаючи шляхом адміністративного мертвого бюрократизму душити природний їх розвиток та господарський добробут — з цієї романтики неминуче мусів повстати дуже прозаїчний протест, висловом якого стали саме регіоналістичні прямування, а згодом і рух по цілій Франції.

Париж ставиться до всіх цих проявів краєвого пробудження з явно централістичними домаганнями все ще байдуже, а іноді навіть глумливо, як це, напр. дуже маркантно виявилося цього року зимою підчас великої дебати з приводу ельзас-льотарингського автономізму і коли кожна згадка про анальогічні прямування в Бретані чи в інших провінціях Франції, переважно зустрічалися з гомеричним сміхом з боку значної більшости парляментарних послів.

Це наочний доказ, як Париж, призвичаєний до своєї гегемонії у Франції, не може і не хоче зрозуміти цих нових, здорових течій у лоні французької держави, єдино при допомозі яких вона зможе відмолодитися і без здійснення домагань яких, вона засуджена на повільний занепад внаслідок централістичного маразму.

Великою заслугою Ф. Містраля — буде завжди те, що він ніколи не замикався в рямцях самого лише Провансу, що справу національного відродження власного народу і батьківщини — він поставив на широку базу перебудови всеї французької держави у дусі модерного децентралізму, сам приймаючи під цим оглядом відому федералістичну доктрину Прудона.

Ось чому і програмово автор безсмертної „Міребо" ніколи не був сепаратистом, політично орієнтуючись на майбутню федерацію латинських народів, як на початок на шляху до Сполучених Держав Европи, які він передчував, пе-

редбачав інтуіцією поета і непохитно вірив у скорше чи пізніше їх здійснення.

Власне ця ідеольогія Містраля положила своєрідне тавро на весь провансальський рух і на новочасні регіоналістичні прямування у теперішній Франції. Ці рухи свідомо не хочуть нищити Франції. Навпаки, навіть всупереч волі Парижа і панучої нації вони прагнуть зробити з неї нову Швайцарію.

Безпідставна утопія! — можна легко сказати на адресу каменярів французького регіоналізму. — Але не слід забувати, що вся людська історія йшла та йде шляхами подібних утопій і що зокрема наша доба, це доба великих утопійних досягнень.

О. І. Бочковський.

Маргарита Бонфільд.

Перший жіночий міністр в Англії.

В „Нає Фрає Прессе" находимо цікаву сильветку панни Маргарити Бонфільд, яка є в уряді Мекдональда міністром праці. Крім того вона належить ще до тайної державної ради і є членом кабінету міністрів. Приналежність її до тайної ради означає її участь у стислішому уряді Англії. Кілька літ тому навіть найсміливіші феміністки не могли би мріяти, що яканебудь жінка може дійти до такого становища. А тепер в „консервативній" Англії його має не жінка навіть, а панна.

Лише партія праці може похвалитися тим, що має відповідно кваліфікованих жінок до найвищих державних урядів. Панна Бонфільд здобула свою позицію наслідком довголітньої праці в професійному рухові; вона сама здобула свою освіту й брала визначну участь в інтернаціональних конгресах професійних союзів.

Її батько був робітником на фабриці коронок в західній Англії. Маючи 11 років панна Бонфільд мусіла кинути науку й протягом року помагала вчителеві в догляді над дітьми. В 13 літ вона пішла на науку до крамниці в одному провінціональному місті. Пізніше вона приїхала до Льондону, де теж працювала довгий ряд літ, як продавачка по крамницях. Тут вона бере дуже діяльну участь у професійному рухові і в 1898 р. стає другою секретаркою союзу крамничних продавців; цей уряд вона займає аж до 1908 р. Тут довелося їй разом з цілим професійним союзом перевести величезну боротьбу. Великі англійські крамниці мали звичай давати своїм службовцям харч та мешкання і в ім'я „моральности" тримали їх під гострою контролею. Це не перешкоджало одначе брати зі службовиків надмірну плату, а дівчатам давати ключ від брами, щоби вони могли заробляти собі на вулиці. Власне з огляду на цей „заробіток" і обчислювано дівчатам висоту їх заробітньої плати в крамницях. Все це треба було перебороти. Треба було втягнути жінок та дівчат до професійного руху. В цій области панна Бонфільд була одною з найзавзятіший піонірок.

Протягом останніх років, аж до теперішніх виборів до парляменту, була вона найвищим жиючим урядником союзу неквалїфікованих робітників та союзу комунальних робітників і робітниць.

Коло 1894 р. вона почала працювати також у політиці й пристала до незалежної партії праці, що була попередницею теперішньої партії праці. Тут вона протягом ряду літ була членом адміністраційної ради партії.

До парляменту її вибрано вперше в 1923 р.

Геґемонія Америки.

Великанська економічна перевага Злучених Держав Північної Америки.

Урядові оголошення статистичних дат Злучених держав Півн. Америки через „Chamber of Commerce", торговельну палату в Вашінґтоні, дають безперечно притоку до того, щоби економісти й уряди всіх держав світу глибоко застановились над нечуваним економічним розвитком тих-же Злучених Держав і поставили собі до рішення питання: „Камо грядем?"

Злучені Держави Північної Америки, назвім їх коротко Америка, займає одну чотирнацяту (1/14) часть всего замешканого земного простору, а мимо того з загальної продукції на цілій земській кулі припадає на неї 40 відсотків, т. є. дві п'яті (2/5) части!

50 проц. всіх сирівців торгу перероблює Америка. Статистика привозу виказує подивугідні маси привезених сирівців. Куба достарчає цукор, Італія й Еспанія оливу з оливок, Африка золото, Східні Індії кавчук і т. д. Але все те є лише доповненням того, що Америка сама має з сирівців, якими може покрити 75 проц. всеї своєї продукції.

Посівної площі під збіже Америка має найбільше зі всіх держав землі, бо кругло 391 міліонів акрів (1 акр — 0.405 гектара); тому й не дивниця, що в 1926 р. випродукувала 62 проц. кукурудзи, а 2 2 проц. пшениці всеї світової продукції тих збіж.

Зі своєю продукцією бавовни стоїть Америка на першому місці. В 1926 р. випродукувала 55 проц. того так важного матеріялу з продукції цілого світу, а далась випередити Англії лише в ткацькій перерібці, бо ткацькі фабрики Англії мали 57 міліонів веретен, підчас коли Америка була на другому місці з 38 міліонами веретен.

Хоч у лісах Америки цілими віками управляли рабункову господарку, то всеж вона ще нині може похвалитися 52 проц. всего земського заліcення, а в додатку в останніх часах уряд енергійно береться до раціональної лісової господарки.

Зпоміж усіх мінеральних скарбів підземелля найважнішу ролю в світовім господарстві грають залізні руди, з яких виробляється залізо і сталь. Але й під тим оглядом Америка находиться в дуже щасливім положенні зі своїми рудокопнями. В 1926 р. випродуковала вона кругло 38 і пів міліонів тон сирого заліза т. є. 51 проц. світової продукції, а стали 48.2 міліонів тон, т. є. 53 проц. світової продукції.

Річною продукцією камінного вугілля 600 міліонів тон стоїть Америка на першому місці. Щоби мати поняття про велич цієї продукції, треба її порівняти з продукцією Німеччини напр. в 1927 р., коли то на репараційний довг форсовано видобування вугілля і всього видобуто 245 міл. тон, а Англія в тім-же році через страйк допровадила лише до 120 міліонів тон.

Своєю нафтовою продукцією займає Америка перше і домінуюче місце в світовій продукції, яка виказала в 1926 р. 1090 міліонів барелів, з чого на Америку припало 771 міліонів, т. є. 70 проц. Вправді знавці оцінюють, що така інтензивна продукція може вичерпати скоро підземні запаси нафтової „кипячки" з нафтових піль самої Америки, одначе не виключене, що можуть там викрити ще нові поля. А зрештою Америка горячково старається здобути й по інших частях світу нафтові поля. Наслідком того повставали і повстають конфлікти інтересів головно з Англією у Венецуелі, Персії, Мезопотамії та інших краях.

З огляду на використовування моторичних сил вугілля, нафти, електрики, води, може Америка після обчислень славного економіста Ґаррета похвалитися надзвичайним успіхом. Цей економіст порівнав, скільки т. зв. кінських сил припадало на початку цього століття на одного фабричного робітника, а скільки з кінцем 1927 р. і дійшов до висновку, що ця скількість подвоїлась; коли в 1901 р. на одного робітника припадало дві кінські сили, то в р. 1927 чотири. Приявши, що одна кінська сила рівнається праці 10 робітників, то праця одного фабричного робітника, що послугується машиною, рівняється роботі 40 робітників. Обчисляють, що машинч в Америці заступають 370 міліонів робітників.

При такій економічній перевазі Америки зрозумілою є ідея Бріяна про економічну Паневропу. Загально відоме є таке економічне правило: чим більше господарське тіло — тим більший воно дає економічний ефект. Америка творить одно економічне тіло, а Европа поділена на цілу низку економічних територій, строго від себе відмежованих митними кордонами. До того кожна територія на іншім ступені розвитку під економічним і культурним оглядом.

Ясно, що серед таких обставин неможлива ніяка успішна конкуренція Европи з Америкою, яка наміреною підвишкою своїх „охоронних" мит хоче всякий привіз европейської продукції як не унеможливити, то бодай дуже утруднити та заливати Европу своїми виробами

На організаційному фронті.

Сокальщина.

В місяці липні докінчував посол Володимир Кохан визначену Повітовим Народнім Комітетом Сокальщини низку районових віч. В доповненні до попередніх звітів відбув пос. Кохан дня 11. м. м. повітове віче в Белзі, а районове віче дня 28-го в Боратині. В дні 4-го серпня відбулося віче в Городиловичах.

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 3)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Продовження.)

II.

Вироблению української літературної мови дуже багато корисно сприяв той здоровий погляд на переклади св. Письма та богослужбових книжок, який панув у стародавній церкві: святим недоторканим текстом уважався тільки текст грецький, а на текст словянський дивилися лише як на недосконалий твір обмеженого людського розуму. Цей погляд дав для нас далекойдучі наслідки: кожний освічений писар, переписуючи якусь церковну книжку, постійно вносив до неї ті або інші зміни, найчастіше замінюючи малозрозумілі болгарські слова та форми виразами зрозумілими. Це вкінці привело до того, що на основі староболгарської церковної мови повстала нова не тільки літературна, але й церковна мова.

Ця нова середньо-церковно-словянська мова вже добре нам відома з XII-го віку, напр. з мови наших літописів, зі „Слова о полку Ігоревім і т. п. творів. В порівнанні з літературною мовою XI-го віку вона має багато відмін: словник її потроху все наближається до живого словника українського народу; давні форми, особливо болгарські, помалу виходять з ужитку. Мова цього часу, XII.—XIII. віків, звичайно залежить від того чи іншого виховання автора, — вона має більше або менше традиційних болгаризмів в залежности від міри пересякнення автора церковною мовою.

В XII.—XIII. ст. потроху закладаються ріжні канцелярії, напр. князівські, митрополитальні та епископські. Виникає часта потреба писання тих чи інших актів живого життя. Мова старо-українських актів XII.—XIV. віків ще міцно тримається традиційної літературної мови, цеб-то основою її являється мова болгарська чи церковно-словянська; але до цеї традиційної основи помалу входять, — де-далі все більше та сміліше — й живі елементи української мови. Словник цих грамот звичайно має вже не багато болгарських слів, традиція тримається тут переважно в чужім правописі, менше в деяких стародавніх формах.

Життя політичне, церковне та економічне з часом ускладнилося, а це й вело до повстання нових слів та до утворення зовсім нових термінів в цих ділянках практичного життя, яких уже не давала нам болгарська мова. Таким чином помалу літературна українська мова відійшла від мови церковної, і ріжниця між ними з бігом часу росла надзвичайно помітно. На кінець XIV. століття виробляється зовсім нова українська літературна мова, яку бачимо не тільки по канцеляріях та в світських творах, але й в писаннях духовних осіб, — в літописах, в життях святих та в деяких нових перекладах. Починають перекладати знову навіть деякі з давніших перекладів, настільки відчувалася тепер ріжниця між літературними мовами старшою й новою. Стара засада, щоби літературною мовою була мова церковна, падає тепер досить помітно.

Появлення татар на українських землях і довга татарська неволя, спинивши більший культурний рух на підбитих теренах, тим самим до певної міри спинили й нормальний розвій української літературної мови. Тільки чинника цього не треба перебільшувати, бо те напруження народу, якого зазнав він від татарського нападу, сильно впливало на повстання нового словництва, що збільшувало ріжницю мови церковної від мови живої. Татарська неволя змушувала український нарід з одного боку до певного співжиття з новим завойовником, а з другого до частих міграцій, а це не могло не відбиватися на складі, скажемо, словника українського (згодом входить до нього дуже багато татарських слів) та на деяких язикових змінах окремих українських місцевостей.

Прилучення українських земель — Чернигівщини, Поділля, Київщини, Волині та інших — до Литовської Держави в другій половині XIV. віку зачинає нову добу в історії розвитку української літературної мови. Повстають нові політичні й економічні відносини, точиться завзята боротьба за церковний центр, повстають зовсім нові з новими потребами канцелярії, а все те, звичайно, веде до перетворення літературної мови, яка тепер сильно пориває свої й без того не великі звязки з мовою церковною.

У цей час виступає й зовсім новий чинник в історії української літературної мови — польський вплив. Про вплив цей розповідаю докладніше на іншому місці, тут лише підкреслю, що початковий вплив польської мови найбільше відбивався на живій людовій мові лише тих українських земель, що сусідували з народом польським, але вплив цей дуже мало помічався на мові літературній: помітні сліди його рано бачимо на західно-українських землях і майже зовсім нема їх на землях східніх.

Але стан цей сильно міняється з того часу, коли Україну інкорпоровано до складу Литовської Держави, а надто з часу зєднання Литви з

Враження з Канади.

Делегат „Рідної Школи" п. Лев Ясінчук про свою поїздку до Канади.

Представник „Рідної Школи" до Злучених Держав і Канади п. Лев Ясінчук вернув уже на деяк з Канади до Львова. Читачам „Діла" буде цікаво прочитати враження цього делегата з Канади, які ми подаємо за американськими українськими газетами. В короткому часі сподіємося подати нашим читачам ширший опис переживань і вражінь п. Ясінчука з його однорічного побуту за морем. — **Ред.**

Я був — каже п. Ясінчук — отсе перший раз у Канаді. Пригарний край. Від самої границі кидається у вічі різниця поміж характером Злучених Держав і Канади. В Америці, великі оселі, міста, залізо, бетон, всюди фабричні димарі, дими; вся Америка „подротована", зі „стріткарами" з міста до міста, вся в ночі освітлена, а в містах світляна реклама сліпить очі, всюди безліч скорих самоходів, що легко суваються по гладеньких дорогах; всюди стукіт, гамір, швидкість. А богацтво помітне на кожному кроці — аж пригнітає мене, привикшого до вбогости. — В Канаді простір, зелень, ясне небо, воздух хрустально-прозорий, пшениці, ліси ба навіть хати з галицькою стріхою; декуди то й ноша така, яка була в Рідному Краю... ще недавно. Спокій, тиша та більша повільність. Схожість на Европу. Тут богацтво в численних високих, обемистих „елевейторах" пшеничних „пулів". На всіх залізничних стаціях їх повно. Тут усе життя залежне від урожаю. На всіх лицях пробивається журба, бо була посуха до мойого приїзду. Щойно я привів зі собою дощ. Всі раділи, всі повторювали: Це падуть мільони долярів. — І в Канаді і в Злучених Державах велич англо-американської культури з видимими знаками: прилюдними бібліотеками, різного роду численним школами, навіть університетами в таких провінціях, що мають заледви 600.000 душ (як от Альбертійський університет в Едмонтоні). Всюди зародки великого господарства: в Злучених Державах фабричного, в Канаді рільного.

Щодо українського життя в Канаді, то воно замітне. Головними організаціями-осередками, в яких гуртується найбільше українців є церкви: українсько-католицькі та православні (автокефальні). Помітна ривалізація між одною і другою. То наступ, то оборона, а одна й друга мусять побільше працювати для народу, піддержувати його національного духа, бо інакше симпатії маси відхилюються. В Злучених Державах оснувала українська імігрція свої „Союзи", гордощі нації, а в Канаді такими гордощами є „Інститути", що витворюють свідомий провід для народу в будуччині. Тут української інтеліґенції богато, вона свідома, здебільша бере участь у громадському житті. Колиб можна їй щонебудь закинути то хіба те, що — як мені видалося — вона чи не занадто покладає ваги на Канаду як на українську провінцію. Я мав враження, що в Злучених Державах більше сентименту для старого краю, головно в старшої імігрції. — Школа чужа тут і там. Зате нарід творить її власними силами в Канаді, так, як у Злучених Державах. Це т. зв. „Рідні Школи", в яких доповняється науку публичних шкіл — українознавством. Таких, щоби заступали державну — за виїмком Монтреалу нема. В Монтреалі є така одна, де вчать СС. Василіянки, кваліфіковані учительки. Я, на жаль, був там, коли вже почалися ферії. Я зауважив, що українські діти в шкільному віці, таксамо як у Злучених Державах, говорять по англійськи між собою (по містах). На фармерських хуторах мабуть ні, бо вони там відокремлені.

Організації в Канаді головно освітні, що при тому плекають і товариське життя. З їх доволі, головно по більших містах. Між ними не все гармонія. По всіх містах є Народні Доми з іменами великих українських людей. Тепер іде змагання обєднати ці Народні Доми в один Союз, але відразу створено рямці аж для двох таких Союзів. Преса по українськи друкована — українська, хоч одні одним закидують піддержку чужим капіталом. Осторонь усюди організуються більшовики, які в кожному місті мають великі, гарні „Робітничі Доми". Національний табор — по моїй думці — в Канаді сильніший. Коби тільки більше сконсолідований! Відчувається недостачу політичної централі.

Щодо моєї місії, то виходячи з того, що саме я мав у Канаді зробити, уважаю мою місію до певної міри успішною. Я мав навязати звязки з канадійськими особистостями й організаціями, яких „Рідна Школа" майже не мала. Ми в Галичині ані на хвилю не ставились недовірчиво до патріотизму канадійської імігрції, хоч вона жертвувала для „Рідної Школи" в порівнянні з жертвенністю української імігрції в Злучених Державах—дуже мало (від 500—900 дол. річно). Ми уважали, що це діється через недостачу централі. Тому я старався довести до її оснування у Вінніпегу за всяку ціну. Вона там і оснувалась формально. Входять до неї представники всіх місцевих організацій і всієї преси, які вибирають управу з 7-ох членів, 3-ох заступників і 3-ох членів до контрольної комісії. По столичних містах поодиноких провінцій творяться областні кружки „Рідної Школи", які мали б подбати про приєднування членів „Рідній Школі", дбати для неї про організовану допомогу та від організацій ставити до неї свої побажання. Я виробив навіть тимчасовий правильник для канадійських рідношкільних організацій. На мою думку, колиб місцевим чинникам удалося сціпити ту організацію, то вона не тільки могла б удесятеро збільшити допомогу „Рідній Школі" в старому краю, але й згуртувати свої, канадійські „Рідні Школи", заводячи для них одну систему (очевидно взявши під увагу окремі відносини східної і західної Канади).

Відповідно до моєї задачі я хотів говорити в Канаді тільки з представниками організацій. Але всюди домагалися від мене, щоб я виголошував прилюдні реферати. Загалом я говорив на 13 мітінгах.

За чотири тижні мойого побуту зложила Канада на ратунок „Рідної Школи" в старому краю 2,234.70 дол.

Зазначу, що всюди відносилися до мене, як до представника „Р. Ш." незвичайно прихильно. Всюди роблено або спільні мітінґи, або кожна ґрупа хотіла їх мати в себе. Всюди виявилася рішучість в обороні „Рідної Школи". В Торонто прийшло напр. навіть до дуже немилих сцен на двох моїх рефератах, де національний табор став дуже завзято по боці „Рідної Школи" проти комуністів. Загально беручи, кінчив шан. делегат, я з побуту на пригарній канадійській землі вповні вдоволений.

Ще про дрогобицький бунт.

Вияснення і спростування.

Від Редакції: В справі фейлетонів п. І. Калічака п. з. „Дрогобицький бунт" („Діло", чч. 152—155) дістали ми з декількох місць вияснення деяких подій або спростування деяких фактів, які в згаданих фейлетонах подано невірно або неясно. Нині містимо такі два листи в цій справі:

Вияснення п. Михайла Левицького.

Хоч я був якийсь час у Дрогобичі і переживав той бунт, то п. Калічака не знаю і не пригадую собі зовсім. Мені здається, що автор фейлетонів у „Ділі" не зовсім точно поінформований про причини і сам хід бунту, тому постараюся виказати, де автор подав мильні інформації.

Зачну від дрогобицької міліції, котра відограла головну ролю в згаданім бунті. Була це частина, котра складалася з дрогобицьких міщан і таких, що не хотіли служити в УГА, або йти на фронт. Треба знати, що в початках формування УГА богато йшло до тої частини, до котрої їм подобалося. Дрогобицька міліція від самого початку була сформована майже на більшовицьких основах; командантів вибирано зпоміж себе що-місяця, а які функції після сформування українських частин повнила міліція, донині не знаю. Знаю лише, що часто міліція своїми неправдивими доносами вводила в блуд команду, а в разі якоїсь револьти не можна було на неї числити, бо, як сам автор пише, вона нерадо виконувала прикази команди нафтового басейну. Згадана вище міліція своїм устроєм і поведенням діяла в деморалізуючий спосіб на інші частини УГА, стаціоновані в Дрогобичі. По якімсь часі команда нафт. басейну (от. Грабовенський) мала вже досить тої міліції і назначила її командантом чет. М., щоб завів у ній який-такий військовий лад. Це назначення коменданта міліції мало пізніше свої сумні наслідки.

Другу визначну ролю в дрогобицькім бунті відограв хор. Матківський. З уваги на те, що він небіщик, хочу представити тільки його фактичну ролю. Як сам він мені розказував, був він дезертиром австрійської армії і служив як підстаршина в німецькій армії. Після заняття Дрогобича українськими військами зявився він там як хорунжий і, як автор згадує, був комендантом відтинку бориславського фронту. Опісля хор. Матківський став комендантом повітової жандармерії і кінного відділу (16 до 20 коней), котрий мав виловлювати дезертирів дрогобицького повіту; а треба знати, що в цім повіті (крім калуського) було найбільше дезертирів УГА. А тепер заглянемо до того Шенгольцового „Пекелка", котрого брудів автор не хоче розмазувати. В тім-то „Пекелку" була ніби-артистка одна московка, знана під назвищем „Рудіна". Та Рудіна дуже радо перебувала в товаристві старшин, а один з них впав її жертвою. І був ним власно хор. Матківський. Навязались між ними добрі і дружні відносини і часто можна було бачити хор. Матківського в товаристві Рудіни, яка мала вплив на нього. По всякій правдоподібности Рудіна була більшовицькою аґенткою, бо на другий день мали її арештувати, але вона щезла як камфора і від нікого не можна було довідатись, куди виїхала. Маю враження, що хор. Матківський тільки під впливом Рудіни зробив бунт у Дрогобичі, маючи до помочі ще інших „покривджених", з яких одним таким був однорічний вістун Шипайло (імени не знаю, брат небіщика д-ра Шипайла), котрого не хотіли іменувати хорунжим (тепер перейшов на лат. обряд).

Цілий час хор. Матківський сторонив від старшин, з виїмком двох, з котрими жив близько (п. В. і хорунжий С.). Хор. Матківський як комендант жандармерії мав вплив на міліцію, а в його частині було кількох давних міліціянтів. Тепер треба було тільки якоїсь причини до бунту і така найшлася. Чет. М. назначено комендантом міліції, а того міліція не могла знести ані пережити, тимбільше, що чет. М. був енергійною людиною і взявся зараз до заведення військової карности. Це була вода на млин хор. Матківського. Бунт повівся, бо в Дрогобичі були всього два

Польщею, цеб-то з унії 1386-го року. Ягайло не тільки поєднав політично Литву з Польщею, оженився з Ядвигою, але почав працювати й на поєднання їх культурне; він приняв католицтво і відразу-ж розпочав деякі кроки для поширення його на православних українсько-білоруських землях. Розпочалося видавання привілеїв для католицької шляхти, що було рівночасно обмеженням у правах православної шляхти. Неміцні елементи української шляхти хутко приймають католицтво, а це вело їх до відірвання від свого національного середовища й до прилучення до польської культури. Таким чином з 1386 р. розпочинається вже сильніший і зовсім помітний польський вплив навіть на тих українських землях, де до того часу він ніколи не був; а через те, що цьому впливові в першу чергу підпадала українська інтеліґенція, через те польський вплив з того часу починає помітно проявлятися і в літературній українській мові. Правлячі литовські кола перейшли на культуру польську, а це відповідно відбилося на культурі цілої Литовської Деджави. В літературній українській мові народжуються зовсім нові прояви.

Приєднання українських земель до Литви зовсім відірвало їх від того східньо-руського осередка, який залишився за Москвою і з яким українські землі всеж-таки були звязані не тільки в особі одного київського митрополита. Це відірвання від культурного й духового єднання з північно-східними землями поставило український нарід під зовсім інші сильні культурні впливи, — впливи Польщі й Західної Европи. Скоро після того розпочинаються на українських землях нові прояви політичного й економічно-суспільного життя, викликані тіснішими зносинами з Заходом, а це все сильно відбивалося на творенні української літературної мови.

Проте польські культурні впливи не могли перемогти в Литві впливів білорусько-українських; значна частина української можної шляхти сильно спротивилась пануванню польсько-католицьких чинників у Литовсько-Руській Державі і тим дала змогу більш-менш нормального життя „руському" елементові. В польсько-литовській союзній державі по всіх помітніших містах урядові канцелярії з XIV. в. ведуть своє урядування не тільки в мові польській, але і в мові „руській", цеб-то українсько-білоруській. Виходить сила-силенна найріжніших актів, писаних „руською" літературною мовою, що очевидно веде до помітного переродження української літературної мови, — вона значно збогачується на нові слова, міцнішає в уживанні живих елементів і ще далі відходить від мови церковної.

Вік XV-ий в історії української літературної мови був віком переходовим. Польський культурний вплив на українську інтеліґенцію все збільшувався, до літературної мови живі елементи входили все в більшому числі, нові обставини життя допроваджували до все більшого й більшого забуття й занедбання мови церковної. Старе традиційне тло української літературної мови маліє з кожним десятком літ. На заході відновляються і дужіють релігійні рухи, що допроваджують до повстання нових перекладів св. Письма живими мовами, а запровадження друкарства сильно допомагає поширенню нових ідей. Увесь цей новий рух через Чехію та Польщу поволі котиться й на землі українські і готує там сприятливий ґрунт для повстання нової української літературної мови.

(Продовження буде.)

сотні, одна запасна в червоній школі, а друга напроти жидівського шпиталю (разом около 140 людей). Сотні не брали активної участи в бунті. хіба, що розбили магазин і задоволені пішли з крісами до своїх домів.

Що бунт був закроєний на більшу скалю, а не так, як автор пише, маємо докази. Чому хтось зі збунтованих зажадав в імени сотн. Б. (прибічника от. Грабовенського) одної сотні з Борислава до помочі, подаючи якусь видуману причину? Видно, що цим хотіли ослабити і так слабу вартову сторожу Борислава, а на дорозі чекали, щоб її роззброїти. На щастя, сотн. Г., командант Борислава, відмовив помочі, бо це несподіване домагання помочі виглядало йому підозрілим. Другий доказ, що бунт був закроєний на більшу скалю, це слова мого чури, котрий, вернувши з міста, оповідав мені, що таке саме вибухло в Стрию і в Самборі (так його поінформували на міліції).

На другий день по приході відсічних військ зник хор. Матківський і Шипайло. Нехай мені автор скаже, чому втік хор. Матківський, коли всі інші старшини остали? По якомусь часі один зі старшин арештував хор. Матківського в Станиславові і доставив до Дрогобича. Ті, що бачили хор. Матківського арештованого, казали, що змінився не до пізнання; він цілий трясся і не міг спокійно промовити слова. Травневий відворот перервав слідство. В часі відвороту УГА з Денікіном стрінув я хор. Матківського. Він змінився страшно і зі слів його я побачив, що він жалував свого нерозважного кроку в Дрогобичі. Автор каже, що хор. Матківський не був більшовиком між іншим і тому, бо згинув зарубаний більшовиками. А тимчасом ми знаємо немало випадків, де дуже заслужених більшовиків самі більшовики вбивали. Зрештою не мусіла знати та більшовицька частина, з котрою стрінувся хор. Матківський, про дрогобицький бунт і його ролю в тому бунті.

Також мильну скількість командантів нафт. басейну подає автор. З знаю, що було двох, а згл. трьох (по якім-такім зорганізуванню УГА). Був от. Грабовенський, от. М. і сотн. Г., але цей останній був командантом вартового куріня. Автор мабуть не представляє собі, яке тяжке і відвічальне становище займав командант нафт. басейну. Такий командант не лише лагодив військові справи, але мусів також нераз годити робітників з працедавцями, старатися про апровізацію нафт. басейну і взагалі удержувати якийтакий нафтовий рух в Бориславі.

Щож до мене, то по-перше я не був поручником, тільки четарем і є неправдою, що я вдарив стрільця в лице за те, що не хотів іти до служби (з причини болю зубів). Ніколи й жадна сотня не виповідала мені послуху і я ніколи не втікав перед збунтованими. Є мої команданти, котрих адреси можу подати, нехай вони ствердять. В часі бунту я не був командантом сотні, тільки на приказ Окружної Команди Самбір устроював у Бориславі і в Дрогобичі на стації

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні кемнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі соняшні.

Нагода для видоровлення — в гарнім городі і на соняшних бальконах.

Ціни дуже низькі: денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

ЗА ЗАРЯД:

220 **Д-р Ігнатій Шварц. Д-р С. Альбін.** 2—10

вежі зі скорострілами проти відпору ворожих літаків.

Вкінці скажу ще, що міліціонер Кушнір Іван, котрий вибрався роззброювати й арештувати старшини, не привитав їх такими словами, як пише автор, тільки сказав: Добрий вечір, панове! (Без слова старшини) Руки вверх! В тім моменті впав стріл, а заручаю, що не з рук сот. Б. ані з рук чет. М., тільки з рук іншого старшини. Потім напад на старшини не був у харчівні, тільки в канцелярії команди (харчівня містилася через коридор коло канцелярії). Варто ще згадати, що всім старшинам (7), на котрих тоді нападено, вдалося сховатись або втекти.

Стрий, конець липня 1929.

Михайло Левицький.

Спростування п. Ст. Смольницького.

Хвальна Редакціє!

Отсим прохаю спростувати похибку, яка зайшла дотично імен моїх братів у статті „Дрогобицький бунт" („Діло" з дня 16. VII. ц. р.). А саме: командантом двірця у Дрогобичі не був Фільо Смольницький, а був Володимир Смольницький. Брат Теофіль був тоді під Львовом у І. полку У. С. С., у котрім був від 1914 р. аж до його зліквідування.

Дрогобич, 29. VII. 1929.

Станислав Смольницький.

По широкому світі.

Литовський диктатор Вальдемарас мав звільнити зі становища ректора університету в Ковні і відобрати титули професорам, заявивши, що уряд призначить нових професорів.

У Калькуті страйкує 120.000 текстильних робітників.

Японський морський міністр заявив, що Японія стоятиме в справі розброєня ма морі на становищі, якого боронила в Женеві себто максимальної межі в висоті тонажу для ріжних держав. Вона хоче підвищення свого тонажу пропорції до Анґлії та Америки.

Югославія підготовляє пункти умови конкордату з Ватиканом.

Неврожай у Рад. Союзі.

Один з головних хлібозаготівців Радянського Союзу Наркомторг України Вайцер об'їздив недавно всі збіжеві райони европейської частини Союзу. Тепер він дав союзному раднаркомові дуже песимістичне справоздання про стан урожаю.

Вайцер каже, що урожай лише на Україні та на Північному Кавказі (на Кубані), вищий від попереднього року. По всіх інших областях він нижчий. До того-ж зріст урожаю на Україні та Північному Кавказі відбувся коштом годівельних культур.

Вайцер робить такі висновки: 1) треба якнайенергічніше розгорнути хлібозаготовчу кампанію в першому кварталі на Україні й Кавказі, щоби вивезти звідси всю „зайвину" збіжа протягом перших двох місяців по жнивах. Пізніше, коли виявиться голод, цю „зайвину" годі буде одержати; 2) треба не лише задержати систему хлібових книжок, але ще зменшити розмір пайки; 3) треба почати уживати домішки сурогатів до хліба.

Союзний Раднарком приняв ці пропозиції Вайцера до відома і виконання.

Дивогляди.

Жіноче серце.

Трансатлянтійський велитень - пароплав „Сід-Американо" перерізував хвилі океану. Аж ось на чердаку корабля почули жіночий оклик розпуки: „Оляф! Оляф! спасайте його"! Капітан зупинив пароплав і спустив шлюпку з шести моряками та старшиною.

Доплили до потопаючого і добули його. Оляф це був кіт пасажирки, якого вона необережно випустила з рук.

Купіль у фраку.

Поліція еспанського півмільйонового міста Валенсії має погляди, що личили би в Пацикові. Вона признала неморальним, що молоді мущини почали ходити в спеки на вулицях без піджаків, у самих сорочках, як це роблять мешканці неодного міста і всієї Америки. Щоби запротестувати проти заборони поліції, яка засудила кількох за такий одяг на грошеву кару, збирається громада молодців у фраках і в циліндрах над морським побережам і в такім одязі купається, а відтак сушиться. Довкола них збирається юрба глядачів, що протестує разом із ними проти безглуздої заборони.

Д-р ВОЛ. ЛЕВИЦЬКИЙ.

За сонцем.

Передімною лежить цікава книжка: „Abain Gerbault. „A la poursuite du soleil" (Grasset Paris 1929) і то вже в 9 виданні. Звичайна собі книжка; опис подорожі довкола світа по райських островах великих океанів, опис, яких тисячі є у всіх літературах західного світа.

Одначе це не звичайна подорож на люксусових пароходах за білетами „Кука та Сина"; це подорож самітнього чоловіка, що довершив найбільшого спортового діла за всі часи, чоловіка, що сам один у маленькому кораблику завбільшки більшого човна протягом пять літ оплив увесь світ.

Жербо, колишній французький тенісовий чемпіон, кинувся на іншу спортову ділянку і тут довершив діла, що в порівнанні з ним блідне навіть така подорож, як перша подорож Маґеляна довкола землі, бож Маґелян плив з цілою фльотилью, з сотнями людий, на кораблях добре узброєних, а Жербо має лиш фотоґрафічну камеру та кіновий апарат з собою, а за все товариство кілька книжок та віру в себе самого.

Уже в квітні 1923. робить Жербо першу пробу та пускається з Франції з Кан сам один через Атлянтійський океан до Ню-Йорку та причалює там у вересні 1923 *), а коли спроба напрочуд вдалася, Жербо задумав далеко більше діло, а саме оплисти весь світ довкола.

Його корабель то маленька вітрильна яхта в вісім тон ємкости і зветься Firecrest; і на ній пускається він на безмежні простори океанів за прикладом старих вікінґів, людина сталевих нервів та залізної волі. 2. жовтня 1924. починається та одинока в історії подорож з Ню-Йорку все морями на захід, а кінчиться минулого місяця після пяти літ причаленням Жербо до Гавр у Франції, де смілого подорожника жде з ентузіязмом Франція та весь спортовий світ, а представники держави жертвують йому хрест, почесної Легії".

Жербо пливе з Ню-Йорку попри Бермуди, їде панамським каналом, минає екватор, острови Черепашні (Ґалапаґос), Маркези, Таїті, Самоа, Фіджі, минає небезпечний пролив Тореса на північ суходолу Австралії, пливе в поперек Індійського океану, опливає Африку та через острови Св. Олени, Зеленого Рога, Азори вертається до Франції. Його дорога дуже ріжнородна; нераз тижнями а то й місяцями пливе сам один по безмежних просторах океану, його товаришами одиноки ненажерекіни, а Полудневий Хрест над головою. Іншим разом тижнями задержується на острові Полінезії серед райської обстанови та примітивних мешканців, бере участь в їхнім житті та шукає між ними й находить щирих друзів-товаришів. Сам Жербо стає під зверхнім оглядом примітивною людиною; капелюх та черевики відкинув давно, за убрання має лиш легкий купелевий стрій, його скіра стає брунатна як у його друзів-полінезійців, а коли вкінці його „Firecrest" причалює до Гавру, то з нього виходить на берег чоловік чорний, босий, з розкуйовданим волоссям.

Цілу подорож вважає сам Жербо лиш спортовим ділом — та й тому в його книжці, що писав її в дорозі, не видко ані нарікання ані зневіри. Маневрування крихким човном серед бурей, громів, направа щогли та вітрил у хвилині, коли метрові хвилі заливають корабельчик, перетягання корабля через страшні прибої поміж коралеві рифи — це для Жербо все лиш діло спорту. Коли з берегу островчика пливе до свого човна, а окружають його страшні акули, то й це для нього лиш спортові перегони.

Він не є мізантроп ані песиміст, він любить людий, але ще більше любить безмежну свободу; і тому ліпше йому або самому на океані або серед первісних дітей природи, як серед гамірного життя білих. Тому ліпше йому напр. на маленькім острівчику Порапора, як на Таїті, хоча і тут і там найкраща природа світа. Але Жербо ще й поет і артист; він любується в красі полудневого світа, а його описи Маркезів або Таїті повні таких гарних, веселкових колірів, які найшли на своїх палітрах лиш такі поеми полудневого моря, як Пєр Льоті та Стіфензон; його фотоґраґрафічні знимки справжні архитвори мистецтва.

Покищо вийшла здруку лиш перша частина його денника (до марта 1925 р.); на дальші части, що описують його подорож від Таїті до Франції нераз серед тяжких і страшних пригод (напр. на острові Уолліса) жде нетерпляче весь спортовий світ.

Великий самітник Жербо є при цьому і добрим французьким патріотом. Коли до острова Порапора причалює в часі його побуту французький кружляк Кассіопея, то Жербо витає його як символ сили і гордости французького ґенія на далеких океанах.

Весь спортовий світ Франції та Анґлії з напруженням стежив за величавим подвигом першого спортсмена світа; тож коли прийшли вісти що Жербо при Азорах загинув, цілий світ зажурився і відітхнув аж тоді, коли подорожник віднайшовся.

Жербо — як каже французький подорожник Шарко — це окрема проблєма для себе це феномен, символ сили, волі та зразок для інших. Таким символом повинен він стати і для нашого молодого спортового українського світа; його книжка повинні якнайскорше найтися в добрім перекладі в бібліотеці наших змагунів-спортовців.

*) Цю подорож описав Жербо в книжці п. з. „Seul à travers l'Atlantique".

Руйнування одної церкви.

Ще про події в Павловичах, грубешівськсго повіту, на Холмщині.

Одержавши звістку про події в селі Павловичах на Холмщині, про які була в нас коротка згадка, Українське Національно-Демократичне Обєднання виделеґувало негайно до Павлович посла Володимира Кохана, щоби провірив події на місці та вібрав потрібний матеріял про них.

Пос. Вол. Кохан поїхав туди і познайомившись з відносинами та провіривши факти, прислав про тамошні події таке телефонічне звідомлення: „В селі Павловичах, грубешівського повіту, на Холмщині сталась жалю гідна, нечувана в XX. столітті подія, що до глибини душі мусить вразити кожну людину. Там зневажено в негідний і некультурний спосіб релігійні почування населення та поповнено святотацтво на тамошній православній церкві. Хід подій такий: Дня 29. липня ц. р. група людей, не легітимуючись перед ніким і не виказуючись ніякими припорученнями, на очах нижчих орґанів поліції вдерлась силоміць до церкви в Павловичах та сокирами, лопатами і пилками знищила цілковито все її внутрішнє урядження, а то: старовинні образи, статуї, іконостас і все інше. Співаючи потім сороміцькі пісні та кидаючи на адресу вірних, що збіглися з поля, всякі прокльони, ця шайка святотатців перевела ще культурнішу роботу, бо розвалила цілу церкву.

Церква в Павловичах, одна з найстарших на Холмщині, а може і на всіх наших північних землях, мала численні цінні памятки старовини, які підпали знищенню. Все населення села, стероризоване та прибите, глядить з розпукою на руїни храму, що мав, як кажуть, 345 літ, і жде рятунку та помочі. Цілими днями й ночами жіноцтво плачить на руїнах святині і плаче. Богато споміж селян, а особливо споміж жінок, що намагалися боронити церкву від руїни, побито, так, що деякі з них поважно недужі".

Провіривши пос, що зайшло в Павловичах, пос. Кохан влаштував там справоздавче віче, яке протягнулося до пізної ночі, а в якому взяли участь селяни, господарі й господині з дітьми з Павлович і селяни з сусідніх сіл як Гуняги, Нисмич і Никовичі. Пос. Кохан повідомляє, що було це одно з найчисленіших віч, які він останніми часами відбував.

Докладний опис подій подамо у найближчих числах „Діла".

Гаська конференція.

Франція приймає плян Юнґа.

З Гаги повідомляють, що другого дня нарад, себто 7. серпня ц. р., французький делеґат Шерон виказував конечність прийняття в цілости пляну Юнґа. Делеґати всіх держав за виїмком Англії поперли домагання Шерона. Опісля румунський делеґат Тітулеску і грецький Венізельос заявили, що дотеперішній уділ обох держав у німецьких відшкодуваннях мусить бути втриманий. Тітулеску подав вимоґи, від яких Румунія узалежнює свою згоду на оконечне устійнення відшкодувань в рямцях пляну Юнґа, будто поза ним. Зноваж французький делеґат Шерон пригадав кінцеві висновки знатоків у Парижі, що їх праці становлять неподільну цілість і тому плян не може бути ділений на части. Прийняття деяких точок без ухвалення цілости погрожує небезпекою. Тому Франція — каже Шерон — приймає плян у тому виді, в якому він є, хоч він виявляє деякі недогідности. Саме прийняття Францією є вже компромісовим актом. Збиваючи аргументи Сноудена Шерон виказував, що хоч відсотковий уділ Франції у відшкодуваннях на основі умов у Спа і Парижі виносив 54.45 відс., то його обнижено на основі пляну Юнґа до 52.62 відс. Вкінці заявив, що французький уряд бажає дійсного і цілковитого устійнення проблемів загально-европейських і тому приймає плян Юнґа в цілости. Таксамо делеґат Італії Масконі заявився за прийняттям пляну Юнґа в цілости.

Штреземан сподіється, що фінансова комісія виявить зрозуміння в квестіях фінансово-замирюючих у загальній дискусії. Делеґат Греції Венізельос заявив теж, що претенсії Греції мусять бути заспокоєні або в рямцях пл. Юнґа або поза ним. Мін. Югославії Марінкович заявив, що югославянська делеґація підтримує свої домагання; візьме участь у працях фінансової комісії, але узалежнює остаточне прийняття пляну від висліду цих праць. До секретаріяту гаської конференції входить теж делеґат Польщі Липський.

Голяндський уряд видав прийняття в історичній лицарській салі на честь прибувших делеґатів на конференцію.

Довірочні наради.

Між год. 18. і 18.2 відбулася довірочна нарада під проводом Жаспера. Юмен заявив, що Бельґія приймає плян Юнґа, хоч він вимагає від всіх держав деяких жертв. Адачі зазначив, що інтереси Японії заангажовані в малій степени, але тут ходить про осягнення висліду, висловом яких буде порозуміння, яке потягне від всіх учасників деякі жертви. Дел. Вільсон застеріг для Зединених Держав інтервенцію в справах, які головно будуть її інтересувати.

Опісля порішено утворити дві комісії: фінансову і політичну. До фінансової увійде теж міністр Залеський і проф. Морозовський від Польщі.

СНОУДЕН НЕ УСТУПИТЬ.

Програма Анґлії на гаській конференції.

Англійська преса оголосила таку програму Анґлії на гаській конференції: 1) побільшення англійського уділу в німецьких репараційних сумах; 2) побільшення англійського уділу в т. зв. стійних ратах, що може наступити лише коштом Франції і Італії; 3) зменшення і ограничення зобовязань в натурі, передбачених репараційним пляном, тому, що ці зобовязання відбиваються дуже некорисно на англійськім вивозі, а в першу чергу на вивозі вугілля; 4) признання Льондону на осідок міжнародного репараційного банку. Преса підчеркує, що з двох і пів міліона фунт. шт., які плян Юнґа обтягає Анґлії — 1,840.000 фунт. припадає Італії. Тому преса домагається негайного відкинення цеї точки пляну Юнґа і висловлюють побажання, що Сноуден не уступить в цій справі. Питання евакуації Надренії відійшло на другий плян, яке англійська опінія уважає за рівнорядне зі справою анґлійського уділу в репараціях.

Великий страйк в Індії.

З Калькути повідомляють, що підчас страйку в волокоиніім промисді прийшло до розливу крови. Страйкуючі робітники хотіли перешкодити страйколомам і тому нагально їх заатакували. В боротьбі було убитих 4 особи. Тепер ще страйкує в окрузі Калькути біля 800.000 робітників.

Новий кандидат до царського престолу.

Ковенська поліція отримала від поліції з Берліна світлину і опис особника, який подає себе за сина царя Миколи, який чудом урятувався. Він має документи на імя Алексій Миколаевич Романів. Самозванець находиться в околицях Вількомира.

Гураган у бобрецькому повіті.

Бобрецький повіт навістила градова буря з гураганом. Буря заподіяла величезні шкоди: в Соколівці знищено всі абіжа, а в Кологорах на 50 відсотків. Буря шаліла дві години, при чому град величини курячого яйця повибивав всі вікна в громаді Кологори і присілку Синявка.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·87·00—8·87·50, канадійський доляр 8·79·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50, австрійський шіллінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·63·00—0·63·50, 5 австрійських корон 3·25·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 43·50—44·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 24·75—25·25, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·50—21·00, кукурудза румунська 26·50—27·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 55·25—57·25, горох пільний 38·00—40·50, бобик 30·00—31·00, міщанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, дубінь синій 25·00—26·00, рінак озимий 61·00—62·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 16·25—16·75, отруби пшеничні 17·25—17·75, круши гречані 55·75—57·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пеницак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, макуха льняні 41·00—42·00, мак синій 130·00—140·00, мак сивий 110·00—120·00 конюшина червона 00·00—00·00.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт. 183 4—3

НОВИНКИ

— **Дощ.** Не знаємо як там на провінції і на широкому світі, але в середу вранці лило на Львів з неба так безнадійно, що аж лекше було йти до праці, згадавши,що всі бездільники на відпустці також не мають нічого в такої погоди. До вечера над головою хмари і сямтам покапує. Люди замість на прохід за місто або до парків ідуть до кіна і проклинають духоту. Бо дощ мало освіжив атмосферу.

— **Гільтайська трійка.** Від довшого часу нападали на провінції на безборонних людей підчас сну в хаті або на проїзжих у ночі, на дорозі три замаскковані бандити. Першою жертвою їх упав лісничий в Ілеві (Жидачів) Кароль Боднар, якого ограбили в хаті з убрань і рушниці, відтак тамошній парох Іван Гураль, якого ограбили на 10.000 зол., у третє коршмар із Ілева Іцко Файд, двічі ограблений, раз у хаті, вдруге на дорозі, коли вертався в товаром, далі коршмар у Крехові (Жовква), Й. Чаплінський, у Хлібовичах Вел. (Бібрка), купчиха Лея Туна в Боршеві і коршмарка Роза Рот у Товшеві (обі у львівськім повіті, ограблені на кілька тисяч зол.). Поліція впала на їх слід випадково. На вул. Соняшній через необережність застрілив 10-літнього хлопця. В. Ковалишина якийсь непевний тип, коли чистив револьвер. Арештований Федько Дяків видав своїх спільників, між якими був убийник згаданого хлопця Марушак. Сам Дяків, 24-літний парубок, є зі села Рай під Бережанами, його спільник 19-літній Мароньчик або Марушак є з Германівки зпід Боршева, а третій 22-літній Ст. Козловський з Ілева. Всі вони признались до вище згаданих грабіжей. Награблене добро переховували у Львові, у Юрка Ковалишина, та у Стан. Кутарби на Клепарові. Всі вони арештовані. Цікаве в усій тій історії те, що перші бандитські напади цієї ватаги „Чорного упира" трапились в Ілеві, родинним місті одного із бандитів, Козловського і що на нього не впало досі підозріння.

— **Хутка зима?** У білостоцькім повіті та більськім населених ствердило, що вже тепер дики мандрують стадами та одинцем на південь у глибокі ліси. Має це бути познака, що цьогорічна зима буде дуже вчасна і дуже сувора.

— **450 небажаних комуністів** хотів відставити французький уряд до границі. А цією границею була Бельгія. Бельгійський уряд дізнавшись, що такий поїзд з 450 чужинцями-революціонерами має приїхати на бельгійську територію, заявив негайно, що всіх їх завернє назад до Франції. Тоді Французи спрямували поїзд на інший кордон. Який про це преса дипльоматично не згадує.

— **Ріжні вістки.** У Вашінґтоні помер винахідчик грамофону Еміль Берлінер, уроженець Ганноверу. — Париським амбасадором Спол. Держав призначений республиканський сенатор з Нью-Джерсі Едж, що почав свою карієру як коректор журналу, а згодом став власником двох денників; у 1917 р. його вибрали губернатором Нью-Джерсі. — В австр. містечку Медлінґ, почався 6-ий міжнародній місійний конґрес при співучасти делеґатів від 21 держав. — Мировий суд чести підчас останнього сіоністичного конґресу засудив посла до варшавського сойму Ґрінбавма на 100 зол. і судові кошти за образу посла Райха. — Сойм Трентону (Нью-Джерзі) рішив, що поліція всього стейту носитиме жовто-блакитні однострої, зовсім такі як коліри нашого національного стяґу. — Появились нові мадярські почтові марки; вони змінені у відтінку коліру у порівнянні з дотеперішніми. — Біля Удіне землетрус засипав поїзд, що їхав: машиніст убитий, 4 особи ранені. — У Відні відчинили в присутности численних чужинців „музей есперанто", де зібрані ріжні документи до історії розвитку цієї світової мови. — На шляху східних караван найшли в печерах медведів флейти з ледяної доби, зроблені з костей; ці музичні інструменти мають 25.000 літ.

— **Ватиканська почта.** Дня 1-го серпня відчинили вперше ватиканську почту. Вже зранку ждало богато осіб, щоби дістати перші ватиканські марки. Роздали їх відразу два міліони. Пополудни папа відвідав бюра почти і тому її зачинили перед означеною годиною.

— **Інтерес і сентимент.** Польська преса зітхає важко, що Ромунія дала доказ своєї чорної невдячности супроти Польщі. Розписала вона конкурс на будову льокомотив; польські фабрики «чесли найдешевшу оферту і згодились на всі

речинці сплати, дістали якнайкращі обіцянки, а ромуни остаточно взяли локомотиви з Німеччини.

— **Український боксер у Філядельфії.** Минулого тижня мав виступати у Філядельфії боксер легкої ваги Іван Дзядик проти Біллі Волдвом, родом з Аляски, за чемпіонство Пенсильванії. Дзядик — філядельфійський українець і так він подає себе до американської преси. Філядельфійські українці зацікавилися змаганнями, про висліпок яких покищо не знаємо.

— **Культура XX віку.** З Ню-Йорку повідомляють: Засуджені на карний дім в Оберн счинили бунт. Їх є 1.700 на просторі, що може помістити ледві 600 осіб. За бунт засудили їх на 30-годинний піст без води підчас небувалої спеки. Люди, які виходять з такого „поправчого" заведення мусять ставати ворогами держави, суспільности та людства.

— **Примхи моди.** Останній міжнародній конґрес стрижіїв, званих міжнародніше і делікатніше фризієрами, рішив щось зовсім протилежного від того, що рішив раніше: жіноцтво має носити тепер знову довге волосся. Це рішення мало такий відгомін, що в численних німецьких (і австрійських) містах утворились спеціяльні організації для пропаганди довгого волосся. Дивне, що в цих організаціях є багато молодих мушин, які вступаючи в члени товариства складають письменну заяву, що не будуть танцювати з жінками, які мають підстрижку. Стрижії добились того, чого хотіли; між жіноцтвом є вже дві партії: довго — і коротко — волосих, а обі не можуть обійтись без мистців ножиць і гребіня.

— **Президент на вакаціях.** Президент Гувер закінчив сезон ловлення риб і тепер коло ставу будує греблю від річки. Він сам копає і носить землю кілька годин денно. Його гості мусіли робити те саме, але робота для них була за тяжка і мало всі не занедужали. Кажуть, що не всі мають таку силу і здоровля як президент Злучених Держав. Після роботи президент Гувер їздив ще кілька годин верхи конем і то навскоки.

— **Цілющий грім.** В американськім місті Бльосберґ, Па., сидів на ґанку підчас одної нещільної бурі П. Марвин, що окалічів був на обі ноги. Нараз у нього вдарив грім і побігав по ґанку. Марвин був приголомшений, а коли піднявся, побачив, що він цілком подужав. Кинув підпори і зовсім свобідно міг ходити, як і передше, заки захорів. В понеділок мало бути весілля сина і він жалівся, що не піде на весілля до церкви калікою, але тепер пішов просто і рівно як молодець.

— **Як у фільмі.** Американським артистам і артисткам живеться весело. Не гірше як героям на фільмі. Ось нова сензація: Поля Неґрі дістане розвід від свого грузинського князя на те, щоби він оженився з відомою польсько-американською співачкою Ганною Цальською, що вийшла недавно за мілїонера в Шікаґо Мек Корміка, четвертий раз замужня.

— **В імя поступу.** У містечку Салєм, стейту Ореґону, є прилюдна мішана школа. 58 учнів і учениць. Недавно дістали вони нову вчительку. Коли вона зявилась уперше вшколі, всі ствердили, що вона належить до давньої доби. Не мала ані підстрижки на голові ані короткої сукні, навпаки: усе в старому стилі. Молодь обурена застрайкувала. Батьківська рада, що управляє школою мусіла звернутись до шкільної ради, щоби прислала їм іншу сучаснішу вчительку, бо їхні діти такої не хотять слухати.

Всячина.

Про мумії в пісках Чілі.

Всі знають про мумії, препаровані штучно старими єгиптянами, а переховувані в скелистих гробах Єгипту і в музеях Европи та Америки. Кілька літ розкопаний гробовець короля Тетенкгамена наробив шуму на весь світ. Але мало кому є відомо, що такі мумії і то природні находяться може тисячами в салітрових пустинях Чілі на два дні кінної дороги від міста Антофагаста. Ця піскова пустиня називається Атакам і є пригожа для природної муміфікації тому, що там пісок сильно перемішаний зі салітрою. Давними віками первісні мешканці краю хоронили своїх небіщиків у сидячій позиції на кілька метрів заглибшки в ямах, викопаних у таких салітрово-піскових горбах, звідки тепер їх добувають за дозволом уряду для музеїв враз з перехованою там усякою посудиною. Однак мурвини за добрі гроші потайки виконують їх і продають, наражуючись на великі кари в разі придибання їх на горячім вчинку. Такі мумії підчас викопування дуже смердять, виглядають зовсім чорні — і вимагають ще штучного препарования, щоб можна їх було переховувати по музеях. Неодна із літніх мандрівників, що оглядав їх по чужинних музеях, може надаремне захоплюється їх довговічною тривкістю.

Зі спортового життя.

З діяльности черновецького „Довбуша".

Черновецький спорт. клюб „Довбуш" мав цього року дуже добрі виглядн стати мистцем Буковини, а не став ним головно наслідком терору ромунської публики (на змаганнях з ром. дружиною „Драґош-Вода", що здобула мистецтво Буковини, ромунські офіцери вдерлися з витягненими шаблями на грище і таким чином помогли виграти своїй дружині). Одначе виділ „Довбуша" тим не зразився і старається піднати свою дружину копаного мяча на можливо найвищий рівень вже в найближчому сезоні. З тією метою виділ заанґажував до „Довбуша" спеціяльного тренера з Праги п. Басіча. Зачуваємо, що в кругах „Довбуша" є бажання запросити львівську „Україну" на два виступи до Черновець, аби таким робом зреванжуватися за гостину у Львові зперед кількох літ.

С. К. „Русь" — С. К. „П. Т. В. Е."(Пряшів) 3:3 (2:2).

З ужгородської „Свободи" довідуємося, що 28. липня відбулися в Ужгороді змагання в копаного мяча між С. К. Русь („мистцем східно-словацької групи")і С. К. Пряшів. Цим разом гра Руси дещо розчарувала публику, яка від мистця очікувала дещо більше. Порозуміння між грачами Руси було мало, до того напоминання і крики між ними вказували на те, що вони правильно не вправляють і не мають доброго тренінґу.

Півфінали за чашу сер. Европи.

Конференція комітету змагань за чашу сер. Европи устійнила такі речинці півфіналів: Славія—Вієнна у Відні (18. серпня), Рапід—Уйпешті в Будапешті (21. серпня), Уйпешті—Рапід у Відні (25. серпня), Вієнна—Славія в Празі (28. серпня). Делеґат Уйпешті зголосив протест, бо визначені речинці мадярському клюбові не відповідають.

Циганський клюб копаного мяча.

В Мукачеві (Закарпаття) заснували собі цигани власний клюб копаного мяча. Цей клюб і циганська школа в Ужгороді мабудь одинокі циганські орґанізації в світі.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 8-го серпня, г. 8·15. Виступ арт. варш. театру „Морське Око".

Кіна.

Аполло: Обережно з жінкою і Цирк Чарлі Чаплїна.

Кольосей: В гуку експльозії (Гарі Піль).

Лев: Тайна панни Мері.

Люна: Право меча й крови.

Марусенька: Танго кохання. Жемчуг Тунісу.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Палас: Божевільна присяга і Кровожадний Кравець.

Пан: Гріхи розведеної. Лія де Путті.

Пасаж: Пострах Арабії. В імени права.

Утіха: Злодій з Багдаду (Дуґл. Фейрбенкс).

Фатаморґана: Тайна старого роду.

Химера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Пятниця 9-го серпня.

Льондон (356,3). 20·00 Квінтет. 23·00 Музика до танців.

Париж (1725) 21·35 Радіоконцерт.

Берлїн (418) 17·30 Пісні. 20·00 Веселий вечір.

Відень (516,3) 19·15 Концерт.

Рим (444) 21·00 „Книжка Чардаша".

Мілянo (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Прага (487) 16·30 Смичковий квартет.

Будапешт (550) 17·15 Циганська капеля.

Ленінград (1000) 19·00 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт.

Київ (500) 20·00 Концерт.

Харків (1304) 20·00 Музика національних меншостей.

Варшава (1411,7) 18·— Оркестра. 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8) 22·45 Музика до танців.

Брно (341,7) 21·00 Військова оркестра.

Субота 10-го серпня.

Льондон (356,3) 20·00 Симфоніч. концерт.

Париж (1725) 16·45 Музика до танців. 22·15 Музика з мюзік-голю.

Берлїн (418). 17·— Легка оркестра.

Відень (516.3) 17·50 Пісні — спів. 19·— Легка капеля.

Рим (441) 17·— Концерт інструм.-вокальний.

Мілянo (501) 23·15 Джезбенд.

Прага (487) 19·05 Концерт. 20·00 Оперова музика.

Будапешт (550) 17·30 Легкий концерт. 23·— Циганська капеля.

Брюссель (509) 21·15 Квартет.

Москва (825) 19·00 Популярний концерт. 20·30 Музично-літерат. вечір.

Київ (800) 20·— Веселий вечір.

Харків (1304) 15·— Камерна музика. 20·— Легка програма.

Варшава (1411,7) 19·— Всячина. 20·30 Популярний концерт.

Познань (334,8) 22·45 Радіо-кабарет.

Кошиці (293) 19·— Скрипка (твори Чайковського).

Брно (341,7) 22·25 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 15—?
Товсте, пятниця 9.VIII. 1929.
Задїщики, субота, 10.VIII. 1929.

Надніпрянський Хор Котка.
Рава Руська 9. серпня.
Жовква 10. серпня. 228 2—3

Вінчання п-ні Марії з Якубовичів Насадової з П. Д-р В. Пастущином, проф. гімн., відбулося дня 6-го серпня 1929 р. у Львові. 232 1—1

З нагоди вінчання Вп. Я. Мельника з п. Т. Куцнірівною в Гулькові зложили присутні зод. 60·70 на інвалідів УГА, а п. Т. Ярмович зод. 50·— на подіт. видання. 231 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 191 8—?

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ — приготовання до вступного іспиту на техніку з начеркової геометрії. Зголошення до Адм. „Діла" під „Геометрія". 221 3—3

ПОШУКУЮ рутинованого солїцитатора. Посада сейчас до обняття. Д-р С. Брикович адвокат, в Тернополі. Вул. Тарновського ч. 7. І. п. 216 2-3

КОНЦИПІЄНТА від вересня ц. р. гляда адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла" під „Адвокат 230". 187 4—5

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла" зі своїм життєписом і порученнями для „старшого адвоката". 187 б 4—5

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, в ним битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок". 230 1—5

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 8—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних 225 **недуг і косметики** 2—4
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 19 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Д-р Володимир Пасічняк
розпочав лїкарську практику
в Богородчанах
і ординує в домі п. Ротенберґа в Рижу 217 2—3

АВТОБУСИ І ТЯҐАРОВІ
вивізні гарантовано солідно та люксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ми **„ТИТАН"**, Львів, Валова 23. — Достава до 3-ох тижнів. Полекші в сплатах. — Удїлюємо інформації в справі набуття підводи. 174 4—6

Подяка.

Отсим складаємо щиру подяку нашим оборонцям Вп. П. Д-р Проф В. Старосольському і Д-р С. Шухевичови за совісну оборону в нашім краківськім процесі.

Осип Грнцуляк, Володимир Кубрак, Осип Гнат Стецура, Яндрій Щирба. 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Ділo". В друкарні Видавничої Спілки „Ділo", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 177 (11.468). Львів, субота 10. серпня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Труднощі Гаґи.

Львів, 9. серпня 1929.

Анґлійський канцлер скарбу Сновден, виголошуючи свою привітну промову на гаґській конференції, сказав гумористично на адресу голяндського президента міністрів: „Ви щасливі, що не береге участи в цій конференції". І справді, вже перші дні нарад показали, що на конференції буде вестися завзята боротьба між Анґлією та Францією.

Як відомо, конференція представників держав у Гаазі має на меті довести до остаточної ліквідації та урегулювання всіх справ, звязаних з світовою війною. Ці справи є натури господарської і політичної. Справи натури господарської були вже обговорені та передискутовані на конференції репараційних знавців у Парижі. Вони виробили при найдіяльнішій участи Америки славетний план Юнґа. Кожна делеґація знавців, хоч номінально й була незалежною від свого уряду, то одначе фактично одержувала від нього інструкції й працювала під стислою контролею. Тому могло би здаватися, що коли знавці вже приняли раз план Юнґа, то на новій конференції представники держав лише його затвердять і приймуть до виконання, поробивши в ньому евентуально лише формальні зміни. Таким чином вся увага конференції мала би зосередитися на справах політичних, від полагодження яких Німеччина узалежнювала прийняття зі свого боку пляну Юнґа. Цими справами є в першу чергу звільнення від окупації Надренії, далі викупления вуглевої области Саари й обговорення справи східних границь Німеччини. Все це незвичайно пекучі для Німеччини справи, без полагодження яких годі думати про ліквідацію наслідків війни. Тому після конференції репараційних знавців Німеччина головну увагу звернула на Францію, і Штреземан використав для довгих приятельських конференцій з Бріяном свій побут у Мадриді, а потім у Парижі. Бажання дійти до порозуміння з Францією в справі Надренії подиктувало Штреземанові також його тактику на раді Ліги Націй у справі національних меншостей, коли він відмовився від боротьби за урегулювання прав національних меншостей і не опонував в цій справі Бріянові.

Та Франція перефорсувала скликання конференції репараційних знавців саме перед новими виборами в Анґлії, гадаючи, що це остання нагода скористати з прихильного до Франції становища консервативного анґлійського уряду. І дійсно, їм удалося забезпечити львину частину репараційних сплат Німеччини і довести до зміни ключа поділу репарацій, який усталено 9 літ тому в Спа. Треба пригадати, як свого часу по довгих тижнях безплодних нарад конференція знавців у Парижі раптом закінчила свою працю, дійшла до порозуміння й ухвалила план Юнґа саме в тому моменті, коли виявилося, що в Анґлії виборча перемога буде по стороні партії праці.

Цей „первородний", щоб так сказати, гріх цілого пляну Юнґа тепер мститься на всій конференції в Гаазі. Вже її початкові засідання висунули на перший план власне економічні справи, які могли здаватися виясненими й полагодженими й давели до отвертого й дуже різкого конфлікту між Францією й Анґлією. А фактичний творець пляну Юнґа — Америка, по фарисейськи усунувся на бік, щоби не брати участи в цій боротьбі.

Злучені Держави беруть участь у конференції в Гаазі лише в ролі „обсерватора" й для підчеркнення цієї своєї ролі вислали туди лише другорядного урядника посольства. Мовляв, пийте самі пиво, що наварили, а ми тут ні при чому.

Так тепер в Гаазі розпочалася прикра боротьба між двома давніми сердечними союзниками з часів війни й по війні, Анґлією та Францією, за воєнну данину, на яку засуджено Німеччину.

Анґлійський канцлер скарбу Сновден у великій одногодинній промові дуже рішучо заявив, що анґлійський парлямент ніколи не прийме пляну, який буде кривдити Анґлію в справі репарацій. А по його обчисленнях Анґлія через неправне приноровлення нового ключа поділу тратить 48 мілионів, а Франція виграє 10,7 мілл., Італія 36,8 та Бельгія 2,2. Тому він домагається основної зміни цілого пляну Юнґа.

Представники Франції та Бельгії заявили натомість, що план Юнґа треба або приняти в цілости без змін, або зовсім відкинути.

Анґлійська преса цілком зрозуміло стоїть по стороні Сновдена, а французька нападає на нього й обвинувачує його в тому, що він ненавидить Францію. „Петіт Парізієн" у своїому націоналістичному завзятті пише навіть, що від Сновдена можна сподіватися й того, що буде бити кулаками по столі.

Одним словом, пристрасти з приводу воєнної здобичі у головних т. зв. переможців розпалюються. Та від них не відстають і менші здобичники. Греція, Ромунія та Югославія настирливо домагаються задоволення своїх претенсій до воєнної здобичі в рамах пляну Юнґа або поза ним. Конференція державних мужів у Гаазі виглядає на зграю голодних вовків, що в своїй пожадливости гризуться між собою, намагаючися захопити кожний як найкращий шматок з поваленої добичі.

Але власне через те, ця конференція має величезну політичну вагу, бо на ній розпочалася отверта й завзята боротьба між недавніми приятелями — Францією та Анґлією. Вислід тієї боротьби матиме далекосяглий вплив на все дальше політичне життя Европи. Деякі органи великої преси твердять, що цією конференцією починається нова доба в історії повоєнної Европи. І мають повну рацію. Бо хоч би вона не довела до ніяких позитивних наслідків, то всеж спричинить цілком нову політичну констеляцію в Европі.

Лише легкодух не думає про завтра.

Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Українська еміґрація в Югославії.

Політична еміґрація. — „Просвіта" в Загребі. — „Просвіта" і „Українська Громада" в Білгороді. — Наші поселенці у Босні. — Греко-католицька церква. — „Русское православіе" Стрільчика. — Проходимець Мойсієнко.

Львів, 8. серпня 1929.

Сьогодні завитав до нашої Редакції рідкий гість, а саме один видатний наш громадянин, що перебуває постійно в Югославії. Користаючи з його гостини, засягнули ми від нього деяких інформацій про життя наших політичних еміґрантів у Югославії. Далі передаємо їх вірно, так як вони були нам передані.

По світовій та визвольній війні богато наших земляків розбрилося по світі та поселилось в ріжних краях. Численні з них опинилися в Югославії. Спершу не було в них ніякого організаційного осередку, бо кожний не мав часу думати про створення такого, шукаючи передовсім сприяючих обставин та відповідного середовища для забезпечення власної екзистенції. Щойно згодом, влаштувавшись як-так, почали наші люди думати про взаїмні звязки та організаційні осередки.

Першим таким обєднуючим і організаційним осередком для українців у Югославії було Т-во „Просвіта", засноване в 1922 р. у Загребі, а затверджене владою щойно у 1925 р. Воно почало скоро поширювати свої впливи та навязувати організаційні звязки з усіми помітнішими гуртками в цілій Югославії. Основниками загребської „Просвіти" були пп. Будз, Войтакіївський і д-р Спинул. До 1926 р. Т-во вспіло піднятись своєю працею на висоту свого завдання як обєднуючий українських еміґрантів осередок. До Т-ва належали всі українці — без огляду на ріжниці політичних поглядів — від найправіших до найлівіших. Скоро показалася потреба повідкривати філії загребської „Просвіти" і їх засновано в Білгороді у 1926 р. і в Сібіні (Славонія). Було в пляні заснувати філії ще й по інших місцевостях, але цього зробити не вдалось з уваги на статутові трудноші.

В 1927 р. загребська „Просвіта" перестала бути кермуючим осередком тому, що численні люди, які в ній працювали, змінили місце побуту та залишили Загреб. Тоді осередком стала „Просвіта" у Білгороді, причім загребська „Просвіта" далі працює. У Білгороді стоїть тепер на чолі „Просвіти" п. Будз (перед ним був її головою п. Павлович, директор одного з тамошніх банків). Спершу білгородська „Просвіта" розвивалась дуже гарно, бо була в ній єдність думки та одноцільне розуміння завдань Т-ва. Згодом наступило зріжничкування в поглядах на завдання і методи праці в Т-ві, а в слід за тим дійшло до непорозуміння. Наслідок непорозуміння був такий, що частина членів „Просвіти" сецесіонувала з Т-ва і заснувала собі окреме Т-во „Українську Громаду". До „Української Громади" входять переважно люди ярко націоналістичного політичного напрямку, хоч само Т-во є цілком аполітичним.

Одно і друге Т-во старається приєднати для себе якнайбільше членів-українців з цілої югославянської території. „Українська Громада" потворила наприклад свої організаційні гуртки в Новім Саді, в Бечкереку Великім і в Скопле (Македонія). „Просвіта" теж працює успішно і єднає в собі всіх, хто почуває себе українцем, дарма, що може не кожний з її членів розпоряджає повнотою національної свідомости. Гуртуючи в своїх рядах і такий елемент (переважно бувші військові російських білих армій), „Просвіта" впливає на нього освідомлюючо під національним оглядом. Така праця „Просвіти" без сумніву дуже вдячна і похвальна. Але саме на підкладі такої праці „Просвіти" дійшло до внутрішніх непорозумінь між її членами та довело до заснування „Української Громади".

Та треба признати, що обі установи сповняють однаково добре національно-обєднуючу ролю, дарма, що між собою до деякої міри конкурують. Ні на одну з них не можна кидати каменем. Та всеж булоб далеко краще, якщо вони обєднались-би і повели доцільну працю обєднаними силами. При обєднанні обох установ далеко краще і живіше пішлаб як організаційна так національно-освідомлююча та консолідаційна праця. А це вийшлоб тільки на користь українському народові.

Наш гість поінформував нас ще й про частину нашої поселенчої еміґрації в Югославії, а саме про тих українських поселенців з Галичини, що живуть у числі кругло 10 тисяч в Босні. Поселились вони там ще перед великою війною. В деяких органах нашої преси появилась була інформація, немовто всі вони перейшли на православіє. Та це не відповідає дійсности. Всі вони приїхали туди як греко-католики і такими остали в подавляючій більшости досі.

Правда, зараз-же по поселенні не мали вони греко-католицьких духовників протягом 10 літ. Тоді взагалі мало хто ними опікувався, дарма, що в Сараєві був невеличкий гурток українців. Щойно протягом другого десятиліття дістали тамошні наші поселенці греко-католицького священика в особі о. Андрія Сегедія (бачванський українець). Заходами о. митрополита Шептицького засновано там студитський монастир у Каменицї (повіт Пирнява, округ Банатука), а згодом прийшло туди кількох священиків з Галичи-

ни. І вони почали систематичну працю серед тамошніх поселенців. Праця була утруднена тим, що наші поселенці там дуже розмінені між сербами і турками.

Від 1914 р., тобто від хвилі, коли о. митр. Шептицький внеднав від апостольської столиці в Римі та від австрійського уряду дозвіл на заснування там окремої церковної греко-католицької адміністративної одиниці (апостольської адміністратури), ожило там вповні не тільки церковне, але й національно-культурне, просвітне і навіть економічне життя. Як відомо, апостольським адміністратором був там о. мітрат Базюк.

По війні спричинив там серед малої частини поселенців релігійний роздор галицький емігрант Стрільчик Віктор Василь (з фаху переплетник). Зробив він це на те, щоби створити собі екзистенцію та стати священником. Не маючи ніяких відповідних студій, подався він до православного сербського епископа з проханням, щоби його висвятити на православного священика. По 6-тижневій підготовці Стрільчик дійсно дістав свячення і став усякими агітаційними засобами перемовляти наших людей на „русску православну" віру. Йому вдалося зеднати біля себе до 350 родин у ріжних місцях українських парохій. Між тим народ, побачивши, що є на річи, почав вертати і досі вертає до греко-католицької церкви. Тепер начисляють там ісповідників „русско-православної віри" до 80 родин.

Та найбільше лиха накоїв там помічник Стрільчика, якийсь Мойсієнко Єфрем Василь, бувший член армії Врангеля. Він з російського православя перейшов був на римо-католицизм і вступив до Францішканів у Загребі. Звідтам, по заложенні обітів, утік до Боснії та почав співпрацювати зі Стрільчиком. Він оклевечував наших священиків, а рівночасно натягав поселенців на грубі трощі, збираючи їх підписи на векслі. Перед судом і тюрмою втік з Югославії до Австрії. Там скоро зголосився до протестантів і заявив охоту перейти на протестантизм. Коли його не стало в Босні, люди відітхнули. Скоро дійде там до повного аліквідування „русского православя" Стрільчика.

Нова доба Єгипту.

Знесення англійської окупації. — Єгипет — членом Ліги Націй.

Сенсацією дня є саме оголошені в пресі тексти нот, що їх вимінято між Гендерсоном і египетським міністром закордонних справ Могамудом Магмед Пашою. В цій дипльоматичній кореспонденції міститься проект нового англійсько-египетського трактату, що управильнює взаємини Єгипту до Великої Британії на відмінних ніж досі основах.

Кореспонденція між Гендерсоном і египетським міністром закордонних справ складається з двох обосторонніх засадничих нот: з проекту умови, що має 6 статтей, і з цілої низки анексів і додаткових нот.

НА ПЛОЩІ „СХІДНИХ ТОРГІВ"
ЛЮНА ПАРК
відкритий щодня до 12. год. в ночі

Предложения Гендерсона є в загальному такі: **Військова окупація Єгипту має бути знесена,** англійські війська будуть стягнені зовсім. Тільки для забезпеки Суезського каналу як комунікаційного вузла, що для британської імперії має величезне значіння, египетський король дасть уповажнення англійському урядові держати недалеко того каналу в означеній географічній ширині таку військову силу, яку британський уряд уважатиме для тої цілі за конечну. Поміж Єгиптом і Вел. Британією буде **заключений союз.** Єгипт буде репрезентований в Льондоні своїм **амбасадором,** а таксамо в Каїро буде сидіти амбасадор Вел. Британії. Уряд високого комісаря буде знесений. Єгипет **зголосить приступлення до Ліги Націй.** На випадок конфлікту чи спору з державами третіми, Вел. Британія і Єгипет будуть виступати в порозумінні — для залікві дування конфлікту чи спору мирним шляхом. Всяку військову поміч, а також військових інструкторів братиме Єгипет зпоміж британських громадян. Зпоміж тих-же громадян братиме Єгипет також урядовців адміністрації. Уряд Вел. Британії узнає, що **відповідальність за життя і майно чужинців в Єгипті** бере на себе **уряд египетський,** який з цією метою видасть відповідні зарядження. Британський уряд узнає **капітуляцію за знесену** й обіцяє ужити цілого свого впливу, аби чужі держави зреклися також капітуляції в Єгипті і визнали в місце дотеперішньої консулярної юрисдикації юрисдикацію судів мішаних.

Не треба й казати, що оголошення цього проекту викликало в Льондоні велике порушення. Трактат з Єгиптом є темою розмов у всіх редакціях і політичних клюбах, при чому політичні кола Льондону не скривають того, що проект управильнення британсько-египетських відносин у своїй консеквенції мусить довести також **до ревізії відношення Вел. Британії до Індій.**

Щож до египетських політичних кол, то всі вони підчеркують, що запропонований Гендерсоном трактат є **найліпший** з тих, які були колинебудь предложені Єгиптові, тому египетський уряд повинен його розглянути прихильно, без ніяких упереджень. Таке саме становище заняла теж египетська преса.

При кінці варто зазначити, що египетський король Фуад, який разом зі своїм міністром закордонних справ брав особисто живу участь в переговорах з англійським урядом, з яким устійнював поодинокі точки наведеного вище трактату, виїхав на днях з Льондону і по дорозі до Каїра вступить ще до Парижа. Яку мету має його поїздка до Парижа, не знати.

Фелібризм і будуччина Франції.

(Лист з Франції.)

(Докінчення.)

Авіньон, 3. VIII. 1929.

Аджеж ще 20 років тому Союз Народів міг би був бути постулятом чистої політичної романтики, навіть у такій недосконалій формі, в якій він істнує реально тепер. Або чи перед війною насміявсяб міністр закордонних справ якоїсь великодержави поставити на чергу дня питання про Сполучені Держави Европи, як це зробив недавно теперішній премієр Франції?!

У сучасній Франції є вже чимало державних діячів і політиків, які розуміють неминучість перебудови цієї держави у дусі децентралістичних домагань і належать до піонірів регіоналістичного руху, як напр. сучасний міністр для земельних справ Аннесі, один з провідників французького регіоналізму, або відомий соціялістичний провідник Поль Бонкур, автор цікавої розвідки про економічний регіоналізм.

Власне парадоксом сучасного французького політичного розвитку є саме здійснювання регіоналістичних домагань в діляниці економіки. Можна сказати, що Франція є власне у процесі природного районування на підставі господарських потреб — всупереч мертвій департаментській геометрії. Скажемо Прованс — він економічно вже сформувався як окремий регіон, заокруглюючи історично свої адміністративні межі, витворені у післяреволюційній добі штучним і неприродним адміністративним поділом на департаменти, з метою знищення во ім'я централістичного ідеалу найменших слідів історичної чи побутової відрубности поодиноких старих провінцій цієї держави.

Таким чином, париському парляментові скорше чи пізніше доведеться лише по довершеним факті визнати новий адміністративний розподіл Франції, дорогою факту переведений на підставі природно-господарських регіонів, що зрештою переважно покриваються з історичними провінціями передреволюційної Франції.

Французький зовнішний лібералізм і франкольогічний демократизм покищо не радо це визнає і кидає на адресу провінціонального ренесансу — заміти політичного реакціонерства та зрадництва революції. Це зовсім не так. Жорес, що був симпатиком південного відродження, а зокрема дуже любив Містраля за його каменярську і саможертвенну працю у цім напрямі, слушно доказав у своїй історії революції, що цей ренесанс півдня Франції є природною дитиною її великого революційного здвигу.

Проф. Е. Ріперт — найкращий сучасний провансольог та історик відродження Провансу, — документально виказав, що початки неопровансальського руху сильно звязані з національними прямуваннями серед марсельського робітництва після революції 1847 р., з лона яких вийшло кількох поетів на рідній мові. Це було у

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 4)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Продовження.)

III.

З половини XVI-го віку розпочинається нова, зовсім відмінна доба в історії української літературної мови: доба найважніша, але так мало в нас вивчена. Я вже розповідав на іншім місці, що реформаційний рух в Европі, який охопив також Чехію й Польщу, скрізь довів до остаточної перемоги живої народньої мови, яко мови не тільки св. Письма, але й мови літературної. Під цим самим впливом повстала повна відміна поглядів на літературну мову і на землях українських: під впливом реформації також і серед українського народу запанувала ідея св. Письма на живій народній мові, а одночасно мови в літературі. Старий погляд, щоби літературною мовою була мова церкви, у цей час цілковито був знищений; навпаки, скрізь почулися голоси запровадити народню мову й до церкви.

Перша оригінальна праця, написана під впливом нових поглядів на літературну мову — чисто польською мовою появилася в 1543 р.; це це була „Крутка розправа" Рея, від якої звичайно датується в польській літературі нова доба історії літературної мови. Приймаючи на увагу, що літературні погляди польські відразу-ж переносилися тоді й до літератури української, можна з певністю початок нової української літературної мови віднести також на половину XVI-го віку; перші памятки цеї мови ще не розшукані, так, що за таку доводиться уважати Пересопницьку Евангелію 1556—1561 року.

Очевидно, нова літературна мова не вродилася відразу готовою так, як вийшла Венера з голови Зевса, — її підготовили, як ми бачили, довгі попередні віки. Ціла середньовічна Европа користувалася латинською мовою, яко мовою літературною; латина трималася міцно, бо міцною була сама ідея про ідентичність мов церковної та літературної. На цій самій підставі панувала і в українській літературі церковно-словянська мова. Але ідея ідентичности мов церкви й літератури помалу слабшала, помалу втрачала грунти, на якім трималася; навпаки жива народня мова з бігом часу все підносила голову, все більше та сміліше входила до літературного вжитку. І справа покінчилася тим, що реформація в XVI-м віці нанесла остаточний удар старим літературним мовам, покликавши до літературного життя мови народні. Отож тоді, з половини XVI-го віку починається зовсім новий період в житті української літературної мови: її основою стає жива мова народня і до літератури вона входить найперше в перекладах св. Письма.

І цей саме час, під впливом нових релігійний ідей, міняється грунтовно сам погляд на „просту" народню мову серед української інтеліґенції. Одним з перших ці нові погляди поширив по Україні славний білорус Фр. Скорина, що вже добре розумів усю велику силу народньої мови, яко найпершого двигуна культури кожного народу. Думки Скорини не були самостійними, — він їх перенїв на Заході та в Чехії, де вони тоді не тільки носилися в повітрі, але й реалізувалися. Нові погляди на народню мову відразу-ж стали реалізувати ті кальвінські проповідники, що тоді працювали в Польщі, вони починають видавати книжки „руською" (себ-то українсько-білоруською) мовою, пірвавши звязки з мовою церковно-славянською, яко мовою церкви та літератури.

В місті Несвіжу на Мінщині, Слуцького повіту, спробували були кальвіністи закласти навіть осібну друкарню для потреб поширення нововірства серед українського й білоруського народу. Найшли й мецената, що не шкодував коштів на цю справу, — це був дуже впливовий Остап Волович, пізніше канцлер Великого Князівства Литовського. В посвяті книжки „Оправдання грішного чоловіка" 1562 р. про Воловича читаємо, що він радо закликав учителів (кальвіністів) для своїх підданих і „на размноженье книгъ добрыхъ накладовъ" обіцяв не жалувати „А не толко обецуетъ, но и початокъ сее друкарни нашее твоей милости наклада неперва еще, яко языкове основаніе уготовали и укрышили". У той-же час давав кошти на несвіжські друки також і кн. Микола Радивил, найміцніший стовп тогочасного кальвінізму.

Працював у цій друкарні відомий Симон Будний зі своїми помічниками — Мітвієм Кавечинським та Лавріном Кришковським, працював, як Будний пише в катехизмі того-ж 1562 р., „Богу ко чти и посполитым людемъ языка роускаго к наказанью и доброму наученью".

С. Будний високо ставив „руську" мову; в присвяті „Катехизиса" він так звертається до князів Радивилів: видаеться книжка „тимъ и для того, абы ся ваши княжацкие милости не толко в чужоземскихъ языцых кохали, але бы ся тежъ ваши княжацкие милости и того здавна славного языка словеньского розмиловати и онымъся бавити рачили. Слушная боречъ есть, абы ваши княжацкие милости того народу языкъ миловати рачили, въ которомъ давныхъ предкы и ихъ княжацкие милости панове отцы вашихъ княжацкихъ милости славне предешние преложеньства несуть". Трохи пізніше, в передмові до своєї Біблії 1572 р. на ст. 5, той таки С. Будний висловився взагалі принципово: „Chw

той час, коли Містраль кінчав авіньонський ліцей, щоб іти до Ексу (Aix) на університетські студії і також захоплювався революцією та соціялізмом, доказом чого можуть бути перші його поезії, писані ще по французьки: „Le chant du peuple" (Пісня люду) та „Commant on derient libre?" (Як стати вільним).

Правда, французькі монархісти і роялісти зараз старалися причепитися до національно-відродного руху Провансу чи інших поневолених країн Франції; але Містраль завжди дуже рішучо відмежовувався від їх політичного впливу і ревно стежив за тим, щоби таким чином фелібризм не був скомпромітований. Тому нераз він мусів з натиском підкреслювати **аполітичний** характер руху фелібрів, сам до кінця життя остаючи республиканцем і демократом, іноді зрештою у дуже монархічному оточенні.

Під цим оглядом цікава його власна громада **Маяно**, виразно антиреспубликанська. Коли у 1913 р. президент французької республики Р. Поанкаре приїхав туди, муніципальна влада відмовилась принять його у ратуші. Тому він був особистим гостем Ф. Містраля, котрий вітав його у власній хаті і з ратуша приніс книгу, в якій президент підписався.

Варто зазначити, як Містраль привитав президента республики підчас цієї візити:

„Приходячи — казав він — привитати в його скромнім селі провансальського поета, котрий ніколи не покидав його, ви дуже високо маніфестуєте свої симпатії патріота для регіоналізму, в якім Франція — в це я вірю — знайде своє відродження".

У 1754 р. у травні сімох молодих ентузіястів і патріотів заклали біля Авіньону літературне і національне товариство **фелібрів.** Зміст і значіння цього виразу, досі науково точно не зясовані. Ріжно він пояснюється: як вільна віра зробити вільним Прованс (**faire libre Provense**), або врешті робити книжки, розуміється, провансальські (від **faire des livres**) і т. д.

Мету цього товариства сформулували так:

„Фелібрам повстав, щоби завжди затримати у Провансі його мову, його барву, свободу його поведінки, його любов до краю і його високий степень культури..."

Це був скромний початок. Він знайшов відгак відгомін по цілій Франції. Рух фелібрів поширився у Лянгедону, під Піринеями, у Гасконі, у Перігорі і Лімузені, в Оверні Веле та Дофіне. Перекинувся через Піринеї у Катальонію, знайшов відгук у неокельтійському рухові ірляндців.

Через авіонські традиції Петрарки та Лаури вязався з Італією. Своїм панлятинізмом захопив далеку Ромунію. Він був симпатиком всіх поневолених народів і країн. Він був живим протестом проти задушливого державного централізму. З нього народився французький регіоналізм: рух прямуючий до повної перебудови французької держави еволюційним порядком та шляхом адміністративних реформ.

Паріський централізм саботує цю тиху, але непереможну силу фелібризму — марно. Він, **volens nolens** по-трохи капітулює.

„Після війни 1914 р. — казав весною 1929 р. на могилі Містраля офіційний представник французької держави — ми почали творити економічні регіони і богато розумних людей не бачить тепер іншого засобу, як відмолодити і піднести наші установи шляхом творення адміністративних регіонів".

Один з визначних провідників французького регіоналізму, Жан-Десуе, у книжці про Містраля слушно написав: „Прийде день, коли буде признано, що це провансальське відродження рішене у 1754 р. силою слова незабаром набуде всіх познак французького ренесансу".

Це так. Майбутня вільна Франція, як нова держава швайцарського типу, повстане шляхом, котрий накреслював їй великий провансальський бард — Ф. Містраль та втілив його в ідеольогію неопровансальського фелібризму.

О. І. Бочковський.

Бурі і громи над Галичиною.

Пожежі численних домів. — Громи вбили кільканацять осіб. — Знищені поля. — Виливи рік.

У вчорашньому числі „Діла" подали ми коротку замітку про шкоди, що їх наробив ураган у бобрецькому повіті. Тимчасом ураган лютував перед двома днями не тільки в Бобреччині, але також в інших повітах, і всюди наробив більших чи менших шкід.

Так поля в Королівці і Юрямполі, **пов. Борщів,** знищив разом з плодами град величини курячого яйця. Страти там величезні. Подібна буря лютувала також в Ковалівці і Савакусківцях, **пов. Бучач**, де град витовк також багато збіжа, що тільки в дрібній частині було обезпечене в асекураційних товариствах.

В **Самбіршині** лютувала буря з громами над кількома селами. М. ін. вдарив грім у хату господаря Ящишина в Ланівцях, де забив дві особи: Марію Ящишин і Миколу Ящишина. Сам господар дому тільки громом приголомшений.

В **копичинецькому повіті** грім ударив м. ін. в хату А. Левицької у Вербівцях, яка згоріла. В повіті згоріло від громів ще кілька інших будинків, м. ін. дім одного жида в Перемилові. Від поразження громом згинула Маря Сива й Анна Домків, а приголомшені сильно Іван Мовчан і його жінка Варвара (на фільварку біля Гусятина). Останніх двоє привезено до шпиталю в Гусятині.

Позатим згинуло від грому кілька осіб в **Теребовельщині, в Тлустеччині** і в інших повітах. Таксамо з ріжних сторін краю приходять вістки про пожежі, спричинені громами.

У звязку з филею дощів, що падуть у нас від кількох днів, виступили з берегів також деякі ріки. Так повідомляють про виливи рік у **Сяніччині,** де зібрані води зірвали кілька мостів, залили немало мешкальних домів і знищили багато піль та доріг. У **Чортківщині** був знову хмаролім, від якого потерпіло само місто Чортків. Вода залила там 19 домів, положених на широкому терені Старого Чорткова і Витвянки, ушкодила

Aspirin-
TABLETKI
BAYER
при обявах перестуди
ревматичних болях.
До набуття в аптиках.

дорогу в місті та хідники. й повиривала місцями брукове каміння. Шкоди в Чорткові обчислюють на яких 20.000 зол. Зібрані води позаливали також деякі вулиці в **Станиславові,** в **Солотвині** і в богатьох інших містах та селах.

Шкоди від цієї найновішої зливи в нашому краю очевидно ще не обчислені.

Брацтво в анабіозі.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 8. серпня 1929 р.

З іменем Луцького Чеснохреспого Брацтва звязана дуже світла сторінка нашої історії в значне народне майно.

Тому-то сучасний стан цього Брацтва не може не викликати трівоги за його дальшу долю І то тим більше, що ті, в чиї руки воєвідська влада віддала Брацтво, чомусь ховають від громадянства трагічний його стан.

А стан цей у даний момент є такий: 1) статуту не затверджено, 2) Брацтво юридично не існує, 3) воно не самоуправляється, бо виборних органів управління не має, 4) не може правно виступати у відношенні до арендаторів землі, 5) не може упоминатися за розхапані доми й т. д.

Після переходу Брацтва в руки наказної ради стан його де в чому погіршився, а саме: порушена церковна ідея Брацтва: передано його в руки політичного гуртка й надано йому політичні функції: ослаблене зацікавлення Брацтвом, як церковним товариством, і серед інтеліґенції і серед селянства; число відвідувачів брацької церкви зменшилося; братчики розбиті на гуртки і т. д.

Але найсерйознішим погіршенням справи в той безвихідний кут, у який загнано статут Брацтва. Статут цей, здається, вже був на переломі узгіднення між вищою церковною владою й урядом. Тепер можливість цього узгіднення відсунена дуже далеко.

Де-хто вірив, що як тільки Брацтво перейде в руки наказної ради, то воєвідська влада зараз же затвердить статут. Тих „віруючих" запевнювали легендами: що хтось сказав, що „поставить на карту свою службову карієру, а статуту дібється", що „статут вже хтось має в кишені" й т. ін.

Та „не блаженні віруючі" в такі непевні чутки. По-перше, воєвідська влада не є компетентна затверджувати статути релігійних товариств. Такі статути затверджує міністерство віроісповідань по порозумінні з вищою церковною владою.

На ґрунті цього порозуміння й попав брацький статут у зазначений сліпий кут без виходу.

Воєвідство не допустило до перенятя Брацтва призначеної митрополитом радою (що правда, в небажаному для нас напівросійському складі) і іменувало свою раду. Зате митрополит не визнає цей ради, і не можна сподіватися від нього згоди на затвердження для неї статуту.

Щоби заспокоїти громадянство, пущено чутку, що статут для Брацтва може бути затверджений поза митрополитом. Підставою мало бути те, що колись луцьке Брацтво було ставропигією царгородського патріярха, зверхника всієї української церкви, і не підлягало діецезальному епископові, — а значить, і сьогодні не підлягає митрополитові правлячому епископові на Волині.

Та з правного боку справа стоїть трошки не так.

„Томосом" про визнання автокефалії православної церкви в Польщі з 1926 р. царгородський патріярх передав усі свої права на б. Київську митрополію, в склад якої входили наші західні землі, митрополитові варшавському. На підставі цього митрополит, вважаючи, що Брацтво, як б. ставропигія, підлягає виключно йому, оголосив себе головою Брацтва, а попереднього голову рахував лише своїм заступником.

Довідавшись про це, громадянство ще більше занепокоїлося. Але в Луцьку вміють „дзвонити в дзвони" побіди. Негайно пущено нову чутку: що один з братчиків знайшов патріярший „статут" Брацтва з заповітом ніколи його не відчуджувати під загрозою анатеми, і що влада погоджується на існування Брацтва на підставі колишнього статуту.

Цього роду запевнення вже трохи подібні до кпин з людей, що не є знайомі з правними приписами. Бо вже нема підстав сподіватися, що поль-

---

pstwo to jest mową iedney krainy gardzić, a drugiey słowka pod niebiosa wynosić".

Правда, несвіжська друкарня зробила не богато, — видрукувала лише дві книжки в 1562 р.: Катехизис та „О оправданіи грѣшного человѣка предъ Богомъ"; але важливим був сам новий принцип примінення народньої мови до літератури, а тому в історії нашої літературної мови записані дві книжки займають почесне, чільне місце перших друкованих вісників нової літератури.

Поза двома друками нічого вже не випущено з несвіжської друкарні, здається через відсутність потрібних на те починів: може були на те й інші причини, але скоро С. Будний кинув „руську" мову і писав далі тільки мовою польською.

Покладаючи більші надії на привернення українського й білоруського народу до своєї віри, кальвіністи заводили „руську" мову й по своїх школах. Так, знаємо (приклали, правда, з трохи пізнішого часу), що новгородські кальвіністи в 1615—1616 рр. заклали були „руську школу", а Хр. Радивил пробував завести до Слуцької гімназії виклади „рускихъ наукъ".*)

Під впливом нових релігійних ідей, що їх ширили протестантські нововірці, зовсім змінився погляд на живу народню мову також і серед української інтеліґенції.**) Проста мова — для противаги мови церковної та старої літературної набуває тепер у поглядах нашої інтеліґенції усіх прав літературної мови. Цією мовою пишуть уже цілі книжки, перекладають св. Письмо, виголошують церковні проповіди; цією ж таки мовою зачинають писати передмови до чисто церковних книжок. „Посполита" чи „проста руська" мова стає ознакою своєї національности, своєї віри, і цю мову починають завзято боронити так само, як боронили свою віру. Ось через що український шляхтич Василь Загоровський у своїм заповіті 1571 р. так горливо наказує вчити дітей його „руської науки", вчити „въ своемъ языку рускомъ".

Дуже завзято, як ми бачили, боронить „руську" мову й Василь Тяпинський. Вставка т. зв. Лішнівської Євангелії українською мовою десь коло 1595 р. до церковно-словянського тексту ясно свідчить, що на „просту" мову вже не дивилися з погордою, — її поставлено тут нарівні з мовою церковною.

Правда, не всі так дивилися на цю нову літературну мову, — не бракувало — часом і старовірів. Як знаємо, Григорій Ходкевич, задумавши видати Учительну Євангелію „простою мовою", таки не зробив того, бо його відрадили противники вживання в літературі народньої мови. „Помыслилъ же былъ семи — розповідає Ходкевич — и се, иже бы сію книгу, выразумѣнія ради простых людей, преложити на простую молву, и имѣлъ если о том попеченіе великое. И совѣщаша ли люди мудрые, в том писмѣ ученые, ижъ прекладаніемъ з давныхъ пословицъ на новые помылка чиниться немалая, яко же и нымъ обрытается в книгахъ новаго переводу. На мале знания „руської мови" з сумом скаржиться В. Тяпинський в передмові до своєї Євангелії: „Теперъ — на вѣчный свой встыд — только прочести и то ледво„ в своем языку не больш учатсям.

(Продолженія буде.)

*) **К. Харлампович:** Западнорусскія православныя школы, Казань, 1898 р. ст. 176.

**) Проф. Грушевський як у своїй „Історії Украіни-Руси", т. VI. так і в „Історії украинської літератури" т. V. ст. 236 відкидає вплив реформації на розвій української літератури, з чим я — як це вище знати — зовсім не погоджуюсь.

ські суди й адміністрація рахуватимуться з патріяршим „статутом“ аперед сотень років. Адже існують спеціальні приписи про товариства, які одні обовязують і суд і адміністрацію.

Брацтвож без статуту, затвердженого відповідною владою, не малоб прав правної особи. Подібно до „безбатченків“ воно булоб позбавлене всіх прав *на спадщину* по своїх славних батьках.

Стан „безбатченства“ власне і трівожить те українське громадянство, яке вміє думати правними категоріями, та яке бачить у Брацтві не дочасний політичний засіб, а великої слави ` варти історичну церковну організацію.

Заненокоєння цього громадянства є цілковите слушне: існування Брацтва загрожене, майно його прилипає до чужих рук, національно-релігійні його функції, задля яких воно повстало, припинилися; веде воно не до скупчення національних сил, а до розбиття їх; а на верхах, здається, роблять лише те, щоби якнайдалі продовжити його безправний стан...

При таких умовах Брацтво є слабенькою банькою на воді: одного дня може проснутися той чи інший адміністратор у поганому настрою й сказати: „Брацтва нема, а значить — нема ні брацьких будинків, ні землі, ні церкви“. А наказна рада на чолі з п. Інж. Пилипчуком може тоді бути за кількадесять земель від Велики...

Чи в ім'я таких перспектив „дзвонять дзвони“? Чи в їх імя розбивається брацька сімя? Чи ради них наказна рада скриває критичний стан Брацтва?

Мертвий, безвихідний кут, у якому опинилася справа статуту, є для всіх очевидний. Як є очевидне й те, що наказна рада, навіть при бажанні не в силах її вивести на правильну дорогу.

А тому, чи не повинні члени Брацтва витягнути для себе з цих фактів належних консеквенцій?

Українське громадянство не може погодитися на безправне животіння Брацтва, не може далі годуватися всякими леґендами й повинно рішуче домагатися й від світської і від церковної влади затвердження статуту, передачі Брацтва в руки виборної ради й повернення Брацтву розхованих брацьких домів.

В. Островський.

Сильне напруження між СРСР. і Китаєм.

До Токіо надійшли вістки з Манджурії, що безпосередні китайсько-більшовицькі переговори перервано. Китайські делеґати виїхали вже до Нанкіну. З Харбіну повідомляють, що більшовицькі літаки демонстраційно літали над місцевостями Погранічная і Манджулі, що свідчило би про нове напруження відносин.

Східно-китайська залізниця замкнена.

З Чіти повідомляють, що пасажирський рух на східньо-китайській залізниці досі перерваний. Ходять лише поїзди, що перевозять військо. Зате товаровий рух перерваний. Доокольчні мешканці і чунчузи розбирають подекуди тор. Чунчузи нападають і зводять навіть бої з військом.

—o—

Події в Газі.

Бюро Вольфа повідомляє з Гаґи, що провідник Жаспер у предложенім реґуляміновім внеску в справі утворення фінансової і політичної комісії пропонує, аби до фінансової комісії входило по 2-ох представників від кожної з 12 делеґацій, та аби покликано до життя цілий ряд підкомісій. В нарадах над справами ,які відносяться лише до запрошених держав, братимуть участь лише делеґати тих заінтересованих держав. Румунський міністр Тітулеску запитав чи додаткові постанови означають, що буде утворено дві фінансові комісії, чи лише одна. Порішено, що буде лише одна фінансова комісія і в ній будуть брати участь держави безпосередньо заінтересовані цими квестіями.

З Гаґи повідомляють, що в четвер п. р. Бріян розмовляв зі Штреземаном майже пів години, але зміст цеї розмови захований в тайні. Зноваж Шерон приняв у себе Венізельоса, який поінформував його про домагання своєї держави. Бріян розмовляв теж зі Залеським.

Юнайтед Пресс повідомляє з Гаґи, що амер. обсерватор Вільсон поставить від свого уряду внесення, аби заспокоєно домагання америк. горожан пропорціонально до німецьких відшкодовуючих виплат. В такім випадку участь Франції в репараціях зменшилабся з 75 відс. до 52 відс.

Берлінська преса повідомляє, що Німеччину будуть репрезентувати в політичній комісії Штреземан і Вірт, у фінансовій комісії Гільфердінґ і Курціюс, Францію в політ. комісії Бріян, в фінансовій Шерон, Анґлію в фінансовій Сновден, в торговельній Ґреган, у політичній Філіпі і Нейбейкер: Гендерсон буде лише провідником політичної комісії і не буде мати голосу.

„Птіт Парізієн“ стверджує, що блок прихильників пляну Юнґа вже консолідується і тому Сновден мусить або теж прилучитися до цілого блоку або цілковито відобрати налію на окончательне уреґулювання справи.

„Дейлі Мейл“ подає вістку, що труднощі, які виявилися на конференції в Газі склонили Макдональда виїхати до Гаґи. Анґлійський премієр прибуде мабуть до Гаґи з кінцем цего тижня.

—o—

Цепелін вертає до Европи.

З Ню-Йорку відлетів Цепелін нині в год. 0.50 до Фрідріхсгафен, звідтіля розпочинає лет довкола світа. Двох молодих людей хотіли переїхати „зайцем“ до Европи, але одного з них арештовано, а другий дав ногам знати. Цепелін везе 21 пасажирів і 40 людей залоги та забрав 2 тонн пального і одну тону почти.

Др Екенер заявив представникам преси, що зараз по повороті до Европи, Цепелін починає свою подорож довкола світа з Фрідріхсгафен до Токіо, Льос Анжельос, Ню-Йорку і назад до Німеччини. Пасажера Бушке, який переїхав до Америки „зайцем“ арештували американські власти. Він заявив, що поїхав Цепеліном тому, аби добути сильні враження. Бушке задумує видати памятник зі своєї подорожі „зайцем“.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·79·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·55, австрійський шіллінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·15—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·63·00—0·63·50, 5 австрійських корон 3·25·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 43·50—44·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 24·75—25·25, ячмінь галицький броварянний 00·00—00·00, ячмінь на мелясу 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·50—21·00, кукурудза румунська 26·50—27·50, фасоля проміслова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—00·00, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох піл-Вікторія 53·25—57·25, горох пільний 38·00—40·50, бобик 30·00—31·00, пшанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 6·00—7·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, дубінь синій 25·00—26·00, дубінь синий 61·00—62·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житна 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 16·25—16·75, отруби пшеничні 17·25—17·75, крупи гречані 55·75—57·75, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 42·00—43·00, пенцак 40·00—41·00, просо краєве 00·00—00·00, мануфи льняні 41·00—42·00, мак синій 130·00—140·00, мак сивий 110·00—120·00, конюшина червона 00·00—00·00.

Ц-р ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

„КУМИС“.

(Оповідання Петра Дереша.)

Збіркою оповідань під наведеним наголовком виявив молодий автор талант, котрий має можливости розвитку. Головна риса таланту Петра Дереша це його сатиричний хист, який у такім оформленні, як його бачимо у збірці, свідчить про чималу духову культуру автора.

Петро Дереш дав у своїй книжці вісім оповідань, яких сюжети він бере головно з життя української еміґрації у Відні. Описує теж чужинні типи, що брали участь в українськім воєнно-політичнім життю. У першім оповіданні „Незабутні промови“ автор характеризує бувшого австрійсько-німецького старшину, що за гроші йде на службу до української галицької армії. В оповіданні „Дипльомат“ перед очі стає нам некультурний панок, який як посол УНР виставляє українське імя на посміховище. У третім оповіданні „Берко Йосельовіч“ малює автор тип паскаря-жида. В четвертім оповіданні „Фронт до села“ бачимо боротьбу денікінців з українськими селянами та нічліг кількох старшин УГА в українського селянина. У „Платформі“ виступає бувший царський совітник-реакціонер, який за часів України стає українським патріотом, а опісля, коли Україна як держава упала, приєднується до чорносотенної московської еміґрації та пропагує „єдіну неделімую Рассею“. В оповіданні „Союзники“ малює автор відносини між українськими козаками й поляками в часі переходу частини українського війська на польський бік.

В останнім оповіданні „Кумис“ бачимо галицько-українського інтелігента, що постановляє не пити „кумису“, як колись галицький король Данило, себ-то хоче викорінити зі себе рабські риси предків, однак не має сили дотримати слова і падає в атавістичні прогріхи минулих і сучасних поколінь.

Зі змісту оповідань бачимо, що Петро Дереш не цікавиться внутрішнім переживанням описаних типів, тільки малює їх відношення до загалу й навпаки. Значить, автор виходить не так із психольоґічного, як радше зі соціяльно-національного становища. Розуміється, що при такім поставленні літературної концепції могла грозити небезпека, що автор попаде в шаблон, ідучи давно вже витертими слідами майже всіх наших менших і більших літературних талантів. Одначе про якийнебудь шаблон в оповіданнях Петра Дереша нема й мови. Це свідчить, що в Петра Дереша новий, свіжий, оригінальний талант. Отже в чім саме лежить його оригінальність?

Як ми вже згадали, головною прикметою таланту Петра Дереша є його сатиричний гумор. Однак не вважаючи на те, що по своїй суті його сатира гостра, болюча, то автор так уміє панувати над собою, що ніде не виявляє ні скривленого усміху, ні якоїнебудь безпосередньої моралізаторської тенденції. Завдяки цим прикметам, які свідчать про чималу психічну зрівноваженість автора, його сатира набирає тим більшого ефекту. Автор рідко любить описувати або оповідати сам. Він велить здебільша виведеним типам характеризувати себе своїми власними словами і вчинками, а сам формально ховається з молотом злоби за „еспанську стіну“, а коли й покаже своє обличчя, то на ньому видніє філософічна усмішка, неначеб хотів од себе сказати своїм „героям“:

— Вибачте, панове, я не винен тому, що ви такі лайдаки... Та щож я порадж на те, що ви самі себе за таких маєте...

Оцей злобний сатиричний гумор Петра Дереша, а з другого боку його самодисципліна — це та цінна риса Дерешового таланту, по якому можемо сподіватися щораз кращого літературного розвитку.

Гумор Дереша доходить місцями до ґротесковости, а навіть до несамовитости. Так, наприклад, після оповідання великоукраїнського дядька, як то селяни знищили відділ поляків, галицько-українські старшини кладуться спати в хаті, а один четар кладе під подушку револьвер. Тоді жінка селянина його питає (стор. 50):

— То навіщо так під подушку ховаєте? У нас дітей нема — не пропаде.

— Ануж щось у ночі пригодиться, мамусю, — так, щоб під рукою був. Усяке буває... А ось хоч би **вам захотілось нас так** (підкреслення моє) як тих поляків, **на другий світ виправити..** — жартуючи відповів четар.

— Ну, й придумали! Хіба ви те, що поляки? **А якби так дуже захотіла, то й той під головою не поміг би...**

— Сама?... Нас чотирьох...

— Сама, сама. Хіба це так важко, чи що. Варю рано їсти, а ви ще спите... Тай бн **гарячим окропом по очах...** І випроваджла...

Четар майже цілу ніч не спав. Аж над ранком заснув, але зараз-же крикнув, збудився й дивиться...

Через вікна вдиралися перші проміння сонця до хати... Товариші спали, мов побиті. Перед образами поволі поважно молився й бив поклони дядько Трохим. А Одарка підкладала дров до печі.

У великому горшку кипіла вода... На чай...“

Взагалі талант Петра Дереша, виявлений у його першій збірці, дуже симпатичний.

Хоч у автора по суті немає нахилу до карикатури, себто що нижчого роду гумору, то все часто стрічається в нього натуралістичний спосіб зображування, який передовсім проявляється в тому, що москалі весь час говорять по московськи, жид українським жаргоном, а прості козаки галицьким говором.

Автор був би краще зробив, якби був вложив в уста згаданих осіб лиш найбільш характеристичні слова діялекту чи чужої мови. Коли ті особи весь час балакають неможливою тарабарщиною, то ми маємо враження, що це, як німець каже: „цу філь дес Ґутен“. Треба би на майбутнє порадити молодому авторові ось що: як він уміє зберігати міру у внутрішній формі свого сатиричного гумору, так нехай таксамо зберігає цю міру в зовнішній формі, значить у мові, а то безвпинні німецькі, московські й говірні слова не підносять, лиш ослаблюють вартість літературного твору.

Ми певні, що автор і без нашої поради звернатиме в майбутньому увагу на зовнішню форму свого таланту.

ВІДГУКИ ДНЯ.

НА ҐОНДОЛІ.

Тиха, тепла, а темна ніч зависла над Венецією. Ні місяця, ні зір. Тільки час до часу німа блискавка спалахне в далекій темряві і освітить накопичені хмари. Море, як обласкавлений тигр прилягло до ніг королеви Адрії і цілує покірно її горячі стопи.

Море!... Темне воно і непроглядне як те небо, що на обрію злилося з водою в одно ґранатове поле... Може за хвилю збунтується ласкавий звір, може зірветься, зїжить гриву і зареве скажено. Може кинеться на свою паню, як уже кидався нераз, і схоче вкусити її...

Але Венеція не боїться видно моря. Тисячами світел усміхається до темного неба, тисячами весел гладить мягку гриву і шумить і співає і веселиться.

— Люба! Забудь про все, що десь там далеко остало. Забудь про все, що десь там далеко чекає на нас... Глянь: ґнучка ґондоля вихитчається на темній воді, а зручний ґондоліер запрошує проїхатись... Попливемо притулені до себе, заслухані в себе, задивлені в теперішність...

Ніжна головка перечить — ні! Але ніздря розширяються, але очі накрилися віями, але уста дрожать...

Кохана! Хто зна, чи буде вже друга така ніч, хто зна, чи буде вже коли Венеція...

Біла ручка дала себе піймати, хоч головка далі перечить.

Підбіг ґондоліер, поміг зійти в човно...

— Тільки не далеко і не довго.

— Напевно, кохана. Кілька кроків і кілька хвиль.

Нечутно пірнуло біле весло у темну воду. Легенька ґондоля черкнула ґрудьми ласкаву хвилю і понеслась у далечінь.

Від моря надлетів холодніший вітрець...

— Тобі може зимно, серденько?! Притулись до мене.

— Ґондоліер!...

— Він?! — Замкнув очі на ґондолю, а отворив на море.

Головка рішучо перечить: не притулюсь... Але вітер віє, але таки немов холодно робиться...

Притулилась...

Ґондоля, мов ластівка, ледви дотикається хвиль. Летить попри освічені кораблі, попри ясну пристань і ховається в темряві.

— Дай уст, кохана... Така ніч... Може й не зернеться ніколи...

Головка відскакує з острахом, аж ґондоля хитнулась...

— Дівчино! Потопиш нас. Пручатися в ґондолі небезпечно...

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Знову світла... Ах, як вони разять... Здається, кожна лямпа в очі заглядає, підморгує оком, усміхається...

Стукнула ґондоля о прибережний камінь.

Конець...

Ґондоліер помагає висідати.

Вийшла на беріг і синіми очима вдивилася в темну даль.

— Так швидко минув той час...

— Тиж сама хотіла: недалеко і не довго

— А скільки ми були?

— Дві години...

Засміялася з самої себе, мягко подала руку клопцеві і обидвоє пропали в юрбі.

— — — — — — — — — — — —

А я стояв далі над берегом і кляв його, Венецію і долю.

Чому обставини дозволили мені приїхати люди аж на старости літ...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Нові зливи.** Надмірні дощі знову впали на нашу землю. Були між ними й градові бурі, в роді тої, про яку згадували ми вчора: у Бобреччині, Бучаччині та в борщівськім повіті. По ріжних селах цих повітів град знищив збіжа, а громи вбили та приголомшили кількана-цять людей. Двоє селян убитих у Лановицях біля Самбора, дві селянки у Верховинях (Коничинці), двоє селян ранених у Керничках біля Гусатина, у Вінниках (Теребовля) вбита селянка, в Товстім убитий Йосиф Сенюк, у Чабарівці ранена одна селянка. Крім цього згоріло від громів багато хат і стоділ. Над Чортковом обірвалась хмара і залила 19 домів. Потоки й ріки в ріжних повітах виплили з берегів.

— **Львівська хроніка.** У будинку Дирекції залізниць на Жигмунтівській вул. вибухла на горищі пожежа між скривнями та куфрами, що є власністю... відділу ґенерального штабу. Пожежу загасили зі шкодою кількасот зол. Один зі служачих „Люна-парку" 21-літній молодець з Кракова Бечковський пробував доповнити свою плату тим, що обікрав одного гостя з грошей і срібної папіросниці.

— **Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка** у Львові (вул. Чарнецького ч. 24) відчинений знов для публики щодня від 8—13 год., в неділі і свята від 10—12 год.

— **Українка.** В італійськім місячнику „Cronache di Arte Educatice", що виходить у Римі, в ч. 6—7 за червень—липень находимо статейку „Наш український приятель" про відчит і концерт нашого земляка Ніколи Бойченка.

— **Особисті вісти.** Черновецький „Час" подає до відома, що Ольга Кобилянська змінила своє мешкання і що її теперішня адреса є. — Cernauti, str. Odobescu 3.

— **Ріжні вістки:** У Женеві почались наради міжнародного конґресу жінок з університетською освітою. — На гаську конференцію зїхало 300 денникарів. — Президент Чехословаччини призначив кілька ордерів для австрійських урядовців. — Радянська влада на Сахаліні зробила пробну мобілізацію, щоби перевірити готовність свого військового апарату. — У копальні Сугілля в Японії, Кляґіка, на острові Гоккаідо вибух забив 75 осіб. — Представники поліції зі 40 держав зберуться в листопаді у Парижі на конґрес, щоби порозумітись щодо спільних метод праці. — Члени еспанської королівської рідні, посвоячені з ґрафами Замойськими приїхали до Підгорець, щоби оглянути замок, околицю і стрібувати ловів на дики. — У фіщськім заливі біля Нервое потонув латишський корабель „Пріма", а з ним 11 осіб. — У Страсбурґу страйк друкарів, які домагаються підвишки. — В околиці Нім (Франція) згоріло 1000 гектарів лісту.

— **До смерти Гофмансталя.** Щойно тепер після смерти відомого австрійського письменника Гофмансталя, паризька преса приносить подробиці, які розяснюють мотиви самогубства його сина. Гофманталь помер на серце наслідком траґедії, коли втратив сина. Син письменника мав піддержувати знайомість з француженкою, що недавно померла на прикру недугу. Француженка, що походила з Ліону, вела веселе та широке життя і була відома в колі визначних малярів як красуня. Вона підготовлялась на сцену. Молодий Гофманталь познайомився з нею в колі богеми на Монпарнасі, а закохавшись протратив на неї всі гроші. Коли він вернувся до Відня, внедовзі дістав звістку про її смерть і цього удару не пережив. Ця його траґедія була причиною смерти і його батька великого письменника у розквіті своєї творочсти.

— **Шахісти в Карсбаді.** Тоді як тисячі людей з усього світа пє в Карльсбаді воду з цілющого штруделя, прохожується та відпочиває над шахівницями відбуває свій 8-годинний робучий день 22 міжнародніх шахістів, змагаючись за ще один титул міжнародного мистця. Крім Альохіна і Ласкера є там усі чільніші чемпіони королівської ґри. Представник Куби світовий мистець — Капабланка, данець Нємцович, теоретик нової школи, москаль Боголюбов, д-р Тартаковер, що тепер виступає як парижанин (колись був віденцем, а навіть українцем), сивоволосий англієць Томас, голяндець Евве, англієць Єтс, югославянець д-р Відмар, американець Маршал, мадяр Вароці, бельґієць Колле, польський жид Рубінштайн, німці Саміш, Шпільман і Бекер, перша ластівка міжнародного шахового турніру панна Меншикова, росіянка, що виявила свій шаховий талант у Льондоні. Дотеперішній вислід змагань такий: Шпільман має $5^1/_2$ пунктів, Відмар і Евве 4, Рубінштайн, Нємцович, Капабланка по $3^1/_2$, Ірінфельд 3, Тартаковер, Боголюбов, Єтс по $2^1/_2$, Меншикова, що має вже одну виграну як дебютантка таки є остання.

— **Мистецтво і пересічний смак.** Англійський парлямент рішив, що головний комендант англійської армії підчас останньої війни, маршал Хеґ, повинен мати памятник. І то на площі королівської палати Уайтгол. Розписали конкурс. У ньому засідали без сумніву знавці мистецтва. Нагороду признали проектові різьбаря Гардімана. Зразок цього проекту став відомим загалові. Счинився шум у пресі: „прусський стиль", „модерністичні витребеньки". Аж міністерство війни вважало своїм обовязком стати в оборони свого полководця. Воно найшло в проекті памятника іншу хибу: кінь, на якому мав сидіти маршал Хеґ виглядає як вихуділа фякерська коняка. Це кажуть, образа велико-британської армії, щоби на такій шкапі сидів її начальник. І йдуть протести за протестами. Знавці мистецтва посміхаються так само іронічно з аргументів військовик і профанів, як і пересічний профан-громадянин сміється з модерного мистецтва.

— **Святиня музики.** Американський меценат мистецтва і музика Артур Мультон вибудує за великі гроші в околиці Парижа „святиню музики", де визначні композитори зможуть працювати в тиші та збирати довкола себе талановитих учнів. Поруч цієї святині будуть вибудовані окремі салі, де находитись муть окремі технічні винаходи і де виставлятимуть нові музичні твори.

— **Почта „експресом".** Стокгольм дозволив собі на одну неабияку новинку. Мешканці цього міста можуть телефонічно замовити з почти почтаря — посланця, який негайно заносить листи та пакети на вказану адресу. Ціна такої „експресової" почти дуже низька.

— **В неділю 11. серпня ц. р.** відбудеться заходом Т-ва „Зоря" в Жовкві великий фестин. На фестин вибираються теж члени Т-ва „Зоря" у Львові. Зголошення приймається в домівці т-ва „Зоря" від 7—9 год. вечером до суботи. Гоїзд відїздить до Жовкви в неділю в год. 12.20. Ціна білету виносить туди й назад 3.60 зол.

Видїл Товариства „Бурса ім. Митрополита Андрея Шептицького" повідомляє з жалем членів Т-ва про смерть

о. ІВАНА РУДОВИЧА

Голови Видїлу Товариства

і запрошує на

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ,

яке відправиться дня 9. ц. р. в год. 8 рано в церкві Преображення Господнього (вул. Краківська).

Дописи.

НЕМИРІВ. (Низка вражінь приїзшого). Кожний з нас, українців, мусить тішитися свідомістю і зростом сили в українській суспільности. Такого почування зазнав і я, приїхавши недавно до Немирова. Зайшов я там до церкви, а йшов туди зі смутком, бо це були похорони мого кревняка. Тільки глянув я оком по церкві і моментально зник десь мій жаль і сум. Ціле нутро немирівської церкви прегарно вимальоване в українських барвах. Українською, а не чужою, зробив її молодий ще парох о. Володимир Микулович. Він зукраїнізував немирівську церкву не тільки формою, себто мальовилами, але й духом. Його промова над домовиною покійного зробила на мене дуже глибоке враження. В Немирові є читальня, кооператива, молочарня, дута орхестра — це все під проводом о. Микуловича і все фунґує і розвивається, як слід. От таких священиків нам якнайбільше! — **І. В. Кріпик**, зі Знесіння.

Кінцевий акт.

Комунікат Національного Музею у Львові.

Президія Кураторії Національного Музею у Львові, одержала від ВПреосвщ. Отця Митрополита таке письмо:

Ч. 59. Орд. Високоповажаній Кураторії Національного Музею у Львові. Завдяки заходам Пана Директора Національного Музею п. д-ра Іляріона Свєнцицького, начатим 30. вересня 1926 р. перед Повномочним Представництвом СРСР. у Польщі й опісля перед поодинокими Урядами в Москві й Ленінграді в жовтні 1926 й червні 1927, у Львові в грудні 1927 та у Варшаві в травні і червні 1928 р., гр.-кат. Митрополія і гр.-кат. Митрополича Капітула у Львові одержали остаточно назад вивезений 1914—15 р. уступаючими російськими військами Архів грамот і актів до історії гр.-кат. Церкви XV—XVIII вв. і кореспонденцію XX в. Перенятя цього дорогоцінного Архіву, що був довгі літа перед війною у депозиті в Національному Музею для всеприлюдної наукової праці, довершив з рамени Національного Музею у Львові пан Директор д-р І. Свєнцицький у Бібліотеці Всесоюзної Академії Наук у Ленінграді 9. і 15. серпня 1928 р. і після полагоди митно-цензурних формальностей у Міністерстві Заграничних Справ у Варшаві доставив нам його 26. січня 1929 р. З увага на це щасливо завершене, високої культурної ваги національне діло, після провірки Архіву і прилюдної виставки найцінніщого в Національному Музею, я вважаю моїм обовязком цим публичним актом висказати щиру подяку і глибоке признання як Пану Директорові Національного Музею у Львові, так і всім Високодостойним Особам Урядів РП. і СРСР. та їх Комісій по ревіндикації, що причинилися до повороту цього історичного майна на його від віків стале місце. Дано у Львові, дня 8. липня 1929 року. † Андрей Митрополит".

На основі повищого уважається справу перенятя передачі Архіву завершеною.

З поручення Президії:

Управа Національного Музею.

З театру.

Великий Міський Театр: „Морське Око", варшавський кабаретовий театр.

Театр цього-ж типу, що „Кві про кво". Пісоньки з танцями чергуються з легкими гумористичними сценками. Одначе цьому театрикові бракує до „Кві про Кво" чимало: 1) добірного репертуару, 2) кращої режісерії, 3) справжнього (гострого на язик і розсміяного) конферансієра, 4) більшої трупи. Пять артистів на таку велику сцену й салю як у Великім Театрі це таки замало, навіть коли артисти є такі симпатичні та талановиті як ті, що двигають на своїх плечах 12 пунктів програми у вакаційнім сезоні, добі, коли кожний, що лишився у Львові, має претенсії до всього світа.

Кожний пункт цієї програми має якусь одну приємну нотку, але кожному також бракує дечого, чи пак неодин має забагато перцю там, де досить було би соли. Виїмком є так звані „ревелерські пісні". Це муринська музика перетворена на лад европейського „джезу", наслідувана людськими голосами. „Ревелері" — англійське слово, що означує гульбу, бенкет, запій — і тому можна би ці пісні назвати гульливими. Для них одних варт відвідати „Морське Око". Мужеська трійка (на жаль, у неповному складі!), що добуває зі свого горла згуки цілої джезбендової орхестри — неабиякий мистецький ансамбль.

Обі пані, що доповнюють трупу, гарновиді і пречепурно вбрані. А п. Й. Букоємська має дуже широку скалю таланту і жаль, що мусить виконувати ролю ліричної декляматорки замісць піти по лінії свого сатиричного таланту. **М. Р.**

Всячина.

Як пишеться і друкується в Америці велику газету.

Типічною установою великого американського міста — Ню-Йорку, Шикаґо, Філядельфії, Бостону, Болтимору та інших столиць — є так звана велика ґазета, „биґ дейлі" або „метро палитен дейлі". В деяких містах є їх по дві, три і більше, в Ню Йорку кільканацять, а перша їх прикмета — це величина.

В Европі є теж часописи, що є також добре або й краще редаґовані, мають більше читачів і більший вплив, але таких „великих" нема. До звичайного числа нюйорської або шикаґовської ґазети йде яких сто тисяч слів. Це стільки, що якби надрукувати їх у формі книжки, то був би здоровий том. З недільного або якого спец. видання зробив би й кілька томів. Але така книга мусить складатися з дуже ріжнородного матеріялу: вісток з цілого світу, статтей, розвідок, оголошень. І мусить бути написана, надрукована і розіслана по місті напротязі одного дня. Звичайно кожна ґазета має ще по кілька видань на день з новими вістями, що неустанно наспівають; їх треба негайно дати публиці, щоб інша ґазета не попередила. Тому біля кожної такої ґазети працює не один чоловік і не два, а пересічно яких дві тисяч. Більшість їх, очевидно, технічні робітники в друкарні, адміністрації, при розсилці, оголошеннях, ділових книгах і т. п.

„Пише" велику американську ґазету пересічно яких сто пятьдесять людей. Окрім того велику масу матеріялу постачають усякі „пресові і телеґрафічні бюра та спеціяльні кореспонденти по інших містах і заграницею. Свої дописі, звіти й інформації вони присилають телеґрафічно і по радіо. Останніми часами придумали ще один спосіб, щоб кореспонденція могла швидше піти на друкарську машину. Кореспондент сидить, наприклад, у Вашингтоні і на машині („тайпрайтері") пише свій звіт з промов, яку щойно сказав або власне говорить президент. Його машинка телеґрафічно получена з такими самими „тайпрайтерами" в ріжних редакціях в Ню Йорку, Сейнт Луис, Шикаґо, Сан Франсіско й інших містах, і одночасно всюди пишеться готовий до друку рукопис. Між пресовими аґенціями найбільше відомі і найбільші „Асовшієйтед Прессˣ і „Юнайтед Прессˣ. Перша з них — це властиво спілка кількадесяти ґазет, які спільно удержують кореспондентів по цілому світі. Інші такі підприємства постачають фотоґрафії, ілюстрації, статті на спеціяльні теми і т. д.

Місцеві вісти збирають репортери. Де що станеться: політичне зібрання, чи страйк, чи приїхав до міста хто важний, чи якась катастрофа, чи убийство, чи яка інша менше або більше важна „сензація" — там зараз є ґазетний репортер, що дивиться, слухає, перепитує людей і негайно телефонує редакції. Самий він звичайно не пише, щоб часу не ґаїти, а телефонічно передає всі інформації так званому переписувачеві („ріpайтмен"). Щойно той пише і віддає рукопис так званому містовому редакторові („сіті едитор"), котрий вирішує, чи справа досить важна, щоби про неї писати, чи не за багато написано або за мало, чи заслугує місця на першій сторінці, чи деінде. Від „сіті едитора" рукопис іде до „капі рідера", котрий його вигладжує, поправляє стиль, мову, додає заголовки і підзаголовки — і тоді вже посилає в друкарню.

Кожна ґазета має свою політичну сторінку із своїми редакційними статтями („едиторіялами"), в яких вона проводить свою політичну лінію. Поза тою сторінкою вона є чи тільки виступає безпартійною, значить: подає вісти з усіх джерел і про всякі події, політично їй приємні чи ні, щоб дістати читача всяких поглядів. Редакційні статті чи то передовиці пишуть спеціяльні політичні редактори, а часом для розголосу спеціяльно запрошені люди з відомим політичним іменем.

З редакції ґазета йде в друкарню, наперед на кількадесять „линотайпів", а там на пресу (машина до друкування). Така машина найновішої системи („Дабел Октопел") може видрукувати за годину 288.000 примірників ґазети на вісім сторінок.

Ґазета в Америці коштує два або три центи, значить: звичайно багато менше, ніж коштувало видавця, щоб її зредаґувати і надрукувати. Ту ріжницю покриває йому та ще дає й зиски „адвертайзинґ", себто бизнесові оголошення. Фактично вони оплачують ґазету й дають видавцям прибутки, а тому, що ґазета вважається тут бизнесовим підприємством, то й „бизнес менаджер" в ґазеті часто важніша особа, ніж редактор.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 9-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське Око".

Субота, 10-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Неділя, 11-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Кіна.

Апольо: Колін Мур „Панночка з бару".

Кольосей: В гуку експльозії (Гарі Піль).

Лев: Дівчина з бару (Колін Мур).

Люна: Архиєпископ з Дамаску.

Марусенька: Танго кохання. Жемчуг Тунісу.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Паляс: Божевільна присяга і Кровожадний Кравець.

Пан: Гріхи розведеної. Лія де Путті.

Пасаж: Пострах Арабії. В імени права.

Утіха: Злодій з Багдаду (Дуґл. Фейрбенкс).

Фатаморґана: Білий мурин. Рай на землі.

Хімера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Пятниця 9-го серпня.

Льондон (356,3). 20·00 Квінтет. 23·00 Музика до танців.

Парнж (1725) 21·35 Радіоконцерт.

Берлін (418) 17·30 Пісні. 20·00 Веселий вечір.

Відень (516,3) 19·15 Концерт.

Рим (444) 21·00 „Княжна Чардаша".

Міляно (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Прага (487) 16·30 Смичковий квартет.

Будапешт (550) 17·15 Циганська капеля.

Ленінград (1000) 19·00 Концерт.

Москва (825) 15·30 Концерт.

Київ (800) 20·00 Концерт.

Харків (1304) 20·00 Музика національних меншостей.

Варшава (1411,7) 18·— Орхестра. 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8) 22·45 Музика до танців.

Субота 10-го серпня.

Льондон (356,3) 20·00 Симфоніч. концерт.

Париж (1725) 16·45 Музика до танців. 22·15 Музика з мюзік-голю.

Берлін (418). 17·— Легка орхестра.

Відень (516.3) 17·50 Пісні — співа. 19·— Легка капеля.

Рим (441) 17·— Концерт інструм.-вокальний.

Міляно (501) 23·15 Джезбенд.

Прага (487) 19·05 Концерт. 20·00 Оперова музика.

Будапешт (550) 17·50 Легкий концерт. 23·— Циганська капеля.

Брюссель (509) 21·15 Квартет.

Москва (825) 19·00 Популярний концерт. 20·30 Музично-літерат. вечір.

Київ (800) 20·— Веселий вечір.

Харків (1304) 15·— Камерна музика. 20·— Легка програма.

Варшава (1411,7) 19·— Всячина. 20·30 Популярний концерт.

Познань (334,8) 22·45 Радіо-кабарет.

Кошиці (293) 19·— Скрипка (твори Чайковського).

Брно (341,7) 22·25 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 15—?
Заліщики, субота, 10.VIII. 1929.
Борщів, неділя, 11.VIII. 1929.
Мельниця, понеділок, 12.VIII. 1929.
Скала, вівторок, 13.VIII. 1929.
Копичинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.

Надніпрянський Хор Котка.
Жовква 10. серпня. 228 3—3

Ґнад. молодь в Олеську здожила з доходу з вечерниць зол. 25 на інвалідів і зол. 25 на політ. вязнів. 237 1-1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" вложили в золотих ВП.: Д-р Василь Паславський, Лютовиска 20 зібраних від учасників празднування нотаря Теодозія Будзиновського; Сальо Карло, Лука ad Самбір 28·10 зібраних на весіллю Петра Луцького і Осипа Біднянського; Іван Стефчак і Софія Процін, Ворислав 50 замість весільного принятя алькоголем; ученици IV. кл. гімн. „Р. Шк." в Коломиї 16 замість квітів для господаря класи з нагоди закінчення шк. року; Антін і Галя Максимовичі, Ворислав 10 з нагоди вінчання інж. В. Батицького; Український Банк в Тернополі 47·30 як збірку від учасників з нагоди 30-ліття Українського Банку; Анна Гамерська, Бучач 21 як збірку замість празднування п. Березовських; Володимир Волянський, Самбір 40·15 як збірку в часі вінчання Григорія Масника з Ольгою Скіринківною 14.VII. п. р. в Самборі; знакомі з Мостиськ 20 замість желань з нагоди вінчання Григорія Масника нач. Н. Т. в Мостиськах; Українська Акад. Молодь з Ярославщини 65 як дохід з вечерниць; о. Іван Бриндзинський, Куряни 15·64 збірка з нагоди весілля п. Ковальського; Григорій Чухрай, майстер мурарський, Снесіння 20; о. І. Панашевич, Колодно 20 з нагоди вінчання доньки Валентини з п. Віктором Соловієм, котре відбудеться 11. п. м. в Колодні: Роман Зайчківський, Надвірна 2 ам. дол. як непринятий гонорар за нотаріяльну чинність від д-ра Дмитра Селепея, лікаря в Надвірній; Олесь Герета, Борщів 3 ам. дол., які одержав від Амат. Гуртка читальні „Просвіти" в Борщі за поміч в просвітній праці. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 233 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на роти від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 9—?

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виконує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотепершня продукція — 130 возів. 181 5-6

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на одноріче згляднo 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних кляс. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідними підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку, Зголошення від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти даром На відповідь значок. 236 1—2

ПОШУКУЮ приміщення в лучшім домі з солідною опікою для ученика 2 кл. гімн. в середмістю. Спокій пожаданий. **Гр.-кат. уряд парох. в Буську.** 243. 1—2

ЛОВЕЦЬКЕ Т-ВО „ТУР" у Львові приймe кількох нових членів. Інформації подасть інж. В. Дувало, Львів, Ринок 43 І. Телеф. 5-33. 234 1—3

РУТИНОВАНА кравчиня пошукує шитя на селі. Йосифа Буфан. Снесіння 362. 239 1—?

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриллянти і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Опінка безплатно. 190 9—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

УГНОЇ ШТУЧНІ
ТОМАСИНА
СУПЕРФОСФАТ
АЗОТНЯК
Соли потасові
краєві і заграничні
Салітра вапняна
Нітрофос - салітра хорівсь.
Салітра чілійська
Сірчан амону
ВАПНО НА УГНІЙ
Успулюн найлучша насінна заправа.
ТОЧНА ДОСТАВА
Догідні услівя кредиту
Иосиф **Каррах**
ЛЬВІВ, КОСТЮШКА 18.
Поучення і цінники — даром
76 і оплачено. 3—4

Подяка.

Оцею дорогою щиро дякую Вп. Мещ. д-рові Степанові Шухевичові, за солідну і безкорисну близько тритічну оборону, як також за правдиво-батьківську піддержку підчас мойого сидження у львівській тюрмі.

Василь Атаманчук,
1—1 політ. вязень.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10

Ч. 178 (11.469). Львів, неділя 11. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. – Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.
183 5—7

Гаґа і польські вигляди.

Від нашого кореспондента*).

Париж, 4. серпня 1929.

I.

Післязавтра розпічнеться в Газі конференція, яка має оконечно дефінітивно „зліквідувати війну". „Оконечно"! „Дефінітивно"! Кілько разів чували ми ці категоричні запевнения? Оконечно зліквідував війну — так бодай впевняв був Францію Клемансо — Версайський договір. Одначе дуже швидко виявилося, що воно не було вже так дуже-то „оконечне". Після нього ціла низка конференцій в ріжних кінцях західної Европи кожна на ново іменувалися дефінітивними, аж поки найближча з черги конференція не показала, що попередня була, по правді, тільки дуже провізорична.

Немає сумніву, що така сама доля жде — за рік, за два, за років чотири — й гаську конференцію, яка покищо, тобто провізорично, звеличується дефінітивною. Стара іронія долі: в житті одиниць, як у житті народів, провізоричні обставини часто стаються дефінітивними, а те, що наша людська мудрість уважала оконечним, на віки вічні завершеним, виявляється тільки минущим, тимчасовим, провізоричним у найповнішому значінні цього слова.

Зрештою вистане прочитати статут міждержавних нарад, які післязавтра розпічнуться в голяндському городі, а буде ясним, що про дефінітивність їх постанов поважно не можна говорити.

Що воно так — зрозуміти легко.

II

Урядовим приводом зїзду в Газі є введення в життя плану Юнга. План цей торкається всіх вірителів репарацій, хочби вони були вірителями з титулу навіть незначних квот. Таким чином у цій частині конференції братимуть участь усі зацікавлені держави, в цьому числі також Польща.

Одначе введення плану Юнга в життя вяжеться з евакуацією лівого берега Рену. Французький уряд готовий забрати відти свої війська під умовою, що буде сотворений спеціяльний контрольний орган, який мав би наглядати над тими полосами Німеччини, які мають, по версайським постановам, залишитися обезораженими на завсіди. Німецький уряд приняв був, правда, минулого року в Женеві засаду комісії, названої евфемістично, „комісією для констатування і замирювання", але питання управнень тієї комісії так часу її існування досі не рішене. Німеччина заявляє, що прийме її всього тільки на час до 1935 року, тобто на нецілих шість років.

Коли треба в Газі ждати живих спорів над самим планом Юнга, який не вдоволяє всіх інтересованих (передовсім Англії), то нема сумніву, що ще живіші спори розведуться там над умовами евакуації, звязаної з планом Юнга.

III.*

Та до цих останніх нарад, політично-військових, мають бути допущені єдино тільки „окупаційні держави" та „головні держави", означені так у версайському договорі. Натомість усякі інші до нарад цих не матимуть доступу. Іншими словами, питання надренської евакуації і питання запорук, яких вимагає французький уряд, буде в Газі розглядатися єдино тільки з погляду на **західні** кордони Німеччини, тобто на відносини французько-німецькі й бельгійсько-німецькі.

Натомість немає там бути мови про забезпеку теперішніх східніх кордонів Німеччини, тобто про забезпеку на річ Польщі всіх тих прогалин коло Данцігу, Східної Пруссії, Сілезії, то-що, які викроено для Польщі з тіла поваленої Німеччини.

Це питання й надалі полишиться „отвертим", не зважаючи на всякі заходи Варшави і її „віданих" прихильників у французькій пресі.

Продажна, мільонами оплачувана французька преса вже розпочала кампанію в змислі польських домагань **junctim** між надренською евакуацією і „окончинми" забезпеками західних польських кордонів. Одначе є мало виглядів на те, щоби Німеччина захотіла дати такі забезпеки. Тай взагалі треба сказати: нема в світі ніяких забезпек, які могли би „забезпечити" трівкість деяких кордонів, будь вони східні чи західні, вирізаних на живих організмах живих народів, живих і кріпких, дарма, що в даному моменті повалених ударами долі.

Відомим нашим „другам" вважаються щораз частіше (і справедливо) відомі „мане-текель-фарес". Не нам від цього плакати.

А що західні кордони Річипосполитої такі болючі для Німеччини і що вони забезпечують Річипосполитій тривку Дамоклеву ситуацію, — це єдина в післявоєнних договорах установлена відрадна обставина для підяремних народів у Польщі.

Вона — одна з запорук і нашої будуччини.

В. П.

*) **Від Редакції:** Стаття надійшла до Редакції вже по розпочатті гаґської конференції, але з уваги на свій зміст не втратила дійсно на актуальности.

Просвіта чи політосвіта?

Останніми часами загальні збори Т-ва „Просвіта" у Львові стають ареною боротьби двох світоглядів на полі культурно-освітньої праці серед дорослих. Боротьба ця ведеться навколо принципового питання: просвіта чи політосвіта має стати основою цеї праці серед дорослих?

Сьогорічний ювилей Т-ва „Просвіта" у Львові, яке протягом 60-и років непохитно стоїть на ґрунті першого принципу, дав нагоду одному з прибічників другого принципу оцінити минулу діяльність Т-ва „Просвіта" якраз під кутом свого світогляду.

Я розумію тут Д. Довженка, який вмістив у часописі Рад. України „Шлях Освіти", ч. 10 за 1928-й р., статтю — „До кризи у львівській „Просвіті", де гостро критикує її попередню 60-літню діяльність саме тому, що т-во „Просвіта" увесь час стояло на просвітньому ґрунті й навіть тепер, „не дивлячись на вимоги представників селянства й робітництва", не бажає йти слідами Рад. України, що просвіту замінила на політосвіту.

Щоби добре розібратися в питанні про те, якого саме принципу слід додержуватися в культурно-освітній праці серед дорослих, необхідно докладно вясувати собі, в чому полягає суть просвіти й політосвіти, чи ті вади в діяльности т-ва „Просвіта" у Львові, на які вказує в своїй статті Д. Довженко, справді можна визнати за вади, і як що так, то в якій мірі стоять вони в звязку з характером діяльности т-ва „Просвіта". Отже, перш за все, необхідно вясувати, що слід розуміти під словом „просвіта" й „політосвіта".

Під словом „просвіта" розуміється пробудження в кожній особі національної свідомости і прилучення її перш за все до культури свого народу, а потім і до вселюдської культури, як цілости тих матеріяльних та ідеальних вартостей, досягнення яких ставить собі людство на шляху свого всебічного розвитку — фізичного, соціального, політичного, інтелектуального, морального й т. д.

„Політосвіта", на погляд сучасних комуністів, що ввели в життя це поняття, це є „агітація та пропаганда комунізму". Тому, що комуністи в Союзі Радянських Соціялістичних Республик не визнають інших політичних партій, крім комуністичної, політосвіта" по суті є „комуносвіта", себ-то зводиться до вузькопартійної освіти.

Про те, чого варта така „політосвіта", можна дізнатися від самих комуністів, які признаються, що „відсутність загальних знань — це перешкода для всієї нашої політичної роботи".*) Це признання є найкращий доказ того положення, що не можна всю позашкільну освітню працю зводити до одної політосвіти, тим більше на Україні, де, як свідчить сама радянська влада, нині нараховується 4,600.000 неписьменних віком 14—35 років, до яких треба додати понад 600.000 рецидиву неписьменности.**) Однак все це не зупиняє Д. Довженка дорікати т-ву „Просвіта" за те, що воно й досі залишається вірним своєму принципові ширити просвіту серед українського народу, і навіть прийти до висновку, що т-во „Просвіта" стає тепер гальмом для трудящих в їх боротьбі за розвязання соціяльного й національн. питання.

На адресу ювилята — т-ва „Просвіта" у Львові — Д. Довженко в своїй статті — акті обвинувачення — наводить такі його „перестуни": 1) керма як у т-ві „Просвіта", так і в його філіях знаходиться в руках угодівської клерикально-інтеліґентської верхівки, не зважаючи на те, що на низах „Просвіти" більшість членів становлять робітники й селяни;

2) взагалі слабий вияв принципу самодіяльности;

3) Головний Виділ (Д. Довженко чомусь увесь час іменує його Головним Виділом) не визначив виразно своєї позиції, — чи він стоїть на боці робітничо-селянських мас, чи на боці буржуазії;

4) Т-во „Просвіта" не обслуговує духових потреб національних меншостей (з того і кінь може розсміятись. — Ред.);

5) ігнорує вимоги представників селянства й робітництва, напр. щодо посилки делеґації на Рад. Україну для ознайомлення з досягненнями в справі українізації і з правдивим розвязанням національної політики, або щодо бажання їх бачити в „Просвіті" не культурницьку установу, а самодіяльну організацію, як чинник до соціяльного визволення;

6) закуповує українську літературу не в Рад. Україні, а, „не вважаючи на виточений антисемітизм лідерів", у євреїв***) „Ареншайна";

7) Головний Виділ не подає в своєму звіті за 1927 р. жадного розвязання кризи, що повстала в „Просвіті", а саме, не вказує в своєму пляні на майбутнє про зміст просвітньої роботи, про напрямок, про те, кого має обслуговувати ця робота.

(Докінчення буде).

Ст. Сірополко.

*) М. С. Волобуєв. Система політосвіти. Х., 1925 Стор. 67-а.

**) Див. „Хроніку" в час. „Шлях Освіти", ч. 12 1925 р., стор. 222-а.

***) На Рад. Україні забороняється вживати слова „жид".

Від висоти ощадностей,
відданих до вжитку українським економічним установам залежить наша економічна самовистарчальність і незалежність.
ТОМУ СКЛАДАЙТЕ СВОЇ ОЩАДНОСТИ В
Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

По широкому світі.

Сесія Ради Ліги Націй пічнеться 30. ц. м. і її програма вже начеркнена.

Канцлер Австрії Штеривіц зустрівся з міністром закордонних справ Чехословаччини д-ром Бенешом у Пільзні; преса добачує в цьому бажання закріпити добрі взаємини двох держав.

Новим премієр-міністром Голяндії є Руйс д'Беренрук, одночасно міністр справ внутрішніх і земельних.

Австрія хоче позичити на чужині 300 мільонів шилінґів, щоби покрити потрібні витрати.

У Загребі арештували 6 осіб, обвинуваченых у змові висадження в воздух військових касарень.

НА ПЛОЩІ „СХІДНИХ ТОРГІВ"
ЛЮНА ПАРК
відкритий щодня до 12. год. в ночі

Проблєма Сходу Европи
в Соціялістичному Інтернаціоналі.

(Довѐршення з Цюриху.)

28—29. липня в швайцарськім місті Цюриху відбулося засідання Екзекутиви Соціялістичного Інтернаціоналу. Точки, що стояли на денним порядку засідання, притягли увагу соціялістичних партій ріжних країн. В засіданні взяли участь делєґати всіх европейських країн, Сполучених Держав Америки, Аргентини, далекого Китаю — всього 42 учасники. Від української соціял-демократичної партії в засіданні брав участь д-р П. Феденко.

Минув уже той час, коли Соціялістичний Інтернаціонал був тільки знаряддям соціялістичної пропаганди й агітації. Тепер, коли в богатьох державах Західної Европи соціялісти або грають кермуючу ролю в правительствах, або мають, як опозиція, великий вплив на державні справи, Соціялістичний Інтернаціонал стає подекуди засобом для переволїження в життя практичної політики.

Як відомо, до перемоги британської робітничої партії в виборах до парляменту головою Соціялістичного Інтернаціоналу був Артур Гендерсон, теперішній міністр закордонних справ Великої Британії. Також теперішній канцлєр Німеччини Герман Мюллєр аж до моменту, коли він почав творити правительство, був членом Екзекутивного Комітету Соціялістичного Інтернаціоналу. (В Інтернаціоналі є звичай, що член Екзекутиви, ставши міністром, автоматично виходить із складу Екзекутивного Комітету.)

Екзекутивний Комітет Соц. Інтернаціоналу поставив на обговорення такі головні справи: 1) Радянсько-Китайський конфлікт і 2) *Небезпека війни на Сході Европи.*

В противлежність до Комінтерну, який з першого дня свого заснування в Москві став на послуги російського більшовицького правительства з його воєнною програмою, — щоби силою зброї накинути всім державам світу радянську систему, Соціялістичний Інтернаціонал, що обединює 9/10 організованого робітництва Західної Европи, ставить своїм завданням зміцнення сил пролєтаріяту для осягнення миру між народами і демократизації устрою в державах світу.

Зрозуміло, що ці завдання Соціялістичного Інтернаціоналу стоять у гострій суперечности з воєнною політикою російської комуністичної партії та з політикою реакційних держав, як напр. Угорщина або Італія, які виховують маси в дусі мілїтаризму. І тому Екзекутива Соц. Інтернаціоналу, обговоривши радянсько-китайський конфлікт, постановила звернутися до правительств великих держав і зокрема до соціялістичних правительств, щоби вони вжили всіх заходів для недопущення війни, що нею більшовицька Москва загрожувалаб Китаєві. Екзекутива Соціялістичного Інтернаціоналу в своїй постанові розкриває всю лицемірність політики російського правительства в відношенні до китайської національної революції:

„Соціялістичний Інтернаціонал, що з самого початку китайської революції обороняв право китайського народу на повну національну суверенність, на скасування всіх привілеїв чужих держав на китайському ґрунті, визнає, що Китай має право вимагати усунення російської контролі над Східно-Китайською залізницею, оскільки вона лежить на китайській землі. Радянське правительство, яке так часто вимагало скасування всіх привілеїв чужих держав на китайській території, не має ніякого права оспорювати цей принцип, коли йде мова про привілеї Радянського Союзу".

Міра, з якою Соціялістичний Інтернаціонал підходить до політики поодиноких держав це— наскільки правительство тої чи іншої держави в своїй діяльности сприяє мирним відносинам між державами та наскільки воно веде *внутрішню політику демократичними методами*. Тому Соціялістичний Інтернаціонал ворожо ставиться до диктаторських режімів і всіх заходів уживає для того, щоби паралїжувати діяльність цих правительств.

Що Соціялістичний Інтернаціонал бере цю справу дуже поважно, видно, наприклад, з відношення до угорського правительства. Як відомо, угорське правительство, побачивши перемогу робітничої партії в Анґлії, почало вживати заходів для наближення до нової британської влади і тому звернулося до мадярських соціял-демократів з просьбою допомогти угорському правительству в Анґлії своїми інтернаціональними звязками. Угорські соціял-демократи, які терплять страшні переслідування під режімом Гортія, відмовилися від такої „чести" — бути посередниками між правительством Бетлена та Гендерсоном. Вони поставили вимогу для всяких дальших розмов у цій справі — повну зміну режіму на Угорщині, усунення диктатури і заведення *демократій*. Оскільки Угорщина Гортія-Бетлена намагається своєю урядовою пресою вбити в голови масам угорського народу, що настане скоро день „ревізії мирових договорів" і що Угорщина відновить свою давню силу і міць — дістане Семигород, Словаччину й інші бувші провінції королівської Угорщини, — то Соціялістичний Інтернаціонал ухвалив спеціяльну резолюцію, яка осуджує мадярську феодальну реакцію, як найбільшу перешкоду для миру, демократії і самих національних інтересів Мадярщини.

Ось ця резолюція:

„Робітничий Соціялістичний Інтернаціонал підтримує боротьбу мадярської робітничої кляси проти контрреволюційного режіму, який є небезпекою для миру в Европі та для республиканського устрою сусідніх держав. Інтернаціонал не перестане вживати всього свого впливу проти сучасного угорського режіму. Угорський народ має таке саме право на підтримку Інтернаціоналу в боротьбі за своє самоозначення, як і кожний інший народ, але це право не може бути використане, щоби здобути підтримку Інтернаціоналу для протидемократичної системи правління на Угорщині. Тільки *демократична і мирна* Угорщина могтиме дістати повну піддержку Інтернаціоналу для вільного розвитку мадярського народу".

Взагалі в міродайних кругах Соціялістичного Інтернаціоналу панує погляд, що соціялісти — міністри повинні оминати будь яких *виразів прихильности* до представників всякого роду диктаторських режімів: відомий випадок, коли бельгієць Вандервельде (тепер голова Інтернаціоналу), будучи міністром закордонних справ, не хотів відповідати на привітання італійського диктатора Муссолінія.

(Докінчення буде.)

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ПОРУЧАЄ
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на ПЛАЩІ, КОСТЮМИ і СУКНІ.
ШОВКИ у великому виборі.
ВОЙНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Нові труднощі в Газі.
Несподівані американські домагання.

„Юнайтед Пресс" повідомляє, що після того, як Англія та малі держави виступили з домаганням ревізії пляну Юнґа, Злучені Держави теж рішили домагатися участи в незабезпеченим трансфером німецьких репараціях. Американський „обсерватор" Вільсон має домагатися заспокоєння претенсій американських громадян, що до відшкодування від Німеччини. Висоту цих претенсій має означити спеціяльна комісія в Вашінґтоні.

Цей крок Америки дуже ускладнить ситуацію. На основі пляну Юнґа Франція має одержувати 75 проц. німецьких репарацій. Сновден хоче зменшити пайку Франції на 52 проц., а домагання Америки ще зменшило би участь Франції.

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 5)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Продовження.)

IV.

Нові погляди на народню мову ширилися все більше, а це привело взагалі до шанування своєї „руської" мови. Знаємо, що скоро, як тільки заснувалися братські школи, то в деяких з них викладали й українську мову; правда, стан цієї мови не по всіх школах був однаковий[1]). В грохи пізніший час, напр. у Луцькій братській школі, як то знати з Уставу цієї школи десь коло 1624 р., стан „руської" мови не був задоволяючим; Устав наказував, „абы дѣти един другого пытал по грецку, абы ему отповѣдал по словенску и тыж пытаются по словенску, абы имъ отповѣдано по простой мовѣ". Правда, робили це в цілях педагогічних, для ліпшого вивчення мови грецької й церковно-словянської; в тих саме цілях в тім таки Уставі вміщено й цей наказ: „И тыж не мают з собою мовити простою мовою" [2]) Коли появилися школи уніятські, то в них стан української мови був ліпшим, — уніяти намагалися ближче стати до свого народу, а тому й більше вчили „простої" мови [3]).

Українська шляхта, вища інтеліґенція взагалі на початку шанували свою рідну мову. В цім відношенні дуже цікава петиція 1571 р. сеймика київської шляхти до короля польського: „Особливе теж его кр. м. н(а)шого м(и)лостивого п(а)на просимъ, — скаржилася українська шляхта, — абы листы сеймовые, универсалы, конституцѣи и кождая справа подле обетницы его королевское милости, при скончоню унеи выданого, не иншими литерами и словы, одно рускими литерами и езыком до земли киевское писаны и выдаваны были, кгдѣж з младости иншого писма отцове наши учити нас не давали, одного своего прирожоного руского. І школы теж полское в киеве немаш, а кгды приносятъ листы его кр. м., писаные полскими литерами з мешанемъ латинских слов, выразумѣти не можем. Якож и тен привилей, на злучене єдности земли киевское даный, иж полскими литерами ест написан[1]), просимы его королевское милости, жебы по руску был преписан, а под маестатною печатѣю и с подписом руки его королевъское милости нашого милостивого пана был выданъ". Акт надзвичайно цікавий, бо виразно показує відношення патріотичної української шляхти до своєї рідної мови[2]).

На початку від польської вищої влади бачимо зовсім толерантне відношення до української („руської") мови. Так, знаємо, що королева Ядвіга, як свідчать про те Міховита й Вуек, любила читати словянську Біблію та твори св. отців; певне вона полюбила словянську мову ще з молодих літ, бо була донькою боснійської княжни Лисавети, а при дворі батька її, Людовика Великого, було не мало словянських бояр[1]). Король Казимир III. видав в 1347 р. т. зв. Вислицький Статут „руською" мовою[2]), і краківський суддя мав судити згідно з цим Статутом[3]).

Такоюж залишилася справа й пізніше. З опису 1510 р. бібліотеки короля Жигмунда I. бачимо, що він мав щось 33 книги „руських" і тільки одну польську[4]). Відомий польський учений Самуїл Бандтке пише в цій справі таке: **„Jagiellończykowie wszyscy, aż do Zygmunta Augusta, po Rusku w Litwie pisali, przywileje i nadania dawali, a podobno i nie najlepiej czasem po Polsku umieli. Kazimierz Jagiellończyk IV. prędzej umiał po Rusku, niż po Polsku"**[5]).

Урядово Польсько-Литовська Держава все визнавала „руську" мову. В офіційнім титулі короля постійно писалося „великий князь руський". Так звані Литовські Статути 1529, 1566 і 1588 р. були писані „руською" мовою, і в самім Статуті уживання цієї мови було забезпеченим; так, в арт. 1 розділу IV. Статутів 1566 і 1588 рр. (видання 1588 р. друковане, л. 122) читаємо: „А писаръ земъский маетъ по руску литерами и словы рускими вси листы, выписы и позвы писати, а не иншими языкомъ и словы".

По Люблинській Унії 1569 р., на домагання української шляхти, король Жигмунд Август видав, за своїм підписом, привилеї землям Волинській, Київській і др., в яких читаємо однаково:

---

[1]) К. Харламповичъ: Западнорусскія православныя школы, 1908 р. ст. 425.

[2]) К. Харламповичъ: Западнорусскія православныя школы, ст. 520.

[3]) Памятники, изданые временною Комиссіей для разбора древнихъ актовъ, т. I. ст. 115. видання друге.

[1]) Справа йде про привилей 5 червня 1569 р., видрукуваний в „Volumina legum" 1783 р. т. II. ст. 764.

[2]) Зпимку з петиції вміщено в „Культурно-національний рух на Україні в XVI.—XVII. віці, 1912 р. ст. 43, з оригінаду власного Ор. Ів. Левицького. Звідсі його передруковали: М. Возняк в „Історії Літератури, 1921 р. т. II. ст. 34, І. Огієнко в „Wzory pism cyrylickich" 1927 р. № 51 і др.

[1]) А. Будиловичъ: Общеславянскій языкъ, Варшава, 1892 р., ст. 136.

[2]) Статут видруковано в „Акты, относящіеся къ исторіи Западной Россіи", Спб. 1846 р. т. I. ст. 9—20.

[3]) Див. § 11 цього Статуту.

[4]) П. Владимировъ: Францискъ Скорина, ст. 15—16 і 35; А. Будиловичъ Общеславянскій языкъ, II. ст. 223.

[5]) Historya drukarń krakowskich. Kraków. 1815 ps. ст. 153.

Радянська Україна.

Всеукраїнський нумізматичний музей.

Президія Всеукраїнської Академії Наук рішила на одному зі своїх засідань у присутности представника уряду поробити всі заходи перед Народнім Комісаріятом Освіти УСРР в справі заснування Всеукраїнського Нумізматичного Музею при Українській Академії Наук у Київі. Цей Музей має бути окремою бюджетовою одиницею при Академії зі своїм окремим статутом. Новий музей проєктують відкрити вже з кінцем жовтня 1924 р. Приміщення для нього намічене у будинках колишнього Братського монастиря. Матеріялу для Музею має бути дуже богато. Він досі розкинений по інших музеях України і докладно не простудіований. Основні студії над нумізматикою почались би пляново щойно по відкритті цього музею.

Перевірка провідного складу КП(б)У.

Під таким заголовком появилася в харківському „Комуністі" обширна стаття, з якої довідуємося, що при провірці кермуючих робітників комуністичної партії в окружних партійних установах на Україні виключено з партії 1,3 відс., а на 4,2 відс. членів наложено всякі партійні кари. Є це дані Центральної Контрольної Комісії КП(б)У. Навівши їх, „Комуніст" пише: „Ці основні цифри показують здоровий стан керівних партійних кадрів і те, що переважна їх більшість складається з міцних і кращих елементів". В іншому місці читаємо про провини виключених і покараних ось що: „Характер провин товаришів, яких виключають із партії й накладають партійні кари (і ті і другі становлять разом 5,5 відс.) підтверджують наявність хоробливих явищ серед деякої частини керівного складу окружних парторганізацій, які мають велике значіння, і вимагають уваги партії, хоч вони й охоплюють порівнуючи невелику групу працівників. Поперше звертає на себе увагу той факт, що в числі виключених і тих, що дістали партійні кари, дуже високий відсоток людей, **ворожих і чужих партії у минулому,** які приховали своє минуле від партії... Перевірка виявила низку працівників, які не проводили твердої класової лінії, виявляли політичну нестійність, зростались з чужими елементами і розкладалися. Ця ґрупа займає дуже визначне місце серед виключених і покараних".

Це дві, так сказатиб, головні провини виключених і покараних комуністів, але є ще й інші, які, на нашу думку, далеко важніші та ціавіші від наведених. До таких належать: 1) „замазування хиб і хоробливих явищ та потурання нездоровим елементам в організації" деякими партійними керманичами в округах; 2) **„господарське обростання окремих відповідальних працівників, що виявилось у будуванні дорогих будинків (із найманням помешкань), а на селі у чималих господарських нагромадженнях, які доходили деколи до межі переходу з середняцького на куркульський тип господарства".** Є такі комуністи і то впливові та кермуючі, довідуємось далі з „Комуніста", що хоч живуть по селах, то **„стоять осторонь колєктивізації сільського господарства,** сприяють цій справі на словах, **а самі воліють вести власне індивідуальне господарство".** З черги слідують ще такі провини: 3) неетичні вчинки деяких кермуючих одиниць і бюрократизм; 4) невистарчаючий рівень політичної підготовки деяких кермуючих дівчів партії на місцях.

Зокремаж підкреслює „Комуніст" занадто низький рівень політичної підготовки у деяких жінок, що працювали в кермуючих органах партійних осередків. Словом, перевірка кермуючих лав КП(б)У виказала не дуже потішаючий стан відносин у партії, дарма, що „Комуніст" зве цей стан „здоровим".

На Холмщину.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 10. серпня 1929 р.

З таким почуттям їдеш до матері, якої не бачив кілька років. Їдеш і лякаєшся: чи не побачиш її недужою, а може й в труні? Нарешті, чуєш у хаті її ходу, голос. Уже бачиш її. Хоч і збезсилена, недужає, але — живе.

О, яке це велике, радісне слово! Живе!

З такими думками й почуттями я їхав у кінці липня на Холмщину, куди закинула мене доля на два дні.

Питання, що побачу я там, болюче хвилювало всю дорогу. До гострого почуття невідомости домішувалося друге, пригнічуюче почуття того, що бачив я з вікна ваґону.

З кожним кільометром віддалення від Київщини краєвид і образ культури й добробуту населення — мінялися.

Повіт ковельський, далі —любомельський. З одного й другого боку залізниці — величезні простори забагнених лук. Сіно з них ледви чи варте косаря. І скрізь по луках — кущі, кущі. Пощо, нащо вони кому? Ні сліду думки, ні сліду — культурної роботи. Земля пропадає майже даром.

А орні поля? А збіжа? Вже жнуть, а жито не більше щетини на поліській свині. Між стеблами сміється пісочок. Солома — як сухітні діти. Там збіжа трошки здоровіше й вище, тут чахле, при самій землі.

А ось і живі — без життя — істоти. Як напівроздбуджені від сну діти. Дивляться мутними, напівсвідомими, переляканими очима. На лицях, одязі, на всьому — печать бідування. Починаєш розуміти успіх тут тих, що все „роздавали" даром...

Хочеться гукнути, заглушити стук і гуркіт потягу: — Дайте освіти сюди! Сільсько-господарських організацій, агрономів, меліораторів, освітників!...

І враз як обухом по голові:

— Таж це власне тут закрито „Просвіту" з усіма її філіями! Таж це тут майже рік тягнеться справа зареєстрування філії „Сільського Господаря".

Притупленим зором обіймаю дальші вбогі картинки. Нарешті Буг, за яким кінчаються всі благодаті т. зв. язикового закону й українофільських щедрот. Буг — поріг Холмщини, за яким моя країна — мати. Чи ще живе? Але чого оцей Буг став такий вузький, щуплий, неначе ті фінанси, торговельні біляни, касові готівки? Чи все рівномірно усихає? Сподіваюся побачити за Бугом гарні сіножати, збіжа. І бачу те саме багно, кущі, занедбання, відсутність сільсько-господарської культури, творчої думки, праці...

Але ні, праця йде, тільки своєрідна, „кресова". Станція Дорогуськ. Рій дітей і підлітків. Пластуни, пластунки, учні, вчителі, вчительки.

— Скільки серед „малих сих" є наших чи б. наших дітей?

Так, праця йде. Але вся вона звернена на „оних малих", у тому числі і на наших, щоб якнайшвидше зробити з них те, чого вимагає „народова" евангелія. І то швидше, швидше, неначеб від цього залежало все, неначеб завтра було вже запізно. Врешті звернена оця праця не тільки на дітей, але й на старших. Бо кажуть, що й старому холмщакові ніколи не пізно зріктися всього рідного. Але про це далі вже на місцях.

Холм. Вищий горбок уже цілковито „очищений" від каплиці. Собор стоїть як жебрак, обдертий і похмурий. Оцю одвічну українську святиню враз з горою й рештками замку Данила мають тепер взуїти.

Але очі зливовано розширюються. Височенна дзвінниця, яку видно в околиці за 15—20 кільометрів, має якийсь дивний вигляд. Чого їй бракує? Неначеб вартовий згубив шапку. А може їй отці єзуїти наказали зняти? Мабуть, бо „бані" (копули) вже нема. Як на лисій голові. Здається, що бідна засоромилася.

Маршрут не дозволяє мені роздивлятися в Холмі, столиці наших оборонців „працюючого люду", що спокійно живуть у добрих власних домах. Оці власні доми й маєточки соціялістів, противників приватної власности, варті благовійного огляду й „поклоненія".

Вирішую зробити це при повороті й спішу туди, де живуть працюючі, яких „обороняють" і „освідомлюють" оці ватажки пролетаріяту.

Селяни, міщани...

— Пане, не говоріть так голосно, бо... — оцеї фрази вистарчить, як контури до картини життя благоденствуючих православних...

Так, православних, іноді „руських", близьких до „русскіх", іноді „хахлів", але дуже рідко — українців, хіба серед молоді.

І в цьому прокляття Холмщини й руїнницька робота червоних маківок та інших інтернаціоналістів. Холмщак, як той мандрівник у пустелі, вмирає від жаги, — від потреби води національної свідомости, а його одні годують червоними московськими „крендєлями", а другі чорними московськими „просфорами".

Одно тепер є на потребу холмщакові — національне відживлення. А інтернаціоналісти старанно його позбавляють цього відживлення, як отрути. Не підозріваю нікого з сельробівців, у зрілі, але що вони осліпли, а може й збожеволіли — це безсумнівний факт. Є це масове божевілля! Через деякий час воно проходить, але організмам залишається знищеним. Інтернаціональне божевілля може навіть цілковито вбити Холмщину.

Ні, бо в тілі Холмщини, яка лежить на смертному ложу, звалена недугою *національної блідяці*, ще б'ється живчик, хоч і тихо та скрито.

Попав я в місцевість найбільше спольщену. Село. Дивляться з недовірям. Говорять по чужому. А по годині розмови розлилася українська душа в жалях і сльозах. Ллється „хахлацька" мова. Слово „українець" треба пояснювати, бо ще в ужитку синонім „руський".

Оскільки стає дорогим пригнічене рідне слово; хай свідчить такий факт. Одна стара жінка, родом з Войславич, провела мене кілька кільометрів за село, щоб „ще побалакати по нашому".

Середнє і старше покоління найбільше цікавиться церквою. Витворюється якесь почуття мучеництва. Цього почуття ніякі благодаті світу не в силі згладити. Його розпалює вид забраних і перероблених церков, пропавших цвинтарів, зневажених могилок і т. д. Молоді, які не пам'ятають інших днів своїх церков, не реаґують так гостро.

Брак людей, які занялибся національно-культурною роботою. Вона не така грошовита, як інтернаціональна, й трудніша, ніж та. Трудніше тому, перш за все, що зустрічає більше перепон, ніж сельробівство, яке йде на руку денаціоналізаторам, навіть робить ту саму роботу.

Правда, наслідки цієї роботи не великі, бо наші молоді селяни беруть з сельроба меньше „марксизму", а значно більше просто того, що називається „своє, українське".

Питаюся одного такого „сельробівця": „чим же селяни тепер найбільше болюють?" Подумав трохи й каже: „Переслідують, школи нашої нема, церкви забирають, жити не дають". — „А що ви робите?" — „Читаємо, даємо вистави, кооперативу заклали". — „А клясове питання?" — „Та що, в нас уже політики нема, всі бідні". — Ось і кінець клясовости: нема ні поміщика, ні фабриканта, ні капіталіста.

Загалом враження таке: коли ведеться оця дивовижна сельробівська робота, що притуплює спасительне національне почуття, то лише тому, що ніхто національно-культурної роботи не веде.

Холмщина забута, кинена на власні сили. А ці сили — інтелігенти — чи перетомилися, чи злякалися безодні праці, чи втратили віру в себе, — хто їх знає, але не виявляють тої енергії, яку повинніб виявити, стоячи перед загрозою смерти народу.

Залишив я Холмщину з почуттям, що не вмерла вона, що ще борикається за своє існування, та немає борців за свою національну душу й честь.

Біжа Холмщина!

В. Островський.

„W imię Pańskie Amen... 8. Za prożbą wszech Wołyńskiey (Kijowskiej) Ziemie przerzeczonych stanów, zostawniemy: iż we wszelakich sprawach ich sądowych, iako pozwy, wpisowanie do ksiąg, Akta, y wszelakie potrzeby ich, tak i sądów naszych grodzkich u ziemskich, iako y z Kancellaryi naszey Koronnoy, Dekreta nasze, y we wszystkich potrzebach naszych Krolewskich, y Ziemskich Koronnych, do nich Listy, nie iakim innym, iedno Ruskim pismem pisane i odprawowane bydź maią czasy wiecznemi".[1])

Коли королівські канцелярії нехтували ці українські привілеї й пробували писати польською мовою, то українська шляхта нераз проти того голосно протестувала, як то було на київськім сеймику 1571 р. Року 1576-го король Стефан Баторій покликав до себе деяких шляхтичів з Брацлавщини листами, писаними мовою польською. Брацлавська шляхта затривожилася й не дозволила викликаним їхати, вимагаючи, щоби листи подібні писано українською мовою. Шляхта відправила королеві листа, в якім підкреслила, що „порушуються наші вольности й права тим, що з канцелярії Вашої королівської милости посилаються до нас листи, які писано польською мовою. Тому ми просимо Вашу королівську милость покорними просьбами на майбутній час заховати в цілости привілеї й свободи наші, наказавши, щоб листи до нас з канцелярії вашої королівської милости писалися українською (руською) мовою".

(Докінчення буде.)

---

[1]) Volumina legum, 1783 р. м. II. ст. 757 для Волинської Землі, від 26. травня 1569 р., і на ст. 761 теж для Київської Землі, від 5 червня 1569 р.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для неновлят. Покої окремі і 2-особові, усі соняшні.

Нагода для виздоровлення — в гарнім городі і на соняшних балконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

ЗА ЗАРЯД:

220 **Д-р Ігнатій Шварц, Д-р С. Альбін.** 3—10

Підчас відпустки

можеш спокійно уживати роскішних соняшніх купелей, якщо уживатимеш

Лєшніцера масти і мила

ПРОТИ ВЕСНЯНОК.

Якраз вони є научно випробуваними препаратами, та приносять успіх, — який не заводить.

В аптинах і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Апт. Drancz i Ska, Bielsko.

Чистка у львівській Касі Хорих.

Усунення директора Яна Щирка з Каси Хорих.

Відколи санаційний табор почав не на жарт боротьбу з польською партією соціялістичною (ППС), від тоді почався нагло корчити стан посідання польських соціялістів передовсім у касах хорих, які були досі якби виключною їх доменою. Ця чистка кас хорих від пепесівського елементу при допомозі наказної комісарщини не поминула і Львова. У Львові теж настановлено на місце виборних органів наказного комісаря в касі хорих. Як усюди, так і тут комісар почав робити чистку від маркантних пепесівських діячів та при тім почав викривати деякі менше симпатичні речі для тих останніх.

Ось перед кількома днями появилася в польській пресі інформація про те, що урядовий комісар „завісив в урядуванні" директора львівської каси хорих Яна Щирека. Щирек — замітна на львівському терені фігура. Він незвичайно рухливий пепесівський діяч, довголітний член управи міста Львова, редактор пепесівського „Дзенніка Людового", словом, така маркантна фігура, що „завішення його в урядуванні" набрало для Львова деякого посмаку сензації. А вже до певної міри пікантною стала та сензація наслідком мотивів, які послужили для звільнення дир. Щирека з його становища в касі хорих, а які то мотиви дійшли до відома широкого загалу через пресу.

В чім-же річ? Урядовий комісар каси хорих ствердив, що з каси хорих „щезли" деякі меблі і тому звернувся до поліційних чинників, щоби вони занялися їх віднайденням. Пошукування якось не трівали довго. Поліційна комісія заглянула до помешкання пепесівського щоденника „Дзеннік Людови" і найшла там меблі, які були власністю каси хорих, а саме: бюрка, крісла і шафи. Слідство мало вияснити, що ці меблі казав дир. Щирек счеркнути з інвентаря майна каси хорих, як знищені та зужиті, по чім їх „подаровано" названій редакції. Поліційна комісія ствердила, що всі ті меблі добрі та пригідні до ужитку, опечатала їх та забезпечила, а справу віддала прокуратурі. Такі інформації подав, не можна сказати, щоби зле поінформований, „Дзеннік Львовскі". У звязку з тим і завішено в урядуванні директора каси хорих Яна Щирека.

Так виглядає на практиці боротьба за касу хорих. Нема сумніву, що вона на тім не скінчиться. І можна сміло надіятись, що скоро хвилі принесуть ще нові сензації з II терену.

Після катастрофи повені.

Страти в Комарнянщині.

Як я вже повідомляв через „Діло", повінь у днях 13—16 липня ц. р. заподіяла лише в шістьох громадах судового повіту Комарно шкоди на поверх 200.000 зол. Позатим цяж повінь наробила немало шкід і в пятьох громадах судового повіту Рудки (ці шкоди будуть виказані на іншому місці).

Дністер з допливами тоді так нагально виляв, що про ратунок хоч би сіна в копицях не було мови. В згаданих шістьох громадах повінь знищила 102 морґи бараболь, 83 морґи кукурудзи, 28 морґів пшениці, 33 морґи жита, 34 морґи ячменю, 23 морґи вівса, 5 морґів проса, 1.25 морґів бобу, 12 морґів городовини, 785 морґів трави і 596 морґів скошеного сіна, або разом 102 морґи бараболь, 219 морґів хліба і 596 морґів паші. Коли перемінити те все на гроші, то рахуючи навіть по найнижчих цінах, страти тих громад винесуть 193.122 зол. А того нещасним потерпівшим не поверне ніхто ні в хлібі ні в паші навіть в малій частині!

Із згаданих громад найбільше потерпіло село Тершаків, положене над Дністром і між його допливами Верещицею і Тисьменицею. На 56 господарів, напів пролетарів, ця засівна площа знищена, а саме: 23.2/8 морґ. бараболь, 18.7/12 морґ. кукурудзи, 3.7/8 морґ. пшениці, 12.3/4 морґ. жита, 14.1/2 морґ. ячменю, 6 морґ. вівса, 123 морґ. трави і 239 морґ. скошеного сіна, разом 78 морґів хліба і 362 морґи паші на загальну суму 52.201 зол. Крім того в громалі Тершакові вода знищила чотири хати, а саме Гриневі Федчукові, Гасці Бик, Михайлові Гординському й Олексі Федчукові. Всі громадяни Тершакова(з виїмком тих нечисленних, що мають землю в інших громадах, як у Повергові і Колодрубах) лишилися без хліба, а худоба їх без паші, бо пасовиска і сіно замулені зовсім.

Влада, а саме староство і воєвідство, до котрих я звернувся по допомогу, та котрим предложив матеріяли щодо шкід, не спішаться з поміччю, не зважаючи на мої ургенси. Правда, староство в Рудках зажадало від воєвідського відділу загальної опіки наглої помочі в сумі 5.000—6.000 зол., одначе воєвідство до цього часу, хоч добігає місяць і бідні голодують, з причини дрібних формальностей (тому, що староство не надіслало виказу дітей) грошей не вислало. Рівнож і ті наші чинники, до котрих я, як голова філії „С. Г." в Комарні звернувся по поміч, прекладаючи подрібний спис і мотиви, мовчать. А тимчасом населення, котре не має ані що їсти, ані де заробити, голодує вже тепер, не маючи ні звідки помочи.

Г. Тершаковець.
соймовий посол.

Напружена ситуація в Газі.

З Гаги повідомляють, що в пятницю 9. серпня ц. р. відбулося в 4. год. попол. перше засідання фінансової комісії. На порядку дня продовження генеральної дискусії. Перший забрав голос міністр Маринкович і заявив, що Югославія бажає ввести доповнення до пляну Юнга. Опісля говорив Сновден. Він зазначив, що Англія в світовій війні виступала в обороні інтересів інших держав. Сновден переконував, що фінансові жертви, які понесла Англія, є далеко більші від цих, яких домагається тепер від своїх довжників. Тому жаліється, що дискусія не дала дотепер ніяких конкретних відповідей на висунені ним на пленумі питання, а саме: 1) в квестії розложення річних сплат між окремі держави, 2) в квестії поменшення репараційного уділу Англії, устійненого на конференції в Спа, 2) в квестії побільшення уділу Англії як у частині, яка підлягає трансферові, так і в частині, яка не підлягає йому, 4) в квестії річевих зобовязань. Вияснення цих точок уважає Сновден засадничою вимогою англійської делеґації. Реасумуючи Сновден ствердив, що **плян Юнґа не представляє нерозділеної цілости, але його частини можуть підпасти зміні. В противному випадку Англія не мала би потреби дальше залишатися на теперішній конференції. Англійський парлямент не заапробує в ніякому випадку пляну Юнґа в його теперішній формі.** Тому Сновден пропонує ще раз вибрати спеціяльну комісію знатоків, які розслідили би всі порушені квестії, звязані з піднесеними вимогами. Сновден говорив незвичайно піднесеним і енергічним тоном.

Опісля заявив Шерон, делеґат Франції, теж піднесеним тоном, що всі зміни відсоткового систему, устійненого в пляні Юнґа, щодо уділу окремих держав у репараційних зобовязаннях, підорвуть основу цілого пляну і тому Франція ніколи не згодиться на таке ставлення цілої справи. Делеґат Італії Пірельо і делеґат Бельгії Жаспер заявилися за прийняттям пляну Юнґа в цілости. Вкінці на внесок Тітулєску дискусію відсунено до суботи рана.

Преміер Брюс заявив, що австралійський уряд апробує цілковито становище, яке занав Сновден на конференції в Газі.

Чи перервання конференції?

„Ле Журналь", париський часопис, обговорюючи ситуацію, яка витворилася на конференції, зазначує, що наслідки евентуального зірвання конференції були би дуже далекосяглі для Англії, тому можна сподіватися, що на конференції запанує поміркованість.

Вчора рано відвідав Гендерсон по черзі Бріяна і Штреземана, аби засягнути від них точного вияснення їх становища в справі евакуації Надренії. Опісля відбулася конференція делеґатів Франції Шерона і Люшера з делеґатом Румунії Тітулєску. Делеґати Англії зазначують, що Сновден напевно буде займати неприєднане становище. Тому заходить можливість навіть перервання цілої конференції.

Сновден покидає Гагу?

Льондонська вечірня преса приносить алярмуючі вісти з Гаги, що Сновден задумує покинути Гагу в понеділок, якщо би в суботу не узгляднено вимог Англії. Тому ціла анґлійська преса без ріжниці підтримує дальше солідарно становище Сновдена, кажучи, що гостре поставлення вимог Англії відповідає цілком поглядам цілого англійського народу.

Берлінська преса зраджує поденервування з приводу критичної ситуації в Газі. „Форвертс" сподіється перервання конференції в Газі, якщо Сновден покинув би Гагу.

ОКУЛІСТ

Д-р Л. МАКСИМОНЬКО

ординує в очних недугах від год. 2—6

ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7., І. пов. (Будинок „Дністер")

ВІДГУКИ ДНЯ.

СТРІЧА З ФАШИСТАМИ.

Кожний італійський потяг, кудиб він не йшов і що він не віз би має своїх ангелів-хоронителів. Зараз на границі сідають у вагони „чорні сорочки" і стережуть муссолінського порядку.

В наш потяг сіли також і заглядали кожному подорожному не тільки в валізки та торби, але й у душу.

До вагону, який мав щастя везти квіт українського паломництва сів молодий чорнявий фашист і зробивши страшну міну, запитав по німецьки:

— Які часописи ви везете?

Дехто показував „Діло", дехто „Неділю", один „Г. К. Ч.", а один „Краківського Курієрка".

Видно, що ці часописи не грозять фашистівському режімові, бо заступник Муссолінія заспокоївся і станув до балачки. Вмів трохи по німецьки і те, що хотів сказати, сказав.

— Я є командант цілого відтинка і маю під собою всі збройні фашистівські сили — говорив надуваючись.

— Такий молоденький, а вже такий високий командант! — зітхнула одна з паломниць.

— Маю враження, що він не такий високий, як оповідає — пробував сумніватися один з галицьких старших парубків.

— Чому не може бути командантом? Вам заздрість!... Дивіться, які в нього очі! — льогічно заключила галицька Ева.

А звертаючись до фашиста:

— То ви можете кого схочете задержати і не пустити?

Фашист блиснув чорними очима і галянтно кланяючись відповів:

— Так, о пані! Навіть цілий потяг можу задержати.

— А що це значить? — питала цікава галичанка, показуючи на дві стяжки на рукаві.

— Це моя ранґа: командант цілого відтинка — і показав рукою довкола себе так далеко, що захоплював здається Австрію, Швайцарію і кусень Франції.

— Бреше— обізвався з кута паломник, який уже їздив до Італії.

Обізвався на своє лихо, бо паломнички кинулись на нього як оси.

— Чому зараз має брехати?

— Звідки ви знаєте?

— Не мусите ображати людини.

— Не гарно без підстави так висловлюватись!

Паломник скулився і на довго затих, а фашист ріс на очах. На своїх і на чужих.

Не перечу: мав дуже гарні очі, правильний профіль і ґранатове, кучеряве волося, але оповідав таке, що мужчина з трудом міг здержати усмішку сумніву. Зате молоде жіноцтво вірило свято в кожне слово.

Не диво: фашист був направду гарний...

— Два дні тому я задержав цілий потяг і три години робив ревізію. Тиждень тому цілу сотню фашистів поставив перед суд. Місяць тому казав розстріляти, одного з вищих команд...

В тій хвилі увійшов до вагону ще один фашист, з трьома стяжками на рукаві.

Обкинув грізним оком присутніх і зразу кинувся до „найвищого команданта". Крикнув щось до нього і казав виноситися.

„Найвищий командант" сховав хвіст під себе і вийшов з вагону, а новий станув на його місці до балачки.

— Хто є найвищим командантом на цім відтинку? — спитав хтось.

— Я! — відповів фашист і задер носа.

— Бреше! — обізвався знову паломник з кута.

Тим разом ніхто не протестував.

Мужчини тому, бо були в цім переконані; жіноцтво тому, бо другий фашист... був негарний.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 235 1—1

— **Із львівської хроніки.** Два нові самогубства жінок: 20-літня служниця Катерина Климчак пробувала отруїтись, а 70-літня М. Пепшна повісилась. — Напротязі дня були у Львові два більші вломи, на вул. Немцевича і на площі Легіонів 37.

— **Не хотів присягати** новобранець Семко Войтишин. Арештований за це і за образу старшини

16. СЕРПНЯ КІНЧИТЬСЯ НЕВІДКЛИЧНО
ЛІТНЯ ПОСЕЗОНОВА ВИПРОДАЖА
ВЗУТТЯ
Дель-Ка
Користайте ще із закупу в останнім тижні
До набуття у всіх філіях.

посаджений до військової вязниці на Замарстинові у Львові, повісився там на поясі.

— **Ростуть польські „каплічкі"...** З „Львовского Курєр-а Поранн-ого" довідуємося, що 28. м. м. посвячено в Плеснянах, пов. Зборів, угольний камінь під римо-кат. каплицю. Попереднього року посвячено римо-кат. каплицю в Ярославичах. Обі ці каплиці належать до римо-кат. парохії в Зборові. Намічено в найближчому часі побудувати такіж каплиці в Кабарівцях, Кудиновцях, Ярчівцях і інших громадах зборівського повіту. Ростуть польські „каплічкі" на нашій земді!...

— **Знову професором** стане недавній польський премієр, який відпочиваши в Італії після неабияких клопотів на своїм становищі політика, викладатиме від осени у львівській політехніці не про політичні перспективи, а про перспективу в геометрії.

— **Ріжні вістки.** Польські залізниці продали з нагоди познанської виставки 20.000 окружних білєтів, важних на два тижні. — Радянський червонець пішов уверх на біржі в Вильні. — Один із пасажирських літаків між Парижем і околицею впав до Сени, зачіпившись за телєграфічні дроти. — У Познані зорганізували воздушну поліцію, що матиме 6 літаків. — Варшавський письменник Слонімський вибирається до СРСР з наміром списати свої вражіння. — У Берліні шукають за двома ошуканцями, які в розмові з ріжними особами всипляють їх своїм гіпнотичним зором і відтак окрадають. — Перший лист, який дістала ватиканська почта для папи, був висланий з Гонгконгу, з адресою написаною китайською мовою. — У Вильні під воєвідством відкрили великий підземельний коридор шириною на 7 метрів. — Університет у Радкліфі надав жінці президента Спол. Держав пані Гувер титул ...доктора фільософії з нагоди свого 50-ліття. — У Вислі біля Торуня зловили заблукану фоку. — Перський шах дав оцінити свої дорогоцінности і почув, що вони варт 170 міліонів долярів.

— **Як пізнавати політичну орієнтацію?** „Львовскі Курер Поранни" має неабиякі методи для перевірки чужих поглядів. Він здемаскував редактора „Дзєнніка Львовского" д-ра Гурку, що цей їхав автом... львівського воєводи. Д-р Гурка помістив на це два спростування, з яких мало би виходити, що він ніколи не їхав автом воєводи, а тільки в товаристві заступника воєводи. „Л. Курер Поранни" таки тріюмфує, що доказав факт великої політичної ваги: як „співробітництво „Дзєнніка Львовского" з урядом трівае далі й розвивається".

— **Конгрес психоаналітиків.** Дня 31-го червня закінчився в Оксфорді, університетськім місті Англії, міжнародній конгрес психоаналітиків. Зїхались там учні сивоволосого основника цієї нової ділянки дослідів, д-ра Фрайда і нові, самостійні продовжники його ідей з ріжних країн до Індії включно. Вчені мешкали в порожній дівочій гімназії, окруженій зеленю та квітами. Сам Фрайд не міг приїхати. Між рефератами, що стали підставою дискусії були: розвиток психоаналізи, психольогія людського „я", психольогія релігії, психольогія спочування та ненависти, психольогія дитини і психоаналітична педагогіка. При нагоді цього конгресу довідуємося, що психоаналітичні амбуляторія в Відні, Берліні та Льондоні віддають напротязі року послугу тисячам пацієнтів. На жаль, не всі вони мають державну піддержку і зрозуміння ваги нових дослідів поширюється слабо в „офіціяльнім світі".

— **Податок на нежонатих.** Італійський уряд, що так пильно дбає про поширення своєї влади на широкому морі та в далеких кольоніях, стверднв, що зріст населення його рідної імперії не такий, як це було би бажане. А що гарні промови та статті про приваби подружа не завсіди є переконуючі, енергійні фашистівські провідники рішили вже давно: всі нежонаті від 25-го до 50-го року життя платитимуть податок парубоцтва відповідно до своїх доходів. Наслідок був такий, що держава мала річно кілька міліонів більше лірів, замість дітей. Та виявилось, що одночасно скількість народин навіть меншає. Мущини, що почали платити податок за свою свободу, прийшли до пересвідчення, що таки вона мусить бути дорогоцінна, коли треба за неї аж платити. Тоді уряд розлютився і придумав новий спосіб на ворогів подружа: нежонатим почали робити труднощі при вступі на посади, а навіть деякі власники домів — о, чудо! — не хотять наймати їм хати. Ось-ось і почуємо про „союз нежонатих" для оборони своїх нарушених прав.

— **Народня мудрість.** Один із паризьких денників звертає увагу, що на залізницях, які відвозять зі столиці літників, можна було цими днями запримітити чепурно вбрані жінки з кошиками на плечах. Ці кошики нагадували звичай поширений давніше між газдинями, що йшли на базар. Стверднли, що в цих кошиках мами носять тепер свої діти, прийшовши до висновку, до якого давно вже дійшов наш народ, що це дуже вигідний спосіб ношення дітей і для дітей і для мам.

— **Америка — країна міст.** По підрахунках, які оголосило цими днями американське міністерство хліборобства, зменшення фармерського населення Злучених Держав все ще продовжується. Рік тому всього населення в Америці рахували приблизно на 120,511.000. З того лише 28 міліонів жило на фармах. Решта це людність міська й промислова. Іншими словами, на кожних сто людей в Америці припадає тільки 23 фармери та 77 мешканців села. Всі решта міщухи або промислові кольоністи. Місто все ще притягає фармерське населення до себе. Декого „тягне на землю" і в 1928 році 1,362.000 осіб перейшло з міст на фарми. Але таких, що покидають фарму і тягнуть до міста, богато більше. Таких переселенців було напротязі минулого року 1,960.000, так, що за один рік фарми опустіли на більше, ніж на пів міліона душ. Те опустіння йшло би ще шпидшим темпом, якби не те, що природний приріст на фармах більший, значить відносно більше людей родиться і менше вмирає на фармах, ніж у місті. На тисячу душ фармерського населення буває на рік 23 уродин і лише 8 смертей і той природний приріст потрохи припиняє вилюднення американських фарм.

— **З людської гумористики.** Цими днями трапився „нещасливий випадок" у Ваврі з магіком Алі-Бен-Алі, професором окультних наук з Бомбаю. Професор заповів велику виставу і на неї прийшла юрба цікавих. Але його штукарства не були незвичайні і тому він мусів обіцяти невдоволеній публиці показати завтра, як він розріже дитину на 4 частині і оживить її. На другий день саля була повна. Бен-Алі почав від простих штук і не квапився розрізувати дитину. Але публика, що платить, має право домагатися навіть одного малого трупа, тимбільше, коли їй обіцюють, що цей труп і так оживе. Бен-Алі заявив, що сокиру має, але ніхто не хоче випозичити дитину до заповідженого ним експерименту. Тоді обурені глядачі кинулись на індійського магіка, всадили його в бочку, прибили її щільно і заявили: „Якщо ти магік, вилізь сам!" Тоді вмішалась поліція і допомогла магікові вилізти з такого важкого місця. Списали протокол і при цьому довідались, що Алі-Бен-Алі називається Сруль Зільберштайн, а приїхав він не з Бомбаю, а з іншого, не менше екзотичного міста, про яке ви мабуть ніколи не чули: з Малкіни.

ДО 150 ДОЛЯРІВ ПРИХОДУ,
дає морґ **романцю лікарського** „Chamomilla". Насіння — ботанічно чисте — на 1 десяту частину морґа — шле з поученнем, оплатно —
БОБЯК КАМІЛЯ, БЕРЕЖАНИ
224 **по одержанню 6··· золотих.** 3—3

ХТО ЩЕ НЕ КОРИСТАВ із закупу по зниженних цінах в часі літньої, посезонової випродажі взуття *Дель-Ка* — той мусить це зробити в біжучому тижні, бо 16-го серпня кінчиться ця випродажа. 251 б 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 10-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Неділя, 11-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Кіна.

Аполло: Обережно з жінкою. Цирк Чарлі Чепліна.

Кольосей: В гуку експльозії (Гарі Піль).

Пей: Боротьба за степ. Дівчина з бару.

Люна: Архиєдій з Дамаску

Марусенька: Танго кохання. Жемчуг Тунісу.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Палас: Божевільна присага і Кровожадний Кравець.

Пан: Гріхи розведеної. Лія де Путті.

Пасаж: Тайна вузькаку. Людина з лихими налогами.

Утіха: Джон Беррімер: Коли мужчина любить.

Фатаморгана: Білий мурин. Рай на земді.

Химера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Неділя 11-го.

Льондон (356,3) 17·45 Церковна кантата Баха.

Париж (1725) 13·45 Концерт. 19·30 Пате.

Берлін (418) 20·— Опера.

Рим (441) 21·— „Фавст".

Міляно (501) 16·38 Квінтет.

Відень (516,3) 18·30 Концерт 20·05 Оперетка музика.

Мюнхен (533) 16·10 Популярний радіо-квартет.

Будапешт (550) 19.— Концерт, оперетка. 22·45 Циганська капеля.

Ленінград (1000) 19·30 Оркестра фільгармонії.

Москва (825) 19·— Радіоконцерт.

Харків (1304) 13.— Популярний концерт.

Київ (800) 19·— Концерт.

Варшава (1411) 17·— —20·30 Популярний концерт. 22·45 Музика до танців.

Познань (335,8) 19·— Пополудневий концерт.

Вильно (385) 19·25 Гумористичний тижневик.

Понеділок 12-го

Льондон (356,3), 20·30 Камер. концерт. 22·15 Військова оркестра.

Париж (1725) 16·45 Концерт. 21·15 Радіо концерт.

Берлін (418) 19·— Концерт

Відень (516,3) 16·— Квартет. 20·— Концерт.

Рим (441) 17·30 Концерт, 21·— Легка музика.

Міляно (501) 17·— Джезбенд. 20·30 Оперетка.

Мюнхен (533) 19·30 Спінальний концерт.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт

Будапешт (550) 19·35 Концерт солістів. 23·— Джезбенд.

Ленінград (1000) 17.— Концерт.

Москва (825) 15·— Концерт російської музики.

Київ (800) 10·— Робітничий концерт

Харків (1304) 19·30 Концерт.

Варшава (1411,7)18·— Музика до танців. 20·30 Популярний концерт.

Краків (312,8) 22·45 Музика до танців. **Познань** (344,8) 20·30 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів“ Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 16—?
Борщів, неділя, 11.VIII. 1929.
Мельниця, понеділок, 12.VIII. 1929.
Скала, вівторок, 13.VIII. 1929.
Копичинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.

На „Рідну Школу“ зложили ВП: Амврозій де Андрохович, директор державної вчительської мужеської семінарії в Сокалі і Надія Романовська, — вчителька в Рибнім 50 зол. з нагоди свого вінчання, котре відбулося дня 8. серпня н. с. 1929 р. о 6-ій год. вечером у церкві св. Петра й Павла у Львові; — Василь і Антонія з Кіналів. Лесюки-Каддубінска ад Броди 31·20 зол. як збірку з нагоди їх вінчання; Юрій і Наталія з Сполітаке-вичів Ванчицькі 50 зол. замість повідомлень про вінчання, яке відбулося 8-го серпня н. р. в Успенській церкві у Львові; Д-р Роман Федьків і Нуся Іванківна в Судовій Вишні 25 зол. з нагоди вінчання, яке відбулося 4. серпня п. р.; о. Олександер Шургот — Судова Вишня 1 ам. дол. як жертву від п. Іванчука та 5·60 зол. як збірку від весільних гостей на передмістю у п. Сабата. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 249 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 10-?

ЛОВЕЦЬКЕ Т-ВО „ТУР“ у Львові прийме кількох нових членів. Інформації подасть інж. В. Дувало, Львів, Ринок 43 I. Телеф. 5-33. 234 2—3

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 зл. Скринкове таніцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матерацн 3, подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** тобелінові 95. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** ясенне 200 зол. **ЗАКС**, Ліндого 6. 213 б 3—7

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км бітого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок“. 230 2—5

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, таніцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лакерованнн на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 3—8

МАГІСТЕР фармації, українець, вільного стану, в силі віку звонить згодитися писемно до Адміністрації „Діла“ під „Знаменитий інтерес“. 212 3—3

КОНЦИПІЄНТА від вересня п. р. глядає адвокат на провінції. Зголошення з умовинами і референціями слати до Адміністрації „Діла“ під „Адвокат 230“. 187 5—5

ПИСАР, що вміє писати на машині, потрібний для адвоката. Писемні зголошення слати до Адміністрації „Діла“ зі своїм життєписом і порученнями для „старшого адвоката“. 187 б 5—5

ОЖЕНЮСЯ з молодою, пристійною, інтеліґентною, побожною панною — до 24-ох літ, котра хотілаби вертати зі мною до Америки. Посагу не вимагаю, бо маю кілька тисяч долярів. Річ трактується дуже поважно. Зголошення разом з фотографією слати до Адмін. „Діло“ під „Американець“. 177 3—3

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 14—?

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 10—?

УЧИТЕЛЬКА, лагідної вдачі, господарна, небідна шукає отсею дорогою знакомства, найрадше питомців старших і поважних. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла“ під „Лагідність“. 250 1—1

МІРНИЧИЙ присяглий інж. Лев Дорожинський в Белзі — прийме зараз самостійного асистента в полі і канцелярії. 248 1—3

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ 2 УЧЕНИЦІ. Покій сонячний, в здоровій дільниці Львова, старанна опіка, ціна уміркована. На бажання безплатна конверзація в німецькій мові. Пяніно в хаті. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла“ під „247“. 247 1—3

ПРИЙМУ у Львові дві паняночки на станцію. Зголошення до 28. VIII. прошу слати О. Струмінська п. Янна. 246 1—3

ІНЖИНІР, літ 34, середнього росту, приємний, богатий, — по повороті з чужини, пізнає Українку в матрімоніяльній цілі. Посередництво родини, чи знайомих також бажане. Поважні зголошення з фотографією слати до „Діла“ під „Будучність“ до кінця серпня. Зворот фотографій і дискреція заручена. 240 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
225 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ**
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія. 1—?

З ДНЕМ 1-го СЕРПНЯ Ц. Р.
відкритий Косметичний Інститут Празьк. Універз.
Др. мед. Е. В. Туржицького
при ул. св. Софії ч. 3. II. п.
години принять: від 10—1 і від 3—7
244 1—?

Ренгенольог
д-р Людвик ЛЯНДЕС ЛАЙНЕРОВА
у Львові, вул. Третого Мая 7.
253 **повернула.** 1—2

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сев. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—3, в неділі від 9 і **Львів, Ясинка 1**, ріг Підсудського (Пляцкої). Телеф. 48-01. — 34 **Лічення жиляків.** 6—7

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. т. Урядовцям і студентам значна зниж-
195 б ка. Тел. 65—73. 2—5

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття** як **папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкірн:**

Теофіля Процишина

Львів, вул. Вірменських ч. 4. -- Телефон 59-88.

З провінції надіслати відрисовану стопу
242 з описом бажаної сорти. 1—?

Дешево виправи
студентські:
КОЛДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники
ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 1—22

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні уселння 3. міс. вексл. кредиту.
184 3—10
З найкращих горішношлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН“** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПОШУКУЮ рутинованого соліцитатора. Посада сейчас до обняття Д-р С. Бриндович адвокат, в Тернополі, Вул. Тарновського ч. 7. I. п.
216 3-3

АВТОБУСИ і ТЯГАРОВІ
винайчені гарантовано солідно та дюксусово — виконує одинока українська фабрика — Ф-ки **„ТИТАН“, Львів, Валова 23.** — Достава до 3-ех тижнів. Поденні в сплатах. — Удільосно інформації в справі набуття підвозів.
174 5—6

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

ЛІЖКО поденне залізне „Патент“ з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6.
213 в 2—6

ВЕЛИКИЙ УСПІХ САМОХОДУ
„ПРАГА-ПІКОЛЬО“
На VIII-ім Міжнароднім Рейді А. П. 1929 р., перегонив 14 сильніших машин в 42·25 додатних точках
Ціна воза з 4-ма дверцятами з 2-ма колесами із заплаченим митом
Доль. ам. 1.250
Представництво на Галичину, Шлеськ і Волинь:
Львів, Ягайлонська 7, -- Телєф. 305.

Свій до свого! Одинока лучба зі світом!
Український Торговельний Дім
ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ
Львів, Чарнецького ч. 3, телефон 6-74.
ПОРУЧАЄ
Радіо--апарати
для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень і Касинових Товариств.
Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1-8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплєт** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.
Крім цього поручаємо:
Жарівки до мешнань, бюр, та церков зісвітлинними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо різні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції.
205 2—?

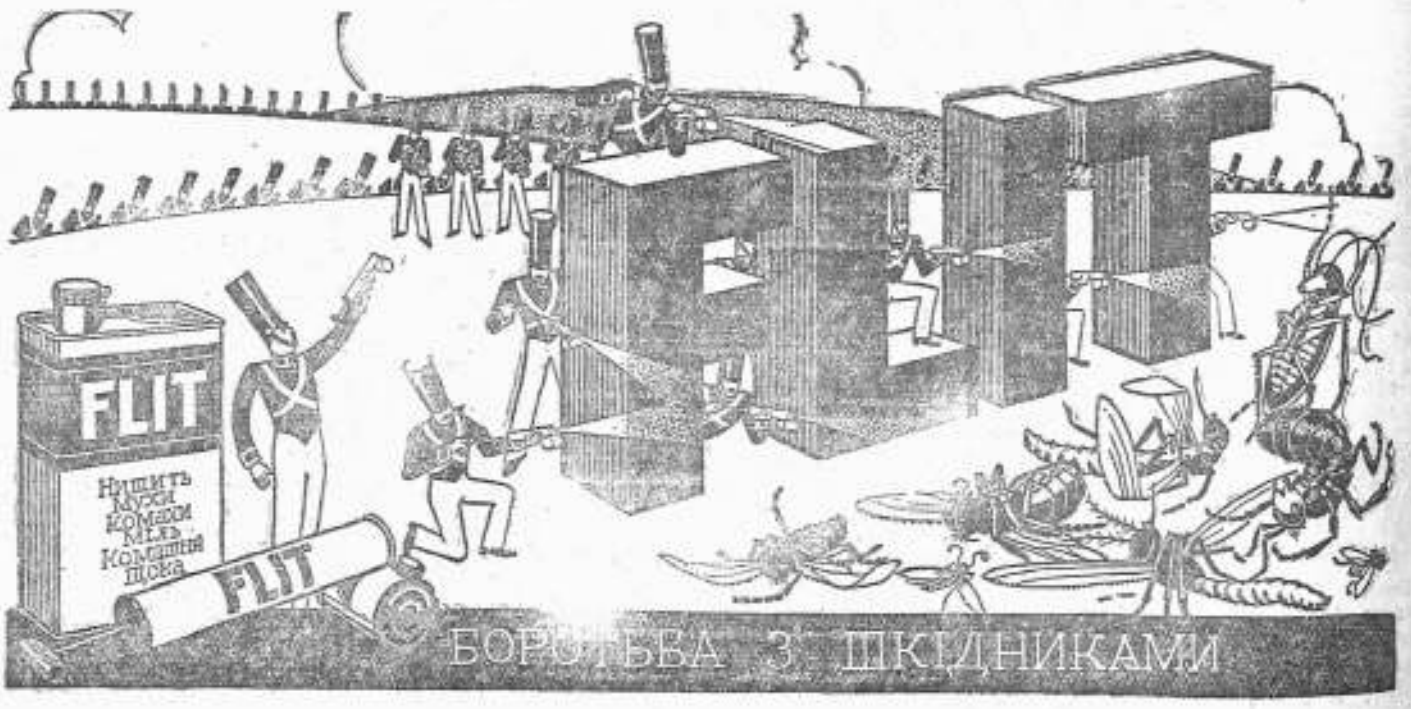

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів Ринок ч. 10

Ч. 179 (11.470). Львів, вівторок 13. серпня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Єгипет і Англія.

Львів, 11. серпня 1929.

Обмін нотами між англійським міністром закордонних справ Гендерсоном і египетським премієром і міністром закордонних справ Могамед-Магмед-Пашою, доконаний перед кількома днями, став попри гаґську конференцію без сумніву наймаркантильнішою і найсензаційнішою подією останніх днів у світовій політиці. І не дивно, бож на основі тих нот Єгипет мав би стати направду вільним, звязаним з Англією союзом.

Боротьба Єгипту за унезалежнення від Англії тягнеться вже дуже давно. Англія мала з Єгиптом дуже багато клопотів, не менше ніж з Індіями чи з Ірляндією. Ця боротьба Єгипту за унезалежнення довела в 1922 р. до того, що Англія проголосила в справі Єгипту т. зв. декларацію, якою визнавала незалежність Єгипту та зносила над ним свій протекторат, але все це було теоретичне, бо на ділі Англія забезпечувала собі: а) повну свободу в користуванні египетськими комунікаційними засобами; б) протекторат над інтересами чужинців і національних меншостей в Єгипті; в) непорушність англійських прав, що випливали з протекторату над Суданом і г) контролю над взаєминами Єгипту з іншими державами.

По проголошенні такої декларації та по введенні її в життя Єгипет не тільки не успокоївся, але навпаки: в ньому розгорілася ще страшніша боротьба ніж досі. Єгипетські націоналісти, провідником яких був відомий Заґлюль-Паша, розвинули велику революційну акцію проти англійців та їх офіціяльних представників у Єгипті з одного боку, а проти власних египетських угодовців та опортуністичних політиків з другого боку. Сили націоналістів (обєднаних у партії Вафд) дуже інтензивно зростали. Вкінці дійшло до того, що в египетському парлямєнті вони здобули таку перевагу, що цей парлямент під натиском Англії король у 1927 р. розвязав та почав правити по диктаторськи. Та це був тільки тимчасовий вихід з положення. Розуміла це добре Англія, розумів і королівський диктаторський уряд в Єгипті. І тому египетський король і великобританський уряд вели дуже довгі та затяжні переговори в справі оконечної розвязки египетської проблєми. З приходом до державної керми робітничого уряду в Англії ці переговори увінчалися успіхом. Цей „успіх" заключається в тому, що на основі виміни опублікованих нот між Єгиптом і Англією мав би бути заключений договір на таких підставах: Англія вивелаб свої війська з Єгипту та залишилаб частину їх, потрібну тільки для охорони суеського каналу і то на основі уповноваження египетського короля на докладно означеній території; між Англією й Єгиптом повстав би союз. В Єгипті був би англійський амбасадор, а в Льондоні египетський; Єгипет зголосив би приступлення до Ліги Націй, що підтрималаб Англія; уряд високого англійського комісаря в Єгипті тим самим був би скасований. На випадок непорозуміння з постороннїми державами обі держави поступалиб солідарно при ліквідації непорозуміння мировими засобами; обі держави зобовязались би не заключувати ніяких договорів, спрямованих проти котрої-небудь із них. У випадку війни обовязувалаб взаїмна допомога, зокремаж Єгипет на випадок війни забезпечував би Англії на египетській території всякі полекші, як користування портами і всіми комунікаційними засобами. Всяку військову допомогу, а також військових інструкторів Єгипет брав би з Англії. Таксамо адміністраційних урядовців мав би єгипетський уряд номінувати зпоміж англійських громадян. Наконець Англія знесла би т. зв. капітуляції.

Договір на таких підставах може бути заключений аж тоді, коли на них згодиться египетський парлямент. Така є вимога англійського лейбористського уряду. А щоби парлямент в Єгипті зібрався, на те треба підготовляти вибори, переводити їх і щойно тоді скликувати парлямент. Така процедура затягнеться, очевидно, на довше і тому покищо англьо-египетський договір на повищих підставах нереальний. Він означає теоретично тільки його можливість. До того в його проєкті нема ніякої згадки про Судан і про весь простір від джерел Нілю до теперішньої границі Єгипту, що остає далі в руках англійців. Єгипетські націоналісти з „Вафду" з цим напевно не погодяться. А нема сумніву, що в будучому парлямєнті вони знов матимуть перевагу. Таким чином цей договір, поправді кажучи, ще билами на воді писаний.

Але за те має він іншу вагу для Англії, а саме: його проект використають без сумніву всі ті країни велико-британської імперії, що ведуть теж завзяту боротьбу за визволення зпід Англії, а в першу чергу Індії. Англійська ліберальна преса ставиться тому дуже критично до змісту виміняних між Єгиптом і Англією нот і навіть ворожить з тієї причини для Англії нові непотрібні ускладнення у внутрішній політиці. На всякий випадок уряд Мекдональда злобувся супроти Єгипту на неабиякий жест, питання тільки, чи доведеться йому зреалізувати те, до чого в ноті зобовязався.

Просвіта чи політосвіта?

(Докінчення.)

Не беручи на себе ролі оборонця т-ва „Просвіта" в цьому своєрідному ювилейному процесі, я хочу лише показати, на підставі приступних мені матеріялів, що одну частину цих „переступів" слід віднести, на мій погляд, якраз до активу діяльности т-ва „Просвіта", а друга частина „переступів" зовсім не стоїть в будь-якому звязку з характером діяльности т-ва „Просвіта".

Керма як у т-ві „Просвіта", так і в його філіях справді находиться в руках інтеліґенції (до неї належить, розуміється, і духовенство), але це явище не є ознакою просвіти, бо при системі політосвіти також доводиться кермувати її розвитком, давати йому певний напрямок*), і це завдання покладається й тут на „верхівку" комуністичної партії. Відсутність керманичів на місцях визнається комуністами за головну недоладність політосвітньої системи.**) Таким чином „переступ" „Просвіти" полягає в тому, що верхівка її є „уголівська", як кваліфікує її Д. Довженко, а не комуністична. Оскільки правдива ця кваліфікація Д. Довженка, не беруся судити, бо не звик „читати в серцях", але безперечно верхівка „Просвіти" не є комуністична, бо інакше й в Галичині ми малиб справу не з просвітою, а з політосвітою.

Даремно також гадає Д. Довженко, що т-во „Просвіта" не підтримує принципу самодіяльности. При більшій обективности з його боку в студіюванні хочаб того матеріялу, який був у нього в руках можна булоб переконатися, що в здійсненні принципу самодіяльности т-во „Просвіта" може похвалитися значним успіхом, — досить вказати, що в звіті т-ва за 1927-й рік Д. Довженко сам нарахував серед викладачів — 12 учителів, 19 лікарів, 2 кооператорів — аж 58 селян. Нехай ці виклади були, — як безпідставно припускає Д. Довженко, „розмовами на сільсько-господарські теми", але всеж таки викладачами-промовцями були *селяни*. Та вже й з гори з повною рішучістю можна ствердити, що просвіта в більшій мірі покликана сприяти самодіяльности, ніж політосвіта, яка мусить усіх вести в *один* бік — в бік комунізму.

Головному Виділові т-ва „Просвіта" нема чого підкреслювати своєї позиції щодо обєкту, на користь якого він працює: статут т-ва прямо говорить, що „Просвіта" має служити українському народові в усіх його верствах, — отже, як пролетаріятові, так і буржуазії, яка — до речі сказати — складається в Галичині переважно з селянської маси. Цей-же статут дає відповідь і на те, чому „Просвіта" не обслуговує духових потреб національних меншостей.

Що Головний Виділ „ігнорує" наведені вимоги представників робітництва й селянства, то в цьому акті слід вбачати лише те, що він розуміє нікчемність цих вимог: хіба рад. преса не дає яскравих ілюстрацій щодо успіхів більшовицької влади хоча би в справі українізації? Досить вказати на недавню статтю нар. ком. освіти Скрипника в „Пролетарській Правді" з 14-го травня ц. р., де, між іншим, говориться про те, що інститути зукраїнізовано лише на 30 проц. А що Головний Виділ не бажає задовольнити вимоги „трудящих мас" про зміну „Просвіти" на політосвіту, то причиною цього є не тільки статут т-ва, але й почуття відповідальности перед *цілим* українським народом: лише просвіта може бути обєднуючим цементом усього українського народу в інтересах його національно-політичного відродження, а не політосвіта з її партійними гаслами, що обєднують членів даної партії.

Зрозуміло також, що т-во „Просвіта" ухиляється від поширення серед своїх членів тої специфічної літератури, яку випускає на книжний ринок більшовицька влада, бо інакше т-во підрубувалоб той сук, на якому тримається просвіта, але не відмовляється від придбання іншої української літератури, хоча би видавцем її був Державидат чи „еврей" Оренштайн. І тут Д. Довженко виявив свою рису — „читання в серцях", бо „відкрив" у лідерів „Просвіти" „витончений антисемітизм"... Яки би там не було, а всеж таки т-во „Просвіта" поширює серед своїх членів деякі видання Рад. України, тоді як видання галицько-українських видавництв не мають вільного доступу на Рад. Україну.

Наконець, даремно Д. Довженко намагається затушувати досить ясну думку Головного Виділу щодо пляну діяльности на майбутнє, яку він висловив у своєму звіті на 1927-й р., на який покликується й сам Д. Довженко. В розділі „Напрямні діяльности товариства" прямо сказано, що Головний Виділ всі свої сили й енергію ставить на розбудову самоосвіти й самовиховання, бо тільки у тому виді освітня праця може стати охороною"***) Ця думка свідчить, що напрямок освітньої праці, її зміст — в значній мірі залежатимуть від самоосвітніх гуртків, за організацію яких береться Головний Виділ. Розуміється, коли в тому чи іншому гуртку напрямок піде в бік виразної політичної освіти, то т-во „Просвіта" малаб хіба передати кермування таким гуртком відповідній партії, бо не личить такій поважній установі, якою безперечно є т-во „Просвіта", сидіти на двох стільних — одночасно додержуватися двох світоглядів, — світогляду українського народу, який зріс ся зі своїми „Просвітами" і світогляду рад. влади, як виразника пануючого російського більшовизму.

А що т-во „Просвіта" справді є поважною культурно-освітньою установою, про це свідчить білянс минулої його діяльности.

Тільки вузькість світогляду Д. Довженка могла подиктувати йому висновок, що „Просвіта" є „гальмом" для трудящих.

Кожний неупереджений дослідник тої праці яку перевело т-во „Просвіта" у Львові, протягом 60-и років, з особливим признанням визначить в діяльности т-ва „Просвіта" те, що воно неухильно стоїть на ґрунті просвіти, бо просвіта — це є те чисте джерело, з якого можуть черпати цілющу воду всі, хто прагне всебічного розвитку своєї людської істоти.

Ст. Сірополко.

*) М. С. Волобуєв, Ібід. Стор. 84-а.
„Шл. Осв." ч. 12, 1928 р., стор. 59-а.
**) Л. Палагута. Уявідгалія системи політосвіти.

*** Звіт з діяльности товариства „Просвіта" за час від 25. XII. 192 о. до 25. XII. 1927. Л. 1927. Стор 115-а.

Нещастя ніхто передбачити не може,

але кожна розумна людина може йому запобігти і тому обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Проблєма Сходу Европи
в Соціялістичному Інтернаціоналі.

(Допис з Цюриху.)

(Докінчення.)

Другою важною справою, яка стояла на обговоренні Екзекутиви, було питання „небезпеки війни на Сході Европи". Ця проблєма має інтерес для соціялістичних партій з причини розкладу радянського режиму, який дійшов до такого ступня, що вже кожному ясна неминучість його ліквідації тим чи іншим способом. Російські с.-д. хотілиб забезпечити непорушність сучасної території СРСР, тим способом, що народи радянської держави малиб зєднатися на основі федеративній. Вони доказують у своїй новій „платформі" в національній справі, що стремління поневолених Росією народів до повної самостійности (в їх термінольогії „національний сепаратизм") — неминуче викличе зріст російського націоналізму і реакції, отже, мовляв, треба всім цим народам обєднатися, щоби спільно боротися за демократію проти загрози чорної реакції. Але соціял-демократичні партії інших народів СРСР (Україна, Грузія) вважають, що ідея національної незалежности, виконана протягом революції, є найціннішим здобутком демократії. Український і грузинський народи боролися за незалежність під прапором демократії. І дальша боротьба за незалежність на Україні та в Грузії може дати реальні успіхи лише тоді, коли вона буде спиратися на демократично орґанізовані широкі маси людности. Соціялдемократи поневолених Росією народів вважають, що єдино правильний вихід для того, щоби оминути війни на Сході Европи, знайшовсяб тоді, колиб Росія не претендувала на панування над чужими територіями, а примирилася з стремліннями народів СРСР до незалежности. Зокрема соціял-демократичні партії поневолених народів в СРСР зазначають, що російська реакція, підгорнувши під себе Україну і Кавказ і т. д., дістане апетит до відновлення „єдиної неділимої" в старих межах — отже перед російським бонапартизмом не встоялаб ні Фінляндія, ні Естонія, ні Латвія ні інші держави, які колись належали до царської Росії.

Таким чином є дві протилежні тези: 1. для миру треба зберегти єдність території СРСР (росіяни) і 2. для миру на Сході і в цілій Европі треба сприяти утворенню демократичних незалежних держав на Сході Европи (українські і грузинські соціялдемократи).

Розуміється, такої складної проблєми Соц. Інтернаціонал без попереднього студіювання ситуації в СРСР не міг не тільки рішати, але й обговорювати. Всі члени Екзекутиви визнають, що поміж усіми проблємами на Сході Европи найгостріше стоїть українське питання. Чеський соц.-демокр. сенатор Соукуп висловився, що від правильного вирішення української проблєми залежить доля миру в цілій Европі: він назвав українську справу *світової ваги проблємою*. В дискусії в засіданні Екзекутиви взяв участь український представник д-р Феденко, який підкреслив той факт, що ідея національної незалежности в наслідок революції пройшла глибоко в найширші маси українського народу, і що та партія на Україні, яка у своїй політиці знехтувалаб цю ідею, булаб засуджена на повне банкрутство. Саме в інтересі *демократії внутрішньої* треба, щоб була *демократія поміж народами*, щоб один нарід не претендував на панування над іншими народами й територіями.

Для студіювання справи національних відносин на Сході Европи Екзекутива вибрала комісію з 5 членів в такому складі: анґлієць (кандидата має іменувати партія праці), О. Бауер (Австрія), Дебрукер (Бельґія), Соукуп (Чехословаччина), Адлєр (секретар Інтернаціоналу). Ця комісія має в порозумінні з делеґатами від соціялістичних партій країн Сходу Европи представити справоздання для обговорення на найближчому засіданні Екзекутиви Соц. Інтернаціоналу.

Ця комісія буде мати велике значіння для міжнароднього політики на Сході Европи. Ця в перший раз представники міжнароднього соціялістичного руху самі визнали за необхідне ближче простудіювати так порівнюючи мало знайому їм проблєму Сходу Европи. Анґлійське робітниче правительство всіх заходів уживає для того, щоб розплутати національні суперечности в Західній Европі (Райнська окупація і др.) та у себе внутрі держави (напр. надання Єгиптові повної незалежности). Меклональд і Гендерсон мають у програмі практичне переведення роззброєння або бодай зведення зброєння до мінімума. Але стан зброєння на Сході Европи, загроза нових війн не можуть сприяти виконанню далекосяглих плянів обох міністрів — інтернаціоналістів (як відомо, Меклональд був в 1922 році секретарем, а Гендерсон до приняття теперішнього міністерського портфелю головою Соціялістичного Інтернаціоналу). Тому такої гостроти та актуальности для европейського світу набирає розвязання української проблєми.

Справу національних відносин на Сході Европи піднесено з ініціятиви самих *західньо-европейських соціялістів* в звязку з діяльністю соціялістичних партій Сходу Европи а окрема УСДРП. Немає сумніву, що праця УСДРП в Соціялістичному Інтернаціоналі приносить великі позитивні наслідки, оскільки вона своєю діяльністю причиняється до вияснення української визвольної проблєми перед політичним світом Західньої Европи, де ще й досі поширені усякі легенди і фальшиве уявлення про український рух. Від праці цеїж партії на міжнароднього соціялістичному форумі буде в значній мірі залежати, щоби вирішення національного питання на Сході Европи разом з забезпеченням мирного розвою дало реальні гарантії для незалежного державного істнування демократичної України.

К. М.

Авіньон і новопровансальське відродження.

Лист з Франції.

Авіньон, 5. серпня 1929.

Історія не богато знає народів і країн, що виступилиб на її арену з кращими перспективами і так швидко досягали свого вершку, аби відтак і спровола занепадати у темряву забуття та якоїсь своєрідної політичної знабіози — як провансальців і Прованс.

Анальогію під цим оглядом можна проводити ще хіба між не менше трагічною долею ірляндських кельтів, котрі також, блискуче почавши свою історичну і культурну карієру, згодом були усунені цілком зі сцени всесвітньої історії, щоб допервa перед кількома десятками років вступити на шлях богато обіцюючого національного ренесансу.

В історії Провансу і провансальського народу — кілька міст по черзі відогравали провідну національну ролю: старовинний **Арль** — цей провансальський спадкоємець „пакс романа" у часі занепаду античного Риму, Екс біля Марселю з його видатним політичним значінням для Провансу і врешті **Авіньон** — цей другий Ватикан і головний осередок культурного життя провансальського народу у цей час.

Колишній довголітній папській столиці припала кермуюча і провідна роля у новочасному відродженні провансальського народу. Від сотні років Авіньон став головним осередком неопровансальських національних прямувань. Це своє кермаництво він затримав досі, хоч згодом попри нього новопровансальське відродження, природно, зосередилося ще й у сусідніх старовинних столицях Провансу. Отже в **Арлю**, де находиться славетний **„Museon Arlaten"** — цей останній життевий тайр невтомного Ф. Містраля, в якім зібрано все, що характеризує Прованс з його минулому і сучасному; в **Екс**, біля Марселю, де находиться неопровансальська Академія Наук і де на університеті викладають провансальознавство. Тут живе видатний науковий дослідник неопровансальського ренесансу, проф. **Е. Pіnnepт**, автор незвичайно цікавих монографій про рух фелібрів. (**„Le Félibrige"**, **Париж 1924**) **та історії новопровансльського відроження. (Le renaissanse provengale. 1700-60. Париж, Екс. 1918.**

Я не згадую тут про **Маяно**, рідне село **Ф.** Містраля, яке завдячуючи постійному перебуванню поета у ньому, — стало свого роду неопровансальською Меккою і головним осідком фелібрійського сучасного руху. Про це мені до-

---

Проф. ІВАН ОГІЄНКО. 6)

Українська літературна мова XI--XVI століть.

(Докінчення.)

Цікаво ще зазначити, що українська шляхта дбала навіть про чистоту української мови. Справа в тім, що в державних установах писали годі часом дуже нечистою т. зв. макаронічною мовою, вживаючи багато слів латинських. Українські посли на „вальнім соймі" варшавським 1590 р. провели постанову, щоби для воєвідств Волинського, Брацлавського й Київського виправлено їх правні акти від латинізмів, про що й випущено відповідний розпорядок: **„Poprawa praw Woiewodztw Wołyńskiego i Bracławskiego (i Kijowskiego). A z tey korrektury Statuta, na stronę tych woiewodztw, według ich prawa, Ruskim ięzykiem y pismem maią bydź pisane, nie mieszaiąc słow Łacińskich"**[1]).

Можна булоб навести ще богато прикладів, які справджують, що в XVI-м віці польський уряд ставився зовсім коректно до української мови, а всі його відступлення від цього знаходили гострий та голосний опір української шляхти. На жаль це продовжувалося зовсім не довго, бо вже в 1614 р. вийшов Литовський Статут польською мовою. Українська шляхта, на початку міцна й однозгідна, потроху переходила на католицтво і на польську мову, і вже в другій половині XVII-го віку майже вся значна наша шляхта кинула свою національність, і пристала до польської. Тоді вже легко було Варшавському соймові постановити в 1696 році: **„Pisarz powinien po polsku, a nie po Rusku pisać"**[2]).

Ця апостазія української інтеліґенції в історії нашої літературної мови відіграла дуже сумну ролю, бо якраз тоді, коли ця мова стала була на шлях сильного нового розвою, її покинули ліпші творчі сили. Літературна наша мова таким чином опинилася без своєї інтеліґенції. До цього треба ще додати, що з тих перекладів св. Письма на українську мову, які зроблено в XI-м столітті, ані один не був видрукований, цеб-то наша людність не мала нагоди вчитися своєї літературної мови так, як училися, скажемо німці з перекладів Лютера, а анґлійці — Тиндаля.

Не треба тільки думати, ніби ця нова літературна мова XVI-го ст. була зовсім „простою" мовою в теперішнім розумінні, ні, так не було, — це була мова тодішньої української патріотичної інтеліґенції, що вживала, напр. багатенько таких чужих слів, які були недоступні розумінню простого народу. На українських землях, як і в цілій польсько-литовській державі, в XVI-м віці вже цілком защепилися такі явища суспільного життя, як напр. сойм, соймики, місцеве самоврядування, ратуші, деякі судові форми, магдебурське право і т. и., а все це потрібувало богато нових слів та термінів. Наслідком цього до української літературної мови увійшла сила-силенна чужих слів, бо своїх відповідних на ці нові явища життя не вистарчало; так появилися в українській мові численні німецькі слова, почасти латинські, які йшли до нас головно через польську мову.

Та нова літературна мова, що виробилася в XVI-м столітті, по своїй суті мало чим відріжняється від сучасної мови: її словник, фонетичні та морфольогічні форми — зовсім такі самі, як і в мові сучасній. Але сильно кидається вічі, що в цій літературній мові панували елєменти головно західно українські. Повстала літературна українська мова XVI-го століття переважно на землях західно-українських, — волинських та галицьких; її творцями були на початку діячі таксамо більше західно-українські. Рис східно-українських в цій мові на початку не богато.

Ця нова літературна мова XVI-го століття, що повстала в наслідок нових ідей, які принесла нам реформація, ця мова скоро поширилася по всіх українських землях. Але в XVII-м віці змінювалася вона не богато; її в головних рисах бачимо в творах, напр., Галятовського, Радивиловського і ін. Аж у XVII-м столітті з цієї мови викидають все більше та більше церковно-словянські залишки та польські позички. Процес очищення літературної української мови особливо помітним був на східно українських землях, тоді як на землях західно-українських він був зовсім малим.

В Галичині ця нова літературна мова залишилася з невеличкими змінами й надалі, — тут ми її бачимо власне аж до кінця XVIII-го століття. Сталося це тому, що ця нова літературна мова, як казав я, була збудована головно на ґрунті західно-українськім: у західно-українських говірках ще й сьогодні знаходимо надзвичайно багато рис з тієї мови, яку звемо новою літературною мовою XVI-го ст., а це виразно звідчить про те, що ця літературна мова збудована була в своїй головній основі дійсно на живій народній західно-українській мові XVI-го століття.

З усього того, що розповів я про хід розвитку української літературної мови, стає ясним, що найцікавіший момент у цій історії — то половина XVI-го віку, цеб-то час повстання нової літературної мови. Така памятка, як Крехівський Апостол 1560-х років якраз і є памяткою цієї початкової доби, а тому аналіза його — то аналіза вихідної початкової стадії в житті нашої літературної мови. І власне в цім величезне значіння цієї величної памятки.*)

---

[1]) Volumina Legum, т. II. ст. 1340.

[2]) Volumina Legum по виданню 1860 р. т. V. ст. 318.

*) Видруковано тут статтю не уривок з монографії автора: „Українська літературна мова XVI-го століття за Крехівським Апостолом 1560-х років".

ведеться окремо писати після того, як я побуваю у ньому...

Але вертаючи до Авіньону — можна згодитися з небожем великого неопровансальського барда — що це **„Capitale du Félibrige"**.

В Авіньоні зродився неопровансальський рух. З нього вийшли, або довший час тут жили і працювали головні каменярі новопровансальського відродження. В Авіньоні забута старопровансальська мова, занепавши до ролі мужицького **„patois"**, була невтомними заходами новопровансальських провідників піднесена до рівня самостійної неолатинської літературної мови. Тут повстала новочасна провансальська преса для народу. Тут писалися і виходили друком перші твори у цій відновленій мові. Тут цей рух був поставлений на ширшу базу фелібризму, щоби згодом заініціювати цікаві **регіоналістичні** прямування з метою піднести і відродити всі французькі „окраїни" та „альоженів" (туземців).

Передовсім і попри Маяно, Авіньон — це улюблене місто Ф. Містраля, — батька новопровансальського відродження. Тут Містраль учився від початкової школи до гімназії включно. Ця остання названа тепер його іменем, як і вулиця, при якій є гімназія.

Майже всі твори Містраля вийшли друком в Авіньоні у славетній провансальській друкарні поета і приятеля Містраля — **Руманія**, що захована у бічній вузенькій вулиці (st. Agricol N 19), недалеко від головної площі.

Перша версія знаменитої **„miréio"** Містраля, що появилась друком саме перед півстоліттям і була епохальною подією у літературному житті всієї Франції взагалі, — була складана також у Авіньоні. Тепер цього дому вже нема. На його місці находиться знана місцева друкарня **François Seguin.**

(Докінчення буде.)

О. І. Бочковський.

Конгрес Миру в Празі.

Програма конгресу й участь української делегації в ньому.

Шестий з ряду Конгрес Міжнародньої Жіночої Ліги Миру і Свободи — відбудеться в Празі, з кінцем серпня ц. р. Цей конгрес скликано під кличем „Світ без війни". Головними точками нарад конгресу будуть слідуючі справи:

1) Роззброєння і організація інтернаціонального миру а то: а) пакт Келльога, б) міжнародні суди, поєднання і юридичні методи, в) економічні виклади роззброєння і г) інтернаціональна контроля авіятики; 2) Організація внутрішнього миру а саме: „мирові методи для унормування внутрішніх конфліктів і їх інтернаціональні вигляди"; 3) Зміна інтернаціональних відносин у світі без війни.

Наради конгресу розпочинаються дня 23. серпня ц. р. а 21. і 22 серпня ц. р. попередять їх збори Екзекутивного Комітету Ліги, в яких візьмуть участь представниці усіх народів. В Празі зорганізовано конгресовий комітет, який підготовляє праці до Конгресу, — якого душею є генеральна секретарка Ліги, англійка Міс Шеппенкс.

Перед конгресом Пражський Комітет устроює в салі президії міста — офіціяльне приняття для членів Екзекутивного Комітету Ліги, в цілі взаїмного познайомлення їх з делегатками поодиноких національних Секцій. Дня 29. серпня ц. р. — відбудеться велике приняття у президента міста Праги. Національний чеський театр дасть на честь Конгресу святочну виставу одної з опер Сметани.

Німецький Союз Тов. Ліги Націй запропонував Лізі влаштування в Германштаті цілої серії конференцій, в часі між 29 серпня а 7 вересня, за яких будуть обговорені справи ріжних національностей, получені з науковими поїздками по Трансильванії.

Українська делегація на конгрес в Празі складається з слідуючих членів: п. Блянка Баранова голова секції, п. Олена Залізняк (Галичина), 3. сенаторка О. Левчанівська (Волинь), п. Софія Дністрянська (Відень), і п. Івга Лоська та п. Галаган (Вел. Україна), що перебувають у Празі й наконець п. Зеленевська (Берлін).

З підготованих праць до Конгресу — вислала Укр. Секція реферат п. Бл. Баранової про „Політичне і економічне положення українського народу під Польщею". — Українська секція стоїть у звязку з Пражським Конгресовим Комітетом, до якого назначила п. Лоську своєю заступницею.

У конгресі візьме участь також посолка М. Рудницька, але не в характері делегатки, а в характері референтки, що виголосить реферат, приділений їй Екзекутивою Ліги.

За океаном.

Канада для старокраєвої „Рідної Школи".

Читаємо в канадійських українських часописах: За час мого короткого побуту на прегарній канадійській землі зложили для „Рідної Школи" отсі громади свої датки: Едмонтон, Алта 156.80 дол., Саскатун, Саск. 82.80 дол., Фт. Вилліям, Онт. 107.05 дол., Торонто, Онт. 328.55 дол. (при вул. Франклин Вест 102 дол., при Бетгерте 76.55 дол., в Народньому Домі 150.00 дол.), Оттава, Онт. 30 дол., Монтреал, Кве 30 дол., Вінніпеґ 1.500 дол. (Червоний Хрест). Разом 2.235.20 дол. Крім Вінніпегу всі інші датки, зібрані на моїх відчитах, зложено на мої руки. Червоний Хрест мав вислати свою жертву просто до „Рідної Школи" у Львові. Всім тим, що зложились на повищі датки, як і всім тим, що подбали про збірку, складаю якнайщирішу подяку в імени „Рідної Школи" і від української дітвори. Подрібний звіт подасть „Рідна Школа" у свому часі друком та розішле його всім Кружкам, Секціям і Комітетам „Рідної Школи". — **Лев Ясінчук,** делеґат „Рідної Школи".

Українці в Бразилії.

Українці в місті Куритибі, провінція Парана, Бразилія (Південна Америка) зорганізували Український Центр, в якому є такі відділи: 1) просвітний, 2) студентський, 3) спортовий „Дніпро", 4) театральний ім. Івана Котляревського, 5) забавовий, 6) імігрантський, 7) відділ пропаганди. Рух в Куритибі зачали молоді люди, які прибули туди в останніх роках з еміґрації в Західній Европі. Всі ці назви відділів Українського Центру в Куритибі не для паради, бо вони вже зачали діяльну працю. Між іншим вже уладнили свято „Просвіти" (львівської); занялись новими українськими емігрантами (одного тижня туди прибуло 60 українців з Галичини) і найшли їм роботу; займаються школами і т. д.

Бувший посол України — американським адвокатом.

Телеґрама з Бостону, Масс., повідомляє, що бувший адвокат з Київа і б. член Найвищого Апеляційного Суду Української Нар. Республики, Арнольд Д. Марґолін, зложив адвокатський іспит в Бостоні й одержав від судді Джеймса Б. Керролла декрет про право виконування адвокатської практики в стейті Массечусетс. Гром. Марґолін — родом жид з України, що завсіди був українським державником та знає українську мову в слові й письмі, а також українську історію і право. Він був членом Найвищого Суду перед приходом більшовиків, а відтак послом України в Льондоні, поки пок. Петлюра не заключив умови з Польщею. З тою хвилиною він покинув свій уряд і переніся до Берліна, а відтак в 1922 році до Америки. Тут працював, між іншим, пишучи для американських газет і журналів. Часто писав про Україну, завсіди прихильно. Обороняв навіть український уряд перед замітами вини у протижидівських погромах. Гром. Марґолін вже не молодий і має жінку й діти, тому важко було йому іноді заробити на життя, а всетаки поборов усі перепони і ще студіював право в університетах. Вкінці, хоча на старші літа, а таки добився свого власного становища в Америці.

(„Америка".)

Військові труднощі Китаю.

Цими днями в Нанкіні скінчився другий конгрес Гоміндану, який займався головно розглядом плянів про реорганізацію китайської армії. Підчас років революції число війська незвичайно зросло, й окремі генерали ніяк не годяться на зменшення своїх військових відділів. Президент Чанг-Кай-Шек подав до відома, що китайське військо числить досі понад 2 міліони вояків. Одначе уряд рішив зменшити це число на 800.000. Весь державний бюджет Китаю виносить лише 900 міліонів марок. З того 200 міліонів іде на покриття закордонних позичок, а військо забирає 700 міліонів або 72 проц. усіх доходів. Таким чином треба конечно перевести радикальне зменшення війська, бо інакше державі загрожує банкротство.

Чемберлен домагається для Англії політичного відшкодування.

Бувший англійський міністр закордонних справ Чемберлен виголосив в Ульстері промову, в якій говорив також про справу репарацій. Він сказав, що Англія принесла тяжкі жертви для осягнення миру в Европі, а тепер від неї домагаються ще більших жертв. Конференція має полагодити не лише справу репарацій, але також ряд політичних справ. Коли Англія мусить дати дальші фінансові жертви, то в такому разі мусить одержати за це політичне відшкодування.

В Газі.

Труднощі в політичній комісії.

На таємному засіданні політичної комісії відбулася ожиалена дискусія між Штреземаном та Бріяном у справі Надренії.

Штреземан заявив, що окупація німецької области 10 літ після війни не має жадної моральної, правної й політичної підстави. Вона стоїть у противенстві до пропаґованої власне з французького боку ідеї про европейську солідарність. Окупацію Надренії годі погодити з пактом у Льокарні та з засадами Ліги Націй. Д-р Штреземан вказав на те, що версайський договір виразно дає Німеччині право на звільнення Надренії, коли вона виконає всі свої зобовязання. Він дуже скаржився, що ще чотири роки після Льокарна не виконано даних тоді обіцянок. Німецька публична опінія з повним правом дуже з цього огірчена. Всі обіцянки лишилися досі порожніми словами. Він мусить зовсім отверто поставити питання, чи хотять нарешті поважно взятися до ліквідації наслідків війни, звільнити Надренію, вияснити справу репарацій і сотворити підстави для дійсного мира та справжнього порозуміння між народами. Право Німеччини на звільнення Надренії на основі 431 артикулу союзні уряди признали вже два роки тому, бо тоді признано, що Німеччина цілковито роззброїлася і тому скасовано військову контролю. Та Німеччина зробила ще більше. Хоч німецьке господарство переживає дуже тяжкі часи, німецький уряд приняв план Юнґа, як основу для остаточного полагодження справи репарацій.

В Німеччині ніхто не думає про реванж. Німеччина добровільно признала свої західні границі, які крім того гарантувала ще Англія та Італія. Тому тепер прийшов час виконати обіцянки, дані в Льокарні. Окупація Надренії не є жадною гарантією в справі виконання репарацій.

Штреземанові відповідав Бріян. Він заявив, що вірить у добру волю теперішніх державних мужів Німеччини, одначе нема ніякої гарантії, як довго вони будуть при владі. Ніхто не може заперечити, що в Німеччині істнують зовсім інші течії. Правда, Німеччина тепер обеззброєна матеріяльно, одначе не обеззброєна морально. Франція дуже потерпіла в часі світової війни, якої не хотіла. Тому вона тепер мусить мати відповідні гарантії. Тому звільнення Надренії може відбуватися лише частинами в міру виконання пляну Юнґа.

Jamhoree — світовий зїзд пластунів.

Перший виїзд українських пластунів у світ.

Birkenhead, Arrove Park, 3. VIII. 1929.

Коли шановні читачі переглядатимуть отсі рядки, тоді недалеко Ліверпуля на площі величезного парку Arrowe зїхалися пластуни з цілого світа в числі понад 50.000 і утворили велике місто. Arrowe Park має площу 8 км², яка вміло поділена на 157 таборів для пластунів усього світа: старших, молодших і наймолодших. 41 держав вислалили своїх репрезентантів, аби приняти участь на отсьому могутньому зїзді пластової молоді. Стрінете тут пластунів з цілої Европи (крім Росії і Румунії), не лише Англії, але й маленьких, молодих держав, як Латвія, Естонія і т. д. Приїхало багато пластунів з Америки, Бразилії, Мексіка, з далекої Японії, Китаю, Сіяму, Персії, Австралії, Н. Зеляндії і т. д. Кожний нарід старається бути членом всесвітнього союзу пластунів і навіть еміґрації з Альбанії і Росії (група бельгійська) добилися офіціяльної участи.

В кожному таборі маячить багато пластових прапорів, а понад всіма прапор нації-держави. Кожна нація старається знайти собі симпатиків між іншими народами, знайомить їх про свій край, звичаї й обичаї. Сотні тисяч відвідувачів таборів мають нагоду подивитися на працю молоді кожної нації, оглянути народні строї, вироби і т. д. Що-дня в театрі на 8.000 осіб кожна нація показує свої народні танці і ріжні вправи та пластові продукції.

Є звичай, що всі пластуни одної нації відвідують усі табори інших народів і в Жамборе великий рух. Ходять ріжнородні пластуни, старі й молоді, в ріжнородних строях, чорні, жовті, білі, ходить численно публика, а по дорозі снують авта й повози. А все те разом спричинює вічний рух з ранку до 11. год. вечера. Багато цікавого побачить тут не лише пластун, а й звичайна цивільна особа.

Треба віддати честь анґлійській публиці яка не зважаючи на щоденні дощі відвідує Джамборе. У всіх усміхнене лице, радість і втіха, що можуть побути день з молодю. Публика любить пластунів і всіма силами їх підтримує. Далеко нам, українцям, до анґлійців... Ще замітно, що між пластунами і пластунками не

Джамборе є багато старших людей, є вже навіть зовсім сиві, на становищах. А у нас пласт є для більшости громадянства тільки забавкою майже.

Улаштування такого кольосального табору Джамборе з 50,000 пластунів вимагало від проводу дійсно неабиякого організаційного таланту, аби праця і прогодування такої маси народу відбувалися успішно і без запізнення. Треба признати, що англійські пластуни зі своєї задачі вивязалися гідно.

Ще пару слів про нас, українців. 45-мільйоновий нарід мало хто знає, всі рахують нас русскими, сербами, болгарами, або поляками, лише не українцями. Тому малочисленній делегації пластунів, яку вислала Верховна Пластова Команда у Львові, припала дуже тяжка, надзвичайно відповідальна задача: Всіми силами й засобами поборювати такі й інші невірні відомости про нашу націю. Як справиться з цим наша делегація, яка перший раз лише виступає на всесвітному зїзді пластунів, покаже будучність. Одно лише сміло можна сказати, що ні один нарід не працює так інтенсивно, як наша українська, малесенька група, що обійшла, в дощ і болото, вже 27 народів і полишила по собі у всіх добрі наслідки. До ще більших успіхів бракує нам грошей і відповідної підготовки та деяких засобів, яких ми не могли передбачити, бо це є перший виїзд українських пластунів у світ. Б.

Криголім „Красін" через північне море.

Відомо, що Сибір — країна зачарованих, неексплюатованих природних богацтв, земних скарбів, але їх використання, а особливо вивіз, надзвичайно трудний. Великі, сплавні ріки Об, Єнісей, Лена надавались би до транспорту водою, та вливаються вони в північне Карійське море, яке щонайменше на 3 місяці в році від липня до жовтня настільки розмерзає, що дальша плавба морем можлива, але і то не кожного року, і не тою самою дорогою. Тому за царських часів ніколи не розслїджувано науково і фахово переїзду північним морем до Европи, головно тому, що великі промисловці і купці Москви і Петербурга були інтересовані в транссибірській залїзниці і боялись конкуренції тої морської дороги, правда, довшої, але дешевшої.

Щойно тверда дійсність змусила більшовицький уряд занятись розшуками дороги при помочі всіх найновіших засобів науки, техніки і винаходів. І ось повстали вздовж північного берега Европи і Азії ріжні станиці, призначені для наукових, метеорольогічних досвідів, радіові стації, то-що. А все те для систематичного збільшення товарообміну.

Від 1920 р. виправляються торговельні експедиції до Сибіру північним морем. Спеціяльно в тій цілі заснований комітет у Ново-Симбірську з заступництвом у Берліні веде технічні і торговельні операції. А морська база находиться в Гамбурзі від трьох літ. Звідси виплило 28 кораблів німецьких, англійських, російських під проводом російського капітана Рекштина і комісаря Орловського, щоби вслід за криголомом „Красіном" перевезти величезний вантаж машин, узброєння, всіляких хемікалїв, товарів і т. д. до устя ріки Об і Єнісей, а звідти набрати тамошні богатства, золото, шкіри, футра, дерево, графіт і т. д. привезені Обом з Тюмеку, а Єнісеєм з Краснодарська на кілька тисяч верстов.

Криголім „Красін" це формальне залізне яйце без звичайної у кораблів підстави зв. кілем, з корабельними машинами на 10.500 кінських сил, з залогою 123 людей під проводом капітана Сарйокіна, старого, досвідного моряка. Командантом експедиції, яка має розслідити всі можливости найкращої дороги через північне море є Микола Іванович Евгенів. „Красін" у плавбі хитається незвичайно сильно. Він виїхав 9. липня з Кронштадтського каналу, обїхав Скандинавію, 23. липня набрав у Берген, найбільше висуненій на північ місцевости Норвегії, вугілля і вирушив вздовж північного берега Скандинавії на т. зв. море Берентса, якого полудневою відногою є „біле море" з прибережним Архангельськом. Завданням „Красіна" буде вишукати найбільше пригожу дорогу до Карійського моря, віддаленого від моря Берентса островами „Нової землі". Річ у тому, чи найдогідніше їхати попри північний беріг Сибіру т. з. „югоwським шаром", проваллям між Новою Землею і суходолом, чи т. зв. Матошкіним шаром, переділюючім Нову Землю на два острови, чи краще обїхати Нову Землю від півночі. Помічним має бути перший раз літак, на якім славний з рятункової акції для експедиції Нобіле, пільот Чухновський, має виїхати з Ленінграду через Архангельськ до Нової Землі і стрінутись з „Красіном".

З великим зацікавленням вижидає торговельний світ висліду тої експедиції „Красіна" і всіденних ним 28 торговельних кораблів, бо від того залежить дальший розвиток торговельних зносин Німеччини, Англії і інших держав зі Сибіром.

По широкому світі.

Еміграційний канадійський уряд поробив деякі нові трудноші щодо виїзду земельних робітників з Европи до Канади, тому, що цьогорічні жнива є там невдоволяючі.

У роковини смерти Степана Радіча у Загребі маніфестувало населення спокійним походом через місто, вивішуючи в вікнах хорватські прапори.

Англійський премієр Мекдональд рішив виїхати з початку вересня до Вашингтону, щоби особисто розпочати переговори про роззброєння на морі.

Засіданнями Ради Ліги Націй дня 30. серпня проводитиме представник... Персії.

Сильне напруження в Газі.

Конфлікт між Англією і Францією.

З Гаги надійшли вістки, що в пятницю 9. серпня ц. р. вечером заявив Бріян в інтервю з представниками французької преси, що він не вірить аби переговори перервано, хоч ситуація дійсно напружена. Праці політичної комісії — сказав Бріян — потягнуть за собою дуже поважні консеквенції. Але тому, що її успіхи залежать у першу чергу від вислідів праці фінансової комісії, може все скінчитися фіяском. Ситуація на думку Бріяна ясна. Ще в Женеві ухвалили шість держав резолюції та рішили устійлиги дефінітивно справу відшкодувань, як вимогу солідарного і зорганізованого мира. В тій цілі зїхались знатоки до Парижа, які протягом трьох місяців випрацювали плян відшкодувань. Правда, вони були независимі, але стояли в контакті зі своїми урядами. Теперішня конференція покликана лише ввести в життя устійнений плян знатоків.

Вже пять держав заявилося за принятям пляну (в цілости), але одна держава противиться тому. Проте не вірю — кінчив Бріян — аби тоді, як пять держав порішило принати цей плян і лише одна держава тому противиться, конференція розбилася. Вкінці заявив Бріян, що він не вірить, аби якийнебудь нарід хотів узяти на себе відповідальність за розбиття мира започаткованого в Газі.

Зате англійська преса оголосила зараз у суботу 10. серпня ц. р. інтервю зі Сновденом, який передав його англійським журналістам ще коло півночі, познакомившися лише зі змістом інтервю Бріяна. Сновден заявив, що на випадок розбиття конференції, відповідальність за це не може впасти на англійську делегацію. Сновден додав, що французька делегація має вражіння, неначе би англійська делегація лише (легковажила) обманювала конференцію. Якщо Франція має такі ілюзії — зазначує Сновден, — то краще хай вона зачекає на дальший розвій ситуації. Зноваж сам факт виступу проти мене 5-ьох держав — каже Сновден — а саме: Франції, Італії, Румунії, Югославії та Греції не виводить мене ще з рівновати і не значить, що я не маю рації. Далі Сновден заявив, що верне до Англії, якщо не буде способу до порозуміння, бо тоді дальше перебування в Газі було би безцільним. Інтервю закінчив словами: можу заявити панам, що не уважаю ситуації за безнадійну.

Вже Англії йдуть на руку.

„Пті Парізієн" подає вістку з Гаги, що в помешканні бельгійської делегації відбулося засідання при участи Жаспера, Гіманса, Шерона, Люшера, Піреллі та Адачі, на якому порішено в імени чотирьох держав не допустити до відкинення пляну Юнга. *Всі учасники згодилися на цьому засіданні*, як підкреслює „Пті Парізієн", *поробити Англії деякі концесії, аби не допустити одначе до зміни цілого пляну Юнга.*

Італія невдоволена.

Італійська преса нападає на Сновдена за його виступи в Газі. І так „Лявоpo Фашіста" лаяливає його виступи „відгомоном пруських юнкрів з часів Вільгельма". „Трібуна" не щадить теж Сновденові перцю і підчеркує, що лише соціялістична частина Европи уважає таку політику за мирну, але зате друга частина Европи глядить з трівогою на експерименти свіжо спечених англійських державних мужів.

Становище Злучених Держав.

З Нью-Йорку повідомляють, що державний секретар Котен заявив, що Злучені Держави бажали би оконечного полагодження справи відшкодувань, яке устійнили вже европейські держави, але *уряд Злучених Держав не попирає рішучо пляну Юнга, як також якогонебудь іншого.*

„Дейлі Мейл" приносить вістку, що Мекдональд, який саме перебуває в Шкопії, задумує полетіти літаком до Гаги тому, що ситуація дуже критична по останніх виступах Сновдена.

Чому Англія проти пляну Юнга.

В суботу 10. серпня ц. р. на засіданні фінансової комісії, яке почалося в 10-тій год. перед полуднем делегат Англії Ґрегем подав причини їзя яких Англія не може прилучитися до постанов пляну Юнґа, а які відносяться до зобовязань в товарах. Англійська торгівля, яка перед війною становила 19.9 відсотків світової торговлі зменшилася по війні до 11.2 відсотків. Тому ця справа для Англії є дуже важна, до того ще в Англії є 1,250.000 безробітних робітників, головно в вугляним промислі. Зноваж зобовязання в товарах вводять до міжнародньої зміни товарів штучність і неприродність. Справді план Юнґа передбачує ці річеві зобовязання лише на 10 літ, але Англія цілковито не думає погодитися навіть на ці постанови. План Юнґа передбачує як рекомпензату за фінансові зобовязання сплату товарами, яка можлива на думку Англії лише в відношенні до держав вірителів. Нормальний вивіз Англії сильно підважений, бо Англія вивозить під ту пору лише 50 міл. тон вугілля, себто вивозить менше, як перед війною. До того Франція і Італія отримують вугілля на рахунок відшкодування. І так італійському вивозові відповідає зменшення видайности полудньово-валійських копалень на 4 міл. тон річно. Вправді план Юнґа передбачує зменшення річевих зобовязань з 1,050 міл. на 540 міл. тон річно, але це цілковито не вистручає і не дає ніякої охорони англійському вугіллю, тому Ґрегем підчеркує, ще раз, що Англія противиться річевим зобовязанням.

Безпідставні побоювання.

У відповідь Ґрегемові заявив дел. Франції Шерон, що річеві зобовязання в пляні Юнґа сильно поменшено. До того Франція не покривав внутрішнього запотребування вугілля з власних копалень — тому побоювання англійського делегата перед господарською небезпекою для Англії з приводу постанов пляну Юнґа про річеві зобовязання є безпідставні і нереальні.

Кпини Франції.

Після заяви Шерона Сновден заявив рішуче й енергічно, що не приймає аргументів Шерона до відома. Стверджує, що англійські знатоки не мали ніякого мандату від уряду і тому англійський уряд домагається аби комісія якнайскорше застановилася над запропонованими англійською делегацією резолюціями, бо в противному випадку метода повторювання тих самих спротивів не доведе до ніякої цілі. Сновден додає, що пропозиції Шерона не приймає бо уважає її за кпини Франції і тому ставить внесок, аби комісія відповіла скоро і ясно на англійські пропозиції, бо поза рамцями цих пропозицій він не думає продовжувати далі дискусії, і піде до Англії. На тому перервано засідання фінансової комісії до понеділка.

Невже димісія Луначарського?

З Варшави повідомляють, що з Москви надійшли вістки неначе би нарком. освіти більшовицького уряду Луначарський подався до димісії. Причини димісії невідомі.

—o—

Войовничий настрій у більшовиків.

Східна агенція повідомляє, що після зірвання безпосередніх китайсько-більшовицьких переговорів у генеральнім штабі червоної армії панує піднесений войовничий настрій. Ескадра военних літаків, яка демонстраційно літала понад границею Манджурії, вернула вже до своєї операційної бази в запіллі. З Харбіну і Нанкіну отримано вістки, що військові китайські кола сильно занепокоєні, бо сподіються кожної хвилини наступу червоної армії на Манджурію. Більшовицька розвідка ствердила, що за китайською границею наступило пересунення манджурських військ.

—o—

Зі спортового життя.

Репрезентаційні змагання.

Львів. Чорні—Туристи 6:1 (2:0).
Краків. ЛКС—Висла 4:1 (2:0).
Коговиці. ІФП—Рух 0:0.
Варшава. Легія—Варшавянка 3:1 (3:1)
Львів. Лехія—Польонія 5:2 (4:1)

Товариські змагання.

Стрий. Поґонь (Львів)—Поґонь (Стрий) 4:0

—o—

В справі реєстрації воєнних інвалідів.

КОМУНІКАТ.

Тисячі інвалідів і їх родин не побирають інвалідської ренти тому, що не заголосилися 1922 р. На домагання українських послів ухвалив польський сойм закон з дня 7-го березня 1929 р. про додаткову реєстрацію воєнних інвалідів. До цього закону вийшли три виконуючі розпорядки, а саме: розпорядок з 15-го червня 1929, розпорядок з 6-го липня 1929 р. і запорядження міністра праці й суспільної опіки з 23-го липня 1929 р.

Тому, що річ тут у заосмотренні кількох тисяч воєнних інвалідів української національности, подаємо ближчі інформації.

Хто має право реєструватися?

Право заголоситися до реєстрації, а тимсамим домагатися признання їм інвалідської ренти мають: 1) Воєнні інваліди зі світової війни, які не одержують інвалідського заосмотрення тому, що запізно заголосилися. 2) Воєнні інваліди, які повинли військову службу в армії отамана Петлюри в часі від 17-го квітня 1920 р. до 17-го березня 1921 р. і в тому часі стали воєнними інвалідами. (Саме в тому часі от. Петлюра був союзником Польщі). 3) Воєнні інваліди польської армії, які запізно заголосилися по признання їм інвалідського заосмотрення. Деякі українці, що служили в польській армії у мирному часі, стали наслідком нещасливих випадків воєнними інвалідами, а тому запізно заголосилися й не одержують інвалідського заосмотрення. 4) Вдови і сироти по таких воєнних інвалідах, що задля спізненого зголошення не побирали інвалідської ренти. Таких випадків є у нас дуже богато. Немало інвалідів, не одержуючи ніякого заосмотрення, вимерли з голоду й холоду. Тепер їх рідня може добитися для себе признання заосмотрення.

Час реєстрації.

Реєстрація інвалідів відбувається в часі від 1-го липня 1929 до 31-го грудня 1930 р. Хто не зголоситься в тому річниці тратить уже невідкличне право на інвалідське заосмотрення.

Де воєнні інваліди мають зголошуватися до реєстрації?

Реєстрацію переводять при повітових старостваx уряди звані рефератами для справ воєнних інвалідів. Одначе тільки при деяких старостваx є реферати для інвалідських справ. Українське Товариство Допомоги Інвалідам подало недавно в українській пресі точний спис урядів, які переводять реєстрацію воєнних інвалідів для поодиноких повітів і тому ми цього не будемо повторювати вдруге.

Зразок зголошення до реєстрації.

До Повітового Староства

(Реферат воєнних інвалідів)

У . . . . .

Підписаний (ім'я і прізвище) воєнний інвалід б. австрійської армії, уроджений дня . . . 1 . . року в (. . . . громада) . . . . повіту, приналежний і замешкалий в . . . . . прохає на основі закону з дня 7-го березня 1929 р. зареєструвати його як воєнного інваліда і признати йому інвалідське заосмотрення.

Підписаний служив при . . долшу, був ранений (описати в який спосіб, згадно захворів) у місяці . . . . року . . .) подати де: на (італійськім чи російськім фронті), лічився в шпиталі в . . . . . був звільнений з військової служби дня . . року . . . , був признаний воєнним інвалідом рішенням (. . . чим) з дня . . . року . . . одержував ренту за австрійських часів аж до розпаду Австрії. (Коли не одержував ренти, слід подати, чому Прим. був супровітований перед самим розпадом Австрії або був у неволі і т. ін.).

До реєстрації інвалідів у попередньому річниці не зголосився наслідком незнання розпорядків і правних постанов.

На доказ інвалідства і звязку його з військовою службою залучає такі інвалідські грамоти (вичислити їх). Коли ж інвалід не має інвалідських грамот, слід записати, чому, чи їх не одержав, чи загубив, чи зайшло що іншого.

В недостачі документів підписаний покликує на доказ інвалідства і звязку його з військовою службою отих свідків: (подати імена і прізвища найменше двох свідків і їх точну адресу).

Підписаний є жонатий (безженний), має на удержанні жінку і дітей у віці від . . . до . . . лїт, при чому не має ніяких засобів на вижиткування родини.

З уваги на предстаавлений стан справи підписаний прохає признати йому і його родині інвалідське заосмотрення.

. . . . . (місцевість) дня . . . . 1929 р.

(Підпис)

(Точна адреса) . . . . . .

. . . залучників.

Пояснення до зразку зголошення.

Дуже важною річчю в устійнення причинового звязку між каліцтвом (хворобою) і військовою службою, бо від того залежить признання інвалідського заосмотрення. Виконуючий розпорядок з 6-го липня 1929 р. каже, що причиновий звязок устійнюється при помочі військово-лікарських свідоцтв, шпитальних оречень, посвідок шпиталів про перебування в них інвалідів для лічення, шпитальні записки про хід хвороби, урядові посвідки про довершені досліди хвороби (пересвітлення апаратами Рентґена, досліди крови, мочу і т. д.), урядові лікарські посвідки і т. п., інвалідські книжочки й легітимації, свідоцтва цивільних лікарів, у яких інвалід лічився і т. п.

Коли інвалід задля якихнебудь причин не має вгорі наведених грамот, то можна покликатися на вірогідних свідків, які мають ствердити каліцтво (хворобу) і звязок його з військовою службою.

Свідків, яких подасть інвалід у своїому зголошенні, переслухує суд на домагання військово-лікарської комісії. Зі сказаного слідує, що чим більше й лїпші грамоти долучить інвалід до свойого зголошення, тим певніше і скоріше одержить інвалідське заосмотрення.

Дуже трудно одержати інвалідське заосмотрення тоді, коли утрата спосібности до праці наступила наслідком таких внутрішніх хвороб, як чахотка, умові недуги і т. п., бо тоді незвичайно тяжко виказати причиновий звязок між хоробою і військовою службою.

Як старатися за інвалідські грамоти?

Інвалідські грамоти багатьох інвалідів находяться дуже часто не в руках інваліда, а по рїжних урядах, шпиталях і т. п. Тепер відписи зі всіх урядів і шпиталів розділено й переслано до повітових референтур для справ воєнних інвалідів, одначе це відноситься лише до тих грамот, які находилися в межах польської держави.

Грамоти в чужих державах можуть інваліди старатися видістати через польські консуляти в чужих державах. Подаємо спис оцих консулятів: 1) Австрія. — Польський консулят, **Wien III. Rennweg 1.** 2) Чехо-Словакія.—Польський консулят, **Praha — Smichow, Stefanikowa 46.** 3) Мадярщина — Консулярний виділ при польському посольстві, **Budapest, Orszaghaz utka 15.** 4) Італія — Консулярний виділ при польському посольстві, **Roma, Piazza Campitalii 3.** 5) Югославія — Консулярний виділ при польському посольстві, **Belgrade, Krunska 58.** 6) Ромунія — Польський консулят, **Bukarest, Strada Popa Tatu 47.**

Коли прим. інвалід був на лїченні в шпиталі в Братиславі, то пише до польського консуляту в Чехословакії, подає час лікування, назву шпиталю і військового відділу, при якім служив і прохає прислати йому відписи лікарських шпитальних свідоцтв. Таксамо поступає тоді, коли інвалідські грамоти виставили військові власти, яких осідок находився поза теперішніми межами польської держави.

Зголошення про реєстрацію слід вносити вже тепер, а лишень покликатися в ньому на те, що петент відніс по видістання інвалідських грамот. На кожний випадок слід покликатися на свідків, бо може й таке трапитися, що інвалідських документів не вдасться роздобути.

В якій мові вноситься зголошення?

Зголошення про реєстрацію можна вносити в українській мові, бо вноситься його до староства, рішення про ступінь нездібности видає військово-лікарська комісія при старості, а признає заосмотрення скарбова влада. Як відомо, політична і скарбова влада I. і II. інстанції є обовязана на основі язикового закону приймати прохання в українській мові.

Від якого часу належиться зареєстрованим інвалідам інвалідське заосмотрення?

На основі закону про додаткову реєстрацію належиться інвалідське заосмотрення інвалідам і їх родинам від першого дня того місяця, що слідує по внесенню зголошення про реєстрацію. Значить: коли інвалід зареєструвався дня 15-го липня то інвалідське заосмотрення одержить він 1. серпня, хоч би йому признано заосмотрення щойно в грудні.

Хто рішає про відсоток нездібности до заробкової праці і про признання інвалідського заосмотрення?

Військово-лікарська комісія при повітовому старості на внесок лікаря, що урядує при референті справ воєнних інвалідів, рішає про висоту нездібности до праці воєнного інваліда. Інвалідське заосмотрення признає скарбова влада. Як від рішення військово-лікарської комісії, так і від рішення скарбової влади можна внести відклик, але інформації про не подамо іншим разом.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галантерійних робіт.

183 6–7

Агітація польських інвалідських товариств.

Польські інвалідські товариства розвели живу агітацію за вписуванням українських інвалідів до тих товариств. Деякі наші інваліди думають, що скорше одержать інвалідське заосмотрення, коли впишуться до польських товариств. Тимчасом приналежність до польських товариств не має нічого спільного з призначенням інвалідського заосмотрення і тому наші інваліди зовсім непотрібно видають гроші на вписове і на членські вкладки до польських товариств.

ЗА ВІДДІЛ ПРАВНОЇ ПОРАДИ НАРОДНЬОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УНДО:

Посол Володимир Целевич.

НОВИНКИ

— **Арештування в Станиславові.** Перед кількома днями арештувала поліція в Ямниці двох студентів університету Гірняків, синів о. дек. Гірняка в Ямниці, а крім того мешканця Ямниці Савчака і студ. унів. Боднарчука. Арештовані перебувають у поліційному арешті в Станиславові. Причина тих арештувань невідома.

— **Підвишка муки.** Цінникова комісія львівського магістрату затвердила підвищку ціни житньої муки (70 проц.) на 44 сот. у гуртівні і ціну хліба з цієї муки на 48 сот. на базарі та в крамницях. Пшенична мука коштує як і раніше.

— **Фальшують молоко.** За один місяць створив відділ досліджування харчів при магістраті у Львові 56 випадків сфальшованого молока на 680 переведених проб. Цього-ж місяця вже переловили 50 „пахтярів", торгівців молоком, які довозять з підльвівських громад молоко, підправляючи його чи розпускаючи водою.

— **Катастрофи.** У французькій провінції Франш-Комте борвій знищив поля на кількана-цять міл. франків. — В околиці Ліону борвій знищив винниці та сади на просторі кількадесяти км. і вбив 12 осіб. — У фабриці стрільного пороху біля Палермо вибух убив дві особи і знищив багато пороху.

— **Рїжні вістки.** До Риму приїхало 2000 італійських фашистів з чужини, щоби скласти поклін Муссолініому. — У Бельфасті спустили на море новий великий корабель „Брітанік", який, як сподіваються, побе рекорд німецького „Бремену". — Італійська рада міністрів приняла постанову, що відтепер буде в Італії скасована оплата за вхід до всіх музеїв, ґалерій, історичних палат і інших памятників мистецтва. — У Берліні почався міжнародній конґрес реклями з участю 4000 делеґатів (2000 є з Америки). — У Зл. Державах помер 85-літній ірляндець Джемс О'Суллівен, винахідник гумових каблуків. — У Мільвокі (Спол. Держави) помер один із провідників американських соціялістів Ельбергер. — Провідник минулорічної підбігунової експедиції Нобіле приїхав на кілька днів до Праги, щоби прочитати перед друком опис цієї експедиції написаний проф. Бегунком. — Окружний суд у Вильні видав присуд, що державний польський скарб має звернути д-ру Ґорецькому, внукові Адама Міцкевича, ліси в Дусінентах, що колись були родовим майном Горецьких, а були сконфісковані царським урядом у 1931 р. — Дня 19-го червня фабрики авт Форда випустили в світ 9100 авт, найбільшу скількість, вироблену досі якоюнебудь фабрикою авт.

— **Рекорди.** Молода американка Мері Далі впавши з літака на легкопаді з висоти 1000 м., летіла з вітром від Шікаго 12 годин, на просторі 480 км. — У місті Ляс Пальмас (на Кубі) оженилось цими днями двох 80-літніх селян з молодими дівчатами; у весіллі брало учатсь 9 їхніх синів, 78 внуків і 32 правнуків; ці подружа вважають тому рекордовими, що оба новоженці є здорові, сильні та досі працюють як колись. — Відомий анґлійський автомобіліст Сіґрейв, що здобув світовий рекорд їзди на швидкість, будує тепер моторову лодку, якою хоче побити також рекорд швидкої їзди на морі. Він стане до змагань у березні на другий рік на Фльориді; канал Ля Манш переїзджатиме він у 12 хвилинах.

— **Осяг пароплава „Бремен".** До понеділка, 22. липня, рекорд швидкости між усіми особовими кораблями світа держала „Мавретанія", один з більших пароплавів анґлійської лінії Кюнард. Вона держала цей осяг 22 роки. Але в понеділок побив Мавретанію „Бремен", новий особовий пароплав лінії Північний Німецький Льойд з Бремен. Рекорд Мавретанії був 5 год. 2 години і 24

хвилин, а тепер „Бремен-а" є 4 дні, 17 годин і 42 хвилини. Різниця майже 9 годин в часі, у якому переїхали Атлянтик з Шербурга, у Франції, до Ню Йорку. „Бремен" півтора раза більший від Мавретанії (майже 50.000 тон місткости) і їхав правильно, без напруження сили машин. Цим осягом „Бремен" здобув славу для німців, для їхнього поступу в промисловій техніці. З грімким гомоном витали його, коли приплив до пристані в Бруклині. А перша привитала його „Мавретанія", яка вислала йому гратуляційну радіо-депешу. Але „Бремен" побив ще один рекорд швидкости. Пароплав привіз 2,922 міхи почти, переважно з Німеччини. Вони в Бремен дістали печатку 17. липня. Ще 55 мінут перед допливом до Ню Йорку Бремен вислав свій власний літак (вистріливши його у воздух катапультою) з двома міхами спеціяльної почти. Літак (сплавний) осів на воді у пристані і передав міхи на окрему лодку ню-йоркської почти. Міхи негайно доставлено до головного бюра в Ню Йорку, а відтам ще того самого дня (в понеділок) адресатам у Ню Йорку в 4-ій годині пополудні. Була там теж почта для Льос Анджельос та Сан Франціско. Її забрав літак, що полетів наніч і заразже її доручено адресатам. Значить з Німеччини ішли листи до Каліфорнії 7 днів. Усіх пасажирів мав Бремен 1.670, а між ними 793 американців. Всі вони були раді, що за 4 доби промчали Атлянтик, хоча погода була гарна і вони не дуже то дбали про скорочення милої подорожі. В Ню Йорку збирали гратуляції капітан „Бремена", Леопольд Цігенбайн, і президент Північного Німецького Льойду, Филип Гайнекен, який теж приїхав з першою подорожю свого нового морського велитня. Ґазети пригадують, що за Колюмба, тому 437 літ, плили до Америки 71 днів, а перший пароплав Савання в 1819 році переплив Атлянтик за 26 днів. Одначе нині і 4 доби їзди вже за довго, коли люди літають.

— **Український боксер.** Читаємо в філядельфійській „Америці": Іван Дзядик мав зміритися з Біллі Воллесом ще в понеділок, але буря і злива перешкодили і змагання назначено на середу 24. липня вечір у Філліс Бол Парк у Філядельфії. Іван Дзядик, філядельфійський українець, лемко. Він ще моолдий хлопець, 21 літ, але вже справний боксер і досі вже виграв багато разів та заробив доволі гроша. Біллі Воллес, родом з Аляски. Відтак жив і боксувався у Каліфорнії і в Огайо. Щойно минулого місяця приїхав до Філядельфії; проголосив себе відразу філядельфійцем і визвав Дзядика до боротьби за чемпіонство Пенсильванії. Оба зважились і важили рівно по 133 фунти. Публики було до 10.000, а серед неї богато українців. Розправа пройшла в 10 стрічах. Оба молоді спортовики, боксери легкої ваги, хоча однакового віку і ваги, та не однаково бються. Дзядик завсіди валить обома руками в голову, а головно у щоки. Лівою навіть частіше. А Воллес лишає голову противника в спокою, а бе в груди і в середину тіла. До 8-ої стрічі виглядало, що Дзядик має перевагу, а в 8-ій стрічі то Воллеса таки збив добре, але дві останні стрічі дали Воллесові перевагу і суд Пенсильвенійської Атлетичної Комісії признав чемпіонство Воллесові. Та публика, бодай велика частина, малу іншу думку. Газетні спортові звітники, кажуть, що Дзядик бився знаменито і він мав виглядиви виграти, тільки що він мало вірив сам у побіду і переходив до оборонних позицій замісць до атакуючих.

— **Дорогоцінна бібліотека.** У найближчому часі продаватимуть у Льондоні на ліцитації бібліотеку... Нютона. Вона лежала запроторена майже 300 літ і щойно кілька літ тому відкрили її випадково на селі, в якійсь старій шафі на хуторі. Тепер віднайшли нову серію книжок Нютона. Разом є їх 858, оправлених у телячу шкіру, дуже добре збережених. На чотирьох томах виписаний рік 1631, коли Нютон вступив на університетські студії в Кембрідж. Є там перше та друге видання його „Прінціпія" з його власноручними виправками та замітками. Той, хто продає ці книжки, дістане великі мільони.

— **Найпильніша лектура.** Один німецький промисловець хотів перевірити, чи люди справді читають оголошення в пресі. Тому, що він сам поміщував їх часто і платив за них, рішив друкувати в оголошеннях ріжні фальшиві історичні дати та неправдиві факти. За один тиждень дістав він 400 листів зі спростованням цих помилок; спростовували їх студенти, професори, священики, хлібороби, письменники. Це був доказ, що загал вичитує пильно оголошення, — доказ зрештою зайвий, бо відомо, що у модерних народів, у великих центрах, усі можливі діла полагоджуються оголошеннями і що вони є найпильнішою щоденною лектурою для всіх, що вірять у можливість основної зміни свого життя, завдяки якомусь новому інтересові, новій посаді або попросту новій знайомости.

ОГОЛОШЕННЯ

Ширіть наш часопис!

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 12-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Вівторок. 13-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське око".

Середа, 14-го серпня, г. 8·15 веч. Виступ арт. варш. театру „Морське Око".

Кіна.

Аполло: Обережно з жінкою. Цирк Чарлі Чепліна.

Кольосей: Король боксерів Рин. Дікс, Мейрі Бріян. Не нас обдурити.

Лев: Боротьба за степ. Дівчина з бару.

Люна: Архиплодій в Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його дійник. Король карнавалу.

Оаза: З причини реконструкції зачинене.

Палас: Несамовитість (Лярс Гансон).

Пан: Гріхи розведеної. Ліа де Путті.

Пасаж: Тайна вулькану. Людина з лисими налогами.

Утіха: Джон Беррімер: Коли мужчина любить.

Фатаморґана: Білий мурин. Рай на землі.

Химера: Жінка чи лялька.

Програма радіо.

Вівторок 13-го

Льондон (356,3), 20·— Концерт. 22·15 Музика до танців.

Париж (1725) 21·35 Радіоконцерт.

Берлін (418) 20·— Муринські пісні.

Відень (516,3) 21·25 Легкий концерт.

Рим (441) 21·— „Сільвано" опера Масканія.

Мілянo (301) 17·— Квінтет. 20·30 Квінтет.

Брюссель (509) 21·15 Виїмки зі „Сафо" Массене.

Будапешт (550) 17·30 Російська орхестра Синявова. 21·10 Лякос і Мочаній в своїм муз. репертуарі.

Мюнхен (535) 21·— Камерний концерт

Ленінград (1000) 18.— Концерт.

Москва (825) 20·30 Музично-літерат. вечір.

Харків (1304) 18·— Камерний концерт, 19·— Міський театр.

Київ (800) 17·30 Популярний концерт. 19·— Клюбовий концерт.

Варшава (1411,7) 18·— Популярний концерт.

Познань (334,8) 18·— Популярний концерт.

Середа 14-го.

Льондон (356,3). 16·45 Концерт на органах.

Париж (1725) 16·45 Концерт.

Берлін (418) 20·30 „Лізістрата" оперетка.

Відень (516,3) 18·15 Концерт. 20·— Арії з опери.

Рим (444) 21·— Концерт.

Мілянo (501) 20·30 Легка музика.

Будапешт (550) 12·05 Циганська капеля. 22·40 Циганська капеля.

Мюнхен (533) 21·— Військова орхестра.

Прага (487) 19·05 Орхестра фільгармонії.

Ленінград (1000) 16·— Концерт.

Москва (825) 19·— Опера або оперетка.

Київ (800) 19·— Симфоніч. концерт.

Варшава (1411,7) 18·— Мандоліністи. 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8) 20·30 Військова музика. 23·— Музика до танців.

Краків (312,8) 22·45 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 17—?
Скала, вівторок, 13.VIII. 1929.
Копичинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.

Дирекція дівоч. гімназії Р. Ш. в Станиславові у відповідь на запити батьків, подає до відома, що гімназія одержала на р. шк. 1929—30 право прилюдности таке як і в попередних роках. — Додаткові вписи і вступні іспити будуть 2 і 3 вересня. 254 1—1

Позір Студенти Зборівського Повіту! В понеділок дня 19. серпня 1929 р. відбудуться в Зборові о год. 13-ій Сходини Студентської Секції при Тов. Кружок „Р. Ш." в Зборові з порядком нарад: 1) Відкриття Сходин і вибір президії. 2) Наша ідеольогія, реф. тов. Жуковського. 3) Організаційні завдання Секції. 4) Значіння Зборівської битви 1649 р. реф. тов. Крохмалюка. 5) Справа Свята 280 л. річниці боїв під Зборовом. 6) Вибір Виділу, Контрольної Комісії і Суду чести. 7) Внесення. Всі студенти (ки) повіту візьмуть обовязково участь. 256 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИК поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні условія. 190 11—?

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ 2 УЧЕНИЦІ. Покій соняшний, в здоровій дільниці Львова, старанна опіка, ціна уміркована. На бажання безплатна конверзація в німецькій мові. Піяніно в хаті. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „247". 247 2—3

ЛОВЕЦЬКЕ Т-ВО „ТУР" у Львові прийме кількох нових членів. Інформації подасть інж. В. Дунало, Львів, Ринок 43 I. Телеф. 5-33. 234 3—3

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Дороteум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 2—?

АВТОБУСИ і тягарові самоходи виконує одинока українська фабрика С-ки „ТИТАН" Львів, Валова 23. Дотепершня продукція — 130 возів. 181 6-6

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 191 11—?

ПОШУКУЮ приміщення в лучшім домі з солідною опікою для ученика 2 кл. гімн. в середмістю. Спокій пожаданий. **Гр.-кат. уряд парох. в Буську.** 243 2—2

КОСІВ, пенсіонат пані Лукашевської поручає соняшні покої з первороднім удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 239 1-6

КАНДИДАТА адвокатури рутинованого прийме від 1-го вересня 1929 р. або і зараз Д-р Теодор Жолнірчук адвокат в Бродах. — Зголошення проситься слати з поданням условій. 255 1-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Рентгенольог
д-р Людвик ЛЯНДЕС ЛАЙНЕРОВА
у Львові, вул. Третого Мая 7.
253 **повернула.** 2—2

Дешево виправи
студентські:
КОЛДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 2—22

ПІД ОСІННІ ЗАСІВИ Є

ТОМАСИНА

довготревалим, найуспішніше діючим угноєм та — **фосфорекс** найдешевшим фосфоровим угноєм. —

ТОМАСИНА дає високий збір зерна.
ТОМАСИНА не дається зимою виполокати із землі.
ТОМАСИНА містить крім фосфор. кислоти також біля 50% хосенного напна — безплатно.
ТОМАСИНОЮ підсилені засіви зимують з правила дуже добре.
ТОМАСИНУ належить в пору замовити вже літом — в осени навал замовлень і брак вагонів може причинитись до спізнення достави.

Иосиф КАРРАХ. Львів, Костюшка 18.

Цінники і проспекти повчаючі дарои і оплачено.
86 4—5

ВІД 7. ДО 19. ВЕРЕСНЯ 1929 Р.

IX. СХІДНІ ТОРГИ

У ЛЬВОВІ

ОСТАННІЙ РЕЧИНЕЦЬ ЗГОЛОШЕНЬ МИНАЄ ДЛЯ ВИСТАВЦІВ В ДН. 20. СЕРПНЯ 1929. РОКУ. СПІЗНЕНІ ЗАМОВЛЕННЯ СТІЙКОВИХ ПЛОЩ НЕ БУДУТЬ УЗГЛЯДНЕНІ. — ВИЯСНЕННЯ УДІЛЮЄ І ЗГОЛОШЕННЯ ПРИЙМАЄ: БЮРО СХІДНИХ ТОРГІВ У ЛЬВОВІ, — ВИСТАВОВА ПЛОЩА — ТЕЛЄФОН Ч. 9-64.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 180 (11.471). Львів, середа 14. серпня 1929. Poczтowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Хвилі моря і гроша.

(Від нашого кореспондента.)

Трепор (над Ляманшем), 6. серпня.

I.

Канал, що відділює Францію від Англії, розмірно нешироκий. Всетаки противного берега не видно. Що найбільше, тай то тільки в дуже погідні ночі і в найвужчих місцях каналу, видно іноді, дуже далеко на кругозорі, рухливі снопи світла: це рефлектори високих ліхтарень морських, якими засіяні оба побережжя. Позатим з Англії тут, у маленькому портовому місточку, не слідно майже нічого — хіба, час від часу, якийсь невеличкий товаровий пароплав англійський, чорний і брудний, що перед пристаню жде припливу морського, щоби могти вплинути у внутрішній порт, який висихає в порі відпливу. Ще й вряди-годи якийсь англійський моряк, смаглий від вітру й сонця, на вулиці або в якомусь прибережному шиночку, — і це все, чим слідна тут Англія.

Коли — буде тому вже яких вісім років — я перебував таксамо ферії в англійській каналовій пристані, то з Франції бачив я там таксамо мало. Або, правду сказати, ще менше, тобто нічого.

Не треба думати, що коли канал вузький, то й вода в ньому супокійна, а плавба завжди вигідна і приємна. Нічого подібного. З якихось географічних резонів, мені невідомих та які певне знає Степан Рудницький, рівень вод Північного Моря вищий від рівня французького Атлянтику. Наслідком того каналом постійно пре сильна струя з Північного Моря до Атлянтику. Коли до цієї струї додати ще могучі припливи і відпливи (іноді на цілий кільометр глибокі), тай ще колихання води, спричинені вітрами, то виходить з цього на каналі постійний несупокій, здатний викликати навіть нудоту навіть у таких мандрівників, які легко в морську слабість не попадають. Переїзд між Кале і Дувром тривае всього тільки трохи довше години, а всетаки дуже часто велика частина подорожніх віддае там морю свої снідання й обіди. А в Англії належить до самозрозумілої ввічливости питатися знайомих після приїзду з Франції:

— Який був Ваш переплив через канал? Надіюся, що добрий.

На жаль, він далеко не завжди добрий...

II.

На дверях тутешнього шиночку, в якому попивають свої важкі пива і свої гострі горілки англійські моряки, вивішений напис в англійській мові:

„Тут можна платити англійськими грішми".

А при цьому написі ще й приліплений листок, на якому виписано, по якому саме курсі вимін приймають у шиночку англійські гроші. Цей листок цілими роками, від стабілізації франка, висів собі незмінюваний і не було чого змінювати — франк був нарешті стабілізований, а англійська валюта була тверда від давна. Щойно в останніх часах, точніше: після приходу робітничого уряду в Англії, цей листок змінюють, і то щораз частіше. Змінюють чому? Бо англійський фунт штерлінгів хитається в своїй ціні, і то хитається з тенденцією вниз.

Англійський гріш, годі сумніватися, падае. Поволеньки, дуже спровола, та падае. І трепортська шинкарка — похожа в цьому на всі інші шинкарки і всіх інших торговців на всіх кінцях світу, куди навязуються британські торгові звязки, — не хоче вже приймати англійського гроша в номінальній ціні, а глядить кожного дня на біржеві викази і за ними змінює вивіску на своїй крамі.

Не можна сказати, щоби це вже було дуже поважне. Воно покищо тільки невигідне. Воно ще не тривожне, воно покищо тільки занепокоюче. Це перші познаки, перші симптоми тієї недуги, яка вбила вже стільки грошевих систем. Англійський Банк тратить своє золото, бо курс фунта захитаний, а курс фунта захитаний, бо вже тепер (яка швидкість і — яка обережність!) чимало недовірчивих капіталів усунулося (в галицькому жарґоні: „вицофалося") з Льондонського торгу, міркуючи собі очевидно, що безпечніше їм по другому боці води.

III.

Дехто каже, що причина цьому: боротьба грошевого капіталу проти демократії й соціялізму, що сходять в Англії з приходом Мекдональда. Ледви чи треба вірити таким поясненням. Це радше природне і не вимірковане явище: хвиля гроша колихається і відпливає від негостинного берега, вже на саме побоювання якихось негостинних актів.

Гріш, кажуть, не має запаху. Та він не має й твердого політичного „переконання". А властиво він має переконання: що нема резону залишатися там, де йому не гаразд.

Болиголів, слабкість, недокровність фунта штерлінгів — безсумнівні наслідки виборчої перемоги робітничої партії. Вони — висловн небезпеки, яку для істнуючої соціяльно-економічної системи, значить, також для обовязуючої грошевої системи, несе соціялізм.

Велика нація торговців і банковців, Англія, потребує доброї, твердої валюти, в якій свої й чужі, в усіх частях світу моглиб супокійно й безпечно заключати контракти купна і продажі, коротко-речинцеві і довго-речинцеві. Тверда і здорова монета — одна з підвалин, одна з передумов англійської сили економічної і — політичної. Після найтяжчих воєнних катастроф першою журою Англії було зберігти здоровля свойого гроша.

Після кровотоку Наполеонської епохи, після 1815 р. Англія могучим зусиллям піддержала свою валюту, мимо безмірного державного довгу. Дякуючи чому? Дякуючи камінному вугіллю і паровій машині, які з початком XIX. віку поспішилися помножити джерела її творчости й гараздів.

Після 1918 р. Англії треба би було такого самого благословенства долі. Одначе воно не прийшло. Країна ця досі надармо жде чудотворної, магічної палички, яка змінила би на її користь обличча господарське світу. Гірше цього! Сьогодні Англія вже й не є царицею вугілля.

IV.

Таким чином вона від кількох років познайомлюється з невигодами занадто багатого гроша.

Коли, безпосередньо після війни, англійська валюта була впала, піднеслися там угору усі платні. Одначе коли валюта ця після півтора року назад піднеслася на свою тверду, „золоту", високість, платні все таки остались нарівні з пори інфляції. Коли підприємці хотіли обнизити їх на передвоєнний рівень, вибухли страйки.

Таке сталося з вугляним промислом.

Сьогодні таке-саме твориться з ткальним промислом Ленкашіру.

Мало цього. Коли обізцінення гроша задавлює вірителів, то привернення вартости гроша („ревальоризація") придушує довжників.

З усього того родиться кріза, безробіття, невдоволення, які висловилися у виборі соціялістичного парляменту: соціялісти обіцяли зарадити всім цим лихам.

Можливо, що Мекдональд захоче понизити курс англійського фунта. Тоді бачитиме Англія, протягом якогось часу, вигоди слабкої монети. Промислова діяльність відродиться. Податникам буде лекше платити податки. Робітничі платні не піднімуться одночасно і покищо злекшаться тягарі капіталу. Трохи більше паперового гроша, трохи „роздуття" в грошовому обороті, і пільга буде певна і швидка.

Певна й швидка, але минуща. Небезпека цієї морфіни відома. Треба щораз-то кріпших доз, давок. Аж прийде день, коли треба буде сказати: Гов! — і стабілізувати гріш. А з цього вийде нова кріза, з усім, що в крізах таких небезпечне для установленого політичного ладу, для переданої господарської й соціяльної системи...

Творець 3-ої Республики й переможець Комуни з 1871 року, старий Тіер залюбки повторював:

Огонь нищить не лише будинки, але й все, що в них находиться.

Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

„Як довго революція не переможе в Англії, вона не має й вигляду на перемогу в Европі".

Досі це виявилося правдою, бодай щодо західної й середньої Европи. Інакше буде, коли Англія буде зріла до соціяльної революції.

В. Панейко.

Кріза в Газі.

Львів, 13. серпня 1929.

Французька телеграфічна агенція „Авас" повідомляє з Гаґи, що там тепер розважають справу відложення конференції, щоби не допустити до її розбиття вже тепер.

На засіданні фінансової комісії знову дійшло до незвичайно різкої полеміки Сновдена з французьким міністром фінансів Шероном. Сновден сказав між іншим, що покликування на ноту Бальфура недопустиме й поведення Шерона видається йому смішним. Це найменше, що він може сказати. „З другого боку я взагалі відмовляюся дискутувати з французькими аргументами". При цьому Сновден ужив таких лайливих слів, що перекладчик його на французьку мову випустив ці вирази. Одначе деякі члени французької делеґації знали досить по англійськи, й після засідання французька делеґація відбула нараду з іншими делеґаціями, в наслідку чого вислано делеґацію до Сновдена жадаючи від нього вияснень. Сновден оправдувався тим, що не має наміру ображати французів і не був свідомий того, що ужиті ним англійські вирази звучать образливо у французькому перекладі. Тому він добровільно бере їх назад. Цим способом скандал полагоджено.

Одначе конфлікт між Англією та Францією тягнеться далі. Члени англійського кабінету міністрів вислали до Сновдена телеґраму, в якій витають його рішуче становище й висловлюють надію, що він не зміниться його. Зі свого боку паризька преса далі нападає на Сновдена. „Ліберте" кваліфікує його виступ, як „неймовірну їм пертинеццію". І справді, імпертинентні французи вже давно не чули таких отвертих слів правди, які їм довелося почути від Сновдена. На разі Франція вже висловлює свою згоду уступити Англії в справі німецьких річевих достав, які мають шкідливий вплив на розвиток англійського промислу.

Про ці достави виголосив на фінансовому комітеті довгу річеву промову англійський міністр торговлі Греган. Він виказував, як зменшився англійський вивіз і як у звязку з цим зросло в Англії безробіття. Він зазначив, що проблема вивозу є для Англії найважнішою проблемою. Будова кораблів, індустрія сталева, залізна гірництво та бавовняний промисл переживають кризу й у цьому значну вину поносять німецькі річеві достави.

У відповідь на це заявив французький міністр фінансів Шерон, що французький уряд готовий дати гарантії проти шкодження англійській торговлі.

Одначе загальна ситуація в Газі настільки безвихідна, що телеґрафічно запрошено на конференцію американських знавців міліярдерів Моргана і Лямонта, що перебувають ще у Льондоні. Як бачимо, то пророцтва ріжних авторів утопійних романів про те, що справжніми володарями світу незабаром будуть представники американського капіталу, сповнилися тут дослівно. Представники урядів шістьох великих европейських держав не можуть ніяк порозумітися між собою й мусять для осягнення згоди між собою кликати аж американських банкирів, як анатоків.

Дипльоматичні голови.

Сцена й актори гаської конференції.

Берлін, 8. серпня 1929.

I.

Найбільша і найважніша після Версаю, повоєнна европейська політична конференція, отворена в Газі, дня 6. серпня ц. р. в год. пів до дванацятої в полудне.

Гостинні голяндці відступили численним закордонним гостям велику пленарну салю свого власного парляменту, т. зв. першу камеру і в своїй гостинности пішли навіть так далеко, що перебудували її для спеціяльного вжитку конференції. Посередині старинної салі уставлено великий овальний стіл, так, що ніхто властиво не займає при ньому першого місця. За ним засіли, — окрім представника голяндськ. уряду, закорд. міністра Йонкгера Бееляертс ван Бльоклянд — заступники дванацятьох офіціяльно заінтересованих держав. Вже зі самого початку зроблено поміж офіціяльними учасниками конференції поділ на держави „запрошуючі" і держави „запрошені". Осьтак бачимо найперше шість держав „запрошуючих" і рівночасно властивих рішаючих вождів конференції: Анґлію, Францію, Бельґію, Італію, Японію і Німеччину. Після них ідуть запрошені „ґентес мінорі": Греція, Португалія, Чехословаччина, Югославія і Польща. За круглим гаським конференційним столом находиться цілий ряд найвизначніших і найпопулярніших европейських політиків, блескучі імена і міродатні голови, усі разом узяті — велика глава сучасної світової історії. До речі буде подати на цьому місці кілька коротких характеристик учасників цієї конференції, бо й справді находиться тут чимало цікавих і вартних уваги голов.

Передусіма впадає в очі **Бріян,** дванацятькратний премієр і кількадесяткратний французький міністр, дипльоматичний лис, митий всіма водами, старої, доброї парляментарної школи, „політичний кадавер" (труп), як він сам себе залюбки називає, чоловік вічно але вдягнутий, вічно з розтрясеним попелом від цигарок на одежі, вічно згорблений і потягаючий за собою ногами богемієт-нетіпаха. Широке чоло під недоладною чуприною й непересічно інтеліґентне обличча заховане за пожовклими від никотини стрепіхатими козацькими вусами, пристаркуватий, підтоптаний нетята, нечепурний і неохайний, типовий запущений старий парубок, прекрасний обєкт для немилосерного глуму й гострого олівця всіх його приятелів-карикатуристів, але разом з тим першорядний европейський політичний інтелєкт, розум вигострений довголітньою практикою як брутва, незрівняний грач тонкою шталою дипльоматичної дискусії, чоловік, який віртуозно, по силі божого дару опановує всі ґами політичної гри, крутій, добряга і найбільше небезпечний ворог в одній особі, пострах всякого початкуючого дипльомата, чоловік в якого буцім-то „компромісові" формуловки попадають навіть найбільш досвідчені практики, „старий шахрай", якому навіть ошукані чомусь-то не беруть за зле своєї програної, чоловік, який отими своїми принятливими, вишліфуваними і всіх задовольняючими формуловками завсіди осягає свою ціль — *ціль Франції.*

За останні роки „Бріян-Штреземан" зробились чогось-то *одним* понаттям, хоч не можна собі уявити двох більших протилежностей. Його „партнер" по цей бік Райну, *Штреземан,* типовий німець, низький, кремезний, з грубим кремезмним карком, міцно зложеним круглим черепом та малими вузькими очима. Абсолютно лисий і абсолюно ситий, огрядний і коректний у своїх манірах та в одежі аж до останнього ґудзика, — зразок доброї, трохи може тяжкої, міщанської солідности, чоловік ретельного ґешефту. Він уже по своїй натурі не пускається на занадто близькучу й ховзьку долівку зрадливої дипльоматії; він не торгується, не оброблює всякими штудерними способами свого противника, він просто каже чого хоче і просто називає свою ціну. Його слово важить як камінь і на ньому можна будувати як на фундаменті, воно не має в собі ані трохи бріянської зручности, ґрації і полету.

В його рухах і способі говорення, в складі його промов і його політичних методах пробивається щось трохи з впертости і тяжкої систематики німецького бауера, який кожну річ робить страшно поволі, але зате основно. Ціла його постать, це узмисловлення того німецького духа, тої статичної землезвязуючої сили, що своєю системичністю солідністю і робучістю пробує звести з руїн перевороту нову ґрандіозну державну будівлю.

Потім *Сновден,* анґлієць, фінансовий міністр робітничого кабінету, сам колишній робітник і майстер при варстаті, чоловік, що своєю появою ані трохи не пригадує традиційних типів анґлійської дипльоматії. Сухе обличча, біла русява, трохи замала голова, твердо стиснуті вузькі губи, міцні виставучі скули і щоки, має в собі щось з міцної схватки практичного робітника. На оту конференцію приносить він зі собою богато духа безпосередньости і безкомпромісовости, того духа, що є характеристичний для всякої свіжо допущеної до влади людини чи кляси. Він приносить зі собою щось троха з атмосфери усякого робітничого середовища, тут часто паде хропаве необтесане слово, але воно завсіди щире, завсіди просте і чесне. Він ані трохи не „дипльомат" у звичайнім значінні цього слова. Навіщо обвивати в дипльоматичну бавовну річи прості і ясні, що їх бачиться всилі зрозуміти кожна дитина? Навіщо робити з політики недоступну для всякого смертельника містерію? Сновден з впертістю називає річи по імені, означує їх так як вони в дійсности є. Його рішучість, отвертість і безпосередність роблять йому однаково богато ворогів, як і приятелів.

Зенон Пеленський.

Авіньон, новопровансальське відродження.

Лист з Франції.

(Докінчення.)

Авіньон, 5. серпня 1929.

В Авіньоні родився недалеко і помер співробітник Ф. Містраля на полі новопровансальського відродження згаданий уже поет і фундатор провансальської друкарні *Я. Руманіо* (1808—1891), один з автобіографічних віршів якого: Де хочу померти — є апотеозою рідної домівки...

Руманіо спочатку не вірив у можливість літературного відродження провансальської мови. Перші свої твори він писав по французькому. Історична легенда каже, що одного разу на бажання матери — він прочитав їй дещо із своїх літературних рукописів.

— Але я тебе не зрозуміла, мій сину! — мала на це відповісти його мати, яка крім провансальської не знала жадної іншої мови.

Це страшенно засоромило молодого Руманіа і він мав відповісти матері:

— Гаразд, мамо! Відтепер писатиму вірші, які ти будеш розуміти.

Так Руманіо став провансальським письменником і захопленим каменярем провансальського відродження.

В Авіньоні у ліцею він зустрівся з молодшим від себе Містралем, чудовим знавцем чистої провансальської мови. Незабаром зі славетним авіньонським поетом Аубанелем — (1829—76) — вони утворили знаметий провансальський тріюмвірат, котрий своїми видатними творами поклав непожитний фундамент під новочасну провансальську літературу, утворюючи в ній т. зв. „авіньонську школу".

З Авіньону родом були майже всі провідники неопровансальського літературно-національного обєднання *Фелібрів;* яке в околицях столиці пап засновано саме перед трьома четвертинами століття і якому згодом припала провідна роля в організації неопровансальського руху головно щорічними урочистими святами. Згодом фелібри обхопили всі ділянки літературно-мистецького життя провансальського народу. Вони поширювали свою програму расово-культурно, надаючи йому *панлатинський і панроманський характер,* зрештою без якоїнебудь агресивности, такої властивої для всіх расових прямувань сучасної доби.

Першим проявом цих панлатинських симпатій, мріючих про майбутню *конференцію неороманських народів,* про модерне відновлення „Імперії Сонця" — були великі урочисті свята у 1877 р. з нагоди 500-річного ювилею великого італійського поета Петрарки, життя і літературна діяльність якого так інтимно звязані з Авіньоном.

Врешті в Авіньоні в січні 1791 р. в „Кафе де Парі", напроти ратуша, Містраль з молодими

Д-р ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

МАТИ-СТРАДНИЦЯ

М. ПІДГІРЯНКИ.

Видавництво „Золота бібліотека української дитини" під редакцією Миколи Матвійчука у Львові видало під наведеним заголовком картину з побуту українських виселенців у таборі у Ґмінді в долішній Австрії.

З уваги на те, що „Мати-страдниця" це одинока досі по літературному змальована і рисована картина важких терпінь наших людей у воєнних таборах, варто над нею коротко спинитися.

М. Підгірянка дала в цій поемі найсильніший дотеперішній твір свого таланту. Замітний він передовсім тим, що поетка придумала зворушливу концепцію поеми, а саме: вона зосереджує всі трагічні переживання в таборі на малювання горя матери, котрій смерть забирає в таборі всі діти, одно за другим по черзі.

Тло життя наших виселенців у Ґмінді було ось яке: сторожа обходилася з ними здебільша жорстоко. Здоровляні відносини були найгірші, так, що зараз-ізі недуги майже весь час не покидали людей. Наприкінці почали давати людям таку страву, що не годилась і собакам: гнилу капусту, по котрій лазили черви, хліб з гірких каштанів, перемішаний зі соломою, найгіршого роду конину, гнилі оселедці тощо. При такій поживі побут у бараках ставав ще більш нестерпучий, діти й старі мерли, як мухи, а молодь ниділа та вяхула.

Найчорнішою картиною баракового життя було масове вимирання наших дітей. Обчислено, що в самому Ґмінді вмерло 15.000 української дітвори. Всякі пошести немилосерно косили дівочий цвіт. Наприклад, кір, який у звичайних відносинах на селах рідко коли кінчався смертю, тут рідко коли кінчався видужанням. Багато матерей утратило у Ґмінді всі свої діти.

Авторка каже, що її поема — це правдива історія одної з тисячів нещасних матерей.

Композиція поеми нагадує поему Словацького „Батько зачумлених" із тією ріжницею, що в поемі М. Підгірянки головною особою є мати. Одначе з огляду на те, що стиль і образність вислову в поемі є оригінальною власністю М. Підгірянки, можемо уважати її поему цілком самостійним літературним твором.

Підгірянка починає поему малюванням почувань матери, що після утрати всіх своїх діточок сидить мовчки, мов скам'яніла на їх могилках і при думці, що хтось міг би колись її приневолити вернутися в гуцульські гори без дітей, вона висловлює ось які почування, повні глибокого болю:

Та й ще запитає широка родина,
І наша убога ненька Україна,
Кулями порита, огнем обгоріла, —
Спитає з докором: Де ти діти діла?
І твої і мої? Де ті діти, мати?
Тиж їх обіцяла мені згодувати!
І що я їй скажу, Боже, що я скажу?
На ту білу браму цвинтарну покажу,
Що там є за нею мій край і держава,
Потіха і радість, надія і слава...

На основі композиційного контрасту між теперішнім положенням матери-страдниці на могилах її дітей і між її колишнім життям разом з діточками на далекій Україні вражають глибиною почування слова матери в І. пісні:

...Бувало в неділю
Голівки розчешу, яблочка розділю,
І сядемо разом у густому саду
На любу розмову, на тиху пораду.
Самаж я на діти свої задивлюся
І серцем радію і Богу молюся
І мрії про долю щасливу лелію —
Чи є що солодше над матірню мрію?

Поетка вміє простими картинами таланту з божої ласки малювати час, як люди мусять, обіймаючи з плачем пороги рідних хат, покидати рідний край та йти у світ за очі:

...Мадяри крісами натисли,
Кульки забреніли, баґнети заблисли, —
І люди поплили мов крига по хвилі
Без їди, спочинку ішли довгі милі,
А села горіли, гармати ґуділи,
Худоба ревіла, діти лебеділи...

В таборі вмирає перша дитина від пошесної недуги. Коли санітети допустили матір до шпиталю, де її дівчинка лежить без життя, мати паде перед нею на землю. Ось якими словами, повними простоти та глибокого матірнього чуття описує Підгірянка біль матери:

...Ягідко маленька,
Чи бачиш, чи чуєш? Прийшла твоя ненька.
Промов одно слово до мене, Ганусю!
Чи може гнівна ти на свою матусю,
Що тебе маленьку таку полишила,
В далеку дорогу без слова пустила?
Так мовлю, так кажу, словами біль вяжу,
Шовковії коси у стрічечки вяжу
Тільце лелієве вбираю в сорочку,
Що її білила над Прутом в садочку.

Смерть забирає матері другу дитину, Настуню, якої колишнє життя ось як згадує мати образами, мереженими справжньою поезією:

А була Настуня, як цвіт той весняний,
Як ясного сонця свіжий промінь ранний.
Як пташка співуча знад срібного Прута,
Як зоря вечірня над лугом розкута

своїми прихильниками заклав сатиричну провансальську ґазету „Аіолі" (борщ), що мала виразний політичний напрямок, проводячи засаду федералізації Франції і Европи на зразку американських Сполучених Держав.

Це було у той час, коли паризька філія фелібрів виступила зі своїм знаменитим сутополітичним маніфестом, зверненим проти державного централізму. На сторінках „Аіолі" Ф. Містраль вахищав цей виступ своїх молодих адептів і приятелів. Так можна по черзі перегортати сторінку за сторінкою із новочасної історії Провансу, щоб переконатися наочно, як неопровансальський рух є органічно звязаний з Авіньоном.

Не дивно тому, що це вічне місто користується спеціяльними симпатіями провансальських письменників., що зокрема сам Містраль нераз апострофує і апотеозує Авіньон у своїх творах, особливо чудовим рефреном змальовуючи його у своїй гарній „Поемі про Ронбу".

В Авіньоні сходяться туристи кількох родів. Звичайні „ґльобтретери", — для яких мандрування є просто манією на зразок алькоголізму, приклонники середньовічної старовини, для яких Авіньон є живим музеєм давно минулих століть, романтики і адепти лицарського кохання, яких до Авіньону привабляють спогади про Петрарку і Лявру та про останнього трувера безсмертної любови великого англійського фільософа — *Джон Стюарта Мілля*, що божевільно адорував свою дружину і після її смерти в Авіньоні († 1885) — валишився у цім місті аж до кінця свого життя († 1873), — мешкаючи недалеко цвинтаря у власній вілі. Його епітаф на могилі дружини це найкраща апотеоза жінки, яку знає література і хоч у прозі — не гірший за славетні сонети Петрарки.

Врешті остання категорія авіньонських туристів — це захоплені провансалофіли, які у відродженні цього старобулого народу добачають історичний *„сігнум темпоріс"*: живий символ народів передтим похованих казенною історією.

І не знати який з цих ріжних Авіньонів цікавіший та гарніший. Здається, що всі вони доповнюють один одного, творячи разом неподільну сущільність.

Але для провансальофіла і провансальольога — Авіньон у першу чергу це „столиця фелібріджизму", як його назвав небіж великого провансальського поета, слушно підкреслюючи, що це тут у ньому породилося провансальське відродження, якого значіння світове, латинське і французьке чимале. Він був і лишається „столицею фелібріджизму, цього руху, якого важність, поширення і вплив на думки цілого народу нелегко належно визначити. Тим гірше, що дехто не хоче цього зрозуміти! Тим гірше, наколи деякі фальшиві пророки, повні ненависти, зневажують ролю, яку відограє фелібриджизм у літературній і суспільній історії Франції! Ми з Містралем, батьком батьківщини — „ми плекаємо віру у відродження..."

О. І. Бочковський.

В таборі польських легіоністів.

VIII. зїзд легіоністів у Новому Санчі. — Опозиційне свято у Львові.

В неділю 11. ц. м. відбулися одночасно два свята польських легіоністів: VIII. зїзд легіоністів з цілої Польщі в Новому Санчі і свято у Львові, влаштоване з приводу 15-ліття вимаршу перших легіоністів з Кракова на поле бою. Перше свято мало наскрізь офіціяльний характер, друге мало характер опозиційний супроти тих кругів, що офіціяльно репрезентують І. бригаду, якою проводив, як відомо, нинішній марш. Пілсудський.

Зїзд у Новому Санчі відбувся з помпою, практикованою від ряду літ, одначе делегатів було значно менше, як у попередніх роках. Заповіджена абсенція мін. Пілсудського і несподівана відсутність ґен. Ридза Сьмігłого зробили пригноблюючe враження. Бракувало також декількох легіонових ґенералів, які прислали тільки привітні депеші. Загальну увагу звернула на себе неприсутність мін. Складковського й інших членів уряду, так, що тягар репрезентування офіціяльних кругів мусів узяти на себе полк. Славек.

Марш. Пілсудський прислав на зїзд коротке привітне письмо, яке зїзд приняв без більшого ентузіязму. В тому письмі прирівняна опозиція до „продажного лайна", а позатим є в ньому ще кілька інших „сочистих" місць. Промова Славека була цим разом настроєна на доволі угодовий тон у відношенні до цілої польської суспільности. При кінці взивав він до „мобілізаційної готовости" широкі маси і висказав надію, що ця мобілізація поведеться.

Незалежно від того зїзду відбулося у Львові льокальне свято легіоністів, пропаговане завзято „Век-ом Нови-м", а промовчуване „Дзєнніком Львовск-им". У цьому святі не брали участи відомі львівські легіонові менери (Шмаль, д-р Ґурка, д-р Новак-Пшигодзький і інші). Свято не зачалося богослуженням в каплиці заведення Штшалковської при участи кількадесяти осіб та деяких репрезентантів установ, а потім відслонено на одній з камениць при вул. Земялковського памяткову таблицю в честь Пілсудського (в тім домі був штаб легіоністів у 1914 р.). Промовляв при цій нагоді голова професійних союзів Желяшкевич і ред. „Век-у Нов-ого" Лясковніцький. Оба промовці підносили конечність оборони демократії і народніх прав і в тому дусі піднесли оклики в честь Пілсудського.

Нота 4 держав до Китаю.

З Пекіну повідомляють, що представники Анґлії, Америки, Франції і Голяндії вручили вже відповідь на ноту нанкінського уряду, в якій він домагається від цих держав знесення екстериторіяльности. У відповідях зазначено, що Китай не дає ніякої запоруки щодо практичного приложення засад теперішнього судівництва.

ОКУЛІСТ **Д-р Юлій ДРАК**
повернув і ординує від 2—5 по пол.
вул. Сикстуська 56. — Телєф. 77-65.
266 1—1

Чистка у львівській Касі Хорих.

Ще про усунення дир. Щирека з „Каси Хорих".

В передостанньому (178) числі „Діла" подали ми під повищим заголовком замітку про усунення п. Я. Щирека зі становища директора львівської „Каси Хорих". Причини усунення подали ми, як це було зазначено, за львівським бебістичним „Дзєнніком Львовским". Нині хочемо присвятити цій справі ще кілька слів на підставі інформацій, засягнених у тих українських громадян, що входили до розвязаної недавно управи львівської „Каси Хорих".

Усунення дир. Щирека з його становища в „Касі Хорих" є чергoвим етапом тієї боротьби, яку з розмахом підняли санаційні чинники за опанування всіх „Кас Хорих" та за усунення з них всього опозиційного елєменту, зокремаж усіх менше чи більше видатних діячів пепесівського табору. Ця боротьба ведеться, як відомо, дуже простими засобами, а саме при допомозі розвязування виборних управ у „Касах Хорих" та призначування на їх місце урядових комісарів. Про сам факт розвязання виборної управи у львівській „Касі Хорих" та заступлення її наказним комісарем, як і взагалі про систему комісарщини в інших „Касах Хорих" ми мали вже нагоду висловити свої погляди. Самозрозуміло, що до всякої комісарщини в таких установах ми все ставилися і тепер ставимося крайно критично і негативно. Та вернім до справи усунення дир. Я. Щирека.

Правдиві мотиви цього вчинку наказної комісарщини такі: „При „Дзєнніку Людовім", органі львівських пепесів, появлявся орґан „Каси Хорих" п. н. „Охрона Праци". Ця „Охрона Праци" була складовою частиною „Дзєнніка Людового" і виходила на кошти цього останнього. В ній „Каса Хорих" публікувала всі свої оголошення, міністеріяльні розпорядки та все те, що відносилося до справ суспільного обезпечення. За те все дістала адміністрація „Дзєнніка Людового" з „Каси Хорих" у рекомпензату кілька старих меблів (дві шафи, два бюрка й один стіл), на що вона виставила відповідну посвідку для „Каси Хорих", аглядно реверс. У реверсі стверджено, що ті меблі адміністрація „Дзєнніка Людового" має у себе в уживанні, виложичені в нагороду за безплатне поміщування комунікатів і відомостей з „Каси Хорих", та що всі ті меблі кожної хвилі на перше домагання зверне. З того зробив урядуючий тепер в „Касі Хорих" комісар, а за ним і „Дзєннік Львовскі" такий висновок, що дир. Щирек усунув ті меблі з інвентара „Каси Хорих" і забрав їх самовільно для „Дзєнніка Людового". На діліж дир. Щирек не був тоді, коли меблі виложичено, ні директором, ні головою управи в „Касі Хорих", а таксамо не був адміністратором „Дзєнніка Людового". Дотичний реверс підписали покійний Салямандер, тодішній директор „Каси Хорих" і адміністратор „Дзєнніка Людового".

Далі урядовий комісар „Каси Хорих" робить дир. Щиркови закид, що він помістив у „Дзєнніку Людовім" і в „Хвілі" спростування проти одної статті Станіслава Закшевського, видатного на львівському ґрунті діяча бебістичного табору. У тому спростуванні, а фактично вияснені дир. Щирек написав, що він не усував Закшевського з „Каси Хорих" і не мав до нього ніякого ні політичного ні особистого упередження. Проти Закшевського одноґлідно заявилися президіяльна комісія і 8 членів управи „Каси Хорих". В цьому вияснені добачив комісар „провину" дир. Щирека, а саме, що таким чином він піддав у сумнів законність розпорядків комісара.

На підставі повищого урядовий комісар „Каси Хорих" розвязав службовий договір між стабілізованим дир. Щиреком і „Касою Хорих" і звільнив його негайно зі становища, не провівши ніяких дисциплінарних доходжень. Так виглядає в дійсности ціла справа усунення дир. Щирека з „Каси Хорих".

Ми вже нераз писали, що маємо поважні заперечення щодо господарки ППС у „Касі Хорих" і окремо підкреслювали та пятнували ігнорування нею прав української мови, але мимо того не можемо не признати, що пепесівська управа зробила богато для розвитку тієї установи, а незвичайно видатну ролю в тій праці відравав дир. Щирек своєю ініціятивою, рухливістю та енергією. Теперішний стан наказної комісарщини в „Касі Хорих" не може їй ворожити дальшого успішного розвитку. Цьому поглядови ми вже давали вислів нераз і підкреслюємо його й тепер

Бувало як вийде на лан жито жати,
То з Її очима сливають блавати,

По смерти донъок осінь у природі і в душі матери. Підгірянка малює з хистом справжнього мистця колишню осінь на Україні.

...тиха, золотая,
Що з левад отави пахощі скрізь несла,
Розкидала в полі вівсів перевесла,
Срібнолуські риби хитала у човні
І вгинала гілля, овочами повні.

Коли померли її хлопці, мати лежала без памяти в гарячці й безупинно кликала:

...Андрійку, Василько,
Кликала всі діти. Не має нікого...
Потім говорили, що я так днів много
Лежала в гарячці, нічого не чула,
Нічого не знала. А як прочуняла,
Я вже ні одної дитини не мала!

Мати сидить над могилками своїх дітей і за ніщо у світі не думає їх покинути, щоб сама без них вернути в рідний край:

...І того не знаю,
Який я родині одвіт дати маю
За свої в чужині розтрачені скарби.
Нічо вже не маю, лиш на серці карби.
Коло тої брами буду я сидіти,
Буду доглядати свої вмерлі діти
І буду чекати на щасну годину,
Коли вже на віки коло них спочину.

В нашій сучасній літературній критиці, наскільки вона на Західній Україні взагалі існує, відносяться часто голоси, що письменники не повинні малювати життя з трагічного боку, бо, мовляв, наше життя й так тепер дуже сумне, отже навіщо ще сумувати в поезії?!

Такі вимоги ріжних рецензентів полягають на великім непорозумінні. Якби цей погляд був правильний, тоді треба би відкинути трагічну драму, повість і лірику не тільки в нас, але у всіх найбільших поетів світу. Одначе в ім'я чого ми малиби перевести таку операцію на найщирішій поезії взагалі? В ім'я принципу творення сильних життєрадісних характерів? Якби створення таких національних поколінь було можливе дорогою погідного веселого й комічного елєменту в поезії, то справді варт було би зректися трагізму в поезії. Однак це неможливе, а передовсім непотрібне тому, що справжній, мистецький, глибокий і сильний трагізм у поезії творить найщирший засіб виховання великих і сильних характерів. Треба тільки нам позбутися в літературі сентиментально-плаксиво-побутового малювання нашого болю, котрий у такій формі являється карикатурою терпіння взагалі. Оце і є причина, чому деякі рецензенти, не розуміючи ваги справжнього трагізму, пропагують ідею веселого зображування життя.

Лишім це самим письменникам, з якого боку вони мають життя малювати, бо суть питання лежить не в тому, **що** поет пише, **тільки як** він це пише.

З того становища поема М. Підгірянки, як вислів трагедії матери має не тільки літературне, але й виховне значіння, як твір, котрий малюванням глибини матірніх і чисто людських почувань не руйнує, а будує життя.

До слабших сторін поеми належить подекуди занадто галицька мова поетки, особливо наголос, не всюди згідний з вимогами української літературної мови. Книжечка прикрашена 18 образками й видана дбайливо.

З усіх тих причин вона заслуговує на масове поширення.

На організаційному фронті.

Ярославщина.

На день 4. серпня ц. р. заповів пос. Тершаковець справоздавче віче під голим небом у громаді Рижкова Воля, пов. Ярослав. Одначе ярославське староство згадане віче заборонило, мотивуючи це тим, що посол повинен просити дозволу на віче. Всеж таки посол Тершаковець приїхав на означений час до Рижкової Волі, де застав уже поліцію. Одначе в громаді ніхто не знав про заповіджене віче, хоч і посол і Нар. Канцелярія у Львові повідомили про це село на 8 днів наперед. Але на вістку, що український посол приїхав у село, зібралося за пів години до 500 громадян, що вислухали справоздання пос. Тершаківця в салі читальні. Віче пройшло дуже гарно і закінчилося ухваленням відповідних резолюцій. — Того самого дня відбув пос. Тершаковець господарську нараду в селі Маковиску (в справі допомоги потерпівшим від градобиття в Маковиску, Сорохові і в Рижковій Волі та в справі меліорації громадського пасовиска).

Чортківщина.

Згідно з ухвалою Повітового Народнього Комітету в Чорткові відбув сенатор д-р Антін Горбачевський отсі посольські районові віча в чортківськім повіті: Дня 2. червня ц. р. в селі Полівцях для громад: Полівці, Павшівка, Джурин, Слобідка Джуринська і Криволука. Дня 8. червня в селі Колиндянах для громад: Колиндяни, Струсівка, Шманьківці, Шманьківчики, Швайківці, Слобідка Давидковецька і Давидківці. Дня 16. червня в селі Шульганівка для громад: Шульганівка, Ягольниця-місто, Стара Ягольниця, Нагорянка, Хомяківка, Долина, Черкавщина і Салівка. Дня 28. липня в селі Білобожниця для громад: Білобожниця, Калинівщина, Ридодуби, Семаківці, Ромашівка і Косів. На вічу в Шульганівці промовляли рівнож посол Іван Заваликут і сенатор Василь Бараник. Всі вище згадані віча відбулися при поважній скількости приявних, котрі ставили цілу низку запитів своєму сенаторові, на які одержували вичерпуючі відповіди. На всіх вічах ухвалено Українській Парляментарній Репрезентації повне довіря за її дотеперішню працю.

Проти воєнних довгів.

Орган англійської партії праці за скасуванням усіх воєнних довгів.

Орган англійської партії праці „Дейлі Геральд" заявляє, що англійський нарід і англійський уряд все ще готові счеркнути всі інтернаціональні довги та репарації, якщо на це згодяться також інші нації. Те, що тепер діється в Газі, може допомогти поширенню в Европі та Америці пізнання того, що дійсне та стале урегулювання відносин може наступити лише наслідком такого загального счеркнення.

Конференція прибалтійських держав без Польщі.

Латвійська преса містить вістки про те, що уряди прибалтійських держав готуються скликати спільну конференцію. В цій конференції мають взяти участь усі прибалтійські держави за винятком Польщі. Конференція мала би відбутися в Женеві. Її метою має бути утворення блоку балтійсько-скандинавських держав. Ці вістки треба уважати доказом того, що недавня візита шведського короля в Естонії не лишиться без політичних наслідків.

Стан облоги на території сх.-кит. залізниці.

Віденські часописи подають вістки з Шанґаю, що китайські власти проголосили на території східно-китайської залізниці стан облоги. Вчора на захід від Харбіна вискочив товаровий потяг зі шин і одна особа є убита. Китайські власти арештували 2-ох більшовицьких урядовців, яких підозрівають у ширенні комуністичної пропаганди.

З Нанкіну надійшли вістки, що більшовицькі війська посуваються демонстративно здовж границі. Летуни літають понад територією Манджурії. Губернатор Манджурії просить прислати йому до Пограничної військо на підмогу.

Бріян зложить революційну політичну декларацію.

З Гаги повідомляють, що Бріян, як шеф французької делегації, зложить у середу політичну декларацію в справі звільнення Надренії і в справі европейського мира. Сподіються, що його заява буде мати революційний характер, бо Бріян подасть також напрямні французької політики. Тому догадуються, що Бріян у своїй декларації порушить теж справу миру в східній Европі.

Конференція в Газі.

Наради без ніяких висліджів.

З Гаги повідомляють, що в понеділок 12. серпня ц. р. перший промовляв на засіданні фінансової комісії німецький міністр Курціюс, який підчеркнув, що **саме інтереси Німеччини вимагають втримання постанов пляну Юнґа про річеві достави.** Положення Німеччини ще гірше, як Англії. Участь Німеччини в світовій торговлі зменшилася з 12.7 відс. у 1913 р. на 8.7 у 1928 році. Експорт Німеччини зменшився на 20 відс. у відношенні до передвоєнних часів. Далі сильно зменшився вивіз вугілля, який залишається далеко позаді з передвоєнного вивозу. Німецький промисл переходить велику кризу, а до того долучається ще криза в рільнім господарстві. Тому число безробітних у Німеччині доходило перед трьома місяцями до 3-ох міліонів. І лише відшкодування є дійсним жерелом замішання в господарських відносинах. А що відноситься до річевих достав, то версайський трактат передбачував їх в інтересі держав-вірителів. Плян Доза з 1924 р. станув до деякої міри по стороні довжника. Зате плян Юнґа виходить зі заложення, що річеві достави є конечні в інтересі довжника, а не вірителя і такі достави скріплять господарську силу Німеччини. Курціюс підчеркнув, що річеві достави виносили би в 1930 р. біля 1,150 міліонів німецьких марок. А тому, що після пляну Юнґа річеві зобовязання передбачено в першому році лише на 540 міл. німецьких марок, огорнула тривога промислові круги Німеччини з причини сильного поменшення позиції річевих достав. Але проте Німеччина таки годиться після своєї спроможности узгляднити домагання Англії.

Навязуючи до слів англійського делеґата, який заявив, що інтерес ніодної держави не вимагає, аби основи промислу якоїнебудь держави підважено. Курціюс додав, що Німеччина лежить саме в середущій Европі і тому лежить у самому серці господарства, яке має велике значіння для господарського життя інших держав.

Делеґат Італії Тіреллі зазначив, що ввіз вугілля до Італії у відношенні до передвоєнного стану побільшився на 1/3 частину і далі зростає. Одначе вугілля за відшкодування від Німеччини імпортоване до Італії в ніякому випадку не впливає на ввіз англійського вугілля і лише зменшує ввіз вугілля від інших держав, як напр. Польщі. Спосіб сплати частини відшкодування вугіллям уможливлює вивязатися Німеччині зі своїх зобовязань.

І лише уможливлення вивязанняся Німеччині зі своїх зобовязань вплинуло на італійських знатоків, які згодилися на річеві достави в пляні Юнґа. А що ці річеві зобовязання поменшено, то це вже був успіх англійських знатоків. Вкінці зазначує Тіреллі, що плян Юнґа не є для кожної держави докладний і добрий, але його годі було би заступити кращим.

Опісля наради перервано на внесення Сновдена до середи. В понеділок по полудні відбулося засідання політичної комісії. З Гаги повідомляють, що хоч Сновден відкликав свої образливі слова і тому ситуація дещо лагідніша, то зате під річевим оглядом не прийшло до ніякого злагіднення ситуації. Навпаки, не зарисовується ще навіть компроміс в справі ключа поділу німецьких рат, який заспокоїв би Англію і менших вірителів. Міністр Сновден був лагідніший в тоні, але проте не змінив цілковито свого засадничого становища.

Мекдональд попирає Сновдена.

З Гаги надійшли вістки, що на конференції кружляли в понеділок поголоски, що Мекдональд вже є в Газі.

Зате Мекдональд переслав Сновденові телеґраму, в якій цілковито апробує його тезу. Сподіються, що комісія знова відсуне своє засідання, бо тепер годі дискутувати над резолюціями Сновдена. Вигляди порозуміння ще дуже далеко і компроміс являється тепер неможливим.

10-ліття ваймарської конституції.

В неділю 11. серпня ц. р. відбулися в Берліні величаві обходи з нагоди 10-ліття ваймерської конституції. Рано відправлено в церкві св. Трійці богослуження, на якім був присутній сам президент Німеччини. Опісля відбулася в райхстагу в 12-ій год. в полудне святочна академія, яку зорганізовано заходом німецького уряду. На академію прибули през. Гінденбурґ, німецький уряд, пруський уряд, посли до райхстагу і пруського сойму та дипльоматичний корпус. По скінченій академії през. Гінденбурґ приняв дефіляду почесної компанії на республіканській площі.

Відкриття заговору в Персії.

„Чікаго Трібюн" подає вістку з Тегерану, що місцева поліція арештувала кілька осіб, підозрілих в участи у заговорі на короля. Між арештованими є теж брат шаха князь Нофат Делей і міністр фінансів. Обвинувачені стануть перед воєнним судом.

Шахування Англії.

Окремі переговори між Францією і Німеччиною.

За вісткою „Еко де Парі" повідомляє берлінська преса будто би Штреземан мав вручити Бріянові проект урегулювання питання окупаційних теренів. Бріян згодився на пропозицію вести переговори в тій справі під умовою, що зони обмежуться лише до Франції і Німеччини і що їх висліди будуть предложені опісля до принятя іншими державами.

НОВИНКИ

— **Наш відомий** співак Олександер Носалевич, артист опери у Вісбадені, відвідав нині нашу редакцію, приїхавши на кількаденний побут до Галичини, щоби відвідати свою рідню.

— **Обдирають пластові відзнаки.** В четвер 8-го серпня ц. р. переходила через Підгайці прогулька пластунів. У прогульці брало участь 5 пластунів-українців (бережанського куріня) і девятьох пластунів німців (студентів з Фрайбурґа). В місті виступило до пластунів кількох постеронніх, які завізвали їх, щоби вони разом з поліцією пішли до старости. В старості переслухано всіх пластунів і зажадано, щоб українські пластуни віддали владі пластові відзнаки. Коли пластуни не хотіли цього зробити, їм заявлено, що дотя не будуть могти вийти зі староства, поки цього не зроблять. По 3 годинах чекання, коли загроза поліції нічого не помагала, повдирано з пластунів усі відзнаки, звіздки, стяжки, паски і т. п. У пластуна Маркіяна Лади не тільки забрано в поліції стяжки, але також спортову сорочку. Зазначуємо, що бережанський пласт є признаною владою установою. В цій справі Українська Парляментарна Репрезентація внесла телеґраму до міністра внутрішніх справ ген. Складковського.

— **З консуляту СРСР у Львові** повідомляють, що консуль Г. Лапчинський виїхав 11. серпня ц. р. на одномісячну відпустку.

— **Ще про арештування в Станиславівщині.** Пишуть нам: В середу 7. серпня в ночі підрізано три телеґрафічні стовпи на гостинці між Тязовом і Крилосом коло Станиславова. Не виключене, що їх звалила буря. Після того поліція перевела ревізії в Тязові, Ямниці й Павелчу і приарештувала в Ямниці синів о. Гіряка, студентів Володимира й Осипа, студента Савчака і селянина Кушніренка Василя, в Тязові студента Боднарчука і селянина Боднарчука Івана, в Павелчу гімн. учеників Щербія і Матіяша Василя. Трьох з них, а саме Володимира Гіряка, Щербія і Боднарчука Івана, випущено в суботу по переслуханню на волю, всіх інших держать на поліції в Станиславові і на днях мають відставити до суду. В тій справі інтервеніював о. посол Ганушевський.

— **Дня 26. серпня в Одесі** відбудеться міжнародній зїзд лікарів-спеціялістів від недуг вуха, горла й носа.

— **Цієї середи,** 14-го, має земська куля підпасти під вплив дуже сильних магнетичних хвиль, у звязку зі соняшними плямами. Так твердять астрономи з американської „Гори Вільсон". У цей день світ буде сильно наелектризований, а спека буде небувала. Побачимо.

— **Недовго.** Кілька днів тому появились, як відомо, нові ніклеві золотівки. Офіціяльно впевняли, що дуже важко їх підробляти. Вже передучора кружляли в Варшаві фальшиві відливи.

— **Талановитий швець.** Біля Городенки, в Глушкові, живе талановитий швець, Микола Томашевський, який робить не тільки черевики, але й паперові банкноти. З ними їде він на торг і пускає їх між люди для перевірки, чи добрі. Покищо люди пізнали сфальшовану ним паперову 10-золотівку й тому Томашевський піде ще на практику до вязниці.

— **Дідич і майор убийником.** На доручення прокуратури в Перемишлі арештували власника Петрич біля Красного, бувш. майора польських військ Тадея Рильського, обвинуваченого у душегубстві. На нього паде підозріння, що він застрілив свою жінку, власницю згаданого села, щоби стати спадкоємцем. У суді він зізнавав у свій час, що жінка скінчила самогубством. Секція її тіла стверджує, що вона мусіла би стріляти до себе лівою рукою.

— **Ріжні вістки.** „Цепелін" вернувся з Америки до Фрідріхсгафен. — У Берліні помер маляр Гайнріх Цілле в 71 р. життя; це відомий рисівник, карикатурист, член Академії; його рисунки нагадують славного француза Доміє. — У Бі-

городі помер несподівано Архібальд Райс, професор кримінольогії а університету в Льозанні. — У Магребурзі арештували 13 молодих злодіїв і вломників (від 14. до 17. р. життя), що грабували крамниці і купували собі авта для спортових прогульок. — Підвищення дисконта ню-йорським державним банком спричинило катастрофальну знижку паперів і акцій; на американських біржах паніка. — Вашингтонський конгрес (парлямент) має призначити 5 міліонів дол. на поширення вязниць. — У Берліні арештували після довгих розшуків циркового артиста Оттона Вольфа, що був „чоловіком-вужем" або „без костей"; використав свою акробатику при крадіжах крамниць, куди вліза через печі або вентилятори. — Член міжнародньої комісії для голодуючих частин Китаю, Андрю, стверджує, що в провінції Кансу населення вбило 35 грабіжників і зїло їх, з голоду та помсти. — Точно 100 літ тому дав свій перший концерт Шопен, у Відні, в 19 році життя.

— **Все по старому.** Зимою мають відчинити в Римі при Ватикані спеціяльну колегію, що має виховувати священиків, які хотіли би присвятитись ширенню католицтва в... Росії, коли прийде до цього відповідний момент. Видко, що у ватиканських колах уявляють собі майбутній соціяльний устрій на просторах СРСР згідно зі своїми мріями.

— **Пророк зголосив свою димісію.** У Голяндії, в м. Оммен, радив 8-ий теозофічний конгрес зпід знаку „Східньої Зорі". Він звеличав як свого пророка молодого Крішнамутрі, який був там присутний. Пророк зробив своїм віруючим незбияку несподіванку. Він заявив, що між своїми „однодумцями" найшов дуже мало таких, які зрозуміли би його. Хто хоче шукати правди та спасення, той не потрібує для цього організації, а іншим і так не поможе організацією. Безглуздим було би побільшувати людські вірування ще одною сектою. Тому він, дотеперішній голова „Східної Зорі", розвязує її і вона перестає істнувати. На конгресі почали протестувати проти цього, і мабуть уже думають над тим, як найти на місце Крішнамутрі нового пророка. Бо секта „Східної Зорі", крім ріжних ідеальних цілей, не є настільки відірвана від земних благ, щоби не робила на своїй пропаганді добрих інтересів. Саме ці інтереси знеохотили молодого ідеаліста Крішнамутру.

— **Неграмотність і подружа.** Кемаль Паша — людина з ідеями. Тоді, як інші голови держави придумують зі своїми міністрами ріжні способи для боротьби з неграмотністю, а в Европі радять над цим великі конгреси зі сотнями професорів, він розвязав цю проблему просто. Всі бюра реєстрації шлюбів дістали від турецького уряду розпорядок, що не сміють нікого вінчати, хто не вміє читати й писати по турецькому новою латинською азбукою. Урядовці цих бюр мають переводити іспити шлюбних кандидатів. А що любов усе може, себ-то що закоханий поборює радо найбільші труднощі, то й латинська азбука поширюється в Туреччині таксамо просто та легко, як люди одружуються.

— **Сухі і мокрі.** Джордж Викершем, голова Гуверової комісії для розсліду злочинности в Злучених Державах, піддав думку губернаторам стейтів, щоби вони поділилися з федеральною владою обовязком винищування прогібіційної беззаконности і також приняли на себе співвідповідальність за введення прогібіційних законів у життя. Ця думка Викершема викликала велику бурю не тільки між губернаторами, але загалом між сухими і мокрими. Губернатори не приняли цієї думки, а сухі і мокрі, а радше їх лідери, зачали війну проти Викершема. Навіть хотять, щоби він уступив. Тільки президент Гувер собі з тої боротьби нічого не робить і не гадає замінювати Викершема кимсь іншим, приємнішим для сухих або для мокрих.

— **Комуністичний індекс.** Берлінський журнал „Літераріше Вельт" приносить репродукцію оригінального обіжника, висланого московським головним управлінням політосвіти до ріжних читалень і книгозбірень. На ньому підпис сестри Леніна. Цей обіжник є цензурним листком, на зразок папського індексу, що виклинає деякі книжки або й „цілих авторів". На комуністичний індекс попали: евангелія, коран, талмуд і збірні твори фільософів і письменників Платона, Декарта, Канта, Шопенгауера, Ніцшого, Спенсера, Маха, Тена, Карлайля, Крапоткіна, Рескіна, Толстого, а що найцікавіше: „Історія матеріялізму" Лянге. Є це тільки головні твори, що мають служити зразком, якого рода книжки не повинні бути в комуністичних бібліотеках. Луначарський врилюдно заперечував, що істнують такі „індекси", тому німецький журнал подає його фотографію.

— **Педагогічна кара.** У місті Більбао від якогось часу студенти счиняли вел. бешкети на вулицях. Вони зачіпали в неділю та свята панночки та пані, так, що деяким було ніяково появлятись самим на вулицях. Тому, що всілякі поклики не помагали, магістрат зважився на радикальний спосіб. Він подав офіціяльно до відома, що всіх тих, що нарушають прилюдний спокій, каратиме згідно з правилом принятим підчас змагань биків, коли дехто з публики перешкоджає тореадорам, вискакуючи на арену. Це значить, що силоміць оголять їм голову і посадять до вязниці напротязі 15 черговик неділь або свят.

— **Казки життя.** Цими днями трапилась у Відні зовсім кінова історія. Власник ресторану Штільгебауер дістав у руки старий часопис з 1911 р. і в ньому вичитав повідомлення поліції про підкинену дитину нещасливою дівчиною на такій-то вулиці, у воротах такого-то дому, дня 10. січня. Він пригадав собі точно по цій адресі, що це мусіла бути дитина його дівчини, яка з розпуки скінчила самогубством. Звернувся до поліції, чи не міг би дізнатись дещо про цю дитину. Там дали йому точну інформацію: кому віддали дитину на виховання. Прибрана мати, пані Бауер, вийшла вдруге замуж за якогось ромуна, а вихована нею донька Штільгебауера переїхала до Будапешту. Там віднайшли її. Штільгебауер поїхав туди за своєю донькою і привіз її назад до Відня. Завдяки одній новинці в газеті, що випадково попала в його руки, він віднайшов свою дитину, якої ніколи не бачив — після 18 літ!

V. Всеславянський Пасічницький Конгрес.

(Лист з Праги.)

В 1909-му році між славянськими пасічниками повстала організація під назвою „Союз Славянських Пасічників". Метою цього Союзу є взаїмна співпраця на полі пасічництва серед пасічників славян через уряджування відповідних зїздів на славянських землях. Такі зїзди вже відбулися в 1909-ому р. в Софії, в 1911-ому р. в Білгороді, в 1912-ому р. в Москві. Найближчий зїзд перед війною мав відбутися в Празі (чеськім) в 1914-ому р., але світова війна перешкодила цьому і зїзд відбуто в Празі щойно в 1927-ому році.

На цих зїздах як до війни, так і по ній приймали участь і українці. В 1927-ому році до управи цього Союзу ввійшло наших 2 представників в особах проф. С. Шелухина й інж. Архипенка. Зїзд у Празі ухвалив, що дальші зїзди відбуватимуться по принципу національному і під назвою всеславянських. В цьому році зїзд відбувається в Познані від 15—20 серпня. На цей зїзд їдуть і наші делєгати. На цьому зїзді вирішиться час і місце найближчого Всеславянського Пасічницького Зїзду.

При цьому треба зазначити, що зїзди вже підбулись майже у всіх славян, черга булаб тепер на В. П. Зїзд в українців. Та щож? Радянський Союз панслявізму не визнає, тому більшовики в цих зїздах участи не беруть. Таким чином влаштувати українцям зїзду у Київі чи в Харкові нема можливости. Отже найближчий Всеславянський Пасічницький Зїзд мав би відбутись у Львові, який представляє собою другий центр українського життя. Очевидно, на цей зїзд треба би мати 2—3 роки для підготовки, як це мали й інші славяни, та пристосувати його до якоїнебудь сільсько-господарської вистави в краю.

В обороні правди.

Вияснення „Просвіти".

Від Головного Виділу т-ва „Просвіта" дістаємо таке письмо: „В 33—34 числах „Громадського Голосу" з дня 10. серпня 1929 р. в статті п. н. „Мова фактів" сказано між іншим, начеб то сенатор Децикевич поставив на Виділі „Просвіти" внесення, щоби для вшанування 10-ліття істнування польської держави вивісити 11. листопада 1928 р. прапор на будинку „Просвіти".

Головний Виділ Товариства „Просвіта" подає отсим до відома, що справа удекорування дому „Просвіти" в 10-ліття польської держави не була предметом наради Головного Виділу, тому і внесення, про яке згадує „Громадський Голос", не могло бути поставлене. Справа обмежується до того, що що-йно по засіданні Виділу дня 7. листопада 1928 р. адміністратор дому повідомив присутніх ще членів, що дільничевий Комісаріят зажадав, щоби „Просвіта" удекорувала дім з вище наведеної нагоди. Це звідомлення було предметом цілком приватної і довірочної вимінн думок. Думку присутніх устійнено однозгідно так, щоби дому не декорувати, а щодо одноцілого поступування в цій справі порозумітися з іншими установами".

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ.

М. Галущинський голова — *С. Магаляс* заст. секретаря.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична винда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для неновалт. Покої окремі і 2-особові, усі сонячні.

Нагода для видоровлення — в гарнім городі і на сонячних балконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

ЗА ЗАРЯД:

220 **Д-р Ігнатій Шварц, Д-р С. Яльбін.** 4—10

Дописи.

ТУСТАНОВИЧІ. (Посвячення угольного каменя під будову „Народнього Дому"). Дня 14-го липня 1929 р. брав пос. Максимович участь у торжестві посвячення угольного каменя під будову „Народнього Дому" в Тустановичах, присілку Гукова Горя. Пос. Максимович зложив привіт від Української Парл. Репрезентації, від Матірнього Товариства „Просвіта" і від філії „Просвіти" в Дрогобичі. Українське робітництво взяло масову участь у цьому торжестві, обіцюючи моральною і матеріяльною піддержкою причинитися до здвигнення цеї народньої будівлі. При посвяченні зібрано між присутніми на будову квоту 1500 зол. Велику заслугу в придбанні площі під будову мають радні українці числом дванацять під проводом віцебурмістра п. Івана Макара.

ТОВЩІВ. (Спростування). В справі допису в „Ділі" ч. 158, з дня 19. липня ц. р. під з. „Хто у нас піддержує москвофілів" прошу помістити отсе моє спростування: Неправдою є, що я виступаю проти всього, що українське, бо як парох відношуся завсіди з якнайбільшою вирозумілістю і толяранцією до обох груп своїх парохіян, які згуртовані в читальнях „Просвіти" і Качковського. Доказом того між іншим і те, що передовсім читальня „Просвіти" в Товщеві побудована і при моїй значній матеріяльній помочи, а також не відказуюсь від ріжних датків на цілі народні, українські, що може потвердити і сам дописувач. Пісню „Боже, вислухай благання" заказав я в церкві часово аж до вирішеня спору Консисторією, бо одні парохіяне цю пісню в церкві співали, а другі проти неї протестували устно й писемно, мовлячи, що вони не хочуть тої пісні в церкві слухати а в противнім разі відступлять від церкви. З протестом поважного числа парохіян, для церкви прихильних і жертволюбивих, я мусів числитись, не хотячи допустити в церкві до небажаної галабурди. — Товщів, дня 8. VIII. 1929 р. —**о. І. Слободян.**

ЛУЦЬК. (Сензації дня). Шкільна влада не затвердила на 1929/30 шкільний рік дотогочасних учителів Луцької української гімназії, пп. д-ра Кобилянського, Галана й Жигалевича. Всі — українці з Галичини. Всі фахові вчителі завдяки праці яких понад 70 відс. учнів 8-мої кляси здали матуру (права прилюдности гімназія дістала в минулому шкільному році). Усунення зазначених учителів перед розпочаттям шкільного року є рівнозначне з руйнуванням гімназії. Бо заки знайдуться відповідні кандидати та заки будуть вони затверджені, пройде чимало часу й знову наші діти можуть залишатися в шкільному році без учителів. А що буде з матурою? Але ще більшу сензацію зробило незатвердження й директора гімназії п. Шкляра, людини, якій нічого закинути не можуть, члена наказної ради брацтва, члена „Рідної Хати", промовця на державних святах і т. д. Дивні діла твої... Волине! П. Шкляр має перейти до Острога по посаду вчителя семинарії. — Наказна рада Брацтва віддала в аренду 300 кв. сажнів площі біля церкви відомому з політичних процесів б. начальникові тайної поліції. Хай, значить, живе „співпраця"! — „Рольнік", в якому віцедиректором є „радикал" (з листи 22) голова Луцької „Просвіти", п. Петриківський, нарешті відкрив своє обличча: виключив, як каже п. Петриківський, всіх членів українців, усунув польсько-українські шильди а вивісив чисто польські Значить — прямо без облуди! Дивно тільки, що п. голова „Просвіти" все переконував українське громадянства що він пішов туди працювати для „ідеї": втягнути якнайбільше членів — українців і перейняти „рольніка" в українські руки. Очевидно, для „ідеї" же тепер зроблено „чистку" українців. Ох, який же ідейний оцей „з дзяда—прадзяда радикальний" голова "Просвіти„! — Віцевоєводу Гінтовта-Дзевалтовського, який не завжди погоджувався з „українофільством" воєводи Юзефського, перенесено до Тернополя, де начальником над ним буде б. підлеглий йому староста, нині воєвода Мушинський. Доле! Яка ти злослива! — кажуть, що начальником самоврядового відділу воєвідства має бути призначений відомий „українець", посол з ББ. п. Вогошиновський. О. це якраз було б „самоуря-

кування"! нашим дядькам нічого вже не залишалося б до роботи в громадських тілах! — Очевидно в московському інтернаціональному світі здано в архів і російську приповістку: „Врі, та мєру знай". У „Ділі", як і в інших часописах, була подана вістка, що на зборах Луцької Повітової „Просвіти" посол Сенюк кандидував на всі становища в раді й... провалився. „Наше Слово" почало глузувати. Ясно, що треба оправдувати. І посол Сенюк спростував цю „ундо-радикально-петлюрівсько-фашистівську" брехню в „Н. Житті" (ч. 31) так: „На подані становища я не кандидував, не зіставобраний" і т. д. „Вважаю нищим своєї гідности співпрацювати з угодою, якої би масти вона не була". Збрехав і думав, що кінець: Своїж сельробівці повірять усякій брехні. Та, очевидно, т. Сенюк не порозумівся з редакцією „Сель-роба" й та здемаскувала т. посла в дописі з Луцька (ч. 128), в якому каже: „коли т. Сенюк був виставлений селянами й робітниками на голову „Просвіти", то при голосуванні"... провалився. А 200 учасників зборів засвідчать, що кандидував і на заступника голови й теж провалився. От дійсно „услужливий „Сель-роб" гірше „ундо-радикал-шумськівсько-петлюрівської угоди" (слова п. Сенюка)! Всеж таки добра приповідка: „бреши, та міру знай". Та на цьому некінець: просвітяни зберігли „спростування" посла Сенюка, щоби прочитати його на наступних зборах! Готуйтеся п. Сенюк!

Луччанин.

Зі спортового життя.

Гасмонея — Україна.

В четвер 15. серпня ц. р. в год. 4:30 попол. відбудуться на гриші „Цитаделя" товариські мячеві змагання перших дружин Гасмонеї й України. Змагання ці викликали велике зацікавлення не тільки серед прихильників обох клюбів, але також серед любителів спорту взагалі. До цього часу Україна всі свої змагання з Гасмонеєю, крім весняних програла. На весну вийшла Україна ремісово 2:2. Добра форма України і її противника, котрий змінив склад та інтенсивно тренує, приготовляючих до тяжких змагань за вдержання в А-клясі, дають запоруку, що видці побачать справді гарну й завзяту гру.

Стріча наших наколесників.

Дня 18. ц. м. відбудеться стріча наколесників С. Т. „Україна" і Т-ва „Сокіл" у Станиславові. Стрічу назначено на день 18. VIII., год. 12 в пол. в Стрию, біля „Маслосоюзу". Проситься тих наколесників С. Т. „Україна", які перебувають у Стришині обовязково взяти участь у стрічі.

Відозви й комунікати.

Вписи в вищі школи в Познані.

Подається до загального відома, що подання для приняття на вищі школи в Познані вносити треба найдалі до дня 15. вересня: на фармацевтичний відділ, який є при виділі матем. природничім найдалі до дня 10. вересня. До подання долучити: Свідоцтво зрілости, метрику, свідоцтво приналежности і curriculum vitae. Хто зложив іспит зрілости скорше як у 1929. році повинен долучити до подання свідоцтво моральности. Мущини в поданні мають зазначити яке є їх відношення до війська. У Познані є слідуючі факультети: Фільософія, медицина, фізичне виховання, фармація, інжінерія лісова, інжінерія рільнича і вища школа торговельна.

Приняття на відділ фармацевтичний залежить від зложення вступного іспиту з математики або з фізики. Кандидати мають право вибору предмету здавки. З повищих предметів треба переробити матеріял не більший як до іспиту зрілости. Кандидати на відділ фармацевтичний імовірно дістануть відповідь з секретаріяту, чи є припущені до іспиту і коли мають явитися.

Повне фізичне виховання треває три роки і після скінчення такого дістається титул магістра фізичного виховання. Кожний студент медицини має право студіювати вих. фіз. повне як додаток до медицини. Виховання упрощене при фільософії трівае рівнож 3 роки і по скінченню такого дістається право навчавня руханки як предмету побічного при предметі головнім. Подання для приняття на вих. фіз. повне треба вносити просто до Секретаріяту Вих. Фіз. при У. П. На фіз. вих. упрощене можна старатися шойно після приняття на фільософію. До подання на виховання фізичне крім вище згаданих залучників долучити треба карту здоровля видану через гімназійного лікаря.

При тім треба зазначити, що на повне вих. фіз. дістатися дуже трудно підчас коли на вих. фіз. упрощене дістатися зовсім легко.

По бліщі інформації прошу звертатися під адресою: Сененький Володимир, Людвиківка, п. п. Микулинці, пор. Тернопіль. Зазначую, що інформації письменно уділяю лише за залученням значка як рівнож з подякою приймає добровільні датки на „Рідну Школу", що пізнійше оголошу в часописі.

Сененький Володимир
секретар Г. С. У. в Познані.

З університету С. Б. у Вильні.

Абсольвенти гімназійні, що бажали би вступити на медичний виділ і фармацію — повинні внести подання між 2—14. вересня до Деканату медичного виділу. До подання треба долучити свідоцтво зрілости, метрику, власноручно написане curriculum vitae, військовий документ, 1 фотографію прикріплену до подання і квестіонар (друк. у возного). Якщо була річна перерва в студіях між матурою і вступленням на університет — треба рівнож долучити свідоцтво моральности. Всі документи повинні бути в оригіналі. Рефлєктанти на приняття мусять зложити т. зв. конкурсовий іспит, який відбудеться між 16—20 вересня. Медики здають фізику і хемію — фармацевти ботаніку і хемію, або фізику і хемію. Матеріял з обсягу навчання в гімназії. До подання треба долучити квіт на вплату 6 золот. за конкурсовий іспит. Від 15. вересня даватиме всякі інформації Ченстух Ярослав, студ. фарм. Вильно, Вел. Погуланка ч. 36, м. 2. На відповідь треба долучити почтову марку.

ОГОЛОШЕННЯ

Ширіть наш часопис!

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 13-го серпня, г. 8·15 веч. „Сестри Галлма".

Середа, 14-го серпня, г. 8·15 веч. Премієра „З Праги до Львова", чеська ревія.

Четвер, 15-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Пятниця, 16-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: Обережно з жінкою. Цирк Чархі Чепліна.

Кольосей: Король боксерів Рнш. Дікс, Мейрі Бріян. Не нас обдурити.

Лев: Боротьба за степ. Дівчина з бару.

Люна: Архиєлодій з Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.

Оаза: Усіх долі.

Палас: Несамовитість (Лярс Гансон).

Пан: Гріхи розведеної. Лія де Путті.

Пасаж: Тайна вулькану. Людина з дивними палогами.

Утіха: Джон Беррімер: Коли мужчина любить.

Фатаморгана: Білий мурин. Рай на землі.

Химера: Донжуан у пенсіонаті.

Програма радіо.

Середа 14-го.

Льондон (356,3). 16·45 Концерт на органах.

Париж (1725) 16·45 Концерт.

Берлін (418) 20·30 „Ліаістрата" оперетка.

Відень (516,3) 18·15 Концерт. 20·— Арії з опери.

Рим (444) 21·— Концерт.

Мілано (501) 20·30 Легка музика.

Будапешт (550) 12·05 Циганська капеля. 22·40 Циганська капеля.

Мюнхен (533) 21·— Військова орхестра.

Прага (487) 19·05 Орхестра фільгармонії.

Ленінград (1000) 16·— Концерт.

Москва (825) 19·— Опера або оперетка.

Київ (800) 19·— Симфоніч. концерт.

Варшава (1411,7) 18·— Мандоліністи 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8) 20·30 Військова музика. 23·— Музика до танців.

Краків (312,8) 22·45 Музика до танців.

Четвер 15-го

Льондон (356,3). 19·45 Концерт радіоорхестри.

Париж (1725) 19·35 Пате.

Берлін (418) 19·30 Музика до танців.

Відень (516,3) 18·15 Концерт. 20·05 Симфонічна орхестра.

Мюнхен (533) 16·— Квартет „АБЦ" композиторів.

Мілано (501) 17·— і 24·— Джезбенд.

Рим (441) 21·— „Скугніцца" оперетка М. Кості.

Лянгенберг (473) 17·35 Сучасні композитори.

Будапешт (550) 17·20 Циганська капеля. 18·55 Концерт на ексцентричних інструментах. 21·— Легка музика.

Москва (825) 19·— Сеяиський концерт.

Харків (1304) 18·30 Сеяиський конц. 20·— Музичний вечір.

Варшава (1411,7) 17·— Популярний концерт. 20·30 Французька музика. 21·45 Музика до танців.

Краків (3121,8) 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8) 20·30 Речіталь на органах.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чілки і Ле-ле. 115 18—?
Скала, вівторок, 13.VIII. 1929.
Конончинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.
Гримайлів, пятниця, 16.VIII. 1929.
Теребовля, субота, 17.VIII. 1929.

Із нагоди 20-літнього поматурального візду зложили був. абітурієнти укр. гімн. в Тернополі зод. 56·85 на інвалідів УГА. УКТОДІ. 261 1—1

Студії на Гірничій Академії в Кракові формально трівають 4 роки, — одначе фактично при інтенсивній праці навіть, осягнення абсолюторіюм можливе є шойно після 5 літ. Праця надзвичайно трудна і різнородна, а під оглядом матеріялу велика. Після окінчення дістається титул іжи гірн. або металюрга, залежно від виділу, на якому студіовано. В р. шкільнім 1929-1930 на I. рік приняти зістане: 1) На Виділ гірничий 50 студентів, 2) На Виділ гутничий 50 студентів. Новоступаючі мають у днях 23—24. IX. 1929. зголоситися особисто в Деяана відносного Виділу, предкладаючи такі документи: 1) подання приняття на оден з Виділів Академії, 2) житєпис, 3) метрику уродження, 4) свідоцтво зрілости в оригіналі, 5) дві фотографії підписані іменем і назвищем, 6) ewентуальні свідоцтва з відбутої практики, 7) ewент. свідоцтва з відбутих вищих студій, або свідоцтво відходу, якщо петент переносився з иншого наукового завед., 8) документ стверджуючий відношення петента до війська. — До документів у чужій мові треба долучити їх легалізований переклад. Якщо число кандидатів переступить вишезгадану сотню — тоді відбудеться конкурсовий іспит з математики і фізики. І так з математики вимагають знання: ділань аритметичних, правила трьох, рахунку процентового, рівнань I і II степеня і двох квадратових, дискусій рівнань I і II степеня і очеркнення елементарних залежностей функційних; засад планіметрії, стереометрії, тригонометрії і плоскої аналітики. До математичних вправ з дискусією поручається „Вітківські: Бадане залежности функціональних для вижших шкул сьредніх, видане II." — з залишенням трудніших вправ. З фізики подібно як з математики — гімназійний матеріял. Кандидати, які вимагаються вислуханням двох семестрів на вищих технічних школах або фізико-математичних виділах університету і іспитом з математики і фізики, будуть увільнені від конкурсового іспиту. Всякі інші інформації дає за надісланням значка почтового Богдан Білик, Цішки о. п. Олесько.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преміяйні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 12-?

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ 2 УЧЕНИЦІ. Покій сонячний, в здоровій дільниці Львова, старанна опіка, ціна уміркована. На бажання безплатна конверзація в німецькій мові. Пяніно в хаті. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „247". 247 3—3

КАНДИДАТА адвокатури рутинованого прийме від 1-го вересня 1929 р або і зараз Д-р Теодор Жолнірчук адвокат в Бродах. — Зголошення просять слати з поданням услівій. 255 2-3

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлєктантів до Адміністрації під „Фільварок". 230 3—3

ПРИЙМУ у Львові дві панночки на станцію. Зголошення до 28. VIII. прошу слати О. Струмінська п. Ямна. 246 2—2

КІМНАТА комфортово умебльована з уживанням кухні, шукає у середмістю женатий державний урядовець. Зголошення до Адмін. „Діла" під „д-р Д.". 268 1—1

ПОКІЙ з окремим входом, для солідного до винайнідення. Відомість у сторожа Павлинів 9. 260 1—3

ПЕРШОРЯДНА станція у Львові для дітей з ліпшого дому — зголошення до 22. серпня під „Дора" — Адміністрація „Діла". 262 1—3

СТОРОЖ до каменниці пошукує посади — зголошення до Адміністрації „Діла" під „Сторож". 263 1—1

ГІМН. УЧИТЕЛЬ в Станиславові прийме на станцію учеників. Бліщі відомости в Укр. Книгарні, вул. Собіського. 267 1—1

КОНЦИПІЄНТА **прийме від вересня адвокат. „Адміністрація „Діла" — ч. 68-67".** 265 1—1

В ДОМІ професора найдуть вигідне приміщення і опіку ученик, або дві ученниці. — Зголошення: Кохановського ч. 8. дв. 42. (партер). 264 1—1

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також бінокулярію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умовн. 190 12—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
269 1—3
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
ор.д. від 3—6 попол., вул. Глубока 10 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

ч. 181 (11.472). Львів, четвер 15. серпня 1929. Поштова оплата заплачена ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сензаційні виступи Сновдена в Газі.

Львів, 14. серпня 1929.

Филип Сновден, канцлер скарбу Великої Британії в уряді Макдональда і один з найвизначніших членів англійської партії праці робить у Газі справді сензаційні виступи як щодо форми, так і щодо змісту. Европейська дипльоматія навіть на часів ославленого своєю „юнкерською" грубістю Бісмарка не чула мабуть на інтернаціональних конференціях таких сильних щодо форми, делікатно кажучи, „виступів", яких доконав у Газі Сновден. Правда, він може для оправдання себе заявляти, що вжиті ним слова в англійській мові мають не таке образливе значіння, як у перекладі на французьку мову. Однаже це ніяке оправдання.

Та ще сильнішими є виступи Сновдена щодо свого змісту. Вони звертаються в першій мірі і безпосередньо проти Франції, це значить проти плану Юнґа та тих концесій, які він дає на користь Франції зі шкодою для Англії. А рівночасно вони звертаються в не меншій мірі проти попереднього англійського консервативного уряду. І тут Сновден дуже різучо, можна сказати, по більшовицьки рве з усею дотеперішньою англійською політичною традицією. Ця традиція полягає в тому, що англійські уряди можуть змінятися, можуть ставити собі різні цілі, можуть іти до осягнення тих цілей різними шляхами. Однаже в новішій історії Англії ще не було прикладу, щоби який-небудь англійський уряд дезавуював попередній уряд і не хотів признавати зроблених ним зобовязань. Сталість політичного розвитку була характеристичною прикметою англійської політичної традиції. Кожний англійський уряд завсіди уважав себе наступником попереднього уряду і переймав усі зобовязання, які він зробив. Не є жадною таємницею, що голова англійської делеґації знавців на паризькій репараційній конференції, сер Джозія Стемп весь час стояв у найтіснішому контакті з тодішнім консервативним англійським урядом, і що його підпис під пляном Юнґа не міг бути даний без згоди Болдвіна, Чемберлена та Черчіля. З огляду на це виступи Сновдена проти німецьких товарових заплат, проти ключа поділу, а особливо заява, що він мусить назвати смішним виступ французького міністра фінансів Шерона, який рядом документів доводив зобовязання супроти Франції англійського уряду, показують, що він справді відкидає зобовязання попереднього англійського уряду.

Треба зазначити, що виступи Сновдена проти Франції не можуть для европейських дипльоматів бути ніякою несподіванкою. Він ще перед своїм вступленням до уряду, а навіть ще перед англійськими виборами скрізь виступав завзято проти тих чинників та сил, які, на його думку, підкопують добробут та безпеку Англії або загрожують їм. Франція та Америка були в цьому часі головними обєктами вибухів його обурення. Пригадаймо ту погрозу, яку Сновден кілька місяців ще в тому старому англійському парляменті кинув на адресу Франції, коли в Парижі почалася боротьба за ратифікацію договорів про воєнні довги. Сновден заявив тоді, що коли Франція буде далі зволікати з ратифікацією цього договору, то Англія зі свого боку поставить домагання на ново переглянути договір про воєнні довги між Черчілем та Кайо і поставить до Франції вищі домагання, бо вона знаходиться тепер в далеко кращому становищі, ніж у 1926 році, коли заключено цю умову; тому Англія має добру нагоду взяти назад далекосяглі уступки, які вона зробила тоді Франції. Ця промова Сновдена, яка тоді стала сензацією дня в Англії, викликала у Франції загальне обурення. Тому не диво, що коли після перемоги партії праці Сновден став одним з найближчих співробітників Макдональда в новому уряді і заняв місце канцлера скарбу, то французька преса повитала його дуже зле.

Могло бути певним, що Сновден в Газі справді заведе велику баталію з французами. Однаже він не обмежився лише до боротьби проти Франції. Він зробив не менше сензаційний виступ також проти Німеччини. Цей виступ був тим більше сензаційним, що досі він проти неї не виступав. В першій зі своїх промов у Газі Сновден заявив: „Наші відносини до Німеччини дуже приязні, і ми бажаємо, щоби вони довго лишилися такими; одначе при всьому тому *Англія та Німеччина є острими конкурентами на світовому ринку*". А з цього твердження британський канцлер скарбу зробив висновок, що треба по можности обмежити німецькі товарові достави, які передбачує репараційний план, щоби таким чином спинити промисловий розвиток Німеччини, який так турбує англійців. Так отверто досі ще ніколи не висловлювався жадний англійський державний муж. Від закінчення світової війни досі ще ніколи не було такого гострого бойового вигуку з боку пригнобленої своєю економічною кризою Англії. Що могло статися? Що могло примусити англійського міністра фінансів і члена приязно настроєної до Німеччини англійської партії праці зробити таку заяву вже на першому засіданні конференції, яка без сумніву є найважнішою конференцією державних мужів Европи від часів мирових договорів? Тяжко на це дати якунебудь уґрунтовану відповідь. Можна лише висловити здогад, що або справді загальна господарська криза Англії дійшла до таких розмірів, що виволить з рівноваги англійського міністра фінансів, або що він цим способом хотів остерегти Німеччину від якогонебудь пактування з французами на некористь Англії.

Сензаційні виступи Сновдена в Газі витворили незвичайно тяжку ситуацію. Річ не тільки в тому, що виникла небезпека зірвання або відложення конференції взагалі, але в тому, що не лише Англія бореться тепер на два фронти, — проти Франції та Німеччини, але також Франція мусить рівночасно боротися і проти Англії і проти Німеччини, а всі старання Німеччини лишитися невтральною в цій боротьбі не можуть дати бажаного успіху, — вона проти волі втягається в цю боротьбу, а це потягає для неї дуже неприємні наслідки щодо її відносин до обох партій, що борються між собою.

В Газі ми бачимо ще одно цікаве явище. Малі держави, як наприклад Чехословаччина, Румунія та Греція, які досі все йшли під проводом Франції, тепер кинули її й утворили разом з Англією суцільний фронт проти неї. А це ще більше ускладнює загальну ситуацію.

Покищо голі сказати, чи Сновден справді здійснить висловлені ним погрози і зірве конференцію. Можливо, що його виступи проти Франції та Німеччини мають на оці якусь укриту мету, а саме осягнення компензацій у політичній области. В кожнім разі не підлягає жадному сумнівові, що як спосіб так і суть виступів Сновдена в Газі є сензацією для дипльоматичного світу, і що він раптом зробився центральною фіґурою конференції, від якої залежить уся її дальша доля.

Найближчі дні мусять принести розвязку тої загадки, якою є його дотеперішні виступи.

Не мусите їхати до міста,

щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности які вишле Вам на бажання безплатно

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Руйнування старовинної церкви в Холмщині.

Звідомлення посла Володимира Кохана.

Признаюся, щиро, що їдучи від Секретаріяту УНДО до Павлович не припускав я ніколи, щоби вступні інформації, зібрані Секретаріятом відносно нападу на церкву в Павловичах на Холмщині, могли бути правдиві. Припускав я, що зібрані інформації щонайменше сильно перебольщені. Чиж може бути хочаб одна людина, що слухаючи оповідання про напад на Божий Храм в 1929 р. зрозумілаб це в дослівнім того слова значінні? Це було для мене незрозуміле. А одначе те все правдиве.

Приїхавши на місце я побачив не то більше, як припускав, але більше як міг би створити моя уява. Я побачив руїну церкви, попідрізувані стовпи, сокирами порубані образи з іконостасу, погнуті і попереломлювані хрести. А на румовищах помарнілі, чорні обличча людей, котрі з плачем і войком кинулися до мене, коли я став фірою перед місцем доконаного святотацтва.

Перше моє вражіння було так сильне, що тоді було себе опанувати. Щоби закрити своє зворушення я мусів на часок відірватися від людей. І аж тоді відчув я це незрозуміле для мене страхіття послідних переживань Павличан, тоді відчув силу молитви предків з перед 300 років, що фундували цю церковцю, перемінену злобою людей в страхітливе румовище і під мною угнулися коліна. Я молився разом з тими нещасливцями, нашими братами холмщанами. За що я молився — не знаю, бо це була радше хвилина глибокого релігійного екстазу на місці румовищ Божого Дому, на місці нечуваного злочину.

Та треба було вкінці перевірювати все, що тут лялося. Хату, в котрій я перебував цілу ніч, облягали люди і всі інформації, які подаю нижче, я якнайсовісніше провірив. Прошу тому всіх, що будуть їх читати, ставитись до них як до правдивих фактів, за котрі я особисто можу кожної хвилі відповідати.

Як це сталося...

До дня 28-го липня ніхто з павличан включно з їх солтисом а навіть паробком (москалем) в Долгобичеві не чув ані не знав нічого про намір влади чи то церковної чи державної, розбирати церкву, а ніким в тій справі ніякий міродатний чинник не переговорював ані в тім напрямі ніяких спеціяльних наказів не давав.

Церква в Павловичах — згідно з оповіданнями людей — *найстарша з усіх церков на Холмщині, бо рахували їй 345 літ.* Цікаве, що час не знищив дерева, бо трималася вона ще — як твердили люди — дуже добре. В її нутрі досі находилося богато старих образів і памяток з написами по стінах і стовпах. Церкву в 1920-ому році опечатано, але на якій підставі, ніхто з громадян не вмів дати вичерпуючої відповіди. При опечатанні церкви забрала поліція разом з якимсь „інспектором" невідомого прізвища і урядового становища богато річей — як фелони, книжки, образи, хоругви й ін. а між ними чашу і мирницю, що — як кажуть — була зі срібла чи золота.

Як сказано вже в горі від р. 1920-го ніхто в справі церкви з громадянами не переговорював і люди від часу до часу з нагоди свят приходили під замкнені двері святині на молитву. Аж дня 28-го липня п. р. заїхав до громади „ґмінний" війт з Долгобичева, поляк Гіполіт Стащук в асисті коменданта П. П. Д. в Долгобичеві та „ґмінного" писаря Шпирки. Вони сказали місцевому солтисові Андрієві Пирогові, що хочуть оглянути церкву. До нутра церкви не йшли і нічого не оглядали, а прийшовши під церкву, та відбувши в трійку поміж якусь нараду, заявили тому ж самому солтисови, що на другий день, тобто 29-го липня на год. 10 рано приїде староста, бо „щось" треба буде зробити з церквою.

Дня 29-го липня п. р. громадяни Павлович не передчуваючи ніякого лиха, розійшлися в поле на жнива. В селі остали лише старці й діти. Солтис чекав на старосту з повіту. Та в год. 10—10 пів рано замість старости, заїхали в село 3 фіри. На передній фірі 5 жандармів, війт і писар, а на двох других якісь люди з пилами, долотами, гаками від гашення вогню і т. п. знаряддям. Вия-

вилося пізніше, що це були поляки з сусідніх сіл.

По приїзді, не йдучи навіть до місцевого солтеса як начальника громади, кинулися всі вони на церкву. Комендант, війт поляк з Долгобичева і писар стали відривати печать на дверях церкви, а інші кинулися негайно валити дзвінницю. Заки „начальство“ отворило двері до церкви, вони завалили вже стіну дзвінниці. Присутній при тім всім місцевий громадянин старець Приємський оповідав мені зі сльозами в очах, як то він благав, цілував руки війтові, комендантови та всім поліцаям і іншим, щоби вони заперестали руйнування, пажучи: „хоч образів не бийте, дайте людям змогу прийти з поля, нехай би вони порозумілись зі старостом, за що валять їм церкву“. Але його не слухали. Глузуючи і називаючи останніми словами, підпилі алькоголем, нищили церкву далі. Коли ж Приємський загрозив їм наслідками, сказали, що нікого не бояться, а на його успокоєння додав комендант поліції: „Зараз ту пришедзе староста з вашим ксендзем, бендземе сен моґлі скаржиць“. В присутности Приємського отворив комендант „царські врата“ в плині від алькоголю і опинілі до решти дурманом вищення всі кинулися на престіл і почали відбивати долотами образ Божої Матері. В міжчасі прийшов на місце доконаного святотацтва місцевий солтис Андрій Пиріг. Один зі справників запропонував йому з місця, вказуючи на образ Матері Божої: „Купце собе того сьвйонтапіка“. Нарід, що почав збігатися з поля, а особливо жінки підняли нечуваний плач і крик. Оповідали мені люди з поблизьких громад віддалених 3—4 км., що голосіння жінок, дітей, кликання рятунку, було чути цілком виразно аж до них.

Але це не помагало, а радше ця розпука бідних людей заохочувала їх до руйнування. Повилазили вкінці на копулу і з неї почали співати різні сороміцькі пісні, звертаючися передовсім в сторону жінок, котрі плакали. Ось одна жінка підійшла до мене і говорить мені „на ухо“ дослівно слова такої одної пісні, а вказуючи на свою сусідку, оповідає про пропозиції одного з тих, що нищили церкву, кинені під її адресою з церковної копули. Списав я їх але передати їх шановним читачам годі.

Попідрізувавши вкінці копулу з усіх боків, скинули на землю хрест, що падаючи зарився в землю і погнувся. Відтак зіпхнули цілу копулу. Падаючи з висоти на землю розбилася вона на дрібні кусні...

По пяти годинах з церкви остало румовище. На нім засіли змучені „робітники“ до пиру. Горівку привіз з собою „ґміннай“ війт Гіполіт Стапук. По шклянку на горівку посилали до місцевого солтиса Андрія Пирога. Бавилися і пили. Відїджаючи співали на радощах, покепковуючи при цьому, приміняючи в пісні утраквізм, дослівно:

„Гей на горі, горі церковця стояла
Дайсвійнего дня з наших ронк упала“.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.
ВОВНЯНІ НОВОСТИ ДЛЯ ПАНЬ на плащі, костюми і сукні. ШОВКИ у великому виборі. ВОВНИ АНГЛІЙСЬКІ І КРАЄВІ на мужеські одіння.

Поліція привезла ще кілька фір з поблизької мазурської кольонії Гунятин і забрала деякі церковні річи. Куди не знати. Але на тім не кінець.

Дня 31. липня один поліцієнт з 8-ома робітниками приїхали другий раз до Павлович зробити порядок з останками поломаного і порізаного дерева. Та місцеве населення, а передовсім жіноцтво заявило: „Ми вже собі самі поскладаємо, але перше всього привеземо людей хай подивляться на те все. Постава жіноцтва доказала того, що робітники з поблизьких мазурських кольоній повтікали.

Громадяни Павлович післали делеґацію до мене (Тудорковичі пов. Сокаль) — на жаль делеґація мене в хаті не застала — а інших післали до Сокаля та Львова, до головного секретаріяту УНДО.

Пос. Волод. Кохан.

Від Редакції. Кінцевого уступу цього зві́домлення, в якому говориться про поліційні дослідження та арешти серед населення Павлович, не подаємо, бо він, як довідуємося в останній хвилині, піднав конфіскаті у „Новому Часі“, де апрукновано його на день скоріше.

XVI. Сіоністичний Конгрес.

Вибір нової екзекутиви всесвітньої сіоністичної організації.

В неділю 11. ц. м. закінчилися в Цюриху наради XVI. Сіоністичного Конгресу, що радив при доволі численній фреквенції делеґатів з усіх кінців світу. Після прийняття резолюцій, голосування над якими було дуже бурливе (резолюції в справі шкільництва перейшли 130 голосами проти 104 голосів лівиці і мізрахістів), вибрано нову екзекутиву всесвітньої сіоністичної організації.

Склад тої екзекутиви такий: проф. Х. Вайцман — президент всесвітньої організації, Нагум Соколов — президент екзекутиви, члени екзекутиви: Генріетта Шольд (Єрусалим), Лазарус Бард (Єрусалим), проф. С. Бродецький (Льондон), рабін Меір Берлін (Єрусалим), інж. С. Капланський (Єрусалим), полк. С. Г. Кіш (Єрусалим), Люїс Ліпскі (Н. Йорк), д-р Ф. Розенбліт (Льондон), Й. Спринчак (Єрусалим), д-р А. Руппін (Єрусалим). Склад екзекутиви уложено на основі порозуміння центра з правицею і лівицею.

З черги вибрано ще 54 членів виконавчого комітету і їх заступників. Між вибраними є 17 осіб з Польщі, в тому числі посли Грінбавм, Райх, Тон, Фарбштайн і Розенблят.

Після закінчення Сіоністичного конгресу почалася в Цюриху перша інавґураційна сесія Жидівської Агенції (Jewish Agency), що постановила собі за мету віднайти шляхи і створити засоби, при помочі яких можна би збільшити й поширити жидівську працю і стан посідання в Палестині.

„Лихий інтерес“.

(Від нашого кореспондента.)

Треґяр (над Ляманшем) 9. VIII. 1929.

I.

Франція — всупереч розповсюдженій про неї в Східній Европі думці — не тільки не є найбільше „поступовою“ країною Европи, а навпаки вона безперечно найбільше відстала поміж всіми культурними націями. Відстала і крайно консервативна в ділянці організації судівництва й законодавства цивільного й соціяльного, ще більше відстала в ділянці матеріяльної, технічної культури щоденного життя. Напр. процедура цивільна тут ще більше помотана, важка, поштовна і паперова ніж колишня, перед реформою, закинена процедура австрійська; робітниче законодавство тут далеко-далеко поза німецьким, а ціла технічна обстанова життя (телефони!) тут старші й гірші ніж в якійнебудь іншій країні европейського Заходу.

Коли в чому Франція все таки випередила решту Европи, а бодай в чому вона ні трохи не позаду за іншими народами, — то це в організації розповсюдження преси.

Ґазети з найбільшими у світі щоденними тиражами (від міліона до двох міліонів примірників) є у Франції, тобто в Парижі, а не — як хто думає — в Америці. Тай організація їх доставе — знаменита. Служить їй усе: залізниці, літаки, автомобілі. Таким чином тут, у невеличкій приморській дірі, в 9 годині ранком ми маємо в руках усі ранішні ґазети Парижа, тай то по тій самій ціні, що в Парижі, ціні. Подібно з ґазетами полудневими й вечірніми.

З деякою, невеликою пересадою можна сказати, що також із цього пресового погляду вся решта Франції виявляється чимось у роді передмістя Парижа. Є, правда, і ґазети провінціональні, одначе з виїмком двох-трьох вони ніякого значіння не мають, а публика інформується не з них, а з ґазет паризьких.

Чи вона — ця неймовірна, безприкладна централізація — добра, чи лиха, це інше питан-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Великий самотник.

(70-літній Кнут Гамсун.)

Двацятькілька великих письменників висловило *прилюдно* своє захоплення найбільшому сучасному скандинавському письменникові в 70-ліття його уродин. За ними тисячі журналістів з власного *почину* або на домагання редакції написали в цей день про Кнута Гамсуна пригадні статті. Бріян, що діждався неабиякого рекорду: *12-го портфелю премієра* міністрів мав за останніх 20 літ стократно більше таких офіціяльних статтей. Европейська преса забалакала в один голос про Гамсуна в останнє сім літ тому, коли він дістав Нобелівську премію.

Страшна річ такі роковини та премії. Писав письменник 40 літ 22 томи, а коли світ хоче його звеличати, авторам статтей про нього не дадуть навіть 22 днів для підготовки. Повторять безладно його безладний життєпис, якто гралась із ним доля у піжмурки, мов з Ґорким і Джеком Льондоном. Усюди побував він, усього попробував, ніде не загрів місця. Перейшов усі щаблі карієри від пролетаря-робітника до міліонера, власника хутору та віллі.

Не списав досі Гамсун своїх споминів. Усе, що найшов цікавого в своїому житті, використав у своїх оповіданнях і повістях. А само воно як цілість видається йому досі небувалою авантюрою. Робити з нього викінчений образ? — б-р-р! ні. Гамсуна не запаморочило від його літературних успіхів — він такий-же як і давніше — непоправний ворог офіціяльних зразків мудрости та моралі.

„Як-жеж це — питають офіціяльні критики — чи не написав Гамсун після „Пана“ та „Містерій“ — „Благословенства землі“, гимну на честь тихої сільської праці, неначе ілюстрацію до біблійних слів: „і в поті чола свого...“. — „Чи сам на старість не зажив він життям щасливого батька рідні в ідилічному захисті?... Чи врешті не дістав він саме за „Благословенство землі“ нагороди лавреата і чи не приняв її?“

Так; приняв Гамсун нагороду, щоби сплатити всі свої задовгорічинцеві довги, бо не настільки кохає він людей, щоби бути їм щонебудь винним, нехай би і гроші. „Благословенство землі“ писав він саме в роспалі великої війни; і це був також його протест, не слабший від попередніх, коли він не погоджувався зі загальною суспільною атмосферою і втікав від неї. А його пеан землі — її цілющим і отруйним плодам — це акорди з найглибшої туги його всього життя. Гамсун ненавидить міста, що стерло з лиця землі природу, щоби накопичити стільки зразків людської фавни. Лише з цієї причини він утікав з Америки, проклинаючи її, а Кавказ назвав „казковою країною“.

Критики Гамсуна шукають у нього силоміць світогляду, якоїсь життєвої фільософії, еволюції ідей. Шукають саме того, що в його творах можна найти хіба зі шкодою для найщиріших прикмет його уяви та мистецтва. Гамсун не збирає своїх вражінь у ніякій призмі „каміння мудрости“, в ніяких узагальненнях. Його ідеї про світ чи про суспільні явища це тільки вибухи його темпераменту, що висловлюється звичайним молодечим протестом проти того, що йому не доводоби, — вони є тільки ілюстрацією його настроїв, його вражливости, а не світогляду.

Чому? Гамсун пише повісти, а не соціяльні або фільософічні розвідки. Він має пречутливий інстинкт і знає, де кінчиться його талант. Цей талант утікає перед усім, що переходить поза скалю його нервової вражливости. Переглянувши все літературне надбання Гамсуна деякі кажуть: „Погляньте, яку він цікаву перейшов еволюцію — спершу малював свої чисто субєктивні переживання, а згодом (у „Місті Сегельфльос“, „Жінках над криницею“, „Останній главі“, головно в „Благословенстві землі“) увесь перейшов на малюнки зовнішнього світа“.

Перш за все велике ще питання, в якій добі Гамсун більший, більше „гамсунівський“. Але воно зайве. Вроджений чутливець дійшов на старі літа бодай до такої рівноваги, що міг супокійно, без викривленого обличча, змалювати збірне людське життя. В очах Гамсуна воно не ріжниться нічим у Парижі та Христіянії від містечка Сегельфльосу, де всі торгують і живуть оселедцями. Гамсун ні на мить не вміє забувати, що якнебудь живе людина між людьми, вона силкується тільки забути, що її жде. Праця на себе, відтак на діти, праця дітей на себе, коли вони виростають, — — мрії, кохання — — і все те кінчиться знову тим самим... І так довкола...

У світі для Гамсуна майже нічого великого не діється. Він відчуває це не як „надлюдина“, гордий творець, а як пересічний раб землі. Його найбільші герої, що розпалюють нашу уяву, не ріжняться нічим від найсіріших; найкращі їх хвилини — це піти за якимсь безглуздим ментом, стрімголов, не питаючи „навіщо“. Найвеличніші для Гамсуна хвилини, коли природа прориваєть-ся в людині, мов джерело кипеня або коли вона перериває його симфонією ударом грому.

Тому він утікає все життя між холодні фйорди, над невгамоване море, на якусь дику прерію або бодай між чотири стіни кімнати, куди не доходить ніякий голос крім шуму дерев. Утікає як простак з найбільше неовісними дома-

ня, і просто на нього не можна відповісти. Річ певна, що вона в пресовій ділянці не менше крі-ка ніж напр. в ділянці адміністраційній: адже в малому сільци, 1000 км. віддаленому від Парижа, не можна, так сказатиб, кинути кладки над баюру — без дозволу, пусьменного, очевидно, а міністерства, з Парижа: це, річ відома, є одним з каменів „предкновенія" в Альзасії, призвичаєній до децентралізаційної й самоуправної системи німецького цісарства.

II.

Та до чого все щойно сказане, весь цей вступ? До того, щоб почванитися, що в цьому старому Трепорі, давньому гнізді норманських піратів і корсарів („пірати" — морські розбишаки на власний рахунок; „корсарі" — морські розбишаки на рахунок короля чи держави) читаю собі вранці, майже рівночасно з парижанами телєграфічні дописи про конференцію в Газі. Честь і сатисфакція невеликі, скажете? А все таки!

І так вичитав я, що на першому засіданні конференції п. Бріян „дивлячись очі в очі п. Штреземанови" ось як сформулував свою філософію миру і війни:

„Ми зробили сумний і болючий досвід, що війна не є добрим інтересом для ніодного народу; навіть переможці мусять терпіти страшенні наслідки..."

Говорячи це, п. Бріян коротко повторив висновки відомої передвоєнної книжки Нормана Анджеля про недоцільність війни з погляду практичних інтересів, книжки, яка перед 1914 р. викликала цілі потоки признань і похвал, та яка ні на один день не припізнила світової війни. Повторив французький міністр ці слова з наміром внести згідливий настрій у конференцію. Намір безперечно похвальний. А одначе і проте: чи правда воно, те, що міститься в цих словах? Чи може правдою є якраз щось противне змістови Бріянового речення? А може воно так, як часто буває з політичними і соціяльними (тай з філософічними й метафізичними) „правдами": що вони в такій самій мірі „правдиві" (чи „неправдиві"), в якій є правдивими (чи неправдивими) твердження із просто противним їм змістом?

Пок. проф. Зіммель в одній із своїх книг (здається, в Соціяльній діференціяції") такі „правди" в погляду теорії пізнання розглядав. Ми спинмося хвилинку над *мерітум* одної з таких правд — Бріяна й Анджеля.

III.

— Війна — не добрий інтерес, „гешефт": свята правда! Народи тратять у війні своїх синів. Пропадають у ній національні богацтва; нема пошести гіршої від війни. Одначе невже можна сказати, що війна як у принципі, так у практиці не полишає після себе нічого іншого, як тільки нещастя й горе, лихо і втрати? Тільки це і ніщо інше?

Хто таке каже, той заплющує очі супроти очевидних і наглядних користей війни — не для всіх, правда, але для деяких держав переможців. Доволі навести приклад Зединених Держав Америки.

Зновже інші народи відискали у війні найбільше і найперше добро: свою державність і свою свободу, втрачені давно, перед віками.

Ще інші подвоїлися й потроїлися.

Ще інші відмолодніли у війні й перемозі і отряслися (як Італія) з безнадійности передвоєнного животіння.

Чехія і Польща були би сьогодні, без війни, далі тільки географічними назвами. Сербський король має тепер три королівства, тай ще Чорногору. Семигород подвоїв Ромунію і додав їй тричі культурнішу країну і людність.

А п. Бріян репетує за Норманом Анджелем, що війна, мовляв, для нікого не є добрим інтересом!

Для нас вона не була добрим інтересом, річ певна. Але для Придніпрянщини? Тай навіть **для нас — es ist noch nicht aller Tade Abend.** Уявіть собі тільки (уявити собі можна все, безплатно й безкарно), що святі знають, які обставини спровокували би нову війну в нашій частині Европи: напр. війну Річпосполитої з Радянською (чи якою-небудь іншою) Україною і з союзними з нею східними державами; що Литва не осталасяб бездількою; що німецька „райхсвера", хочби і „нейтральна", навіть не переступаючи „коридору", тільки нависла би над цілим західним кордоном Річпосполитої... і т. д. Уявімо собі цю — сьогодні фантастичну, післязавтра може реальну, картину, і передумаймо собі наслідки, які такий сплїт обставин приніс би для нашого історичного ворога і для нас, підяремних.

І скажімо собі потім, чи справді кожна без виїмку війна є лихим „гешефтом" для народів.

В. Панейко.

Дипльоматичні голови.

Сцена й актори гаської конференції.

Берлін, 8. серпня 1929.

II.

Потім **Гранді,** італієць, державний секретар для закордонних справ, права рука і великий помічник Мусолінія. Колись народній учитель, чоловік маси, просто зі шкільної кляси покликаний на одно з найчільніших і найбільше експонованих становищ у новій італійській державі. І не його головокружна карієра дивна, бо в часах великих революцій і переворотів життя перегоняє навіть найбільше фантастичні романи. Дивне тут, що цей чоловік на своїм важкім місці блискуче себе виправдав, неначеб родився для нього. Не всякому воно вдається і вже само це прекрасно характеризує повну якість людини. Він залюбки гладить пальцями свою коротку, виплекану, чорну, як смола, бороду; в Газі він прислухується балачкам і дискусіям таксамо уважно і спокійно, як ще недавно він прислухувався у Будапешті компліментам старої мадярської аристократії. Тоді у Будапешті, де він стояв у центрі загальної пильности і уваги, кожний із тих аристократів начислював у простій лінії тридцять або й більше безпосередніх предків і антенатів, кожний з них сягав своїм кількасотлітнім блискучим родовим минулим аж у далекі сутінки історії, кожне з тутешніх імен це шмат мадярської національної культури та бувальщини. Але всі вони кружляли довкола цього народнього учителя як під вечір комахи кружляють довкола світла. За ним-бо стояло щось одно пориваюче і велике, чого не мали всі оті люди: **міць великої держави.** Інтруз? Парвеню? Ні! Радше примус історії, радше втілена воля маси. Він-же може речник і один з предтеч нових незнаних досі, непредчуваного европейського суспільного ладу. І факт, що отой „гомо новус" винесений на верхи фашистівською революцією находить спільну мову зі старими мадярськими панами, цей факт, що він займає повноправне і навіть визначне місце при гаськім столі, на якім може кується доля нової Европи, це неначеб дає можливість вірити, що з тою Европою ще не так зовсім зле, що вона ще найде в собі досить сил і енергії для відбудови. Але від Гаги до цієї відбудови ще безконечно далеко.

Потім **Венізельос,** грек з Крети. Людина, яку винесла на верхи ненависть. Він грек і коли вірити крилатій приповідці, що німець ошукає словянина, жид ошукає німця, жида ошукає вірмении, а всіх їх разом ошукає грек, то цією приповідкою можна ще найкраще схарактеризувати якість нашого левантійського дипльомата. Імпульсом усіх його вчинків була страшно запекла ненависть до турків, ненависть, якій рівну рідко пошукати в історії. Як Поанкаре знав тільки одну ціль свого життя: *окружити німців*, повалити їх збройно, скувати в кліщі своїх коаліцій, відібрати їм Ельзас і Льотарингію й по змозі розбити їх у путні на десяток поживаючих себе взаємно держав, так теж Венізельос хотів всього цього супроти турків. І так само як Поанкаре, так теж Венізельос осягнув свою ціль. Він вигнав турків з Крети, потім до решти зломив їх панування на Балкані, він викликав супроти них шість кривавих повстань і три міжнародні війни, він здетронізував навіть свого власного короля, коли зявилась загроза, що у великій світовій війні, замість на боці туркофобської антанти цей король стане на боці туркофільських центральних держав. Безконечно поплутані життєві дороги цього чоловіка, зовсім як оті в чудернацькі мережки схрещені густі зморщки на його старім обличчі. Він старий, але він бачить свою Геляду визволеною. Заки він цілком зійде з життєвої арени, він ще хоче полишити своїй країні міцне міжнародне забезпечення, хоче піднести її економічно. Він ніколи не перебирав у засобах, коли йшло про добро його батьківщини і нині він використовує ситуацію, щоби для неї здобути якнайбільше на цьому гаському міжнародньому базарі, де поміж людськими руками пливуть потоки золота. Як завсіди, так і тепер, він буде завзято боротись за свою Геляду. Вже в двох перших днях конференції старий кретійський хижак показав свої ще й нині гострі зуби. На ньому вже стільки разів справдилась приповідка про хитрого грека, що вона справдиться мабуть і цим разом.

Потім граф **Адатчі,** японський посол у Парижі, одинокий усміхнутий азіят поміж тутешніми пересвареними европейцями. Він весь, неначе заповідь нових політичних можливостей світа. Нині покищо він одинокий азіят, який приймає рішаючу участь на тім зібранні, але хто зна, чи за літ двацять побіч нього не буде сидіти китаєць, індус або навіть негр. Виглядає воно так неначеб у його особі політично-колірове майбутнє встрявало в сучасний світ білих своєю рукою, пригадувало себе, остерігало... Нині його поява це покищо тільки заповідь і можливість, лише символ. Він себе ще ніде занадто не експонує, він дискретно вибирає для себе місця, де є більше тіни, він не лізе людям на очі, але він уважно і з темною стереотипною усмішкою кожного азіята уважно слідкує за кожним словом і кожним конференційним рішенням. Західний дипльоматичний світ цінить в Адатчі саме його дискретність і стриманість, але що поза нею властиво скривається? Чи ще і тепер цей старий і сивий уже жовтий чоловік дає можність взаїмно порозумітись й віднайтись розжертій на себе Европі, чи тільки студіює всю розперезаність цієї Европи, усю її слабість, її безпомічний розгардіяш, щоби знати як з цього всього витягнути висновки в майбутньому? За гаським столом весь час усміхається сива голова жовтого азійського „графа". Тай як-же зрештою йому не усміхатися над тим здурілим европейським світом? Колись він підписував версайський трактат, потім його кликали до Женеви на суддю поміж европейськими білими державами; між іншими він рішав уже двічі навіть про — українську справу. Раз у Парижі, 14. березня 1923 р., потім в червні 1929 р., будучи „знавцем" для справ національних меншостей. Тепер граф Адатчі рішає проблему, чи має бути між німцями і французами згода чи сварка? Про що він буде рішати завтра, коли вже нині він є поміж европейськими людьми попросту суддею їхнього життя чи смерти?

А далі бачимо усю решту. Тут Гендерсон. Шуберт. Люшер. Віртельо. Шерон. Жаспар

ганнями або як переніжнений неврастенік. Бо в ньому живуть якнайтісніше поруч себе ці два елементи. Вони це так бентежать нас своїми дивними взаєминами і так захоплюють. Велика, нестримна любов до природи часто є наслідком невгамовно-диких, не завсіди „здорових", пристрастей. Ще частіше пошуканкою відпочинку для підорваних нервів.

А проте Гамсун, що має в собі пристрасти фавна і байдужість селюха, навіть у змеханізованих звичках чудака вміє находити вічно свіжий приплив крови. У 30-ім році життя вмів він чхати на світ як 70-літній емерит, а нині як 70-літній лавреат не зрадив своїх примх і бунтів 30-літнього фантаста. Тому одні кохають його за вічну молодість, а інші за вічну зрілість. Одні — подекуди найбільше здорові — за хоробливу ніжність настроєвика, інші — здебільша недужі на неврастенію — за його здорову брутальність приборкувача звірів.

І всі хотіли би дізнатися від Гамсуна тайни його мистецтва. А він утікає від репортерів і заприсяжених дослідників письменської психології або мовчить. А його книжки, немов би казали за нього: „Хочете писати так само як я? Живіть, не думаючи про ніяку літературу та читачів. Живіть як осьті мої найближчі земляки-чудаки — продавці оселедців... неодин із них вибирається на море на звичайній крамничній баржі і відкриває новий світ. Або вернувшись із широкого світа, сяде попикуючи люльку перед хатою і лічне оповідати такі собі звичайні враження, як людина, що не бачить ніякої різниці між своїм ремеслом і найвищими проявами мистецтва і життя..."

молодий американець Вільсон, десятки згучних імен, кожне з них має своє обличчя, свій зміст, свою історію.

Йонкгерр Бееляертс ван Бльоклянд отвирає засідання. Привітання. Чемні, приязні слова. Привіти для голяндської королеві. Взаїмні чемности і подяки. Богато слів про мир, приязнь, людство і цивілізацію. Означується в широких рисах ідейне завдання конференції. Побажання успіхів. Чемні репліки. Конференцію осьтак відкрито. Завіса пішла в гору. Першого дня, після обіду, починається генеральна дискусія, на якій зясовують уже зовсім конкретно рямці і порядок конференції. Розвиваються фронти, делегації вкопуються в свої позиції.

Зенон Пеленський.

Світовий парлямент реклями.

Реклама в сучасному капіталістичному господарстві зробилася головним чинником масового поширення індустріяльних виробів. Від добре поставленої реклями залежить розвиток не лише окремих підприємств, але цілих галузей продукції. Тому на реклямову видається тепер величенські суми, й вона стала окремим фахом. Три четвертини преси капіталістичних держав завдячують своє існування власне реклямі — оголошенням. Обчислено, що в Злучених Державах на оголошення в газетах та журналах, а також на плякати тощо видається річно понад 6 міліярдів марок. В Німеччині видається річно понад 2 міліярди марок.

Американці зорганізували світовий союз реклями з осідком в Новому Йорку, який щороку відбуває свої конґреси у Злучених Державах, а що пятий рік у Европі. Цього року цей конґрес, 25 з черги відбувається від 11 до 15 серпня в Берліні. Бере в ньому участь понад 5.000 делегатів з усього світу. Попередній конґрес в Европі відбувся в Анґлії. Тоді в ньому на чолі різних комісій взяв участь цілий ряд анґлійських міністрів і визначних політиків. У підготовці теперішнього конґресу взяли участь бувший німецький державний канцлер д-р Лютер та бувший міністр д-р Кроне, а крім того різні банкирі, директори фабрик, видавництв, друкарень, великі купці, а також представники мистецтва. Можна сказати, що цей конґрес є одним з найбільших інтернаціональних економічних конґресів світу.

Сумні перспективи.

Чергові заходи біля ліквідації наших руханкових сокільських організацій.

Щорічні сокільські свята, які відбувалися при нагоді різних народніх обходів, сталися предметом великого заінтересування польських адміністративних чинників і тішаться останніми часами особливою їх опікою. Розпорядком староства в **Жидачеві** заборонено відбути сокільські свята в Жидачеві, Миколаєві над Дн., Журавні і Роздолі, хоч такі свята відбувалися в минулому році по програмі, яка водиться у сокільських організаціях усіх народів.

Розпорядок цей цікавий і тому частинно його наводимо:

„Starosta powiatowy w Żydaczowie, № Wid. 172/29. „Sokił" w Żydaczowie, urządzenie święta. Żydaczów dnia 24. lipca 1929. W załatwieniu podania z 15. VII. 1929. nie zezwalam na urzędzenie w dniu 4. sierpnia b. r. „Swięta" według podanego programu, który w całkowitym wykonaniu, mógłby przybrać formy niezgodne z statutową działalnością Stowarzyszenia.

Natomiast zezwalam na urządzenie w tym dniu w godzinach popołudniowych festyn z wykluczeniem jakiegokolwiek zjazdu członków zamiejscowych Stowarzyszeń oraz publicznego pokazu ćwiczeń fizycznych".

Отже староство, забороняючи відбуття свята з участю дооколичних сокільських товариств і відбуванням руханкових вправ, ніби не хоче робити великої кривди товариству і тому позволяє тільки на відбуття фестину, цебто народньої забави з танцями. Особливу свою увагу звернула влада на руханкові вправи, забороняючи якінебудь руханкові пописи. Факт цеї масової заборони відбування руханкових вправ та устроювання сокільських свят, що підриває зовсім спроможність дальшого розвитку сокільських товариств є зовсім неоправданий, хоч би з тієї причини, що минулими роками сокільські свята з руханковими вправами могли відбуватися без ніякої перепони.

Самозрозуміле, що підставою діяльности сокільських товариств є плекання руханки і фізичних вправ взагалі, а ціле сокільство, у всіх народів, займається виключно фізичною культурою, руханковими вправами і великими руханковими здвигами. І українське сокільство на протязі своєї праці для народу, промощувало в першій мірі шлях зрозуміню для фізичного виховання і від нього вийшли провідники нашого руханкового й спортового руху. Тепер, саме у ювилейнім році 35-ліття істнування „Сокола-Батька" приходить заборона відбування фізичних вправ. Діється це в часі, коли перед місяцем польське сокільство відбувало свій „всеславянський" здвиг у Познані, на якому виконувало якраз такі самі руханкові вправи.

Дня 11. серпня ц. р. на Білій Горі в Підлисю відбувалося всенародне свято Маркіяна Шашкевича. Кожного року сотки соколів і сокілок прибували на це свято і традиційно відбували свій окружний здвиг. Як прикро мусіла вражати цьогорічних учасників свята обставина, що не було сокільського здвигу. Вправді і цього року прибули соколи і сокілки, але не могли відбути свойого сокільського свята з нагоди Маркіянових роковин, ані вивести своїх прегарних вправ. Бо від влади вийшла заборона, дарма, що вже по війні рік-річно відбувалися, як сказано, такі сокільські здвиги і сокільські вправи без заборони.

Уставилися соколи відділами до Служби Божої, при чім один відділ був зі списами, на яких повівали національні прапорці. Цим відділом так заопікувалися функціонарі поліції, що навіть не зважаючи на те, що почалася вже Служба Божа, один з них по черзі став списувати всіх соколів, які стояли зі списами. При тім слід зазначити, що такими самими списами пописувалися і польські соколи на своїм здвизі у Познані, з тою лише різницею, що мали польські національні прапорці. По відправі поліційні органи сконфіскували 20 сокільських списів з прапорцями.

Ці факти хіба наглядно доказують, що відповідні польські чинники систематично і послідовно прямують до того, що всі наші руханкові і пожежні організації як сокільські, так і лугові, зліквідувати. Цими справами повинна заінтересуватися ближче наша Парляментарна Репрезентація.

Поклін Тіням Маркіяна.

Величаве свято в Підлисю.

Як попередніми роками, так і цього року відбулося мин. неділі (11-го ц. м.) в Підлисю свято в честь Маркіяна Шашкевича. Звідусіль прибули великі маси народу, щоб поклонитися „пробудителеві Галицької Землі". Прибули теж Соколи з дооколичних сокільських гнізд, що бажали звеличати свято вправами, як кожного року.

Раділа душа і всміхалося око кожного, що бачив надтягаючі маси народу пішком і фірами, хто оглядав карні ряди Соколів, що рівним кроком спішили під величавий хрест на Підлиську Гору.

В год. 10. почалася Служба Божа під проводом о. мітрата Базюка. Перед побудованим у стіп хреста вівтарем уставились процесії в окруженні почетної сторожі Соколів, за ним вірні й гості, що в святочнім настрою слухали богослуження. Та цей поважний настрій не спинив наших опікунів перед сповнюванням своїх „обовязків". Ось прим. у часі Служби Божої поліцай ч. 1049 захотів списати собі уставлених Соколів і щойно завага одного з присутніх запобігла профанації релігійного обряду. Це був зрештою тільки початок, бо пізніше всі довідалися про заборону Соколам виступити з вправами, про що повідомлено комітет свята щойно в суботу пополудні...

По скінченій Службі Божій виголосив гарну проповідь о. Юрик. Після того відіграла злучена сок. орхестра з Лагодова і Глинян „Боже великий, єдиний", а наконець Соколи перейшли перед могилою, віддаючи поклін Тіням Маркіяна.

Дальша програма обіймала забави молоді, як танки і гопак колом, Катерину і вправи на коні мушин та жінок при такті вальця. Гарно це виглядало. Але хто бачив свята минулими роками, почував у душі глибокий жаль до тих, які старалися цього року велич його всіми силами зменшити. Ще довго під вечір ходила молодь по площі, та забава якось не йшла. Всі говорили про перебуті події, дивлячись, як час до часу поліцаї записували якогось Сокола, питаючи, чи має дозвіл носити однострій... Чейже знаємо, що всі Соколи носили до недавна однострої і ніхто від них ніяких позволень не домагався. А чи можна взагалі назвати „переступленням діяльности Товариства" показ сокільських вправ? Що це за Соколи були, якби не робили вправ!?

Та не зважаючи на ці перепони, цьогорічне свято в Підлисю випало гідно. Присутність яких 15.000 людей, 3 орхестр, великі маси гостей зі Львова й околиць наповняли всіх радістю, що свідомість наша росте. Особливо, далося завважити поважне число української інтеліґенції. Комітетові свята, що так багато труду вложив у його підготовку, та через заборону не міг використати цілої програми, належиться признання.

Остапович.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах — Спеціяліст жіночих плашів та галянтерійних робіт.

183 7—7

Непорозуміння між Бріяном і Стреземаном.

З Гаґи надійшли вістки, що у вівторок 13. серпня ц. р. на засіданні політичної комісії прийшло до гострої вимінн думок між Бріяном і Штреземаном у справі устійнення речинця евакуації Надренії. Штреземан домагався якнайскоршого означення речинця підняття звільнення Надренії. Перебіг дискусії був такий нагальний, що на внесення Гендерсона учасники політичної комісії зобовязалися не подавати ніяких вістох пресі. Дискусія в політичній комісії мала вестися над польським меморандум, який вручив Бріянові мін. Залеський. В меморандумі вказується на небезпеку, яка грозить Франції і Польщі на випадок скорого звільнення Надренії від окупації.

—o—

Анґлія звільняє Надренію.

Дипльоматичний справоздавець „Дейлі Телеґраф" доносить з Льондону, що анґлійський уряд ухвалив забрати свої окупаційні війська з Надренії ще до кінця біжучого року, без огляду на вислід гаської конференції.

—o—

Бельґія і Японія посередничать.

Бюро Вольфа повідомляє з Гаґи, що делеґати Японії і Бельґії розвинули живу акцію посередництва. І так між Жаспаром, Сновденом, Люшером і Бріяном та Гендерсоном велися довгі розмови, а рівночасно подав до відома те саме бюро Вольфа з Льондону донесення, що на підставі інформацій між французькою делеґацією говориться про виготовлення компромісового проекту, який підвищує уділ Анґлії без зміни висоти німецьких рат. Проект признає для Анґлії значну частину зі суми, яка залишається в біжучому році в наслідок перехрещення плянів Юнґа плянном Доза. Підвищення участи Анґлії має відбутися коштом зменшення уділів Ромунії, Югославії, Греції і Португалії, яким признано би за це зменшення военних довгів у головних державах.

—o—

Гаська ліцитація.

Делеґати змагають перевести такий поділ німецьких сплат, аби вдоволити Анґлію без страти для інших держав. Тому в теперішньому поділі побільшено би уділ Анґлії признаючи їй значну частину диспозиційного німецького сальда по сплаченні головних держав. Зате Анґлія мала би вирівнати претенсії Ромунії, Югославії, Португалії і Греції, яким плян Юнґа зменшує їх военні довги, затягнені у великих держав.

—o—

Бої на китайсько-більшовицькій границі.

Юнайтед Прес повідомляє з Токіо, що між пограничними китайсько-більшовицькими стійками прийшло до сутички біля Менас, в наслідок чого двох китайців убито а богато ранено. Юнайтед Прес довідується, що японський міністр закордонних справ намагається знова склонити більшовиків до переговорів з Китаєм. З Москви надійшли вістки, що в днях 8 і 9 серпня ц. р. перервало працю на китайсько-більшов. залізниці аж 3.000 робітників більшовицьких горожан. Деяких стаціях залишили працю навіть всі робітники. Тому на залізниці панують непорядки і анархія. В дні 9. серпня ц. р. вискочив зі шин товаровий потяг близько Харбіна. 28 возів є розбитих і 7 кондукторів поранених.

—o—

Сильне землетрусення в Злучених Державах.

З Ню-Йорку повідомляють, що у вівторок 13. серпня ц. р. сильне землетрясення, яке навістило округ Ніяґари принесло великі шкоди. В околиці озера Ері землетрясення тревало 4 мінути, тому всі вікна в дооколичних місцевостях повилітали, а богато фабричних димарів завалилося. В деяких місцевостях населення перебуває під голим небом. В цілій північній частині Злучених Держав заґнотовано землетрясення майже у всіх місцевостях.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

НА МАРКІЯНОВІЙ ГОРІ.

Сонце на небі, сонце на горах, сонце в долині. Сонце скрізь. І радісно так, мов на Великдень.

Я в Підлисю...

Передімною Лиса Гора, Маркіянова, білі ребра на сонці вигріває, заквітчаною головою до своїх сестер похитує.

Маленькими ногами ходив по ній колись Іван Шашкевич, збирав квіти між камінням, а потім роздав їх між рідних людей. Запашні вони, оці квіти Маркіянові! Століття минуло, а вони ще досі благовонь розсівають.

„Підлисецька горо біла
Як тебе не бачу,
Так ми сумно, так ми тяжко.
Що трохи не плачу..."

Що року відбувається Маркіянове свято на Лисій Горі. Вона вже тепер не „Лиса", а „Маркіянова"... Щороку без помочі преси і агітації віджається сюди нарід звідусіль. Залізницею, возами, а хто ближчий — пішки. Ніхто не питається що на Маркіяновій Горі буде, ніхто не жде ласки несподіванки. Всі ідуть поклонитися великому поетові, всі ідуть засвідчити, що його посів упав на пригожу землю і дав добрі жнива.

На Маркіяновій Горі памятник поета. Високий залізний хрест, що богато літ жде на курган біля себе. Сотні тисяч народу перейшло біля нього, але ніхто не казав їм сипати кургану. Булиб уже пригорщами наносили.

Нема кургану, але є хрест і біля нього відбувається щороку свято.

„Луги", „Соколи", оркестри, хори, процесії — з дооколичних сіл. Нерідко і з дальших околиць, бо аж зпід Бродів, Перемишлян, чи Камінки Струмілової...

Вкривається щороку Маркіянова Гора українськими людьми, мов мурашками. Вкривається українськими людьми і дзвонить українськими серцями, як величава дзвіниця, — на всю Україну. Скресають тоді на ній жерела радости і віри та потоками спливають на доли, щоб доповнити ріки народньої енергії.

Щороку так, у день Маркіянового Свята.

Щороку дає Бог погоду, і сонце і синє небо.

Тільки одного не дає Бог: зрозуміння, чим могиб стати Маркіянова Гора для нас і для нащадків наших.

Що не дає зрозуміння, то це видно і по програмі, і по скількости приїжної інтеліґенції і по відгуках у пресі. Маркіянові Свята відбуваються і будуть відбуватися, а за сто літ може й додумаємось до значіння.

Покищо тільки сонце, настрій і дух Маркіяна скликає тисячі людей.

Галактіон Чіпка.

Одноденна львівська сензація.

Звичайна історія.

Вчора, коли наш часопис був уже весь складений, ціле місто переповідало собі подробиці „сензаційної" траґедії, якої свідками були на вулицях міста численні прохожі. Можна її замкнути в одній короткій фразі, у такій самій, якою переповідаємо щоденно десятки вбивств поза нашим містом. Коли наш ранішній коректор не додав звістки про неї до останніх телеґрам про ваймарську конституцію, Сновдена і східно-китайську залізницю, то не зробив цього мабуть тільки тому, що відчував, що вона може бути цікава хіба з подробицями.

Мотиви траґедії.

Трамваєвий кондуктор застрілив рано в центрі міста, на вул. Леґіонів, молодого листаря, коли цей розносив почту. Мотиви: помста за заведену жінку. 31-літній кондуктор Подвишинський, жонатий від кількох літ з 26-літньою пристійною жінкою, не мав щастя в подружі. Жінка почала його зраджувати, а коли він раз занедужав на 6 місяців, усе його подружа пішло коміть головою. Подвишинська стала любкою 28-літнього листаря Дороша, а згодом переїхала до його мешкання. Подвишинський пробував усіма силами намовити її до повороту і мав прикру сцену розмови в хаті Дороша, минулої суботи. Дорош закінчив дискусію з ним ударивши його стільницею по голові. Подвишинський вніс судову скаргу на нього за побиття і чужолоство.

Убитий любок.

Одночасно довідався, що Дороша перенесли до Люблина. Дорош мав виїхати туди з Подвишинською, щоби зійти з очей ваздрому мужеві. Це спонукало Подвишинського до негайної помсти. Він уяяв 5-денну відпустку, щоби вистежити Дороша. Дорош розносив свою почту останній раз перед наміченим відїздом до Люблина. Не був і останній день його життя. Подвишинський найшов його на вул. Леґіонів, у його службовім районі і там підійшов до нього з револьвером при домі ч. 33. Дорош утікав перед стрілами до каменици на 1-ий поверх, але чотири кулі влучили його смертельно.

Убитий убийник.

Подвишинський після свого вчинку втікав непритомно вулицею з револьвером, що мав ще дві кулі. Люди кричали за ним, як за убийником листаря. А що був він убраний по-цивільному і тримав у руці револьвер як для оборони, перший поліцай, що зіскочив із трамваю, взяв його за атентатчика на почтовика з грішми. Подвишинський хотів боронитись і коли на поклик поліцая не кинув револьверу, від двократного стрілу впав залитий кровю. Безпосередньо після цього половина міста повторяла собі сплітку, що якийсь українець хотів убити і ограбити грошевого почтаря.

Кілька рефлєксій.

Траґедія зрадженого мужа закінчилася двома трупами. Оба закохані в молодій жінці — неживі. Вона сама мало здає собі справи, чим була для цих двох суперників, мужа і любка. Кондуктор Подвишинський був, здається, людиною понурою, огірченою до світа і не був у силі перебороти в собі почування заздрощів і забути про факт, який нині трапляється дуже часто, що жінка, розчарована, покидає свого мужа. Дорош був навпаки легким, веселим, енергійним молодцем, що раз уже розвівся і мав уже не першу любовну історію.

В усій цій траґедії, арештою дуже пересічній, є тільки один момент, що має ознаку цікавої гри обставин. Подвишинський застрілив Дороша в тім самім домі, де досі висить у фотографа за виставкою знимка Дороша з жінкою Подвишинського. Хто зна, чи Подвишинський запримітивши цю фотографію не кружляв саме довкола цього місця, немов би у глухім прочутті, що й Дорош переходитиме туди з понемістю...

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 238 2—?

— **Інтимний вечір у Черчу** відбудеться дня 18. ц. м. на дохід оселі для „Т-ва письменників і журналістів ім. І. Франка" в Ямнім. У вечорі візьмуть між іншим участь пані Іванна Приймова, що відспіває і відограє низку пісень та Галактіон Чіпка, який після повороту з чужини поділиться своїми враженя на тему „Моє паломництво до вічного міста".

— **Львівська хроніка.** Ножем пробив груди своєму шуринові А. Гжещукові, якийсь Станіслав Ґерчинський підчас родинної „вимяни думок". — Пробувала отруїтись служача в амбулаторії Каси Хорих Альберта Мірська. — На вул. Шпитальній, біля залізничого мосту двох невідомих постріляло в 11. год. уночі Мозеса Коппера. — Стефан Драбовецький, щоби виправдати своє прізвище, приїхав аж зпід Сянока до Львова на риби. Привіз зі собою вудку, а що Львів не має ріки, почав нею ловити кусень матерії, що лежав на виставці в крамниці. Зачіпив вудкою і тягнув, але тягнув так довго, аж його потягнули і він зачепився за вязницю.

— **Новий шкільний рік** почнеться у середніх школах 3-го вересня.

— **Нема охотників.** На 22-го ц. м. мав зібратися у Варшаві зїзд словянських артистів. Його відкликали, тому, що зголосилось на нього смішно мінімальне число кандидатів. Правду кажучи, цих зїздів було цього року в Польщі таки трохи забагато.

— **Для ловців.** У львівськім воєвідстві поширений цього року охоронний час для заяців від 1. жовтня до 15. листопада, а для оленів від 10. до 30. жовтня.

— **Воліє американське підданство** бувш. польський сенатор Гамерлінґ, який вніс у Ню Йорку прохання, щоби повернули йому придбані права американського громадянина. Гамерлінґ став поляком як довго добре було бути польським сенатором; від року живе він у Спол. Державах і там прийшов до пересвідчення, що найкращий патріотизм так званий „до виповідження".

— **Ріжні вістки.** Міністерство справедливости в Варшаві скличе в жовтні зїзд прокураторів окружних судів з усієї Польщі, щоби підготовити грунт під нову карну процедуру. — У Лодзі в центрі міста злодії обікрали одну крамницю на 100.000 зол. — У Ковні повісили вбийника поліцая. — В Індіях спричинили повені шкоди за один місяць на 400.000 фунт. шт.; у ріжних місцевостях засіви знищені зовсім; вибухла й холєра. — Єдиною жінкою, що бере участь в окружнім леті довкола Европи є англійка місс Спунер. — Під проводом американського археольога проф. Баде вибирається спеціяльна комісія в околиці Єрусалиму шукати за скарбами Соломона —

241 **ОКУЛІСТ** 2—3
Д-Р Л. МАКСИМОНЬКО
ординує в очних недугах від год. 2—4
ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7., І. п. (Будинок „Дністра")

Бувш. преміер-міністр Франції і міністр освіти Еррію їздить по Франції. — Славний американський драматург Евгон О'Ніл оженився в Парижі з акторкою Шарлотою Монтерей. Недавно його друга жінка взяла розвід у Ріно (Невада), кажучи, що хоче сповнити його волю і дати йому свободу. О'Ніл мав діти з першою і другою жінкою, а третя його жінка теж уже віддана втрете. Другій жінці перед розводом згодився він платити 3.300 дол. річної платні. О'Ніл має щойно 40 літ.

— **Латинська азбука** стає обовязковою в усіх виданнях друкованих на території СРСР досі арабською азбукою. Цей розпорядок є імовірно наслідком порозуміння з турецьким урядом, який хотів піддержати свій дотичний закон.

— **Белясько.** Богатий театральний підприємець з Ню Йорку Давид Белясько обходив цими днями 75-літні уродини. Йому минуло 75 літ і він сивий як голуб, але каже, що почувається як 21-літній молодець. Він не курить і не пє алькоголю. Нарікає тільки, що часто болить його голова і не може спати. Його батько був жид, мати португальська циганка. Вони вимігрували були з Англії до Америки і як приїхали були тому 75 літ до Каліфорнії, там того самого дня вродився Давид. Він вже з малої дитини виступав на сцені на руках мами в ролі немовляти. Відтак був актором, а вкінці театральним підприємцем. За цей час пізнав, чого публика хоче в театрі. Вона хоче всього, каже Белясько.

Зі спортового життя.

Гасмонея — Україна.

Пригадується, що змагання цих дружин відбудуться в четвер 15. ц. м. в год. 4·30 попол. на гриші Цитаделі. Змагання ці викликали зрозуміле зацікавлення серед української публики, яка сподівється, що українська дружина нарешті дасть собі раду зі своїм сильним жидівським противником, якого досі ще ні разу не могла побити. Низькі ціни вступу і догідно положене грище причиняться певно також до численної фреквенції публики, яка, надіємося, побачить гарну й інтересну гру.

Ропник (Борислав): Польмін (Дрогобич) 5 : 4 (2 : 2).

Наша підкарпатська дружина грає у щораз кращій формі та виходить побідно з усіми своїми дооколичними сусідами. В недільних змаганнях визначилися особливо Бринич (оборона) та Гаврилів (напад). Вислід тимбільше корисний, що Ропник грав цілий час тільки з 9 грачами, бо решта не могла звільнитися від праці в копальні. — Сподіємося, що по феріях і наші спортові кружки будуть старатися розіграти з цею нашою спортово-робітничою дружиною приятельські змагання.

Лист до Редакції.

УСДРП. про відношення до унрівського центру.

Шановний Пане Редакторе! Просимо не відмовити вмістити на сторінках Вашого часопису такого нашого листа:

У звязку з листом Закордонної Делеґації УСДРП., що був уміщений к ч. 136 „Діла" з 29. червня 1929 р., появилася замітка в паризькому „Тризубі (19. VII.), де автор зазначає: 1. Ніби оголошення в зазначеному листі до „Діла" резолюції УСДРП з 1922 р. про відношення УСДРП. до центру УНР. є незрозумілим, оскільки ЗД. УСДРП. публікує ще правосильну свою постанову, що була ухвалена тому вже 7 років; 2. Ніби заява Закордонної Делеґації УСДРП. про те, що УСДРП., при сучасному її відношенні до центру УНР., не вважає для себе можливим брати участи в нарадах „у важніших державних справах" з урядом УНР., не відповідає дійсности; 3. Ніби заява Закордонної Делеґації УСДРП., що за її відомостями ніхто з орґанізованих членів УСД. партії не бере „активної участи в технічній праці уряду" УНР., є також неправдива.

Залишаючи на боці подражнений тон і полємічні випади „Тризуба" проти кермуючих орґанів УСДРП., Закордонна Делеґація УСДРП. заявляє: 1. Закордонна Делеґація УСДРП. своїм листом до „Діла" не в перший раз заявляє прилюдно про своє відношення до центру УНР., формуловане в резолюції ЦК. партії з 1922 р., яка досі лишається в силі. Протягом останніх років представники партії кілька разів заявляли про це на прилюдних зборах та в друкованих виданнях, як напр. в брошурі „Траґедія двох народів" (Прага 1928 р.) й інших. Не вважаючи на все це кер-

маничі центру УНР. старалися часами на словах і друком інформувати українське громадянство в тому напрямі, що, мовляв, українська соціялдемократія солідаризується з їх політикою. Так у лютому п. р. очевидно вони опублікували літографований анонімний бюлетень офіціозного характеру, в якому про українську соціялдемократію сказано приблизно те саме, що й у згаданій статті „Тризуба". Розуміється на все те, сказане на словах або в анонімних виданнях, Закордонна Делеґація не могла реаґувати, поки не появилась у „Тризубі" згадана стаття, з приводу якої Закордонна Делеґація вмістила свого зазначеного листа в „Ділі".

В цьому листі Закордонна Делеґація навмисне навела повний текст резолюції партії з 1922 р. з метою точної передачі змісту цього документу, а не тому як сказано в „Тризубі", ніби то на погляд с. д. партії за ці 7 років **все лишилося** без змін. Слово „все" видумав сам автор замітки в „Тризубі". Точний текст цього місця в листі ЗД. був такий: „Закордонна Делеґація УСДРП. констатує, що положення центру УНР., методи його діяльности, його залежність від чужих сил лишаються майже без змін з того часу, як була ухвалена ця резолюція".

Отже згідна з цією заявою в положенні центру УНР. і досі **майже без змін** залишається: **залежність цього центра від чужих сил і методи його діяльности.**

Думаємо, що сама редакція „Тризуба" не стане заперечувати, що залежність центру УНР. від чужих сил на жаль від самого початку еміґрації досі лишається фактом, тяжким і небезпечним для української справи. Також не треба доказувати, що й у методах діяльности центру УНР. з того часу не помітно ніякого руху вперед: як раніше так і тепер „чинники" центру УНР. провадять свою політику **безвідповідально**, тобто без належного контакту, а значить і контролі з боку українського громадянства. Не можемож ми вважати за дійсний контакт з громадянством такі факти як наприклад остання еміґраційна конференція в Празі, де фактично довіря собі ухвалили не хто інший як саміж міністри уряду УНР. (із 12 членів конференції з рішаючим голосом майже половину складали члени уряду УНР.). Не вважаючи на протести й навіть опущення конференції членами української соціял-демократії (М. Добриловський, Б. Бутовський) та українських сеціял-революціонерів (А. Чернявський), які взяли участь лише з умовою, що **конференція не буде мати політичного характеру**, конференція, скликана для цілком інших завдань, була перетворена в орґан уряду УНР.

Наївно також було бачити справжній контакт з громадянством у тих привітаннях в день 50-ліття А. Лівицького, яким „Тризуб" надає значіння політичного довіря та піддержки центру УНР. Цим „Тризуб" ставить центр УНР на один рівень з тими численними бутафорними „українськими урядами" за кордоном, які окрім виголошування вірнопідданчих телеґрам та приватних листів від своїх особистих знайомих ні на який інший **політичний** контакт і політичне довіря з боку українського громадянства взагалі претендувати не можуть.

2) Автор замітки в „Тризубі" даремно старається доказати участь представників УСДРП в нарадах „у важніших державних справах" з урядом УНР. Не знаємо, свідомо чи несвідомо, але автор цієї замітки змішує цілком ріжні поняття: **звичайні** політичні розмови між членами ріжних політичних угруповань і **відповідальні** політичні наради. Булоб дивним, колиб члени УСДРП взагалі оминали розмов з діячами інших політичних напрямків, хочби й на тему про діяльність того-ж центру УНР. Але у статті „Тризуба" говорилось ясно не про такі розмови в порядку приватного обміну думок, а про наради з урядом УНР „у важніших державних справах", тоб-то про наради **відповідальні**, які завжди так чи інакше зобовязують їх учасників. Закордонна Делеґація заявила з приводу цього і заявляє знову, що при існуючому вже протягом 7 років відношенні нашої партії до центру УНР таких нарад між відповідальними членами партії та представниками цього центру, за якіб УСДРП несла ту чи іншу відповідальність, не було і не могло бути.

3) Автор замітки в „Тризубі" такуж саму плутанину вносить і щодо розуміння вжитого „Тризубом" виразу про „технічну працю". В практиці УСДРП немає такого порядку, щоби членам партії заборонялося брати участь в **технічній** праці тих чи інших українських організацій та установ, оскільки ці організації чи установи не находяться під бойкотом з боку партії. Але в даному випадку в статті „Тризуба" вжито вирази („активна участь у технічній праці уряду"), які давали підстави для ширшого розуміння цих виразів у значінні **політичної відповідальности** за діяльність цього уряду. Закордонна Делеґація, спростовуючи в своїому листі до „Діла" це місце в замітці „Тризуба", мала на увазі лише таке толкування виразу „технічна праця". Тому Закордонна Делеґація УСДРП ще раз стверджує, що за її відомостями ніхто з організованих членів УСДРП не бере „активної участи в технічній праці уряду" УНР, тоб-то не займає при центрі УНР ніяких **політично відповідальних** посад.

За Закордонну Делеґацію Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії:
І. Мазепа. П. Феденко.

Прага, 5. серпня 1929.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 14-го серпня, г. 8·15 веч. Прем'єра „З Праги до Львова", чеська ревія.

Четвер 15-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Пятниця, 16-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Аполльо: Авантурниця з Біярріц (Магд. Соня, Лівіо Панелі).

Кольосей: Король боксерів Рим. Дінс, Мейрі Брієн. Не нас обдурити.

Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайкарів).

Люна: Архиподій з Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.

Оаза: Забава в кохання.

Палас: Несамовитість (Лярс Гансон).

Пан: На порозі спальні (Ліхі Даніта, Верн. Кравс).

Пасаж: Тайна вулькану. Людина з лихими налогами.

Фатаморґана: Подружі вакації.

Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Погєхіня, Райн. Шінцель).

Утіха: Червний біс.

Програма радіо.

Четвер 15-го

Льондон (356,3), 19·45 Концерт радіо-орхестри.

Париж (1725) 19·35 Пате.

Берлін (418) 19·30 Музика до танців.

Відень (516,3) 18·15 Концерт. 20·05 Симфонічна орхестра.

Мюнхен (533) 16·— Квартет „АБЦ" композиторів.

Мілляно (501) 17·— і 24·— Джезбенд.

Рим (441) 21·— „Скуґніцца" оперетка М. Костї.

Лянгенберґ (473) 17·35 Сучасні композитори.

Будапешт (550) 17·20 Циґанська капеля. 18·55 Концерт на ексцентричних інструментах. 21·— Легка музика.

Мосива (825) 19·— Селянський концерт.

Харків (1304) 18·30 Селянський конц. 20·— Музичний вечір.

Варшава (1411,7) 17·— Популярний концерт. 20·30 Французька музика. 21·45 Музика до танців.

Краків (3121,8) 30·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8) 20·30 Речіталь на орґанах.

Пятниця 16-го.

Льондон (356,3). 20·00 Концерт для проходу. 22·15 Квінтет.

Париж (1725) 16·45 Пополудневий концерт.

Берлін (418) 21·15 Фортепян на чотири руки.

Відень (516,3) 21·15 Музика до танців.

Рим (444) 21·— Концерт.

Мілляно (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Мюнхен (533) 18·— Камерний концерт.

Ленінґрад (1000) 16·— Концерт.

Москва (825) 18·— Концерт.

Харків (1304) 19·30 Націон. меншости. 20·— Етноґрафіч. концерт.

Київ (800) 19·— Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Симфоніч. концерт.

Познань (334,8) 18·— Концерт артистів опери.

Прага (487) 16·30 Камерний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 19—?
Копичинці, середа, 14.VIII. 1929.
Гусятин, четвер, 15.VIII. 1929.
Грималів, пятниця, 16.VIII. 1929.
Теребовля, субота, 17.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. Карабіневича:
Перемишляни:
14.VIII. Осінні маневри.
14.VIII. Чесна Сузанна.
15.VIII. Пташник з Тиролю.
16.VIII. Тітка Чарлі.
Театр виїздить з 15.VIII. в турне на Волинь. 93 1—?

Загальні Збори „Учительської Краєвої Спілки" кооп. з обмеж. порукою у Львові, відбудуться дня 24. серпня ц. р. в год. 9. рано в школі ім. Т. Шевченка у Львові, при вул. Мохнацького ч. 12. з таким порядком: 1) Відкриття Загальних Зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів. 3) Звіт Управи: а) організаційно-торговельний; б) касовий. 4) Звіт Ревізійної Комісії й затвердження білянсу. 5) Розділ вискін. 6) Вибір двох членів Надзірної Ради і одного заступника. 7) Вибір Ревізійної Комісії. 8) Внесення і запити членів. Білянс кооперативи виложено на 14 днів перед Заг. Зборами в льокалі кооперативи до переглиду членів. На випадок неприбуття потрібної кількости членів, відбудуться Загальні Збори о годину пізніше і їхні ухвали будуть правосильні без огляду на кількість присутних членів. 270

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні услівія 3. міс. лекса. кредиту. 184 6—10
З найлучших горішношлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПЕРШОРЯДНА станція у Львові для дітей з ліпшого дому — заголошення до 22. серпня під „Дора" — Адміністрація „Діла". 269

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190 13—?

СТОРОЖ до камениці пошукує посади — заголошення до Адміністрації „Діла" під „Сторож". 263 2—3

ГІМН. УЧИТЕЛЬ в Станиславові прийме на станцію учеників. Бліщі відомости в Укр. Книгарні, вул. Собіського. 267 2—3

ПОКІЙ з окремим входом, для солідного до винаймлення. Відомість у сторожа Панлинів 9. 260 2—2

КАНДИДАТА адвокатури рутиновання прийме від 1-го вересня 1929 р. або і зараз Д-р Теодор Жолнірчук адвокат в Бродах. — Заголошення проситься слати з поданням услівій. 255 3-3

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякерованння на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 4—8

ЛІЖКО кухонне 13 вол. Сітнове 40 зл. Скринкове тапіцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вклади** 27. Матерацн 3, подушки 30 вол. **Волосінні** 75. **Отомани** ґобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** косяжне 200 вол. **ЗАКС**, Ліндого 6. 213 б 4—7

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за ґотівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 13-?

ПРИЙМУ на станцію панночки — вул. Кентшинського ч. 58/1. (продовження Шептицьких). Р. Левицька, вдова по священику. Хата і харч здорові. Станція знана в дирекції семінарії С.С. Василіянок і в державній (о. Дзеровича). 258 1—3

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж-ка. Тел. 65—73. 3—5

Дешево виправи студентські:
КОЛДРИ від . . вол. 25·—
КОЦИ від . . . . вол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знавий магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 3—22

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 вол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 3—6

Перед громом будете забезпечені, якщо поставите на своїх будинках
ГРОМОЗВОДИ,
які устаткує 271 1—3
МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ,
у Львові, вул. Вартатова 10. Тел. 49-14.
(між Риперською і Кордецького).

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 182 (11.473). Львів, пятниця 16. серпня 1929. Щоденний орган християнсько-суспільного об'єднання. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Меншости і „меншости".

Львів, 15. серпня 1929.

На час між 26. і 28. серпня ц. р. заповіджений черговий конгрес національних меншостей у Женеві. Що це за конгрес і яка його ціль — це загально відоме. Організатори тих конгресів, представники дійсних національних меншостей у поодиноких державах, бажали при їх допомозі повести зорганізовану боротьбу за права національних меншостей. Але саме тому, що ця боротьба велась виключно в межах обовязуючих досі т. зв. міжнародніх трактатів про охорону національних меншостей, иншими словами тому, що ця боротьба зводилась до праці в напрямі дотримування і респектування названих трактатів поодинокими державами, остали поза рямками женевських конгресів ті недержавні народи, що хоч і входять силою факту до чужих національно держав, то на заселюваних собою територіях творять великі національні більшости.

І хоч ці конгреси не мали фактично ніякого впливу на поправу долі національних меншостей в поодиноких державах, то всеж вони вспіли набути для себе деякий моральний авторитет у політичному світі. Тому не диво, що заінтересовані в меншостевій проблемі держави почали вживати всяких заходів на те, щоби ці конгреси опановувати своїми впливами та проводити на них свої політичні тенденції у справах трактування національних меншин і їх прав та тим самим зєдновати світову політичну опінію для себе і своєї національної політики. Одною з таких держав є Польща. У ній національне питання стоїть незвичайно гостро. І тому їй все залежало дуже на тому, щоби женевські конгреси не поширили програми своєї праці та не пішли по лінії політичних прямувань тих недержавних народів, які становлять на своїх територіях більшість. А в Польщі саме такі „меншости" переважають.

Коли на минулорічному конгресі явилася делегація українців з Польщі, що досі брали участь у конгресах тільки в характері обсерваторів, і зголосила свою активну участь у женевських працях з тим, щоби вони поширили програму своєї діяльности в напрямі боротьби за повне здійснення права на самовизначення народів і тим самим за ревізію мирових договорів, то це відразу вивело з рівноваги всіх тих, що державно сильно розпухли і що не мали ні чистої совісти ні чистих рук у національних справах. Під їх впливом повстала на конгресі невеличка опозиція т. зв. легалістів, що незвичайно „щиро" респектують мирові договори і трактати про охорону прав типових, розсіяних на чужій території національних меншостей, або іншими словами, опозиція беззастережних приклонників політичного „статус кво" в Европі. Провідниками „опозиції" стали поляки з Німеччини. Опозиція з конгресу сецесіонувала і почала організувати свою власну меншостеву установу. Цього року ті організаційні заходи вилялися в конкретні форми, а саме: в Німеччині повстав під проводом польської меншости „Союз національних меншостей у Німеччині", що відбув дня 4. серпня свій зїзд. До того союзу ввійшли крім поляків з Німеччини, ще й німецькі данці, лужицькі серби, німецькі литовці та фризи. В зїзді взяли участь представники світової преси, спеціяльно на нього запрошені, та інші гості. Довідуємося, що були на ньому в характері обсерваторів і представники російської меншости в Польщі б. пос. Серебренніков і „редактор еженедѣльника „Земля и Воля", выходящого на галицко-русском нарѣчін, г-н Юрчакевич из Львова" (так пише про цього представника „русской" меншости в Галичині якийсь Волковиский у рижській російській газеті „Сегодня"). Крім того були там ще й такі „обсерватори" як чехи з Австрії.

Вже список учасників і гостей цього меншостевого зїзду в Берліні каже сам собою богато про його завдання. На підставі цього самого можна легко додуматися, чому цей зїзд відбувся саме з початком серпня, отже недалеко перед заповідженим конгресом національних меншостей у Женеві. Щож рішив берлінський зїзд? Берлінський зїзд приняв перш за все принціпіяльну декларацію в справі національно-меншостевої проблєми, доволі довгу та обширну. Цю декларацію постаралися організатори зїзду негайно розповсюднити в світовій пресі. З великою й особливою приємністю занялася її популяризацією, очевидно, й польська преса. Вона її не тільки опублікувала, але й заосмотрила відповідними коментарями, з яких ясно пробивається тенденція доказати, що цей зїзд поставив проблему національних меншостей на едино-доцільний та справедливий і розумний шлях.

На початку цієї декларації читаємо: „Засоби розвязання проблєми т. зв. національних меншостей прямують двома окремими шляхами до засадничо ріжних цілей. Одна розвязка має бути осягнена дорогою правно-державної і правно-міжнародньої зміни істнуючого стану річи. Друга — має бути осягнена еволюційним шляхом у рямцях істнуючого „статус кво". Союз національних меншостей у Німеччині і симпатизуючі з ними національні групи европейських держав репрезентують другий напрям, вірючи, що будуть у силі осягнути мирну розвязку проблеми т. зв. національних меншотсей і що для своїх прямувань найдуть підтримку з боку европейської культурної суспільности".

Вже наведеного булоб досить, щоби збагнути, хто кермує тими меншостями, і кому залежить на тім, щоби вони в Берліні ставили справу так, як вона поставлена. Та це ще не все. Для нас ще цікавіше, як і якими конкретними засобами берлінський зїзд представляє собі розвязку меншостевої проблєми. Про ті засоби говорить теж ця декларація, але про них завтра.

Газьке напруження тріває далі.

Париська преса повідомляє, що делеґації чотирьох великих держав — Франції, Італії, Японії та Бельґії рішили не робити жадних уступок Сновденові і настоювати на незмінности пляну Юнга. Справоздавець газети „Петіт Парізієн" повідомляє, що це рішення ухвалено на окремому засіданні, яке відбулося в мешканні бельґійської делеґації. В засіданні взяли участь три бельґійські делеґати — Жаспар, Гімань і Утар, французькі міністри Шерон та Люшер, італійський делеґат Тіреллі та японський делеґат Адачі. Лише в справі німецьких товарових достав рішено зробити уступку Англії, особливо в справі достави вугля.

З другого боку Мекдональд дав пресі таку характеристичну заяву: „З огляду на загально поширені на континенті заяви, що Сновден робить лише блеф, я бажаю вияснити, що всі ми підтримуємо його твердження, що Англія не хоче перебирати на себе несправедливих тягарів".

Рівночасно опубліковано також заяви Льойда Джорджа та Черчіля, в яких вони цілковито одобрюють становище Сновдена й висловлюють надію, що він твердо витримає на ньому. Льойд Джордж пише дослівно: „Сновден говорить за всю країну і за всі партії, коли каже, що Англія не може принести ніяких нових жертв при полагодженні репараційної проблеми". В цьому дусі пише також уся англійська преса. Це зазначує і Мекдональд у своїй телеґрамі, яку він вислав до Сновдена. Він пише: „Всі партії та групи країни без винятку підтримують Ваше становище. Кожна газета стоїть за Вами, і всі партії парляменту теж підтримують Вас. Наше дотеперішне поведення в справі заведення нового ладу в Европі на основі доброї волі доказує, що ми бажаємо, щоби конференція мала успіх як у справах політичних, так і фінансових. Одначе ми вже осягнули границю несправедливого поділу тягарів".

Дуже цікаві виводи газети „Манчестер Ґвардіян" про французьку політику в звязку з окупацією Надренії. Газета пише, що на будуче Франція вже не зможе цією окупацією робити вимушення та торги. Вона вже не зможе змушувати Німеччину до підвищення виплат, не зможе довести до заключення Льокарна на сході, не зможе перешкодити злуці Німеччини з Австрією".

Збіжжа й пашу
дорібок Вашої цілорічної праці
обезпечуйте від огню лише в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Австрія та її залізниці.

Відень, 10. серпня 1929.

Невелике було число природних богацтв, що лишились по нещасній війні при новоутворенім австрійській республіці. Та один з найважніших скарбів Австрії таки при ній залишився. Це незвичайно гарні її літниска, курорти і взагалі красота її гір та альпейських долин. Таким чином мала республика майже предистинована булаб до того, щоб бути другою Швайцарією в Европі.

Що це не сталось зараз по війні, були дві головні перепони: відсутність такої високо розвиненої готелєвої індустрії, як у Швайцарії, а на другому місці дезорганізація австрійських залізниць. Одначе кожному, хто відвідував Зальцкаммерґут, Каринтію, Тироль або інші австрійські літниска, впадало в очі, що в останніх роках багато тут вже поліпшилось. У курортах Австрії, що мають міжнародню славу, як Гастайн, Ішль, Авсе, Баден, Семеринґ, Галь, місцевости над озером Вертер (Вертер-зее) і т. д. основано богато нових готелів, будинків, віль, купелевих пляж, то-що. Крім цього всюди вже уживають електрики, наладжено густу сіть автобусових ліній та заведено всі можливі вигоди для публики. А — за кілька літ напевно й австрійські літниска будуть на такому рівні, як швайцарські чи інші европейські.

Тільки одно ще відстає від вимог модерного туристичного руху — це австрійські залізниці. Хоч зараз по війні зачалася з великим шумом електрифікація декількох залізничих шляхів Тиролю та Горішньої Австрії, хоч число поїздів мало-що менше, як перед війною, то всеж таки бракує одного: рішучого кроку до модернізації пристосування до найновішого стану не тільки залізничної техніки, але також до теперішнього, а не передвоєнного рівня людського життя й культурних вимог нинішньої людини. На жаль, відвічальні фактори австрійських державних залізниць саме цього не могли досі або не вміли перевести, так, що міжнародня публика (а навіть ті зрештою нечисленні горожани Польщі, котрим легальною чи нелегальною дорогою удалось виїхати заграничний пашпорт) звичайно тільки переїздже через Австрію, не задержуючись тут довше.

Перестарілий рух на залізницях Австрії є також причиною, що чимраз більше конкуренції залізницям роблять ріжні автобусові лінії, що чи як приватні, чи як власність поштової управи курсують зі значно більшою точністю, в чистіші та звичайно далеко не так переповнені, як поїзди австр. залізниць. І що думаєте: як лідери австр. залізниць гадають дати собі раду з конкуренцією автобусів? Кожна практично думаюча людина представляла б собі, що таким способом, що й залізниці старалися б через дешеві ціни і вигідну та скору комунікацію відзискати назад автобусову публику. Але де там! Ґенеральна дирекція залізничних шляхів не старається поліпшити руху на своїх лініях, загроженних конкуренцією автобусів, а зате хоче монополізувати ще більше, як дотепер, рух на всіх можливих шляхах. А це робить так, що й залізниця старається про автобусові концесії. А де такі концесії даються приватним підприємцям, там ґенеральна дирекція залізниць впливає на те, що концесіонерам не вільно брати дешевших цін, як залізниці! Так виглядає в Австрії „служба для публики".

Этого одного прикладу видно, що сама генеральна дирекція залізниць у Відні повна зневіри в можливість поліпшити теперішній сумний стан

довіреного собі підприємства. Коли ж спитатися, чому воно так, то відповідь буде та, що перш усього требаб вилімінувати дві головні хиби-перешкоди з австр. залізниць, а саме: політиканство та непотизм.

Політиканство довело до того, що головну ролю на залізницях грають не старші, досвідчені урядовці чи директори, але заступники персоналу. Останні, звичайно соціялісти найрадикальнішого кольору, заповнили і так аж надто густі ряди залізничників лавою своїх партійників, а самі (а є їх тисячі) — вільні від служби — займаються тільки „заступством персоналу", одержуючи повну платню від залізниці та ще й порядні „ґратифікації" з обовязкового оподаткування всіх залізничників на удержання того „заступства". Ніхто не може бути принятий, віддалений, перенесений, каранй чи пенсіонований проти волі цього „заступства", а генеральна дирекція не відважиться зробити просто нічого без порозуміння й апробати „заступників". Отже не дивно при такій господарці, що 99.9 проц. пасажирів 1-ої кляси, 85 проц. другої та 60 проц. третої — не залізничники (включно з їх жінками, дітьми, внуками, прадідами, любовницями і т. д.), що їдуть зовсім безплатно, або такі особи, що Бог один відає, з яких причин, мають якусь знижку... При тому всі, що сяк-так „тримають себе", не їдуть уже третьою, а щонайменше другою клясою, відбираючи місце особам, що заплатили цілий білет. Такі нехай стоять на коридорах!

Непотизм — це знова інша справа. Як відомо, щоб вийти з вічного дефіциту австрійських державних залізниць, поставлено їх на „комерційну платформу". Зорганізовано окреме підприємство на лад акційного товариства під назвою „Естерайхіше Бундесбанен" з управою (Фервальтунґсрат), ґенеральною дирекцією, кількома дирекціями, лавою президентів, ґенеральних директорів, директорів, інспекторів, надінспекторів, ґенеральних інспекторів та Бог зна яких ще високих чинників. Так на місце бувшого староавстрійськокого міністерства залізниць та руху „уряду" тепер ціла плеяда ріжних урядовців ґенеральної дирекції, творячи цілу ґієрархію. Як потрібно десь на шляху нового цвяха, то про це рішає 10 інстанцій після тримісячного діловодства, так, що як прийде дозвіл на закупно того цвяха, то вже потрібний не один цвях, а ціла шина. Подібно мається справа і зі службовою ношею для залізничників (за яку платить 2/3 сам залізничник, а 1/3 залізниця, котру видається їм аж по 3—4 інстанціях, коли ноша вже в половині відсутa наслідком довгого лежання.

Зявана з тим непотизмом, на жаль, і найважніша справа австрійських залізниць, справа незвичайно важна для господарства цілої Австрії: це справа електрифікації залізничих шляхів. Кожний, хто подорожував через Швайцарію, знає, яку приємність представляють електричні машини, в яких нема й сліду бруду з вуглевих паровозів. Але крім огляду на більшу приємність для подорожуючого, відома річ, що як колись Швайцарія, так і Австрія тратить великі щорічно великі мільони на закупно вугілля для залізниць, хоч водяної енергії для роздобуття електричної сили в Австрії, подібно як у Швайцарії подостатком. Правда, часть особливо гірських залізниць Австрії в останніх часах зелектрифіковано, як прим. головну лінію Брегенц—Інсбрук—Заальфельден, Куфштайн—Бреннер, Атнанґ—Штайнах—Ірдінґ (Зальцкаммерґут), Санкт Пельтен—Марія Цель і ін. Вибудована буде ще електрична інсталяція для лінії Зальфельден—Зальцбурґ, але продовження тої лінії, зі Зальцбурґу до Відня, хоч який великий там рух, зелектрифіковане покищо не буде. Кажуть, що найбільше впливовий генеральний директор залізниць Фест (Фоест), котрий біля себе признає ще тільки шефа персонального заступства, со.-дем. посла Томшіка, рішучий ворог електрифікації. Але кажуть також, що дехто з президії посередно заінтересований у тому, щоб певні чеські вуглеві фірми не тратили дотеперішніх великих достав вугілля для австрійських залізниць... Так проти волі величезної більшости цілого австрійського населення, що ясно бачить усі вигоди з дальшої електрифікації для Австрії, ті панове, що панують в австрійському залізничому царстві, рішили по староавстрійському звичаю а теперішньому ладі „фортвурстельн". Замість модернізації залізничого руху на ширшу скалю, вони замовляють тільки нові великі парові локомотиви (з котрих перша, що її гордо назвали „найбільшою в цілій Европі", зараз при першій чи другій їзді мала більший карамболь) і обіцюють подорожним поспішних поїздів таку епохальну річ, як — ручники в тоалетах.

Віденець.

Перед сесією Ліги Націй.

Гендерсон буде головою англійської делеґації в Лізі Націй.

Офіційно оповіщено, що міністр закордонних справ Гендерсон буде головою англійської делеґації підчас найближчих зборів *Ліги* Націй. Мекдональд приїде на наради на кілька днів і дасть на пленарних зборах справоздання про стан переговорів про роззброєння.

Революція в Венезуелі.

До Ню-Йорку надійшли вістки з Каракас, що революціонери в Венезуелі намагалися опанувати місто Кумана, але потерпіли при тому цілковиту невдачу. Уряд Венезуелі оголосив комунікат, в якому підтверджує, що проби опанувати місто Кумана закінчилися смертю двох провідників революції та що ціле революційне військо піддалося урядові. В бою згинув ґенерал Еміль Фернандес провідник правительственних військ.

Комунікати, питання і відповіди.

(Від нашого кореспондента.)

Трепор (над Ляманшом 10. 8.) 1929.

I.

Комунікати про конференцію в Газі сьогодні дуже песимістичні. Вже говорять про можливість зриву, вже шукають виновника. Останнього не важко знайти — це британський міністр скарбу Сновден. З мало таєною ненавистю говорять про цього робітничого (в нашому модному жаргоні можна би сказати: „трудового" — від російського слова „труд", яке по російськи значить стільки, що наша „робота" чи „праця", коли тимчасом наш „труд" значить щось інше) міністра. Одначе не треба думати, що ненависть цю викликала щойно тільки роля Сновдена на газькій конференції: велика більшість французької преси булаб радше вдоволена зривом і поворотом до пляну Доза, кориснішого Франції від пляну Йонґа. Не злюблюють тут Сновдена тому, що вважають його „зажертим" франкофобом і „гарячим" германофілом. Інша річ, що ні цієї „зажертости", ні цієї „гарячости", ні навіть цих фобств і фільств не варто поважно брати. Сновден — просто британський соціяліст і пацифіст і хотів би якнайшвидше покінчити окупацію Надренщини: відти і сердитість.

Можна собі уявити, що зривом конференції і відложенням евакуації Надренщини до пізнішого часу радувалисяб не тільки націоналістичні кола Франції, а й цілісінька Варшава. Бо **junctim** між евакуацією і якимись забезпеками теперішніх західних кордонів Річипосполитої досі не вдалося здійснити.

І ледви, чи воно колинебудь дасться здійснити.

II.

Комунікат з газької конференції, яка має „ліквідувати" війну, сьогодні, як сказано, мало надійний. Чи буде надійний завтра? — питається один літературний тижневик, який тільки що вийшов з друку, і пригадує, що саме завтра буде 15 років тому, коли появився у Франції перший урядовий комунікат французької військової команди про стан воєнних операцій.

Текст того звідомлення, з дати 11. серпня 1914 року ось який:

„Протягом останньої ночі дуже значні німецькі сили наступили на передні сторожі французькі, які висунулись були на Мюлюзу (Альзасія). Супроти цього наступу комендант французьких військ покинув Мюлюзу і зібрав свої сили трохи дальше взад на становищах, на яких він спинив ворожу офензиву чисельно переважаючу".

Як бачите, є вже в цьому першому звідомленні і „переважаючі сили" і відворот на „становища" — задні, правда, та ліпші... Кілько таких і їм подібних висловів начиталися ми були

М. ВОЗНЯК

ФРАНКОВІ „ТРИ КНЯЗІ НА ОДИН ПРЕСТІЛ".

В 5. ч. „Друга" з 13. березня 1876 р. заповіджено дві аматорські драматичні вистави. Для цієї теми цікава перша з них, із 21. березня. Побіч одноактової комедії „Лікарі по неволі" мали відіграти аматорські сили також триактову історичну драму Івана Франка „Три князі на один престіл".

Вистава відбулася дійсно назначеного дня, а саме в салі товариства „Фрозіни" у готелі Жоржа. Про неї подало „Слово" в ч. 30. з 23. березня ось-яку новинку: „На аматорську театральну виставу, що її уладили позавчора ввечері в салі товариства Фрозіни члени „Академического Кружка", прийшла нечисленна наша публіка. Гра аматорів звичайно не оцінюється, а ми запишемо тільки, що в осіб, які грали, помітна була й добра воля, та й грали всі незле. Якщо дд. члени „А. Кружка" задумувалиб ще уладити виставу такого роду, то ми позволилиб собі порадити їм, щоб для цієї цілі вибирали короткі народні штуки та якусь так само коротку й легку комедійку. Тоді буде дуже легко постаратися про костюми, а аматорам-артистам буде легко відіграти ролі такого роду й швидко скінчити".

Трохи ширше написав про виставу „Друг" в 6. ч. з 27. березня, а саме ось-що: „Аматорська вистава, що її уладило наше Товариство 9. (21.) ц. м., не зовсім повелася. Завеликі були труднощі уладження, а наша львівська П. Т. публіка, що ясніла відсутністю, забайдужа, щоб результат міг випасти світлий. Передівсім треба піднести ту обставину, що шан. дирекція польського театру відмовилася навіть за гроші визичити костюмів до історичної драми „Три князі на один престіл", що для цього треба було їздити до Золочева до благородної дівиці Романовичівни, яка радо віддала в розпорядок свої, хоча до цієї драми не конче відповідні костюми та якій за добру волю складаємо всенародно й щиро наше спасибі. Гра аматорок і аматорів, зокрема в „Лікарях по неволі", випала вдатно; за те в другій штуці було видно знеохочення тих, що грали, мабуть із причини малочисельности глядачів, — що саме й спонукало їх пропустити багато уступів. „Хор вояків" у першій дії (музика Д. Матюка) представлявся гарно. Щодо самої драми — то можнаб молодому авторові закинути деякі її хиби й невикінченість, зокремаж мало акції. Нарешті уважаємо приємним для себе обовязком подякувати благородним дівицям аматоркам, що не жаліли часу й праці, за їх щирий труд коло вистави".

Франко був тоді студентом першого року фільософії на львівському університеті. Але його драма була ще гімназійним плодом. Написав він її 1. до 7. грудня 1874 р., коли був учеником восьмої гімназійної кляси в Дрогобичі.

Записавшися в осені 1875 р. на львівський університет, вступив Франко в члени студентського товариства „Академический Кружок", привабленій туди тією обставиною, що воно видавало свій орган „Друг", а він уже від 1874 р. містив у ньому вірші й листувався з його редакцією. „Друг" видавався етимольоґічним правописом і „язичієм", і ось Франко, що в попередніх роках, 1872 й 1873, писав свої письменські спроби фонетичним правописом, почав із початком свого співробітництва в „Друзі" уподібнювати свій правопис до правопису „Друга", як свідчить автограф — чистопис драми Франка „Три князѣ на одинъ престолъ".

Ця драма не перша й не одинока драматична спроба Франка з часу ґімназії. З його передмови до черновецького видання „Петріїв і Довбущуків", написаної 31. жовтня 1910 року, відомо, що одну комедійку з драматичних спроб він вислав Білоусові до Коломиї. Драматизував навіть шкільні задачі. Мабуть у пятій або шостій клясі крім ріжних драматичних плянів написав по польськи віршовану драму „Югурта", як шкільну задачу для професора Петра Париляка, а також уривок драми „Ромуль і Рем" німецькими віршами як шкільну задачу для професора Рішки. В тому самому зшитку, де зберегався „Три князі", йдуть по них два акти й початок третього пятиактової драми „Славой и Хрудошь", основаної на мотивах Короледворського рукопису, що його переклав Франко в цілости.

З згаданої вже передмови Франка довідуємося, що його драму виставили аматори-студенти в перерібці Михайла Вагилевича. Перерібка мені не відома, а доступний тільки оригінал із 1874 р. В останньому нема напр. хору вояків у першій дії, про що згадала замітка „Друга" про виставу.

Порада аматорам у новинці „Слова" вибирати короткі народні штуки для вистави, щоб їм легко було відіграти ролі й швидко скінчити виставу, видно, подиктована протягненням вистави до пізньої пори. Можна догадуватися, що спричинила те часта зміна сцени. Перша сцена першого акту уявляє собою покрите трупами поле битви, друга одну кімнату в домі Хрудоша, третя іншу кімнату в тому самому домі, четверта ліс із скелями й руїнами старого замку, а пята середину печери. З сімох сцен другого акту в першій маємо табор, у другій печеру, в третій знову табор, у четвертій шатро, в пятій відкрите місце, в шостій ліс, а в сьомій гористу околицю. А з пятьох сцен третього акту в першій мають гля-

1914—1918 в комунікатах, видаваних по тому боці фронту! Згодом уже нікого вони не могли підурити — всі навчилися були розшифровувати справжній зміст зпід словесної обслони. Але спершу на початку війни? Пригадайте собі тільки, як в дні захоплення Львова російським наїздом австро-угорський комунікат потішав цілу монархію заявою, що „погода прегарна" і що „сонце світить ясно"? Ми, утікачі зі Львова, дріжучи читали ці обявлення і заходили собі у голови, що вони справді означають — щось добре, чи може недобре...

Тай чи пригадуєте собі, що німецький воєнний комунікат так зручно затопив у двозначних словах факт німецького погрому над Марною (початок вересня 1914), що про цю рішаючу подію горожани осереднього союзу одні дізналися тільки через два роки, а другі тільки після війни?

III.

Вчора вечером, у ширшому французькому товаристві, сидячи над морем перечитували ми газетну новинку про тих 54 питань, які Едізон поставив америк. кандидатам до наслідства після нього. Французи слухали і відповідали з місця, очевидно тільки на питання загальні, не спеціально математичні або фізичні. Маю вражіння, що варто записати декілька з тих спонтанічних відповідей: це дрібний причинок до пізнання французької духової формації у відріжненні до формації американської. Ось зразки (спершу питання, потім відповідь):

— Чи ви посвятили би кохання, честь, любов власну або добру славу, в користь успіху? — питається Едізон, а в мить відповідає йому француза:

— Ні, бо успіх складається якраз із усього того. Цинічний „штребер" („arriniste") ніколи не має окончного успіху, бо неминуче прийде хвиля, коли він зрозуміє, що при всіх матеріальних удачах він таки невдачник.

— Як ви видалиб міліон долярів?

— Залежно від того, як я-б їх заробив.

— Що ви діялиб, якби вас фальшиво обвинувачували в злій вірі?

— Я-б собі сказав, що річ зайва спорити з клеветою, тай що правда все таки вийде на верх. Просто питання терпеливости... А попри те кожний журналіст, чи політик, чи любовник, тощо, кінець кінців так привикає до цього роду закидів, що здвигає на них тільки раменами.

— Коли брехня дозволена?

— Коли вона накоює менше лиха ніж правда, тобто в більшости випадків.

— Від якого фізіольогічного явища залежить удача фільми?

— Якби річ була тільки у фізіольогії, то закон успіху фільми, драми чи книжки був би занадто простий і нескладний, і відповідна рецепта автоматично її запевнювалаб. Одначе воно далеко не так. Справжні резони успіху лежать на психольогічній площині і вони безконечно змінчиві...

Одним словом, дітям старої нації, навантажені перед собою пишно прибрану салю в княжій палаті, в другій густий ліс, у третій середину печери, в четвертій широку долину, оточену лісистими горами, а в пятій княжу салю з престолом у задній її частині.

Драма починається розмовою вояків, що з ознаками побіди вертають без ладу з погоні за ворогом. Радість із побіди не повна, бо щез князь Всеволод, що його раненого занесли вояки до недалекої сільської хати. Частина висланого для його відшукання відділу вертає з нічим, а другу найдено побиту під скелею серед ліса коло руїн старого замку. А що князь бездітний і не визначив свого наслідника, військова старшина скликує військову раду. На раді половина старшин заявляється за Стаглавом, а друга за Хрудошем. Вони обидва, що досі жили з собою в найкращій згоді, стають завзятими ворогами. Одна частина війська стає при Стаглаві, друга помагає Хрудошеві. На поле бою закликує Стаглав свого сина Ратибора, що ранений лікувався в домі Хрудоша. З тяжким серцем спішить Ратибор на поклик батька, приневолений розлучитися з донькою Хрудоша Мирославою, — яку він кохає і яка відплачує йому неменшим коханням. Одержує поклик ставитися на полі бою також син Хрудоша й брат Мирослави Ростислав, що його всі мрії зосереджуються в одному огнищі: якнайшвидше засісти на княжому престолі. Тимчасом князь дістався в руки розбійників, що примістили його в печері й поручили одному з-поміж себе, Палієві, видікувати його з рани. До сусідньої печери вкидають розбійники одного селянина, що його захопили в ночі в лісі.

В другій дії дружинник Ратибора Стригонь вибирається з відділом вояків іще шукати князя. Западає постанова, щоби Стаглав і Хрудош двобоєм рішили спір про те, хто має засісти на княжому престолі. Та не передбачено в умові між ними, хто має засісти на престолі на випадок, якщо вони обидва лягли головами. А таке саме зайшло. Ратибор і Ростислав, рівні походженням, лицарськістю й заслугами, претендують по корону. З війська частина стає по боці одного, а друга по боці другого. Переможцем виходить Ростислав і, пяний побідою, проголошує Ратибора вигнанцем, позбавленим чести, дібр і захисту, виймає його зпід права й гостро забороняє всім не тільки йому помагати, але й переховувати його в себе й з ним говорити. Драконський розпорядок Ростислава викликує протилежне вражіння, як бажав його автор. Не тільки дотеперішні прихильники Ратибора, але й багато з прихильників Ростислава гуртуються коло Ратибора й спонукують його до нового походу проти Ростислава. Тимчасом селянин, що саме заблукався в лісі шукаючи сліду князя й попав у розбійницьку печеру, через видовбану дірку в її стіні орієнтується в ситуації й продумує тільки над тим, якби видобутися з печери й вирятувати князя з рук розбійників. Нагода надходить. Тому, що військо віддалюється від того ліса, де звили собі гніздо розбійники, вони завязують очі селянинові й випроваджують його манівцями з місця свого пробування.

В третій дії Ростислав засідає на престолі. Здається, осягнув вершок щастя, але посланець приносить прикру звістку, що Ратибор розбив відділ Ростиславового війська й приспішеним походом зближається до столиці. Западає постанова припустити військо Ратибора до города, бо тут найкраще місце на боротьбу: дві поросші лісами гори зближаються до себе з двох боків, оточуючи собою широку кітловину. Уставлене військо взаду та з боків має несподіваним ударом викликати замішання в рядах противника, а Ростислав відчинить брами й тоді всі вдарять із усіх боків на військо Ратибора. Випущений на волю селянин зустрічає відділ Стригоня й веде його на місце, де перебуває князь. Тимчасом ватажок розбійників Лабій, що від часу приведення князя Всеволода почув симпатію до нього, разом із Палієм постановляють покинути життя розбійників і вернути на шлях давнього життя. Заявивши Всеволодові свою охоту поправитися, одержують обидва від нього обіцянку, що заховає їх при житті, прийме в свою службу й постарається, що право вибачить їм проступки. В цьому моменті вдирається відділ Стригоня, що по вбивав по дорозі розбійничі варти, до печери, рятує князя та з ним і завязаними Лабієм і Палієм спішить до столиці. Битва між військом Ратибора й Ростислава закінчується тим, що Ростислав одержує побіду, але й смертельну рану з руки Ратибора. Раненого Ростислава вносять слуги до княжої салі й садять на престолі. Перед нього впроваджують полоненого Ратибора. Ростислав велить слугам віддати його катам у руки. Впадає Мирослава й велить і себе вести з милим на смерть. Та завчасу надходить Всеволод, що по дорозі до столиці вивідавши докладно про події останніх днів. Побачивши його, падає Ростислав на землю, вється й конає. Всеволод назначує Ратибора як найкращого в краю наслідником княжого престола по своїй смерти, кладе разом руки Ратибора й Мирослави та благословить їх, винагороджує Стригоня, зробивши його начальником одного з полків і віддавши йому половину дібр Хрудоша, й ускаквлює обох розбійників і дає їм службу.

Вже про свою повість „Петрій й Довбущуки" висловився сам Франко, що це „документ молодечого романтизму". З неменшим правом можна приложити ці слова й до його історичної драми „Три князі на один престіл", цікавої як відгомін його незвичайно богатої гімназійної лектури.

женим тисячлітніми досвідами, справи людські видаються безмірно складнішими, ніж навіть геніяльному синові молодої Америки, який силкується все звести до формул коротших, ясних і рішучих.

На жаль, таких формул немає — поза математичними науками. Тай навіть у цій ділянці далеко не все вже таке просте і певне, якби нам хотілося.

В. Панейко.

Перший бій.

Напруження. — Генеральна дебата. — Сновден. — Два фронти. — „Жертви". — Комісії.

Від Редакції: Хоч цей допис і спізнений, то всеж не стратив своєї вартости з уваги на зміст.

Берлін, 9. VIII. 1929.

Атмосфера напруження і взаїмної непевности, ота фронтова тишина перед атакою, характеризувала перше інавґураційне засідання в Газі. Говорили Бріян, Штреземан, Сновден і передовсім господар дому, Беельяертс. Скрізь вимушені оплески, у випадку Штреземана навіть абсолютна мовчанка. 35 людей і два тузіни міністрів неґативно переглядаються поміж собою, на кожнім обличю запит: панове хто починає? З цього першого засідання — у второк, 6. ц. м. в пів до 12 в полудне — важно відмітити вступну промову Беельяертса, в якій він накреслив найширші рямці і завдання конференції. Йшло про те, щоби: 1) акцептувати та зробити правосильним пляни Юнґа і 2) здійснити рішення шістьох заінтересованих держав відносно проблеми репарацій, звільнення Надренії та ліквідації війни, приняте на IX. сесії Ліґи Націй в Женеві 16. вересня 1929 р. Перекладаючи це на реальну мову конференція має вирішити чотири великі комплекси питань отже: 1. формальне правосильне акцептування пляну Юнґа з боку заінтересованих держав, як також евент. зміни цього пляну; 2. ліквідація пляну Доза і його технічне переведення в пляни Юнґа, при чому особливу вагу надається справі устрою і місця осідку міжнароднього репар. банку; 3. звязана з пляном Юнґа проблема політичної ліквідації війни, отже справа звільнення Надренії і евент. також области Саари; 4. в разі звільнення Надренії, справа встановлення т. зв. „надренської комісії для замирення і узгіднення", яка малаб прийти або стало або переходово на місце дотеперішнього окупаційного режиму.

Хоч як ще себе повстримували делеґати, хоч як дуже їхні слова тримались підчас інавґурації привичних в таких випадках конвенціональних трафаретів, всеж таки тут і там вже падають перші замасковані стріли, пробивається властива конференційна атмосфера. Найперше Бріян зрікається президентури на протяг конгресу, перша ознака, що хоче в дальшому мати свобідні руки і не хоче звязуватись примусом президіяльної судейської безпартійности. Преса коментує це зовсім справедливо, як заповідь гострих кампаній. Проблему провідництва вирішено пізніше в той спосіб, що президентуру буде встановлятись турнусовим порядком, в черзі французького альфабету, „покищо" тільки поміж членами шістьох запрошуючих держав. Потім Штреземан приговорює французького премієра на його виклові „льояльна ліквідація війни", стараючись все тут пинути посередньо на дебату справу Надренії і звязати її з бріянівським духом льояльности. Потім Сновден характеризує одним коротким гумористично подуманим реченням майбутність і якість конференції, звертаючись до Беельяертса зі словами: „Будьте щасливі, що ви не приймаєте на тій конференції фактичної участи". Перше засідання закрито в дуже тугій неясній атмосфері. Властива конференція почалась тогож таки дня, на першім діловім пленарнім замкненім засіданні, в год. 4. по обіді.

Першу тяжку торпеду вислано з боку англійців. Вона розірвалась поміж учасниками круглого стола доволі несподівано, викликуючи констернацію і навіть справжню паніку. Так швидкого і безпосереднього нападу не ждав ніхто. Сновден подав своєю великою програмовою промовою перший сиґнал і англійська преса як стій підняла зпоза каналу тяжкий барабанний вогонь. Його спрямовано в першу точку конференційної програми бючи головно в плян Юнґа. Сновден зажадав на пополудневім засіданні, щоби зараз приступати до технічно-організаційних справ створити найперше ґенеральну дебату і не чекаючи навіть на якенебудь формальне рішення в тій справі, він перший забрав, зґл. сам собі уділив слово. В довгій майже одногодинній промові він зачеркнув англійське становище відносно пляну Юнґа, вважаючи цей план у його теперішній формі для Англії не до приняття. Промова Сновдена подібала як патик несподівано застромлений в муравлиско. Сновден квестіонує не план сам по собі, отже не невиєднану в Парижі загальну висоту й штафетний порядок сплачування нім. репарацій, але: поперше висоту розділу репараційних рат поміж окремими вірителями, подруге систему т. зв. річевих відшкодувань і потретє порядок розділу т. зв. неохороненої частини нім. репарацій. Чого Сновден хоче і що критикує?

В 1920 р. на конференції в Спаа означено точно ті відсотки, які окремі аліянти мали отримувати зі загальної суми німецьких репарацій. Ось так французи мали отримувати 52 проц., англійці 22 проц., італійці 10 проц. і т. д. із усього того, що німці мусіли платити. Після того ключа аліянти розділювали поміж собою нім. контрибуції на протязі 9 років. Тимчасом план Юнґа змінив основно цей відсотковий ключ, якраз на користь англійців і цілого ряду дрібніших „репараційних потуг". („Репараційною потугою" називає свій край принайменше Тітулеску.) І так після пляну Юнґа англійці мали отримувати в майбутньому на 20 проц. менше з ґуртової відсоткової суми, внесеної в Спаа. Результат був той, що в майбутньому Англія мала діставати

всього 409 міл. зол. репар. марок річно, в той час, коли анґлійці мусять платити щороку Америці 580 міліонів титулом военних довгів. Анґлійці зовсім подібно як і французи заявляють претенсії на таку репараційну квоту, яка щонайменше покривала би їхні щорічні военні довжні рати. Таким чином Сновден навіть слухати не хоче про процентовий ключ Юнґа, але жадає повороту до розподілового ключа, установленого в Спаа. Подруге плян Юнґа обтяжує анґлійців німецькими річевими репараціями ще більше чим це було перед тим. В Парижі встановлено, що за браком готівки, німці мають платити також „натурою", этже вуґіллям, хемічними продуктами, машинами, тощо. Німці очевидячки платять, але кожний їхній річевий репар. продукт вивожений за кордон — є як висловлюється Сновден „цвяхом в домовину анґл. народнього господарства". Це підрізує анґлійську торговлю, індустрію і передовсім вуглевий експорт. Італія і цілий дальший ряд держав не купує в Анґлії вугля, бо дістає його задурно від німців, на репараційне конто. Це зменшує анґл. вугільний експорт на 3 міліони тон річно і в результаті робить велитенські суми. Кожна німецька „репараційна" машина" кожний фунт хемікаліїв понижує анґлійські ціни та збільшує безробіття. І анґлійці бороняться. Їх атака звертається одначе не проти німців, бо німцям зрештою однаково як побідники їхнім добром будуть ділитись, хто з них дістане більше, а хто менше, хто ще, а хто взагалі нічого не дістане. Чи сяк чи так, вони мусять платити. Анґлійська атака спрямована просто в груди французів, бельґійців та італійців, яких плян Юнґа дуже в новому розподілі фаворизує. Потреть, в Парижі означено що зі суми 2 міліярдів і 50 міл. щорічних нім. репарацій, 650 міліонів є „неохоронені", тобто німцями обовязково платні. Решта є „охоронена", т. зв., що в разі колиб німці тих грошей не могли добути, аліянти є зобовязані їх німцям в якійнебудь формі позичити. У всякому випадку німці, щоб там не було, мусять платити щороку 350 міл. чистою готівкою. Тих неохоронених 650 міл. поділено між вірителів в той спосіб, що 500 міл. дістають французи, понад 40 міл. італійці, 90 міл. відпадає на відсотки і амортизацію т. зв. репараційної позички Доза, решту дістають бельґійці. Анґлійцям не залишається нічого.

Тому анґлійський тяжкий обстріл зрозумілий. Сновден говорить про безконечні анґлійські жертви, які уже перейшли межу допустимости. Він не закриває рукою рота, каже французам просто в вічі, що про це все думає. Заповідає безоглядну кампанію проти Юнґового ключа. За Сновденом станули як один муж всі „малі ошукані" — румуни, греки, португальці, югославяни. Сьо так, вже першого дня утворились в Газі два фронти. Тут Франція, Італія і Бельґія, там Анґлія й усі дрібніші „репараційні потуги". Ґенеральна дебата була перенесена на слідуючий день — середу 7. ц. м. — й заняла його майже в цілости. Проти себе стояли далі два фронти, один (французький) висловлюється за ключем Юнґа, другий (анґлійський) ломить копії проти нього. Згодом витворилась ґротескова, попросту ідіотична ситуація. Французька ґрупа боронить плян Юнґа, мотивуючи це своїми величезними „жертвами", понесеними вже й так при встановлюванні Юнґового компромісу. Анґлійська ґрупа побиває противників вказівками на свої ще більші, непосильні попросту „жертви", домагаючись повороту до подільового ключа зі Спаа. В імені франц. ґрупи говорить Шерон, бельґієць Гімано й італієць Масконі. В імені анґл. ґрупи говорить Сновден, Тітулеску, Венізельос і португалець Ульріх. Поміж тими двома жертвенними групами стоїть найбільша жертва, Німеччина і заінтересовано приглядається, як народ кидає кістки і свариться над її шкурою. Ґенеральну дебату замкнено другого конференційного дня пізно по обіді, очевидно без якихнебудь конкретних рішень; формальних внесків ніхто ще не ставив.

Тогож таки дня встановлено обі головні комісії, фінансову і політичну, при чому дві перші точки гаської програми розглядає комісія фінансова, дві другі комісія політична. Після установлення обох комісій початок їхніх нарад перенесено на четвер 8.8 пополудні. Конкретні внески і властиві рішення будуть в дальшому дискутовані на комісійних боєвищах.

Зенон Пеленський.

Звільнення Надренії.

„Еко де Парі" подає вістку, що Бріян доручив військовим знатокам виробити докладний плян звільнення Надренії, який предложить в пятницю 16. ц. м. на засіданні політичної комісії гаської конференції. Агенція Аваса повідомляє, що ще перед кінцем біжучого року анґлійські та французькі війська будуть звільнювати Надренію.

З Гаги доносять, що анґлійці боронять проекту, аби всі війська забрано з Надренії до кінця лютого 1930 р.

Анґлійці вже в найближчих місяцях приступлять до перевезення свого війська (6.300) до Анґлії. Останні покинуть Надренію французи, які мають там аж 51.000 війська. Німецькі делеґати переконані, що справа звільнення Надренії вже полагоджена.

Великі маневри більшовицької армії.

З Гельзінґсфорсу повідомляють, що на границі Фінляндії почалися великі маневри більшовицького війська. Над саперськими працями наглядають більшовицькі офіцери при помочі німецьких спеціялістів. На час маневрів евакуовано населення біля границі.

Напруження в Газі зменшується.

В середу 14. серпня ц. р. на засіданні фінансової комісії міністр Люшер заявив, що Франція не противиться внескові Анґлії, аби поменшено річеві достави і аби цілу справу передано спеціяльно в тій ціли вибраній підкомісії. Люшер зазначує при тому, що на його думку ці річеві достави не вплинуть так корисно на закордонну торговлю Великої Британії та її безробіття, як це представив міністр Ґрегам. Далі каже, що розуміє дуже добре положення Німеччини, яка без річевих достав не буде могла заплатити ґрішми свої відшкодування. Але Люшер каже, що на основі свого досвіду не бачить, аби проблему відшкодувань можна було розвязати іншим способом. Річеві достави є звязані — каже Люшер — з міжнароднього господарською виміною і тому усунення достави репараційного вуґілля не лише не зменшить вуґляної кризи в Анґлії, але навпаки німецький вуголь побільшить цю кризу, бо треба буде числитися з конкуренцією німецького вуґілля і обниженням ціни на нього. Проте Франція годиться на внесок Сновдена, аби справу переглянула ще раз основно окрема підкомісія з тим, щоби підкомісія застановилася над висотою річевих достав, над контролею цих достав і справою реекспорту. Після того промовляли ще представники Румунії, Португалії і Греції. На тому замкнено генеральну дискусію і засідання комісії призначено на суботу.

Сновден тріюмфує.

Льондонська преса подає вістки, що в Газі прийшло до частинного порозуміння, називаючи при тому Сновдена переможцем. Преса стверджує, що держави, які беруть участь у фінансовій комісії згодилися на домагання Сновдена, аби плян Юнґа піддано в підкомісіях основній ревізії. Преса називає становище Франції нервовим, Італії пасивним і підносить, що лише Бельґія виявила зрозуміння ситуації та що бельґійському премієрові Жарпарові Анґлія буде дуже вдячною за осягнення прихильного висліду.

Велика залізнича катастрофа біля Лодзі.

Богато осіб убитих і ранених.

На стації Каролев біля Лодзі наїхали на себе два товарові потяги в год. 6.40 рано, тому, що зле наставлено звороткицю. Крім паротягів розбилося 20 вагонів. З товарово-особового є убитих 5 жовнірів, один кінь, а з товарового потягу провідник Ґрубевський. Згоріли помічник машиністи Шпондер і робітник Скубяк. Більша частина возів згоріла. Є ранених 12 жовнірів і 4 залізничників. На місце катастрофи виїхали всі ратункові вози з Лодзі і три відділи вогневої сторожі.

Венеція в Станиславові.

Кажуть: „Дарованому коневі в зуби не дивляться". Таке й моє. Покинувши працю у нашій бідній, шкільній устнові, вибрався я на прохід по місті. Не дійшов навіть до кінця вулиці, на розі якої сидить зі своєю терасою Моріц Ґ., як нетайно захотілось небесним янголам спустити дощ на землю. Дощ, якому може дорівняти водопад Пруту у Яремчі. В утечі перед ним стрічаю одного знайомого, який запропонував мені піти разом з ним до кіна „Варшави", бо має вільний вступ на дві особи. Не надумуючись довго, вскочили ми до кіна.

Висвітлюють „Ідіот" з Льон Чанеєм. Фільма незвичайна. Минає 6 дія. Якраз починається революційний бунт населення проти буржуїв. Насло світло на екрані гасне. Тиша на салі, — а далі гамір. Звертається до нас один фотелевий наш сусід та пояснює нам, що саме ввійшла поліція та заборонила далі висвітлювати фільму з огляду на „безпеченьство публічне". Управа кіна заспокоює публику та запевняє, що зараз буде ясно. Справді, після 5 мінут програма йде далі. Зі запертим віддихом слідкую за дальшим ходом революції на екрані. Та поправляючись на кріслі, коли стукнув черевиком до підлоги, немало здивувався я, коли почув воду під ногами. Звертаюсь до сусіда зі запитом, звідки взялось стільки води на парасолі, щоб аж так спливала. У тім-же моменті повстає на перших місцях під екраном гармідер. Малі кіномани втікають на дальші місця, інші виходять.

Орхестра давно перестала концертувати, що ніхто навіть не запримітив. Вода заляла вже фортепян. З коридорів доходять до салі наклікування то хорові сміхи. Зриваюсь з крісла та вибігаю на коридор. По східцях б'є вода і впливає до салі. Продираюсь до виходу. Тут крики та сміхи. Саме зійшов на хідник гурт панночок з мештами та панчішками на плечах, підтримуючи суконки до гори. Вода на хіднику по коліна, рвуча як Бистриця. „Мусю, мочиш суконку, везь трохи вижей" — кричить одна до другої. Це підхоплюють деякі молодиці хором і трагічно-комічним вигукам нема кінця. Ось надіжджає фіякер. Вода коневі по живіт. „Дорожка! Фіякер! Гальо! Ходіть сюди, даю вам 5 зл. тільки на Ґолуховського"! — Нема дурних! Я можу взяти на козли тільки одну особу"! — відповідає візник. Торгуються, хто має гостя перенести через воду до дорожки. Візник пропонує гостеві скидати штани.

Дивне диво. Дощу вже давно нема, а вода чимраз зростає. Вертаюсь до салі, саме кінчиться програма. Білоґвардійці впадають до сальонів та рятують аманткy. Головний герой вмирає. „Програма скінчена" — виписали востанне. Одначе на дворі програма продовжується. По однім боці салі скидають панни панчішки, — по другім панови штани. „Пане! — каже розбираючись один до другого, який ще не був на дворі — на вулиці чиста Венеція. Люди вже потопають. Я бачив, як якась стара впала до води і вже не виплила. Фіякер бере тільки 10 зол. від одної особи на кінець Липової".

Дивне враження. До половини кожний з нас голий, — від половини чорна маринарка, краватка, капелюх і парасоля. Жінок не описую, треба мати талант. Нехай собі кожний у своїй фантазії це доповнить. Ух! ай! у! у! у! — чути тільки вигуки. Це панни встромляють свої ніжки зі сходів до води. Все бродить по пояс. Дижурний поліцай, якому дощева пелярина сплила по воді і виглядає як яке шатро, справляє всіх тільки на вулицю Казимирівську, яка має бути ще суха. При електричнім та газовім світлі будинок „Варшави" гарно відбивається у воді. Попросту Венеція, так як знаємо її з екрану. Смолоскипи пожежної сторожі ядко палають. Віз її, який може помістити тільки 10 осіб, наповнило стільки люда, що візника тільки видно. „Позір! — бо їду! — кричить візник і затяв коні. Половина пасажирів, як галушки, поплигало до води.

Спираючись на парасолі, в якої видно лиш ручку, — йду в брід на вулицю Голуховського. Під ногами дуже ховзько. Коло готелю „Варшави" припхали автобус. Момент, і на автобусі на даху повно гостей. Шофер, сидячи при керовниці по груди у волі, клене як моряк. Мотор заляла вода.

Але ось нова сензація. Поставлений молодець, взявши свою вибрану серця на руки, похвалився і обоє пробують плавати. Також один військовий старшина показався відважним і свою відвагу відпокутував на мокро. В ресторані Моріца чудасія. Гості, сидячи на більярді і столиках кепкують собі з господаря, який виліз на буфет та справляє їх на свою терасу на горі. Тут при світлі сильних лискавок стараються аматори стягнути на кліщу бодай один момент з водяної програми.

В „Маслосоюзі" масло плаває. Директора безрадно розмахують руками. Почта ярко освічена, всі телефоністки при вікнах і тому не дивниця, що тяжко було докликатися числа телефону. Готель „Уніон" окружила вода, вдираючись на сходи. Ситуація без виходу. Радіо — „кінець язика" — подає несотворені річи. Деякі ждуть на приплив лодок з парку Ромашкана. Ось показуються на середині вулиці постаті з веслами. Це малі громадяни міста постягали дошки від наліплювання афіш та плавають на ґондолях.

Станиславів, 7. серпня 1929 р., від 8—12 веч.

Хто не вірить, нехай приїзджає до нас на другий раз, коли почує, що Бистриця підносить голову.

Д. П.

НОВИНКИ

— **Не спека, а холод.** На 14-го, нинішній день, заповідали нам американські астрономи знімкові спеки, наслідком знімкових плям на сонці Тимчасом маємо день з холодними, вересневими подувами. Може ці спеки щойно в дорозі з Америки або... якась велика пляма закрила астрономам ціле сонце і вони не доглянули.

— **Направа львівських вулиць.** Щасливі мешканці нашого міста, що мали змогу провести два місяці поза ним, вернувшись, здивуються на вид деяких вулиць. Бо Львів тепер дістав горячку перебудови вулиць і хідників. На це має він прелімінар у міському бюджеті на 2,800.000 зол. Пекарська вулиця до Бернардинської площі викінчена, таксамо вул. Мілковського, Кльоновича та Асника. Бернардинська площа матиме вищий різень. Будують вул. Пелчинську від пл. св. Софії, що буде викінчена за два місяці разом з новим трамваєвим відтинком; далі вул. Гіпсову, Сербську, Кубасевича, вул. Льва Сапіги від заведення св. Тереси, вул. Шумлянських. Крім цього йде направа хідників: на вул. Міцкевича, на горішній Личаківській. На ріжних площах заводять сквериками. На площі св. Юра будуть крім скверіків квітники. Перебудовують усю вул. Гетьманську і розширяють сумежні „вали"; далі вул. Хоругви, „Пасічну дорогу", а при цьому й численні хідники. Неодно вражає факт, що в добі, коли зростає автомобілевий рух, вулиці міста звужуються, а хідники поширюються. Розяснення цього явища чисто економічне: будова хідників є без порівнання дешевша, ніж вулиць, і коштом звуження вулиць, які треба що кілька літ направляти, можна легко зробити широкі вигідні хідники.

— **Страшна помста.** Голод землі стає на наших селах причиною щораз частіших, диких конфліктів. Люди ріжуться, вішаються, стріляються. Та те, що трапилось цього понеділка у Вербівцях у Теребовельщині, переходить межі звичайного акту розпуки. 24-літній парубок Йосиф Козачків убив свого батька, швагра, дві свої сестри і двоє їхніх дітей тому, що батько не залишив для нього останнього морга поля, а віддав його своїй доньці, сестрі Йосифа, як єдине віно, яке міг їй дати при віданні замуж. Повбивав їх усіх сокирою в ночі, холоднокровно, коли вони спали, обмив у криниці руки і вернувшись до стодоли, спокійно ляг спати. Коли рано сусіди заглянули до хати Козачкова, що стояла в мертвій тиші і оглянули побоєвище з трупами та коли прийшла поліція на місце страшного злочину, Йосиф Козачків почав ридати, а згодом змалював подрібно свій злочин. Мотивом була помста, що батько „не записав йому нічого", а все поле віддав двом його сестрам. Які коментарі можна додати до такої трагедії? Імовірно маємо тут до діла зі своєрідною психольогією уродженого злочинця описаного Льомброзом. Післявоєнні обставини мали досить навозу, щоби створити пригожий грунт для розвитку таких типів. Одночасно чуємо й про інші анальогічні події на провінції.

— **З людського звіринця.** У Жовкві вбила свою 17-літню доньку Каролина Заснер, підозріваючи її, що вона є її суперницею і піддержує зносини з її любком. — У Стрілковицях (Борщів) хтось пробував застрілити в ночі через вікно Михайла Степко. — У Варшаві арештували рядовика 25. полку Станіслава Пілецького за знасилування в лісі 40-літньої прохожої жінки, над якою знущався, побивши її до крови.

— **Українка.** Про наші наукові книжки так рідко находимо згадки в чужинних журналах, що слід звернути увагу на рецензію на книжку (видану минулого року у Львові) о. Ксенофонта Сосенка п. з. „Культурно-історична постать старо-українських свят Різдва і Щедрого Вечора", поміщену в ч. 3—4 міжнароднього журналу для етнольогії та лінгвістики „Антропос", що виходить у трьох мовах у Відні. Автор рецензії у німецькій мові проф. унів. д-р А. Гаґс зі Загребу присвячує книжці К. Сосенка три биті сторінки, висловлюючі побажання, щоби К. Сосенко викінчив увесь річний фольклорний цикль українських свят. Він уважає методу вибрану нашим земляком зовсім влучною і ворожить їй „важливі наслідки, як це вже видко з першої книжки". Німецький учений підкреслює вагу нашого народнього фольклору, головно старо-українських вірувань і обрядів, а Україну вважає одним із промінюючих культурних огнищ індогерманців, а щонайменше словян.

— **Спосіб на жебраків.** Львів має їх досить. А деякі з них заробляють не гірше від державних емеритів або українських письменників. Найскромніші жебраки, в найбільшій нужді часто не в силі боротись з енергійними хитрунами, що з прошацтва зробили собі промисл. Тому магістрат почне від вересня видавати бони, які треба давати жебракам замість гроша. За ці бони діставатимуть вони в магістраті харчі то-що. Таким робом буде можна вести реєстр справжніх бідаків і очистити місто від волоцюг, що під покришкою жебрацтва допомагають злодіям, оглядаючи помешкання та „ситуаційні пляни" домів.

— **Молоді емерити.** Нове число „Персонального денника Міністерства військових справ" у Варшаві має число 13 і приносить прізвища 625 старшин звільнених із дотеперішніх становищ і перенесених „у стан супочинку". Є між ними 392 поручників, 158 капітанів, 60 штабових майорів, 11 підполковників і 4 полковників. Усі ці молоді емерити кинуться тепер до нових професій з військовою енергією і випруть неодного немуштрованого цивіля.

— **Університет залежний від президента.** Вчора в день роковин самостійности Литви уряд приготував несподіванку своєму університетові. Від цього дня весь склад професорів у Ковні буде призначуваний просто президентом, себто тратить право, яким користуються досі всі університети: право автономічного вибору кандидатів на дану катедру.

— **Ріжні вістки.** „Цепеліи" їде до Токіо. — У Київі мав уряд зачинити відомий Володимирський Собор, який хотять перемінити на „музей протирелігійної пропаганди". — За сконфіскований у польській пресі лист сенатора Лімановського до президента річпосполитої платять на Шлеську по кілька чеських корон. — Варшавські шофери закінчили страйк добившись деяких успіхів. — У Лодзі арештували Абрама Якубовича за велике фальшування векслів у векслевім відділі „видзевської мануфактури". — Німецька комуністична „Роте Фане" веде гостру кампанію проти жінки Литвинова, яка розкидає гроші і веде життя марнотратної „буржуйки". — В околиці Санкт-Пельтен відкрили гроби, що мають яких 3000 літ; віденські археольоги перенесуть розкопки до від. музею. — Вислід шаховних міжнародніх змагань у Карльсбаді після 10-ої черги такий: на першім місці стоїть Шпільман з 9 пунктами, на другім Капаблянка з Відмаром з 7 пунктами. — У кількох мадярських громадах, в околиці містечка Нагірев відкрили численні випадки отроєння людей аршеніком якимсь злочинцем ще від 1911 р.; досі ствердили 34 жертв, зробивши секцію покійників.

— **Союз Европи — стара ідея.** Паріський „Журналь де Деба" пригадує, що проект створення Сполучених Держав Европи не є такий новий, як це видається численним сучасним миротворцям. Вже більш 100 літ тому, бо в 1814 р., видав Анрі Сен Сімон у Парижі книжечку п. з. „Про реорганізацію европейської суспільности і необхідність зібрати в одно політичне тіло народи Европи, зберігаючи їхню національну незалежність". Далі в 1838 р. другий француз Пекер видав книжку „Про торгівлю, хліборобство та загальну цивілізацію", де віщував „европейську торговельну республику", а відтак „федераційний союз держав Европи".

— **Недобір почти.** Американська почта має недобір 100.000.000 дол., який має покрити уряд з федерального бюджету. Департамент почти веде дуже ощадну політику. Завдяки цій ощадности почта „вийшла би на своє". Але вона має надзвичайні видатки, яких уже не може покрити. Ці надзвичайні видатки це воздушна почта, яка покищо більше коштує аніж дає приходу. Але на цій почті залежить федеральній владі, бо вона хоче її розвинути як один зі засобів для оборони краю, колиб прийшла потреба. Другий „екстра" видаток це 40.000.000 дол. для залізниць, які собі таку суму випроцесували за давні недоплатн.

— **Чудеса техніки.** Одна німецька фабрика хотіла довідатись, як довго трівае перетворення дерева в папір, який уживають для часописів. По сусідству фабрики зрізали три дерева, здерли з них кору і перевезли до фабрики. Перший зуб пилки торкнувся дерева в год. 7.35. В годині 9.35 перший листок паперу з цього дерева, висушений, їхав автом до друкарні в віддалі 4 км. В 10. год. він вийшов зпід друкарської машини вже з новинами. Треба було 2 годині і 25 хвилин, щоби з дерева став денник.

— **150-поверхові доми.** Ричард Ф. Долтон з Ню Йорку, один з фабрикантів будівельних матеріялів, каже, що в недалекій будуччині будуватимуть в Ню Йорку та інших містах Америки 150-поверхові хмародери. Ті хмародери, каже Долтон, будуть у ріжних колірах. Деякі будуть зелені, інші блакитні, а ще інші коралево рожеві. Будуть у хмарах не тільки бюра, але й мешкання для свіжого здорового воздуху.

— **Вкрадений дім.** З розвитком техніки можна красти предмети, про які давніше ніхто не мріяв. Громадянин Ню Йорку Селівен розібрав підчас неприсутности власника його дім, складений з 4-ох кімнат і перевіз його на кільканацять миль далі, де продав його за 200 дол. Коли власник дому побачив після повороту тільки городець, мав враження, що зійшов з глузду, бо не розумів, де подівся дім. Але вкрадений дім має ту хибу, що його не можна добре сховати і тому злодія Селівена перенесли до іншої тривкішої домівки, якої розібрати не можна.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в повнім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі сонячні.

Нагода для виздоровлення — в гарнім городі і на сонячних балконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20— зол.

Довільний вибір лікаря.

220 5—10 **Заряд.**

Дописи.

ЛЕМКІВЩИНА. (Не дрімаємо. — Справа українського Народнього Дому. — Жнива й елементарні катастрофи. — Потреба лікаря-українця). Наш Бескид не дрімає. Від весни приходиться занотувати у нас чимало додатніх проявів суспільного життя, що мають загальне значіння. Посвячення Українського Народнього Дому в Ялині — це небуденна подія для тої околиці, обнятої досі кацапською темрявою. Це діло рук о. Ференця і йому відданих громадян, що зуміли завдяки своїй солідарности здвигнути власними силами величаву будівлю та оснували кооперативу. — В Новосілцях приступив о. Степан Менцінський до оснування чит. „Просвіти", заг. збори якої відбулися на початку липня ц. р. Цей відомий знавець лемківської пісні получив це свято з продукціями новоселецького хору, який кілька разів уже вславився своїми виступами на концертах та фестинах по сусідніх громадах, а також у Сяноці. — В Дудинцях відбулися під кінець червня ц. р. численні сходини членів читальні „Просвіти", замітні тим, що між присутніли переважали жінки. На цих сходинах пані Олена Ванчицька, жінка адвоката зі Сянока, виголосила реферат про плекання і здоровля дітей і приступно зясувала ролю матерей у вихованні, а спеціяльно в національному вихованні молодого покоління. Мішаний хор читальні відспівав кілька народніх пісень після чого голова читальні подякував прелєґентці, та просив пані з Сянока частіше відвідувати наші села. Так гейби просив, щоб сяніцькі пані перестали сваритися за те, чий торт був ліпший у буфеті та щоб радше перейшли до позитивної праці, особливо ці зпоміж них, що перед роком грізно заповідали суспільну працю у великому стилі між нашим сільським жіноцтвом, одначе за цілий рік навіть ногою не посунули на село. Треба ратувати не тільки нашу рідну пісню, але й наш нарід! — У червні ц. р. відбулися теж заг. збори кредитової кооперативи „Сян" у Сяноці. Білянс за $^1/_2$ року діяльности цеї кооперативи є доказом, що вона проявила живу й хосенну в наших відносинах діяльність. Вона не тільки покрила всі кошти оснування й адміністрації, але виказала навіть чистий зиск. Через те заслугує на повне довіря лемків, які повинні складати в ній свої ощадности. Без аґітації і праці в цім напрямі нашого свідомого громадянства не розвинемо цеї кооперативи на ширші розміри. А ми мусимо йти скоро вперед, щоби хоч дорівняти москвофілам, які в „Бескиді" перестали вести торговельний відділ у власнім заряді, а зате розвивають кредитову діяльність, при чому одержують значні позички з Банку Рільного. Не без причини деякі москвофільські панки враз з польськими поміщиками устроювали перед двома роками рільничу виставку в Сяноці. Тамтуди, видно, дорога до Банку Рільного... — В червні відбулися в Сяноці оснувательські заг. збори Кружка Українського Еміґраційного Товариства. Саме на Лемківщині, де еміґраційний рух є дуже оживлений, опіка нашого Товариства над еміґрантами є найбільше потрібна. — Виділ Українського Народнього Дому в Сяноці, що поставив собі за мету побудувати власну хату й дати в ній приміщення ремісничій школі, яка має бути основана, не найшов належного зрозуміння серед української суспільности ані тут у краю, ані за морем. Не зміг він зібрати навіть половини цеї квоти, яка потрібна для сплати позичок, затягнених на купно величавої площі в Сяноці. Перепиняє працю також аґітація людей, що вміють тільки інших громадян публично на зборах чи фестинах зневажати та себе вихваляти і на сором своїм вічно волочаться по судах. Якби ми мали більше таких патріотів, як о. Левицький з Радошиць, що веде зразково кооперативу у своїй громаді й зібрав на Українській Народній Дім у Сяноці коло 100 зол., тоді наша Лемківщина не співала б сумної. — Збіжжа у нас випали добре, але намолот жита є дуже невидатний (з копи 25 кг). Пшеничні жнива щойно тепер у повному ході. — В Добрій Шлях., Глумчі та частинно у Військім вибив град у значній части збіжжа і ці села потребують помочі. В Добрій Шлях. є школа на яких 150.000 зол. Звертаємо

на це увагу Центр. Комітету допомоги жертвам повені у Ліьові. — Практичний лікар, особливо добрий дентист знайшов би в Сяноці дуже добрий заробіток і вдячне поле до праці.

Нові книжки й журнали.

Акад. Степан Смаль-Стоцький :„**Східні Словяни**". З приводу книжки: Dr. Lubor Niederle, Puvod a poczatky Slovanu Vychodnich. V Praze 1924—1925. Стор. 24. Форм.4°. Відбитка з київського журналу „Україна".

Акад. д-р Степан Смаль-Стоцький: **Поліські мішані говори і поліські дифтонги.** Стор. 12. Форм. 4°. Відбитка з журналу „Slavia" (czasopis pro slovanskou filologii) Praha 1927.

Акад, д-р Степан Смаль-Стоцький: **Мягкі і „тверді" голосівки.** Відбитка з журналу „Slavia" (czasopis pro slovanskou filologii) Praha 1929. Стор. 10. Форм. 4°.

Акад. Степан Смаль-Стоцький: **Українська літературна мова.** Стор. 12. Форм. 4°. Відбитки з київського журналу „Україна".

Акад. Степан Смаль-Стоцький : **Уваги до проєкту українського правопису.** Стор. 10. Форм. 4°. Відбитка з київського журналу „Україна".

Акад. д-р Степан Смаль-Стоцький : **Найближчі славістики і україністики.** Стор. 10. Форм. 8°.

Акад. Степан Смаль-Стоцький : **Оцінка праці:** проф. І. Огієнко: Нариси з історії української мови, система українського правопису, популярно- науковий курс з історичним освітленням. Варшава 1927. Стор. VIII. і 216. Оцінка цієї праці появилася в київськім науковім журналі „Україна" і окремою відбиткою. Стор. 19. Форм. 8°.

Степан Смаль-Стоцький : **Причинки до зрозуміння Шевченкових поем.** І. Шевченкове посланіє; II. Дві невеличкі Шевченкові думки. — Прага 1929. Стор. 48. Форм. 4°.

„Die ukrainische nationale Frage" (Materialen zur Frage der sogenanten ukrainischen nationalen Abweichung („Schumskismus") in der kommunistischen Partei der Ukraine und der kommun. Partei der WestUkraine) Lemberg 1928. Im Selbstverlag des ZK. der KPZU. Стор. 64. Форм. 8°.

Академия Наук Союза Советских Социалистических Республик: Известия по русскому языку и словесности 1929. Том. II. Книга I. Издательство Академии Наук СССР. Ленинград 1929. Стор. 376. Корм. 8°.

В. Зощенко : **Останній пан.** Юмористично-сатиричні нариси й оповідання. Переклав Федь Федорців. Львів, 1929. Видавництво „Із марафу." Стор. 128. Форм. 8°.

Світ: ілюстрований журнал, червень—липень ч. 6-7.: Зміст.: І. Камінський: За Збруч... Б. Лепкий: З поезій, д-р М. Чабан: Мої пригоди в Єгипті, П. Мегик: Різьбар В. Побулавець, В. Райф: На заході нічого нового..., З китайської поезії, пер. М. Рудницький, В. Ю. Кисілевський: У форті Чітрал, Ф. Федорців: Письменницька оселя, П. Мегикг, Нарцис Лукіянович: У днях туги..., Пробуджений Китай, І. З-ко: З лірики, Черче, Евген Чикаленко, М. Рудницький: Любовні листи, О. Б.: Радіофонічний відгомін, П. Голота: „***. Найменші держави в Европі, д-р М. Гнатишак: З німецького театру, І. Г. Реслєр: Вкрадені акції, М. Шевченко: Визначні вірмени між чужими, Відкриття нових гір, Ю. Сльозкін: Батько Викрута, фейлєтон, Загадки, Веселий куток. — Ілюстрації: В. Штемберґ: Вітряк у степу, К. Маковський: Ілюстрація до „Утопленої" М. Гоголя, Полтава. Альтанка в Івановому Гаї, Міліціонер на вулицях Київа, В добу радія, В. Побулавець: Погруддя Т. Шевченка, В. Побулавець: Погруддя І. Франка, В. Побулавець: Жінка, Р. Макдональд, Оселя українських письменників і журналістів в Ямному, П. Мегик: Проєкт декорації (2 картини), П. Мегик: Народне будівництво, П. Мегик: Дружина мистця, П. Мегик: Жовтий капелюх, П. Мегик: Nature morte, Памятник Котляревського і Шевченка в Полтаві, Театр „Березіль" в Харкові, Черче (4 світлини) світл. Лев Янушевич, Е. Чикаленко, Танцюрист В. Іваґвчук, Жорж Санд, Дел. Фоке серед українських кооператорів, Самопоміч Українських Еміґрантів в Кральовім Градці, Містечко Вільдеман, Товариство „Сокіл" в Жулині, Памятник на могилі українських гарматчиків в Кральовім Градці, Гуцулка, світл., Л. Янушевич, М. Островерха, Український хор в Костополі, Повітовий Базар в Бродах, О. Карпенко: Сатира.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 15-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Пятниця, 16-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Апольо: Авантурниця з Біярріц (Магд. Соня, Ліліо Панелі).

Кольосей: Король боксерів Рин. Дікс, Мейрі Брінн. Не нас обдурити.

Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайкарів).

Люна: Архиздодій з Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.

Оаза: Забава в кохання.

Палас: Боротьба за золотий ріг.

Пан: На порозі спальні (Ліліт Даніта, Верн. Кравс).

Пасаж: Пачкарі бриллянтів у Ню Йорку.

Фатаморґана: Подружі вакації.

Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Потєхіна, Райн. Шінцель).

Утіха: Червний біс.

Програма радіо.

Пятниця 16-го.

Льондон (356,3). 20·00 Концерт для проходу. 22·15 Квінтет.

Париж (1725) 16·45 Пополудневий концерт.

Берлін (418) 21·15 Фортепян на чотири руки.

Відень (516,3) 21·15 Музика до танців.

Рим (444) 21·— Концерт.

Міляно (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Мюнхен (533) 18·— Камерний концерт.

Ленінград (1000) 16·— Концерт.

Москва (825) 18·— Концерт.

Харків (1304) 19·30 Націон. мелодії. 20·— Етнографіч. концерт.

Київ (800) 19·— Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Симфоніч. концерт.

Познань (334,8) 18·— Концерт артистів опери.

Прага (487) 16·30 Камерний концерт.

Субота 17-го

Льондон (356,3), 16·45 Органовий концерт. 19·30 Популярний конц. військов. орхестри.

Париж (1725) 16·45 Музика до танців.

Берлін (418) 19·— Фортепян. 19·55 Веселий вечір.

Лянгенберг (473) 20·— Веселий вечір.

Відень (516,3) 20·15 Югославянські пісні.

Рим (441) 21·— Концерт орхестри.

Міляно (501) 20.30 Квінтет.

Будапешт (550) 18·10 Мадярські пісні. 19·10 Вокальний квартет.

Мюнхен (533) 22·45 Музика до танців.

Данціг (453,2) 21·15 Веселий вечір.

Ленінград (1000) 14·— Легкий концерт.

Москва (825) 20·30 Популярний вечір.

Харків (1304) 15·30 Пополудн. конц. 20·— Концерт.

Київ (800) 17·45 Камер. конц.

Варшава (1411,7) 21·— Концерт зі Сальцбурґа: Моцарт.

Познань (334,8) 19·20 Орхестра мандол.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 20—?
Гримаїв, пятниця, 16.VIII. 1929.
Теребовля, субота, 17.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. Карабіневича:
Переможляни:
16.VIII. Тітка Чарля.
Театр виїздить з 15.VIII. в турне на Волинь. 93 21—?

Магістрат в Рожнітові пляпає вносити оферти на відбудову будинку 7-ми клясової школи, які належить переслати до тут. Громадської Зверхности до дня 22-го серпня 1929 р. включно. — Пляни і спільні кошторис можна оглядати в канцелярії гром. в урядових годинах.
280 1—2

На „Рідну Школу" зложили ВП.: Родина Клосевичів і Юркевичів — Пійхо і Хотин 50 зол. замість подяки знакомим за співчуття з нагоди смерти батька, бл. п. Евстахія — як рівнож 10 зол. на Інвалідів; Софія Чолійова 40 зол. як збірку між священиками на св. Івана та Петра і Павла в Зарваниці; д-р Василь Тисяк-Велдіж 25 зол. зложених весільними гостями у п. інж. Батицьких. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 278 1—1

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найдокладнійше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 191 14—?

ГІМН. УЧИТЕЛЬ в Станиславові прийме на станцію учеників. Ближші відомости в Укр. Книгарні, вул. Собіського. 267 3—3

СТОРОЖ до каменниці пошукує посади — зголошення до Адміністрації „Діла" під „Сторож". 263 3—3

ВУГОЛЬ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі, — Ціни копальняні. 272 1—3

КОТРИЙ з п. кавалерів або вдівців урядників, учителів, в віці від 30 до 55 літ оженився негайно з Галичанкою, учителькою від кількох літ в околицях Варшави, небідною, симпатичною. Неавонімні зголошення з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Щира вдача". 274 1—2

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на однорічне згідно 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних кляс. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку, Зголошення від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти дарон. На відповідь значок. 127 3—?

ВДОРІ, звісній кліматично-лічничій оселі — **Пансіонат Олена** отворений цілий рік. Від 15. VIII. ціни знижені. Зголошення до заряду. 281 1—5

ПРИЙМУ хлопця на торговельну практику з ліпшого дому. Іван Евген Павлусевич, Надвірна. Книгарня, Торговля мішаних товарів і реставрація. 177 1—3

ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок". 230 4—?

ПРИЙМУ у Львові дві панночки на станцію. Зголошення до 28. VIII прошу слати О. Струмінська п. Яжна 246 3—?

ВДОМІ професора найдуть вигідне приміщення і опіку ученик або дві ученці. — Зголошення: Кохановського ч. 8. дв. 42. (партер). 264 2—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровська-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 14—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
269 2—?
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
ординує від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портієри, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські **деревляні вироби.** 273 1—?

Пансіонат „Стахова Воля"

Поручає шість віль **положених над Опором, серед смерекових лісів і гір.**

РОЗРИВКИ: **сальонова орхестра,** теніс, радіо, кругольня і бібліотека

Кухня першорядна.

Ціни дуже приступні, а в третьому сезоні 6·50 — 7 зол. денно від особи. Осінь в горах гарна і тепла.

Гребенів, пов. Сколе. Управа.
275 1—1

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Акціонарів Акц. Сп. „Полотно" у Львові відбудуться в суботу дня 31-го серпня с. р. о год. 17-ій в канцелярії нотаря Раставецького у Львові, при вул. Рутовського ч. 7. в слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання, приняття і підписання протоколу з послідного засідання.
2) Внесення дирекції на зліквідовання Акц. Сп. „Полотно" у Львові.
3) Внесення дирекції на затвердження ухвали дирекції в справі продажі решток позісталої мануфактури, канцелярійного і фабричного уряджения на покриття товарових вірителів.
4) Вибір ліквідаторів.
5) Вибір ревізійної комісії.
6) Внесення членів.

Акціонарі, котрі хотять взяти участь в Загальних Зборах мусять найпізніше до 8 днів перед Загальними Зборами свої акції або депозитовий квіт на зложення акцій в Тов. „Дністер" зложити у нотаря Раставецького у Львові, вул. Рутовського ч. 7.

На случай браку потрібного комплєту в дни 31. серпня, відбудуться ті самі Загальні Збори з тим самим порядком нарад, в тій самій нотаріяльній канцелярії дня 9. вересня с. р. о год. 17., котрі без огляду на високість заступленого акц. капіталу, вирішать всі справи поставлені висше на дневнім порядку. На сей случай речинець до зложення акцій визначується на 5 днів перед Загальними Зборами.
279 1—1 **„Дирекція".**

Конкурс.

Видія Тов. „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі, оголошує конкурс на посаду надзирательки. Ближші інформації подасть Управа інституту. — Зголошення прошу надсилати до 25. VIII
М. Демчук, управ. інст.
276 1—2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 183 (11.474). Львів, субота 17. серпня 1929. Щоденна орґана католицького руханства. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеґрам: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Утопійна програма.

Львів, 17. серпня 1929.

На зїзді „Союзу національних меншостей Німеччини" принято, як це ми вчора подали, заєдиничу декларацію про мирну розвязку проблєми національних меншостей. Ця деклярація складається з загального вступу, пяти програмових точок і закінчення. Вступ подали ми вчора. Тепер хочемо приглянутися поодиноким програмовим точкам тієї знаменної деклярації.

У першій точці зїзд категорично ствердже, що европейський мир і його реалізація не можуть бути узалежнювані „від сповнення зазіхань і осягнення вкритих (чому вкритих? — Ред.) політичних цілей". Цей европейський мир буде осягнений, на думку зїзду, тільки „всіми европейцями на основі істнуючих **тепер** можливостей".

У слідуючій точці програми вичитуємо теж категоричне твердження, що до розвязки меншостевої проблєми буде в силі причинитися **„не новий територіяльний поділ Европи,** але виключно виконання відповідної **моральної програми,** яка створить відповідні правні гарантії для свобідного культурного розвитку". Ті правні гарантії мали бути такого покрою, щоби були в силі „відібрати меншостевій справі характер **політичної проблєми** та зробити з неї **внутрішнє питання держав".**

Обдерши таким чином справу меншостей з політичної поволоки та зробивши її виключно внутрішнім питанням заінтересованих держав, тобто визнавши навіть обовязуючі тепер трактати про охорону прав національних меншостей занадто щедрими для меншостей, автори цієї програми в третій II точці рішили: „Засаду культурної автономії, що насуває сумніви і не дається в загальний спосіб зреалізувати, слід заступити засадою культурного мутуалізму". А місце культурної самоуправи, яка „з правила веде до культурної і горожанської ізоляції" повинна заступити засада рівноуправнення „в піклуванні держави культурним розвитком". Все те тому, бо „визнання права на істнування (мутуалізм) і рівноправність поодиноких культурних груп творить підставу істнування і розвитку европейської культурної суспільности".

В черговій точці програми зїзд висунув пропозицію, щоби „Лігу Націй, яка є установою, що висловлює політичну волю держав" доповнити „европейським культурним союзом". Чому? — *Тому, бо Ліга Націй, як політичний союз держав,* що основується на формальних договорах і міжнародніх політичних звичаях, вимагає скріплення з боку такого аполітичного джерела культурної сили, яким буде европейський культурний союз. „Окремі національно-культурні групи внутрі европейських держав, як прояви з двома обличчами, які характеризують державну і національно-культурну приналежність, покликані до того, щоби стати звязком між членами всіх окремішних культурних груп".

В останній точці програмової частини тієї деклярації вичитуємо запевнення, що відібрання політичного характеру тій проблємі мусить „усунути приноровлювану досі методу надавання їй політичного характеру і тенденційного використовування тієї справи для політичних цілей". Тільки таке поставлення справи вплине на те, що „з обсягу взаємин між поодинокими европейськими культурними групами" усунеться „політичну гру европейських держав". Наслідком того „меншостева проблема стане **етичною** проблємою цілої европейської культурної суспільности і тільки таким чином дасться розвязати".

Кінчиться ця незвичайна деклярація закликом зїзду до „всіх національно-культурних груп европейських держав", щоби вони зрезиґнували „з негативної акції, що має чисто спекулятивний або сентиментально-емоціональний характер" і приступили до розвязання меншостевої проблєми при допомозі „творення при співучасти всіх свідомих европейців европейського союзу культурної суспільности".

Для докладнішого зрозуміння тієї деклярації не від річи буде вказати ще на самих пранжерів берлінського зїзду і авторів та пропагаторів проголошених на ньому гасел. Отже головну ролю в скликанні зїзду та його підготовці відіграли, як сказано, поляки в Німеччині. Головний програмовий реферат виголосив поляк д-р Качмарек, другий менше важний і відповідальний реферат виголосив представник данської меншости в Німеччині Хрістіянсен. На зїзді відбулася обширна дискусія саме над програмовими тезами деклярації. В дискусії забирали слово й такі, як це видно зі звідомлень чужинної преси, які доказували, що навіть, стоячи на базі льояльности, не можна при нинішніх обставинах виключити елєментів політичної боротьби за права національних меншостей. Це — суперечна життю утопія, яка практично може проявитись на зовні як гра сильнішого на рахунок слабшого. Одначе представники такої думки були на зїзді в меншости і тому принято там повищу декларацію, яка переносить проблему національних меншостей з площини реального життя в ділянку утопії. Та саме таке наскрізь утопійне поставлення справи було необхідне для тих, що під плащиком „етичного", „толерантного" і „ліберального" підходу до розвязки національної проблєми в своїх державах, займаються денаціоналізацією та культурною й господарською асиміляцією своїх т. зв меншостей.

Сінокоси покінчені - - - жнива починаються!

Не забудьте обезпечити збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Республика справляє уродини.

Берлін, 12. серпня 1929.

На широких фронтових сходах берлінського Райхстагу (парляменту) стоїть австрійська капеля і грає віденські вальси. Перед орхестрою стоїть на „Площі Республіки" добрих 100.000 людей і б6 після кожного вальса браво. Коли 100.000 людей плеще в долоні, повстає великий шум. Віденський капельник обертається кожний раз до товпи й елєґантно салютує. 100.000 людей знов б6 браво. Раз з цього раз в другого боку якийнебудь запалений німецький унітарист (т. зв. Аншлюсбрудер) кричить що сили в легенях: Нехай живуть наші австрійські брати-республиканці. Гох! — 100.000 людей знімається і кричить: Гох, гох, гох! Елєґантний капельник знова салютує. Повертається неначе на пружині лицем до орхестри й на берлінську товпу починають класти звуки „Ан дер шенен блауен Донау", або якенебудь інше вальсове **potpourri,** симпатично, легко, добре виконане. Стотисячна публіка колибає в такт головами а понад нею, стоїть на постументі бронзовий Бісмарк і грізно дивится на захід.

Одну годину і 20 вальсів пізніше, починають підноситись перші сумніви. Головно тому, що оплески зробились густіші і стояти стало тісніше. Народу прибуває і прибуває. Химерна доля і людські плечі піднесли мене на підмурівок від лямпи, але багато місця нема, вистарчило якраз на півтора пяти. Це завше буває, коли замість сидіти в „резерації" для журналістів, пресіся в товпу, щоб послухати „що народ говорить". Покищо, народ обрабляє себе ліктями і боками і підспівує під носом вальси. Мій сусід з права, що висить на одній руці, твердить, що це були гарні часи, коли народ вальси танцював, а не якісь зварйовані заморські „фіксфанси", з викручуванням колін і ломанням голови. Мій сусід з ліва старається мене переконати, що „менше як від пятьох комуністів він не починає", це таки мовити його сніданкове мінімум. Максімум доволі трудно встановити. Це річ апетиту. Одним словом лицар: „одним махом сто комуністів забіяком". Темніє. Нараз широкий фронт Райхстагу заливає хвиля світла, а народ одноґлідно каже: ааа!.. Ще десять вальсів пізніше стаю вже тільки на одній пяті й слухаю як підімною фрау Міллєр викладає фрау Маєр, що тепер цілком не такі часи настали. Які саме — годі зміркувати. Поволі, поволі підходить девята година, тужливо вижидана. В девятій годині має роспочатись велика республиканська парада. Це Берлін інавґурує святочне десятиліття істнування німецької республики. Проголошено її 11. серпня 1919 р. у Ваймарі, тобто правосильний республиканський устрій. (конституцію) фактичнож, республику проголосив з отих сходів, на яких тепер трає віденська капеля, Филип Шайдеман ще 9. листопада 1918 р.

Монументальна постава на підмурівку від лямпи (на одній пяті) мало надається для історичних реміпісценцій. Всеж таки питаєш себе — якими путями зійшли властиво німці до республики? Як світ-світом, Німеччина була засігди монархічна. До крови і костей. І саме Німеччина витворила европейський тип монархії, особливож у середновіччі. Німеччина й Імперюм Сакрум це два нерозривні, ідентичні поняття. Це були німці, що переняли від Римлян ідею цезаризму й донесли її аж до найновійших часів. Великою була Німеччина за часів німецьких середньовічних кайзерів: каролінґів, саксонців, салійців, гогенштауфів і габсбурґів. Бували в її історії міжкоролівя, де міняпись на престолі пануючі ріжних домів і династій, але не було ніколи безкоролівя. З упадком і розкладом монархічної ідеї почала падати сама Німеччина. Доба габсбурсько-льотаринської династії (1745—1805) означає початок кінця. Якраз від дати 1806 р. — відколи невідновлено кайзерської лінії аж до р. 1871, отже до дати проголошення нім. цісарства, Німеччина переживає добу найглибшої політично-державної депресії. Вона роспадається на кілька тузінів взаїмно поборюючих і пожираючих себе держав і князівств і в тім каламутнім німецькім хаосі неначе жажерливі щуки шибаються усякі чужинні пануючі. Передовсім Наполеон І., німецький „бич божий"! Регенерація Німеччини починається щойно в 1871 р., атжеж в хвилі, коли великий Бісмарк відродив цісарство і встановив династію Гогенцолєрів. Безприміроною в історії цього відродження. Вчора ще обєкт чужої політики, обєкт територіяльних й економічних рекомпенсат поміж чужими потугами, від 1871 р. Німеччина вироблюється за не ціле пів століття на величезну модерну потугу. Потуту того роду, що 39 найможучіші держави світу потребували чотирьох повні роки страшної війни, щоби Німеччину перемогти і повалити на коліна. Цілу Америку, Азію, Африку й Австралію змобілізовано против одної Німеччини, та ще в добавок Німеччини, обтяженої двома живими трупами: Австро-Угорщиною Габсбурґів і Туреччиною султанів. Сила і міць Німеччини була напротязі цілої історії якось нерозривно звязана з ідеєю монархізму.

І враз — республика! Її властиві причини лежать в ході подій ще перед 1914 р., у звязках великої світової війни. Її причини лежать може не так у недоцільности і пережитости монархічної ідеї самої по собі, але радше в самій особі останнього нім. кайзера, Вільгельма II. Не будучи сам по собі добрим і далековорим політиком, він зробив ту основну помилку, що не вмів віддати політичного проводу в руки покликаної людини. Бісмарксівська конституція не предбачувала запобігаючих законних засобів против слабого чи несправного монарха. І сталося так, що сам цього не хотячи Вільгельм II. загнав Німеччину в глухий кут дипльоматичного окруження, змобілізував против Німеччини цілий світ та був свідком, як та Німеччина окружена з усіх боків заломилась. І не тільки вона, але й монархія заломилась. Безпосередній процес повалення монархії почався фактично 6. квітня 1917 р. в дні, коли Америка виповіла Німеччині

війну. Цілий світ зрозумів, що Німеччина війни не виграє, що завдяки американським грошам і матеріялам, аліянти матимуть довший відих. Це був початок кінця. Приблизно пів року це тривало, заки Америка наситила західній фронт настільки своїми людьми й запасами, що аліянти могли роспочати рішаючу офензиву. Її кілька разів відбивано. Дня 18. липня 1918 маршалок Фош почав останню велику аліянтську офензиву, в трьох місцях зразу, над Марною, Сомою і в Фляндрії. Почались місяці пекельних боїв, німецький фронт почав вгинатись. Виголоджені німці уже не були в стані витримувати натиску обєднаних, відпочатих, ситих їжею і зброєю аліянтських сил. Місцевість за місцевістю звільняють Німці, щораз швидше розвивається штурмовий марш побідних аліянтів, кожного дня стає актуальним питання — уже непро програну, але про розміри програної. Дня 4. листопада 1918 Німці програють останній великий бій під Валянсієн. Це був уже край, капля, яка переповнила чашу. Німці просять замирення. 3. листопада вибухає бунт серед нім. фльоти, він перекидається на міста Гамбург, Бремен, Любек, Ганновер, Кельн, Штутгард, Магдебург, Дрезден і т. д. 8. листопада вибухає революція в Мюнхені. 9. листопада слідує Берлін. Вільгельм II. абдикує, Шайдеман проголошує республіку. Того дня скотилось з голов німецьких пів-суверенів двацять вісім королівських корон. Дня 11. листопада зложено перший республиканський уряд, в якім канцлером став Фрідріх Еберт. 25. листопада 1918 відбувся зїзд представників нім. провінцій і країв, на якому вирішено скликати Національні Збори для складення нової конституції. 19. січня 1919 відбуваються вибори до Націон. Зборів. 6. лютого сходяться Національні Збори у Веймарі й провізорично вибирають Фрідріха Еберта на президента Німеччини. Проф. держ. права на берлінськім університеті Гуго Пройс випрацьовує проект нім. республ. конституції. По піврічних працях Національні Збори цей проект приймають. 11. серпня його підписує Еберт, 13. серпня він входить у силу.

10 літ дальшої німецької історії, це з одного боку боротьба внутрі, за монархію чи республіку. Молода республика відбила до цього часу багато заздхань і нападів, з права і ліва. За тих десять літ вона встигла сяктак закріпитись, сяктак пустити в масу свої коріння. Але боротьба за нім. устрій ще не перервалась. Можна спокійно висловити думку, що чим більше Німеччина консолідується на зовні, тим більше актуальною робиться її устроєва проблематика внутрі. Проти республики стоять два фронти — з ліва комуністи, з праваж, усі нім. праві монархічні партії. Правий фронт далеко сильніший від лівого. Втримається республика? Чи знова поверне в якийнебудь формі монархія? Можливість заведення комуністичної диктатури пролетаріяту в покищо і на необмежено далекий час майже виключена. За ким стоїть маса — за демократами чи монархістами?

Ота маса стоїть і слухає віденські вальси. Хитає в такт головами і бє браво. Фрау Міллєр оповідає фрау Маєр свої турботи. Це є турботи нинішнього дня, буденні і сірі, як ота кількасот тисячна маса. Народ оповідає собі різні історії, про політику ніде ніхто нічого властиво не говорить. Тільки мій сусід з ліва побиває одним махом сто комуністів. Є теплий серпневий вечір, музика, велика парада, „ес іст філь льос", є на що подивитись, є чим розірватись, є сензація. Та маса є приязно настроєна, вона має свою працю, свій прибуток, вона доволі пристойно вдягнута, вона сита, вона не має абсолютно нічого проти республики. Перед 15 роками вона не мала абсолютно нічого проти монархії. Нині велика демократична преса уже за цілі тижні наперед розтрублювала велику параду, як не піти і не подивитись? А за 15 літ може бути таке, що у випадку монарх. перевороту права преса знова пічне трубіти на параду, народ знова піде юрбою послухати віденських вальсів, дивитись на освітлені водограї, походи з факелями і на штучні вогні й різнокольорові ракети. Він теж не буде мати нічого проти монархії? І горе буде усім отим людям, що сидять тепер у Райхстагу, якщо вони дадуть звестися тій приязній атмосфері і краєугольним каменем своєї республики зроблять приязні настрої цьої маси.

Але ні! Ті люди знають змисл держави, змисл всякого панування. І ось в мягкі розливні тони вальсів вривається десь з Унтер ден Лінден, неначе шорох по склі, згук тамбурової орхестри Райхсбаннера. Різко, чітко, як сталевий град луплять барабани. Гострий свист сопілок, чінелі, шальмаї. Йдуть сотні Райхсбаннера, республиканської гвардії. Це є республиканські „фасчіо", боєва організація, властивий фундамент, на якому стоїть республика. Це є німецька республиканська „перша бригада". 150.000 чоловік-відпоручників вислано на цей день до Берліна, вони кожний квартал, кожну вулицю наповнили різким фанатичним посвистом своїх орхестр, вони клином вбиваються в кількасоттисячну товпу, пробивають собі дорогу до сходів Райхстагу, мають їхні стяги, сотні їх, вони муром обступили Райхстаг, і не на масі, на них він спирається. Напротязі трьох днів маса матиме десять найбільше ріжнородних спектаклів. Тому вона не матиме нічого проти республики. Не матиме нічого тим більше, що її переконують, що це її справа, її чин, її заслуга, її влада. Але фактично влада де інакше. Вона в руках змілітаризованого, залізною партійною дисципліною скованого Райхсбаннера.

Зенон Пеленський.

З Ромунії.

Школи для меншостей, але не для українців.

Меншостеві школи, як для попередніх, так і для теперішнього правительства, є тільки в Семигороді і в Банаті, себто школи німецькі й мадярські. Правительство внесло до парляменту законопроект, щоб дати німецьким і мадярським приватним школам допомогу в сумі 25 міліонів левів. До цього внеску говорив у сенаті професор університету Балачиску, заявляючися проти допомоги меншостевим школам. Поки правительство схоче допомагати меншостям, повинно воно насемперед заспокоїти конечні шкільні потреби ромунського народу. В Ромунії прим. університети не мають досить приміщень, бракує кабінетів, лябораторій, недостає наукових приладів, бібліотек і т. д.

З національної самоуправи — нічого!

Сам д-р Манів, президент міністрів, заявив у своїй відповіді на жалоби мадярського депутата гр. Бетлена, що про національну самоуправу в розумінні постанов у Альба-Юлії й бесіди бути не може. Ромунська національно-царанистична партія — казав він — ніколи і в думці не мала допустити національні меншости до такої обширної рівноправности.

„Рідний Край", навівши отсі слова Манівa, стверджує, що він завсіди і постійно пригадував українському громадянству, що від ромунів йому нічого надіятись, за що легковірні люди накидалися на нього лайками. „Нехай — пише „Рідний Край" — говорять і пишуть, що хто хоче, а ми обовязані до смерти казати українському народові, що ніхто ніколи йому нічим не допоможе, як він сам не обєднається у своїх власних організаціях".

Провідник німців у Ромунії д-р Ганс Рот сказав на заяву д-ра Маніва, що ромунському правительству ніколи і в гадку не приходило держатися постанов у Альба-Юлії, мін іншим таке: „Мушу заявити щиро, що я зазнав великого розчарування через урядову заяву, яку дав президент міністрів на засіданні камери, а саме, що національне зібрання в Альба-Юлії не мало навіть заміру признати національним меншостям самоуправу". Розумні німецькі політики, а ще більше ті українці, які вихвалювали ромунську національно-цараністичну партію, обіцюючи всякі блага з панської ласки, мають причину розчаровуватися. Та коли вже сам український нарід переконається, хто йому брат, а хто собі рад? А вже час було би прийти до голови по розум — кінчить зовсім слушно „Рідний Край".

Сен. Залозецький проти адміністраційного закону.

Сен. д-р В. Залозецький заявив, що буде голосувати проти адміністраційного закону тому, що закладання злучених громад з найменше 10.000 душ у мішаних повітах вийде на неко-

---

І. ЛУГОВИЙ.

З української Добруджі.

Враження українського засланця.

Повертаючи з заслання на вакаційну відпустку в рідні підгірські сторони Буковини, задержався я на два тижні в північній Добруджі, щоби приглянутися безпосередньо життю-буттю наших братів, потомків запоріжських козаків у північній части Добруджі. Мої спостереження, хоча дуже поверховні, настільки цікаві, що не від речі буде поділитися ними з ширшим кругом читачів.

В цій найбільш на південь висуненій смузі розселення українців у Ромунії розсіяні, вони в північній части Добруджі й у дельті Дунаю. Коли історичними центрами є оселі Дунавці й Моругіль, то культурним і політичним центром цеї области повітове місто *Тульча*, яке має на 30 тисяч мешканців коло 10 тисяч українців.

Українських культурно - освітніх осередків немає тут, а жевріє українське життя лишень по деяких сімях. Українці в Тульчі займаються виноградництвом, рибацтвом та хліборобством. У двох місцевих церквах правилося богослуження проти волі населення на ромунську мову.

Це відноситься до церков у всіх українських оселях Добруджі. Галацький епископат обсадив уже всі парохії ром. священниками. Населення виступає одностайно проти нового стилю. Все це, разом взявши, причинюється до упадку релігійних почувань. У гутірці з простолюдям вдаряє у вічи велика привязаність до празітіської церкви.

Моя мандрівка попровадила мене з Тульчі до *Моругіля*. Ця українська оселя лежить 30 км. на схід від Тульчі і має коло 350 дворів, між котрими є лишень кілька татарських і 5 до 6 молдавських. Населення займається риболовством і хліборобством.

Дальше на схід положений *Вищий і Нижчий Дунавець*. Це колишня Запорожська Січ. Ще й сьогодня видні сліди старої фортеці. Тут козаки оставляли свої родини, коли йшли по своїм заняттям в дунайську дельту, щоб зїзджатися на релігійно-національне свято Покрови. Звідси воювали козаки старообрядців (москалів) і турків. Тепер обі ці оселі мають коло 200 домів, з того 10 ромунських, решта українці.

Над Чорним Морем лежить дальша українська оселя порт *Катарлез*, теперішня назва: Св.Юрій, заселена самими українцями (до 2500 душ). Населення займається частинно скотарством, а головно рибацтвом в морю й Дунаю і має свою рибацьку кооперативу. Катарлез є головним центром морської ловлі риб.

В самій дельті лежить українська оселя *Караурман* з населенням до 1.500 душ, яке живе зі скотарства й риболовства.

Другим містом в українській Добруджі є морська пристань *Сулін* з мішаним населенням. Українці мають свою окрему лільницю. 10 верст по Дунаю лежить *Тамурлія*. В обох цих місцевостях можна нарахувати до 2.000 українців, які рибакують і випасають худобу.

10 верст від моря в дельті лежить між килійським і сулінським рукавами Дунаю чисто українська оселя *Летя* з 1.800 населенням, яке рівнож знаходить свій прожиток у рибацтві і скотарстві.

Дальше на північ завела мене моя дорога до порту над Дунаєм, місточка *Стара Кілія* з 3.000 населення українського і стількиж москалів та молдованів. Мешканці Старої Кілії займаються рибацтвом, скотарством і хліборобством.

В північно-східній окраїні Добруджі, що прилягає вже до акерманського повіту Бесарабії, лежать по Дунаю в напрямі до Кілії *Пардин* і *Сатунов*, які начислюють разом 80—70 дворів, що живуть зі скотарства і риболовства.

В дельті наткнувся я ще на одну чисто українську оселю *Баглажанку*, яка начисляє коло 40 домів.

На північний захід від Тульчі лежить на границі між Добруджою і Бесарабією пристань над Дунаєм, місточко *Ісакча*. З 3.000 домів буде коло 300 українських, мешканці котрих живуть з хліборобства, виноградництва й пасічництва.

В цім куті Добруджі наткнувся я ще на такі українські оселі: *Пошта* з якими 200 українськими і 50 молдованськими дворами. 8 верст дальше лежить *Телиця*, яка має коло 300 самих українських дворів; мешканці займаються хліборобством і пасічництвом.

Врешті згадаю ще чисто українську оселю (2.000 душ) *Ганчарку*, мешканці котрої живуть серед лісів з хліборобства, виноградництва, лісництва й пасічництва.

Вичислені місцевости є чисто українські. Крім них розсіяні українці по 5—20 дворів по багатьох інших оселях північної Добруджі. Загально носить Добруджа міжнародній характер. Тут знайдете болгарів, турків, молдованів, греків, італійців, німців і москалів. Точної статистики національностей нема. Загально можна приняти до 50.000 українців на яких 200.000 загального населення Добруджі.

Всі наші люди говорять гарною українською мовою, яку зберегли від своїх дідів і яка пригадує говір південного українця з Херсонщини. Краще збереглася українська мова в зах. Добруджі, ніж у приморських околицях. Цей говір звуть там „буцівським"; пояснюють цю назву тим, що „буці", себто добруджанські українці, вигукують на волів словами: соб-собе. Рівнож зберегли наші добруджанські брати ста-

ристь українців, що по містах українці не матимуть у громадській раді вірилісга, бо православний парох ромун, а гр.-кат. парох ледви чи буде заступати найчисленнішу в місті віроісповідну громаду, дальше тому, що прімар має вибиратися не звичайною більшістю, а більшістю 2/3, а як її не буде, то прімаря іменує міністерство, а вкінці тому, що й досі правительство не направило заподіяної українцям кривди в шкільництві.

Конгрес Федерації Педагогічних Асоціяцій.

„Атляс цивілізації". — Праці Конгресу. — Виступ української делєгатки. — Богата виставка.

Конгрес цей закінчився не 3-го, як було призначено, але 2-го серпня. Найбільш конкретним його наслідком була реалізація думки, яка виникла ще в Брюсселі на зборах Бюра Міжнародного Виховання в 1928 р. Ставилось питання, який дидактичний матеріял слід увести в школи з метою проводження в них міжнароднього знайомства, бо, як досі, ті короткі вістки, що їх подають шкільні підручники історії та ґеоґрафії, не вистарчають. Рішено в першу чергу скласти „атляс цивілізації" (Atlas de la Civilisation), в якому кожна країна виказалаб картами, діяграмами, малюнками й текстом свою територію, історичний зріст держави, стан свого промислу, торговлі, культури і т. д.

Атляс цей буде ділитись на стільки частин, скільки є країн, а крім цього матиме кілька розділів загальних. Кожна країна має виготовити для атлясу такі дані: 1) природний осередок, 2) громадянство: а) антропольоґічні дані, етноґрафічні, демоґрафічні, б) економічні дані — хліборобство, ремісництво, індустрія, комунікація, в) політичні інформації, адміністративні, соціяльні — установи й організації, ґ) розселення — села, містечка, міста, ґ) відомости про інтелектуальний та моральний стан — науки, мистецтво, письменство, виховання, релігія. На чолі цього підприємства стоять Поль Отлє і Ганна Одерфельд. Співробітництво в цьому атлясі приобіцяли видатні вчені ріжних народів.

Постійним осідком для зібраного матеріялу призначується Женева, де намічено утворити на березі озера спеціяльний музей, що досі складався в одному з Інститутів у Брюсселі в 60 салях. Вже досі зібрано понад 5.000 ріжних малюнків, ілюстрацій та документів, звязаних з атлятом. Музей буде величавою палатою, пляни якої саме виробляють визначні архітекти.

Щож до праці Конгресу, то він проводив її в 19 секціях, які радили пять днів. Кожна з секцій мала приблизно 2—3 засідання. Найбільше людей збиралося в секціях для міжнародньої кооперації та підготовки вчителів. У цих секціях читано найцікавіші реферати. Українська представниця п-і С. Русова, делєґатка Українського Педаґоґічного Інституту в Празі, прочитала тут реферат п. з. „Психольоґія українських дітей на вигнанні і їх малюнки". Реферат цей принято дуже прихильно.

На загальних вечірніх зборах виступили видатні представники науки з ріжних держав, що читали свої реферати по англійськи, французськи або німецьки. На першому засіданні виступив член Ліґи Націй п. Мюррей, що закликав учителів ширити ідеї Ліґи Націй. Свою промову закінчив він так: „Величезні зміни, що їх внесло XX. століття, порушили увесь минулий порядок життя і внесли значний елемент хаосу. Я гадаю, що в усій літературі, як і в фільософії та в політиці почувається потреба нашого часу утворити і внутрі і зовні новий космос. І я сильно переконаний, що найпевніший для того засіб є добре виховання і міжнародне горожанство. Тому нам треба скупчити всі студії навкруги одного центрального інтересу, присвятити всі наші зусилля для однієї високої мети. Ця центральна мета, щоб усіх задовольнити, мусить служити добром цілому світові ,мусить поставити принціп космоса понад змаганнями часових еґоїзмів".

Не менше цікаві були виклади й інших визначних членів Конгресу, але годі тут вичисляти хоч би заголовки рефератів.

На виставці при Конгресі товклося завсіди багато людей, хоч пояснення їм давалися не дуже то регулярно. Кермував виставкою ґен. комісар Шофлє, що за пять місяців зумів зібрати матеріяли від 150 експонентів і відповідно їх розставити. Виставка справді богата і з неї можна немало навчитися.

Найбільше простору на виставці заняли ріжні відділи праці Ліґи Націй, а між ними й міжнародня школа для дітей в Женеві, що істнує вже чотири роки. Почалась вона з 7 дітей, а тепер має їх уже 123. Це діти 15 націй: 2 німців, 50 американців, 13 англійців, 2 австрійців, 1 китаєць, 5 японців, 3 поляків, 5 росіян, 2 швайцарців і т. д. Учителів є разом 19 і належать вони до 7 народностей. Позатим представлена дуже пластично діяльність молоді Червоного Хреста, передовсім у Швайцарії, Австрії і в Чехословаччині. З порівняння із експонатами ріжних держав видно, що школа в нинішній Австрії поставлена просто зразково. Вона тепер справді перша в цілому світі. Незвичайно інтересні також ріжні діточі вироби (шкільні циґьки, театри маріонеток тощо). Звертали на себе також увагу дитячі праці й оповідання, виставлені Інститутом Руссо і його психольоґічні обслідування дітей.

Слухаючи цінних рефератів та оглядаючи найріжнородніші експонати, якже горячо хотілось би все це добре, гарне, нове приноровити й до наших убогих шкіл, увести до наших дитячих приютів та захистів! Скільки то користи мало би з того виховання молодого українського покоління!

Провансальський національний музей.

Arles, 10. серпня 1929.

Їду до Arles — цього живого музею античної старовини, „малого ґальського Риму", щоб відвідати славетний провансальський національний музей — „Палату фелібрів" т. зв. „Museon Arlaten".

Саме перед 30 роками у Ф. Містраля зявилася думка закласти і зорґанізувати цей зразковий і незвичайний цікавий музей „справжню реліквію Провансу" як слушно називають його французи.

Останні роки свого життя ґеніяльний провансальський поет і великий патріот присвятив систематичній праці над орґанізацією цього музею, кожного четверга він кидав своє село і їхав до недалекого Арль, щоб при допомозі своїх найближших приятелів і співробітників на полі фелібризму, будувати крок за кроком цю велику і зразкову національну установу.

Справа пішла швидше від 1904 р., коли в осени Містраль одержав половину премії Нобеля за літературу. Оригінал такої ухвали шведської Академії Наук знаходиться у вестибулю арлетанського музею. Цю премію — згідно з постановою куратерії нобелівського фонду, Ф. Містраль одержав не лише за свою літературну діяльність у провансальській мові, але і за наукову працю в ділянці романської фільольоґії, себто за свої численні провансальоґікі студії, а передовсім за свій монументальний словник живої провансальської мови — славетний „Lon Tresor dón Felibrige".

При допомозі теперішнього премієра, а тодішнього міністра мистецтва, А. Бріяна — Ф. Містралю вдалося придбати для провансальського музею стару палату Ля Певаля у центрі міста між головними двома площами: форум і республики.

Крім музею у цім старобулім будинку знайшли постійне приміщення — чимала а головно вичерпуюча реґіоналістична бібліотека, розуміється з найкращим і найбільшим провансальським відділом та централя товариства фелібрів, де відбуваються урядові засідання цієї дуже діяльної і невтомної орґанізації (т. зв. „Salo don Connsistori").

Біограф, і приятель Ф. Містраля — М. Андре (пор. його недавню публікацію — „Життєва гармонія Містраля". — Париж. 1928.) — таким чином зясовує мету і завдання цього музею:

— „Museon — пише він мав дійсно представляти всі прояви Провансу та, відживити цю країну під кожним оглядом, отже передовсім життя побутове, знаряддя, зброю, одяг, зачіску вигляд, житло, умеблювання, харчування, полювання, рибальництво, годівлю худоби, хліборобство, кераміку. Але также і психічне життя: мистецтво, різбярство, ґравюри, малярство, танок, музику, ґри, свята, фольклор, звичаї, забобони, традиції, релігію, первісну науку, способи рахування, народню медицину і лікування то-що. — Врешті громадське життя: — родину, народини, виховання дітей, суспільну орґанізацію, касти, привілеї, торґівлю, ґроші, засоби, комунікації, боротьбу за істнування, засоби нападу і захисту і т. д..."

Треба сказати, що плян великий цей Ф. Містраль виконав, як майже усе у свому житті, нетільки майстерно, але і зразково. Його „Museon Arlaten" — може бути прикладом того, як слід доцільно і раціонально влаштовувати національні муцеї народів, передчасно викреслених зі сторінок офіційльної історії.

Вже самий розподіл величезного матеріялу у поодиноких салях є дуже програмовий і доцільний. Провідною думкою Містраля було досягнути максимум гармонії і суцільности при додержанні найбільшої самобутньости і своєрідности кожного такого відділу, окремої салі.

Отже „Salo Banmassiero" — є так би мовити, преісторичним вступом до Провансу, знайомлючи відвідувача з археольоґічною старовиною цього краю. Вона має по сусідству і по закону контрасту „Salo dón Counsistori", себто салю засідань фелібрів з бюстами всіх визначних провідників цього руху. Це мовляв, останній часово прояв провансальської національної стихії, що не вмерла, але зразок славетного воклюського фонтану, жевріє все у вічних підземних джерелах, що періодично еруптивно вибухають на зовні.

Вестибюль і сходи — декоровані прапорами старих цехів Арля, поруч них малюнки з історії ново-провансильського відродження: інспірація Містраля до „мірейо" пастель знаменитого вітрака, з яким звязані чудові Lettres de mon monlin" А. Доде..., спогади про часи самостійности Провансу і т. д.

Перший поверх знайомить нас з матеріяльним побутом провансальського народу, як видно вже з назв. відносних саль: Salo dón Constume, menagiero (провансальський хутір і село), S. de mobie (обстановки). S.

рі обряди, які є цілком відмінні від звичаїв тамошніх москалів, молдованів або болгарів. Писанки подібні, як в буковинських селах над Прутом. Хати чепурненькі, в середині гарно прикрашені, чистіші, як на Буковині, гарно обведені, носять чисто український будівельний характер і ховаються в зелені так, як на Буковині й на Вел. Україні. З пісенного репертуару замовкли вже історичні пісні: в новіших часах проникає вже й зіпсута російська пісня. Молодь співає українські пісні залюбки многоголосим способом. Про ліриників нема сьогодня вже й слуху. — Історична ноша козаків сьогодня вже перевелася: чоловіки й жінки носяться вже по міському. Вишивку бачив я дуже рідко.

Самі-ж добруджанські українці звуть себе „руськими", а москалів називають „старообрядцями" або „липованами". Співжиття між неромунськими націями дуже добре, натомість замітний антаґонізм до молдован. Мені оповідали старші люди, що перед 30 роками, коли ромуни взялися до насильної ромунізації добруджанських українців, існувала велика ворожнеча між українцями й молдованами. Одначе коли ромунізаторські заходи остались безвислідними завдяки привязаности наших добруджанських братів до рідної мови й гордої традиції, утихло це воротування. Антаґонізм проявляється найбільше в тім, що нема тут подруж між українцями й молдованами, натомість стрічаються шлюби між українцями й болгарами.

Культурний рівень добруджанського українця низький. Це наслідки того факту, що за часів турецького й ромунського панування не було тут від 200 років української школи. Кілька десятків років ромунської школи довели до того, що сьогодня розуміє молодше українське покоління вже й ромунську мову. Вдаряє у вічи жажда за рідною культурою. Листівки з українськими видами, вишивками, церковнославянські книжки, ікони, з України і малі брошурки мають великий попит.

Хоча добруджанський українець живе без жаднісінького звязку з українським світом — не має навіть звязку зАкерманщиною! то зберігася всежтаки по сьогоднішний день у нього гордість на походження від українських козаків. Мені довелось чути таке пояснення походження сьогоднішніх українців у Добруджі.: Коли перейшли козаки з гетьманом Мазепою в Добруджу, то гетьман остався в Галаці, а козаки розійшлися в дунайськім гирлі. Тодішнім осередком нового поселення був Карагурман, де козаки жили по куріях. Опісля збільшилося число українських переселенців утікачами зпід кормиги кріпацтва, яке завела Москва на Україні. Економічний стан місц. українца дуже бідний. Правительство стягає величезні податки з рибальського промислу. В теперішню пору замітний упадок рибальства, яке не дає доходів не лишень на прожиток, але й на справлення нового інвентаря. Земля не дає рівнож вистарчаючих доходів; з виїмком околиці Тульчи, Пошти, Ганчарки та Телиці, вона пісна. З приростом населення панує при пересічно 10 до 15 десятинах на хазяїна голод на землю. Тож не диво, що тамошній наш земляк примушений шукати інших заробітків, він пролетаризується. Деякий добуток дає виноградництво. Тамошнє „царицьке" вино має добру славу завдяки своєрідному смакові. Торговля лежить у руках ґреків, болгарів, частинно жидів та москалів.

З історичного, фольклорного й етноґрафічного боку цей край надзвичайно цікавий і дає фахівцеві-дослідникові й культурному робітникові широке поле до праці. Для нас лежить тут все ще облогом. А ріжноманітність краси природи по горах, степах, плавнях та над морем приманює просто до доброго побуту.

(За „Часом").

de Festo e Legendo (свят і забобонів); потім іде „Chambre Esponsivo", що показує як сплять провансальці, а поруч „S. Calendalo (de Noèl), де є ви, що торкається різдвяних свят, які все ще найпопулярніші у Провансі. Отже є передовсім величезний стіл з усім, що буває у провансальській родині на Свят-вечір осторонь зразкова провансальська кухня.

Переходючи до тої частини музею, що присвячена історії провансальського народу, не лише минулої, але і сучасної, слід згадати — Salo Felibrenco, — присвячену виключно новопровансальському рухові у звязку з фелібристичними прямуваннями у ньому. Вона топографічно є на вступі, між салями матеріяльного побуту і селянського життя.

В неї відвідувач і дослідник неопровансальського ренесансу може знайти безліч цікавого фактичного матеріялу до історії цього руху в його кульмінаційних проявах і прилюдних маніфестаціях. Сила фотографій і ілюстрацій зокрема підносить дослідне значіння цього відділу. Зразки оповісток, часописів, друків, рукописів — надає йому чимале документальне значіння. Словом, це свого роду архів у мінятурі новопровансальського відродження та фелібрійського руху.

Природним і органічним доповненням цієї салі доводиться рахувати іншу кімнату у цьому-ж музею, спеціяльно присвячену життю і праці каменяра неопровансальського ренесансу — Ф. Містралеві, — себто „Salo Mistralenco".

Цей справжній національний санктуарій провансальського народу, куди кожний, хто входить, відрухово здіймає з голови капелюх.

Тут, розуміється, у першу чергу є сутобіографічні матеріяли, характеризуючі життя Ф. Містраля. Отже його колиска; — головний рукопис найбільшого його твору „Mirèio", свідоцтва і дипльоми з ліцею та університету, збірка його ріжних рукописів та друкованих творів, а відтак, — маса фотографій з ріжних часів і моментів життя та його діяльности. Врешті, копія його бюсту, зробленого різбярем Амі. Дальші салі: історична, рожі і моря, (Rose et de la Mar), врешті народньої музики, або Ш. Ру, — знайомлять по черзі з минувшиною Провансу, й його національною річкою Роною, що для цієї країни є тим, чим для України — Дніпро, або для Чехів — Влтава; потім з морем, цієї природною стихією провансальського народу. У цім відділі є сила цікавого матеріялу, характеризуючого провансальське рибальство.

Гарний також відділ народньої музики, де є повний асортимент найріжноманітнішно музичних інструментів і назагал дуже пластично та повно представлений цей бік життя провансальського народу.

Покидаючи — „арлєтанський музей" — маєте враження, що це ідеальний реґіоналістичний та національний музей одночасно; що якби Ф. Містраль не був великим поетом і письменником взагалі, а тільки залишив своєму народові цей музей, — цього було-б зовсім досить, щоби ім'я його на віки було записане на сторінках новочасної історії Провансу, бо „цей музей" — це передовсім наочна школа національного виховання, це жива лябораторія неопровансальського відродження.

Вже виходючи з цього музею, — я у вестібюлі звернув увагу на два надписи явно епіґрафічного значіння і свідомо тут приміщені.

Автором одного з них є славетний покійний французький письменник — А. Франс. Він є виїмком з передмови А. Франса до одної туристичної книжки „З Альоп до Піренеїв" — і написаної з нагоди славетної провансальської Венери з Арль.

Наводжу тут один дуже симптоматичний уступ з цього епіґрафу:

— „Її (себ-то статую арльської Венери) — писав 30 років тому А. Франс — відвезли як трофей до версальського парку, а потім до Люврю. Але її душа і ґеній все ще у Провансі. Ви знаходите їх у красі жінок, у лініях краєвиду, в живій поезії фелібрів"...

Так Прованс не помер. Немов Фенікс в намулу історії він встає, щоб не лише самому відродитися, але й поруч з тим відмолодити цілу Францію, яка у задушній атмосфері бюрократизму опинилась на мертвій точці свого розвитку...

Arles, 7. VIII. 1929.

О. І. Бочковський.

Криваві сутички в Софії.

З Відня надійшли вістки, що в четвер 15. серпня ц. р. прийшло до кривавої сутички між македонськими студентами і агентами тайної поліції, при чому агента поліції Зенова тяжко поранено ножем, а кількох інших агентів і студентів відвезли легкі рани.

Поступ у справі звільнення Надренії.

Дискусія на гаґській конференції в справі звільнення Надренії дуже поступила наперед. Паріська преса подає відомости, що вже почалася дискусія про термін виведення військ. Політична комісія вибрала дві підкомісії, одну з юристів, а другу з військових знавців, які мають виробити плян звільнення.

„Петіт Парізієн" повідомляє, що Бріян ще раз пробував зробити звільнення Надренії залежним від виконання пляну Юнґа Німеччиною й жадав від неї відповідної урочистої обіцянки. На це Штреземан відповів, що несправедливо, вимагати від Німеччини, щоби вона терпіла через те, що союзники не можуть погодитися між собою в справі пляну Юнґа. Англія висловилася проти пропозиції Бріяна, Італія повздержалася і таким чином Бріян не міг перевести свого домагання.

Полагодження кризи в нанкінському уряді.

З Льондону повідомляють, що кризу уряду в Нанкіні, яку викликала димісія міністра фінансів Сунґа, вже полагоджено. Він узяв назад свою димісію, бо одержав урочисте запевнення Чанґ-Кай-Шека та нанкінського уряду, що вони дуже обмежать видатки на військо й вироблять бюджет. Сунґ поставив зі свого боку такі умови: 1) всі військові видатки буде на будуче контролювати не лише уряд, але також партія та публичні корпорації. 2) По окремих військових округах будуть утворені комісії, які будуть контролювати видатки при розвязанню старого війська. 3) Міністерство фінансів, яке досі мало обовязок лише дбати про достарчення грошей, буде мати голос також при видаванню державних доходів. 4) До вироблення бюджету будуть притягнені визначні банкірі та купці. На будуче уряд не матиме права без згоди міністра фінансів робити внутрішні або закордонні позички.

Наступ більшовицьких військ на Манджурію.

Бюро Райтера повідомляє на основі отриманих інформацій від офіціяльних кругів у Мукдені, що більшовицькі війська заняли дві граничні місцевости положені в окрузі Хабаровська.

—o—

Більшовицькі урядовці почали голодівки.

З Харбіну надійшли вістки, що в четвер 15. серпня ц. р. 29 більшов. урядовців, яких арештували китайські власти перед кількома тижнями підчас переведеної ревізії в більшовицькім консуляті, почали голодівку на знак протесту за те, що ще дотепер сидять у слідчім арешті і проти них не ведуть ніякого слідства.

—o—

Цепелін летить до Токіо.

З Фрідріхсгафен повідомляють, що Цепелін відлетів у четвер 15. серпня ц. р. в год. 4.30 до Токіо.

Того самого дня в год. 15-ій Цепелін перелетів понад Віднем.

—o—

Анґлія звільняє Надренію — вже 15. вересня ц. р.

З Льондону надійшли вістки, що Анґлія починає звільнювати Надренію від своїх військ вже від 15. вересня ц. р.

—o—

Сновден не хоче ждати.

Льондонська преса доносить, що Сновден вислав письмо до державних мужів, зібраних в Газі, в якому домагається аби його пропозиції ревізії пляну Юнґа негайно принято, бо в противному випадку він далі не може ждати на їх рішення.

—o—

Анґлії йдуть на руку.

З Гаґи надійшли вістки, що внесок, який принято в середу 14. серпня ц. р. на засіданні фінансової комісії в справі відсунення засідань комісії до суботи звучить:

Порішено відбути найближче засідання щойно в суботу рано в тій цілі, аби уможливити делегатам переведення півофіціяльних розмов на тему ріжних питань, які виявилися протягом засідань комісії. Сподіються, що висліком цих розмов буде, що комісія на засіданні в суботу буде могла переказати підкомісії переведення осьочних студій над поодинокими квестіями.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

„ЛЯКРІМА ХРІСТІ".

Коли тебе знудить чи змучить оглядання старинного Риму і новітніх римлянок, коли піт капає з лиця, а кров з серця — іди туди, звідки колись скидали коміть головою злочинців! Кого за Цезара провадили на Тарпейську Скалу, той мусів мати нечисту совість, кого за Мусоліні провадять туди, той мусить мати повний портфель.

Змінилися часи, люди і звичаї. Тарпейська Скала стратила свою страшну славу лобного місця і хто зайде туди, виходить назад. Хоч і напів живий, але виходить.

Ніхто там не проливає людської крови, ніхто не відбирає життя. Тарпейська Скала перемінилася в шиночок, де продають дороге, але добре, сильне але солодке вино.

Лякріма Хрісті!

Хто з паломників до Вічного Міста не всміхнеться на звук тих слів, хто не оближе язиком спрагнених уст, хто не зітхне як міх коваль-ський!?...

— Лякріма Хрісті, ех! — і похитає головою, як по чімсь коханім, а давно минулім.

Минулося, пропало, як пропало безхмарне небо, дешеві помаранчі і ще дещо. Ех!...

— — — — — — — — — —

За Тибром сіло сонце на спочинок. Напрацювалося цілу днину за двох, витискаючи з північних варварів девятий піт на спину і десяту ліру на морожене. Над Римом війнуло прохолодою від Остії, де за горбками заховалося вічно свіже море. Думка, що слимаком повзла підчас спеки, тепер пастіякою пурхнула аж ген — під синє небо. Так легко на серці, так ясно на душі, так свобідно в грудях.

— Ляльо! Провадь нас, друже, на добре вино. Мусить бути міцне як обійми, а солодке як уста твоїх землячок!

Ляльо, молодий італієць, що цілу днину з нами ходив, усміхається.

ку облегчить як пташку, але серце настроїть як обійми і уста твоїх землячок.

— Звідкіля це знаєш, Ляльо?

— З історії!

— Тоді я голосно:

— Добре знаєш нашу історію.

А потихо:

— І хто її так ганебно пофальшував?

А опісля:

— Отже провадь. Нехай таке вино буде, як твої і мої землячки разом.

І повів нас Ляльо на Тарпейську Скалу. І було таке вино, як його і мої землячки разом: міцне і солодке як італійки, тяжке і холодне як галичанки...

Було „Лякріма Хрісті"...

— — — — — — — — — —

Темна, підземна коршмина. Обкопчені стіни нависли над головами як галицька нужда. Довкола бочки з божеським напитком, а посередині довгий стіл з нетесаних дощок.

Чужинче! Не страхайся, не кидай здивованим оком по неохайнім захисті Муз. Дадуть тобі тут таке вино, що Мельпомена, Терпсіхора, Кліо, Каліопе, Ерато і як там ще їх назвиська, повилазять з-поза бочок і підуть перед тобою в танець.

Ніде в Римі так легко не римуються слова, як на Тарпейській Скалі. До купецтва треба віска і соди, до військової команди пива, але до поезії таки вина і то „Лякріма Хрісті" і то на Тарпейській Скалі. Воно тобі може і скує ноги, воно тобі може відбере табличку множення, але думку облегчить як пташку, але серце настроїть як гарфу, але око запалить як зірку.

Коли прийшлося виходити з Тарпейського шиночку, всі почували, що хтось їм ноги підмінив. Але не пізнавали і своїх сердець.

Банковець, який у своїм житті римував хіба числа, нараз почув у собі іскру божу і звертаючи кинджали своїх зіниць на одну з галичанок, заімпровізував:

„Солодке як твої уста
І сильне як обійми,
Чому воно „Сльоза Христа"
Ніхто, ніхто не пійме.

Налиеш в чарку з висоти —
Райдужні переливи...
Міцне, солодке як і ти —
І теж таке зрадливе!"

— Правда, що ні, пане Лялю?! — звернулася дівчина до італійця.

Італієць з пекеронанням заперечив.

Мабуть тому, що не розумів.

Галактіон Чіпка.

Потрібна книжка.

Знесення конфіскати брошури „На трівогу!".

Заледво вийшла з друку брошура Івана Герасимовича п. з. **„На трівогу! Основи української нації загрожені"** — як зараз на другий день явилася в Головній Управі „Рідної Школи" на поручення львівського гродського староства поліція і сконфіскувала ту прошуру. На письменне представлення й особисту інтервенцію адвоката д-ра Володимира Старосольського зніс львівський окружний суд цю конфіскату рішенням з дня 24. липня 1929 р. до ч. 257/29. Таким чином українські товариства, організації, родичі, українська академічна молодь і взагалі всі, що інтересуються справами школи й виховання, можуть свобідно користуватися цією дуже потрібною книжкою.

Книжка Герасимовича на підставі офіціяльних даних подає переглядно стан українського шкільництва під Польщею від часу приналежности українських земель до Польщі по нинішній день в порівнянні з передвоєнним українським шкільництвом та в часі воєнних окупацій. Для переглядности і кращого порівняння шкільних відносин подано в ній стан польського й іншого, неукраїнського шкільництва.

Українське громадянство відчуває глибоко кривду, заподіяну нам на полі шкільництва. Одначе тільки на підставі богатого матеріялу й систематичного його зіставлення можна пізнати жахливий дійсний стан і нові заходи для цілковитої ліквідації українського шкільництва.

На особлившу увагу заслугує тепер справа „комасації" існуючих шкіл на більшеклясові для збірних громад, яка в цій книжці обговорена основно й критично. Ця справа і небезпека, яка випливає з такої „комасації" для української нації — досі не була у нас ще обговорювана і наше громадянство з тим ще необзнакомлене. Для прикладу подамо деякі моменти цієї реорганізації як наглядний доказ, які важкі наслідки викликалаб така „комасація", якщо переведеноб її в життя.

На місце одно-, дво- а часом і три-клясових шкіл в кількох сусідуючих громадах має повстати одна більшеклясова (7-, 6-, 5- або 4-клясова) школа для всіх тих громад спільна — не конче в селі, але й поза селом. Отже громади, для яких буде призначена та нова школа, будуть мусіти для неї передовсім збудувати відповідний будинок.

Що станеться з дотеперішніми шкільними будинками? — Їх уживатиметься на „пшедшколя", на помешкання для учителів (очевидно польських, бо українських не приймається до служби), а в першій мірі на „чительне людове" і „вспулдзельне". На українських землях пошкільні будинки використовуватиметься без сумніву передовсім під польські „чительне людове" та „вспулдзельне" і таким чином ті польські організації, які досі не мали в нашому селі точки опору, дістануть нараз „власні" будинки. — Таким чином зреалізування проекту перебудови нової сітки шкіл буде заразом підготовкою „нових позицій" під новий польський „культурний і цивілізаційний наїзд" на українські землі.

У звязку з новою шкільною сіткою проектується новелізацію закону про примус віддачі грунту під дорогу для шкільних цілей. Річ в тому: Метою перебудови дотеперішньої шкільної сітки є зменшити дотеперішне число шкіл та поширити обводи новоповсталих шкіл на віддалені від себе на 3 кільометри сусідні громади. Та найчастіше буває, що з огляду на непригожий терен, чи з якихнебудь інших причин, воздушна лінія віддалення 3 кільометрів не покривається з дійсною довжиною дороги, яка фактично виносить 4, 5 або й більше кільометрів. Щоб це фактичне віддалення скоротити по змозі до ідеального воздушного віддалення, проектується конечну будову нових „стежок, згл. шкільних шляхів" та мостів, бо — як офіціяльно кажеться — „тільки таким чином можна буде раціонально лучити шкільні обводи та усталювати шкільні точки".

Така новеля про примус вивласнення грунтів під нові „шкільні шляхи" ляглаб важким тягарем на ціле населення, а зокрема на українських областях такий закон дав би притоку ще й до найріжнороднішої самоволі і всяких шикан.

Отся перебудова шкільної сітки відібеться діймаючо також на наших гімназіях. Як відомо, усі наші державні гімназії є старого клясичного типу, а польські майже всі вже зреформовані на гуманістичні, математично-природничі та неоклясичні. Шкільна влада не годиться на реформу староклясичних українських гімназій, хіба під умовою їхньої переміни на утраквістичні. — Наслідок „комасації" народніх шкіл буде той, що польські гуманістичні і реальні гімназії, маючи збільшену скількість 7-клясовних шкіл для своєї підбудови, ростимуть, а українські зі старим клясичним типом упадатимуть. Вже й тепер упадок числа українських дітей, що ходять до українських державних гімназій, дуже значний (в деяких поверх 50 відс.), а чим дальше, то йде до гіршого.

Це важніші шкідливі сторони проектованої реформи шкільної сітки, не згадуючи вже про те, що внаслідок цієї реформи спольонізується й нечисленний останок існуючих ще ніби-українських державних шкіл. Опріч того є ще й багато інших шкідливих наслідків такої „комасації".

Всі ці справи — як сказано — обговорені докладно в брошурі Івана Герасимовича „На трівогу!", а крім того подані там способи оборони свойого шкільництва із взорами ріжних подань, протестів, рекурсів і чимало практичних порад.

З огляду на близький початок нового шкільного року ця книжка є дуже актуальна. Всі наші кружки „Рідної Школи", читальні, Луги, Соколи, кооперативи, а дальше громадські уряди, уряди парохіяльні, всі учителі і взагалі вся наша інтеліґенція та всі свідомі громадяни повинні набути собі цю необхідну книжку, яка кожному може стати в пригоді. Низька ціна — 1 зол. 20 сот. за 152 стор. друку — є установлена тому, щоб можна було її поширити і між незаможним громадянством, а зокрема між академічною молодю. Набувати можна у всіх українських книгарнях або просто в Головній Управі „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10.

На організаційному фронті.

Віча посла Максимовича.

Дня 12-го липня 1929 р. складав пос. Антін Максимович звіт з посольської діяльности в селі Ляшки Довгі, ярославського пов. Село велике, понад 500 хат, а з того понад тридцять відсотків латинників; решта українці. В селі є величавий костел, а церква бідненька. Всеж таки українці ведуть в селі культурно-освітню роботу. Є читальня „Просвіти", кооператива з двома філіями, молочарня (з денною продукцією 90 кг. масла) і кружок „Сільського Господаря". Великі заслуги над двигненням цього села положив його парох, о. Петро Юрчак, що відзначається працьовитістю і великим організаційним хистом. Характеристичне в цьому селі, що місцеві поляки йдуть солідарно з українцями в громадських справах. Тепер село підготовляється до переведення громадських виборів.

Дня 28-го липня 1929 р. відбув пос. Максимович віче в селі Злоцьке біля Криниці, новосандецького пов., на якому були також селяни з сусідніх сіл Щавника й Астрябика. Віче відбулося на подвірю місцевого пароха, о. Івана Качмара. Замітне на Лемківщині, що жінки проявляють більше активности в громадянській праці, ніж чоловіки, а на вічу інтересувалися передовсім справою виховання молоді і нашим шкільництвом. По вичерпуючому рефераті посла забирали слово в дискусії наші лемки, жалуючись на податкові тягарі і на переслідування їх органами адміністраційної влади, особливо поліції. Віче одноголосно висказало довіря Українській Парляментарній Репрезентації, одобрило її дотеперішню діяльність, а в спеціяльній резолюції висловило домагання українського шкільництва на українських землях.

Дивогляди.

Коні та корови міліонерів.

„Багатий як дурень — каже наша народня мудрість — що схоче, то й робить". А що найбільше багатих є між американцями, то послухайте:

На кінських перегонах у Льондоні першу нагороду взяв кінь американського міліонера Віснея. З цієї нагоди Вісней видав бенкет у найкращім ресторані. Столи мали форму підкови, а послужники були вбрані в однострій джокеїв. В 11-ій годині в ночі ввели до салі коня-переможця і дали йому вівса зі срібної миски і пляшку „секту".

Ще краще діється коровам американських міліонерів. Якісь учені чи жартуни мали стверднти, що коли корови слухають музики, тоді дають більше молока. Тому власники великих ста-ен улаштовують для них радіові концерти. Інші дають коровам оглядати фільми, впевняючи, що недобре для корів, коли вони нудяться.

НОВИНКИ

— **Вечір у Черчу,** заповіджений на неділю 18-го ц. м. з участю пані Іванни Приймової та Галактіона Чіпки, почнеться в год. 6-ій веч., а буде доповнений музичними продукціями і ще кількома принагідними виступами. — Особам з провінції, які звертаються до нас за інформацією, чи на нього треба мати окреме запрошення, комітет подає до відома, що окремих запрошень не висилає. Дохід з вечора призначений на оселю для робітників пера.

— **Заборонене віче.** По недавній забороні віча, яке мало відбутися дня 5-го лицня ц. р. на козацьких могилах під Берестечком при участи пос. Кузьмина і послів Струтинського й Вислоцького, заборонено знову віче посла Вислоцького, назначене на день 19-го серпня ц. р. в Старій Носовиці.

— **Катастрофи.** На станції Розвадів зударились два поїзди; два залізничники поважно ранені. — 8 старшин японського ґенерального штабу згинуло впавши з військовим літаком в околиці Токіо. — В Опоріо вибух торпедовця вбив кілька осіб, а ранив кільканайцять.

— **Самогубство, випадок чи злочин?** На залізничім шляху Львів—Зимна Вода найшли розторошене тіло невідомої, 24-літньої жінки. При ній не найдено ніяких паперів. Була це особа бідна.

— **З людського звіринця.** У Краснім згорів хутірець Антонини Горошкевич, а з ним і його власниця. Виявилось, що маєток підпалив її син Микола, щоби стати спадкоємцем.

— **Неповний конґрес.** Міжнародній студентський конґрес у Будапешті відбудеться без участи чехословаків, ромунів і югословян, які є ображені на мадярських студентів, що не можуть погодитись з мировим договором великої війни.

— **Епільог авантури з польськими студентами і проф. Васютинським в Парижі такий:** Карний суд в Парижі, що мав розібрати фактичний стан справи, чи польських студентів побила французька поліція чи теж вони вдарили перші кондуктора та поліційного урядовця, засудив проф. Васютинського на 3 міс. вязниці завісивши йому кару.

— **Жіночі рекорди.** На „Цепеліні", що їде довкола світа мандрує англійська журналістка Беді Дрюмон, вислана англійським трестом денників. — У віденськім університеті призначена надзвичайним професором на катедрі психольоґії молода жінка Каролина Бюлер, авторка книжок про психольоґію дитини.

— **Ріжні вістки.** Через Варшаву переїде 80 американських фінансістів у повороті з Москви, а в дорозі до Берліна. — Французький уряд купив у Нью Йорку будівлю „Сенчюрі Театер", на якого місці вибудує хмародер на 66 поверхів і назве його „Палатою Франції"; буде це головний осідок політичних і економічних французьких установ. — У ріжних паризьких банках жде 35 мід. франків виграних ріжними особами на льотерії, що досі про це не знають; більшість із виграних належить до родин, розсіяних війною; одна виграна на 500.000 фр. після 30 літ не піднята, стає тепер власністю держави. — Англійська цензура не дозволила виставити в Англії німецької фільми „Мартін Лютер", щоби не образити нею релігійних почувань католиків. — Пуанкаре вийшов уже з клініки. — Мадярський уряд дав свою принципіяльну згоду на будову першого дому гри („рулетки") в Балятон Фельдвар, над озером Плятен. — Преса з Шікаґо повідомляє, що в перших 4-ох місяцях цього року кинули в місті бандити 60 бомб, себто майже вдвоє більше, як за той сам час минулого року; цьогорічні бомби краще зроблені.

— **Пересесення вчителів.** Міністерство освіти у Варшаві перенесли Вл. Михальського з української ґімн. у Львові до І. ґімн. у Стрию, Войтіха Пельчарського з ІІ. держ. ґімн. у Тернополі до української ґімн. в Тернополі, Теоф. Остапюка з української ґімн. у Тернополі до І. ґімн. в Ярославі, Клим. Шанковського з української ґімн. у Тернополі до ґімн. в Ланьцуті, Вас. Безкоровайного з української ґімн. у Тернополі до держ. ґімн. у Золочеві, Дмитра Цибушника з української ґімн. у Тернополі до ІІІ. ґімн. у Тернополі, Маріяна Плячка з ІІ. ґімн. у Станиславові до української ґімн, у Станиславові, д-ра Сам. Цаґмана з поль. ґімн. у Коломиї до української ґімн. в Коломиї, ґлос. Гусаковського з української ґімн. у Тернополі до ґімн. у Вроцлаві, ґлос. Дрозда з ІІ. ґімн. у Самборі до української ґімн. в Станиславові. Всі ці перенесення, як бачимо, торкаються наших ґімназій.

— **Бурі над Волиню.** На підставі останніх приблизних обчислень бурі з градом, що перейшли минулого тижня над південно-східним Волинем, у дубенськім повіті, луцькім і кременецькім винищили збіжжа на ниві та в полукінках у 90 прц. Наслідком чого населення є зруйноване.

— **Подружа і військова служба.** Військова влада подає інформацію до варшавскої преси, що рядовики в чинній службі не можуть женитися без дозволу свого полководця. Затє новобранці такого дозволу не потрібують, але підчас військової служби не мають ніяких полекш ані для себе ані для своєї рідні.

— **За багато режісерів.** Одночасно з кризою німецьких театрів, які не в силі боротись з конкуренцією кіна, прийшов „чорний день" на режісерів. Берлінський журнал „Сцена" пише: Нужда між нами, режісерами, страшна. Дуже заслужені театральні режісери мусять іти до нічних льокалів на місце помічника кельнера і мити склянки та „гальби" від пива, щоби не згинути голодовою смертю. Самогубства між нашими товари-

шами — буденне явище"... А наші численні театри (з цього боку Збруча) саме нездужають на відсутність режісерів. Якби так який німецький режісер вивчив нашу мову, мав би відразу готову посаду. Правда, не таку, щоби жити, але й не таку, щоби вмерти з голоду.

Дописи.

БЕРЕСТЕЙЩИНА. (За що у нас переслідують...) Чисто українське село Орхів, пов. Берестя. Бугом, не має своєї школи і його діти мусять ходити до польської 6-клясової школи на польській кольонії Томашівка. Щоб полекшити дітям науку та навчити їх по українськи, селяни утримували в селі учителя українця Ковальчука, який мав учити дітей по домах. Наразі учитель вів працю в місцевій читальні „Просвіти" і влаштовував для дітей т. зв. фізичні забави і вів церковний хор. Але й за це вже пішли доноси до шкільної влади і до поліції, що в Орхові заложено нелегальну школу. Зокрема учитель Томашівки доніс, що з хвилею появи в Орхові учителя українця діти з Орхова і Комарівки зовсім перестали ходити до школи. З другого боку, хоч закон дозволяє навчання дітей дома, учитель цей погрожував людям, що за непосилання дітей до школи буде накладати подвійні кари. До села заїхала поліція. Розпитувала, писала протоколи. І хоч нічого злочинного не найшла, та все таки передала справу до суду і вже на 13-го вересня назначено в Домачеві в городському суді розправу проти учителя Ковальчука, а також проти голови, секретаря і скарбника читальні „Просвіти" в Орхові. Слід замітити, що в Орхові належать деякі селяни до секти баптистів. Їх провідирі так виховують, що вони у своїй темноті виступають проти себе самих, проти своєї школи, бо, мовляв, навчання рідною мовою плекає національну гордість, а це ніби противорічить їх релігії. Сліпі!... Не добачують, хто і нащо їх так навчає. На розправі в Домачеві боронитиме обвинувачених пос. адв. д-р Ст. Біляк.

З театру.

„З Праги до Львова" — чеська ревія.

Після виступів варшавського мистецького театру ревій „Кві про Кво", що має вже виробл ену марку і стягав до салі Великого Театру, не зважаючи на вакаційний час, що-вечора маси публики, чеська ревія, що отсе гостить у Львові, бліда, бідна і без змісту. Бракує їй дуже багато: конферансіера, співаків, добрих костюмів, відповідних декорацій, а передовсім такої зактуалізованої, інтересної і продуманої у всіх дрібницях програми, яку старався мати завсіди варшавський театр.

Спинятися над поодинокими точками чеської ревії нема потреби. Найбільше подобалися публиці цирково-кабаретові виступи двох ексцентричних танцюристів і їх імітаційні пописи, що хіба найкраще говорить про мистецьку вартість цілости. Гарний, глибоко настроєвий образ — це „Хлопці із Зборова", але йому не конче місце на такому вечорі. На увагу заслуговують ще хіба танці Анни Громвельової („Абсинт" і „Пробудження баядери"), позатим усе інше пройшло без враження. Не робить більшого враження також головна пара виконавців: Тоні Муфф (тенор) і Анна Августова (сопран). Голос у нього за мало видатний, а у вищих тонах майже нечутний, її-ж голос за різкий. Про балет можна сміло — без кривди для нього — не згадувати.

Управа цього театрику (зложеного всього з 6 виконавців і 11 балетниць) була мабуть сама свідома слабости своєї програми, коли вставила в неї два скечі, відіграні при помочі позичених сил у польській мові. Перший з них бачили ми в далеко кращому виконанні в театрі „Кві про Кво", другий задля своєї тривіяльности не повинен рішуче мати місця на сцені Вел. Театру. Щоб здобути собі публику, відспівав при кінці цілий ансабль „привіт для Львова" по польськи, але це, розуміється, ситуації не могло направити. Чеська ревія, така, якою вона себе показала у Львові, поважного успіху мати не може.

І. Н.

Зі спортового життя.

Україна—Гасмонея 2:2 (2:0).

До змагань цих виступила Україна з Бутлем І. у воротах, а Грещуком і Скреготою в обороні, з Бутлем II., Цимбалою і Воробцем у помочі та з Фльорком, Петровим, Лисиком, Кобзарем і Сичом у нападі, отже в складі напів резервовому. Ця обставина, як також легковаження противника, що грав незвичайно амбітно і з посвятою, дозволила Гасмонеї стрілити в другій половині два голі і таким чином вийти з цих змагань ремісово. В Україні не дописала оборона, дуже слабі були також крила. Воротар в першій половині дуже непевний, в другій кращий, хоч другого гола повинен був оборонити. В загальному ціла українська дружина була за повільна і за вигідна, тому численно зібрана українська публика була після цих змагань дещо розчарована. Видців ок. 1.500. Судював справедливо п. Ґуліч.

Україна—Шлеськ.

Змагання між повищими дружинами, які відбудуться в неділю 18. серпня в год. 4.30 на грищу Поґоні за стрийською рогачкою, будуть безперечно одною з найбільших атракцій цього-річного сезону, бо противником України буде цим разом горішньо-шлеська репрезентація, в рядах якої побачимо найкращих грачів лігових шлеських дружин (нім. клюбу І. Ф. Ц., Руху і ін.). З огляду на великі кошти Україна зааранджувала ці змагання до спілки з жидівським клюбом Гасмонея, яка розіграє змагання зі згаданою репрезентацією в суботу, а Україна в неділю. Ціни вступу: степениця 2.50, І. партер 1.50, II. партір 1 зол.

Всячина.

Персеїди — мигунці.

При погіднім небі в ночах від 9. до 12-го серпня, а особливо в ночі з 10. на 11. серпня коли ви сіли собі вигідно, лицем звернені до сходу, могли бачити гарне явище, яке ріг річно від кількох віків на зорянім небі оглядає людство з захопленням, це мигунці — „падаючі зорі". Звичайно тоді люди собі щось задумують, чи здійсниться їхнє бажання? Але бував часом і таке, що ваших бажань не стане стільки, скільки впаде зір. Один астроном начислив одної ночі 264 упавших зір.

Коли ви трохи обзнайомлені з зодіяком, або хоч знаєте, де „великий віз" на півночі, то міркуйте собі на схід від нього точку на небі, звідки падаючі зорі починають свій спад. Переконаєтесь, що дороги їх ідуть паралєльно до себе від молочної дороги зі знаку зодіяку, який в астрономів від віків називається „Персеєм".

Саме ця правильність їх лету, ця правильність їх повороту в одній порі року, у звязку з відомою дорогою обороту землі довкола сонця та з обчисленою заздалегідь скорістю лету, падаючих зір, дала підставу славному астрономові Шіяпареліому прийти до того висновку, що ті „падаючі зорі", науково звані „Персеїди", а у народів заходу „сльозами св. Лаврентія (10 серпня)" — це не є ніякі зорі, а метеори, розбитки чи розсипки комети ясної, запримічено в р. 1862, а відомої під науковою назвою як „комета III року 1862". Шіяпарелі обчислив докладно дорогу тої комети і ствердив тотожність її з дорогою персеїдів. Представляється вона яко еліпса окружуюча сонце в той спосіб що найближче сонця там, де перерізує дорогу землі, а найдальше скручує поза Нептуном планетою нашої соняшної системи віддаленої найдальше від сонця. В новіших часах мала попасти на слід ще дальше віддаленої планети та цього ще не перевірили на певно. Нептун потрібує 165 літ, щоб раз окружити сонце. З цього можна мати образ який великий мусить бути той перстень з метеорів, вздовж якого кружать ті розбитки комети III року 1862. А наша земля лиш раз до року, власне в часі між 9. і 12. серпня зближується до того перстеня метеорів і притягає їх по мірі густоти перстеня. Одного року менше, другого року більше їх паде на землю, або лиш переріже земний воздух і при цьому розжариться і засвітить, немов зоря.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 16-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: Авантурниця з Біярріц (Магд. Сонк, Лівіо Панелі).

Кольосей: Король боксерів Рим. Дікс, Мейрі Бріян. Не нас обдурити.

Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайдарів).

Люна: Архиподій в Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.

Оаза: Забава в кохання.

Палас: Боротьба за золотий ріг.

Пан: На порозі спальні (Ліліан Даніта, Верн. Кравс).

Пасаж: Пачкарі бриллянтів у Ню Йорку.

Фатаморгана: Подружі вакацій.

Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Потехіна, Райн. Шінцель).

Утіха: Червоний біс.

Програма радіо.

Пятниця 16-го.

Льондон (356,3). 20·00 Концерт для проходу. 22·15 Квінтет.

Париж (1725) 16·45 Пополудневий концерт.

Берлін (418) 21·15 Фортепян на чотири руки.

Відень (516,3) 21·15 Музика до танців.

Рим (441) 21·— Концерт.

Мюнхен (533) 18·— Камерний концерт.

Міляно (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Ленінград (1000) 16·— Концерт.

Москва (825) 18·— Концерт.

Харків (1304) 19·30 Націон. меншости. 20·— Етнографіч. концерт.

Київ (800) 19·— Селянський концерт.

Варшава (1411,7) 20·30 Симфоніч. концерт.

Познань (334,8) 18·— Концерт артистів опери.

Прага (487) 16·30 Камерний концерт.

Субота 17-го

Льондон (356,3), 16·45 Органовий концерт. 19·30 Популярний конц. військов. орхестри.

Париж (1725) 16·45 Музика до танців.

Берлін (418) 19·— Фортепян. 19·55 Веселий вечір.

Лянгенберг (473) 20·— Веселий вечір.

Відень (516,3) 20·15 Югославянські пісні.

Рим (441) 21·— Концерт орхестри.

Міляно (501) 20.30 Квінтет.

Будапешт (550) 18·10 Мадярські пісні. 19·10 Вокальний квартет.

Мюнхен (533) 22·45 Музика до танців.

Данціг (333,2) 21·15 Веселий вечір.

Ленінград (1000) 14·— Легкий концерт.

Москва (825) 20·30 Популярний вечір.

Харків (1304) 15·30 Пополудн. конц. 20·— Концерт.

Київ (800) 17·45 Камер. конц.

Варшава (1411,7) 21·— Концерт зі Сальцбурга: Моцарт.

Познань (334,8) 19·20 Орхестра мандол.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 21—?
Гримайлів, пятниця, 16.VIII. 1929.
Теребовля, субота, 17.VIII. 1929.
Тернопіль, неділя, 18.VIII. 1929.
Слобода Золота, понеділок, 19.VIII. 1929.
Збараж, вівторок, 20.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. Карабіневича:
Перемишляни:
16.VIII. Тітка Чарля.
Театр виїздить з 15.VIII. в турне на Волинь. 93 22—?

Магістрат в Рожнітові взиває вносити оферти на відбудову будинку 7-ми клясової школи, які належить переслати до тут. Громадської Зверхности до дня 22-го серпня 1929 р. включно. — Пляни і спічні кошторис можна оглядати в канцелярії гром. в урядових годинах. 280 2—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 15-?

ПРИЙМУ хлопця на торговельну практику з дішного дому. Іван Евген Пандусевич, Надвірна. Книгарня, Торговля мішаних товарів і реставрація. 277 2—3

ДРОВА замовляйте тільки в українському Т-ві **„УНА"** в Дрогобичі. Ціни гуртові. 272 б 1—3

ПЛАТИМО високі ціни за золото бриллянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 15—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венер. шкір. хоріб і косметики

д-р Г. Розмарін

Львів, Коперника 12 повернув.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Сріблювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в навчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів в провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 63—73. 195 б 4—10

Конкурс.

Видїл Тов. „Український Інститут для дівчат" в Перемишлі, оголошує конкурс на посаду надзирательки. Ближші інформації подасть Управа інституту. — Зголошення прошу надсилати до 25. VIII.

М. Демчук, управ. інст.

276 2—2

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костиц. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 184 (11.475). Львів, неділя 18. серпня 1929. Pocztowa opłata zaryczałtowana. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт. 183 8—?

До яких шкіл слати молодь?

(Стаття з педагогічних кол.)

Наш нарід, на загал беручи, не любить посилати дітей до школи. Ще як малий хлопець бачив я, скільки то зусиль мусів уживати мій батько, як управитель міської школи, щоби міщанські діти до шкіл стягати. Ще з хлопцями було ніяк біди, але дівчат ніяк не хотіли мами пускати до школи, кажучи: „моя дівчина не буде попадею", так якби тільки попаді була потрібна штука писання і читання! Та згодом якось пішло і по 30-літній праці в одній школі батько полишав дві школи з тисячкою дітей, хоч застав всего вісімнацятеро. Одначе далі справа вже не пішла так легко і до гімназії, хоча вона була в місці, йшло дуже мало дітей українських міщан.

Від того часу минуло богато літ і відносини покращали, та все таки не так, якби слід було надіятися. Тому на тих наших громадянах, що мають вплив на нарід, лежить і далі обовязок прикладання усіх зусиль до того, щоби молодь направляти до шкіл. Кажу загально до шкіл, бо уважаю, що справі шкодять ті, які бажаючи заохотити до якоїсь, скажім, фахової школи, усіми силами намагаються обезцінити клясичну гімназію! Негацією нічого не збудуємо, це вже раз слід нам знати і тому заохочуючи до одної школи, не треба нам ганити другої. Я тому скажу, що при виборі школи і звання дитині треба передовсім рахуватися з її спосібностями і охотою, але не тією поверховною, а дійсною, бо нераз дитина впевняє про замилування до чогось, про що не має зеленого поняття. Треба також рахуватися з обставинами і дораджувати таку школу, в якій батькам лекше дитину утримати.

Треба дораджувати передовсім свої рідні школи з українською мовою навчання. Але там, де їх нема, треба використовувати чужі державні, а з конечности навіть приватні. Національне виховання треба давати дитині на доповняючих курсах з українознавства і в бурсах, які треба всюди засновувати, а передовсім там, де своїх шкіл немає. Є це часто далеко доцільніше, ніж засновування своєї школи, бо воно куди лекше до здійснення, особливо, коли мова про фахову школу. Це клич у нас дуже популярний, та мало реальний, коли мова про ремісничі школи, тому, що їх вивінування і удержання куди коштовніше, ніж загально образуючих шкіл, а в додатку це клич досить поверховний. А доказом цього обставина, що наша суспільність, яка поставила і тепер ще ставить гарні домівки для гімназій, не здобулася досі на **окреме приміщення для своєї найстаршої фахової школи,** а саме Торговельної Школи з кооперативним напрямом Т-ва „Просвіта" у Львові! Навіть наші американці, що так фахових шкіл від нас домагаються, не заспікувалися тією школою і коли вона мимо цього гарно розвивається і є у все потрібне вивінчувана, то це завдячує головно допомозі нашої краєвої кооперації.

Тому, заки у нас ідея фахової школи направду спопуляризується і доведе до заснування сітки таких рідних шкіл, ми повинні користати з чужих шкіл і то усіх ступенів, від найнижчих до найвищих, але з тим застереженням, що першенство все слід дати **своїй** школі, а це, на жаль, не всє діється. З усіх змагань до вищого шкільництва остав нам одинокий **курс абітурієнтів** при нашій торговельній школі у Львові, та хоч він під науковим оглядом високо поставлений, а до того тільки він подає, попри інші предмети таких курсів, обовязкову науку кооперації, то всеж богато нашої молоді ходить на чужі курси, а по їх укінченні шукає праці в нашій кооперації, дарма, що до неї не добула собі ніякої підготовки. Таксамо першенство треба нам дати рільничій школі Т-ва „Просвіта" в Милованні, „Сільського Господаря" в Коршові та школі жіночих робіт СС. Василіянок у Львові, як також Музичним Інститутам ім. Лисенка у Львові і його філіям на провінції.

Поза тим не знаю більше наших фахових шкіл під Польщею, тому мушу вказати на чужі, удержувані теж з нашого податкового гроша. Є це школи всяких фахів, школи всяких ступенів і вимагають ріжного підготування: покінчення сільської школи, семиклясівки, 3, 4, 5 і 6 кляс гімназії. Їх адреси та умови приняття подасть за надісланням почтових значків Канцелярія „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10. Тут тільки скажемо, що є в Польщі державні школи технічні, нижчі, середні і вищі (також для учнів з 6., а навіть 5. кл. гімназіяльною), школи промислових майстрів і наглядачів, мірничі, артистичного промислу, курси технічні і майстрів, радіотехнічні, залізничі школи, цивільних пільотів, механіків летунів, фахові курси для дальшого образування ремісників, школи і курси агротехнічні, торговельні, ремісничо-промислові, мужеські і жіночі, а вкінці жіночі семинарії для окремого підготування учительок до фахових і господарських шкіл. Про високі фахові школи не пишу, бо про них дають інформації їхні студенти в наших часописах. Тепер ще пару слів про загальнообразуючі школи. Ми повинні допильнувати, щоби кожна дитина покінчила бодай сільську школу, а потім ще якусь нижчу фахову рільничу, ремісничу школу, або кооперативно-торговельний курс, бо і на селі треба бодай троха підвченого рільника, ремісника, кооператора.

Якнайбільше дітей треба спрямовувати до семиклясівок, з яких отворена дорога до всяких фахових шкіл, а також до гімназій, бо і тих не треба нам вирікатися. Не усі надаються або хочуть бути техніками, агрономами, чи кооператорами. Врешті дорога на високі фахові школи веде покищо бодай через гімназії. Позатим нам треба ще адвокатів, лікарів, священників, учителів, суддів, а до того треба конче кінчити гімназію.

Тому то не ділім шкіл на потрібні і непотрібні для нас, бо **нам усяких шкіл треба,** а батькам дораджуймо одно: **давайте дітей до школи!** У нас на ніякому полі нема ще переповнення, нам треба ще богато інтеліґентних сил, а коли наша свідомість і тим самим сила зросте, тоді буде ще більше запотребування людей з усякими студіями. Чи все маємо бути тільки погноєм чужих культур?!

Д—с.

З ощадности повстає добробут одиниці а тим самим добробут народу.

Не будьте своїм власним ворогом і складайте свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Два рази два -- пять!

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 15. серпня 1929 р.

Коли Ви на нашій Волині скажете, що „два рази два — чотири", ризикуєте почути з українського санаційного табору: „Демаґоґія! отаманія!" і тому подібні „західньо-культурні" вигуки. В часи санації українці мусять вірити, що „два рази два — пять".

І хай би собі було пять! Коли-б лише було для всіх. Та ні, це лише для нас. Орґан санації „Пшеґльонд Волиньскі" каже, що недобре, коли є кілька орґанізацій з анальоґічними чи подібними завданнями: культурно-освітніми, виховавчими та опікунчими. Взагалі зле, коли польські орґанізації розбиті. А ще гірше, коли розбите саме громадянство.

І як повідомляв цей часопис, перед кількома місяцями відбулася спільна нарада представників усіх зазначених орґанізацій з відповідними промовами достойників про лихо від роздроблення й добро від одного суцільного фронту, перед яким лежать великі завдання. Що „два рази два — чотири", для всіх було ясно. І зібрані обрали комісію для склеєння розбитого на гуртки польського громадянства.

А в іншому числі той самий санаційний „Пшеґл. Вол." повідомив, що відбувається таке саме склеювання господарських сил: поміщиків, осадників і „кулок" рільничих. На воєвідських вершках ніби-то є вже одно спільне тіло. Треба було ще те саме зробити й на повітових нивах. Перше засідання до обєднання не довело. Дня 23. липня відбулося друге засідання, і знову без бажаних наслідків. „Пшеґл. Вол." складає вину за цю невдачу на поміщиків, які не бажають буцім-то допустити до головування „шшибиша", себ-то осадника. А разом з цим обурюється на поміщиків, які розбивають єдиний польський фронт, вірячи, подібно українським санаторам, що „два рази два — пять".

Отже, польські санатори одноцілий фронт уважають за угольний камінь усієї громадської і національної будівлі. Для них „два рази два — чотири" є аксіомою. А їхні сателіти, українські санатори, на чолі з п. інж. Пилипчуком проповідують і, в міру допомоги з боку перших, стараються ввести в життя другу формулу: „два рази два пять", або: поділяй українців для добра народу.

Польські санатори зміцнено працюють над створенням єдиного, політичного, культурного й господарського фронту. П. Пилипчук так самс енерґійно працює, але над розбиттям українського фронту на полі національно-культурному й господарському. Щоб не було одної лише культурно-освітньої установи („Просвіти"), створив „Рідну Хату". Щоб не було одного українського банку (Українбанк), ґрупа п. Пилипчука творить такий самий кооперативний банк. Щоб не було одної української кооперації", проголошується якась „новітня" кооперація". Щоб не було суцільного тіла Брацтва, розбивається братчиків на гуртки. Щоб не було єдиного українського громадянства й єдиного гуртку батьків молодого покоління, розбивається це громадянство, а зокрема батьків на ґрупи, при чому одних запрошується на орґанізаційні збори товариства імени Лесі Українки, що бажало би перейняти українську гімназію в свої руки, а других ні. (Запрошуфється лише маленький гурток. І т. д. І т. д.

Так то санатори-сусіди, вважаючи, що для них єдино-спасенним є один спільний фронт, домагаються від українських санаторів ґрупи п. Пилипчука розбиття українців на всіх фронтах. Вірячи самі, що два рази є чотири", вони наказують панам українським санаторам вірити й іншим той віри уділяти, що є не чотири, а пять.

Правда, росіяни колись казали: „Що русскому здорово, то німцеві смерть". Очевидно ґрупа п. Пилипчука хоче доказати, що „що польському громадянству є здорово, то українському смерть", чи навпаки: що для них є смерть, те для нас — спасіння.

Тай для найнаївніших українських інтеліґентів Волині поволі стає ясним, що все таки, що для інших є шкідливим, те є шкідливим і для українців. Але спробуйте це сказати! Наївно почуєте таке, від чого викривлює носа. Аби, борони Боже, хоч чого гіршого не сталося...

Всяко бувае!...

В. Островський.

З життя Лемківщини.

(Звідомлення посла Максимовича).

Від кількох літ темпо українського життя на Лемківщині замітно оживилося, набираючи щораз-то більшого розмаху. Завдяки праці священників і учителів повстає чимраз густіша сітка українських товариств. Українську книжку і часопис читають нині залюбки всі, особливо молодь, на вулиці чути щораз частіше українську стрілецьку пісню, словом: село на Лемківщині в швидкому темпі стає свідомо українським. Як довго лемко оставав у кацанській темноті, влада була для нього ласкава, лишаючи його в спокою. Одначе з хвилею появи на Лемківщині читалень і кооператив, відношення влади змінилося основно і вона придумує всякі способи, якби то в зародку здушити всякі прояви організованого українського життя. В першу чергу взялася влада до нищення читалень і кооператив, як також до переслідування українського вчительства.

Недавно основану кооперативу в селі Матіїві замкнуло староство з тої причини, що ніби близько кооперативи була гноївка. Читальням „Просвіти" староства відмовляють дозволу на аматорські вистави, жадаючи предложення рескрипту поліції на дану штуку. Перенесення учителів-українців на Мазурщину не має вже ніякого стриму. В Новому Санчі шкільний інспектор україножер п. Вавщак, знаний з ліквідації українського шкільництва в Ярославщині, переводить планове польщення українського шкільництва і на Лемківщині. Протягом останнього шкільного року переніс цей інспектор 8 українських учителів і учительок з укрїнських шкіл на Мазурщину, а саме: 1) зі села Жегестів переніс п. Стеранківну до польського села коло Велички; 2) з села Астрябика учит. Трускавецького в околиці Лодзі; 3) з села Злоцького учит. Примака в околиці Кракова; 4) з села Мохнацьке учит. Гусака на передчасну примусову емеритуру; 5) з села Ліпухова учит. Костика — таксамо; 6) з села Котова учит. Ільницького на Мазурщину; 7) з села Нової Весі учит. Олесневича на Мазурщину; 8) з села Верхомлі учит. Процьову на примусову емеритуру.

Учительці п. Ільницькій в Котові, жінці учит. Ільницького, перенесеного на Мазурщину, запропонував інспектор Вавщак управительство школи в польському селі, щоб тільки позбутися її з українського села. Учит. Гомика візавав інспектор до себе і загрозив перенесенням „до сто чортів", як буде далі інтересуватися кооперативою в селі, бо це — на думку цього інспектора — є „небезпечна політична діяльність".

На місце перенесених учителів і учительок українців спровадив цей інспектор учительки польки, які ні слова по українськи не розуміють, а мусять учити в школах з українською викладовою мовою. Коли вище згадані учительки звернули увагу інспекторові, що їм немислимо вести навчання в українській мові, дістали знамениту відповідь: Усе одно, як будуть учити, він уважатиме за добре.

На час ферій спровадив цей-же інспектор на українські села до помочі учителькам в польонізації польських „гарцерок" і порозміщував їх у шкільних будинках. Дня 28-го липня давали ті „гарцерки" в селі Астрябику" у шкільній салі театральну виставу. Спільно з учительською переклали польську патріотичну штучку на лемківський говір і, розуміється, вийшла народія. Присутня на виставі українська молодь, ображена тенденцією цеї штучки в своїх національних почуваннях, голосно задемонструвала своє обурення.

В селі Лабові є дві школи: українська, що має 120 дітей і польська, що має 40 дітей польських і жидівських по половині. Інспектор намагається за всяку ціну злучити обидві школи разом, завести виключно польську мову навчання, а зате обіцює селянам вибудувати державним коштом шкільний будинок.

Або інший приклад: В селі Криниці є величава, мурована, 6-клясова школа з українською мовою навчання. Інспектор намагається лишити в селі лише дві кляси, а чотири вищі перенести до Криниці-Здрою, до польської школи, де нема навіть відповідного поміщення, на те тільки, щоб за короткий час перенести її з поворотом до Криниці села, але вже як школу польську.

Слід іще зазначити, що часті візитації п. інспектора в українських школах виказують з правила „недостаточні поступи в науці; а коли в тих самих школах по усуненню учителів українців почали вести науку учительки польки, то дивним дивом рівень відразу значно „піднісся", не зважаючи на ведення навчання в незрозумілій для дітей польській мові.

А взагалі треба сказати одно: всюди видно тенденцію шкільних кругів якнайшвидше спольоніаувати українські школи, що в консеквенції повинно би приспішити й намірену польонізацію чисто українських лемківських сіл. Вже тепер голосно говориться про те, що в осени цього року має бути перенесених нових наших 8 учительських сил на Мазурщину. Тенденція аж надто ясна.

Уряд при помочі старостів зєднує собі населення масовою роздачею між війтів і видніших громадян по селах памяткових „ржондових" медалів, срібних і мосяжних. Відзначені срібною медалею одержують місячну плату в сумі 25 зол. до смерти. В такий спосіб старости фабрикують по селах відому породу людей, що мають у нас і відповідну назву... Одначе всі ці хитрі заходи не дають бажаних успіхів. Лемки — народ терпеливий, одначе вже і їх терпець уривається. Щораз частіше і голосніше підносяться голоси негодування. Особливо болючо вражають лемків польонізаторські маніпуляції з нашим шкільництвом. В розмовах зі мною лемки горячо домагалися устроювання віч в кожному селі з такою головною точкою: „Шкільна справа на українських землях". Їх горячому бажанню треба конче піти назустріч.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ПОЛЯКІВ
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОЙНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Радянська Україна.

Англійські кооператори в Київі.

Дня 7. серпня приїхала до Київа делегація англійських кооператорів. Делегація приїхала до Київа в супроводі представників „Центросоюзу" (не львівського, а тамошнього!). В делегації є такі учасники: Ривз (Льондон), Херст (член англійського парляменту), п-ні Макевель, п-ні Рівз, подружжя Торн, подружжя Уайборн і Матлюїс, а далі Голдан, Курвойн, Кернс, Джонстон, Чендерсон, Дрей, Свифт і п-ні Кристі, Блер, Оджер, Матісон і Холивуд. Перед приїздом на Україну побувала делегація у Москві та Ленінграді. В Київі була пять днів. На залізничому двірці витали делегацію голова управи „Соробкопу" Вітковський і голова Кредитспілки Танцюра. Англійські кооператори відвідали Академію Наук і торговельний музей та інші установи Київа. З Київа делегація подалась до Харкова.

Американські українці в Київі.

Того самого дня (7. серпня) приїхала до Київа групка українських робітників зі Злучених Держав Північн. Америки (з міста Істон у Пенсильвенії), а саме: Микола Лубоцький, Василь Сокіл і Дмитро Когут — всі емігранти з Галичини. Побувши в Київі, відвідали вони могилу Шевченка під Каневом, по тім були в Харкові, а далі подались у донецький басейн. Рівночасно з ними приїхав до Київа американський професор і журналіст Генрі.

Будова опери в Харкові.

Харків, що став столицею УСРР, не має зовсім репрезентаційного та догідного театрального будинку. Тому вже від давна заходяться там біля будови великого репрезентаційного бу-

Д-р ВОЛОД. ЛЕВИЦЬКИЙ.

Сонце й історичні явища.

Відколи в половині минулого століття закон збереження енергії став головним принципом усіх природничих наук, від тоді всі ми знаємо, що ми є „дітьми сонця", що ціле життя живої природи спирається виключно на переміні соняшної термічної світляної енергії. Обниження, хочби й невелике, соняшної температури спричинило би смерть усієї земної природи та життя.

Коли в міру кольосальних поступів фізики пізнали ми нову, ще в половині XIX. віку майже невідому, форму світової енергії, а саме електричність, коли завдяки цій енергії перемінився майже від основ вигляд нинішнього життя та промислу, наука почала глибше розсліджувати ту таємничу силу, що є властивим мотором цілого світу.

Завдяки відкриттю електричних хвиль, Катодних та Рентгенових промінів, відкриттю радіоактивних тіл та переміни матерії, наука вглянула глибше в суть усяких явищ природи, почала розсліджувати будову дотеперішніх основ матерії-атомів та прийшла вкінці до погляду, що кожний атом матерії — це окремий світ, зложений з частинок додатньої та відемної електричности (протонів та електронів), яких рухи та злучені з ними усякі матеріяльні та нематеріяльні хвилі є основою імовірно всіх явищ світа.

Очевидно, що коли на такій порівняно невеликій землі є такі складні рухи атомів чи частинок, з яких вони зложені, то щож може діятися на великанській соняшній кулі, що має незвичайно високу температуру, та яка все ще є огнистопливкою, а то й газовою кулею. Вже від половини 17. віку знаємо, що на поверхні сонця являються час від часу темні плями, яких величина нераз більша, як поверхня цілої нашої землі. Пізніше виявилось, що в деяких часах є максіма, в деяких мініма тих плям, так, що в повставанні плям на сонці є деяка неперіодичність, що обіймає пересічно 11.11 літ. Про незвичайно велику діяльність сонця свідчать іще великанські вибухи т. зв. протуберанції, що сягають до сотні тисячів кільометрів, та факлі; їх розсліджено точно при помочі спектральної аналізи.

Нині наука розслідила, що ті всі явища на поверхні сонця це явища електромагнетичні та що сонце є не лише джерелом термічної та світляної енергії, але ще в більшій мірі є велитенським джерелом електромагнетичної енергії. Соняшна куля витворює довкола себе електромагнетичне поле та викидає з себе невпинно електричні частинки, наряджені додатно та відемно, а їх супроводять електромагнетичні хвилі. Із сонця до землі летять вічно електрони під видом т. зв. катодових промінів, а їх шляхи впадають на земну кулю по скомплікованих кривих лініях, що їх розслідив точно норвежський астроном Штермер*).

Як вже вище зазначено, підлягає та променista діяльність сонця деякому ритмові — від максімум до мінімум, коли то слідує релятивний спокій; у часі максімів росте скількість соняшних плям, протуберанцій, факлів і в тім часі на сонці повстають страшні електричні бурі, а з сонця вилітають цілі рої електронів, виходять сильні електромагнетичні хвилі, а разом з цим збільшається скількість незримих ультрафіолетних промінів, що — як вже нині знаємо — мають першорядне значіння в житті природи та людини. Як сказано, ті зміни в електричній діяльности сонця є періодичні, а навороти трівають 6 до 16 літ, тобто пересічно 11 років.

Якжеж проявляється збільшена діяльність сонця на землі? Стверджено, що в часі максімів виступають часті північні сяєва (полярне світло), магнетичні бурі, що проявляються в неспокійних рухах бусолі, бурі, цикльони, буровії; час максімум відбивається і на живинах; деякі роди звірят сильніше множаться, комахи та гризуни (напр. лемінги в Норвегії) мандрують, показуються хмари саранчі, ростини ростуть сильніше і пр.

Чи ця періодична діяльність сонця має який вплив на життя та долю людини? Цим питанням присвятив російський психофізик проф. Чижевський десять літ праці та прийшов до незвичайно цікавих висліднів. На основі розсліду всесвітньої історії за 2400 літ ріжних держав та націй, ствердив проф. Чижевський наглядно, що ціла ритміка історичного життя націй в усіх частях світа та усіх часах є точно звязана з наближенням максімальної діяльности сонця. Наколи поділити період 11 літ на 4 части, а саме 3 роки мінімум, 2 роки зближення до максімум, 3 роки самого максімум, а 3 роки спад максімум, то як Чижевський виказує (в праці про фізичні чинники історичних процесів) в першій частині випадає усього 5 проц. рухів людства, в другій 20, в третій 60, в четвертій 15. За час 24 століть історії в кожному віці видно 9 період збільшення рухів має, що обнимають пересічно 11.11 літ. Проф. Чижевський зробив діяграми діяльности сонця та історичних рухів мас та виказав, що ці діяграми вповні сходяться.

Ось кілька прикладів з праці Чижевського*). Хрестоносні походи 1094-96, 1147, 1187, 1202-04, 1212, 1224, 1270, 1458 з великою точністю падуть

*) Пор. пр. C. Störmer: Aus den Tiefen des Weltenraums (Leipzig 1925).

*) Подаю їх на основі журналу „Wissen und Fortschritt" Berlin 1929. 6.

динку для Державної Опери. Саме тепер йдуть там інтенсивно підготовчі роботи до будови. Досі не намічене ще місце, в якому малаб стати опера. Організаційно-технічна інжинірська робота до будови вже закінчена. Будову мають почати вже слідуючої весни, якщо до того часу вспіють розвязати справу площі під оперу.

Постанови ВУЦВК-ту про самооподаткування.

Президія Всеукраїнського Центр. Викон. Комітету приняла 6. серпня постанову про самооподаткування сільського населення на його власні громадські потреби. До таких належать: будова шкіл, лікарень, агрономічних, ветеринарних і фельчерських пунктів, бібліотек, хат-читалень, селянських будинків, діточих садків, майданів і т. д. Самооподаткування ухвалюють усі виборці села. Правосильною ухвала стає і тоді, коли в зборах бере участь тільки 50 проц. виборців, а коли збори заповідано аж три рази, то за третім разом вистарчає до приняття постанови третина виборців. Висота податку не може бути вища 50 відсотків цілої суми єдиного сільсько-господарського і доходового податку. Між платників розкладають його відповідно до висоти оплачуваного кожним господарем єдиного сільсько-господарського і прибуткового податку. Не можна робити розкладки на тих, що звільнені від єдиного сільсько-господарського податку і на тих, що не платять прибуткового податку. Самооподаткування має відбутись по кінець вересня ц. р.

Праця на дві зміни.

В Москві кинув Ларін гасло, щоби ввести дві зміни в праці всіх міських радянських установ. В чім полягає ця двозмінність? Чи може в заступленні одних працівників іншими? Ні! Вона полягає в тому, щоби позднюкі будинки можна було використати щонайменше для двох окремих установ з тим, що одна установа працювалаб у тому самому примішенні ранком, а друга по полудні. Такий клич кинув Ларін у Москві з уваги на велику мешканеву кризу. Бо коли завести урядування в дві зміни в усіх установах, то звільниться богато будинків, які можна буде використати під приватні помешкання. Цей клич Ларіна приняли прихильно всі великі міста, що переживають мешканеву кризу. Займаються тепер його реалізацією і на Україні, особливож у Київі та Харкові. Є вигляди на те, що введення двох змін у праці установ прибуде богато вільних будинків, які можна буде використати на приватні помешкання.

ЖОЛУДКОВІ БОЛІ, тиснення в долі, обструкцію, гниття в кишках, згагу в устах, дике травлення, болі головн, обложений язик, бліду церу — легко усунути, приноровлюючи часто гірку воду Франца Йосифа і заживаючи її повну склянку, вечером перед спанням. Спеціялісти хорів знаряддів травлення — дуже поручають воду **франца Йосифа,** як один з найбільш успішних, домашніх середників. — Жадати в аптиках і дрогуеріях.

Гаґа.

Хроніка подій.

Берлін, 13. серпня 1929.

Мало яка конференція починається від кріза. Але така доля припала гаґаській конференції. Уже першого дня вибух незвичайно гострий конфлікт поміж англійцями і французами. головно іззя поділових репараційних квот визначених у пляні Юнґа. Тепер маємо вже до діла з двома основоположними конфліктами, англо - французьким і франко - німецьким. В справі самого пляну Юнґа, французи бажають, щоб цей плян був принятий конференцією без змін. Англійці натомість домагаються його ревізії і модифікації з огляду на те, що на їх думку, плян Юнґа несправедливо трактує Англію та її оправдані домагання. В загальному, цей англо-французький конфлікт є з нашого погляду остільки корисним, що розбиває ареол французької вищости і недоторканости. Діється це вперше після Версаю, що якась держава не тільки важиться протиставити французам свої домагання, але робить це навіть в дуже рішучій і гідній формі. Час уже, щоби всемогуча й безпардонна Франція нарешті зрозуміла, що вона не сама на світі. Що англійський канцлєр скарбу Сновден найшов досить відваги і мужности посадити французів на належне їм місце, говорить багато про якість його характеру.

Другий основоположний гаґаський конфлікт розіграється поміж *французами і німцями* в справі звільнення Надренії і Саари. З річевих причин, дебати над тими проблємами ще не ввійшли в стадію повного розвитку, і тому то цей конфлікт виступає ще не досить гостро. Немало значить також та обставина, що вже з природи річи, німці далеко не можуть дозволяти собі на таку форму виступів, як це роблять англійці.

Оба ті конфлікти находять свій більше або менше гострий вислів на обох гаґаських комісіях: фінансовій і політичній. Ґенеральна дебата викликана Сновденом, що велась два дні — 6. і 7. VIII. — не довела до ніяких конкретних рішень і навіть не могла до них довести. Тому, щоби надати нарадам конференції більше річевий характер, в середу 7. VIII. утворено вже пізно вечером обі комісії. Таким чином маємо до діла з двома гаґаськими конференціями відразу,бо обі комісії радять від себе цілком „незалежно". Є це два основні відтинки гаґаського фронту й ми бачимо, як особливо на відтинку фінансовім уже другий тиждень підряд йде незвичайно тяжкий взаїмний обстріл. Характер обох комісій є того роду, що політична комісія є в своїх рішеннях суверенна. Її рішення є вповні правосильні й комісія подає їх на пленум тільки до загального відома. За те рішення фінансової комісії підпадають формально апробаті пленуму. В політичній комісії приймають участь лише делєґації запрошених держав. Таким чином усі менші держави як напр. Румунія чи Польща ніякого формального впливу на вирішування справи Надренії і Саари не мають і що найкраще, то можуть вони просити про заступство їхніх інтересів свою приятельку Франції. Така постановка справи є сильним ударом особливож для Польші, через те, що польська політика здавен-давна старалась встановити поміж звільненням Ренщини й забезпеченням своїх західних границь причинове юнктім. Але справи розвинулись так, що Ренщина буде звільнена від окупації, але без того, щоб німці мусіли як рекомпенсату за те гарантувати Польщі непорушність їх західних границь. За те всі менші держави приймають участь у фінансовій комісії, між іншим також Польща. Одначе ця співучасть носить дуже платонічний характер, бо фактично Польща є в данову випадку фінансово майже незаінтересована і може щонайвище на тій комсії з інтересом ...прислухуватись нарадам.

Aspirin-TABLETKI BAYER
при обявах перестуди ревматичних болях.
До набуття в аптиках.

Загальну увагу притягають до себе передовсім засідання фінансових комісій, бо саме тут рішається, чи і в якій формі буде принятий плян Юнґа. Передумовою „ліквідації війни" отже звільнення Надренії є апробата пляну Юнґа і як довго вона не буде сяк-так поладнана, так довго також не може робити рішаючих постанов політична комісія. Перше засідання фінансової комісії відбулось в четвер 8. VIII. пополудні. Це засідання було в дійсности дальшим продовженням ґенеральної дебати. Слово забирали майже ті самі промовці, що й підчас ґенеральної дебати. Хід того засідання відомий. Ріжниця поміж ґенеральною дебатою й цим першим засіданням полягала тільки в тім, що Сновден висловлював свої претенсії й побажання відносно ревізії пляну Юнґа, значно радикальніше і гостріше. Основна думка, з якої Сновден виходив була та, що в підставі поділового ключа в ньм. репараціях повинна лежати не висота „жертв" окремих вірителів але їхня здібність та економічна спроможність. Франція є найбогатшою країною Европи, може отже спокійно погодитись на затримання старого поділового ключа. В результаті Сновден поставив два формальні внески: 1. що репараційний банк матиме свій осідок у Льондоні і 2. що буде негайно утворена підкомісія, яка має відповідно змінити плян Юнґа щодо поділового ключа і щодо участи англійців в неохороненій нім. репар. раті, а також щодо річевих репарацій. Перше засідання фінансової комісії не привело до ніяких рішень, бо французи рішуче запротестували проти аміни пляну Юнґа. Наради комісії перервано й перенесено на пізнішу дату. Це становище Сновдена викликало у франц. пресі ґураґан обурення і реплік.

Друге засідання фін. комісії відбулося в суботу, 10. VIII. з ранку. Знова на перший почин випущено „малих світу цього" — греків, португальців, югословян і румунів. Потім забрав слово Англієць Ґрагам. В своїй промові старався зясувати причини, чому Англія мусить домагатись зміни пляну Юнґа й ілюстрував це на прикладі річевих репарацій. Йому відповідав француа Шерон. Збиваючи тези Ґрагама усякими статистичними даними. Результат його промови виходив був такий: Франція нізащо не піде на зміну пляну Юнґа і відкидає домагання Сновдена в справі утворення підкомісії, що малаб цю зміну в англійському змислі перевести. Тоді забрав слово Сновден. Це вже не були дипльоматичні бомби й торпеди, але таки підмінування цілої конференції. Він сказав, що „не думає до кінця життя сидіти в Газі", що або французи погодяться на його зміни, або він виїжджає. Усі статистики Шерона назвав „брехнею, його завваження „смішними й ґротесковими" (sidicule et grotesque). Це була образа і тільки притомність перекладчика (Сновден говорить тільки по англійськи) який в перекладі змякшив ті вислови, спасла комісію від тяжкого безпосереднього конфлікту. Комісія знову розійшлась з нічим і в тій ситуації всі ждали зірвання конференції. Бріян вислав цьогож таки дня до Сновдена посередника з домаганням вияснень. Усе це почало заносити ґрубою аферою й після двох „вияснюючих" засідань поміж обома „сторонами", ситуацію врятовано в той спосіб, що Сновден заявив, що вислови „смішний і ґротесковий" не мають в англійській мові образливого значіння. Французька преса, розуміється, з тої нагоди — як кажуть у нас на Полтавщині — ..здорово завре-

---

на роки максимальної діяльности сонця. Масові душегубства (перше число дата душегубства, друге максімум діяльности сонця):

Масакра латинців у Тессальонії (1185, 1185).
Збурення Византії (1204, 1202).
Масакра в Стокгольмі (1520, 1520).
Ніч св. Вартоломея (1572, 1572).
Льондонська різня (1588, 1588).
Різня в Дельгі (1738, 1738).
Умань (гайдамаччина) (1768, 1769).
Різня в Сицилії (1837, 1837).
Різня християн у Сирії (1860, 1860) і т. д.
Найважніші повстання та революції:
Повстання у Китаю (1368, 1365).
Повстання в Англії (1381, 1383).
Хлопська війна в Німеччині (1525, 1526).
Хмельниччина (1648, 1649).
Англійська республика (1649, 1649).
Велика французька революція (1789, 1788).
Липнева революція та польська революція (1830, 1829).
Весна народів (1848, 1848).
Італійське повстання (1860, 1860).
Комуна в Парижі (1871, 1870).
Перша революція в Росії (1905, 1905).
Друга революція в Росії (1917, 1917-18).
Революція в Німеччині та українська війна (1918) і т. д.

Зате часи мінімів діяльности сонця (напр. в 19. столітті: 1810, 1823, 1833, 1843, 1856, 1867, 1878, 1889) визначувались майже повним супокоєм у світі.

Проф. Чижевський розяснює ці цікаві прояви так, що народні маси потребують спільного рівночасного стімула до вибуху, тим більше, коли є вже відповідний політичний або економічний підклад. Цей стімул приходить із зовні; збільшена скількість електромагнетичних хвиль та ультрафіолетних промінів діляє сильніше на невропсихічну сферу ділань поодиноких людей та цілого людства. Зрештою безпосередні обсервації Чижевського в лабораторійних досвідах над невропсихічною побудливістю організмів та досвіди американських астрономів, що в часі збільшення діяльности сонця наша атмосфера є дуже сильно електрично наряджена та що тоді зростає скількість ультрафіолетних промінів, — стверджують наглядно звязок масових ділань людства з космічними проявами. Сам Чижевський ствердив, що 72 відс. усіх людських масових психоз сходиться з максімальною діяльністю сонця.

Збільшення неврози людей, завдяки скріпленій діяльности сонця проявляється і в тому, що якраз вбивства і душегубства, насильства, грабіжі трапляються частіше в часі максімів сонця, немов сонце саме впливає тоді на зменшення відпорности та ослаблення волі.

Проф. Чижевський звернув дальше увагу на розклад великих епідемій, як холєра, тиф та грипа та виказав, що поява тих епідемій стоїть у тісних взаєминах з електричним станом атмосфери та сонця; так напр. масове поширення холери в 19. ст. криється точно з максімум діяльности сонця, зате епідемії грипи виступають або два роки перед максімум або 1 або 2 роки після максімум. Також збільшена смертність наслідком недуг серця та нервів сходиться після нових досліднів з діяльністю сонця.

Праця проф. Чижевського та інших вчених, що ідуть по лінії його поглядів, не є покищо закінчена. Одначе все вказує на те, що ми є дійсно лише дітьми сонця і в кориснім і в некориснім значінні цього слова.

І от вже — по відпустці!
Чи не уживав ти забогато соняшних купелей і маєш веснянки на обличю?
НЕ ЖУРИСЯ — НЕ ТУРБУЙСЬ!
Лєшніцера масть і мило
ці знамениті, спеціяльні препарати
увільнять тебе від веснянок
В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Апт. Dranez i Ska, Bielsko.

ЗАВТРА, НЕДІЛЯ останній день побуту
ЛЮНА ПАРКУ
на площі „СХІДНИХ ТОРГІВ"

...ципилась" й дала полємічний концерт, якого варто було послухать. На слідуючий день — в неділю 11. VIII. — зійшлись провідники шістьох запрошуючих держав на нараду, щоби спасати ситуацію. Слідуюче засідання фінансової камісії зааранжовано так, що невтралізовано грунт і допущено до слова „невтральних"" в тім конфлікті — німців.

Таким чином на третім засіданні комісії, яке відбулося в понеділок 12. VIII. перед обідом говорив нім. міністер торговлі д-р Курціюс про річеві репарації. Це була справді цілком невтральна промова, тяглась вона майже дві години і на цьому засідання замкнено. Четверте засідання комісії відбулося в середу 14. VIII. вранці. Головним промовцем був французький міністер господарства Люшер і він говорив теж про річеві репарації у невтральнім тоні. Стільки часу потребують люди, щоби дійти до якогось порозуміння на комісії. Усі сподівались, що Мекдональд приїде до Гаги і буде ділати поміж французами і англійцями в компромісовім дусі. Але сталось навпаки. В неділю 12. VIII. Мекдональд вислав до Сновдена телеґраму, в якій солідаризується зі Сновденом. За ним стоїть фактично ціла Англія. Опозиційні політики, як от його „найзавзятіший ворог" Черчіль вислав з Канади ґратуляційну телеґраму, сотні телеґрам і дописів дістав Сновден з усіх закутків Британської Імперії.

Що Сновден хоче осягнути своєю опозицією? В ґрі стоять три річи. Раз, що англійцям справді йде про зміну репараційних квот, які є фактично що до Англії несправедливі. Подруге йде про засоби, щоби вимогти осідок репар. банку в Льондоні. По третє — йде про моральну побіду Лейбур-Парті, якої уряд зєднує собі своєю рішучою поставою мільони нових прихильників. Французька кількалітня приязнь вспіла уже надоїсти англійцям.

В того рода невиясненій ситуації на фінансовім відтинку цілковито в тінь відходять слабі дивєрсії на політичнім відтинку. Політична комісія відбула до цього часу три засідання, але теж не довела до ніяких рішень. Усі ждуть на те, як буде розвязана проблєма англьо-французького фінансового конфлікту. Щойно тоді почнеться живіща акція в політичній комісії. Всі познаки вказують і тут на тяжкі бої, зарисовуються і тут конфліктні можливости, не меньше драматичні як і ті у фінансовій комісії. До них матимемо змогу повернути пізніше.

Зенон Пеленський.

На організаційному фронті.

Турчанщина.

Дня 7. липня 1929 р. відбулося посольське віче посла Великановича в Комарниках. Це шляхотське село підлягало до цеї пори впливам польської аґітації і майже в цілости голосувало при виборах на „одинку". По Службі Божій кількасот селян вкрило майдан коло церкви. Зачав промовляти пос. Великанович, але вже по кількох хвилинах вдерся насильно на трибуну посол з одинки ренеґат Височанський Віктор в товаристві місцевого учителя-поляка, який організуванням „Стшельца" закриває своє неробство в школі. Зібрані запротестували проти такої поведінки ренеґата, а коли це не помагало, тоді селяни, які хотіли чути свого посла, виступили проти Височанського і його боївки. Височанський утік, та міжтим поліція вже розвязала віче. Пос. Великанович мусів успокоїти людей, щоб не прийшло до проливу крови. Відтак пос. Великанович відбув довірочну нараду з поважнішими господарями, на якій обговорено господарські і політичні справи. Віче, хоч і не докінчене, отворило комарничанам очі, бо пізнали, що своє, а що чуже і хто їм щирий друг.

— Дня 21-го липня 1929 р. відбув пос. Великанович віче в Росохачі, в якім взяло участь ціле населення тої громади включно з місцевими жидами. По півторагодинній промові посла присутні ставили до нього ріжні запити й домагання, а відтак ухвалили подяку і довіря нашій Парл. Репрезентації.

Перед зірванням конференції в Газі.

З Ґаґи надійшли вістки, що в кругах конференції панує велике поденервування тому, що акція посередництва не довела до ніякої ціли. Кожної хвилини сподіються зірвання конференції після того, як Сновден знова заявив, що він домагається, аби всі його домагання приняла фінансова комісія. Якщоб його домагань не сповнять, він напевно покине Ґаґу в пятницю 17. серпня ц. р.

Тому застановляються над тим, аби повне засідання конференції визначити на початок слідуючого тижня і аби порішено на ній перервати конференцію на необмежений час, що означає замасковане зірвання нарад. Незвичайний неспокій огорнув німецьку делеґацію, для якої зірвання конференції означає відсунення речинця звільнення Надренії.

Сновден не піде на уступки.

Льондонська преса подає вістки, що в Газі ситуація знова напружена після представлення Сновденові пропозиций Франції, Бельґії та Італії. Англії пропонують привернення частини ануїтів на суму 2,400.000 фунтів шт., які плян Юнґа счеркнув. Преса повідомляє, що ці пропозиції цілком не вистарчають і що Сновден не відступить від свого головного домагання, аби привернено поділовий ключ устійнений в Спаа і обмежено річеві достави Німеччини та покине конференцію, як його домагання не будуть сповнені.

Тому конференція неначе вже зірвана. Цікаво, що „Дейлі Геральд", орґан Партії Праці, дуже гостро нападає на італійську делеґацію і твердить, що Італія веде в Газі політику, аби ударемнити всі змагання Франції та Бельґії довести до порозуміння. „Дейлі Геральд" стверджує, що Піреллі і Ґранді поступають після вказівок фашистівської партії і тому в Газі прийшло до зудару між двома світоглядами.

Концесії для Англії.

Бюро Вольфа вичисляє концесії, які Франція, Італія і Японія задумують поробити Англії. І так Англії признають згадані держави більшу частину останніх місячних рат, які сплачує Німеччина на основі пляну Доза. Ті суми, які виносять кілька мільонів марок, можна би осягнути з резервових фондів, які на основі пляну Юнґа будуть передані Міжнародньому Банкові.

Але ця концесія, як подає Бюро Вольфа, не вдоволить англійську делеґацію, яка домагається підвищення річних квот бодай на 37 літ.

Друга пропозиція передбачує для Англії квоту, яка повстала з ліквідації засеквестрованого німецького майна, чому німці будуть противитися. Союзники задумують домагатися від Німеччини підвишки річних сплат, яка не є обнята трансфером. Зате запропонують Німеччині зворот всіх сум, які залишилися з цього засеквестрованого німецького майна. Далі проект зменшує Німеччині суму, яку вона мусить заплатити за копальні Саари. Одначе не знати, чи Франція на це згодиться, тому, що внутрішня ситуація у Франції не дозволить Бріянові втягнути квестію Саари до міжнародніх переговорів у Газі. Як повідомляє бюро Вольфа всі ці пропозиції Сновден відхинув.

Переговори між англійською делеґацією і іншими делеґаціями ведуться за посередництвом Жаспара. Тому засідання фінансової комісії відсунено на слідуючий тиждень, аби уможливити англійській делеґації випрацювання відповіди на меморандум союзників.

Більшовики почали наступ на Китай.

Аґенція Райтера повідомляє з Шанґаю, що отримано потвердження вісток про наступ більшовиків на територію Китаю. Китайському послові в Вашінґтоні доручено офіційно повідомити сиґнатарів пакту Келльоґа, що СРСР почав офензиву, хоч Китай рішився приноровитися до духа підписаного пакту.

З Токіо повідомляють, що політ. кола не дуже то затрівожені сутичками на китайсько-більшовицькім кордоні і сподіються, що китайський уряд напевно вже в найближчому часі піде на деякі уступки аби ліквідувати конфлікт.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960. 238 1—?

— **Українці-знавці у промислі і торговлі для податкових справ.** На внесення Союзу Українських Купців визначила Торг.-Пром. Палата у Львові таких українців знавцями для податкових справ по ріжним ділянкам промислу і торгівлі у Львові: опалове дерево: Іван Калитяк; килимкарство: Мих. Хамула; книгарні і видавництва: Ів. Громницький і Гр. Ґануляк; мануфактура: Осип Стефанович; машини до писання; порцеляна-скло: О. Онисько; Спож.-кольоніяльна торгівля: І. Дейнека, М. Ковалів, Пасічник. Наші купці і промисловці на провінції повинні теж визначити зпоміж себе кандидатів на податкових знавців, а з огляду на те, що такі знавці затверджуються на внесок Торг. Пром. Палати, треба їх список подати до Союзу Українських Купців у Львові (вул. Підвалля 9) або на руки радника Торг.-Пром. Палати Гр. Ґануляка. Справа важна і пильна.

— **Арештування комуністів у Станиславові.** 13 комуністів, що хотіли на вулицях міста зорганізувати демонстрацію, арештувала поліція. Під час арештування прийшло до бійки.

— **Проти алькоголю.** Щораз більше наших сіл заявляється за забороною продажі алькоголю в громаді. У самім львівськім воєвідстві 108 громад голосувало проти алькоголю, а в станиславівськім 38.

— **Відступне за мешкання.** Найвищий Суд видав одно рішення в справі, яка цікавить усіх власників домів і комірників, а саме щодо відступного. Комірник може внести скаргу проти домовласника домагаючись звороту відступного тільки напротязі 6 місяців від дня, коли заплатив це відступне.

— **Шевці-христіяни радять.** У Познані зїхалось 350 делеґатів з усієї Польщі союзу християнських шевців. Кажуть, що краєві шевці головно по більших містах відчувають дуже сильно конкуренцію фабричної обуви, яка є дешевша. Невідомо, чи в Познані радитимуть тільки над справою обуви, коли він зібраний не тільки на основі професійній, але ще й релігійній.

— **Ніякий рекорд.** У варшавській „Епоці" з дня 15. ц. м. находимо під заголовком „Виїмковий рекорд" таку новинку: „Засідання комісії для досліджування коштів утримання при головнім статистичнім уряді скликане на 6-го ц. м., як відомо, не відбулося. Воно передбачене на початок вересня. На цьому засіданні зроблять обчислення за пять місяців від квітня". Ми не бачимо в цьому ніякого рекорду. Статистики знають так само добре, як і ми без них, що життя не стає дешевшим, а вони не хотять нам своїми обчисленнями псувати гумору на вакаціях, у тій чудовій порі, коли люди видають гроші ще більше понад стан, ніж звичайно.

— **Небувалі спеки в Японії.** 14-го ц. м. впало на вулицях Токіо 50 людей від соняшного удару, а 20 збожеволіло. 60 осіб потонуло в морі підчас купелі. У центральних провінціях Японії така посуха, що лани ржи спалюються від сонця.

— **Ріжні вістки.** Загонистих радних має міська рада Нового Орлеану; пересварившись на засіданні почали стріляти з револьверів. — Президент Німеччини Ґінденбурґ виїхав на вакаційний відпочинок до Голяндії, де живе його попередник цісар Вільгельм, з яким він піддержує стару дружбу. — Помер недавно призначений шеф Середземноморської ескадри адмірал Фроше. — У десяти великих американських містах страйкує 80.000 модисток, які домагаються зменшення годин праці. — У стейті Вашінґтону горять ліси на просторі 32.000 гектарів і вогонь загрожує містам. — У Закопанім померла підчас тереблення бульби 107-літня селянка Ґаценська, що дожила до цього гарного віку здорова і невамужня. — Молодий мароканський султан Сіді Магомед спроваджує для свого гарему в Раба з Америки згуковий фільмовий апарат. — Злучені Держави дали почин до будови на океані між Америкою і островами Бермудів плаваючих островів для осіду літаків; ці штучні острови будуть причеплені велитенськими каблями до морського дна.

— **Викинена державна опера.** Державна опера в Букарешті не має досі свого будинку. Вона винаймає його приватно, імовірно тому, що це дешевше. Головно тоді, коли не платиться комірного. Державний ромунський скарб не квапився з комірним і завинив власникові „оперового будинку" 4 міл. лей. А потім не хотів цього довгу заплатити. Тоді домовласник вніс проти опери судову скаргу на примусове „опорожнення" бу-

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряжена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична winda для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі сонешні.

Нагода для видоровлення — в гарнім городі і на сонешних балконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20 — зол.

Довільний вибір лікаря.

220 6—10 **Заряд.**

динку. Вибрав він до цього відповідний час, коли артисти є в турне на провінції. Коли вони вернуться до Букарешту, будуть могли для проби почати вистави під голим небом.

— **Під знаком піжами.** Є в Америці видавець, який крім поширювання книжок, поширює ще одну свою власну просту ідею. Містер Савндер з Елізабет-Сісі (Півн. Кароліна) ходить прилюдно, себ-то і на вулицях, лише в піжамі. Він заявляє, що це є одяг будуччини і що нема ніяких розумних причин, чому тільки жінки мали би право ходити в спеки легко одягнені. У своїй гідній країні він уже відсидів за цей одяг в арешті, але ходить у ньому далі, а навіть склав у ньому візиту бурмистрові. Всі, що мучаться в тяжких одягах у літі солідаризуються з містером Савндером, а деякі навіть заявляють, що піжама це справа завтрішнього дня, бо внедовзі вже прийде час на пропаганду купелевих костюмів на вулицях міста.

— **Скарги і поїзди.** Міністерство шляхів завело на залізничих стаціях „книжки скарг", які має управитель стації, його заступник або касієр. Пасажири можуть у них записувати свої жалі. Невідомо, чи вільно в цих книжках жалітись на те, що заплативши за білет часто нема навіть змоги всісти до ваґону, а треба простояти всю їзду на площадці, а ще частіше в битком набитім коридорі

— **Карієра і її кінець.** Недалеко Ню Йорку авто переїхало цими днями на смерть власника великих фільмових підприємств і театрів Віліяма Факса. Маєток Факса обчислюють на 35.000.000 дол. Він родом жид з Угорщини. Приїхав з батьками ще малим хлопчиною до Ню Йорку, де спершу продавав ґазети, а відтак був робітником. Від 25 літ пристав до фільмового промислу, в якому доробився маєтку.

— **У новім світі.** У Бостоні почався 12. серпня медичний конґрес. На цей зїзд приїхав між іншими також власник найстаршої аптики в Берліні, д-р Георґ Коген. Його аптика істнує від 1488 року, отже істнувала вже 4 роки перед відкриттям Америки. За тих 440 літ вона переходила з роду в рід і 25 поколінь Когенів вело її за той час. Приїхавши до славного Ню-Йорку, він хотів побачити тамошні аптики. Обїхав ціле місто але не найшов ані одної! — Ви маєте лише торговлі з мороженим і перфумами, а це називаєте аптиками! — сказав він до нюйорчан. Бо в Европі аптика це неначе лїчиця, де є тільки ліки, складені в зразковому порядку, а в Америці аптика подобає більше на знахорський музей. Приходить туди не тільки недужий, але навіть той, що шойно хоче занедужати від кількох порцій мороженого, а крамниці запах карболю перемішаний з пахощами красунь.

— **Статистика телефонів.** Статистика виказує, що в Злучених Державах у 1928 р. було 13.341.000 телефонічних абонентів. Далі йде Німеччина, яка має около 3 міліонів, а за нею Вел. Британія, яка має коло 1,800.000 абонентів. Та в дійсности найбільше телефонів у відношенню до населення має Канада. Вона має 4 і пів міліони мешканців і 1.341.000 телефонів, так що на кожду третю особу припадає телефон. Дуже мало телефонів мають француси, бо Франція на понад 40 міліонів населення має лише 965.513 телефонів.

— **Будова „палати Франції" в Новому Йорку.** Американські ґазети повідомляють, що французький уряд купив у Новому Йорку будинок одного театра коло центрального парку й буде будувати на його місці будинок на 66 поверхів. Цей будинок матиме назву „палата Франції" і в ньому будуть міститися політичні, господарські та інші заступництва інтересів Франції.

— **Чоловік-машина.** Анґлійський інжинір, що збудував машину, яка має наслідувати людину, названу на підставі твору відомого чеського письменника Чапека „роботом", приїзджає з ним на-пів живим апаратом на перші виступи до Відня. Одночасно заповідає він, що штучний мущина матиме пару, таку-же жінку. Ні; інформацію про це дав сам сталевий чоловік, заявивши: „Одного гарного ранку зродився я з цілої низки ріжних машинових частин, прибравши на себе панцир з електромотором. Важко було би вам вияснити точніше мою організацію, тому, що ви не є технік і цього не розумієте. Тому прийміть лише до відома, що я перед півтора роком побачив світ у найтемнішій частині Льондону між чотирма стінами робітні. Мене називають „бездушною людиною". Але не вірте цьому. Що сказала би на це моя жінка, з якою я маю на другий тиждень женитись? Так, женюся. Дотепер був я найсоліднішою людиною в світі. Що тепер буде зі мною, не знаю. Не маю на совісти ніяких любощів, ніяких фліртів ні подорожей автом, з чого можете зробити висновок, що я по своїм почуванням є зовсім консервативний, хоча з вигляду подобаю на найодернішу людину". І так далі — машина-чоловік пояснює, як вона відповідає на запити: на сам згук голосу повстає в ньому „контакт", де годинник є звязаний з фоноґрафом. „Робот" це живий ґрамофон, балакучий годинник і бігаючий радіоапарат. Він виконує неодну функцію, на якій деякі люди, перемінені в машину, протрачують усе своє життя, щоби заробити на нього.

241 **ОКУЛІСТ** 3—3
Д-Р Л. МАКСИМОНЬКО
ординує в очних недугах від год. 3—6
ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7., І. П. (Будинок „Дністра")

З наших літниш.

Гребенів.

Останній мій допис про Гребенів, написаний з кінцем червня, помістила Шановна Редакція зі значним опізненням і тому деякі мої замітки стали тоді — неактуальні. Між іншим ситуація поправилась під оглядом фреквенції літників. Зараз Гребенів повний! Зароїлось від літників, хоч, що правда, домінують між ними щасливі діти Ізраїля. Та не можна знов сказати, щоби й українці про Гребенів забули.

Окрім власників тутешніх пенсіонатів і вілль приїхали й гості. Були урядовці Нар. Торговлі, дир. Заячківський і Лазорко, інж. Мудрак та інші.

Був сенарор Галушинський М., д-р Юзич, Ос. Стефанович, Ол. Онисько, д-р Селезінка — дир. друкарні „Діла" — Сидорак, а зараз є дир. Зем. Банку Лесь Кульчицький. Є теж „Червона Калина", яку репрезентує п. Постолюк, і богато інших українців — мені особисто незнайомих. Всі вони концентруються по українських пенсіонатах Шматерів (Зеленянка) інж. Караневича, Стернюкової, Стах. Волі (вл. п. Терлецького).

Священича Кооператива купила в Гребенові гарну площу, на якій має будувати велику Санаторію для нашого духовенства. У звязку з тією будовою був в Гребенові о. кан. Лопатицький.

Дня 14-го серпня гостив у нас хор Дм. Котка. Саля "Ст. Волі" була по береги заповнена а слухачі мали змогу провести один з найкращих вечерів цього літа в Гребенові, вслухуючись в чарівні звуки української пісні! Вишколеність хору, техніка, справність — просто заворожували слухачів! В часі продукції одної пісні — один з учасників хору занедужав і впав... Та це не внесло замішання ні на секунду! Незамітним рухом один з товаришів усунув хорого в зад, другий заняв його місце і ніхто й оком не дрігнув — пісня поплила далі,.. а недужим занялись вже інші... Наче на війні! Один паде, на його й ніхто не гляне, а другий займає його місце — і вперід! Незважаючи на те, що цього місяця погода дуже вередлива, то все таки воздух гребенівський прекрасний. Приїхали літники змізеровані, бліді — а відїзджають повнолиці, життєрадісні, — та замовляють вже мешкання на слідуючий сезон!

Г.

Зі спортового життя.

Мистецтва Ліги.

Варшава. Польонія—Чорні 2 : 0 (0 : 0).
Краків. Краковія—Варшавянка 2 : 0 (1 : 0).
Катовиці. Гарбарня—І. Ф. Ц. 4 : 2 (3 : 1).

Четвергові змагання за мистецтво Ліґи мали одну сензацію: перемогу варшавської Польонії над львівськими Чорними. Таким робом Польонія висунулася з загроженої полоси на 10-е місце в табелі, лишаючи за собою Варшавянку, І. Ф. Ц. і Погонь. Чорним, які стратили два цінні пункти, важко тепер думати про осягнення мистецтва, до чого вони прямують від початку сезону. — Висліди двох інших змагань в загальному не є ніякою несподіванкою. По дотеперішнім вислідам німецький І. Ф. Ц., що має найбільше число страчених пунктів (бо аж 20), тільки при найбільшому зусиллі міг би вдержатися в Лізі. В подібній ситуації є теж Варшавянка (18 страчених пунктів). Львівська Погонь, яка хвилево опинилася на останньому місці, має тільки 15 страчених пунктів і її положення далеко не безнадійне.

Після змагань України з Гасмонеєю.

В змаганнях з Гасмонеєю, що закінчилися як відомо, ремісово (2:2), виявилися в українській дружині такі поважні недостачі, що слід про них згадати хоч кількома словами. Перш за все в тяжчих змаганнях повинен грати безумовно воротар Новицький, а не котрийсь із резервових, бо непевність і непорадність воротаря депримує цілу дружину. Щодо оборони й помочи, то — з виїмкою Грещука — всі грачі мають за слабий викоп і не вміють подати мяча відразу своїому нападові. А цеж конечне, аби найкраща частина України, її напад, діставав якнайчастіше до своїх ніг. Поміч України— це взагалі найслабша частина дружини. В змаганнях з Гасмонеєю давалася сильно відчувати відсутність Рака і Борсука. А вже найсумніше представляються в українській дружині крила. Якби Україна мала відповідних крайників — чого вона моглаб доконати при нинішньому складі своєї знаменитої трійці в нападі (Петрів, Лисик, Кобзар)! Це тріо — безперечно одно з найліпших у Львові. Тільки Лисик, керманич цілого нападу, що є добрим техніком і йде на противника в кожній ситуації, повинен під воротами противника подавати мяч більше з думкою, ну — й не стріляти більше вільних, які він постійно перестрілює. До цього хіба більше надається Петрів. А в загальному, принайменше на змаганнях з Гасмонеєю, не видно було в українській одинацятці тої охоти, амбіції й запалу, що густо-часто рішають про перемогу дружини навіть при безвиглядній для неї ситуації. Це грачі України повинні взяти під розвагу, про це повинні памятати при кожній нагоді!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 17-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Неділя, 18-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: Аматурниця з Біярріц (Магд Соня, Лівіо Панелі).

Кольосей: Король боксерів Рит. Дікс, Мейрі Брієн. Не нас обдурити.

Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайдарів).

Люна: Архиєдій з Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його лайбіки. Король карнавалу.

Оаза: Забава в кохання.

Палас: Боротьба за золотий ріг.

Пан: На порозі спальні (Ліні Даніта, Верн. Краус).

Пасаж: Пачкарі бриллянтів у Ню Йорку.

Фатаморґана: Подружі вакації.

Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Потєхіна, Райн. Шінцель).

Утіха: Резервісти горою!

Програма радіо.

Субота 17-го

Льондон (356,3), 16·45 Органовий концерт. 19·30 Популярний конц. військов. орхестри.

Берлін (418) 19·— Фортепіян. 19·55 Веселий вечір.

Рим (441) 21·— Концерт орхестри.

Міляно (501) 20.30 Квінтет.

Будапешт (550) 18·10 Мадярські пісні. 19·10 Вокальний квартет.

Мюнхен (533) 22·45 Музика до танців.

Данціг (453,2) 21·15 Веселий вечір.

Ленінград (1000) 14·— Легкий концерт.

Москва (825) 20·30 Популярний вечір.

Харків (1304) 15·30 Пополудн. конц. 20·— Концерт.

Київ (500) 17·45 Камер. конц.

Варшава (1411,7) 21·— Концерт зі Зальцбурґа: Моцарт.

Познань (334,8) 19·20 Орхестра мандол.

Неділя 18-го.

Льондон (356,3). 21·05 Концерт.

Париж (1765) 21·25 Радіоконцерт.

Берлін (418) 20·— Людовий вечір.

Відень (516,3) 18·30 Концерт.

Рим (444) 20·— Легкий концерт.

Мюнхен (533) 18·35 Концерт радіоквартету.

Міляно (501) 20·30 Опера.

Ленінград (1000) 19·20 Концерт з театру.

Будапешт (550) 18·30 Концерт військ. орхестри. 22·30 Циганська орхестра.

Харків (1304) 20·— Селянський концерт.

Київ (800) 18·10 Популярно-науковий відчит. 19·15 Трансмісія з Фільгармонії.

Варшава (1411,7) 22·45 Музика в дансінґу.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чінкн і Ле-ле. 115 22—?
Тернопіль, неділя, 18.VIII. 1929.
Слобода Золота, понеділок, 19.VIII. 1929.
Збараж, вівторок, 20.VIII. 1929.

Український Хор Котка:
Неділя 18.VIII. Брошнів.
Понеділок 19.VIII. Долина. 228 4—?

Освітній конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться незадячно у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всіх рефернтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 4—6

З приватної української гімназії Р. Ш. в Чорткові. **Вступні іспити** до приготовчої і до І. кляси відбудуться 2-го вересня, до кляс від II. до VI. дня 2 і 3-го вересня. 292 1—2 **Управа.**

На „Рідну Школу" здожили ВП.: Митайдо Самуляк і Юлія Бідинська учителі на заточенні 20 зол. замість повідомлень про своє вінчання, яке відбудося дня 12. ц. м. в церкві св. Юра у Львові. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 291 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 191 16-?

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок". 230 5—5

КОТРИЙ з п. кавалерів або вдівців урядників, учителів, в віці від 30 до 55 літ оженитися негайно з Галичанкою, учителькою від кількох літ в окопинах Варшави, небідною, симпатичною. Неанонімні зголошення з фотографією здати до Адміністрації „Діла" під „Шира вдача". 274 2—2

МАТУРИСТКА — глядає приміщення від 1. вересня с. р. при інтелігентній українській родині; зголошення до Адміністрації „Діла" для „Ю. М." 293 1-1

В ДОМІ професора найдуть затишне приміщення і опіку учень, або дві ученці. — Зголошення: Кохановського ч. 8. дн. 42. (партер). 264 3—3

КОСІВ, пенсіонат пані Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 2-3

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 15—?

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякерованнн на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 5—8

СТАНЦІЯ для учениць або учеників, з цінни удержанням, від 1. вересня: вул. Вронозська ч. 8, І-ий пов. — Мичковська. 290 1—1

ДАХІВКУ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни фабричні. 272 б 1—3

ШУКАЮ заняття. Англійська мова, українська і польська стенографія, машинове писання, німецька мова. — Ласкаві зголошення в Адміністрації „Діла" під: „Typewriter". 287 1—1

АБСОЛЬВЕНТКА торговельного курсу абітурієнтів, обзнайомлена добре з бюровою практикою, шукає заняття. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Бухгальтерка". 263 1—3

ПРИЙМУ на станцію панночки — вул. Кентшинського ч. 58/1. (продовження Шептицьких). Р. Левицька, вдова по священику. Хата і харч здорові. Станція знана в дирекції семінарії С.С. Василіянок і в державній (о. Дзеровича). 258 2—3

МІРНИЧИЙ присяглий інж. Лев Дорожинський в Белзі — приймє зараз самостійного асистента в полі і в канцелярії. 248 2—3

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів. (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 16—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венер. шкір. хорób і косметики

д-р Г. Розмарін

Львів, Коперника 12 повернув.

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. Львів, Ясника 1, ріг Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 34 Лічення жиляків. 7—?

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
269 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ** 3—3
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випиливання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 195 б 5—10

ЛІКАР-ДЕНТИСТ
Д-р С. МІШЕЛЬ
б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. 286 Личаківська ч. 36. 1—6

„Монюшко"
вул. Зіморовнча 10. — Поручає:
Фортепяни — пяніна
у великім виборі, в ріжних цінах на 287 догідні сплати. 1—7

Поважне, введене, заграничне
Т-ВО ОБЕЗПЕЧЕНЬ
на життя
шукає від 1-го вересня п. р. — здібних і совісних
ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УРЯДНИКІВ,
як також стадих
ЗАСТУПНИКІВ
в кождій місцевости Східної Галичини. — — Услівя дуже корисні.
Зголошення і оферти — Львів, почтова скритка ч. 3. 284 1—1

КАНДИДАТ адвокатури, з дволітньою адвокатською практикою і одноріч-ною судовою, — прийме зараз посаду адвокатського концінієнта у Львові або на провінції. — Евентуально відступить безплатно 2 фронтові кімнати у Львові з уряджен-ням адвокатови, з яким спільно працюватиме, як концінієнт. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Доктор прав" 288 1—1

Витяти! Переховати! Принести!
Чи потребуєте меблів?
Та однак немаєте потрібних грошей!
Не журіться! Не журіться!
Відома фабрика меблів **„Фамета"** дбає про те, щоб **кожний** без поруки за вплаченням дрібного задатку — одержав всякого рода меблі — на сплату навіть до 3-ех літ як: спальні, їдальні, мужеські покої, клюбові і сальонові гарнітури; також окремі меблі як: шафи, ліжка, матераци, фотелі, отомани, канапи до розкладування, бюрове уряджения, коци на ліжка, дивани, хіднички, диванчики перед ліжка по незвичайно низьких цінах:
„ФАМЕТА" фабрика меблів С-ка з о. п. Львів
Красицьких 18 а. Українська обслуга!

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття** як **папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкіри:**
Теофіля Процишина
Львів, вул. Вронозських ч. 4. — Телефон 59-66.
З провінції надіслати відрисовану стопу 242 з описом бажаної сорти. 2—?

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, найкраще як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 4—6

Присилайте передплату!

ЦІЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА:
ВУГОЛЬ ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. вексл. кредиту. 184 7—10
З найкращих горішньошлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка
„ТИТАН"
ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПРИЙМУ хлопця на торговельну практику з іншого дому. Іван Євген Павлусевич, Надвірна. Книгарня, Торговля мішаних товарів і реставрація. 277 3—3

Хто має **пропуклину** — та **занедбує** її, цей **злочинцем** супроти себе, **жінки та дітей!**
Радимо отже всім, що терплять на пропуклину удатися зараз до світової слави ф-ми
М. Фрайліх,
Львів, Городецька ч. 35
де при помочи новіх видуманих
бандажів
усувається зовсім пропуклину — без болю та операції. 394 1—

Ширіть наш часопис!

Перед громом будете забезпечені, якщо поставите на своїх будинках
ГРОМОЗВОДИ,
271 які устаплює 2—3
МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ,
у Львові, вул. Варстатова 10. Тел. 49-14. (між Рицерською і Кордецького).

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 4—22

8

Їх пожива

Людська кров є головною поживою здючих мух і комарів. Фліт протягом кількох хвилин цілковито нищить мухи і комарі. Дістаючись до найменших щілин і шпар, де ховаються і плодяться таргани, комашня, блощиці та ріжні комахи — нищить Фліт як їх, так і їхні зародки. Убивчий для комах — Фліт цілковито нешкідливий для людей. Фліт не лишає по собі пляних плям. Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він одиноки, який не викликує пляних сумнівів відносно успішних наслідків свойого діяння. Уживайте Фліт від нині, купуючи його бляшанку і розпилач.

Свій до свого! **Одинока лучба зі світом!**
Український Торговельний Дім
ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ
Львів, Чарнецького ч. 3, телєфон 6-74.
ПОРУЧАЄ
Радіо-апарати
для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень і Касинових Товариств.
Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1—8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплєт** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.
Крім цього поручаємо:
Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітлянними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції. 205 3—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 185 (11.476). Львів, середа 21. серпня 1929. Грошова оплата зафахована рухатем. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Конфлікт між СРСР. і Китаєм.

Львів, 19. серпня 1929.

В останніх днях прийшли знову вістки з далекого Сходу про напружену ситуацію на китайсько-більшовицькому пограничі. Виходить, що більшовицькі військові відділи перейшли на китайську територію і посувають офензивним походом вперед, що дало притоку до заяви представника націоналістичного китайського уряду в Канкіні того змісту, що, мовляв, Китай буде стояти дальше твердо на дотеперішньому становищі і не поступить в нічому домаганням більшовицького уряду.

Нанкінський уряд, як відомо, заняв східно-китайську залізницю, підчинивши її своїй управі. Притокою до цього кроку, підготовленого очевидно здална, послужила китайцям обставина, що багато урядовців тої залізниці росіян управляло комуністичну пропаґанду. Як не як — а ця притока хіба зовсім невистарчаюча, аж до такої протиміри, як заняття спільної до того часу залізничої лінії на свою виключну власність. Не диво, що Китай, маючи не зовсім чисту совість, старається тепер свій поступок якось виправдати і всю вину за дальші події звалити на більшовиків.

Після того, як нанкінський уряд при помочі своїх ґенералів захопив східно-китайську залізницю, заарештував багато радянських громадян і руйнує майно, що є власністю як СРСР, так і Китаю, звернувся він до всіх тих держав, що підписали пакт Кельоґа, щоб вони саме на основі постанов того пакту, виступивши в його оборону. В своїй ноті нанкінський уряд каже, що „непримирима позиція радянського уряду і його надмірні вимоги не дозволяють дійти до згоди й розвязати по доброму китайсько-радянський конфлікт". А висновок з того очевидно такий, що співучасники пакту Кельоґа повинні вмішатись у цей конфлікт і вжити заходів до того, щоб СРСР зменшив свої апетити та відмовився від своїх „непримиримих позицій і пішов на уступки китайцям. Нанкінському урядові залежить очевидно на тому, аби ті держави призначили якусь комісію для розгляду й полагоди цього конфлікту — очевидно, в дусі їх бажань, а коли з тих чи інших причин праця такої комісії булаб неможлива, аби ті держави якимнебудь чином виступили в оборону інтересів Китаю.

Біда тільки, що також радянський уряд підписав, і то один з перших, пакт Кельоґа і має таким чином основу добиватися від тих самих держав коли не признання, то принайменше зрозуміння для свого становища в тяжкому конфлікті з Китаєм. З цим фактом мусять, кажа річ, рахуватися всі ті держави, що підписали пакт Кельоґа і тому між іншим Японія й Англія відмовилися вислати своїх представників до тої комісії, що по проекту Стімсона мала в імени шістьох держав розслідити й безсторонньо розвязати радянсько-китайський конфлікт.

Як виходить з радянської преси, уряд СРСР не бажає собі ніякого посередництва в розвязці його конфлікту з Китаєм. Він не хоче нічого чути про таке посередництво якоїнебудь держави чи навіть групи держав, хочби оце посередництво й виправдувано пактом Кельоґа. СРСР стоїть на такому становищі: китайсько-східна залізниця належить Китаєві й СРСР, взаємини між ними унормовано відповідними договірними актами. Коли ж тепер виникли непорозуміння, коли є деякі спірні справи, то їх може й повинна розвязати тільки авторитетна конференція представників Китаю і СРСР. Втручування когонебудь у китайсько-радянський конфлікт є непотрібне й не представляє собою ніякої практичної вартости. Всі спірні питання могли б бути швидко й легко розвязані, якщо тільки нанкінський уряд відновить на залізниці той стан, який там повинен бути на основі обопільно заключених договорів.

Нанкінський уряд не спішився привернути попередній стан на східньо-китайській залізниці і червоні війська перейшли китайську границю. Не зважаючи на запевнювання обох сторін, що вони не бажають собі війни, конфлікт між СРСР і Китаєм наповняє трівогою всіх ближчих і дальших сусідів обох цих держав.

На економічні теми.

Мандрівка золота.

Ще перед початком конференції в Газі падало у Франції не одно гірке співце на адресу Сновдена, якому французи не можуть забути його промови в часі виборчої кампанії, коли то Сновден сказав, що Англія в репараційних договорах з Францією пішла на надто великі уступки. Бож відомо, що з недавньої „любови" між обома союзниками лишилося нині тільки те, що Франція полюбила до безтями англійське золото.

Від якогось часу зах.-европейська преса не перестає писати про дисконтову стопу Банку Англії. Тому, що курс англійського фунта впав понижче золотого пункту, сподівалися, що Банк Англії зареагує на це підвищенням дисконту, чим зробить вивіз золота з Англії неопла̀тним. Але таке підвищення не було диктоване внутрішніми потребами господарства, бо зниження курсу фунта мало мати — по англійським версіям — своє джерело в „спеціяльних умовинах".

Вже від довшого часу слідили міжнародні фінансові круги за мандрівками золота. Подібно до струї Гольфу впливає струя золота на погоду чи непогоду на грошевім ринку. Барометром, на який ця струя безпосередньо впливає, є лінія дисконтової стопи. Пригадаймо собі коротко мандрівку золота за останнього півтора року. В першій половині 1928-го року закупила Англія великі запаси золота в Ню-Йорку. Наслідком цього була трикратна зміна дисконту в Злуч. Державах. В другій половині 1928-го р. виступила Німеччина і Франція як покупці золота на англійському ринку. В лютім 1929-го р. піднесено дисконт в Англії. В першій половині 1929-го року поплило німецьке золото до Америки, а дещо пізніше потягнулося за ним і англійське. В Німеччині піднесено дисконтову стопу. Німці звернулися знов до Англії з закупкою золота, чим спеціяльно заінтересувалася Франція. Це заінтересування, чи пак любов до англійського золота, мали й бути тими „спеціяльними умовинами", які забрали немалу порцію золота з Англії до Франції. Чи дійсно так?

Що англійський фунт у відношенні до доляра „поправився", це приписується переговорам гувернера Банку Англії Нормана з директорами „Федерел Різерв"-банків і з фінансістами з Волстріту. Як зачувати, порушено там справу співпраці державних нотних банків у стабілізації вартости золота і в побореннi небезпеки, яка грозить світовому господарству через міжнародні перегони в нагромаджуванні резерв золота. Крім цього Норман мав старатися про підтримку американських кругів, щоб „Міжнародній Банк" був у Льондоні, щоб тим самим Льондон остав осередком фінансового життя в Европі. Кінець-кінців фунт піднісся, Англія не думає про зміну дисконту, а де буде „Міжнародній Банк" ще покажеться (хоч мабуть не скоро).

В останньому банковому виказі зменшився запас золота Англ. Банку на більше як 8 мільонів фунтів і виносив 142,6 мільонів фунтів (у червні майже 165 м. ф.). Після цього віддано ще понад 2 м. ф., так, що запас золота виносить тепер 140 міл. фунтів. В Англії змінено право вільного карбування в 1925 р., а на місце виміни банкнотів на монету взяв Банк Англії на себе обовязок давати за ноти золото в барах (злитках). Що до запасу золота, то приписаної висоти нема, а є лише порада (поручення) Кенлайфа, яка означує висоту запасу на 150 міл. ф. Це ні закон ні припис, а порада, вказівка, а всеж така вона має вплив на публіку, яка вже занепокоїлася, як тільки цю границю переступлено. Певна річ, що таке зменшування запасу золота не може продовжуватися в безконечність. Тепер

Нещастя ніхто передбачити не може,
але кожна розумна людина може йому запобігти і тому обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Банк Англії має 250 міл. ф. непокритих банкнотів, а „Економіст" пропонує підвищити їх до суми 270 міл. ф.

Франція має тепер найбільшу резерву золота в Европі. Коли Німеччина має 2,5 міліярда марок, то Франція має понад 8 міліярдів марок. При стабілізації франка в червні 1928 р. виключено девізи (заграничні векслі) як покриття банкнотів. Відмінно від усіх країв у Франції введено як покриття банкнотів лише золото, і то по припису 35 процент покриття. І тут, кажуть одні, треба шукати причин великих мандрівок золота з Англії до Франції (остання не має інтересу в нагромаджуванні девіз). Також активний платничий білянс Франції, по рецепті: виплати вірителям мають бути менші, як німецькі квоти, платні Франції — грає немалу ролю Дальше приватний французький капітал уложований в Англії, „уважав за відповідне" переїхати через канал до Парижа. До цього мав він, очевидно, повне право, коли такий переїзд був уможливлений арбітражом, як це було. Та Франції закидають, що, мовляв, вистало булоб „кивнути пальцем", чи там виступити з купном фунтів, а курс їх був би підніся і мандрівка золота була би зайвою, бо непотрібною.

Не бракувало голосів, що ціла історія була заініціована з причин чисто політичних, а саме: Франція хотіла нібито зробити Англію податливішою на конференції в Газі. Говорено також, нібито Париж хоче показати, що Льондон не надається на осідок „Міжнароднього Банку"; деякі зарозумілі круги у Франції твердили навіть, що Льондон попав уже в залежність від ...французьких диспозицій. Поминувши переборщені твердження про „залежність", — кожне з наведених тверджень має своє і „за" і „проти". Все таки доволі дивно, що це відбулося в навечерю конференції. Рівнож фактом є, що Сновден показався не надто схильним до уступок, що дисконт в Англії остає дальше незміненим, а фунт ...пішов у гору.

Та чи довго дисконт удержиться на тій самій висоті? Саме тепер Америка піднесла дисконтову стопу. Очікують загально й піднесення її в Англії. Кажуть, що Америка хоче в цей спосіб вплинути на Англію, щоб не робила перегон на конференції в Газі. Та є й поважні голоси, які є того погляду, що піднесення дисконту в Америці сталося з чисто господарських причин.

Д-р Ю. Стецюк.

В рідному селі і хуторі Ф. Містраля.

Маяно, 9.VIII. 1929.

На залізничій лінії Париж—Марсель, — у 13 км. від Авіньону та 22 км. від Арлю, у сусідстві зі славетним Тараскопом, — лежить невеличка стація з подвійною назвою, — „Graveson—Maillane", тепер не менше славетна ніж свого часу — Ясна Поляна, — недалеко Тули на залізничному шляху Москва—Курськ.

В обох цих випадках туристична слава цих третьорядних залізничних станцій є літературного походження. Ясна Поляна стала в світі відомою завдяки А. Н. Толстому. Славу Маяно поширив на весь світ великий провансальський поет і каменяр національного відродження Фредерик Містраль (1830—1914).

В селі Маяно (по франц. Maillane, по провансальсьи Maiano). — автор незабутніх „Mirèio" і „Calendan" — прожив майже весь свій вік. У двох кільометрах від села Маяно, він родився на хуторі, відомому тепер — „Lon Mas dón Inge", де провів свої дитячі і хлопячі роки, так чудово описані в його прегарних автобіо-

графічних спогадах „Memóri e Raconte", між іншим виданих також у перекладі на українську мову.

Коли на початку світової війни під свіким вражінням смерти Ф. Містраля, автор цих рядків почав у військовому таборі Хеби (Ebra), де був інтернований австрійцями, студіювати неопровансальську мову і письменство, у перше докладніше знайомлячись з романтично цікавим життям та епохальною каменярською працею Ф. Містраля, він, розуміється, не міг навіть мріяти про те, що колись йому пощастить побачити і ближче пізнати, Прованс — цю „l'empèri dón Sonlèn" (імперію сонця), відвідати всі славетні осередки старо і новопровансальської історії: — Авіньон, Арль—Екс під Маролем, а передовсім побувати у рідному селі великого неопровансальського барда і трубадура — у Маяні...

Минуло 15 років заки ця стара мрія могла бути здійснена і провансальські теоретичні студії доповнені пластичними і незабутніми враженнями з подорожи вздовж всього Провансу, цього забутого нещасного раю на землі, цієї европейської Палестини, це старий нарід з великою культурною спадщиною після кількох століть національного летаргу спровола прокидається і загіпнотизований красою своєї історичної минувшини починає відчувати і бачити не менше принадні перспективи своєї майбутности, як природного осередку нової pax romana, або точніше кажучи, прийдешньої pax neolatina.

Відвідання Маяно я відклав на кінець свого авіньонського побуту, коли вже обїхав всі інші сусідні місця, звязані з історією новопровансальського руху.

Мені пощастило: Величезна і незвичайна в часі літа злива попереднього дня — змила цілковито дошкульний порох. Гострий і сильний містраль (вітер) заступив неменше дошкульну серпневу спеку.

Пополудневим омнібусом Париж-Марсель їду до Гравезон-Маяна. Менше ніж за пів години доїжджаємо до цієї стації. Крім мене висідає ще якийсь селянин. Питаю про дорогу до села Маяно, що від стації віддалена біля 5 км. Охочо відповідає мені по провансальськи і каже, як маю туди йти, додаючи, що це недалеко, — не ціла, мовляв, година ходу з гаком. Цікавий, який буде цей провансальський гак; про українські — добре пригадую, що був звичайно довжезний, куди довший за час, до якого додавалися небавком.

Дорога чудесна — і спочатку велике шосе; потім битий шлях. З обох боків прегарні плятани, ці царі провансальської деревини. Здебільшого вони вже поскидали свою стару шкіру і мають імпресіоністично цятковання вигляд. Завжди, коли я бачу ці плятани в осени, думаю, що французький малярський пустелізм свою техніку запозичив від цих дерев.

Осторонь неприступним муром стоять понурі кипариси, горді і замовкні, майже байдужі до завзятих нападів сильного містраля.

Попри дороги чергуються плянтації винограду і кукурудзи. Іноді зустрічаються чималі кусні щільно вкриті соняшниками. Довкола скрізь видно богато ставнів, озер, болот і потоків. Там примостилися вигідно верби і буйно розрісся очерет. Це нагадує трохи — український краєвид.

На пів дорозі перше село Gravezon. Трохи далі — орієнтаційна туристична таблиця, з означенням ріжних напрямків. Читаю — Maillane — 2.300 км. Дорога звужується. Вона ще вогка від вчорашньої зливи. Плятани коронами переплуталися; мається враження зеленого тунелю. Він змією крутиться, що хвилина завертаючи кудись у бік. Врешті на мент відкривається обрій: праворуч — гострі контури французьких Alpille; — ліворуч — Рона, звертаюча до Тарнекону — ще з півтораста метрів і перші оселі. Це — Маяно, як свідчить орієнтаційна таблиця на вступі. — За яких пять хвилин я в середині села — на церковній площі. Дивлюся на годинник. Їшов 50 хвилин — отже провансальський „гак" — зовсім не подібний до українського.

(Докінчення буде).

О. І. Бочковський.

Що несе канікула?

„Чистка" в учительському зборі української гімназії в Тернополі.

Сталося те, про що говорили в Тернополі від кількох місяців. Львівська Шкільна Куратория зробила „чистку" серед учительського збору державної гімназії з українською мовою навчання в Тернополі. З усіх державних гімназій з українською мовою навчання в Галичині одинока гімназія в Тернополі мала чисто український склад в учительському зборі, бо навіть сталу посаду учителя польської мови мав тут українець — проф. Дмитро Цебушник і це нині було виїмковим явищем у цілому краю. Причиною цеї „чистки" мають бути події в останньому шкільному році між учнями гімназії, що були звязані з польськими національними або державними обходами. Українську гімназійну молодь змушувано до цих обходів, а вона їх бойкотувала, що потягало за собою дисциплінарні слідства, кількакратний приїзд візитатора Юза, засідання педагогічної ради і прогнання учнів з гімназії. Це було головно за свято 10-ліття істнування Польщі (10. листопада 1928) і за імянини марш. Пілсудського (19. березня 1929).

Між учнями вищої гімназії тричі переводила поліція масові труси й арешти — перший раз з початком листопада 1928, з нагоди 10-ліття проголошення ЗОУНР, другий раз з кінцем січня 1929 під замітом протидержавної конспірації і третій раз з кінцем квітня і з початком травня 1929 під замітом приналежности до УВО. В кожному випадку по кілька або кільканацять учнів сиділо довший час (два до три місяці) у слідчій вязниці під замітом злочину державної зради з пар. 58 зак. карн., і все кінчилося тим, що прокуратура обвинувачувала вкінці тільки за провину з пар. 285 зак. карн. — приналежність до тайних організацій згл. тайних або недозволених товариств. Цеї провини обвинувачені мали допуститися тим, що належали до Пласту, якого діяльність куратория хвилево припинила. За це у двох партіях (партія з листопада м. р. і партія з січня ц. р.) відповідало 19 учнів, з яких 7 засуджено за провину з пар. 285 з. к. (Пласт) і їх оче. видно прогнано з гімназії. Кара невелика від 8 до 21 днів арешту з завішенням кари на 2 роки, але наслідки великі, бо 7 хлопців — учнів шестої і семої кляси — позбавлено раз на все можности скінчити середню школу. Остання пайка (13 учнів) — здебільша з восьмої кляси — що сиділи донедавна три місяці у слідчій вязниці як підозрілі за приналежність до УВО, тепер буде відповідати тільки за провину з пар. 285 к. з.

За все те львівська куратория потягнула тепер фактично до відповідальности й учительський збір. У стан спочинку перенесли перед часом і проти волі інтересованого — катихита о. д-ра Миколу Конрада, а ходять слухи про те, що мають спенсіонувати ще одного професора. Перенесено професорів: Василя Безкоровайного (відомого у нас композитора) до Золочева, Семена Кузика до Перемишля (укр. гімн.), Теофіля Остапюка до Ярослава, Дмитра Цебушника до III. польської гімназії в Тернополі і Шанковського до Ланьцута. Є це перша порція, бо ходять слухи, що перенесення стріне ще й деяких інших учителів. До української гімназії в Тернополі прийдуть тепер на місце перенесених здебільша учителі поляки, що будуть мати відомі завдання до переведення.

Мин. року пройшло 30 літ від часу заснування української гімназії в Тернополі (за Австрії ц. к. ювилейна гімназія ім. цісаря Франца Йосифа) — і не рожева будучність стелиться тепер перед цим заведенням на початку четвертого десятка літ його істнування.

Українці у Львівській Кураторії.

Зміни і переміни на становищах шкільних інспекторів українців у К. Л. Ш. В. — Москвофільські кандидати.

У Кураторії Львівської Шкільної Округи було донедавна трьох інспекторів-українців, а саме: д-р Іван Копач, д-р Володимир Левицький і пок. Матіїв. Всі вони були на тих становищах ще за часів Австрії у галицькій Краєвій Шкільній Раді. Польща дістала їх, так сказатиб, у спадку і, перетворивши Краєву Раду Шкільну в Кураторію Львівської Шкільної Округи, залишила їх на тих самих становищах.

По смерти інсп. Матіїва покликано до Кураторії на інспектора проф. коломийської гімназії, а потім директора заліщицької учительської семинарії (по смерти д-ра Маковея) Мик. Галібея. Короткий час (один рік) виконував обовязки інспектора б. директор перемиської гімназії д-р Грицак Евген, але тепер він уже на пенсії. Перед цьогорічними шкільними феріями справа представлялася так, що в Кураторії були інспекторами українці д-р Копач, д-р В. Левицький і Галібей.

В часі канікули справа змінилася не до пізнаня. Д-р І. Копач перейшов на пенсію, д-р Володимир Левицький дістав однорічну відпустку, з якої вже не верне до виконування своїх обовязків у Кураторії та перейде теж на пенсію. На

ЯРОСЛАВА МАНДЮКОВА.

У липневу ніч на Говерлі.

Довго вабили мене стрімкі верхи далекої Чорногори, що крилися у сірих мряках. Наче накликували до себе обіцюючи насолоду чудних картин. З Хомяка й Синяка, виглядала Говерля, велитень з великою головою й могутними раменами, наче стоїть на сторожі якоїсь тайни.

Зібралося кільканайцять охочих прогульковців і ми поїхали до Ворохти. Ранком погода була чудова, але поволі, ясний небосклін затемнився, блискавки раз-у-раз перерізували сірі хмари, а ненависний грім, гуркотів щораз грізніше. Надія на дальшу прогульку, втікала кудись у сутінки. Почалася пророчня: одні нагадували собі, що ворожка, віщувала дощ, інші зовсім певно знали, що прогулька не здалася до нічого, бо хто дурний вибиратися в гори на таку погоду.

Мені стало тяжко, мрії про прогульку так довго леліяні, прикрашені у якусь чарівну авреолю, мали присипати мов миляна банька? І я рішила піддержувати раз взяту постанову. Під рішучим напором почала прокидатися й у інших надія на погоду, тимбільше, що сонце поволі продиралося зпоза сірих бовдурів хмар.

Після довгих нарад перейшли всі під парасолями на тартак, а згодом позасідали вигідно, на протекціональних лавочках лісної колійки. Ми рушили вперед. Маса чорного диму засипала сажею обличча й одежу. За нами, наче дикий казковий змій стоголовий, пустилася у погоні буря. Шовеє досягала вона нас й хапала за плече та якийсь добрий дух обороняючи, тягнув нас все вперед, кидаючи на переміну, з лагідним успіхом, то золотисте проміння сонця, то лагідні струї теплого дощу.

Чудно вється між лісами, колійка, але скільки зла вона приносить тут? Тисячі обдертих, нагих ялиць стягала вона в день для чужинців і їдуть вони, колись пишні та горді а тепер обдуплені, в світ. Приходить врешті кінцева стація Форестянка, колійка стає, а прогульковці з галасом зіскакують на землю.

Всюди видко було сліди недавньої бурі, поломані дерева, нові струмки, болотяні калюжі... Прогульковці, які сходили з гори, оповідали про страшну бурю,, що щойно перейшла над Говерлею. А вона, перелетіла понад нашими головами, не зачіпивши нас ні трішки!

У наші капці, вдиралася вода, яку годі було витрясти, так, що ми з погордою гляділи на наші ноги.

Директор, який йшов з нами, присідав на кожному пеньочку, кричав, що дуже змучився, і спиняв похід. Мимоволі, все товариство порозсідалося на вогких, вкритих мохом пеньках, та оглядало чудову околицю, на тлі поломаних дерев, зогнилої папороти й болотяних калюж. Всежтаки на 6-ту годину прийшли ми до гостинниці під „Заросляком", яка аж кипіла від гостей. Кожен закуток був так сильно запханий людьми, що взагалі не було змоги денебудь приміститися. Ввічливий господар обіцював примістити нас у спільній спальні на сінниках, але це було мабуть лише формальною чемністю. Ми станули на роздоріжжі. Одні хотіли залишитися, другі пнятися в гори ніччю. Другий плян перейшов більшістю голосів. Манила нас чарівна гірська ніч. Поволі находила сутінь. З кожного кутка, журчав і шумів бурхливий потічок та загорожував поперек дорогу; не дбав за звичайне річище, а пускався навмання...

Ці всі потічки треба перестрибувати. Не так легко пішла справа з Прутом, тут треба було скидати черевики й брести по воді. Холодна наче лід вода, морозом обняла горячі ноги, та відсвіжила їх, до дальшої дороги, яка вела майже весь час, брудними калабаняами. Жовто-білі знаки по деревах почали щезати й ми опинилися, у багні серед незнаної околиці, без досвідного провідника. А проте надії не тратили, тимбільше, що недалеко сіріла маєстатична стать Говерлі.

Виходити на верх ми зараз не хотіли, в програмі було: знайти колибу, чекати на схід місяця, та йти опівночі при його світлі, щоби на вершку оглядати схід сонця.

Хоча два наші провідники були вже кілька разів на Говерлі, тепер не могли чогось зорієнтуватися. Одним вважалася колиба праворуч, іншим ліворуч і так мандрували ми у ріжних напрямках, вирячуючи очі. Десь під верхом показалося кілька овець й туди післали ми одного з товаришів на звіди. За хвилину почулося радісне накликування, що є не тільки вівці, але навіть і пастух. Крученою стежечкою ввійшли ми на полонину. На її зеленому килимі паслося сотки овець й коров, яких вже почали заганяти до загород. Кількох чорних, струнких пастухів збіглося біля нас, та почали росказувати про своє життя.

З початком червня виганяють отари на по-

місце д-ра І. Копача іменований інспектором, як зачуваємо, дотепер. директор перемиської укр. гімназії д-р Денис Лукіянович. Щож до наслідства по д-рі Волод. Левицькім, то тут наші інформації сходяться в одному, а саме, що на його місце прийде москвофіл. З одних джерел довідуємося, що найпевнішим москвофільським кандидатом на це становище є проф. Білинкевич, з інших, що д-р Копистянський, москвофільський історик. Оба вони учителювали досі у львівських середніх школах. Котрий з названих москвофільських педагогів стане інспектором — це не важне, але за те важне те, що санаційні чинники намагаються при всякій нагоді висувати їх проти українців у відомих цілях. Роля таких москвофільських висуванців з правила розбивацька. І вони її вірно виконують та по силам оправдують покладані на них надії. Інакше їх штучно не регенерувалиб.

Податкові справи.

Намірена підвишка вставок для доходового податку.

Досі обовязуючий ключ, на підставі якого обчислювано доходовий податок, походить ще з часів інфляції, коли купці і промисловці та всі податники мали змогу більше заробляти, як самі сподівалися. Тому то цей ключ був уложений в той спосіб, щоби державний скарб був забезпечений перед втратою. Це значить, що вставки, на основі яких обчислювано податок, були вищі!

Тепер, коли наступила сяка-така стабілізація гроша і доходів — ключ цей показав себе за високим і міродайні чинники, а навіть само міністерство торговлі і промислу прийшли до висновку, що його треба обнизити, і то тим більше, що доходи у всіх ділянках нашого господарського життя — з року на рік зменшаються. Тимчасом ні з цього ні з того львівська скарбова палата видала до підвладних собі податкових урядів обіжник, в якому наказує, щоби доходовий податок на 1929 рік обчислювано після нового ключа, який **є значно вищий від дотеперішнього!** Доходовий податок мав би в деяких ділянках торговлі і промислу бути підвищений пересічно на 50 проц., а в інших навіть на 100 проц.!

Цей нечуваний і нічим не оправданий крок львівської Скарбової Палати був предметом нарад податкової комісії Торговельно-Промислової Палати у Львові, де рішено внести протест проти поступування Скарбової Палати, яка, не вислухавши опінії господарських установ, а в першій мірі опінії Пром. Торг. Палати, визначила вищі податки в той час, коли їх необхідно знизити, бо промисл і торговля не розвиваються, а нидіють і ледви-ледви животіють (якщо не стоять над берегом катастрофи). Протест цей буде упаглядненний таким чином, що крім інтервенції у Скарбовій Палаті — виїде окрема делегація до Варшави, щоби домагатись в міністерстві, якщо не обниження податкового ключа, то бодай залишення його на дотеперішній висоті.

Як мав би виглядати новий доходовий податок, видно з нижче наведених цифр: Дамська конфекція мала досі ключ 15, а піднесено його на 20; трикотажі ключ піднесено з 12 на 18; антики з 30 на 35; опал з 10 на 15; залізо з 4 на 6; рільничі машини з 10 на 16; мануфактура з 10 на 15; дамські капелюхи з 15 на 25; папір з 12 на 15; кольоніяльні товари з 10 на 15; друкарні з 12 на 15; масарні з 12 на 20; квіти з 3 на 10; бюра оголошень з 20 на 30; цукорні з 18 на 25 і т. д.

Ясна річ, що наскільки купець чи промисловець платитиме вищий податок, то настільки підскочать в гору ціни на продукти і товари, а між тим вже тепер дорожнеча вбиває і гальмує всякий прояв господарського життя. Невеселі гороскопи — тай годі. **Г.**

З життя нашої еміграції.

Праця Українського Академічного Товариства в Берліні.

Дня 15. липня ц. р. відбулися заходом Товариства жалібні сходини, присвячені памяті Покійного Евгена Чикаленка. З викладом виступив на сходинах проф. Д. Дорошенко. Говорив він про Покійного як про українського патріота та мецената передвоєнного українського культурно-політичного руху.

Дня 11. серпня влаштувало Товариство виклад доц. Ф. Слюсаренка та концерт Українського Хору „Ліра" під управою п. Гороха. Доц. Слюсаренко викладав на тему „Українська територія за античної доби". Подавши короткий огляд історії греків та іранців на території України і вказавши на зразки архітектури (розкопки грецьких міст і некрополів), скульптури, кераміки, малювання, золотництва й ін. та грецьких написів, прелегент прийшов до висновків, що 1) територія України дуже богата памятками античної іранської культури; 2) ці памятки видобувано часто без належного уміння та переховувано переважно не на Україні, а в Петрограді; 3) що необхідно обєднати всю археольогічну роботу на Україні в одній організації, анальогічній до археольогічного інституту німецької держави, столітні роковини якого недавно святковано. Така українська організація могла би ширше поставити так важну для загального піднесення культури народу музейну справу на Україні.

Після викладу концертував хор „Ліра", який своїм співом народніх пісень викликав дуже приємне враження у присутних та рясні оплески. Почав хор свій концерт піснею „Ой зійшла зоря" (барітонове сольо гарно і ніжно виконав п. Н. Мошків), а закінчив — „Час до дому, час". В осені Українське Академічне Товариство задумує влаштувати окремий концерт хору „Ліра".

По широкому світі.

У Білгороді арештували велику організацію фальшівників стемплів; проводирем був мадяр Беля Гофман. Державний скарб Югославії має великі шкоди.

Арештовані в Празі дня 1. серпня комуністи за демонстрації почали в вязниці голодівку; є між ними і посли до парляменту.

Республика Перу, що виступила у свій час з Ліги Націй, рішила знову до неї вернутись.

Товариський зїзд.

(В 20-ліття іспиту зрілости в коломийській гімназії.)

Дня 2. липня ц. р. відбувся в коломийській українській гімназії зїзд матуристів з 1909-ого р. Програмою зїзду назначено збірку товаришів на 9. год. рано перед головною брамою гімназійного будинку.

Вже перед 9. год. почали сходитися товариші, що здалека і зблизька прибули на це своє небуденне свято. Лунають веселі оклики при появі кожного товариша, як нераз за студентських часів. Минає майже ціла година на щирих привітаннях та дружній гутірці. Веселий настрій змагається ще з приходом усе молодого й житерадісного та загально любленого проф. „дзядзя" Дольницького.

Коли зблизилася 10. год., весь збір удався до зеленю прибраної кляси, звідки по дзвінку під проводом теперішнього директора п. Котецького, проф. О. Чайківського та Б. Левицького парами пішов до церкви на богослуження. Богато споминів товпилося в нашій уяві, коли ми засіли в церковних лавках та потонули в задумі, вколисані прекрасним співом. Співав власний хор під проводом колишнього нашого дириґента тов. Семкова. Не дивниця, що хор так захопив і настроїв нас усіх, бож він, хоч невеличкий, але зате наш рідний: сімох співаків, а між ними трьох дириґентів (Семків, Осадца та Волянський).

До панахиди за померших і поляглих товаришів стануло з о. сов. Войтіховським трьох товаришів-священників. Плачем душі наповнене „Вічная Память" не в одного товариша витиснуло горячу сльозу за колишніми ширими й дорогими друзями, що так рвалися в життевий вир, із повною вірою в краще майбутнє свойого народу! Та на ріжних шляхах, що вели до спільної мети, полягло їх чимало, бо майже одна третина.

По скінченню церковної частини свята знова всі парами перейшли до шкільного будинку, до тої самої кляси, де занято місця в тому самому порядку, як колись у 8-ій клясі.

Другу частину свята отворив тов. Н., що привитав усіх присутніх та подякував їм за участь у зїзді. Опісля спомянув поіменно всіх померших професорів та товаришів. Повстанням з місць пошановано їх память та віддано поклін їх тлінним останкам, що спочивають не лише по широких просторах Вел. України і в Карпатах, але й у далеких узгірях Сербії. З дальших слів промовця довідалися присутні, що на 52 товаришів, які тому 20 літ здавали матуру, не стало між живими 15, за границею живе 8, а на зїзді не явилося з причини ріжних перешкод 8. Між живучими є 14 священків, 8 працює на педагогічному полі, з чого трьох на Рад. Україні, в кооперативних установах 3, адвокатів 2, нотар. канд. 2, інжинірів 2, 1 банковець, а 5 працює в ріжних вільних професіях. Після ствердження додатнього білянсу не лише індивідуальної праці для себе і своїх родин, але й широкої громадянської та після підчеркнення повної характерности в нац. справах всіх без виїмку товаришів, закінчив т. Н. вступну Бесіду.

Підчас читання катальогу проф. Чайківським принято до відома поодинокі оправдання і привіти тих товаришів, що на зїзд не прибули. Опісля промовив до присутніх о. сов. Войтіховський. У гарній та глибоко обдуманій промові подав він характеристику колишньої 8-ої кляси та з натиском зазначив, що її виховники можуть бути вповні вдоволені зі своєї довголітньої праці, бо в надіях, покладаних на своїх вихованків, не завелися. В імени неприсутнього господаря кляси проф. Шипайла, промовив проф. О. Чайківський. Він бачить упадок передвоєнного рівня моральних вартостей серед теперішньої молоді, а опісля кількома гарними спогадами зперед 20 літ ілюструє привязання і щире відношення учнів до своїх учителів, що — на жаль — у нинішніх часах чимраз більше підупадає. Спільною знимкою перед входовою брамою гімназії закінчено другу частину свята.

Святкування третьої частини зїзду перенесено до гостинного дому о. Букшованого, пароха села Утороп, положеного при шляху, що веде з Коломиї до Косова, знаного на ціле Покуття своїми сільними джерелами (сировицею), як також тою страшною трагедією, що його стрінула в перших днях світової війни[1]). Серед навальної зливи переїзджаємо автами Вербіж, Мишин, Стопчанів та візджаємо в Яблонів. Подощевий

---

[1]) Тоді то австрійські жандарми на спілку з мадярськими „ландштурмаками" майже ціле село спалили, а понад пів сотні невинних людей повісили здовж головного шляху, заборонивши їх навіть поховати по христ. звичаю. Ця подія ще й нині жахом наповняє кожного, хто бачив цю страшну сцену. Так то працювала небіжка Австрія з тими, що в жертву їй приносили „майно і кров"

ванину, й пасуть тут чотири місяці, за це дістають по 300 золотих кожен. В одязі неперебірчиві; сорочка й штани, як день так у ночі, чотири місяці ті самі. Про найменші вимоги тігієни годі тут щось балакати, правда: насікомих вони не мають, бо мастять сорочки лоєм і тому „печіпляються. Всі гарні й здорові, цера як оксамит, без помочі ніяких косметичних препаратів.

Часто трапляється, забіжить якийсь вовк і хопить вівцю; тому всеньку ніч палять ватру, й довкруги стережуть отару, чуйні пси. Десь за горою в хащах, має сидіти медвідь, але він тільки рідко вибирається у відвідини.

Пастух завів нас до колиби, збудованої з чотирох хитких, деревляних стінок, прикритих дрантивим дашком, теж з дощинок. В середині горіло вогнище, на нім у кітлі відгрівався бунда, а далі у мішочку скапувала вже з готового бундза, — жентиця. Гризкий дим ліз у вічі, та не зважаючи на це, полізли ми до вогню, бо трохи перемерзли й перемочили ноги. Туристи попризвичаїлися до огнища, сушили черевики й панчішки, а при цьому не покидав нас ні на хвилину рідний гумор. Одні приспівували, другі росказували веселі історії, а деякі брались навіть танцювати коломийки...

У загороді почали доїти вівці. Цікаво було дивитися, як всі товпилися біля отвору рядочком, наче подоржні при залізничому віконці, купуючи білети. Кожна хоче скорійше протиснутися, тоді пастух ловить її за задні ноги, притримує у залізних долонях, і по хвилині чути як хлюпоче молоко у відерці. Овець є кількасот, а два пастухи дередустять їх за дві години, а то й скоріше. Кожна вівця дає пересічно по літрі молока денно.

Полонина, є приватною власністю одного гуцула й він бере вівці й маржину до себе на випас за відповідною оплатою. Бундзи й сир забирають власники собі.

Спершу мали всі велику охоту пити овече молоко, коли ж побачили таку нечисту операцію, охота відійшла. Та тут закипіло на ватрі у кітлі коровяче молоко й нас закликали до вечері. Всі біжать наперегонки, товчуть чубами об низенький одвірок, закутуються у туман сірого, гризкого диму й тішаться панською вечерою. Приналідний куховар, поважно начірпує горнятем молоко й роздає між славне товариство. Даються чути крики: гаряче! я спік язик, брр! попарив уста! вибігають на двір, беруться студити молоко, половину порозливали.

Але знова нова сензація: „схід місяця". Притьмом всі кидають горнятка й вибігають на горб. Ніч чорна, всі гори тонуть у темряві, не видко майже нічого, аж тут показується на краєчку неба червона пінкуля, довкруги ясніють хмарки, а обриси гір виступають вперед.

Місяць хутко підходить уверх, і з червоного сердитого діда перетворюється у ясного, моторного, круглолицього парубка, що вибирається на нічну гуляйку. Він росте на очах й підбігає весело в гору, підпираючись на сріблистих хмарках, підморгує до ясних, лискучих, кокетливих зірок.

(Докінчення буде.)

холоднавий воздух, насичений ароматом гірських зел, ялівцю, смерік і ялиць, роєпирає наші груди, а недалека стіжковата пістинська Клива й розлогий Лебедин зі своєю лісистою сусідкою Кошелівкою, замаєні до половини білими подощевими хмарками, наші добре знайомі з молодечих літ, немов усміхаються до нас і манять до себе, щоб нам богато-богато дечого цікавого розказати.

З гори бачимо за нами майже цілу долину Лючки від Нижнього Березова аж до Коломиї. З отсього то місця влютім 1915-го р. австрійські тяжкі гармати з хорватською обслугою пращали останні російські відділи коломийської залоги, що поралися ще коло нищення мостів на Прусі...

Що за чудовий вид перед нашими очима на всі сторони! Лиш стань, тай дивися!...

Митю спустилися ми серед ще більшої зливи долів в Утороии. В двох кімнатах кооперативного склепу й молочарні перечікуємо непогоду. Подивляємо незвичайну чистоту обох льокалів, а від членів управи довідуємося про гарний розвій обох установ, душею котрих між іншим є й о. парох.

(Докінчення буде.)

Сензація в Газі.

Сновден годиться на французько-бельгійське домагання.

З Гаги надійшли вістки, будьтобн в суботу 17. серпня ц. р. Сновден мав згодитися на засадничі французько-бельгійські домагання. Тепер обговорюють питання приєднання Італії для тих пропозицій. Французька, італійська, бельгійська і японська делегації мають устійнити в суботу в год. 18.30 окончений текст відповіди на ноту Сновдена. Правдоподібно згадані держави не предложать нових пропозицій і обмежаться до доказів, що концесії на які вони згодилися відповідають англійським домаганням. Але лондонська преса критикує гостро пропозиції цих держав, які передано Сновденові в формі спільної ноти і називає їх недостаточними. Преса підчеркує, що обчислення Франції, будьто би ці пропозиції досягають 80 відсотків англійських домагань не відповідають цілковито дійсности. Далі преса зазначує, що ці пропозиції відбігають далеко від поділового ключа устійненого в Спаа.

Непотверджена поголоска.

В суботу 17. серпня ц. р. кружляла в Газі поголоска, що американські банки уділили англійському банкові позички на суму 50 міліонів фунтів штерлінгів як забезпечення на випадок дальшого відпливу золота з цього банку, але ще тепер нема потвердження цеї вістки від фінансових кругів — тому всі політичні висновки основані на цій інформації, є неправдиві. Після тих інформацій, які походять від тутешніх американських кругів, уряд Зединених Держав не анґажується в підтримці пляну Юнґа без зміни, але привязує вагу до того, аби дійшло до фінансового порозуміння між европейськими вірителями і Німеччиною.

Меморандум союзників.

З Гаґи повідомляють, що відповідь Сновдена на меморандум Франції, Бельгії, Італії й Японії доручено Жаспарові в суботу 17. серпня ц. р. в ночі. Сновден обговорив всі точки і зазначив, що ніодна з них не може вдоволити Анґлії. При тому підчеркнув, що Італія якій пляи Юнґа дає найбільші привілеї не пішла на ніякі уступки.

Одначе Сновден немає нічого проти, аби дискусію продовжувано, але щоби підшукано вимагані Анґлії суми.

Аґенція Бельґа доносить з Брюсселі, що до комітету знавців, які розглядатимуть предложення вичислені в меморандумі союзників, не вийде на домагання Сновдена ніодин з цих знавців, які зредаґували пляи Юнґа. Сновден згодився, аби англійські знавці розглядали предложення вичислені в меморандумі союзників разом зі знавцями запрязнених держав.

В неділю 18. серпня ц. р. в год. 16-ій відїхали Сновдена Терон і Лютер.

Бріян не вірить, щобн конференція розбилася.

З Риму повідомляють, що Бріян розмовляв зі Стреземаном, якому заявив, що вже незадовго означить речинець звільнення надренії. При тому Бріян запевнював Стреземана, що він не вірить аби конференція розбилася, зазначуючи, що політичні консеквенції такої можливости були би катастрофальні для всіх зацікавлених держав, разом з Анґлією.

Гаґський базар.

З Гаґи насипли вістки, що в понеділок 19. серпня ц. р. рано зібралися фінансові знавці, але своїх нарад не докінчили і будуть продовжувати їх пополудні та в ночі аби свій звіт могли передати в вівторок зацікавленим делеґаціям. Бріян відбув довшу розмову зі Стреземаном, по скінченні якої представники Франції, Бельгії, Анґлії, Німеччини зібралися в Гендерсона.

Війна між СРСР. і Китаєм.

„Юнайтед Прес" приносить вістку, що війна між СРС і Китаєм вже почалася, в четвер 16. серпня ц. р. На вулицях міста Мукдену розліплено афіші, які повідомляють. про вибух більшовицько-китайської війни. Урядовий комунікат подає до відома, що в четвер 16. серпня ц. р. вечером більшовицькі війська перейшли китайську границю в віддалені 30 км. на північний схід від Мукдену і заняли два китайські міста. Китайський уряд повідомив закордонні посольства про вибух війни.

З Нанкіну надійшли вістки, що міністр закордонних справ нанкінського уряду Ваиґ поручив китайському амбасадорові в Вашинґтоні, аби повідомив всіх учасників пакту Келльоґа, що Китай бажає усунути непорозуміння з СРСР мирним способом, але на випадок нарушення китайської границі застерігає собі всі права нападеної держави.

З Льондону повідомляють, що з Мукдену надійшли вістки. що начальна команда військ у Манджурії проголосила мобілізацію пяти бриґад, в тому одної бриґади кінноти.

Бої на більшовицько-китайській границі в освітленні офіц. більшовицької аґенції.

Аґ. „Тасс" повідомляе з Москви, що білоґвардійці і відділи манджурських військ почали щораз частіше нападати на граничну більшовицьку сторожу і на спокійне населення, головно в районі східно-китайської залізниці, а саме з окрузі стації Манджурія, місточка Полтавское біля стації Погранічная. Інформації, які походять з китайських джерел і які приписують ініціятиву нападів більшовикам, називає аґенція „Тасс" тенденційними і неправдивими. Тому аґ. „Тасс" уповноважено категорично заперечити ці вістки і ствердити, що у всіх випадках нападів більшовики обмежуються до енергійної оборони перед переходом границі китайськими і білоґвардійськими бандами.

Дальші бої на більшовицько-китайській границі.

Часописи з Шанґаю повідомляють, що між більшовицькими і китайськими відділами ведуться далі бої в Манджурії. Губернатор Манджурії доніс у звіті нанкінському урядові, що у віддаленні 18 миль на північ від стації Погранічная прийшло в неділю 18. серпня ц. р. до 2-годинного бою. 4 китайців і 12 більшовиків є убитих.

На північ від Яраймова більшовицька кіннота переїхала границю і звела бій з китайцями. 2 особи убиті і 16 ранених, з того 10 осіб з населення. Між насеелнням панує великий переполох.

Урядовий китайський комунікат доносить, що в неділю 18. серпня ц. р. більшовицький відділ, зложений з 10.000 вояків з машиновими крісами, перейшов китайську границю біля стації Манджурії.

Аґенція Аваса повідомляе, що більшовицькі дивізії підтримані артилерією зайняли цілий ряд місцевостей на відтинку 40 км. східньо-китайської залізниці.

З Москви повідомляють, що в місті Владивостоці проголошено воєнний стан. Більшовицькі власти візвали всіх бувших військових, щоби вони зареєструвалися в мобілізаційних відділах окружних комітетів.

З Відня повідомляють, що китайський амбасадор у Вашинґтоні оголосив таку заяву свого уряду: 60.000 війська вислано на границю до Манджурії тому, аби запобічи новому наїздові більшовиків на китайську територію. Висилка війська не означує ще воєнного стану.

З Вашінґтону доносять, що консуль Зединених Держав у Харбіні повідомив державний департамент, що прийшло до бою між китайськими військами і невеликими більшовицькими відділами, які перейшли китайську границю біля стації Погранічная. Є 200 китайців убитих.

Цепелін в Токіо.

З Москви повідомляють, що Цепелін перелетів у неділю 18. серпня ц. р. над Якутськом в год. 1.40 над раном і полетів у напрямі Охоцька і Токіо. З Токіо повідомляють, що в понеділок рано в 9. год. появився над столицею Японії „Граф Цепелін". Цепелін перебув у повітрі без перерви 103 години, відбуваючи безпосередньо подорож з Німеччини до Токіо. Другим етапом лету Цепеліна є Льос Анджельос.

Страшний вибух в копальні на Шлеську.

16 гірників убитих, 7 раненых.

Вищий гірничий уряд з Катовиць подає до відома, що в пятницю 16. серпня ц. р. наступив в копальні Гільдебранд в Новім селі в глубині 600метрів, між год. 7—8 рано вибух вуґляного пилу. Наслідком цього вибуху частина хідників завалилася і 16 гірників є убитих, а 7 раненых. До суботи рана витягнули лише 14 жертв катастрофи. Ратункова акція з причини вогню і видобуваючихся ґазів йшла дуже пиняво. Щойно спеціяльні ратункові відділи в відповідних ґазових масках вгасили вогонь і вставили помпи, якими очистили хідники від диму і ґазу. Доходження веде директор окружного гірничого уряду інж. Бадіський і від вищого гірничого уряду інж. Кучинський. Вибух наступив наслідком розсаджування верстви вуґілля вибуховим матеріялом. Це є найбільша катастрофа в копальні, яка сталася на Шлеську від 30 літ. Остання катастрофа перед 30-ти роками була в копальні Клеофас, в якій понесло смерть 120 гірників.

Кріваві сутички між Шуцбундом і Гаймверою в Стирії.

З Відня повідомляють, що підчас походу ц. Ст. Льоренц у Стирії організацій соціял-демократичного Шуцбунду і християнсько-супільної Гаймвери прийшло до крівавої бійки. В наслідок цеї бійки є один член Шуцбунду убитий, 57 раненых, з того 30 тяжко.

Віденська преса подає такі вістки про ці крівавї бійки: Соціял-демократи уладили мимо заборони віче під голим небом на ринку в Ст. Льоренц. Члени Гаймвери намагалися перервати промову соціялістичного посла Валіша і тому прийшло до бійки, яка тревала цілу годину. Соціял-демократи кажуть, що члени Гаймвери стріляли з машинового кріса, уставленого на горі біля міста. Бійку перервали сильні відділи жандармерії. Обі сторони закидають собі взаїмну провокацію бійки.

„Арбайтер Цайтунґ" повідомляе, що в металюрґічних фабриках вибух страйк. Комуністи ведуть велику аґітацію за проголошенням генерального страйку.

Американсько-англійське порозуміння в справі роззброєння.

„Дейлі Телеґраф" подає сензаційну вістку з Льондону, що Зединені Держави надіслали нові пропозиції в справі розброєння. Американські пропозиції приняв Макдональд з великим вдоволенням і їх прийме теж англійський уряд.

Зі спортового життя.

Лігові змагання.

Краків: Краковія — Л. К. С. 8:0 (3:0)
Варшава: Легія — Чорні 4:2 (0:2).
Познань: Варта — Погонь 3:2 (2:0).
Лодзь: Висла — Туристи 3:0 (1:0).

Змагання за мистецтво А кляси:

Перемишль: Польонія (Перемишль) — Лехія 3:0.

Товариські змагання:

Гасмонея — Шлеськ 1:3 (0:2).
Україна — Шлеськ 2:3 (2:2).

Сильна шлеська дружина, яка розіграла два змагання: в суботу з Гасмонеєю, а в неділю з Україною, вийшла оба рази побідно, при чому в суботу виграла з Гасмонеєю цілком легко, а в неділю з Україною завдяки щастю, бо Україна мала більше гри і нечуваного пеха, перестрілявши аж три карні. Взагалі по українській дружині видно перевтому, тому конче мусить відпочати. Правда, що це перша програна України на останніх одинадцять змагань, однак видно, що дружина спадає з форми.

Оба голі стрілив Кобзяр. Видців 1.500

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·00—8·87·50, канадійський долар 8·79·00—8·80·50, чеська корона 0·26·25—0·26·50 австрійський шілінґ 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 41·25·00—41·80·00 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ДЕЩО ПРО РИМ.

Рим, так зване Вічне Місто, був кілька разів до основ знищений. Коли ще Вічного Міста не було, був на тому місці степ, густо перетиканий Сабінками. Між ними крутилися вовчиці і вестальки.

Одна вестал*ь*ка, Рея на імя, а Сільвія на прізвище, ходила на рандки з Марсом і виходила двох синів. Це мало для світа величезне значіння з трьох причин:

1) Отворило очі дівчатам, що ходити на рандки не все безпечно.

2) Два сини Реї — Ромуль і Рем — відіграли потім одну з перших роль у римській історії.

3) Рея Сільвія, кохаючись із Марсом, дала почин до спеціяльної адорації військових. З того часу дочки і не-дочки Реї кохаються найрадше з синами Марса.

Але за кохання з синами Марса ні одну дівчину не стрінула така кара, як Рею Сільвію за кохання з самим Марсом. Її живцем закопали, а синів віддали на виховання до вовчиці.

Щодо тієї вовчиці, то думки вчених поділені. Одні запевняють, що це була легальна жінка автентичного вовка, другі, що це була жінка пастуха і тільки звалася вовчицею. Друге твердження більш імовірне, бо ще й нині богато жінок заслугує на таке імя.

Ромуль і Рем любилися, як два рідні брати, себто як тільки підросли, кинулися з кулаками на себе. Але вбивати себе на смерть таки не мали за що. Тому видумали собі забаву „в місто". Ромуль узявся ліпше до справи і зараз на початку забави вкропив Рема „мачугою" по лобі. Світ завсіди тримає з сильнішим і тому нас ніде не шанують... хотів я сказати... і тому Ромуль заложив Рому, Вічне Місто, яке ще довго буде стояти, якщо його передтим знову не знищать.

З того часу Рим став осідком Мусолінія. Біля нього примістився також і король, а на Ватикані мешкає Папа Римський. Мусоліні ставиться до всіх, а до української справи ставиться... дуже добре. Король ставиться до нас так, як кожночасний його міністр, а папа називається Пій XI.

Були ще перед Мусолінієм інші імператори, хоч жаден з них не був народнім учителем. Цезар був генералом, Нерон цитристом, а кількох було банковцями.

З часу, як латинці захопили силою більшу скількість Сабінок, італійська раса поправилась і нині по Римі ходять самі красуні. Десь-не-десь трапиться і відьма, але це буває так з кожною італійською красунею після 30-го року життя.

Рим одного дня не збудовано. Тому не маємо чого журитися, що Львів менший і поганіший. Адже він повстав одного дня в головах деяких польських історників як місто, заложене польським королем.

Поминувши все вище сказане, Рим не має нічого цікавого.

Галактіон Чіпка

XXI. Всесвітній Конґрес Есперантистів.

У днях 2.—9. ц. м. зїхались у Будапешті ті, що шукають порозуміння між народами світа одною мовою: есперанто. Велика саля „Вігадо" була переповнена есперантистами, які зїхались з усіх країв земної кулі. Порядок удержували мадярські пластуни з мадярськими і есперантськими хоругвками. Предсідником був І. Міґалік, проф. унів.; заступниками: Домінґес (Бразилія), Бутвуд (Англія), Сильвестріев (Болгарія), Ґеріт (Франція), Пегренд (Німеччина), Сен-Сен (Китай), князь Карло шведський (Швеція).

Після офіціяльних промов мадярського уряду і управи міста Будапешту, промовляли представники держав: Австрії, Бразилії, Чехословаччини, Німеччини, Китаю, Мічіґану, Голяндії, Норвегії, Ромунії і Швайцарії. Опісля промовляли делєґати всяких міжнародніх товариств, а вкінці відчитано депеші ріжних міжнародніх товариств і есперантських союзів, а між ними і від „Progreso" Т-ва українських есперантистів у Польщі.

В неділю 4. ц. м. відправили богослуження в мові есперанто в ріжних обрядах, а опісля засідання: Всесвітнього Союзу Лікарів, Христіянської Ліґи Есперантистів, Христіянської Молоді, а вечором міжнародній костюмовий баль.

В понеділок 5-го, перше загальне засідання, а крім цього засідання: абстинентів, фольклористів, купців, почтовців, а пополудні прелекції на університеті в мові есперанто. Рівночасно також засідання пацифістів, банковців, туристів, філятелістів. Вечором концерт.

Вівторок 6-го цілоденна прогулька пароплавами до Вишеграду. В дальші дні знову загальні засідання і засідання Всесвітнього Союзу Есперантистів (U. E. A.) Паневропи і ін. З новостей варто згадати, що Англія, яка донедавна сильно поборювала есперантський рух з огляду на конкуренцію для англійської мови — тепер платить з державних фондів усім хто вечорами учить на есперантських курсах. У Льондоні магістрат платить за кожну двогодинну лекцію 16 шилінгів. Лекції відбуваються в міських торговельних школах і завсіди є там повно охочих до науки. На провінції курси організують або управи міст або Робітниче виховавче товариство, причім кожну 2-годинну лекцію, крім інших видатків, оплачує державний фонд 1 фунт штерл. для прелєґента, ще й кошта переїзду.

Будапештенські есперантисти вряд з гістьми влаштували маніфестаційний похід з прапорами через місто, який кілька разів фільмовано.

Безпосередньо перед всесвітнім конґресом відбувся конґрес італійських есперантистів 28. до 30. липня в Удіне, і конґрес австрійських есп. 30. липня у Відні. А 11. серпня конґрес чеських есперантистів у Празі. Кількасот есперантистів вибралося після конґресу на виставу до Познаня, де рівночасно відбувся зїзд польських есперантистів під проводом проф. д-ра Буйвіда з Кракова, який у зимових семестрах викладає есперанто на університеті у Варшаві.

Ор. К-а.

Дивогляди.

Дивогляд природи.

В однім шпиталі в Ню Йорку померли дві двохмісячні близнячки, що вродились зрослі зі собою в чудернацькій формі: голова одної була там, де ноги другої.

Муж має голос, але жінка ще більший.

У Шікаґо подала в суд пані Ропавак скаргу на свого мужа, місцевого співака, що вона розчарована ним. Вона вийшла за нього замуж лише тому, що була очарована його голосом. Тимчасом він співає тільки „в службі", для заробітку, а ніколи в хаті. Суддя признав жінці рацію і видав присуд, що містер Ропавак має обовязок співати для приємности жінки дома щодня двічі. Американська преса не подає, на жаль, як довго має він співати, щоби й інші співаки могли знати, який подружий обовязок жде їх, коли якась жінка „зловить" їх на їх власний голос. Пані Ропавак повинна в найближчому часі домагатися ще судового призначення її мужеві добірного і вічно нового репертуару, щоби він не збував її чимнебудь.

НОВИНКИ

— **Львівські самогубці.** 27-літній торговельний помічник Натан Хаєс зі Замарстинова випив багато якоїсь отрути, але слабої. Другий замарстинівський громадянин тесля Журава повісився на руштуванні. 22-літній жовнір Мартин Бєднарський застрілився.

— **Інтерес і патріотизм.** Польська преса обурена на свого ґрафа А. Браніцького, що він продав у Парижі перський килим, здобутий Собєським під Віднем і що був досі одною з найцінніших памяток у Вілянові.

— **Контрабанда в білий день.** Американська пресова аґенція передає звістку з „Порт оф Спейн" на Тринідаді, що туди причалив німецький пароплав „Фальке" зі старшинами, які є вмішані в революцію у Венезуелі. Капітан корабля мав дати допомогу революціонерам при наступі на місто Кумана. „Фальке" виїхав з Гамбурґа і мав 125 революціонерів під командою прогнаного венезуельського ґенерала Дельгаде Шальбо. Старшин, які не хотіли допомагати революціонерам примусили до цього під загрозою розстрілу. Син ґенерала Шальбо втік з кількома старшинами до західних Індій, невідомо з яких мотивів. У південній Венезуелі йде революційна боротьба здовж кордону Колюмбії. Є підозріння, що німецькі старшини допомагають в усій цій неясній революції, про яку кружляють суперечні звістки.

— **Ріжні вістки.** У париськім комуністичнім банку поліція зробила трус і найшла там усяку „літературу". — Рада народніх комісарів у Москві видала приказ, щоби всі крамниці з „необхіднимі предметами", головно харчами, були відчинені 10 годин денно. — Помер один із чільних англійських полководців ґенерал льорд Горн, підчас ловів у своїм маєтку. — Помер основник американського скавту В. Д. Бойс, що має тепер зорґанізовані 4 міл. хлопців. — У вересні статистичне московське бюро пічне підрахунок неграмотних і малограмотних у СРСР. — Англійський король уперше після своєї недуги головував на одному із довірочних державних засідань. — Польський боксер Купка, мистець Шлеська, скінчив самогубством. — Англійський спортовець Перлі переплив Ля Манш на власнім новоприду-манім апараті — воднім мотоциклі за 7 год. 25 хв. — У Берліні буде заснований науковий інститут ім. Мойсея Мендельсона, жидівсько-німецького фільософа; на цю ціль з нагоди 200-ліття його уродин дали чверть міліона марок його нащадки, давно вихрещені. — У шаховім турнірі в Карльсбаді Капаблянка дігнав уже Шпільмана; оба мають по 9 і пів пунктів, за ними йде Немцович з 8 і пів і Боголюбов, Ельбе і Грінфельд з 7 і пів пунктами. — На острові Ява почав вибухати вулькан, в околиці Сансі, відомого літнища.

— **Рекорди.** Льондонський „Івнінґ Нюс", якому можна вірити, звідомляє, що в Йоганесбурґу відбувся шлюб 128-літнього готентота зі 48-літньою землячкою. Новоженець був досі двічі жонатий і має 35 дітей, зпоміж яких наймолодше має 38 літ. „Молодий", який має вже правнуків, заявив, що він жениться утретє з любови і його наречена повторила те саме за себе. Ріжниця в віці 80 літ між подружою парою є без сумніву досі рекордом. — У Римі помер небувалий артист „Хаз Хазе", якого природа наділила струсиним шлунком. Він проглитав дерево, сукно і металі. Виступаючи прилюдно як „феномен природи" він не потрібував для своїх штукарств зручности, бо справді їв ґудзики та клаптики матерії зі свого вбрання, а навіть кусні скрипки, на якій грав.

— **Жіночі рекорди.** Канада вишле на найближче засідання Ради Ліґи Націй жінку, посолку Мек Фейль. Таким робом буде це перша жінка в Раді Ліґи Націй.

— **Ще одна красуня.** У Будапешті підчас конґресу есперантистів один місцевий ілюстрований журнал дав почин до вибору найкращої жінки, яка говорить по есперантському. Вибирали її на костюмовім балі при помочі жюрі, складенім із малярів, письменників і журналістів. Як „Фравліно Есперанто" вибрали однозгідно естонку Вероніку Екста, що служить у міністерстві освіти в Таліні. Европейська преміована краса мадярка Сімон, що має титул „Місс Европи" дала своїй молодшій товаришці на спомин... ляльку, яку сама дістала в Парижі.

— **Шведи горою.** Свіжо оголошена статистика Швеції стверджує, що пересічний ріст (висота) мешканців цього краю є 175 цм. 25 літ тому шведи мали заввишки лише 172 і пів цм., а перед 50 літами 170 цм. Коли шведи ростимуть так далі, то ще за 100 літ будуть вони в Европі велитнями. Але те, що вони здобувають на рості поодиноких людей, те тратять на загальнім зрості населення. Швеція має найслабший зріст уродин менший, ніж такі країни, що „вироджуються", як напр. Франція та Еспанія. Можливе, що між цими двома фактами є якийсь точніший звязок. Шведи можуть бути горді, що їхній король є найбільшим королем у світі і що найкраще представляє націю високих людей.

— **Для філятелістів.** Відомий шведський учений мандрівник Свен Гедін дістав дозвіл від нанкінського уряду видрукувати власні почтові марки на загальну суму 5000 мексиканських долярів. За ті марки він зможе покрити кошта своєї експедиції до північного Китаю.

— **Конґрес магіків.** Живемо в добі конґресів. Ріжні люди, ріжних країн, держав, рас, що мають одну спільну професію, зїзджаються, щоби надуматись над способами оборони цього джерела свого заробітку. Зїхались також і ті, що вміють доказувати чудес: штукарі, факіри, ілюзіоністи, престідіґітатори. Місто Orio (або Огайо) не могло їх усіх помістити. Адже живемо в добі чудес і віри в чудеса. А щоби зміцнити віру, магіки з усього світа приїхали з мішками на плечех і під пахою, зі шпадами, шпильками, таємними скринками і картами. Конґрес відбувався під голим небом і з його нагоди міжнародні „чудодійці" давали безплатну виставу. Індійський факір проколював собі руку наскрізь довжезною голкою, „жрець огня" їв огонь, мов пунч зі запаленим ромом, якийсь китаєць витягнув з одної хустини шість гусок. Власники готелів з остраху перед гістьми з такими зручними пальцями спровадили найкращих детективів на час зїзду. „З готелю можуть ще щезнути найцінніші предмети" — казали вони собі. Та мали вони ще й інший клопіт. Магіки, що добувають з нічого щось, для всякої певности, якби їхня чудодійна сила була за слаба — попривозили зі собою до помочі: крілики, гуси, свині і сотні ріжних фантастичних предметів, які треба було примістити в готелевих кімнатах.

— **Австрійські „буржуї".** Один домовласник у Відні Бурґґассе вивісив на воротах свого дому таку оповістку: „З цього дому має його власник доходу 1 шилінґа і 60 сот., сторож дому має 500 шилінґів, держава 1.600 шил., а поодинокі комірники, що піднаймають кімнати іншим 7.600 шилінґів". Треба подивляти міцну віру такого домовласника в „кращу будуччину", коли він досі не продав цього дому, щоби без клопотів заробити на ньому більше як одного шилінґа!

— **З людського гумору.** До російського містеч-

ка Глимсько зіхав якийсь малий театрик. Невідомо, чи група була ненайкраща, чи мешканці не мали довіря до неї, досить, що афіші не помогли. Саля була порожня. Директор проходжувався на другий день по місті похмурий. Тоді підійшов до нього один купець і запропонував: „Коли ви дасьте мені якийсь відсоток зі завтрішньої вистави, я подбаю, щоби театр був випроданий". Умовились. Купець казав друкувати до афіш такий додаток: „Після вистави буде велика несподіванка, яка захопить усіх. Хто буде невдоволений, той може домагатись при касі подвійної суми заплаченого ним білету". Вистава, не дуже цікава, скінчилась. Усе ждало на надпрограмову несподіванку. Тоді вийшла на сцену орхестра і вграла „Інтернаціонал". Усі встали, а деякі почали оплескувати. Коли державний гимн відограли, тоді купець заявив зі сцени, що хто не є вдоволений цією несподіванкою, той може згодитись до каси. Ясно, що ніхто не мав зміливости ознавитсь ні словом.

Дописи.

РАВА РУСЬКА. („Свято Борців" — Перепони поліції). В дні 4. серпня 1929, як що року, відбувалося в Раві Руській, Повітове Свято Борців. — Свята ці мають у нашім повіті вже свою традицію і попередніми літами адміністрація не робила їм ніяких перепон. — Цьогож року почалось від того, що староста, а точніше його заступник п. Моліцкі не дав дозволу на збірку жертв, про який старалася місцева Філія Т-ва Охорони Воєнних Могил на передбачувані своїм статутом цілі. — Причинною заборони була обставина, що цього дня мала відбутися збірка „na strzechę strzelecką". Не дозволено також церковній процесії і походові пройти через ринок. А попри те в процесії та в поході не дозволено брати участи „Соколам„ і „Лугам", як також таким учасникам свята, що мали якінебудь маніфестаційні відзнаки. Далі заборонено співати патріотичні пісні та виголошувати промови політичного змісту. Равський „Стшелец", довідавшися про свято, влаштував того самого дня річницю „czynu sierpniowego Legionów", хоч цього року вже влаштовував з тієї нагоди повітову параду. — Одначе незважаючи на вичислені перепони і непогоду свято відбулося не менше величаво як кожного року. — Учасників свята було понад 2000, хоч з огляду на погану погоду не могла прийти здооколичних сіл ні одна процесія. — Орхестру „Сокола" і хор, які їхали з Немирова до Рави завернула з дороги поліція. По всіх дорогах, які ведуть до Рави розставлено сторожі, які конфіскували (делегатам з Потилича й Угнова) вінки, що їх везли делегації поодиноких установ з повіту для зложення на могилах Борців. Свято почалось Соборною Службою Божою в місцевій церкві. Над пристроєною зеленню та вінками могилою з березовим хрестом відправлено панахиду при участи поважної скількости духовенства з судового равського повіту. — Опісля відбувся похід з церковною процесією на чолі на цвинтар. І саме в часі походу почалася інтервенція поліції. — Поліцаї з багнетами утворивши кордон не пропустили процесії згідно з забороною ринком, — тільки спрямували її заулками, а опісля розганяли Сокілок і Соколів та Луговиків, які чвірками йшли в поході зараз за духовенством та відбирали їм відзнаки і вінці з лентами від установ з Вільок мазовецьких і Піддубець. Сконфісковані вінці опинилися потім у жидівськім шинку. Поліційний агент Кравчик арештував невідомо з якої причини заступника начальника равського „Сокола" п. Чіха. Арештовано його мабуть за те, що йшов у сокільськім однострої на чолі Соколів. По укінченні свята випущено його на волю. При особистій ревізії відобрано в нього гроші та повернено їх слідуючого дня. По приході на кладовище відправлено на могилах Борців панахиду при участи 15 священників, о. Дорощький з Потелича виголосив відповідну до хвилі проповідь, по якій зложено понад 50 вінків на тогилах, а опісля учасники свята вернули під церкву, де по відспіванні національного гимну свято закінчилося. **Учасник свята.**

УГНІВЩИНА. (Концерт в честь Івана Франка). Філія Т-ва „Просвіта" в Угнові, за старанням своєї Студентської Секції, вшанувала дня 11. серпня ц. р. память Івана Франка концертом, який пройшов вповні удачно і лишив дуже миле враження у присутніх. В святочній промові, студ. МиколаДужий розвинув прегарно Франкові ідеї, прикладаючи їх до сучасної хвилі. Тому то промову цю нагороджено ентузіястичними оплесками. Студ. міш. хор під проводом п-ни Ст. Михалюківної виконав дуже старанно дві пісні („Ой ідуть, ідуть тумани" і „На вулиці"), а читальняний хор з Піддубець під пров. п. А. Журавецького одну точку („Сонце заходить"). Кілька сольоспівів („Гетьмани", „Ой чого ти почорніло", „Як почуєш в ночі") виконав студ. С. Демчук з великим поводженням. На окрему похвалу заслугує деклямація уч. Олі Онишкевичівної (Франко: „Наймит"), віддана з правдивим зрозумінням і глибоким чуттям. Хор з Хлівчан, їзза злої комунікації, не взяв на жаль заповідженої участи в святі. Мимо непогоди громадянство мисточка, а навіть з подальших сіл ледви помістилось у великій салі, а з концерту винесло дуже милі враження і підйом в душі. **М. Р.**

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія Вербенець, горожанка міста Яворова упокоїлася в Бозі, дня 19. VIII. 1929 р. в 75 році життя. **В. Її П.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 20-го серпня, г. 8·00 веч. Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: Авантурниця з Біаріц (Магда Сонья, Лівіо Панені).

Кольосей: Король боксерів Рим. Дікс, Мейрі Бріян. Не нас обдурити.

Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайдарів).

Люна: Архиєдодій з Дамаску.

Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.

Оаза: Забава в кохання.

Палас: Боротьба за золотий ріг.

Пан: На порозі спальні (Лілі Даніта, Верн. Кравс).

Пасаж: Пачкарі бриляитів у Ню Йорку.

Фатаморгана: Подружжі вакації.

Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Потехіна, Райн. Шінцель).

Утіха: Резервісти горою!

Програма радіо.

Вівторок 20-го.

Льондон (356,3). 21·00 Військова орхестра. 22·30 Музика до танців.

Париж (1725). 21·35 Радіоконцерт.

Берлін (418). 17·00 Радіоорхестра. 19·30 Модні пісні.

Відень (516,3). 16·00 Концерт капелі. 20·05 „Казки Гофмана".

Рим (444). 21·00 „Фавст".

Міляно (301). 17·00 Радіоквінтет. 20·30 Квінтет. 23·00 Джезбенд.

Будапешт (550). 12·00 Оперова орхестра. 21·00 Циганська орхестра.

Стокгольм (436). 22·10 Композиції Чайковського.

Ленінград (1000). 19·00 Концерт.

Москва (825). 20·30 Популярний концерт.

Київ (800). 17·00 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Концерт.

Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт. 20·30 Концерт солістів.

Познань (334,8). 19·20 Міжнародній радіоконцерт. 20·30 Концерт солістів.

Братислава (279). Пополудневий концерт.

Середа 21-го.

Льондон (356,3). 16·10 Музика до танців. 16·45 Органи. 20·45 Квінтет.

Берлін (418). 21·00 Симфонічний джезбенд.

Париж (1725). 16·45 Концерт (Моцарт).

Відень (516,3). 11·00 Квартет. 16·00 Капеля Вольфсталь. 20·05 Веселий вечір.

Рим (441). 21·00—23·10 Популярна музина.

Міляно (301). 17·00 Квінтет. 20.30 Легкий концерт.

Будапешт (550) 12·05 Циганська капеля. 17·10 Популярний концерт.

Ленінград (1000). 19·00 Концерт у студії.

Москва (825). 15·30 Оперові фантазії.

Київ (800). 19·00 Селянський концерт.

Прага (487). 19·05 Чеська Фільгармонія.

Варшава (1411,7). 20·30 Класична музина.

Познань (334,8). 18·00 Пополудневий концерт. 20·30 Вечірній концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З приватної української гімназії Р. Ш. в Чорткові. **Вступні іспити** до приготовчої і до І. класи відбудуться 2-го вересня, до класе від II. до VI. дня 2 і 3-го вересня. 292 2—2 **Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 17—?

АБСОЛЬВЕНТКА торговельного курсу абітурієнтів, обзнакомлена добре з бюровою практикою, шукає заняття. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Бухгальтерка". 283 2—3

ВДОРІ, звісній кліматично-лічничій оселі — **Пансіонат Олена** отворений цілий рік. Від 15. VIII. ціни знижені. Зголошення до заряду. 281 2—5

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Дороteум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 3—?

ПОТРІБНА ПАННА українка на практину до заведення фотографічного. Середне образування. — Наразі повне удержання, при успіху в науці також платня. Шалабавка, фотограф. — Турка н./Стр. 305 1—1

Присилайте передплату!

КАМЕНИЦЯ ДВОПОВЕРХОВА — сторона Городецька — на корисних услівах до продажі.

ДІМ одноповерховий в вільним мешканням; вільне від податку переносного — сторона Личаківська — ціна 3.250 дол. Вклад 2.800 дол.

ДІМ партеровий — сторона Личаків — ціна 2.400 долярів.

ДІМ триповерховий — сторона Коханівського — 5 покоїв вільних, повний комфорт. — Ціна 14.000 долярів, вклад 7.000 дол.

Зголошення св. Петра 11., у Чорного, 303 1—1

АДВОКАТ на провінції прийме конципієнта. — Зголошення з услівями під „Д-р Николайчук в Надвірній". 296 1—3

МОЛОДЕ, інтелігентне, подружа прийме на удержання ученика з низших гімназійних клас, з доброї родини. Солідна опіка, щоденні корепетиції, поміч в науці. — Зголошення „Studiens", до Адм. „Діла". 197 1—1

АБСОЛЬВЕНТ гімназії, — здібний інструктор, пошукує лекції. Ласкаві зголошення слати на адресу: Миколай Добош, село Сушиця Мала почта Хирів". 300 1—3

ПРИЙМЕТЬСЯ на станцію гімн. учеників. Ученики можуть користати із домашньої бібліотеки — Зголошення слати до Адмін. „Діла" під „Станція". 299 1—2

ЦЕМЕНТ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни фабричні. 272 1—3

КОРЕСПОНДЕМТ торговельний зі знанням мов (англійської, французької, німецької та італійської), обізнаний з кооперативним діловодством шукає заняття. — Зголошення під „Точність" до адм. 304 1—2

ШУКАЮ ЛЕКЦІЙ (по змозі у Львові) з усіх гімн. клас. Спеціяльність: кільна клас протягом року. Вчу чужих мов та стенографії. Найліпші референції. Зголошення під „Р." до адм. з поданням умовин. 304 б. 1—2

ПОТРІБНИЙ вправний інструктор на цілий рік для учениці з вищої гуманіт. гімназії. Услівя після умови. — О. Новосад, парох. Стрийська п. Збараж. 302 1—1

УЧЕНИКІВ прийму на станцію. Фортепян дома. — Хшановської 10. — Опацка. 301 1—3

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 17—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р С. МІШЕЛЬ

о, лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. 286 Личаківська ч. 36. 2—6

Дешево виправи студентські:

КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирадла і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 5—22

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО

СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портіери, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські деревляні 273 вироби. 2—?

Подяка.

Горем прибиті по страті Найдорожчої нашої Матері і Бабуні, котра залишила багато співчуття від многих приятелів і знакомих; почуваємося до обовязку зложити подяку за участь в похороні. Передовсім сердечно дякуємо о. зап. Львови Левіцькому за молитви і безінтересовний провід похорону, Всеч. о. Директорові Одек. Залітачові і Всеч. о. Миколі Кушнітові, як також почуваємося до подяки Вп. Ігуменї монастиря с. с. Василіянок — Емілії за щире співчуття і прихильність для нашої Родини як і Всім, що віддали нашій Дорогій Мамі і Бабуні пошану і посліднюю прислугу. 298 **Родина**

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 186 (11.477). Львів, четвер 22. серпня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Український Банк в Америці.

Від Редакції: В американському щоденнику „Свобода" появилася під повищою назвою стаття д-ра Волод. Галана, яку далі в цілости передруковуємо в надії, що порушеною в ній проблемою заінтересуються і наші фінансові чинники в краю. При тім не сумніваємося, що на статтю відгукнуться наші економісти, а ми зі свого боку радо будемо служити місцем для опублікування їх погляду у цій незвичайно важній справі.

В старинних часах, коли Картаґінці вели війну з Римлянами, спитали вони свого визначного вождя Ганнібаля, що потрібне йому до успішного ведення війни, а він мав відповісти: Потребую трох річей: грошей, грошей і грошей. Те сказав теж Наполеон в часі війни Франції з Англією. Як бачимо, то гроші мають якусь таємну силу і я вповні годжуся з твердженням д-ра В. Сіменовича, висказаним в його статтях, що в теперішний час доля і життя цілого народу залежне від двох чинників, а саме: часу і грошей.

Щож представляє соою банк?

Банк це нічо інше як інституція, яка має контролю над грішми, яка кермує їх ужитком в щоденному житті. Банк це прямо місце, де сходяться ті, котрі мають гроші — депозитори, і ті, котрі грошей потребують на свої господарські підприємства — довжники. Вже з такого зясування можна бачити, яку величезну ролю відграє банк в господарськім житті народу. Улекшення кредиту сприяє господарському розвоєви, його стягнення приносить руїну. Томуто всі народи звертають пильну увагу на банкове законодавство та роблять всі можливі заходи, щоби на чолі банків стояли люди з розумом та ясною думкою на будуче.

Загально беручи, маємо два типи банків: державні, сцентралізовані і приватні децентралізовані. До першої системи належать банки европейські. У Злучених Державах маємо банки приватні, з дуже малою домішкою централізму в формі федерально резервових банків. Під оглядом законодавства, якому ці банки підлягають, ділимо їх на: І. національні, які підлягають законодавству федеральному, і II. стейтові (трост компанії і банки приватні), які підлягають законодавству поодиноких стейтів. Дальше можна ділити банки після їх спеціяльного бизнесу на банки фармерські, комерційні, щадничі і т. п. Говорячи про організацію українського банку, відразу виринає питання, який саме банк нам потрібний: національний, стейтовий, комерційний чи щадничий?

Я переконаний, що створення відразу зовсім незалежного українського банку в Америці, як про це часто писалося в пресі, не можливе зі слідуючих причин: 1) брак капіталу, 2) брак фахових сил, 3) трудноші в одержанні чартеру, 4) невистарчаюча скількість банкового бизнесу від наших людей.

Як відомо, американські банки стоять на дуже високому рівні організації і кадатности праці, з величезним капіталом, з великим апаратом фахівців, з якими конкуренція майже буцаби виключена. Ми бачимо теж, що всі т. зв. чужинецькі банки „американізуються" і стають банками загальними, так, що було б це навіть безвиглядне йти проти цього, зовсім нормального явища.

Одначе маючи на увазі ширші завдання нашої іміґрації, як навязання господарських зносин з краєм, поміч нашим іміґрантам від визиску і кредитової скрути, ми осягнули наші ціли краще, дешевше і без всякого ризика в той спосіб, що сталиби власниками-шеровцями одного з великих американських банків. Візьмім справу зовсім практично:

Мені відомий банк, якого майно виносить приблизно 200.000.000 дол. Шери цього банку мають приблизну ціну 200 дол. Колиб Українці закупили 5.000 шерів за приблизну ціну одного міліона долярів, то на цій основі вони моглиб мати там не менше як 2 директорів і свій український відділ зі своїми людьми. Колиб у цьому ділі взяли участь наші асекураційні організації, то для їх ґазет створеноб окремий господарсько-інформаційний відділ для видачі господарських бюлетенів для преси. Цей банк ввійшов би негайно у зносини з нашими краєвими установами і вже негайно малиб ми ту загальну користь, що всі народні фонди ми моглиб пересилати до краю без всяких оплат. А колиб після одного чи двох років ця праця принесла корисні наслідки, тоді можнаб приступити до організації вже зовсім самостійних підприємств, маючи за собою підтримку великого банку.

Хто міґби це перевести?

Пятьсот або тисячу українців, які хотіліб закупити шерів одного банку по 1000 долярів і сталиб його співвласниками. Поминаючи зовсім те, що з національного боку ці шеровці зробилиб велике діло, вони й для себе мали би величезні користи. Наведу один примір: Шери одного банку з филядельфійських банків мали в 1923 році ціну 225 дол., а їх номінальна вартість була 50 дол. Річна дивіденда виносила кожного року 10 процент. В 1927 році ці шери мали вартість 520 дол. в 1928 році 650 дол. В той час піднесено банковий капітал і хто мав три шери, міг купити один новий за ціну 400 дол., себто на кожний шер видано надзвичайну дивіденду — 75 дол. В дальшому старі шери з номінальною вартістю 50 дол розбито на пять шерів з номінальною вартістю 10 дол. і теперішна ціна цих 10 дол. шерів виносить біля 190 дол., або іншими словами: ціна старих 50-долярових шерів зросла до суми 950 дол. За останніх пять літ ці шери приносили від 25—33 процент. Ось ті користи, які малиб власники шерів, а до того їх особистий кредит у банку зрісби.

Чи це можливе до переведення?

Думаю, що можливе, бож наші люди мають більше інвестованого гроша в ріжних інституціях. Тут не йде навіть про щось нове, про новий капітал, але про те, як зорґанізувати і сконцентрувати наш вже тепер інвестований капітал, як з мертвого матеріялу видістати силу, живу, життєздатну, господарську енергію. Все, що тут потрібне, це спільне порозуміння між певним числом людей, котрі хочуть взятися до спільного діла.

Ставши власниками двіста-мілионової інституції, ми омминулиб і виключили всяке ризико, злучене з творенням нової організації, забезпечилиб шеровцям великі зиски та сповнилиб усі завдання, які покладаємо на український банк в Америці.

Ганнібаль, який до ведення війни з Римлянами вимагав грошей, грошей і грошей, римляни побили. Це сталося і з Наполеоном у війні з Англією тому, що римляни і англійці мали більше грошей і кращу над ними контролю як їх противники. Це сталося і з нами в недавній війні.

Для підготовки кращого майбутнього нашого народу потрібно негайно приступити до справи організації українського банку в Америці на вище згаданих основах. І тут стрінемо перешкоди, але мусимо тямити, що переведення цього діла залежить виключно від нашого господарського хисту та здорового розуму. Цього чейже у нас не бракує і це є запоруков, що наше громадянство обговорить цю справу як слід і приступить до її виконання для добра нашої еміґрації і всього народу як цілости.

Д-р Володимир Галан.

Вчіть своїх дітей ощадности і постарайтеся для них о пушку і книжку ощадности Кооперативного Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Справа Контрольної Комісії для Надренії.

Французька делеґація в Ґазі вперто обстоює своє домагання утворити для Надренії, після її звільнення від окупації, окремої контрольної комісії. Німецька делеґація так само рішучо відкидає це домагання. В цій справі цікаву промову виголосив на правничій підкомісії конференції член німецької делеґації д-р Вірт.

Він зазначив насамперед, що домагання такої комісії ускладнює всю внутрішньо-політичну ситуацію в Німеччині. „Я хотів би говорити так само щиро, як пан Сновден. Бріян сказав мені, що він не може дати обіцянки перевести наші домагання у французькому парляменті. Це саме треба сказати про становище німецької делеґації в справі комісії. Тут ми мусимо зайняти становище, яке ми могли би оборонити перед німецьким парляментом. Уважайте на психольоґію німецького народу. Ми молода демократія. А плян Юнґа накладає своїм розвязанням репараційної справи зобовязання таких розмірів, яких не знає історія".

„Це викликало в Німеччині рух проти пляну Юнґа, який підтримують широкі верстви народу, й який все зростає. Якби ми тепер стали перед німецьким народом зі справою контрольної комісії, то воля народу зовсім слушно усунула би нас. Ми мусимо заявити, що не може бути жадного німецького уряду, який міґ би дати зобовязання, що виходили би поза межі Льокарна та Ліґи Націй".

„Як міністр для окупованих областей я рішучо підтримував політику порозуміння Штреземана. Так само рішучо ми обидва відкидаємо цю комісію, яка витворила би вічне джерело неспокою та суперечок".

На кінці своїх висновків д-р Вірт з притиском зазначив, що контролі Ліґи Націй повинно вистарчити і що годі творити в безконечність все нові контрольні органи на місце старих.

Союз британських вірителів Радянського Союзу.

Можливість швидкого відновлення дипльоматичних зносин Англії з Радянським Союзом зробила актуальним питання про домагання британських громадян до радянського уряду. Зацікавлені кола енергійно висувають домагання, щоби в дальших переговорах англійський уряд домагався відшкодування за сконфісковане майно британських громадян.

Загальна сума домагань британських громадян до радянського уряду обчислюється на 270 міліонів фунтів штерлінґів. З цієї суми 180 міл. припадає на підприємства, які сконфісковано від британських громадян у Радянському Союзі, 40 міл. на російські вартісні папери, які випущено в англійській валюті, а крім того ще вартісних паперів на 250 міліонів карбованців; решта припадає на ріжних дрібних вірителів.

Оборону інтересів усіх груп кредиторів узяв на себе „Союз британських вірителів Радянському Союзові".

Розуміється, домагання англійських вірителів не обовязкові для англійського уряду. Гендерсон заявив свого часу в палаті громад, що заспокоєння домагань британських вірителів не є конечною умовою відновлення дипльоматичних зносин з Радянським Союзом. Одначе рівночасно Гендерсон дав зрозуміти, що англійський уряд буде старатися, щоби домагання його горожан були заспокоєні.

На педагогічні теми.

Молоді і старі.

(На маргінесі статті дир. В. Кузьмовича в „Українській Школі").

Так, сумні думки та висновки читаємо у статті директора Кузьмовича. Але самим стверджуванням сумних явищ положення не поправимо. До цього треба чину і то рішучого! Пора нашим передовим і відповідальним педагогам задуматися і то поважно над реформою та приноровленням школи до вимог сучасного життя.

Стверджуємо безініціятивність, слабовільність і млявість нашої молоді. Це явище спостерігається і в інших народів, що вели війну, а більоги та соціольоги дають пояснення цього явища. Ми-ж собі все пригадуймо, що ця наша молодь є продуктом лихоліття, що вона саме переживала хуртовину світової війни та звязані з війною злидні: холод і голод в часі, коли була за молода і за немічна, щобн переживати таке нещастя. Розуміється, що окруження залишило на ній свій вплив, а ненормальне відживлювання фатально відбилося на молодім поколінні. Але не треба боятися, бо жах паралїжує й останки волі, енергії та ініціятиви. Лише спокійна холодна аналіза наших недуг і правильна рецепта на їх лікування буде запорукою того, що вилікуємось. Але й природна відпорність організму на недуги теж мусить бути. Поминаючи недуги нашої суспільности — мусимо стверднти, що й центр шкільної організації належної відпорности не має. Коли шкільний організм хоче жити і бути творчим, мусить побороти недуги, витворити природний імунітет і забезпечити собі здорове істнування на далі.

Не треба нам боятся реформаторської течії і не варто цього прямування охрещувати лінивством, а людей називати ляїками. Краще самим позбутися лінивства та скорше рушитися з місця, реформувати наше шкільництво і позбавити можливости ляїків братися за цю роботу. Хоч ми і не причисляємо себе до фахових педагогів, а всеж не можемо погодитися з клясичною традиційністю фахівців від педагогії. Кажемо, коли культурніші народи реформують свої школи, працюють над їхнім удосконаленням, відкидають непридатне старе та заводять краще нове, то й нам не пошкодить реформаторська думка навіть ляїка.

Як інжинір, твердж, що питання професійної школи стоїть у нас кепсько. Вже треба булоб подумяти про налагодження співпраці всіх фахових та економічних і культурно-освітніх організацій. Треба вже будоб мати якийсь плян розбудови фахового шкільництва. Спроби вже були, а наслідки які?

Боятися збільшення людей з фаховою освітою, а значить і творення фахових шкіл тому лише, що ми господарсько слабі — такаж помилка і однобічність, як і бажання мати виключно фахові школи. Не фахівців треба боятися, а безідейних матеріялістів, вузьких ремісників-техніків і не загальноосвітників цураймося, а безпринципних легкодухих, мягкотілих слимаків у подобі людській.

І тут обовязок не молодих, а старих, утворити з молоді майбутніх, сильних, твердих, ініціятивних, ідейних будівничих і зробити їх правдивою нашою „нацією" і „будучністю". Тут уже не вистарчить лише зміна програми чи пляну навчання, а треба цілковитої зміни навчального процесу. Треба вводити нові активні методи навчання, що творилоб з нашої молоді людей чину — праці. Чиж можливо це зробити? Можливо, але тяжко і то тим тяжче, що самим учителям треба булоб ще вчитися та практикувати. І тут уже не можна говорити про лінивство, а тим більше про лінивство ляїків. Ми свідомі, що це дуже великі вимоги для наших педагогів, що сам процес перебудови, шкільного укладу і навчального процесу не дасться перевести відразу, „одним почерком пера". Часи припадковости та принагідности далеко поза нами. Бож живемо ми в добу наукової організації праці навіть фізичної, тому прямим нашим обовязком буде організувати і працю навчально-виховавчу, духову на наукових підвалинах. І лише тоді відпаде всяке розумування на тему: **чи оплатиться нам наука чи ні.** Новітні економісти доказали, що ніякі народні чи державні грошеві вклади так високо не відсоткуються, як вклади в освіту та науку народу. Тому треба відкинути наш дрібний практицизм і вузький економізм, а раз на все сказати, що сучасне життя — то цілість, яка лучить у систему і економіку і політику і техніку і культуру. І власне одною залузкою цієї цілости є культурно-освітня робота, на базі якої лишень можливий нормальний розвиток народнього життя. Анальфабет, мягкотілий, безвільний, індивід, однаково непридатний і для техніки і для економіки, як і для політики та суспільного життя. За педагогами слово, а потім прийде черга за економістами, техніками, господарськими діячами і політиками. Отже, створіть умови для доброго виховання, а тоді від молоді будемо вимагати того, чого потребуватиме життя.

Інж. Мик. Кап.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ПОРУЧАЄ: НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Можливість швидкого звільнення другої зони окупації в Надренії.

Бельгійська телеграфічна агентура повідомляє, що в Газі рішено почати 15. вересня звільнення другої зони окупації Надренії, якщо дійде до порозуміння в справі репарацій. Тоді бельгійське військо перейде до третьої зони.

З Буковини й Бесарабії.

Бесарабські українці, вставайте!

Читаємо під цим наголовком в „Часі": В Бесарабії живе около 700.000 українців, а може й більше. Ці українці не представляють собою ніякої сили, бо по-перше вони несвідомі того, що вони українці, а по друге вони неворганізовані. Бесарабія спить... Бесарабія — це найглухіший кут української землі. Раньше була вимівка: Годі щось робити, бо, мовляв, стан облоги. Одначе цей стан облоги знесений вже майже рік, а Бесарабія все спить... Маємо кількох свідомих бесарабських українців, людей гарних, ідейних і пораб уже цим одиницям почати боротьбу за кращу долю. Маємо навіть і українських послів у цараністичній партії. Хіба ці бесарабські посли тільки на те, щоб репрезентувати? Чи не слід би Ім зробити щось для освідомлення народу? А можна це їм легко зробити, бо вони при владі. Панове бесарабські українці, обізвіться!

На поміч „Довбушеві".

Недавня повінь нанесла нашому спортовому товариству „Довбуш" велику шкоду. Вода залила цілу витрасовану вже й засіяну площу, плаваючі бервена поломили огорожу грища, кабіни і трибуни рівнож ушкоджені, а ціле грище покрите намулом. На довбушанці, що одинокі ще репрезентують наші барви назверх, перетворили власними руками й датками смітнисько в першорядне грище й тепер, замісць вправляти, працюють знова над своєю площею. Одначе цього за мало. Це зрозуміло також міністерство внутр. справ та дозволило „Довбушеві" і ще двом іншим спортовим товариствам, грища котрих положені над Прутом і потерпіли від повені, влаштувати в неділю 18. ц. м. „День цвітів". „Довбуш" всім нам знаний і дорогий. Нема в Чернівцях українця, що не дорожив би ним, не тішився частими побідами українських барв, не болів над кожною втраченою брамкою. Дружина „Довбуша" заслужила собі на те, щоб помогти їй в нещастю хочби найменшими датками в день цвітів. Кожний з нас дасть радо свою жертву, бо „Довбуш" мусить привести свою площу до порядку, щоби вправляти під проводом тренера, який приїхав вже з Праги („Слявія") й не гаятв часу, коли інші дружини поступають вперед. До осінніх змагань українське грище в Чернівцях мусить бути готове! („Час".)

З української музики на Буковині.

Небавком мають вийти в Чернівцях друком гармонізації українських народніх пісень в укла-

---

ЯРОСЛАВА МАНДЮКОВА.

У липневу ніч на Говерлі.

(Докінчення.)

А нам так не хочеться йти в колибу, бо „ніч така Господи, зоряна, місячна, видко хоч голки збирай?" й починаються співи, які стократним відгомоном ідуть по далеких горах.

І місяць почув про себе пісню й зорі й ніч, згадали Стрільців, калину та всякі дівчата, а далі зійшло на коломийкове темпо, почалися вигадки на довільні теми, а кожний рефрен губився у вибухах сердечного сміху.

А тут горить ватра, що червоні язики високолює та обхоплює тоненькі галузочки, дище полумям та снопами іскор кидає довкруги. Товариство розсілося на бальках, наче розбишаки у лісі.

Ми дуже жалували тих, що лишились у гостинниці ночувати, міняючи вигоди, за тільки приваб... Врешті й нам зібралося на сон, і ніде правди діти, (хоч які герої були з нас) а таки пішов мороз поза шкуру, на згадку про вовків.

Тимчасом у колибі йшла робота. Пастухи понаносили всю долівку фої (смерекових галузок), прикрили замащеними коцами й запрохували ночувати. З охотою повлізали всі до колиби, тай поволі поукладалися, одно попри друге наче ті снопи на возі, ніби спати. Вправді гостинні господарі скоренько захропіли, гостям не спалося. Залузки колоди „панське" тіло, дим щипа носи, і неодин делікатний носик щораз пчихав. Місяць безсоромно глядів просто в обличча, а за стінкою без тями вив песик, при акомпаніменті рохкаючих свинок. І наше товариство не справувалося спокійно, деякі лишились на дворі, перекликувалися, балакали й співали.

І так надійшла північ, а з нею речинець нашого вимаршу. Та тут черевики поперемішувалися, і погубилися, так, що зійшло досить часу, заки те все познаходилося. І аж за годину були всі готові. Хоча наш господар обіцяв вести нас, тепер хропів наче забитий, не помогло тягнення байбарака, ані обіцянки.

Тимсамим ми залишилися на ласці Божій, але після короткої наради, підчинилися всі проводові професора В. і почали йти видною стежкою. І справді чого боятися?, видко наче в день, стежечка круто вється між ялівцем, що хильцем стелиться по землі, густо сторчать гострі камінюки осріблені місячним сяйвом, виростають на наших очах унічні примари. А ми пнемось в гору, злоза кожного кущика привиджуються нам світлячі очі вовка, дехто чув уже навіть його брехання, але „страх має великі очі" бо вовкам навіть не снилося гонити за мійськими сухими кісточками.

Дорога починає бути стрімка, тому хід наш стає похилий, а далі йдемо вже без сорому „на чотирох ногах". Наш веселий директорик починає поволі поважніти, вже не співає, не видумує жартів... а далі вже кричить: кольосальна пропасть на ліво! Серце терпне на хвилину, але дивимось, „не такий чорт страшний, як мальований", — чи я мушу летіти комітьголов у пропасть? можна затриматись.

Але директорик не жартує, йому закрутилася голова й він остає на першому горбку, як перша невинна жертва „кольоса", а з ним прибічний лікар. І так стратили ми двох незвичайно дільяних членів нашого товариства. Інші не-втомні туристи мандрують далі, гостра трава виховується з долові, каміння обтовкує руки й ноги, віддих стає щораз скорший, а серце лопоче не знати скільки разів на секунду...

Перші переможці добувають другий високий верх, і горді побідою застромлюють провізоричний прапор, другі підбігають, і вже відпочивають, інші „нахтіґлери" сопуть ще під горою, наче овальський міх. Врешті виринають їх зіпрітї, дим ячі чуби, вони страшенно лихі! уух! які лихі! мабуть зі заздрости кричать, що ми вирвалися вперед „по другу голову", в нас брак примітивних прикмет товарискости... Це все вислухуємо зі затисненими зубами й супокоєм, та хочемо йти далі, але де! наде рішучий протест і ми лишаємося на 10-хвилевий постій. Мандруєм далі, а вершка головного як не видко, так не видко — перейдемо один, мріє другий, чиста розпука! Але поволі показуються білі граничні стовпи й ми переходимо на чеську територію. Після двох годин ходу в гору добуваємо верх! (купа каміння й чотири стовпи, разом звязані). Незвичайне вдоволення й гордість розпирає груди, коли глянути на безмежне море високих верхів у своїх стіп.

На сході дістає небо червоний рубець, все інше тоне ще, у місяшному світлі. Мряки спадають в долину й снуються між горами, творячи фантастичні озера й дивовижні „срібноленті ріки. Чим дужче продирається крізь хмари, соняшне проміння й золотим відблеском кидають тіни на білі мряки. І вони рожевіють лагідним відблеском і мрійливо сунуться в долину, то видовбуються вужевато, то прибирають кукаті, розливні форми.

Сонце червоною кулею виходить злоза синяво-жовтих хмар, покриває їх золотом, а косиці

ді Олександра Кошиця. Ці пісні — а буде їх 60 — вийдуть у 12 зшитках. Рівночасно вийдуть теж у Чернівцях гармонізації народн. пісень в укладі композитора Бойченка, що живе тепер у Кишеневі. Між творами Бойченка є хорові народні пісні (між ними й буковинські), сольові пісні з фортепіяновим супроводом і його власні композиції.

Іспити для меншостевих учителів і професорів.

Міністерство освіти в Букарешті визначило новий речинець іспитів з ромунської мови для меншостевих професорів. Ці іспити відбудуться для вчителів між 26. і 30. серпнем, а для професорів 5. жовтня. Іспити відбудуться в Ясах, Кишеневі, Букарешті, Клюжі й Констанці.

Повени в Бесарабії.

На днях упав над містом Кишеневом сильний дощ з градом. Води покрили дороги на висоту двох метрів і забрали з собою старі дерева з корчами. Площу перед залізничою стацією затопили води так, що на якийсь час застановлено увесь залізничий рух. По спаді води найдено 3 втоплених в намулі. З помічю війська направляють шкоди, заподіяні повенею.

В рідному селі і хуторі Ф. Містраля.

(Докінчення.)

Маяно. 9.VIII. 1929.

В селі ні душі. Видно всі при праці в полі. Тільки собаки лінивo валяються і сплять на дорозі. Врешті появляється якась жінка. Поспішаю до неї і питаю — де тут дім поета Містраля? — А ось тут зараз за цим містком.

Дійсно, — пізнаю добре відомий мені з фотографій майонський дім поета.

Входжу і розглядаю його з усіх боків. Двоповерхова чепурненька камяниця у чималому садку. Через пліт видно славетний памятник поета, поставлений з нагоди 15 роковин його смерти і врочисто відкритий весною цього року.

Я знав з газет, що теперішнього господаря цього дому, внука Містраля не має саме, бо він на археольогічному конґресі в Антіб. Через ґрати плота бачу стареньку паню, що ходить по саді та щось збирає. Вгадую, що це дружина поета. Усвідомляю собі, як туристична сарапа, що у ґльобтротерському снобізмі насилує історичну ґеоґрафію цілої земської кулі, — мусіла надокучити їй своїми щоденними візитами, інспірованими Бедекером, або французькими „бедекерами" т. зв. „блакитними провідниками".

Якихсь двох селян підходить до мене і починає розмову a propos свого славетного земляка, котрим наявно пишаються.

— А ви зайдіть до середини. Це можна.

— Що можна, я знаю також. Але чи вручно?!

Врешті наважаюсь — іду. Витає мене домашній сірко. Певно буде з рідні улюбленого собаки поета, з яким він не раз фотоґрафувався. Бодай дуже нагадує його. Слідом за ним виходить якась жінка, відганяє собаку, веде до памятника з чудового каларійського мармору, — де Містраль представлений у натуральній величині, немов живий у типовій своїй позі.

Підчас нашої розмови надходить пані Містраль. Витаємося. Старенька і симпатична пані розпитує звідки і хто. Кажу, що українець і що приїхав до Провансу, щоби зібрати матеріяли про неопровансальський ренесанс для книжки про Ф. Містраля, котру писатиму з нагоди 100 ліття народин поета.

Пані Містраль про Україну знає. Покійний чоловік цікавився справами всіх поневолених народів, мав особисті звязки з представниками багатьох з них: Кажу, що з українців неопрованславським рухом цікавився і писав про нього великий вчений і публіцист М. Драгоманів, що спогади Містраля перекладені на українську мову і видані книжно.

Приватна частина дому Містраля переробляється саме — згідно з заповітом поета— у маянський музей. Отже там тепер не можна нічого бачити. Дістаю деякі ілюстраційні матеріяли, що відносяться до маянського побуту поета, занотовую деякі фактичні інформації пані Містраль, яка показує мені дорогу на цвинтар, де могила поета і до хутора „Lon Mas dou Inge", де він родився та й широ дякую їй та іду далі.

Цвинтар якихсь 200 метрів від оселі поета. Малесенький, типово сільський. По середині, як скрізь, по всій Франції, памятник жертвам світової війни. Звертаю увагу, що написи на хрестах і памятниках переважно на провансальській мові.

Ліворуч саркофаґ поета. Точна копія павільону „Cour d' Amons" популярної королеви Жанни у Бо (Baux), яку поет регабілітував у своїй драмі „La Rèino Jano".

Вся могила у квітах. Сила нових вінків з провансальськими та французькими стяжками, що залишилися від весняного свята інаґурації памятника Містраля у Маяні. В середині павільону надрукована девіза Містраля

— Non nobis, Domine, non nobis,

Sed nomini Tuo et Provinciae nostrae da gloriam.

Це дійсно так: великий провансальський поет все своє життя віддав на служення Батьківщини, зовсім не думаючи про свою особисту славу, або про культ свого я.

З цвинтаря по дорозі до Сен. Ремі — іду шукати рідний хутір поета. Це нецалеко. Ні більше ніж години ходу. Краєвий ясніє. — Праворуч ясні контурі Альпіль, котрі Містраль так любив.

Лехко знаходжу „Lon Mas dou Juge". Але нікого не застаю там. З „memori e Raconte" — добре пізнаю всі моноґрафічні деталі найближчого оточення цього хутору.

Врешті хтось надходить з парубків і веде мене до середини, головної хати, де всі збіралися і тепер ще щодня сходяться. На улюбленім місці поета над столом завішена

д-р Іван Куровець

повернув і приймає хорих від 22. серпня

Львів, вул. Вірменська 3.

його небіжем, також вже покійним, мармурова таблиця з цитатом із поетичної збірки Містраля „Золоті острови" (Lis Isdo d'or) на доказ пієтизму для праці попередників. Все тут у хаті лишилося по старому і без зміни. Вона цілком нагадує „Salo calendalo" з арлєтанського музею.

Мушу однак вертати на двірець — (десь поверх 6 км.), щоби не спізнитися на вечірний потяг до Авіньону; знову проходжу через Маяно попри хреста поета. Містраль душає. Небо хмариться — поспішаю, ідучи тією самою дорогою, тепер вже знайомою.

Через рік — у вересні — в Маяні будуть великі свята з нагоди сотих роковин народин поета. Це буде свято не тільки, провансальське, але загально романське і неолатинське. Італія офіційно вже зголосила свою участь на цих врочистостях. Будуть, розуміється, сусіди катольонці. Але приїдуть певно і представники ріжних інших поневолених народів.

Ідучи, переглядаю останнє число органу фелібрів, „Lon Felibrige", що виходить у Маяні, заходами дружини поета і під редакцією його внука. Воно присвячене 15 роковинам смерти Містраля.

Пятнайцятьлітні роковини смерти Містраля (Інавґурація його памятника в Маяно)— затитульована вступна стаття, що починається так:

— Маяно є великим у світі, бо там родився, жив і помер поет любимий богом.

Це дійсно так.

Десь за півтора години приходжу на дворець. Скажений вітер лютує. Починає падати дощ. Чекаючи на потяг, що пізнився пишу ці рядки під свіжим враженням цієї подорожі у провансальську Мекку.

О. І. Бочковський.

Серед наших „русских".

Губернатор Закарпаття гостем у наших „русских".

З „Русск-ого Голос-у" довідуємося, що в гості до наших „русских" у Львові приїхав губернатор Підкарпатської Руси д-р Антін Бескид і ген. секретар „Общества ім. Духновича" д-р Степан Фенцик. Як видно, то звязки між нашими москофілами по обох боках Карпат зачинають бути чимраз тісніші. На останніх зборах „Общества Качковского" у Львові був із Закарпаття д-р С. Фенцик, потім делеґати галицьких кацапів їздили на зїзд своїх однодумців до Ужгороду, а отсе приїхав до Львова сам губернатор Бескид і відомий москвофільський „діятель" з Ужгороду д-р Фенцик. Цікаво, в якім характері гостює пан губернатор серед кучки наших „русских"...

Нові „русскі" читальні й кооперативи.

Нові читальні Качковського основано: в Мохначці Горішній, повіт Н. Санч, у Кадлубиськах, пов. Броди й у Вільці Мазовецькій, пов. Рава Руська. — За час від 15. червня до 15. липня старанням „Русск-ого Ревіз. Союз-у" основано такі „русскі" кооперативи: в Дорошеві, пов. Львів (кооперативна каса), в Хренові, пов. Камінка Струм. („Братська Каса"), в Черепині, пов. Львів („Русска Правда"). В дні 8. серпня „Русскій Ревіз. Союз" приняв у свої члени отсі кооперативи: „Русскій Сел. Труд" — Товщів к. Львова, „Утіха" — Барвінок к. Кросна, „Єдність" — Мацошин к. Жовкви, „Селянська Каса" — Яворів, „Русскій Союз" — Циків, пов. Перемишль, „Наша Надежда" — Беремівці, пов. Зборів, „Поступ" — Білянка к. Горлиць, „Русскій Труд" — Дошниця к. Дуклі, „Галицкая Зоря" — Клоковичі, пов. Перемишль, „Союз Труда" — Биків, пов. Перемишль, „Селянський Труд" — Скопівка, пов. Товмач, „Селянський Труд" — Метенів, пов. Зборів, „Власна Поміч" — Молодовичі, пов. Перемишль, „Згода" — Чертеж, пов. Сянок, „Сила Народа" — Устє Руське, пов. Горлиці. Крім того не принято ще 30 кооператив задля відсутности потрібних документів.

По широкому світі.

В Єрусалимі прийшло до нового конфлікту між арабами і жидами на старому тлі: в роковини зруйнування Єрусалиму, коли жиди пішли демонстраційним походом під „Стіну Плачу", а на вічу рішили звернутись до Англії з домаганням, щоби призначити нових адміністраційних урядовців, магомедани побили жидів і попалили їхні молитовники. Є ранені.

Новим премієром Фінляндії є предсідник сойму Каліо.

Німеччина вибудувала новий торпедівець „Леопард".

трюмфально виїздить на золотому возі у повній величі.

А місяць виглядає зажурено, блідий, після невиспаної ночі, ледве дише, перемучено кліпає очима, щораз менше й блідне.

Наші туристи теж вже не такі моторні як вчора. Бліді, невиспані, перемерзлі, обкутуються хто в що має, професор обтулює пані своїм плащем, а сам тягне коцик на плечі й ходить довкола, мов той рабін на „шабес".

Де далі починають усі ґратися в ловп, гонять як діти, але не дуже це помагає, тому шукаємо трісок, яких тут обмаль; ножиками накалюють їх та кладуть вогонь. За кілька хвилин перестрибує весело полумя з одної галузки на другу. Померзлі туристи присуваються до огнища, розгрівають кости, витягають з клуночків поживу й починається „царський бенкет", хоч холодний, але годний!

Після сніданка збираємо підписи на листівках, хоч на жаль, тут почти нема. Після двохгодинного відпочинку, сходимо в долину. Сходити страшенно невигідно, ноги ховзаються в глину, поволи долізаємо до джерела Прута (випливає на ліво від Говерлі, кілька джерел лучиться у одну струю, опісля падає стрімголов з висоти 8—10 мт.). Цією самою стежечкою перейшли ми ліс, та дійшли до гостинниці під „Загосляком". Тепер не було нам уже холодно, хоча пора ще вчасна, горяч була вже велика, а наші вчорашні товариші, що ночували у гостинниці, вибиралися щойно у верхи. Дай Боже щастя, при такій спеці лізти в гору! Деякі, 200 кроків від гостинниці, посідали вже відпочивати, гарні туристи, нема що казати!

Найбільше романтична дорога, випала нам при кінці. Одному фантастові захотілося йти берегом Прута й ми всі пішли за його прикладом.

Прут, біля Загосляку, вже досить великий, річище його сильно камінисте спадає стрімко в долину, тому страшенно гуде розбиваючи буйні хвилі об страшенне гострі камінюки. Беріг його теж такий самий, каміння менше й більше, та кольосальні кількаметрові бльоки, через всі довелось нам тепер перестрибувати, то пястись на верх. Ця романтична подорож почала нам потрохи дошкуловати, тимбільше, що перетомлені ноги почали відмовляти послуху. Щораз хтось перекидався, та збивав руки й ноги, почалися голосні нарікання на провідника, який це все пускав мимо вуха й завзято мовчав, йдучи все вперед. Дорога прийшла понад вірваний беріг, й ми мусіли тягнутись до гори по перегнилих колодах у ліс, опісля знова сходити в долину. Так йшли ми півтора години, заки дійшли до значеної жовто-білими рисками, стежки. Тоді щойно ми відітхнули й вже вигідно дійшли до колійки. Робітники стягали вже ялиці до дороги, якою мала їхати колійка, й справді за чверть години, почувся протяжний свист, а за ним показалися понад верхами дерев, сірі стовпи думу. Тимчасом надїхала трясина й забрала нас зі собою стрілою в долину. По дорозі прилучився до нас один прогульківець внизіпований мов на війну, що йшов зі Жабя.

При сорок-кілька степенях спеки перейшли ми Ворохту й ледви доволіклися до стації. А коли сонце стало на полудне, ми були вже у мети — на обіді дома.

Підлісмія 24. липня. 1929 р.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.
163 8—7

„Ми“ й „вони“.

(Допис з Волині).

Від довшого часу утворився на Волині своєрідний поділ українського громадянства на „ми“ й „вони“. Поділ доконаний тими, що зважилися вперше за восьмилітнє життя внести до нього розбиття, закладаючи ідентичні інституції для *свідомого* внесилення українського громадського руху на Волині. Отже, „ми“ — це вони, ці розбивачі української національної сили, які себе називають урядовою групою, а „вони“ — це ті, хто з ними й за ними не йде, кого прозвано „опозицією“.

Найвищий час вже, справді, назвати річи по імені й зясувати ідеольогічну й тактичну ріжницю між обома групами. Тим більше, що назріває ще щось гірше від того, що пережили ми протягом останнього року. Коли в імя цього „ми“ й „вони“ поділено громадянство, коли поведено українськими силами наступ проти „Просвіти“ й національної кооперації, коли зневажується з дня на день українських національних діячів, — то не можемо заховатися в куток, а зясуємо чесно й отверто те, що ділить нас засадничо від них.

І тому переберемо для себе назву „ми“, а для них — „вони“.

Передовсім, зясуємо, чому ми не відповідаємо на всі *особисті* закиди, лайку й зневагу, що їх стрічаємо в кожному числі проурядового органу „Української Ниви“. Кожна здорова людина хіба зрозуміє, що така аргументація, як „повії“, „отявленные мерзавци“, неуки, писарі, карієровичі, злодії то-що — це-ж питоме розбишацтво. Тримаємося тієї засади, що коли здибує кого-небудь озброєний кондотєр в лісі і, скомандувши „руки в гору“, зачне чистити його кишені, — треба піднести й руки й ноги, аби охоронити своє життя. Так, хіба кожний розуміє, що, коливби ми відповідали на цю парканову літературу — стануливб на рівні кожного „тузика“ чи кожної перекупки чи таки звичайного хама. Й дивує нас безмежно, що саме ті, які так декламують про західньо - европейську культуру — від московської східньої культури переняли лише те, чим відзначувалася тільки ґорківська босячня.

Найслабшою точкою малокультурних людей, взагалі, є цілковите невміння відріжняти двох понять: „хто“ й „що“. Для цих людей не має значіння, *що* пишеться чи кажеться, а *хто* пише й каже. Тому вони ніколи не відповідають на „що“, а з цілою парою темної душі накидаються на цього „хто“. Відразу витягається з арсеналу лайна, брехня, донос; відразу влізають в особисте життя, *сягаючи до третього покоління* взад і вперед.

Немає нічого дивного, що таке плюгавлення чужої чести не осягає цілі, бо залишається в цьому випадку непохитною Христова правда: „хто є безгрішний — хай перший кидає каміння“.

Кожний може повернути в бік противника того каміння — й неуцтво, і карієровичівство й отаманство, особливо в бік нападаючого на нас редактора „Української Ниви“, якому цілковито не до лиця катонівський тон. Але вже так ведеться, що правдива повія завжди переконана, що лише вона є „честная женщина“.

Ні, хоч ми й не деклямуємо про західню культуру, однак, зі східньої культури вбрали до себе повагу до Божого слова й людини, що має, як нас вчили, подібність до Бога.

Оце, перше, що ділить „нас від „них“ і завжди ділитиме. Межі людяности не перейдемо навіть у відношенні до „них“ й провини *самопокиження* не приймемо, бо почуття національної гідности ставимо понад усе, навіть понад напади з боку спантеличених елементів.

Для нас не має значіння, *хто* здійснює ворожу українській справі програму. Для нас байдуже, чи це робить Пенний чи Пилипчук чи якийсь інший українець. Не маємо потреби заглиблюватися в їхні родоводи, чи інші особисті документи, як і їх політичних другів. Але, будучи успособлені байдуже до їхніх особистих прикмет, не можемо байдужими очима дивитися на їхню діяльність.

(Докінчення буде.)

Олександер Ковалевський

Криваві бої між більшовиками і китайцями.

Американська преса інформує на основі отриманих вісток з Китаю, що між китайськими відділами і більшовиками прийшло до кривавих сутичок. Головно завзяті криваві бої велися за місцевість Чунґ-Ніи-Сіен, яка кілька разів переходила з рук до рук. Вкінці китайці втримали згадану місцевість витявши відділ більшовицької кінноти до ноги, як повідомляє урядовий комунікат китайського штабу. Нанкінський уряд приготовляється до відпертя наступу більшовицьких військ. Тому крім висланих 60 тисяч війська заряджено висилку ще 40 тисяч. Найближчою ціллю китайських операцій є усунення більшовицьких військ з манджурської території. Китайські урядові круги заперечують інформації більшовицької преси, будьтобн китайці переводили дальші арештування, і замикання в концентраційних таборах тисячі більшовицьких горожан.

Демарше нім. делєґації в Газі.

З Берліна повідомляють, що в вівторок 20. серпня ц. р. появився комунікат нім. делєґації в Газі, який обговорює демарше німецької делєґації.

Комунікат стверджує, що демарше Німеччини вилявилося конечним тому, що вже лише 10 днів лишається до 1. вересня, коли то має війти в життя плян Юнґа. В комунікаті зазначено, що плян Юнґа не каже нічого про пізніше його прийняття і не обіймає приписів, які би уможливили його відсунення. Від замкнення нарад знавців вже минуло аж 3 місяці, а проте ситуація не вияснилася і тому треба сподіватися, що плян Доза обовязуватиме далі. Проти цього рішуче виступає комунікат, покликуючися на те, що вже знавці в Парижі ствердили неможливість виконування пляну Доза і запропонували на його місце плян Юнґа. Тому комунікат зазначує, що є виключеним, аби домагалося далі від Німеччини сплати рат після пляну Доза і домагається обговорення, що має статися 1. вересня, якщо відложиться дискусії над пляном Юнґа.

Відповідь для німецької делєґації.

З Гаґи повідомляють, що в вівторок 20. серпня ц. р. вечером німецька делєґація отримала від провідника гаґської конференції Жаспара відповідь на своє демарше. У відповіди визначив Жаспар конференцію 6-ти держав на середу 21. серпня ц. р. на год. 5.30 пополудні. В год. 4-ій пополудні відбудеться стріча головних делєґатів, трьох окупаційних держав і Німеччини.

Великі уступки для Анґлії.

З Гаґи надійшли вістки, що Бріян, Стреземан, Гендерсон і Гіман обговорювали в понеділок 19. серпня ц. р. фінансові й адміністраційні справи звязані зі звільненням Надренії, хоч речинця ще не устійнено.

„Еко де Парі“ повідомляє з Гаґи, що Бріян заявив Стреземанові, що готовий підняти дискусію в справі звільнення басейну Саари. Бріян заявив, що може згодитися на звільнення другої зони з кінцем грудня ц. р.

Аґенція Авас повідомляє, що фінансові знавці закінчили свої праці вчора, висліди яких передано в звіті. Звіт потверджує згідність деяких точок англійської пропозиції з предложеннями інших делєґацій і незгідність що до інших точок. Після гіпотези, найбільше некорисної для Англії заспокоєно би додаткові її домагання, на 50 відсотків, а навіть на 65 відсотків, як що візьметься під увагу такі чинники як вартість нім. майна засеквестрованого в Анґлії, яке виносить 10 міліонів фунтів штерлінгів.

Делєґації французька, італійська і японська розсліджували вчора пополудні звіт фінансових знавців. Ці делєґації мають устійнити в розмовах лінію дальшої тактики.

Форт біля Букарешту вилетів в гору.

З Букарешту повідомляють, що в понеділок 29. серпня ц. р. коло 8. год. вечером наступив вибух амуніції в форті Домнешті, віддаленого 6 км. від Букарешту. В форті був склад амуніції призначеної до знищення. Цілий форт горить. Заалярмоване військо, яке приїхало залізницею не може наблизитися до форту, бо сподіються нових вибухів. Правдоподібно ціла залога форту і робітники згинули. Після першого вибуху слідували через цілу ніч все нові вибухи. З числа 100 жовнірів залоги залишилося лише 50. Після офіціяльних вісток, вибух наступив наслідком хемічних змін, викликаних великими спеками. Полосу вибуху замкнуло військо. Поголоски будьтобн вибух наступив від злочинного підпалу неспрявилися.

Лїкар Загального Шпиталя у Львові
д-р Софія Парфанович
повернулася і ординує як досі в жіночих і діточих недугах
Львів, вул. Домагалевичів ч. 2. (бічна Острога)

Товариський зїзд.

(В 20-ліття іспиту зрілости в коломийській гімназії.)

(Докінчення.)

Коли перестав падати дощ, заходимо до недалекого приходства, що пишається серед молодого осідку побіч маленької перегороженої бляхою покритої капличкн. Ця капличка скромно заступає колишню церковцю, яка рівнож як і її односельчани, пережила неодну хвилину воєнних страхіть, доки не впала жертвою вогню.[1])

Серед незвичайно сердечного настрою, під дбайливим та гостинним доглядом матери й сестри о. Букшованого та за богато застеленими столами переводимо дуже мило ціле пополудне. Ріжними тоастами, споминами присутнього о. катехита і професорів та товаришів переплітується щира і дружня товариська пообідна гутірка, що протягається аж під вечір. А тимчасом невтомлений гурток співаків доказував, що в їх репертуарі немає кінця.

І віджили серед нас спомини. Хтось нагадує колишній поворот семаків дарабами з Буркута до Вижниці[2]) підчас нагної повені в Черемоші, страшну картину тонення тов. П-ка, неописану радість по його вратованню в Жабю Ільці, інший детайльно пригадує побут прогульковців у гостинного старенького директора Кисілевського та на нашу поміч при будові його віллі „на острові“, ще інший запитує, чи всі памятають побут на Говерлі, Хомяку, Писаним Камені, Максимівці та на Сениці, Варатині, Присліпі і інших верхах, а вкінці згадуємо незабутню стрічу в Криворівні з Франком, Гнатюком та Гнатом Хоткевичем. Спомин за спомином! А всі вони такі свіжі, такі ясні, мов учорашні!...

Підчас вечері між ріжними справами иншої ваги обговорено заслуги великого педагога й батька молоді та взірцевого громадянина, довголітнього директора, бл. п. Софрона Недільського,[3]) що своїм великим знанням, організаційними здібностями, невсипущою працею і повагою зумів поставити коломийську гімназію на одному з перших місць у Галичині. Цілі кадри ідейної молоді, що зазначила вже сліди своєї праці на всіх ділянках народнього життя, це безперечно вислід невтомного труду бл. п. Недільського і підчиненого йому учительства.

Оцінюючи як слід великі заслуги бл. п. Недільського коло виховання молоді, ухвалено дати почин до вшанування й утревалення його памяти для грядучих поколінь здвигненням відповідного будинку на бурсу для гімназійної і ремісничої молоді ім. Софрона Недільського в Коломиї, що має стати готовою до дня святкування 40-літнього ювилею колом. гімназії у вересні 1932 р. Недостача бурси головно для селянської молоді Покуття є нині одною з головних причин такого постійного, а в своїх наслідках страшного упадку фреквенції в колом. гімназії. Будова великої бурси в Коломиї повинна стати тепер найактуальнішою справою Покуття, а святим обовязком усіх бувших учеників коломийської гімназії повинна бути матеріяльна допомога отсьому ділу.

Щоби ця справа відразу прибрала реальні форми, вибрано т. зв. ініціятивний комітет будови ім. С. Недільського на площі „Рідної Школи“ при вул. Українській, зложений з о. сов. І. Войтіховського, проф. О. Чайківського, проф. Б. Левицького та д-ра І. Новодворського, о. І. Грабовецького й о. І. Букшованого. Обовязком отсього комітету є в першу чергу разом зі Старшиною Кружка „Рідної Школи“ спопулярнювати справу будови бурси на Покутті відповідними відозвами та занятися збіркою фондів і деклярацій у першій мірі серед абсольвентів коломийської гімназії, яких буде понад 12 голов.

На руки щойно вибраного комітету будови бурси деклярано досить поважну суму, бо 4.515.60 зол., на що складаються такі пункти: о. М. Осадца з Бродів 500 зол., д-р І. Новодворський з Коломиї 40 доларів, о. Л. Семків із Заброю 300 зол., о. Яр. Островський з Топоровець 30 зол., проф. М. Федюк зі Сянока 30 зол., о. І.

---

[1]) Нова величава церква, здвигнена дещо ближче шляху, вже майже на викінчення й очікує в осени свого посвячення.

[2]) В серпні 1907. р. гуртом 15. тов. відбув 2-тижневу прогульку майже по всіх верхах Чорногори.

[3]) Помер 1917. р. в Бяній і там досі спочивають його тлінні останки.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі сонячні.

Нагода для видорованення — в гарнім городі і на сонячних балконах.

Ціни дуже низькі: денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

220 7—10 **Заряд.**

Вукшований з Утороп 240 зол., інж. І. Федак зі Львова 25 зол., проф. П. Волянський з Перемишля 200 зол., проф. О.Жолевин із Заліщик 200 зол., о. І. Грабовецький зі Слобідки 200 зол., о. В. Гнатів з Оссовець, о. А. Майковський з Ворони, о. А. Могильницький з Глущкова, д-р І. Кибюк з Оберанина, д-р С. Никифоряк зі Станиславова й Р. Хойнацький зі Львова — всі по 20 дол., о. М. Гаєвий з Живачева, о. І. Чолган з Івання Пустого й дир. Т. Матійків з Городенки по 150 зол., о. Ю. Фицалович з Німеччини 100 зол. Ці гроші мають бути вложені найдальше до двох літ. Коли б усі товариші матуристи колом. гімназії пішли отсими слідами, то в короткому часі стануло б у Коломиї величава бурса ім. С. Недільського, якої значіння в теперішній хвилі аж надто очевидне.

При кінці ухвалено відсвяткувати анальогічне товариське свято за 5 літ разом з дружинами, з котрих цим разом було лишень дві представниці. Цікавими споминами й переживаннями поодиноких товаришів головно з воєнних часів та співами й забавами незвичайно мило виповнено час аж до 6 год. рано. Після того відмолоджені й підбадьорені безліччю гарних вражінь, попрощавшись із гостинним домом, відїхали ми тими самими автами до Коломиї, а звідти найближчими поїздами в свояси, щоби в сірій буденщині й дальше верстати нелегкий шлях важкого життя.

С. Н.

З наших літнищ і лікувалень.

Вечір пісні і живого слова в Черчу.

Купелева місцевість Черче розвивається чимраз краще. Подекуди стає вона навіть літним нашим осередком. Заглядають до неї не тільки громадяни з усіх усюдів нашої землі, але й гості з Америки. Перебував там п. Галичин, банковий урядовець з Ню Йорку, тепер перебуває співредактор американської „Свободи" і відомий американський діяч д-р Лука Мишуга. Останніми днями завитав до Черча епископ о. Н. Будка. У повороті з Києва до Америки заглянув до Черча дітройтський лікар д-р Кібзей. Поза тим відвідують Черче зчаста визначні наші громадяни і посли. Перед кількома днями був там голова Української Парл. Репрезентації д-р Дмитро Левицький.

Поза лікуванням час сходить тут на прогульках, дискусіях то-що. В палатці вечерами грає знаменитий квартет під проводом проф. Манька, а часто відбуваються забави й дансінги, в яких беруть участь не тільки лікуванці, але й громадянство Рогатина та околичних сіл.

Особливо живий рух панував у Черчі у минулу неділю (18. серпня). Атракцією тієї неділі був вечір пісні і живого слова в користь оселі для українських робітників пера. Багату програму вечора виповнили: наша піяністка і співачка п. Іванна Шмериковська-Приймова, відома артистка нашого театру п. Олеся Кривицька (яка аж з Косова приїхала на концерт), Галактіон Чіпка і закладовий квартет. Палаткову салю по береги виповнила добірна публика (лікувальна й околична). Своєю принявністю пошанував цей вечір наш знаменитий поет і повістяр проф. Богдан Лепкий. Між присутніми бачили ми теж д-ра Т. Окуневського, який аж із Городенки завітав на письменницький вечір.

П-і Ів. Приймова своїм повним, милозвучним голосом відспівала низку пісень українських і чужих композиторів (Лисенка, Лопатинського, Степового, Безкоровайного, Рахманінова, Шуберта, Бемберга, Кляренца) та кілька українських народніх пісень, за кожним разом нагороджувана бурею оплесків. Незвичайно сердечно витала публика п. О. Кривицьку, яка з питомим тобі темпераментом рецитувала поезії Олеся й Чупринки та незвичайно солодко відспівала кілька народніх пісень (як „Пастушок" й ін.). Гал. Чіпка сколихнув публикою, в гумористичному тоні оповідаючи свої враження з подорожі до Риму. Вкінці закладовий квартет незвичайно гармонійно відіграв Верді увертюру з „Навуходонозора".

Після концерту відбулися вечерниці, що протяглися до 2 год. вночі.

Концерт дав в загальному 320 зол. прибутку. Після покриття всіх коштів, получених із концертом, Т-во письменників і журналістів ім. Ів. Франка одержало 220 зол. на свою оселю в Ямному.

Перед концертом відбувся в салі читальні „Просвіти" виклад ред. Л. Мишуги про життябуття наших земляків в Америці та виклад ред. З. Пеленського на кооперативні теми. Численно зібрана селянська публика з великою увагою і напругою вислухала обох докладчиків, часто вимагаючи ближчих пояснень, чим наглядно дала доказ свойого зацікавлення обговорюваними темами.

Інтелігентська лікувальна публика починає поволі опускати Черче. Зате все більше приїжджає на лікування селянська публика. Треба сподіватися, що в осінньому сезоні збільшиться фреквенція селян-лікуванців — тим більше, що вже по жнивах та що в третьому сезоні (для селян від 20. серпня) ціни значно знижені. Як довідуємося, в цих днях приїжджає до Черча на короткий побут проф. д-р М. Паньчишин. Словом: Черче стає середовищем, в якому зустрічаються люди з усіх усюдів — зі світа журналістичного, політичного і літературного.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 238 4—?

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на вересень виносить 5 зол.**

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфіскували за допис з Рави Руської.

— **Пашпорти.** Воєвідства і повітова адміністрація дістали нові доручення щодо пашпортів. Вони мають виставляти пашпорти для виїзду на чужину на 3 міс. по нормальних цінах, а коли хто їде за море дістає такий пашпорт на 6 міс. У виїмкових випадках пашпорт може бути виставлений і на рік (з правом одноразового виїзду).

— **Пожежі в краю.** У Шляхотській Більці біля Львова згоріло 24 господарств разом з інвентарем і худобою; причина — забава дітей сірниками. — Така сама причина великої пожежі була в Зарубинцях (Скалат), де згоріло 10 хат.—У Монастириськах (Бучач) згоріло 8 галянтерійних крамниць; причина пожежі досі невияснена. — У Тернополі згорів млин на крупи при вул. Подільській ч. 57.

— **Непорозуміння.** Із поодиноких листів, які вряди-годи дістає наша редакція, виходить, що деякі із читачів нашого часопису змішують особу нашого постійного берлінського кореспондента п. Зенона Пеленського з відомим у Львові та на провінції п. Зиновієм Пеленським, бувш. директором „Топасу", а тепер редактором „Господарсько-кооперативного часопису" у Львові. Наш берлінський кореспондент перебуває постійно в Берліні, звідки присилає свої кореспонденції.

— **Ревізії.** На Знесінні Старім перевели поліційні органи вчора, 19. серпня, між 6. і 11. год. ранку основну ревізію в приватному помешканні електромонтера Володимира Махницького. Причиною такої довгої та основної ревізії мав бути якийсь анонімний донос про те, що В. Махницький веде, мовляв, комуністичну пропаганду. При ревізії не найдено ніяких доказів на комуністичну акцію Махницького. За те забрано в нього квітар Т-ва „Луг", старий австрійський карабін (не до ужитку) і старий бубновий револьвер його покійного батька (теж не до ужитку). Махницький є активним робітником в усіх українських установах Знесіння.

— **З буденних трагедій.** Нова любовна трагедія. На цей раз дві дівчі особи. 40-літня вдова Лесневичева, квітникарка, і 28-літній Стефан Подоба, робітник з Левандівки. Ця пара жила зі собою кілька літ. Подоба припав Лесневичевій до вподоби молодістю, а вона йому крім досвідного віку запопадливістю, з якою піддержувала його діраву кишеню. Та згодом Подоба не дав себе загріти навіть капіталом і втік від неї. Тоді Лесневичева почала домагатися звороту своїх „підмог". Подоба мовчав як гріб і не показувався. Аж 19-ого ц. м. вранці проходив мимо дому, де мешкала Лесневичева, на вул. Кохановського 4. Вона пригадала йому його „довги"; він на це відповів різким словом. Лесневичева наважилась на нього з ножем. Тоді Подоба добув револьвер і стрілив до неї двічи, поцріливши її в рамя та груди. Арештований виправдувався, що не знає, що робить. Лесневичеву пробують спасти в шпиталі операцією. Цікаво, як у Львові ходять люди по вулицях з ножами в руці, а в кишені з револьверами!

До ЧЕРЧА приїхали дальше між іншими: Емілія Яськевич — Битків, о. Андрій Пеленський — Лисятичі, Анна Гамерська — Бучач, о. Любомир Білинський — Монастириська, Неонілія Запісецька — Монастириська, Евген Комарницький — Сулєво (Польща), Галя Патрилівна — Перегінсько, ред. Ф. Федорців — Львів, Петра Гошька — Передільниця, Олександра Малкова — Двірці, Марія Білянова — Рівня, Сидора Палієва — Рівня, Леонілла Кузьмичева — Львів, Ангелина Яцкевичева — Львів, Марія Волинська — Соколівка, рад. Ігнат Панас — Броди, о. Олександер Ярмович — Львів, Марія Лазаренко — Коломия, Наталія Желехівська — Вівсе, о. Михола Благий — Конюхи, Іван Матковський — Свистільники, Микола Войцеховський — Коломия, Степан Дригинич — Болехів, Іванна Глібовицька — Шешори, Михайло Воробець — Львів, Іван Гузейчук — Новий Торг, о. Юрій Присташ — Молошківці, Михайло Лялович — Кудрявці, Іван Головінський — Підгайці, Іванна Кітова — Львів, Петро Буда — Бережани, Романа Юзичинська — Львів, д-р Іван Малко — Двірці, о. Михайло Менцинський — Станиславів, Юліян Русин — Болехів, Степан Бриль — Тодорів, Зенона Квасніцька — Бережани, Дмитро Данилюк — Ополе Люб., Степан Гевак — Львів, Михайло Берлад — Коломия, Марія Гілевич — Коломия, д-р Лука Мишуга — Ню-Йорк, Преосв. о. еп. Н. Будка — Львів, д-р Амвросій Кібзей, — Детройт (Америка), проф. Богдан Лепкий — Краків, Роман Купчинський — Львів, О. Коритовська — Краків.

Третий сезон у Черчу починається з днем 30. серпня і треватиме до кінця вересня. 312

— **Особисті вісти.** На Гірничій Академії в Леобен здали в цьогорічнім літнім речинці другий держ. іспит і одержали дипльоми інжинірів: Володимир Березюк з Жовкви (дипл. мірн.) і інж. гірн. Евген Іваницький зі Львова (дипл. мірн.).

— **Причина катастрофи.** У справі великої залізничої катастрофи біля Лодзі перевели слідство, яке дало одно повне розяснення. Залізничий будник, Воданинський, який був тоді на службі, віддавна був короткозорим, а служив далі тільки тому, що йому не хотіли дати помічника. У дні катастрофи він працював 20 годин без упину.

— **Чи у Львові є кокаїна?** В одному з кращих львівських нічних льокалів, де збирається фінансова сметанка міста, поліція переводила позавчора в ночі загальний трус, шукаючи за забороненою кокаїною. Кокаїни не найшли, тому, що інформація про її сховище була неточна.

— **Громи і вода.** За останній місяць в однім львівськім воєвідстві було 47 жертв від громів і точнісінько стільки від необережної купелі. Виїмковий грім ударив у хату в польськім селі Пажневічкі біля Пйотркова, вбивши господаря та його доньку, дві корови, дві свині та собаки, а приголомшивши газдиню. Грім був без огня.

— **Спортові новинки.** На міжнародніх змаганнях стріляння у Стокгольмі першу нагороду дістали швайцарці, встановивши новий рекорд 5.442 пунктів. — Швайцарські летуни Каффер і Ліхер полетіли з Лісабони до Америки. — Одно авто, що супроводило на перегонах довкола Франції наколесників вїхало в місті Тур на хідник, де стояли глядачі і розїхало кільканацять осіб.

— **Небезпечна книжка.** Австрійське міністерство війни заборонило тримати в гарнізонових бібльотеках повість німецького письменника Е. М. Ремарка „На Заході нічого нового", що за короткий час діждалась небувалого книгарського успіху не тільки в Німеччині, але й в інших европейських країнах і в Америці.

— **Гарний вік.** На Кипрі помер християнський чернець Саод у 139 році життя, що ніколи не був недужим. Колись був він рабом Десада Паші, поганином і жовніром, що бився ще проти Наполеона. Він знав крім турецької, арабської та грецької мови дуже добре французьку та англійську.

— **Ріжні вістки.** Від 23. до 31. серпня відбудеться в Женеві т. зв. „Міжпарляментарний тиждень". — З Чехословаччини виселюють чужинців, які від довшого часу їздять по літниськах і грають в азартні гри, для заробітку. — У стейті Ню Йорку потонув на моторній лодці міліонер Лів, зударившись з кораблем. — У Ризі в університеті є 1009 вільних місць; на це прийшло 5000 прохань; більшість вписується на економічний відділ. — У заблудівських лісах (Виленщина) вовки нападають на худобу. — Країна, що не має безробітних — це Франція; статистика стверджує, що їх усього 419. — У Мадриді відкрнють офіціяльно в жовтні 12-поверхову будівлю місцевої преси. — У пристані Пірею згоріли склади на 200 міл. драхм. — У Парижі помер один із американських „королів" обуви жид Сіллер. — Італійський уряд видав розпорядок, щоби кожне місто та містечко подбало за купальню для своїх мешканців. — Бувш. королева Зита переїде на постійний побут до Бельгії, де найстарший її син є в університеті.

— **Крамниця в парляменті.** В англійськім парляменті завели цікаву новинку. При одному із

а) Крім цього вложено на руки проф. Дольницького готівкою поверх 100 зол. на дальшу будову Народнього Дому в Коломиї

виходів, куди що суботи йде публика оглядати парлямент, є тепер крамничка, де продають ріжні знимки будівлі та артистичні памятки.

— **Казки життя.** Суди в Торіно мають від двох літ чимало мороки зі справою одної таємної особи, яка від 1927 р. є в заведенні для умово корих в Коленьо і не в силі подати свого прізвища. Помістили його фотографію в пресі. Тоді зголосилась до згаданого заведення пані Канелю, вдова по професорі в Торіно, заявляючи, що пізнає на цій фотографії свого мужа, який загинув на війні. Та одночасно якась молода венеціянка заявила, що це її любок складач Брунері, що щез у свій час безслідно. Обі жінки мали багато свідків на доказ, що кажуть правду. За той час недужий почав приходити до памяти і заявив, що є проф. Канельо. Професором не був всіди краще бути, ніж складачем, але в даному випадку Брунері мав на своїй совісти ріжні злочини і поліція шукала за ним. Канельо вернувся до своєї жінки та рідні і здавалось, що справа закінчена. Тимчасом завзятуща венеціянка дала нові докази, що Канельо є таки Брунерім і його взяли до арешту. Жінка Канельо почала процес для доказу, що в арешті сидить невинно її муж за чужі гріхи, але чи вдасться їй це доказати невідомо.

Зі спортового життя.

Кадур — Сокіл IV. 2:0 (0:0).

По кількоразових побідах виступив Сокіл IV. до цих змагань з 4 запасними грачами. Гра була цікава й жива. Змагуни Кадура більше звивалися і краще собі подавали мяч, через що й виграли. У змагунів Сокола IV. слідно було втому задля великої спеки, особливо в другій половині, в котрій Кадур успів здобути двоє воріт. Змагання ці були товариські, а не за мистецтво Б-кляси, як це подали польські часописи.

В 5-ліття Сокола IV.

З нагоди 5-ліття спортової секції руханкового т-ва Сокіл IV. у Львові відбудуться дня 15. вересня ц. р. спортові змагання з такою програмою: біги, мети, скоки, стусан кулею, змагання за мистецтво Львова в кошиківці та у відбиванці як мущин, так і жінок. Найкращі осяги будуть нагороджувані, тому до праці! Всі товариства просимо до участи! Зголошення слати на адресу: „Сокіл-Батько", Львів, вул. Руська 20.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Середа, 21-го серпня, г. 8·00 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: Авантурниця з Біярріц (Магда Сонн, Лівіо Панелі).
Кольосей: Король боксерів Рнш. Дікс, Мейрі Брієн. Не нас обдурити.
Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайдарів).
Люна: Архиєдодій з Дамаску.
Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його двійник. Король карнавалу.
Оаза: Забава в кохання.
Палас: Боротьба за золотий ріг.
Пан: На порозі спальні (Лілі Данїта, Верн. Краве).
Пасаж: Пачкарі бриляитів у Ню Йорку.
Фатаморгана: Подружжі вакації.
Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Поскіна, Райн. Шінцель).
Утіха: Резервісти горою!

Програма радіо.

Четвер 22-го.

Льондон (356,3). 20·00 Симфонічний концерт.
Берлін (418). 17.30 Концерт. 20·00 Опера Меербера.
Париж (1725). 16·45 Джезбенд.
Відень (516,3). 20·05 Концерт симфонічної орхестри.
Рим (441). 21·00 Симфонічний концерт.
Міляно (501). 20·30 Опера Мессажера.
Будапешт (550) 17·15 Концерт артистів королівської опери.
Москва (825). 15·30 Концерт російської музики.
Прага (487). 21·30 Фортепяновий концерт.
Варшава (1411,7). 18·00 Концерт солістів. 20.30 Камерний концерт.
Познань (334,8). 20·30 Концерт легкої музики (Софія Федичівська).

Пятниця 23-го.

Льондон (356,3). 19·20 Симфонічний концерт.
Берлін (418). 19.00 Скрипковий концерт.
Париж (1725). 21·35 Симфонічний концерт.
Відень (516,3). 18·00 Концерт. 20·05 Музичні гукорески.
Рим (444). 21·00 Оперета.
Міляно (501). 20·30 Симфонічний концерт.
Будапешт (550). 20·10 Опера Еркеля.
Москва (825). 19·30 Опера.
Харків (1304). 19·30 Українська народна музика.
Прага (487) 20·30 Концерт піяніста Шульгофа.
Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт. 20·30 Симфонічний концерт.
Познань (334,8). 18·00 Камерний концерт.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 23—?
Підволочиська, четвер, 22.VIII.
Скалат, пятниця, 23.VIII.
Зборів, субота, 24.VIII.
Залізці, неділя, 25.VIII.

Український Хор Котка:
Середа, 21-го серпня Делятин.
Четвер, 22-го серпня Микуличин.
Пятниця, 23-го серпня Микуличин.
Субота, 24-го серпня Яренче.
Неділя, 25-го серпня Дора. 228 5—?

Вступні іспити на курси I—IV и прив. дівочій учит. семінарій „Рідної Школи" У. П. Т. у Львові, вул. Мохнацького ч. 12. будуть відбуватися дня 2 і 3. вересня. — **Управа.** 317 б. 1—2

Латинські Вправи на I. клясу укладу проф. М. Паньчуна вже друкуються накладом „Рідної Школи" і будуть в продажі **з кінцем серпня ц. р.** — **Видавн. Комісія „Р. Ш.".** 317 в. 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ учеників гімназійних. Мешкання тепле, харч добрий, опіка запевнена. Вул. Глубока ч. 14. Олена Левицька. 315 1—2

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 18—?

ЛІЖКО кухонне 13 вол. Сіткове 40 зл. Скринкове тапіцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матераци 3, подушки 30 вол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** мосяжне 200 вол. **ЗАКС**, Ліндого 6. 213 б 5—7

УЧЕНИКІВ прийму на станцію. Фортепян дома. — Хшановської 10, — Опацка. 301 2—3

АБСОЛЬВЕНТ гімназії, — здібний інструктор, пошукує лекції. Ласкаві зголошення слати на адресу: Миколай Добош, село Сушиця Мала почта Хирів". 300 2—3

ПОШУКУЮ приміщення при інтелігентній родині для ученици II. кл. гімн. і студентки університету біля гімназії С.С. Василіянок. Зголошення до Адміи. „Діла" під „Марія". 318 1—1

УКРАЇНЦЕВИ віддам в управу склеп мішаних товарів в повітовому місті. Кавція бажана. Можу також цей склеп з товаром — відступити на догідних условях. — Зголошення до Адміністрації під „Догідні условія". 316 1—1

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: **„Універзум"**, Львів, Пасаж Микляша. 311 1—15

ПОШУКУЄТЬСЯ ученици на станцію. Гіркові, вул. Кордецького ч. 7. 310 1—3

СМАРИ — замовляйте тільки в українському Товаристві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 1—3

ПРИЙМУ 2—3 студентки на станцію. Савкова, Львів, Хорущина 24 II. Офіцини. 309 1—3

ДЯК молодий, безженний, з тенорови голосом, дірігент хору, пошукує посади від зараз. Зголошення слати: Яцко Сяук, Ясенів горішний п. в місци, повіт Косів. 308 1—1

ТРИ великі покої, кухня, город в новім домі, горішний Личаків, за парком, за місячним чиншом, винайму Ігнат, вул. Куркова ч. 24. 306 1—1

АДВОКАТСЬКОГО солиситатора або вправного машиніста, обізнаного з канцелярійною працею у адвоката — прийме від дня 1. вересня 1929 р. адвокатська канцелярія в окружнім місті. — Зголошення з поданням перебігу практики і условій слати до Адміністрації „Діла" „Для адвоката". 307 1—2

Ширіть наш часопис!

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні условія 3. міс. вексл. кредиту. 184 8—10
З найлучших горішньошлеськ. копалень достаєме скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПРИЙМЕТЬСЯ на станцію гімн. учеників. Ученики можуть користати із домашньої бібліотеки — Зголошення слати до Адмін. „Діла" під „Станція". 299 2—3

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛЬКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на одноріче вгладнє 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних клас. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти дарон. На відповідь значок. 236 1—?

АДВОКАТ на провінції прийме конципієнта. — Зголошення з условіями під „Д-р Николайчук в Надвірній". 296 2—3

ГОДИННИКИ тільки найлішних фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найлішої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 191 18-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики
269 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ**
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

ЛІКАР-ДЕНТИСТ
Д-р С. МІШЕЛЬ
б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. 286 Личаківська ч. 36. 3—6

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріпльованнн хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 63—73. 195 б 6—10

АДВОКАТ
Д-р Осип Назарук
відкриває адвокатську канцелярію з днем 1. вересня ц. р.
314 **у ЛЬВОВІ,** 1—2
при вул. Підвалє ч. 7. (Дім „Дністра").

ШУКАЮ ЛЕКЦІЇ (по змові у Львові) з усіх гімн. клас. Спеціяльність: кілька клас протягом року. Вчу чужих мов та стенографії. Найлішні референції. Зголошення під „Р." до Адм. з поданням умовин. 304 б. 2—2

КОРЕСПОНДЕНТ торговельний зі знанням мов (англійської, французької, німецької та італійської), обізнаний з кооперативним діловодством шукає заняття. — Зголошення під „Точність" до Адміи. „Діла". 304 2—2

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.
Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних условіях: **портіери, капи** на ліжка, **ліжники**, артистичні гуцульські **дерев'яні** вироби. 273 3—?

Перед громом будете забезпечені,
якщо поставите на своїх будинках
ГРОМОЗВОДИ,
271 які уставляє 3—?
МИХАИЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ,
у Львові, вул. Варстатова 10. Тел. 46-14. (між Рицерською і Кордецького).

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . вол. 25—
КОЦИ від . . . . вол. 12—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані,
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00 245 6—22

Конкурс.

В дівочій гуманістичній гімназії „Рідної Школи" в Тернополі є вільне місце директора. Подання вносити негайно до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10/II. — В гімназіях і семінаріях „Р. Ш." є ще вільні місця для учителів всіх предметів крім історії географії і природничих наук. Є теж одно вільне місце для шкільної лікарки. Подання вносити до дня 25. серня ц. р. **Головна Управа „Р. Ш.".** 317 1—1

Присилайте передплату!

ПІД ОСІННІ ЗАСІВИ Є
ТОМАСИНА
довготревалим, найуспішніше діючим угноєм та — фосфорекс найдешевшим фосфоровим угноєм. —
ТОМАСИНА дає високий збір зерна.
ТОМАСИНА не дається зимою виполокати із землі.
ТОМАСИНА містить крім фосфор. кислоти також біля 50% хосенного вапна — безплатно.
ТОМАСИНОЮ підсипані засіви зимують з правила дуже добре.
ТОМАСИНУ належить в пору замовити вже літом — в осени навал замовлень і брак вагонів може причинитись до спізнення достави.
Иосиф КАРРАХ. Львів, Костюшка 18.
Цінники і проспекти повчаючі даром і оплачено. 86 5—5

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Ділo". З друкарні Видавничої Спілки „Ділo". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 187 (11.478). Львів, пятниця 23. серпня 1929. Грошова оплата заплачено готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щедн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Лихоліття Холмщини.

Наступ на православні церкви.

І.

Нема, мабуть, ніде так гостро поставленого релігійного питання, як на Холмщині. Почніть ви говорити з холмщаком-українцем на теми чи то соціяльні, чи то економічні, чи то національні, — все одно: розмова закінчиться церковною справою. Якщо в соціяльних та економічних поглядах холмщака нема одностайности, то, сміло можна сказати, в обороні своєї церкви разом стають і безпартійні, і уніївці, і сельроби, і навіть комуністи. Ще до світової війни, після тої радіційного царського указу в 1905 році, можна було тут стрінути таке дивне явище: студенти університету, члени революційних тодішніх партій, частенько ставали в обороні православної релігії, вдавалися в догматичні спори з римо-католиками! А ось в недавні вже часи: скільки то разів б. сенатор Пастернак (сельроб-лівиця) мусів вилазити на церковну огорожу „для оборони православя"! Ніхто не дивувався, що в обороні церкви с. Убродович разом з б. послом Любарським їздив сенатор Козицький (сельроб-праниця). Пам'ятаю добре, як то на храмовім святі в с. Городославичах (Воздв. Чесн. Хреста) покійний посол-комуніст Скрипа розпочинав своє віче словами: „Хресту Твойому покланяємось, Владико!"

Таке дивне явище появляється тим, що на Холмщині і Підляші релігійне питання тісно звязане з питанням національним: „римо-католик" є тут синонімом поляка, а „православний синонімом українця. Перехід православного на римокатол. — це ознака, що одним українцем стало на Холмщині менше. Тому то боротьба двох національностей, української та польської, йде на їних землях під знаком релігії.

В тій боротьбі по стороні поляків є державний апарат, польська школа, капітал поміщиків, засліплене шовінізмом польське міщанство і ремісники, сотні ксьондзів, численна шовіністично-клерикальна преса (не кажучи вже про столичні варшавські видання, в кожнім повіті появляється як не дві, то бодай одна газета обовязково), тьма-тьмуща польської інтеліґенції (всі посади в урядових і приватних установах, підприємствах, фабриках, нотаріятах, аптеках, лічницях займають поляки, а майже в кожного з них є діти, численні осадники і т. д. У православних всього того нема: у них є лише селянські мозолисті руки, коло 50 священиків (з російським вихованням) і кілька осіб інтеліґенції, яка не доїдає та не досипляє... На всій великій території нема ані одної української національної газети (була одна — „Наше Життя", але й та тепер проповідує інтернаціоналізм), ані одної не тільки української, але й утраквістичної школи, ані одного поміщика чи капіталіста, ані одного адвоката, тікаря, інжиніра, аптикаря...

При таких умовах боротьба дуже тяжка, і тільки завдяки героїзмові холмщака-українця Холмщина досі ще не спольщена та своїми пораненими грудьми не тільки боронить себе, але й задержує польонізаційний похід на братню Волинь.

Понад життя любить холмщак свою Холмщину, свою „хлопську мову", свої звичаї, свою віру. Розуміє він добре, що при нинішніх умовах одиноке, що рятує його національність, то православна віра й церква. Ось чому він так завзято боронить їх, так розпучливо кричить та плаче, коли щонебудь загрожує тим двом чинникам!

Поляки добре собі уявляють, що для спольщення Холмщини необхідно зробити всіх православних римо-католиками. Тим-то обяснюється закривання, пересвячування на костели і руйнування церков. До світової війни було на Холмщині та Підляші 383 церкви, а по статистиці з 1928 року залишилося усього 46 парохіяльних церков і 6 філій; запечатано 133 церкви, висвячено на костели 147, зруйновано 51. Римо-католицьких костелів є 191. Один костел припадає на 1.700 католиків, одна церква на 3.600 православних. Один костел обслуговує простір в 59 кв. км., одна церква — в 217 кв. км. Висвячувались на костели або запечатувались не тільки церкви, які колись перед 50 роками були уніятськими, але й такі, що збудовані ще перед введенням унії, себто перед 1596-ним роком (м. Шебрешин, м. Замість й ін.), або вже після впровадження православя, себ-то по 1875-ому році (Біша, Тарнавatка, Ходиванці, Невірків і багато інших).

В. Косоноцький.

З польської преси.

Унія і польський державний інтерес.

У виленському польському щоденнику „Курер Віленьскі" з 13. серпня ц. р. находимо передову статтю під назвою „Кілька уваг про унію". Автор статті ставиться дуже критично до історичного акту берестейської унії та старається доказати, що вона принесла Польщі більше шкоди ніж користи. Вона була між іншим головною з причин, що загальмували реалізацію ягайлонської ідеї на східніх окраїнах Польщі.

Ствердивши, що в Польщі є люди, які ідентифікують інтереси церкви з інтересами Польщі в добі Ягайлонів, автор каже, що в тодішній політиці Церкви і держави без сумніву можна дошукатися деяких стичних, але дуже часто було навпаки, і історія стверджує наглядно, „що уляглість політики Річпосполитої інспіраціям з Риму не виходила їй часто на добре". Загальна ціль творення концепції унії була ясна: поширити католицизм на схід. Політика католицької церкви вес прямувала до приєднання цілого сходу для Риму і тому берестейської унії не можна вважати оконечною точкою аспірацій Ватикану. Незвичайно сильне і домінуюче становище католицької церкви в Польщі разом з її непереможним впливом на кермуючі державні чинники творили дуже догідні умовини для проводження унії. Так само сприяла цьому відрубна організація православної церкви на території б. великого литовського князівства. Православна литовська метрополія все відгороджувала себе від Москви та дуже дорожила своєю незалежністю і окремою традицією. І ніхто інший а великий опікун православя кн. Константин Острожський фундував православні церкви на памятку своїх побід над православною Москвою.

„Цей історичний факт — пише автор статті — має кардинальне значіння для оцінки пізніших випадків. Розумна і незалежна державна політика повинна була розвинути і до максимальних меж скріпити це почуття самостійности і окремішности православної церкви у Річпосполитій. Даючи фактичне рівноуправнення правосл. церкві, зберігаючи для її єрархії рівне становище в усіх органах державного представництва, могла з неї вчинити сильну й успішну зброю в неминучій сутичці з Росією за українські та білоруські землі. Окрема рівноуправнена православна церква була необхідною умовиною для зреалізування гадяцького договору і репрезентована воєводою Кисілем і Беневським політики".

Через творення берестейської унії Польща пішла по лінії найменшого опору. Унія створила культурну й духову границю між частями українського й білоруського народів, що жили в межах Польщі. Упосліджене та понижуване православія спрямувало тому свій зір до православної Москви. А Польща втратила через те не тільки свій офензивний розмах на схід, але мусіла допустити до неофіціяльної опіки Москви над своїм православним населенням.

„Історія стверджує — продовжує автор — понад усякий сумнів, що стан єрархії й уніятської церкви взагалі у порівнянні з латинським обрядом мав богато до побажання. Уніяти — так вище як і нижче духовенство, як і ціла маса населення — були трактовані вправді як католики, але католики „підлішого ґатунку". Почуття нижчости й упосліджения було дуже живе серед уніятів. Вони не могли в таких умовинах ані витворити якихнебудь вартостей, ані притягнути до себе православних. Поборювані Москвою і московським православієм, трактовані згори й понижувані латинським загалом у Річпосполитій, вони цілковито втратили значіння активного чинника в державній і церковній політиці. Ліквідація унії Росією на землях б. вел. князівства литовського відбулася доволі легко і глибших слідів у психіці населення не лишила. Отже **політично унія причинилася до загальмування реалізації ягайлонської ідеї** на східних окраїнах Річпосполитої, кидаючи православне населення в обійми Росії і не привязуючи до Річпосполитої обнятого нею населення. Не кажу, що такі були інтенції її творців. Але такі були наслідки — може бути, наслідком хибного її кермування".

Далі заперечує автор, немовто наскрізь католицька Польща не могла будувати своєї політики рівночасно на католицизмі і православю Бо католицька церква могла з часом тільки зискати на тім. Маючи до діла не з вегетуючою ледви унією, але з рівноправною державною православною церквою, могла шукати з нею шляхів до обеднання як рівна з рівною. А таке полученя булоб без сумніву здоровше і треваліше.

„Берестейська унія — кінчить автор — є вже й для Риму мертвою. Доказом цього актуальний тепер на теренах давньої унії східній обряд (мова про т. зв. урядову унію. — Ред.). Наївністю булоб думати, що він буде мати поводження та що принесе успіхи римській церкві. Виконання тієї нової концепції — без сумніву теоретично вище (?! — Ред.) від концепції берестейської унії — є на наших теренах фатальне і наражує тільки повагу та авторитет католицької церкви. Відривання кавалків від православної церкви розбуджує тільки її чуйність і скріплює відпорність. Ця дорога теж не веде до зєднання Заходу зі Сходом (але за те веде до денаціоналізації українців. — Ред.). Православія можна трактувати тільки як одну цілість і з тією цілістю треба прямувати до порозуміння, що є тим лекше, що ніяка більша держава в даній хвилі ним не опікується (сік!)".

Ось так оцінює вартість історичної унії на північно-західних українських і західних білоруських землях польський публіцист. Дуже критично ставиться він і до теперішньої концепції польської т. зв. урядової унії, дарма, що попадає у суперечність сам зі собою, видвигаючи ідею **перетягнення** на унію всего православя в межах Польщі на основі нібито взаїмного порозуміння православних з католиками. Але як розуміти те порозуміння, коли автор вірить у нього тільки тому... що ніяка держава цим православям не опікується. Ось і видумав аргумент.

Огонь нищить не лише будинки, але й все, що в них находиться.

Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Радянська Україна.

Конференція жінок-кооператорок.

Дня 14. серпня ц. р. відбулася в Харкові перша всеукраїнська конференція жінок-кооператорок. На конференції виголошено доповіді про культурно-побутову працю споживчої праці та про стан громадського харчування. У дискусії над доповідями делегатки виявили велике заінтересування для справи ліквідування неписьменности. Далі численні учасниці конференції піднесли потребу численнішого втягання жінок до всяких кооперативних курсів.

Спортовий стадіон у Харкові.

У Харкові має відбутися в 1932—33 р. світова спартакіяда. Але досі нема в Харкові спортового стадіону. І тому то Всеукраїнська Рада Фізичної Культури почала енергійну підготовку до будови великого репрезентаційного спортового майдану і спортової палати (будинку спортової культури). І майдан і палату мають побудувати протягом двох літ. Майбутній стадіон буде обіймати 40—45 гектарів землі. Під трибуни намічено площу на 5000 метр. квадр. Ця площа має бути використовувана також для періодичних виставок

Грудноші англійського уряду.

Справа платень у текстильному промислі. — День праці в копальнях.

Політика нинішнього англійського уряду, зложеного, як відомо, з представників лейбур парті, натрапляє з самого початку на поважні труднощі, і то як на внутрішньому, так і на закордонному фронті. Найважніші труднощі на внутрішньому фронті — це справа управильнення платень в текстильному промислі і справа робітничого дня в копальнях, звязана також з висотою заробітків. В обох цих справах робітничий уряд мусить дати доказ ініціятиви й відваги, якщо хоче розвязати їх так, аби вдоволити своїх прихильників.

Конфлікт, що розвивається в текстильнім промислі, має свій початок у рішенні фабрикантів у Ленкашері з 12. липня ц. р., яким зменшено заплату на 2 і пів шіліна на одному фунті, почавши від 29. липня ц. р. Фабриканти мотивують своє рішення тим, що тільки таким робом можна забезпечити англійський текстильний промисл перед чужою конкуренцією, яка їм дається чимраз більше в знаки. Аби зменшити кошти продукції, організації власників ухвалили зменшити платні робітникам по ткальнях і прядільнях. Одначе робітники не згодилися на зменшення платні, заявляючи, що власні кошти можна зменшити в інший спосіб, не торкаючи робітничих платень. Непорозуміння між робітниками і власниками фабрик дало урядові притоку до інтервенції і до переведення анкети про положення промислу в Ленкашері. Але в міжчасі робітники текстильного промислу проголосили льокавт і від 29. липня не працює пів мільона людей у 1.800 фабриках. Тижнева страта з самих платнях доходить до мільона фунтів штерл.! Повага положення тим більша, що оскільки льокавт не буде в найкоротшому часі застановлений, то стратять роботу також робітники у прядільнях бавовняних відпадків, а також робітники по пральнях, фарбярнях і т. п. В дальшій черзі загрожені також транспортові робітники, робітники по тих копальнях, що доставляли вуголь для фабрик текстильного промислу і т. д. Положення тепер таке, що тільки особиста інтервенція Мекдональда могла б довести до злагіднення конфлікту і до заключення арбітражу.

Справа годин праці в копальнях ще небезпечніша, бо вона тягнеться від часу страйку в 1926 р., при чому шахтярі можуть покликуватися на виборчі обітниці правлячої тепер партії. Коли в 1926 р. власники копалень запропонували були робітникам або продовження дня праці або зменшення платень, шахтярі проголосили страйк, що тягнувся до грудня. Правда, тодішній консервативний уряд зломив генеральний страйк, проголошений для підтримки шахтярів. Але від липня вже уряд перевів закон про 8-годинний день праці в копальнях, проти чого дуже різко виступала лейбур парті, яка оборонювала 7-годинний день праці. А що керманичі лейбур парті висунули були справу 7-годинного дня праці в копальнях також у часі виборчої агітації, то зрозуміла річ, що шахтярі натискають нині на уряд, аби виконав свою обітницю з часу виборів. У цій справі ситуація уряду дуже тяжка, тимбільше, що переводження всяких радикальніших реформ у гірництві може тільки приспішити його упадок, а тимсамим упадок самого уряду, бож як консерватисти, так і ліберали противляться рішуче такій реорганізації копальняного промислу, якої домагаються шахтярі.

Цей подвійний конфлікт в англійському промислі є тільки одним з проявів застрашаючого зросту безробіття в Англії, яка то справа домінує над цілою британською політикою. Нині є в Англії около 2 міліони безробітних, отже армія неабияка. Від того, чи і як розвяже цю проблему нинішній робітничий уряд, залежить і дальша його доля.

В старинній столиці Провансу

(Лист з Франції.

Моя подорож до столиці Провансу припала саме на 1. серпня, отже на від пів року заповіджений з Москви комуністичний „червоний день".

Франція готовилася до нього заздалегідь, систематично роззброюючи комуністичні місцеві центри. Пан Тардє мав ще одну нагоду показати себе ретельним міністром внутрішніх справ і виправдати ту боротьбу, яка повстала з приводу його портфелю підчас останньої міністерської кризи у Франції.

В полудне 1. серпня виїжджаю з Ґренобля до Авініону. В місті і на двірці, скрізь сила поліції, жандармерії та війська. Мається враження стану облоги. Гадаю, що в Авініоні — з його законсервованим середньовіччям — цього не буде. Звідкиж, справді, — у колишній столиці папів і новочасному осередку новопровансальського романтизму — могліб узятися комуністи чи взагалі агенти червоної Москви?!

Але і в Авініоні мене скрізь привітали патрулі, дивно контрастуючі з загальним виглядом цього сутоісторичного міста. Мало де середньовіччя заховалося так непорушно і стильово, як саме в Авініоні. Тому все модерне — якось не личить йому і явно не гармонізує з основним його характером. Ну, скажемо, електричний трамвай — якийсь недоречний та рахітичний, що майже сам встидається за свою появу у цім місті старовини.

Ще гіршим парадоксом на грунті Авініону є авта, які мирно здебільшого намагаються з власним собі сляпом курсувати по кривих і переважно вузеньких вулицях провансальської столиці. Майже на кожнім розі мусять вони робити ріжні викрутаси, щоб якось розминутись з іншим своїм товаришем.

Для Авініону вони такий-же анахронізм, як припустім поява живого іхтіозавра десь на „Place de la Concorde" у Парижі. Взагалі перші враження з Авініону зовсім не такі, яких ви чекаєте, виспекулювавши їх наперед головно теоретичним робом.

Отже столиця Провансу зверхний вигляд має зовсім французький. Ви не бачите наразі ніде жадних зовнішніх проявів провансальської стихії. Вона істнує переважно поза межами міста — на селі. Не даром великий каменяр неопровансальського руху — Ф. Містраль — майже безвиїздно жив на своєму хуторі Майляні, недалеко від Авініону і по сусідству з другою історичною столицею Провансу — Арлем.

Скрізь на головних вулицях Авініону чується французьку мову, правда, зі специфічним відтінком вимови. Це мені нагадує московську мову малоруської інтеліґенції перед великою війною десь у Полтаві чи Київі. Прихильники неопровансальського руху слушно віддавна звертають увагу на те, що у Провансі не лише забувається старовинна рідна мова з клясичними літературними традиціями, але і рівночасно дуже псується, щодо вимови та наголосу, також французька мова.

Паріський централізм покищо є зовсім байдужий до цих більше ніж узасаднених скарг Провансу і взагалі глузує з культурно-краєвого регіоналізму історичних провінцій Франції. Ходжу по Авіньоні і немов Агасвер національного ренесансу шукаю живих слідів неопровансальського руху.

Щоденна провансальська преса не істнує. Взагалі модерної преси на новопровансальській мові немає. Кого не питаю про це — дивиться на мене з деяким здивованням і направляє до провансальської книгарні. Її істнування мені добре відоме. Аджеж заснував її відомий неопровансальський поет Руменіо,*) приятель а подекуди то й учитель Містраля. Отже відвідини її відкладаю на другий день, гадаючи, що це буде щось на зразок фляндрських книгарень у Брюселі, чи української книгарні у Львові.

Але і тут я помилявся. Назовні ця книгарня має зовсім французький вигляд. Ані одної дрібнесенької провансальської книжки у вітрині. Книгар був дуже здивований, коли я попрохав дати мені провансальський оригінал славетних спогадів Містраля: „Мій розвиток: „Спогади та оповідання".**).

(Докінчення буде.)

О. І. Бочковський.

**) На українській мові в перекладі лат. Чикаленка.Келлер появився перед війною на сторінках Л. Н. В.

*) Всі прізвища і власні імена наводжу у провансальській, а не французькій транскрипції.

Д-р ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

Дрогобицький бунт.

I.

Проф. Ілько Калічак подав під повищим заголовком в „Ділі" (ч. 152, 153, 154, 155) причинок до подій з 14. квітня 1919 р., справляючи в дечому статю „Однодневна радянська республика в Дрогобичі" („Новий Час", ч. 52—55 ц. р.). Але і в причинки п. І. Калічака вкралися деякі неточности; деяких — особливо закулісових — фактів він не знав, деякі освітив неправдиво, тому й хочу його статю доповнити тим, що знаю, та дати подіям це освітлення, яке їм належиться.

Найважнішим недомаганням статтей І. Калічака уважаю його мильне освітлення дрогобицьких подій із 14. квітня 1919 р. По його думці ціла революта „мала бути між іншим і збройним протестом проти зловживань і всякого роду спекуляцій та веселих забав наших людей, про що як міліонери, так і стрільці ріжно між собою оповідали і що по своїому пояснювали..." (Діло, ч. 152.). В дальшому фейлетоні говорить автор знов, що початок революції треба шукати передовсім у великому невдоволенню дрогобицької залоги з деяких старшин того гарнізону" (Діло, ч. 153.). Коротко: автор старається до певної міри оправдати тих, що робили революту. Мовляв: їх змусили до того обставини!

Противний мені світогляд, поширений головно у нас, українців, щоб за кожну зроблену дурницю робити відповідальним не того, що її зробив, а обставини. Тимбільше це мені противне, коли не відповідає правді.

Дрогобицький бунт був таки бунтом, злочинним бунтом, зробленим не Катонами, що мали високо розвинені морально-етичні почування й обурювалися на спекуляції, веселі забави і нетактовне поведення деяких старшин гарнізону. Ні! Це був злочинний бунт, викликаний невідповідальниками, людьми здеморалізованими, злочинцями, які, зробивши революту, ограбили „Червоний Хрест", забрали готові стоси білля, призначеного стрільцям у полі як великодний дар! Деякі із проводирів того бунту стали потім конфідентами, власть імущих. Ось такі оце були Катони!

Але перейдім до самих подій. І. Калічак не знав багацько фактів, тому їх подам. Зачну від міліції, що викликала той бунт.

II.

Що це була та міліція?

Дня 2. листопада 1918 р. заняли ми Дрогобич і стали вести війну з Бориславом. Одна і друга сторона не була готова до бою. Наш комендант збирав людей, доповняв старшини. Поляки висунули думку переговорів, ми її приняли, щоб зискати на часі. В тому часі зорганізувалася так звана дрогобицька міліція. Складалася вона з передмістян, що були в австрійській армії, але тепер, за української влади, не вступили до війська, але утворили свій відділ. Ось тоді, коли ми вели переговори з Бориславом, заявили мені деякі члени міліції, що вони не стерплять, аби „пани" вели переговори, але вони, міліціянти, на свою руку таки „цеї ночи" роблять напад на Борислав. *На свою руку* — це було характеристичне для тих людей. Я стримував. Я жалав від них довіря до уряду і до команди, які теж хотять занити Борислав, але з тактичних причин та задля неприготування ще до бою мусять кілька днів зволікати. Ясна річ, що все могло скінчитися для нас нещастям, коли б панове з міліції були зачали воювати на власну руку.

Борислав занято по кількох днях. Тепер мали ми в Дрогобичі вільніші руки, свобідніші голови. Комендант Бойової Управи в Дрогобичі сотн. Укарма віщився тепер зробити порядок з міліцією, бож недопускаємий був такий стан, щоб крім Бойової Управи була в Дрогобичі ще й від нікого незалежна міліція, що складалася з військових узброєних людей і — господарила на свою руку.

Але деякі з міліціянтів вернули були з російського полону, вони вже занюхали „духа із востока" і заявили сотн. Укармі, що вони вправді будуть виповняти накази команди, але не признають старшинських ступенів. Сотн. Укарма не знав, що з тим робити, але не хотів і не міг терпіти ніяких „Екстравурстів" — як це він казав. Радився отже мене.

— Це вони сказали дуже розумно! — відповів я. — Таксамо розумно, якби я сказав: Не признаю римського папи й римських кардиналів, але виконую накази католицької церкви!

Це було десь в половині листопада 1918 р., коли на вулицях Львова ще билися, а Секретаріят Військових Справ не взявся ще до організації правильного війська. На провінції ми мусіли радити собі, як знали, та як уміли. Війська не мали ми багацько. Охотники, що збіглися дня 2. листопада 1918 р., поступили так, як все і всюди роблять охотники — дезертерували, коли їм відійшла охота воювати. Серед такого стану річей відраджував я сотн. Укармі зачинати війну з міліцією, прим. її розброювати. Навпаки — нам треба було погодитись на їх нельогічні умови і працювати з ними. Ми сподівалися — як усі!, — що небавки буде конець війни у Львові, що Секретаріят Військових Справ обійме провід і тоді або скаже розпустити міліцію в Дрогобичі, або вона приноровиться до цілого війська. А покищо треба було погодитися на їх домагання і дати їм роботу. Мою раду приняв сотн. Укарма і так стала міліція залежна від команди війська. Старшин і підстаршин назначила вона собі сама. Ступенів старшинських міліціонери не признавали і не зложили старшин з Бойової Управи.

(Продовження буде.)

По другім боці!

Вакаційна прогулька на територію Закарпаття.

Перебуваючи на літнищу в скільській верховині захотілось нам скористати з нагоди і за туристичною перепусткою вибратись на Закарпатську Україну. Ранним ранком прогулька наша мчить львівським поїздом у сторону Лавочного. Через верхи гір — залізні мости над Опором, серед гарної панорами придорожних лісів, зупиняємось на стації в Лавочнім. Ця стація найбільша на лінії Стрий-Лавочне, колись оживлена пограничним рухом з Угорщиною, нині нічим не замітна, — хіба лише тягаровими поїздами, навантаженими деревом з лісів скільських потентатів баронів Гредлів, нагадує давний пограничний рух. На стації зупиняє нас місцевий комендант поліції в елеґантнім однострою і шоломі та чемно подає пояснення і візує наші документи. Купуємо польські білєти до пограничa під Бескидом, а в чеській конторі до Воловця, що лежить яких 20 км. на лінії Лавочне-Мункач від граничної полоси під Бескидом. Польський урядник відповідає нам лише по польськи. За те чеські урядники з вишуканою чемністю відповідають нам поправною українською мовою. За якийсь час заїзджає на стацію чеський поїзд, яким маємо переїхати границю. На вагонах видніють орієнтаційні написи наперед в українській, а потім у чеській мові. На нашім вагоні пишається таблиця: „Лавочне-Батю" — яку невидима рука за хвилю перевертає до гори корінем!!! Це зіставлення викликує в нас деякі порівнання і рефлєксії. В год. 1-ій в полудне всідаємо до поїзду. Прислуга складається виключно з наших „руснаків", що орудують поправно українською мовою, що однак не перешкоджує їм відай з привички розмовляти між собою по мадярськи. Вагони чистенькі, обслуга чемна, в однострояx, подібних до давніх австрійських. Українські написи в нутрі вагонів впроваджують нас у милий австрій.

У вагоні, в якому їдемо, приміщується рідня чеського урядника залізниці в Кошицях, українця, який їздив до рідного краю у відвідини родичів, до Стрия, на основі заграничного чеського пашпорту. Навязуємо розмову, з якої виходить, що цей непринятий до служби по 1918 р. урядник, пустився з рідною „у світ за очі", щоби шукати кусника хліба і найшов його аж у Кошицях на чеській службі. Тут почував би себе дуже добре, якби не туга за своїми і рідним краєм.

Відзивається трубка. Поїзд рушає. Змагаємось з тереном, що все чим далі, тим більше підіймається і серпентиною вється попри опустошілу стацію Бескид до чеської границі. Машина охкає, сопе і поволи поборює труднощі нерівного терену. Переходить через довжезний ланцюковий міст, кинений над глибоким яром, що перерізує гору і понад верхи дерев впадає в довгий на 2 км. тунель, в якого середині сходиться границя держав.

Шлях йде горами, через пропасти і тунелі, видерті природі силою людської енергії та праці. Можна подивляти смілі пориви тих, що шлях цей будували, для яких не істнували ніякі теренові труднощі. Поїзд мчить серед прегарних видів і розкішно розкинених гір Закарпаття, пересувається через розкинені мости і стає на короткий постій на ст. Скотарське, щоби за хвилю стати на першій вуаловій стації Воловець.

Це давне мадярське село, розкинене розкішно серед лісів, горбків і виноградних кущів. Субота. Жидівські крамниці замкнені і тому остаємо в ресторані на стації та вдаємося в розмову з начальником стації. Кілька слів і розмова переходить на сердечну нуту. Найшов свій свого — це недавний урядник залізничий львівської дирекції, що весь час там працював і якого стрінула доля, подібна до долі нашого товариша їзди. Питає нас про відносини в Галичині, переповідає нам деякі подробиці зі свого життя — та додає, що радби побачити Галичину. Але дарма, лише час від часу має змогу тут поговорити з краянами і тепер тішиться приїздом з Галичини знакомого з рідною до нього у відвідини. Вступаємо до ресторану. Імо смачний обід, попиваючи знаменитим кошицьким пивом та ще кращим угорським вином, яке тут незвичайно дешеве. Вдаємося в розмову з тутешнім народнім учителем, який на нашу згадку, що ми українці з Галичини, виявляє своє правдиве і щире невдоволення з українського руху на Закарпатській Україні. З тим рухом він погодитися ніяк не може. Жалує, що чеський уряд терпить український рух. Показується, що учитель є ряним москвофілом. На наше твердження, що на Закарпатті нема москалів, а тільки вітка великого українського народу, він іритується! Але по тім спускає з тону і успокоюється.

Розмовляємо з селянами. Це здорові люди, ті самі, що їх стрічаємо коло Лавочного. Вони допитуються про відносини в Галичині. Вони, показується в розмові, національно свідомі. Нарікають на російських емігрантів і москвофілів, що ширять православя та сіють роздор у народі. Вказують нам на маленьку православну церковцю біля стації, до якої ніхто майже не ходить, а яку побудували москвофіли для пропаганди.

На згадку про учителя в селі, кажуть, що він москаль. За те дають вислів вдоволенню, що в греко-католицькій церкві настали кращі часи, бо священик є „свій" і по своєму виголошує проповіди, а не по мадярськи. Мадярони минулись!

Таким чином скоро провели ми час на свобідній гутірці. Прийшла вже пора вертати. Попращавшись з начальником стації, всіли ми до чеського поїзду, що тією самою дорогою завіз нас до Лавочного. Тут на стації знов контроля документів в ревізійній салі, з якої виходимо ціло — бо дорогоцінна памятка в виді знаменитого і пахучого угорського вина, остала при нас завдяки граничним приписам і поблажливости митного урядника, що з усміхом лишив нам цей дарунок з чеської сторони.

Е. Д.

Сколе, в серпні 1929.

„Ми" й „вони".

(Допис з Волині.)

(Докінчення.)

Коли ціла справа українського національно-громадського руху на Волині стала їхньою справою, коли в очах влади українство втілюється лише в особах кількох осіб, коли урядові чинники стоять на становищі, що поза „Рідною Хатою" Пилипчука й „Кредитовим Банком" Певного немає українських інституцій, коли представникам цих інституцій *не вільно* інтервенювати в урядових чинників в їхніх справах інакше, як за посередництвом групи Певного, й коли, нарешті, сам Певний, не займаючи жадного офіційного становища, окрім редактора „Української Ниви", має величезну *фактичну* владу над нами, українцями — тоді ми змушені сконстатувати, що це явище є грізним для цілої української справи на Волині.

І подібно до того, як я нераз запитував бл. п. Воєводу Меха, де є гарантія, що його погляд на розвязання української проблеми є устійнений і правдивий, так і тепер не можу позбутися сумніву, чи розвязання української проблеми, яке йде нині діаметрально протилежним шляхом, є й устійненим і правдивим.

Накинувши певне рішення українському громадянству можна, більшість може згнобити меншість, але *розвязати* української проблеми таким чином не можна.

Я дивлюсь на український національний рух на Волині глибше й ширше від тимчасових ефектів. Для мене, ані Просвіта, як Просвіта, ані Українбанк, як банк, ані кооператива, як склад чи крамниця, ані церква з українізованим текстом служби Божої то-що не має цінности, коли всі вони не виконують *виховуючої* місії.

А це тому, що бився я головою об мур народньої темноти ще перед війною, так як бюся й нині. І коли ми *далеко* до війни вірили й ширили українську самостійницьку ідею, коли ми в мізках інтеліґенції рушили приспану національну свідомість, в той час народні маси купили собі з української ідеї й передавали до рук поліції „аґітаторів". Тому, коли прийшов наш час і коли ми з ентузіязмом кинулися до державного будівництва, нарід повернувся до нас спиною, а приймає з отвертими раменами того, з ким зі спільного „котелка" нашу їв.

Ось чому вважаю, що „передишку" треба використати для виховання народньої маси *передовсім*, а не для її ще більшого роскладу.

Тому в цій точці повинні бути сконцентровані зусилля всіх, хто може працювати біля цієї відповідальної справи. Зломити психольоґію консерватизму, викликати жертвенність, виховати карність, знищити сліпоту ненависної душі, *зорґанізувати націю*, яка знає, чого хоче й до чого йде.

М. СТИРАНКА.

Що діється на Лемківщині?

(Вражіння, балачки, чутки.)

У Змийгороді (повіт Ясло) шаліє боротьба. Представник живецького пива богатий, але і гуртівник Окоцімера не бідний. Оба грубі доларівці. У синаґозі всі перед ними розступаються. І в щоденній торговлі розступаються, — не лише одновірці провідників баталії, але й католики і уніяти і православні. Всі знають у Змийгороді про нинішне панування фінансово-торговельного капіталу, хоч ніхто зі змийгородців не читав ні Маркса, ні Кавцького, ні Богданова.

Я попав у сферу живецького. Не з власної волі. Коли навіть звичайненька собі, маленька фігура зайде у Змийгород, то зараз її втягнуть у сферу чудодійних впливів „здрою" Живця або Окоціма. А як фігура грубезна, лиса, в окулярах аля Штайґер. Яка там йшла боротьба надї мною, чи пак над обемистим моїм шлунком, може колись історія й цілком не розкаже — досить, що сиджу собі в широченній кімнаті, їм суниці з цукром, усміхаюся до шинкарки. І цікавлять мене православні. Один з них, який тільки-що вступив заспокоїти спрагу, дає мені ласкаво інтерню.

...Ми повернули до віри батьків ...Руська православна віра. Мало вже хто з Лемків блудить в уніятстві.

А батюшка у Вас є?

З другого села доїджат.

Відправляє...

...як і бувало *наші*, таксамо, нема ріжниці.

А кого з вищих церковних достойників споминає?

Випоминат митрополіту.

Якого митрополіту? З Риму, чи Царгороду, чи з Москви, чи зі Львова?

Мовчанка. Довге шукання в памяти. Нарешті є.

Варшавського митрополіту...

То втікли від Риму і попали у Варшаву? Ви тепер вар....

В очах зразу бухнув вогонь і розіллявся по всьому обличчі. Мій інтерльокутор втік. Бачу його далеко в темному кутку. Ломить руки, страшно глядить. Думає: котра віра є вірою батьків, а куди попали Лемки?

Другого дня находжуся в серці „віри моїх батьків". Хочуть конечно балакати про віру. Я нічого. Нейтральний. Та наступають. Не можу довго удержатися за окопами байдужности. Кажу:

„Ви тепер ніби православні, як за Збручем і на Волині українці. Ви добровільно перейшли на Україну?

Більше не питали мене про віру. Чогож їм питатися? З одного боку Варшава, з другого Україна. Чи не ліпше було лемкови, руснакови-лемкови, перед аміною? Дехто зітхнув.

Ой біда у сгомостів...

Не дуже, — мають поля, ліси.

Але нема: за похорон корова, за весілля 20 доларів. Нема такси. ...Що „хцу" — дам батюшці. За похорон тещі всунув в руку 30 зл. Навіть не смотрив на пінязі.

А то все пішло через пінязі. Тут один з них у бідненькому селі немилосердно брав. Нераз брав за похорон пару биків, а за шлюби роботизни хто-зна кілько (бо законів віри не знають) — і доларів і курей. А православний Грицай нічну німсту присяг йому за те. Десь аж в Перемишину переніс того Коцоловський, а Грицай зараз другої неділі мав вже в тім селі службу під церквою.

На всіх обличчах вдоволення з Грицая. Чи так воно було, чи ні, а Грицай у легенді росте героєм, оборонцем лемка.

А Ваш священник 30 літ у Вас, і всі знають, що не дер. Хто що дав. А їмость у кожній „хижі" були. Кілько ліків надавалися даремно. Цілими вечорами — бувало — між молодицями.

Правда, правда...

А чому за одну ніч всі їх покинули?

Мовчанка. Всі очі впали в нутро душі, мов у безодню. Поніяковіли.

Що я чую?!

Не „хцу", не піду до него. Якжеж йому гріхи казати? Таж тогід був ще ткачем, а той другий був мулярем. Люди добре знають, — правда, правда. А тепер десь-там у Варшаві якийсь посвятив тай священником. І я маю йому на сповіді казати гріхи? То не є ніякий священик! Якийсь собі бородатий, тай вже. Не хцу, не піду.

Двох мали батюшків. І оба були такі. Вже і найтвердші сумнівалися. Хто зна, чи не повернулиб назад до Перемишля. Один з розумних місцевих газдів казав мені:

Може і всі не повернули би... богато каже, що ніколи не повернуть. Підуть до дослідників письма, до американських сект, а не повернуть. Але богато були би собі зєднали той молодий священик, що його дали на місце старого. Але він має балачку, лем про доляри тай доляри. За доляри сінокоси, за доляри ліс, за доляри поля під крумплі. І боїться, щоби не вбили. Перед Великоднем такого ляку набрався, що справді хтось міг з молодиків піднести руку. Пустив у світ, що щоночі по вишках йому лазять, з церкви чашу викрали. А все каже: „Всі знаєте, що я тут і хвилі не хотів би бути межи цими дикунами-лемками, але дали, тай мус. Довго не буду, може ще один рік тай піду на ліпше. Не хоче бути мучеником, а якби хоч трошка хотів жертвуватися і був тактовніший, то богатьох зискав би собі.

(Продовження буде.)

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кульчицький
б. віцепрезндент Суду
відкрив канцелярію в СТАНИСЛАВОВІ
вул. Шидловського ч. 117. (будинок польського Сокола).
385 1—5

Інтелігенція наша незначна по скількости й перейняти виключно на свої барки ведення й оборону української справи не може. Особливо, в обставинах нашого волинського життя. Якщо та чи інша українська установа йде по цій лінії національної роботи — то добре. Якщо не йде по цій дорозі — то зле. Ось чому ми не розуміємо „їх", коли вони організують „Рідні Хати" і побирають соймові чи магістратські субвенції „Просвіті"; коли створюють „Кредитові Банки" на рахунок відібраних кредитів Українбанкові; коли дискредитують перед владою українські національні установи; коли перед населенням виявляють повне банкрутство інтелігенції, яка сама себе представляє *в такий спосіб*, як не дозволить собі цього зробити найбільше пропащий пляюга на селі.

Від цього видовища немає чого радіти, бо пляюга йде на млин кожного — тільки не на користь української справи.

Яка-ж заслуга їх в тому, що створили те, що вже давно існує? Як би вони навіть не хтіли — то змушені вести розбивацьку роботу. Коли переводиться та сама роробота й до того-ж на тому самому терені — вони мусять руїною і насильством нищити те, що існувало досі, але, руйнуючи, мусять від себе відкинути маси. Виграє на цьому третій, а тоді Мавр піде на спочинок. Яка-ж заслуга в нищенні певних авторитетів? Насильством можна усунути громадських діячів, але самі насильники не стануть від цього авторитетами в очах народніх мас.

А скільки в тойже час ми виявили вирозумілости й такту, наприклад, в справі брацтва. Мимо висилок, арештів, погроз, — підтримуємо брацтво, хоч його головою є п. Пилипчук, творець „Рідної Хати". Як-що пощаститься йому й цілій Раді здобути Статут — лише щиро з того будемо вдоволені, бо важливе для нас „що", а не „хто".

Чи так поступають „вони"?

Чи чують гони від нас таку брутальну лайку й напасть? Чи зробили ми з них „повій", хамів" чи „злодіїв"?

Чимало є збаламучених між інтелігенцією болотяними вогнями ріжних особистих користей, які можуть прийти від тих, що мають владу. Кидають і такі в міру сил своїх у нас камінцями. Але в хвилину просвітління розуму хай порівняють поступування двох груп, як і їхню ідеольогію, хай зрозуміють, чому мине з ними і хай відчують, чому авреоля *нашої заслуги* сталася для нас нині *авреолею страдання*.

Олександер Ковалевський.

Сновден не уступає.

Відсунення конференції?

З Парижа повідомляють, що негативне становище анґлійських знавців, неприєднана неуступчивість Сновдена, бельґійсько-італійсько-французький спільний фронт і домагання Штреземана — це обяви, які вказують на відсунення конференції.

З Гаги повідомляють, що пополудньова нарада в середу 21. серпня ц. р. комісії окупаційних держав, яку попередила розмова Бріяна зі Штреземаном, довела до визначення комісії на пятницю. Продовження наради відбудеться в четвер.

—o—

В стадії порішення.

З Гаги надійшли вістки, що засідання 6-ох запрошуючих держав, яке почалося в середу в год. 5.30 вечером, тягнулося дві і пів години. Продовжування нарад назначено на четвер на год. 10.30.

Агенція Авасa повідомляє, що представники 6-ох держав здають собі дуже добре справу з конечности негайного заняття становища проти пляну Юнга і тому порішено вести наради без перерви.

—o—

Вандервельд проти Сновдена.

Бельґійський міністр Вандервельд оголосив статтю, де зганив тактику Сновдена, називаючи її імперіялістичною і небезпечною для світового мира. Все залежить від становища Сновдена, якого оконечна відповідь в справі пляну Юнґа порішить, чи конференція закінчиться повним банкроцтвом чи на випадок приняття Сновденом пропозицій 4-ох держав закінчиться з повним успіхом.

—o—

Анґлія забирає своє військо з Надренії.

З Берліна повідомляють, що начальник анґлійських окупаційних військ у Вісбадені одержав телеґрафічний приказ приготовитися до піднятя звільнення Надренії вже в д. 4. вересня ц. р.

—o—

Алярми Вальдемараса.

Вальдемарас вислав на руки ґенерального секретаріяту Ліґи Націй телеґраму, в якій обвинувачує Польщу в тім, що поляки недавно напали на граничну литовську сторожу на адміністраційній лінії.

—o—

Можливість страйку в Домбровськім басейні.

З Варшави повідомляють, що в копальнях вугля Домбровського басейну ґірники домагаються зачислення до годин праці часу зїзду і виїзду з копальні. На тім підкладі прийшло до поважних непорозумінь і не є виключений страйк ґірників.

—o—

Великі бої більшовиків з китайцями.

З Токіо повідомляють, що в Манджурії у віддалі 500 м. від кит. окопів коло Манджулі появилася більшовицька панцирка. Відділ війська залишивши панцирку почав стріляти до китайців під осльоною гарматного вогню. Китайці теж відповіли стрілами. По двогодиннім бою більшовики уступили. Китайці стратили 30 людей, але зате здобули значну скількість амуніції і гармат.

З Харбіну повідомляють, що ситуація на китайсько-більшовицькій границі дуже ґрізна. Телеґрафічна комунікація між Харбіном і містом Пограничная перервана.

—o—

Більшовики бомбардують китайську територію.

З Парижа надійшли вістки, що китайське посольство оголосило комунікат такого змісту: Більшовицькі війська перейшли границю в дні 16. серпня ц. р. Почався 3-годинний бій Далайнором, в якім то китайські війська стратили кількох офіцерів і 25 вояків. Більшовицькі війська 16. серпня. Почався 3-годинний бій під Далайнір і намагалися здобути і знищити залізничну лінію, яка веде до Гояляр.

—o—

Новий атентат на Вальдемараса.

З Варшави повідомляють, що в Ковні в середу 21. серпня ц. р. рано відкрито припадково в їдальні (у палаті, в якій мешкає Вальдемарас) під фотелем скриньку, з якої доходили згуки ділання годинникового механізму. Скринька була дуже осторожно закопана в землі. Дім окружено сильним кордоном війська і розпочато пошукування за справниками. По відчиненню скринки знайдено в середині прецезійно уладжений годинниковий механізм, получений з бомбою незвичайної сили. Годинник наставлено точно на ту годину, коли Вальдемарас снідав. Вибухова сила — після припущення — була би так велика, що могла би знищити до тла цілу палату. На терені Ковна проголошено виїмковий стан.

Вже перші години слідства принесли сенсаційні висліди. Арештовано кабаретову танцюристку, яка була в середу вечором на вечері в палаті. Вранці бачив її вартовий, як вона обережно втікала через город. На приказ Вальдемараса танцюристку арештовано. Підчас слідства виявила вона прізвища, які сколихнули чинами слідчої комісії, бо між названими мали бути вищі урядовці і старшини ковенського та маріямпільського ґарнізонів, які належать до литовських народовців. Крім того арештовано цілу низку осіб і замкнено їх в арешті. Арештовано теж кількох ковенських поляків.

—o—

Біржа.

Збіжа.

Пшениця дворська 43·25—44·25, пшениця сільська 00·00—00·00, жито галицьке 24·00—24·50.

ҐАЛАКТІОН ЧІПКА.

Серенада.

Ясна, літня ноче! Скільки то романтичних пригод викликуєш ти своєю божественною красою. Місячне сяйво ніжним павутинням стелиться по землі, сріблить листя дерев, вибілює стіни хат, золотою лускою вкриває непосидючий потік. За горами, за лісами заснув збиточний вітер і тінь його блукає по городах та приносить час до часу благовонні зітхання квітів.

Спить Черче... Не тільки те Черче, що весь день напрацювалося в полі, згинаючи спину над золотими снопами пшениці, але навіть і те, що недавно що повстало біля цілющих жерел на середині села. Завмерла музика, затихли співи, замкнули повіки віллі, ресторани, готелі і пансіонни приміщені в однім будинку.

Тільки заспаний сторож блукає довкола заведення, менше зважаючи на красу ночі, а більше на злодіїв.

Спить Черче...

Але як може в таку ніч заснути старший парубок, чи молодший жонатий? „Кому Бог в груди дав серце мягеньке" — той не видержить у душній хатині, коли довкола така краса, а недалеко така скількість гарних жінок — лікувальниць. Ось там, де біліє хатка на горбику, спить або й ні золотоволоса Льореляй, що синіми очима ранить серця голо- і сивоусих. А там, де груша на стріху похилилась, зникла за дверми чорнява Кармен, що поглядом спалила неодну досвідчену чи недосвідчену душу, мужеського пола. А там знову, де... і так далі і так далі, куди не повернись, де не глянь, кого не згадай...

Спить Черче. Та не спить ґурт романтиків, які по дневі вдають поважних і незалюблених. Нічна краса виманила їх з хат, а інстинкт звів до ґурту і дав ґітару в руки.

Хвилька наради і вже цілий ґурт подався на село, супроводжений і сірковими благовоннями.

Серенада! Прекрасна інституція італійсько-еспанського походження! Скільки то сердець, замкнених на вертґаймівський замок, відмикалося від простого тенорового ключика. Скільки вікон защіплених і заслонених отвиралося під дотиком одної ґітарової струни...

Але має серенада і свої злі сторони. Скільки разів летіла на голову залюбленого серенадника всяка домашня посуда, ба що більше: часом вилітав дверима до нього сам пан муж або його заступник і схрещував шпаду з нічним співаком. Ґудзи, рана, а то й смерть кінчили зачату містерію, а болісний рев був останнім акордом любовної пісні.

Минулися часи смертельних поединків, та не минулися часи серенад. Уладжують їх закохані ґуртом ґімназисти, деколи студенти, а дуже часто лікувальники. В Черчі робить це молодь до 40 літ включно.

— Йдемо до Льореляй! — піддає один.

— Знаменито —радіє другий. — З нею живе і ця друга бльондина.

— А потім до Кармен — заявляє тенор і зітхає.

— Добре, потім до Кармен. Тільки не знати, де вона живе.

— Я знаю! — присягається тенор.

Пішли...

Біліє хатка на сугорбі. Сонно похилилася стріха над вікнами, дрімають відхилені двері.

Ось вікно Льореляй і „тої другої бльондинки"...

Ґітарист легко торкає струну, волає тон. Тенор тихо кашельнув і почичає:

„Там на горі сині-ґіт біленький,
Десь поїхав мій-ий миленький.
Де-тесь пої-ґі-хав, я-та не знаю,
Се-герце з жа-галю за-га-вмира-гає"...

Ще пісня недокінчена, а вже дві золоті головки зявляються в вікні, а вже дві пари очей волошками всміхаються, а десять рожевих пальчиків крізь вікно подяку шле.

..."Баламуте ви-гинди з хати,
Хочеш мене ро-госкохати,
Ро-госкоха-гати та-гай забути,
Всі ви хлопці ба-га-ламути..."

Тим разом не багаламути, а балагамутки виходять з хати. Хвилька розмови два-три зітхання, кілька теплих поглядів і вже тенор кличиться:

— До Кармен, до Кармен!

— Провадь!

Веде як тутешній. Крізь якісь сутки, ґрати перелаз, попри стодолу...

— Тут!

— Починай!

„Темна нічка тай невидна-гая,
Доріженька дале-ге-ка-гая..."

Розтяжна пісня килимом стелиться під замкненим вікном, у шибку заглядає, на побачення просить.

Але ніхто не зявляється в вікні.

— Заснула! — зітхає тенор.

— Давай, другу заведем. Тільки голосніше трохи! — дораджує бас.

і вже:

„Ой у полі по-го-голі
Та буйни-гий ві-гітер ві-гі-гіє,
Ой та удіво-го-го-гонька
Та пшени-ги-че-ге-ге-геньку сіє..."

Тим разом помогло. Розкотисті згуки пісні збудили сплюшку. В вікні майнула біла сорочка

НОВИНКИ

— **На могилі з 1648 року** під Зборовом відбудеться дня 28. серпня ц. р. в год. 14.30 свято посвячення хреста і панахида при співучасти Всч. духовенства, послів і делегатів культурно-просвітних товариств і громадянства. На випадок сильної непогоди свято відбудеться 1. вересня ц. р. в год. 14.30 без огляду на погоду. Просимо всі культурно-просвітні організації взяти участь у Святі. Залізнична стація Зборів.

— **Д-р Лука Мишуга,** генеральний секретар Обєднання Українських Організацій в Америці (Філядельфія) і редактор американського українського щоденника „Свобода" відвідав нині нашу редакцію та ділився враженнями з Америки. Д-р Мишуга приїхав до Европи для лікування. Перебувши місяць у Карльсбаді, завитав до краю. У Львові взяв участь у засіданні Управи „УКТОНІ" в справі будови Українського Дому інвалідів у Львові, а безпосередньо після цього поїхав до Черча, де протягом двох тижнів продовжував лікування. Тепер знайомиться Шановний Гість з українським життям у Львові і на місцях у краю. Витаючи Дорогого Гостя і товариша по перу, бажаємо Йому якнайкращих вражінь при навязуванні живих і дружніх звязків з краєм. Д-р Мишуга побуде тут до 10. вересня ц. р.

— **Д-р А. Кізбей,** наш земляк, лікар з Дітройт, що гостював більше двох місяців у краю, відїхав нині, 21. серпня, до Америки. Перед двома днями вернувся він з Радянської України, де пробув тиждень у Києві. Перед виїздом до Америки відвідав д-р Кібзей нашу редакцію і прощаючись лишив на письмі критицю своїх вражінь з побуту в краю і на Рад. Україні. Цими його враженнями поділимося з нашими читачами у найближчих числах „Діла". При нагоді повороту д-ра Кібзея до Америки бажаємо Йому якнайкращих успіхів у його фаховій та громадській праці у Новому Світі, таких, що дозволили би йому якнайчастіше відвідувати рідний край.

— **Гості з Риму у Львові.** Минулого тижня відвідали Львів урядники Конгрегації для Східної Церкви, в саме ассессор Конг. Монс. Іван Чікояні і референт наших церковних справ Монс. Адон Терцаріоль. Ціль відвідин достойних гостей, що приїхали „інкогніто" вкрита покищо тайною. Гості замешкали в малій дух. Семинарії і в часі дводневного побуту відвідали під проводом одного з наших священників наші львівські церкви і церковні установи, манастирі оо. Василіян, оо. Редемптористів, братів Студитів, СС. Василіянок і СС. Милосердя на Стрийськім передмісті. В неділю 18. ц. м. в товаристві того самого священника відвідали станиславівського Владику і того самого дня відїхали на Угорщину, а відтак до Югославії. З компетентних духовних кол повідомляють нас, що гості відїхали з якнайкращим враженням, захоплені шириною пастирської діяльности нашого Митрополита.

— **Грабунковий напад на посла д-ра Барана.** В понеділок 19. ц. м. около год. пів до 12-ої напало у Львові при вул. Технічній коло будинку IV. гімназії двох апашів на перебуваючого в переїзді у Львові посла д-ра Ст. Барана. Один з бандитів прискочив зі заду і дуже сильним ударом у голову палицею приголомшив д-ра Барана який внаслідок удару втратив память, а коли по хвилині прочуняв, апашів уже не було. Бандити зграбували д-ру Баранові золотий годинник марки „Тассо" вартости 80 долярів і дрібну готівку, що мав при собі. Про напад повідомлено поліцію.

— **Покривджене Знесіння.** Дня 19-го ц. м. звернулась до львівського староства та воєвідства делегація Знесіння, складена із тамошніх 7 радних. Предметом авдієнції була шкода на 10.000 зол. заподіяна громаді Знесіння будовою державної фабрики горілки, далі справа 7-ми клясової школи для 1140 дітей, фатальний стан залізничого мосту, який не хоче направити дирекція залізниць і знищення брукових доріг на Знесінні на просторі 3250 м. наслідком вивозу 40.000 м.³ опоки під будову. Весь цей стан представив від імені збірної делегації з трьох національностей у п. старости і п. воєводи п. Агатон Добрянський, склавши довший письменний протест. Староство та воєвідство обіцяло розглянути всі ці справи, які сильно хвилюють населення Знесіння.

— **Рекорди.** На французській Рівієрі в місті Антіб зявились цими днями в уряді реєстрації шлюбів француз Шальон, що живе постійно в Константинополі і американка Гільда Ерліх у... купелевих костюмах. Коли урядовець прибраний в офіціяльне „чорне" з державною стяжкою на грудях і так-же одягнені весільні гості витріщили очі з дива, молода пара прохала чемно вибачення за свій одяг, кажучи, що є дуже горячо і що вони не бачуть причини, щому не можна би взяти шлюбу в такім одязі. Їхній купелевий одяг був такий елегантний, що урядовець дав себе переконати. — Берлінські злодії вкрали на вулиці поліційні авта, коли поліційні урядовці відійшли від них на кілька хвилин.

— **Спростування.** Новинка в „Ділі" ч. 161. з дня 28. липня 1929 р. під заг.: Як у нас шанують рідну мову і клич „Свій до свого" — це звичайна собі видумка і чиста напасть на мою особу, бо ані я не є головою Кружка „Сільського Господаря" у Селиських, ані не вносив я ніяких позвів до суду на наведених у новинці громадян, а тим менше по польськи та ще й через адвоката д-ра Штернера. Навпаки я був навіть раз караний за урядування в рідній мові. — Товшів, 19. VIII. 1929 р. — **о. І. Слободянин.**

— **Адвокат-ошуканець.** Вчора почався у Львові процес характеристичний для атмосфери, в якій живе післявоєнна „золота молодь". Польський 34-літній адвокат Станислав Правн умів на протязі двох літ набрати від ріжних приватних осіб і банків кілька тисяч долярів на те, щоби жити за чужі гроші на всю губу, не працюючи. Згодом почав векслі фальшувати. Коли його мантійств не можна було вже скрити, він сам признався до вини і зробив акторський жест покаянного грішника, прохаючого Палату Адвокатів, щоби счеркнули його зі списку адвокатів. Його оборона піде по відомій лінії „жертви післявоєнних обставин", що значить у даному випадку „жий і гуляй чужим коштом".

— **Ріжні вістки.** У Варшаві починається 21-го міжнародній статистичний конґрес. — На маневри в Чехословаччині приїзжає як обсерватор франц. маршал Петен. — В Індії, в Кашір, вода перервала гать так, що населення в околиці мусіло покинути свої селитьби; наслідком негигієнічних умовин тимчасового таборування повстала холера. — Еспанський пароплав зударився з англійським на Північнім Морі, 16 моряків потонуло. — У Баварії епідемія тифу; 90 осіб недужих. — Син відомого автора опереток Оскара Штравса 18-літній Яноін Штравс написав оперетку „Джезбенд місс Кітті", яку виставлять у Берліні. — У порівнанні з минулим роком 1913 скількість поліції у Прусії зросла троєкратно, бо з 24742 на 72877 осіб, а видатки на неї 5-кратно. — Данський уряд видав спеціяльну марку за 10 ерів, з якої дохід призначений на боротьбу з раком. — Італійський уряд видав розпорядок, що всі діти, які дістали комуністичні імена в комунофільській добі мусять бути переіменовані: Ленїни називатисьмуть патріотично Італьо, Анархіко по голубячому Кольомбо, мстива Вендетта — по святому Пія, грізний Динаміте скромно Діно, то-що.

— **Факір у Відні.** У великім цирку віденського Пратеру показував силу своєї волі індійський факір То-Ка. Казав зачинити себе в склянній домовині, яку запечатали замками, шрубами та кільканайцять урядовими печатками в присутности нотарів і представників поліції і ляг спати. Обіцяв спати без їжі та пробуди 8 днів, а відтак прокинутись. Як звичайно при таких продукціях негайно знялись голоси, що факір має змоги в ночі підтримувати свій організм через рухомі стіни домовини, дарма, що поруч неї стояла міська варта. На 8-ий день, коли факір мав прокинутись, довкола домовини вже зранку зібралась така юрба що поліція ледве була в силі втримати довкола неї кордон. Одна дама, що не могла допхатись до першого ряду счинила такий крик що юрба взяла це як привід до демонстрацій. На рев публики факір прокинувся вже вранці хоч мав спати до вечора. Він розбив молотком, що лежав поруч нього одно віконце для віддиху в домовині. Факір лишився в домовині аж до півночі, як було заповіджено. За цей час юрба зросла до хвилюючого моря. Коли відчинили офіціяльно домовину, ствердили, що печатки є нетикані. Коли То-Ка зважили, всі переконались, що він утратив 10 і пів кіля, що його борода виросла і що його живчик підскочив з 108 ударів на 132; його груди звузились зі 119 цм. на 100, обвід черева зі 137 на 113. Лікарі заявили, що не мають ніякої підстави сумніватись у правдивість явища, доказаного не перший раз індійськими факірами.

зо шибки простягнулася рука. Тенор засяв як місяць.

— Гей! А то що? Великдень у вас, ци весілля?! — заскрепів голос із хати.

Пісня урвалася, як мотуз від дзвона. Все глянуло на тенора. Невжеж його Кармен має такий голосочок?

А тенор збілілими устами прошептав:

— Я помилився...

Але часу на відказування не було, бо в дверях хати стояла вже піввікова власничка голосу та обістя і висказувала свій погляд на нічні серенади і прихильників її.

— Ото мені панство! По ночах шляються тай людям спати не дають. Якого чорта під моє вікно пхаєтесь і гармідер вичиняєте?

— Помилка бабусю! — оправдувався найблище стоячий бас. — Щож вам сталося, як ми трохи заграли...

— Маєте щастя — потішала черчанка — що чоловіка мого нема дома. А тоб він був вам ломакою заграв.

— Ох! не згадуйте проти ночі — кепкував тенор, бо стояв уже за перелазом.

Але й там не дуже було безпечно. Немузикальна черчанка почала наступ у цей бік і тенор звіяв аж на дорогу.

— Мамуню! Колиб ми були знали, що це ви, то десятою вулицею обходилиб.

— Тьфу-у! — вернуло як відповідь на його слова.

— — — — — — — — — —

Ясна, літня ночe! Скільки то романтичних пригод викликуєш, ти своєю божественною красою!..

На організаційному фронті.

Бобреччина.

Дня 12-го липня відбулася довірочна нарада в с. Серниках, на якій сен. д-р К. Троян референував про господарське й політичне положення нашого народу під Польщею та про працю Української Парляментарної Репрезентації в польських законодатних установах. Слід зазначити, що село Серники, не маючи в себе ні одного інтеліґента, має всі українські установи, як читальню, кооперативу й інші, що містяться в просторім домі, а при виборах до сойму і до сенату голосувало в цілости на листу ч. 18. Саме з того приводу як місцевий дворський обшар, так і інші „опікуни" села, безнастанно його тероризують.

Дня 21. липня відбулося всенародне віче під голим небом в Лопушні, пов. Бібрка, для громад: Лопушна, Суходіл, Вільховець, Підмонастир та Селиська (з львівського повіту), на якім зложив звідомлення про працю нашої Парляментарної Репрезентації сен. д-р К. Троян.

Дня 1 9. липня відбувся заходом Повіт. Комітету в Бібрці Повіт. Нар. Зїзд в салях Кред. Т-ва в Бібрці, на який прибули делегати з 30 громад Бобреччини. Як референти виступали: пос. Заваликут і сен. д-р К. Троян. Після того над обома рефератами вивязалася незвичайно річева дискусія, в якій цілий ряд бесідників вказував на потреби сильної організації національного табору в повіті, подаючи в цій справі низку внесень, порад і вказівок. На Зїзді вибрано Повіт. Нар. Комітет.

Дописи.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. *(Наступ продовжується).* Від року вже угодова група на чолі з пп. Певним і Пилипчуком провадить завзяту боротьбу за опанування українських інституцій, не перебираючи в засобах боротьби: брехня, сплетні, доноси, висилки, труси — все урухомлене для того, щоби розложити українське громадське життя. Не маючи опертя в місцевому населенні, спроваджують вони еміґрантів, яким добувають на протязі пару днів громадянство й посади, запрягають до своїх інституцій та роблять в такий спосіб „маси". Решта оповіщена, як комунізуючий, протидержавний елемент, для якого не може бути права, для якого не має посад й на приватну працю якого теж йде зазіхання. — Таким чином погромлено Брацтво, а поставлено на його чолі комісаря під головуванням п. Пилипчука. Створено за допомогою влади ославлену вже нині „Рідню Хату", на чолі з тим-же Пилипчуком, зорганізовано за матеріяльною підмогою урядових чинників Кредитовий Банк на чолі з Певним, а за останній час роспочато офензиву на українську гімназію за посередництвом створеного ад гок товариства, статут якого затвердило Воєвідство протягом 24 годин і на чолі якого станув той-же Пилипчук. Ніхто інший, як Пилипчук твердив, що зло велике полягає в тому, що ті самі особи в ріжних інституціях грають першу ролю, бо, мовляв, від цього тратить на силі праця. А в той же час сам, будучи міським інжиніром себ-то занятим працею в ріжних комісіях, нарадах, засіданнях, уважає чомусь, що праця не стратить на силі, коли він буде головою „Рідньої Хати", Брацтва, батьківського комітету, товариства ім. Лесі Українки то-що. Добре, мовляв, як я чужу жінку забрав погано, як мені жінку вкрали. Бідному Певному мало що й лишилося для „праці". Тому вирішив він відіграти на кооперації. Заложив при „Українській Ниві"-Кредитовий Банк і проголосив себе його „директором". В кожному числі „Укр. Ниви" вихваляє себе, як „кооператора", який будує „новітню кооперацію", хвалить себе, як „певного директора" й складає собі подяки в імени хліборобів, учителів, пан-отців, фабрикуючи ріжні зложки, а при цій своїй здатности дав

інших кооператорів і на них доносить. Українбанк — це, мовляв, „обдираловка", кооперативи — це „політичні лавочки", „Народня Торговля" — це „шинок". Дописався сердяга до самого краю — аби зробити гешефт, аби заробити. Навіть українського театру не пошанували. Ужили його як політичне знаряддя для своїх цілей, і не розібрати вже, де театр, де „Укр. Нива", де „Р. Хата", а де „Кредитовий Банк". Все переплуталося, а кожна вистава відбувається з таким галасом, в „Укр. Ниві", що виявляється, що й театр служить для реклями тільки угодової групи, а не громадянства. — Театр, панове, повинен бути невтральним і служити мистецтву й громадянству без ріжниці його політичних напрямків. Повстав цей театр на терені громадському. Перші його виступи були на святі української кооперації та святі „Просвіти". Тут він здобув собі перший успіх. І належалоб утримати театр від політичної боротьби, а такт наказував би редакторові „Укр. Ниви" не галасати на кожньому кроці: „мій театр", „наш театр", „ми створили", „ми дали". — Волинський сталий театр потрібний і всі його радо підтримають, як громадську установу, що служить виключно громадським цілям. Але театру „Укр. Ниви" чи „Рідньої Хати" — ніхто не підтримає. — Нехай у це вдумається Микола Певний, як інтеліґентний артист і досвідчений режисер. Вдумається і зрозуміє. Нехай рятує свій театр від партійництва, поки ще не пізно. Бо, справді, шкода доконаної праці й доброго імени наших артистів. — Отож, наступ продовжується по цілій лінії. Психічний терор світить чесне українське громадянство. Кожна інституція — чи „Просвіта", чи Українбанк", чи „Народна Торговля" — приготовані до актів насильства, як і їхні керманичі. І все це робиться чиби українськими ручами. *Місцевий.*

БОГДАНІВКА, Львів. Перед трьома роками торкнулася редакція „Діла" в статті „Якось то буде" болючої для нашої дільниці справи розпочатої та не докінченої у нас будови великого двоповерхового „Народнього Дому". Ця дуже влучна стаття викликала на сторінках „Діла" широку дискусію. Однак на жаль на дискусії скінчилося. Розпочата перед шести роками будова, допроваджена в першім році до висоти одного метра — тепер по шести літах остає в такім самім майже цілком незміненім виді і нема нікого і то абсолютно нікого охочого, щоби нею занявся і її дальше проводив. Незаосмотрені мури нищаться, богато вложеної праці й гроша безцільно пропадає. Зле поставлена в своїй основі, неможлива до переведення в зачеркнених надто великих розмірах будова — викликала у місцевих громадян загальну зневіру, так, що ніхто не хочеться взяти до неї та загалом і до інших справ, які ждуть полагодження. А саме маємо на думці справу заснування у нас на Богданівці споживчої кооперативної крамниці. А справа оснування такої крамниці вже цілком дозріла до здійснення. Богданівка чим раз більше забудовується і чим раз більше поселюється на Богданівці українців. Не улягає сумнівови, що богато з них булоби сталими відборцями кооперативи. Льокаль на кооперативу і то дуже гарний і великий, при городецькім гостинци вже майже готовий. Один з попередних видїлів місцевої читальні „Просвіти", в часі головства д-ра К. Коберського, витягнув невеличку частину будови „Народнього Дому" до висоти партеру (спеціяльно з призначенням на приміщення споживчої кооперативної крамниці) і треба тільки дати дах та викінчити будову, а льокаль буде цілком готовий. Правда, і це буде вимагати великих коштів, але вже не таких, щоби Богданівка не могла на них спромогтися. Також можнаби піднайти відповідних людей до управи кооперативи та до провадження крамниці. А мимо всего справа заснування споживчої крамниці якось не йде і майже готовий льокаль на крамницю стоїть пусто. Так бути не може. Справу цю треба як найскорше наладнати, тимбільше, що може з поставлених на солідних основах споживчої кооперативи вийде товчок до санації відносин поміж українцями на Богданівці взагалі. А може тоді дасться також якось наладнати і справу будови „Народнього Дому", розуміється в розмірах відповідаючих потребам і спроможности громадян Богданівки.

Громадянин.

З театру.

Вистави Театру ім. Тобилевича зі Станиславова.

У Косів загостив молодий театр, що скорим темпом іде вперед, Театр ім. Тобилевича зі Станиславова. Дали чотири вистави: „Тройка" (Ревія), „Чар вальса", „Дедектив" і „Ой не ходи Грицю". Косівяне мали нагоду перенестись духом на велику сцену великого міста, бо тільки там побачити можна подібну гру справжніх артистів. Ревія — повна добірної програми, гумору та дотепів позволила перевести час справді весело. Гра артистів під кождим оглядом знаменита. П. Нікітін як конференцер і ямщик в останній найкращій точці „Тройка„ був незрівняний. Балет загально без закиду. В останній виставі „Ой не ходи Грицю" (у ролі Грицька) виступав давно небачений, старий артист завсіди симпатичний тенор п. Коссак, який приїхав до Косова для поратування здоровля. Песа, поминувши деякі дефекти менших ролї, деякі промахи в деворації, характеризації та строях (чорний стрій Хоми на чорному тлі, драперії кімнати зливався з тлом ставав вправді таємничий, але не пластичний) була захоплююча, а в останній дуже завдяки грі п. Кривіцької (Марусі) повна емоції.

Таких сил як п. Кривіцька (Маруся), п. Боровик (Хома), мати (п. Совачева), п. Лещинська (Галина), п. Нікітин (парубок) і дозріваючий талант п. Хичій, а зі співаків тенор п. Данчак і баси, можна управі театру погратулювати. М. А.

Жертви
на оселю робітників пера.

Виказ ч. 28.

На заклик „Т-ва письменників і журналістів ім. І. Франка зложили (в золотих) на оселю українських робітників пера в Ямі: 459) Анна Капустієва, Рівне к. Дуклі 3, 460) Степан Куриляк, Видинів 5, 461) Аня Кобринська, Львів 10, 462) д-р Яр. Пастернак, Львів 5, 463) Роза Ковальська, Борислав 3, 464) Іван Пупко, упр. школи Яворів 5, 465) Евг. Кузьмаківна, Яблінка Нижна 5, 466) Мих. Василишин, упр. школи Боберка 5. П. Частина збірки замість свяченого, яке мав устроїти „Союз Українок" у Бориславі. (Збірку перевела п. Н. Полохівна): 467) Вп. Терлецькі 15, 468) дир. Яворський І. 15, 469) Іванчук Гриць 10, 470) Дудураківна О. 5, 471) Хабова Н. 5, 472) Гуссаки 5, 473) інж. Батицькі 5, 474) Майби 5, 475) Левицький Р. 5, 476) Лопати 5, 477) д-р Безушки 5, 478) інж. Озаркевич 5, 479) Ковальський Степан (син Миколи) 5, 480) Павловський Сл. 5, 481) Петрові Теодори 5, 482) Волянський Гриць 5, 483) Антонишнева 3, 484) Кулинич Марія 3, 485) Івасьови М. 3, 486) Кутковські Теодори 3, 487) Дашо Діонізій 3, 488) Стецик Осип 3, 489) Кощицький Мих. 3, 490) Пятниця Антін 3, 491) Лепкі Андрій 3, 492) Левицький Дорко 3, 493) Миколайська А. 2, 494) д-р Коцюба 1, 495) Пранник Анна 1.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 22-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Пятниця, 23-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Субота, 24-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Кіна.

Апольо: „Сила пристрасти" з Б. Ґецке.
Кольосей: „Їздець без голови".
Лев: „Дама зі світовим рекордом".
Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.
Марусенька: „Нанята жінка".
Оаза: „Геройка сенсаційного процесу".
Палас: „Пресові упирі" і „Останнє кохання короля".
Пан: „На порозі спальні".
Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".
Фатаморґана: „Чоловік сміху".
Химера: „Пат і Паташон героями".
Утіха: „Вузол смерти", Люпінґ Луп.

Програма радіо.

Пятниця 23-го.

Льондон (356,3). 19·20 Симфонічний концерт.

Берлін (418). 19.00 Скрипковий концерт.

Париж (1725). 21·35 Симфонічний концерт.

Відень (516,3). 18·00 Концерт. 20·05 Музичні гуноресни.

Рим (434). 21·00 Оперета.

Міляно (501). 20·30 Симфонічний концерт.

Будапешт (550). 20·10 Опера Еркеля.

Москва (825). 19·30 Опера.

Харків (1304). 19·30 Українська народня музика.

Прага (487) 20·30 Концерт піяніста Шульгофа.

Познань (334,8). 18·00 Камерний концерт.

Субота 24-го.

Льондон (356,3). 16·00 Музика до танців. 16·45 Органи з Крейдон.

Париж (1725). 19·35 Пате. 21·15 Легкий концерт.

Берлін (418). 19.00 Концерт мандолінистів. 20.00 Кабарет і музика до танців.

Відень (516,3). 18·35 Камерний концерт.

Мюнхен (533) 16·00 Квартет Розенберґів. 18.00 Цитра.

Міляно (501). 17·00 Радіоквінтет. 20·30 Попул. квінтет.

Будапешт (550) 12.05 Концерт солістів: Ґабор і Фельд. 20.45 Циганська капеля.

Ленінград (1000). 19·20 Музично-літер. вечір.

Москва (825). 19·00 Балет і опера.

Харків (1304) 17.00 Камерний концерт. 19.30 Концерт у студії.

Київ (800). 20·00 Концерт з парку.

Варшава (1411,7). 16·30 Музика з ґрамофону. 20·30 Орхестра Фільгармонії. 22.45 Музика до танців.

Познань (334,8). 19·20 Мандоліністи. 22.45 Радіокабарет. 24.00 Нічний концерт.

Вильно (385) 20.05 Актуальний фейлетон.

Кошиці (293) 19.15 Соната Бетовена на скрипку.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 24—?
Скалат, пятниця, 23.VIII.
Збориз, субота, 24.VIII.
Залізці, неділя, 25.VIII.

Український Хор Котка:
Пятниця, 23-го серпня Микуличин.
Субота, 24-го серпня Яремче.
Неділя, 25-го серпня Дора. 228 6—?

На „Рідну Школу" зложили ВП. Степан і Ірина з Котовичів Кебуак — Рогатин 25 зол., замість повідомлень про своє вінчання; Д-р Петро і Ірина з Савойків Гайдучки — Судова Вишня 25 зол. замість подяки за побажання з нагоди їх вінчання. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.**
326 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстарапіще Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190 19—?

ПОШУКУЄТЬСЯ ученицї на станцію. Гіркові, вул. Кордецького ч. 7. 310 2—3

АДВОКАТСЬКОГО солїцитатора або управного машиніста, обізнаного з канцелярійною працею у адвоката — прийме від дня 1. вересня 1929 р. адвокатська канцелярія в окружнім місті. — Зголошення з поданням перебігу практики і услівій слати до Адміністрації „Діла" „Для адвоката". 307 2—2

УЧЕНИКІВ прийму на станцію. Фортепіян дома. — Хшановської 10. — Опатка. 301 3—3

АБСОЛЬВЕНТ гімназії, — здібний інструктор, пошукує лекції. Ласкаві зголошення слати на адресу: Николай Добош, село Сушиця Мала почта Хирів". 300 3—3

АДВОКАТ на провінції прийме конципієнта. — Зголошення з услівями під „Д-р Николайчук в Надвірній". 296 3—3

ЛИНВИ замовляйте тільки в українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 1—3

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблїв,** направа металевих **ліжок,** лякерованнє на горячо — виконує фабрика **ЗДКС** Лїндого 6. 215 6—4

ПРИЙМУ ученицю на мешкання з пільним удержанням. — Відомість: вул. Кордецького ч. 5/I, ґанок — двері на право. 324 1—1

ОДНОПОВЕРХОВУ каменицю, 7 вікон фронту, при трамвайній станції, місячний чинш 350 зол. — продам за пять тисячів — готівкою три тисячі долярів. — Ігнат, вул. Куркова 24. 326 6

ПРИЙМУ на станцію ученників. — Вдова по урядникові, вул. Вузинки ч. 6, II. пов., продовження вул. Коперника. — Дубравська. 219 1—1

ЗРЕДУКОВАНА учителька шукає посади на селї (найрадше у священика). Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „учителька I. L". 320 1—1

АБСОЛЬВЕНТКА торговельного курсу абітурієнтів, обзнайомлена добре з бюровою практикою, шукає заняття. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Бухгальтерка". 283 1—1

РЕАЛЬНІСТЬ на Вульці Панєнській, 2 морги саду, продам. — Відомість: вул. Стшниця ч. 8/II на право. 322 1—1

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на ґрати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, вул. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 19—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

АДВОКАТ
Д-р Осип Назарук
відкриває адвокатську канцелярію з днем 1. вересня ц. р.
314 **у Львові,** 2—1
при вул. Підвалє ч. 7. (Дім „Дністра")

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

ч. 188 (11.479). Львів, субота 24. серпня 1929. Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вакаційна передишка.

Львів, 23. серпня 1929.

Важні і далекосяглі події, які відбуваються на міжнародній арені, а саме в Газі та на Далекому Сході, відривають подекуди увагу від того, що діється в Польщі. Правда, дехто твердить, що тепер у внутрішньому житті Польщі нічого не діється з уваги на повний застій у варшавському урядовому центрі. Всі видатні його керманичі на літніх відпочинках. Одначе повірити в те, що нічого не діється, не можна, бо як у житті, так і в політиці застою не може бути. І хоч ніяких ні дуже важних ні сенсаційних політичних подій тепер у Польщі нема, то всеж щось у ній вариться, щось кується, щось підготовляється. Самозрозуміло, що теперішний, бідний на політичні сенсації час треба пояснювати не тільки канікулою, але в далеко більшій мірі тим, що він силою факту творить передишку по таких великих сенсаціях як процес міністра Чеховича, як похід на пепесівські (під оглядом впливів) каси хорих і як отвертий лист сенатора Лімановського до президента Мосціцького (цей лист сконфіскований в усій опозиційній пресі). По таких сенсаційних подіях мусіло прийти затишє, хочби на те, щоби люди відпочали та застаплили свої нерви для евентуального напливу нових сенсацій. Бо такі сенсації не є неможливі. Вони вже тепер так, якби підготовлялися.

А підготовляються вони всіляко. Перш за все в деяких органах польської преси, як санаційної, так і опозиційної появилися заклики до „внутрішньої згоди" між обома воюючими тепер між собою безкровно у Польщі таборами. З одної сторони пишуть про потребу такої згоди ходецькі органи „Дзенник Бидгоскі" і варшавська „Жечпосполіта", а з другої сторони „Глос Правди" і „Пшедсвіт", що оба є органами санації. Та ці проєкти внутрішньої згоди не найшли покищо сприяючого відгомону в органах опозиційної преси. Варшавський „Роботнік", як центральний орган пепеесів, поставився до неї не тільки критично, але й наскрізь негативно. „Ні, панове, — пише він — нас ті деклямації про „внутрішню згоду" нічо і нічо не обходять", бо „сіється гнів і ненависть вчинками, а соловіїними трелями слів приманюється до згоди". „Наше гасло: — кінчить „Роботнік" — „геть з внутрішньою згодою".

Ніякого відгомону на проєктовану „внутрішню згоду" не чути покищо і з боку такого противника санації як ендеція. Але ми маємо на думці безпосередній відгомін, просто відповідь на офферту. З незвичайно їдких та гострих статтей Новачинського у „Газеті Варшавській" виходило б, що про якінебудь психічні дані для згоди між санацією та ендецією не може бути мови. Але прочитавши в останніх числах тієїж „Газети Варшавської" чотири програмових статті одного з лідерів ендеції Рибарського на тему: „Проблєма правління в Польщі", приходиш до висновку, що воно не так. Ці статті спокійні, аж надто спокійні, бо, що більше: автор їх стає при оцінці т. зв. соймовладства перед травневим переворотом недвозначно на становищі санації. Правда, він не погоджується з тим, що є, але перестерігає всіх перед тим, що було до травня 1926 р. Словом, якась переоцінка дотеперішньої тактики. До чого вона веде — не відомо. І тому мимоволі кладеться її у звязок з теперішніми балачками про „внутрішню згоду".

Не можна не розглядати на площині цієї атмосфери „згоди" і тієї обставини, що звичайно спокійний та зрівноважений і відданий тепер санації краківський „Час" помістив у високій мірі менторську передовницю на тему „партійних бовдвок", хоч, що правда, не в Польщі, але... в Австрії. Та це значіння тієї статті не зменшує, а навпаки, може її піднати до ріання своєрідної метафоричної символіки. Словом, не можна сказати, що в Польщі нічого не діється. Бо, як бачимо, дещо підготовляється, а підготовка — це теж праця, дія, а не застій.

Але й на тому не кінець. Бо починається вже рух і в варшавському державному центрі. Премієр Світальський вернув з відпустки і обняв урядування. А ввійшовши в курс державних справ негайно поїхав до Друскеннік (місце побуту марш. Пілсудського) у товаристві голови Клюбу ББ посла Славека. В деяких органах польської преси появилися вже вістки про те, що на тому зїзді порішать справу далекосяглої ваги, а саме справу дальшої долі кабінету Світальського. Кажуть, що з того кабінету невдоволена група т. зв. полковників і група бартлівців. Підтримують цей кабінет тільки люди з т. зв. „четвертої бригади", себ-то полк. Славек і його прихильники з Клюбу ББ, з чого знов висновок, що санація внутрі сильно розбита, як у Клюбі ББ, так і поза ним. Називають вже і кандидатів на премієрів, як ген. Сосновського і аполітичного проф. Голля з Кракова. Отже в Польщі політичне плесо не таке то спокійне як на перший погляд видається. І це зовсім природне, бо який би не був уряд, то мусить вже от хочби остаточно усталити свою тактику відносно сойму. Теперішній уряд ще не стрічався з соймом. А згідно з конституцією хоч не хоч уряд мусить скликати сойм на бюджетову сесію найпізніше до кінця жовтня. На тому підкладі теж можуть зродитись неабикі політичні сенсації та несподіванки. Підсумовуючи сказане, треба ствердити, що теперішня політична передишка в Польщі готовить нас до численних і різноманітних політичних несподіванок.

Найліпше збережете свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
який приймає вкладки в золотих або долярах на 7% і ручить за них цілим своїм майном, що обіймає між іншим три реальности у Львові і дві більші посілости в обємі понад 2.000 моргів землі.

Брати й „брати".

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 20. серпня 1929 р.

I.

Дуже неприємне, навіть прикре питання.

Але що ж робити! Треба його порушити, бо диктує його само життя. І не тільки тут, на наших землях, але й у далекій Франції.

Маю на увазі виклад про Волинь д-ра М. Левицького 20. мин. липня в Шалеті. „Тризуб", (ч. 31—32), подаючи звіт з цього викладу, каже, що він ствердив такі факти: „усвідомлення селянства в національному напрямі" і „поліпшення матеріяльного становища селянства, головним чином завдяки його власній самодіяльности й поширенню сітки українських економічних установ.

Хто ж це зробив: Очевидно, в найбільшій мірі зробили це, не зважаючи на „несприятливі умови, відомі всім з преси", українські інтеліґенти: просвітяни, кооператори, публіцисти, працьовники на сільсько-господарському полі, а далі — реферати, конференції, свята й т. д. Треба ще додати, що серед цих інтеліґентів є найбільше таких, які, терплячи на кожному кроці від цих „несприятливих умов", мусіли одночасно міцно боротися, щоби не вмерти з голоду. На що ж заслуговують такі працьовники, про результати праці яких несоромно оповісти навіть у Франції? Нехай відповідають собі самі читачі, а ми тимчасом скажемо про інші моменти виkладу д-ра М. Левицького.

„Тризуб" передає їх так:

„Не можна обминути тут зауваження шановного лектора про тяжке моральне становище ваддніпрянської еміґрації, що фо тим чи іншим причинам опинилася на Волині. Еміґрація ця находиться, так би мовити, між двох вогнів. З одного болю поляки, проти яких еміґранти, як чужинці, не мають можливости виступати в той спосіб, як це роблять місцеві українці, польські підданці (?); з другого боку, корінні мешканці, українці, головним чином, інтеліґенція, яка не може, або не хоче зрозуміти становища еміґрації, вимагає від неї того, чого вона не може дати."

Закид „корінним мешканцям" Волині, українцям, дуже тяжкий! Виходить, що вони такі нерозумні й не чулі, що не можуть, чи не хочуть зрозуміти становища еміґрантів: остільки вони жорстокі, що вимагають від них того, „чого вони не можуть дати", а саме: „виступати проти поляків у той спосіб, як це роблять місцеві українці".

Уявляю собі, що повинні були думати про волиняків еміґранти у Франції і які гіркі почуття повинні були наповнювати їхні зболілі за батьківщиною серця.

Та на жаль, вони введені в блуд. *З неправдою, що волиняки вимагали коли-небудь від еміґрантів виступати проти поляків.* Місцеві українці добре розуміють положення еміґрантів і виявили велику братню турботу про їхнє моральне положення, а по-декуди й про положення матеріяльне. Потрібні були освітники, кооператори й інші громадські робітники, і на всі вільні місця запрошували еміґрантів. Їх вибирали й до самоврядування. Їх кликали і до праці в українській церкві та школі.

— Брак людей до культурно-освітньої й економічної праці, — говорили їм, — йдіть до нас, працюйте, заробляйте на шматок хліба й приймість від нас за це щиру братню подяку.

І чи не раділи місцеві українці, коли до Луцька був призначений о. протопресвітер Пашевський, до Володимира — архим. Полікарп (Сикорський), до кременецької семинарії прот. Габинський? Чи не підтримувало місцеве громадянство звільненого о. Губу. Чи не оцінювало воно корисної праці кооператорів, як пп. Ковалевського, Олександровича, Савицького й інш.? Чи не витало запрошення на посаду вчителя в Луцькій українській гімназії д-ра М. Левицького й інших? Чи не підтримувало воно українських адвокатів пп. Багрянівського, Степуру, Карнаухова й інш.? Чи взагалі хоч би де-небудь робило різницю між собою й „еміґрантами"? Ні!

Місцеві українці ставили лише одну виразну умову: *„Через те, що ваше становище тяжке, і ви не можете вести політичної роботи так, як можемо ми, не мішайтесь до політики й працюйте лише на ґрунті культурно-освітньому та економічному".*

Хіба ж це те, чого „не можуть дати" еміґранти? Хіба ж ця вимога не є охороною еміґрантів від тих неприємностей, на які наражається кожний політичний діяч?

Хто з еміґрантів не хотів працювати й на цих аполітичних ділянках, міг жити лише для себе, не вступаючи в члени ні до кооперації ні „Просвіти" (в Луцьку є такі). І чи хто з місцевих відцурувався їх? Теж таких фактів нема.

— „Не мішайтеся до політики", — ось єдина вимога, яка була поставлена еміґрантам, вимога як бачимо, така, яка не тільки не могла витворити для еміґрантів „тяжкого морального становища", але навпаки, творила для них дуже легке становище як моральне так і громадське.

Але ця *одинока вимога не була виконана* в цілости. *Еміґрантам захотілося політики,* захотілося говорити від імени місцевих мас, у яких забирали школи, церкви, варстат праці. І говорити не те, що говорили ці маси, а те, що наказували їм ті, що це робили.

Правда, до цієї політичної роботи заангажовувалися спочатку одиниці: Оскілко, Горемика й ще де-хто. Решта ж еміґрантів заховувалися в гідність. Але потім почали ставати на хвильки політичний ґрунт і інші — у Луцьку, Ковлі, Рівному й т. д. Нарешті появилася й еміґрантська „Нива", створена для продовження робота Горемик: одурювання нашого селянства й перепикаджання тим, що „освідомлювали" селянство і творили „сітку економічних установ", щоби підняти добробут народу.

Одначе, — кажу, — цю шкідливою для української культурно-освітньої та економічної справи, роботою займалися лише одиниці. Коли прийшли вибори в 1928 році, чесні еміґранти, щоб утриматися на аполітичній площині й не шкодити місцевим українцям, не дали згоди на

виставлення своїх кандидатур на послів і сенаторів, в листі ч. 1, у тому числі д-р М. Левицький, протопресв. Пащевський та інші. Пішов на це лише п. Богуславський, до якого ті самі емігранти почали ставитися з застереженням.

II.

Так було до призначення на становище Волинського воєводи п. Юзефського. І ось з осени м. р. все раптом міняється. Неначе по якомусь наказу згори досі аполітичні емігранти, кулгурники, кооператори, вчителі починають без тями лізти в політику. В першу чергу, звичайно, чоловіки. Не втримався навіть д-р М. Левицький, і разом з інж. Пилипчуком ускочив у регіональну раду. А політика то така істота, яка, вхопивши за палець, втягає з головою. Хто сказав *а*, мусів сказати й *б*. Ставши на шлях угодовецької політики, д-р М. Левицький, інж. Пилипчук та інші покотилися вниз дуже швидко.

Для підготовхування їх по похилій площині перенесено з Варшави „Ниву". Почався огидливий танок під сльози й зойки оцих корінних мешканців". Як з помийниці, полилися з „Ниви", що стала органом тієї групи, яку очолює п. Пилипчук, всілякі бруди. Полилися на голови місцевих українців, що „освідомлювали селянство" і творили „сітку економічних установ", що вкладали всі свої сили й все українське серце, щоби хоч що-небудь зробити для свого нещасного народу „у время люте". Полилися брехні, доноси, наклепи, найогидніша лайка, якої досі на сторінках української преси ще не зустрічалося.

Оці бруди виливалися виключно на тих інтелігентів, що працювали в Просвіті й кооперації, що робили національно-освідомлюючу й господарсько-будівничу роботу.

Такого паскудства, лайдацтва і цинізму, до якого дійшла „Нива", назовні орган пп. Пилипчуків та інших, а в дійсности орган тих, що стремлять до припинення оцієї освідомлюючої й господарської роботи, Волинь досі не бачила. Врешті, кому раз попалася в руки „Нива", той має поняття, що це за орган.

Обкидано болотом і брудом місцевих „корінних" українців з метою викликати до них зневаження з боку мас і відсунути їх від освітніх та економічних установ. Та маси зорієнтувалися значно швидче, ніж де-які інтелігенти, і на зрадницьку роботу „Ниви" відповіли призирством. Понад двіста представників сіл на зборах Просвіти в Луцьку одноголосно постановили не допускати цієї рептильки до філій, а коли будуть надсилати її даром, викидати.

Згоджуюсь, що це був поличник не тільки для „Ниви", але й для всіх тих емігрантів, що пішли за нею. В цьому відношенні ці емігранти дійсно опинилися в „тяжкому моральному положенні". Та цей моральний удар не спинив їх.

Знов таки неначе по чийомусь наказу почалась робота над створенням організацій, рівнорядних до тих, які „освідомлювали" селянство й дали йому „сітку економічних установ", при одночасному обкиданні їх болотом".

Ці емігранти контра „Просвіти" творять „Рідну Хату". Щоби знищити „Українбанк", закладають „Укр. Кред. Банк", щоби зруйнувати „сітку" українських кооператив, обливають її помиями, закликаючи селянство до якоїсь „новітньої" кооперації" що на волинській мові значить — до кооперації мішаної, хрунівської. Ті самі емігранти за допомогою поліції захоплюють справи Чеснохресного Брацтва, відпихаючи від нього „корінних" мешканців. Зібравши собі маленький гурток, вибирають самі себе до ради нового товариства імени Лесі Українки, статут якого затвердила влада в 24 години, коли „корінні" українці й місяцями не можуть осягнути чогось подібного. Т-во це було таким способом зорганізоване на те, щоби вирвати з рук місцевих українців українську гімназію в Луцьку. Щоби заглушити голос місцевого населення, яке упоминається за свої законні права, емігранти самочинно, не маючи на це ні від кого уповаження, промовляють від його імени на ріжних святах і прийняттях, заявляючи, що населення вже все має й дуже задоволене.

Так брутально, по зрадницьки фальшується сумна наша дійсність і голос народу. А п. Певний у „Пшегл. Волинському" сфальшував навіть історію козацьких війн, кажучи, що це була лише соціяльна, а не визвольна боротьба. Отже, по історії цих емігрантів і Богдан Хмельницький був лише звичайним бунтівником проти поміщиків, а не творцем самостійности України.

Для чого все це робиться? Чому це робиться? Навіщо потрібне емігрантам оце „розсвідомлення" мас, оце руйнування освітніх та економічних установ", оце затроювання української душі?

А вся хрунівська зрадницька робота на північно-західніх землях власне робиться майже виключно руками емігрантів. Не робити цієї шкідливої політиканської роботи було й є єдиним домаганням місцевого українського населення.

Тут вважаю своїм обовязком заявити, що далеко не всі емігранти так низько впали. Лише де-яка частина їх на чолі з б. міністрами розводить оцю хруніяду. Є емігранти, які не доторкуються до „серебренників" і осуджують своїх блудних братів. Але горе їм: „не відають ні дня ні часу", коли можуть звалитися на них ріжні неприємности з боку своїх же". Врешті це справа не наша, а самої еміграції.

Українці Волині добре розуміють тяжке моральне, а іноді й матеріяльне положення емігрантів, бо чимало синів Волині ділило з ними емігрантські злидні й таборові „сидіння". І волиняки не роблять жадної ріжниці між наддніпрянцями і своїми волиняками, ставлячись до них, як до рідних братів. *Але остільки, оскільки ті не роблять оцієї братовбивчої політики*, не вирвають у них з рук здобутків довгої, тяжкої освітньої й економічної праці, не служать денаціоналізації та руїні, не є творцями тих „несприятливих умов", про які говориться в звіті про виклад д-ра М. Левицького.

Напочатку я зазначив, що неприємне, прикре є це питання. Але раніше чи пізніше воно мусіло бути порушене, бо вже й „каміння волають".

Сподіваюся, що ні один емігрант (уживаю терміну, якого ужив „Тризуб"), який не приклав руки до хрунівської роботи, не візьме на свій рахунок сказаного вище й не змінить свого братерського відношення до волиняків. І навпаки, кожний емігрант, чесний син свого народу, підтвердить, що все сказане тут відповідає дійсности.

Ми знаємо, що крик наболілої волинської душі „Нива", своїм звичаєм, спробує залити новим цебром бруду й наклепів.

Та на горе їй, ні один „корінний" українець шануючи себе й рідне слово, ніколи не відповідав на брехні й бруди подібного роду рептильок і відповідати словом и ебуде. На це є інші відповіді. Наприкінці так і хочеться повторити Шевченков слова: „схаменіться, будьте люде"... Та... нас зрозуміють ті добрі наші брати-емігранти, що бачать правдиве життя і положення волинського населення.

В. Островський.

З українських памяток у Чехословаччині.

Памятник Української Бригади в Нім. Яблінним.

Коли доїзджаєте до невеличкого містечка Німецького Яблінного біля саксонської границі, праворуч під невеличким ліском вже здалека його видко. Мигнули на міському цвинтарі сумні кипариси й туї, і поїзд з розгоном покотився з горбка на міст та зупинився на невеличкому двірці в Нім. Яблінним.

Як вийти з двірця, то за кілька хвилин ідеться вже попід віядукт та переходиться на полеву дорогу, на котрій десь-не-десь лежать іще ялові кружляки — останки з колишньої, мощеної таборової дороги. Запорошена отся дорога тепер пуста й живої душі на ній не видати. Рівнож пуста й мертва долина, на котрій колись був табор пятитисячної Бригади. На його місці — широке поле, на котрому вигинається на вітрі густе жито.

Звідсіля на стрілецький цвинтар зайти легко, бо за мостом, на роздоріжжі, є деревляна табличка з написом: „Zum Russenwaldfriedhof". Звідти на цвинтар двацять або двацятьпять хвилин вільного ходу полевою доріжкою між хвилюючим, високим збіжам.

Ідете під горбок в північно-західну сторону поля і бачите, як нагло по правій руці виростає ізза жита крайок смерекового ліса. Це там, думаєте, й у вас серце защемить із глибокого жалю...

Лісок на овиді підноситься, рідшає, світиться між деревами своїми прогалинами, а на тлі його зелені видніє сірий вершок памятника Української Бригади. Там похована наша слава!

Знову переходите невеличке роздоріжжа і звідсіля на цвинтар лиш дві хвилі ходу.

Д-р ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

Дрогобицький бунт.

(Продовження.)

Щож робила міліція? Робила те, що робить все і всюди міліція: *під покришкою роблення порядку, робила великий непорядок.* Я бачив працю віденської міліції з початком 1920-го р. Вечором входило їх кількох до кавярні чи ресторації і шукали „ворога". Провірювали виказки гостей, а потім знаходили якийсь непорядок і починяли крик. Власник успокоював. — Панове помучені працею, прошу сісти й відпочивати! — Приношено вино, міліціянти покріпляли свої сили, напоминали вже по батьківськи власника, щоб другим разом все було в порядку й відходили до — другої реставрації. Так було воно у Відні 1920 р. — а чи могло бути інакше в Дрогобичі в 1918 р.?

Д-р М. Конрад („Ще про дрогобицький бунт" — „Діло", ч. 159.) так говорить про працю тієї міліції: „За ніяку ціну не хотіли відійти на фронт. ...Як військові, вони могли квітувати особисті порахунки з немилими собі, чи своїм близьким одиницям і дошкулювати їм неналійними ревізіями, реквізіціями і т. д."

Чиж не було це роблення великого непорядку?

III.

По висланні сотн. Укармн на фронт, прийшов до Дрогобича на команданта майор Іван Грабовенський. Заки перейду до змалювання дальшого конфлікту з міліцією, мушу зробити один екскурс.

І. Калічак у своїх причинках („Діло", ч. 153.) каже, що комендантів було в Дрогобичі „шість, а може й більше. (?) Причин їх скорого переношення не подаю, одначе скажу, що їх переносили наші міністерства (котрі?!) й Начальна Команда, бо до того мали в руках за багато даних... (яких?). Тому не треба дуже дивуватися, що усуненому комендантові було жаль відходити з Дрогобича". З повищих, нефортунно сказаних слів випливає багацько і — ніщо. Ніщо, бо й ніби нічого злого про тих комендантів не сказано. Випливає і багацько, бо кажеться, що проти тих комендантів було багато даних... і крапки! Певно, що недобрих даних, бож за ці дані їх переношено!

В Дрогобичі не було „шість, а може й більше комендантів", але було їх всього чотирьох; пятим був переходово сотн. Букшований, але тільки переходово, по бунті. Трьох, з тих чотирьох комендантів заложили голову за нашу Батьківщину і нині вже не в силі себе боронити. Як військовий відпоручник уряду в Дрогобичі працював я з тими комендантами, тому стаю в їх обороні. Неправдою є й те, що їх переносили міністерства (?) й Начальна Команда за якісь „дані..." А правдою є ось що:

Дня 2. листопада 1918 р. зачали ми перейматн владу без нілкого військового коменданта. Серед хаосу перенимання урядів, звожения муніції і т. д. зявився четар австр. армії Омелян Тустанівський. Він приїхав з села і не знав, що сталося. Між мною і ним була така розмова:

— Омельку, ставайте на чоло нашого війська!

— Пане професор, я не знаю, що сталося. Я боюся рискувати.

— Я маю жінку й діти і не боюся, а ти, молодий, боїшся?

— Пане професор, я вже йду. Кажіть, що маю робити! — і він пішов — аж голову зложив за Україну.

Тустанівський обняв команду рано 2. XI. 1918 р. Був четарем. Одначе Дрогобич вимагав коменданта вищого ступеня, тому й іменували його таки рано 2. XI. сотником. Був рішучим, добрим комендантом. Але до кількох днів зібралося вже около двацять старшин, що вертали з поля. Були між ними поручники і правдиві сотники, тож деякі з них дивилися криво на новопеченого сотника. Я скликав нараду старшин, не було 4. або 5. листопада 1918 р. Крім інших пекучих справ, про які тут не згадую, поставив я на порядок нарад установлення коменданта. До дискусії я не мішався. Самі старшини підносили, що О. Тустанівський із всіх кандидатів найбільш ідейний (вже в гімназії читав багацько, організував гімназійні кружки, інтересувався українським життям) і найбільш енергічний. Його вибрали *одноголосно* комендантом. Коли ж занято Борислав і туди треба було вислати енергійного та розумного коменданта, УНР. в Дрогобичі вислала сотн. Тустанівського, четаря С. Кужіля та інших!

Це був перший дрогобицький комендант, що рідійшов з Дрогобича не за якісь дані з крапками; навпаки — із всіх дрогобицьких старшин уважаю його найвідповіднішим заняти тяжку позицію в Бориславі. По сотн. Тустанівськім став командантом у Дрогобичі сотн. Укарма. Мабуть з кінцем січня 1919 р. вислала його Обласна Військова Команда Стрий в поле під Перемишль (Крукеничі), а на його місце прийшов майор Іван Грабовенський. Полк. Коссак пояснював мені зміну так: Повітовий комісар у Дрогобичі (д-р А. Горбачевський) був послом до парляменту, головою У. Н. Р. (С. Вітик) був теж послом до парляменту, отже треба, щоби й повітовим комендантом був старшина, котрий їм хоч трохи дорівнює. Таким є майор Грабовенський, що був заступником посла до парляменту.

(Продовження буде.)

Перед вами памятник вже наче на долоні, а кругом нього дванадцять стовпців, ніби апостолів, із заржавілими, тяжкими ланцюхами. Перед памятником сидить старий кобзар і глибоко задумався над нашим минулим... Старець з бандурою наче живий, а освічений раннім сонцем, здається, що ось-ось підніметься й заговорить до вас гробовим голосом. Ви чомусь тремтите перед цим старцем, і мимоволі припадаєте перед ним на коліна та схиляєтесь у німому поклоні. Як піднесетеся з землі, то бачите, що голова кобзаря від дощів почорніла і зробилася удвоє старша. Згорбився дідусь на своєму почесному сідалі й мабуть не хоче бачити, що біля нього діється...

Над кобзарем, по обох боках памятника, видовбано на камені два гуцульські хрести з написом: У. Н. Р. В середині цих хрестів є тризуби, а в їх долішніх раменах: 1918.

Вершок памятника увінчаний викованим калиновим вінцем, зпід котрого вистають дві гетьманські булави, а під ними позолочувані числа: 1921. Є це рік, в котрім Бриґада памятник будувала.

В долі, з фронтової сторони, є позолочуваний вірш:

Слава не поляже!
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, Чия кривда
І чиї ми діти.

Цей самий вірш вирито на бічній стіні по чеськи й по німецьки.

Не лиш Шевченко каже отсі безсмертні слова, але їх нашіптують вам до вуха й імена Тих, що тут на віки зложили свої кости. Тут, на яблонівському цвинтарі, лежить одна стрілецька чета, трицятьодин душ із стрілецького товариства...

Написи на задній стороні памятника, колись чорно-читкі, тепер вибілілі, від дощу позаростали дрібоньким, камяним мохом так, що декотрі стрілецькі імена голим оком годі вже прочитати. Треба по них сувати пальцями і слябізувати, аби зложити імена тих, що тут поховані. Імена померших є в двох кольонах:

бул. Петро Валюк,
десят. Іван Фасоляк,
„ Мих. Хопта,
віст. Іван Созанський,
„ Марко Панищак,
ст. стр. Іван Луць,
„ Іван Цап,
однор. Борис Стефанщук,
стр. Яким Луців,
„ Юліян Кульчицький,
„ Роман Петрів,
„ Никола Дуняк,
„ Іван Максимів,
„ Пилип Гарбар,
„ Йосиф Кріль,
„ Мих. Поліщак,
„ Іван Крисько,
„ Стеф. Томиньчук,
„ Дм. Малоголовка,
„ Яків Жалобко,
„ Василь Сапушин,
„ Федь Гнатишак,
„ Ник. Красовський,
„ Мих. Гарилюк,
„ Стеф. Лисак,
„ Лука Гуда,
„ Ник. Рівний,
„ Осип Ільків,
„ Семен Ґудзей,
„ Петро Шевчук,
однор. Василь Старе право.

Стрілецькі могили недалеко, за високим плотом. На цвинтар входиться скриплячою, деревляною брамою і зараз вас огортає могильний спокій, маєстат котрого збільшають ще шумлячі смереки й сосни. В одній части цвинтаря лежить зо дві сотні москалів — давніх полонених. В другій части кладовища шукаєте своїх, бо ви їх знаєте від 1919 р. Минулого року вже здалека було видно стрілецькі хрести з українськими написами, а під табличками були зложені навхрест два деревляні мечі. Тих хрестів цього року вже нема і ви дивуєтесь, чому їх позабирано, хоч вони ні троха не були спорохнявілі. Замість хрестів — на невеличких стовпчиках бачите зелені, бляшані таблички, а на них білим написом зладжені імена, писані по чеськи. Є там зазначена частина, степень, імя й назвище, рік уродження, день, місяць і рік смерти.

На жаль, деякі стрілецькі імена на нагробних табличках є так сильно поперекручувані, що якби не було на памятнику правдивих імен, то ви напевно сумнівалисяб, чи тут саме лежать стрільці з Бриґади. Як цей писар-анальфабет поперекручував імена померших, хай говорять імена отсих стрільців:

Ruský vojin (!) 1. Ukr. br. P. Pl. 1.—1. Prapor, Kriskyev (Крисько), Ruský vojin (!) 1. Ukr. br. 1. Pl. odd. str. puškek (відділ скорострілів) Poličak (Поліщак). Таких „русских воїнів" є тут більше: Luč (Луць), Sezanský (Созанський), Krasovský (Красовський), Knatyčuk (Гнатишак), Cap (Цап), Tomyčuk (Томиньчук), Sapusin (Сапушин), Zalobko (Жалобко), Matyhotov (Малоголовка), Panyščak (Панищак), Petřiv (Петрів), Maxmiv (Максимів). Крім цього на яблонівському цвинтарі похоронені й діти: Deti ukraj. vojina Leo-Liduna Jankovský (Янківські).

Так виглядають нині написи на стрілецькому цвинтарі в Daur-Габель!

Бриґада виставила памятник своїм померším борцям у тій надії, що українське громадянство про нього незабуде. Одначе мало хто туди ходить на прощу... А нагробні написи свідчать, що без української контролі й опіки робляться там ріжні, небажані зміни. Тому найвищий час, аби відповідні наші чинники в ЧСР. заінтересувалися памятником Бриґади і постаралися про правдиві написи. Крім цього памятник потребує вже відновления, бо між поодинокими камінними блъоками поробилися шілини, куди заходить дощ і сніг. На вершок, під калиновий вінок, безумовно треба дати мідяний дашок на те, щоб вода по памятнику не стікала в долину й не заливала імен тих, котрі для нас живучих віддали все.

Памятником і цвинтарем опікувався дотепер магістрат міста Daur-Ґабель (Ням. Яблінного). Того команда Бриґади при передачі памятника від нього жадала й мабуть лишила на це відповідні фонди. Місто про памятник остільки дбає, що ним опікується призначений на це старець-робітник. Всі могилки є у взірцевому порядку, а на декотрих навіть росте барвінок... Пісок біля памятника є чистенько вигребаний граблями, а муравник викроєний у виді щиту. В куточку є й дві зелені лавочки, на котрих прибувший паломник може відпочати і згадати Тих, що тут зложили свої кости до вічного сну.

Ілько Калічак.

Брно, 1. VII. 1929.

В старинній столиці Провансу.

(Лист з Франції.)

(Докінчення.)

По кількох хвилинах розмови книгар зрозумів мене і скоро я мав безліч ріжних книжок по провансальськи, переважно клясиків неопровансальського письменства. Деякі вийшли вже у кількох виданнях і навіть новітніх (з 1927 і 1929 рр.). Отже попит на провансальську книгу є. Її читають і купують переважно сільські інтеліґенти. Бо на селі провансальська мова все ще жива і побідно витримує наступ французької мови з півночи.

Небіж великого провансальського поета, також Ф. Містраль, в цікавім нарисі: „Авіньон, столиця фелібризму", з приводу цього з підкресленням зазначив: „Для нас, що родилися у цім куті та які говоримо нею щодня, любимо її до нестями, хочемо ввести її до шкільних програм, щоби її вчити та шанувати, як вона цього заслуґує, для нас ця „мова любови", є батьківщиною і свободою".

Отже перші і зверхні враження з Авіньону заводять провансальофіла. Провансальський рух, немов річка у гірському Красі, що переважно пропадає під землю, щоби час від часу вирінати стихійно на поверхню. В цім я міг переконатися ще у перший день мойого побуту в Авіньоні. Мою увагу звернув великий афіш на міському театрі, заповідаючи врочисту виставу з нагоди конґресу французьких письменників, що саме відбувається (1.—3. серпня) в Авіньоні і де зокрема маніфестується т. зв. літературний регіоналізм, яким сучасна Франція є сильно пересякнена, помимо культурної геґемонії Парижа. Тому саме цей конґрес скликаний був до Авіньону, тому в його програмі чимало місця присвячено ознайомленню з національно-культурними прямуваннями сучасного Провансу, а передовсім ознайомленню з його головними осередками (Арлем, Ексем і, розуміється — Майляном). Природно, що і програма вечірки у театрі була складена виключно з провансальських точок.

Розуміється, я з великою втіхою використав

М. СТИРАНКА.

Що діється на Лемківщині?

(Враження, балачки, чутки.)

(Продовженнн.)

А так вишукали для нас такого батюшку, що буде довго.

Десь був парохом у дрогобицькім повіті. Нашим парохом, але втік з москалями. Там перейшов на православє. І добре поводилося. Діти російські школи покінчили. Та прийшли більшивики і появилася там Україна. „Який ти русский, батюшка?, — казали українці та кацапи. Ти з галицької ґубернії прийшов до нас попом, і по мові взнаєм, що ти українець. Убірайся, сволоч, в рідну ґубернію між своїх українців. Разом з ними терпи, а ми собі вже якось дамо раду без таких, як ти"! Заладував батюшка матушку до „теплушки" тай „убрался". Та кудиж йти — істинно русскому в Галіції, а неістинному і навіть не русскому у Росії великій, яка має його за українця? „Убрался" туди, де темнота кромішная, де ще досі істинно русскість по нерусских мозґах блукає — у Закарпатську Україну чи пак Прикарпатскую Русь виїхав з матушкою ж та з младенцами. Але і там згодом прижарило. Тож вернув у Галіцію, між свіжо навернені на православя лемки. Каже, що митрополит Андрей до него листи пише тай просить, тай благає, тай крилошанство обіцює, аби повернув на свою парохію в дрогобицьке, але він цього не зробить. Лемки слухають тай боготворять довгу русску бороду й ученого, як і всі священики, свого батюшку. Поставили часовню для него і повіство будують.

А працює над народом, заложив читальню, ба може веде кооперативу?

Та де-де-е-е! Перед можними, як всі батюшки, гнеться. На третого мая, що в сім році припадав в Великодну пятницю, вносив прошения до староства, щоби позволили перенести на світлий вівторок. Ой, яку відправу мав?! З проповідею...

А як метрики провадить?

Як провадить? Та так: з переду по польськи, а здругого боку по російськи.

Кілько той батюшка нагрішив за свойого життя супроти власного народу! А Лемки найбільшими почестями оточують його!

А кооперативний інструктор Б-ук розщибається по Лемківщині з ось якими промовами:

„Лемки, гоніть Україну! Тримайтеся православя. Тримайтеся русского союза. Росія велика, а Україна — то Коцюловський. Памятай, православний лемку, що від України до поляка один крок був тай буде. Талєртоф свідком, що це правда. Чуєш: один крок, чуєте православні? — один крок...

Якжеж реаґують гр.-кат. парохи на таку роботу?

Один з них, муж великої поваги, радив так: „Нам байдуже, що такий говорить. Священству повинна бути байдужою і кооперація. Сяк чи так — це соціялізм. Приватний торговець — наш ідеал. Вироблятн нам собі поважний, елемент, а не соціялістів".

Раз один з священників подав приклад на те, який елемент виробляється на селі приватною торговлею. Його попередник винайшов десь аж у Кракові свойого торговця і спровадив до села. Улекшив йому відкриття крамниці, спомагав капіталом, виробив добру опінію. Головно тією підтримкою зросла крамниця, зросла так, що торговець відкрив власну пекарню. Нині він говорить до пароха ось як: „Ви від мене залежите, а не я від Вас! Яж маю більше значіння в селі між священик. Не беру ні за похорони, ні за шлюби. А як захочу, то завтра буде в селі православя!" Так говорить порослий на Лемківщині в ціря наш приватний торговець, колись свідомий українець, походженням зі сходу...

„Отже не приватна торговля — сказав на соборчику, на основі даного прикладу згаданий священик — а праця в кооперації. Працюючи в кооперативі як слід, священник показує, що пікулується і життевими потребами парохіян. Це для зматеріялізованого лемка має першорядне значіння. Якби ми були для лемка з пожертвованням працювали, то ніяка схизма не булаб потягала його"...

Того самого тижня йшла по Лемківщині вістка, що українці будуть закладати, і вже закладають, кооперативи, щоби не допустити Лемківщину до русского православя. Бо в гр.-кат. парохів „*русской мисли*" днює й ночує згаданий кооперативний інструктор ще й з помічниками! Бо один з парохів такої „мисли" в приступі щирости так говорив за себе і за своїх однодумців: „Не знам, які Ваші убежденія, Лем я собі думам, што добре роблять, переходячи на православє. Я ще перед війною хотів те зробити, та австрійці не дали. Я сам перейшовби з парохіянами, лем ще кусцік боюся, що то може справди варшавське"...

А Ви, отче декан, — питаю одного — що робите, як поживаєте? Зачуваю, що з винятком трьох сіл всі в деканаті перейшли на православя. Робіть щось для рятування решти бодай у Вашій власній парохії. Таж ще якась частина при Вас.

Щож я зроблю? Най діється Божа воля. Мусимо терпеливо перебути це люте время. І, Господь захоче, то зміннть.

Як, з чого проживає о. декан? — питаю по його відході.

(Докінчення буде.)

цю несподівану і дуже бажану нагоду. В театрі я побачив ту провансальську стихію, якої надаремно шукав перед тим кілька годин на вулицях Авініону. Тут почув я вперше живу і розговірну провансальську мову, котру, знаючи її пасивно, очевидно розумів, але яка цілком ріжниться не тільки від французької, але й від усіх інших романських мов, крім хіба — катальонської, яку я дечим незвичайно нагадує. Жіноцтво явилось в театрі у національних костюмах, головно арлемського типу. Чимало молоді та хлопців також було в національних убраннях. Грала місцева провансальська симфонічна орхестра, в якій майже на половину учасників становили жінки.

Найцікавішим був виступ провансальського хору з недавно заложеної музичної школи. Співав він релігійні та світські, старі й нові провансальські пісні. Це — провансальська капеля. Невелика числом — всього 24 співаків: жінок і чоловіків — з чудовою технікою і непоганим голосовим матеріялом, вона має всі дані для успішного майбутнього розвитку. А провансальська пісня гарна, як усі народні пісні взагалі. Модерно аранжуються вони переважно на зразок „Почаївського Канту", правда, покищо з меншою музикальною фінезією ніж у покійного Леонтовича. Останньою точкою концерту була знаменита „Пісня чаші", Містраля, що стала гимном усіх народів, що мають подібні до провансальців прямування. Коли його почали співати, я автоматично встав. За мною піднявся мій ряд — потім сусідні — партер здивовано на разі дивився. При другім куплеті вже майже всі стояли і оплескували свій гимн майбутньости. Сиділо тільки пару місцевих „тоже малоросів". Один з них в антракті переконував мене, що весь цей рух — це романтика, або бляга, а взагалі це нічого серіозного. Таксамо колись казала державно-патріотична Росія, аж врешті загинула на цю несеріозну недугу.

— Ах, ви українець — ви всі сепаратисти!

Ми розійшлися, бачучи, що говоримо на ріжних мовах.

Другою цікавою точкою цього вечора була спроба повторення старовинних славетних провансальських дебат про кохання. Темою був Петрарка, як модерний коханець. Головним конферансером виступав проф. Бігріо Дарсіль, з фаху лікар, що дав чудову, а рівночасно руйнуючу критику Петрарки під цим оглядом, трактуючи справу суто-клінічно, але незвичайно дотепно, а дійсно провансальським гумором.

На жаль, з уваги на спізнену пору вся ця диспута не могла відбутися до кінця. Реплікував не менше дотепно голова союзу письменників з провінції, проф. Сарнзен, доказуючи цитатами, що Петрарка не тільки писав сонети про кохання, але й дійсно кохав.

Вечір затягнувся майже до год. 1.30 в ночі. Я переконався, що провансальці, як і всі південні народи ставляться до часу дуже легкодушно. Це теж одна з причин, чому північні сусіди мали завжди досить часу для того, щоби впрягти своїх південних сусідів у державне ярмо.

Такі загальні враження з першого дня побуту в столиці Провансу.

О. І. Бочковський.

На організаційному фронті.

Турчанщина.

Дня 14. серпня ц. р. відбув пос. Великанович віче в Краснім, а 18. серпня в Долисках. Численна участь селян у вічу свідчить, що і в наших гірських закутинах нарід горнеться до свойого проводу. Одначе всюда запримічується велику матеріяльну нужду і примітивність життевої обстановки. Недостача заробітків, лиха земля, винищені ліси, еміграційні труднощі — отсе чинники, які спричинюють матеріяльне лихоліття наших гірняків. Всеж таки освітня робота розвивається й тут. У Краснім вже підготовлено терен під читальню „Просвіти", а в Долисках заложено читальню перед місяцем і вона має тепер коло 150 членів. Замітне, що прим. в Долисках всю організаційну роботу взяла на себе сільська молодь (головно брати Ромянчаки) і прекрасно вивязується зі своєї гарної місії. Популярна газета „Народня Справа" продирається до найдальших гірських закутин. Кооперативи зачинають здобувати щораз ширший терен. Не бракує й тут деморалізаційної роботи ренегата з одинки, пос. „Вікторця", який хотів би всіх втягнути в своє багно. На вічах жалувалися люди на ріжні шикани й дивогляди; прим. при будові гірських малих млинів вимагані пляни перевищають вартість самих млинів... Богато клопоту і коштів спричинює людям припис про зголошування биття телят і т. п., як і недостача спеціяльних оглядачів. Відповідне представлення в цих справах зробив урядові пос. Великанович. На обох вічах населення висловило подяку й довіря Української Парл. Репрезентації.

Рогатинщина.

Дня 18-го серпня ц. р. відбулося велике віче в Загірю, яке скликав Повіт. Комітет УНДО. На вічу явилися селяни з Васючина, Явча, Псар, Помонят і Княгинич в числі около 1.500. Председником віча вибрано о. Андрія Пеленського, бувшого пароха тогож села, який довгі роки працював у ньому і в інших селах. Справоздання з діяльности Української Парляментарної Репрезентації зложив у 2-годинній промові пос. Степан Кузик. Потім забирали ще слово Петро Сороновіч з Явча і Василь Гладій з Княгинич. При кінці громадяни зложили подяку пос. Кузикові й о. Пеленському за уряджения віча і серед звуків національного гимну розійшлися. Годиться зазначити, що праця і в читальні і в кооперативі в Загірю процвітає, завдяки кільком енергічним селянським робітникам. Натомісць у містечку Княгиничах з причини кирині кількох деструктивних одиниць праця завмерла. На будуче треба поіменно пятнувати роботу таких шкідників.

Холмщина.

Дня 3. серпня ц. р. відбув пос. Волод. Кохан посольське справоздавче віче в Павловичах, пов. Грубешів, на Холмщині. Заступлені були на вічу окрім Павлович численні громадяни з Гунятин, Нисмич і Нинович. Віче пройшло в піднесенім настрою братів-холмщаків. Холмщаки — свідомий національний елемент та кожне щире слово приймають з великою вдячністю.

Сокальщина — Володимирщина.

Дня 4-го серпня ц. р. відбув пос. Кохан віче району Городловичі. Заступлені на ньому були громади: Ульвівок, Войславичі, Старгород і Городловичі та з Волині громади: Жджарки і Жджари. Всіх присутніх около 1000 людей. Замітна велика участь жіноцтва.

Дня 19. серпня ц. р. пройшло з великим успіхом віче району Лучиці. Взяли в нім численну участь окрім Лучиць громадяни сіл: Бобятина, Стріча і Мотока з Волині. Референував пос. Кохан про напрямні політики УНДО та складав звіт з праці Української Парл. Репрезентації. Присутні одобрили становище УНДО в ухвалених одноду шно резолюціях.

Дивогляди.

Сучасні жебраки.

У Німеччині, в околиці Кассель, арештували мотоциклістів, що їздили по селах і жебрали. Арештовані заявили, що нині жебрацтво пішки не виплачується.

Спосіб на курки.

Американський „курольог" д-р Т. Ренволд з Омага, стейту Небраска, виплекав курки без крил, а деякі навіть і без пазурів на ногах. Він каже, що такі курки будуть більше нестись і тому буде на них більший попит.

Хаос в Газі.

З Гаґи повідомляють, що на конференції 6-ти запрошуючих держав, яка відбулася в четвер 22. серпня ц. р. між год. 6—8 веч. ситуація погіршилася. Франція і Бельгія уступила в дечому Англії, зате Італія не хоче йти хочби на найменші уступки Англії і дальше обороняє свої праві, які випливають з пляну Юнґа.

Величину напруження ситуації на засіданні ілюструє найкраще цей факт, *що Стреземан по відчитанні свого експозе поставив рубом справу відповідальности на випадок розбиття конференції.*

В часі дискусії Гендерсон, не відступаючи від становища занятого Сновденом, цілий час боронив завзято і енергічно становища англійської делеґації.

Сподіються, що конференція може дати деякі позитивні висліди, але дуже мінімальні, хочби тому, що навіть стріча Бріяна зі Сновденом не вирівнала суперечностей, бо вже на пополудневім засіданні 6-держав ці суперечности виразніше зарисувалися. Зате з німецьких кругів розходяться поголоски, що коли Стреземан не осягне тимчасового порозуміння в справі відсунення заплачення рати, яка після пляну Доза припадає на день 1. вересня, тоді Німеччина буде без огляду на юридичний аргумент платити рати лише після пляну Юнґа. Стреземан виходячи з засідання відповів на запит журналісті: *хаос не до увіреня.* Зноваж Гендерсон цілком не хотів дати ніякої відповіди журналістам. *Кажуть, що на засіданні мав Гендерсон заявити, що найпізніше в суботу мусить виїхати з Гаги разом з цілою делеґацією.*

Тому делеґації одноду шно годяться в тому, що в пятницю 23. серпня ц. р. мусить рішитися доля конференції: або порішити її відсупення або теж доручити технічним знавцям опрацювати засади, після яких введеться план Юнґа в життя.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.

Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі соняшні.

Нагода для видзоровлення — в гарнім городі і на соняшних бальконах.

Ціни дуже низькі; денний побут разом з упереджанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.

Довільний вибір лікаря.

220 8—10 **Заряд.**

Невже морське порозуміння між Англією, Америкою і Японією?

Льондонська преса обговорюючи витворене положення в Газі і полемізуючи зі становищем італійської делеґації намагається скинути на Італію відповідальність за евентуальне розбиття конференції. Загальне вражіння таке, що конференція гаґська не дасть ніяких висліпів і що в найкращому випадку відсунеться аж до часу по закінченні нарад в Женеві.

Англійська преса радіє з успішного перебігу англійсько-американських переговорів і подає сензаційну заяву Гувера, що на випадок неможливости довести морське порозуміння з Францією і Італією, Америка годиться заключити порозуміння морське між Америкою, Англією і Японією.

Дальші бої в Манджурії.

З Шанґаю повідомляють, що начальник манджурських військ оголосив военний стан в полосі, в якій знаходиться східньо-китайська залізниця з тої причини, що почалися саботажі на залізничій лінії.

В середу вечером невідомий справник кинув бомбу на паротяг, який приїхав з Харбіну. Один залізничий урядовець є тяжко ранений, двох лекше.

З Пекіну повідомляють, що в місцевости Чаляр, в північно-західній частині Манджурії, прийшло до бою між китайськими відділами і більшовицьким полком піхоти, який намагався перейти границю. Більшовицьке військо послугувалося скорострілами, танками і літаками. В бою брав участь теж відділ кінноти. Висліп бою такий, що китайці мають 90 убитих, а більшовики вернули назад до границі.

Атентат на Вальдемараса — видуманий.

Варшавський „Експрес Поранни" заперечує на основі вісток сво.х ковен. і риських кореспондентів, що вістка про атентат на Вальдемараса, про масові арештування також Поляків цілком неправдива.

Цепелін летить далі.

З Токіо повідомляють, що Цепелін вилетить в дальшу дорогу в четвер в ночі. Японський уряд висилає 2 торпедовці, які будуть товаришити Цепелінові в дорозі через тихий Океан. В цілі відтяження радіотелеграфічної стації, Цепелін забрав зі собою більшу скількість почтових голубів, які належать до токійських щоденників.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·50—8·88·50, канадійський доляр 8·79·00—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·26·66 австрійський шіляг 1·25·33—1·26·75, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінгів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·10·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·63·00—0·63·50 австрійських корон 3·25·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 43·00—44·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·50—24·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на каву 22·00—23·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—20·50, кукурудза румунська 26·50—27·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·25, горох пільний 36·00—38·00, бобик 30·00—31·00, міланка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 31·00—32·00, льон 31·00—32·00, лубінь синій 25·00—26·00, рінак озимий 61·00—62·50, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00 мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 15·50—16·00, отруби

Телєграма.

Заходом Читальні Т-ва „Просвіта" у Ворохті відбудеться

дня 25. серпня 1929 року о год. 2. попол.

Великий фестин

на площі коло „Учительської Оселі". Дохід призначений на будову домівки місцевої Читальні. 1—1

Чужі мови та їх вивчення.

1. Дотеперішні невдачі.

Зайвим було би мабуть вказувати на вагу та значіння, яке має знання чужих мов. Чужі мови є не лише одним з найважніших засобів у боротьбі за істнування, але також засобом глибокого благородного впливу на людину. Хто знає чужі мови, вважається освіченим. А про вагу чужих мов, зокремаж для нашої нації, мали ми нагоду переконатися, коли треба було переговорювати з представниками західно-европейських держав при помочі... чужих перекладчиків, бо своїх не було, а з наших державних мужів мало кто знав (поза німецькою) іншу европейську мову. І тому треба нам звернути пильну увагу на вивчення хоча важніших европейських мов.

Сьогодні вже справді стрічаємо богато охочих до цих студій, одначе великою перепоною для них є недостача інформацій, в який спосіб, на основі якого підручника навчитися добре чужої мови? Богато кидається до якогонебудь підручника (або й кількох) і після довшого зусилля бачить малі успіхи, а вкінці задля недостачі часу кидає почату науку, зневірившися у можливість уповні опанувати мову, витративши чимало енергії й часу. Стрібуємо тут подати на це одну раду.

Розуміється, що найкращим способом є вчитися мови безпосередньо від освіченого чужинця (хочби через радіо). Одначе на це небогато людей спроможеться, між іншим і тому, що в нас небогато є чужинців, які вчили би своєї мови. Добре також вчитися й від таких інтелігентів, що були в даному краю й мали нагоду практично й теоретично вивчити даної мови, або довше студіювали її. Але й таких у нас мало. А успіх в науці мови залежить не лише від доброго фахового вчителя, але й від підручника, якого він уживає. Тому добрий підручник мови є не лише конечний для самонавчання, але й для вчителя. Безперечно, що вимови (напр. англійської) вивчитися як слід зі самого підручника просто неможливо, але мову можна вивчити приблизно.

На нашій мові, на жаль, не маємо підручників чужих мов. Тому оце звертаємо увагу на німецький підручник введений у Німеччині від кількох літ, що своєю формою, своїм змістом і способом навчання основно ріжниться від дотеперішніх підручників мов. Маємо на думці підручник до французької мови Роберта **Мертнера**, виданий вперше 1919 р. в Мюнхені. Протягом пяти літ його книжка розійшлася в мілїон примірниках, а підручник до англійської мови, виданий у 1920 р., появився 1925 р. вже у 82-ім накладі! В Німеччині, як відомо, є сила видавництв для підручників чужих мов. Чомуж цей підручник (як наукова книжка) здобув першенство серед інших видавництв і то в такому короткому часі? Ця тайна полягає у психотехнічнім вивченні мови на механічно-суггестивній основі.

Те, що його відріжняє від дотеперішніх підручників це те, що не стрічаємо в ньому вправ до перекладу ані домагання „вичуватися слова" в нашім давнім розумінні. Перше зовсім відпало, як зайвий баляст, а „вичування слів" відбувається в такий легкий спосіб, що того, хто вчиться, годі назвати учнем, хіба лише читачем. Від нього вимагається лише зрозуміння гадки чи уступу й одноразового плавного його перечитання та переписання для вивчення письма даної мови. Після такого вивчення 504-ох сторінок підручника, де є 104 виїмків із французьких, швайцарських і бельгійських часописів, почавши від коротенької звістки до поважних статтей з усяких ділянок життя, далі 19 більших повістей і драм з новішої французької літератури, — ученик зможе плавно говорити! І не лише плавно, але й правильно граматично, хоч всього є тут 4 короткі статті з граматики! Чомуж після нашого 7-літнього теперішнього навчання німецької мови, ледві 5—10 проц. учеників володіє нею чи хочби читає плавно зі зрозумінням лєктуру?

Ту причину пояснює сам Мертнер: вона лежить у способі навчання. Мова й функція мови це два зовсім окремі поняття. Знання самої мови, себто слів і її правил, це лише мертве знання; щойно функція мови, себто говорення, читання, писання є живим знанням. Чужа мова, якою говоримо так плавно як рідною це не є накопичене знання в людськім мізку, лише психічний твір, якого поодинокі частини, а саме поняття слів, є — так сказатиб — получені зі собою нервовими проводами й творять мовну сітку.

Корнило Яворівський.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне число „Діла" (187) заняло львівське староство ґродське за передову статтю про церковні та національні відносини на Холмщині. В нинішньому числі мало бути докінчення тієї статті, але з уваги на вчорашню конфіскату воно вже не появиться. Очевидно, що на ті невідрадні холмські відносини, які були змальовані у статті, мусить звернути особливу увагу вся Українська Парляментарна Репрезентація та постарається про те, щоби з ними на місці успішно боротися.

— **Українські приватні школи, що стратили право прилюдности:** І) Ґімназії: 1) 1) „Рідної Школи" в Яворові; 2) „Рідної Школи" в Городенці; 3) „Рідної Школи" в Коломиї (жін.); 4) „Рідної Школи" в Чорткові; 5) „Рідної Школи" в Тернополі (жін.). Спеціяльно щодо ґімназії в Яворові покликується Міністерство на свій розпорядок щодо державної льояльности. ІІ) Семинарії: 1) Семінарія СС. Василіянок у Дрогобичі; 2) Семинарія „Рідної Школи" ім. Т. Шевченка у Львові. Повні права дістала лиш ґімназія українського Інституту для дівчат в Перемишлі. Неповні права державних шкіл дістали: 1) ґімназія „Рідної Школи" в Золочеві; 2) ґімназія „Рідної Школи" в Дрогобичі; 3) ґімназія жіноча „Рідної Школи" в Станиславові (обі останні з застереженням); 4) семинарія СС. Василіянок у Львові; 5) семинарія СС. Василіянок в Яворові; 6) семинарія СС. Василіянок в Станиславові; 7) семинарія „Р. Школи" в Самборі та 8) семинарія „Рідної Школи" в Стрию.

— **Знов розбірка церкви на Холмщині.** Дня 20-го серпня ц. р. зголосилась у посла Кохана Волод. делеґація громадян місточка Крилів на Холмщині та повідомила про намагання польських чинників „розібрати" їхню церкву (муровану), подібно, як це мало місце в Павловичах. Люди просили, щоб пос. Кохан прибув на місце та поробив відповідні заходи у компетентних чинників. Вислано негайно в цій справі телеґрами від Української Парл. Репрезентації до міністерства внутр. справ, воєвідства в Люблині і староства в Грубешові. Посол В. Кохан виїхав з поручення Секретаріяту УНДО і Президії Клюбу на місце. Звідомлення з поїздки Секретаріят оголосить у пресі.

— **Скандальні відносини на наших поштах.** Дня 18 серпня ц. р. в 10 годині ранку надано в поштово-телеґрафічнім уряді в Делятині спішну телеґраму під адресою сотрудника делятинської парохії о. Сохацького, що тимчасово перебував на відпустці в Ріжні малім, коло Кут. Телеґрама взивала його до вмираючого пароха о. Порубальського. З огляду на те, що село Рожен не має пошти, надаючі зажадали відослання телеґрами окремим післанцем з Кут і зложили за це належну заплату. Телеґрама була в Кутах щогож дня в четвертій годині вечора. Та поштовий уряд у Кутах замість відослати її післанцем, на що мав виразне припоручення, став чекати аж трапиться нагода. Чекав неділя, цілий понеділок і щойно у вівторок дня 20.VIII. ц. р. передав телеґраму до громадського уряду в Тюдеві, яке лежить у віддалі кількох кільометрів від Ріжна, де телеґрама була би пролежала ще кілька днів, якби припадково не був про неї довідався о. Сохацький і не почав розшуків. Телеґраму дістав до рук о. Сохацький у второк в 6 год. вечора, вже після смерти свого пароха. Подаючи це до відома дирекції пошт і телеґрафів, запитуємо, чи їй відомі такі відносини? Коли істнує інституція окремих післанців, коли побирається за це високі оплати, то чи поштові уряди обовязані стежити, аби не легковажено телеґрафічних приписів? Діло тут не в якімсь першокві-тневім жарті але йде про життя людини. Є це нечувана недбайливість, якої промовчати не можна. Що на це дирекція пошт і телеґрафів?

— **Львівська темна хроніка.** На головній почті у Львові арештували інспектора листарів Кубалю, який користаючи зі свого довіреного становища від довшого часу брав до хати листи з Америки і очищував їх з долярів. — Адвоката Правна, що фальшував векслі засудили на 15 міс. тяжкої вязниці з позбавленням прав свого дипльому; взявши на увагу амнестію відсидить він ще 5 міс. — Вчора за один день поліція притримала 30 осіб непевних або за якими шукала.

— **Іспити для техніків дентистичних** відбудуться у Львові найпізніше до 21 жовтня. Кандидати мусять предложити воєвідству доказ, що мають право складати іспит (дозвіл м-ства внутрішніх справ і посвідка про заплачену таксу 100 зол., яку складається в воєвідстві у начальника канцелярії Левандовського. Зголошуватись до 10 жовтня до воєвідства, де й будуть переведені іспити.

— **Не поїде.** Літак „Польонія", що заповідав свій лет через Атлянтик, таки не зважиться на подорож. Товариш убитого в останньому нещасливому леті Ідзіковського, майор Кубаля заявив, що „Польонія" має старий слабий мотор і тому вона не може видержати такого далекого перелету. Тому замість через море, він вибирається покищо на якесь літнище.

— **Живий товар** вивозять із Польщі до Аргентини систематично. Доказом цього свіжа ревізія переведена в поїзді, що їхав із Варшави до Берліна; найшли там 11 молодих дівчат, яких два підприємці Скварчинський і Гайзенштайн звели обіцянкою посади в паризькім балеті на те, щоби вивезти їх до Буенос Айрес.

— **Історія з килимом.** Три дні тому повідомляли ми про продажу ґрафом Браніцьким „історичного килима Собіського" на чужині за великі гроші (20.000 фунт. шт.). Коли польський уряд довідався про цю трансакцію, згідно зі законом про охорону історичних памятників, килим затримали в краю. Гр. Браніцький був винен великі гроші за податки і тому скарбова влада мала підставу килим секвеструвати. Коли вже секвестр наложили, у пресі правники звернули увагу, що влада зовсім непотрібно поквапилась відкупити килим по ціні, за яку згодились чужинці. Згідно з контрактом купці мали заплатити гр. Браніцькому умовлену ціну, з тим, що він дістане дозвіл на вивіз килиму. Колиж не дістане дозволу, тоді гр. має звернути гроші з відсотками. Отже влада мала попросту заборонити вивозити килим і... не квапитись з купном. Що більше: деякі часописи поміщують окремі статті зі сумнівами: — чи взагалі цей килим є історичний?

— **Богослуження через радіо.** Представники евангелицької церкви у Варшаві звернулись до міністерства з проханням, щоби польське радіо передавало бодай двічі або раз на місяць богослуження з евангелицького костела у Варшаві польською мовою. Ці богослуження потрібні для кольоністів досить численно розсіяних головно у східних воєвідствах. Досі вони слухають богослужень просто з Берліна, а звідси чують вони часто проповіди, неприхильні для польської держави.

— **Перші українські годинники.** Фабрика „Фізико-Хемік" у Київі закінчила виріб першої тисячі українських будильників. До кінця цього року таких будильників задумує згадана фабрика виробити 13 тисяч. Рівночасно розпочала ця фабрика виробляти кишенькові годинники, яких рік-річно випускати-ме не менше 100 тисяч по яких 9 карбованців за штуку.

— **Летуни і летунки.** Досі нема звістки про долю „Молодої Швайцарії", яка відлетіла з Лісабони до Америки; літак повинен був причалити до американських берегів вівторок. — Французька летунка Бернштайн причалила до Александрії на авіонетці, встановлюючи новий рекорд довжини лету на цій машині. — Американська відома летунка Марвель Кроссон, що брала участь у воздушних перегонах жінок убита, скочивши з 200 м. висоти легкопадом; вона мала рекорд висоти лету жінок на 9929 метрів. — На військовім майдані впав літак зі Штрасбурґа на дах ґанґару: керманич тяжко ранений.

— **Новий православний архиепископ** для Волині має бути призначений дня 1-го вересня; буде ним Теодозій з Вильна з осідком у Луцьку, а на його місце піде дотеперішній епископ з Іродна Алексій.

— **Відшкодування за конфіскати,** які суд не признав правосильними, дістала від державного скарбу „Ґазета Варшавська" 2.229 зол. і 80 сот. за 7 сконфіскованих чисел.

— **Ріжні вістки.** Ідуть переговори між представниками німецького промислу і уряду С. Р. С. Р., щоби наладити постійну воздушну комунікацію між Берліном і Токіо при помочі „Цепелінів". — Всупереч кількаразовим звісткам, що папа вибирається до Монте Кассіно, ватиканські кола заявлять, що він не має покищо наміру покидати Ватикану. — Бідні селяни з Бірми найшли найкращий досі відомий сафір, що важить 1000 каратів. — Один із шпилів у горах Абруццах названий офіціяльно шпилем Пія XI. — У Білгороді страйкують шофери. — У Гамбурзі арештували польського шахтяра Бучка, що їхав „Цепеліном" „зайцем", а тепер приїхав пароплавом до рідні, що є у Вестфалії. — Директор телеґрафічного американського союзу Макей жертвував 500.000 дол. на новий будинок при університеті в Рено, що буде підготовчою школою до ґірничої Академії. — Помер німецький актор Адольф Ґросман у Франкфурті. — Молодший Рокфелєр дав фонди австрійському археольоґічному інститутові на продовження розкопок в Ефезі; експедиція потрівае 3 місяці.

— **Смерть мецената мистецтва.** У Венеції помер у 57 році життя „ґенії" мистець ми-

стецтва, його меценат і організатор Сергій Дягілєв, росіянин, якого ім'я за останніх 20 літ було голосним у великих європейських центрах. Широка публика знала його тільки як директора славного російського балєту. Але Дягілєв був усесторонній знавцем мистецтва і мистцем. Маючи великі засоби як землевласник, він міг організувати малярські виставки, засновати у 1899 р. відомий журнал „Мір Іскусства" при успівучасти найкращих письменників і малярів. Від 1905 р. живе він у Парижі. У 1908 р. улаштовує першу низку симфонічних концертів у „Великій Опері" і знайомить Французів із російськими композиторами. Його паризькі виставки звязані з новою добою малярства, а виставки балєту з новим напрямком у хореографії. Шаляпін, Павлова, Карсавіна, Кшессінська, Ніжинський, Фокін, Стравінський, Прокофієв, Бакст, Нікітіна, Мясін — співаки, танцюристи, малярі та композитори, всі вони завдячують свій доступ на паризьку сцену і успіхи на ній впливам, підприємчивости та мистицькому хистові Дягілєва, до все своє майно витратив на звеличання рідного мистецтва. Останніми роками він виявив такий-же талант і в організації чужинних виставок.

— **Морський велитень.** Великий німецький трансатлянтійський пароплав Бремен, що недавно побив усі світові рекорди — з Бреми до Нью Йорку плив мало що довше понад чотири дні — веде рекорд під кожним оглядом. Його обсяг має 46.000 тон брутто, довгота 280 метрів, ширина 31 метрів, висота 16·4 метрів. До безздротного телєґрафу має він дві щогли завишки 100 метрів; порушається при помочі турбін, що мають силу 100.000 коней, має чотири шруби 68.000 кґ. кожна; замість вугля оналовим його матеріялом є ропа. Електрична інсталяція цього велитня така, що могла би обслугувати таке місто як Львів; сама каблева сітка має около міліона метрів. Вентилятори постачають машинам 1,500.000 кубічних метрів воздуха на годину. Весь корабель поділений на 15 щільних комір, так, що не може потонути, хоча би навіть деякі комори заляла вода. На кораблі приміщена є катапульта, що надовго перед причаленням корабля до пристані (яких 1000 км.) викидає в воздух літака; цей літак завозить почту на цілий день скорше перед кораблем. На кораблі є ресторани, сальони, балєві салі, бібліотеки, купелі, руханкові салі, кругольні, спортові площі, шпиталі, то-що. Пасажирів може корабель брати 3.350 людя, у тім 950 чоловіка залоги. — Цікавою є скількість харчів, що їх бере Бремен на дорогу до Нью Йорку та назад; а саме корабель бере: 985 сотнарів мяса, 280 сотнарів риб, 350 сотнарів яробу, 80 сотнарів хліба, 440 сотнарів муки, 43 сотнарів кави, 3 сотнари чаю, 6 сотнарів чоколяди та какао, 17.500 літрів молока, 2000 літрів сметани, 140 сотнарів масла, 20 сотнарів сала, 90.000 штук яєць, 40 сотнарів солі, 15.000 фляшок мінеральної води, 15.000 фляшок вина, 300 гектолітрів пива, 18.000 циґар, 120.000 папіросів, то що.

— **Справлення помилок.** У статті „Товариський зїзд" („Діло", ч. 186) зайшло кілька прикрих помилок у списі деклярованих сум на бурсу ім. С. Недільського в Коломиї. А саме: о. Яр. Островський з Топоровець і проф. М. Федюк з Сянока деклярували не по 30 золотих, а по 30 долярів, о. І. Букшований (а не Вукшований) з Утороп деклярував 240 золотих, інсп. (в списі подано помилково: інж.) І. Федак зі Львова деклярував не 25 зол., а 25 долярів, д-р І. Кибюк з Обертина (а не Оберанина) деклярував 20 долярів, о. Ю. Фицалович з Німшина (а не Німеччини) деклярував 100 золотих. Інші, менші важні помилки читачі запримітили певно самі.

Дописи.

РОГАТИНЩИНА. (Липовани в Черчу.) За часів небіжки Австрії, коли Черемош не відчужував іще Галичини від зеленої Буковини, приїздили до нас із волоського боку в червоних „рубашках" липовани. Галичани дивилися на них як на дивогляди, але люди не переймали тої ноші. Тоді своя культура була сильніша від чужих впливів. Селяни дорожили народніми строями, міщани держалися своїх капот, а інтелігенція носила загально-европейський одяг. У повоєнних часах із загальним упадком моралі, дається завважити серед нашого народу й занепад нашої питомої культури, головно в занехуванні своїх традиційних строїв, які надають йому своєрідної відрубности і вказують на високу народню культуру. Та коли несвідома сільська дівчина чи парубчак сподобає собі щось чуже і причіпить до свого убору, то їх наводять на розум, щоб не робили з себе дивоглядів. Але коли це робить інтелігент, що має дати примір сільській молоді, то його треба напятнувати. Десь недавно показався був хтось у Рогатині в „рубашці". Це так заімпонувало деяким нашим студентам, що вони „давай показувати моду". Ця мода поширилася скоро серед гімназіяльної молоді й пішла в повіт. Останніми часами можна кожного дня бачити й серед гостей у Черчу молодих людей у „рубашках". Вони й не догадуються, як смішно виглядають в „рубашках", підперезані мотузками, особливо, коли надягають іще й темної краски сурдут. Це разить тимбільше, що серед тих самих гостей видно й людей у скромних, але дуже гарно вишиваних українських сорочках. Одні й другі виріжнюються серед маси гостей і на перший погляд впадають глядачеві в очі, але яка ріжна оцінка їх! Одні разять причіпкою зимної чужої культури, а другі дають милий і симпатичний вигляд чогось рідного. Ця ріжниця дивує глядачів і вони питають себе: Де причина такого нерозуміння й неціненя рідної культури? Відповідь на це коротка: Ріжниця лежить у самосвідомости одиниці. — З.

Зі спортового життя.

Виїзд України до Станиславова.

Перша дружина України виїзджає на суботу й неділю (24. і 25. ц. м.) до Станиславова, де розіграє два змагання: в суботу з жидівською дружиною „Гакоах", в неділю з місцевим клюбом „Станіславовія". Слід надіятися, що грачі України візьмуть собі до серця ті завваги, які появилися на їх адресу на сторінках нашої і чужої преси після останніх двох змагань у Львові та в обі дні вийдуть зі змагань побідно. А вже в ніякому разі не сміють легковажити собі противника, бо на горячому станиславівському ґрунті вже неодній дружині поховзнулася нога.

Україна II. — Чорноморці.

Друга дружина України розіграє в суботу 24. ц. м. в год. 4.30 попол. товариські змагання з новим українським клюбом „Чорноморці" на гриші „Світезі" на Замарстинові.

Нові українські спортові судді в Чернівцях.

З „Часу" довідуємося, що на днях відбулися в Чернівцях іспити на спортових суддів. З українців здали цей іспит пп. Антін Алексюк, Петро Козуб і А. Шерейко.

Недільні змагання у Львові.

Львів матиме в неділю 24. ц. м. два більші змагання в копаного мяча: товариські змагання Чорні — Гасмонея на гриші Цитаделі передполуднем і змагання Поґонь — Польонія (Варшава) в рямках мистецтв Ліги на гриші Погоні пополудні.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Юлія з Несторовичів Рабійова, похоронена 1.VIII. ц. р. в Самборі, належала до рідкого типу жінок, яких у нинішніх часах чимраз менше. Чесна, трудяща, для бідних справжній опікунчий ангел, у своїому житті не змарнувала й одного дня. Бідні знали, де знайти їм пораду й поміч, двері її хати стояли отвором для всіх потребуючих. В якім пошанівку й любові жила вона, про це свідчили її величаві похорони, в яких взяло участь ціле місто. Провадило похорони понад 30 священників. Покійна виховала одинацятеро дітей і всі вони до одного разом з зятями і внуками віддали їй останню прислугу. Всі вони — чесні українці, ніхто з них не зійшов з правої дороги. Смерть її спричинила гризота задля переслідувань її мужа, о. пар. Рабія, вищою владою. — Вічна їй Память!

ОГОЛОШЕННЯ

Листування Редакції.

Вп. О. І. Бочковський — Прага. Просимо подати свою теперішню адресу.

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 23-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Субота, 24-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Кіна.

Аполло: „Найкраща жінка Парижа" і „Понад рівнем".

Кольосей: „Їздець без голови".

Лев: „Дама зі світовим рекордом".

Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.

Марусенька: „Любовні авантюри" Гарольд Ліздке.

Оаза: „Геройка сенсаційного процесу".

Палас: „Пресові упирі" і „Остання любов короля".

Плян: Реконструкція. Закрите.

Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".

Фатаморгана: „Чоловік сміху".

Химера: „Пат і Паташон героями".

Утіха: „Вузол смерти", Люпінг Луп.

Програма радіо.

Субота 24-го.

Льондон (356,3). 16·00 Музика до уснідя. 16·45 Органи з Крейдон.

Париж (1725). 19·35 Пате. 21·15 Легкий концерт.

Київ (800). 20·00 Концерт з парку.

Берлін (418). 19.00 Концерт мандолінистів. 20.00 Кабарет і музика до танців.

Відень (516,3). 18·35 Камерний концерт.

Мюнхен (533) 16·00 Квартет Розенбергів. 18.00 Цитра.

Міляно (501). 17·00 Радіоквінтет. 20·30 Попул. квінтет.

Будапешт (550) 12.05 Концерт солістів: Габор і Фельд. 20.45 Циганська капеля.

Ленінград (1000). 19·20 Музично-літер. вечір.

Москва (825). 15·00 Балет і опера.

Харків (1304) 17.00 Камерний концерт. 19.30 Концерт у студії.

Варшава (1411,7). 16·30 Музика з ґрамофону. 20·30 Орхестра Фільгармонії. 22.45 Музика до танців.

Познань (336,8). 19·20 Мандоліністи. 22.45 Радіокабарет. 24.00 Нічний концерт.

Вильно (385) 20.05 Актуальний фейлетон.

Кошиці (293) 19.15 Соната Бетовена на скрипку.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле–ле. 115 25—?
Збори, субота, 24.VIII.
Заїзці, неділя, 25.VIII.

Український Хор Котка:
Субота, 24-го серпня Яремче.
Неділя, 25-го серпня Дора. 228 7—7

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найлішше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо реперації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 191 21—7

ТРИ ПАННОЧКИ-ученици з заможного дому, найдуть мешкання, харч і опіку при уряднічій родині. — Львів, вул. Личаківська ч. 21. I. пов. на право. 237 1—2

ГАРНА вілля вул. Листопада, 4 покої вільні. Комфорт, шість тисячів долярів. — Ігнат, Куркова 24. 306 1—1

СОНЯШНИЙ, фронтовий покій з цілим удержанням для 3 студентів або студенток — винайму. Відомість: вул. Кохановського ч. 73. I. пов. двері ч. 8. 329 1—3

ВУГОЛЬ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни копальняні. 272 2—3

ЗРЕДУКОВАНА учителька шукає лекції на селі (найрадше у священика). Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „учителька І. Л.". 320 2—3

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 2—15

ПОШУКУЄТЬСЯ ученици на станцію. Гірхові, вул. Кордецького ч. 7. 310 3—3

БЕЗДІТНА РОДИНА прийме на станцію 2 учениць (ученици). Добрий харч, родинна опіка запевнені. — Львів, вул. Задвірянська 21. у Пони. 323 1-2

ПРИЙМУ 2—3 студентки на станцію Савюкова, Львів, Хорущина 24(II Офіцини. 309 2—3

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій цінї Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 21—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. 195 б 7—10

„Монюшко"
вул. Зіморовича 10. — Поручає:
Фортепяни — пяніна
у великім виборі, в ріжних цінах на догідні сплати. 287 2—7

Позір Студенти Копичинеччини!

Дня 25. серпня, година 16, студентські сходини в Народнім Домі. Справи дуже важні. Участь всіх конечна.
328 1—1 Видїл

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

ч. 189 (11.480). Львів, неділя 25. серпня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудием
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ГАРНІ ВРОЖАЇ
ЗАПОВІДАЮТЬСЯ В БІЖУЧОМУ РОЦІ.
Не забудьте
тому обезпечити збіжжа і паші від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Войовничість без воєнної спроможности.

Львів, 24. серпня 1929.

На далекому китайсько-радянському пограничу чим далі, тим дужче розпалюється заграва воєнної пожежі. На території цілого Радянського Союзу йде рівночасно велика агітаційна кампанія проти китайських та інших світових імперіялістів під гаслом: „Пролетарі СРСР і Китаю і цілого світу дадуть належну відсіч зазіханням капіталістичних гієн на Рад. Союз". Результатом тієї кампанії в кожному окремому випадку такі знамениті постанови, як ось слідуюча: „Вчора на всіх київських підприємствах відбулися мітінги протесту проти дій китайських генералів та білогвардійців. Робітники звертаються до Реввійськради з заявами про свою готовість кожної хвилини стати до лав червоної армії. У відповідь на бандитські наскоки робітники обіцяють ще більше підсилити індустріялізацію та обороноспроможність країни". („Прол. Правда" з 21. серпня). Далі оголошує радянська преса вже й списки добровольців, що зголосились до армії для війни з китайцями.

Попри такі крикливі справи находимо в тій пресі ще й інші, теж крикливі, як справу хлібозаготівлі, осінньої посівної кампанії, позички для індустріялізації, а тільки десь там у сутінку при кінці газети стрічаємо, як напр. у „Пролетарській Правді", такий вимовний заголовок: „Соробкоп починає видавати булку". Під заголовком читаємо не менше вимовну замітку такого змісту: „З 19. серпня ц. р. Соробкоп починає випікати булку замість разового хліба для потреб людности. **Кожних два тижні** випікатимуть булку в розмірі **трьох повних денних норм**. В серпні булку видаватимуть за талонами чч. 163, 168 і 173. За тими талонами дозволяється видавати хліб на передодні терміну талонів, а також протягом дальших за цим терміном двох днів. Наприклад за талоном 163 білий хліб видаватимуть 19., 20., 21. і 22. серпня. За талоном 168 — 24., 25., 26. і 27. серпня. Доставляти булку з пекарень до крамниць будуть з таким розрахунком, щоб усі споживачі змогли протягом 4-ох днів використати свої талони. Такий чотироденний термін використання талонів заведено для того, **щоб не було черги,** а також, щоби споживачі могли діставати хліб **за нормальними умовами.** Порядок видачі разового хліба залишається такий, як був. Жадних пільгових днів для видачі разового хліба не буде. Колиж хтонебудь із споживачів відмовиться від булки, він має змогу дістати на такі талони звичайний чорний хліб". („Прол. Правда" з 16. серпня 1929).

Такий стан у Київі, такий і в інших містах. Коли хто уважно простудіює щойно зацитовану замітку про білий хліб, зможе собі дуже добре змалювати ту економічну базу, на якій СРСР буде вести війну з Китаєм і на якій тепер так інтензивно до неї підготовляється, мобілізуючи для воєнних цілей перш за все прилюдну опінію цілої держави. Воєнний запал і завзяття, як бачимо, стоять там у яскравій суперечности з економічними відносинами.

Одначе не тільки на тих ділянках панує у СРСР крикliва дісгармонія, бо її видно ще й на іншому полі, а саме: в самій таки комуністичній партії. Богато клопоту мав теперішній диктатор т. зв. всесоюзної ком. партії і рівночасно диктатор СРСР Сталін з Троцьким, потім з головою Комінтерну Зіновєвом, далі знов з Троцьким і Каменевом, але всіх їх він таки переміг, дарма, що партію внутрішньо сильно ослабив. Тепер, коли Троцький на вигнанні, а Зіновєв і Каменєв покаялись, то значить упокорились перед Сталіном, прийшов на чергу новий еретик, а саме: Бухарін. І його взявся Сталін нищити так само, як усіх попередників, що попали в його неласку. Бухарін, як відомо, заняв був у Комінтерні становище зліквідованого Зіновєва та розвивав у тій установі живу діяльність „глъобальних" розмірів, як пристало Комінтернові. Та останнімн часами почав Бухарін „помилятися" до тої міри, що зійшов, на думку Сталіна, на праві дрібнобуржуазні позиції. Вкінці дійшло до того, що Центр. Комітет Всесоюзної Компартії відкликав Бухаріна з Комінтерну постановою з дня 23. квітня ц. р., про що повідомив Комінтерн. У Комінтерні якось довго розважали над цією постановою, бо вирішили її аж у серпні теж окремою комінтернською постановою з 20. серпня ц. р., опублікуваною в радянській пресі 21. серпня.

В постанові Комінтерну читаємо, що „ще перед 6. конгресом комун. інтернаціоналу в тов. Бухаріна позначилися розходження з генеральною політичною лінією ВКП(б), що оформилося в процесі боротьби тов. Бухаріна та його однодумців проти політики партії в особливу опортуністичну платформу, по суті — платформу правого ухилу". А що з тієї платформи Бухарін досі не уступив, то пленум Викон. Комітету Комінтерну, „потверджуючи постанову обєднаного пленуму ЦК і ЦКК (центр. контрольн. комісії) ВКП(б) про зняття тов. Бухаріна з роботи в Комінтерні, ухвалив звільнити його від поста члена президії Комінтерну".

Таким чином Бухарін у Комінтерні зліквідований. При тім не треба забувати, що Бухарін є одним з найвидатніших теоретиків більшовицького комунізму. Але не зважаючи на те, опинився на „чорній карті" ворогів соціялізму в СРСР. Він правий ухильник, а це значить, що подав руку контрреволюції. Бож подумайте тільки: він зважився „відмовитись — як каже постанова Комінтерну — від нажиму (натиску) на зліснолитайські елементи", дійшов „до заперечення потреби індивідуально обкладати глитаїв" і т. д., і т. д. При тій нагоді слід пригадати, що Бухарін був тим, що перший свого часу кинув між комуністів гасло: „Комуністи, збогачуйтеся!" Але тоді, а було це в часі боротьби Сталіна з Троцьким і Зіновєвом, якось його не брався Сталін ліквідувати. А не робив того тому, що потребував союзника проти Зіновєва і Троцького. Тепер часи змінились. До тогож тоді Бухарін відкликав своє гасло про збогачення, а тепер обстоює свої „праві" позиції.

Правда, Бухаріна ще не заслали і з партії не викинули, але він уже на тій дорозі. Та видно, що сильно себе почуває, коли вже по відкликанні з Комінтерну зважився опублікувати в московській „Правді" з 30. червня статтю п. н. „Теорія зорганізованої негосподарности", якою тільки зглибив свої „промахи". Вперті ті ухильники! А що вони все мають численних прихильників у партії, то видно, що партія внутрішньо несконсолідована. Вона морально розбита, загнана в таку атмосферу, в якій душиться. Тому не треба дивуватися, що в сталінських органах преси пишуть уже про те, що Бухарін увійшов у зв'язки з троцькістами та іншими „ухилістами" для боротьби з теперішним проводом партії. Ось такий то моральний стан комуністів у часі, коли мобілізують прилюдну опінію та підготовляються до кривавої розправи з Китаєм.

Болики в нутрі партійного організму, відомі під назвою ухилу, хіба мало сприяють війні, а ще менше воєнній перемозі. Словом штучно насичувана в Радянському Союзі войовничими бацилями атмосфера крикливо суперечить фактичній воєнній спроможности російського більшовизму.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська Робітня футер
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах — Спеціяліст жіночих плащів та галантерійних робіт.
183 10—

Дипльоматична фарса.

Берлін, 21. серпня 1929.

Недаром боги скривались на Олімпі за хмарами і непрозрачним туманом. Поза цею заслоною вони ховали перед очима звичайних смертельників своє дійсне обличчя. В дійсности, в їхньому небі усе було людське-архилюдське, усе таке самісіньке як на сірій буденній землі. Боги часто дивились на себе зпід лоба та не перебірали в засобах боротьби поміж собою, а богині, цілком так само як жінки на сірій землі, разом з красою й любовю плекали завзято інтриги і взаїмну обмову. Але все це була приватна справа неба, нікому не було до цього ніякого діла, смертельні профани не сміли нічого про це знати. Землю від неба відділював непрозрачний олімпійський туман. Люди вірили в своїх божків.

Олімп завсіди залишається Олімпом. Також всякий Олімп політичний. Поміж ним і сірою землею, поміж божками високої політики і сірими людськими масами лежить туман, за яким рідко коли можна побачити всю олімпійську правду. Божки окутують себе в хмари. Нині вони мають до розпорядимости пресу і услужливих публіцистів, вони вміють засновувати себе легендами величі, могутньости, геніяльности, недоступности, вони на кожнім кроці реномують себе всіми допустимими і недопустимими засобами пропаганди, вони майстри режісури і мальованих куліс, вони вміють ставитись у відповідне світло, вони завсіди бють у великий дзвін, людська-ж маса все гляділа на них з отвертими ротами і все так буде глядіти. За штучним туманом їхньої величі скривається в дійсности великий „гокоспокос", поза вмінням пускати людям туману в очі, скривається море взаїмної зависти, злоби, підозрінь, інтриг, обмови, дрібничковости й ненависти.

Ось маєте їх всіх разом вкупі, божків сучасного европейського політичного Олімпу! Вони сидять уже понад два тижні в Празі, два десятки міністрів, сотні послів, дипльоматів, знаменитих публіцистів, журналістів, европейська еліта, провідні голови, великі мужі, сама сіль землі. Зробили найперше великий гамір, туману сила напустили, що, мовляв, війну ліквідувати зібрались, нову Европу будувати, новий великий світ, розумний і справедливий і т. д. і т. д. Памятаєте ті позн маєстатичні, в яких державні секретарі давали себе фотографувати і фільмувати, бачите ще оту кількасотголову юрбу найзнаменитших в Европі журналістів, що за кожним міністерським словом увихались, прнемно і віддано посміхаючись, слідкуєте ще далі за взаїмними відвідинами делеґацій поміж собою, числите усі ті снідання і півсніданки, які „пильно реєструє історія", всі оті пів- і чвертьофіціяльні комунікати, промови, якими божки ущасливлюють людство? Думаєте, справді творяться великі річи? Поза всіми тими мальованими гаґськими кулісами відіграється вже від двох тижнів фарса дипльоматичної пересічности, сумбурний політичний водевіль сі співами і танцями, якою не потребував би соромитись навіть якийсь провінціональний Гаркун Задунайський. Не від нині українські очі побожно звертаються в сторону західної Европи, взорів собі тут і великих ідей та примірів шукаючи. Чи з раціею? Ходіть нині в Празі від чоловіка до чоловіка уже не з діоґеновою ліхтарнею, а з лямпою в десять тисяч ватів, ніде ви навіть тіни якоїсь ідеї не найдете, жадного мужа, щоби був не на мірку шевця, а на мірку Фідія. Генерація Бісмарків, Кавурів, Пітів, Гледстенів, Талейранів, Дізраелів вимерла. Нині над долею і недолею світа радить три десятки політиків, які замість великих діл, вспіли тільки що скаламутити собі гаґське дипльоматичне озерце, з якого, після двох тижнів бабранини, самі уже вилізти не можуть.

Европейське населення заплатило за велику війну девять міліонів трупів. Під Верден, у Вогезах, у Фляндрії, над Марною, над Пявою і Ізонцом, на землях України, над Рокітном і в мазур-

ські болота затоптано в кров і руїни понад 200 міліярдів золотих марок усяких людських цінностей, десятиліття, якщо не століття праці людських рук, культурний дорібок цілих поколінь. Над світом розпутано тайфун ненависти, зрушено цілу землю з підстав і нема такої сили, яка могла б це все як слід людям привести до свідомости. Війна залишила по собі великі питання, поставила гігантичні проблеми, зрушила цілі континенти, створила обовязок все це наново уложити, найти способи нового життя, привести все до ладу. Тут уже не йде про таке чи інше відношення Чехії до Угорщини, не про те, що думає пан Бенеш про пана Штреземана, а цей про пана Поанкаре. На терезках світу важиться нині багато більше, як тільки тих 54 міліони марок, за які тепер свариться в Газі вже від двох тижнів двацять великих міністрів. Не про те мова, чи має бути в Надренії якась французька контрольна комісія чи не має стояти. Проблеми нині стоять інакше. Коли брати саму тільки Европу, то треба себе спитати: що буде з тими 40 міліонами національних меншостей, що їх полишила по собі війна й невдячна політика гаґських „миротворців". Аджеж у серцях тих міліонів поволі наростає щораз більше болю, який скорше чи пізніше буде шукати шляхів облекшення. Десятки міліонів національних меншостей? Більше того. Що має бути із сотнями міліонів европейського пролетаріяту, що їх залишила по собі війна, які в даному „ладі" не находять собі місця й щораз більше переймаються ідеями насильних соціяльних революцій? Що має бути з політичним ладом, в якому кожна границя є отвертою ропіючою раною, де держава відгороджена від держави китайським митним і поліційним муром, де скрізь тихцем готовляться до розправи. Ліквідація війни? Смішно й неповажно представляється ця „ліквідація", коли на цілій европейській землі немає ані одної п'яди, на якій поволі не назрівав би якийсь конфлікт, причина нової завірюхи? Щож на ділі „ліквідують" европейські політичні божки? Тільки й бачиш: від двох неділь сваряться як собаки над знайденою кісткою, ставши німцям чоботом на горло роздирають поміж собою на шматочки чуже добро. Це вся їхня робота. Поза своїми репараційними уділами й ратами, поза комісіями нефортунно придуманими й нікому не потрібними, вони світу божого не бачать. Про це навіть мови не може бути, щоб оті люди були в силі ліквідувати бодай одну справжню европейську проблему. В дійсности поставлено собі чотири злачно вужчі і чисто льокальні завдання — але й тих гаґська дипльоматія не в силі розвязати. Йде про 49 міліонів, чи навіть 54? Двацять европейських міністрів пише на ту тему 200 меморіялів і стільких нот, довкола них повстає цілий дебакль, преса горячкується і разом з тим всі оті люди не бачать, як їхні краї і держави щораз більше угинаються й виснажуються під залізною пятою американських долярових міліярдів, не бачать навіть заморської плютократії, яка їхнім націям кров зі жил висисає, білих рабів з них робить. — 54 міліони? На них конференція вже так, якби

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
Одержує
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

розбилась, бо люди забувають, що уже не 54 міліони, а 20 міліярдів долярів стоїть у грі, що їх цілий світ винен Америці.

Нецікаве та плитке своїм змістом ігрище показує нині світу гаґська дипльоматія. Це ті самі люди, що вчора отворили пушку Пандори й розпустили над Европою і цілим світом лихі вітри. Вчора вони називались: Ізвольські, Берхтольди, Бетман-Гольвеґи, Бюльови, Камбони, Палеольоґи, Пурталеси, Янушкевичі, Сазоновн, Штірґки і т. д. Нині вони називаються: Бріяни, Поповичі, Марінковичі, Бенеші, Гендерсони, Залеські, Сновдени, яким стільки й світла, що отої магнезії, яку спалюють для їх фотографування. На хвилю спалахне полумя, а потім вони знову поринають у тінь. І чим коротший цей момент, тим більш історична їх поза. Приїхали ліквідувати війну й ліквідували так довго, доки їхня конференція не перемінилась у звичайний базар. Мабуть так і розїдуться до нічого не договорившись. Але заварену ними кашу будуть споживати пізніші покоління.

Зенон Пеленський.

Більшовицько-китайський конфлікт.

Освітлення конфлікту урядовим комунікатом СРСР.

В усій радянській пресі з 20. серпня ц. р. появився урядовий комунікат Народнього Комісаріяту Закордонних Справ при Союзному Уряді СРСР, в якому освітлені останні події на радянсько-китайському пограничу. Цей комунікат подаємо далі за київською „Пролетарською Правдою" в дослівному тексті.

„У звязку — читаємо в комунікаті — з дедалі частішими нападами на територію СРСР білоґвардійських загонів, сформованих на китайській території, поширюваними китайською пресою відомостями про напади радянських частин на китайське військо, що ніби були, Народній Комісаріят Закспрас передав 19. серпня німецькому послові низченазначену заяву з проханням передати цю заяву нанкінському й мукденському урядам:

1) Уже в ноті з 13. липня цього року з приводу захоплення китайською владою китайсько-сибірської валізниці, Союзний уряд відзначив факт мобілізації й перекидання на кордон СРСР манчжурського війська, так само, як і зосередження на цьому таки кордоні білоґвардійських загонів.

2) У згаданій ноті, що рішучо й своєчасно перестерігала китайську владу від дальшого зловживання миролюбністю Союзного уряду, говорилося: „Одночасно одержано відомості про зосередження вздовж радянських кордонів манчжурського війська, що приведені в бойову готовість і підсунуті до самого кордону. За відомостями, разом з манчжурським військом біля кордонів СРСР розташовані російські білоґвардійські загони, що їх манчжурське командування має намір перекинути на радянську територію.

3) Це попередження китайська влада лишила без уваги. Формування й озброєння білоґвардійських загонів для орґанізації наскоків і нападів на прикордонні частини й мирну людність СРСР продовжувалися з ще більшою інтенсивністю. Негайно слідом за розривом взаємин між СРСР і Китаєм ці загони почали розгортати свою діяльність, обстрілюючи радянську територію й чинячи прямі на неї напади.

4) Прикордонні частини довгий час утримувалися від відповідних заходів, до того ж у наслідок такого їхнього ставлення збільшуються напади й наскоки на територію СРСР, що призвели до втрати вбитими й пораненими серед мирної людности СРСР й червоноармійців. Нижче наводиться факти обстрілу території СРСР і нападів на неї з боку білоґвардійських загонів й китайських частин: 18. і 19. липня ц. р. на 5 кільометрів на північ від села Турій Рів озброєні китайці, що перейшли кордон на річці Селенґі в районі села Іман обстріляли дозори прикордонної охорони СРСР. 24. липня в районі села Зарупине озброєні китайці обстріляли радянський торговельний пароплав „Брянта". На стріляннину китайських салдатів, радянський канонірський човен, що супроводив пароплав, не відповів. 24. липня в 2. год. 20 хв. канонірський човен „Відлюта", що був коло гирла річки Сунґарі, був обстріляний з китайського боку з кулеметів і рушниць. 9. серпня в 6. год. на радянській території в трьох кільометрах від прикордонного знаку літери „С" в районі села Славянка в 45 кільометрах на південний захід від Владивостоку,

Д-р ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

Дрогобицький бунт.

(Продовження.)

Вже з повищого випливає, що сотн. Укарма пішов не за „дані....", а щоб зробити місце другому. Мапора Грабовенського перенесено по дрогобицькому бунті, а на його місце прийшов по провізорній команді сотн. Букшованого, після усмирення бунту, майор Лещій, що був до кінця

Ось так мається справа з командантами. Пощо маємо самі себе обезцінювати? Вже досить у тому напрямі працюють наші сусіди. Пощо обезцінювати людей, які свої голови зложили за Україну?! Невжеж на те, щоби в очах українців стати добрим українцем — треба тричі вмирати, і не раз?! Із всіх дрогобицьких комендантів про одного майора І. Грабовенського можемо сказати, що перенесено його за кару, бо не вмів дати собі ради з міліцією. Але й це не вмів собі дати ради" в що інше, як „за багато даних..." та ще з крапками. Мовляв: догадайся, який то був хабарник та ледащо!

IV.

По отсьому екскурсі про поляглих підемо далі.

Майор Грабовенський, розглянувшися по своїм терені, відразу спостеріг дивну дрогобицьку міліцію. Пригадаю, що це діялося на весну 1919 р., коли йшов бій під Львовом і близько Перемишля. Було відомо і те, що зближається армія Галера. Кожний стрілець ішов на вагу золота в цю грізну хвилю, а тут, у Дрогобичі, молоді люди, спосібні до бою, бавилися в міліцію. Майор Грабовенський рішився назначити міліції старшин і підстаршин, втілити їх в українську армію й ужити так, як уживає інших частин: вислати в поле,

Але саме тут натрапив на опір. Міліціянти не признавали старшинських ступенів, мовляв: усі люди рівні. Але коли треба було йти в поле, то вже не були люди рівні. В поле мали йти селяне! Сини дрогобицьких передмістян мали мати привілей: сидіти в Дрогобичі і тут робити порядок. Це впливало дуже деморалізуючо на інші частини. З таким самим правом могли стрільці з кожного села остати дома і там — робити порядок.

І. Калічак подає таку причину бунту: команда „силоміць хотіла установити над міліцією команданта чет. М., що всім міліціонерам був дуже несимпатичний. Він сам небув дрогобичанин, був жорстокий у поведінці й не знав психіки дрогобицького міщанина" (Діло, ч. 153.).

Ось так воно й було! Міліціянти не хотіли мати команданта назначеного *силоміць* — але вибираного. Вони почали дискусію, що назначений командант їм *несимпатичний!* Вони виступили проти нього, що він *не дрогобичанин!* Уся ця забава велася близько фронту, коли рубом стояло наше: Бути чи не бути?

Оце змагання міліції за виборним, симпатичним, у Дрогобичі родженим старшиною закривало їх справжню мету: не йти в поле. Щож мав робити майор Грабовенський? Міліціонерів узнав він бунтарями і рішив їх розброїти дня 15. квітня 1919. (Про це п. Калічак не згадує). Але — було одно велике *але!* Майор Грабовенський не був рішучою людиною, часто, замісць ділати, він багацько говорив, досить, що на кілька днів перед 15. квітня міліціянти вже знали, що їх мають розброїти. Тоді вони й рішили коротко: Маєш ти нас розброїти 15. квітня, то ми тебе розброїмо 14. квітня!

V.

Чотирнацятого квітня 1919 р. вечером зачався бунт.

Не маю на меті полемізувати з п. Калічаком, але не можу перейти мовчки біля того, як він змальовав початок бунту. До харчівні в часі вечері увійшов „з крісом в руках міліціонер Іван Кушнір. Він поздоровив зібраних старшин чемно ( ) такими словами: „Добрий вечір, панове старшини! Прошу остати на місцях і зложити зброю!" Один зі старшин виняв бровнінг і зі словами „Маєш зброю" вистрілив, влучив Кушніра в голову й убив його на місці. Неповажний, крайно легкодушний вистріл цього старшини мав свої сумні наслідки". (Діло, ч. 154.)

Поправлю: Кушнір увійшов не з „крісом в руках", але *з крісом, націленим до старшин.* Спитаю: то було *чемно*, коли міліціонер прийшов з націленим крісом до старшин і домагався від них зложення зброї?! А що в такому разі назвав п. Калічак нечемним поступованням стрільця супроти старшин?!

У відповідь вистрілив старшина. П. Калічак називає його поступок неповажним, легкодушним. Від старшини домагаються бунтарі зложення зброї, а він має її без опору зложити і по якомусь новому старшинському кодексі це буде розважно! Та я думав у 1919 р. і таксамо нині думаю інакше. В 1919 р. я стиснув сердечно руку тому старшині і поґратулював. *Він один врятував честь українських старшин дрогобицької залоги!* Якби не він, то була би пляма, що всі піддалися як вівці й барани. На жаль — говорив я в 1919 р. і говорю нині — тільки він один поступив відважно і розумно. Ясно, що коли б і інші старшини були поставили опір, значить: мали *моральну силу поставити опір* — то бунтарі були б присіли скоро.

На жаль: *тільки один старшина врятував тоді честь українських старшин у Дрогобичі!*

(Продовження буде.)

на роз'їзд радянської прикордонної охорони вчинив напад китайський загін. Підчас нападу вбито начальника радянської прикордонної застави. 10. серпня в 6. год. загін прикордонної охорони коло селища Черняєво обстріляла з китайської сторони група озброєних російських білогвардійців. Переслідувана банда білогвардійців, що нападала на загін прикордонників, відступила на китайську територію, і її підтримали китайські частини. В наслідок сутички з радянського боку вбито 5 і поранено 6 чол. 12. серпня в 3 год. в районі „Восьми балаганів" у 50 кільометрах нижче Єкатерино-Нікольська на радянську територію переправився з Китаю загін білогвардійців, що напав на прикордонний загін і на мирну людність. 12. серпня в 4. год 30 хв. обстрілювано з рушниць з китайської сторони в районі на 45 кільометрів на захід від гирла річки Сунгарі радянський монітор. У наслідок відповіді вогнем з рушниць, загін білогвардійців утік у глиб китайської території. В ніч проти 15. серпня був випадок переходу на радянську територію не білогвардійських загонів, а регулярних китайських частин, що в складі цілого полку (18. стрілецький, що кватерує в Сан-Чагоу) переправились через радянсько-китайський кордон у районі села Полтавського в 40 кілометрах на південь від ст. Пограничная. Слідом за білогвардійським загоном перейшли китайські частини на нашу територію, оточивши нашу заставу, розташовану в 3 кілометрах від кордону, в напрямку Нікольсько-Уссурійськ, відкрили по них вогонь з рушниць і кулеметів. Відбивши напад, червоноармійська частина відтиснула їх на китайську територію.

6) Окремі випадки переходу китайського кордону загонами червоноармійців були в наслідок нападів на радянську територію від російських білогвардійських загонів й китайських частин.

7) Напад на радянську територію білогвардійських загонів і китайських частин, зокрема використання китайською владою білогвардійських організацій, що мають і свої власні цілі, утворює загрозливу обстанову на кордоні й вказує на небезпечне становище, створене вчинками китайської влади. Вживаючи всіх заходів до того, щоб з боку радянських частин не було переходу кордону, навіть в окремих випадках, радянський уряд вважає, що китайська влада повинна розброїти загони білогвардійців й припинити наскоки на радянську територію китайських частин. У противному разі дальші ускладнення, викликані новими нападами на радянську територію лежатимуть цілком на відповідальності нанкінського і мукденського урядів."

Так представляють справу комуністи. Читаючи повищий комунікат, просто дивуєшся, як можна терпіти таку зухвалість китайців. Колиж усвідомиш собі, що це пишуть комуністи, які вже показали себе майстрами у звалюванні вини на других в усяких прикрих для них ситуаціях, то зрозумієш, чому і в даному випадку вони такі „неініціятивні" та терпеливі. Але з другого боку не можна знов беззастережно вірити і комунікатам китайських націоналістів, з яких виходить, що все нещастя на манджурській границі походить від комуністів. Тимчасом правди треба шукати по середині.

На теперішних китайсько-радянських непорозуміннях на межі Манджурії, непорозуміннях, які є загравою великої воєнної пожежі на Далекому Сході, вдруге раз переконуємося, як то прекрасно два противники звалюють всю вину за евентуальну воєнну заверюху взаємно на себе. Всі ці ноти й дипльоматичні акти доводять у наслідках з правила до того, що ніхто не вспіє визнатись, по чиїй стороні вина. Щойно побідник у війні припише потім усю вину за нещастя переможеному. А світ уже повірить.

Сензаційний політичний процес.

Розправа проти посла Туки у Братиславі.

Ще 29. липня п. р. розпочався у столиці Словаччини Братиславі (колишньому Прешбургу) сензаційний процес проти словацького посла проф. Туки, найближчого співробітника провідника автономістичних словаків посла о. Глінки. Проф. Тука — один з передових словацьких діячів і редактор відомого словацько-католицького, автономістичного органу „Словак". Зрозуміла річ, що цей небуденний процес викликав велике зацікавлення також поза кордонами Чехословаччини, особливож на Мадярщині, а цілу публичну опінію в Чехословаччині держить у безупинному напруженні.

Як у нас вже було згадано, акт обвинувачення закидає пос. Туці злочин державної зради, якого він допустився нібито приготовлюванням змови проти чсл. республики. Крім цього акт обвинувачення закидає проф. Туці шпіонажу в користь Мадярщини, заходи для відірвання Словаччини від ЧСР, щоб її прилучити до Мадярщини та організування для цієї мети збройних сил на Словаччині. Отже закиди наскрізь політичної натури.

Процес проти пос. Туки (і ще двох словаків, Маха та Снацького, які відповідають з вільної стопи) ведеться перед судовим трибуналом, а не перед лавою присяглих. Так вирішила центральна влада у Празі. Мірилом зацікавлення тим процесом є хочби обставина, що в лавах, призначених для журналістів, сидить понад 50 представників найріжнородніших пресових органів американських, англійських, німецьких, італійських і інших, які подають щодня довжезні звідомлення про хід розправи.

Обвинувачений пос. Тука, що сидить уже довший час у вязниці, збивав усі тезн акту обвинувачення, не признаючись ні до одного із закидуваних йому злочинів. Зокрема не признався він до ніяких звязків з мадярськими політичними колами і заявив, що працював завсіди і всюди тільки для добра свого словацького народу. Обвинувачення проти нього — казав він — є виключно вислідом політичного чесько-словацького антагонізму, є актом помсти на його особу за його діяльність для виборення Словаччині повної самоуправи.

Зрозуміла річ, що в процесі тої ваги приходить часто до конфлікту між обороною і трибуналом. До такого конфлікту прийшло було вже в першому дні розправи, коли оборона поставила була внесення, щоб суд признав себе некомпетентним, бо по закону таку справу повинен розбирати суд присяглих. Після того оборона ставила ще внесення на відкинення оречень знавців, бо вони, як активні чеські старшини, звязані службовими наказами й обовязками, не в силі поставитися до цієї справи об'єктивно. До конфліктів між обороною і трибуналом приходило й тоді, коли оборона доказувала, що деякі акти й документи, на яких опирається ця розправа, є непевного походження, або мають чисто провокаційний характер.

Досі переслухано вже кількадесять свідків, а всіх свідків, покликаних до розправи, є понад 100. Було вже на розправі й немало драматичних моментів. Такий момент був між іншим тоді, коли свідок д-р Іванка, розібравши цілу діяльність Туки, яку він характеризував як діяльність зрадницько-валенродівську, закінчив свої кількагодинні зізнання заявою, що він вдоволився б навіть увільненням Туки, але під тою умовою, що

М. СТИРАНКА.

Що діється на Лемківщині?

(Враження, балачки, чутки.)

(Докінчення.)

А так живе... встають з їмостею рано-раненько. Мають десять дійних коров. Пасовиська та сіножатей доволі. Самі доять і везуть молоко в Криницю. Нічого поза господарськими справами не обходило о. декана і не обходить. Хіба те, що власні діти навчав, бо добрий педагог був.

А чомуж такого зробили деканом?

То найкращий на в есь повіт, є богато гірших.

А чомуж їх тут давали самих таких?

Літами йшла така політика з Перемишля. Владика питався: Він твердий, з родини „русских", — най теж йде на Лемківщину! І тепер всюди по тих „русских" православіє. А де був, хоч трішки наш чоловік, там досі не було приступу православю. Був у Маластові о. Менціньский. „Ми Українці, ми один великий нарід" — говорив все лемкам. Відвертались, не хтіли слухати. Говорив рік, і другий, і десяток літ. Нині він між усопшими. А на селах його парохії заломилася православна хвиля, хоч як атакують ті села. Був у Новосанджеччині о. Дороцький, знаменитий народний робітник. Не був довго, а лишив по собі свідомих лемків-українців. І нема православя ні в Злоцькім, ні в Матіснї, де був отець Дороцький. Є православіє и оселах Дуркотів, Конистянських, Калужницьких та Чайковських. Це не релігійний рух, це протинаціональний рух, рух неґації народнього обличчя! підготовлюваний систематичним отуманюванням лемка десятками літ!

На Лемківщині було досить наших добрих учителів. Львівська Рада шкільна не мала де перенести їх перед війною на гірше. Нині вже для них мають Поморя і пинські болота. Горсточка ще остала. Богато є вже „русских" учителів та „учительніц", з походження лемків, що скінчили польські семинарії. На феріях гостюють в себе учителі і богато дечого можна від них про Лемківщину почути.

Як ставляться до православія?

Більшість говорить так:

„Добре їм. Вони тут вже так були згорділи, що не вищими папи себе почували, але вищими Господа Бога. А учитель у них уважався додатком до дяка. Просто вислали учителя до нагляду робіт на своїм. А їмості всюда говорили: наше лемкови школи? Свою віру ліпше пошанує темний, як недовченнй. Коли прийшло православіє, пішли наші гордії в кут. А що батюшка ні своєю інтеліґенцією, ні через традиції православя, якого священники (як ми бачили на великій Україні) ніколи не працювали над народом, а працювали хіба лише для російської поліції, не може мати у селі ніякого значіння, проте вирастаємо — ми, учителі. Отже незле нам з православям, навіть ліпше"...

А що інспектори?

У мене — каже один — радив інспектор: живіте з обома добре. Головно з православним, бо православіє для нас „коржистне".

Цілими тижнями ціла Лемківщина читає всюди розіслану брошурку про перемиського владику Йосафата. В брошурі страшними фактами обтяжують епископа.

Хто, по Вашому — питаю одного священника — зредагував таку брошуру, з яких кругів вона походить?

Легко пізнати. Таж у найтяжчім закиді поклікуються на свідоцтво радника Лісковацького зі Львова.

Так підшпилися?

Очевидно. Біда тільки, що про богато фактів, наведених у брошурі, всі півні на Лемківщині вже давно співають.

Посли йдуть до нас, будуть справоздання казати — говорять молодші і старші в Ново-Сандеччині.

Які посли? Граф Стадніцький, що, Ви на него голосували?

Ніт! Наші посли, зі сходу!

Де був посол?

В Новій Весн.

Хто?

Др. Білак.

А що гварив?

Йде безконечне оповідання, радісна мова Те, що „гварив", і те про що не „гварив" посол в ній. Таж тут від віків тільки з чужими стрічається лемко. А ось тепер на села посли зі сходу приходить.

...Чи хочете, дорогі братя, щоб я до Вас говорив?

„Хцемо, хцемо".

Добре „хцемо!" Але я з Українського Парляментарного Клюбу, а нам посли з одинки та ріжні графи кажуть: Вара до Лемківщини! Лемківщина наша, Ви там не маєте чого шукати! Питаю: чи хочете, щоби Український Парляментарний Клюб боронив інтересів Лемківщини, чи посли польські.

„Хцемо Вас, хцемо, щоб наші нас боронили, хцемо, щоб Ви говорили!"

Довго говорив посол з далекими братами.

А слідуючої неділі було ще більше віче на полудне від Криниці: в Злоцькім.

Лабоса цілий день ожидала посла. По вечір

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кульчицький
б. віцепрезидент Суду
відкрив канцелярію в СТАНИСЛАВОВІ
вул. Шидловського ч. 1 а. (будинок польського Сокола).
325 2—5

він після того забереться на Мадярщину. Одначе тут треба сказати, що свідки в більшости відтяжують обв. Туку, а деякі боронять його навіть дуже завзято, виставляючи йому свідоцтво горячого словацького патріота, що боровся тільки з чеським централізмом, але не він ніякої ірредента і не думав про прилучення Словаччини до Мадярщини.

В найближчих днях має зізнавати голова словацьких автономістів о. Глінка, на якого зізнання ждуть з великим напруженням. Конець процесу, що мав тревати ок. три тижні, спеціяний щойно около 10. вересня.

Як скінчиться цей великий політичний процес, нині годі передбачити. На всякий випадок він вказує на одно: на нездорові відносини внутрі чехословацької республики, якої уряд, змагаючи до насильного централізму, викликує тим тільки протилежні наслідки.

Криваві бої в Манджурії.

Віденська преса повідомляє, що мукденський уряд оголосив комунікат про те, що китайці в бою під Даляйнором взяли в полон 40 більшовиків. В Манджурії має бути сконцентрованих 25.000 більшовиків з двома панцирками, 6-ма танками і 20 літаками, а знова дальших 25.000 більшовиків і панцирка знаходяться біля станції Пограничная. Комунікат запевняє, що приловлено кількох більшовицьких агентів, які підкладали міни на східно-китайській залізниці.

Віденська преса повідомляє з Мукдену, що Чанг-Тсо-Ліянг оголосив мобілізацію цілої північно-східньої армії в силі 120.000 війська. Дві мішані бригади вже в дорозі до Манджурії. Після китайських обчислень число більшовицьких військ на китайській границі доходять до 60.000. З Льондону повідомляють, що генеральний китайський штаб в Мукдені оголосив, що китайські війська мають в бою з більшовиками 2.000 убитих і ранених. Страти більшовиків після обчислень китайського штабу не богато менші від китайських.

З Шанггаю повідомляють, що начальним вождом китайської армії назначено губернатора провінції Ірін Чанг-Сі-Янга.

З Пекіну доносять, що генеральний штаб Чанг-Сі-Янга вислав в пятницю 23. серпня ц. р. приказ мобілізації до всіх військ. частин мукденської округи. До того змобілізовано 4 дивізії манджурської армії, яка перебуває за великим китайським муром, себто за границями Манджурії. Всі ці відділи відішлють на більшовицько-китайську границю.

чи вся громада розложилася під церквою, як на Великдень. Вижидали, а посол не міг приїхати. І жаль стискав серце, сльози іскрилися в очах.

Того тижня у пароха Лабової, який заповідав в церкві, що прибуде посол, цілий день трусило двох місцевих постерункових дім. скрині і стайні, і стодоли. Шукали за збруєю.

А парох Лабової о. Корнова ніколи не служив при війську і не мав зброї в руках. А їмость хіба мала в руках паліту, бо малярка. В сімїж тільки три бльондиночки-дочки. Найстарша десятилітня.

Я вертав з Лемківських гір підводою. Поляк віз мене.

„Що то" — питаю — вказуючи на барак з хрестиком проти величньої церкви. Інформував мене так: „Це друга руска церков. Русини переходять на схизму. У них такий рух ширіться кілька літ. Бо священики дуже дерли наріл. Тепер дерутся між собою. А то корисне полякам. „Тварди Русін сталсен скромнейши". А межи поляками також є релігійна боротьба

Та-а-к? А то яка?

Народови костюл. Хочуть, щоби не було латини. Польська мова така сама славна, як і латинська. Най всі молитви розумівть і най мова польська цвите і в костелі. Чому Поляки мають слухати латини?

А народовці узнають папу римського?

З початку не узнавали, бо проти них виступали там в Римі, але тепер вже погодилися, бо Рим узнав, що Польща велика, і що нарід постоїть за своїм слопом і не дасться розбити через лаціннікуф".

— А чому Русини не постоюють за собою, а даються розбивати?

„Бо глупі".

Ситуація в Газі далі напружена.

Голяндська преса повідомляє, що Штреземан з огляду на напружену ситуацію візвав в пятницю 23. серпня ц. р. телеграфічно кількох членів райхстагу, які вже нині рано прибули до Гаги. Є це посли Райнбабен, Брайтшайд, Брінінг і президент німецького державного банку д-р Шахт. Справа така, що ходить про перенесення з пляну Юнга 88 міл. річно з умовної позиції до безумовної. Сподіються, що по нараді з послами, Німеччина згодиться на згадані домагання так, що дальше рішення залежатиме лише від Сновдена.

З Льондону повідомляють, що Мекдональд, який перебуває в Шкоції, телефонічно порозумівався з англійською делегацією в Газі. Мекдональд інформувався про загальний стан переговорів. Мабуть в суботу верне літаком до Льондону і слідуючого тижня відбуде дальші наради з амбасадором Зединених Держав Дозом. З кінцем серпня їде Мекдональд до Женеви на збори Ліги Націй. По його відїзді до Женеви провід англійської делегації спочиватиме в руках Гендерсона.

Ялові наради.

З Гаги повідомляють, що фінансові делегати Франції, Бельгії, Італії, Японії і Німеччини радили в пятницю 23. серпня ц. р. на засіданні від год. 10.30 до 13.20. Після нарад Гільфердінг і Курціюс покинули засідання, а Жаспар і Франкі пішли до Сновдена, аби йому представити перебіг нарад і пропозиції, які були предметом цих-же нарад. Рівночасно відбулася нарада Бріяна, Гімапса, Штреземана і Гендерсона в справі звільнення Надренії.

Порішено, аби засідання представників 6-ти держав відбулося в суботу пополудні. Запевняють, що німецька делегація, яка нараджувалася цілу ніч, порішила відкинути всі дальші уступки.

Агенція Аваса повідомляє, що на конференції Бріяна, Гімапса, Штреземана і Гендерсона обговорювано справу утворення констатаційно-концільяційної комісії і адміністраційно-фінансові умови можливого звільнення Надренії. Зате фінансові делегати нараджувалися над розділенням рати, яку за останній час має Німеччина заплатити після пляну Доза. Наради не довели до ніяких успіхів.

На домагання Сновдена відсунено в пятницю 23. серпня ц. р. конференцію представників 6-ти держав, аби він міг того дня пополудні відбути конференцію з німецьким міністром. Тому з відсуненням конференції кінцеве пленарне засідання відбудеться щойно в понеділок.

Німеччина годиться на уступки.

З Гаги надійшли вістки, що з кругів конференції інформують, будьто би Німеччина згодилася улекшити порозуміння між вірителями в цей спосіб, що годиться на піднесення безумовних рат з тим застереженням, що Бріян згодиться на скоре і дефінітивне устійнення справи звільнення Надренії.

Становище Штреземана захитане.

В Газі кружляють поголоски, що становище міністра закордонних справ Німеччини Штреземана захитане. Після опінії німецьких кругів, положення німецького кабінету є дуже трудне і то з причин внутрішньої і закордонної політики Німеччини

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 5—?

— **Наш співак Михайло Голинський** виступить перед своїм виїздом за кордон тричі гостинно на сцені львівського міського театру в операх: „Аіда" (2. вересня в партії Радамеса), „Жидівка" (5. вересня в партії Елеазара) і „Кармен" (8. вересня в партії Дон Хозе).

— **Трупи у Львові.** Біля Вулецької рогачки поліцай застрілив уночі умово недужого магістратського робітника Шимона Януша, який кинувся на нього, замість показати свою особисту виказку. — На вул. Городецькій трамвай розїхав на смерть 70-літнього емер. возьного Л. Бабійчука, а на вул. Клепарівській залізничий шлюсар Т. Піуня сильно ранений попавши між трамвай і авто. — Муляр Йосиф Мусял дістав півтора року вязниці за вбивство по пяному в шинку ремісника Слизи.

— **З сільських трагедій.** В Августівці (Бережани) молода селянка Катерина Винницька вбила в ночі свого спячого мужа Івана. „Газета Поранна" пише, що причина злочину перозяснена. „Хвіля" інформує, що між подружою парою приходило до сварок, тому, що жінка вела себе неморально і муж огірчений вирендував свій грунт чужим

І от вже — по відпустці!

Чи не уживав ти забогато сонняшних купелей і маєш веснянки на обличю?
НЕ ЖУРИСЯ — НЕ ТУРБУЙСЬ!
Лєшніцера масть і мило
ці знамениті, спеціяльні препарати
увільнять тебе від веснянок
В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Арт. Drancz і Ska, Bielsko.

а сам мав відїхати до Аргентини. „Львовські Курєр Поранни" подає ще іншу причину. Іван Винницький оженився з польською кольоністкою і „вже в перших днях спільного співжиття прийшло між новоженцями до непорозумінь на тлі національнім". Друге пояснення не виключає першого.

— **Дорогі студії.** „Львовскі Курєр Поранни" приносить звістку, що директор слідчого відділу в Варшаві п. Сухенек виїхав на 3-літні студії до Швайцарії, щоби поглибити знайомість криміналістики. Тому, що він не знає французької мови, перший рік присвятить вивченню мови, а весь цей час братиме пенсію урядовця 7-ої ранги і 420 зол. місячної „діети".

— **Далекосяжна постанова.** Союз чеських лікарів розбирав на окремім засіданні справу, чи можна карати особи, які зі спочування для безнадійно недужого вкорочують йому муки, вбиваючи його. Майже всі лікарі погодилися, що закон повинен давати лікарям право у виїмкових випадках незгійної недуги давати пацієнтові безболісний лік, що дає йому вмерти.

— **Ріжні вістки.** Вибори нових членів до еспанських „Національних Зборів" відкладені Прімо де Ріверою з огляду на вакації.. — Вівторок у численних містах півночи. Італії відчули сильніший землетрус. — Уряд Венецуелі проголосив німецький пароплав „Фальке", що віз революціонерів — піратським кораблем і звернувся до англійського уряду з проханням признати його таким. — Ромунський парлямент дозволив жидам т. зв. еспанського обряду потворити свої окремі віроісповідні громади. — У гурток спортовців, що йшли на Мон Бляи, біля Шамоні, вдарив грім; двох упало в безодню, один ранений у голову. — 400 делегатів з усього світа радитиме в жовтні у Варшаві над новим розписом залізниць. — У Празі помер у 73-ім р. життя бувш. кат Вольшлегар, колись копальняний робітник; він повісив 25 осіб. — У Берліні арештували директора банку Радтке, що фальшував чеки. — У Ліеж утікли з цирку два вужі-давуни, з яких один задушив тресованого коня вартости 30.000 фр., а другий „сензацію цирку" шестоногє ягня. — У треті роковини смерти фільмового актора Валентіно святкували вчора фільмові підприємства Голівуду, Льондону, Риму та Берліна жалібними богослуженнями.

— **Рекорди.** Найбільшим рекордом, який осягне „Цепелін" у своїм перелеті з Йокогами до Ванкувер буде факт, що рахуючи час на підставі середньо-европейського часу підчас свого перелету, коли приїде до Льос Анджельос, через т. зв. календарну межу, матиме перед собою ще раз той сам час. — Бельгійська поліція арештувала Адріяну Гійо, яка за останні роки була 652 разів заручена і 50 разів., замужня. Пані Адріяна — молода, дуже гарна білявка. — Бувш. англійський державний канцлер Черчіль зробив після повороту з Канади рекляму одному кравцеві з Отави, який зробив йому ідеально добрі два вбрання на підставі фотографії.

— **Смерть забутої красуні.** У Монте Карльо померла старушка леді Бейт, що колись була відома як „найгарніша жінка в Льондоні". Вродилася вона на одному нормандському острові з французьким прізвищем Лілі Шарльот Ле Бретон. Як 17-літня дівчина була вже на англійськім королівськім дворі, спершу гостем королеви Вікторії, відтак Едварда VII. Два великі англійські державні мужі Гледстон і Беконсфільд були її приятелями; Гледстон деклямував їй Шекспіра, Беконсфільд оповідав анекдоти, маляр Джон Міларс увіковічнив її красу портретом, який купили до сальону „Королівської Академії". Була вона двічі замужня і двічі нещаслива, зате довгі роки лишилась королевою англійських сальонів і моди. Старість провела забута на французькій Рівієрі.

— **Бетовен у згуковій фільмі.** Дві великі англійські фільмові фірми „Британійсько-домініяльний союз" і „Т-во грамофонів" узялись спільно до підготовки міжнародньої музичної фільми, одночасно мовної, яка оповість життепис Бетовена, додаючи при цьому зразки з його творів. Частина мовна матиме ріжні діяльоги в чотирьох мовах: англійській, французькій, німецькій і російській.

— **Для одного тигра.** У Льондоні затримались члени американської наукової експедиції під проводом проф. В. Дж. Мордена, яка вибирається на Сибір. Іде вона коштом спортсмена, природника і капіталіста Джорджа Гревс з метою привезти до Америки кілька зразків рідкого тигра, з довгим волосом, що живе виключно в околиці ріки Амур. Із Льондону вони переїдуть через Москву в Туркестан, а вкінці листопада до Владивостока і в Хабаровськ над Амур, де буде база експедиції. Ловці виберуться звідти на північ і лишуться там до березня, шукаючи за хижаком. Раніше як весною вони не вернуться в Америку через Японію та Сан Франціско. Скільки часу, енергії та гроша витрачують деякі щасливі люди на те, щоби добути кілька шкір дикої звірини!

— **Мода і безробіття.** У Парижі мали довірочну нараду найбільші французькі кравці. У порозумінні з кравецькими синдикатами вони рішили змінити основно дотеперішню моду. Нові зразки жіночих суконь мають бути такі, щоби для їх приготовлення необхідно було багато ручної праці. Має це бути спосіб на безробіття, яке панує серед кравчинь в усьому світі, тому, що останні моди давали змогу жіноцтву шити собі сукні дома, без помочі кравців.

— **Підемо в кут.** Відома німецька феміністка Ґерда фон Більов поміщує цілу низку статтей, якими накликує жіноцтво, щоби підготовлялось до виконання своєї історичної місії. Вона стверджує, що в світі йде природний процес зжіночення мущин і змужчинення жінок. Жінки переявши всі мужеські прикмети переберуть у свої руки керму світа. Буде це льогічний наслідок перемін у психіці людства, яке потрібує обнови. Якщо біла раса має вдержатися при владі, то може це зробити лише завдяки жіноцтву. Чи жіноцтво зречеться в користь мущин також родження дітей, про це пані Більов не згадує.

Нові книжки й журнали.

Книжки:

Eugenio Onatsky: „RUSSIA e UKRAINA". (Ectrato della Rivista l' "Europa Orientale" № 5-6 1929). Roma, 1929. Stabilimento Tipografico R. Garboni. Стор. 40. Формат 8°.

Евген Яворовський: „ДЕНІКІЯДА УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ". Популярний нарис. Яворів, 1929. Накладом видавничої кооперативи „Гарт" у Яворові. Стор. 32. Формат 16°.

Акад. Кир. Студинський: „ЕПІЗОДИ БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНСТВО В 1863 Р." (Відбитка).

Журнали:

„Життя і Знання", ілюстрований популярно-науковий журнал. Рік II. Видання Т-ва „Просвіта". Число 12 (останнє з другого річника), за вересень 1929 р. Львів. Зміст: В. Королів-Старий: Над труною великого громадянина (з портретом); Волод. Дорошенко. Евген Чикаленко; А. Чайковський: Запорожжа (4 ілюстрацій); За Г. Вагнером Мих. Черкавський, Риж (5 ілюстрацій); С. Любарський: Падаючі зірки; Метеори (11 ілюстрацій); М. Рудницький: Над берегами Темзи (6 ілюстрацій); Т. Фотинюк: Комахи—шкідники нашого збіжжа (6 ілюстрацій); В. Бірчак: Володар Ростиславич, історична повість з XI. віку; Всячина; Мармур на Закарпатській Україні; Від Редакції; Від Адміністрації; Оголошення.

„МАТЕРІЯЛИ ДО ЕТНОЛЬОГІЇ й АНТРОПОЛЬОГІЇ". Видає Етнографічна Комісія Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Том XXI—XXV. Частина I. Збірник праць присвячений памяті Володимира Гнатюка. Впорядкував д-р Філярет Колесса. Львів, 1929. Зміст: Передмова; д-р Іован Ерденьанович (Белград): Претече сербске етнологіе: А. Онищук (Київ): Виріб човна в с. Старосілля на Чернигівщині; Л. Шульгина (Київ): Виріб шлей у с. Бубнівці на Поділлі; Е. Спаська (Київ): Українські сорочки; В. Білецька (Київ): Глечик з хрестиком; Ю. Павлович (Київ): До питання про еволюцію укр. народн. орнаменту; Л. Шульгина (Київ): „Коник"; Ір. Гургула (Львів): Писанки Сх.Галичини і Буковини в збірці Націон. Музею у Львові; Волод. Тарнавецький (Львів): Як Гуцули пишуть писанки?; д-р Іван Раковський (Львів): Доісторичні мотиви в укр. народн. мистецтві; Проф. Jivi Polivka (Прага): Ránu neopekuj!; В. Петров (Київ): Укр. варіянти, леґенди про неплідну матір: І. Ерофіїв (Харків): Паніванівська леґенда про Г. Сковороду; Проф. Н. Жинкин (Харків): Краковяки і коломийки; М. Возняк (Львів): Волинський співаник Степана Білецького; д-р Ів. Панькевич (Ужгород): Великодні ігри й пісні Закарпаття; Ніна Заглада (Київ): „Коза"; Р. Данковська (Харків): Санки в обряді „вечері"; А. Свенціцька, Ст. Охримович, Е. Ю. Пеленський, М. Драган (Львів): День пастухів — „петрикування" в Улуцьку, Корчині, Миколаєві і Пустомитах; І. Гомик: Лемківські вечірки; К. Грушевська (Київ): Прохальні обходи; д-р Я. Пастернак: Звичаї та вірування в с. Зіболках;

„УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО", орган Взаїмної Помочі Українського Учительства. Ч. 9. за вересень 1928 р. Львів. Рік вид. XVII. Зміст: Носії ідейних вартостей: Загальний збір: З діяльности головн. управи; Організація Відділів; Перший з'їзд федерацій учительських організацій словянських народів; Дирекції Т-ва В. П. У. В.; В альбом зборівському інспекторові; на першу потребу; Посмертні згадки; Оголошення. Додаток: „Шлях виховання й навчання", місячний педагогічно-методичний додаток до „Укр. Сл." ч. 7, 8, 9.

„НОВІ ШЛЯХИ", літературно-науковий, мистецький і громадський місячник. Книжка 4. за серпень 1929 р. Рік вид. I. Зміст: Ів. Крушельницький: Настрої вечірньої години; М. Смужка: Поезії; А. Красовський: З поезій; М. Підлужний: Сон землі; А. Павлюк: Літо — Шкіци — Матері; В. Бірот: Порівнання; І. Ейенбрехт: Сторож морської ліхтарні; П. Дереш: Своя людина; С. Черкасенко: Еспанський кабалеро Дон Хуан і Роза; Ор. Авдикович: На загарищах; Ю. Опільський: Під орлами Роми; Ж. Куртелін: Каналія, оповідання; І. Крушельницький: З розмов з Гофманталем; А.Жук: На Лукіянівці; Д. Козій: Староукр. джерела поетичних мотивів у Ів. Франка; П. Волосенко: Новий Світ й. Шевченко: На двох бігунах. (Р): Пройдені стовпи; Огляди; Записки; Замітки й оцінки; Ілюстрації.

„PRZEGLAD POLITYCZNY", czasopismo poświęcone zagadnieniom polityki zagranicznej. Warszawa, czerwiec 1929. Tom X. Zeszyt 6. Treść: René Pinon: Polityka śródziemnomorska Francji; Dr. Wł. Brodzicz: Zagraniczna polityka Mussoliniego; Kronika zagraniczna; Bibliografja; Chronologiczne zestawienie wydarzeń.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ", двотижневик для українського жіноцтва. Рік V. ч. 16. Коломия, 15. серпня 1929.

Твори
Брошури
Афіші
Часописі
та всілякі інші друки виконує по
дешевих цінах
Друкарня ДІЛО
ЛЬВІВ, Ринок, ч. 10|1.
Тел. 29—26.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Яків Проць, був. адміністратор час. „Діло" і урядник П. З. Д. — упокоївся дня 23. серпня 1929 р. по важкій недузі, заосмотрений Найсвятішими Тайнами в 62. році життя. — Похорон відбудеться дня 25. серпня, о год. 4. по пол. на Янівський цвинтар з дому жалоби при вул. Шептицьких ч. 25. В. Й. П.!

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 24-го серпня, г. 8·15 веч. „Зі всіх сторін світа", чеська ревія.

Неділя, 25-го серпня, г. 7·30 веч. „Оповідання Гоффмана", виступ Дигаса і Ніки Якубовської.

Понеділок, 26-го серпня, г. 7·30 веч. „Галька", опера Монюшка.

Кіна.

Аполло: „Найкраща жінка Парижа" і „Понад рівнем".

Кольосей: „Їздець без голови".

Лев: „Самсон і Даліля".

Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.

Марусенька: „Любовні авантюри" Гаррі Ліштае.

Оаза: „Весела війна" і „Моряки горою".

Палас: „Пресові упирі" і „Остання любов короля".

Пан: Реконструкція. Закрите.

Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".

Фатаморгана: „Чоловік сміху".

Химера: „Пат і Паташон героями".

Утіха: „Вузол смерти", Люпінг Луп.

Програма радіо.

Неділя 25-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Популярний концерт. 22·45 Музика до танців.

Краків (312,8). 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8). 19·00 Артисти опери.

Катовиці (408,7) 12·10 Духа орхестра.

Вільно (385) 19·25 Гумористичний тиждень.

Гельсінгсфорс (221,4) 18.40 Смичковий квартет.

Бреслав (253) 18·20 Концерт Г. Ліпьге.

Ляйпціг (259) 17·00 Мандоліністи. 21·00 Вечір Баха.

Братислава (279) 22·20 Легка музика.

Талін (296) 17·40 Соліст Лямпман.

Загреб (307) 17·00 Тріо.

Брно (341,7) 18·00 Німецька музика.

Льондон (356,3) 20·00 Богослуження.

Штутгарт (360) 20·00 Військова орхестра.

Гамбург (372) 20·00 Хори і соля.

Франкфурт (390) 20·30 Радіоорхестра.

Берн (405) 22·15 Міська капеля.

Берлін (418) 16·15 Солісти.

Стокгольм (436) 19·10 Ваґнерівський вечір.

Рим (441) 21·00 „Севільський цирульник".

Цюріх (459) 20·00 Швейцар і італ. народні пісні.

Лянгенберґ (473) 20·00 „Дівчина з Елізонди", коміч. опера.

Прага (487) 21·20 Опереткова музика.

Мілано (501) 16·30 Радіоквінтет.

Брюссель (509) 21·15 Опереткона музика.

Відень (516,3). 18·15 Солісти. 20·05 Оперетка „Ніч кохання".

Рига (525) 19·00 Спів і скрипка.

Мюнхен (535) 19·30 Сольо баритон.

Будапешт (550) 12.45 Оперові артисти.

Київ (800). 13·30 Діточий концерт.

Москва (825). 14·00 Російські поети в музиці.

Ковно (1935) 21·15 Концерт.

Ленінград (1000) 18·00 Людовий концерт.

Харків (1304) 17·30 Камерний концерт. 20·00 Музика нац. меншостей.

Парнж (1725). 12·15 Кафе-концерт.

ОГОЛОШЕННЯ

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 26—?
Залізці, неділя, 25.VIII.
Підкамінь, понеділок, 26.VIII.
Броди, вівторок, 27.VIII.
Одесько, середа, 28.VIII.
Золочів, четвер, 29.VIII.

Український Хор Котка:
Неділя, 25-го серпня Дора. 228 8—?

Вступні іспити на курси I—IV в приват. дівочій учит. семінарії „Рідної Школи" У. П. Т. у Львові, вул. Мохнацького ч. 12. будуть відбуватися дня 2. і 3. вересня. — **Управа.** 317 б. 2—2

Латинські Вправи на I. клясу укладу проф. М. Паньчука вже друкуються накладом „Рідної Школи" і будуть в продажі **з кінцем серпня ц. р. — Видавн. Комісія „Р. Ш.".** 317 в. 2—2

Вписи до Музичного Інституту ім. М. Лисенка, філія в Станиславові відбудуться в днях 2, 3 і 4 вересня по пол. в домівці при вул. Годуховського ч. 20 І. пов. Інститут має кляси: гри на фортепяні, скрипці, челю, дутих інструментах, — співу і теоретичних предметів. Наука відбувається після плянів Львівського Інституту під проводом фахових і досвідних учителів. Діти держ. урядовців одержують заворот оплати і залізничі знижки. — **Дирекція.** 333 1-3

Вписи до всіх клас школи ім. Марківна Шашкевича, відбудуться дня 29., 30. і 31. серпня від 9.—13. і від 16. до 18. години. Родичі дітей в шкільнім віці повинні безумовно в тім часі вписати свої діти до школи Шашкевича, бо в противнім випадку, їзза браку місця в тутешній школі, будуть змушені посилати свої діти до районових шкіл. Шкільний рік розпічнеться дня 3. вересня Службою Божою. Наука цего року відбуватиметься ще в старім будинку. Львів, дня 24. серпня 1929 — Управа школи. 337 1-1

Фахові трилітні курси кравецтва та білизнярства веде жіноча промислова кооператива „Труд" у Львові, Ринок ч. 39. Зголошення на I рік від 1-го вересня. Початок науки 15-го вересня. Вимагається від кандидаток покінчення 1½ р. життя і 5-ої кл. народньої школи. — Управа. 334 1-3

Управа Прив. дівочої гімназії УПТ у Львові пригадує, що наука в цій гімназії буде відбуватися перед полудньом в будинку при ул. Театинській ч. 10. Додаткові вступні іспити зачнуться в середу 4.IX о год. 9 рано, вівторок 3.IX. о год. 8·45 відбудеться Богослуження, а в середу о год. 8 рано зачнеться правильна наука. Додаткові зголошення приймає управа щодня від год. 10-ої до 11-ої. І. Кокорудз, управитель. 330 1-1

Шкільний рік в українській прив. гімназії ім. Осипа Маковея в Яворові розпічнеться дня 3.IX. 1929 Богослуженням. — Вступні іспити до всіх клас від I до VIII відбудуться 2 і 3. вересня 1929.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПРИЙМУ НА СТАНЦІЮ учеників гімназійних. Мешкання тепле, харч добрий, опіка забезпечена. Вул. Глибока ч. 14. Олена Левицька. 315 2—2

ВІЗНАЙМУ покій без харчу для двох студентів. Ваньова Ґавзнера 11.

ГОДИННИКИ тільки найдішних фабрик преміївійні продає за готівку і на ряти від десятків літ з найвішої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Маріївська ч. 5 191 22-?

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 16—?

БЕЗДІТНА РОДИНА прийме на станцію 2 учеників (учениць). Добірний харч. родинна опіка запевнені. — Львів, вул. Залізнянська 21, у Пони. 323 2-2

ПРИЙМУ ученика на станцію. Миронович, вдова по судді, Красінських 13, партер. 338 1—2

ПРИЙМУ на станцію ученицю. Зголошення: Костецька Куркова 14. 309 1-2

РЕАЛЬНІСТЬ мурована крита бляхою, біля півтора морга саду. Будинки господарські. Вільна. Околиця Личаківського парку. Ціна 3.500 долярів. Оказія для емеритів. Продасть Центральна Агенція, Коперника 14. 332 1-2

РЕАЛЬНІСТЬ на Вульці Панеиській, 2 морги саду, продам. — Відомість вул. Сташица ч. 8/11 на право. 322 2—3

ЗРЕДУКОВАНА учителька шукає лекції на селі (найрадше у священика). Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „учителька І. Л.". 320 2—3

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Міколяша. 311 3—15

ПРИНИМУ 2—3 студентки на станцію. Самокова, Львів, Хорущина 24[II Офіцини. 309 3—3

В ДОРІ, звісній клімятично-дічничій оселі — Пансіонат Олена отворений цілий рік. Від 15. VIII. ціни вижеві. Зголошення до заряду. 281 3—5

ДРОВА замовляйте тільки в українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни гуртові. 272 б 2—3

КОСІВ, пансіонат пані Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 3-?

МІРНИЧИЙ присяглий інж. Лев Дорожинський в Белзі — прийме зараз сталого асистента в полі і в канцелярії. 248 3—3

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих меблів, направа металевих ліжок, лакерованнн на горячо — виконує фабрика ЗАКС Ліндого 6. 213 7—8

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сітнове 40 зл. Скринкове тапіцероване 50 зл. Умивальні 3. Дротяні Вклади 27. Матерацн 8, подушки 30 зол. Волосінні 75. Отомани гобелінові 55. Канапки розкладані 45. Буфалки розкладані 45. Ліжко мосяжне 200 зол. ЗАКС, Ліндого 6. 213 б 6—7

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 22—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р мед. Михайло Старух

ординує від 15. серпня 1929 р.

336 1—1 **в Ліску.**

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд

Д. сек. тп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. Львів, Ясника 1, ріг Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. — Лічення жидків. 334 8—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в навчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниження. Тел. 65—73. 195 б 8—10

Дентист **Олександер Бібринг**

станиславів,

вул. Сапіжинська, ч. 10. II. пов.

пльомбує і виймає зуби без болю. Виконує корони і дитї містки після найновіших системів та навчукові щоки з навчуковим, або золотим піднебінням — зуби на штифтах не до відрізнення від природних. Працї довершує з чистого 22-каратного золота під гарантією.

Повірені роботи виконує старанно. Пацієнтів з провінції полагоджує як найскорше. 331 1—2

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики

269 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ**

ord. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія. 5—?

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО

СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими** на **оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на дотідних услівях: **портіери, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські деревляні вироби. 273 4—?

Дешево виправи

студентські:

КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 7—22

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до **почорнення та толочення на них** футрових лесенів — **в одинокій фірмі в краю:**

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телеф. 17—04.** 1—2

ФУТРА мужеські і дамські, готові як також всякі перерібки, найдешевше і солідне викінчення — поручає:

Склад і робітня футер **К. Цвинара**

ул. Крива 10. Львів — Руська 18
(коло Гіпот. Банку). 160 3—4

Надзвичайні Загальні Збори

ловецького Тов. „Т У Р" у Львові

відбудуться в неділю дня

8. вересня 1929 р. о год. 10. перед полуднем в льокалі канцелярії Бурси У. П. Т. вул. Хшановського ч. 9.

На случай браку комплету відбудуться Збори о годину пізніше, при довільнім числі членів, того самого дня і в тім самім льокалі.

335 1—1 **Виділ.**

Конкурс.

В дівочій гуманістичній гімназії „Рідної Школи" в Тернополі є вільне місце директора. Подання вносити негайно до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10/II. — В гімназіях і семінаріях „Р. Ш." є ще вільні місця для учителів всіх предметів крім історії, географії і природничих наук. Є теж одно вільне місце для шкільної їдальні. Подання вносити до дня 25. серпня п. р. **Головна Управа „Р. Ш.".** 317 2—2

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ ТА ДРОВА**

Ціни попальняні, — догідні услівя 3. міс. венса. кредиту. 184 9—10

З найлучших горішношлеських копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ТРИ ПАННОЧКИ ученниці з заможного дому, найдуть пешкання, харч. і опіку при урядничій родині. — Львів, вул. Личаківська ч. 21, І. пов. на право. 237 2—3

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття** як **папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкіри:**

Теофіля Процишина

Львів, вул. Яроновських ч. 4. — Телефон 59-88.

З провінції надіслати відрисовану стопу 242 з описом бажаної сорти. 3—7

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 5—6

Витяти! Переховати! Принести!

Чи потребуєте меблів?

Та одним помахом потрійних грошей!

Не журіться! Не журіться!

Відома фабрика меблів **„Фамета"** дбає про те, щоб **кожний** без поруки за виплаченнями дрібного задатку — одержав всякого рода меблі — на сплату навіть до 3-ох літ як: спальні, їдальні, мужеські покої, клюбові і салонові гарнітури; також окремі меблі як: шафи, ліжка, матерани, фотелі, отомани, канапи до розкладування, бюрове уряджения, коци на ліжка, дивани, хідники, диванники перед ліжка по

незвичайно низьких цінах:

„ФАМЕТА" фабрика меблів С-ка з о. п. Львів

Красінських 18 а. Українська обслуга!

Ширіть наш часопис!

НЕМА СОРОМУ!

Нема сорому, коли Ви, жінка або дитина терпите на пропуклину — бо це терпіння не повстало з Вашої вини. **Однак великим гріхом є занедбання пропуклини, бо це несе за собою грізні а навіть смертні наслідки в життю.** Тому нехай кожний недужий звернеться негайно до

Заведення М. ФРАЙЛІХА

ЛЬВІВ, вул. ГОРОДЕЦЬКА ч. 35.

Телеф. ч. 71—11.

винахідника і спеціяліста патентованих бандажів, а також пасів на живіт для мужчин, жінок і дітей. Цим бандажем **завдячує сотки людей с в і й ратунок навіть у застарілих випадках.** 294 1—?

ПІВТОРА морга гороху, сад 100 дерев, мурований дім, господарські будинки, 20 мінут до трамваю — 3500 долярів. — Ігнат, вул. Куркова ч. 24. 306

ПРИЙМУ на пошкання 2-ох учеників (-ниці). — Зголошення: вул. Потоцького ч. 62. — Микитин. 330

Свій до свого! Одинока лучба зі світом!

Український Торговельний Дім

ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ

Львів, Чарнецького ч. 3, телєфон 6-74.

ПОРУЧАЄ

Радіо-апарати

для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень, Касинових Товариств і др.

Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1—8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. Ціна за комплєт — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.

Крім цього поручаємо:

Жарівки до мешкань, бюр, та церков ісвітлянними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції. 205 4—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Вічок ч. 10.

ч. 190 (11.481). Львів, вівторок 27. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Старі апетити відживають.

Львів, 25. серпня 1929.

Останніми часами почали появлятися в емігрантській російській пресі численні дописи з Закарпаття про зріст та велику активність „русских" на Закарпатській Україні. На споконвіку „русскій", мовляв, землі сильно відроджується „русскій народ" і не зважаючи на всякі перепони, йде вперед на шляху до зєднання всіх „русских" земель під московським скіптром. Пускають російські емігрантські газети такі дописи і кажуть своїм читачам радіти, кріпитись на дусі, бо є ще, мовляв, животворні джерела „русскої" читтевої снаги, яка є запорукою не тільки недалекого повороту до старої великодержавної величі Росії, але й гарантією на те, що та відреставрована старорежімна Росія збере в єдине ціле всі „русскі" землі: „Галицію, Буковину и Подкарпатскую Русь". Словом: деякі туполобі емігранти-єдинонеділимці найшли собі нове джерело натхнення для своїх чорносотенних вигуків і ненаситних, примітивних своєю емігрантською екзотикою апетитів.

Правда, що закарпатські москвофільські ренегати розвели досить помітну активність у поборюванні всього українського і в тій ціли ввійшли навіть у живі звязки з галицькими ренегатами. Складалиж москвофільські делєгати Закарпаття недавно візиту галицькій москвофільській верхівці у Львові. Між делєгатами був і теперішній чехословацький губернатор для Закарпаття д-р Бескид (наглядний доказ на те, кого підтримує чехословацький уряд на Закарпатті!). Одначе ця рухливість москвофільства на Закарпатті ще цілком не означує того, що Закарпаття „русске". Тамошне національне ренегатство, як звичайний боляк на народньому українському організмі, щезне з нього скоро, так само, як щезло на живому тілі українського народу в Галичині, дарма, що наші тутешні можновладці стараються його знов регенерувати і наново штучно в народній організм защіплювати. Та їм не вдасться вже ніколи довести до того, щоби національне ренегатство ослаблювало український нарід та нищило його внутрішню суцільність.

Дуже пильно занявся „русским движеніем" на Закарпатті між іншим російський емігрантський щоденник „Руль", що виходить у Берліні. Заснував „Руль" колишній російський кадет Набаков. Спершу мав він нібито демократичний характер, хоч все яскраво протиукраїнський, але з часом докотився до того, що став проповідувати просто таки чорносотенну орієнтацію серед російських емігрантів. Ось у тому то „Рулі" якийсь Евгеній Недзѣльскій опублікував свої міркування про Закарпаття і його чисто „русский" характер. Твори свого недотепного мізкування назвав він ось як: „Чим ми не інтересувались?". Вже сам заголовок містить на адресу конаючого на еміграції російського чорносотенства деяку дозу докору, чому воно досі не піклувалося тим нововідкритим „піємонтом" російського руху.

„Цього року — пише Недзѣльскій — численні русскі газети надрукували принагідні статті про русских людей на „Подкарпатской Руси". Надрукували про величавий конгрес „Общества им. А. В. Духновича", про ювилей прилучення Закарпаття до Чехословаччини, про організацію русского бойскавту... Думаю, що не один редактор, перше, який надрукував ті статті, призадумувався: — та чи правду пише принагідний кореспондент про русских людей, про русский рух, про русску активність? Щось то вже занадто фантастично, наївно настроєво!... Правда, „самое названіе — Подкарпатская Русь — говоритъ о чемто русскомъ, но вѣдь названіе дѣло историческое, поди-ка, поищи тепер в Москвѣ финновъ!".

Здавалось би, що автор договорився до розумного слова. Бо дійсно: „Піди тепер, пошукай у Москві фінів!" Або: піди пошукай на Закарпатті чи в Галичині русских! На жаль, це так тільки здається, бо замість спинитись на „московських фінах" автор пішов системою „біг пес чеоез овес" в історію і давай доказувати, що таки „да", Закарпаття „чисто русское". Заплутавшись у давну і недавню історію автор вибрав на доказ „русскости" Закарпаття такі „факти", як те, що в половині минулого століття тамошні священики (очевидно греко-католицькі!) боролись з Римом і епископатом за право ношення „русской бороди". Яке то, мовляв, анекдотичне, але яке то знаменне, що за „русскую" бороду завзято боролись священики тільки тому, щоби зберегти видимий знак єдности з „русскимъ православіемъ". Словом, ця боротьба за „русскую бороду" була тоді для закарпатських „русских" „національним героїзмом". Тай чи тільки те?! А ось на Закарпатті не знали російської мови, не знав її і „русский поет" Духнович, але всеж відчували свою мовну єдність з „русскими" через церковну, богослужебну мову, і взоруючись на ній, творили „літературу", очевидно, „русску". І як колись греко-католицькі священики „А. Сильвай и Е. А. Фенцик такъ и прославились необичайной (сік!) роскошью своихъ бородъ" всупереч забороні носити бороди, так і Духнович став „русским" поетом, не знаючи „русскої" мови. Традиція боротьби за „русскость" і признаки „русскости" у виді букв „ъ" і „ѣ" збереглася і вкорінилася до тої міри, що коли „в 1928 р. Общество Духновича розіслало було кілька популярних книжочок заграничного (російського!) видання„ надрукованих по новому (т. зн. без „ъ" і „ѣ"), совітському правописові, то книжки адресати повернули з дописками: „украинскихъ книгъ не пріймаемъ" (сік!).

Словом, „русское движеніе" на Закарпатті, — на думку Недз. — „стойкое" як скала. Нема сумніву, що не меншу „стойкость" у своїй глупоті та тупоголовости представляє собою і автор наведених мізкувань. Очевидно, що для нього такі явища, як зріст українського руху на Закарпатті, не зважаючи на велике його переслідування тамошньою владою, як недавній український конгрес народовецької **молоді** в Ужгороді, не мають ніякого значіння. Для нього досить „історичної" боротьби за „русскую бороду", привязання до букви ять і йори, щоби доказати „русскість" Закарпаття.

Всіми тими „бадурами" не вартоб було й займатися, якби не те, що ними кормлять деякі російські емігрантські органи своїх читачів та кажуть їм вірити у „русское" Закарпаття як у один з завязків майбутнього відродження слави „русского имени".

Лише легкодух не думає про завтра.

Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Опіка над жидами на Україні.

Договір Жидівської Федерації Допомоги в Льондоні з радянським урядом у справі допомоги жидам на Україні.

Жидівська Телеграфічна Агенція повідомляє під датою 22. серпня з Москви, що між радянським урядом у Москві і Жидівською федерацією Допомоги в Льондоні заключено договір у справі уділювання допомоги деякій частині жидів по малих містечках на Україні. Згідно з договором кожний з контрагентів має внасигнувати по 100 тисяч долярів. Добутий таким чином фонд має бути використаний згідно з вказівками Федерації.

Договір набере обовязуючої сили зараз по зратифікуванні його льондонською Федерацією Допомоги. На основі договору Федерація виделегує свого представника до Харкова. Крім того Федерації прислугує право делегування своїх представників до 5-ти інших міст на Україні. Ці делегати разом з „Комзетом" і народнім комісаріятом соціяльної опіки будуть наглядати над поділом внасигнованих грошей.

Жидівська кольонізація на Україні.

Голос чужинця про неї.

I.

В травні біжучого року вийшла в Чехословаччині книжка під назвою „В державі Сталіна". Автором її є інж. Шром, пресовий референт Чехословацького уповажненого представника в Москві. Інж. Шром рахується тут в Чехословаччині знавцем існуючих відносин у СРСР. Це й примушує зупинитись на книжці пана Шрома. Зокрема для нас українців книжка представляє інтерес вже хочби тому, що в ній понад 100 сторінок безпосередньо чи посередньо присвячено Радянській Україні.

Автор в передмові до книжки запевнює читача в тім, що описуючи картини з радянської дійсности, він насамперед ставить собі завдання бути обективним. Не беремось тут писати про те, чи дотримав Шром обективности в своїй книжці чи ні, а тим більше не збираємось реферувати цілої книжки — це не входить до наших завдань. Хочемо тільки звернути увагу ширшого загалу нашого громадянства на одно місце в книжці Шрома, а саме на його описи жидівської кольонізації на Україні та на висновки, що до неї відносяться.

Вважаємо необхідним зробити це тому, що питання про жидівську кольонізацію на Україні нераз відносилась на сторінках української преси „по цей бік Збруча". Де-які органи радянської преси на Україні, полемізуючи з українською пресою по „цей бік Збруча", називали її відомости тенденційними, не відповідаючими правді, а само вміщення їх та обективне обмірковування справи трохи не закликом до ...погромів.

Нині те, що подає п. Шром в своїй книжці „В державі Сталіна" про жидівську колонізацію на Україні, це не відомости виссані з пальця українською пресою по „цей бік Збруча". Це є голос ч у ж и н ц я про справу.

II.

Враження, думки, рефлєксії та висновки, які подає пан Шром в розділі своєї книжки про жидівську кольонізацію на Україні, настільки цікаві та повчаючі, що дозволяємо собі їх подати в дослівному перекладі.

Після закінчення розділу про німецьких кольоністів на Україні Шром пише:

„В тому ж південню — українському степу на правому березі Дніпра недалеко від його могутніх порогів заложено недавно низьку хліборобських кольоній найбідніщими верствами жидівського населення з України та Білорусі. Були це перші жиди, що за радянської влади вирішили покинути назавжди міське життя й перейти на село. Тепер жидівських хліборобських кольоній у СРСР є дуже богато, а з року на рік їх кількість збільшується. На Херсонщині жидівські кольоністи мають навіть свій самостійний адміністраційний округ, осередком якого є Калініндорф. Досі нараховують, що новопоселених жидівських хліборобів є вже аж 170.000 і кажуть, що з часом ця скількість досягне пів міліона. Радянська влада жидівську кольонізацію підтримує і дає дуже радо до диспозиції кольоністам вільні землі в Південній частині СРСР з окрема на Україні та в Криму. Ці землі бувають розмірно добрі, а декуди надзвичайно добрі. В більшости землі лежать в районах посушливих. Тому кольоністи мусять бути дуже обережними і вибирати такі культури, які недостаток вохкости ліпше переносять. Влада крім землі уділяє кольоністам допомогу позичками. Правда, позички ті невеликі й самі по собі не вистарчали на вивінування, але головним джерелом допомоги для жидівських поселенців є американська жидівська допомогова організація „Argo-Joint", котра на підставі договору з радянською владою взяла на себе допомогу найбіднішому жидівському населенню в СРСР, аби у хліборобстві воно собі найшло нову егзистенцію, бо в своїй попе-

редній діяльности, тоб-то в торговлі, жидівство з дня на день затрачує підстави для екзистенції.

Жидівське радянське населення в своїй головній і найбільшій частині не належить до заможних верств. Як на цілому світі так і в Росії жиди займалися торговлею, у великій частині також ремісництвом та фабрично-заводською працею. Нині лише 10 процент радянських жидів є добре ситуовані і належать до жидівської еліти, чи то політичної чи то непманської. Господарська політика радянської влади витискає рядове жидівське населення все більше і більше з його позицій приватнього торговця і посередника, з тих позицій витискують його також і багаті великоміські комісіонери. Зріст кооперації позбавляє жидів прибутків від торгівлі і на селі, а поступ індустріалізації робить ступнево зайвою загальну частину жидівських ремісників. Тому цілком природно, що тут влада приходить на допомогу поселюванню жидів на землю для хліборобської праці, щоби таким чином охоронитись від припливу нових хвиль безробіття. Жиди, яких революція вибила з колії попереднього життя і довела до небувалого ступня бідности, теж не находили іншого виходу, як прийняти державну допомогу і кинутись до землі для продуктивної хліборобської праці. В даному випадку більше ніж деінде біда залізо ломить.

Кольонізацію жидів організує зокрема добровільне приватне товариство, назване радянською владою скорочено — „Озет" (общество земледельцев евреев трудящихся), яке формує зі зголошених на поселення родин поодинокі групи, вимагає призначення їм землі, державної позички і допомоги американської від **Agro-Join**. В окрузі Кривий Ріг зорганізувало товариство „Озет" декілька хліборобських кольоній, добуло їм найнеобхіднішу фундаментальну допомогу і держить над ними до цього часу свою охоронну руку.

(Продовження буде.)

Подав **Як. Тан-ра.**

Серед наших „русских".

Чого приїздив губернатор Закарпаття д-р А. Бескид до наших москвофілів.

„Рускій Голос" (ч. 66. з 25. ц. м.) приносить докладний опис приняття, яке наші львівські „русскі" уладили в честь приїхавшого до них в гості губернатора Закарпаття д-ра Антона Бескида і членів делеґації: д-ра Стефана Фенцика (голови „Народно-Просвітного Дружества"), о. Михайла Бескида і д-ра Ройковича. Ціла та делеґація „от Подкарпатской Руси" приїхала до Львова на автомобілях 14. ц. м., а 17. ц. м. виїхала з поворотом до Ужгороду.

Гостей витали насамперед делеґати „русских общества" у Краківському готелі при чаю, а після того вони відвідували чергою общество Качковского", Ставропиґію включно з Успенською церквою, контору „Русской Сел. Организації", редакції „Русск-ого Голос-у" та „Землі й Волі", студ. т-во „Друг" і інші. Вечером відбувся в честь гостей банкет, на якому промовляли: Б. Лелявський, проф. Адріян Конистянський, сел. Г. Миськів, ред. Марко і Юрчакевич, настоятель православного прихода у Львові о. Онуфрій Сапіга, З. Мелицький, д-р О. Шкіряк і О. Кокотайло. У відповідь на привіти промовляли по черзі всі гості.

Другого дня (15. ц. м.) закарпатські делеґати відвідали православну церкву у Львові, а потім під проводом губернатора Бескида зложили вінок з трибарвною лентою на могилі незнаного талєрговця на Личаківському цвинтарі з таким написом: „Губернатор Подкарпатской Руси и Общество им. Духновича — Незвѣстному Талергофцу". Той талергофець дійсно „незвѣстный", бож на Личаківському цвинтарі не поховано ніякого незнаного талєргофця!

Після того був ще один парадний обід у Краківському готелі, звідки д-р Бескид з з товаришами виїхав до села Підгуби біля Явора. На другий день була закарпатська делеґація в Перемишлі, де її теж витали тамошні москвофіли, а по дорозі на Закарпаття задержалася була в Ліську, де її витав від „Р. С. О." д-р Т. Хиляк.

Яка була дійсна мета поїздки закарпатських москвофілів під проводом губернатора до своїх однодумців у Галичині, не знаємо. Офіціяльно подається, що делеґація приїхала на те, щоб запросити „русскі общества", щоби взяли участь у відслоненні памятника в честь Духновича, що — можливо — відбудеться в осени цього року. Отже ще нема річниця свята — а вже є запросини на нього!

Мяж гадаємо, що делеґація мала одну мету: навязати якнайтісніший звязок з горсткою наших „русских" і намітити шляхи дальшої скоординованої діяльности на те, щоб повести на всіх полях акцію проти зненавиджених українців, як у Галичині, так і на Закарпатті. Це можна вичитати між стрічками того всього, що говорено у привіт гостям, а також у їх відповідях. Але як це виглядає, що в такій акції бере офіціяльну участь ґубернатор, отже представник цілого краю, представник цілого без виїмку населення країни?

Дивогляди.

Також громада.

В околиці Парижа істнує автономна адміністраційна громада Ле Тартр Ґодран, що є напевне найменшою у світі. Останній список її населення стверджує, що живе там 10 осіб: 5 мущин, 4 жінки і одна дитина. Війт цієї громади п. Тіерре був недавно на обіді у президента Думерга так само, як „мери" найбільших громад.

Чужі мови та їх вивчення.

2. Нова метода.

До доброго, живого знання мови треба витворити мовну сітку, бо самі нервові проводи для себе її ще не творять, лише в злуці з іншими. До витворення тої сітки можна дійти в двоякий спосіб: починаючи словами й правилами або т. зв. мертвим знанням, переходячи опісля до живого знання, або навпаки: виходячи з живого знання, подаючи попри це принагідно т. зв. мертве знання. Перший спосіб є дуже довгий, а навіть суперечний з основними здобутками психольоґії, другий веде до цілі богато скорше й лекше.

Одначе досі приміняють у навчанні мов перший спосіб і тому лише 5—10 процент осягає живе знання мови з великим трудом, з великою витратою часу і лише тоді, як візьметься до чужої лектури. Тимчасом саме цікава лектура, звязана з життям, повинна бути завсігди найголовнішим чинником у науці мови й то вже від першої лекції. Психотехнічна методика може зрештися вивчування слів (в давнім розумінні), що забирає стільки часу, є таке нудне й просто вбийче для відчування духа мови. Згідно з висліди експериментальної психольоґії таким способом відчуємо мову силою механічної сугестії так само, як дитина рідної мови.

Тому, що мова виступає лише в своїх постійно вживаних, обмежених формах, можна відразу приступати до будови мовної сітки. В цей спосіб усякі творення речень, які ученикові (згідно з давною методою) завдають великі трудноші й які він може творити лише помалу й зі сильним напруженням думки, для того, що вчиться психотехнічною методою, є зовсім легкі й майже автоматичні. Тому одинокою дорогою до правильного й повного набуття живого знання мови є лише лектура, яку пояснюється лише, настільки, щоби її зрозуміти.

І на таку лектуру саме надається підручник Мертнера. Кожне слово є означене числом, а побіч під тим самим числом є подана його вимова й значіння (побіч звичайного, дібране до даної гадки). Ті пояснення до кожного слова повторюються 15—25 разів у ріжних уступах, так, що навіть і дуже мало розвинений ум після стількократного їх повторення їх затямить. Граматичні правила обговорюється принагідно на основі знаних прикладів. До цього прикладений окремий „ключ". У самім тексті є зазначені німі шелестівки чи злука (liaison); в англійськім подано ще наголос; в італійськім голосове a; в еспанськім, коли читати (ісп.) *в* як білябіяльне в, а коли *v* як б.

Досі появилися такі підручники до французької, англійської, італійської, еспанської та чеської мови. Є й подібні підручники для тих, що вже мають деяке знання мови. Крім того вийшли в тім видавництві всі так звані „Europa-Bücher". Є це твори славних авторів в усіх евро-

---

Д-р ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

Дрогобицький бунт.

(Продовження.)

VI.

Чисто припадково зійшлася з вибухом бунту справа Матківського, про котру п. Калічак не згадує. Хто це був Матківський? Коли перед 1. XI. 1918 р. підготовляв я переворот, мені привели барчистого стрільця із захмареним чолом. За нього ручили. — Називається? — Матківський. — Військовий степень? — **Капраль.** — В цивілю? — **Електротехнік.** — Освіта? — **Перша виділова.** — Він брав участь у перевороті і визначався відвагою. **Про жандармську службу він не мав поняття,** ні не бувши передтим жандармом, ні не скінчивши жандармської школи. І. Калічак згадує, що Матківський був „без більшої освіти", а я додам: він не вмів без ошибки написати й одного рядка.

Спитає хто: як це було можливе, щоб така людина стала командантом повітової жандармерії в Дрогобичі?!

Головою У. Н. Ради в Дрогобичі був С. Вітик, бувший посол до віденського парляменту. Великий демагог, великий майстер від руйнування. Колиж тепер, в Українській Республиці, прийшлося йому будувати — він не вмів. Не маю тут місця занятися ближче тим „не вмів", відмічу тільки одну характеристичну його рису. **Сам не мав ніякої заокругленої освіти, не був фахівцем на ніякому полі і — ненавидів фахівців. Зате дуже радо любив окружатися своїми партійниками-соціялдемократами.**

Командантом повітової жандармерії в Дрогобичі за Австрії був українець Окопний, що перейшов до нас і солідно працював: не мішався в партійництво, а повіт тримав у порядку. — „Окопний не надається на команданта, він за дуже по австрійськи робить службу!" — почув я якось раз від Вітика, а небавком потім перенесено Окопного з Дрогобича до Калуша; тоді командантом повіт. жандармерії став — Матківський. Не був фахівцем, але був партійним і це вистарчало. Пізніше, бо аж в 1920 р., сказав мені сотн. жандармерії М. Федитник, що за ту номінацію заплачено полк. Індишевському 20.000 корон. За такі і тим подібні діла усунено небавком полк. Індишевського, — але Дрогобич мав щастя дістати **нашого** команданта, як казав Вітик.

Як Матківський робив службу? У своїх причинках згадує І. Калічак таке про цю службу: „Про все те, що діялося за кулісами, знав найкраще хор. Матківський, бо був командантом повітової жандармерії; **він не міг усього того просто знести. Тому виступав зі своєю критикою і пятнував різко всякі неправильні вчинки ріжних людей**" („Діло", ч. 153). І. Калічак говорить це в добрій вірі, в обороні Матківського, але в дійсности це все звертається проти Матківського як команданта повітової жандармерії.

Чорта варта командант, що не є зрівноваженний і вістки про якусь подію „просто не може знести". Колиб це залежало від мене, я зараз його усунув би, а на його місце поставив зрівноваженого, що все може знести! І не має вартости командант жандармерії, що „виступає зі **своєю критикою** і **пятнує** різко всякі неправильні вчинки ріжних людей!" Не критикувати по свому, не пятнувати має жандармерія — а бути сумлінням держави. Довідавшися про „неправильні вчинки", має командант спокійно, сумлінно розслідити справу і зібраний матеріял передати вищій владі. Оце його завдання!

На жаль, Матківський не мав поняття про свої завдання і робив, як справедливо пише І. Калічак. Одначе ще й це не булоб причинилося до його усунення, але одного разу шеф Матківського, повітовий комісар д-р Антін Горбачевський (нині сенатор), сказав мені з болем: „Наш командант повітової жандармерії **злочинець!** Він мав відвезти двох арештантів з Дрогобича до Самбора, **але по дорозі вбив їх".**

Чи міг по такому злочині остати Матківський на своїому місці?! Міг: колиб за ним стояли далі ті, що його поставили. Але полк. Індишевського суспендовано, Вітик виїхав до Відня і проти Матківського поведено слідство. Його усунено. А що між міліцією і командою кипіло, він перейшов на сторону міліції і тою дорогою доходив своїх прав.

Ось так то було можливо, що командант жандармерії пішов з бунтарями проти своїх.

VII.

Дотепер говорили ми про причину, чому міліція зробила бунт та чому Матківський пішов із міліцією. Не вияснене остало, чому запасна сотня перейшла на сторону бунтарів. Калічак подає недостачу дисципліни, те саме подає д-р М. Конрад, кажучи, що т[illegible] повстав „на тлі індоленції старшин др[illegible]ої залоги". Це вірно.

Але хочу вказати на ще один мотив: це наша віра, що хтось чужий прийде і нас вирятує з біди.

Дня 14. квітня 1919 р. під вечір, коли вже зачався бунт, я, нічого не знаючи, їхав біля суду. Тут мене арештували бунтарі. Мене завели в якусь велику салю в суді, де довкруги стола сиділо кільканацять українських старшин. Я був певний, що це якась комісія, перед яку мене ведуть. Я звернувся до них: Панове старшини! — але в тій хвилі котрийсь із них мене сіпнув: „Сідайте тихо між нас; і ми арештовані!". Це були старшини, яких вхоплено (без спротиву!) із так званої червоної школи. Між нами (арештантами) і стрільцями, що нас стерегли, зачалася розмова на тему, хто зробив цей бунт та чому.

(Докінчення буде.)

рейських мовах. Вони служать для дальшої вправи після вивчення підручників, а головно до того, щоби не забути даної мови. В них є рівночасний дослівний переклад на німецьку мову й не робить майже зовсім зайвим потребу словника, бо читач після цілоденної праці може вигідно читати лектуру в чужій мові, не потребуючи шукати за словом, яке випадково забув. Така лектура оживляє постійно знання мови.

Ця метода зєднала собі признання серед німецьких наукових кол, як це видно з рецензій в Альґемайне Дойтше Лерер Цайтунґ і Цайтшріфт фір практіше Психольоґі. Тому можна її поручити нашій молоді, що бажає вчитися мов.*)

Вкінці зазначу для тих, які волюють учитися даною методою, що найкращим підручником до мов для них є Тусен-Лянґенштайн. Підручники ті обговорюють докладно цілу граматику на основі якогось твору в даній літературі. Їх солідність можна собі представити уже й з того, що на 1000 сторінок друку великої 8° нема ніодної друкарської похибки! Одначе до їх перероблення треба мати величезну витревалість і багато часу.

Є в нас і такі, що вже вміли чи вміють якусь чужу мову, але її забувають задля недостачі лектури. Для них знову можна би поручити дуже солідно редаґований ілюстрований місячник „Paustians lustige Sprachzeitschrift“ (в Гамбурґу), що на 16 сторінках має ріжні частини: жарти, загадки, вийми з найновіших часописів, поетичні твори, вправи до перекладу з рівночасною їх розвязкою й поясненнями, зразки купецьких листів і короткі повторення граматики даної мови. До всього подано тим всякі пояснення. Виходить вони в мовах: німецькій („Der kleine Kobold“), англ. („Little Puck“) французькій („Le petit Parisien), еспанській (Don Quijote), італ. (Il piccolo Italiano) і есперанто La Gjulo). Цей часопис то справдіжна насолода для тих, що хотять удержати своє знання мови вічно живим, ще й при помочі цікавої найновішої здебільша веселої лектури.**)

Тих кілька радок кидаємо, бо з початком шкільного року певно найдуться нові охочі до науки мов. Цим хотіли би ми причинится хоч в частині до якнайбільшого поширення живого знання чужих мов та легшого їх вивчення.

Корнило Яворівський.

*) Ціна підручника 26 зл, ключа 13 зл. — Дають і на чотири місячні оплати, — „Европа-Бібер“ в ціні 3—7 зл. Платність до чотирох тижнів після одержання! — Адреса: Aufstieg-Verlag. München, Bavariering 10.

**) Ціна: річно 16 зл, для учителів і шкіл річно 10 зл. — Адреса: Gebrüder Paustian. — Verlag. Hamburg & Alsterdamm 1. — Конто у П. К. О. в Варшаві 191.359

Новий оперовий сезон у Харкові.

У Столичній „Державній Опері в Харкові“ розпочались уже підготовчі праці до наступного сезону. З початком серпня почались проби хору і балету; 1-го вересня починаються проби для цілої оперної трупи і орхестра. Сезон починається як щорічно 1-го жовтня.

У персональному складі зайшли тільки незначні зміни. Найважнішою це зміна на становищі директора, на яке „Нар. Ком. Освіти“ покликав п. Рибака. На головного режісера заангажовано відомого московського режісера і балетмайстра Фореґґера. Крім нього як режісери будуть далі працювати С. Каргальський і В. Бобров. Склад диріґентів лишається без змін: Засл. Арт. Респ. Арнольд Маргулян, проф. Антін Рудницький, Мих. Вериківський і Осип Вейсенберґ. Як Головний художник працюватиме як і досі А. Петрицький. Примадоннами залишаються Марія Литвинська-Вольґемут як драматична, Марія Сокіл як лірична; драматичним прем'єром буде мабуть знову Михайло Голинський, який хоча досі не підписав ще умови, але саме закінчує переговори з дирекцією — і можна надіятись, що вони закінчуться позитивно.

У репертуарі нового сезону передовсім звертають увагу новинки. З українських творів включено в репертуар нову оперу Лятошинського „Золотий Обруч“ („Захар Беркут“) яку ставитиме Фореґґер. диріґуватимуть Маргулян і Вериківський. Тіж самі виставлять оперу Вахнянина „Купало“. Балет Вериківського „Весняні Казки“ піде під диріґуванням автора. З західноєвропейських новинок включено в репертуар оперу „Машиніст Хойкінс“, молодого німецького композитора „лівого напрямку“ Макса Бранда (ученик Шрекера і Шенберґа). Прем'єра цього твору прийшла в минулому місяці з просто фантастичним успіхом на музичному фестівалі в Дуісбурґу. Музичне керовництво і диріґування цією оперою в Харкові доручено А. Рудницькому.. Як остання новинка піде в Стол. Держ. Опері новий московський балет „Футболіст“, яким диріґуватиме Вейсенберґ.

В решті репертуару буде ціла низка опер, яких від довшого часу не виставляли в Харкові. Подаємо весь репертуар, та імена диріґентів кожної опери:

Бородіна „Князь Ігор“ (диріґуватимуть Маргулян і Вериківський); Мусоргського „Борис Ґодунов“ (дириг. Маргулян, Рудницький); Лисенка „Тарас Бульба“ (Рудницький, Вейсенберґ); Даргомижського „Русалка“ (Вериківський); Чайковського „Винова Краля“ (Вейсенберґ, Рудницький); Римського-Корсакова „Снігуронька“ (Вериківський, Вейсенберґ); з'Альбера „Домна“ (Маргулян, Рудницький); Бізе „Кармен“ (Рудницький, Вейсенберґ); Офенбаха „Пригоди Гофмана“ (Рудницький, Вейсенберґ); Пуччіні „Турандот“ (Рудницький, Маргулян); Верді „Аіда“ (Рудницький, Вериківський); Россіні „Севільський цирулик“ (Вериківський, Рудницький, Вейсенберґ); Адама „Корсар“ (Вейсенберґ, Вериківський); Ґлієра „Червоний Мак“ (Вейсенберґ); Чайковського „Лебедине Озеро“ (Вериківський).

З життя наших установ.

Надзвичайні Загальні Збори Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Дня 16. серпня ц. р. в год. 5. пополудні у власній домівці при вул. Словацького 14. відбулися Надзвичайні Загальні Збори Земельного Банку Гіпотечного у Львові. Збори були скликані для поладнання таких справ: 1) зміни статуту;) утворення філії Банку в Станиславові і 3) вибору нової Надзірної Ради.

Наради відкрив дотеперішній голова Надзірної Ради д-р Кость Левицький. Секретарював на зборах дир. Яр. Колтунюк. Справу зміни статуту референував директор Зем. Банку д-р Л. Кульчицький. Зміну статуту в напрямі підвишки дотеперішнього акційного капіталу до висоти 5-ти міліонів ухвалено. Принято також постанову про відкриття філії Банку в Станиславові.

Переведено далі вибори нових членів Надзірної Ради, на основі яких до Надзірної Ради ввійшли: о. мітрат Тит Войнаровський, сен. Володимир Децикевич, д-р І. Кміцикевич, о. крил. Ковальський Олександер, о. Ковалюк Тимотей (парох Скнилова), Кузів Степан (урядник Банку Господарства Краєвого у Львові), Волод. Тимцюрак (урядник Банку Господарства Краєвого у Львові), інж. Юл. Мудрак (Львів), о. крил. д-р Іван Лятишевський (Станиславів), нотар О. Мельникович (Станиславів).

По вичерпанні денного порядку Збори закінчились подякою о. мітр. Войнаровського для д-ра Костя Левицького за його працю і провід у Надзірній Раді від початків тієї установи по день зборів.

„Цепелін“ і вітри.

Точність і певність, з якою „Цепелін“ пролітає назначений собою шлях насуває питання: як його керманичі орієнтуються в дорозі. Вочи не можуть легковажити собі вітрів, від яких загинув неодин сміливий літак понад безмежним океаном.

„Цепелін“ везе зі собою атмосферичну карту, яку виправляє, доповнює і складає підчас їзди. Він є в контакті з метеорольоґічними стаціями Німеччини при помочі радія і везе зі собою також представника цивільної воздушної служби СРСР — Аркліна, що підтержує такий-же контакт з радянськими стаціями. Коли радіо перестало би працювати, тоді „Цепелін“ має ще дві інші навіґаційні карти: астрономічну та темну. Вони не є неохибні, бо при них треба „брати поправки“ спричинені відхилом під впливом вітрів.

Д-р Екенер даючи відповіди на ці питання, звернув увагу, що досі багато важче кермувати воздушним бальоном, ніж пароплавом, тому, що на бальоні треба мати на увазі постійно багато більше моментів: курс їзди, відступ від нього, т. зв. власну швидкість бальону і швидкість розвинену підчас їзди, залежну від сили вітру, висоту лету і спад. положення і „вирівнання ваги“, натиск ґазу і температуру ґазу, ріжницю температури між зовнішнім повітрем і ґазом увутрі, скидування вантажу, намазування моторів і їх зужикання, скількість оборотів пропелера і чимало інших умовин доброго лету.

Одначе особистий склад „Цепеліна“ є того рода, що його головний провідник вірить упевні в успішне віднайдення шляху, навіть якби сиґнали із Далекого Сходу не доходили до нього або були фальшиві. На „Цепеліні“ кожний має своє відповідальне становище, яке виконує без закиду, а всі разом почувають повну солідарність у всіх можливостях небезпеки.

Французький адмірал Фурніє заявив на засіданні паризької Академії Наук, що за успіхи д-р Екенера треба бути йому дуже вдячним, тому, що збудований ним „Цепелін“ не тільки дав змогу обїхати світ довкола трьома етапами, але й оминути небезпеки цикльонів, що загрожують всім іншим літакам.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого роду футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт. 183 11—7

ВІДГУКИ ДНЯ.

Лік на відмолодження.

Писав я вже нераз, що дістаю богато листів з запитами в ріжних справах. Але такого листа, як нині, я ще ніколи не одержав. ...„Порадьте мені, що робити! Щодня констатую в зеркалі і в житті, що старіюся. Те саме кажуть мені очі моїх знакомих паночок, хоч уста їх кривляться на компліменти в роді: „Як ви знаменито нині виглядаєте!“ або „Від коли вас знаю, ви майже нічого не змінилися!... Чую як у першім випадку кладуть спеціяльний натиск на „нині“, а в другім на „майже“. Порадьте, що робити, щоби здержати передчасний, але острий зуб часу.“

Шановний добродію! (Даруйте, що не титулую, але знаю чим Ви є!)

Старечий вигляд і таке саме почування справді дуже прикра річ. Жалувалось уже мені на те кілька емеритів, а я порадив їм так, як ось Вам хочу порадити.

Найліпший лік (кажуть) той, який самому лікареві поміг. Я хочу Вам записати саме такий лік.

І мені недискретне зеркало почало зраджувати морщини, сиві волоски і тим подібні болючі прикмети старости. І мені знакомі паночки говорили такі самі компліменти при стрічі. Дотого їздив я, як знаєте, за границю і привіз хору душу, бо переконався в кількадесять випадках, що не виджую конкуренції з першим ліпшим поліціянтом римським чи ґондолієром венецьким. Не кажу вже про молодих студентів, фашистів і т. п. спортовців. Приїхав я і глянувши ще раз у зеркало, сказав собі: „конець!“

Але післала мене добра доля в одну місцевість, де люди лічаться на ревматизм і нестравність. Не скажу, як вона зветься, бо пощо шириш сплетні, але коли Ви хоч трохи догадливі, то догадаєтесь, про яку місцевість мова.

Поїхав я туди мов на заріз. Бо й чого?... Хіба збільшити число ревматичних і шлункових інвалідів! Оповідав мені директор цього заведення, що там крім ревматиків — мущин, є богато здорових жінок, та це мене не потішало, навпаки — ще більш відстрашувало.

Але дай Боже здоровля директорові, його жінці (коли буде мати її) і його діточкам. Завдяки йому я наче на світ народився.

Раджу Вам їдьте і Ви туди. Коли Ваші ноги ще сяк-так волочаться, а шлунок працює без більших перешкод, коли значить маєте хоч трохи гумору і охоти до життя — Ваш успіх запевнений. Це не те, що обертатися між здоровими, румяними конкурентами, де Ваші морщини і вигляд впадає в очі... Ви раптом знайдетеся між охаючими, постугнуючими і кривавочими лікувальниками, які останні жили витягають зі себе, щоб піти кілька кроків чарльстона чи іншого мурінського „кривого танцю“. Між ними будете як рожа, як нарцис, як туліпан. Спеціяльно як туліпан і тоді туліть пане, де, кого і коли лиш можете.

Напевно стрінете заздрість, злість і навіть скаженість ревматично-шлункових амантів, але що може Вам пошкодити конкурент, якому в танці тріщать коліна або ворчить шлунок?

Вернете звідтам покріплені на дусі, силлю вірою в себе і свою пригашену зірку. Тоді і погляди Ваших знакомих паночок зміняться що до Вас, коли при повороті з живиця захоните кілька відер чудодійної „девятки“.

Щож до зеркала, то одинока рада: збийте його!

З належною пошаною

Галактіон Чіпка

Смерть видатного американського діяча.

Несподівана смерть Семена Ядловського, б. довголітнього голови американського Українського Народнього Союзу.

Нині наспіла до нас з Мукачева (Закарпатська Україна) вістка про несподівану смерть визначного українського діяча в Злучених Державах Північної Америки Семена Ядловського, б. довголітнього голови найбільшої української допомогово-асекураційної установи „Український Народній Союз“ і теперішнього директора друкарні американського щоденника „Свобода“. Покійний приїхав перед самим відїздом до Америки до свого брата Івана в Мукачеві, щоби його відвідати і познайомитися з тамошнім життям. Там його й заскочила смерть. Помер на удар серця. Лишив по собі вдову і одного сина, що ходить до середньої школи в Єлизабет в Америці.

Покійний походив з села Смереківці, горицького повіту на Лемківщині. До Америки прибув перед 30 роками. Через 28 літ працював при Українськім Народнім Союзі. Був кількома наворотами головою тієї найстаршої американсько-української інституції, її фінансовим головним секретарем, а в останнім десятилітті менаджером (управителем) щоденника „Свобода“, офіціяльного органу У. Н. Союза.

Був одним з основників Обединання Українських Організацій в Америці, цієї громадсько-гуманітарної установи, яка кермує допомоговою акцією для Рідної Землі.

Якщо сумна вістка про смерть Покійника дійде до Америки, то потрясе напевно цілою нашою заокеанською еміграцією. Бо нема в Америці між свідомими українцями такої людини, яка не знала б Покійного особисто, або не чула про нього і його діяльність. І не диво. Покійний брав живу участь у народнім житті. Кожний прояв того життя був звязаний з його особою. Завжди являвся він ініціятором або виконавцем. І де виднілo імя Ядловського, там була запорука доброго, чесного, патріотичного і солідно виконаного діла.

Та найбільші заслуги положив Покійний для У. Н. Союза. Перебрав він урядування у тім Союзі ще перед 28 літами. Було тоді трохи актів, кільканацять соток членів і порожня каса. Акти спакував Покійний до малої валізки і переїхав з ними з Олифанту до Джерзи Сіті, де розпочав урядування в одній малій кімнаті, яка була бюром, а рівночасно і мешкальним домом Покійного.

Тепер пишається у тій самій місцевости величавий будинок У. Н. Союзу, вартости кількох сотень тисяч долярів. Сьогодні У. Н. Союз має два і пів міліона долярів маєтку і понад 35.000 членів, свідомих українців, відомих зі свого приязання до рідної землі й своєї жертволюбивости, коли мова про народні потреби рідного краю.

Покійний походив з нашої Лемківщини. Дорожив нею як кожний лемко. Тішився загальною симпатією. Його слово особливо заважувало, коли ходило про справи У. Н. Союзу. Від 28 літ ніхто не важився при виборах на урядовця У. Н. Союза ставити проти нього якогось поважнішого контркандидата. Вибирано його завжди на той уряд, на який він рішався кандидувати.

Для характеристики особи Покійного можна навести таку дрібну подію: Коли святкували 25-літній ювилей Покійного, зібралося поважне число його товаришів співпраці, щоби віддати йому пошану. Всі підносили великі заслуги Покійного, заявляючи, що У. Н. Союз — це Ядловський. У відповіді на те заявив Покійний таке: Нема защо мені дякувати, бо мені платили і я робив. Це цілком природне явище і не бачу тут якоїсь особлившої заслуги. Навпаки я дякую тій інституції, що мене, звичайного робітника, пригорнула до себе й дала мені варстат праці та можність прожитку. Як вірно я служив їй досі, так і далі буду її служити. Бо я не уважаю себе нічим іншим, а тільки слугою У. Н. Союзу і його членів.

Додати треба, що Покійний, як і всі інші робітники У. Н. Союза працював серед надзвичайно важких умовин. Платня була довший час жебрача, а щойно тепер дійшла до висоти 250 дол. в місяць.

Покійний зачав вже збирати матеріяли до писання споминів зі свого побуту в Америці й велика шкода, що нагла смерть перервала цю роботу.

Помер на рідній не своїй землі. На тій землі, до якої так прагнув заглянути, а яку довелось йому відвідати перший раз щойно тепер, по 40-літній важкій праці на еміграції. Хотів доконче власними очима оглянути ті землі, за яких долю не забував ніколи, підписуючи не один протест, складаючи не одну жертву.

Побачив ту рідну землю і на ній загинув. Рідна земля не хотіла відпустити знову за море костей того, що через 30 літ водив українську еміграцію серед американської пустині до обіцяної землі дорогою обеднання матеріяльних і духових сил.

Помер на передодні одержання дозволу на виїзд на Велику Україну, яку бажав конче побачити.

Гостюючи у Львові відвідав покійний між іншим і нашу Редакцію, де дуже інтересувався особливо уряджением нашої друкарні та працею в ній.

Земля пером визначному емігрантові та вірному синові Рідної Землі.

Заворожене коло.

В Газі — все по старому.

З Гаґи повідомляють, що в суботу 24. серпня ц. р. представники делегації французької, італійської, бельгійської і японської повідомили Сновдена про свої окончні фінансові пропозиції. Сновден заждав предложити йому на письмі ці пропозиції і тому засідання фін. комісії відсунено знова на необмежений час. Рівночасно відбувалися переговори вправі констатаційно-концеляційної комісії і в справі устійнення речинців евакуації. В нарадах брали участь Бріян, Стреземан, Вірт, Гіманс і Гендерсон. Одначе справа не посунулася ні трохи наперед.

Нота Сновдена.

Провідник гаґської конференції Жаспар отримав в суботу 24. серпня ц. р. від Сновдена ноту. Сновден домагається нового означення пропозицій, на які погодилися делеґації 4-ох держав вірителів, аби в цей спосіб підвищити річні рати для Анґлії, бо дотеперішні пропозиції уважає він за недостаточні. Німецький часопис „Дер Телеґраф“ подає до відома, що Анґлії пропонують 28 міліонів фунтів штерлінґів, себто цілих 60 відсотків з домаганої суми. — „Дер Телеґраф“ пише, що Сновден розмовляв в пятницю довго з Мекдональдом телефонічно і опісля заявив Жаспарові і Бріянові, що оферта цілком невистарчає.

—o—

Огидне вбивство священика і його дочки.

З Коросна надійшли вістки, що в ночі з пятниці на суботу незнані три бандити, узброєні в револьвери напали на приходство українського гр.-кат. священика о. Данила Пирога в Чеханах, пов. Коросно. Бандити в цілях грабункових почали розбивати шафи. І коли бл. п. о. Данило Пиріг що лежав вже в ліжку, просив заперестати грабунку, бандити стрілили два рази до своєї жертви. Одна куля поцілила в груди, а друга в голову і о. Данило Пиріг помер. Опісля віддали два стріли до дочки покійного Марії. Поцілена в груди і горло закінчила незадовго життя. Жінка священика оминула смерти лише в цей спосіб, що в критичнім часі находилася в стайні, яку бандити замкнули. Після того бандити втікли. Поліція розпочала слідство, яке не дало до тепер ніяких висліднв. Покійний о. Данило Пиріг мав 65 років, а його дочка Марія 35 літ.

—o—

В Задвірю полилася кров.

18 робітників ранених.

В Задвірю біля Львова є фабрика залізничних підкладів і телеґрафічних стовпів, в якій працює біля 150 робітників. Робітники ще перед 4-ма тижнями застрайкували, домагаючися підвишки платні. Власники фабрики не згодилися на підвищення платні і страйк продовжувався. *Аби зломити страйк, власники спровадили робітників з Дідич, які побачивши грізну поставу страйкуючих робітників, вернули до дому. Незважаючи на те, власники фабрики спровадили другу партію робітників вже з Брідщини. В пятницю 23. серпня ц. р. прийшло до проливу крови в Задвірю.*

Польська преса повідомляє, *що страйкуючі робітники мали напасти на страйколомів. Почалася бійка, яка покінчилася тим, що 18 робітників є ранених головно зпоміж страйколомів.* В часі бійки аґресивно мали заховуватися жінки. Щойно поліція розділила обі сторони. Частину ранених відвезено до шпиталя в Бродах, а частину до Львова.

—o—

Криваві заворушення в Єрусалимі.

50 осіб убитих, 200 ранених.

„Юнайтед Прес“ повідомляє з Єрусалиму, що в пятницю 23. серпня ц. р. прийшло до кривавих боїв між арабами і жидами, які покінчилися тим, що 3 особи є убитих а 50 ранених. Сотки узброєних арабів прибули в пятницю передполудднем до Єрусалиму, які після аґітаційних промов напали на жидівську дільницю.

Анґлійські власти замкнули доступ до міста. Віденська преса повідомляє, що бійка тягнулася понад 2 години. По обох сторонах билися сотки осіб. Висліди цеї двогодинної бійки страшний. 9 жидів і 3 арабів убитих, а 107 жидів і арабів поранених, з того 16 тяжко ранених.

Всі склепи в Єрусалимі позамикані. По вулицях їздять панцирні самоходи. Спокою беруть сотки узброєних в кріси поліцаїв.

З Єрусалиму надходять далі тривожні вістки про дальші бої між жидами і арабами. І так число убитих жидів зросло в неділю вже до 21 осіб, арабів до 25 осіб. З цілої Палестини надходять тривожні вісти, що араби нападають на оселі і жидівські хутори та допускаються формально кривавих погромів.

В Єрихоні прийшло до кривавих боїв, в часі яких араби мали убитих 40 осіб і 2-ох рабінів, а 50 осіб віднесло рани. Конфлікти між жидами і арабами прибирає що-раз грізніші форми, і переміняється у війну між обома народами. З тої причини анґлійські власти завісили в Єрусалимі всі щоденники і періодичну пресу. Редакції і друкарні преси обсадило військо і поліція.

В неділю 25. серпня ц. р. надїхав залізницею полк піхоти з Каїра, який зараз зайняв в повнім озброєнні визначені місця. Кілька анґлійських літаків острілювало скорострілами арабське село біля Єрусалиму Ліфта, де зібралися товпи фелахів і бедуїнів, задумуючи мабуть підсилити силу арабів в Єрусалимі. Між арабами є богато ранених і убитих. З огляду на те, що мала скількість війська не може боронити важніших місцевостей в Палестині, спокою берегтимуть воєнні літаки заосмотрені скорострілами. Палестинський уряд заосмотрив анґлійських горожан в зброю і амуніцію. Палестинський уряд візвав арабських провідників еміра Ель-Гусейна і Кязима-Пашу та кільканацять шеїків з провінції, яких робить відповідальними за дальший спокій в Палестині. В Єрусалимі проголошено виїмковий стан.

—o—

Перед переворотом в Австрії.

Ситуація в Австрії пригадує Італію з 1922 р.

„Ґрацер Таґепост“ оголосив в суботу 24. серпня ц. р. інтервю з одним провідником Гаймвери, яке викликало велику сензацію не лиш в Відні але в цілій Австрії. Провідник рішучо заперечив вістки, будьто би організація Гаймвер-а обмежила в найблищому часі свою активність і заперестала свої демонстрації і походи. Навпаки Гаймвер-а уладить в осени в Відні і його околицях цілий ряд походів і демонстрацій. Між іншими проектується уладити в Відні перегляд всіх організацій Гаймвери. В ревії візьме участь біля 30 тисяч осіб. Далі цей провідник заявив, що неправдою є, будьто би президент віденської поліції Шобер домагався від організаці Гаймвери обмеження їх діяльности. Також канцлер Стреруєвіц, який задумував передтим видати загальний наказ уладжування партійних походів, відступив від свого наміру, з причини опозиції кількох членів кабінету і краєвих старостів. Гаймвер-е задумує повести в осени акцію за зміною конституції в Австрії. На закінчення заявив цей провідник Гаймвери, що теперішне положення в Австрії пригадує дуже положення Італії в 1922 р., себто перед походом фашистів на Рим.

—o—

Напад на порохівню.

З Варшави повідомляють, що невідомі справники намагалися в ночі з пятниці на суботу висадити в гору порохівню 8. полку кінних стрільців у Влоцлавку. Але справників спостеріг стрілець Сергій Пакін, якого справники ранили в ліву ногу і втікли. Військова жандармерія і поліція ведуть доходження.

—o—

Зі спортового життя.

Лігові змагання.

Львів. Польонія (Варшава)—Поґонь 2:0 (0:0).

Лодз. Легія—Л. С. К. 1:1 (1:0).

Варшава. Варшавянка-Вісла 3:2 (1:1).

Познань. Варта-Рух 5:0 (2:0).

Товариські змагання.

Львів. Чорні-Гасмонея 5:0 (4:0).

Станиславів. Україна-Гакоаг 3:1 (2:1). Змагання з Гакоаг, що відбулися в суботу, виявили велику перевагу української дружини, для якої голі стрілили: Лисик (2) і Кобзяр (!) Гакоаг стрілила одинокого свого гола з не зовсім слушно продиктованого карного в 3-ій мінуті гри. Численно зібрана публика витала перемогу української одинацятки овацийно.

Львів. Чорноморці-Україна комб. 4:3 (2:1).

—o—

З нових досягнень техніки.

Згукові фільми, їх історія й будучність.

Ніодин винахід не наробив у світі досі стільки шуму та крику, що згукові фільми. Не тільки фахові фільмові та кінові журнали розписуються про них, але майже вся поважна преса обох континентів приносить як не що-дня, то найменше раз на тиждень якусь більшу статтю чи розвідку про нові здобутки в згукових фільмах. Спеціяльно американські і німецькі фільмові концерни, котрі здебільша мають до своїх услуг кілька щоденників (що поміж собою ведуть завзяту конкуренцію), стараються один другого перед світом випередити ріжними новими здобутками в цій ділянці, реклямуючи ці здобутки залежною від себе пресою.

Тому, що згукові фільми для нас покищо „терра інкогніта" та й нескоро в нашій закутині буде можна їх оглядати й почути, хочу хоча цею дорогою дати читачам в коротких словах погляд на згукові фільми, їх історію та можливу будучність.

Винахідниками згукових фільмів є німці. Трьох товаришів, д-р Енґль, Ганс Фогт та Массоле запродукували вперше в Найбабельсберґу коло Берліна в 1919 р. фільмову знимку враз з речитативом знятої особи, артистки п. Фрідель Гінце. Присутні, найповажніші фільмові промисловці висміяли тоді цю „забаганку". Та винахідники не кинули праці. Вже 17. жовтня 1922 р. запродукувалися вони новим згуковим фільмом в Берліні у великій салі Альгамбра, де мала нагоду бути і я. І дійсно, я бачила вперше на екрані, як люди говорили, як їх інструменти заграли. На мене, признаюся, зробило це велике вражіння, одначе коли я прислухалася розмові деяких режісерів, почула те саме, що було й за першим разом в 1919 р.

Винахідники продовжали дальше працю. Тому, що ніхто з німецьких промисловців не хотів їх далі фінансувати, вони знайшли одного швайцарського адвоката, котрий згодився покривати кошти згукової імпрези. Від цеї хвилі винахідники перенеслися з Найбабельсберґу до Берліна і відкрили своє ателіє в салі Шуберта при Більовштрассе. Цілий штаб, який був занятий при продукції згукових фільмів, не переходив 50 осіб, проте викінчувано денно пересічно 50 метрів. У тім часі зроблено такі згукові фільми „Життя на селі", „Дівчинка з сірничками" та коло 15 одноактівок з ріжних актуальних життєвих епізодів. У 1925 р., коли в кіні „УФІ" висвітлювано один зі згукових фільмів, ціла преса без виїмку осудила, що згукові фільми є покищо утопією. З причини малої фреквенції фільм знято з екрану вже другого дня, нслідком чого швайцарець перестав підприємство дальше фінансувати.

В тому самому році винахід трьох німців купив фільмовий міліярдер з Америки містер Вілям Фокс і поручив зараз в Америці поробити потрібні машини. А коли вони були готові, розпочав у 1928 р. продукцію згукових фільмів на більшу скалю. Винахідники залишилися в Німеччині і працюють далі на цьому полі при найбільшім концерні „УФА". В дійсности згукові фільми є ще в пеленках; треба дуже багато мірити, провірювати, шукати новостей, призадумуватись над їх удосконаленням і ще не один р'як мине, поки вкінці ілюзія буде відповідати дійсности.

На Радянщині пороблено минулого року перші зусилля, щоб розпочати масову продукцію згукових фільмів. Покищо зроблено одну картину п. з. „Дуже добре живеться". Фільму ставив знаний режісер Пудовкін у Ленінграді. ВУФКУ вислало своїх людей до Америки, до Німеччини та Ленінграду з метою вивчення, як ставити згукові фільми, а його управа вже тепер будує на київській кінофабриці спеціяльну апаратуру до виїмок згукових фільмів.

Зусилля й заходи над створенням згукових фільмів можуть створити у нас переконання, що дотеперішні т. зв. німі фільми дійшли вже до кульмінаційної точки свойого розвитку. Могло би здаватися нам, що скінчився та пережився німий фільм, давши те, що завдяки своїй безтоновости міг дати. Він свого часу (ще так недавно!) відкрив нам зовсім нову ділянку в цілком відокремленими засобами мистецької творчости т. зв. десятої муви. Одначе про фільми у їх дійсному значінні можна так довго говорити, як довго в них вбережена їхня первісна безтоновість. З хвилею втілення в них говореного слова, фільми стаються ілюстрованими сценічними драмами.

В німих фільмах творить геній режісера, а в згукових фільмах промовляє до нас з екрану геній драматурга зі всіма пластичними вальорами слова. Весь оригінальний здобуток образового висловлювання людських переживань і пристрастей, уся оптична самовистарчальність фільму сталася би безпредметовою. Тому годі ворожити пластичному слову довготривалість. Не грають тут ролі технічно-фінансові причини, ваге існує трудність узгіднення руху уст з виговорюваним словом, неприродність голосу в репродукції, нерівномірність відтворення трагічного голосу й також жесту, вкінці зломання засади дотеперішньої міжнародности фільму. Згуковий фільм требаб робити для кожної народности інший!

Можна висунути ось які закиди проти згукових фільмів: пластика слова не дасться ніколи погодити естетично з подвійним виміром екрану, себто ті два елементи ніколи не перестануть себе поборювати. Фільм і слово мають по суті відмінну магію й у фальшивій спілці все будуть гнести себе в засалничому дісонансі, якого ніколи не збудуться. Іншими словами слово вносить до фільму глибокий зовнішний дісонанс і накидує йому чужі права простірної сцени та її перспективичну монотонію. З усіх тих причин згуковий фільм перестав би бути в дійсности фільмом.

Німі фільми або, як їх називають, музичні, одно- або більше колірові, підуть дальше шляхом нових оригінальних здобутків. Згукові фільми можуть по довгих та тяжких трудах дати нам хіба дешевенькі театральні вистави, доступні для всіх і можливі до кількаразового повторювання в кожній порі і денебудь, але під умовою, що продукція згукових фільмів подешевіла би до цього степеня, що була би дешевша від продукції німих фільмів. Покищо є це тільки мрією, котра мабуть ніколи не здійсниться. Бо фактично добрі згукові фільми є нічим іншим, як копією живого театру, а живий театр ніколи не переведеться, таксамо, як ніколи не перестане захоплювати нас чар живого артиста-мистця.

С. Куликівна.

НОВИНКИ

— **Нема овочів ні дерев.** Остання зима знищила своїми морозами більш як 12 міліонів овочевих дерев; наслідком цього найзвичайніші овочі такі як черешні або вишні майже щезли з ринку, а яблока та грушки страшенне подорожіли.

— **Крадуть як круки.** Відставили до арештів інспектора листарів на головній почті у Львові, Кубалю, що забрав 8 листів з Америки; мав він каменицю і був заможньою людиною. — 8 місяців вязниці дістав 26-літній професійний ошуканець Столецький за необережну, вже не першу, крадіж чужої валізи на залізниці. Поліція арештувала на протязі дня сім осіб за ріжні дрібні крадіжі дома та на вулиці, а не зловила вломників, що обікрали два помешкання.

Ще два зїзди: від 14. до 28. вересня в Варшаві міжнародній зїзд туристичних союзів, а від 26. до 29. вересня у Вильні польських природників.

— **З еміґрантського пекла на Кубі.** Черновецький „Час" приносить таку новинку: Богато еміґрантів усіх країн Европи, бажаючи дістатися без дозволу до Америки, їдуть на недалекий від Америки острів Кубу, щоби звідти пробувати щастя переходу до американської границі. Між ними як стверджено, є також багато українців. Всі ті еміґранти присуджені здебільша на загладу. Умови прожитку на Кубі незвичайно важкі: брак праці, пекольна спека і всякі недуги складаються там на справжнє еміґрантське пекло. В додатку подає тепер англійська преса про ще одну жахливу пастку, яку заставляють на еміґрантів кубанські пачкарі, що складаються з ріжних злочинців. Вони зорґанізовали на Кубі велике підприємство перепачковування людей до Америки, очевидно за добрі гроші. В самому перепачковуванні людей до країни долара не було би нічого надзвичайного, коли-б воно не було таке страшне і злочинне. Коротко сказавши, кубанські пачкарі не перевозять зовсім еміґрантів до Америки, але їх простонапросто вбивають, грабують їх гроші, а трупів кидають у море. Упоравшися в такий легкий спосіб з одним транспортом, вертають по якомусь часі по другий, щоби з ним зробити те саме. Кубанська поліція впала нарешті на слід цих злочинств і почались арешти серед комендантів і залоги найбільш підозрілих пачкарських кораблів. Одначе слідство натрапляє на величезні перепони задля браку свідків, бо ті, що могли би щось більше сказати, лежать на дні моря. До тепер поставлено перед суд тільки команду одного такого корабля „Делірію", який доказано вбивство 11-ох еміґрантів одного возницького агента.

— **Англійці про Польщу.** Польська преса підкреслює велику пропаґандистичну вагу виїзду польської скавтової дружини на всесвітній злет скавтів до Біркенгед в Англії. „ABC" зазначує при цій нагоді, „що в Англії багато англійців, не лише зпоміж учасників зїзду, не знає навіть про істнування Польщі". Один англійський полковник, бажаючи похвалити гарну видержку польських скавтів, сказав їм для приємности „харашо"! Майже одночасно варшавська „Епока" поміщує кілька замітоk з приводу появи малого підручника історії Польщі в дуже поширеним англійськім видавництві „Home University Library". Автором цієї книжечки є проф. сучасної історії в університеті у Деблині ірляндець П. Ц. Алісон Філіпс. Книжка написана зі симпатією для Польщі, має такі інформації: „маршал Пілсудський почуваючи себе безсильним супроти конституції, як президент відступив у затишний куток і тільки уважно стежить за подіями. Після плебісциту на Горішньому Шлеську „польські війська під проводом... ґенерала Корфантого заняли всі південно-східні повіти". Можна повторити за англійським ґенералом: „харашо"!

— **Сноведен з жінкою.** Представник Англії, Сноведен, не є в Гаазі сам, його супроводить, як завсіди, його жінка, що допомагає йому в усіх державних справах. Пригадують, що 1924 р. коли Сноведен був уперше міністром скарбу до нього зголосився один чужинний журналіст з проханням дати йому інтервю. Секретар Сноведена відповів на це: „Нині пан міністер не зможе вас приняти, бо панство є дуже заняті підготовкою бюджету на найближчу сесію парляменту". „Яке панство?" спитав здивований чужинець. „Якто? пан і пані Сновден".

— **Дипльомати і алькоголь.** На домаганнє вашинґтонського сенату тамошня провінційна влада приготовила спеціяльне справоздання про відношення чужинних дипльоматів до закону про заборону продажі алькоголю. Із цього справоздання ясно, що ті дипльомати не шанують цього закону: за 1928 р. поліція затримала більш 150 членів дипльоматичного корпусу у нетверезому стані; у 37 випадках у такому стані вони були керманичами авта.

— **Словяни переможуть.** Німецький професор з Берліна Р. Кучинський, знімчений словянин, мав цими днями відчит в американськім університеті Норт Вестери про біольоґічну силу ріжних рас. Він доказував, що народи ґерманської та романської раси поволі занепадають, зате словянські народи сильно розростаються. Тому на його думку, в недуже далекій майбутности словяне запанують над світом. Чи світ вийде на цьому добре? — про це вже всі сучасні живі знати не будуть.

— **Маскані про оперу.** В одному італійському журналі Петро Маскані задумується над своєю карієрою і долею опери: „За все життя написав я 14 опер. Остання чотирнайцята буде імовірно справді останньою, бо я перестав займатись композицією. Не задля недостачі натхнення, а тому, що не бачу потреби творити таку лірику. Із усіх моїх опер тільки одна „Кавалєрія рустікана" зеднала собі світову славу; інші лишились невідомі, хоча я вважаю їх негіршими від тамтої. Більшість після воєнного покоління не цікавиться вже оперою, бо опера звертається до душі, а загальна течія домагається, щоби скривати душу і не пригадувати, що вона істнує". Якщо правдою є, що опера загибає то на кожний випадок розяснення італійського композитора дуже неясне і поверховне.

— **Ріжні вістки.** В Естонії зменшать час обов'язкової військової служби на 8 місяців з огляду на ощадність державного скарбу. — Цьогорічні жнива в Росії мають бути по офіціяльним даним кращі, ніж пересічні. — Уряд СРСР скасує всі свята разом з неділею, а замість цього звільнятиме працюючих пропорціонально на два дні. — У Сінґапурі святкували офіціяльно відкриття великих плаваючих доків, привезених минулого року з Европи англійцями для морської бази, потрібної їм. — На місце відомого довголітнього кабаретового театру в Парижі „Мулен-Руж" буде заведене кіно. — В околицях Ковна когут задзьобав на смерть 2-літнього синка артиста опери в Ковні Біри. — Один із директорів Т-ва обезпечень у Франкфурті 28-літній Зауербрай щез; підозрівають, що полетів літаком, на якім учився кермувати. — У міжнародніх шахових змаганнях у Карльсбаді на перше місце вийшов досі Капаблянка, за ним іде Нємцович, а відтак Шпільман. — У листопаді приїжає до Варшави на гостинні виступи відома російська балеріна Анна Павловна. — Шведські летуни, що пробували встановити летунський шлях між Европою і Америкою через Ґренляндію переконались, що тамошня химерна температура на це не дозволяє.

— **Справлення помилок.** У статті І. Калічака п. з. „Памятник Української Бригади в Чім. Яблін-

нім („Діло", ч. 188) зайшла в двох місцях помилка з німецького назвою тої місцевости. Німецьке Яблінне називається в німецькій мові не Daur-Габель, а Дайч-Габель. — У фейлетоні д-ра Бірчака в томуж числі „Діла" перекручено в 4-ій стрічці останнього відступу слово „уважано" на „уважаю", в 13-ій стрічці слово „голова" на „головою".

Дописи.

ПОТЕЛИЧ. (Вистава пєси Старицького „Ніч під Івана Купала"). Відрадніше стає, коли бачиш, що в наших селах робиться та освітньо-виховна, чи перший погляд маленька робота, що всеж таки буде помітна у своїх наслідках. Гостюючи випадково в Потеличі, мали ми нагоду переконатися, що тамошня інтелігентна молодь не спить. У невеличкій домівці уставлено сценку з дуже гарними декораціями роботи п. Петришина. На цій сценці відіграно в неділю 18. ц. м. „Ніч під Івана Купала" Старицького і ця виставка викликала у присутніх правдиве захоплення. На маленькій сценці проходили всі дії вистави гарно, без найменших замішань, а сама гра аматорів заслугує на щиру похвалу. Зокрема слід підчеркнути викінчену до подробиць гру головних дієвих осіб: п. Марійки (Параска), й Олі (Галя) Хмеликівних та В. Божика (Василь); Б. Дороцький (Левко) дав теж гарну й повну дотепу креацію. Не диво, що потеличани домагаються повторення цієї вдатної вистави. — Працюй, молоде, бо твоя праця видасть добрі овочі! — **К. І Р.**

НЕМИРІВ. (Кому завдячує Немирів свій розвій?). Дотично допису в „Ділі" ч. 177 з дня 10. серпня ц. р. п. з. „Низка вражінь приїзшого" прошу помістити ших кілька слів вияснення: П. Кріпик зі Знесіння, будучи короткий час в Немирові, зазнав, як пише, милого почування зі зросту української сили в нашім містечку. Але він забув видно написати, або не знав того, що зріст нашої сили в Немирові — це плоди кільканацятьлітньої душпастирської і громадянської праці бувшого пароха, Всеч. о. Івана Кипріяна. Його памятники такі: вежа на церковнім будинку, дім читальні „Просвіти" з просторою салею для театральних вистав, позичкова каса, мішаний хор, дута орхестра, а що найважніше, то те здорове зерно, яке він кинув між тутешне громадянство, зерно національної свідомости і самопошани. Тому не диво, що воно росте нині буйно, бо „раз добром налите серце ввік не прохолоне". За все те належиться щира подяка доброму душпастиреві і громадянинові, о. Іванові Кипріянові. — **о. Володимир Микулович.**

СОКАЛЬЩИНА. (Посвячення Народнього Дому в Городловичах). Нема, здається, більше відрадної хвилі в громадській праці від цієї, коли народні робітники на власні очі можуть оглядати овочі своєї праці та ще й перед сусідами ними похвалитися. До таких відрадних хвиль можна зачислити будову власних домівок, у котрих під теперішній час зосереджується все життя в громаді. Такий гарний момент переживала і громада Городловичі, пов. Сокаль, дня 4-го серпня ц. р., посвячуючи свою нововибудовану домівку. Акту посвячення доконав о. декан Карпяк з Ульвівка в присутности всіх громадян Городлович, делеґацій з поблизьких громад і наших товариств та представників повітових установ зі Сокаля, після чого виголосив гарну промову. Промовляли ще: присутні на святі пос. Кохан, представник усіх повітових установ п. Гр. Бараник і інші. „Народній Дім", побудований городловичівцями, представляється дуже гарно і помістив уже в своїому нутрі читальню „Просвіти" з драматичним гуртком, споживчу кооперативу і районову молочарську централю. Праця в тій громаді спочиває в руках самих селян, але ведеться взірцево, і то на всіх ділянках громадського життя. Побажатиб, щоб і надальше не опали руки тим щирим робітникам на народній ниві, а тоді Городловичі стануть уже небавком в ряді найсвідоміших громад Сокальщини.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок, 26-го серпня, г. 7·30 веч. „Галька", опера Монюшка.
Вівторок, 27-го серпня, г. 7·30 веч. „Жидівка", виступ І. Дитаса.

Кіна.

Апольо: „Найкраща жінка Парижа" і „Понад рівнем".
Кольосей: „Їздець без голови".
Лев: „Самсон і Даліла".
Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.
Марусенька: „Любовні авантюри" Гаррі Ліптке.
Оаза: „Весела війна" і „Моряки горою".
Паляс: „Пресові упирі" і „Остання любов короля".
Пан: „Свята брехня".
Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".
Фатаморґана: „Чодовік сміху".
Химера: „Пат і Паташон героями".
Утіха: „Вузол смерти", Люпінг Луп.

Програма радіо.

Вівторок 26-го.

Варшава (1411,7). 18·30 Популярний концерт. 20·00 Фортепян.
Краків (312,8). 19·00 Всячина.
Познань (335,8). 19·00 Артисти театру. 20·00 Концерт Моцарта.
Бреслав (253) 21·15 Легка програма.
Ляйпціґ (259) 19·30 Відчит про Росію і рос. концерт.
Кенігсберг (276) 20·00 Північна музика.
Копенгаген (281) 21·00 Данські пісні.
Загреб (307) 20·30 Хорватський хор.
Льондон (356,3) 12·30 Органи. 20·00 Військова орхестра.
Берлін (418) 16·30 Радіоорхестра. 21·30 Солісти.
Рим (441) 21·00 „Приятель Фріц", опера Маскаиі.
Прага (487) 16·30 Концерт.
Мілано (501) 20·30 Радіоквінтет.
Відень (516,3). 20·00 Концерт Деві Ліпинської.
Будапешт (550) 17·45 Військова орхестра.
Київ (800). 17·00 Легкий концерт. 19·00 Опера.
Москва (825). 20·30 Вечір музичний у студії.
Ленінград (1000) 19·00 Концерт.
Харків (1304) 19·00 Година музичної культури.
Париж (1725). 16·45 Концерт. 22·00 „Льогенґрін".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Чіпки і Ле-ле. Галактіона 115 26—?
Броди, вівторок, 27.VIII.
Одесько, середа, 28.VIII.
Золочів, четвер, 29.VIII.
Наддніпрянський Хор Котка,
Яблонів, вівторок, 27.VIII.
Косів, середа 28.VIII.
Кути, четвер, 29.VIII.
Снятин, пятниця, 30.VIII.
Коломия, субота, 31.VIII. 228 9—?

Вписи до 7. клясової всенародньої дівочої школи ім. Шевченка у Львові (вул. Мохнацького ч. 12) вже розпочалися і відбуваються що-дня від 9—12 год. рано і від 3—6 год. пополудні в канцелярії школи. Там також приймається зголошення дітей до захоронки на Стрийському передмісті. — **Старшина Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок.** 343 1—3

Дирекція державної гімназії в Перемишлі оповіщує: Правильна наука дня 4. вересня, 3-го отворення шк. року; додаткові вписи і вступні іспити дня 2. вересня. 344 1—1

Посвячення пропамятної таблиці в честь директорки Марії Примівної, в будинку Українського Інституту для дівчат в Перемишлі, відбудеться у вівторок дня 3. вересня ц. р. (в день отворення шкільного року в гімназії Інституту). Свято попередить панахида в каплиці Інституту. — Комітет для вшанування памяти дир. Примівної запрошує на це свято всіх бувших інститутон, а також всіх приятелів і знакомих Покійної, щоб спільно зложити поклону Її тіням. 346 1—1

Вписи на грацькому університеті (зимовий семестр 1929/30) трівають від 1.X-28.X. 1929. Подання в справі приняття треба внести найпізніше до 1.X. (через тов. „Україна"). Техніка: вписи 30.IX—12.X. 1929; подання найпізн. до 26 IX. 1929. Ближчі інформації подає: Ukrainischer Studentenverein „Ukraina" Graz, Universität.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 191 23-?

СОНЯШНИЙ, фронтовий покій з цілим удержанням для 3 студентів або студенток — винайму. Відомість: вул. Кохановського ч. 73. I. пов. двері ч. 8. 329 2—3

ВИНАЙМУ покій без харчу для двох студенток. Ваньова Ґавзнера 11. 341 2—3

АДВОКАТ д-р Селезінка в Радехові шукає концепієнта від вересня. 347 1—2

НА СТАНЦІЮ прийму учеників. — Кордасевичева, вух. Чарнецького ч. 26. I. пов. 345 1—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ҐІРШШПРУНҐА, вул. Личаківська ч. 34. Вписи на: 1) однорічний, торговельний курс для молодіжи, 2) піврічний торговельний курс для дорослих, 3) курси стенографії, 4) курси писання на машинах — відбуваються щодня від 9—12-тої і від 3—6-тої. — Початок науки 2/9 ц. р. 350 1—5

Ширіть наш часопис!

ВІД 7. ДО 19. ВЕРЕСНЯ

IX. СХІДНІ ТОРГИ

У Л Ь В О В І

ЩОРІЧНИЙ ЗЇЗД ВИСТАВЦІВ, НАБУВЦІВ, І ЗВИДЖУЮЧИХ З ЦІЛОЇ ПОЛЬЩІ ТА 24 ЧУЖИХ ДЕРЖАВ.

ВІДДІЛ РІЛЬНИЧИХ МАШИН, ВІДДІЛ ОСОБОВИХ І ТЯҐАРОВИХ САМОХОДІВ, ВІДДІЛ БЕТОНОВОГО БУДІВНИЦТВА, ВІДДІЛ ПРИЛАДДЯ І УРЯДЖЕННЯ ДЛЯ РЕМІСНИЧИХ ВАРСТАТІВ. ЯПОНСЬКА ҐРУПА. (138 ФІРМ). ГОДІВЕЛЬНИЙ ТОРҐ РЕМОНТОВИХ І ЛЮКСУСОВИХ КОНЕЙ, РОЗПЛОДОВОЇ ХУДОБИ, РАСОВОЇ ХЛІВНОЇ ОТАРИ І ОВЕЦЬ, ТОРҐ ДРОБУ, ҐОЛУБІВ І КРІЛИКІВ.

50% залізнича знижка в поворотній дорозі зі Львова для приїжших, за виказанням карти вільного вступу на Торги. 25-відсоткова знижка на польських воздухоплавних шляхах. Сталі карти вступу до набуття в цінї по 12 зол. в бюрах „Орбісу" і Східних Торгів.

Придія кватир на голосенім дворци у Львові. Інформації в Заряді Східних Торгів, Львів, виставова площа, Телефон 9-64, 77-97, і 77-98.

РЕАЛЬНІСТЬ на Вульці Панеиській, 2 морги саду, продам. — Відомість вул. Сташица ч. 8/11 на право. 322 3—3

ПРИЙМУ на станцію учениці. Зголошення: Костецька Куркова 4. 339 3-4

ПРИЙМУ ученика на станцію, Мироновичева, вдова по судді, Красінських 15, партер. 338 2—?

МЕШКАННЯ для панночок близько гімназії С. С. Василіянок і шкіл „Рідної Школи", Хата гарна, опіка, добрий харч — Відомість Адміністрація „Діла" 348 1—2

НА СТАНЦІЮ прийму ученика з нижчих клас, близько годовної гімназії. — Кордасевич, вул. Муравська ч. 48. I. п. 343 б. 1—?

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 23—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дешево виправи студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 8—22

Научне Заведення З. Ольшевського. Львів, Куркова 38. тел. 31—14, приймає від 26/8 в год. від 9—12 і 16—18 в винятком неділі

В П И С И
на шкільний рік 1929/30
до 1-річної школи купецького підготовлення, на 2-літні торговельно-господарські курси, на річні і 5 місячні торговельні курси, на курс стенографії та писання на машинах.

В школі зворот чесного за діти урядників і державних службовників.

Для бідних — підручники з шкільної бібліотеки. 350 1—5

УГНОЇ ШТУЧНІ
ТОМАСИНА
СУПЕРФОСФАТ
АЗОТНЯК
Соли потасові
красні і заграничні
Салітра вапняна
Нітрофос - салітра хорівсь.
Салітра чілійська
Сірчан амону
ВАПНО НА УГНІЙ
Успулюн найлучша насінна заправа.
ТОЧНА ДОСТАВА
Догідні услівя кредиту
Иосиф Каррах
ЛЬВІВ, КОСТЮШКА 18.
Поучення і цінники — даром і оплачено. 76 5—4

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни: також тапіцеровані меблі, власного виробу — найдешевше в **Дорогеум Льва Сапіги** 34. телеф 15-01. 44 4—?

ДАХІВКУ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни фабричні. 272 б 2—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 191 (11.482). Львів, середа 28. серпня 1929. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Белъгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Мірило свідомости народу.

Львів, 27. серпня 1929.

Мірилом свідомости й культурности народу, мірилом громадянської рухливости і життєздатности є преса, її інтелектуальний і моральний рівень, її почитність, сприймання її суспільністю й аперцепування голошених нею ідей, здійснювання висуваних кличів. Сміло можна твердити, що морально наша преса, особливо преса інтелігентська, стоїть дуже високо, без порівнання вище від преси сусідської: румунської, польської і навіть чеської. Моральний рівень нашої популярної преси теж вищий від такогож рівня сусідської преси, але дещо нижчий, як нашої преси інтелігентської, через демагогію і нетерпимість, що від часу до часу каламутними бурунами заливають її сторінки.

Також інтелектуальний рівень нашої преси доволі високий. Про це можна видати відповідний, обективний осуд тільки на основі аналогії, перевівши порівнання з чужинною пресою. Назагал наша преса у важких умовах, борикаючись з численними перепонами й недостачами, гідно сповнює своє завдання. Не значить це, що наша преса є ідеально добра, що вона не має своїх недостач. Навпаки, наші робітники пера більше, як хто-небудь інший, можуть вказати на браки нашої преси й її недостачі. Але з чистим сумлінням та горстка людей, що працює в пресовій ділянці, може сказати, що вона все зробила, щоби пресу в межах матеріяльної спроможности поставити на відповідну висоту.

Зате не виповнило своїх обовязків відношенні до своєї преси українське громадянство. На це вже нераз звертали ми увагу і — на жаль — даремне. Почитність нашої преси є мінімальна. Така мінімальна, що навіть стидно признавати-ся. Недавно доводилось авторові цих рядків говорити на цю тему з одним чужинцем. „Скільки вас під Польщею?" — питає він. „Сім міліонів!" — відповідаю. „А скільки маєте щоденників?" Признаюсь, я зніяковів і відповів по-тихо: „Один". І негайно почав я говорити про нашу бідність, про важке життя. Мій розмовець спокійно зупинив бурхливу хвилю моїх жалоб і нарікань і поставив дальше питання: „Який тираж (наклад) вашого одинокого щоденника?" Я довго не міг прийти до себе. Мнявся у своїй відповіди, обходив її — як то кажуть — поза плоти й огороди. Але мій співбесідник почав натискати. Тоді я з почуттям сорому подав йому наш невеличкий тираж. І тепер він почав говорити про те, що він нас розуміє. Розуміє наше важке положення, наше лихоліття, але що читає українське духовенство, учительство, тисячі української інтелігенції вільних професій: адвокати, лікарі, інжиніри, кооператори, купці, студенти? Хіба неможливо, щоби кілька десяток української інтелігенції нічого не читали. Таж преса у кожного культурного народу, у кожної культурної одиниці належить до речей необхідних, конечних! Хіба, що вони читають чужу пресу, а бойкотують свою. Але як тоді погодити ваші аспірації з таким нерозвиненим, просто примітивним розумінням значіння преси? Виглядає так, якби ви були народом анальфабетів — і то не лише з огляду на масу, але також з огляду на інтелігенцію, яка є культурною еманацією тієї маси. А сьогодні такі часи, що для культурного примітивізму не має місця.

В тому напрямку довго говорили ми з чужинцем (німцем). Він вказував мені на культурний рівень (завдяки поширенню преси) латишів (2 міліони населення), естонців (1.2 міліон.), і навіть литовців (2 міліони), а я мовчав, понуривши голову. Я мовчав, бо боронити нашу інтелігенцію перед закидом анальфабетизму було важко, а вказувати на те, що вона живе духовою стравою „Вєк-ів Нови-х" і „Ґазет Поранних" було незручно. Бо тоді у ще гіршому світлі вийшлаб наша інтелігенція. Мовляв, вона якась спеціяльно садистична, годуючись описами убивств на еротично-сексуальному підкладі. А, на жаль, це відповідає дійсности. Їдучи трамваєм рано кожний може побачити в руках інтелігента-українця „Ґазет-у Поранн-у", а пополудні „Вєк Нови", в рідше жидівську „Хвілю" або санаційно-фашистівське „Слово Польске", **а найрідше „Діло".** Те саме явище можна заобсервувати й на провінції. Підчас вакацій на одному літнищі жінка гімназійного вчителя (українка), передплатничка „Ґазет-и Пор.", коли одного дня не одержала „свого органу", просто попала в шал. Це є факт.

Обсервуючи ці явища, доводиться тільки сумувати. Що ми варта? Хіба ми не в неволі чужої преси і то преси низького морального рівня! А така неволя гірша від всякої іншої, бо цеж наркотик, який убиває нашу думку, нашу волю, який нас обезвладнює і розкладає.

На чужу пресу, нам ворожу, ми видаємо великі гроші, не вважаючи на нашу бідність, а своєї вимагаємо на кредит, якщо взагалі навертаємося до неї. Хіба це не скандал, що у Львові виходить тільки **один-одинокий** український щоденник, а **шість** польських і **два** жидівські, при чому Сх. Галичина консумує ще сотні тисяч примірників краківської і варшавської польської та жидівської преси? Адже Львів є природним центром української національної території під Польщею. І як ми виглядаємо в тому Львові і поза ним?

Протягом кількох літ ішли постійні нарікання на наш орган, що він малий обємом, що неповний, що поминає деякі ділянки і т. і. В останньому році ми побільшили обєм, увели нові відділи, збільшили інформаційний діл, заангажували нових кореспондентів. Але через те кількість передплатників не збільшилася. Навпаки підчас вакацій значно впала.

Досі не витягано з цього факту ніяких консеквенцій. Наша адміністрація нікому не стримувала висилки газети, не вважаючи на значні борги. Але тепер, після вакацій і після жнив маємо право вимагати, щоби наші довжники в першу чергу вирівняли свої борги, щоби сповнили лояльно свої зобовязання супроти нас, як ми суперльояльно сповнювали і сповнюємо супроти них. А крім того звертаємося до нашого громадянства, головно до нашої інтелігенції, щоби вона прокинулася та щоби ділом засвідчила свій інтелігентський ценз, щоби своєю байдужністю, якоюсь дивоглядною пасивністю, просто ігнорованням своєї преси не довела до того, щоби ми в 50-ліття істнування „Діла" (що минає 4. січня 1930) не були примушені знову вернути до 4-сторінкового обєму. Памятаймо, що преса, її почитність та її поширення є мірилом свідомости і культурности народу, а в першу чергу його еманації — інтелігенції.

Грім може спалити Ваші стоги й полуківки, тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер" Львів, вул. Руська ч. 20.

Австрія на вулкані.

Напередодні домашньої війни в Австрії.

Недавно прийшло в Ст. Льоренц біля Ґрацу у Стирії до величезної стріляниии між двома на військовий лад сформованими організаціями: між християнсько-суспільною „гаймверою" і соціялдемократичним „шуцбундом". Вислід тої стріляниии, яка зачалася з того, що одна організація не хотіла допустити до зборів другої, виявився у двох сотнях ранених і двох убитих. Коли не було більше вбитих, то тільки тому, що обі воюючі сторони, стрілюючи до себе зблизька, вкінці помішалися поміж собою так, що уставлений на площі біля церкви машиновий кріс не мав спроможности пустити між них регулярний огонь...

Від хвилі тої масакри, за яку соціялдемократичний „шуцбунд" всю вину складає на провідників „гаймвери", і так загострене положення в Австрії загострилося незвичайно. Обі сторони, себто „шуцбунд", за яким стоїть цілий могутній соціялістичний табор, і „гаймвер", яку піддержують усі ті, що бояться диктатури соціялдемократичної партії, лагодяться до ґенеральної розправи. Коли читати австрійську пресу і її алярмуючі статті й замітки, то нема сумніву, що положення в Австрії тепер дуже критичне і що там в кожній хвилині може прийти до загального вибуху.

Ситуація в австрійській республиці напружена здавна, можна сказати: з хвилею проголошення її незалежности в 1918 р. З того часу аж по нинішній день там кипить, від тоді до нині йде там завзята мобілізація сил у двох політичних напрямах: соціялістичнім і протисоціялістичнім. А в ряди-годи приходить там до меншого або більшого вибуху пристрастей, що позначується кожним разом якоюсь скількістю вбитих і ранених. Одним з таких саме вибухів був і вибух у Ст. Льоренцен з минулої неділі.

Слід обективно признати, що соціялістичні провідники, принайменше до дня масакри у Ст. Льоренцен, намагалися не допустити до збройного виступу „шуцбунду", що неминуче мусів би довести до вибуху домашньої війни. Соціялдемократи свідомі того, що австрійське село станулоб цілє проти них на випадок виступу „шуцбунду" з метою передати владу в Австрії в руки соціялдемократії. А що австрійське село, що створило для своєї оборони саме згадану „гаймвер", не менше озброєне, як і робітництво по містах, то вислід такої домашньої війни на всякий випадок неневний. Це головна причина, чому соціялдемократичні діячі і творці „шуцбунду" здержували своїх прихильників перед „маршом на село".

Після подій у Ст. Льоренцен, як можна було вносити з віденської преси, соціялдемократи змінили свою тактику. На зібранні мужів довіря тої партії рішено не відкликуватися більше й не апелювати до влади, але розбудувати організацію „шуцбунду" так, аби вона в кожній хвилині була готова відбити всі прямовані на неї атаки. Це очевидно вже зовсім інша мобілізація напередодні виступу.

Одночасно і друга сторона приготовляється первово до розправи. Про це провідники „гаймвери" говорять явно-славно, заповідаючи, що за вбивство члена „гаймвери" (у второк 20. ц. м. на Трієстерштрассе у Відні) соціялдемократи мусять дістати таку научку, яку будуть памятати навіть будучі покоління. З енунціяцій тих-же провідників виходить теж, що вони приготовляють похід 30.000 армії „гаймвери" на соціялістичний Відень, щоб покінчити з ними раз на все.

Найсумніше в тому всьому те, що уряд австрійської республики не має ні сили ні потрібного авторитету, щоб не допустити до тих приготувань і щоби спинити ґенеральну розправу обох цих таборів. Справді: Австрія нині на вулкані.

Жидівська кольонізація на Україні.

Голос чужинця про неї.

III.

Ми відвідали дві з тих кольоній, положених у безмежному, безлісному, південно-українському степу, в місцевостях де колись панувала необмежена громада Запоріжських козаків. Кольонії мають символічні назви, перша називається „Нова Зоря", друга на 4 кільометри віддалена від першої — „Новий шлях". Вже самі назви нагадують, що жидівські хлібороби дефінітивно порвали звязки з попереднім своїм способом життя і розвернули його нову, ще неписану, сторінку.

Входимо до першої кольонії, в ній находимо місцеву жидівську раду, яка є спільною на обидві кольонії. Є кінець травня, коли головні польові праці на весні вже покінчені та наступила доба короткого розмірно спокою. Тому в раді сидить і стоїть група молодих і старших жидів, декілька молодих жінок та дівчат, що приходять по пошту, новинки, інформації, в справах урядових або просто на розмову. Все це типічні жидівські обличчя, люди здорові, стрункі, рухливі, балакучі, цікаві. На перший погляд видно, що два роки перебування на хліборобській праці, на них добре вплинуло. Руки мають тверді, а стиск їх рішучий, мова теж рішуча. Розмовляють чистою російською мовою, без зрадливих гортанних звуків і називають себе по російському звичаю — „Хаїм Абрамович", „Яков Ісакович", „Руффа Аврамовна", Абрам Ефраїмович" і т. п. Останнє виходить зовсім природно, так що никому і до голови не приходить, щоби могло бути інакше. Тільки десь з боку шепоче про щось жаргоном молода жидівочка зі своїм сусідом, що розуміється порушує цю „російську атмосферу" навіть тоді, коли вони навмисне не силкуються говорити тихо.

Ще перед вступом до ради звернули ми увагу на напис над дверима і побачили, що на лівій стороні напис український, а направо старо-жидівський. На непродумане запитання, чому не на першому місці напис старо-жидівський, дістали з усмішкою відповідь, що в дійсности він і є на першому місці, як раз тому, що вміщений на правій сторінці. Кусаємо собі губи через дефект в своїй власній спостережливости, але з цього положення нас виводить хвиля привітливости та зацікавлення нашими несподіваними відвідинами. Нам показують окромне урядове помешкання ради, малу читальню з найновішими числами газет, що вийшли днів 10 тому, пояснюють великі старожидівські написи, подають інформації про склад і стан кольонії. То тут, то там повстає надмірне зацікавлення, яке треба перебити в зародкові поставленням сушніх питань. І тут ми довідуємось:

Кольонія ця та її недалека сестра були заложені перед двома роками головно при допомозі **Agro-Joint-y,** який відпустив більше 85 процент фінансових засобів. Жиди прийшли сюди в повному недостаткові. Крім голого степу та неба над

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ВИДАЄ ТАКОЖ:
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

ним, нічого тут не було. Стояв, правда, тут якийсь напів зруйнований будинок бувшого поміщика, а навколо нього невідомі лани, що колись бачили плуга, але то не було помешкання для життя, ні культурний грунт. Треба було починати з будування оселі, та братись до глибокої оранки. Все йшло дуже тяжко, але нині найгірше вже пережите. Оселі вже побудовані, грунт доведний до культурного стану. „Нова зоря", що була заснована як хліборобський колектив, ліквідує нині цй спосіб господарювання, а переходить до господарювання індивідуального. Новий поділ землі має наступити аж по трьох скінчених сівозмінах, що на тутешні відносини означає 18 років. Безумовно тяжко є в такій формі землекористування добачувати соціялізацію землі. Навпаки, скорше кожний припустить, що є це великий і то дуже великий крок у напрямі приватного володіння землею, зокрема коли взяти на увагу, що жиди кольоністи заводять тут такі культури як напр. виноградні, з якими кожний господар дуже нерадо розлучається і навіть тоді, коли він знає, що по 18 роках дістане виноградну плянтацію скажім, сусідову.

Оглядини кольонії скоро кінчаться. „Нова зоря" має 69 господарств і в них живе стільки родин зі загальною скількістю населення в 342 душі. Землі має кольонія 725 га. — щось більше як 2 га. на чоловіка, враховуючи сюди і дітей. Одначе мінімальна скількість землі на одну родину досягає 8 гектарів, і її дістають також бездітні родини. Визначення двох гектарів на особу є в порівнанні з іншими областями Росії досить мале і пояснюється виключно тим, що земля тут дійсно найкраща.

По обох боках дороги розложені ряди будинків. І це є ціле село. Всі будинки цілковито однакові, стандартизація причиняється до дешевости. Будови всі побілені, перед кожним будинком заложені садочки з декількох овочевих дерев. Є це єдині дерева в цілій околиці, бо країна тут зовсім без ліса і гола. Між будинками немає плотів, а коли й була спроба поставити якийсь пліт, то вона вилилась у щось незакінчене. Будинки криті гонтами або бляхою, ніодин немає стріхи з соломи, як напр. у всіх сусідніх селах українських яких **Agro-Joint,** розуміється не фінансував.

Люди навколо будинків рухаються і є в повній чинности. Жидівські дівчата добре одягнені, в більшости босі, прикрашують свої будинки, замітають подвіря, білять біля порогів, вирівняють цвітники, бо завтра є свято — прийдуть богаті американські приятелі. За деякими будинками на полі можна бачити молодого жида з жінкою, як вони намагаються скоро ще доорати парокіл кожней останню борозну. Вона веде коні, він з напруженням всіх мязів тримає плуг. Видно він силкується, щоби борозна була рівною. Якось то йому не вдається, жид є цілий счервонілий, але не піддається невдачі та знов пускається до праці. Незвичайне видовище для европейського ока! Ще два три сезони і все піде значно краще.

(Докінчення буде.)

Подав **Як. Тан-ра**

Радянська Україна.

Науково-дослідницька робота на Україні

За останні два роки Всеукр. Рада Народн. Господарства зорганізувала 9 науково - дослідницьких інститутів, а саме: інститут металю, промислової енергетики, прикладної хемії, хемико-радіольогічний, силікатний, цукрової промисловости, с.-г. машинобудівництва, гірничий, фізико-технічний, а також дві досвідних станцій будівельну і раціональної організації металообробних підприємств. Ці інститути вже розгорнули досить широку дослідницьку роботу. Інститут силікатів винайшов новий спосіб виробництва цементу, ізоляційних матеріялів; інститут прикладної хемії закінчив досліди над виробництвом синтетичних гарбників то-що; інститут цукрової промисловости зробив досліди над сушенням буряків і виробництва з них цукру; інститут металів провадить досліди над залізною рудою то-що. Перше завдання, яке ставить перед собою ВРНГ в наступному році — це укомплектувати науково-дослідницькі інститути кадрами робітників і керманичів.

З слідуючого року значно збільшується асигнування промислу на дослідницьку роботу. Як видно з контрольних цифр, проектується асигнувати з республиканського бюджету 3 мільони карб., а з загально-союзного бюджету понад 4,000.000 карб. Передбачується будова кількох нових лябораторій та помешкання для фізико-технічного інституту. Сподіються, що в 29—30 році, матеріяльно інститути будуть краще забезпечені і зможуть ширше розвивати свою наукову роботу.

ВРНГ передбачує запросити зазакордону кілька видатних фахівців для постійної праці, а також вислати наукових співробітників інститутів для вивчення деяких питань до ріжних закордонних країн.

З слідуючого року організуються на Україні 3 нові інститути: торфяний у Київі, інститут мінеральних угноєнь у Харкові, а також філія всесоюзного інст. оброблення корисних виколин. Філія має зорганізувати 4 станції: у Дніпропе-

Д-р ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

Дрогобицький бунт.

(Докінчення.)

Ясна річ, що колиб залога була робила бунт задля нетактовного, драконського поведення старшин, то тепер, арештувавши старшин та тримаючи їх під крісами, булаб випімнула старшинам усі їх гріхи. А тимчасом мушу підчеркнути, що сидячи яких 4 години із старшинами, окруженими крісами, я не почув ні одного лайливого слова, ні одного докору стрільців у сторону старшин. Про причину арештування толкував один стрілець ось таке:

— Що сталося тепер у Дрогобичі, сталося *теж в Самборі, в Стрию, і в цілій нашій Республиці, усюди стрільці зробили бунт проти старшин. Тепер ми зробимо мир з більшовиками і вони поможуть нам занять Львів і Перемишль.*

Як відомо, ні в Стрию, ні в Самборі, ні ніде в нашій Республиці не було бунту. Значить: 1) цю вістку пущено для заохоти, мовляв: оба наші крила криті, і 2) — що мені важніше: *ця вістка найшла віру!* Це те, про що я згадував вище: віра в чужі сили, віра в те, що хтось чужий прийде і нам допоможе, витягне нас з біди, без нілякої заплати з нашого боку, а тільки задля великодушности і благородности!

VIII.

Хід бунту менше цікавий, тому й не затримуюся на ним, ні не поправляю деяких неточностей статті І. Калічака. Мені ходить про важнішу річ: зібрати та прослідити причини бунту й поставити синтезу.

Причини бунту, як з повищого представлення річи випливає, були отсі:

1. Старшини дрогобицької залоги *не були рішучі, не творили одного тіла. Докази:* майор Грабовенський носився доти з думкою, щоб розброїти міліцію, аж вона його розброїла. В хвилі вибуху бунту на велике число залоги *тільки один старшина був рішучим і мав моральну силу ставити опір.* Що старшини тієї залоги не творили одного тіла, видно з того, що пор. Вовк враз із міліціонерами пішов проти своїх товаришів.

2. Залога *була* легковірна, безкритична, вірила, що за ціну зроблення бунту прийдуть більшовики, здобудуть Львів і Перемишль і нам їх переладуть. Ця хиба у нас загальна: віра в чужу поміч, а не у власні сили. Ця віра прибирає часом фантастичні розміри. Як ми були за Збручем, то не стрільці, але старшини вірили, що чужинці пришлють нам мерзери — на літаках і ми оборонимося. Цю безкритичну віру в чужу, часто майже надприродну поміч чужинців назвав би я: українська **pseudologia fantastica** в політичних справах. Чи не можнаб про неї написати цілої книги, наводити приміри від дрогобицьких стрільців почавши, на деяких високопоставлених державних мужах скінчивши?!

3) Третьою причиною булоб обсаджування державних місць не на основі відповідної кваліфікації, а без жадної кваліфікації, на основі одної партійної приналежности. Чи не було тільки в Дрогобичі?

4. Безвідповідальність, що межує з дурнотою. Лежить купа соломи, а до неї підходить наш брат і запалює, не роздивившися вперед, де та солома лежить, які розміри займе пожежа, звідки віє вітер і т. д. Спалахне пожежа, вже горить село, — а наш брат тоді або випреться всього, або заложить руки: і хто то буває сподівався! — Ось так само зробили й аранжери бунту! Дня 15. квітня між 6—7 год. рано стрінув я на місті Матківського, потім пор. Вовка, потім іще декого зі старшин, що мачали пальці. — Що сталося? — питаю кожного окремо. — Я нічого не знаю! — Виясніть мені, як це можливо: всіх старшин вирештували, а вас ні! — Вони все вчора добре знали, але рано вони вже — нічого не знали. Около девятої години зайшов до команди начальник суду Юліян Дроздовський і Іван Ліщинський (тепер посол). Команданта не було, згл. кожний відпекувався. Прийняв їх Ш-о, учень VI. кл. гімн., але й той сказав, що він — нічого. — Хто хоче виступати публично, мусить привикнути все дати відповідь перед найвищим трибуналом світа: своєю совістю а потім і перед людьми!

5. Та найважнішою причиною бунту була психольогія татарських людей. Напротязі всеї нашої історії були у нас так звані татарські люди: це такі, що вдаряли на наші зади, коли ми вели розпучливу боротьбу за державне істнування.

Нехай-жеж живе лицарськість, віра у власні сили, фаховість, відповідальність і авторитет!

гровську, що буде стоплювати залізну й манганову руду, в Сталіні для вивчення збогачення вугілля й антрациту, в Кривому Розі для вивчення збогачення бідної руди і центральну дослідну станцію в Харкові.

ВРНГ звернула також увагу на поширення видавничої діяльности науково-дослідницьких інститутів, на популяризацію їхньої роботи в журналах і в щоденній пресі.

Республиканські і загально-союзні трести також поширюють свої заводські лябораторії. На Донбасі, особливо на металюргічних заводах, мають побудувати кілька нових, добре устаткованих лябораторій.

Податкові пільги для діячів науки, техніки й мистецтва.

Рада Народніх Комісарів доручила Наркомфінові поробити пільги у прибутковому податку заслуженим діячам науки, техніки і мистецтва, а також науковим працівникам із світовим іменем та основному кадрові наукових працівників, відомих у межах Радянського Союзу.

Усі ці особи Наркомфін має цілком звільнити від прибуткового податку від їх пенсій, а в окремих виняткових випадках можна їх звільняти і від прибуткового податку від інших прибудків, звязаних з їхньою професійною діяльністю.

Український Національний Банк.

(Стаття надіслана).

(Відгук на статтю д-ра Ґалана.)

Без сумніву: гроші в тій чи іншій формі були із найважнішим чинником у житті націй і держав. Гроші вирішували висліди воєнні гравиці держав. Вони й вирішили вислід світової війни. Задля них ідуть безконечні, вже 10-літні торги на рижських конференціях, на яких нібито ліквідуються наслідки світової війни та закріплюється тривалий мир. Задля грошей завзято торгуються тепер у Газі, давні вороги та союзники.

Без грошей не буде існувати ніодна держава. І взагалі: хто має більше грошей, той має і більший вплив. Так є наприклад з Америкою і її відношенням до Европи. Тому й нам пора би взятись до придбання грошей, до чого в першу чергу покликані банки.

До дефініції, поданої в статті д-ра В. Ґалана п. н. „Український Банк в Америці", треба додати, що банк не лише кермує чи контролює уживання грошей, але також їх тим чи іншим способом помножує (есконт, чеки, торговля валютами й девізами та інші чинности банків). Зновуж допомножування, кермування, контролювання та концентрування капіталів у нас є покликаний безумовно єдиний „Український Національний Банк". Такий банк повинен повстати в Америці, хочби тому, що там можна згуртувати найбільше українських капіталів, як і тому, що банкові операції в Америці дають більше зисків, як у нас. Одначе такий банк мусів би поширити свою діяльність на всі українські землі, де це тільки можливо, при допомозі своїх відділів чи аґенцій.

Повинен він також змагати до знівелювання нашої сучасної децентралізації дрібних „баночків" та до виконування найріжнородніших банкових операцій (за виключенням деяких, прим. земельних, до чого потрібний банк спеціяльного типу).

Створення такого банку в Америці (покищо це може бути й відділ американського банку) та поширення ним діяльности на наші землі не є річним нереальним, хоч би і прийшлося створити щось в роді українсько-американського банку (існують у Польщі англійсько - польські та французько-польські банки). Для краю така комбінація булаб корисна з огляду на те, що такий банк чи відділ оперував би великими капіталами, а не такими дрібними, як майже всі наші дотеперішні банки. Зновуж американським українцям це не позбавилоб тих користей, які підкреслив у вище названій статті д-р Ґалан. Навпаки: вони малиб відразу відповідну базу для своїх операцій в нашому господарському житті. Отже відкидаючи навіть національний момент, така розвязка питання булаб для обох сторін корисна.

Тепер залишається нам приглянутися ближче тим користям, які малиб українські землі на випадок такої централізації українського капіталу.

По-перше: булаб усунена недостача капіталів, яка загально тепер відчувається всюди у нас. По-друге: дрібні українські капітали, які безумовно існують, булиб сконцентровані для промислової політики банку. Підтримка нашого майбутнього промислу нашим банком булаб тоді поважна, бо тільки при допомозі банку є можливий, з огляду на наші незначні капітали, розвиток українського промислу. Банк своєю відповідною політикою розвинув би духа промислової підприємчивости серед нашого народу. По-третє: такий банк міг би сильно підтримувати нашу кооперацію, яка в значній мірі мусить користати з кредитів, а тимсамим причинитися до її розвитку. Вкінці такий банк міг би також причинитися до розвитку нашої торговлі, удільоючи есконту нашим купцям, яких тепер появляється чимраз більше, а для яких не вистарчать теперішні наші банки з їхньою формалістикою й утруднюванням кредиту.

І богато інших користей можнаб ще перечислити з введення у життя такої центральної установи, яка опанувалаб цілість нашого фінансово-економічного життя. Основання Українського Нац. Банку булоб новою добою в нашому господарському житті. Нехай би такий банк був і під чужою фірмою, щоби тільки служив тільки нашим потребам.

Евген Чехович.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плашів та галянтерійних робіт.
183 12—?

На шкільні теми.

За гуманістичні і природничі відділи при українських гімназіях у Львові.

Розглядаючи поодинокі шкільні справи, що ждуть у нас позитивного вирішення, звернув я особливу увагу на справу скасованих гуманістичних відділів при львівській академічній гімназії і на потребу привернення цих відділів чи заснування окремої середньої школи реального типу. Своїми міркуваннями на ту тему хочу поділитися з ширшими колами нашого громадянства.

Вже перед війною відчувала вся наша суспільність потребу спрямування шкільної освіти на реальний грунт. З цієї причини перемінено вже тоді також богато польських клясичних гімназій на реальні гімназії. В 1918 р. гурток українських громадян звернувся до тодішнього президента ради шкільної краєвої, д-ра Цолля з проханням відкрити для їх дітей при академічній гімназії у Львові рівнорядні реально-гімназійні відділи. Д-р Цолль вволив їхньому бажанню і відкрив першу клясу з тим, що з кожним слідуючим роком ці відділи будуть розвиватися аж до повного їх завершення. По кількох роках перетворено ті відділи на гуманістичні, а в 1926 р. відбувся в них перший іспит зрілости. Цей тип науки приймався у нас і давав надію, що не тільки утримається, але й поширить ще й на інші школи.

Але лихі люди не спали. Коли ті відділи збільшались і доходили до повного числа кляс, почало львівське „Слово Польске" підносити алярм, що з тих відділів готова витворитись нова українська гімназія, — з небезпекою для цілої Польщі! Цей голос взяв собі до серця ославлений візитатор середніх шкіл у Кураторії п. Сосніцький і постановив зліквідувати гуманістичні відділи. Це зробив формально на основі загального розпорядку міністерства освіти, що поручило знесення таких рівнорядних кляс, які представляли би в якійсь школі відмінний тип науки (прим. гуманістичні або математично-природничі відділи при клясичній гімназії і на відворот). Розпорядок міністерства мав свою рацію в приноровленні до польських шкіл, бо там було для кожного типу богато окремих польських гімназій, що вдовольняли потреби польської суспільности. Але не так стояла справа в нашій школі. Ці відділи були в нас одинокими, що давали нашій молоді якусь підготовку до реальних вищих шкіл (політехніки, торговельних академій і т. п.). Отже скасування цих відділів було для нас великою шкодою. Але відповідні чинники не рахувалися тут з нічим і поставили на своїм.

А переведено ліквідацію ось як: В сам день шкільного запису (а було це при кінці червня 1926 р.) спитав п. Сосніцький телеграфічно директора академічної гімназії, чи переводить записи до гуманістичних відділів, а коли цей дав потакуючу відповідь, тоді той заборонив проводити вписи. Сталося це в неприсутности і без відома тодішнього куратора д-ра Рімера. Наслідком заборони богато хлопців, як у Львові, так

ІВАН ФИЛИПЧАК.

Як я возив кости мамута до музею.

Як учитель ґеоґрафії, мусів я зі своїми учениками відбувати ґеоґрафічні прогульки. Одного разу поїхав я над береги річки Х, взявши зі собою цілу клясу учеників. Хлопці як дубчаки — тішилися дуже і співали з радости цілу дорогу! Гей! Гей! Якіж-то ученики не люблять прогульок, до того ґеоґрафічних, де за один день більше навчаться на лоні природи, як на буднім шкільній лавці за місяць.

Сіли ми в замовлений ваґон і поїхали. Хлопці співали завзято, а все українські пісні, навіть поляки. День був ясний, погідний, теплий. Поля і луги покриті цвітами. Прогулька вдалася знаменито. Метою прогульки було шукати костей дилювіяльних ссавців. Станувши на місці, дав я пояснення, як до цього діла забиратися. Хлопці взяли маленькі рискалі в руки і порозходилися.

За яку хвилю з порозпаданих берегів річки Х. стали хлопці тягнути спорі кусні костей мамута. Деякі кусні були дуже гарні, як зуби у щоці, гопені, величезні лопатки і т. п. Кількох хлопців порозбиралось зовсім і бродили на дні річки, де знаходили чудові окази. Вечером вернули ми обчені гарною добичою. Як прийшли до школи, хлопці зложили кости на підлозі. Утворилась немала купа цеї добичі, яка виглядала здалека, як тонна гарного, грубого вугілля. Директор побачивши таку гарну добичу, отворив очі і заломив руки. Не сполівався, що ми щось подібне знайдемо.

Щоб ці кости якось зберегти, велів директор справити відповідні полиці в ґеоґрафічнім кабінеті і там з парадою покласти їх.

— Як то візитатор утішиться, коли побачить у нас таку гарну добичу — сказав директор.

— Я не роблю цього для візитатора, лишень для науки — відповів я.

— Ну, так, так, пане товаришу, я це знаю, що ви любите науку, але — як то кажуть — мусимо і це якось гарно спрезентувати перед візитатором. Як він побачить вашу і мою працю при цьому, то інакше вийде наша оцінка, і для вас і для мене.

Почувши отсе, поїхав я ще кілька разів з іншими клясами по ті кости. Набрали ми їх доволі, завалили ними цілий ґеоґрафічний кабінет, набрав я собі їх трохи й до дому, породавав людям, обділив навіть ті школи, що цікавились тими знахідками.

За кілька місяців приїхав візитатор. Була це високо освічена людина, один з корифеїв нашого Наукового Товариства. Побачивши у мене стільки костей мамута, попросив, щоб частину дарувати до Музею Наук. Товариства.

— Добре, привезу вам, пане раднику! — відповідаю. І тут їх повно і дома маю гарні кусні. Виберу що гарніші і привезу; зрештою для середної школи вистане кілька оказових кусників.

Діждавшись великодних ферій, зібрав я тих костей цілий великий міх, завязав як корець бульби, наняв фіякра і їду ранісенько з тими кістьми до столиці. На дворці всі залізничники кланяються мені, розступаються, отвирають двері. Думаю: це тому, бо вчу певно їх синів та доньки. Якийсь послугач, котрий певно мав сьогодня у школі, вхопив мішок з кістьми на плечі, але ледви його з землі рушив.

— А це що таке тяжке? — питає мене. Таж цего мішка не можна з землі підняти!

— То такі закаменілі кости — відповідаю.

— На яку мару це везти до Львова?

— До музею — кажу.

— На продаж?

— Ні, то до українського музею, даром.

Послугач крикнув на свого товариша, аби завдав йому мішок на плечі. Почувши тягар на плечах, схилився бідачисько і сапаючи як ковальський міх, ледви доплентався до ваґону, де гримнув його під полицю, аби який незнайомий кондуктор не побачив, що це такий тягар. Бо, усміхаючись до мене значучо, каже, що таких тягарів не вільно брати до ваґону... але для пана навчителя все зробиться... Це сказав з протекційною міною й тільки з бідою взяв від мене за свій труд пів золотого. Сівши у ваґон, подумав я, чого то чоловік для дітей не зробить...

На пероні у столиці крикнув я на послугача, щоб заніс мені мішок до фіякра, до однокінки. Тут мусів я вже сам помагати послугачеві, щоби взяв мішок на плечі; він аж йойкнув під тягарем костей.

Іду я за послугачем поволи, підтримую йому мішок обома руками, бо бачу, що старовинні понад сили. І так якось дійшли ми до застави, де відбирають білети..

(Продовження буде.)

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кульчицький
б. віцепрезидент Суду
відкрив канцелярію в СТАНИСЛАВОВІ
вул. Шидловського ч. 1 в. (будинок польського Сокола).
385 3—5

і на провінції, що кінчили виділову школу, втратило всякі виглядн на продовження своїх студій в гуманістичній гімназії.

Заінтересовані справою паралельних відділів родичі відкликались до міністра Добруцького. А цей не пішов їм на стрічу і потвердив заряджения візитатора. Так остала наша молодь без реальної науки, яка в нинішних часах для кожної суспільности є конечною. Ніяковість положення зрозуміла зараз і сама шкільна кураторія і запропонувала постепенну переміну філії львівської гімназії (приміщеної в „Народнім Домі") на математично-природничий тип гімназії. Але такої справи не могли вирішити громадяни, що займались задержанням гуманістичних відділів. Раз тому, що в тій гімназії вже були переведені вписи до 1-ої кляси і почалась в ній правильна наука, а по друге тому, що наша суспільність привязана віддавна до клясичної школи освоювалась дуже поволи з новим типом науки і моглаб таку зміну філії вважати замахом на свій стан посідання. Очевидно, що такої відповідальности не могла брати на себе горстка інтересованих родичів.

По тім піднесено цю справу на загальних зборах Учительської Громади (в грудні 1926) і поручено виділові, щоби підняв заходи для привернення гуманістичних відділів при акад. гімназії, а крім того обдумав деякі зміни в їх науковім пляні. Однак виділ не зробив у цій справі нічого; а на останніх зборах оправдувався тим, що при нинішніх відносинах не надіятися нам здобуття нової української школи. Але коли при несприятливих відносинах годі було отримати нову школу, то можна було домагатися привернення гуманістичних відділів, які вже були, або відкриття математично-природничих при філії. Можеб на таку тимчасову полагоду справ була згодилась і шкільна влада.

Але такої спроби не зроблено і втрачено таким чином цілих три роки зі шкодою для нашої школи.

Та я допускаю ще одну причину понехання виділом цеї справи, а саме: дивну нехіть деяких клясичних професорів до всяких реформованих гімназій. Але чи ця нехіть слушна? Можна мати всякі особисті погляди на вартість такого чи іншого типу школи, та всеж треба в таких справах керуватися і вимогами та потребами суспільности. Бо цілий світ прямує нині до виховання молоді в практичному напрямку. І на нашому грунті бачимо, що урядові посади є нині для нашої молоді недоступні, а тому треба творити для неї власні варстати праці. Клясичні школи практичного підготування до такої праці нашої молоді не дадуть.

Загорілі клясичники наводять в оборони своїх клясичних гімназій ще такий аргумент: що один з професорів політехніки говорив десь там колись, що з клясичних гімназій виходить кращий матеріял як з реальних шкіл. Такі слова чув і я давніше, але вони належать уже до історії. Тепер зголошуються на техніку цілі сотки студентів з польських математично-природничих гімназій з ширшим знанням фізики, математики, природничих наук і рисунків, чого в клясичних гімназіях годі навчитись. Наслідком того стався для наших абсольвентів гімназій вступ на деякі відділи техніки дуже утруднений, а на інші зовсім зачинений.

Ця недостача підготовки до вищих технічних шкіл дається у нас інтересованій молоді щораз більше відчувати.

Таку аномалію в нашому шкільництві зрозуміла Головна Управа „Рідної Школи" і постановила недавно бодай частинно цьому зарадити. А саме: вона рішилась перемінити свою приватну дівочу гімназію у Львові (при вул. Мохнацького 12) на гуманістичну, тай ще перетворити її на курси коедукаційні. Цей проект предложено з кінцем червня ц. р. шкільній кураторії до затвердження. Куратор приняв саму переміну школи на реальний тип до відома, але не уважав вказаним погодитися на спільне виховання хлопців і дівчат. І на цьому й застрягла початa справа, — бо наскільки знаю, „Рідна Школа" не внесла ніякої іншої пропозиції до Кураторії.

Зате оголосив проф. Крушельницький в часописах, що наколи ні „Рідна Школа", ні державна гімназія не отворили би гуманістичних відділів, то він отворить їх на власну руку. На цей поклик зголосилося вже з ріжних міст сто кількадесять учеників, виділовців і гімназистів, складаючи грошеві завдатки на покриття коштів відкриття цієї школи. Не сумніваюся, що коли прийде до зреалізування цеї справи, то згодиться до школи ще більше кандидатів. Це й є найкращим доказом на те, яка велика в нас потреба такої школи.

Я дуже радію, що „Рідна Школа" і проф. Крушельницький рушили справу з мертвої точки та вивели її перед прилюдний суд громадянства. Але розважившн справу і труднощі, з якими вона получена, я сумніваюся, чи могли би вони те завдання як слід виконати. Бо „лекше, мовляв, піднести, як понести", — або „лекше щось почати, як доконати". А тут приходило би стільки важких умовин до сповнення! Згадаю от хочби про приміщення для школи, яке при нинішній тісноті льокалів у Львові є майже неможливе до здобуття, а далі придбання кваліфікованих учительських сил, — вивінування кабінетів у фізикальні і природничі прибори, лабораторії і т. п. Все те річи дорогі і конечні, без яких такий тип школи не міг би існувати. А все те перевищалоб сили і змогу приватної школи. Наслідком того я побоювався би, що справа велась би невдало, не сповнилаб належно свого завдання і могла би скоро провалитись, так, як це сталося в останньому часі з приватними курсами мужеської учительської семінарії у Львові, яка по двох роках існування лишила своїх вихованків по втраті дорогого часу і гроша на бруку. Такого прикрого експерименту, полученого з тяжкою кривдою для нашої молоді не бажалиб ми бачити в нас удруге.

Я та інші громадяни бачили би для справи інший вихід. Ми сповняємо супроти держави всякі обовязки і тому маємо право домагатися, щоби і вона покривала бодай найконечніші потреби, які лежать не лише в нашім, але і в загальнім суспільнім інтересі нашого краю. Обдумаймо здорово всю справу і виступім з поважним проєктом відкриття паралельних гуманістичних чи математично-природничих відділів при львівських, українських державних гімназіях.

Справу повинна вести й дальше Головна Управа „Рідної Школи", бож вона і компетентна до такої справи. До спільної акції повинна би прилучитись також „Учительська Громада", а тоді голос обох наших установ мав би більше значіння. Вправді заходи самих тих установ мали би вже свою вагу, але я уважав би вказаним, щоби інтересовані родичі й ученики вносили негайно до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові (Ринок 10) свої заяви в цій справі. Це підтрималоб обі установи в їхніх заходах. Займаючись шкільними справами і знаючи бажання наших громадян, гадаю, що такі заходи повинні йти в двох напрямках: в напрямі привернення гуманістичних відділів при академічній гімназії, і в напрямі відкриття при філії акад. гімназії (в Народнім Домі) рівнорядних математично-природничих відділів. Ці справи не терплять проволоки і ними повинні занятись негайно обі названі установи.

о. проф. Олександер Стефанович.

Конгрес національних меншостей в Женеві.

З Женеви надійшли вістки, що на конгрес національних меншостей приїхали вже дотепер представники 15 народів. З Польщі прибули від українців голова УНДО пос. д-р Дм. Левицький і пос. Дм. Паліїв, від росіян Серебряніков і дорослий „русский" Юрчакевич з Галичини, від партії ББ Роскош і Богуславський, від жидів посол Ґрінжавм і д-р Райх та литовець Тачик. Білорусини не візьмуть участи в конгресі. Неприсутні будуть польські меншости і союз меншостей Німеччини з тої причини, що екзекутива меншостевих конґ-ресів не виповнила вимог, які відносяться до їх приняття. В конґресі візьме участь вісім німецьких груп, яких заступатимуть 15 делегатів, в тім числі посол Уліц, Ґрабе, Навман, 5 жидівських, 4 російських і 3 угорських, а також катальонці, шведи, болгари, словінці, чехи і хорвати. Президія конгресу відкинула прохання фризійської меншости, аби її принято. Петицію розглядатиме пленум конґресу.

Велика залізнича катастрофа в Австрії.

В пятницю 23. серпня ц. р. сталася велика залізнича катастрофа біля стації *Тварах-Ст. Байт.* Поспішний потяг, який їхав з Праги до Градо наїхав в повнім бігу на особовий потяг, який їхав до Сальцбурґа. Сила зударення була така велика, що паротяги обох потягів збилися в одну масу. Катастрофа наступила в наслідок неправильного наставлення шин. З ваґонів II. і III. кляси поспішного потягу причіплених безпосередньо до пакункового ваґона залишилася гора румовища. З пасажерів, які їхали саме в обох ваґонах є 4 осіб убитих, а 35 ранених. Катастрофа викликала в Відні пригноблюючe вражіння.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.
Вже відкрита Санаторія „Vita", що містить в триповерховій будівлі і трьох джена в люксусовим комфортом (центральне огріванн в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, елек трична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати комната для породів, як також станиця для медсестер Покої окремі і 2-особові, усі сонячні.
Нагода для видоровлення — в гарнім горо і на сонячних балконах.
Ціни дуже низькі; денний побут разом з удер жанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками 15·— зол. В окремих 20— зол.
Довільний вибір лікаря.
220 9—10

Конференція в Газі.

Меморандум 4-ох держав вірителів.

З Гаги повідомляють, що в понеділок 26 серпня ц. р. фінансові делеґації Бельґії, Франції, Італії і Японії зредаґували вже меморандум, з яким ці чотири держави спрецизували свої пропозиції, що перед кількома днями предложив Сновденові.

Меморандум обіймає 6 сторін і вчора мав його відчитати Сновденові. Меморандум не обіймає ніяких нових пропозицій і обмежується лише до устійнення устних пропозицій, які Жаспар предложив Сновденові. Меморандум споряджає около 60 відсотків англійських домагань відносно висоти річних рат і впроваджує новий систем поділу річевих достав, які передбачує плян Юнґа, корисних для Англії. Меморандум обіймає прохання, аби Сновден заявив, в який спосіб Англія причиниться до загального замирення в цілі введення в життя пляну Юнґа. Якщо Сновден відкине пропозицію, конференція ствердить тоді, що причиною розбиття була неуступчивість Англії, а якщо дійде до порозуміння, конференція покличе комітет до справи організації пляну Юнґа. Осідком комітету був би Льондон.

Жаспар передав англійській делеґації відповідь 4-ох держав вірителів на домагання Сновдена.

Не до приняття.

Агенція Аваса повідомляє, будьто би Сновден заявив, що останні пропозиції держав вірителів є не до приняття.

Криваві заворушення в Палестині.

150 убитих і 500 раненых.

З Єрусалиму надходять щораз нові страшні вісти про те, що ситуація в Палестині стає з кожною хвилиною грізнішою. Араби нападають не лише на жидів, але зводять криваві бої з англійським військом. Вже убито двох анґлійських офіцерів. Тому крім висланого полку війська з Єгипту, вислано знова полк війська кораблем з Мальти, яким їде також ескадра літаків. З Єрусалиму повідомляють, що заворушення обійняло цілу Палестину. Знавці тамошніх відносин запевняють, що заворушення викликали ортодоксійні елєменти арабів. „Дейлі Тел." зазначує, що вже давно слід було сподіватися вибуху протижидівських ексцесів у Палестині і тим дивнішою видається лагідність англійських властей супроти арабів. „Нає Фрає Прессе" доносить з Єрусалиму, що араби убили в неділю в Єрихоні 50 жидів і 70 поранили. Богато жидів схоронилося до будинку поліції. До Єрихону вислано військо і жидівських охотників. В Яфі в тісних вуличках прийшло до завзятої бійки. Атаку з великим зусиллям вдалося жидам відперти. Богато осіб є ранених і убитих. В Тель Авів убито одну особу. Далі араби напали на такі кольонії: Рахель, Гайфа, Календія і Безан, яку знищено до тла. В кольонії Моцца вимордували араби цілу родину з 6-ох осіб. Араби заатакували передмістя Єрусалиму, головно дільницю Тальпот. Дільницю знищено до тла; в ній находилася дорогоцінна бібліотека жидівського поета Агнона. Бібліотеку спалено. Після англійських обчислень убитих жидів є 150, а раненнх 500. Арабські страти виносять ще більше. В Єрихоні убито між іншими теж 12 учеників, які походять з Америки, а 38 америк. учеників поранено.

Цепелін в Льос Анджельос.

З Льос Анджельос повідомляють, що Цепелін прилетів сюди в понеділок в год. 1.15 після місцевого часу. З Берліна повідомляють, що по приїзді Цепеліна виявилося, що командант д-р Екенер хорував через два дні в часі подорожі понад Тихий Океан. Д-ра Екенера перевезено самоходом до одного з готелів в центрі міста. Інжиніри Цепеліна заявили, що Цепелін находиться в добрім стані і що набравши бензини будуть могли летіти дальше. Відлет Цепеліна з Льос Анджельос назначено на вівторок на 7 год. рано.

Д-р Бережницький
повернув.
363 1—1

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 6—?

— **З рогатинської гімназії.** Управа коедукаційної гімназії „Рідної Школи" в Рогатині доповнює нашу інформацію з ч. 188 „Діла", з тим, що ця гімназія дістала на 1929-30 р. неповні права зі застереженням (розпорядок міністерства з дня 18-го червня 1929).

— **Оперовий дебют.** У четвер 29-го ц. м. дебютує у Великім Міськім Театрі п. Олена Дмитрашівна, абсольвентка драм. оперової школи проф. Заремби в ролі Сантуцци в „Кавалерія Рустікана".

— **Львівські самогубці.** 23-літній Тобіяс Курцман, помічник стрижія, випив порцію йодини. 20-літня служниця Олена Адамец пробувала отруїтись... живим сріблом з термометра, який розбила на те, щоби його випити. Від денатурки хотіла вмерти вдова по поліцаю Марія Вольна. Кокаїною троїлась Казимира Снопек.

— **Поспішний поїзд перекинувся.** У неділю вранці зійшов зі шляху поспішний паризький поїзд недалеко Кельн (Кольонь). 8 осіб убитих. 20, а може й більше, ранених; причина: необережність машиніста, який забув, що в місці, де направляють шляхи, треба їхати поволі. Між убитими і раненими є кілька польських підданих, бо поїзд цей їхав до Варшави; між ними найбільше жидів.

— **Автобус упав у рів.** Недалеко Товстого, в селі Окопи, автобус, що їхав зі Заліщик, перекинувся в рів. Одна дівчина вбита, 6 осіб ранених. Ранених відвезли до шпиталів у Мельниці та в Заліщиках.

— **Могила Гоголя.** „Красная Газета" пише, що невідомі спрофанували могилу Гоголя на Данилівськім цвинтарі в Москві. З неї забрали всі металеві частини. Так само ограбили сусідні могили композитора Рубінштайна і маляря Серова.

— **Ріжні вістки.** Найближчого місяця англійська „лейбур парті" разглядатиме проект, як перевести реформу своєї партії, тепер урядової. — В Італії, в Кердон, відчинили найбільшу електричну стацію в Европі, що даватиме енергію на великий простір північної Італії. — У Варшаві помер молодий ще журналіст Адам Загурські, театральний критик, уроженець Львова, де працював 1914 р. — Від 1-го до 30. вересня італійські залізниці дають 50 проц. знижки всім прочанам до Риму. — Американський уряд признав півтора міл. долярів „Союзові пароплавів" на будову 4-ох торговельних кораблів, щоби цим зменшити безробіття на ню-йорських верфах. — У Сінґапурі згоріло в магазинах 400 тон кавчуку. — Помер німецький організатор турецької армії підчас останньої війни генерал Ліман-Сандерс. — Є загроза, що вежа славного собору в Кольонь (Кельн) може завалитись; церков стоїть від 1248 р. і тому тепер будуть її відновляти. — Університет у Білгороді дістав 30 міліонів динарів у спадщині від місцевого купця Тельовича.— Шурин Вільгельма, російський емігрант-авантюрист став завідуючим бару на виставці в Люксембургу. — У південній Югославії повені залили сотні домів.

— **Нова ідея бандитів.** Шайка ню-йорських бандитів послугується при вимушуванні грошей від багатих, спокійних громадян такими невинними посланцями, як почтові голуби. Голуби прилітають з листом, де є домагання скласти такі і такі гроші в таке і таке місце під загрозою смерти і відлітають. Куди? досі поліція не в силі встановити.

— **Фабрики паперу і газети.** Американські фабрики паперу (які мають ліси в Злучених Державах і в Канаді) від якогось часу зачали були скуповувати газети. Проти цього счинився крик, що фабриканти паперу візьмуть у неволю свободу думки. Щоби спинити хвилю протесту, тепер фабриканти газет заявили, що відпродадуть свої газети, а тільки збережуть контракти на доставу для них паперу.

— **Казки життя.** Італія має свою одноденну сенвацію. У купелевім містечку Ріміні, славнім на весь світ із своєї святої Франчески від часів Данта, а нині чудовою пляжею і пребагатими купелевими костюмами, один тихенький, бідний громадянин став одним махом богачем. Антоніо Малеста поставив на звичайну льотерію три числа і всі вони вийшли. А за ними вийшов у люди і він, бо дістав 100.000 лірів. На один день стрижій Малеста поставив у кут Муссолінія, що проводить вакації зріднею у найближчім сусідстві Ріміні в Річіоне. Чужинні кореспонденти кинулись з інтервюами до Малести. Неодному з них цікавіше було дізнатись, як виграти на льотерії, ніж яка є програма фашистівської політики. Малеста мав на це таку-же готову відповідь, як Муссоліні на політично-соціальні питання: „У моїм житті відограли першорядну ролю три цифри: 3. 22 і 56. Три, бо я вродився 3-го, 3-го оженився, маю троє дітей, 3-го пішов до війська, був тричі ранений і 3-го вернув з війни. 22, бо цього дня вродився мій батько, цього-ж дня я дістав своє перше відзначення і 22-го двічі вийшов я зі шпиталя. 56 — бо стільки літ мав мій батько, коли розпращався з цією голярнею, таке було число мого регіменту і стільки мав я лірів, коли почав після нього вести цей інтерес. Коли одного дня я побачив на дверях своєї крамниці виписану крейдою число 56, аж тоді подумав я про льотерію". І що в житті Малести ці три цифри дійсно відограли першорядну ролю найбільше переконуючим є факт, що він виграв завдяки ним гроші. Він лишається надалі стрижієм, але перебудує свій інтерес так, щоби бути першим на італійській Рівіері і мріє, що коли Муссоліні приїде знову до Річіоне, тоді буде голитись тільки у нього.

— **Мадярська цензура одягів.** Мадярщина стоїть в Европі чи не на 1-ім місці щодо правил прилюдної моральности в одязі. Заборонені там надто короткі сукні і надто глибокі декольтажі. Поліція крім ріжних обовязків має ще й той новий (не найбільше неприємний): оглядати кожну жінку оком Аргуса. У сумнівних випадках поліцай добуває з кишені метер і мірить висоту спідниці. Те саме діється навіть на пляжах. Там уже підпадають під „закон моральности" також і мущини. Прозірчасті купальні костюми або надто короткі штанці зустрічаються з негайною карою. Зате під Берліном ходять цілими табунами голі сини сонця (навіть без фігового листка), слухаючи рад лікарів, що вплив сонця на наше тіло є одним із найкращих ліків.

— **Оригінальний памятник.** На островах Филипинів стане небуденний памятник. Його збудує американська влада з метою розбудити серед мешканців цих островів почуття приналежности до Спол. Держав, яким ці мешканці винні крім вдячности за цю приналежність більше ще... податків. Отже там вибудують памятник „Невідомому платникові податків". На головній площі столиці нагадуватиме він громадянам найнеприємніший довг супроти не дуже близької їм держави. Американські артисти зроблять усі зусилля, щоби вирізьбити такого податника в переконуючій постаті. Нехай би він двигав наприклад на плечех мішок з камінням і всміхався з вдоволенням. Надпис „Невідомому платникові податків" за прикладом памятника „Невідомому жовніру" ставити небезпечно. Бо Филипинці можуть зрозуміти дослівно цей символ: ніхто з них не буде платити податків.

— **Країна найкращих фільм.** Кожний із нас, що бачив уже сотні фільм, є пересвідчений, що може без труднощів відповісти на питання, де виробляють найкращі фільми. Тимчасом міжнародні знавці роблять нам несподіванку своєю реваляцією. Найкращі фільми родяться в Японії, країні, що приняла закон лише стільки фільм споваджувати до краю, скільки їх висилає на чужину. Дуже мало з них доходить до нас. У 1928 р. приготовлено в Японії 600 фільм, з чого половина мала за сюжет твори японської літератури. Японська фільма зовсім не рахується зі загально принятим американським шабльоном, що її кінець мусить бути „щасливий". Єдина недостача японської фільмової продукції мінімальне число комедій, для яких вони не мають ніякого зрозуміння.

Дивогляди.

Що чоловік може зїсти.

На конгресі хірургів у Москві Ф. Лярін референував виїмкове явище: пацієнта Супова, що зїдав цвяхи так звичайно собі, якби не знав, що вони шкодять навіть на струсинний шлунок. За одну чарку горілки і 10 коп. проглитав цвях на 2 цм. А коли зібралося більше товариство, то брав ще довші цвяхи. Д-р Лярін оперував двічі цього московського факіра: раз у червні 1928, коли добув з нього 115 цвяхів, а в друге цього-ж року у грудні, коли найшов у його шлунку нових 94 цвяхів. Разом пролежав Супов після цих операцій два місяці, почувається добре і не перестає врядигоди далі проглитати цвяхи, попиваючи їх горілкою. Відомий принцип: „скажи мені, що ти їш„ а я скажу тобі, чим ти є" тут непридатний. Супов не в столярем ані не має крамниці з цвяхами, а є з професії алькоголіком.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Льонгин Порубальський, парох Делятина, упокоївся в Бозі по довгих і тяжких терпіннях дня 18. VIII. ц. р. в 60-ім році життя та 33-ім році священства. — Похорон відбувся в середу дня 21-го серпня ц. р. — В. И. П.! 354

Д-р Т. Е. Бурачинський,
ЛЬВІВ, вул. Сапіги, ч. 25.
повернув і приймає хорих від дня 28/VIII.
357 1—2

Дописи.

Озірна. (Посвячення памятника на стрілецьких могилах). Дня 18. серпня 1929 р. доконано в Озірній акту посвячення памятника на стрілецьких могилах в Озірній. Памятник здвигнений коштом кількох тисяч золотих а заходами ідейного гуртка молоді в Озірній. Акту посвячення доконали: о. декан Яновичпарох Озірної, о. декан Молчко. парох з Осташовець, о. Куницький з Покропивної, о. Федасюк з Висиповець і о. Федоришин з Цеброва. У процесійному поході з церкви на цвинтар (віддалений від церкві два кільометри) взяло участь коло 5 тисяч місцевих і замісцевих громадян. Перед самим цвинтарем похід стримано та притримано четверо дітей, що несли вінці, які сконфіскувано. На інтервенцію сенатора Кузьмина дітей увільнено, але вінців не повернено. На стрілецьких могилах виголосив відповідну проповідь о. Куницький з Покропивної, а крім того промовляли сенатор Кузьмин і Блажкевич та Василь Зварич. По закінченні церковного свята, учасники відспівали національний гими і розійшлися спокійно до дому.

Зі спортового життя.

X. Запоріжські ігрища 1929 року

відбудуться в Перемишлі в днях 7. і 8. вересня в конкуренціях: легка атлетика та ручний мяч.

I. Легка атлетика: а) жінки: біг 60 м., гінці 4 × 60 м., стусан кулею, мети диском і ратищем, скоки в гору та в довжінь; б) мущини: біги 100, 200, 400, 800 та 1500 м. і 5 км., гінці 4 × 100 м., плітки 110 м., скоки в гору, вдовжінь та жердкою, стусан кулею та мети диском і ратищем. Змагуни одержать нагороди та дипльоми. Назву мистця X. Запоріжських Ігрищ одержить той, хто добуде такі найвищі осяги: А) жінки: біг 60 м. — 8,8 с., гінці 4 × 60 — 36 с., диск — 22 м., ратище — 20 м., куля — 7 м., скок в гору 1,20 м., скок в довжінь 4,20 м. Б) мущини: біг 100 м. — 11,8 с., біг 200 м. — 23,8 с., біг 400 м. — 56,8 с., біг 800 м. — 2 : 12 с., біг 1.500 м. — 4 : 51 с., біг 5 км. — 18 : 25 с., плітки 110 м. 18 с., гінці 4 × 100 — 48 с., ратище — 44 м., куля — 11,25 м. скок в гору — 1,60 м., скок вдовжінь — 6,10 м., скок жердкою — 2,64 м.

Зголошення просимо переслати до дня 4. вересня включно на адресу: Михайло Дунай, Перемишль, вул. Костюшка ч. 3. I. пов. — Змагуни львівських клюбів зволять зголоситися: У. С. С., Львів, вул. Зіморовича ч. 20, на руки д-ра В. Гнатевича. — Всі змагуни, що приїдуть до Перемишля, одержать безплатно харч та нічліг. — Закликаємо всі руханкові та спортові товариства краю вислати на X. Запоріжські Ігрища своїх змагунів.

Рада Українського Спортового Союзу.

Україна — Гакоаг (Станисл.) 3:1 (2:1).
Україна — Станиславовія 5:3 (1:3).

Виїзд України до Станиславова в днях 24. і 25. ц. м. закінчився для неї цілком удатно, бо як у суботу, так і в неділю дружина України перемогла своїх противників, при чому грачі її не висилювались на більшу кількість голів, а старалися радше задемонструвати гарну — показову гру, що їм вповні удалося.

В суботу противником України була знана вже у нас жидівська дружина Гакоаг, дружина, яка у себе дома є дуже небезпечна і вміє перемогти навіть сильнішого противника (Лехію 8:0). Вся міць Гакоагу в лівій стороні нападу, де лівійка Льокер—Прессер витворює дуже грізні ситуації під воротами противника. На обороні гоже бувший грач Гасмонеї Фляйшер, який спеціяльно взяв під свою опіку Кобзяра й тим врятував свою дружину від високоцифрової поразки.

В дружині України виріжнилися в суботу: Лисик в нападі своєю рухливістю і Новицький на воротах, який оборонив притомно кілька дуже грізних стрілів. Голі для України стрілили: Лисик 2, Кобзяр 1, для Гакоагу Фляйшер з карного.

Видців около 800.

В неділю противником України була Станиславовія, дружина, яка має дві прикмети: сильно збудованих грачів і старт до мяча. Зараз з початку гри накидає Станиславовія вбивче темпо. Грачі України, вичерпані далекою дорогою і вчорашніми змаганнями, не могли встояти й дозволили противникові стрілити в першій половині гри аж 3 голі проти одного. Велика в тім „заслуга" Грещука, який в тім дні зовсім не дописав. У другій половині гри ситуація цілком змінюється. Противник „випомпувався" в першій

половині так, що в другій ледви опирався атакам України, яка легко впакувала йому чотири голі і вийшла переможцем. Голі стрілили: Лисик 2, Петрів дуже ефектовні 2, Кобзяр 1. Другого дня виріжнились: Скрегота на обороні, Рак в помочі, Магоцький і Петрів у нападі. Найслабшим в обох днях був Сич, який своєю повільністю міг вивести кожного з рівноваги. Глядачів другого дня також небогато (около 600) — переважали українці, як це можна було завважити по оплесках.

Дивне диво, що в Станиславові, б. столиці ЗУНР, нема ні одної української спертової дружини, а грачі українці засилюють чужі клюби. В Ревері, Станиславовії і Турі є ціла маса наших грачів, з яких можнаб зложити дуже гарну дружину. Зрушити цю справу з мертвого місця взявся п. Мих. Козакевич, який звернувся до проводу України за порадою й потрібними вказівками. Тому маймо надію, що на весну вийде на зелену мураву в Станиславові українська дружина, яка сповнить свою місію на спортовій і національній ниві, гуртуючи в своїх рядах нашу молодь, яка покищо пропадає в чужих клюбах.

Е. Чучман.

Чорноморці — Сокіл IV.

розіграють товариські мячеві змагання в середу дня 28. серпня в 5. год. попол. на площі Сокола-Батька. Ціни вступу низькі.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 27-го серпня, г. 7·30 веч. „Жидівка", гостинний виступ І. Дигаса і Г. Пухальської.

Середа, 28-го серпня, г. 7·30 веч. „Ріголетто", гостинний виступ А. Шлемінської.

Четвер, 29-го серпня, г. 7·30 веч. „Кавалерія Рустікана" і „Паяци".

Кіна.

Аполло: „Штанці" з В. Кравсон.
Кольосей: „Їздець без голови".
Лев: „Самсон і Даліда".
Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.
Марусенька: „Любовні авантюри" Гаррі Літкє.
Оаза: „Весела війна" і „Моряки горою".
Палас: „Потоптана честь" і „Кіні".
Пан: „Свята брехня".
Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".
Фатаморгана: „Потоптаний квіт".
Хінера: „Пат і Паташон героями".
Утіха: „Пат і Паташон, як пасажири на осліп.

Програма радіо.

Середа 28-го.

Варшава (1411,7). 16·30 Ґрамоф. (Чайковський). 18·30 Легка орхестра. 20·30 Солісти.

Познань (334,8). 20·30 Концерт військової орхестри. 23·00 Музика до танців.

Вильно (385) 21·30 „Гільтайська трійка".

Гельсінгсфорс (221,4) 20·0) Концерт.

Ляйпціґ (259) 22·30 Радіоорхестра.

Братислава (279) 16·00 Сольовий концерт.

Льондон (057,3) 19·45 Вільонч. квартет. 22·45 Музика до танців.

Штутгарт (360) 22·00 Мадярська національн. музика.

Франкфурт (390) 20·30 Стара музика.

Берн (405) 20·30 Симчковий концерт.

Берлін (418) 19·35 Концерт Бавмана.

Стокгольм (436) 19·00 Соната Сергена.

Рим (441) 21·00 Концерт вокально-інструм.

Лянгенберґ (473) 21·30 Весела середа.

Прага (487) 19·05 Чеська фільгармонія.

Мілянo (501) 17·00 Концерт. 20·30 Легка музика.

Відень (516,3). 20·30 Сольовий оперовий концерт.

Мюнхен (533) 20·00 „10 дівчат без кушинки" оперетка.

Будапешт (550) 17·45 Циганська капеля.

Київ (800). 16·25 Концерт для дітей.

Москва (825). 15·30 Музика оперова. 19·00 Опера.

Ковно (1935) 21·05 Концерт.

Ленінград (1000) 19·00 Радіоконцерт.

Париж (1725). 16·45 і 21·35 Концерт.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича.

Підкамінь:
Вівторок, 27.VIII. „Пташник з Тиролю".
Середа, 28.VIII. „Чесна Сузанна".
Четвер, 29.VIII. „Барон Циганів".
Почавши:
Пятниця 30.VIII. „Чесна Сузанна".
Субота, 31.VIII. „Осінні маневри".
Неділя, 1.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок. 2.IX. „Барон Циганів".

Театр виїджає в турне на Волинь, по закінченню котрого повертає на зимний сезон до Тернополя. В поворотній дорозі завитає до Львова з кількома новими штуками. За останній час театр заангажував кілька поважних сил з театру Стадника і Української Кооператівни.

Вписи до 7. клясової всенародньої дівочої школи ім. Шевченка у Львові (вул. Мохнацького ч. 12) вже розпочалися і відбуваються що-дня від 9—12 год. рано і від 3—6 год. пополудні в канцелярії школи. Там також приймається зголошення дітей до захоронки на Стрийському передмісті. — **Старшина Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок.** 343 2—3

Вписи до Музичного Інституту ім. М. Лисенка, філія в Станиславові відбудуться в днях 2, 3 і 4 вересня по пол. в домівці при вул. Голуховського ч. 20 І. пов. Інститут має кляси: гри на фортепяні, скрипці, челю, дутих інструментах, — співу і теоретичних предметів. Наука відбувається після плянів Львівського Інституту під проводом фахових і досвідних учителів. Діти держ. урядовців одержують зворот оплати і залізничі знижки. — **Дирекція.** 333 2-3

Фахові трилітні курси кравецтва та білизнярства веде жіноча промислова кооперативна „Труд" у Львові, Ринок ч. 39. Зголошення на І рік від 1-го вересня. Початок науки 15-го вересня. Вимагається від кандидаток покінчення 14 р. життя і 5-ої кл. народньої школи. — **Управа.** 3342-3

Вписи на V. курс мужеських учительських семінарійних курсів „Рідної Школи" у Львові відбуваються щоденно від дня 29. серпня п. р. від год. 10—11 в канцелярії школи при вул. Театинській ч. 10. І. поверх. — **Головна Управа „Рідної Школи".**

Доповнення. У виказі приватних гімназій і учительських семінарій „Рідної Школи", які отримали право приндодности на шкільний рік 1929/30, поміщеним нами днями в „Ділі", помилково гімназію „Р. Ш." в Рогатині й учительську семінарію в Коломиї. Обі ті заведення дістали право приндодности на шк. р. 1929/30. 364 1—1

Вписи до Вищого Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові — дня 30, 31. серпня і 1, 2. вересня п. р. від 3—6 год. по полудни. — Наука правильна дня 3. вересня п. р. 361 1—3

Вписи і вступні іспити на курс I., II., III. і IV. до учительської жіночої Семинарії С. С. Василіянок і VII-ми кл. шк. вселюдн. в Дрогобичі, відбудуться дня 2. і 3. вересня п. р. При учительській Семинарії С. С. Василіянок — міститься дівочий інститут; зголошення приймається щоденно. — **М. Григорійчук,** управитель. 353 1—2

Вписи до Торговельної Школи Тов. „Просвіта" у Львові, вул. Коперніктів ч. І. — приймаються в днях 3. і 4. вересня 1929 р. від 10—1 год. Наука в Школі починається дня 5. вересня о 8 і пів рано, на курсі абітурієнтів і кооперативному — 8. жовтня, 4. год. по пол. — **Управа.** 355 1—1

Д-р Л. Мишуга з Ню-Йорку — має лист в Адміністрації. 1—1

Вписи до всенародної дівочої 7-клясової школи ім. Бориса Грінченка відбуваються щоденно від 29. серпня до 2. вересня між 10. і 12 год. в шк. домівці при пл. св. Юра ч 5. — **Управа.** 360 1—2

Вписи до фахово-доповняючої дівочої школи відбуваються щоденно від 29. серпня до 2. вересня між 10. і 12. год. в шк. домівці при пл. св. Юра ч. 5. — **Управа.** 360 б. 1—2

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галантіона Чіпки і Ле-ле. 115 27—?
Олесько, середа, 28.VIII.
Золочів, четвер, 29.VIII.

Наддніпрянський Хор Котка,
Косів, середа. 28.VIII.
Кути, четвер, 29.VIII.
Снятин, пятниця, 30.VIII.
Коломия, субота, 31.VIII. 228 10—?

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 24—?

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, вул. Личаківська ч. 34. Вписи на: 1) одноріний, торговельний курс для молодіжи, 2) піврічний торговельний курс для дорослих, 3) курси стенографії, 4) курси писання на машинах — відбуваються щодня від 9—12-тої і від 3—6-тої. — Початок науки 2.9 п. р. 350 2—5

АДВОКАТ д-р Селезінка в Радехові шукає конціпієнта від вересня. 347 2—2

НА СТАНЦІЮ приїму учениць. — Кордасевичева, вул. Чарнецького ч. 26. І. пов. 343 2—2

ДЛЯ ТОВАРИСТВА 6-ти літної дівчинки — пошукую няні з життям; мова німецька побажана, але не домагана. — Зголошення Д-р Філяс, вул. Театинська ч. 3, між 2—4. 352 1—1

У КОГО з Українців є до винайменя кімната з окремим входом, звонить ласкаво зголосити в Маслосоюзі, Ринок ч. 10. 359 1—1

СТАНЦІЯ для інтелігентної панночки, або малого ученика. — Інформації при касі книгарні ім. Шевченка, Ринок, ч. 10. 358 1—1

ЛІСОВИЙ ІНЖИНІР, на державній службі, в корінній Польщі (IX. степень), одружиться з українкою до літ 32, з чорними очима, гарною і посажною. — Поважні зголошення з фотографією до Адміністрації „Діла" під: Лісовик. 362 1—2

ПОШУКУЮ інтелігентної, лагідної, здорової учительки для 8-літнього хлопчика, котра занялабся також зарядом домашнього хозяйства. Вимагається знання німецької або французської мови і початків гри на фортепяні. Літні ферії в горах. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" для „адвоката". 356 1—3

ПРИЙМУ панночки на станцію. — Львів, вул. св. Зофії ч. 20. І. пов. на право. 365 1—3

ОЖЕНИТЬСЯ АДВОКАТ літ 39, пристійний, з панною або бездітною вдовою, до літ 35, симпатичною і лагідної вдачі. Світлина пожадана. Порученя можливі. — Зголошення під „Дискреція запевнена" до Адміністрації „Діла". 366 1—1

ПРИЙМУ на станцію панночки — вул. Кентшинського ч. 38/I. (продовженя Шептицьких). Р. Левицька, вдова по священику. Хата і харч здорові. Станція знана в дирекції семінарії С.С. Василіянок і в державній (о. Дзеровича). 258 3—3

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на одноріче заглядно 2-річне підготовленя до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту в 5 і 4 гімназійних кляс. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошеня від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти даром. На відповідь значок. 236 4—?

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 5—15

СОНЯШНИЙ, фронтовий покій з цілим удержанням для 3 студентів або студенток — винайму. Відомість: вул. Кохановського ч. 73. І. пов. двері ч. 8. 329 3—3

ПРИЙМУ на станцію учениць. Добірний харч, родительська опіка, гімназія близько. Вул. св. Тереси 2 б. II. поверх. Рудницький. 367 1—2

МЕШКАННЯ для панночок близько гімназії С. С. Василіянок і шкіл „Рідної Школи". Хата гарна, опіка, добрий харч — Відомість Адміністрація „Діла". 348 2—2

НА СТАНЦІЮ приїму ученика з нижчих кляс, близько годовної гімназії. — Кордасевич, вул. Мурарська ч. 48. І. п. 345 б. 2—2

РЕАЛЬНІСТЬ мурована крита бляхою, біля півтора морґа саду. Будинки господарські. Відьна. Околиця Личаківського парку. Ціна 3.500 долярів. Оказія для емеритів. Продасть Центральна Агенція, Коперника 14. 342 2-?

ГОДИННИК ВАШІ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 24—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Наєс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. 195 б 9—10

Дентист **Олександер Бібрін**
СТАНИСЛАВІВ,
вул. Сапіжинська, ч. 10. II. пов.
пльомбує і винимає зуби без болю. Виконує корони і дитї містки після найновіших системів та кавчукові щоки з кавчуковим, або золотим піднебінням — зуби на штифтах не до відрізнення від природних. Праці довершує з чистого 22-каратного золота під гарантією.
Повірені роботи виконує старанно. Пацієнтів з провінції полагоджує як найскорше. 351 2—?

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники хіжка складані,
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00
245 9—[illegible]

Научне Заведення З. Ольшевського. Львів, Куркова 38. тел. 31-14
приймає від 26/8 в год. від 9—12 і 15—17 з винятком неділі
ВПИСИ
на шкільний рік 1929/30
до 1-річної школи купецького підготовленя, на 2-літні торговельно-господарські курси, на річні і 5 місячні торговельні курси, на курс стенографії та писання на машинах.
В школі зворот часного за діти урядників і державних службовиків.
Дар бідних — підручники з шкільної бібліотеки. 350 3—?

Небувала новина!
Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до
почорнення та толочення на них
футрявих десенів —
в однокій фірмі в краю:
М. Волянська
Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телєф. 17—04.** 2—?

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.
Одинока фірма в краю, що виробляє **стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портієри, капи** на ліжка, **ліжники,** артистичні гуцульські **дерев'яні** 273 **вироби.** 3—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

ч. 192 (11.483). Львів, пятниця 30. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Чорносотенне скомління.

Львів, 28. серпня 1929.

Львівський орган наших доморослих „русских", що зветься „Русскій Голос", має час від часу направду аж „старорусскі" помисли. Бо ось у 66. числі приніс він фейлєтон під таким, незвичайно екзотичним, заголовком: „Новый протест против терминов „украинец", „украинскій". Прочитавши цей наголовок, маєш враження, що це наші „русскі" внесли черговий протест проти назв „український" і „українець" до польського сойму або до президента польської держави. Тимчасом з фейлєтону довідуєшся, що справа далеко комічніша, бо протест у тій справі вніс аж до головного комісаря для справ еміграції при Лізі Націй В. В. Шульгін. А хтож такий В. В. Шульгін? Це відомий чорносотенний діяч зперед великої війни, б. „депутат" до російської Державної Думи, б. редактор київського чорносотенного щоденника „Кіевлянін" і — як подає „Русскій Голос" — „б. депутат от города Кіева в Учредительное Собраніе Украины" (так і написано!)!

Отже вже зі сказаного видно, що протест це неабиякий! Бож пише його до головного комісаря для справ еміграції при Лізі Націй чорносотенний емігрант, бувша підпора цареславної Росії і найреакційнішого в світі режиму, покровитель і щедрий опікун тодішнього галицького теж чорносотенного москвофільства і погромник київського українства В. В. Шульгін. Накінець це протест неабиякий ще й тому, що „Русскій Голос", солідаризуючись з ним і його автором уповні, недвозначно унаглядніює зайвий раз своє правдиве політичне обличчя і свої політичні симпатії саме до такої Росії, яку репрезентує Шульгін.

Тай починає Шульгін свій протест незвичайно, — даруйте за признання! — дотепно. „Я довідався — пише він до комісаря у протесті — з газет, що на першому засіданні дорадчої комісії, утвореної при Вас, буде обговорюватись пропозиція називати не „русскими", а „украинцами" частину „русских" еміґрантів, що походять з полудневої Росії. Це предложеніе формулував мій „двоюродний" брат (сік!), М. А. Шульгін, який належить разом зі мною до одної родини, що рахує себе від віків „русской". Чиж не дотепно? Брат позиває брата аж мало що не перед саму Лігу Націй, і намагається доказати, що цей не українець, а... „русскій". Чиж це не екзотика?! Чи не пахне воно аж „старорусским" (не „старороським"!) духом тих благих часів, коли чорносотенець Шульгін і К-о запевняли православну династію, що „православний народ ситий і вдоволений" і що тільки одного йому ще бракує, а саме: „мати щастя якнайдовше жити під самодержавною рукою Їх Імператорського Величества Наймилостивішого Царя Батюшки". Що Шульгін і йому подібні говорили правду, то наглядним доказом на те факт, що „покірний, вірнопідданий і добрий русский народ" потрутив „царя-батюшку" з престола, а потім убив його і його родину, а всіх „китів" династії і керманичів „чорносотенства" вимів поза межі краю і дав їм спроможність стати кожному зокрема „лішнім челявєком".

Вони сидять тепер на еміграції і продумують над тим, якби назад історію завернути. Ренегат Шульгін протестує проти того, що стало давно ясним, зрозумілим і очевидним навіть для деяких членів його родини. Бож вони переконалися, що український нарід та його істнування і розвиток — це такий самий факт, як те, що сонце світить і що земля кругла і т. д. Ренегат і чорносотенець Шульгін твердить, що все це неправда. Він „вглиблюється" в історію і від Олега почавши зве „русскими" всіх аж до Хмельницького. Тут якось переочує Виговського, Дорошенка, Мазепу і т. д., не згадує ні про Шевченка ні навіть про Грушівського (до якого він чує звичайно „особливі" симпатії) і „доказує", що і він і його „двоюродний" брат і Київ і вся земля від Карпат по Кавказ і від Балтику по Камчатку і від Чорного по Біле Море споконвіку була, є і буде „русска" і що „нікакой Украіни ніколи не било, нет і не будет". Читаючи це так і „набираєш враження", що він „переконав" головного комісаря.

Але попри те дивуєшся, чому Ш. обмежився тільки до того, щоби доказувати перед головним комісаром для справ еміграції при Лізі Націй, що і його брат і всі мешканці „южной Руси" „русскі". Чому він не завдав собі труду та не доказав з таким самим успіхом англійському урядові, що енкі зі Злучених Держав є правдиві англійці та що ці мешканці „нової Англії" не мають права звати себе інакше тільки англійцями. Або чому чорносотенець Шульгін не зробив приятельської прислуги для Муссолінія і не доказав йому з таким самим успіхом, що ціла Франція, яка за Цезара була Галією, не заселена ніякими французами, а виключно правдивими італійцями. Бож там так само в часи нашого Олега і ще давніше була одна „імперіюм романум". Якщо чорносотенний Шульгін був би так поставив справу, тоді мабуть був би мав повний успіх і його протест проти назви „український" і „українець".

Але поминаючи все те, вартоб всетаки порадити (це повинен виконати „Русскій Голос"), щоби В. В. Шульгін, „б. депутат от г. Кіева в Учредительное Собраніе Украины" вислав письменний протест до московського Кремлю проти того, що цей допустив до номенклятури „український" і „українець" та й до того „позволив" назвати велику територію давної Росії „Українською республикою". Возилиж комуністи Шульгіна в 1922 р. по „трьох русских століцах" для „організації" монархістів, слухалиж його рад, перевидавалиж його „сочиненія", переводилиж коректу з його „путешествій" по „століцах", то може й у такій дрібничці його послухалиб та зрозуміли і виконали його побажання, закляті у такому феноменально помисловому протесті! І був би тоді спокій і скінчились би скомління допатаних життям чорносотенців.

Проблєма Палестини.

Повстання арабів проти жидів.

Від кількох днів приходять з Палестини тривожні вісти про арабське повстання, вістря якого спрямоване в першу чергу проти жидів, а в дальшому і проти англійської залоги, що виступала в обороні жидівського населення. Навіть як приняти, що ці вісти, які приходять до нас переважно з жидівських джерел, сильно переборщені, то всеж таки нема сумніву, що там упало по обох сторонах кількасот трупів і ранених. Отже положення в Палестині справді критичне.

Яка причина повстання арабів проти жидів? І хто несе відповідальність за масові жертви в людях, за нищення памяток культури, людського майна і добробуту?

Як нашим читачам відомо, англійський уряд після закінчення світової війни признав у т. зв. деклярації Бальфура право жидів до своєї власної батьківщини в Палестині. Зробив він це для зєднання собі симпатій жидів у цілому світі з одного і для зашахування агресивного арабського націоналізму з другого боку. Після торжественного проголошення тієї деклярації жиди заметушились. Збирано гроші на викупно землі від арабів, висилано масово до Палестини кольоністів, загалом проведено дуже живу акцію в цілому жидівському світі з тою єдиною метою, щоб опанувати Палестину і створити з неї жидівську державу.

З початку ця акція ведена дуже енергійно і пляново центральними органами сіоністичного руху, мала поважні успіхи і ще кращі вигляди. В перших повоєнних роках відбувалася дійсно на велику скалю еміграція жидів з цілого світа (переважно зі сходу Европи) до Палестини, в тому часі плили й обильні жертви на розбудову жидівської батьківщини. За кілька літ жидівське населення в Палестині, що в часі війни дійшло було до 7 проц., подвоїлося, таксамо зросла там сильно жидівська земельна посілість. Одначе головної своєї мети: створення жидівського хліборобського стану, жиди в Палестині таки не осягнули, не зважаючи на величезні їх вклади саме в рільництво. Жидівська еміграція тільки з трудом висувалася поза мури міст і займалася в Палестині, як і всюди в світі, головно торговлею. В рільництві працював серед великих труднощів і незгод тільки незначний відсоток палестинського жидівського населення. А перед двома-трьома роками еміграційний рух до Палестини заломився цілком. Невідповідні кліматично-природничі умовини, безробіття й ненависть арабів до жидів, з якою вони ніколи не крилися, відстрашували від виїзду до Палестини найбільших смільчаків і фанатиків ідеї.

Постійні протести арабського населення, його криваві розправи з жидами, як і огляд на музулманський світ, довели доволі скоро до зміни англійського погляду на справу Палестини. Англія побачила, що довше годі їй протегувати жидів коштом арабів, бо це може мати для неї погубні наслідки в цілому музулманському світі, не тільки в одній Палестині, де 85 відс. населення стало відноситися до неї з ненавистю як до протекторки жидівських інтересів. Не диво, що Англія завернула. Відкликано англійського комісаря в Палестині жида, зредуковано залоги (по части може і з бюджетових оглядів), зорганізувано краєву жандармерію, зложену в 9/10 з жидів і т. д. Все те зроблено в останніх двох роках.

Одначе не ця зміна англійської політики довела до арабського вибуху, вона тільки тому вибухові пособила. Початку арабської революції треба шукати в дрібних сутичках, що повторювалися мало не що-року при т. зв. „мурі плачу", до якого мають претенсії як жиди, так і араби. Цей „мур плачу" поведений довкола місця, де колись була славна святиня Соломона, що її римляни зрівняли з землею. Араби, здобувши Єрусалим, побудували там мечет Омара, що є одною з найбільших їх святощів. Зрозуміла річ, що ні жиди, ні араби не хочуть зректися того муру і доступу до нього. Перед кількома днями прийшло біля того муру до нових бійок і різанини, яка поширилася мало не на цілий край. Глибша причина повстання арабів лежить очевидно не в „стіні плачу", а в їх змаганню бути самим господарями в Палестині.

Відповідальність за жертви в людях і майні у Палестині несе виключно англійський уряд, що з давен давна в жертву своєї політики приносить цілі племена й народи.

Навіть зі сотиків зростають міліони, тому хочби найдрібніші ощадности складайте в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Жидівська кольонізація на Україні.

Голос чужинця про неї.

(Докінчення.)

Приєднуються до нас при оглядинах і старші господарі, однаково привітливі та однаково раді. Показують радо все, що до цього часу зробили. Є між ними люди шістьдесятьлітні, що на схилі життя несподівано повернули його керму до незнаних їм досі шляхів. Всі погоджуються, що хліборобська праця є тяжка, але що для них лишалось коли не було іншого виходу. Хваляться нам місцем, де положений фундамент під школу і просять нас, щоби ми оглянули також другу кольонію — „Новий шлях".

Ця кольонія від першої нічим не відріжняється. І тут є два ряди будинків однакового типу та однакового віддалення поміж собою. Будинки є вже зовсім придатні до замешкання. Кожний має 4 кімнати, кухню і під тією самою стріхою стайню для коней. Рогата худоба пасеться ціле літо в степу. Її дуже мало, так що вистарчає тільки для власної потреби, яку регулюється і раціоналізується малою молочарнею.

Входимо до одного будинку, до якого нас ввічливо запросив його господар. Чисті й про-

сторі кімнати з глиняною підлогою пригадують помешкання наших (себто чеських — Ред.) добрих селянських будинків, але у ніякому разі помешкання в будинках богатших господарств. До богацтва тут ще далеко, та мабуть воно сюди ніколи і не прийде. Добре життя може тут настати дуже скоро, бо всі умови тому допомагають.

Також і в цій кольонії все приготоване до побудування школи: фундаменти заложені, цегла привезена. Одначе немає тут нічого під будову синаґоґи і так мабуть нічого і не буде. Молоде покоління про неї і слухати не хоче, а споміж старих можеб хто і хотів та боїться йти проти більшости. Зрештою вони, прийшли сюди під червоними прапорами з золотою пятикутною звіздою. Єгова нехай остається там, де залишилось і старе життя. Молоді жидівські господарі вимовляють ці безбожні слова з переконанням та надзвичайною завзятістю, а молоді жінки їх у тім підтримують. Що з того, що богато старих жидівських поселенців у глибині душі остають правовірними, коли мусять вперто мовчати. „Новий шлях", „Нова зоря", Калініндорф — все те веде кудись інакше, тільки не до синаґоги.

Ведуть нас до своїх дорібків. Хочуть похвалитись тим, що творить нині їх найбільшу гордість, та є змістом найсміливіших надій. Є це новозаложені плянтації виноґраду французької лози, яка була насаджена у декого позаторік і навіть цього року. Виноградна лоза принялась, росте добре, кожне господарство має її щонайменше пів гектара. Бачимо спеціяльні французькі плуги для глибокої оранки, яка необхідна для закладання виноградних плянтацій. Молоді жиди вміють з ним поводитись, хоч спочатку мали до нього окремого інструктора.

Так, „Agro Joint" добре турбується за жидівських кольоністів і щедро їм достарчає всього, що може піднести виробничу здібність і забезпечити в майбутньому добробут. Ця надзвичайна опіка і турбота доводить до зависти довколичні українські села.

Жиди кажуть — а також офіційні радянські кола є тої самої думки, що відношення місцевого населення до жидівських переселенців є добре. Та це не відповідає дослівно правді. Покищо не доходить у тих околицях до ніяких бійок і отвертих виступів, до цього часу — навіть на словах не проявляється прилюдно ніяке незадоволення. Бувають часто випадки, що місцеве населення допомагає жидівським початкуючим господарям порадами і ділиться враженнями власних досвідів. Одначе це не сміє нікого обманювати. Де-неде вже сьогодні зароджується якась заздрість, ростуть настрої подібні до настроїв пасерба до недоброї мачохи, а також жалі з приводу того, що українські селяни не мають таких щедрих опікунів з Америки.

Такі настрої щойно в початках свого формування, але вони можуть бути зародком великих непорозумінь у майбутньому. Коли жиди будуть постійно так пильними при будуванні своїх господарств, як вони є нині, то є певно, що дійдуть до ліпшого життя ніж їх місцеві сусіди — українці. А тут знову більше як певно, що ті ріжниці в добробуті спричинять при вдачах обох народів те, що взаємовідносини між ними не будуть гладенькими та ідилічними.

Жидівський колектив нині ліквідується як колектив, а розпадається на індивідуальні господарські посілости. І в цім бачить місцеве населення якісь хитрощі. Коли б зразу кольонія була заложена, як група індивідуальних господарств, ніколи не дісталаб такої землі, як та, що її дають колективам — цим елементам соціялізму в хліборобстві.

Місцеве населення тимчасом мовчить, але самі жиди не утаюють тих настроїв, які зароджуються у місцевого населення. Населення мовчить тому, що зараз землі має досить. Але що буде пізніше, ніхто про те нічого певного не знає.

Напевно треба буде великого такту й уміння, щоби співжиття місцевого населення з жидівськими кольоністами не вело до великих ріжниць що-до способу життя, до великої диференціації, а тим самим до селянської заздрости, до жидівської зарозумілости, а разом з тим і до загального ворогування".

Такі враження п. Шрома з побуту в жидівських кольоніях. Очевидно, що до особистих його вражінь ні нічого додавати ні тим більше нічого від них відіймати не можемо. Щож до його висновків про співжиття українського населення з жидівським, то тут мусимо зазначити, що вже і в радянській пресі нотувалося кільканацять разів про випадки кріваві розправ місцевого населення з жидівськими поселенцями в ріжних місцях поселення. Отже те ворогування, про яке пише п. Шром у майбутності є вже тепер.

Подав **Як. Тан-ра.**

Цепелін летить далі.

Успіхи воздушного автобуса.

„Ґраф Цепелін" продовжує успішно свій лет. Старий і новий світ і ріжні держави, з яких кожна розглядає всі події зі становища своїх інтересів і симпатій, приглядаються змаганням цього велитня з простором, забуваючи про ріжниці кордонів. Нинішний успіх нового технічного винаходу може стати завтрішним необхідним здобутком усього людства в боротьбі з природою.

Фантазія Жюля Верна перевищена цим разом у формі, над якою й не думав ґеніяльний повістяр. Подорож довкола світа в 80 днях стала нині пережитком XIX. віку; час потрібний на цю дорогу зменшується постійно, завдяки літакам, автам і що-раз то швидшим пароплавам. А проте роля „Цепеліна" в цьому намаганні є таки виїмковою. Земна куля, на якій панує найсильніше океан, має досі такі сили як вітри та хмари, з якими найважше справитись дуже тяжким і дуже легким машинам. Літаки є ще занадто слабкі серед підхмарної й надхмарної атмосфери і замало можуть узяти пасажирів; пароплави є обмежені тільки до морської стихії.

Німці ще раз пішли по лінії свого ґенія, що залюбки творить ґіґантські, масивні організації, підприємства, будівлі. „Цепелін" видержує напір вітрів своєю масою і матеріялом. Від Боденського озера до Сан Франціско перелетів він у 100 годинах і тепер є вже в дорозі з Льоос Анджельос, щоби після перелету над Америкою завернути до Німеччини. „Цепелін" стає уже поважним суперником пароплавів, які своєю швидкістю не перевищають його лету. Не треба при цьому забувати, що його нинішний лет це стадія експериментів, після яких прийдуть нові удосконалення, придбані досвідами мандрівки.

Від 1919 року себто від першого перелету літака через море найкоротшим шляхом, німецькі інжинірі не переставали в Фрідріхстафені будувати що-раз то нові машини з думкою поправити ними недостачі попередніх, чужинних і власних. Вони вказують нині з гордістю на те, що кожна із 130-ти воздушних птах є технічно краща від попередньої. „Ґраф Цепелін" є результатом цих шукань і експериментів. Можливе, що його завтрішній вигляд ріжнитись ме від нинішнього не менше як вигляд риби від птахи або птахи від людини, але основний пункт його „тяжести", що втримує його в рівновазі між землею і небом буде імовірно тим Архімедовим пунктом, з якого можна бде знятись понад землею із легкістю птахи, а рухатись у воздушнім морі із легкістю риби в морі земнім.

Ніхто із нас не може нині з певністю сказати, чи за яких 10, 20 літ не будемо вважати „Цепелінів" таким-же природним засобом комунікації як нині вважаємо літак або автобус. „Цепелін" є вже воздушним автобусом, доступним покищо невеличкому гурткові людей. Завтра він може перейти метаформозу, завдяки якій приберуть зовсім іншу постать також інші комунікаційні машини, а тимсамим може подорож довкола світа статися зовсім звичайною вакаційною прогулькою всіх, що думаючи про розривки не мають одної перепони: матеріяльної.

Знад Збруча.

Невигоди й терпіння населення у прикордонній смузі.

Ціла низка повітів Східної Галичини, яким доля присудила місце над Збручем, терпить від ряду літ ріжні невигоди внаслідок своєрідного виїмкового стану, заведеного владою над кордоном. Цих невигід є так багато й такі вони утяжливі, що через них просто життя немає. Мешканцеві околиць подальших повітів навіть не присниться те все, що путами вяже „рівноуправненого" горожанина знад Збруча.

Фундаментальним каменем усіх тих обмежень є розпорядок „Ради Оборони Паньства" з 20. 7. 1920. Вдз. ч. 64. про охорону кордонів. Цей розпорядок був виданий у воєнним часі і мав на оці забезпечення держави ізовні та державного скарбу перед утратами внаслідок потайної черезкордонної торговлі. Цей другий інтерес навіть переважував, що виходить з тексту розпорядку. З роками згаданий розпорядок, внаслідок додатків у формі міністеріяльних розпоряджень та своєрідної інтерпретації його поодиноких постанов воєвідствами, розрісся в кольосальний фасцикул усяких приписів, в яких безнадійно

ІВАН ФИЛИПЧАК.

Як я возив кости мамута до музею.

(Докінчення.)

Білетник перепустив послугача, я прямую за ним до фякра, аж нараз чую: Гов! Стій! А це що таке? Таких тягарів не вільно везти у ваґоні! Давай його на вагу!

— Пане, це я до музею везу закамянілі кости.

— А що мені до ваших костей, давай на вагу! А ви, пане, заплатите кару, бо до ваґону не вільно такого тягару брати, лишень 25 кґ., а тут буде більше як сто кільоґрамів.

Побачив я, що в столиці я нічого не значу, не маю такої протекції у залізничників, як на глухій провінції, тому рад не рад пішов я за послугачем до ваги в тій думці, що прийдеться доплатити кілька шісток. Коли зважили кости, тицьнули мені в руку якусь карточку з нумерами, на котрих я не розібрався і казали піти до каси. Послугачеві задали товариші мішок на плечі і помогли перенести тягар на входову сторону стації до каси. Стукаю до віконця. Якась немолода вже і дуже нервова дівиця вхопила від мене карточку, як опарена і стала переглядати якусь книгу; опісля викинула мені якусь другу до моєї приліплену карточку через віконце, котрим тріснула, як несамовита. Беру я карточку й остовпів... 11 зол. і 77 сотиків кари!

— За що? — питаю чемно цеї надобної уряднички.

— „Za karę"!

Що тут мені робити? Може я пішов би до якого начальства, представив річ, як то звичайно "хитрі малороси" роблять, що це робиться для музею, що це патріотичне діло для відродженої... Може прецінь увільнить?

Питаю стоячого біля мене вартового від ваги залізничника. Він чемно відповідає мені, що це може зробити лишень пан маґазинєр, але він прийде щойно за пів години. Подумав я, що ліпше таки пождати, як заплатити 11 зол. 77 с., тимбільше, що й так заплатити не можу, бо маю при собі всього 10 зол. Більше грошей не брав з собою (а правду сказавши, їх таки не було, як звичайно перед першим). Я думав, що десятка якраз вистане мені на фякра у Львові, обід, трамвай і на білет до дому, а шоб я кару платив, це мені не могло й приснитися.

Закурив я папіроску, стою і жду на маґазинєра. Я певний, що він вислухавши мене, увільнить мене від кари, ще й насварить на тих посіпаків, котрі турбують мене цею карою... Адже, думаю собі, маґазинєр у столиці — це культурна людина. Курю я другу і третю папіроску й дивлюся на годинник, як він поволи, секунда за секундою, мінута за мінутою, посувається. Нарешті скінчилося цеї пів години, а маґазинєра як нема, так нема...

Питаю я того залізничника, що стоїть біля ваги, чому так довго нема маґазинєра.

— Таж знаєте — відповідає він — що нині не ті часи, які були за Австрії. Нині приписів так не перестерігають, як давно, нині... „як кто хце"... І махнув зрезиґновано рукою.

Минула добра година, як нарешті зявився маґазинєр. Підходжу до нього, здіймаю капелюх, представляюся і кажу, що везу кости мамута до музею. Оповідаю цілу історію з задержанням тих костей, оповідаю, що мамут був такий великий звір, що перед міліонами літ жив у нашім краю і т. д. і т. д. Маґазинєр подивився на мене уважно, вислухав терпеливо моєї промови, а коли я скінчив, він сказав:

— Panie, czy pan coś nie tego... (показуючи на своє чоло пальцем). Świat stoi 6 tysięcy lat, jak mówi biblja, a pan jakieś tu bzdury baje.. Zapłać pan i kwita! — і відвернувся від мене.

Програв я тут справу, думаю собі. Але що мені тепер робити? Уклонився я ще раз пану маґазинєрові і питаю, чи може начальник стації має право звільнити мене...

— Chyba Dyrekcja — буркнув маґазинєр і відвернувся.

Розвідав я, де та дирекція, лишив кости мамута у маґазинєра, сів на трамвай і думаю, що аж тепер виграю справу. Там у дирекції прецінь люди інтеліґентні і зрозуміють мене.

А в дирекції повторилося те саме, що з маґазинєром. По півгодинним чеканню зявився грубий і сивий вже чоловяга, що вислухав мене, притакував з усміхом, а вкінці сказав, що ця справа до нього не належить.

— Ах! А до когож? — питаю.

— Треба піти на перший поверх і зголосити справу президії.

Знайшов я президію і чекаю знову, бо нема ні презеса, ні віцепрезеса. За добру хвилю кивнув на мене возний і сказав: А може до секретаря підете? Він є, приймає.

Входжу я до секретаря. Сидить за столом молоденький чоловічок, певно укінчений правник — думаю собі. Оповідаю знова свою пригоду з кістьми мамута. Пан секретар усміха-

губиться навіть сама влада, втілена в скромні особи всяких посторункових та капралів КОП-у.

Доповняючим цитований вище розпорядок з розп. президента з д. 23. 12. 1927. Вад. ч. 117. про кордони держави. І цей розпорядок має на оці головно охорону державного скарбу і спрямований у першу чергу проти контрабанди. Та в практиці всі ті розпорядки і приписи дуже мало перешкоджають аматорам пачкарства, а зате сильно дошкулюють мирному населенню.

Оба розпорядки відносяться до т. зв. прикордонної і кордонної смуги. Перша йде від кордону на два кільометри в глиб території, друга, кордонна смуга, йде відтіля дальших два кільометри. Разом обі смуги займають нас ширини чотирьох км. Це страшний „пас"! На нім не вільно навіть хвилево перебувати нікому, хто там не є постійно замешкалий, хоч би був із сусіднього села. Мешканцям сіл, положених у тій смузі, не вільно дуже багато ріжних річей. До них на кожнім кроці шкірить свої зуби оте „не вільно" і страшенно ускладнює такі прості денні функції сільського життя. Наведу хочби дещо.

Від 10. год. вечера до 4. год. рано не вільно нікому перебувати поза своїм домівством на вулиці чи в полі, не вільно поїти худоби в річці ані брати там води, купатися вільно лише в означених місцях і годинах під контролею жовнірів, не вільно прати білля в ріці, ані ловити риби. І то чи зима чи літо! Позволити комусь на перебування в кордонній чи прикордонній смузі (хочби хвилево) може лише дотичне староство. Але такий дозвіл не все можна одержати, а одержання потягає за собою стемплеві оплати у висоті 7.10 зол. Дозвіл є обмежений точним речинцем і може бути кожної хвилі відкликаний. Власник дозволу мусить по приїзді в дану місцевість негайно зголоситися на місцевім постеруноку поліції, або в комендатурі відділу КОП-у.

Таке обмеження особистої свободи, спиняє також культурно-освітню та кооперативну працю, бо повітові власти не все видають урядовцям „граничну карту", довго провірюють через поліційні органи „благонадьожність" петента (часто аж до його передвоєнного життя включно) й тому просто неможливо є висилати в неділі та свята людей з повітового центру на села з відчитами сільсько-господарськими, кооперативними чи іншими. Село, що не має в себе досить тямущої одиниці, є немов відрізане від світа і людей. Внаслідок цього обмеження тяжко вести також освітню роботу по читальнях, бо присутній підчас амат. представлення чи забави в читальні поліцинт уже в 10. год. переривае представлення: З уваги на те, муситься виставу ділити на два вечорі й добре, якщо два святочні дні є разом. Тоді дві дії граються напр. першого вечера, а решту слідуючого: але досить часто бувае таке, що закінчення йде щойно за тиждень або й за два.

Ще більше прикро, як у літі, відчувае село ті обмеження в зимі. Зима — цеж сезон культурно-освітньої роботи. Це час вечірних сходин по читальнях, гутірок, нарад, вистав, концертів і зборів, одначе відсутність свободи рухів спиняе те все, спиняе взагалі культурний розвіст і поступ села.

З тої точки погляду порушив цю справу на цьогорічних загальних зборах Т-ва „Просвіта" у Львові один з надзбручанських відпоручників, одначе серед загального розгардіяшу про неї призабуто. Можеб тепер занотували її собі дотичні краєві установи, а в першу чергу наші соймові представники, щоб по феріях почати в компетентних властей акцію за злагідненням тих обмежень, чи пак за виданням відповідних інструкцій повітовим та поліційним органам в тому дусі, щоб ті розпорядки, що мають за мету берегти державний скарб перед стратами, не ставили тими культурному та господарському розвоєві тих нещасних повітів. Матеріялу до такої акції повинні доставити наші повітові установи, бо надужить є дійсно багато, тільки наше населення їх терпить з дійсно „руською" впертістю.

Надзбручанець.

Ще про 1918 рік у Львові.

Як це було з дирекцією поліції у Львові 1. листопада 1918 р.?

В ч. від 8423 з 21. липня ц. р. до 8427 з 26. липня ц. р. польського львівського щоденника „Вєк Нови" появився фейлетон п. Витовда Демянчука під заг. **„Przygotowania ukraińskie do zajęcia Lwowa i b. Galicji Wschodniej"**, де використано спомини д-ра Івана Німчука „Організація військових сил у Відні в днях перевороту", і мої „Зперед 10 літ. — Низка споминів з листопадових днів 1918 у Львові", що були поміщені в „Ділі" ч. 245 з 1. листопада 1928 р.

Згаданий фейлетон п. Демянчука є вирівками, що і зазначено під наголовком, — з українських матеріялів, передовсім опублікованих мною у цитованій статті. Власного освітлення подій автор фейлетону не подає.

У відповідь на згаданий фейлетон п. В. Демянчука появилася в ч. 8438 „Неку Нового" з 8. серпня ц. р. стаття емеритованого радника львівської дирекції поліції п. Адама Смулки під заг. „В інтересе правди гісторичней", в якій автор подає від себе спомини про перебування мною урядування в дирекції поліції у Львові в часі перевороту дня 1. листопада 1918 р. Поданий там опис не є у всіх подробицях вірний і події в основних точках відбулися так, як я це описав у своїх спогадах.

Урядування в дирекції поліції переняв я вночним порядком без окремого доручення Української Національної Ради, довідавшися рано около 8. год. в „Нар. Домі", що сама дирекція поліції ще не обсаджена і не занята, а тільки поліційні касарні при вул. Казимирівській. В порозумінні з командою, що тоді урядувала в Нар. Домі, взяв я зі собою двох старшин і около 30 козаків з бувш. 15. полку (тернопільського) австрійської піхоти й з ними пішов до дирекції поліції при вул. Міцкевича та перебрав урядування в імені Української Національної Ради від тодішнього директора поліції д-ра Райнлєндера, котрий передав мені касу і гроші (щось около 30.000 К), з чого списав окремий протокол присутний там старший комісар п. Адам Смулка і я йому передав цілу готівку, що була призначена на платні для поліційних урядовців за місяць листопад 1918 р.

Очевидно, не мав я наміру бути довше шефом дирекції поліції, бо мені внедовзі призначено місце державного секретаря земельних справ в уряді д-ра Костя Левицького. Але треба було видати на місці перші доручення і наладнати сам апарат. У дирекції поліції було тоді пятьох концептових урядовців (правників) українців: радник поліції п. Соханський, надкомісар п. Адам Смулка і концепісти: п. Кандяк, д-р Гардецький і п. Бехметюк, а крім цього ще кількох канцелярійних урядовців і кількох поліційних агентів. Величезну більшість персоналу творили поляки і декількох жидів.

Переворот заскочив передовсім самих поліційних урядовців і був для них правдивою несподіванкою і в першій хвилині, так сказатиб, їх приголомшив. Першого дня ніхто з них до служби і не зголошувався і всі вони не знали зразу, на яку ногу стати. На їхню співпрацю я не міг рахувати, а зрештою в деяких ділах не було це навіть вказане, все-ж таки попросив я їх в суботу 2. листопада до президії дирекції поліції і повідомивши їх про те, що державну владу у Львові перебрала Українська Нац. Рада, запитав їх, чи хотять далі лишитись у державній службі, бо тоді мусять зложити службове приречення. Іменем зібраних польських урядовців дав вимінаючу відповідь комісар поліції п. Скшиняж, кажучи, що мусить порадитися з іншими дикастеріями і поступить так як інші. Буа це час, коли на периферіях міста, особливо в околиці головного двірця і „Нового Світа" розпочалися перші воєнні кроки з польського боку проти нас і це без сумніву мало вплив на згадане рішення польських поліційних урядовців.

Жиди, що служили в поліції, стояли осторонь від поляків і по них було слідно, що мають охоту вступити до служби і при українській владі.

На співпрацю і поміч можна було числити тільки серед українських урядовців. Найстарший віком і рангою був п. Соханський, що вів кримінальний відділ, а опісля п. Смулка, довголітній урядовець у президії дирекції поліції. Концепісти д-р Гардецький і п. Кандяк працювали у відділі публичного безпеченства (кримінальному), а п. Бехметюк в цензурі (він одинокий служить ще досі при поліції у городському старостві у Львові). Всі вони як українці зголосилися до служби і службу обняли, але тільки на короткий час. Були вони, так сказатиб, кадрою, яка мала розбудувати дирекцію поліції — очевидно, якби не зайшли відомі пізніші події. Шефом безпеченства іменував я п. Соханського, а шефом президії п. Смулку, що опісля мав бути дійсним директором поліції. Про те все здав я звіт на вечірньому засіданні Української Нац. Ради ще того самого дня і вона акцептувала всі мої розпорядки, видані відносно дирекції поліції, а мене прохала тимчасово наглядати над нею, аж до хвилини іменування постійного директора поліції.

На цьому самому засіданні Української Нац. Ради порушив я ще одну дуже важну справу. А саме ще перед полуднем 1. листопада 1918 р. радив мені п. Смулка перевести негайне інтернування всіх видніших поляків і провідників польської молоді, а то в інтересі загварантування спокою в місті. Він боїться, що поляки готові розпочати збройний бунт, який згори може бути припинений арештуванням і інтернуванням всіх видніших старших поляків і провідників молоді. Це він може перевести, коли одержить таке поручення, бо у нього є відповідний список і точні адреси, які зрештою можна доповнити. Я знав, що п. Смулка був приділений з дирекції поліції до так званого „каштелле" (розвідче бюро) при військовій команді у Львові і що працював у цьому бюрі від 1915 до 1918 р. та був поінформований докладно про польський місцевий підземельний політичний і військовий рух, за яким довший час з уряду стежив у Львові. П. Смулка просив мене, щоби ділати скоро, щоби ще можна виловити передовсім військових провідників і в цей спосіб вже в зародні унеможливити зорганізування польського збройного відруху у Львові.

І про цю справу зреферував я на згаданому засіданні Української Нац. Ради і вона рішила нікого з поляків у Львові не інтернувати.

Так упав проект п. Смулки, досвідченого поліційного урядовця, що ним хотівся прислужитись нації, з якої вийшов, а для якої досі не працював.

Накінець ще одно. П. Смулка в цитованій статті згадує, що мені в часі перевороту жертвував услуги якийсь конфідент, шпигун і провока-

Д-р Т. Е. Бурачинський,

ЛЬВІВ, вул. Сапіги, ч. 25.

повернув і приймає хорих від дня 28/VIII

357 2—3

ється добродушно, протекційно і дуже чемно каже мені піти на третій поверх до канцелярії радника Ікса.

— Господи! — думаю собі... Але йду... Раз-же мушу полагодити позитивно справу. Бачу, що у людей таки є добра воля, є люди на світі, які помагають у біді, лишень чоловік часом має пеха...

Видрапавшись на третій поверх, знайшов я двері радника Ікса і входжу до нього. За столом сидить уже старший шпаковатий мужчина з семітським носом і хитрими очима. Щось мене у серце штовхнуло, але нічого... Представляюся, говорю, в чому річ і висуваю делікатно ідею відродженої...

— A jaką wartość przedstawiają te koście?

— ?...

— No! Niech pan powie prawdę, jaką cenę pan za to postawi! — усміхаючись, сказав пан радник.

— Пане раднику, таких річей не продається, цеж для ідеї...

Пан радник моргнув на це очима і сказав, що він сам не може цього рішити, треба конче з цим до пана презеса або віцепрезеса.

— Щож робити? — думаю. Треба вже діло довести до кінця. Терпен-спасен.

Вертаю знова на перший поверх і жду на пана презеса зал. віцепрезеса. За доброї пів години возний кивнув на мене, що йде пан віцепрезес, якому він отворив двері, пішов за ним і зголосив мене.

Входжу до чудово убраної й оздобленої залі. Пан віцепрезес просив мене навіть сідати. Оповів я і йому цілу свою одисею з нещасними кістьми мамута. Пан віцепрезес (котрого я титулував презесом) вислухав уважно моїх слів, щось нотував собі, а я ріс, як на дріжджах. Опісля витягнув якусь грубу книгу, став її листувати, аж винайшов якийсь параграф і став його голосно читати: „Хто бере до ваґону більше як 25 кільоґрамів, підлягає карі". Від тої кари він мене увільнити не може, бо якби він це зробив на основі прислугуючих йому прав, то приказ його (по телєфону) міг би який його ворог почути, доніс би до Варшави, що він зменшує доходи залізниці, за що він міг би мати неприємности. Адже залізниця мусить дбати про самовистарчальність, а навіть повинна для держави принести доходи.

— А як так, то я вже не хочу наражувати пана презеса на службові неприємности— сказав я, попрощався і пішов.

Вийшов я за браму, дивлюсь на годинник, а то вже пів до першої. Я стратив пять годин часу!

Пішов я тоді до Наукового Товариства й оповів свою пригоду нашим людям, які сердечно усміялись. — Як хочете, кажу, мати ті кости, то заплатіть собі за них, бо я не був приготований на такий видаток і не маю при собі потрібних на це грошей.

Нашому оповіданню прислухувався з боку возний, який сказав:

— Шкода, пане, що ви якийсь професор! Треба було тому, що вам задержав мішок, тицьнути в руку золотого, а був би вас пустив і булоб по цілій параді...

За годину кости мамута опинилися в Музею Наукового Товариства.

тор в одній особі, Огінський (псевдонім), що працював в 1914 і 1915 році в АОК в Тешині, а перед розпадом Австрії у Львові в „Каштелйе". Зазначую, що такого „чесного" панка я не знав і він до мене до поліційної служби не зголошувався. Воно було би дуже бажане і інтересне, якби п. Смулка розшифрував цей псевдонім і розкрив цього конфідента, шпигуна і провокатора.

Тернопіль, 15. серпня 1929.

Д-р Степан Баран.

Криваві бої в Палестині.

„Палестина є арабським краєм".

Віденська преса повідомляє, що кривавi заворушення в Палестині перекидаються на Зайорданію, де прийшло вже до кривавих сутичок арабів з англійським військом. Одного англійського офіцера поранено. Племя бедуїнів надтягає до границі Палестини. В Сирії сподіються теж кривавих сутичок між арабами і жидами. В Дамаску демонструвало у вівторок 27. серпня ц. р. 20.000 арабів перед англійським консулятом, виявляючи симпатії для арабів у Палестині. Бюро Вольфа повідомляє з Каіро, що арабський щоденник „Ель Афран" пише, що намагання привернути спокій в Палестині не поведуться, доки англійський уряд не вияснить жидам, що Палестина є арабським краєм.

З Єрусалиму повідомляють, що в місті привернено спокій, але на провінції відбуваються далі кривавi бої.

Англія висилає нові відділи війська до Палестини.

Палестинський уряд подає до відома, що протягом кількох днів в Єрусалимі убито 14 жидів, 10 арабів і 3-ох християн. 37 жидів, 20 арабів і 1 християнин тяжко поранено. 66 жидів, 32 арабів і 15 християн поранено лекше. Урядовий комунікат пал. уряду запевняє, що в Єрусалимі панує вже спокій, якого береже англійська піхота, маючи до розпорядимости панцирні самоходи і літаки.

В Єрихоні є убитих 50 жидів і 8 арабів, а 58 жидів і 10 арабів ранених. Також в Єрихоні заведено вже порядок. В Наблю напали араби на поліційні бараки, але напад відбито і тяжко поранено 2 арабів, а 8 легко.

Англійський уряд стягає дальше військо до Палестини. До понеділка приїхало до Палестини 1100 англійських жовнірів. Крім того в вівторок відплив з Мальти знова корабель до Палестини з цілим полком піхоти.

Бюро Вольфа повідомляє з Єрусалиму, що 200 англійський піхотинців відійшло до Тель-Авіву, де прийшло в вівторок 27. серпня ц. р. до бійки між жидами і арабами. Поліція покористувалася зброєю і убила 6 арабів та 5 жидів. Також в Яффі в вівторок напали араби на уряди, де прийшло до сутички з поліцією. Поліція убила 5 арабів, 30-ох зранила, а інші втікли.

Кругом Яффи розташувалося кілька тисяч арабів, які напали на найбільшу жидівську колонію Тель-Авів, яку боронить англійське військо.

Наради з шеїками.

„Нав Фрае Прессе" повідомляє з Єрусалиму, що англійський уряд запросив арабських шеїків на конференцію, на якій буде намагатися дійти до згоди.

Мійська рада в Єрусалимі начислює скількість убитих до вівтірка до полудня 200 осіб. Вона видала в вівторок комунікат, в якому закидає англійським властям нестійність, — заявляє, що вони ставлять перепони жидам в їх самообороні.

З Єрусалиму повідомляють, що в понеділок 26. серпня ц. р. вечором напали араби в Гайфі на урядові будинки. Одначе поліція оборонила їх перед арабами. В часі бійки 5 арабів убито, а 30 ранено. Крім того напали араби на менші відділи англійського війська і їх розброїли. Тому в Тель-Авів і Гайфі проголошено воєнний стан.

З Льондону надійшли вістки, що Мекдональд крім наради з членами кабінету, відбув нараду з льордом Рідінґом, який давніше називався Ісаак Руф і був дорадником уряду в жидівських справах. Далі англійський уряд візвав телеґрафічно Герберта Самуеля, бувшого високого анґ. комісаря Палестини до Льондону, який перебуває тепер в Празі з візитою в през. Массарика.

Анґлійська преса живо обговорює кривавi події в Палестині і домагається від уряду перевірення політики в справі палестини.

Англ. уряд опанував ситуацію.

В звязку з кривавими подіями в Палестині жиди відбувають масові протестаційні віча в Америці і Польщі й інших державах. Делеґації амер. сіоністичних орґанізацій запротестували в вівторок 27. серпня ц. р. перед державним секретарем Стімсоном і анґл. амбасадором у Вашинґтоні в

З днем 27. серпня 1929 р. **відкрито**

КНИГАРНЮ і АНТИКВАРНЮ

368 ім Лесі Українки 1—1

в Тернополі,

вул. Міцкевича ч. 33 (ріг пасажу Адлера)

приводу подій в Палестині і домагалися інтервенції Злучених Держав в анґл. уряді.

Стімсон заявив, що уряд Злучених Держав не вишле своїх военних кораблів до Палестини, бо анґл. уряд вже опанував ситуацію в Палестині.

Підмога жидам в Палестині.

В звязку з кривавими подіями в Єрусалимі, порішили жидівські крути цілої Европи збільшити еміґрацію до Палестини і вислати туди 1200 молодих жидів. З Варшави вже виїхало в середу 28. серпня ц. р. вечером 45 охотників у віці від 18—20 літ.

Польський консуль ранений.

З Єрусалиму повідомляють, що в понеділок 26. серпня ц. р. тяжко поранено д-ра Збишевського, ґенерального конзуля Польщі в Палестині підчас кривавих сутичок між жидами й арабами.

Демонстрації жидів у Львові.

В звязку з кривавими подіями в Палестині відбулася в середу в 4-ій год. пополудні в 4-ох львівських синагогах панахида за полеглих жидів у Палестині. Опісля уформувався похід з жидівської молоді, яка хотіла демонструвати перед анґлійським консулятом при вул. Асника. Поліція розігнала демонстрантів на площі Бернардинській і недопустила до демонстрації. Богато демонстрантів в часі розпорошування поліцією поранено. Друга група жидів, понад 2.000 осіб почала похід від жидівського академічного дому при вул. Тереси і хотіла перейти до середини міста, але поліція розігнала демонстрантів. Тоді жиди малими групами перейшли хідниками до жид. синаґоґи при вул. Жовківській, але поліція теж розігнала і не допустила до демонстрацій. Жидівські демонстрації тягнулися в середу до 9. години вечором.

В Катовицях вибили жиди в середу вікна в дверях анґлійського консуляту. Поліція розігнала демонстрантів. По місті розкинено летючки з протестом жидів проти кривавих подій в Єрусалимі.

Конференція в Газі.

З Ґаґи повідомляють, що Бріян у вівторок 27. серпня ц. р. передав Жаспарові листа з проханням, аби скликав ще того самого дня на засідання представників 6-ти запрошених держав, які порішили би чи є ще якийнебудь вихід з положення, в якому находиться конференція.

До цеї пропозиції пристав ще Тірей, делеґат Італії. Сновден теж прилучився до прохання Бріяна і висловив побажання, аби в середу скликано повне засідання конференції. Рівночасно делеґати приготовляються до виїзду з Ґаґи, але ніхто з них не хоче перший покинути Ґаґи.

На домагання Бріяна політичний комітет, який мав радити над справою звільнення Надренії, не відбуде засідання.

Засідання делеґатів 6-ти держав.

З Ґаґи надійшли вістки, що Бріян, Гендерсон, Гіманс і Стреземан стрінулися у вівторок 27. серпня ц. р. в год. 4-ій пополудні на замку Бінеґоф.

Зноваж засідання делеґатів 6 запрошуючих держав почалося теж у вівторок в год. 5-ій по полудні. Засідання тягнулося без перерви до год. 7.40 вечером. Опісля по 10 мінутовій перерві продовжувано наради далі. Хід нарад держать в найбільшій тайні. В год. 10.30 засідання ще не скінчилося.

В ҐАЗІ ПРИЙШЛО ДО ПОРОЗУМІННЯ.

Сновден тріюмфує.

З Ґаґи повідомляють, що в середу 28. серпня ц. р. появився офіціяльний комунікат конференції в 2-ій годині в ночі, який зазначує, що в висліді нарад, які тягнулися у вівторок від 5. год. до 1.30 в ночі, делеґати головних держав завдяки спільним зусиллям дійшли до порозуміння. Вислід нарад подано до відома німецькій делеґації, аби осягнути її згоду. На конференції 6-ти запрошуючих держав в середу в 11. год. рано почалася дискусія з німецькою делеґацією. Нім. делеґатам представлено ці справи, які мимагають згоди Німеччини, аби уможливити порозуміння між державами вірителями. Конференція закінчилася в 1-ій год. пополудні.

Льондонська преса дуже радіє, що в Газі осягнено компроміс. Сновден вирік на героя, бо по 3-тижневих драматичних спорах осягнено максімум того, що можна було виторгувати від Анґлії.

Китай просить посередництва в конфлікті з більшовиками.

Китайський уряд у Нанкіні звернувся до великих держав з проханням посередничити в китайсько-більшовицькому конфлікті зазначуючи, що нанкінський уряд змагає до компромісу і до уміжнароднення східно-китайської залізниці.

Московська „Правда" повідомляє, що губернатор Манджурії згодився на набір охотників до білогвардійських російських відділів. В першім дні бранки зголосилося до білогвардійських відділів понад 2 тисячі осіб.

Часопис „Зоря", яка виходить в Харбіні повідомляє, що китайські військові власти утворили на ріці Сунґарі военну фльоту, начальником якої іменовано китайського адмірала Ін-а. Ця военна фльота складається з 20 кораблів.

З Пекіну повідомляють, що дипльомати акредитовані при китайськім уряді застановляються над справою виселення всіх чужинців з Харбіну й інших міст північної Манджурії, сподіючися ріжних несподіванок з загостренням китайсько-більшовицького непорозуміння.

Напади на потяги в Манджурії.

З Москви повідомляють, що недалеко станції Погранічная в Манджурії, висаджено в повітря вівторок 27. ц. м. більшовицький потяг з амуніцією. Того самого дня вечором підпалено три більшовицькі склади інтендантури. Двох терористів, підозрілих о підпалення, розстріляно на місці.

З Харбіна повідомляють, що китайський панцирний потяг вискочив зі шин в окрузі Даляй Нор в наслідок ушкодження шляху.

Цепелін ушкоджений.

З Ню - Йорку повідомляють, що задна частина воздухоплаву ушкоджена і тому Цепелін не може піднестися до значної висоти в гору, ні збільшити своєї скорости.

Аби оминути високі скалисті верхи гір, Цепелін мусів лєтіти здовж мексиканської границі і тепер по перелеті над Арізоною летить зі скорістю 47 км. на годину. Ню-йорська преса догадується, що в Цепеліні є ушкоджені мотори.

Мілiонові митні зловживання в Вильні.

Східна Агенція повідомляє з Вильна, що комісія, яку вислало міністерство скарбу аби вона розслідила надужиття в виленськім митнім уряді, ствердила великі зловживання і фальшиве накладання митта в 82-ох випадках, яке принесло державі страту на 5 і пів міліона золотих. Загальні страти перевищають 12 мілн. зол. на шкоду держави.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·50—8·83·50, канадійський доляр 8·79·00—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·26·66, австрійський шіллінґ 1·25·33—1·26·75, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·50—1·71·80, фунт штерлінґів 43·20·00—43·50·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·50·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·10·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·00·00.

Срібло: Австрійська корона 0·63·00—0·63·50, 5 австрійських корон 3·23·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·65·00—1·67·00, російський рубель 2·60·00—2·70·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 43·00—44·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 23·50—24·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на каву 22·00—23·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—20·50, кукурудза румунська 26·50—27·50, сараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 53·25—57·25, горох пільний 36·00—38·00, бобик 30·00—31·00, мішанка паст. в верні 00·00—00·00, вика 37·25—39·25, сіно солодке красне прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00.

На організаційному фронті.

З діяльности сен. Татомира.

Дня 27-го липня ц. р. відбулася в Сошиці Диковій велика парада просвітянських і сокільських організацій. Дня 2-го серпня відбулася тамже довірочна нарада в справах сільсько-господарської і культурно-освітньої організації.

Дня 5-го серпня відбулася нарада в Тошлиниці в справі освітньої роботи і в справі сокільської організації.

Дня 11-го серпня мало відбутися в селі Баліщі віче, на яке мав приїхати сен. Татомир. Віче з непередбачених причин не відбулося, а натомість відбулася велика нарада. Громадяни виповнили по береги домівку читальні і ціле поле. Промовляв Турянський Осип, який порушив усі болячки, що долягають нашому народові і як лікарство на це вказав на конечність зорганізованого життя на всіх ділянках. Присутні постановили заложити у себе кружок „Сільського Господаря", а молодь рішила основати собі „Сокіл".

Дня 19-го серпня відбулася довірочна нарада в селі Тершові в справі основання сокільської організації. Тогож таки дня молодь підписала статути на заложення у себе т-ва „Сокіл".

Дня 13-го серпня відбулася також довірочна нарада у селі Спасі. Мешканці цього невеличкого села виказують велику охоту до організаційної роботи, тільки нема їх кому в тім напрямі повести.

НОВИНКИ

— **На увагу правникам.** Пишуть нам: 14-го ц. м. мали ми спадкову справу в суді в Мельниці: треба було перебрати гроші, що прийшли з Америки для рідні Зельських зі Залісся через суд у Мельниці. Коли офіціял полагодив усі формальности і підписи сторін були покладені, тоді начальник суду заявив сторонам, що вони мусять зложити від кожної своєї пайки по 10 зол. на місцевий відділ „Товариства охорони младзежи". На відповідь сторін, що вони не бачуть причини, чому мали би складати гроші на таке товариство, начальник заявив, що він цього жадає і вони мусять це заплатити. Накінець під загрозою невиплачення присланого спадку, сторони були приневолені зложити жадану суму на ціль вказану начальником суду. Виринає питання: чи існуючі закони дозволяють суддям підчас їхнього урядування стягати зі сторін фонди на такі товариства?

— **Темна львівська хроніка.** Приватний возьчий 20-літній Роман Кшифтов, що служив у архітекта Уляма, не міг раз опертися спокусі, коли мав нагоду забрати з каси свого пана 190 дол. і 1700 зол. Але взяв гроші так незручно, що підозріння мусіло впасти на нього і замісць звернути гроші витратив їх на забаву по шинках, а потім виїхав до Яворова до рідні і там застрівся. — Неменше незручним злодієм виявив себе скінчений віденський технік, кавярняний чепурун, Франц Лей, який протративши гроші терпів нужду і хотів направити її простим злодійським пляном. Підглянув підчас одної розмови в хаті промисловця Ульмана, де той ховає ключ від долярів та дорогоцінностей і ним дійшов до 1000 зол., 42 дол., годинника, ланцюшка, папіросниці і інших дорогих предметів. Закопав їх чесь, а арештований признався до всього і дістав за свою ідею 3 місяці.

— **Пасажирські літаки.** Міністерство шляхів у Варшаві підготовляє проект на видачу окремих білетів, які дозволять переїздати одну частину дороги залізницею, а другу літаком.

— **Ще одна жертва.** Підчас спортових вправ у Хемніц німецька летунка Кроль убита, падаючи з легкопаду, що зіпсувався.

— **Транспорт золота.** Минулого тижня переслав державний англійський банк до Парижа транспорт чистого золота на міліон фунтів. Золото відіхало звичайними вантажними автами у звичайних скриньках без ніякої охорони на легуїський майдан, а звідти літаками до Франції. Від довгих літ не було в Англії ніодної спроби, щоби ограбити такий транспорт. Він відбувається так просто і непримітно в білий день, що ніхто й не в силі догадатись, що на звичайнім возі, закритим звичайним полотном з надписом якоїнебудь торговельної фірми їде таке майно. При нагоді згаданого транспорту довідуємось, що в світі є тепер у злитках і в монеті всього на 2 міліярди фунт. шт. золота. З цього 800 міліонів є в Злучених Державах, 160 міл. у Франції, 100 міл. в Англії, 100 міл. в Еспанії, в Німеччині лише 22 міл. Що року сума золота збільшується на 80 міл. Що тижня приїздже до Льондону з півд. Африки приблизно на міліон фунт. шт. Літаків уживають при транспорті золота тому найохотніше, бо при поспішній перевізці платиться мінімальні відсотки. Ці відсотки є дуже високі, коли золото їде пароплавами до Америки кілька днів.

— **Що значить одна ідея.** У польським місті Ліда мешкав Андрій Півніцький, що має багато свояків в Америці. Але ці свояки забули про нього і рідко хто з них прислав йому кілька долярів. Він писав до них ріжні листи з ріжною просьбою про своє важке становище, але ці сущіки не робили задовольняючого вражіння. Доляри не ловились на цю паперову вудку. Аж одного дня пан Півніцький найшов американську ідею. Він пішов до фабрики грамофонових плит у Варшаві і замовив собі одну плиту зі своєю промовою в 12 примірниках. Це коштувало дорого, аж 400 золотих, але згучало чудово: „Дорогі свояки! Всі мої письменні посланія до вас лишаються без відповіди. Листи не в силі передати моїх клопотів так точно, як живе слово, яке чуєте. З тону мого голосу можете переконатись, в якім я страшнім положенні з моєю рідньою і як дуже я потрібую вашої помочі. Не забудьте за свого свояка в старім світі, що є недалеко голодової смерти!" Після цього йшли щирі привіти для всіх свояків і запевнення вдячности заздалегідь. Промовець запакував кожну плиту до іншого пакету і післав усім своїм своякам. Минуло кілька тижнів і з Америки прийшли не тільки доляри, але й „шифкарта" від вуйка з Бостону для всієї рідні свояка з Ліди, що має такі американські ідеї, а марно пропадає зі своїм талантом у „старім світі".

— **Муж — льотерійна виграна.** Один громадянин Будапешту найшов оригінальну думку: хоче оженитись. Але в зовсім новий спосіб. Сів і написав листа до великого щоденника, щоби часопис розписав на його особу льотерію. Нехай редакція продасть 20.000 льосів по однім пенґо між 20.000 жінок усякого віку, що хотіли би вийти за нього замуж. Він обіцяє оженитись з тою, яку призначить йому примха льотерії. Сам він має всі добрі „дані": вік, вигляд, професію. Навіть 20.000 пенго, зібраних часописом за льоси, відступає йому за переведення цієї льотерії. Досі можна було виграти на льотерії гроші, авто, коня, образ — чому-ж би не можна було раз виграти мужа? Мадярський фільософ твердить, що подружа це й так льотерія, припадок. До редакції пливе вже тисячі листів з прізвищами кандидаток, які знають, якого матимуть мужа. Тільки він не знає, чи дістане жінку бідну, стару, горбату чи молоду, інтеліґентну й багату. Живемо в добі, коли люди люблять ставити все життя на одну карту. А Будапешт належить до міст, де є найбільше самогубців.

— **Баль у вязниці.** У цікавім французькім місті Лімож відбувся цими днями небуденний баль. Опівночі танцювали та забавлялися усі мешканці тамошньої вязниці. Давав цей баль один з поміж них, злодій і шлюсар Поль Грегуар. Без дозволу та відома вязничної влади. Підчас відсиджування кари з нудьги вернувся він до свого першого ремесла і почав дороблятн ключі до всіх келій. Від довгих тижнів ними користувались його товариші, відвідуючи своїх сусідів і сусідок. У вязниці був і окремий коридор жіночий. Ключі росли, а з ними й свобода вязнів. Прийшла черга і на головні ворота вязниці. Одної гарної літньої ночі всі близькі засуджені повиходили зпоза своїх ґрат і почали „широку" забаву. Вони були такі втішені, що більшість навіть не пробувала втікати на волю. Але бавились таки за голосно і тому управа вязниці довідалась про причину ріжних таємних вязничних явищ, до яких досі не мала „ключа". На шлюсаря Грегуара як на змарнований талант звернули увагу.

— **Де панують жінки.** Англійський дослідник Гервандеа вернувся після двохлітньої мандрівки з прецікавими враженнями. Недалеко Мексику відкрив він острівець Тібурек, якого культура і спосіб життя не змінились зовсім від 2000 літ. Живе там племя індіян „сера", що має 4000 голов. Чужинці не заїзджають туди ніколи; мешканці досі не бачили ще ні залізниці ні авта. Єдині літаки з усієї сучасної техніки вважаються ціим дикунам як великі птахи або грізні боги. Острівець політично вповні незалежний; ніхто ним не журиться, навіть пірати не зупиняються там. Гервандез знав трохи мову цих індіян і це дало йому змогу прожити між ними цілий місяць, хоча спочатку лякався за своє життя. Головою племени є 60-літня жінка і вся рада правління є жіноча, складена з матрон. Мущина є там на становищі раба, починаючи свою працю від куховарства. Армією з 300 вояків проводять жінки, а мущини є звичайною „мужвою". Жінка може мати довільну скількість мужів і тільки вона як найстарша донька має перше право до спадщини, а її сестри дальше. Брати не дістають нічого. Зрештою в подружім житті не має ніяких ріжниць між рідньою і постороннімн; звязки є в стані чисто звіринного, довільного добору.

— **Еспанія поважніє.** Еспанія йде нині в деяких законах щодо прилюдної моралі слідами Англії. Німецька преса підкреслює зі здивуванням факт, що громадянин Мадриду Кікардо Новачеррада Пердіґуеро дістав вязницю за те, що поцілував невідому дівчину на вулиці. Слідство ствердило, що це не була ні його наречена, ні сестра, ні свояцка, а поліційний урядовець подав до його відома, що від кількох тижнів має правосильність новий суворий закон щодо такої легкої поведінки, яка була відома, дозволена, а навіть звеличувана у давній мавірсько-серенадовій Еспанії.

В справі виїзду за море.

Комунікат Народньої Канцелярії.

Повідомляють нас з Бразилії, що „Polskie Towarzystwo Kolonizacyjne" у Варшаві дістало від бразилійського уряду концесію на кольонізацію краю Еспіріто Санто. Це т-во осипувало там нетайно кольонію „Aguia Branko" (Biały Orzeł) і стягає туди еміґрантів з нашого краю. Нашим людям говориться багато про всякі блага — про всесторонню опіку й поміч, що їх мають еміґранти, коли приїздяжають на ту кольонію. Люди цьому вірять і то тимбільше, що тепер дуже тяжко виїжджати кудинебудь за море. Еміґрацію до Злучених Держав Північної Америки, до Канади й Аргентини обмежено, а коли вже хто намірився їхати в світ, то й хапається гарних обіцянок щодо нової кольонії в Еспіріто Санто. До тогож делеґати згаданого кольонізаційного товариства і делеґати Польського Т-ва Еміґраційного радять людям, яким не вдалося виїхати до Злуч. Держав, Канади чи Аргентини, щоб вони відносились з довірям до того „Польського Т-ва Кольонізаційного". І люди довіряють та їдуть до Еспіріто Санто й не подумають, що в інтересі кольонізаційного т-ва лежить, щоб якнайскоріше заселити ту кольонію, хоч для кольоністів там можуть бути дуже тяжкі умовини життя. А так воно справді є, тому ми перестерігаємо всіх, щоб легкодушно туди не їхали на свою загибіль.

Про випадки недозволеної у нас аґітації за еміґрацією прохаємо повідомляти Народню Канцелярію у Львові (вул. Костюшка 1 а). Народня Канцелярія доложить усіх зусиль, щоб справу цієї еміґрації всесторонньо висвітляти, а в кожному конкретному випадку з аґітації за шкідливою для нашого народу еміґрацією постарається поробити відповідні висновки.

Дописи.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. (Mania grandiosa). Цілий довгий рік експериментів проходив при повній мовчанці з боку українського громадянства. Не улягало сумнівові, що експеременти проваляться. Але наша інтеліґенція високою політичною культурою не відзначується. Уважала вона, що пп. Пилипчук, Певний, Мод. Левицький та інші їх спільники потраплять піймати хрунівського бика за роги. Тому місцеві українці, маючи досвід з Оскілком, Горемикою, Сегейдою й т. д., давали повну спроможність усім, хто того хотів, завершити груні Певного-Пилипчука дорогу їхніх „достойних„ попередників. — Завершили вони її гірше, ніж би хтонебудь припускав. Не тільки стали хрунями, але й розбивачами, творцями громадського бруду й облуди. Нині не має рації придивлятися безчинно до Каїнової праці. Безчинність пп. Пилипчук-Певний й К-о уважають за свою перемогу й дозволяють собі забагацько. Зловживають занадто нашою терпеливістю. Отож, надалі не будемо безчинно придивлятися роботі наймитів. Вільно їм бавитися за себе; на карту їхньої забави поставити цілий національний дорібок не дозволимо. Отож, викриватимемо систематично фальш і облуду. А, передовсім, зупинимося на тому, що вже межує з психіятрією. Протягом цілого часу проурядова „Нива" рукою Певного, їшака, їжака й інших двійвиків Певного випису річи нечувані й дивовижні. Виявляється, що культурно-освітня праця на Волині розпочалася лише з часу відкриття „Рідної Хати". Щож то за робота? Пють та в карти гра-

ють та своїх опікунів витають. Виявляється далі, що оце лише Певний заложив на Волині Перший (так і пише) Українбанк та й то „Солею найкращих синів України". Так і називає себе сам „найкращим сином України". Виявляється, що оце він будує кооперацію та й не „новітню". Знаємо споживчу, кредитову, промислову кооперацію; французьку, німецьку, польську, українську... А ось диви: „Новітня!" Справді „новітня" — нове помешкання, нові меблі, нові дарові гроші! Але мало цього. Оце свідомо написав сам собі Певний подяку за те, що це він тільки він урятував церкву православну від унії й сектанства, а, значить, тільки він, Певний, єдиний може обняти провід церковного руху. Так і написав. Нарешті, й цього йому мало. Забив таки осикового кола в труну рідного брата Миколи Певного. До Миколи Певного, мовляв, не було театру на Волині, а ось явився він, більший від Карпенка-Карого, більший від Саксаганського, більший від Кропивницького й озорив світом мудрости волинських медведів. Західню культуру, мовляв, приніс на Волинь. Ціла культура — то „Мірандоліна", „Суєта", "Чумаки"... Слабонька культура, як на західню. Але, справді, лайдацтво писати такі річи. Волинь бачила Стадника, Авраменка, Орха, Комаровського, Левицького, Карабиневича. Гавіть Луцьк бачив свою трупу Стеничка-Сідиха, успіху якої ще не дорівнав жадний театр. Та й сам театр Миколи Певного хіба не тримається п. Орловою, Мик. Орлом, Шафарчуком — артистами такоїж міри, як і Мик. Певний. Не буде цих артистів — не буде й театру М. Певного. Пощо така саморекляма, на яку досі не пішов ані один артист. І чомуж про те мовчать інші органи преси? — Що це: манія величности чи самохвальба доробкевича? Погану прислугу Мик. Певному робить Петро Певний отак його реклямуючи. Думаємо, що талан Миколи Певного не потрібує отакої реклями та й ще в „Ниві". І не варто так без жалю компромітувати цей талан. — Невже це нікого не разить в цілій групі Пилипчука — цеж таке блазенське, що не треба бути навіть інжиніром, чи професором, чи доктором, щоби пірвати з такою огидою. Але їх... нічо не разить. Подобається, мовляв, західня культура.

Місцевий.

Зі спортового життя.

X. Запоріжські Ігрища 1929 року.

Цьогорічні Запоріжські Ігрища відбудуться в таких конкуренціях:

I. Легко-атлетичні змагання І змагання в кошиківці 7. і 8. вересня в Перемишлі.

II. Ситківкові змагання 13—15 вересня у Львові.

III. Змагання у плаванні (речинець і місце будуть подані пізніше).

IV. Лещетарські змагання в другій половині грудня у Львові або у Славську.

Рада Українського Спорт. Союзу.

Прогулька на X. Запоріжські Ігрища до Перемишля.

Український Спортовий Союз у Львові організує в день 8-го вересня ц. р. велику прогульку до Перемишля. В той день відбудеться закінчення X. Запоріжських Ігрищ, кінцеві змагання за мистецтво краю в легкій атлетиці та ручному мячі. Для прогульковців будуть вироблені залізничі знижки. Відїзд зі Львова дня 8-го вересня рано в годині 7·30 (Перемишль — год. 10·21), поворот тогож дня в годині 22,46 (Львів — год. 1,15). Зголошення приймає п. Володимир Паньків, вул. Міцкевича ч. 22, ч. тел. 624. При зголошеннях проханмо вложити на залізничий білет 11 зол. (туди і назад, знижка). Надіємося, що численні прихильники українського спорту скористають з тої нагоди і візьмуть участь у цій гарній прогульці.

Виїзд змагунів до Перемишля.

Змагуни всіх львівських спортово-руханкових товариств виїдуть до Перемишля спільно в пятницю дня 6. вересня в годині 20,05. При зголошеннях мають товариства, що висилають своїх представників на Запоріжські Ігрища, зложити за кожного змагуна 10 зол. на залізничу дорогу (туди і назад, знижковий білет). Поворот зі змаганъ до Львова в неділю дня 8-го вересня в год. 22,46.

Рада Українського Спорт. Союзу.

Імператор — Сокіл IV. 3 : 1 (3 : 1).

В першій половині грають дружини рівнорядно. Імператор добуває двічи ворота, а Сокіл IV. раз. Під кінець заложник Сокола мимохіть добуває треті ворота для противника. Друга половина гри належить виключно до Сокола, який сильно напирає, одначе в поднервуванні не використовує трьох рогів та двох карних і сходить з грища переможеним.

Чорноморці-Україна комб. 4 : 3 (2 : 1).

Перші змагання Чорноморців зі Знесінням з Україною комбінованою (переважно грачі III. дружини), що відбулися в суботу дня 24. ц. м. на грищі Світезі, закінчилися перемогою Чорноморців. Успіху нової нашої дружини не зменшує обставина, що Україна грала увесь час тільки в десятку.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 29-го серпня, г. 7·30 веч. „Кавалєрія Рустіяна" і „Панци".

Пятниця, 30-го серпня, г. 7·30 веч. „Травіата".

Кіна.

Аполло: „Штанці" з В. Кравсом.

Кольосей: „Їздець без голови".

Лев: „Самсон і Даліля".

Люна: „Панцирний деліжанс", Том Мікс.

Марусенька: „Любовні авантюри" Гаррі Ліндке.

Оаза: „Весела війна" і „Моряки горою".

Палас: „Потоптана честь" і „Кікі".

Пан: „Свята брехня".

Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".

Фатаморґана: „Потоптаний квіт".

Химера: „Пат і Паташон героями".

Утіха: „Пат і Паташон, як пасажири на осліп.

Програма радіо.

Четвер, 29-го серпня.

Варшава (1411,7). 18·00 Популярний концерт. 20·30 Дуэт орхестра.

Краків (312,8). 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8). 20·30 Фортепян. 21·30 Спів.

Катовиці (408,7). 19·00 Всячина.

Вильно (385). 22·45 Музика до танців.

Лайпціг (259). 20·00 Віденські вальси.

Братислава (279). 18·00 Популярний концерт.

Таллін (296). 17·00 Концерт.

Загреб (307). 21·40 Легка музика.

Брно (341,7). 20·25 Камерний концерт.

Льондон (356,3). 13·00 Органи. 16·00 Пісні.

Штутгарт (360). 0·30 Італійські пісні.

Берн (404). 20·30 Вагнерівський концерт.

Берлін (418). 20·00 „Мадам Бутерфляй".

Стокгольм (436). 18·45 Ісляндська народня музика.

Рим (441). 21·00 Міжнародни симфонічна музика.

Прага (487). 19·05 Популярна музика.

Міляно (501). 20·30 Симфонічний концерт.

Брюссель (509). 21·15 Композиції Раселя.

Відень (516,3). 20·05 Симфонічна орхестра.

Рига (525). 19·00 Оперетцова програма.

Мюнхен (533). 18·00 Камерний концерт.

Будапешт (550). 19·00 Циганська капеля. 22·30 Квартет.

Москва (825). 15·30 Російська музика.

Ковно (1935). 20·55 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Концерт для села.

Париж (1725). 21·00 Концерт

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 28—?

Зохочім, четвер, 29.VIII.

Наддніпрянський Хор Котка,

Снятин, пятниця, 30.VIII.

Коломия, субота, 31.VIII. 228 11—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 24—?

Почаїв:

Пятниця, 30.VIII. „Чесна Сузанна".

Субота, 31.VIII. „Осінні маневри".

Неділя, 1.IX. „Пташник з Тиролю".

Понеділок. 2.IX. „Барон Циганів".

Театр виїджає в турне на Волинь, по закінченню котрого повертає на зимний сезон до Тернополя. В поворотній дорозі завитає до Львова з кількома новими штуками. За останній час театр заангажував кілька поважних сил в театру Стадника і Української Кооперативи.

Вписи до мужеської доповняючої фахової школи Р. Ш. ім. Грінченка (для терміноторів) у Львові, вул. Городецька ч. 95., яка має повні права публичних шкіл, відбудуться в днях 28, 29, 30. і 31. серпня ц. р. від год. 5—7 по пол. Приймається до підготов. і І-ої кляси учеників всіх фахів, до II. і III-ої кл. учеників слюсарського, столярського і шевського фаху. Правильна наука розпічнеться дня 4. вересня ц. р. о год. 5. по пол. 376 1—3

З нагоди вінчання Вп. п. Ірени Савойківної з п. Д-р Петром Гайдучком зібрала п. Ольга Савойкова на діточу Санаторію в Підбужі 70 зол. 10 сот. 380

З гімназії Р. Ш. в Дрогобичі. Вступні іспити до всіх кляс (за виїмком VIII. кл.) дотеперішньої кляс. гімн. і до I (IV) кл. гуманістичного типу в днях 2. і 3. вересня в новому будинку. — **Управа.** 371 1—2

Дирекція дівочої гуман. гімназії в Станиславові з правом приявности подає до відома, що вписи і вступні іспити відбудуться дня 2. і 3. вересня. 372 1—1

Вписи до Музичного Інституту ім. М. Лисенка, філія в Станиславові відбудуться в днях 2, 3 і 4 вересня по пол. в домівці при вул. Голуховського ч. 20 I. пов. Інститут має кляси: гри на фортепяні, скрипці, челю, дутих інструментах, — співу і теоретичних предметів. Наука відбувається після плянів Львівського Інституту під проводом фахових і досвідних учителів. Діти держ. урядовців одержують зворот опляти і залізничі знижки. — **Дирекція.** 333 3-3

Вписи до 7. клясової всенародньої дівочої школи ім. Шевченка у Львові (вул. Мохнацького ч. 12) вже розпочалися і відбуваються що-дня від 9—12 год. рано і від 3—6 год. пополудні в канцелярії школи. Там також приймається зголошення дітей до захоронки на Стрийському передмісті. — **Старшина Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок.** 343 3—3

Фахові трилітні курси кравецтва та білизнярства веде жіноча промислова кооператива „Труд" у Львові, Ринок ч. 39. Зголошення на І рік від 1-го вересня. Початок науки 15-го вересня. Вимагається від кандидаток покінчення 14 р. життя і 5-ої кл. народньої школи. — **Управа.** 334 3-3

Вписи і вступні іспити на курс I., II., III. і IV. до учительської жіночої Семинарії С. С. Василіянок і VII-ми кл. шк. вселюдн. в Дрогобичі, відбудуться дня 2. і 3. вересня ц. р. При учительській Семинарії С. С. Василіянок — міститься дівочий інститут; зголошення приймається щоденно. — **М. Григорійчук,** управитель. 353 1—2

Вписи до Вищого Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові — дня 30, 31. серпня і 1, 2. вересня ц. р. від 3—6 год. по подудні. — **Наука правильна** дня 3. вересня ц. р. 361 2—3

Вписи до всенародної дівочої 7-клясової школи ім. Бориса Грінченка відбуваються щоденно від 29. серпня до 2. вересня між 10. і 12. год. в шк. домівці при пл. св. Юра ч. 5. — **Управа.** 360 2—2

Вписи до фахово-доповняючої дівочої школи відбуваються щоденно від 29. серпня до 2. вересня між 10. і 12. год. в шк. домівці при пл. св. Юра ч. 5. — **Управа.** 360 б. 2—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 25—7

СМАРИ — замовляйте тільки в українському Товаристві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 2—3

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, вул. Личаківська ч. 34. Вписи на: 1) однорічний, торговельний курс для молодіжи, 2) піврічний торговельний курс для дорослих, 3) курси стенографії, 4) курси писання на машинах — відбуваються щодня від 9—12-тої і від 3—6-тої. — Початок науки 2/9 ц. р. 351 3—5

ГІМНАЗИНИЙ абсольвент, рутинований інструктор, пошукує приватної лекції. Проситься подати умови. — І. Ступар, у п. Токарика, Городенка, вул. Фільваркова. 369 1—1

МІД ПЧІЛЬНИЙ, абсолютно правдивий, без найменших домішок **купую** в більших і менших кількостях. — Зголошення під „Мід" до Адміністрації „Діла". 374 1—1

ПРИЙМУ студентів на мешкання з цілим удержанням. — Стефанія Лотоцька, вул. Тереси ч. 2 Б. I. поверх. 377 1—1

АГЕНТИ. Нагода великих доходів для тих, що працюють в дїлі: асекураційнім, льосовім і т. п. Зголосіться у власному інтересі в крайовім готелі у п. дир. Туніса в годинах 9—1 і 3—6. Приняття в неділю, понеділок і вівторок. Вишколюється тих, що **зачинають.** 379 1—1

СТАНЦІЮ добру для гімназістів у Львові, в здоровім місці і близько школи, вкаже о. Стефанович, вул. Чарнецького ч. 26. 373 1—2

ВДОВЕЦЬ, на державнім становиску, з 3 дітьми, оженився найкраще з учителькою около літ 40. — Зголошення з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Вдовець". 370 1—2

ПРИЙМУ панночки на станцію. — Львів, вул. св. Зофії ч. 20. I. пов. на право. 365 2—?

ПОШУКУЮ інтелігентної, лагідної, здорової учительки для 8-дітнього хлопчика, котра занялабся також заряду домашнього хозяйства. Вимагається знання німецької або французької мови і початків гри на фортепяні. Літні ферії в горах. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" для „адвоката". 356 2—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків дит з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 25-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних
269 **недуг і косметики** 6—?
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Людоїди, дикуни і варвари не потребують знати:
„Правила доброго поведення"
(Bon ton)
Всім іншим, головно молоді, поручаємо цю книжку проф. Л. Бачинського. 120 ст. 60 обр. 4 пов. у всіх 378 книгарнях. 1—2

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 193 (11.484). Львів, субота 31. серпня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

„Опір клясового ворога".

Львів, 30. серпня 1929.

Під повищою назвою находимо у київській „Пролетарській Правді" з 24. серпня ц. р. статтю пера М. Авдіїва про опір усім розпорядкам рад. влади ворожих комуністичній диктатурі елементів на селі. Автор говорить, очевидно, про протикомуністичні настрої в українському селі. Не входячи в деталі, він кількома загальними рисами змальовує теперішній стан політичних і соціяльних настроїв в українському селі та відношення сил у ньому.

„Характерною рисою роботи на селі, — пише Авдіїв — коли збігається ряд важливих кампаній, як хлібозаготівля, сільсько-господарський податок, розповсюднення третьої позики індустріялізації, готування до засіву, — є те, що ми в практиці роботи відчуваємо весь час опір куркульських елементів, які звичайно в захованій формі прагнуть чи зірвати нашу роботу, чи викривити її політичний і клясовий зміст".

Якже це діється, що ті апокаліптичні куркульські елементи, з якими комуністи ведуть безпощадну війну вже десять літ, все живі і все активні і все саботують бодай у „захованій формі" ціле державне будівництво і всю господарську політику комуністів? Читаючи радянську пресу і обсервуючи її боротьбу з „куркульськими елементами" приходиш до переконання, що куркуль в нинішній радянській дійсности представляє собою якусь стоголову гидру, якій ніяк не можна вкоротити віку, бо коли їй відітнеш навіть 99 голов, то всеж одна ще лишиться, а з неї, згляднопри її допомозі, відростуть всі інші. І вони, як бачимо, все правильно, щороку, відростають саме у часах, коли там проводяться всякі т. зв. ударні кампанії.

А щож собою уявляють на ділі всі ті численні ударні кампанії на селі в роді хлібозаготівлі, позики індустріялізації, т. зв. самооподаткування, стягнення єдиного сільсько-господарського податку і т. д. і т. д.? Все це звичайне очищування всіх самовистарчальних індивідуальних господарств від їхнього дорібку. Що-року їх обкладають високими податками, що року „купують" у них хліб по т. зв. твердих цінах, що року накладають на них „бідняцькі" елементи села сплату т. зв. самооподаткування, хоч господарі ніколи не самооподатковуються не тому може, що не хочуть (це неодин з них зробив би для святого спокою), але передовсім тому, що не можуть. Знаючи з практики, які непосильні тягарі чекають що осени саме всі самовистарчальні індивідуальні господарства, не треба дивуватись, що вони інстинктовно, стихійно намагаються боронитись від надміру драчок і тягарів. І тут саме й починається те, що комуністи звуть „саботажем у захованій (чи прихованій) формі". Органи місцевої влади, очевидно, безсильні вести боротьбу з тими численними проявами „саботажів" у „прихованій формі". А звідси знов постає у комуністичних керманичів невдоволення до місцевих органів влади. Їх переслідують карами у формі звільнювання з посад, викидання з партії, партійних доган і навіть судових процесів проти них за те, що вони „не ведуть, мовляв, чіткої клясової лінії" і наслідком того спричинюють „викривлювання комуністичної клясової політики на селі". Таким чином повстає зачароване коло, з якого нема виходу. Селянин-господарі стараються бодай частинно при допомозі затаювання, вводження в блуд влади і т. д. відсунути від себе марево перевантажения державними тягарами, а органи влади падуть жертвою тих заходів. В наслідках усі кінці у т. зв. плянованні поодиноких ударних кампаній далеко не сходяться. Але про те переконуються щойно у центрі, на підставі даних про досягнення на місцях. І починається тоді звичайне явище: гора урядової драбини тисне середину, середина натискає долину, а долина витискає просто душу з селянина, але тільки з того, що щось має, що щось запрацював, що щось вирвав у поті чола землі, природі та обставинам. І так що-року! Що року є „опір клясового ворога" на селі і що року є наступ на нього. Що року спершу йдуть уговорювання, щоби селянин дався добровільно, а потім слідують примусові засоби у виді всяких „хлібозаготовчих" чи інших екзекуторських експедицій.

Але все те булоб ще в порядку, якби не одна обставина, яка теж рік-річно повторяється у формі рецедиви все нових „ухилів" у партії, з яких кожний і то з правила, в інтерпретації „казьонного" комунізму, чомусь йде на підтримку „куркуля" чи „кулака". М. Авдіїв наводить такий маркантний приклад: провірка виказала, що по деяких селах „є недолік худоби". Хтож це спричинив, що не записано худоби стільки, скільки її було, а менше. Цього доконали, на думку Авдіїва, не куркулі, а праві „ухилісти", що ведуть „боротьбу проти збільшення наступу на куркулів". Отже чи не блудне колесо? Чи не безвихідне тупцювання на одному місці? Але на те нема покищо, як видно, ради. Комуністам потрібні як не дійсні, то бодай уявні куркулі, бо інакше вони не малиб проти кого направляти вістря своєї клясової політики на селі. А далі колиб комуністи одного дня ствердили, що нема куркулів, то мусілиб опустити всі свої позиції в

Стереженого Бог стереже!
Обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Кремлю і на всіх становищах державної влади, бо втратилиб податника. Селянство — це одинокий нині в Рад. Союзі податник і одиноке джерело екзистенції комдиктатури. І тому куркуль буде „жити" в Радянському Союзі доти, доки живуть комуністи. Колиб він загинув з голоду, то його-б воскресили штучно. Але нема страху! В аграрній країні селянин-хлібороб не згине. А через те не згине і куркуль. І тому він все буде необхідним для комуністів представником „опору клясового ворога", з яким вони будуть вести все таку саму боротьбу! Словом: „геть з куркулем! — нехай живе куркуль!" Без нього комуністи втратилиб ціль життя, а не маючи в що „цілять", задихались би. Від чого? — Від недостачі клясового воздуха!

Конґрес національних меншостей у Женеві.

Дня 26. ц. м. почався в Женеві пятий з черги конґрес національних меншостей. В хвилі, коли це пишемо, він уже закінчився. Але якось нема про нього ніяких вичерпуючих інформацій у пресі, а звідомлення з нього від наших учасників досі не наспіли. Та всеж ми хочемо поділитися з нашими читачами бодай тими короткими відомостями, які нам вдалося виловити про конґрес із чужинної преси.

В „Берлінер Тагеблят" читаємо, що конґрес відкрив дня 26. серпня перед полуднем б. словінський посол до італійського парляменту д-р Вільфан. На конґресі заступлені болгарські, катальонські, німецькі, жидівські, словінські, хорватські, російські, чеські, мадярські, білоруські, литовські і шведські групи з 30 держав. Українців з Польщі репрезентують там, як відомо, голова Української Парляментарної Репрезентації пос. д-р Дмитро Левицький і пос. Дмитро Паліїв. Українців з Ромунії репрезентує на конґресі, як довідуємося з черновецького „Часу", сенатор д-р В. Залозецький. Чи взагалі хтонебудь репрезентує українців з Закарпаття — про це не маємо ніяких відомостей.

До президії конґресу входять, як повідомляє „Берлінер Тагеблят", такі представники: від українців пос. д-р Дм. Левицький зі Львова, від прибалтійських німців д-р П. Шіман з Риги, від росіян проф. М. Курчинський з Ревеля (Естонія), від жидів Л. Моцкін з Парижа, від катальонців проф. д-р Маспонс з Барцельони і від мадярів Геза Сульо, посол до чехословацького парляменту.

Відкриваючи конґрес д-р Вільфан висловив у вступній промові жаль, що виступивши у 1927 р. з конґресу національні групи з Німеччини ще досі до конґресу не вернули. Він підніс велику вагу з'їзду німецьких меншостей у Мюнхені та висловив побажання, щоби цей приклад консолідації німецьких меншостей найшов наслідувачів. Далі обговорив промовець коротко підсумки мадридської сесії Ради Ліги Націй і підкреслив, що над її постановами перейшло до порядку денного само життя та що неможливим булоб, щоби на далі обовязувала принята там процедура. Стільки інформацій з „Берлінер Тагебляту".

Польська агенція телеграфічна (ПАТ) принесла з Женеви під датою 27./8. про конґрес таке звідомлення: „При невеликім заінтересованні радить тут конґрес національних меншостей. Представники держав і секцій для справ національних меншостей при Лізі Націй у Женеві відсутні. З секретаріяту Ліги Націй присутний тільки німець Баер, а далі представники німецької преси і німецькі урядники при Лізі Націй. Провідник Вільфан повитав нові групи, а саме: литовців з Польщі і шведів з Естонії та висловив жаль, що польські групи і національні меншости з Німеччини не прибули, хоч на попередньому конґресі дійшло до деякого порозуміння (? — Ред.). Звідомлення екзекутиви — казав Вільфан — зазначує між іншим, що роблено з успіхом спроби впливати на національну політику поодиноких держав. Потішаючим проявом для розвитку ідеї національних меншостей є творення союзів поодиноких національних меншостей (останніми часами, саме перед женевським конґресом, створили такий союз між іншим російські меншостеві групи на зїзді у Ризі. — Ред.). Істотою національної проблеми є, на думку промовця, відношення Ліги Націй до меншостей. Мова тут не про саму організацію, але про методи ділання. Вільфан признає, що союз меншостей у Німеччині, який стоїть поза конґресовою акцією, опрацював всесторонну декларацію в тих справах (та невже? — Ред.). Одначе він думає, що ця нова декларація не ріжниться від давних ухвал конґресів (коли так, то чому ті меншости виступили з женевського конґресу? — Ред.). Слідуючий промовець Вільфогбі, англієць з Ірляндії, доказував, що нельояльні меншости належать до рідких виїмків. На загал вони виконують свої державні обовязки. Меншостям слід забезпечити свобідний культурний розвиток. Катальонець Ельстерріх полемізував з тезами промови мін. Залеського, яку цей виголосив на сесії Ради Ліги Націй у Мадриді. Трактат про меншости повинен бути інтерпретований, на думку промовця, не на користь держав, але на користь меншостей. Л. Моцкін, говорячи про протижидівські виступи на Литві і в Палестині, домагався трактатової охорони життя і майна національних меншостей. Виленські литовці зложили конґресові декларацію, яку президія відкинула. Слідуючі конґреси будуть відбуватися що два роки".

Так виглядає звідомлення з конґресу чи комунікат офіційної польської агенції телеграфічної. Очевидно, що з нього не можна собі ви-

---

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 26. sierpnia 1929 r. Sąd okręgowy Wydział karny XXIV. we Lwowie w sprawie karnej Pr. 293|29. na posiedzeniu niejawnem dnia 27 sierpnia 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Okręgowego postanawia: zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 10 maja 1927 r. poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 45. dokonane dnia 20 sierpnia 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dło" Nr. 165 z dnia 21 sierpnia 1929 r. z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuł pt. Rawa Ruska („Swiato Borciw" Perepony policji) zawartego w części pt. „Dopysy" w całości zawiera w sobie znamiona z art. 1. rozporz. Rz. P. z dnia 10 maja 1927. r. poz. 399 Dzpp. Nr. 45. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Przewodniczący J. Antoniewicz w. r. — Protokulant J. Ortyński w. r.

Za zgodność (підпис нечитний).

робити ніякого поняття про працю конгресу та про настрої на ньому. А на конгресі всеж обговорювалися дуже важні справи і виносились відповідні постанови. До найцікавіших належить між іншим становище конгресу до останніх постанов Ради Ліги Націй в Мадриді у справі відомих пропозицій Штреземана і Дандюранда. Крім того мав конгрес порішити такі справи, як заснування европейського інституту для дослідів над національною проблемою, заснування союзу меншостевої преси, видавництво статистичного бюлетену і т. д. Про всі ці справи в дотеперішніх звідомленнях нема ні слова згадки.

Шестий Конгрес Ліги Миру і Свободи в Празі.

(Допис з Праги.)

Дня 20. серпня ц. р. відбулися перші передконгресові збори і наради. Зі всіх сторін світу позїздилися визначні жінки — суспільні діячки. Прибула й президентка Ліги Миру і Свободи місс Адамс, відома американська філянтропка та суспільна діячка, одна з найбільше визначних жінок Америки.

На цей конгрес вислала Українська Секція Ліги численно заступлену свою делегацію, до якої входять: п-ні Баранова — голова, п-ні О. Залізнякова — секретарка (обидві з Галичини), п-ні Івга Лоська, Юлія Зеленевська, Ольга Галаганова і панна д-р Харита Кононенківна — члени (усі з Вел. України).

У днях 20., 21. і 22. серпня відбулися збори Екзекутивного Комітету Ліги, на яких взяли участь п. Баранова, Лоська, Зеленевська і Залізнякова. Члени Президії Ліги, а то місс Адамс, д-р Аугсбург, визначна німецька суспільна діячка, місс Бальч, американка, та інші, дуже привітно прийняли делеґацію української секції, розпізнаючи серед делеґаток тих, що брали участь ще у віденському конґресі Ліги (1921 р.).

Українські делеґатки вели розмови з заступницями ріжних націй, інформуючи їх про відносини, серед яких доводиться жити українському народові. Особливе зацікавлення цією справою та прихильність до українок виявили американки, голяндки, швайцарки, німки, естонки, шведки, та деякі інші.

Дня 22. серпня українські делеґатки брали участь у прийнятті, яке влаштувала у своїй віллі президентка Чеської Секції п-ні д-р Куркова на честь міжнародньої Ліги.

Дня 23-го відбувся офіційний раут-прийняття усіх учасниць конґресу в „Сполеченському Клюбі", улаштований Міжнародньою Лігою. На цьому раті крім делеґаток були присутні ось-які українські жінки: п-ні професорка Русова від імени Жіночої Національної Ради, п-ні Мірна від імени Українського Жіночого Союзу.

Після прийняття всіх учасниць сфотоґрафовано.

Відкриття конґресу відбудеться в суботу, дня 24. серпня.

І. Лоська.

Шляхом руйнації.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 26. серпня 1929 р

I.

Іноді просто жах охоплює душу, коли задумаєшся над тим, що роблять деякі наші політики. Поминаю хрунів — тим ніхто не дивується. Але політики зі старим шильдом: політики, що голосять про своє непорочне зачаття й непорочне служення українському народові, — як же ці політики можуть бути необачними посотниками, руйниками того, що великими зусиллями добуває наш нарід, мимовільними спільниками хрунів?

Кажу про соціял-радикалів, а властиво про їхню „працю" для волинняків. Громадянство Кремянця, завдяки ініціятиві й праці „Просвіти", спромоглося в це „время люте" набути площу для „Народнього Дому". В складі ради „Просвіти" є радикал, п. посол Жук, якому вся ця справа добре відома.

І ось у ч. 28. „Громадського Голосу" з'являється замітка під титулом „Недопустима дбайливість", в якій кидаються уліївцям пп. Черкавському й Козубському обвинувачення: що вони купили й заінтабулювали на своє ім'я, без відома Комітету будови, площу „Народнього Дому". „Укр. Нива", яка цілковито солідаризується з радикалами щодо поборювання українського національно-демократичного табору, зараз же ласкаво передрукувала повідомлення „Гром. Голосу" про „страшний" вчинок уліївців.

П. Черкавський виявив п. послові Жукові, що „Гром. Голос" подав неправдиві відомости. Всі були переконані, що негайно будуть зроблені належні заходи до спростування фальшивих інформацій, про що й без того не міг не знати п. посол, як член ради „Просвіти".

Та проходили дні за днями, а правда безуспішно ждала на сатисфакцію. Не дочекавшися її, пп. Черкавський і Козубський післали спростування до редакції „Громадського Голосу", домагаючись уміщення його на підставі обовязуючого закону, як що не в силу обовязуючої етики.

Та дарма. Ні те, ні друге не вплинуло на редакцію орґану цієї партії: спростування пп. Черкавського й Козубського не було уміщене. Натомість у ч. 36. „Гром. Голосу" появилося „вияснення" самої редакції такого змісту: „У „Гром. Голосі" ч. 28. подано замітку п. н. „Недопустима дбайливість", в якій стверджується (?), що пп. Черкавський і Козубський з Кремянця без порозуміння з Комітетом будови „Народнього Дому" закупили й заінтабулювали на своє власне ім'я площу „Народнього Дому". Редакція по засягненню докладних інформацій стверджує, що ця вістка полягала на недійсній підставі, бо згадані панове такої площі ні не купили, ні не заінтабулювали, а тільки поробили вступні кроки до купна. Наслідком того відповідають також і всі висновки згаданої замітки „Гром. Голосу", що просимо Вп. Читачів прийняти до відома".

Звернули увагу? Замість „не відповідають" або „відпадають" сказано: „відповідають". Отже: замітка була брехлива, але висновки в брехні є правдиві! Так кинено тінь на уліївців за те, чого не було, не кажу вже про те, що редакція не вважала своїм обовязком просити в них вибачення за спричинену їм моральну кривду.

Але інша справа — свої спільники. Коли особа, що стояла на листі 22. (до сойму), землі, куплену для луцької української ґімназії, записала на своє ім'я і не хоче дати громадянству справоздання, то про це „Гром. Голос" мовчить. Згідно з відомою моралю: „добре, коли я чужу жінку вкраду, але зле, коли хто вкраде мою". Навіть але й тоді, коли не вкраде.

Неправдиве повідомлення про площу „Народнього Дому" в Кремянці, недостача „не" в поясненні редакції і нарешті приписка, що „з деякими методами громадської роботи пп. Черкавського й Козубського неможливо погодитися", — все це має одну дуже негарну мету: дискредитувати робітників Кремянецької „Просвіти" в очах селянства, бо вони — уліївці. А що вони невинні, це дурниця!...

Може моральні приписи радикального орґану й не забороняють таким способом вести боротьбу з поодинокими противниками. Але невже вони дозволяють дискредитувати установи, підставляючи їх під удари ворогів? І головне, цілковито безпідставно?

В ч. 35. „Гром. Гол"" вміщена стаття якогось ніби-то „селянина" під наголовком: „З думок селянина", в якій кидається інспекторатові Рев. Союзу Українських Коопер. у Луцьку такі самі безпідставні обвинувачення, як і Кремянецьким просвітянам. Послухайте:

„Той кооперативний Центр, — пише „Гром. Гол." — що є в Луцьку у виді Інспекторату, найменш усього подібний на центр. За два з лишком років існування Інспекторату на Волині ні в одному повітовому місті не відбулися повітові наради, як то робиться в Галичині, на яких-то нарадах намічуються й обговорюються пляни розбудови й праці кооперації" і т. д. Просто не віриш, що це пише не „Українська Нива", а „Гром. Гол." Від початку до кінця — брехня. Наради відбувалися, інспекторат працює енерґійно й наслідки його роботи занадто всі бачуть, щоб про це тут говорити.

Інша справа, на що ширяться ці неправдиві відомости в той час, коли проти української кооперації на Волині ведеться зміцнений похід з боку хрунівди, яка, ширячи подібні брехливі чутки про кооперативних діячів Волині, намагається підірвати до них довіря серед мас і на руїні української кооперації створити „новітню" кооперацію, себ-то хрунівську, утраківістичну. Невже політики з „Гром" Голосу" не розуміють, що цими фальшивими відомостями вони допомагають руйникам?

Ось до чого доводить партійницьке засліплення визнавців заповіту: „коли кооперація не буде така, як хочеться нашій партії, то ...валяй її". О, коли б цею кооперацією кермували хочаб спільники з виборів, тоді, звичайно, все було у порядку.

Колись я писав у „Ділі" про необхідність на північно-західніх землях єдиного фронту в огляду на страшний наступ на наші культурно-освітні й економічні установи. Відгуку не було.

Д-р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Там, де живуть бойки...

З Турки над Стрием через верхи до Майдану, а відти долиною Стрия до Корчина. На Парашку, до Бубища. В селах живуть бойки, темні і заголюкані турчанські, й інтеліґентні, підприємчиві сільські. Єдиав їх говір, гірська коломийка, може дещо змінений тон і прекрасний, хрустальний, зеленкуватий стрій.

Вчасно рано подибаємо сплячу, брудну турку. Холодком, долиною ріки з бадьорою думкою і піснею на устах. Співають мої товаришки і товариші, молоденькі дівчатка і пластуни, що тепер на вакаціях в ріжних селах Турчаньщини. Наймолодша дівчинка 13 літ, випробований піщоходець, вона все на переді, не знає втоми. Найстарша (з них) учителька 22 літ. Середня, ґімназіяльна абсольвентка Надя, має чудовий, дзвінкий голос. Вона співає все і всюди, не зважаючи на спеку і втому. Хлопці-ґімназисти. Про наймолодшого кажуть відразу на вступі, що перебуває мутацію.

Сходяче сонце купається в пречистій воді Стрия. Наш провідник, горожанин і іменник Корчина, перевозить нас плітком через неглибоку воду. Відти стежкою на гору Багонське; тут спочиваємо та оглядаємо безліч гір, глибокі долини і незнані нікому з нас села: Багонне, Ласинець, Звіринець і інші, в котрих часом живе тільки одна письменна людина, а школи зовсім нема. Як живуть вони там? Чи добре людині так далеко від світа, культури та його невгомонного, нервового життя?

На верх виходить два ґазди й сідають біля нас. Дивуються, за чим ідемо в гори, а довідавшись, висказують одну із своїх влучних та природних думок: „Ґазди та ходять у вирхи з мусу, а пани та з бути", при чому спльовують густо. Проте радо пояснюють нам околицю.

Збіґаємо з гори, килимами запашних гірських трав у горішній кінець Ясінки Степьової, а відти горі, стрімголов Погаром. Ми спішимо, бо до майдану ще три милі. Сонце вже сильно пригрівае, а хочемо в полудне сісти на лісну залізничку в Майдані. Шумлять старі смереки, туркотять потоки, над ними пречиста синява небесна і скрик Орла. В низу панорама гір з полонинами та зелені квітисті долини, де косять сіно та співають. Долітає коломийка:

Я в криницю по водицю,
А криниця повна.
А на милім кучерики,
Як на вінці вовна.
Я в криницю по водицю
З новим коновятьом.
Ой, постою, поговорю
З солодким рибятьом.

Спрагненому мандівникові так і хочеться цеї водиці, при котрій зустрічаються сільські любовні пари. Тому спішимо, не спочиваючи, не зважаючи на величезну жару.

З піль і лугів входимо в ліси, що по обох боках дороги густо поросли гори. Тут уже вони тратять характер турчанських шпилькових лісів, бо переважають буки. І шум їх не такий поважний, розмолений, як наших смерек в Розлуч, проте гарно тут, дико і безлюдно.

В саме полудне добіґаємо до станції, та обслуга залізнички не хоче нас взяти. Перед нами втікає єдина можливість видістатися з тої лісової закутини, бож ми втомилися нашими чотирма милями, а до Корчина ще їх пять.

Безрадно сідаємо на насип, зажурилися. А за хвильку пускаємося бігцем торами і по двох кільометрах допадаємо її в Рибнику, де дипльоматичному хистові нашого провідника вдається виєднати для нас згоду на їзду.

Що правда, один вагон з деревом виснажує машин, але його підносять і з гуком, свистом, трескотом і ломотом біжить наша залізничка берегом Стрия. Ще останки романтичної долини горішнього Стрия з невеликими скалами над Стрием, високим насипом над саміською, дуже чистою і луже зеленою рікою. Деколи лячно. Над тобою скали, а понижче пропасть і зелень глибока. Ми посідали на ступні і платформи, мої товариші співають, а я ґляджу на нові села в долині, на гори довкруги і на прекрасну ріку. Чомусь так гарно, весело, і добре мені! Чи може рух і пісня та молодість моїх товаришів так радують мене?

В Корчині йдемо наперед, купатися. Прекрасна, лагідна, чиста вода в Стрию! Мої товаришки кажуть, що в цю воду сходить з людини вся втома. І яка тепла, яка прозора, як пестить і колише ця вода! Виполошує нас з неї чорна хмара і грім знад Парашки тай голод, бож ми їли нині раз всього коло 8 години рано, і то тільки прихапцем. Прекрасне, холодне квасне молоко, що дає його нам мати нашого провідника, а далі ди-

Сензацією дня
про яку нині говорить весь Львів
це відкриття в найближчих днях
Стилевого Кінотеатру
при вул. Шашкевича ч. 5
(рір вул. Коперника і Сикстуської)
в салі Музичного Товариства ім. Лисенка.
Найбільша і найкраща саля у Львові. — Ціни місць конкуренційні.

Але якийсь час бодай не було оцієї руйнуючої роботи. І це було добре, бо було в масах менше зневіри й менше надій у хрунів завалити наші освітні і господарські будівлі. Та „Гром. Голос" не міг довго витримати. І знову почав (на радість „Української Ниви") ширити всякі брехні як про поодиноких осіб, так і про наші чолові інституції.

Звичайно, „Гром. Голосові" прийдеться спростувати наклеп на Інспекторат. Але хто направить школу, спричинену українському народові? Чи не час уже нарешті зрозуміти, що подібна „політика" це не що інше, як вода на чужий млин, як руйнування підвалин, на яких побудована українська справа?

В. Островський.

На східні теми.

Грузія*).

I.

Одним з найбільше актуальних питань на близькому сході, вірніше питанням на терені бувшої Росії, є питання грузинське.

Постійно воно не сходить зі західньо-европейської преси, постійно є на порядку денному міжнароднього політики й разом з тим ніколи майже не являється на сторінках нашої преси. Наша суспільність майже нічого не знає про сучасну й історичну боротьбу грузинського народу, за свою незалежність. Цю нашу коротеньку замітку присвячую історії Грузії.

Предки теперішніх грузинів, мешкали між XII. й VII. століттям перед народженням Христа в Мезопотамії, Кападокії, та інших місцевостях Малої Азії. Від VII. століття перед Христом, до теперішніх часів заселюють південно-західню частину Кавказу. За часів Олександра Македонського, Грузини орґанізують під проводом своїх королів маленькі держави: Іберію, Колхіду, Албанію й Понтус. В часі від 65. до 63. р. перед Христом всі ці держави підпадають під владу римської держави.

Підчас переслідування християнства в Римі, апостоли Андрій та Симон поширюють християнство в ріжних частинах Грузії й дякуючи діяльности їх енергійної наслідниці св. Ніни, король Міріян в р. 324 приймає християнство, та оголошує його державною релігією. Король Вахтанґ I. Ґорґаслан (446—499) увільняє східню Грузію від перського васальства й орґанізує грузинську церкву на засадах автокефалії (493). Від 645. року до кінця X. століття, східня Грузія находиться під владою арабів, а західня живе своїм власним життям під кермою своїх королів, які жили в братерському союзі з Візантією. Тільки король Баґрат III. (980—1014) злучує під своєю владою майже цілу Грузію, та створює феодальну монархію. Від 1074 до 1092 р. східня Грузія, від 1122 р. Тифліс, підпадає під владу сельджуських турків і тільки король Давид III. (1089—1125) успішно бореться з ворогом і визволяє країну, та поширює кордони своєї держави від Чорного моря до Каспійського, та від Дербенту до Ерзеруму. Далі король Ґеорґ III. (1156—1189) бореться проти мусулманських ворогів і творить в Грузії велику вплывову державу в Азії. Підчас панування королеви Тамари Великої, Грузія переживає свій золотий вік (1189—1212). Не довго користали Грузини з добродійств розвіту своєї держави, бо вже підчас панування короля Ґеорґія IV., і королеви Руссадани монголи нападають на Грузію й від р. 1239, до панування короля Ґеорґія V. (1313—1346) ціла східна частина краю находиться під тяжким ярмом монголів. Від 1387 до 1407 Тімурленк сім разів завойовує Грузію, нищачи та руйнуючи край.

Наслідком довголітніх монгольських нападів край роспадається на кілька малих королівств, та остаточно після роспаду візантійської імперії, ці малі держави стають зовсім ізольовані від західньої Европи, ведучи завзяту боротьбу (до XIX). століття) з магометанами в своїй обороні, вірніше в обороні своїх держав і релігії.

Хвиля занепаду візантійської держави була дуже важною для Грузії. На місце культурної Візантії являється (1453 р.) велика войовнича держава Осмачів і від того часу Грузія стає головним тереном ривалізації між Персією та Туреччиною, які навипередки старалися накинути їй ярмо шиітизму та суніизму. Країна ділиться на дві частини: Східня Грузія дістається під зверхність Персії, Західня — Туреччини. Найгірші часи для грузинського народу це від XV. до XVIII. століття, коли сваволя завойовників була найбільша й бачучи це безнадійне становище король Вахтанґ VI. (1703—1723) підписує угоду з російським царем Петром Великим у 1722 році, на основі якої установлено плян звільнення Закавказзя від перських впливів.

Політика Вахтанґа VI потерпіла невдачу й сам король змушений був виїхати до Росії.

Петро Великий підписує трактат з Туреччиною в 1724 році, яким ділить Грузію на дві частини впливів: західню турецьку, та східню російську.

В році 1731 король Теймурас II. (1731—1744) за допомогою перського Надір Шаха, звільнює частину Грузії з під турецького панування й таким чином майже ціла Грузія переходить у васальство до Персії, а російсько-турецький трактат про поділ Грузії поважно нарушується.

В році 1747., користуючи зі смерти Надір Шаха, визволяється Грузія з під впливу перського під проводом короля Іраклі II. (1744—1798), та прилучує до своїх володінь ханати: Ґанджинський, Ширванський й Ериванський, які платять Грузії гарач до часів прилучення їх до Росії. Західня Грузія під королем Саломоном I. Великим (1752—1783) визволяється підчас російсько-турецької війни (1768—1774) з під турецьких впливів і таким чином за часів королів Іраклі II. — Саломона I., Грузія знова цілком вільна й незалежна від вічних своїх мусулманських ворогів.

Сил до постійної боротьби зі своїми сильними ворогами - мусулманами Грузії бракувало й король Іраклі II. підписує з царицею Катериною II. договір, на підставі якого піддається під протекторат Росії, за що ця зобовязується боронити Грузію від Персії й Туреччини.

Окремі володарі мусулманських провінцій, що належали до Грузії зараз же по підписанні договору, за намовою Туреччини, роблять наскоки, які в році 1795 вливаються у війну з Аґа Махмед Ханом, що на чолі 70.000 війська нападає на східню Грузію й помимо геройської боротьби грузинів на чолі з їх королем Іраклі II., Тифліс був захоплений Аґа Махмед Ханом, та зруйнований до щенту. Росія не допомогла грузинам у боротьбі з ворогами й після тяжкої боротьби, король Іраклі II. власними силами викидає ворогів з батьківщини, та навіть знов закріплюється в Адзербайджані й Ериані, але вже не може вернути попереднього престіжу, привернувши на коротко вплив і незалежність Грузії.

Зараз же після смерти Іраклі II., за панування його сина Ґеорґія XII. (1798—1801) людини мало талановитої в порівнанні з його батьком, Росія визискала тяжке положення Грузії й слабість їїкороля, проводячи аґітацію за прилученням Грузії до Росії й 12. X. 1801 року оголошено в Тифлісі маніфест царя Олександра I. про прилучення Грузії східньої до Росії. Подібну долю перейшла і західня частина краю в 1814—1815 р. р. відколи держава грузинська щезає зовсім з геоґрафічної мапи.

Л. Л.

*) В нас мало визнаються у питаннях близького і далекого сходу. І тому з приємністю починаємо нині публікування кількох статтей про Грузію, яка саме входить у комплекс дуже скомплікованих проблем т. зв. близького сходу.

НОВА САНАТОРІЯ у ЛЬВОВІ,
ПРИ ВУЛ. ЛИСТОПАДА 22.
Вже відкрита Санаторія „Vita", що міститься в триповерховій будівлі і уряджена з люксусовим комфортом (центральне огрівання в кождім покою, — текуча, тепла й холодна вода, електрична вінда для хорих і т. д.) дві операційні комнати, комната для породів, як також станиця для немовлят. Покої окремі і 2-особові, усі соняшні.
Нагода для видоровлення — в гарнім городі і на соняшних балконах.
Ціни дуже низькі: денний побут разом з удержанням та обслугою — в покоях з 2-ма ліжками — 15·— зол. В окремих 20·— зол.
Довільний вибір лікаря.
220 10—10 **Заряд.**

гаємо на пахуче, свіже сіно в шопі. Довго ще чути сміхи і жарти — молодого гуртка. Якаж радісна, щаслива є молодість!

Такий-же горячий встає день, як низка їх від 22. липня. Ані вітрець не шевельне. Це вчасний ранок, а хмара величезна. Горі річкою поруч її порогів і „гуркал" входимо в ліси. Нашою метою кругла, висока Парашка, котру цілий час бачимо перед собою. Пахнуть розжарені сонцем квітисті трави, шумлять ліси, гомонить потік. Дорогу перескакує золотожовтий олень, при джерелі виполошуємо дві серни, а травами полонин під Парашкою втікає куцохвостий заяць і ріжні лісові птиці. Молоді біжать передом. Вони бачать тільки гору перед собою. Мені-ж провідник оповідає перекази про всі ці гори та скали. Перед очима пересуваються татарські полчища, горить замок з княжною Парашкою, котру батько захован на горі перед татарами. Аж в Уричі бачать полумя та кричать на трівогу... На горі Коник задержується бояриня, втікаючий від Татар. А онде гора, з котрої Велит змагався з Довбушом. Далі геройства і подвиги окричника-героя казок і несупокійних снів. Оживають гори, давні події виринають, як казки з пожовклих сторінок старої книги, набирають барв та руху і ще раз відіграють свою трагічну чи геройську дію...

Травами і стежками виходимо на верх. По дорозі поширюється та більшає все панорама верхів і краю, де Стрий і Опір пливуть шумно та самопевно від віків, розливаючись ярами-долинами. Високо понад інші знімається зелений вершок Парашки. Немов глядить у синяву небесну та край любий і слухає шуму лісів на збочах та звуку людського життя, що долітає з долин. З гори прекрасний вид: море гір. Бачиться всі чотири гірські повіти: Турка, Сколе, Долина і Дрогобич, а кажуть, що в чисті, прозорі дні видно аж до Львова. Очі стараються влити в себе цю всю красу та образ її на все, затвердити в мізку. Надходить хмара, грім глухо гуде. Видно з гори, як племом паде дощ у Долинщині. Сходимо під верх. Там зачинена хатка, построена власниками лісів для ловців, що осіню зїдуть сюди вбивати оленів та гнати серни. Біля неї маленька колиба, вистелена чатиною. Дощ росить. Стою в ній і через поруча гляджу в даль — видно аж ген граничні турчанські верхи Галич, Тарницю і Пикуй, що ледви - ледви помітні в мраці. Яка тут тишина, як добре тут! Хотілосяб остати в одній хатці на верхах і жити осторонь від життя, повного нервового труду та жури...

Сходимо. Я вишукую цікаві рослини і квіти, а моє знання ботаніки і замилування до неї дає мені правдиву приємність на вид гірської рожі, високої амарантової лілії „підвої" (mortagon), ріжних відмін трав та знаних мені зрештою полонинських мохів і корчників.

Ми ще під верхом — а молоді вже в долині. Там глибоко роздається пластовий свисток і прекрасна пісня. Сонце жарить зза хмар, а грім далі гуде горами. Нас манить сіно нашого „готелю".

Другого дня фірою до Синевідська. Які-ж гарні оба ці села! Проти наших темних, сумних турчанських, вони свідомі, ясні, відрадні. Українські написи, свої установи, люди письменні, проворні та бувалі. Так радісно, так ясно стає серед них!

Переходимо в брід Опір: труд немалий, бо річка бистра, а каміння ховзке. Богато сміху і крику розлягається серед бистрого броду.

Довга й не дуже то інтересна мандрівка полями через село Побук і ще одно. Жара невиносима, а ми спішимо, бо Бубнище далеко, а мені треба конче відїхати вечером залізницею. Втомлені та спітнілі добиваємося в год. 12.30 до скал Бубнища. Відпочинок і їжа скріпляють нас остільки, що можемо розглянутися по дивних скалах і печерах. Справді в дивний спосіб вони накопичені, а деколи держаться одна одної тільки крайчиком; проте віками стоять ці природні замки твердині. Одно построїла природа: велитенські маси каменя, вузькі глибоченні розколини, вузонькі, темні коридорі. Друге викувала рука людини: печери, сходи й комори. З глибоких розвалин виростають старі буки і ледви виглядають на світ своїми коронами. На височезних скалах тут і там сосна та береза, що якимсь чудом держиться наги скель. Якийсь скаменілий мертвий город, чи замок це оборонний? Всюди дрімає тайна старовини, печерами тиняються тіни князів і бояр, у росколинах стогнуть мучені вязні, в коморах опришки ховають безцінні скарби. Та німі скали заздро кривть тайни, що проминули їх перед віками. Гомонить молот об долото, що рие назви і тризуб, а нищить, що йому вороже. Шумить повагом сосна і смерека та шепче трівожно листя старих буків. Вони неодно бачили — і бачать сотки й тисячі людей, що приходять з усіх усюдів віддати поклін скельним замкам і палатам. І ми крикнули тричі „Слава" прекраснїй землі рідній, повній краси і богацтв.

З піснею мандруємо полями. Невинно, невтомно ледви перед поїздом попадаємо до Синевідська. Утомлена, мокра ще з броду Опором, працює товариство. Їх ще завтра чекає шлях: назад пішком через Майдан. Та мені ніколи. Я мушу скоро вертати в Розлуч, зібрати річи та їхати до табору у Підлютім.

Цілковите порозуміння в Газі.

Звільнення Надренії назначено до 30. червня 1930 року.

З Гаґи повідомляють, що на засід. політ. комісії 29/8 ц. р. Гендерсон підчеркнув, що рішення в справі мирової комісії наблизить французько-німецьке порозуміння. Міністр підчеркнув, що завдяки порозумінню в справі звільнення утримано французько-бельґійсько-англійську солідарність. — Бріян підніс, що праця політичної комісії в справі звільнення була улекшена завдяки добрій волі німецької делеґації, при чому французи виявили теж добру волю. Бріян запевнив, що третя полоса буде зараз звільнена, як лише плян Юнґа буде ратифікований і введений в життя. Бріян виявив побажання, аби дух порозуміння, який виявили всі делеґати, залишився надалі. Гендерсон, Франкі й Адачі прилучилися до слів Гендерсона. Стреземан подякував Бріянові за запевнення в справі Надренії

Аґенція Аваса повідомляє, що політична комісія в четвер 29. серпня ц. р. ствердила перед закінченням нарад загальне порозуміння в справі звільнення Надренії, яку узалежнено від введення пляну Юнґа в життя. Тому звільнення цілої Надренії закінчиться до дня 30. червня 1930 р. якщо в цьому часі французький і німецький парляменти ратифікують плян Юнґа.

З Гаґи повідомляють, що в четвер в 4-ій год. пополудні зібралися делеґати запрошуючих держав у Бінегофі. Аґенція Аваса зазначує, що прийшло до остаточного порозуміння в справі приняття пляну Юнґа.

—o—

Довірочні наради гаського трибуналу.

З Гаґи повідомляють, що в четвер 29. серпня ц. р. почалися довірочні наради гаського трибуналу в справі міжнародньої адміністрації на польськім відтинку рік Варти і Нотеці. На явній розправі, яка скінчилася 24. серпня ц. р. виступаючі проти Польщі заявили, що версайський трактат піддав контролі міжнародньої комісії Одри теж польську частину Варти і Нотеці. Польська теза звучить, що трактат розтягнув міжнародню адміністрацію лише на німецьку частину і пограничні области цих рік. Окончного присуду в цій справі слід сподіватися з початком вересня ц. р.

—o—

Довкола світу — протягом 21 днів і 5. годин.

Цепелін закінчив свій лет.

Бюро Вольфа повідомляє, з Лейкгерст, що Цепелін осів там в 1-ій год. після середньо-европейського часу. Подорож довкола світу тревала 21 днів і 5 год. Командант Цепеліна заявив, що Цепелін відлетить до Фрідріхсгафен в суботу вечором під проводом капітана Лермана. Д-р Екенер залишиться на деякий час в Злучених Державах.

—o—

З львівської політехніки.

Приняття на І. рік студій.

Т-во українських студентів політехніки „Основа" у Львові повідомляє: Подання про приняття на 1-ий рік студій на всі виділи вноситься 12-го, 13-го і 14-го вересня ц. р., на архітектонічний виділ 20-го, 21-го і 23-го вересня ц. р. До подання треба залучити: 1) життепис, 2) метрику уродження, 3) свідоцтво зрілости, 4) 3 знимки, 5) військові документи, 6) свідоцтво моральности (для тих, котрі пропустили 1 рік по матурі). Кандидатам, які złożили подання, оголосять декани речинець та місце іспиту. Подробиці дає секретаріят політехніки між год. 12—13.

Рисункова група (загальний виділ).

В акад. році 1928/29 засновано при львівській політехніці рисункову ґрупу (загальний виділ). Метою цеї ґрупи є вишколення вчителів середніх шкіл, спеціялістів-рисівників. Відділ цей новий та майже незнаний загалові. Звертаємо отже увагу абсольвентів та осіб, які бажалиб посвятитися цій галузі науки, щоб використали речинець вношення подань (12-го—14-го вересня ц. р.) і вписувалися на цей відділ. Іспит вимагає знання вичеркової ґеометрії та рисунку. Зложення іспиту з ґеометрії є допустиме навіть в часі акад. року. Подробиці дає секретаріят політехніки між год. 12—13, або канцелярія „Основи".

Мистецька Секція Т-ва „Основа".

Бої арабів з анґлійським військом.

Боротьба з кличем оборони мечету Омара.

З Дамаску повідомляють, що арабське плем'я Джебель йде до Єрусалиму з кличем оборони мечету Омара.

З Льондону повідомляють, що відділ англійської жандармерії веде завзяті бої в Заіорданії зі збройн. араб. відділами, які 4-ма ґрупами намагаються перейти Йордан до Палестини.

Якщоб їм вдалося перейти Йордан і злучитися з арабами півн. Палестини — палестинський уряд мусить вислати нові відділи війська до загроженої території.

З Каїро повідомляють, що панарабський рух огортає в блискавичною скорістю цілу Малу Азію і тому слід сподіватися нових несподіванок. Про завзяту боротьбу біля Тель-Авів переконує найкраще число вбитих одного лише дня 130 жидів і 90 арабів.

—o—

Італійський воєнний корабель в Бейруті.

До пристані Бейрут прибув воєнний італійський корабель. Сподіються, що Італія намагається використати палестинські заворушення до демонстрації проти Англії.

—o—

Анґлійські літаки обстрілюють арабів.

З Каїра повідомляють, що в горах біля Єрусалиму на полудневий схід від Ґази збираються більші відділи арабів. Понад горами кружляють анґ. літаки, які обсервують рухи рабських відділів і перешкаджають їм в їх пересуненні.

—o—

На шкільні теми.

Справа учительських семинарій.

На другому місці моєї розвідки поставлю справу львівських учительських семинарій, доторкаючи при тім і інших педаґоґій у краю. Львівські семинарії мають уже свою історію. А що я довгі роки був у них занятий, то й хочу про них дещо розказати.

Учительські семинарії були основані в Галичині в 1870 р. з таким напрямком, що західні семинарії мали дістати польську викладову мову, а східні утраквістичну, значить, що одна половина предметів мала викладатися в українській мові, а друга в польській. Одначе постанова щодо українського викладу була більше як двацять років зовсім ігнорована. І хоча в мужеських семинаріях була тоді велика більшість українських учеників, то всі предмети викладались виключно в польській мові, з виїмком української мови і релігії для греко-кат. учеників. Це діялось тому, що польським політикам удалося в тім часі захопити краєву владу в свої руки, після чого вони взялися повертати всі справи на свій лад. Наші посли підносили на ту кривду голосні жалі в соймі й парляменті; але все те не мало успіху. А цікавий був спосіб, яким цю нашу кривду перед світом закривано. І так краєвий інспектор Мандибур (на жаль, з нашого роду) велів ставити учителям на річних візитаціях питання також в нашій мові. Учителі звертали тоді свої запити до наших учеників, що знали свою матірню мову; а хоч вони при незнанні наукових термінів тільки з трудом відповідали, то краєвий інспектор стверджував на пленарній конференції школи, що „ученики відповідали в руській мові і висказувалися в ній зовсім добре". Діялася ще й така чудасія, що польський учитель, не знаючи нашої мови, ставив на домагання інспектора свої питання по польськи і казав ученикам (розуміється, українцям) відповідати на них по нашому. Це свідчило наглядно про те, що той учитель ніколи української мови у викладі не уживав. А проте в звітах ради шкільної краєвої стверджувано, що всі ученики „володіють добре руською мовою і утраквізм у викладах додержується". Та вкінці годі вже було утримувати це крутарство. І центральному правительству ставало ніяково боронити нечистої справи, і признані нам опісля автономічні члени в раді шкільній напирали на привернення правного стану. Так введено коло 1892 р. у всіх мужеських семинаріях Східної Галичини український виклад для математики і природничих наук і повернено цим школам утраквістичний характер. Знаменне було ще й те, що за весь той час признавано всім семинаристам, отже й польським, котрі часто нашої мови майже не знали, в свідоцтвах зрілости кваліфікацію для польського й українського викладу.

Та поминаючи довголітнє нехтування українських викладів у мужеській львівській семинарії, мушу признати, що давні учителі тої школи ставилися до всеї молоді однаково безсторонньо і людяно та давали їй тим чином поважне горожанське виховання.

Слабше стояла справа в дівочій львівській семинарії. В ній викладалася і в дальших рокаї по українськи лиш наука природи, тому велика більшість учениць, походячи з міста Львова, виносила зі школи дуже слабе знання української мови. Всеж таки признавано їм всім право вчити також нашої мови. Нераз говорено так: „Коли прийшли в руське село і потребували руської мови, то навчаться її від дітей"... Замітне було тут ще й те, що при великім напливі польських учениць зі Львова не ставало більше місця для українських дівчат, а через те не могла ця школа вдоволити хочби частинно українського населення краю.

В пізніших роках, коло 1900 р., змінилися давні товариські відносини в мужеській семинарії у Львові цілковито. Під впливом нових учителів і шовіністично веденого інтернату, завелося там явне переслідування українських учеників, яких принимано дуже мало в школу, дуже сторонньо клясифіковано і т. д. Дійшло до того, що один український ученик, доведений до розпуки, виконав у клясі смертний атентат на польському учителеві. Нездорові відносини були тоді стверджені урядово, наслідком чого усунено й деяких учителів зі школи.

Від р. 1919 увійшли обі львівські семинарії в нову фазу свого життя. З інсталяцією польської влади заявили тут польські учителі і польська молодь солідарно, що з українською молодю не будуть разом працювати. Після того створено польські семинарійні курси, що їх шкільна влада признала небавком державними семинаріями з виключним польським викладом. По такім факті злучилась також українська молодь зі своїми учителями для продовження своєї науки і так створено (задля меншого числа учнів) т. зв. коедукаційні курси, спільні для хлопців і дівчат. Але що хлопців було тоді на тих курсах мало, а число дівчат збільшалось постійно, то шкільна кураторія по кількох роках затвердила їх як українську дівочу семинарію (третю державну), з вилученням хлопців. Ця школа розвинулася небавком дуже гарно і доказала численною фреквенцією, як дуже була вона у Львові потрібна. Зате нестало для нас мужеської семинарії у Львові і лишилась для хлопців тільки польська педаґоґія. До неї зголошувались протягом років з української молоді лише одиниці, а тепер є в ній (як довідуюся) на 200 кандидатів лиш 15 українців. І дожили ми того, що навіть в осередку краю для української більшости населення нема тепер педаґоґічного заведення, що виховувалоб для українських шкіл потрібне учительство...

Що сталося в 1919 р. в інших утраквістичних семинаріях, точно не знаю. Відомо мені лиш те, що всі вони перемінені на чисто польські. Та не зважаючи на те, вони надають всім своїм абсольвентам кваліфікації не лиш для польського, але й українського викладу, та засипують наші школи своїми вихованками, що знають дуже слабо українську мову. В останнім часі міністерство освіти видало (як довідуюся) навіть розпорядок, яким признає кандидатам і кандидаткам всіх польських учит. семинарій, в яких істнує обовязкова наука української мови, кваліфікацію до українського викладу. Дивно виглядає цей розпорядок під педаґоґічним оглядом для східно-галицьких семинарій, але ще дивніше виходить це в семинарії в Кросні, з котрій мазурські ученики виказують, природна річ, мінімальне знання української мови.

Але не досить того, що всі утраквістичні семинарії перемінено на нашій области в чисто польські. Доходять вісти з усіх усюдів, що і в тих польських семинаріях спиняється всяким способом принимання українських учеників. Уже вище згадав я, що у львівській семинарії є нині всього лиш 15 наших учеників. З Самбора повідомляють, що там зголосилося тепер на 1-ий рік семинарії 41 українських хлопців і 38 польських; а з них принято в школу 6 українців і 24 поляків. Замітне було там таке явище, що коли відзначаючого українського ученика з виділової школи відкинено, то принято далеко слабших, а то й цілком слабих, польських учеників тої школи. Подібні річи діються і по інших містах.

Згадаю ще про одну справу, що тісно звязана з учит. семинаріями, а саме про т. зв. школи

Aspirin TABLETKI
при обявах перестуди
ревматичних болях.
До набуття в аптиках.

вправ. При всіх семинаріях істнували передше як польські, так і українські школи вправ, що служили учительським кандидатам для виконання їх у веденні шкільних лекцій. Вони творили не лиш сущну часть самих семинарій, але відавали нам ще й ту прислугу, що в містах, де не було української вселюдної школи, допомагали цю недостачу. Але з усуненням українських викладів у семинаріях внесено і ті школи вправ. Таким чином упала школа вправ при мужеській семинарії у Львові, а в Сокалі й Самборі зніс її під покришкою хиленько зменшеної фреквенції дітей (звичайне явище в попосннім часі) ординований візитатор Жуковський.

Після того всього з цілої будови семинарій і зв'язаних з ними шкіл вправ, яких було в цілім краю поважне число, лишилася нам лиш одна дівоча семинарія вправ зі школою вправ у Львові. Але який нужденний стан цієї семинарії! Сама семинарія міститься в дуже тіснім льокалі, в котрім нема ні кімнат для учительства ні кабінетів, а сіни в школі такі малі й тісні, що годі в них молоді в перервах протиснутись. А для школи вправ не стало вже зовсім поміщення, так, що наука для малих дітей мусить вестись у семинарійних кімнатах в пополудневих чи вечірних годинах. І які дивні аномалії виходять з того! Семинаристки, відбувши звичайну науку в передполудневих годинах, мусять задля практичних лекцій збиратися ще з полудня з цілого міста вдруге до школи. А дальше: родичам важко посилати туди малі дівчатка у вечірніх годинах, а через це нема в цій школі достаточного числа дітей, з котрими можнаб переводити лекції. Словом, ця школа вправ, що мала би служити будучим учителькам взором школи, може дати їм хіба примір, як школа не повинна вестися... В останнім часі були намагання помістити школу в давнім льокалі школи ім. Шашкевича, значить: в будинку, котрий з гігієнічних оглядів визнано невідповідним на попередню школу; але й цей проект не вдався. Чую, що на познанській виставі виложено роботи нашої дівочої семинарії на чільнім місці, начеб на показ, в яких то благодатях живуть наші українські школи. Але чи це не іронія? Нехай би ті гості, що відвідують Познань, приїхали сюди й побачили, в яких умовинах істнують в дійсности наші нечисленні школи...

З усього вище сказаного ясно, що всі мужеські семинарії, після усунення з них утраквістичного викладу й обмеження в них до мінімум української молоді, перестали для нас в цілім краю істнувати. На цім полі ми все стратили. Лишається нам тільки одинока дівоча семинарія, і то в якім виді!

Щож ми на все те? Чи маємо мовчати й нічого не робити? Думаю, що ми повинні домагатися свого права голосно, очевидно найперше в установах польської держави. Vigilantibus iure! Цю справу повинні видвигнути компетентні до цього установи: Рідна Школа, Учительська Громада і Взаїмна Поміч, а їх домагання повинні підтримати наші парляментарні заступники. А саме наші установи повинні домагатися тепер існування всюди рівнорядних семинарій з українським викладом. Не лякаймося хвилевих трудностей! Коли істнує український нарід, то він мусить мати українські школи, а для українських шкіл мусить виховатись і українське учительство.

о. проф. Олександер Стефанович.

До інтересованих родичів і учеників.

Заклик проф. о. Ал. Стефановича.

У звязку з наміченою на днях моєю статтею в „Ділі" (ч. 191.) у справі привернення гуманістичних відділів і відкриття математично-природничих при наших львівських гімназіях мушу пригадати, що тут повинно забрати голос саме громадянство. Надіюся, що Управа „Рідної Школи", яка підняла цю справу, піддержить її дальше. Але й родичі повинні висказати перед шкільною владою отверто свої бажання і потреби. В тій цілі запрошую інтересованих родичів на коротку нараду, яка відбудеться в неділю (1. вересня ц. р. в год. 12-ій в полудне у салі „Української Бесіди" (Народний Дім, вул. Рутовського ч. 32.), а на якій порозуміємося, що нам в цій справі належить зробити.

Тихже родичів або й учеників, що не могли би з краю прибути, взиваю, щоби безпроволочно переслали на адресу „Рідної Школи (Ринок, ч. 10.) або і мою (Львів, вул. Чарнецького, ч. 25.) заяви: якої науки (гуманістичної чи математично-природничої) потребують, і до якої кляси бажали би вступити. Це останне вказане тому, що численні ученики, находячись вже у вищій гімназії, бажали би перейти у гуманістичні відділи і дістатись у них до пятої або шестої кляси. Також є родичі, що наслідком браку математично-природничої гімназії записали свої діти до класичної школи і посилають їх там уже до другої або третьої класи, але радіб перепести їх до математично-природничих відділів, наколиб їх отворено. Очевидно при залержанні науки латинської мови в цих відділах малиб ті ученики опісля вступ на всі факультети вищих шкіл, а при поширеній науці релігії і знанні европейських мов (французької або англійської замість старинної греки) ширше поле для дальшої життєвої праці. Такі дані будуть нам потрібні, щоби просити не лише про постепенне відкриття дотичних класс, але по змозі домагатись в одних і других відділах по пару класс наразі. Отже зійдімся й означім точно, чого потребуємо. Постоявши за своїми справами, зможемо надіятись, що осягнемо свої бажання.

У Львові, дня 29. серпня 1929.

Проф. о. Олександер Стефанович,
ординаріятський делегат у Шкільній Міській Раді.

НОВИНКИ

— **Вписуйте свої діти до держ. семинарії!** Фреквенція в школі вправ III. Державної Семинарії у Львові впала так низько, що до I. і II. кляси записалося всього по вісім дітей. Якщо це число не зросте істнування семинарії може бути поважно загрожене. Обовязком української суспільности є не допустити до ліквідації цієї нашої школи і при додаткових записах, які приймає дирекція щоденно, збільшити число дітей бодай до 20. Наука в школі безплатна, вчать найліпші вчительські сили, наука відбувається перед полуднем, зупинка трамваєва 4 і 11-ки перед самою школою. Наше громадянство буде само собі винне, якщо допустить до загибелі цієї школи.

— **Посвячення зборівської могили.** Дня 28-го ц. м. святкувало громадянство Зборова роковини битви Б. Хмельницького під Зборовом, де досі лишилася могила впавших там козаків. Участь у святі складенім з богослуження, панахиди та процесії взяли тисячі народу, що зїхалися не тільки зі зборівського повіту, але також з Радехівщини, Брідщини, Бережанщини, Перемишлянщини та Тернопільщини. Історичну могилу посвячено.

— **Львівська хроніка.** При вул. Нова Різня у фабриці „Тлєн" обвалився канал і поранив трьох працюючих там робітників. — У четвер уночі вломники ограбили крамницю з футрами в самім центрі міста на вул. Легіонів 37, перебивши собі дорогу через сходи і другу крамницю. Забрали вони добра на 30 тис. зол. — 19-літня служниця Анна Дацюк наслідком нещасного кохання пробувала отруїтись склянкою бензини. — На Знесінні, на пісковій горі від цаинтаря, обвалилась частина гори, де бавились хлопці і засипала на смерть одного з них 12-літнього учня Казимира Жилу.

— **Денникарі і Гага.** З ночі 27. на 28. перед гаською палатою, де радять представники держав уже довгі дні безуспішно, зібрались денникарі ріжних національностей і розвели на дворі ватру, яку піддержували паперами. Мав це бути протест проти ходу гаської конференції. Поліція мусіла гасити вогонь. Папери, які палили денникарі, були не справжніми мировими договорами, а тільки символічним шпаргаллям.

— **Гарні гроші.** У виленськім митовім уряді комісія ствердила зловживання на 12 міліонів.

— **Добре місце.** Представники польської комуністичної партії почали свої наради над кризою їхньої партії в... Цопотах. Іде суперечка на тему проводу. Найлекше було би її рішити грою в рулетку.

— **Сміливі бандити.** У Ганновері в білий день, на одній з головних вулиць напали бандити на двох скарбників місцевого „Земельного Банку" і відобрали їм мішок з 50.000 марок. Відстрілившись, сіли в авто і втікли.

— **Конгрес від помешкань.** Від 12. до 19. вересня збереться в Римі один практичний міжнародній конгрес, що радитиме над будовою дешевих мешкань для середньої кляси. У поодиноких рефератах спеціялісти торкнуться справи фінансових джерел на такі мешкання, метод розбудови в місті, а також збереження стародавнього й історичного характеру деяких міст. Чи рішення цього конгресу поможуть і в нас населенню, що не має де мешкати — сумніваємося.

— **Пожежі.** У центрі паризьких базарів т. зв. „галях" велика пожежа знищила чимало припасів і складів. — У Берліні в центрі міста згорів частинно великий дім на Курфістердам. — У Нанкіні вибухла найбільша китайська порохівня; шкода на півтора міл. дол. Вибух спричинив пожежу в місті.

— **Ріжні вістки.** На шаховних змаганнях у Карльсбаді першу нагороду здобув Німцович (Данія, 15 пункт.), другу царівні Капаблянка (Куба) і Шпільман (Австрія) 14 і пів п., третю Рубінштайн (Польща) 13 і пів п. — 15. вересня почнеться в Будапешті міжнародний конгрес драматичних і музичних критиків. — „Комсомольська Правда" повідомляє, що в Одесі відкрили організацію троцькістів серед комсомольців. — Минулого тижня через прикордонні стації в Стовпцях, Загатті та Орехновичах переїхало 419 чужинців зі СРСР. — Кандидатом на бурмистра Ню Йорку є італієць Ля Гвардія, що рахує на голоси чужинців, більшости столиці. — 6-го вересня розіграють у Вісбадені шаховий турнір за світове мистецтво Альохін і Боголюбов. — Китайський уряд заводить грегоріянський календар від 1-го січня 1930 р.; цей рік є в Китаю останнім, в якому місяці рахують ще на підставі змін небесного місяця. — Річно пропадає безслідно в Спол. Державах 6.000—7.000 осіб, здебільша молодіжі, що шукає пригод, вибираючись „у світ".

— **Смерть детектива.** У Льондоні помер один із пяти найславніших детективів із тайної поліції Альберт Говкінс, ще не старий, 59-літній мущина з добросердим виглядом землевласника. Конан Дойль, що був його приятелем записав від нього справжню кримінальну історію і запозичив неодну рису для типу свого безсмертного Шерльока Гольмса. Говкінс був спеціялістом від вистежування ошуканців, що висилали анонімні листи з погрозами.

— **На увагу родичам.** У м. Макошова, як повідомляє катовицька преса, втопились дві дорослі сестри 18-літня і 24-літня Кучера, вражені гострими докорами матері, коли вернулись занадто пізно в ночі до хати з якоїсь забави.

— **Премієра з перепонами.** Минулої суботи мали ставити у Варшаві премієру пєси Новачинського „Весна народів". Безпосередньо перед виставою ствердили, що один із акторів головних ролі Лущевський, не прийшов. Шукали за ним по всьому місті надаремне. Виставу треба було відкликати і звернути всім гроші за білети. По місті пішла чутка, що Лущевського пірвали політичні вороги автора, відомого полеміста, що воює на всі боки — щоби не допустити до вистави його пєси. Тимчасом після двох днів загублений актор зявився сам. Не мав ніяких слідів побиття, був тільки трохи блідий. Цього-ж вечора кавярняна Варшава мала вже розвязку таємної неприсутности актора: його приятелька Мірська виступала в Познані. Від двох тижнів він не мав звістки від неї. Телеграма вернулася до нього зі заміткою: „Адресатка виїхала". Артист у розпуці сів на літак і полетів до Познаня. Тут довідався, що його приятелька виїхала на село до якогось молодого дідича. Артист з чорною мелянхолією блукав два дні невідомо де, чи по познанських кавярнях, чи в околиці двора цього дідича. Досить, що дирекція його театру домагається від нього тепер 3.000 зол. за звернені нею білети на виставу, яка не відбулася з його вини. Стільки коштуватиме його подорож до його невірної приятельки.

— **Димісія з медалею.** У духовних колах у Римі живо коментують припинення праці 25-літнього редактора журналу чину езуїтів Роса. В одній зі статтей він прирівняв Муссолінія з Наполеоном і прийшов до висновку, що диктатора Італії жде така сама доля. Роса виступав уже від довшого часу проти фашизму. Після цієї статті фашисти звернулись до Ватикану з домаганням, щоби Ватикан дав Росові димісію. Роса виїхав на довшу відпустку до Еспанії, діставши передтим від папи на авдієнції памяткову медалю.

— **Кара для сестріниці папи.** Ватикан видав заборону вступу в межі своєї території маркізі Персекетті-Уготіні, жінці радника посольства Нікарагуї, що є папською сестріницею. Причина цієї заборони: занадто свобідні сукні, які носить молода маркіза.

— **Пішки довкола Австралії.** Австраліець Льоренс О'Шогнефі обійшов пішки довкола всю Австралію, щоби спростувати невірний поговір, неначеб-то австралійці лякаються заходити в глиб свого краю. 13 місяців треба йому було, щоби зробити цей прохід на 8.000 миль від Мельбурну до Перт. Два товариші, що вибрались з ним разом, покинули його при Квінсленд.

— **Американські сектанти.** Засновниця нової релігійної секти в Америці якась п-ні Мекферсон повідомляє великими оголошеннями в пресі, що в 1930 р. почнеться великий „хрестоносний похід" до Святої Землі. Слова „похід" і „хрестоносний" треба брати в зовсім модернім розумінні; замість армії поїде люксусовим кораблем, купленим багатою релігійною сектою, пані Мекферсон, багато прочан до Єрусалиму з Ню Йорку 28. березня, щоби бути там на Великдень. Хіба, що араби з жидами до цього часу там не вспокояться.

— **Спростування.** В ч. 184 „Діла" з дня 18. серпня 1929 р. в статті „З життя Лемківщини" (звідомлення посла Максимовича) поміщено таке: „Учителя Гомика візвав інспектор п. Ващак до себе і загрозив перенесенням „до сто чортів", як буде далі інтересуватися кооперативою в селі". — Цей факт є неправдивий, тому прошу його відкликати, бо вище наведена розмова між

мною та інсп. п. Вавщаком не мала місця. — З належною пошаною: **Осип Гомик**, учитель в Матієвій, п. Лабова, повіт Новий Санч.

Зі спортового життя.

Зоря — Чорноморці 4 : 4.

Змагання між цими обома молодими дружинами, що відбулися в неділю 25. ц. м. на площі Сокола-Батька, закінчилися ремісово.

Україна — Погонь І Б.

Відплатні змагання між повищими дружинами відбудуться в неділю 1. вересня в год. 10·30 передпол. на гриші Цитаделі. В рядах Погоні виступлять уперше новозаанґажовані грачі, які в дальшому будуть брати участь у змаганнях за мистецтво Ліги. Побачимо між іншим старих знайомих: д-ра Ґарбеня і Гебартовського і новий набуток Погоні: Жабачинського та феноменального Наврота, бувшого грача Краковії і Легії. Слід надіятися, що одинадцятка України в змаганнях з цею „відновленою" Погонею викаже таку саму досконалу форму, як і зі старою, чим доказує, що її побіда над нею не була випадкова. До цих змагань виступить Україна в повному складі з Новицьким на воротах.

Зоря — Україна II.

Змагання цих дружин відбудуться в неділю 1. вересня ц. р. в год. 9. рано на площі Сокола-Батька.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Вячеслав Евген Збудовський, довголітній парох Зубрця, бучацького повіту, совітник епископської консисторії, помер по довгих терпіннях у второк 26. серпня ц. р. в Станиславові, в 65-ому році життя і 41-ому священства. Похорони відбулися в середу 28. ц. м. в год. 4. попол. з катедральної церкви на місцеве кладовище. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

П'ятниця, 30-го серпня, г. 7·30 веч. „Травята".

Субота, 31-го серпня, г. 7·30 веч. Танковий виступ Дані Дарлінг.

Неділя, 1-го вересня, г. 7·30 веч. „Фавст". Виступ Хорівна і Качмара.

Малий Міський Театр:

Неділя, 1-го вересня, г. 7·30 веч. „Пігмаліон". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Штанці" з В. Кравсон.
Кольосей: „Їздець без голови".
Лев: „Самсон і Даліда".
Люна: „Панцирний дедінанс". Том Мікс.
Марусенька: „Любовні авантюри" Гаррі Лідтке.
Оаза: „Весела війна" і „Моряки горою".
Паляс: „Потоптана честь" і „Кікі".
Пан: „Свята брехня".
Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".
Фатаморґана: „Потоптаний квіт".
Хімера: „Пат і Паташон героями".
Утіха: „Пат і Паташон, як пасажири на ослі".

Програма радіо.

Субота 31-го.

Варшава (1411,7). 16·30—17.15 Музика грамоф. 20·30 Оркестра.

Познань (334,8). 22·45 Радіокабарет. 24·00 Нічний концер.

Катовиці (405,7). 19·00 Всячина.

Вильно (385). 19·20 Актуальний фейлетон.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·30 Легка музика.

Бреслав (253) 20·15 Весела програма.

Ляйпціг (259). 16·30 Концерт радіоорхестри.

Братислава (279). 19·00 Опера з Праги.

Талін (296). 19·15 Музика до танців.

Загреб (307). 20·30 Легкий радіоквартет.

Брно (341,7). 19·00 Трансмісія опери з Праги.

Льондон (356,3). 16·45 Концерт органів. 19·30 Скрипки. 20.00 Концерт.

Штутгарт (360). 20·00 Веселий вечір.

Гамбург (372) 17·00 Концерт композицій Сібеліюса.

Франкфурт (390). 19·30 „Сила долі" Вердія.

Берн (405). 20·30 Міська орхестра.

Берлін (418). 20·30 Концерт.

Стокгольм (436). 20·15 Фінляндські пісні.

Рим (441). 21·00 Музична всячина.

Лянгенберг (473) 20·00 Веселий вечір.

Прага (487). 19·20 „Німера", опера Двожака.

Міляно (501). 23·15 Джезбенд.

Брюссель (509) 21·15 Радіоорхестра.

Відень (516,3). 19·00 Камерний концерт. 20·10 Концерт з опери.

Рига (525). 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (535). 20·35 Концерт.

Будапешт (550). 19·30 Орхестра. 22·05 Циганська капеля.

Київ (800). 15·00 Концерт.

Москва (825). 15·00 Концерт.

Ковно (1935). 21.15 Концерт.

Харків (1304). 14·00 Камерний концерт. 19·30 Вечірня програма.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 29—?
Красне, субота 31.VIII.
Глиняни, неділя 1.IX.
Яворів, вівторок 3.IX.
Камінка Струмілова, середа 4.IX.
Радехів, четвер 5.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Кодомля, субота, 31.VIII. 228 12—?
Заболотів, неділя 1.IX.
Станіславів, понеділок 2.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 25—?
Починає:
Субота, 31.VIII. „Осінні маневри".
Неділя, 1.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок 2.IX. „Барон Цинганів".
Театр виїжджає в турне на Волинь, по закінченню котрого повертає на зимний сезон до Тернополя. В поворотній дорозі завитає до Львова з кількома новими штуками. За останній час театр заанґажував кілька поважних сил з театру Стадника і Української Кооперативи.

Вписи до мужеської доповняючої фахової школи Р. Ш. ім. Грінченка (для терміноторів) у Львові, вул. Городецька ч. 95., яка має повні права публичних шкіл, відбудуться в днях 28, 29, 30. і 31. серпня ц. р. від год. 5—7 по пол. Приймається до підготов. і І-ої класи учеників всіх фахів, до II. і III-ої кл. учеників слюсарського, столярського і шевського фаху. Правильна наука розпічнеться дня 4. вересня ц. р. о год. 5. по пол. 376 2—3

З гімназії Р. Ш. в Дрогобичі. Вступні іспити до всіх кляс (за виїмком VIII. кл.) дотеперішньої кляс. гімн. і до I (IV) кл. гуманістичного типу в днях 2. і 3. вересня в новому будинку. — **Управа.** 371 2—2

Вписи до Вищого Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові — дня 30, 31. серпня і 1, 2. вересня ц. р. від 3—6 год. по полудни. — Наука правильна дня 3. вересня ц. р. 361 3—3

25-літний товариський зїзд абсольвентів тернопільської гімназії з року 1904 відбудеться в Тернополі, в неділю дня 1. вересня 1929 року. — Проситься усіх товаришів о участь в цім святі. — За Комітет: **Ян Бауер, Д-р Фішер.** 389 1—1

До відома студентам львівських високих шкіл. Комітет Українського Академічного Дому у Львові подає до відома студентам, які хотілиби в акад. році 1929/30 мешкати в Академічному Домі, що подання належить вносити до Комітету Академічного Дому, Львів, вул. Сушінського ч. 21. до дня 20. вересня ц. р. До подання треба долучити: 1) свідоцтво незаможности з найновішою датою, 2) посвідку від місцевої студентської організації, 3) посвідку від культурно-освітнього товариства, 4) посвідку від місцевого комітету для переведення збірки в часі „Місяця Студента".

Рівночасно подається до відома, що кождий мешканець з початком року крім місячної оплати, мусить зложити одноразово 10 зол. (десять) на інвентар. — За Комітет: **Володимир Децикевич**, голова, **Д-р Володимир Макарушка**, секретар. 390 1—1

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 26-?

ЛІНВІ замовляйте тільки в українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 2—3

АГЕНТИ. Нагода великих доходів для тих, що працюють в ділі: асекураційнім, льосовім і т. п. Згодосіться у власному інтересі в краківськім готелі у п. дир. Туніса в годинах 9—1 і 3—6. Приняття в неділю, понеділок і вівторок. Вишколюється тих, що зачинають. 379 2—3

СТАНЦІЮ добру для гімназистів у Львові, в здоровім місці і близько школи, вваже о. Стефанович, вул. Чарнецького ч. 26. 373 2—2

ВДОВЕЦЬ, на державнім становиску, з 3 дітьми, оженився найрадше з учителькою около літ 40. — Згодошення з фотографією слати до Адміністрації „Діла" під „Вдовець". 370 2—2

ПРИЙМУ на станцію учеників. Добірний харч, родительська опіка, гімназія близько. Вул. св. Терези 2 б. II. поверх. Рудницький. 367 2—2

ПРИЙМУ панночки на станцію. — Львів, вул. св. Зофії ч. 20. I. пов. на право. 365 3—3

ПОТРІБНИЙ громадський секретар в однім з провінціональних наших місточок, кваліфікований, свідомий українець. — Зголошуватися письменно або устно в Адміністрації „Діла" під Д. Д. 283 1—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвоката Д-ра Стронціцького в Ходорові прийме негайно концепієнта. Платня після умови. 381 1—3

ПАРЦЕЛЯЦІЯ — подільська земля (чорнозем) в дуже догіднім положенню, по умірковаиій ціні в спадах після умови, сейчас до набуття. — Зголошення та запити про ближші інформації і условія слати під „Подільська земля", до нашої Адміністрації. 384 1—3

УЧЕНИКА 1—3 гімн. кл., прийму на мешкання з помічю в науці. — Зголошення в Адміністрації „Діла" під „Дешево". 388 1—1

ПРИЙМУ на станцію 2 панночки з ліпшого дому. Родинна опіка. — Інжинірова Пйотровська, Львів, вул. Гофмана ч. 14. 386 1—3

ПРИМІЩЕННЯ для інтелігентної панночки, або малого студента — біля парку, вул. Стрийська ч. 36, двері 72. 387 1—1

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, вул. Личаківська ч. 34. Вписи на: 1) однорічний, торговельний курс для молодіжи, 2) піврічний торговельний курс для дорослих, 3) курси стенографії, 4) курси писання на машинах — відбуваються щодня від 9—12-тої і від 3—6-тої. — Початок науки 2/9 ц. р. 351 4—5

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Університум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 5—15

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілєрські роботи виконує найстараннїше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190 26—?

Ширіть наш часопис!

ПОШУКУЮ інтелігентної, лагідної, здорової учительки для 8-літнього хлопчика, котра занялабся також зарядом домашнього хозяйства. Вимагається знання німецької або французької мови і початків гри на фортепяні. Літні ферії в горах. — Згодошення слати до Адміністрації „Діла" для „адвоката". 356 3—3

КОНІЦ. НАУКОВІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на однорічне заходно 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних кляс. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Згодошення від год. 12—1 і від 5—6. — Проспекти дарем. На відповідь значок. 236 5—7

ПРИЙМУ ученицю на мешкання з цілим удержанням. — Відомість вул. Кордецького ч. 3/I. ганок, двері на право. 324 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пальбування й виниманя зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж. 195 б на Тел. 65—73. 10—10

ЛІЖКО полеве задішне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 6—6

Научне Заведення З. Ольшевського. Львів, Куркова 38. тел. 31—14. приймає від 26/8 в год. від 9—12 і 16—18 з винятком неділі

ВПИСИ
на шкільний рік 1929/30
до 1-річної школи купецького підготовлення, на 2-літні торговельно-господарські курси, на річні і 5 місячні торговельні курси, на курс стенографії та писання на машинах.

В школі зворот часного за діти урядників і державних службовників.

Для бідних — підручники з шкільної бібліотеки. 350 3—5

„Монюшко"
вул. Зіморовича 10. — Поручає:
Фортепяни — пяніна
у великім виборі, в ріжних цінах на догідні сплати. 287 3—7

Присилайте передплату!

Вже відкрита по одномісячній перерві
Кравецька Робітня Українських Інвалідів
у Львові,
вул. св. Софії, ч. 25.
Великий вибір краєвих та заграничних матеріялів.
Спеціяльний вибір для Всч. Духовенства! : : : :
КОНКУРЕНЦІЙНІ ЦІНИ!
Найновіші фасони по спеціяльно відбутому курсі крою — — у Вищій Школі Крою в Кенігсгітте. — —
385 Доїзд трамваєм: 2, 9 і 11. 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 194 (11.485). Львів, неділя 1. вересня 1929. Prezziowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-25.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Найкращим дарунком
з нагоди імянин, свят і хрестин є вкладкова книжочка враз з пушкою ощадности
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

1 зол. коштує кожда золотнича направа, солідно виконана
у Мандля
Коперника 14. проти кіна Коперник
401

Після порозуміння в Газі.

Львів, 31. серпня 1929.

По трьох тижнях довгих і тяжких нарад, що нерідко погрожували розбиттям, прийшло нарешті в Газі до порозуміння. Конференція делегатів чотирьох держав устійнила вкінці по безконечних торгах суму репараційних сплат, яку кожна з тих держав має одержати від Німеччини і таким чином осягнено фінансове порозуміння, вижидане з тугою всіми заінтересованими державами. В Газі заакцептовано в основі план Юнга і тимсамим поладнано справу відшкодувань.

Найбільші торги й тертя в Газі йшли між представником Англії Сновденом і делегатами французькими. Інші вірителі німецьких репарацій були там тільки асистентами французьких представників. Порозуміння осягнено таким робом, що Сновден, який до самого кінця завзято боронив англ. жадань, зредукував кінець-кінців свої домагання зі 100 проц. на 80 проц., а зате Франція, Італія і Бельгія, що з початку оферували англійському канцлерові скарбу тільки 40 проц., примушені були піднести свої концесії на повних 100 проц., бо в остаточному компромісі погодилися на домагання Англії у 84 проц. Таким чином успіх Англії в цій конференції очевидний.

Щодо німецької делегації, яка була в Газі довший час тільки німим обсерватором, чекаючи, аж її партнери погодяться між собою, то вона осягнула в даних умовинах те, що було можливе. Німеччині залежить у першу чергу на звільненні від окупаційних військ смуги Райну і цю справу вирішено в Газі в позитивному для неї змислі. Коли німецькі представники й поробили в Газі деякі нові, дрібні зрештою уступки, то тільки під умовою, що окупаційні війська заберуться якнайскорше з німецької території. Опорожнення тої території з французьких, англійських і бельг. військ зачнеться певно вже небавком, як лише в заінтересованих державах буде ратифікований план Юнга. Найпізніше заберуться окупаційні війська з Надренії до кінця червня 1930-го року.

Порозуміння в Газі між вичисленими державами означає звільнення Европи від морального тягару окупації німецької Надренії й остаточне упорядкування складної проблеми репарацій і їх розподілу між поодиноких віритель. Одночасно в Газі занотовано наново спілку держав з Німеччиною включно, яка пануватиме над господарським життям цілої Европи й експльоатуватиме далі всі ті слабші держави, що є в орбіті її господарських і політичних впливів. Таким чином порозуміння в Газі є просто завершенням зусиль головних міжнародніх господарських потуг в напрямі привернення передвоєнної господарської системи в Европі.

Одначе вага газського порозуміння не тільки під господарським оглядом. Не менше значіння має це порозуміння і під політичним оглядом. Адже англійсько-німецько-італійсько-бельгійське порозуміння означає не що інше, як ліквідацію всього того велитенського капіталу, що його збили собі після програної німцями війни держави-переможці. Осягнене на днях порозуміння в Газі підносить знову Німеччину на один щабель вище в очах цілого світа і мабуть не треба буде довго ждати й на здійснення чисто політичних постулятів німецького народу. Про те, що Німеччина, позбувшись чужої окупації з власної території, матиме вільніші руки для ділання на інших відтинках своєї дипльоматичної (і недипльоматичної) праці, а також більше внутрішньої сили до такої праці, згадуємо тільки мимоходом.

Відчувають це вперше чергу поляки. Вся польська преса без виїмку не скриває свого невдоволення задля довершеного порозуміння, тимбільше, що в польських політичних кругах раховано на те, що конференція в Газі розлетиться. Вислів свому невдоволенню й розчаруванню дає нинішня польська преса як у Варшаві, так і в інших містах, а деякі пресові органи навіть накидаються на польські політичні чинники, зокрема на міністра закордонних справ Залеського, за те, що Польща була в Газі цілком ізольована. Особливо різко виступає в цій справі вшехпольсько-народова преса, яка пише, що наслідком відомої політики польського уряду й тактики Пілсудського Польщу в Газі не тільки ізольовано, але й заломано навіть поважно союз між Францією і Польщею. Найбільше-ж болить і лякає польську пресу те, що Німеччина, маючи тепер свобідні руки, поведе вже в недалекому часі вдесятеро збільшену експансію на схід, з чим прийдеться Польщі боротися скорше чи пізніше на життя і смерть.

Конґрес національних меншостей у Женеві.

Дальші інформації про хід конґресу.

У берлінському щоденнику „Берлінер Тагеблят" з 28. серпня в телеграмі власного кореспондента цього щоденника з Женеви читаємо: „На конґресі національних меншостей зложили представники литовців з Виленщини декларацію, в якій стверджують, що литовське населення цієї области, хоч становить там більшість, то важко терпить у культурному і господарському відношенні. І тому литовське населення Виленщини хоче активно співпрацювати у розвязуванні національно-меншостевої проблеми, не зміняючи при тім свого становища у виленській справі, якою конґрес займатися не може. Генеральний секретар конґресу д-р Амменде обговорював основно діяльність ріжнородних міжнародніх організацій в ділянці меншостевого питання. Відносно національно-меншостевої політики Радянського Союзу він підкреслив, що небезпека тієї політики лежить у тім, що від радянсько-російської меншостевої політики виходить комуністична пропаганда".

У „Берлінер Тагеляті" з 29. серпня читаємо знов таке телеґрафічне звідомлення про конґрес з Женеви: „Пятий европейський конґрес національних меншостей закрився нині (29. серпня) пополудні. В дискусіях виявилася загальна думка про те, що мадридські рішення (Ради Ліги) уявляють собою вправді деякий поступ у національно-меншостевій процедурі (Ліги Націй), але додатнього до нагально необхідної потреби остаточно розвязати меншостеву проблему вносять незвичайно мало. Тому поглядові дає вислів відповідна резолюція, в якій сказано, що забезпечення національно-культурних і громадських прав для національних меншостей мусить стати обовязково одною з підвалин европейського правопорядку і що для дальшого розвитку і загального регулювання національно-меншостевого законодавства треба створити окрему установу при Лізі Націй. Конґрес ще раз виявляє своє бажання й охоту співпрацювати над мирною розвязкою національно-меншостевої проблеми. В іншій резолюції висловлено думку, про потребу зорганізування европейського союзу національно-меншостевих журналістів. А далі в тій-же резолюції висловлено надію, що цей союз буде покликаний до того, щоби активно співпрацювати над зближенням европейських народів.

З черги принято резолюцію про необхідність створення европейського інституту для дослідів національної проблеми. Якнайскоріше здійснення цієї останньої постанови доручено екзекутиві конґресу".

Стільки вісток з конґресу подає „Берлінер Тагеблят".

Польська Агенція Телеґрафічна (ПАТ) подає з Женеви під датою 29. серпня таке „звідомлення" з конґресу: „Темою нинішньої дискусії в комісії конґресу національних меншостей була так звана „берлінська деклярація", ухвалена національними меншостями з Німеччини і доручена конґресові. Кермуючі кола конґресу роблять заходи, щоби меншости з Німеччини приступили до конґресу, бо недостача тих меншостей на конґресі зменшує (?) з року на рік його значіння на міжнародній арені. Приступлення цієї групи до конґресу залежне від становища конґресу до берлінської деклярації, яка містить такі наприємні для конґресу: 1) До організації можуть бути допущені тільки ті меншостеві групи, які признають повну льояльність у відношенні до держав, в яких живуть; 2) понехання конґресом усякої політичної акції; 3) спрямування діяльности організації на терен оборони культурних інтересів европейських меншостей.

Наради комісії відбувалися при зачинених дверях. З поголосок, що курсували в кульоарах, виходить, що німецькі делеґати не брали участи в дискусії над деклярацією. Дискусія була ожившена. На думку Моцкіна, берлінська деклярація покривається з деклярациями останніх конґресів.

Ніхто за деклярацією в часі дискусії не висказався (за берлінською!). Навман висловив думку, що за деклярацією криються політичні тенденції. Райх багателізує справу. Натомість пос. Грінбавм критикував деклярацію дуже гостро і назвав її згідно з одною поголоскою провокаційною, а згідно з другою провокаторською. На внесення провідника Вільфана понехано пропозицію для пленума конґресу на відкинення берлінської деклярації, не бажаючи таким чином унеможливляти меншостям з Німеччини приступлення до конґресу".

Такі інформації Польської Аґенції Телеґрафічної, що є офіціяльною польською аґенцією, про женевський зїзд. Прочитавши їх і порівнавши з інформаціями „Берлінер Тагеблату", відразу бачиш, в чім діло та чому ПАТ інформує на підставі кульоарних поголосок про те, на чім полякам так дуже залежить, тобто про т. зв. берлінську деклярацію, про яку була недавно мова на сторінках „Діла".

Крім того інформує ПАТ ще про невдачу посла Богуславського в Женеві. В дотичній телеґрамі ПАТ-ої з Женеви під датою 29. серпня читаємо: „Пос. Богуславський, як парляментарист був допущений до участи в меншостевому конґресі і першого дня дістав відповідну легітимацію. Однак потім президія конґресу счеркнула його з листи учасників і не запрошувала на комісії. В постанові, яка його виключає з конґресу, висунені політичні мотиви. Постанова спричинена інтриґами „українців". Проти цього внесли енергійний протест словянські меншости".

Ось і всі чергові інформації про конґрес. Вони всетаки дещо богатші у конкретні відомости від вчорашніх.

Закарпаття.

Мстяться за зїзд української молоді.

Ужгородська „Свобода" приносить під повищою назвою таку знаменну замітку: „Чищення української землі від рідного елементу прибирає чимраз ширші розміри. Пани положення хочуть показати, що воля нашого народу, виявлена на зїзді молоді, яка протестувала проти переслідування українських культурних робітників і проти викидування їх з нашої землі, — це для них „ніщо", бо вони пани на цій землі і зроблять, що захочуть. Останніми днями виповіли право побуту на нашій землі заслуженому поетові **С. Черкасенкові** та його **дружині,** професорові ужгородської ґімназії **Бачинському,** який був організатором „Пласту" і організаторові „Просвіти" **Дівничові.** Крім того усувають з на-

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кульчицький
б. віцепрезидент Суду
відкрив канцелярію в СТАНИСЛАВОВІ
вул. Шадловського ч. 1 а. (будинок польського Сокола)
925 4—5

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ПОРУЧАЄ:
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОЯНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

шої землі артиста театру „Просвіти" **Самойловича**, виповіли державну службу професорові гімназії в Берегові **Василеві Пачовському** і учителеві школи із Свалави **Балицькому**. Пани думають, що тим убють наш національний розвиток, або бодай залякають нас, позбавивши нашу землю найкращих культурних робітників. Але ні, пани! Це нас ні не зломить, ні не знищить у нас того, що у громадянина незнищиме, коли він має бути добрим патріотом. Звертаємо цим увагу розважніших чинників на цей акт нищення людей, яким наш нарід винен тільки вдячність і які, до речі кажучи, зїзду молоді не робили і взагалі не мали до нього ніякого ні посереднього ні безпосереднього відношення".

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Чим радуються сензаційні органи?

Рівночасно в двох львівських санаційних органах, а саме у „Слові Польськім" і в „Дзеннїку Львовскім" появилися однозвучні замітки, — в першому під назвою: „Декларація вуйтуф руских в повядстве станіславовскім", а в другім під написом: „Характеристичне пшеляи жиця рускего", — такого змісту: „У звязку з поміщеною в своєму часі заміткою про люстрацію снятинського повіту, переведену воєводою д-ром Наконечніковим - Клюковським у днях 5. і 6. серпня ц. р., подаємо додатково промову, яку виголосив війт громади Задубровець, Василь Загарук, а яка то промова свідчить про приязні настрої „руского" населення: „В імени громади Задубровець складаю пану Воєводі голд і честь, як також запевнення, що на жадання Річипосполитої Польської станемо всі до диспозиції як один муж. Колот спокою і ріжниць народових ганьбимо, як також бажаємо жити зі всіми горожанами Річипосполитої Польської. Витаємо пана воєводу яко достойника і представителя уряду сердечно словянським звичаєм хлібом і сіллю". Наведений текст подаємо дослівно за обома названими в горі органами, де він поданий у такій формі по українськи тільки у польській транскрипції.

Видно велику силу уявляє собою українська селянська маса, коли навіть такий (як вище наведений) привіт одного війта на санаторів робить аж таке велике враження, що вони вважають за доцільне публікувати промову в характері якогось надзвичайного політичного сукцесу. Більше на маргінесі цього листа писати хіба не треба.

Жіночий мировий конґрес.

Прага, 26. серпня 1929.

Дня 24. ц. м. розпочався в Празі в будинку Аґрарної Палати наради VI. Конґресу Міжнародньої Жіночої Ліги миру і свободи. На Конґрес приїхало біля 200 делеґаток із 20 держав світу, між ними з Далекого Сходу: з Китаю, Японії та Індії. Найчисленніші є делеґації з Анґлії, Зєдинених Держав Америки, Німеччини та Чехословаччини.

Нарадами проводить голова Міжнародньої Ліги, американка місс Джейн Аддамс, яка приїхала на конґрес не вважаючи на свої старечі літа та недугу. Між учасницями стрічаємо багато визначних пацифісток і відомих діячок ріжних націй, між ними великий відсоток посолок (напр. англійська посолка Еллен Вількінсон, канадійська Агнес Мек Фейл, бельґійська Лісі Дежарден, данська Гельга Лярсен, австрійська Еммі Фрайндліх). З трьох міжнародніх мов переважає на конґресі мова англійська.

Зовнішні рямці конґресу дуже скромні. На відкритті не було ніяких офіційних привітів від чеського уряду ні господарів м. Праги, ніяких прапорів, музики, ні інших зовнішніх акцесорій, що підносять блеск міжнародніх зїздів. Дуже характеристичним моментом є недостача всякого зацікавлення конґресом серед чеської публики і преси. На вечірньому мітінгу дня 24. серпня, саля „Народнього Дому" до половини порожна і дальші повторяються з боку публики спроби закаламутити протестаційними окликами хід нарад. Пацифістичні ідеї не захоплюють чеської публики.

Слідні також внутрішні тертя в проводі Ліги між радикальним і поміркованим напрямком пацифізму та між приклонницями комунізму і ліберальної демократії. Кілька національних секцій Ліги представляють собою картину повної ворожнечі. Наслідком ідеольоґічного розбиття Ліги та недостач організаційного апарату, за що відповідальність паде на чеську секцію, конґрес робить враження радше невеликого зїзду ніж міжнароднього конґресу.

Програмка конґресу так уложена, що перед полуднем відбувається ділова частина, себ-то звіти, вибори і т. і., а після полудня ідеольоґічні реферати на пацифістичні теми. Перший день, себ-то 24. серпня, присвячений був справі розброєння, день 25. справі конфліктів, що повстають на господарськім і соціяльнім підкладі, третього дня обмірковувано політичні причини ворожнеч та методи їх мирного полагодження. Слід підкреслити високий рівень рефератів та чимало знаменитих промовників.

Українські делеґатки беруть пильну участь у нарадах конґресу та мають свої заступниці в двох конґресових комісіях (всіх комісій разом працює вісім); а саме на внесок п. Зеленевської вибрано п-ню Б. Баран до резолюційної комісії, а п. Залізняк до комісії пляну майбутньої праці. Дня 26. серпня, коли кожна національна секція дістала 3 хвилини часу для представлення своєї дїяльности, здала звіт в імени української делеґації п. Б. Баранова.

Крім цього бере участь у конґресі в характері референтки, запрошеної Екзекутивою Ліги, п. посолка М. Рудницька. П. Рудницька виголосила дня 26. серпня (у частині програми про політичні конфлікти) реферат на тему: „Національне питання і його мирна розвязка". Реферат був принятий конґресом дуже прихильно. (Зміст реферату подамо в слідуючих числах „Діла". — **Ред.**).

В характері гостей прислухувалися нарадам конґресу п-ні проф. Софія Русова, п. З. Мірна і інші українки, що перебувають на еміґрації в Празі. Треба жаліти, що саме такі жінки, як загально шанована сеніорка нашого жіноцтва п. Русова та пос. М. Рудницька лишаються поза делеґацією. Для чужинок цей факт є зовсім незрозумілий.

У вестібулі Аґрарної Палати звертає на себе увагу столик „Українського Жіночого Союзу в ЧСР.", якого головою є п. З. Мірна. На столику приміщені ручні роботи в українськім національнім стилі, виконані членами Союзу, здебільша студентками вищих шкіл, які часто удержуються з праці власних рук. — **Н. І.**

КІНО „Стилеве" Шашкевича ч 5.
Нині в дні відкриття — сензаційна подвійна програма 18 актів **Ліа де Путті** в прекраснім еротичнім фільмі — — — **Грішниця** також дуже мила **Лявра ля Плянте** в „Невинному збиточнику". — Ціни місць від 50 сот. до 2— зол. — Найкраща саля у Львові. 404 1—1

Д-р ІВАН БРИК.

Зі Львова до Кембрідж.

Важко було мені перервати, чи точніше кінчити свої ферії, покидати село і спокій. Кому із нас не любий спокій? Думаю, що щиро відчують мій настрій і ті, що відпочивають після тяжкої праці і ті, що свого спокою не нарушують нічим і ніколи. Цеж врештою одна з найвиразніших прикмет нашого громадянства і тому... нам так добре.

Ну щож, — виїхав, бо треба було.

Дорога зі Львова до Кракова нецікава. Поїзд відійшов точно і їхав добре та заколисував нас до сну. А всі ми в моїому відділі їхали до Відня. Дорога далека, то й почали дрімати, а дехто й спати. Нараз стація Дембіца. В коридорі крик і... кондуктор відчиняє двері, ми зриваємося, аж у відділі „защебетали вже голосно дві панночки і „щебетали" про ріжні свої пригоди аж до Тарнова. Ми подивляли делікатність тих панночок і джентельменство кондуктора. Чи на три чверти години їзди совісно було нас будити? Та годі. Хто платить, має рівне право. І я пригадав собі, як то наші селяни товпляться по коридорах, по платформах, вистоюють цілими годинами, щоби тільки не перешкоджати „панам". Жаль і соромно.

Чеська границя. Від Пржерова аж до Годонина на місці вирубаних колись лісів величезні простори молодого ліса, лісових культур. От господарюють, не шкода і податків платити. Жаль і досада рвали моє серце, бо перед моїми очима живо стануди жахливі картини повеней, обідрані з лісів наші гори, наші незреґульовані маленькі, але і страшні ріки. Ну, це теж господарка!

А дороги? Які вони рівні, гладкі, починаючи від Чехословаччини, кінчаючи на Анґлії. Чув я, що і в нас є на дороги окремі фонди, що власники авт платять високий податок. А тут ні доріг, ні ...грошей.

Дуже мені подобалися ті робітники, що працювали на залізничім шляху без сорочок. Те саме доводилося мені бачити і в Австрії і у Франції. І гігієнічно, і економічно, і естетично. Миліше дивитися на здорове, мускулярне людське тіло, ніж на брудні, пірвані лахи. Чеський і французький робітник робить це вже хіба не з біди. Вміє цінити здоровля і кишеню.

А тепер загадка! Минаємо Ґотенав. Питаю товариша подорожі віденця, що це там за фабрика. Довідуюся, що цукроварня, одна на всю Австрію. Очевидно, що запотребування покрити не може і тому спроваджують цукор з Польщі, але... але... в Австрії продають його дешевше, ніж у Польщі. Чи це дарунок із вдячности за колишню австрійсько-цісарську політику? В кожному разі ми платимо за той дарунок дуже дорого.

Або друга загадка. У Пржерові за 3 ч. к. 50 с. дістанете пару великих теплих ковбасок із досить великою булкою. Все те свіже, смачне, не тому, що ви голодні, а справді. А в нас? І не докупитеся, хоч свиней досить і експортують їх з Польщі сюди.

Міст на Дунаю і вже Відень. Який він тепер? А добре я знав його. З вікна поїзду бачите могутній, високий памятник Лясаля, і комплекс високих камениць, збудованих громадою Відня. Такі доми, зовсім нове місто, є і в XVI. дільниці, а може ще й деінде. Вибудувала їх громада за гроші „льокаторського податку". Із нас живцем дуплять той податок, відносно навіть дуже високий, і нема ані домів... ані грошей.

Відень, колись веселий, безжурний Відень посумнів, опустив голову. Лише будівлі, пречарний Ринґ, особливо частина де університет, парлямент, опера, музеї, бурґ — свідчать про колишню силу, блеск і багацтво.

Рух на вулицях менший, хоч і через авта більш голосний. Коло 10-ої вночі життя завмирає. А колись Відень починав тоді щойно жити. Заходите в знайомий ресторан. Де колись гамір, сміх... пиво, тепер за столом ту і там по двох-трьох, випють 2—3 пива і то „Лягер", не більше, посидять спокійно і до дому. Життя дороге. Дорого і в крамницях і в кавярнях, ресторанах, готелях. І нічого дивного. Відень подібний до підрізаної голови, яка держиться ще одною жилою.

Ех, Відень, Відень! старий грішник, тяжко спокутував свої гріхи. А тих гріхів багато-багато, а найбільше супроти українського народу. Вірність „тирольців сходу", теплою кров'ю, додатком платив за свою неволю український нарід. І величні державні будівлі міністерств і парлямент могліб багато сказати, як обдурювано Австрію і як безжалісно торговано тілом українського народу. А найбільше могліб про те сказати авдієнційні сальони цісаря Франца Йосифа, і той де нараджувався зі своїми міністрами, і той де приймав ґрафів і князів, і той, де за пульпіту під вікном відповів на жалі краєвої української депутації за доконувані над українським народом злочини й надужиття: „Адіє майне Геррен".

Минулося. Так, минулося! А чи ми з того дечого навчилися??

Тепер за 1 шіллінґа проходите цілі десятки (тепер 42) комнат повних цінних ґобеленів, образів, мистецьких виробів, оглядаєте дорогі, розкішні меблі, звичайне старомодне залізне ліжко цісаря і подібне цісаревої, можете за кілька шіллінґів оглянути і столову заставу і скарбницю.

В „бурґу" приміщені ріжні інституції, на головній вартівні, де стояла військова сторожа можете відпочати і придивитися рухові ось[illegible]

І от вже — по відпустці!

Чи не уживав ти забогато соняшних купелей і маєш веснянки на обличю?

НЕ ЖУРИСЯ — НЕ ТУРБУЙСЬ!

Лєшніцера масть і мило

ці знамениті, спеціяльні препарати

увільнять тебе від веснянок

В аптиках і дрогуеріях масть 3·15, мило 2·30. — Де нема, просто у фірмі Апт. Drancz i Ska, Bielsko.

Підсумки.

(Допис з Волині.

Коли яканебудь політично-громадська ґрупа підіймається якогось завдання, повинна бути приготована на те, що українське громадянство займе щодо неї відповідне становище. Рік часу — то для ґрупи досить значний кавалок часу, щоби похвалитися наслідками своєї праці. Особливо, коли заповідалося її багато.

Справді, ґрупа волинських санаторів українського походження, яка нараховувала в своєму складі по обчисленням „Ниви" доктор'ів, професорів, редакторів, інжинірів, банковців, пан-отців то-що, — заповідала голосно •устами свойого „ідейного" провідника Певного, що злобуде школу, зреформує церкву, розбудує господарче життя, словом, ущасливить Волинь, приєднаючи її до добродійств *західньо-европейської культури.*

До переведення цього великого завдання були покликані тільки вибрані з вибраних, мудрі з наймудріших, чесні з найчесніших. Що-правда, ми були призвичаєні до того, що *загальну політику для* всіх українських земель під Польщею переводила завсіди україн. парлям. репрезентація, а ми займалися практичною роботою на місцях. Але мимо того з цікавістю придивлялися до посунень новоповсталої на Волині ґрупи. Щодо мене особисто — признаюся публично, що я вірив, що цій ґрупі дещо вдасться зробити. Справді, обставини склались в такий спосіб, що і волинський воєвода і чолові репрезентанти української санаційної ґрупи були майже „свої" люди", бо належали колись до одного українського кабінету міністрів. Крім того, до ґрупи належали такі „аси", як М. Левицький, І. Пилипчук, прот. П. Пащевський й інші бувші українські достойники, яким не можна ні в чому відмовити, бо *не вільно* в ґрунті річи відмовляти, якщо обовязує в житю засада вдячности й признання.

У мене повстав лише сумнів у звязку з тим, що вожди *санаційної* ґрупи відразу зробили неабиякий „подвиг" заявляючи, що на Волині, нічого немає"; ані культурно-освітньої праці, ані господарчо-кооперативної, ба — навіть народу не має, а є лише якась етнічна маса. Це було дійсно неабияким подвигом, бо *санаційна* ґрупа відразу сама себе обезцінювала. Як-що нічого не має, то яка вартість самої ґрупи? *Жадна,* бо контрагент в пару десятків інтеліґентів для противної сторони не уявляв ніякої вартости. Цей контрагент мусів здатися виключно на ласку й добру волю другого чинника, а в цьому заключалась слабість українських санаторів.

Але ми, що стояли поза цею ґрупою, не хотіли утруднювати їй положення. Було ясно, що після неґації всього на Волині, санатори з під знаку Певного нічого не осягнуть. Тому мовчали, тим більше, що в гру входила такої ваги справа, як затвердження Статуту Брацтва з кількамільйоновим майном або дальший розвиток української ґімназії.

Переплутав, всі картини санаторам Певний, „теоретик цеї ґрупи. Передовсім, він ні з того ні з цього роспочав скандалічну кампанію проти істнуючих українських орґанізацій та їхніх керманичів. Очевидно, для унаглядненння тези, що на Волині „нічого не має". З керманичів зробив злодіїв, карєровичів, неуків і антидержавників, а з інституцій „політичні станиці". Після цього почав рятувати „загибаючу" українську справу на Волині твореннями справжніх вже „політичних пляцувек". А наша інтеліґенція, як петрушка, куди її потягнули — туди пішла. Смикнули до „Рідної Хати" — опинилася там; смикнули до „Кредитового Банку" — пішла до Банку; смикнули до Брацтва — пішла до Брацтва; смикнули до Т-ва ім. Лесі Українки — й там вона явилась.

А все це відбувалося під гаслом „волею найкращих синів українського народу". Коли мова про „Просвіту" чи Банк — тоді народу не має, бо є етноґрафічна маса; коли річ зайшла про новотвори — тоді й нарід явився й „кращі сини" його. І не знати, чи більше в цьому глупоти чи шарлатанства? Так чи інакше, але з ментом повстання новотворів вже очевидно було, що програма ущасливлення Волині провалилася остаточно.

Не маючи змоги опертися на здобутий капітал попередніх років, „санатори" змушені були творити новий капітал („новотвори"). Створивши новотвори — змушені були вступити в боротьбу зі старими істнуючими інституціями для позискання тих же „етноґрафічних мас"; щоби здобути авторитет і стерти за всяку ціну з лиця землі істнуючі авторитети.

Отже, до сьогодняшнього дня замісць боротися за проголошену програму вони борються з з українським національним рухом на Волині, зневажають його, неґують, ослаблюють. Полюдському, шкода цих збаламучених людей. Так посміятися над ними, як посміявся Певний, так обернути в ніщо їхні може й добрі наміри; так осмішити їх ельоквенцією буфонади — і найлютіший ворог не потрафить. (Докінчення буде.)

ців і авт, що проїздять брамами й подвірями цісарського замку. Там можете побалакати і зі старим емеритом, який вдивляється у вікна цісарських комнат, нарікає на глупу австрійську політику і впевнює вас, що ще вернеться цісарство і колишня Австрія, бо нові держави не зможуть удержатися.

Знаю, що австрійська політика була глупа, але не знаю, чи бажання колись здійсниться. Наразі чуєте трупа, на якому виросло нове життя, скромніше, але вільніше і справедливіше.

Австрія не живе коштом і кривдою інших народів. Люди працюють пильно і ограничують свої потреби. Ввозить і вуголь і сирівець, виносить свої вироби, головно скіряні, білля, забавки і меблі. Відень користає дуже богато з побуту чужинців, яких число виносить місячно 30 до 40 тисяч.

Творцям нового ладу, Адлерові і двом його товаришам, вдячна австрійська республика поставила гарні погруддя.

З такими думками й вражіннями та дійманою нарушеною готівкою їду на дворець.

Вагони витідні, куди вигідніші від тих, що ми в них звичайно їздимо. Носії чемні. Жлуть на вас, обсадивши місце. Свисток відзивається точно.

Вінервальд: гарні, інколи артистичні будівлі, І... ум виноґоджується. Околиця гарна, є чим забавити очі. Мелк, Дунай і Пехларн, до бачите праворуч замок, де є мавзолей Фердинанда, архикняжа престолонаслідника, що з його вбивством розгорілась велика війна. Всюди на сталях рухомі вінки з закусками, шоколядою, папіросами. Є і гарячий буфет на пероні. Чемність на кожному кроці — прегарна гармонія культури й інтересу.

(Докінчення буде.)

Ідеальний середник, що самий пере і пере все,

що тільки можна милом та водою випрати. Отже біле і колірове білля; вовняні, шовкові матеріяли, фіранки, дивани і т. д. Дешево і без труду усуває РАДІОН всякий бруд. В кожному отже господарстві стане, як одинокий середник до прання

RADION

В Палестині криваві заворушення продовжуються

Англійські війська бються з арабами.

З Льондону повідомляють, що в Сирії, Арабії, Мезопотамії і Зайорданії орґанізуються араб ські відділи, які приготовляються перейти до Палестини. Також араби з Геджасу горячково приготовляються до походу на Палестину.

Араби проти деклярації Бальфура.

Кожної хвилини може розгорітися повстання арабів проти Анґлії. Поки-що арабські провідники повідомили англійський уряд, що спокій в Палестині наступить тоді, якщо Палестина отримає конституційний устрій для арабської людности, а деклярація Бальфура, що проголосила можливість створення народньої держави для жидів, буде знесена.

Збори в мечетах.

З Багдаду повідомляють, що в пятницю 30 серпня ц. р., як в дні магометанського свята, по всіх мечетах відбуваються збори вірних. Задумують вислати до англійського уряду ноту з протестом у звязку з кривавими подіями в Палестині.

Проєкт скликання мандатової комісії.

Віденська преса приносить вісти з Женеви, що число петицій, які вплинули до Ліги Націй з приводу кривавих подій, щораз більше зростає. Араби теж внесли петицію, в якій домагаються знесення деклярації Бальфура. Тому в кругах Ліги Націй задумують скликати на надзвичайну сесію мандатову комісію, яка обговорила би палестинське питання.

Місто Сафет горить.

З Каіра повідомляють, що в пятницю в Сафет прийшло знову до заворушень. Араби підпалили нафтові підприємства, а опісля інші будівлі. Є 9 жидів убитих.

В Яфі і Гайфі заворушення повторилися.

З Бейруту повідомляють, що в пятницю повторилися заворушення в Яфі і Гайфі. Араби напали на урядову будівлю в Гайфі. Англійські моряки при помочі танків розігнали арабів. З Палестини надходять тривожні вісти, що араби далі нападають на жидівські кольонії і нищать їх до тла. З Каіра повідомляють, що 1.500 бедуїнів вирушили з Бар Шеба на північ. Англійське військо заступило їм дорогу і розігнало їх.

Сесія Ради Ліги почалася.

З Женеви повідомляють, що в пятницю 30. серпня ц. р. відбулося прилюдне засідання Ради Ліги Націй під проводом предс. Персії Алі Хана Ференді, на якім обговорювано менше важні справи. Визначні державні мужі, як Бріян, Гендерсон і Штреземан ще не прибули до Женеви. Бріяна заступатиме шеф виділу Ліги Націй на Кед'Орсей Массебль, а Гендерсона держ. підсекретар закорд. справ Дальтон.

Звільнювання Надренії починається 15. вересня.

З Берліна повідомляють, що звільнювання Надренії починається 15. вересня ц. р. Англійські і бельґійські війська покинуть Надренію протягом 3-ох місяців. В тому самому часі звільнять французи другу смугу Надренії. Третю покинуть зараз по ратифікуванні пляну Юнґа в райхстагу. Німеччина покриє 30 міл. м. окупаційних коштів а решту інші держави.

В справі школи Шашкевича.

Вже від року тягнеться будова нашої школи ім. Шашкевича і не може дійти до кінця. Минулої осени були виведені мури і поставлений дах, а на весні порішила Міста Рада довершити це діло. Однак зайшли трудноші і робота не є ще повінчена. Треба надіятись, що це станеться за рік.

Очевидно, що такий стан мішав численних родичів, які не знали, чи будова буде в свій час готова і куди прийдеться їм по феріях віддавати своїх дітей на науку. Тому повідомляю ВП. громадян, що будова не буде тепер покінчена, і що науку в школі ім. Шашкевича вестимуть цього року ще дальше в давних будинках: для хлопців при вул. Скарбківській ч. 26., а для дівчат при вул. Вірменській ч. 23.

Ця школа звісна Вам уже від довгих років. Она мала талановитих учителів і учительок, які сповняли щиро і сонісно свої обовязки як педаґоги і вихователі. Певно, що всі діти, які виходили з цієї школи, згадували відтак вдячно своїх учителів і учительок, а гарний діточий хор, який чути було в неділі і свята в церкві, був прилюдним доказом релиґійного виховання дітей і привязання їх до свого обряду.

Тому записуйте в цих днях Ваших дітей до своєї школи (вул. Скарбківська ч. 26.), тай освідомляйте і загрівайте до цього інших. Памятай-

Реалізуйте клич: свій до свого!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.
183 13—?

те, що тільки в рідній школі найдуть вони таку науку і виховання, які українським дітям потрібні: навчаться любити і цінити свій нарід, свою церкву і своїх українських родичів, і найдуть там щиру опіку. Не допускайте, щоби число дітей у нашій школі змещувалось, щоби поодинокі кляси стягано або наших учителів редуковано і віддалювано з неї. Нашого населення в місті багато і тому поступаймо вперед і ростім, а не завертаймося взад. Почекаймо на новий будинок ще один рік.

Розуміється, що коли деяким дітям було би задалеко ходити до державної школи ім. Шашкевича в середмісті, то нехай вступають до приватних шкіл Рідної Школи, які є на кождім передмістю

проф. о. Александер Стефанович.
орд. делегат у Шкільн. Міській Раді.

Дивогляди.

Найгарніша погана.

У американськім місті Буффало міліонер Брюс видав 50.000 дол. на оригінальну премію: премію жіночої гидоти. Хотів він після стільки світових красунь нагородити якусь найпоганішу жінку, собто осолодити їй гірке життя. Американська преса називає цей ідеал поганої жінки, вибраний знавцями, тільки по імені Бессі. Є це стара панна, схожа зовсім на шимпанса.

Почта раз на три роки.

На Атлянтійськім Океані лежить англійський острів Трістан да Кунга, куди висилають із Льондону почту, коли набереться більше листів і пакетів. Остання почта пішла туди в березні 1927 року, найближча піде весною 1930, бо раніше не виплатиться туди відправляти окремого корабля.

На випадок простуди, грипи, запалення горла, мигдалів, при нервових болях і ломанню костей — треба подбати о щоденне, правильне випорожнення і в тій ціли заживати пів склянки природної, гіркої води **Франца Йосифа.** Опінії університетських клінік стверджують успішне і приємне діяння води **Franciszka Józefa** Жадати в усіх аптиках і дрогуеріях. 200

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 7—?

— **Українське Товариство допомоги інвалідам** у Львові прохає нас подати звістку, що львовяне на лікуванні в Черчу склали 20 зол. 35 сот. з льотерії розіграної там на попельничку зроблену з черчанського гіпсу д-ром Чаплинським. 1 дол. склала окремо на згадану ціль п-ні І. Левицька, що виграла льос.

— **Михайло Голинський** виступить гостинно на сцені львівського міського театру перед своїм виїздом на Радянську Україну не три, як було в нас подано, але два рази, а саме: дня 2. вересня в „Тосці", де співатиме партію Кавардосі і дня 5. вересня в „Аіді", де співатиме партію Радамеса.

— **Львівська темна хроніка.** Нову крамницю з футрами обікрали вчора вломники у найближчім сусідстві вчорашньої при вул. Легіонів 39; набрали вони шкірок на 7.000 дол. Цього тижня що дня нова крамниця з футрами обікрадена. — Арештували у Львові якогось тихого громадянина з провінції І. Зюлкевича, який має одночасно дві законні жінки в двох ріжних містах. Він є настільки джентельменом, що не хоче виявити їхніх дівочих прізвищ. — Через Лавочне з Мадярщини львівські контрабандисти перевозили шовк у кошиках, на яких був невинний надпис „виноград".

— **Військова служба.** Мін-ство военних справ видало розпорядок, щоби всі резервісти, які досі не були на вправах з яких-небудь причин, заголосились до них від 23. вересня до 19. жовтня. Підстаршини підуть на військові вправи від 23. вересня до 19. жовтня.

— **Талант.** У Люблині арештували гімн. вчителя Куленовіча, одночасно маляра-артиста, який допомагав своїй біді у той спосіб, що підмальовував на векслях чужі підписи, а відтак векслів не викуповував.

— **Ріжні вістки.** Паризька поліція дала доручення власникам кін, щоби в „денних оглядах" не давали знимок з еаської конференції, тому, що цим можуть дати привід до демонстрацій публики. — У Гент помер у 50 р. життя фляманський поет Вестійне, професор університету. — Як стверджує загальна европейська статистика пересічний европеєць живе тепер 60 літ. Перед війною жив 50 літ, в рр. 1830—40 — 35 літ, в 17-ім віці 30, а в 16-ім усього 20 літ. — У Міляно перенесуть зі старого шкільного будинку музей Верді до театру „Ля Скала"; є там гробниці композитора й його жінки, його рукописи і ріжні памятки. — Синод православної церкви в Польщі відкинув пропозицію маріявітських епископів, які хотіли зеднати оба обряди. — Венізельос вибирається в подорож по европейських столицях. — В околиці Одесси при розкопках віднайдено майстерню для обрібки ріжних металів зперед 2000 літ; також кілька вулиць з фундаментами старинних будівель. — Англія мала 19. серпня ще 1,162.300 безробітних. — У Міляно помер 78-літній артист Ендікта Райнбах, що був в останніх роках постійним партнером Елеонори Дузе.

— **З підбігунових тайн.** Маємо новий матеріял до історії людської культури. Данський професор Теркель Матіяссен при співробітництві молодої американської студентки Ляг вибрались до Гренляндії для розшуків за слідами первісної культури ескімосів і дійшли в околиці Інуїсук до цікавих висліпів. У глибині двох метрів під землею найдено верству подібну до шарів найдених уже раніше на північнім бігуні в Америці і на Алясці. Найдений матеріял (срібло з деяких посуд) казав би приняти, що є сліди не культури ескімосів, а якась европейська, арабська чи індійська. Д-р Маттіясен є тої гадки, що в країні ескімосів мусіли жити колись европейці і що їхня історія звязана з долею давніх вікінгів. Не є також виключена теорія, що згоджується з вірою одної індійської секти, яка вірить, що первісна колиска людства — раю — була на північнім бігуні, що напротязі століть змінив основно свій клімат. Якщо ескімоси жили колись поруч з европейцями, то ці европейці ріжнились від ескімосів так само як ми нині від мешканців Конго. Все це питання, над якими вчені думатимуть ще довго. Американська студентка, що приїхала до Гренляндії з Америки, є донькою професорської пари з університету в Колюмбії.

— **Статистика подруж.** Визначний паризький лікар-психольог д-р Жабо поставив собі цікаве завдання: простудіювати обставини, серед яких живуть подружі пари в Парижі всіх можливих кляс суспільности. Він присвятив цим студіям кілька літ невтомної праці і знайомився особисто з тисячами подруж. Мав він доступ до аристократичної богеми, переодягався, щоби як робітник або ремісник побувати в хаті середньої міщанської кляси й пролетарської, входив навіть до дільниць, де живуть виключно жиди і чужинці. Таким робом прослідив він 45.000 випадків, маючи допомогу в інформаціях поліції, суду й просліджуючи історію подружих процесів. Висновки ним зроблені досить цікаві: на 45 тисяч подруж у Парижі 4.170 розведені законно, себ-то нормальних 10 проц. як і в інших столицях. Але в 1130 випадках жінки і в 2340 мущини покинули свою „кращу половину" (себто дім) без ніяких формальностей. У 13.400 випадках подружа було затяжною громадянською війною. 3.400 подруж виглядало назовні щасливо, хоча це не відповідало дійсности. З усієї прослідженої суми д-р Жабо найшов усього 127 пар уповні щасливих, а 13 ідеальних. З цих 13 „виїмків" 9 належать до дрібноміщанської кляси, 2 до артистів, а 1 є пара професора й вчительки. Цікаво, чи ця сумна аналіза заохотить ученого д-р Жабо до подружа, бо досі він нежонатий.

— **Жінки в Америці пють.** У Ню Йорку існує окремий інститут, якого може позаздрити більш усіх інших наша країна з обох боків Збруча: інститут „Кілі", що лікує алькоголіків. Він існував ще перед уведенням протиалькогольного закону. Тепер його поширюють новими павільонами, призначеними виключно для жінок. Скількість жінок у Спол. Державах, що пе, зростає постійно. Після ріжних звичок перенятих емансипантками від мущин прийшла черга і на нахил до алькоголю. Давніше пили в Америці тільки робітниці, що заливали горілкою своє горе, тепер починають пити жінки купців, промисловців і вільних професій.

— **Французький Голівуд.** У Франції заснували підприємство з капіталом 50 міл. фр., з метою утворити фільмовий промисл на зразок Голівуду на французькій Рівієрі. Між Марсейль і Ніццою виберуть простір, де можна буде побудувати всі потрібні будівлі, згідно з останніми вимогами техніки. Прегарні кліматичні умовини і краєвиди в цій частині Франції промовляли вже не від нині за вибором цього місця, де зрештою й так роблять численні фільмові знимки.

— **Вже появився новий Устав церковних Богослужень на рік 1930,** накладом одинокої священичої кооперативи „Власна Допомога" у Львові, вул. Коняктів 1. Р. пов. Пов висилці нового

Устава пригадує Управа довжникам, щоби заплатили належитости за попередні Устави і щематизм за р. 1927. Залягаючим зі заплатою, Устава на р. 1930 не висилаємо. Члени кооперативи, які зложили повний уділ, одержать Устав по зниженій ціні 2 зол. 25 сот. (Ціна Устава 3 зол., з почтовою пересилкою 3 зол. 25 сот.). Повний уділ членський виносить 20 зол., а вписове 5 зол. — **Управа.** 382 1-1

— **Ратунковий човен** на морі грає однакову ролю, що життєві обезпечення в нашій буденщині. Чим більше непевною є ця буденщина, тим потрібнішим є життєве обезпечення, яке переводять всі Українці в своїм Товаристві „Карпатія", Львів, вул. Руська, ч. 18. 399 1—?

Дуже важне для кождої мами й опікуна!

З початком шкільного року треба памятати, що шкільна молодь повинна ходити в гігієнічному та у вигідному взутті. Всі ті вимоги сторони має шкільне взуття

Дель-Ко

як незвичайно трівале і дешеве (Гляди нинішній апоз на 5. стороні). 197

З театру.

Дебют п. Г. Дмитрашівної у „Cavalleria rusticana".

Для тих усіх, які знали п. Г. Дмитрашівну ще як молоденьку дівчину перед війною в нашім Музичнім Інституті ім. Лисенка, вчорашній її дебют у міському театрі в ролі Сантуцци (оп. „Cavalleria rusticana") мусів бути милою несподіванкою. Співачка по довших совісних студіях явилася на сцені вже доволі „готовою". Її колись невеличкий матеріял значно розширився і окріп, а всі регістри стали вирівнані і-за виїмком ще найвищих — доволі легко опановані й заокруглені. Сценічно явилася п. Г. Дмитрашівна також уже, як на перший виступ, значно заавансованою і за виїмком деяких моментів „ревности", трохи ще „роблених", виявила навіть чимало правдивого сценічного хисту й темпераменту. Особливо коли зважиться, що партія Сантуцци як голосово, так і сценічно не належить до легких, успіх п. Дмитрашівної покажеться ще далеко більший. Мусимо радіти, що у нас у Львові зростає що-року число наших оперних співачок, тільки сумно робиться на душі, коли згадати, що всі вони мусять підпомогати чужу оперну сцену... **Ч. В.**

Дописи.

КАЛУШ. (З документів часу). Філія „Просвіти" в Калуші одержала на днях в місцевого староства у відповідь на внесене повідомлення про влаштування музикального вечора письмо того змісту: Starosta powiatowy w Kałuszu Nr. Wid. 3/29. Kałusz, dnia 22. sierpnia 1929. Do Filji Tow. „Proświty" do rąk Dr. Tarasa Korytowskiego w Kałuszu. Zgłoszenia przez Zarząd tamt. Filji Tow. „Proświty" o zamiarze urządzenia muzykalno-wokalnego wieczoru 25. b. m. nie uwzględniam i zakazuję jego odbycia z powodu obawy zakłócenia spokoju publicznego. Przeciw temu orzeczeniu wolno wnieść rekurs do Pana Wojewody przez Starostwo w ciągu dni 14 licząc od dnia następnego po doręczeniu. Zgłoszenie rekursu niema mocy wstrzymującej wydanego zakazy. Kierownik starostwa: Kostołowski. m. p. Зміст повищого письма не потребує коменту-

Твори
Брошури
Афіші
Часописи
та всілякі інші друки виконує по
дешевих цінах
Друкарня
„ДІЛО“
ЛЬВІВ,
Ринок, ч. 10/I.
Тел. 29—26.

Взуттям Дей-Ка
розпічніть школу!
Черевики шкільні чорні боксові для ружанки 3.80 до 7
вел. 27-30 20.50
вел. 31-35 24.50
вел. 36-39 29.50
бронзові о 3л. 2.- дорощі
До кождої пари додаємо один перник Дей-Ка
До набуття у всіх філіях.

рів. Побоюватись „небезпеченьства заклуценя спокою публічнего“ на звичайному собі концерті, то справді бодай дивне. П. Костоловський почав свій дебют у калуському старості оттакими заказами. Можеб так цею справою занялись наші посли?

Зі спортового життя.

X. Запоріжські Ігрища 1929 року

відбудуться в Перемишлі в днях 7. і 8. вересня в конкуренціях: легка атлетика та ручний мяч.

I. Легка атлетика: а) жінки: біг 60 м., гінці 4 × 60 м., стусан кулею, мети диском і ратищем, скоки вгору та вдовжінь; б) мущини: біги 100, 200, 400, 800 та 1500 м. і 5 км., гінці 4 × 100 м., плітки 110 м., скоки вгору, вдовжінь та жердкою, стусан кулею та мети диском і ратищем. Змагуни одержать нагороди та дипльоми. Назву мистця X. Запоріжських Ігрищ одержить той, хто добуде такі найнижчі осяги: А) жінки: біг 60 м. — 8,8 с., гінці 4 × 60 — 36 с., диск — 22 м., ратище — 20 м., куля — 7 м., скок вгору 1,20 м., скок вдовжінь 4,20 м. Б) мущини: біг 100 м. — 11,8 с., біг 200 м. — 23,8 с., біг 400 м. — 56,8 с., біг 800 м. — 2 : 12 с., біг 1.500 м. — 4 : 51 с., біг 5 км. — 18 : 25 с., плітки 110 м. 18 с., гінці 4 × 100 — 48 с., ратище — 44 м., куля — 11,25 м., скок вгору — 1,60 м., скок вдовжінь — 6,10 м., скок жердкою — 2,64 м.

II. Ручний мяч. Зголошення просимо пересилати до дня 4. вересня включно на адресу: Михайло Дунай, Перемишль, вул. Костюшка ч. 3., I. пов. — Змагуни львівських клюбів зволять зголоситися: У. С. С., Львів, вул. Зіморовича ч. 20, на руки д-ра Б. Гнатевича. — Всі змагуни, що прибудуть до Перемишля, одержать безплатно харч та нічліг. — Закликаємо всі руханкові та спортові товариства краю вислати на X. Запоріжські Ігрища своїх змагунів.

Рада Українського Спортового Союзу.

Україна — Погонь I Б.

Змагання цих дружин відбудуться в неділю 1. ц. м. в год. 10·30 передпол. на гриші Цитаделі. Українська одинадцятка мусить дати з себе все, аби вийти і з цих змагань переможцем, коли не хоче стратити того морального капіталу, що його здобула в переможній грі з ліґовою Погонею.

Україна II — Зоря.

Змагання цих дружин відбудуться в неділю 1. ц. м. в год. 9. рано на площі Сокола-Батька.

Ропник (Борислав): Погонь (Стрий).

Товариські змагання обох дружин відбудуться цеї неділі (1. ц. м.) в Бориславі в год. 10·30 на гриші „Кадімаг“. Слід сподіватися, що в цих змаганнях з А-клясовою дружиною, якими інтересується ціле наше Підкарпаття, Ропник доложить усіх старань, щоби вдержати свій престіж.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Наталочка. Найдорожша донечка о. Михайла і Марії Олійників — упокоїлася в Бозі дня 25. серпня ц. р. в девятій весні життя. — Похорон відбувся при співучасти всіх дооколичних священників дня 26. серпня 1929 р. — В. Ій П.! 403 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 31-го серпня, г. 7·30 веч. Танковий виступ Дамі Дарлінг.

Неділя, 1-го вересня, г. 7·30 веч. „Фавст“. Виступ Хоріяна і Качмара.

Малий Міський Театр:

Неділя, 1-го вересня, г. 7·30 веч. „Піґмаліон“. Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Гріх Інґі“.
Кольосей: „Темна справа“ і „Примхи мілйонерки“.
Лев: „Самсон і Даліля“.
Люна: „Побратимство крови“.
Марусенька: „Зузя Саксофоністка“.
Оаза: „В проклятому домі“.
Палас: „Дикий чоловік“ і „Розвідка“.
Пан: „Свята брехня“.
Пасаж: „Смертна їзда експресом“ і „Червоношкірий джентельмен“.
Фатаморгана: „Потоптаний квіт“.
Химера: „Післявоєнний мущина“.
Утіха: „Пат і Паташон, як пасажири на осаді.

Програма радіо.

Неділя 1-го.

Варшава (1411,7). 17·45 Польська музика, орхестра фільгарм.
Познань (334,8). 18·35 Артисти Театру Нового. 19·5 „Графиня“ Монюшки.
Вільно (385). 19·00 Весела програма.
Гельсінгсфорс (321,4) 17·20 Серенади.
Бреслав (253) 20·15 Вечір Гайдна.
Лайпціґ (250). 14·30 Фортепян. концерт.
Талін (296). 16·30 Концерт. 18·00 Оперетка.
Загреб (307). 20·00 „Микола Зрінський“ опера.
Брно (341,7). 20·25 Гайдн-Бетовен.
Льондон (356,3). 20·00 Богослуження. 21·05 Військ. орхестра.
Штутгарт (360). 19·45 „Ґраф Люксембурґ“ Легара.
Гамбург (372) 20·00 Легкий концерт.
Франкфурт (390). 17·00 Концерт (Ґріґ).
Берлін (418). 17·00 Дута орхестра.
Стокгольм (436). 20·55 Англійські пісні.
Рим (441). 21·00 „Мадам Батерфляй“.
Лянгенберґ (473) 13·00 Легка музика
Прага (487). 16·30 Орхестра.
Мілянo (501). 20·50 Концерт. 0·15 Джезбенд.
Відень (516,3). 11·00 Симфонічна орхестра. 18·45 Солісти.
Рига (525). 19·00 Легка музика.
Мюнхен (533). 18·15 Камерний концерт.
Будапешт (550). 17·20 Мадярські пісні. 23·15 Циганська капеля.
Київ (800). 20·00 Концерт у студії.
Москва (825). 18·30 Літер.-муз. вечір.
Ковно (1935). 21.05 Концерт.
Ленінґрад (1000) 19·00 Муз.-літер. вечір.
Харків (1304). 20·00 Популярний концерт.
Париж (1725). 21·15 Концерт (франц. музика).

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів“ Галантіона Чіпки і Ле—ле. 115 29—?
Глинянн, неділя 1.IX.
Яворів, вівторок 3.IX.
Камінка Струмілова, середа 4.IX.
Радехів, четвер 5.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Заболотів, неділя 1.IX.
Станиславів, понеділок 2.IX.
Калуш, вівторок 3.IX.
Галич. середа 4.IX.
Болшівці, четвер 5.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 25—?
Почаїв:
Неділя, 1.IX. „Пташник з Тиролю“.
Понеділок. 2.IX. „Барон Циганів“.
Вишневець:
Вівторок, 3.IX. „Осінні маневри“.
Середа, 4.IX. „Пташник з Тиролю“.
Четвер, 5.IX. „Чесна Сузанна“.
Пятниця, 6.IX. „Барон циганів“.
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри“.
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю“.
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна“.
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів“.
Кремінець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри“.
Четвер, 12.IX. „Бирон циганів“.

Вписи до мужеської доповняючої фахової школи Р. Ш. ім. Грінченка (для терминаторів) у Львові, вул. Городецька ч. 95., яка має повні права публичних шкіл, відбудуться в днях 28, 29, 30. і 31. серпня п. р. від год. 5—7 по пол. Приймається до підготов. і I-ої кляси учеників всіх фахів, до II. і III-ої кл. учеників слюсарського, столярського і шевського фаху. Правильна наука розпічнеться дня 4. вересня п. р. о год. 5. по пол. 376 3—3

Посвячення пропамятної таблиці в честь директорки Марії Примінної, в будинку Українського інституту для дівчат в Перемишлі, відбудеться у вівторок дня 3. вересня п. р. (в день отворення шкільного року в гімназії Інституту). Свято попередить панахида в каплиці Інституту. — Комітет для вшанування памяти дир. Примінної запрошує на це свято всіх бувших інституток, а також всіх приятелів і знакомих Покійної, щоби спільно вложили пошану їй тіпам. 346 1—1

Присилайте передплату!

Вписи на V. курс мужеських учительських семінарійних курсів „Рідної Школи“ у Львові відбуваються щоденно від дня 29. серпня ц. р. від год. 10—13 в канцелярії школи при вул. Театинській ч. 10. I. поверх. — **Головна Управа „Рідної Школи“.** 364

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарацій присилати почтою. — Старожидні данські годинники переробляємо на ручні. 191 27—?

ПРИЙМУ на станцію 2 панночки з ліпшого дому. Родинна опіка. — Інжинірова Пйотровська, Львів, вул. Гофмана ч. 14. 386 2—3

АГЕНТИ. Нагода великих доходів для тих, що працюють в ділі: асекураційнім, льосовім і т. п. Зголосіться у власному інтересі в краківськім готелі у п. дир. Туніса в годинах 9—1 і 3—6. Приняття в неділю, понеділок і вівторок. Виполюється тих, що зачинають. 379 3—3

ДИКА РОЖА, сольоснів в фортепянок Ярославенна 2 пов. 393 1—1

ПРИЙМУ кількох учеників з нижших гімназійних кляс. — Відомість Ринок ч. 44, в подвірю, I. поверх, офіцини. — Лотоцька. 393 1—1

ПРИЙМУ львівського хлопця з укінченою 7. клясою до науки механічного ремесла. — Ломаґа, вул. Сенкевича ч. 9. 402 1—3

ПОТРІБНИЙ громадський секретар в одній з провінціональних наших місточок, укваліфікований, сподомий українець. — Зголошуватися письменно або устно в Адміністрації „Діла“ під Д. Д. 283 2—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвоката Д-ра Стронціцького в Ходорові прийме негайно конціпієнта. Платня після умови. 381 2—3

ПАРЦЕЛЯЦІЯ — подільська земля (чорнозем) в дуже догідній положенню, по уміркованій ціні в спадтах після умови, негайно до набуття. — Зголошення та запити про ближші інформації і условія слати під „Подільська земля", до нашої Адміністрації. 384 2—3

МІД ПЧІЛЬНИЙ, абсолютно правдивий, без найменших домішок **купую** в більших і менших кількостях. — Зголошення під „Мід" до Адміністрації „Діла". 374 2—?

ПРИЙМУ на станцію ученників. Добірний харч, родинна опіка, гімназія близько. Вул. св. Терези 2 б. II. поверх. Рудницький. 367 2—3

ЛІСОВИЙ ІНЖИНІР, на державній службі, в корінній Польщі (IX. степень), одружиться з українкою до літ 32, з чорними очима, гарною і посажною. — Поважні зголошення з фотографією до Адміністрації „Діла" під: Лісовик. 362 2—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШШПРУНГА, вул. Личаківська ч. 34. Вписи на: 1) однорічний, торговельний курс для молодіжи, 2) піврічний торговельний курс для дорослих, 3) курси стенографії, 4) курси писання на машинах — відбуваються щодня від 9—12-тої і від 3—6-тої. — Початок науки 2.9 п. р. 351 5—5

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 3—15

В ДОРІ, звісній кліматично-лічничій оселі — **Пансіонат Олена** отворений цілий рік. Від 15. VIII. ціни знижені. Зголошення до заряду. 281 4—5

ВУГОЛЬ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни копальнині. 272 3—3

КОСІВ, пансіонат пані Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 4-?

ЛІЖКО кухонне 13 зол. Сіткове 40 зл. Скринкове тапіцероване 50 зл. Умивальні 5. Дротяні **Вилади** 27. Матерацн 3, подушки 30 зол. **Волосінні** 75. **Отомани** гобелінові 55. **Канапки** розкладані 45. **Буфалки** розкладані 45. **Ліжко** носяжне 200 зол. **ЗАКС**, Ліндого 6. 213 б 7—7

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 17—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 27—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Мирон Вахнянин

ординує від мая до жовтня

в Карльсбаді

Mühlbrunstrasse 9. дім „Wied".

1494 Тел. 19—91 6—8

Спеціяліст скірних, венеричних 269 **недуг і косметики** 7—?

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10, партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вимивання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції подагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. 195 б ка. Тел. 63—73. 10—10

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р С. МІШЕЛЬ

б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — **вул.** 286 Личаківська ч. 36. 4—6

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до **почорнення та толочення на них** футряних десенів — з одиноцій фірмі в краю:

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.

332 **Телсф. 17—04.** 2—?

ПЕРШОРЯДНА УКРАЇНСЬКА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

МИХАЙЛА СТЕЦЯ

абсольвента заграничного крою

виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро.

ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА ВИГОТОВЛЯЮ РЕВЕРЕНДИ, ПАПІСТИКИ, ПЛАЩІ, КОЛПАКИ і ПОКРИТТЯ НА ФУТРА

349 **по найновішим взірцям.** 1—3

Адреса:

ЛЬВІВ, вул. ЗЕЛЕНА, ч. 31.

Памятай!

Пропуклина (кила), це дуже небезпечна недуга, якщо її занедбаєш. Як лиш появиться перший прояв цієї недуги — зверпися зараз особисто до винахідника і спеціяліста

патентованих бандажів і опасок

для мущин, жінок та дітей

М. Фрайліха

ЛЬВВ, вул. Городецька, ч. 35. Телєфон 71—11.

Сотні людей завдячують цим бандажам цілковитий ратунок, без операції. Свідчать про це золоті медалі, почесний докторат, дипльоми та подяки ВП. лікарів, священників, всяких достойників, військових та урядовців і т. д. — Кождий умовий і фізичний робітник знає, що від 60 літ істнує Фірма Фрайліх та що — здобула вона собі в цій области — ще в краю так за кордоном перше, почесне місце!

Для пань жіноча обслуга. 294

ПОЗІР! ПОЗІР!

До щановних відбірців цукорків і помадок

ФОРТУНИ НОВОЇ

в її бувшому склепі при вул. Руській ч. 1. — звертаюся отсим з просьбою — купувати ці вироби у мене.

Маю всі сорти і мій склеп є лише кілька кроків віддалений від бувшого склепу „Фортуни Нової".

Громадяне міста Львова! Не попирайте чужих, а підтримуйте лише своїх промисловців і своїх купців!

ІВАН ДЕЙНЕКА

394 1—2 **вул. Руська, ч. 1.**

Вигяти! Переховати! Принести!

Чи потребуєте меблів?

Та однак немаєте потрібних грошей!

Не журіться! Не журіться!

Відома фабрика меблів **„Фамета"** дбає про те, щоб **кожний** без поруки за виплаченням дрібного задатку — одержав всякого рода меблі — на сплату навіть до 3-ех літ як: спальні, їдальні, мужеські покої, клюбові і салюнові гарнітури; також окремі меблі як: шафи, ліжка, матераци, фотелі, отомани, канапи до розкладування, бюрове уряджения, коци на ліжка, дивани, хідники, диванники перед ліжка по

незвичайно низьких цінах:

„ФАМЕТА" фабрика меблів С-ка з о.п. Львів

Красицьких 18 а. Українська обслуга!

Ширіть наш часопис!

ШЛІТЬ ЗАМОВЛЕННЯ НА: **ВУГОЛЬ** ТА ДРОВА

Ціни копальнині, — догідні условія 3. міс. вексл. кредиту. 184 10—10

Найдучших горішношлеськ. копалень достанне скоро та точно — українська Спілка **„ТИТАН"** ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякерования на торічо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого ч. 6. 213 8—8

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття як папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкіри:**

Теофіля Процишина

Львів, вул. Вроновських ч. 4. — Телефон 59-88.

З провінції надіслати відрисовану стопу 242 з описом бажаної сорти. 3—?

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО

СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з красної і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портіери, капи** на ліжка, **ліжники,** артистичні гуцульські деревляні 273 вироби. 6—?

Дешево виправи

студентські:

КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 10—22

ФУТРА мужеські і цаиські, готові як також всякі перерібки, найдешевше і солідне виконання — поручає:

Склад і робітня футер **К. Цвинара**

ул. Крива 10. Львів — Руська 18 (коло Гіпот. Банку). 160 4—8

Людоїди, дикуни і варвари не потребують знати:

„Правила доброго поведения"

(Bon ton)

Всім іншим, головно молоді, поручаємо цю книжку проф. Л. Бачинського. 120 ст. 60 обр. 4 зол. у кождій 378 книгарнях. 2—2

8 зол. **ПЕРСТЕНЕЦЬ** 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐ, Сикстуська 4. Т. 59-22

ЖУРНАЛИ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ

Р. ЛЯНДАВ

Львів, вул. Чарнецького ч. 3.

Свій до свого! **Одинока лучба зі світом!**

Український Торговельний Дім

ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ

Львів, Чарнецького ч. 3, телєфон 6-74.

ПОРУЧАЄ

Радіо-апарати

для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень, Касинових Товариств і др.

Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1—8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплет** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.

Крім цього поручаємо:

Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітлянними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо різні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** 205 електричні інсталяції. 5—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 195 (11.486). Львів, вівторок 3. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Не мусите їхати до міста,
щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности які вишле Вам на бажання безплатно
КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

„Точка виходу."

I.

Львів, 2. вересня 1929.

У варшавському місячнику „Дрога" (ч. 6. з 1929 р.) появилася стаття б. львівського і теперішнього познанського воєводи Петра Дуніна Борковського під назвою: „Точка виходу в українській справі у Сх. Галичині" („Punkt wyjścia w sprawie ukraińskiej w Małopolsce Wschodniej"). Стаття належить до того роду незвичайно рідких у польській публіцистиці появ, у яких як не безпосередньо то посередньо автори ставляться критично до теперішньої польської політики відносно українців. Самозрозуміло, що такі статті є звичайно висловом субєктивних поглядів на справу поодиноких менше або більше видатних публіцистів чи політичних діячів. Стаття Дуніна Борковського замітна передовсім тим, що він є видатним політичним діячем т. зв. санаційного табору, а далі також тим, що він вже раз був і видатним реалізатором саме тієї польської політики у Сх. Галичині, яку в названій статті просто таки осуджує.

На самому початку своєї статті підкреслює автор важну й основну ріжницю, яка заходить між фактичними національними меншостями, що живуть розкинені на даній території серед якоїсь національної більшости, і між тими т. зв. меншостями, що заселюють у державі суцільною масою якусь територію і творять на ній більшість. Справа меншостей першої категорії не творить, на думку автора, поважної державної проблеми. Вона є радше предметом ґуманітарних заінтересовань і входить в обсяг справ Ліги Націй. Зовсім інакше представляється справа з другою категорією меншостей, які на даних територіях представляють собою фактичні національні більшости. Вони творять для держави, без огляду на зовнішні чинники, незвичайно важну і складну внутрішньо-політичну проблему.

У Польщі першу категорію меншостей репрезентують передовсім жиди і німці. Представниками другої категорії меншостей є українці і білоруси. Але і між представниками тієї другої категорії є ріжниці. І так білоруси, що стоять ще на доволі низькому ступні культури й національного освідомлення, творять радше на будуче поважну внутрішньо-політичну проблему для Польщі. Вона є нині, так сказатиб, „in statu nascendi". За те вже нині актуальну і поважну внутрішньо-політичну проблему творять у Польщі з уваги на свою культуру, національне освідомлення та традицію українці. Але також не всі. Бо українців у Польщі ділить автор на два роди, а саме: на галицьких українців і волинських, що ріжняться між собою релігією та історією останніх 150 літ. Звязки Галичини з Волинню є слабі, а попри те Волинь більше інтересується Радянською Україною ніж Сх. Галичиною. Формула воєводи Юзефського: „До польської границі Польща, а за нею незалежна Україна" — потрапляє до переконання волинських українців, що симпатизують з українським рухом на Великій Україні. Волинь почуває себе, на думку Дуніна Борковського, малим і без якогонебудь значіння під кожним оглядом краєм у відношенні до величезної Наддніпрянської України.

Зовсім не те з українцями зі Східньої Галичини. Вони — каже Борк. — вважають себе за найкультурніших, а подекуди за найважніших українців. В останніх десяти літах сильно зросла нехіть галицьких українців до ідеольогії наддніпрянців. І то в такій самій мірі до ідеольогії польонофільської, як і радянофільської. У радянофілів разить галичан суспільний анархізм, а в польонофілів резиґнація з західньо-українських теренів, заселених галицькими українцями і т. ін. алом численних галицьких українців є концепція самостійної Західньої України, яка, як видно з досвіду, не могла би утриматися ні під географічним ні під господарським оглядом. Однак, здається, — додумується автор — що до цього твору скоро прилучилась би Наддніпрянська Україна. Очевидно — твердить зараз-же автор — ці ідеї є з ділянки мітів, але вони вказують на напрям і рід їх емоцій.

З того висновок, що одиноку направду поважну внутрішньо-політичну проблему для Польщі творять тепер галицькі українці. Отже автор обмежив і вкоротив для Польщі проблему національних меншостей, що є більшостями на даних територіях, на білорусів і волинських українців, тобто на цілі тисячі кільометрів квадратових і міліони душ. Словом, цю проблему звів він при допомозі своєрідної політичної аритметики до Сх. Галичини і галицьких українців. Але йдім далі за автором.

Повоєнна польська політика — продовжує він — супроти українців у Сх. Галичині була нещаслива, коли мати на увазі осягнення цілі, якою для Польщі мусіла бути державна асиміляція. Перша доба повоєнних відносин була чуттевою. Поляки були ображені на українців за те, що ці останні творили державу на території, на якій поляки правили від віків (варто підкреслити цей голос, бож є богато польських політиків, що твердять мало-що не протилежне і кажуть, що тут правила Австрія, яка політично здеморалізувала українців!). Поведення українців супроти меншостей в часи їх правління у Сх. Галичині могло глибоко обурити польське населення, що було майже цілком позбавлене репрезентації в українськім соймі, а всі справи мали вирішувати між українцями і поляками залізо і кров. Зокремаж проби здобування Львова українцями настроїли поляків незвичайно неприхильно супроти українців. Ще одною причиною чуттевих претенсій поляків до українців був факт, що західні держави довгий час не вирішували приналежности Сх. Галичини до Польщі, що при тодішній слабости Польщі було дуже важною справою. На українців ця недостача вирішення ділала революційно. Поляки старалися скоро дійти до позірних успіхів при допомозі радикальної національної політики. Нема сумніву, що в деяких важких моментах — твердить автор — опановує людей віра, що тільки сіючи страх можна втриматися при владі.

Справа розбірки церкви в Крилові на Холмщині.

Звідомлення посла Кохана з поїздки до Крилова.

Містечко Крилів на Холмщині має 70 проц. українського населення і від 300 літ було осідком парохії, в яку була влучена недалеко положена громада Перегоріли. В р. 1911 вибудували для себе православні українці Крилова прегарну мурovану церковцю, а попри неї рівночасно і приходство. Як церква так і приходство перетревали воєнне лихоліття, незважаючи на те, що якраз Крилів був тереном довгих і завзятих боїв. Особливо гарно до нинішнього дня представляється церква, яка була ушкоджена тільки так, що гарматня куля обірвала з вежі 6 аркушів мідяної бляхи. Сталось це вчасі польсько-більшовицьких боїв у 1920 р.

Незадовго по цім почалося по цілій Холмщині, а подекуди й на Волині замикання або пересвячування православних церков на костели. Не минуло це і містечка Крилова. Перш за все вірним не дозволено під ніякою умовою залатати бляхою вежі, а потім сходитися в церкві на богослуження. В цій справі їздили делегації вірних до староства в Грубешові, до воєвідства в Люблині, а навіть до міністерства освіти і віросповідань у Варшаві. Нічого це не помогло, хоч ніде не подано причин заборони на направу вежі. І на ній до нинішнього дня видніє незакритий отвір. В тімже самім часі з невідомих досі причин арештовано місцевого пароха о. Володимира Вижанського, якого скоро звільнено. Але вже тоді виявились ярко тенденції попередніх наказів і заборон. Приходство зайнято під уряд „ґміни", а священик мусів осісти при філії матірньої церкви в Перегорілах. Таким чином фактично перестав існувати осідок парохії в містечку Крилові. Такий стан треває досі. Але тепер приходять останні факти, які стали оконечним завершенням історії боротьби крилівчан за свою церкву.

1 ЗОЛ. коштує кожда золотнича направа, солідно виконана
у Мандля
401 2—5 Коперника 14. проти кіна Копернин

В перших днях серпня ц. р. обійшла православну українську громаду Крилова тривожна вістка, що зі староства в Грубешові мав прийти наказ на розбірку церкви. Цю неімовірну з початку для вірних чутку, ствердив врешті війт поляк Дроньковський. Саме він звернувся до опікунів церкви Ковальського Якова і Степанюка Андрея, щоби вони конечно старалися про знесення наказу розбірки, бо він вже від двох тижнів оправдується перед староством з розбіркою. Як він вимовився перед двома в горі названими громадянами, то спірною точкою між ним, як війтом, з одної сторони і староством з другої, була справа коштів розбірки. Староство наказувало, щоби розбірку доконати на кошт громади, а війт Дроньковський боронився перед тим, мотивуючи своє становище так, що церква є надзвичайно сильна, мури нові, бо, як згадано в горі, походять щойно з р. 1911 і тим самим кошт їх розбірки буде великий.

Остаточно в дні 17-го серпня ц. р. зїхала на місце „комісія". Входив до неї неусталеного мною прізвища комісар староства і якийсь інжинір від шутрування доріг з Грубешова, котрого рекомендовано перед зібраними з тієї нагоди людьми, як „архітекта".

Комісія ввійшовши в церкву, почала оглядати церкву, а п. комісар повторяв раз-по-раз „розібрати"! Присутний при тім місцевий солтис Лис звернув увагу комісареві, що мури є такі сильні, що розбірка є просто неможливою, а крім того принесе громаді велику шкоду. Просив він в імени громадян, щоби замість розбірки, староство дозволило поправити церкву. Тоді комісар в піднесенім тоні заявив, що поправляти не можна, бо церкву муситься розібрати, а звертаючись до війта Дроньковського дав розпорядження: щоби в найкоротшому часі почати розбірку. Коли війт у присутности всіх спитав, на чий кошт, комісар відповів: на кошт громади. „Комісія" від їхала, а громадяни українці кинулись на всі сторони за допомогою. Вислали вони також делегацію до мене. З доручення Президії Клюбу виїхав я туди 22. ц. м., та зібравши точний потрібний матеріял, вислав в імени Українського Клюбу депешу до міністерства внутрішних справ з рішучим протестом проти розбірки церкви. Поробив я також на місці в Крилові відповідні заходи, а зібравши людей відбув з ними в цій справі нараду та подав їм ради і вказівки, потрібні на дальшу успішну оборону.

По моїм відїзді довідався я з довірочного джерела, що наказ розбірки буде знесений.

Пос. В. Кохан.

Закарпаття.

Дальша чехізація шкільництва.

З „Русск-ого Вѣстник-а" і „Свободи" довідуємося, що чехізація шкільництва на Закарпатті поступає нестримно дальше. Чеські школи повстають, як гриби по дощі навіть у таких місцевостях, де нема ні одної чеської дитини у шкільному віці, а тільки жидівські й мадярські. Досі існували чехи на Закарпатті понад 140 своїх шкіл. З цим шкільним роком має бути введених в життя кільканацять зовсім нових шкіл, майже виключно з чеською мовою навчання.

Чеська учительська семинарія в Мукачеві.

„Подкарпатски Гляси" повідомляють, що по феріях основується в Мукачеві чеська учительська семинарія. З того приводу пише „Свобода":

Коли минулого року до руської торговельної академії в Мукачеві вже перед феріями було здало 30 учеників, а ще більше було зголосилося до іспиту по феріях, то руської паралельки, не вважаючи на просьби і петиції родичів до міністерства, не дозволено. Зате чеська кляса до учит. семінарії, до котрої стягають усіх, що не можуть дістатися до руських шкіл, бо на такі не позволяють, хоч мала перед феріями лиш около 20 кандидатів, і то в більшости не-чехів, уже діло готове. Причина оснування тої школи така сама, як майже всіх чеських шкіл. Коли наробить свинств чех, жид або таки хто з наших, і ті свинства зачинають уже занадто смердіти, то потребує лиш зорганізувати чеську школу і тим він очищений вже від всіх своїх провин і живе безкарно гарно дальше. У випадку цеї школи входить у гру проф. Штробах, що як син пануючої нації став там професором лиш з іспитом для горожанських шкіл... В дальшому „Свобода" обіщне подати про цю справу ревеляції з тою хвилею, як згадана школа увійде в життя.

„Наші діти належать до наших шкіл!"

Під цим заголовком появилася в „Свободі" тепло написана стаття д-ра Михайла Бращайка, в якій він накликує увесь наш загал на Закарпатті до оборони прав нашого шкільництва, а зокрема взиває родичів шкільних дітей, аби вони пішли за гаслом Коменського і посилали свої діти тільки до рідних шкіл. З тої статті довідуємося м. ін., що на нашому Закарпатті є тепер 130 чеських народніх шкіл, а крім того чеські торговельні школи, ціла низка чеських горожанських шкіл і 4 чеські гімназії. Як на десять літ чеської влади, то хіба доволі!...

Посвячення могил під Зборовом.

Дня 28-го серпня ц. р. відбулося посвячення памятної з боїв Хмельницького в 1649 р. могили під Зборовом. Попереднього дня незнані злочинці перерізали поставлений на могилі дубовий крест. Комітет Охорони Воєнних Могил хотів поставити новий хрест. Одначе це заборонено. По скінченні посвячення і відспіванні „Вічная память", хотів пос. Вислоцький промовити до учасників свята в імени Української Парл. Репрезентації. Але до промови не допущено і рівночасно почато розганяти зібрану громаду, яка в числі около 10.000 людей стояла на дооколичних полях. Це тривало 4 години, а наслідки цього такі, що зі свята вийшло 25 тяжко і 100 легко ранених. Всі рани товчені або колені. Арештовано 6 людей, яких відставлено до окружного суду в Золочеві.

Владу репрезентував на святі молодий комісар-практикант Вернер, який командував „стріляти", але стрілів не було. На святі було біля сотні поліціянтів.

Представники Української Парл. Репрезентації виїхали до Варшави, щоби запротестувати проти подій, що сталися на могилі.

ОСІННІ НОВИНИ
НА ПЛАЩІ ТА ЖІНОЧІ СУКНІ
Й МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
поручає фірма
Стахевич і Абрисовський
410 у Львові, Ринок ч. 32. 1—7

На господарські теми.

Дещо про нашу рільничу школу в Милованні.

Навязуючи до вступної статті в 184. ч. „Діла" з дня 18. серпня ц. р., автор підчеркнув вагу рільничої школи в Милованні, трудно до тої установи віднестись лишень кількома словами, не представивши її українській суспільности ближче.

Працюючи в рільничім шкільництві від 8 літ, мав я досить часу й нагоди пізнати його ближче, а навіть брав участь у нарадах над його долею, зорганізованих мін-ством рільництва у Варшаві. Тому думаю, що не переборщу, коли скажу, що за виїмком кількох взірцево ведених шкіл у Польщі, і то переважно на заході, Милованння на похвалу Т-ва „Просвіта" є школою дійсно одною з найліпших. Саме в попередньому місяці обїзджав я багато рільничих шкіл у коріннй Польщі, а також у Виленщині, звідки приїхав до Галичини, бо за всяку ціну забажав побачити Милованння. Не жалую того, бо побачив я те, чого, правду сказавши, цілком не сподівався.

Школа в Милованні положена в дуже гарній околиці, будинок її містить у собі просторі і строго гігієнічні кімнати, як мешкальні, так і наукові. Особливо наукова світлиця взірцева і можна її порівняти з світлицями головної школи сільського господарства у Варшаві. Словом: людина внутрі будинку чується не як на галицькім грунті, але десь на заході. Будинок для учительського персоналу тепер в будові, стайні, повні прекрасних сементальських коров, дуже гарні, дробу всяких рас дуже поважне число. Позатим огородництво спочивае в фахових руках і праця йде там від вчасного ранку до пізного вечора.

Ведення цілої школи зорганізоване просто знаменито і можна одержати точну відповідь в кожнім часі на всякі запити, і то не лишень від абсольвентів школи, але також і від служби. Коли зважити, що те все до цього часу ведеться без ніяких державних підмог чи субвенцій, а тільки власними силами, то школа в Милованні тим більше вводить очевидця в подив.

Оскільки мені відомо, то міністерство рільництва заінтересувалося тепер цею школою. Тому можна надіятися, що воно буде її вчасти відтепер також дотувати.

Григорій Керницький,
учитель рільничої школи на Поморю.

На східні теми.

Грузія.

II.

Після насильної анексії Грузії Росією, грузини не припиняли боротьби за свою незалежність. Перший протест, був протестом грузинської жінки.

Отож коли російський генерал Лазарев вимагав від хорої королеви вдови Марії, аби виїхала негайно до Росії, королева забила його штилетом. У відповідь на це, росіяне почали репресії, масово арештуючи, та висилаючи з краю патріотів-опозиціоністів. Повстання, яке вибухло в 1804—1805 р., уряд російський кріваво здавив. В 1812 році, покладаючи надію на Наполеона, грузини знова організують повстання, яким керував брат короля Георгія XII., князь Олександер, але помимо великих зусиль та витрати в людях, — воно не вдається.

Повстання 1818—1820 р. в західній частині краю, теж кінчається невдачею та страшними репресіями. В 1832 році, росіяни вирешетовують в Тифлісі членів організації, яка підготовляла повстання в цілій Грузії. В 1855 році Росія ліквідує князівство Сванетії, за що у відповідь князь Константин Дадешкеліані забиває кутаїського губернатора Гагаріна. Наміри російського уряду скасувати князівство Мінгрельське, викликують повстання грузин та інтервенцію Туреччини, але внедовзі по цьому в р. 1867 росіяне таки ліквідують автономічне князівство Абхазке. Велика частина населення, абхазці-мусульмани, добровільно еміґрують до Туреччини. В році 1886 семінарист Лагіяшквілі вбиває свого ректора, за те, що він назвав грузинську мову, собачою мовою. Підчас похорону ректора Чудецького, екзарх Грузії прокляв країну, з якої походить убійник. У відповідь на той виступ екзарха, голова тифліської шляхти князь Д. Кіпіяні виступив з протестом, в якому зазначив, що в проклятому краю нема чого робити екзархові і той справді мусів покинути Грузію. Інша річ, що за свій виступ Кіпіяні заплатив життям, — він був убитий у Ставрополі.

В революції 1905—1906 року Грузія приймає активну участь, але незалежницький грузинський рух є здавлений так само як всі інші національні рухи на території бувшої Росії. Цілі грузинські місточка були зруйновані російськими військами. Репресії російського уряду викликують відповідь грузинського революційного руху й у Тифлісі забивають шефа штабу кавказької військової округи Грязнова, а в Александрополі генерала Аліханов-Аварського.

Майже в тому самому часі скликаний з'їзд грузинського духовенства до Тифлісу вимагає автокефалії для грузинської церкви, незалежність якої Росія знищила в році 1811, віддавши грузинську церкву під московську руку. На заклик екзарха Грузії, росіянина Нікона, з'їзд був розігнаний, — але Нікон був забитий.

Д-р ІВАН БРИК.

Зі Львова до Кембрідж.

(Докінчення.)

Поїзд виїздить із Сальцбурґа. Вечерів. Альпейські велити сягають головою аж до місяця, щось таємничого з собою говорять і окутуються хмарами. Блисне місяць і згасне, чути далекі громи, перелітають блискавки. Незабутня картина, могутнє враження. Стація Санкт Йоган у Тиролі. Буря. Поїзд жде близько дві години. Ще невелике спізнення і спимо далі. Якеж велике наше здивування, що після шости годин їзди нам ще до Інсбруку далеко, ми щойно в Куфштайні.

Я вдоволений, що за дня їхатиму через одну з найкращих країн, а всі ми разом щасливі, що минули катастрофу, яка певно нас чекала, якби були не мали опізнення. Внаслідок бурі десь високо обірвалася скеля, та каміннями і деревами засипала наш шлях. Ми довідалися, що наш поїзд мусів вертати та їхати іншим шляхом. І добре сталося, бо бачив славний Куфштайн. Схід сонця. Стрілою летять хмари і навипередки оперезують дрімучі, зелені гори, що свої верхи весело купають у промінних сонця. Дикі вони, аж страшні. Долиною вється закована в камяні береги річка, а над нею ясно-зелені луги. Будівлі гарні, легкі, навіть великі, мурованні масивні, пригулені до верхів як ластівочі гнізда. Дзвонять дзвони. Щойно тепер зрозумів я, чому повстав переказ про сплячих лицарів у Куфштайні, чому там була вязниця для „політичних злочинців", де мучилися і українці за польську, а не свою справу. Аж тепер відчув я всю силу й красу тирольських мельодій великого чеха Гавліцка, звані в прегарнім перекладі І. Франка

Далі Інсбрук. Неділя. Характеристичні для Тирольців жовті й зелені капелюхи, зелені одяги з короткими штанами. Жінки в коротких спідницях. Мужчини й жінки, старі й молоді з добре випханими наплечниками, з закованими довгими палицями і взуті в міцні черевики. Якась прогулька. До возу з написом: „Паріс" не всідають і не непокоять тих, що мають за собою й перед собою далеку дорогу.

Поїзд мчиться стрілою, бо від Куфштайну везе нас електрична льокомотива. Не знаю, чому воно так є, але мені здається, що тому, щоби ви могли спокійно дивитися, щоби іскри не влітали в ваші очі, щоби дим не засмороджував і не брудив чудового творива природи. Краєвид заєдно змінлється. Місцями ліворуч гори вкриті лісами, з зеленими полянками, а праворуч дикі, голі, аж білі, здається руїни великих замків з баштами і готицькими шпилями.

А долиною шумить річка, а над нею сіножати, картофля, переважає кукурудза, великі сади. На сіножатях маленькі шопи, що здалека роблять враження вулиїв; там складають сіно, яке зимою звозять до дому санками, бо на горах за високо, так, що візком ані не виїдеш, ані зїдеш, тай шанують землю і не роблять всюди доріг через своє чи сусідське поле. Через річки, потоки й дебри сміло перекинені легкі мости, а гори пробиті численними тунелями, з яких найбільший перед Лянген, довгий на 12.000 метрів. Доми низькі, мурованні. Переважає білий й жовтий мур, вікна переважно мальовані на зелено, а дахи з червоної черепиці. Побачите й дахи побиті гонтами або драницями.

Бухс, гранична стація, висококультурна паспортова й митна ревізія і... Швайцарія. Небосяжні гори, а під ними озеро, Валєнзе, яке вабить наше око ріжними відтінками води від темносиньої аж до сірої. Квіти зелень в яких виглядають білі доми, з зеленими вікнами і червоними дахами, або стрункі вежі каплиць чи костелів. Зелені луги, сади, на пасовиськах гарна чиста худоба. Соняшно, тихо. Так само і на лицях здорових, усміхнених людей. Такою країною їдете аж до Цюріху, що поетично серед квітів і дерев розсівся на горі. Відтак гори опадають, країна стає зеленим, цвитучим гарним підгірям. Німецький характер поволі зникає і... Базилея.

Французька ревізія дуже сувора. Моєму товаришеві подорожі за пачку 25 австрійських папіросів казали заплатити 60 фр., так, що він волів її віддати. Був я свідком сцени, як з обуренням питали якогось мадяра, чи він не говорить по французьки. У наш ваґон всіло багато французів, побачив я вже і жовнірів, яких не бачив ні в Австрії, ні Швайцарії. Льокомотиву дали вже парову. На стаціях рух, гамір. Написи білі на синьому тлі, перони засмічені, брудні. Країна одноманітна, рільнича, з промисловими оазами. Так аж до Бельфор. В год. 12-ій в ночі ...Париж.

Було би за сміливо малювати саме місто й життя в ньому після дводенного побуту. Тому обмежуся до загального враження. Париж місто велике, гарне й веселе. Дещо пізнати його зміг я завдяки щирій ввічливости д-ра В. Панейка, який знає Париж так, що може бути найідеальнішим провідником. І справді був таким для мене, бо вмів не тільки показати те, що гарне, але й навязати до минулих і недавніх історичних подій, які мали всесвітнє значіння, а в останньому часі болюче заважили на долі українського народу, принайменше західньої його вітки.

Ішов я мостом, збудованим з мурів збуреної підчас великої революції вязниці Бастилії і станув на прегарній, просторій площі Конкорд, де відбувалися криваві сцени гільотинування, бачив вулицю, якою везли на смерть короля при

Реакція, яка запанувала після революції 1905—6 р. р. тривала до світової війни, до якої Грузію втягнули події. Тільки після революції 1917 року Грузія увільнилася від російської 117-літньої неволі, оголошуючи свою самостійність 26. V. 1918 року.

Після листопадового большевицького перевороту, грузини скликали в Тифлісі Народній Грузинський Зїзд, який вибрав зпоміж себе Народню Раду Грузії. Рада зорганізувала секції, які відповідали ріжним ділянкам державного життя.

Вірмени, та Азербайджанці рівнож утворили свої народні ради. Одночасно революційні організації Закавказзя вибрали зпоміж себе Закавказький Комісаріят. Після розігнання большевиками Загально російського установчого зібрання, його члени, вибранці Закавказзя, утворили в Тифлісі Закавказький сойм, перед яким був відповідальний Закавказький Комісаріят. Першим питанням для Закавказького сойму і його Комісаріяту було питання війни чи мира з Туреччиною.

Треба згадати, що російські війська вкінці 1917 року, після большевицького перевороту почали самовільно покидати турецький фронт, залишаючи богатий військовий матеріял. Отже треба було влекшити поворот москалям до дому та створити з народнього кавказького війська новий фронт проти Туреччини. Тимчасом формування власного війська йшло з великим трудом, тому, що більшість кавказьких частин була на европейському фронті. В такій ситуації Кавказ був заскочений Берестейським миром, на підставі якого Росія віддавала туркам Батумську та Карську округи, з чим не могли погодитися місцеві мешканці. Війна з Туреччиною відновилася з тією зміною, що противником Туреччини був національно відроджений Кавказ.

Закавказький союз*) не мав ще як слід зорганізованої армії й туркам вдалося зайняти Батум, Карс, Александрополь, та підійти аж до Тифлісу. Представники Азербайджану в спільному Закавказькому соймі оголосили невтральність і їх війська активної участи у війні грузин з турками не брали. Таким робом Туреччині легко вдалося окупувати Вірменію й Азербайджан, а Грузія протягом пару місяців мусіла сама оборонитися перед ворогом. Самостійність Грузії була виборена, але без Батумської округи.

Брак спільних інтересів народів Закавказзя розбив їх спільну державу, та 26. V. 1918 року Закавказький Сойм сам розвязався. Того самого дня в Тифлісі проголошено незалежність Грузії. Вірменія проголосила свою незалежність, Азербайджан свою. Туреччина в осені 1918 року евакувала Вірменію та Азербайджан, які приступили до організації своїх держав. Ще протягом 1919—1920 р. р. Грузія робила заходи в справі створення Кавказької конфедерації, але в житті перевести цієї ідеї не пощастило.

Проводячи війну з турками за Батумську округу, грузини рівнож мали збройні сутички з большевиками, та добровольчою російською армією Денікіна. Річ у тім, що Денікін мав замір орґанізувати свою операційну базу на Закавказзі і в тому дусі впливав на уряд Вірменської республики, настроюючи його проти Грузії. Це вилилось у напади вірмен на грузинські кордони в 1918 році. Аж ось прийшов версальський мир. Англійці заняли Константинополь, а швидко потім також Батум. Тримають його до 7. VII. 1920 року; того дня Англія передала Батум Грузинам.

Створення уряду Кемаля Паші було важливим моментом в житті молодої грузинської держави. Порозумівшися з большевиками кемалісти починають сильну агітацію на терені Азербайджану. В тому часі большевики ліквідують Денікіна й маючи безпосередній доступ до Закавказзя, за допомогою своїх емісарів роблять переворот в Баку. Спроби повстання проти совітського Азербайджану большевики жорстоко здушують та починають активно виступати проти Вірменії і Грузії. Осінню 1920 р. Туреччина атакує Вірменію і в листопаді в Єривані паде Дашнакцаканський уряд, місце якого займає большевицька влада.

Зайнявши Азербайджан, большевики заатакували Грузію від сторони Азербайжанського кордону, але грузинська армія відперла їх. Пояснюючи цю сутичку „місцевими непорозуміннями" большевики запропонували переговори, на які грузини згодилися, та наслідком яких 7. V. 1920 року в Москві большевики визнали незалежність Грузії, а 16. XI. 1920 року підписали з Грузією транзитову умову.

Л. Л.

*) Офіціяльна назва союзу була: „Федераційна закавказька республика.

Підсумки.

(Допис з Волині

(Докінчення.)

І справді, до всього торкнулася отрута неповажности. Відкриття „Рідної Хати" супроводжувала напасть на „Просвіту" та її керманичів, переплутана „дебітом", „кредитом" й іншими продуктами хорого розуму. Зробили вечірку — й оказалося, що світ не бачив ані такої забави, ані такого здвигу людей; зробили виставу — й виявилося, що на протязі історії це перший раз засяло сонце „західньо-европейської культури" на східньо-азійських волиняків. По кожнім кроці бідних людей, які пробували щось осягнути, счинявся такий непристойний галас самореклями, звязаної обовязково з такою босяцькою лайкою під адресою дійсних чи уроєних противників, що від цього бруду розвалювалося все. Але вершком безголовя — це й сліпий *побачив*, — був новотвір під назвою Кредитовий Банк, що повстав також, розуміється, з „волі найкращих синів українського народу й на чолі, з таким фаховим „директором", як Петро Певний й таким „теоретиком новітньої кооперації", як редактор „Укр. Ниви". Це був останній клин, який без жалю вбив у спину санаційної групи, п. Певний. Чи ставила вона розбивацькі цілі чи ні, чи вірила в свою справу чи ні, чи помилялася в методах чи ні, але „кредитовий Банк", який заложено проти добре функціонуючого Українбанку з відібранням кредитів останньому й признанням першому, що жадного білянсу не мав і не має, — з доносом на Українбанк у кожному числі „Ниви", з обріхуванням цілої української кооперації, з нечуваною в своєму найлацтві нагінкою на директора Українбанку, з підбурюванням членів до всяких протестів, з виразним намаганням знищення чужими руками своєї установи з розбиванням одиного господ.-коперат. фронту й *без публичного відмежування від цієї справді каїнової — й підступної й злочинної праці* — все це поставило всіх санаторів по-за межі будьякого *громадського* трактування чи розважування їхніх вчинків.

Кредитовий Банк фактично знищив укр. санаційну групу, як таку, як *громадську групу*, відповідальну за своє поступування й признаючу в своїому поступованні елементарну етику. І, коли кожний з членів санаційної групи вже відчуває величезну диспропорцію поміж деклярованими обіцянками й паршивенькими чинами — хай не шукає винних по-боці *організованого* українського громадянства. Хай же потрафить проаналізувати *безконтрольне* поступованяя своїх отаманчиків, яке кожному з них відібрало депозит попередніх років громадської праці.

Громада — великий чоловік. Не всякому доводиться панувати над громадою. В кожному разі, панувати над нею не з титулу праці, а з титулу *чужої волі* ніколи ще довго не вдавалося. Панувати-ж з титулу морального й ідейного банкрoцтва — *нікому* ще не пощастило. Це найголовніший підсумок, який доводиться випровадити з цілорічньої „діяльности" угодової групи на Волині.

Інші підсумки теж незвичайно сумні: українізація школи змінилася на „активізацію шкільництва"; українізація церкви — на „розмосковлення богослуження"; господарча самодіяльність населення — на „новітню кооперацію; самоврядування — на „господарчу демократію". В практиці всі ці гасла привели до „Р. Хати" з картами й піятикою, до „Кредитового Банку" з державними субсидіями, до повного занепаду української парохії в Луцьку, до погрому української гімназії й до такого багна у всіх до інакше думаючих — з погрозами, службовими нагінками, адміністраційною пресією, лайкою, брехнею, лайдацькою провокацією, що не те, що балакати, але мріяти навіть на осягнення якихсь реально-позитивних здобутків для української справи не доводиться.

Облудою, галасливою самореклямою й цілковитим нищенням національних цінностей в минулому й сучасному життя не збудувати, не відродити, не двигнути на творчі шляхи.

Розуміють це й доморослі санатори — звідси стільки лайки й крику, крику й лайки. Стільки халатні, де можна й скільки можна. Стільки „творчого запалу" для здобуття теплих посад. Стільки уваги для власного добробуту. Стільки культу для безідейности, навколо якої зедналося все гайвороння, що досі сиділо на віддалі від битої української національної дороги. Нині — його час. Чи надовго?!

Олександер Ковалевський.

ГІНЕКОЛЬОҐ-ОПЕРАТОР
Д-р К. ВОЄВІДКА
Станиславів, вул. Липова ч. 3.
412 **не ординує до 1-го жовтня ц. р.** 1—2

окликах: „слава Робеспієрові!" де відтак та сама юрба вела на смерть і свойого любимця, ходив я по тих місцях, де стояла королівська, відтак юрбою спалена палата. Бачив я славну могилу незнаного французького жовніра і ту дорогу, куди входило побідне військо Наполеона і ту, якою входили союзні дефілюючі війська після останньої великої війни. Бачив я палату, де велися мирові переговори і історичну будівлю, де жила сумної памяти дуже численна і коштовна українська деґеґація. Стояв і на тому місці, де Шварцбарт убив отамана Петлюру, та згадав славну розправу, від якої лице соромом вкривається. Жива й плаксива історія українського народу — записана кріваво й чорно на мурах Парижа.

А Париж справді гарний. Площі просторі, прикрашені статуями й обелісками, вулиці широкі, будівлі великі й зі смаком збудовані. Багаті вистави, величезні магазини з рухомими сходами і електричними підйомами, в ночі гарні, світляні ефекти, рух пекольний. Бачите життєву раїсть і багатство, а французького духа найкраще схарактеризує вам вежа Айфля, високочезна, летка, майже коронкова симетрична будівля — забавочка, а прецінь своєю залізною, ґеніяльною конструкцією могутня, сильна, але не приявлює, а бавить вас.

Життя не дороге, отже недорогі й авта, якими чужинець рад не рад мусить послуговатися. Але попереду вас переїде іноді добра сотка авт, доки вам удасться зловити таксівку. Стільки є приватних! А життєва стопа, як я довідався, каменичного дозорця певно вища, ніж високого урядовця в Польщі. Не дивота, цеж світова держава з багатою землею і багатими кольоніями. Що правда, ні на вулицях, ні на двірцях не так чисто, як в Австрії і Швайцарії; навіть брудно.

Дворець. Передімною відїшов люксусовий поїзд І. кл. з Пульманівськими білими ваґонами. За чверть години рушив і мій поїзд. Я ще без обіду, а треба їхати морем, жолудок не може бути порожній. Їду на обід. Може хто цікавий, як він виглядав? Отже: мельон, мішанина, пікантний риж з яйцем, телячий бітель з присмаженими бараболями і молодим горохом, пляцок з ананасом, сир, овочі, чорна кава, лікер. Заплатив 31 фр. і 3 фр. напивок. Взагалі ті напивки, які треба давати службі, дуже руйнують вашу кишеню за границею.

Переїзджу країну, яка дуже пригадує нашу. Стерня, а на ній зложене збіжа, не як у нас, а по кілька снопків, тут і там вівсик, буряки, бараболя, неужитки, на яких дрімає худоба, корчі, верба, шувар.

Далі простори управної ріллі, гарні городи, довгий міст, на горі баня, яка нагадує баню катедри в Перемишлі. Це Бульонія, а далі пристань Кале. Перехід від поїзду до корабля вигідний. Доки перейдете виходом, де контролюють паспорти, вже жде на вас при кораблі носій з вашою валізкою.

Море спокійне. Корабель лишає за собою чумацьку дорогу, яка довго біліється на синяві морського плеса і губиться десь далеко в безкраї. Наразі за кораблем летить мева, значить вже недалеко беріг. І внедовзі, як у казці, виринають з моря білі, скелисті береги Англії.

Пристань Довер. Дуже чемний носій бере вашу валізку і дає вам у руки кусок масивної бляхи. Це його нумер. Йдете іншим виходом, входите до салі, де відбувається ревізія баґажу, а носій вже дає вам знак рукою. Ревізія сувора. Порядок удержує велитень-поліцай у чорному одязі, з чорним шеломом на голові. Після ревізії переходите до поїзду і їдете землею що трясе цілим світом.

Студентські справи.

Конґрес Союзу українських студентських організацій Ромунії.

В суботу 24. і в неділю 25. серпня ц. р. відбувся в Чернівцях І. конґрес Союзу українських студентських організацій в Ромунії („СУССР"), який мав досить оживлений хід нарад і найшов неабияке зацікавлення між нашим громадянством. Розпочав свої праці цей конґрес в 5-ій годині пополудні у великій салі „Народнього Дому", при активній співучасти заступників усіх чотирьох українських студ. організацій в Ромунії і великого числа гостей. Між присутніми можна було побачити багато маркантних осіб українського громадянства.

Конґрес отворив п. Томоруґ Е., д-р мед., як голова ініціятивного комітету. По короткім сердечнім привіті завізвав п. Томоруґ конґрес, щоб 5-хвилевим повстанням з місць вшанував память тих товаришів, які полягли на полі слави за волю України. Потім забрав наново слово і в довшій промові старався зясувати в широких рисах історію українського студентсва на Буковині від заснування університету і вказати обставини, які примушують українське студентство Ромунії ґуртуватися в одну організацію, отсей саме „СУСОР". Бесідник закінчив висловом на-

дії на краще будуче для українського студентства й уділив голосу поодиноким заступникам делегацій. Делегації вислали: українське культ.-спорт. т-во „Буковина“ в Букарешті, українське студ. т-во „Громада“ в Ясах, українське акад. козацтво „Запороже“ й українське акад. козацт-во „Чорноморе“, Чернівці.

Як перший забрав слово заступник т-ва „Буковина“ п. Н. Коропецький, д-р вет. мед. Далі зложив заяву п. Корниляк, як заступник т-ва „Громада“ в Ясах, який заявив, що його організація дасть всяку можливу поміч створенню і розвоєві „Союзу“ і вказує головно на конечність справдішньої праці в рамцях цієї нової організації, а не тільки захоплення, яке скоро переходить у забуття. Від акад. коз. „Чорноморе“ говорив п. Якубович В., студ. філ., який підчеркнув факт, що наша суспільність перенята множеством кличів, з яких велика більшість не здійснюється, одначе він вірить, що така обединуюча організація, як „СУСОР“, виконає свої обовязки, які вона на себе перебере. „Ми нарікаємо, замітив бесідник, на наших попередників, що нам оставили кайдани, тому-ж ми повинні оставити нашим нащадкам волю.“ Тільки сміливо і вперто вперед! Останній забрав слово п. Лев Романовський, д-р прав, як заступник акад. коз. „Запороже“; він в довшій промові захоплює як делегатів так і гостей, особливо закінченням, де в маркантних, ядерних висловах вказав на ціль майбутньої організації „СУСОР“, як і на хосен, що вийде із цього не лише українському студентству, але й цілому народові.

Як перша витала зпоміж гостей конгрес п-ні В. Лукашевич ім. „Жін. Громади“. Слідувала довша промова д-ра Льва Когута, як заступника „Української Школи“ і часоп. „Рідний Край“, гол. редактора „Часу“ п. Ю. Сербиновка, заступника читалень ім. М. Лисенка і т-ва М. Шашкевича в Чернівцях, б. посла п. Л. Івасюка та заступника української акад. корпорації „Запороже“ у Варшаві п. Івановича.

По вичерпанню точки привітів конгрес продовжував по короткій перерві, свою працю тільки при співучасти делегатів і гостей, членів якоїсь із акад. українських організацій.

По довшій дебаті вибрано виділ, що складається із 12-ох членів і 4 членів надз. косісій. Виділ уконституювався в неділю 25-го, вибравши п. Л. В. Романівського предсідателем, а п. Б. Якубовича його заступником. Конгрес рішив приступити в члени „ЦЕСУС“-а.

День засідання „СУСОР“-а — це важна дата в історії українського студентства в Румунії. З отсим днем перестає всяке ходження особняком поодиноких організацій українського студентсва і всі справи, які обходилиб ціле студентство в Румунії, будуть полагоджувані отсим центральним орґаном, якому всі організації мусять як його члени підчинятися.

Виділ Союзу українських студ. організацій Румунії довідомляє, що на конституючому засіданні вибрано виконавчий комітет у такому складі: Романівський Лев, В., д-р прав, предсідник; Якубович Василь, студ. філ., заст. предсідника; Антонюк Володимир, студ. прир. наук, писар; Драчинський Омелян, канд. геогр., скарбник; Костинюк Волод. Ст., канд. прав, реф. орг. і стат.; Циганюк Кость, канд. прав, реф. екон. і доп.; Петрюк Ярослав, канд. прав, реф. преси; Живко Антін А., студ. прав. без функції. В склад надзірної ради входять пп.: Томоруґ Епамінонд, докторанд мед., Деренецький Омелян, канд. філ., Шлемко Роман, докторанд геогр., Бережан Мирослав, канд. мед. — Адреса „СУСОР-а“ така: Чернівці, вул. Петровича ч. 2.

(За „Часом“).

Другий день нарад Ради Ліґи Націй.

З Женеви повідомляють, що в суботу 31. серпня ц. р. Рада Ліґи Націй радила над звітом Масіля в справі інтелєктуальної співпраці, а після того розглядала деякі господарські справи, а між іншим питання продукції цукру. В суботу підписано теж умову між Польщею і Німеччиною в справі ліквідації німецького майна в Польщі.

—o—

Лет Цепеліна.

ШТИМИР 1. IX. (тель.) Пільот воздушного корабля Цепеліна фон Шіллєн, висловлює своє найбільше вдоволення з прецезійного ходу годинника Longines на воздушнім кораблі, в часі лету Цепеліна наоколо світа.

Гаська конференція — закінчена.

З Гаґи повідомляють, що в суботу 31. серпня ц. р. в год. 1.30 пополудні закінчено гаську конференцію.

Конференцію замкнено без підписання яких небудь актів і лише провідник Жаспар та секретар Гакей загаментували точність загального протоколу в формі, яка буде принята на слідуючій конференції представників урядів разом з підписанням документів. На внесок Стреземана вибрано Жаспара провідником конференції представників урядів. На внесок Сновдена порішено, що Жаспар буде провідником всіх слідуючих конференцій.

Протокол фінансової комісії.

З Гаґи повідомляють, що в суботу 31. серпня ц. р. фінансова комісія покінчила свої праці. Комісія устійнила в основі проєкт протоколу, який буде обнимати вже осягнене порозуміння. Також принято зміст анексів. Рати для Югославії виноситимуть 6 міл., а для Португалії 2 міл.

Після Надренії — звільнення басейну Саари

З Льондону доносять, що в суботу 31. серпня ц. р. оголосило анґ. міністерство війни офіціяльний комунікат про те, що вже видано анґ. військам приказ звільнювати Надренію. Перші анґ. відділи покинуть Німеччину вже в дні 14. вересня ц. р. і протягом 6-ти місяців звільнення Надренії покінчиться.

З Парижа повідомляють, що в вересні п. р. починаються вже безпосередні німецько-французькі переговори в справі басейну Саари

Несподівані успіхи Сновдена в Газі.

До Льондону вернув Сновден ще в суботу, який перед своїм відїздом з Гаґи подав кореспондентові інформації в справі осягненого в Газі порозуміння.

Приняття пляну Юнґа і осягнення порозуміння в справі звільнення Надренії закінчує на думку Сновдена останки европейської війни та створює міцні основи мира устійнюючи до того політичне і господарське життя Европи. Сновден заявив, що осягнені Анґлією успіхи на гаській конференції значно перевищають надії, які публична опінія Анґлії покладала на гаську конференцію.

Ліґа Націй займається дрібничками. — Макдональд виїхав до Женеви.

В суботу в 11 год. перед полуднем виїхав з Льондону Макдональд у товаристві дочки і ґр. С. Челвуда до Женеви.

Пополудні прибув Макдональд до Парижа і зайшов до міністерства закордонних справ, де конферував з Бріяном. По дорозі до Парижа Макдональд заявив в інтервю кореспондентові бюра Райтера в справі гаґської конференції таке: Хоч були почування, які хвилювали членів конференції, проте кінцеві наради довели до висліджів, що принесли користь цілій Европі і велику поміч Лізі Націй. Всі дискусії і умови, які мають бути основою порозуміння, слід оперти на тактиці отвертої гри, якою саме послугувався Сновден. Макдональд сподівається, що в будуччині не треба буде послугуватися такою боротьбою. Справа розброєння залишається надалі основним питанням політики Ліґи Націй. *Здається, що протягом 3—4 останніх літ займаємося дрібничками.* Більше значіння мирові запевнює умова між двома державами як воєнні кораблі, полки війська, одна або дві ескадри літаків.

—o—

Зі спортового життя.

Лігові змагання.

Львів. Поґонь—Краковія 1:1 (0:0).
Краків. Гарбарня—Висла 1:0 (0:0).
Варшава. Польонія—Варшавянка 5:1.
Катовиці. Легія—І. Ф. Ц. 2:1 (0:0).
Лодз. Л. С. К.—Чорні 4:2 (2:1).

За мистецтво львівської округи.

Стрий. Лехія-Польонія Перемишль) 3:2 (2:2, 1:1).

Таким чином мистцем львівської округи стала Лехія, що тепер буде змагатись з мистцями інших округ за вхід до ліґи.

Товариські змагання.

Львів. Поґонь І. Б—Україна 3:2 (2:2).

Фатальну помилку зробив провід секції копаного мяча України, що згодився на розіграння змагань з Поґонею І Б після високоцифрової перемоги України над Поґонею ліґовою, тимбільше, що дружина України тепер не в формі (що бачить навіть дяк), а до того вимучена постійними змаганнями. Через отсю програну з резервами Поґоні (до речі: не зовсім заслужену, бо на основі ходу гри вислід повинен бути ремісовий) Україна одним махом програвила три-четвертих того морального капіталу, що його здобула собі в другій половині змагань за мистецтво А-кляси, а передовсім своєю перемогою над ліґою Поґонею. Наслідки недільної програної не дадуть на себе довго ждати, а в першу чергу ідчує це каса України. Та важніший від каси є моральний престіж дружини, і то не тільки в очах власного й чужого громадянства, але також в очах самих грачів. А саме цей престіж поставлено легкодушно і цілком без потреби на непевну ставку і його у львиній части страчено. А чи легко і скоро буде можна страчене надробити, сумніваємося — Про саму гру ширше завтра.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Скромність чи стиль?!

В нас наприклад так:

— Чули ви, будують дім для банку „Громадська сила“!?

— Найвищий час. Тільки щоби дім був сякий-такий!

— Не тільки буде сякий-тикай, але репрезентаційний.

— Що ви кажете? Знаменито. Нарешті раз заімпонуємо чужим.

І будують.

Плян будинку робить хтось із найближчої родини директора, голови надзірної ради, або такий сам директор чи голова. Весь народ жде нетерпеливо кінця будови. Цілі товпи патріотично настроєних громадян вистоюють під будівлею, оглядають, радять, розпитують.

— А на що ви такі підсіння даєте?

— Як нащо! Приїде хтось возом з провінції, то де заїде?

— А що це за стиль пане надінжинір?

— Це... Наш... Полтавсько-сецесійний з домішкою гуцульсько-готицького барока.

— Вибачте... Чи головного входу не буде?

— Як жеж ні. А ось перед вашим носом.

— Отсі дверцята?!

— Мій пане. Ми не є гохштаплєри. Нам не треба панських входів, мармурових сходів і т. п.

— А вестібуль буде?

— Пощо?! Ми на такий натовп не числимо.

Врешті, коли дім готовий, то аж тоді всі бачать, що він ані не репрезентаційний, ані видний. В підсіння ніодна фіра не заїджає, а хто прийде — пів години шукає входу. Одним словом менше більше так як у „домі ім. Лисенка“ у Львові...

Але скаже хтось: Це було так давніше. Нині не ті часи, не ті люди. Ми за той час богато дечого навчилися.

А от наприклад:

Переноситься один банк на нове мешкання. Кільканацять літ надумувався, врешті вирішив що треба.

Заки перенесеться мусить, ясна річ, пристосувати домівку. Коротко: перевести реконструкцію.

Люди стають і подивляють. Дехто питає:

— Це справді має бути на банк?

— А ви як думали, на кримінал?

— Воно на те друге більше похоже. Такі страшні штаби в вікнах...

— Страшні! Але сильні. Нам про красу не йде.

— Деж буде вхід?

— З заду від подвіря.

— Чому?

— Добродію, ви хіба з неба впали. Прийде яка демонстрація, заки замкнемо вхід, демонстранти вже в середині...

— Як схочуть залізти до середини, то й вікном залізуть.

— Зараз чути, що ви не банковець. Вікном не посміють.

Врешті реконструкція закінчена.

Парадний вхід до банку міститься: коридором просто, потім на ліво, потім на право, потім знову на ліво і... вже вхід!

Над входом вивіска: гарна, широка а передовсім довга. Так довга, що половина назви банку ще на стіні, а половина вже в повітрі.

Біля парадного входу двері до пивниці з права, а смітярка з ліва. Мабуть для симетрії.

Хоч дехто каже, що цього вимагає своєрідний стиль.

А мені здається, що це тому, що ми скромні, що ми не любимо блищати.

Ні одягом, ні формою, ні словом, ні думкою.

Далі все — тим останнім...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Зміна прізвищ.** Небавком вийде новий польський закон, що дозволить лекше зміняти громадянам прізвища. Особи, що мають прізвища смішні не будуть потрібувати в проханні подавати ніяких мотивів, чому хотять його змінити. Незаможні зможуть бути звільнені від оплати та стемплів; нині така оплата коштує 220 зол. Влада зможе відмовити зміну прізвища, коли хтось вибере собі прізвище історичне, дуже відоме та популярне.

— **Злодії у Львові.** Чотирьох львівських бандитів дістало від 3 до 6 міс. вязниці за ріжні „гостинні виступи“. — Арештували префосійного злодія зі Самбірщини І. Ваніка, якого обвинувачують у підстріленні поліцая Беля в Перемишлі. — У центрі міста біля готелю Жоржа зловили вечором злодія, який лазив по дахах, перекинув

шин на стрихах кілька куфрів з біллям. — До V-ої гімназії вломався Ярош Авід, що від двох місяців мав в опіці цю школу. — Помер професійний злодій Йосиф Пехура, що недавно вийшов з вязниці; його ранив смертельно один з нічних сторожів у власній обороні.

— **Про неморальні фільми.** Один із наших читачів пересилає нам статтю з докорами на адресу одного з кін, що воно виставляє кримінальну авантюру, з якої можна навчитись як опорожнювати чужі кишені, придумувати ріжні ошуки, тощо. Такі фільми бачить молодь і з них не бере доброго прикладу. Зовсім справедливі уваги нашого дописувача торкаються не тільки такої програми і одного кіна. Більшість фільмової продукції не має дуже виховуючих зразків, дарма, що віддавна панує тенденція, щоби закінчення фільми було „добре", „моральне" і „щасливе". Вина тут не власників кін, які часто не знають, який є зміст присланої фільми, а вина школи і родичів, що дозволяють недоліткам, а навіть дітям ходити до кіна на щонебудь. Перед війною, коли шкільна молодь мала т. зв. мундурки, власники кін могли її не пускати до середини, коли був такий розказ шкільної влади. Нині важко відріжнити гімназиста від свобідного чоловіка. Кіно стало не від нині одним із найбільше привабливих огнищ для молоді. Боротись із цим можна лише в той спосіб, щоби шкільна влада подбала про два-три кіна в місті з програмою виключно для молоді. А до цього часу родичі та педагоги повинні не дозволяти дітворі оглядати картини, що є багато гірші від злодійських штукарств!

— **Ріжні вістки.** У Познані зїхались власники ресторанів, барів і столичних „сніданкових" льокалів з усієї Польщі, щоби нарадитись над своїми клопотами. — В Антверпені вилетіла в воздух фабрика вибухових матеріялів. — У південній Японії почалась епідемія сплячки, на яку недужає денно 20 осіб, з чого 10 вмирає; причиною мають бути страшні спеки. — За один місяць сконфіскували у Польщі на 300.000 зол. контрабанди сталевих виробів, на 200.000 тютюну і на 300.000 парфуми, що йшли з Німеччини. — У Колюмбусі (Спол. Держави) згинув на електричнім кріслі відомий міський ветеринар д-р Снук, засуджений за отроєння своєї любки. — Мадярський філянтроп граф Семсей записав запас 300 міліграм радіюма вартости 300.000 пенго інститутові для дослідів рака. — Помер 80-літній австрійський маляр Карль Майр-Грац. — Згорів англійський королівський замок у Люльворт, що мав 500 літ.

— **Обід у Газі.** Голяндська королева приймала офіціяльним обідом чужинних делегатів, що приїхали в Гагу сварити між собою і годити посварені держави. На обіді було 80 осіб за 8 столами. Обід складався з 8 страв і десеру. З назв цих страв придуманих віддавна штудерно французькими куховарами нелегко розібрати їх внутрішній зміст. Зупа з огляду на традицію на голяндськім дворі називалася „зупа Петра Великого". Донька царя Павла I. була жінкою короля нідерляндського. Був на обіді і російський каяяр. На жаль, на кожну страву гості мали лише 5 і пів хвилин часу; за годину треба було попробувати всього. Члени робітничого англійського уряду брали вперше участь у королівськім обіді на чужині. Пані Сновден була одягнена як королева; сукня і сапянці були переткані срібними нитками, на шиї мала дорогоцінні перли, на голові бриліянти, а на плечах китайський шаль. Бріян сидів поруч голяндської королевої.

— **Цікавий автор.** Арештований італієць Канелля, якого одні признають як професора університету, а другі впевняють, що це злочинець Брунері, друкар, рішив у вязниці написати книжку про своє життя. Книжка матиме заголовок „Шукаючи за самим собою".

— **Літак сіваркою.** Зі Сан Франціско приходить звістка, що плянтатори ринжу в Каліфорії вжили перший раз літаків як механічних сіварок. Засіяння було дуже добре.

— **Мілюни на поправу краси.** Англійська статистика стверджує, що Велика Британія видає тижнево 4 міл. фунтів на косметики. Скільки жінок (а може й мущин) уживає пудру, найкращим доказом є факт, що тільки одна фірма виробляє тижнево тонну пудру. Німеччина експортує до Англії більш 170 тонн косметиків річно. Америка видає на косметики ще більше як Англія: 35 і пів міл. фунтів річно. Усі ці фунти в грошах і в вазі йдуть на обличчя жіноцтва!

— **Згукова фільма в церкві.** Недалеко від Міляно, в монастирі св. Франціска, крутили недавно згукову фільму з супроводі церковних хорів і органів. У фільмі брали участь черці і фахові кінові артисти з метою познайомити малі церкви, як виглядає справжня католицька церковна церемонія.

— **Дотеп чи „випадок" сатирика.** Бельгійська газета „Етуаль Бельж" пускає в світ сенсацію, яку неодин прочитає з повною усмішкою на обличчі: Бернард Шов, великий драматург і сатирик... закоханий! Сімдесятка поза ним, але він зустрів американську красуню Едму Петерс. Не якунебудь, а патентовану конкурсовою нагородою як типова представниця американської краси. Вона з Міямі, на Фльориді. Побачивши Шова, сказала вона: „Він молодий, чарівний. Нема більше захоплюючого мущини". А Шов відповів, що він у ній закоханий, від першого погляду. І то так, що про це почув світ. Тепер не лише красуня, а весь світ разом із нею думає над тим, чи це правда. Бо досить Шов сміявся зі світа та жінок; пора, щоби світ і жінки почали сміятись із нього.

— **Справлення помилок.** В недільному „Ділі" (ч. 194) зайшло знову кілька прикрих помилок, з яких деякі справляємо. Так у передовій статті, в четвертому відступі (2-е речення), зложено помилково: „занотовано наново спілку держав", замість: **„змонтовано"**. В пятому відступі (3-є речення) пропущено слово „французько"; має бути: „англійсько-**французько**-німецько-італійсько-бельгійське порозуміння". — В заголовку статті „Замітки і відгуки" перекручено слово „санаційні" на „сензаційні". Цей заголовок має виглядати так: „Чим радуються **санаційні** органи?". Інших, менше важних помилок не наводимо.

— **Кращим, ніж льотерія,** є обезпечення свого життя для добра рідні, бо на цьому Ви мусите в кождому випадку виграти. Або тішитесь довгим віком або маєте потіху, що Ваші найблищі забезпечені на випадок Вашої смерти. Тому обезпечуйте свою рідню в Товаристві „Карпатія" Львів, Руська 18. 399 2-?

— **Під проводом Їх Ексцеленції Митрополита** відбудуться духовні вправи (реколекції) для священників, в гр. кат. Духовній Семинарії у Львові вул. Коперника 36, в днях 10. до 14. вересня 1929. Перша наука второк 10 вересня вечір о год. 8., спільне св. Причастіє 14. Постіль належить взяти з собою. Ціле удержання 24 зол. Зголошення приймає Ректорат Духовної Семинарії. 411 1-3

В обороні літературного імени.

Заява В. Лукича-Левицького.

У філядельфійських „Епархіяльних вістях" появилась перед двома рожами стаття *В. Лукича* під заг. *„Іван Франко. Кілька споґадів і кілька вдоґадів його сучасника і співробітника"*. Ця стаття вийшла відтак в р. 1927 у Філядельфії з друкарні при Сирітськім домі окремою брошурою (Стор. 19 у 8-ці), де на заголовку і при самому кінці як автор надрукований: В. Лукич. З огляду на те, що я здавен-давна у своїх писаннях чи у виданнях, які виходили під моєю редакцією або яких друкованням я займався, уживав цього псевдоніму і який є загально знаний, через що навіть з дуже поважної сторони запитувано мене, чи згадана стаття вийшла від мене, уважаю подібним заявити, що я не є автором згаданої статті і навіть до року 1928 не знав, що вона появилася. З цією заявою здержувався я до часу, коли зможу роздобути статтю та її перечитати. Це вдалося мені аж тепер завдяки Вп. Волод. Дорошенкови, від котрого я одержав цю брошуру. З переднього слова до неї: „Від Редакції" виходить, що цю статтю переслав автор спершу не до „Епархіяльних вістей", а до якогось іншого органу з тим, що як він її не надружує, то позволяє її надрукувати „де можливо", причім дав дозвіл підписати його, як дотичне видавництво вважатиме за відповідне: „або псевдонімом або і повним іменем і назвиском". Користаючи з цього уповажнення, редакція „Епархіяльних вістей" заявляє від себе: „Беручи під увагу розагітування загалу демагогами, уважаємо вказаним, не наражувати Вп. Автора на неприємности й містимо його працю під псевдонімом". Авторови редакція зробила прислугу, але підписуючи моїм псевдонімом його статтю, наразила на неприємність мене, довголітнього, бо від 1875 р. до 1916 р., товариша і приятеля Івана Франка, що високо цінив його твори, працю і заслуги для української науки і письменства, і до якого сам Іван Франко відносився завсіди з щирою приязню і симпатією. Читач згаданої брошури не може навіть підозрівати мене в її авторстві, бо на стор. 15. автор пише про себе: „...десь у 1905 чи 1906 році, не памятаю вже, я видавав „Молоду Україну" ще молодим студентом", — а підписаний в рр. 1905 чи 1906 не був „студентом", бо ще в 1882 р. іменовано мене судовим авскультантом.

Мій псевдонім і моє правдиве назвище має якесь „щастя"; не тільки в Америці користуються ним, але перед роком надруковано в „Ділі" кореспонденції з Парижа з підписом: В. Левицький". Не потребую хіба заявляти, що я не є їх автором.

Василь Лукич — Володимир Левицький.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!
ВЕЛИКА ПОСЕЗОНОВА **ПРОДАЖА ВЗУТТЯ**
краєвого й заграничного по значно зниженій цінах
Першорядне шкіряне взуття від **12·– зол. почавши.**
Б. КРІШЕР 407 ТОВАРОВИЙ ДІМ 1—2 **Львів, Казимірівська 10.**

Дописи.

З НАД ЗБРУЧА. *(Фестин у Скалі).* Дня 4-го серпня ц. р. відбувся в Скалі польський фестин при співучасти відділів війська (К. О. П.). Тому, що в фестині ніхто не брав ні з українців ні з жидів участи, польські жовніри напастували по дорозі прохожих людей з бльочками для куповання білетів вступу зовсім поза районом, де відбувався сам фестин. Прохожі відказувалися від купна в цей спосіб білетів вступу і з тої причини прийшло до словної перепалки між капралем і одним хлопцем. Згаданий капраль пішов на фестинову площу і маючи відповідний наказ від поручника, забрав з собою жовнірів і пішов у місто шукати за хлопцем, з яким сперечався, а здогонивши його в місті, зачав до безтями бити. Прохожі, свідки побоїв взяли в оборону невинного хлопця, при чім повстала загальна сумотоха зі стріляниям жовнірами з крісів. В наслідку вийшло з сумотохи трьох поранених хлопців. Побитих Романа Боднарука і Михайла Яцишина запровадили жовніри до касарні, примістили в якійсь кімнаті з двома малими шибками, затикали ці шибки мішком, щоб не було видно і хто лише з жовнірів прийшов, кожний уважав за обовязок бити і штовхати обох притриманих. До касарні не допущено нікого з кревних а їдою а також не допущено висланого родичами побитих місцевого лікаря д-ра Візенталя, щоби дав лікарську поміч побитим. Щойно на другий день пополудні приїхала комісія з Борщева, що взяла місцевого лікаря Шапіру. По списанні протоколів, випущено обох побитих на волю. Оба побиті удалися у вівторок до Борщева до лікаря д-ра Кітнера, який списав протокол лікарських оглядин і передав судові. На інтервенцію громадянина Караїма в часі найбільшого замішання у поручника Фішера, що був на фестиновій площі, поручник Фішер заявив: „Я далем розказ жолнєжом, я за ніх одповядам". Родичі побитих хотіли телефонувати до староства в Борщеві, однак почтова урядничка Фішерова, жінка поручника К. О. П. заявила, що телефон не функціонує, бо зіпсутий.

БУЧАЧ. *(Літературно - мистецький вечір).* В Бучачі обєднався гурток молодих людей, що пробують свого пера і кладуть несміливо перші кроки на літературному полі. Вони влаштували в дні 25. серпня ц. р. свій перший літературно-мистецький вечір, що пройшов надзвичайно гарно. На вечорі читано виключно літературні твори місцевих авторів, які перетикувано музичними творами. Вечір отворив о. В. Мельник (Лімниченко) короткою промовою, а після того відчитав три свої вірші: „Хто нам храми попалив", „Душе моя" і „До Твоїх ніг". Лімниченко зумів у цих поезіях чудово передати степенування людського болю, а заразом дав зразок особистої і громадянської лірики. Поруч Лімниченка виступали ще в ділянці поезії Ост. Самсоненко і Вол. Неділя, а в ділянці прози Вол. Кручко, М. Коропченко і Б. Журавель. Дехто з них подав гарні надії на будуче, але в загальному всім їм треба ще багато попрацювати над собою, аби їх твори представляли справді мистецьку вартість. Частину програми заповнили комічні монольоги Дереша, в яких порушено справи з часу творення Української Держави й сучасне наше положення. Багато місця присвячено в них особливо Бучачеві. Щоб розбудити серед публики ширший інтерес до української літератури, відчитано (правда, досить слабий) реферат п. з. „Нова українська муза", в якому змальовано часи від першого виступу М. Вороного до нинішних днів. У музичній частині звернув на себе увагу гарною технікою і ніжністю виконання скрипкового соля п. В. Жилавий. З численности гостей можна додуматися, що бучацька інтелігенція ставиться дуже тепло і прихильно до літературної творчости своїх синів і наділяє їх великими симпатіями. На закінчення насувається одне настирливе питання: Чи не могліб і по інших наших повітових містах зорганізуватися, як у Бучачі, письменницькі гуртки, які час до часу пробувалиб своїх сил у прилюдних виступах?

ПІДГАЙЦІ. *(Кому у нас віддано будову Народнього Дому).* Яке слабе у нас почуття самопошани й національної гідности, нехай послужить такий приклад: В Підгайцях будується великий Народній Дім. Акція будови спочиває в руках виділу філії „Просвіти". До виконання робіт при тій будові зголосились ріжні підприємці і виділ філії „Просвіти" на своїому засіданні ухвалив приняти оферту одного з наших людей, якого візвав, щоби приїхав до списання

умови. Зі своєї сторони виділ поставив йому ріжні вимоги. Дотичний оферент (Дмитро Чернихівський з Маріямполя і Йосиф Геваніцький з Ходорова) доповнив усі вимоги і негайно приїтав до списання умови. Але в міжчасі знайшлися там такі люди, що цілу справу перевернули горі дном і будову нашої святині, Українського Народнього Дому, віддали мазурові Шарінгерові. Робітники також мазури — тоді, коли наші люди не мають за що зачіпити рук.... Цікаво, чи в теперішніх часах знайдеться хоч один випадок, де українцеві відданоб будову польського „Сокола" чи „Дому Людового"? — *Інжинір.*

ТРУСКАВЕЦЬ. (Z uwagi na spokój kuracjuszy...). Кружок Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар" у Трускавці задумав устроїти в дні 18. серпня ц. р. фестин на площі „Городище" в Трускавці, але староство в Дрогобичі письмом з дня 17. серпня 1929 р. чспр. 600/Zgr. I. e. відмовило на урядження такого фестину словами: Prośby wniesionej o udzielenie zezwolenia na urządzenie festynu na tłoce zwanej „Horodyszcze" w obrębie zdrojowiska Truskawiec nie uwzględniam z uwagi na spokój kuracjuszy". А тимчасом громадська голока, на якій мав відбутись фестин, віддаленна около $1^1/_2$ кільометра від центра купелевого заведення, ну — і „kuracjusze" також не дикі люди, щоб могли занепокоїтись українським фестином. Слід зазначити, що староство в Дрогобичі не відмовляє зовсім дозволу на фестини навіть у самім парку купелевого заведення, але тільки товариствам польським і жидівським. Саме в першій половині серпня ц. р. відбувся в тім парку фестин „TSL." і огляд на спокій куращійних гостей не мав тут приноровлення. Попередньо українці уряджували без ніяких перешкод фестини на толоці близько самого джерела „Нафтусі", а теперь заказується не лише згаданому т-ву, але й іншим українським товариствам відбувати фестини і то не тільки біля „Нафтусі", але навіть дал-ко від купелевого заведення, себто на толоці „Городище". При цій нагоді варто ще згадати, що в місяці серпні ц. р. (4. і 18.) відбулися у нас вечорі української пісні і танка, заходом співацького т-ва „Сурма" в Трускавці, з яких чистий дохід т-ва „Сурма" призначило на освітню ціль. Тимчасом „Здройова Комісія", не зважаючи на внесені прохання про звільнення від оплат, не признає того звільнення і домагається оплати по 20 зол. від вечора. Оплати ці стягає урядовець тої комісії п. Кребс, який є дуже „спренжистий", бо урядує не лиш днем але також і нічю. На доказ цього нехай послужить факт, що по концерті з 18. на 19. ц. м. в годині 2 в ночі напав згаданий п. Кребс на диріґента „Сурми" і домагався категорично оплати, а коли він відмовив йому з огляду на невідповідну пору для полагоджування таких справ і до того ще на вулиці, п. Кребс грозив йому в піднесеному тоні донесенням до староства. Звертаємо на ці аномалії в Трускавці увагу компетентних чинників.

Свій.

БАЛИГОРОД. (Концерт сяніцького хору під управою д-ра Блавацького). Дня 25/8 ц. р. загостив до Балигороду хор філії „Просвіти" з Сянока під дир. д-ра Блавацького і дав концерт українських пісень з такою програмою: 1) Щедрий вечір, Ой зійшла, Заспівали янголи; 2) Ой пряду, Три шляхи, Віддала мене, Женчичок; 3) Чого мені тяжко, Стрілецькі пісні, Засяло сонце; 4) Бандура. Сала Народнього Дому була битком заповнена як своїми, так і жидами й поляками. Хор співав чудово і публика була так перенята, що він був змушений майже кожну пісню повторяти. В склад хору входило 4 священників (о. Гентиш з Загіря, о. Менціньский з Новоселець і оо. Філяс та Лехицький з Сянока), п. Новицький з Сянока й інші, а з жінок п-і Налесник Наталія, жінка адв. канд. з Кросна і зрештою самі пані з Сянока. Вишколення хору просто знамените, а те, що він не є чисто місцевий, тільки збираний, вказує найкраще, скільки то праці мусів вложити у нього адв. д-р Блавацький. Честь і слава д-ру Блавацькому і тим членам хору, що не жалували труду і праці та піднесли на дусі і нашу закутину.

Михайло Заньків,
канд. адв.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 2-го вересня, г. 7·30 веч. „Тоска". Гостинний виступ М. Голинського.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 2-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Гріх Інгі".
Кольосей: „Темна справа" і „Примхи міціонерки".
Лев: „Самсон і Даліля".
Люна: „Побратимство крови".
Мярусенька: „Зузя Саксофоністка".
Оаза: „В проклятому домі".
Палляс: „Дикий чоловік" і „Розвідка".
Пан: „Свята брехня".
Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".
Фатаморгана: „Потоптаний квіт".
Химера: „Післявоєнний мущина".
Утіха: „Пат і Паташон, як пасажири на осліп.

Програма радіо.

Понеділок 2-го.

Варшава (1411,7). 16·40 Ґрамоф. музика. 20·30 Міжнародній концерт.
Познань (334,8). 18·20 Оперові арії.
Вильно (385). 18·00 Популярна музика.
Гельсінгсфорс (221,4) 18·45 Мадирська і словен. музика.
Ляйпціґ (259). 20·00 Військова орхестра.
Талін (296). 18·30 Мандолінова орх.
Льондон (356,5). 13·00 Готедева музика. 19·45 Квінтет Паркінґтон.
Штутґарт (360). 20·00 Камерний концерт.
Берн (405). 20·30 Кармен.
Берлін (418). 19·30 Джезбенд на двох фортеп.
Стокгольм (436). 20·30 Солісти.
Рим (441). 21·00 Легка музика.
Прага (487). 16·55 Популярн. концерт.
Мілянo (501). 17·00 Джезбенд.
Відень (516,3). 20·00 Камерний концерт. 20·30 Міжнародній концерт.
Мюнхен (533) 20·00 Шуманівський концерт.
Будапешт (550). 22·20 Циганська капеля.
Київ (800). 16·30 Камерний концерт.
Москва (825). 15·30 Музика до танців.
Ленінґрад (1000) 19·00 Симфонічний концерт.
Харків (1304). 17·00 Камерний концерт.
Париж (1725). 21·15 Мурнинські пісні.

Вівторок 3-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Популярний концерт. 20·30 Оперетк. музика.
Познань (20·30) Фортепян. концерт.
Гельсінгсфорс (221,4) 19·00 Фінські пісні.
Мюнхен (533). 18·00 Фортепян. лірика.
Бреслява (253) 19·05 Пісні ріжних народів.
Ляйпціґ (259) 20·00 Симфонічна орхестра.
Талін (296) 17·00 Вечір Ґріґа.
Брно (341,7) 19·05 Орхестра (Чайковский).
Льондон (057,3) 18·45 Квартет смичк. 19·45 Російські пісні.
Франкфурт (390). 21·30 Камерний концерт.
Берн (403). 20·30 Орхестра з „Бурсалю".
Берлін (418). 19·00 Скрипка. 20·15 Орхестра.
Рим (441) 21·00 „Севільський цирульник".
Прага (487). 20·05 Вагневіяський вечір.
Мілянo (501). 17·00 Концерт. 23·00 Джезбенд.
Відень (516,3). 20·05 Симфон. орхестра.
Будапешт (550). 19·30 Циганська орхестра.
Київ (800). 17·00 Клюбовий концерт.
Москва (825). 15·30 Европейська музика.
Харків (1304). 16·00 Діточий концерт.
Ленінґрад (1000). 19·20 Дута орхестра.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 30—?
Яворів, вівторок 3.IX.
Камінка Струмилова, середа 4.IX.
Радехів, четвер 5.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Калуш, вівторок 3.IX.
Галич. середа 4.IX.
Болшівці, четвер 5.IX. 228 14—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 26—?
Вишневець:
Вівторок, 3.IX. „Осінні маневри".
Середа, 4.IX. „Пташник з Тиролю".
Четвер, 5.IX. „Чесна Сузанна".
Пятниця, 6.IX. „Барон циганів".
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри".
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кремінець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться невідклично у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конґресовий Комітет. 63 5—6

Філіям „Просвіти" до відома: Речинець зголошування учасників Освітнього Конґресу продовжується до дня 15. вересня н. р. (як це подає обіжник ч. 3503/29). Між учасниками, представниками філій мусить бути обовязково бодай один селянин або робітник (освітник). По цьому речинці зголошень приймались не буде і ніяка філія більше карт вступу не дістане. — **Конґресовий Комітет.**

Позір! Руханкове Товариство „Сокіл-Батько" повідомляє, що Руханкові вправи в Товаристві зачинаються з днем 2. вересня 1929 року в такім порядку: Членки, вівторок-пятниця год. 8—9 веч. Члениці, вівторок-пятниця год. 7—8 веч. Члениці II. ч. неділя год. 7—8 веч. Ремісничa молодь, понеділок-середа год. 7—8 веч. Старші учасники, вівторок-субота 6—7 веч. Старші учасники, вівторок-субота год. 5—6 веч. Молодші учасники, вівторок-четвер год. 4—5 веч. Молодші учасниці, середа-субота год. 4—5 веч. — Вправи відбуватимуться під проводом фахових провідників і лікарським наглядом. Приймає виписи й уділює всяких інформацій канцелярія „Сокола-Батька" при вул. Руській ч. 20. (Дім „Дністра" в подвірю) від год. 8—2 передполуднем і від год. 7—9 вечером. Оплата за руханку виносить 0·50 зол. місячно. Незаможні можуть бути звільнені від оплати. В міру потреби будуть отворені ще инші відділи. — Руханкою кріпім свої сили! Гаразд! — **Старшина „Сокола-Батька".** 406 1—2

Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Рогатині відбудуться в суботу, дня 14. вересня ц. р. о год. 2 попол. в будинку української гімназії зі слідуючим дневним порядком: 1) Відкриття Загальних Зборів, 2) Відчитання протоколу з послідніх Загальних Зборів, 3) Звідомлення Старшини й Контрольної Комісії та уділення абсолюторії уступаючій Старшині, 4) Вибір нової Старшини, Контрольної Комісії та делеґатів на Заг. Зїзд „Р. Ш.", 5) Внесення й запити. — На випадок неприявности потрібної кількости членів, Загальні Збори відбудуться о годину пізніше без огляду на кількість приявних членів. Чинні Кружки „Р. Ш." в повіті мають право висилати на Заг. Збори по одному делеґатови. — **Старшина.** 405 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків діт з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 28-?

ВІД ТИСЯЧПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ домів вільні з городами, біля трамваю продам. — Ігнат, вул. Куркова 24. Львів. 409 1—3

ПРИЙМУ дві панночки на станцію. Сонячний покій з фортепіяном. — Е. П. Львів, вул. Виспянського ч. 11/I п. 408 1—2

ПРИЙМУ львівського хлопця з укінченою 7. клясою до науки механічного ремесла. — Ломага, вул. Сенкевича ч. 9. 402 2—3

ПОТРІБНИЙ громадський секретар в одним з провінціональних наших місточок, кваліфікований, свідомий українець. — Зголошуватися письменно або устно в Адміністрації „Діла" під Д. Д. 283 3—3

ПАРЦЕЛЯЦІЯ — подільська земля (чорнозем) в дуже догідним положенню, по уміркованій ціні в сплатах після умови, негайно до набуття. — Зголошення та запити про ближші інформації і услівя слати під „Подільська земля", до нашої Адміністрації. 384 3—3

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Доротаум Льва Сапіги** 33. телеф 15·01. 44 5—?

ПРИЙМУ на станцію 2 панночки з ліпшого дому. Родинна опіка. — Інжинірова Пйотровська, Львів, вул. Гофмана ч. 14. 386 1—?

ПРИЙМУ на станцію учеників. Добрий харч, родинна опіка, гімназія близько. Вул. св. Терези 2 б. II. поверх. Рудницький. 367 2—3

ДРОВА замовляйте тільки в українському Т-ві **„УНА"** в Дрогобичі. Ціни гуртові. 272 б 3—3

ПЛАТИМО високі ціни за золото бриллянти і перли Добровольскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2 — Оцінка безплатно. 190 28—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

зол. 6·50	ГОДИННИК ANCRE	зол. 6·50

швайцарський з гарантією тільки у
Б. ГРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, Сикстуська 4.

ПОЗІР! ПОЗІР!
До шановних відбірців цукорків і помадок
ФОРТУНИ НОВОЇ
в П буднім склепі при вул. Руській ч. 1. — звертаюся отсим з просьбою — купувати ці вироби у мене.

Маю всі сорти і мій склеп є лише кілька кроків віддаленний від буднього склепу „Фортуни Нової".

Громадяне міста Львова! Не поширяйте чужих, а підтримуйте лише своїх промисловців і своїх купців!

ІВАН ДЕЙНЕКА
394 2—2 **вул. Руська, ч. 1.**

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00
245 11—22

ПЕРШОРЯДНА УКРАЇНСЬКА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
МИХАЙЛА СТЕЦЯ
абсольвента заграничного краю
виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро.
ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА ВИГОТОВЛЯЮ РЕВЕРЕНДИ, ПАПСТИКИ, ПЛАЩІ, КОЛПАКИ і ПОКРИТТЯ НА ФУТРА
349 **по найновішим взірцям.** 2—?
Адреса:
ЛЬВІВ, вул. ЗЕЛЕНА, ч. 31.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 38.

Ч. 196 (11.487). Львів, середа 4. вересня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Політика відокремлювання".

II

Львів, 3. вересня 1929.

Далі спиняється воєвода Дунін Борковський на характеристиці польської політики супроти українців в перших сімох літах польської незалежности. Отже польська політика сімох перших літ була, на його думку, політикою відокремлювання від українців. В тім часі удавано, що українців не помічається так, немов би вони не жили у Сх. Галичині. Країну, що мала понад сотню мешканців на квадратовий кільометр, вважали за здатну до рільничої кольонізації. Правда, пізніше цю політику понехано тому, що відємні її наслідки не дали довго на себе чекати. Нужда давних і новоприбувших мешканців, ненависть перших до других були одиноким наслідком такої політики. Натомісць не зроблено нічого, щобн краще використати природне багатство краю і скріпити його піднесенням рільного промислу. Бож ясно, що коли хочеться спровадити нову людність до краю, то муситься для неї винайти нові джерела прибутку, які досі не були використані.

Спиняючись на законі про мову, автор каже, що її тенденцією була утраквізація шкіл, на яку загал населення радо годився, визнаючи потребу знання польської й української мови в письмі й слові. Сам автор не вірить, щоби утраквізація могла витримати наукову критику, але всеж цей закон пережив травневий переворот і обовязує досі. Зате тодішній шкільний закон вийшов „з іншого духа" ніж тодішня польська практика. І хоч автор з цим законом особисто не погоджується, то всеж признає добрі його сторінки також як добрі сторінки тієї частини закону про мову, яка не дістала виконавчого розпорядку. Шкільний закон був роблений радше для заграниці, на ефект, ніж для введення його в життя. Бо як що його ввелиб направду у життя, то українська проблема в Польщі булаб нині виглядала зовсім інакше. З чисто чуттевої політики, — продовжує Борковський, — засадою якої було робити довкруги себе населення незадоволеним і нещасливим, панувати над ним на злість, саме тому, що воно цего не хоче, перейшли щойно потравневі уряди направду до політики більше побудованої на розумі. Навіть дискусія, що велася на ті теми перед травневим переворотом, була дуже симптоматичною для того часу, бо ставила справу в таку площину: чи Польща має бути національною державою чи державою національностей.

Але для автора є ясне, що про те, якою має бути держава, рішає фактичний стан, національна статистика на його просторі. Держава є державою передовсім цього населення, яке творить у ній більшість. Одначе для тих, які починали таку дискусію, важним було те, щоби доказати, що держава повинна опікуватися передовсім горожанами, приналежними до національної більшости в державі, лишаючи решту населення поза своїми межами і щонайбільше пробуючи те населення асимілювати національно при допомозі секатур і насильств. Хіба зрозуміло — конклюдує автор — до якої міри небезпечною є така політика на території, де є інша більшість ніж національна більшість цілої держави.

З українського боку мало впасти недавно слово про те, що травневий переворот був спричинений похибками національної політики. Воєвода Борковський не погоджується з тим і каже, що переворот був спричинений похибками парляментарної політики. І тому то процес уздоровлювання польської національної політики, що почався на деякий час перед травневою революцією, коли мати на увазі банкрутство попередньої політики, доконується дуже повільним, еволюційним темпом і не має нічого спільного з нагальним і наглим зірванням з розпустою польського парляментарного життя. Але попри те сильно ділають у теперішній польській національній політиці ретардуючі моменти, що мають своє джерело в поняттях, від яких не вільні навіть люди, що нічого спільного з давньою політикою відокремлювання не мали. Найважнішими з тих моментів є віра в угоду, віра в спасенний вплив товариського співжиття з українцями, а далі віра в новий настрій і накінець бездумне і невідповідальне побоювання, щоби в очах польських ультранародовців (національних польських шовіністів) не видатись за мало патріотичними, оскільки не буде ходитися на паску їхньої простолінійности, що втягає польську державу, як не зараз, то в дальшій перспективі в катастрофу. Накінець останнім моментом, що може ретардувати продуману акцію є рештки чуттевої ідеольогії, що вимагає вдячности за добро, яке роблять поляки, то знов помсти за зло, якого зазнали поляки, або знов переконання, що великодушність дасть овочі вдячности і т. д.

Польська національна політика, на думку Борковського, має бути наскрізь розумовою, бо її ведеться для польської держави, отже треба її вести в польським інтересі і тим самим не можна за неї вимагати вдячности, ні не можна її уживати як засобу для заспокоювання мстивости, ні не можна робити великодушних жестів, рахуючи на вдячність.

Тепер стає модною державна асиміляція при допомозі товариського співжиття. Колись співжиттям засимільовано всю українську шляхту, спершу державно, а потім і національно, хоч що правда було це в часах, коли національна проблема не відгравала такої ролі як тепер. Нема сумніву, що в наших часах свого роду зближення на підкладі співжиття виявляли деякі соціялістичні польсько-українські групи перед війною, а поза тим існувало подібне зближення між деякими великими землевласниками і священиками та селянами. Можливо, що таке співжиття довелоб з часом до державної асиміляції. Але можна твердити і протилежне, а саме, що незаперечне зближення між селянами обох національностей веде часто супроти чисельної більшости українців і при культурній рівности до національної асиміляції поляків українцями, а навіть до деякого зневохочення засимільованих до держави, що є остільки дивним, що селянин засадничо є дуже державним. Отже, ця зброя — робить висновки автор — є радше обосічною і пригадує хіба на фліят, а не на правдиве зведення.

Перед радянсько-китайською згодою?

Посередництво німецького посла Дірксена.

Літвінов повідомив німецького посла Дірксена, що радянський уряд готовий прийняти пропозицію китайського уряду щодо підписання декларації про полагодження конфлікту, але при тій умові, що в цій декларації будуть зроблені деякі поправки. Рівночасно Літвінов доручив Дірксенові свій проєкт радянсько-китайської декларації.

Коли Літвінов передавав Дірксенові свій проєкт декларації, то заявив, що радянський уряд не бачить ніяких підстав для іменування нового директора та заступника директора східно-китайської залізниці, як цього домагається китайський проєкт декларації. Одначе якби китайський уряд схотів взяти на себе відповідальність за порушення інтернаціональних умов та іменував нового директора, то народній комісаріят закордонних справ, вірний політиці миру, піде на зустріч бажанням китайського уряду.

З Пекіна повідомляють, що на випадок одержання від радянського уряду згоди на обговорення способу розвязання конфлікту, нанкінський уряд зробить більшовикам пропозицію про призначення на 12. вересня китайсько-радянської конференції в Харбіні.

Посередництво Японії між Рад. Союзом і Китаєм.

Телеграфічна агенція Індопасифік повідомляє, що японський міністр закордонних справ Шідехара виробив проєкт компромісового розвязання радянсько-китайського конфлікту в справі східньо-китайської залізниці. По отриманні згоди китайського уряду японський міністр передасть свій проєкт радянському послові, щоби той переслав його до Москви.

Нещастя ніхто передбачити не може,

але кожна розумна людина може йому запобігти і тому обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

Львів, вул. Руська ч. 20.

Конґрес нац. меншостей Европи.

(Допис з Женеви.)

Женева, 29. серпня 1929.

Дня 26. серпня почався, а 28-го закінчився 5-ий з черги конґрес національних меншостей Европи. В цьогорічному конґресі взяло участь 11 національностей, а саме: українці, каталюнці, німці (з 7-ми держав), жиди (з 6-ти держав), болгари, росіяни, словінці, мадяри, хорвати, литовці (з Польщі) і шведи (з Естонії) — дві останні групи були на конґресі вперше. Білоруси цього року не явилися з технічних причин. Українці були заступлені двома делеґаціями: з західних земель (д-р Дм. Левицький і Дм. Паліїв) і Буковини (сен д-р Залозецький і пос. Кралакія).

Польські меншости й цього року не взяли участи в конґресі, натомість було багато їх обсерваторів та „фахівців" від меншостевих справ з Варшави. Крім того спровадили вони на конґрес посла з ББ. Богуславського, який домагався приняття в члени конґресу як заступник українського населення. Зовсім зрозуміло, що проти допущення п. Бог. в члени виступила дуже різко українська делеґація. Натомість його приняття обстоювали незвичайно запопадливо всі російські делеґації. У висліді довгих нарад президія конґресу не приняла п. Бог. в члени, що викликало замітне поденервування серед польських „фахівців" та спричинило внесення письменного протесту п. Бог., підписаного і росіянами.

При першій точці порядку дня: Ліґа Народів і національні меншини — говорили від українців пос. Паліїв і сен. Залозецький. З приємністю слід зазначити, що цього року обі українські делеґації (в противежности до минулорічного конґресу) виступали однозгідно.

Про всі праці конґресу другим разом.

И. В.

Союз европейскких меншостевих журналістів

Безпосередньо після конґресу нац. меншостей відбувся в Женеві (29. серпня) ініціятивний конґрес меншостевих журналістів. На ньому рішено створити европейський Союз меншостевих журналістів з осідком у Женеві, принято тимчасовий статут та вибрано управу Союза. З українців увійшов до управи ред. Паліїв.

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 28. sierpnia 1929 r. Sąd okręgowy Wydział karny XXIV. we Lwowie w sprawie karnej Pr. 295/29. na posiedzeniu niejawnem dnia 28 sierpnia 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Okręgowego postanawia a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 10 maja 1927 r. poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 45. dokonane dnia 22 sierpnia 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dżo" Nr. 185 z dnia 23 sierpnia 1929 r. z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuł pt „Łycholittia Chołmszczyny", „Nastup na prawosławnt cerkwy" w całości zawiera w sobie znamiona wysłępku z § 300 ust. kar. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Przewodniczący J. Antoniewicz w. r. — Protokulant J. Ortyński w. r.

Za zgodność (підпис нечитний).

Араби проти жидів.

Одноцілий фронт арабів проти жидів.

Віденська преса приносить вісти з Бейруту того змісту, що заворушення в Палестині довели до злуки націоналістів з кількох арабських держав під проводом Ібн Сана.

„Юнайтед Прес" повідомляє, що в Дамаску прийшло до сутичок між поліцією й арабами. Кілька більших арабських відділів перейшло границю Палестини.

З Парижа прийшли вісти, що французькі власти зарядили гостре поготівля французьких військ у Сирії з приводу нових заворушень арабів.

У Льондоні рахуються з тим, що останні рухи арабів у Палестині й Сирії приймають характер справжнього повстання. Ці здогади потверджує факт, що провідником арабського руху в Сирії і Палестині є султан Атрат, який кермував повстанням друзів у Сирії проти Франції.

Протести і заворушення в Єгипті.

З Каїра повідомляють, що націоналістична єгипетська партія порішила на своїому засіданні в пятницю 30. серпня ц. р. вислати до мандатової комісії Ліги Націй телеґраму з протестом проти останніх подій у Палестині. Вістря телеґрами спрямоване проти жидів. Таксамо музулмани-індуси, які мешкають у Єгипті, порішили вислати телеґраму до Ліги Націй з протестом проти сторонничого поведення палестинської адміністрації, яка, на їх думку, підтримує жидів.

З жидівських джерел повідомляють, що в жидівській дільниці в Каїро араби нападають і грабують жидів.

Бої в Палестині.

Одночасно прийшли вісти, що англійський відділ здобув на днях оселю арабів Сурдавір щойно наступом на багнети. Англ. літаки намагаються перепинити на границі Палестини наплив арабів з Сирії.

З Палестини надходять вісти, що араби далі нападають і нищать жидівські кольонії. В Яфеті, столиці Галилеї, араби підпалили в пятницю 30. серпня ц. р. нафтові терени „Англьо-Тіль-Компані". 22 жидів і 10 арабів убито, а понад 60 жидів і стількиж арабів ранених.

Німецька й італійська оцінка конференції в Газі.

Угода в Газі, на думку соціял-демократичного „Форвертсу" дала такі наслідки: 1) план Юнґа став дійсним від 1 вересня: 2) окуповані території будуть звільнені від чужого війська. Звільнення буде скінчене 30 червня 1930 р.; 3) антанта перестала істнувати. Орґан центру (католиків) „Германія" гадає, що план Юнґа є засобом до відновлення територіяльної та фінансової незалежности Німеччини.

В італійських політичних колах гадають, що внаслід гаґської конференції витворив в Европі зовсім нове становище. Преса зазначує, що уряд англійської робітничої партії вертає до традиційної „блискучої ізоляції". Рівночасно поглибилося відчуження між Анґлією та Францією.

Оттакі дрібнички...

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 29. серпня 1929 р.

I.

Про осадників на наших землях пишеться й говориться мало. Навіть занадто мало. І може тому, що, поперше, осадники є недоторкальні, а, подруге, що всі інші, а особливо українці для осадників є дуже „доторкальні"...

— Осадник! — з переляком шепче наш селянин, побачивши цього бенямінчика „кресів", і, сховавши голову в ковнір, здалека його оминає. А коли омине щасливо, зітхає й хреститься. А чому? Дуже просто: бо всі для осадників є „доторкальні". От, наприклад, на весні в одному з наших сіл український хлопець не зійшов своєчасно з дороги і його „доторкнули" ножем так нефортунно, що відправився на той світ. Але радій мо: доторкальними для осадників є не тільки ми, але й поляки. Як не для рук, то бодай для того „хороброго" язика, який одним ударом може людину з ніг збити. Російський „матюк" — це дитяча забавка.

Не тільки звичайні мирні поляки, але іноді й поліцієнти воліють не помічати осадника, коли той після історичного труду баняться. Та найгірше — то панам-дідичам. Коли є рівноуправнення, то чомуб осадник мав ставитися до такого дідича інакше, ніж до нашого селянина? А тому, що поміщики — відома річ — є непатріоти, то й амірґували, що краще мати за сусіда українського гайдамаку, ніж свого рідного осадника. Ясно, що це непатріотично, та поміщики вже давно причислені до непатріотів. Значить, їм уже все одно.

Сказавши собі таке, один з поміщиків заявив, що дасть землю селянам для „уповнорільнення" (виходять на хутори), коли не дадуть йому під бік осадників. Сусідувати з найгіршим гайдамакою — це для дідича рай у порівнянні з сусідством цих братів.

Легко зрозуміти, чому стався такий непатріотичний випадок на нараді в Луцьку, на якій обмірковувалося питання про злиття орґанізацій поміщичих, осадничих і „кулок" рільничих.

Але нехай каже про це недоторкальний „Пшеґл. Волиньскі". Ось його слова (ч. 32):

„Виринуло питання формування спільних зарядів... з боку „земян" впало слівце — бажання поміщиків, щоб майбутній голова нової орґанізації випадково не був зайдою (пшибишем)." „Це сказано було, — додає „Пш. Вол.", — виключно на адресу військового осадництва"... А щож говорити нам, „доторкальним"?"

II.

Кажуть: „просто до неба". Колись я глибоко вірив, що дорога до неба дуже проста й коротка. Та виходить, що помилявся. Холмщаків уже кілька століть ведуть туди, але далеко не просто. Спочатку Володимир Святий, як кажуть, приніс православя, побудував собор у 1001 році й чудотворний образ подарував, вказуючи шлях до Києва. Потім поляки подарували унію й казали, що найкоротший шлях до неба через Берестя.

В 1875 році москалі оголосили, що найближче — через Москву. В 1905 році ті самі москалі сказали холмщакам: йдіть собі, кудою хочете. А ксьондзи запевнили: заведемо, мовляв, найближчою дорогою — через Варшаву. І частина холмщаків пішла за ними. Тепер холмщани сказали собі: гов! щось дуже далеко й дорога занадто тернista.

Як це собі сказали, то зараз побачили біля себе нових провідників до неба: з „костела народового". Особливо вперто веде до неба ксьондз костела народового Анцерович. І як добрий пастир, бере на рамя своє не тільки своїх ближніх-„родаків", але й бувших українців, що на них далеких і кривих стежках погубили деякі дрібнички: мову й свідомість. Щож! Підчас такої довгої мандрівки всяко буває.

Та тут і сталася халепа. Інші провідники загородили дорогу та й гукнули: не туди дорога, ми вас поведемо! Ось і счинилася бійка (за того, хто має холмщака-українця завести до неба. Видно, що бійка була дуже щира, коли польський часопис у Холмі „Зверцядло" (ч. 19.) в статті „За релігійну толеранцію" передає таку розмову з одним холмщаком, який між іншим, каже таке:

„Сьогодні часи (на Холмщині) змінилися, але, видно, остільки, що не *боронять бути* католиком (розумій латинником). Щож робити, коли хто, як наприклад я, без насильства над совістю, католиком залишитися не може? Душею належу до костела народового. Та не хотів би я на старості вдруге пережити переслідування"...

Це слово „вдруге" ясно каже, що говорить б. українець з уніятів чи „упорствуючих".

„Перш за все, — тягне він далі, — ріжні девотки, розаґітовані католицькими ксьондзами-добродіями, не дали б спокою мені, моїй жінці, моїм дітям ані на подвірю, ані на вулиці. А мойого сина напевно викинули б зі школи. Невідомо також, чи не втратив би я посади, а з нею й шматка хліба на старість?"...

Редактор „Звєрцядла" до цього додає: „Я мусів признати цьому громадянинові слушність"...

Це вже не ми, а польський католицький орган каже, що страшні переслідування на Холмщині некатоликів, знущання над ними та їхніми дітьми, терор у вигляді викидання дітей зі шкіл, усовування з посад і т. д. — це не вигадки, а факт. І коли це робиться у відношенні до поляків народового костела, то чи можна дивуватися, що православна церква в Павловичах була розібрана в білий день, що була вже спроба розбирати церкву в Крилові й т. д.? Такі то стежки холмщаків до неба.

Я добре знаю часи унії на Холмщині та часи її касування, що й змалював у деякій мірі у збірці оповідань „Вівці й пастирі". Але те, що тепер діється на Холмщині перевищує навіть страхіття холмщини

III.

Нас весь час лають: ундо-радикально-петлюро-фашисти і т. д. і т. д. Лають сельробівці — правиця й єдність. А коли лають, то не є нашими ні приятелями, ні компаніонами, ні навіть добрими братами.

Але є вони людьми, але є вони аборигенами нашої землі, громадянами, для яких повинна

Ц-р ДАНКЕН Л. ФІЦВІЛІЄМС.

Сонце лікарем.

Коли спитаємо, що лічить недугу, то найпростіша відповідь є: сонце. Сонце-лікар проникає в кожний закуток на цілій поверхні землі й приносить зі собою більше здоровля, як усі найкращі лікарі. Коли хочемо довідатися, як це сонце робить, то мусимо собі усвідомити, що воно висилає проміння, яке переходить через 149 міліонів км. порожнечі й доходить до нашої атмосфери коло 50 км. від землі. Проміння, що проходить той увесь простір, є мабуть убийче й під ним гине всяке життя. На наше щастя атмосфера фільтруе те шкідливе проміння так, що при землі є воно вже добродійним і приносить тепло й здоровля та викликує енергію. Його шкідливий вплив бачимо найкраще, коли починаємо залишати нашу атмосферу, пнучись на високі гори. Тоді шкіра дістає міхурі й мусимо уживати окулярів, щоби не осліпнути вже на середній висоті.

Старинні люди розуміли благодать соняшного проміння, як це потверджують їхні соняшні купелі та *почитання сонця*. Нинішні люди вже починають це пізнавати й розуміти, що ультрафіолетні проміння не допускають до таких недуг як змагчення костей, шкорбут, англійська недуга, — а інші недуги, як туберкульозу, лічать в усіх її видах. Знаємо, що під соняшним промінням гине туберкульозний бацил, а в тіні навпаки: навіть після двох літ лишається ще заразливий, убийчий і готовий знову кинутися на чоловіка. Соняшне проміння вбиває бацилі всюди, де лише їх досягне, та помагає вернути до здоровля після всякої недуги.

Наука виказала тепер, що це якраз ультрафіолетна частина соняшного проміння творить ті всі чуда-дива; крім того це проміння витворює і всі вітаміни, без яких життя загинуло би.

Подумаймо тепер над тим, як можна промінням вжити для добра громадського здоровля. Відразу стрічаємо дивну аномалію, що звичайна шиба до вікон не пропускає того проміння і цим нарочно спинюємо його перед мешканням. Щойно недавно пізнали цей факт і тут знову помогла нам наука та витворила скло, яке пропускатиме те таке важне соняшне проміння, що вносить здоровля в людські доми.

Мусимо дозволити увійти сонцю-лікареві й внести свій благодатний вплив на здоровля, нищити бацилі, прогнати вже з домів простуду й катарі та відняти страшну силу заразливим недугам. Треба завести по наших домах скло, яке пропускало би соняшні проміння. Без того не можемо обійтися.

Чомуж їдемо на ферії? Чому літом діти їдуть у гори чи над море? Це на те, щоби могли *набрати до організму сонця напротяг* кількох дальших місяців. Цього недоцінюємо, але так воно є. Чомуж не вживати шиб, які пропускають соняшне проміння до діточої кімнати й дати дітям опалитися в хаті, як це вони роблять у городі? Подумаймо про діти, що працюють по школах, де не мають зовсім ніякого цілющого соняшного проміння. Важко в це повірити, а проте це так. Без сумніву, сонце-лікар є більше потрібне в школі й діточій кімнаті, ніж деінде.

А деж проводять години праці всі працьовники? По урядах, фабриках і крамницях. Правда що закон приписує, щоби вони були достаточно ясні й провітрені, але при списуванні тих законів ще люди не знали ваги ультра-фіолетового проміння. Чи сонце-лікар не має значіння тут, де робітник проводить майже увесь день і той увесь час, що приносить богацтво для його хліборобця й для загалу? Як поліпшився би загальний стан здоровля народу, якби допустити вплив сонця-лікаря на робітника в часі його праці. Шиба пропускаюча соняшне проміння повинна бути всюди, де лише сходяться люди.

Міські ради стараються усунути вузькі, темні переулки. Тому отвирають вулиці й допускають сонце. Одначе люди не мешкають на вулиці, лише по домах. Старі незродові доми усувають, будують нові, але вони ще далі мають шиби, які в дійсности спиняють проміння сонця. До кожного нового дому треба тепер уживати лише шиб, які пропускають соняшне проміння.

Недавно примінено до лічення туберкульози свіже повітря. Вікна були завсіди відчинені, а пацієнти лежали на бальконах день і ніч у погоду чи непогоду. Ті, що були досить сильні й видержали *зміни погоди*, справді видужали. Тепер ми переконалися, що їх не вилічило свіже повітря, лише сонце. Можемо їм так само помогти, коли примінимо шиби, що пропускають соняшне проміння й пацієнти пробуватимуть у добре провітреній та гарно огрітій кімнаті, замість їх виставляти на гостру негоду.

Ніщо не значить, що вікно є звернене до

існувати закон, чи милуючий, чи караючий, — це інша справа. Але повинен бути. Власне в імя цієї думки хочу сказати два слова про одного сельробівця Петровича з Олики Луцького повіту. Син священика з Володимирщини. На Волині родився, на Волині весь час жив. Був сільським учителем — звільнили. Пішов у сельроби і, можливо, дещо заробляв, а при цьому господарював. Для нас — політичний ворог і тому власне говорю про нього спокійно.

Дітей священиків і урядовців за російських часів не записували до книг населення; евіденція їх велася у відповідних урядах. Через те Петровичу польська влада досі не визнала горожанства.

А ставлячись негативно до його політичних переконань, вислала на більшовицьку сторону. Більшовики перекинули його назад на нашу Волинь. Звідси його знову викинули до СРСР., ті повернули його сюди.

І ця гра в копаного мяча продовжується досі. Петрович, втомлений перекиданням через кордон, заявив, що раз на завжди зрікається всякої політичної роботи, аби дали йому можливість залишитися й жити. Не помагає. Як сталий мешканець Волині, він має всі права на горожанство. Як ця підстава, так і правопорядок вимагалиб того, щоби все, що йому належиться, було йому дане, а тоді міг би бути зо нього присторовлений закон.

Цього вимагає і почуття людяности. Нарешті є така аналогія: перед кількома роками подібним способом перекидали через кордон секретаря Рівенської „Просвіти" бл. п. Дубину. Перекидали доти, доки не знайшли його на кордоні мертвим. Хтось застрілив, а хто — досі не відомо. Як-же можна повторювати далі цю практику?

В. Островський.

Французько-німецькі переговорив справі Саарської области.

Німецька і французька делегації в Газі обмінялися нотами в справі Саарської области, яка окупована французами. В цих нотах, які мають лише формальний характер, установлено, що обидва уряди умовилися між собою розпочати в другій половині вересня переговори для остаточного полагодження справи з Саарською областю. Місцем переговорів мав би бути Париж. В нотах зазначено, що при переговорах мають бути застережені існуючі права населення Саарської области. Це пояснюють, як натяк на можливість переведення плебісциту, якого вислід на користь Німеччини не підлягає сумнівові.

Змова на життя Чанґ-Кай-Шека.

Телеграфічна аґенція Аваса повідомляє в Шанґаю, що там викрито змову на життя Чанґ-Кай-Шека, голову нанкінського уряду. Змову мали організувати комуністи, які підкупили кількох осіб з особистої охорони президента. Змовників арештовано. Слідство викрило існування широко розгалуженої комуністичної організації. Серед місцевих комуністів пороблено численні арештування.

КІНО „СТИЛЕВИЙ"
ШАШКЕВИЧА 5.

Супроти незвичайного поводження в дальшому тягу велика подвійна програма **„ГРІШНИЦЯ" з Лія де Путті** як також **Невинний Збиточник з Лявра ля Алямте.** Ціни місць на 1-ий сеанс від 4-ої год. попол. від —·50 зол. до 1·— зол.
Слідуюча програма — найбільший шлягер сезону 1929/30 — геніяльний **Іван Можжухин** як **„КНЯЗЬ СЕРҐІЙ"**, ілюстрований фільм співами. Найбільша і найкраща сала у Львові. Знаменита орхестра.

На східні теми.

Грузія.

III.

На міжнародньому терені Грузія добуває собі визнання де факто Німеччини в травні 1918 року, та де юре початком 1919 року.

В листопаді 1920 року Грузія подає на збори Ліги Народів заяву про прийняття її в члени Ліги.

Прохання Грузії було розглянене прихильно, але принята в члени Ліги Народів Грузія не була.

Характерно, що представники великих держав висловлювалися проти приняття Грузії тому, — що мовляв — тяжко оборонити її у випадку нападу зовні! У „принципі" всі держави були „прихильні" Грузії, та не жалкували їй добрих слів. Між іншим, представник Польщі Падеревський, підкреслюючи горячі симпатії своєї держави до Грузії зауважив, що справа приняття Грузії до Ліги Народів є „передчасна". А всеж, 27. січня 1921 року грузинська дипльоматія осягнула признання де юре Грузії Найвищою Радою у Парижі.

— Не вважаючи на умову підписану большевиками 7. V. 1920, вони всіми способами старалися повалити грузинський уряд, або викликати конфлікт, який дав би їм причину розпочати війну. Сподівання завели. „Революція" зорганізована большевиками в Західній Грузії не вдалася, рівнож грузинський уряд пильно обходив усякі можливости конфлікту з большевиками. Не маючи надії на успіх провокації, большевики вибрали найзвичайніший спосіб, — просто без виповідження війни збройно ввійшли на територію Грузії від сторони вірменського кордону.

Запитаний в цій справі представник совітів пояснив, що це напад совітської Вірменії; знову представник Вірменії заявив, що вірмени не беруть в наступі жадної участи. Грузинський уряд намагався розпочати переговори з Москвою, але надаремно, — большевики відмовлялися під різними притоками й навіть не допустили до порозуміння між грузинським урядом та їх представником у Москві.

Тимчасом інші частини XI. совітської армії перейшли азербайджансько-грузинський кордон, аби виконати смертельний присуд, який проголосив Троцький на зїзді секретарів комуністичної партії в листопаді 1920 р.: „після совєтизації Вірменії, прийшла черга на Грузію, треба малого зусилля, щоби зєднати Батум з Баку".

Майже одночасно з нападом большевиків, анґорський уряд поставив ультіматум Грузії, вимагаючи звільнення від грузинських військ міст Ардагану й Артвіну.

Не маючи змоги боронити ці міста перед турками, грузини поневолі покинули їх.

Нападена з кількох сторін Грузія завзято боронилася, але брак амуніції та переважаючі сили ворогів змусили грузин звільнити столицю Тифліс, та зосередкувати свої сили над берегом Ріону, забезпечуючи тил армії морем, з базою військовою Батумом.

Після заняття Ардагану та Артвіну, анґорський уряд запропонував Грузії військову поміч, з метою недопустити спільними силами до заняття росіянами Батумської округи. За згодою грузинської влади союзні турецькі війська ввійшли на грузинську територію й 16. березня 1921 року раптом напали на грузинське військо з метою занятя Батумський порт та цілу округу.

Положення грузинського уряду та армії було трагічне й уряд 17. березня оголосив демобілізацію армії та 18. березня 1921 року покинув Грузію, удаючись на еміґрацію.

Як пізніше виявилося, поведінка Туреччини відповідала умові, яку підписала з Радянською Росією, на підставі якої вона годилася на анексію Грузії, зрікалася від претенсій до Батумського порту, взамінуж дістала округу Ардаганську й Артвінську та частину Батумської округи.

На еміґрації грузинський уряд переїхав до Парижа, де живе теж президія грузинського парляменту і президент республики Ное Жорданія. Уряд і парлямент шляхом дипльоматичної пропаґанди працюють над визволенням рідного краю, де від моменту окупації вибухають одно за другим протибольшевицькі повстання. Велике повстання, яке охопило весь край, вибухає в році 1924, але так як і всі інші, було жорстоко зліквідоване окупаційною російською армією.

Перший, дуже короткий час після окупації Грузія була „самостійною радянською республикою", але внедовзі московський уряд переформував цю фіктивну державу в автономну округу, яку влучено до Закавказької Федерації, яка разом з Україною, Білорусю й Росією творить Союз Радянських Республик.

Положення уряду грузинської республики на еміґрації було спершу постільки вигідне та лекше від нашого, що були вони визнані майже всіма великими державами.

Але в міру навязання дипльоматичних зносин з большевиками, західно-европейські держави починають годитися з фактом окупації Грузії, так, що з поміж великодержав тільки Анґлія практично для себе й благородно на око, найшла вихід з утвореної ситуації. А саме, при визнанні совітів, впроваджено в текст умови формулу, яка розвязувала Анґлії руки при всяких можливостях в будуччині, формулу проти якої так завзято протестував Чічерін: „Анґлія визнає уряд Совітів на тих землях, котрі самі визнають цей уряд". Бельґія узалежнила визнання совітів від евакуації Грузії червоними військами. Сполучені Держави Північної Америки перевели в сенаті навіть постанову про призначення американського посла при уряді грузинської республики на еміґрації, як сказано: „для підтримки, та висловлу своєї симпатії". Однак уся решта держав погодилася зі станом річей, не протестуючи проти окупації Грузії.

Питання Грузії, яка лежить на шляху російської експансії на схід, завдяки заінтересованню цим шляхом Анґлією й Сполученими Державами Північної Америки, не сходить з порядку дня, — дарма, що наразі без практичного висліду.

Л. П.

ҐІНЕКОЛЬОҐ-ОПЕРАТОР

Д-р К. ВОЄВІДКА

Станиславів, вул. Липова ч. 3.

412 **не ординує до 1-го жовтня ц. р.** 2—2

сівночі чи до полудня, бо ультра-фіолетне проміння відбивається від хмар. Їх є більше рано й вечір, а менше підчас денної спеки. Можна лежати в тіни, а проміння ділатиме так само. Сонце може й не світити в тім часі, але те проміння діє. Воно є навіть і в ночі, хоч у малій скількости.

Сонце має величезний вплив не лише на чоловіка, але й на всяке життя на землі. Коли стайні є зі шибами, що пропускають соняшне проміння, то худоба буває здоровіша. В курниках з такими шибами курки зносять більше яець.

Один огородник показав дві оранжерії повні помідорів: одна мала звичайне скло, друга скло для соняшного проміння. Не можна було навіть прирівняти ті два роди помідорів. Коли під звичайним склом одержав з даного числа ростин 80 кг. овочів, то з такого числа ростин під склом, що пропускає соняшне проміння дістав 250 кг. Значіння сонця для торговлі є тут очевидне.

Нічого не значить, який рід скла вживається, ніби воно лише пропускало ультра-фіолетне проміння. Найважніше це те, щоби всюди його вживати. Може небавком і появиться закон, що заборонятиме вживати непропускаюче скло в домах. Не було би трудно винайти й спосіб як витворювати скло, що пропускає соняшне проміння в ціні звичайного скла.

Мабуть нічого не вплинуло більше на вихованя публики в уживанні ультра-фіолетного проміння, як кварцеві лямпи, клініки з кварцевими лямпами й лічення при помочі тих лямп, яке всюди примінюється. Кварцеві лямпи поставлено на ринок по доступних цінах і богато людей має вже нині й власні. Треба уживати їх дуже обережно, бо проміння не є перефільтроване як звичайне соняшне грубою нашою атмосферою. Воно ще є шкідливе. І тому чуємо все про ріжні випадки наслідком необережного його вживання. Одначе правильно вжите є воно могучим помічником сонця-лікаря.

Про війну давно вже забули й не всі знають, що кварцевих лямп ужила Німеччина для покріплення робітників по фабриках амуніції після цілоденної праці. Перша Швайцарія почала широко примінювати соняшне проміння до лічення туберкульози.

Ще треба сказати, що таки найліпшим лікарем у світі є сонце і ним можемо послугуватися даром на свіжім воздусі або при малих коштах за відповідною шибою. Що більше, можемо його вживати невинно. То не без причини посилає лікар свого реконвалесцента на свіже повітря, а пацієнта на соняшне полудне. Ми щойно тепер розуміємо правдиву причину того й всюди признаємо сонце-лікаря великим добродієм нашого здоровля, а в недузі чимраз частіше звертаємося до нього. Воно має здоровля й дасть його нам, але мусимо помогти йому, а не вживати нашої старомодної шиби, яка нерозумно його спиняє, наче би нам непотрібно було його помочі. Мусимо подбати, щоби всюди були шиби, які пропускають соняшне проміння. Тоді й лише тоді доведемо до льогічного кінця великі відкриття, які виявила нам наука.

З анґлійського переклав
Корнило Явоівський.

Дивогляди.

Процес з помершою.

Оженився один купець у Будапешті з 34-літньою вдовою, а коли оженився за якийсь час побачив, що вона має сфальшовану і молодість і метрику. Всього на 16 літ. Та його 50-літня жінка небавком умерла. Купець є в розпуці. Не тому, що вмерла, а тому, що на її гробі виписане його прізвище, яке вона дістала при шлюбі. На тій підставі, що вона ошукала його, виходячи замуж, він вніс тепер до суду розводову скаргу, щоби суд не дозволив їй уживати його прізвища навіть після смерти.

З Українського Комітету в Ч. С. Р.

Як відомо, на місце Українського Громад. Комітету був 16/II. 1926 р. заснований Український Комітет в ЧСР. Правда, Укр. Комітет не міг і не може через брак засобів виконувати свою працю в такому широкому розмірі, як це робив у свій час Громад. Комітет. Одначе, було би цілковитою похибкою думати, що і ця праця, яку виконує, ось вже майже 4 роки Укр. Ком., є маловажною для досить значної чисельно укр. еміграції в ЧСР.

Праця Укр. Ком. йде тепер по двох головних напрямах: організаційному, що виявляється у підтримці діяльности Укр. Всепрофесійного Робітничого Союзу і в напрямі захисту правного становища української еміграції. В результаті ця праця не допускає до розпорошення і денаціоналізації українців у морі чужого окруження та уможливлює правний побут українців у Чехословаччині. Особливо важною є остання справа і то для українців з Західніх Земель України. Їх трактується, як польських громадян, відібрано від них документи на право побуту в ЧСР, що свого часу були їм видані, як емігрантам, чехословацьким мін-стваом закорд. справ. Заки будуть видані всім емігрантам нансенівські пашпорти, доти ця дуже чисельна українська еміграція буде находитися під вічною загрозою виселення з ЧСР. Йти до польських конзулятів за польськими пашпортами вони не можуть, бо одержання таких пашпортів доводить у перспективі до вислання їх до Польщі.

Навіть одержання всіма українськими емігрантами нансенівських пашпортів не позбавить Укр. Комітету його праці, бо помимо справ оборони правного становища остануть ще численні, може й дрібні, але життєво-конечні справи. Оскільки чутки, які останніми часами почали кружляти про припинення допомоги Укр. Ком. з боку чехосл. влади, покажуться правдивими, — то тим самим випливе загрозлива ситуація для укр. еміграції і всі мусять задуматися над питанням забезпечення дальшого істнування укр. еміграційного осередку.

Ось на такому загальному фоні відбувалися дня 21. липня ц. р. Надзвичайні Загальні Збори Укр. Комітету. Головував на цих зборах проф. С. Шелухин, а секретарем був М. Мезенців. Збори пройшли дуже солідно і всі актуальні справи були обговорені річево і вичерпуюче.

Серед дрібних справ, що стояли на зборах, були заяви про вихід з Укр. Ком. М. Шаповала, Н. Григоріїва та кількох їх особистих прихильників. Треба знати, що Укр. Ком. є установою неполітичною. М. Шаповал та його прихильники весь час намагалися внести до діяльности Укр. Ком. свою політичну роботу і хотіли мати провід у ньому. Весь час ведено в Комітеті боротьбу з їх зусиллями і це підривало сили Укр. Ком. А зважившн на величезну упередженість укр. еміграції до осіб М. Шаповала та Н. Григоріїва, слід ствердити, що вже самим перебуванням їх між членами Укр. Ком. останній богато втратив на своєму престіжі.

Допустити в Укр. Ком. до перемоги М. Шаповала та купки його прихильників, означалоб приготовити для Укр. Ком. долю, що спіткала в свій час з причини „творчости“ М. Шаповала Укр. Громад. Комітет і Селянську Спілку з її багатьома курсами, коли то був зацвів буряновою квіткою принціп Гоголевого Т. Бульби, — „я тебе породив, я тебе і вбю!“ Вживши всіх заходів, щоби перемогти, включно до спроб намовляти відповідальні чеські чинники, щоби припинили для Укр. Комітету допомогу і побачивши, що всі ці засоби потерпіли невдачу, — М. Шаповал зі своїми прихильниками рішили „вийти зі складу Укр. Комітету“. Така невдача шаповалівщини вказує на те, що в українському громадянстві є люди, які можуть припинити всяку деструктивну роботу осіб, що вже довший час на еміграції, зробивши собі з останньої ремесло, каламутять українське життя.

Велику частину уваги зборів заняла справа, яку підготовляє Український Всепрофесійний Робітничий Союз в ЧСР, з можливим переселенням бажаючих укр. емігрантів до Канади. Справа серіозна і вимагає великої праці, сили та засобів. Збори висловились за підтримкою цієї акції УВРС. Після ділового вирішення дальших справ, вибрано нову управу Українського Комітету в такому складі: головою проф. Ф. Швець (був. член Директорії), членами — Д. Куліковський, Л. Клименко, М. Мезенців та інж. І. Куржа.

Загальні збори бурхливими оплесками подякували уступаючій управі за її працю, а уступившого голову проф. С. Шелухина одноголосно вибрали першим почесним членом Українського Комітету.

Треба побажати, щоби праця Укр. Ком., яка так необхідна саме тепер, в час тяжкого правного становища укр. еміграції з Західних Земель, була якнайбільш успішною і треба витати світлий факт перемоги над новітніми отаманами, котрі на жаль ще й тепер у XX. столітті появляються серед укр. еміграції, а в ЧСР мали часами навіть деякий вплив.

Учасник Зборів.

Отворення сесії Ліги Націй.

Дня 2. вересня почалася в Женеві 10-та сесія Ліги Націй. Отворив її делегат Персії Алі Хан Форугі. Публика перед будинком Ліги витала овацією Мекдональда, Бріяна й Іманса. Председником 10-ої сесії вибрано на 51 голосуючих 43 голосами голову делегації Сан Сальватора, Гуерере.

Председники комісій Ліги Націй.

На пополудневім засіданні шістьох комісій Ліги Націй вибрали председників, які будуть із права віцепрезидентами зібрання. Збори вибрали шістьох віцепрезидентів: Бріяна, Штреземана, Адаці Мекдональда та Гао-Ну-Ву.

За надзвичайну соймову сесію.

До Варшави зїхалося чимало послів і нараджувалися в соймовім будинку в справі надзвичайної сесії сойму. Нар. Клюб відбув офіціяльне засідання та видав відозву, в якій сказано, що на тім засіданні ухвалив звернутися до інших клюбів у справі скликання надзвичайної сесії сойму.

Як віднесуться інші опозиційні клюби до того предложення, ще не знати. Часть опозиційних послів лівиці є думки, що треба домагатися скликання надзвичайної сесії сойму та виступити з внесенням заяви недовіря урядові. Клюб ППС ухвалить іще цього тижня постанову в справі домагания скликання сесії. Яка буде ця ухвала, годі передбачити.

В Палестині.

Відозва вис. комісаря. — Криваві бої.

Високий комісар Палестини у відозві до населення пятнує заворушення та заявляє, що уряд приверне порядок і покарає винуватих. Далі стверджує, що з причини подій у Палестині мусів перервати переговори з британським урядом у справі зміни конституції, яку комісар предкладав на основі обітниці даної виконавчому комітетові арабів.

Мекдональдів уряд хоче покликати на президента слідчої комісії для полагоди палестинської справи ген. Смутса, бувш. шефа півд.-африканського уряду та провідника півд.-африканської партії. Ген. Смутс із роду голяндець, провідник бурів, один із найвизначніших суч. державних мужів, відіграв важну ролю на мировій конференції у Версалі, бо предложив проект пакту Ліги Націй.

Нествердженні вісти з Єрусалиму повідомляють, нібито араби спалили невеличку жидівську кольонію біля Тиверіяди. Сильний відділ бедуінів напав на кольонії американських жидів Мігдол, на захід від генезаретського озера і сплїндрував її до тла. Жиди втекли до американського готелю та забарикадувалися. В північній Галилеї повторилися напади на жидівські кольонії.

Напруження між музулманами й арабами в Багдаді зростає. Дня 1. вересня прийшло до першої сутички, яку зліквідувало військо. Було 10 ранених.

Кольоніяльний уряд у Єрусалимі повідомляє, що підчас заворушень у Палестині до дня 31. серпня включно були такі втрати: вбитих або померших наслідком ран 83 музулман, 4 християн і 110 жидів, ранених зголошених у шпиталях: 122 музулман, 10 християн і 183 жидів.

Більшовицька офензива в Манджурії.

Манджурський уряд у комунікаті стверджує, що бої тревають далі, хоч між Нанкіном і Москвою відбувається вимінa нот. Більшовицькі війська після 24-годинного бомбардування заняли Калун у північно-східній Манджурії. В амурській окрузі йдуть криваві бої між більшовицькими та китайськими військами. Більшовицькі часописи повідомляють, що в Даляй Нор китайці покарали смертю 4 більшовицьких горожан. У концентраційних таборах серед більшовиків лютує пошесть.

Протифашистівський замах.

У Ніцеї на банкеті італійських учасників війни кинено бомбу. Бомба вбила двох людей, а ранила 11, між ними 1 жінку. Здогадуються, що це був протифашистівський замах.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Кота в мішку...

Тепер дещо про килими...

Є ріжні килими: гуцульські, полтавські, ґаманяньскі, десь-не-десь перські, а дуже рідко історичні.

З історичних килимів найбільше знании був „килим бажань“ з тисяч одної ночі і килим д-ра Фавста, на якім він їхав у кіні „Паляс“ до Маргарети.

Але останніми днями обидва ці килими пішли в кут перед килимом Собеського.

Висів отой килим у палаті гр. Браніцького, як висить у звичайного смертельника ручник, пальто, чи інша домашня посуда. Ніхто про нього не знав, бо Собеський давно перестав ним займатися, а гр. Браніцький ще не зачав - був ним займатися.

Та гріш це така сила, що може всякого зворушити. Потребує його не тільки бідний, не тільки простюк, але й людина з гербом та цілою четою антенатів.

І ось пішла чутка, що Браніцький продав килим Собеського заграничним купцям.

Очинився ґвалт і рветес. Часописи вдарили в патріотичний дзвін, та не так, як били би, коли би ішло про звичайного обивателя.

Тоді зараз би:

„Килим цей повинен власник подарувати народові“.

Або:

„Час, щоби влада відібрала килим, бо він імовірно краденний“.

З благородними людьми преса так не поступає.

Тому було так:

„Килим, який походить напевно від Собеського, а більш як певно від султана, а імовірно сиділа на нім Роксоляна, килим безцінної артистичної й історичної вартости, килим, над яким трясеться кожне рідне серце, той килим мусить бути куплений нашою владою. Ми можемо також заплатити стільки, скільки хочуть (як кажуть!) дати заграничні купці!“...

Компетентні чинники, так мов би чекали на це. Хоч ціна килиму була щось біля міліона золотих, купили його і вспокоїли затрівожену опінію.

Але тут щойно почалася фактична „килимілда“.

Спершу несміло, потім чимраз голосніше стали пробиватися вигуки:

— Ануж цей килим не є султана!?

— Ануж на нім ніколи не сиділа Роксоляна!?

— Ануж він не є такий гарний!?

— Ануж купці з заграниці тільки вдавали, що хочуть стільки заплатити за нього!?

— Ануж, ануж, ануж...

Врешті, як грім з ясного неба:

— Ануж той килим не є Собеського!?

Все те річи другорядні. Килим куплений, гроші заплачені, видатки звязані з купном залагоджені і килим мусить уходити за такого, за якого його люди мають. Але публична опінія — ця стара беззуба цокотуха — затрівожена і її треба конче заспокоїти.

Я радив би вдатися до спіритистів. Вони одні вирішити можуть квестію.

Викличуть усіх тих небіщиків, що мали що-небудь з килимом і запитають, як стоїть справа.

Коли духи відповідять: так, то значить так, коли ж зачнуть плутати, то не ймім віри, бо це напевно не короновані духи, а дух якогось знавця мистецтва чи історика.

Коли ж духи категорично заперечуть, то перестати вірити в духи, а почати твердо вірити в килим.

Галактіон Чіпка.

„Цепелін“ вертає у Німеччину.

„Цепелін“ вистартував 1. вересня із Лейкгорсту до поворотного лету до Фрідріхсгафену. Кермує „Цепеліном“ кап. Лєман. Д-р Екенер остане в Америці до 7. вересня, потім верне до Европи кораблем. Часописи повідомляють, що в подолоці „Цепеліна“ є діра, яку зробила куля підчас лету над Тексасом. Залога каже, що ушкодження направлено й „Цепелін“ летить далі.

Залізничі катастрофи.

На залізничій стації в Тарнові особовий поїзд із Стружа наїхав на вантажний і розторощив 6 вантажних вагонів, а з особового поїзду ушкоджені вагони та льокомотива. З особових вагонів добули кільканацятьох ранених подорожніх.

— На залізничім шляху біля Нант (у Франції) зударилися два особові поїзди. Два вагони розторощилися зовсім, при чому один всунувся у другий, наче коробка від сірників. Під завалищами богато вбитих і ранених.

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** Попереднє число нашого органу (195) заняло Львівське Староство Гродське за статейку п. заг. „Посвячення могили під Зборовом". Це 19-а з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Примхи природи.** В однім саді у Варшаві заквітли наново яблуні „під впливом" останніх спек.

— **Львівська темна хроніка.** Знову дві жінки пробували труїтись: 19-літня Стефанія Левицька з вул. Ліндого 4 випила карболевого квасу, а кінка сержанта Коха йодини. — На Джерельній вул. хтось — він сам не знає хто — пострілив у плечі 20-літнього робітника И. Барну, коли вертався вечором до хати. — Львівська поліція шукає за якоюсь дідичкою Грабовською, що приїхала з 9.500 дол. до Львова купувати хату і в останній хвилині десь щезла. — Арештували львівського купця Каліша, що заснував фірму „Титани" на те, щоби збанкрутувати перед своїми... вірителями і перемалювати вивіску на іншу фірму. — Одному урядовцеві трапилась неприємна пригода: намовлений на вулиці якоюсь легкою дамою на спільну вечеру, заки встиг з нею повечеряти, лишився без капелюха й палиці, з тими ця дама щезла. Всі ці історії зводяться до одного мотиву: нелегко жити у Львові, навіть у дні такої чудової погоди як останні.

— **Катастрофи.** В Тарноберезі згоріло 12 жидівських домів. — У Ріо де Джанейро борвій знищив 3 доми, вбив 4 особи і зранив кількадесять осіб. — На повнім морі зударились два кораблі: англійський і еспанський; один, „Дон Хуан", тонув недалеко „Піджон Поінт" з 65 особами.

— **Протестантський рух на Україні.** При кінці серпня радила в Базелі міжнародня конференція церковної допомоги, на яку прибули провідники церков майже з усіх европейських країн та з Америки. Перший реферат виголосив епископ методистів д-р Гюлзен (Цюрих) про евангелистичний рух на Україні і про завдання протестантського світу супроти православних християн на Балкані. Станиславівський пастор д-р Цеклер підчеркнув великий розріст евангелистичного руху на Україні й зажадав матеріяльної помочи й моральної піддержки для цього руху.

— **Щаслива країна** в літі це Болгарія. Цього року є там сила овочів і городини. На селі гарбузи коштують по 2 сот., кільо грушок від 6—12 сот., 1 кільо винограду від 18—25 сот. У місті ці ціни трохи вищі, але таки кільо помідорів коштує 6 сотиків!

— **Ріжні вістки.** У Варшаві і в інших містах Польщі шириться черевний тиф; від 7. до 13. липня було 247 випадків, з чого 9 смертельних; від 14. липня до 20. — 210 випадків, з чого 15 смертельних, а від 11. до 17. серпня на 288 недужих 14 смертей. — Від якогось часу в Будапешті нападають уночі на прохожих жінки-бандитки. — Вся шкільна молодь Берліна витала поворот „Цепеліна" святочним днем вільним від науки. — У Німеччині в Герльсдорф увязнили 34-літнього Фріца Зінгера, що вбив свою жінку; при ньому вийшло наверх, що він убив уже дві інші жінки давніше. — Американські вчені в союзнім „Бюро оф Стандардс" винайшли папіроси та сірники, які не можуть підпалити ніякого предмету, коли є кинені на землю. — У Мюнхені продають на ліцитації вілю маляря Штука, що належить до найцікавіших памятників у місті. — Визначна берлінська артистка Марія Орська відставлена до санаторії в гострім припадку неврастенії. — Найлекше дістати в Америці розвід в Уругваю; там досить ствердити, що пара є недібрана з огляду на ріжницю темпераментів. — У Варшаві якийсь невідомий панок украв таксове авто разом з жінкою, яка сіла там і ждала на шофера. Авто відїхало в невідомім напрямку і досі його не найшли.

— **Немцович женитьсь.** Переможець у шахових змаганнях у Кальсбаді данець Аарон Немцович, програв найбільшу зі своїх партій: він був досі принціпіяльним ворогом подружа, а тепер рішив оженитись. А рішив це у Празі підчас останнього свого побуту. Мешканка Праги, що полонила його серце, задержала його в Празі і він не поїде до Будапешту на нові шахові змагання.

— **Спорт і інтерес.** Мадярська мичева дружина „Гунгарія" купила від другого клюбу „33 Е. С." дуже доброго грача Тіеску, щоби зміцнити свій ансамбль. Клюб „33 Е. С." мав фінансові клопоти і згодився відступити свого грача за 12.000 вол., з тим, що половину дістає за це Тіеска.

— **Дощ з бомб.** У Гонг-Конгу були цими днями страшні спеки. Мешканці міста ждали надаремне на дощ від довгих тижнів і рішили стрібувати наскрізь сучасного експерименту. Літак знявся з техніками понад хмари і пробував витиснути з них дощ... бомбами. Та замісць дощу на землю впали самі бомби і счинили в місті тривогу та наробили чимало шкоди.

414 **ОКУЛІСТ** 1—3

д-р Л. МАКСИМОНЬКО

ординує в очних недугах від год. 3—6

ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7., І. п. (будинок „Дністра")

— **Фільма з життя.** На французькім побережі біля Монталіве найшли рибалки 22-літню англійку Гльорію Алістер, що пережила небуденну пригоду. Вона виїхала з Ню-Касль на англійськім кораблі до Шанхаю до знайомих на посаду дами для товариства. На кораблі познайомилася вона з одним китайським лікарем, що після студій у Льондоні вертався до батьківщини. Одного вечора цей китаєць зустрів її на чердаку корабля і після намагань виявити надто різко свої симпатії, кинув її до води. На морі плила вона довго причіплена до кусня розбитого корабля. Її виловили без тями французькі рибалки. Корабель „Ігль", на якому їхала панна Алістер, бездротним телєграфом відповів, що її не знає. Підчас цього китайський лікар щез із корабля; гадають, що він утопився.

— **Знає свою ціну.** Рідня бувш. цісаря Вільгельма посередничить у розводових переговорах з мужем його сестри Зубковим, що оженився зі старою княжною на те, щоби почати її компромітувати і з нею не жити. Рідня княжної пропонує Зубкову високу суму як відступне за його згоду на розвід, але Зубков домагається 5 мільйонів марок. Це є таки за дорого для королівської рідні і тому тепер вона старається переконати російського емігранта, що він і так зробить золотий інтерес на цьому розводі. Але Зубков знає свою ціну; його скандали коштують уже дорого рідню Вільгельма.

— **Дівчата моряками.** У Бретанії виїхав у море перший корабель, якого вся залога жіноча. „Альціон" має 20 моряків-жінок, що працюють так само, як їхні попередники, що їхали рік-річно до берегів Зеляндії. Метою такого корабля — фізичне виховання для молодих дівчат. Є вже й нові кандидатки на таку руханку; чимало дам з вищих суспільних кляс цікавиться цим новим спортом і згоджується попробувати найтяжчої праці в кухні, навіть у ролі помивачок на чердаку корабля, чого ніколи не зробили би в себе дома ні на суходолі. Покищо на „Альціоні" є ще 5 моряків-мущин для праці, що вимагає фізичної сили і кораблем проводить мущина. Та внедовзі і цих не буде треба.

— **Під проводом Їх Ексцелєнції Митрополита** відбудуться духовні вправи (реколєкції) для священників, в гр. кат. Духовній Семинарії у Львові вул. Коперника 36, в днях 10. до 14. вересня 1929. Перша наука второк 10 вересня вечір о год. 8., спільне св. Причастіє 14. Постіль належить взяти з собою. Ціле удержання 24 зол. Зголошения приймає Ректорат Духовної Семинарії. 411 2-3

Дописи.

УГНІВЩИНА. *Окружне свято полеглих у Вербиці).* Угнівщина, терен близько півсторічних наших визвольних боїв, зложила на вівтарі Батьківщини чимало жертв людського життя. Могили Народніх Героїв видніють майже в кожному нашому селі. Та найбільше їх в с. Вербиці коло Угнова, де на місцевому кладовищі спочиває в чотирьох збірних могилах 2 старшин (чет. Іван Пушкар і чет. Степан Васкан) та 25 стрільців. Тамто щорічно справляє Угнівщина поминки жертв визвольної війни. Цього року, в десятиліття великих днів, у неділю 18. ц. м. святковано ці поминки дуже величаво. Вже перед місяцем складено окремий комітет, котрий занявся підготовкою свята і видав друком відповідву відозву до громадянства. При участи сімох священників відправлено в год. 10. торжественну Службу Божу. На построєній могилі, прибраній вінцями, відправлено панахиду з відчитанням імен полеглих у визвольних змаганнях з Угнівщини. В поході через село на кладовище станули процесії, делєгації українських установ і організацій Угнівщини з 50 вінками з відповідними написами, хори з кількох місцевостей і кількатисячний здвиг народу з цілої околиці. По панахиді на могилах виголосив о. Корнило Кузик з Махнова гарну й будуючу проповідь. Від Української Парляментарної Репрезентації виголосив зворушливу промову посол Володимир Кохан. По зложенні вінців відспівали всі присутні „Ой та зажурились" і національний гимн, не зважаючи на перепони. (Дальшу частину допису, в якому говориться про поступування поліції, пропускаємо, аби не наражувати нашого орґану на конфіскату. — Ред.). Та всетаки свято вийшло дуже величаво і глибоко затронуло почування присутніх. При тій нагоді зложено 100 зол. на будову памятника полеглим.

Зі спортового життя

Погонь І. Б. — Україна 3:2 (2:2).

До цих змагань виступила Україна (деякі грачі здорово злізнилися!) в звичайному складі з Новицьким у воротах, Грещуком і Скреготою в обороні, Воробцем, Цимбалою (зам. Рака) і Борсуком у помочі і Фльорком (зам. Сича), Петровом, Лисиком, Кобзярем та Магоцьким у нападі. В першій половині гри натискала Погонь, Україна більше боронилася. Всеж таки на кожний стрілений Погонею голь Україна реванжувалася своїми цільними стрілами у ворота Погоні (стрільцем був оба рази Кобзяр), так що висліл до павзи був 2:2. По павзі Україна стала сильно напирати на противника, а всеж таки дала собі стрілити зараз на початку третього голя, якого вже не надробила. Правда, з трьох стрілених в тому часі голів суддя не признав ні одного (з другий з них був без сумніву стрілений зовсім правильно!), через що не допустив до ремісового висліду змагань, але всеж таки Україна робила враження дружини слабшої. Особливо слабо стартовано до мяча і в перегонах за мячем грачі Погоні мали рішучу перевагу. Таксамо слабо представляється у грачів України викоп, а деякі з них, як ось зрештою добрий технік Скрегота, без потреби дріблюють, і то в безпосередньому сусідстві власних воріт. На недільних змаганнях виявилося також, що в Україні не вміє ніхто стріляти ні карного (Петрів), ні вільного (Кобзяр), ні наріжняків. Подавання мяча лишає також багато до бажання. З усіх частей української дружини найслабше представлялася поміч, де Цимбала не беріг зовсім свого противника, даючи йому змогу віддавати стріл за стрілом до воріт України; Воробець і Борсук не витримували темпа і в двобоях з противником віддавали їм за часто мяч. Оборона України, поза відміченим уже зайвим дріблюванням Скреготи, була ще можлива, при чому Новицький не поносить вини за перепущення 3 голів. У нападі цим разом найліпший був Лисик; щож, коли він находив за мало зрозуміння в обох лучників, особливож у зовсім недиспонованого Петрова, який проґавив перед воротами Погоні кілька дуже певних позицій. Оба крайники на загал добрі, при чому першого голя стрілив Кобзяр з прецизного подання Фльорка. — Видців ок. 1000. Суддя п. Пшибильський.

Погонь (Стрий) — Ропник (Борислав) 14:0.

При численній участи публики відбулися в Бориславі два змагання стрийської А-клясової Погоні: в суботу з жидівською дружиною „Кадімаг" з висліом 6:0, а в неділю з українською дружиною „Ропник" з висліом 14:0. Українська дружина мусить ще багато працювати над собою, не зражуючись цією невдачею з надто сильним для неї противником.

Сокіл (Коломия) — Стшелєц (Снятин) 4:3 (1:1).

Треті з черги змагання зі Снятином, що відбулися 18. м. м., виграв коломийський український Сокіл з висліом 4:3 (перші в 1927 р. вийшли ремісово 5:5, другі в 1928 р. 1:0 для Сокола). „Стшелєц" — це в дійсности репрезентація Снятина, бо грало в ньому 6 поляків, 4 українців і 1 жид. Голі для Сокола стрілили: Маруняк, Зощук, Слободян і Березовський. Суддя стороничний.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. АНДРІЙ СУМИК, парох у Волосові, надвірнянського повіту, радник Епископської Консисторії, помер у середу 28. серпня ц. р. у 84-ому році життя і 53-ому священства. Похорони відбулися в пятницю 30. серпня ц. р. — В. Й. П.!

МИХАЙЛИНА З МИКОЛАЄВИЧІВ СМУЛКОВА, вдова по заслуженім бл. п. парохові Угриновa коло Сокаля, померла 31. серпня ц. р., проживши 62 роки богатого трудами життя. Похорони відбулися дня 2. вересня ц. р. в Угринові. — Бл. п. Покійниця була сердечною дружиною і найліпшою матірю, що всю свою любов, увесь труд свого життя віддала дітям, виховуючи їх на найліпших людей і громадян. Покійниця не замикалася у вузькому крузі родини, яку уважала клітиною одного, всенароднього цілого. В любові й почутті обовязку для Нації виховала свої чотири дочки і трьох синів, що поклали вже немало заслуг на полі громадянської праці. Постійно працювала над усвідомленням і вихованням своїх парохіян. Завдяки їй та найближчих праці Угринів є найкультурніщим і найсвідомішим селом Сокальщини. Як член усіх товариств, брала вона живу участь у всіх ділянках громадського життя: як організаторка Рідної Школи, Союзу Українок, Опіки над молодю і ін. В часі визвольних змагань стояла на постерунку як організаторка опіки над раненими, а потім вязнями. Великі заслуги Покійниці також як піонірки жіночого руху в селянських масах — В. Їй П.!

Театри.

Зелений Міський Театр:

Вівторок, 3-го вересня, г. 7·30 веч. „Паяци", опера і танковий виступ Дані Дарлінг.

Середа, 4-го вересня, г. 7·30 веч. „Барон Кімель", оперетка".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 3-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Середа, 4-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Апольо: „Гріх Інгі".

Кольосей: „Темна справа" і „Примхи міліонерки".

Лев: „Самсон і Даліла".

Люна: „Побратимство крови".

Марусенька: „Зузя Саксофоністка".

Оаза: „В проклятому домі".

Паляс: „Дикий чоловік" і „Розвідка".

Пан: „Свята брехня".

Пасаж: „Смертна їзда експресом" і „Червоношкірий джентельмен".

Фатаморгана: „Потоптаний квіт".

Хинера: „Щасти у жінок".

Утіха: „В гуку експльозії" (Гарі Піль).

Програма радіо.

Середа 3-го.

Варшава (1411,7). 16·30 Діточа програма. 18·00 Популярний концерт. 20·30 Оперетковa музика.

Познань (334,8). 20·30 Фортепіановий ресіталь. 21·30 Вокальна авдиція.

Катовиці (408,7). 19·00 Всячина.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·00 Орхестра.

Бреслав (253) 19·05 Пісні ріжних народів.

Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна орхестра.

Талін (296). 17·00 Бечір Ґріга.

Брно (341,7) 19·05 Орхестра (Чайковський).

Льондон (057,3) 18·45 Моцарт; синч. квартет.

Гамбург (372) 20·00 Німецька музика.

Франкфурт (390). 21·30 Камерний концерт.

Берлін (418). 19·00 Скрипка. 20·15 Орхестра.

Рим (441) 21·00 „Севільський цирульник".

Пянгенберг (473) 20·00 Мала орхестра.

Прага (487). 20·05 Вагнерівська програма.

Міляно (501). 23·00 Джезбенд.

Відень (516,3). 20·05 Симфононічна орхестра.

Рига (525). 19·00 Симфонічний концерт.

Мюнхен (533) 18·00 Лірика фортепянова.

Будапешт (550). 19·30 Циганська орхестра.

Київ (800). 17·00 Клюбовий концерт.

Москва (825). 15·30 Европейська музика.

Ленінград (1000). 19·30 Лута орхестра.

Харків (1304). 19·30 Військова орхестра.

Париж (1725). 21·35 Концерт.

ОПОВІСТКИ

за оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 31—?
Камінка Струмилова, середа 4.IX.
Радехів, четвер 5.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Галич. середа 4.IX.
Болшівці, четвер 5.IX. 225 15—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 27—?
Вишневець:
Середа, 4.IX. „Пташник з Тиролю".
Четвер, 5.IX. „Чесна Сузанна".
П'ятниця, 6.IX. „Барон циганів".
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри",
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кремінець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Добрий приклад зрозуміння громадянського обовязку дала академічна молодь в Дрогобичі, а саме — чистий дохід з вечерниць в сумі 100 зол. (сто) надіслала на цілі Т-ва Прихильників Освіти у Львові. Академічна молодь в Калуші прислала 32 зол. (тридцять два), за що Т-во складає на цьому місці щиру подяку. — За цим прикладом повинна піти українська академічна молодь в цілому краю. 419 в. 1—2

Комунікат. Товариство Прихильників Освіти у Львові подає до відома студенткам Львівських Висших Шкіл, що студентки рефлектуючі на мешкання евентуально підмоги, мають внести подання до канцелярії Т-ва, Львів, вул. Супінського ч. 21. до дня 22. вересня п. р. Прилоги до подання такі самі, які вимагається від студентів, а ті є подані в „Ділі" ч. 193. з 31. серпня п. р. — Петентки зголосяться особисто в канцелярії між 25—30 вересня в годинах урядових. 411 б. 1—2

Позір! Руханкове Товариство „Сокіл-Батько" повідомляє, що Руханкові вправи в Товаристві зачинаються з днем 2. вересня 1929 року в таким порядку: Членки, вівторок-пятниця год. 8—9 веч. Члениці, вівторок-пятниця год. 7—8 веч. Члениці II. ч. неділя год. 7—8 веч. Реміснича молодь, понеділок-середа год. 7—8 веч. Старші учасники, вівторок-субота 6—7 веч. Старші учасники, вівторок-субота год. 5—6 веч. Молодші учасники, вівторок-четвер год. 4—5 веч. Молодші учасниці, середа-субота год. 4—5 веч. — Вправи відбуватимуться під проводом фахових провідників і лікарським наглядом. Приймає вписи й уділює всяких інформацій канцелярія „Сокола-Батька" при вул. Руській ч. 20, (Дім „Дністра" в подвірю) від год. 8—2 передполуднем і від год. 7—9 вечером. Оплата за руханку виносить 0·50 зол. місячно. Неманожні можуть бути звільнені від оплати. В міру потреби будуть отворені ще инші відділи. — Руханкою кріпім свої сили! Гаразд! — **Старшина „Сокола-Батька".** 406 2—2

Студенти Високих Шкіл! Позір! Товариство Прихильників Освіти у Львові подає до відома українському громадянству та студентству львівського і тернопільського воєвідства, що Львівський Уряд Воєвідський рескриптом ч. Б. П. 26|квест. ех 1929 з дня 21.VIII. 1929 і Львівське Староство гродзке письмом ч. С. т. 2017/9/29 з дня 29.VIII. 1929, а тернопільське воєвідство рескриптом ч. Б. П. 2631 з дня 28.VIII. 1929 дозволили на переведення одноденної, уличної, замкненої збірки на допомогу студентству в дні 15. вересня 1920 у місті Львові і Тернополі рівночасно, як також одноденної публичної збірки жертв на збіркові листи в цілому львівскому і тернопільському воєвідствах в дні 15. вересня п. р. на слідуючих услівях: 1) Вулична збірка в місті Львові відбуватися буде тільки до замкнених пушок; столики, при котрих будуть приймати добровільні датки, можуть бути уставлені тільки при церквах, згляднo при освітних українських льокалях; збирання жертв не буде відбуватися по домах; особи, що будуть займатися збіркою мусять мати відповідні легітимації видані Виділом Т-ва, а віднисовані гродськими староством, вкінці ці особи не можуть мати ніяких демонстраційних відзнак. 2) Кожда збіркова листа повинна бути в порядковим числом і печаткою Т-ва та підписана головою і секретарем. 3) В листі повинна бути зазначена дата і число рескрипту дозволяючого на збірку. 4) Товариство є обовязане провадити докладну евіденцію збіркових лист, як також і осіб збираючих жертви. 5) Особи, які будуть займатися збіркою, мусять мати легітимацію з фотографією, видану Виділом Т-ва, а потверджену відповідним староством, або також легітимацію без фотографії, але важну тільки з „доводом особистим" або польським паспортом і матимуть вище згадану збіркову листу, на котрій кожний даток має бути записаний негайно чорнилом або хемічним олівцем самим жертводавцем, а коли цей не вміє писати, тим що збирає, в присутности жертводавця. 6) Особи, що збиратимуть, не можуть мати ніяких демонстраційних відзнак. 7) Кожний льокальний Комітет обовязаний протягом 8 днів по скінчені збірки подати її вислід до відома даного Староства. 8) Загальний вислід збірки має Виділ оголосити протягом одного місяця в одним з львівських українських часописів і один примірник враз зі звітом зі збірки переслати воєвідському урядови. Рівночасно оба Уряди воєвідські повідомляють, що з причини численних елементарних нещасть, які того року болюче вразили людність тут. воєвідства (повінь, град, огонь) уділили дозволу лише на одноденну збірку в цім році. Ці причини змушують Уряди воєвідські до обмеження збірок і квест згляднo їх речинців. **Студентів обох воєвідств кличемо взяти активну участь у збірці. Від успіхів залежатиме життя наших студентів, просимо творити Комітети і переводити збірку старшими громадянами. Ціле українське громадянство у цьому одному дні мусить допомогти українському студентству.** По дісти і легітимації згодошуватися негайно до канцелярії Товариства, Львів, Супінського 21. 1—1

Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Рогатині відбудуться в суботу, дня 14. вересня п. р. о год. 2 попол. в будинку української гімназії зі слідуючим дневним порядком: 1) Відкриття Загальних Зборів, 2) Відчитання протоколу з послідніх Загальних Зборів, 3) Звідомлення Старшини й Контрольної Комісії та уділення абсолюторії уступаючій Старшині, 4) Вибір нової Старшини, Контрольної Комісії та делегатів на Заг. Зїзд „Р. Ш.", 5) Внесення й запити. — На випадок неприбиности потрібної кількости членів, Загальні Збори відбудуться о годину пізніше без огляду на кількість прибиних членів. Чинні Кружки „Р. Ш." в повіті мають право вислати на Заг. Збори по одному делегатови. — **Старшина.** 405 2—2

Ректорат Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі оголошує з дозволу М-ва Шкільн. та Народн. Освіти Чесько-словацької Республіки прийом нових студентів на I. курс Інституту на акад. рік 1929/30 (сьомий рік істнування). — Інститут є висока школа з 4-літнім курсом навчання, складається з 3-ох Віддїлів (факультетів): 1) істор.-літературного з підвідділами історії й суспільних наук та літератури й мистецтва, 2) матем.-природничого з підвідділами математики й фізики та природничих наук і 3) муз.-педагогічного. Приймаються до Інституту дійсними студентами особи (чолов. і жінки) з закінченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, учительський інститут, духовна семінарія (4 кл.), середня комерційна школа і т. п.). Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендій від М-ва для студ. I. курсу (як і в попередніх останніх роках) не буде. Прохання з документами, коротким життєписом й 3-ма фотографіями подаються на ім'я Ректора Інституту на адресу: Cesko-slovensko, Praha II., Skolska ul. c. 5/IV Ukrajinsky pedagogicky ustav M. Drahomanova v Praze. — Особи, що закінчують Інститут, дістають дипльом і титул педагога шкіл середніх, особи, що по скінченні Інституту залишаються при Інституті докторантами, дістають по скінченні докторських іспитів титул доктора відповідних, за віддїлом, наук Інституту (істор.-літературних, матем.-природничих і т. ин.). — До цього часу Інститут випустив більш 70 педагогів (не рахуючи абсольвентів останнього випуску, що ще не закінчили дипльомних іспитів). Титул доктора отримало досі 14 осіб, 9 докторантів готуються до складення докторських іспитів. — Візи на візд до Ч. С. Р. для студій в Іституті уділює: для Галичини Консуль Ч. С. Р. у Львові, для Волині — Консуль Ч. С. Р. у Варшаві. Для емігрантів візи уділює посольство Ч. С. Р. у Варшаві. Для отримання візи необхідна посвідка Інституту про приняття в студенти Інституту. — **Ректорат Інституту.** 417 1—1

Виділ Т-ва Українська Студентська Громада в Кракові подає отсим до **відома услівя приняття на Високі Школи в Кракові:** Університет: На виділах правничім і фільософічнім вписи трівають від 15—30 вересня. При вписі належить явитись особисто, предкладаючи слідуючі документи: свідоцтво зрілости, метрику, ев. військову посвідку, свідоцтво моральности, оскільки від матури до впису минув рік або більше, дві ненаклеєні фотографії. Подання о приняття на перший рік виділу рільничого і лікарського належить вносити від 1—15 вересня до дотичних деканатів, а на фармацію від 1—10 до дирекції Oddzialu farmaceut. Wydz. filozof. U. J. долучуючи вище наведені документи. Подання о приняття на дволітній курс огородництва і однорічний вищий науковий кооперативний курс належить вносити до дирекції курсів до 15. IX. (Алея Міцкевича, 21). На надзвичайного студента можна записатись зі свід. 6 кл. гімн. або ей рівнорядної. До впису належить згодоситись особисто перед першим жовтнем. — Подання о приняття на студію фізичного виховання належить вносити від 1—20. IV. до дирекції (Студіюм виховання фізичнего Яг. Унів. вул. Любіч ч. 42 (Заклад Гігієни) залучуючи крім вище поданих документів, посвідки фізичної справности з обсягу руханки, спорту і т. п. і знимку з точною адресою. Перед приняттям мусять кандидати (тки) піддатися однотижневим обсерваціям лікаря. Студії. — Услівя приняття до Університетської Школи „pielęgniarek i higjenistek". Ученицею може бути жінка від 20—30 літ віку. До писемного подання, внесеного до Управи Школи (вул. Коперника ч. 22) належить долучити метрику, шкільне свідоцтво з укінчених принайменше 6 кл. гімн. або рівнорядного образования, свідоцтво здоровля і щеплення віспи, в малолітних писемний дозвіл родичів або опікунів, власноручний опис життя і знимку. — Вище Студіюм Гандлеве, вул. Сенкевича ч. 4. Вписи зачинаються дня 1. вересня. При вписі належить предложити ці самі документи, що на Університеті. Студії тревають 3 роки. Кождий рік творить певну заокруглену цілість, так, що студент може опустити студії по кождім році, маючи заокруглену цілість знання. Вписи на всі виділи Гірничої Академії і Акад. Мистецтв тревають в цьому часі, що на університеті. — Блищих інформацій в справі вписів і нострифікації заграничних дипльомів уділяє тов. Гайдукевич Олександер, Тернопіль, вул. Котляревського ч. 32. — **Виділ.** 418 1-1

Повакаційне Засідання Виділу Українського Лікарського Товариства відбудеться дня 5. IX. 1929 р. о год. 7. вечером в домівці при вул. Руській ч. 3/II. 415 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Дом бровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа). Тел. 27—29. 190 29—?

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найвищі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21, перший поверх. 426 1—10

2 УЧЕНИКИ з порядного дому найдуть приміщення. Опіка добра і хараш знаменитий, відомість в Адміністрації „Діла". 420 1—3

ІНТЕЛІГЕНТНА самітна жінка в середніх літах, в священичої родини, шукає місця до заряду дому. — Згодошення до Адміністрації „Діла" для Стефанії. 423 1—3

УКІНЧЕНА семінаристка вміє писати на машині, глядає відповідного заняття (лекція — бюро). Прийме практику в дентистичному заведенні. Радо провінція. — Ласкаві згодошення Адміністрація „Діло" для „вчительки". 422 1-1

СТУДЕНТ ПРАВ, **рутинований інструктор, прийме лекцію на селі Поч. Борини, Урид Парохіяльний Бітля, „Інструктор".** 416 1—1

ПРИЙМУ панночки на станцію. Вул. св. Зофії ч. 20. I. пов. на право. 425 1—1

ПРИЙМУ учениці (учеників) на пожиткання з харчем. — Вул. Вронівська ч. 10. I пов. 7 двері. 424 1—1

ПРИЙМУ дві панночки на станцію. Сонячний покій з фортепяном. — Е. П. Львів, вул. Винницького ч. 11/1 п. 408 2—2

ВІД ТИСЯЧІПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ домів вільні з городами, біля трамваю продам. — Ігнат, вул. Куркова 24. Львів. 409 2—3

ПРИЙМУ львівського хлопця з укінченою 7. клясою до науки механічного рекесла. — Лонага, вул. Сенкевича ч. 9. 402 3—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвоката Д-ра Стронціцького в Ходорові прийме негайно концепієнта. Платня після умови. 381 3—?

ДАХІВКУ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни фабричні. 272 б 3—3

ДИКА РОЖА, сольосиів з фортепяном Ярославенка 2 зош. 393 2—?

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: **„Універзум"**, Львів, Пасаж Миколяша. 311 7—12

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів,** пл. Марійська ч. 5. Купую бриляпти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 29-?

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Теодозія Надрага
повернула і ординує
в недугах жіночих і діточих
вул. Домініканська 11.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 12—?

Научне Заведення З. Ольшевського. Львів, Куркова 38. тел. 31—14. приймає від 26/8 в год. від 9—12 і 16—19 з винятком неділі

ВПИСИ
на шкільний рік 1929/30
до **1-річної школи купецького підготовлення**, на **2-літні торговельно-господарські курси**, на річні і 5 місячні **торговельні курси**, на курс **стенографії та писання на машинах.**

В школі зворот часного за діти урядників і державних службовників.

Для бідних — підручники з шкільної бібліотеки. 350 3—5

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

ч. 197 (11.488). Львів, четвер 5. вересня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудням. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телєф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто любить свою жінку й свої діти, для кого не є байдужою будучність рідні і його власна, той складає свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

1 ЗОЛ. коштує кожда золотнича направа, солідно виконана у Мандля Коперника 14. проти кіна Коперник 401 3—5

„Чи час наглить?..."

III.

Львів, 4. вересня 1929.

У вчорашній статті подали ми погляди воєводи Борковського на польську політику „відкремлювання" українців в перших сімох літах польської державности, як також його погляд на один із засобів державної асиміляції українців, що має в деяких колах польського громадянства своїх прихильників. Мова була про державну асиміляцію українців при допомозі т. зв. співжиття. Воєвода Борковський не вірить у цей засіб і переходить з черги до інших засобів, що були останніми часами більше або менше популярні в ріжних колах польського громадянства, зокремаж у деяких політичних польських групах.

Серед деяких польських політиків є й такі, що думають асимілювати українців державно при допомозі т. зв. угоди. Одначе угода може — на думку Дув. Борк. — принести користь тільки тоді, коли її заключає держава з державою. Угода між державою і народом є на ділі не до подумання, бо нарід, що заключає угоду, вважав би її за етап у здобутках, натомісць держава бажаб видіти в угоді заспокоєння якогось відтинка. Звичайно по угоді є невдоволені екстремісти, що вважають її невистарчаючою, а загал прийме її як здобуток, видертий чужій і нелюбленій державі. Угода моглаб прийти радше між обома парляментарними репрезентаціями. Але й така угода видається в теперішній добі неправдоподібною. А її сила і значіння при теперішньому занепаді парляментаризму булаб дуже малою; якщо тоді, якби до неї прийшло.

Черговою, типово чуттевою розвязкою справи є проект широко закресленої територіяльної автономії, який висуває лівиця. Тут йде — каже Борковський — про створення настрою „за вашу і вашу волю", при чім малоб прийти переліцитовування в благородности. Поляки дають у грунті річи навіть цілковиту волю українцям. А ті знов завдяки цьому чуються далі звязаними з Польщею. Очевидно, що хід подій був би цілком інший. На ділі повсталаб дуже слаба українська держава без натуральних границь, без господарської самовистарчальности в найзагальнішому значінні цього слова, держава, яка правдоподібно займалась би секатурами польської меншости. Більшовицька діяльність у того роду державі довелаб скоро до комуністичного перевороту і до прилучення до Радянської України.

Нарешті останнім моментом, якого — на думку Борковського — не можна поминути, беручись до праці над позитивним розвязанням українського питання, є побоювання перед пресею і калюміями з боку польських патентованих націоналістів. Це побоювання є тому особливо грізним, що в натурі поляків, подібно як і в інших славян, є тенденція до так званої у чужих славянській непродуктивности. Перехід до маразму з тієї причини, що хтось атакований, є у поляків дуже популярний. Деколи навіть думають, що таким чином перехитрюється атакуючого: „він, мовляв, говорить, а ми нічого, або ніть стараємося робити те, що він, бо це останнє є найлекше; богато крику, а фактично пасивність".

І тут ставить собі Борковський питання: „чи в розвязці українського питання час наглить?" На нього він зараз-же і відповідає: без сумніву недостача розвязки української справи непокоїть та інтересує численних людей в Европі, бо всюди майже, де є так звані меншости, що є територіяльними більшостями, справа стоїть якось краще, бо там цю справу більше або менше вдатно залатано. Одначе не здається, щоби хтонебудь мав намір поважно мішатися в цю справу, особливо, коли зважити, що її тереном є польська східна границя. Положення на Радянській Україні теж не є таке, щоби потягало українців з Галичини.

Одначе автор думає, що саме таке, відносно спокійне, міжнародне положення повинно вплинути на розумне, але спішне ділання. В направду важких моментах краще є відкладати рішення, але за те слід скоро ділати по усталенні пляну ділання, коли час не наглить і можна мати надію, що дібється до пристані, заки ще вибухне яканебудь буря. При тім треба памятати, що наслідки розумного ділання можуть унаглядничитися щойно по цілому ряді літ.

Таким чином воєвода Борковський є прихильником довшого і повільного вирішування справи тому, щоби рішення було розумним і доцільним. Зате є він за скорим проведенням у життя того, що вже вирішене. При цім має він все на увазі державну асиміляцію українців. Якаж його концепція асиміляції? Про те завтра.

Гаґа і Польща.

В ч. 202 газети „Катовіцер Цайтунг" находимо цікавий допис з Варшави про висліди гаґської конференції для Польщі, з якого важніші місця подаємо далі в перекладі.

Вислід гаґської конференції, на думку автора, викликав серед польських політичних кол незадоволення й навіть деякий нервовий і напружений настрій. Підчас нарад у Газі Польщу трактовано як меншу державу другої ранґи; в области фінансових домагань Польщі мало що повелося осягнути; француз й німець дійшли до порозуміння в справі заінвестування Надренії без якихнебудь нових ґарантій щодо східної границі Німеччини; Гендерсон при кінці гаґських нарад виразно підчеркнув французько-німецьке зближення. Польська націоналістична опозиційна преса, а також багато ґазет урядового консервативного напрямку виразно оцінюють усе це, як ряд польських невдач. А органи, що підтримують польського міністра закордонних справ зазначують лише, що при тій ситуації, яка витворилася в Газі, ніякий інший представник Польщі не міг би осягнути чогось більшого. Якби Польща схотіла вмішатися до переговорів у справі Надренії, як цього домагаються посол Стронський та інші провідники правої опозиції, то польський міністр „вложив би пальці між двері, які негайне замкнулись би".

Сам міністр Залеський у своїм ґаґським інтервю заспокоює польську публичну опінію. Він признає, що признана Польщі квота пів міліона марок річно з німецьких репарацій є за мала, одначе потішається тим, що можна буде ще дещо виторгувати в підкомісії. У справі забезпечення границь Польщі він покладається на пакт Кельога та пакт Ліґи Націй.

Одначе ці думки міністра Залеського поділяє лише ліва урядова преса. Наприклад „Роботнік" висловлює думку, що німецько-французьке зближення не крие в собі жадної небезпеки для Польщі з огляду на істнування польсько-французького союзу.

Взагалі цей союз з Францією є дошкою ратунку для польської закордонної політики в очах усеї польської прилюдної опінії. Це проявилося також підчас теперішнього побуту членів французького парляменту в Польщі. Вони з Познання приїхали тепер до Варшави, де їх урочисто витають бенькетами. Промови, які виголошують представники польського урядового табору звучать як формальні благання до француза не йти так далеко в справі порозуміння з Німеччиною. Навіть голова комісії закордонних справ польського сойму князь Януш Радзівіл уважає за відповідне поскаржитися перед французами на німецьку пропаґанду в справі ревізії східних границь і висловив погляд, що Німеччина за допомогою торговельн. договору хотіла би зробити з Польщі „обект визиску", яким була для неї перед війною Росія. А премієр-міністр Світальський висловив оригінальну й вірну думку, що Польща, як і Франція, є свобідною країною, хоч свобода тут проявляється у відмінних формах „з огляду на ріжницю обставин та з огляду на потребу вдержувати мир".

На всі ці польські промови французи чемно хоч загально відповідали, що всі французькі партії міцно стоять при союзі з Польщею й уважають цей союз за ґарантію непорушности польської держави.

За океаном.

Стаття В. Липинського в „Америці".

Відома стаття В. Липинського в „Ділі", в якій він виступив з осудом тої політичної лінії, що її проводить „Нова Зоря" у статтях проф. С. Томашівського, найшла відгук аж за океаном. А саме філядельфійський католицький орган „Америка" (орган асекураційно-допомогового т-ва „Провидіння") передрукувала на своїх сторінках статтю Липинського (в скороченні), щоб, як пише, задоволити цікавість своїх читачів.

З наших асекураційно-допомогових централь.

Найбільша наша асекураційно-допомогова установа в Америці, Український Народній Союз, має тепер понад 35.000 членів і два з половиною мілюнів долярів майна. Український Робітничий Союз має нині 16.000 членів і понад міліон дол. майна. Провидіння, установа в руках греко-католиків, має 12.000 членів. Усі ті центральні організації асекураційно-допомогового характеру розвивають тепер живу акцію в напрямі придбання нових членів і всі вони виявляють тенденцію до розвитку.

Смерть українського діяча в Канаді.

В неділю 28. липня помер в Едмонтоні, Алта. (Канада), на недугу рака один із видніших українців у Канаді, **Іван Слюзар.** Покійний був за молодих літ радикалом. Приїхавши до Америки, став був видавати часопис під назвою „Хлопський Параґраф". Опісля перенісся до Канади, навчився друкарського ремесла, став до роботи при „Канадійськім Русині" (нині „Українцеві") і від того часу був постійно звязаний з католицькою церквою та католицькими організаціями. Кілька останніх літ працював в англійській друкарні в Едмонтоні.

Димісія радянського комісара освіти Луначарського.

Зовсім несподівано оголошено в Москві димісію комісара освіти Луначарського, який займав цей уряд від самого початку більшовицького перевороту. Луначарський, з походження українець, був старим випробованим більшовиком ще в часах першої російської революції 1905 р. В київському українському журналі „Дзвін" він надрукував цікаву працю про Т. Шевченка. Досі ще невідомо, що спричинило його димісію.

Комісаром освіти іменовано начальника політичної управи червоної армії, Бубнова. Він теж старий більшовик, і вже в 1907 р. був членом московського комітету більшовиків. Підчас війни в 1916 р. за антивоєнну пропаганду серед війська вислано його на Сибір. У листопаді 1917-ого р. Ленін вислав його на Україну для організації боротьби проти Центральної Ради. Там він організував відділи партизанів. У 1919 р. його іменовано членом реввоєнради УСРР та начальником окремого відділу 14 армії. Крім того він належав до Центрального Виконавчого Комітету та політбюра УКП(б)У. У 1921 р. він зліквідував повстання матросів у Кронштаті, а в 1923 р. брав участь у ліквідації незалежности Грузії. В 1929 р. за заслуги вибрано його членом ЦКВКП. Він брав діяльну участь в усуненні Троцького.

АДВОКАТ
Д-р Володимир Кульчицький
б. віцепрезидент Суду
відкрив канцелярію в СТАНИСЛАВОВІ
вул. Шидловського ч. 1 а. (будинок польського Сокола).
325 5—5

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ПОСТАВЛЯЄ НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ ВОВНИ КРАЄВІ І АНГІЛЬСЬКІ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Український Банк в Америці.

(Голос у дискусії.)

На цю тему появилася в „Ділі" ч. 186. в 22. серпня 1929 передова стаття, передрук з американської „Свободи", в якій д-р Волод. Галан подає свої міркування дотично заложення українського банку в Америці. Користаючи з обіцянки Хв. Редакції, що радо послужить місцем в дискусії над цим питанням, хочу прилучитися своїми замітками до тої важної і далекосяглої проблеми.

Фінансові операції в господарському житті, до яких безперечно мусимо зачислити й закладання банків, вимагають ясних і точних преміс та льогічних висновків, тим більше, коли справа в основанні банку із всенародніх засобів, якого головною метою булоб помагати повоєнній нації в економічнім і тимсамим і політичнім відродженні. Мало вже сьогодня людей, а ще менше буде їх, здається, в півн. амер. Унії, які не знали-б, що таке банки і не здавали собі справи з їх всесильного впливу на модерне господарське життя як одиниць, так і цілих народів. Це свого роду осередні, де збігаються всі витки скомплікованої модерної економічної діяльности одиниць і господарських колективів, це джерела господарської сили й добробуту. Одначе банки для свого розвою мусять мати пригідний ґрунт, з якого можливо тягнути соки й розвиватися. А саме цей ґрунт треба якнайточніше розслідити і проаналізувати, заки рішимося покликати до життя банкове підприємство. І найкращі фахівці та директори не богато поможуть, коли той ґрунт, себто господарський колектив, серед якого і для якого заложено банкове підприємство, з господарського погляду нерозвинений, недисциплінований і незорганізований.

Виберу основні місця із статті і старатися буду їх можливо точно розібрати і зясувати. Здається, найголовнішим буде питання, чи взагалі економічне життя наших земляків за океаном відчуває потребу свого власного банку, а вслід за тим, чи зможе йому приготовити й дати пригідний ґрунт, звідки він міг би черпати средства, потрібні до успішного розвою і зросту? Приймаю в основу своїх міркувань, що така потреба є і відчувається, бо в противнім разі не появлялисяб час до часу в краєвій і американській українській пресі голоси і проекти щодо оснування такого підприємства. Якого роду цей банк мав би бути, якими операціями мав би він головно займатися і в якім напрямі спеціялізуватися, щоб якнайкраще і можливо найбільше всесторонно реґулювати обіг господарських вартостей не лише в хосен економічного добробуту наших переселенців за океаном, але й для піддержки господарських звязків із старим краєм та його установами? Подібне питання поставив собі автор статті, але на нього не відповів, хоч воно має основне значіння. Дальше автора займає проблема, чи мав би це бути банк самостійний, чи може краще й доцільніша булаб тимчасова злука з декотрим із великих амер. банків. Така злука малаб здійснитися тим способом, що українці купилиб певну кількість шерів того банку, чим зискалиб вплив на його діяльність і користувались би його мільйоновими капіталами в користь власних економічних потреб. Головні функції, які такий банк мав би для нас сповняти, булиб (на думку автора): навязання господ. звязків з краєм, поміч нашим імігрантам і оборона їх від визиску і кредитової скрути, а вкінці безплатне висилання до краю народніх фондів.

Технічне переведення такого проекту представляє собі автор надзвичайно просто. Купимо за 1,000.000 долярів шерів великого американського банку, який має 200,000.000 долярів маєтку і тою операцією зискаємо в тім банку такий вплив, що будемо мати не менше двох директорів, свій український відділ із своїми людьми, а можливо ще й окремий господарсько-інформаційний відділ для видавання господарських бюлетенів для вжитку преси. Таке міркування є як теоретично, так і практично нестійне. Приймаю, що з тих 200,000.000 дол. маєтку припадає 100,000.000 долярів на акційний капітал, а решта — це ріжні резерви, фонди й інші маєткові частини. Колиб кожна ґрупа шеровців, заступаюча 1,000.000 долярів акц. капіталу, мала право домагатися й одержати такі вигоди, булоб у тім банку точно 200 директорів, а крім цього ріжні відділи й окремі підвідділи, чого навіть такий могутній банк не був би в силі платити й фінансувати. Кожне акц. підприємство кермується і мусить безумовно кермуватися засадами більшости, себто, що кожна одиниця чи ґрупа акціонарів має на підприємство стільки впливу, скільки має у себе акцій. Кожна акція, таксамо як шер, часом навіть більше число їх, представляє собою право одного голосу, а це право є одиноким і виключним законним средством в руках акціонаря-шеровця, яким він лише на звичайнім річнім або надзвичайнім загальнім зібранні може виконувати прислугуючі йому права і мати осьтак вплив на діяльність і політику підприємства. Акц. спілку можна опанувати лише зискáнням більшої части (понад 50 проц.) її акцій; але також і менші ґрупи акціонарів, що мають хоч 10—20 прощ. акц. капіталу (ніколи менше), можуть під деякими умовами на основі „міноритного права" домагатися сповнення своїх бажань, одначе немислиме було-б, аби ґрупа акціонарів, що заступає 1 проц. акц. капіталу, хотіла для себе окремих привілеїв і спеціяльних користей. Зискáнням 5.000 шерів по 200 дол. осягнемо може те, що більше або менше число наших людей дістане часть зиску того банку в формі річної дивіденди, але на зарядí і провід банку, на його діяльність і політику не будемо мати найменшого впливу просто тому, що все і всюди будемо переголосовані, навіть тоді, коли на кожнім загальнім зібранні всі, щероїці до одного виконалиб здисципліновано своє право голосування, яке їм прислугує як власникам шерів.

Часть тих успіхів, які автор обіцює собі від такої операції, можнаб зискати іншим шляхом, а саме не в характері шеровців, але звичайних комітентів банку. Колиб пять тисяч наших земляків отворили собі в тім банку конта, а відтак зорґанізувалися і виступили перед зарядом банку як одноцільна здисциплінована ґрупа, якої конта виказувалиб відповідний оборот і приносили тим банкові зиски, які він мусів би цінити і респектувати, тоді та ґрупа клієнтів моглаб вступити із зарядом банку в переговори і після засади „do, ut des" вимагати й одержати цілу низку полекш і вигід, які лежалиб у компетенції зараду. Так у першій мірі легко булоб виклясти умову, що банк буде збирати народні фонди й пересилати їх до краю, коли вже не довсім безплатно (бо даром і самостійний український банк цього не робив би), то принайменше за мінімальну оплату. Дальше, що нашим людям, які прийшлиб з відповідними референціями згаданої організації, банк давав би на основі їх кредитової здібности дешевий кредит, інформації і всякого роду господарські поради. Не виключена річ, що під відповідним, ручним напором зорґанізованих комітентів банк згодивсяб і на оснування українського відділу, а після деяких ґарантій також на навязання господарських звязків з нашими краєвими господарськими й економічними інституціями. Все це самозрозуміле — очевидно — в міру користей, які з таких операцій мав би згаданий банк. Булаб це тяжка праця й далека дорога і наївно булоб мамити себе надіями, що вона відразу принеслаб видимі успіхи в формі скріплення нашого економічного життя за морем. Навіть власний, самостійний український банк не виконує-

---

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

До джерел людської психіки.

I.

Загадочна безодня. — Лекція війни. — Дві протилежні сили. — Всесвіт і одиниця.

Чоловік живе не тільки хлібом і водою, бо тоді був би він лише органічною грудкою, ізольованою від решти світа; він робить своє життя безмежно богатим не тільки завдяки таємній силі, якою є людський розум; він ще піддержує своє істнування чарівним подувом-прочуттям, через що життя його має зоряну величність, дальномрійну тугу і невтишно творчий порив.

Він не знає і не вмів би навіть цього розказати, але він прочуває, що долішнім тонам його почувань відповідають десь наверху вищі тони ідей, що над його буднями сяють урочистим святом. Прибитому і зневіреному здається тому нераз, що над його безсиллям несуться простори сконцентрованої енергії, що над його ничтожністю розквітає вічність. І можливо до правди наближаються модерні психольоґи, коли після довгих дослідів доходять своїм прочуттям до висновку, що чоловік це „загадочна безодня".

Якась лагодяча, молодістю віюча відрала зливе з цього відкриття для смертельної рани, завданої тріпливим кинжалом академічної теми, буцім-то людина є тільки фізикохемічною машиною, що миготить якийсь час ріжноманітними барвами в лябораторії життя, а з останнім ударом серця переходить зі зливками до каналу. Незримий промінь досвітньої надії пливе нам назустріч з цієї відкритої безодні. Бо щонебудь потонуло би туди, чи золоті блиски щастя чи болісні стони розпуки, за нічим не пропаде слід у тій таємній, недосяжній глибині людської істоти, якої межі і прояви зливаються десь з неосяжним безмежом і з вічністю. Бо не перестає дніти пали, що людське життя, хоч здається нам обмеженим епізодом, відірваним тоном, всеж є тоном, що гремтить у гармонії з безконечною музикою буття.

Колиж людина є сама собі загадочною безоднею, то тим більш темні і загадочні всі її пориви й вчинки, як загадочна вся культура, мета і туга всього людства. Бо справді, чи будемо стежити за діями одної людини, чи поле наших помічень і міркувань поширимо на всю арену історії, однаково станемо безрадно здивовані перед дивною льогікою людських поривів і почувань, а за тим і зовнішніх подій життя. Проникливе психольоґічне око зараз запримітить під поверхнею подій суперечну течію творчих сил, їх невпинний приплив і відплив, ритмічне колихання між розростом і спадом, якусь невгаваючу тугу за контрастом.

Вже старий мудрець Геракліт відкрив був дивний закон контрасту. Назвав його енантйодромією, під чим розумів, що кожна річ прямує до своєї протилежности. Наприклад: день клониться до ночі, молодість до старости, розквіт переходить у біль. Силою цього психольоґічного закону також культура людства прямує до свойого протилежного змісту, себто до самознищення.

Якби так справді було, то крім розуму, що організує процес культури, істнувала би ще якась інша, розумови суперечна, ірраціональна сила, з якою мусить числитися не тільки зокрема кожна людина на своєму життєвому шляху, але й всякий вдумчивий обсерватор і критик життя. Назвім цю силу сліпою волею, індивідуальною чи збірною то прийдеться нам стверднти, що часто-густо ця бистрогонна і порівчаста воля толочить тихомирний розум і плоди його запопадливої праці. А тоді вся теоретична філософія причинности спотикається на вовчих ямах, викопаних ворогами цього-ж розуму і являється т. зв. непередбачений випадок, що часто вело до завалення цілої розумової конструкції.

Приклад з недавного минулого освітить нам розбіжність цих суперечних а собою сил.

До 1914 р. раціоналісти думали, що їхня конструктивна філософія поволі здійснюється в дієвому процесі культури. По їхнім сподіванням і обрахункам уже на віки затих гук гармат у творчій симфонії людства, а в майбутньому військова команда підчиниться диктатові здорового розуму себто вічного кантівського мира. Тим, що плили блискучими хвилями діялектики, осяяної місяшним сяйвом розуму здавалося, що вже не майорить а дійсно видніє на овиді історії маленький беріг міжнароднього тихомиря. В 1913 р. Освальд твердив, що занехання воєн належить сподіватися на основі даних енергічного імперативу і що це пацифістичне змагання є найістотнішим у сучасній культурі. Тимчасом рік пізніше якась могутня, ірраціональна сила вибухла з живіших джерел енергії і заляла огнем цей настроєвий, музикою мира колисаний обрій філософів: за нею лишилися гори трупів і руїна плодів людської мозольної праці, ощадности і миролюбивости.

Деж тут прозора вселюдська льогіка і майстерна кристалізація дієвого процесу в гармонійному будівництві розуму і волі людства? Бо ні тільки пестощами культури підробна воля винайдених можновладців забажала контрасту себто хотіла сходячі леґіі вічного миру зросити гарячою людською кровю, тоді негайно розум зійшов зі свого педесталю і в раптовній капітуляції взявся організувати те, з чим досі воював — війну. Переміг дезідерати волі, не мас, але великих держав, правлених одиницями, волі, якої в політичному словнику імперіялізмом. А ми

зав би свого завдання милевими кроками, бо складна і скомплікована машина господарського відродження й добробуту населення вимагає для свого успішного бігу рівномірного й постепенного розвою і зросту не одної, а всіх її складових частин.

Реасумуючи свої міркування, уважаю, що концепція капіталової участи при якімнебудь уже існуючім більшім амер. банку, в тих розмірах, як це пропонує автор, не принеслаб нам ні сподіваної користи, ні успіхів, а для економічного піднесення наших переселенців булаб без значіння. Дещо можнаб вовсім певно осягнути зорганізуванням комітентів, але й ті успіхи булиб обмежені і не могліб прибрати ширшого розмаху.

Прага, 30. VIII. 1929.

Інж. М. Колтунюк.

На східні теми.

Грузія.

1. Коротенький огляд грузинської літератури.

Як під оглядом мови, так і племени грузини творять цілком окрему групу.

Грузинський правопис має дві абетки, — церковну і світську. Перша, як твердить легенда, була перейнята грузинами в V. столітті перед Христом від арамейців, та до IX.—X. століття по Христі вона служить як літературна мова, пізніше, й до сьогоднішнього дня, затрималась тільки в грузинській церкві.

Друга повстає та розвивається в VII.—VIII. столітті по Христі й служить нині світською літературною мовою. Грузинська мова належить до чистої яфетицької групи мов. Грузинська література й взагалі все духове життя Грузії до XI. століття було під двома впливами: західним (Рим—Візантія) і східним (ірано-арабським). Вплив першого переважає в літературі релігійній — другого в літературі й поезії світській. До XI. століття переважають в грузинській літературі твори релігійні, підчас панування арабів грузини починають творити світську літературу.

Завдяки віддаленню від Візантії та наближенню до впливів ірано-арабських, грузини творять спеціяльний тип літератури, — ірано-арабські поеми й повісти в перекладі на грузинську мову з домішкою християнської етики, витворюють в Грузії чистий, ідеальний романтизм з високим культом для жінки та почуттям лицарської честі.

Помалу грузинська література очищується від чужих впливів і з початком XI. століття постає народня література. В XI. до половини XII. стол. розвивається література історично-фільософічного характеру; його найбільшим представником був Іоан Петріци (Кавкасідзе). Від половини XII. ст. розвивається грузинський гуманізм. Найбільшого розквіту досягла світська література в XII. столітті, зокрема підчас панування короля Георгія III. та королеви Тамари Великої. Головними представниками „Золотого віку" класичної грузинської літератури (XII.—XIII. вв.) були: Мозе Хонелі, Саргіс Тмогвелі, Іоан Шавтелі, Чахрухадзе і геній грузинської літератури Шота Руставелі (1169—1245 рр.). Панування монголів, розпад Візантії та відрізання Грузії від культурного тогочасного світу, врешті постійні зовнішні й внутрішні війни допровадили до підупаду культури та цивілізації. Протягом майже двох століть (XV.—XVII.) розвій світської поезії й літератури цілком завмирає. З XVII. століття починає література відроджуватись й набирати свій попередній народній характер. Утворюється т. зв. „Срібний період народньої літератури й поезії" (XVII.—XVIII. в.). В цьому часі грузини знайомляться з тогочасною европейською культурою, до чого причинилися торговельні зносини з італійцями, як рівнож діяльність католицьких місіонарів.

1625 р. повстає в Римі перша грузинська друкарня, друга в кінці XVIII. століття засновується в Москві й третя в 1709 році в Тифлісі. Визначнішими представниками „Срібного віку" були: король Арчил, Саба-Сулхан-Орбеліяні, королевич Махушти, Католікос Антоні I. Вік XVIII. дав грузинам Давіда Гурамішвілі та Габашвілі. Після утрати своєї самостійности і підчас частих невдачних повстань проти Росії в XIX. ст., до грузинської літератури й поезії вкрадається дух специфічного песимізму, якого найвизначнішим представником був М. Бараташвілі. Аж у шостидесятих роках минулого століття повстає зрештою модерна грузинська національна література, яка пригадує народові його історичні традиції й будить народньо-патріотичні почуття. Її представниками й основоположниками були: А. Казбек, Ю. Чавчавадзе, А. Церетелі й інші.

2. Богацтва Грузії.

Трудно уявити собі на так невеликому терені так ріжнородні богацтва, як їх має Грузія.

Займає Грузія 69.525 квадр. км. з населенням 2,642.000 (згідно з більшовицькою статистикою), з чого 4/5 є мешканцями села. Лежить Грузія між 40 і 45 ступнем географічної ширини та має клімат як Неаполь чи Босфор; зими там нема, а температура, дякуючи висоті положення, в літі не перевищає 22 степ. Урожайна земля дає можливість плекати всі роди збіжжа (63.000 га перед війною), тютюн, оливкове дерево (132.000 га). В околицях Батуму плекають бавовну, тютюн і чай, як рівнож помаранчі й мандаринки. Плекання шовківників дає понад 2000 тон коконів, а чаю зібрано в 1915 році біля 800.000 кг.

Головним мінеральним богацтвом Грузії є манган, який добувають вже від 1878 року (в Чіятурі й Квірілі), є його 303 копалень. В часах перед війною, тільки з одної Чіятурі річно вивозилося понад міліон тон манґану до Англії й Німеччини. Франція імпортувала з Грузії ок. 50.000 тон річно. Продукція манґану в Грузії виносила половину продукції усього світа перед війною.

Вугілля знаходиться в богатьох місцевостях, головно в Тквібулі, резерви якого обраховують на 94 міліони тон. Експльоатацію розпочато в 1847 році. Другим пунктом експльоатації вугілля є Ткварчелі, де резерви вугілля оцінюють на 200 міл. тон. Видобували перед війною вугілля в Грузії всього 60.000 тон річно, це було цілевою політикою російського уряду. Є всі познаки, що також нафта є у Грузії, але докладні наукові досліди не були переведені.

Крім того мають грузини в поважнішій кількости мідь, срібло, олово й залізо в околицях Тифлісу.

Золото знаходиться в ріці Інгурі, про що було відомо ще в старих часах, коли відтам його видобували, — в тому часі називали Грузію Колхідою (Золоте Руно).

Ліси займають біля 40 процентів території й присутність сплавних рік, як також близькість Чорного Моря дають Грузії можливість конкурувати на ринку з індо-китайським деревом. Ліси Грузії мають найбільш ріжнородні сорти дерева.

Мінеральні джерела Грузії є майже одинокими в цій частині нашого континенту й обслуговують цілу східню Европу та центральну Азію.

Гидроелектрична сила, яку Грузія може видобути зі своїх річок, оцінюється на 3 міліони кінських сил; її можна би використати для цілком нерозвиненої грузинської промисловости та для електрифікації Грузії.

Л. Л.

тяжко знову покласти греблю перед весняними водами цієї імперіялістичної енергії, про що знає наша сучасність найкраще.

Отже велитенський розмах монументальних здвигів на арені людської активности, що рішає про долю історії, розвивається не тільки під впливом холодного розуму, що часто відступає до підсвідомової смуги душі, а також під впливом гарячої струї енергії, під впливом ірраціональної волі. Як бачимо, основи дієвого процесу людства лежать ще далі в динаміці антитез, над яких розв'язкою томився минулого століття німецький геній.

Коли від збірної психіки перейдемо до одиниці, то багатолиця суперечність людської умовности ще темніше затьмарить нам дорогу, на якій можемо найти джерела духових явищ.

Вже на біольоґічнім рівні бачимо у людини двобічунове хитання. Фільософ Гелльо згадує про одного парижанина, що при блисненню вістря гільотини в часі екзекуції дрожав від жажди, щоб покласти туди свою голову і вгасити спрагу смертельної емоції. Знаємо, як часто серед пробуджених, живих імпульсів молодости голоситься до ліла також імпульс смерти, що часом епідемічно поширюється на ширші кола суспільної поверхні.

Яку низьку ціну ставлять молоді герої своєму життю, жертвуючи його нераз для пустої ціли, яка стоїть у дуже далекому відношенні до вартости жертвованого ними життя! Якась туга дрімає на людських устах, щоб ними діткнутися берега чаші, налитої напоєм смерти.

У невпинним жаху і тривозі перед своїм кінцем, людина все таки любить його приголомшуючу близькість, а в погоні за привидом щастя вражне відчути на собі удар недолі.

Та стараючись проглянути суть людської духовости, ми в першій мірі зацікавлені в зрозумінні процесу, який відбувається в ясній свідомости високоцивілізованої людини, її повставання і причинового звязку. Та засоби для проглянення цього закритого для нас поля є дуже обмежені і зовсім невдоволяючі в відношенні до скількости і якости психічної енергії творчого ума.

Щоб передати думки і світовідчування нашого „я", ми мусимо добути ці субєктивні феномени з нутра назовні. Це є частинно можливе тільки при помочі мови, а вона є тільки обективним знаряддям для творення спільних, загальних абстракцій. Наприклад кожне чотироножне звіря, що має відомі нам прикмети коня, називаємо „конем". Отже це загальне поняття „кінь" містить у собі всіх коней на світі. Ця сама загальність словного поняття торкається також до духових процесів. Кожний з нас відчуває, що в глибині нашого „я", у цьому абсолютному світі бють джерела любови, радощів і смутку та виблискує таке таємне прочуття, як: Бог, душа, безконечність, але поза загально приняті абстракційні знаки таких слів ми ніколи вийти не можемо.

Поети не передають нам своїх тремтінь душі; вони тільки при помочі поетичних символів викликують у нас нові, наші власні тремтіння, споріднені з їхніми. Тому як довго існуватиме людство і його субєктивні переживання любови, завжди найдуть поети в душі людей відгомін і стільки буде на світі чарівних книг любови і інших поривів духа, скільки буде добрих і чарівних мистців.

Людська мова є лише умовним засобом виявлення найглибшого світовідчування чоловіка, а слова є тільки приняті збірно етикети для загального порозуміння.

Та хоч мова не є досконалим інструментом для передавання внутрішніх переживань, а тимсамим і література є в порівнянні до богацтва буття чи до стану душі тільки відломком неосяжної цілости, то всеж таки в практичному житті в обличчі духової творчости поетів і мислителів відчуваємо деколи якийсь внутрішній неклад, болючий розстрій бажання звільнитися від насильства. Всупереч найліпшій нашій волі і розумовому признанню не можемо піти на компроміси з тенденцією противною нашій душі.

Здається, що кожний з нас вже по своїй природі має міру того, що треба йому уважати вищим, а що нижчим. Тож найглибше сягаючим і найістотнішим є питання, в якому механізмі і в якій смузі людської свідомости треба шукати тих ріжних, часто суперечних станів духа: в міжку, чи в чомусь іншому, вищому себто в душі? Бо справді, нам здається, що не ми думаємо, але „щось" в нас думає і що з відношення того „чогось" до решти світа випливає почуття нашої внутрішньої гармонії або розстрою.

А проте як це „щось" твориться в нашій свідомости, того ми не в силі доглянути. Ми тільки знаємо, що вся умова творчість, переміна зовнішнього матеріялу дорогою змислових вражінь на процес мислення відбувається на дні темної і невійманої для нас лябораторії т. зв. підсвідомости.

Починаючи від перших проблисків думання дитини аж до високих духових операцій і концепцій геніїв, всі ті дивні містерії творить людський дух у стані закритім непроглядною пітьмою, в цілковитому сомнамбулізмі. Чи людина є сама собі в цьому творцем і мистцем, чи тільки в сьвічаді його свідомости блідо відбивається сяйво непроглядних зір абсолютизму? Чи це переноситься тільки невиразний гомін великого дзвону всесвіту. — цього людина не знає.

(Продовження буде.)

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — **чоколяду А. ПЯСЕЦЬКОГО,** яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має **великий і богатий сортімент.** — В Повітових Союзах Кооператив і складах Народної Торговлі всюди до набуття. 427 1—10

Радянська Україна.

Причини загибелі озимини минулими літами на Україні.

Народній комісаріят земельних справ УСРР провів досліди над причинами загибелі озимини минулими літами і на підставі тих дослідів ствердив: минулого року головною причиною загибелі озимини в степі був різкий перехід від теплої осени до суворої зими. На озиминах утворилася груба ледяна поволока, а весною кілька разів по теплих днях приходили морози. По інших районах України озимина загибала передовсім весною від морозів, що приходили після теплої погоди. Чутки про те, немов би то озимі посіви загибали передовсім на краще оброблених землях народн. комісаріят земельних справ простує. Простує також твердження про те, немов би то не витримували морозів передовсім чистосортні збіжеві культури. Щож до останньої зими, то головною причиною загибелі озимого збіжжа були довгі та люті морози при відсутности снігу. Там де сніг був у грубшій верстві, там озимина збереглася.

Будова великого готелю в Харкові.

Тому, що до Харкова приїздить богато туристів зпоза СРСР як і з самого Радянського Союзу, а в Харкові відповідних приміщень для розміщування туристів нема, бо й добре вивінованих готелів у Харкові за мало, рішило місто (комунальна управа) і „Інтурист" приступити на спілку до будови величезного готелю на 250 кімнат з великою їдальнею, читальнею і з т. зв. універсальними крамницями. Нова будова має коштувати 2 і пів мільона карбованців. Новий готель мають будувати в центрі міста.

І безробітних чистять.

Районова Іваново-Лисогірська рада провела в себе чистку безробітних при допомозі розісланих до них анкетних листків. Виповнило в цьому районі анкетні листки 654 безробітних. Наслідком провірки присланих анкет 57 безробітних викинено з реєстру на біржі праці. Зпоміж викинених 30 навіть не знає що вони поза біржею, бо виїхали на... відпочинок до Криму. Далі 167 зареєстрованих у Іваново-Лисогірській біржі працювало в різних підприємствах та установах, але рівночасно одержують допомогу безробітних від біржі праці. Висліл обслідування і чистки безробітних такий, що тільки 44 безробітним признано негайну потребу допомоги у підшуканні праці, а 228 безробітним признано потребу допомоги в підшуканні праці у другу чергу.

З комуністичної партії викинули „приходимця" Бадана.

В деяких харківських, особливож російських органах появилися довгі статті про виключення з комуністичної партії галичанина Бадана. Стаття в одному харківському російському щоденнику має такий вимовний заголовок: „Проходимцам — не место в партии". В чімже діло і за що виключили Бадана з партії? Але заки відповімо на ці питання, треба перш за все сказати, хто такий Бадан? Отже Бадан (Яворенко) був досі т. зв. науковим секретарем Народнього Комісаріяту Освіти, на чолі якого стоїть Скрипник. Був він, очевидно, членом КП(б)У. Бадан подав був у своєму партійному реєстрі, що він від 1920 р. був членом Комуністичної Партії Чехословаччини і що працював на Закарпатській Україні. Тимчасом контрольна комісія добула документи, які доказують, що Бадан у 1920 р. був особистим секретарем Винниченка і в такім характері приїхав з Винниченком в 1920 р. на Україну. Ще тоді вніс він прохання до КП(б)У, щоби його приняли в члени. Але коли Винниченко виїзджав з України, то з ним виїхав і Бадан. Виїхавши з України він раптом опинився в Чехословаччині. Там покінчив правничі студії і найшовся на практиці в якогось адвоката. В тім часі співпрацював він в урядовій газеті „Русин", на сторінках якої бсрося з комуністами. Попри те приймав він деяку участь у роботі соціял-демократів. Потім дістав право горожанства в чехословацькій республіці. Було це в 1923 році. При виборах навіть кандидує на посла від соціялдемократів але провалюється. По виборчій невдачі голоситься до комуністів. Його спершу не приймають, він заходи поновляє, вкінці 1924 р. стає дійсно членом комуністичної партії Чехословаччини. В часі виборів до чеського парляменту в 1925 р. Бадан стає редактором „Прикарпатської Правди", яка тоді починає друкуватись по українськи і веде там, як пише харківська комуністична газета, націоналістичну лінію під гаслом: „геть з чехами". Таку роботу булаб партія осудила, але саме тоді Баданові грозить арешт і він емігрує на Радянську Україну. Будучи редактором „Прикарпатської Правди" Бадан мав собі робити велику авторекляму. Опинившись у Харкові він став працювати спершу в державній плановій установі, а потім став науковим секретарем Народнього Комісаріяту Освіти. Ось бачите вже, чому Бадана прозвали приходимцем. Тепер защо його усунули з партії? Зате, що: *1) будучи членом КП(б)У, він не пірвав звязків зі своїм братом послом, членом УНДО* (в Галичині); 2) Він відносився з „презрением" до тих, що стояли від нього нижче на „служебной лестнице"; 3) Він використував апарат Нар. Комісаріяту Освіти для особистих справ. Наприклад: посилав курера Наркомоса кулувати кальоші для своєї жінки, а далі кричав і грозив курерові; 4) Бадан відмовлявся від т. зв. партійних „нагрузок" вимовляючись все пильною роботою у Народньому Комісаріяті Освіти. Ось і бачите, як і за що викидають з партії „проходимців" галичан. Такі явища комуністичної дійсности дуже знаменні і богатомовні. Варто над ними призадуматися.

Чи буде надзвичайна сесія сойму?

Народовий Клюб виступив із предложенням скликання надзвичайної сесії сойму. Проектодавці мотивують конечність надзв. соймової сесії цим, що ненадійне замкнення бюджетової сесії з кінцем березня 1929 унеможливило соймові порішити богато дуже важних справ, як *напр.* вибір закону до шлеського сойму, справу держ. трибуналу в звязи з бюдж. переступленнями за 1927-8 р. З одного боку тяжке господарське положення держави, недостача виразної госп. політики уряду, а другого трудноші міжнародього положення Польщі вимагають, щоби представництво населення заняло становище в цих усіх справах.

Треба зазначити, що всі клюби схильні радше до відложення скликання надзв. соймової сесії, зате в ППС і то не тільки в парляментарних колах, скільки радше в ЦВК. є велика ріжниця думок у справі скликання надзв. сойм. сесії. Справа ця буде оконечно порішена дня 12. вересня.

—o—

На Далекому Сході.

Льондонські часописи повідомляють із японських джерел, що до провінції Чечуан прийшов транспорт більшовицького війська. Рівночасно повідомляють, що тибетанська армія посувається на схід і обсадила місто Патанг у провінції Чечуан. Причини цих рухів іще невідомі.

—o—

У 1930. друга конскрипція.

Згідно із законом з дня 21. жовтня 1919 р. другий спис населення Польщі повинен відбутися дня 31. грудня 1930 р. У цьоторічнім бюджетовім прелімінарі не передбачено на це ніякого кредиту, хоч праці повинні би вже небаром початися. Кошти переведення списку населення винесуть 5—6 мілл. зол.

—o—

Ліга Націй.

Промова Мекдональда.

На засіданні Ліги Націй дня 3. вересня Мекдональд у промові зясував шлях, який женевська інституція перейшла до 1924 р. і сказав, що основи міжнар. порозуміння є солідні та поважні. Над положенням домінує вповні питання безпеки. Париський пакт творить нову фазу організації мира. Анґлія не вихіснувала своїх бувш. союзників і бувш. приятелів. Неважні хвилеві непорозуміння не перешкодять спільній праці в Женеві. Анґл. премієр висловився з признанням про діяльність Жаспара та зазначив, що гаґські договори будуть якнайскорше ратифіковані. Анґлія горда з того, що перший окупаційний баталіон рушить у дорогу вже найблизчого тижня.

Наради комісій.

Перша комісія Ліги Націй, правнича, вибрала віцепрезидентом проф. Лімбурга (Голяндія), а бюджет.-фінансова комісія болгарського міністра фінансів Молова. Правнича комісія займеться передовсім ревізією статуту гаґського трибуналу та справою приступлення Зл. Держ. до Трибуналу Міжнар. Справедливости. На засіданні фінансової комісії болгарський міністр фінансів Молов зясував фінансове положення Болгарії. Третя комісія, розоружна, постановила занятися передовсім справою торговлі зброєю та приватної фабрикації зброї й военного матеріялу.

Бельґія евакуує Надренію.

Бельґійське мін-ство війни видало приказ евакуації Надренії бельґійськими військами. І 5 тис. бельґійського війська половину заберуть 15. вересня, а решта (кіннота) відійде 15. жовтня.

—o—

В Палестині.

Льондонське бюро Юнайтед Прес одержало від президента найв. магометанської ради в Палестині Муфті Гуселна телеґраму, в якій повідомляє, що події в Палестині датуються від 15. серпня, коли сіон. демонстраційний похід неправно ввійшов до чисто арабської дільниці Бюрак. Сіоністи допустилися образи магометан і екцесів. Це була безпосередня причина заворушень. Уряд, піддержуваний поважними араб. чинниками, заведе спокій, але треба скінчити із сіон. політикою і ступити на шлях демократії.

Вісти, які наспіли до Риму з лат. патріярхату потверджують анґл. вісти, але заперечують будьто би події в Палестині були в звязи із сіоністичним плачу. Розходилося про це, чи манд. округа має бути сіон. державою чи нейтральн. тереном співжиття трьох р'жних релігій. Араби зажадали були від брит. адміністрації запевнень, що не дуже створити якоїсь сіон. держави.

—o—

Біржа.

Збіжа.

Пшениця дворська 39·40—39·40, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 22·50—23·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мило 18·50—19·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 19·50—20·00, кукурудза румунська 26·50—27·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—00·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 30·00—31·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 26·00—27·00, льон 64·00—66·00, лубінь синій 25·00—26·00, рапа озимий 65·75—66·25, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 14·25—14·75, отруби пшеничні 15·50—16·00, крупи гречані 55·00—57·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пекарка 36·00—37·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, мак синій 135·00—145·00, мак сивий 115·00—125·00, конюшина червона 00·00—00·00.

—o—

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 5—7

— **Стефа Стадниківна,** відома нашому громадянству з численних виступів на сцені нашого театру, веденого заслуженим її батьком дир. Ю. Стадником, виступить нині, в середу 4-го, вперше у „Великім Міськім Театрі" у Львові в „Баронї Кіммелі". Вона заангажована до міського театру на довший час. Ще одна молода талановита сила йде приневолена шукати розвитку для свого таланту на більшій чужій сцені.

— **Жертви авт.** Було їх учора у Львові за один день аж кілька, при пяти випадках. Авта їдуть необережно, а люди рухаються на вулицях як старі емерити.

— **Гарний адвокат.** У Львові арештували адвоката д-ра Якова Шнеквата за те, що відступав своє мешкання на любовні сходини з професійними дівчатами.

Б. лікар заграничних клінік
д-р Остап Прийма
ординує у внутрішніх недугах і просвітлює Рентгеном
у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-50
632 від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол. 1—6

— **Бандитизм.** У Кривополі арештували молодого гуцула Василя Іванюка, що від довшого часу вів життя опришка. Має він на совісти кілька осіб, які вбив з помсти або для грабіжі. Гуцули ковали його спершу перед поліцією, але згодом, коли він почав нападати і на бідаків, видали його. — У Тарнобереському повіті гуляють озброєні бандити, що нападають у ночі на доми мешканців. —

— **На селі недобре.** У Раві Руській господар Петро Іващичин убив свою маму і сам зголосився на поліції.

— **Катастрофи без кінця.** У Новогрудському повіті згоріло 300 будинків разом зі збіжам. — В околиці Бірмінґгем у пожежі в містечку Савтвік згинуло 11 осіб. — На Уралі горять ліси; досі згоріло 20.000 куб. м. дров.

— **Краківська сензація.** У Кракові ведеться довга судова розправа проти адвоката д-ра Натана Коркеса, відомого зперед війни соціялістичного діяча, що сидить від довшого часу в вязниці обвинуваченій в образі поліції та прокуратури. Коли він виїхав минулого року з Кракова до Варшави з готелю, де мешкав, залишив там свій багаж, не заплативши готелевого рахунку. Його арештували в Варшаві на донесення за незаплачений довг і перевезли до Кракова. Тут почався його конфлікт з краківською поліцією та прокуратурою. До прокуратури вніс скаргу на поліцію за хабарництво, провокаторство й фальшування зізнань, а коли прокуратура не взяла цієї скарги на увагу, подав скаргу на прокуратора до апеляційного суду, що він зловживає законом. Наслідком цього він попав у превенційний арешт. Прокуратура зі свого боку обвинуачує його в різних фінансових ошуках. Обвинуачений випирається вини і заявдів, що він ображує владу. У довгій обороні оповідає як усі його відклики до марш. Пілсудського, президента Річипосполитої, до маршалів сойму й сенату — йшли до коша. Д-р Коркес уважає себе „жертвою замаху краківської поліції, яка змальовує його як... комуніста і емісарія армії Петлюри". Краків має сензацію і жде на вислід розправи.

— **Ріжні вістки.** Комісаріят праці СРСР поставив внесок, щоби на місце введеного два роки тому 7-годинного робучого дня вернутись до 8 годин праці. — Цьогорічні жнива у Франції мають бути виїмкові. — У Вильні збирається конференція литовських соціялістів. — Від 13. липня до 31. серпня згинуло у Франції при випадках з автами та літаками 427 осіб, а 997 осіб було ранених. — До Варшави приїзджає відомий париський фабрикант парфум і власник часописів Коті; чи для парфум чи для преси невідомо. — У Голяндії епідемія віспи. — У Варшаві помер 71-літній скрипач Стан. Барцевич, що колись мав славу мистця. — У Почдамі померла єдина сестра Гінденбурга, в 78 р. життя. — У Парижі помер при вправах перед перегонами на наколесниці один із найвизначніших спортовців Ешнебренер, що вчив тренінгу багато визначних наколесників.

— **Дрібні вістки з Радянської України.** У Харкові мають намір вибудувати нову оперу. Тому, що від довгих літ на території бувшої Росії місцеві інжиніри не будували театрів, управа будови харківської опери розпише конкурс загально-европейський. Будинок мав би бути готовий уже на 1932 р. у 15-ті роковини жовтневої революції. В урядових колах обговорюють справу збудування в Харкові величезного музею, що мав би стати „палатою музеїв" і помістити всі теперішні харківські. — Харківські робітники-будівельники вибудували свій клюб для культурної праці; є там саля на 1200 люда. — У Києві гостить білоруський вокальний квартет, що популяризує білоруську музику. — За останніх 7 літ навчилося на Україні грамоти 2,800.000 осіб; у початковій школі, де перед революцією вчився міліон дітей, у 1928-29 р. вчилось півтретя раза більше.

— **Фантазія чи винахід?** Білгородська преса передає звістку з Америки, що там якийсь югословянин Мартулич винайшов новий тип гидроплану, що зможе літати в воздусі і йти під воду як підводна лодка зі швидкістю 150 км. на годину.

— **Рекорди.** Кандидатом на конкурсі вірности (якщо такий небавком зорганізують) буде німець Яків Шварц з Канцгайм, який вернувся до своєї нареченої після 65 літ. Коли мав 26 літ, виїхав до Америки і заявив своїй нареченій, що вернеться до неї, коли добуде маєток. І тепер вернувся. Він і його наречена, що досі ждала на нього, мають по 90 літ.

— **Трагедія красуні.** Одна з тих дівчат, що ставали до конкурсу з Гальвестоні, щоби здобути титул „місс Всесвіта" — „місс Мексику" вийшла небавком після конкурсу замуж за генерала Відаля. Тимчасом виявилося, що цей генерал має вже жінку чи навіть дві і одна з них подала його в суд за бігамію. „Місс Мексику" в розпуці застрілила свого невірного мужа і хотіла вмерти сама, але хтось у сам час перешкодив цьому. Якби вона була красунею Парижа, то її напевно звільнили би.

— **Кошти війни.** За кожним разом, коли дипльомати зберуться в якій Газі чи Женеві, щоби ліквідувати війну, статистики обраховують, скільки вона коштувала. Найсвіжіший підсумок такий: 400 міліярдів дол. За них можнаб було побудувати для кожної родини дім з меблями вартости 4 тисячі дол. у таких країнах: в Америці, Канаді, Анґлії, Німеччині, Радянському Союзі, Франції, Бельгії й Австралії. Крім цього вистарчило би по 5 міліонів дол. на бібліотеку для кожного міста, що має понад 200 тисяч мешканців. Так само в тих містах можна булоб вибудувати шпиталі й університети вартости по 10 міліонів дол. За проценти, що їх мусять платити від 400 міліярдів дол. можна було би оплатити кожного року 250.000 учителів по 1000 дол. кожному річно. Та як легко це все здійснити ще нині. Уявити собі, що вибухла нова війна і внасигнувати потрібні міліярди з радістю, що за них нікого не вбивають!

— **З 1 міліона людей,** уроджених в одному році, половина їх вмирає в 45-ім році життя; одна третина доживає 60-го року життя. Ви не знаєте, до котрої категорії належите. Ви можете вмерти і перед 45-роком життя, вмерти негайно, а тому Вам треба заздалегідь обезпечити своє життя в користь своєї рідні. Найкраще перевести це через Товариство **„Карпатія".** Львів, Руська 18.

399

Дописи.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. (Без маски.) Не треба бути на Волині аж пророком: не минуло ще тижня з того часу, як ми на цьому місці предсказували похід проти українських національних установ, як так і сталося. Дня 28. серпня явилася урядова комісія в складі 5 осіб, що розпочала ревізію Українського Банку за цілий час його діяльности. З огляду на те, що п. Певний в „Українській Ниві" провадив акцію проти Українбанку, а також писав у кожному числі доноси на нього, не кажучи вже про особисті погрози, загальна опінія і то не тільки українська, але й польська уважає це за наслідки „роботи" Певного, який намагається довести до знищення Українбанку, щоби лишитися на луцькому терені зі своїм Кредитовим Банком. — Кураторія Волинської округи в безправний спосіб відібрала п. Петриківському концесію на ведення української гімназії й передала її так званому Т-ву імени Лесі Українки, а фактично п. Пилипчукові, який до цього зміряє віддавна. До цеї справи ще повернемо, коли п. Пилипчук розкриє свої карти. — В своїому розбивацькому розгоні Петро Певний заложив при своїй шматі „Ниві" книгарню. Отже, книгарня, банк, редакція шмати брукової, „Рідна Хата" з шинком — словом, Мюр і Мюреліз! — В черговому числі „Ниви" Певний під криптонімом громадянина з Олики дякує „в імени народу" собі й Пилипчукові за їхній Кредитовий Банк, себ-то „новітню кооперацію", а також заявляє, що він, Певний, як і Пилипчук „віддали все життя батьківщині, зазнали вязниць і вигнання". Щоби не було баламуцтва, заявляємо, що Петро Певний примазався до української справи лише підчас революції та й то з демагогією на фронті. Коли й сидів у вязниці, як пише, то не за українську справу. І тільки в Олиці відоме те, що нікому не відоме було на Україні. Хоч п. Пилипчук радо віддає йому свій попередній капітал, але й це Певному не поможе.— Доноси Петра Певного на Український Кооперативний Банк в кожному числі „Ниви" осягнули свою ціль: 28 серпня явилася до Банку — як сказано — урядова комісія в складі 5 осіб і приступила до гострої ревізії, при чому ревізія тягнулася три доби в день і ввечері. Протоколу ревізії ще не доручено Дирекції Банку, але як в українських колах, так і у польських твердять, що має бути повторення історії з Німецьким Банком, коли безпідставно Банк замкнено й укарано директорів (Апеляційний Суд вирок адміністрації зніс). В цей спосіб проторованоб шлях для Банку Певного, який, як смерти, боїться самого існування Українбанку, не дивлячись на те, що має гроші, гроші і ще раз гроші. — Несподівано й безпричинно звільнено з посад ось-яких війтів-українців: Андрія Глущука, голову Надз. Ради Українбанку, Павла Бондарука, члена Надз. Ради Українбанку й Степана Гудемчука, заступника члена Надзірної Ради. З огляду на те, що п. Петриківський, у якого відібрано концесію на гімназію, є також членом Надзірної Ради Українбанку, як і Лаврія Арцабка, звільнений з посади заступника війта, загальна опінія твердить, що й це є робота тіїж хочівської громи, як акт особистого насильства й терору. Ще не було такого нечуваного акту нищення української інституції. Навіть для ворогів українського народу це виглядає забагато. Українське громадянство повинно собі здати справу нарешті з того, що далі цеї руїни йти вже не можна й що не протестувати проти цього булоб національним злочином. — Рада брацтва розпалася. Статуту немає, українська церква світить пусткою, бо панує там тяжка атмосфера, з попереднього славетного хору не лишилося сліду... Нічого дивного немає, що чесні елементи не винесли цеї атмосфери та вілійшли, а саме: Мих. Савицький й Ю. Черевко. Правдоподібно відходить і Мод. Левицький. Залишається один лише Пилипчук.

Observator.

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.
183 1—?

НАДВІРНЯНЩИНА. (Документ нашого часу). Прохаємо Хвальну Редакцію ласкаво помістити отсей документ нашого часу: „Протокол надзвичайного засідання Громадської Ради в Камінним, пов. Надвірна, що відбулося 25. серпня 1929 в 12 год. вполудне в канцелярії громадського дому в справі української мови навчання в місцевій школі. На засідання прибуло 21 радних на всіх 24. По відкритті засідання радний Михайло Бойчук зясував зібраним суть справи, після чого ради. Осип Висіцький поставив отсе внесення: „Тому, що Кураторія Шкільної Львівської Округи, на основі невідомо ким внесених деклараций будьто би аж за 24 дітей за польською мовою навчання, своїм рішенням з дня 14. вересня 1926 р. № I. 24743/28 перемінила в нашому селі, з населенням на 98% української народности, 3-клясову школу від непамятних часів з українською мовою навчання, до котрої ходить 175 дітей української народности, а тільки 5 дітей польської народности — на школу утраквістичну; тому, що таке рішення Шкільної Кураторії, з педаґоґічних оглядів, є для школи крайно шкідливе, бо така школа замість поширювати науку і знання пособляє неграмотности; тому, що про це рішення Кураторії Львівської Шкільної Округи Повітова Шк. Рада не повідомила зовсім Громадський Уряд, як велить закон, та що з цеї причини він не подав цього оречення, як теж велить закон, до відома громадян через вивішення на стіні в канцелярії, наслідком чого покривджені не могли на час внести рекурсу до міністерства, бо задля недодержання приписаного речинця міністерство рекурс відкинуло; дальше тому, що в обводі села Камінного є окрема школа з польською мовою навчання на присілку Березина (кольонія) — зібрана Громадська Рада на своїому засіданні в дні 25. серпня 1929 р. ухвалила таку постанову: візвати Громадський Уряд в Камінним, щоб він, спираючись на повище сказаному, негайно поробив заходи в компетентних чинників, щоби в школі полишено українську мову навчання та щоб переведено слідство в цілі відшукання та покарання виновників сфальшованих деклараций та мнимого потвердження, що Громадський Уряд оречення Кураторії одержав і оголосив. Крім цього Громадська Рада постановила в цій справі звернутися до Української Парляментарної Репрезентації з проханням, щоб вона у відповідному часі й місці взяла нашу школу в оборону". — Зібрана Громадська Рада приняла повище внесення 20 голосами проти одного (кольоніст Пшенічни), це внесення рішучо підтримує та домагається, щоб повище жадання Громадський Уряд в цілости перевів. На цьому протокол закінчено і підписано. (Слідують підписи 20 радних, печатка і підпис начальника громади).

З театру.

„Тоска", опера в 3 діях Пуччінія.

„Тоска" — така вже обіграна опера, що хіба голосне імя котрогось виконавця може стягнути на неї публику. Львівський міський театр виставив „Тоску" передучора, не зважаючи ні на її обіграність у Львові, ні на кінець ферій, бо мав до обсади головних ролі першорядні сили. Титулову ролю співала прімадонна опери в Барцельоні Лявра Коханська, ролю Каварадоссі Михайло Голинський. Ці два імена притягнули велику скількість слухачів, у цьому добрих дві треті українців.

Голинський у ролі Каварадоссія знаний уже у Львові з попередніх виступів. Його прекрасний голос і передучора захопив авдіторію. Велика арія в останній дії визвала бурю довгих і сердечних оплесків. Колиб сце-

вічна гра стояла на рівні з музичною сторозою, Голинський був би нині одним з перших співаків світа. Шкода, що артист з таким великим голосом не старається за всяку ціну побороти цю прикру недостачу. Коли можна навчитися кожної нотки, то можна і вистудіювати кожний рух. На жаль загал оперових співаків сценічну гру вважає друго- а то й третьорядною справою, вірючи тільки в красу і силу свого голосу. Можна собі уявити, як могутньо ділав би голос Голинського, колиб оперовий співак подав руку драматичному артистові.

Партнерка Голинського Лявра Коханська — це досвідна артистка, яка вміє добре володіти своїм симпатичним голосом. Сценічна її гра в „Тосці" не була рівна. В високодраматичній другій дії безмежну муку коханки, яка чує крики тортурованого Каварадоссія віддала гарно і переконуючо. Зате сцена зі Скарпієм при і після його вбиття вийшла бліло. Голос п. Коханської вишколений і заокруглений далеко краще звучить у ліричних як у драматичних моментах.

Всі інші ролі, зі старою обсадою, віддані були бездоганно.

Диригував оперою п. Лерер і богато разів мусів поспішати за співаками, які немов гікали зі співом. **Р. К.**

Листування Редакції.

Наддніпрянський Хор Д. Котка.

До Редакції звернулося пять українців з Черновець (всі наддніпрянці-співаки), щоби їм подати адресу п. Д. Котка, з яким хочуть ввійти в контакт у співацьких справах. Тому, що Редакція не може подати їм сталої адреси п. Котка, просить його цією дорогою, щоби ввійшов з ними листовно в контакт. Адреса їх представника така: Dubiniewycz Eugen. — Clocucica Nr-o 886. — Czernowitz, Rumänien (Romania).

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„Літературно-Науковий Вістник". Книжка IX. за вересень 1929 р. Том XCX. Річник XXVIII. Зміст: Ев. Маланюк: Три сонети; Авенір Коломиєць: ***; Улас Самчук: Четвертий чоловік; Як. Гончаренко: Наувечірнє; Н. Кибалюк: Срібна панна; Арн. Беннет: Жінка, яка все крала; Мих. Йогансен: ***; Гр. М. Тишкевич: Уривок зі спогадів; Ол. Донченко. Громовиця; Б. Ашмет Бартлет: Російська загадка; д-р Ільза Райке: Модерна дівчина; Мих. Йогансен; Світанок; Ст. Сірополко: Шкільна освіта на Сов. Україні; Мих. Йогансен: Дні мої; О. Бабій: Ідеольогічні основи сучасної західньо-української літератури; М. Доленго Барилефи; Степан Смаль-Стоцький: Граматика в школі; Dehius; Совітський страхопуд: О. В.: З пресової фільми; Бібліографія; Нові книжки.

„Вісти Спілки Інженерів та техніків українців емігрантів у Польщі". За липень-серпень 1929 р. Ч. 4. Рік видання 2. Варшава 1929. Виходить у цикльостильній відбитці.

„Вільне Козацтво", двотижневий літературний і політичний журнал. Ч. 41—42. Прага, серпень 1929. Виходить в мовах: російській і українській.

„Український Купець", орган Союзу Українських Купців, виходить раз на місяць. Рік вид. I. Ч. 6. Коломия, серпень 1929.

„Przegląd Społeczny", miesięcznik, poświęcony pracy społecznej i opieki nad dzieckiem. Lwów, sierpień 1929. Rok III. Nr. 8.

КНИЖКИ:

Іван Герасимович: **На трівогу.** Львів, 1929. Стор. 152. Форм. 16. По скасуванні конфіскати ця книжочка появилася вже в розпродажі. її змістом є теперішний стан українського шкільництва під Польщею. Книжочка повинна найтися в бібліотеці кожного українського громадянина.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 4-го вересня, г. 7·30 веч. „Баron Кімель", оперетка".

Четвер, 5-го вересня, г. 7·30 веч. „Аіда". Гостинний виступ М. Голинського і Л. Коханської.

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Барон Кімель", оперетка.

Субота, 7-го вересня, г. 4·30 попол. Ґанковий виступ Дані Дарлінг.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Лякме", опера.

Малий Міський Театр:

Середа, 4-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Четвер, 5-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Субота, 7-го вересня. г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 8-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Гріх Інги".

Кольосей: „Темна справа" і „Принци мілйонерки".

Лев: „Любов козака".

Люна: „У проклятім домі".

Марусенька: „Зуза саксофоністка".

Оаза: „В проклятому домі".

Палас: „Чорне доміно".

Пан: „Зов змислів".

Пасаж: „Тигр Арізони".

Стилєве: „Грішниця".

Фатаморґана: „Таємний курєр".

Хімера: „Щастя у жінок".

Утіха: „В гуку експльозії" (Гарі Піль).

Програма радіо.

Четвер, 4-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Популярний концерт. 20.30 Концерт солістів.

Познань (20·30) Органовий концерт.

Гельсінгсфорс (221,4) 18·15 Фляйт, гармонія, пісні.

Ляйпціг (259) 20·00 Популярний концерт. 20·00 Спів (сопран).

Талін (296) 17·30 Оперетковa музика.

Берно (403). 11·15 Концерт.

Льондон (356,3) 16·45 Органи. 18·45 Квартети Моцарта.

Штуттарт (360). 21·15 Орхестра Фільгармонії.

Берлін (418). 19·30 Концерт Ормана. 20·15 Хор.

Стокгольм (436). 19·00 Скрипка й фортепян.

Рим (441). 21·00 Концерт.

Прага (487). 19·30 „Цілунок" опера Сметани.

Міляно (501). 17·00 Концерт. 20·30 Легка музика.

Брюссель (509) 21·15 Камерна музика.

Рига (525) 19·0 Популярний концерт.

Мюнхен (533). 20·00 „Орфей і Еврідика", опера Ґлюка

Будапешт (550). 17·15 Мадярські пісні. 22·30 Опера.

Київ (600). 20·00 Опера.

Москва (825). 19·00 Опера.

Ковно (1935) 30·30 Вечірка музика.

Ленінград (1000) 19·30 Концерт.

Париж (1725). 16·45 і 21·35 Концерт.

Пятниця 4-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт солістів.

Краків (312,8). 20·30 Вечірній концерт.

Познань (334,8). 20·30 Вечірний концерт мандолінистів.

Гельсінгсфорс (221,4) 18·15 Музика Моцарта.

Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна орхестра.

Братислава. (279) 19·00 Концерт орхестри.

Талін (296) 17·00 Симфонічний концерт.

Загреб (307) 21·40 Легка музика.

Брно (341,7) 20·00 Югославянські пісні.

Льондон (356,3) 19·45 Співацький концерт.

Гамбург (372) 20·00 Концерт.

Берн (403) 21·00 Камерна музика.

Берлін (418). 21·00 Камерний концерт

Стокгольм (436) 20·00 Концерт солістів.

Рим (441) 21·00 Італійська музика.

Прага (487). 19·05 Мандоліни і гармонія

Міляно (501). 20·70 „Мадам Сан-Жен" опера Джіордана.

Відень (516,3). 16·00 Квартет Сільвінг.

Рига (525). 19·00 Оперетковa музика.

Будапешт (550). 12·05 Циганська напеля. 21·30 Циганська орхестра.

Москва (825). 16·30 Російська музика.

Ковно (1935) 21·00 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Легка музика.

Париж (1725). 21·35 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле–ле. 115 32—?

Радехів, четвер 5.IX.
Сокаль, пятниця 6.IX.
Белз, субота 7.IX.
Цішанів, неділя 8.IX.
Любачів, понеділок 9.IX.
Ярослав, вівторок 10.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,

Болшівці, четвер 5.IX.
Букачівці, пятниця 6.IX.
Ходорів, субота 7.IX. 228 16—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 28—?

Вишневець:
Четвер, 5.IX. „Чесна Сузанна".
Пятниця, 6.IX. „Барон циганів".
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри".
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кремінець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Комунікат. Товариство Прихильників Освіти у Львові подає до відома студенткам Львівських Високих Шкіл, що студентки рефлектуючі на мешкання евентуально підмоги, мають внести подання до канцелярії Т-ва, Львів, вул. Супінського ч. 21. до дня 22. вересня п. р. Прилоги до поданих такі самі, які вимагається від студентів, а ті є подані в „Ділі" ч. 193. з 31. серпня п. р. — Петентки зголосяться особисто в канцелярії між 25—30 вересня в годинах урядових. 411 б. 2—2

Товариство Прихильників Освіти прохає всіх студентів (-ок) львівських Високих Шкіл на сходини, які відбудуться дня 8. вересня (неділи) о год. 9-тій рано (точно) в Академічнім Домі у Львові при вул. Супінського ч. 21. в цілі створення збіркового комітету. 434 б 1—1

Відозви і комунікати. Товариство Прихильників Освіти у Львові пошукує відповідної кількости мешкань за місячною оплатою після умови для студенток Високих Шкіл. Тому звертається Товариство до П. Т. Громадян м. Львова о ласкаве зголошування вільних кімнат в канцелярії Т-ва при вул. Супінського ч. 21. щоденно від год. 11—1, крім неділь і свят. 434 1—2

„Сокіл" у Тернополі святкує 25-ліття свого існування дня 8. вересня на власному майдані при участи співацьких і руханкових товариств **Святом пісні й руханки.** У програму входять хори та вправи. Диригент хорів о. М. Осадца, орхестри п. І. Козак. Початок в 3. год. попол. На випадок непогоди, свято відбудеться дня 15. вересня.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МІД ПЧІЛЬНИЙ, абсолютно правдивий, без найменших домішок **купую** в більших і менших кількостях. — Зголошення під „Мід" до Адміністрації „Діла". 374 3—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники перероблюємо на ручні. 191 4—?

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнищі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАВЛК, вул. Пілсудського ч. 21. перший поверх. 426 2—10

УЧЕНИКА 1—3 кл. гімн. приймe на удержання з помічю в науці. — Вул. Терези ч. 2 б. Коцюнбас. 429 1—1

ПОКІЙ умебльований, з осібним входом до винайму. — Вул. Зигмунтівська ч. 19[II. 431 1—1

ОСОБА СТАРША, чесна, розумієтьс на сільськім господарстві і домовім, пошукує місця господині у священика вдівця. — Львів, вул. Янівська ч. 48. у п. Миколишинової. 430 1—1

ВПРАВНИЙ інструктор, студент техніки, пошукує лекції у Львові від 15. IX. — найрадше на мешкання і харч у п. Олексишин вул. Хшановської ч. 8. II. пов.

ІНТЕЛІГЕНТНА самітна жінка в середніх літах, в священичої родини, шукає місця до заряду дому. — Зголошення до Адміністрації „Діла" для Стефанії. 423 2—?

ВІД ТИСЯЧПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ доми вільні з городами, біля трамваю продам. — Ігнат, вул. Куркова 24. Львів. 409 3—?

2 УЧЕНИКИ з порядного дому найдуть приміщення. Опіка добра і харч знаменитий, відомість в Адміністрації „Діла". 420 2—?

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні условія. 190 4—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

24 зол. СТОЛОВЕ НАКРИТТЯ **24 зол.**

з хінського срібла: 6 ложок, 6 вилок, 6 ножів і 6 ложочок тільки у

В. ҐРИНБЕРҐА, ЛЬВІВ,
вул. Синстуська ч. 4 Тел. 59—72

Дешево виправи
студентські:

КОВДРИ від . . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 12—?

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних условіях: **портієри, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські деревляні вироби. 273 7—?

Небувала новинка!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до **почорнення та толочення на них** футряних десенів — **в одинокій фірмі в краю:**

М. Волянська
Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телеф. 17—04.** 4—?

Ширіть наш часопис!

Відповідальний редактор Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Винок ч. 10.

Ч. 198 (11.489). Львів, пятниця 6. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

СОКІЛЬСЬКЕ СВЯТО
з нагоди 35-літнього Ювілею СОКОЛА БАТЬКА
21—22 вересня 1929 р.
437 1—1

Огонь нищить не лише будинки, але й все, що в них находиться.
Тому обезпечуйте збіжжа й пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Шляхи „державної асиміляції"

IV.

Львів, 5. вересня 1929.

З черги переходить воєвода Дунін-Борковський до намічування власної рецепти на державну асиміляцію українців. За вступ до неї бере аналізу державної асиміляції поляків у давних займанщинах. Він твердить, що процес державної асиміляції, якому підпали поодинокі частини Польщі в давних займанщинах, не був такий слабий, якби це в першій хвилі здавалося. Воєнні невдачі, яким улягли спершу Росія, потім Австрія та Німеччина, уможливили повстання польської держави. Богато поляків підпало наслідком цього гіпнозі, що методи займанців не витримували критики. Денаціоналізація якогось терену в Европі, де вже істнувала культура, була вже в самому заложенні неможлива, але це не пересуджує факту, що наприклад Австрія державно вспіла майже зовсім засимілювати поляків. І якщо в неї не булоб від початку війни блудів військової політики, то польське австрофільське почуття булоб перетрівало всі невдачі та розбір Австрії. Можнаб сказати навіть більше, а саме, що ця державна асиміляція мала навіть свою дальшу напрямну, яка висловлювалась, наприклад, у воєнній програмі тріялізму. В Австрії полякам велось економічно не найкраще. А з цього видно, що навіть такий важний чинник, як економічний, не був міродатним при тім державно-асиміляційнім процесі.

Коли в російській Польщі процес державної асиміляції рівнявся нулі, при незаперечній деякій культурній асиміляції наслідком співжиття і співпраці з революційними колами Росії, то про німецьку частину польської національної території цього сказати не можна. В Познанщині переслідувані національні почування боролися з мимовільно наростаючим подивом для німців, для їх економічної та державної політики. Отже при деякій державній асиміляції, незадоволені національні почування зберегли там польськість.

Коли хочеться засимілювати населення якогось краю у відношенні до своєї держави, то треба старатися це населення можливо якнайскорше задовольнити. Натомісць, коли ходить про національну асиміляцію, то треба старатись змінити населення, інакше його виховати. В цьому останньому випадку старається як у Німеччині задовольнити населення щонайбільше в економічній ділянці та в ділянці справного функціонування державного апарату. Тому, що в передвоєнній Німеччині було поляків всього біля 5 відсотків, то німці піднялися національної асиміляції й консеквентно її проводили в життя. До цілковитого переведення свого пляну не стало їм часу.

На підставі того, про що досі говорилося, Борковському видається, що Польща не моглаб спокуситися на національну асиміляцію українців. Вони занадто числені у відношенні до поляків, а до того вони національно вже теж у великій мірі пробудилися. Отже, коли хочеться українські території на стало затримати при Польщі, то треба піднятися державної асиміляції, яка, як це вже говорилося, є штукою якнайширшого задовольнювання населення в межах своєї держави з можливо сильним унеможливлюванням виломлювання цього населення з державних польських рамок.

Тому то в першій мірі треба виключати все, що улекшувалоб виломлювання з тих державних рамок. Навіть не дуже обширна етнографічно-територіяльна автономія є без сумніву одним з перших кроків до унезалежнювання в державу якоїсь території з чужим національно населенням. Отже задовольняти таким чином меншостеве населення, вважає Борковський, за недопустиме. Територіяльне самоврядування є в нинішніх часах без сумніву конечне, щоби задовольнити населення, але воно не може покриватися з етнографічною картою. Як з державних, так і з економічних оглядів самоврядування, коли мова про українців з Галичини, повинно обіймати простір трьох полудневo-східних воєвідств з доданням до них щонайменше половини Любельщини. Як передвоєнна Галичина, так і ця автономічна провінція не булаб етнографічно одноцілим тереном, бо малаб більше-менше по 50 відсотків обох національностей.

При відносному вбожестві цього краю самоврядування малоб аж на такій великій території належні засоби, щоби могло направду щось зробити. Булоб дуже некорисне, як під державним, так і під економічним оглядом, якщо утвореноб малі самоуправні провінції величини теперішніх воєвідств. Такі малі автономічні провінції мусіліб теж незадовольняти, бо ділилиб їх територіяльно. Натомісць велика провінція далаб їм спроможність скупчитись на одній території. Зновже місцеві поляки завдяки утворенню великої провінції не почувались би ніде змайоризованими, що малоб для них першорядне значіння. Знеохочення польського населення, що творить численну меншість у Сх. Галичині, представлялоб державно величезну страту і з тим треба все рахуватися при веденні політики в цьому краю.

Справа національних меншостей в Раді Ліги Націй.

Берлінська газета „Германія" повідомляє з Женеви, що міністр Гендерсон на самому початку засідання Ліги Націй виголосить велику промову, в якій докладно освітлить справу національних меншостей. Він має гостро скритикувати постанови сесії Ліги Націй у Мадриді й зазначити, що вони не вистарчають для розвязання цього питання. Також Штреземан у своїй промові має докладно виложити німецький погляд на справу національних меншостей і буде домагатися дальшого обективного досліду цеї справи в напрямі утворення окремої комісії для справ національних меншостей при Лізі Націй.

Заява Сновдена.

Оцінка гаґської конференції.

При повороті Сновдена з Гаги до Льондону на двірці витала його овацийно товпа з 50.000 людей. Сновден опублікував по своїому повороті таку заяву: „Конференція сповнила наші найбільші бажання. Урегулювання репараційної проблеми буде мати своїм наслідком почуття певности і сприятиме господарській відбудові Европи. Відновлення політичної й господарської суверенности Німеччини було одним з найважніших вислідів конференції. Уступки, які зроблено в справі товарових виплат, причиняться до поважного зменшення шкоди, яку вони досі робили англійській торговлі. Порозуміння в справі Надренії є найважнішим політичним ділом по Льокарні.

Конференція морських роззброєнь без участи Франції.

В близьких до французького уряду політичних колах Парижа уважають, що Франція, як і два роки тому, не прийме запрошення взяти участь у новій конференції в справі морських роззброєнь, а обмежиться лише до вислання півофіційного обсерватора. Причина цьому та, що французький уряд боїться, що порозуміння між Англією та Америкою в справі морського роззброєння могло би шкідливо вплинути на морські інтереси Франції. Французький уряд уже мав увійти в цій справі в переговори з італійським урядом, якого інтереси в справі морського роззброєння ідуть паралельно з інтересами Франції.

З жіночого мирового конґресу в Празі.

Реферат українки про національне питання.

В одному з попередніх чисел „Діла" ми вже повідомляли, що на конґресі Міжнародньої Жіночої Ліги миру і свободи, який відбувся з кінцех серпня ц. р. в Празі, пос. М. Рудницька виголосила на запрошення Екзекутиви Міжнародньої Ліги реферат п. з. „Національне питання і його мирна розвязка". Виступи наших представниць на терені міжнародніх організацій обмежувалися досі звичайно до виголошування привітів та заяв або до забирання голосу в дискусії. В даному випадку посолку М. Рудницьку запросила екзекутива Жіночої Ліги миру і свободи виступити на конґресі в характері офіційної референтки. На конґресових програмках було подане прізвище нашої землячки з означенням нації, яку вона репрезентує, а конґресове бюро видало повний текст її реферату на двох мовах: німецькій й англійській. На основі офіційного справоздання подаємо короткий зміст цього реферату.

В першій його частині прелєґентка зясувала вагу національного питання і далекосяглу ролю яку воно відграє в сучасному укладі політичних відносин, як у внутрішній так і закордонній політиці. Світова війна, ведена під лицемірним гаслом визволення поневолених націй, не тільки не вирішила національного питання, але навпаки ще його загострила. Мирові договори перерізали живі організми живих народів і створили довгу низку вулканічних пограничних смуг, на яких іде безпощадний наступ переможців проти переможених. Прелєґентка перейшла по черзі ті европейські держави, в яких накипіле національне питання є прямо їх ахілевою пятою та звернула увагу, що саме в останніх десятиліттях відбувається процес національної кристалізації численних народів (головно на сході Европи та в Азії) і їх прямування до власної національної держави. Лише зміна теперішньої політичної карти Европи в напрямі задоволення змагань народів до свобідного життя, лише вирівнання мирним шляхом національних кривд і несправедливостей може забезпечити людству тривкий мир.

Причина суперечностей національних інтересів лежить в ріжницях фізичної і психічної структури збірних національних організмів. Приналежність кожного з нас до своєї нації, звязь крови зі своїм народом це не є видумка ні штучний твір, це не лише річ виховання і привички, навпаки це незаперечений біольоґічний і психольоґічний факт. Кожна нація представляє собою сущільний організм, що має свої питомі інтереси, свою окрему психе, свою специфічну ментальність. Одначе інтереси націй є дуже ріжнородні, часто суперечні між собою. Отже коли інтереси двох націй перехрещуються з собою, коли зударяться з собою їх змагання до життя, там все заходить небезпека збройного конфлікту.

В другій частині реферату прелєґентка старалася вказати, як можна погодити антаґонізм інтересів ріжних націй та довести до повної гармонії між двома могутніми життєвими силами: між Батьківщиною і людством.

„Тут є можлива лише одна розвязка, одна істнує лише спосіб, щоби погодити любов власної нації з почуванням вселюдської солідарности: *Признати іншим народам право на щастя, волю і свобідне життя, які бажаємо власній батьківщині.* Або, перекладаючи це на політичну мову, треба сказати, що одиноким засобом мирної розвязки національних конфліктів є *реалізація ідеї самовизначення народів.* Дозволити нації рішати про свою долю, про свою державну приналежність; віддати їй в руки цілий держ. апарат, дати їй змогу організувати своє життя, шукати власних висловів для своєї абіцної душі".

Опісля пос. Рудницька обговорила по черзі мирні способи реалізації ідеї самовизначення народів, як плебісцит, розмчі суди, комісії знаток ів і т. п. стверджуючи, що всі дотеперішні засоби мирного полагодження національних конфліктів є дуже примітивні і невистарчаючі. Вкінці присягнула увагу справі т. зв. „національних меншин", підкреслюючи різницю між відгалуженнями народів, які заселюють компактною масою дану територію і становлять на ній більшість населення, а розсіяними національними відломками.

Прелеґентка закінчила свій реферат зазивом до Міжнародньої Ліги, щоби вона через відповідну пропаганду створила психольогічну основу для здійснення свободи всіх народів, бо лише „через свободу веде шлях до миру".

На шкільні теми.

Про шкільні повітові ради.

Важкою болячкою тяжать на нашім шкільництві теперішні шкільні повітові ради. Дотичний закон зложений в той спосіб, що в тих радах не забезпечується українському народові відповідного заступництва, а віддається їх цілковито в руки польські. Наслідком того є те, що в цих радах засідають з правила лиш польські члени, бо одинокими нашими заступниками являються там тільки ординаріятські делеґати. А коли й покличуть часом про людське око якого українця, то звичайно такого, що на шкільних справах не визнається й нашому ділу ніякого хісна не причосить. З тої причини велися у нас шкільні справи дуже сторонничо, себто систематично в користь польську, в кривдою українських шкіл і нашого учительства.

Вже перед війною підносились у нас задля цього голосні жалі, а нині стали ці відносини просто нестерпимі. Найперше викликано проти української сторони дивно непризнний настрій, який нінде супроти другої народности краю ледви чи можна стрінути. Після того введено в шкільні ради найбільших фанатиків і допущено до голосу у шкільних справах ще й „народові орґанізації", котрі мали до нас тільки одну злобу. І так бачимо від десяти років, що всі шкільні ради не приймають засаднично українських учителів у свої школи, бо гр.-кат. метрика є тим пятном, задля котрого відказують їм у нас посади. Через те мусять вони шукати праці і хліба в польських сторонах або за сокальським кордоном, хоч і там тепер важко українському учителеві дістати місце.

Колиж остались у нас ще нечисленні учителі з попередніх років, то їх стараються переносити без ніякої причини в мазур. области. Зате за *ситуується* наші школи систематично польським учительством, без огляду на те, чи воно для тих шкіл надається чи ні. І нині бачимо часто таке явище, що в більше класових школах, в котрих є значне число українських дітей, нема ні одної української учительської сили — хочби для обрядово-релігійного виховання цеї молоді! Тут поставлено девізу: або польська наука, або (коли вона в яких місцевостях неможлива) радше ніяка, бо й нащож (кажуть нераз) „руському Іванові та Грицеві науки й просвіти?" Дійшло до того, що супроти такої злоби дирекція одної школи, не хотячи своїй бідній молоді замикати дороги до життя, взялась ви спосіб і пропускає у своїх свідоцтвах слова „обряду грецького", а полишає тільки слова „визнання католіцкого"... Так мусять наші діти на своїй рідній землі аж укривати свою приналежність до свого обряду, аби одержати яке місце.

Майже одночасно пішло нагальне перемінювання наших шкіл на польські або на т. зв. утраквістичні, котрі є в дійсности тільки замаскованими польськими школами. До цього уживається всяких способів: позірно правних і явно неправних, — бо й хтож глядить тут на береження нашого права? Тут іде сила перед правом, і тільки А які річи діються в ріжних повітах! Я згадаю тут для прикладу лиш про деякі.

В Перемишлянах сказано українській стороні, що там потрібні учителі, які вслиб „инспособне войскове", а до цеї праці українські учительські сили не надаються. Після того заверено українські петиції з поворотом до кураторії. В однім чисто українськім повіті підняла „народова орґанізація" великий крик, що повіт, мовляв, „рущи сеи" під оглядом стану учительства. Колиж кураторія вглянула в справу, то показалося, що там принято 6 польських нових сил і аж дві українські... Так виглядає „рущене" учительства в чисто українськім повіті! В Косові наші сусіди не допускали довший час ординаріятського делеґата в шкільну раду, мабуть тому, що як людина інтеліґентна й отверта не підходить їм, — так, що ординаріят мусів упоминатися за своє право аж у вищої влади. А які дивовижні річи оповідаються в ріжних повітах, річи, на котрі вже люди й не реаґують, не маючи найменшого виглядy на якусь зараду!

Від двох років здавалося, що відносини полекшають тим, що всі подання в справі посади мали пересилатися просто до кураторії, а звідти щойно приділюватись до ріжних повітових рад. Одначе по правді поладнання цеї справи осталось таки при шкільних повітових радах. А вони справляються в цею справою так, що польські подання полагоджуються прихильно а українські по довшім передержанні звертають кураторії (Перемишляни й інші повіти). Розуміється, що такі відносини викликують як в учительстві, так і у всім нашім громадянстві тільки велике огірчення, а слідом за цим іде загальне негодування на нинішні порядки.

Цей стан відчувають дуже прикро наші ординаріятські делеґати в шкільних радах і жалуються постійно, що не можуть в цій справі своїми одинокими голосами нічого вдіяти ні для свойого обряду ні для своїх шкіл. Це відчув і я будучи від кільканацяти років ординаріятським делеґатом в шкільній міській раді у Львові й тому, ставев при уконституванні двох останніх каденцій тої ради (в роках 1924 і 1927) внесення того змісту, щоб на 20 членів ради покликано бодай одного заступника українського населення міста. І коли ті внесення не вдержались, відкликався я в цій справі в році 1927 до тодішнього куратора, д-ра Рімера. Він признав моєму бажанню слушність і заявив, що, переглядаючи надіслані з краю пропозиції на членів шкільних повітових рад він завважав зі здивуванням, що в богатьох повітах не бачив заступників нашого населення, додаючи, що вважає цей стан неполітичним, а радше недипльоматичним*). Вкінці порадив мені, з огляду на те, що не мав права здержувати істнуючого закону, щоб я вніс в цій справі представлення до міністерства. Я й вислав туди мотивований меморіял, а міністерство переслало його львівській кураторії з зазивом поставити відповідне внесення (на зміну закону). З цього зарядження виходило би, що міністерство було схильне до зміни закону про шкільні повітові ради і вижидало в цій справі якогось предложення.

Мої заходи в цій справі подав я в пресі до відома загалу, надіючись, що вага справи спонукає й інших делеґатів до подібної акції. Але я не чув опісля нічого, щоби в цьому ділі шось зроблено. Зазначу ще, що цею справою хотіла заняттися і президія Рідної Школи, що розіслала була (для удокументування своєї акції) запит до своїх повітових кружків: „Чи є в тамтошніх шкільних радах крім ординаріятських делеґатів ще які інші заступники українського народу, які це люди і як сповняють вони там свій обовязок? Але на лихо, на ці запити не наспіли ніякі відповіди. Такий малий труд, що стояв лиш пару стрічок звідомлення — й цього не зроблено! Розуміється, що не маючи відповідного матеріялу, не могла Рідна Школа й нічого дальше робити. Так нарікають заєдно наші люди і проклинають ті кривди, що падуть на нас з шкільних повітових рад, а не беруться зарадити тому лихові!

Очевидно, що коли все у нас мовчало, то й не могло нічого путнього для нас вийти. І не диво, що львівська кураторія не поставила на зазив міністерства ніякого внесення про зміну шкільного закону, тільки відповіла, що коли заходили які недомагання, то можна зарадити їм в рамах теперішнього закону — значить: у нашім випадку можна буде кинути українцям з ласки деяких членів, очевидно таких, які будуб милі нашим сусідам, і з яких не булоб нам майже ніякого хісна.

Такий спосіб зарадн лихові уважаю зовсім недостаточним. Бо зовсім інакше виходилоб, якбн закон забезпечував українському населенню в

*) Слова „неполітичним" і „недипльоматичним" розуміє, здається, куратор в тім змислі, що неполітичним уважав викликування невдоволення серед українського населення через виключення його з членів шкільних рад, а недипльоматичним з огляду на суд свій.

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ

До джерел людської психіки.

II.

Нерозяснена психольогія „я". — Фільософи. — Ніцше гаслом ворожих прапорів. — Трагедія „надлюдини".

А сам нещасний творець стоїть над своїм таємним, невідшифрованим твором і осліплений власною величю не знає — кому молитися?

Під ним темна безодня, а над ним, серед хмар високих дум і поривів, пливуть несені тугою, золоті мрії і прочуття вічности і щастя. Незадоволення і смерть — порив до щастя і вічности! — ось незмінна дочасна доля людини, невгомонна музика контрастів! А може саме в болючій і солодкій віддалі тих антитез і в змаганні до гегелівської синтези збережена краса і невгасний блеск життя?

Людина починає бути загадочною не тільки для інших, але головно для себе самої. Бо чому ясна ріка свідомости в одної людини пливе до вічних джерел, а друга западається сама в собі? Що значить ця безмежна свобода, з якою людина може прагнути й признати Бога або Ним не жити і Його відкинути? Коли два такі відмінні *типи* стають проти себе, хто третій у силі зрозуміти психольогічну основу полагодження ними двох найглибших актів у двох протилежних напрямках?

Даремно шукаємо первопричин в анатомії і гістольогії, щоб льогічно обґрунтувати, чому один здоровий, нормально думаючий чоловік носить у собі світогляд матеріялістичний, другий спіритуалістичний, третій містичний і т. д. Ми не в силі категорично погодити зі собою Гекля з Толстим або Ніцшого з Кантом. Ніякі доступні нам дані, ні мізкового механізму ні зовнішнього середовища не вияснюють нам, чому Ренан трудом цілого життя дійшов до сумного висновку, що весь світ це лише **„une mauvaise farce"** — злобний жарт, а останнім словом фільософії лишається іронія; а рівночасно, чому досмертний мученик за ідеали Аміель, полонений монументальністю власного духа і задивлений у видіння своєї туги кінчає життя в божескому смутку над величю і недосяжністю всесвітньої мудрости. Загадкою є для психольогів, що сталося в психіці Комта **(Comte)**, що він після смерти Матильди де Во руйнує свою будову позитивізму і починає молитися; або чому Стюарт Міл, що не знав ціле життя Бога, завершив свій духовий заповіт трактатом про конечність релігії.

Антропоцентризм і реакційність Гегля, естетичну контемпляцію Шелінга, моральний закон Канта, сансару і нірвану Шопенгавера, індивідуалізм Карляйла, Емерсона, Штірнера і Ніцшого нам ніяк не вдасться ні пояснити ні погодити річевою причиновістю з колективізмом, історичним матеріялізмом і всією „фільософією черева" Маркса, Енґельса, Ляссаля і всіх інших їх продовжників. Чому для осяяного енергією творчої інтеліґенції ідеалізму Фіхтого „чоловік є тим, чим його фільософія", а матеріялізм Фаербаха, вимірюючи дефініцію людини з найближчої перспективи реасумує: **„Der Mensch ist, was er isst"** — „чоловік є тільки те, що він їсть".

Коли для Гегля лише дух є дійсним і справжнім, то для сенсуалістичного матеріялізму дійсністю є тільки змислово схоплений світ, а дух тільки блідою абстракцією. З одного боку духовий зміст світу, що розвоєм інтелектуального життя прямує до свідомости самого себе, а з другого матеріяльний субстрат, бездушний механізм, що рівнож в якийсь дивний спосіб і для непотрібної нікому мети процесом еволюції і дорогою історичного розуму йде просто до якоїсь ближче неозначеної досконалости.

Тут читач всміхнеться і спитає: чомуж досі від віків ця досконалість не завершилася, або, що буде далі, коли врешті вона на землі запанує? На це матеріялістичний світогляд відповіди не дає і не шукає. Покищо йде завзята боротьба і на творчий принціп індивідуальної душі наступає душа колективна, на висоту персонального Бога пнеться само людство, що само себе уважає „божеством", творчим провидінням і метою всього істнування.

Прирівнюючи духові центри і світогляди згаданих тут мудрощів, ми ставимо собі питання тільки на те, щоби зрозуміти ріжні механізми і ріжноманітність пружин, що ділали на їхні духові процеси.

Але аж тоді падемо в крутіж темних загадок, коли обмежимося тільки до духової царини одиниці, як відокремленої цілости. На цьому світі наших дослідів над людською духовістю нам „найважче стерпіти її внутрішню суперечність і контрастову перемінність та найважче нам з нею погодитися в наших поривах до гармонії і одноцільности.

Візьмім під увагу тільки виразну індивідуальність з історії культури і то таку, що справді жила **„homo sapiens"**, як її називає Ферстер, в протилежности до **„homo fictus"** то є видуманого з фантазії героя, що не їсть, не пе, а тільки любиться і уривками думає. Хай це буде поет і фільософ, себто людина, що старається виявити себе назовні. Коли будемо йти за течією його духового процесу, то не в силі будемо розкрити всіх бючих джерел, що наповнюють ріку його свідомости, не зможемо схопити та звести всі струмки його внутрішнього життя в одно гармонійне річище.

І хоча в природі людини лежить внутрішня потреба розуміти буття, як викінчену і повязану цілість, то в критичнім відношенні до духових явищ, хоча би лише одиниці, ми стрінемося тільки з безконечністю. Бо хоч поет або мислитель своїм багатством думок і мінливістю образів буде торкати струн вічности і ловити відгуки просто

весь означене число членів і свобідний вибір таких людей, що мають довіря того населення, а інакше буде тоді, коли число і якість делегатів залежатиме від ласки другої сторони.

З уваги на те, що всі справи народньої школи рішаються головно в шкільних повітових радах і відчуваючи дуже болюче, які кривди падуть на наше шкільництво з односторонього їх складу, повинні всі наші шкільні круги й установи, а разом з ними вся суспільність і її представники домагатися конечно зміни цього закону в тому напрямі, щоб українському народові був признаний належний голос в управі його шкільництва. Тепер говориться, що мають уклалятися нові постанови в ділянці самоуправи. Всі наші круги повинні отже звернути на цю справу пильну увагу й добиватися на тому полі повного права. Я скажу, що від упорядкування шкільних справ залежить багато й успокоєння суспільности. Коли ж цього діла не переведеться, то вехай деякі політики не обманюються позірним спокоєм у краю...

о. проф. Олександер Стефанович.

З життя українців у Югославії.

10-літній ювилей „Просвіти" в Руськім Керестурі.

В другій половині 18-го століття зачали переселюватись наші брати із Закарпаття до Бачки в бувшій Угорщині. В більшій скількости і найперше поселилися вони в Руськім Керестурі, а з часом стали творити й нові села, одні ближче, а другі дальше Керестура. Одначе осередком і центром всього їхнього культурного життя лишився таки Керестур з населенням около 6.000 душ, виключно самих греко-католиків. Звідси вийшла і вся їхня інтелігенція старша, як єпископ Нараді і їхній поет та пробудитель, наш о. д-р Костельник.

Мешканці Керестура — це люди переважно заможні; мають пересічно по кількадесять моргів землі. Будинки їх гарні, мурувані, мешкання мальовані й гарно уряджені, багато з електричним освітленням, так, що ціле село має вигляд кращого міста. За часів Мадярщини аж до світової війни керестурці жили під культурним оглядом у тяжкім ярмі. Щойно по війні, коли Бачка припала Югославії і повіяло взагалі іншим духом, наші керестурці заснували перед 10 роками „Руске Народне Просвітне Друштво".

Довідавшися, що 25. серпня керестурці святкують 10-ліття істнування того-ж Товариства, поїхав я туди враз із моїм братом, суддею з Белза, що в той час перебував у мене на феріях. На це свято прибув Преосв. Нараді з Крижевців разом з управителем епископської канцелярії, каноніком Дмитром Надь, а також дооколичні священики; світські власти репрезентував відпоручник міністерства віроісповідань і освіти з Білгороду, великий жупан (воєвода) з Сомбору і „фескі начельнік" (староста) з Куш, а також більше число відпоручників різних товариств. З нашої „Просвіти" в Білгороді явився п. Будз.

Вечером в суботу 24. серпня відбувся під проводом СС. Василіянок, що прибули недавно сюди старанням владики з Галичини, концерт в нововибудованім монастирі в честь його-основника і добродія, Преосв. епископа Нараднього. Дуже гарно виглядало воно, коли малі діти співали, а також виголошували деякі деклямації у нашій літературній мові, а не тільки в діялекті, уживанім у Керестурі.

В неділю в 8-ій год. рано відправилась архиєрейська Служба Божа в асисті духовенства. Була й проповідь владики про значіння „Просвіти" в народнім і релігійнім житті народу. Потім відбулися сходини прибувших гостей і членів Товариства, на котрих промовляло багато бесідників, а також відпоручники властей. Знаменна була промова делегата мін-ства освіти, котрий зазначив, що кожний нарід має право плекати свою питому культуру й учитися в школі в народній мові; це й є дозволено в Югославії. Опісля цей делегат побажав керестурцям, щоб вони вибудували собі в короткім часі Народній Дім, бо дотепер такого ще не мають.

Пополудні відбувся у великім шатрі, збудованім спеціяльно на ту ціль, величавий бенкет, на котрім було около 400 осіб. Підчас бенкету було знову багато гарних промов; від українців з Галичини говорив мій брат, суддя Слиж.

Вечером відбувся ювилейний концерт, на котрім орхестра студентів з Куцури відіграла кілька музичних творів. Співав мішаний хор з Міклушевців самі українські народні пісні, а потім відбулася вистава драми о. Костельника під заголовком: „Ефтаєва дзивка".

При кінці побажаю щиро керестурцям, щоб вони відчули вагу лучности з головним пнем українського народу й оперли науку в школі і свої писання на нашій літературній мові. Бо лише тоді буде запевнений, побіч матеріяльного, також їх світлий розвиток культурний, так гарно започаткований теперішніми їх керманичами й дівчами.

о. Ж. Слиж, Каніжа (Славонія).

Уступки Німеччини за звільнення Надренії.

На конференції в Газі, як відомо, прийшло до порозуміння між Францією та Німеччиною в тому напрямі, що Франція має звільнити Надренію протягом 8 місяців після ратифікації Німеччиною пляну Юнга, а найпізніше до кінця червня 1930 р. Бельгія й Англія забирають своє військо протягом 3 місяців, рахуючи від 15. вересня. Одначе цей одинокий успіх Німеччини на гаґській конференції дорого коштував їй. Вона мусіла зробити цілий ряд нових уступок. Ці нові фінансові тягарі Німеччини такі: вона зрікається на користь союзників надвишки з пляну Доза, яка спочатку була признана Німеччині, а тепер у цілости припала Анґлії. Далі Німеччина зобовязалася одноразово заплатити 30 міліонів марок на кошта удержання окупаційного війська, рахуючи від 1. вересня до кінця окупації. Неохоронену мораторією частину німецької данини підвищено з 660 міліонів марок до 702 міліонів річно на протяг 20 літ. Німеччина зріклася свого домагання одержати заплату за шкоди, поробленні окупаційним військом у сумі 39 міліонів марок. Дуже зменшено доставу вугля до Італії.

S. O. S.

(Допис з Волині.)

I

Те, що тепер відбувається на Волині й чому навіть ніяково підібрати відповідну назву, бо таке воно своєрідне, дивовижне й загрожуюче, мимоволі притягає загальну увагу й викликає не тільки поденервування, але й занепокоєння, не кажучи вже про цілковиту дезорієнтацію...

І даремне було б зводити все це до особистих порахунків, бо в гру піби входять *особи*, яких спеціяльно переслідують. Оце переслідування осіб є лише частиною цілої *системи*, що простує до далекосяглих цілей, що наше національне життя спроваджує на лихі манівці, з яких, в суті річи і вихід важкий.

Повторюю, для нас особи мають *підрядне* значіння. Тим більше, що в такому провінціональному й медвежому місточку, як Луцьк, або Кремянець або Рівне або Володимир „опінія" виробляється не тільки тим чи іншим поступованням даної особи, але часто-густо сплетнями кумошок, які не знати чому з собою посварилися й перенесли свою сварку на громадське поле. Протягом одної днини вас зроблять „хрунем", але з такою ж легкістю зроблять з вас „пивротовца". Сьогодні влада уважає вас за „единопокликаного" представника українського громадянства, а завтра — не знатиме способу, щоби вас якнайскоріше здусити або унеможливити ваше істнування. Коли на протязі одного року той самий війт дістає хреста заслуги за взірцеве ведення своєї громади, то потім його звільняється за „хаотичний стан" у тій-же громаді — при чім очевидне, що тут ні війт, ні громада ні при чому. Очевидно, що й влада не має тут того розмаху та спокійної *обективности*, як по великих центрах, бо на неї впливають ті самі дрібничкові моменти, як і на ширше громадянство.

Цим і завсувається, наприклад, цей дивовижний факт, що мимо восьмилітніх криків про „співжиття", мимо ріжних експериментів, мимо „шукання відповідних людей", ані один представник влади не додумався, щоби хоч раз ввійти, скажім, у безпосередню стичність з українським громадянством на те, щоби безпосередньо почути, чого воно хоче й до чого прямує. Пощо, коли, мовляв, все відомо, навіть, як хто живе, у кого буває, з ким розмовляє? А вже, хто й як думає, чи належить він до „льояльних" чи до „опозиції" — це відомо „автентично".

В цьому вже лежить безсумнівна помилка, бо може бути, наприклад, особа льояльною до держави й в опозиції до певної системи адміні-

---

рів, то ніколи не розкриє він нам таємних течій своєї душі, цієї безодні, в якій твориться незримо доля людини. Ні мотиви його зовнішнього життя, ні в слова одягнені думки і почуття не розкриють нам його внутрішнього механізму, де йде аналітичний і синтетичний процес творення його „я". І часто ми станемо перед такою непрогляднією духових явищ, що годі сміло відмежувати здорове від хворобливого і рішити, чи це йде боротьба і доцільний натиск ріжних, супереречних собі сил, чи бушує лише безглуздий хаос.

У цьому випадку вибираю для ілюстрації Фридріха Ніцшого. А беру його саме тому, що його душа була тереном найбільш суперечних внутрішніх рухів, а ще й тому, що таке питання треба поставити перед постатю чоловіка, якого ім'я виписують на своїх прапорах деякі критики і керманичі життя. Коли це діється в західній Европі перед читачем з глибшим фільософічним і психольоґічним світоглядом, то це може мати характер ефекту. Але у нас?

А справді дехто, як напр. редакція „Літературно-Наукового Вістника" послугується побіч фаєрверкових імен, як напр. літературного комівояжера П. Морана, головно іменем Ніцшого, як ракетою, котрою в святочному настрою можна підбадьорити воєвий настрій читаючої маси. Бо, скажім коротко: Коли ім'я Фридріха Ніцшого означає боротьбу, то ще добре, а коли тільки зловіщий хаос і то на хворобливих підставах, то виносити його ім'я на висоту суспільного семафора це одно велике непорозуміння. Бо хіба-ж це не метушня в сяйві магічної лямпи, коли такий жіночо розніжений і недоточивий пацифіст, як Куденгове-Калерґі уважає Ніцшого ідеалом нової синтетичної, в стилю Ґйо зґармонізованої Европи, а рівночасно ударна еліта „безоглядного життєвого імперіялізму", зануджена своєю духовою порожнечою, як це діється в Франції, закриває також іменем Ніцшого свою етичну і громадянську атрофію?

Не даром жінки обожали свого поганяча-фільософа. Його батіг їх не лякав, а може навіть для деяких лящав зі садистичною музикою роскоші.

Але до речі. Не маю наміру обвинувачувати в чомунебудь Ніцшого ані судити тих, що мерехтячим його іменем шмінкують свій безкровний світогляд. Продовжуючи свої рефлексії про механізм людської душі, я зацікавлений не тільки екстериторіяльним тереном цього золотоустого фільософа, себто його творами, що музикою і барвистими переливами поривають читача. Я маю тут на увазі ціле пройдене пасмо його життя Ніцше-абсолют, що в відношенні до Ніцше-релятиву, себто його літературної творчости, дасть нам змогу виразно слідити динаміку цеї душі.

Бо чим є твори поета або фільософа? — відблиском внутрішнього світу його душі; творчість поета миготить у словах, мов на обріях передвечірньої далечі горить барвиста поема сонця. Та хто знає правдиву барву і зміст недосяжного джерела світла?

Тому останнім, безпосереднім актом мого підходу до Ніцшого є розкриття його призначення, себто тої сутньої глибини фільософа-поета, де рішалися верхи його долі, де змагалася абсолютна основа його душі, найтемніший її осередок, де горіли й погасли всі найсміливіші мрії фільософа про майбутнього світлоносця, „надлюдину". Щойно тоді, коли внутрішнє і зовнішнє обличчя Ніцшого-фільософа поставимо поруч себе, розкриється перед нами їхня окремішність і повна контрастова відчуженість.

Вдивляючись у ту цілість відчуємо в душі і діймаючий біль і радісний порив. Перед нашою свідомістю блисне ранкова заграва і розкриється прірва півночі. Це промайне перед нами доля людини, огріє і зморозить нас своєю загадкою — людина. Адже кожний з нас також людина. Бо не важко буде нам на тлі роздертих хмар дивитися на обриси цього несупокійного, болем ночі скорченого і переддосвітнім ожиданням осяяного обличча. Нам буде важко і до загину болісно глядіти на нього і або не бачити в ньому людини, або бачити — і самого себе пізнавати.

Візьмім у руки твори Ніцшого: повільно, непомітно починаємо відчувати якусь дивну переміну; все далі за нами лишається пил буденщини, щораз більше втихає базарний гамір і з почуттям переродин поринаємо в новий, надлюдський світ. У росяно-свіжому повітрі висріблюються обриси нової архитектоніки природи, з лона землі пливе жагучий подих творчих прагнень, ген розкриваються благовістні, безкраї обрії в золотому блеску замислів і сподівань, а на верхівях величних гір у ранковому сяйві тремтять прелюдії геройського майбуття.

Та ось, нежданно починає меркнути сянка прозолоть, затьмарюється далечінь, суворіють гори і серед лиховісної тиші й пітьми виринають на перехрестях доріг понурі хрести, а на них розпинаються і в судорогах догаряють нещасні людські душі.

Картина, що своїм тоном приголомшує несамовитим жахом.

Так виглядає уявлений світ, де душа поета, перечулена надмірним терпінням і болюче вразлива на рвачкі імпульси і шумливу жагу, зранена жалом дійсности, без почуття звязку з життєвим ґрунтом нестримно рветься до переродин, у бажанні *перерости* саму себе. Та все кінчається самознищенням і самоспаленням.

Бо яким було би дійсне, промінюче життя Ніцшого? Його безсонну, мріями про надлюдину розпалену голову не втишав ніякий інший демон, як тільки дрібка марної хемічної сполуки — хльорал. Яка драма і глум з поривів фільософа! „О Заратустро, угольний каменю мудрости, ти високо знявся, але кожний кинутий камінь мусить упасти!"

(Продовження буде.)

стрування краєм. Більше того, біднота волинського публично-правного життя полягає в тому, що поняття льояльности також широке, як музична гама. Виявляється, що можна сумнівно виконувати приписи законів, працювати лише в межах цих законів, толерантно ставитися до влади — й бути цілковито нельояльним. Не тільки тому, що адміністрація признала вас на підставі особистої урази чи „інформації" за нельояльного, але й тому, що ви, наприклад, не підходите до окреслення льояльного в розумінні свойого-ж *українського брата.*

„Поняття льояльности чи нельояльности є пусте — так заявив одного разу високий польський достойник. Можна бути льояльним, але не відповідним елементом для польської державної рації в тій концепції, в якій вона в даний момент виявляється".

Можливо, в цьому лежить пояснення того, що навіть будучи льояльним до польської держави, а одночасно негативно успособленим до діяльности тієї чи іншої громадської групи, яка своєю діяльністю окреслює певну політичну концепцію біжучої хвилі — ні ті ні інші громадські робітники суто національної формації, що не плутається в політичних лябіринтах, — не знаходять у відношенні до себе належної обективности й толеранції. Може цим засовується тут життя в вічній небезпеці про завтра своїх родин, може в цьому лежить розгадка трагедії колись льояльного і признаного таким Петриківського, нині так переслідуваного, не дивлячись на цілу його теперішню але непризнававу льояльність, може в цьому полягає пояснення дикої лайки, доносів, вільнень, ревізій, гострих кар, що сиплятся день в день на голови українських національних діячів і тієї завзятої боротьби, яку переводять з нами саме ті, що називають себе стопроцентовими українцями.

Але, гадаю, що нас не вдасться спровокувати на „ухили" від українського національного шляху чи на зруйнування власними руками великого національного дорібку, який на Волині, без сумніву, є.

Оборона цього національного дорібку вимагає дальшого переведення спокійної й урівноваженої національно-громадянської праці. Але в цій праці потрібно всім виявити більше єдности й солідарности.

Тому то й звертаємося до всіх приголомшених чи спантеличених елементів, даючи їм аналізу нашого сучасного життя, тому то, й заявляємо, що, коли зручність певних чи непевних рук загнала українські громадсько-національні установи й громадських діячів у кут „антидержавности" чи сповнила наші „Просвіти", наші банки, наші кооперативи, нашу діяльність німбом „розполітикування" — це не значить, що й на ділі ці організації хопилися замість книжки — бомби, замість кредитів чи товарів — багнетів, замість піднесення господарки нашого хлібороба — самопожирання чи нищення інших.

Цю нечесну агітацію, цю демагогію, це сліпацтво — відкидаємо від себе легко, бо факти промовляють на нашу користь. А всі закиди звертаємо на адресу їхніх авторів, бо до них вони більше пасують. Вониж розбивають населення і працю, вони дискредитують ідею.

Олександер Ковалевський.

На шкільному фронті.

На місце учителів-українців призначують поляків.

З різних сторін краю дістаємо повідомлення про новий наступ на наші школи і про заходи різних польських чинників з метою перемінити їх на школи польські чи пак утраквістичні, що в дійсности на одно виходить. Не богато вже лишилося у нас шкіл з українською мовою навчання, але й ті є сілю в оці наших сусідів, що з розгоном забралися до їх повної ліквідації. Систематично ведена в цьому напрямі акція в останньому часі знову скріпилася і погрожує нам переміною на польські і тих пару сот шкіл (з 3.500 передвоєнних), що збереглися до нинішнього дня український виклад.

Одночасно з наступом на наші школи йде не менше плянови наступ і на українське учительство, число якого топиться з року на рік. Правда, якесь число нашого учительства дістало місця в корінній Польщі, але воно там відірване від рідного ґрунту й нерідко від своїх найближчих, тому й живе в дуже невідрадних умовинах, до того під постійним доглядом. Українське учительство на заточенні виставлене на дуже сильні денаціоналізаційні впливи, тому не диво, що значна частина його топиться в польському морі (головно через подружі зв'язки) і пропадає для нас зовсім.

Коли ж доля учителя-заточенця незавидна, то напевно не ласкавіша вона і для українського учителя на українській національній території. Загально відоме важке положення нашого учительства, яке в численних повітах переробляно так, що воно не має ні сили ні змоги виступити організовано проти нагінок безпосередньої його влади. Не може виступити просто тому, що воно нині надто дрібне числом, а до того над ним висить постійно, наче меч Дамокла, загроза перенесення в далекі, чужі сторони, або навіть утрата місця.

Як безцеремонно поступають шкільні чинники, проводячи свою шкільну політику, докази на це приносить мало не кожний день. Ось один з найновіших прикладів, що дістався до відома нашої редакції: У селі Стрільче, пов. Городенка, був управителем школи українець Омелян Білинкевич, що по 35-літній службі пішов тепер на пенсію. На його місце прийшов учитель з Чернелиці Енглендер (поляк) — без конкурсу! І хоч це недопустиме і віде не водиться, то тут зроблено так всупереч приписам, очевидно тільки на те, аби управителем школи на місце українця став поляк!

Ліга Націй.

Промова Мекдональда

В дальшій части промови Мекдональд, згадуючи про справу роззброєння, заповів співпрацю Великої Британії для влекшення завдань приготовчої комісії конференції роззброєнь. Найкращим вступом для осягнення загального порозуміння в розоружних справах буде договір між Англією та Злученими Державами. Сподівається предложення на цій сесії позитивних вислідів цих договорів. Опісля Мекдональд заповів проект ревізії пакту Ліги Націй відносно уст. 12. і 15. (уступ 12. говорить про обовязки членів Ліги, коли повстане між ними конфлікт, а 15. уст. обговорює спосіб полагоди конфлікту Радою Ліги і Зборами). В справі арбітражу заповів приступлення до факультативної клявзулі гаґського трибуналу підчас тревання Зібрання, та заповів підписи всіх членів британійської імперії. Згадав про порозуміння Англії з Єгиптом і заповів, що на другий рік Єгипет приступить до Ліги Націй. В справі національних меншостей висловив переконання, що ця справа є справою добробуту меншостей. Можна би змінити кордони в Европі, як кому завгодно, одначе годі осягнути такі державні кордони, в яких не було би меншостей. Справу меншостей розвязується добрим співжиттям горожан ріжних національностей у своїх державах. Палестинські події це просто політичний злочин, ніщо більше. Заповів переведення анкети в Палестині.

Коли Мекдональд після виголошення промови сходив із трибуни, підійшли до нього Бріян і Люшер і гратулювали йому.

Опісля Адаці ствердив, що наради йдуть у сприятливій атмосфері. Богато держав доказало в Газі, що вони вірні політиці співпраці. З радістю вислухав заяви Мекдональда в справі роззброєння. Опісля обговорював справу меншостей.

В середу на пополудневім засіданні сен. Дандюранд (Канада) повідомив, що Канада також приступає до факультативної клявзулі про обовязковий розєм гаґського трибуналу. Опісля зясував праці Ради Ліги підчас мадридської сесії та задержався спец. на меншостевих справах. Процедура поступування з петиціями значно поправилася, угрунтовуючи права меншостей. Перувіянський посол у Парижі повідомив про приступлення Перу до факультативної клявзулі та поставив проект утворення спеціяльної комісії, якої завданням було би згармонізувати Кельоґів пакт із пактом Ліги Націй.

В середу приїхав до Женеви Штреземан. У політичних колах запевняють, що він побуде в Женеві недовго та в безпосередніх розмовах із Бріяном старатиметься обговорити справу вчаснішої евакуації Сарського басейну. В міродатних колах заповідають промову Штреземана на четвер. У цій промові Штреземан навяже до Мекдональдової промови. Англійська делеґація предложить заключення митної конвенції, на основі якої підписуючі сторони зобовязалися би не підвищувати митних тариф через пять літ.

Спокій в Палестині.

Кольоніяльний уряд повідомляє, що в Палестині настав спокій. Були лише випадки сутичок у північних частях країни. Рівномірно з акцією британських військ співділають у Палестині цив. уряди. Арештували богато людей. Вони стануть перед трибуналом, що дає гарантії незалежности та безпартійности. Єрусалим вертає помало до нормального життя. Появилися часописи, повідчинювано крамниці.

Мін-ство кольоній подало до відома, що Англія не думає зректися свого мандату над Палестиною та не змінить принціпіяльних напрямних своєї політики, на теренах, обнятих мандатом

Прем. Світальський скликав нараду провідників партій.

Президент ради міністрів д-р Світальський відвідав 4. вересня маршалка сойму Дашинського та повідомив його, що хоче скликати конференцію представників парляментарних партій в справі бюджетових праць законодатних палат, а це тому, щоби ці праці вчинити річевими та раціональними. Конференція ця відбулася би около половини вересня. Ближчий реченець залежить від повороту марш. Пілсудського до Варшави, який на конференціях із премієром Світальським сказав, що хоче взяти участь у цій нараді. В цій-же справі президент ради міністрів хоче порозумітися з маршалком сенату після повороту марш. Шиманського у Варшаву.

Марш. Пілсудський поїде до Румунії.

„Адеверул" повідомляє, що виїзд марш. Пілсудського у Румунію відложено лише до половини вересня. Одначе гостина не буде офіціяльна. Марш. Пілсудський замешкає почасти на селі біля Таговіште, а почасти в Сіная.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·87·75, канадійський доляр 8·79·00—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·26·66 австрійський шілінг 1·25·33—1·25·75, румун. лей 0·05·00—0·05·33, французький франк 0·34·50—0·35·00, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·20·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·00.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·30·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 39·40—39·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 22·50—23·00, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на кашу 18·50—19·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 19·50—20·00, кукурудза румунська 26·50—27·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—00·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 30·00—31·00, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 26·00—27·00, льон 64·00—66·00, дубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 65·75—66·25, мука пшенична 40 пр. 00·00—00·00, мука пшенична 65 пр. 74·00—76·00, мука житня 70 пр. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 14·25—14·75, отруби пшеничні 15·50—16·00, крупи гречані 55·00—57·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пенцак 36·00—37·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, мак синій 135·00—145·00, мак синий 115·00—125·00, конюшина червона 00·00—00·00.

Бурси і ще раз бурси!

(Стаття надіслана.)

Розпочався шкільний рік. Знову заріялося місто від шкільної молоді. І перед нашою суспільністю знову стає розвязаною у всій своїй гострості проблема приютів-бурс для тої ж молоді. Ось хочби у Львові: скільки тут української літератури, що заповнює не лише українські, але й польські школи, живе по ріжних приватних кутках-дірах, в яких часто-густо нидіє й деморалізується! Нерідко буває таке, що те добре, що вливає в дитину українська школа, нищиться і скривлюється саме окруженням поза школою.

А в яких страшних дірах приходиться жити сільним учням, яким матеріяльні обставини не дозволяють підшукати собі кращої кватири під гігієнічним і моральним оглядом!

Теперішні українські школи (особливо середні) є так стиснені ріжними „приписами й програмами" польської кураторії, що нашим школам стає тепер щораз трудніше дати молоді належне національне виховання. Фахових промислових шкіл чисто українських не маємо, бо згідно з зарядженням шкільної влади можуть вони бути лише або польськими або утраквістичними. І ось ту прогалину у вихованні можуть виповнити відповідно зорганізовані бурси, де справу виховання можна поставити так, як того вимагає інтерес нації.

Особливо важне є питання бурс для учнів фахових шкіл, до яких горнеться здебільшого найбідніша молодь. Скільки то здібних хлопців і дівчат не можуть побачити школи виключно задля недостачі дешевого помішення!

В польських фахових школах є чималий відсоток української ремісничої молоді, яка цілком підлягає польонізаторському духові. Нема для неї відповідних бурс (існуюча реміснича бурса у Львові є така мала, що не може вповні виявзатися із свого завдання) і тому трудно зискати ту молодь для української справи!

І польська школа не була би нам аж такою небезпечною, якби поза нею ми мали можність виховувати нашу молодь. А пригадаймо собі, що наші скраховані москвофіли відновляють і скріплюють свій рух серед молоді головно через свої бурси.

Українське громадянство мусить доложити всіх своїх старань, щоби в найкоротшому часі зорганізувати й побудувати свої бурси, і то в першу чергу для молоді *фахових шкіл у Львові*. На це мусить стати сил, терпіння й видержаности, бо ходить тут про рятування й виховання нашого молодого покоління.

На жаль, досі тою пекучою справою мало хто цікавиться. Доказом цього є хочби те, що в цьому році з доручення „Рідної Школи" двічи скликувано нараду в справі бурси для молоді фахових шкіл і на ту анкету мало хто явився. А так дальше бути не може! Коли хочемо йти вперід і проти впливів чужого духа поставити свої духові впливи, то мусимо створити свою незалежне від чужих „приписів і програм" огнище для виховання мозоді, себто бурси, і через них улекшити доступ до школи дітям навіть найбідніших кругів нашого народу.

Вже крайня пора взятися за цю справу!

Інж. Іван Лучишин

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої залеглости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— Недуга діяча. Наш відомий діяч бувш. сенатор Михайло Черкавський з Кремянця вже третій тиждень лежить тяжко хорий. Його недуга відбилася на лівому оці, на яке він покищо нічого не бачить.

— До відома учнів І-ої кляси гімн. подає Управа „Рідної Школи" у Львові, що нові „Латинські вправи", яких досі нема в продажі вийдуть уже 9-го вересня.

— Душегубство з нужди. Вчора судили у Львові вперше на підставі нової карної процедури 19-літню служницю Анну Федину за вбивство своєї 10-денної нешлюбної дитини. Вона втопила її в придорожнім рові не маючи засобів на її утримання. Суд присяжних звільнив її від кари.

— Нещасне кохання. Вчора у лісі в Кривчицях під Львовом застрілилося двоє молодих людей: 30-літній студент Мечислав Охоцький і Марія Фоґель, жінка старшого сержанта. Причина: розпука, що не могли побратись, бо муж Фоґелевої не хотів дати їй розводу. Обоє залишили листи, які розяснюють мотиви їхнього вчинку. Фоґелева в листі до мужа докоряє йому, що він знав про те, що для неї вже є нічим, а проте стояв на дорозі до її щастя. Львів має таких любовних трагедій забагато в останніх часах.

— Львів в однім місяці. Вийшла статистика Львова за травень. Цікаво прирівняти її з минулим роком. За рік зросло у Львові населення на 1000 осіб. Минулого року було тут у травні 143 шлюбів, цього року лише 106; зате уродин було на 20 більше; 491, а минулого року лише 371. Вмерло цього року 20 осіб менше. Шлюбів по віроісповіданнях було 53 римо-католицьких, 15 гр.-кат., 21 жидівських, 14 мішаних, 1 безвіроісповідне. 43 особи вмерло на серце, 27 на чахотку, 6 самогубством. Рятункове поготівля інтервеніювало в травні в 1530 випадках себто 50 разів денно. У цьому 19 осіб було пяних, 46 переїханих, було 17 випадків пожеж. За один місяць — „чарівний май", — пішло до арешту 446 осіб. До міста приїхало за цей час 604 чужинців, а з усієї Польщі 16.120 осіб. Безробітних зареєстрованих було 4960; на 535 вільних посад було... 5.500 кандидатів. У „Касі Хорих" зголосилося 18.807 недужих, а запротестованих векслів було 12.608!

— Вістки з усієї Польщі. Сезон в усіх літовисках уже кінчиться; він був цього року слабший, ніж минулих літ; тільки Закопане й Друскавець мали більше гостей. — Міністерство освіти повідомило магістрат у Варшаві, що покищо не в силі виплатити варшавській опері обіцяної підмоги пів мільона зол. — Помер бувш. міністр скарбу д-р Стечковський. — У Раві повітовий у Бродах відкрили зловживання на 250.000 зол. — У Варшаві відкрили новий театр „Атенеум", що пічне премієрою сенсаційної німецької пєси „Якубовський", Елеонори Кальковської. — На атлетичні перегонові змагання бігунів приїзджає до Варшави світовий рекордист фінляндець Нурмі. — У Варшаві істнує потайний клюб жінок, що підтримують тільки звязки між собою; одна жінку, яку втягнули до цього клюбу хотіла скінчити самогубством, а вирятувана зпід трамваю сказала причину свого вчинку. — Варшавський магістрат назве одну вулицю „вул. Ідзіковського" в честь убитого летуна. — У Лодзі та в околиці панує епідемія тифу.

— Ріжні вістки. У Бельфасті почався річний зїзд англійських професійних союзів, в яких є обєднаних 4 міл. робітників. — У Ковлі підчас комуністичної маніфестації арештували 33 особи. — Бувш. кандидат на президента Спол. Держав Ал. Сміт став директором одного промислового підприємства з платою 1 міл. 100.000 фр. річно. — Едісон занедужав на запалення легенів. — На франц. Рівієрі згоріло касино в Сан-Рафаель. — На всьому Поморі відправили молебні з проханням дошу, бо від місяця посуха — картопля і буряки потребують небесної роси. — В Альжирі завалився дім і вбив 48 осіб. — У Ню-Йорку арештували 30 фальшівників, що належали до орґанізації, яка пустила в світ 6 мілїонів фальшивих долярів. — Французька вершниця Рашель Доранж вибралась у нову подорож верхом з Парижа до Барсельони. — Через Варшаву переїхав молодий американський деннникар Джон Маршал, що їде довкола світа без грошей, щоби виграти заклад. — Римські археольоґи відкрили в Киренаїці мармурову плиту, на якій є заповіт останнього короля Єгипту Птоломея VIII., що панував над Киренаїкою.

— „Нумерус клявзус" на Мадярщині. У Будапешті зробили родичі студентів величезний мітінґ з протестом проти обмежень університетської влади, що не приймає всіх, що хотять бути студентами. На це міністр освіти відповів, що „нумерус клявзус" не істнує, а обмежений впис на деякі факультети треба пояснити тим, що не всі катедри в обсаджені.

— Спосіб на театр. Берлінець Кальленберґер зорґанізував новий театр під популярною назвою „Народня Опера Західньої дільниці" і заанґажував до нього 140 осіб: співаків, музик, технічний персонал. Навіть перша вистава була вже заповіджена. Директор в останній мент чкурнув із якимись фондами до Голяндії і не заплатив нікому ні сотика.

— Повені в Індіях. Долина Інду залита на просторі 600 км. Шкоди спричинені повінню перевищили 1 мілїон фунт. Місто Бакар, що має 10.000 населення, зовсім є знищене; чимало міст відрізаних водами від світа.

— Прочищення редакції „Ліманіте". Комуністичний париський денник „Ліманіте" помішує заяву політичного бюра комуністичної партії, яка не є вдоволена становищем свого офіціозу супроти китайської справи. Бюро вважає також невдоволяючим чисто пасивне становище „Ліманіте" в справі ревізій у „робітничо-селянськім" банку в Парижі. Остаточно 6 головних членів редакції „Ліманіте" буде змінених на більше „неприєднаних".

— Забава з алькоголем. У Льос Анджельос арештували аж 62 членів поліції, які були в змові з контрабандистами алькоголю. Вони брали від приватних осіб хабарі за те, що не арештували їх, коли найшли при них алькоголь, а сконфісковані припаси відпродували контрабандистам, які в свою чергу пускали крам у продажу приватним особам. І так довкола: щоби й кишені були ситі і горло неспрагнене.

— Справлення помилки. У вчорашньому числі „Діла", в статті „Радянська Україна", в замітці „З комуністичної партії" викинули „прихідмця Бадана", подано помилково, що він виключений з партії за те, що не порвав „вязків зі своїм братом послом, замість: попом.

З Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові.

У звязку із оголошенням вписів до Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка Дирекція його подає до загального відома ось що:

1) В Музичнім Інституті, як і минулого року, буде вестися **концертовий** курс як **фортепіяну**, так і **скрипки**, і до його ведення будуть заанґажовані визначні свої а на випадок потреби і чужі фахові сили.

2) Подається до відома, що в Музичнім Інституті в цьому році **отвирається музично-педаґоґічний семінар** — для кандидатів на учителів музики і співу в ґімназіях і учительських семинаріях, — в якому буде подаватись у трирічнім обємі увесь комплекс знання, потрібного тепер до т. зв. „**державних іспитів**" після розпоряжків міністерства В. і О. П. Підносити тут треба з притиском, що аранжування таких курсів не є покищо ніяким привілеєм якоїсь консерваторії, і що Муз. Інститут ім. Лисенка має повне право і можність орґанізування такого курсу, коли тільки будуть зголошення бодай кількох кандидатів.

3) Крім цего інформує Дирекція, що в Музичнім Інституті буде в цьому році вестися також **дириґентський** курс в двох відділах: **нижчім і вищім**, коли тільки зголоситься бодай двох відповідних кандидатів.

Зголошування на усі ці курси приймається найдальше до **кінця вересня**.

При цій нагоді подається до відома, що до науки значно в цім році розширених **теоретичних** предметів заанґажовано крім дотеперішніх також нові визначні музичні сили з такими кваліфікаціями як напр. покінчена заграничня „майстерська школа" композиції, — а до науки фортепіяну відому пяністку, абсольвентку віденської академії п. Г. Левицьку.

З уваги на те Дирекція має повну надію, що наша суспільність віднесеться до нашої музичної інституції, — яку зрештою навіть чужинці навчилися шанувати, — з повним довірям, та дасть вираз цього довіря при вписах до Муз. Інституту.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА. (Районове свято Шашкевича в Чижикові.) Дня 28. серпня ц. р. святкувало село Чижиків, львівського повіту, память пробудителя Галицької Землі, Маркіяна Шашкевича. Заходом читальні „Просвіти" відбувся там-же великий районовий концерт при співучасти хорів з Гаїв і Глухович. Салю чит. „Просвіти" виповнило громадянство з Чижикова і дооколичних сіл по береги. Свято-концерт відкрив представник філії „Просвіти" у Львові п. В. Дзьоба гарною, змістовною і зрозумілою для селян промовою. По промові слідували співи й деклямації, які випали дуже добре завдяки праці п. Андрія Гнатишина, котрий вложив немало труду у це діло, щоби зєднинити й вишколити оба хори. Свято закінчено національним гимном. **О. Р.**

Лист до Редакції.

Від п. Миколи Певного, українського театрального артиста в Луцьку дістали ми листа в справі допису з Луцька, в якому була згадка про зорганізований під його проводом театр. Хоч не з усіми виводами листа можна погодитися, то всеж ми його містимо в ім'я засади: audiatur et altera pars. Артиста Певного не треба мішати з редактором „Української Ниви" Петром Певним. Дальший хід подій на Волині переконає нас, чи рацію має автор листа чи наш дописувач.

Високоповажаний Пане Редакторе! Ласкаво прошу вмістити оцих кілька рядків у Вашому шановному часописові.

В останніх числах „Діла" вміщено допис з Луцька за підписом якогось п. „Місцевого", котрий, подемізуючи зі своїми політичними противниками, зачепив і мене, що з політикою не має абсолютно нічого спільного.

У цьому дописові п. „Місцевий" між іншим пише: „Нехай у це вдумається Микола Певний, як інтеліґентний артист і досвідчений режісер. Вдумається й зрозуміє. Нехай рятує свій театр від партійництва, поки ще непізно".

Прочитавши ці рядки, непоінформований читач зрозуміє, що театр, на чолі якого я стою, і справді належить до якоїсь політичної партії або виконує її завдання.

Отже мушу привселюдно заявити, що театр цей, як те слід і кожному театрові, є абсолютно аполітичний, не служить він жадній політичній орґанізації, нізвідки субвенцій не одержує, а тому є цілком самостійний і має назву: „Волинський Український Театр під дирекцією Миколи Певного".

Уже сама ця назва показує, що театр є цілком самостійний, бо в противному випадку вже в самій його назві фігурувалоб імя тієї орґанізації, якій він служить.

Я знаю, п. „Місцевий" нападає на мене за те, що я граю в „Рідній Хаті". Але річ у тому, що театральна саля „Рідної Хати" в данний момент є найліпша в Луцьку. У міському-ж театрі, де грає щоденно міське кіно, я не можу грати, бо по суботах і неділях театру зовсім не дають, а за інші дні беруть до 400 зол., чого наш театр не в стані заплатити. До того-ж „Рідна Хата" дала цілком безплатно кімнату, в якій мешкають артисти, чого ніяка інша українська орґанізація дати мені не могла. Крім того я маю велику галерію за сценою, що служить за склад для декорацій. За це все я мушу бути вдячний „Рідній Хаті".

Але помимо того я не збираюся грати лише в „Рідній Хаті", а буду давати вистави і в міському театрі лише раз у тиждень, а також і в

інших містах і селах, де є сцени. — Деж тут політика й партійництво, які п. „Місцевий" закидає моїому театрові?

Театр цей перебуває тепер у стані організації й складається з зматорів та артистів: з мене з дружиною, п. Орла з дружиною, що мешкали тут у Луцьку ще до мого приїзду й мають посади, а також нових артистів, яких мені пощастило примістити на посади; але вони одержують дуже мало й якщо тепер і бідують, то надіються, що далі, коли театр стане на ноги, буде їм краще.

Єдина мета, як моя, так і моїх товаришів у театрі, це створити добрий, серйозний театр, який задовольняв би культурно-освітні потреби всього українського громадянства без ріжниці його політичного напрямку. Мені здається, що це єдиний правдивий шлях, по якому мусить іти всякий театр. Піду цим шляхом і я.

Прошу прийняти запевнення в моїй щирій пошані

артист **Микола Певний.**

Луцьк, 2. вересня 1929 р.

Зі спортового життя.

Україна — Польонія (Перемишль).

Мячеві змагання між повищими дружинами відбудуться в неділю 8. ц. м. в 11. год. передполуднем на грищі Цитаделі. Польонія, яка в першій групі львівської А-кляси здобула безконкуренційно мистецтво, є дружиною дуже амбітною і тому змагуни України, коли хочуть зрегабілітуватися в очах своїх симпатиків за програну з минулої неділі, мусять ці змагання виграти.

Перед цими змаганнями відбудуться не менше цікаві змагання за мистецтво Б-кляси між двома конкурентами: Світезю і Графікою. Від висліду цих змагань залежить, чи Світезь здобуде мистецтво в Б-класі і ввійде до А-кляси, чи оставить цю почесть кому іншому. Початок цих змагань вже в 9. год. передпол.

Ціни вступу на оба змагання разом: степениця 2 зол., вступ 1 зол.; для членів України степениця 1 зол. 50 сот.

X. Запоріжські Ігрища 1929 р.

Пригадуємо, що в неділю 8. вересня ц. р. виїзджає зі Львова до Перемишля прогулька на X. Запоріжські Ігрища. Зголошення просимо передавати до 7. вересня п. В. Панькову, вул. Міцкевича 22, ч. тел. 4—24. Кошти подорожі 11 зол. туди і назад. Плогулька виїзджає в неділю, год. 7.30 рано, повертає в год. 22.46 веч. Збірка у вестибулі головного двірця в год. 7-ій рано. Всі прихильники спорту до Перемишля!

Змагуни виїзджають до Перемишля в суботу 7. вересня в год. 7.30 рано. Збірка на двірці в год. 7-ій рано.

Рада Українського Спортового Союзу.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ТЕОФІЛЬ КАЧМАРЧИК, урядовець нафтової фірми „Преміер" у Львові, помер після тяжкої недуги у Відні дня 21. серпня ц. р. Похорони Покійного відбулися у Відні в дні 26. м. м. Поминальне Богослуження відбудеться в четвер 5. ц. м. в 8. год. рано в Успенській церкві. — В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 5-го вересня, г. 7·30 веч. „Аіда". Гостинний виступ М. Голинського і Л. Коханської.

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Барон Кімель", оперетка.

Субота, 7-го вересня, г. 4·30 попол. Ганковий виступ Дані Дарлінг.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Лякме", опера.

Малий Міський Театр:

Четвер, 5-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 8-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Крик життя".
Кольосей: „Герой пустині".
Лев: „Любов козака".
Люна: „Моряки та біляшки".
Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".
Оаза: „Три пристрасти".
Палас: „Чорне доміно".
Пан: „Зов змислів".
Пасаж: „Тигр Арізони".
Стилєве: „Грішниця".
Фатаморгана: „Таємний курер".
Химера: „Щастя у жінок".
Утіха: „В гуку експльозії" (Гарі Піль).

Програма радіо.

Четвер 5-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт солістів.
Кракув (312,8). 20·30 Вечірній концерт.
Познань (334,8). 20·30 Вечірний концерт мандолінистів.
Гельсінгсфорс (221,4) 18·15 Музика Моцарта.
Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна оркестра.
Братислава. (279) 19·00 Концерт оркестри.
Талін (296) 17·00 Симфонічний концерт.
Загреб (307) 21·40 Легка музика.
Брно (341,7) 20·00 Югославянські пісні.
Льондон (356,3) 19·45 Співацький концерт.
Гамбург (372) 20·00 Концерт.
Берн (403) 21·00 Камерна музика.
Берлін (418). 21·00 Камерний концерт.
Стонгольм (436) 20·00 Концерт солістів.
Рим (441) 21·00 Італійська музика.
Прага (487). 19·05 Мандоліни і гарнонія
Міляно (501). 20·70 „Мадам Сан-Жен" опера Джіордана.
Відень (516,3). 16·00 Квартет Сільвінг.
Рига (525). 19·00 Опереткова музика.
Будапешт (550). 12·05 Циганська капела. 21·30 Циганська орхестра.
Москва (825). 16·30 Російська музика.
Ковно (1935) 21·00 Концерт.
Харків (1304). 19·30 Легка музика.
Парнж (1725). 21·35 Концерт.

Пятниця 6-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Музика И. Штравса. 20·30 Симфонічний концерт.
Познань (334,8). 18·00 Музична всячина.
Вильно (385) 20·15 Актуальний фейлєтон.
Бресляв (253) 19·05 Твори И. Штравса.
Ляйпціг (259) 16·30 Давна камерна музика.
Вратислава (279) 21·00 Концерт.
Талін (296) 12·30 Концерт.
Загреб (307) 20·30 Радіоквартет.
Льондон (356,3). 12·30 Органи. 16·00 Легкий концерт. 19·45 Мурииська програма.
Гамбург (372) 21·00 Новітні симфонії: Шрекер, Стравінський.
Берн (403) 20·50 Мурииські пісні.
Берлін (418). 16·30 Симфонічна орхестра.
Рим (441). 21·00 „Донька тамбур-майора" Офенбаха.
Лянгенберг (473) 17·30 Камерний концерт.
Прага (487) 16·30 Квартет.
Міляно (501). 20·80 Симфонічний концерт.
Брюссель (509) 21·15 Камерний концерт.
Відень (516,3). 20·00 Мандоліністи. 21·20 Віолянчеля.
Мюнхен (533). 20·00 Симфонічна радіоорхестра.
Будапешт (550). 20·00 „Фіделіо" Бетовена 22·20 Циганська капеля.
Київ (800). 18·50 Легка музика.
Москва (825). 19·00 Опера.
Харків (1304). 19·30 Етнографічний концерт.
Парнж (1725). 16·45 і 21·30 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошенни редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 33—?
Сокаль, пятниця 6.IX.
Белз, субота 7.IX.
Цішанів, неділя 8.IX.
Любачів, понеділок 9.IX.
Ярослав, вівторок 10.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Бучачівці, пятниця 6.IX.
Ходорів, субота 7.IX. 228 17—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 29—?
Вишневець:
Пятниця, 6.IX. „Барон циганів".
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри".
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кремянець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Відозви і комунікати. Товариство Прихильників Освіти у Львові пошукує відповідної кількости мешкань за місячною оплатою після умови для студенток Високих Шкіл. Тому звертається Товариство до П. Т. Громадян м. Львова о ласкаве зголошування вільних кімнат в канцелярії Т-ва при вул. Супінського ч. 21. щоденно від год. 11—1, крім неділь і свят. 434 2—2

Ширіть наш часопис!

ВПРАВНИЙ інструктор, студент техніки, пошукує лекцій у Львові від 15.IX. — найрадше за мешкання і харч у п. Олексишин вул. Хшановської ч. 8, II. пов. 2—2

ІНТЕЛІҐЕНТНА, самітня жінка в середніх літах, в священичої родини, шукає місця до заряду дому. — Зголошення до Адміністрації „Діла" для Стефанії. 423 3—3

ЦЕМЕНТ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. Ціни фабричні. 3—3

ПОКІЙ до винайнімлення для двох п. академиків, Львів, вул. Хоцімська ч. 1. партер на право. 436 1—1

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 8—15

Додаткові вступні іспити на курс I, евентуально на курси II, III. і IV. в дівочій учительській семінарії „Рідної Школи" у Львові, вул. Мохнацького ч. 12. відбуваються щоденно перед полуднем. — **Управа семінарії.** 440 б. I-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Розважевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 5—?

КОНЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає записи на однорічне згляднo 2-річне підготовлення до гімназійної і семінарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних клас. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 11—1 і від 5—7. — Проспекти даром. На відповідь значок. 236 5—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 5-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики 439 1—?
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

ВІД 7. ДО 19. ВЕРЕСНЯ

IX. СХІДНІ ТОРГИ

У ЛЬВОВІ

ЩОРІЧНИЙ ЗЇЗД ВИСТАВЦІВ, НАБУВЦІВ, І ЗВИДЖУЮЧИХ З ЦІЛОЇ ПОЛЬЩІ ТА 24 ЧУЖИХ ДЕРЖАВ.

ВІДДІЛ РІЛЬНИЧИХ МАШИН, ВІДДІЛ ОСОБОВИХ І ТЯГАРОВИХ САМОХОДІВ, ВІДДІЛ БЕТОНОВОГО БУДІВНИЦТВА, ВІДДІЛ ПРИЛАДДЯ І УРЯДЖЕННЯ ДЛЯ РЕМІСНИЧИХ ВАРСТАТІВ. ЯПОНСЬКА ҐРУПА. (138 ФІРМ). ГОДІВЕЛЬНИЙ ТОРГ РЕМОНТОВИХ І ЛЮКСУСОВИХ КОНЕЙ, РОЗПЛОДОВОЇ ХУДОБИ, РАСОВОЇ ХЛІВНОЇ ОТАРИ І ОВЕЦЬ, ТОРГ ДРОБУ, ГОЛУБІВ І КРІЛИКІВ.

50% залізнича знижка в поворотній дорозі зі Львова для приїжших, за виказанням карти вільного вступу на Торги. 25-відсотнова знижка на польських воздухоплавних шляхах. Сталі карти вступу до кабутта в ціні по 12 зол. в бюрах „Орбісу" і Східних Торгів.

Приділ кватир на головнім двірци у Львові. Інформації в Заряді Східних Торгів, Львів, виставова площа, Телефон 9-64, 77-97, і 77-98.

Спеціяліст недуг легінів. серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентгеном. 1—?

ЛІКАР-ДЕНТИСТ
Д-р С. МІШЕЛЬ
б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. 286 Личаківська ч. 36. 3—?

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вимінання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. 195 Тел. 65—73. 3—?

Позір і Збережшина!
Каварню і Реставрацію
відкрив з днем 15. серпня п. р.
І В А Н К О З У Б
в Зборові,
435 давніш льокаль Левенталя 1-1

Конкурс.

В гімназіях „Рідної Школи" у Львові і Чорткові є вільні місця управителів. Подання вносити до Головної Управи Рідної Школи у Львові, Ринок ч. 10/11 до дня 15. вересня п. р. Є теж ще кілька вільних місць для класичних філольогів, полоністів і германістів. — Головна Управа Рідної Школи. 440 1—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавниче Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 199 (11.490). Львів, субота 7. вересня 1929. Pouzitowa uplata zaplacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Задовольнювання культурних потреб".

V

Львів, 6. вересня 1929.

Культурно-національну автономію воєвода Борковський відкидає, як з державних, так і з культурних мотивів. Він вважає її просто недопустимою, бо вона цілковито відділює від себе народи і творить фікцію, що на одній території можуть бути окремі економічні інтереси для ріжних народів. Крім того вона творить ще одну фікцію, а саме, що людська культура може бути цілковито неодностайною для всіх і що вона може розвиватися найкраще у відокремленні. Національно-культурна автономія допровадилаб у Сх. Галичині до того стану, який був перед війною, а саме до цілковитого відокремлення та ізоляції поодиноких народів.

Отже культурна автономія не є доцільним засобом для державної асиміляції. Але не зважаючи на те, українське населення поза економічним задоволенням мусить мати також задоволення своїх культурних потреб, якщо думка про національну асиміляцію нереальна. Почуття свободи і національно-культурний розвиток дуже причиняються до привязання населення до держав. Але, якщо вступається на такий шлях, то замикається собі раз на все дорогу до національної асиміляції.

Далі твердить воєвода Борковський, що рівне трактування населення, незалежно від його національної приналежности, яке започаткував нібито потравневий уряд, дало вже деякі наслідки, що виявилися в часі виборів. І хоч уряд не мав своєї листи з українськими кандидатами, то коло 20 відсотків українських голосів впало на урядову листу, апробуючи таким чином подекуди урядову політику. Виходить, що хоч до виборів буквально таки нічого не зроблено для українців навіть з того, про що пише як про програму майбутнього Борковський, то українське населення так „на кредит" віддало голоси аж у 20 відсотках на урядову листу. Ця цифра відданих голосів, каже далі Борковський, була менша від тої, яку віддали деколи українці при попередніх виборах, що загально були бойкотовані.

Але рівне трактування населення не є ще веденням політики. Є воно нічим іншим, як тільки витворюванням правного стану, якого до травневого перевороту під націоналістично-соймократичним правлінням у Польщі не було. Політика культурного задоволь нювання українців мусілаб [ти шляхом зрівнання їх мови в урядуванні зі сторонами всюди там, де живе бодай 20 відс. українців. В автономічних установах моглаб українська мова стати навіть внутрішньо-урядовою там, де населення округа має понад 50 відс. українців. Під тим оглядом „язиковий закон" професора Грабського міг би ввійти у життя майже без змін, мусів би дістати тільки виконавче розпорядження. Далі слід почати позитивану працю в напрямі угрунтовання наукових і культурних українських установ.

Хибною є метеріхівська засада, що нарід думає цілком що іншого від його провідників і що віддалення народу від провідників автоматично полагодилоб додатньо всі важкі справи для даної держави. Провідники саме тому є популярні, що звичайно в демагогічній формі висловлюють те, що думає і чого хоче нарід. Народові все залежить на його мові, на його культурі, на повнім урівноправненні. Борковський твердить навіть, що на тих справах населенню залежить більше, як на власній державі. І коли ці його домагання сповнені, воно визнає і чужу державу за свою. Коли ж його провідники ідуть далі, то воно їх опускає та вибирає собі більше поміркованих. Не можна переціновати ролі провідників, так-же як не можна її недоцінювати. Передовсім треба старатись задовольнити населення.

Про москвофільський рух у Галичині Борковський пише: Згадаю ще про одну ілозію, що віддавна плентається у Сх. Галичині, а саме про щораз слабший москвофільський рух. Одні цінять його як менше протипольський, іншим він видається дуже пригідним на те, щоби при його допомозі проводити в життя засаду: „divide et impera!" Сам цей рух складається з двох рухів. Перший з них, то рух тубильців, що сильно нагадує т. зв. „гутешніх" людей, що мають місцеві етнічні почування, а державно-польські політичні переконання. Самозрозуміло, що цей рух, який може заосмотрюватися в інтеліґенцію тільки з великим трудом з уваги на свій примітивізм, заслугує на увагу; якщо колись його українці навіть політично зліквідують, то всеж цей елемент буде серед них творити людей податних до поєднання з польською державою. За те другий рух, з яким подекуди штучно лучився попередній, є рухом свідомо російським, який, навіть як не висуває державно-російських постулятів, то міг би бути для Польщі небезпечним, якщо мав би якенебудь значіння. Доба національної асиміляції, особливо коли її хочеться вести в чужій державі на користь ще одного народу, безповоротно минула.

Кінчить Борковський свою статтю тим, що намічена ним програма польської державно-асиміляційної політики „не задовольнить місцевих українських провідників, але натомість задовольнить і заспокоїть на дальшу мету український нарід". Польський нарід і польський уряд, вступаючи на цю дорогу, повинні собі усвідомити, що нема вже відвороту і що зближуючи хвилю державної асиміляції українського населення, тим самим перекреслюється можливість національної асиміляції. І тому мабуть уряд так довго не може рішитися, якою дорогою йти. А від цього рішення залежить доля краю.

„Або підемо — робить висновок Борковський — в напрямі союзу з українцями, в краю і поза краєм, союзу може ще далекого, важко випрацьовуваного, то знов може й на деякий час зриваного котроюсь зі сторін, або ввійдемо у добу домашньої війни, взаїмних переслідувань, залежно від стану посідання, завсіди страшних бодай для деякої частини населення Східньої Галичини".

Події в Палестині.

Відповідь палестинських арабів на відозву англійського найвищого комісаря.

Льондонська газета „Дейлі Нюс" повідомляє з Єрусалиму, що англійська влада знову дозволила видавати газети. Одначе над ними встановлено військову цензуру. Виконавчий комітет арабів видав свою відповідь на проклямацію англійського найвищого комісаря. В цій відповіді він заявляє, що уряд дав жидам зброю. Далі спростовує твердження, ніби араби калічили трупи забитих жидів. Натомість зазначує, що жиди забивали арабських жінок та дітей, а навіть британські війська забивали арабів у їх власних хатах. Розрухи в Палестині є вислідом британської сіоністичної політики, яка змагає до того, щоби гнобити арабську націю на користь неістнуючої жидівської нації. Нарешті арабський комітет домагається розслідження справи невтральними особами, які не стоять під сіоністичними впливами.

Рекорд Цепеліна.

88.000 кільометрів у повітрі.

„Граф Цепелін" перший з повітряних кораблів обїхав землю і при цьому від Лейкорсту до Лейкорсту зробив 32.000 кільометрів. Підчас цієї подорожі він мав три стації — одну в Европі, одну в Азії й одну в Америці. Усього досі зробив „Граф Цепелін" 88.000 кільометрів. Повітряний корабель „Вікторія Люіза", який мав 18.700 кубічних метрів, зробив в 1912 р. 54.312 кільометрів у 489 подорожах. Корабель „Бодензее", який мав 20.000 кубічних метрів, у 1919 р. зробив 51.258 кільометрів у 193 подорожах. Теперішній „Граф Цепелін" установив такі рекорди, яких досі ще ніхто не побив: він зробив найдовший лет — 11.200 кільометрів з Фрідріхсгафен до Касумігавари в Японії; він найшвидше перелетів над атлянтійським океаном протягом 55 і пів годин; він установив рекорд швидкости — 117 кільометрів на годину.

Від висоти ощадностей,

відданих до вжитку українським економічним установам залежить наша економічна самовистарчальність і незалежність.

ТОМУ СКЛАДАЙТЕ СВОЇ ОЩАДНОСТИ В

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

З діяльности Парляментарної Репрезентації.

Інтервенція Президії Української Парляментарної Репрезентації у міністра віроісповідань у справі масової розбірки церков на Холмщині.

Комунікат.

Дня 31-го серпня п. р. інтервеніювала делегація українських послів у складі пп. Целевича, Хрущького і Васильчука у міністра віроісповідань і освіти Червінського в справі масової розбірки церков на Холмщині. На одногодинній авдієнції посли представили міністрові численні факти нових розбірок православних церков при участи місцевих властей.

В останньому розібрано 51 церков, між іншими в Павловичах, Уханях, Крилові, Любартові, Крешовичах, Київці, Острівю і Турковичах Скарги населення до люблинського воєвідства і міністерства остають без відповіди. Руйнуються навіть мурованні, недавно збудовані церкви. Підчас бурення церков профанують образи, хрести і ломлять та безчестять посвячені церковні річи, знущаються безкарно над релігійними почуваннями православного населення. В імени православного населення, яке без результату вислало сотки просьб і депеш до міністерства, просили посли видати телеґрафічно приказ, щоб занехано розбірку церков, прослідити стан справи і потягнути до відповідальности органи, які допустилися надужиття влади і профанації.

Міністр Червінський заявив, що він як міністр віроісповідань стоїть на становищі, що до часу законного урегулювання відношення православної церкви до держави замкнені церкви не можуть бути нарушені і що те, про що його посли інформують, діється без його відома та що взагалі не може бути мови про якийсь плян уряду в справі розбірки церков, бо такого пляну нема.

В справі церков в Уханях, Крилові й інших міністр заявив, що в найближчому часі перестудіює матеріял, якщо такий є в міністерстві.

Міністр, вислухавши послів як представників одної інтересованої сторони, мусить перед виданням відповідних заряджень вислухати ще реляцій підвладних органів як сторони другої. Беручи під увагу представлення послів, міністр у найкоротшому часі відбуде конференцію в тій справі з люблинським воєводою.

Посли, опираючись на реляціях пошкодованого населення, представили міністрові, що напасники й органи адміністрації при розбірці церков ширять поголоски, будьто би це відбувалося з відома і за згодою православної митрополії. Це не є згідне з правдою; посли відчитали міністрові урядове заперечення тих поголосок, видане Варшавсько-Холмською Православною Консисторією дня 13-го серпня 1929 р. ч. 2787 на поручення православного митрополита. У згаданім урядовім документі Консисторії поручено підчиненому духовенству оголосити з церковної проповідниці віркум, що всі доконувані розбірки церков діються без відома церковної влади і проти її волі.

Вкінці міністр Червінський прирік послам, що дасть відповідь на всі зажалення православного населення в справі розбірки церков, оскільки такі зажалення вплинули до міністерства.

Внутрішня боротьба в Австрії.

Про зміну державного устрою в австрійській республіці.

Як відомо, вже від літ ведеться боротьба за владу між партіями в Австрії. Проти добре зорганізованих соціялістів або, як їх називають, австро-марксистів, яких ліве крило схиляється до комуністів, стоять на три партії розбиті антимарксисти, тобто горожанські партії християнських суспільників, всенімців і селянського союзу („ляндбунду"),

Соціялісти заволоділи Віднем, який сам про себе становить окремий „край" і мають досить велике число прихильників, а також немало зорганізованих членів між робітниками по інших краях Австрії. Натомість антимарксисти творять принайменше в парляменті один спільний фронт і мають більшість. І заходить та аномалія, що в столиці Австрії, у Відні, де є осідок уряду, злученого з антимарксистів, соціялісти володіють всевладно і ведуть боротьбу за те, щоб завести і свою міську, себто соціялістичну поліцію, і тимсамим захопити власть в Австрії у свої руки.

Цілими роками велася ота безплодна боротьба між обома таборами на парляментарному полі і через те парляментарізм упадав на значінні. Зате всі податники з нехіттю й обуренням пригляда́лись (правда, безчинно) тій боротьбі політичних партій, які в ославленій виборчій ординації закріпили свою позицію і все політичне життя обняли начеб у вічну аренду.

Соціялісти завели у себе строгу дисципліну; хто їм записав свою душу, мусів виконувати сліпо приказ головачів, платити партійну данину і, якщо тільки троха надавався, мусів належати до т. зв. „республіканського шуцбунду", що має спеціяльні однострої. Очевидно соціялісти підготовлялися таким робом до створення армії, за помічю якої сподівалися при сприятливій нагоді зробити путч і обняти владу в державі. Той їх намір був очевидний, бо кілька разів урядові круги викривали у них склади зброї й амуніції.

Різкі виступи „шуцбунду", вічні сутички з инакше думаючими, а передовсім нечуваний терор по фабриках і всіляких підприємствах та у-сування християнсько-суспільних робітників і взагалі соціялістично незорганізованих, мусіли з часом викликати реакцію. І ось від двох літ стали поширюватись „гаймвери", які в останніх місяцях стихійно множаться і розростаються з небувалим розмахом.

З початку соціялісти пробували приноровлювати до „гаймверівців" свої випробовані методи і старалися розбивати їх ряди. Одначе „гаймверівці" не дали себе відстрашити і навпаки: стали уживати тих самих метод проти соціялістів. І звідси то приходило до кривавих сутичок. Щоб не приходило до них, державна влада мусіла докладати великих зусиль, розділюючи на місці з'їзду одних від других.

„Гаймвер" не є армією християнських суспільників, як то дехто би думав. Є це зовсім самостійна організація, яка поставила собі за мету уможливити антимарксистам-робітникам заробляти спокійно свій насущний хліб, а на місце ославленої класової боротьби завести наближення кляс і зібрати в однім фронті міщан, селян і робітників — для продуктивної праці й піднесення добробуту.

Хлопським розумом дійшов „Бауербунд" нижчої Австрії до переконання, що програма „гаймвери" доцільна, бо не одобрює партійної політики в ніякім таборі. І хоч сам він належить до великої партії, приступив в останніх днях до „гаймвери". Той крок „Бауербунду" спонукав і „Ляндбунд" до перевірення своєї програми. І ось по основній нараді провід „Ляндбунду" предложив 30. серпня ц. р. канцлерові Австрії меморіял з рішучим домаганням, щоб уряд Австрії зараз у перших днях осінної сесії парляменту предложив йому до ухвали *закон про волитання* (референдум) *цілого народу*, чи нарід домагається якнайскоршої зміни устрою держави в тих напрямах: 1) вибору президента австр. союзу цілим народом і наділення його більшими правами, 2) переміни союзної ради (Бундесрат = рід сенату) в станову палату, 3) зміни державного устрою, особливо щодо неможливого становища самого Відня як міста і заразом окремого краю, 4) реформа виборчого права через внесення звязаних ліст, 5) усунення політики з Державного Суду (Ферфассунгсгеріхтсгоф), 6) позбавлення виборчого права військових, 7) земельної і соціяльної реформи, 8) обниження податків.

Всенімці (Гросдайче) не хотять лишитись позаду і на зборах своїх мужів довіря у Граці в дні 1. вересня ц. р. вони ствердили, що все те, чого домагається „гаймвер" і „Ляндбунд" — це й була програма всенімців в р. 1920, відкинена тоді християнськими суспільниками і соціялістами. Іншими словами: всенімці прилучуються до становища „Ляндбунду" та ще додають дещо свого, як реформу пресового закону та відповідальність послів за всі шкоди, заподіяні партійною корупцією.

Нема сумніву, що тепер і християнські суспільники будуть примушені заняти позитивне становище до цих справ. А тому можна думати, що фронт проти соціялістів тепер ще більше скріпиться. Соціялісти вже добре чують, що це їх „бути чи не бути" і тому лагодяться дуже енергійно до того, щоб відперти наступ міщанських партій, чи, як вони кажуть „буржуїв".

Д.

Радянська Україна.

Як судять за антисемітизм?

В харківському „Комуністі" з 29. серпня читаємо про таку історію: У Києві на гуті „Червона" 3 майстри, а саме: Багинський, Андрющенко й Кобилкин систематично знущалися над робітниками жидами. Як це відбувалося? Багинський, наприклад, ображував робітників жидів і не допомагав через свої антисемітські настрої в науці своєму помічникові-жидові Котлярському. Андрющенко теж знущався над жидами робітниками, особливож над робітницею Берман, яку обливав водою та лаяв. Те саме робив і Кобилкин. Тими своїми вчинками давали названі лихий приклад для молодих робітників, що приходили зі села. Спочатку робітники заводу влаштували над названими антисемітами громадський суд, але коли це не помогло, тоді справа опинилася в державному суді. Київський окружний суд засудив Багинського на один рік тюрми, а Кобилкина й Андрющенка на вісім місяців примусових робіт для кожного. Найвищий суд затвердив вирок з тим, що замінив Багинському кару тюрми на 6 місяців примусової роботи, а Кобилкину й Андрющенкові зменшив кару до трьох місяців примусової праці.

Національні меншости на Україні.

Дня 28. серпня ц. р. відкрито т. зв. поширений пленум центральної комісії національних меншостей *при* Всеукраїнському Центральному Комітеті при співучасти представників з місць. Проводить нарадами Василенко, секретар ВУЦВК-ту. Доповідь про завдання роботи серед національних меншостей виголосив заступник голови Центр. Комітету нац. меншостей Салевич. Він між іншим сказав, що перший період більшовицької роботи серед національних меншостей на Україні „характеризується проведенням національного районування, утворенням сітки установ, що працюють мовами нац. меншостей, як сільські ради, школи, селянські будинки, судові камери то-що. На Україні є вже понад 1000 національних сільських рад, а на початку 1929—30 р. буде вже 30 національних районів".

На шкільні теми.

Про Шкільну Кураторію.

Нарешті застановлюся ще над справою нашого заступництва в Шкільній Кураторії.

В давній Раді Шкільній Краєвій мали ми крім кількох краєвих інспекторів і деяких радників ще й т. зв. автономічних членів. Правда, польська сторона мала там велику перевагу і могла вести шкільні справи по лінії польських інтересів, але й українські члени мали там всеж таки поважний вплив. Вони брали участь у повних засіданнях Ради і могли забирати голос не лише в справах свого ресорту, але й у всіх інших справах, що були на порядку засідання. Зокрема наші автономічні члени уважали просто своїм обовязком займатися українськими школами і боронити їх прав. Особливо маркантною особою був там довгі роки автономіст Олександер Барвінський, що багато причинився до піддержання наших змагань на шкільному полі і наших шкільних управнень. Розуміється, що в цей спосіб було неодно наше покривдження усунене, а це виходило в користь і шкільної справи як такої й авторитету самої влади.

З новим політичним ладом на наших землях змінилося все. Правда, полишено ще в Кураторії кількох давніх інспекторів української народности, але їм віднято нагляд над українськими школами і приділено п. Матієву народне шкільництво в західних повітах, а п. Копачеві польські гімназії. Дальше обмежено їх голос лиш до справ їх власного ресорту, так, що на українські шкільні справи вони не мали ніякого впливу. Ра-

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

До джерел людської психіки.

III.

Теорія і практика Ніцшого. — Виїмкова роля психольогії. — Кант і два ріжні світогляди.

Щоб душа поета могла ширяти в геройській атмосфері, його тіло потрібувало діточо ніжного піклування, бальсамічного клімату, затишної безгурботности і кілька грамів... наркотику. Ніцше проповідував людству йти в житті за голосом інстинктів і неспутаних поривів, вимести з душі совість, все на своїм шляху топтати, безоглядно пручатись, а сам осторожно відсувався від життя і боявся кожної активної людини. Коли з чалу галюцинацій пролунало з його спалених, на смерть засуджених уст „ecce homo!", душа його вже була розпята.

Невжеж справді майбутня надлюдина може носити в собою хльораль і боятись осінньої мряки і вечірніх тіней? Думаю, що досконаліший від нас сучасних чоловік більше виявить радісної участи в житейському змаганні, що свої творчі сили з вдоволенням віддасть для спільної ідеї цілого людства, що гармонійно зуміє зєднати життєві конечности тіла з голосним постулятом душі, що людське достоїнство схоче признати не тільки для себе, але і для інших і що сталуши лицем проти невідомого, відчує царство чогось ще вищого, досконалішого і таємнішого, як навіть „надлюдського".

Бо поправді той фільософ Ніцше, перебуваючи постійно на совяшній Ріверї, жив далеко від людських справ, їхніх потреб і інтересів. Він не здав широких позитивних мас, їхніх терпінь і прагнень, їхніх здібностей до розвою, організації і щирої, несамолюбної пожертви; йому були зовсім невідомі і байдужі далекосяжні події в суспільному житті XIX. ст. Тому-то на тім неприродним грунті, штучно удержуванім не могло ніщо іншого вибуяти, як дика мораль вельмож і рабів, суспільний дуалізм, погорда для стада і трійливе квіття мрій про силу й богацтво тільки власної особи.

Стоячи перед обличчам смерти великий чародій слова роздував у собі тільки суперечні крайности: пянке захоплення і глибоку судорожну ненависть. На тій самій бігунові віллалі стояла також його теорія і життєва практика. Імператив моралі Канта називає він тупою тартюферією, на боці сторінок Гійо про любов ближнього дописує: „incredibile!" а рівночасно кидає для себе в записнику такий наказ: „першою моєю думкою вранці після просоння є бажання вчинити того дня бодай одній людині радість".

Справді під цілою його фільософією можна дописати „incredibile!"

Великий божественний артизм, яким Ніцше оживив і осяйно здеревілу і змеханізовану Европу, вбив його самого. Геройське зусилля душі, щоб визволитися з творчої спраги мистецькими засобами, кинуло його в хаотичний крутіж усіх внутрішніх, притаєних сил, яких ні він сам, ні його звеличники не могли і не можуть зрозуміти і погодити зі собою. І тому весь ніцшеанізм може бути тільки предметом всесторонніх естетично психольогічних студій, а не програмовим суспільним дорогоказом. І саме модерна психольогія поставила перші, рішучі кроки в напрямі зрозуміння сутніх процесів людської душі і її великих конфліктів зі собою і зовнішнім світом.

В першу чергу треба ствердити, що психольогія займає виїмкове становище між науковими дисциплінами завдяки матерії, якою вона оперує. Тому, що кожний її дослідний розбір чи осуд є рівночасно сам емпірично даним, психольогічним процесом, а це знову з тих-же самих причин домагається психольогічного освітлення, стоїть психольогія в безпосереднього, органічного звязку з фільософічною наукою про пізнання.

Далі: зміст і напрям усякої метафізичної думки є також залежний від осягів і вартости осудів психольогії. Бо напр. коли в основу метафізики положимо космольогічні ідеї себто час, простір, матерію і механіку, то така метафізика буде дивитися на суть буття під кутом матеріялізму. Коли ж навпаки опремо метафізику на психольогічних первнях то опромінимо її блиском ідеялізму; тоді не будемо вагатися визнати духову субстанцію, а навіть індивідуальну душу.

Як бачимо, від висновків і здобутків психольогії як науки, залежить найглибший світогляд людини. Бо якенебудь становище хотіли би ми занять супроти світа поза собою, то в першій мірі мусимо зацікавитися вартістю психольогії і її дослідами, а головно нашим пізнанням себто приблизною вартістю і досяжністю наших змислів і інтелігенції. Зпоміж двох теорій пізнання мусимо рішитися на одну.

Перша з них, класична, займається серіозно суттю річей і каже: „людський розум і все те, що є поза ним, існують від себе незалежно і суперечно самі в собі. Людські змисли і інтелігенція пізнають річи того світа вірно, в їхньому дійсному виді себто такими, якими вони в своєму суттєвому виді справді існують.

Друга модерна теорія, що стаївться скептично до пізнання, твердить: „людська думка не є в силі охопити трансцендентального предмету то в справжнього виду і суті річей „самих у собі": зміст свідомости є нічим іншим тільки зов-

зом з тим усунено з Кураторії давніх автономічних членів і таким чином не стало там нікого, що постояв би за нашим правом. У такий спосіб віддано ведення цілого шкільництва в краю виключно в руки польських візитаторів і референтів. А коли зважиться, що ті люди перенятi згори польськими упередженнями до нас і просто не в силі входити в наші почування і потреби, а багато з них ставиться до нас таки просто ворожо, коли зважити далі, що верховна управа опиралася в своїх зарядженнях головно на предложеннях неприхильних нам шкільних повітових рад, то стане ясно, що все шкільництво ведеться у нас дуже сторонньо: по лінії виключно польських інтересів і з тяжким покривдженням українського народу.

До того всього треба додати, що польські шкільні справи підтримують пляново й ревно всі урядові органи від низу до верха: шкільні повітові ради, інспектори і всі візитатори й референти Кураторії. А крім того находять ще на Кураторію безнастанно заступники польських учительських товариств і депутації „народових організацій", які добувають усе, що тільки забажають. У нас аж кишить у краю від всякої неправди і ми не маємо в шкільній управі нікого, що міг би промовити за нами яке слово.

Очевидно, що такі відносини мусять викликувати у всій українській суспільности лиш найбільше негодування. Нам закидують неприхильність до польської влади й беруться оправдувати тим своє поведення супроти нас. Але я питаю: чи при такому поведенні можна вимагати від когось прихильности?

Я працював ціле своє життя на культурнім полі і бажав би й нині, щоб культурні діла, якими є в першу чергу шкільні справи, велися завсіди в культурний спосіб. Правда, підносилися у нас і за управи Ради Шкільної Краевої оправдано чималі жалі; але всетаки тоді існувало якесь право та й були тоді в Р. Ш. К. компетентні люди, що могли за нашим правом упімнутися. Нині, при крайно некорисним для нас складі всеї шкільної організації, при цілковитім усуненні з неї українського елементу, нема для нас ніякого права і нема нікого, що постояв би за нами.

З уваги на такий стан справи уважаю для якого-такого наладнання шкільного життя просто конечним, щоби крім зміненого закону про шкільні повітові ради привернено в Кураторії також автономічних членів, представників української народности. Це було би в інтересі не тільки загальної шкільної справи, але навіть самої влади. Влада малаб тоді вірні інформації про наші шкільні справи й потреби і багато прикрих епізодів, що викликують у нас одно огірчення, а вийшовши нерідко на ширший світ, стають для самої влади немилими, бо компромітують її, не мали би тоді місця і булиб мирно полагоджувані. Очевидно, що такими заступниками не моглиб бути плазуни, які — ясна річ! — всюди найдуться, але люди, що малиб довіря у своїх і сповняли принятий обовязок чесно і щиро. Інакше ціль такої установи не булаб осягнена.

Мені здається, що центральний уряд у Варшаві хотів би інколи якогось вирівняння теперішніх неможливих відносин у шкільних справах на наших землях. Одначе при нинішнім складі Львівської Кураторії це річ не то неможлива, а просто виключена. Наслідників убитого кур. Собінського добирано (як висказався міністр Добруцький перед українською учительською депутацією) з тою метою, щоби не дразнили української сторони і старалися відносини злагіднювати. Не перечу, що ті наслідники могли мати добру волю, але будучи чужинцями, не знали і не розуміли зовсім ні наших управнень ні наших потреб, а не маючи з нашої сторони відповідних вияснень, попадали також цілковито під вплив неприязних нам інформаторів. Через те відносини не поправилися ні трохи і невдоволення українського народу тревае незмінно дальше, а навіть зростає.

Зміна цих відносин може прийти тільки при основній зміні всеї шкільної організації, а в тім і самої Кураторії. Колиж правлячі круги дивним дивом не дуже спішаться з цею реформою, то акцію в цьому напрямі повинні підняти наші шкільні установи: Рідна Школа, Учительська Громада і Взаїмна Поміч. Вони, дивлячись заедно на ті прикрі події, які у нас в шкільній области панують і переживаючи їх цілою душею, вповні компетентні забрати в цій справі голос. Певно, що не здобудемо всього того відразу. Але колиб ми здобули тимчасом бодай частинні уступки, прим. голос в Кураторії, то це булоб уже значною полекшою для нашого шкільного життя.

о. проф. Олександер Стефанович.

Перед Освітнім Конґресом.

Завершенням ювилею Т-ва „Просвіти" (60-ліття істнування праці) має бути Освітній Конґрес, що відбудеться від 22—24 вересня цього року.

Завданням Конґресу є намітити напрямні й методи праці над освітою дорослих, щоби повести її доцільно, систематично і відповідно до наростаючих потреб часу.

Почин до скликання Конґресу дав не сентимент з приводу ювилею цього многозаслуженого Товариства, але саме життя. Самі обставини й відносини, серед яких приходиться нам тепер жити, територіяльне розчленування нашої нації та всюди інші політичні обставини, актуальність проблеми: „освіта чи політосвіта?", а далі скомпліковане і зріжничкування національного життя на нашій вужчій Батьківщині — стали приводом до скликання цього Конґресу.

Не дасться заперечити, що поширений тепер матеріялістичний світогляд відвертає подекуди людей від культурно-освітньої роботи, яка наглядних матеріяльних успіхів не дає, бо дати не може, зате вимагає богато ідейности праці, навіть саможертви, самозаперечення а також і матеріяльних вкладів.

Погоня за швидкими матеріяльними успіхами та зарібком й примування до вигідної екзистенції, і то якнайшвидше, відпихає численних людей нашого часу від культ.-освітньої праці. Одначе саме ця праця є необхідна, бо є передумовою культурного й господарсько-економічного двигнення кожної нації. Це мусить зрозуміти кожний, хто має трохи дальший та ширший світогляд.

Кожний, хто інтересується селом, бачить великанський його ґін та змагання у розбудові кооперативної організації. Попри ідейні мотиви грає тут також роль надія на грошеві зиски, а нераз є вона єдиною понукою до організації. Не зважаючи на імпозантний зріст сільської кооперації, слід безсторонно ствердити, що є в ній у тих найкращих клітинах ще богато недостач і переважною причиною цього явища є брак належних підвалин, недостача попередньої підготовки членів до тієї праці, а це випливає з недостачі освітної підготовки.

Загляньте до сільських кооператив, які обертають нераз сотнями тисяч золотих, ви там не все побачите бібліотеку; в читальні стрінете часто теж слабий рух, або й цілком його не помітите. Ці підприємчиві та енергійні одиниці, що колись вели читальню, перекинулися в кооперацію й там нераз чудес доказують, а на своє місце в читальні не оставили нікого й нікого до неї роботи не підготовили. Культурно-освітня робота напепадає, але хто знає, чи зана сільська кооператива утримається бодай на цій самій висоті, коли не стане одної або другої з тих одиниць, що сьогодні її ведуть. І тут саме треба завдалегідь поробити відповідні заходи в інтересі цілого життя нашого села і міста.

Ось і далекосягла справа, яку повинен у великій мірі розвязати саме Освітній Конґрес. Він ділиться на 3 головні секції: а) позашкільного виховання, б) бібліотечно-музейну і в) мистецтва. На ній мають бути порушені питання: позашкільної освіти в селі й місті, у звязку з молодю й жіноцтвом, з моралю, гигієною, спортом, інституція освітніх інструкторів, співпраця „Просвіти" зі школою, церквою і т. д.; організація сільських і міських бібліотек та їх ведення, організація повітових окружних і центральної бібліотек, мандрівні бібліотеки, обміни, музеї і т. д.; справа аматорських театрів, хорів, орхестр, стиль і орнаментика читальняних домівок, видань і т. д. Далі справи загибаючої народньої ноші, народньої пісні, впливів алькоголю й нікотини та сотні інших питань.

Ці питання повинен розвязати Освітній Конґрес, а на всякий випадок над ними застановитися. Та якби воно не було, рішення конґресу будуть мати тільки теоретичний характер. Якщо ціла ця робота малаб тільки до цього обмежитися, то ясно, що користь з Конґресу булаб невелика. Але, щоби так не було, то всі рішення Конґресу необхідно буде перевести в життя.

У звязку з проводженням у життя пляновой згори наміченої праці треба відповідних робітників. І тут виринає пекуче питання Освітнього Інституту. На кожний повіт треба кинути бодай одного добре підготованого освітника-організатора. Теоретичну й практичну підготовку до такої праці може дати тільки добре поставлений Інститут. Охочі до праці найдуться. Треба фондів на утримання Інституту та фондів на утримання цих освітників на місцях. Справа грошевих фондів складна, але може бути також дуже просто розвязана. Треба для неї тільки зрозуміння й доброї волі. Справою займеться Конґрес.

Кількість досі зголошених рефератів дає запоруку, що Конґрес матиме направду діловий та чисто освітній характер і в цій другій точці буде він ріжнитися від попереднього Конґресу, що відбувся в днях 1—2 лютого 1909 року, а мав просвітньо-економічний характер.

Наближається речинець Конґресу, напливають зголошення учасників, привіти й побажання від чужинецьких установ, тому-то дуже поважно повинно поставитися до Конґресу ціле наше громадянство.

Б. М.

пинною рухливістю думаючого підмету. Кудиб не оберталася думка людини, вона завсіди знаходить тільки себе саму, а те, що їй здається дійсністю, є тільки її власною тінню, що прикриває правдивий вид річей.

Отже ніхто з нас не знає, як у дійсности виглядає світ, а є навіть такі скептики, що сумніваються, чи взагалі щось поза нашою уявою істнує.

Кант поставив річеве і льогічне питання: на якій підставі можемо твердити, що людський розум є компетентним у своїх здібностях уважати те, що він спостеріґав і пізнає за правдиве? яким оціночним мірилом може чоловік провірити репродукційну вартість своїх змислів і інтелігенції? Для цієї ціли, каже кенігсберґський мислитель, мусіли би ми мати в собі якусь другу, спеціяльну здібність, що одинока і неохибна стояла би в правдивому контакті з дійсністю і могласб контролювати діяльність нашої змислової і розумової свідомости. Та такої другої здібности ми не маємо і до такого духовного роздвоєння ми не сотворені. Значить, кожне зусилля людського розуму, щоб перевірити здібність свого пізнавання річей, мусить кінчитися на скептичних пробах і вислідах.

Одначе модерна критика розуму не заперечує істнування річей „самих у собі": вона тільки за Кантом каже, що ми підходимо до них з апріорно готовими категоріями думання і чого лише діткнемо, те асимілюємо наче перетравлюємо своїм духовним органом згідно з апріорними принціпами нашого пізнавання і осуджування.

Тож одинокою потіхою, після тих скептиків, супроти такого непевного стану нашого пізнання може бути тільки віра в нашу необмежену, внутрішню творчість, яка не є відбиткою чогось уже поза нею істнуючого, лише нашим, власним, оригінальним творивом; світ достарчає нам тільки сирого матеріялу.

Ми не є безвільні фотоґрафи і бездушні наслідувачі, а самостійні інспіратори, мистці і творці. Душа моя це не фільмова плахта, а дійсний терен, на якому відбувається відповідальна гра оригінальних актів, безконечних містерій життя. Викличе музика на струнах акорд, розкриє поет за серпанком слів свої видіння, осяє фільософ ранковою свіжістю свої думки, в усьому цьому еманує з людської душі творче тремтіння, яке в вибухах натхнення шукає гармонії з джерелом буття.

Ось неосяжна широчінь і глибінь людського духа, звідкіля для найбільш затьмареної і хиткої душі може блиснути світляна смуга найсміливіших надій і цілющих радощів! Ось чарівні джерела, з яких не мистецьке натхнення і глядить спокійним зором у безкрає буття спрагла, фільософічна думка.

Та останніми часами це трохи догматично поставлене а новокантівцями дещо перероблене „апріорі" починає захитуватися. Як відомо, Кант опер свою теорію пізнання на єдности і універсальности наших уявлень часу і простору. Він твердив, що істнує тільки один, однородний, безконечний простір, в якому справджується весь апріоризм Евклідової геометрії і тільки один універсальний час, що є основою апріоризму в математиці і чистій науці. Тимчасом невинний розвій наукових дисциплін висунув можливість істнування іншої, не Евклідової геометрії себто кількох просторів. (Лобачевський, Болів.) Рівнож голосна теорія умовности Айнштайна приняла істнування ріжнородних часів і сукцесивности одночасности, при чому світ зовсім не втратить на своїй льогіці і досвідній перевірці.

(Продовження буде.)

На організаційному фронті.

СКІЛЬЩИНА.

Дня 28-го серпня скликав посол Великанович районове віче в Тухольці, пов. Сколе. На вічу явилося більше як тисячка народу з Тухольки й деколичних громад. Посольські звіти складали посли Великанович і Максимович. По звітах ухвалено одноголосно довіря і поляку Українській Парл. Репрезентації за дотеперішню її діяльність. Висловлено також протест проти нищення українського шкільництва й учительства і поставлено домагання рідної школи й рідного учителя та передачі шкільної адміністрації для українських сіл в українські руки. По вічу зголошували люди цілу низку справ до послів. Між іншим було домагання селян з Кального, щоб дорогу їх громади переняв знову Повітовий Виділ, бо ця дорога потрібна більше як для десятьох громад. Рівнож болючою справою для громадян Сморжа є шкільна справа; вони домагаються рішуче привернення української викладової мови в школі, в якій нема ані одної польської дитини.

S. O. S.

(Допис з Волині.)

II.

Політика... Цим словом рішучо зловживають на Волині. Не обходите спільного свята кооперації — це політика. Не записуєтеся до Варшавського Ревізійного Союзу — це політика. Балакаєте в якомусь уряді по українськи — це політика. Напишете статтю до „Діла" — політика. Балакаєте з немилою комусь особою — політика. А вже, коли виявляєте негативне відношення до всяких „новотворів" — це вже злочин проти цілої держави. Урятуєтеся від закидів щодо політики, коли будете виконувати накази тих осіб, які провадять „новотвори". Але... виконувати безапеляційно. Інакше буде знов „політика".

Знов це є зручність рук. Знов це є найліпший спосіб приперти противника до муру. Бо рівночасно з закидом щодо політики являється загроза втрачення посади або впакування у вязницю або зароблення ще гіршої прикрости. Це впливає... Бо тероризує.

Але чи переведення в життя якоїсь ідеї вимагає репресій? Коли зупинимося навіть на ідеї т. зв. польсько-українського співжиття на Волині — то чи вимагає вона пресії, кар, погроз? Чи вимагає вона лайки, наклепів, бруду? Чи вимагає, нарешті проторення собі шляху насиллям і нищенням? Ідея ця є величезною проблемою не тільки волинського чи польського життя, а також світової політики. Вона перевищає сили одної людини чи одної групи людей, бо, передовсім, вимагає **свідомого** відношення до неї найширших мас населення. Те, що це населення хоче спокійної праці, що воно заховується до всього пасивно, що безоглядно виконує накази влади — це не розвязує ані на йоту української проблеми.

Цілком наївно думати, що, коли знищити провідників українського руху — проблєма розвяжеться. Що, коли замість одних осіб стануть на чолі інституцій другі — Луцьк сягне аж до Києва. В публичному житті народніх мас стикаються ріжні ідеї — видимі й невидимі — як також мають місце ріжні методи праці. Треба великого такту, терпеливости й часу, щоб сказати, що певна ідея є вже ідеєю більшости українського народу.

Тому мене дивує, що ті люди, які взяли на себе відповідальну місію налагодження в „широкому масштабі" польсько-українських взаємин на Волині, так безмежно **звузили** свої завдання. Чи лайка є угрунтованням ідеї? Лайка — тільки відштовхує. Чи насилля є торжеством ідеї? Воно лише озлоблює. Чи написати на цю тему пару статтей — це значить угрунтувати співжиття? Чи створити пару нових інституцій без надії на їхню самовистарчальність є розвязанням цілої справи? Чи проголосити все існуюче за протиукраїнське є скріпленням українського стану посідання? Чи здушити когось чи щось є перемогою тієї чи іншої групи?

Ставлю ці питання без всякої злосливости, бо ставити їх повинен кожний, коли бачить, що ми: або є свідками фатальної помилки або безлардонних кпин над здоровим розумом. І коли на кожне поставлене питання чую лайку або стаю перед фактом несподіваної ревізії або дістаю кару, що продіравлює мою латану кишеню — то мушу стверднти, що чергова репресія не є відповіддю.

Ну, а що далі? Репресії над українськими національними установами, над українськими діячами, над льогікою фактів, репресії вчора й сьогодні... Проте, жити якось треба і то **всім?!** А жити у безперервній напруженості неможливо, хіба — що перетворити Волинь на край українських зулюсів.

Або здійснено нову програму української політики на Волині і все населення йде без застереження за нею, як це твердить „Українська Нива", а тоді пощо терор, особисті нагінки, руїнація? Сильний не потрібує хапатися методів слабих. Або ця програма не осягнула своєї мети — й тоді репресії, особисті нагінки або руйнація є безпредметовою й шкідливою пімстою, бо заважує на ширших і глибших інтересах.

Думаю, що найвищий час опамятатися творцям „нового життя" на Волині, оглянутися на пройдений шлях і витягати з обламків слів і чинів все, що дасться їм ще врятувати, хочби для себе. Бодай честь! Найвищий час завернути з братовбивчої дороги й сказати: **„пробуймо, здобуваймо, організуймося, але не коштом українського національного доробку попередніх років".**

Я розумію специфічно-тяжке положення української інтелігенції, що, здебільшого, є „служилим елементом", себ-то дуже залежним від ріжних впливів. Але, оскільки кожний інтелігент є в силі боронити інтересів своєї родини, не дивлячись на всі консеквенції, то чомуж так байдужий він до інтересів цілої української родини? Чому не подумає він про те, що своїм дітям він повинен оставити такий національний доробок, який би підносив наступне покоління на щабель вище, а не засуджував його на плазування в поросі й блукання в світі без надій й без віри у свої сили?

Тому, **берім те, що маємо.** Що буде згублене — не вернеться. **Бережім свої культурно-освітні й господарчі установи.** Можемо йти ріжними шляхами, але рушати існуючого **не сміємо. Станьмо навколо існуючих вже українських національних установ.** Даймо їм авторитет і значіння **загально-громадських** центрів. Будуймо, але будьмо оглядні. Тратити сили, гроші й працю на створення того, що вже існує — є **злочином. Волимо одне міцне, ніж кілька слабих. Заповняймо тільки прогалини життя.** Забудьмо про особи, бо це при нашій звичці на кожні три особи дві з них уважати за злодіїв — остаточно знищить ціле наше життя. **Виходьмо лише з праці тих чи інших осіб та її ефекту, як і її напрямку.** Не шукаймо божків, але й не валім авторитетів. Відкиньмо лайку, сплетні, бруд, бо це принижує нас у власних очах і в очах чужих, памятаючи про те, що кожний, хто закине кому-небудь злодійство, нечесність, хамство, хто влізе кому-небудь в душу, хто торкнеться чисто особистих справ — нікому не докаже, що тільки він безгрішний. Відкидаймо дружньо від себе сплетні. Але **натомість не будьмо байдужі до громадянської мети чи до громадських методів праці,** твердо памятаючи про те, що ані для ленінізму, ані для мусолінізму в нашому житті не має місця.

Пятнуймо методи терору, вимушування, залякування, шантажу, провокації. Не вільно проходити мовчки повз ці огидливі факти, але смертю є в покорі гнути перед ними свою шию. **Спроваджуймо всяку публичну чи приватну дискусію на способи оздоровлення нашого громадського життя.** Всі станьмо разом біля дангнення цієї справи, бо гангрена охопила вже цілий український організм.

Це наша ударна *програма.*

Олександер Ковалевський.

КІНО „СТИЛЬОВЕ"
Шашкевича ч. 5.
Нині величава прем'єра
Найкращий шлягер сезону
Іван Можжухин
у фільмі п. з.
:: БАТЬКО СЕРГІЙ ::
Фільм ілюструє виступ славного російського хору. — Ціни місць від 50 сот. до 2·— зол. — Найкраща сала у Львові.
453 1—1

Зірвання вистави в Великому Міському Театрі.

Вчора, в четвер, мала відбутися в Великім Міськім Театрі вистава опери „Аїда" з гостинними виступами Михайла Голинського в партії Радамеса і Л. Коханської в титуловій партії. На годину 7.30 театральна сала виповнилася публикою, між якою можна було бачити добру половину українців. Публика тим разом була численно зібрана, але вистава не відбулася. А не відбулася тому, що орхестра відмовилася грати, бо не діставала платень не тільки за вересень, але й залеглостей за серпень. Делеґація орхестри була в тій справі і в комісяра м. Львова Надольського, але він не дав їй ясної відповіди про те, чи поробить заходи для виплати платень (з театральної субвенції!) чи ні. Наслідком такої неясної відповіди орхестра почала страйк. Виставу „Аїди" відкликано та повернено публиці гроші

—o—

Штреземан про нац. меншости.

„Дайтше Цтґ." повідомляє із Женеви, що міп. Штреземан у пятницю в промові широко й основно обговорить справу нац. меншостей. Німецька делеґація старається, щоби справу меншостей передали шестій, політичній комісії для принціпіяльного розглянення.

—o—

Бріян про Злуч. Держави Европи.

На засіданні Ліги Націй 5. вересня Бріян у промові заєував плян Зл. Держав Европи. Діяльність Зл. Держав Европи обіймала би передовсім госп. справи та мала би довести до створення заг.-европейської солідарности. Бріян апелював до представників поодиноких держав, щоби його проект заєували своїм урядам, так, щоби цю думку можна було ширше обговорити на найближчій сесії Ліги.

Італія старається дістати палестинський мандат.

У звязи з палестинськими подіями італійська делеґація в Женеві старається переконати членів Ліги Націй, що лише Італія надається до того, щоби обняти палестинський мандат. У політ. колах виявляють, що італійська акція буде безуспішна, бо Англія нікому не відступить мандату.

—o—

Риков заповідає світову війну.

Голова ради нар. комісарів Риков виголосив у московській військовій школі промову про міжнародне положення, в якім найшовся СРСР. Останніми часами відносини між СРСР. і т. зв. буржуазійними державами загострилися. Цілому світові грозить велика світова війна, яка зачинається від китайсько-більшовицького конфлікту на Дал. Сході. СРСР. мусить боронити свої справедливі інтереси на Сході проти китайських претенсій.

—o—

Бої на Далекім Сході.

Більшовицькі часописи повідомляють, що на Дал. Сході йдуть дрібні сутички відділів більшовицької кордонної сторожі з китайськими військами та рос. еміґрантами. Спроби китайців перейти кордон більшовики ударемнили. На приказ Блїхера утворено при штабі корпусів червоної армії на Дал. Сході спец. полеві суди, які засуджують підозрілих у співділанні з кит. армією на кару смерти.

Китайськ. військовий комунікат повідомляє, що китайці заняли місц. Тюнінґсіян. Кілька тисяч більшовицького війська та батерій артилерії є на кит. території. Більшовики заохочують кит. і кореанських грабіжників до нападів на кит. села. В околиці Сюєю більшовики заняли Ван-Ган-Гін, провінції Чірін. Ограбили цю місцевість і цілу околицю. Німецький консуль у Харбіні п-р Штобе сказав, що кит. влада інтернувала за ост. два дни 300 більшовиків, у цьому 38 жінок. Консуль домагається, щоби інтернованих випустили на волю. Він дістав сто тис. єнів для родин арештованих.

—o—

З театру.

„БАРОН КІМЕЛЬ", оперетка в 3 діях *Вальтера Коллєо.*

Відновлена в цьому сезоні відома оперетка „Барон Кімель", що пішла після вакаційної перерви на перший огонь у Великому Театрі, мала всеж таки більше вакаційний характер. Це видно було по цілій постановці, по невибагливих декораціях, такомуж балеті, ну — і по висмажених на сонці жінках, між якими Кораблика виглядала на справжню мулятку.

Обсада цієї оперетки була така сама, як перед феріями, з тою тільки ріжницею, що в ній виступила в пописовій партії наша Стефа Стадниківна а позатим і п-ні Бжеска, що вернула знову на сцену. Все інше було по старому.

Про перший виступ п-ни Стадниківної на великій сцені польського театру можна говорити тільки в суперлятивах. Не тільки сама її прегарна поява і добре обдумана гра, але й її милий, ніжний голос та аграбні танці зложилися на дуже вдатну креацію, чим наша молоденька артистка здобула собі всю публику приступом. Це й вилилося найкраще у сильних і щирих оплесках після кожної більшої сцени, в якій вона виступала зі своїм партнером Рушковським або з любимцем публики Татшанським, а після II. дії обдаровано п-ну Стадниківну великими кошами цвітів.

Раділа щиро цим успіхом української артистки й численно зібрана українська публика, раділи й ми. А всеж таки у всіх нас та радість з журбою обнялася: в якому важкому положенні опинився наш театр в Галичині, коли його перла (по словам д-ра Волошина), до того донька директора театру, приневолена шукати можливостей для розвитку свого таланту і сценічної слави не в театрі, в якому вона вродилася і зросла, а в театрі польському?

І. Н.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Настрій і доляр?!

Присвячую д-ру Л. Мишулі.

кажуть: Ми, українці, маємо забагато сен-
— Женюся, брате!
— Женюся брате!
— А що маєш?
— Маю прекрасні очі...
Або:
— ...Як прийшов, як почав просити гай я зломчив.
— А віддасть?
—Не знаю... Але це дуже симпатична людина. Маємо забагато сентименту.

Одначе особисто ми не винні. Завинила тут природа: з місяцем, соловейком, вербою та вишнею-черешнею; завинили степи зі Словутищею, завинила верховина, „світок наш", завинили лани широкополі. Без цього всього українець став би нормальним чоловіком і не рахував би по ночах зір, а доляри і не ходив би на „вулицю", а на біржу.

Що воно так справді є, то це пізнати по тих українцях, що побули в Америці серед інших обставин і людей. В них уродженний, а шкідливий сентимент скарловатів зовсім, а зате розрісся здоровий погляд на життя, себто на чистий зиск, певний відсоток — одним словом на бізнес. Найбільше сентиментальний американ є менше сентиментальний, як наш найліпший директор кооперативи.

Люблю українців, які були в Америці, чи приїхали звідтам у відвідини до нас. Роблять вони в нашій розмріяній атмосфері тверезий проект; трошки опамятують публіку. Але деколи я боявся би їх за їх обчислення і „передолярення" усього, що довкола є.

Трапилась була мені на старости літ одна надзвичайна нагода подобатися дівчині, але вліз-ло два американи і цілий настрій розбили до-ларами.

Було це так:

Взяв я одного вечора гітару, дібрав товариша з добрим голосом, потім ми вже обидва дібрали симпатичні невісти і пішли з села в поле.

Ви знаєте поетичний настрій українського поля в літню погідну ніч, коли копи порозсідаються на стернях як квочки, а лінива тиша застелить усе кругом...

Місяць саме виготився як „млинове коло", верби здрімнулися над потоком, а ми собі посіли в чвірку під копою і завели пісню.

В таких випадках припис радить: „Ой, зійди місяць", „Там на горі сніг біленький", „Чом, чом, чом", „Човен на воді", а після того перейти до стрілецьких романсів: „Човник хитається", „Гей там у Вільхівці", „За твої, дівчино"...

Ми так і зробили...

Вже при човнику дівочі серця змякли як віск, а при „За твої, дівчино" — зітхання зливалися в один прекрасний акорд.

Нарешті прийшов „шлягер" — „Накрила вічка" і довго ожиданий настрій полонив наші душі. Ми дивилися на місяць, місяць на нас, уста мовчали, тільки час до часу бренькнули струни гітари.

Нараз на ясному тлі неба явилися дві високі, темні постаті. Швидким кроком зблизилися до нас...

Знакомі два американи...
— Гелло! Це ви?
— Ми!
— Що робите?
— Співаємо.
— Що співаєте?
— Стрілецькі романси!

А один з американів махнув рукою.

— Стрілецькі романси... Чому... гарні! Але то не є жаден бізнес.

(Настрій відступився і не знав чи тікати чи вернути.)

— Зложіть ви — каже другий американ — щось такого як „Банани".

— Наші дівчата на банани не злапляться.

— Дівчата!... Не йде про дівчата... Але бізнес... Сто тисяч доларів дістав автор „Бананів".

— Або за „Рамону" — докинув перший американ. — Автор купив собі прекрасну віллу. А ви стрілецький романс що ви дістанете? Яких десять доларів найбільше.

— Але серце дівоче можна дістати — кажу, ситуацію несміло ситуацію.

— Смійтеся з цього, містер! Будуть доляри, буде й серце!

(Перестрашений настрій дременув через поле аж закурилося.)

— Неправда! — обрушились наші сусіди. — За навсіди за доляри дістанете серце.

Зірвалися поіритовані з місць, ми за ними і ціле товариство рушило до лому.

Наперед йшли американи з нашими дівчатами, а ми з товаришем позаду — як сирітки...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Перший український зїзд учителів географії** відбудеться в днях 27. і 28. вересня 1929 р. в салі Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, вул. Чарнецького ч. 24. Програма: 27.IX., год. 9 рано: 1. Відкриття зїзду. 2. Вибір Президії. 3. Реферати: а) д-р В. Кубійович: Стан і потреба антропогеографічних дослідів на українських землях; б) д-р М. Дольницький: Дещо про суть, завдання і значіння економічної географії; в) д-р В. Кубійович: Новіші досліди над пастирським життям в Карпатах. — Год. 15. Реферати: 1. Ю. Полянський: Новіші досягнення в фізичній географії; 2. а) С. Пашкевич: Дальтонська метода при навчанні географії; б) П. Сиротюк: Географічні наукові засоби. — 28.IX., год. 8. рано: 1. Дві показові лекції. 2. Дискусія над лекціями. 3. Оглянення Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка і виставн української географічної літератури. Год. 15.: 1. Справа орґанізації. 2. Внески. 3. Замкнення зїзду. Учасниками можуть бути учителі і прихильники географії. Карти вступу 2 зол., для академічної молоді 1 зол. Евентуальні зголошення і внески просимо слати на адресу: С. Пашкевич, Львів, вул. Виспянського ч. 11.

— **Концерт д-ра Тисяка в Рогатині.** В неділю 8. вересня п. р. відбудеться в Рогатині концерт д-ра Вас. Тисяка в салі української гімназії. Початок: 8 год. вечером.

— **Наслідки спек.** Останніми днями наслідком великих спек збільшилося у нас число недужих на горло. Занедужання мають причину інфекційну. Є й численні випадки звичайної простуди, бо після гарячого дня приходить уже холодний вечір. У Варшаві справа стоїть ще гірше, бо там поширюється красуха, віспа і дифтерія. У Лодзі є численні випадки небезпечної спячки званої Гайне-Медіна, в Минську епідемія черевного тифу в дуже гострій формі У Греції, в Піреї, ствердили три випадки — чуми.

— **Невже це можливе?** Повідомляють нас з кількох сторін, що українське товариство „Праця" у Львові продало недавно величезну, прегарно положену площу при кінці вул. Набеляка (в сусідстві III. держ. жіночої семинарії) польським назаретанкам, які мають будувати там свій монастир і школу. Площа ця, на якій донедавна відбувалися фестини городецької читальні „Просвіти", перейшла осьтак разом з сумежним городом, теж власністю „Праці", в чужі руки, хоч нема сумніву, що її радо був би закупив чи то котрий з українських банків, чи вкінці можна було її розпарцелювати між наших людей. Хто знає, як тяжко нині українцеві, а ще більше українській установі, купити у Львові кусень землі, той не може просто зрозуміти, чим керувалася управа „Праці", позбуваючись такої цінної площі, яку набув і залишив для „Праці" пок. професор політехніки і великий український патріот Іван Левинський. Ждемо в цій справі на докладні вияснення товариства „Праця"!

— **Злочини на селі.** В Яворівщині арештували 16-літню Юстину Мушак, як підозрілу у вбивстві свого молодого мужа, якого тіло найшли на полі між Брухналем і Подлубами. — У Чижовичах біля Мостиськ 53-літній господар Стан. Огородник розрубав своїй жінці голову з нужди і наслідком подружих сварок.

— **Нещасне кохання.** До вчорашніх інформацій про самогубство молодої пари, що згинула у лісі в Кривчицах, нині преса приносить точніші дані. Мечислав Охоцький не був студентом, а урядовцем у „Т-ві обезпечень" і мав 24 роки. Фоґлева мала 26 літ, а була його тіткою. Охоцький мешкав по сусідству в Фоґлями і бував в їх домі постійно від кількох літ. Фоґель цілий в останньому часі довідався про любов своєї жінки, коли вона домагалась від нього розводу, щоби вийти замуж за Охоцького. — Одночасно приходить звістка зі Станиславова, що там застрілився рядовик Вітковський з нещасливого кохання, а в Коломиї шевський челядник Іван Орушмк з цієї ж причини.

— **Талант зі Львова.** Львів не може нарікати, що не має талантів. Хіба може нарікати на те, що не дає їм розвиватись. Послухайте останньої звістки з віденської преси. У Відні арештували Георґа Кагане, 21-літнього львовянина, що встиг уже в тім віці скласти собі сякий-такий життепис. Минулого року був він у Румунії в Медіес в фабриці скла як помічник книговода. За рік поміг він книговодові непомітно на 12 вагонів, переславши гроші за них на свій рахунок до Відня. За „заощаджені" гроші поїхав він у Париж і до Швайцарії, а врешті й до Відня, де скрився. Жив він у панській обстановці і продовжував жити коштом чужої наївности, але в інший, дотепніший спосіб. Він вислав на імя різних багатих людей до Америки і Англії 53.000 листів з проханням допомогти йому в нужді. Спочатку замовив він тисячі фотографій анонімної дівчини, щоби писати в її імені, але згодом роздумав, щоби хтось у ній не закохався і не приїхав її шукати. Поліція найшла весь цей матеріял у його хаті. Кагане признався до всього. Його обрахунок був простий: на 53.000 осіб найдеться бодай сотня, що зворушиться його лірничним листом. Віденська преса називає Кагаиого „геніяльним гохштаплером".

— **Концерт Ліги Націй.** Не думайте, що Ліґа Націй давала концерт. Її учасники були цього року слабо достроєні. Це міжнародне радіо давало 1. вересня концерт у той спосіб, що поодинокі учасники орхестри грали на своїх інструментах у Льондоні, Парижі, Берліні, Відні, Міляно і Цюриху той сам музичний твір рівночасно. Усі звуки сходились до радіової Централі в Цюриху, а згармонізована мельодія йшла звідси через радіо дальше в світ. Тану штуку назвали „Концертом Ліги Націй" може на честь Ради Ліги Націй, яка саме 30. серпня мала перше засідання в Женеві, а може в значінні, що різні нації дали учасників до цієї орхестри. Відіграли шість кусків з великою прецизністю і згармонізовано. Ґунода „Медітація" і фортепян у Берліні, сольо віоліна в Парижі, обої у Льондоні, віольончеля у Відні, фаґот в Цюриху. І так при всіх дальших куснях, з тою різницею, що міняли інструменти, так, що на тім самім інструменті не грали в однім місті два рази. Радіс посередничить при пробі в двоякий спосіб. Граючий на інструменті має слухавки на вухах і чує з централі в Цюриху звуки своїх товаришів, а рівночасно сам грає, а його гра переноситься посилачем бездротно до централі в Цюриху і звідси розходиться в світ.

— **Гарне свято.** Загально-американське свято „Лейбур дня", що дня 3 вересня витягнуло на вулиці „кожного живого", щоби міг тішитись закінчилося такою статистикою: 210 осіб убитих. З цього 130 людей згинуло під колесами авт, решта від пястуків і ножів розгуляних громадян. Скільки було би трупів якби в цей день свобідно продавали алькоголь?

— **Примхи моди.** Йдуть вони до нас здебільша з Парижа; від кравців і стрижіїв. Манікюристи, що працюють спільно з мистцями від волосся, придумали там для жіноцтва нову прикрасу: різнокольорові нігті. Ці нігті повинні на цей сезон бути того самого кольору, що й сукні. А що сукню жінки зміняють кілька разів денно, треба перемальовувати за кожним разом і нігті. Є на це потрібні препарати.

— **Американські чудацтва.** Не так давно найбільше примхуватими людьми на цілому світі уважали англійців. Одначе тепер їх перевищили американці. В Злучених Державах поруч мільонерів, які видають десятки і сотні мільонів на бібліотеки, університети, різні наукові досліди, існують також зовсім інші. Останніми часами великий розголос своїми примхами здобула собі молода вдова Уорд Лейф. Вона живе у скляному домі, весь день цілий рік ходить у купелевому убранні і каже надягати на своїх коней піжами, щоби їх не кусали мухи. Живе вона недалеко від Нового Йорку у своїому маєтку. Її дім, збудований зі скла та заліза, стоїть серед густого парку. У цьому домі красуня вдова ходить по скляних підлогах у купелевій сукні літом і зимою. Що правда, в зимі ця скляна палата добре опалюється. Штани та піжами для своїх коней вона сама малювала і дуже тішиться своєю вигадкою.

— **Спокійний погляд** на світ може мати людина щойно тоді, коли обезпечила своє життя та життя своїх найближчих. Тому, коли хочете спокійно жити, то переведіть обезпечення свойого життя в своїм рідним Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська 18. 399

Дописи.

БІБРКА. (*Ювилейне Свято „Просвіти".*) Дня 4. серпня п. р. в годині 10. рано в місцевій церкві о. дек. Е. Бартків з Романова при асисті 8. священників відправив Соборну Службу Божу і Панахиду за померших членів Головного Т-ва „Просвіта". Високо патріотичну проповідь виголосив по Службі Божій о. М. Бобовник, парох з Гнібовича Великих. На Богослуження прибув зорганізований похід Лугів, Соколів, хорів і бандерій з дутою орхестрою. По Богослуженні в год. 12. вирушив з церковної площі головною вулицею величавий похід, в котрім взяли участь представники всіх читалень, інституцій та делегати від центральних установ зі Львова. На чолі походу станула бандерія, яка складалася з добірної сотні юнотчників у козацьких одностроях. Дальше йшли сотні Лугів, Соколів, з мішані хори, орхестра та маса народу. В годині 1. попол. станув похід на площі Кредит. Т-ва, на погрій збудовано спеціяльну трибуну для злучених хорів Бібрецької філії. До співу стануло 120 співаків і співачок у гарних народніх строях. Святочну А-

кадемію відкрив голова філії д-р Я. Дулнкевич. В своїй річевій промові між іншим зложив признання всім присутнім, котрі не зважаючи на дощ прибули на це велике свято. По промові голови злучені хори під проводом управителя місцевої філії „Просвіти" п. Панкевича відспівали Заповіт Шевченка-Стеценка. По тім слідували привіти від установ зі Львова й Ходорова. По привітах відспівав цей сам хор (мішаний) „Думу Мазепи" Леонтовича. На закінчення свята промовляв від Укр. Парл. Репрезентації сен. д-р Троян. Промову сенатора приняли присутні грімкими оплесками. На кінець гарно вишколена дута орхестра читальні „Просвіти" у Підбірцях, повіт Львів, відіграла Національний Гимн. Безпосередньо по Академії на площі місцевого „Сокола" почато фестин. На фестині стануло до вправ сотні: Лугів і Соколів, котрі виконали спільно вправи вільноруч та інші в супроводі орхестри. Гарне враження на глядачів зробили вправляючі наші „найменші" і група „середних" з місцевої захоронки, яких добре вишколила учителька п. С. Морозівна. По вправах співав хор. Фестин закінчено скорше по причині зливного дощу. По цім відбулася забава з танцями за запрошеннями. Свято на загал було підготоване якнайкраще, однак раніший дощ богато перешкодив. — *Повітовий Комітет Ювил. Свята „Просвіти" в Бібрці.*

Зі спортового життя.

X. Запоріжські Ігрища 1929 року

відбудуться в Перемишлі в днях 7. і 8. вересня в конкуренціях: легка атлетика та ручний мяч.

I. Легка атлетика: а) жінки: біг 60 м., гінці 4 × 60 м., стусан кулею, мети диском і ратищем, скоки вгору та вдовжінь; б) мущини: біги 100, 200, 400, 800 та 1500 м. і 5 км., гінці 4 × 100 м., плітки 110 м., скоки вгору, вдовжінь та жердкою, стусан кулею та мети диском і ратищем. Змагуни одержать нагороди та дипльоми. Назву мистця X. Запоріжських Ігрищ одержить той, хто добуде такі найнижчі осяги: А) жінки: біг 60 м. — 8,8 с., гінці 4 × 60 — 36 с., диск — 22 м., ратище — 20 м., куля — 7 м., скок вгору 1,20 м., скок вдовжінь 4,20 м. Б) мущини: біг 100 м. — 11,8 с., біг 200 м. — 23,8 с., біг 400 м. — 56,8 с., біг 800 м. — 2 : 12 с., біг 1.500 м. — 4 : 51 с., біг 5 км. — 18 : 25 с., плітки 110 м. 18 с., гінці 4 × 100 — 48 с., ратище — 44 м., куля — 11,25 м., скок вгору — 1,60 м., скок вдовжінь — 6,10 м., скок жердкою — 2,64 м.

II. Ручний мяч. Зголошення просимо пересилати до дня 4. вересня включно на адресу: Михайло Дунай, Перемишль, вул. Костюшка ч. 3., I. пов. — Змагуни львівських клюбів зволять зголоситися: У. С. С., Львів, вул. Зіморовича ч. 20, на руки д-ра Б. Гнатевича. — Всі змагуни, що приїдуть до Перемишля, одержать безплатно харч та нічліг. — Закликаємо всі руханкові та спортові товариства краю вислати на X. Запоріжські Ігрища своїх змагунів.

Рада Українського Спортового Союзу.

ОГОЛОШЕННЯ

ВАЖНЕ ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ передусім для молоді з провінції. — Шкільні, нові й уживані книжки для різних заведень продає і міняє найкорисніше книгарня **А. БАРДАХА, Львів, вул. Краківська ч. 1.** — Замовлення з провінції — відворотно. Обширні шкільні термінарі, із записником на 1929/30 р. по 20 сот. 448 1—1

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Барон Кіжель", оперетка.

Субота, 7-го вересня, г. 4·30 попол. Танковий виступ Дані Дарлінг.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Ляккє", опера.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 6-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 8-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Крик життя".

Кольосей: „Герой пустині".

Лев: „Любов козака".

Люна: „Моряки та білявки".

Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".

Оаза: „Три пристрасти".

Палас: „Останній сни".

Пан: „Зов звисдів".

Пасаж: „Долина трівоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стилеве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „Таємний курер".

Химера: „Щастя у жінок".

Утіха: „Таємний дім".

Програма радіо.

Пятниця 6-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Музика Н. Штравса. 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8). 18·00 Музична вспчина.

Вильно (385) 20·15 Актуальний фейлетон.

Бреслява (253) 19·05 Твори Й. Штравса.

Ляйпціг (259) 16·30 Давна камерна музика.

Вратислава (279) 21·00 Концерт.

Талін (296) 19·30 Концерт.

Загреб (307) 20·30 Радіоквартет.

Льондон (356,3). 12·30 Органи. 16·00 Легкий концерт. 19·45 Мурииська програна.

Гамбург (372) 21·00 Новітні симфонії: Шрекер, Стравінський.

Берн (403) 20·50 Мурииські пісні.

Берлін (418). 16·30 Симфонічна орхестра.

Рим (441) 21·00 „Донька тамбур-майора" Офенбаха.

Лянгенберг (473) 17·30 Камерний концерт.

Прага (487) 16·30 Квартет.

Міляно (501). 20·80 Симфонічний концерт.

Брюссель (509) 21·15 Камерний концерт.

Відень (516,3). 20·00 Мандоліністи. 21·20 Віолончеля.

Мюнхен (533). 20·00 Симфонічна радіоорхестра.

Будапешт (550). 20·00 „Фіделіо" Бетовена 22·20 Циганська капеля.

Київ (800). 18·50 Легка музика.

Москва (825). 19·00 Опера.

Харків (1304). 19·30 Етнографічний концерт.

Париж (1725). 16·45 і 21·30 Концерт.

Субота 7-го.

Варшава (1411,7). 20·30 і 22·45 Легка музика.

Познань (334,8). 19·20 Балалайки. 24·00 Вічний концерт.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·20 Скрипкове сольо. 20·00 Музика до танців.

Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна орхестра.

Братислава. (279) 19·05 Музика до танців.

Талін (296) 19·15 Музика до танців.

Загреб (307) 20·80 Камерний концерт.

Льондон (356,3) 20·00 Симфонічна орхестра.

Штудгарт (360) 20·00 Англійські пісні.

Гамбург (372) 20·00 Легкий концерт.

Франкфурт (390) 20·00 Концерт співаків.

Берлін (418) 20·15 Веселий вечір.

Стокгольм (436) 22·24 Музика до танців.

Рим (441) 21·00 Концерт.

Лянгенберг (473) 13·05 Оперетнова музика. 20·00 Веселий вечір.

Прага (487). 19·05 Концерт орхестри 22·26 Джезбенд.

Міляно (501). 20·80 Популярний концерт

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт.

Відень (516,3). 19·10 Камерний концерт. 20·05 Оперетка.

Рига (525) 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (533) 22·00 Музика до танців.

Будапешт (550). 22·00 Циганська капеля.

Київ (800) 20·00 Військова орхестра.

Москва (825). 21·00 Радіоконцерт.

Ковно (1935) 20·50 Концерт.

Ленінград (1000) 19·80 Концерт.

Харків (1304). 20·30 Концерт.

Париж (1725). 21·15 Популярний концерт. 22·30 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 34—?
Бела, субота 7.IX.
Цішанів, неділя 8.IX.
Любачів, понеділок 9.IX.
Ярослав, вівторок 10.IX.

Наддніпрянський Хор Котка,
Ходорів, субота 7.IX.
Стрий, понеділок 9.IX. 228 18—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 30—?
Шумськ:
Субота, 7.IX. „Осінні маневри",
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сусанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кременець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Не маючи змоги при нашім виїзді з Перемишля з усіми знайомими лично розпрощатись, цею дорогою пересилаємо усім широ сердечний привіт і подяку за симпатію та довіря, яким довгий ряд літ наділяло нас Перемиське Громадянство. Спасибіг! — **Д-р Степан і Теодора Дмоховські.** 443 1—1

Додаткові вступні іспити на курс I, евентуально на курси II, III. і IV. в дівочій учительській семінарії „Рідної Школи" у Львові, вул. Мохнацького ч. 12. відбуваються щоденно перед полуднем. — **Управа семінарії.** 440 б. 2-2

Дня 13. вересня 1929 р. в Золочеві відбудеться публична нарада зі слідуючим порядком денним: I. Реферат в справі поширення сільсько-господарських організацій. (Д-р Т. Ваньо). — II. Заснування кооператив, принятя статуту та вибір дирекції і надзірних рад для кооператив: Спілки збуту і хову худоби; Спілки викупу землі; Спілки машинарської (Д-р Т. Ваньо). — III. Внески учасників. — За Раду Філіяльну „Сільський Господар" в Золочеві. — **Д-р Т. Ваньо.**

Вписи в прив. дівочій гуманістичній гімназії Р. Ш. у Львові, вул. Театинська ч. 10. продовжені до дня 12. жовтня ц. р. Матура відбуватиметься правильно. — **І. Кокорудз.** 452 1—2

З Українського Технічного Товариства у Львові. Подається до відома, що засідання Виділу відбудеться дня 11. ц. м. о год. 18. в льокалі домівки. — Льокаль Товариства відчинений кождого дня від год. 15—17, з виїмкою неділь та українських свят. — Товариські сходини кождої середи від год. 18. — **Виділ.** 450 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жорна) вул. Академічна ч. 2. 190 6—?

СМАРИ — замовляйте тільки в українському Товаристві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 3—3

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнижші ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Підсудського ч. 21. перший поверх. 426 3—?

КОНЦ. НАУКОВІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на одноріне згадано 2-річне підготовлення до гімназійної і семінарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних кляс. Рефектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 11—1 і від 5—7. — Проспекти даром. На відповідь значок. 441 2—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 6-?

МОЛОДА, інтелігентна панночка, вміє гарно шити білизну і сукні. Знає також господарство. Глядає місця в приватнім домі або в крамниці. — Ласкаві зголошення до Адміністрації „Діла" під „підручна". 442 1—1

ДО ВИНАЙМУ від дня 1. листопада ц. р. 5 мешкань по 1 покоєві з кухнею, 3 мешкання по 2 покої з кухнею, 3 мешкання по 1 покоєві. Всі мешкання — повний комфорт. Місячний чинш. Оглядати вул. Рицерська ч. 20. — Відомість — Гальчак, вул. Коперника ч. 26[I. 446 1—3

ВІЛЛЯ 4 покої, комфорт, город вул. Листопада бічна. 4·500 — готівка 3·000 долярів. — Ігнат, вул. Куркова 24. 451 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 2—?

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики

439 **д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ**

 орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 30 партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

„Монюшко"

вул. Зіморовича 10. — Поручає

Фортепяни — пяніна

у великім виборі, в різних цінах на 287 догідні сплати. 4—?

9 зол. | ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ | 9 зол.

з 14-карат. золота, під 9 зол. тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

„Гармонія", Нотний магазин К. ШМАЛЬ, Львів, Романовича 11. — поручає ноти на фортепян, скрипки, співи також для орхестрових гуртків. — Висилка на провінцію. 447 1—1

Конкурс.

В гімназіях „Рідної Школи" у Львові і Чорткові є вільні місця управителя. Подання вносити до Головної Управи Рідної Школи у Львові, Ринок ч. 10/11 до дня 15. вересня ц. р. Є теж ще кілька вільних місць для класичних філологів, польоністів і германістів. — **Головна Управа Рідної Школи.** 449 2—?

Конкурс.

Провід Краєвого Товариства гр. нат. Дяків оголошує оцим конкурс на зібрання історичного матеріялу до історії дяків і написання **Історії Дяків** з уваги на зміни розвою і упадку церковного і народного співу, ролі і значіння дяків в церкві і в народі, та винесення дяків від часу принятя християнства — досі.

Як нагороду призначує Товариство на ту ціль три премії у висоті 5.000, 3.000 і 2.000 золотих.

Речинець конкурсу — кінець жовтня 1930 р.

В справі інформацій і з рукописами звертатись на адресу: Михайло Волощакевич, провідник Кр. Тов. гр. нат. Дяків для м. Заболотова.

Закордонні часописи проситься о замовний передрук.

За Кр. Тов. гр. нат. Дяків **Михайло Волощакевич**, провідник, в Заболотові. 1—1 449

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 200 (11.491). Львів, неділя 8. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Нещастя ніхто передбачити не може,
але кожна розумна людина може йому запобігти і тому обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

437
СОКІЛЬСЬКЕ СВЯТО
з нагоди 35-літнього Ювілею СОКОЛА БАТЬКА
21 22 вересня 1929 р.

В господарській самообороні.

Львів, 7. вересня 1929.

Вже нераз приходилось нам читати на сторінках „Діла", що живемо в часах великих не лиш політичних, але й соціяльних та господарських перестроїв, як випливу схрещуваних повоєнних могутніх струй, а головно давнього капіталістичного лібералізму й нових змагань до колективістичного ладу. Як воно усталиться остаточно, годі передбачити. Кожна держава старається впливати при допомозі свойого апарату менше або більше корисно на урегулювання суспільного устрою у себе, як регулюється і береться в карби повінь, приноровлюючи всілякі засоби техніки.

Це видно і в Польщі. Вона вибрала шлях етатизму, себто удержавлення всіх чинників і засобів продукції й виміни. Від радянського етатизму ріжниться польський тим, що метою його не соціяльні здобутки, а національно-політичні. Вже вині цей етатизм витискає різко своє пятно на приватно-господарському життю населення і поступає щораз глибше у спід. Він саме навис на нашому господарському життю.

Як колись зруйнував нас наслідник февдального ладу, *ліберальний капіталізм*, що скинув непричасних і непідготованих до співучасти в творенні його модерних фабрик, банків, трестів т. д. до стану безформної півпролетарської селянської маси, так навис тепер над нами польський етатизм. Позбавлені державного апарату, а навіть безпосередньої співучасти в державній машині, не маємо доступу ні змоги нормувати ці течії. Одначе з того не виходить, що ми, як жива збірна, не можемо мати впливу навіть при цих несприятливих для нас обставинах.

На жаль, наслідків етатизму ми зовсім не доцінюємо, просто не розбираємося в ньому й не займаємо до нього належного становища. Найбільшим зусиллям нашої самооборони і протиставлення йому є змагання хліборобських мас до поправи сільсько-госп. техніки, до машинізації її та до усуспільнення торговлі в формі нищівної кооперації. Але й ці змагання подиктовані радше інстинктом продукуючих мас, ніж льогічним зрозумінням грози положення. Тому й досі нема ще в цих наших змаганнях пляновости. А те, що ми здобулися відповісти розумово і до певної міри пляново, є гасло ощадности грошевого капіталу, і то як рід якоїсь патріотичної жертвенности. На більше ми досі не важилися у нашім розмаху самооборони.

Очевидно, грошева ощадність у розумінні складання гроша до кас, замісць тримати його в скрині, є безумовно конечна. Але обмеження до пропаганди самої тільки ощадности двигнути нас не зможе, навіть якби ми всі зложили в щадничих касах те, що маємо в готівковій монеті. Бо вже не входячи в те, чи зумівби ми ним як слід орудувати, але чи-ж маємо ми з чого щадити в порівнянні до інших народів, ми — нація, що живе більше як ощадно?! Недоїдаючи, випродуємо в чужину те, що найпоживніше: масло, мясо, яйця, цукор; навіть напоїв уживається у нас вдесятеро менше, як на заході, хоч це у нас в порівнянні до їжі аж надмірний люксус. Ми не збираємося, не строїмося і недосяжним ідеалом може бути для нас те, що має для своїх вигід пересічний чужинець. Тому нічим неоправдані є наші нарікання на те, що села зачинають жити понад-стан, бо й можности на це нема. А по друге: сам закон природи каже, що чим більше пожадань має хто для кращих умов, для культурнішого духового й матеріяльного життя, то ці збільшені потреби викликують конечність боротьби за здобуття засобів, бо лиш пожадання потреб скріплює продукцію. Найменші є потреби народів, що живуть у дикому стані, бо вони не відчувають тих потреб і не стараються здобувати засоби для їх заспокоєння. Для них вигоди, що їх дає культура, зайві, зайва й культура. Тому розбуджувати жадобу до кращого життя повинно бути нашим завданням і ми не повинні вбивати тої жадоби. А вже ні один нарід не зростав у силу, коли його громадяни не відживлялися як слід; інакше він мусів сходити до ролі слуг, політичних вязнів. Ощадність коштом відживлювання є просто убийча.

Пустим є у нас клич ощадности як рід жертвенности. Під кличем ощадности повинно міститися не поняття жертвенности, а ясно зрозумілої кожному користи. Одначе не вкаже цієї користи підприємство, що обіцює членові за вкладку 7 відсотків річно. Зате вкаже продукційне підприємство, яке принесе вкладчикові куди більші відсотки, та ще й дасть йому заняття. Така і лиш така льоката, так зв. працюючий капітал, може спонукати до складання ощадностей, ба, що більше, до співучасти в підприємстві. Працюючий капітал творить річевий капітал — варстати праці!

Всяке творення нових варстатів праці, удосконалювання метод продукції і виміни є безумовно вартіснішою ощадністю. Моторова молотілка, що заступить сотні ціпів і робучих рук та днів, а до того дасть чистіше зерно, сіялка, що дасть кращі збори, косарка, тягаровий самохід, що заступить коней, млин і тисячі інших цього роду варстатів продукції — це є правдива ощадність, бо стається пружиною збільшення добробуту, грошевих оборотів, словом: піднесення господарської культури.

Історія нотує лиш тих, що творять, а не тих, що ліплять сотики, недоїдаючи. Тому й знає історія куди краще бездомних жидів, що як вюни продираються на нашій таки землі крізь життя, а не нас, хазяїв домовитих на великих і найбогатших в Европі просторах. І тому належить у нас поставити клич ощадности на далеко ширшу базу, на базу ощадности творчої, що одиноко унезалежнює.

Нарікається ще у нас часто на те, що ми є расою неспосібною до ризиковної підприємчивости і тому вибираємо ту нужденнішу, зате лекшу дорогу — урядничу клямку і ліплення сотиків. Але хто мав нагоду бачити, як наші емігранти, дома крайні, здавалосяб, нездари, вміли братися на чужині до підприємств, і то з повним успіхом, той не може погодитися з загальною думкою про нашу неспосібність і непідприємчивість.

Також нестійним є твердження, немов низький стан нашої господарської культури походить з недостачі грошевих засобів. Є це блудне колесо думання. Дивлячись поверховно на великі фабрики чи торговельні фірми, ми все переконані, що вони завдячують свою велич лиш великим грошевим засобам підприємців, а не хочемо допустити думки, що ті підприємства мають часто в собі дуже малі вклади; а вже є річю певною те, що всі вони майже без виїмку, і то навіть найсильніші фінансово, виростали з дуже малих початків, завдяки лиш творчости одиниць, повній незломного завзяття й витрівалости. Доказом на це є життєписи таких великанів, як Круп, Карнегі, Шкод, Батя, Морган, Форд та багатьох інших, переважно жидівських, підприємців, що виростали на наших таки очах з найбідніших, нераз сільських крамарів на господарських чи фінансових потентатів. Це не геній, а просто люди такі, як і ми, що нераз падаючи, важилися — без нарікання на злу долю чи на сусідів — наново зачинати працю. Поважною причиною нашої нерухливости є не наша расова неспосібність, але відсутність у нас ще одного капіталу, яким є людське знання, досвід, освіта, практика. І запамятаймо собі, що нема нерентовних підприємств, є лиш спосібні або неспосібні підприємці. На створення того людського капіталу треба звернути нам куди більшу увагу, як на збирання грошевого. Давати молодим людям позички для фахового вишколення навіть на високі відсотки — це також льоката безумовно корисніша для льоканта і льоката.

А накінець: коли на Стефенсоновий проект побудувати першу залізницю в Англії відповідали противники, що край не приготований ще на такі коштовні проби, він відповів: Якщо край будуватиме залізниці, то вони збудують край. Факти доказали правду його твердження. І ми мусимо собі також сказати: Якщо візьмемося повні відваги до підприємств, рискуючи хочби тими капіталами, які кожний з нас ховає на так зв. останню годину, то наш капітал зможе тоді скріпити нас фінансово й унезалежнити, зможе протиставитися сміливо тим цілям, що криються під плащником етатизму.

М. Творидло.

1 зол. коштує кожда золотнича направа, солідно виконана **у Мандля** Коперника 14. проти кіна Коперник
401 4—5

Відгуки промови Мекдональда.

Як реагує на це Париж, а як Льондон.

Французька публична опінія дуже холодно стрінула промову Мекдональда в Женеві. Паризька преса іронічно коментує те місце промови, де Мекдональд говорить про недалеке англійсько-американське порозуміння в справі морських роззброєнь. *Вона пригадує те обурення, яке партія праці й Америка інсценізували торік з приводу французько-англійського фльотового порозуміння, тоді, як тепер вироблене урядом партії праці фльотове порозуміння з Америкою уважається чимсь зовсім зрозумілим.* Французька преса з жалем зазначує, що Мекдональд замість говорити про працю та будучність Ліги Націй, знову виставив своє гасло з 1924 р. про розємчий суд та роззброєння.

В політичних колах Льондону зазначують, що промова Мекдональда в Женеві має велике політичне значіння. Одначе було би добре, якбн Мекдональд подав докладніше зміст своїх переговорів з американським послом. Зате деякі льондонські газети висловлюються проти ідеї обовязкових розємчих судів. Особливо виступає проти цього „Таймс", який пише, що цю заяву треба вважати лише за вислів надії з боку Мекдональда, що домінії підуть незабаром за прикладом Англії.

Мін. Штреземан про Бельгію.

Німецько-бельгійські відносини

Газета „Етуаль Бельж" публікує розмову свого співробітника в Газі з міністром Штреземаном. Міністр дуже приязно висловився про Бельгію й насамперед висловив свою надію, що переговори в справі відшкодування за випущені в часі війни в Бельгії марки, покладуть край непорозумінню між Бельгією та Німеччиною. Штреземан згадав про ті матеріяльні жертви, які Німеччина понесла при цій нагоді.

На запит кореспондента він заявив, що не гадає, ніби в Лізі Націй рішає про вплив величина даної держави; рішає про те її загальний престіж. Власне Бельгія та Голяндія показали, що вони можуть відограти велику ролю в господарському житті Европи. Нарешті Штреземан висловив надію, що інтернаціональний конгрес журналістів, який має відбутися в грудні цього року в Брюсселі, дуже причиниться до порозуміння між націями. Таке порозуміння між націями, які вели між собою війну, є, на його думку, найважнішою справою моменту.

414 **ОКУЛІСТ** 2—
д-р Л. МАКСИМОНЬКО
ординує в очних недугах від год. 3—6
ЛЬВІВ, ПІДВАЛЄ 7., І. п. (Будинок „Дністра")

Занедбана справа.

(На увагу родичам і шк. молоді.)

Кожний нарід намагається опанувати всі ділянки свого економічного життя, прямує до того, щоби всі свої економічні потреби заспокоювати власними силами. Це намагання виявляється і т. зв. економічним патріотизмом, який диктує кожному членови нації підтримувати свої підприємства, користуватися продуктами свого промислу, купувати лише у своїх. Економічн. патріотизм наказує навіть вдоволятися хочби й гіршої якости продуктом, але щоби лише він був свого походження. Клич „свій до свого" став основою добробуту народів, скріплює їх економічно, а вслід за цим і політично, бож відомо, що голі повести різку лінію між економією і політикою якого небудь народу. Ті часи, коли господарська сила народу не мала значіння для політичного життя, минули безповоротно.

Всяка ідея мусить мати пригідну почву на те, щоби успішно розвиватися й поширюватися.

Ті міркування насуваються мимохіть з початком шкільного року, який якби там не було, то всеж має з ріжних причин важне значіння для економічного життя українського народу в Польщі, побіч ваги під національним і освітним оглядом. Власне під цим оглядом наша суспільність досить легковажно ставиться до клича „свій до свого" з початком шкільного року. На цю справу звернув увагу „Новий Час" в одному з останніх чисел у статті „Пропащі мільони".

У названій статті звертається увагу на те, що вже найвищий час змобілізувати громадську думку в тому напрямі, щоби всі закупна, звязані з початком шк. року (закупно книжок, шк. приборів, канцелярійного приладдя, одежі й іншого необхідного для української шкільн. молоді) поручати виключно в українських фірмах. Автор виказує у цій статті цілком не пересадно, що українське населення самої Сх. Галичини дає заробляти з початком шкільного року на чисто біля двох мільонів переважно чужинцям.

Цей досить поважний зиск майже в цілости йде до кишені чужинців, а лише незначна його частина остає в українських руках. Причин цього явища є дві: одна, що замало ще на українській території книгарень і складів шкільного й канцелярійного приладдя, а друга, яка є наслідком першої, це байдужність українського населення в цій справі. Воно не виповняє цього примітивного обовязку купування тільки у своїх.

І саме в тому часі, коли чужинецькі книгарні і склади паперу розживаються і розвиваються на українських землях саме коштом українського населення, українські того роду підприємства ледви животіють. Тай скількість українських книгарень на українській території у Сх. Галичині мінімальна, бо далеко не відповідає числу українського населення. Ще й досі маємо місцевости, в яких не має укр. книгарні, а тимчасом польська чи жидівська є в кожному найменшому містечку і вже сам факт їх істнування доказує, що їх потреба є оправдана. І ніхто не стане твердити, що вони тримаються саме жидівськими чи польськими клієнтами. Навпаки, всі оці Фарбенблати, Айзенштайни, Сперберн, Гінсберги, Вольфи і інші Шпунди живуть з українського населення.

А відвернулибся українці від чужинців, то сама потреба заспокоювання кількамільонового населення у шкільні підручники та приладдя викликалаб повстання українських книгарень і складів паперу щонайменше по всіх повітових містах.

Тому нашим черговим завданням на економічному полі є створити сітку українських книгарень на території заселеній українцями, а з другої сторони змобілізувати всю українську опінію в тому напрямі, щоби кожний українець, малий чи старий, селянин чи інтелігент, купували все лише у своїх! Богато може в цьому напрямі зробити сільська інтелігенція (духовенство, учительство, кооператори), яка і власним приміром і своїми впливами може довести до того, що всі їх односільчани у всякому випадку підуть купувати тільки до своїх.

Збільшення почуття економічного патріотизму збільшить нашу економічну силу й відпорність, збільшить нашу незалежність на економічному полі. Коли крок за кроком здобуваємо позиції в ділянці споживчої кооперації, коли можемо похвалитися досить поважними успіхами на полі організації молочарського промислу то не тяжким хіба буде перевести консеквентне захована клича „Свій до свого" також на полі нашого книгарства і папірництва. Вимагає цього наш життевий інтерес: мусимо здобути всі позиції на нашому економічному фронті, бо в противному випадку останемо на далі обєктом експльоатації чужинців.

Під цим оглядом повинні ми брати собі приклад з поляків чи жидів, які лише в крайній потребі йдуть не до своїх, коли бажаного продукту не можуть дістати у своїх. А особливо українці — не можуть похвалитися чужою клієнтелею хіба що йде мова про обезцінені продукти українського села.

Це треба нам памятати і братися за ті самі методи: запитай і оглянь насамперед товар у свого, заки підеш купити до чужого! Клич „Свій до свого" — повинен кінець кінців вийти із рямок святочних промов і патріотичних закликів, а мусить стати вже раз категоричним імперативом для нашої суспільности.

В цьому напрямі треба попрацювати особливо на провінції і на селі, бо гро покупців всіх тих маломістечкових книгарень і складів паперу становить українське селянство. І тут саме лежить ціла вага справи на нашій сільській інтелігенції, яка при крихітці доброї волі може справу навести на властивий шлях.

І власне до такої самооборонної акції на цьому відтинку нашого економічного фронту саме надається початок шкільного року. Цю нагоду треба використати.

Учитель

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Б. лікар заграничних клінік
д-р Остап Прийма
ординує у внутрішніх недугах і просвітлює Рентгеном
у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-50
432 **від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол.** 2—5

„Аншлюс" не є неможливим.

Сензаційна заява романського міністра закордонних справ про можливість прилучення Австрії до Німеччини.

Співробітник газети „Наєс Вінер Журналь" мав розмову з романським міністром закордонних справ Міронеску, який дав йому сензаційну заяву щодо становища, яке тепер займає Романія в справі прилучення Австрії до Німеччини. А саме Міронеску заявив, що в Романії тепер нема вже принціпіяльної ворожнечі проти прилучення Австрії до Німеччини, і що в Романії це прилучення вважають тепер за річ можливу. Одначе насамперед мусить бути гарантія того, що це прилучення не викличе війни й не захитає рівноваги Европи. При цих умовах ні Романія, ні великі держави не могли би нічого мати проти злуки.

Застій у переговорах про морські роззброєння.

Заява американського державного секретаря Стімсона.

Державний секретар Стімсон опублікував у пресі заяву, що англійсько-американські переговори в справі роззброєння на морі опинилися в деякому застою. Правда, осягнено деякі наслідки, одначе лишається ще багато детальної праці, поки дійде до остаточного порозуміння. З огляду на те зрозуміло, що президент Гувер досі вагається вислати очікуване Англією запрошення для Мекдональда. Англія, яка своєю впертістю тільки що здобула перемогу в Гаазі, гадає, що може вжити цеї тактики також у справі кружляків. Одначе тут вона стріне „залізний опір" американського сенату, без якого згоди всі уступки президента Гувера лишаться на папері. Цим пояснюється раптовний застій у переговорах про морське роззброєння; осягнення порозуміння в цій справі є ще далеке.

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

До джерел людської психіки.

IV.

Модерна психольогія. — З лябораторій у життя. Теорія підсвідомости.

Цим твердженням вдарила найновіша наука посередньо в теорію пізнання, а тим самим захитала доктриною апріорности. Слідом за тим уся ка переоцінка в теорії пізнання мусіла би рівнож вплинути на головні напрямні в паралельному розвою психольогії. Та, на жаль, ця дослідня галузь ще не має досі ясного і суцільного наукового охоплення. Кожний, хто проявляв ближче зацікавлення психольогією, запримітив її мрачну розпливчастість і невиразність грунту. Це торкається в першій мірі модерної психольогії, яка повалила стару схоластичну школу, що згори „екс катедра" означувала складові первні і прикмети людської душі.

Ця нова психольогія, зійшовши з висот готових декретів на рівнину життя і між живих людей опинилась у лябіринті загадок. Спочатку Фехнер хотів справу поладнати короткою дорогою і піднайшов для психольогії твердий, притоптаний грунт, даючи їй вигідну, вже науково охоплену, підставу. З цією метою причіпив психольогію просто до фізики і пустив у світ психофізику. Думав він навіть винайти математичні формули для обчислень механіки душі. Свою теорію опер він на ідеї Спінози і Шелінга, яка приймала психофізичний закон паралелізму, по якому кожне явище фізичного світа має як відповідник явище психічного світа.

Ця експериментальна метода дала початок дальшим лябораторійним розшукам. Медик Вундт переносить психольогію до своєї фізіольогічної робітні і обдаровує світ психофізіольогією. А що Вундт попри свою працьовитість мав щастя довго жити, тож не будучи з уродження академічно впертим, не досидів до смерти при своїх помірах і не знайшовши заспокоєння в фізіольогічному кабінеті, перейшов помалу разом зі своєю психольогією до фільософії.

Вкінці труд свого життя закінчив догматичним, зрештою не новим, твердженням, що одинокою нашою психольогічною, безпосередньою певністю є воля до життя, яка по знальогії мікрокосмосу до макрокосмосу мусить бути рівночасно останньою і всеобіймаючою стихією цілого всебуття.

Таким робом розтягнувши свій експеримент поза матеріяльну межу в своїому шуканні єдности буття, Вундт дійшов до ідеалістичної підстави психольогії, а з нею і цілого фільософічного думання. І хоч був сміливим, терпеливим і тверезим дослідником у науці, всеж таки дійшовши до краю в своїх зусиллях, боявся покинути цю останню підпору, щоб не станути над безоднею, над якою не видко ніякого моста.

Так відірвана від досвідного варстату і звільнена з неволі систем модерна психольогія приняла з надіями новодобуту свободу, але рівночасно знайшлася на широких перехрестях отвертого перед нею поля. Повіяло крилатим розмахом і залунало гасло: кинути вузькі, лабораторійні казарми, скинути професорську тогу та помандрувати в широкий світ, щоб зблизька серед гамору і і клекоту життя прислухуватися до голосів людської душі!"

І справді почули там таке, від чого збентежилась академічна ученість і в кут ховався кабінетний досвід. Так вирнула на поверхню наукового зацікавлення Бляйлерова „психольогія глибин" зі своїм „підсвідомим".

Це нове відкриття поділало наче вибух на спокійне плесо людської психіки. На морозні верхи фільософічної думки стало подувати гарячою струєю містичного романтизму. Здавалося, що розкрився в метафізиці кратер, кудою дасться вглянути в ядро абсолюту. Одначе в добі наукового освітлювання всіх явищ життя і це нове відкриття вимагало належного обґрунтування, щоб можна було його кинути на базар наукового світу.

До цієї операції сміло взявся англієць Myers. Першим його рішучим кроком було запримічення, що звичайна наша експериментальна свідомість, оперта на змислах і ассоціяції вражінь не вичерпує вповні нашої духової сути, бо під її порогом ще істнує т. зв. підсвідомість, в якій спочивають головні підойми нашої психіки. В глибині цієї підсвідомости бють джерела енергії таких духових явищ, як телепатія, ясновидіння, релігійна екстаза, натхнення, а в хоробливому стані: істерія, автоматизм і т. д.

Теорія підсвідомости сколихнула не тільки психольогією, але також фільософічним думанням. Особливо позначила вона сильно свій вплив на фільософії Джемса що спрямував увагу люд-

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. – Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.
383 2—?

S. O. S.

(Допис з Волині.)

III.

Коли я пишу ці рядки, у відчинене вікно влітає шум літаків. Бачу, пливе в прозорому небі п'ять літаючих машин. Згадую про тріюмф німецького ґенія — побідну подорож „Цепеліна" навколо світа. Згадую численні рекорди, які осягає і якими пишається кожна країна. Згадую навіть найбільший світовий рекорд — порозуміння з Газі.

І коли порівняю я ці висоти людського духа з мірнотою нашого життя, з якимсь рекордом замилування в бруді, очайдушного самоницчення, відчуваю, як мудре провидіння ловить в безмежностях отой благаючий сиґнал: S. O. S.

Замітне те, що в байдужности, яка охопила українське громадянство, ніхто ані рухнеться, щоби цим покликом — S. O. S. — зворухнути наше громадське життя. Навіть з почуття самооборони. Замітне те, що навіть кинин з українського громадянства, не в стані пробудити його сумління.

Тип волинського мешканця — заляканого, незорієнтованого, вимиваючого всіх і вся — не викликає особливого зворушення, а тим більше — захоплення.

В той же час не має місця ані для страху, ані для дезорієнтації. Байдужність — то мати демаґоґії й шарлатанства. Громадянство, що виявляє живий інтерес до своїх справ, до своїх інституцій, до своєї будучини — не знає ніколи поняття страху, бо в такому громадянстві терор не має й не може мати місця. І цій демаґоґії або шарлатанству необхідно дати опір. І то на цілій лінії.

Наші національні установи, на які кидається тавро „опозиції для опозиції", менше всього цікавляться цим питанням. Вони переводять *будучу працю*. Коли ми несемо свідомість в народні маси, коли ми їх господарчо організуємо, коли творимо по селах хори, улаштовуємо вистави, закладаємо кооперативи або сільсько-господарські гуртки — то хіба непритомний чоловік цю нашу діяльність може назвати „опозицією для опозиції". Коли переводимо просвітянські курси або курси кооперативні, святкуємо дні кооперації чи „Сільського Господаря" — деж тут опозиція? Коли сприяємо українізації Служби Божої й підтримуємо церковні хори — чи й це є опозиція?

„Політика", як і „опозиція" — ось ці два слова, якими демаґоґи зпід знаку української санації гіпнотизують владу й українське громадянство.

Зрештою, коли це „опозиція для опозиції", то що не є „опозицією"? Чому, коли „Рідна Хата" кричить про несення західно-европейської культури або Кредитовий Банк про „новітню" чи „правдиву" кооперацію — виявляється, що є „стара" чи „неправдива" кооперація — то це не є „опозицією"? Чому, коли ми продовжуємо своє діло — це є „опозиція", а коли вони повторюють нами перейдене — це є „радісна творчість"?

Обладою українського життя взагалі є гранчя у краплені карти. Як-що часові фаворити запозичають щось від наших установ — від змісту й форми — це є переворотом цілого життя, західньоевропейською культурою, новим месіянізмом на Волині, а буття випробуваних у бурях і нагінках установ — є „політикуванням" і „опозицією".

Навіть в доносах треба мати почуття міри. А цю міру давно перейшли, виходячи з проклятого наслідя російських часів: „хто не з нами — той проти нас". І в цьому гаслі теж виявляється банкрутство доморослих „західників". Що до нас — ми дивимося на наше публичне життя европейськими очима: в ньому повинен обовязувати компроміс.

Але згадана вище максима російських революціонерів штовхнула наших „західників" на „сецесію", на закладання розбивацьких установ, на доноси, щоби чужими руками здушити і „Просвіту", й Українбанк і кооперацію...

Продемонструємо ще цю „засаду" на свіжому факті. Вирішила група санаторів відібрати від „опозиціонера" Петриківського (кінь би з цього сміявся!) українську ґімназію. Отож перший етап: пресія. Воєвідство узалежнило субвенцію від спеціяльної згоди волинського воєводи. Однак Петриківський ґімназії не відлав. Другий етап — нагінка. Полялася зі сторінок „Укр. Нивн" огидлива лайка й обвинувачування в злодійських махінаціях. Петриківський і після цього ґімназії не відлав. Третій етап: кара. П. Пилипчук перевів протягом 24 год. затвердження статуту Т-ва ім. Лесі Українки, а п. Петриківському виповіджено концесію. Не роблю висновків, бо їх хіба потрафить зробити кожний українець. Чи виграє від цього ґімназія?

При цій нагоді ще один факт. Задумала група санаторів, про яку вже писалося не один раз, заложити свій Кредитовий Банк. І пішло звичайним трафаретом: 1) пресія — відібрання кредитів Українбанкові; 2) нагінка — брудна лайка під адресою його директорів; 3) кара — безприкладна реязія на протязі кількох днів з протоколами й грошовими штрафами на Банк і його директорів. Але чи виграє від цього Кредитовий Банк?

Не ті вже часи, коли громадянство нічого не розуміло. Не відповідні часи, щоб ґратися в українських Протопопових. Не розуміють ці панове, що завалення українських інституцій не спинить вже творчого тону життя. Навіть в українській державі не далосяб перевести на практиці такі методи. Щож казати тут, на Волині? По-що вони? Що дадуть ці методи і кому? Якби вірили ці панове в ідею польсько-українського зближення, в ідею, а не щось інше — то не тільки що не хапалисьбн цих методів, а всякому їх відраджувалиб, бо все це осягає якраз протилежні наслідки і то на довший час.

А врешті — побачимо! Витримки у нас не забракне, але радимо не тягнути нас більше за язик. Пробували панове „західники" у нас забрати добре імя—не пощастило; але є лекше завдання — впакувати за крати. Тільки треба добре подумати про причини, бо „політика", „опозиція", „антидержавність" — ні до чого не здадуться.

Олександер Ковалевський.

ства на легковажені досі джерела живої енергії, а особливо релігії, якої сила лежить у зміцнюванні інстинкту життя і в кермуванні льогікою людських душевних почувань. Бо вартість життя, по думці Джемса, пливе з наших почувань і аспірацій, без яких не можна уявити собі стерпного духового життя людини.

Опираючись на теорії **Myers-a** Джемс бачить у підсвідомости звязок між релігією і наукою. Дійсний світ, каже він, є куди багатший і складніший, як світ науки. Спостеріганий нами світ є тільки частиною безконечної цілости, а тугою людини є піддержувати і осягнути звязок з цією повнішою дійсністю.

Тим самим модерна психольоґія почала дивитися на діяльність людської душі, як на стан, в якому сильніше то слабше добувається на видиму поверхню притаєна, жива, психічна енергія. Оживляючи і активуючи приспані в підсвідомости психічні первні, виявляємо щораз більше назверх суть нашої духової істоти. Ставши перед такою необмеженою вшир і вглиб отвертою перспективою духового світа сучасна психольоґія не могла дати собі відразу ради з тим таким багатим і текучим матеріялом. За проломаною барієрою дотеперішньої психольоґії розкрився новий, то демонічно суворий, то звабливо мерехтячий овид духових можливостей. Людська душа показалася мікрокосмосом, в якому криються незбагнені сили духової енергії макрокосмосу.

(Продовження буде.)

Дивогляди.

Наукова тема.

Ректор університету в Шікаґо дозволив на оборону докторської диссертації одної студентки під таким заголовком: „Як накривати стіл і мити посудину". Студентка працювала над своєю диссертацією цілий рік. Коли ми дійдемо до таких „житевих" тем?

Як належить прати вовняне одіння?

Щораз в холодному, або щонайвище — в літньому розчині РАДІОНУ. Вовняних річей не можна терти, вистарчить добре витиснути, опісля виполокати, легко викрутити та просушити, розкладаючи на полотні. Для білого і колірового вовняного одіння є ідеальним середником до прання

RADION

ОСІННІ НОВИНИ
НА ПЛАЩІ ТА ЖІНОЧІ СУКНІ И МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
поручає фірма
Стахевич і Абрисовський
410 **у Львові, Ринок ч. 32.** 2—?

Театральна саламаха.

Справа міських театрів у Львові загострилась в останньому тижні до кількох огнистих статтей, що счинили полеміку між кількома органами польської преси, а вчора вибухла демонстраційним страйком орхестри безпосередньо перед виставою опери. Публика дістала гроші за білети назад і вертаючись до хати напевно вела переконуючу дискусію на тему: „так далі бути не може..."

Цей рефрен повторяється що-року на сторінках львівської преси, не-раз і не два, коли вона має розвязати „театральну кризу". Суть театральної кризи в тому, що Львів не в силі вдержати своїм коштом не тільки двох, але навіть одного великого театру. Не є це явище спеціяльно львівське. Неодин театр неодної столиці зачиняє свої ворота в добі кіна.

Львівський театр має поважну річну субвенцію; за цей рік Прибічна Рада призначила на неї 650.000 зол. Тому, що ця сума виявилась хутко замалою, до неї додали 27.000 зол. за січень, 14.000 за лютий, 50.000 позички арендарам театру, 45.000 зачет на ґажі артистів, 140.000 зол. на кошта перебрання „Театру Малого" від приватного підприємця. Крім цього арендатори театру мають ще 312.000 зол. дефіциту, який також мусить перейти на міську касу. Отже коротко: міські театри коштували мешканців Львова за рік 1 міл. 240 тисяч. Минулого року ця сума була ще на пів міліона вища!

Коли змінили минулого року дирекцію, Прибічна Рада пішла за ґаслом ощадности. Тепер показується, що це ґасло зблідло супроти реальних цифр: дефіцит є сильніший від теоретичних дискусій. Не знаємо, хто і як обраховує річний бюджет театру і які є ґарантії, щоби його зберігти — досить, що всі обчислення та балачки перемінились у двоє більшу суму як вона виглядала спочатку.

Партійні та особисті вороги теперішньої дирекції кричать: „рятуйте художній рівень театру!" і мають на думці нових кандидатів на директорів. А коли прийде на чергу їхня кандидатура, тоді домагатисьмуть якнайбільшої субвенції в імя мистецтва. Бо без грошей нема мистецького рівня. А коли є мистецький рівень то це коштує міліони і вже тоді, коли місто їх втратило, починається крик: „міська радо, не руйнуй нас"!

Бо обі спорячі сторони мають повніську рацію заціано, а ніодна не хоче признати, що Львів не в силі вдержати такого великого театру на стільки місць, з драмою, опереткою і оперою. Деякі вказують на Краків, що дає всього 250.000 зол. на театр, інші як Лодзь мають „великих режісерів" і впевняють, що там театр „іде". Та забувають ці панове, що Львів не має такого однородного населення як чисто-польські міста. Без огляду на те, на скільки тисяч рахує нас у Львові офіціяльна статистика, є нас тут стільки, що можемо заповнити своєю публикою неодин вечір у Міськім Театрі. А жиди? Не всі вони вважають себе чистокровними поляками. Адже грає у Львові постійно жидівський театр, інколи й два. А в такі місяці, де і наших два зіждається одночасно у двох ріжних салях і чимсь живуть.

Якби Прибічна Рада хотіла справді санувати театральну виставу у Львові, то вона в першій мірі повинна би рахуватись з фактами, з цифрами. Тоді деякі її члени перестали би ґрати на пи-

ЛІКАР
Д-р Дмитро Селепей
бувший лікар клінік в Празі, Вільні та Загального Шпиталя в Станиславові
отворив лікарську канцелярію і ординує в Надвірній
428 **вул. 3-го мая. — Побіч нотаря.** 1—2

гріотичнім барабані, яким хотять заглушити своїх противників, що Львів, мовляв, мусить мати театр для репрезентації. Нехай би так наприклад якусь там кількість вистав у рік могли дати у Великім Театрі українські трупи й жидівські і цим притягнули би туди публіку, яка не ходить до польського театру ніколи.

Адже такі „мішані" театри у національно-мішаних місцях існують на світі зовсім природно (напр. Катовиці, Братислава, Брно). На світі! Але у Львові вшехпольські демагоги зараз підскочуть як опарені на кріслі, при такій собі думці, киненій, мов горох об стіну. Для них зовсім природною річю є, що в львівськім міськім театрі може виступати з чисто матеріяльних поглядів яканебудь муринська трупа, не раз і не два, і вона нічим не нарушує „польськости" цього театру. Але українці й жиди?! Ще не дай Боже, можуть одного вечора на виставі виповнивши салю зробити там віче і рішити, що звідти — не вступляться!

Процес українських учеників.

Перед львівським судом присяглих почався 3. вересня процес двох буших учеників 8. кл. гімн.: Володимира Петеша та Семена Масника, обвинуваченних у замаху на професора української мови Яр. Яцкевича. Дня 15. квітня ц. р. хтось стріляв крізь вікно до помешкання проф. Яцкевича. Куля застрягла у футрині. Комендант поліції у Сколім довідався довірочно, будьто би Гнат Струхенек із Синевідська Вижн. позичив був Масному револьвера. Масний признався був йому, що з товаришем хоче побити професора, а на всякий випадок хоче бути озброєний. Струкенек по 3 днях револьвер відібрав. У слідстві нібито виявилося, що Масний намовив Петеша до нападу на проф. Яцкевича та дав йому револьвер. Оба обвинувачені в поліційнім слідстві потвердили це, а в суд. слідстві заперечили. На розправі Петеш признався, що стріляв, та сказав, що хотів лише налякати проф. Яцкевича. Масний заперечив будьто би намовляв Петеша. Проф. Яцкевич не причинився до карного поступування, бо вважає цей вчинок дітвацьким. Переслухано ще кількох свідків і розправу відложено до найближчого дня. Предсідником трибуналу є радн. Маер, обвинувачує прок. Гриневецький, боронять адв.: д-р Старосольський та д-р Л. Ганкевич. Пошкодованого заступає адв. д-р Гарасимів із Стрия.

Похід арабів на Палестину.

„Юнайтед Прес" повідомляє з Каіро, що сильні відділи арабів підходять до кордонів Палестини, щоби вдертися до краю. В богатьох місцевостях анґлійські літаки прогнали відділи арабів бомбами та скорострілами. В одній прикордонній сутичці вбили 5 арабів, а 20 ранили. При відпиранні наступу біля Сафеду було ранених 60 арабів. Відперли теж літаками наступи арабів на Тиверіяду. Безупинний похід збройних відділів спричинив, що з Гайфи вислано анґлійське військо на північ. На півд. заході біля Ґази прийшло до кровавої сутички з арабами. Біля гори Табору анґлійські війська знесли відділ арабів а 500 людей. Надходять нові арабські відділи. Анґлійці потерпіли поважні втрати в боях у пристані Ґазі. Бедуїни мали новочасну зброю. Літаки стверджують, що численні відділи арабів надходять в околиці Берсеба.

Арештували Плєчкайтіса.

Бюро Вольфа повідомляє, що німецькі жандарми арештували в Ейдкунах провідника литовських еміґрантів Плєчкайтіса та пятьох його прихильників. Арештовані зізнали, що хотіли передістатися на Литву до своїх. „Берл. Тгт." повідомляє, що на Литві переконані, що Плєчкайтіс хотів виконати атентат на Вальдемараса, коли вертатиме з Женеви або підчас його неприсутности викликати повстання.

Марш. Пілсудський у ромунської королевої.

Марш. Пілсудський виїде до Ромунії між 15.—20. вересня. Крім одномісячного відпочинку в Тарговіште передбачена є 3-денна гостина марш. Пілсудського у ромунської королевої Марії та кількаденна прогулька до Прагови й Арґеалю.

:: **Ровери -- ґрамофони -- машини до шиття -- даром** ::
Купуючи одну табличку чоколяди, найліпшої фабрики
КРИСЕК і С-ка Варшава
Тільки за 1 зол. 20 сот.
одержуєте добру чоколяду і рівночасно можете **виграти** без зайвої доплати такі вартісні річи як: **Ровери** найлучшої заграничної марки; **Машини до шиття; Патефони; Годинники;** ріжні **Плятери** і ін. стани; **Скрипки; Мандоліни** і богато інших цінних і хосенних предметів. **Купи, бо кожда 5. табличка виграває.** Премії видають негайно на місці... Одинока і виключна продажа у фірмі
ЗДИСЛАВ СІНЬЧАК Львів, вул. Пілсудського ч. 11. 466

Ватикан зірвав взаємини із Литвою.

У звязи з конфліктом із урядом Вальдемараса у справі конкордату, папський нунцій Бартельоні кинув Литву, відкликаний Ватиканом. Бартельоні одержить, мабуть, становище в Єгипті.

Д-р Корошец виступає з уряду?

„Н. Фр. Пр." повідомляє з Любляни, що зачувати, нібито одинокий словінський міністр в уряді ген. Жівковича д-р Корошец подався до димісії.

Львів без світла й електрики.

В пятницю вечором перейшла над Львовом буря з громами. Громи спричинили незвичайну катастрофу в електрівні та позбавили місто на більше годин електричної енергії. Около 8. год. веч. після сильної лискавки погасло в місті електричне світло, станули всі електр. мотори, на вулицях стануди трамваї, в друкарнях лінотипи. З електрівні повідомили, що причиною перерви в доставі електр. струї електрівнею була буря, підчас якої вдарило мабуть кілька громів у сітку трамваєвих проводів, а крім цього тріснула рура, що лучить парові турбіни з холодільниками, тому електрівня була позбавлена води. Маси води із збірників спливли крізь ушкоджену руру по збічах горба та замулили грубою верствою подвіря електрівні. Около 2. год. вночі робітники направили руру і місто дістало електрику. Театр завдяки відповідним акумуляторам мав запас електрики і вечірне представлення дотягнено до кінця. Буря відтяла Львів на кілька годин від світа, перервала телефонічне получення з Варшавою та Краковом.

НОВИНКИ

— **Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої заległости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.**

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960. 28 1—?

— **З технічних причин** перервали ми на нині дальший тяг передових статтей з останніх днів. Їх продовження дамо завтра.

— **Ревізії.** Пишуть нам, що в Кошелеві, пов. Жовква, перевела поліція з Куликова в дні 25. серпня ц. р. основну ревізію в студ. ветеринарії Данила Гриника. Поліція шукала зброї. Не знайшла нічого. Цікаво, що при ревізії разом з поліцією був син кольоніста-мазура, парубок Валєк Пасерський з Нового Села, який заявив присутнім, що він має слідити не лише Данила Гриника, але всі ці особи, що з ним стрічаються.

— **Кара за уживання рідної мови.** Староство в Калуші покарало о. Турчмановича за виказ дітей, обовязаних до щіплення, виставлений в українській мові, гривною в сумі 200 зол. Справу передано адвокатові. Коментарі зайві.

— **Лише латинський обряд!** Староство в Калуші оголосило конкурс на посаду повітового люстратора для громад при Повітовім Виділі у Калуші виключно в польській пресі, а до того на перше місце поставило домагання, що кандидат має бути **виключно латинського обряду.** Так в українськім повіті, за українські гроші не сміє бути урядовцем українець! Таких конкурсів, наскільки знаємо, досі ще у нас не було. Що на це наші посли?

— **Телефон „Рідної Школи"** є 77—52; Управа „Р. Шк." пригадує це число громадянству в місті і в краю, щоби в разі потреби могли з нього користати.

— **П. Дмитро Галичин,** банковий урядовець з Ню Йорку, що приїхав до Галичини на короткий побут для зустрічі з родиною, відвідав нині нашу Редакцію і поділився своїми враженнями з Америки і свіжими спостереженнями з нашого життя в краю.

— **Ресторан і кавярня „Народньої Гостинниці"** перейшли остаточно в українські руки. Підняймили їх три українці, фаховці у веденні таких підприємств, а саме пп.: Зелінський, Баляс і Трипчинський. В льокалях переводиться основний ремонт, а у вівторок, 10. вересня ц. р., відбудеться вже посвячення ресторану і кавярні. Звертаємо на це увагу наших львівських громадян і надіємось, що на місце для товариських сходин намічуватимуть у будучому кавярню Гостинниці, а не інші чужі кавярні.

ВЖЕ ВІДКРИТО
ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ТОРГІВЛЮ ҐАЛЯНТЕРІЙНИХ ТОВАРІВ
„Женева" Д. Конюха, Львів, Ринок ч. 37.
(побіч Народної Торговлі) і поручає
Жіноче і мужеське біллє і взуття
Комірці і краватки, коронки і нитки
Паньчохи торбинки і постіль
знарядя до возорожи, курення, голення, канцелярійне і шкільне
461 **Перфумерію, косметику і забавки.** 1-г

— **Зверхність громади Снесіння** зріклася зі свого уряду на вчорашнім засіданні разом зі своїм головою Каспером Петрикевичем.

— **Усміх долярівки.** Має Львів досить самогубців — учора знову повісився один дозорець дому! — а ще більше має нещасливих, що навіть не пробують умирати. Але має також і щасливих. Уже другий рік з черги головна виграна долярівки: 40.000 дол. припадає мешканцеві Львова. Цим разом вибранцем долі є цукорник-куховар з готерю „Жоржа" п. Ніцеферович. Можливе, що небавком Львів матиме ще одну першорядну цукорню.

— **Вбивство дитини.** Суд присяжних у Львові звільнив другу з черги молоду жінку, обвинувачену у вбивстві свого немовляти. Є це Г. Ольшевська з Камінки Струмилової, яка зробила недбячну знайомість з кельнером на залізничій стації в Сокалі, а наслідки цієї знайомости були такі, що мусіла шукати хліба у Львові і дійшла до розпуки.

— **Ріжні вістки.** У Мексику грім ударив у літак, що летів серед бурі; всі пасажири, 8 осіб, убиті.— „Шікаго Трібюн" повідомляє, що америк. літак „Ві віль" (Ми хочемо), який почав рекордову пробу лету на довготу часу, літає вже 271 годин безупину. — Чехословацький уряд заборонив крамницям продажу комуністичних часописів; чехослов. комуністи зорганізували власну колпортажу по фабриках. — Велика віденська крамниця Гернґросса поставила при вході „штучного чоловіка", який при помочі телефонів і мікрофонів дає інформації клієнтам. — Муссоліні має доньку, що називається Анна-Марія. — На передмісті Берліна ударились у розгоні два трамваї; 26 пасажирів ранених. — З Москви виїжджають уперше від війни коні з державних конюшень на осінні перегони на чужину, до Гамбурґа. — Рим вибудує підземельну залізницю, що матиме поїзди з 6 вагонами на 300 осіб. — Фран. міністр і письменник Ерріо вибирається в подорож по европейських столицях з відчитами про „Пан-Европу". — Занедужав Клемансо, сеніор французьких дипльоматів „на пенсії". — Америк. фільмова артистка, Ґльорія Свенсон, що є тепер у Парижі їде через Льондон, Брюсель, Берлін, Прагу і Рим.

— **Справлення малого фейлєтону.** У „Ділі" ч. 199. при ломанні викинено в малім фейлєтоні „Настрій і доляр?!" другий рядок. Початок має так виглядати: „Кажуть: Ми, українці маємо забагато сентименту, а замало вирахування. Наприклад: — Женюся, брате".

— **З початком вересня отворено першу українську торгівлю галянтерійних товарів у Львові,** Ринок ч. 37 „Genewa" Д. Конюха побіч „Народної Торгівлі". Проситься нашу суспільність дати „початок" знаному широким кругам купцеві.

Листування Редакції.

Українська Студ. Секція в Ліежі.

Дістали ми Вашого листа з проханням помістити оповістку про те, що Союз українських інженірів у Ліежі є розвязаний і що Ви дасте всякі потрібні інформації, але адреси своєї не подасте.

Зі спортового життя.

X. ЗАПОРІЖСЬКІ ІГРИЩА 1929.

Ситківкові змагання.

Заходами Львівського Ситківкового Клюбу відбудуться ситківкові змагання за мистецтво краю в днях 13—15 вересня ц. р. на кортах Львівського Ситківкового Клюбу при вул. ген. Войтіха в таких конкуренціях: 1) поодинока гра мущин, 2) поодинока гра жінок, 3) подвійна гра мущин, 4) подвійна гра жінок, 5) мішана гра.

Зголошення враз із вписовим, яке вносить від особи 3 зол. в конкуренціях поодинокої грп. а по 1 зол. в подвійній грі, приймає дир. В. Палій, Львів, Ринок 10, книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка. — *Рада Українського Спортового Союзу.*

Україна — Польонія

В неділю 8. ц. м. відбудуться на гриші Цитаделі змагання в копаного мяча між Україною і перемиською Польонією. Зацікавлення цими змаганнями велике, бо Польонія належить, як відомо до найсильніших А-клясових дружин у Польщі і в змаганнях за мистецтво львівської округи не програла в обох рундах ні одного мечу. Початок цих змагань: 11. год. передпол. Попередять в год. 9. рано змагання Свїтязі з Графіком за мистецтво Б-кляси.

З діяльности „Підгіря" в Дрогобичі.

Дружина копаного мяча Т. С. Т. „Підгіря" в Дрогобичі розіграла дня 25. серпня 1929 меч з: спортовою дружиною „Польмін" з Дрогобича з вислідом 2:0 (0:0) на користь „Підгіря". Свою побіду завдячує „Підгіря" солідній грі більшости грачів, як також новому провідникові мячової секції, п. Іванові Кобільникові, котрий завтав собі богато труду, щоби зєднати добрих грачів, переводити з ними тренінги й так піднести „Підгіря" з запепаду. *Очевидець.*

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — **чоколяду А. ПЯСЕЦЬКОГО**, яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має великий і богатий сортімент. — В Повітових Союзах Кооператив і складах Народної Торговлі всюди до набуття. 497 2—10

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марія Дурбак, жінка Миколи Дурбака, визначного громадянина й організатора Войнилівщини, померла дня 4. вересня ц. р. в 53. році життя у Войнилові. — В. Їй П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 7-го вересня, г. 4·30 попол. Танковий виступ Дані Дарлінг.

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Лякме", опера.

Неділя, 8-го вересня, г. 7·30 веч. „Галька", опера.

Малий Міський Театр:

Субота, 7-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 8-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Крик життя".
Кольосей: „Герой пустині".
Лев: „Любов козака".
Люна: „Моряки та бідяки".
Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".
Оаза: „Три пристрасти".
Палас: „Останній син".
Пан: „Цар Іван Грозний".
Пасаж: „Долина тривоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.
Стилеве: „Батько Сергій" (Можухін).
Фатаморгана: „Таємний курер".
Химера: „Щастя у жінок".
Утіха: „Таємний дім".

Програма радіо.

Субота 7-го.

Варшава (1411,7). 20·30 і 22·45 Легка музика.

Познань (344,8). 19·20 Балалайки. 24·00 Вічний концерт.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·20 Скрипкове соло. 20·00 Музика до танців.

Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна оркестра.

Братислава. (279) 19·05 Музика до танців.

Талін (296) 19·15 Музика до танців.

Загреб (307) 20·80 Камерний концерт.

Льондон (356,3) 20·00 Симфонічна оркестра.

Штутгарт (360) 20·00 Англійські пісні.

Гамбург (372) 20·00 Легкий концерт.

Франкфурт (390) 20·00 Концерт співаків.

Берлін (418) 20·15 Веселий вечір.

Стокгольм (436) 22·24 Музика до танців.

Рим (441) 21·00 Концерт.

Лянгенберг (472) 13·05 Оперетькова музика. 20·00 Веселий вечір.

Прага (487). 19·05 Концерт оркестри 22·26 Джезбенд.

Міляно (501) 20·80 Популярний концерт.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт.

Відень (516,3). 19·10 Камерний концерт 20·05 Оперетка.

Рига (525) 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (533) 22·00 Музика до танців.

Будапешт (550). 22·00 Циганська капела.

Київ (800) 20·00 Військова оркестра.

Москва (825). 21·00 Радіоконцерт.

Ковно (1935) 20·50 Концерт.

Ленінград (1000) 19·80 Концерт.

Харків (1304). 20·30 Концерт.

Париж (1725). 21·15 Популярний концерт. 22·30 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галантіона Чіпки і Ле ле. 115 35—7
Цішанів, неділя 8.IX.
Любачів, понеділок 9.IX.
Ярослав, вівторок 10.IX.
Перемишль, середа 11.IX.
Добромиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Наддніпрянський Хор Котка, Стрий, понеділок 9.IX. 228 19—?

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 31—?
Шумськ:
Неділя, 8.IX. „Пташник з Тиролю".
Понеділок, 9.IX. „Чесна Сузанна".
Вівторок, 10.IX. „Барон цигапів".
Кремінець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон цигапів".

Вписи в прив. дівочій гуманістичній гімназії Р. Ш. у Львові, вул. Театинська ч. 10. продовжені до дня 12 жовтня п. р. Матура відбуватиме правильно. — **І. Кокорудз.** 452 2—2

Товариство Прихильників Освіти у Львові складає тою дорогою щиру подяку Хвальному Виділові Повітової Ради в Борщеві за признання йому субвенції у висоті 200 (двісті) золотих. За Виділ Товариства: сенатор Деникевич Володимир голова, д-р Макарушка Любомир скарбник. 462 б. 1-1

Звичайні Загальні Збори Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться 15. вересня ц. р. о 5-ій год. пополудні в домівці при вул. Мохнацького ч. 12. **На деннім порядку:** 1. Відкриття зборів і вибір президії. 2. Відчитання протоколів з останніх звичайних і надзвичайних зборів. 3. Звіти: секретарський, касовий і контрольної комісії. 4. Дискусія й уділення абсолюторії уступаючій Старшині. 5. Вибір нової Старшини і членів контрольної комісії. 6. Внесення й евентуалія. — За Старшину Кружка: М. Говиновичева, К. Мацицька. 463 1-1

Т-во Прихильників Освіти у Львові повідомляє, що Воєвідський Уряд в Станиславові рескриптом з дня 2/9. п. р. Ч. 2764/29 дозволив Товариству на одноденну збірку в дні 15. вересня п. р. на таких самих услівях що і дозвіл з львівського та тернопільського воєвідства. **Тому взиваємо ціле українське студентство Станиславівського воєвідства взяти активну участь в збірці, бо від успіхів такої залежатиме життя наших студентів.** Тим одним днем мусимо винагородити собі минулий рік, бо тоді така збірка не була в тому воєвідстві дозволена. — Просимо рівнож П. Т. Громадян того Воєвідства після змоги допомочи нашому Товариству своїми услугами і де брак студентів самим тану збірку ласкаво переводити. По дісти і легітимації звертатись до Управи Т-ва, Львів, Супінського 21. 462 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 7—?

КОНЕЦ. НАУЧНІ КУРСИ „ОСВІТА" ЛЬВІВ, вул. МІЛКОВСЬКОГО ч. 11. Приймає вписи на однорічне вглядно 2-річне підготовлення до гімназійної і семинарійної матури — як також до іспиту з 6 і 4 гімназійних клас. Рефлектується на кандидатів тільки з відповідним підготовленням в науці. — Кількість місць обмежена. — Наука відбувається в гімназійнім будинку. Зголошення від год. 11—1 і від 5—7. — Проспекти даром. На відповідь значок. 441 2—3

МІД ПЧІЛЬНИЙ, абсолютно правдивий, без найменших домішок **купую** в більших і менших ількостях — Зголошення під „Мід" до Адміністрації „Діла". 374 4—?

ПРИЙМУ 2 панночки на станцію. Кордасевичева, вул. Чарнецького 26. Пляшо дома. 459 1-1

ГАРНИЙ покій для двох осіб до винайнення, вул. Св. Антонія ч. 3, II пов. від 2—5 год. 458 1—?

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнижі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21. перший поверх. 426 5—10

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 9—15

КОСІВ, пансіонат пані Лупашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 5-?

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 18—?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше на правленний у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні 191 7—?

ПОШУКУЮ у Львові від 1.X. кімнати з фортепіяном евентуально з харчем Лепківна, Станиславів, 3. мая. 465

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легінь, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентгеном. 5—?

ЛІКАР
Д-р мед. Богдан Нєдільський
розпочав дня 5. вересня лікарську практику
в Заболотові,
дім п. І. Маєвського.
455 **Ординує від 8—12 год.** 1—3

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й вимимання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниж-
195 ка. Тел. 65—75. 4—?

Йосиф Шустер
РУТОВСЬКОГО 10. Тел. 32—54.
Дивани Хідники
Ковдри Матераци
Фіранки 466 1—3
МЕБЛЕВІ МАТЕРІЯЛИ
Товар солідний Ціни приступні

Опаски Пропуклинові і опаски черевні
виробляє **для жінок, мужчин та дітей,** під гарантією — знане світове
заведення для спеціяльних бандажів
М. Фрайліха
ЛЬВІВ, вул. Городецька, 35.
Телефон 71-11. 280

Стефанія Надрага
буша ученица проф. Курпа і Козловської
отвирає школу гри на фортепяні і сольового співу.
Ціни умірковані. — Зголошення між 3—5.
Львів, вул. Городецька ч. 22. I.
957 1—4

ЛЬВІВСЬКІ ШОФЕРСЬКІ Курси Інж. Алекс. Юрійого
ЛЬВІВ, вул. Коперника, ч. 54.
ведені при найбільших самоходових варстатах і гаражах в Галичині. Найліпше вчучують шоферів на фахівців. Пишіть по безплатні ілюстровані проспекти. 461 1—?

Кебувала новина!
Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до
почорнення та толочання на них футрових десенів —
в однокій фірмі в краю:
М. Волянська
Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телеф. 17—04.** 5—?

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО
СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.
Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з краєвої і фабричної повни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портіери, капи на ліжка, ліжники,** артистичні гуцульські деревляні
273 вироби. 2—?

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 13—?

Звичайні Загальні Збори

Української Повітової Бурси імени Маркіяна Шашкевича в Бродах, відбудуться дня 22. вересня 1929 р. в салі товариства „Боян" в Бродах о 5-ій годині пополудни з слідуючим порядком дневним:

1. відкриття зборів;
2. відчитання протоколу з попередніх загальних зборів;
3. звіт Виділу з діяльности за 1928/29 рік;
4. звіт контрольної комісії з внесенням щодо уділення абсолюторії;
5. вибір голови Товариства, двох членів Виділу в місце вилосованих, 3 заступників і 3 членів контрольної комісії;
6. справа затягнення інвестиційної позички;
7. внески і запити.

Якщо о звичайній годині не явиться приписане статутом число членів відбудуться загальні збори о годині 6-ій в тім самім місці і з тим самим порядком дневним без огляду на число явившихся членів. — ВИДІЛ. 454 1-1

Ширіть наш часопис!

Гостра зима недалеко!

Не гайтеся із замовленням на **гепле взуття** як **папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкіри:**

Теофіля Процишина

Львів, вул. Вронозьких ч. 4. — Телефон 59-86.

З провінції надіслати відрисовану стопу 242 з описом бажаної сорти. 5—?

Зняти! Переховати! Принести!

Чи потребуєте меблів?

Та однак немаєте потрібних грошей!

Не журіться! Не журіться!

Відома фабрика меблів **„Фамета"** дбає про те, щоб **кожний** без поруки за виплаченням дрібного заїатку — одержав всякого рода меблі — на сплату навіть до 3-ех літ як: спальні, їдальні, мужеські покої, клюбові і сальонові гарнітури; також окремі меблі як: шафи, ліжка, матераци, фотелі, отомани, канапи до розкладування, бюрове уряджения, коци на ліжка, дивани, кідинки, диванки перед ліжка по

незвичайно низьких цінах:

„ФАМЕТА" фабрика меблів С-ка з о. п. Львів

Красицьких 18 а. Українська обсуга!

ЛІКАР-ДЕНТИСТ

Д-р С. МІШЕЛЬ

б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. Личаківська ч. 36. 256 6—6

Ширіть наш часопис!

ПЕРШОРЯДНА УКРАЇНСЬКА КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

МИХАИЛА СТЕЦЯ

абсольвента заграничного крою

виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро.

ДЛЯ ВСЕЧ. ДУХОВЕНСТВА ВИГОТОВЛЯЮ РЕВЕРЕНДИ, ПАПІСТИКИ, ПЛАЩІ, КОЛПАКИ І ПОКРИТТЯ НА ФУТРА

349 по найновішим взірцям. 3—3

Адреса:

ЛЬВІВ, вул. ЗЕЛЕНА, ч. 31.

ЖУРНАЛИ МОД
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАВ

Львів, вул. Чарнецького ч. 3.

Присилайте передплату!

ГАЗОВЕ МІСЬКЕ ЗАВЕДЕННЯ

у Львові,

вул. Газова 28. Тел. ч. 492 і 43

виконує на сплати в ратах

Газові інсталяції

для запотребування в домашньому господарстві, для опалових і промислових цілей, як також продає всілякі потрібні апарати.

Доставляє з власної хемічної фабрики

Солому препаровану

до дахів і консервовання дерева. 460

ВДОРІ, звісній кліматично-лічничій оселі — **Пансіонат Олена** отворений цілий рік. Від 15. VIII. ціни знижені. Зголошення до заряду. 281 5—5

ЛИНВИ замовляйте тільки в українському Т-ві „УНА" в Дрогобичі. — Ціни фабричні. 272 3—3

ДИКА РОЖА, сольоспів з фортепіяном Ярославенна 2 зол. 393 3—3

ПРОТЕЗИ

штучних ніг і рук для калік, після ампутованія. Ортопедичні коректори і апарати до підтримування

виробляє:

М. Л. Полячек,

Самбір, ч. 21.

495 Цінники даром. 1—10

ЖІНКА в середніх віці, інтелігентна, лагідної вдачі, працьовита, скромних вимог, шукає праці між своїми. Ласкаві зголошення просить слати до Адміністрації „Діла" під „Лагідна". 467 1-1

Свій до свого! **Одинока лучба зі світом!**

Український Торговельний Дім

ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ

Львів, Чарнецького ч. 3, телефон 6-74.

ПОРУЧАЄ

Радіо-апарати

для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень, Касинових Товариств і др.

Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1-8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплєт** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.

Крім цього поручаємо:

Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітлинними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції. 205 6—7

ЛЬВІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО АКЦІЙНЕ БРОВАРІВ

поручає

свої найпередніші вироби:

Пиво експортове, ясне.

Пиво баварське, темне.

Портер Імперіяль.

СКРІЗЬ ДО НАБУТТЯ! **СКРІЗЬ ДО НАБУТТЯ!**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Ч. 201 (11.492). Львів, вівторок 10. вересня 1929. Pocztowa opłata ryczałtowo uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. ощадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Вчіть своїх дітей ощадности і постарайтеся для них о пушку і книжку ощадности

Кооперативного Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Невірна оцінка.

VI

Львів, 8. вересня 1929.

Передавши докладно статтю воєводи Дуніна Борковського про українську справу в Польщі, дозволимо собі висловити тепер деякі замітки про неї.

П. Дунін Борковський писав свою статтю як польський патріот і видатний та відповідальний чинні у Польщі державний та політичний діяч. До розвязки української справи у Польщі підходить він зі становища польської державної ради. Це становище виходить зі статті доволі ясним. Він хоче повести доцільну політику державної асиміляції українців. Відкидає такі засоби при осяганні наміченої цілі як т. зв. угода, відкидає територіяльну автономію на етнографічних землях, відкидає культурну автономію, відкидає накінець і засіб так званого співжиття. Цей останній відкидає тільки для Сх. Галичини, але апробує його для Волині, де почав його „проводити в життя" воєвода Юзефський при допомозі імпортованого на Волинь українського еміґрантського, спеціяльно для цієї мети дуже короткою дорогою натуралізованого елементу, і *при допомозі рівночасного переслідування* та ослаблювання місцевого, активного і громадсько-творчого українського національного елементу. Хоч ця політика Юзефського крикливо суперечить основним тезам статті Д. Борковського, то всеж він її акцептує. Цей факт ставить уже цілу статтю в своєрідне освітлення. І не змінить цього освітлення навіть та обставина, що Д. Борковський ділить українців на дві групи, то значить, що йде по лінії найменшого опору при самому підході до справи. Такий самий поділ робили свого часу і польські ендеки.

Очевидно, що воєвода Борковський, як польський політик і державник, може собі аналізувати українську проблему як хоче. Може так само придумувати й висувати які хоче пляни на її розвязку. Не наша річ його коррегувати, також як не наша річ доказувати йому доцільність чи недоцільність такої чи іншої його політичної концепції. Але за те ми не можемо пройти мовчки попри деякі його загальні, нічим необґрунтовані твердження чи то про український політичний рух, чи про політичні аспірації українського народу і що найважніше то попри його характеристику польської політики супроти українців як у минулому, так і в теперішньому. Зачнімо від цього останнього.

Д. Борковський каже, що польська політика супроти українців увійшла на цілком нові шляхи по травневому перевороті, що вона стала не чуттєвою, як це було за правління Хіено-Пяста, але розумовою, і тим самим кращою для українців. Очевидно, що автор тут грубо помилився. Чи свідомо чи несвідомо — не знаємо. Але стверджуємо, що політика Хіено-Пяста була прямолінійна та ясна і не була виключно чуттєва, а докладно продумана. Потравневий переворот тієї політики не змінив, ніякої нової програми не висунув, а ввівши хаос у стару, пішов у практиці тими шляхами, які протоптала ендеція. Що більше, санац. чинники у дечім тільки поглибили та поширили те, чого ще не вспіла доконати ендеція. І коли тамта не крилася зі своєю програмою національної асиміляції українців та визначувала для її переведення навіть речинець, то потравневі чинники під кличами загальної санації прямували і прямують фактично у тій ділянці до денаціоналізації. І робили це та й тепер роблять не шляхом вводження правного стану і урівноправнювання українців, як це твердить Борковський, але навпаки: шляхом репресій та обезправнювання українців. На те є безліч доказів. Їх повно в українській пресі, бо не всі їх вевстон підпали кон-

1 зол. коштує кожда золотнича направа, солідно виконана у Мандля Коперника 14. проти кіна Коперник 401 5—5

фіскаті. Дечого і конфіскувати було неможливо. Колиж згадаємо відомі заяви польських міністрів, особливож Складковського, у соймі в часі дискусії над наглим внесенням Українського Клюбу в справі листопадових подій з минулого року і погромів українських установ у Львові, то стане нам ясним, що не тільки в практиці, але й в теорії політика потравневого правління не тільки нічим не ріжниться, але навпаки, в численних випадках перевищує передтравневу хіенопястівську політику супроти українців своїм сліпим шовінізмом.

І якщо воєвода Борковський має відвагу висувати тезу, що українська проблема в теперішній її формі може, як не зараз, то в перспективі, стати катастрофальною для Польщі, то значить, що він хоче її серіозно трактувати. Колиж так, то виходилоб, що він повинен бути консеквентний і неменше серіозно та вірно малювати теперішній стан польсько-українських відносин. Але він цього не робить. Бо промовчує те, що йому непотрібне, а підкреслює те, що йому при будові його концепції потрібне, а що затє недійсне. Очевидно, що на підставі такої аналізи фактичного стану доходить до невірної діягнози, а через те приписує і не дуже то вдатну рецептуру на лікування недуги.

Боротьба Китаю за суверенність.

Американський державний департамент опублікував свою ноту до Китаю в справі скасування там екстериторіяльного судівництва. У цій ноті висловлено принціпіяльну згоду на постепенну ліквідацію цього судівництва. Одначе покищо Америка вважає, що китайське судівництво ще не досить модернізоване та незалежне і тому Злучені Держави не можуть відмовитися від американських консулярних судів. Таксамо англійський уряд через свого посла в Пекіні передав нанкінському урядові ноту у відповідь на висловлене китайським урядом бажання усунути систему екстериторіяльних судів. Англійська нота теж відкидає це бажання китайського уряду. Вона вказує на те, що окремі ґенерали заводять свої власні суди, і що з огляду на це англійський уряд не може зректися ґарантованих йому договорами з Китаєм прав судівництва. Одначе англійський уряд годиться розпочати переговори в справі зміни та реформи дотеперішніх форм екстериторіяльного судівництва й пропонує китайському урядові поробити в цій справі конкретні пропозиції.

Конференція Бріяна з Мекдональдом.

Ґазета „Петіт Парізієн" подає цікаві інформації про конференцію Бріяна з Мекдональдом та Гендерсоном. Предметом конференції була ідея французького президента міністрів про господарську організацію Европи. Бріян уже обговорював цю ідею з богатьома міністрами інших держав й уважав за потрібне обговорити її ще з Мекдональдом перед своїм публичним виступом у цій справі. Бріян має на думці запропонувати утворення окремого дослідчого комітету, до якого всі держави дали би по одному делеґатові. Цей комітет мав би виробити не лише теоретичні засади всеевропейського обєднання, але також конкретний проект. На конференції обговорено також справу переговорів між Англією та Америкою про морське роззброєння. Ґазета „Ексцельсіор" пише, що великою проблемою теперішніх нарад є заснування інтернаціонального репараційного банку. При заснуванні Злучених Держав Европи цей банк відограв би в Европі ту ролю, яку в Злучених Державах Америки відограє федеральний банк. В Женеві висловлюють погляд, що цей банк мусить стояти в звязку з Лігою Націй. Осідком банку мігб бути Базілея або Льозанна.

Український Банк в Америці.

(Стаття надіслана.)

II. Одиноким доцільним виходом із даної ситуації булоб основання самостійного українського банку, інституції, яка одинока моглаб вповні і всесторонньо відповісти всім вимогам і завданням, кладеним на неї нашим громадянством. Таку концепцію автор згори відкидає і наводить цілий ряд менше або більше стійних перешкод, які уважає за непоборимі. Недостача капіталу і фахових сил, трудноші в одержанні чартеру, недостача банкового бизнесу в наших людей і last not least тяжка конкуренція великих американських банків, які мають до розпорядимости міліярдові засоби, неоцінену традицію і „goodwill" а працюють по найодерніших зразкам господарности і раціоналізації — все це, правда, перешкоди, але лише на перший погляд непоборимі. Коли хочемо попровадити свій нарід до економічного добробуту й забезпечити йому тим сьогодня найдоцільнішим і найпевнішим способом чесне місце в сімі вільних народів, то не сміємо йти по лінії найменшого опору і страхатися та безрадно опускати руки перед кожною, часто тільки мнимою перепоною. Таким способом ми ніколи нічого не осягнемо і по всі часи залишимось незнаною пролетарською етноґрафічною масою, погноєм для інших, рухливих, енергійних та підприємчивих народів. Не хочемо думати, не хочемо калькулювати, не хочемо брати на себе відвічальности, а торговельного риску боїмося, як чорт святеної води. Ми знамениті робітники, але більше фізичні, як духові, при чому забуваємо, що нині ціниться не так праця, як думка. Другий візьме на себе відвічальність, візьме риск, за те візьме також — самозрозумілo — весь успіх і зиск виконаної праці, але працювати будемо ми і вдоволимося меншою або більшою заробітною платнею. Ніщо нас більше не деморалізує і не підтинає наших найкращих продуктивних сил і здібностей, як саме ця налогова і нічим неоправдана, просто каригідна віра в чужу поміч. Недавні ще часи, коли така ментальність на політичнім полі коштувала нас нелольно богато; тому не повторяймо того на полі економічнім! Пробуймо вже раз ступити на власні ноги й довіряймо лише власним силам, бо ніхто ніколи не буде нам за наші гарні очі витягати своїми руками каштанів з вогню. А ми, „хитрі малороси", хочемо міліоном долярів до певної міри опанувати і до своєї служби запрягти підприємство, яке має двіста міліонів долярів майна... Ясне, що щось подібне не лише нам не вдасться ніколи, але ще й стратимо при подібних експериментах богато праці, богато енергії, а може і власного капіталу. Не починаймо від великого, коли і малого не маємо, бо й ті нинішні американські банки-ґіганти з міліярдовими капіталами не зросли з одного дня на другий, але велика часть з них зачинала з розмірно малими капіталами і лише завдяки невтомній і витревалій праці, енергії, рухливости і щасливим операціям виросли протягом довгих літ на нинішні грошеві потуги.

Пригляньмося ближче всім тим трудношам, які стоять на перешкоді основанню самостійного українського банку в Америці. В першій мірі мав. лаб це бути недостача капіталу. Коли таки дійсно того капіталу нема, в такім разі даремні наші міркування і ми радше відложім цю думку на пізніші ліпші часи, ніж малиб закладати таке підприємство на хитких основах. Але на мою думку так зле воно не є, і потрібний капітал знайшовсяб; треба лише вміти його вишукати, зібрати і запрягти до праці. Богато його знайшлосяб у чужих установах, богато лежить бездільно й у власних інституціях, дещо може буде навіть скрите в скринях і за образом. Колиб увесь цей капітал удалося змобілізувати і на його місце вложити шери українського банку, то ми моглиб створити і на американські відносини капіталово досить сильне підприємство. І говорім конкретно. Оскільки знаю, то в Унії ні висота акц. капіталу ні номінальна вартість шерів не є лімітовані в долину. Думаю, що на початок вповні нам вистарчив би банк з номінальним акц. капіталом у сумі пять міліонів дол. розбитим на 500.000 шерів по 10 долярів. Мінімальна, законом приписана часть му-

мілаб бути негайно емітована і заплачена, друга часть капіталу моглаб на випадок невдачі повної емісії лишитися в банку й очікувати догіднішої пори. Вирішав питання, де умістити шери першої емісії. Треба булоб ужити відповідної пропаганди й реклями, поміщувати в амер. і краєвій пресі довго ще перед емісією відповідні відозви й освітлюючі статті, розіслати ясні і зрозумілі проспекти, а я певний, що емісія вдаласяб. Маємо в Унії і в краю ріжні товариства і спілки, духовно-релігійні, національні і чисто економічні, маємо економічно сильні одиниці серед духовенства, світської інтеліґенції, господарів, фармерів, купців, підприємців і промисловців — всі вони моглиб при добрій волі і зрозумінню свого власного, національного й економічного інтересу перебрати, відповідно до їх маєткового стану, меншу або більшу кількість шерів і тим причинитися до основання власної грошевої твердині, власного банку. (Докінчення буде.)

Інж. М. Колтунюк.

За океаном.

„Новий епископ і митрополит".

Під цим заголовком американська „Свобода" приносить такий лист „Християнина":

Попався мені в руки свіжий орган „православної греко-католицької епархії в Америці" — „Голос Церкви", що виходить під редакцією священника Д. Микитяка. З нього я довідався, що це орган нової епархії, яка має вже свого архієпископа й митрополита, а також редактора „Голосу Церкви", о. Д. Микитяка, але не відомо, чи має свої церкви та вірних. Про це ще мало сказано в цім органі нової церкви.

Сам „епископ" цієї „православної греко-католицької" церкви іменує себе: „Високопреосвященний-Високопреосвященніший пан-отець **Константин Курилло** з Божої милости і благословенням Всеукраїнського Собора всіх Церков апостольських а православних — епископ Филадельфійський, Архиепископ Американський і Канадійський, Митрополит усіх православних українців на всіх імміграціях Нового Світа"...

Отже з цього органу нової церкви я дізнався, що бувший греко-католицький священник і папський шамбелян о. Константин Курилло вже став... епископом і митрополитом. Ще всі ми памятаємо, яким вірним слугою Риму був о. Курилло і як він боронив завзято політику епископа К. Богачевського. Ще не так давно він всіма силами боровся проти всіх, хто, як йому здавалося, виступав проти Риму, але потім сталася якась невідома мені та широкому загалові подія, що папський шамбелян і ревний оборонець Риму та церковної політики епископа Богачевського став священником Української Автокефальної Православної Церкви в Америці. Теж ще не забули ми, що о. К. Курилло якось раптово змушений був залишити православну церкву, на вірність якій він складав присягу.

Тепер довідуємося, що о. К. Курилло був посвячений в епископи митрополитом московської православної церкви, Кедровським, а вже в першому числі свого органу „Голос Церкви" епископ К. Курилло заявляє, що він ломить свою присягу московській церкві та оголошує свою незалежну православну греко-католицьку церкву...

Годі з посланія зрозуміти, які причини привели К. Курилла до зірвання з московською православною церквою, яка лише кілька тижнів тому висвятила його в чин епископа. Треба зрештою зазначити лише, що тут ми маємо до діла зі спробою внести розлом в релігійні маси української еміґрації в Америці, яка, можна сподіватися, успіху не буде мати.

Сенаторка О. Кисілевська у Вінніпегу.

Читаємо в канадійських газетах: В суботу 17. серпня приїхала до Вінніпегу одинока українка-сенаторка в Польщі, редакторка часопису „Жіноча Доля", п-ні Олена Кисілевська. До Канади приїхала приватно, без ніяких спеціяльних припоручень, урядових чи громадянських, однакож її визначне суспільне становище все таки робить її приїзд до Канади подією великого значіння для канадійських українців. П-ні Кисілевська бажає ближче запізнатися з Канадою, яку її рідний син кілька літ тому обібрав собі за другу батьківщину, бажає ліпше пізнати канадійських українців, з представниками яких лише врядигоди приходилось їй досі стрічатись, і при нагоді бажає подати канадійським українцям деякі інформації про життя українців під Польщею. Тому природна річ, її приїзд викликає між канадійськими українцями, а головно між українками, велике заінтересування. Доказом того було приняття, яке в честь шановної гості устроїли спільно українські жіночі організації у Вінніпегу в салі читальні „Просвіти" в неділю вечором 18. серпня. Хоч те приняття зааранжовано на скору руку і громадянство було повідомлене про нього тільки телефоном та через особисті побачення, то на приняттю явилося яких 250 осіб з найріжніших українських організацій у Вінніпегу. П-ні Кисілевська виголосила перед зібраними дві промови, одну привітну від старого краю і старокраєвих організацій, другу про жіночу організацію. Обі промови приняли зібрані грімкими оплесками. Від канадійських українців витали п-ню Кисілевську привітними промовами представниці чотирьох місцевих українських жіночих організацій, а саме: п-ні Коман від Жіночого Кружка при читальні „Просвіти", п-ні Яцик від Товариства кн. Ольги, п-ні Гуцуляк від відділу Союзу Українок Канади і п-ні Баран від Т-ва ім. Лесі Українки. Було ще кілька більше приналідних промов, між ними привіт від Української Стрілецької Громади (виголосив п. Ів. Зварич). Між промовами були концертові виступи, що складалися з музики на сконпці і фортепяні, сольоспівів та деклямацій.

ВЖЕ ВІДКРИТО
ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ТОРГІВЛЮ ГАЛАНТЕРІЙНИХ ТОВАРІВ
„Женева" Д. Конюха, Львів, Ринок ч. 37.
(побіч Народної Торговлі) і поручає
Жіноче і мужеське біллє і взуття
Ковнірці і краватки, коронки і нитки
Паньчохи — торбинки і постіль
знаряддя до полювання, курення, голення, канцелярійне і шкільне
461 Перфумерію, косметику і забавки. 2-

Лікар-українець приїхав до Канади на фарму.

Між недавніми імігрантами, що приїхали з Европи до Канади, аби поселитися на фармах, був і один доктор медицини, українець по народности, д-р Б. Біликовський. До Канади приїхав він як британський горожанин, бо після революції на Україні спинився в Англії і там дістав дипльом доктора на університеті в Едінбургу. Тепер приїхав до Канади, аби взяти фарму в околиці Едмонтону.

Страйковий рух.

Покінчення страйку в фабриці імпреґнації порогів і залізничих стовпів у Задвірю.

Страйк у Задвірю, що вибух 1-го липня, тревав аж до 2-го вересня ц. р. 170 робітників оставали два місяці без праці. Умовою, зробленою дня 23. серпня, а відтак доповненою ще дня 3. вересня ц. р., виборолн собі робітники деякі кращі умови праці.

Час двомісячної перерви в праці не вчисляється до виплати за відпустку, підвищується на помешкання по два зол. місячно, видається вуголь по власній ціні для сплати в ратах, видається раз на рік охоронне убрання, підноситься плату фахівцям на 10 проц., іншим робітникам на 3 проц., регулюється на будуче уложений цінник на основі урядової статистики кождомісячної доріжні засобів поживи. Робітникам, занятим при кітлах, зобовязалася фірма дати 6 газових масок. До праці принято з поворотом всіх занятих у фабриці перед штрайком. Всіх арештованих в числі 22-ох звільнено зараз.

У справі полагодження страйку інтервенювали посли Целевич і Максимович дня 21-го серпня на місці в Задвірю, а до остаточного покінчення його причинився посол Максимович своєю інтервенцією дня 31. серпня в ґенеральній дирекції у Варшаві і 3. і 4. вересня в Задвірю. — Слід зазначити, що наші сель-роби вміли демагогічними кличами роздути страйк до непотрібних виступів і довести робітників до розпуки, а відтак лишили їх безпомічних на ласку Божу.

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

До джерел людської психіки.

V.

Два сучасні типи. — Ритм життя...

Завданням психольоґії стало зловити бодай приблизно закономірність і ґенетичну залежність усіх чисто гармонійних чи суперечних мотивів внутрішнього життя людини. Тому на овиді психольоґічних студій показалися т. зв. психольоґічні типи, як виразні і сконцентровано наглядні зразки людської психіки. А йдучи за внутрішнім, природнім нахилом, психольоґи в першу чергу спостерігали крайности себто функцію контрастів. Завважуючи свого роду концентрацію деякої скількости до себе зближених елементів, психольоґія відмежувала і відокремлювала два зі собою незгідні і своїми крайностями суперечні психольоґічні типи людей, яких відмінність відповідає праву контрасту.

Перший тип виріжнений Адлером ставить у своїому житті акцент на підметі себто на собі самім; не перебираючи в засобах, він старається заволодіти предметом або цілим окруженням (масою) та запевнити собі ілюзоричну супрематію.

Другий тип Фрайда, чулий еротик, передає суверенну ролю в руки предмету, що своєю силою кермує його психічною енергією, а тимсамим вирішує його долю. Того рода людина залишає собі тільки привілей пасивного оглядання життя, серед якого шукає предмету для своєї безоглядної відданости і невтишних любовних почувань.

Перший діловий тип Адлера в щоденному житті йде сміло і отверто на шанці життєвої борні, не лякається невідомого, а в рішаючій хвилині радісним пробоєм наступає, щоб загорнути собі позицію, сприятливу для буйного розросту свого несупокійного істнування. Другий тип, характер стриманий, крійливий і обережний супроти свойого окруження, а в життєвих змаганнях, захований зі своїм „я" в окопах недовірчивої обсерваційї, стоїть він найчастіше в дефензиві; всі його полохливі думки і соломяні почування досереджуються в ніколи невигорілому огнищі вічно спраглому любови. Зате в житті типу Адлера любов є тільки посереднім, запалювочим еталом до єдиної мети: супремації і могутности власного „я".

Того рода крайну суперечність ментальности і контрастовість психольоґічних первнів стрічаємо напр. у Ніцшого і Вагнера; що в одного було святим, у другого тільки „комедією"; оба щиро себе обезцінювали.

Ця розбіжність психольоґічних елементів не є в однаковій мірі розкинена і в тої самої одиниці постійно тревала. Найдальше посунена і виразно зазначена подибується вона у людей, обтяжених психопатичними ухилами у т. зв. невропатників. Одначе у людей здорових ці оба первні, пасивно-еротичний і активно-пробоєвий істнують у рухомій, пересувальній сімбіозі, переважуючи то в в один то в другий бік.

Того рода колихливий, надзвичайно лябільний, а в засаді типовий вияв психічної енергії бачимо у мистців і мислителів. Можемо між ними відмітити два ярко розбіжні типи: реальноклясичний і містичноромантичний. Ті оба психольоґічні нахили, що їх Ґете назвав діястолею і систолею, чергуються в гармонійному наступстві і творять спадистий ритм життя, по якому жене розгінна сила поступу і культури епох. Тугою і ціллю одиниці й народу є якнайближче підійти до того життєрадісного ритму всесторонніх змагань і ідей та всю свою повноту творчих сил розгорнути на мінливій поверхні хвилючої дійсности, якою є людське життя. В тій цілі треба здобути мистецтво життя і вміти так користуватися психічною енергією, щоб вона до деякої міри потверджувала спільний ідеал цілого людства.

Бо людина не живе тільки своїм „сьогодні"; в синтезі її духового змісту спочиває також минуле і майбутнє. Шо більше! В кожній думці людини пробискують сілюети споминів її якнайдальших предків. На обріях наших внутрішніх переживань виринають нераз мітольоґічні образи давно погаслих епох і затінюють своїм контрастом овид нашого сучасного світовідчування. Вони добуваються до нашої свідомости з низовин верств підсвідомости, в якій дрімає многовіковий, колективний поклад пережитого наших давнозабутих прадідів.

Сучасна людино! Не ти є первопочинном твоєї духової творчости: через твій психічний осередок пливе безконечна ріка всього людством пережитого і передуманого, а її джерела збережені в темряві минулого єднаються своїм нестримним бігом людських істнінь з безкраїм океаном майбутніх епох. Через людську душу пливе вічність.

Ось так далеко наразі дійшла своїм революційним розмахом сучасна т. зв. психоаналіза. Захоплено зором овид, далекий своїми границями і сповитий імлистим серпанком несупокійного прочуття і найсамітнішої, людської туги. Закинено якори на найдальші безбережжа душі чоловіка, де сходить і заходить сонце вічно смеркаючої і світаючої психічної енергії, де на неосяжних обріях стоять проти себе два обличчя одної всецілої дійсности, бігуни абсолюту.

Безупинний відплив і приплив цієї енергії несе на своїх хвилях ріжноспійну культуру людства. Головна увага психольоґічного ока спочила на підсвідомости, що силою свойого істнування підносить і поглиблює динаміку психічного процесу до непроглядних можливостей. Поміщують там всі ірраціональні сили: волю, інтуіцію, ясновидіння, надхнення, а навіть колективний, психічний збір минулих предків. Людська душа виявилась безоднею, якої несвідома глибина закрита для нас ясним свічадом свідомости. Огорнено критичним зором найдальше поле психічних процесів і оформулювано психічні типи, опираючи їх покищо на досередній будто на відосередній силі духового осередка людини.

(Продовження буде.)

Не схиляймо вниз прапора!

З новим шкільним роком починаємо нову важку всесторонню працю над розбудовою свойого приватного шкільництва та над зорганізуванням кадр для оборони українського державного шкільництва.

В часі, коли йде на нас з усіх боків напір, коли йде ворожий наступ на душу української дитини, ми — свідомі своєї великої відповідальности перед сучасністю й перед історією — кличемо до всіх українських організацій, до всіх українців і українок особисто:

Всі і все для української дитини й української молоді! Всі і все для „Рідної Школи"! — Бож це найважніша підвалина існування нашого народу. Якщо своїми датками, своєю співпрацею не зуміємо зберегти нашої дітвори й молоді для української нації, — то й ціла майбутність нашого народу буде загрожена.

На жаль жертвенність краю і заграниці, яка значно була зросла в минулому адм. році і дала Головній Управі „Рідної Школи" змогу вирівнати найбільше пекучі зобов'язання Товариства та як-так прийти до фінансової рівноваги, — в часі вакаційних місяців впала так сильно, що прийшлося знов затягати нові довги.

Перший вересень минув, а учительство наших шкіл не дістало ані сотика на свої побори тай нема покищо ніяких виглядів на краще, бо і в вересні жертвенність не підвеслася. В часі, коли постійний видаток самої Головної Управи „Рідної Школи" виносить 30.000 зол. місячно, то на вересень вплинуло до Гол. Управи заледви 1.360.91 зол. Ця одна цифра повинна промовити до совісти нашого громадянства більше переконувчо ніж всякі інші аргументи.

Не віримо, що це сталося з причини легковаження справ „Рідної Школи". Наше громадянство знає її високу ціну. Сталося це через недогляд. Наше громадянство заспокоїлося тим, що свого часу фінанси Товариства поправилися, та не брало під увагу обставини, що видатки „Рідної Школи" постійні, а то й більшають зі зростом гагенд. І вистане 2—3 місяці задержки в присиланні жертв, щоби Головна Управа „Р. Ш." попала знов в скрутне фінансове положення.

Тому звертаючи увагу на сучасний дуже важкий матеріяльний стан „Рідної Школи", — взиваємо всі українські організації, всіх українців і українок присилати негайно більші жертви на „Рідну Школу", а також для придбання фондів влаштовувати фестини, театральні вистави й інші імпрези в користь „Рідної Школи".

Маємо повну надію, що наші установи й наше громадянство, яке завсіди в найскрутніший час спішило з допомогою — сповнять і тепер свій обовязок супроти свойогож молодого покоління, супроти „Рідної Школи".

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ „РІДНОЇ ШКОЛИ":

о. Ол. Базюк — заступн. голови; *д-р Коновалець Мир.* — секретар.

Студентство Канади — „Просвіті".

Відгомін ювилею „Просвіти" на канадійській землі.

Нашій Редакції доручено таке письмо українських студентів з Канади до Т-ва „Просвіта" у Львові:

Дорогі Брати у рідній, не своїй землі!

Зазив Ваш з далекої Батьківщини відозвався в наших серцях з великою силою. Ваші і наші думки є ті самі і ми вповні признаємо вагу й заслуги такої української установи, якою є і була „Просвіта" у Львові.

Шістьдесятьлітнє її істнування виказало неоцінені наслідки її праці на найріжнороднішіх ділянках нашого життя. Без „Просвіти" ми були б просто нічим. Тільки „Просвіта" показала нам шлях наших змагань, показала ті стежки серед глухого ліса, які виводять людей до вільних, широких ланів та до світла.

Тому то ми, студенти, на одних з наших зборів рішили одноголосно підпомогти цю нашу неоцінену інституцію в рік її шістьдесятьлітнього ювилею скромною, але щиро-сердечною лептою. Ми знаємо, що цим нашим даром ми не підвесем матеріяльного стану „Просвіти" до блискучого успіху, але зате віримо, що усунемо хоч одну мільонову частину того ала, яким нас так щедро нагородила лиха доля та „добрі" сусіди.

Ви далеко від нас, нас ділить велика безміж. Але ми всеж разом з вами леліємо думку про гарну майбутність українського народу, для якої хочемо працювати і тут, на безмежних канадійських преріях.

Нас в Мус Джав усього одинацять. Усі ми віхались сюди з фармів, а дехто з міст, для укінчення тої або іншої школи. Ви там на далекій нашій Батьківщині може й не уявляєте собі гаразд, що десь за морями, океанами є такі, що цілою душею, цілим своїм єством завсіди з вами! Це ті, що вчаться чужого, але свого не забувають. Це ті, що всіми своїми почуваннями звязані з Вами і вірять у відродження своєї безталанної країни. Нехай не думають наші брати-українці і товариші-студенти там у далекім, милім краю, що ми пропащі для них, що ми втоплені в чепурнім полиску англійщини, що нас засимілюють чужинці... Ні! Ми живемо тим самим запахом „ланів широкополих", яким живете і Ви! Дишемо тим самим подувом голубого неба, яким дишете Ви! І не тільки ми, нас одинацять в Мус Джав... Нас в тисячі в Канаді, такої самої думки, тільки що до цього часу ми не були взаїмно обєднані і тому про нас у старім краю майже не чули.

Та настає вже той час, що Ви будете чути про нас частіше. Поволи студентство Канади починає розуміти вагу обєднання і старається згуртувати в одно цілке тіло. Ось цього року, на дванацятім українськім зїзді в Саскатуні, було вісьмох делегатів від студентських гуртків, які зєдналися в одно тіло, звane „Централя Українських Студентів Канади".

Вже до цього часу між канадійським українським студентством була велика любов до великого українського народу, його славної історії, літератури. Ми маємо навіть своїх поетів і артистів, урожених вже в Канаді і вихованих та вивчених в англійських школах, от як Данильчук, Іван. Склепкович, Даркович і інші. А тепер ми віримо, що по обєднанню в „Централі У. С. К." українське студентство Канади не тільки буде дорівнювати студентам-українцям старого краю, але навіть їх в неодному перевисшить

ЗА УПРАВУ:

Теодор Золотуха, голова; *Мих. Козак*, секретар.

Нові таємні договори.

Газета „Журналь де Женев" публікує відомости про тайні воєнні умови між державами Малої Антанти. Насамперед заключено договір між Чехословаччиною та Югославією, потому між Чехословаччиною та Ромунією, а нарешті між Ромунією та Югославією. Договір між Чехословаччиною та Ромунією докладно означує ті воєнні сили, які Чехословаччина має виставити на мадярській границі на випадок конфлікту між Югославією та Італією. Договір між Чехословаччиною та Ромунією має на увазі напад Угорщини на одну з цих держав. Генеральні штаби обох цих держав ще ведуть між собою переговори про те, скільки й якого війська має в такому випадку виставити кожна держава. Цей договір має в собі також постанови проти Болгарії та Радянського Союзу. Офіцери генерального штабу Малої Антанти в квітні та травні ц. р. радили в Букарешті над відновленням цих договорів.

На організаційному фронті.

Болехівщина.

Дня 11. серпня ц. р. відбулася довірочна нарада під проводом Йосифа Косила, госп. з Лисович і відпоручників сіл судового повіту в організаційних справах. Присутніх було около 250 селян, священиків, міщан, робітників і жінок. На нараду приїхали посли Максимович і Струтинський. В часі промови посла Максимовича явилася місцева поліція і провірила запрошення присутніх. Потім заквестіонувала важність довірочних зборів з причини, що запрошуючі не знали декотрих присутніх точно по імени. Натомість на інтервенцію присутніх послів комендант поліції згодився на публичне віче в характері посольського звідомлення. І так поліція вирішила віче (дотичний функціонар поліції на власну руку інтерпретував закон і рішив справу на місці!), яке відбулося з наміченою програмою. Присутній делегат інж. Йосик з „Сільського Господаря" у Львові з огляду на спротив поліції не міг основно виголосити реферату і тільки в формі запиту і побажання до Посольського Клюбу намітив потреби й вагу організації хліборобського населення.

Д-р ІВАН БРИК.

Зі Львова до Кембрідж.

Англія! Я зовсім не сподівався бачити її такою, якою представилася вона моїм очам. Країна високорозвиненого промислу, централя всесвітньої торговлі — а яка вона гарна!

Ще в останнє доглянули ви ясне плесо моря і білі, пошарпані скелисті береги і вже перед вами ліси, стерні, на яких зложене по кілька сніпків збіже, сіножати. І далі проводить вас ясна зелень, що праворуч обмережана горбком, а ліворуч губиться в безкраїм просторі... Пасовиска, а на них стада білих овець і худібка. Та пасовиска обгороджені і пастуха не видко. В нас за одним хвостом ходить пастух, дуже часто з великою кривдою для своєї освіти, бо нема коли ходити до школи, а тут люди обчислили, що краще огородити пасовиско, а людина може свій час використати доцільніше і дорожче його продати. Товар пасеться спокійно і придивляється скрізь по полі густо розставленим реклямам.

Ближче міст переважає городина, сади, хміль. Скрізь пересуваються поперед очі гарні спортові площі, а на них біло одягнені мущини й жінки. Нічого дивного. Цеж країна спорту, який є насущною потребою англійця. Фабрики й могутні резервуари заховані якось дискретно в тому морі зелені. Ви просто не повіриte, що ось у такому місті городів (гарден сіті) Лечуортс аж 80 фабрик, що правда, богато з них має електричні мотори, так, що дим не затроює вам свіжого воздуху.

Залізн. шлях біжить просто. Англієць любується, мабуть, у простій лінії і не любить серпентин. Тому стрінете так богато тунелів, прокопаних не крізь високі гори, а крізь горби. А скільки заощаджено через те землі?! Поїзди ходять шаленько. Третя кляса, як деінде друга. Стації скромні, але витідні, а на них, хоч велике життя, нема тої метушні й гамору, як на двірцях французьких, а навіть і німецьких. Кондуктори не ходять по відділах, бо вся контроля білетів відбувається при вході і виході з двірця. На кожному кроці стрічаєтеся з ввічливістю. Купуєте білет, то касіер скаже вам спокійне „дякую". Подорожні спокійні, ввічливі й услужні та не дозволяють собі нарушувати обовязуючих приписів. І не тому, що напр. за курення в відділі для некурячих висока кара, а тому, що таке в них виховання.

Англійський спокій знаний у цілому світі; він увійшов уже й в приповідку, і я мав нагоду відчути його саме в хвилині найбільшого мойого поспіху. Я переїхав у Льондоні з одного двірця на другий. Нервово кличу носія, взяти валізку до такого і такого поїзду. Носій успокоює: „Богато часу, пане"! — Скільки? „Одна мінута". Я розсміявся і вспокоївся. Ледви сів і заплатив, поїзд рушив. Солідність і точність великі людські прикмети, ознака високої культури — а в Англії ви найдете їх усюди. І на залізниці, і на засіданнях, і в хаті.

Чи в Англії є села? Є, але не в нашому розумінні. Це не села, а міста. Цікаво, що в селі Іаі, недалеко Кембрідж, ви побачите й хату і стодолу з соломяною стріхою, политою якоюсь огнетревалою масою і вкритою дротяною сіткою. В полі бачите мало людей і всюди машини. Коней теж не стрінете легко, бо і на гостинцях і на пільних дорогах самі автомобілі. На господарстві лишається в рідні один-два, решта йде до промислу й торговлі. Господарка спеціялізується. В одному місці ведуть тільки годівельну господарку, в іншому тільки збіжеву або городнину. Може не є так усюди, може й інакше; та я пишу тільки про те, що бачив.

Ідете далі і перед вами непоглядне море темних дахів. Це велитень-місто Льондон із 7 мільонами населення, майже вдвоє стільки, скільки має Парнж. Вражає одноманітність будівель. Всі вони однаково високі, одної краски, з вузькими вікнами, з гострими дахами, з високими комінами, закінченими глиняними чи камяними бронзовими рурами. Будівлі стулені до себе в один ряд, а до кожної дочеплена якась прибудівка. Цю одноманітність нарушують тут і там новіші будівлі, в яких ця характеристична гострокутність губиться.

Дедалі ближче осередка міста будівлі стають більші, кращі, але заєдно до себе подібні. З двірця дістаєтеся в готель або витідною таксівкою, або одноповерховим омнібусом, до якого запрошують одягнені в лівері висланці поодиноких готелів.

Готелі великі, з сотнями кімнат, купальнями, окремою їдальнею, спочивальнею, кімнатою для полагоджування листування і кімнатою для курців. Крім цього маєте під рукою і фризера і лазню з паровими, світляними й електричними купелями. В ціну за кімнату вчислене вже й снідання, без огляду на те, чи ви їсьте його, чи ні, однаково треба заплатити. Англійці їдять пересічно тричі: 1) брекфест 8—9.30, це снідання; 2) лянчен 12.30—2.30; 3) дінер 6.30—8.30, кромі цього можна ще до півночі дістати й вечеру.

На їду складаються мяса, переважно холодні, рибн, легуміни, салати, компоти, овочі, молочні страви, масло, сир, а на снідання і дінер ще до того кава або чай з молоком. За столом обовязки нашої газдині сповнює мущина, розділюючи і подаючи вам на тарелі страву, навіть наливаючи каву або чай. Цей звичай муситься шанувати. Підчеркую, що в тому зберігається незвичайну точність.

Вулиці просторі й довжезні. Цікаво, що біля великих магазинів ви стрінете маленькі крамниці

Ревізії.

В неділю в полудне прийшли до льокалю „Діла" тайні агенти й поліцаї, разом кільканацять людей. Один із агентів після переведення ревізії і при списанні протоколу сказав, що ревізію перевели в пошукуванні протидержавних матеріялів. Перешукали докладно всі бюрка, шафки, полички, печі. Заквестіонували лише примірник інтерпеляції Українського Соймового Клюбу в справі листопадових подій м. р. у Львові, як сказав один із агентів, „для розглянення вищими чинниками". Інший з агентів не міг зрозуміти, що це льокаль „Діла" а переконував, що це „редакція Просвіти", інший не розумів, чому „Українське Рундшау" виходило в 1908 р. в Відні в німецькій мові.

Ревізію переводили також у льокалях Головного Т-ва „Просвіти" й філії „Просвіти", в „Червоній Калині", „Пласті" й Академічнім Домі.

—o—

Самоходова пригода стар. Кльоца.

В суботу рано авто мін. Квятковського, що приїхав на Сх. Торги, їхало Доїздовою вул. із двірця до міста, зударилося з автом керовника заведення чищення міста інж. Гоньчаковського та секретаря комісаря уряду Адамовича. Ком. Надольський, як побачив свого секретаря, дав йому знак, щоби завернув і їхав за очередю авт. Шофер завернув і наїхав на авто городського стар. Кльоца. Наслідком зударення вилетіли з авт інж. Гоньчаковський та секретар Адамович а також стар. Кльоц. Найгірше вийшов із катастрофи інж. Гоньчаковський; у нього, крім внутр. контужень, ствердили струсення мозку. Стар. Кльоц потовк собі тяжко ногу та правий бік. Найлекше контужений секр. Адамович. Усіх трьох відвели на рят. стацію, де лікар заосмотрив їх. Інж. Гоньчаковського відвезли до дому, а стар. Кльоц і секр. Адамович відїхали на Сх. Торги, де взяли участь у їх отворенні. Контузії стар. Кльоца вимагають кількаденного лікування.

—o—

Пожежа на головнім двірці.

В суботу в год. 4. на головнім залізничнім двірці у Львові в магазині переховуваних клунків вибухла пожежа. Згоріло около 80 валіз і клунків, здепонованих подорожними, а богато валіз надгоріло. Згоріли теж полиці. В одній текстуровій коробці був великий живий вуж. Коли вогонь пошурувався, вуж пробив головою тектуру, а коли видістався на зовні, згорів. У пакеті були спалені яйця, що були поживою вужа. Згоріла м. і. маринарка занятого в магазині емерита Евст. Гавришкова із 40 зол. Огнева сторожа погасила пожежу за пів години. Причиною пожежі було коротке замкнення електричної струї, або з вкиненого на землю недокурка папіроски, наслідком чого вибух денатурований спірт, який дав до переховання якийсь подорожний.

„Газета Поранна" з 10 вересня впевняє будь-

з всячиною, от як наші „тандити". Дуже часто товар виставлений на хідниках, але це не перешкаджає прохожим, бо хідники широкі. Кавярень, де можнаб провести час на читанні і балачці, нема, бо анґлієць випочиває в себе дома, газету і то не одну, купує однаково і мілїонер і робітник чи зарібник, а на сходинах має клюби. Після праці, звичайно 7—7.30 йде на обід, а відтак на прохід, до театру, кіна, на концерти, відчити і т. і. В неділю або свято виїздять звичайно в парки і на спортові площі. Виїздять з усією ріднею.

На вулицях рух, куди більший ніж у Парижі, але прегарно управильнений; авта, омнібуси, трамваї їздять обережно і на даний полісменом знак усе стають, щоби дати змогу рухові в іншому напрямі або переходові пішки. Характеристичні для Льондону сквери, чотирокутні великі площі, з городами, квітниками, монументальними будівлями та памятниками і водограями.

Варта бачити королівську палату, ратуш парлямент, костел Уестмінстер, білу палату з памятником для жертв війни, національну галерію і величезний, прегарний, дуже оригінальний Гайдпарк.

Розуміється, що ще є богато цікавого, що добре булоб побачити, але на це треба більше часу, ніж я мав, звернувши при тому головну увагу на Британський музей. Ще дещо про моду. Бачив я в Парижі той славний дім, відки виходить мода на весь світ, але признаюся щиро, що і в Парижі, а тим більше в Льондоні жінки одягнені скромно, але зі смаком. Сказали мені місцеві люди, що дорогі туалєти, крик останньої моди можна стрінути хіба на зібраннях богатої аристократії, артисток і в... нічних льокалях. А у Львові це таке звичайне, хоч недостаток і біда. Ну, годі, не ічи Париж сходу.

то би виявилося, що причиною пожежі не було коротке замкнення електр. струї, а експльозія вибухових матеріялів у валізці. Була це т. зв. хемічна експльозія, яка повстала наслідком злуки сільного квасу з екразитовими набоями.

—o—

Вибух петарди.

Арештування ученика.

В суботу около год. 14.30 на вул. Понятовського (біля Сх. Торгів) якийсь прохожий уронив на землю петарду і вона вибухла. Як підозрілого поліція арештувала гімн. екстерніста Михайла Терещука. Поліція веде слідство. Знавці ствердили, що петарда не мала в собі матеріялів занадто небезпечних.

Арештований студ. Терещук наслідком вибуху бомби тяжко попарив собі ціле лице. Переслухувати його тяжко, бо ціле лице та голову має забандажовану.

—o—

Замах на адм. будинок Сх. Торгів.

Львівське ґродське Староство повідомляє: Дня 7. вересня в год. 21.30 незнаний справник кинув бомбу вел. вибухової сили до будинку дирекції Східних Торгів на пл. Сх. Торгів. Бомба вибухла та здемолювала вн. уладження будинку й тяжко зранила урядничку Марію Штрайтівну. Її забрала рятункова стація. Контрольор Романовський, що був у будинку, легко контужений. Справник утік користаючи з темряви і гущавини, хоч поліція зараз уладила облаву.

Здемольоване бюро Сх. Торгів уже відреставрували. В неділю піддали експертизі складові части бомби. Стан ранених: касієрки Штрайтівної, уряд. Романовського та возного Станьковського не є небезпечний. Переслухували бюровий персонал і — як твердять польські часописи — устійнили нові теза щодо способу [illegible] замаху

—o—

Бомба у Стрийськім парку.

Польські часописи повідомляють: у суботу вечером прохожі в Стрийськім парку запримітили якийсь блиск, що заяснів серед корчів. Візвали поліцію, яка забезпечила доступ. Виявилося, що хтось кинув між корчі самодіяльну-пальну бомбу, яка вибухла без детонації. Бомба сконструована була так, що після вибуху мусіла запалювати все, що було в безпосередній її близькости. Піротехнік усунув бомбу і вона не заподіяла нікому шкоди. Слідство виявило, що це діло УВО, з якої рамени вийшла бомба пущена на землю Терещуком і бомба, яка знищила бюра дирекції Сх. Торгів. Слідство веде політ. поліція.

—o—

Присуд українських гімн. учеників.

У суботу веч. після 2-денної розправи скінчився у Львові процес двох учеників стрийської гімназії, обвинуваченних у намаганні вбити проф. Яр. Яцкевича. Присяглі судді заперечили перше питання в справі злочину намаганого вбивства, а потвердили питання з напрямі злочину публ. насилля і нарушення патенту про ношення зброї. На основі цього вердикту трибунал засудив першого обв. Петеша на рік вязниці, а другого обв. Масного на 8 місяців. Оборона зголосила зажалення неважности та поставила внесення випустити обвинуваченних на волю. На внесення оборони Масного до часу полагоди касації випустили на волю, а Петеша випустять, коли зложить кавцію 500 зол.

—o—

Конференція премієра з представн. сойм. клюбів.

Річинець конференції, яку прем. Свїтальський заповів з провідниками сойм. партій при участи марш. Пілсудського устійнено на день 16. вересня. Марш. сойму Дашинський навязав контакт з провідниками сойм. партій, звернувся телєграфічно до представників сойм. партій, що є поза Варшавою, м. і. до посла жид. клюбу Виґодзького, що є у Вильні, чи візьме участь у конференції. Виґодзький відповів, що візьме участь лише тоді, коли голова клюбу Ґрінбавм є поза кордонами Польщі. Потім виявилося, що Виґодзького запросили помилково, бо сойм. канцелярія послугувалася данним виказом голов клюбів, коли тимч. головою жид. клюбу був Виґодзький. В політ. колах звертають увагу, що з менш. клюбів на конференцю запросили жид. і німецький клюби, а не запросили українського та білоруського клюбів.

—o—

Замазують рекл. анонси.

На мурі української духовної семинарії при вул. Коперника якісь „патріоти" замазали укоа-

---

їнські реклямові, артистично виконані анонси „Дністра" та підливарні дзвонів Брилинського. Цим „патріотично-героїчним" учинком хотіли певно перешкодити, щоби чужинці, які з двірця їдуть ул. Коперника на Сх. Торги, не довідалися, що у Львові є українці й українські фірми, а дали доказ чогось іншого...

—o—

Арештування комуністів.

Львівські комуністи скликали були на неділю збори при пл. Сольських. Поліція арештувала на пл. Бема чотирьох комуністів, які заохочували людей, щоб ішли на збори. Підчас походу „Свята міст" арештувала поліція якусь жінку, що роздавала комун. летючки. Поліція не допустила до зборів і арештувала ще кілька осіб.

—o—

Зі спортового життя.

Україна—Польонія (Перемишль) 4 : 1 (0 : 1).

Україна перемогла свого сильного противника заслужено, бо грала, особливо в другій половині, амбітно й жертвенно і була у всіх частинах ліпшою від Польонії. Про перевагу України свідчить найкраще обставина, що вона в другій половині гри опанувала зовсім грище і стрілила в тому часі всі чотири голі, не допускаючи Польонії майже до голосу. Стрільцем трьох перших голів був незрівняний Кобзар, останнього голя стрілив дуже гарно Лисик. Цей успіх України тим більший, що ліве крило Фльорко-Петрів було, як і попередньої неділі, слабе, а правий крайник Магоцький наслідком розбитої ноги майже цілу другу половину гри був тільки німим асистентом. Численно зібрана публика (до 1.500 душ) витала перемогу української дружини френетичними оплесками. Судія: інж. Дудрик. Ширше про ці цікаві змагання завтра.

Лігові змагання.

Львів. ІФП—Чорні 4:3 (2:1).
Краків. Висла—Поґонь 3:1 (1:0).
Познань. Варта—Краковія 2:0 (1:0).
Лодзь. ЛКС—Варшавянка 3:3 (1:1).
Варшава. Легія—Польонія 2:2 (2:0)
Катовиці Рух—Гарбарня 3:0 (0:0).

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої заległости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— **З нинішнім числом „Діла"** розсилаємо почтові складанки „Рідної Школи" для пересилки жертв і датків з огляду на дуже важний фінансовий стан Товариства. Просимо не марнувати складанок, а виповнені переслати негайно, бо два рази дає, хто зараз дає. 471

— **Поетична ніч.** Львів виглядав учора після бурі, що зупинила електричну енергію дуже романтично. Вікна домів довгими вулицями виглядали мертво; сям-там блимало в них світло. Трамваї, мов діткнені параліжем, стояли темні на шинах. Зате авта гнали як навіжені; це був їх вечір. Навіть візники, які довго ждуть на пасажира і більше дрімають на козлах, ніж їздять, заробляли непогано. А найбільшу несподіванку зробила буря фабрикантам свічок. Малі крамниці заробили за одну годину чимало на цьому старомодному освітленні. Вірні гості кавярень, ресторанів і шинків не покидали своїх звичайних місць і ждали на електричне світло при свічках. Неодин, що звик вертатись до хати трамваєм, бо не має довіря до своїх ніг, ждав на цей міський екіпаж далеко пова північ.

— **Різні вістки.** В Амстердамі почав нараду міжнародній конгрес окулістів, на якому прочитають 230 відчитів. — Кажуть, що Троцькому продовжила Москва його заслання ще до осени 1930 р. — У Дрездені помер у 58 р. життя Ферд. Ріценштайн, визначний дослідник сексуального життя серед первісних народів, автор великого твору „Жінка у диких племен". — У шахових міжнародніх змаганнях у Будапешті покищо на першім місці стоїть Капаблянка, на другому Гавасі й Рубінштайн. — В югословязнськім посольстві у Відні пожежа наробила багато шкоди. — Позавчора на одну дільницю Льондону т. зв. Східну, де живуть жиди й китайці, налетіли мільярди мух; було їх стільки, що рух на вулицях зупинився, бо шофери й прохожі нічого не бачили; після пів години мухи відлетіли. — Відомій анґлійській лєтунці леді Гіт, що впала з літака в леті з Льондону до Капштадту, загрожує сліпота. — Клемансо заперечує вістку про свою недугу і каже, що пише свої спомини.

— **Скандал з письменником.** З Парижа виселила поліція бельгійського драматичного автора

Оріка Годвіга за неморальність. Є це рідкий випадок у Парижі, де нема офіціяльної цензури моралі в прилюднім і приватнім житті громадян, ні в літературі, ні в театрі. А все-ж таки Годвіг добився того, що проти його пес почала протестувати перша публика і домагалась, щоби поліція їй допомогла. Важко уявити собі, яку погань і як мусів її змальовувати Годвіг, щоби здобути аж такий рекорд у Парижі!

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові** (вул. Чарнецького 24) мав за час ферій 185 чисел (876 предметів) приросту до ч. 19.222 включно, головно у відділі портретової фотографії, археольогії, етнографії, нумізматики та репродукцій. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Богдан, Баландюк О., Бень В., Береза Я., Братик І., Волчковська Е., Гніздовський Я., Горянський І., ради. Дмоховський Р., Дорошенко В., Дутка М., Заклинський Б., Заклинський М., д-р Іванець І., майор Клюн О., ред. Курдидик А., Курдидик Е., д-р Крипякевич І., проф. Кіт М., радн. Левицький В., проф. Лев В., д-р Лік К., Лозинська М., Лозинський Т., дир. Магаляс С., інж. Молчко, Ніжанковський Т., д-р Озаркевич Л., Павлова А., акад. Студинський К., дир. Саєвич М., дир. Свенціцький І., Сироїд П., проф. Фарина С., Фірманюк Н., Чайковська І., інж. Чижовичівна С., проф. Юзичинський З. Управа Музею складає усім їм цею дорогою щиру подяку. Музей відвідало за той час 136 осіб. — З нагоди видатного доповнення п. д-ром Богданом Барвінським музейного альбому українських діячів великою збіркою портретових фотографій (біля 200 шт.) із спарщини по його батькові, бл. п. Олександрові Барвінському, просимо дуже присилати Музеєві старі і нові фотографії українських наукових, політичних та громадських діячів. Багато таких інтересних портретових знимок є по старих родинних альбомах нашої інтелігенції, а Науковому Товариству часто годі найти у Львові одну-другу фотографію, потрібну доконче для зілюстрування чергових праць та публікацій з історії нашого культурно-історичного життя. На знимках — по змозі великих та виразних — слід подавати імя дотичної особи, найважніші дані до її діяльности та бодай приблизно час зроблення фотографії. — **Д-р Яр. Пастернак.**

— **Новий танок сезону**. Цього року пічнуть танцюристи з першими осінніми днями вчити всіх учнів Терпсихори тільки одної новинки: є це „шість-вісім". Так називається дослівно по нашому „сікс-ейт" за прикладом інших англійських назв: „фокс-троту", „шіммі", „блюс" і „блекботем". З давніх танців не вийшли ще з моди на цей рік фокстрот, степ, танго, англійський вальс і ель-блюс. Одначе кожний з них зазнав малої реформи; їх треба тепер танцювати точно означеним темпом, напр. шаидкий фокстрот від 54 до 56 кроків на мінуту, „шість-вісім" на 8 кроків більше, а танго і ель-блюс від 30 до 34 кроків. „Шість-вісім" має бути багато естетичніший як чарльстон, якого засудили на смерть після короткого, але бурхливого панування.

— **Користи сонця.** Наслідком великих спек у Німеччині й Мадярщині, шкільна влада видала розпорядок, щоби дітей не тримати в салях, а вести навчання на свіжім воздусі в садах, парках і підміських лісах. Аж тоді як припече, люди приходять до голови по розум.

— **Музей Клемансо.** В американськім місті Стандфорд (стейт Каннектікут) буде заснований музей в честь Клемансо, який мешкав там... у 1868 р. Музей зроблять у домі, де жив тоді Клемансо і зберуть усі можливі приватні памятки, що мають якесь відношення до особи „старого тигра". Можна уявити собі, як Клемансо, що не любить реклями своєї особи, довідавшись про це, буде гніватись!

— **Добродій людськости**. З Льондону повідомляють, що англійський бактеріольог, професор Леонард Гіл відкрив нового страшного бакцилю. Його дуже легко культивувати й один грам цих бакцилів у сухому спорошкованому стані вистарчає, щоби забити мілїон людей. Смерть наступає, коли бакциль дістається до носа або до ока. Проф. Гіл заявив, що вже найвищий час, щоби уряди перестали марнувати гроші на дуже коштовні воєнні зброєння, які не дають відповідного ефекту. Нова отрута дає можливість за допомогою одного літака нищити цілі мілїони.

— **На що йдуть гроші наших селян?** Пишуть нам з Турчанщини: Краківський „Ілюстровани Курер Цодз." з 2. ц. м. приніс статейку п. з. „Русіні складайон офяри на фундуш пшиспособеня войскового", в якій хвалить під небеса грекокат. пароха о. Крису й управителя школи Юліяна Мартинця, обох в селі Ісаї, турчанського повіту, за те, що громадська рада того села, зложена з самих „русинів", ухвалила на внесення п. Мартинця одноголосно віддати до рук старости д-ра Добошинського квоту 1.661 зол. з бюджетової надвишки на „пшиспособене войскове" і на будову захисту для старців і цю суму вручила старості. А кінчиться ця статейка таким окликом: „Коби то таких громад було більше і таких пп. Мартинців!" — До цього слід замітити, що громада Ісаї — одно з найбідніших сіл повіту, що живе в безпросвітній нужді, голоді й холоді. Не зважаючи на те й на справжні потреби села, громадська рада під проводом наших інтелігентів виплачує щедрою рукою гроші, стягнені примусово з селян-нуждарів, на „пшиспособене войскове"...

Новітний, люксусовий інститут
Косметично-фризієрський „Брістоль"
АНТОНА ПІША Львів, вул Клементини Танської 3 (б-чна Академічної)
поручають Вп. Панни, бучші робітники фірми „А. Превендар"
АНТІН і ВАНДА
475 :-: **Спеціяльність сальону: трівке ондулювання волосся.** :-: 1—

— **Два листи.** У Макушеві, біля Сколього, дістала цими днями Рухля Айзенштайнова одночасно два листи. Один був від банку з повідомленням, що вона виграла 8000 дол. Виграна впала на льос залишений їй сином кілька літ тому, коли виїхав до Палестини. Другий лист був з Палестини. У ньому була звістка, що син її згинув у боях з арабами. Небуденний збіг обставин!

— **Посуха і повені.** У Спол. Державах панує небувала спека. Недостача дощів спричинила на полях величезні шкоди. Одночасно в південно-східній Еспанії обірвалися хмари на великих просторах; в Андалюзії, Валєнсії, Кордові повінь валила яких 50 містечок і сіл; є вбиті й ранені.

— **Еспанська емоція.** Мадрид мав наскрізь еспанську сензацію. У боротьбі биків брав участь американський тореадор Франклін, єдиний американський суперник еспанців у цьому спорті. У першім змаганні Франклін убив бика артистично. У другім бик узяв його на роги і літав з ним по арені: Франклін спасся чудом і не має ні одної поважної рани; бик на кінці залишив його і кинувся на червону плахту. Багато дам у памороках треба було обливати водою і виносити з цирку. Між гладачами був також Прімо де Рівера зі своїми доньками і вся двірська дружина.

— **Як ходити по вулицях,** цього вчитисьмуть мешканці Львова від 1. до 7. жовтня обовязково. Цей тиждень корисної науки попередять ріжні офіціяльні інформації. Не шкодило би, якби до них додати також загальні правила чемности.

— **Винахід чи фантазія?** Бюро Райтера приносить звістку з Нової Зеляндії, що двом дослідникам Астонові й Атакові вдалось після 15-літніх праць у лябораторії найти спосіб, як деякі елементи можна перетворити в золото при помочі електромагнетичного процесу. Ці дослідники мали найти нову силу, багато могутнішу, як електрика; називається вона „хромаділь"; саме завдяки ній вони здійснили вікову мрію альхеміків?

— **Проповіди Ліги Націй.** Не є це ті проповіди, які виголошують представники держав підчас засідань Ліги Націй, а справжні, духовні. Що року заки зачнеться сесія Ліги Націй, у женевськім костелі „Нотр Дам" правляться богослуження за успіх цього міжнароднього зборища. Що-року виголошує проповідь представник іншої нації в рідній мові, а відтак читають переклад його проповіди. Цього року приходить черга на польського проповідника.

— **Ви не говоріть,** що Ви не можете дозволити собі на переведення життевого обезпечення в користь своєї родини. Раз Ви подбали про своє домове огнище. Вашим моральним обовязком є подбати рівнож про негайне забезпечення Вашої рідні, а зробите це найкраще через життеве обезпечення в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська ч. 18. 399

Дописи.

ПІДГАЙЦІ. *(Труднощі громадської роботи в повіті.)* Нам надіслано аж девять відписів ріжних розпорядків староства в Підгайцях, підписаних заступником староства д-ром Вадасом, які свідчать про ріжні труднощі, що їх робить згадане староство українському нац. життю. Всі ті розпорядки видані в часі лише за 10 днів від 10—20 серпня ц. р. З них довідуємося, що в селах Заставче коло Завалова, Новосілка і Швейкові староство зовсім заборонило ставити вистави або влаштовувати публичні забави аж до відкликання. На тій підставі заборонено при кінці липня сокільський фестин в Заставчу, заборонено дня 25-го серпня виставу в Новосілці, яку мала ставити читальня „Просвіти" з Вівся, заборонено виставу в Заставчу, яку мав ставити місцевий кружок „Рідної Школи", заборонено дві інші вистави читалень „Просвіти" в Швейкові й Новосілці. Всі заборони оправдує староство „публичним спокоєм і безпеченством" — Читальням „Просвіти" в Раківці і Соснові видано дозвіл на Шевченківські свята, але перший скреслено два місця вступного слова і цілу деклямацію з Кобзаря „Кавказ", а другій викреслено з програми пісню „За рідний край" і кінець деклямації з Кобзаря „Суботів" та аж 10 місць зі вступного слова! Найцікавіші є конфіскати поем „Кавказ" і „Суботів", у яких Шевченко осуджує різко московський гніт над нашим народом. — При кінці слід іще зазначити, що поліція відібрала від д-ра Гриця Фаріяна відзнаку — хрест Української Галицької Армії, а від гром. Володимира Палийського пластунські відзнаки: 4 стрічки, два золоті паски і відзнаку на шапці. Староство затвердило цей поступок поліції, пояснюючи, що на ношення тих відзнак нема дозволу влади.

V. Всеславянський Зїзд Пасічників.

Участь українських делегатів.

У часі від 15. до 17. серпня ц. р. відбувся в Познані пятий з черги Всеславянський Зїзд Пасічників. Попередні Зїзди відбулися: в р. 1910 в Софії, в р. 1911 в Білгороді, в 1912 в Москві, а в р. 1927 в Празі. В познанському Зїзді поза поляками найчисленніше заступлені були чехи, яких приїхало там 62; словаків було 16, болгарів 16, а Югославії 9 і українців теж 9.

В першому дні Зїзду при привітах промовляв від українських пасічничих організацій д-р В. Ривюк, в другому дні Зїзду приїхав з Берліна інж. Драбатий, який є асистентом проф. Амбрустора в Берліні (голови Міжнароднього Пасічничого Клюбу) і саме на поручення і в імени цього професора зложив в українській мові привіт для Зїзду. Крім цього промовляв тоді інж. Боровський зі Львова, простуючи хибний висказ одного з чеських редакторів, який у своїм рефераті причислив славного українського пасічника Петра Прокоповича до москалів.

При нарадах над статутом Всеславянського Союзу Пасічників промовляв іще д-р Ривюк, якого інтерпретацію статуту приняв Зїзд і відложив вибори виділу Союзу до найближчого Зїзду, який має відбутися за два роки в Білгороді.

Зїзд закінчився в дні 17-го серпня пращальним банкетом, в якому взяло участь 260 осіб, в чому кількох українців, бо решта вже розїхалась домів. У часі привітів, нарад і пращального бенкету поодинокі бесідники промовляли у своїй рідній мові.

Лист до Редакції.

В справі одного некрольогу.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу ласкаво помістити в „Ділі" отсих кільна слів:

У числі 188. „Діла" в дня 24/8. ц. р., стор. 6., помістив невідомий мені дописувач посмертну згадку про мою бл. п. матір. Ця посмертна згадка своїм змістом так діткнула о. Іллю Федевича, сотрудника в Самборі, що він помістив у числі 64. „Нової Зорі" з дня 1/9. ц. р. від себе „Заяву", як „вияснення" до цього некрольогу, обравши собі становище знавця причини смерти моєї бл. п. матери.

В подібних випадках ніяка культурна одиниця не посміє втручатись у чужі родинні справи і помішувати прилюдно цього роду неправдиві „Заяви", не будучи до того ніким прошена, ані уповноважнена.

Як ствердили ординуючі лікарі, бл. п. мама з причини склєрозного мозкового кровотоку і паралізму (Sklerosis-Paresis), що, як о. Федевичеві добре відомо, спричинений у старенької гризотою останніх переживань.

Дивує мене, чому о. Ілля Федевич обняв ролю покровителя й опікуна моєї родини і вмішується в наші чисто родинні справи. Чи може в цей спосіб хоче звернути увагу на свій літературний хист, чи може думає, що це лежить у компетенції його „урядування".

З поважанням: **Д-р Юліян Рабій.**

Самбір, 4. вересня 1929 р.

Український Педагогічний Інститут у Празі.

Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі з шкільним роком 1928-29 закінчує **шестий рік** свого істнування. З кінцем року Інститут зробив **третій** випуск абсольвентів, які й приступили вже в більшости до остаточних дипльомних іспитів.

На новий шкільний рік 1929-30 Інститут відкрив з дозволу Міністерства Шкільництва та Народньої Освіти новий прийом на І. курс усіх 3-ох відділів Інституту.

Інститут є висока школа з 4-літнім курсом навчання складається з 3-ох відділів (факуль-

ретів): 1) істор.-літературного з підвідділами історії й суспільних наук та літератури й мистецтва, 2) математично-природничого з підвідділами математ й фізики та природничих наук і 3) муз.-педагогічного. Приймаються до Інституту дійсними студентами особи (чолов. і жінки) з укінченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, учительський інститут, духовна семінарія (4 кл.), середня комерційна школа і т. ін.). Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендій від Мін-ства для студентів І. курсу (як і в попередньому році) не буде, окрім спеціяльних стипендій для докторантів. Прохання з документами, короткими життєписами й 3 фотографіями подаються на ім'я Ректора Інституту (Československo. Praha II, Školská ul. 8/IV, Ukraiński pedagogický ústav M. Drahomanova).

Особи, що закінчують Інститут дістають дипльом і титул педагога середніх шкіл, особи, що після скінчення Інституту залишаються при Інституті докторантами, дістають після докторських іспитів титул доктора відповідних, за відділом, наук Інституту (істор.-літературних, математ.-природничих і т. ін.).

За весь час істнування Інститут випустив уже більше 100 абсольвентів, з яких більш 70 осіб (з перших двох випусків) отримали вже дипльоми і титул педагогів середніх шкіл. Деякі з педагогів мають уже посади з своєї спеціяльности (декілька з визнанням дипльомів Інституту без нострифікації). Титул доктора дістало досі 14 осіб, 9 докторантів готуються до складення іспитів.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р РІПЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДЕР, адвокат у Сокалі, видатний громадський діяч, б. організатор і активний член Українського Національно-Демократичного Обеднання помер на сухоти в суботу, 7. вересня ц. р. у Сокалі. Покійний останніми літами довго лікувався та боровся завзято з недугою, що підточувала його молодий організм, але не встоявся у цій нерівній боротьбі. Похорон відбудеться в понеділок 9. вересня ц. р. Вістка про смерть, що наспіла до Львова в суботу, зробила на всіх знайомих і товаришів Покійного дуже глибоке враження. — В. И. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 9-го вересня, г. 7·30 веч. „Пигмаліон". Виступ А. Венгерка.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 9-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Кіна.

Аполло: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Герой пустині".

Лея: „Капітан королівської гвардії Рамон Новаро).

Люна: „Моряки та бідяки".

Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".

Оаза: „Три пристрасти".

Паляс: „Останній син".

Пан: „Цар Іван Грозний".

Пасаж: „Долина тривоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стилєве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „Таємний курєр".

Химера: „Щастя у жінок".

Утіха: „Таємний дім".

Програма радіо.

Понеділок 9-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Легка музика. 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8). 18·00 Концерт.

Вильно (385) 18·00 Легка музика. 22·45 Музика до танців.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·20 Твори Вагнера.

Бреслян (253) 20·30 Пісні Малера.

Ляйпціг (259) 20·00 Ресіталь Майрітса Франка.

Вратислава (279) 19·05 Словацький вечір.

Талін (296) 18·30 Російський ансамбль.

Брно (341,7) 20·00 Популярний вечір.

Льондон (356,3). 20·30 Концерт. 22·15 Квінтет Паркінгтон.

Франкфурт (390) 20·00 „Графиня Маріца" оперетка.

Берлін (418). 19·30 „Дикий стрілець" оперетка.

Стокгольм (436) 20·30 Квартет Еріксон.

Рим (441). 21·00 Легка музика.

Лянгенберг (473) 20·00 Орхестра і легка музика.

Прага (487) 16·30 Концерт.

Мілянo (501). 17·00 Концерт 20·30 Оперетка.

Відень (516,3). 20·00 Вечір пісні й музики.

Мюнхен (533). 21·05 Вечір Бетовена.

Будапешт (550). 17·10 Циганська капеля. 20·00 Опера.

Київ (800). 19·10 Камерний концерт.

Москва (825). 19·10 Музично-літ. вечір.

Ленінград (1000) 19·00 Симфонічний концерт.

Харків (1304). 17·00 Камерний концерт. 20·30 Муз. культура.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

Вівторок 10-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт.

Познань (334,8). 20·00 Концерт органів.

Гельсінгфорс (221,4) 19·15 Скрипка.

Бреслян (253) 20·30 „Сучасна музика".

Ляйпціг (259) 16·30 Концерт солістів.

Загреб (307) 20·30 Концерт з Любляни.

Льондон (356,3) 21·00 Сонати. 22·15 Сопран і тенор.

Штудгарт (360) 20·00 Орхестра Фільгармонії.

Берн (403) 20·30 Веселий вечір.

Берлін (418) 19·00 Легкий концерт солістів.

Стокгольм (436) 20·00 Концерт.

Рим (441) 21·00 „Любовний напиток", опера Доніцетті.

Лянгенберг (473) 21·00 Камерний концерт.

Прага (487). 21·00 Популярна музика. 22·20 Музика до танців.

Мілянo (501). 20·30 Радіоквартет.

Відень (516,3). 20·00 Концерт інструм. вокальний.

Рига (525) 19·00 Симфонічний концерт.

Мюнхен (533) 18·00 Музика на два фортепіяни.

Будапешт (550). 20·00 Старі мадярські оперетки. 21·45 Циганська капеля.

Київ (800) 19·30 Концерт.

Москва (825). 15·30 Стара й нова музика.

Ковно (1935) 20·20 Вечірня музика.

Ленінград (1000) 19·30 Концерт з студії.

Харків (1304). 19·30 Військовий концерт.

Париж (1725). 21·35 Концерт.

✝

За упокій душі бл. п.

д-ра Ярослава Кулачковського

директора Т-ва „Дністер"

відправиться у вівторок, дня 10. вересня 1929. в год. 8. рано в церкві Успенія Преся. Богородиці

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕНЯ

на котре запрошує

Дирекція Т-ва „Дністер".

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 36—?

Ярослав, вівторок 10.IX.
Перемишль, середа 11.IX.
Добромиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка в/Стр., неділя 15.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 32—?

Шумськ:
Вівторок, 10.IX. „Барон циганів".
Кременець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, брилянти і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 8—?

ДО ВИНАЙМУ від дня 1. листопада ц. р. 5 мешкань по 1 покоєві з кухнею, 3 мешкання по 2 покої з кухнею, 3 мешкання по 1 покоєві. Всі мешкання — повний комфорт. Місячний чинш. Оглядати вул. Рицерська ч. 20. — Відомість — Гальчан, вул. Коперника ч. 26[I. 446 2—3

ГАРНИЙ покій для двох осіб до винайнення, вул. Св. Антонія ч. 3. II пол. від 2—5 год. 458 2—3

В 3-ех МІСЯЧНИХ ратах продає одіння мужеські і діточі Берль Зандб. ргг. Львів, вул. Краківська ч. 9. в подвірю (Готель під 3-ма муринами). Ціни конкуренційні. 469 1-1

ЛЬВІВСЬКОГО хлопця на практику приймуть до галянтерійного склепу „Genewa", Ринок, ч. 37. 476 1—3

ТЕОДОР ПЕТЯХ, уроджений 1901 р. в Лютовиськах, уневажнює згублену військову книжку, видану П. К. П. Самбір. 472 1—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик преційні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 191 8-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІКАР

Д-р мед. Богдан Недільський

розпочав дня 5. вересня лікарську практику

в Заболотові,

дім п. І. Маньського.

455 **Ординує від 8—12 год.** 2—3

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знанний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 14—?

Комплєтні накриття

столові з правд. хінського срібла, срібла і альпаки по найнижших цінах тільки у **ГРИНБЕРГА, Львів, Сикстуська 4.**

ЛЬВІВСЬКІ ШОФЕРСЬКІ Курси Інж. Алекс. Юрійого

ЛЬВІВ, вул. Коперника, ч. 54.

ведені при найбільших самоходових варстатах і гаражах в Галичині. Найліпше вучують шоферів на фахівців. Пишіть по безплатні ілюстровані проспекти. 461 2—2

Український Високий Педагогічний Інститут в Празі.

Ректорат Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі оголошує з дозволу М-ва Шкільн. та Народньої Освіти Чесько-словацької Республики прийом нових студентів на 1. курс Інституту на академічний рік 1929/30 (сьомий рік істнування). — Інститут є висока школа з 4-літнім курсом навчання, складається з 3-ох Відділів (факультетів):

1) істор.-літературного з підвідділами історії й суспільних наук та літератури й мистецтва,

2) математично-природничого з підвідділами математики й фізики та природничих наук і

3) муз.-педагогічного.

Приймаються до Інституту дійсними студентами особи (чолов. і жінки) з укінченою середньою освітою (гімназія, реальна школа, учительський інститут, духовна семінарія (4 кл.), середня комерційна школа і т. п.).

Навчання в Інституті цілком безплатне. Стипендій від М-ва для студ. І. курсу (як і в попередніх останніх роках) не буде. Прохання з документами, короткими життєписами й 3-ма фотографіями подаються на ім'я Ректора Інституту на адресу: Cesko-slovensko, Praha II., Skolska ul. c. 8/IV Ukrajinsky pedagicky ustav M. Drahomanova v Praze. — Особи, що закінчують Інститут, дістають дипльом і титул педагога шкіл середніх, особи, що по скінченні Інституту залишаються при Інституті докторантами, дістають по скінченні докторських іспитів титул доктора відповідних, за відділом наук Інституту (історлітературних, математично-природничих і т. ин).

До цього часу Інститут випустив більш 70 педагогів (не рахуючи абсольвентів останнього випуску, що ще не закінчили дипльомних іспитів). Титул доктора отримало досі 14 осіб, 9 докторантів готуються до складення докторських іспитів.

Візи на візд до Ч. С. Р. для студій в Інституті уділює: для Галичини Консуль Ч. С. Р. у Львові, для Волині — Консуль Ч. С. Р. у Варшаві. Для емігрантів візи уділює посольство Ч. С. Р. у Варшаві. Для отримання візи необхідна посвідка Інституту про принятє в студенти Інституту.

417 1—1 **Ректорат Інституту.**

Ширіть наш часопис!

Отсим позволяємо собі пригадати ВП. Смакунам загальний нині погляд знатоків, що

ПИВО

з архикн. Бровару в Живці

є з огляду на свою високу вартість відживлення і безоглядну чистоту продукції **Найлучше в Польщі.**

Усі сорти ПИВА — **„ПОРТЕР"** одиноке свого роду, яке поручають лікарі виздоровцям — — — а це: **„АЛЄ"** що своєю якістю дорівнює подібним родам англійського пива — **„МАРЦОВЕ"** (темне ale Бавар) — вкінці знанний під назвою **„ПОЛЬСЬКИЙ ПІЛЬЗНЕР"** десеровий ясний **„ЖИВЕЦЬКИЙ ЗДРІЙ"** до набуття скрізь в першорядних льокалях і реставраціях.

ПИВО ФЛЯШКОВЕ у всіх родах до набуття майже у всіх реставраційних льокалях і торговлях делікатесів.

Представництво Архикн. Бровару в Живці, на Східну Галичину і Волинь

„ЖИВЕЦЬКИЙ ЗДРІЙ"

Сп. з обм. відп. у Львові, вул. Косцюшка, ч. 24. Телєф. 13—29. 474 1—1

Ва редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 202 (11.493). Львів, середа 11. вересня 1929. Pocztowa opłata zaryczałtowana ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. ощадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15. вересня — це день Українського Студента!

Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!

Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 485 1—5 **Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 2.**

Збіжжа й пашу
дорібок Вашої цілорічної праці
обезпечуйте від огню лише в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Ілюзії і дійсність.

VII.

Львів, 10. вересня 1929.

Воєвода Борковський твердить у своїй статті, що волинські українці, які ріжняться від галицьких релігією та історією останніх 150-ти літ, не інтересуються Сх. Галичиною, а більше займаються Радянською Україною. Справа, як бачимо, поставлена для волинських українців досить дивно: Радянська Україна чи Сх. Галичина? Алеж на Волині ніхто з українців так справи ніколи не ставив і ставити не може. Там все ставили і тепер ставлять справу так: Польща чи Радянська Україна? І під таким кутом доходять до певних висновків для себе. Але це теоретично, а практично всі українці північно-українських земель прямують до консолідації з галицькими українцями. І це діється на всіх політичних, культурних і господарських відтинках. На іншому становищі стоять на Волині тільки наємні елементи, переважно недавно натуралізовані для потреб льокальної польської політики наддніпрянські емігранти. Польські урядові чинники і польські політики не хочуть за ніяку ціну допустити до такої консолідації волинських українців з галицькими. Але всі їх заходи в тій ділянці, якіб вони не були, своєї ціли не осягнуть. А не осягнуть тому, що навіть вся польська політика і життєві обставини в Польщі приневолюють і женуть їх до взаїмного зближення, консолідації на всіх ділянках національного життя і до формування одного фронту боротьби, не зважаючи на релігійні та інші ріжниці. Почуття національної єдности і спільних інтересів є нині таке сильне, що наслідки 150-літнього окремого життя не можуть тут грати ніякої деструктивної ролі в загальній оборонній акції. Тут перше слово має елементарний гін до самозбереження такого великого колективу як нарід.

Попри те твердить воєв. Б., що ідеалом численних гал. українців стала самостійна Зах. Україна, тобто Сх. Галичина, і що вони є як проти радянофільства, так і проти польонофільства. Отже перш за все слід ствердити, що на Галицькій Землі нема під теперішню пору ні такої національної української політичної партії, ні такої групи, яка малаб у своїй політичній програмі означений Борковським політичний постулят. Всі українські національні партії є державницькими та соборницькими і поділ укр. землі на кілька держав чи державок виключають. Для гал. українців така ділема як: Польща чи Радянська Україна не істнує. І не може істнувати, коли зважити, до чого довела польська політика весь український національний дорібок на Галицькій Землі зперед війни, до чого звела українське шкільництво, земельну реформу, економічну й кредитову політику на українських землях і нарешті до чого звела навіть свій власний закон з 26. вересня 1922 р., яким зобовязалася між іншим заснувати український університет. Нагінка навіть на українські культурні й економічні установи, розвязування „Просвіт", „Лугів", „Сокола", а навіть накладання адміністративних кар на священиків за виставлювання метрик і списів літвори шкільного віку в українській мові — хіба не вказують на те урівноправнювання, про яке пише Борковський.

І хоч на Радянській Україні є чужа нашому народові диктарура комуністів, хоч там важка економічна скрута, то, не вважаючи на те все, там є десятки тисяч українських народніх шкіл, там є кругло сотня вищих шкіл, там є Українська Академія Наук, там є дані на те, щоб українська культура розвивалася і зростала. Національна українська свідомість вкорінюється там глибоко в широких масах населення. І хоч комуністи стараються направляти на відповідні для себе шляхи весь український культурний і національний рух, то всеж він розрісся там так широко, покотився таким могутнім річищем, що переріс комуністів і виливає та заливає штучно придумані для нього комуністами греблі. І нема ніякого сумніву, що українська нація нині консолідується там — над Дніпром і звідтам вийде почин до остаточної розвязки цілої української національної проблеми на всій етнографічній українській території.

Тому то для свідомих нині галицьких і волинських українців не може бути ділеми: Польща чи Радянська Україна? За те є для них інша ділема далекосяглого політичного значіння, а саме: Радянська Україна з теперішньою системою комуністичної диктатури, чи українська нація, як така, з усею її потенціональною енергією та силою. На всій українській національній території під Польщею великанську перевагу мають ті національні групи, що орієнтуються на сили української нації, на її потенціональну енергію й велику будуччину. Нація — це живий організм, що живе й розвивається, росте й дорастає. Ми віримо, що українська нація саме тепер дорастає до своєї історичної ролі та до імманентних їй державно-консолідаційних завдань.

Америка приступає до міжнар. трибуналу в Газі.

Американський посол в Берні повідомив генерального секретаря Ліги Націй, що державний секретар Стімсон телеграфував йому, що він приймає протокол юридичного комітету в справі приступлення Злучених Держав до інтернаціонального суду в Газі, бо цей протокол забезпечує спеціяльні бажання Злучених Держав. Як тільки цей протокол ратифікують інші держави, він дасть його до підпису та ратифікації президентові Злучених Держав та сенатові.

Женевська умова про скасування обмежень для закордонної торговлі.

В кінці вересня Ліга Націй мала одержати ратифікацію інтернаціональної умови про скасування обмежень для закордонної торговлі. Ця умова мала ввійти в силу 1. січня 1930 р., одначе для цего треба, щоби її ратифікувало 18 держав. Досі цю умову приняло лише 10 держав, а ще малоб приняти 3 держави. Таким чином бракує ще пять держав, між ними також Чехословаччини. З огляду на це в Женеві розважують або продовження терміну для ратифікації або скликання окремої наради.

Замах у мадярськім посольстві у Відні.

Дня 7. вересня до пресового бюра шефа мадярського посольства у Відні, Ціглєра прийшов мадярський емігрант Халупний, замешкалий у Відні, та просив, щоби Ціглєр інтервенював у справі пашпорту. Коли Ціглєр відмовив, Халупний вистрілив до нього тричі з револьверу та зранив його в околицю бедра. Ціглєр придержав Халупного та відлав поліції. Здогадуються, що Халупний умово хорий.

Поможім українському студентству!

Все громадянство повинно відгукнутися на зазив Т-ва Прихильників Освіти в дні 15. вересня ц. р

Матеріяльні злидні українського студентства загально відомі. Від найдавніших часів український студент мусів з важким трудом пробиватися через життя, здобуваючи собі знання й освіту в голоді й холоді, мешкаючи нерідко в тісних, душних, мало гігієнічних кімнатах-норах або на піддашах. Скільки то трагедій молодих душ зродилося саме на тлі і з приводу тих злиднів, скільки молодих надійних людей пішло передчасно в могилу, зїджені сухотами, бо їх виснажений наслідком хронічного недоїдання організм не видержав напору недуги!

Несолодке було життя українського студента давніше, гірке воно й нині. На всякий випадок важче, як перед війною, бо в непомірно важчих обставинах опинилися ми всі. Українське студентство не має нині, можна сказати, ні одного прихильного собі професора, і нікого з них не зацікавить життя-буття українського студента з матеріяльного боку. А до того нинішне студентство перебуло малими дітьми всі страхіття великої світової і визвольної війни та їх наслідки, тому не диво, що його організм, а передовсім його нерви, не мають тої сили боротися з лихими обставинами, що її мало студентство передвоєнне.

Допомогову акцію студіюючій молоді вищих шкіл веде у нас від двох літ Товариство Прихильників Освіти з осідком у Львові. Веде її з успіхом — очевидно в міру призбираних фондів. Т-во це заряджує Академічним Домом при вул. Супінського, де має приміщення понад сто студентів, воно дає найбільш потребуючим студентам у Львові і поза Львовом довго- й короткоречинцеві позички, платить за харчі найбідніших студентів у дешевій студ. харчівні, підтримує матеріяльно студентські товариства й ріжні гідні уваги почини нашої молоді, словом: виконує свої статутові завдання в міру спроможности й сили. Обставина, що на чолі Т-ва Прихильників Освіти стоїть сен. Вол. Целикевич, говорить сама собою про плодотворну працю Т-ва. Доказом прихильности, якою Т-во втішається серед нашого громадянства й молоді, є поважне число членів (356 громадян і 318 студентів).

У цьому шкільному році, як показує тимчасове обчислення, видатки Т-ва Прихильників Освіти у Львові зростуть доволі значно. А тимчасом Т-во дістало від воєвідств у Львові, Тернополі і Станиславові дозвіл тільки на 1-дневну збірку в тих воєвідствах, що відбудеться в *дні 15. вересня ц. р.*, хоч попереднього року мало у львівському воєвідстві такий дозвіл на цілий тиждень, а в тернопільському навіть на цілий місяць. Ясно, що в так сильно обмеженому річниці не легко буде Т-ву призбирати потрібні йому фонди на ведення необхідної допомогової акції в користь студентства.

Це повинно мати на увазі все українське громадянство, а передовсім вся студіююча молодь. Не сміємо допустити до того, аби згадане вище обмеження річниця відбилося відємно на наміченій ділянности Т-ва Прихильників Освіти у Львові! З уваги на те, що час наглить, а від назначеного дня збірки ділить нас усього пять днів, треба нам використати той річниць усім поголовно. Нехай ніхто не відмовляється від праці й жертви на допомогу українській студіюючій молоді! Творім негайно збіркові комітети, звертаймося до Т-ва Прихильників Освіти по потрібні листи й легітимації! Всі на фронт активної допомоги студентству в дні 15. вересня ц. р.!

Ліквідація наслідків війни і польсько-німецькі кордони.

(Про спроби активізації справи т. зв. „Східного Льокарна".)

Катовиці, 4. вересня 1929.

I.

В серпні ц. р. минуло 10 літ від першого збройного повстання поляків на Гор. Шлеську. Торжественне святкування цих роковин виявило яскраве розбиття місцевого польського громадянства на два крайно ворожі табори: корфантіївців і санаторів, які навіть у таку велику хвилину не могли найти спільної мови і святкували окремо. Прихильники Корфантого — більше скромно, бо місцева влада заборонила їм іти походом через місто, покликуючись на старий пруський „Ляндрехт", *але сенація стягнула доволі велику скількість* маніфестантів до Катовиць. Зявився сам президент республики і поважний гурт офіційних достойників.

У святочній промові міністр Квятковський сказав між іншим: „Джерела державної польської сили, господарської і політичної, лежать передовсім на західніх землях Польщі. Тут саме мусимо бути найбільш суцільні і скоординовані в праці, найбільш зорганізовані і найбільш чуйні".

В тих словах містяться дві правди. Перша, що Шлеськ і Поморя — це дійсно найбільші вартости територіяльні, якими доля обдарувала новітню Польщу; друга, що тенденція „ліквідації наслідків війни" шляхом ревізії повоєнних трактатів, яка позначилась визначною перемогою німецької дипльоматії у справі репарацій і Надренії, уявляє собою поважну погрозу західним кордонам Польщі і вимагає дійсно насторожености поляків.

Гор. Шлеськ — це море комінів, це копальні і гути, це цинк, вугілля і ще раз вугілля. Останнє богацтвом своїх запасів, обчислених приблизно на 164 міліярдів тон, ставить Польщу на 6 місце в світі. Експорт вугілля при сприятчій кон'юнктурі, спричиненій страйком анґлійських вуглекопів, урятував Польщу в 1926 році від економічної катастрофи і по сьогоднішній день є стрижнем торг. білянсу, хоч — до речі — нездоровим, бо побудованим на дампінгу.

Поморя — це знов вихід у світ, вільний, ніким не вязаний вихід, якого вартість для польської політично-торговельної думки є просто неоцінена. Польща задихаласяб без нього, засуджена на ласку сусідів. А сусіди — це в більшости ворожа, майже непроходима баріера для нормальної циркуляції товарів. Накреслена вона затяжною митною війною з німцями, також зазятістю Литви і специфічністю відносин зСРСР., що разом дає 2.800 км. границі на загальну суму 8.900 км. При такій геополітичній ситуації легко уявити собі, яке могутнє господарське значіння для Польщі має 75-кільометрова прибалтійська смуга. Коротко, в двох цифрах, вясував це значіння мін. Квятковський. „Двосторонній товаровий рух — пише він в одній зі своїх праць*) — виказує, що через кожний метр границі госп.-активного морського побережа переходить уже тепер річно 125 тон товарів, анальогічно через кожний метр границі сушею переходить 2.3 тонни". А в промові, виголошеній на пресовій конференції в комітеті нац. фльоти в жовтні 1928 р., сказав той сам міністр: „Колиб Польща не мала того кусника морського побережа, то ми малиб сьогодня не 90, а 400 тисяч безробітних".

Послідовна пропаґанда фанатиків морської справи, згуртованих біля „Ліги морської і річної", зуміла вже частинно викорінити ідеальний підхід до справи (пасивна гордість, що Польща є морською державою) і замінити його матеріяльним, зуміла викресати активність урядових кругів, як теж частинно громадянських, наслідком чого є будова Ґдині і нової залізничої лінії Шлеськ—Ґдиня, придбання і постійний зріст торговельної фльоти, зростаюча орієнтація промислово-торговельних кругів на безпосередній звязок зі світом через Ґданськ—Ґдиню замість посередництва німців і німецьких портів і т. д. Зародилась навіть ідея придбання власних кольоній шляхом партиципування в новому розподілі мандатів на управу бувшими німецькими кольоніями, призначеному на рік 1931.

На жаль, у ґазетному дописові мушу обмежитись тими кількома загальниками про ролю Шлеська і Поморя і вернути до моєї теми, на яку вказує заголовок.

Silesianus.

*) E. Kwiatkowski: Fizyka gosp.-polityczna Polski Ювилейний Альбом, виданий час. „Przemysl i Handel" з нагоди 10-ліття Польщі, стор. 8.

З Ліги Націй.

Ліґа Націй погребала справи національних меншостей.

На суботнішнім засіданні Ліги Націй Вальдемарас сказав, що Ліґа Націй погребала справи національних меншостей. Для будуччини справжньою небезпекою будуть меншости, що зміряють до незалежности. Бріянів проєкт Злучених Держав Европи причиниться до усунення небезпеки, що загрожує будуччині.

Сесія Ради Ліги Націй лише тричі на рік.

Рада Ліги Націй приняла внесення, яке свого часу поставив був Чемберлен, а саме, щоби зменшити скількість сесій Ліги. На будуче на рік відбуватимуться лише три сесії, а четверта лише тоді, коли на деннім порядку є справи важні, які годі відкладати.

Перша цегла під будинок Ліги Націй.

Дня 7. вересня поклали першу цеглу під будову нового будинку Ліги Націй.

Український Банк в Америці.

(Стаття надіслана.)

(Докінчення.)

Не є виключене, що й чужий капітал заінтересувавсяб емісією, але в такім випадку найменше 51 проц. акц. капіталу мусіливб безумовно остати в нас, інакше страчена булаб більшість і тим самим банк перейшов би в чужі руки. Дальшою перепоною малаб бути недостача фахових сил. Мені здається, що шан. автор робить нашій інтеліґенції за морем велику кривду. Жити й виховуватися між народом, який на економічному полі доказує чудес, який у своїй благословенній землі удержує добробут, котрого історія людства не знає, а не навчитися від нього, як оснувати і провадити банк? Я переконаний, що фахових сил у нас знайшлосяб аж за богато, але треба їх підшукати, а не аподиктично твердити, що їх нема. Коли в разі злуки, себто співучасти з амер. банком, знайшлисяб фахівці, які зуміліб бути директорами й завідувати двіста міліоновим майном, а крім цього заповнити окремі українські відділи, то чому ті самі фахівці не могли вести самостійного українського банку? Алже далеко лекше завідувати майном пять міліонів, як двіста міліонів долярів!

Трудноші в одержанні чартеру, колиб і були, то на мою думку знова не такі, щоб їх не можна побороти. Торговельне амер. законодавство, як федеральне, так і стейтове, є під тим оглядом далеко ліберальніше, як законодавство континентальне і — головна річ — воно не кермується в тім напрямі ніякими політичними мотивами, як це часто бувае в декотрих державах Европи. Колиб були точно сповнені всі умови, яких в такім випадку вимагає закон, то я не бачу причини, чому саме ми не моглиб одержати чартеру на свій український банк.

Сумніви шан. автора, що банковий бізнес наших людей не вистарчив би на вдержання самостійного банку, вяжуться тісно з питанням, якого роду мав би бути цей банк, себто: якими операціями мав би він головно займатися. За далеко велоб займатися на тому місці всіми родами модерних банків, їх вигодами й невигодами і їх операціями. Мені здається, що в нашім випадку приходять для нас під увагу лише або банк торговельний або банк фармерський (маю тут на думці щось в роді континентальних зем. іпотечних банків). Колиб прийшло до окончного вирішування, котрий із згаданих банків краще відповідав би потребам нашого господарського життя, то треба булоб передовсім вирішити питання, хто в даних обставинах, а ще більше в будуччині, більше потребуватиме: фармері, чи купці, промисловці й ремісники і хто з тих господарських чинників міг би його краще піддержати і причинитися до його скорішого й успішнішого розвитку. Булоб тяжко задовольнити одним банком і

Д-р МИКОЛА КОЗИЦЬКИЙ.

До джерел людської психіки.

(Докінчення.)

VI.

Відповідальність людини. — Людська особовість. — Дві відповіди на одно питання. — Душа свідчадом всесвіту в людини.

Здорова людина не доходить в своєму, утаєному гоні до крайної межі, яка загальмовує загальний хід збірного життя; він свідомий поважної гри життевих сил своєю доцільною льогікою, всебічним світоглядом і моральною мудрістю підтримує своє власне, а рівночасно колективне існування людей та свідомо бере на себе частину відповідальности за порядок, змисл і напрям історії людства. Хто однак тратить над собою гальмуючу владу, наосліп кидається в пропасть крайностей і перестає бути відповідальним співучасником власно- і загально-дієвого ходу життя. Велике і невтихаюче змагання суперечних стихій людської душі: сліпих, непогамованих інстинктів, самолюбного гону і містерних внутрішніх функцій моралі і етики, творить життя людини високовзнеслим і всерадісно спраглим. В щоденному житті стрічаємося з обмеженою скалею духових модуляцій з т. зв. пересічністю. Над її правильним живчиком держить свою вразливу руку почасти внутрішній закон душі людини, а почасти важка долоня державного законодавства.

І хоч розгорнений перед нами виднокруг сучасної психольогії не дає нам жадної вичерпуючої відповіди на основні питання психічного життя, то всетаки розкриває нам брами в новий світ, куди можуть вести незлічимі дороги дальших зусиль психольогічних студій. Та наразі ці психоаналітичні дані розгортають нам одно важливе питання нашої культури, в якому містяться всі інші, соціяльні, етичні й естетичні конечности життя. Мова про безоглядну суть людської істоти, себто „особовість", з якою звязаний ідеал „людськости" в людині. Чи людина є фантомом, в якому чергуються в химерному порядку ріжні, сукцесивні „я", чи може істнує одно, дійсне, тривке „я" з цілою більш-менш гармонійною повнотою індивідуальних атрибутів? Бо не байдужим є, де себе шукати: чи в „собі", то є в контемпляції і внутрішньому самоогляданні, чи належить вийти з себе і свій особистий світ винести на арену широкого, дієвого процесу збірного життя. Не те саме є: хоронитися в алібі романтичної мрійливости для абсолюту, а навпаки, вдоволятися собою і самому кермуючи ходом зовнішніх річей поносити всю відповідальність за їхній зміст і порядок. Односторонна відповідь на це трагічне питання нас не вдоволить. Життя навчає, що „особовість" в людині здобувається коштом довгої і взнеслої боротьби, яка провадиться рівночасно на двох теренах: власної душі і зовнішнього світа. Викинути цю боротьбу зі себе і перенести її тільки на зовнішній терен життя значить: визнати неістнуючими такі функції, як мораль, совість і т. д., а саме істнування людини звести до машинової конкуренції ірраціональних, психофізичних сил організму. Зновже зануритись у власну глибину, не засягати своєю особовістю зовнішнього нурту річей і не спрямовувати власними поривами історії свойого середовища значить: карловатіти при пні свойого істніння, не розростатися в повновартістеву цілість, не здійснювати сутнього природного покликання людського роду, одним словом не ставати людиною, зглядно переставати нею бути, переходячи в так звану французами **deshumanitions**".

На нерозвирне зі судьбою людини питання: де відбувається головна драма людини, в її душі чи поза нею, можна дати дві суперечні відповіди, як суперечні є два вище накреслені психольогічні типи, мрійливого еротика Фрайда і ділового змагуна Адлера, як суперечна є лірика кожного людського життя з його сірою, каламутною прозою. У одного чоловіка найповніше життя лежить в інтелектуальному змаганні зрозуміти суть буття, бо тоді він досягає зоряних висот свойого істніння.

Натомість у другого хвилі дієвого ходу річей викликують найживіший відгомін в його відчуванні життя. Тому в відношенні до цілого людства мусимо признати практичний ідеал життевої фільософії, що лежить на цілому просторі між людською думкою та її діловим зусиллям. А на цьому просторі над грубою верствою твердих і видимих матеріяльних правд взносяться щораз вище ще інші, незримі полоси безконечного буття. А цей найдальший світ, що тремтить над людськістю чарівним сяйвом ідей, названий в своїй блідій невиразности ілюзією, досягає людина своїм найсубтельнішим і найтаємнішим орґаном — своєю душею. Заперечити функцію цього орґану і ділання на нього тих високо проходячих правд, значить амнутувати людину як цілість, „скоротити" її до фізико-хемічного конґльомерату клітин організму.

Так „скоротив" людину адміністраційним порядком історичний матеріялізм Маркса, вчинивши її тільки числом в реєстрі колективу, з котрим можна робити всякі калькуляційні експерименти. Та в своїй внутрішній суперечности марксісти навіть не завважують наглячого питання, а саме: яку ціну може мати людство як цілість, коли кожна його складова одиниця є великою нулею?

Цьому інвентарному світоглядові завдала науковою дорогою смертельну рану модерна „психольогія глибин", що ствердила внутрі людини незбагнутний, загадочний світ, несхопний експериментальним розумом, текучий необнятою тяглістю живих, утаєних сил, з котрими жадні насильні експерименти не вдадуться, бо їхня влада розтягається над часом і простором.

одних і других вже хочби тому, що їх система й поле діяльности, їх операції і цілі до деякої міри взаємно себе виключають. Фармер потребує звичайно кредиту довгоречинцевого, забезпеченого на іпотеці; капітал є вложений безпечніше, але оборот його став повільніший і відсоткова стопа нижча, а тимсамим і менший зиск. Промисловець, купець або ремісник потребують кредиту звичайно короткоречинцевого: забезпечення капіталу тут менше певне, зиск більший, але капітал став більше рухливий і пружний, оборот збільшується, відсоткова стопа і зиск вищі. Операції і діяльність фармерського банку булиб і при найкращій організації здержувані ріжними перепонами формального характеру; такий банк не міг би скоро акомодуватися до витворених обставин, вповні використати пригадні кон'юнктури, тому й розвиток його був би повільніший. Зрештою і поле його діяльности булоб до певної міри обмежене на довгоречинцеві фармерські кредити, які, здається, моглиб дістати наші фармери і від амер. банків за приступні відсотки й без вкладу. Згадаю лише, що одним із головних виборчих кличів республиканської партії при недавніх президентських виборах в Унії була всестороння підпора фармерів і що на ту підпору вже й вкладено із федеральних засобів около 500 міліонів долярів. Вкінці і з приватно-економічних мотивів я був би за тим, щоб довгоречинцевих кредитів шукати в амер. банках, а свій власний змобілізований капітал вложити до підприємства з частим оборотом і широким полем діяльности, бо лише там знайде цей капітал можність скорого зросту.

На таке підприємство найкраще годився б банк торговельний. Його недостачі щодо кредитової помочі фармерам булиб зрівноважені користями, які він приносив би на всіх інших ділянках економічного життя. Крім звичайних, біжучих функцій банкового характеру мусілаб його діяльність прибрати ширші форми і служити в першій мірі українським господарським потребам. Звязки з краєвими грошевими й господарськими установами мусіли б бути якнайтісніші, з початку за посередництвом взаємних кореспондентів, а відтак, у міру розвитку й поширення діяльности, відкриттям філії у Львові.

Промислу і торговлі, без яких в нинішніх обставинах наше економічне відродження є майже немисливе, у нас так якби не було. Створити їх і в міру потреби фінансувати, патронувати та всесторонньо підпомагати булоб для такого банку надзвичайно широким і вдячним полем діяльности, а вложений капітал і праця принеслиб великі успіхи й богаті зиски. І вдержати такий банк в його початках, — бо в міру зросту його капіталової потенції він вже й сам зумів би вдержатися, — не булоб так надзвичайно тяжко. Треба лише зі сторони банку безоглядної солідности й реалізму, а зі сторони нашого громадянства трохи господарської карности. Капітали наших людей, які лежать по чужих банках, мусіли б бути стягнені, а всі ті, котрі в якімнебудь напрямі потребують і уживають банкової служби, повинніб отворити собі в ньому конта і працювати лише й виключно за посередництвом свого українського банку. Колиб такий проект лише на половину нам удався, то ми не малиб причин боятися конкуренції навіть амер. банків-велитнів. Щойно тоді ми пізналиб, які великі господарські сили й можливости ми маємо до розпорядимости, але дотепер їх скорше не вміємо, як не хочемо використати.

Інж. М. Колтунюк.

В Празі, 4. вересня 1929.

Стала повітряна лінія через Атлянтик.

Інтервю з д-ром Екенером.

Д-р Екенер, директор повітряного корабля „Граф Цепелін", перед своїм відїздом з Нового Йорку дав американській пресі інтервю, в якому висловив своє цілковите задоволення з тих переговорів, які він вів з американськими фінансовими представниками. Вони вперше виказали поважне заінтересування до справи. Коли справді дійде до фінансування сталої повітряної лінії над Атлянтійським Океаном, то в банковій консорції будуть брати спільну участь німецькі й американські банки.

Перша лінія через Атлянтійський океан буде складатися з чотирьох кораблів. Перший европейський порт буде в середній Франції, а в Злучених Державах на південь від Балтимори. Кожний корабель буде мати швидкість 130 кільометрів на годину. Відїзд кораблів відбуватиметься що чотири дні. Кожний корабель зможе перевозити 24 пасажири, 10 тон почти та 3 тони посилок. На переведення цього проекту треба 15 міліонів долярів. Рентовність підприємства буде залежати від заключення довготермінових контрактів з европейськими й американськими почтовими урядами.

Радянська Україна.

Зпоза куліс київської опери.

У київському щоденнику „Пролетарська Правда" появилося два обширні фейлетони пера А. Гільмана про відносини в київській опері. В них описані численні, неймовірні просто факти грошевих зловживань і надужить адміністрації, далі подані численні факти свідомого, злосливого і систематичного саботування українізації і наконець стверджено тенденцію керманичів опери здискредитувати *українську* оперу фатальними і невдалими постановками декількох опер світового репертуару. Крім того в опері панувала система протекціонізму. В ній творилися навіть спеціяльні посади для членів родини чи для приятелів головного адміністратора опери Уліка і головного режисера Манзія, дарма, що такі посади не були передбачені у плані ні не були потрібні. Щоби собі представити фінансову господарку в опері вистане навести з фейлетону таке місце:

„Народній Комісаріят Освіти — читаємо там — затвердив кошторис опери на сезон 1928-9 на суму 315 тисяч карб., з яких 143 тисячі карбов. дефіциту мали покрити дотацією від держави. Сезон закінчили з кошторисом 401 тисяч карб., і дефіцитом 200 тисяч карб. Фінансовій контролі важко було виявити, скільки за минулий сезон відбулося вистав і яку суму вторговано з продажі білетів. Адміністрація і бухальтерія теж цього не знають, бо не було книги зборів. Та й навіщо це знати? Адміністрації від цих книг не пече, а бухальтерії тільки заморока. Добрий торг — гаразд, зовсім нічого каса не вторгувала — так само не погано, держава заплатить. В опері була розвинена система авансів. Видавали їх кожному, хто хотів, на суми від 50 до 1000 карбованців і на необмежений час. Богато було випадків, коли видавали вдруге аванс тим особам, що не відробили ще першого. Колиб була авансова книга, то можна булоб виявити загальну суму авансів та тих, хто своїх авансів не ліквідував. А що не було місячних звітів і що касові відомости спізнювалися на кілька днів, то теж дрібниця, таксамо, як те, що з 22 тисяч карбованців, витрачених на придбання всяких матеріялів, тільки 12 тисяч вписано до витрат, а де поділись матеріяли на 10 тисяч карб. — біг його знає; може вони в театрі, а може й щурі їх поїли.

Бухальтери опери добрі комерсанти! В одному місці зовсім не записали, а в іншому записали з перевищенням. Одно на одно вийде. Купили наприклад, 568 метрів одної матерії, а витратили згідно з записками 659 метрів. Де взялося зайвих сто метрів? Мабуть із неба впали... Дуже богато мануфактури витрачали на нові постави. Вбрання шили з великим запасом „на аріст". А який це запас, чи лишався він у вбраннях, чи йшов на „висушку і розтрус" — ніхто не знає. До речі, щодо висушки, то адміністрація опери має великий досвід. За два сезони відписали 1.500 пудів вугілля. З одної партії вугілля в 1500 пудів адміністрація спромоглася відписати на розтрус аж 400 пудів, тобто 25 відс. І взагалі чи личить адміністраторам опери цікавитись якимсь вугіллям. Тому відповідальність за приймання й доставу вугілля з вокзалу поклали на сумління візників. Ну, й брали сумлінно! Ох, ці візники! За два сезони вони проковтнули 2.000 карбованців за розїзди адміністрації по місті. За ці гроші можна булоб автомобіль купити. Їздити трамваєм, очевидно, опері якось не личить. До приватних купців адміністрація опери теж не дуже байдужа. За далеко неповним підрахунком понад 50 відсотків усіх закупок робили у приватників по ціні далеко вищій, ніж у кооперації. Наприклад за 81 метрів тюлю заплатили приватникові 244 карбов., в Соробконі можна його купити за 130 карб. Киновар купували по 7 карб. 50 коп. за кільогр., а в Соробконі коштує 3—4 карб. До того користувалися в приватників необмеженим кредитом, а який відсоток брали приватники за свою любезність — не важко вгадати".

Діялися там, наприклад, ще й такі речі, як те, що касієрка Щербина за два роки обікрала оперу до спілки з бухальтером на суму 20 тисяч карбов. Окружний Київський Виконавчий Комітет установив в опері 120 безплатних місць для ріжних громадських організацій, а адміністрація роздала ще від себе понад 150 безплатних місць і таким чином позбавляла театру що вечора яких 600 карб. прибутку. Словом, відносини в київській опері невідрадні. Але найгірше те, що їх намагалися покривати деякі русотяпські чинники з Народнього Комісаріяту Освіти в Харкові. Коли в опері почалась була вже ревізія фінансової контролі, то з Народн. Комісаріяту Освіти в Харкові прийшла телєграма, щоби ревізію припинити. Та ревізія таки відбулася. Чи від того фейлетону відносини в опері поправляться — не знати.

Заліснювання Донецького Басейну.

Донецький басейн незвичайно бідний на ліси. На Сталінщині, наприклад, ліси становлять тільки 1,6 проц. всієї площі, на Луганщині — 4,2 проц., на Артемівщині — 4,6 відс. Така мала площа ліса відбивається некорисно передовсім на кліматичних умовах цих округ. Тому нар. комісаріят замальних справ при уряді УСРР рішив, заліснювати деякі округи Донеччини. Протягом пяти літ передбачується заліснення 30 тисяч гектарів. Крім того береги тамошніх річок мають обсадити деревиною, мають залісннти їх спадисті береги, обсадити береги тисячки ставків і залісннти яри на площі 35 тисяч гектарів.

Мистецьке життя.

Цього року театральну справу постановлено на Україні доволі широко. Вже устабілізовано сітку державних театрів і засновано українську музичну комедію, жидівський театр т. зв. малих форм, 2 українські переїздні опери, філію театру ім. Франка, а державний жидівський театр рішено перенести з Харкова на Правобережжа. — У Донецькому Басейні засновано великий драматичний театр, що має обслуговувати Артемівську, Сталінську, Луганську та Маріупольську округи. Попри те працюватимуть на Донеччині: українська фільгармонія, театр ім. Заньковецької, перша переїздна опера, театр „Веселий Пролетар", театр ім. Франка і „Березіль". — Київська група українських письменників робить заходи біля заснування Інституту Художньої Літератури. Вона працює тепер над планом організації Інституту.

Дентист-стоматолог
Д-р Володимир Бабій
повернув
й ординує як досі (9—1, 3—6).
470 1—1

Вісти з „Рідної Школи".

На шкільний рік 1929-30 не признало Міністерство Освіти аж пятьом гімназіям „Рідної Школи" (на всіх девять!) права прилюдности, а саме гімназіям: в Яворові, Тернополі, Чорткові, Городенці й Коломиї, а крім того дівочій учительській семинарії у Львові, вул. Мохнацького ч. 12, найстаршій з усіх семинарій „Рідної Школи". З добре поінформованих кругів впевняють нас, що міродатними бути тут моменти політичної натури. В справі того масового відібрання права прилюдности школам У. П. Т. виїде окрема делегація від Гол. Управи Р. Ш. до міністра освіти.

Позбавлення права прилюдности вище згаданих закладів викликало неоправдані й надмірні побоювання серед інтересованої молоді і родичів та перехід молоді до таких закладів українських чи польських, які мають право прилюдности. Не знаємо, чи між тими родичами є й такі, що на загальних зїздах „Рідної Школи" помпатично заявляють, що школам Р. Ш. права прилюдности не треба!

Дівочі гімназійні гуманістичні курси Р. Ш. у Львові, що досі були поміщені при вул. Мохнацького ч. 12 і мали пополудневу науку, перенеслися вже на вул. Театинську 10. і мають там науку передполуднем . Тому, що цей приватний заклад дістав вже окреме поміщення, в якім може відбуватися наука рано, а не пополудні, отримає він без сумніву концесію на назву приватної гімназії, а опісля й право прилюдности.

Важніші персональні зміни в середніх закладах Р. Ш. в досі такі: на місце директора рогатинської гімназії, д-ра Миколи Чайківського, покликаного на професора математики до Інституту Народньої Освіти (ІНО) в Одесі, став директором тоїж гімназії д-р Іван Евген Голубович, б. директор української гімназії в Кіцмані, а тепер професор державної гімназії в Тарнобжегу; на місце директора тернопільської гімназії Ілярія Бриковича, що вернув до учительської служби в тамошній державній укр. гімназії, став директором професор української прив. рогатинської гімназії, Михайло Кужиль. Спершу іменувала була Головна Управа Р. Ш. директором тієї гімназії на місце проф. Бриковича д-ра Никифора Гірняка, що має за собою 20 літ солідної учительської праці й був вже раз управителем тернопільської гімназії. Та Шкільна Кураторія не тільки не затвердила д-ра Гірняка на становищі директора приватної гімназії Р. Ш., але навіть не *позволила* йому взагалі учити дальше в тійже школі. Головна Управа „Рідної Школи" внесла в тій справі до Президії Шк. Кураторії відповідне представлення. Дивно воно, що сьогодні вистарчить звичайний поліцейський донос до політичної влади на те, щоби старшому професорові заборонити учити в приватній школі.

Дотеперішній заслужений директор чортківської гімназії, Віктор Петрикевич, перейшов на державну службу. На його місце розписано конкурс. Також покидає свій заклад радник Ілля Кокорудз, директор дівочих гімназійних курсів у Львові.

Після замаху на адміністраційний будинок Сх. Торгів.

Поліція, як повідомляє „Львовскі Курєр Поранни" вела в суботу та в неділю слідство в зв'язи з замахом на будинок дирекції Сх. Торгів і доконала богато арештувань. З огляду на ведене слідство не подає подробиць.

Той сам часопис довідується, що бомба, яка вибухла при вул. Понятовського в суботу в год. 2. попол., не випала з рук арештованому Терещукові, а лежала підложена вже передтим якимсь невідомим справником, а вибухла в хвилі, коли Терещук переходив і схилився, щоби побачити, що не лежить на землі. Виконавця замаху на будинок дирекції Сх. Торгів досі не арештували. „Ґазета Поранна" з 10. вересня повідомляє, що на будинок дирекції не кинено бомби, а вибух наступив при інших обставинах. А саме до головної касієрки Ротівни зголосився ще в суботу рано якийсь пристойно зодягнений юнак і питався, чи не міг би дістати кільканацять білетів по зниженій ціні для академічної прогульки. Ротівна відіслала його до дирекції. По хвилі він вернув і сказав, що директора не міг найти та просив, щоби касієрка переховала йому валізку на кільканадцять годин. Ротівна взяла валізку та поклала її під столиком, біля якого сиділа Штрайтівна. Після урядування Ротівна пішла до дому й забула про валізку тай не згадувала про неї Штрайтівній. Із найдених останків ствердили — як внявняє „Ґ. П." — що в валізці були матеріяли похожі на вибухові матеріяли, дані до перехована в залізничім магазині, а саме екразитові набої та сільний квас у флящиці.

Терещука відставили до судових арештів.

„Газета Поранна" довідується, що в справі бомбового замаху на адміністраційний будинок Сх. Торгів політична поліція веде енергійне слідство, що поступає вперед. В понеділок закінчили переслухувати Терещука та відставили його до суду під замітом злочину з 58 пар. к. з.

Ревізії.

До поданих у попередньому числі „Діла" ревізій в українських інституціях, треба ще додати, що в неділю 8. вересня передполуднем перевела політична поліція ревізію в Ревізійнім Союзі при вул. Словацького 14. Поперекидали всі книги й папері. Ревізія не минула й „Сільського Господаря".

Китай і СРСР.

Гостра заява Літвінова проти китайського уряду.

Радянська телеґрафічна агенція публікує інтервю з виконуючим обовязки народнього комісаря закордонних справ СРСР, Літвіновим. Літвінов зазначив, що досі ще нема відповіди китайського уряду на останню радянську ноту, а це вказує, що або китайський уряд сам не хоче мирного полагодження конфлікту або зовнішні й ворожі Радянському Союзові впливи стоять цьому на перешкоді. Далі Літвінов зазначив, що Китай протягом 5 літ спільної управи східно-китайською залізницею одержав 48,5 міліонів золотих карбованців. Неуґрунтовані обвинувачення проти радянської частини управи залізниці, які зробив американський дорадник китайського уряду, є вимовним виразом гарячого бажання заінтересованих імперіялістичних кругів усунути можливість полагодження радянсько-китайського конфлікту.

Нарешті Літвінов заявив, що понад 2.000 радянських горожан перебуває серед страшних умовин по концентраційних таборах в Манджурії, десяткам інтернованих відрубують без суду голови. Китайські війська далі обстрілюють радянське військо. Одначе радянський уряд не піде на провокації нанкінських ґенералів і не дасть себе одурити пацифістичними деклярациями їх представника в Женеві. Радянський уряд лише збільшить заходи, потрібні для охорони держави та привернення її порушених прав.

Справа австрійських репарацій.

„Прагер Тагеблят", орґан чехословацького міністра закордонних справ, повідомляє, що Мала Антанта в Ґазі поставила домагання, щоби рівночасно з переведенням плану Юнґа остаточно зліквідовано також репараційні зобовязання Австрії, Угорщини та Італії. Чехословацькі делеґати виступили з пропозицією, щоби репараційні зобовязання Австрії просто счеркнути; на користь такого розвязання справи висловилися також інші держави, як Франція, Польща та Югославія. Чехословацька делеґація мотивувала свое внесення тим, що треба дати Австрії полекші в інтересі господарської та фінансової консолідації всієї центральної Европи. Австрія для своєї консолідації конечно потрібує позички, одначе не може її одержати без полагодження справи своїх репараційних зобовязань.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!
ВЕЛИКА ПОСЕЗОНОВА **ПРОДАЖА ВЗУТТЯ**
краєвого й заграничного по значно знижених цінах.
Першорядне шкіряне взуття від **12·— зол. почавши.**
Б. КРІШЕР 407 ТОВАРОВИЙ ДІМ **Львів, Казимірівська 10.**

Клюби лівиці зголосять заяву недовіря для уряду.

Розвязання сойму?

На днях відбудуться політичні розмови між провідниками соймових партій і маршалком сойму Дашинським. Марш. Дашинський після поінформування у компетентних чинників пояснить, які справи будуть предметом нарад на конференції 16. вересня. В минулу суботу відбулися інформаційні збори трьох клюбів польської лівиці: ППС, Визволення та Стронництва Хлопского. Зазначували, що треба зміряти до якнайскорішої баталії з урядом, а саме зголосити заяву недовіря для уряду, що в наслідках доведе до розвязання сойму. В колах польської лівиці кажуть, що теперішня політична конюнктура найкраще надається для переведення нової виборчої кампанії, яка, на думку лівих, принесе їм успіх. До понеділкової конференції лівиця не привязує більшого значіння; кажуть, що вона має дати урядові ще один атут, що уряд хотів співпраці з парляментом, одначе цей від неї усунувся.

Промова Штреземана на згуковій фільмі.

На засіданні Ліги Націй Штреземан виголосив промову, яку зняли на згукову фільму. Штреземан торкнувся м. і. справи національних меншостей, домагався реформи дотеперішніх метод полагоджування справ національних меншостей, одначе не поставив окончного внесення, яке приневолило би Лігу Націй наново докладно розглянути цілу проблему національних меншостей. В справі Злучених Держав Европи Штреземан ствердив, що бачить великі можливости здійснення цієї ідеї, одначе лише під господарським оглядом.

Опісля італійський делеґат Шіяльоя заявив, що італійська делеґація підпише факультативну клявзулю статуту постійного трибуналу міжнар. справедливости в Ґазі, що торкається обовязкового порішування всіх конфліктів правної натури шляхом розєму.

Завзяті бої на Дал. Сході.

Райтерове бюро повідомляє з Мукдену, за урядовими китайськими джерелами, що більшовики заатакували в минулу пятницю китайські збройні лінії в Манджурії та стрінулися із сильним відпором китайців. Бої йшли цілий день. По обох боках богато вбитих і ранених. Вкінці китайці пішли до протинаступу та відперли більшовиків. Також на південно-східн. фронті у Манджурії йдуть завзяті бої. Більшовицькі літаки кинули кілька бомб на поїзд, що їхав біля стації Погранічная. Літаки бомбардували також місто та спричини пожежу на залізничому двірці й у сусідніх домах. Люди ховалися по пивницях. Усетаки є чимало вбитих. По останнім вістям артилєрія обстрілює місто; огонь охопив місто в кількох місцях. Урядово повідомляють, що після 2-денних нагальних боїв Погранічную заняли більшовики, одначе китайці вечером виперли їх знову.

Вальдемарас виїхав із Женеви.

Бюро Вольфа повідомляє з Ковна, що премієр Вальдемарас вернув із Женеви у Ковно 9. вересня з обома своїми адютантами.

Страйк деревних робітників.

Деревна фірма „Анґльо-Юроп Компані Лімітед" у Вигоді (пов. Долина) не додержала умови з деревними робітниками, тому дня 5. вересня застрайкувало 450 робітників. Робітники зажадали від згаданої фірми, щоби перевела з ними нові переговори, а передовсім, щоби додержала умову, яку заключено ще в січні ц. р. Управа фірми не згодилася на домагання робітників, а робітники не послухали візвання вертати до праці, тому згадана фірма оголосила льокавт, наслідком чого около 450 робітників остало без праці.

Страйк у Стрию.

Дня 5. вересня застрайкувало в фабриці вертничих знарядів фірми Перкінс і Здановіч у Стрию 70 робітників. Вони зажадали управильнення платень згідно з умовою, заключеною в жовтні 1922 р.

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої заległости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— **Програма Освітнього Конгресу,** що заповіджений на 22., 23. і 24. вересня, представляється так: 22. IX. 1929 (неділя) год. 12.30 (саля Лисенка, вул. Шашкевича 5) відкриття Конгресу й 1-ше загальне засідання; попол. відвідини виставки українських видань в салях Нац. Музею. — Дня 23. IX. 1929 (понеділок): секційні й підсекційні засідання; початок для всіх в 9. год. рано. (Точні друковані інформації можна буде отримати при вході на салю); год. 19.30: вистава „Запорожець за Дунаєм" і „Вечерниці" у Вел. Театрі (подробиці в афішах). — Дня 24. IX. 1929 (вівторок) перед пол., евентуально ще секційні засідання; 12. год. закриття Конгресу (саля Лисенка, вул. Шашкевича 5), по пол. відвідини одної з львівських читалень; год. 21.: Комерс. — Кожний учасник Конгресу складає 5 золотих на покриття коштів, звязаних з Конгресом; селяни й акад. молодь складають по 2 зол. Карти вступу видає секретаріят від 15. ц. м. Письменні привіти й телеграми слати на адресу Секретаріяту: Товариство „Просвіта", Львів, Ринок 10. — **За Конгресовий Комітет: Д-р Іван Брик,** вр., голова, **Максим Бриликовський** вр., секретар.

— **„Більшовики перейшли Збруч!"** Така вістка рознеслася по Борщеві дня 5. вересня ц. р., коли війська КОП-у і поліція стали поспішно вантажитися в авта і виїзджати в напрямі Збруча, віддаленого від Борщева на 14 км. Рівночасно зі Скали, що лежить над самим Збручем, стали запитувати телефоном Борщів, що в Борщеві діється, що військо зі Скали вимашерувало на Борщів. Повстав небувалий рух і зацікавлення, а поставлене на ноги військо, як опісля ми довідалися, стало окрилюючим від півночі і заходу маршем „наступати" на село Підфилипе, положене на Збручі, в прямій лінії на схід від Борщева. Так також перебуло ніч, окруживши густим ланцюхом село від галицького боку. Щойно на другий день прийшло вияснення цієї тривоги. Вчителька її мимовільно посесор фільварку в Підфилипю — Шапіра, до якого, у цілком невізитовій порі, зголосилося двох „джентельменів" підозрілої поверховности, що, показавши револьвери, попросили пана Шапіру, щоби він їм за кілька годин виніс в умовлене місце 500 дол. Близькість кордону і таке, будь-що-будь дивне бажання незнайомих, трохи поденервували пана Шапіру і він дав знати про цю візиту до станиці КОП-у, а звідтам телефонами пішло дальше і зрушило цілу околицю. Згаданих „джентельменів" досі не вдалося слідчим органам віднайти. — Мимохіть пригадується казка Руданського про жида, за яким гнало 100 вовків.

— **О. митрополит Андрей Шептицький** цього тижня, як нас повідомляють, нікого приймати не буде, що подаємо до відома інтересованих цією дорогою.

— **Катастрофи.** Страшний цикльон лютував на острові Люзон. Багато домів знищених, ще більше дерев вирваних з корінням, а 150 людей убитих. — В Неаполі завалилася стара двоповерхова каменица. 6 осіб убитих, 18 тяжко ранених. — В Ромунії, в околиці Кампіні, горить копальня нафти. 5 осіб згоріло, 8 тяжко ранених.

— **Львівська хроніка.** Гостина кількох непевних типів в Емануїла Ціґлєра при вул. Вільній 7 дня 8. вересня закінчилася тим, що пропала косетка з векслями і срібним годинником вартости 10.000 зол. — З помешкання О. Суперляка забрали книжочку Почтової Каси Ощадности на 350 зол. і деякі річи, а в К. Цапової дві пари черевиків і золотий ланцюшок з медаликом.

— **Сніг.** З цілого краю приходять вісти про значне охолодження температури. Причиною того є холод, який обняв майже цілу Европу, головнож її часть від Атляптику по Урал. У західній Галичині температура впала дуже нагально, а в неділю вечером було 9 степ. Цельзія. В Закопанім лютувала в суботу буря з градом, а в неділю впав там сніг і вкрив усі верхи гір.

— **Український театр** під дир. І. Когутяка виїде на кілька вистав до Ромунії. Склад трупи побільшено до 35 людей. Репертуар історично-побутовий, власна орхестра.

— **Навкучилося жити** Едвардові Іванишинові, 23-літньому кельнерові реставрації гостинниці Жоржа у Львові і тому стрілив собі в голову на Личаківськім цвинтарі. Одначе вибрав собі невідповідний день, яким є неділя, бо люди, які відвідують цвинтар, відібрали від нього револьвер, з яким кельнер не вмів обходитися. — В іншому місці Личаківського цвинтаря невідома жінка напилася карболевого квасу. Обоїх відвезено до шпиталю.

— **Новий югославянський правопис.** Югославянський міністр освіти Максимович дав у своїм

експозе почин до створення спільної азбуки для Сербії та Хорватії. Хоч як це неймовірно, а таки воно так: амостійна держава з одноцільною національністю має досі дві ріжні азбуки: кирилицю в Сербії та латинку в Хорватії та Словенії. Ця спадщина доби, коли один нарід був поділений кордоном на дві частини, трівае й досі в малих ріжницях мови. З почину нового міністра освіти найкращі дослідники мови з Білгороду, Загребу та Любляни підготують новий правопис, який буде обовязково заведений ще цього року в школах.

— **Залізна корона**. Римський кореспондент еспанського денника „Геральдо де Мадрід" подав звістку, що папа Пій XI. має намір коронувати італійського короля залізною короною з Монзи. Цю корону вважають реліквією, тому, що вона має буцім-то в собі цвях з хреста, на якому розпяли Христа. Цією короною коронували папи, починаючи від Карла Великого, 34 королів Льомбардії. Її це вклав собі сам на голову Наполеон у 1805 р. у соборі „Нотр Дам" у Парижі. Папа мав висловити ще думку, що якби італійський наслідник престолу заручився з бельгійською княжною, тоді він готов сам дати їм шлюб.

— **Історія з килимом.** Варшавський денник „ABC" приносить новий причинок до нашумілої історії з килимом короля Яна Собіського, який мав бути проданий його власником, графом Браніцьким, чужинцям. А саме: адміністрація майна Браніцьких видасть небавком комунікат, який розсіе всі невірні чутки про цей килим. У першій мірі має бути ствердженo, що цей килим не був ніколи Яна Собіського, отже не здобули його від турків під Віднем. Далі: він не є історичною національною памяткою і його не торкається закон про охорону історичних памятників. Врешті, що гр. Браніцькі винні за податки не 2 мільони зол., а всього 350.000 зол. і мають цю суму заплатити протягом 5 літ. Одним словом: з тижневих принціпіяльних статтей усієї преси, що рішала проблему „історичного килиму" і била на трівогу, щоби його не видати чужинцям, має лишитись як правда тільки такий факт: графи Браніцькі мали килим і хотіли його продати; графи Браніцькі мали довги за податки і хотіли їх сплатити. Уся решта поезії доспівана мабуть тому, що цього року святкують роковини Собіського, а Кара Мустафа мусів мати під Віднем якісь килими.

—**Самостійне громадянство для жінок.** У Женеві закінчився міжнародній зїзд жінок з вищою освітою. Він рішив звернутися до Ліги Націй з домаганням, щоби вона дала почин до реформи законів усіх держав щодо громадянських прав замужньої жінки. Жіноцтво домагається, щоби права громадянства жінки підлягали таким-же нормам як і права мущини. Вихід замуж за чужинця не повинен потягати за собою втрати одного громадянства або придбання автоматично другого, яке має муж. Жінка повинна мати право приняти нове громадянство, навіть коли вона замужня. Французькі, голяндські, швайцарські й еспанські юристки підготовили проект міжнародньої конвенції в цій справі і вона стане предметом дискусії на весняній сесії Ради Ліги Націй.

— **Надзвичайні загальні збори** Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження" відбудуться дня 24. вересня 1929 р. в 4-ій год. попол. в салі Академічного Дому при вул Супінського ч. 21 з таким порядком: 1) Відчитання протоколу з попередніх загальних зборів, 2) Звіт з діяльности уступаючої Головної Ради. 3) Організаційний реферат. 4) Вибір нової Головної Ради. 5) Внески і запити. На випадок неприявности означеного статутом числа членів, відбудуться Надзвичайні Загальні Збори в 5-ій год. пополудні з тим самим порядком дня. Всіх симпатиків протиалькогольного руху проситься теж взяти численну участь. — **Головна Рада Т-ва „Відродження".**

— **На відпочинок** до поліційних арештів в неділю пішов Іцко Гольдфенбайн Ляйзор за те, що приїхав до Львова на гостинні виступи з села Пучини, пов. Рудно, і на перший випадок незручно ошукав Филипа Фрідмана на 300 зол. — Знова Станислав Палюга позичив кусень заліза від підприємства державного скарбу, яким невдоволився і пішов оглядати до Бригідок ще залізні палички в вікні, чи вони йому не придадуться. — Маркус Стремпель, 17-літній хлопець, за те, що пізним вечором ходив за дівчиною, а Володислав Косік, монтер зі Знесіння, тому, що сам вправляв на знесінських горбках і не хотів зголоситися до війська.

— **З „Львівського Бояна"** повідомляють, що хорові проби почнуться вже сьогодні, у вівторок 10. ц. м., в 7-ій год. вечором і будуть відбуватися кожного вівторка і пятниці від год. 7. до 9. вечором в льокалях Т-ва (мала саля ім. Лисенка). Новим членам дуже раді!

Фахове шкільництво для дівчат.

До фахово-доповнюючої дівочої школи у Львові, удержуваної товариством „Рідна Школа", приймається дівчат, що покінчили 14-ий рік життя, найменше IV. клясу всенародньої школи та бажалиб працювати в кравецтві або моднярстві. Школа істнує вже 7 літ і виховала ряди українських ремісничок, що працюють над скріпленням рідного промислу як кравчині або інструкторки шиття і крою з доручення товариства „Труд", „Союз Українок" і ін. Наука тревав три роки. Ученици, яким не довелося скінчити семинарії чи гімназії, а які мають по кілька кляс середньої школи, можуть здавати до II або до III. кляси фахово-доповняючої школи.

В цім шкільнім році буде ведена також і підготовляюча кляса для менше підготованих, чи молодших, якщо зголоситься відповідне число учасниць. Також терминаторки: рівнички, фризєрки, гаптярки і т. д. можуть бути приняті.

Наука відбувається 3 рази тижнево, а у вищих клясах по 4 рази тижнево в пополудневих годинах. В школі вчать з теоретичних і загальнообразуючих предметів: релігії, української і польської мови, історії, географії, громадянства, рахунків і гігієни, а з фахових предметів: книговодства, товарознавства, шиття білля, суконь, крою, господарства, варення, печення з практичними вправами в кухні. Як предмети надобовязкові ведуться: руханка, спів, килимкарство, німецька або французька мова. Школа має свою власну сцену. Що-року дають ученици сценічні картини та концерти з нагоди національних свят і познайомлюються з підготовкою та уладжуванням сценічних вистав.

Перед полуднем ученици терминують у кравчинь, моднярок і ін. Кожна ремісничка обовязана посилати своїх терминаторок до фахово-доповняючої школи, яку вибере собі ученица або її родичі. Без укінчення школи терминаторки не можуть визволюватися.

Школа має концесію і дає ті самі права на визволення, що й державні фахово-доповняючі школи. Учительські сили кваліфіковані. Всі українські терминаторки повинні вписатися тільки до „Рідної Школи". Всі українські ремісники обовязані посилати своїх терминаторок до своїх шкіл!

Ученицями займається „Комітет суспільної опіки над ремісничками". Члени комітету провірюють відносини, серед яких живуть ученици, поручають ліпші станції, коли зайде потреба, гуртують ученицъ в неділі та свята на спільні гутірки, товариські сходини й виклади. Зокрема йдуть праці над заснованням бурси для ремісничок.

Вписи до школи відбулися від 29. серпня до 2. вересня в шкільній домівці при пл. св. Юра ч. 5. Вписове 5 зол., шк. оплата 3 зол. місячно. Незаможні ученици одержують знижку. Початок науки зачався 3. вересня. Ближчі інформації подає управа школи.

Зі спортового життя.

Україна — Польонія (Перемишль) **4:1 (0:1).**

Коротку замітку про перемогу України над безконкуренційним мистцем I. групи львівської А-кляси, Польонією з Перемишля, подали ми вже у вчорашньому числі. Нині обмежимося до перегляду самого ходу гри.

Передовсім слід завважити у грачів України відрадний обяв, а саме, що вони вже видержують темпо до самого кінця гри. Минулого року (і ще цього року на весну) Україна грала звичайно першу половину змагань, а на другу вже не ставало духу і це було часто причиною фатальних вислідів. Друга замітна ріжниця в теперішнім способі гри України — це понехання комбінації напоперек гриша в користь гри „вперед" до воріт противника. Цей другий спосіб гри може не такий ефектовний, зате більше продуктивний і він рішає про перемогу. Здається, що якби Україна на весну цього року на змаганнях з Реверою і Гакоагом у Станиславові була приноровила цей спосіб гри „на фор", замісць в нескінченість тупцювати під воротами противника, то нині булаб мала титул мистця львівської А-кляси. Всеж таки краще пізно, як ніколи.

В першій половині змагань Польонія, граючи з вітром, натискає, одначе завдяки добрій обороні України здобуває лише одного голя, запропащуючи кілька певних позицій. Такого самого пеха має й Україна, бо Кобзяр кілька разів стріляє поза ворота коло самого стовпця. В другій половині Україна опановує цілком грище, а її блискавичні атаки просто оголомшують противника, який обмежується до хаотичної оборони. Напад України починає грати на Кобзяра, який в коротких відступах часу стріляє три голі, не маруючи ні одної позиції. Четвертого голя стріляє ефектовно Лисик. Загально треба сказати, що всі грачі України гоали з запалом і причинилися до гарної перемоги над противником, який був певний побіди.

До цего часу Україна грала з Польонією тричі і кожним разом програвала (3:1, 4:2, 2:0). Тому тим більшу вартість має передучорашня побіда.

Наколесники „України" при праці.

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" уладила довшу прогульку з метою пропаганди українського наколесництва. Прогулька тревала від 5. до 26. липня ц. р. Напрям прогульки вів через Львів, Миколаїв, Стрий, Долину, Калуш, Станиславів, Надвірну, Делятин, Ворохту, Кути, Косів, Заболотів, Коломию, Городенку, Заліщики, Чортків, Бучач, Галич, Стрий, Дрогобич, Турку, Самбір, Львів. Простір перебутої дороги виносить понад 1.600 км. Прогульку поділено на 14 етапів. З причини сильних вітрів та безнастанно падаючих дощів учасники прогульки були змушені задержатися 4 дні в Ляхівцях коло Богородчан і 2 дні в Пядиках коло Коломиї. З сімох зголошених прибуло на старт чотирьох, але в дорозі відпало двох, так, що прогульку укінчило двох, а саме: Мороз Р. і Ярмович Я. Учасники прогульки почувалися знаменито. За гостину й опіку в часі прогульки складають нашим громадянам цею дорогою найщирішу подяку.

Заповіджена стріча секції наколесників С. Т-ва „Україна" і У. К. Н. при „Соколі" у Станиславові відбулася 18. серпня в Стрию. З огляду на час вакацій „Україна" вислала тільки своїх делегатів у числі пятьох наколесників. Від У. К. Н. при „Соколі" в Станиславові „Україна" одержала памятковий прапорчик. Щоб запізнатися ближче зі станиславівськими українськими наколесниками, уладить секція наколесників С. Т-ва „Україна" в найближчому часі прогульку до Станиславова, про що буде повідомлення в пресі.

X. ЗАПОРІЖСЬКІ ІГРИЩА 1929.

Перші краєві змагання у плаванню

відбудуться у Львові на ставі „Світезь" дня 12. ц. м. в 3. год. пополудні. Змагання відбудуться в таких конкуренціях: I. Жінки: 50 м. стилем клясичним, довільним і горілиць. II. Хлопці до літ 17: 50 м. стилем довільним і клясичним. III. Мущини: 100 м. стилем клясичним і довільним, 50 м. горілиць, 400 м. довільним, гінці 4x50. IV. Скоки. — Технічне переведення змагань доручено Українському Студентському Спорт. Клюбові у Львові. Зголошення прохаємо переслати до дня 11. вересня на адресу: **E. Жарський, Львів, Декерта 24, I. пов.** — Закликаємо всі наші спорт.-руханкові т-ва краю, як також всіх нестоваришених аматорів-пливаків, станути до цих змагань. Наше львівське громадянство запрошуємо до якнайчисленнішої участи.

Рада Українського Спортового Союзу.

З музики.

Успіх українських композиторів у Празі.

Вже в минулому році згадували ми про великий успіх, який мали на річній продукції пражської консерваторії д-р Нестор Ніжанковський своїм тріом на фортепян, скрипку і віольончельо та Микола Колесса своєю „українською суїтою" на симфонічну орхестру. Також і цього року на композиторському вечорі державної музичної консерваторії в Празі виступили з власними творами: Микола Колесса (ученик майстерської школи проф. В. Новака) з фортепяновою суїтою (Passacaglia Scherzo c Fuga), яку виконав І. Ерль і Зиновій Лиско (який у цьому році закінчив майстерську школу у проф. Й. Сука) із смичковим квартетом у виконанні Ондржічкового квартету.

Нашому громадянству буде цікаво познайомитися з незвичайно прихильними голосами чеської критики, яка й цим разом видвигнула українців на перший плян. І так у часописові „Село" (Venkov) з 6.VII. Отокар Шоврек пише між іншим ось що: Розмірно найбільш важливими працями заступлені були на тому вечорі Микола Колесса і Зиновій Лиско. Перший у Пассакалії, скерцу і фузі, другий у двочастиннім смичковім квартеті зраджують талант з виразним богацтвом думки, вмілою роботою і будовою твору, та оба вміють надати своєму музичному виразові внутрішнє оправдання. Колесса видається у своїм тричастиннім творі більш мужеським і виказує більше архітектонічного змислу. Навпаки Лиско: він більше співучий в лініях та зріліший і більш ріжноманітний у роботі. Варіації з його квартету, переконуючі про знамените опанування камерального чотироголосся, були найбільш цікавими і важними хвилями того вечора.

Відомий композитор і теоретик К. Габа так пише в „Чесько-словенській Республіці" з 4.VI. ц. р.:

„Симпатичну увагу звернули на себе М. Колесса і Ю. Срика з майстерської кляси проф. В. Новака. Твір Колесси свідчить про значно розвинену композиторську техніку, дозріваючий змисл для форми та плавкість вира-

зу при добрім веденні і впливі свойого учителя.

З майстерської школи Й. Сука дебютував З. Лиско смичковим квартетом. Лиско є уважливим та бистроумним учеником свойого учителя. Учиться на своїм взорі, одначе у виразі широ шукає доріжки для увидатнення власного інвенційного фоду. Свідчили про це головно гарні варіяції з широким віддихом та повні природного настрою.

В короткій замітці в „Народних Новинах" з 5.VI. ц. р. рецензент С. Г. пише: „Звернули на себе увагу особливо українці: М. Колесса фортепяновою суїтою у знаменитім виконанню І. Ермля і З. Лиско смичковим квартетом, який довірено зрілому умінню Ондржічкового квартету".

В „Чеському Слові" з 11.VI. ц. р. пише музичний рецензент (— la): „Найвище цінив би я М. Колессу, якого суїта свідчить про визначний змисл для звукової й архітектонічної сторони твору. Добре звучав і смичковий квартет Лиска, хоча безпосередні впливи учителя були надто сильно помітні".

Вкінці критик у „Народній Політиці" з 5.VI. ц. р., згадавши похвально твір Колесси, пише про квартет Лиска і запримічує, шо твір цей намагається найти поглиблений та дискретний настрій, зраджуючи майстерську школу И. Сука.

Слід іше зазначити, шо квартет Лиска виконано опісля вдруге до радія. Як мені відомо, то учитель Лиска п. Сук мав про той квартет висловитися так: Колиб такий твір написав прим. Гіндеміт (визначний німецький композитор-модерніст), то про нього говорив би цілий світ. Але що це написав якийсь там невідомий українець, тому твір його перейде без ширшого розголосу.

Отже безумовно цінне признання строгої чеської критики і проф. Сука подає молодим нашим композиторам якнайкраші вигляди на будуче, а нам справляє ширу радість та втіху з приводу їх гарного успіху.

Подав: **В. Барвінський.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Проф. Сергій Шелухин: **Звідкіля походить Русь.** Теорія кельтського походження Київської Руси з Франції. Прага, 1929. Стор. 128. Форм. 4°. В додатку орієнтаційна карта Европи з часів Юлія Цезаря.

Іван Брик: **Міжнародній Зїзд** у справі народнього мистецтва в Празі. Відбитка з науково-історичного журналу „Україна". Київ, 1929 р.

Іван Левицький: **Популярна наука гармонії.** Львів, 1929. Стор. 92. Формат 8°.

Новий катальог книжок для школи і дому. Видавництво „Рідної Школи", Львів, 1929. Стор. 32. Формат 8°.

ЖУРНАЛИ:

„Жіноча Доля", двотижневик для українського жіноцтва. Рік V., Коломия, 1 вересня 1929 р. ч. 17.

„Нова Хата", журнал для плекання домашньої культури. Рік вид. V. Ч. 10. Львів, вересень 1929. Зміст: У. Кравченко: Noli me tangere; І. Гургула: Про витинанки; А. Ж. О.: Скит Манявський: М. Фуртак: Школа й самоосвіта; О. Федак-Шепарович: Париж-Берлін; С. Ч.: Кустарно-промислова кооперація України; Ер. Ремарк: На заході нічого нового; Ріжні вісти; Моди; Роботи; А. Свенціцька: Характер одягу давних народів; Промислові школи; Приписи; Н. Гарін: Діточі літа Тьоми; Ілюстрації.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 10-го вересня, г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові". Виступ А. Венгерка.

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові". Виступ А. Венгерка.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 10-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Кіна.

Аполло: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Чортівський плай" і „Іваєві заручини".

Лев: „Капітан королівської гвардії" (Рамон Новаро).

Люна: „Моряки та білявки".

Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".

Оаза: „Три пристрасти".

Палас: „Останній сни".

Пан: „Цар Іван Грозний".

Пасаж: „Долина трівоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стилєве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „У вирі Парижа" (Ліллі Даговер).

Химера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Вівторок 10-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт.

Познань (334,8). 20·00 Концерт органів.

Гельсінгфорс (221,4) 19·15 Скрипка.

Бресляв (253) 20·30 „Сучасна музика".

Ляйпціг (259) 16·30 Концерт солістів.

Загреб (307) 20·30 Концерт з Любляни.

Льондон (356,3) 21·00 Сонати. 22·15 Сопран і тенор.

Штудгарт (360) 20·00 Оркестра Фільгармонії.

Берн (403) 20·30 Веселий вечір.

Берлін (418) 19·00 Легкий концерт солістів.

Стокгольм (436) 20·00 Концерт.

Рим (441) 21·00 „Любовний напиток", опера Доніцетті.

Лянгенберг (472) 21·00 Камерний концерт.

Прага (487). 21·00 Популярна музика. 22·20 Музика до танців.

Міляно (501) 20·30 Радіоквартет.

Відень (516,3). 20·00 Концерт інструм. вокальний.

Рига (525) 19·00 Симфонічний концерт.

Мюнхен (533) 18·00 Музика на два фортепіяни.

Будапешт (550). 20·00 Старі мадярські мелодії. 21·45 Циганська капеля.

Київ (800) 19·30 Концерт.

Москва (825). 13·30 Стара й нова музика.

Ковно (1935) 20·20 Вечірня музика.

Ленінград (1000) 19·30 Концерт з студії.

Харків (1304). 19·30 Військовий концерт.

Париж (1725). 21·35 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 37—?
Перемишль, середа 11.IX.
Добромиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 33—?
Кременець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Наддніпрянський Хор Котка
Дрогобич, вівторок 10.IX.
Борислав, середа 11.IX. 228 20—?

В четвер, дня 12.IX. ц. р. в год. 7. вечером відбудеться в домівці українського товариства **відчит д-ра Ол. Барвінського** п. н.: Нові засоби лічення туберкульози; охоронні та лічничі щеплення; щіпланка Фрідмана. 1-1

Чистий дохід із студентського концерту який відбувся дня 25. серпня 1929 в Калуши розділено слідуюче: 50 зол. на Т-во Прихильників Освіти, 10 зол. на „Рідну Школу", 24 зол. на політ. в'язнів, що останні вислано чеком П. К. О. на конто „Діла". Решту 4·50 дол. зложено на щадничу книжочку в П. С. К. Калуш. 480 1—1

Збірковий комітет для переведення збірки в „Дн. Студента" взиває українське студентство Львова і повіту взяти участь у збірці дня 15. вересня ц. р. Зголошуватися щодня від 9.IX. до 14.IX. в год. 12-13 у днжурного комітету в канцелярії Т-ва Прихильників Освіти у Львові вул. Супінського ч. 21. Також зголоситися в суботу 14. вересня між год. 14·30—15·30 по відбір легітимацій, пушов, відзнак і шпильок. — За збірковий комітет: Володимир Янів голова, Богдан Ластовецький секретар. 882 1-2

Засідання Виділу Тов. Українська Захоронка у Львові відбудеться в середу дня 11. ц. м. о год. 6-ій веч. в домівці при вул. Руській ч. 3. Просимо всіх членів Виділу прибути. Олена Гординська голова, Ст. Филипович секретарка. 482 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото срібло, платву найвищі ціни. 191 9-?

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни, також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Дороговум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 6 ?

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: **„Універзум"**, Львів, Пасаж Миколяша. 311 10—?

ПОШУКУЮ рутинованого кандидата адвокатури — місце сейчас до обняття. Д-р С. Брикович, адвокат Тернопіль, вул. Тарновського ч. 7. I поверх. 481 1-3

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найвищі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Підсудського ч. 21. перший поверх. 426 5—10

НОВА КАМЕНИЦЯ з городом, 15 літ вільна від податків, вул. Личаківська при трамваю, 3 покої кухня вільні, сім тисяч золотих річний чинш, за сім тисяч доларів — готівкою, пять — продам. Ігнат Куркова 24. 488 1-1

УЧИТЕЛЬКА, старша, здорова, лагідної вдачі, музикальна, досить добре ситуована — вийде замуж за старшого, інтелігентного мущину. Зголошення до Адміністрації під „Родинне щастя". 487 1-1

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати, Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). 485 1-10

ОКРУЖНИЙ СУД в Тернополі звільнив від конфіскати історичну повість Андрія Чайковського „ДО СЛАВИ" яка вже в розпрожі і коштує 4 зол., в оправі 5 зол. В-во „Чар-Зілля", Тернопіль вул. Міцкевича ч. 41. 479 1-1

ПРИЙМУ на мешкання з удержанням ученицю. Піскова ч. 4. Худишова. 478 1—2

ГАРНИЙ покій для двох осіб до винайдення, вул. Св. Антонія ч. 3, II. пов. від 2—5 год. 458 3—3

ЛЬВІВСЬКОГО хлопця на практику приймо до галянтерійного склепу „Genewa", Ринок, ч. 37. 476 2—3

ТЕОДОР ПЕТЯХ, уроджений 1901 р. в Лютовиськах, уневажнює згублену військову книжку, видану П. К. П. Самбір. 472 2—2

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 9—?

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛІКАР

Д-р мед. Богдан Нєдільський

розпочав дня 5. вересня лікарську практику

в Заболотові,

дім п. І. Маєвського.

455 **Ординує від 8—12 год.** 3—3

Спеціяліст сіфілітичних, венеричних недуг і косметики 439 3—?

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном 4—?

Ширіть наш часопис!

Конкурс на наукову працю.

В травні 1929 р. огодошили ми був конкурс на одну наукову працю із слідуючих трох тем:

1. Знання України в світовому господарстві.
2. Як розвинути наше народне господарство? (Тут узгляднити розвій промислу, торговлі, еміграції, безробіття і т. п.).
3. Значіння і вплив української школи на піднесення господарства й добробуту українського народу.

Розвідка повинна обіймати найменше 20 сторін друку великої вісімки.

В конкурсі можуть брати участь учителі і абітурієнти „Рідної Школи".

Як першу нагороду призначене було 25 ам. доларів, як другу 15 ам. дол. як третю 10 ам. дол.

Щоби заохотити учасників конкурсу на розписану наукову працю, рішили ми збільшити першу нагороду з 25 ам. дол. на 50 ам. дол.

Гроші на ту ціль зложені вже в Головної Управи „Рідної Школи".

Числячися з тим, що з огляду на 100% підвищку першої нагороди — можуть найтися нові кандидати конкурсу і бажаючи дати їм змогу як слід опрацювати одну з поданих наукових тем — продовжуємо отсим реченець відсилки конкурсових праць до 30. листопада 1929 р.

Таким чином оригінальні праці переписані чужою рукою або на машині в запечатаній конверті разом з девізом точною адресою автора в окремій запечатаній конверті переслати на кошт автора найдальше до 30 листопада 1929 р. год. 12. в полудне до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, Ринок II. II. поверх. Замісцевих легітимує дата надавчої почтової посвідки.

Склад оціночного суду установить Головна Управа „Рідної Школи", вибираючи до нього також визначних українських економістів.

Нагороджена конкурсовою премією праця стає власністю „Української Стрілецької Громади" у Філядельфії, яка зобовязується видати її друком а дохід з розпродажі повернути на дальші конкурси „Рідної Школи".

ЗА УКРАЇНСЬКУ СТРІЛЕЦЬКУ ГРОМАДУ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ:

Д-р Вол. Галан вр. голова. **Д-р П. Дубас** вр. секретар.

Подяка.

Отсим складаю сердечну подяку Вп. п. Д-ру Степанові Мацейовичеві, завідателю лікарені Каси Хорих в Сокалі, що в часі моєї тяжкої недуги своїм глибоким лікарським знанням та сердечним відношенням до мене — підтримував мене при житю, та допровадив до того, що в критичний час операції я не вимер.

Рівночасно складаю ширу подяку Вп. п. Д-ру Александрові Пелехові, Директорові шпиталя в Сокалі, що спочатку зараз з вище згаданим Вп. п. Д-ром Мацейовичем приїхати серед жорстоких снігових заметів саньми двайцятькілька км. з Сокаля до Будинина, щоби в 2 тижнів по моїй занедужанню виконати в дуже грізнім стані на мені, на тепер надзвичайно вмідо і щасливо операцію. В цей спосіб удалося вирвати мене з залізних обіймів смерти.

За це все складаю обом Вп. Панам щире старо-українське „Спасибі".

Іван Сокіл,
гімн. проф. в Жовкві.

Дора, в вересні 1929

Ва редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

ч. 203 (11.494). Львів, четвер 12. вересня 1929. Poczтowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудн. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15. вересня — це день Українського Студента!

Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!

Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 484 2—5 **Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 2.**

Найліпше збережете свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

який приймає вкладки в золотих або долярах на 7% і ручить за них цілим своїм майном, що обіймає **між іншим три реальности у Львові і дві більші посілости в обмі понад 2.000 моргів землі.**

Розрахунок чи співпраця?

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 6. вересня 1929.

Скінчилися вакації! Школярі вернули до школи, а міністри — до своїх кабінетів, і на зміну безтурботному відпочинкові для одних і других вже прийшли дні повні журби і мороки. Скінчився політичні ферії, — розпочався новий політичний сезон і — треба признати — розпочався зразу з чималим розмахом. Мірилом того розмаху є атмосфера, яка миттю із ялової „аполітичної" будьми перетворилася в настрій високого „політичного" напруження.

Офіційним днем початку нового політичного сезону вважається день повороту голови ради міністрів із літньої відпочинкової відпустки. Цим разом однаково виїздові польського премієра на відпустку, що й його приїздові з неї товаришили іронічні уваги опозиційної польської преси: нічого, мовляв, в ситуації не міняється, бо від часу останньої зміни кабінету і так мало світові відомо, чи взагалі існує рада міністрів, чи ні, і мало відомо, де перебуває та що діє її голова. А все-ж, за минулі літні місяці повного затишя і цілковитої відсутности якихнебудь важливіших подій державно-політичного характеру, внутрішня ситуація у Польщі змінилася.

Змінилося те невловиме, чого ніби не видно й не чути, а що проте вражає усякий і не занадто навіть виніжений громадсько-політичний нюх, те, що висить у „повітрі" і що є найбільш яскравим ефектом цілої низки конкретних явищ в минулому та найбільш міродатним покажчиком розвитку подій у будучому. Змінилося психольогічне підложа, без якого не може обійтись ніякий політичний процес. Політичний процес, заініційований приходом до влади т. зв. полковницької групи, втратив під ногами психольогічний грунт.

Складася на це ціла низка причин. До них належить: розчарування в активність цієї групи, нове заведення надій на закордонну позичку, зріст внутрішньо-економічної скрути, щораз більша скількість неполагоджених проблєм першорядного державного значіння, наглядна нездача всіх спроб розбиття опозиційних партій, які в останньому часі (політика мін. праці Пристора) довели до ще гіршого внутрішньо-політичного розгорання, несподівана болюча невдача в Гаазі. Спавперизовані маси геть збайдужіли до оспіляних теоретичних гасел, які й раніш не були популярні, так, що напр. про потребу зміни конституції нині чейже ніякому рядовому громадянинові й крізь голову не майне. А в політичному світку втратили всяку атракційну силу будь-які старі потроми „батога" чи „ломання костей": люди перестали цього боятися. Літні місяці попрацювали в користь опозиції.

Праве крило цієї опозиції — польська ендеція — рушило до атаки. Не диниця: ендеція находиться у чудовому положенні „глядача з боку", який за нічо не бере відповідальности і, займаючися внутрішньою організацією споріднених елементів, на зовні може до схочу провокувати обох головних партнерів боротьби — уряд і демократичну лівицю. Так ось нічим іншим, як лише провокуючим маневром був лист голови „Народового Клюбу" до всіх польських опозиційних груп з пропозицією виступити спільно з т. зв. „посольською ініціятивою" за скликанням надзвичайної соймової сесії (треба на це 148 підписів), — сесії, на якій булиб порушені акуратно всі найбільш для уряду немилі справи: протиконституційне нескликування шлеського сойму, оречення Державного Трибуналу про мериторичний розгляд видатків п. Чеховича, невдачі мін. Залеського і т. д. Хоча згори було відомо, що лівиця відкине пропозицію ендеції, лякаючися — як завжди — докору в „соціялістично-ендецькому союзі", і хоча відомо, що уряд завжди має змогу кожну небажану собі надзвичайну соймову сесію негайно закрити і край покласти опозиційній атаці, — всеж виступ ендеції був уже сам собою протиурядовою демонстрацією, яка знову руба поставила питання: сойм і уряд.

Але цією демонстрацією люди довго голови собі не морочили, бо бахнула голосніша бомба: візита премієра Світальського у марш. сойму Дашинського з повідомленням про замір скликання соймових лідерів на нараду з участю марш. Пілсудського задля „успрaвнення бюджетових праць". На маргінесі цієї візити чи пак цієї дивної ідеї конференції — від кількох днів нема кінця-краю найбільш ріжнородним коментарям. Чи це щира спроба наближення до сойму, чи якийсь укритий маневр (напр. добуття ще одного арґументу про неможливість співпраці з соймом), чи бажання ще зайвий раз сказати послам соковиту промову, чи пробний бальон задля викликання відгуку у пресі, чи маніфестація для закордону? Таких „чи" є ще більше, а на кожне з них є цілий ряд штудерних інтерпретацій. І всі вони — пусті й безвартні, як усе, що є здогадом, який прошибає пустку, — все, що є „комбінацією", неопертою на фактах.

Тимчасом фактом лише є те, що марш. Дашинський розіслав до соймових лідерів запит, чи взяли би участь в урядовій конференції (при чому „забув" запитати лише одних українців, — це окрема тема, яка сягає в глиб національної політики післятравневого уряду!). Фактом є, що „Глос Правди" і „Пшедсвіт" ударили в небувало лагідний тон „відчиняючи двері для співпраці для спільного державного добра", і фактом є, що опозиційна — права і ліва — преса у відповідь ударила в ще гострішій тон, закликаючи до „ліквідації післятравневої системи правління".

Ендецька опозиція надзвичайної сесії перла до „розрахунку" з урядом. Проект п. Світальського (привезений з Друскенік) буцім то має на увазі „співпрацю" з соймом. Тимчасом одно і друге є — неможливе. Уряд не піде на розрахунок у моменті для нього некорисному, а співпраця марш. Пілсудського з ендецією чи мін. Пристора з ППС — це абсурд. Аж кишить від версій про нові суперечки внутрі самої санації, про підкопи й інтриги „своїх" між „своїми", про зміну уряду — але чи можна будувати на сплетнях?

Тому і нині ставлення будь-якої прогнози було би забавою у пророцтва. — чого краще не робити!

І. Кедрин.

На численні запити ВП. Клієнтів — заявляю, що мій **Склад Килимів** міститься в 3-поверховій камениці **на площі Трибунальській ч. 1.** [біля Бергера].

З кіоском на площі св. Духа — не маю **нічо спільного.**

Найбільша фабрика Килимів в Галичині **Михайла Хамули в Глинянах.**

494 1—2

Головний магазин і виставa: площа Трибунальська 1.

Ліквідація наслідків війни і польсько-німецькі кордони.

(Про спроби активізації справи т. зв. „Східного Льокарна".)

Катовиці, 4. вересня 1929.

II.

Історичні права, на які залюбки покликується Польща на сході, нехтуючи права національні, на заході звертають своє вістря проти неї, притягаючи ще й до помочі важні для сьогоднішнього світу вимоги економіки. Як Шлеськ, так і Поомря стає все більш маркантним прицілом німецької дипльоматії, яка вже не скривається з тим, що послідовно прямує до ревізії польсько-німецьких кордонів на півночі й півдні. Відзискання Шлеська і Поморя разом з т. зв. „Аншлюсом" Австрії до Німеччини — оце нині пробові кличі не тільки націоналістів і гінденбургівської дипльоматії, але й постуляти соціялістів.

На днях віденська „Нае Фр. Прессе" опублікувала інтервю з д-ром Брайтшайдом. Цей чільний діяч II. Інтернаціоналу, визначний політик і посол до нім. парляменту, між іншим підкреслив теж виразно, що теперішній стан, який роздирає велику республіку німців на дві частини, не може вдержатись, що навіть кожний чужинець, переїзджаючи через т. зв. коритар, прекрасно це розуміє. Отже необхідність ревізії границь для нього очевидна. І це — як бачимо — увійшло вже в кров і мозок всіх німців, без огляду на їх партійно-ідеольогічні розходження, — стало збірним прямуванням повоєнної Німеччини, черговим політичним завданням нім. дипльоматії. Так, дипльоматії. Бо наразі акцентується мирна розвязка цієї гострої проблєми, розвязка шляхом політичного порозуміння з Польщею.

Та не лише серед німців нуртує думка т. зв. „Східного Льокарна". Заінтересування ним зростає помітно теж у Франції й Англії, як обов'язки за майбутній мир, що безумовно є продуктом могутньої пропаґанди і дипльоматичної зручности німців. Як у Франції, так і в Англії сьогодня є сильні тенденції до остаточного замирення з Німеччиною, тенденції загоєння всіх ран, які залишив диктований в гіпнозі побіди мир у Версалю, а також закріплення загально-европейського мира бодай на час найближчий. Авторитетні особи висувають навіть плани федерації европейських держав, як економічного бастіону проти агресивности Америки. Це, як теж буйність німецького духа, енергія і роботящість, завдяки яким Німеччина стала знову могутністю, заставило недавніх ворогів здати неодну позицію. Гаґа — не тріюмф німців. Все, що могло стати гальмом у цьому тріюмфі, безпощадно усувано. І так Польщі не тільки що не допущено до політичної комісії, але навіть утруднювано їй вплив у протоколи цієї комісії, про що з жовчю сповістив орґан п. Залеського „Messager Polonais". Розуміється, що це є класичним зразком пронімецьких настроїв у таборі аліянтів.

Ті настрої проявляються теж у питанні східних границь Німеччини. Паріська преса щораз то частіше зазначує, що франц.-польська приязнь є менше реальна, як приязнь з німцями і що фортифікування Польщі є недоцільне, бо шкодить наладнанню добросусідських відносин з Берліном. В Англії знов, де Польща й раніше не користувалась особливими симпатіями, тепер ще більше радикально позначуються пронімецькі тенденції, а ревізія польсько-німецьких кордонів є темою численних публікацій. Згадаємо тут хочби книжку полк. Hutchinson-a про Гор. Шлеськ та особливу гомінку книгу sir Robert-a Donald-a, визначного публіциста, б. гол. редактора ліб-

ральної „Daily Chronicle", яка появилась у видавництві Butterworth-a в Льондоні п. з. „Польський коритар і його наслідки", з приводу якої ведеться саме полеміка в пресі.

Автор цеї книги висунув тут ідею зєднення цілого Шлеська з Німеччиною на правах Люксембурґа, з тим, що Польщі залишеноб можливість свобідної з ним торговлі. Дотично коритаря яким Дональд займається ширше, висказує він необхідність суцільности німецької державної території і пропонує уміжнароднення гирла Вісли і всіх сусідніх портів, а управу цього новотвору віддає портовому урядові Ґданська. Тим способом мав би бути забезпечений Польщі вільний доступ до моря.

Польська преса — ясна річ — з великою тріволгою нотує ці думки, доказуючи при тому, що праця Дональда інспірована німецьким урядом. Та якби воно не було — стабільність польсько-німецької границі є бодай теоретично поважно захитана.

Ми не тільки посередньо — через те, що находимось сьогодня в рямцях польської доржавности — є заінтересовані в дальшій долі „Східнього Льокарна", але теж безпосередньо, беручи справу з всеукраїнського становища. В пресовій кампанії з цього приводу згадується теж Чорне Море. Дехто хотів би, аби Польща, залишаючи коритар німцям, „відбилась" коштом української території, прорубуючи собі при помочі міждержавних чинників доступ до чорноморських портів. Польська публіцистика відкидає цю концепцію, приписуючи її авторство німцям, які хочуть — як пише І. Румель у серії статтей „Вольни Балтик" в місячнику „Може" — „дезорієнтувати в той спосіб польську опінію".

В нім. пресі дійсно появились натяки в цьому змислі, хоч не бракує і порад у сторону українців, аби спільно з німцями втиснути Польщу в континентальні границі і в той спосіб зробити її менше грізною.

Отже, як бачимо, думка про „Східне Льокарно" нарушує теж частинно й нашу шкіру, що примушує нас теж слідкувати за дальшою його долею

Silesianus.

Переговори в справі звільнення Саари.

Переговори в справі віддання Німеччині области Саари, на які Бріян іменем французького уряду дав згоду в Газі, мають незабаром розпочатися в Парижі. Німецька делегація буде незабаром іменована й виїде до Парижа в кінці місяця.

В паризьких дипльоматичних колах висловлюють погляд, що в Женеві вже осягнено порозуміння між Штреземаном та Бріяном щодо часу скликання конференції. Щодо самих переговорів, то вони мають бути ведені в дусі німецько-французького зближення та співпраці. Бріян має мати замір використати справу области Саари, як вихідну точку своїх плянів стислої господарської кооперації між европейськими державами.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
ПОСТАЧАЄ
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

„Які будуть наслідки?"

Підложені невідомими справниками бомби в суботу минулого тижня в сам день відкриття львівських „Східних Торгів" спричинили всякі коментарі в усій польській пресі, а передовсім у львівській. Вся польська преса твердить, що бомби підложили українці з У. В. О. Покищо на це доказів нема, але польська преса вже сіє відповідний вітер. Польські органи публичного безпеченства ведуть у тій справі енергійне слідство, получене з ревізіями і арештуваннями. Репізії почалися тим разом від таких культурних і господарських установ як „Просвіта", „Ревізійний Союз Українських Кооператив", „Сільський Господар", а далі ще й від таких установ як редакція „Діла", видавництво „Червоної Калини" й інші. Наші культурно-освітні та господарські установи ніколи не мали нічого спільного з бомбами і мати не будуть. Вони вже радше були обектами, під які підкладали бомби (під „Просвіту" і під „Наукове Т-во ім. Шевченка" в 1922 р.), або на які нападали у погромних цілях вуличні, замотеличені зоольогічним шовінізмом елементи (в 1928 р.). Та якби там не було, то слід ствердити, що цьогорічні ревізії в наших культурних і економічних централях у звязку з підкладанням бомб невідомими чинниками, розпочинають нову добу в українсько-польських відносинах на терені Сх. Галичини.

І тому дивно виглядає поставлене львівським ендецьким щоденником („Львовскі Курєр Поранни") питання: „які будуть наслідки". Наслідки ми вже бачимо. І надаремно ендецький орґан так дуже турбується тим, що робитиме влада після вибуху бомб. У статті під вгорі наведеним заголовком радить „Курєр" старим звичаєм вшехполякія поступити так:

„якщо замахи виходять — читаємо в ньому — з кол української молоді, то пощо має існувати у Львові таке велике скупчення української молоді. Чому для недопущення до замахів не усунути зі Львова українських (в оригіналі: руських) гімназій і нащо допускати до Львова до іспитів українських екстерністів? З усуненням бодай частини середовищ, в яких родяться помисли до замахів, припиняться і самі замахи. Крім того українська суспільність розтягне пильнішу контролю над своїм молодим поколінням, відучуючи його від шукання слави у злочинах, нападах і бомбах. Не твердимо, що цей засіб є радикальний і одинокий. Але треба раз увійти на такий шлях політики, що прямував би до санації".

Нема сумніву, що можна придумати ще й радикальніші засоби „санації" і над ними напевно подумає солідно „Львовскі Курєр Поранни". Найкращим засобом булоб виселення всіх українців зі Львова. Хоч може бути ще радикальніший.

—o—

„Може врешті пробудиться Варшава".

Такий вимовний заголовок уміщений в передовою статтею знаного краківського буковного органу, що зветься „Ілюстровани Курєр Цодзенни". Він докоряє варшавському урядові за надто толерантну політику супроти українського занадто толерантну політику супроти українців, яка дає такі наслідки як суботнішні бомби.

„На устах усіх — читаємо в ньому — відруково появляється питання, що робить уряд, що роблять наші міродайні чинники, відповідальні за добро держави та її інтереси. Бож виявляється, що українська меншість у Польщі користає вправді з повноти прав і то навіть з чубом (!), а в справі льояльности супроти держави якось глухо, а фактично навіть занадто „голосно", але в цілковито відємному розумінні. Під тим оглядом діються в нас річи, яких не толеровано у ніякій державі. Українські посли і не посли на вічах і зібраннях накликують просто до отвертого бунту проти Польщі. Як гриби по дощі повстають усякі дрібні організації, всякі „Луги", „Пласти", „Соколи", які під плащиком культурним чи спортовим займаються ірредентистичною агітацією. Мало того. Польські школи „Товажиства Школи Людовей" удержавнюється, щоби їх опісля віддати українцям. Попри те український елемент росте на силах під економічним оглядом. Повстає ціла сітка банків, торговельних товариств, кооператив і т. д., що обіймають майже всі ділянки продукції. „Земельний Банк" розвиває оживлену парцеляційну (!) діяльність, світле проспериє цілий ряд інших установ, які розпоряджають великим капіталом і працюють на підставі добре підглянених австрійсько-німецьких організаційних метод. Але найтрагічнішим у цілій справі є те, що українські інституції оперують переважно капіталом, який ми самі їм достарчаємо (отже не німецьким?! — Ред.), достарчає Варшава, яка з незрозумілою впертістю їх фаворизує тоді, коли рівнорядні польські інституції дусяться (!!) наслідком недостачі кредиту. І за це стрічає нас вдячність у виді змагаючогося протидержавного руху і щораз частіших замахів. Врешті школи українські, а зокрема освітне Т-во „Просвіта" є — як це вже нераз доказано (!) — кузнями протидержавних починань і „вилєнгарнями" бойовиків. З ува-

---

І. КАЛИЧАК.

Німецьке Яблінне.

Тут був я перед вісьмома роками й сюди повернув іще раз. А приїхав я сюди пошукати своєї молодости й на неї подивитися.

Сміється? Смійтеся здорові і шуткуйте. Але так воно було. Що я її не знайшов, це правда, одначе правда й те, що у мене дуже неспокійно говклося серце, як я висідав із поїзду в тім місточку.

Вже здалека завважав я, що щось тут не так, як давніше. Хоч дворець той самий, то на ньому більше людей, більший рух та й життя інакше. Серед тих людей ви замічаєте червону шапку носильника, а на ній золоті букви: „Цур Зонне". Пригадуєте собі? Чогось такого тут раньше не бувало.

Як все тут змінилося! Замість звичайного деревляного плота — біля городів залізні штахети, а замість низьких домиків із сірими лупковими табличками — поверхові доми. Розрослося містечко, покращало і прибралося в іншу ношу.

Перед вісьмома роками... Стрівайте, що бо було? Мушу собі добре пригадати, як тут кругом виглядало.

Колись це місточко було мале й незамітне, що бачили всі. Те саме бачила вже з двірця довга валка людей у вируділих і глиною із окопів замазаних стрілецьких одностроях. Валка та закрутила з двірця ліворуч, пустилася у вложену круглаками вуличку, перейшла попід залізний міст і попід стару липу пішла до табору. За нею замкнулася з колючого дроту брама, а за неодним членом тої валки й на віки.

Гей, гей! Десять літ вже минуло від того часу, як уперше пішли туди мої молоді ноги. Тоді все інакше було...

Ясно світило сонце, розтоплювало в духоті пахощі покошеної трави, а на дахах розпалювало черепицю. По садах зачинала щойно румяніти і наливатися садовина, а по полях іще навіть не зачинав біліти колос. Чорніли дрантивою папою у видолинці бараки, в яких треба було переходити попід віядукт до міста. За ним на сонці купалася левада, а за нею видилися домики й деревляні віконниці, в котрих було неодно вирізане серце. На піддашах біліли заслонами і червоніли цвітами невеличкі віконця, а над дахами здіймалася повновида баня. На схід від неї вежа з годинником, а біля ставка пара високих комінів, що так часто любили кидати тіни в його широке плесо.

Нині такий самий день, але хоч світить гаряче сонце, то кругом зовсім не так, як бувало там за побуту української бригади. По садах попід яблінками лежить скошена отава, пишаються в огородника на грядках цвіти, зеленіє деревина, а в городі синявою вилискується небо. Вище повиростали доми, побільшали на піддашах вікна, а заслони на них густіше позвисали. І хоч дахи купаються в соняшному морі, і над містом пишається на церкві баня, то воно таки не те, що колись було.

Порожне і начеб вимерло тепер Німецьке Яблінне. Колись в ньому було повно людей. Вулиці від стрільців аж роїлися, бо пятитисячна бригада мов повінь залила була мале місточко. Між цією масою сірих шапок-київлянок і сірих стрілецьких однострояв просто губилися тамошні мешканці.

Кілько тут було стрільців, яке тут кипіло життя й які тут були почетні походи! Як місто містом, то ні одного ні другого хіба вже більше не побачить... Перед сто літами переходив сюди Наполеон, але його війська певно не були такі, як стрільці У. Г. А. в яблонецькому таборі. Як ішли в почетному поході, то вулиця аж здрігалася від їх кроків, а нерівне каміння, що було на ній, мало-що не викручувало стрілецьких ніг. Тільки воно все найбільше псувало.

А тепер? Бригади не стало і в місточку по вулицях вже давно й нема того славного каміння. Тепер вони вимощені камяними кістками та гарно вирівняні в півкруг і в кривульку. Йду я тими вулицями, а вони якось дивно пусті; мені на стрічу вибігла тільки собака, що звітрила свіжого прохожого носом, покрутилася і зникла в бічній вуличці.

Все нове. Молоді дівчата повиростали так, що я їх зовсім не знаю. За побуту бригади вони ще ходили в коротеньких суконках, висиджували перед домами, а як ні, то гралися в схованку й верещали на ціле місто. Стрінув я нарешті й кілька знакомих очей, з котрими нераз у танці вихром крутився. Але вони вже не ті давні. Якось дивно споважніли, похололи, стали спокійнішими. Вони ні тими навіть не здивувалися, звідкіля я тут взявся, хоч я чекав на їх питання в цьому напрямі.

Змінилися вулиці, доми й ціле місто. Також крамниці не ті. Малих склепиків не видати. На їх місце тепер самі богаті крамниці, а за великими вікнами всякого товару до схочу. Бригада всіх їх поставила на ноги!

На ринку той самий камяний басейн, тільки що тепер цілий день шпурить у ньому фонтана й випорскує у гору. І в гостинницях великі зміни. Нема дешевих цін, інша обстановка й інша дівчина подає вечеру.

В „Цум Левен" стара пані вже зовсім посивіла і потовстіла; таксамо, як і передше, витає чемно своїх гостей. Тої дівчини, що була вища

Реалізуйте клич: СВІЙ ДО СВОГО!
Першорядна українська **Робітня футер**
ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО
ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.
Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах. — Спеціяліст жіночих плашів та галянтерійних робіт.
183 3—7

ти на такий стан річей міродайні чинники заховують просто незрозумілу байдужність і невтральність".

Очевидно, що „Курєрок" розвязав би це наболіле для нього питання незвичайно радикально. Бо якже? Українці так розжилися в Польші і навіть у самій Варшаві, що позбавляють екзистенції навіть польські установи і то економічні! А про інші то вже й казати нема що. Словом публіцист з „Курєрка" маячить немов у агонії. Але річ у тім, що такому його маячению вірять тисячі поляків. Перейматься тими маченнями і потім реагують, як уміють, на все „гайдамацьке". Оба курєрки і львівський ендецький і краківський бруковий ніби „сапаційний" — він може, як і був досі, бути всяким — взаїмно доповняються у каламученні польської прилюдної опінії та сіянні протиукраїнського вітру. Але, що з того вийде? Які будуть наслідки?"

Як ходити по вулицях?

Тиждень науки ходження по вулицях у Львові.

На запрошення Львівського Староства Ґродського відбулася у вівторок 10. ц. м. конференція представників львівської преси і деяких польських організацій (Пласту і „Стшельца") у справі заповідженого у Львові на час 1. до 7. жовтня ц. р. „Тижня науки ходження по вулицях". На конференції представив плян цілої акції староста Кльоц, а окремий реферат виголосив на цю тему д-р Пронь, після чого вивязалася коротка дискусія.

З уваги на те, що самоходові катастрофи і переїхання людей множаться у нас шораз більше, мусить на цю акцію звернути пильну увагу ціле громадянство, тимбільше, що в значній части тих катастроф винні не шофери, а самі пошкодовані люди. Щоб охоронити людей від нещастя в тих випадках, де вони самі можуть бути його причиною, себто, щоб навчити їх ходити по вулицях, а зокрема переходити з одної вулиці чи площі на другу, де найлекше за катастрофу, буде уладжений у Львові від 1. до 7. жовтня ц. р. „Тиждень науки ходження по вулицях", а крім того будуть розкинені масово спеціяльні летючки-поучення й розліплені великі афіші. Позатим поглядові лекції на цю тему відбудуться по всіх школах, у військових відділах і т. д.

Треба думати, що справою ходження по вулицях, а передовсім переходження з одної вулиці на другу, зацікавляться якнайширші круги, бо це лежить у їх власному інтересі, в інтересі безпеки здоровля, а навіть життя загалу населення.

як тичина у фасолині, а котру стрільці прозивали „Жирафенко", вже теж нема; вона давно відійшла, а новій і не сниться по нашому говорити...

Кравець Зімлєр, що шив колись для старшин одностроі, живе тепер у власному домі на ринку. Має розмальовану вивіску й великий модний сальон.

Жид Бек, що стрільцям продавав струпішілі нитки і всякий інший свій паршивенький товар, став дукою на цілу губу. Купив двоповерховий дім і має крамницю з такими шибами, які стрічаєте лиш у великому місті.

Біля „Зонне" стрижій, що тепер є власником великої парфумерії. Колишня, не дуже то чиста цукорня має і свою філію. Ще більше постарівся і зовсім згорбився скупий власник книгарні, що з палицею і в пацучах шкандибає до своїх гостей. А там, де сліпа вуличка „Шітценгава" розширюється в невеличку площу і де стоїть памятник Яна, вже нема ананої гостинниці, куди заходили стрільці до девятої, а старшини по девятій вечером... Нема бригади — не треба і „Фатер Поля"...

Перед вечером, як сонце хеталося за саксонські гори, стрінув я більше знайомих людей, але вони мене вже не пізнавали. Мені було сумно. Тому я нікого не зачіпав і до нікого тепер не признавався. Я пробував заходити й на старі, знайомі мені місця, одначе скоро переконався, що я тут чужий і нікому непотрібний та сюди не належу. Ніде я не побачив ясного променя в очах.

Я почувся чужим і забрався зпоміж людей. Осталося хіба зайти між своїх на стрілецький цвинтар, взяти зпід памятника грудку землі, глянути на пустий видолинок, де стояв колись габор, обняти зором знайомі місця і з тим пуститися в дальшу дорогу.

На шкільні теми.

Рефлєксії над станом нашого шкільництва.

В моїх попередніх чотирьох статтях вказав я лиш на деякі ділянки нашого шкільництва, полишаючи обговорення інших сторінок іншим людям, що з тими справами ближче звязані. Але який прикрий і сумний образ представляє вже й сказане в попередніх статтях і як важко відбивається все те на житті нашого народу! Вся шкільна управа в чужих руках, в ній ми не маємо ніякого голосу, вона не оглядається зовсім на нас і поводиться й панує по своїй безоглядній волі. Ми втратили майже все, що мали передше й опинилися в положенні без порівняння гіршому, ніж находилися до війни. Наше народне шкільництво валиться безпощадно на всіх просторах. Для нього нема вже на своїй землі давніх хочби утраквістичних семинарій, в котрих виховувалосяб для нас рідне учительство, бо всі мужеські семинарії перемінено тепер на чисто польські і ще й до тих семинарій не допускають наших хлопців. А зате наші школи засипуються масово і пляново чужими силами, щоби вони проводили там польонізацію.

В останніх часах внесено у нас ще й гуманістичні гімназійні відділи, в котрих молодь, покінчивши виділову школу, могла поширити своє знання і приспособитись до якихнебудь практичних звань. Так замикається нашій молоді науку на всіх полях і спиняється її в культурній праці для свого народу. А коли ще з давнього часу удержалися деякі українські гімназії, то яке їх животіння! Як поводяться там деякі чужі учителі? Як строго карають там якінебудь молодечі пориви, викликані нераз провокацією другої сторони, і як ломлять тим всю будучність і життя надійних молодих людей! Як безоглядно поступають нераз з непричасними до нічого учителями, і як давлять у них таким чином давню світлу горожанську характерність! Забули, як ще недавно самі все те переходили... Дивлячись на ті образи і виходячи з ширшого культурно-горожанського становища, я жалію над цими відносинами, які завелися між обома великими народами і які можуть принести в будучности обом народам лиш великі шкоди.

Мені насуваються мимоволі на гадку образи, які я бачив перед кількома роками на Буковині. Там були перед війною численні українські школи, а між ними особливого роду дві гімназії: в Кіцмані й у Вижниці, до котрих горнулась спеціяльно мужицька молодь. Буваючи там нераз, я не міг налюбуватися її видом, коли то чепурні й гарні хлопці спішили вулицями тих міст до школи, всі без виїмку в мужицьких одягах, полотняних сорочках і штанцях, підперезані ремінцем, в киптарях з перевішеною на плечах дзьобенкою на книжки. Це була така чудова ідиля, яка кожним разом бавила моє око. І які таланти виявлялись серед тих селянських дітей! Це був вельми надійний елемент, що вступивши відтак у публичну службу або й остаючи на своїх богатих загородах, був би причинився чимало до розвитку свого краю. Але з кінцем війни прийшли на Буковину румуни, замкнули в жорстокий спосіб всі українські школи й установи і завели свої румунські порядки. Наслідком того розбрелись цілі сотки освідомленої й освіченої молоді по буковинських селах з гірким розжаленням, що її спинено в чесній культурній праці. І сталося, що ті сотки, які могли своїй країні — хтонебудь управляв би нею — віддати найкращі прислуги, зробилися відрухово на всій своїй території елементом крайно революційним, що змагає нині до зметення теперішнього порядку. Після того може зрозуміти кожний, чи було воно з румуньского боку політично, провокувати в цей спосіб мирне населення.

Як старий культурний робітник, я не бажав би у нас таких відносин, я волів би, щоб горожанське життя поступало тут культурною і правною дорогою. І тому жалію дуже, що деякі політичні круги беруться приноровлювати подібну тактику й у нас. І які наслідки можуть вийти з того? Я вкажу лиш деякі. Сотки кращої молоді, що бажала потрудитися для добра своєї батьківщини, від тої праці відтручено (від учительських семинарій, гуманістичних відділів, учительських посад на своїй землі і т. д.); ці легіони молоді на все життя огірчені, що їх не допущено до наміченої чесної праці або кинено (учителів і учительок) в чужі сторони, де вони, безсердечно відірвані від рідного народу й церкви, нидіють безхосенно і марнуються. Цей їх біль відчувають також широкі круги їх ближчих і дальших рідних, а за ними і вся велика суспільність, огірчена тим, що їх виключають від співпраці в горожанському житті.

А відтак ще одна справа. Широким і нагальчим переміновальним наших шкіл на польські і засипуванням їх польським учительством витворюється у нас глибокий провал між народом і школою та іншими публичними установами. Нарід розуміє це аж надто добре, що йому належиться, а з другого боку бачить, що вводжені установи йому противні. Він і ставиться з недовірям до таких творів, і в масах велике негодування на такий стан. А це негодування не дасться нічим вгасити і буде тревати так довго, поки природні і справедливі домагання народу не будуть вповні заспокоєні.

о. проф. Олександер Стефанович.

Б. лікар заграничних клінік
д-р Остап Прийма
ординує у внутрішніх недугах і просвітлює Рентгеном
у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-50
432 від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол. 3—6

Самооборона.

V. Конгрес організованих національних груп Европи в Женеві.

I.

Національні меншини не сьогоднішні. Але хоч вони істнували й до війни, то проблемою великої міжнародньої ваги стали вони щойно по версайському договорі. Між кличами, під якими антанта вела війну і дійсністю, яку вона створила подиктованим миром, запанувала величезна прірва. Замість голошеного права самовизначення, заістнувала така дивоглядна карта Европи, що на ній 40 міліонів людей опинилося в ролі національних меншин, а з них добру половину відірвано законом сильного від їхніх матірніх пнів та влучено до нових держав як національні меншини.

І ось встид будівничих нової Европи ізза диспропорції між їх власними кличами і збудованою ними дійсністю, а далі погляд, що найгіршим володарем є визволений невільник, наказали забезпечити охорону нац. меншин деякими клявзулями, які накинено тільки новим державам, між іншим Польщі, Чехословаччині і Румунії. Таким чином нац. меншини стали субєктом міжнароднього права.

Життя нац. меншин у повоєнній Европі загально відоме. Европейські держави (з малими виїмками) повели політику національної асиміляції нац. меншин, часто відмовляючи їм найпримітивніших прав, навіть загарантованих у договорах про охорону нац. меншин.

Ця обставина спонукала нац. меншини до зорганізованої самооборони. Через те й повстала організація нац. меншин, оформлена в кожночасних конгресах, що відбуваються в Женеві та в сталім секретаріяті з осідком у Відні. Ця організація була подумана ініціяторами виключно як чинник спільної самооборони перед обкроюванням прав нац. меншин. При цьому величезна більшість репрезентантів нац. меншин підкреслює дуже різко свою льояльність супроти держав, в яких вони проживають, а максімум їхніх стремлінь є культурна автономія в межах істнуючих держав і границь. На тому становищі стоять (на конгресі) жиди, росіяни, а навіть німці й мадяри.

II.

Не зважаючи на ультральояльність конгресів нац. меншин — на їх тлі прийшло до боротьби двох сил за вплив на цю організацію. З одної сторони хотіли дістати на неї вплив групи, що їх материк має в себе найбільше нац. меншин — поляки, а другої групи, що їх материк має найбільше своїх меншин у чужих державах — німці. Тенденцією поляків було зліквідувати організацію меншин, як неангідну для польської держави. Тенденція німців була просто протилежна. Польські групи, побачивши, що в організації їх вплив за слабий, щоби її опанувати, виступили з організації. Але в їх сліди не пішла ані одна нац. група. Організація меншин, не зважаючи на диверзію польських груп, осталася в живих. Польські групи змагали до створення конкуренційної організації і такою спробою було саме скликання цього року в Берліні конгресу меншин у Німеччині. На цей „конгрес" приїхали й представники москалів з Польщі і пос. з Б. Б. Богуславський... від українців. Але той конгрес остав тільки комедією і більш нічим.

III.

Справа забезпечення меншин стала в останньому часі актуальною світовою проблемою. Її висунено на форумі Ліги Народів (Штреземан-Дандюран), згодом прийшло створення окремої комісії трьох, конференція в Мадриді і ухвали в справі зміни процедури полагоджування жалоб — все те річи з решгою відомі. Актуалізація меншостевого питання не могла не вплинути й на вартість організації меншин. І тому останній конгрес меншин у Женеві вже — так сказатиб — на-

ВЖЕ ВІДКРИТО
ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ТОРГІВЛЮ ГАЛЯНТЕРІЙНИХ ТОВАРІВ
„Женева" Д. Конюха, Львів, Ринок ч. 37.
(побіч Народної Торговлі) і поручає
Жіноче і мужеське біллє і взуття
Ковнірці і краватки, коронки і нитки
Паньчохи — торбинки і постіль
знаряддя до гоління, курення, голення, канцелярійне і шкільне
461 Перфумерію, косметику і забавки. 3-г

брав більше значіння в публичній опінії світа. Факт, що на конгресі виголосив промову офіційний представник Ліги Народів, референт меншостевих справ Дікенсон, говорить сам за себе. Правда, п. Дікенсон прийшов на те, щоби підчеркнути льояльність більшости нац. меншин до своїх держав і зганити нельояльні виїмки. Але рівночасно з тим він заявив, що Ліга Народів хотіла би співпрацювати не тільки з правительствами, але й з меншостями. Очевидно, під умовою їх повної льояльности до істнуючого ладу...

IV.

Українці з Ромунії і Чехословаччини (від останніх був мадярофіл Куртяк) вступили до організації меншин з самого початку. Ідеольогія організації не становила для них ніякої перепони, бо як у Ромунії, так і в Чехословаччині українці ведуть меншостеву політику в дослівнім того слова значінні.

Українці під Польщею приступили до організації щойно на минулорічному конгресі. Цей крок проводу УНДО стрінувся з критикою деяких українських партій. Вони вважали приступлення українців з Польщі фальшивим посуненням, бо українську проблему в Польщі зводиться — мовляв — таким чином до рівня меншостевих проблем.

Сам факт, що ми через три роки отягалися з приступленням до організації меншин вказує, що й у нас були під тим оглядом поважні сумніви. Колиж минулого року провід УНДО рішився остаточно вступити в члени організації, то тільки тому, що аргументів за приступленням було куди більше, ніж проти.

Декларація голови УНДО д-ра Дмитра Левицького, зложена минулого року на конгресі, не залишала ніяких сумнівів щодо наших інтенцій. Правда, стрінулася вона з протестом преанції конгресу. Українці з Польщі хочуть — мовляв — звести організацію меншин на зовсім інші, „небезпечні" шляхи. Але на формальнім протесті й закінчилося. Українська делеґація в організації залишилася, використовуючи трибуну конгресу на те, щоби українська проблема і з цього місця була правильно представлена заграничній публичній опінії.

Що приступлення організації меншин було правильним, це доказав яскраво вже пятий, цьогорічний конґрес. Як це вже у нас писалося, на цей конгрес приїхав посол з Безпартійного Блоку Богуславський (з Волині) та домагався, щоби його приняти в члени організації як представника українців з Польщі. Ясно, що такий плян не зродився в голові самого Богуславського, але що його післали до Женеви ті, в інтересі яких було, щоби на конгресі меншин говорив хтось з українців про повне задоволення їх національних прав і потреб у Польщі.

Треба додумуватися, що п. Богуславський був тільки першою спробою великої диверзії. Якщоб його були приняли в члени, на другий рік зїхалиб туди такі самі „представники" від білорусинів, німців і жидів. У наслідку дійсні представництва тих народів булиб виступили з конгресу, бо неможливо булоб сидіти їм в такому товаристві. Тоді певно повернулиб до організації польські меншини і при допомозі представників у роді Богуславського розпоряджали би на конгресі більшістю.

Приняттю Богуславського українська делеґація спротивилася, загрожуючи, що на випадок його приняття виступить з організації. А що в слід за українською делеґацією пішли би і деякі інші групи, президія (в більшости схильна до якнайдальших компромісів) заходи Богуславського про приняття таки відкинула. А щоби на будуче омунути подібних небезпек, конгрес ухвалив внесення організаційної комісії, що послів, вибраних з ненаціональних ліст можна тільки тоді приняти в члени конгресу, якщо вони докажуть, що в питаннях національної політики вони можуть ділати зовсім самостійно, без впливу інших національних груп на них. Таким чином людям типу Богуславського раз на все замкнено туди дорогу.

Зовсім зрозуміло, що Богуславський був би увійшов у члени організації меншин і у відповідному (завдалегідь відомому) світлі представляв би українську проблему, якщо дійсні представники українців були би стояли поза конгресом. Отже висновок з того такий: Організація меншин сама по собі не є такою важною організацією, щоби українці з Польщі за всяку ціну мусіли там належати. Але під ніякою умовиною не вільно нам допустити до того, щоби до тієї організації увійшли люди, які українську справу в Польщі й українську проблему як цілість представили би у фальшивому світлі. А щоби до того не допустити, треба бути в організації.

V.

При історії з Богуславським виявилося, що росіяни — а були їхні делеґації з Польщі, Естонії, Чехословаччини й Ромунії — всі солідарно виступили в обороні Богуславського. Пояснити собі це не так тяжко. У боротьбі з українським сепаратизмом у росіян всі методи добрі. Але при цьому попали вони у суперечність. Підчеркуючи, що вони не визнають окремішности українського народу, рівночасно з тим доказували, що Богуславський є фактичним представником непризнаваного ними народу. Льогіка просто подивугідна.

VI.

Від українців промовляли на конгресі пос. Паліїв і сен. Залозецький (з Буковини). Пос. Паліїв звернув увагу на те, що ніяке уліпшення поступування перед Лігою Народів в справі жалоб у нічому не змінить ситуації тих народів, які припадково опинилися в ролі меншин. На це вказувала українська делеґація вже на минулому конгресі, за що стрінули українців з ріжних сторін закиди, що вони працюють проти мира. А тимчасом проти мира працюють не українці, але всі ті, що не мають зрозуміння для справ народів, що попали з положення меншостей.

Сенатор Залозецький говорив, що на словах новий ромунський уряд дуже богато обіцює, але тільки на словах. Не зважаючи на обіцянки, українцям у Ромунії не віддано досі ані одної школи з 200, які були на Буковині до приходу ромунів, а які перемінено на ромунські. Бесідник заявляє, що навіть найкращий меншостевий закон нічого не поможе, доки ромуни заступають погляд, що північна Буковина заселена зукраїнізованими ромунами, яких конче треба зромунщити.

VII.

З резолюцій і постанов конгресу слід згадати хіба про постанову створення інституту для дослідів над національностями, який матиме свій осідок у Празі або Відні та про створення „Союзу меншостевих журналістів", що повстав з ініціятиви організації меншин.

Головою організації вибрано знов словінця з Італії Вільфана, а до президії увійшов між іншими д-р Дм. Левицький.

Пос. Дм. Паліїв.

Вальдемарас про меншости.

Промова Вальдемараса в Женеві про справу національних меншостей.

Минулої неділі на пленумі Ліги Націй виголосив промову литовський президент міністрів Вальдемарас. Він зазначив, що найтяжчою проблемою сходу Европи є тепер справа національних меншостей. Змагання цих меншостей до незалежности незвичайно сильні. Одначе досі Ліга Націй в цій справі займалася лише дрібницями. Одна Німеччина зробила в Люґано спробу поставити широко на обговорення всю проблему національних меншостей. В цій справі Ліга Націй може мати велике значіння. Також ідея Бріяна про утворення Заучених Держав Европи може мати практичне значіння лише тоді, коли буде розвязана проблема національних меншостей, якої Ліга Націй досі не могла розвязати. Якщо Ліга Націй тепер не візьметься до розвязання цих справ, то вона ніколи не зможе їх розвязати, Ліга Націй мусить або приступити до творення дійсно великих позитивних вартостей, або вона стратить усяке значіння.

Справа морських роззброєнь переходить критичну стадію.

В Льондоні після довшої літньої перерви відбулося засідання англійського кабінету міністрів під проводом Макдональда. На засіданні розглядали справу переговорів про морські роззброєння між Анґлією та Америкою, а також справу відновлення англійсько-радянських дипльоматичних зносин. Щодо першої справи Макдональд подав зміст меморандуму, який одержав від американського президента Гувера. Цей меморандум подає конкретні пропозиції щодо обниження тонажу англійських кружляків. Більшість членів кабінету висловила погляд, що зниження англійського тонажу не можна перевести. Панує переконання, що англійсько-американські переговори вступили в критичну стадію. У справі відновлення зносин з Радянським Союзом висловлено переконання, що ці зносини треба якнайшвидше відновити.

441 ОКУЛІСТ 3—3
д-р Л. МАКСИМОНЬКО
ординує в очних недугах від год. 3—6
ЛЬВІВ, підвалє 7., І. п. (будинок „Дністер")

Конференція в справі Злуч. Держав Европи.

На довірочній нараді, яку скликав Бріян у справі створення Зл. Держав Европи, було 27 делеґатів европейських держав, у цьому 22 міністри закорд. справ. Бріян промовляв двічі. Додаткові пояснення давали Люшер, Масілі та Політіс. У дискусії заявлялися заг. за здійсненням ідеї Бріяна через економічне зближення евр. держав, яке одначе повинно йти рівнобіжно з політ. зближенням. Гендерсон сказав, що ідея Зл. Держав Европи не стрінеться з більшими перешкодами, та що треба її накинути всім евр. державам. Принціп приноровлювання василля в міжнар. політиці, на думку женевських кол, ставить під великим знаком запиту пацифістичну доктрину та повинна бути заступлена принціпом згідного співділання й компромісового усування конфліктів. У висліді зборів ухвалили, що Бріян має прислати писемне меморандум до урядів держав, а коли дістане відповіди щойно в найбл. році має зорганізувати першу „паневропейську" конференцію на вересневій сесії Ліги Націй.

—o—

Ліга Націй.

Справа нац. меншостей.

Заг. збори Ліги Націй скінчили 9. вересня дискусію над звітом із діяльности за мин. рік. Перший бесідник гр. Апоні (Мадярщина) сказав, що погоджується з думкою мін. Штреземана, що справу нац. меншостей треба конче обговорити і то в комісії 6-х. У справі розброєння бесідник критикував становище вел. держав, котрі коли жадають розброєння від меньших держав, повинні перші розброїтися. Шведський міністр закорд. справ Тріґар зазначив, що госп. справи щораз більше впливають на політику. Недавно кілька країн приноровилися до порад світової госп. конференції з 1927 р. Зате деякі держави підвищили ще митні барієри. Це шкідливе для Европи не лише під госп. оглядом, але й політичним.

—o—

Мекдональд посперечався із Сновденом?

Льондонські консервативні часописи повідомляють, будьто би 9. вересня на засіданні анґл. кабінету прийшло до ріжниці поглядів між канцлером скарбу Сновденом і Мекдональдом у справі доцільности Гендерсонової заяви, що Анґлія готова підписати фінансовий ґарантійний пакт проти зачіпних воєн. Сновден нібито вказував, що підписання такого пакту наложить на Анґлію необмежені зобовязання у відношенні до закордону. З боку представників анґл. закорд. політики звернули увагу, що такий пакт увійде в життя щойно тоді, коли вже буде розброєння та коли розброєні держави не могтимуть вести коштовних воєн.

—o—

Бої на Дал. Сході.

„Таймс" повідомляють, що більшовицька офензива на відтинку Манчулі-Погранічная не вдалася. Більшовики мусіли відступити. Пальба більш. гармат спричинила в Погранічній вел. шкоди. Більш. артилєрія обстрілювала й поїзд причому було вбитих 2 подорожніх, а 3 ранених. У провінції Сюен над ріками Усур і Амур ідуть завзяті бої. Біля Оніші йде від 24 год. завзятий бій, що коштує вже богато жертв у вбитих і ранених. На Амурі потонуло кілька торг. пароплавів і човнів, бо наїхали на міни, заложені китайцями. В Харбіні сподіються кожної хвилі приходу Чанґ-Кай-Шека. Кит. влада видала приказ розстрілювати без суду людей, приловлених на виконуванні саботажу в околиці сх.-кит. залізниці. Управа харбінського комінтанґу під проводом головнокомандуючого Чанґ-Чінґ-Гю ухвалила домагатися, щоби СРСР. покрив усі втрати, які Китай потерпів на сх.-кит. залізниці в звязи з конфліктом.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·50—8·88·75, канадійський доляр 8·79·00—8·80·00, чеська корона 0·26·31—0·26·56, австрійський шіллінґ 1·25·25—1·25·75, румун. лей 0·05·00—0·05·33, французький франк 0·35·50—0·35·00, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·20·00—43·60·00, болгарський червінець 17·50—18·00.

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — ЧОКОЛЯДУ А. ПЯСЕЦЬКОГО, яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має великий і богатий сортімент. — В Повітових Союзах Кооператив і складах Народної Торговлі всюди до набуття. 497 3—10

Т-во Прихильників Освіти у Львові.

В останнє перед збіркою пригадуємося памяти українського Громадянства і Студенства, бо всього ще три дні лучить нас від дня 15. вересня, яко дня Українського Студента. Хай кождий з нас цей день посвятить щиро і охочо для тої важної нам справи і після змоги доложить усіх зусиль, щоби совісно і з вдоволенням його в своїй жертвенности записати. Докажім усім, що у нас є воля і що умісмо прийти з поміччю молодому поколінню — на яке все клали ми і кластимемо усі свої надії. 496 1—2

Проти роззброєння.

Пропаганда американських корабельних підприємств проти роззброєння.

Президент Гувер видав заяву, з якої виходить, що він дав генеральному прокураторові республики поручення розслідити справу пропаганди проти морського роззброєння, яку вели три великі американські фірми для будови кораблів. Цю пропаганду мав вести за гроші цих фірм на минулій конференції в Женеві невказаний „знавець морських справ". Гувер закликає фірми дати свої вияснення в цій справі. Якщо вони цього не зроблять, то американський уряд буде змушений поробити відповідні заходи до того, щоби визволити Америку від таких лихих впливів.

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої заległости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 2—?

— **В справі площі, що перейшла в чужі руки.** В новинках „Діла" з 7. IX. ц. р. (ч. 199) поміщено запит до українського т-ва „Праця" у Львові в справі продажі польським назаретанкам площі при кінці вул. Набеляка, яку мав цьому товариству залишити пок. проф. Ів. Левинський, його основатель, добродій і патрон, при чому виставлено домагання до т-ва „Праця" подати в цій справі докладні вияснення. Рада Товариства „Праця" стверджує отсим, що ця установа ніколи не була власником згаданої в новинці площі і тимсамим не могла її комунебудь продавати. — За Раду Агр.-Техн. Т-ва „Праця" ім. Ів. Левинського у Львові: **М. Стефанівський**, голова; **І. Олексин**, секретар.

— **Буря з громами над Немировом і її наслідки.** Пишуть нам: По год. 6. вечером пронеслася 6. вересня ц. р. над Немировом і околицею буря при густих громах, з яких один запалив дім пекаря Кріпаля. В небезпеці найшлася ціла дільниця. Завдяки зусиллям пожежної сторожі і громадян Волод. Нарожняка та Василя Бека, що з нараженням життя віддались рятункові, пожежу зльокалізовано. Рівночасно на полудневому обрію простяглася була заграва від пожежі млина в недалекому селі Вербянах, яку теж спричинив удар грому.

— **Вбивство бувш. власника складу вин.** Минулої неділі в год. 8-ій вечером якийсь незнаний мущина напав на власника ресторану і складу вин А. Людвіга при вул. Краківській на тій-же вулиці та вдарив його мабуть кинжалом у голову. Раненого заосмотрив лікар рятункової стації і віддав його домашній опіці. В ночі стан здоровля раненого погіршився і він помер у понеділок наслідком ушкодження мозку. Про напад повідомили поліцію, одначе вбивника годі віднайти, тому, що пок. Людвіг утратив був уже притомність і не міг подати опису злочинця.

— **Самовбийство купця.** В галянтерійній крамниці при вул. Казимирівській ч. 4. повісився її власник Діяманд. Коли у крамницю прийшли Діямандові спільники Гольднер і Дікер, він давав лише слабі ознаки життя; коли ж прийшов лікар, ствердив уже смерть Діямандa. Причиною самогубства Діямандa було банкрутство і смерть його 15-літнього сина.

— **Обікрали кравецьку робітню.** Незнані злодії вломилися до кравецької робітні Цвинаровича при Бернардинській площі ч. 10. Вломники забрали сукна на одяги та два готові мужеські одяги загальної вартости 8.000 зол.

— **Пожежі.** В господарських будинках Олекси Шкандрія в Павелчі (пов. Станиславів) повстала пожежа від недокурка. Згоріла хата, стайня та стодола заг. вартости 25 тис. зол. Огонь перекинувся на сусідні будинки Мих. Когута та братів Саліїв і знищив дві хати і дві стайні вартости 11 тис. зол. Стверджено, що пожежу спричинив Од. Шкандрій, який лежав у стіжку конюшини та курив папіросу. — **В суботу** вибухла пожежа в лісі братів Гредлів у Коростові (пов. Сколе). Згоріло около 250 куб. метрів будівельного дерева вартости около 8.000 зол. Пожежа повстала мабуть наслідком покинутого недокурка. — У Вільшаниці (пов. Товмач) з невідомої покищо причини повстала пожежа, яка знищила до тла 17 господарських будинків. Рятувала огнева сторожа з Тисьменици та Станиславова. Шкоди є біля 30 тис. зол. — В Каськові (пов. Стрий) згоріла стирта сіна Йонаса Екштайна. Шкода виносить більше ніж 1000 зол. — В Білобожниці (пов. Чортків) було в останньому часі кілька пожеж, причин яких не устійнено.

— **Влом до читальні „Просвіти".** Незнані справники вломилися крізь вікно до будинку читальні „Просвіти" в Пархачі (пов. Сокаль), де розбили касу й забрали 1.572 зол. на шкоду місцевої молочарської спілки. Поліція веде слідство.

— **Труп у потоці.** В Жабю в Чорному Потоці біля полонини Бобенське найшли тіло незнаного мущини, що вже псувалося. Поліція ствердила, що це труп Петра Ілійчука, якого суд пошукував стежними листами за ріжні злочини. Здогадуються, що Ілійчука вбив відомий бандит Василь Івасюк, з яким Ілійчук мав якісь особисті порахунки.

— **Процес польських старшин за зловживання.** Перед військовим карним судом у Варшаві почалася в понеділок розправа проти чотирьох старшин із магазину зброї в Цитаделі, обвинуваченних у зловживаннях. Обвинувачені: полк. Клобуковський, пор. Стефановський, пор. Вітаєвський та пор. Ляйкерт. Акт обвинувачення закидає їм ріжні надужиття, що доходять до сто тисяч зол., а допустилися їх обвинувачені в рр. 1923—1926. Розправа потреває кілька тижнів. Покликали на неї більше, ніж 60 свідків.

— **Польські селяни бояться меліорації.** Населення села Ст. Вербалі (п. Ліда) під проводом солтиса Лічборовича напало на техніків і робітн., що робили меліораційні поміри та знимки на ріці Бревенці. Мужики знищили мірничі прилади й побили поліцаїв, що хотіли інтервеніювати. З причини грізної постави населення треба було покинути дальші поміри. На місце приїхала адміністраційна влада, щоб перевести слідство.

— **Затонуло 120 людей.** Підчас катастрофи фінляндського корабля „Куну", який затонув на фінляндських озерах біля Тамерфорсу, напротязі одної хвилі, згинуло підчас натальної хуртовини 120 людей.

— **Цикльон убив 200 людей.** Біля Люкон (в окрузі Манілі) лютував цикльон, якого жертвою впало 200 людей. Тисячі людей остало без поживи та даху над головою.

— **Невідома чужинка.** Кілька днів тому передавали ми сензаційну пригоду якоїсь англійки Гльорії Алістер, яку рибалки найшли без памяти на французькім побережі. Вона оповіла, що впала жертвою якогось китайця-лікаря на англійськім пароплаві „Ігль", що скинув її в море. Тимчасом прийшли звістки від управи цього корабля, що на ньому не було ніколи такої англійки. Зате один з пасажирів китаєть-лікар пропав без вісти, імовірно потонув. Одночасно до поліції в Бордо прийшла телеґрама з твердині Ґан, що звідти втікла латишка Беніта Адамон, увязнена за численні ошуки. Вона втікла з келії акробатичною штукою по громозводі, з якого скочила в море. Коли Гльорію Алістер спитали, чи вона не є Бенітою Адамон, вона відповіла, що так і прохала відставити її до вязниці. Тимчасом дактильоскопійні поміри стверджують, що вона не має нічого спільного з латишкою. Поліція має в руках особу, якої тотожности досі не в силі ствердити, догадуючись, що ця особа заплутана в якусь „грубу" справу.

— **Поворот до природи.** У віденськім шпиталі „Милосерних братів" два професори-лікарі д-р Стайскаль і д-р Немец, почали користуватися ліками, які вся новітня медицина вважала пережитками варварської доби і середниками знахорів. Є це лікування землею. Не є це звичайна земля, а вапниста глина з гір Гарцу, творена там століттями, складена з ріжних хем. елементів, з яких неодин уживається в перетвореним виді в медицині. Цю землю дають пацієнтам їсти. Наслідки лікування є незвичайні; цей середник помагає при цілій низці недуг. Найцікавішим у цих дослідах є факт, що лікування землею помагає у випадках, якими досі користувались нераз дикарі та ріжні сільські знахорі, напр. при ріжного рода ранах і пропасницях. Спеціялісти стверджують, що в новій медицині позначується не від нині течія завернути до метод первісного природного лікування, обновивши їх новими дослідами та засобами. Відомо, що найстарший лікар старовини Ґаленус уживав лемнійської землі при внутрішніх недугах і зовнішніх. Дикі народи, що не знають нашої медицини, користуються у випадках недуги найпростішими середниками, які мають під рукою, а земля, у деяких своїх шарах, що має ріжні складники, служить їм віками як лік. Вона відгравае у них таку-же ролю, як дві інші головні стихії нашого життя: сонце та вода. Після води та сонця, які заняли в новій медицині першорядне місце, тепер приходить черга на забуту віками — землю.

— **Будують палату Ліги Націй.** Дня 7-го ц. м. святкували в Женеві покладення угольного каменя під новопроектовану будову „Палати Ліги Націй". У святі взяли участь представники ріжних народів. Підчас промови головного секретаря Ліги, Еріка Дрюммонда, мулярі вмурували під угольний камінь ріжні документи Ліги, а між ними папір про само це свято в 30 мовах. Дрюммонд казав про те, якто може колись після століть наші нащадки віднайдуть документи і довідаються про це, як в Европі творили давно мир...

— **Ріжні вістки.** Після великих спек в Америці прийшов сильний холод; у двох днях була ріжниця температури на 30 степ. У стейті Віомінґ упали великі сніги. — Паріський барон Ротшильд у подорожі на адрійське побережа відвідав югословянського короля. — У Льондоні радить екзекутива сіоністичного комітету над подіями в Палестині. — У автових міжнародніх перегонах в Англії, при яких що-річною нагородою є золота чаша Шнайдера, переможцем вийшов англієць Веррорн, що їхав зі швидкістю 528,5 км. на годину. Англійці здобувають цю нагороду вже четвертий рік з черги. — У центрі міста Міляно, по сусідству з театром „Ля Скаля", завалився банк „Кредіто Марітімо", до якого додавали... три поверхи; 3 убитих, кільканацять ранених. — Тосканіні, що був 30 літ дирігентом у „Ля Скаля", покидає своє становище; літо проведе він в опері Байрейту, потім їде до Ню Йорку і в окружну подорож з концертами по Америці. — З Оденбурґа повідомляють, що при розкопках у громаді Велем найдено крім ріжних мідяних предметів, золотий нашийник з часу 1800 р. перед Хр.

— **Справлення помилок.** В ч. 200 „Діла" передкінцевий уступ у статті п. Олекс. Ковалевського звучить так: „безприкладна ревізія на протязі кількох днів з протоколами й грошовими штрафами на Банк і його директорів". Має бути закінчення таке: „і, треба думати, як учить досвід, на його директорів".

— **Не кажіть,** що Вам не треба життєвого обезпечення. Так говорило вже богато людей, не забезпечувало своєї родини і тому міліони вдів і сиріт живе в нужді. Памятайте про це і обезпечіть свою родину в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська 18. 399

✝

ОЛІМПІЯ з ГОРНИКЕВИЧІВ
ЛЕВИНСЬКА
вдова по Льві, промисловці,
вмерла по довгій недузі заосмотрена св. тайнами дня 10. вересня 1929 р. переживши 77 літ. Похорон відбудеться з криптн ОО. Бернардинів до родинної гробниці на Личаківське кладовище дня 12. вересня 1929 в год. 4 попол., на котрий то обряд кревних і знакомих запрошує
499 **Син з рідною.**

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. *(Заборона віча. — Засудження повіт. комісанта поліції. — Процес проти б. Січових Стрільців. — Рідна Школа в Бережанах).* Староство в Бережанах забороняє від якогось часу відбувати віча і довірочні наради з огляду на публичне безпеченство. Між іншим заборонило посольське справоздавче віче посла Володимира Целевича в Курянах дня 18-го серпня ц. р. — Відомого зі свого відношення до українців повітового комісанта поліції Квасніцького засудив суд у Бережанах за обиду чести адвоката д-ра Гросмана на два дні арешту. — В пятницю дня 6-го вересня ц. р. розпочався перед городським судом у Бережанах процес б. Січових Стрільців під замітом приналежности до тайної орґанізації. — До приватної вселюдної школи в Бережанах вписалася цього року значно більша скількість учнів, як попередніх літ. Сумне тільки, що деякі бережанські інтелігенти вписали свої діти до державної польської школи. Добрим приміром для селян, мішан і робітників вони не є.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові". Виступ А. Венгерка.

Четвер, 12-го вересня, г. 7·30 веч. „Пігмаліон". Виступ А. Венгерка.

Малий Міський Театр:

Середа, 11-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Четвер, 12-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Кіна.

Аполло: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Чортівський плай" і „Іваєві варучини".

Лев: „Капітан хорошівської гвардії (Рамон Новаро).

Люна: „Моряки та бідняки".

Марусенька: „Распутін — загибіль Росії".

Оаза: „Жінка під маскою" (Діта Парлзо Вол. Гайдарів).

Палас: „Останній сни".

Пан: „Цар Іван Грозний".

Пасаж: „Долина трівоги", американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стилеве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „У вирі Парижа" (Ліді Даговер).

Хімера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 113 38—?

Перемишль, середа 11.IX.
Добромиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 34—?

Кременець:
Середа, 11.IX. „Осінні маневри".
Четвер, 12.IX. „Барон цигана".

Наддніпрянський Хор Котка
Борислав, середа 11.IX. 228 21—?

Збірковий комітет для переведення збірки в „Дні Студента" взиває українське студентство Львова і повіту взяти участь у збірці дня 15. вересня ц. р. Зголошуватися щодня від 9.IX. до 14.IX. в год. 12-13 у дижурного комітету в канцелярії Т-ва Прихильників Освіти у Львові вул. Супінського ч. 21. Також зголоситься в суботу 14. вересня між год. 14·30—15·30 по відбір легітимацій, пушок, відзнак і шпильок. — За збірковий комітет: Володимир Янів голова, Богдан Ластовецький секретар. 882 2-2

Вписи до фахово-доповняючої дівочої школи у Львові при пл. св. Юра, ч. 5. удержуваної Т-вом „Рідна Школа", продовжені до дня 20. IX. ц. р. Наука в школі тревае два до три роки. Приймається учениці, що покінчили 14 рік життя. До приготовляючої класи вимагається тих, що не скінчили четвертої класи всенародньої школи. На перший рік приймається учениці з V. і VI. класи всенародньої школи, на II. рік з VII. класи, на III. рік з неповнічними гімназіями і семінаріями, якщо вважуться фаховим знанням з обсягу кравецтва. Рівночасно терміную учениці у кравчинь, модниярок, гафтярок, в трикотарнях і т. п. Наука відбувається в пополудневих годинах. У школі учать: фахових занять, рисунків, гігієни, господарства, варення, рахунків, книговодства і товарознавства. З теоретичних і загальнообразуючих предметів: релігії, української мови, польської мови, географії, історії, співу і руханки. Школа має концесію і дає ті самі права на визволення, що й державні школи. Вчать кваліфіковані сили. Оплата 5 зол. місячно. Вписове 5 зол. Українські терміяторки повинні вписатися до тої школи! — **Управа дівочої фахово-доповняючої школи.**

Повітовий Народній Зїзд у Турці відбудеться в середу дня 18. вересня ц. р. в 12. год. в полудне у домі філії „Просвіти" з таким дневним порядком: 1) відкриття зїзду; 2) Звіт з діяльности Повітового Комітету; 3) Звіти соймових послів; 4) Вибір голови і 10-ти членів Пов. Нар. Комітету, як також Надзірної Ради; 5) Дискусія над звітами.

Ширші Сходини Союзу Українок відбудуться дня 14. ц. м. в годині 18. в домівці Т-ва (вул. Підвале ч. 7). Програма: Звіт з жіночих конгресів в Берліні і Празі. Реферують пп. М. Рудницька, О. Шепарович і І. Макух-Павликовська. Окремих запрошень не розсилається. 495 1—3

Ювилейне Свято „Просвіти" в Бережанах відбудеться дня 15. вересня п. р. на громадській площі на Адамівці. Програма свята така: 1) Полева Служба Божа з участю хорів і орхестр; 2) Святочна Академія; 3) Вправи луговиків і луговичок товіріцями, ручниками і вільноруч. На випадок непогоди, свято відбудеться дня 29. вересня 1929 р.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 10—?

ПОШУКУЮ рутинованого кандидата адвокатури — місце сейчас до обняття. Д-р С. Брикович, адвокат Тернопіль, вул. Тарновського ч. 7, I. поверх. 481 2-3

ПРИЙМУ на мешкання з харчем панночку. — Вул. Зеленковського ч. 2. правий партер (околиця св. Юра). 497

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 5—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пальомбування й винимання зубів, без болю. Штучні зуби в наячуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна зниження. Тел. 65-73. 5—?

Кожний освічений чоловік, а особливо молодіж повинна знати —

„Правила доброго поведення"
(Bon ton)

Написав проф. Л. Бачинський. 120 вел. сторін. 60 ілюстр. Ціна 3 зол. Набути у всіх книгарнях. 493 1—2

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ зол. 3

з хінського срібла тільки у Б. Гринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Йосиф Шустер

рутовського 10. Тел. 32—54.

Дивани Хідники
Ковдри Матераци
Фіранки

466 2—3

МЕБЛЕВІ МАТЕРІЯЛИ

Товар солідний Ціни приступні

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО

СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах наших славних артистів з крашанки і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: портієри, капи на ліжка, ліжники, артистичні гуцульські дерев'яні вироби. 273 3—?

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . . зол. 25.—
КОЦИ від . . . . зол. 12.—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00.

245 15—?

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до **почорнення та толочення на них** футряних десенів — в одинокій фірмі в краю:

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.

332 **Телеф. 17—04.** 6—?

ФАБРИКА КОНСЕРВ

ЖИГМОНТА РУКЕРА

У ЛЬВОВІ

ПОРУЧАЄ:

ЯРИННІ КОНСЕРВИ,

КОМПОТИ,

ОВОЧЕВІ ҐАЛЯРЕТИ,

МАРМОЛЯДИ,

ЯК ТАКОЖ

ТОВЩІ

і МАСАРСЬКІ ВИРОБИ.

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні данські годинники переробляємо на ручні. 191 10—?

ДОВИНАЙМУ від дня 1. листопада п. р. 5 мешкань по 1 покоєві з кухнею, 3 мешкання по 2 покої з кухнею, 3 мешкання по 1 покоєві. Всі мешкання — повний комфорт. Місячний чинш. Оглядати вул. Рицерська ч. 20. — Відомість — Гальчак, вул. Коперника ч. 26[I. 446 3—3

ПРИЙМУ на мешкання з удержанням ученицю. Пісікова ч. 4. Худишова. 478 2—2

ЛЬВІВСЬКОГО хлопця на практику прийму до галантерійного склепу „Genewa", Ринок, ч. 37. 476 3—3

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Ширера Сенаторська 10 (бічна Романовича). 485 2-10

На шкільний сезон

поручає

Всілякі музичні інструменти у великім виборі по значно зниженых цінах. — —

„МЕЛЬОДІЯ"

Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів : : і плит : :

Телефон 8—59.

Львів, вул. Коперника ч. 5.

498 На бажання висилаємо ілюстровані цінники. 1—4

Конкурс.

I.

„Взаїмна Поміч Українського Вчительства обходити-ме в 1930 році 25-ліття свойого істнування. Своє свято бажає вшанувати Товариство ювілейною кантатою на честь організації, Гимном організації і песою з учительського життя.

Мотив кантати: Радість ізза 25-ліття організаційних змагань на користь культурного піднесення народу.

За текст кантати визначує Товариство нагороду від 50 до 100 зол.

На нагороду за музику до тексту кантати призначує Товариство від 100—200 зол. Музику треба складати окремо на мішаний і окремо на мужеський хор.

Рукописи тексту посилати до Дирекції Товариства (Львів, вул. Оссолінських ч. 8/II) не пізніше 30. жовтня 1929 року, а музичний текст до 30. листопада 1929 р.

До рукопису треба прикласти закриту коверту з уповненим знаком. В коверті помістити правдиве прізвище й ім'я та адресу автора.

Нагороджені рукописи стають власністю Товариства, а ненагороджені будуть повернені авторам.

II.

Мотив гимну: посвята народнього вчителя організаційним ідеалам, що ведуть через освітньо-культурну працю до найвищого ідеалу визволення нації.

Рукописи належить присилати до Дирекції Товариства (Львів, Оссолінських 8/II) не пізніше 30. жовтня 1929 року.

До рукописи треба прикласти закриту коверту з уповненим знаком. У коверті помістити правдиве прізвище і ім'я та адресу автора.

Товариство визначує за гимн на нагороду від 50—100 зол. Нагороджений гимн стає власністю Товариства.

На нагороду за музику до тексту гимну призначує Товариство від 100—200 зол.

Музику треба складати окремо на мішаний і окремо на мужеський хор.

Музичний текст повинен бути готовий до дня 30. листопада 1929 року.

Ненагороджені тексти і музика тому будуть повернені авторам.

III.

Темою песи повинна бути виховно-освітня праця українського народнього вчителя, його особисто родинне життя на грунті галицько-суспільних умов.

Героєм песи повинен бути ідейний та активний народний учитель.

Мотив песи: Віра народнього вчителя у визволення нації та в доцільність своєї праці.

Песа має бути написана сучасною українською літературною новою.

Рукописи присилати Дирекції Т-ва (Львів, вул. Оссолінських ч. 6/II.) не пізніше 31. січня 1930 року.

До рукопису належить приласти закриту коверту з уповненим знаком. У коверті помістити правдиве прізвище й ім'я та адресу автора.

Товариство визначує за песу дві нагороди: 750 зол. і 500 зол.

Нагороджені песи стають власністю Товариства.

Ненагороджені песи будуть повернені авторам. 492 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло", З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

ч. 204 (11.495). Львів, пятниця 13. вересня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15. вересня — це день Українського Студента!

Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!

Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 481 3—5 Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 21

Дві політики.

VIII.

Львів, 12. вересня 1929.

Рівне трактування чужонаціонального населення в якійсь державі не є ще веденням національної політики. Таку думку висловив у обговорюваній нами статті воєвода Д. Борковський. Коли так, то виходилоб, що у Польщі взагалі не ведеться ніякої політики супроти українців, бож навіть рівно їх ніде не трактується. А тимчасом польські чинники всеж вели і ведуть якусь політику в укр. справах. Цю політику відчувають на собі найкраще самі таки українці. Її дуже влучно схарактеризував воєв. Борк., пишучи, що засадою тієї політики перед травневим переворотом „було (а ми додаємо: і тепер є!) робити населення довкола себе незадоволеним і нещасливим, пануючи над ним на злість"...

На іншому місці тієї статті читаємо: „населенню все залежить на його мові, на його культурі, на безоглядним урівноправненні". Колиж те населення не має своєї школи, коли як не розвязують, то переслідують, а як не переслідують, то при кожній нагоді дають до пізнання, що можуть і хочуть переслідувати або ліквідувати його культурні і навіть господарські установи, то хіба все те робиться не „на злість"? Коли укр. населення Сх. Галичини переконала вже й практика великої війни та великої революції на сході, що український нарід не має нічого спільного з російським і бачить тепер попри нагінку на український рух у Польщі виразну підтримку москвофільства, що займається пропагандою політичного русофільства й національної асиміляції на користь російського народу, то чи це робота не „на злість"?

Не погоджується Д. Борковський з метернівським гаслом про те, що нарід думає зовсім інакше, як його провідники, бо провідники тільки висловлюють ядерно те, чого прагне нарід. Становище теж уповні слушне. А до того мабуть у ніякого народу інтелігенція не є до тієї міри висловником бажань свого народу, що українська інтелігенція, яка буквально вся як не безпосередньо то в першім або другім поколінні з цьогож таки сільського народу вийшла. Але все те не перешкаджає навіть деяким міністрам потравневих польських урядів виголошувати тези про те, що, мовляв, „рускі люд" не має нічого спільного з політичною ідеольогією української інтелігенції. Отже, чи не є це чергове кільце з ланцюга тієї політики „на злість"?

Всі наведені та їм подібні зразки польських політичних експериментів на українській національній території тягнуться вже цілих десять літ. Було вже кілька голосів з польського боку, що ставилися крайно критично до такої польської „політики", але вони були свого роду „екзотичними" ефемеридами на польському політичному овиді. Над ними проходили все до порядку дневного ті чинники, що з обовязку повинні булиб над ними призадуматись. Очевидно, що пройде без ніякого сліду в практичній польській політиці і критична стаття воєводи Борковського, дарма, що він належить до табору тих людей, які тепер при кермі державного польського корабля. Польська політика далі буде такою, як є. Над її ревізією звичайно серіозно думають покликані чинники аж тоді, коли вже запізно. Так бувало в Польщі колись, за шляхецьких вольностей, так є й тепер.

Самозрозуміло, що українська національна політика не може оглядатись на те, що, як і коли поляки думають серіозно робити в українській справі. Українська політика мусить серіозно рахуватись з тим, що є, та відповідно до сил, обставин і спроможности вести боротьбу за право свого народу до життя, вести боротьбу з обставинами, змагатись з усім тим, що робиться „на злість". На дальшу мету має вона свої окремі цілі та завдання, які цілком суперечні з польськими.

І коли Д. Борковський сказав у своїй статті мужно, що „польська національна політика мусить бути розумовою", бо ведеться її для добра польської держави, отже в польськім інтересі, і до того в польськім інтересі на дальшу мету, а не в інтересі національних меншостей, то українці можуть сміло підписатися під тими словами у відношенні до своєї політики. Українці ведуть свою політику для добра та в інтересах української нації. Нема сумніву, що така їх політика разить тих, які мають на оці асиміляцію українців. Але на це нема ради. Такі вимоги ставить до української політики природний розвиток української нації, такі вимоги висуває до української політики само життя. Через те цілком зрозуміла річ, що такі чи інші польські проекти на асиміляцію українців у Польщі українська політика може тільки в цілях інформації нотувати, але не може прикладати до них ніякої особливої ваги, бо її завдання зовсім інші. А це знов не значить, щоби українці не використовували для себе всіх прав і всіх можливостей, які по дорозі до цілі при даних обставинах для добра нації використати можна.

Лише легкодух не думає про завтра.

Розумна людина забезпечує свою і своїх близьких будучність тим, що складає свої ощадности в

Кооперативному Банку „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Льойд Джордж про німецькі репарації.

В одній своїй статті Льойд Джордж дав таку оцінку німецьких репарацій. „Якби знавці ще більше зменшили сплати пляну Доза, в Англії ніхто не висловив би найменшого незадоволення. Бо тут дійсно ніхто не вірить у те, що Німеччина зможе протягом двох поколінь платити річно своїм вірителям 2 мілїярди марок чужою валютою. Цього не могла би витримати навіть Англія".

А одначе на конференції в Газі, головно через домагання з англійського боку, на Німеччину наложено ще нові тягарі.

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 7. września 1929 r. Sąd okręgowy Wydział karny XXIV. we Lwowie w sprawie karnej Pr. 295/29. na posiedzeniu niejawnem dnia 7. września 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Okręgowego postanawia a zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 10. maja 1927 r. poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 45. dokonane dnia 2. września 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „D ło" Nr. 195 z dnia 3. września 1929 r. z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuły pt. „Poswiaczennia mohył pid Zborowom" w całości zawiera w sobie znamiona artykułu 1. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927. roku poz. 399 Dzpp. № 45. b) wydać po myśli przepisu z artykułu 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Przewodniczący J. Antoniewicz w. r. — Protokulant J. Ortyński w. r.

Za zgodność (підпис нечитний).

Закордонні турботи.

(Від вашого кореспондента.)

Варшава, 10. вересня 1929.

Вислід конференції у Газі актуалізував серед польського громадянства знову питання закордонної політики. Цей вислід рядове польське громадянство несподівано заскочив і справді стрівожив, — оскільки взагалі воно може на ці справи реаґувати, виявляючи для закордонно-політичних проблем надзвичайно мало зрозуміння і надзвичайно мало цими проблемами цікавлячись. В усякому разі нинішня права опозиція (лівої опозиції це не торкається, про що буде мова далі) дістала неабиякий новий аргумент у боротьбі проти санаційного уряду, вдаряючи цим разом по його закорд. політиці (персонально по міністрові закорд. справ), яку обвинувачується у короткозорості, фразерстві й малій активності, та інших т. п. гріхах, скритих за серпанком „тайної дипльоматії".

Немає двох думок, що польська закордонна політика зазнала у Газі діймаючої поразки. Вибираючися туди, міністр. закорд. справ п. Залеський підкреслив факт участи Польщі у гаґській конференції, як доказ зросту престіжу й авторитету Польщі у міжнароднього світі. — ну й, очевидно, цей „успіх" записав на рахунок післятравневого правління, зокрема особи марш. Пілсудського. Тимчасом зразу виявилося, що участь Польщі у Газі є лише формальна й теоретична, бо попала Польща у категорію „запрошених" а не „запрошуючих" держав і, послідовно, не ввійшла до найголовнішої політичної комісії, де рішалася справа евакуації Надренії. Справу-ж евакуації Надренії, себто ліквідації одної з „военних гарантій" мира на заході, польська закордонна політика все і всюди вперто вязала із питанням якихось нових гарантій мира — на сході. Тому п. Залеський слушно заявив, що „не їде до Гаґи задля одного міліона" марок признаних Польщі річно планом Юнга. Всі знали й розуміли, що єдиною ціллю його подорожі до Гаґи, єдиним завданням польської політики на тлі надренської кампанії, це в якійнебудь, бодай найскромнішій формі перевернти принціпіяльну тезу, яка творить один із стовпів, на котрих спирається взагалі ціла польська закордонна політика: неозрушність питання безпеки на сході й на заході Европи, взаїмна залежність реґулювання політичних інтересів поміж Францією і Німеччиною та Німеччиною і Польщею. Тимчасом — нічого, не одержано абсолютно нічогісінько, що можна би сяк-так підтягнути під поняття якоїсь „сатисфакції" для цієї польської тези. Від днів Льокарна Варшава вже надто протверезіла, аби робити собі якісь ілюзії, що польське становище може перешкодити передчасній евакуації Надренії. Але одночасно вона була на 100 відсе певна, що в новий акт французько-німецького порозуміння буде вставлена якась клявзуля, якесь застереження, за яке польська політика буде могти бодай зачіпитися у боротьбі за сам принціп недоторканости питання ревізії західних границь Польщі, — тій боротьбі, яка — згідно з одностайним поглядом всього польського громадянства — наближується з кожним новим актом петрифікації східних границь Франції. Колиб не було тієї віри у такий бодай мінімальний політичний успіх у Газі, було би цілком інше „психічне наставлення" польської преси, та в усякому разі — не було би згаданих у горі двох заяв міністра Залеського. Тимчасом після Гаґи мін. Залеський був приневолений боронити свою програму третьою газетною залвою, що чейже „евакуація Надренії і так прийшла би в 1935 році",

отже ніби нічого в ситуації на гірше не змінилося...

У польській пресі счинився крик. Цікаво, що розпочав його не пос. Мацкевич у „Слові", завжди скептично настроєний до вартости французького союзника, ані старий політичний германофіл Студніцький, але — Ст. Козіцький на сторінках ендецької „Газети Варшавської", себто та сторона, яка саме й будувала (і будує) сливе не всю будуччину Польщі на союзі з Францією. Посипались обережні й делікатні перестороги під адресою Франції — завернути з фальшивої дороги одностороннього порозуміння з Німеччиною, та одночасно — гострі й неперебірчиві докори під адресою польського міністра закордонних справ, що він — мовляв — замало зручний і замало активний, не вміє вполіти у союзника свідомість, що союз мусить мати реальну вартість для обох союзників, а не лише для одного, і не вміє теж вічно тримати перед очима заходу ту силу Польщі, якої не можна — легковажити!

Цикль статтей Ст. Козіцького викликав резонансу-органу мін. зак. спр. „Епоки", в якій один із чільніших польських публіцистів Вітольд Гельжинський м. і. закинув ендеції, що вона взагалі відносить питання, яке не існує, — себто самої можливости квестіонування західних границь Польщі. На те пос. Ст. Стронський, який має голову повну дат, вичислив як стій цілу низку міжнародніх параґрафів і енунціяцій, в яких це питання уже в ріжний спосіб, посередно й безпосередньо було заторкнене; треба, мовляв, бути в політиці реалістами. Соціялістичний табор („Робітнік") зайняв у цему двобою радше сторону уряду, стосучи за необхідністю чимшвидшої ліквідації усіх залишків війни без жалких нових ґаґарів (отже й за чимшвидшою евакуацією Надренії) та легковажучи собі марево війни на сході Европи наслідком ревізіоністичних заґід Німеччини, відкидаючи а пріорі всяку війну. Забираючи в цій справі голос, „Роботнік" зовсім справедливо закинув ендеції манію переслідування за пункті німецької небезпеки та з другого боку погодився з ендеками, що годі вічно зірити міністрові закордонних справ на слово й обмежуватися до висловів довіря та солідарности раз в рік за закордонній комісії сойму, але треба його діяльність піддати дискусії, треба „жадати рахунку". Таким робом закордонна політика, яку польський сойм уважав досіль матерією такою делікатною, що краще взагалі її не торкатися (поза стереотиповими фразами для вжитку МСЗ.), враз стала одною із тем, яка має бути перемелена на соймовій трибуні не з погляду адорації, лише критики. Коли зважити хронічну „абомінацію" нинішніх польських правителів до всяких соймових дебат і коли пригадати, що справжнім керманичем польської закордонної політики від травня 1926 р. є марш. Пілсудський, то стане ясно, що заповідь такої закордонної соймової дебати не є урядові занадто мила.

Таким робом конференція у Гаазі відбилася на внутрішньо-політичних відносинах у Польщі, скріплюючи протисанаційну опозицію. Ентузіястичні звіти ПАТ-а про успіхи мін. Залеського у Женеві, про тамошнє затіснення франц.-польської приязни, врешті про тріюмф нового вибору Польщі до Ради Ліги Націй, ці звіти змагають безумовно ослабити враження Гаги внутрі краю, підтримати захитаного в опінії міністра закордонних справ. А всеж, Гаґа спричинила Польщі ще більший „закордонний клопіт", віж внутрішне ускладнення відносин; — клопіт: якими шляхами має далі йти польська закордонна політика?

Ця журба бреніла дещо і в міноровій промові голови закорд. комісії сойму посла Януша Радзівілла на спільному засіданні з прогулькою французьких парляментарів. Цією журбою займаються нині широко варшавські кореспонденти чужинецької преси. „Берлінер Тагеблят" снує цілі фантастичні комбінації про приступлення Польщі до Малої Антанти разом з відповідними господарськими і мілітарними умовами, вказуючи на будь-що-будь знаменне явище, що античеський краківський „Курєрок" раптом ударив у нуту порозуміння з чехами. На цьому тлі чути теж голоси, що остання візита закарпатського губернатора Бескида у львівських кацапів не була без попередньої апробати Варшави, і що ця апробата стоїть саме у звязку з чесько-польським наближенням..

Це дуже цікаві справи, бо вони торкаються дальшого укладу европейських сил. Як активно вплинути на цей уклад у свою користь — це нині найбільша турбота Польщі.

І. Кедрин.

Штреземан про національні меншости.

Окремий уступ своєї великої промови на пленумі Ліґи Націй німецький міністр Штреземан присвятив справі національних меншостей. Після обговорення завдань Ліґи Націй в справі розброєння та усунення можливостей війни він зазначив, що другим не менше важним завданням Ліґи Націй є охорона меншостей. В цій справі Ліґа Націй, на його думку, вже дещо зробила. „Одначе я є того переконання, — говорив дослівно — що Ліґа Націй при виконанні своїх обовязків щодо гарантій прав національних меншостей не може обмежитися на полагодженню окремих зажалень, а мусить постійно доглядати за тим, як виконуються постанови про охорону національних меншостей й як укладається їх життя на основі обовязуючих договорів.

„У надіюся, що недалекий вже той час, коли Ліґа Націй для справ національних меншостей утворить окремий орґан, як це вже зроблено для господарських справ та для справи мандатових областей. На всякий випадок я переконаний, що Ліґа Націй мусить подбати про те, як їй розвязати своє завдання щодо охорони національних меншостей".

Інтерніст д-р мед. віденського і д-р мед. львівського університета

Роман Ґоцький

перенісся до Рави Руської й ординує з днем

505 **16. вересня ц. р. (дім дкр. Білозора).** 1—

Незагоєна рана.

Справа гуманістичних і математично-природничих відділів при наших гімназіях у Львові.

В останнім часі набрала у нас більшого розголосу справа привернення гуманістичних відділів і отворення математично-природничих відділів при українських гімназіях у Львові. За цею справою промовляли поважні мотиви. З виділових шкіл цілого краю виходило багато молоді, що бажала доповнити свою науку й підготовитись краще до якоїнебудь суспільної праці. А в цій хвилі явилось у нас споре число хлопців, що ходили два роки до приватної учительської семінарії у Львові і знайшлися тепер після розвязання тоїж семінарії в безвихіднім положенні; вони бачили в привернені гуманістичних відділів одинокий вихід для себе. Вкінці завелося у нас і таке, що багато учеників, дійшовши до вищих кляс класичної гімназії, зрозуміли там, що гуманістична школа більше для них надається і завертали в ті відділи, поки вони ще існували. Здається, що кожна свідома суспільність подалаб таким ученикам помічну руку, щоб не кидати їх у вир непевної долі, а повернути їх на своє добро. І з тих то причин зібралися наші інтересовані родичі в дні 1-го вересня ц. р. на нараду у Львові й порішили звернутися з проханням до шкільного куратора привернути гуманістичні відділи.

Та покладані на куратора надії завели. Він виявив ніби велику прихильність для гуманістичної науки, одначе зараз найшлося для нас і фатальне „але", котре робило це діло неможливим. А ним „але" було те, що прохання повинно бути внесене в приписаному часі, себто минулого травня або червня (1929). Після того куратор був би готов підтримати справу в міністерстві, але з тим, що здійснення її моглоб наступити аж в найближчім шкільнім році. Так наші родичі у важній і пекучій справі своїх дітей вийшли з нічим.

По цім твердім слові позволимо собі на деякі уваги. Недавно читали ми в краківськім „Часі" статті професора Яґштембца, в котрих виказано, що в цілій польській державі звертається тепер наука в сторону реальних шкіл і що 73 пр. польської молоді ходило до гуманістичних гімназій. Значить, колиб істнувало і супроти нас якесь право і справедливість, то сама шкільна влада повиннаб постаратися для нас про такі школи. Але тут діється саме навпаки. Вшехпольський сатрап Сосніцький по приказу ендеції зніс самовільно одинокі наші гуманістичні відділи у Львові і замкнув таким чином соткам наших учеників з виділових шкіл змогу доповнити свою науку і стати корисними громадянами своєї суґестичні звіти ПАТ-а про успіхи мін. Залеського у Женеві, про тамошнє затіснення франц.-польської приязни, врешті про тріюмф нового вибору Польщі до Ради Ліги Націй, ці звіти змагають безумовно ослабити враження Гаги внутрі краю, підтримати захитаного в опінії міністра закордонних справ. А всеж, Гаґа спричинила Польщі ще більший „закордонний клопіт", віж внутрішне ускладнення відносин; — клопіт: якими шляхами має далі йти польська закордонна політика?

Ця журба бреніла дещо і в міноровій промові голови закорд. комісії сойму посла Януша Радзівілла на спільному засіданні з прогулькою французьких парляментарів. Цією журбою займаються нині широко варшавські кореспонденти чужинецької преси. „Берлінер Тагеблят" снує цілі фантастичні комбінації про приступлення Польщі до Малої Антанти разом з відповідними господарськими і мілітарними умовами, вказуючи на будь-що-будь знаменне явище, що античеський краківський „Курєрок" раптом ударив у нуту порозуміння з чехами. На цьому тлі чути теж голоси, що остання візита закарпатського губернатора Бескида у львівських кацапів не була без попередньої апробати Варшави, і що ця апробата стоїть саме у звязку з чесько-польським наближенням..

Це дуже цікаві справи, бо вони торкаються дальшого укладу европейських сил. Як активно вплинути на цей уклад у свою користь — це нині найбільша турбота Польщі.

І. Кедрин.

Штреземан про національні меншости.

Окремий уступ своєї великої промови на пленумі Ліґи Націй німецький міністр Штреземан присвятив справі національних меншостей. Після обговорення завдань Ліґи Націй в справі розброєння та усунення можливостей війни він зазначив, що другим не менше важним завданням Ліґи Націй є охорона меншостей. В цій справі Ліґа Націй, на його думку, вже дещо зробила. „Одначе я є того переконання, — говорив дослівно — що Ліґа Націй при виконанні своїх обовязків щодо гарантій прав національних меншостей не може обмежитися на полагодженню окремих зажалень, а мусить постійно доглядати за тим, як виконуються постанови про охорону національних меншостей й як укладається їх життя на основі обовязуючих договорів.

„У надіюся, що недалекий вже той час, коли Ліґа Націй для справ національних меншостей утворить окремий орґан, як це вже зроблено для господарських справ та для справи мандатових областей. На всякий випадок я переконаний, що Ліґа Націй мусить подбати про те, як їй розвязати своє завдання щодо охорони національних меншостей".

Д-р ІВАН БРИК.

Зі Львова до Кембрідж.

Думаю, що навіть із тих принагідних вражінь і спостережень всякому ясно, що тип англійця є витвором давньої культури, яка сягає від верхів аж до самих низів англійського народу, яка творить з нього в житті чесну, совісну зрівноважену людину та розумного і послідовного політика, купця, промисловця і т. і. Духова праця: література, наука, мистецтво не зосереджене в одному місці, як у Франції. Там Париж стягав до себе всі найбільші таланти, найкращі уми. В Англії інтелектуальних осередків більше, а поміж ними вибиваються три: Льондон, Кембрідж, Оксфорд.

За короткий час свойого побуту ви зробите найкраще, як заглянете у славний на весь світ „Британський Музей". Перед вами гарна, стилева будівля, що нагадує стару грецьку святиню. В воротах поліцмен і портіер. Маю поручення до урядовця музею д. В. від його доброго знайомого д-ра М. Р. Мене пропускають без карти вступу і ведуть, куди треба. Незвичайно милий і ввічливий вже немолодий бібліотекар витає мене чемно, просить сісти і підождати. Я в читальні. Це величезна, зовсім кругла саля, в якій колесом розложені шафи з катальоґами, а в середині управа читальні. У формі промінів ідуть бюрка для читачів, просторі, вигідні, з вигідними кріслами з мягким опертям та колісцятами, щоби при відсуванні не робити гамору. Підлога виложена грубою, ґумовою масою, так, що кроків майже не чути. Так воно скрізь по бібліотеках, музеях, викладових салях і в Кембрідж. Довкола на два поверхи залізні шафи з книжками. В салі ідеальний спокій. Хоч ферії, бібліотека не зачинена. Сидять люди ріжного віку, обік молоденької дівчини старий як молоко сивий дідусь. Цікаво, що входили люди не знімаючи капелюха. Не знімають капелюха і в публичних бюрах (почта, банк) у Франції. При тій нагоді зазначу, що цілувати жінку в руку в Англії не є звичаєм.

Мій бібліотекар бере для мене карту вступу з поученням про бібліотечні приписи, показує дуже поодиничу маніпуляцію вишукування книжок. Великі томи катальоґів доступні всякому. Книжок з бібліотеки не позичають до хати нікому, навіть професорам, які деінде мають звичай держати бібліотечні книжки місяцями, а то й роками. Одинокий випадок, коли книжка покидає на короткий час своє царство це судова розправа. Відділи бібліотеки залізної конструкції, ясні й продувні, з залізними рухомими шафами.

Я зацікавився словянською, а спеціяльно українською книжкою. Найбільше має бібліотека книжок польських. Зі старших українських книжок вельми почесне місце займає „Острожська Біблія" в двох примірниках, з яких один був власністю царя Івана Грізного; є книжки церковні: тріоді, мінеї. Видання новіші неповні, між ними видання Просвіти, Наук. Т-ва ім. Шевченка, давніші Гал.-руської Матиці. Книжки або дістають даром або купують, що на книжці якнайдокладніше зазначене, а саме: дата, ціна, місцевість від кого куплена або прислана даром.

Я мав щастя, бо трапив на виставку рукописів і друків, не тільки західних, але й східних і південних народів. Годі переказати те могутнє враження, яке зробила на мене ця виставка і своїм безмірним богацтвом і красою письма, друку, дорогого переплету та розкішного, богатого орнаменту.

Відвідувачів було дуже богато, а найбільше молоді. Я читав із їх очей ту літочу цікавість, а якою вона сділила за розвитком людської культури, як її інтересував кусок лави з кістками, грецькі статуї, грецькі та римські оригінальні надписи і т. і. І мені стало жаль, тої нашої білої молоді, яка не має змоги того, про що вчиться, побачити, а через те і вдержити собі науку, зінтересуватися, полюбити і навчитися цінити.

Велике враження робить на кожного відвідувача і відділ автографів (рукописів) великих і заслужених людей: письменників, учених, музиків, політиків і т. д.

Виходите приємлені на вулицю Ґрейт Рассель, аж з вікна крамничної виставки всміхається до вас українська вишивка. Підходите ближче, а там сорочки, запаски, хустинки до носа з українськими зразками, а далі старі нагрудні хрестики, намиста з копійок і т. і., а над тим усім надпис: Діло російських збігців у Польщі й Франції. Гаразд, думаю собі: ось де найшла собі прибіжище „єдіная, недєлімая". Сміх, та годі! Під фірмою „російський" найшов я в Кембрідж великий запас звичайного нашого згрібного полотна.

Кембрідж, (чи по англійській вимові Кеймбрідж). — Хто його не бачив, той не в силі уявити собі ні його краси, ні оригінальности на підставі хочби найдокладнішого опису. Це наївність, бо з 50.000 населенням місто, але старинне і педантично чисте. Очевидно з рівненькими хідниками й дорогами, якими проходите безпечно, бо й рух незначний і не обтріскує вас авто болотом, як у коханому Львові, де вулицями повинні їздити не автами, навіть не кіньми а волами. Городи, сіножати довкруги і в середині над рікою та серед могутніх прегарних будівель.

Це костели, коледжі й університетські інститути або робітні. Коледжі, яких є в Кембріджі 19, це комплекси будівель, з бібліотеками й крамницями, які повставали напротязі кількох століть, починаючи від 14 ст. Це були спершу школи з

спільности. А коли родичі допрошувались тепер направи заподіяної їм кривди, те їм сказано, що вони не внесли прохання в приписаним часі і тому мусять чекати на сповнення його цілий рік. Але чи таке слово справедливе? Звідки загал горожан міг знати, що такий припис, якого давніше не було, тепер вже заістнував? Зголосилися саме тоді, коли вважали це відповідним, коли приходилося їм віддавати свої діти у школу. І не був на це діло надто спізнений час, бож в день появи депутації (3-го вересня) почалася тільки шкільна наука. А колиб прохання було вислухане, то в тих відділах ставилосьби більше сотки виділових і семинарицьких учеників, котрі горячо вижидали такого рішення. Гадаємо, що в такій важній і культурній справі повинніб рішати не бюрократичні формальности, але право педагогії і щира прихильність для громадянства і для справи.

Наслідок же нинішнього становища шкільної влади такий, що ті сотки молоді розбредуться по всіх усюдах і марно пропадуть для своїх родин і суспільности.

Львівський громадянин.

Міжнародне обединання журналістів національних меншостей.

Конґрес національних меншостей, який недавно відбувся в Женеві, ухвалив утворити міжнародне обединання журналістів національних меншостей. Тепер це обединання вже переведено в життя. В Женеві відбулися установчі збори обединання, в якому взяло участь кілька десятків журналістів. На цих зборах принято статут обединання й переведено вибори.

Найбільше суперечок викликало питання, де має перебувати управа обединання — у Відні, чи в Женеві. Нарешті рішено, що управа має бути в Женеві.

Проект статуту передбачував, що президія обединання має складатися з 5 осіб. Цю точку змінено в тому напрямі, що до президії належать представники всіх головніших національностей.

Головою обединання вибрано одноголосно д-ра Г. Бесідника, словака з Італії, бувшого посла до італійського парляменту.

На членів ради вибрано таких представників: від німців — барона Ф. Ікскіля, від українців — посла Д. Паліїва, від чехів — Ф. Сурянду, від мадярів — д-ра Сульвена, від жидів — посла Ґрінбавма, від болгарів — д-ра Іванова і від росіян — Б. Нікольського.

Завданням обединання є оборона професійних інтересів журналістів національних меншостей, які часто працюють в дуже тяжких умовах, а також „зміцнення мира та згоди між національними меншостями".

До шкільної молоді!

Всіляке шкільне приладдя, найдешевше можна купити в знанім, дешевім складі паперу **С. Вайзера, Львів, Сикстуська ч. 4.** Мимо низьких цін, кождий, хто купує, дістає вартісний дарунок.

Прийдіть та переконайтесь про низькі ціни. — Рисучкові бльоки з мапою Польщі. — При збірних закупнах — значний опуст. 303 1—1

Світовий зїзд пластунів в Анґлії.

(Miss A. Grierson з Льондону, нашій прихильниці і помічниці на Jamboree — присвячується).

У нас в Галичині є ще одиниці, які мало звертають уваги на Пласт і взагалі на позашкільну працю з молодю. Навпаки вони часто стараються всякими способами перешкодити роботі, знеохотити, висміяти або винайти недостачі, які ослабилиб Пласт, як орґанізацію. Знаємо людей поважних, які не знаючи пластової роботи, висловлювали про пластову молодь хибний і болючий погляд.

Зовсім інакше відношення між громадянством і пластом в Анґлії. В цьому ми переконались на власні очі, перебуваючи три тижні в Анґлії, на світовому зїзді пластунів в Арров парку. Jamborée (зїзд молоді) відвідало понад півміліона анґлійців з цілого краю, а крім того наша подорож до Біркенґеду, Ліверпулю, Льондону, Манчестеру і Доверева — дала нагоду стрінутися з людьми, поза табором.

Вже йдучи улицями витало нас громадянство вимахуючи хустинками і прапорами. При кожній нагоді зовсім постороннї люди вказували нам дорогу, відводили до автобуса і то підчас дощу. Ту саму поміч мали ми при закупнах або відвідинах музеїв. Дуже здивувала нас присутність на зїзді пластунів і пластунок старшого віку, цілком сивих. Весь час були вони з нами. Ходили в пластовому однострою а мущини в коротких штанах, з голими колінами. Всі були горді на свій однострій і відзначення. У пластовому однострою, без сорому, їздили ґрупами або поодиноко в трамваях, автобусах, на залізницях і кораблях.

Треба було бачити, як ці старші особи інтересувалися пластовими справами, як опікувалися молодю, яку батьківську любов проявляли до всіх пластунів. Ми з болем у серці мусимо признатися, що у нас нічого подібного не знайти.

Відкрив зїзд старший віком принц Connaught в імени короля, був одягнений в пластовий однострій (теж з голими колінами). Він виголосив сердечну промову до всієї молоді. Світовий начальник Пласту B. Powell, 70 літ, його дружина, наслідник короля Великої Британії принц Уельський, всі жили в шатрах, ходили в пл. однострою як і пл. молодь, разом з всіма сміялися, раділи і журилися.

Головна журба була з погодою. Що дня падав дощ, дрібний, неприємний і докучливий. З зеленої мурави парку стало липке, брунатне болото. Черевики ніколи не були сухі, вохко в шатрах, мокре убрання, кругом болото, ледви можна було пройти.

Пластуни цілий день лопатами відгортали з вулиць болото, носили його мисками, ведрами, але то мало помагало. Дощ робив своє. Кілька разів пластуни витягали авта з болота і ці комічні сцени сфотографовували і вони попадали до часописів.

Між пластунами настрій не падав, але все таки зменшувалися приємности і утруднювалися відвідини та навязування знайомства.

Ось в таке болото, в безконечний дощ анґлійська публика не забувала на пластову молодь. Ми були здивовані до краю, коли бачили різнородну публику, між нею архіеп. Льондону, ґенералів, консулів і інших поважних достойників з різних місць Анґлії, які витревало ходили від шатра до шатра, до всіх націй, до всіх таборів, яких було коло 200. Деб так у нас в таку погоду та ще до пластового табору приїздила така маса народу. Урядова таборова статистика виказувала найменше 12.000 відвідувачів щодня, а кілько днів було що відвідало Jamboree понад 60.000 людей. Кожна особа платила трохи більше 2 зол. на користь пласту. Крім того було богато жертв на сотні і тисячі фунтів штерл. Не раз бачили ми, як пластуни по кісточки в болоті помагали гостям вилізти зі слизького болота або перейти небезпечне місце. Не одну кальошу стратили гості і довший час повіднаходжені кальоші висіли на дрючку, чекаючи власника.

Головно у всіх анґлійців панував гумор, відвага, не було ніяких нарікань, а все було з усміхом на лиці, підчас численних пригод у болоті.

Вечерами, лягаючи спати, всі ми одно думали і мріяли: коли то у нас в Галичині і на Закарпатті запанує таке відношення громадянства до пластової молоді. Дай Боже, щоби чимскоріше!

Б.

Тяжке фінансове становище Китаю.

„Берлінер Тагеблят" повідомляє з Пекіну, що уряд Чанґ-Кай-Шека переживає поважну кризу. Міністр фінансів Сун досі добував потрібні для уряду засоби шляхом внутрішніх позичок. Від часу здобуття Нанкіну він добув 400 мільонів срібних долярів під застав морських мит, тютюнового монополю та податків від нафти. Тепер усі застави вже вичерпано, і тому повстали труднощі з переведенням нової позички. До того фінансові домагання північних провінцій незвичайно великі. Брак грошей робить становище нанкінського уряду дуже критичним.

Дивогляди.

Країна передучасних подруж.

Спеціяльна анґлійська комісія мала дослідити подружі звязки в Індіях з тою метою, щоби законом піднести для індусів обовязковий вік подружа: до 16 літ. Виявилось, що в британських Індіях є 218.000 замужніх жінок, що мають по 5 літ, з чого 15.000 є вже вдовами. Замужніх жінок від 5 до 10 літ є там більш як 2 мільони, а з них 102.000 вдів. 25 мільонів замужніх жінок є в віці від 10 до 15 літ, а з них 4 мільони вдів.

Спосіб на самогубців.

У СРСР, як і в неодній іншій країні, зростає постійно число самогубців. Щоб боротись з цим суспільним явищем, повстала там спеціяльна урядова комісія, подібно як віденське товариство, що бере під свою опіку тих, що хотять умерти, коли вони звернуться до нього за радою. Але радянська комісія полагоджує свої обовязки ще більше урядово, як віденська, бо розсилає всім громадянам, навіть тим, що про смерть ще не думали, анкетний листок з такими запитами: 1) Чи ви жонатий? 2), 3), 4)... нецензурні запити з полового життя. 5) Як хочете покінчити собою: а) револьвером, б) повіситись, в) утопитись, г) пробити себе ножем, д) кинутись униз, е) спеціяльним способом? 6) Чому хочете вбити себе: з огляду на а) соціяльне становище, б) страх перед карою, в) нещасне кохання, г) тілесні або духові терпіння, д) недостачу солідного світогляду про вартість життя, е) недостачу захоплення світовою революцією?

Нема сумніву, що неодин кандидат на самогубця, прочитавши такі питання, розрегочеться і скаже собі: „Ні, життя є таки веселе!"

одночасно інтернати для християнського виховання молоді, і їхній характер був спершу аристократичний. Тепер приймають туди без ріжниці на походження, товаришують із собою сини льордів і промисловців чи бідних купців. Приймають туди хлопців із підготовленням, яке можнаб порівняти з 5-ою або 6-ою ґімн. клясою. Десять до дванацять хлопців бере в свою опіку „тютор", опікун, щось у роді нашого ґімназ. вчителя, який керме їхньою наукою. Після трьох літ приходить іспит, а щойно після нього стають студентами університету і входять у контакт зі своїми професорами. Число вихованців у кожнім із коледжів є ріжне, пересічно хитається від 300—600. Кожний дістає дві, гарно, вигідно, але скромно вмеблювані комнати. Обідають і снідають усі спільно в просторих їдальнях, прикрашених портретами добродіїв, професорів і славних вихованців. Ось наприклад із Трініті-коледж вийшли такі люди як: Ньютон, Бейкен, Меколей, Байрон і б. і. При вході до каплиці стоять статуї трьох перших, а олійний портрет молоденького Байрона висить в їдальні. Заслужених для анґлійського народу людей видав кожний коледж. Всіх вихованців обовязують однакові приписи, студенти одного коледжу можуть ходити на виклади до другого. Раз більше, якоюсь визначною професорською силою одна, раз друга. Судячи по предметах студій, можна сказати, що заступлені там усі предмети, що їх у нас учать на університеті, техніці, рільничій, торговельній, ґірничій і т. і. високих школах.

Кембрідж — це властиво осідок студентів і професорів. Студенти можуть жити і приватно, але обовязково мусять кілька разів у тижні брати участь у спільних обідах, сходинах, забавах. Називають К. університетським містом, але даремне ви шукалиб там університету. Є тільки т. зв. університетська бібліотека, є богаті музеї, прегарно вивінувані лябораторії й інститути, богословський город, а університет це тільки професорське тіло-сенат, зложений з відпоручників поодиноких коледжів.

За приміщення вихованці платять, але за цілі століття назбиралося стільки фондацій, що майже всі бідніші користуються стипендіями. Коледжі повставали завдяки фондаціям королівської родини і приватних людей, як епископів, маґнатів; добродіями були однаково мущини й жінки. Коби то в нас такі знайшлися, та уфундували хоч 1/3 одного коледжу то малиб ми будівлю, в якій моглиб примістити хочби й університет. Зазначую, що коледжі мають характер приватний, але держава признає студіям повний характер і право університетів державних.

При визначній анґлійській рисі т. зв. індивідуальности спільне життя в коледжах розвиває в молодих людях громадянське почуття праці, дисципліни і відповідальности. Якщо оглядаєте коледжі в товаристві професорів і студентів, якщо приглядаєтеся ґрупам таких самих цікавих як і ви, вас мило вражає величезне привязання до традиції, пошана праці, і поважне якимось боговінням овіяне відношення до учительства. Мабуть воно заслужило собі на те. У бібліотеках висять портрети бібліотекарів, яких працю вчаться цінити молоді покоління, що мають особисто доступ до книжок. Якої високої культури треба на те, що в бібліотеці без огляду на це — порядок, книжки ніхто не вкраде так само як і не вкраде коліс (біциклів) полишених без догляду під мурами костелів, каплиць, бібліотек і інших будівель! Я просто був здивований, що й хати не зачиняють так як у нас і мав враження, що в Анґлії злодіїв нема. Остерігають вправді перед кишеньковими злодіями, але це мабуть інтернаціональне ремесло, в якому анґлійці заступлені хіба в незначному проценті.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Нерозгадана тайна.

Різні люди їздили вже на Радянську Україну. Але що там діється, як виглядає, ніхто ще нам не росказав. Не знаю: бояться, стидаються чи хитрують?

Їздили і їздять наші артисти туди, але від них щонебудь видобути, як воду з каміня.

— Якжеж там українізація?

— Загалом... бачиш... нічого нічого... українізується.

— А їсти є що?

— Є, чому ні! На базарах продають і в крамницях подиблеш.

— А режім. Дуже острий?

— Ну... не можна сказати. Так... ріжно...

І будь тут мудрий.

Раділи галичани, що довідаються правди від кооператорів, які поїхали туди.

Але кооператори поїхали, поїздили, приїхали і галичани однако нічого не знають.

— Скажіть, як там на Україні?

— Загально взявши... нічого собі...

— Що значить „нічого собі"?

— Ну, так загалом — значить.

— А чи існує Україна?

— Зовсім певно існує.

— А українізація?

— Також існує.

— Але чи слідна?

— Чому ні, слідна.

— Як ви думаєте, більшовики вдержаться?

— Більшовики чи вдержаться!? Це питання дуже складне і на нього тяжко відповісти.

— А всеж таки...?

— Вибачте, але я мушу вже йти. Колись іншим разом.

Чекаєш на той „інший раз" і не можеш дочекатися. Читаєш польські часописи — бачиш, що падуть, читаєш більшовицькі — видиш, що ростуть. У польських розстріли, повстання і революції, в більшовицьких мітінги, дніпрельстани і хлібозаготівлі.

Хоч сядь тай плач...

Кажуть, що й у небі мають з тим самим клопіт. Хто тільки дістанеться туди, зараз його й питають:

— Скажіть (будь ласка), як там на Україні?

А він оглянеться, чи хто не підслухує і тоді пепотом:

— На загал... бачите... взявши під увагу те все, то нічого собі.

І так один за другим, один за другим, зовсім як галичани, які їздили за Збруч.

Пробував св. Петро висилати розвідку, але й це не помогло.

Одного разу радяться святі, що робити, щоби вже раз про Україну правди довідатись.

— Нічого іншого не остає, як вислати розвідчика — каже котрийсь.

— Гараздо! Але кого?

— От нехай іде св. Лука. Він імя має українське, то й лекше йому буде денебудь скритися.

Післали св. Луку, а на дорогу наказували, щоб зараз телеграму післав як, що, куди.

Пішов св. Лука. Нема тиждень, нема два, на третій приходить телеграма:

„Сиджу в Чека.
Лука".

Зажурився св. Петро. Жаль йому св. Луки. Че-ка гірше чистилища. Треба рятувати друга.

Післав на Україну св. Ілію.

— Ти — каже — маєш віз, як-що до чого, то й Луку забереш і сам майнеш попід хмари!

Поїхав Ілія. Нема від нього вістки тиждень, нема два, далі приходить:

„Попав туди і я.
Ілія".

Св. Петро аж руки заломив.

— От тобі й на! Післав виручувати Луку, а тепер і другий пропав.

— А можеб так Мойсея післати туди. Він жид, то й дасть собі раду на Україні.

— Справді добра думка — погодився св. Петро.

І післав Мойсея.

Чекають у небі на вістку тиждень, чекають два, далі минає й місяць — нема телеграми від Мойсея.

Врешті приходить:

„Живий і здоров!
Комісар Петров".

Св. Петро так і досі лишився без вірогідних інформацій. Єдина його надія на галичан, які їздили на Україну і колись прийдуть до неба.

Але марна надія. Галичани тільки само скажуть йому - що сказали нам.

Галактіон Чіпка.

КІНОТЕАТР
„СТИЛЕВИЙ"
ШАШКЕВИЧА 5.

Нині премієра! Перший раз у Львові!
Велика сенсаційна еротична суперфільма під заголовком
„ВЕЛИКОМІСЬКА МОЛОДЬ"
у головній ролі геніяльний і дуже милий ГАРІ ЛІДТКЕ
Як доповнення знаменита американська комедія та Гомонтів тиждень.

Перед конференцією представників сойму з урядом.

НД не візьме участи. — Постанова зміни конституції.

Управа клюбу „Пяста" ухвалива постанови в справі евентуальної участи в конференції з премієром і марш. Пілсудським, але з тим застереженням, що постанова залежатиме передовсім від знакомости предмету конференції та від запевнення, що достоїнство сойму не буде наражене.

Дня 12. вересня будуть наради ЦКВ ППС, а в суботу збори представників лівиці та центру в справі ухвалення окончної постанови щодо участи в конференції.

В справі скликаної на 16. вересня конференції представників сойму, Народовий Клюб вислав на руки маршалка сойму письмо, в якім м. і. каже, що праця уряду над бюджетом повинна бути раціональніша, щоби в загальному висліді державний бюджет представлявся краще ніж досі. Повищі уваги представляє Рибарський в імени свого клюбу тому, бо участи представника в згаданій нараді не вважає вказаною. Дотеперішне становище уряду, головнож міністра військових справ, до сойму не каже сподіватися, щоби шукання такої спільноти поза соймовим ґрунтом було можливе та доцільне. Головнож усякі істотні посунення вперед справи кращої бюджетової праці можливі є лише на ґрунті сойму та його комісій.

Дня 12. вересня прем. Світальський матиме нараду з марш. Дашинським. На ній обговорять подробиці зайніційованої урядом спільної наради з провідниками соймових клюбів.

„АВС" повідомляє, що в звязи з конференцією представників уряду з представниками сойму, в міродатних політичних колах запала постанова в справі переведення зміни конституції ще в теперішнім парляменті. Зроблять це при помочі висунення т. зв. мінімальної програми реформи конституції. Програма основуватиметься на двох домаганнях: 1) зменшення й обмеження посольської незайманости і 2) скріплення влади президента, в головно його компетенції в ділянці закордонної політики.

СРСР. і Злучені Держави Европи.

Більшовицькі урядові кола заявляють, що уряд СРСР не має ніякого інтересу в створенні Зл. Держав Европи з вістрям звернутим проти Америки. В господарській боротьбі між Злуч. Державами Европи й Америки СРСР задержить повну невтральність. СРСР не змінить теж свого негативного відношення до мирового трибуналу в Газі, хоч Америка піддалася цьому трибуналові.

Справа зміни трактатів.

Китай виступить із Ліги Націй.

Бюджетова комісія Ліги Націй відкинула з денного порядку проект резолюції, поставлений представником Китаю, що зміряє до приноровлювання уст. 19. пакту Ліги в справі евент. ревізії трактатів, які годі вдержати в практиці. Представник Китаю сказав, що далі піддержує своє внесення та що його відкинення може пхнути Китай до далеко йдучих кроків, а навіть до покинення держав, що належать до Ліги Націй.

Мекдональд купив білєт до Америки.

Сенсацію викликала в Льондоні вістка, що англійський премієр Мекдональд замовив для себе й для дочки кабіну на кораблі, що відходить 28. вересня до Зл. Держав.

Литва зажадає видачі Плєчкайтіса.

Ковенські часописи повідомляють, що литовський уряд опрацьовує ноту, в якій домагатиметься від Німеччини видачі Плєчкайтіса.

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої заległости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— Два роки зі Львова до Боршева. Пишуть нам: Дня 3. серпня 1927 надала пані Людмила Сеницьова в Боршеві в почтовім уряді поручного листа до д-ра Драка у Львові, вложивши 5-зол. банкнот, як гонорар за виставлення лікарського свідоцтва. Лист цей повернув до п. Сеницьової приблизно перед тижнем, отже після повних 2 літ з дописком „адресат виїхав на вакації". При відборі зворотного листа отворила його п. Сеницьова в присутности свідків д-ра Івана Венґльовського, адвоката і Миколи Колодія, соліц. адвок. в Боршеві. 5-золотового банкноту в листі не було.

— Самогубство кравчині. При вул. Оберинській ч. 6. відібрала собі життя 60-літня кравчиня Мар. Фортуна. Фортуна вела вел. кравецьку робітню та попала у фінансову скруту, що спричинила нервовий розстрій.

— Пожежа магазину збіжа. В магазині збіжа спілки „Земплоди" в Нагірянці, пов. Бучач, вибухла пожежа. Згорів будинок і збіжа яких 20 сотн., на шкоду 15.000 зол. У сутеринах того будинку була фабрика свічок Фрідмана з Бучача. Він має шкоди на 1000 зол. Пожежа повстала з іскри товарового поїзду, який того дня пересував вагони кілька разів. Магазини від залізничого шляху є ледви на 6 метрів.

— Сто затроєних. У Божикові (пов. Підгайці) занедужало сто людей. Хорі нарікають на сильний біль жолудка, ніг і рук. Слідство виявило, що на празнику у сусідньому Сілку селяни Гайбуда та Дмитрів продавали мясо з дорізаної кляси. Люди затроїлися цим мясом.

— Увільнення вбийниці. Перед львівським судом присяжних закінчилася розправа проти Анни Тутак із Ляшок Мурованих, обвинуваченої з убивстві свого чоловіка, якому розпанахала голову сокирою. Присяглі судді одноголосно потвердили питання в напрямі душегубства, але рівночасно потвердили 7 голосами додаткове питання, що Тутакова діяла під психічним примусом. Тому трибунал увільнив обвинуваченої від вини та кари. Чоловік Тутакової був алькоголік. Дня 15. листопада м. р. зажадав він від жінки 2 зол. на горілку й папіроси. Коли жінка не дала, Тутак зловив курку та сказав, що продасть її. Коли жінка пішла до міста, зарізав курку та зїв її з наймитом. Це так розсердило жінку, що в ночі, коли чоловік уже спав, на очах 11-літньої доньки вдарила чоловіка пять разів сокирою в голову й убила його на місці. Потім спокійно сказала наймитові, що має робити на другий день та поклалася спати.

— Екскумація італійських вояків. До Золочева приїхала комісія складена з одного італійського старшини та делегата тернопільського воєводства в справі екскумації італійських вояків, похованих на місцевім цвинтарі. Тіла вояків викопали і їх відішлють до Італії.

— Всесильний конґрес. У Відні зїхались на конґрес представники жидівського купецтва з 21 держав Европи. Заступник голови цієї організації виголосив відчит на тему „Паневропа та свобода торгівлі". Рішили створити „світову лігу торговельних союзів" з осідком у Відні.

— Літак здоганяє голуба. Ген. директор копальні Райнпрайзер одержав почтову посилку, в якій був живий почтовий голуб. У листі, долученім до посилки, взивали директора копальні, щоби причепив до голуба 5.000 марок і пустив його на волю, бо інакше грозить директорові смерть. Про все повідомили поліцію і вона поручила летунові слідкувати голуба в поворотній дорозі. Голуб, як його випустили, сів у місцевости Гомберґ Гох і Гайде та залетів у голубник. Пільот відфотографував голубник. Власника голубника арештували. Власник і його товариші признавалися до вини.

— Гарна підвишка. Наслідком латеранських договорів папа підвищить платню всім кардиналам. 25 достойників церкви дістане вже від 1-го липня по 100.000 лірів річно замість дотеперішніх 22.000 лірів. Інші, що є префектами або секретарями конґрегацій, дістануть підвишки з 6.000 на 25.000 лірів.

— Відмолодження ціною смерти. В Югославії повісили жовніра-Юзуфовича з-те, що

Дозвіл на збірку на „Українського Студента" наспів того року з воєвідських урядів значно пізно, тому не з нашої вини — не наспіють на час — висланні нами збіркові листи. Товариство дістало зараз дозвіл лише на одноденну збірку, що також у великій мірі причиниться до зменшення приходів — а збільшення видатків. Тому горячо прохаємо Шановних Громадян **вислати датки складанками на ч. П. К. О.** долученими нині до „Діла", „Нового Часу" і „Неділі".

Т-во Прихильників Освіти у Львові.

496 1—3

двох старшин. Він був магомеданцем. Перед смертю питали в нього дозволу, чи він згодиться, щоби безпосередньо після його смерти покористуватись його железами для відмолоджуючої операції. Він згодився. Його желези прищіпили двом старшим мущинам: одному нежонатому 79-літньому і другому 67-літньому, що недавно оженився. Лікарі впевняють, що операція вдалась.

— **За шахове мистецтво.** У Вісбадені почались шахові змагання за титул мистця світа між двома росіянами: Альохіном, що має цей титул нині і Боголюбовим, що здобув його в Москві 1925 р. перед Ляскером і Капаблянкою. Альохін живе постійно в Парижі, Боголюбов у Німеччині (Тріберг). Гратимуть вони 30 партій: перших 8 у Вісбадені, 3 у Гайдельбергу, 6 в Амстердамі, 6 в Берліні і останніх 7 знову в Вісбадені. Переможцем вийде той, хто здобуде 15 і пів пунктів, але матиме перший 6 виграних. При розіграній Альохін задержує свій титул мистця. Він-же у кожнім випадку дістає 6.000 дол., а Боголюбов тільки надвишку того, що принесе дохід з цілої імпрези. У почеснім комітеті мирових суддів сидить бувший світовий мистець старий д-р Ляскер і голова світового шахового союзу д-р Руєв. Усі ворожать перемогу Альохінові, що присвятив останні два роки розумному відпочинкові і що в останнє в 1927 р. у Буенос Айрес на 34 партій вийшов з незвичайним успіхом 6:3 при 25 партіях розіграних. Якщо, як сподіються, в цих змаганнях мистцем залишиться Альохін, тоді прийде черга на іншу партію за титул мистця світа: з данцем Немцовічем, що в останніх часах заняв одно із перших місць між шахістами.

— **Марка в честь Едісона.** Почта Спол. Держав видала нову марку за 2 центи на спомин винаходу Едісона 50 літ тому. 21. вересня 1879 вийшла в світ перша світляна електрична лямпка для загального вжитку. Видана марка є такого-же формату як інші і має надписи „Перша лямпа Едісона", „Золотий ювилей електричного світла", поміщені довкола ілюстрації. Перший зразок цієї марки вийшов у світ ще 5 червня з почти в місті, де живе Едісон, у Менльо Парк. Досі розійшлось із неї 180 міліонів штук; нова серія зі 110 міліонами друкується.

— **Зріст розводів в Англії.** Англійські закони признали від недавна всі розправи розводових процесів як таємні. Раніше, коли з цих процесів преса поміщувала подрібні справоздання, кожний розвід був звязаний в Англії зі скандалом. Муж або жінка були осміяні в прилюдній опінії, а навіть поставлені поза межі свого товариства за справи, які в інших країнах не впливали ні трохи на товариське відношення знайомих. Таємність розправ збільшила автоматично скількість розводів в Англії. Найбільша перепона: страх перед опінією щезла. В 1926 р. за старого закону було в Англії 2.973 розводів, 4.200 минулого року, а цього року вже 5.300. Тепер, у протилежности до давніх літ, більше мущин як жінок домагається розводу. Причина збільшення розводів ще й в тому, що тепер вони значно полегшевіли. Давніше був це аристократичний люксус, нині можна розвід мати за 10 фунтів. Давніше мущина в усіх процесах брав як джентельмен вину на себе, без огляду на вину жінки; нині він не вагається перший обвинувачувати її і давати докази її невірности. Жінки зі свого боку не соромляться інколи голосно признаватись, що хотять розводу, щоби вийти наново замуж за іншого, дарма, що муж їх у цьому нічого не винен.

— **На політичних вязнів.** Аматорський Кружок у селі Бортятин зложив у нашій Редакції 17 (сімнацять) золотих на політичних вязнів. Гроші можна підняти щодня перед полуднем у голови. редактора „Діла".

З судової салі.

Політичний процес б. Січових Стрільців у Бережанах.

В пятницю дня 6-го вересня ц. р. відбувся перед повітовим суддею Цибульським у Бережанах політичний процес б. Січових Стрільців, замешкалих у бережанському повіті. Акт обвинувачення закидає 32-ом б. Січовим Стрільцям, що вони в серпні, вересні і жовтні 1928 р. в Бережанах завязали тайне товариство „Союз Українських Січових Стрільців", що це Товариство держали в тайні перед владою і що в тім товаристві всі обвинувачені були членами. Крім цього акт обвинувачення закидає, що обвинувачені Петро Сагайдачний, Василь Булик і Дмитро Семчишин дали почин до завязання цього товариства і вели в ньому провід. Обвинувачених боронили адвокати: посол д-р Степан Біляк з Городка Яг., сен. д-р Корнило Троян з Ходорова, д-р Володимир Бемко і пос. д-р Михайло Західний з Бережан.

Всі обвинувачені не почуваються до вини та заперечують немов би вони заснували або належали до якогось тайного товариства. Дня 19-го серпня 1928 р. зійшлися всі обвинувачені в Бережанах на довірочну нараду, скликану на основі пар. 2. зак. про збори. На цій довірочній нараді обговорювано лише справу перепинення міжпартійної боротьби у бережанському повіті і справу опіки над стрілецькими могилами. Поза цією одною довірочною нарадою обвинувачені більше не сходилися і не належали до ніякого тайного товариства.

Суддя відмовив домаганню оборони на відчитання акту оборони в українській мові. В доказовому поступованні переслухано кількох свідків, які потвердили правдивість оборони обвинувачених і відчитано заквестіоноавні при ревізії у обвинувачених папері й записки.

Прокуратор жадав засуду всіх обвинувачених. Оборонці в кінцевих промовах домагалися звільнення всіх обвинувачених від вини і кари, доказуючи, що в діяльности обвинувачених нема зовсім вимаганих законом знамен проступку з пар. 285 і слідуючих карного закону. Зокрема д-р Біляк у своїй кінцевій промові підчеркнув з натиском, що цілий процес є лише відгомоном листопадових подій. Поліційна влада арештувала обвинувачених під замітом державної зради, під тим замітом оставали вони довший час у тюрмі, а щойно тоді, коли владі не вдалося зробити процесу за державну зраду, обвинувачує прокуратор арештованих за приналежність до тайного товариства.

Великою несподіванкою був присуд, яким засуджено Петра Сагайдачного на 10 місяців тюрми, Василя Булика і Дмитра Семчишина на 6 місяців тюрми, а о. Володимира Соломку, Михайла Штепованого, Федька Віятика, Андрія Дуду, Федька Дулібу, Дмитра Борика, Василя Депаса, Федька Гевку, Микиту Кондрата, Федька Стецюка, Петра Дулібу, Гринька Іванова, Михайла Юрчишина, Андрія Мороза, Івана Яремy, Миколу Лещука, Миколу Кіналя, Михайла Дяковича, Михайла Мрочка, Івана Мрочка, Василя Дулібу, Івана Яцишина, Василя Сенишина, Григорія Пришляка, Степана Матвіїва, Володимира Кизиму і Іллю Федюка по два і пів місяця тюрми.

Разом засуджено 32-ох обвинувачених на 94 місяців тюрми. Оборонці обвинувачених внесли апеляцію проти присуду від вини і кари.

Зі спортового життя.

X. Запоріжські Ігрища.

Дня 7. і 8. вересня відбулися в Перемишлі X. Запоріжські Ігрища. Цьогорічні Ігрища заповідалися величаво. Та, на жаль, приїхала тільки половина зголошених змагунів (зі Львова всього 7), а змагунки взагалі не приїхали. Чиж не сором нашій столиці, що не було жадної репрезентантки Львова на Запоріжських Ігрищах? Дійсно сумне явище. В Запоріжських Ігрищах брали участь клюби: Спартанка (Перемишль), Сокіл (Перемишль), У. С. С. К. (Львів), Сагайдачний (Львів), Сокіл-Батько (Львів), Луг (Львів), Підгіря (Дрогобич), Хортиця при Соколі в Жидачеві, Сокіл (Бушковичі) і Беркут (Перемишль). Усіх змагунів було понад 30, змагунок 15. Рівень легкої атлетики був високий. Десять нових рекордів поставлено на цих Запоріжських Ігрищах. Колиб не фатальна погода першого дня і сильне зимно з вітром другого дня, то осяги булиб значно кращі. Тріюмфатором X. Запоріжських Ігрищ був С. К. „Беркут". На 14 перших місць Беркут здобув аж 13. Рахуючи на пункти, Беркут осягнув 62 п., Хортиця при жидачівському Соколі 7 п., У. С. С. К. 7 п., Сокіл-Батько 5 п., Сагайдачний 3 п., Сокіл (Бушковичі) 2 п., Підгіря 1 п. В жіночій легкій атлетиці гідним конкурентом Спартанки був перемиський Сокіл. Спартанка здобула 23 пункти, Сокіл 16 п. Перемиська публика, прибуваючи численно на стадіон, дала доказ, що Перемишль зовсім добре надається до подібних імпрез. Запоріжські Ігрища отворив голова У. С. С. д-р Гнатевич, а від Беркута промовляв д-р Загайкевич.

Осяги:

Жінки: Біг 60 м. 1. Секела (Спарт.) 8, 8 (Укр. рекорд), 2. Яблоновська (Сок.) 9, 2, 3 Стасівна (Сок.). — Гінці 4 × 60: 1. Сокіл (Перемишль) 36, 6 (український рекорд), 2. Спартанка (Пер.) 36, 8. — Скок вдовжінь: 1. Секела 4, 17, 2) Яблоновська. 3) Гусар. — Скок у височінь: 1. Яблоновська 1.275, (український рекорд), 2. Гусар. — Мет диском: 1. Секела (Сп.), 23, 975 (український рекорд), 2. Гусар (Сп.) 23, 61, 3. Стасівна (Сок.). — Стусан кулею: 1. Секела 6, 99, 2) Гусар, 3) Сенечин.

Мужеські: Біг 100 м. 1. Черлюнчакевич (Беркут) 11, 5 (рекорд Зап. Ігр.), 2. Козак (Б) 11, 8, 3) Іллєчко (Сок.) 15, 2. — Біг 200 м.: 1. Козак (Б) 25 (український рекорд), 2) Іллєчко 25, 2, 3) Біницький (Б). — Біг 400 м.: 1) Ковальчик (Б) 58, 8, 2) Медвіть, 3) Сасин (Дрогобич). — Біг 800 м.: 1) Медвіть (Б) 2 : 15, 4 (рекорд Зап. Ігриш.), 2. Ковальчик, 3) Гірний. — Біг 1500 м.: 1. Медвіть (Б) 4 : 47, 6 (український рекорд), 2. Іллєчко, 3, Свита. — Біг 5 км. 1. Свита (Б) 19 : 08, 4 (український рекорд), 2. Комаровський 19 : 11, 7, 3. Сало (Б). — Біг 110 м. плітки: Козак (Б) 20, 8, 2) Вішка, 3) Ганчук. — Скок у височінь: 1) Черлюнчакевич і 2) Малиновський (Б) по 1, 525, 3) Барусевич (Сагайд.) 1, 465. — Скок вдовжінь: 1) Вішка (Хортиця) 5, 64, 2) Петріна (УССК) 5, 495, 3) Ковальчик (Б). — Скок жердкою: 1) Біницький 2, 63, 2) Павецький. — Мет ратищем: 1) Козак. (Б) 45, 31 (рекорд Зап. Ігр.), 2) Вішка 42, 91, 3) Жук. Поза конкурсом Козак 45, 79 (новий український рек.). — Мет диском: 1) Козак (Б), 34, 02 (український рекорд), 2) Гнатейко (Саг.) 28, 54, 3) Петріна (УССК). — Стус. кулею: 1) Черлюнчакевич (Б) 10, 88, 2) Козак, 3) Ганчук. — Гінці 4 × 100 м.: 1) Беркут (Пер.) 48, 6 (український рекорд), 2) УССК (Львів) 49, 8.

По роздачі нагород замкнув голова У. Спорт. Союзу д-р Гнатевич Ігриша, а господар змагань, голова „Беркута" д-р Загайкевич, прашав усіх змагунів іменем своїм і клюбу. Орґанізація Запоріжських Ігриш першого дня дуже слаба, головно через дош. В неділю судейська комісія вела вже змагання справніше тільки деякі судді занадто сперечалися.

Змагання у плаванні.

В четвер 12. IX. відбудуться на Світезі в 3. год. попол. плавацькі змагання як часть X. Зап. Ігриш. Конкуренції як мужеські так і жіночі стягнуть певно велике число пливаків (-чок) і цікавої публики.

Чорні — Україна.

Відплатні змагання між ліговою дружиною Чорних і Україною відбудуться в неділю 15. вересня в год. 11. передпол. на грищі Цитаделі. Змагання ці напевно викличуть велике зацікавлення серед ширших кругів нашого й чужого громадянства, тому, що Україна на недільних змаганнях з перемиською Польонією виказала добру форму, а маючи до діла з найповажнішим львівським противником, буде старатися певно, як це було з ліговою Поґонею, вийти з цих змагань з почесним для себе вислідом. Чорні, навчені досвідом Поґоні, виставляють проти України свою репрезентаційну одинацятку і тому слід надіятися дуже цікавої і завзятої гри. Україна виступить у такім складі, як з Польонією, крім хорого Борсука, якого заступить в помочі Цимбала.

Всячина.

З англійського судівництва. В одному з лондонських судів *прилюдна* публика бачила цими днями таку сцену: За зеленим столом сидів суддя та обвинувачений та грали в карти. Це не був зелений стіл до гри в карти, а справжній урядовий. Біржевик Фоґельман був обвинувачений в азартній, забороненій грі в карти „кльобіес". Він боронився тим, що це зовсім не азартна гра, а гра, що основана на розумовім обчисленні. Якби пан суддя вміли її грати, то бачили би, як його несправедливо посуджують! Фоґельман готов пана суддю навіть навчити „кльобіеса". Суддя Клерк Гол замісць домагатися судових знавців від гри в карти, згодився на розправі, щоби Фоґельман зараз навчив його цієї гри. Суддя був талановитим учнем і почали грати. Річ ясна, направду, в гроші. Суддя програв, заплатив природний гонорар новика в картах і мав нагоду переконатись, що ця гра чистий азарт. Фоґельман дістав грошеву кару: 30 фунтів і кошти процесу 21 фунтів.

— **Здеґрадований Наполеон.** У дуже відомій каварні Парижа „Кафе де Режанс", що є осідком місцевих шахових клюбів зробили недавно одну характеристичну переміну: на місце бюсту Наполеона поставили бюст... Альохіна. Цей факт має

Т-во Прихильників Освіти у Львові.

В останнє перед збіркою пригадуємося памяти українського Громадянства і Студенства, бо всього ще три дні лучить нас від дня 15. вересня, яко дня Українського Студента. Хай кождий з нас цей день посвятить щиро і охочо для тої важної нам справи і після змоги доложить усіх зусиль, щоби совісно і з вдоволенням його в своїй жертвенности записати. Докажім усім, що у нас є воля і що уміємо прийти з помічю молодому поколінню — на яке все кладе ми і властимемо усі свої надії.

496 2—2

свої далекі причини. Нові книжки про шахову гру стверджують на підставі спеціяльних дослідів, що Наполеон зовсім не був великим шахістом, а навіть грав у шахи дуже кепсько. Не шахи були для нього зразком, як треба воювати, а його стратегічний досвід був для нього основою, як треба наступати й оборонятись на шахівниці. Він кидав до наступу кольонну своєї „піхоти" складену з 8 вояків, а відтак не мав чим прикрити решти фігур і програвав партію. Кожна програна партія доводила його до скажености, бо Наполеон був пересвідчений, що він знаменитий шахіст. Щоби піддержати його добрий гумор і віру в його шаховий геній, його маршали, що грали з ним, змовлялись, щоби давати йому виграти. Таким робом повстала легенда про Наполеона — геніяльного шахіста. Паризькі шахісти в згоді з історичною правдою бурять цю легенду.

Лист до Редакції.

Pro domo sua.

Від року вже Петро Певний не дає мені спокою ані в своїому орґані „Українська Нива", ані в кооперативній праці. Але в останній час присвячує мені вже цілі сторінки, закидаючи самі гріхи й старанно денунціюючи мене перед владою. З цікавістю шукаю в цій писанині якоїсь ідейної сторінки. Але поза босяцькою лайкою нічого майже вловити не можу. І справді, коли я роблю зіставлення „публіцистичної творчости" Петра Певного, то дістаю такий бюджет: отаман, карієрович, возьний, деньщик, неук, повія, евнух, дохлий осел, шеф жовтобілетчиків, злодій й т. д. Така малаб бути моя особа. Натомісць ліг мій — бандит; батько звичайний розбишака: мати пяна кухарка.

Від цього маячення духово хорої людини ляглаб трупом ціла сотня жовнірів; однак — я, що працюю на Волині, мушу ще дякувати, бо покищо не стріляють наймані бандити зпоза плота, хоч — доноси до прокуратора чи органів влади вже пишуть.

Але з огляду на те, що Петро Певний твердить, що ціла українська інтеліґенція по його боці й в імени цеї інтеліґенції — поза 3—4 особами — він промовляє, що це не він, а інтеліґенція його устами так без пуття лається й обвинувачує, хочу подати пару пояснюючих слів **pro domo sua.**

Я цілковито не торкався й не торкаюся ані минулого життя, ані минулої праці Петра Певного. Не потрібую робити екскурсів, щоб доказати, що „Українська Нива", яка виходила у Варшаві нічого спільного не має з „Нивою", що виходить у Луцьку, як Певний, що проживав у Варшаві, нічого спільного не має з Певним, який проживає нині в Луцьку. Цим і пояснюється той факт, що цілий ряд осіб, які співробітничали в „Укр. Ниві" до переходу її до Луцька — нині цю працю полишили. До таких належать: В. Садовський, проф. І. Огієнко, д-р А. Річинський, прот. Табинський та інші й що Певному доводиться виповнювати газету самому включно до кореспонденцій з місць.

Але більше того. З ролі редактора Певний перейшов до ролі практичного діяча: складає декларації в імени українського народу на Волині, закладає банк, орґанізує „Рідну Хату", заступає населення перед владою, рішає якій інституції бути, а якій не бути і т. д. Чи це той самий Певний, що був у Варшаві?

Чомуж він закидає другим, що вони змінилися, „зрадили", „перейшли до іншого табору"? То Певний змінився, зрадив свою лінію, вліз по вуха в ту роботу, що його, як редактора повинна обходити лише посередньо. Отже, **comparaison s' est ne pas raison.**

Нарешті, про „засаду вдячности". Я признаю, що ця засада обовязує кожну культурну людину. Отже, як вона виконується Петром Певним? Був час, а це на початку 1918 року, коли я, як начальник канцелярії військового міністерства, мав величезну владу і вплив у наших державних установах. Зголосився до мене Петро Певний — безробітний. Дістав від мене посаду начальника видавничого відділу, друкарню, прощі й помешкання. В такий спосіб повстав щоденник „Відродження", справді, найліпший на Україні. Тут набув собі Певний рутину, як редактор. І коли у Варшаві звернувся він до мене з пропозицією співробітництва, я не відмовив йому; маю до нього сентимент, як до старого свойого співробітника, який добре провадив свій відділ і, справді, зумів наше військо належно обслуговувати, як і всі військові установи, що було особливо важне під час організаційного хаосу.

А яка його „вдячність"? Навіть батьків моїх, про яких він поняття зеленого не має, зневажив, навіть кістки їх у трунах порушив, навіть цього найбільшого болю моєї душі не пошанував. І з цим, як каже Певний, має солідаризуватися українська інтеліґенція на Волині?! Хіба такими кпить собі Певний з інтеліґенції, як з усіх національних святощів.

При кінці дозволю собі зробити увагу, що я партії УНДО я не належу — тому й в цьому випадку всі висновки Певного є побудовані на неправді. Все це мене звільнює від обовязку вести „писання" Певного надалі помічати, а тим більше — на них відповідати.

Олександер Ковалевський.

Луцьк на Волині.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 12-го вересня, г. 7·30 веч. „Пігмаліон". Виступ А. Вентерва.

Малий Міський Театр:

Четвер, 12-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Лямбертіє".

Кіна.

Апольо: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Чортівський плай" і „Івасеві заручини".

Лев: „Капітан королівської гвардії (Рамон Новаро).

Люна: „Яковова криниця".

Марусенька: „Сурми кохання" (Берімур).

Оаза: „Жінка під маскою" (Діта Парлю Вол. Гайдарів).

Паляс: „Останній син".

Пан: „Цар Іван Грозний".

Пасаж: „Полк смерти".

Стилеве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморґана: „У вирі Парижа" (Лілі Даговер).

Химера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Соредь і його син).

Програма радіо.

Пятниця 13-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8). 18·00 Концерт. 22·15 Музика до танців.

Катовиці (408,7). 20·00 Пісні рідні та чужі.

Ляйпціґ (259) 16·30 Концерт радіо оркестри.

Ґалін (296) 1·00 Концерт.

Загреб (307) 22·00 Оперетькова музика.

Льондон (356,3) 19·45 Концерт тріо. 20·00 Концерт. 22·15 Циганська музика.

Штутґарт (360) 20·00 Танці ріжних народів. 22·00 Камерний концерт.

Берн (403) 21·20 Орхестра.

Берлін (418) 18·30 Музична авдиція. 20·00 „Пташник" оперетка.

Стокгольм (436) 22·10 Камерний концерт.

Рим (441) 21·00 „Пріязора" оперетка Пєтрі.

Прага (487). 16·30 Камерний квартет.

Міляно (501) 20·30 Симфонічний концерт.

Брюссель (509) 22·15 Легкий концерт.

Відень (516,3). 20·00 Сифонічна орхестра. 22·00 Легка капеля.

Рига (525) 19·00 Концерт.

Мюнхен (533) 20·45 Симфонічний концерт.

Будапешт (550). 21·00 Фортепіяновий ресітал.

Київ (800) 18·80 Легкий концерт. 20·00 Симфонічний концерт.

Москва (825). 19·00 Концерт або оперетка.

Ковно (1935) 21·00 Конперт.

Ленінград (1000) 19·30 Музично-літер. вечір.

Харків (1304). 19·00 Легкий концерт. 20·30 Російська музика.

Париж (1725). 16·45 Концерт.

Субота 14-го

Варшава (1411,7) 20·30 „Кльо-кльо" Легара. 22·45 Сальонова музика.

Катовиці (408,7). 19·00 Всячина.

Вильно (385) 19·20 Веселий фейлєтон.

Гельсінґсфорс (221,4) 18·15 Легка музика. 19·00 Фортепіянове соньо.

Ляйпціґ (259) 16·30 Симфонічна орхестра.

Братислава (279) 19·05 Концерт солістів.

Талін (296). 18·00 Легка музика.

Загреб (307). 20·30 Концерт солістів.

Брно (341,7) 20·10 Пісоньки.

Льондон (356,3). 19·30 Військова орхестра. 22·15 Музика до танців.

Франкфурт (390) 16·15 Концерт радіоорхестри.

Берн (403). 20·30 Веселий вечір.

Берлін (418). 16·30 Музичні пародії.

Стокгольм (436) 19·45 Військова музика.

Рим (441). 21·00 Римський квартет.

Лінґенберґ (473) 20·20 Веселий вечір.

Прага (487) 16·30 Джезбанд.

Відень (516,3). 18·50 Фортепіяновий ресіталь. 19·25 Італійські арії.

Рига (525). 19·0 . Веселий вечір. 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (533). 16·30 Популярний квартет.

Будапешт (550). 19·00 Циганська орхестра. 22·00 Музика до танців.

Київ (800). 20·00 Музично-літ. вечір.

Москва (825). 19·00 Концерт для села.

Ковно (1935) 20·30 Вечірна музика. 21·10 Концерт.

Ленінград (1000) 19·00 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Концерт і гумор. вечір.

Париж (1725). 21·15 Концерт. 22·00 Музика до танців.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 39—7

Доброжиль, четвер 12.IX.
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 93 35—7

Кременець:
Четвер, 12.IX. „Барон циганів".

Наддніпрянський Хор Котка
Самбір. четвер 12.IX.
Старий Самбір, пятниця 13.IX.

Ширшні Сходини Союзу Українок відбудуться дня 14. ц. м. в годині 18. в домівці Т-ва (вул. Підвале ч. 7). Програмка: Звіт з жіночих конґресів в Берліні і Празі. Референтки пп. М. Рудницька, О. Шепарович і І. Макух-Павликовська. Окремих запрошень не розсилається. 495 2—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОШУКУЮ рутинованого кандидата адвокатури — місце сейчас до обняття. Д-р С. Брикович, адвокат Тернопіль, вул. Тарновського ч. 7. I. поверх. 481 3-3

ФОРТЕПІЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнижші ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21. перший поверх. 425 6—10

ПРИЙМУ на станцію дві панночки, найкраще з І. кл. гімн. Покій сонячний, харч добірний. — Зголошення приймає з чемности п. Кордасевичева, вул. Чарнецького ч. 26. 502 1—2

СТУДЕНТКА ФІЛЬОСОФІЇ, вправна інструкторка пошукує лекції (з обсягу всіх предметів гімназій, або семінара) або приймє відповідне заняття в українській інституції. Ласкаві зголошення: Устрики Долішні К. Луковичівна. 510 1—2

ІНТЕЛІҐЕНТНА особа пошукує посади господині, найкраще у священика. Зголошення до Адміністрації під „Сирота". 507 1-1

РУТИНОВАНИЙ конціпієнт, д-р прав, з укінченою однорічною студією і 4 літньою адвокатською практикою, пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення проситься слати: вул. д-р Левицького, Львів Баденіх 12. 508 1-1

ПРИЙМУ хлопця до науки столярства. Хорквавий, Львів, Жовківська 78. 509 1—1

РУТИНОВАНА інструкторка-семінаристка, прийме лекцію з низших клас гімназії або народніх шкіл. — Чемности у Вп. П. Гелетів — Перемишль, вул. Коротка 5. для К. К. 506

ДОЛИНСЬКИЙ Тит ур. 1899 р. в Гатковій, пов. Городенка уневажнює військову книжку видану через П. К. У. Львів. 504 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 45.

438 **Пересвітлення Рентґеном.** 6-1

Подяка.

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка та Управа Природничого Музею складає отсим щиру подяку Вп. Панні Романови та Грицьови Терлецьким з Борисдава, за їх щедрий дар, за дві подвійні мінеральні ґабльоти, куплені за суму 650 зол. Завдяки тому дарови, частину збірок приведено до повного порядку.

Гутничій Секції при Кружку Українських Гірничих та гутничих Студентів Каменярі в Пшібрамі, за дар 8 скринь цінних технольоґічних матеріялів. Геольоґічному Гуртокові в Пшібрамі за посилку 1 скрині мінералів як доповнення давніше одержаних збірок. 501 1-1

На шкільний сезон

поручає

Всілякі музичні інструменти у великім виборі по значно зниженых цінах.

„МЕЛЬОДІЯ"

Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів і плит

Львів, вул. Коперника ч. 5.

Телефон 8—59.

498 На бажання висилаємо ілюстровані цінники. 2—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Ділo"

З друкарні Видавничої Спілки „Ділo", Львів. Ринок ч. 10

Ч. 205 (11.496). Львів, субота 14. вересня 1929. Pocztowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., У. вайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

15. вересня — це день Українського Студента!

Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!

Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 484 4—5 **Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 21.**

Чергова чистка компартії.

Львів, 13. вересня 1929.

Комуністична партія в Радянському Союзі після смерти Леніна раптом почала розкладатися „в голові і в членах", уживаючи відомого середньовічного вислову. Боротьба за провід у партії та за владу спричинила численні „чистки", тобто усування від впливових становищ у партії та в державі тих елементів, які в цій боротьбі програли. Так відбувалися насамперед основні чистки верхівки комуністичної партії. Дійшло до того, що з партії усунено навіть таких заслужених діячів як Троцького, Зіновєва, Раковського, Радека та цілий ряд інших старих більшовиків.

Пізніше потратили свої впливові становища в партійній ерархії і в державному апараті такі діячі як Томський, недавній партійний теоретик більшовицького професійного руху й Бухарін, недавній теоретик основ комунізму взагалі. Вже зовсім недавно усунено з відповідального державного становища Луначарського. І хоч їх в партії остаточно не усунули, то вони впали жертвою тих внутрішніх процесів боротьби за владу, які відбуваються в лоні комуністичної партії. Секретар партії Сталін цими чистками забезпечив собі авторитативне становище і в партії і в державі.

Та крім мотиву боротьби за владу грав при переведенні цих чисток дуже велику ролю ще другий мотив. Всі ці старі комуністи, які активно пережили більшовицьку революцію й були її співтворцями, бачили, що вона дала щось зовсім інше, ніж вони сподівалися. Сірі будні, які настали в Радянському Союзі, одних з них остаточно протверезили з революційних ілюзій. Всі ці елементи почали натискати на те, що треба кинути революційні експерименти й взятися до поважної відбудовуючої праці. Так повстав так званий „правий ухил". Він був небезпечний для комуністичної партії тим, що неминуче мусів довести до певної демократизації всього радянського ладу, а тимсамим до скасування теперішньої диктатури самої комуністичної партії. Натомість ухил „лівий", ухил Троцького, проповідував поворот від політики „непу" (нової економічної політики) до засобів „военного комунізму", до нових розпучливих проб організації та викликання світової революції. Цей ухил був небезпечний тим, що загрожував у своїх наслідках катастрофою цілому Радянському Союзові.

З огляду на те, зрозуміло, що комуністична партія ведена інстинктом самоохорони, мусіла однаково поборювати і правий і лівий ухил. Вона мусіла постаратися задержати як себе, так і все життя Радянського Союзу в стані рівноваги, яку витворило для неї введення „нової економічної політики". Цим і пояснюється усіх Сталіна та його політики серед широких мас комуністичної партії.

Ті „чистки" партії, які відбувалися в звязку з ліквідацією правого або лівого ухилів не треба змішувати з тою чисткою, яку переведено тепер. Ті чистки мали внутрішньо-партійний характер і були спричинені імперативною потребою задержати одноцілість провідних засад партійної політики. Тому вони обмежувалися в головному до усунення з партії відповідних ідеольогів, провідників та організаторів. Це була чистка верхівки партії. Теперішня чистка має характер масовий, характер чистки партійних низів. І це з одного боку чергова проба поліпшити низовий склад партії, а з другого боку своєрідний, відповідно до можливостей радянського ладу, прояв демократичного принципу публичної відповідальности за публичну роботу. В обставинах демократичного ладу, який забезпечує волю преси, волю зборів та слова процес усування від влади шкідливих елементів звичайно відбувається безнастанно й безперервно. Цього нема й не може бути в обставинах радянського ладу, бо там нема політичної й громадянської свободи. Диктатура партії в кінечности вимагає, що всі її члени, всі „відповідальні" робітники стають практично не відповідальними у своїй праці та на своїх урядах. І вихід з цього лише один — загальна чистка партії.

Одначе так є лише в теорії. Лише в теорії чистка робиться з метою перевірення складу та праці партійних кадрів. Це перевірення мусить відбуватися, як і все інше, за радянського ладу лише шляхом бюрократичних партійних комісій. Тому воно в головному ніяк не може осягнути свого основного завдання — викинути з партії шкідливий елемент. Тільки одно завдання, арештою дуже важне, виконує така масова чистка — вона скріплює почуття партійної дисципліни й наново пригадує всім, що партія ще й досі є одиноку „жизні подателькою" в усіх сферах радянського життя. І властиво в цьому полягає для партії практична вартість переводжуваних нею масових чисток.

Стереженого Бог стереже!
Обезпечуйте збіжжа і пашу від огню в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
Львів, вул. Руська ч. 20.

Сензаційні арештування в Німеччині.

На слідах бомбових атентатчиків?

Велику сензацію викликали в Берліні і в цілій Німеччині численні арештування, переведені поліцією в Шлєзвігу, в околицях Гамбурга й в Берліні, у висліді слідства в справі 11 бомбових атентатів, що мали місце в Німеччині в часі останніх місяців. Ціла берлінська преса без виїмку пише, що цим разом поліція поклала дійсно руку на терористичну групу, яка організувала свої атентати в політичних цілях.

Подробиці арештувань виглядають справді дуже сензаційно. Вже по трьох перших атентатах підозріння поліції звертались на круги, що були свого часу вмішані в убивстві Ратенауа і в замаху Северінга. У висліді обсервації звернув на себе увагу факт, що в часі атентатів запримічено завсіди одні і ті самі самоходи. Заряджено обсервацію пасажира одного з тих авт, Нікельса, б. капітана поліції. Йдучи по його сліді, переведено несподівано ревізію у гамбурського банкового урядовця Пун-єра, в якого мешканні відкрито готову до вжитку пекольну машину, сконструовану в такий самий спосіб, як бомби, що їх ужито в часі останніх атентатів. Арештовано очевидно Пун-єра, а небавком потім і Нікельса. Тому, що останній удержував ближчі звязки з редакцією щоденника „Ляндфольк" (виходить у Іцегое), поліція арештувала всіх членів редакції цього органу. Тої самої ночи арештовано б. поручника Вешке, керманича народньо-аграрного руху в Шлєзвігу, а також годинникаря Плена, пілозірілого у сконструованні пекольної машини.

На другий день поліція доконала дальших арештувань серед осіб, що мали звязки з арештованими, особливо в північній Німеччині. Також біля Бреслява арештовано дві особи, а в тім провідника народньо-аграрного руху Гамкенса, що був на агітаційній подорожі по Шлєську. Загалом арештовано досі в цій справі двацять-кілька осіб.

Щоденник „Ляндфольк" є органом шлєзвігсько-гольштинського хлопського руху, що побирає теперішній адміністраційний апарат і стоїть у противенстві до народньо-соціялістичного руху (гітлерівців). Орган цей замкнено, а нач. редактора Брунона фон Сальомона разом з іншими співробітниками арештовано. В Берліні арештовано Ернеста фон Сальомона, літерата і брата редактора „Ляндфольку", що був свого часу засуджений за співучасть в убивстві Ратенауа на пять літ тяжкої тюрми і жив у Берліні незголошений, хоч мав аж три мешкання. Другий арештований в Берліні тип, Ганс Герт Тохов, відсидів кару 4 і пів-літньої тюрми за участь у вбивстві Ратенауа. Він є братом Вернера Тохова, одного з головних убивників Ратенауа, що відбуває тепер кару 15-літньої тяжкої тюрми.

Півурядовий комунікат каже, що часть арештованих належала до давньої організації „Консуль". Одначе невідомо, чи творець тої організації, б. капітан Ергардт, має якийнебудь звязок з останніми бомбовими атентатами. В найближчому часі сподіються дальших арештувань у цій справі.

Японія приступить до англ.-амер. порозуміння?

„Дейли Телегреф" повідомляє, що в звязи з англійсько-американськими переговорами в справі морського роззброєння японський посол у Льондоні одержав від свого уряду вказівки не кидати Льондону та не починати відпустки. Яп. посол має слідкувати перебіг переговорів і мабуть узяти участь у тих переговорах. Це означало би, що Японія хоче приступити до евентуального англійсько-американського порозуміння. Як повідомляють із Ню Йорку, англійські предложення в справі роззброєння на морі розглядає тепер докладно американський уряд при особистій участи през. Гувера. Відповідь Злуч. Держав доручать Мекдональдові мабуть із кінцем тижня.

РЕСТАВРАЦІЯ І КАВАРНЯ „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ"
вул. Костюшка ч. 1. — Телєфон 8—88.
ВІДКРИТА З ДНЕМ 14. ВЕРЕСНЯ р. р. в передвоєнному характері — під новим, фаховим Зарядом. Трамваєвий перестанок ріг Костюшка-Сикстуська
поручає: здорові й гігієнічні — **снідання, обіди, вечері та добірні перекуски. — Обіди — меню, з трьох страв — 2·20 зол.**
Першорядні горівки і дікери. — Заграничні пива
ЦІНИ ДЕШЕВІ.
ОКРЕМА КІМНАТА для замкнених товариств. — **ЩОДНЯ КОНЦЕРТ,** першорядної, сальонової орхестри від 8—1 годин вечером.
Управа: Ст. Зілинський і Ска.
516 1—3

Наша кооперація в 1927 р.

На маргінесі статистики нашої кооперації: „Західно-українська кооперація в 1927 р."

I.

Під таким заголовком появилася в квітні ц. р. книжка великого обему з такими підвідділами: Звідомлення РСУК, Загальний огляд, Статистика союзних кооператив, Білянси, Рахунок коштів завідування, Рахунок зиску і страт, Розділ зисків і Організаційні дати.

Життя нашої кооперації в 1927 р. в числах. Нехай числа говорять! І вони говорять, але їх мова не всім знана і ріжні ріжно її розуміють. Нераз чується, що статистикою можна доказати всі суперечности. В дійсности така думка не є правильна, а випливає вона лише з фальшивої інтерпретації даних статистики. Правильна інтерпретація статистики вимагає ґрунтовного знання справ, обнятих статистичними датами; це річ і студій і досвіду і навіть таланту.

Статистика підприємства — це його дзеркало. Але є ще богато людей, які не вірять у вартість цього дзеркала. Нераз можна почути, що кошти статистики — це зайві витрати, бо практичної користи з цього нема. Здається, вистане поглянути на Америку (в останніх часах і на Німеччину), де вартість приватної статистики підприємства не ставиться під знаком питання, де великі витрати поносяться для статистичних досліджувань і де й до статистика ставлять великі вимоги. Хто як хто, а практичний американець не кидає грошей „в болото". Та він держиться засади: або добра статистика — або ніяка.

Статистика РСУК обмежується до поділу кооператив на 4 групи. Мабуть доцільним було би знати дещо більше про поодинокі групи, а не лише суми їх біляисових позицій. Перша група, господарсько-споживчі кооперативи в числі 1812 (1701), є надто велика, щоби збути її одним рядом чисел. Ріжноманітність капіталу, як і майна та його розпреділення (поняття „капітал" і „майно" треба в приватній економіці відріжняти і не мішати „капіталу" з його втіленням в „майні"), уділи, зиски і страти дадуться поділити в підгрупи, і це саме поле статистики. Пересічна 1516,6 зол. власного капіталу на 1 кооперативу є дуже далека від дійсности. Маємо дуже багато кооператив, що не мають і третини цього. „Пересічна" кооператива є науково неточна, а практично не має вартости. Неточність походить з цього, що між поодинокими кооперативами є надто великі ріжниці, їх т. зв. специфічна вага надто ріжноманітна, а цього ніде не узгляднено. При порівнянні капіталу поодиноких груп треба би взяти під увагу і числа кооператив, а взявши під увагу, що кооперативи дуже ріжні щодо свого складу дотично членів чи пак уділів і їх висоти, бачимо, що справа ця досить складна і якщо при обчисленні „пересічної" полишимо все те на боці, то пересічна мусить бути далека від точности й дійсности. І так прим. на 1 господарсько-споживчу кооперативу припадало 1927 р. 969,5 зол. запасного фонду. Але коли приглянемося дещо ближче числам, то найдемо понад 60 відс. (около 880) кооператив, які мають нижчий запасний фонд, а понад 200 кооператив не має навіть 100 зол.; як далеко їм до пересічної. Далеко вірніший образ далаб подрібна класифікація, ґрупування, як обчислення — за всяку ціну — одної пересічної.

Відсутність цього ґрупування в господарсько-споживчих кооперативах веде до цього, що не знаємо прим., які ґрупи фінансово найсильніші, які ґрупи з певним власним капіталом найбільше задовжені, яким ґрупам капіталу припадають певні ґрупи довжників, яке є відношення товарів, готівки, обороту касового, товарового в поодиноких ґрупах, які переміни зайшли в останніх роках, які ґрупи мають релятивно найбільші зиски й найменші витрати і т. д. і т. д. Тут при ґрупуванню не ходить про сотикову точність (і тут статистика не держиться сліпо ревізії), а ходить про те, щоб при помочі відповідних ґрупувань і порівнянь представити господарче життя кооператив, висвітлити звязки і типічні явища, прослідити їх причини і витягнути консеквенції. І це є задача статистики.

Між написами підвідділів книжки стрічаємо й такий: „Статистика союзних кооператив РСУК за 1927 р. Білянси". На жаль, статистики у вище згаданім розумінні там нема. Важко назвати статистикою зсумування поодиноких позицій біляисів, бо в такім випадку належалоб назвати статистиком і того, хто рахує шиби у вікнах і зсумовує їх в цілому домі. І тому напис „статистика" там хіба зайвий. Є це відпис поодиноких біляисів, статистичний **матеріял**, а статистику находимо в „Огляді", але — як сказано — мало розроблену. А чейже льогічною конечністю є використати ґрунтовно статистичний матеріял.

Подаючи білянси кооператив, належалоб їх піддати всесторонній аналізі і критиці. Білянс не є самоціллю, але засобом до успішного економічного господарювання. Критика біляисів є критикою господарювання на основі вислідних біляису. Требаб отже поодинокі позиції біляисів ширше обоговорити, а крім цього треба, щоб не лише поодинокі явища були окремо, відірвано статистично представлені, але щоб кооперативи як цілість були уняті у статистичну систему, бо лише в системі поодинокі явища освітлюють себе взаїмно і дають змогу висвітлити темні сторони. Іншими словами: якщо маємо білянси 2015 (1806) кооператив, кошти завідування 1786 кооператив, торги 1631, касовий оборот 1810, то зіставлення і порівняння можливі щойно по перероблені й відповіднім зіставленні цілого матеріялу; інакше кажучи, цю працю зроблять колись українські докторанти, а її треба би було мати ще рік тому назад.

Вкінці треба би поширити статистику загально-господарчу на статистику підприємства (заводську). Тут на місце „пересічної" кооперативи, яка практичного значіння не має, треба поставити кооперативи(ву) „штандардові", їх фінансову і матеріяльну будову (конституцію), рентовність, ліквідність, ризико, самовитрати*), тощо. Зі статистики в такім виді, в якім вона тепер є, практичної користи нема майже ніякої, а теоретично вона не дає нічого нового.

Д-р Ю. Стецюк.

Радянська Україна.

Українізація Київщини в світлі статистики.

З радянської преси вибираємо найновіші дані про підсумки українізації на Київщині. Досі вивчилось української мови 75 відсотків урядовців, занятих у радянському державному апараті. Яких 9.000 урядовців вивчило українську мову на державних курсах українознавства 1928—29 року. І хоч урядовці знають українську мову, то робота установ зукраїнізована за мало. Наприклад переписка установ зукраїнізована тільки на 60 відсотків, а службові розмови лише на 25 відс. Вивіски на установах зукраїнізовані на 90 відс., але за те стінні газети і все те, що найбільше відбиває внутрішнє життя установ зукраїнізовані заледан на 15 відсотків. Ці останні відомости беремо з київської „Пролетарської Правди" (з 10. вересня ц. р.).

„Такі обставини спричинюють те, — твердить „Прол. Правда" — що українізація набирає суто-формального характеру і її проводять лише під впливом адміністративного натиску. Ціж обставини доводять до постійної рецедиви неписьменности з української мови серед службовиків і тим незвичайно ускладнюють цілий процес українізації. Останне обслідування сотні установ виявило 14 відс. рецедиви в 1-ій категорії службовців" (тобто таких, що склали найкраще іспити з української мови). Ця оцінка українізації робить незвичайно прикре враження. Воно тим

*) На Радянській Україні, а слідом за нею і у нас, названо самовитрати зовсім баламутно „собівартість" — на зразок московського „себестоімость" (ін. Selbstkosten). Наш сеціяни назвали це скорше і луснувало „витрати"; українське „вартість" (Wert) — по рос. „ценность", а „стоімость" — це „кошти", „витрати" (Kosten); тому, що москалі часто мішали одно з другим, не диво, що й на Радянській Україні приплелось оце баламутство.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Чи можна авторові сказати правду?

I.

Можна. Не лише авторові, але й всім своїм приятелям, товаришам, своякам і знайомим, коли одного дня виграємо міліон і можемо вибрати собі на життя зовсім інший світ. В оцьому іншому світі, зовсім іншому від нашого є критики, що бажуть авторові правду. Не є це мільонери, ані навіть богаті. Незалежні? Може не більше, ніж ми могли би бути ними. Це критики, що працюють в органах, які дбають за те, щоби в дискусії про проблеми літератури та мистецтва на першому місці стояли інтереси літератури та мистецтва, себто щоби література та мистецтво стояли поза всякими „інтересами".

Іншими словами: свобідний висліз думок потрібує мінімального простору, таксамо як усякий розвиток. Наш світ є покищо замалий для незалежних приїздних осудів. Ми всі є звязані тисячними нитками одної павутиної сітки, витканої в однім тіснім кутку і коли пробуємо глянути на неї з перспективи інших кутків, чуємо над собою крики: „тримайтесь нас, бо впадете!..."

Сказати авторові правду про його твір, це щось більше як сказати комусь, що він має баранячі очі, або індючу шию. Очей або шиї змінити собі не можна. Коли кажемо комусь, що він осел, він міг би нас засоромити відповідю: „вже самі знаєте, що це не моя вина і тому ви як людина добре вихована, могли би мене не ображувати". Але коли кажемо авторові, що його твір не має ніякої вартости, автор не може виправдуватись, що це не його вина, — не може заявляти, що не має на це ради, коли вродився без таланту. Нехай собі пише, але не друкує.

„Та на віщо — спитаєте — казати людині правду, коли ця правда є прикра для неї і для вас?"

У 90 процентах випадків критик ставить собі таке саме питання і мовчить. Одні докоряють йому тоді, що він не має сміливости боронити своїх поглядів, інші хвалять його за „великий такт", що він не накидає своїх особистих поглядів „брутально" іншим. Не всі ті, що мають сміливість висловлювати свої погляди є справді сміливі, або мають що висловлювати. Одна із найдешевших форм стати популярним — кричати голосно, прилюдно щонебудь і робити із себе апостола правди.

Порозуміймося спершу щодо першого і останнього пункту всякої дискусії — що розуміємо за словом „правда". Коли критик має сказати авторові „правду" то що значить: має сказати йому щиро те, що думає про його твір. Чи цю думку автор прийме як правду і чи її вважатимуть правдою інші — це вже інша справа. І Ми — автори чи читачі — вважаємо здебільша правдою такий чужий погляд, який покривається з нашим. Як у такій атмосфері виглядає всяка критика, наприклад найкраще взяти відносини в нашій літературі.

Часописи та журнали хвалять тільки „своїх" людей, тих, що звязані з ними партійними, товариськими та матеріяльними інтересами. Коли ці їхні „одновірці" видають книжку скандальну — або коли виходить твір автора з протилежного „табору" з найбільшими прикметами — про них мовчать.

Мовчанка є одною із найрозумніших і найхитріших метод в атмосфері, де поглядів не цінять на підставі їхніх внутрішніх основ, а цінять їх на підставі зовнішніх мотивів. Уся проблема внутрішніх основ критики є в нас поладнана арґументом, що преціж дійсна обективність не існує й так, а супроти наших ідеольогічних чи приватних ворогів не можемо приноровлювати іншої методи, ніж вони супроти нас, себто не можемо признавати справедливо їхніх прикмет, коли вони вказують виключно на наші хиби.

З обективністю та правдою мають у нас люди справді богато клопоту, коли тицяють невинно своїм противникам діри в їхнім світогляді. А проте коли якийсь автор передає критикові твір з проханням: сказати йому про нього свою щиру думку, цей автор вірить тоді несвідомо, що існує якийсь обективний погляд у приналежности до його погляду, субективного, і що повинна існувати якась правда у порівнянні з оманою. Віра в обективність і правду не є тоді нічим іншим як довірям до людини, яка на якімсь предметі краще розуміється, тому, що її професія — досліджувати цей предмет, пізнавати його зовнішні та внутрішні ознаки, прирівнювати з іншими предметами цього рода і іншими інших родів, відріжняти його якість і тривкість і добачувати сотні інших своєрідних рис недоступних для ока людини посторонньої, нефахової. Це називається оцінкою.

Добре зробите, коли пригадаєте при цій нагоді, що фахові критики сотні разів помилялися при оцінці найбільших талантів. Таксамо найславніші лікарі передсказали неодному хутку смерть, коли не послухає їхньої ради, а неслухняний пацієнт жив роками, або послухавши їх вмирав нежданно від помилкової їхньої діягнози. Зате мало є випадків, щоби поставив добру діягнозу чоловік, що не студіював зовсім медицини. Навіть книгарі-видавці, що так часто виконують функції літературних знахорів, щоби заощадити собі коштів гонорару для критика за оцінку рукопису — мало коли відкривають талант.

Нема нічого простішого як заявити: „здоровий" — „недужий", „маєте талант — „не маєте". Хто працює в пресі і засвоїв собі деякі методи політичної дипльоматії, може навіть навчитися писати про кожний, найбільше безвартний твір так, щоби не сказати ні слова про його вартість і не зрадитись, до якої категорії зараховує талант автора. Не є це висока функція в критиці визначувати кожному письменникові якесь місце в літературі: будувати драбину зі щаблями, по які лазять історики популярних підручників літератури, на те, щоби витягати на дах і на комин найбільших чи найбільше популярних письменників. З другого-ж боку вихідним становищем кожної оцінки кожного твору мусить бути ясний погляд про його якість; щойно цей погляд, переєвідчення про прикмети або хиби твору рішає, на якому інтелектуальному рівні можна про нього говорити — в якім тоні, до яких слухачів.

(Докінчення буде.)

прикріше, що правдиве, бо походить не від ворогів комунізму, але від самих таки комуністів.

Видавнича діяльність Інституту Книгознавства.

Київський Інститут Книгознавства видав у Державному Видавництві України на днях такі публікації: Іноземцев: „До проблеми національної бібліографії на Україні"; Артюхова: „Трутовський-ілюстратор"; Петрунь: „З історії збирання рукописів на балканському півострові". Друкуються такі праці Інституту: „Бібліографічний покажчик української преси з 1914—1916 р."; „Бібліографія чужомовної літератури в українських перекладах".

На шкільні теми.

Яка гімназія нам потрібна?

Це питання, порушуване вже стільки разів, жде ще все, хочби частинного вирішення. Ніхто мабуть не стане заперечувати, що наше середнє шкільництво далеко не відповідає вимогам часу, та мимо того майже нема спроб до реальної його реформи. На кожному місці звертається увагу суспільности лише на те, будьто би старокласичний тип гімназії був найкращий і тому до нього завертає шкільництво західніх народів. Не хочу перетрясати значіння й вартости цього типу гімназії взагалі, а завернуся лише до її значіння для нашого народу під сучасну хвилю.

Куди головно відкриває дорогу старокласична гімназія? Принципіяльно на всі факультети, та урядничі посади. А в дійсности, оскільки глядіти з практичного становища можна сказати коротко: на теольогію, фільософію та право. Дає вона, щоправда, вступ і на практичні фахи, однак трудно віднести вражіння, щоби якраз виховання виключно в дусі, та, та на основі програми старокласичної гімназії приносило щось особливо корисного для образования в напрямі практичних фахів. З тієї причини остають реально вашій молоді фактично лише три згадані фахи, з яких два перші означають мечше або більше однозвучно: „державну службу". Висліком цього виключно староклясичного гімназійного шкільництва є якраз куріозна цифра 60 проц. українців на фільософії, себто на фаху, який представляє нині може найменше реальне забезпечення. Пора вже раз зрозуміти, що нам інтеліґенції не тільки треба, але просто відчувається ще все застрашаючі браки її, однак брак не спутаних „урядовців", а свобідних кадрів інтеліґенції, незалежної від примх першого ліпшого урядовця, якого повоєнна констеляція винесла на ніколи не мрійне становище. Пора вже раз собі засувати, що українцеві при теперішніх обставинах ніколи не осягнути становища справжнього урядовця, що він завсіди буде займати лише підрядне місце, що він буде лише толєрований в уряді, та завсіди будуть до нього відноситися з підозрінням. Головна частина інтеліґенції мусить хапатися дійсно реального заняття, а не „певних(!?)" державних посад. Єж фармація, медицина, торговельна вища школа, політехніка і т. д., факультети, які під сучасну хвилю дають значно більші виглядн на скоре і дійсно певне, незалежне забезпечення, а тому геть з фільософії, а звертаймо увагу нашої молоді більше на практичні фахи. Поминувши ріжні перепони, які зустрічає наша молодь при вступі на практичні фахи, не можна поминути ще й тієї правди, що орієнтація на них ще не дуже давна і що мало ще заінтересовання ними, а ще більше дивного упередження, що всі ці фахи вимагають надзвичайно великих видатків. Та якщо у цьому і є дещо правди, то ощадність у цьому напрямі приносить опісля не лише одиницям, але й усій суспільности великі шкоди.

Наш промисл представляє ще й досі тільки ділянку побажань. А чому? Зайва річ повтаряти втерту фразу про „недостачу капіталу". Безперечно ця недостача є, але чи не є значно більша недостача дійсно фахових сил, здатних підняти ся самостійної творчої праці у ділянці розбудови нашої торговлі й промислу. Зайва річ слухати живі твердження про нездібність нашого народу до промислу й торговлі. Навпаки, як тільки яка з наших одиниць зможе прорватися на вільніше поле, хочби на еміґрації, виказує зовсім не пересічні практичні здібности. А чому сих проявів у нас так мало? Діється це не тільки через брак капіталу, але передовсім через брак підготовки молоді до практичного життя.

Не думаю пропагувати гадки, щоби старокляcичні гімназії Рідної Школи замкнути. Навпаки, нехай кожний спішить віддати свою дитину до гімназії „Рідної Школи"! Хочу лише висловити бажання, щоби „Рідна Школа" занялася й організацією середньошкільних закладів, де ученик діставав би більше підготовки для практичних та вільних фахів.

Нема сумніву, що реформувати наші гімназії в дусі новокласичної або гуманістичної гімназії середнього типу будоб для нас з ріжних причин недоцільно, бо й з психольоґічного боку вони леда чи відповідають потребам і вимогам здібностей молоді. Стара річ, що математично-природничі здібности, або краще інтерес для цих наук зроджується у молоді щойно від якої четвертої кляси гімназії. До четвертої кляси бувають ученики звичайно фільольоґами а опісля або такими лишаються, або заінтересовуються математично-природничими науками. З другої сторони мабуть і це відповідає дійсности, що підстави фільольоґії дістається звичайно в нижчих, а не у вищих клясах. Це легко зрозуміле ще й з тої причини, що підставою фільольоґії є головно память, яка то здібність зроджується в дитини досить вчасно, а в природничих науках, особливож у математиці та фізиці навпаки ставиться більше вимоги до абстрактного розумування, яке в дитини розвивається значно пізніше. Крім того відповідає мабуть також дійсности те, що найкраще і найліпше навчити дитину вчитися і думати при допомозі фільольоґії, яка починаючи сухим, майже безкритичним запамятуванням слів та граматичних правил постепенно витворює абстрактні поняття й учиться лучити їх у льоґічні комплекси. До того долучується ще й морально виховна вартість науки античних мов, яка у цьому віці дитини найкраще приціплюється.

Тому то звертаюся отсим до наших компетентних педаґоґів з проханням застановитися остаточно над реформою або новозаснуванням *приватних гімназій „Рідної Школи"*, де до четвертої кляси полишивсяб старий класичний тип без греки а від четвертої кляси далі постепенно редукувалось би фільольоґічно-фільософічне навчання, нп. латину зредукувати на дві до три години тижнево, на користь природничих наук, які дають справжню підготовку до практичних наук на університеті або в інших школах. Якщо-б, нпр. у пятій клясі ввести начеркову геометрію, тоді наша молодь малаб кращі можливости зацікавитися такими школами як „Школа будови машин" у Познані, яка дає побіч чисто практичного вміння технічних робіт ще й обширне теоретичне знання. Особливо підкреслюю вагу цеї школи для нас, бо наша промисловість є щойно в зародку і тому поля для праці інжинірів у нас ще дуже не богато. Навпаки, люди з дипльомами школи будови машин мають добре знання майстерської праці, а з цеї причини можуть вони самі засновувати власні варстати. Їх обширне теоретичне знання дасть їм спромогу переступати границі ремісничого рівня, і таким робом творити завязки наших фабрик, котрі щойно пізніше розбудовували інжинірн.

До того булоб на часі учити поруч краєзнавства хочби перші основи національної економії, а при ґеоґрафії звертати головно увагу на економічну ґеоґрафію. Рівночасно булоб побажаним, щоби при навчанні хемії зверталося увагу на її технольоґічне приторовлення. Щоби навчання мало дійсно реальний характер, слід як педаґоґів покликати для цих практичних предметів не педаґоґів-фільософів а фаховців, яких у нас вже на щастя не бракує.

Молодь, яка перейде такий вишкіл, зможе зовсім інакше підходити до всіх вимог нашого суспільно-господарського життя, бо цей тип школи задержить моральні якости класичного шкільництва, доповненого практично розумовими якостями математично-природничого навчання. Крайний вже час взятися справді за реалізацію такого пляну і виробити програму навчання.

Д-р Роман Могильницький.

На господарському фронті.

Свято українських хліборобів у Стрию.

Дня 8. вересня ц. р. відбулося в Стрию заходами Повітового Союзу Кооператив і Філії „Сільського Господаря" велике свято українських хліборобів. У святі взяло участь поверх десять тисяч селян. Не зважаючи на лиху погоду на свято прибули наші селяни з найдальших закутків повіту. Прибула й сільська інтеліґенція.

Свято розпочалося соборною Службою Божою на цвинтарі біля церкви, яку відправив уроженець стрийського повіту о. мітрат В. Базюк. Глибоко обдуману проповідь виголосив о. Височанський.

По Службі Божій уставив похід дир. Колодницький. На чолі походу їхали сівалки прибрані зеленю, за ними авта Маслосоюзу, Повітового Союзу в Станиславові та Бучачі, якими приїхали тамошні кооператори на свято. Похід членів кооператив розпочинали чети пластунів та пластунок. За ними йшли делеґати львівських та сусідніх кооперативних установ. Дальше йшли карними чвірками члени кооператив, кожна кооператива мала таблицю з написом місцевости. В середині походу їхав віз з добрянськими дівчатами-женцями, що співали гарно обжинкові пісні. Другий віз серед походу — це косарі з косами та піснею на устах. Ціле місто вилягло на вулиці і з очей глядачів було видно, що розуміють, яка то нова організована сила йде перед ними. Особливо здивував глядачів довжезний ряд сівалок, сорок дві. Всі побачили, що наш селянин, то новітній, модерний господар, що йде з духом часу.

Великий майдан Повітового Союзу ледви помістив маси народу, де відбулася Святочна Академія. Перший промовив голова Надз. Ради ПСК о. А. Пеленський з Лисятич та привитав гостей — делеґатів зі Львова посла О. Луцького, дир. М. Творидла, дир. Дякова зі Станиславова, дир. Демянчука з Бучача та всіх членів, що прибули на свято. Пос. О. Луцький виголосив красномовну промову, в якій представив здобутки стрийського Союзу, вказав на дальші шляхи праці зорганізованих хліборобів. Нинішне свято це запорука, що нікому не удасться відвести хлібороба від його організації в кооперації і від „Сільського Господаря". Від Центросоюзу промовляв дир. Творидло, від Маслосоюзу дир. А. Палій, мец. д-р П. Лисяк витав свято від Журавенщини, дир. О. Дяків від Станиславівщини. Селянин-кооператор в гарній промові сказав, що українські селяни знають вже свій шлях і під проводом української інтеліґенції певно дійдуть до своєї цілі. Другий селянин промовив до зібраних імпровізованим віршом. В часі Академії та походу співали дуже гарно селянські хори з Конюхова, Гірного та Добрян.

Це величаве свято українських хліборобів закінчив заявом до дальшої праці дир. Колодницький і з тисячних грудей залунав народній гимн „Ще не вмерла Україна" та „Ой, у лузі червона калина".

З повагою і в великому порядку розходилися хлібороби зі свого свята. Не була це звичайна парада, це був перегляд сил. Хлібороби виділи, яку силу вони становлять і що даремні зусилля тих, що хотіли би звести їх з правильного шляху — з національної господарської організації. Свято закінчилося всенародньою забавою в Добрянах.

А. Андрієвич.

Стрий, 9. вересня 1929.

Господарка в одній місцевости.

Як живе і які порядки завів у Трускавці п. Ярош?

Уже кількома наворотами писалося в „Ділі" про відносини в Трускавці і про ріжні невигоди й терпіння широких кругів місцевого населення. Нещодавно був допис у „Ділі" про шикани українського населення, якому не дозволяється навіть на фестин, абн — Боже борони! — курацийники з Варшави чи з Познанщини не побачили, як культурно вміє бавитися місцеве населення й аби один чи другий з них не підпомір через закупно білету культурно-освітніх починів українського селянства.

Та ці шикани українського населення — це тільки одна сторона медалі. Варто поглянути й на другу: господарку всемогучого й необмеженого нині власника Трускавця п. Яроша, що як посадник цієї курацийної місцевости опанував її зовсім і підпорядкував її зі всім і вся своїм власним інтересам.

Як веде господарку в Трускавці всевладний Ярош, видно найкраще з того, що він з колишніх 5 проц. свого посідання в цій місцевости довів до того, що нині Трускавець — це власність його і його спілки. Місцеве населення позбавлено всяких прав, воно не має ніякого голосу й опинилося на становищі парій. Йому не вільно навіть заглянути до ресторану на терені купелевого заведення, воно не сміє навіть вступити до парку без перепустки чи легітимації. Що більше: місцевому населенню заборонено навіть ходити по громадських теренах, а навіть ходити чи їздити по повітовій дорозі. Наче зачумленим! За переступлення приписів п. Яроша в цих справах падуть на людей кари, як з рога обильности.

В дальшому варто зазначити, що води в Трускавці не дістанеш, хочби потребував її для рятування зімлілого. Одна-едина і головна керниця замкнена на ключ. Хочете води — мусите купувати содову воду виробу Яроша і на це нема ради. А від якогось часу замкнено для населення й дорогу до Городища, якою воно ходило без перепон від непамятних часів. Поліція, що пильнує цього переходу, не пускає туди нікого, так, що копальняні робітники, які ходять щодня до праці, мають 4—5 км. дороги більше.

Та це ще далеко не все. „Нафтусі" не вільно нині черпати місцевому населенню під строгою карою, навіть тому, що має спільні ґрунти. А щоб довести до своєї здавна вимріяної цілі: посісти „Нафтусю" на власність, страшить п. Ярош населення визласненням, хоч „Нафтуся" лежить переважно на ерекціональних ґрунтах. Ці ґрунти оцінюють на яких 3 (три) мільони зол., а п. Ярош мав би охоту виміняти їх за свій маєток, що вартує не багато більше, як 300.000 зол. Несогірші апетити, правда?

Про всякі інші порядки й розпорядки п. Яроша другим разом.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Наслідки толєранції.

„Східні Торги" хочби мали цього року ще більший дефіцит, як минулого, то все таки лишать у заграничних гостей незатерті враження.

Іде, наприклад, д-р Йошікака, японський купець, вулицею Коперника і питається:

— Чому ці реклями замазані?

Польський інформатор знайдеться в клопоті. Що відповісти?!... Сказати, що це патріотичні чинники міста Львова?!... Сказати, що це невідповідальні елементи передмістя?!... Чи загалом нічого не сказати!?

Нічого не сказати тяжко, бо солідний японець напевно буде домагатися вияснення.

На мою думку, повинен би відповісти так:

— Польські міродатні чинники хочуть щиро згоди з українцями і навіть намалювали їм українські реклями, але хамсько-гайдамацька некультурність замазала ці реклями, змиливши чуйність безсторонньої поліції.

Д-р Йошікака покиває тоді головою, вичистить окуляри і скаже:

— Як наш заступник на раді амбасадорів добре зробив, що голосував за прилученням цих дикунів до західних культурників!

Поїде потім до своєї веселої країни і розкаже всім (хто ще не знає) про величезну толєранцію поляків.

Те саме зробить француз, бельгієць, а може навіть й німець. Адже німецьких журналістів не дурно водили аж до „Багателі" на конференцію.

Кожний запамятає, що на вулиці Коперника реклама „Дністра", дзвонів Брилинського та „Народньої Гостинниці" замазана чорною мазюкою і що з українцями загалом до нічого путнього діяти не можна.

Університет мають ще від 1924 року, згідно з постановою сойму з 1922 р.

В протегованім „Пласті", „Просвіті" і „Лузі" готують революцію, згідно з інформаціями польських газет.

Українське шкільництво розвивають, на пакоду шкільництва польського, згідно з інтенціями Варшави (гляди: Іл. Кур. Цодз." з 12. IX. 1929!).

Їх банки беруть мільонові субвенції! І підтримують за ці гроші саботаж (гляди: там-же!).

Чи є який нарід на світі, що не дякував би за ці всі благодати?!

Отже є такий:

Українці!

Чорні невдячники, засліплені фанатики, скажені шовіністи і тим подібні Гонти.

Тому не будуть чужинці дивуватися, коли приїдуть на другий рік (якщо „Всходнє Таргі" ще будуть!) і застануть таке:

Українського університету нема.

Пласт і „Просвіта" переслідувані, а „Луги" порозвязувані так, як „Січи".

З українського шкільництва лишилася тільки тінь. Всюди як не польські, то утраквістичні школи.

Банкам відібрана субвенція і вони стоять тільки на власнім капіталі.

Все це буде справедливою карою і напевно ніодин з чужинців не подивується тому.

Коли культура стрінеться з варварством, мусить нераз і школу замкнути, щоб дати освіту незрячим.

Галактіон Чіпка.

Дивогляди.

„Мокрий" потік.

Нема дня, щоби „Новий світ" не прислав до нашого старого якусь веселу новинку в звязку з прогібіційним законом. Ось остання: Один молочар в околиці Клівленду запримітив одного дня, що його корови вертають до хати з пасовиська похитуючись. Коли він їх оглянув зблизька, ствердив, що вони дишуть горілкою. Аж кілька днів пізніше відкрив він, що недалеко пливе потічок не з водою, а з горілкою. Потайна фабрика алькоголю робила експедицію свого виробу під покришкою води до другої будівлі, звідки горілку висилали в бочках.

Перед конференцією уряду з предст. клюбів.

У справі конференції уряду з представниками соймових клюбів лівиця досі не рішилася, яке їй заняти становище. Стронніцтво Хлопське та Визволення ждуть, мабуть, що скаже ППС. У четвер рады Центр. Вик. Комітет ППС. Темою нарад було приготування до бюдж. сесії як і справа скликання надзв. соймової сесії та справа участи в конференції. В Ц. В. К. переважає радикальніший напрямок, а в парл. клюбі ППС. беруть справу холодніше. У висліді нарад Ц. В. К. признали, що і справа скликання надзв. соймової сесії й участь у конференції належить до компетенції клюбу, одначе дали клюбові директиву, щоби вів акцію, яка зміряє до скликання надзв. соймової сесії, зате щоби заняв негативне становище до участи ППС у конференції. Можливо, що побідять ще спокійніші елементи в клюбі. У суботу відбудеться ще засідання і провідників лівиці, себто ППС, Визволення та Стронніцтва Хлопского і центру, себто Пяста, ХД. і НПР. Зачувати, що соціялісти кажуть, що взяли би участь у конференції, колиб вона відбувалася в соймі і під проводом марш. Дашинського.

Араби домагаються рівноуправнення.

Великий палестинський муфті на конференції в анґл. комісаря в Палестині заперечив, начеб був відповідальний за ост. події а заразом поставив такі домагання арабів: 1) політичне рівноуправнення арабів із жидами, 2) однакове трактування арабів і жидів в господарській ділянці, 3) уневажнення признаних уже жидам концесій та нове надання концесій на основі вільної конференції, 4) поворот до статус кво прав до святих місць ріжних віроісповідань, 5) введення нових іміграційних обмежень або управильнення імігрції на основі суспільних і господарських потреб країни.

Бедуїни з Сирії та Трансйорданії.

У Палестині не так скоро вспокоїться тому, що туди продісталися числ. відділи бедуїнів із Сирії та Трансйорданії. Прийшов там також сильний відділ із Неджу. Положення й далі поважне, бо провідники палестинських арабів удержують взаємини з бедуїнськими шеіками в Трансйорданії й інших країнах.

Більшовицька офензива.

Головнокомандуючий червоної армії на Далекім Сході ген. Бліхер видав денний приказ до червоної армії, в якім м. і. каже, що більшовицькі війська мусять бути готові до негайної офензиви проти китайців. Після того приказу почалась офензива переважно панцирними поїздами й летунською ескадрою, що кидав бомби. Китайська нач. команда повідомляє про сотки вбитих і ранених. Китайській артилерії вдалося перешкодити більшовикам перейти ріку Сунгарі.

Мусоліні зрікся міністерств.

Реорганізація італ. уряду.

Муссоліні перевів заповіджену зміну в організації міністрів. Як відомо, Мусоліні мав досі вісім ресортів, так, що був 8-кратним міністром рівночасно, а урядував за посередництвом держ. підсекретарів. Тепер Мусоліні зрікся тих міністерств, а король іменував новий кабінет, а саме: міністр закорд. справ Ґранді (досі Мусоліні), посекретарем Ренато Рінці, якого завданням буде ген. Ґазера (досі Мусоліні), маринарки адмірал Сіріяні (досі Мусоліні) повітряної фльоти ген. Італьо Бальбо (досі Мусоліні), суспільних робіт пос. Бянкі, кооперації Ботаї (досі Мусоліні), освіти Джуліяно, хліборобства Азербо. Державні підсекретарі: закорд. справ, кольоній, війни, маринарки, летунства та сусп. робіт іменовані міністрами даних ресортів. Рівночасно мін-ство публ. освіти переіменовано на мін-ство національного виховання, а мін-ство господарства на мін-ство хліборобства та лісів. У мін-стві нац. виховання побіч мін. Джуліяно іменовано держ. підсьоній ген. Емільо де Бон (досі Мусоліні), війни нагляд над фіз. вихованням молоді.

Зі спортового життя.

Плавацькі змагання

Відбуті в четвер 12. п. м. плавацькі змагання як частина Х. Запор. Ігрищ принесли новий спортовий успіх. Число змагунів було може трохи замале як на наш край; лиш один Перемишль (Беркут) зрозумів вагу тих змагань і прислав змагунів. Дивував на старті брак пань. А знаємо, що є богато жінок, які віддаються тому благородному спортові. Чому не стали?

Доволі численно зібрана публика приглядалася з великим заінтересуванням змаганням.

ЖІНОЧІ:

50 м. стиль довільний:

1. Панкевичівна (Луг) 1:27,8; 2. Дідурівна (Луг).

50 м. стиль клясичний:

1. Панкевичівна (Луг) 1:25,6; 2. Дідурівна (Луг).

МУЖЕСЬКІ:

100 м. стиль довільний:

1. Бачинський (УССК) 1:45,2; 2. Іваницький (УССК) 1:47; 3. Пішак (Беркут); 4. Мацьків (Беркут).

100 м. стиль клясичний:

1. Мамчак (Луг) 1:57,6; 2) Савчак (Луг); 3. Хомин (УССК).

400 м. стиль довільний:

1. Бачинський (УССК) 9:49,8; 2. Пішак (Беркут).

400 м. стиль клясичний:

1. Мамчак (Луг) 9:23,8; 2) Савчак (Луг) 11:23,8; 3. Застирець (УССК) 12:01,8.

Штафета 4×50 м. дов.

УССК.—Львів 3:26,6 (Гнатейко, Зеленая, Іваницький, Бачинський). Організація змагань спочивала в руках проф. Жарського, який як звичайно провів змагання.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88 00—8·88·30, канадійський долар 8·80 00—8·80·50, чеська корона 0·26·35—0·26·65, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·90, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50.

Золото: 20 корон 36·39·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·60·50—0·61·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00

Збіжа.

Пшениця двірська 39·00—40·00, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 22·00—22·30, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на кашу 18·50—19·50, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 19·00—19·50, кукурудза румунська 25·75—26·75, гараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—00·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 28·25—29·25, мішанка паст. з верні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 26·00—27·00, льон 64·00—66·00, дубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 64·25—65·75, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·75—14·25, отруби пшеничні 14·50—15·00, крупи гречані 53·00—56·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пшяна 36·00—37·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, мак синій 135·00—145·00, мак сивий 119·00—125·00, конюшина червона 00·00—00·00.

НОВИНКИ

Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої залеглости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису.
Адміністрація.

— **Новий місячник.** Повідомляють нас, що видавнича кооператива „Червона Калина" приступає до видавання популярно-історичного ілюстрованого місячника п. з. „Літопис Червоної Калини", якого перше число появиться з датою 15. жовтня ц. р. Журнал цей буде присвячений в першу чергу історичному висвітленню і звеличанню визвольних змагань українського народу в недавньому минулому і з цею метою буде містити історичні розвідки, спомини, оповідання і т. п., писані в тому дусі. Журнал буде містити репродукції знимок, які можуть причинитися до зілюстрування наших змагань, а також відповідні рисунки кисти наших артистів-малярів. Окрім того журнал буде присвячувати свою увагу бібліографії літератури українських визвольних змагань, а також загальній історії українського народу, його побутові, традиції і т. п. Журнал редагуватимуть п. Лев Лепкий і Василь Софронів-Левицький. Редакція звертається до всіх учасників українських визвольних змагань і всього українського громадянства з проханням надсилати їй спомини, знимки та інші матеріяли до використання в журналі. Ціла українська суспільність повинна прийти з помічю при збиранні та утревалюванні памяток нашого недавнього минулого. „Літопис Червоної Калини" буде мати покищо 24 сторінки друку. Умови передплати будуть подані пізніше. Матеріяли і передплату просимо слати на адресу: „Червона Калина", Львів, вул. Руська 18, III. пов.

— **Кавярня і ресторан „Народньої Гостинниці"** будуть урухомлені та віддані до прилюдного користування в суботу 14. вересня ц. р. Посвячення основно відновленого льокалю не відбулося у вівторок, як у нас заповідалося, а технічних причин. Невідкладно відбудеться посвячення в п'ятницю, 13. вересня, в 7. год. вечором. Підприємцями ресторану й кавярні стали українські фахівці і ведення таких справ пп. Зелінський Степан, Рак шинський Василь і Баляс Михайло. Не сумніваємося, що тепер стане кавярня і ресторан „Народньої Гостинниці" місцем товариських сходин усіх українських громадян зі Львова і краю, як це бувало перед війною. На всякий випадок це відновлене українцями підприємство повинно

найти в українських колах самозрозумілу підтримку.

— **З „Союзу Українок".** В суботу дня 14. ц. м. в 6. год. пополудні відбудуться перші повакаційні ширші сходини „Союзу Українок", на яких делегатки С. У. на жіночі конгреси, що відбулися літом ц. р. в Берліні і в Празі, поділяться враженнями з міжнародніх зїздів. Не сумніваємося, що на ті сходини поспішить усе львівське жіноцтво, як члени С. У., та ті його прихильниці, які досі не всіли вписатись у члени своєї організації. Крім інтересної теми нарад, сходини замітні ще також тим, що члени С. У. зберуться перший раз у власній домівці при вул. Підвалля ч. 7.

— **Арештування Щепанюка?** Львівська „Нива" приносить звістку, що нашого священика о. Щепанюка, який душпастирює в Київі від 1918 р., арештувала радянська влада, обвинувачуючи його в якихсь близьких звязках з польським кліром, чи щось такого.

— **Стан міського театру у Львові.** Львівський міський театр перейшовш у стан провізорії. Оба дотеперішні директори пп. Барвінський і Заремба внесуть офіційно свою резигнацію, тому, що театральна комісія не приняла їхніх умовин щодо нового бюджету і щодо нових підмог ще за цей сезон. Покищо театром управлятиме окремий комітет від міської ради, що вибере для цього одну особу як провізоричного директора.

— **Загрожений поїзд.** На шлях, яким їхав поїзд із Варшави до Львова положив хтось велику каменюку недалеко стації Паленица; якби машиніст не був її доглянув, була би катастрофа.

— **Літаки.** Англійські летуни встановили новий рекорд швидкости 572.8 км. на годину. Останній осяг був 532 км. — В околиці польського села Михайлово впав радянський військовий літак, що заблукався підчас маневрів. — Радянський літак, що вибрався на острів Врангля, пропав без вісти.

— **Ріжні вістки.** Торговельна пруська палата підготовляє проект загострення іспитів для шоферів, з огляду на зростаюче число катастроф.— В Японії великі повені знищили багато рижових піль. — Відповідального редактора комуністичного „Ліманіте" в Парижі засудили на рік вязниці і на 2000 фр. за бунтування війська. — Відомий грецький опришок Тцатца пірвав 7 учасників прогульки в околиці Атен, між ними одного сенатора; він домагається за них 4 міліони драхм викупу. — Берлін оснував літературну річну нагороду на 10.000 мар. — В одному кіні в Льондоні вибухла пожежа; наслідком паніки було багато раненних. — В одній фабриці в Неаполі завалилась стеля і вбила 10 робітників; 19 ранених. — Берлінський соціольог д-р А. Вірт обрахував, що від 1914 р. в Европі зросло населення на 50 міліонів, себто воєнні втрати за цей час є вирівняні з великою надвишкою. — У віденському саді Шенбруні сів відпочити бузько, що прилетів безпосередньо з Версаю з обручкою на нозі. — Бувша велика княжна Марія Павловна їде з Парижа до Ню Йорку на посаду управляючої відділу жіночої конфекції в одній великій фірмі.

— **Замісць іспитів зрілости.** В Прусії, Баварії, Віртемберґії, Бадені, Тюрінґії, Брауншвейґ і Гамбурґу завели тепер спеціяльні іспити „здібности" до вищих шкіл. Вони заступають свідоцтво зрілости. Між цими країнами і територіями приняли спільну умову, що студент, який здасть такий іспит в одним місті, може бути принятий у другім.

— **Партія на ліцитації.** Один громадянин з Осльо позичив норвеській комуністичній партії 5.000 корон; а що партія признала ці гроші спільною власністю і їх не віддала, він подав партію в суд і дістав судовий дозвіл на ліцитацію. Він дістане за них 6000 корон імовірно цілу шафу комуністичних брошур і летючок.

— **Невідома недуга.** У зразковім шпиталі в Бомбаю лікарі ствердили дивну недугу в 16 пацієнтів. Шпиталь зачинили, щоби прослідити її ближче. Сім осіб померло. Деякі лікарі догадуються, що має це бути якась зовсім нова форма тифу.

— **Пошана і гонорар.** Пруське міністерство освіти приняло вже давніше постанову, яку тепер здійснить реально: матері, що має 12 (!) дітей, належиться спеціяльна пошана від уряду. Така мама дістане дарунок у формі... порцелянової чарки. Одначе на її бажання вона може за це дістати відповідний гонорар: 100 марок Коли-ж вона находиться у виїмковій нужді, тоді уряд може їй признати допомогу (одноразову!) в висоті... 200 марок. Таких почесних дарунків розділи в „урядовім" 1927-28 році 190 (а цього року вже 150). В дотичнім розпорядку в такий зворот: „Головну увагу повинні відповідні органи класти на те, щоби при роздачі почесних дарунків брати головно на увагу раніше відступлені німецькі території..." одним словом: заохочувати на таких територіях матерей, що вже мають одинайцятеро дітей, щоби для 100 марок подбали ще якнайхутше за дванацяту. Якби про ці факти не повідомляв такий авторитетний орган, як „Берлінер Тагеблят", то це виглядало би на сатиру.

— **Новий здобуток науки.** Берлінський професор д-р Франц Сімон ствердив новими досвідами, що при виїмково високих температурах тіло може находитись у стані кристалізації. Йому вдалось довести до тиснення 6000 атмосфер на гелій і цим перетворити його в ціпкий стан. На його гадку і центр землі не є плинким, як досі думали вчені, а наслідком незвичайно сильної температури є твердим. Від поверхні землі до її осередка є віддаль 6380 км.; земна кора на якій живемо є лише сотою частиною цього простору. Що є під нею, про це можемо творити тільки гіпотези. Але фактом є, що коли сверлимо в глиб землі, після кожних 33 м. температура зростає на одного Цельзія. Якщо температура зростала би так далі рівномірно, тоді вже при 100 км. вона мусіла би дійти до нечуваної спеки 3000 степенів. При 2000 км. була би вона менш-більш рівна температурі сонця. З цього робили висновок, що в такій температурі ніщо не в силі жити. Одначе — робить свої виводи д-р Сімон — не треба забувати, що одночасно зі зростом температури в землі росте також сила натиску шарів землі. Між спекою і натиском іде що-раз більша боротьба у глибині землі. Якщо цей натиск є досить великий, тоді він у силі втримати металі у твердім стані. Д-р Сімон стрібував наслідувати в своїй лябораторії цю боротьбу двох ріжних сил і доказав, що металі вже при температурі 4000 степ. під сильним натиском не тануть і не переміюються в пару. Все питання тепер у тому: чи все це відбувається так само і в осередку землі, де повинна панувати температура: 100.000 степенів!

— **Потонув вояк.** Стаціонований в Плотичій (пов. Бережани) рядовик 52 п. п. Венедикт Семер потонув підчас купелі в Стрипі.

— **Примхи моди.** Багатші дами і ті, що хотять їх наслідувати, почали носити до вечірних суконь рукавички зі золотої шкурки. Біла рукавичка видається нині вже за бідною. Мода на золоті капці, вживані на балях, уже була. Носити золоті зуби на переді належить досі до доброго тону. А тому, що в моді панує досі тенденція заводити гармонію в усьому одязі і добирати до одних частин гардероби другі, подібні, то за золотими рукавичками й капцями швидко може прийти черга на золоті паньчохи, сукні, блюзки, плащі й капелюхи. Бо живемо в добі загальної економічної крізи.

— **Друкарський чортик** зминив у вел. фейлетоні „Зі Львова до Кембрідж" у 3-ій шпальті 3-ій рядок з низу слово „каплицями" на „крамницями".

— **Особисте щастя** і економічне становище можна обезпечити одночасно своїй рідні лише одиноким способом: життєвим обезпеченням, яке переводять всі українці в українськім Товаристві **„Карпатія"**, Львів, вул. Руська 18. 399

— **В конкурсі на наукову працю,** оголошену в „Ділі" (ч. 202 з 11. вересня 1929) зайшла друкарська помилка в заголовку 1. теми. Замісць „Знання України у світовому господарстві" має бути: **„Значіння** України у світовому господарстві", — на що звертаємо увагу інтересованих. 1—1

— **Управа Народньої Лічниці у Львові** повідомляє, що в Нар. Лічниці просвітлюється **Рентгеном** в діягностичних цілях щодня від 11—12 год. передполуднем з винятком суботи і неділь. Просвітлює п. д-р Рудницька-Криштальська. — Рівнож повідомлюється, що з днем 15. вересня отвирається в Нар. Лічниці **лікарсько-дентистична амбуляторія.** Години орд. від 2—5 попол. щоденно з винятком неділь. Провадить амбулаторію д-р **Михайло Бойко.** 515 1-1

— **Важне для шкільної молоді,** передусім для молоді з провінції. Шкільні, нові й уживані, книжки для ріжних заведень продає і міняє найкорисніше книгарня **А. Бардаха, Львів, вул. Краківська ч. 1.** — Замовлення з провінції — відворотно. Обширні шкільні термінарі, із записником на 1929-30 р. по 20 сот. 517 1-3

Дописи.

МОСТИСКА. *(Шевченківське свято.* Заходом читальні „Просвіти" в Мостисках відсвяткував наш повіт дня 26. серпня ц. р. дуже величаво 68-мі роковини смерти Т. Шевченка великим концертом в салі польського Сокола в Мостисках, яку по береги виповнило не лише все свідоме українське громадянство, але рівнож явились численно на концерті поляки і жиди. Треба признати, що свято приготовано старанно і вложено в нього чимало праці, бо програма складалась аж з 16 точок, в які входили хори мішані й мужеські, сольоспіви і дует та з деклямації. Особливо богато праці посвятив о. проф. Дигдалевич у вишколення хорів, коли зважити, що місто Мостиська має всього 6 українських інтелігентних родин, а співачок і співаків треба було стягати в сіл. На свято прибув наш посол д-р Степан Біляк з Городка, що виголосив гарно обдумане вступне слово на тему: „Шевченко — поет поневолених". Свою промову виголосив п. посол з притомою собі краснорічивістю, тому не дивно, що вона зробила помітне враження не лише на своїх, але й на чужих. Під цим настроєм пройшли всі інші точки свята, які виконано дійсно гарно. З солістів треба відмітити п-ну М. Стечкевич, яка має чудовий, сильний сопран і широку скалю. Гідним партнером п. Стечкевичівної був п. М. Покиданець, металічний баритон з закраскою героїчного тенора. По концерті відбувся в салі „Народнього Дому" скромний, комерс, що його відкрив голова місцевої читальні о. дек. Р. Куцілъ, який сердечними словами подякував усім тим, що своєю працею і співучастю в концерті причинились до гарного успіху Шевченківського свята. Посол Біляк у своїм тоасті підніс цілковитий успіх свята і жалів, що українці Мостищини підчас більших національних свят приневолені просити салі у поляків. Тому звернувся з горячим закликом до молоді, щоб вона взяла в свої руки розбудову салі „Народнього Дому" в Мостиськах, так, щоб найближчі Шевченківські роковини відбути вже у власній хаті. Присутні, заохочені словами посла й о. Андрія Пшепюрського, пароха зі Старіян, вибрали на внесення посла Біляка повіт. організатора о. А. Пшепюрського головою комітету, що мав би занятися розбудовою салі „Народнього Дому". В склад цього комітету ввійшла сама академічна молодь, а це дає запоруку, що вона своєю рухливістю і молодечим запалом доведе це діло до щасливого успіху. Членами комітету вибрані: Ярослав Гуміняк, Василь Салевич, Марія Гамерська, Марія Пшепюрська, Мих. Александер, Олександер Куцілъ, Іван Попель, Теодозій Козак, Галя Попель. Щасть Боже гарним починам! — *Горячка.*

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. (Звільнювання українських війтів). На цьому місці вже згадувалося про масове звільнювання українських війтів, які одержали від староства такого листа: „Na podstawie art. 94 rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem wschodnich z dnia 26. września 1919 r. (Dz. Ust. Z. C. Z. W. N. 21, poz. 215 oraz N. 11/44 poz. 130 z 1920 r.). Zwalniam Pana z zajmowanego stanowiska wójta gminy z dniem 31. sierpnia 1929 r. Urzędowanie odda Pan swemu zastępcy za aktem zdawczo-odbiorczym". Це звільнення найкращих під фаховим оглядом українських війтів обурило населення, яке надсилає до Воєвідства делеґацію за делеґацією. Виділ Повітового Соймику змушений був також зареаґувати на цю подію приняттям такої ухвали на своїму засіданні з 10 вересня: „Виділ Повітовий, розваживши справу звільнення зі становища розпорядженням луцького старости з дня 30/8 1929 року до Ч. 6848/29 війтів громад (ґмін) Рожище— Бондарука Павла, Полонки — Гудемчука Степана, Чарунова — Глушука Андрія і що звільнения наступило на підставі арт. 94 розпоряджения Генерального Комісаря Східних Земель без подання причин звільнення постановляє ствердити, що звільнені війти Бондарук Павло, Гудемчук Степан і Глушук Андрій відзначались взірцевим виконуванням своїх обовязків і користувалися повним довірям населення, наслідком чого повище звільнення на місцях трактується як акт політичної пресії й викликало занепокоєння населения. Про повище повідомити Уряд Воєвідський", Авторитетний голос Виділу Луцького Соймику виразно зазначує, що звільнення українських війтів є актом політичної пімсти. Їхнє становище, взагалі, погіршилося з того часу, як редактор „Української Ниви" „зацікавився" органами самоврядування й кооперацією. Вже тоді в українських колах кружляли ріжні чутки про те, що будуть звільнені всі ті урядовці, які не були на відкритті „Рідної Хати", чи не виявляють цікавости до „Української Ниви", чи не підтримують Кредитового Банку і т. п. Ці чутки набирають що тому значіння, що всі звільнені війти не належали до ніяких партій, ставилися до влади цілком льояльно, а Павло Бондарук навіть нещодавно отримав „хрест заслуги". **Радний.**

ЯВОРІВ. (Гімназія ім. О. Маковея „Рідної Школи" УПТ.). Коедукаційна гімназія „Р. Ш." в Яворові не є достаточно використана нашим громадянством. Звертаємо на це увагу, бо в нас звичайно говориться про недостачу приміщення, недостачу місця у школі, про боротьбу, про ворогів, які „нам не дають" і т. д. У нас-же дещо інакше. Стоїть величезний будинок з просторими класами — але нащо порожними! Є з 200 учеників, але могло

Дозвіл на збірку на „Українського Студента" наспів того року в воєвідських урядів значно пізно, тому не з нашої вини — не наспіють на час — вислані нами збіркові листи. Товариство дістало зараз дозвіл лише на одноденну збірку, що також у великій мірі причиниться до зменшення приходів — а збільшення видатків. Тому горячо прохаємо Шановних Громадян **висилати датки складанками на ч. П. К. О.** долученими нині до „Діла", „Нового Часу" і „Неділі".
496 2—3 **Т-во Прихильників Освіти у Львові.**

бути і 600. Є прекрасне положення гімназії (зпереду і ззаду гімназії великі подвіря: на фронті квітник і город, на заді подвіря для учнів на проходи підчас перерви і на гімнастику на вільнім воздусі); є спокій провінціонального, українського міста, що недалеко Львова (всього-на-всього 1½ години їзди автобусом!). Є гарні кабінети, велика бібліотека. Значить: умовини для науки першорядні. Педагогічні сили в учительськім зборі поважні і дають повну гарантію за науку й виховання. При гімназії є дві бурси, отже вигідне приміщення для учеників заневнене. Одна бурса така в тому-ж будинку, що й гімназія, друга на 5 (пять) хвиль ходу віддалена від заведення. Ціна в бурсах дешевша, як деінде. Є навіть вільні місця для бідних і здібних дітей. З національного боку — українська гімназія в Яворові повстала як конечна потреба не тільки повіту, але й усього краю. Український характер міста Яворова у великій частині залежить саме від цеї гімназії. І наші „приятелі" вже 20 літ чигають на упадок цеї гімназії! Безперечно, що свідоме українське громадянство не допустить до цього сорому! Правда, від кількох уже літ іде досить сильний наступ на гімназію „Р. Ш." в Яворові, але є вже надія, що й це остане і заведення устаткується, уложиться й розвинеться. Тільки фреквенції треба! Тільки висилайте сюди свої діти!

Один з батьків.

СТРИЙ. (Союз Українських Купців — філія Стрий). Мин. неділі, 8. вересня, відбулись перші загальні збори Союзу Українських Купців — філія Стрий. На збори прибув голова С. У. К. зі Львова Гр. Ганулик, який звернув увагу стрийського українського купецтва на вагу і значіння організації та виказав, які користи матиме наше купецтво, коли буде згуртоване в один свідомий своїх завдань Союз. Організатор стрийського купецтва, п. Іван Івашків, під котрого проводом відбувалися збори, висказав надію, що філія СУК. Стрий піде за прикладом Матірнього Т-ва і не лише згуртує біля себе українських купців у самому Стрию, але й на провінції. Заг. збори вибрали одноголосно Ів. Івашкова головою Т-ва, а відтак приступили до вибору ради, яка по першому засіданні (що відбулось зараз-же після закриття заг. зборів) уконституювалася в цей спосіб: Іван Івашків — голова, Іванків Семен — заст. голови, Микитка Юліян — секретар, Віршук Михайло — господар, Камінський Андрій — скарбник, Козак Альфред і Дириль Василь — чл. ради; Возняк Павло і Гарасимів Юрко — заступники); провірна комісія: Борис Гриць, Петрика Іван, Пишь Михайло. Рада філії намітила п. Козака Альфреда на голову орґанізаційної комісії, а пп. Яцкевича Вол. і Левицького Мих. як членів полюбовного суду. Збори відбулися в кімнатах „Української Бесіди" в Нар. Домі, де тимчасом буде примішене й Т-во.

Всячина.

— **Памятники для творів уяви.** Для звеличання провансальського поета Містраля утворено в Кассіс комітет, що має поставити памятник одної з дієвих осіб його твору: Календалеві. З нагоди цього проекту паріська преса звертає увагу, що в останніх часах що-раз частіше піддають такі ідеї: памятники для уявлених осіб. Еспанія будує могутній памятник Дон Кіхотові. Памятники „Невідомому жовнірові" зродилися після останньої війни. Невідомо, чи можна враховувати до цього роду памятників памятники в честь нашого прапредка Адама і праматері людського роду Еви, поставлені недавно в двох містах Америки. На кожний випадок будова памятників для героїв створена уявою великих поетів зустрілась би нераз з більшою симпатією між суспільністю ніж памятників для письменників, що мають більше хиб, як уявлені постаті. Чому напр. Англія не могла би мати памятників Гамлета, короля Ліра, Робінзона Крузо, Гулівера, Франція Андромаки, Кандіда й Вальжана, Німеччина Фавста, а ми „свого" Енея, Квітчину Марусю, Тараса Бульбу?

Наймолодший шофер. У правилах шоферів забули здається одну важну подробицю: який мінімальний вік мусить мати шофер чи керманич авта, його власник. Забули бодай про це в Парижі. Комунікаційна комісія рішатиме там одно принціпіяльне питання: чи може допустити до іспиту шофера, що має 3 роки! Син фабриканта дешевих авт і власника гаражу в Парижі 3-літній Рожіє Гардао їздить уже від кількох місяців власним великим автом по одній дільниці, де є малий рух, діставши на це дозвіл поліції. Ця дитина не лише кермує автом з певністю рухів дорослої людини, вводить його в рух, наповнює бензиною, але знає також точно весь склад машини і вміє розяснити подрібно її механізм. Цей наймолодший шофер світа є наскрізь сучасним „вундеркіндом".

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 13-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Юзефи Софії Чаплінської з участю А. Венгерка.

Субота, 14-го вересня, г. 3·00 попол. „Марія Стюарт".

Субота, 14-го вересня, г. 7·30 веч. Вечір пісень і арій Ади Сарі.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 13-го вересня, г. 7·30 веч. „Пан Ламбертіє".

Субота, 14-го вересня, г. 7·30 веч. „Легке вербльодові". Виступ А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Голубиця" (Норма Тальмедж).

Кольосей: „Герой пустині" і „Чортівський плай".

Лев: „Капітан королівської гвардії (Рамон Новаро).

Люна: „Яковова криниця".

Марусенька: „Сурми кохання" (Берінур).

Оаза: „Жінка під маскою" (Діта Парло Вол. Гайдарів).

Палас: „Останній сни".

Пан: „Мученця подружжа" (Корінна Гріфіт).

Пасаж: „Полк смерти".

Стилєве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморґана: „У вирі Парижа" (Лілі Даговер).

Хинера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Субота 14-го

Варшава (1411,7) 20·30 „Кльо-кльо" Легара. 29·45 Сальонова музика.

Катовиці (408,7). 19·00 Всячина.

Вильно (385) 19·20 Веселий фейлетон. **Гельсінгсфорс** (221,4) 18·15 Легка музика. 19·00 Фортепіянове содьо.

Ляйпціг (259) 16·30 Симфонічна орхестра.

Братислава (279) 19·05 Концерт солістів.

Талін (296). 18·00 Легка музика.

Загреб (307). 20·30 Концерт солістів.

Брно (341,7) 20·10 Пісоньки.

Льондон (356,3). 19·20 Військова орхестра. 22·15 Музика до танців.

Франкфурт (390) 16·15 Концерт радіоорхестри.

Берн (403). 20·30 Веселий вечір.

Берлін (418). 16·30 Музичні пародії.

Стокгольм (436) 19·45 Військова музика.

Рим (441). 21·00 Римський квартет.

Лянгенберг (473) 20·20 Веселий вечір.

Прага (487) 16·30 Джезбанд.

Відень (516,3). 18·50 Фортепіяновий ресіталь. 19·25 Італійські арії.

Рига (525). 19·01 Веселий вечір. 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (533). 16·30 Популярний квартет.

Будапешт (550). 19·00 Циганська орхестра. 22·00 Музика до танців.

Київ (800). 20·00 Музично-літ. вечір.

Москва (825). 19·00 Концерт для села.

Ковно (1935) 20·30 Вечірна музика. 21·10 Концерт.

Ленінград (1000) 19·00 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Концерт і гумор. вечір.

Париж (1725). 21·15 Концерт. 22·00 Музика до танців.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 40—?
Самбір, пятниця 13.IX.
Старий Самбір, субота 14.IX.
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Український Народній Театр ім. Тобилевича в Станиславові, на відкриття сезону дає дня 14.IX. велику виставу „Маруся Богуславка". Дня 15.IX. „Маруся Богуславка". 1—1

Наддніпрянський Хор Котка
Старий Самбір, пятниця 13.IX.

Ширші Сходини Союзу Українок відбудуться дня 14. ц. м. в годині 18. в домівці Т-ва (вул. Підвале ч. 7). Програма: Звіт з жіночих конгресів в Берліні і Празі. Референтують пп. М. Рудницька, О. Шепарович і І. Макух-Павликовська. Окремих запрошень не розсилається. 495 3—3

З Львівського Бояна: Повідомляється всіх членів Т-ва, що хорові проби розпочалися вже в второк 10-го вересня ц. р. і відбуватимуться кождого вторка і пятниці о год. 7. вечер в льокали Т-ва. Проситься о участь так старих як і нових членів. 512 1—1

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта" відбудеться невідкладно у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 6—6

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines", також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський-Рожанжевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 11—?

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 11—?

БУХГАЛЬТЕР-ФАХОВЕЦЬ, обзнайомлений з кооперацією й ревізією книговодства, володіючий новами: українською, польською, російською і німецькою, приймє посаду в поважній українській інституції у Львові. Першорядні свідоцтва й референції. Ласкаві оферти слати під „М. Г." до Ген. Експед. Оголошень, Львів, Легіонів 1. 520

СТУДЕНТКА ФІЛЬОСОФІЇ, вправна інструкторка пошукує лекцій (з обсягу всіх предметів гімназії, або семинара) або приймє відповідне заняття в українській інституції. Ласкаві зголошення: Устрики Долішні К. Лукович. 510 2—2

РУТИНОВАНИЙ концепієнт, д-р прав, з укінченою однорічною судовою і 4 літньою адвокатською практикою, пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення проситься слати: адв. д-р Левій, Львів Баденіх 12. 508 2—2

ПРИЙМУ на станцію дві паняночки, найрадше з І. кл. гімн. Покій сонячний, харч добірний. — Зголошення приймає з чемности п. Кордасевичева, вул. Чарнецького ч. 26. 502 2—2

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). 485 3-10

ГОДИННИКИ тільки найдіпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5 191 11-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і желудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 7—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пальбуванни й випиванна зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 195 1—?

Кожний освічений чоловік, а особливо молодіж повинна знати — — — — —

„Правила доброго поведення"

(Bon ton)

Написав проф. Л. Бачинський. 120 вел. сторін. 60 ілюстр. Ціна 3 зол. Набуття у всіх книгарнях. 493 1—?

8 зол. **ПЕРСТЕНЕЦЬ** 8 зол.

з 14-карат. золота з рубіном тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐ, Сикстуська 4. Т. 59-22

Конкурс.

Вільні до обняття місця **управителя** дому українських інвалідів з обовязком заряду дому, робітень і книговодства та **концептового урядовця** канцелярії по можности обізнаного з книговодством і пишучого на машині.

Платня після умови. **Першенство інвалідам УГА!** Подання до дня 20. вересня ц. р. на адресу: Українське Т-во Допомоги Інвалідам, Львів, Руська ч. 3|II. 515 1—1

ДО ЗАМІНИ: Парохія Суровиця Перенської Епархії. Окольця пространа-здорова. 514 1—1

Присилайте передплату!

Українська Кімната до сніданків, Торговля делікатесів і Реставрація — під фірмою **„ГОВЕРЛЯ"** у Львові, вул. Руська ч. 16. тел. 75-92 поручає сніданки, обіди і вечері. — **Пиво** підъвенське, живецьке, також **вина і меди.** 518 1—5

НАЙЛУЧШЕ НАКРИТТЯ ДАХІВ

це азбестово-цементова дахівка „Everitas".

огнетревала, непротікаюча, відпірна на мороз і спеку.

Господарю! Скинь з свойого даху солому, гонти і дапу — накрий його „Everitasom". Скріплювати вязанням дахівку „Everitasom" не треба, бо 1 метер квадратовий важить заледви 12 кг.

„Everitas" є найліпшим обезпеченням Твого життя і майна.

Жадай оферти з фабрики дахівок: „Everitas", Кранів — Заблоще ч. 37.

Заступництво — ГОРШОВСЬКИЙ І С-ка, Львів, вул. Булярда ч. 3.

Стійка на Східних Торгах 2060. 519 1—5

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок 41

ч. 206 (11.497). Львів, неділя 15. вересня 1929. Poczłowa opłata zryczałtowana. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 дей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

РЕСТАВРАЦІЯ І КАВАРНЯ „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ"
вул. Костюшка ч. 1. — Телефон 8—88.
ВІДКРИТА З ДНЕМ 14. ВЕРЕСНЯ ц. р. в передвоєнному характері — під новим, фаховим Зарядом. Трамвайний перестанок ріг Костюшка-Сикстуська
поручає: здорові й гігієнічні — снідання, обіди, вечері та добірні перекуски. — Обіди — меню, з трьох страв — 2·20 зол.
Першорядні горівки і лікери. — Загранічні пива
ЦІНИ ДЕШЕВІ.
ОКРЕМА КІМНАТА для замкнених товариств. — ЩОДНЯ КОНЦЕРТ, першорядної, сальонової орхестри від 8—1 години вечером.
516 2—3 Управа: Ст. Зілинський і Ска.

Справа національних меншостей у Лізі Націй.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 10. вересня 1929.

Українська справа не є на черзі в Лізі Націй, але питання національних меншостей, до яких зачисляють українців у трьох бодай державах, дарма, що вони замешкують свої національні прадідні території, як велика більшість, не сходить з порядку денного цієї інституції. Справа меншостей для більшости держав-членів Ліги це неприємна болячка.

Досі національні меншости, яких в Европі нараховують кругло 40 міліонів, знайшли трьох оборонців: канадійського сенатора і міністра Рауля Дандюрана, німецького міністра закордонних справ д-ра Густава Штреземана і нарешті литовського президента міністрів проф. А. Вальдемараса.

На загальних зборах Ліги у промові у французькій мові канадійський перший делегат Дандюран висловив своє незадоволення з порядку, яким Рада Ліги „полагоджує" скарги і прохання національних меншостей, особливо зі східньої Европи. На його думку, проблема меншостей мусить бути трактована більш уважно і мусить найти незалежне рішення в принципі. Варто завначити, що коли він почав мову про меншости, серед певної частини присутніх делегатів і журналістів пройшов рух нетерпеливости і виразного поденервування до цього, на їх думку, другорядного, а може й зовсім непотрібного питання. Так і видно було у кого „рильце в пуху", уживаючи вислову московського байкаря. Їх здвигання плечима означує тільки те, що боротьба за національні права меншостей тільки що починається.

На восьмім пленарнім засіданні Ліги ранком у суботу 7. вересня промовляв проф. Вальдемарас, перший делегат Литви. Доброю французською мовою, вимірюючи кожне речення, дарма, що без жадного бруліону або нотатки. През. Вальдемарас сильно підкреслив міжнародню вагу майбутньої незалежности України. Наведу тут відповідний уступ з його промови, котрий досить неподобався польській делегації, що вся майже слухала промовця. Ось що сказав Вальдемарас: „Треба для стабілізації і навіть можливости миру, усталити соціяльні, економічні й політичні відносини на сході Европи. Необхідно, щоби Ліга Націй почала ясну, добре продуману політику в цій справі. Тут найбільш трудне і делікатне питання — це справа з меншостями. Ця проблема була вже піднесена німецькою і канадійською делегацією у Люгано, але акція Ліги Націй спинилася на першому вже кроці. Така тактика мусить мати безперечно важливі наслідки: проблема меншостей на практиці намагається все більше і більше бути розв'язаною поза рамами Ліги". Проф. Вальдемарас покликується тут на практику і пробу рішення національного питання, а зокрема питання меншостей в Союзі Радянських Республик. Там працюють енергійно для світового комунізму, використовуючи для того свідомість і рух народніх мас до національного самостійного життя. „Не забувайте — остерігає промовець, — що Україна, наприклад, вже давно має усі конституарні елементи для державного життя, маючи більше як 30 міліонів мешканців, отже більше, ніж, наприклад, Польща, що одержала свою незалежність. У цих умовах, безперечно прийде день, коли це питання стане дієвим силою обставин самого життя і якщо Ліга Націй не матиме виразного відношення до цього питання, то вона остане ться у прикрому стані. Отже треба мати погляд далекосяглий на питання, які ставить само життя, вивчати його і мати певні методи для його рішення у слушний час". Промову проф. Вальдемараса вислухали уважно, правда, без жадних оплесків, але треба признати, що ця частина його промови, де він говорить про Україну, минула якось без жадного відгуку. Принаймні, ні одна газета про неї не згадала. Цікаво м. і., що в офіціяльнім „Журналі" Ліги (ч. 7) не наведено його терпких слів порівняння України з Польщею, які у мене підкреслені. Очевидячки, представник Литви це речення про Україну сказав не з ідеалістичних симпатій до нас, але його аргументи безперечно вказують на важливість і конечність розв'язання української проблеми, яку тепер всякі наші непрошені опікуни намагаються використати для своїх егоїстичних цілей.

Нарешті на другий день, у понеділок 9. вересня, виступив з великою програмовою промовою на німецькій мові д-р Штреземан, котрий також довше спинився на питанні про національні меншости, як звичайно критикуючи практику і становище Ради Ліги в цім так дражливім і часто болючім питанні. Він домагався виразної оборони прав нац. меншостей через Лігу, для чого вважав конечним заснування спеціяльного орґану, котрий трактував би усі питання меншостей таксамо як вже анальоґічно сформовані Лігою спеціяльні органи в питаннях економічних і мандатів. Кожного року 6-а комісія, спеціяльно покликана для цього питання, має предкладати рапорт Лізі в усіх випадках, звязаних з меншостями і занотувати поступ у цім напрямі. Треба, щоби самі меншости одержали довіря до Ліги як своєї заступниці, котра все булаб в курсі всіх справ і кривд меншостей та стежила за справедливим приноровлюванням приписів ріжних міжнародніх договорів. На думку Штреземана, в питанні важної проблеми нац. меншостей неможливо розріжняти держави заінтересовані й невтральні. Тут мова про новий принціп. Промовець є тієї думки, що забезпечення усіх культурно-національних прав кожної меншости є святим правом і забезпечує найкраще мир між народами. Уся промова д-ра Штреземана була принята і нераз перебивана гучними оплесками, але й тут мусимо визнати, що в частині, присвяченій національним меншостям, лише окремі делегати мали мужність притакувати. Поміж ними ми бачили і віконта Сесіля, англійця, швайцарських делегатів, данця і ще когось не з впливових, решта вважала за краще мовчати...

Певно справа ця ще вирине у дальшім ході сесії Ліги і головно в шестій комісії, до якої належить питання про так зв. нансенівський комітет. Про це напишемо окремо.

Е. Б.

Не мусите їхати до міста,
щоби зложити свої гроші в банку. Можете це зробити при помочі складанок Почтової Каси Ощадности які вишле Вам на бажання безплатно
КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Наша кооперація в 1927 р.

На маргінесі статистики нашої кооперації: „Західно-українська кооперація в 1927 р."

II.

Як вже передше згадано, господарсько-споживчі кооперативи представляють щодо капіталу дуже ріжноманітні величини. Тут булоб пожадане дальше групування і виказання, яке відношення чужого капіталу в поодиноких групах, як далеко раціональним є їх користування чужим капіталом, яке відношення торгів і довжників до капіталу власного й чужого, яке обтяження наслідком користування чужим капіталом і т. д. Обговорюючи пасива, не можна поминути їх відношення до активів. Фінансове конституція (будова) висказується відношенням капіталу власного до чужого. (Зиск є у своїм ділянні коротко-речинцевим власним капіталом і його при тім не лишається на боці). Але й вивінований вел. власним капіталом кооперативи можуть мати слабу конституцію майна, якщо воно нераціонально розпределене (прим. забогато вложено в основний капітал, через що повстає вічна недостача плинних засобів (ілліквідність). Очевидно, що при тому треба взяти під увагу й завдання поодиноких родів кооператив і кон'юнктуру й обставини з окруженням, серед якого дані кооперативи працюють. Тоді можна виказати, чи фінансова й матеріяльна конституція кооператив є здорова й економічно раціональна і як кооперативи зі своїх завдань звивязалися. Подавання ще більшого числа пересічних і процентів „на таці" не вистарчає, коли, подаючи їх, не бачиться ліса зпоза богатьох дерев. Тут мусить домінувати економіка над статистикою (тимбільше, що статистика не математична і методично не представляє найменших труднощів).

З активів звернено в „Огляді" увагу лише на недвижимости. Очевидна річ, що це не вистарчає. (Архітектурні оцінки можна сміло полишити архітектам.) Хіба важніше є вказати, яке є відношення між поодинокими активами, яка переміна зайшла в цьому відношенні в порівнянні з попередніми роками, як нпр. ділав зріст недвижимостей на інші актива. Готівка, товари, довжники і т. д. заслуговують чейже на увагу, а й касовий оборот хіба не на параду находиться в статистичнім матеріялі. Це нпр. не байдуже, що одна кооператива виказує 100 зол. готівки і більше, а друга — з неменшим капіталом — має готівки всього кілька золотих. Требаб отже й обговоренню ситуації присвятити дещо уваги. З „Огляду" не знаємо, чи раціональним є пересічний стан готівки; в день білянсів виносив він в сільсько-господарських кооперативах понад 600.000 зол., які не процентуються. Заслуговує на увагу й те, що нераз при мізерній

15. вересня — це день Українського Студента!
Переводьте збірки! Складайте жертви на Допомоговий Фонд Українського Студентства!
Чекове конто в П.К.О. Варшава ч. 153735. 484 5—5 Т-ВО ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ у Львові, Супінського 21.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
Одержує: НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

ліквідности (готівка 2 зол. або 0) призначується зі зиску по кількадесять золотих на право й на ліво, чим погіршується ще більше ситуацію, обтяжується тим найближчий рік і задля недостачі плинних засобів до виплати збільшується чужий капітал, який і так виказує тенденцію скорішого зросту, як власний. Засада: не обтяжувати будучности на користь теперішности, не завадилаб і в нас.

Кошти завідування, надвишка і зиск повинні бути докладніше розроблені й обговорені. Тут можнаб мабуть не одного цікавого довідатися. Переглянувши напр. кредитові кооперативи, бачимо, що в одній кооперативі 2-ох урядовців виконує далеко більшу працю, як в другій 4-ох урядовців, ба — що й 1 урядовець в іншій кооперативі полагодив далеко більше число позичок (уділених і звернених) і мав більший касовий оборот. Або подані числа невірні, або господарка в деяких кооперативах неекономічна. Взявши під увагу оборот товаровий, касовий і число урядовців, бачимо, що в однім Пов. Союзі 5 урядовців виконує далеко більшу працю, як в іншім кільканацять урядовців і т. д. І знову треба сказати, або числа про урядовців невірні, або треба думати, що деякі кооперативи існують „для директорів".

В одній кооперативі працює пересічно 1, 3 робітників, себто: на 1 кооперативу припадає пересічно 1 3/10 робітників, як довідуємося з „Огляду". Пощо такої пересічної, яка не має найменшої користи? Припустім, що в р. 1928 буде пересічна виносити 1,7 робітників на 1 кооперативу, значить — зросло число робітників; але чи це хоч крихітку говорить про те, чи їх за богато, чи замало (а лише таке питання може економіка поставити), а як забогато, то хто має знизити 4/10 робітника? Пощо ділити людей на дроби? Цеж не цукор, ні перець!

Кожному приватному підприємству і кооперативі не є байдуже, який зиск осягнено, але далеко важнішим питанням є те, чи в цілому господарюванню заховано економічний принціп, чи не витрачувано без потреби праці і гроша, чи при даній конюнктурі не можна було осягнути більшого економічного ефекту. Тому при товаровому обтяженні не вистане згадати, що воно обнизилося, бо і при цьому можна поступати неекономічно. Що обтяження меншає „мимо прибутків", цьому не треба хіба дивуватися, а — навпаки — дивно булоб, якби воно, не зважаючи на зріст обороту, не обнижувалося. Тут без статистики цін годі обійтися. Обтяження залежне від кількох величин; при тім самім обороті воно може знизитися, як зменшаться самовитрати, або при тім самім обороті і витратах, як вдоволимося меншим зиском чи нижчою ціною; дальше можемо знизити обтяження, прискорюючи оборот. Це питання складне: зі зростом обороту ростуть витрати; ці знов неоднакові, одні — до якоїсь границі — сталі, інші змінюються або прогресивно, або дегресивно. Питання обтяження треба докладно прослідити. Самим твердженням, що воно обнизилося, ніякий економіст не вдоволиться. Пересічна в Огляді" виносить 11,04 проц. Але ми находимо 3—4 проц. і 20 проц., а коли би взявся до точного перегляду, то мабуть найшов би й далеко вищі числа; але це може вести до анархії не менше, як і вибуялі борги.

Такі і їм подібні питання — а є їх як не сотки, то десятки — вимагають висвітлення. Треба мати числа „штандардові" з узглядненням величини і роду кооператив. Не завадилоб мабуть і практикові подати приміри найекономічніше ведених кооператив, показати йому, яке є можливе оптімум економічного господарювання і як до нього змагати. Основна аналіза і критика біляисів кооперації як цілости і її поодиноких комірок з приноровленням статистичної методи в такому випадку є конечні. Коли завданням кооперації є оборона перед визиском посередників, то належить чейже знати, чи користи, які вона повинна дати, вона й справді дає, і чи свої завдання як слід сповнює. Треба вияснити, чи йдемо вперед, бо хочемо мати свою торговлю без чужого посередника, чи ростемо в силу, бо економічніше працюємо, як посередник.

При кінці деякі формальні завваження: В німецькій літературі вживається висловів: Gewinn- und Verlustrechnung, а не — Konto, бо останне є в книгах, а рахунок зисків і страт не мусить бути копією конта; Kassabestand — перестаріле; нині вживається: Kassenbestand; не Unkostenkonto, а вистане Unkosten, а коли хто вже конче хоче те „конто" задержати, то в множині, бо є їх там кілька, є Konten. Пишеться „біляис" а не „рахунок біляису", коли хто відріжнює взагалі книговодство від біляису, який не є „рахунком" (контом), але представленням стану майна в данім моменті.

Зсумовуючи сказане, бачимо, що поширення статистики вказане, якщо хочемо з неї мати користь, якщо вона має стати орієнтаційним і контрольним чинником для кооперації, а не волочитися позаду і бути лише кладовищем чисел. Якщо статистика має принести користь, то мусить бути й актуальна. Правда, це все вимагає великої праці, але така праця — без сумніву — принеслаб гарні висліди. Засада американців або добра статистика бо ніяка, повинна обовязувати й у нас.

Д-р Ю. Стецюк.

Б. лікар заграничних клінік
Д-р Остап Прийма
ординує у внутрішніх недугах і просвітлює Рентгеном
у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-39
432 від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол. 4—6

Дві промови Мекдональда.

По повороті з Женеви до Льондону Мекдональд виголосив дві промови. В одній він говорив про англійсько-американські розмови в справі морських роззброєнь. Його вислови в цій справі були дуже обережні. Він зазначив, що ще не є жадні переговори, а лише розмови. І Америка, і Англія, — казав він, — мусять спочатку дійти до порозуміння між собою, поки зможуть дати світові ближчі інформації. Одно лише можна сказати вже тепер, а саме, що Англія не пляную жадного союзу з Америкою.

В другій промові Мекдональд давав оцінку конференції в Газі й заявив, що там Англія боролася не за здобуття на свою користь 2,4 мілїона фунтів штерлінгів річно, а за світовий мир. Уся країна мусить бути вдячна Сновденові.

Нині відкрито новий льокаль
для продажі власних цукорничих виробів нефабричних --- фірми
Людвик Залєвскі
Львів, вул. Академічна ч. 10.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Чи можна авторові сказати правду?

(Докінчення.)

II.

Що і як сказати авторові про його твір? — це залежить від погляду про мету праці критика. В критики обмежені у своїх ідеях виключно духовим рівнем своїх читачів і горді тим, що звертаються виключно до них, а навіть їх виховують. З іншої, які уявляють собі, не менше горді, що вони виконують таку-ж саму ролю у відношенні до авторів. В аналізі праці критика найти можна неважко момент, коли треба відповісти на питання: чи справді вірять він, а ми з ним, що його рефлексії про твори літератури мають корисний вплив на читачів і на авторів?

Найпростіше розвязали це питання ті, які заявляють, що завданням критика та письменника є впливати на суспільність у дусі корисних для неї ідей та ідеалів, і що вони, очевидячки, найшли ці ідеї та ідеали і знають, як це найкраще робити. Цим і пояснюється, чому проблеми літератури та критики в нас такі прості. Ми мали досі лише вузькосуспільницьку критику, на якої ґрунті повстали нині дві головні ворожі собі галузі, обі схоластично-доґматичні: націоналістична та комуністична. Методи та підхід до творчости в обох цих напрямках однаково нескладні: „твір тим більше вартісний, чим сильніше висловлює, змальовує, передає ідеали національної незалежности, або: — перемогу ідеалів інтернаціонального комунізму"...

Становище до автора тоді ясне. Лайтмотівом критики є вихідні принціпи даної, готової, всім відомої ідеольогії і такі-же її висновки. Сама аналіза твору зводиться до призбирання з цього твору аргументів потрібних для партійної проповіди.

А всеж таки є в нас і будуть автори, для яких завсіди важніше буде знати щось про свій твір і талант більше як те, чи вони є патентованими патріотами або революціонерами. Критик, який має в собі дещо з психольогії письменника себто творця, а не є тільки звичайним публіцистом або вірним партійником, розуміє, що його осуд чужого твору або письменської діяльности не може мати такого впливу на автора, як це собі уявляють люди з педагогічним світоглядом, які вірять, що людську психольогію можна зміняти стверджуванням хиб, заохотами до праці та покликами, щоби „заблукані" глянули на світ крізь ті самі чародійні скла, крізь які видко відкритий ними, провідниками, рівний шлях визволення.

Коли автор жде на слово критика, то жде на нього менш-більш так само як пацієнт на діягнозу лікаря. Йому не вистарчає „правда", яка є ствердженням факту, а він бажає рад, як себе лікувати. А проте письменники не мають найменшої охоти (і більшість із них не була би в силі) так слухати критиків, як пацієнти лікаря. Перш усього тому, що ради критиків не мають у собі нічого з професійної дискретности і є прилюдні, не завсіди ніжно-прихильні, а часто виголошені для авдиторії, щоби вона набрала пошани для критика, вислухавши мотивів повних ерудиційного знання.

Зате критик ріжниться від лікаря тим, що саме тоді, коли стверджує в свого пацієнта смертельну безнадійну недугу може, а часто повинен її виявити в якнайгострішій формі в надії, що автора вбє. Є випадки, що несправедливий осуд критика вбиває передучасний талант. Але ці випадки є краплею в морі води розливаної тисячами графоманів, яких не в силі витопити критик навіть тоді, коли правзує до їхньої ши найтяжчий камінь. У літературі, мов на мор найлекше втримуються на поверхні ті, що мають постійно до діла з водою.

Графомани користуються непереможним аргументом запозиченим з історії літератури що критика не в силі за життя автора оцінити виїмковий талант, а геній є взагалі непризнаний. Таким робом цей найважніший випадок, коли критик може виконувати безсумнівно корисну громадянську функцію: відкидати від літератури тих, що не мають із нею нічого спільного — є дуже рідкий, бо голови налитої водою не можна переконати ніякою бочкою чорнила. Критика може тоді з більшим успіхом звертатись до видавців, єдиних відповідальних за те, що друкують твори авторів уповні невідповідальних за те, що нездужають поважною, дійсною недугою — графоманією.

Критик може спокійно сказати правду лише такому авторові, що єднає з критичним хистом, нероздільно звязаним з відповідною освітою, богатство внутрішнього життя, яке дає йому змогу йти від теоретичної свідомости про засоби своєї уяви до практичного їх перетворювання. Критик може ділитись уповні зі своїми поглядами лише про такий твір, який є для нього заохотою перетворити ще раз провідну його думку на поняття себто перейти протилежний духовий процес до процесу перейденого автором, що вийшов від ідеї до образів. Така форма критики, що є сама спробою стати літературним твором стає сама сповідю. Її правда не може бути висловлена ясно та просто, на зразок педагогічної оцінки, що не знає індивідуальних наянсів. Вона є тим складніша, чим щиріша, чим більше надихана бажанням охопити психольогію другої людини.

„Торкаючись книжки — каже Уітмен

Уважайте на фірму!
Роскішні Глинянські Килими
Мих. ХАМУЛИ
не в кіоску
тільки Площа Трибунальська ч. 1.
(б'ля Бергера).
пригадується своїй ВП. Клієнтелі.

Греко-католицька церква в Празі.

Торжественне отворення перенесеної з Медведовець деревляної церкви в Празі-Сміхові.

Вже давніше перевезено з села Медведівці на Закарпатті тамошню прегарну деревляну церкву, памятку старої деревляної архітектури, до Праги, чим занявся Чеський Національний Музей. Цю церкву отворено торжественно в Празі дня 10. ц. м.

Свято отворення відбулося при співучасти губернатора Закарпаття д-ра Бескида, заступника міністерства освіти секційного шефа д-ра Вірта і секц. радника д-ра Мергута, віцепрезидента краєвого уряду Бінерта, президента Академії проф. Зубатого, заступника пріматора міста д-ра Свободи й багатьох інших делегатів. Привітну промову виголосив проф. д-р Домін, голова Музеального Т-ва. Після того промовляли: губ. д-р Бескид, заступник пріматора д-р Свобода, секц. радник Шімек за перешкодженого президента Закарпаття Розсипаля, а вкінці д-р Фенцик, відомий москвофільський діяч з Ужгороду, що приїздив недавно разом з губ. Бескидом в гості до кучки наших доморослих „русских".

Після того, як покінчилися привітні промови згаданих вище делегатів, забрав слово директор Нац. Музею д-р Фабіян і вказав на значіння деревляних церков для народнього мистецтва, а потім представив історію перенесеної з Медведовець церкви, яка буде під постійною охороною Нац. Музею.

Медведівська церква має і дальше служити своїм первісним цілям, значить: у ній буде відправлятися постійно богослуження по греко-кат. обряду. В цій справі пражські греко-католики зробили всі потрібні заходи. Церкву зложено на колишній забавовій площі для дітей в городі Їнского (Прага-Сміхов).

При надмірній вражливости, болях голови, безсонности, отяжідости, пригнобленні, почуттю жаху — вживайте в природній гіркій воді Franciszka Józefa — довершений середник, що не заводить при усуненні всіляких забурень кормового проводу в його кождому відтинку. Лікарські поваги признають, що навіть у людей в старшому віці — вода **Franciszka Józefa** діє дуже успішно. Жадати в аптиках і дрогуеріях. 200

горкаєшся людини". Торкаючись питання про талант, входимо як стій у механізм чужої психольогії. А психольогія письменника є щонайменше таким складним механізмом — себто не машиною — як душа людини вражливої на нюанси зовнішнього та внутрішнього світа та на їхні взаємини. Відношення критики до письменника, в якому посторонні добачують часто заздрощі суперника є дружньою спробою вказати письменникові межі, поза які він не повинен виходити, не насилуючи свого таланту.

Недостачі, а навіть великі хиби письменника є нерідко нероздільною частиною його таланту, відворотною стороною його прикмет, які не в силі були би проявитись в іншій формі, не виявляючи одночасно своїх слабощів. Письменник свідомий цього не може бути вражений критикою своїх хиб більше як кожний із нас, коли чує власну характеристику, почуваючи при цьому, що не міг би може й не хотів би бути іншим.

Супроти авторів, з якими критика не вяжуть ніякі духові взаємини, що ставить спокусою подумати про їхні твори, критик може вирішити проблему „щирости" зовсім таксамо як ми це робимо в приватних зносинах супроти чужих і знайомих. Це не є справа літератури, в доброго тону, інтересу, громадянського обовязку або навіть настрою. І так вона вирішується. Кровю, коли темперамент критика не в силі стримати його від обурення, — водою, коли газетна рецензія з чемности чи з якихнебудь інших „тактичних оглядів" заступає критику, — порилом, коли навіть зовсім пересічна, нелітературна книжка настроює критика до статті, в якій він показує іншим, як не слід писати.

Через свободу до миру.

З нагоди жіночого конгресу в Празі.

(Допис з Праги.)

Мир і свобода! — Вода і вогонь! — Що може бути, здається, спільного поміж ними? Тисячоліття існує вже рід людський на землі, тисячоліття кожна його частина прямує до свободи, але тільки кровю і залізом може її добитись. Боротьба і свобода! Таке було споконвічне гасло людства. Народи не войовничі, народи, що стреміли до миру, з яких найкращим прикладом є український народ, завжди тратили свою свободу на користь своїх більше войовничих сусідів.

І от нині зявились люди, які голосно заявили, що вони хочуть зєднати воду з вогнем в житті суспільства. Чи це їм вдасться? Хто це знає? У природі фізичній це до певної міри вдалося: за допомогою вогню з водою людство навчилось варити собі їжу і це було підвалиною цілої людської культури. Те-ж зєднання дало нам пару, а через неї всю величезну техніку, якою пишається сучасний культурний світ.

Коли-б первісній людині, яка бачила лише, як запалене блискавкою дерево згасає під струями зливи, сказати про можливість зєднання води з вогнем, вона голосно зареготалась би, вважаючи такий намір тим, що ми нині називаємо донкіхотством, боротьбою з вітраками.

Однак це донкіхотство перетворилось у дійсність! Правда, зєднання двох ворожих стихій не було безпосереднім: щоби добитись не шкідливого, а корисного їх взаїмного впливу, бо вишукано посередник, а саме глину, ту глину, яка, здавалося під впливом води може спричиняти тільки багна, де тонуть і люди і худоба, багно, яке може сприяти не поступові, але затриманню культури. І от ця сама глина, але загартована у вогні, приняла в себе свого ворога-воду і за допомогою вогню зробила її двигуном цілого розвитку людства.

Тисячоліття находилась жінка в стані невільниці. Мягкою глиною була вона в руках свого пана-чоловіка. І чим довший був мир, тим стан її був гіршій, бо при мирі кращало господарство і збільшувалась через те й праця домової тварини, в тому числі і жінки. Під впливом води мира ще більше розмякшалась, обезвільнювалась, розпливалась вона, як глина, і в багні свому топила й чоловіка: ми знаємо, що на протязі цілої історії людства жінка була завжди консервативним елементом, завжди була найбільшим ворогом поступу.

Тільки війна підіймала стан жінки: коли чоловік виїздив на війну, жінка залишалась з господаркою в хаті, призвичаювалась до такого становища і починала обороняти його. Чим частіші і довші були війни, тим більше посувалось наперед те, що ми називаємо нині еманципацією жінок. І чи не часам козаччини повинна бути вдячна українська жінка за те, що вона майже перша в цілому світі зробилась вільною і рівноправною з чоловіком, тим часам, коли чоловікові доводилось сливе ціле життя проводити поза домом у боротьбі за рідний край з численними ворогами.

А скільки знає історія таких воєн, де жінка була причиною, або потаємною пружиною війни! Пригадаймо хоч Олену Троянську, або цісареву Евгенію (дружину Наполеона III.).

Взагалі не проти війни, а за війною була жінка, в усякому разі така, яка не мирилась зі своїм невільницьким станом, яка хотіла бути особою, а не домовою тварином.

Але тоді, коли вогонь свободи загартував ту глину, яку уявляла собою жінка, коли жінка в нинішні часи досягла стану вільної людини і почала приймати участь в житті суспільности, їй першій прийшла до голови думка про те, що не тільки в природі фізичній, але й у житті суспільства можна зєднати дві ворожі між собою стихії так, щоби вони не нищили одна другої, але взаїмно собі допомагали. І як посередника для цього, як загартовану вогнем глину, жінка виставила себе.

Ідея зєднання миру і свободи, яка ще так недавно здавалась донкіхотством, в жіночих руках починає перетворюватись у дійсність, і це тому, що жінка, яка сама недавно отримала волю, краще ніж чоловік розуміє те, що не мир є і може бути підставою свободи, але навпаки — *свобода кожного народу* може прислужитись до того, щоби він сам не бажав війни, а *прямував до миру*.

Доказом того, що жінка вже зрозуміла те, може служити конґрес Міжнародньої Жіночої Ліги Миру і Свободи, який відбувся 23—30 серпня у Празі. Як видко зі звіту української делегації на цьому конґресі, угорська делегатка висловила думку, що не може бути загнений тривкий світовий мир аж до того часу, поки всі народи світа не матимуть кожний своєї власної держави. І ця — мало сказати — революційна, а попросту цілком незрозуміла досі для таких навіть установ,

ЛІКАР
Д-р Дмитро Селепей
бувший лікар клінік в Празі, Вільні та Загального Шпиталя в Станиславові
отворив лікарську канцелярію і ординує
в Надвірній
428 **вул. 3-го мая. — Побіч нотаря.** 2—2

як Ліга Націй, думка — на жіночому конгресі викликала однодушні гучні оплески.

Крига таким чином зломана. Залишається тільки твердо йти дальше тим самим шляхом, не боячись сильних міру цього і кермуючись лишень правом і справедливістю. І коли так робитиме Ліга миру і свободи, вона дійсно увійде собою ту загартовану глину, що зєднає між собою вогонь свободи з водою миру задля дальшого розвитку людської, але вже не тільки матеріяльної, але й духової культури.

К. Вишевич.

Труднощі роззброєння.

Паризька преса присвячує багато уваги комісіям Ліги Націй, які незабаром мають розпочати свою працю і стверджує, що в цих комісіях доведеться перебороти великі труднощі політичного й господарського характеру. Особливо тяжкою є справа роззброєння, бо тут існують три зовсім ріжні пляни — французький, англійський та німецький. „Матен" пише, що Франція так само як інші держави хоче зменшити свій воєнний бюджет, одначе може це зробити лише при умові дійсної й солідної гарантії своєї безпеки. Такою гарантією може бути лише утворення міжнароднього війська. Як довго його нема, треба подбати про виконання двох умов. Перше, щоби розброєння на морі перевели всі морські держави, а друге, щоби розброєння на суші переведено відповідно до теперішнього стану збройонь кожної держави, не виключаючи також Радянського Союзу.

На організаційному фронті.

ЯРОСЛАВЩИНА.

Дня 18. серпня відбув пос. Максимович віче в селі Пискоровичах, де до цього часу заїздили тільки посли з польських партій. В селі на 550 хат є всього 20 польських родин, поселених там перед кількадесяти роками. Для них побудували місцеві дідичі великий костел з приходством, захоронку і т. п. Всякі штучки і зусилля в напрямі збільшення числа польських парохіян розбиваються об мур національної свідомости місцевого населення.

Дня 25. серпня відбулося віче пос. Максимовича в селі Лежахові. Предсідник віча Іван Глиняний, місцевий парох о. Наконечний і парох Сіняви о. Мельничук запевнювали, що західні окраїни, не зважаючи на напір і переслідування зі всіх сторін, стоять і стоятимуть твердо при своїй вірі й народности і ніколи не заведуть сподівань українського народу.

Дня 1. вересня приїхав пос. Максимович у село Теплиці і відбув там віче біля одноповерхової каменици, в котрій міститься читальня „Просвіти", кооператива і „Луг". В формі запитів звернули тепличани увагу на всякого роду державні тягарі, на спольонізування трьох місцевих народніх шкіл і відсутність хочби одного українського учителя серед 5 місцевих сил. Присутні на вічу місцеві селяне-поляки жалілися на кривдячу вальоризацію, переведену сумної памяти міністром Грабським. Село Теплиці є найдальше висунене на північний захід. Національна свідомість завважується передовсім у молоді, яка пильно працює в аматорському театральному гуртку і в т-ві „Луг". Староство в Ярославі стягає від читальні „Просвіти" за кожне позволення на театральну виставу 5 зол. титулом датку на „Лігу оборони повєтшней".

Дивогляди.

Примхи міліонера.

Американський міліонер Уіліям Кенні приїхав до Льондону і хотів одного дня оголитись. Тому, що Льондон усе-ж таки не може рівнятись з таким центром культури як Ню Йорк, Кенні вислав бездротну телеграму до свого постійного стрижія Аріка до Ню Йорку, щоби приїхав негайно його оголити. Аріко, почувши голос свого „пана", спершу не повірив власним вухам. Кенні мусів взивати Аріка аж через свого льокая, який приніс йому офіціяльні запросини: білет міліонера і „шифкарту". Тоді Аріко купив собі новий комплєт бритв і ножичок, ще й нову пару штанів у чотирограннy мережку і поїхав через океан. Чи міліонер ждав на свого стрижія весь час неголений, не знаємо.

Загострення положення на парляментарній арені.

ППС. домагається димісії кабінету Світальського.

Положення на парляментарній арені, на передодні конференції представників соймових партій з урядом, загострилося. В пятницю відбулося плєнарне засідання парл. клюбу ППС під проводом пос. Недзялковського. Реферат про політичне положення виголосив пос. Недзялковський, пос. Барліцький поінформував клюб про ухвали та директиви Ц. В. К., ухвалених у четвер. У висліді нарад ухвалили ряд постанов, з яких деякі будуть оголошені після порозуміння з іншими лівими партіями. Основна ухвала стверджує, що з хвилею як сойм збереться, його завданням буде передовсім окончено вияснити відношення нар. представництва до теперішньої системи правління, репрезентованого нині кабінетом Світальського. Одиноким виходом із положення є ліквідація цієї системи, а початком боротьби за цю ліквідацію повинно бути ухвалення соймом домагання димісії кабінету Світальського.

Цю постанову ухвалили без спротиву. Крім того, як зачувати, обговорювали на нараді справу участи соціялістичних посліа у конференції соймових партій. Переважав погляд, що коли конференція відбудеться в президії ради міністрів, соціялісти не візьмуть у ній участи з огляду на престіж сойму. Соціялісти взялиб участь у конференції, колиб вона відбулася в соймі під проводом марш. Дашинського та колиб він її скликав. Справа місця конференції й відношення партій до неї буде мабуть причиною її розбиття. Зачувати, що клюб ППС ухвалив виступити з ініціятивою скликання надзв. сесії сойму. Таку петицію зложать на руки президента держави в найближчому тижні з покликанням на відносний уступ конституції. Петицію підпишуть ППС, Визволене та Стр. Хл., а крім того ініціятори звернуться до меншостевих клюбів, головнож словянських, щоби підписали петицію.

У звязи з положенням на парл. терені треба повідомити, що в пятницю вечором вернув у Варшаву з відпочинкової відпустки з Друскенік марш. Пілсудський та запросив до себе прем. Світальського. На конференції обговорили політ. положення з узглядненням моментів, що останніми днями зайшли на парл. терені.

Арештування виконавців замаху на адмін. будинок Східних Торгів?

Польські газети з 15. вересня повідомляють, що політ. поліція розвязала тайну бомбових замахів у дні отворення Східних Торгів. Поліція обсервувала молодих людей, яких підозрівала, що були вмішані у справу цих замахів. Переведено ревізії й арештування, яких висліди нібито вповні потвердили поліційні інформації. Арештували сім осіб, переважно студентів університету, в цьому одного провідника т. зв. трійки та дві повні трійки. Провідникові другої трійки вдалося втекти. В тих студентів крім богато документів, що доказують приналежність до УВО, найшли також складові части петард, ідентичні з матеріялами петард, ужитих у дні отворення Сх. Торгів. Арештовані студенти, як твердить „Газ. Пор." призналися до участи в останній акції УВО. Ведеться дальше слідство. Назвища арештованих держуть в тайні. Всіх арештованих поліційна влада передасть мабуть у суботу 14. вересня до диспозиції судові.

Замах на поїзд?

Арештування українців.

АВС повідомляє з Тернополя, будьто би 12. вересня вечором на шляху Тернопіль-Березовиця (лінії Тернопіль-Теребовля) залізнича служба найшла на шинах чотири гранати. Був це нібито замах на поїзд. Гранати ці усунено перед приїздом поїзду. Як повідомляє згаданий часопис, арештували чотирьох українців, підозрілих у замаху.

Англійсько-більшовицькі переговори зачинаються.

Московська преса оголосила запрошення брит. уряду до нового вислання до Льондону представника СРСР., а також відповідь Літвінова на це запрошення, яке доручено 12. вересня ню-йорському шарже д'афер.

Уряд СРСР годиться вислати свого представника з конечними повновластями. Про дату виїзду свого представника уряд СРСР повідомить англійський уряд у найближчому часі.

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише ЧОКОЛЯДУ А. ПЯСЕЦЬКОГО, яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має великий і богатий сортімент. — В Повітових Союзах Кооператив і складах Народної Торговлі всюди до набуття. 417 5—11

ВЖЕ ВІДКРИТО
ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ТОРГІВЛЮ ГАЛЯНТЕРІЙНИХ ТОВАРІВ
„Женева" Д. Конюха, Львів, Ринок ч. 37.
(побіч Народної Торговлі) і поручає
Жіноче і мужеське біллє і взуття
Ковнірці і краватки, коронки і нитки
Паньчохи торбинки і постіль
знаряддя до голороки, курення, голення, канцелярійне і шкільне
461 Перфумерію, косметику і забавки. 4—7

НОВИНКИ

— Просимо всіх наших передплатників вирівнати негайно свої залеглости, бо з 15. ц. м. безумовно здержимо дальшу висилку часопису. Адміністрація.

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 3—?

— **Ревізії й арештування.** У домі письменника Антона Крушельницького у Львові перевели 11. ц. м. в 2. год. попол. і 12-го в год. 1-ій уночі двічі ревізію. Поліція шукала за якимись невідомими приїжими. Виявилось, що були це діти господаря, які попереднього дня вернулись з ферій з Березова Вижнього. За другим разом перевели ревізію в сусіднього домі, де сплять два сини письменника. Переглянули шафу студента Тараса і забрали приватну кореспонденцію. Після цього забрали його й він сидить досі в арештах на вул. Яховича. Арештований — як нас повідомляють — вернувшись з Луцька занедужав на запалення суставів і почав вставати аж дня 9. вересня. — На Знесінні арештували вчора кількох членів місцевої управи „Луга": гімн. абсольвента Володимира Добрянського, Івана Вацика, сина Івана, господаря, Вол. Махніцького, електромеханіка і Льва Гошовського, переплетника.

— **У справі подій на могилах у Присівцях** к. Зборова Президія Української Парляментарної Репрезентації і сенатор Кузьмин вручили міністрові внутрішніх справ Складковському письмо, в якому представлено хід подій у Присівцях і виставлено домагання виделегувати окрему комісію для розслідження справи.

— **Львівські ошуканці.** Палітурник з Дрогобича Аврам Краттер, що вибрався в липні до Карльсбаду, втратив у штудерний спосіб 120 дол., які привіз зі собою за пазухою до Львова, щоби дістати чехословацьку візу. Пара ошуканців, мущина й жінка, зробили засідку перед воротами чехословацького консуляту на наївних. Ця жінка поінформувала Краттера, що консуль приймає нині не в бюрі, а приватно в хаті. Невідомий мущина відограв ролю консуля і сходив з текою зі сходів одного дому при вул. Крашевського. Краттер прислухуючись його діловій розмові (заздалегідь умовленій) з цією жінкою, повірив у його автентичність і слухняно показав йому 120 долярів на доказ, що має потрібну суму на виїзд. Фальшиний консул перерахував гроші, вложив їх зручно до одної коверти, а другу порожню (буцім-то з грішми) передав Краттерові з дорученням піти на II-ий поверх за візою. Там Краттер довідався, що в цьому домі нема ніякого консуля ні консуляту, а коли зійшов униз побачив, що консуля нема й там. Краттер замісць поїхати до Карльсбаду, вернувся до Дрогобича. Підчас переведеної цими днями розправи проти одного ошуканця, якого Краттер обвинувачував у цій зааранжованій крадіжі, він не міг обвинуваченого вже пізнати під присягою. — Півтора року вязниці дістав варшавський крутій Леон Червінський, що у Львові виступав як інжинір і заступник варшавських фірм і під цією покришкою обдурив ріжні фірми на 35.000 зол. Посидить він уже вдруге.

— **Сільські порахунки.** Два 18-літні парубки з Крехова О. Цяпадо і М. Шкутак дістали всього по 10 місяців вязниці за те, що перестрілили ногу господареві В. Гейнарові, засівшись на нього в ночі з рушницею. Вони боронились тим, що не мали наміру вбити несимпатичного їм сусіда.

— **Біда з поїздами.** Товарний поїзд, що йшов зі Сокаля, наїхав на віз зі селянами біля Опольська і поранив поважно В. Дака з жінкою; на шляху в цьому місці нема рампи, що зупиняла би подорожніх. На шляху Рейовець-Львів паровіз з невідомої причини зїхав на бік у землю.

— **Ріжні вістки.** Австралійський уряд розвязаний наслідком невдачі уряду при вирішенні становища працедавців до робітників. — До Ковна приїхав один жидівський рабін з Ню Йорку і заявив литовському урядові, що американські жиди, емігранти з Литви, позичать урядові 50 мід. літів. — У Ленінграді арештували управу підприємства будівлі кораблів з численними інжинірами, яких обвинувачують у систематичнім саботажі і свідомій розстраті. — Англійська комісія знавців заявилась за будовою каналу Ля Манш, що коштуватиме 30 міл. фунт.; для його будови треба 12.000 людей на 4 роки. — Високий комісар Іраку сер Джільберт Клейтон занедужав підчас гри в польо і помер годину пізніше. — Відомий німецький актор Моіссі веде переговори з львовськими театрами, щоби стрібувати своїх сил як актор в англійській мові. — Бельгійський пароплав „Естелля" ударився з якимсь невідомим німецьким кораблем і втратив у морі майже всіх своїх пасажирів. — У Чехословаччині прийшли після спек студінь, що доходила до 3 ст. морозу. — У Римі відкрили велику банду фальшівників; 40 осіб арештованих. — З почину проф. Девея (університет Колюмбія) повстає в Америці нова політична партія, якої програма відповідає англійській „лейбур парті".

— **Померли.** У Цюріху помер голова комітету жидівсько-американського і голова Ради жидівської агенції Люї Маршал у 73 р. життя. Недавно ще проводив він на першому конгресі згаданої агенції у Цюріху, куди приїхав з Америки. Він був одним із великих політичних організаторів сіонізму як представник несіоністичного світа в Америці, Франції та Швайцарії. Крім цього заважив він своїм впливом у Спол. Державах на внеєднанні полекші що до візду для жидівських емігрантів. — У Кракові помер ректор університету, бувш. довголітній професор львівського університету д-р Йосиф Каленбах у 68 р. життя. Належав він як критик літератури до представників старої школи, що збирала матеріяли до життєпису великих письменників і перевидавала їхтвори з численними причинками та коментарями, без глибшого розуміння творчої психольогії і без ширшого фільософічного чи суспільного світогляду.

— **Неясний розпорядок.** Усі середні школи в Польщі дістали від своїх шкільних кураторій розпорядок, що прийшов з міністерства освіти в Варшаві, щоби звертати спеціяльну увагу на моральний рівень серед учнів. Педагогічні ради вчителів мають доручення приноровляти якнайсуворішу кару, коли ствердять, що якийсь з учнів має шкідливий вплив на своїх ровесників. „Дзєннік Людови" додає до цієї звістки зовсім влучні заголовки: „Що таке шкідливий вплив? Неясний розпорядок".

— **Дорогий кавіор.** Хто любить кавіор (чорну ікру) мусить задовольнитись покищо оскомою. Митний уряд у Вильні наложив на одно кільо кавіору 500 зол. митної такси. Аматорів на таку амброзію не було.

— **З Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка.** В Вищім Музичнім Інституті ім. Лисенка отвирається в цім шкільнім році, як і в минулім, курс ритмічної гімнастики системи Dalrcoze-a, яку вестиме фахова сила п. Кольтін Круг. Зголошуватись на цей курс, як і на курси музично-педагогічний і дирігентський — проситься по можности найдальше до кінця вересня ц. р. 526

— **Важне для шкільної молоді,** передусім для молоді з провінції. Шкільні, нові й уживані книжки для ріжних заведень продає і міняє найкорисніше книгарня **А. Бардаха, Львів, вул. Краківська ч. 1.** — Замовлення з провінції — відворотно. Обширні шкільні термінарі, із записником на 1929-30 р. по 20 сот. 517 2-3

Всячина.

Жіноча краса.

Власниця великого підприємства в Ню Йорку „сальону краси" Елен Рубінштайн поставила нову гіпотезу, яку можуть перевірити всі знавці жіночої краси, себ-то всі. Вона твердить, що жінки є найкращі в вересні. У літі їхня шкіра є товста, а очі каламутні, в зимі наслідком студені шкіра стає шерсткою і вкривається зморщками. Зате найкращою стає шкіра в осени, коли жіноче тіло розквітає. Тепер статистики повинні ще ствердити, чи в осени є найбільше закоханих і шлюбів.

ОСІННІ НОВИНИ
НА ПЛАЩІ ТА ЖІНОЧІ СУКНІ Й МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
поручає фірма
Стахевич і Абрисовський
410 у Львові, Ринок ч. 32. 3—1

Дозвіл на збірку на „Українського Студента" наспів того року з воєвідських урядів значно пізно, тому не з нашої вини — не наспіють на час — вислані нами збіркові листи. Товариство дістало зараз дозвіл лише на одноденну збірку, що також у великій мірі причиниться до зменшення приходів — а збільшення видатків. Тому горячо прохаємо Шановних Громадян **висилати датки складанками на ч. П. К. О.** долученими нині до „Діла", „Нового Часу" і „Неділі".

Т-во Прихильників Освіти у Львові.

Дописи.

ЗОЛОЧІВЩИНА. (Заборона районових концертів). Виділи читалень „Просвіти" в Ремезівцях і Угорцях постановили уладити в своїх осідках при кінці серпня районові концерти при співучасти хорів сіл: Ремезівці, Угорці, Шпиколоси, Сновичі. Горячкові приготування не ослабли навіть у часі жнив. Повідомлення про концерти вислано до староства в Золочеві на 16 днів наперед, а хоч поліційні постерунки в Сновичі і Віцині провірювали справу на місцях, відповідь до останньої хвилі не приходила. Кількоразові інтервенції в старостві з доручення філії „Просвіти" і заінтересованих читалень кінчилися відсиланням від Анни до Канфи. Врешті, коли речинці обох концертів минули, наспіла заборона концерту, умотивована тим, що уладження збірного концерту виходить поза обсяг затвердженого статуту читалень. Ця заборона в своїх консеквенціях унеможливлює всякий звязок між читальнями і не дозволяє якомунебудь амат. гурткові чи хоровій уладити імпрезу в іншій місцевости. Заборона ця тим більше дивна, що інші староства в аналогічних випадках зовсім не добачують переступлення рямок статуту і дозволяють на районові імпрези, як от в Чижикові, пов. Львів. (див. „Діло" 6.IX. 1929.).

З нових книжок.

Адольф Гайльборн: ДИКІ ЗВІРІ, оповідання про їх життя-буття. (Переклали на українську мову Мих. Лотоцький і Мик. Конольський. Львів. Накл. Михайла Таранька. 1929. стор. 268. Ціна 9 зол.).

Великі й шкідливі прогалини в нашій літературі для молоді починають виповнюватися, хоч і не оригінальними творами тільки перекладами, але зате гарно дібраними. Коли на книгарських полицях побачу гарну нову книжку для дітей або молоді в шкільному віці, перша моя гадка завсіди: Це певно видання Таранька. Й рідко помиляюсь, бо накладця М. Таранька просто не спочивав. Ця нова книжка ся книжка оповідань про життя 43 представників різних родів савців, переважно з чужих країн, але в більшости, бодай з назви добре знаних молоді. Оповідання живі, цікаві, недовгі, з деякими найпотрібнішими науковими поясненнями, з добрими образками, все в стилю славного Брема, тільки без надміру подробиць. Читається книжку як справдішні „оповідання", себто, що герої цих оповідань стають перед нашими очима як живі особи, які борються з окруженням за своє право до життя. Читаючи ці оповідання мусить кождий, молодий чи старший призадуматись над тим, як справедливою є навіть грізна жорстокість дикого мясоїда супроти бездумної нераз самоволі безоглядного ворога всього живого на землі — чоловіка. Там важка боротьба за буття єств нерівних нераз величиною, але рівних способами атаки й оборони, проворністю, обережністю, досвідом, тут дуже часто нищення життя для пустої забавки, несправедливе надуживання перевагі людської помисловости над примітивними засобами боротьби у звірів: силою мязів, за-

Як належить прати шовкові панчохи?

В холоднім, або в літнім розчині РАДІОНУ. Панчохи треба легко витиснути, опісля добре виполокати у воді, до якої передше додається трохи оцту. Для всілякого роду матерій і шовкових виробів — ідеальним середником до прання є

RADION

взяттям, відвагою. Будження у молоді того розуміння, що сила і влада в руках чоловіка не на те, щоб життя нищити, а на те, щоб життя досліджувати, будувати, уліпшувати, ублагороднювати — це ідея і ціль таких оповідань. І навіть краще давати молоді в руки такі книжки ніж ті, в яких завсіди тільки підтримується в людині змагання до безоглядного самолюбного панування, над усіми й усім коштом життя, вже не тільки звірів, але й людей і всього їх культурного добробуту. З початком шкільного року слід заохотити молодь до читання її, а батьків до купна. До видавництва тут тільки мале побажання: Правда, зверхня форма книжки старанна і гарна, чисто виконані численні образки, тільки тут і там перекладчик мабуть не міг увільнитися від впливу стилю оригіналу і вийшло часом — німецьке речення українськими словами. Переклад не повинен бути дослівний зі шкодою рідної мови, головно, коли це призначене для молоді, а гадка висказана автором в оригіналі у свобіднішім, зате мовно чистішім перекладі нічого не втратить. Є ще — деякі помилки, мабуть коректи. Одначе це тонкости, які можна взяти на увагу при новім виданні після розхоплення, сподіюсь, першого накладу, який на це вповні заслугує.

Д-р О. Тисовський.

Зі спортового життя.

Краєві ситківкові змагання.

З припоручення Українського Спортового Союзу влаштовує Львівський Ситківковий Клюб краєві ситківкові змагання як частину X. Запоріжських Змагань. Велике число зголошених змагунів у всіх грах, як поодиноких, так і двійних та мішаних, робить ці змагання вельми інтересними. В змаганнях беруть участь члени клюбів: Л. К. С. (Львів), У. С. С. К. (Львів), Сокіл (Коломия), С. К. Сагайдачний (Львів), У. С. К. (Львів), Україна (Львів). Вже останні змагання за мистецтво Львова. дали кілька емоційних стріч, а до самого кінця турніру було все овіяне таємницею: хто переможе? Таксамо і теперішні змагання будуть тимбільше завзяті, бо побідникам призначена цінна мандрівна нагорода Українського Спортового Союзу — дар Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Крім того цінні жетони та почесні грамоти будуть нагородою за джентельменську гру. Змагання, які відбуваються на власних кортах Л. К. С. при вул. Войтіха, повинні стягнути туди нашу спортову публику, яка буде мати роскішний пир і спортову насолоду. Початок змагань: пятниця год. 15., субота год. 15., неділя рано год. 9-та та 14-а попол.

Реалізуйте клич: свій до свого!

Першорядна українська **Робітня футер**

ЮЛІЯНА ГЛУШЕВСЬКОГО

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГОРОДЕЦЬКА 97.

Приймає всякого рода футра до роботи по дешевих цінах — Спеціяліст жіночих плащів та галянтерійних робіт.

183 4—?

5-ліття Спортової Секції „Сокола IV.

Спортова Секція „Сокола IV." на Личакові святкує цього року 5-ліття свойого істнування. З цієї нагоди відбудуться змагання в копанім мячі та у відбиванці в днях 14. і 15. вересня ц. р. Програма: в суботу 14. ц. м. в год. 4.15 попол. на площі „Сокола-Батька" змагання в коп. мячі між репрезентацією Зоря-Чорноморці з одного і „Соколом IV." з другого боку. Крім цього змагання у відбиванці жіночих дружин: ЖУСК—Сокіл IV., СКУД—Сокіл-Батько та мужеських дружин: Сокіл-Батько—Сокіл IV. В неділю 15. ц. м. в год. 3. попол. на площі „С.-Б." відбудуться змагання в коп. мячі між дружинами Україна комб.—Чорноморці і Зоря—Сокіл IV. та змагання у відбиванці переможців. Підготовані тренінгом дружини заповідають завзяту й цікаву гру. Не сумніваємося, що наше громадянство, котре в останніх часах виказало велике заінтересування рідним спортом, прибуде на ці змагання масово. Вступ 1 зол. і 50 сот.

Чорні—Україна.

Відплатні змагання між обома дружинами відбудуться в неділю 15. ц. м. в год. 11. передполуднем на грищі Цитаделі. З уваги на те, що Чорні виставляють дружину в повному ліговому складі, Україна доложить певно всіх своїх сил, аби вийти із цих змагань з почесним для себе висліком. Весняні змагання з Україною виграла Чорні 5:2 (2:2). Тепер можна сподіватися кращого висліду для України, якщо тільки українська одинацятка гратиме так, як з ліговою Погонею або минулої неділі з перемиською Польонією.

З секції наколесників „України".

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" уладжує в неділю 15. ц. м. штафету на просторі 45 км. (3х15 км.). Ця штафета буде головною пробою сил перед тяжкими змаганнями Львів—Миколаїв—Львів (70 км.), які відбудуться 29. ц. м. Початок недільної штафети: 3. год. попол. за грищем Сокола-Батька.

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" влаштовує дводневну прогульку до Станиславова в днях 21. і 22. ц. м.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 14-го вересня, г. 3·00 попол. „Марія Стюарт".

Субота, 14-го вересня, г. 7·30 веч. Вечір пісень і арій Ади Сарі.

Неділя, 15-го вересня, г. 3·30 попол. „Пігмаліон". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 15-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Чайдинської і Венгерка.

Малий Міський Театр:

Субота, 14-го вересня, г. 3.30 попол. „Весілля на Курпах".

Субота, 14-го вересня, г. 7·30 веч. „Зелене верблюдове". Виступ А. Венгерка.

Неділя, 15-го вересня, г. 3·30 попол. „Весілля на Курпах"

Неділя, 15-го вересня, г. 7·30 веч. „Весілля на Курпах"

Кіна.

Аполло: „Квітка Сходу".

Кольосей: „Герой пустині" і „Чортівський плай".

Лев: „Князі на засланні" (Лія Мара).

Люна: „Яковова криниця".

Марусенька: „Сурми кохання" (Берімур).

Окса: „Спортовець із любови" (Бастер Кітон).

Палас: „Асфальт".

Пан: „Мученица подружжа" (Коринна Гріфіт).

Пасаж: „Поли смерти".

Стилєве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „У вирі Парижа" (Лілі Даговер).

Химера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Субота 14-го

Варшава (1411,7) 20·30 „Кльо-кльо" Легара. 29·45 Сальонова музика.

Катовиці (408,7). 19·00 Всячина.

Вильно (385) 19·20 Веселий фейлєтон.

Гельсінгсфорс (221,4) 18·15 Легка музика. 19·00 Фортепянове соло.

Ляйпціг (259) 16·30 Симфонічна оркестра.

Братислава (279) 19·05 Концерт солістів.

Талін (296). 18·00 Легка музика.

Загреб (307). 20·30 Концерт солістів.

Брно (341,7) 20·10 Пісоньки.

Льондон (356,3). 19·30 Військова оркестра. 22·15 Музика до танців.

Франкфурт (390) 16·15 Концерт радіоорхестри.

Берн (403). 20·30 Веселий вечір.

Стокгольм (436) 19·45 Військова музика.

Берлін (418). 16·30 Музичні пародії.

Рим (441). 21·00 Римський квартет.

Лянгенберг (473) 20·20 Веселий вечір.

Прага (487) 16·30 Джезбанд.

Відень (516,3). 18·50 Фортепіновий ресіталь. 19·25 Італійські арії.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 41—?
Турка н/Стр., неділя 15.IX.

Наддніпрянський Хор Котка
Перемишль, неділя 15.IX.
Содова Вишня, понеділок 16.IX.

Для Української Гімназії з правом приватности в Рівному на Волині потрібні вчителі української та латинської мови. Конечним є право навчання. Платня після умови. Зголошення листовно Рівне, або особисто 22-го вересня у Львові, година 4—6, Народня Гостинниця. — Дирекція Гімназії. 525 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВЕРОБИ продає за готівку і на оплати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 191 12-?

ЯК іспитований, нежонатий, з теноровим голосом — пошукує посади. Інформації подасть Кооп. Єдність, Залуже, п. Збараж. 525 1—1

ДО ЗАМІМИ: Парохія Суровиця Перемиської Епархії. Околиця прекрасна-здорова. 514 2—3

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 59-56. 485 4-10

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найкращі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21. перший поверх. 426 7—10

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ-українки до 40 літ, здорової, чесної, котра уміла би добре варити і занятись хатою. Зголошення враз з порученнями від поважних осіб і услівями слати до кінця вересня п. р. на адресу: Д-р Іван Хома, цінар в Старім Самборі. 521 1—3

ВДОВЕЦЬ, літ 46, урядовець в VII ст. платні, вдастиґель реальности в більшім повітовім місті схід. Галичини, кажуть пристійний, та здоровий, глядає для себе вірної, широї та інтеліґентної дружини, а для 3 дітий розумної та доброї мами. Бльондинки або шатинки високого росту, від 35 до 45 літ, що тужать за тихим, родинним життям, здорові фізично та морально, хай зголосяться з фотографією та не анонімно до Адміністрації Діла під „Погідна осінь". 527 1—1

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на міщаний хор Ярославенка. Партитура з голосами 2 зол. 522 1—3

МІД ПЧІЛЬНИЙ, абсолютно правдивий, без найменших домішок **купую** в більших і менших кількостях. — Зголошення під „Мід" до Адміністрації „Діла". 374 5—?

ФУТРА оказійно продає і приймає до продажі: „Універзум", Львів, Пасаж Миколяша. 311 12—?

КОСІВ, пансіонат пані Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 6-?

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уміркованих. Заряд бровару. 1996 19—?

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жорж) вул. Академічна ч. 2. 190 12—?

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 8—?

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики

439 4—?

д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ

орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діхтермія.

Д-р Мирон Вахнянин

ординує від мая до жовтня

в Карльсбаді

Mühlbrunstrasse 9. дім „Wied".

1494 Тел. 19—91 6—8

Йосиф Шустер

РУТОВСЬКОГО 10. Тел. 32—54.

Дивани Хідники

Ковдри Матераци

Фіранки 466 3—3

МЕБЛЕВІ МАТЕРІЯЛИ

Товар солідний Ціни приступні

ЖУРНАЛИ ВЗОРИ КРОЇ МАНЕКІНИ Р. ЛЯНДАВ

Львів, вул. Чарнецького ч. 3.

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасьте їх до **почорнення та толочення на них** футряних десенів — **в одинокій фірмі в краю:**

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.

332 **Телеф. 17—04.** 7—?

„Монюшко"

вул. Зіморовича 10. — Поручає:

Фортепяни — пяніна

у великім виборі, в ріжних цінах на 287 догідні сплати. 5—7

ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО

СПІЛКА З ОБМ. ПОР. В КОСОВІ.

Одинока фірма в краю, що **виробляє стилеві килими на оригінальних гуцульських орнаментах** наших славних артистів з красної і фабричної вовни. — **Доставляє** рівнож на догідних услівях: **портієри, капи** на ліжка, **ліжники**, артистичні гуцульські деревляні 273 вироби. 3—?

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . . зол. 25·—

КОЦИ від . . . . зол. 12·—

МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знавий магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·

245 16—?

Українська Кімната до снідань, Торговля делікатесів і — Реставрація — під фірмою

„ГОВЕРЛЯ" у Львові, вул. Руська ч. 16. тел. 75-92 поручає снідання, обіди і вечері. — Пиво пільзенське, живецьке, також вина і меди. 518 —52

НАЙЛУЧШЕ НАКРИТТЯ ДАХІВ

це азбестово-цементова дахівка „Everitas", **огнетревала, непротікаюча, відпірна на мороз і спеку.**

Господарю! Спиш з свойого даху солому, гонти і папу — накрий його „Everitasom". Спріплювати вязання при криттю „Everitasom" не треба, бо 1 метер квадратовий важить заледви 12 кг.

„Everitas" є найліпшим обезпеченням Твого життя і майна.

Жадай оферти з фабрики дахівок: „Everitas", Краків — Заблоцє ч. 37.

Заступництво — ГОРЩОВСЬКИЙ і С-ка, Львів, вул. Булярда ч. 3.

Стійна на Східних Торгах 2060. 519 2—2

МОТОРИ

Ruston-Hornsby

Англія

на земний газ, сучий, рому і т. д. демонстровані в русі **на Східних Торгах у Львові.** Центральний Павільон ч. 2230.

Представництво

Інж. Е. Креппель, Львів, Косцюшка 22.

529 Телєфон 77—37. 1—2

ПРОТЕЗИ

штучних ніг і рук для калік, після ампутування. Ортопедичні корректори і апарати до підтримування

виробляє:

М. Л. Полячек,

Самбір, ч. 21.

495 Цінники даром. 2—10

На шкільний сезон

поручає

Всілякі музичні інструменти у великім виборі по значно знижених цінах. — —

„МЕЛЬОДІЯ"

Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів : : і плит : :

Львів, вул. Коперника ч. 5. **Телєфон 8—59.**

498 На бажання висилаємо ілюстровані цінники. 3—4

Свій до свого! Одинока лучба зі світом!

Український Торговельний Дім

ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ

Львів, Чарнецького ч. 3, телєфон 6-74.

ПОРУЧАЄ

Радіо-апарати

для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень, Касинових Товариств і др.

Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1-8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплєт** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.

Крім цього поручаємо:

Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітлянними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції. 205 6—?

Отсим позволяємо собі пригадати ВП. Смакунам загальний ним погляд знатоків, що

ПИВО

з архикн. Бровару в Живці

с з огляду на свою високу вартість відживлення і безоглядну чистоту продукції **Найлучше в Польщі.**

Усі сорти ПИВА — а це: **„ПОРТЕР"** одиноке свого роду, яке поручають лікарі виздоровцям — — **„АЛЄ"** що своєю якістю дорівнує подібним родам англійського пива — **„МАРЦОВЕ"** (темне від Бавар) — вкінці знаний під назвою — **„ПОЛЬСЬКИЙ ПІЛЬЗНЕР"** десеровий ясний **„ЖИВЕЦЬКИЙ ЗДРІЙ"** до набуття скрізь в першорядних льокалях і реставраціях.

ПИВО ФЛЯШКОВЕ у всіх родах до набуття майже у всіх реставраційних льокалях і торговлях делікатесів.

Представництво Архикн. Бровару в Живці, на Східну Галичину і Волинь

„ЖИВЕЦЬКИЙ ЗДРІЙ"

Сп. з обм. відп. у Львові, вул. Косцюшка, ч. 24. Телєф. 13—29.

474

РУТИНОВАНИЙ конціпіянт, з пр. прав, з укін. однорічною судовою і 4 літньою адвокат. практикою, пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення проситься слати: адв. д-р Лещій, Львів Балєвів ч. 12. 508 3-4

РЕАЛЬНІСТЬ мурована, крита бляхою, двоповерхова, електричне освітлення, з ледівнею на 120 фір леду, 50 метрів від ринку в Самборі, з великими склеповими приміщеннями, в якому від 25 літ провадиться шинок всіляких спіритусових напоїв, пива, меду і т. п., 8-ма великими кімнатами і кухнею — є зараз в вільної руки до продажі. Ця реальність надається також на будь яке інше підприємство, або торговлю. Ближші відомости подасть: Густав Сікора — Самбір. 524 1-1

Відповідальний редактор Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.

Ч. 207 (11.498). Львів, вівторок 17. вересня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

РЕСТАВРАЦІЯ і КАВАРНЯ „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ"
вул. Костюшка ч. 1. — Телєфон 8—88.
ВІДКРИТА З ДНЕМ 14. ВЕРЕСНЯ ц. р. в передвоєнному характері — під новим, фаховим Зарядом. Трамваєвий перестанок ріг Костюшка-Сикстуська
поручає: здорові й гігієнічні — снідання, обіди, вечері та добірні перекуски. — Обіди — меню, з трьох страв — 2·20 зол.
Першорядні горівки і лікери. — Заграничні пива.
ЦІНИ ДЕШЕВІ.
ОКРЕМА КІМНАТА для замкнених товариств. — ЩОДНЯ КОНЦЕРТ, першорядної, салонової орхестри від 8—1 години вечером.
516 3—3 Управа: Ст. Зілинський і Ска.

Добродійність і інтерес.

Від Редакції: Уважаємо цю статтю дискусійною і радо даємо місце на висловлення інших думок у цій справі.

Увесь культурний світ подивляє данські селянські університети, ті зразки свого роду штуки в поширюванні культури й добробуту між широкими кругами населення. А подивляє тим більше, що вони виростали виключно власними силами, без фінансової допомоги якихнебудь чинників зовні.

Пробували цієї штуки й інші народи: німці, чехи, французи, та крім фінляндців нікому це не вдалося, ніде не стануди селянські університети на такій висоті. А вже безумовно ніде не могли вони вдержатися власними силами.

І в чому полягає тайна успіху в Данії? Коли вглибитися в початки розвитку тих університетів, то впадуть нам в очі деякі дані, які вкажуть нам на причину. Першому ідеольогові і пропагаторові тих шкіл Грунтвігові вони не вдавалися. Зате його ученики вже реалізують його ідеї. Ось Колд, син бідного шевця, сам не дуже осві́чений, зате бувалий у світі, крайний бідак, знавець психольогії села, закладає першу високу школу на острові Фіонії. В Шлезвіку закладає подібну школу Скредер, а молодий богослов Флор закладає її в маленькій оселі Асков. Закладають вони свої школи, починаючи від мандрівних курсів. Ходять літом по селах та полях і підготовляють людей на зимові науки у винайменій хлопській хаті, зачинають без сотика в кишені, без поклику на гуманітарну допомогу. Повні запалу й віри в успіхи, а при цьому з тому переконанні, що вони й для себе творять взрстати заробітків на прожиття, вкладають у зачате діло душу як у своє власне підприємство. Особиста біда і власний інтерес змушували цих ідейних людей використати ідеольогію Грундтвіга до започаткування того, на що дивиться нині з подивом культурний світ. І ось тут виступає одна з тайн того успіху, а саме добре зрозумілий власний інтерес в інтересі загалу.

Коли вже говориться про інтерес у таких справах, то не від речі буде подати ще один приклад, вже з чисто господарської ділянки. В чеському місточку Гуліні була цукроварня, власність великого чужого капіталу. Вона визискувала селян, доставців цукрового буряка, а до того не допускала їх до набування акцій. Це було й причиною постанови селян цієї округи побудувати свою власну цукроварню під боком цієї першої. Важитися цій масі селянської дрібноти на боротьбу з великим капіталістичним підприємством, що мало у своїх руках кілька цукроварень і великі простори власних земель, важитися на зібрання між собою 5 міліонів корон — було перед війною надто ризиковним кроком. Будучи в цих околицях на практиці, мав я нагоду приглядатися всім тим підготовчим працям, вічам, нарадам, продаванню акцій, здобуванню позичок, будові. Таке патріотичне розуміння діла, а до того така певність успіхів і витривалість у доведенні справи до кінця були виливом зновуж не чого іншого, а зрозуміння власного господарського інтересу. Це й довело до того, що по довголітній завзятій боротьбі ця перша цукроварня мусіла в 1927-ому році стануги, бо хліборобська перемогла її цілковито.

А ми? Ми були і є патріотами. Наш патріотизм напевно сильніший, ніж у інших народів. Але до сповнювання народніх обовязків у такій саме формі ми не звикли. Все опираємо досі на добродійности, гуманітаризмі, на жертвенности. І на всьо ми хочемо збирати жертви. Ми так звикли до чього, що навіть продажу банкових акцій чи будову іншої якої установи, що має чисто зарібковий інтерес, волілиб оперти на патріотичних почуваннях, на національних обовязках громадянства, а чомусь оминаємо гасла, опертого на господарському інтересі. Та забуваємо, що переконання, приналежність чи співучасть родиться в людині найбільше з інтересу. І не диво, що у нас між патріотизмом і ділами патріота виходять часто суперечности. Ось напр. ще недавній стопроцентовий патріот може у нас в короткому часі так знеохотитися, що лише нарікає і ширить песимізм. Купець та ремісник нарікають, що свої у них не купують, поміж люди знов нарікають, що у наших все за дороге; урядовець невдоволений надмірним обтяженням всяких драчок, усі нарікаємо на те, що своє: злий наш політик, злий священик, селянин, „Просвіта", „Рідна Школа", організатори, злий товар у кооперативі... І виходить, немов нічого нема у нас доброго, а кожний в нас лиш з патріотизму піддержує своє. І до цих нарікань ми вже так звикли, що це нас навіть не ранить.

А цього не булоб, колиб наш патріотизм не був ще до нині лише патріотизмом, почуванням душі, сентиментом, але увійшов на шлях реалізму, скажім просто: інтересу подібно, як на інтересі оперся патріотизм гулінських селян-цукроварів чи данського піоніра Колда або Скредера. Ми хочемо, аби з добродійности наших виростав і для нас інтерес; зате чеські селяни чи данські учителі творили національний інтерес, аби з нього виросла добродійність, як нього вимагає життя. Нам це, зрештою таке реальне видається нерідко чимсь навіть непатріотичним. Принайменше так кажемо голосно, а самі нераз хочемо робити на патріотизмі інтерес. З такої добродійности виходять часто претенсії вдесятеро більші, ніж сама жертва, потім нарікання на неадячність, а установа на цьому лише терпить. Управа неодної кооперативної організації моглаб засвідчити про те, скільки то перепон-колод кидають їй під ноги в її праці саме ті, що як добродії уважають таку установу доменою своєї опіки. Вони готові з легким серцем повалити цю установу, бо не є в ній безпосередньо заінтересовані так, щоби відчували, що у валенні поносять свою страту. Неодна з наших установ, що повстала з добродійности, мусить, на жаль, доказувати своїм марним сухітничим життям цю правду, що вона виростала на добродійних збірках, а не на основах добре зрозумілого інтересу підприємців І як довго будуть усі наші творчі наміри опиратися на добродійности, а не на зрозумілому для кожного інтересі, так довго буде покутувати між нашим чуттевим патріотизмом і діяльністю злий дух невдоволення, так довго будуть кульгати наші установи. Бож напр. зовсім здоровим і поплатним підприємством для учеників згл. родичів, а одночасно для господарського інтересу підприємця чи групи підприємців, може бути бурса чи школа, якого типу вона не булаб, якщо вона буде поставлена так, щоб добрим веденням приєднувала до себе родичів чи пак учеників. А вже безумовно мусять опертися на основах інтересу членів такі підприємства, що мають різко господарсько-зарібковий характер. Не дасться нічим пояснити доцільність збирання дарів на розбудову крамниці, млина, чи кредитової установи, як це у нас ще досі часто буває.

Очевидно, добродійність є і завсіди буде виявом благородности душі й патріотичних поривів. Але не можна надуживати патріотичних почувань там, де зачинається інтерес, себто там, де діло може й повинно бути поставлене на основах господарського інтресу, а ніколи у формі патріотичної добродійности.

Буває нераз так, що годі розріжнити границю між тим, де вже повинна кінчитися добродійність, а де зачинається інтерес, себто, коли установа вже не повинна бути гуманітарною організацією, але підприємством для інтересу. Але для більшости наших установ булоб куди доцільніше, якби вони оперлися радше на основах власної рентовности, ніж на збірках жертводавців.

М. Творидло.

Закон дозволює обезпечувати в „Дністрі" 1/3 часть вартости будинків. Не резигнуйте добровільно зі свойого права і негайно виповіджте в ПЗУВ. 1/3 часть та обезпечіть її у свої власнім
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

„Війна осуджена! — що далі?"

На маргінесі Жіночого Мирового Конґресу.

Між двома цьогорічними всесвітніми жіночими зїздами: між конґресом Міжнароднього Жіночого Союзу, що радив у Берліні в другій половині червня ц. р. і конґресом Міжнародньої Жіночої Ліги миру й свободи, який відбувся з кінцем серпня ц. р. в Празі, істнує без сумніву внутрішній звязок. Берлінський конґрес скликала організація, що репрезентує всесвітній фемінізм, зокрема його політичну сторону. А мировий конґрес у Празі був скликаний Лігою, яка із суми політичних змагань жінки зосереджує в собі лише ті, яких метою є забезпечити людству трівкий мир. Міжнародній Жіночий Союз бажає збільшити вплив жінки в громадянському житті, одначе не передрішає, в яких формах виявиться свідома політична воля жінки. Міжнародня-ж Жіноча Ліга вважає пацифізм одинокою формою жіночої політичної думки і тому стоїть на становищі, що головним завданням жіноцтва в політичному житті є поборювати війну і всякого роду насильство.

Ніхто не може заперечити, що зріст пацифістичний ідей припадає на час, коли жінка зачала брати активну участь у політиці. Не думаємо, щоби ті два явища: громадянська рівноправність жінки й туга людства за миром, зійшлися з собою лише випадково. Нема сумніву, що жінка через містерію материнства є звязана тісно не лише з життям своєї нації, але також перенята святістю всякого життя, а один з неписаних законів природи каже, що жінка, яка приводить на світ нове життя, не сміє вбивати. В усіх фразах про материнську ролю жінки в суспільному житті, які доводиться чути на жіночих конґресах, є велике зерно правди. Цю правду зрозуміли вже також політичні провідники світа, чого найкращим доказом є хочби остання велика промова французького президента міністрів, Бріяна, виголошена перед кількома днями на зборах Союзу Народів. Свою промову закінчив Бріян закликом до жінок, як до тих, що в першій мірі є покликані поборювати духа ненависти.

А проте політичні змагання жіночого руху не слід обмежувати виключно до мирової праці. Пацифістична діяльність жінок це лиш одно з відгалужень фемінізму, якого річище є багато ширше.. Якби не було фемінізму, який простелив жінці шлях до громадського життя, тоді не булоб також і жіночої пацифістичної діяльности. Таким робом можемо вважати Міжнародній Союз, який хронольогічно випереднв Мирову Лігу на ціле десятиліття, немов за льогічну премісу жіночої пацифістичної інтернаціоналки.

Коли дивимося на жіночий пацифізм як на один з проявів могутнього суспільного руху, якому на імя фемінізм, тоді зрозуміємо, чому

пражський конґрес з ніякого боку не видержує порівняння з берлінським. Ні технічна організація та зовнішні рами, ні зміст нарад і їх настрій, ні вкінці число учасниць зїзду мирової Ліги не дорівнювали ні в частині феміністичному конґресові. Найбільші салі Берліна не могли помістити багатотисячної юрби, яка кожного вечора збиралася на прилюдних мітінгах Міжнароднього Жіночого Союзу, тоді коли в Празі невелика саля Народнього Дому на Виноградах світила порожнечою.

Не від речі буде згадати, що Міжнародній Жіночий Союз має також (подібно як і інші міжнародні організації, напр. Міжпарляментарна Унія) пацифістичну закраску, а між його девятьма постійними комісіями, на які ділиться ціла ділова праця Союзу, находиться окрема Комісія Миру. Одначе пацифізм Жіночого Союзу є помірковний, тоді, як Ліґа репрезентує радикальний напрямок пацифізму. Бо коли Міжнародній Жіночий Союз обеднує жінок, які відчувають звязок крови зі своїм народом та розуміють, що між пацифістичною ідеєю і змаганням нації до життя трапляється часто трагічний конфлікт, то Міжнар. Жіноча Ліґа ставить вище вселюдську солідарність, ніж національний інтерес.

Щоби зрозуміти ідеольогію Ліґи, вистане пригадати історію її заснування. Весною 1919 р., коли війна розмежувала світ на два ворожі табори, коли всі міжнародні організації замовкли, тоді найшовся гурток непохитних ідеалісток, які мали відвагу протиставитись власному урядові і вони зїхалися у Газі протестувати проти „божевілля та злочину війни" та домагались негайного її закінчення на основі самовизначення народів.

Пражський конґрес Ліґи був скликаний під гаслом: „Війна осуджена — що далі?" Метою конґресу було вказати практичні засоби мирної розвязки міжнародніх і внутрішньо-державних конфліктів, зокрема конфліктів господарського, соціяльного і національного характеру. Одначе конґрес цього завдання не сповнив, бо не міг його сповнити, відповіді на поставлений собі запит: „що далі?" не дав, бо не міг її дати і скінчився під тим самим знаком запиту, який находився на конґресових афішах і програмках.

Говорити про мир, як про ідею, це річ незвичайно легка і вдячна, без порівняння тяжче перевести цю ідею в дійсність. Як довго Ліґа лише голосила ідею миру, так довго праця її була відносно легка й успішна. Провідниці Ліґи могли з вдоволенням глядіти, що пацифістичні гасла доходять до широких верств та що їх повторяють — щиро чи лицемірно, цього не будем вирішувати — відповідальні керманичі світової політики. Завершенням тієї теоретичної фази пацифізму є пакт Келльога, який зачинається від слів: „Війна є злочином...". 50 суверенних держав поклали під ним свої підписи і таким робом осудили війну, як засіб полагоджування спірних питань. „Що далі?"

Тепер прийшов час реалізувати пацифістичні гасла. Але як це робити? Чи загалом можливо це робити при нинішній ментальности людства і при нинішній політичній організації світа, якої основою є принціп сили? І тут виявляється ціла безвихідність ситуації, в яку попав сьогодні пацифізм та ціла його безрадність супроти питань реальної політики. Підчас коли жінки з усіх сторін світа радили в „Аграрній Палаті" Праги над мирними засобами полагоджування конфліктів, рівночасно пражські ґазети були виповнені вістями про бої в Палестині і на російсько-китайськім кордоні та про великі чеські маневри... Що могло протиставити міжнародне жіноцтво цим фактам? Лише слова, при чому всі промови були до себе стереотипно подібні у фразах про жах війни та вселюдське братерство і всі однаково безрадні, коли треба було подати практичні вказівки, як зарадити лихові. З однаковим вислідом можна було заповнити цілу програмку конґресу відчитуванням книжки Ремарка, бо краще, як він, не змалює ніхто жорстокости і абсурдности війни.

Тому не дивниця, що Міжнародня Жіноча Ліґа переходить тепер важку крізу, спричинену не лиш крізою самого пацифізму, але також ідеольоґічними розбіжностями політичних світоглядів у проводі Ліґи, коли із сфери теорії треба перейти до практики. Щоби змінити те, що наростало напротязі тисячів літ, щоби змінити психіку людини і перебудувати основи світа, на це треба довгих, довгих поколінь. Конґрес такої справи вирішити не може.

Пос. Мілєна Рудницька

Новий плян до усунення війни.

Фінансова допомога нападеній державі.

Третя комісія Ліґи Націй розглядала проект фінансової допомоги державам, які стали жертвою воєнного нападу або загрожені ним. Цей проект виробив фінансовий комітет Ліґи Націй. Ініціятиву до нього дав три роки тому представник фінляндського уряду. Проект референував член фінансового комітету сер Стракош, який звернув увагу на те, що виробили його не завзяті ідеалісти, а практичні фінансісти. Цей плян є на його думку своєрідним забезпеченням проти війни.

Англійсько-французькі наради в справі мит.

Англійські та французькі представники в Женеві після приватних нарад прийшли до порозуміння в тому напрямі, що треба запропонувати скликання окремої конференції з представників урядів усіх держав, як заступлених, так і незаступлених в Лізі Націй, Ця конференція мала би рішити справу т. зв. митного мира. Господарська комісія Ліґи Націй збирається в жовтні та має виробити проект такого миру. Конференція представників урядів мала би зібратися в січні будучого року, щоби остаточно ухвалити проект.

Про час тревання митного мира думки поки що розходяться. Англійські та французькі представники пропонують два роки, а німецькі три роки. Суть „митного миру" полягала би в тому, що держави мали зобовязатися протягом двох або трьох літ не підвищувати істнуючих мит. Англійсько-французький проект має піти на обговорення другої комісії Ліґи Націй.

За океаном.

Сила українських асекураційно-допомогових союзів.

У Злучених Державах Північної Америки істнує пять українських асекураційно-допомогових союзів, а саме: Український Народній Союз Український Робітничий Союз, Провидіння, Народня Поміч і Згода Братів. Позатим істнують два великі асекураційно-допомогові союзи для еміґрантів із Закарпаття і одно асекураційно-допомогове товариство наших москвофілів. Найсильніше представляються організації наших закарпатських земляків, що належать майже поголовно з жінками й дітьми до тих організацій. З пятьох українських організацій найбільшим є Український Народній Союз, що має понад 35 тисяч членів і 2.5 міліонів долярів майна. Друга по силі організація — це Український Робітничий Союз, що при кінці липня 1929 р. мав у 280 відділах 16.000 членів (11.309 дорослих і 4.697 дітей); майно У. Роб. Союзу виносило з кінцем липня 1,101.776 долярів. У всіх пятьох організаціях обезпечено дотепер 73.975 осіб, з того 45.897 старших і 28.078 дітей. На загальну кількість української еміґрації в Злуч. Державах, що перевищає певно пів міліона з одної тільки Галичини, це ще невелика громада, бо ледви 15 проц. її загалу. В цьому напрямі згадані організації мають ще величезне поле до ділання і добрі виглади для своєї праці. Згадані українські організації мали з кінцем липня разом 3.966.000 долярів майна (нині понад 4 міліони).

На Народній Дім у Тисьменици.

З американських українських ґазет довідуємося, що українські еміґранти з Тисьменици взялися енергійно до збіркової акції в користь відбудування спаленого Народнього Дому в їх рідному містечку. В липні ц. р. вислали вони на ту ціль нову жертву в сумі 500 долярів, а досі вислали вони на відбудову свого Нар. Дому вже 3,672.27 долярів, оплативши також пересилку жертв. Збіркова акція на згадану ціль ведеться далі.

Сен. Кисілевська буде і в Злучених Державах.

Іменем Союзу Українок у Злучених Державах оголошує його секретарка п. Олена Лотоцька в пресі поклик до жіночих організацій в Америці, аби ті з них, що хочуть приняти у себе краєву делеґатку, подали негайно свою адресу Союзові. Союз Українок уложить плян поїздки і сен. Кисілевська відвідає лиш ті громади й товариства, які зголосяться заздалегідь.

Нова кампанія „Провидіння".

Католицька асекураційно-допомогова організація „Провидіння" проголосила знову кампанію за здобуттям членів. Кампанія зачалася 2. вересня ц. р. і потреває три місяці. У весняній кампанії здобуло „Провидіння" 1.280 членів, тепер сподіється здобути значно більше. Зачувати, що до нової кампанії за поширенням своєї організації „Провидіння" заангажувало д-ра Льонгина Цегельського.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

І. Чому і для кого їх пишуть?

Більш як якийнебудь інший рід літератури розвинулась у нашій галицькій літературі після війни історична повість. Головна причина цього розвитку — погляд, що нарід у такій добі як наша нинішня потрібує якнайбільше зразків національного геройства, самопожертви, прикладів державного будівництва. Недавні воєнні події піддержують ще своїми свіжими образами зацікавлення війною.

Часописи, журнали, видавці радо друкують у нас повісти з історичними сюжетами, знаючи, що на них є збут. Це вистарчає, щоби неодин письменник вибрав саме такий рід повісти, а не інший. Момент наскрізь практичний грає тут велику ролю, що в більшости цих творів, на жаль, не в силі ми найти ніякої глибшої спонуки. Не піддаваймо в сумнів якнайчистіших мотивів письменника, що пише повість у патріотичнім пориві. Та не забуваймо, що такий-же порив огріває надхнення 90 проц. молодих кандидатів на поетів, які переспівують Шевченка і бідкають над недолею свого народу та ненькою-Україною в строфах, від яких справді віє розпука.

Ніяка наукова метода не в силі досі ствердити, чи геніяльний поет у менті, коли творить, переживає справді глибше те, що хоче описати, ніж звичайний мазун. Силу їх пориву оцінюємо шойно на підставі їхнього твору.

Те, що цікавить мене найбільше в усіх наших „історичних" повістях це питання, на яке у творах чужинних письменників богато лекше найти відповідь: „яка проблєма зацікавила письменника в низці подій далекої давнини вибраних ним, у людях і конфліктах ним змальованих?"

Прочитавши свіжо, пильно, (з якнайбільшою симпатією до авторів, з якими піддержую товариські взаємини) кілька їхніх повістей, — важко мені було зрозуміти: яка справжня внутрішня потреба казала їм вибрати цей а не інакший сюжет, чому вони зупинились саме на таких постатях і на таких конфліктах?

При оцінці твору письменника не слід виходити з якоїсь готової теорії, як він повинен виглядати. Техніка кожного роду літератури змінюється невпинно під впливом творчої уяви нових талантів. А проте, коли ця творча уява починає вести вашу за своїми постатями і думка ваша прислухується пильно до інтелігенції автора, ви бачите щораз ясніше світ, куди він хоче вас повести і які шляхи до нього вибирає. Приймаючи цей світ і його умовини за письменником, ви одночасно міряте його наміри у відношенні до його засобів, а його засоби можете прирівняти зі засобами інших мистців.

Найслабшим психольоґічним пунктом наших авторів є те, що вони не люблять здати собі ясно справу, для яких читачів вони хотять написати книжку. Наслідок з цього такий, що вони не знають, чи радуватись чи сумувати, коли їх книжка здобуває велике коло читачів між молодю, на-пів інтелігентним селянством і робітництвом, а серед вибраної інтелігенції збувають її компліментом, що мовляв. „це культурне, національне діло така виховуюча лектура"... „але, річ ясна, не для нас"...

„Нас" себто тих, які домагаються від книжки форми, ідей, проблєм і стилю, що відповідав би смакові сучасного інтелігента. Адже бути патріотом це не значить боронити в рідній літературі вироблених традицією готових форм, ідей і проблєм, а домагатись від неї нових, незмеханізованих, сучасних, більше живучих.

А проте домагаючись від рідньої книжки, яку хочемо хвалити без застережень, щоби вона відповідала нашому духовому рівневі, не мусимо забувати ріжниці домагань себто оцінок. Є стільки критеріїв вартости, скільки є ріжних родів читачів на світі, скільки їх є в даному народі, а навіть в одній суспільній клясі: скільки є ріжних духових потреб, смаків, світоглядів.

Може помиляюсь, але моє глибоке пересвідчення, що 99 процент з наших історичних повістей не є призначені для тої частини нашої інтелігенції, яка має вже за собою зовсім пересічну чужинну історичну повість або хоча би зі своєї молодости лектуру Майн-Рідів чи Купрів. Міг би хто зробити з цього фальшивий висновок, що нема між нашими інтелігентами людей, які могли би хвалити ці рідні книжки. Є їх більше, як зацікавлених кожною появою такої книжки.

Та діло не в статистиці: скільки людей, інтелігентних чи ні, голосувало би за тим, щоби таких книжок писали в нас далі якнайбільше. Діло в тому, в якій мірі наші письменники роблять зусилля чи теж є в силі дати собі раду з метою, яку собі ставлять і засобами, яких мусять уживати.

Гуцульський промисл.

Косів осередком гуцульського мистецького промислу. — Спілка „Гуцульське Мистецтво". — Столярська школа „Рідної Школи" і її вироби. — Потреба фахової школи в Косові.

Косів здавна був осередком домашнього промислу, де концентруються головним чином килимарство, ткацтво, гончарство й кушнірство. Там цвите прегарна гуцульська різьба, гуцульські мосяжні вироби, є там талановиті будівничі церков, словом — Косів уявляє з себе надзвичайно догідний ґрунт для домашнього промислу та своєрідного гуцульського мистецтва.

У часі війни той домашній промисл значно підупав. Щойно після війни заходами кількох енергійних одиниць вдалося оживити ту ділянку народнього господарства. І так в 1922 р. повстає в Косові спілка під назвою „Гуцульське Мистецтво", що поставила собі за завдання вести такі відділи: 1) килимарський з підвідділом ткацьким, евентуально ліжниковим, 2) столярський та різьбарський (гуцульська різьба) 3) керамічний (гуцульське гончарство) та 4) кошикарський відділ. До цього часу спілка „Гуцульське Мистецтво" з того широкого пляну зреалізувала перший відділ. З приємністю приходиться ствердити, що вона підняла з упадку килимарський промисл та поставила його на значно високий мистецький рівень. Килими спілки „Гуцульське Мистецтво" вже виробили собі на ринках дуже поважну марку та є всі дані, що це підприємство буде зростати й поширюватися.

Заснований столярський відділ спілка передала Кружкові „Рідної Школи" в Косові. За цей недовгий час (від 1927 р.) Кружок може похвалитися досить поважними успіхами. Вибудовано великий деревляний одноповерховий будинок, що займає площу 18x9.40 м. На партері є простора театральна саля зі сценою і гардеробою, а перший поверх розділений на пять кімнат, де поміщується столярська робітня.

Робітня, ведена фаховим майстром, має пять своїх власних столярських варстатів та всякого роду потрібної посудини вартости яких 3.000 зол. Крім цього має ще одну токарню та три варстати позичені. У варстаті працює 8 учнів, з чого два помічники, що дістають уже заробітню платню.

Крім звичайних столярських праць виконує варстат також роботи з гуцульсько-мистецьким викінченням, з характеристичним надзвичайно вдалим симетричним розміщенням різьбарських та інкрустованих зразків. До інкрустації вживається коралевих, перлових та ріжнокольорових деревляних частинок. З нашого культурного інтересу оця власне чисто народня мистецька частина праці варстату представляє для нас найбільшу вартість і її розвиткові прийдеться присвятити найбільшу увагу. Зацікавлення саме цією мистецькою частиною є вже тепер досить велике. Навіть польське міністерство замовило в цім варстаті деякі меблі, як столики, бюрка, крісла тощо і зложило на ту ціль завдаток у сумі 5.000 зол.

Для теоретично-фахового вишколення та для поглиблення загальної освіти учнів ведуться при варстаті вечірні курси під управою п. Григорцевої.

Найбільшим недомаганням тих курсів — це ріжна підготованість учнів та неможливість їх поділу по клясах задля малого числа слухачів.

Тому то, щоби при теперішніх відносинах з домашнього дрібного промислу міг повстати промисл, що в силі був би забезпечити собі збут, себто видержати конкуренцію з відповідними модернішими підприємствами, треба в першу чергу дати тому промислові підстави новітньої техніки. Гуцульська різьба, інкрустація є сама собою прегарною річю та під мистецьким оглядом тяжко знайти їй рівну. Але вона вимагає дуже богато мозолистої й довгої праці, бо наш гуцул-мистець-самоук не вживає до того модерних приладів; його вироби обходяться дуже дорого і тому не можуть мати масового збуту для ширшого загалу.

Ось тому повстає крайня необхідність заснувати в Косові постійну фахову школу. Досі нема там жадного такого заведення, ні приватного ні державного. У самому Косові і в околицях є чимало учнів-термінаторів, що працюють у ріжних приватних підприємствах. Це промовляє за тим, що в перших початках найвідповідніше було би заснувати т. зв. **фахово-доповняючу школу,** з якої користали би учні приватних підприємств та столярської робітні „Рідної Школи". Вже тепер можна нарахувати найменше яких 30—40 кандидатів-учнів до тієї школи.

Пізніше з поширенням варстатів „Р. Ш." та „Гуцульського Мистецтва" може повстати окрема середня промислова школа. Але це покищо музика будучности. Поставлений будинок „Р. Ш." можна використати в той спосіб, що в партері примістилось би робітню, а перший поверх занялось би під школу.

Справою школи занявся Кружок „Р. Ш." в Косові та пороблені вже заходи, щоби дістати концесію на ведення фахово-доповняючої школи. Річ тепер у тому, щоби покликати на управителя тієї школи відповідного техніка, який крім ведення самої школи, мав би завдання поставити на відповідний рівень також робітню та надати їй головно мистецький характер.

Для лучности цієї школи з чисто гуцульським народнім мистецтвом прийдеться час від часу анґажувати до робітні визначніших гуцульських мистців-самоуків (напр. Гондурак, Корпаюки і т. п.) і таким чином сполучити джерело народньої творчости з новітніми здобутками техніки.

Справа фахової школи в Косові є дуже важна і тому треба доложити всіх заходів, щоби вона там якнайскоріше повстала.

Інж. І. Лучишин.

ВЖЕ ВІДКРИТО

ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ТОРГІВЛЮ ҐАЛЯНТЕРІЙНИХ ТОВАРІВ

„Женева" Д. Конюха, Львів, Ринок ч. 37.

(побіч Народної Торговлі) і поручає

Жіноче і мужеське білля і взуття

Ковнірці і краватки, коронки і нитки

Панчохи торбинки і постіль

знаряди до полювання, куріння, голення, канцелярійне і шкільне

46) **Перфуме'рію, косметику і забавки.** 3-1

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дорогі читачі!

Довгих пять років писав я „Відгуки дня" і довгих пять років читали Ви їх з цікавости, з конечности і тим подібних нудів. Не перечу, що нераз не було що таке дуже читати, але й Ви не заперечите, що нераз виплив на Ваше зажурене лице сміх, такий рідкий і тому такий дорогий у нинішніх часах. Тепер прийдеться мені либонь зломити перо фейлєтоніста і перейти на інший фах.

Ріжні причини змушують мене до цього, а передовсім недостача тем. Себто: не так недостача, як неспроможність використати їх.

Теми до своїх фейлєтонів брав я досі такі:

1) Педагогічні (кіна, парки, прогульки, дансінґи, серенади);

2) Побутові (конституція, правління, організація публичної забезпеки);

3) Суспільні (брак мешкання, тещі, катар шлунка, підвишка платні);

4) Реклямові (подорож до Риму і Черча, переписка зі жіноцтвом, переживання на празниках, фестинах і ґондолях);

5) Романтичні (мило „Мута", цукорки „Фортуни", килими Хамули, паста „Елєґант");

6) Житія святих турецьких (автобіографія оселя письменників і журналістів ім. І. Франка);

7) Політичні (рецензії з вистав і концертів, некрольоґи, іменинові побажання, українськ. будівлі).

Всі оці теми використував я по можности і в міру сил. Тепер богато дечого змінилося і то змінилося на ґірше.

На педагогічні теми писати не можу, бо минули ті часи, коли я черпав з власного досвіду як з криниці. Нині вже ні до кіна, ні до парку не квапиться йти зі мною якась прихильниця педагогії, бо я трохи таки подався. До дансінґів і прогульок не служать ноги, а до серенад голос.

Суспільні теми обговорив я вже так докладно, що хіба буду повторювати сказане. Але це не дасть мені ні зародовля, ні помешкання, ні вищої платні.

Романтичні фейлетони урвалися з того часу, як наші фабрики побачили, що вже зовсім добре просперують.

Реклямові перестав я писати тому, що реклама почала ґрозити мені компромітацією.

Політичні пишеться тепер не в „Відгуках Дня".

Життя святих турецьких — не збуджують пожалїння, від коли письменники купили „Оселю" в Ямній.

Оставалися ще побутові, але й ті тепер пропали. Тем є досить і одна ліпша від другої, але спробуй котру зачіпити — побачиш на другий день біле місце в газеті і злий ґумор у головного редактора.

Подумаєте Ш. Читачі:

— Певно, як ти чешеш конституцію, шкалюєш владу, чи насміхаєшся з „уставодавчих тіл"!

Нічого подібного! Насміх чи злоба не лежить у моїй вдачі. Я тільки злегка дорікаю часом і то тому, щоби направляти, а не псувати.

Д-Р Л. ЛУЦІВ.

Скорочені слова.

I.

„Мова, — каже акад. Степан Смаль-Стоцький в останній своїй статті в обороні ґраматики в школі (ЛНВ, вересень) — це живий соціяльний продукт для загальної виміни думок, для взаємного порозуміння. Вона не є нічого абсолютного, не є ніяка незмінна величина, тільки щось релятивного, безконечно змінного навіть в устах і в пері одного і того-ж чоловіка".

Хоч мовні закони невпинно ділають у всіх відділах ґраматики ,то найбільшим змінам підлягає запас слів. Слова, як люди, живуть і вмірають. Одні гинуть без найменшого сліду і за ними треба би шукати по історичних словниках, другі, немов мандруючі душі, втілюються в якесь нове поняття і так продовжують своє істнування. Правда, є такі, щасливці, що навіть завзяті порівнуючі ґраматики не можуть вказати на час і місце їхньої батьківщини. От хочби знані всім „батько", „мати", „весна" — це інтернаціональні потентати, які вже тисячі літ щасливо переходять всякі історичні та економічні кризи. Яким смаркатим супроти них є такий собі в нашій мові „скоростріл", якого зродила світова війна?! Та правда, він не сам появився на світ, з ним є богато ровесників таких, як „міно- і огнемети", „кріси", „розстрільні", „стежі", „хлібники" і „їдунки" та богацько іншого воєнного вантажу, який розгостився серед миролюбивого українського слова

Правда, є тут і недоноски. Зявився був серед стрілецьких рядів „дармовис" (портепе) та так-таки і нехрещений помер. Не хотіла словесна братія приняти його в богату українську мовну громаду. Бо всякий новик мусить прийти на світ в такій формі, щоби, як каже Сімович, „не різав українського вуха", чи, по ґраматичному, щоби відповідав усім законам українського словотворення.

Часом трапиться такий упертюх, що двічі пхається на світ і не може вдержатися на цій долині сміху і плачу. Ось старенького О. Конїського „довкілля" (нехай читач додумається, що воно має означати!), по батьківськи протеґоване сучасним знаменитим знавцем нашої мови, — здається, не зможе вдержатися при житті. Де причина такого сухітничого життя отого впертого новороджа? Здається мені, що його поява не так, як треба „врізується в ухо" українського слухача, нагадуючи при цьому не абстрактні „обставини" ви відносини" тільки конкретне „кілля".

II.

Коли прийшла буйна революція, де тільки старого вмерло на те, щоби дати місце життю новиків — люди не мали часу бути повитухою при народинах нових слів. А їх треба було чимало, бо творилося нове життя, українська мова мусіла в один день стати поруч своєї розпаношеної, упривілейованої московської посестри. „Кувалося" тоді безліч нових слів, які мусіли перейти через очищаючий вогонь мовної евґеніки.

Крім цього повстали тоді в українській мові — за московським зразком т. зв. „скорочені слова", про які хочемо тут згадати, бо і їх, хоч вони родилися революційним, прискореним порядком, не пощадили оті мовні закони словотворення, які володіють і глузують собі навіть з революційних судів.

„Скорочені слова" відомі ще перед війною і не є власністю революції. Відомі вони сьогодні і в нас, от згадати би „есерів", „пепеесів", „сельробів", „уидистів", „бебістів", гумористичних „упіпістів" і т. д. Більше їх повстало на Україні, де їм присвячено вже і окрему розвідку.[1]) Слова ці, це „здобуток письмової мови", вони „викликані до життя зоровими враженнями від літеро-ґрафічних образів". Звичайно слова творяться в часі мови, а ці „скорочені слова" повстають через абстрактне зіставлення поодиноких букв чи складів. І ось уся нелеґальність їхнього народження. Та ввійшовши в мовну сімю, слова оці, хоч і „скорочені", мусіли приноровлюватися до домового порядку; вони вишукують собі роди (відповідно до своїх прикмет), набірають ґнучкости до відміни в числах та відмінках, одним словом натуралізуються поруч легальних слів. Котре-ж не може цього зробити — то гине.

---

[1]) С. С. Дложевський: „Проблема т. зв. „скорочених слів" в українській та московській мові в „Записках Одеського Інституту Народньої Освіти" т. І. ст. 82—94; автор використав та скоретував працю франц. славіста А. Мазона, про яку ми досі знали лишень із праці Р. Якобсона

Наприклад, передучора написав я, що хтось ломазав українські реклями на Коперника вулиці. Може бути, що мої висновки були невідповідні, але загально тон був пристойний, а цілий фейлетон без більших ортографічних похибок. Все таки фейлетон сконфіскований, а цілий наклад „Діла" пропав через мене.

Чиж маю далі пускатися на непевне і писати про співжиття двох сусідуючих народів?!

Про особисті справи писати? — несмачно, про українські? — неприємно, про польські? — небезпечно!

Хіба ще про більшовиків! Але й вони переїлися публиці, а пережерлися між собою. Нецікаво!...

Здається, Ш. Читачі, що я, користаючи з лозної „квінквенії", таки зломлю своє перо фейлетонове а маючи сяку-таку еміритуру, возьмуся до більше вдячної праці.

Галактіон Чіпка

Нові французькі турботи.

Артикул 19 пакту Ліги Націй.

Пакт Ліги Націй містить у собі артикул, який дає пленумові Ліги Націй право від часу до часу переглядати перестарілі договори. Голова китайської делегації, амбасадор Китаю в Вашингтоні, Чау-Чу-Ву, поставив внесення, щоби утворити комісію Ліги Націй, яка мала б розглянути деякі з таких договорів. Китайський представник мав тут на увазі ріжні договори, які забезпечують великим державам усякі спеціяльні права в Китаю. Одначе Ліга Націй відкинула внесення китайського делегата.

Тепер париська преса вдарила у великий дзвіз тривоги з приводу китайської пропозиції. Дописувач з Женеви газети „Петіт Парізіен" пише: „Без сумніву китайський уряд думав лише про те, щоби визволити свою країну від нерівних договорів, які нанкінський уряд міг би усунути безпосередніми переговорами з відповідними державами. Одначе в дійсности китайська пропозиція могла би довести до дискусії про мирові договори, які й без того поборюють німці, австрійці, мадяри, болгари, литовці тощо. Що це почалась би за дискусія, якби принято китайське домагання! Все діло замирення й миру, яке протягом десятка літ з такою працею боронять в Женеві, було би загрожене, якби допущено до такої авантюри".

Подібно висловлюється також журналіст Пертінакс в „Еко де Парі". Будучність малюється йому в дуже чорних красках. Коли вже раз порушено справу артикулу 19 пакту Ліги Націй, то за нього вхопляться тепер німці, мадяри й інші. Він буде що-року стукати до дверей Франції, й може колись розібє їх.

Інспекція мін. Складковського у Львові.

До Львова приїхав був у пятницю мін. Складковський. Він конферував із воєводою Голуховським, відвідав деякі виділи воєвідства, та Сх. Торги. Опісля в воєв. будинку була конференція мін. Складковського, воєв. Голуховського, стар. Кльоца, нач. Роговського й інсп. Грабовського. В суботу в полудня міністр вернув автом у Варшаву.

III.

В який спосіб творено нові скорочені слова?

Ставлено поруч себе початкові букви поодиноких слів напр. „іно" (інститут народньої освіти), „ундо".

Творено слово із назви початкових букв: есер, чека.

Лучено початкові букви із початковими складами дальших слів; тут повстав такий мовний дивогляд, як офранцужене „вапліте", що має означати „вільну академію пролетарської літератури".

Загально відомі „ревкоми", „военкоми", „робкори" і т. д. повставали із початкових складів поодиноких слів. Часом не всі слова мали свойого заступника в спільному новотворі: „всерабис" (московське) означало „всесоюзный союз работников искусства старины".

Творено рівнож слова із початкових складів в злуці із цілим словом напр. „компартія", „профспілка", „наркомосвіта" і т. д.

Ріжна доля стрінула оці новотвори. Котрі з них зуміли „непомітно перейти на шлях, що ними звичайно ходять, так мовити, нормальні слова" — ті живуть і досі; інші зникли або „вживаються тільки в скам'янілих виразах" і для майбутніх дослідників революційної доби треба би вже сьогодні зробити словник тих мовних „скам'янілостей", бо вони будуть для них тим, чим для нас є середньовічня латина.

Після бомбових замахів.

Арештовані. Що пише польська преса.

Арештовані в звязи з бомбовими замахами на адм. будинок Сх. Торгів це молоді 18—24-літні люди. Вони зізнавали вже в поліції перед дослідчим суддею для справ надзв. ваги Ояком. Зізнання їх — як твердить польська преса — вельми сенсаційні й коли б їх оголошено, творили би велику атракцію в огляду на подробиці, що торкаються невиконаних іще замірів УВО і планів цілої акції. В суботу ведено слідство без перерви і воно в міру розвою приносить нові дуже цікаві подробиці.

Поліційне слідство, як повідомляють польські газети, устійнило, що вибух на вул. Понятовського, в магазині на зал. двірці, вибух на корчах Стрийського парку та в адм. будинку Сх. Торгів — це все діло зорганізованої У. В. Організацією групи молоді, переважно недавно втягненої до організації.

Як підозрілих у замахах поліція арештувала крім Терещука і поданих уже нами в новинках іще Андрушкова Вол. ґімн. абсольвента, Вербицького Яр. ґімн. абс., Давидовича Йос., ґімн. абс., З названих випустили на волю Вербицького та Давидовича. Інших передали з доказовим матеріялом до розпорядження сл. судді для справ надзв. ваги Ояка. З огляду на слідство назвища кількох іще арештованих держать у тайні.

Як твердять польські газети в плянї ініціятора замаху було викликати рівночасно пожежі в кількох місцях Сх. Торгів у дні 7. вересня. Сигналом мав бути вибух у бюрах Сх. Торгів. Та як виходить із перебігу подій, завели вони щодо часу, а передовсім точність і відвага виконавців.

„Експрес Поранни" ч. 255. з 14. вересня повідомляє, що пізно в ночі арештованих переслухували в присутности мін. Складковського. З львівського воєвідського уряду заперечують новицю вістку.

Лівиця та центр не візьмуть участи в конфер. з урядом.

В суботу на засіданні представників парл. клюбів ППС, Визволення, Стр. Хлопского, Пяста, НПР. і ХД. розглядали справу участи в конференції, проектованій прем. Світальським. Ухвалили комунікат, який стверджує одноцілість осцов назв. клюбів. У відповіді на закомуніковану маршалком сойму ініціятиву уряду в справі обговорення способу ведення бюдж. праць, партії просять маршалка сойму, щоби заявував урядові потребу прискорення скликання сойму, та щоби обговорив із урядом в імени сойму подробиці, що торкаються усправнення бюдж. праць, як із боку сойму так і уряду. Партії стверджують, що після замкнення сойм. сесії одиноким органом, управненим репрезентувати сойм, є його президія з маршалком.

Комунікат цей означає відмову участи в конференції, заініційованій прем. Світальським.

Марш. Дашинський, як ознайомився з декларацією, сказав, що матиме конференцію з прем. Світальським і представить йому цю декларацію. В год. 5. веч. відбулася ця конференція. З висліду її відомо лише, що перебіг розмови допускає можливість дискусії на повищу тему з шефом уряду та марш. Дашинським.

Голова клюбу ББ. Славек, представник рев. фракції ППС. і представник німецького клюбу повідомили марш. Дашинського, що візьмуть участь у понеділковій конференції.

Евакуація Надренії.

В суботу 14. вересня почалася евакуація Надренії в полосі, занятій англ. військами. В місц. Кенігштайн відбулася в пятницю парада англ. військ, а в суботу перший відділ окуп. військ кинув Кенігштайн. Заг. евакуація визначена на 23. вересня.

Пожежі.

В ночі з 12. на 13. вересня згоріла стирта жита вартости 5.000 зол. на полі гр. Мицельського в Чорнім Острові (пов. Бібрка). Польські газети пишуть, будто би поліція ствердила, що збіже підпалили члени „Сельробу" з пімсти в звязи з недавнім рільним страйком. — У Коропці (пов. Бучач) у маєтку гр. Ст. Баденія пожежа знищила хмелярню та кількадесять сотнарів сушеного хмелю. Втрата 20.000 зол. — У Нестаничах, біля Радехова у фільварку Гешлякевича пожежа знищила рільничих плодів вартости 30.000 зол. — В Олесині (пов. Бережани) наслідком недокурка киненого в солому згоріло 15 госп. забудувань і 12 тисяч кіп збіжа, вартости 60.000 зол. — В Угринові Гор. (пов. Станиславів) трилітня дитина спричинила пожежу стодоли. Девять сусідніх господарств пішло з димом. Шкода 30.000 зол. — У Новоселиці (пов. Долина) згоріла фабрика меблів Естеов та Шавра, маєт. ліси і деревний матеріял. Втрати 110.000. Поліція придержала власників тартаку, як підозрілих у підпалі.

Почтарка — дефравдаторка.

Прокуратурі львівського окр. суду передали адміністраторку почт. агенції в Гаях (пов. Львів) за крадіж 1.151 зол. Гроші ці надала гром. Глуховичі як асек. рату для П. Д. У. В. Арештована призналася, що ці гроші ужила для своїх потреб.

Страйк акторів львівських театрів.

Після страйку орхестри міських театрів прийшла черга на акторів, які не одержали належних їм платень. У суботу веч. артисти ухвалили зачати страйк і в неділю не відбулися представлення, заповіджені в репертуарі. Публиці каса звернула гроші за закуплені білети. В понеділок 16. вересня відбудуться заг. збори всіх відділів театрів, які ухвалять якими способами треба змірятн до якнайскоршого урухомлення міських театрів.

Присуд ґімн. ученика.

В окр. суді в Тернополі відбулася перед лавою присяглих розправа проти ученика Мих. Ґріґеля за напад на проф. Павла Сакалюка. Ґріґеля засудили на 2 роки тюрми з зарахуванням сл. арешту. Ґріґель 24. квітня ц. р. напав був на проф. Сакалюка та зрабував портфель із готівкою.

Зі спортового життя.

Чорні — Україна 5 : 0 (1 : 0).

До цих змагань виступила Україна без незлиціплінованого Петрова, що нічим не оправдав своєї відсутности, а всеж таки була в першій половині гри рівнорядним противником. Одиноке голя здобули Чорні в цьому часі в передостанній минуті з паріжняка головкою лівого лучника. В другій половині зійшов з грища з розбитою ногою Магоцький, якого місце заняв Фільорко, а на якийсь час зійшов також Борсук, так, що Україна грала тоді в 10-ку. Чорні напирають з місця і в короткому часі здобувають одне по другім три голі, а на дві минути перед кінцем ще одного, так, що разом стрілили аж 5 голів. В Україні недописали зовсім крила, а в другій половині заломився цілком атак. Слабо працювала також поміч, кепсько боронив і Окрегота, що все ще не може здобутися на добрий виконь. Воротар Новицький не поносить вини у пропущені ні одного голя. Найліпшим грачем був Грещук в обороні, Рак у помочі (в другій половині, на жаль, не видержав темпа) і Лисик та Кобзяр у нападі, оба обставлені з усіх сторін противником. Найслабше грало крило Сич-Фільорко. Видів ок. 2.000. Судив п. Меллер без заміту.

Товариські змагання.

Сокіл IV.—Тім (Зоря-Чорноморці) 3:2 (2:2).
Україна комб.—Чорноморці 2:1 (2:0).
Сокіл IV.—Зоря 1:1 (0:1).

Лігові змагання.

Львів. Варшавянка—Погонь 1:0 (0:0).
Краків. Гарбарня—Краковія 2:3 (1:2).
Варшава. Легія—Варта 3:1 (1:0).
Лодзь. ЛКС—Туристи. 2:0 (0:0).
Катовиці. Рух—ІФЦ 1:1 (1:0).

За вхід до Б-кляси.

Львів. Р. К. С.—Рекорд 3:2 (0:1).

Сокільські спортові змагання.

В суботу 21. вересня 1929 р. відбудуться у Львові при співучасти сокільських товариств спортові змагання в легкоатлетиці та спортових грах для мущин та жінок. Програма змагань: субота, год. 10 рано, для жінок: біг 60 м., мет ратищем, диском, скок вдовжінь; для мущин: 100 м., стусан кулею, мет диском, скок увисочінь. Попол., год. 4., для жінок: фінал 60 м., 4х60, скок увисочінь, стусан кулею; для мущин: фінал 100 м., 200 м., 1.500 м., мет ратищем, скок удовжінь, вилаз по линві, змагання у відбиванці та кошиківці жінок і мущин. По змаганнях відбудеться роздача нагород. Зголошення до змагань приймається найдальше до пятниці 20. IX., до год. 8. веч. в домівці „С.-Б.". До участи в змаганнях запрошуються всі українські спортові товариства.

Спортова Секція Сокола-Батька.

„Добуш" у новому сезоні.

Черновецький „Довбуш", що має власного тренера п. Басіку з Праги, розпочав 1. ц. м. осінній сезон змагань за мистецтво Буковини рекордовою перемогою 11:0 (4:0) над жидівською дружиною „Борухова", що вийшла цього року з II кляси до першої. Зате в неділю 8. ц. м. програв „Довбуш" змагання з клюбом „Робітники" з виславідом 0:2 (0:1). І при найліпшій грі бувають ріжні випадки.

Американські пропозиції в справі морського роззброєння.

Газета „Ексчендж Телеграф" повідомляє, що відбулася нова конференція між американським амбасадором Дозом та Мекдональдом, підчас якої Доз передав відповідь урядові Злучених Держав на британські пропозиції. Ці пропозиції мали бути такі: Англія має мати 340.000 тонажі й 15 кружляків по 10 тисяч тон, а Америка 305.000 тон і 18 кружляків по 10 тисяч тон. Одначе президент Гувер має домагатися дальшого зменшення тонажу англійської фльоти. В добре поінформованих льондонських колах гадають, що різниці поглядів тепер такі незначні, що можна сподіватися остаточного порозуміння. В такому випадку Мекдональд ще 28. вересня міг би виїхати до Америки.

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** Суботнішне число „Діла" (205-е) заняло Львівське Староство Гродське за малий фейлетон Галактіона Чіпки п. з. „Наслідки толеранції". Це 20-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Дальші арештування на Знесінні.** Повідомляють нас, що в Знесінні арештовано, крім поданих у нас, ще огородника Наорлевича Осипа, абсольвента школи для лісників Кирилюка й абсольвента торговельної школи Володимира Лемішку.

— **Зїзд українського католицького епископату в Римі.** Орган еп. Богачевського, філядельфійський „Католицький Провід", повідомляє в числі з 15. серпня ц. р., що з початком жовтня 1929 відбудеться зїзд цілого українського католицького епископату в Римі. В тому зїзді візьмуть участь усі наші епископи з Галичини, Югославії, Чехословаччини, Злучених Держав і Канади. Еп. Богачевський виїздить до Риму вже у вересні. Нарадам буде проводити кардинал Сінчеро, секретар конгрегації східної церкви.

— **Посвячення каварні і ресторану „Народньої Гостинниці".** В пятницю вечором відбулося святочне відкриття і посвячення відновленої каварні й реставрації „Народньої Гостинниці", що найшлася тим разом в руках українських піднаємців. Акту посвячення довершив о. крил. Томович в асисті о. Семчишина. У святочному відкритті взяли участь численні представники українського громадянства і представники української преси. Побажання з нагоди відкриття зложив на руки підприємців о. крилошанин Томович. Дякував за них п. Зелінський. — Відновлена каварня й ресторан роблять дуже гарне враження. В каварні грає смичкова капеля пп. Шдапаків. Отже й музика своя. Тепер черга за українською публикою. У відновленій при таких авспіціях каварні і ресторані мусить бути й своя публика. Нашим обовязком за всяку ціну підтримати одиноке цього роду українське підприємство у Львові.

— **Фальшиві доляри і золоті.** У Любіні „відкрили" батька та сина Хамця, що фальшували 50-сотиківки і 20-золотівки, а помагав їм приятель Гаврилевич; перші дістали за це 10 місяців, другий 3 міс. — Одночасно в суді розбирали справу шайки фальшівників долярів, старих практиків, що з одно-, дво- і пять-долярівок робили при помочі доданих зер банкноти з десятикратною більшою вартістю. Один із обвинуваченых не явився на розправу, бо занедужав.

— **Їжте цибулю та помідори.** Огородники впевняють, що цьогорічний збір городовини на наших землях є незвичайний. Замісць овочів, що є дуже дорогі, бо вимерали, городовина є дуже дешева. Найкраще зародила цибуля та помідори. Є їх стільки, що стане ще на експорт.

— **Катастрофи.** На Білорусі в околиці Орші борвій знищив 60 домів і перекинув 43 вагонів.— У Тульоні (Франція) борвій знищив багато домів і наробив шкоди у пристані. — Потонули два радянські кружляки „Троцький" і „Войков" на берегах Фінляндії; мабуть дві сотні людей потонуло. — У фабриці в Валенсії експльозія заспала 20 робітників. — У Кольоні вибух у фабриці динаміту вбив 5 робітників. — У Бордо в фабриці чеколяди при експльозії згинуло 2 особи, три ранені.

— **Російська мова в Празі.** „Прагер Прессе" приносить звістку, що шкільна рада в Празі рішила на домагання численних батьків завести в ріжних школах російську мову як надобовязкову.

— **Ріжні вістки.** Бувший англійський міністр закордонних справ Чемберлен приняв становище директора електричного тресту, в якому вкладені американські капітали. — З огляду на загострену політичну кризу, парлямент у Парагваю на домагання президента республики рішив завести на 3 місяці стан облоги. — У Марокко підчас перестрілки туземців з французами згинуло 25 марокканських стрільців і двох французів. — У Римі помер найвизначніший латиський письменник Райніс, один із основників соціял-демократичної партії в Латвії. — У Ліежі продадуть на ліцитації манастир Кармелиток наслідком процесу законних його власниць, що виграли цей процес з черницями. — У міністерстві в Будапешті невідомі викрали дуже важні акти. — У змаганнях за шахове мистецтво між Альохіним і Боголюбовим після 4-ох партій оба виграли по одній, а дві мають розіграні.

— **„Цепеліном" до бігуна.** Творець „Цепеліна" д-р Екенер приготовив точний плян експедиції до північного бігуна на новий рік. Виправу фінансує американський концерн Гірст, який вишле на „Цепеліні" своїх двох денникарів; один денникар буде німець. Лет обрахований на 28 днів і 18.000 км. удовж рівнобіжника з Тромсо в Норвегії до Фербенкс на Алясці, де буде вибудована велика стація, що стане вихідною точкою виправи на бігун. Хотять осісти якнайближче бігуна, *якщо тільки на це дозволять умовини при причаленні.* „Цепелін" візьме зі собою інструменти для плавби і радіові інсталяції, а також усі предмети, необхідні до мандрівки серед снігів і ледів: сані, собаки до них, амуніцію, харчі для людей і собак на 90 днів. Виправа виїде імовірно в найкращій порі в квітні. Її науковим провідником буде Фрітіоф Нансен, а помічниками проф. Берсон і капітан Брунс. Крім наукової мети виправа перевірить практичні можливости комунікації між Европою, Америкою і Азією.

— **Фінансові операції Ватикану.** Професійний біржевий голяндський часопис передає інформації, як ужив Ватикан гроші, що дістав від італійського уряду. Один міліярд лірів у державних облігаціях і 750 міл. лірів готівкою спочатку склали в „Банка Комерціяле Італія", а пізніше за радою фінансового дорадника Ватикану вимінили облігації на промислові акції, а тільки малу частину дали на державні позички. Крім цього купили облігації державних позичок польських (польська позичка тютюнева в Італії) і пакет акцій банкових.

— **Кандидати на „Нобля".** Вже появляються статті в шведській пресі на тему, хто дістане цьогорічну нагороду Нобля. Франція, якої кандидат Берґсон дістав нагороду минулого року, відпадає автоматично. Скандинавські країни також (Сігрід Ундсет). З кандидатів Англії згадують: Гельсуерті і Честертона. Нелегкий буде вибір між цими двома дуже популярними письменниками, з яких перший здобув собі міліони читачів цілим циклем повістей „Форсайт Сага", а другий приголомшує своїми парадоксами. З німців кандидатами є Томас Манн і Рікарда Гух, з американців дуже популярний Сінклер Люіс, з росіян Горкий. Досі ще ніодин американець і ніодин росіянин не дістали нагороди Нобля.

— **Паризькі пекарі.** Паризькі гадини й гості обурені. Паризькі пекарі рішили, що раз у тиждень перестануть працювати на хліб насушний для себе та для інших, себто перестануть випікати хліб, який у Франції є білою булкою з пшеничної муки. Французи мають звичку їсти багато цього хліба при обіді й вечері, в ресторанах гості не платять за нього окремо, а можуть доповнювати ним недостачі їжі. Смашний французський хліб має лише одну хибу, що він тратить свій смак, коли пролежить день. Ось і причина обурення на пекарів. Деякі власники ресторанів погрожують, що відчинять власні пекарні, коли професійні пекарі не хотять працювати весь тиждень.

— **Поличник жінки.** Інжинір магістрату в Руді Пабяницькій Олександер Пшеславський застрілився з револьверу тому, що його жінка вдарила його в лице в присутности кількинацяти осіб у чужій хаті в гостині.

— **Думки про майбутнє** приймають якнайреальнішу форму, коли людина обезпечує своє життя, а тим самим дбає про свою долю та про будучність своєї родини. Заключіть таке обезпечення в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, вул. Руська ч. 18. 399

— **Важне для шкільної молоді,** передусім для молоді з провінції. Шкільні, нові й уживані, книжки для ріжних заведень продає і міняє найкорисніше книгарня **А. Бардаха, Львів, вул. Краківська ч. 1.** — Замовлення з провінції — відворотно. Обширні шкільні термінарі, із записником на 1929-30 р. по 20 сот. 517 2-3

Дописи.

ЯРОСЛАВ. (Ідемо вперед. — Просвітно-організаційна секція. — „Свято Матері"). Буйний рух, що огорнув ціле наше життя в останніх часах, не оминув і нашого народу. Ярослав, до недавна призабутий і майже вичеркнений з українського нац. життя й української території, зачинає поволи проявляти деякий рух. Першим кроком було заснування у нас минулого року Філії Т-ва „Зоря", котра, поставивши собі за ціль зорганізувати наше міщанство, під богатьома оглядами поступила вперід, коли зважити, що працювати на ярославськім ґрунті є дуже невдячним завданням. Приходиться тут поборювати на кожному кроці якусь дивну й незрозумілу апатію, що просто зрослася з психікою тутешніх людей. Тож немало шуму й коментарів викликало в Ярославі оснування Повітового Союзу Кооператив, котрий, не зважаючи на такі невідрадні відносини, під умілим проводом д-ра інж. П. Прибитківського став на твердих основах і нині сміло можна сказати, що він дійсно зумів стати економічною централею повіту. — Одначе на інших ділянках Ярослав не проявляв до недавнього часу ніякої діяльности. Така важна установа, як Філія „Просвіти", істнувала лише на папері і здається, що одиноким живчиком її були загальні збори. Щойно від попереднього місяця стали відносини змінятись на краще. З ініціятиви кількох студентів, згуртовано жменьку українського студентства, розкиненого по околиці, і дня 24. VII. ц. р. зорганізувалася за згодою Філії „Просвіти" просвітно-організаційна секція. Після перечислення своїх членів показалося, що число їх не переходить десятки, а до праці стануло лише 5-ох, Та не зражуючись тим, секція приступила зараз-же до праці і вже дня 4. серпня ц. р. члени її, як делеґати Філії, переводили люстрації читалень, котрих від 2-ох або й більше літ не відбувались та давали реферати. Початок зроблено серед дуже несприятливих умов, бо серед загального недовіря та недостачі фондів. Чути було й глузування. Не знати лише, чи ті панове, що так гарно вміють кепкувати, видумають щось краще... Секція згодилась вести по можности рівнож канцелярію філії і розіслала до околичної інтелігенції обіжник із закликом до піддержки у своїй праці. Молодь станула до праці, але старше громадянство не уважає своїм обовязком піддержати її, поза кількома одиницями, котрі зрештою всюди, де лиш праці потрібно, віддають свої сили. Дня 18. м. м. відбулося в Ярославі заходом кількох одиниць уперше „Свято Матері". Заінтересоване новістю громадянство заповнило льокаль Т-ва „Родина", де зі скромною програмою віддано честь Матері-Громадянці. По відкритті свята о. Кульчицьким, котрий і в церкві виголосив дуже гарну проповідь саме з цеї нагоди, слідував реферат п-ни С. Веселої, студ. фарм. Слід подякувати на цьому місці згаданій референтці, що може вперше представила таке важне питання перед тутешніми жінками. Опісля були вправи вільноручні дітей та дві вміло підібрані й гарно виголошені деклямації. Під кінець забрала голос мец. Гіліцінська, що подякувавши присутнім за численну участь, замкнула свято. Приємно було оглядати на святі зворушені обличя присутніх жінок. Враження було сильне і не скоро позабудеться. **Молодий.**

З театру.

Великий Міський Театр: „Гарна історія". комедія на 3 лії Флєрса і Кеяве.

Називається це в оригіналі „Добра авантура". Доброю авантурою чи „гарною історією" можна справедливо назвати випадок, коли молода дівчина на пять хвилин перед шлюбом утікає з іншим, якого любить а за якого не може вийти замуж по причині інтриг своєї тіточки, опікунки й свахи в одній особі. Втікає вона з ним на захистний хутірець під крила своєї бабусі, шукати в неї поради, а ця пересвідчена, що має перед собою пару новоженців зааранжує їм вечір так, що вони не зможуть здійснити своєї первісної постанови: спершу сказати бабусі всю правду і попрохати вибачення й благословенства, а потім затерти перший невдатний шлюб другим щасливим і зразковим. Одним словом все відбулось як у відомім анекдоті, коли дівчина питала свою товаришку свіжо замужню про її весілля: „а що пізніше, що-ж пізніше?". „Те, що мало бути пізніше, було вже раніше".

Лише французи вміють такий наївний простий сюжет на межі порнографії прибрати теплим сентиментом і лірикою на честь чистого кохання. Лише члени французької Академії можуть собі дозволити на авторство таких безпретенсіональних легких комедій не втрачуючи ніодного листка зі свого лаврового вінка „безсмертника". Саме завдяки таким комедіям, писаним для розривки власної й чужої до спілки з Кеяве, Флєрс увійшов через ворота Академії „безсмертних".

Пєсу виставили дуже дбайливо з нагоди 50-літніх роковин сценічної праці колишньої дволітньої артистки львівського театру Чаплінської. Подиву гідною є кришталево-чиста дикція цієї давно вже немолодої ювілятки. Іншого рода подив міг викликати виступ театрального хору у менті, коли після складених привітів мав він заспівати ювілятці одно коротке „многая літа". Навіть на іменинах у українській приватній хаті пригадний хор випадкових гостей співає краще. **М. Р.**

Всячина.

Де шукати діямантів.

Кількох англійських мандрівників, що заблукались серед південно-африканської пустині зробили одно цікаве відкриття. Коли вони гинули з голоду та спраги, їм удалося убити двох струсів. Порізали їх на кусні, щоби зїсти. При цій операції, коли розрізували шлунок найшли там 70 діямантів. Відтепер стало для них (і для багато інших осіб) ясним, чому бушмени та бечуани залюбки уряджують лови на струсів. Вони знають, що струси краще відшукують діяманти, ніж люди і носять їх не зверху, а в середині.

Лист до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе! Прошу ласкаво дати місце на сторінках „Діла" слідуючим рядкам:

Від довшого часу рептильний часопис „Українська Нива", що його видають санатори в Луцьку, кидає на мене, як на громадського робітника, дивовижні наклепи, виссані з пальця. Мета ясна: підірвати до мене довіря, яким мене наділює селянська маса.

Звичайно, намагання цеї не- „Української Ниви" в цьому напрямі є цілковито даремні. Коли „Укр. Нива" кого лає, то для селян є це доказом, що лаяна особа дійсно працює на користь українського народу. І навпаки, кого вона похвалить, від того селяни тікають, а ті, на чию голову впали її похвали, не сміють глянути людям у вічі.

Отже, я особисто міг би бути лише вдячним „Українській Ниві" за те, що вона своїми нападами на мене робить мені дуже добру рекляму.

Тому-то я досі мовчав.

Тепер-же, коли хруніяда, на чолі з „Нивою", на Волині збанкрутувала й від неї тікають як ті наївні, яких дурили обіцянками, так і ті, в кого ще не згасла совість, а „Укр. Нива" хапається за такі „героїчні" засоби, як наклепи й доноси не тільки на поодинокі особи, але й на українські установи, — вважаю за своєчасне, для орієнтації нашого громадянства, розкрити, як ця не- „Укр. Нива" користується брехнею.

Отже прилюдно заявляю: Все те, що випише на мене „Укр. Нива", є брехнею: Ніколи я до жадного „Союзу русскаго народа" не належав. Ніколи редактором „Холмського Листка" не був. Ніколи українців „вукрайонцами" не називав і т. д. і т. д. У своїй брехні „Нива" посунулася так далеко, що вигадала якусь розмову про мене в келії холмського монастиря, коли після 1875 року в Холмі ніякого монастиря і ніяких монаших келій не було. Таксамо в Холмі ніколи не було жадних жидівських погромів.

Все брехня, брехня й ще раз брехня, розрахована на те, що може знайдеться така дурна людина, яка бодай в що-небудь повірить.

Нехай-же тепер українське громадянство, а особливо те малосвідоме, що зизувало до „Ниви", зрозуміє, якими способами вона „виконує волю тих, що післали її" з Варшави на Волинь та якими засобами послуговується, щоби знищити українські установи й їхніх робітників і цим уторувати шлях для денаціоналізації українського народу.

В. Островський.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 16-го вересня, г. 7·30 веч. „Травіята". Виступ Ади Сарі.

Вівторок, 17-го вересня, г. 7·30 веч. „Паганіні". Виступ Ади Сарі.

Середа, 18-го вересня, г. 7·30 веч. „Лякме". Останній виступ Ади Сарі.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 16-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Софії Чапліньської й А. Венгерка.

Вівторок, 17-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Софії Чапліньської й А. Венгерка.

Середа, 18-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Софії Чапліньської й А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Квітка Сходу".

Кольосей: „Герой пустині" і „Чортіньский плай".

Лев: „Князі на засланні" (Лія Мара).

Люна: „Яковова криниця".

Марусенька: „Сурми кохання" (Берічур).

Оаза: „Спортовець із любови" (Бастер Кітон).

Палас: „Асфальт".

Пан: „Мученица подружжа" (Корінна Гріфіт).

Пасаж: „Поди смерти".

Стилеве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморгана: „Незнаний батько" (Реджінальд Демі).

Химера: „Мати чи дочка?"

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Понеділок 16-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Легка музика. 20·30 Міжнародній концерт.

Познань (334,8). 18·00 Легка музика (мандоліністи). 18·30 Оперові арії.

Вяльно (385) 19·25 Авдиція весела.

Гельсінгсфорс (221,4) 17·00 Солісти на дутих інструментах.

Бреслява (253) 20·30 Концерт композитора Ніцана.

Ляйпціг (259) 20·00 Американські пісні.

Братислава (279) 18·25 Камерна музика.

Льондон (356,3). 21·00 Композиції Кетельбея.

Штутгарт (360) 21·30 Камерний концерт.

Гамбург (372). 20·00 Популярний концерт.

Берлін (418). 19·30 Камерний концерт.

Стокгольм (436) 20·00 Камерна музика.

Рим (441). 21·00 Легка музика.

Лянгенберг (473) 17.35 Концерт радіо-орхестри.

Міляно (501). 17·00 Концерт. 20·30 Оперетка.

Відень (516,3). 20·05 Пісні та арії 20·30 Музика до танців.

Мюнхен (533) 20·00 Сучасна музика.

Будапешт (550). 20·30 Міжнародній концерт.

Київ (800) 19·80 Вечірня музика. 20·40 Камерна музика.

Ленінград (1000) 19·30 Музично-літер. вечір.

Харків (1304). 17·00 Камерний концерт.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

Вівторок 17-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Оперова музика.

Познань (334,8). 19·50 „Пан Твардовський" опера.

Бреслява (253,20·30 Симфонічний концерт.

Ляйпціг (259) 20·00 Симфонічна орхестра.

Братислава (279) 21·00 Музика до танців.

Брно (341,7) 19·05 Чеська музика.

Льондон (356,3) 29·00 Концерт 21·15 і 23·00 Музика до танців.

Штутгарт (360). 20·00 Російські пісні.

Берн (405) 21·00 Веселий вечір.

Стокгольм (436). 20·00 Військова музика.

Рим (441) 21·00 Складана програма.

Лянгенберг (473) 17·35 Концерт солістів.

Прага (487) 16·30 Концерт, 20·00 Еспанський вечір.

Міляно (501). 17·00 Радіоквінтет.

Брюссель (509). 22·15 Концерт радіо-орхестри.

Мюнхен (533). 21·30 Сонати.

Будапешт (550). 19·00 Циганські пісні. 19·30 Опера.

Київ (800). 19·30 Концерт.

Москва (825). 19·00 і 21·00 Концерт.

Ленінград (1000) 19·00 Опера.

Харків (1304). 19·30 Військова музика. 20·30 Міщаний концерт.

Париж (1725). 16·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Наддніпрянський Хор Котка
Содова Вишня, понеділок 16.IX.

Загальні Збори Кружка Р. Ш. в Коломиї відбудуться дня 27. вересня 1929 о год. 2. пополудні в салі Народного Дому зі слідуючим дневним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 3) Звіт з діяльности Старшини: а) секретара, б) скарбника і орґанізатора, в) господаря. 4) Шкільні звіти. 5) Звіт Контрольної Комісії. 6) Дискусія над звітами і уділення Старшині абсолюторій. 7) Вибір нової Старшини і Контрольної Комісії. 8) Вибір делегатів на Загальний Зїзд Р. Ш. у Львові. 9) Внески і запити. — На випадок недостачі комплету відбудуться Збори о годину пізніше при якому небудь числі членів. — За Старшину Кружка Т-ва Рідна Школа в Коломиї **Іван Чернявський** голова. **Д-р Август Зацурович**, секретар. 530

Загальні Збори Тов. Руська Бурса в Стрию відбудуться дня 22. IX. н. р. о 5-ій згляднo 6-ій год. в салі Українського Касина. Порядок дня: 1. Відчитання протоколу. 2. Звідомлення з діяльности Виділу. 3. Вибір голови й доповнення Виділу. 4. Справа винайму будинку Бурси держ. гімназії. 5. Внесення. — Виділ. 532 1—1

МОТОРИ
Ruston-Hornsby
Анґлія

на зимний газ, сучий, рону і т. д. демонстровані в русі **на Східних Торгах у Львові.** Центральний Павільон Ч. 2230.

Представництво

Інж. Е. Креппель, Львів, Косцюшка 22.

529 Телєфон 77—37. 2—2

Засідання Виділу Тов. Українська Захоронка у Львові відбуваються кождого понеділка (крім українських свят) о год. 6-ій веч. в домівці Захоронки вул. Руська ч. 5. Для сторін о год. пів до 6-ої веч. Всіх членів Виділу просимо приходити точно. — За Виділ: **О. Гординська, Ст. Филипович.** 534 1-1

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ-українки до 40 літ, здорової, чесної, котра уміла би добре варити і занятись хатою. Зголошення вряз з порученнями від поважних осіб і усіявми слати до кінця вересня н. р. на адресу: Д-р Іван Хома, лікар в Старім Самборі. 521 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтово. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 13—7

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапіцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Доротеум Льва Сапіги** 34. телеф 15·01. 44 7—7

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 8—7

ДО ЗАМІМИ: Парохія Суровиця Перемиської Епархії. Околиця прекрасна-здорова. 514 3—3

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнижі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21. перший поверх. 426 8—7

РУТИНОВАНИЙ концепієнт, д-р прав, з укін. однорічною судовою і 4 літньою адвокат. практикою, пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення проситься слати: адв. д-р Лещій, Львів Баденіх ч. 12. 508 4-4

НА РАТИ **Отоманн** гобелінові 55 зол. **Канапки** 55. Фотелики до розкладування 45. **Матераци** 3 подушки 30, во. 6 інші 75. **Ліжко** залізне, кухонне 13. Скляне 40. Вклади дротяні 27. Вішак стоячий 25. **Ліжко** мосяжне 200. — ФАБРИКА **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 1—4

АДВОКАТ, який хоче відкрити канцелярію на провінції приїме рутинованого, обзнайомленого з місцевими відносинами — концепієнта, найкраще в гірській околиці. Винагородження — залежне від приходів. — Зголошення під „В. З." до Адміністрації „Діла" 553 1-1

СТАНЦІЙ з зарєм пошукує медик. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Сповій" 531 1—1

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ матераців, ліжок металевих, дротяних сіток — приймає фабрика **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 1—4

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентгеном. 9—9

Дентист Яків Наєс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пальобування й вимиманнн зуби, без болю. Штучні зуби в камчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 195 7—7

зол. 6·50 | ГОДИННИК АМСЕ | зол. 6·50

швайцарський з гарантією тільки у **Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ**, Сикстуська 4.

ЛІЖКО полеве залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого ч. 6. 213 в 1—1

Дешево виправи
шлюбні і студентські:
КОВДРИ від . . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00
245 17—7

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 208 (11.499). Львів, середа 18. вересня 1929. Поштова оплата готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Освітній Конґрес.

Львів, 17. вересня 1929.

За кілька днів почнеться у Львові Освітній Конґрес, який влаштовує „Просвіта" з нагоди 30-ліття свого істнування. Це другий з черги Конґрес, що його влаштовує „Просвіта". Перший відбувся в днях 1. і 2. лютого 1909 р. з нагоди 40-літніх роковин „Просвіти". Він мав освітньо-економічний характер і так і звався: „Перший просвітньо-економічний конґрес". Праці цього передвоєнного Конґресу мали велике значіння для тодішнього культурного і господарського розвитку нашого народу і дали початок неодній новій, особливо господарсько-організаційній ділянці в нашому національному житті. Опубліковані в окремій, великій книзі реферати, що були виголошені на цьому Конґресі, були довгий час своєрідною енциклопедією культурно-освітніх і господарських відомостей для наших громадських діячів. Отже роля Конґресу з 1909 р. була дуже додатня в нашому житті.

Не сумніваємося, що подібну, якщо не більшу, ролю відіграє і цьогорічний Конґрес. На перший погляд здавалось би, що він матиме меншу вагу тому, що його рямці звужені. Бо коли Конґрес з 1909 р. обіймав не тільки освітні, але й економічні справи, то цьогорічний Конґрес буде мати виключно культурно-освітній характер. Отже рямки теперішнього Конґресу будуть у порівнянні з передвоєнним вужчі. Але це цілковито не зменшує його ваги. Навпаки, цей факт підкреслює універсальну вагу освіти в нашому національному житті. Бо коли перед великою війною були часи, в яких „Просвіта" обіймала буквально всі ділянки нашого життя, крім політичної, то тепер вони безповоротно минули. Передвоєнні часи діяльности „Просвіти" причинилися до розросту і розгалуження нашого життя в численні організаційні форми. Давши початок нашій кооперативній, кредитовій і господарській організації, „Просвіта" осталася при тім, що їй замічує для праці сама назва, тобто при освітній роботі.

Тільки на такім преважнім підложу, як відповідний рівень освіти цілого народу, можна з успіхом розвивати працю на всіх ділянках і відтинках національного життя. Це така нині ясна і самозрозуміла правда, що стала аксіомою для всіх. Не розвинеться як слід ніяка організаційна праця в народі, якщо нарід не матиме такої освіти і знання, які не тільки давалиб, але доводилиб його наслідком аналізи свого положення серед інших культурніших народів до розуміння необхідности самоорганізуватись на господарській, економічній, політичній та інших ділянках життя. Якщо потреба піднести, наприклад, культурний рівень селянської господарки, — чи зінтенсифікувати її, чи упромисловити якусь її частину — не буде у нашого селянина випливом його свідомої волі, то він ні економічно, ні культурно не двигнеться.

Тому то перед „Просвітою", як чисто **освітньою установою**, стоять великанські завдання саме в теперішню пору, коли в цілому світі бачимо величезний поступ, передовсім у технічній ділянці, що не остало без глибшого впливу і на рільну господарку. Новочасні технічні досягнення, пристосовані до сільської господарки, зробили в ній цілу революцію. Нашої хліборобської маси ця революція ще не досягнула, дарма, що підставою екзистенції цілого нашого народу саме й є хліборобство. Самозрозуміло, що при нинішній диференціяції нашого життя „Просвіта" не буде займатися тим, над чим працює „Сільський Господар". Але річ у тім, що спеціяльна праця „Сільського Господаря" даватиме далеко більші наслідки там, де в населення буде більше зрозуміння для його праці. А більше зрозуміння буде тільки в більше освічених околицях. Отже „Просвіта" має своєю працею створити широку базу для запліднювання корисних здобутків культури в усіх її видах. І тут перед нею ще й тепер, у 1929 р., стоїть навіть така акція, як ліквідування неписьменности, бо неписьменних у нас нині, на стид, ще дуже і дуже великий відсоток. Але це в її діяльности хоч і одно з найважливіших, то рівночасно і одно з найпримітивніших завдань. Бо в західних народів аналогічні до нашої „Просвіти" установи таких завдань уже не мають. Там на черзі народні університети: селянські й робітничі, широко поставлена й розгорнена праця над доповнюванням освіти дорослих і т. д.

„Просвіта" має перед собою крім повищого, тобто крім боротьби з повною неписьменністю, ще більше та складніше завдання, а саме: боротьбу з неграмотністю великих тисячів т. зв. письменних. Доповнити освіту, заокруглити її в тих, що вміють читати і писати, але не вміють ні спостерігати ні зі спостережень робити ніяких висновків — ось праця, що в наших відносинах вимагає доцільного пляну та програми. І саме над тим повинен довше спинитися Освітній Конґрес та скупчити біля цієї справи найбільше праці і зусиль. Зробити наш нарід з напівграмотного, малоподатного на культурні впливи чинника — підмет культурної творчости й еволюції!

Вся наша громада мусить тому віднестися до цього Конґресу з належним поважанням, гідно його оцінити та зробити все потрібне, щоби він якнайкраще вдався і приніс якнайкращі наслідки. Бо не треба забувати, що вдача чи невдача кожної навіть найкращої справи залежить перш за все від створення прихильних чи неприхильних для неї обставин, від тієї атмосфери, що її сповиває. Тому створім для Освітнього Конґресу, що, крім ділового, матиме ще й маніфестаційно-репрезентативний характер, якнайкращу атмосферу праці.

Чи Ви сповнили свій обовязок і обезпечили свої будинки в 1/3 части в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20?
Ще ні? Зробіть це негайно, бо 31. жовтня ц. р. кінчиться речинець виповіджень в ПЗУВ. на 1930 р.

Анґлія і Франція.

Кінець політики субординації.

Анґлійський премієр Макдональд дав кореспондентові французької газети „Петіт Парізієн" у Женеві інтервю про англійсько-французькі відносини. Це інтервю своїм тоном і ясним поставленням справи викликало у Франції справжню сенсацію. Макдональд між іншим сказав: „маніфестації партії праці, які у Франції взяли як гнав ворожнечі, були висловом переконання, яке поділяє не лише партія праці, але вся Анґлія, що дотеперішне становище британської держави до Франції не було політикою співробітництва, але політикою субординації, яка вже нарешті мусіла скінчитися й дати місце незалежній позиції. На думку переважаючої більшости англійської суспільности британська політика була в залежности від Франції. Це переконання було таке сильне, що реакція мусіла бути дуже поважна. Стала потрібною зміна, не зміна духа, але методи, поведення і становища, які могли би переконати англійський нарід, що співпраця з Францією відбувається без примусу".

Далі Макдональд дав коментар до тези партії праці, що антанта вже скінчила своє істнування. „Це була відповідь, — казав він, — на виводи льорда Кашендона, які могли викликати враження, що ще має силу передвоєнний союз. Ця антанта була звернена проти інших. Політика партії праці не дозволяє, щоби приязнь між якиминебудь народами була звернена проти інших націй. Ми не можемо тепер думати так, як думали перед війною. Ми мусимо числитися з новими відносинами. Тому повстала потреба пристосувати нашу мову до нових часів та нових ідей. Це був зміст моїх слів про пережиту форму, яку треба заступити іншою, одначе в цьому нема жадної ворожнечі до Франції. Формула співпраці, якнайширшої кооперації найкраще характеризує ті почування, які я маю до Франції. Ми відкидаємо старі думки про передвоєнні союзи, одначе це не означає жадної ворожнечі проти Франції. Я ніколи не заключу жадного союзу, в якому не було би Франції, або який був би спрямований проти Франції.

Газета „Петіт Парізієн", друкуючи це інтервю Макдональда, зазначує, що він трактує антанту, як стару собаку, яка сказилася

Крізь комин...

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 14. вересня 1929.

Знаєте найкращий спосіб дістатися до хати? Приставляється до стіни високу драбину, лізеться по ній на стрімкий дах і відтіль опускається на ховзькому мотузі крізь комин. Це зовсім нескомпліковане, найлекша і найпростіша дорога, особливо, коли до хати ведуть широкі сходи і двері ніким незачинені...

Хоче уряд виступити перед соймом з ріжними своїми побажаннями в обсягу процедури полагоджування бюджету (питання фаховости в даному напрямку — це окрема справа), може теж в обсягу проектів на зміну конституції. Уряд (президент) — при всіх своїх ніби то так дуже обмежених прерогативах — має єдине право скликувати, відкладати, замикати й розвязувати сойм. Отже може скликати надзвичайну соймову сесію і на найближчому засіданні регулямінової або конституційної комісії, на зібранні конвенту сеніорів чи на пленумі сойму (все це може відбутися у бажаному для уряду часі) голова ради міністрів чи міністр військових справ мають необмежену змогу висловити явно і славно все те, що їм мулить душу. Але ні — це був би за банальний спосіб! Премієр приїзджає до маршалка сойму й комунікує йому, що істнує замір скликати в президії ради міністрів нараду з лідерами соймових клюбів, „Мимоходом" зразу трапляється два „непорозуміння": 1) маршал сойму є переконаний, що ця його розмова з премієром має довірочно-інформаційний характер, а тимчасом вже у вечірній газеті являється про цю розмову офіціяльний комунікат ПАТ-а; і 2) премієр не бажає собі мати на нараді голов клюбів „славянських меншин" (маршал сойму мабуть не дуже проти цього застереження протестує), чим створюється направду рідкий випадок в історії демократичного парляментаризму, що в загально-парляментарній справі раптом поминається представників одної четвертини населення держави. Але це — мимоходом. Маршал сойму звертається до всіх намічених сеніорів з письменним запитом, чи вони приймуть участь у конференції, ініційованій головою ради міністрів; вже сам той запит виявляє перед світом кумедну історію, що взагалі істнує сумнів, чи послам схочеться конферувати з міністрами! І посли справді, заскочені дивним листом, шнурком сунуть до кабінету маршала сойму, прохаючи пояснення: що спонукало п. премієра до такого сенсаційного кроку, яка ця має бути нарада, чи на ній знову будуть лаяти послів і чи тому варта йти туди. Маршал сойму перед кожним зокрема розводить руками, бо сам нічого не знає, і обіцює запитати про все премієра. Але розворушена офіціяльним комунікатом політична калабаня підносить щораз вищі филі: сходяться центральні установи партій і заторкують при цій нагоді всі пречисленні болячки; після того збираються соймові клюби, на яких роздратовані вже посли радять ще більше схвильовано, приймають довгі гострі резолюції, метушаться, творять нові протиурядові блюки. И у висліді 7 — словами: сім — соймових польських клюбів заявляється **проти** конференції з урядом, по-пилатовому складаючи цю честь і приємність в руки одного маршала сойму. Маршал сойму повідомляє про цей вислід переговорів з клюбами премієра, а премієр — цим разом уже сухо й офіціяльно — заявляє, що доложить про це, кому слід, і після того дасть відповідь. Положення несподівано надзвичайно загострюється, відносини між соймом і урядом переходять у нову стадію, уряд опинюється у дійсно незавидній ситуації. І це в моменті, коли уряд буцім то хоче зближення з соймом, а на згаданих сім соймових клюбів — бодай шість із них за цим зближенням аж пищить! Повстає одно велике трагічне (чи трагікомічне) непорозуміння, якому знову не треба так дуже дивуватися: бо коли навіть найтужливіше вичікуваний гість, замість увійти до хати широкими сходами й відчиненими дверима, несподівано влітає крізь комин, то першим відрухом переляканого й спантеличеного господаря є — або самому втекти або гостя найбільше безцеремонно позбутися...

Аморальною була парляментарна тактика

Владислава Грабського, який задля зеднювання собі раз тих, то знову інших соймових клюбів та поодиноких впливових послів, ударяв по стручах не ідейних, лише матеріяльних їх користей. Брутальною була тактика Вітоса, який експльоатував свою державну владу ради виключної користи своєї соймової більшости, помітуючи опозицією. Однак є просто чимось незрозумілим тактика, яка полягає на відштовхуванні від себе парляменту навіть у тих моментах, коли хотілось би його за собою мати! Говорити тут про помилку не можна, бо тих помилок такий довгий ланцюх, що говорить він про систему. Найкраще воча видна на тактиці полк. Савека у соймі: це єдиний в історії парляментів усіх часів і народів випадок, коли урядовий клюб, який находиться у меншости, кожним своїм кроком не ослаблює морально і не зменшує чисельно, лише скріплює і збільшує ряди протиурядової опозиції!

Наслідком фатальної тактики при реалізуванні ідеї — хоча невідомої у подробицях, але самої у собі зовсім природної і здорової — ідеї конференції голови уряду з лідерами соймових клюбів, як на дотик магічної палочки вирinули в кульоарах сойму старі, призабуті, здавалось би давно камінем травневої революції придавлені марева: „центролів", аритметика голосів, посольські конвентиклі... Очевидно, що надії на димісію кабінету д-ра Свїтальського й творення нового кабінету на парляментарній базі шости партій центра й демократичної лівиці, які оце вперше підписали спільну заяву у відповідь на урядову пропозицію, себто надії на „мирну передачу влади", на перекреслення власними руками творців травневого перевороту їхнього власного діла — ці надії такі смішно наївні, що годі поважно про них говорити. Можна про це говорити лише, як про симптом. Практичне значіння має становище, яке займе в обличчі цього симптому марш. Пілсудський. На цій площині знову шаліє стоголова сплетня.

Конституційний термін скликання бюджетової сесії з кожним днем ближчий. І його не відсунуть ніякі ремствування санаційної преси на останній зворот у тактиці соймових клюбів, яке видніє уже з самих наголовків відповідних замісток: „У хвості ендеції", „Войовничі ухвали" і т. д. Коли би обовязувала у Польщі парляментарна льогіка фактів, то зміна кабінету повинна би прийти ще перед відкриттям сесії, аби після її відкриття не наражувати себе на вотум недовіря, як неминучу послідовність окремих ухвал НД і ППС та спільної резолюції шости клюбів. Льогіка нинішньої структури влади в Польщі й фізіономії існуючого сойму каже далі, що новий кабінет — такий, яким він мусів би бути (байдуже, чи на його чолі станув би другий „компромісовий" п. Бартель чи безкомпромісовий сам маршалок Пілсудський) серед теперішньої зміненої атмосфери не міг би втриматися довше кількох тижнів. Тоді повинно би прийти розвязання сойму й розписання нових виборів. І про них теж уже в кульоарах сойму говориться. Але буде по всій імовірности те, чого ніхто не сподіється, згідно з льогікою — дотеперішньої польської практики.

Коли уряд найшовся у прикрій ситуації, то в немилій находиться теж сойм, сойм, у якому покутує теза однородно-національної держави при виключеній можливости однородно-національної парлямент. більшости, сойм, здібний лише повалити уряд, але нездібний скласти його і поза словесним гороїженням, на ділі не дуже охочий передчасно вступати місце іншому, евентуально кращому, соймові. Знову перед урядом стоїть дилема: диктатури серед найгірших умовин або серед таких самих найгірших умовин — вибори. Не нам ломити собі голову над розвязкою ситуації, яку у великій мірі завдячує польська держава оригінальній методі її правителів — входити до хати крізь комин...

І. Кедрин.

Морські роззброєння.

Порозуміння між Англією та Америкою.

Американський державний секретар Стімсон заявив представникам преси, що нарешті щасливо скінчено велику працю й осягнено порозуміння з Англією щодо програми найближчої конференції в справі морських роззброєнь. Якщо інші держави приймуть програму Англії та Америки, то буде осягнене не лише зменшення зброєнь, але також дійсне зменшення величини фльот. Це порозуміння між Англією та Америкою буде урочисто потверджене підчас побуту британського премієра у американського президента. Воно витворить зовсім нову атмосферу взаїмного довіря, яка автомотично спинить перегони в справі будови фльот.

Американські позички Німеччині.

Торговельний департамент у Вашінґтоні опублікував, що від часу заведення пляну Дова в вересні 1924 р. Німеччина одержала в Злучених Державах позичок на суму 1.179 міліонів долярів, а в тому самому часі виплатила 1.990 міліонів долярів репарацій. На рахунок німецької держави, окремих держав, провінцій та громад припадає коло третини позичок, а решта на приватні підприємства та церковні організації.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Тріюмфальний похід бульварної преси.

Вплив „французької культури" все більше позначується також на нашому ґрунті. Бульварна, т. зв. жовта преса, яка в Польщі від червоних титулів називається червоною, втискається в руки, а опісля в голови і вдачі в світогляд читаючої публики. На жаль, та преса „французького покрою" все більше стає головною „культурною" консумцією і нашої публики, особливо міської. Жовта (червона) преса єдина розростається, поширюється, захоплює все ширші кола читаючої публики, вирвав з рук читача поважну, відповідальну пресу, став насущним хлібом, защіпляє отруту, підсичує пристрасти, дає гідні до наслідування зразки, виводячи типи „героїчних" бандитів.

Вплив преси під теперішню пору є дуже великий, а тим самим і загроза моральної отрути є теж незвичайно велика. В консервативному щоденнику „Дзєнь Польскі" А. Кобилінський розглядає зріст злочинности в Польщі і твердить, на основі статистичних даних, що в Польщі щорічно зростає на 10 проц. кримінальна злочинність в ділянці мордів, убивств, скритобивств, самогубств, кривавих нападів, крадіжі і т. і. Головну вину поширення кримінальної злочинности приписує автор т. зв. червоній (жовтій) пресі. Він пише:

„Преса головно полює на сензацію, щоби забезпечити собі більший прибуток. Щоденники популярні, бульварні, червоні переганяються, подаючи відомости про всякого роду злочини, часто в спосіб, що викликує нездорові симпатії для злочинців у безкритичних читачів. Майже в кожному числі є кілька рафінованих убивств, надзвичайних вломів, ексцентричних неморальностей. Люди, давно повнолітні, в той спосіб довідуються, що можуть існувати подібні злочини. Не богато щоденників можна в хаті покласти на родинному столі. Кожний з тих злочинів описаний подрібно і сензаційно. Однак про вимір кари, про схоплення злочинців, навіть немає згадки. Навпаки, часом довідуємося про дивоглядні присуди, про дивоглядно низький вимір кари, у оснований непочитальністю злочинця"!

Частина польської преси вже починає боротися з цим лихом. Відомий польський письменник А. Новачинський пише з того приводу в „Газеті Варш.", нав'язуючи до замісток Кобилінського:

„Анжеж і кіно американське і нова польська санаційна моральність мають свій вплив на

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

II. „Батурин" і „Полтава".

Наше зацікавлення історичною повістю залежить у великій мірі від її звязків зі сучасністю. Доба змальована в ній може бути якнайдальша від нас, а її герої зовсім несхожі з нашими ідеалами чи змаганнями. А втім художня концепція письменника заступає нам безпосередні нитки посвоячення з добою і її людьми, далекими від нас; завдяки призмі крізь яку письменник глянув на них у нас може прокинутись низка проблем і почувань, до яких ми не дійшли би без неї.

Історична повість не має більших прав як кожна інша: суспільна чи психольогічна. Автор мусить в якійсь мірі бути духово посвоячений з героями, яких змальовує або зацікавлений їхньою психольогією настільки, щоби їхні переживання ожившити.

Возьмім недавній приклад Б. Лепкого. Я був першим, що на цім місці витав появу „Мотрі" як спробу дати нашій широкій публиці, головно гімназійній молоді, антідот на історичні повісти Сенкевича. Саме ця обставина дає мені право (й спонукує) поглянути на продовження цієї спроби з більше критичного себто більше літературного становища.

Б. Лепкий вибрав на героїв своєї 6-томової трильогії дві дуже психічно складні історичні постаті: Мазепу та Карла XII. Нема автора менше схильного до проблем як Лепкий; нема більше „проблематичних" героїв як ці два. Щож вийшло? Мазепа замісць стати індивідуальністю повною пристрастей, суперечностей, духових зірв, таємною, навіть демонічною постатю, незрозумілою для свого середовища, а навіть незбагнутою для себе самого, став зрівноваженим темперкованим володарем, що виголошує сенаторські промови. Не інакше й з Карлом. У Лепкого він є тільки дуже блідим невластеніком. У своїй класичній „Історії Карла XII." Вольтер каже про нього, що „ніхто не знав його вдачі, і він сам не знав її, заки бурі, що повстали нежадано на півночі не дали нагоди розвинутись його притаманним талантам". Друга глава цієї „Історії" має навіть окремий заголовок „незвичайна і несподівана зміна в характері Карла XII". Образу такої метаморфози — неоцінений сюжет для письменника! — в Лепкого нема.

Мазепа став героєм поезії Віктора Гюго, Байрона й Словацького тому, що його постать навівала образи бунтарської, неуговканої вдачі. Запорожці і їхня історія порівнають нас досі своболюбними поривами, що не йдуть у парі з ідеалами зовсім іншого державного ладу: позитивно-конструктивного. У повісти, що має на меті звеличати Мазепу й тих його однодумців, що боронили його ідеї ми шукаємо невідхильно могутнього подиху степів, нестримного розгону посвяченого з вітром і тирсою. Цього степового запаху не чути в повісти Лепкого.

Як широка картина діяльности Мазепи вона задумана як наскрізь епічний твір. Тимчасом увесь він складається з поодиноких ліричних фрагментів. Лепкий як повістяр залишився ліриком. Ліричною є його композиція повісти вся без динаміки й без „акції", ліричними є її численні рефлєксії на тему обовязків супроти власного народу, будування держави, суспільної згоди чи безладдя.

Найбільша згода з історичними фактами не звільняє письменника від потреби вязати їх в якесь мережево оповідання, „фабули". Великою психольогічною помилкою в самій зав'язці повісти Лепкого є факт, що всі можливости романтичних пригод Мазепи кінчаються вже в 2-гім томі, коли бачимо, що він має бути супроти Мотрі зразком джентельмена (у даному випадку: це ніяка його заслуга з огляду на його дідусевий вік), а вона має бути крицевою статуєю честитливости. Чуйкевич стане також поруч них третім програмовим стовпом, що є наче тінню тамтих двох і... щож може діятись у дальших томах? Якби Лепкий був баталістом, то він міг би з цілого тому „Батурина" зробити могучий малюнок облоги, такий як Жеромський у своїх „Попьолах" (Saragocca), а з „Полтави", такий як Віктор Гюго в „Нужларах" з битви під Ватерльо. Тимчасом саме ту подію, на яку ми найбільше ждемо: битву під Полтавою, він попросту полишає на боці.

Лепкий може сказати на це з погордою, що ми (ті, що так думають як я) „дегенеровані модерною літературою", коли щиро признаємось, що той клубок подій, який він розтягнув у звязку з пригодами всіх своїх героїв на 6 томів, нам видається нині після Віктора Гюго (не кажемо Дюма!) а навіть Сенкевича, ледви вдоволяючим на один том.

Історична повість не мусить бути спорідлена з кримінально-сензаційним романом. Вона може обмежитись до малюнку доби й людей, а проте ми не можемо стриматись від запиту: що має казати цей малюнок і вчинки цих людей?

Лепкий мав у своїх руках одну ідею, яка зовсім затерлася між листками історичних матеріялів. Це була проблема збройної боротьби України з Московщиною, як єдиного виходу для вибореня своєї самостійности; боротьби при допомозі якогонебудь чужого, далекого нам культурою й історією, союзника. Така ідея може хвилювати кожного ще й нині; як перспектива майбутнього. Але її треба було поставити як актуальну справу, що цікавить і самого письменника. Чи програш під Полтавою є природним наслідком зовсім романтичної мрії державного фантаста, чи першою геніяльною спробою, яка може ще раз повторитися?

Нехай би читач мусів рішати це питання, йдучи за поодинокими моментами рішень Мазепи і думками, серед яких родився бунт проти Московщини і привязання до неї. Та для цього треба би й на боці українських прихильників Москви поставити (для поваги всієї проблеми) кілька щирих, енергійних і сміливих індивідуальностей.

Мазепа і його дружина співробітників є більше кабінетними „міркувальниками", як дієвими вояками і людьми, що говорять бойовим заналом. А з героями повісти не інакше, як з живими людьми: коли вони сказали нам раз те, що повторяють удруге, і коли ми завдалегідь передбачуємо їхні вчинки, ще й до цього зовсім перестають, вони цікавлять нас щораз менше.

Б. лікар заграничних клінік
д-р Остап Прийма
ординує у внутрішніх недугах і просвітлює Рентгеном
у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-50
432 від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол. 5—6

...трашний зріст злочинности в Польщі, але голосно бульварна преса. Як колись у Парижі „Журналь" з „Матен-ом", так тепер у Варшаві „Пораняк" („Курєр Поранни") з „Червонняками" („Курєр Червони") завзято ривалізують зі собою в доставі і напиханні публики: злочинами і сексуаліями, звироднілостями і мордами. Чужинець, що навчився по польськи і неспостережно бере до рук котрий з тих „часописів", або їх краківського суперника („Ілюстр. Кур. Подзенни"), то кількох днях мусить почуватися як у „джунґлях", як у Содомі, як у Голівуд підчас накручування найбільш злочинних страхіть. І то є в додатку газети, яких ніколи не конфіскується, які є незаймані, які багатяться, товстіють і пучнявіють, як горлухи. Щоденно ті мегафони вигукують в санаційній Польщі найстрахітливіші, найбільш образ...ливі оповідання, припрагнені на смачний і веселий спосіб".

Автор взиває суспільність, всі її ще незатровні цею отрутою кола, до боротьби з бульварною пресою і її „духовим кормом".

І в нас поширюється отрута. Всі ті „Ілюстр. Курієрки". „Газети Поранні" і „Вєкі Нові" з описами всяких еротично-садистичних історій, бандитських нападів, самогубств і рафінованих убивств затроюють нашу читаючу публику. Погляньте колинебудь в трамваях на знайомих українських не лише пів-інтеліґентів, але й інтеліґентів, а побачите, як страшно поширюється отрута. Недавно авторові цих рядків довелилося обсервувати в одній з львівських трафік, як один молодий український інтеліґент підшукував свою ґазетну лектуру. Він вибрав собі „Ґазету Поранну", „Вєк Нови", і „Ілюстр. Курєр Цода." і — щоби віддати довг і рідній пресі — також „Неділю". Не минуло двох хвилин, як той „патріот" (а говорив по українськи) вернув назад і віддав „Неділю", вимагаючи звороту грошей. Видно, те число було мало сенсаційне, видно досить високий рівень „Неділі" не подобався йому. То є факт. А що говорити про пів-інтеліґентів, про ремісників і робітників!

Поширення злочинности на селах теж у значній мірі треба завдячувати польській бульварній пресі. Як довго на наших селах не вміли добре читати по польськи, як довго польська ґазета не мала там доступу, так довго злочинність була мінімальна і не така драстична.

Над цим сумним явищем треба й нам призадуматися. Коли поважна польська преса починає боротьбу з пропаґандою злочинности і морального розбещення, ширеного польською бульварною пресою, то тим більше ми повинні повести боротьбу з цією чужинецькою отрутою.

Українські справи в Ромунії.

Справа українського греко-католицького епископства в Ромунії.

Як ми повідомляли недавно, то конкордат поміж римською церквою і ромунською державою передбачує нове гр.-кат. епископство в північній Ромунії — з осідком в Мармарошському Сиготі. Розуміється, тим епископом має бути ромун, а гр.-кат. українці, котрі до того епископства належатимуть, дістануть так звану автономію, це значить: ґенерального вікарія, все залежного від епископа-ромуна. Можемо догадуватися, як та автономія виглядатиме. Тому хоч пізно, але все таки привитати треба заходи ап. адм. о. Кл. Злепка в справі оборони гр.-кат. українців. У цій справі скликано було на день 3. вересня ц. р. собор совітників і деканів з Буковини і Мармарощини до Кімполюнґу, на котрім по довгих нарадах ухвалено домагатися категорично від Риму свого українського епископа і в тій справі виробити відповідні меморіяли та подати їх на руки папського нунція в Букарешті й українських епископів у Галичині й Чехословаччині. Нараджуванося також над такою жизненною справою, як пенсії для вислужених душпастирів, вдовиць і сиріт по них. Ухвалено також вислати делеґацію, зложену з ген. вікарія Сабо і деканів оо. Медвецького й Улічака до Чернівців до гр.-кат. парох. совітн. Волянського, щоб усунути непорозуміння, які нанесли і наносять стільки шкоди як парохії, так і українській справі взагалі. Як довідуємося, о. сов. Волянський заявив свою готовість до всякої згоди для добра церкви й народу. Маємо надію, що може наступить уже раз всіми побажаний мир у греко-кат. парохії.

(„Час".)

Кругом неправда...

Читаємо в „Часі": Проект меншостевого статуту, що його виготовив референт Ґіца Поп, вже готовий. Замітним є, що він обертається, як каже аґенція „Радор", у вузьких рямцях міждержавних зобовязань Ромунії в цім питанні. При тім введено ще ріжницю між такими меншинами, які відірвані від матірнього пня й такими, які не мають ніяких зовнішніх звязків. Це відноситься головно до мадярів; українське населення в Ромунії одержить те обмеження, що законопроект говорить про области, які стояли довший час під чужим панованням і не могли розвинути як слід ромунського елементу. Іншими словами: матірньої мови. На українських парляментаріях лежить тяжкий обовязок разом з парляментаріями інших меншин відвернути ту небезпеку, яку може нам принести меншостевий закон, коли він буде принятий в тій формі, яку надає йому ромунський державний шовінізм.

Українцям не дають школи.

Під цим заголовком робить черновецький „Форвертс" з 7. ц. м. нац.-цараністичному правлінню найтяжчі закиди з приводу упослідження українського населення в Ромунії на полі шкільництва. Підчас виборів — читаємо там — запевняли нац.-цараністи, таксамо як ліберали, всіх і вся, що українці одержать так, як інші нації, свої школи. Підчас парляментарних нарад повторили президент міністрів і міністр освіти ці заяви з додатком, що вже в цім шкільнім році пічнеться розбудова національних шкіл. Ще 23. липня заявив міністр освіти послові Пістінерові, що він чується й дальше звязаним зложеними публичними деклараціями. Щож сталося в дійсности? Замісць використати тих кілька місяців, щоби ствердити, де і котрі національні школи треба засновати, не приготовлено нічого і нема надії, щоби щось сталося. Сьогодня не думають паново здійснити свої обіцянки та декларації. Вонк не кажуть, що нац. меншинам не належаться школи, а відмовляють натомісць їм права істнування. За випробованою ліберальною рецептою заявляють вони, що українці — це зрутенізовані ромуни і що не бажання й мова родничів мають рішати про навчальну мову в школі, але держава, яка має ствердити, чи ці українці не були ромунами перед сто роками, або чи не заявляться вони під якимсь натиском за неромунськими школами. Цим очевидно — кінчить „Форвертс" — проблема не буде розвязана.

Нові ґімназії в Чернівцях.

Певно думаєте, що українські? Ні, Ромунія має ґідніших пупілів. З новим шкільним роком одержали жиди ґімназію відразу зі всіми клясами, де будуть учити по жидівськи. Одначе жидівські посли не вдоволяються цим успіхом. Тепер зїхалися вони в Букарешті, аби домагатися ще й жидівського учительського семинара. Друга нова ґімназія, яка повстала в Чернівцях, це польська приватна ґімназія, на яку дозволило рівнож нац.-цараністичне правительство. Правда, ця ґімназія не матиме відразу всіх кляс, але товариство, яке опікується нею, зобовязалося висилати до ґімназій у Польщі тих учнів, для яких нема ще кляс в черновецькій польській ґімназії. Стид і ганьба для нас, що держава уважає жидів та поляків за ліпших, як українців.

От вам і Альба Юлія!

В урядовій газеті оголосило міністерство внутрішніх справ розвязання повітової ради в Сторожинці й іменувало інтерімарну комісію, яка складається з таких осіб: Дмитра Русу, Петра Айперта, д-ра Онуфрія Лунгуляка, Ґвіда деля Скала й Казимира Опольського. Отже крім двох ромунів і 1 німця є аж двох поляків. Зате нема ані одного українця, дарма, що українці творять у сторожинецькім повіті велику більшість. Невже й націонал-цараністи перебрали методу ліберялів і стоять на становищі, що поза Прутом нема ніяких українців?! Щож на це скажуть українці з націонал-цараністичної партії сторожинецького повіту? Та щож! Кажуть, що дурня і в церкві бють...

Д-Р ІВАН БРИК.

Конґрес у Кембрідж.

Те спокійне місто живої культурної праці вибрали на перший світовий конґрес у справі освіти себто виховання дорослих. Вибрали його щасливо й доцільно, бо в такому осередку, далекому від великоміського гамору і великоміських приман, конґрес міг задержати поважний, діловий і працьовитий характер. Та Кембрідж має право стати першим місцем такої конференції ще й тому, що якраз з нього вийшла ініціятива плянової зорґанізованої праці над освітою дорослих, на якої чолі станув „Всесвітній звязок для освіти дорослих" з осідком у Льондоні. Цей звязок світових освітніх товариств, інституцій і індивідуальних членів-освітників уладив конґрес в днях 22—29 серпня ц. р.

На конґрес зїхалося близько 450 делеґатів 45-ти країн, в тому коло 70 офіціяльних делеґатів урядів Британської імперії і інших. Крім европейських країн були заступлені: Індія, Сіям, Палестина, Персія, Японія, Египет, Півд. Африка, Австралія, Тасманія, Нова Зеляндія, Канада і Злучені Держави. Найбільше делеґатів, бо близько півтора сотки дала сама Англія, а після неї Злуч. Держ. Америки понад 70. Слідуючою найчисленнішою делеґацією була німецька — б. 40 учасників, польська 26 учасн., відтак шведська (9), чеська (8), шкоцька і голяндська (по 7), данська (6). По одному делеґатові мали українці, Ромунія, Еспанія, Греція і Югославія. Радянські республики участи в конґресі не взяли, хоч у дискусії видно було чимале зацікавлення тамошньою працею над освітою дорослих і доводилося почути навіть похвалу тої праці (з уст делеґата Індії), яку старався ослабити польський делеґат проф. Шютославський з Вильна.

Конґрес своїм числом і якістю делеґатів, виголошеними на ньому рефератами і дискусією показав наглядно, що освіта чи виховання дорослих стали вельми актуальними, вибилися на одно з перших місць соціяльнополітичних питань у всіх країнах світа, серед держав і народів, які поважно дивляться в будуччину. Цеж така сама праця, яку від 60-ти літ веде „Просвіта". Ми бачили, що в тій праці заінтересовані не тільки самі фахові освітники і не тільки уряди і Ліґа Націй, але й однаково сильно і церква (поважне число епископів), і школи (університети, фахові, середні, елементарні) громадські уряди, міста й села, зарібники, робітники фабричні і рільні, професійні союзи, кооперативи, преса, лікарі, соціольоґи, фільософи, однаково старші і молодь, мужчини і жінки.

Як велику вагу добачують в освіті дорослих і які звязують з нею надії для будуччини народів і людства, проречисто виходило з привітних промов і письм. „Праця над освітою дорослих — говорив шеф уряду виховання — значно поступила від війни. В самому Льондоні зроблено на тому полі більше, як перед війною в цілій Англії. Домагання тої праці вийшло з робітничих кол. Якщо „Партія Праці" двократно скріпла, то це заслуга позашкільного виховання, живого контакту поміж робітництвом і його учителями, що довів до живого обміну думок, духово удосконалив робітника, дав віру в його сили. Сьогодні робітництво заінтересувалось життям інших країн і старається його пізнати, воно обмінюється учителями й учениками, що певно доведе до обєднання народів і до найважнішого в міжнароднім житті чинника: *доброї волі*".

Архиепископ у своїому привітному письмі запевняв про своє велике заінтересування працею над освітою дорослих, яка по його думці принесе людству значно більше користи, ніж коштовні початкові і середні школи. Президент міністрів Мекдональд писав, що освіта дорослих дає основу життю людини. Ця праця при добрих провідниках, постійнім поступі й використовуванні досвідом добутих здобутків приносить великі користи. Льорд Айрвін, віцекороль Індії бачить у праці над освітою дорослих найкращу розвязку політичних питань, а державний секретар закордонних справ уважав її могутньою опікунчою силою людства. Конґрес проходив поважно при незвичайній увазі усіх присутніх. Реферати були переважно в руках англійців, американців і німців. Перші реферували головно про досягнення і досвід у дотеперішній праці, оживляючи свої поважні реферати дотепами, до яких чужинець не легко звикає, але які подобаються англійцям. Другі пригнітали статистикою здобутків і ріжнородністю засобів і метод. Треті, більш теоретизуючі вибилися, по загальній думці учасників, на перше місце.

Мовою конґресу була англ. мова. Француз дотепно розповідав про занедбання освіти для дорослих у Франції по французськи. Німці реферували по німецьки і зараз-же подавали зміст своїх рефератів по англійськи. Так робили для засади, не оглядаючись на те, чи це кому подобається, чи ні. В дискусії на секціях чулося дуже рідко мову французську.

Польська делеґація, яка мала визначений у програмі короткий інформаційний реферат, виказала велику рухливість, делеґуючи до дискусії в поодиноких секціях своїх промовців. Незвичайно помічний був їм краків. проф. Дибовський, ромунний, тактовний знавець англійської мови. До того делеґація мала таких знаменитих освітників як Годецький, Корніловіч, Коневка, п-ні Радлінська, Новіцький і і. Нічого дивного, що при своїй рухливости і організації здобули вони собі признання. Український делеґат мав змогу забрати двічі голос у дискусії.

Та офіціяльні засідання це тільки одна ча-

Трагедія громадської праці.

(Допис з Волині.)

Луцьк, 12. вересня 1929.

Громадська праця, що в европейських країнах є найбільше шанованою, а громадські робітники, яких культурні народи підносять на вершини слави, — у нас, українців, не дістають признання. Що-ж до Волині — то тут громадська праця обкидується таким болотом і брудом, що від неї тікають всі, а ті нечисленні громадські робітники, які мимо всього, ще тримаються своїх становищ — замість подяки чи признання зазнають такої лайдацької лайки й зневаги, що стороння людина може набрати вражіння, що на громадські становища Волинь покликує самих лайдаків, накладаючи на них таким чином найбільшу кару; бо, взагалі, Волинь так уже організована, уряджена й заосмотрена, що не потребує ані громадських установ, ані громадських робітників.

Справді, громадський діяч на Волині — це каторжник, який відпокутовує тяжку кару не знати за які гріхи. Коли він нездара — його ще сяк-так толерують; але, коли він має здібности, хист і енергію — його катують на кожному кроці, витикають дрібнички, одностайно „критикують", лають, нівечать. І колиб не те, що селянські маси у зрозумінні цілої ваги громадської праці для української справи підтримують і громадську працю і громадських діячів не дивлячись на всі нагінки, наклепи й болото, — то від громадської праці на Волині не залишилось би сліду.

Бачу якийсь дивовижний брак перспективи. З широкої маси українське громадянство не має здатности охоронити наше національне життя в перспективі кількох років. Дуже часто вірить ся, що осягнена дрібничка десь збоку, десь згори в стані заступити планомірну, обраховану на роки, органічну працю. Не виявляється зрозуміння, що всі ці дрібнички, всі ці припадкові річи — меншої чи більшої ваги — мають цінність лише постільки, поскільки не повалено існуючого, поскільки здобутки громадської праці не негуються, а, противно, **зміцнюються.**

Коли я часами вдумуюся в цю страшну хуртовину нікчемних вчинків, що характеризують тепер волинське громадське життя, видаються мені „носії" нової публично-правної етики тим героєм з казки Мюнхгаузена, який, сидячи в болоті, тягнув з нього сам себе за волосся.

В цьому, власне, полягає трагедія громадської праці. В кожній нашій установі лежить світла традиція власних зусиль народу, що прагне кращого життя; традиція погодження ріжних напрямків для спільного національного добра; традиція тих святощів, яких порушувати нікому не вільно. Традиція зусиль богатьох громадських робітників, які — часами помиляючись, часами ухилячись — всеж вложили в ці установи українську віру і біль спрагненої, спокійної та творчої праці української душі.

В тому, що громадська праця з нічого створила щось, зворухнула маси й направила їх на будуючі шляхи, розпалила широким полумем національну свідомість, оборонила українське ім'я від запропащення — полягає найбільша її краса й найбільша заслуга громадських діячів.

Зневаження цеї праці й цеї заслуги, що систематично переводиться „новими людьми" на Волині — оточує громадську працю терновим вінком страдання, бо робить з неї Голготу.

А Голгота — це не є упокорення. Далеко-ні!

Другою трагедією громадської праці на Волині — є відношення до неї влади. І це є надзвичайна трагедія, бо ті громадські установи, яким вірить нарід, негує влада; а ті установи, які підтримує влада, не мають признання народніх мас. Отже, до громадського діяча на Волині ставлять одночасно суперечні домагання — влада і громадянство.

Коли український громадський діяч підтримує взаємини з владою — він є „скінчений" в очах громадянства, коли він опирається на громадянство — тоді він „скінчений" в очах влади. А, коли удержує діловий контакт з владою, зберігаючи українські національні установи від переслідування й нагінки і дає опір певному максималізмові збоку українського громадянства — тоді приходить його кінець: влада вважає, що це „замало"; громадянство, що „забогато".

Український громадський діяч все є між цією Сціллею і Харибдою. В практичній роботі він стикається з владою і мусить пильно стежити за тим, щоби стояти на грунті „добросусідських відносин", при чому влада має безмежну можливість ставити перешкоди громадській праці, які треба вміти омінати. Ця-ж практична робота ставить його перед фактом надзвичайно агресивного успособлення групи т. зв. „нових людей", яка є перманентною на Волині — одні відходять, а другі приходять — і яка хоче перебрати до своїх рук цілу громадську працю на Волині. Нарешті, ця практична робота ставить його око в око з ріжними партійними течіями, які, проводячи безвідповідальну працю, не мають особливого сентименту до політики „малих діл"...

Ось у цьому то й лежить пояснення того, на перший погляд, дивовижного факту, що нині на Волині чи не найлекше провадити партійно-політичну працю, та що жертв на цьому відтинку майже нема. І навпаки, найтяжче вести працю просвітянську, господарчо-кооперативну й церковну. А жертв на цих відтинках аж забагато.

Тому я й дав наголовок своїй статті: „Трагедія громадської праці", бо тільки ця — **аполітична, річева, спокійна й національна праця** є під загрозою знищення, бо тільки українські громадські діячі — чи просвітянські, чи кооперативні, чи церковні — відчувають психічний і фактичний примус, бо тільки над діячами й установами зависла примара моральної й фізичної ліквідації, бо тільки на почесному відтинкові громадської праці чутно свист батога і рев розбещених хамів: „Распни їх! Распни його"...

Тому, зрештою, з математичною точністю випроваджуються на лінію огню один по другому просвітянські, кооперативні й самоврядові діячі: „Распни їх!"... І тому, поза цим ревом „распни" — така безідейна, така жалю гідна пустка.

Батіг, лайка і пустка.

Олександер **Ковалевський.**

Важке економічне положення Ярославщини.

(Звідомлення посла Максимовича.)

В часі моєї поїздки по Ярославщині в серпні ц. р. довідався я, а відтак провірив на місці, катастрофальне економічне положення кількох сіл, положених над Сяном. Коли довкруги відбувалися жнива і хлібороби цілими днями збирали свій цілорічний дорібок з поля, то мешканці сіл Пискоровичі, Лежахова і частина Дибкова оставали в тому горячому часі в своїх хатах, віддаючись тяжким думкам, що прийдеться їм без хліба цілий рік голодувати. Ці найсвідоміші наші села стрінуло страшне елементарне нещастя. Поза тим, що двічи на весні вилив був Сян і спричинив у посівах великі шкоди, впав ще й дня 21-го червня ц. р. град і вибив усе до чиста. Град 5—6 дкг. ваги падав тоді 18 мінут і наробив страшних шкід, які обчислено на 100%. Зараз-же зїхала комісія, а староста особисто інтересувався нещастям людей, жалував їх і обіцяв негайну поміч в натурі. Провірені шкоди виносили: в Лежахові 1.500 морґів знищених засівів по 300 зол. вартости, разом 450 тисяч зол. шкоди, а в Пискоровичах більше як 2.000 морґів на 600 тисяч зол. шкоди. Бідняки-селяни дожидали ласкавої помочі в надії, що зможуть ще посіяти мішанку, гречку і т. п. Чекали з дня на день, а час минав; ходили і їздили 30 км. з Пискорович до Ярослава до староства, аж вкінці діждалися великої ласки. По 6-ох тижнях прийшли фактури з „Банку Рольничого" в Ярославі на руки приватних осіб, а саме гром. Ілька Мухи в Пискоровичах на суму 7.000 зол. разом з векслем, який мало підписати шістьох богатших громадян, і гром. Михайла Давидовича в Лежахові на суму 2·013 зол. також з векслем до підпису. Обовязок сплачення векслів з 13% відсотків припадає на день 11-го січня 1930 р. Вислане банком насіння по заплаченню фракту на стації Лежайськ привезли селяни до села. А тут виявилося, що гречка, горох, мішанка були як насіння в дуже лихому стані, хоч їх фактуровано у високій ціні. Розпука взялася людей, шож їм робити? Час на посів спізнений, насіння на поживу зовсім не годиться, ще й до того треба дати векселі тим шістьом, які до банку за цілість векселі підписали. Стануло на тому, що дехто взяв того насіння і посіяв, та воно не зійшло. В більшости насіння лишилось на складі у громадській канцелярії і його сторожать по черзі громадяни, що виставили векслі. До старости звертались заінтересовані громадяни, щоб банк забрав собі те насіння, одначе дістали відмовну відповідь. Вкінці люди прийшли до переконання, що нічого ждати їм помочі від староства. Журба огортає населення, що не має тепер хліба ані ніякого виглядy, щоб добути насіння на посів. А тимчасом час озимих посівів уже настав. Нещасним селам Пискоровичам і Лежахову лишилося тільки звернутись до Українського Комітету допомоги потерпівшим від повені з проханням про поміч у формі безпроцентової довгорічницевої позички на закупно потрібного насіння під озимину. Поміч цю належалоб розділити помід громадами при помочі місцевих кооператив за посередництвом Повітового Союзу Кооператив у Ярославі.

Нові репараційні переговори в Парижі.

Репарації Австрії, Угорщини та Болгарії.

У Парижі розпочалися нові переговори в справі репарацій Австрії, Угорщини та Болгарії. Участь у переговорах беруть представники великих держав, малої антанти та Польщі. Ухвалено скликати до Парижа спеціяльну конференцію в цій справі, яка має тревати довгий час. Австрія, Угорщина та Болгарія мають вислати на цю конференцію по двох представників. Конференція має обговорити справу маєтків, які належали переможеним державам, справи позичок, які зробили ці держави перед своїм поділом і нарешті справу властивих репарацій. Ця остання справа дуже тяжка, бо всі ці держави переживають тяжку господарську кризу й їх відбудова відбувається дуже поволі.

...тина конґресу, а друга, під деяким оглядом навіть важніша, це особисте познайомлення, дружні розмови, інформації, навязання постійних звязків. І для того переважного завдання, назвім його інформаційно-пропаґандового мало одної людини. Отже на закордонні делеґації, хоч яка в нас біда, жаліти гроша не можна, бо він вернеться сторицею.

Треба знати, що світ нами інтересується. Англійці дуже цікавляться нашим релігійним рухом і положенням греко-католицької і православної церкви в Польщі. Німці цікавляться теж тим питанням, а до того і нашою школою, умовинами культурної й економічної праці. Американців цікавить справа українського університету і т. д. і т. д. Словом світ цікавиться нами, а ми для заспокоєння тої цікавости не робимо нічого, або зле і недостаточно. А прецінь того ні легковажити, ні недоцінювати не можна. Яку масу гроша видають держави на закордонну пропаганду, на вироблення собі доброго імени, як вражливі вони на ревелюції, на правду перед чужиною про те можна легко переконатися. І коли опінією світа дорожить у своїм інтересі всяка держава, то не сміє легковажити собі й ніяка нація, тимбільше поневолена. Мені здається, що далеко корисніше видати одну інформаційну на цифрах і фактах оперту брошуру в англійській або німецькій мові ніж десятки брошур в українській мові, які і в нашому громадянстві мало хто читає. І коштує менший і користь більша.

Справоздання з ділової части конґресу подам на днях на сторінках „Діла", а спеціяльне обговорення порушених питань і висліди праць конґресу полишаю для органів „Просвіти".

Дня 28. VIII. відбувся загальний збір. Без огляду на ріжниці в основних поглядах на ведення освіти дорослих, які зарисувалися поміж делеґатами англійськими та американськими з одного боку і всіми іншими з другого боку, або приклонниками „Партії Праці" і більш консервативними учасниками, збір пройшов спокійно і культурно. Неажеж і наші збори „Просвіти" не могліб проходити таксамо? Словяни утворили блок і здобули одно місце в президії (д-р Дибоський) та виконавчім комітеті (пос. Ян Масарик). До „Ради" увійде і представник „Просвіти".

Вертав я через гарну Бельґію і розкошувався гарними, ріжнокольоровими будівлями, богатством квітів, садів, городів і масою домашньої птиці. З приємної задуми пробудив мене в Брукселі великий реклямовий напис: Бачевський. Ось наші гордощі! Подивляв розмах і красу німецьких міст, могутні фабрики, гарно управлені поля, бачив усюди педантичну чистоту, солідність, працьовитість і ощадність. Приходилось схилити голову перед силою творчого німецького духа.

Границя. І тут ще не відчувалося ріжниці, бо треба бути справедливим, польські поліційні й митні органи обходилися з людьми коректно і культурно. А далі я вїздив у зовсім новий світ, так дуже неподібний до країн Заходу, аж опинився на своїм та всеж таки рідним сміттю.

Кінчу кількома заввагами. Молодь наша повинна вчитися чужих мов, головно німецької і англійської, бо може мати змогу виїхати заграницю і чогось навчитися, щоби успішно повати краще завтра свойого народу.

Наше громадянство мусить зрозуміти вагу позашкільного виховання, зрозуміти працю, яку веде „Просвіта" і стабути до тої праці одною лавою. На таку ціль не можна жаліти ні гроша, ні часу, ні здоровля, бо тільки освічений нарід зможе вибороти собі кращі умовини свойого життя працею, совісністю і ощадністю. Ставити собі часто за приклад інші народи то ще мало, треба мати відвагу і тверду волю теж і наслідувати їх у всіх, навіть найдрібніших проявах свойого життя.

КІНОТЕАТР
„СТИЛЕВИЙ“
ШАШКЕВИЧА 5.
Початок в год. 4. попол.

НИНІ ПРЕМІЄРА! Велика еротична фільма під заг. НИНІ ПРЕМІЄРА!
„ВУЛИЦЯ СПОКУС І СПОГАДІВ“
в головній ролі любимець публики чудово гарний ІГО СИМ та його прекрасна партнерка МЕЙРІ КІД. Як доповнення знаменита американська комедія. — Сенсаційні програми будуть виступи славного російського хору при акомпаніменті балалайки в незабутній програмі російських пісень: 1) Бурлака. 2) Дубінушка. 3) Кородушка. 4) Цигańські романси. 5) Туга. — Ниже великих коштів ціни нормальні.

Конґрес, де ми могли би бути.

Минулого місяця радив у Женеві конґрес світового союзу педагоґічних товариств. Щойно тепер попали в наші руки точні справоздання з цього міжнароднього зїзду, поза яким стоїть союз 63 суверенних держав з численними педагоґічними організаціями.

Повстав цей союз при кінці війни, коли більш як колинебудь відчували потребу порозуміння між народами. Почин до згаданої організації дало американське товариство „Народнього виховання“. Воно підготовило першу програму міжнароднього зїзду в Сан-Франціско у липні 1923. Було на ньому 600 учасників від 60 держав. Другий такий зїзд був в Единбурзі у 1925 р., 3-ій у Торонто у 1927 р.

Яка мета цієї організації? Зєднати педагоґічні сили всього світа і безпосередніми взаєминами доходити до щораз ясніщої кристалізації основ виховання нових поколінь. Така організація стоїть поза всякими партійними і релігійними тенденціями, лаючи доступ до праці представникам усіх народів без огляду на їхню ідеольоґію. Вона зясувала свою мету таким рішенням: „Нашим завданням є прокласти шлях для якнайкращих дружніх взаємин між народами доброї волі та взаїмного довіря; дати повну свободу правам і привілеям усіх держав, рас і релігій і признати їхні здобутки; давати якнайточніші обєктивні інформації при помочі книжок і інших засобів; розбуджувати почуття любови для власної батьківщини, а не ненависти до інших народів і країн.

Праця конґресу йшла в 19 секціях на такі теми: Союзи батьків і вчителів (взаємини школи й дому); здорове виховання; виховання для розвитку хисту дитини; підготовка вчителів; виховання дітей на селі; шкільні бібліотеки; ремесло в школі; неграмотність; освіта дорослих.

У кожній з цих секцій її учасники вибирають собі більшістю голосів мову, якою порозумівається. Чималу посередню ролю займає скрізь есперанто.

З усього справоздання нашу спеціяльну увагу звертає факт, що на виставці діточої книжки ми дістали дуже скромний куточок. Україна — як не зазначено в друкованім обширнім справоздані „Діточа література й міжнародне співробітництво“ — представлена там завдяки заходам двох людей, п. Евгена Бачинського, нашого земляка, що постійно живе в Женеві і М. Таранька. Перший занявся збіркою книжок для молоді при допомозі п. М. Таранька зі Львова, який з власного почину вважав своїм обовязком вислати на цю виставку свої видання. На 35 українських виданьзібраних на цій виставці 29 виданих М. Тараньком. Радянська Україна дивним дивом не вважає вказаним висилати на такі чисто-освітні конґреси ні своїх делегатів ні своїх видань, хоча бодай показати світові, що вона істнує і що її видання книжок можуть рівнятись з виданнями інших великих народів.

Події в Палестині.

Сутички англійських військ з бедуїнами.

В південній Палестині біля Чітін прийшло до кровавої сутички англійського відділу з бедуїнами. Було вбитих 5 бедуїнів, а богато ранених.

Що закидають жидам?

Дня 16. вересня спровадили до цитаделі в Ако 44 жидів, арештованих у Ротшільдових млинах. Усім їм закидають душогубство не в обороні власного життя, лише стріляннну з премедитацією.

Дивогляди.

Ванна магараджі.

Англійська фабрика авт Рольс-Ройс дістала небуденне замовлення. Один з індійських магарадж замовив собі мандрівне авто зі спальнею і купальнею. Авто мусить мати такі пружини і ванна мусить бути так поміщена, щоби вода не виливалась з ванни підчас їзди, коли магараджа буде купатися. При ванні на столику буде телефон для розмови з шофером. Через цей телефон магараджа повідомить шофера, коли вода через ванну переділеться.

Конференція уряду зі соймом не відбулася.

Заповіджена на понеділок 16. вересня конференція уряду з головами парляментарних клюбів не могла відбутися тому, що не було охочих із боку парляментарного представництва. Тому марш. Пілсудський провів день у Сулеївку, а марш. Дашинський виїхав до Казімєжа над Вислою. Заповіджену спільну конференцію клюбів Визволеня, ППС, Строн. Хл., Пяст, НПР і ХД відкликали аж до повороту марш. Дашинського, який має поінформувати голови цих клюбів про вислід своєї останньої розмови з прем. Світальським.

Урядова енунціяція.

В найближчому часі має появитися урядова енунціяція в звязи із заповідженою конференцією премієра та марш. Пілсудського з представниками соймових клюбів. Текст енунціяції устійнять після повороту марш. Пілсудського із Сулеївка і після конференції між премієром і маршалком. В енунціяції уряд подасть мотиви, якими кермувався, коли заініціював акцію скликання представників партій, щоби призадуматися над парляментарним положенням і усправненням парл. праць над бюджетом.

Зміни в уряді?

У соймових кульоарах застановляються, які висновки поробить уряд у звязи з ухвалами соймових партій та чи евент. відношення уряду до сойму не загостриться. Лівиця вірить, що в уряді, без огляду на відомі ухвали соймових партій, є тепер для сойму прихильний настрій, що виявиться в радикальних змінах в уряді. Треба сподіватися покликання нового кабінету, якого метою буде довести до порозуміння зі соймом. Світальський покинув би становище шефа уряду, наслідником його був би теперішній управитель скарбового ресорту полк. Матушевський, далі ввійшов би до уряду ґен. Сосновський на місце міністра закорд. справ Залеського, а марш. Пілсудський покинув би становище міністра військових справ, а залишив би собі лише ґен. інспекторат армії.

Вижидаюче становище лівиці.

Один із визначних провідників польської лівиці сказав журналістам: Партії лівиці займуть вижидаюче становище до кінця тижня, бо сподіються, що до цього часу шеф уряду чейже повідомить марш. Дашинського про скликання парляментарної сесії. Колиб це не сталося, ліві партії виступлять до президента держави з внесенням скликати надзвичайну сесію. Внесення підпише відповідна скількість послів.

Іміґрація до Америки.

Державний департамент у Вашингтоні оголосив огляд еміґраційного руху до Злучених Держав напротязі останнього урядового року, від першого липня 1928 до кінця червня 1929.

Напротязі того року всі европейські краї вичерпали свою „квоту“, значить: прислали стільки іміґрантів, скільки для них допускає американський еміґраційний закон, за виїмкою одної Ірляндії.

Найбільше еміґрантів, а саме 51,227, прибуло з Німеччини. Це власне вся німецька квота. Таксамо всю свою квоту на 34.000 душ використали переселенці з Великої Британії. Ірляндія прислала 22.096 еміґрантів, але хоч ірляндська еміґрація в Америку не зупинялась, то цього року 6.471 віз, призначених для неї, лишились незужитими.

Із Швеції прибуло напротязі року 9.561 еміґрантів, з Норвеґії 6.453, з Польщі 5.982, з Франції 3,954, з Італії 3,845, з Чехословаччини 3.076, з Данії 2.789, з Росії 2.248, з інших країв ще менше, але всюди стільки, скільки могло увійти в признану їм квоту.

Більшу частину всіх квот використали батьки американських горожан та родини законно допущених чужинців, які мають першенство перед іншими іміґрантами. Жінки та малолітні діти американських горожан можуть приїздити свобідно, поза квотою.

Десять маленьких країв в Африці та Азії, яким закон допускає по сто віз, зовсім їх не зужили. Ніхто не старався про дозвіл приїхати в Америку і ніхто звідтіля не приїхав.

Франція обсадила англійську полосу в Надренії?

„Дейлі Експрес“ повідомляє будьто би Франція обсадила своїми військами посолу Надренії, яку досі окупували англійські війська. В звязи з цим вирінули великі трудноші, так, що головнокомандуючого англ. збройних сил у Надренії відізвали до Льондону.

Довкола страйку польських міських театрів

Арендатори львівських міських театрів винні артистам і помічничому персоналові платню за два місяці. Всетаки арендатори, хоч офіціяльно зреклися аренди театрів, досі не хочуть уступити, бо кажуть, що мають претенсії до магістрату. В понеділок зголосилися вони в заступника урядового комісаря проф. Обмінського та сказали, що готові зліквідувати своє відношення до львівських театрів і згодилися виплатити частину залягаючих платень артистичному персоналові з кавції, яку зложили в магістраті, коли перебмали аренду. Арендатори подали вказівки, на основі яких артисти мали би дістати платні зі згаданої кавції. Члени артистичної дружини, орхестра та хори нараджувалися, як урухомити театри. Висунули проект працювати на кооперативних основах. Збори вибрали комітет, який має порозумітися з міродатними чинниками в тій справі.

Тому, що страйк треває далі, нинішні представлення не відбудуться.

НОВИНКИ

— **Заборонене свято.** Свято Шмігельського, заповіджене на 21-го вересня п. р. в Збаражі, не відбудеться, бо влада його заборонила.

— **Катастрофи.** У півд. Франції великі повені.— Французький літак „Голіят“ згорів разом з 4 летунами підчас військових вправ. — На озері Мічіган потонув корабель з 24 особами. — В амер. місті Портсмавт (стейт Вірджінія) згоріло кільканацять будинків з мунішією й зброєю, що належали до маринарки.

— **Ріжні вістки.** У Софії закінчилась міжнародня залізнича конференція; болгарський уряд запрохав усіх учасників конференції у подорож довкола краю. — У деяких місцях Болгарії (Калофер і Карлов) упали вже перші сніги. — У Минську розстріляли як шпигуна польського піданого Вол. Прагу, якого більшовицька влада перехопила на своїй території. — Департамент шляхів у Мадриді дістав інжинірський проєкт будови мосту між Еспанією і Африкою; плян реальний, але покищо за дорогий. — Донька американського „сталевого короля“ Шваба стала черницею, вступивши до кармелитанок. — У липні виїхало з Палестини 182 жидів, 76 християн і 22 мусулманів, а приїхало 336 жидів, 97 християн і 8 мусулманів. — На залізниці у французькому місті Ліль найшли в куфрі трупа мущини, якого маму вбили у квітні п. р. серед обставин досі нерозяснених. — У Ніцці обікрали крамницю одного золотаря на 2 міліони фр. — Пяту партію шахів виграв Альохін проти Боголюбова в 43 ходах.

— **Утеча вломника.** Один із чільних берлінських вломників Каснер, що очищував від довгого часу берлінські готелі, дав доказ свого великого акробатичного хисту, бо втік з вязниці через ринви й дахи. Майже дві години здоганяла його поліція по берлінських вулицях. У цій утечі його підстрілили в плечі і зловили аж тяжко раненого. Каснер лежить у шпиталі.

— **Рекорди.** У Польщі й на Поморі є тепер вибори до міської ради; рекорд при цих виборах здобуло містечко Гнів, де на 12 місць радних зголосили 8 ріжних списків зі 101 кандидатами. — У Варшаві матірю стала 60-літня жінка Рухля Б., якої прізвища не пол... права дотичного шпиталю.

— **Книжка про Чернівці.** Редактор черновецького „Моргенблят-у“ Жан Гольдберґ написав книжку, в якій змалював черновецьке життя в кавярні, уряді, на вулиці, в суді, театрі. Автор подає також образи буковинських сіл, розмови з визначними артистами й політиками, пригоди. Влучно описаний „черновецький жолудок“, черновецьке закулісове життя, варстат журналіста. При кінці книжки обговорює Гольдберґ обставини, серед яких він став журналістом. У книжку, яка називається „З олівцем через Чернівці“, входять також статті інших авторів.

— **Розумний розпорядок.** Чеська влада почала боротьбу з димом, який затроює в містах людям легені. Вона видала цілу низку правил, яких повинні триматись власники фабрик, а навіть звичайних домів, на яких димарі випускають дим занадто великим кужілем, тому, що печі не є добре збудовані.

— **Зменшення німецького населення.** Голова комітету „Охорони рідні“ в Німеччині маг відчит, в якому стверджував, що в Німеччині й Австрії паде сильно зріст населення у відношенні до минулих літ. Найменше осіб родиться і найбільше вмирає в Берліні й Відні. За ними йде Бу

тапешт, Стокгольм, а Париж, місто славне з „легкости", стоїть аж на 5-ім місці. Німеччина має цього року наслідком цього „упадку" на 50.000 менше робучих рук.

— **Економічна анкета.** „Красная Газета" приносить зразок нового анкетного листка, який розіслав комісаріят торгівлі ріжним місцевим урядам, щоби зібрати дані про економічний стан у минулому році. Приватні особи мають дати відповідь на такі питання: 1) скільки лену, конопель, бавовни зїли у вас минулого року птахи й худоба? 3) Скільки сірників ужили ви для власної потреби? 4) Скільки соли зїли ви при обідах і вечерях? 5) Скільки грошей видали ви на алькоголь? 6) Скільки грошей ви позичили іншим? 7) За яку суму накупили ви оселедців і іншої риби? Люди чіхаються і відповідають нишком: „Якби ми були знали, що на такі питання треба буде відповідати!", а інші записують цифру, до якої доходять при помочі споминів. З цього матеріялу роблять пізніше офіціяльну статистику і обраховують нові економічні можливости.

— **150.000 лікарів в Америці.** З кінцем минулого року було в Злучених Державах лікарів з науковими кваліфікаціями і урядовим дозволом лікарювати — не менше як 149.521. З того числа 18.634 в стейті Ню Йорк, 11.405 в Пенсілвенії, 10.893 в Іллінoї і 8.854 в Каліфорнії. В порівнянні з числом населення це більше ніж в якомунебудь іншому краю. На 100.000 душ людности припадає в Америці 127 лікарів, в Італії 71, в Данії 70, в Німеччині 64, в Чехословаччині 58, в Латвії 55, в Швеції 35, в Польщі 30. Одначе ті американські лікарі доволі нерівномірно розселені по ріжних стейтах і сторонах краю. Наприклад на 10.000 людности в Каліфорнії припадає 20 лікарів, в Ню Йорку 10, у Вискансин 10, а в Айдаго лише 7. Тексамо нерівномірне відношення щодо простору, який тим лікарям приходиться обслугувати. Наприклад у Мессечусетс на сто квадратових миль припадає 78 лікарів, в Ню Джерзі 50, в Тексас тільки 2, а в Норт Дакоті або Монтані лише 1. Всіх лікарських шкіл признаних Американською Медичною Асоціяцією є 74. Всі вони приймають тільки студентів із щонайменше двома роками „каледжу". В 1928 році у всіх тих медичних школах було записано 20.245 студентів. Щороку пересічно чотири тисячі кінчить школу і зачинає працювати в лікарській професії.

— **Справлення помилок.** У статті д-ра Ю. Степюка в ч. 206 „Діла" п. з. „Наша кооперація" попали такі помилки: 1-ша стор., 19-ий рядок замість „основний капітал" має бути „основне **майно**". 2-га стор., 2-га шпальта, 15-ий рядок замість „але це може вести" має бути „**а це** може вести".

Дописи.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. (Протверезіння). Ті, що приглядалися з занепокоєнням до того як наші кермуючі національні чинники на Волині, що ведуть українські громадські установи, безчинно заховуються до злочинної діяльности Петра Певного, до того, як він поневіряє найбільші наші авторитети, — можуть нині відітхнути. Статті пп. Олекс. Ковалевського й Вол. Островського, утримані в спокійному, аж надто спокійному й річевому тоні, з кожного рядка яких пробивалася льоґіка і вдатна аналіза; захована наших громадських діячів у справі Українбанку, української ґімназії й звільнення війтів, повні такту і витримки; зимна кров, яку вони заховали, не дивлячись на облудливу і брудну кампанію, що була звернена проти них особисто („Українська Нива" зогиджувала і денунціонувала таких діячів: Ів. Власовського, Ів. Бондарука, Евгена Петриківського, Вол. Островського, а найбільше — Олександра Ковалевського) — внесли протверезіння: з одного боку — українське громадянство побачило, що кампанія проти українських громадських діячів, це ніщо інше, як виконування наказу згори, щоби знищити українські установи й українських провідників, щоби знесилити український національний рух, а на місце знищеного впровадити потульну малоросійщину, якій теж наказано називатися „українством". Українське громадянство, що легковажило собі „новий „курс", побачило, що він добирається вже до його душі, чести, віри, обертаючи найбільші цінности на-нівець. А побачивши це, відійшли від „санації" такі громадяни, як Мод. Левицький, Мих. Савицький, Юр. Черевко й інші, не бажаючи давати надалі апробату на нищення українських національних цінностей. З другого боку — і „санація" побачила, що пасивність українських кермуючих чинників не випливала з їхнього переляку, але з великої турботи за стан тих інституцій, до яких потягнулися так жадібно „санаційні" руки. Українська санація відчула, що українське організоване громадянство є значною моральною й фактичною силою, до того-ж обєднаною силою, бо всі відтінки української громадської думки зійшлися на осудженні „ідей", „методів" поступування й цілої шкуринцької облуди, „санації". Нарешті, всі побачили, що під покришкою нібито ідейної праці волинські „санатори" працювали тільки над нищенням осіб і установ українського походження і то тільки національної формації. Сама „санація" відкрила очі українському громадянству на себе й свою нікчемність. І наслідком того протверезіння наступає... N. N.

ЛІСЬКО. (Вдатний концерт). Як гірський потічок підчас спеки, так спокійно пливе українське життя в Ліську. Час до часу міщанська молодь, що гуртується в читальні „Просвіти", дасть аматорську виставу, получену з забавою або уладить фестин, дохід з якого йде на добродійні й освітні цїли. Але й того було комусь за багато з наших приятелів, бо конче хотіли розбити фестин, а по фестині забаву; але це аранжерам не вдалося, бо на коменданта вибрали людину, яка з огляду на фізичне каліцтво найменше до того надається. Пізніше була спроба уладити погром українців, але й це не повелося, бо наші хлопці не каліки. Милу несподіванку зробив нам серед теперішніх невеселих і несприятливих обставин адв. д-р В. Блавацький, прибувши в неділю дня 8. вересня зі своїм хором з Сянока до Ліська. Під оглядом співу я є ляїк і може знайдеться хто інший, що дасть оцінку поодиноких точок програми (з того вдатного концерту). Я зазначу лише, що Лемківщина може бути вдячна п. д-ру Блавацькому за його працю в зібранню й вишколенню хору. Ліська міщанська молодь, інтеліґенція та дооколичні селяни щиро дякують д-ру Блавацькому, паням хористкам і хористам за ту милу несподіванку, яку вони нам в ту неділю зробили. Нагородою за це хай буде для них виповнена по береги саля і невмовкаючі оплески після виконання кожної точки програми. Співацькій дружині з Сянока бажаємо якнайбільших успіхів у дальшій праці. **Очевидець.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 17-го вересня, г. 7·30 веч. „Паганіні". Виступ Ади Сарі.

Середа, 18-го вересня, г. 7·30 веч. „Лякме". Останній виступ Ади Сарі.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 17-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Софії Чаплінської й А. Венгерка.

Середа, 18-го вересня, г. 7·30 веч. „Гарна історія". Виступ Софії Чаплінської й А. Венгерка.

Кіна.

Аполь о: „Квітка Сходу".

Кольосей: „Герой пустині" і „Чортівський плай".

Лев: „Князі на засланні" (Лія Мара).

Люна: „Яковова принцеса".

Марусенька: „Темпо".

Оаза: „Кельнер із московського ресторану „Яр".

Паляс: „Асфальт".

Пан: „Мученица подружжа" (Корінна Ґріфіт).

Пасаж: „Полк смерти".

Стилеве: „Батько Сергій" (Мозжухін).

Фатаморґана: „Незваний батько" (Реджінальд Дені).

Химера: „Шофер ясновельможної пані".

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Середа - 18го.

Варшава (1411,7). 18·00 Концерт оркестри. 20·05 Фортеп. ресітадь. 20·30 Еспанська музика.

Познань (334,8). 20·45 „Кармен". 23·00 Музика до танців.

Гельсінґсфорс (221,4) 19·05 Еспанський вечір.

Ляйпціґ (259) 21·00 Популярна музика.

Братислава (279) 19·05 Дуети Дворжака, Сметани, Бізе.

Талін (296). 17·30 Опереткова музика.

Загреб (307). 20·15 Еспан. вечір.

Льондон (356,3). 16·45 Органн. 19·45 Військова музика.

Франкфурт (390) 20·45 Еспанський вечір.

Берлін (418) 19·30 Модні пісоньки.

Рим (441). 21·00 Еспан. музика.

Прага (487) 19·00 Чеська фільгармонія

Міляно (501). 17·00 Радіоінтет.

Мюнхен (533). 21·30 Оперетькова музика.

Будапешт (550). 20·00 Еспан. вечір.

Київ (800). 20·00 Опера з Ленінграду.

Москва (823). 19·00 Опера.

Ленінград (1000) 19·30 Орхестра дутта.

Париж (1725). 21·35 Радіоконцерт.

Четвер 19 -го.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт солістів. 22·45 Музика до танців.

Краків (312,8). 20·30 Вечірний концерт.

Познань (334,8). 20·30 Віденська музика.

Бресляя (253) 19·05 Оперетькова музика.

Ляйпціґ (259) 20·00 Симфонічний концерт.

Братислава (279) 20·00 Пісоньки.

Талін (296) 17·00 Композиції Чайковського.

Льондон (356,3) 16·00 Октет. 19·39 Радіокабарет.

Франкфурт (390). 20·00 „Орфей і Евридика" опера.

Берн (403) 21·00 Брамс і Німан на фортеп.

Рим (441) 21·00 Італійська оперова музика.

Прага (487). 21·00 Конперт.

Міляно (501) 20·30 „Ріголєтто".

Відень (516,3). 20·05 „Лякме".

Мюнхен (533) 21·20 Симфонічна орхестра.

Будапешт (550). 17·50 Попол. конперт. 22·15 Циганська канела.

Москва (825). 21·30 Популярний конперт.

Харків (1304). 20·39 Вокальна музика.

Париж (1725) 21·00 Конперт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галактіона Чіпки і Ле—ле. 115 42—7

Ліско, вівторок 17.IX.
Балигород, середа 18.IX.
Сянік, четвер 19.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 1—7

Складає:
Вівторок 17.IX. „Барон цигапів".
Середа 18.IX. „Вій".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 14-7

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ матерацїв, ліжок металевих, дротяних сіток — приймає фабрика **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 2—4

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ-українки до 40 літ, здорової, чесної, котра уміла-би добре варити і занятись хатою. Зголошення враз з порученнями від поважних осіб і услівями слати до кінця вересня ц. р. на адресу: Д-р Іван Хома, лікар в Старім Самборі. 521 3—3

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 69-56. 485 5-10

НА РАТИ **Отомани** гобелінові 55 зол. **Канапки** 55. Фотелики до розкладування 45. **Матерацн** 3 подушки 30, волосяні 75. **Ліжко** заліне, кухонне 13. Сіткове 40. Вилади дротяні 27. Вішак стоячий 25. **Ліжко** носяжне 200. — ФАБРИКА **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 2—4

СТУДЕНТ ПРАВ обійме від 1. жовтня ц. р. лекцію з якої будь класи гімназ. найрадше на селі у священника або у містечку за удержання і мале винадгородження. Листи слати до Адміністрації „Діла" під „Мале винадгородження". 538 1—1

СТАНЦІЇ з харчем пошукує медик. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Спокій". 531 2—2

ПЛАТИМО високі ціни за волоті бриллянти і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 8—7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 10—7

ЛІЖКО полеве заліне „Патент" з матерацом, найвище ік найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 535 2—4

Мелене Палене Вапно

збогачує і ужизнює рілю й оплачує обильно кошти.

На догідних кредитових умовинах доставляє:

ЙОСИФ КАРРАХ,

ЛЬВІВ, Костюшка 18. 540

Подяка.

До Впр. о. Д-ра Вергуна в Сокалі.

За присланий **Kalotrix** дякую. Ліпарство дійсно помагає. Бідь головки уступає, а волосся не тільки, що вже більше не випадає, але нове поростає. Прошу о ще одну посилку.

З глуб. пов.
о. Вол. Давидович
парох в Глібовичах.

537 1-1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

ч. 209 (11.500). Львів, четвер 19. вересня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телєграм:
„Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Т-во взаїмних обезпечень „Дністер" це не приватна, але всенародня установа. Майно „Дністра" є майном цілого народу, тому обезпечуйте свої будинки на дозволену законом 1/3 часть, а движимости в повній вартости в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Перед бурею?

Львів, 18. вересня 1929.

Польське внутрішньо-політичне життя є безупинною війною. Ведеться та боротьба не тільки між поодинокими національностями, політичними партіями, соціяльними групами. В тому, очевидячки, не було би нічого дивного, бож життя в цілости і кожний його сектор зокрема — є вічною боротьбою. Але Польща має одну особливість, якою не може повеличатись ні одна европейська держава. А тією особливістю є затяжна війна між урядом і соймом, між виконавчою і законодатною владою. І це діється в державі, яка є конституційно-демократичною республікою.

Ми вже привикли до цього дивогляду і він нас не вражає. Але коли вдуматися в нього, коли здобутися на сторонній погляд, то аж тоді виявиться весь трагікомізм, уся ґротескова незвичайність цього дивного становища.

Сойм і уряд, законодатна і виконавча влада — це два воюючі табори, дві ворожі групи, які розділює каламутна річка непорозумінь. Від часу до часу приходить між ними до більшої сутички, а в більшости переважає розвідочна акція і засідкова партизанщина. Підчас соймової сесії частинну перевагу, головно морального характеру, здобуває сойм (різноманітна опозиційна більшість), поза сесією ініціятива наступу переходить в руки уряду. Обі воюючі сторони громадять сили, закріплюють свої позиції, поширюють свої операційні бази, готовляться до рішаючого бою. Але саме рішення відкладається постійно з місяця на місяць, від сесії до сесії, з року на рік, і одна й друга сторона відсуває речинець рішаючої зустрічі, лякаючись відповідальности, жахаючись примар невідомого майбутнього. І хто зна, як довго була би велася ця партизантка, якби уряд не повів поважнішого наступу на каси хорих, на територію другого щодо величини соймового клюбу, який під сучасну пору є виразником польського парляментаризму. Цей удар в польську партію соціялістичну примусив її вийти з рямок сальонової опозиції, покинути запетрифіковані сентиментальности до особи марш. Пілсудського і стати на сторожі. Своїм наступом на каси хорих уряд притиснув ППС до муру і примусив її прийняти бій. Тут уже пепесівська діялектика і дипльоматика нічого не поможе. Пепесівці мусять або прийняти бій, або піддатися без бою і зійти з політичної арени як важливий фактор, розпластися у нірвані, віддаючи частину своєї громадської влади санації, а маси соціяльно лівим угрупованням.

Розбивши партизанщиною своїх противників, розколовши польські опозиційні партії, вибивши їх із важних позицій в адміністраційній, фінансово-економічній і суспільній машині, санац.-урядовий табор постановив здобути ще один атут безпосередньо перед бюджетовою сесією сойму. З тією метою преміер Світальський через маршалка сойму Дашинського запросив на 16. ц. м. провідників соймових клюбів (за винятком національно-словянських і дрібних соціяльно-інтернаціональних) на конференцію в справі „упрівнення" праць над бюджетом із участю міністра військових справ марш. Пілсудського.

Ясно, що така участь вже заздалегідь надає особливий характер конференції. Вона не тільки не виключує, але робить неминучими всякі непорозуміння, яких посмак можна згори відчути, маючи на увазі попередні виступи марш. Пілсудського. Санаційна преса спершу вдарила в примирюючий тон. Мовляв, тут іде про перекинення кладки між двома супротивними берегами, про річевість бюджетової сесії, добро держави і т. і. Зовсім природно, що уряд і споріднені з ним чинники з одного боку хотіли нашупати пляни опозиції і приготовитися на диверзію, а з другого боку участю марш. Пілсудського, який все виступає зі свого затиша в рішаючих хвилях, подразнити і придавити опозицію, вивести її з рівноваги „досадними" словами та осмішену, залякану і здезоріентовану пустити на бистрі хвилі невідомих подій.

Цей підступ противника викликав замішання в рядах польських помірковано-лівих і центрових партій. Серед голосів з приводу задуманої конференції можна було зустріти й надійно-злорадісні відзиви. Говорилося про важке становище уряду, про скрутне економічне становище в країні, про невдачі на міжнародній арені у звязку з Гагою та евакуацією Надренії, про розбрат в санаційному таборі між його поодинокими групами, як: Союз міст і сіл Бартеля-Косцялковського, консерватисти Радзівіла, бебесівці Моравчевського, полковники, селянська група і т. і. Кореспондент „Берлінер Тагеблят-у" доглянув розбрат навіть у самій групі полковників (Світальський-Пристор-Матушевський), на яку натискає невдоволена група ґенералів (Сосновський і Ридз Смігли). Такими поголосками підбадьорювала себе опозиція і на радощах вигукувала (Недзялковський в „Роботнік-у") про ліквідацію санаційного режиму, на ділі мріючи про можливість „співпраці". Тільки послідовна нар.-демократія зразу відмовилася від якого-будь „братання" з урядово-санаційним табором, бо

„дотеперішне становище уряду, а особливо п. міністра військових справ супроти сойму, не дає основи думати, щоби шукання такої зустрічі поза соймовим ґрунтом було можливе і доцільне".

Таким чином Народовий Клюб зразу відкинув який-небудь спільний ґрунт з урядово-санаційним табором, не даючись намовити на перекинення кладки. Становище націоналістичної правиці не могло лишитися без впливу на становище хитких помірковано-лівих і центрових клюбів. В останній хвилі клюби: пепесівців, визволенців, хлопського сторонництва, пястівців, хаделів і енперівців зробили делікатний поворот, кажучи, що „після закриття соймової сесії єдиним органом до репрезентування сойму є його президія на чолі з маршалком".

Ось так велика більшість запрошених на конференцію клюбів відмовилася від зустрічі з представниками уряду. Свою участь в конференції зголосили тільки представники бебеків, бебістів, правих енперівців і німців. В прикрій ситуації найшлися жиди, які вижидали: чия візьме, але їх врятували самі обставини.

Польські помірковано-ліві й центрові клюби, відмовляючись від участи в задуманій конференції, весь тягар дальшої невдячної ролі у зносинах з урядом вложили на маршалка сойму Дашинського. Але одночасно через становище тих клюбів розвіялася сама ідея конференції. Дійсний голова уряду марш. Пілсудський зашився у Сулеївку, а маршалок сойму Дашинський покинув Варшаву. Невияснену ситуацію частинно розвяже, а що найменше дасть їй відповідне освітлення, урядовий комунікат. Він теж правдоподібно накреслить в загальному дальший хід подій.

ППС із спорідненими лівими та тактично-союзними центровими партіями вірить, що тепер прийде до ступневої і мирної ліквідації потравневого режиму, чого висловом мають бути недалекі зміни в уряді. Треба сумніватися, чи ця сподіванка має реальний ґрунт під собою. Колиб навіть прийшло до сподіваних змін в уряді, то це буде лише тактичний крок для хвилевої передишки. Санаційно-урядовий табор, який має у своїх руках повноту влади і сили: військо, адміністраційну армію, банки, суспільні установи, — так легко не уступить, не вважаючи на вітри, що віють із заходу. Остаточний розрахунок є неминучий скорше чи пізніше. Опозиція, а головно ППС, не має вже часу грати на проволоку, бо в майбутности вона буде ще більше обезброєна. І та свідомість без сумніву є загальною в пепесівському таборі. Тому теперішні балачки про мирну полагоду є тільки тактичним маневром, щоби приспати увагу противника. Тому теперішня тишa є тишею перед бурею.

ЗАВТРА ПОЯВИТЬСЯ
КАЛЄНДАР
Т-ВА „ПРОСВІТА"
НА 1930 РІК.

Довірочне англійське меморандум.

Гостре англійсько-французьке противенство в справі роззброєння.

Паризька газета „Петіт Парізієн" повідомляє з Женеви, що льорд Роберт Сесіль передав ріжним делегатам довірочний меморандум, в якому виложено англійські погляди на справу роззброєння. Цей документ висловлює бажання, щоби Ліга Націй зажадала від підготовчої комісії в справах роззброєння перегляду й ревізії цілої його праці на основі таких засад:

Обмеження або зменшення зброєнь має бути переведене рівночасно на суші, воді і в повітрі. Обем зброєнь кожної держави має підлягати контролі постійної контрольної комісії. Англійська делегація вже раз домагалася заведення такої контрольної комісії, одначе комітет Ліги Націй цей проект відкинув.

„Петіт Парізієн" пише, що меморандум має на меті знищити всю дотеперішню працю комітету в справі роззброєнь. Тому французька делегація заявила англійцям, що вона до цього не допустить. Італійці, японці та делегати інших держав, де є загальна військова служба, теж висловилися проти англійського меморандуму й так повстав суцільний блюк проти англійської делегації. Домагання льорда Сесіля стоять у суперечности з деклярациями льорда Кашендона з 19. квітня 1929 р., що Велика Британія передає всі справи сухопутніх роззброєнь континентальним державам.

Що торкається справи контролі воєнних бюджетів, то комітет вже давно більшістю 22 голосів проти 2 ухвалив, що така контроля неможлива до переведення. Взагалі комітет уже давно обговорив і полагодив усі справи, які порушує англійський меморандум і тому Ліга Націй не має права робити якінебудь вказівки комітетові. Д-р Бенеш, голова третьої комісії Ліги Націй докладає всіх зусиль, щоби не допустити до дебати, яку хотів би розпочати льорд Сесіль.

Ріжні французькі газети пишуть, що вмішання льорда Сесіля матиме своїм наслідком французьке вмішання до справи морських роззброєнь

Господарська реорганізація Паневропи.

Два високі урядники Ліги Націй виробили меморандум про організацію господарської злуки европейських держав. Автором одного меморандуму є італієць, а другого англієць.

Меморандум італійця виходить з ідеї, що треба перевести господарську реорганізацію Европи, але так, щоби не був порушений суверенітет окремих держав. Відбудову Европи проголосила вже світова господарська конференція. Свій плян автор називає „пактом господарської солідарности". Його метою було би осягнення якнайбільшої солідарности в Европі та вільного ринку. Цю мету треба осягнути шляхом цілого ряду етапів, розложених на кілька десятиліть і здійснюваних за допомогою колективних торговельних договорів. Одначе час тревання пакту автор поки-що обмежує на три роки.

Англійський проект виходить з ідеї розвитку ріжних галузей продукції, які потрібують масового ринку. Цього ринку вони не можуть мати в політичних границях теперішніх европейських держав. Тому европейські держави мусять утворити союз „з метою уможливити ширші господарські зносини та забезпечити по можности цілковите скасування істнуючих між ними господарських перегород". Підготовчою сталією для здійснення цього союзу мало би бути заведення „митних ферій" поки-що на три роки.

Радянська Україна.

Поширення харківського Інституту Народньої Освіти.

Народній Комісаріят Освіти УСРР рішив відкрити з початком цього шкільного року відділ фізичної культури при харківському Інституті Народньої Освіти. Відділ фізичної культури має підготовляти кадри учителів фізичної культури в школах.

Памятник Шевченка в Харкові.

Харківський Окружний Виконавчий Комітет затвердив остаточно умови конкурсу на проект памятника Шевченкові в Харкові. Памятник має стати на площі між готелем „Червоний" і будинком торговельної біржі. Памятник мають збудувати до 7. листопада 1930 р. Конкурс на проект памятника розпічнеться 10. жовтня з тим, щоби скульптори надіслали проекти до 11. квітня 1930 р. Основна ідея памятника, яку намічує конкурс, така: Шевченко — як борець, революціонер, борець за національне й соціяльне визволення українського народу. Премії для конкурсу такі: перша — 5.000 карб., друга — 4000 карб., третя — 3.000 карб., четверта — 2.000 карб., пята — 1.000 карб. До журі ввійдуть представники громадських, професійних і мистецьких організацій разом з представниками урядових установ. У конкурсі беруть участь скульптори Рад. України і цілого СРСР.

Чергове пятнування „зрадників революції", тим разом російських письменників.

Обеднані збори літературних організацій ВУСПП (всеукраїнська спілка пролетарських письменників), „Молодняк", „Нова Генерація", ВУАРК (всеукраїнська академія робітничої культури), „Плуг", „Західна Україна" та делегації татарських революційних і пролетарських письменників обговорили — як повідомляє радянська преса — питання про „антирадянські виступи" російських письменників Пильняка й Замятіна й ухвалили резолюцію, в якій між іншим зазначено:

Письменники з репутацією радянських та льояльних до нашого ладу ганебно зрадили довіря пролетаріяту СРСР і почали продаватися білогвардейщині, видаючи за її допомогою свої антирадянські твори. Ми, пролетарські письменники, з обуренням засуджуємо й плямуємо ганьбою цю зраду й висловлюємо певність, що не зважаючи на окремі зради пролетарська література зростатиме і скупчить довкола себе все краще, що є в лавах чесних працівників літерат. фронту, і що зміцнятиметься диктатура пролетаріяту, одержуючи все нові перемоги над класовим ворогом...

Пильняка знають наші читачі з фейлетонів „Діла", в яких друкувалося свого часу його оповідання п. н. „Смерть командарма"; що появилося й окремою відбиткою у видавництві „Ізмарагд".

Експерименти й наслідки.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 14. вересня 1929.

Закінчилися жнива. Який це важливий момент! І не тільки в житті нашого рільника. На наших, чисто хліборобських землях жнива вирішують питання про все національне й господарське життя.

Вирішують вони в цьому році ці питання дуже сумно. Може хто думає, що врожай був поганий? Ні. Вродило добре й зібрано в сприятливих умовах. А тимчасом у селянина невеселе обличча. Вже він не може, як кажуть, звести кінців. Уже лякається не тільки за переднівок, але й за місяці лютий-березень. Уже то тут, то там не добачує насіння на весну. Вже перед очима стають примари майбутніх векслів, процентів, ріжних позичок і тому подібного страхіття.

Ніколи ще перед нашим селянином не ставало так руба питання: „бути чи не бути", як тепер. Часописи, економічні організації, конференції, приватні розмови й нарешті батіг життя розкрили йому очі. „Так далі господарювати й жити не можна", — говорить він собі. І починає нервово і стурбовано метушитися.

З одного боку осінь грозить податками і не тільки біжучими, але й залеглими, яких досі заплатити він не міг. Деякі війти, бачучи повне безгрошівля серед селян, з милосердя не зверталися до секвестру й за те... вони тепер не війтами. З другого боку, настав усвідомлення того, що для дітей земельки не вистарчить, бо коли сьогоднішні господарства поділять між спадкоємців, ні один з них не виживе на своїй частині. А з третього боку — відсутність кредиту на уліпшення господарства та страшні лихварські відсотки у приватників.

Думка про необхідність більше раціонального господарювання вже пробила селянський консерватизм. Зрозумівши, що потрібно вести господарку якось „по вченому", він кидається вже на удосконалене знаряддя, машини, штучні погної й т. д. Але це не є цілком здоровим явищем. Змушує селянина до цих нових засобів не знання й обрахунок, а страх перед голодом. У цих нововведеннях він бачить єдиний рятунок для себе й часто хапається їх, не обраховуючи своїх сил. В результаті — ще більше обтяження боргами господарства, ще більший стричок на шиї. Загалом заборгованість селянських господарств йде темпом, що не можна вже лякатися за їх цілість.

А такі осінні підсумки, як теперішні, змушують сильно призадуматися над економічними шляхами нашої маси. На весні деяка частина селян хапала насіння де тільки могла, й по такій ціні, що тепер треба віддати декуди чотири метри врожаю за метер весняної позички, себто заплатити триста відсотків натурою. А як прожити рік та чим засіяти на весні? Знов прийдуть з „допомогою" лихварські позички.

Шукаючи нових і кращих джерел прибутків, селяни почали хапатися за такі нововведення, як хмелярство і плянтації цукрових буряків. На хмелю наші плянтатори в цьому році цілковито збанкрутували. Ціна на хмель впала вже до 10—15 вол. за пуд, і хмелярі готуються ліквідувати свої плянтації. Збіжеве господарство переживає теж дошкульну кризу: ціни не покривають витрат. Безрадний стан наших селян-рільників витворився в наслідок: з одного боку, повного розгардіяшу в веденні господарки „на верхах", а з другого боку — браку в селян знання і відповідних сільськогосподарських, торговельних і кредитових організацій.

Щодо господарської політики „на верхах", то тут помічається явище, дуже подібне до того, що діється в Радянському Союзі: намагання осередити все господарське життя в руках урядового й самоврядового, а в дійсности наїв-уряїового апарату. Все ясніше виступає тенденція передати керму справами сільського господарства в руки соймиків, себ-то старостів. А це значить: всі „добродійства" спрямувати в бік осадників і польських селян за допомогою польських організацій, як „кулка рольнічі" і т. п. Вже й тепер відчувається неґування українських організацій.

Централізація економічного життя Радянщини в руках державного апарату як усім відомо, зруйнувала господарку. Такі самі наслідки мусить дати ця метода і в нас, і вже почасти дає. Напівурядові соймики є цілковито нездібні до підняття такої великої та тяжкої справи, як налагодження сільсько-господарського життя. Лише приватна ініціятива самого населення та його енергійна праця в своїх організаціях може вивести господарку нашого селянина на шлях поправи.

До заходів „згори" він ставиться з недовір'ям: по-перше він бачить, що це задорого коштує, бо що роблять свої організації безплатно, за те самоврядовим урядовцям прийдеться дорого платити; по друге, він бачить ріжницю між роботою своїх організацій, як „Сільський Господар" і кооперація, і роботою урядовою чи напівурядовою; портрет, ще краще бачить, що сільсько-господарські пляни й заходи верхів мають занадто очевидні політичні тенденції, тобто польонізаційні.

І дійсно, скрізь повітові соймики навязали контакт з організаціями осадників, „кулок рольнічих", „młodzieży wiejskiej" і т. д. І лише з ними хочуть співпрацювати та „рятувати" нашого дядька. „Рятувати" єдиним коштом — коштом його національної уніфікації.

Але через те, що національна свідомість нашого селянства сильно зростає, всі ці заходи залишаються безплідними. В тойже час справа сільського господарства з кожним роком загалом погіршується. Лише вільна праця не чужих, польських організацій, до яких наші селяни не мають жадного довіря, а своїх українських може врятувати селянство від загрози занепаду рільництва.

Таксамо збанкрутувала вже думка „рятува-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

III. „Шеломи в сонці".

Катря Гриневичева оминає в своїй мові й стилю банальности. На ній помітно заважив вплив модерністичної школи саме в цьому пункті. Коли вона вибрала собі сюжет аж з XIII-го століття*) то видається, що першою причиною такого вибору було бажання дати волю поетичній уяві. Довкола кількох історичних дат і кількох історичних постатей вона тче мрійливу мережку. Вся повість нагадує затерті вітражі старих церков; серед примерклих колірів важко відріжнити обриси одної постаті від другої. Всі вони живуть якимсь сомнамбулічним сном. Їх розмови це півобривчасті фрази, з яких нелегко зрозуміти хід подій, а їх думки це відблиски рефлексій у наскрізь модерністичнім стилю.

Гриневичева робить дивний експеримент: імпресіоністичний стиль, що надається на поему в прозі вона прикрашує чисто народніми, здебільша гуцульськими, словами. Це є тяжка праця совісної ткалі. На кожну нитку рефлексії вона нанизує ці народні пацьорки: готей, омрак, полетінок, митлі, медуші, підбіл, ятрівку, загорчину, опруги, приділа... Кажу щиро, що для самих цих слів радо продираюсь через важку атмосферу, що ділає як кадило. Від першої стрічки до останньої той самий тон найвищий; в описі найбуденніших функцій і найбільше святочних моментів нема ріжниці.

Ні. Важко сказати, чи в повісті Гриневичевої є які буденні функції, звичайні щоденні порухи людей. Найзвичайніше спостереження переходить у неї негайно у настроєвий акорд. Наприклад: „І ще старий швець Якун, горбатий гей павук сидько, посипав приском телячу шкіру на камянім порозі своєї робітні та обережно здіймав шипучу шерсть топорищем. Зпід пальців Якуна плив кур як їдь. Їзза обрію викочувалось пишне літне сонце. Птичі пісні сколихнули нараз дерева від приземка до верховіття, здавалося, тисяч сопілок, притулених до уст невидимих гудців щебече насипом, щебече..."

Це є характеристична манера Гриневичевої. Забуваєш як стій, що річ іде про працю шевця, і поринаєш у поетичний опис, з якого нема вже вороття до акції. Повість, в якій ждеш на якісь дійові картини, розливається в лірику. Це не є технічна хиба твору, а наскрізь психольоґічна помилка: постаті глухого, дикого середновіччя виринають перед нами, наче дружина на дворі Людвика XIV. Усі вони якісь переніжнено-маніжливі, вигаптовані проти волі авторки, що хоче мати їх перш за все дужими, твердими, крицевими. Саме так псевдо-класична французька доба стилізувала простих наступників і гусійок, яких важко було відріжнити від золототканих чур і маркіз.

Та і це ще не критика. Найдивнішим у цій повісти є факт, що вся уява і світогляд її героїв не має ніяких ознак, до якої вони належать доби. Не є це виключна хиба повісти Гриневичевої. Всі наші автори історичних повістей дбають за те, щоби повбирати своїх героїв в костюми даної доби, а в їхніх домівках поставити обстановку, що вказувала би на їхню „історичну приналежність". Але те, що є суттю історичною доби, бо заважує на психольоґії її учасників: — ціла низка ідей звязаних зі соціольоґічними умовинами життя, станом промислу, торгівлі, техніки не пробивається не тільки в психіці дівних осіб, але навіть в їхніх розмовах. Прошу уявити собі, що письменник за 200 або 300 літ схоче змалювати нашу добу. Чи, коли тоді телефони, кіна, літаки, авта, економічні кодекси, мова Ліґи Націй стануть перешкодою для повного вияву їхніх душ? Чи не покористується він усіма цими житками давнини, щоби при їх помочі відтворити обсяг і напрям ідей наших сучасників?

Послухайте як говорить середновічний дикий Юра:

„— Життя, гомінкий будень, в Ясині-ж воно вічне свято. Кожна згортка її стрункої суки сує здалеку *культом річей нелеґли релігійних.* У хаті у Словита разом з червоними гвоздиками на вікнах цвите пахлявий спокій, від якого, глянеш, каламутна вода хрусталем взялась, а сонце з білих стін не квапиться за діброву".

Це фразеольоґія і образи модернізуючої поезії.

Є в повісти Гриневичевої дуже гарні мережки. Але вони розвішені над подіями, довкола яких має йти акція, мов коронки причіплені на опанчах середньовічних дикунів. Містичний серпанок понад усім сюжетом не має нічого спільного зі середньовічною психольоґією. Вся повість має на меті змалювати остаточну перемогу і закінчити її бальорим акордом. Та дивне явище: після прочитання її ми не тільки не почуваємо в собі приливу вояцької крови, а навіть стаємо якісь охляло-виснажені.

„Шеломи в сонці" є спробою зірвати з пересічним реферуючим, майже газетним, тоном і стилем інших наших авторів історичної повісти, але ця спроба кінчиться другою протилежністю: вражінням силуваної оригінальности. Письменник може стати справді оригінальним, коли шукає й вислову своїх безпосередніх чи складних вражінь і переживань таких образів (параболь, метафор), які дали би нам зрозуміння його психольоґії в якнайясніших, найпростіших формі. Метода писання, якої вживає К. Гриневичева шукає спершу оригінальних образів при помочі штучного нанизування слів, які мають викликати у читача якесь нове вражіння

*) „Шеломи в сонці", Львів. Вид. „Ізмарагд".

ти" наше селянство від лихварів шляхом насадження польонізаційних „кас Стефчика", які своєю явною політикою лише вбивають ідею кредитової кооперації. Ті, хто має очі на те, щоби що-небудь бачити, давно повинні зауважити, що всі мільйонові кредити „Рольнікам", „кулкам рольнічим", польським споживчим кооперативам, кооперативам пасічничим, „касам Стефчика" і т. д. — йдуть надармо. Лягаючи своїм тягарем на селянство, ці кредити лише годують непотрібних функціонарів псевдо-економічних організацій і в результаті дають лише дефіцити й незадоволення населення. Бо якже не обурюватися селянству, що бачить, як марнуються гроші в цих, нікому непотрібних організаціях, а воно мусить звертатися за допомогою до лихварів чи власною зубожілою кишенею творити свої власні організації: кредитові, сільсько-господарські й т. д.

Але трагедія нашого українського рільника на цьому пункті лише починається. До ініціятиви самого населення: до того, що воно творить власними силами з запалом і талановитістю та явною користю для економічного розвитку зубожілої, завдяки різним господарсько-політичним експериментам, країни, — скрізь помічається нетіть, а іноді й вороже відношення.

Кооперація зустрічає великі утруднення. Філії „Сільського Господаря", який єдиний в здібний налагодити господарку нашого селянина, цілими місяцями не реєструється. Для вбиття наших кредитових інституцій відмовляється їм у кредитах, а навіть створюється штучні хрунівські контр-організації, як напр. мертво-роджений кредитовий банк у Луцьку. Мало того, за допомогою невідповідального елементу ведеться похід на знищення тих кредитових інституцій, які вже кілька років з успіхом рятували селянина від лихви й давали йому можливість засіяти поле, набути інвентар чи відбудувати хату. Факт: похід проти „Українбанку" в Луцьку, ревізії і т. д.

Тепер уже й сліпі бачуть, що штучні неукраїнські сільсько-господарські організації, споживчі, кредитові й інші кооперативи, з'ївши великі гроші, польонізаційної мети не осягли і в своїй „ідеї" збанкрутували, а одночасно затримали економічний розвій Волині принаймні на десяток років.

Треба про це голосно сказати, бо, як кажуть, „котикові забавка, а мищі сльози". Хтось бавиться в свої штучні установи і хрунівські новотвори, що зїдають величезні гроші, а наше селянство котиться в безодню задовження й неминучої господарської руїни. Від цього нещастя селянство може спастися лише власною ініціятивою та власною енергією, ужитою в своїх українських економічних організаціях. Але для цього мусять вони одержати можливість жити й розвиватися.

І мусить бути припинена забавка в штучні новотвори, не звязані нічим ні з душею, ні з кишенею нашого селянства.

В. Островський.

Англійсько-американське порозуміння.

Загальне задоволення в Англії з того приводу.

В Англії панує загальне задоволення з приводу того, що дійшло до порозуміння з Америкою. Всі газети зазначують, що тепер Англія почала вести самостійну політику й замість дбати про інтереси інших, почала дбати про свої власні інтереси. Правда, свого часу французам повелося перенести осередок ваги світової політики до Парижа, одначе тепер він знову є там, де повинен бути, а саме там, де схрещуються інтереси обох найдужчих держав світу — Англії та Америки. Це здоровий розвиток, який числиться з фактами. Франція роками перешкаджала Англії, одначе тепер, завдяки Сновденові, Англія знову має вільні руки.

„Дейлі Екпрес" пише: „Можна без пересади сказати, що успіх Мекдональда та Гувера є найблагословеннішою та найповнішою надій подією останньої сотні літ". „Менчестер Гардіен" пише, що теперішнє порозуміння буде дуже не до смаку сторонникам „великої фльоти", одначе тим більшу вагу воно має.

По широкому світі.

Китайський посол у Женеві мав дістати доручення від уряду з Нанкіну, щоби виїхав до Берліна і там пробував з представником СРСР ліквідувати „кривавe непорозуміння" з Китаєм.

Є поголоски про намірену остаточну димісію Чічеріна.

Відень заперечує офіційно вістки про наступаючу зміну австрійського кабінету.

Французький міністр внутрішніх справ Тардіє атакував гостро „правицю"; є поголоски, що це буде приводом „кабінетної кризи".

Англійська дослідча комісія, що виїхала до Індії, є проти того, щоби Індії надати права окремої домінії.

На східні теми.

Панарабізм і Палестина.

Як і треба було догадуватися, а тепер це вже фактом ясно всім, що арабсько-жидівський спір у Палестині не обертається навколо релігійних питань і не в „Стіні Плачу" тут справа. Головною причиною непорозумінь є бажання з одної і другої сторони взяти в свої руки владу в краю.

Визначніші діячі арабського руху в Палестині та в інших краях ясно запротестували в цій справі. Головний палестинський муфті, вінже голова вищої мусулманської ради, також арабська екзекутива в Палестині, поставили три головні вимоги до британського уряду: 1) відкликання декларації Бальфура, 2) цілковите припинення жидівської імігрrunії і 3) скликання палестинського парляменту. Усі вимоги ясно вказують на чисто політичні основи арабсько-жидівських непорозумінь та дають дещо інше освітлення справі від того, яким годує публичну опінію жидівська преса.

Вимога скликання палестинського парляменту свідчить про бажання арабів взяти в свої руки керму над краєм. А що араби творять у Палестині значну більшість населення, то впровадження самоврядування, опертого на парляментарному устрою, без сумніву потягнуло б за собою запевнення арабам домінуючого становища в цілому краю і жидівське населення знайшлось тоді в положенні дрібної меншости. Вимоги арабів не колідують ні трохи з англійською владою в Палестині; навпаки: вони послідовно випливають з обовязків мандатарної держави, яку ніби покликано з метою підготовки краю та населення до обняття влади в будучій незалежній державі. Треба знати, що палестинський мандат, що його дістала Великобританія, входить у так звану категорію „А" мандатів. До цієї категорії мандатів, на основі постанови Ради Ліги Народів, входить мандат Іракський та французький мандат у Сирії. Ця категорія включує в себе країни, які мають у будуччині бути самостійними державами, і саме обовязком мандатарних держав є допомогати їм в цьому напрямі.

Можна думати, що уряд Великобританії буде скорше чи пізніше змушений згодитися на введення в Палестині чисто конституційного ладу, таксамо, як це мало місце в Трансйорданії та Іраку, де вже є власні законодатні установи. Приноровлення такої самої тези для Палестини та введення хочби квазі-парляментарного способу правління в Палестині булоб рівнозначне з кінцем сіоністичної політики й означалоб фактичне знесення декларації Бальфура. Тому ясно, що всі три пункти арабських вимог фактично йдуть в напрямку ліквідації жидівської еміграції й цілої сіоністичної політики.

Бачимо отже, що сучасна арабсько-жидівська війна ведеться виключно на тлі політичної ривалізації між цими двома народами. З розмови, яку мав палестинський муфті з кореспондентом „Дейлі Експрес", видно, що палестинські араби готові боронити свої права, опираючись не тільки на своїх власних льокальних силах, але й на співпраці й симпатіях арабів Сирії, Іраку, Трансйорданії, Неджіду, Геджасу і Єгипту. Характер і тон декларації великого муфті дають до зрозуміння, що палестинські події не є поділями випадковими, але це є акція, яку приготовлювано від довшого часу, акція, що носить на собі всі признаки святого для арабів „панарабського руху". Зрештою підтверджують це й великі маніфестації, про які знає увесь світ, а які відбулися з приводу палестинських подій по всіх головніших арабських середовищах на Арабському півострові та в Єгипті.

Хто знає історію панування англійців на Сході, той знає, що цілий секрет англійського панування полягає в тому, що для вдержання своїх впливів вони досконало вміють приноровитися до потреб хвилі шляхом постепенних уступок. Так вони поступали в Індії, Трансйорданії, Іраку, так переговорюють тепер з Єгиптом, так безперечно будуть вони кермувагися в своїй політиці в Палестині.

Вимоги палестинських арабів ясно свідчать і про те, що провідники арабського руху в Палестині добре зважили політичну ситуацію в своїму краю, як рівнож і слабу сторону англійської політики на Сході. Цілком не виключена річ, що недавні уступки англійців в Єгипті причинилися до може й передчасного повстання в Палестині. Коли війна єгипетських націоналістів після цілої низки тяжких непорозумінь привела до перемоги, є річю просто неправдоподібною, аби подібнаж боротьба в країні сусідній з Єгиптом, з населенням тієї самої раси, не дала таких-же самих наслідків.

Очевидно, важко устійнити певну дату арабської перемоги — боротьба може тревати ще довший час, але положення палестинських арабів настільки вигідніше, що вони мають недалеко себе самостійний арабський Неджид. Суєдство тих ренів підвладних султанові й королеві Неджиду та Геджасу Ібн-Сауду, сучасному проводирєві панарабського руху, який змагає до опанування цілого арабського півострова та злучення під своїм скиптром усіх арабських країн — це є поважна загроза, безперечно більша, ніж наприклад конфлікт з мирно настроєним єгипетським феллахом. Рішаючу ролю в зміні англійської політики в Палестині певно відіграє становище Ібн-Сауда, наміри якого покищо нікому невідомі, але який старається при кожній нагоді використати положення для своїх панарабських планів.

Л. Л.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Політична ситуація в Польщі.

„Вивісити білий прапор!"

Відмова пепесівців і споріднених з ними партій від участи у відомій конференції і викликана нею консернація в санаційно-урядовому таборі настроюють „Роботнік" на великодушно-тріюмфальний тон.

В передовиці „Політична ситуація" стверджує „Роботнік", що відмовна ухвала ППС є загостренням її парляментарної тактики. А те загострення є льогічним наслідком загострення всієї політичної ситуації у нутрі краю. Вина за це загострення спадає на керманичів потравневої системи, які поглибили політичну суспільну боротьбу.

„Говоримо отверто — пише „Роботнік" — що — згідно з нашим пересвідченням — ліквідація нинішньої системи стала конечністю не лише зі становища соціялізму і робітничого руху, не лише зі становища демократичної доктрини або ідеї, але також з огляду на дійсно глибокі і поважні інтереси Польщі, як незалежної держави. Базувати її долю на горстці „правовірних полковників" разом з усякими Б. Б. С-ами, в додатку на горстці, що є у „війні" на всі можливі сторони з величезною більшістю громадянства, — збуджує обави, в яких немає ані крихітки ніякого „партійництва", ані крихітки ніякої „демагогії". Змагаємо до ліквідації системи. Повторюємо, що наша метою є ліквідація мирна, тому сягаємо по зброю легальної парляментарної боротьби. Нікому не погрожуємо „ломанням костей", ані „державними замахами". Зате знаємо, що маємо по своїм боці опінію і довіря мас. „Мирність" дальшого розвитку подій залежить не від нас, але від другої сторони. Якщо керманичі „полковницької доби" в історії „потравневої" Польщі здають собі справу з ідейного й морального банкроцтва їх методи кермування державою, то повинні... вивісити білий прапор".

—o—

„В сліпій вулиці".

Але полковницько-бебесівська група зовсім не хоче вивішувати білого прапору. Навпаки, бебесівський „Пшедсьвіт" пророкує цілій опозиції неминучу поразку. Він пише:

„Отже добре сталося, що ноторичні бляґери і політичні крутії, якими є цекавісти (пепесівці), загналися в сліпу вуличку, з якої вихід веде або до дійсного розрахунку, або до повної компромітації. В одному і другому випадку цекавісти програють, а разом з ними вся крикliва і напастлива опозиція. Маємо враження, що тим разом цекавісти не найдуть виходу із ситуації, в яку загналися своєю облудною політикою. І тоді виявиться, що та мнима „авангарда" розбещеної опозиції є нічим більше, лише табором політичного обманства, що спекулює на польській наївности. Вкінці для всіх стане ясним, що опозиція є нездатна не лише до позитивної акції, але навіть до здецидованої, рішучої і скоординованої негативної акції, себ-то заповідженого справжнього розрахунку. Таким чином скінчиться вкінці доба, в якій політичне обманство могло існувати і діяти, а до вінця численних компромітацій сойму прийде ще одна галузка, найбільша з дотеперішніх".

—o—

„Ярмарочна дивовижа".

Таксамо досадно, хоч не так у наслідках пророчо, оцінює крок опозиції полковницький „Глос Правди".

„Нехай спробують панове з „Роботніка" глянути тверезими очима на ярмарочну дивовижу, якої аранжерами вони стали. І нехай вкінці виберуть, яке обличча мають показати Польщі і світові: чи представників класових інтересів польсько-німецько-жидівського пролетаріяту, чи провідників політично-тактичної і безпрограмової соціялістично - християнсько - селянсько - міщанської опозиції. Як вкінці виглядає той страхітливий пястук, якого вбивчим ударом нам погрожують; бо любимо бачити не лише в сальоні, але й на полі боротьби: з ким маємо до діла?"

—o—

„Мезаліянс з меншостями".

Що дальше? — питає „Слово Польске" після негативної відповіди шістьох польських клюбів. Що дальше? — питає, і лякає примарою „національних меншостей". Бо

„Недзялковський розпочав живі конференції з меншостевими клюбами: жидівським, українським і білоруським з метою змонтувати парляментарну більшість ліво-меншостевого блоку, який евентуально найшов би ще опору в центрових партіях (НПР, ХД і Пяст) — тимбільше, що прецінь ті останні навязали тепер ближчі взаємини з лівицею, підписуючись разом з нею під спільно зложеною енунціяцією в справі конференції, заініційованої урядом".

Мовляв, пепесівці пішли на „меншостеву" комбінацію, втративши грунт під ногами. Зайвим було би додавати, що це звичайні видумки, які мають в польській опінії відограти традиційну ролю „страхів на ляхів".

Театри на Великій Україні.

Довкола театру „Березіль".

В суботу 7. і в неділю 8. вересня ц. р. відбулася в Харкові широка дискусія в театральній справі на Україні. Дискусія велася в т. зв. художньо-політичній раді при відділі мистецтв Наркомосу України, до якої входять: мистецькі керманичі українських театрів, представники культ. відділів спілок і представники театральної та літературної опінії. Дискутовано увесь час над репертуаром у найближчому сезоні.

Вечір 7. і ранок 8. вересня заняли звідомлення мистецьких керманичів українських театрів. З цих звідомлень видно, що цього року репертуарну кризу трохи послаблено. В найближчому сезоні українські театри матимуть змогу виставити кільна нових пес, як от „Диктатуру" Микитенка, „Комсомольця" Первомайського (якщо ця неса буде грунтовно перероблена), „На кам'яні горить" Мамонтова. В театрі „Березіль", крім „Диктатури", називають нову пєсу Цимбала „Заповіт пана Ралка" та дві пєси М. Куліша „Закут" і „Патетична соната".

Найцікавіша дискусія розвинулася в неділю 8. ц. м. вечером після того, як мистецький керманич театру „Березіль" Лесь Курбас, подавши звідомлення про театр „Березіль", сказав при кінці, що „Березіль" починає сезон у ворожому окруженні, а зокрема вказав на блюк проти нього ВУСПУУ-у й „Нової Генерації" та одеської держдрами. Це дало притоку до живого обміну думок, що обертався в цілости біля репертуару й ідеольогічного наставлення театру „Березіль" та його керманича, при чому майже всі промовці критикували в той чи інший спосіб роботу цього передового театру.

Перший промовляв у тій справі директор одеської держдрами Шраменко, що признав факт істнування блюку одеської держдрами з ВУСПП-ом і „Новою Генерацією", вказуючи на те, що теперішні позиції „Березіля" такі, що з ними треба боротися, бо вони не є позитивним явищем. Ще гостріше виступив проти „Березіля" і „курбасизму" М. Семенко, закидаючи Курбасові, що він не вміє висувати молоді та веде театр так, що він може стати гальмом у розвитку пролєтарської культури. Таксамо виступав проти „Березіля" і його праці Ровинський, Грудина Каган і інші.

З інших промовців заслуговує на увагу київський критик Савченко, який признав Курбасові, що він мистець великого розмаху, але шож, коли він утратив у своїй праці „велику соціяльну базу"... „Березіль", мовляв, не стоїть на громадському грунті, він вводить розклад культурних сил. Те саме менш-більш закинув Курбасові представник одеського ОРПС-у Єрмаков, жалуючись, що „Березіль" не налагоджує звязку з робітничим глядачем. Ясно висказав те, що більшовиків болить у Курбаса, представник „Нової Генерації" Сотник, кажучи, що Курбас сам себе ізолював, обравши собі нібито праві письменницькі угрупування. В подібному дусі говорили й інші делегати (Кулик, Полторацький).

Зате горячо боронили театру „Березіль" і його ідеольогічного й мистецького оформлення режисер жидівського держтеатру Марголін, артист Мариненко та колишній завідатель управління мистецтв Петренко. Посередньо в обороні Курбаса виступив у довшій промові драматург Куліш, що домагався від сучасного театру на Україні висвітлювання тем таким чином, аби це було висвітленням епохи, а не перспективою вчорашнього дня.

Закінчив цілу ту дискусію Курбас у своїм кінцевім слові, відповівши на всі закиди проти нього. Він зазначив м. ін., що в блюк з Семенком не пішов через те, що в їхніх поглядах є велика ріжниця. Він не хоче, як Семенко, „робити політики". „Я не боюся боротьби — сказав Курбас — і вірю в свою перемогу. Противники „Березіля" самі побачать, як вони помилилися в оцінці праці театру. Своєю роботою в цьому сезоні „Березіль" вибє своїм ворогам зброю з рук".

Ювилейні свята „Просвіти".

Шістьдесятиліття „Просвіти в Радехові.

В неділю 15. вересня ц. р. відбулося в Радехові велике повітове свято з нагоди 60-ліття „Просвіти". Свято було получене з вмуруванням пропамятної таблиці з нагоди ювилею „Просвіти" у фронтовій стіні радехівського „Народнього Дому" і мало репрезентативно-маніфестаційний характер. Воно було показчиком зорганізованости повіту, викладником підсумків довголітньої праці на освітньому полі Радехівщини.

Вже в 9. год. ранку почали збиратися на великій громадській луці тисячі народу з цілого радехівського повіту. Увагу всіх приковували пригарні народні строї луговичок і сокілок та прості, але гарні, сільські однострої соколів і луговиків. Точно в год. 10. почалася при гарно удекорованому престолі тиха соборна Служба Божа, яку відправив о. мітрат Базюк в асисті дванацяти священників з повіту. В часі відправи співав радехівський мішаний хор під батутою п. Куліша. По відправі виголосив відповідну до хвилі, високопатріотичну проповідь о. прал. і посол Л. Куницький.

Тепер сформувався величавий похід читалень „Просвіти", „Соколів", „Лугів" і кооператив з цілого повіту, що з відповідними таблицями, на яких були написи місцевостей і установ, пройшов поважно і гідно через ціле місто, щоби уставитись перед „Народнім Домом". Похід відбувався в супроводі трьох дутих орхестр, а саме: з Замарстинова (біля Львова) і з сіл Нивиці і Пиратина. Взяло в ньому участь кругло вісім тисяч народу, при чім у чвірках пройшло 5.400 зорганізованих учасників. Похід вдався вповні.

Перед „Народнім Домом" уставилися всі ті тисячі і створили непроглядну масу голов. Тут відбулась друга частина ранішнього свята. З балькону промовив до учасників делегат Головного Виділу „Просвіти" ред. Мудрий, по чім о. мітр. Базюк посвятив пригарну мармурову таблицю зі золотим написом, вмуровану у фронтову стіну „Нар. Дому" на памятку відбутого ювилею „Просвіти". Відспіванням національного гимну закінчилось ранішне свято.

Пополудні відбулася дальша частина свята теж на громадській луці. На програму зложилися: промова голови радехівської філії „Просвіти" посла о. д-ра Пелліха, вправи вільноруч сокілок і луговичок, вправи вільноруч і списами соколів і луговиків (всіми вправами проводив д-р Хавалка) і концерт сільських хорів Радехівщини. Свято закінчилося дефіладою.

В цілости випав цей ювилейний обхід в честь „Просвіти" величаво і зробив на всіх учасників сильне враження. За влаштування цього пригарного свята належиться признання всім місцевим діячам та організаторам, а в першій мірі пос. о. д-рові Пелліхові і д-рові Селезінці. З приємністю слід ствердити, що вся інтелігенція повіту і самого міста Радехова взяла як у підготовці до свята, так і в самому святі гремяльну участь.

Очевидець.

На організаційному фронті.

Перемишлянщина.

Дня 28-го серпня ц. р. відбулося велике справоздавче віче в Уневі, на якому було присутніх около 2.000 осіб з дооколичних сіл. Вічем проводив місцевий гром. Нудик, промовляли пос. Целевич і пос. Кузик та сен. д-р Трояк. Замітне, що староство в Перемишлянах або не дозволяє на українські віча, або серед віча розвязує його. В Уневі не дозволило староство на віче під голим небом, тому його уладжено в кіновій салі університського монастиря.

Дня 1-го вересня ц. р. відбулося величаве справоздавче віче в селі Підгайчиках, при чому тогож самого дня відбулося посвячення Народнього Дому, другого в тому селі. На вічу явилося около півтора тисячі людей з дооколичних сіл. Реферат про працю Української Парляментарної Репрезентації в соймі виголосив посол Кузик, але в часі його промови комісар староства віче розвязав. Треба ствердити, що селянство, яке було на вічу, головнож селянство з Підгайчик і Лагодова, дуже свідоме і добре зорганізоване завдяки співпраці місцевих селян з інтелігенцією духовною і світською. Підчас посвячення Народнього Дому промовляли: д-р Свістель, д-р Куницький, о. Костишин, посол Кузик, студ. Сениця, п-ні Левицька й один селянин з Лагодова, а після посвячення подякував усім присутнім за участь у святі о. Бойко, місцевий пароx.

Заява уряду в справі конференції.

Офіціяльний комунікат. Урял. пропонуючи конференцію з парл. клюбами, має ось на ціли. Уряд укладає бюджет і виконує його, парлямент ухвалює закони, устійнюючи бюджет. Співпраця виконуючої влади та законодатних установ є конечна. Можна цю співпрацю обмежити до більш. форм і вважати бюдж. комісію та плянарні засідання законодати. установ одиноким і виключним тереном праць над бюджетом. Одначе дотеперішній досвід виказав занадто виразно, що бюдж. справи в комісіях і на плян. засіданні розглядано радше під кутом біжучих політ. інтересів, ніж під кутом дійсности. Справи раціональности бюджету, що мають вплив на екон. життя не лише держави, але цілої суспільности спихано на дальший плян. Уряд хотів спробувати, чи шляхом інформації та вимін думок між членами кабінету та головами парл. клюбів не вдасться хоч у деяких части поправити дотеперішню систему праць. На таких конференціях можна було устійнити, яке є фінансове й економ. положення держави, можна було обрахувати правдоподібні доходи держави та дійти до таких справ, які тепер треба вияснити так, щоби після устійнення приноровитися до тих усіх тенденцій, які не рахуються із справжніми умовинами життя, в яких є держава. Так бюдж. дебати можна би краще упорядкувати та можна булоб шляхом обмежень, які законодатні установи мусіли би самі собі накинути, зменшити скількість і розбіжність ухвалюваних внесень, що грозять або бюдж. рівновазі, або випачують заг. госп. плян. У відповіді на запрошення уряду марш. сойму Дашинський вручив президентові ради міністрів письмо голови Народового Клюбу до марш. Дашинського та письмо, підписане парл. клюбом ППС, Визволення, Стр. Хлопске, Пяст. ХД і НПР. Уряд уважає що акцію усування відмовою партій взяти участь у пропонованій нараді. Згад. збірне письмо кількох клюбів формалізує цілу справу і то зовсім хибно. Задумана нарада з головами сойм. клюбів не могла бути ніяким формальним актом якогось відношення вик. влади до законодатних установ. Бож ані ука президій клюбів не є ніякою установою, означеною під правним оглядом. Уряд мусить ствердити, що його спробу поправи бюдж. праць, праць, що торкаються цілої держави, заініційовану в інтересі цілої суспільности, ударемнено з причини відмови більшости партій.

Поворот марш. Пілсудського. — Наради.

До Варшави вернув із Сулєювка марш. Пілсудський. Вернув також у Варшаву після дводенної неприсутности марш. сойму Дашинський. Марш. Дашинський приняв на конференції марш. сенату Шиманського, потім пос. Недзялковський (ППС). Відбулася також розмова марш. Пілсудського з прем. Свїтальським. Потім подали до заг. відома текст уряд. комунікату. Вечером прем. Свїтальський розмовляв телефонічно з марш. Дашинським. Вачувати, що премієр сказав, що вважає справу невдалої конференції для себе закінченою та на цю тему не думає вже розмовляти з представниками сойму.

Центролів. домагається скликання сойму.

Дня 17. вересня центролів мав нараду у прив. мешканні Домбського (гол. Стр. Хл.). Постанов ніяких не ухвалили. В середу треба сподіватися відповіди лівиці та центру на урял. комунікат. Відомо є, що партії центроліву постановили і далі обстоювати скликання сойму на надзв. сесію. Відповідні кроки, передбачені конституцією, мають бути полагоджені найдалі в понед'лок.

Розвязання сойму?

У звязи з невдачею заповідженої конференції уряду з соймом далі кружляють чутки про зміни в уряді. Кажуть, теж, що уряд Свїтальського рішений розвязати сойм і розписати нові вибори.

—o—

През. Гувер признасть СРСР?

У Вашінґтоні кружляють чутки, будьто би през. Гувер приготовляє признання де юре СРСР. Злученими Державами. Має це нібито статися на основі рапорту адм. Брістоля, бувш. комманданта ам. фльоти на водах Дал. Сходу, який недавно був у СРСР., та нібито на основі рапорту фін. дорадника Польщі Девея. Аґ. Вск. повідомляє з поінформованих кол, що Девей ніякого рапорту не приготовляв і не висилав.

—o—

Французи евакуюють Надренію.

Французька військ. влада приказала поступенно евакуювати Надренію з фр. відділів. Від 20. вересня до 1. жовтня 1929 р. 10 тис. французів кине Надренію.

Користайте з нагоди!!

Єдинока Українська Галянтерійна Торговля

„Genewa"

Д. Конюха, Львів, Ринок 37.

(побіч „Народної Торгівлі")

продає для реклями по фабричних цінах

Жіноче і мужеське білля,

панькочки, прекрасний вибір наймодніших красок

тисячний вибір краваток і торбинок,

приладдя до голення, подорожі і курення.

Парфумерію, Косметику і Забавки, Капелюхи і Шапки! 464

ДРУГА РАПСОДІЯ УГОРСЬКА

з музичною ілюстрацією, 2 орхестри — небаром в кінотеатрі Фатаморгана.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Пропаганда за пресою.

Деякі наші газети в Галичині і Буковині щораз то видумують нові нагороди для своїх передплатників. Та годинник, ця косу, тамта будильник, а ще інша січкарню. Всі ці дуже добрі і практичні кавалки вильосовують ріжні щасливці, а деколи поголовно дістають усі постійні передплатники.

Уявляю собі, якби то гарно було, колиб, наприклад, на місяць преси спросити до Львова всіх обділених з виграними нагородами і зробити з ними похід по місті. Булаб це найліпша, бо жива і співуча пропаганда української популярної преси і після такого походу число платних читачів збільшилось би в двоє.

Прошу собі знову уявити, як виглядав би передплатник усіх наших популярних часописів, до котрого заедно реготалася доля і він у кожній льотерії виграв премію. У тому поході йшов би він на самім переді, бо раз — був би найбільш цікавою фігурою з цілого походу, друге — за мало мав би місця в рядах, щоби влізтися туди зі своїми нагородами.

Думаю, що є такий громадянин, який передплачує всі ці часописи, тому не від речі буде представити собі, як він виглядав би.

Отже: Обвішаний довкола годинниками, ножиками і серпами, на плечах передвоєнна коса „Свободи", а на шиї повоєнний будильник „Нового Часу". Перед собою гнав би здуту корову „Народньої Справи", а за собою тягнув би січкарню „Нового Часу".

Зближається місяць друкованого слова і невже булоб подумати про організацію такого зїзду. Зорганізувати його не тяжко, бо є вже в нас готовий взірець до таких імпрез: Вибрати організаційний комітет, який поділиласяб на субкомітети. Ті субкомітети малиб за завдання виділити комісії, а ці комісії субкомісії. Всі ці „установи" відбулиб одно засідання, після чого пішлаб горячкова праця і зїзд напевно — не відбувсяб.

Галактіон Чіпка.

З життя краю.

25-ліття „Сокола" в Тернополі

З нагоди 25-ліття істнування тов. „Сокіл" в Тернополі устроєно в неділю 8. вересня ц. р. на власному майдані величаве „Свято пісні і руханки" при участи відпоручників сокільських гнізд і співацьких гуртків з повіту. Помимо непевної погоди і діймаючого холоду явилися до участи руховики і руховички з Березовиці Великої, Микулинець, Людвиківки, Острова і Ходачкова Малого, а хори з Ходачкова Малого, Острова, Шляхтинець, Довжанки і міщанський церковний хор з Тернополя. Інші побоюючись, що з причини непогоди свято буде відложене, не прибули. Получені хори із 116 осіб під батутою о. М. Осадци, пароха з Ходачкова Малого, виконали вповні удатно три точки, хоч була тільки одна спільна проба і то безпосередно перед виступом. Була це гарна спроба лучення селянських хорів до спільного виступу і то на вільному воздусі, а осягнений успіх певно дасть товчок до дальшого поширення і скріплення співацької організації.

Добре вишколена духова орхестра з Теребовлі під проводом свого дирігента п. І. Козака відповіла цілковито свому завданню та зednала собі признання. Справно виконали руховики і руховички програмові точки. Дівчатка сокільського дорослу в числі 48 вправляли хустинками. Соколи в числі 96 осіб виконали вільноручні вправи, а сокілки, 98 осіб, виконали вправи серпами, закінчені обжинковим хороводом і народнім танком „Катерина".

В останній точці програми виступили лише 3 відділи, а саме: відділ тернопільських соколів на дрючку, відділ сокілок з Микулинець, вільчі вежі і дівочий доріст з Тернополя вежі на коні. Дальші виступи поодиноких відділів на приладах відпали з причини діймаючого холоду, а свято закінчив загальний перегляд всіх руховних чет.

Якеж дальше вражіння з цього свята?

Вже сам факт, що тернопільська організація обходить ювилейне свято 25-ліття свого істнування, заставляє кожного признати її успішність і потребу для нашого національного життя. Наша сокільська організація мусить в додатку поборювати всякі перепони з боку влади, а її живучість є доказом живучости самої сокільської ідеї, яка цій організації присвічує.

Певно неодному, що памятав величавий здвиг сокільства в Тернополі у 1910 р., приходить на думку порівняння, але це були інші часи як під оглядом нашого внутрішнього життя, так і зовнішніх обставин. Нині ми дали може й більше як у 1910 р., коли узгляднимо зміну обставин.

Накінець слід згадати, що старшина тернопільського „Сокола" старалася у влади за дозвіл на виступ соколів в одностроях тільки на своєму майдані в часі свята і мимо інтервенції голови „Сокола" п. Сіяка і посла д-ра Барана в тернопільському воєвідстві, дозволу не одержала.

За удачне уладження величавого сокільського свята в Тернополі належиться повне признання старшині тернопільського „Сокола", а передовсім його голові п. Остапові Сіякові, як також усім членам поодиноких сокільських гнізд і співацьких гуртків, що приготовили і взяли участь у святі пісні та руханки.

Н. Ç.

НОВИНКИ

— **Освітній Конгрес** почнеться в неділю дня 22-го ц. м. в год. 12·30 в салі Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5. Філії, які зголосили учасників по 15. ц. м., дістануть карти вступу при вході на салю. — **Конгресовий Комітет.**

— **З нагоди Освітнього Конгресу** відбудеться заходами Філії Тов-а „Просвіта" ім. Шевченка у Львові дня 22-го вересня ц. р. концерт при співучасти хору Філії „Просвіти" в Радехові. Вичерпуюча програма концерту в афішах. Початок точно в год. 8-ій вечером. Білєти можна набувати в канцелярії „Просвіти" (Ринок, ч. 10/II пов.) від 8-ої год. рано до 14-ої в полудне і від 5-ої до 19-ої год. пополудні. В дні концерту при касі.

— **Правда про гранати в Тернопільщині.** Пишуть нам: Залізничий функціонар Цьолко в Тернополі обїзджаючи в четвер дня 12. ц. м. на залізничому ровері залізничий шлях з Тернополя до Березовиці Вел., завважив на четвертому кільометрі чотири запальники до гранатів, що там мусіли лежати довший час, бо були розплескані переїздом кількох, а може і кільканацяти поїздів. Гранатів ніяких не було і справа з „гранатами" (яких зовсім не було) — а в дійсности з відломками старих запальників виглядає радше на забаву пастухів. Про своє спостереження сказав Цьолко найближчому перетоковому Зазулякові, приказав вібрати бляшки залізничому робітникові Прокоповому з Березовиці Вел. і повідомив про все негайно секцію консервації доріг у Тернополі, а ця остання повідомила поліцію. Пущено в рух цілу гурму агентів, а у варшавському бруковому щоденнику ABC появилася негайно вістка про новий український замах на залізничий шлях і то гранатами. В дійсности ніякого замаху не було і з неексплюдуючих запальників, що нікому не зробили шкоди, зробили аж бомбовий замах.

— **За життя в гробі.** Спенсіонований грубник львівського магістрату Кир. Качмар утративши помешкання в „урядовім" будинку, був приневолений перенестись разом з жінкою й сином до незанятої ще мурованої гробниці на Личаківськім цвинтарі. Там провів усе літо.

— **Українка.** „Pestre Květy", тижневий літературний додаток празького „Prav-a Lidu", помістили в числі з дня 12. вересня 1929 р. переклад Стефаникового оповідання „Samotinka" (Сама-саміська).

— **З трагедій наших канадійських земляків.** За вбивство Миколи Пасовистого, богатого українського фармера коло Шіго, Саскачеван (Канада), арештували його рідного сина, 18-літнього Івана Пасовистого. Арештований признався до страшного злочину. Старий Пасовистий вийшов з дому 1-го серпня, аби вигнати худобу на пасовиско. Коли до вечора не вернувся, зачали за ним шукати. Після кількох годин розшуків старший син Пасовистого, Петро, найшов трупа свого батька на березі. Місце, де він лежав, показала йому худоба, що стояла на березі з витягненими наперед голосами, немов би вартувала. Сліди показували, що убитого затягнули в кущі з місця, де він упав. Коли старий Пасовистий вийшов за худобою, його наймолодший син Іван вийшов також подивитися за кіньми. Другого дня Петро Пасовистий з Іваном поїхали до Шіго з Владиком Кучинським. В Шіго Іван Пасовитий попросив Кучинського, аби позичив йому вечір свого авта, а коли той спитався, на що, хлопець признався, що застрілив свого батька і хотів би його десь сховати. Коли батькового трупа найдено, поліція арештувала хлопця і він перед поліцією також признався. — На фармі Дмитра Мельничука, дві милі на полудне від міста Кован, Манітоба (Канада) трапилась 5. серпня сумна подія. Коли батько робив на полі, а мати збирала в кущах ягоди, четверо їх дітей бавилося дома. Найстарший хлопець, 10-літній Василь, убрався в нову одіж, яку йому недавно купили, і сказав своєму молодшому, 7-літньому, братові, аби пробував його застрілити. Оба звяли кріс із стіни; Василько уставився на яких 20 стіп від свого молодшого брата, той прицілився, потягнув за курок і вистрілив. Куля перейшла Василькові через серце і він погиб на місці. Хлопці не знали, що кріс був набитий. Три тижні тому батько набив кріс, хотячи убити свиню, відтак лишив набій у крісі і цілком забув про це.

— **Темна хроніка.** У Львові застрілився в готелі 44-літній Франц Моравець, секретар повітової Ради шкільної в Бельську, з розпуки, що з каси цієї установи забрав гроші. — У Перемишлі відбудуться з початком другого місяця дві розправи: одна проти сина землевласника Ад. Журавського, обвинуваченого у вбивстві свого сусіда Табіша і друга, що потрівае два тижні: проти інж. Конопки, обвинуваченого у сфальшуванні заповіту Павла Тишковського. — У Буську на окописку найшли невідомого 60-літнього висільника, сильно пораненого. Є основи вірити, що це душегубство, замасковане самогубством.

— **Помагали новобранцям.** Ряшів також матиме свій сензаційний процес. При кінці цього місяця будуть там судити кільканацять осіб, що зробили собі джерело доходу з новобранців, які нерадо йшли до війська. Поруч таких прізвищ, як Кравт, Грунер, Ерман, Каннер, Вайсманова, Кац, Кестенбавм, Шіф, Гадлер, Вольфман і Діднер, згадується там імена трьох лікарів д-ра Сервацького, д-ра Крока і д-ра Смігельського, що мали бути причасними у звільнюванні новобранців.

— **Ріжні вістки.** У Москві пошесть красухи між дітьми; 20.000 дітей недужих. — Делегати населення на Кипрі приїхали до Льондону прохати, щоби Кипр прилучити до Греції. — Бувш. володар Афганістану Аманула мав з жінкою перейти в Римі на католицизм. — Ірляндець Филип О'Нейль застрілив урядовця реєстраційного бюра в Парижі підчас служби, з невідомої причини. — Паризька поліція арештувала генер. секретаря професійних комуністичних союзів Монмусо за протидержавну змову. — Більший гурт чужинних денникарів оглядав річний ярмарок у Нижнім-Новгороді. — Празький лікар д-р Поляк відкрив новий спосіб, як лікувати поступовий параліж вприском кольоїдальної сірки. — Італійський посол у Стокгольмі передав золоту медалю матері молодого шведського Мальмгрена, що згинув у виправі Нобіле до бігуна. — Одна з найкращих фільмових артисток у Голівуді Дженет Гейнор вийшла замуж за адвоката.

— **До відома мистців.** Якийсь голяндський промисловець призначив спеціяльний фонд на придумання стягу для Ліги Націй. „Міжнародня Унія Союзів Ліги Націй" оголошує конкурс на такий стяг. Є три нагороди: перша 1000 фльор голяндських, друга 500, третя 250. Речинець присилки проектів до 1. січня 1930 р. У конкурсі можуть брати участь громадяни всіх держав. Проекти треба пересилати анонімно в коперті, на якій має бути коліровий зразок стягу або „емблеми" на адресу генерального секретаріяту „Міжнародньої унії союзів Ліги Націй" у Брюсселі 41, rue Juste Lipse.

— **Примхи моди.** Останніми роками, а головно минулої зими, такої гострої, жіноцтво терпіло чимало підчас студені, не маючи де сховати рук. Жіночі кожухи не мають зверху кишень, а також у плащах мода не дозволяла на таку прозаїчну причіпку. Аж цього року паризькі виставки пригадують світові, що істнує дуже вигідний зимою, старий предмет у жіночім одязі — зарукавок. Він вертається до своїх старих прав і імовірно його вживатимуть навіть тоді, коли не буде морозу, а просто для паради.

— **Студентське місто.** В Еспанії будують „міжнародне" студентське місто, що має стати культурним осередком для всіх народів, що вживають еспанської мови. Це місто — одна із спроб обновити давній вплив Еспанії, коли в 17. ст. в університетах Саляманки й Алькали слухало визначних професорів 10.000 студентів. Будова згаданого університетського огнища йде по зразку найкращих таких міст в Америці й Англії. Коштуватиме вона приблизно півтора міліярда фр. Місто займе 1615 акрів і матиме 50.000 дерев.

Перша будівля вже закінчена, призначена для південно-американських студентів. У ній заведений комфорт першорядних великоміських готелів.

— **Заріст на лиці.** Мюнхенська лікарка д-р Мюлєр зацікавилася наслідками короткої жіночої підстрижки. Вона перевела досліди над кількасот жінками-„хлопчаками" і прийшла до висновку, що 20 відс. коротко-стрижок, втративши довге волосся на голові, дістає густіший заріст на лиці. Видно, що „волосата енергія" не марнується. Таким чином жінки мають нову турботу і важливе питання до вирішення: чи краще носити довге волосся, чи ліпше стати похожим на мущин і дістати заріст на лиці.

— **Рятунковий човен** на морі грає однакову роль, що життєві обезпечення в нашій буденщині. Чим більше непевною є ця буденщина, тим потрібнішим є життєве обезпечення, яке переводять усі українці в своїм Товаристві **„Карпатія"**, Львів, вул. Руська ч. 18. 399

Зі спортового життя.

X. ЗАПОРІЖСЬКІ ІГРИЩА.

Ситківкове мистецтво краю.

Цьогорічні ситківкові змагання за мистецтво краю були вельми грізною боротьбою старих наших „канон" з молодими грачами. Боротьба була тим завзятіша, бо ходило про дві мандрівні нагороди наших установ: Ревізійного Союзу та Маслосоюзу. Одна нагорода була призначена для мистецького клюбу, а друга для побідниці в грі жінок. На 1929 р. припали перша Львівському Ситківковому Клюбові (Л. К. С.), друга п. Дмитрівній.

В поодиноких грах розіграли: Зелений-Дзерович 2 : 6, 6 : 1, 6 : 4; Паліїв-Лішинський 6 : 3, 6 : 4; Бачинський-Волошин 6 : 2, 6 : 4; Кулечко III.-Левицький 6 : 1, 6 : 2; Кульчицький-Кулечко Дм. 6 : 2, 6 : 4; Зелений-Паліїв 10 : 8, 6 : 3; Кулечко-Гнатевич 6 : 1, 6 : 1; Федак-Рожанковський 7 : 9, 6 : 3, 7 : 5. Фінал між Кульчицьким і Кулечком III. 6 : 3, 6 : 4.

Поодинока гра жінок: Струмінська-Федаківна 6 : 0, 6 : 3; Дмитрівна-Зубиківна 6 : 1, 6 : 0. Фінал: Дмитрівна-Струмінська 6 : 3, 2 : 6, 6 : 3. Мандрівна нагорода припала п. Дмитрівній.

Двійна гра мущин. Хоч до самого кінця не був ніхто певний за фіналістів, то все таки дві пари були фаворитами. Зійшлись вони в фіналі: Кульчицький, Рожанковський-Кулечки III. і Дм. 4 : 6, 6 : 4, 6 : 1. Найбільше емоції в двійній грі принесла стріча в півфіналі між мистцями і Зеленим-Бачинським 4 : 6, 6 : 2, 8 : 6. Гарне вражіння тої гри зіпсувала лиш неджентельменська поведінка мистців супроти побіджених.

В мішаній грі фінал припав walk-ower-ом парі Струмінська-Рожанковський.

В цілому турнірі визначались своєю грою проф. Кульчицький, брати Кулечки та пара Зелений-Бачинський (УССК.).

В загальній клясифікації перше місце та чашу Ревізійного Союзу добуває Л. К. С. Голова Українського Спорт. Союзу д-р Гнатевич замкнув у неділю ситківкові змагання, вручаючи побідникам жетони та почесні грамоти.

Легко-атлєтичні тренінги Українського Студ. Спорт. Клюбу.

З огляду на те, що УССК. має на приміті зачати шкільний рік імпрезою „Високошкільне Мистецтво" та хоче прийти своїм членам з фаховою порадою, виділ УССК. кличе всіх своїх членів ходити пильно на легко-атлєтичні тренінґи, які відбуваються щочетверга та суботи на площі „С.-Б.". Таксамо кличе виділ всіх копунів до пильної та витревалої праці, бо в місяці „Українського Студента" буде уладжений пропаґандивний меч в копаному мячі: Університет-Політехніка. До праці!

Виділ УССК.

Високошкільне ситківкове мистецтво.

Український Студ. Спорт. Клюб уладжує ситківкове мистецтво високих шкіл у днях 27., 28. і 29. вересня. Мистецтво відбудеться в грах: 1) поодинока гра жінок, 2) поодинока гра мущин, 3) двійна гра жінок, 4) двійна гра мущин, 5) мішана гра. Участь можуть брати лиш студенти високих шкіл, які належать до Українського Студ. Спорт. Клюбу або до одного із самодопомогових українських високошкільних товариств. Вписове 3 зол. за поодиноку гру. Зголошення до 24. IX. в канцелярії Т-ва Прихильників Освіти, вул. Сушінського 21. (Акад. Дім), на руки тов. Зеленого.

Виділ УССК.

Змагання в 5-ліття Спорт. Секції Сокола IV.

В днях 14. і 15. ц. м. відбулися з нагоди 5-ліття Спортової Секції Сокола IV. на площі „Сокола-Батька" змагання в копаному мячі та відбиванці, до яких станули дружини: „С-Б.", СКУД, ЖУСК, Сокіл IV, Україна комб., Зоря й Чорноморці. В суботу 14. ц. м. змагались у відбиванці жіночі дружини: СКУД-С-Б. 30 : 13, Сокіл IV-ЖУСК 25 : 18 та муж. дружини Сокіл IV.-С-Б. 29 : 23. Дружина Сокола IV. побідила в копаним мячі репрезентацію Зоря-Чорноморці 3 : 2 (2 : 2). — В неділю відбулися дальші змагання у відбиванці жін. дружин СКУД-Сокіл IV. 30 : 5, ЖУСК-С-Б. 24 : 19 та муж. дружин С-Б.-Сокіл IV. 30 : 12. В копаному мячі Україна комб. побідила Чорноморців 2 : 1 (2 : 0), а Сокіл IV. ремісував зі Зорею 1 : 1 (0 : 1). Суддею перших змагань був воротар України п. Новицький, других п. Верхола. Змагання були доволі цікаві, та, на жаль, публики на них було мало, бо ледви яких 200 осіб. Іменем спорт. дружини „Зорі" вручено дружині Сокола IV. китицю цвітів.

ОГОЛОШЕННЯ

†

Орест Еремій Козловський

емер. старший учитель народної школи в Рогатині,

по короткій і тяжкій недузі помер у Львові дня 17. вересня 1929 року в 56-ому році життя.

Подаючи сю сумну вістку своїкам і знакомим, запрошує другів Покійного на обряд похоронний, який відбудеться в четвер, дня 19. вересня ц. р. в год. 3. попол. з криптн Бернардинів на Личаківський цвинтар — тяжким горем прибита

544 Жена.

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 18-го вересня, г. 7:30 веч. „Лякме". Останній виступ Ади Сарі.

Малий Міський Театр:

Середа, 18-го вересня, г. 7:30 веч. „Сарна історія". Виступ Софії Чаплінської й А. Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Квітка Сходу".

Кольосей: „Герой пустині" і „Чортівський плай".

Лев: „Князі на засланні" (Ліа Мара).

Люна: „Якопова криниця".

Марусенька: „Темпо".

Уаза: „Кельнер із московського ресторану „Яр".

Палас: „Асфальт".

Пан: „Мученица подружжа" (Коріння Ґріфіт).

Пасаж: „Вломник-Джентельмен" (Еді Польо), американська комедія та Гомонтів тиждень.

Стилеве: „Вулиця спокус". Виступ російського хору.

Фатаморґана: „Незнаний батько" (Реджінальд Денї).

Химера: „Шофер исповельможної пані".

Утіха: „Батьку!" (Кап. Сорель і його син).

Програма радіо.

Четвер 19-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт солістів. 22·45 Музика до танців.

Краків (312,8) 20·30 Вечірний концерт.

Познань (344,8) 20·30 Віденська музика.

Бресляв (253) 19·05 Опереткона музика.

Ляйпціг (259) 20·00 Симфонічний концерт.

Братислава (279) 20·00 Пісоньки.

Талін (296) 12·00 Композиції Чайковського.

Льондон (356,3) 16·00 Октет. 19·49 Радіокабарет.

Франкфурт (390). 20·00 „Орфей і Евридика" опера.

Бери (403) 21·00 Брамс і Нінан на фортеп.

Рим (441) 21·00 Італійська оперова музика.

Прага (487). 21·00 Концерт.

Міляно (301). 20·30 „Ріголєтто".

Відень (516,3). 20·05 „Лякме".

Мюнхен (533) 21·20 Симфонічна орхестра.

Будапешт (550). 17·50 Попол. концерт. 22·15 Циганська канеля.

Москва (825). 21·30 Популярний концерт.

Харків (1304). 20·39 Вокальна музика.

Париж (1725) 21·00 Концерт.

Пятниця 20-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Симфонічний концерт.

Гельсінгсфорс (221,4) 18.45 Оперові арії.

Братислава (279) 19·05 Мадярська авдиція.

Талін (296). 17·30 Чеська музика.

Загреб (307). 20·30 Легка музика.

Льондон (356,3). 22·15 Квінтет. 23·00 Музика до танців.

Штутгарт (360). 20·00 Фільгармонія. Орхестра.

Берлін (418) 16·30 Композиторський концерт.

Стокгольм (436). 20·00 Популярний концерт.

Рим (441). 21·00 Італійська музика.

Прага (487) 20·30 Концерт хору „Сметани".

Міляно (301). 20·30 Симфонічний концерт.

Відень (516,3). 18·00 Камерний концерт. 20·05 Концерт солістів. 22·00 Музика до танців.

Рига (525). 19·05 Сифонічний концерт.

Будапешт (550). 20·00 Концерт солістів.

Київ (800). 20·00 Музично-літер. вечір.

Париж (1725). 21·35 Радіоконцерт.

Москва (825). 19·00 Опера або оперетка.

Ковно (1935) 20·40 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Вокальна музика.

Українська Кімната до снідань, Торговля делікатесів і Ресторація — під фірмою **„ГОВЕРЛЯ"** у Львові, вул. Руська ч. 16, тел. 75-92 поручає снідання, обіди і вечері. — **Пиво** підьвенське, жигецьке, також вина і меди. 518 3—5

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів" Галантіона Чіпки і Ле-ле. 115 1—?
Сянік, четвер 19.IX.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 2—?
Гримадія:
Четвер 19.IX. „Чесна Сузанна".
Пятниця 20.IX. „Пташник з Тиролю".
Субота 21.IX. „Тітка Чарля".
Неділя 22.IX. „Барон циганів".

На діточу санаторію в Підбужі зібрали: Вп. Кулинська і Стойкова в Трускавці 156·— зол., Вп. Добрянська Теодора в Косові 116·— зол. 542 1—1

Головна Управа „Рідної Школи" повідомляє, що вийшли вже „Латинські вправи" ч. I, М. Паньчука для I. кляси гімн. — Купувати і замовляти в книгарні „Рідної Школи", Львів, вул. Руська ч. 3. — Ціна 1. прим. 4·— зол. 545 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, платчу найвищі ціни. 191 1-?

ФОРТЕПІЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найвищі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Пілсудського ч. 21, перший поверх. 426 9—?

НОВИЙ Український Театр під дир. П. Карабіневича в Тернополі пошукує хористок: 2 сопрани і 1 альт. Зголошення зі світлинами слати: П. Карабіневич, Тернопіль, сала Міщанського Братства. 547 1—6

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на мішаний хор Ярославенка. Партитура з голосами 2 зол. 522 2—3

МАҐІСТРАТ Корол. вільн. міста Яворова винайме сейчас фронтові склепи в новій торговельній галі в ринку; зголошення писемні або устні надсилати до Президії Магістрату. — Віце-бурмістр Харамбура. 543 1—3

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 1—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 10—?

Комплєтні накриття

столові з прав. хінського срібла, срібла і альпаки по найнижших цінах тільки у ГРІНБЕРҐА, Львів, Свистуська 4.

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знавий магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 245 18—?

Kalotrix о. д-ра Вергуна в Сокалі певно вдержує випадання волосся і спричиняє новий поріст. 537

Ширіть наш часопис!

Відповідальний редактор Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 210 (11.501). Львів, пятниця 20. вересня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Конечність.

Львів, 19. вересня 1929.

Внутрішньо-політична ситуація в Польщі частинно вияснилася. І то вияснилася у відношенні до наміченої і невідбутої конференції між представниками польської більшости сойму і репрезентантами уряду, але ще більше заплуталася в загальному розмірі. Польські клюби своєю відмовою підкреслили, що вони з теперішнім урядом, з урядом „полковників" не хотять входити в ніякі ближчі взаємини. Цікаво теж, що уряд, пропонуючи відбуття конференції, не хотів подати її денного порядку чи наміченого змісту. Зробив це аж тоді, коли конференція стала безпредметовою і то в формі досить дивоглядній, в формі припущення.

„На таких конференціях — читаємо в комунікаті — **можна було би** дійти до устійнення, яка є фінансова й господарча ситуація держави, **можна було би** обрахувати правдоподібні доходи держави і дійти до справ таких, які **треба би** в теперішній хвилі вияснити так, щоби після устійнення заняти становище (устосонковаць сен) до тих усіх тенденцій, які не рахуються з реальними умовами життя, в яких находиться держава".

Ось чим мала занятися конференція. А чим саме? — важко додуматися. Бо цей основний уступ урядового комунікату є наче живцем запозичений з талмудичної фільософії. Він нагадує нам відому жидівську анекдоту про сина рабіна, що перед женячкою мусів розмовитися зі своєю нареченою на тему любови, родини і фільософії. Рабінатський учень, подумавши, поставив наміченій йому нареченій на тему любови таке питання: „Чи ви любите пироги?" — „Ні", — відповіла запитана. А переходячи до родинних справ, поставив питання: „А чи ваш брат любить пироги?" — „Я не маю брата", — відповіла дівчина. А вкінці прийшло третє питання з ділянки фільософії: „А коли б ви мали брата, то чи він любив би пироги?"

Таким чином уся широка тематика з ділянки кохання, сімї і фільософії була в короткій дорозі вичерпана. В анальогічний спосіб при допомозі „пирогів" вичерпав талмудично урядовий комунікат зміст невідбутої конференції. Ріжниця між „пирогами" рабінатського учня і „пирогами" урядового комунікату є тільки та, що перший вирішував свою „фільософію" на конференції з нареченою, а другий вирішив її після невідбутої конференції. Цікаво тільки, чому то від цього фільософічного симпозіону преміер заздалегідь виключив славянсько-„меншостеві" клюби, що репрезентують майже третину населення сучасної польської держави. Хіба вони не могли би нічого додати до „фінансової й господарчої ситуації держави"? І не лише ситуації, але й до фінансової, господарчої і всякої іншої політики істнуючої державної влади.

Задумана конференція не відбулася. Вину за це урядовий комунікат скидає на польські соймові клюби. Та поруч з талмудичним звисуванням мети конференції в урядовому комунікаті зустрічаємо одно безпосереднє загальне твердження, а одно посереднє, яке виступає у формі побажання. А саме комунікат зазначує, що „бюджетові проблеми в комісіях і на пленарному засіданні розглядано радше **під кутом біжучих політичних інтересів,** ніж під кутом дійсности". З цього ясно, що керманичі польського державного корабля бажали нащупати політичний грунт і підчас найближчої сесії по можности позбутися політичних питань, а щонайменше забезпечитися перед ними. По всій правдоподібности це була головна мета наміченої конференції.

Важливим є безпосереднє, позитивне твердження комунікату: „Співпраця виконавчої влади і законодатних установ є конечністю". Без сумніву, є це новина. Три роки минуло від травневого перевороту. Три роки законодатні установи були ледве толеровані, політичні партії висміювано й розкладано, сойм не допускано до голосу поза конечною бюджетовою сесією, голова проурядового блоку погрожував ломанням костей", а навіть відзивалися голоси про переіщення послів на соймовому подвірі. Польські тзв. опозиційні клюби всією напругою тягнулися до співпраці, робили пропозиції, вимінали всякі непорозуміння. І ніхто тоді з державців влади не говорив про конечність. Аж тепер виросла „нова" аксіома про конечність співпраці. А це словне твердження перечить дотеперішнім ходам і вчинкам репрезентантів виконавчої влади, які залюбки і з насолодою помітували законодатними установами, себто їхньою більшістю.

Чи справді зявилася тепер така конечність? Чи відносини так ускладнилися, що виконавча влада мусить кооперувати із законодатними установами, а радше: чи вона не може обійтися без них і мусить мати такі установи, з якими могла би кооперувати, себ-то — які були би гармонійні із виконавчою владою?

Без сумніву, що останнє є жагучим бажанням державців законодатної влади. Це зрештою була вихідна точка бебістичного проекту зміни конституції в напрямку виловити собі потрібні, відповідні до свого світоглядового наставлення, законодатні установи. Ця думка ще й сьогодні окрилює проурядові кола. І звідсіля вистрілюють поголоски про нові вибори в квітні наступного року, про новий виборчий кабінет полк. Матушевського то-що. Не зважаючи на те, що ті поголоски не мають поки-що твердої основи, є вони наскрізь льогічні. Важко повірити, щоби табор марш. Пілсудського не спробував дійти до тієї бажаної конечности, до співпраці виконавчої влади із законодатними установами, а єдиний шлях, що веде до здійснення цього ідеалу в теперішніх умовинах, є тільки нові вибори, тільки виборча картка.

Початок боротьби між папою і Мусолінім.

Тепер уже не підлягає сумнівові, що в Італії розпочалася отверта боротьба між папою та Мусолінім. У своїй недавній промові Мусоліні зробив натяки, що кінець кінців церква підлягає державі. Папа використав паломництво до Риму католицької зорганізованої молоді Італії й виголосив перед нею промову, яка є дуже вправною й різкою відповіддю на промову Мусоліні. В цій промові папа висловився, що коли тепер католицькій молоді роблять ріжні перепони, то це дає їй право на певну авреолю мучеництва, особливо коли вона твердо тримається своїх релігійних засад. В кінці своєї промови папа сказав, що незабаром прийде день, коли буде велика потреба на людей з міцними душами в міцних тілах, непорушних у своїй вірі, прийде день, коли будуть потрібні не службовці, а люди, які віддано виконують свої обовязки.

Усі ці й подібні вислови папи викликали серед фашистів велике обурення. Досі італійська преса здержувалася від особистих нападів на папу. Одначе тепер „Джорналє д' Італія" дуже роздражнено відповідає папі: „папа відкрив тепер нових мучеників, які заслуговують на блаженство. Ті католики, що прибули до Риму зложити поклін папі, просили й одержали від італійського уряду залізничі знижки. Щож це за новий рід мучеників, які звертаються до своїх катів по залізничі знижки? Папа згадував про доглядачів. Організація католицької молоді без сумніву має політичне тло, і папа не може вимагати від держави, щоби вона не була поінформована про цю організацію. Папа робить пробу морально відділити від себе кат. молодь і інших італійців. Це образа для всіх італійців, фашистів і нефашистів, що не належать до католицької молоді. Папа може лишити на боці моральні справи щодо фашизму, бо в колах священників та католицьких кущів не все чисте. Коли папа віддаляється від Бога і вмішується до людей та їх справ, то мусить числитися з реакцією всіх італійців, що не належать до організації католицької молоді".

Кожний мусить признати, що мабуть римському папі вже від довшого часу не доводилося чути таких твердих слів на свою адресу.

Збіжжа, паша, худоба, господарське й хатне знаряддя ще не підлягає примусові обезпечення в ПЗУВ., але кожної хвилі примус цей може бути заведений у Вашому повіті, тому заздалегідь обезпечуйте їх в цілости в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

М. Скрипник у Львові.

Доповідь народнього комісаря освіти УСРР в Науковому Т-ві ім. Шевченка у Львові.

Львів, 18. вересня 1929.

Вертаючи з західньої Европи і проїзджаючи через Львів, спинився тут теперішній народній комісар освіти в уряді УСРР М. Скрипник. Цього року вибрали його, як відомо, членом Української Академії Наук у Київі. З нагоди короткого побуту акад. М. Скрипника у Львові відбулося вчора (17. вересня) вечером спільне засідання всіх секцій Наукового Т-ва ім. Шевченка в салі музею Т-ва, на якому М. Скрипник виголосив доповідь про освіту й науку на Україні.

Тема викладу, а ще більше сама особа М. Скрипника, що є одною з наймаркантніших постатей серед комуністів-українців на Україні, що є співтворцем союзної держави комуністів, тобто Союзу Радянських Соціялістичних Республик і співавтором союзної конституції, що був давніше комісаром юстиції в уряді УСРР і головним прокуратором Рад. України, що від початків революції відгравав серед комуністів відповідальну ролю, що від давна є членом Всесоюзного і Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад, що був і є впливовим діячем в екзекутивних органах ВКП(б) і КП(б)У, — все те причинилося до того, що на спільне засідання всіх секцій Наукового Т-ва ім. Шевченка явилося поважне число запрошених громадян. Салю Музею була щільно виповнена слухачами.

Виклад заповіджений на 6. год. веч. почався три чверти години пізніше, бо прелєгент був нагло перешкоджений, про що й повідомлено зібраних. Форма й само заложення доповіди були такі, що слухачі дістали менше фактичного матеріялу про стан освіти й науки на Україні, а більше специфічного освітлення для освітньої й культурної праці на Україні. Тенденційне і одностороннє насвітлювання навіть деяких подій з недавного минулого України довело при кінці викладу до того, що дехто з присутніх голосно на це зареагував. У відповідь на те М. Скрипник заявив, що він не хотів ображувати нічиїх поглядів ні почувань і скоро потім закінчив свою доповідь. Далі подаємо з доповіді тільки той фактичний матеріял, що був у ній розсипаний, лишаючи на боці насвітлювання, яке йому давав М. Скрипник.

*

Референтові доводиться вперше виступати прилюдно поза межами Радянської України. За час свого теперішнього побуту за кордоном він оминав якихнебудь виступів перед представниками якихнебудь установ і організацій. Та тут він має обовязок покинути цю лінію, застерігаючись, що — згідно з приреченням, яке дав, отримуючи дипльоматичний пашпорт, — не входитиме в ніякі внутрішні політичні ні дипльоматичні питання інших держав.

Вихідною точкою доповіді референта є факт культурної єдности усіх відломків українського народу в чотирьох державах. У культурній роботі Рад. України цей факт признають і з нього виходять, бо вся освітня, культурна й наукова праця на Рад. Україні є у звязку з цілістю праці над держ. устроєм. Боротьба за культурну перебудову всього краю йде з участю міліонів, що власною рукою виборола собі державу і в звязку з цією перебудовою проводять раз принятий плян. Ця праця мусить іти в культурному звязку з українськими теренами поза межами України.

Першим здобутком праці нової влади є незвичайний зріст грамотности. Перед революцією було по містах на Україні 25 проц. грамотних, а по селах 15.10 проц. Тепер у містах є їх 75 проц. з чого 90 проц. українського населення. У робіт-

ничих районах по містах відсоток письменних є уже навіть до 100 проц.(?). Між українською молодою є їх 87 проц.

Найважливішою проблемою радянського уряду є справа українізації. На її шляху стоять обективні поважні труднощі, які треба поборювати тактично. При статистиці 1,300.000 населення на Україні записало себе як українці, але одночасно признало своєю рідною мовою — мову московську. Це є коефіцієнт 300-літньої роботи царату. У протилежности до цієї роботи радянська влада за 7 літ праці придбала 400.000 осіб, що визнаючи себе національно москалями, признали своєю рідною мовою — українську.

Школи початкові, чотирорічні й середні семирічні відповідають по своїй скількости процентовому відношенню населення ріжних національностей на Україні. Є між ними 10 проц. утраквістичних російсько-українських. Середні й вищі школи українізуються багато слабше як початкові. Вчителів, агрономів, лікарів, інжинірів і професорів не можна так хутко „переіменувати", як дітвору. А тому, що цих один міліон 300 тисяч москалів це переважно інтелігенція, то щоби звести їх до спільного знаменника треба виконати преважке завдання.

На високих школах ще два роки тому було всього 30 проц. викладів українською мовою; тепер є їх 55 проц. Голод на інтелігентні сили на Рад. Україні є великий. Щоби його заспокоїти тепер підготовлено 60 проц. аспірантів на професорів зі скінченою високою школою.

Українська преса зпоза Рад. України часто пише, що деякі з планів рад. уряду є нереальні. Але з того, що вони надихані побажаннями не виходить, що вони є ведійсні. Плани ці просякли волею, щоби їх здійснити і щоби на майбутнє було інакше, як досі. Референт признає, що середня й вища школа не дали досі достатнього числа кваліфікованих сил, потрібних для культурного й господарського розвитку і на Радянській Україні є завсіди досить місця для всіх українців, що „схотять чесно й добросовісно працювати на всіх становищах". Та на ці сили рахувати не можна й треба вести будівництво держави власними засобами.

З року на рік рад. уряд збільшує бюджет на домівки для студентів (зі селянської й робітничої кляси), яких будують річно (т. зв. „гуртожитки") 5 до 10. Так само зріс непомірно цього року бюджет на Академію Наук (здається півтора раза) і на наукові інститути (лябораторії), що мають на меті влекшити людям життя у боротьбі з природою. Так само підвищений бюджет в „Інституті марксизму й ленінізму", де М. Скрипник є ректором.

У портфелі всеукраїнських установ (наукових і суспільних) лежить уже тепер 4000 рукописів, що ждуть черги, щоби попасти до друку. Багато з них, очевидячки, буде використано тільки для доповідей. Існує теж проект організації „Всеукраїнської Академії Художніх Мистецтв", що вестиме крім мистецької праці ще й дослідчо-наукову. Референт є за тим, щоби її заснували в Київі.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Референт зупинився у своїй доповіді теж на технічних досягненнях Рад. України: на індустріялізації таких центрів, як Київ, підкреслюючи, що така „нереальна ідея" як „Дніпрельстан" буде в дійсности найбільшою електричною станцією в Европі.

Закінчив референт свою доповідь рефлексією, якто колись Галичина грала ролю культурного Піємонту, до якого прислухалась уся Велика Україна. Нині ситуація обернулась на 180 степенів.

*

Загальне враження з усієї доповіді було досить сіре. Присутні сподівались у салі „Наукового Т-ва ім. Шевченка" почути перш за все дещо про чисто наукову працю, тимбільше, що референт є сам членом Академії Наук. Головно завдяки його впливам перевели в останньому часі новий проект правопису, яким усі, що мають у Галичині діло з писаним і друкованим словом, живо цікавляться. Було враження, що референт не є зовсім зорієнтований, до якої авдиторії промовляє.

Мекдональд про свою подорож до Америки.

Основи фльотового порозумніня.

Мекдональд дав представникам лондонської преси інтервю, в якому повідомив їх про програму своєї подорожі до Америки та про основи фльотового порозуміння з Америкою.

Дня 28. вересня він виїздить з Савтгамптону на „Беренґарії" й 4. жовтня приїздить до Нового Йорку, а звідти їде просто до Вашінґтону. Там він буде до 8. жовтня, з потім їде до Філядельфії порадитися з лікарями, які лікували його кілька літ тому підчас його побуту в Америці. Від 10. до 14. жовтня він буде в Новому Йорку, а потім побуває в Бофало, Ніягарі й Торонті. З Торонта поїде він до Отави, столиці Канади; тут відбуде конференції з канадійським премієром, а потому огляне деякі канадійські міста. Виїде до Лондону 4. листопада, пять днів після отворення парляменту.

Мекдональд повідомив журналістів, що ріжниці поглядів на справу морського роззброєння такі малі, що їх можна буде остаточно вирівняти підчас особистих переговорів в Америці. Англія й Америка рішили домагатися заборони уживати підводні човни, як засобу боротьби.

М. Скрипник про свій побут у Львові.

Розмова М. Скрипника з представниками української преси.

По доповіді в Науковому Т-ві ім. Шевченка народній комісар освіти УСРР М. Скрипник поділився з присутніми представниками української преси своїми враженнями з побуту у Львові в отсих словах:

„Я лише випадково мав можливість відвідати Львів, повертаючи з Берліну, де був на консультації з лікарями.

Хоч Львів і мало змінився за 26 років, коли я його бачив, то змінився у своїому загальному зовнішньому вигляді... Зрозуміло, — Львів виріс; на його вулицях, навіть іноді на мурах його будинків відчувається сліди минулих подій, співвідносин, боротьби...

Будучи за кордоном, я був радий порівнювати тамошні розміри роботи і темп будівництва з тими, що в нашій Радянській Україні. Життя можна зрозуміти лише порівняно. Тому я вельми радий, що побував цього року за кордоном, а зокрема у Львові. Відвідання культурних установ Львова (крім основних українських інституцій Львова, я відвідав також чільну суспільну польську культурну установу — музей „Осолінеум") дало мені глибоке переконання, що життя стоїть твердо і попри всіх умовинах потрохи розвивається. Повороту до старого минулого, очевидячки, немає. Західньо-українські трудящі маси мають значні і важливі культурні установи, які мають в дальшому стати знаряддям піднесення їх знань, культурности і свідомости.

У нас, на Радянській Україні, це є основним завданням усіх культурних, а зокрема наукових установ, безпосередньо працювати для широких працюючих мас робітництва та селянства, для цілої перебудови життя України на нових засадах. Не на словах, а на ділі ми будуємо нову українську культуру, що є у нас конечною потребою, передумовою і важливішим знаряддям соціялістичної перебудови цілого життя нашої країни. Я не наводжу тут окремих чисел, даних і порівнянь. Але з глибоким переконанням кажу, що у нас дійсно твориться велике діло — складання умов культурної єдности цілокупного Українського Трудящого Народу. Жалкую, що культурні звязки західньо-українських земель з Великою Радянською Україною ще недостаточні. Перед нами завдання їх посилити, пожвавити, поши-

С. ШАХ.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСВІТНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОНҐРЕС у ЛЬВОВІ в 1909. р.

(Актуальна пригадка.)

За кілька днів віздяться відпоручники всіх філій Т-ва „Просвіта", численних читалень, делеґати ріжних товариств, гості чужі й свої, з краю і зпоза границі до Львова — на другий всеукраїнський просвітний конґрес, що його скликує Т-во „Просвіта" з нагоди свойого 60-літнього ювилею. Скликаний конґрес має бути завершенням усіх ювилейних свят, найважнішою ювилейною маніфестацією для „Просвіти", але рівночасно має стати обрахунком вислідів праці й новим дороговказом праці на будуче. Тому зрозуміло, що заповіджений конґрес викликує серед „просвітян" і серед ширшої української громади оправдане зацікавлення. Передовсім інтересуватиме громаду порядок нарад конґресу, присутність гостей з чужини та резолюції, які приймуть поодинокі секції. Уложена комітетом програма й зголошені фахові реферати і приїзди заповідаються справді цікаво, може й величавіше ніж пропамятний перший просвітянський конґрес, що його скликала „Просвіта" перед 20-ти роками з нагоди свойого 40-літнього ювилею.

Для того не від річи буде пригадати вкоротці, як відбувся перший просвітний конґрес, щоби навязати до традиції та мати порівнуючий перегляд.

Дня 3. липня 1908 р. рішив Гол. Виділ „Просвіти" скликати перший просвітно-економічний конґрес з нагоди свого ювилею, мотивуючи потребу такого конґресу в такий спосіб: „Хто ближче приглядувся нашій народній діяльности на полі просвітно-культурнім і господарсько-суспільнім, той не міг не замітити у ній деякого консерватизму у формах та хаотичности у програмах і цілях. Політичне життя абсорбувало забагато енергії нашої суспільности, але це проява непормальний, нездоровий і небезпечний, бо сама політика без широкої органічної роботи на полі просвітнім і економічнім, це будівля нетрівка. Завданням конґресу є основно і критично оцінити нашу дотеперішню роботу на полі просвітно-економічнім, зіставити її здобутки, а вслід за тим найти шляхи і способи до більш плянової і більш всесторонньої, а через те і продуктивнішої нашої органічної праці на будуче".

Конґрес мав відбутися дня 23. і 24. грудня 1908 р.; але вже 19. вересня 1908 р. ювилейний комітет прийшов до переконання, що не встигне як слід до того речинця підготовити конґресу, тому рішено переложити його на 1909 р., а саме на 1. і 2. лютого. Підготовчими працями до конґресу занявся окремий комітет, — в склад якого входили: д-р Вол. Бачинський, проф. В. Білецький, д-р Іван Брик, о. А. Глодзінський, проф. політехніки Р. Залозецький, інж. А. Корнелля, д-р Мих. Коцюба, о. Т. Лежогубський, о. Д. Лопатинський, д-р Е. Озаркевич і д-р Ст. Томашівський. Комітет уконституувався в той спосіб, що головою вибрано д-ра Е. Озаркевича, а генеральними секретарями д-ра І. Брика і д-ра М. Коцюбу.

Комітет бажаючи надати конґресові ширше значіння, запросив до участи в ньому не тільки українців-галичан та з Буковини і Закарпаття, але й звернувся окремим покликом до надніпрянських українців.

„Цеж одна з тих немногих нагод" — читаємо в тій відозві — „коли сини одного народу можуть разом зійтися, ближче себе пізнати, обговорити разом так много пекучих а спільних питань, та порозумітися, що й як робити далі, щоби прискорити просвітний та економічний, досі так страшно спинюваний, розвиток старокультурного українського народу. Будучи разом, зможемо дати конґресови загальне всеукраїнське значіння. Жива та численна участь закордонних українців стане ясним доказом, що хоч розділені кордонами, ми всеж таки сини одного народу, що спільна нам не тільки дорога минувшість, але одні і ті самі інтереси, одні і ті самі цілі тепер і на будуче".

Крім цього розширено комітет запрошуючи до нього відпоручників усіх львівських українських товариств та інституцій. Програму і регуламін конґресу видрукували і розіслали всім референтам, ще й оголосили її прилюдно в часописах. Вкінці звернувся комітет не тільки до інтеліґенції, але й усіх інших верств народу з горячим покликом до якнайчисленнішої участи в конґресі.

Внаслідок цієї живої й рухливої праці комітету — в конґресі взяло участь 768 відпоручників і гостей.

Перше загальне засідання конґресу мало відбутися в салі Т-ва „Сокіл", при вул. Руській ч. 20, але задля великого числа зголошених учасників відкрито конґрес у салі жидівського т-ва „Яд-Харузім", при вул. Бернштайна, — дня 1. II. в год. 10.30 рано.

Конґрес відкрив — у заступстві хорого голови Т-ва проф. Петра Огоновського — голова комітету і заст. Т-ва д-р Евген Озаркевич короткою, святочною і глибоко продуманою промовою, привитавши щиро кожного зокрема братів із закордону, яких присутні витали довго невмовкаючими оплесками, з котрих 12 було із російської України, 6 з Буковини, та нїодного з угорської України.

Д-р Озаркевич запропонував склад почесної старшини-президії конґресу: Ол. Барковський, член основник і член першого виділу „Просвіти",

рити. Був би радий, колиб мої відвідини у Львові бодай дещо тому допомогли.

Радий відзначити і віддячити зустріч, що я мав тут у Львові, як при відвіданні українських культурних та інших установ м. Львова, так і підчас приняття у львівському консуляті нашого Радянського Союзу. Мій старий друг — консуль Г. Лапчинський мені багато поміг зрозуміти західньо-українські, а зокрема галицькі співвідносини та умови.

Зокрема причиною мого приїзду до Львова було бажання навязати зязок з львівським Науковим Т-вом ім. Шевченка, особливо з новими членами Всеукраїнської Академії Наук, що їх вибрано рівночасно зі мною на останніх виборах. Вельми жалкую, що не зустрів мого давнього знайомого, голову львівського Наукового Т-ва ім. Шевченка, акад. К. Студинського, який відїхав зі Львова, але я зустрів любязну увагу з боку академиків — В. Щурата, Ф. Колесси, М. Возняка і особливо хочу згадати знайомого зі Всеукраїнської Правописної Конференції — директора Українського Національного Музею д-ра Свєнціцького. На великий жаль, не міг я побачити таких галицьких установ, як „Просвіта" і „Рідна Школа", одначе гадаю, що звязок освітньої роботи Радянської України і Галичини буде посилений тим, що наша країна надсилає своїх представників на Український Освітній Конгрес Т-ва „Просвіта" у Львові з приводу її ювилею.

Я відїзджаю зі Львова ще з більшим переконанням у правдивости проводжених нами у життя державними шляхами засад національної рівноправности і здійснюваних у нашому Радянському Союзі **принципів повного національного самовизначення.** Щире привітання передаю всім трудящим західньо-українських земель".

Даючи місце повищому інтервю, звертаємо особливу увагу на підкреслені нами слова останнього уступу, висловлюючи при тім побажання, щоби українські комуністи стали вже раз у себе дійсно і остаточно на становищі „повного національного самовизначення" українського народу. Тоді не булоб бодай суперечностей між словами і ділами.

Переведення постанов гаської конференції.

Перші засідання комісій.

В Парижі відбулися перші засідання трьох комітетів, які утворено на гаґській конференції, а саме: 1) для товарових виплат, 2) для ліквідації минулого, 3) для конфіскованих державних дібр у відступлених областях. Ці засідання мали чисто формальний характер і тяглися кілька хвилин. Комітет для товарових виплат, як заявив французький делеґат Пейстер, має надію скінчити свою працю протягом найбільше десяти днів.

За океаном.

Чи о. Курилло епископом?

Як ми вже повідомляли, о. Константин Курилло видав у Філядельфії газетку п. з. „Голос Церкви", в якій пише, що він є епископ, архиепископ і митрополит. Як відомо, його висвятив російський архієпископ з т. званої живої церкви Іван Кердовський з Ню Йорку. Одначе москвофільська газетка „Друг Народа" з Едмонтону, Альберта, Канада (ч. 32 із 7. серпня) каже, що о. Курилло не є епископом. „Друг Народа" пише: „Недавно одержав грецький архиепископ Олександер з Ню Йорку указ вселенського патріярха з 12. червня 1929 ч. 946, в якому подає телеґраму святішого синоду з Москви, митрополита Вениямина (котрому підчинений Кедровський). Телеграма звучить: Москва, 1. червня 1929. Святіший синод забороняє митрополитові Іванові Кердовському входити в якінебудь звязки із скиненим Василем Кондупулосом. Курилла проголошується недійсним і касується". З того виходить, що й москалі довго не тримали о. Курилла, бо скасували його титул і усунули від себе зовсім.

Українська пісня в радіо.

В неділю 1. вересня ц. р. співав український хор, зложений з самих дирігентів околиці Ню Йорку, в радіостації Вотт у Джерзи Сити. В складі хору були: А. Гела з Джерзи Сити, Т. Онуфрик з Ню Йорку, Т. Каськів з Ньюарку, В. Савицький з Бруклина, М. Фатюк з Йонкерс та І. Грабар з Елізабет, Г. Шустикевич і С. Гладкий з Джерзи Сити.

Справа п. Босого.

Свого часу подали ми за канадійськими українськими ґазетами („Канад. Фармер" і „Канад. Українець") вістку, що п. В. Босий, гол. обозний гетьманських Січей у Канаді і заступник голови в заряді канад.-українського інституту „Просвіта" у Вінніпегу, був перед виїздом до Канади агентом-розвідчиком польської поліції у краю. Про це був надрукований відповідний документ у „Канад. Фармері". Тепер управа інституту „Просвіта" у Вінніпегу за підписами пп. Василя Дикого (голови) і Павла Курієвича (секр.) повідомляє нас, що все те не відповідає правді і що п. В. Босий виніс проти видавців „Канад. Фармера" судовий позов з домаганням 50.000 дол. відшкодування. Розправа в цій сензаційній справі має відбутися перед канадійським судом при кінці вересня ц. р.

Виїзд проф. Вуйціка до Канади.

Секретар Польського Еміґраційного Т-ва у Львові проф. Вуйцік виїхав цими днями на довший побут до Канади, де думає обїхати всі українські й польські фарми-кольонії, щоб пізнати життя-буття переселенців з нашого краю.

Окулярний і інші чортики.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 14. вересня 1929 р.

I.

Давно я не сміявся так, як при читанні ч. 38. „Громадського Голосу". Всім добре відомо, що існують на світі „чортики". Один з них живе в друкарнях і тому називається „друкарським чортиком". Капостний це чортик: богато ріжних прикростей він робить редакторам, а ще більше коректорам.

Не обминають ці чортики й публіцистів, особливо тих, які мають, як наприклад я, хворі очі та але бачать. А особливо — після такої довгої, бо аж двацятисемилітньої ленникарської праці, як моя. Візьме такий чортик та переплутає трохи підслїпуватому журналістові букви. І радіє редакція „Громадського Голосу", що піймала... не чортика, ні, а... публіциста.

Не належу до радикалів, не вважаю себе за непомильного, а особливо, коли цей ненависний чортик стирає мені чи переплутує букви. А тому маю мужність завжди признатися до грішка... оцього чортика. Так, сталося! Розглядаючи сірий друк „Гром. Гол." через свої окуляри, а може й через окуляри підставлені мені оним чортиком, поханцем прочитав замість „відпадають" — „відповідають".

Колиб це сталося з окулярним чортиком, напр. в Англії, в Німеччині чи в якійсь іншій країні, то там редактор подібного „Голосу" написав би: „Зле прочитав п. О.", або: „Радимо п. О. надягнути другі окуляри", або нарешті вжив би найвищу міру глуму: „Коли сліпий, то не берися читати"...

Інша справа на наших найкультурніших західних землях, а особливо в редакції „Гром. Голосу". Тут реаґують на вибрики окулярних чортиків інакше. „Хто він такий оцей О? Ундівець? Добре, добре! Вшкваримо!" Ну, й ушкварили: „свідомо сфальшував". Бачите, не просто „сфальшував", а „свідомо". Якийсь учений психіятр не відважився б за очі сказати: свідомо чи несвідомо; не відважився б, не маючи опінії доброго окуліста, взагалі вимовити це слово: сфальшував Але ясновидячий редактор „Гром. Голосу" відважився! Бож радикали, відома річ, всі ясновидячі. Вони можуть побачити на вічу в Жабю те, чого там не було, й не бачити того, що було. Вони можуть почути через простір і те, чого посол Луцький не говорив у Станиславові (читачі памятають ці історії?) і т. д. А може тут і нема „ясновидства, а значно простіше психольоґічне явище: „кожний судить по собі?"

Я переконаний, що той член редакції, який писав цей очевидний дуже радикальний наклеп на мого окулярного чортика, розумів, що сталося звичайне „пророчення". Але ради „ундівця" можна було показати себе навіть трохи смішним у подібних дітвацьких посудженнях мене в наймовірному фальшуванні, якого міг би допуститися хіба божевільний: бож часопис у всіх руках, а значить саме фальшування булоб недоцільне й смішне. І нехай буде переконана редакція „Гром. Гол.", що ті, які читали „ясновидячі" осуди, щиро сміялися: „відпадають — відповідають... цеж так легко не доглянути..."

Щиро признаюся: жалую, що завдяки окулярному чортикові, змусив редакцію „Гром. Голосу" до такого ризиковного ясновидства! Бо дійсно, як виглядав би автор цих рядків у суді, колиб йому прийшлося доказувати „свідоме фальшування"?

II.

Але вся сіль справи не в окулярному чортикові, а в чомусь іншому. Пригадую собі одну маленьку історію зі свого хлопячого віку. Один збиточник дуже погано наклепав на другого хлопця. Коли його за це осуджували, він обурено вигукнув: „Ви мене ласте, а ось у нього біля носа гулька й ви цього не бачите?"

Таку саму відповідь дав і „Гром. Голос". Й в своїй статті „Шляхом руйнації" („Діло", ч. 193) з громадського обовязку звернув увагу на те: 1) що „Гром. Голос", засліплений поборюванням ундівців, ганьбить їх незаслужено навіть тоді, коли вони роблять корисну громадську справу (наклеп на пп. Черкавського й Козубського, які приклали стільки старань, щоби купити для народнього дому в Кремянці площу), 2) що „Гром. Голос" безпідставно кинув тінь на Інспекторат РСК у Луцьку в той час, коли на українську кооперацію йде руйнищицький похід з боку хрунів, і 3) що ця руйнищицька робота збігається з роботою бутербродної „Української Ниви", яка залюбки передруковує ці наклепи й уживає їх до руйнування всього українського на Волині, а в тому числі й кооперації.

„Гром. Голос", замість того, щоб відповісти на ці закиди, подібно до згаданого вище збиточника, спромігся лише вигукнути: „А в нього

...р Горбачевський Іван, д-р Грушевський Мих., Ольга Кобилянська, Наталія Кобринська, Ольга Ковалева (Олена Пчілка) д-р Кость Левицький, Микола Левитський („артільний батько"), Петро Огоновський, д-р Евген Олесницький, Іван Пулюй, Юл. Романчук, д-р Смаль-Стоцький, Іван Франко, о. Іван Чапельський, Евген Чикаленко, і Ілля Шраг.

Учасники приняли предложену листу почесної старшини конґресу через аклямацію. Проводив зборами Юл. Романчук.

Відтак ішли устні, письменні та телєфонічні привіти, які розпочав Микола Левитський від „далеких херсонських, а колись запорожських степів", а скінчила їх коротка телеграма Миколи Василька.

Після привітів виголосив програмовий реферат д-р Е. Олесницький „Про організацію Просвіти", зібравши всі свої реферати у 12 точок-резолюцій. Після нього секретар конґресу д-р М. Коцюба пояснив програму і плян конґресу та подав порядок нарад.

На цьому вичерпано денний порядок першого загального засідання.

Того самого дня в год. 7. вечером відбулися і у львівськім міськім театрі і в салі „Яд-Харузім" святочні вистави з нагоди 40-літнього ювилею товариства „Просвіта" і першого просвітно-економічного конґресу.

Вечір у міському театрі, де публика виповнила салю по береги, розпочав коротков промовою д-р Кость Левицький. Після того йшла кантата М. Лисенка „Бють пороги" на мішані хори, яку відспівав „Львівський Боян" у супроводі орхестри 15 полку піхоти під проводом д-ра М. Волошина. Відтак трупа українського львівського театру „Української Бесіди" у Львові відограла драму Б. Грінченка: „Серед бурі". Виставу закінчив живий образ: Апотеоза „Просвіти".

Для тих учасників, що для них не стало місця в міському театрі, відбулася рівночасно друга святочна вистава в битком виповненій салі „Яд-Харузім", яку розпочав промовою д-р І. Брик. Відтак аматорський гуртек т-ва „Сокіл" у Львові відограв драму Б. Грінченка: „Степовий гість". І тут закінчив святочний вечір живий образ: Апотеоза „Просвіти".

Друге — кінцеве засідання конґресу відбулося 2. ІІ. в год. 4. пополудни в салі „Сокола" при Руській вулиці під проводом д-ра Озаркевича і о. І. Чапельського. Це засідання було призначене на те, щоби приняти резолюції, ухвалені кожною секцією. Підчас відчитування резолюцій явився на салі митрополит Андрей Шептицький. Достойного гостя приняли зібрані оплесками, а д-р Озаркевич окремою привітною мовою.

Митрополит Шептицький відповідаючи на привіт сказав, що він і духовенство солідаризуються з діяльністю „Просвіти".

З ухваленням усіх резолюцій і відчитанням додаткових привітів і телеґрам денний порядок вичерпано.

Перед закінченням денного порядку М. Левитський працював конґрес ще іменем своїх товаришів з Наддніпрянської України.

Промовець між іншим сказав: „Не в порожні прийдеться нам вертати за кордон, але з великими добутками, бо перший просвітно-економічний конґрес став незаперечним свідоцтвом, що ми з повним правом можемо засісти посеред культурних народів. Покищо ми тут прості робітники, то й робота наша складається по змозі наших сил. Та прийдуть кращі робітники і серед відрадніших обставин чейже вспіють осягнути явну мету, до якої ми отсе змагаємо".

Конґрес закінчився відспіванням національних гимнів.

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — чоколяду А. ПЯСЕЦЬКОГО, яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має великий і богатий сортімент. — В Повітових Союзах Кооператив і складах Народної Торговлі всюди до набуття. 427 4—10

гулька біля носа"! Для хлопчанів може це й добре. Але для партійного органу, який претендує на повагу, трохи не того... Обминути таке важливе питання, як доля українських установ, як честь інспекторату, честь таких діячів, як пп. Черкавський і Козубський і звести розмову до окулярного чортика та ще в такій формі? Чи не соромно „Гром. Голосові"?

III.

Смію запевнити редакцію „Гром. Голосу", що я не маю жадного бажання витрачати надармо паперу й чорнила. І коли порушую якісь питання в пресі, то лише тому, що цього спішно вимагає життя.

На цю власне вимогу моменту я написав статтю „Шляхом руйнації", болівчи душею, що радикали не тільки не відгукнулися на мій заклик у „Ділі" боротися спільним фронтом проти загроз для нашого життя, але ще своїми необачними виступами почали допомогати руйнації. Написав я цю статтю ще тому, що на підставі свого двадцятисемилітнього досвіду, ясно бачив заперед, як цей напад „Гром. Голосу" використають хруні, щоб валити українську кооперацію. І „Гром. Голос" переконався, що я не помилився.

Ось доказ: „Укр. Нива" (ч. 34) зараз-же процитувала слова „Селянина" (?) в ч. 35. „Гром. Голосу" про Інспекторат РСК-а й додала: „Розумні, святі слова. До них треба додати ще й лихварські відсотки та уділи, що мають місце по деяких кредитових кооперативах".

А далі: „Віримо, що цей банк (хрунівський, разом з іншими) створить правдиве об'єднання, а не якийсь там „інспекторіят".

А при кінці: „Треба творити своє, а не повчати австрійське чи російське. Адже на Україні ніколи не було „інспекторів", а були лише... і т. д.

Чуєте, панове редактори „Громад. Голосу", як ви прислужилися, руками якогось сумнівного селянина (чи одночасно не співробітника „Укр. Ниви"), до валення інспекторату? А чи ви знаєте, що одночасно ви в деякій мірі прислужилися і до ревізії в „Українбанкові", про який, покликуючись на вас, згадує „Укр. Нива"?

Звідкиж така однодушність між „Гром. Голосом" і „Укр. Нивою", яка навіть канонізувала пп. редакторів „Гром. Голосу" назвавши їх слова „святими"?

Отже тепер святі слова виходять з „Укр. Ниви" і „Гром. Голосу". Зворушливо! Яка спільність у поборюванні національного табору...

Звичайно, говорити про такі річи „Гром. Голосові" неприємно. Тому він гукнув... про гульку біля носа!

IV.

„Гром. Голос" не тільки про це гукнув, не тільки „ясновидствував", але ще й зробив долю: „чи товариство письменників і журналістів зацікавиться того роду журналістикою?" Гадаю, що окулярні чортики, як і чортики друкарські не дуже цікаві для товариства робітників пера. А ось те, що лінія „Гром. Голосу" збігається з лінією „Укр. Ниви", це може бути цікавішим.

Нарешті автор замітки в „Гром. Голосі" заявляє зрезигновано: „сперечатися з писаниною таких „публіцистів" неможливо". Слушно! І сам не раджу. Бо, щоб сперечатися з „такими публіцистами", треба трохи повчитися; треба зрозуміти всю небезпеку, яка загрожує українському народові; освідомити собі, що руйнування українських інституцій може й є роботою соціялістичною, але шкідливою; полюбити рідну країну і весь український нарід, а не вважати за ближніх тільки своїх партійців; засвоїти собі, що поборювання уніатів є ділом безнадійним, і нарешті прийти до переконання, що не деструктивна, а спільна, одним фронтом, конструктивна робота може щось дати українському народові.

В. Островський.

Боротьба Китаю за незалежність.

Справа екстериторіяльних прав.

Бюро Райтера повідомляє з Нанкіна: Китайський міністр закордонних справ д-р Ванг заявив, що він буде далі вести переговори в справі скасування екстериторіяльних прав великих держав у Китаю, не зважаючи на те, що великі держави відкинули вже ці домагання. Одначе коли всі його заходи лишаться без успіху, то національний уряд видасть односторонню декларацію, яка проголосить скасування екстериторіяльности ще перед кінцем цього року.

Відложення конференції партій.

Ат. Вск. довідується, що конференцію партій лівиці в справі порозуміння на тему витворного політичного положення, відложено до найближчого тижня.

Японія й роззброєння.

На засіданні японської ради міністрів міністр маринарки адмірал Такабе зясував відношення японського уряду до справи морського роззброєння. Японія приступить до заг. роззброєння та готова переговорювати в тій справі. Заборона будови великих воєнних кораблів на морі повинна бути предложена до 1936 р. Заборона повинна торкатися і підводних човнів. Японія признає міродатним тип американського кружляка містоти 10.000 тон із 8 гарматами та бажає свою воєнну фльоту вдержати у відношенні 70 проц. до американських зброєнь.

СРСР. мобілізує в Монголії.

До Мукдену прийшли вістки, що в більшовицькій Монголії оголошяно мобілізацію мущин від 20 до 40 року життя.

Реформа великої фашистівської ради.

Римські часописи повідомляють, що внаслідок реформи вел. фашистівської ради, яку заповів Мусоліні, буде м. і. виключення більше ніж половини дотеперішніх 52 членів цієї ради. На будуче належатимуть до вел. ради ще міністри, секретар партії Тураті, а також по одному представникові працедавців і робітників. Найближче засідання вел. ради буде 30. вересня вже в зменшеному складі.

Пеху засудили без доказів?

„Народні Політіка" повідомляє, що мадярська влада, яка засудила чеського залізничника Пеху за шпіонажу на 5 літ, не дала ніодного доказу вини засудженого. Кажуть, що лист на основі якого Пеху арештували, був підроблений та підсунений арештованому мадярськими агентами. Інші часописи повідомляють, будьто би Пеха хотів заплатити 5.000 пенге мадярові Тотові, коли доставить йому важні мад. документи.

Пожежі.

У Ліщині (пов. Бібрка) згоріли три стирти збіжа та в Борниничах дві стирти. Загальна вартість спаленого збіжа 20.000 зол. Польські часописи здогадуються, що стирти підпалили члени Сельробу. — В Ямниці (пов. Станиславів) вибухла з невідомої причини пожежа в хвилево незамешканім домі Сеньківської. Дім згорів зовсім.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·50—8·89·00, канадійський доляр 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 39·00—40·00, пшениця селянська 35·50—36·50, жито галицьке 23·50—24·50, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 20·00—21·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—21·00, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох пільний 32·00—35·00, бобик 28·25—29·25, міпанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 25·75—26·75, льон 64·00—66·00, лубінь синій 25·00—26·00, рінак озимий 64·25—65·75, мука пшенична 40 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житня 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·75—14·25, отруби пшеничні 14·50—15·00, крупи гречані 53·00—55·00, пшоно 00·00—00·00, крупи ячмінні 38·00—39·00, пшпак 36·00—37·00, просо краєве 00·00—00·00, макухи льняні 41·00—42·00, мак синій 130·00—140·00, мак сивий 110·00—120·00, конюшина червона 00·00—00·00

Огляньте виставу!
Килимів, хідників, портієрів і др.
знаної глинянської Фабрики килимів
М. Хамули
не в кіоску, тільки
Площа Трибунальська ч. 1. (біля Бергера)
494 **Продаж на догідних услівях.**

На східні теми.

Вагабіти в панарабському русі.

Колискою модерного панарабського руху в Неджид, населення якого називається ваґабіти. Неджид положений в середині арабського півострова і тільки завдяки положенню, як рівнож войовничому й фанатичному населенню вдержав свою самостійність в часах панування Туреччини і в часах великої війни. Більше того, він поширив свої кордони на більшу частину арабського півострова в році 1925.

Говорячи про Неджид, що був колискою вагабітського обряду магометанської віри, варто дещо зупинитися на цьому обряді. Пророком цього обряду був Абд-уль-Ваґаб і вплини цього обряду бачимо на магометанах як Індії так і Сагари. Родоначальник сучасних ваґабітів був прихильником чистоти віри, аскетом, ворогом міст, як осідків всякого зла; він носився з ідеєю визволити магометанську віру від усіх її містичних додатків. В особі неджидського шейка Магомета Ібн-Сауда, прадіда сучасного короля Неджиду, Абд-уль-Ваґаб знайшов прихильника і його наука швидко запанувала серед населення Неджиду. Міцно зєднані релігійні ваґабіти заволодівають в 1781 р. Кербелях і руйнують святі місця магометан-шиїтів, а в році 1804 підбивають під свою владу провінції Оманта та Ємен і захоплюють Мекку й Медину, де руйнують мечет над могилою Магомета. Виникла з того восьмилітня війна з Туреччиною, що кінчається некорисно для ваґабітів, яких переможено.

Не вдаючися в історичні деталі, перейдемо відразу до 1918 року. (Цікавих більш докладно переглянути історичний нарис арабського півострова відсилаю до своєї статті в „Нашій Бесіді" з 10. І. 1927 р. і 25. І. 1927, ч. 1 і 2). В часі світової війни, коли окремі провінції й держави, підлеглі Туреччині, почали відділятися з власної або й неласної ініціятиви зпід слабої руки своєї протекторки, Неджид перший пірвав усякі звязки, які його лучили зі старою Туреччиною. Оголошена константинопольським каліфом „свята війна" не знайшла відгомону на арабському півострові, який, хоч і ненавидів англійське засилля, разом з тим не вважав для себе потрібним піти в боротьбу під турецькими прапорами.

Кожна з провінцій використовує важке положення Туреччини. Так наприклад Неджид окупує провінцію Ель-Газа, а Геджас в особі свого шеріфа Хусейна спирається на англійцях, очікуючи в нагороду за це титулу короля Арабії. Це остаточно веде тогочасні й без того недобрі неджидсько-геджаські взаємини й поширює опінію про шеріфа Хусейна як про англійського запроданця.

Ще гірше загострюються відносини в часі війни англійський проект організації самостійної арабської конфедерації під протекторатом Англії, на чолі з шеріфом Геджасу Хусейном. Спритний Хусейн починає помалу реалізувати свої замисли і йому вдається посадити на престол Іраку свого сина Рейсаля; другого сина Абдуллу він улаштував за допомогою англійців як еміра Трансйорданії.

Такий стан річей, розуміється, породив ще більшу ворожнечу між самостійним панарабським Неджидом та мандатарним Геджасом, як рівнож Іраком та Трансйорданією. Зараз-же після організації нових мандатарних держав під англійським впливом ваґабіти починають нападати на Трансйорданію та на Геджас і в 1924 році починають фактичну війну з династією Хашемітів, головною з їх головою шеріфом Хусейном, королем Геджасу. Військові успіхи ваґабітів швидко віддають в руки неджидського султана Ібн-Сауда цілий Геджас і в січні 1926 року султана Ібн-Сауда урочисто проголошено „королем геджасським і султаном неджидським та від нього залежних земель". Ібн-Сауд набирає таким робом великої популярности як арабський герой, що бореться за визволення не тільки Аравії, а просто всього Сходу від чужинецьких впливів та стає головним ідейним провідником панарабського руху як на арабському півострові, так і на цілому магометанському сході.

Л. Л.

Англійська комісія відкинула для Індії статут доміній.

Різниці думок та суперечки в англійській конституційній комісії про те, які уступки має зробити Англія індуському національному рухові, свінчилися, як і треба було передбачити, тим, що комісія відкинула проект введення для Індії статуту домінія. Англія далі задержує собі право тримати військо для оборони Індії, репрезентувати її зовнішні відносини, вести її торговельну політику й регулювати відносини між індійським центральним урядом, це значить англійським віцекоролем та вищими англійськими урядниками, і різними індуськими князівствами без участи індуського парляменту. Індійський центральний уряд задержує необмежені повновласти видавати всякі розпорядження та декрети „для забезпечення публичного спокою". Таксамо комісія уважає за недоцільне всяке поширення існуючого тепер обмеженого виборчого права до законодатних зборів та провінціяльних парляментів.

Таким чином англійська комісія признала, що Індія не може мати прав, які мають англійські домінії. Наслідком цього в Індії мусить розпочатися завзята боротьба за незалежність, бо свого часу на внесення Ганді індуський парлямент ухвалив ужити якнайгостріших засобів боротьби, коли до кінця цього року Індія не стане домінією.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 11—?

— **Поминки на могилі Марка Муравя.** В Жукові (коло Бережан) відбулося дня 25. серпня 1929 р. гарне свято. Цього дня відбулись там поминки на могилі колишнього пароха, народнього діяча і поета о. Сильвестра Лепкого (Марка Муравя). На вістку про це свято, зібрався численно нарід на соборну Службу Божу, до якої станули о. Ів. Ліщинський з Борислава, о. Петро Смик з Жовчева і місцевий парох о. декан Заверуха. Приїхала також уся рідня покійного о. Лепкого — разом з найстаршим сином письменником Богданом Лепким. Після Служби Божої пішов процесійний похід численно зібраного народу під проводом пяти священиків на місцевий цвинтар, де на гарно прикрашеній зеленю й квітами могилі покійного відправлено парастас. Після цього виголосив гарну проповідь місцевий парох, а народ зі слезами в очах пригадував собі свого улюбленого пароха, якому з вдячности поставив тому 20 літ гарний памятник.

— **Українські фільми.** На днях перейшла щасливо цензуру у Варшаві фільма за оповіданням М. Гоголя в 10 частинах „Сорочинський ярмарок". Є це друга з черги фільма (після Тараса Шевченка) виробництва „Вуфку", яку наше громадянство матиме нагоду оглядати. В найближчому часі мають перейти цензуру дальші дві фільми, а саме „Ніч перед Різдвом" на підставі повісти Гоголя і „Крізь сльози". Наше громадянство на провінції повинно жадати від власників кін на провінції, щоби висвітлювали згадані фільми.

— **Львівська темна хроніка.** Вчора засудили злодійську спілку, що ще в липні думала про зиму і підкопалась під крамницю з футрами в самім центрі міста на пл. Капітульній. Панки Франк, Шелер і Юліян Кульчицький набрали стільки футер, що не могли легко з ними втекти і одного з них схопив поліцай, що мов на жарт називався Мруз. Два з них дістали по півтретя року вязниці, один рік. — Робітниця з гарбарні Геневбавм хотіла вбити себе і скочила з II. поверха, але тільки виважила собі ногу. — Хитрі ошуканці продають надалі на вулицях Львова залізні перстені та ланцюшки як золоті наївним приїжим; п. І. Зборовський з Підгаєччини втратив учора на цій операції 13 долярів.

— **Міські театри сплять.** Міські театри сплять далі. Ніщо йде в них гра за куліснями. Головні ролі мають оба директори, що не хотять зрікнись своїх становищ без звороту складеної ними кавції і урядовий комісар міста, що має задовольнити домагання акторів. Актори домагалися платень; їм байдуже, хто їх заплатить, але це був саме найважніший спірний пункт між арендаторами театру і міською радою. Він полагоджений так, що з кавції арендаторів 50.000 зол. має рада виплатити гажі артистам. Є сотні проектів, як розвязати кризу, але кожний із них починається і кінчиться розхитаним бюджетом. Існує між ними також думка, щоби управу передати самим акторам на кооперативних основах.

— **Мешканеві злидні.** Товариство охорони комірників у Львові видало комунікат і поклик до міністра внутрішніх справ і міністра суспільної опіки в справі мешканевої скрути серед біднішого населення, що викинене з мешкань ночує під голим небом. У підміських громадах Ковчиці й Клепарів вийти йдуть разом з власниками домів і не беруть в опіку покривджених, що не в спромозі найти собі кутка на захист.

— **Фахова гарбарсько-білошкірнича школа у Львові** приймає вписи до 30. вересня ц. р. Наука в цій школі трівае 3 роки. Оплата за науку 20 зол. місячно. Подання треба вносити на адресу: **Krajowy Patronat Przemysłowy**, пл. Смольки 3. Кандидати мусять скінчити 7 кл. народньої або 3 кл. середньої школи (навіть з двійкою з латини або греки).

— **Пожежі.** Дня 16-го ц. м. згоріло ціле село Оплуцко. Із 108 загород лишилось тільки 16; церква, читальня і школа врятовані. Згорів, хоча була поміч дооколичних сіл, увесь цьогорічний доробок. згоріла також одна дитина. Пос. о. д-р Пеліх інтервеніює у влади за помічю. Недостача води унеможливила рятунок. — У військових елєваторах у Варшаві пожежа знищила чимало матеріялу. — В оселі Карчев біля Отвоцька згоріло 53 господарств. — У нью-йоркській пристані від грому згоріло 6.000 бочок нафти на кораблі, який у час вислали на повне море.

— **Різні вістки.** Естонський уряд рішив піднести на 50 проц. мито на бавовняні товари. — Литовські адвокати всі відмовились боронити на суді злочинця бувш. пралата Ольшевського. — Уряд Венецуелі секвестрував німецький пароплав „Фальке", що переносив туди революціонерів. — Трьох бельгійських місіонарів убили китайці в провінції Гупег. — Румунський лікар Ставіль мав найти середник проти прокази. — В околиці Требізонду відчули тремтіння землі. — Німецькі націоналістичні старшини вислали протест до комітету лавреатів Нобля, щоби не признати її Ремаркові, який своєю книжкою образив німецьку армію. Ремарк не є навіть кандидатом на цю нагороду. — Прімо де Рівера має дістати титул еспанського князя. — Передмістя Льос Анджельос обсувається постійно: міська рада радить як стримати цей обвал; населення з цієї частини евакуюють. — У Сіная (Ромунія) королева Марія приймала членів міжнароднього конгресу театральних і музичних критиків.

Перед великими завданнями.

З приводу надзвичайних Загальних Зборів „Відродження".

По літній передишці, зібравши сили, провіривши дійсний стан справ та намітивши собі витичні, ставмо далі до протиалькогольної боротьби. І мусимо її вести всіми засобами, цілим накладом сил і енергії, бо це не боротьба з вітряками, а зі страшним, всенародним ворогом. Він нищить наше здоровля, губить наші сили, дегенерує і деправує душу народу й руйнує його майно, його мозольне надбання.

Оце проснулося село, побачило віч-на-віч свого ворога, оцінило розміри зла і кличе рятунку. Безлічі писем з ріжних сторін і окраїн нашого краю взивають помочі у львівського протиалькогольного товариства „Відродження". Пишуть саміж таки селяни з Волині й Поділля, з гір і долів і як Ілько Денисюк з Рожнова коло Заболотова турбуються: „В селі шинок, люди пють-розпиваються, заводять авантюри, нема добра в селі"... І далі: „Чув я, що львівське товариство „Відродження" веде боротьбу з алькоголізмом. Порадьте, як зробити, щоби в селі не було корчми, а навіть пива, щоб не продавали". І ми хочемо і мусимо порадити!

Перед нами новий рік праці і ми з журбою, але і з надією йдемо йому на стрічу. Наша журба оправдана: лихо велике, а борців мало, дуже-дуже мало! Громадянство не доцінює ваги й потреби протиалькогольної боротьби. На цей фронт воно вислало горстку молоді, не даючи їй ані моральної, ані матеріяльної піддержки. Само не в силі виректися чарки горілки чи гальби пива, воно часто-густо ще й покепковує собі з тих, що не тільки самі виреклися тої „приємности", але й несуть світло свідомости і тверезости на темні, розпиячені села. Борців обмаль, а голоси трівоги лунають з усіх усюдів. Усюди треба рук і ясних, тверезих душ.

Треба вести пропаганду, треба освідомлювати найширші круги суспільности. Треба організувати і безупинно вихонувати народню масу й поборювати лихо. Треба ширити скрізь живе й писане слово і братися до великого діла: прогнати корчму з усеї нашої землі. І необхідно творити це писане слово: протиалькогольну літературу.

До всеї тої праці „Відродження" збирає сили, гуртує робітників, творить засоби. На жаль, без матеріяльної піддержки суспільности, само сотнями своїх членів і тільки з трудом та не в тих розмірах, якби слід було, мусить воно вести працю організаційну й видавничу. Задля цього наші турботи.

Але ми маємо надію на кращі дні! Ми віримо, що народ вийде з отупіння, байдужности, прокинеться з похмілля і стрясне з себе ярмо алькоголізму, в котрім стогне й гине марно. Ми віримо, що до боротьби з лихом вийде ще найкращі кадри своїх борців-робітників і творців нового дня. І з тою вірою ми закликаємо на надзвичайні загальні збори „Відродження" всіх, кому ясний наш шлях і дороге наше діло.

П. С.

Дописи.

СНЯТИН. (*Наше велике досягнення*). В Снятині відчувалася від довшого часу потреби більшої салі на концерти, амат. вистави та вечерниці. Мішанська читальня мала вправді салю, та нею можна було користуватись тільки літом. Сала була не до опалення і вигляд її був дуже примітивний. Наслідком того снятинські українці не могли устроювати зимою ніяких вистав ні вечериць, а як конче треба було що устроїти, то мусіли йти до сусідів і їм за це добре платити. Відчули це вкінці наші мішани, згуртовані в мішанській читальні, і бачучи надто, що поляки будують уже другу велику салю, а за ними й жиди будують свій Народній Дім, рішилися побудувати на своїй фронтовій площі величаву будівлю з салею на вистави й концерти. Три роки тому поставили фундамент під цю будівлю, а цього року половину плянованої будівлі з великою салею вже викінчили. Нова саля нашої мішанської читальні найбільша тепер у Снятинщині, до того положена при передовій вулиці, незвичайно акустична і з електричним освітленням. Вона нині справжня гордість снятинського мішанства, яке під проводом дбайливого виділу з п. Григорком Костинюком на чолі вложило в цю будову багато гроша, а ще більше власної праці і труду за „Спасибіг". Дня 1-го вересня ц. р. в саме полудне відбулося посвячення великої салі з прибічними кімнатами. По посвяченню, якого довершив парох о. Оренчук в асисті місцевих катехитів, промовив до розрадуваних членів-мішан і до зібраних гостей з мішанства й інтеліґенції о. Проць, складаючи у своїй промові побажання мішанам з приводу доконаного спільними силами діла і взиваючи їх не переривати своєї праці, але, маючи тепер таку гарну й вигідну домівку, вести дальше освітньо-культурну роботу між тутешнім мішанством, гуртувати його, освідомлювати національно і поширювати між ними громадянські чесноти для добра самих-же мішан і для добра й слави всього нашого народу. По цих ширих словах заохоти й поучення відспівав мішанський хор, оснований враз з читальнею 48 літ тому покійним о. Кобринським, мужем письменниці Наталії, кілька пісень і національний гимн, після чого і мішани і присутні гості розходилися з радісним почуванням з приводу такого гарного дорібку нашої громади. Маємо надію, що наші театральні дружини, гостюючи в Снятині, будуть від тепер користати із своєї салі, так, як це вже цими днями зробив театр ім. Тобілевича зі Станиславова і хор Котка.

З судової салі.

Пласт перед судом.

В суботу, дня 14. ц. м. відбулася перед городським судом в Тернополі карна розправа проти Володимира Яцишина і тов. (разом всіх обвинуваченых є 26 молодих хлопців у віці від 15 до 21 літ) за провину з § 285 зак. кар. (приналежність до тайних організацій). Всі обвинувачені походять з Гаїв Великих коло Тернополя з винятком одного Степана Купчика зі Зборова, що є курінним тамошнього Пласту. Між обвинуваченими є кількох середньошкільників, один студент університету (Степан Посацький) — решта сільські хлопці. Акт обвинувачення закидує всім обвинуваченим, що за спонукою обвинуваченого Ярослава Дупака, бувшого учня VII кл. гімн. основали з початком 1929 р. — в Гаях Великих тайну організацію під назвою „Пласт" і вели свою пластову працю без відома і дозволу влади. Обвинувачений Ярослав Дупак признався у поліційному слідстві і на судовій розправі, що то він з власного почину зорганізував у Пласті обвинуваченых, а цю організацію легалізував в цей спосіб, що члени Пласту в Гаях Великих вписалися на членів істнуючого легально 75-ого пластового куріня імени Богдана Хмельницького в Зборові і були управою цього Пласту приняті в його члени. Велика більшість обвинуваченых признала теж свою приналежність до Пласту в Гаях Великих.

Організацію викрила державна поліція в Гаях Великих у травні ц. р., бо члени робили публично пластові вправи біля льокалю читальні „Просвіти" в Гаях Великих. Справі надала зразу поліція великий розмах. Відбулися численні ревізії в Гаях Великих і ревізія у Пласті в Зборові, де сконфісковано записки і протоколи і після довгих поліційних дохождень прокуратура виготовила остаточно акт

обвинувачення за провину з § 285 карного закону.

На розправі явилося тільки 22 обвинувачених, двох не стануло, а двом не доручено візвання. Не явилося також кількох свідків. Переслухано явившихся обвинувачених і шістьох свідків акту обвинувачення, здебільша селян з Гаїв Великих, з котрих деякі виказали на розправі незвичайно малу інтеліґенцію і мимо поучення судді д-ра Комана і оборонця пос. д-ра Барана про добродійство арт. 104 кодексу процедури карної, що як близькі кревні поодиноких обвинувачених, можуть ухилитися від зізнань, декотрі з них заявили, що будуть зізнавати і зізнали некорисно для своїх кревняків.

Остаточно розправу відрочено на день 28. жовтня ц. р. в цілі поновного завізвання неявившихся обвинувачених і свідків. Є це четверта з черги Пластова розправа в тернопільському суді в цьому році. Попередні відбулися проти учнів тутешньої української ґімназії, з яких декого засуджено за провину з § 285 з. к. — а саме за приналежність до ґімназійного Пласту, якого діяльність куратория завісила.

Того самого дня мала відбутися перед тим самим суддею карна розправа проти бувших учнів української ґімназії в Тернополі Романа Паладійчука, Івана Багрія, Теодора Панаса, Миколи Палія і Ярослава Олійника та студента університету Володимира Майковського, обвинувачених за провину з § 305 з. к. (похвалювання безправних чинів через видання летючки проти примусового святкування українською ґімназійною молодю польських національних свят) і за провину з § 285 з. к. (знова Пласт). Кількох обвинуваченим не доручено візвання на розправу і супроти цього розправу відрочено на необмежений час. Треба згадати, що всі повищі обвинувачені сиділи три місяці у слідчій вязниці в Тернополі разом з девятьма іншими ґімназійними учнями, проти яких тепер слідство застановлено — і то всі під замітом злочину головної зради з § 58 з. к., як підозрілі в приналежности до У. В. О.

Обвинувачених в обох справах боронили пос. д-р Степан Баран і пос. д-р Дмитро Ладика.

Зі спортового життя.

З секції наколесників „України".

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" уладжує в суботу дня 21. ц. м. прогульку до Станиславова. Збірка 6 год. рано коло „Народної Торговлі". Поворот в неділю 22. ц. м. рано. Нічліг запевнила учасникам секція наколесників при українськім Соколі в Станиславові.

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" уладжує дня 29. ц. м. змагання на просторі Львів-Миколаїв-Львів (35—70 км.). Зголошення до змагань слати на адресу п. Верхоли, Акад. Дім, вул. Супінського 21. Від сідла 1 зол.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

„Кооперативна Республика", економічно-суспільний місячник. Рік видання II. Ч. 9. Львів, 1. вересня 1929. Зміст: Проф. О. Мицюк: Зовнішний обмін і сільське господарство СРСР; Сенчанин: Польське кооперативне яйчарство; М. Росткович: Нові завдання на освітньо-шкільному полі; Інж. д-р Д. Няньчур: Шляхи розбудови сільсько-господарської кооперації; М. Тимощук: Чи рентується в нас у теперішніх умовинах продукція молока; Г. Няньчур: Про деякі недомагання і потребу направи; Господарська хроніка; З життя української кооперації; З кооперативного світа; З преси; Всячина.

„Лікарський Вістник", орґан лікарської комісії Наукового Т-ва ім. Шевченка й українського лікарського Т-ва у Львові. Ч. 1—2. Рік VII., Львів 30. червня 1929. Зміст: Д-р Т. Е. Бурачинський: Значіння горлового пасокового перстеня, як входової брами для інфекцій і витин мигдаликів; Д-р П. С. Шидловський: Наука про конституцію людини на XIX. зїзді російських хірургів; Д-р О. Подолинський: Рентґенольоґія в діяґностиці жіночих недуг; Д-р М. Дзерович: Ацідоза і Алькальоза; Д-р С. Парфанович: Патольоґія і терапія діточого пісйодораксу; З життя Українського Ґіґієнічного Т-ва; Д-р Волод. Филипович: З наукового життя Українського Лікарського Т-ва; Оповіщення.

„Нива", часопис присвячений церковним і суспільним справам. Зміст: о. д-р Г. Костельник: Мамона неправди; о. Петро Дзеханович: Стиґматизація Тереси з Коннерсрайт; Ярослав Літинський: Примірність священика; о. Петро Хомин: Каплиця Духовної Семинарії у Львові; Наступ на Рідну Школу; Ник. Бердяєв: Єдинення христіян Сходу і Заходу; о. Галандюк: Про методу науки релігії; о. В. Рабій: Опіка над убогими парохіянами; о. І. Новосад: Картина з історії грецької Церкви; Залякана совість; Їх погляди і стремління; „Одиноко правильна лінія"; „Молоді" говорять; Всячина; Проповіди.

„Соціял-демократ" ч. 2. за вересень 1929 р. Видає подебрадська організація УСДРП. Зміст: Проблема демократії на Сході Европи і наші завдання; Українська соціял-демократія і селянство; Засідання екзекутиви Соціялістичного Інтернаціоналу (28, 29 липня 1929); Ювилейний зїзд німецької соціял-демократ. партії в Чехословаччині; З преси; З партійного життя; З України; Від закордонної делеґації УСДРП.

„Світ Дитини", журнал для молоді. Ч. 9. за вересень 1929 р. Львів. Зміст: Вересень; Мила героїня; Соловейкові дітки; Левцьо-сухдею; Розмова з учителем; Про князя Юрія II.; Правда і Брехня; Пчола і метелик; Король ячменик; Поїхали до школи; Байка; Заповіт для дитини; Мати; Овечки; Хлопчик і голубка; Вратована дитина.

НОТИ:

Музичні твори И. Кишакевича. Серія II. Ч. 12. Мімоза. Мішаний хор (Сл. Хр. Алчевської) ціна 1·50 зол. Ч. 13. Ти не дивуйсь, що вянуть квіти — мішаний хор (Сл. О. Олеся). Ціна 1·50 зол.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 8. вересня упокоївся в Бозі Іван **Ченстух**, бувший управитель школи в 74. році життя.

Похорони відбулися дня 9. вересня в Станиславові.

Горем прибита
552 **Рідня.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Малий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Кіна.

Аполло: „Квітка Сходу".
Кольосей: „Готелеві злодії" і „Серед бомб і гранатів".
Лев: „Змисли в кайданах" (Трагедія сексуалізму).
Люна: „Яковова криниця".
Марусенька: „Темпо".
Даза: „Кельнер із московського ресторану „Яр".
Паляс: „Асфальт".
Пан: „Мученица подружжа" (Корінна Ґріфіт).
Пасаж: „Вложинок-джентельмен" (Еді Полло), американська комедія та Ґомонтів тиждень.
Стилеве: „Вулиця спокус". Виступ російського хору.
Фатаморґана: „Незнаний батько" (Реджінальд Дені).
Химера: „Шофер ясновельможної пані".
Утіха: „Мадярська рапсодія".

Програма радіо.

Пятниця 20-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Синфонічний концерт.
Гельсінґсфорс (221,4) 18.45 Оперові арії.
Братислава (279) 19·05 Мадярська авдиція.
Талін (296). 17·30 Чеська музика.
Загреб (307). 20·30 Легка музика.
Льондон (356,3). 22·15 Квінтет. 23·00 Музика до танців.
Штутґарт (360). 20·00 Фільгармонія. Орхестра.
Берлін (418) 16·30 Композиторський концерт.
Стокгольм (436). 20·00 Популярний концерт.
Рим (441). 21·00 Італійська музика.
Прага (487) 20·30 Концерт хору „Сметани".
Мілянo (501). 20·30 Симфонічний концерт.
Відень (516,3). 18·00 Камерний концерт. 20·05 Концерт солістів. 22·00 Музика до танців.
Рига (525). 19·0) Сифонічний концерт.
Будапешт (550). 20·00 Концерт солістів.
Київ (800). 20·00 Музично-літер. вечір.
Париж (1725). 21·35 Радіоконцерт.
Москва (825). 19·00 Опера або оперетка.
Ковно (1935) 20·40 Концерт.
Харків (1304). 19·30 Вокальна музика.

Субота 21-го

Варшава (1411,7) 18·00 Радіо для дітей. 20·30 Легка музика. 22·45 Музика до танців.
Познань (334,8). 10·00 Музична інтерлюдія.
Гельсінґсфорс (221,4) 21·15 Музика до танців.
Бреслява (253) 20·15 „Уші" оперетка Джільбера.
Ляйпціґ (259) 16·30 Синфонічна орхестра.
Талін (296) 18·00 Легкий концерт.
Загреб (307) 22·30 Камерний концерт.
Брно (341,7) 22·25 Джезбенд.
Льондон (356,3) 20·00 Військова орхестра.
Берн (403) 20·30 Еспаньский вечір.
Берлін (418). 20·30 Музика до танців.
Стокгольм (436) 22·00 Данни музика до танців.
Рим (441) 21·30 Військ. орхестра.
Мілянo (301). 23·15 Легка музика.
Відень (516,3). 18·15 Камерний концерт. 20·15 „Реванш" оперетка.
Рига (525) 21·30 Музика до танців.
Мюнхен (533) 20·00 Вадьси Штравсів.
Будапешт (550). 21·45 Співацьк. вечір. 22·30 Циганська капеля.
Москва (825). 21·00 Вечірна програма.
Ленінґрад (1000) 19·10 Музичний вечір.
Париж (1725) 21·15 Популярна музика.
Харків (1304). 20·30 Популярний концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 3—7
Ґримали:
Пятниця 20.IX. „Пташник з Тиролю".
Субота 21.IX. „Тітка Чарля".
Неділя22.IX. „Барон циганів".

Головна Управа „Рідної Школи" повідомляє, що вийшли вже „Латинські направи" ч. І. М. Паньчука для І. кляси ґімн. — Купувати і замовляти в книгарні „Рідної Школи", Львів, вул. Руська ч. 3. — Ціна 1. прим. 4·— зол. 545 2—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ҐОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 1—7

МАҐІСТРАТ Корол. вільн. міста Яворова винайме сейчас фронтові сидени в новій торговельній гали в ринку; зголошення писемні або устні надсилати до Президії Магістрату. — Віцебурмістр Харамбура. 543 2—3

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шерера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 69-56. 485 6-10

Д-Р ІВАН МАКУХ в Товмачі пошукує конціпієнта, здібного до самостійного ведення канцелярії, від 1. жовтня п. р. 551 1—3

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 1—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентґеном. 11—7

Небувала новинка!
Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасьте їх до
почорнення та толочення на них
футряних лесенів —
в одиноких фірмі в краю:
М. Волянська
Львів, вул. Собіського, ч. 12.
332 **Телеф. 17—04.** 8—?

Машини до писання
українсько-польсько-німецькі
нові і уживані
поручає
„МАШИНОПОЛЬ"
Львів, Синстуська 9
553 Тел. 36—86. 1-4

ДЕКАТИЗОВАНЄ матеріяли спеціяльною машиною та паризькі пласи виконує Заведення Гафтів — М. Козановська, вул. Академічна ч. 22. — Львів Сапіги ч. 58.
554 1-6

Оголошенє.

Загальні Збори Т-ва „Український Народний Дім в Коломиї" відбудуться в неділю дня 29. IX. ц. р. о год. 15. в салі Народного Дому.

Порядок Зборів:
1. Отвореннє Загальних Зборів і відчитаннє протоколу останніх Зборів.
2. Звіт уступаючої Управи.
3. Звіт Контрольної Комісії.
4. Вибір нової Управи.
5. Інтерпеляції і внесення. 550

За Управу:
о. Олександер Русин — голова Т-ва
Юлян Ковалів — секретар Т-ва

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 211 (11.502). Львів, субота 21. вересня 1929. Pocztowa opłata zryczałtowana uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословеччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

РЕСТОРАН і КАВАРНЯ „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ"
Чемна обсуга, відновлена обстановка. — Щодня Концерт. — Ціни дешеві. 555 1—5
відкрита з днем 14. вересня під новою, солідною фаховою управою — пригадується всім гостям, що приїздять у Львів і самим Львовянам. УПРАВА.

Заохочуйте своїх кревних, свояків і знайомих, щоби вони без надуми виповіли в ПЗУВ обезпечення 1/3 части своїх будинків і виповіджену часть обезпечили у своїм власнім народнім
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Татарські вісти про УНДО.

Львів, 20. вересня 1929.

Довший час появлявся у Парижі радянофільський орган „Українські Вісти", що його видавали більшовики руками всяких українських „смоновеховців" у Парижі. Розливав він довго помий на всі українські національні установи у Сх. Галичині, але „найпечалівніше" інтересувався Українським Національно-Демократичним Обединанням. Про нього розсівав все дикі татарські вісти і навіть рад був писати некрольоги для нього, але скінчилося все тим, що „Українські Вісти" закінчили в Парижі своє неславне вегетування, а УНДО далі існує та розвиває свою діяльність.

Коли не стало в Парижі „Українських Вістей", тоді появилася в Берліні „Українська Газета", що є під кожним оглядом фотографією паризького небіжчика. Видають „Українську Газету" більшовики теж руками українських „смоновеховців", тих, що сиділи досі без діла в Берліні. „Українська Газета" має за собою тільки пять випусків (чисел), але і в них дала себе пізнати як гідна переємниця помийної спадщини покійних „Українських Вістей" з Парижа. Всі національні установи в Галичині, здвигнені важким трудом цілих поколінь, удостоюються від тієї чергової більшовицької наємниці тільки лайки і помий.

Не залишилось без уваги того органчика більшовицької пропаганди, очевидно, й Українське Національно-Демократичне Обединання. І вже в пятому числі „Української Газети" находимо щось у роді некрольогу для У. Н. Д. Обединання. Присвячений йому окремий фейлетон має назву: „УНДО перед розвалом". У фейлетоні ціла низка татарських вісток про відносини з партій, про особи і про групи. Для прикладу наведемо з фейлетону такий цитат: „Виявляється, що таких груп в УНДО є чотири: 1) автономістично-угодовська, 2) фашистівська, 3) клерикально-угодовська (УХО) і 4) ніби опозиційна. Теперішній провід УНДО є в руках другої групи".

Далі пише цей органчик, що на чолі першої групи стоїть сен. М. Галущинський, на чолі другої пос. Д. Паліїв, на чолі третьої (не смійтеся з цієї наївної комбінації!) о. Галущинський ЧСВВ, д-р Охримович і д-р О. Назарук, і накінець на чолі четвертої і найслабшої групи стоїть д-р Марітчак. Інформації, як бачимо, подивугідні! По їх прочитанні можна справді тільки здорово реготатись.

Та коли вже автор цього гумористичного фейлетону перевів отаку парцеляцію Обединання і поуставляв таких осіб, як д-р Назарук і о. Галущинський, що не мали з партією ніколи нічого спільного, навіть на чолі одної з груп, то не дивно, що мусів ті групи між собою відповідно розсварити. А розсваривши їх у своїй уяві та сердечних побажаннях, вибварив собі ще ось яку сенсацію: „Боротьба груп в Унді загострюється, поодинокі групи переходять супроти себе на „воєнне положення" і, чого доброго, УНДО небавком розлетиться". І саме цього, щоб воно розлетілося, а не чого іншого, щиро собі бажає берлінська „газетка". Тому не дивно, що всякі свої власні міркування й комбінації про УНДО подає своїм читачам за правду і то найпевнішу в світі.

Без сумніву, що така прикмета „смоновеховських" публіцистів з „Української Газети" подавати за дійсність свої власні побажання, є певною признакою психічної хоробливости. Але саме такі твори хворобливої уяви берлінських радянофільських і комунізуючих публіцистів незвичайно подобаються тій частині польської преси, яка полює за сенсаціями всякого як брукового, так і політичного посмаку. Ось львівська „Газета Поранна" з 19. вересня не тільки передрукувала цей „revelяційний" матеріял з „Української Газети", але й доповнила його ще своїми власними видумками. Цьому не треба так дуже дивуватись, бо коли мова про нищення українського національного руху чи українських національних установ, то польські шовіністи все найдуть спільну мову з комуністами.

„Українська Газета" кінчить свій фейлетон такою „характеристикою" УНДО: „УНДО есть (сік!) інтелігентський струп на тілі трудящих мас Західної України. Чим скорше той струп тріснє, тим краще для справи визволення". Польські шовіністичні органи преси і польські відповідальні політики є подібної думки і нераз давали й дають їй вислів. Ріжниця між комуністами й ними тільки та, що перші вірять, що на перепоні опанування українських мас комунізмом стоїть українська інтелігенція, а другі, що таж інтелігенція є головною перепоною у проводженні їхньої денаціоналізаційної та асиміляційної політики серед українського населення в користь Польщі. Словом, предмет для спільної мови мають. І хоч такий союз досить неприродний, то для обох сторін корисний. А виключно під знаком „корисности" ведуть свою політику одні і другі.

Не потребуємо зазначувати, що не зважаючи на всі ті наївні „пророцтва" й побажання ворогів, Українське Національно-Демократичне Обединання держиться цупко і твердо і ніякий „розвал" йому не грозить. Як ніколи, спокійне воно тепер повною внутрішньою гармонією та пронизане одним національним духом, одною спільною ідеєю. Це підкреслюємо на потіху тих, що так дуже бажають писати йому некрольоги.

ВЖЕ ПОЯВИВСЯ КАЛЄНДАР Т-ВА „ПРОСВІТА" НА 1930 РІК.
Ціна 3 зол.

Релігійна боротьба на Радянщині.

Новий радянський конфесійний закон.

Московський кореспондент „N. Fr. Presse" інж. Бассехес в одному з останніх чисел впливового віденського щоденника обговорює нове релігійне законодавство в Рад. Союзі. Варто з ним познайомити наших читачів — тим більше, що новий конфесійний закон торкається укладу релігійних відносин трьох четвертин нашого народу.

Новий релігійний закон.

Новий релігійний закон мало ріжниться від дотеперішніх законних постанов. Як і досі, все церковне майно всіх конфесій залишається державною власністю. Церкви і доми молитви з усім знаряддям передається вірним у безвідплатне користування й адміністрацію на основі умови між релігійною громадою і державою. Також усі предмети, подаровані церквам, мусять бути зінвентаризовані, і залишаються власністю держави. Одначе на випадок ліквідації церков тільки предмети з платини, золота і дорогих камінів віддається державному фондові, але все інше на бажання може бути передане сусіднім релігійним громадам.

Релігійні громади не мають прав юридичних осіб. Вони можуть збирати пожертви на свої потреби, але не можуть мати капіталів. Умови з державою в імені релігійних громад заключує гурт з двацяти осіб за особистою порукою. Релігійні громади, що не мають двацять осіб, творять релігійні групи. Релігійні громади не можуть творити ніяких курсів для навчання релігії — за винятком теольогічних курсів і шкіл для витворення духовників. Релігійні громади не можуть проводити ніякої харитативної чи господарчої діяльности. Зате можуть поодинокі особи в імені релігійних громад під власною відповідальністю вести друкарні і видавати релігійні часописи. Вони можуть теж скликувати релігійні конгреси місцевого або загального характеру. Ті конгреси можуть вибирати постійні виконавчі виділи, одначе вони (ті виділи) не мають прав юридичних осіб. Релігійні громади й їхні верховні організації не можуть ставити до членів ніяких примусових вимог. Всі чинитьби поодиноких членів громад у користь громад, як і громад у користь верховних організацій основуються на добровільности. Духовенство, як і досі, є позбавлене виборчих прав.

Через автономію поодиноких церковних громад ломиться ерархію церкви. Підчиненість громад ерархії є добровільною. Самоуправна релігійна громада через свій виділ вибирає чи заангажує духовенство. Коли отже епископ позбавляє становища священика, а громада хоче його затримати, то церковний достойник не має змоги примусити духовника, щоби він покинув своє становище.

Таким чином радянський релігійний закон намагається обмежити силу церкви і релігії. Коли він дозволяє релігійні практики, коли дає можливість шляхом пропаганди підтримувати сторонників релігії і церкви, то ломить він церковну організацію як таку, відбирає їй всяке матеріяльне майно, отже обмежує її політичні сили і діяльність.

Розрив радянської влади зі сектами.

Новий закон є головно звернений проти сект. І тут є основна зміна в порівнянні з дотеперішньою практикою. Перед революцією майже всі секти в Росії були переслідувані царатом. Вони мали менше або більше революційну закраску і стояли в меншій або більшій боротьбі з урядом і православною церквою. Тому то Ленін часто прихильно висловлювався про секти. Більшовицькі автори часто випускали публікації в користь сектантів. XIII. конгрес російської комуністичної пратії підкреслив революційну й поступову ролю сект, підкреслив — так сказатиб — союзне відношення більшовизму і сектанства. Після того уряд звернувся до сект із покликом, притягаючи сектантів до розбудови господарчих комун. Бо численні секти визнавали свого роду господарчий комунізм на грунті спільної обробки землі. Уряд створив навіть окрему комісію, яка приділювала сектантам землю зі сконфіскованих державних і великовласницьких маєтків і допомагала їм у будові колективних господарств.

◆◆◆

Та скоре поширення сект примусило уряд — одночасно з радикалізацією політики — звернутися проти сект. І новий закон завертається головним чином проти них. Назверх це не є помітне. Досі реєстрація релігійних громад була тільки тоді обовязкова, коли вони хотіли брати в аренду доми молитви. Більшість сектантів не має ніяких домів молитви чи церков. Вони сходяться у приватних помешканнях. Новий закон вимагає обовязкової реєстрації релігійних громад і то навіть таких, які не вимагають від держави приділу церков. Також заборона господарчої діяльности релігійних громад є в першу чергу звернена проти сектантів. Бо головно вони творять спілки із своїх членів, харитативні товариства і в першу чергу господарчі комуни. Тому всьому тепер протиставиться закон, щоби припинити дальший зріст моральної і господарчої сили сектанства.

„Союз безвірників" і новий релігійний рух.

Радянський уряд офіційно не бореться проти релігії адміністративними чи судовими методами. Бажаючи в боротьбі з релігією потягнути за собою ті ряди робітництва і селянства, що є лоза партією, комуністична партія все в більшій мірі приноровлює пропагандистичні засоби. Кільканайцять літ тому назад засновано „Союз безвірників", який обіймає цілий Рад. Союз, всюди має свої відділи і разом зі Союзом комуністичної молоді (Комсомолом) веде протирелігійну акцію. „Союз безвірників" видає численні періодичні часописи і видання, намагаючись поборювати церкву т. зв. науковими методами. Не вважаючи на те, в останньому часі зміцнився релігійний рух. Навіть розпочато будову нових церков. Особливо поширилася організація сект. Подекуди церква перейшла від оборони до наступу. Це довело теж до мобілізації „безвірників".

Пропаганда в питанні військової служби дала притоку до особливої дискусії. Більшість сект відкинула військову службу зі зброєю в руках. Радянський закон постановляє, що треба судовим шляхом — після розгляду всього способу життя прохача-сектанта — стверднти, чи він із внутрішнього пересвідчення відмовляється від військової служби. І аж після такого ствердження можна звільнювати сектантів від служби зі зброєю. Але вже останні конгреси сектантів пішли в тій справі назустріч урядові, бо більшість сект доручила своїм прихильникам відбувати військову службу.

При виборі своїх представницьких органів секти є дуже обережні. Представницьких функцій вони не довіряють виразникам буржуазного світу. Вони покликуються на свою революційну минувшину, на переслідування царизмом, на свої господарчі організації, які часто зближаються до комунізму. „Союз безвірників" пробує протиставитися їм пропагандистично.

Одним із найсильніших пропагандистичних засобів проти новітніх сект є їх поширення в Америці. Пропагандистичні часописи безвірників підкреслюють, що Англія й Америка, кермовані сектантами, бажають перетворити Рад. Союз в країну сектантів, щоби її тим лекше опанувати. Сектантів представляється як предтеч капіталістичного світу, які промощують шлях закордонному капіталізмові, щоби морально й господарсько завоювати й погнобити народи Рад. Союзу.

Б. лікар заграничних клінік

д-р Остап Прийма

ординує у внутрішніх недугах і просвічує Рентгеном

у Львові, вул. Личаківська 32 І. п. Тел. 61-50

432 **від год. 9—11. передпол. і 4—5 попол.** 5—6

Загострена протирелігійна пропаганда.

Розуміється, боротьба не є тепер така гостра, як на початку революції. Часи кривавої боротьби минули. Часи, коли революційні трибунали засуджували на смерть численних духовників, належать до історії. Шляхом далекойдучого розділу церкви від держави і церкви від школи, а також забороною навчання релігії дітей, більшовики мають надію, що протягом одної генерації релігія вмре сама собою. Також карнавалові походи і демонстрації („червоний карнавал") підчас великих свят та безпосередній натиск на церковних відвідувачів — все те ослабло. Нині стоїть держава на тому становищі, що релігія не повинна бути поборювана адміністративними засобами, лише пропагандою й переконуванням. Але у звязку із загостреною, штучно викликаною клясовою боротьбою, у звязку з радикалізацією внутрішньої політики, також ця пропаганда приймає гостріші й агресивніші форми. Зовнішньою признакою цього загострення є хочби те, що „Союз безвірників", дитина комуністичної партії, прибрав додаток „Воюючий безвірник".

Всю пресу запряжено у службу протирелігійної пропаганди. Не зважаючи на це радянська поліція на основі обовязуючого законодавства напр. дозволяє святочне хрещення під голим небом у ріці Москві. Часописи виступають проти того. Вони одержали завдання настроїти робітництво на такий тон, щоби в найближчому часі спричинити заборону церковних дзвонів, заборону ставити нові церковні будівлі і заборону прилюдно відбувати церковні процесії. Та все це викликує враження, що гостра протирелігійна пропаганда якраз морально релігії більше помагає, як шкодить.

Скликання фльотової конференції.

Цими днями англійський і американський уряди через своїх дипльоматичних представників запросять Францію, Італію та Японію на конференцію в справі розброєнь. Конференція ця має відбутися в половині січня будучого року.

Англійські та американські амбасадори в Парижі, Римі та Токіо одержали від своїх урядів поручення повідомити відповідні уряди про англійсько-американське порозуміння й зазначити, що воно ще не має обовязуючої сили, а вийде в життя лише тоді, коли покажеться, що три інші морські держави згодяться перевести відповідне обмеження зброєнь.

35 літ праці.

З приводу свята Сокола-Батька у Львові.

35 літ праці товариства — це протяг часу, в якому життя переводить великі зміни. За той час а дитини виростає мущина, містечко розбудову- ється в місто, народ перетворюється в націю, 35 літ праці руханкового товариства Сокіл-Батько — це час його світлих і сумних моментів, підчас яких ясніли наші лиця, то знов покривалися сумом після болючих втрат. Цього року минає 35 літ від заложення централі українського сокільського життя і тому слід кинути оком на висліди праці Сокола-Батька.

Сокіл-Батько оснований 1894 р. на взір чеських Соколів. Він переняв від них ідеольогію і програму, яка не відбігала тоді від нашої зовсім. По великих трудах удалося притягнути до праці в Т-ві багато людей з ріжних станів і приступлено до засновування сокільських товариств по селах з метою змінити руханкою покірливу й несмілину вдачу нашого народу. Фізичне здоровля стало кличем сокільства, бо в парі з ним іде розвій духа. Для поширення тих кличів видає С.-Б. перші підручники руханки та уладжує курси, які причинилися до значного поширення сокільського руху в народі. Рівночасно зростає зрозуміння сокільської ідеї серед найширших мас, бо сокільство вважає кожного рівним і передає провід тому, хто має більше досвіду.

Систематична й витревала праця скоро видала добрі висліди. В р. 1901 відбувається перший публичний виступ сокільства, а дальше славні сокільські здвиги в рр. 1911 і 1914. По здвигах збільшується значно число сокільських гнізд; по містах повстають осередки, звідки сокільська ідея поширюється до найдальших закутин Галичини.

Та на тім праця Сокола-Батька не обмежилася. За почином його голови, проф. І. Боберського, набуває Т-во відомий майдан, себ-то Український Город у Львові, закладає свій „Сокільський Базар", музичну накладню „Торбан", і ін.

Здавалося, що всі здобутки Т-ва знищила війна. Одначе по великих зусиллях і коштах відновлено давні сокільські гнізда; а що сокільська ідея стала живою серед народу, свідчать про це сокільські свята в рр. 1924—1928.

Нині ми стоїмо напередодні сокільського свята, яке в нагоди 35-літнього істнування Сокола-Батька відбудеться 21. і 22. вересня на його площі. Розуміючи до чого змагає „Сокіл", повинні ми своєю участю звеличити ту дуже заслужену для українського народу установу. Вона ж виховала багато людей, що дали доказ великої любови свойого народу, що карно і сміливо виступали проти всього, що плямило народню честь. І виховує таких людей дальше. Тому спішім усі на сокільське свято у Львові і додаймо українському сокільству своєю присутністю охоти до дальшої праці!

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

IV. „Тінь велитня".

Ю. Опільський має „якесь" сильне привязання до історії. Із його повістей нелегко набрати пересвідчення, чи він пише їх з обовязку чи з приємности. Педагоги знають найкраще, що ці дві функції рідко йдуть у парі. Знати авдиторію педагога, письменника чи діяча це знати першу підставу його оцінки; нею він сам вибирає собі рівень і обсяг свого впливу.

В історичних повістях Опільського почуваємо, що ця справа для нього неясна. Він вибирає инколи сюжети крізь які мов через завісу продирається рука, що хотіла би цю завісу адерти і показати глядачам позакулісові „недискретні" пружини діяння осіб. Та в цю-ж мить він пригадує собі, що більшість його авдиторії жде від нього чогось дуже поважно-зрівноваженого і він стає... педагогом.

„Тінь велитня" має сміливий свіжий сюжет, з якого можна би зробити свіжу повість. Автор хоче змалювати розвиток національної свідомости в старшини австрійської армії з рр. 1809—12 з дрібно-шляхоцького галицького роду, на історичнім підкладі тодішніх подій, зосереджених довкола виправи Наполеона на Москву. Цей визначний старшина Гнат Бибельський, завдяки силі своєї волі й „амбіції" стає добровольцем Наполеонівської армії, що йде на Москву, та не як її однодумець, захоплений ідеєю цього походу, а як завзятий замаскований ворог цієї безглуздої ідеї, засудженої на повну невдачу з вини заслїпленого „бога війни", що затратив усяке розуміння рівноваги між тодішніми силами і не вмів оцінити могутности російських просторів.

Зовсім подібний сюжет „великої карієри" пересічної людини вибрав колись Стендаль у своїм „Червоним і чорнім". І там Наполеон кидає свою тінь на життя героя — тільки не як зненавидженний деспот, а як авеличаний зразок енергії й індивідуальности. Добре є в таких випадках не піддавати в сумнів ідеї, яку хоче провести автор. Повіримо, що цей Гнат Бибельський справді є такою виїмковою індивідуальністю, що „безумовно збагнув тайну історії останніх трьох століть". Повіривши в це, ми, читаючи повість, хотіли би тільки, щоби він або своїм небуденним інтелєктом або небуденною поведінкою не то переконав нас (бо і це в повісти не є необхідне) але бодай схвилював, збентежив, на мент... зацікавив.

Що до цього треба? Всього або нічого. Бо сюжет у повісти є всім або нічим. Усім, коли вся вага повісти є зведена до акції, тоді її основа нагадує добре збудовану сензаційну пєсу. Психольогія осіб, ідеї, стиль твору стають тоді другорядними чи зовсім маловажними. Коли ж сюжет у повісти є нічим, тоді письменник довіряє чарові свого слова: тільки завдяки самому хистові передавати свої враження, схоплені образи, уявлені перспективи він творить з „нічого" весь новий світ.

Наші автори історичних повістей не можуть зрозуміти, що вони не володіють настільки технікою повісти, не мають стільки ідей і уяви, щоби єднати сензацію з психольогічною студією. І Опільський також, коли замачав перо, повинен вибрати: або пише ситуаційну повість або психольогічну. Або бере приклад з Вальтер Скота, Дюма і Сенкевича або зі Стендаля, Толстого чи Мережковського. У ситуаційній повісти, що може нагадати нам усі „райберґешіхтен" нашої молодечої лектури, мова й стиль не грають великої ролі. Їх можна виправити так основно, що з автора, який пише газетярським жаргоном стане поправний академічний письменник. Є в нашій сучасній літературі такий неодин приклад. Франко переробив у бібліотеці „Видавничої Спілки" сотні рукописів, не лишивши у неодному з мови й стилю, каменя на камені.

Опільський не володіє літературною мовою ні стилем. Коли він не вивчив їх досі, то мабуть не вивчить і на майбутнє. Тому перед ним стоїть єдина перспектива: „будувати композицію" ситуаційної, нехай би і сензаційної історичної повісти. Якщо він має на увазі головно молодь і широкий загал спраглий „приковуючої" лектури то в цьому напрямку він виповнив би поважну прогалину у нашій літературній продукції.

Тоді викликуючи тінь Наполеона, він не клав би великої ваги на те, щоби доказувати, що „цей герой не тільки платний комедіянт, зшитий із беззвартісних лєліток (?)". Можна Наполеона змалювати як істерика, фанатика, а навіть як короткозорого політика. Але протиставляючи йому якийсь погляд на історичні події чи якусь іншу постать, треба тільки... творити ці ідеї або ці постаті.

Опільський замість цього гукає: „Гей, чому то між сими „усякими" нема Розумовського, Скоропадського, чи якого другого перевмия давних традицій гетьманщини? Немає їх, сих бажаних, сподіваних мужів, нема й таких, що сподіваються, а як є, то вони самі собі не признаються у сих бажаних надіях! А може... може таки вони у декого ще є, так як у Гната?"

Сильних, могутніх „мужів", що вміли би „урвати з богатої спадщини велитня хоч клаптик пурпури на мантію суверенности для себе" автор історичної повісти не потрібує шукати в історичних автентичних матеріялах. Він може їх створити сам, власною уявою і вони зможуть ви-

Добродійність та інтерес.

Замітки до статті М. Творидла п. з. „Добродійність та інтерес".

Найперше мушу зазначити, що поставлення справи в площу переходу наших зарібково-господарських установ на шлях інтересу, себ-то на шлях чинника егоїстичного й такого, що найбільше активізує й урухомлює діяльність та розвій організацій — по суті правильне. Цілком слушне твердження і про наш чуттевий, емоціонально-хвилевий патріотизм. Вірне спостереження і про чорний песимізм, що так часто трапляється у наших стопроцентових патріотів. І патріоти ці бувають ріжноманітно забарвлені (з домінуючим інтересом релігійним, партійним, професійно-фаховим, фамілійно-родинним чи навіть патріоти-особи, що всю нашу справу ставлять так, як того вимагає їхній „науково-обєктивно" обґрунтований патріотизм). Таких патріотів ми мусимо вистерігатися, бо вони часто роблять шкоду і самі не помічають того.

Багато деструктивних фактів і явищ можемо спостерегти не лишень в нашому житті політичному та господарському, але й у житті духовоідейному. Наслідком цього є дезоріентація та деморалізація, а за ними пасивність і байдужість. До цього ще наша непрактичність, анархістичні нахили та загальна малокультурність не дають нам змоги розвинути спільну акцію, хочби ця акція була найкорисніша.

Нині при низькім культурнім рівні, при матеріяльних злиднях, при примітивній уяві „добра народу", при загальному нерозумінні звязаности інтересу одної людини з інтересом мас як цілости — шкода говорити про інтерес, бо можуть це зрозуміти як низький егоїзм. Тому треба спершу дати народові знання, привести його до такого щабля культурности й освіти, щоб він це розумів. А в першу чергу маленький вишкіл мусять пістати працьовники, що розвивають свою діяльність на громадській ниві. І чим скоріше наше громадянство зрозуміє потребу вишколу як етично-правного, так і господарсько-фахового для сучасного працьовника-творця нових цінностей, тим скорше можна буде говорити про „інтерес" без страху, що нас кепсько зрозуміють. На жаль, інтерес у нас ще кепсько розуміють не лише одиниці, що між *собою* конкурують, але й інституції не виявляють належнього його зрозуміння, бо на неуспіхах одної інституції друга робить „інтерес". Що на таких „інтересах" тратить наш загал, то дотичну інституцію якось менше обходить.

Влучно підчеркнув автор і силу та витревалість, що їх виявили чеські селяни в боротьбі за свої селянські цукроварні, яких нині в Чехії е десятки; але на це треба було свідомих, віданих, ідейних робітників, що в основу роботи клали загальний інтерес, а потім уже особистий. Тому сільсько-господарська кооперація дала чеським селянам те, що дає фінансовий капітал індустрії. А чи багато кооператорів розуміє у нас ролю та завдання сільсько-господарської кооперації в тісному розумінні? Ми своїм кооперативним рухом пишаємося, а сільсько-господарської кооперації ще й досі не маємо; а коли маємо окремі галузі цієї кооперації, то ще багато треба попрацювати, щоб „інтереси" цих галузей поєднати та поправити розвиток кооперації по певно виробленому плану. А роля кооперації в культурно-освітній праці хіба у нас вияснена?

Одначе могли почати культурно-будівничу роботу не при ліпших умовинах інші народи, то нам самі обставини велять вести працю. Але таку роботу треба вести, маючи на оці все загальний інтерес, а потім уже особистий. Для цього треба перевиховати нашу суспільність як ідеольогічно, так і фахово. Памятаймо, що творення фахових шкіл усе брало свій початок із приватної ініціятиви навіть там, де були власні держави. Наша суспільність мусить памятати все, що 80 проц. нашого народу потребує фахової сільсько-господарської освіти, що новітня доба аграрної революції та господарської кризи вимагає величезного підвищення культурного фахово-організаційного рівня серед селянської маси, щоб селянин міг перебороти кризу і йти твердим кроком назустріч вимогам більш вибагливого і складного модерного життя. Тому всі культурно-творчі сили з шляхотно-творчим інтересом мусять приступити до праці, памятаючи слова мудрого чеського організатора і промисловця Батя: „Покупець — наш пан". І коли ми, як продавці нашого знання та досвіду, будемо добре задовольняти наших покупців, „нашого пана", то вірю, що й він як слід подбає про своїх продавців. Не забуваймо, що ніякий капітал так високо не процентується, як капітал, виданий на ширення знання-освіти-культури.

Згадуючи добрим словом реформатора та організатора нової данської школи, варто запамятати собі й основне його твердження: „Треба піднести душу народу" і далі: „Нема краси, що булаб недосяжна народньому розумінню". Розуміється, треба дати змогу народові цю красу пізнати. Ідеї і праця Грундтвіга тим цінні для нас, що він був оборонцем селянства, що він висунув питання сільсько-господарської освіти на перше місце. В своїх змаганнях Грундтвіг дійшов до того, що вимагав від школи повного задоволення потреб вихованців, як практично-життєвих, так і душевно-моральних. Словом: від школи Грундтвіг вимагав живої, кипучо-чинної та морально й національно здорової атмосфери. Слова Грундтвіга впали на добрий ґрунт, а наслідки його праці німецький учений критик д-р Ганзен оцінює дуже високо, бо дає перевагу данській школі і вважає, що ця школа ближча до народу та моральніша, ніж школа німецька.

Інж. К. Мак.

...ть довше, як справжні історичні герої. Але вони — і цього не розуміють *усі* автори наших історичних повістей! — не конче мусять бути кандидатами на крицеві памятники, зразками сили, енергії, геройства, державного розуму. Досить, коли вони будуть живими постатями, що живуть глибоким внутрішнім життям. Наполеон мав неодну рису комедіянта й шарлятана; Мазепа також. Але вони глибші й цікавіші, ніж Скоропадський і Розумовський. А Дон-Кіхот, Гамлет і Фавст найбільше нерішучі типи всесвітньої літератури розбуджують у нас більше ідей, ніж Вільгельм II., що завсіди знав, чого хоче і завсіди впевнявся, що не помилявся. Що більше: чим є він, жива людина, в порівнянні з цими творами уяви поетів? Ще менше як тінь...

Герой Опільського, що має стільки ідей і стільки енергії, старий, вислужений вояка повинується з пересічними „гуськами" не як лис, а як сентиментальний попович. А коли Опільський починає змальовувати відступ Наполеонівської армії аніж Москви — роблю всі зусилля, щоби забути, що в читанках для реальних шкіл є частина поеми В. Гюго... також на цю тему. Пригадую це не з літературного мудрагельства, а враження, немов від палиці по голові, канцелярським стилем і прекумедним „волицюм", яким пише Опільський. Що можна би зберігти з усієї повісти, якби все це сороками заново зішкрабати і перемалювати все тло наново?

Неодин блиск оригінальної думки, неодин порух, які автор замазує в думкою про тенденцію, про дуже пересічного читача, і не кисть, а старим гусячим пером. Як виглядає найкращий шкіц письменника: мова й стиль, то доводиться згадати про мову й інших авторів.

Зїзд фашистів у Венеції.

Промова Мусолінія.

Дня 14. вересня в Венеції відбувся зїзд фашистівської партії, в якому взяли участь усі члени уряду та представники преси. На зїзді Мусоліні виголосив велику промову. Він сказав, що справоздання префектів про становище країни в семім році істнування фашистівського уряду задовольнили його. В усіх галузях державного життя переведено велику працю, якою може пишатися весь нарід. Число безробітних з 489.000 в лютому цього року зменшилося до 193.000 в кінці червня. Переводяться великі роботи, особливо на провінції, де будують нові водопроводи і наводнюють великі области, які сотні літ терпіли від браку води.

Далі Мусоліні обговорив латеранський договір з папою. На цей договір нападають з двох боків: з боку католицьких екстремістів, які мріють про відновлення пережитих установ, і з боку масонів, які бажають, щоби конфлікт між італійським урядом та Ватиканом тягнувся вічно. Та всі ці напади відбито. Італійський уряд має досить сили, щоби побити цих ворогів, і тому ніколи не допустить до відновлення діяльности масонів.

Більшість католицького духовенства в пограничних областях щиро бажає співпрацювати як з місцевими, так і центральними фашистівськими установами.

Про недавні зміни в уряді Мусоліні сказав, що вони полягають не в зміні провідних діячів, а насамперед у скріпленні фашистівського характеру уряду. Він зрікся урядів воєнного міністра та міністра фльоти й авіяції, тому, що після переведеного обєднання всіх збройних сил міністерство державної оборони так розрослось, що ним уже не може кермувати одна людина. Крім того державна збройна сила має свого головного коменданта в особі начальника ґенерального штабу, який підлягає безпосередньо голові держави.

Надалі секретаря фашистівської партії буде іменувати королівський декрет, а секретарів відділів партії розпорядження голови держави.

Освітній Конґрес

з нагоди 60-ліття „Просвіти" у Львові в днях від 22–24.IX. 1929.

I.

22. IX., год. 12.30. Перше пленарне засідання в салі Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5.: а) Відкриття Конґресу президентом д-ром Іваном Бриком. б) Привіти. в) Організація праці Конґресу.

Год. 17. Отворення виставки українських просвітянських видань в салях Наук. Музею, вул. Мохнацького 42.

Год. 20. Саля Лисенка, вул. Шашкевича 5. Концерт народніх пісень, улаштований філією Т-ва „Просвіта" ім. Т. Шевченка у Львові.

II

23. IX., год. 9—13. і 15—20. Секційні засідання.

III.

24. IX., год. 9—10.30. Продовження секційних засідань.

Год. 12. Друге пленарне засідання в салі Лисенка, Шашкевича 5.: а) реферат през. д-ра Костя Левицького „Минуле і майбутнє в діяльности Т-ва „Просвіта". б) Відчитання рішень поодинокых секцій. в) Закриття Конґресу.

Год. 16. Відвідини одної з львівських читалень.

Год. 21. Спільна вечера.

—o—

ПРОГРАМА ПРАЦІ В СЕКЦІЯХ.

Секція позашкільного виховання.

Саля „Бесіди", „Народній Дім", вул. Рутовського ч. 22. І. пов.

1) Проф. Ст. Сірополко: Основні проблєми освітньої праці серед дорослих. 2) Дмитро Бурко: Основні проблєми організації освітньої праці. 3) Д-р Маркіян Дзерович: До основ психольоґічно-біольоґічної кризи сучасного людства зі спец. узглядненням умовин українського народу. 4) Софія Русова: Позашкільна освіта й мораль. 5) Петро Франко: Ідеольоґія просвітянина. 6) Д-р Карло Коберський: Економіка й соціольоґія в позашкільній освіті. 7) Д-р Михайло Брацайко: Позашкільна освіта й молодь. 8) Сильвестер Воронецький: Позашкільна освіта й молодь. 9) о. Ніканор Абрамович: Початок позашкільної освіти на Волині. 10) Ніна Селезінкова: Роля жіноцтва в позашкільному вихованні молоді. 11) Евстахія Тишиняка: Освітньо-культурні завдання сучасної жінки. 12) Петро Стефанишин: Загальні умовини освітньої праці. 13) Д-р Вол. Лисий: Освітні курси, їх значіння, організація і практичне ведення. 14) Мих. Кушнір: Від освітнього віча до самоосвітньої праці (організація читальняного життя). 15) Микола Угрин: Освітньо-культурна організація (в сучасній хвилі в читальні). 16) Д-р Андрій Лунів: Про інституцію інструкторів у читальнях. 17) Інж. Віктор Лучків: Про сільський народній університет. 18) Проф. Борис Мартос: Курси для дорослих. 19) Семен Жук: Завдання й методи культ.-освітньої роботи на селі. 20) Аркадій Животко: Діточі клюби (організація, праця, методи). 21) Іван Видрівський: Про організацію села. 22) о. Осип Осташевський: Співпраця церкви з читальнею на селі під сучасну пору. 23) Д-р Арсен Річинський: Просвіта й український церковний рух на півн. зах. землях. 24) Іван Власовський: Просвіта і церква. 25) Михайло Струтинський: Рідна Школа і Просвіта в сучасний момент. 26) Інж. Ю. Павликовський: Кооперація й освіта. 27) Віктор Доманицький: Метода сучасного навчання в приноровленні до агрономічних наук. 28) Д-р Іван Раковський: Українська наука і Просвіта. 29) Проф. Омелян Терлецький і д-р Вол. Охримович: Роля рідної історії в національнім освідомленні нашого народу. 30) Теодор Фотинюк: Значіння книжки в позашкільній освіті. 31) Проф. Іван Галущинський: Роля Просвіти в творенні й організуванні власного народнього капіталу.

Секція бібліотечно-музейна.

Будинок дівочої школи, вул. Мохнацького ч. 12.

1) Д-р Богдан Чайковський: Проекти бібліотечного закону в Польщі. 2) Ст. Сірополко: Комплєтування бібліотек. 3) Мих. Таранько: Бібліотеки для дітей в читальнях. 4) Д-р Ів. Свенціцький: Про місцеві музеї. 5) Д-р Андрій Лунів: Про повітові музеї. 6) Степан Шах: Видавнича діяльність Т-ва „Просвіта" (дезідерати на будуче на основі історичного погляду на діяльність „Просвіти").

Секція мистецтва.

Будинок дівочої школи, вул. Мохнацького ч. 12

1) Ірина Ґургула: Роля читальні „Просвіти" у збереженні загибаючого людового мистецтва. 2) о. Іван Туркевич: Критичний огляд музикальности нашого народу на західно-українських землях. 3) Ольга Мочульська: Культурні завдання

ОСІННІ НОВИНИ
НА ПЛАЩІ ТА ЖІНОЧІ СУКНІ
Й МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ
поручає фірма
Стахевич і Абрисовський
110 **у Львові, Ринок ч. 32.** 3—7

вашого театру на селі. 4) Д-р Ів. Свенціцький: Про драмат.-сценічний первісток у людському побуті. 5) Д-р Кость Кисілевський: Праця в театральних гуртках „Просвіти" (організація і зміст). 6) Петро Мурський: Український людовий театр. 7) Театр як ілюзія дійсности. 8) Петро Холодний: Естетичне урядження читальняної домівки (практичні поради і вказівки).

Підсекція суспільної гігієни.

Будинок дівочої школи, вул. Мохнацького ч. 12.

1) Д-р І. Раковський: Алькоголь і алькоголізм. 2) Д-р Павло Цимбалістий: Анотомо-патольогічні зміни під впливом алькоголю. 3) Д-р Софія Парфанович: Вплив алькоголю на центральну нервову систему і дідичність. 4) Р. Осінчук: Фармакодинамічне дізання алькоголю. 5) Іван Герасимович: Суспільне значіння алькоголізму. 6) Петро Кривоносюк: Історія протиалькогольного руху. 7) Юліян Коменецький: а) Методи боротьби з алькоголізмом, б) Американська прогібіція. 8) Петро Кривоносюк: Роля школи в поборюванні алькоголізму. 9) Д-р Андрій Чайковський: Алькоголізм і закон. 10) Д-р Роман Гоцький: Протиалькогольний плебісцит. 11) Д-р І. Раковський: Нікотина і нікотинізм. 12) Д-р Тит Бурачинський: Тютюн і здоровля. 13) Д-р В. Бригідер: Вплив нікотини на людину. 14) Д-р О. Берест: Боротьба з туберкульозою. 15) Д-р І. Куровець: Гигієна села. 16) Петро Франко: Фізичне виховання на селі. 17) Д-р Іван Раковський: Гигієна раси й український нарід.

ПРИМІТКА: Кожний учасник Конґресу складає 5 золотих на покриття коштів, звязаних з Конґресом. Селяни й академічна молодь складають по 2 зол. Цілий час Конґресу буде отворена виставка українських освітніх видань в салях Національного Музею, вул. Мохнацького ч. 42.

Ліга Націй і Інтернаціональний Банк.

Англійсько-французькі розмови.

В Женеві відбуваються тепер неофіціяльні переговори між французами та англійцями в справі інтернаціонального репараційного банку. З французького боку виступає міністр фінансів Люшер, а з англійського боку — міністр торговлі Грегем. Грегем стоїть у тісному звязку з канцлером скарбу Сновденом, який вже в Газі виявив велике зацікавлення справою організації інтернаціонального репараційного банку. Німеччина в цих переговорах не бере участи.

З ріжних сторін робляться проби віддати репараційний банк під вплив тих політичних сил, які панують в Лізі Націй. Це робить насамперед секретаріят Ліги Націй, який зрозуміло зацікавлений в тому, щоби цим способом поширити та скріпити свою концепцію. За тим стоять також деякі малі держави, як Данія та Норвегія і Польща. Польща має надію, що їй за посередництвом Ліги Націй, в якій великий голос має й союзниця Франція, може вдатися здобути вплив на ведення справ репараційного банку.

Одначе паріська конференція репараційних знавців виходила з тієї засади, що репараційний банк має стояти поза впливами окремих держав. У справозданні паріської конференції знавців про репараційний банк виразно сказано: „Організація банку буде стояти поза політичними впливами, і його повновласти та круг ділання будуть досить широкі, щоби дати йому спромогу свобідно та швидко трактувати проблеми, звязані з урегулюванням німецьких зобовязань".

Боротьба секретаріяту Ліги Націй за вплив на інтернаціональний репараційний банк не має великих виглядів, бо головну ролю в ньому будуть відограватн Зединені Держави Північної Америки.

Жиди-ортодокси против переслідувань їх віри в Радянському Союзі.

На зборах жидів-ортодоксів, який відбувається у Відні, ухвалено резолюцію, яка протестує проти релігійних переслідувань жидів у Радянському Союзі. Ця резолюція передбачує утворення окремої комісії, яка має розглянути цю справу.

Централа організації жидів-ортодоксів буде у Відні, а рада центральної організації — у Польщі.

Засновано банк жидів-ортодоксів із основним капіталом сто тисяч фунтів.

Державний замах в Австрії?

Внутр.-політичне положення в Австрії хаотичне, хоч усі партії, за виїмком соціялістів, годяться на реформу конституції. У Відні кружляли чутки, нібито Гаймвера приготовляє держ. замах. В передовиці органу Гаймвери „Остання пересторога" нач. органи Гаймвери заявляють, що коли уряд не має сили перевести реформу конституції, хай уступить місце іншому урядові, який цю справу полагодить успішно. Стаття заповідає на 29. вересня чотири вел. маніфестації в околицях Відня та зазначує, що вони будуть останньою пересторогою для політиків. „Арбайтер Цтг." у відповіді на повищу статтю заявляє, що соц. демократи задержують повагу та дисципліну, не дадуться спровокувати, одначе готові боронити конституції на смерть і життя.

—o—

Чому не домагаються скликання надзвич. соймової сесії?

Один із визначних польських соц. провідників сказав журналістам, що соціялісти не спішаться занадто зі скликанням надзв. соймової сесії м. і. тому, що ХД, Піст і НПР, з якими пляновано спільну акцію, останніми днями не виявляють вел. охоти до підписання подання в справі скликання надзв. соймової сесії. Сама польська лівиця не може дати вимаганої конституцією скількости підписів. Тому соціялісти признали відповідним не спішитися занадто. Зновуж у сойм. колах кажуть, що на постанову соціялістів вплинула безсумнівно інтеренція марш. Пілсудського, якої висліпом було охолодження запалу соціялістів і заприязнених партій лівиці.

Авдієнції.

Премієр Світальський приняв на авдієнції мін. Станкевича та Кіна, а потім був на авдієнції в Бельведері. У марш. Пілсудського премієр побув дві години.

—o—

Димісія литовського кабінету.

Литовська тел. аґенція Ельта повідомляє офіціяльно: Всі міністри подалися до димісії, щоби дати президентові держави нагоду зреформувати кабінет. Президент димісію приняв. До часу покликання нового кабінету, всі міністри виконуватимуть свое урядування. Аґ. Ельта довідується, що новий кабінет утворить дотеперішній міністр фінансів Тубіліс.

—o—

Підозрілі в бомбових замахах не стануть перед наглим судом.

У деких польських часописах появилися чутки, що справу арештованих у звязи з бомбовими замахами передано наглому судові. Міродатні чинники повідомляють Аґ. Сх., що на основі нової карної процедури, яка тепер обовязує в Польщі, інституцію наглих судів можна впроваджувати лише на основі спец. постанови ради міністрів. Такої постанови не ухвалили в означенім речинці.

—o—

100 стрілів до кандидата на президента Мексику.

„Шікаго Трібюн" повідомляє з Мексику, що на кандидата на президента Мексику Васценволеса виконали збірний замах. Віддали до нього около сто крісових стрілів. Двох людей в окруження Васценволеса вбито, 15 було ранених.

Васценволес у ночі з балькону виголошував промову. Президентові не сталося нічого. Виконавці замаху, користаючи з метушні та темряви, втекли.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·50—8·89·00, канадійський долар 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·33·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 39·00—40·00, пшениця селянська 35·50—36·50, жито галицьке 23·50—24·50, ячмінь галицький броварянний 00·00—00·00, ячмінь на мливо 20·00—21·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—21·00, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля колорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич,** вул. Вінценто Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 15—3

— **35 літ Сокола-Батька.** Дня 21. і 22. вересня зїдеться до Львова на Сокільське Свято більш як 1000 соколів з усього краю. Хто хоче поглибувати на розвиток наших руханкових товариств і провести приємні хвилини серед тих, що плекають здоровля, дисципліну й зручність, повинен поцікавитись цим небуденним зїздом.

— **З нашого театру.** До театру ім. І. Тобілевича в Станиславові, що став тепер театром „Кооперативи Український Театр" у Львові, заангажували нову драматичну силу, відому нашому громадянству артистку п. Голішинську.

— **Нове студентське товариство в Празі.** У Празі засновано нове студентське товариство: „Українська Громада студентів з Волині, Холмщини, Полісся й Підляшя". Товариство має на меті обединувати всіх студентів з вищенаваних земель та нести їм матеріяльну та моральну поміч. За інформаціями в справі студій на Високих Школах в Празі та умов життя в ЧСР., звертатись на адресу голови Товариства: **Mykola Pawlicuk, Praha II, Lipová ul. 18/II, CSR.**

— **Українка.** Учитель Володимир Вильковський з II-ої гімназії в Білгороді переклав на сербську мову Б. Лепкого „Сотниківну".

— **Концерти на провінції.** Дня 21-го, в суботу, відбудеться в Золочеві в салі Шашкевича і 23-го, в понеділок, у Тернополі у салі „Міщанського Братва" концерт д-ра В. Тисяка.

— **Міські театри у Львові** сплять далі. Заки актори відпічнуть і дістануть платні, відбудеться мировий суд, що має вирішити точки непорозуміння між арендаторами театру й управою міста. Арендатори домагаються від міста заплати їхніх довгів; представники міста кажуть, що цієї умовини нема в контракті. Виходило би, що контракт списаний минулого року між управою міста й арендаторами не передбачив найзвичайніших випадків. Кажуть, що міські театри не роблять найгіршого інтересу, коли є зачинені. Бо до листав і так треба за часто докладати.

— **Львівський ліхар арештований.** Львів не може нарікати на недостачу любовних сенсацій, а редактори брукової преси ставлять і Богові свічку й чортові огарок за такий щедрий матеріял, що заповнює цілі шпальти великим друком з револьверовими заголовками: „Незвичайно сенсаційна розправа", „Подія якби з кримінального роману", „Підступний злочинний замах". А вся ця історія зводиться до дуже дешевої „криміналістики". Львівський ліхар д-р Йосиф Томашевський закохався в доньці Шамборовських і хотів з нею женитись. Його суперником став молодий кадет Зигм. Заморський. Коли Заморський умів прихилити до себе серце дівчини, д-р Томашевський пробував Заморського застрілити вечором на вул. Крупярській. Заморського найшли раненого на вулиці й перевезли до шпиталя. Заки поліція встигла з ним списати протокол, д-р Томашевський узнав від недужого слово, що його не зрадить. Заморський заявив, що він хотів покінчити самогубством. Але коли вийшов зі шпиталя і вернувся до рідні Шамборовських, почались наново непорозуміння Заморського з Томашевським зі стріляниною, авантюрами, погрозами вбивств. Ці скандали дійшли до відома поліції і вона арештувала д-ра Томашевського, дізнавшись про намагане ним душегубство.

— **Приємний розпорядок.** Технічна комісія міської ради рішила, щоби магістрат видав розпорядок дуже симпатичний для всіх, що в ночі вертаються до хати. Доми повинні мати при воротах ліхтарки з освітленими числами. Неодин який досі не був певний, що стоїть під власною хатою, зможе тепер перевірити свою тверезість поглядом на ліхтарку з числом.

— **На великоміський лад.** Львівські злодії не покидають своєї систематично-плянової роботи. Почали від місяця красти футра, тому, що після осени йде звичайно зима, крадуть їх далі. Почали це робити в центрі на очах усіх, роблять і далі. На вул. Собіського 4. заїхали в год. 7. рано з вантажною площадкою, відчинили крамницю, моє власники і вивезли з неї все, що було, як солідні купці.

— **Бандитизм на селі.** 14 членів злодійської спілки з жовківського повіту стає перед львівським окружним судом присяглих, обвинуваченні у вломах і грабіжах. Їхнім проводирем був Василь Моравський; є між ними трьох Скоропадів, В. Мисик, В. Ведальник, двох Купецьких, двох Гжешчаків, Демків, Сабан, Пенцак і Дзюра. На кожного припадає один влом.

— **Заборона концерту.** У Жовтанцях, повіт Жовква, в неділю 15. ц. м. мав відбутися в читальні „Просвіти" районовий концерт у честь М. Шашкевича при співучасти хорів зі сусідніх сіл. Староство відмовило дозволу на цей концерт, мотивуючи це тим, що будьто там шириться пошестні недуги — тиф і червінка — дарма, що ні про одну, ні про другу недугу ніхто там не чув

Про цю заборону повідомлено виділ чит. „Просвіти" через постерунок аж у неділю в 2. год. полудні, на дві години перед концертом, коли всі хори з сусідніх сіл уже були на місці і люди зібралися вже перед читальнею (саме того дня відбувалася в Жовтанцях ювилейна процесія і було багато людей з околиці). Всі вони мусіли розійтися.

— **Різні вістки.** Словянські математики зїзджаються на конгрес до Варшави від 23. до 27. ц. м. — Якась американка призначила анонімно 1 міліон долярів на інститут наукових дослідів над цілющими водами в Бад-Навгайм. — Лондонські злодюжки найшли новий спосіб як розрізувати залізні крамничні стори і за тиждень обікрали в ночі золотарів на 300.000 фунт. шт. — Урядова статистика каже, що в Палестині є 816.064 мешканців; з цього мусулман є 572.443, жидів 145.330 і 80.000 християн; отже жидів є там 17.7 відсотків. — У Франції в Дінь засудили на смерть на бажання батька 18-літнього Угетто за душегубство. — Радянська наукова експедиція надибала на степах Казакстану на цілу низку „незримих рік", що мають річища під поверхнею землі. — Бюджет Австрії захитаний надмірними коштами на утримання поліції й військового потоївля. — В Індії панує пошесть саранчі, що нищить жнива. — У Празі вибудують підземельну залізницю. — 4 місяці тому найшли в Нішу на залізниці трупа без голови; тепер ствердили, що це секретар комуністичної організації в Білгороді Петрович. — Над берегами Бретанії гуляє борзій. — Стан шахового турніру між Альохіним і Боголюбовим такий: Альохін має 3 виграні партії, Боголюбов дві, а дві є розіграні. — Є у Львові якийсь Сушинський, який зголосився до міністерства справедливости у Варшаві як ясновидець, що в силі відкривати злочинців і ошуканців.

— **Поклади графіту над Черемошем.** Професор львівської політехніки Токарський подає через „Дзенник Львовскі" до прилюдного відома, що на терені східних Карпат між Чорним Черемошем і румунською границею є доволі поважні поклади графіту, що ствердила підчас цих ферій наукова експедиція під його проводом, вислана туди коштом Банку Краєвого Господарства. Досі Польща спроваджувала графіт з заграниці (в р. 1927—28 імпортовано графіту за 2.5 міліона золотих). Тепер ведуться досліди над якістю карпатського графіту, що потревають кілька місяців. Від їх висліду залежатимуть практично-гірничі заходи з метою експльоатації графіту. Крім того знайдено на згаданих теренах і інші мінерали, щодо яких проф. Токарський відмовив висновень. Терени, на яких знайдено графіт і інші мінерали (польські газети пишуть про пірит і руду), належать до Банку Краєвого Господарства і фондації гр. Скарбка.

— **Карієра.** По звісткам з Вильна полководець радянської армії на Далекому Сході Бліхер відограв у р. 1921—24 у Вильні ролю провокатора, виступаючи там як муж довіря високої монархістичної російської ради. Він вів агітацію серед російських старшин, намовляючи їх вернутись до Росії. Одночасно був він у порозумінні з бувшим генералом армії Юденича Вєтренкою, що рік чекав у Вильні.

— **Століття державної незалежности** від часу визволення зпід турецького панування, святкуватиме у 1930 р. Греція. З нагоди цих роковин зорганізують там велику пантеленську виставку і ціху низку ріжних свят.

— **Роковини Трентону.** Місто Трентон, Н. Дж., гладить в днях від 28. жовтня до 2. листопада виставку з нагоди 250-ліття свого істнування. Ще тому 80 літ місто Трентон мало тільки 6.000 населення, а нині має 140.000, з яких 45.000 осіб працює, заробляючи на життя своє чи родини. У Трентоні є 400 фабрик, які виробляють річно продуктів на 135,000.000 дол., значить майже 1.000 дол. вартости на голову, або 5.000 дол. на родину. Це більше ніж у Філядельфії, де вартість промислової продукції на голову виносить всього 800 дол.

— **Хабарі й горілка.** Незалежний республіканський кандидат на посадника Ню Йорку, Вилїям М. Беннет, заявив, що 32.000 шинків у Ню Йорку оплачують поліції і „політикам" пересічно по 1.000 дол. річно. Значить, на його думку, горівка приносить органам міської влади 32 міліони долярів у хабарах.

— **Облетіли Америку в обі сторони.** Летун Нік Маймер і Арт Вокер перелетіли із Спокейн, Вашінгтон (над Тихим Океаном) до Ню Йорку і вернулись назад без перестанку. Тільки раз доливали їм у дорозі газоліни у воздусі. Цілий лет тривав без упину 115 годин, отже майже 5 діб, а дорогу перебули вони на 7.200 миль.

— **Зразок „шефа".** У Ньюарк святкував роковини заснування своєї фірми промисловець Людвик Бамбергер. А що доробився гарного майна, то з вдячности для своїх співробітників, що працюють у нього 15 літ, роздав їм гонорари разом на більш, як міліон долярів.

— **Повісили матір 8 дітей.** У Голл, Квібек, у Канаді, згинули на шибениці Марія Війо, 42-літня мати 8 дітей, і її любко Филип Лефевр, що мав 32 роки. Суд засудив їх на кару смерти за те, що згладили зі світа чоловіка Марії Війо. Вони були французи.

— **Кращим, ніж льотерія,** є обезпечення свого життя для добра рідні, бо на цьому Ви мусите в кожному випадку виграти. Або тішитесь довгим віком або маєте потіху, що Ваші найближчі забезпечені на випадок Вашої смерти. Тому обезпечуйте свою рідню в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська 18. 399

Дописи.

ЛУЦЬК. *(Протверезіння).* Під таким наголовком п. Н. Н. умістив у ч. 208 „Діла" допис з Луцька про протверезіння деяких українців, що побачили нарешті шкідницьку, антиукраїнську роботу п. Певного й його компанії. Робота ця була поведена в той спосіб, що спочатку вилито на голови місцевих діячів богато цебрів помий, щоб викликати до них недовіря з боку громадянства, а потім уже пішли денунціяції на самі установи, в яких вони працюють. Все це п. Н. Н. передав коротко, але ядерно. Одно лише місце викликало здивування. В ряді місцевих працьовників п. Н. Н. поставив і пана Петриківського віцедиректора „Рольніка", який, одержуючи мільонові кредити, працює на шкоду української кооперації і українського сільсько-господарського руху. Чи це непоінформованість п. Н. Н. про діяльність п. Петриківського, чи може глузування з українських діячів і з українського громадянства? Ніяк не можу зрозуміти, яким чином віцедиректор „Рольніка" попав у число українців-діячів. Тоді вже краще *булоб* назвати українським діячем самого директора, а „Рольніка" українською організацією.

Громадянин.

З театру.

Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові. (Театр кооперативи „Український Театр" у Львові). Відкриття сезону: „Маруся Богуславка" — істор. драма М. Старицького.

Тихо, без шуму, без реклями відкрив театр ім. Тобілевича свій цьогорічний сезон. Вибір пєси на відкриття сезону випливав мабуть із наміру показати громадянству, що може поважна та солідна праця режісера і актора зробити із цієї загально-відомої, обіграної, малої літературної вартости, всеж таки повної сценічних ефектів драми. Завважила тут певно й охота дати українській публиці гарну патріотичну емоцію та зазначити, що хоча театр у цьому році ставитиме майже виключно модерний европейський репертуар, всеж матиме на оці і духові потреби усіх верств українського громадянства Станиславівщини.

Залежно від естетичних вимог глядача, — можна ставити найріжнородніші мірила до постановки цієї драми та хочаб вони були максимальні, належить признати, що вистава вийшла дуже гарно і сміло можна її зачислити до найгарніших постановок цієї драми в Галичині. Природно, що вистава не обійшлась без малих дефектів, деяких недотягнень, але загальне гарне враження залишилось незатерте. Замітний був великий вклад режісерської праці, викінченість усіх сцен аж до нюансів, добра гра артистів.

На перше місце вибилась п. Кривіцька в ролі Марусі, що своєю появою, своєю багатою грою чарувала ввесь час публіку. Можна тільки замітити, що переходи від поодиноких, діяметрально ріжних душевних переживань не були сильно підчеркнені і тому сама креація не вийшла так релєфно, як це тільки п. Кривіцька деінде є в силі дати. Гідним п. Кривіцької партнером був п. Блавацький в ролі Гірея, що своєю видержаною і доброю грою дав гарну сильвету у цьому колірному калейдоскопі постатей. Перший раз перед станиславівською громадою виступили п. Совачева, в ролі матері і п. Базилевич, як Софрон. На загал обоє вивязались добре із свого завдання. Більше драматичного патосу, спеціяльно в III дії, поправниша дикція — у п. Совачевої і більш експресії у грі п. Базилевича — піднеслиб значно вартість їхніх креацій. Незрівнянним був п. Боровик у ролі Хаїма, як усе дуже доброю п. Лєнська, як Леся. П. Паздрій, як Степан, дуже схвильований у прольозі — вийшов слабше, потім бездоганний. — Прекрасні декорації, яких не посоромився би і львівський міський театр, роботи арт. Л. Боровика, багаті, гарні строї, добре вишколений балєт, непогані хори — доповняли цілість. Орхестра не все гармонізувала з акцією на сцені. Спеціяльно в II дії, де Маруся і Леся — горем прибиті, виливають свою журбу у тихій, тужливій пісні, — крикливі труби псували настрій.

Вистава пройшла 2 рази — 14. і 15. ц. м. Як навіть чужа публика реаґувала на постановку цієї драми — доказом китиця, квітів передана п. Кривіцькій від редакції „Земі Станіславовскей".

Станиславів, 16.IX. 1929. **М. К.**

Нові книжки й журнали.

Народній Ілюстрований Календар Товариства „Просвіта" на звичайний рік 1930. Річник 52. Львів, 1929. Ціна 3 зол. Зміст: Календарна частина. (Ери числення часу. — Астрономічний календар на 1930 р. — Затьміння в 1930 р. — Здогадочний характер 1930 р. — Пасхалії 1930 р. — Пости. — Український Істор. Календар. — Календаріюм (місяцеслов). — Жидівський календар). — Л. Г.: На Новий Рік (вірш). — Андрій Чайківський: Огняна проба. — Богдан Лепкий: Пригодяться! — І. К.: Лицарські похорони. — Юліян Опільський: Яничари. — Антін Вартовий: Летіть думки! — Володимир Бірчак: Із притч. 1. Порожна бочка. 2. Провірник рибарських листків. — Юрій Клітт: Квітні левади. — Осип Турянський: Тьма і світло. — Анатоль Курдидик: Хієрон (поема). — Василь Софронів-Левицький: На похоронах. — Анатоль Курдидик: Бабське літо (вірш). — о. Семен Гребенюк: Яр Серету (4 знимки). — Анатоль Курдидик: Листя знає зжовкле... — Анатоль Курдидик: Братові (вірш). — М. Галущинський: До самоосвіти! — Посол Володимир Целевич: Громадська самоуправа — „Просвіті". — І. К.: Українські історичні роковини 1930 р. Пятьдесятьліття і століття. — Омелян Терлецький: Україна на вершку могучости за козацької доби (2 знимки). — Теод. Фотинюк: Унасліджения. — Нові здобутки техніки (40 знимок). — Д-р Р. Цегельський: Сили природи на услугах людини (21 знимок). — З ювилейних днів. Свята „Просвіти" на чужині (4 зн.). — Відзначені за заслуги для народу. Почесні члени „Просвіти" (8 знимок): Митрополит Шептицький Андрей, Д-р Брик Іван, Галушинський Михайло, Д-р Коцюба Михайло, Сірополко Степан, о. Стефанович Александер, Д-р Шурат Василь, Д-р Янович Володимир. — Іван Німчук: Про памятники. — Ті, що від нас відійшли (дві знимки). — Власні видання „Просвіти". — Провідник по Львові і краю. — Оголошення.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Ярослав Шарко, греко-кат. парох Єзуполя, помер по коротній, тяжкій недузі дня 13. вересня ц. р. Похорони відбулися дня 16. ц. м. в Єзуполі при численній участи духовенства й доокличного селянства. — В. І. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Малий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Кіна.

Аполло: „Квітка Сходу".
Кольосей: „Готелеві злодії" і „Серед бомб і гранатів".
Лев: „Змисли в найданах" (Трагедія сексуалізму).
Люна: „Людське мурашлище" і „Пінкертон в Америці".
Марусенька: Брати. Підводне човно „У 20".
Оаза: „Кельнер із московського ресторану „Яр".
Палас: „Асфальт".
Пан: „Мученниця подружжа" (Корінна Гріфіт).
Пасаж: „Вломник-джентельмен" (Еді Польо), американська комедія та Гомонтів тиждень.
Стилеве: „Будинок спокус". Виступ родільського хору.
Фатаморгана: „Незнаний батько" (Реджінальд Дені).
Хімера: „Шофер ясновельможної пані".
Утіха: „Мадярська рапсодія".

Програма радіо.

Субота 21-го

Варшава (1411,7) 15·00 Радіо для дітей. 20·30 Легка музика. 22·45 Музика до танців.

Познань (334,8). 10·00 Музична інтердюдія.

Гельсінгсфорс (221,4) 21·15 Музика до танців.

Бреслява (253) 20·15 „Уші" оперетка Джільбера.

Ляйпціг (259) 16·30 Симфонічна оркестра.

Талін (296) 15·00 Легкий концерт.

Загреб (307) 22·30 Камерний концерт.

Брно (341,7) 22·25 Джезбенд.

Льондон (356,3) 20·00 Військова оркестра.

Берн (403) 20·30 Еспанський вечір.

Берлін (418). 20·30 Музика до танців.

Стокгольм (436) 22·00 Давни музика до танців.

Рим (441) 21·30 Військ. оркестра.

Міляно (501). 23·15 Легка музика.

Відень (516,3). 18·15 Камерний концерт. 20·15 „Реванш" оперетка.

Рига (525) 21·30 Музика до танців.

Мюнхен (533) 20·00 Вальси Штравсів.

Будапешт (550). 21·45 Співацьк. вечір. 22·30 Циганська капеля.

Москва (825). 21·00 Вечірна програма.

Ленінград (1000) 19·10 Музичний вечір.

Париж (1725) 21·15 Популярна музика.

Харків (1304). 20·30 Популярний концерт.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 556 3—?

Грималіа:
Субота 21.IX. „Тітка Чарлі".
Неділя 22.IX. „Барон цигапів".
Копичинці:
Понеділок 23.IX. „Осінні маневри".
Вівторок 24.IX. „Пташник з Тиролю".
Середа 25.IX. „Чесна Сузанна".
Четвер 26.IX. „Тітка Чарлі".
Пятниця 27.IX. „Барон цигапів".

Сокільське Свято з нагоди 35-ліття „Сокола-Батька" у Львові, дня 21—22 вересня 1929 р. на площі „С.-Б.". Програма: Субота, дня 21. вересня, о год. 10. рано дефілята й легкоатлетичні змагання мушин та жінок. О год. 4-тій попол. продовження легкоатлетичних змагань. Неділя, дня 22. вересня 1929 року, о год. 7. рано Полева Служба Божа. О год. 3. попол. Привідний виступ всіх сокільських чет. — Просимо всіх громадян конечно прибути. — **Старшина „С.-Б.".** 563 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" зложили в золотих: ВП. Радник Ілля Конорудя, Дора 100; Студенство Ярославщини 98; Читальня Просвіти", Либохора 50; Кружок „Рідної Школи", Сокаль 40, як збірку при нагоді празднування проф. Гамерського; Григорій і Галя з Гринаків Пінаєв 25, замість повідомлень про своє вінчання, що відбулося дня 12. серпня 1929 року у Львові в церкві св. Юра; Філія Союза Українок, Сокаль 20, замість вінця на домовину свойого члена бл. п. Михайлини Смужкової; замість оголошення подяки Всім присутнім на похороні бл. п. діякона Петра Святослава Олійника, помершого у Львові дня 12. липня п. р. 10 родина. ВП. Жертводавцям складає щиру подяку — **Головна Управа.**
557 1—1

З Українського Філятелістичного Товариства у Львові. Звичайні Загальні Збори У. Ф. Т. у Львові відбудуться дня 5. жовтня п. р. в 6-ій год. вечером в салі засідань Т-ва „Сільський Господар", вул. Зіморовича ч. 20. I. поверх. Порядок: 1) Звіт з діяльности виділу. 2) Вибір нового виділу. 3) Біжучі справи.

Присилайте передплату!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найлішої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 3. 191 2-?

НА РАТИ **Отоманн** гобелінові 55 зол. **Канапки** 55. Фотелики до розкладування 45. **Матераци** 3 подушки 30, подосінні 75. **Ліжко** залізне, кухонне 13. Сіткове 40. Вклади дротяні 27. Віпак стоячий 25. **Ліжко** мосяжне 200. — ФАБРИКА **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 2—4

Д-Р ІВАН МАКУХ в Тонначі пошукує концепієнта, здібного до самостійного ведення канцелярії, від 1. жовтня п. р. 551 2—3

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на міщаний хор Ярославенка. Партитура з голосами 2 зол. 522 3—3

ФОРТЕПЯНИ першорядних заграничних фабрик, найновіші моделі, найнижі ціни в нашому складі, можливо найдешевше — продає: ГАНАК, вул. Підсудського ч. 21. перший поверх. 426 10—10

КОСІВ, пансіонат пані Лукашевської поручає сонячні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 6-8

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ матерацій, ліжок металевих, дротяних сіток — приймає фабрика **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 2—5

ДЕКАТИЗОВАНЕ матеріялів спеціяльною машиною та паріські підіси виконує Заведення Гафтів — М. Козловська, вул. Академічна ч. 22. — Льва Сапіги ч. 28. 554 2-6

ГЛУХОТА ВИЛІЧИМОЮ. Феноменальний винахід Еуфонія задемонстрований спеціялістам. Самі вилічитеся з притупленого слуху, шуму і витіку з уха. Численні подяки. Повчаючу брошуру на бажання висилає безплатно Еуфонія, Ліпки в. Кракова. 562 1—4

СТУДЕНТІВ з інтелігентного дому прийму на станцію з пізим удержанням, осібний покій — вул. Хшановської ч. 12. II. поверх. 558 1—1

СЛУЖНИЦЯ до всіляких робіт, в середнім віці, може зайнятися сама цілим господарством, гайдає місця. — Ласкаві зголошення: вул. Боїмів ч. 8. у сторожа між год. 4—5. 556 1—1

В КОСМЕТИЧНОМУ ІНСТИТУТІ пражського унів. Д-ра Тушицького, Львів, вул. св. Софії ч. 3. після 15. денного косметичного користування, видається безплатно крем. — Також приймуть пані на науку косметики. 539 1—1

ПОКІЙ умебльований для 1—2 студентів або урядничок сейчас піднайму. — М. Левицька, вул. Задвірянська, ч. 19. I. пов. двері 3. 560 1—2

ЖЕНЩИНИ молодої, яка любила би працю і чистоту, до усякої домашньої праці шукає самітний заточенець на висшім державнім становищи. — Зголошення з фотографією слати до кінця вересня на адресу: **J. Zauderer, poste restante Jaslo.** 539 1—2

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровський-Рожанжевський, Львів, (Готель Жоржа). — Догідні умови. 190 1—?

Ширіть наш часопис!

Українська Кімната до снідань, Торговля делікатесів і Реставрація під фірмою — **„ГОВЕРЛЯ"** у Львові, вул. Руська ч. 16, тел. 75-92 поручає снідання, обіди і вечері. — Пиво пільзенське, живе пиво, також вина і меди. 518 4—?

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 69-56. 485 6-10

СТУДЕНТ фільозофії, вправний і совісний інструктор, пошукує лекцій у Львові від 1. жовтня п. р. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Математик і фільольог". 565 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентгеном. 12—?

Мелене Палене Вапно збогачує і уджинює рілю й оплачує обидно кошти.
На догідних кредитових умовинах доставляє:
ИОСИФ КАРРАХ,
2-3 **ЛЬВІВ, Костюшка 18.** 540

На замовлення готові
Футра
і перерібки — поручає **Ф-ма**
Ф. і И. ЛЮБЕЛЬСЬКІ
ЛЬВІВ, Рутовського 5. Тел. 48—70
561 **40 літ істнує.** 1—10

„Монюшко"
вул. Зіморовича 10. — Поручає:
Фортепяни — пяніна
у великім виборі, в ріжних цінах на
287 догідні сплати. 5—7

Дешево виправи
шлюбні і студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25·—
КОЦИ від . . . . зол. 12·—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00·
245 19—?

ЛІЖКО пишне, надійне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилає по одержанню завдатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6.
535 2—4

ФУТРА чужеські і дамські, готові як також всякі перерібки, найдешевше і солідне виконання — поручає:
Склад і робітня футер **К. Цвинара**
ул. Крива 10. **Львів — Руська 18.**
(коло Гіпот. Банку). 160 4—?

9 зол. | **ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ** | **9 зол.**
з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки у
Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

ЖУРНАЛИ
ВЗОРИ
КРОЇ
МАНЕКІНИ
Р. ЛЯНДАВ
Львів, вул. Чарнецького ч. 3.

Оголошення.

Управа Союзу Українок в Рівному оголошує членам Союзу Українок на Волині, що дня 6. жовтня п. р. відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ.

Порядок денний:
1) Вибір президії.
2) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів.
3) Справоздання Управи Ревізійної Комісії. Уділення абсолюторії уступаючій Управі.
4) Вибори Голови, членів Управи і Ревізійної Комісії.
5) Вільні внески. 564

Збори відбудуться в помешкання Союзу Українок, вул. Вартова ч. 6. о 2. годині дня, а о скільки члени не зберуться о 2. годині, то о 3. годині Збори відбудуться без огляду на число членів.

Ширіть наш часопис!

МАГІСТРАТ Кор. пільш. міста Якорова винайме сейчас фронтові салени в новій торговельній гали в ринку; зголошення писемні або устні надсилати до Президії Магістрату. — Віцебурмістр Харамбура. 543 3—3

ПРОТЕЗИ
штучних ніг і рук для калік, після ампутування. Ортопедичні коректори і апарати до підтримування
впробує:
М. Л. Полячек,
Самбір, ч. 21.
495 Цінники даром. 2—10

На шкільний сезон
поручає
Всілякі музичні інструменти у великім виборі по значно зниженій цінах. — —
„МЕЛЬОДІЯ"
Найбільший склад музичних інструментів, грамофонів і плит
Телефон 8—59.
Львів, вул. Коперника ч. 5.
498 На бажання висилаємо ілюстровані цінники. 4—4

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 212 (11.503). Львів, вівторок 24. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Здійснюйте гасло: — Свій до свого!
РЕСТОРАН і КАВАРНЯ „НАРОДНЬОЇ ГОСТИННИЦІ" поручає Львовянам і приїзжим Гостям найсмачніші снідання, обіди і вечері.
ЩОДНЯ КОНЦЕРТ. 559 1—3 КОНКУРЕНЦІЙНІ ЦІНИ. Українська Управа: Ст. Зілинський і С-ка.

Рана.

Львів, 23. вересня 1929.

Вже перед звертали ми увагу на положення Закарпатської України, тієї невеличкої частини нашої землі, що найдовше була виставлена на убивчі денаціоналізаційні експерименти. Довголітній натиск мадярщини прислужницько-експльоатаційна акція жидів, які все виступали в ролі мадярських суперпатріотів та вкінці відчуженість від народньої маси і безхарактерність тамошньої інтеліґенції, яка ганялася за чужою, „панською" культурою (мадярською й російською) — довели ту країну на край пропасти. Безпосередньо перед війною вона ледве животіла, а останніми проблесками її охоти до життя, її привязаности до своєї самобутности були протестаційно-релігійні рухи, про що свідчив відомий мараморош-сигітський процес. Хаотично — підсвідомо боролася „поранений брат" перед немилучою загладою.

Кінець війни приніс деяку полекшу стражденній країні. Інстинктовно тягнулася вона до свого матірного лона, до звязку з великою українською землею. Та серед післявоєнної колотнечі, серед супротивностей долі складного положення й боротьби, що шаліла на українських землях, наші закарпатські брати дали себе підмовити чехам, в добрій вірі приняли пітсбурську умову і приєдналися до Чехії на основі: рівний з рівним. Здавалося, що тепер наступить повний ренесанс „пораненого брата"; здавалося, що чехи, які самі майже триста літ пробули в неволі, відчують недолю братів славян; здавалося, що вони всеціло підуть назустріч еманципаційним змаганням закарпатської вітки українського народу. І справді в початках так було. На тому клаптику української землі найшли захист і ґарстат праці численні еміґранти з Наддніпрянщини і Наддністрянщини. Розпочалася досить широко закроєна культурна праця, творення і розбудова шкільництва, основування економічних установ, ліквідація мадярського засилля, підготовка до нової доби: до автономії Закарпаття.

Та цей конструктивний період продовжувався не довго. Чеські кольоніялісти, що довгий час були знаряддям кольоніяльної політики ще неконституційної Австрії, незабаром хмарою посунули на Закарпаття. Всі покильки чеського громадянства навипередки шукали жиру в тій бідній, вещасній країні. А за ними потягнулися довгим ланцюгом відпадки російської еміґрації. Місцеву інтеліґенцію запряжено до воза анахронічного „язикового вопроса", запархівовано під оглядом мови навчання шкільно-освітню ділянку, вхнуто всіх диковчителів й інших „учених" в псевдофільософічну боротьбу, жидів повернено з мадяризаційного шляху на чехізаційний, відірвано частину української території і приєднано її до Словаччини, почато переслідування еміґрантів, найкультурнішого елементу, і заведено під політичним оглядом поліційний, а під економічним оглядом кольонізаційний режим. Місцевий елемент в адміністрації всіх видів відсунено в сутінок, призначивши їм ролю безхребетних статистів (з губернатором д-ром Бескидом включно), або зіпхнувши їх на дуже підрядний рівень. Водночас непомірно збільшено адміністраційну машину. Де за мадярського режиму був один урядовець, там тепер сім чеських „адміністраторів". Чеська поліція збиткується над населенням. Тюрми заповнюється штучно за ріше, гриби й інші „злочини" або просто за видумки, щоби тільки чеські урядовці мали роботу.

Економічно країна задихається. З трьох боків вона окружена неперехідними кордонами. І тільки вузькою шийкою зучиться вона через Словаччину з Чехією. Карпатські ліси (землі там дуже мало!) є „штатні". Взагалі там усе „штатне". Навіть робітників в лісах чи при дорогах спроваджується з Чехословаччини. Для місцевого населення немає заробітків. Одночасно кольоніяльно-чеські чинники підтримують поширене мадяризованими жидами процесовичівство, щоби тільки дати заняття численній чеській бюрократії.

Голод на Закарпатті, головно у верховинських околицях, (що переважають) є там звичайним явищем. Не диво, що під економічним оглядом мадярські часи вважаються „золотим віком". При зручній мадярській пропаганді передвоєнні часи навіть ідеалізуються. Згідно з дійсним станом річей треба ствердити, що десять літ чеського панування вистарчило до повного здискредитування і зненавидження чехів та їхнього режиму. Своїм поведенням довели вони до того, що більшість населення тужить за мадярськими часами. І коли сьогодні поставлено дилему: Мадярщина чи Чехословаччина, то мабуть величезна більшість населення заявилась би за Мадярщиною. Не з любови, а з конечности, просто щоби жити.

Чеська влада на Закарпатті пильно дбає теж, щоби втримати теперішній хаос і розбрат, щоби при допомозі старої методи: „поділяй і пануй!" зберегти своє панування. Вона держить молоду інтеліґенцію наче в інквізиті, не допускає до ніяких звязків із українським світом, підводячи всі національне-еманципаційні змагання молодого покоління під „ірреленту". З приводу зїзду молоді в липні ц. р. поведено репресії проти молодих учителів та учнів.

В короткій статті не маємо змоги характеризувати цілости мадярського режиму на Закарпатті. Стверджуємо тільки, що є кепсько, навіть дуже кепсько, що чехи, які все проповідували, славянську солідарність, які — між іншим — на тому конику виграли державність, включуючи в її рямки й великі чужонаціональні області, — погано повелися з частиною нашого народу.

Коли перед кількома літами перед чеським консулятом у Львові демонстровано проти чеського поліційно-кольоніяльного режиму на Закарпатті, ми належали до тих, що не похвалювали тієї демонстрації. Ми вірили, що чехи завернуть зі своєї дороги, що вони, маючи стільки розумних людей, зрештою — будучи реалістами, не схочуть пхати закарпатського населення в обійми Мадярщини. Вже тоді зазначили ми, що відносини між українцями і чехами є поправні, навіть прихильні. *Єдиною раною*, що ятриться на цілости тих взаємовідносин, є справа нашого Закарпаття. На жаль, та рана ще більш розжеврілася і просто затроїла українсько-чеські взаємовідносини. Сьоголні серед українського громадянства всі симпатії до чехів розвіялися. Чехи стоять в ряді тих, що неволять український нарід, що всіми засобами здержують його розвиток, що доводять його до нужди і розпуки.

Доля закарпатської вітки українського народу не є і не може бути байдужною всьому українському світові. Нехай чехи не забувають, що ми слідкуємо за їхньою політикою, що ми знаємо кольоніяльний режим, що ми нічого не забуваємо. Рани завдавані нашим закарпатським братам є нашими ранами. Історія не кінчається нинішнім днем. Про це повинні тямити чехи, не говорячи вже про їхні кольонії на нашій землі.

Склад нового литовського кабінету.

Кореспондент „Таймс-із" повідомляє, що причиною уступлення Вальдемараса було це, що його відношення до мін. внутр. справ Мустейкіса все більше погіршувалося. Зновуж Мустейкіса піддержував през. Сметона. Склад нового кабінету буде мабуть такий: прем. Тубіяліс, мін. військ. справ Мустейкіс або Варякополіс, мін. вн. справ Аравічюс, мін. справедливости Шилінгас, мін. освіти Томашайтіс, мін. комунікації Вільжшис.

Докажіть ділом, що кличе „Свій до свого" не є для Вас пустим звуком і обезпечуйте будинки в дозволеній законом 1/3 части, є движимости на повну вартість в Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20.

На господарські теми.

Добродійність та інтерес.

З нагоди статті М. Твориила.

I.

Автор вище названої статті порушив питання без сумніву важні, але лише порушив. Вичислив він справді майже всі наші болячки, але ліком на них може бути „інтерес". Чародійною палоякою, яка заспокоїла би всі наші недомагання, інтерес не може бути. Економічне життя не дається підтягнути під *одну* формулу, а тим самим і на його недуги нема одного ліку. Кожна ділянка, а навіть часто поодинокий випадок, потребують спеціяльного висвітлення. Оттому то економіка не терпить загальників.

Не годимося з думкою автора, будьто би інтерес чи його розуміння був тайною успіху в підприємстві, бо про успіх рішає не інтерес і не добродійність, а вміння економічного господарювання. Автор подає нам примір з чеського міста Гулінї, де селяни самі заложили цукроварню і побили іншу цукроварню, власність чужого капіталу. Ця перемога — по думці автора — була „випливом зновуж не чого іншого, а зрозуміння власного господарського інтересу". На жаль, з того приміру годі зробити правило, навіть якби зрозуміння інтересу рішило про перемогу. Мусимо чейже признати, що й у власників несельянської цукроварні був також інтерес, але цей ішов у розріз з інтересами селян. Одначе з цього годі витягнути конклюзію, що де фабриканти не мають інтересу, згідного з інтересами робітників і консументів, там вони засуджені на банкрутство. Знаємо аж надто добре з життя, що так не є. В наведеним випадку збанкротувала цукроварня, бо — цього автор не каже — мабуть селяни не доставляли буряків, а цукроварня не мала так великих власних піль, які доставивлиб потрібну кількість буряків. Але припустім лише, що капіталістам удається купити десь недалеко великі лани: тоді і „зрозуміння власного господарського інтересу" селян не булоб могло їм нічого вдіяти. Треба також сказати, що якби в селянській цукроварні було несконоомічне господарювання, то й перемоги не булоб. Знаємо також, що робітництво, свідоме своїх господарських інтересів, закладало свої власні фабрики, що кооперативи повставали із зрозуміння таких-же інтересів; а проте перші кінчили дотепер все невдачами, а в других немало було і є розчарувань.

Коли автор каже, що можна заложити бурсу на чисто купецьких засадах як добре поплатне підприємство, то це, очевидно, річ можлива, і — як автор сам каже — при *добрім* веденні може існувати, але це зовсім не доказує, що бурса, заснована і фінансована добродійними датками, мусить кплгати. Тут діло в економічному веденні підприємства. (Помиляємо на боці дійсну, мабуть не високу рентовність такого підприємства, бо це вимагає докладних рахунків.) Те саме можна сказати і про приватну школу як підприємство. Але між бурсою і школою-підприємством та бурсами і школами, удержуваними в цілости чи частинно з жертв, є різниця в сповнюванні соціяльних завдань. Останні дають можливість учитися і незаможним здібним дітям, на що приватний підприємець не згодиться (хіба, що стане добродієм).

Візьмім підприємство чисто господарської натури. Банк, приневолений підвищити свій капітал продаж акцій й апелює до патріотичности

замість вказувати лише на матеріяльні користи чи на господарський інтерес. Автор каже, що це невідповідне. Цьому може можна би притакнути, але не серед таких обставин, які в нас є. Банк може дати 7—8 відсотків річно. На такий інтерес згодиться лише той, хто не має догідного місця до улькування свого гроша. Одначе знаємо, що при нашій кредитовій скрутї чи посусі можна без труду дістати 13 відсотків (лихва бере мабуть подвійно і більше). Який тут для акціонарів інтерес? Апелюючи до їх інтересу, банк мусів би „звинути свій інтерес". І тому банк, який має сповняти й соціяльні завдання, мусить апелювати до патріотизму.

Коли німця не дивує реклама прим. фабрики авт того роду, що кожний німець повинен купувати лише авто німецького виробу, то чому нас дивує, коли наш банк апелює, щоб купувати його акції? А має він право до такої апеляції, коли сповняє соціяльні завдання, доставляє кредиту і біднішому населенню на уліпшення чи поширення варстатів праці. Акціонери жертвують ріжницю у відсотках, чи дають дешевий капітал банкові. Де інде робить це держава. Ми примушені самі це робити.

Опір Франції проти фльотового порозуміння.

Анґлійське повідомлення про те, що Анґлія та Америка спільно запрошують Францію, Італію та Японію на конференцію в справі морських роззброєнь, викликало в париській пресі бурю обурення. В міродатних політичних колах Парижа отверто заявляють, що це запрошення є вимушенням і виказує незвичайну легкодушність Макдональда. Виключена можливість, щоби Франція послухала цього ультимативного запрошення.

В подібному тоні пише також уся преса. „Ле Тан" пише, що годі допустити до того, щоби Анґлія та Франція порозумівалися самі між собою, а потім ставили інші держави перед доконаним фактом. Франція та Італія можуть взяти участь в цій конференції лише тоді, коли вона матиме виключно підготовчий характер. Одначе вони не можуть допустити до того, щоби на конференції в Льондоні приймали якінебудь постанови, які комітет для справи роззброєння при Лізі Націй мусів би лише приймати до відома. Обидві держави мусять домагатися, щоби право рішення належало виключно комітетові для роззброєнь при Лізі Націй. „Ле Тан" протестує проти змісту анґлійсько-американського фльотового порозуміння. Анґлія та Америка хотять скасувати підводні човни, ту зброю, від якої Франція, Італія та Японія при жадних обставинах не можуть відмовитися.

На східні теми.

Горці Кавказу.

I.

Племінний поділ. — Історичний огляд.

Північний Кавказ, територію в 150.000 кв. кільом. заселюють т. зв. горці Кавказу. Всіх горців Кавказу можна поділити на пять головних народніх груп: 1) *адиги* (абхасці, шапсуги, убихи, абадзехи, абазінці, кабардинці); 2) тюрки (карачаївці, балкарці, ноґайці, туркмени, кумики); 3) *осетини;* 4) *чечено-інґуші;* 5) *лезгіни*, яких нараховують до двох з половиною міліонів. Крім цього біля 1,5 міл. горців емігрантів замешкують в Туреччині, куди емігрували з батьківщини після зарювання її росіянами.

Арабські історики називали Кавказ країною гір і народів, але таке твердження правильне тільки почасти, бо не дивлячись на велику скількість ріжних племен, в етнічному відношенні гірське населення не уявляє собою тієї ріжноманітности, яку йому приписують вслід за росіянами (які це робили з мотивів політичних) і інші деякі дослідники справ Кавказу.

В дійсности більша частина гірського населення належить до окремої лінґвістичної родини, що носить ім'я кавказької. (Академик Мар називає ці племена яфетідами.) Расово горці творять теж один тип з малими відмінами в окремих випадках. Тип цей з огляду на спільне многовікове співжиття поширився й на окремі племена, що не належали до цієї ґрупи, знова напр. ноґайці й туркмени, які заселюють степи понад ріками Кумою й Терек, мають на собі виразні ознаки раси монґольської.

Кавказька лінґвістична ґрупа ділиться на два головні пні, — західний та східний. До першого належать племена адиґів, до другої — чечено-інґуші та племена Дагестану, які відомі під загальною назвою лезгінів. Певна частина горців належить до тюркської ґрупи, а хіба цілком окреме місце займають осетини, які приналежні до іранської ґрупи індо-европейських народів, та говорять мовою дуже близькою до старо-перської, зближеною до ферґанської й курдської мови. Така ріжноманітність горців, яку ми бачимо у відношенні до мови, тратиться, якщо розглядатимемо їх з кожного іншого погляду. Тисячелітнє співжиття дрібних племен кавказьких горців, їх спільна магометанська релігія,*) та спільні тяжкі переживання в російській неволі, так зблизили всіх горців, що сьогодні вони творять одну гірську націю. Так розуміють себе горці, так зрешто окреслювали одним імям кавказьких горців турки, які називають їх словом „черкес", що походить від персидського слова „сер" — голова й турецького „кес" — різати.

*) Крім невеликої частини християн осетинів та абхазців.

*

Переходячи до коротенького історичного огляду кавказьких горців, треба доконче згадати, що горці Кавказу належать до найстарших мешканців цих гір. Вже в V. віці перед Р. Хр. в степах на схід від Дону зявляються сармати й починають тиснути замешкуючих там скитів. В I—II. в. по Р. Хр. сармати доходять до апогея своєї влади, та займають під іменем алан терен від берегів Аральського моря до гирла Дунаю, доходячи на півдні до кавказького хребта.

Майже одноразово з аланами, які є предками теперішніх осетинів, зявляються на історичній арені кіммерійці — предки теперішніх племен під загальною назвою адиґи. В IV. віці після Р. Х. в прикаспійських степах зявляються авари, — предки дагестанських племен. Всі мандрівки народів не оминають Кавказу взагалі й північного Кавказу зокрема.

В VIII. віці зявляються в Дагестані араби й вперше на Кавказі бачимо мусулманство.

Лихоліття за часів монґольських нападів змушує решткн цих великих народів шукати охорони в горах і в тих часів вони не покидають своїх улюблених гір.

Москва починає свої набіги на Кавказ після завоювання казанського й астраханського ханства. При царі Федорі російські військові відділи зявляються по гирлах Сулака, та посувається далі прикаспійською смугою, займаючи м. Гарки. Спільними силами горці усувають ворогів, розбиваючи відділи Бутурліна, та після цілої низки успішних боїв змушують росіян (під проводом князя Долгорукого) цілком усунутися з Кавказу на 118 літ.

В 1722 році Петро пробує знова осісти на Кавказі й займає Дербент, Баку, Ґілян і Мазандаран, але втримати занятих місцевостей росіяни не змогли й у 1735 році змушені були покинути заняту територію.

В другій половині вісімнацятого століття Росія починає методичний наступ на Кавказ, зачинаючи відомий період т. зв. кавказьких воєн, які тяглися майже сто літ з перемінним для обох сторін успіхом. Велика Росія цілим тягарем навалилася на маленький Кавказ і в цій нерівній боротьбі горці показали чудеса хоробрости та самопожертви для батьківщини. Першою жертвою в цій боротьбі була Кабарда, яка займає центральне місце й стоїть на перешкоді шляхові до Ґрузії, де в звязку з тяжким внутрішнім станом і зовнішньою загрозою зі сторони Персії й Туреччини, назрівала тенденція до підпису угоди з Росією. Починаючи з 1765 роком, виникає поволі війна з ка-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

V. „Чорторий", „Кров і квіти".

Дуже споріднені з технікою наших історичних повістей є повісти основані на останніх воєнних переживаннях. Одним вистарчають історичні факти підчинені простій, просто вивішеній ідеї, іншим факт, що хтось якось переживав дивні події щодо яких ідеї існує явне порозуміння між автором і читачем. Як це не дивно, а оба типи цих повістей у нас, де автори залюбки змальовують війну, почування ненависти й помсти, сильних, „програмово-зразкових" борців — не здужають на недостачу акції й на безкровність героїв.

Це явище можна би мабуть пояснити відомим психольоґічним фактом, що надмір вражінь учасників війни чи революції притуплює зовсім їхню вражливість і зливає тисячні образи в таку одну безобличну масу, що учасникові важко перейти до ролі обсерватора.

Ось повість названа „фільмами української боротьби 1919—1920": „Чорторий" і „Квіти й кров" Федора Дудка.

Автор свобідно володіє пером, має почуття ритму й мови. Майже кожна глава починається і кінчається кількома гарними акордами. Та як розуміти, що автор назвав ці два томи одночасно романом і фільмами? Фільмо-романи писані нині на зразок (або як матеріял) кінов. сценаріїв це в першій мірі акція, низка ситуацій. Фільмами можна би назвати повість Дудка хіба в тому розумінні, що тут одна маленька глава йде за другою.

Та це здебільша не картини, а дискусії й рефлексії.

Автор передає з темпераментом і вірністю завзяті суперечки москалів і українців у перших роках самостійницького українського руху, малює кількома штрихами революційних діячів, сірих громадян і настрої маси, що хилитаються у той чи інший бік від припливу та відпливу тих чи інших військ.

Може це бути навіть цікавий документ для майбутнього історика. Але читач, що шукає в тих картинах якоїсь глибшої звязуючої нитки, хутко переконується, що вони не йдуть одна за одною в необхідній черзі, що веде за собою якийсь природний розвиток назріваючої драми.

Палкі промови в обороні самостійної української культури, держави чи чистої ідеї Петлюрівської армії — це у повісти Дудка не причинки для характеристики дієвих осіб, не помічні засоби акції, а мета сама в собі.

Нервовий стиль, промайнулі образки мали би вказувати на бажання схопити в якнайкоротших рисах низку дій.

Тимчасом автор ні трохи не квапиться простягнути перед ними хід подій чи психольоґію своїх дієвих осіб: навпаки: він розтягає їх по настрою. Мимохіть нагадується порівнання зроблене колись як комплімент одним французьким журналістом у „Матені" на адресу Петлюрівської армії підчас її дієвої акції: — „вона наче ручна гармонія, раз стиснена так, що її не бачиш, то знову розтягнена, аж дивуєшся, з чого вона так виросла..."

Торкаючись композиції повісти торкаємось основного питання: що саме автор хотів дати нам у своїй повісти? Може сказати: настрої. Нема нічого приємнішого в повісти як ці жіночі акорди. Але з ними таксамо як зі жінками: вони мусять бути гарні й привабливі, або як це деякі зясовують по буденному: „ вони мусять мати *щось*..."

Зачинаючи з деяким зацікавленням на повні „періпетії" революційного діяча 1-ий том, „Чортория, у другім: на 200 сторінках не находимо нічого більше як звичайну сіру історію залицяння свіжоспеченого комуніста до загорілої „генеріки", яку „Й Василь" залишив у Київі підчас приходу більшовиків, відїхавши сам з військами Петлюри.

Це могла би бути цікава психольоґічна студія: ідеольоґічна метаморфоза закоханого або закоханої в нежадано перетворенім соціяльній атмосфері; або хоча би любовна історія. Тимчасом автор не має що з цією парою зробити. Закоханий комуніст ходить довкола вірної Петлюрі й своєму Василеві українки як кіт довкола сала, а вона, якій він дуже до вподоби, поводиться супроти нього як кандидатка на революціонерку, яка „що такої ситуації не брала" себто ждє на поворот свого першого вибраного, щоби він допоміг їй розвязати це, так сказать, невиразне становище. І вся ця щира дружба нелібраної ще пари йде на те, щоби Лідія (вона) залила Іполитові (йому) сала за шкіру докорами, якто більшовики неволять Україну, а він щоби їй доказував, чому можна (а інколи навіть треба) бути більшовиком з патріотизму.

Акція не йде вперед. Виходило би, що має не бути студія наскрізь психольоґічна. Але й психольоґії нема. Герої не мають ніякого відношення до освіти й людей, ані не роблять нічого порівнюючого, ані не аналізують себе та назріваючих подій з якоюнебудь тонкістю. Цитата з Гамсуна, що пояснює заголовок „Квіти й кров" мало виправдує намір автора протиставити кривавим подіям особисті переживання закоханої пари. Нема тут цього наміреного контрасту. Київ був у цій добі казаном, де кипіли пристрасти, зроджені соціяльним переворотом: розліталися найтривкіші основи партій, родин, подружих і дружніх звязків, а творилися зовсім випадкові, стихійні спілки — побратимства й союзи.

Цього вибуху вулькану не бачимо в повісти Дудка. Коли ж автор хотів піти за прикладом Гамсуна і дати лише любовну симфонію пари, що заховалась перед бурею у захистній ідилі, тоді він мусів би добути із себе тони, що заглушують банальні політичні дискусії.

А так? Ні крови ні квітів.

*

Справлення помилки. У двох останніх рядках фейлетону про „Тінь велитня" вилетів у друкарні один рядок. Після слів: „мова й стиль" має бути: „про це в окремому фейлетоні, де до речі..."

бардінцями й далі поширюється на цілий північний Кавказ. Приучення Грузії до Росії в 1801 році й завоювання зараз-же після цього незалежних ханств Азербайджану в 1811 р., дало можливість російським військам охопити горців довкола.

Горці всетаки завзято обороняться й тільки в 1828 році починається примусова капітуляція горців, коли складає зброю Карачай, після того капітулює Кабарда й в тридцятих роках займають російські війська останнє непокірне провалля Осетії.

В цьому часі з'являється в Дагестані нова магометанська релігійна наука т. зв. мюридизм, основоположником якої був перший імам Кавказу Кязі-Мулла. Наука ця була збудована на „тарікаті", або розясненні Корану. Кожний прихильник цієї науки — мюрид, мусів все своє життя провадити в ретельному дотриманні Тарикати, корячися у всьому Імамові, який був одночасно світською й духовною владою. Наука ця швидко поширюється поміж горцями, особливо в Дагестані й Чечні, та доходить до свого апогею при знаменитому Імамі Шамілю, який був провідником горців від 1834 до 1859 р.р. Чверть століття успішно боровся великий Імам з росіянами, роблячи те, чого не могли його попередники. Злучивши під своєю владою весь Кавказ від Чорного до Каспійського моря, він поважно загрозив російській владі на Кавказі, та нанїс тяжкий удар їхньому пануванню. Війна, яку заініціював Шаміль, була славною епопеєю боротьби горців за свою незалежність, оспіваною в народній поезії горців, та знаною на цілий світ своїм незрівняним героїзмом. Росія напружувала всі зусилля, щоби зломити впертий спротив горців і тільки тоді, коли російське військо збільшено поверх 200.000 вояків, росіянам вдається змусити знесилених горців скласти зброю й 25 серпня 1859 р. положити Імама Шаміля, який був зі всіх сторін окружений вдесятеро сильнішим ворогом. Боротьба тріває ще до 1864 року, коли росіяни займають останній впертий аул на західньому Кавказі. Тим кінчається перший етап боротьби горців за свою незалежність.

Більше мільона горців (головно з західного Кавказу) не бажаючи залишитися під владою росіян, еміґрує до Туреччини, де й тепер не гублять надії на поворот до рідного краю. Частина еміґрантів розпорошилася по території могутньої колись Туреччини й, наприклад, сьогодні вся правляча аристократія в Альбанії є походження черкеського, чи пак нащадками колишніх горських еміґрантів, які зуміли собі здобути домінуючу ролю завдяки своїй войовничій вдачі. В Альбанії горці зжилися з місцевою людністю та майже асимілювалися, коли в Єгипті, де рівнож горці за турецьких часів були правлячою класою, в більшости лишилися відокремлені від місцевого населення та були не дуже люблені автохтонами. Після завоювання Кавказу росіянами, боротьба проти окупантів не припиняється, хіба тільки інколи переривається на деякий час. Підчас російсько-турецької війни в р. 1877, горці організують низку повстань, які особливо сильні були в Чечні, в Дагестані та на заході в Абхазії. Російська армія кріваво їх здусила й як наслідок цього, знова велика хвиля еміґрації скерновується до Туреччини. Таким чином, тоді, коли горці Кавказу стояли вже на високому щаблю культурного розвитку й старалися державно оформити своє життя, судьба кинула їх під тяжкий режим чужого панування.

Л. Л.

Англійський кореспондент про можливість перевороту в Австрії.

Газета „Дейлі Телеґраф" публікує справоздання свого кореспондента про можливість перевороту в Австрії. Він покликується на домагання газети „Райхспост", щоби парлямент перенести з Відня до якого іншого міста в Австрії, а також на великі паради „Гаймвери" та незвичайно провокуючі промови її провідників. На думку англійського кореспондента найновіший розвиток подій в Австрії зовсім оправдує спостереження та песимістичні зображення, які в останньому часі появилися в закордонній пресі.

Австрійська преса виступає проти ширення перебільшених чуток про надмірне напруження внутрішніх відносин в Австрії, одначе тон політичний матеріял, який вона сама подає, дає досить підстав до твердження, що Австрія стоїть на передодні великих або потрясень або в кожному разі основних змін у своїй внутрішній політиці та конституції. Головний орган „Гаймвери" у вступній статті домагається негайної й основної зміни конституції й заповідає, що 29. вересня відбудуться коло Відня великі маніфестації „Гаймвери". Ці маніфестації є „останнім осторіженням для політиків".

На церковні теми.

Хата на піску і хата на камені.

Тільки в одного польського автора довелось мені вичитати жаль, що Польща приняла християнство з римському, а не в грецькому обряді. Обговорюючи розкопки краківської каплиці, що походить з перших часів християнства в польському народі, а має сліди грецького обряду, цей автор (вже не памятаю його назвища, звернули мені увагу на нього поляки-професори підчас світової війни) відважився — це в поляків дійсно відвага — написати, що через латинський обряд поляки відбилися від словянського світа, й було би для них краще, якщоб остали при своїому первісному обряді — грецькому... (Християнство в грецькому обряді зайшло до Кракова з Моравії, куди його принесли були св. Кирило й Методій.)

А в нас яка анальогія до того? В нас це стало щоденним явищем — ну, й відповідні плоди приносить... Митрополит Іпатій Потій написав 1602 р. у „Відповіді Мелетієві, александрійському патріярхові" дослівно таке: „Не уділило боже провидіння нещасній Руси того щастя, щоби вона була приняла хрещення в римському обряді, і щоби в безперервній вірі зберегла такі численні й могутні народи; щож ділати?" Іпатій Потій певне не був перший у нас, котрий прийшов до такого „переконання", а що не був останній, на це доказів не треба вишукувати, бо вони самі кричать. Вся наша шляхта, що відреклася свойого народу і нашу землю забрала з собою (що для нас є більшим скандалом і тяжчою катастрофою, як для поляків розбір Польщі, бо поляки через те стратили тільки політичну незалежність, а ми стратили просто „грунт під ногами") — вся та шляхта передовсім покидала свою церкву, і то власне обряд, бо й унія не спинила ренегатства шляхти. А щоби до тої психічної фази дійти, то треба було перейти й попереджаючу фазу невдоволення з грецького обряду, та поставити собі питання: „щож робити?" Вперід цегла вітріє, а потім будинок валиться... Коли прийдуть води, щоби говорити за евангелієм, то хата на піску (зн. без підвалин) не може остоятися.

Ніколи й ніде не вільно квестіонувати **забогато:** ні в фільософії, ні в релігії, ні в традиції, ні в нації..., бо в противному випадкові мусить наступити катастрофа. Павук, котрий поперериває би ниточки своєї сітки, якими вона причеплена до окружаючих її річей, мусів би впасти. Як не вільно нам квестіонувати нашої народности, нашої мови, так само не вільно нам квестіонувати грецького обряду нашої церкви, хочби й у такій — позірно „невинній" — формі, як Іпатій Потій. Зародки найстрашніших недуг це мікроби — ані їх побачиш, ані їх зважиш, однак діймаючо їх відчуєш, як розмножаться. Подібно непомітними є й зародки психічних катастроф, одначе вони мають тенденцію неспостережно розмножуватися й тому вони небезпечні. Правда, коли біда допече, то в родині любов у ненависть вироджується; все своє стає безвартісне, вивернене, закваліфіковане, а на чуже завись росте. Наша історична недоля була і є тою причиною (хоч і не одинокою), що наші люди завдрим оком споглядали на латинську церкву, а свою знелюблювали.

От у „Ділі"з 31. липня ц. р. написав п. Ол. Ковалевський, сам православний: „Доля хотіла, щоби більшість українського народу була православною. І це було для нього в історичній перспективі безсумнівним злом, бо православна церква майже нічого не дала для української нації, як такої, як це потрафила дати для інших народів католицька церква".

Із статті п. Ковалевського не зовсім ясно, що він тут розуміє під „православною церквою": чи тільки відлученість від Риму, чи цілу православну церкву, разом з її обрядом? У першім випадку п. Ковалевський повинен був ясніше висловитися, а сама думка була би стійною. Роздор між Царгородом і Римом тяжко піместився особливо на українській Церкві. (Що правда, цей роздор піместився взагалі на цілій церкві, не виключаючи й західної. Якщоб була осталася ціла первісна церква в своїому греко-латинському складі, то протестантизм не міг би був так поширитись й приймити таких радикальних форм, бо грецька церква ділала би здержуюче на протестентизуючі елементи, а саме тим, що в ній є засада зрозумілої богослужебної мови тай засада жонатого духовенства.)

В другім випадку п. Ковалевський квестіонував би й навіть відкидав підвалини церкви нашого народу — грецький обряд. Чи сяк, чи так, всетаки це менше важне як те, що в нас є часопис („Нова Зоря"), котрий засадничо обезцінює те, що в нашій церкві східне, а звеличує взагалі все латинське, й залюбки передруковує такі вискази, як от п. Ковалевського, щоби ними побивати своїх противників. Це противники не православні (вони либонь не читають „Нової Зорі"), а також самі з роду-віку уніяти, як і новозоряни, з тією ріжницею, що для новозорян обряд це „квітка на городі", на яку годі зважати, „коли хата горить", а для нас обряд це висліз расових прикмет, як напр. і народня мова; отже ніколи не можуть зайти такі обставини, де можна би не звертати уваги на те наше, **зросле з нами,** добро.

Котра з тих ліній правильна, це нині для нашого загалу ясно. Здоровий інстинкт диктує дорожити особливо тим „своїм", що в небезпеці. А що ми найшлися під зможеним напором на наш обряд, отже тим більше треба нам дорожити тим обрядом: гордитись ним, хвалити його, підносити його значіння, а не: квестіонувати його. Наш обряд заслугує на це й обєктивно — як під оглядом своєї величі й багацтва, так під оглядом історичної місії в нашому народі.

Правда, латинський обряд („висліз расовних прикмет") дає націям, що з ним зрослися, більше життєвої офензивности. Але колиб українці були латинського обряду, то й москалі були би латинського обряду, бо Москва приймила християнство з Києва. Чи це українцям помогло би під національно-державним оглядом? А в відношенні до поляків українці були би ще в гіршому положенні, ніж тепер, чого не треба доказувати.

Акцентування себе, життева офензивність мають ще й інші джерела, а не тільки релігію. От серби, хоч православні, під тим оглядом перевищають хорватів (які є римо-католиками).

Ні, не квестіонуймо своєї народности, своєї мови, відвічного обряду нашої церкви. Це перша умовина, якщо хочемо стати „хатою на камені".

о. д-р Г. Костельник.

Що коштує Австрію удержання спокою і ладу.

В рахунковій комісії австрійського парляменту віцеканцлер Шумі подав дуже цікаві відомости, що коштують Австрію заходи до удержання спокою та ладу. Минулого року в місяці жовтні, як відомо, австрійська „Гаймвера" уладила зїзд у „Вінер-Найштадті", а рівночасно в тому самому місці уладили контрдемонстрацію соціяльдемократи. До проливу крови між обома ворожими організаціями не прийшло лише тому, що великі й добре озброєні відділи поліції, жандармерії та війська цілковито відділили від себе обох ворогів. Одначе ці заходи дорого коштували австрійський державний скарб. Як подає віцеканцлер Шумі, кошти концентрації поліції виносили 147.000 шилінгів, а жандармерії 229.000 шилінгів. До цього ще треба додати перевезення поліції та війська залізницею та автомобілями і видатки на телеґрами в сумі 14.300 шилінгів. Таким чином на поліцію та жандармерію витрачено разом 390.300 шилінгів. Та крім цього ще військовість видала понад 200.000 шилінгів. Отже на удержання спокою 6.—7. жовтня 1928 р. австрійський уряд мусів видати около 600.000 шилінгів. Не меншими були видатки на удержання ладу при інших нагодах. Наприклад на удержання ладу підчас свята республики, страйку залізничників у Ґрацу та ріжних політичних демонстрацій в місяці вересні 1928 р. витрачено коло 300.000 шилінгів. На удержання ладу підчас зїзду союзу німецьких співаків витрачено коло 400.000 шилінгів. На установу спеціяльних телєфонів для віденської поліції та радіостації видано 80.000 шилінгів, на закупно автомобілів 54.000 шилінгів. А вся надвижка ріжних видатків поліції та жандармерії на удержання спокою та ладу в Австрії за рік виносить 1,289.000 шилінгів або понад 148 тисяч долярів. Це дуже велика сума для малої збіднілої Австрії. Правда, виключно завдяки заходам поліції не прийшло до великих розрухів, проливу крови та нищення публичного і приватного майна.

Дивогляди.

Оборонець покривджених мущин.

У Відні збирається цього місяця конґрес мущин, що мають створити організацію з гаслом „рівноправности для мущин", покривджених жіночою еманципацією. Д-р Пельтинський з Варшави прохав владу видати йому безплатний паспорт на цей конґрес, обіцюючи боронити там пригнічених мущин.

Кат і його приятель.

У Гаванні мали повісити злочинця. Кат відмовився від виконання засуду, бо це був його щирий приятель. Катом стає на Кубі вряди-годи... злочинець, що годиться вішати інших, замість бути повішеним. Цим разом у каті ворухнулось почування дружби. А злочинець, якого мали повісити, заявляє, що не хоче йти на досмертну вязницю, а волїє висіти.

Освітній Конґрес.

Відкриття Конгресу. — Відкриття виставки просвітянських видань.

Вчора (неділя) в годині 12.50 у битком набитій салі Музичного Т-ва ім. Лисенка відкрито Освітній Конкрес, влаштований заходами „Просвіти" з нагоди 60-ліття її існування та праці.

За президіяльним столом засіли д-р Брик Іван, голова конгресового комітету при Головному Виділі „Просвіти" і перший заступник голови конґресового комітету інж. Мудрик, заступник голови Т-ва „Просвіта" сенатор В. Децикевич і секретар конгресового комітету п. Брилинський Максим. За президіяльним столом сидить по боках також два стенографісти, а два інші при окремому столику на боці. За великим столом поза президією заняли місця представники преси.

На салі в першому рядї бачимо президію Української Парляментарної Репрезентації і гостей з Закарпаття. А далі видатних представників усіх українських установ і делеґатів з краю.

Голова конгресового комітету і рівночасно голова Конгресу відкриває перше пленарне засідання довшою, святочною промовою, в якій зясовує великі завдання позашкільної освіти, ролю „Просвіти" в тій ділянці у минулому і сучасному та вагу скликаного конґресу для майбутньої праці над освітою українського народу.

З черги витає представників з Закарпаття, з Чехословаччини, з Америки, Українську Парляментарну Репрезентацію, офіціяльного представника Радянської України, представників центральних українських установ і всіх делеґатів з краю.

Потім уділяє голосу гостям для виголошування привітів. Перший складає привіт п. *Ст. Сірополко*, делеґат з Праги (почесний член „Просвіти"), а далі промовляє д-р *Михайло Брацюйко* з Ужгороду (з Закарпаття з девять делеґатів), *Олекса Джулинрит* і д-р *Юськів Семен*, обоє з Густу, д-р *Сторосольський Володимир* від Української Господарської Академії в Подебрадах, п. *Рочняк* від Холмщини і пос. *Власовський* від Волині.

З черги приходить до слова секретар конґресової комісії п. *М Брилинський* і відчитує цілу низку привітів від чеських, німецьких, анґлійських та інших освітніх установ, крім того від митрополита Шептицького, від епископа Коциловського, від Наукового Інституту в Берліні, від українського університету в Празі, від „Просвіт" у Білгороді і Буенос Айрес, від Т-ва Кубанців у Празі, а далі від Української Парл. Репрезентації, від Українського Національно-Демократичного Обєднання, від Укр. Соціял. Радикальної Партії, від Радянського Консулату у Львові, від української преси, від всіх українських установ і т. д. і т. д. Привітів насипали цілі сотні.

Після привітів голова Конґресу д-р Брик відчитує порядок праць у секціях і тим закриває це перше пленарне засідання конґресу.

*

В 5-ій годині пополудні відбулося в салях Українського Національного Музею врочисте відкриття виставки українських освітніх видань. Виставку відкрив в імени конґресового комітету проф д-р І. Раковський. Після його промови давав численно зібраній публиці вичерпуючі пояснення до всіх видань і діяграм п. Петрик Петро.

*

В год. 8. вечером відбувся концерт народніх пісень в салі Лисенка. Співав хор філії „Просвіти" з Радехова під управою п. Куліша, і хори львівських читалень під батутою радника Купчинського. Про концерт хорів і орхестри напишемо окремо.

*

З прикрістю слід занотувати відсутність на конґресі голови Т-ва, сенатора Михайла Галущинського, якому недуга не дозволила взяти активної участи в конґресі. Сен. М. Галущинський перебуває на лікуванні за кордоном.

Погасаючому світові.

Стаття марш. Пілсудського.

В недільній польській пресі появилася стаття марш. Пілсудського п. з. „Погасаючому світові". Подаємо її зміст:

Марш. Пілсудський у порозумінні з прем. Світальським хотів скликати конференцію уряду з представниками сойму, тому, що марш. Дашинський сказав йому, що частина ППС і „Визволення" хоче співпрацювати з урядом. Марш. хотів би, щоби посли найшли місце в поділі праці для бюджету, щоби не потверджували весь світ у переконанні про „польське Віртшафт" і сезонову держану. Маршал ненавидить бюдж. дискусії, тому хотів, щоби бюджет був тойсам, що м. р. Тимчасом гурток послів, замість дати ясну відповідь у справі конференції, сперечався над тим, що конференція може відбутися лише при вул. Вейській, а один посол хорий на жолудок перелякався, що не брали під дискусію, що має робити посол, коли у прем. Світальського подали чорну каву. Прем. Світальський мусів уважати цю смаженину відмовою взяти участь у конференції.

Гуртов послів, а навіть поодинокий посол уважає себе соймом. Це вераз потверджує правду про файданітіс посліпіс. Уже нераз було в історії Польщі, що гурт послів уважав себе соймом. На щастя вмішані в „канапові питання" це представники погасаючого світа. Є світи погасаючі, є сходячі сонця. Все це знаходимо в історії людства. Непомильною прикметою погасання є вимирання змісту та зріст значіння форми. Зявляється тоді наче аберація думки, наче викривлення людської душі до того степеня, що людина поважна — стає блазном і неначе біснувата затроює ідю дегенерації, забуває про зміст кожної праці а чіпляється форми, букв, навіть не слів, так корчово та конвульсійно, начеб хотіла задержати думку, в яку забрила, в умовинах минувшини при помочі неповоротних корчів і конвульсійних рухів. Попри поважних людей ступають і менше поважні, ті що виросли на те, щоби малпячими ґримасами, паяцоватими рухами копати й осмішувати те, що хочуть удержати, а що мусить згинути. Коли Пілсудський був хлопцем, юнаком, одушевлявся класичним світом так дуже, що життя, в яке входив, виглядало йому нужденне. Тому з болем торкався пізніше книжок, які оповідали про історію упадку, дегенерації Олімпу, сенату, диктаторів. Кажуть, що ті самі авґури, які віщували побіди і славу римської зброї, що служили вірно своїй батьківщині, підчас упадку батьківщини, як стрінулися, реготалися, сміялися із своїх пророцтв і робили блазнів зі себе. Трохи болю справило марш. Пілсудському, коли перший раз був на оперетці „Гарна Олена". Здавалося йому диким, що колись люди клали голови за красу Олімпу, за правду Греції, а тут так притудно висміюють це. Найбільше з оперетки вбилося марш. Пілсудському в память це, коли Олена має вісти на віз богині Венери, а жрець Кальхас у співі прославляє хвалу і красу богів, з коршми доноситься коршемна нута, веселий канкан. Тоді й жрець перериває пісню в честь богів і під сніп канкана підтрибує весело. Маршалок нераз при студіях якоїсь доби пригадував собі цю яву з „Гарної Олени", як свідоцтво правди погасаючих світів. Статтю свою кінчить марш. Пілсудський віршиком, що його колись уложив про Кальхаса:

Wyśpiewując sławę bogom
Podrygując, rusza nogą
Kankan, kankan płynie
O mądrala! Ten nie zginie
Nigdy — nigdy nam na świecie,
Wiedzże durniu — wiedzże przecie!

Предложення пос. Славека.

Відповідь Нар. Клюбу. — Чому не запрошують нац. меншости?

Голова Клюбу ББ. пос. Славек вислав листа до всіх клюбів, у якім пропонує відбути конференцію, щоби нарадитися над проектами зміни конституції, які внесли клюби ББ, ППС, Визволення, Стр. Хл. На згаданий лист перший відповів голова Нар. Клюбу Рибарський. Рибарський просить повідомити його, які клюби запросив Безп. Блюк.

З повищого виходить, що Рибарському залежить на цьому, щоби справу конституції рішали лише польські партії. Коли б у конференції мали взяти участь і нац. меншости, тоді онідеки не взяли би в ній участи. Потверджує це в „Кур. Варш." Кореспондент „Хвілі" довідується, що пос. Славек запросив лише польські клюби, а з нац. меншостей лише Німецький та Жидівський клюби. З кол 1-ки пояснюють, що клюбів славянських меншостей та комуністичної фракції не запросили, бо вони свого часу заявили, що не хочуть мішатися у внутр. справи Польщі. Тому теж і марш. Дашинський не запрошував цих клюбів на конференцію в президії ради міністрів.

У звязи з предложенням ББ. має лівиця відбути конференцію. Ar. Вск. довідується, що в опозиції переважає думка, щоби в конференції не взяти участи.

Зі спортового життя.

Мистецтва Ліги.

Львів: Погонь—Туристи 4:3 (4:1).
Варшава: Варшавянка—Чорні 1:0 (1:0).
Краків: Висла—Краковія 5:1 (3:1).
Познань: Гарбарня—Варта 5:1 (3:1).
Катовиці: ІФЦ.—Польонія 4:0 (3:0).

Змагання за А-клясу.

Львів: Гасмонея—Ревера 3:1 (1:1).

Один діяч.

Причинок до війни д-ра С. Томашівського з усіми організованими чинниками українського громадянства.

Ще дня 12. квітня ц. р. відбувся у варшавському „Інституті досліду національних справ" виклад проф. д-ра Степана Томашівського на тему: „Десять літ української проблеми в Польщі". Про цей виклад була в „Ділі" окрема стаття нашого варшавського кореспондента п. І. Кедрина. Крім цього були про цей виклад дві статті пос. Д. Палієва на сторінках „Нового Часу". Проф. д-р С. Томашівський почувся ображеним статтею п. Кедрина в „Ділі" і тому вдався в розмову з головним редактором „Діла" на цю тему. Редактор заявив д-рові Томашівському, що якщо йому сталася кривда, то може на статтю п. Кедрина дати відповідь на сторінках „Діла" з тим, що рівночасно мусить дати на неї вияснення і п. Кедрин. Д-р С. Томашівський не згодився на це. Він хотів, щоби редакція „Діла" дала йому сатисфакцію від себе, дарма, що ні рефератом, ні його стеногамою редакція тоді не розпоряджала і не могла переконатись про слушність становища д-ра С. Томашівського. Тому не могла задовольнити і його претенсій. Розмова закінчилася нічим.

Після того проф. Томашівський вніс до польського суду позов проти відповідального редактора „Діла", проти автора статті і проти „Нового Часу" за образу чести. Рівночасно видав друком свій реферат, а далі на сторінках „Нової Зорі" почав публікувати памфлет на Українське Національно-Демократичне Обєднання, використовуючи до цього брошуру п. н. „Ш. Народній Зїзд УНДО". Позов до польського суду вніс д-р С. Томашівський через канцелярію д-ра Маріяна Глушкевича.

На памфлет д-ра Томашівського, що вийшов і окремою відбиткою, не реаґував досі ніхто, чекаючи на вислід судової розправи і на присуд. Але сталося так, що на маргінесі одної з опублікованих у „Новій Зорі" статтей д-ра Томашівського (з циклю статтей про УНДО) забрав на сторінках „Діла" голос п. В. Липинський (дивн „Діло" з 18., 19. і 20. липня ц. р.) у статті п. н. „Нова Зоря" і ідеольоґія гетьманців". У відповідь на цю статтю зареаґував д-р С. Томашівський „Відкритим листом" до п. В. Липинського, вміщеним теж на сторінках „Нової Зорі" з дня 11. серпня 1929 р.

З нагоди цього „відкритого листа" д-ра Томашівського появилася в перемиському „Українському Голосі" з 22. вересня ц. р. стаття д-ра Володимира Залозецького п. н. „З приводу „відкритого листа" п. С. Томашівського до п. В. Липинського". З уваги на зміст цієї статті та порушені в ній факти, що освітлюють автентично деякі сторінки ріжноманітної діяльности д-ра С. Томашівського, ми передруковуємо її в цілости на сторінках „Діла".

Цілий повищий вступ подаємо на те, щоби наші читачі могли зорієнтуватися у ґенезі цієї історії та в причинах появи статті д-ра В. Залозецького, а також, щоби могли лекше зрозуміти її зміст.

Стаття д-ра Володимира Залозецького:

У своїм отвертому листі до п. Вячеслава Липинського, поміщеному в „Новій Зорі" з дня 11. серпня 1929 р., п. С. Томашівський присвячує увагу і моїй особі. Це дає мені право подати кілька заміток з приводу цього листа. Не для оборони п. Вячеслава Липинського, — який навіть серед такого схаотизованого громадянства, як наше, оборони не потребує — а головно задля того, щоби дати характеристику методів публіцистичної боротьби, якими послуґуються, користаючи з загального розбиття та розкладу, „лицарі" нашої грядучої руїни.

Спонуканим уважаю себе до того кроку ще й тим, що в загальній громадській метушні, в якій находиться під ту хвилю наше громадянство, „свій не відпізнає свого", „ясного денного світла не може відріжнити від нічної темряви" — і тому не вільно поминати мовчанням симптомів цілковитого розкладу, а треба всім тямущим ще і незагангренованим відкрити очі.

I.

Перша основна ріжниця між статтею п. В. Липинського („Нова Зоря" і ідеольоґія гетьманців", „Діло" з дня 18., 19. і 20. липня 1929) а відкритим листом п. Томашівського в „Новій Зорі" — це річевий, не особистий і не обиджуючий зміст статті першого і чисто особистий, повний лайок, інвектив, інсинуацій, перекручувань і т. д. зміст „листа" п. Томашівського. Вистане мені звернути увагу на поняття ідеалізму, яким так невдало жонґлює п. Томашівський. Підчас коли п. В. Липинський уживає поняття ідеалізму все в певно означеним конкретнім значінні державотворчого, будуючого чинника в громадськім

житті — п. Томашівський, — знаючи дуже добре в чім суть того ідеалізму — вмисно затемнює хмарою якихсь ріжних понять це одиноко конкретне розуміння державного ідеалізму у п. В. Липинського. Він посувається навіть так далеко, що питає чи не матеріялістичну (марксівську — пункт 8. отвертого листа, — або революційно-націоналістичну — пункт 15. отв. листа) — ідеольогію п. В. Липинський під своїм державним ідеалізмом розуміє? Це уже така моструальна інсинуація — що її навіть найзапекліщим ворогам ідеольогії п. В. Липинського вияснювати не треба. Інші подібні інвективи, якими повна стаття п. Томашівського, поминаю. Залишаю безстороннього читачеві рішати по чиїй стороні тут, по словам автора отвертого листа: метод своєрідного цитування, затаювання, обчорнювання — метод недостойний ученого письменника"

II.

Найважніші конкретні річеві закиди п. Томашівський промовчує. Так, наприклад, проблема територіяльної автономії Галичини, одна з найважніших частин статті п. В. Липинського — не удостоїлася відповіди п. Томашівського — хоч тут лежить найглибша ріжниця в поглядах на це питання. Невигідною, очевидно, є ясність у розвязці цього питання для п. Томашівського.

Також відносно культу Богдана Хмельницького не вияснив п. Томашівський річевого закиду, що він змінив основно, відповідно до нових обставин, свої погляди про значіння Великого Гетьмана, — а навпаки старається і дальше цілком обезцінити невигідний йому козацько-гетьманський період, при чім заплутується в ряд суперечностей. Коли Костюшки та Кошути мали в противенстві до Виговських, Мазеп та Орликів, на погляд п. Томашівського, „великі моральні" успіхи, — то це тільки тому, що в тих громадянствах, до яких вони належали, не було таких „усвідомителів" та „критичних коментаторів" їх історичної ролі, яким саме являється у нас п. Томашівський.

Зовсім незаслужено рівняє себе п. Томашівський у своїх ревізіоністичних поглядах про Богдана Хмельницького з Кулішем. Куліш виступив проти Гетьмана Хмельницького перш за все з зовсім інших мотивів і в зовсім інших обставинах ніж п. Томашівський. Куліш виступав в Росії, де проти ширення культу Хмельницького уряд не тільки нічого не мав, а навпаки — цей культ підтримував, і виступав — Куліш — одинокий. Натомість п. Томашівський ревідує свій погляд на Хмельницького в Польщі, і то не сам — а в товаристві панів Певних — що цілу цю справу достаточно вияснює.

Щоби осягнути свою ціль дискредитування гетьмансько-козацької доби, п. Томашівський забуває і на суперечности, в які заплутується. Він, обезцінюючи козацько-гетьманський період, — вертає нібито до культивування періоду старої княжої Руси і хоче погодити цей період з диференціяцією руського сходу, якого далекосягле значіння він пояснював недавно польському громадянству в Варшаві („Десять літ українського питання в Польщі", стор. 10—11). Що ця диференціяція відбулася якраз в козацько-гетьманській добі, без якої ми всі до нині булиб інтегральною частиною единої глибоким Сходом перерізаної Руси — це не уважає за відповідне пояснити п. Томашівський.

III.

Метою статті В. Липинського, як видно з її змісту, було доказати, що між ідеольогією п. В. Липинського а тим, що робить і пише п. Томашівський існує прірва. Бо п. Томашівський весь час власне на цьому ґрунті свідомо ширив серед українського громадянства неясність і непорозуміння. Навіть у отвертому листі — з одного боку заявляє, що він „до свідомого і засадничого побоювання ідеольогії п. В. Липинського не признається" — а з другого в тімже самім листі цілу ідеольогію п. В. Липинського лає „доктринерством" і намагається, як може, дискредитувати.

Одначе п. Томашівський не спостерігає, що цю прірву сам накреслює. Він каже, що ріжниця між його політичними поглядами а п. В. Липинським почалась від 1921 р., що мабуть зовсім відповідає правді. Бо коли п. Липинський тоді працював над відродженням зруйнованої української Державности через вирятування одинокої, по руїні осталої здорової державної української гетьманської ідеї і надяванням її, сучасним умовам відповідаючого соціяльно-політичного підкладу — то п. Томашівський почав рівночасно ширити — невіру в державність українську та дефетизм серед українського громадянства, чим викликував деморалізацію та ослаблював до решти і так уже мало відпорний організм цього громадянства в його боротьбі за істнування.

(Продовження буде.)

На організаційному фронті.

Тернопільщина.

В неділю 15. вересня ц. р. мало відбутися в Зарудю тернопільського повіту публичне справоздавче віче послів д-ра Степана Барана і Антона Кунька для кількох сіл Тернопільщини, віддалених найдальше від повітового осередка — около чотири милі, що лежить на границі Залозеччини. Щоби оминути тяганини наших селян до староства за устроєння віча, посол д-р Баран зголосив в старостві в Тернополі віче в Зарудю як віче справоздавче і дня 14. вересня ц. р. одержав тільки в польській мові слідуюче письмо: Starosta powiatowy w Tarnopolu L. VII. 503/W/A. Dr Stefan Baran. Wiec w Zarudziu. Tarnopol, dnia 14./9. 1929. Do Pana D-ra Stefana Barana adwokata i posła w Tarnopolu. Na zasadzie § 13 ustawy z 15./11. 1867 Dz. u. p. Nr. 135 zakazuję odbycia zgłoszonego wiecu sprawozdawczego w Zarudziu w dniu 15./9. 1929, a to ze względu na porządek i bezpieczeństwo publiczne. Od tego orzeczenia przysługuje prawo odwołania do Urzędu Wojewódzkiego, które wnieść należy do Starostwa powiatowego w przeciągu 8 dni licząc od dnia następnego po doręczeniu. Starosta powiatowy wz. Mr. Murij, Referendarz. З уваги на цю заборону посли д-р Баран і Кунько влаштували в Зарудю того самого дня довірочну нараду за поіменними запрошеннями. В нараді взяли участь селяни з Зарудя, Янковець, Оборинець і Городища. Нараду відкрив парох Зарудя о. Івахів Петро, а проводив на ній пос. д-р С. Баран. На початку наради ввійшла на салю поліція і провірила запрошення всіх присутніх. Потім виголосив обширний реферат про наше політичне положення д-р С. Баран. Про господарське положення говорив пос. Кунько. На нараді принято відповідні резолюції в політичних, шкільних, господарських, церковних і самоуправних справах. Закінчились наради пізно вечером. Цікаво, що перед кількома тижнями влаштував у Зарудю віче радикальний посол Ладика і тоді віча не заборонено.

НОВИНКИ

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ** розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на жовтень виносить 5 зол.

— **Т-во „Учительська Громада"** повідомляє, що учителі, які бажають узяти участь у першім українськім зїзді географів, можуть за згодою Кураторії прохати відпустки в своїй управі на день 27. і 28. вересня.

— **Львівська хроніка.** Нове самогубство. У кавярні „Реклама" застрілився в ночі 30-літній урядовець магістрату Іван Кусьнеж, що був контрольником львівських кін. Причина: фінансові клопоти, імовірно в звязку з якоюсь любовною аферою. — Львівські злочинники відвідали фірму „Пільот" на вул. Баторія 5., але в касі не найшли нічого. — Арештували злодія-дезертира Антона Полінського, що в ріжних містах і містечках позабирав собі в дорозі на памятку чужі предмети до готівки включно.

— **Арешт львівського лікаря.** До вчорашніх інформацій про арештування львівського лікаря д-ра Томашевського, обвинуваченого у намаганім убивстві, нинішня преса приносить небагато нових подробиць. Д-р Томашевський мав супроти свого суперника студента техніки Заморського вживати не тільки погроз, що його вб€, але й шантажу. Тою самою методою користувався він супроти Шамборовських, які не хотіли згодитися на подружа своєї доньки з ним. Мав він також раз стріляти з револьвера до своєї „нареченої". У день його арештування він счинив таку „револьверову" авантюру, що численні сусіди були її глядачами. Його дадуть під лікарську обсервацію, бо він проявив останніми часами майже ненормальне схвилювання, коли напр. збудував барикаду перед судовим возьним, що поийшов його фантувати.

— **Контрбаанда забавок.** У Рибніку польська митна сторожа затримала великий віз, навантажений німецькими забавками, який їхав контрабандою з Німеччини. Як відомо, німецькі забавки є в порівнянні з польськими незвичайно дешеві. Велика гарна лялька, що в Берліні коштує 4—5 марок, у Польщі коштує кількадесять золотих.

— **Ріжні вістки.** Італія й Туреччина звернуться до трибуналу в Газі в справі спірної претенсії щодо приналежности 14 острівців біля турецького побережа. — Над Льондоном і околицею пройшла буря; громи вбили на провінції кілька осіб і ранили багато більше. — Сімплонський експрес зударився недалеко Константинополя з вантажним поїздом: є ранені. — У Букарешті конгрес театральних критиків рішив виробити статут міжнароднього союзу. — Англійський премієр Макдональд виїхав з донькою автом до замку в Сендрінґгем у гості до короля. — Міністерство почт і телеграфів у Варшаві підготовляє проект, як зорганізувати сітку автобусів по всій Польщі. — У Варшаві помер бувш. польський посол д-р Іван Гарусевич, що був також послом у всіх російських „думах". — Гінденбург виїхавши на відпустку, візьме (в своїм поважнім віці) участь у великих ловах. — Нову партію шахів виграв з Боголюбовим Альохін. — Наслідник англійського престола підготовляється до іспиту пільота. — За останній рік найбільшу скількість проданих примірників книжки мала біблія: 26 міліонів. — У пристані Плімут в Англії 150 рибальчих лодок зловили одного дня півтора міліона сардинок.

Aspirin-
TABLETKI
BAYER
при обявах перестуди
ревматичних болях.
До набуття в антиках.

— **Учений-детектив убитий.** Кілька днів тому вся преса принесла звістку про смерть одного з агентів паризької поліції д-ра Беля, якого застрілив якийсь божевільний. Д-р Бель був не урядовцем, не поліційником, а справжнім ученим. Він мав окрему лабораторію з ріжними хемічними препаратами й склами, відкриваючи при їх помочі найбільше таємні злочини. При помочі дактильоскопії він ствердкував у сотнях випадків невинність або вину обвинуваченых. Те, що описують романи Дойля й Уолеса, Бель здійснював своєю проникливістю. Принесли йому до лабораторії кусень дроту й хустину, яку найшли в Сені, загорнену довкола голови трупа, що з каменем на шиї спочивав довго на дні ріки. Бель ствердив, що на хустині при її витканні між 47 і 48 ниткою машина зробила „помилку". Бель звернувся до всіх текстильних фабрик у Франції за інформацією, де є машина, що робить таку помилку. Її найшли в одній паризькій фабриці. Тут детектив дістав інформацію, що такі хустини продають лише тузинами. Розпитали по всіх крамницях, хто в такі то дні купував такі хустини. Було в Парижі тільки дві крамниці, що продавали їх у роздріб. Лише 12 осіб могло бути покупцями. У всіх зробили ревізію. В одної найшли в хаті кусень дроту, що точніско згоджувався з відорваним куснем, обвязаним довкола трупа, найденого в Сені. Дальший допит обвинуваченого потвердив досліди Беля. Сам Бель був тихий, дрібний, незамітний працьовник, про якого працю знали тільки найближчі його співробітники.

— **Зубри з Варшави до пущі.** У зоольогічнім саді Варшави, на Празі, є 6 зубрів. Вибрали з них двох, щоби їх перевезти до „резерватів" біловіжської пущі, для перевірки, чи звірята вигодовані в зоольогічнім саді заакліматнаються там, де віками жили природно, в рідній атмосфері, їхні предки. Мета: розвести зубрів у пущі, винищених війною. Коли двох зубрів з трудом помістили в одній клітці, один з них уночі пробив рогами другого, „спровадженого спеціяльно для його товариства", так сильно, що той упав мертвий. Так „освоєні" зубри збунтувались перед відїздом до біловіжської пущі.

— **Жиди в Сполучених Державах.** Найбільше жидів у світі має Ню Йорк. У ньому кожний четвертий громадянин це жид; є їх там 1,750.000. Ню Йорк, а не Єрусалим, міг би стати столицею нововідбудованої жидівської держави і він, природна річ, міг би в своїй околиці хутше помістити всесвітню жидівську еміґрацію, ніж уся тісна, вбога Палестина. Офіціяльна жидівська статистика каже, що в Спол. Державах є на загал 4,228.000 жидів. З цього числа 350.000 припадає на Шікаго, 270.000 на Філядельфію, 90.000 на Бостон, 85.000 на Клівленд, 75.000 на Дітройт 68.000 на Бальтімор, 65.000 на Нюворк (передмістя Ню Йорку), стільки ж на Льос Анджельос, 53.000 на Пітсбург і 50.000 на Сент Люіс. Є з чого творити армію для боротьби з арабами, якби американські жиди не воліли висилати на неї... лише долари.

— **З американських нетрів.** Статистика суспільних організацій у Шікаго ствердкує, що є там 117.000 бездомних дівчат, які не мають власного кутка, а шукають захисту по чужих кімнатах, раз тут, раз там. Пересічний їх тижневий заробіток 20 дол. не дає їм спроможности наймати хоча би найменшої кімнатки. Це є причиною, що великий відсоток із них котиться вниз на великоміське дно.

— **Бюрократизм.** Американська іміграційна влада дуже часто виявляє в урядуванні полину

ВЖЕ ДРУКУЄТЬСЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ СТІННИЙ КАЛЄНДАР „РІДНОЇ ШКОЛИ“ НА 1930-ий РІК

який повинен бути окрасою кожної української хати. 561 1—

гідний бюрократизм. Таке було, коли вперше був приїхав Цепелін до Америки. Тоді держали довгий час подорожніх у Цепеліні і не хотіли навіть випустити на свіжий воздух, поки не переглянули їх пакунків. А навіть деяких побили. Тепер таксамо поступила імміграційна влада в Ню Йорку. Туди приїхало 61 мадярських бізнесменів з Будапешту на запрошення Американсько-Мадярської Торговельної Палати. Вони мають оглянути в Америці різні підприємства. Отже з них 10 не мало готівкою по 50 долярів (тільки в переказах) і через те їх взяли на „Елліс Айленд“, де тримають чужинців, яких не впустили на суходіл і там обходилися з ними не по-людському.

— **Підручний (кешеневий) календарик „Червоної Калини“ на 1930 р.** вже вийшов з друку і появився в розпродажі. Календарик зладжений дуже практично, має записник розділений на всі дні в році, а крім того містить цінний інформаційний матеріял. Зрештою календарики „Червоної Калини“ вже від давна мають свою добру марку і великий попит серед нашого громадянства.

— **З 1 міліона людей,** уроджених в одному році, половина їх вмирає в 45-ім році життя; одна третина доживає 60-го року життя. Ви не знаєте, до котрої категорії належите. Ви можете вмерти і перед 45-им роком життя, вмерти негайно, а тому Вам треба заздалегідь обезпечити своє життя в користь своєї рідні. Найкраще перевести це через Товариство **„Карпатія“**, Львів, Руська 18.

399

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

М. Куцій, Іван Климко: **„Зразкові лекції граматики“** для I, II, III і IV відділу всенародніх шкіл. Станиславів 1929. Накладом власним. Стор. 64. Формат 16⁸.

Новий Катальог Книжок для школи і дому. Видавництво „Рідної Школи“ у Львові. Львів, 1929. Стор. 32.

ЖУРНАЛИ:

„Наш Приятель“, ілюстрований місячник для молоді та шкільних дітей. Видає Марійське Т-во у Львові. Ч. 1. Рік IX. Львів, вересень 1929 р.

„Вістник Союзу Українських Громадян у Франції“. Рік I. Ч. 4. Париж, 10. вересня 1929 р.

„Вісти з Лугу“, письмо присвячене луговим і січовим справам, просвіті і науці. Р. IV. Львів, серпень 1929. Ч. 8.

„Український Купець“, місячник. Орган „Союза Українських Купців“. Рік I. Ч. 7. Коломия, вересень 1929.

„Жіноча Доля“, двотижневик для українського жіноцтва. Рік V. Ч. 18. Коломия 15. вересня 1929.

„Bulletin du Comité Académique Ukrainien“ près la Commission Internationale de coopération intellectuelle de la Société des Nations Publication non periodique. Prague, Ce 15 jul. 1929. N-ro 1.

„Morze“, organ Ligi Morskiej i Rzecznej Warszawa, lipiec-sierpień 1929 r. Zeszyt 7—8.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ВОЛОДИСЛАВ РАДЛОВСЬКИЙ, старший асесор державної залізниці, помер 19. ц. м. в 55 р. життя в Станиславові. Похорони відбулися в суботу 21. ц. м. — Покійний був людиною чистого характеру і свідомим українським громадянином. Своєю вдачею вмів зєднати собі всіх, хто лише мав з ним якінебудь зв'язки, хоч завсіди держався твердо свого. Ще за австрійських часів, будучи начальником стацій в різних місцевостях, терпів переслідування. Українсько-польська війна застала його начальником стації в Тишківцях к. Бучача, де він, не маючи ніякого персоналу, працював сам один днями й ночами цілих два тижні, аби тільки вдержати все в порядку. З відворотом УГА за Збруч Покійний виїхав також, але в Шманьківцях допали його польські відділи й арештували. Замкнений в Чорткові, набавився тоді тяжкої недуги, яка й загнала його передчасно до гробу. В Станиславові належав до різних українських товариств і все радо складав датки на народні цілі. — Земля пером Покійному!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Малий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Кіна.

Аполло: „Ева в футрі“ (Іго Сим) і Свято міст у Львові.

Кольосей: „Готелеві злодії“ і „Серед бомб і гранатів“.

Лев: „Зимсли в кайданах“ (Трагелія сексуалізму).

Люна: „Людське мурашище“ і „Пінкертон в Америці“.

Марусенька: Брати. Підводне човно „У 20“.

Оана: „Загія“.

Палас: „Асфальт“.

Пан: „Загія“.

Пасаж: „Вломини-джентельмен“ (Еді Польо), американська комедія та Гожонтів тиждень.

Стилеве: „Вулиця спокус“. Виступ російського хору.

Фатаморгана: „Останній приказ поручника Ности“.

Химера: „Шофер ясновельможної пані“.

Утіха: „Мадярська рапсодія“.

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в джиджитці в цирку при вул. Копернина ч. 33. Початок щодня год. 8.30 веч.

Програма радіо.

Понеділок 23-го.

Варшава (1411,7). 18·00 Легка музика. 20·30 „Жовтий кафтан“ оперетка Легара.

Познань (334,8). 18·00 Концерт франц. музики.

Вильно (385) 19·25 Весела авдиція. 22·45 Музика до танців.

Гельсінгсфорс (221,4) 18.30 Концерт радіоорхестри.

Бресляв (253) 19·05 Італійська радіоорхестра.

Лайпціг (259) 16·30 Симфонічна орхестра.

Братислава (279) 19·05 Словацький вечір.

Льондон (356,3) 22·15 Квінтет. 23·00 Музика до танців.

Штутгарт (360) 20·00 Весела програма.

Гамбург (372). 20·00 Міська орхестра.

Берн (403) 21·00 Камерне тріо.

Берлін (418). 21·00 Популярна музика.

Стокгольм (436) 22·10 Смичковий квартет.

Рим (441) 21·00 Легка музика.

Мілямо (501). 17·00 Легка музика.

Відень (516,3). 20·05 Виїмки з опереток Фалл.

Мюнхен (533) 21·40 Спів. сольо.

Будапешт (550). 20·40 Смичкова орхестра.

Київ (800). 19·10 Опера.

Москва (825). 19·10 Радіоконцерт.

Ленінград (1000) 19·30 Симфонічна орхестра.

Харків (1304). 20·30 Ритмічна музика.

Віторок 24-го.

Варшава (1411,7) 18·00 Популярний концерт.

Познань (334,2) 18·30 Музична інтерлюдія. 19.30 Опера.

Гельсінгсфорс (221,4) 19·00 Радіоорхестра.

Бресляв (253) 18·55 Концерт. 20·00 Опера „Машиніст Гопкінс“.

Лайпціг (259) 20·00 Німецька симфонія.

Братислава (279) 22·20 Музика до танців.

Льондон (356,3) 22·20 Музика до танців.

Штутгарт (360) 22·15 Популярний концерт.

Франкфурт (390). 16·15 Концерт радіоорхестри.

Берн (405). Орхестра з Курсалю.

Берлін (418) 20·00 Симфонічн. джезбенд.

Стокгольм (436). 20·00 Шведська музика.

Рим (441). 21·00 „Фра Діяволо“ опера.

Прага (487) 20·00 Концерт.

Мілямо (501). 20·30 Легка музика.

Брюссель (509). 21·15 Радіоорхестра.

Мюнхен (533). 21·25 Симфонічний концерт.

Будапешт (550). 19·20 Фортепян. 20·15 Циганська музика.

Київ (800) 19·80 Клюбовий концерт.

Москва (825). 19·00 Опера.

Ковно (1935) 20·40 Концерт.

Ленінград (1000) 19·00 Опера.

Харків (1304). 20·30 Смичкова орхестра.

Париж (1725) 21·15 Сольо з опери 22·00 Концерт.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ

За оголошення ре[дакція] не відповідає

Наддніпрянський Хор д. Котка.
Понеділок 23.IX. Броди.

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 4—?

Копичинці:
Понеділок 23.IX. „Осінні маневри“.
Віторок 24.IX. „Пташини з Тиролю“.
Середа 25.IX. „Чесна Сузанна“.
Четвер 26.IX. „Тітка Чарлі“.
П'ятниця 27.IX. „Барон цигання“.

Для 4-місячних осв-кооп. курсів на селі потребує філія „Т-ва „Просвіта“ в Тернополі трьох предкгентів з вищими студіями з обсягу: а) агрономії, б) політ. економії, кооперації і суспільних наук та в) загального образування. Реферанти надішлють свої зголошення до канц. філії „Просвіти“ в Тернополі, Міцкевича 11., до дня 15./X. 1929. з поданням кваліфікацій і своїх вимог.

Для Української Гімназії з правом приватности в Рівному на Волині потрібні вчителі української та латинської мови. Конечним є право навчання. Платня після умови. — Зголошення листовно Рівне — **Дирекція Гімназії.** 525 1-1

І. Звичайні Загальні Збори „Батьківського Кружка для державної гімназії з українською викладовою мовою“ у Львові, відбудуться дня 29. вересня 1929 р. (неділя) о год. 11-тій в забудованню української гімназії при вул. Льва Сапіги. — Членів Кружка проситься о численку участь. — **Виділ.** 570 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на сплати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриллянти, золото срібло, плачу найвищі ціни. 191 2-?

Д-р ІВАН МАКУХ в Товмачі пошукує конціпієнта, здібного до самостійного ведення канцелярії, від 1. жовтня ц. р. 551 3—3

ЖЕНЩИНИ молодої, яка любила би працю і чистоту, до усякої домашньої праці шукає заможний заточенець на висшім державнім становищи. — Зголошення з фотографією слати до кінця вересня на адресу: **J. Zauderer, poste restante Jasło.** 559 1—2

ПОКІЙ умебльований для 1—2 студентів або урядничок сейчас піднайму. — М. Левицька, вул. Задвірянська, ч. 19. I пов. двері 5. 560 2—2

ДЕКАТИЗОВАНЄ матеріялів спеціяльною машиною та паризькі пасіи виконує Заведення Гафтів — М. Козловська, вул. Академічна ч. 22. — Льва Сапіги ч. 28. 554 3-6

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також таніцеровані **меблі**, власного виробу — найдешевше в **Доротеум** Льва Сапіги 34. телеф 13-01. 14 3-?

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шперера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 69-56. 485 7-10

ПАННОЧКУ інтеліґентну, здорову, гарну, високого росту, візьме на свою і вивінує — безділне супружество. Першенство мають сироти по священниках. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Опіка“. 569 1—1

ІНТЕЛІҐЕНТНА женщина, пошукує місця до заряду дому. Займеся цілим газдівством. — Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Заряд“. 566 1—2

ДВІ або три панночки приймуть на спільне мешкання. — Відомість у Роздольській, вул. Супінського ч. 19/II. 567 1—3

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 190 1—?

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 13—?

Дентист-стоматольог

Д-р Степан Дмоховський

ЛЬВІВ,

563 **вул. Сикстуська, ч. 35.** 1—3

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . . зол. 25—
КОЦИ від . . . . зол. 12·
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00· 233 20—?

зол. 3 ЦУКОРНИЦЯ **зол. 3**

з хінсь ого срібла тільки у Б. Гринберга, Сикстуська 4. Тел. 59-22.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 213 (11.504). Львів, середа 25. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телєграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполудником. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лєй, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Куди зайдеш на обід?!? Тільки до Ресторану й Каварні „НАРОДНЬОЇ ГОСТИННИЦІ" Смачний і здоровий обід, — ціни дешеві. — ЩОДНЯ КОНЦЕРТ. 555 1—1 Українська Управа Ст. Зілинський і С-ка

Від конечности до наступу.

Львів, 24. вересня 1929.

Саме тоді, коли польська парляментарно-демократична, тзв. опозиційна преса вдаряла в побідний тон, саме тоді, коли „Роботнік" вказував на банкроцтво проурядового табору і взивав його чим боржій вивісити білий прапор, — ми дещо відмінно зясували внутрішньо-політичне положення Польщі та сили і ходи обох таборів.

В статті „Перед бурею?" вказували ми, що польські опозиційні партії є розбиті, що всі важніші позиції захопив санаційно-урядовий табор та що в таких умовах скликувана конференція має особливший посмак і робить неминучими всякі несподіванки. Ми вказували, що проурядовий табор, лаштуючись до дальшого наступу на розбиту опозицію, хоче нащупати її пляни і приготовитися на диверзію. Участь марш. Пілсудського в задуманій конференції має на меті „подразнити і придавити опозицію, вивести її з рівноваги „досадними" словами та осмішену, залякану і здезорієнтовану пустити на бистрі хвилі невідомих подій".

Дальший розвиток подій виправдав наш погляд. Ліво-центрова опозиція, давши відмовну відповідь в справі конференції, себ-то зробивши один рішучий крок, спершу завагалася щодо дальшої акції, а опісля фактично розбилася, розійшлася протилежними шляхами і зашилася по своїх куточках. Урядовий табор знав характер тієї нерішучої, безрадної і боязної опозиції. Він докладно продумав усі свої тактичні кроки і розіграв ролі. Отже спершу появляється офіційний, галмудичний комунікат, у якому підкреслено конечність співпраці виконавчої влади із законодатними установами. Це є аксіом. І зовсім природно, що між законодатними установами і виконавчою владою мусить істнувати співпраця, гармонія. Відчуженість цих двох установ на довшу мету, постійна розбіжність є неможлива. Але урядовий комунікат, ствердивши цю правду, не говорить про гармонію саме з істнуючими законодатними установами, а радше не говорить, що основою тієї гармонії має бути порозуміння, компроміс.

Коли „Роботнік" взивав санаційно-урядовий табор вивісити білий прапор, то санація домагається повного піддання опозиції, себ-то фактично ліквідації останків парляментарно-демократичного режіму. Після ствердження конечности співпраці виконавчої влади із законодатними установами, спершу виступив керманич міністерства скарбу полк. Матушевський із зясуванням основ підготовлюваного бюджету. Водночас голова клюбу ББ. полк. Славек звернувся до провідників посольських клюбів з пропозицією відбути спільну нараду для обговорення праць сойму над зміною конституції. В своїй „куренді" пос. Славек помінув клюби український і білоруський — мовляв, тому, що представники тих клюбів заявили свою незаінтересованість внутрішньо-польськими справами. Полк. Славек вказує на бебістичний проект зміни конституції та на проект трьох поміркувано-лівих партій: пепесівців, визволенців і Хлопського Сторонництва. Цей апель голови проурядового клюбу наявно вказує, які то законодатні установи має на думці урядовий комунікат, а саме не теперішній сойм і сенат, тільки майбутні установи, які будуть висліном зміненої конституції. Апель полк. Славека є теж тактичним засобом, щоби в той чи інший спосіб втягнути польські й меншостево-благонадійні клюби в дискусію, щоби їх примусити до розмови на тему зміни конституції, щоби вічнавіч показати їх бездушність і безсильність та тим способом відвернути увагу громадянства від дотеперішніх „санаційних" осягів і суцільним фронтом здобути перевагу над ними. А все те припечатав марш. Пілсудський своєю статтею „Погасаючому світові", в якій пише на самому вступі:

„Десь в черані зголосився до мене п. Дашинський, маршалок польського сойму. Коли я його запитав, чому маю завдячувати його відвідини, розпочав він від довгого, дуже незручно сконструованого опису незвичайно розпучливого стану краю під оглядом фінансовим, економічним і господарським. Колиб я був наївний, або дуже, дуже легкодушний, то я міг би попасти у велику розпуку з приводу близької повної руїни Польщі та її з того приводу згуби. А опісля завважив, що після свого повороту із закордону, помітив у соціялістичному таборі велику зміну, яка узмістовлюється в тому, що **багато з його партійних товаришів, досі неприхильно до уряду настроєних, стає його прихильниками і не хоче дальше вести тактики безплідної опозиції.** Дальше завважив, що після зїзду „Визволення", **де не вибрано до управи партії всіх рішучих ворогів уряду** — при тому згадав п. Тугута — **не можна не бачити також і в тій партії якоїсь переміни, анальогічно до того, що попередньо говорив про соціялістів.** Як висновок із того, з чим явився у мене, висловив свою гіпотезу, що **може той стан дає можливість створити постійну парляментарну більшість, зложену з Безп. Блоку та соціялістичної партії і „Визволення".** На його думку — це усунуло би ріжні недокладности польського державного життя".

Марш. Пілсудський відіслав п. Дашинського з тією пропозицією до прем. Світальського і до полк. Славека. Справа затягнулася до вересня, коли то за спонукою марш. Пілсудського уряд постановив в неофіційній розмові ствердити, чи „та зміна, попередньо заповідана п. Дашинським, має яку-небудь раціональну основу і чи можна рахувати на яку-небудь річевість якої-небудь дискусії".

Таким чином марш. Пілсудський вивів на ринок старого парляментарного лиса Дашинського, здер маску з опозиційности пепесівців і визволенців та вказав, що їх співпраця з проурядовим табором є можлива аж після відповідного „очищення". Дискусія над бюджетом мала ствердити, чи опозиціоністи „поправилися", чи вступили на шлях річевости та чи є відповідно підготовані до зміни конституції по лінії бебістичного проєкту.

Ось так санаційно-урядовий табор зручно й підступно перейшов від конечности до концентричного наступу, препогано намазавши фізіономію опозиції.

Боротьба з опозицією у ВКП(б).

Димісія М. Фрумкіна.

З Москви повідомляють, що пішов у димісію заступник народнього комісаря фінансів СРСР — М. Фрумкін. З цього уряду звільнив його Центральний Виконавчий Комітет СРСР. Фрумкін від 1904 р. був у більшовицькій організації, а від 1918 р. займав у Москві уряди члена колєгії народнього комісаря продовольчих справ та заступника наркомвнішторгу.

В листопаді минулого року Фрумкін опублікував сензаційний лист до центрального комітету партії, в якому твердив, що все селянство є проти більшовиків і що тому вони мусять піти на уступки. Він висловився зате, щоби влада не вмішувалася в економічне життя села й не перешкаджала „утворенню великих господарств". Тези свого листу Фрумкін боронив також на партійних зборах. Фрумкін твердив, що годі заводити примусово соціялізм на селі, і що треба відмовитися від ленінізму та марксизму. Тоді проти Фрумкіна дуже гостро виступив Сталін, який обвинувачував Фрумкіна, що він пропагує „праві ухили".

Харчові труднощі в Москві.

110 грамів мяса денно.

Кореспондент „Берлінер Тагеблят-у" телєграфує з Москви, що там тепер установлено норм[illegible]айку, а саме 110 грамів мяса разом з кістками на голову населення. Чорноробочі одержують 200 грамів. Одна родина має право одержати не більше, як 15 кець на місяць.

КООПЕРАТИВНИЙ БАНК „ДНІСТЕР" уділяє позички на догідних умовинах лише тому, хто обезпечує свої будинки в 1/3 части, а движимости на повну вартість в Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Що робиться на Волині?

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 18. вересня 1929.

I.

Найчисельнішим і найбільше рухливим містом на Волині є Рівне. Одначе Рівне не є тим містом, де виковуються майбутні форми життя української Волині, де важиться її доля, де перехрещуються сили, що намагаються здобути собі вплив на вирішення цієї долі.

Цим містом став менше чисельний, стародавній Лучеськ, нині справжній ідейний осередок Волині. Ще недавно більш активні українці ріжних таборів намагалися завязати осередки місцевого життя по інших містах: у Рівному, Дубні, Ковлі, Володимирі. Та Луцьк узяв гору, привернувши собі історичну ролю волинського осередку. Багато на це склалося причин, а між іншим — нова заліниця Луцьк-Львів.

Ідейно-осередковим становищем Луцька пояснюється той факт, що Луцьк найчастіше фігурує на сторінках часописів, що власне з його мурів лунає розголос внутрішньої боротьби в національному таборі.

І дуже помилявсяб той, хто гадав би, що все те, що долітає до широкого світу з Луцька, є відгомоном якоїсь особистої боротьби між поодинокими особами. Ні! Луцькі події є подіями цілої Волині, бо тут, як у фокусі, збираються проміння з цілої Волинської землі, а навіть з поза кордонів.

В цій боротьбі, іноді незрозумілій не тільки для української еміграції Европи і Нового Світу, але для певної частини українців Галичини, твориться те корито, по якому має потекти українське життя північно-західних земель.

Боротьба ця лише зачалася. Зміцнюють її ті політичні сили, що їх перекидають до Луцька ріжні табори: польські санатори перекинули сюди з Варшави „Укр. Ниву", а сельроб-єдність — свій волинський осередок на чолі з послом Сенюком.

Між цими двома таборами, які мають своїм завданням спинити хід національного пробудження українських мас та їхню національну культурно-освітню й економічну роботу, опинився табор українських національних з тими масами, які вони вже встигли в деякій мірі зорганізувати.

Крім зазначених двох антинаціональних таборів, є ще дрібніші вагони: сельроб-правиця, радикали, русотяпи, сельсоюз в особі посла Сергієнка, поодинокі гетьманці.

Всі ці політичні сили ступнево схрещують свої списи в Луцьку. Тому то на луцькі події і слід дивитися, як на події Волині.

II.

Під цей час найголосніше лунають відгуки боротьби між двома частинами колишнього одного національного табору: незалежницькою й хрунівською, створеною санаторами.

Табори соціялістичний і русотяпський стоять осторонь цієї боротьби, використовуючи її для своїх цілей та скріплення. Лише час від часу чуємо обстріл з їхнього боку національних позицій і то з гармат грубого калібру. „Нове Життя" або „Сель-Роб" гукне: „ундо-петлюрівсько-фашистівська угода"! — і замовкне. На зміну „За Свободу" пустить фаверверку про „русскій народ" та українців у лапках, зробить реверанс у бік українця без лапок п. Богуславського, натякне кому слід на „сепаратизм" українців і теж притихне. Радикали про хрунів практично мовчать, ніби їх не завважують, а коли вже й прийде

час когось обстріляти, то або кремянецьких уп'ївців або інспекторат РСУК-а.

Як бачимо, удари з боку українських соціялістів і москалів дуже обережно обминають хрунів і вважають за вигідніше обстрілювати табор українських незалежників, який в останньому часі прийняв на себе весь тягар боротьби за національне існування українського народу проти посягань денаціоналізаторів ріжних мастей.

На диво, між таборами соціялістів з одного боку й хрунів та русотяпів — з другого боку — боротьби майже не спостерігається.

І треба визнати, що ця тактика не є зла. Санація не має підстав бути незадоволеною, а це може мати добрі наслідки в майбутньому, як, наприклад, при виборах. Та й „Укр. Нива" ізолі похвалить, назвавши соціялістичні слова „святими". Добре це й з того боку, що як, наприклад, на Дубенщині сельроб-правиця легко дістає дозволи на віча там, де ундівцям ніяк не удається.

Щож до москвофілів і росіян, то ті з хрунями не сваряться. В газеті „За Свободу" й на міжнародній арені вони за Богуславського стоять горою, а за це на Волині мають у першій мірі вільну руку. А іноді спадають на них і деякі благодаті: гальмується справа українізації церкви й затримується в ній російський дух; у той час, коли закривається в Дермані жіночу гімназію, що станула на шлях українізації, росіяни в Луцьку дістають концесію на відкриття російської початкової школи й т. д.

Зі сказаного вище ясно, як уложилися на Волині політичні сили та якої тактики під цей час вони притримуються. Ясно також, у яких умовах змушений вести свою працю незалежницький табор.

III

Але хтож такі оці незалежники? Це не хто інший, як просвітяни, кооператори, ріжного роду культурники й нарешті звичайні селяни-хлібороби.

До них належать: ундівці, безпартійні націоналісти-інтелігенти й безпартійні, національно настроєні селянські маси, що тягнуться до української культури й організації в кооперації та „Сільському Господарі". Іноді до них пристають і поодинокі радикали.

Назва незалежники зявилася випадково.

В ті часи, коли на Волинь кинуто „Сполем", ріжного роду польські кооперативи, й сільськогосподарські організації; коли були напружені всі сили, щоби втягнути до цих організацій наші маси й підпорядкувати їх чужим національним впливам; коли форсували думку, що може бути лише одна польсько-українська школа, одні спільні кооперативи, просвіти (доми людові), політичні партії, а навіть і церква (урядова унія) з священиками українцями, а єпископами поляками, — власне в тім часі наші інтелігенти, а з ними й маси, зорієнтувавшися до чого це веде, кинули гасло:

— Все окреме й незалежне; й освіта, й культура, й кооперація, і сільське господарство, й народній гріш. Все своє, українське, незалежне від чужої волі, кишені чи примх. Це й є волинське незалежництво.

Проти цього „незалежництва", що прямує до збереження відрубности української культури, а значить і до окремішности української нації, тепер і спрямовані всі сили санації як безпосередньо так і за допомогою хрунів. Незалежники виходять зі становища, що всяка уніфікація чи то на ґрунті культурному, чи то на господарському, чи нарешті — церковному веде до одного й найстрашнішого — до денаціоналізації.

І ті, що поборюють це культурне, господарське й церковне незалежництво, самі розкривають свої денаціоналізаційні плани. А ті українці, що допомагають поборюванню цього незалежництва, як ґрупа інж. Пилипчука — „Укр. Нивп", свідомо чи несвідомо працюють для денаціоналізації своїх братів.

Українські незалежники ведучи лінію окремішности української культури, господарства й церкви, прийняли цей термін ще й з психольогічних міркувань: все, що є залежне від сторонніх чинників, грошей і опіки, як „Світла"", субвенціоновані мішані кооперативи, каси, хори, трупи й т. д. — все валиться та вмирає: і навпаки, те, що створене незалежними зусиллями самих мас, живе й росте. Отже, лише в цій духовій незалежности громадської творчости є джерело життя й запорука розвитку.

Значить — і гарантія національного самозбереження. А значить, нарешті, й забезпечення від денаціоналізації. Сила незалежної культурної й економічної самодіяльности є зрозумілою не тільки для українських незалежників, але й для противної сторони та для її помічників з українців.

І тому власне контра незалежництву висунено ідею співжиття, а хрунівському таборові наказано залишити тимчасово всі політичні ґрупи й бити лише по „незалежниках" та по тих українських установах, які відмовляються й від допомоги, й від опіки, й від любови п. Волошиновського...

В яких-же формах виявляється це „співжиття"?

В. Островський.

Новий американський банковий трест.

Незабаром має повстати в Злучених Державах новий велитенський банковий трест. Ріжні фінансові інститути хотять закупити за 400 міліонів долярів більшість акцій 15 великих банків у стейті Нового Йорку. Дальші 500 міліонів долярів мають бути видані для закупна акцій банків по інших федеральних стейтах. Крім того буде заснований в Новому Йорку новий банк з капіталом 100 міліонів долярів.

На господарські теми.

Добродійність та інтерес.

З нагоди статті М. Творидла.

II.

Поглянемо на нашу кооперацію. Нарікають у нас, що товар у богатьох кооперативах дорожчий, як у приватного підприємця. Поставивши справу лише на інтересі, треба би в кооперативах не купувати, бо в інтересі покупців є діставати дешевий товар. Кажеться у нас, що українські ремісники дорого чи лихо працюють. Інтерес публики вимагав би бойкотувати таких українських ремісників. А який тому всьому кінець?

Бачимо з того, що мнима тайна успіху — інтерес веде аж до висновків, які годі нам прийняти чи в практиці приноровити. Автор мабуть сказав би, що в такім разі ні банк, ні кооперативи, ні ремісники не розуміють свого інтересу. Але так воно не є. Банк знає гаразд, що вищих відсотків дати не може, якщо має працювати рентовно. Кооператори і ремісники знають свій і чужий інтерес, але або їм бракує відповідного уміння продавати чи працювати, або не мають капіталу і тому працюють гірше чи дорожче, як конкуренція, меткіше чи економічно сильніше.

Дотепер бачили ми, що крім капіталу треба уміння господарювання. Не є гріхом будувати на добродійности, але гріхом нашим є, що зачинаємо щось, не маючи ніяких певних даних про добродійність, не маючи декларацій чи векслів добродіїв щодо висоти їх жертв чи податків, не маючи взагалі нічого певного про найважнішу справу, а саме фінансування установи від чого залежить її доля. Гріхом нашим є, що „трохи" випросимо, „трохи" позичимо на чужу обіцянку (замість векля), а решту втягнемо на конто „якось то буде" — і пускаємо установу в рух. В самім зародку є така установа нездібна до життя. Але й приватне підприємство стріне подібна доля, якщо воно із замалим власним капіталом затягне лихварські позички і не є економічно ведене. Бачимо, що не в добродійности чи інтересі, але в умінні добре господарити лежить точка успіху.

А ми, на жаль, не вміємо як слід господарювати. І звідси нарікання, що й це недобре і те лихе. Не вміємо господарювати навіть тоді, як жертви плинуть. Не використовуємо добродійности, але надуживаємо чи здоживаємо її. Звертаємося по неї без перерви і без пляну. Автор має рацію, що „на все ми хочемо збирати жертви". Таке оподаткування веде до негодування оподаткованих і до невдач установ, залежних від жертвенности. Щоб німецькі міста не затягали надмірно заграничних позичок (кожне думає, що його потреби найбільше пекучі), створили німці установу, яка рішала про затягнення таких позичок. Якби ми були здисциплінованою

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

VI. „Перед навалою".

Це повість, писана в притишених, стриманих тонах. Купчинський, що має природний гумор і має його аж стільки, що може ним заробляти, лишив його за дверима, коли мав сісти за повість зі стрілецького життя. Цей сюжет видавався йому занадто святошним і за сумним.

Добре знати, що така повість писана не під впливом глибокої внутрішньої спонуки, а чисто зовнішньої: на замовлення видавців. Автори наших історичних повістей є так само як Купчинський багато розумніші, талановитші й цікавіші, ніж їхні твори. Вони пишуть їх одним кінчиком своєї душі, не розбудивши підчас писання ніодної глибшої риси свого живого „я", що навіть у буденщині вміє реаґувати на її прояви оригінальніше, ніж герої їхніх творів.

Купчинський хотів у своїй повісти зробити свого героя якнайпростішим, сірим, майже Чеховським типом. Він не любить дуже крикливих, патетичних слів і великої скількости ріжноманітних колірів. А в тім він зустрівся у своїому описі з моментом, супроти якого треба було рішитись: чи змалювати російський наступ на Галичину як картину виїмкової метушні й жаху — чи глянути на цей бурвій зизом сатирика?

Автор цього вибору не зробив і вся повість заломалась у формі й ідеї. Її герой Зварич має половину (а може й три четвертини) симпатій автора, а одночасно він такий порожній і такий банальний, що міг би стати сатиричним зразком галицького рутенця. Нежданий наїзд московської армії на Галичину — це був для 99 проц. української інтеліґенції удар, від якого, здавалось, валиться її світ або бодай світогляд. Мирні громадяни по містах і містечках переживали трагедії, супроти яких найбільше міщанська душа находила в собі на мить геройський жест, а люди з незаплямленою честю ставали нежданно плазунами й падлюками, щоби рятувати власне життя або своїх близьких.

Навіть подиху цієї атмосфери нема в повісти, що має грізний заголовок „Перед навалою". Зварич і його товариші йдуть на війну як на прогульку. Такий погляд на війну є дуже характеристичний для настроїв нашої тодішньої молоді, яка не здавала собі справи з того, що діється поза австрійською Україною. Коли так воно було справді, то з такого „світовідчування" можна би добути дуже своєрідний малюнок духового стану нашої інтеліґенції в Галичині. Тимчасом Зварич бачить лише звичайні вуличні картинки, які бачили й мирні громадяни; його дискусії з товаришами є дуже мало цікаві, а трагедії поодиноких членів рідні не ріжняться в своїм малюнку нічим від звичайних подій, коли хтось умирає або йде до вбиральні.

Та що дивніше: Зварич починає живіше думати хіба в тих моментах, коли згадує свою Наталку. Лиця його товаришів оживляються тільки в двох випадках: коли вони починають співати стрілецькі пісні або сподіваються дістати... каву. І лише у сценах „співу" стиль автора стає тепліший, поетичніший. Бо зрештою в усій повісти не почуваємо ніякого зусилля, щоби надати йому енергії, ритму, коліру; вона писана втомленою, недбайливою рукою.

„Галерія" її дієвих осіб невеличка, привабна: ніодна із тих осіб не має якоїсь індивідуальної фізіогномії, оригінальної думки — так, немов би автор хотів зумисне дати картину загальної сірини й отупіння в середовищі, над яким навис воєнний хмаролім. Маємо враження, що інколи вистачило би одної злобної рефлексії, одної викривленої риски в переданім портреті і автор міг би був піти слідами Гасека: дати на зразок пригод Швейка справжній памфлет.

Цими днями у кавярні сиділо нас аж десять осіб „причасних" до каламаря і спільно розбирали питання: „як пояснити факт, що стільки наших інтеліґентів було на війні й бачило її, брало участь у революційних подіях, а так неймовірно мало є в нас книжок, що давали би барвисту стяжку нежданих подій, конфліктів, ситуацій і періпетій?" І деякі погодились на таких розясненнях:

1. Наші старші письменники реалістичної школи не вірили своїй уяві; вони записували рисочку за рисочкою, подробицю за подробицею і складали оповідання чи повість як муравлі свою хату; у нинішній добі автори довіряють своїому натхненню і гадають, що можна найти в памяти безпосередню свіжість обсервації.

2. Наші старші письменники — подекуди всі — робили в літературі етнографію; для цього вони мали цілу гору матеріялів і літа підготовчої праці. Наші сучасні хотять „робити психольогію" і для цього не мають ніяких матеріялів і ніякої підготовки.

Купчинський, як неодин наш автор, пішов тут по лінії найменшого опору. Жаль, що на цій лінії він не зустрівся зі своїм найближчим приятелем-дорадником: іронічним гумором, якого не мають інші його товариші в цьому роді літератури. Його повість має всі прикмети безпретенсіонального твору у протилежности до тих, де автори стають у позу сурмачів і барабанщиків. Але ця — кажучи по-галицькому — безпретенсіональність нічим не задовольнила ось таких як мої претенсій серед деяких читачів.

*

Справлення помилок: У вчорашнім фейлетоні є такі друкарські помилки: у II-ій шпальті 18-ий рядок згори замість „перед ними хід подій" має бути „перед нами"; у III-ій шпальті, 18-ий рядок згори замість „відношення до освіти" має бути „до світи"; 8-ий рядок знизу замість „побратимства й союзи" має бути „побратимства й крови".

Користайте з нагоди!!

Одинока Українська Галянтерійна Торговля

„Geneva“

Д. Конюха, Львів, Ринок 37.

(побіч „Народної Торгівлі“)

продає для реклями по фабричних цінах 464 2—2

Жіноче і мужеське білля, паньчохи, прекрасний вибір найновіших красок тисячний вибір краваток і торбинок, приладдя до голення, подорожі і курення.

Перфумерію, Косметику і Забавки, Капелюхи і Шапки!

націю, то могліб рівнож створити установу, від апробати якої булоб залежне збирання жертв. Тоді не творилисяб сотки „комітетів“, які починають якусь роботу, а ніколи не можуть її докінчити. Тоді кілька наших головних установ булиб належно вивінковані і моглиб виконувати як слід свої завдання. Чим краще повелаб така установа справу, тим скорше створилаб собі ринок, тим скорше сталаб на власні ноги. Тоді свобідні засоби можнаб звернути в іншу сторону.

Нема у нас уміння економічного господарювання і цьому годі дивуватися, бо довоєнні економічно-суспільні обставини не заставляли нас до господарської активности. Йдучи по площі найменшого опору, українець ішов в Австрії на вигідну посаду, а оминав тяжкі праці підприємця, получені з ризиком. Заставлені тепер до активности, показуємо її, як уміємо. Робимо помилки, а це коштує. Тому, коли деякі наші кооперативи продають дорожче, як приватний підприємець, то — очевидно — цьому треба зарадити, але нарікання тут не можуть рішати про поставлення нашої кооперації виключно на інтерес чи на виск. Коли український ремісник працює десь дорожче чи гірше, як чужий, то треба впливати на нього, щоб ліпше працював. Але і цієї справи не можемо ставити лише на інтересі одиниць. Бо інтерес покупців вимагав би, щоб відвернутися від таких кооператив і ремісників, і вони мусіли би щезнути.

Такого чищення вимагає здоровля народнього господарства. Але ми цієї засади в себе вповні приноровити не можемо і не сміємо. Творячи торговлю і промисл, ми мусимо дати їм охоронне мито, поки вони не скріпляться настільки, щоб могли самі власними силами вести успішну боротьбу з конкуренцією, якої силує цілий світ. Ці завдання як супроти нашої кооперації спеціяльно, так супроти наших банків, торговлі і промислу взагалі, мусимо виконати.

Тому ставити справу в площині: добродійність чи інтерес, є на мою думку передчасно. Тоді як українське село поведе збут і консумцію через свої підприємства, ця справа булаб на місці. Але тоді це мабуть буде зайшле. Бо поступаючи наперед, ми вчимося. Вчимося щодня, що-години по наших кооперативах і підприємствах. Але наука коштує і цей „Лергельд“ ми мусимо заплатити. *Платимо не лише за товар, але й за науку. Критики треба,* але ще більше — *терпеливости.*

Будуючи отже свою торговлю і промисл, мусимо дати їм охорону перед сильнішою чи меткішою конкуренцією. Не сміє це бути охороною інерції, лінивства, але охороною творення продуктивних сил. І нашим завданням є творити й хоронити ці продуктивні сили, планово, доцільно. Це не виключає жертв, але жертв, не на марне витрачених.

Колись фізіократи й Адам Сміт думали, що вистане дати одиниці волю робити так, як її інтерес їй наказує, а все інше вже само уложиться. Пізніші часи виказали мильність цієї думки. По-перше, то гомо економікус, який кермувавсяб виключно інтересом, не існує. Знаємо, що на людські ділання впливає не лише господарський інтерес, але й богато ріжних інших чинників, ба, люди часто ділають і проти господарського інтересу (алькоголь, нікотина і т. п.). Відтак свобідне перестерігання свого інтересу доводить легко до використування економічно слабших. Інтерес, як лік, стає легко отруєю. Знаємо тепер, що крім гармонії інтересів є й ріжниця, і знаємо, що вона значить; знаємо теж, що значить класова боротьба, яка родиться з таких ріжниць. Чиж маємо ці ріжниці викликувати і скріплювати, чи радше розбудовою кооперації змагати до згармонізування інтересів?

А якщо нація не є механічним зліпленням окремих одиниць. *Принципи, якими кермується підприємство, не можуть увійти в основу господарської політики нації.* Нація, як висша цілість, визначена мовою, звичаями, традиціями і т. д., не може в політиці виходити (як підприємство) з засади інтересу. Охорона нації як цілости повинна стояти на першому місці. Життя нації можна уважати практично необмеженим щодо часу і тому метою національної політики не повинно бути чимомайження якнайбільшої кількости вимінних вартостей, але можливо повний розвиток національних продуктивних сил.

Д-р Ю. Стешюк.

Українські справи в Ромунії.

Українська делегація у президента міністрів.

Дня 19. ц. м. явилася у президента міністрів Маніва українська селянська делегація під проводом послів Кракалії та Андріящука. Делегація домагалася привернення української викладової мови по школах в українських місцевостях Буковини й Бесарабії, отворення українських відділів при учительських семінаріях і т. п. Букарештенська аґенція Радор повідомляє, що Манів обіцяв розглянути цю справу в порозумінні з міністром освіти.

Привернення українських шкіл?

Букарештенський „Курентул“, який виступає постійно проти українського руху й українських домагань на Буковині, повідомляє, що він довідався з достовірного джерела, що в Чернівцях має бути створена в найкоротшому часі українська ґімназія, а в народніх школах в українських громадах буде привернений український виклад. Згаданий часопис твердить, що посли Кракалія й Андріящук, які були з українською селянською депутацією в уряді, одержали зобовязуючі запевнення в цьому напрямі.

„Курентул“ виступає дуже різко проти самої можливости заспокоєння українських домагань у шкільній ділянці й атакує гостро міністра Буковини Савчука-Савяну, який мнимо піддержує домагання українців. У статті з 21. ц. м. п. з. „Нова офензива українців“ „Курентул“ лякає в сотий раз ромунів українською іредентою, яка буде, мовляв, значно підсичена з хвилею отворення українських шкіл і пише між ін.: „Можна собі уявити, в яких почуваннях будуть виховуватися молоді українські парубки супроти ромунської держави, коли взяти під увагу дотеперішню кримінальну акцію(!) українців. Чекаємо й цим разом, щоб побачити „успіхи“ українців — проти інтересів і безпечности самої держави“.

З вісток буковинської української преси довідуємося, що українці Буковини домагаються привернення української викладової мови в кругло 200 народніх школах, які мали український характер перед війною. Домагання привернути цим школам український характер виставили дуже рішучо дотичні громади. Скільки українських громад у Бесарабії виставило подібне домагання, невідомо.

Кріза уряду в Литві.

Після своєї димісії, Вальдемарас приняв представників литовської преси, яким заявив, що йому, як бувшому премієрові, не доводиться говорити про причини теперішньої урядової кріси.

На питання журналістів, чи не є теперішня кріза наслідком конфлікту з Ватиканом, Вальдемарас відповів: якби я мав говорити про причини кризи, то мусів би ставити цю справу в усій її ширині. Та я не можу цього зробити, бо ініціятиву взяв у свої руки президент і взяв на себе всю відповідальність. Далі Вальдемарас заявив, що після цієї своєї димісії він остаточно зриває з політичною роботою.

Один з журналістів запитав Вальдемараса, чи не думає він тепер продовжувати свою наукову працю й одержав сердиту й характеристичну відповідь: я тепер найбільше журюся тим, якби наняти собі мешкання.

Литовський уряд досі ще не видав офіціяльного повідомлення про причини кризи. Одначе вже тепер виясновується, що її викликали ріжні партійні тертя. З одного боку одна група визначних діячів урядової партії вже давно була незадоволена з Вальдемараса тому, що він не рахується з думками партійних діячів. А з другого боку група молодих офіцерів та фашистівська організація „Залізний вовк“, які підтримували Вальдемараса, виступили проти вмішування президента Сметони до державних справ. Дійшло до того, що ця організація мала на увазі зовсім усунути президента Сметону від державної праці. Міністр внутрішніх справ Мустейкіс повідомив про це Сметону, який негайно скликав у себе нараду визначних представників урядової партії. На цій нараді Вальдемарасові запропоновано „занятн дипльоматичний пост у Римі для направи здоровля“. У відповідь на це Вальдемарас подався до димісії. Покищо нема мови про те, щоби до нового кабінету ввійшли представники партій, що були в опозиції до Вальдемараса. Головну ролю в новому уряді буде відогравати міністр внутрішніх справ Мустейкіс.

На східні теми.

Горці Кавказу.

II.

Боротьба за волю: революція 1905 і 1917 року, організація власної державности, заходи внутрі й за кордоном, турки й анґлійці та наступ Денікіна.

Цікаво зазначити, що в тому часі, коли на східньому Кавказі, Дагестані й Чечні кладуться підвалини під шаріятську монархію, у горських племен Кубані панує республіканська форма правління з верховним органом — Союзним Меджілісом (парляментом). Але Шаміль, герой кавказької війни, був фактичним монархом нової горської державности, яку він так вміло організував і якою кермував в тяжких умовах воєнних часів.

Щоби зломити спротив горців, росіяни поставили велику армію, в руки якої дісталося м. і. кілька тисяч гармат, які Шаміль сам фабрикував у провалляx Дагестану. Після ліквідації великого повстання в р. 1877 (під кермою Алі-бека), знесилений Кавказ не міг уже дозволити собі на більші повстання, крім дрібних льокальних заворушень. Фактичний воєнний стан не перестає істнувати на Кавказі до останніх днів російського панування.

Революція 1905 року на Кавказі відбилася низкою льокальних заколотів, які не принесли горцям полекші, — навпаки: російська влада штучно підбурювала окремі національности одну проти другої, що виливалося в конфлікти, з яких відомими були великі заворушення в азербайджанському Баку.

Зараз-же після революції 1917 року, горці організують у Владикавказі конференцію, на якій стверджують необхідність співпраці всіх народів Кавказу та обирають Центральний Комітет Союзу Горців, під головуванням Басіята Шаханова. Комітет скликує в травні 1917 р. у Владикавказі зїзд всіх горських народів, який вибирає та доповнює Центральний Комітет, якому доручається кермувати справами горців та якому доручено між іншим вести пропаганду в напрямку організації Сполучених Держав на території бувшої Росії, при чому територія горських народів мала би творити окрему державу цієї федерації.

На осені того-ж року відбувається другий загально-горський зїзд, який є дальшим етапом в справі організації внутрішнього життя горців Зїзд приймає проєкт конституції, яка передбачує внутрішню автономію кожному народові, що входить в склад федеративної союзної держави.

Бажаючи захистити свою територію від анархії, що ширилася після революції, горці підписують в жовтні 1917 р. умову з козаками кубанськими, терськими, донськими, астраханськими й представниками калмиків, організуючи „Південно-Східній Союз Козачих Військ, Горців Кавказу й вільних народів степів“, який мав за завдання пильнувати правопорядку та старатися якнайвидше скликати Установчі Загальноросійські Збори. Але не маючи змоги запобігти поширенню анархії в краю з одної сторони, та не бачучи можливости швидкого скликання Установчих Зборів, як рівнож борючись з трудношами порозуміння з центральним урядом, Союз Горців Кавказу є примушений оголосити свою автономію самочинно та перебрати владу у себе в свої руки.

Та не вважаючи на всі зусилля, горцям таки не вдалося утриматися тому, що в Пятигорську запанували більшовики та в березні 1918 р. заняли Владикавказ. В організації більшовицької влади певну ролю відограло терське козацтво, яке в признанні совітської влади гадало знайти „політичну вигоду“, — можливість опертися на збройну силу більшовиків задля „порахунків“ з горцями. Це ті порахунки, на які провокував козаків впродовж цілого століття російський уряд, який, зрештою, і поселив козаків на Кавказі для своїх імперіялістичних цілей.

Горський уряд покидає батьківщину та виїздить до Грузії, не перериваючи звязку з краєм.

На трапезундські мирові переговори, які провадилися поміж турками й урядом Закавказзя, горці висилають свою делегацію вже підчас кінця цих невдачних переговорів, та займають самостійницьке становище. З Трапезунду делегація горців їде до Константинополя з метою евент. добитися признання Туреччиною незалежности Північного Кавказу. Делегація принята султаном дістала запевнення, що Туреччина готова признати їх незалежність і допомогти горцям в ділі признання їхньої незалежности іншими державами.

Опираючися на такі запевненя, уряд горців оголосив 11. травня 1918 року незалежність Північного Кавказу.

(Докінчення буде.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

На рибку!

Максим Рильський стільки понаписував риболовських віршів, що врешті і мене скортіло спробувати цього спорту, який має стільки спільного зі спортом, що астрономія з печенею на дико. До того маю одного знакомого (Ксенофонт Созонтович!) який, здавна намовляє мене до риболовства.

— Ви просто не уявляєте собі, що це за розкіш! Сидиш собі з вудочкою над водою, думки, вода і хвилини плинуть собі тихо та спокійно, а ти тільки час до часу на поплавець поглядаєш, чи не поринає він. Поринає — значить: єсть! Тягнеш гоґі в гору, а там окуньчик, короп, чи линок на кільограм, півтора, а то й на два з половиною.

— Ей, чи не переборщуєте ви?!

— Поїдете — побачите!...

І я поїхав...

Недалеко було. Сядеш у шестій рано на Підзамчі, а в осьмій уже висідаєш із залізниці. А потім навіть не цілу милю прекрасною польською дорогою, на якій в дуже посушне літо мало що заболотиться. Хіба, що хтось задивиться кудись і не вимине калабані. Тоді то хоч ногу руками витягай. Але хто зважав би на таке, коли їде ловити рибу на два з половиною кільограма!

Не зважав і я, підбігаючи за Ксенофонтом Созонтовичем і раз-у-раз попадаючи у якусь аральну трясовицю.

Ксенофонт Созонтович, це був досвідний, старий рибалка. За добрих часів ловив він рибку і в Ворсклі і в Псьолі і в Бузі і навіть у Дніпрі. На рибки вибирався він не так як я — голіруч, а з усіми причандалами. У нього і дві вудки і гачків пів коня і кріселко складане і кошик на рибу. Цей кошик спершу найбільше мене дивував.

— Пощо ви — кажу — берете оце кошище?

Ксенофонт Созонтович глипнув на мене співчуваючо.

— На шот рибальства, ви бачу, нічого не понімаєте. Деж ліну зловлену рибу?

— Хібаж ви аж таку велику і стільки злапите?

— Можна й більше, але решту лишимо господарям.

Я замовк і з набожеством дивився на величезний кіш, який незадовго наповниться рибами, може й одним-двома сомами.

Не минуло й дві години, а ми вже були на місці, в маленькому сільці. Сільце як сельце, а замітне воно тим, що в ньому живуть одні люди, які заки позволять ловити рибу в своїм ставі, мусить рибалок погостити.

Зїли ми в них снідання, побалакали і пішли ловити рибу. Не ловилася капосна. Що вже Ксенофонт Созонтович за штуки не виправляв: і свіженьких хробачків чіпляв і щораз попльовував на них — риба як заприсяглася — ніодна не злакомилась.

Не було ради. Пішли ми до власників на обід, а по обіді знову до свого ремесла. Тепер уже йшло все так, як заповідав мій знакомий: і вода плила і думки плили і хвилини плили. І поглядали ми на поплавець, чи не поринає він. Одно біда — риба не ловилася. Гостинні люди вже й на підвечірок просять, а ми ще ніодної рибки не зловили. Врешті десь під вечір мій поплавець дрогнув. Раз, другий, далі третій. Я за вудку, до гори! — Нічого!...

— Ех, горячка ви! — скартав мене Ксенофонт Созонтович. — Треба було легко, не кваплячись. Напевно великий лин чіпляється.

Застиджений і лихий на себе закинув я вудку в те саме місце і жду.

Знову поплавець дрогнув.

— Ксенофонт Созонтович! — кричу скільки сил. — Бере!

— Пождіть, я зараз! — відповідає мені і біжить у мою сторону.

Взяв у свої досвідні руки вудку і за хвилину шарпнув.

— Єсть! — заявив тріюмфально.

І справді. На кінці теліпалося щось. Лин не лин, сом не сом, а якесь таке чорне і стрепіхате...

Швидко з добичею на беріг, щоб не зірвалася з гачка.

Рак!...

Я хотів шпурнути ним назад у воду, але досвідний рибалка не дав.

— Не смійте! — крикнув. — Риба не буде ловитися.

Мав рацію. Ледви вернув до своєї вудки, а вже за хвилю тягнув рибу — як добрий палець...

За той час сонце замандрувало за обрій і на дворі стемнілося.

Ми пішли на вечерю.

Там уже ждав на нас щупак у хроновім сосі, присягну, що не менший як на півтора кіля.

Рибальство — прекрасний спорт. Сядеш, закинеш вудку і ждеш. Вода пливе, думки пливуть, хвилі пливуть, а в хаті жде на тебе щупак у хроновім сосі кільограмів півтори, а то й два з половиною.

Галактіон Чіпка.

Відповідь марш. Дашинського.

У понеділок помістила варшавська преса енунціяцію марш. Дашинського, що є відповідю на недільну статтю марш. Пілсудського „Погасаючому світові". Відповідь стверджує, що в вересні прем. Світальський просив Дашинського посередничити в скликанні конференції голов клюбів. Конференція не вдалася. Із статтей та промов голов клюбів видно, що вони бажали тієї конференції. Годі їм дивуватися, що замісць неофіціяльних, хочуть офіціяльних нарад. Дашинський не розуміє невдоволення марш. Пілсудського з приводу відмови послів узяти участь у конференції з огляду на становище, яке Пілсудський займав до сойму в своїх статтях і промовах. До розмови, яка відбулася між марш. Пілсудським і Дашинським 24. червня (про що згадує Пілсудський на початку статті „Погасаючому світові", будьто би Д. предкладав співпрацю ППС і Визволення з урядом) причинилася третя особа. Ця неназвана особа прийшла до марш. Пілсудського та спитала, чи прийме Дашинського. Після позитивної відповіди визначено конференцію на 24. червня. Конференція тревала годину. На тій конференції Дашинський просив порішити в справі сойму: або хай уряд розвяже сойм, або треба створити якусь більшість, щоби сойм міг працювати. Дашинський признає, що зазначив, що клюби ППС і Визволення готові дискутувати поважні постуляти, які повинен зробити клюб ББ. Зазначив, що опозиція ППС і Визволення стає поміркованіша. Ніхто його не уповажнив до такої заяви, а пішов до Бельведеру, бо там мешкає людина, яка має фактичну начальну владу від травня 1926. На слова Дашинського марш. Пілсудський відповів відмовно та радив говорити з прем. Світальським і Славеком. Дашинський відповів, що не буде з ними говорити про сойм і створення більшости. Промова марш. Пілсудського перед Держ. Трибуналом унеможливила всякі дальші розмови.

Димісія воєводів.

У найближчому часі має уступити тернопільський воєвода Мошинський та познанський воєвода Дунін-Борковський.

Тубіяліс творить кабінет.

Литовський міністр фінансів приїхав 22. вересня із закордону до Ковна і його зараз прийняв президент республики. Тубіяліс згодився утворити кабінет. Сподіються, що кабінет буде незабром устійнений.

Нова домашня війна в Китаю.

Льондонські часописи повідомляють, що ген. Чанг-Фаг-Вей викликав революційні заворушення та боротьбу проти президента національного Китаю Чанг-Кай-Шека. Рев. генерал із залізною дивізією почав похід через Гонан на південь, щоби злучитися з революційним відділом Кванті та занятн Кантон, відки мають прогнати прихильників нанкінського уряду. Ген. Фенг є мабуть прихильний до цієї акції. Похід Чанг-Фаг-Веєвої дивізії вважають у Льондоні початком нової домашньої війни в Китаю.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·88·50—8·89·00, канадійський доляр 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·63·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця двірська 39·00—40·00, пшениця селянська 35·50—36·50, жито галицьке 23·50—24·50, ячмінь галицький бронаринний 00·00—00·00, ячмінь на малто 20·00—21·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—21·00, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00 фасоля колорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох піжний 32·00—35·00, бобик 28·25—29·25, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке красне прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 25·75—26·75, льон 64·00—66·00, лубінь синій 25·00—26·00, ріпак озимий 64·25—65·75, мука пшенична 40 пр. 00·00—00·00, мука пшенична 65 пр. 74·00—76·00, мука житня 70 пр. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 13·75—14·25, отруби пшеничні 14·50—15·00, крупи гречані 53·00—55·00.

ДЕНТИСТ
ЯКІВ НАСС
повернув і приймає
Львів, вул. Сисктуська 17. II. п.

Уніоністичний Зїзд у Велиграді.

(Допис в Праги.)

Уніоністичні зїзди у Велиграді мають вже свою історію. Вони справді багато причинилися до того, що між православними та католиками змаліло напруження, вони пізнали себе взаїмно і що завдяки їм численні спірні справи у своїй гостроті злагіднили та стали більше приємливі і для одної і другої сторони. Вже той факт, що на значні богословські сили як католицької так і православної церкви спільно засідали та вели дискусії на ріжні теми має велику вагу. На превеликий жаль, повоєнні зїзди не дорівнюють довоєнним ані повагою рефератів і дискусій, але численністю учасників. На це зложилось, що правда, богато причин, але одною чи не з найголовніших є те, що на цих зїздах забирають голос люди, які справи зєднення церков і позискання для цеї ідеї незєднених не то що не пропаґують, але її нівечать та відстрашують від неї навіть горячих її прихильників. Цьогорічний зїзд відбувся у Празі в днях 10—15 серпня з нагоди тисячліття смерти св. Вячеслава. На ньому промовляв між іншими польський епископ Пшездзєцький, що не міг нахвалитися нового католицтва східного обряду (нової польської унії) та тієї любови й радости, з якою православні до неї горнуться. „Відчит" еп. Пшездзєцького ніяк не надавався на зїзд, що має на цілі обмірковувати важну справу зєднення церков і причинитися до позискання симпатій незєднених для цеї справи. Та коли еп. Пшездзєцький промовляв солодкими словами, то зате представник гр.-кат. церкви еп. Коциловський, знаний зі своїх різких виступів та промов і тут не рахувався з ніким. Він признав, що в його дієцезії пирияться православні, однак вважає, що причини цього явища є політичного характеру, а найліпшим засобом на побарювання схизми та приєднання лемків до гр.-кат. церкви є, по гадці епископа Коциловського, ширення богослужения до Серця Христового та виховування клиру в безженному дусі. Чим того роду рецепти можуть бути проголошувані на поважному зїзді вчених богословів, що мають за завданнл єднати розділених? Чи еп. Коциловський не здає собі справи, що насильне наведення целібату та ширення релігійних практик, як от богослуженнн до Серця Христового, чужого нашому обрядови, було найголовнішою причиною апостазії наших лемків. Це відоме і численним цьогорічним учасникам зїзду у Празі. Тому еп. Коциловський наглядно показав на прикладі своєї дієцезії „успішність" цих середників та не міг переконати слухачів, немов би то вони пропонованими ним засобами могли довершити діла, над яким працювало і працює богато світлих умів. Такі „восточники" як еп. Пшездзєцький та еп. Коциловський не повинні являтись на зїздах, на яких обговорюється справа, до якої вони ставляться негативно і своїми переконаннями і цілим своїм поведенням.

К. Н.

Наші мистці за кордоном.

Виступи Модеста Менцинського на сцені й естраді в Кольонії.

Всупереч поширюваним подекуди чуткам будьтобн наш земляк-артист п. М. Менцинський в останніх часах бажав покинути сценічну й концертову естраду, одержуємо саме в цім році низку звісток про його сценічні й естрадові виступи в Німеччині, в яких наш артист мав справжні тріюмфи, як за своїх „давніх найліпших" часів. Позволимо собі в цьому місці зацитувати декільна (з численних) оцінов із виступів п. М. Менцинського в опері і на концерті в Кольонії, тобто в тім культурнім центрі, в якім він перебув ряд літ перед своїм переселенням до Штокгольму.

В рецензії „Kölner-Tagblatt-у" із 16/III 1925 р. читаємо між іншим: „М. Менцинський вжився в партію Елеазара і моделює її з найбільш інтензивною драматичністю, підпираючи велику оперну арію в IV. дії до душевного переживання найсильнішого напруження. Будучи при тому голосово знаменито диспонованим, викликав він своїм гостинним виступом у своїх давніх знайомих, як і нових, незнайомих ще з ним видців, бурхливі овації, що ніяк не хотіли успокоїтися при кінці".

Рецензент „Rheinische Zeitung" пише на вступі: „Як і можна було ожидати — камерний співак п. М. Менцинський мав у своїй блискучій ролі Елеазара знову великі тріюмфи.

Вже по першім акті викликувано його бурхливо, а при кінці овації прибрали просто затрівожуючу силу. Кольонія не забула свого любимця, — і справді не можна ніяк цього визначного під кожним оглядом артиста забути... Ми дуже будемо раді, коли почуємо й побачимо цього великого мистця в інших його „шляґерах", прим. у „Рієнці" чи „Тангайзері" Вагнера.

У „Stadtanzeiger-і" ч. 142 читаємо: „До концерту „Вільного Союзу Хорів" у Кольонії позискано як соліста М. Менцинського. Так ми мали нагоду послухати цього незабутнього співака, якого голосові вальори все ще такі визначні, а до яких піднесення причинюється його висока музична й людська культура. Ми чули пісні Haas-a, Шуберта, Берґера, Вебера і Брехера (якого „Робітник" мусів бути повторений), а при кінці оповідання про Рим Тангайзера, у незрівняній інтерпретації. Співак був принятий ентузіястично".

„Lokal Anzeiger" висловлюється ось як: „Радісні, милі відвідини в опері: М. Менцинський гостем. Цей нами незабутий і досі незаступлений артист явився в ролі Елеазара, яку він креує незрівняно і якою ця монстр-опера віджила на сцені тільки через Менцинського.

Подаючи отсю тільки незначну частину тих ентузіястичних оцінок із німецької культурно-музичної сфери, радіємо й ми всім серцем великими успіхами нашого артиста-земляка на чужині. Тільки ж при тім виринає в душі незаспокоєне питання: Чому цей великий артист все так далеко від нас? Чи не міг би він хоча тепер посвятити частину своєї діяльности на рідній землі, чи то у нас в Галичині, чи на Великій Україні, де — по запевненим недавнього гостя академика Скрипника — вже 6 українських оперних сцен працює інтенсивно й постійно?

Подав: **Ст. Людкевич.**

Один діяч.

Стаття д-ра Володимира Залозецького.

IV.

П. Томашівському належиться на західно-українських землях першенство у веденні особистих мотивів в обсяг політично-громадської дискусії. Хай проте не дивується, що для вияснення методів його полеміки я приневолений сягнути теж в обсяг персоналій.

В статті п. В. Липинського ніде, ні одним словом не згадується, щоби п. Томашівський на своїй діяльности матеріяльно заробляв. Між тим отвертий лист п. Томашівського переповнений вульгарними лайками, що п. Липинський його в тім обвинувачує. Тут видно манію переслідування і манію великости у п. Томашівського.

Перша повстала мабуть з того часу, коли п. Томашівський видав брошуру з перечисленням всіх „доходів" свого учителя проф. Грушевського. З того часу належиться п. Томашівському честь впровадження грошевих аргументів в обсяг української полемічної літератури і ця ідея на основі **„Die Geister die ich rief, die werd' ich nun nicht los"** так опанувала п. Томашівським, що він всюди бачить її тепер у відношенні до себе.

Так приміром в останній статті „Сучасні авторитети й історичні герої", констатує п. Томашівський з героїчним самовідреченням, що „його пера ніхто для особистої реклями ще не купив і вже не купить" („Нова Зоря" з дня 25. серпня 1929). Зновже обурюючися проти мнимих закидів плекання за ціну задоволення і користей політичного опортунізму — констатує тойже самий п. Томашівський в тімже самім отвертім листі, що взявшись від 1921 р. за публіцистичне перо — користи моральної та матеріяльної з цього не має жадної, і що тому покидає він — п. Томашівський — свою письменницько-публіцистичну працю (пункт 25 отв. листа). Щож до манії великости, то вона проявляється в тім, що п. Томашівський є глибоко, видно, переконаний, що хтось на щось хоче його купити („купити" й „укупити" це — пане Томашівський — не все одно!) — між тим коли цю тезу мусів би п. Томашівський доказати!

V.

Кожного, хто знає холодно-вирахувану та чисто інтелектуалістичну вдачу п. Томашівського, мусить вразити, що у нього при писанні листа до п. В. Липинського „рука судорожно стискається, а з душі вирівається крик". Причини цієї особливої емоції слід шукати в фактах, які стоять поза обсягом всієї тієї формальної полеміки, яку веде п. Томашівський. А цими фактами є:

У своїм листі до Гетьманського Центру, писанім у Львові, дня 5. вересня 1928 р., п. Томашівський пише:

„Чому становище професора в берлінським науковім Інституті для мене, одного з ініціяторів Інституту було недоступне — се Ви, Панове, будете краще ніж я знати"); натомісць чому я досі не на університетській професурі**) в Польщі, то хочу Вам відкрити сей секрет:

Отже знайте, що тут на такі посади мають право тільки петлюрівці; вони рішають, і кого вони поручать, той, без особливих кваліфікацій — стає професором **(nomina sunt odiosa)** проти кого вони заявляться, тому не поможуть ні подвійні, ні потрійні кваліфікації. А як знаєте, що „найсердечніше" люблять вони гетьманців і довели до того, що хто має марку хоч би тільки Вашого симпатика, того всяка вища карієра скінчена, бо ся марка (з чиєї вини се не було) у тутешніх імущих власть не рекомендація, а навпаки..." і далі „скажу Вам ще один секрет: Отже ще на поч. 1920 р., незабаром по моїм нещасним приїзді сюда, мені була пропонована університетська професура за ціну... розриву з Вами, Панове, та служби в У. Н. Р. На жаль, (підчерк. мов) я „політичний спекулянт" і „реальний політик", що продає націю за миску сочевиці, — відмовив. Що більше, навіть по моїй статті у „Н. З." з приводу смерти Петлюри, я ще міг доступити ласки в У. Н. Р. і відповідної нагороди з боку уряду, якби був згодився написати критичну статтю про „Листи до братів-хліборобів".

З цих уступів листа п. Томашівського слідує: а) що він хотів бути професором українського наукового Інституту в Берліні; б) що рівночасно робив заходи в Варшаві про одержання університетської катедри; в) що він подвійну гру ставлячи карту то на одно, то на друге.

Тепер ця гра обірвалася. Звідси „судорожне дрожання рук і крик з душі..."

Потверджує цю дволичність також факт, що в 1927 р. заявив п. Томашівський свою льояльність до гетьманського руху „корам публіко" гетьманців у Берліні, що йому зовсім не перешкаджало майже рівночасно нападати в „Новій Зорі" на мене і поборювати державний зміст гетьманської ідеольогії.

Тому зовсім не на місці є поляка, а якою п. Томашівський звертається до п. В. Липинського за це, що завдяки п. Липинському, він буцімто відходить від публіцистичної праці, бо як бачимо з дальших чисел „Нової Зорі", його писання не припиняються. Навпаки думаю, що п. Томашівський повинен подякувати п. Липинському за те, що п. Липинський, здерши з нього одну маску, дав йому змогу працювати вже вільно і не крикчися над критикою „Листів до Братів-Хліборобів" та ... робити карієру під другою маскою.

(Докінчення буде.)

*) Про це знає найкраще сам п. Томашівський, який одночасно робив заходи в Варшаві про одержання катедри і був замішаний в цілу відому „університетську акцію" в спілці з п. Романом Смаль-Стоцьким. Приміт. моя.

**) Це не відповідає дійсности, бо п. Томашівський є доцентом Краківського Університету, при чім його іменування і його листовний розрив з гетьманцями вже від себе хронольогічно незалежні.

НОВИНКИ

— **Виставка просвітних видань.** Врочисте відкриття виставки українських просвітних видань відбулося дня 22. вересня. Виставка отворена в дні 23. і 24. вересня від 10.—18. год.; в дні 25. і 26. вересня для шкіл від год. 10.—16-ої і в дні 29. вересня від 10.—15. год. в салях Національного Музею, вул. Мохнацького 42. Усі, що бажали би оглянути видання т-ва „Просвіти" за час 60-ліття її існування, повинні відвідати цю цікаву виставку.

— **Осіння погода.** Не вважаючи на всі заповіджені свята від 21-го до 23-го, освітній конгрес, на зїзд наших соколів, на кінські перегони і на короля Собіського, дощ не хотів стриматись ще три дні в хмарах, а впав на Львів у такім неприємнім виді, що люди згадали всі прикрі „атрибути" нової пори року: теплі плащі, парасолі й калюші. Повіяло осінню. Не тільки дощ, але й вітер має всі ознаки негоди, що каже розпрощатись із надією на поворот соняшних днів. А може це тільки тимчасовий песимізм під впливом холоду в кімнаті, коли ще ніяково огрівати печі?

— **Цікава конфіската.** Поліція сконфіскувала „Кобзаря" Шевченка том. І., част. 1., виданого для молоді накладом книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка з поясненнями директора д-ра Миколи Сабата (14 поем). Так отже Шевченко, якого твори розходяться по цілій Україні, та які й у нас вийшли в кількох виданнях, удостоївся у Львові конфіскати по 90 роках. Це було би смішне, якби не було таке сумне. Для ілюстрації подаємо спис поем з цього сконфіскованого „Кобзаря": Причинна. 2. Вітре буйний. 3. На вічну память Котляревському. 4. Тече вода в синє море. 5. Катерина. 6. На що мені чорні брови. 6. Іван Підкова. 7. Тополя. 8. Перебендя. 9. До Основяненка. 10. Тарасова ніч. 11. Думи мої. 12. Н. Маркевичу. 13. Тяжко-важко в світі жити. 14. Поїдеш далеко.

— **Заява Союзу Українських Купців у Львові** В останньому (7.) числі „Українського Купця" поміщена стаття п. з. „Ощадність і обезпечення". За зміст статті не може СУК приняти відповідальности хоч би тому, що кожний українець обовязаний обезпечуватися на життя в нашому асекураційному т-ві „Карпатія", а не в чужих т-вах. Стаття попала в чергове число органу лише тому, що редакція не предложила Виділові СУК матеріялу до коректи і число вийшло з друку без відома і апробати Виділу СУК. — **Гр. Гануляк,** голова; **Дм. Конюх,** секретар.

— **„Сумне явище".** У „Курері Станиславовскому" з 22. ц. м. находимо статтю про новий сезон місцевого польського „Театру ім. Монюшка". Стаття кінчиться такою рефлексією: „Маємо надію, що ансамбль відповість своєму завданню; польське громадянство також не повинно завести. Таке сумне явище, як масове відвідування українського театру з його оперетками, при одночаснім легковаженні власної сцени, чого, на жаль, були ми свідками минулого року, належить, маємо надію, до неповерненої минувшини".

— **Артисти самі управою.** Міський львівський театр увійшов у стадію нової провізорії. Театральна комісія рішила віддати його покищо в управу самих артистів на їх власний риск, з тим, що дістають одноразову допомогу 5000 зол. Одночасно громада м. Львова розписує конкурс на аренду міських театрів, які передасть в управу негайно.

— **Різні вістки.** Мешканці польського надморського села Гель роблять у міністерстві заходи, щоби признати його містечком, яким воно було ще в 1348 році. — У Туреччині сильний землетрус знищив багато домів у містах Сівас і Гумушкане; є також убиті. — Найбільший залізничий двірець у Німеччині вибудований після війни відчинили цими днями в Кенігсбергу. — Франц. кардинал Дюбуа вмирає. — У Стокгольмі почались наради 7-го міжнароднього конґресу опіки над дитиною. — Статистика Ліги Націй стверджує, що під опікою її комісаріяту для втікачів є в Европі, Китаю й Японії (крім Америки) мілїон російських еміґрантів. — Форд дав міжнародньому бюрові праці в Женеві 25.000 дол., щоби воно зібрало точні дані про рівень життя в 17 европейських містах, де він має будувати фабрики авт. — Вулкан Кракатао почав знову вибухати. — З югословянської церкви в Трогір біля Спліту невідомі вкрали дві картини Тіціяна. — Помер творець 42-цм. гармат, член управи фабрик Круппа, майор-інжинір Макс Дрегер. — Англійський король видужав настільки, що хоче взяти участь у ловах.

— **Троцький прохає гостини** на цей раз у Голяндії, де хотів би осісти. Рішення голяндського уряду залежатиме від становища соціял-демократів, з якими уряд мусить рахуватися у внутрішній політиці. Якби Троцькому дали дозвіл на вїзд, він міг би розважити свою самотність розмовами з Вільгельмом на тему: яка це невдячна річ проводити державою. Голяндська королева Вільгельміна, яка панує вже довгі роки, могла би їм доказувати зовсім протилежну тезу.

— **Кандидат, що має симпатію.** На президента в Мексику кандидує Васценцоплес. Підчас останнього його прилюдного виступу дали до нього 100 стрілів з крісів. Його самого не вбили, тільки дві особи з його товариства, а ранили 15.

— **Березова каша в Англії.** Англійське законодавство не погоджується з „нашими" поглядами щодо роду кари. Поліційний суд у Льондоні засудив 11 хлопців, що крали овочі в чужих садах, на „березову кашу". Вони прийдуть на поліцію з батьками і там у присутности урядовців і батьків їх вилеріщать. Цієї методи вживають ще й досі в англійських школах.

— **40 отруйниць.** На Мадярщині відкрила поліція цілу низку злочинів в околиці Тісакірт, Нагірева і Окешке, з яких деякі присипані забуттям 70 літ. Головний винуватець, акушерка Фазекас, що мала на совісти 150 осіб, скінчила самогубством. Слідство вести нелегко, тому, що тіла отроєних у більшости випадків розкладені, і крім цього якась таємна рука заінтересована в цих злочинах, попереставляла хрести на деяких могилах. Далі: в усіх випадках, коли лікарі ствердили природну смерть, хемічна аналіза доказала смерть від арсеніку. Убийниці-отруйниці, яких є (як досі ствердили) 40, вибирали собі на свої жертви багатих старих людей, які мали постійного лікаря. Лікар, записуючи лік старому недужому, звичайно не догадувався, що смерть могла прийти від отрути, а записував у бюлетені смерти звичайну недугу: запалення легенів, удар серця. Жінки отруйниці професійно позбувались за гроші невигідних членів рідні. Були це селянки, що мали своє випробоване отруйне зілля. Деякі з тих отруйниць робили це, як патольогічні типи, з насолодою. Якби шайка отруйниць, осмілена своїми „успіхами", не була почала троїти молоді особи (мужів і любків), то їхня діяльність

могла би була ще трівати не знати як довго. 40 отруйниць арештовано.

— **З дипльомата денникарем.** Радник англійської амбасади в Берліні Гарольд Нікольсон рішив, що його становище не є ні таке цікаве, ні таке почесне, щоби не проміняти його на краще. Тому, що він є критиком, автором численних літературних біографій (Верлєн, Байрон, Теннісон), він рішив стати... журналістом. З цього можна уявити собі, чим є англійський журналіст.

Зі спортового життя.

Легко-атлетичні змагання Сокола-Батька.

З нагоди 35-ліття Сокола-Батька влаштовано в суботу 21. ц. м. на його площі у Львові легко-атлетичні змагання. Не зважаючи на дощ, що падав як перед, так і пополудні, площа зароїлася від змагунів і змагунок, які витримали серед несприятливої погоди до самого кінця. В змаганнях брали участь переважно члени сокільських товариств, а також члени деякількох спортових клюбів. Осяги суботніших змагань, що є значним поступом вперед, подамо окремо.

Важко-атлетичний турнір в цирку Корнацького.

В четвер 19. ц. м. почався у Львові в цирку Корнацького (при кінці вул. Коперника) міжнародній важко-атлетичний турнір за грошеві нагороди в сумі 12.000 зол. До змагань зголосилося кільканацять менше й більше відомих атлетів ріжних національностей, в тому числі й кількох знаних вже у Львові з попередніх турнірів (польський мистець Штекер, жид. силач Пошоф, американець Бан-Самсон, німці Карш, Віллінг). З незнаних у Львові силачів звертають на себе увагу передовсім молодий хорват Стібор і німець Шнайдер. Зачуваємо, що в турнірі візьме участь і світової слави борець, українець Гарковенко, що має приїхати до Львова за кілька днів.

Нижче висліди змагань у перших чотирьох днях. Першого дня (19. ц. м.): Горвачек (чех) поклав Шварцбауера (Мемель), Стібор — Брікнера (Прусія); Бан Самсон з Віллінгом по 20 мін. нерішена; Щербінський поклав Штоля (Голяндія). Другого дня (20. ц. м.): Стібор поклав Штоля, Віллінґ — Щербінський нерішена, Шнайдер поклав Бан Самсона, Пошоф — Горвачка. Третього дня (21. ц. м.) Горвачек поклав Брікнера, Стібор— Пошоф нерішена, Віллінґ поклав Бан Самсона, Штекер без труду Шварцбауера. Четвертого дня (22. ц. м.): Стібор—Карш нерішена, Шнайдер поклав легко Брікнера, Щербінському признано перемогу над Віллінґом, який, не зважаючи на трикратні остороги, вживав недозволених хватів, Штекер поклав Горвачка, розбивши йому передтим ніс.

Нині, у вівторок, змагаються 5 пар: Віллінґ—Шварцбауер, Шнайдер—Штекер, Горвачек—Щербінський, Пошоф—Брікнер і рішаюча Карш —Стібор.

„Довбуш" у мистецтві Буковини.

Вигравши високоцифрово змагання з дружиною „Борохов" і програвши з „Робітниками", побив „Довбуш" в неділю 22. ц. м. чернівецьку „Польонію" 3:2 (2:2). В табелі мистецтв Буковини є тепер „Довбуш" на третьому місці (на 3 змагання 4 пункти, відношення воріт 14:4 у свою користь), маючи перед собою „Робітників" і „Драгош Вода", а за собою дружини: Макабі, Ян. Гакоаг, Польонія і Борохов.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЮЛІЯ з Руднищьких ТВЕРДОХЛІБОВА, вдова по судовім раднику, померла у Львові після короткої недуги в 76 році життя. Покійна була рідкою матірю, що віддала все своє життя для виховання своїх дітей і внуків, не перестаючи піклуватись ними у недугах і клопотах до останньої хвилини свого життя. Із шестеро її дітей двоє згинуло трагічно: Михайло, духовник-доброволець при УГА, помер на тиф на Великій Україні; нещасливої памяти Сидір згинув від кулі підчас виборчої агітації. Дві її доньки є за нашими священиками, зразковими патріотами; один син є парохом в Раві Руській. Муж покійної був поляком, а проте всі її діти були виховані в українському дусі і українська мова була в її хаті виключною мовою порозуміння між членами рідні. Була це виключна заслуга Покійної, доньки священика, що визначалась непохитним характером, небуденною чесністю і енергією та зберігла до смерти всі ці прикмети. — В. Й. П.!

Театри.

Великий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Малий Міський Театр:
По причині страйку замкнений.

Кіна.

Аполльо: „Єва в футрі" (Ігo Сини) і Свято кіст у Львові.
Кас'но: „Сон кохання" (Фред Ніблъо).
Кольосей: „Готелеві злодії" і „Серед бомб і гранатів".
Лев: „Змисли в кайданах" (Трагедія сексуалізму).
Люна: „Людське мурашище" і „Пінкертон в Америці".
Марусенька: „Рудоволоса грішниця" (Кляра Бов). „Детективи (американські Пат і Патахон — Ріф і Раф).
Оаза: „Загія".
Палас: „Живий труп", Льва Толстого.
Пан: „Загія".
Пасаж: „Індіянська кров", „Геть із таксівками" і Гомонтів тиждень.
Стилеве: „Цісар Франц Йосиф і його двійник".
Фатаморгана: „Останній приказ поручника Ности".
Хімера: „Чия є моя жінка?
Утіха: „Мадярська рапсодія".

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Копеника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Середа 25-го.

Варшава (1411,7) 20·30 Концерт соліств. 23·00 Музика до танців.
Познань (334,2) 23·00 Музика до танців.
Катовиці (408,7). 20·30 Концерт.
Гельсінгсфорс (221,4) 19·30 „Князь Ігор" опера Бородіна.
Бреслява (253) 20·30 „Танці старого Відня".
Ляйпціг (259) 21·00 „Мандрівний Голяндець" Вагнера.
Талін (296) 18·00 Концерт орхестри.
Льондон (356,3) 22·30 Музика до танців.
Штутгарт (360) 22·50 „Камерна симфонія" на 15 інструментів.
Гамбург (372). 20·00 „Фра Діяволо" оперова пародія.
Франкфурт (390). 21·00 Дута орхестра.
Берн (403). 20·00 „Вільний стрілець" опера Вебера.
Берлін (418) 20·00 „Два скупці" комічна опера.
Стокгольм (436). 20·00 Кармен.
Лянгенберг (473) 21·00 Німецька симфонія.
Міляно (501). 22·10 Музична всячина.
Брюссель (509). 21·15 „Книжна Гельштайн" оперетка.
Мюнхен (533). 21·30 Вибрані увертури.
Будапешт (550). 19·30 Королівська опера
Київ (800) 19·10 Радіоконцерт.
Москва (825). 20·10 Концерт.
Париж (1725) 21·35 „Кавалєрія рустікана".

Четвер 26-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Популярний конперт.
Краків (312,8). 20·30 Вечірний конперт.
Гельсінгсфорс (221,4) 18.40 Музика Чайновського. 20·15 Оперетнова музика.
Ляйпціг (259) 21·20 Класична камерна музика.
Талін (296). 18·00 Симфонічний конперт.
Брно (341,7) 20·45 Популярний конперт: данська музика.
Льондон (356,3) 20·00 Конперт.
Франкфурт (390) 22·45 Оперові арії.
Берн (403) 20·30 Музика бароко й рококо.
Стокгольм (436) 20·15 Військова музика.
Рим (441). 21·00 Симфонічний конперт.
Лянгенберг (472) 20·00 „Іфігенія в Авліді" опера Гаюка.
Прага (487) 19·30 Російська музика.
Мілино (501). 20·30 „Nave Росса" опера Сеппідія.
Відень (516,3). 19·30 „Цирульник з Багдаду" опера Корнеліюса.
Мюнхен (533) 21·05 Черкеський квінтет. 21·30 Камерний конперт.
Москва (825). 20·30 Конперт із студії.
Ковно (1935) 20·40 Конперт.
Харків (1304). 20·30 Симфонічний конперт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 4—?
К о н ч и н и ц і:
Середа 25.IX. „Чесна Сузанна".
Четвер 26.IX. „Тітка Чарля".
Пятниця 27.IX. „Барон цигарів".

Звичайні Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Дрогобичі відбудуться в суботу дня 28. вересня 1929 року о 12 год. в полудне в салі Народного Дому в Дрогобичі зі звичайною програмою нарад. Право участи у Загальних Зборах мають: 1) всі члени Кружка „Рідної Школи" в Дрогобичі, котрі не залягають з вкладами членських вкладок; 2) відпоручники Кружків „Р. Ш." дрогобицького повіта і то на кожних 20 членів Кружка 1 відпоручник, (§ 39). На случай недостачі комплету відбудуться Збори о годину пізніше того самого дня, при якому небудь числі членів. Дрогобич, дня 15. вересня 1929. — За Старшину Кружка „Рідної Школи" в Дрогобичі: д-р Пацлавський вр. голова, д-р Кміткевський вр. секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старосвітські данські годинники переробляємо на ручні. 191 2—7

ДВІ або три панночки приймуть на спільне мешкання. — Відомість у Роздольській, вул. Супінського ч. 19/II. 567 2—3

ІНТЕЛІГЕНТНА ОСОБА старша, чесна, здорова, пошукує заряду дому у самітного священика вдівця. Ласкаві оголошення: post rest. С. К. Горожанка к. Галича. 173 1-2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 14—?

Дентист-стоматольог

Д-р Степан Дмоховський

ЛЬВІВ,

568 **вул. Сикстуська, ч. 35.** 2—5

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровські-Розважевські, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 190 1—?

Подяка.

Уважаємо нашим обовязком зложити щиро-сердечну подяку всім тим, що своєю присутністю віддали послідну прислугу Мужеві і Батькові нашому, покійному о. Вяч. Евг. Збудовському, парохові Зубрця, бучацького повіту та провели Його на вічний спочинок на кладбище в Станиславові 28. серпня ц. р., а перше всього о. канонікові Стецькові, парохові Станиславова, що мимо храму в своїй парохії, найшов час на зорганізовання церемонії перенесення тлінних останків з дому жалоби до церкви на Гірці, а відтак на уладження величавого похорону. Немеше ми зобовязані Вс. оо. о. дек. Нестайкові, дек. Ріпецькому, канцлерові Паливоді, сов. Гірнякові, Др. Фігодеві, пос. Ганушевському, представникові монастиря Ч. С. В. В. о. Олінському, о. Барановському, Коновальцеві, Вальницькому, Горинтевичові, Терешкуновi, кат. Фігодеві, що зведичали похорон своєю присутністю. Сердечно теж дякуємо о. Др. Фігодеві за проповідь в церкві та о. Нестайкові, бучацькому деканові, за зворушливе надгробне слово. Сердечно теж дякуємо всім тим парохіянам, що не жалюючи труду прибули здалека, щоби провести свого пастиря на вічний спочинок. Вкінці нехай нідьно буде нам зложити подяку бодай отсею дорогою лікареві Вп. Др. Гамерському з Бучача, що не жалів труду навідуючися майже щодня на село, щоби своєю порадою та знанням вернути Покійному здоровля — але воля Господня була інша.

Зубрець, в вересні 1929.

574 1-1 **Жінка і діти.**

Оголошення.

З числом 12/24 за вересень 1929 р. скінчився другий рік видання

одинокого популярно-наукового журналу

„Життя і Знання"

Компльти річника можна замовляти в Адміністрації по ціні 18·— зол. за брошурований і 23·— зол. за оправлений в півполотно зі золотими написами на фронті і хребті.

Просимо Шановних Передплатників надіслати дальшу передплату на рік 1929—1930, а тих, що залягають з передплатою, вирівнати і надіслати дальшу передплату, інакше висилка журналу буде вдержана.

Всі читальні Т-ва „Просвіта", згідно з ухвалою Загальних Зборів Товариства „Просвіта" з дня 21/III 1929 р. **обовязково** повинні заплатити членську вкладку за 1929 рік, яка виносить разом з передплатою журналу **„Життя і Знання" зол. 23·—.**

Хай ніодна українська родина, ніодна кооператива, ніодни Вси. Отець Вп. пп. Адвокати, Лікарі, Інжиніри, Нотарі, Промисловці, Кружки, Бесіди, Гімназії. і Семинарії як у краю так і за кордоном — **не залишаться без журналу „Життя і Знання".**

Передплата виносить: на рік зол. 18·—, на 6 місяців зол. 9·—, на 3 місяці зол. 5·—. — Поодиноке число коштує 2·— зол.

За кордоном на рік виносить 4 ам. дол., для членів Тов. „Просвіта" за кордоном 3 ам. долярів. 575

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

ч. 214 (11.505). Львів, четвер 26. вересня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. шадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Волинське „співжиття".

1.

Львів, 25. вересня 1929.

Польські відповідальні чинники рішили, що Волинь це найкращий терен для роблення всяких політичних експериментів на підкладі т. зв. співпраці і співжиття з українцями. Богато там вже було експериментів з тієї ділянки. Кожний воєвода мав у тій справі свою власну концепцію і кожний проводив її в життя по свому. Бачили ми там Оскілків з їхніми „дзвонами", Горемик з їхніми „дзвінками" і Мелітонів Твердохлібів з офіціозами воєвідства в українській мові в роді „Українського Вістника". Але всі ті адепти „співжиття і співпраці" зпоміж українців зійшли з політичної арени дуже скоро, бо найшлися „гідніші" їх наслідники. Зміна тих чи інших „приключників" співжиття зпоміж українців слідувала переважно по зміні відповідальної особи на воєвідському стільці.

Як це вже відомо всім із численних дописів з Волині, зайшли там поважні зміни у польській політиці „співжиття з українцями" і з хвилею, коли волинським воєводою став Юзефський. Він почав цілком на ново льокальну політику „співжиття". Всі давніші реалізатори тієї політики з часів його попередника пішли на зелену пашу. „Український Вістник" перестав виходити. Воєвода Юзефський, як колишній товариш міністра внутрішніх справ в уряді УНР (в часи польської виправи на Київ), підшукав собі союзників для своєї політики „співжиття" поміж деякими давними своїми українськими приятелями з уряду УНР, що були розпорошені в Польщі і жили в незавидному положенні емігрантів. Скоро почали вони гуртуватися в Луцьку біля нового воєводи, почали у приспішеному порядку набувати право горожанства і кинулись „освідомлювати" українське населення Волині до спілки з воєводою. На місце „Українського Вістника" появилась у Луцьку „Українська Нива", яку перетранспортовано з Варшави навіть до того самого помешкання і до тих самих верстатів, за якими фабриковано недавно воєвідський офіціоз „Український Вістник". Місце Мелітона Твердохліба заняв Петро Певний. І почалась робота, спільна робота над „санацією" відносин на Волині.

Була в Луцьку „Просвіта", яку вели українські громадські діячі в національному дусі, і тому „санатори" заснували для конкуренції з нею „Українську Хату", був у Луцьку український кооперативний банк „Українбанк" і тому імпортовані сюди „санатори" заснували при допомозі співпрацюючих з ними воєвідських чинників „Кредитовий Банк". Але це вже не для конкуренції, а на те, щоби таки знищити „Українбанк". Чому, бо цей останній не є виплавом „співжиттєвих" експериментів. Була в Луцьку українська приватна гімназія, яку мали в руках громадяни, що стояли поза „співжиттям" і тому їм концесію на ведення гімназії відібрано, а натомість уділено її Т-ву ім. Лесі Українки, яке створили протягом кількох днів спроваджені для „співжиття" деякі члени уряду УНР, з якими співпрацював і нині співпрацює воєвода Юзефський.

Ціль нової політики на Волині така, щоби знищити все те, що створили власними силами тамошні українці і покликати до життя все таке, що було б накинене українському населенню самозванцями і „експертами" від асиміляції українського населення при допомозі „співжиття". „Експерти" не гордують ніякими засобами по дорозі до осягнення своєї мети. Все роблять вони спільними силами. Насамперід „роблять настрій" в „Українській Ниві", а потім пускають у рух навіть такі засоби, як відповідну пропаганду у чисто польській пресі. До того спільники від роблення „співжиття" діляться вміло ролями. Українські оклевечують, ганьблять, плюгавлять місцевих національних діячів, а польські вдаряють уже своїми адміністративними заходами по тих, яких треба згнобити, знищити, придусити.

І так чергові експерименти над „співжиттям" стають для поляків доволі успішними. Українське громадянство вони розбивають, внутрішньо його ослаблюють і роблять його менше здатним до боротьби з цілою системою польської політики супроти українського населення, яка ведеться незалежно від „експериментів" над „співжиттям", незалежно від „Української Ниви", пп. Певного, Пилипчука і компанії. При першій зміні політичних відносин у Польщі прийде той момент, в якому зліквідують „Українську Ниву", як зліквідували „Дзвін" і „Український Вістник", зліквідують „впливи" пп. Пилипчуків і Певних, зліквідують і „Кредитовий Банк", здимісіонують і воєводу Юзефського. І теперішній експеримент скінчиться, щоби дати місце слідуючому з черги. Так воно й мусить бути, коли зважити основні признаки польської політики на україн. землях. І невже пп. Певні та Пилипчуки не хочуть і не можуть зрозуміти того, що вони — тільки хвилеве, переходове знаряддя для ослаблювання українських консолідаційних змагань? Ні, ці пани це розуміють, але їм особисто невигідно скинути з себе ту ролю, якої піднялися. Невигідно і некорисно, бо з такою, а не іншою їх „діяльністю" тісно звязана їх екзистенція. Але що вони варті, коли так забезпечують своє істнування?

Женевські балачки.

Дебати над роззброєнням та їх відгомін.

У комісії для розброєнь льорд Сесіль широко й основно обговорив потребу загального роззброєння. Він звернув увагу також на те, що свого часу французька делеґація годилася на інтернаціональну контролю зброєнь, яку тепер рішуче відкидає. При кінці своєї промови льорд Сесіль звернувся спеціяльно до французької делеґації з закликом зрозуміти потребу добровільного порозуміння в справі роззброєнь, бо інакше мусить наступити кінець Ліги Націй. Французький нарід мусить узяти діяльну участь у справі роззброєння.

У відповідь на промову льорда Сесіля французький делеґат Массільї дуже різко заявив, що вже час скінчити з безконечним затягуванням дебат. Народи вже нетерпеливо чекають на вислід праць комісії про роззброєння. Тому він висловлюється рішучо проти всяких проб переглядати дотеперішню працю комісії.

Німецький делеґат, граф Бернсдорф у своїй промові зазначив, що ріжні народи дуже незадоволені з праць комісії. Вона досі цілковито нічого позитивного не зробила. Німецька делеґація й німецький уряд давно вже висловили своє незадоволення з вислідів праць комісії. Німеччина ставила внесення на заборону повітряної війни. Внесення відкинули. Німеччина ставила внесення на заборону газової війни. Це внесення теж відкинули. Тому він не розуміє, де та одноду шність у комісії, про яку говорив делеґат Массільї. Нарешті граф Бернсдорф висловився за тим, щоби принятн внесення льорда Сесіля на перегляд праць комісії.

Італійський делеґат генерал Мартінец та японський делеґат Сато висловилися проти англійського внесення. Представник Польщі, Сокаль, повторив головні висновки французького промовця й особливо виступав проти німецького делеґата. Він закидував йому, що він робить проби затягти працю комісії, щоб таким чином довести до переведення радикального проекту. Одначе годі розпочинати всю працю наново і тому бесідник висловився за відкиненням внесення льорда Сесіля. Таксамо представник Югославії, Шуменкович, висловився проти англійської резолюції.

Натомість представники Данії, Угорщини та Австрії висловилися за англійським внесенням.

Ці дебати в комісії для роззброєння знайшли голосний відгомін у французькій пресі. Вона з радістю стверджує, що внесення льорда Сесіля не має ніяких виглядів і називає його непрактичним та шкідливим, бо воно ставить під знак запиту всю працю комісії. Підтримку англійського внесення з боку Німеччини газети кваліфікують, як англійсько-німецьку офензиву проти могутности Франції. „Петіт Парізіен" пише: „Граф Бернсдорф ніяк не міг здержатися і висловився за тезою льорда Сесіля. Це показує, що противникам наших поглядів не так залежить на роззброєнню, як на ослабленню континентальної сили нашої держави та наших союзників".

ОБЕЗПЕЧУЮЧИ БУДИНКИ В 1/3 ЧАСТИ В
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
сповнюєте свій обовязок, бо піддержуєте свою установу та збільшуєте народнє майно, а не поносите ніяких жертв тому, що премія в Т-ві „Дністер" є така сама як в ПЗУВ.

Переписка.

Відповідь марш. Дашинського марш. Пілсудському.

Переписка, яка ведеться між марш. Пілсудським і марш. Дашинським, між фактичним головою виконавчої влади та офіційним представником польського сойму, між довголітніми співпрацівниками і недавніми приятелями, — найяскравіше ілюструє той крайно ненормальний стан, в якому найшлася сучасна Польща. Коли в інших державах виступи чолових державних мужів взаїмно себе доповнюють, коли ті виступи є виплавом концентричної гармонії, то в Польщі діється якраз навпаки. І тут ті виступи себе „доповнюють", але в зовсім іншому напрямку.

В Польщі в післятравневій добі здійснено майже в повному обемі на кожному відтинку принцип „явної дипльоматії". А саме у відносинах між виконавчою і законодатною владою. Тут, на цьому відтинку, ніщо не прикривається покришкою, не приноровлюється тайної дипльоматії, тут усе тільки нагромаджується до удару і вибуху.

І тепер зустрілися зі собою два „приятелі", з яких один кермує боєвим фронтом держащів влади, а другий має необмежений вплив на ППС і „Вызволенне". Зустрілися вони зі собою на... сторінках преси, виспівуючи антифони, підправлені взаїмним недовірям і холодною вневажливістю.

З переписки між обома чоловими представниками сучасної Польщі пробивається перевтома і прослизує сентиментальність. Стаття марш. Пілсудського, яка своїм змістом є сіра, яка тим разом не має навіть перцю „оригінальности", обймає собою тільки признаки образливости. Також відповідь марш. Дашинського не має тієї біблійної експресії і стилістичної принади, якими визначалася його попередня відповідь.

Сутністю тієї переписки є заходи налагодження зірваних звязків між урядом і соймом. У своїй ударній статті марш. Пілсудський здер маску опозиційности з пепеесівців і вызволенців, демаскуючи їхнього мужа довіря марш. Дашинського. Щож відповів вдемаскований?

На конференції 24. червня — після повороту із закордону — голова сойму Дашинський ясував важке становище країни, яке ще погіршує безнастанна боротьба зі соймом. Тому він прохав у дійсного керманича виконавчої влади рішення щодо долі сойму: нехай уряд розвяже сойм, або нехай створить умовини співпраці з ним шляхом витворення більшости. На таку більшість поруч безбістів надаються пепеесівці і вызволенці, які багато втратили із своєї неприхильности. Марш. Дашинський погоджується теж на зміну конституції, вимагаючи тільки, щоби її переводжено аргументом, а не колом.

Марш. Дашинський, як добрий польський патріот, з власної волі пішов до Бельведеру, бо

„там жив чоловік, який має дійсну верховну владу від травня 1926 р. Я пішов (пише голова сойму) тоді, коли господарче й політичне положення в країні було важке і не чекав я аж воно погіршиться до якогось розпучливого ступня. Не маю гармат до диспозиції. Але не думаю, щоби проливом крови треба було в Польщі поправляти розпучливу господарчу й політичну ситуацію, а не дбати про те тоді, коли ситуацію можна би ще опанувати. Говорив я п. марш. Пілсудському не вперше те, в чім я не скривався і не скриваюся перед ніким. Жаден розумний чоловік не може раліти з безнастанної боротьби уряду якоїсь країни з народнім представництвом. Жаден не хоче безсильного парляменту, ані безправного уряду. Кожний, хто хоче нормального парляментарного життя і уряду, мусить в наших умовах змагати до витворення парляментарної більшости, *згідної з урядом*, і до уряду що рахується з волею більшости парляменту".

Отже фактом є, що марш. Дашинський за всяку ціну змагав до згоди, до порозуміння з урядом, до гармонії між двома крилами державної влади, до ліквідації — не всієї санаційної системи, як пише „Роботнік", — тільки до ліквідації всесильности виконавчої влади. Правду кажучи, тут ішло не так про ліквідацію санаційної системи і звязаного з нею режиму, тільки про ліквідацію безплідної опозиції. А з цього ясно, що польські парляментаристи бажали рятувати не так парляментарну систему, як себе. Марш. Дашинський підкреслює, що він, себто опозиція, не має гармат, як її противники до привернення правного стану. Ясно, що гарматами опозиція не розпоряджає, але вона має іншу зброю, як напр. страйк. І або вона лякається цієї зброї, або може та зброя вже вирвалася з її рук, коли опозиція стає в ролі прошака, готова задовольнитися останками парляментарного режиму.

Опозиція, яка є така тверда і міцна в словах, туже поміркована є не лише в ділах, але навіть у бажаннях. От найбільший з радикалів, голова Хлопского Стронництва Домбський, який про свято приповідує земельну реформу без викупу, розділ церкви від держави, глибокі суспільні реформи то-що, на теперішню хвилю вдоволяється рібницею — створенням переходового уряду з тверезих і розумних фахівців, які зясовують собі важке положення Польщі. Той уряд, здатний до співпраці зі соймом, перевів би бюджет на 1930—31 рік і кілька пильних законів, а за два роки (в літі 1931) нові вибори. — Значить, вимоги дуже мінімальні. А це доказує, що опозиція почуває свою слабість, що вона не в силі протиставитися державцям влади, що вона є обезброєна.

Переписка між двома репрезентантами сучасної Польщі не лише зайвий раз ствердила неормальність життя сучасної Польщі, але й слабкість оборонців конституційно-правного парляментарного ладу.

Високополітичний крок Анґлії.

З Багдаду прийшла вістка, що британський уряд обіцяв урядові Іраку, над яким Англія має мандат, що він буде домагатися, щоби Ліга Націй приняла Ірак до Ліги Націй. Таким чином Анґлія зречеться свого мандату над Іраком. Це буде перший приклад в історії, що якась держава добровільно зречеться свого мандату. Це високодипльоматичний крок Анґлії для здобуття собі симпатій у арабів та взагалі серед мусулманського світа. Це заразом болюча для жидів відповідь на всі ті напасти, які вони робили на адресу англійського уряду та анґлійської адміністрації в Палестині.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
поручає: НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСКІ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

З циклю ревеляцій.

Деякі голоси польської преси про українську проблему.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 19. вересня 1929.

Голосів варшавської преси, які розлягалися як відгук вибухів у дні відкриття Східніх Торгів у Львові, — ми не позавали навмисне, бо в них не було нічого, чогоб ми досіль уже безліч разів не читали й не слухали. Ділилися вони на дві категорії: одні націьковували уряд проти всього українського руху, вживаючи до того таких безглуздих вигадок, як це зробив напр. краківський „Куреорок", — інші знову (численні півофіціози санації) використали й оті львівські бомби на те, щоби вдарити по соймовій опозиції: сойм, мовляв, очеркнув міністрові внутрішніх справ диспозиційний фонд і тому уряд остав без матеріяльних засобів для поборювання підпольних організацій. Із отих голосів було справді трудно вибрати будь-що цікаве для наших читачів. Коли-ж ми нині таки передамо кілька таких варшавських відгуків а останніх днів, то робимо це тому, що кожний з них має якесь особливе своє „специфікум".

До таких статтей зараховуємо дві, найдені в останньому числі варшавського тижневика „Пляцуфка". Цей тижневик — це орган НПР (Народова Партія Роботніча), досить кумедної партії, якої ідеольоґія висить поміж Дмовським і — Плехановим; має НПР. деякі невеличкі впливи серед робітництва на Познанщині, а в останньому часі „вславилася" покликанням на недавньому познанському зїзді до головства п. Попеля ,одного з передтраневих потентатів, який після перевороту зрікся посольського мандату й ніби усунувся в тінь — в наслідку уявнення його широко закроєної комерційної діяльности... Редактором „Пляцуфки" є Людвік Кульчицький, колись відомий автор „Російської Революції", нині, завдяки цій своїй енперівській приналежності, позбавлений усякого політичного впливу й значіння. Отож у „Пляцуфці" й друкується цикль статтей Людвіка Кульчицького п. н. „За підставу співділання". Здавалось би, що Людвік Кульчицький, навіть і перемандрувавши до кумпанії п. Попеля, всеж таки повинен сказати про „підстави співділання" польського й непольських народів щось цікаве, щось вище інтелектуальним і політичним рівнем від передових статтей референта українських справ у краківському „Курєрку". І справді, таку надію має читач, коли бачить, що автор розуміє напр. некорисний стан Польщі при існуванні одної третини непольського населення і коли читає такий погляд:

> Справді, є неможливою річю хотіть виключати в нинішніх часах чужі елєменти, які мають польське громадянство, від політичних прав. І хоча подібні думки може й товчуться по головах деяких політиків, то проте не може бути мови про їх реалізацію однаково з міжнародніх оглядів, як і з уваги на наші внутрішні відносини. Польща не може бути якимось державним дивоглядом, не може в часах, в яких усюди істнує рівність політичних прав усіх громадян, — створювати якісь нерівности. А зрештою, позбавити політичних прав одну третину мешканців це не є річю легкою і політичною. Колиж це не можливо, то треба шукати розвязки проблєми національних меншин на іншій площині.

Але тут і начинається горе. Тільки перейшла людина з фірмою одного з найчільніших польських лібералів і радикалів на площину реальної політики, дає себе пізнати ось яким знавцем т. зв. національних меншин Польщі й ось яким приклонником „розвязки" їхньої проблеми:

> „Завданням цілої політики повинно бути *розбиття кожної з тих меншин на поодинокі групи* (підкреслення наше — І. К.) Треба змагати до того, щоби в кожній національній меншині при помочі раціональних уступок, які не грозять цілости держави, пошукати відповідні елєменти, які, затримуючи свій національний характер, станули би на державному ґрунті. Решту-же ґруп, які матимуть протидержавний характер, треба бл

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

VII. „Чета Крилатих".

Юрій Шкрумеляк хотів написати повість, яка робила би враження, що на війні діялися таки більше несподівані, таємні й ріжноманітні справи, ніж це ми бачимо в звичайних історичних повістях, де воюють, стріляють, тужать і мучаться досі так само як за часів Гомера. Тому він рішив скласти сензаційну повість на зразок непроглядної черги бульварних, легких, а навіть літературних чужинних повістей, які своїми подіями „запирають дух" читачеві.

Це була добра ідея, яка повинна найти наслідувачів; не гірша від ідеї В. Будзиновського, щоби індіянські авантюри перелицьовувати на нашім ґрунті, переодягаючи червоношкірців за козаків або пластунів. Краще йти за добрими готовими зразками і переробляти їх по свому, ніж вигадувати щось самому, коли уява не хоче слухати самих бажань.

Одначе Шкрумелякові видалось зайвим наслідувати когось. Він задовольнився власною фантазією, вважаючи, що для такої популярної лектури не варт аж шукати за матеріялами. Замість передумати основу своєї сензації з усім її завязком, він скинув цей клопіт на голову читача, який може розяснювати собі її як сам хоче. Бо сам автор і не береться навіть піддавати розвязки описаних ним „чудес". Він змальовує нам чудодійний звязок подій між фактом надрізаного пальця і яблука, подій, які одні можуть розяснити собі вірою в прочуття, інші якоюнебудь іншою чудодійною силою. Завдяки цій силі фотографії літають з місця на місце при помочі самої туги.

Є нині в світі безліч незбагнутих явищ. Якби автор „Чети крилатих" був узяв у руки не то яку наукову книжку про метапсихічні явища, а якунебудь дешеву брошуру про „магію", то міг би був там найти приклади незвичайно таємних випадків, з яких кожний має за собою таку чи іншу теорію. Але те, що діється в його повісти належить до вигадок, сповіднених з продукціями найбільшого індійського мага Бен-Алі-Бея, що приїзджає просто з Бомбаю „від Кольомея".

Найцікавішим в усіх цих чудасіях є факт, що автор не робить навіть зусилля, щоби створити *перед читачем оману*, що він вірить у те, що пише. Коли є такі читачі, які не запримічують цього його відношення до оповідженої ним історії, то перед ними простіше було би повторити всі чудеса з лямпою Аладина, переробивши її на звичайну военну ліхтарку, що відкриває засідки ворогів, освітлює шлях до перемоги і навіть думки, залишеної в сльозах, десь далеко у запіллі, коханої дівчини.

Адже вся основа цих „дивних пригод" побудована на такій ідеї: вояк, що йде на війну, доказує чудес, тому, що вірить у чудодійну силу своєї вибраної, звичайної провінціональної гуски. Що-ж? Кілька гусок спасло цілий Рим, чому одна не може спасти одного вояка? Але цей вояк має на війні щастя ще й тому, що вірить у святу справу, яку заступає. Таких було в останній війні міліони; і стільки-ж було таких, що тужило на фронті за полишеними дівчатами. Чому вони всі не вийшли переможцями, або хоча би не вернулись здоровими? — про це нехай ніхто не питає, хто шукає відповіди на „дивні" пригоди.

„Чета крилатих" кінчиться фантастичними „подвигами" наших героїв, які зробили геніяльний винахід радіо-ракетного підводно-воздушного літака. Для цього їм вистачило доброго капіталу. Вони найшли закопаний у землі (завдяки щасливим обставинам спорідненим із ясновидючістю) один історичний скарб, такої вартости, що „за нього можна би закупити увесь збір сіна з цілого світа!" А після цього всі столиці світа витали їх величніше, як д-ра Екенера і Ліндберга.

Нема сумніву, що легкий, ясний, простий стиль і мова такої повісти робить її інтригуючою лектурою для молоді з нижчої гімназії і для читачів такого самого інтелектуального рівня. Головно для нашої американської преси, що передруковує старі, давно видані книжки, це була би духова страва рівна амброзії зробленій з мамалиги.

Та спитаймо поважно: чому не можна би такого самого сюжету обробити дбайливіше, трохи глибше, так, щоби це могла бути лектура і для тих, що з приємністю читають поруч літератури найвищого рівня, також Конан Дойля, Маріята, Мейн Ріда, Жіль Верна? Можна би, але не треба. Чому? Бо в нас видрукують і таке і так само заплатять. І навіть видавці не зорієнтуються в ріжниці між літературою і макулятурою.

Найкращим свіжим прикладом цього стану є видана в цій-же накладні „повість" п. з. „Перемога" В. Лопушанського. Її оцінка міститься в двох словах: графоманія вульгаріс. Це є стиль, мова й „все решта" наших гімназійних творів. Аж ніяково заводити поважну дискусію про таку бомбастичну гумористику. А проте є інтеліґенти, які для виправдання її запевняють, що „це" також має своїх читачів і навіть... захоплених. Адже книжка має високо-ідейну тенденцію — жидівські погроми. Не вірите? Відчиніть якийнебудь том на якійнебудь сторінці, а почуєте симпатичний запах крови. „Росія доти спливатиме кровю доки усі ріки не наповняться посочиною — — Доти погань еврейська володітиме словянами, доки филі правовірної крови не досягнуть третього сходу божого престола — — Тоді щойно дійде кара — — В постаті велитенської птиці злетить янгол помсти на російські землі й стане карати — —" Тому, що Союз русскаго народа з гаслом: „Бєй жидов, спасай Рассею!" не має вже великих впливів на погроми на нашій землі, таку книжку могли би для пропаганди перекласти нині араби.

Та залишім на боці ідеольоґію. Кажуть, що це справа ясного світогляду: „або" — „або". Тому я спитав одного із причасних до видання цього твору, як — абстрагуючи від ідеї — могло таке видавництво, як „Червона Калина" пустити в світ таку декадентщину в стилю, таку салямаху в мові? — „Бо автор, як початкуючий, застеріг собі, щоби рукопису йому не справляти". А ж річ ясна, не вірю. Бо вірю, що він мусів застерегти собі, щоби його рукопис віддали до друку не читаючи. Так, по всій імовірности, зробила також редакція „Неділі" врадувавшись, що дістала так дешево готовий „популярний" фейлетон цього-ж автора. Називається ця карикатура „пшибишевщини" „Гомін душі", тому, що аж душа гомонить, коли її читаєш.

при помочі цілого ряду детальних засобів ослаблювати, а всі їх затій гальмувати послідовно, при помочі ріжних засобів, до репресій включно..."

Іншими словами: відгріта стара, відома теорія, стільки раз уже переводжена в життя і нині святкуюча тріюмфи на Волині з „відновідними елементами" в особах пп. Пенного і Пилипчука! Зрештою, почекайно на дальші квітки, бо п. Кульчицький ласкаво признає, що „найтруднішою меншостевою проблемою є у нас українська проблема" і тому заповідає, що треба над цією проблемою „довше зупинитися". Ану, прочитаємо в чергові числа „Пляцуфки", розцікавлені дотеперішньою „ревеляцією" автора „Російської Революції".

Ба, але в тому самому числі того милого журнальчика находимо ще кілька подібних ревеляцій на українські теми. І так якийсь анонімний „українець" (!), про якого кажеться у редакційній примітці, що це „довголітній політичний і суспільний діяч серед українського громадянства", у статті п. н. „Після львівського замаху" характеризує нинішний стан українського життя в Польщі, дає діягнозу його недуги й тут-же записує рецепту. Отже всьому винна „значна фінансова допомога німців" (!!!). Не вірите?

Ще в передвоєнних часах (українські) політики діставали німецькі марки з Берліна на свою роботу, себто на боротьбу з поляками.

Словом: устійнилася „догма" серед українців, що лише „при помочі Берліна" можна вести українську політику! Не диво, що при помочі Берліна „колишній австрійський капраль" Коновалець сіє нині в Галичині ненависть. Однак

серед української інтеліґенції йдуть узгіднюючі розмови в тому напрямку, щоби зорганізувати поміркованy партію, — ба навіть в УНД-і є деякі політики, які з тим планом симпатизують.

На жаль, лагідність („поблажливість") „льокальних чинників влади" йде на руку підпольним організаціям. Причиняються до того й українські гімназіяльні вчителі. Висновок:

Єдиним способом на поборювання тієї анархії і шовіністичного морального терору УНДА і тов. є підтримання спроб перевести організацію тих українських політиків, які змагають до зреалізування поміркованої програми й остаточного управильнення польсько-українських відносин шляхом порозуміння.

На зрозумілу мову переклавши: дай, Варшаво, грошенята, а ми тобі поставимо партію, як образочок! Гарний „данлач", правда?!

До повищих „ревеляцій" вже хіба мимоходом можна згадати, що в тому самому числі „Пляцуфки" є ще дві замітки. В одній п. н. „Нефортунний дипльомат", за одним махом дістається польському послові д-р Бадерові й новоіменованому директорові „Земельного Банку" д-рові Сінгалевичеві. Першому за те, що дав візу на від'їзд в Польщу тому останньому, а останньому за те, що він був і є (не смійтеся, люди) найбільшим і найнебезпечнішим ворогом Польщі (добре, що не сказано: від яких історичних часів). Очевидно, що й тут мачали пальці німці: якби не нім. посол у Відні граф Лерхенфельд... і т. д. В окремій замітці п. н. „Дика поголоска" „Пляцуфка" громить уряд за намір (?) віддати греко-католикам у Варшаві якийсь храм для молитви...

Хто досіль не знав, яке є становище НПР до української проблеми, з одного-однісього числа „Пляцуфки" може зразу докладно й всесторонньо освідомитися.

І. Кедрин.

Китай і Ліга Націй.

Китайське внесення на приноровлення параграфу 19 пакту Ліги Націй.

В комісії Ліги Націй відбулася дебата з приводу внесення китайської делеґації на приноровлення параграфу 19-го пакту Ліги Націй. Цей параграф уповажнює Лігу Націй від часу до часу переглядати договори між ріжними державами. Підчас дебати китайський делеґат д-р Ву, а також делеґати Бельгії, Німеччини, Англії, Угорщини та Персії обговорювали це питання зовсім теоретично, щоби не викликати якихнебудь непорозумінь. Бельгійський делеґат Ролєн поставив внесення, щоби кожна держава, яка почуває себе обтяженою якимнебудь договором, мала право звернути на це увагу Ліги Націй, яка тоді мусить обговорити справу й рішити, чи вона хоче згідно з артикулом 19 приступити до ревізії договору. Як внесення д-ра Ву, так і внесення Ролєна віддано на розгляд субкомітету.

ДЕНТИСТ
ЯКІВ НАСС
повернув і приймає
Львів, вул. Сисктуська 17. II. п.

На східні теми.

Горці Кавказу.

II.

Боротьба за волю: революція 1905 і 1917 року, організація власної державности, заходи внутрі й за кордоном, турки й англійці та наступ Денікіна.

(Докінчення.)

З Константинополя частина горського уряду вертає до Тифлісу, де провадить гарячкову діяльність в справі визволення рідного краю і в жовтні 1918 року горські війська з допомогою турецького відділу під командою Юсуфа-Ізета паші (турецького черкеса) займають більшу частину своєї території із сотлицею Темір-хан-Шура.

В листопаді загальна політична ситуація на Кавказі змінюється, з огляду на відход турків і вступ англійських військ, які 17. листопада 1918 р. прибувають до Баку на чолі з ґенералом Томсоном. Горський уряд зараз-же старається вияснити відношення до себе союзників і з цією метою висилає до Азербайджану делеґацію, яка має переговорити з ген. Томсоном. Представник британських військових сил на Кавказі запевнив делеґацію щодо військової допомоги та призначив при уряді горців військову комісію на чолі з майором Рауленсоном. Тут-же в Баку доходить знова до порозуміння з представниками терських козаків, які підписують військово-політичну умову та входять в характері рівноправного члена в склад союзної республики. Новосформований уряд Пшемахо Коцева починає організувати владу на місцях, висилає делеґацію на мирову конференцію в Парижі й провадить зміцнену агітацію за переведенням в життя ідеї кавказької конфедерації, як одної з найбільш життевих політичних потреб народів Кавказу, бажаючих утримати свою незалежність перед одвічним ворогом з півночі.

На перешкоді мирному життю „Республики Союзу Горських Народів" та переведенню в життя високих ідей конфедерації — стає Російська Добровольча Армія ген. Денікіна, який займає в січні 1919 року ґрупу кавказьких мінеральних джерел і з початком лютого займає Владикавказ. Займаючи територію увільнену від більшовиків, добровольча російська влада не старається увійти в порозуміння з урядом республики, навпаки, — добровольці поводяться як в завойованому краю й виступають збройно проти горської незалежности.

На інтервенцію уряду горської республики у ген. Томсона, останній заявив, що Денікін не буде нападати на територію горської республики, тимчасом в практиці було інакше. Денікін, неґуючи горський уряд, мав на меті недвозначний намір „**пріобщіть край к русской государственності**", як він висловився у відозві з приводу заняття м. Грозного.

Більшовики, які були в безвихідному положенні, притиснені горцями й Денікіном, рятуючи свою ситуацію, оголошують самостійну горську совітську республику, гадаючи цим помогти собі та вирвати ґрунт зпід ніг народнього руху горців. Однак це не помогло. Зломані більшовики покинули Кавказ, де залишився одинокий ворог горців Денікін, який посувався щораз далі в середину краю.

Союзна рада горської республики на засіданні в березні 1919 р. постановляє доручити урядові мобілізувати всі сили республики для охорони незалежности, як рівнож доручає увійти в переговори з Денікіном.

Переговори з представниками Денікіна, звичайно, не привели до порозуміння. Навпаки, Денікін, посуваючись вперед, запропонував горському урядові зректися влади й демобілізувати армію. Уряд горської республики у відповідь на це протестує нотами, які висилає до уряду Азербайджану, Ґрузії й Арменії, просячи допомоги. Збройної допомоги горці від своїх сусідів не дістали й тільки Ґрузія вислала потяг з бойовими припасами та Азербайджан дав невелику ґрошеву допомогу, — всі-ж сусідні держави одноголосно запротестували перед представниками чужих держав в Тифлісі, Ериванї й представником союзних військових сил на Кавказі ген. Томсоном в Баку.

Інтервенція не дає жадних наслідків і добровольча російська армія, після впертих боїв з горцями, посувається вперед і займає територію горської республики.

Л. Л.

Освітній Конґрес.

Замкнення Освітнього Конґресу Т-ва „Просвіта".

У вівторок, 24. ц. м. в полудне, заповнилася вдруге саля Муз. Т-ва ім. Лисенка учасниками Освітнього Конґресу, що радили півтора дня в чотирьох його секціях, а тепер явилися на II. пленарне його засідання. При столі заняла знову місце президія (з виїмком інж. Мудрака), з боку засіли стенографи, позаду представники преси. Настрій святочний, як і першого дня, в часі отворення Конґресу.

II. пленарне засідання Освітнього Конґресу отворив д-р Іван **Брик**, що під оплески делеґатів привитав ще відому діячку на освітньому полі п-ню С. **Русову**, яка прибула з Праги до Львова вже в касі Конґресу, а також волинських делеґатів д-ра **Річинського** і п. **Назарчука**. Одночасно повідомив, що делеґати з Рад. України не прибули тому, що їм не видано віз на від'їзд до Польщі, про що вони повідомили конґресовий комітет телеґрафічно.

Після того забрав голос през. д-р **Кость Левицький**, що виголосив реферат на тему „Минуле й майбутнє в діяльности Т-ва „Просвіта", привітний гучними оплесками. Референт зазначив, що почин до основання Т-ва „Просвіта" перед 60 роками дала студентська молодь, з якою пішло тоді ледви кількох старших, а саме: д-р Корнило Сушкевич, Анатоль Вахнянин, Юліян Романчук і Омелян Огоновський. З них між живими є одинокий Юліян Романчук, почесний президент нинішнього Конґресу, який бажав дуже явитися в цій салі, одначе відтягнула його від того недуга. Устами промовця він передає Конґресові привіт (ціла саля уладжує овацію на честь през. Романчука). В дальшій части свого реферату поділив д-р К. Левицький діяльність „Просвіти" на три періоди. Перший період — це дуже жива доба в діяльности „Просвіти", коли вона була у нас просто всім. Цей період тягнувся до 1894 року. Другий період, що тревав до світової війни, це період, в якому „Просвіта" поруч освітньої роботи розвивала й живу економічну діяльність. В тому періоді відбувся й І. Просвітно-Економічний Конґрес „Просвіти". Третій період, період розбудови й намічування нових шляхів у діяльности „Просвіти", зачався по війні і протягнеться ще мабуть довго. В цьому періоді „Просвіта" стала вже чисто культурно-освітньою установою, тому й цей Конґрес має чисто освітній характер. У другій частині свого реферату подав промовець основні напрямні для дальшої діяльности „Просвіти", перестерігаючи передовсім перед вводженням в освітню роботу духа партійництва, який у такій праці може мати тільки погубні наслідки. Зазивом до витеребления найбільшого нашого народнього лиха: анальфабетизму і до поширення й поглиблення культури й освіти серед усіх кругів нашого народу та до піднесення його таким чином на вищий рівень — закінчив д-р К. Левицький свій реферат.

З черги секретар Конґресу п. М. Брилинський відчитав цілу низку нових привітів, що наспіли в двох останніх днях. Між ними найбільше привітів з европейської еміґрації.

Опісля здавали короткі звідомлення голови поодиноких секцій Конґресу. Іменем секції позашкільної освіти промовив проф. **Ст. Сірополко**, зазначуючи, що праці секції не були як слід підготовані, тому весь час нарад забрало читання рефератів і на дискусію та прийняття якихнебудь постанов не було вже часу. З уваги на те реферати з висновками авторів будуть передані як дезідерати Гол. Виділові „Просвіти". Іменем бібліотечно-музейної секції промовив відтак д-р **Богдан Чайківський**, іменем секції мистецтва — п. **Альфред Будзиновський** (в заступстві неприсутнього голови о. Туркевича), іменем секції суспільної ґіґієни — проф. д-р **Іван Раковський**. Всі три згадані секції приняли цілу низку постанов, які й відчитано на пленумі Конґресу.

На закінчення Конґресу промовив д-р **Іван Брик**, признаючи, що в його організації були значні хиби. Виною тут м. іншим і референти, що мали до 10. липня ц. р. прислати свої реферати ураз із резолюціями-висновками, а тимчасом тільки 6 (шістьох) з них виконали свій обовязок. Не зважаючи на те, Конґрес повинен бути кроком вперед у нашій освітній праці. Навіть маленький крок уперед — це вже велике досягнення в наших відносинах — казав промовець. Подякою учасникам Конґресу за працю й повагу, з якою вони ставилися до нарад і зазивом до праці для добра української нації закінчив д-р Брик свою промову й замкнув II. Освітній Конґрес.

Після того всі присутні піднялися і відспівали національний гимн.

Один діяч.

Стаття д-ра Володимира Залозецького.

(Докінчення.)

VI.

Вище згаданий лист п. Томашівського до Гетьманського Центру кінчиться словами: „Від сьогодні між Вами Панове й моєю малою особою нічого спільного нема й бути не може". Для провірки правдомовности п. Томашівського це дуже характеристичне. Пригадую, що було це писане 6-го вересня 1928 р. — а у своїм відкритім листі, видрукованім в „Новій Зорі" дня 11. серпня 1929., п. Томашівський заявляє з крокодилевими сльозами в очах, що особистого конфлікту з п. В. Липинським ніколи не мав, і що колиб не було замітки в Бюлетені Гетьманської Управи (з березня 1929 р.) і допису п. В. Липинського в „Ділі" (з дня 18. липня 1920) — то певно всі уважалиб, що п. Томашівський гетьманець і що ця ідилля у взаємовідносинах між п. Томашівським та гетьманцями, була порушена лиш... „нападом" п. Липинського на нього. Хронольогічний дійсний розвій подій — вказує на щось зовсім противного.

VII.

Яким демагогічним средством воює п. Томашівський, про це свідчить його знаменитий проект суду, який він пропонує п. В. Липинському. Цей суд мав би складатися з „одної невтральної людини".

Чи може найтися людина, зовсім „невтральна" як супроти того, що репрезентує собою п. Томашівський, так і супроти того, що репрезентує п. Вячеслав Липинський — це лишаємо для осуду читачеві. По друге, дуже тяжко найти критерій в трактуванні питання „заробітків на ідейности чи безідейности", що малоб бути предметом цього суду „одної людини". Чи, приміром, камяниця в Берліні, заробльена з ощадностей на служ5і в уряді през. Петрушевича, це заробіток на ідейности чи безідейности?

І взагалі відки це питання про „заробітки" — питання, якого п. В. Липинський, у відношенні до п. Томашівського ніколи не ставив? Врешті п. Томашівський може потішитися. Пану В. Липинському, через недугу, уже виповіджено місце в українськім науковім Інституті. А пенсія, яку буде мати до кінця свойого життя від польського уряду — п. Томашівський, може нагородить „бідуючому" доцентові краківського університету „криводу", зроблену йому Інститутом — криводу, яку він так гостро відчув і за яку на п. В. Липинськім так, по свойому, — помстився.

VIII.

Пан Томашівський нарікає на свого недбялого ученика п. Кедрина. Однак п. Кедрин здається не дискредитував пана Томашівського перед урядом, хочби в його заходах стати професором українського наукового Інституту в Берліні. Натомість проф. Томашівський виступав перед австрійським урядом як головний свідок в процесі за державну зраду, виточеному його учителеві проф. Грушевському. Відки іде добра наука для учеників — хай осудить українське громадянство...

IX.

Коли під обожателями, які своїми писаннями дискредитують, по думці пана Томашівського, ідеольогію п. В. Липинського — він розуміє д-ра Назарука, — тоді дійсно можна п. Томашівському бути вдячним, що він положив кінець таким писанням. Д-ру Назарукові зноваж можна поґратулювати ще одної, з черги уже „X"-тої зміни „найкращих поглядів". Недавно тому, ще будучи в Америці, остерігав він мене в листах перед інтелігентсько-деструктивною роботою п. Томашівського в краю — нині до тої, ним самим опрокидуваної роботи, з одушевленням гідним ліпшої справи еволюціонізував.

X.

Пан Томашівський рекомендує себе читачам „Нової Зорі" як людину, яка від молоду мала католицьку орієнтацію. Чи дійсно католицьку орієнтацію пана Томашівського можна вивести від пехрещення власної литини аж до шкільного віку, річ загально відома в Бережанах? Або від госпітування його в радикальнім клюбі? Або накінець від пробльованого ним, в 1923 р. в „Політиці", „повороту до Драгоманова"? Про це нехай рішають круги, які уважають пана Томашівського — за найвідповіднішого пропагатора католицизму.

Дивно вражає разом з тим, що п. Томашівський закидує п. В. Липинському ворожість до унії, хоч книжка п. В. Липинського „Про Релігію та Церкву в історії України", з якої кожний читач може довідатися про позитивне відношення п. В. Липинського до нинішної греко-католицької церкви, була видана католицьким органом. Тому незрозумілим є, що напад п. Томашівського появився, до того в ще так демонстративній формі, в католицькім органі, який, напротязі свойого цілого істнування — зміївся на так гострий виступ супроти одного тільки... Вячеслава Липинського.

Взагалі про рівень християнської моралі в „Новій Зорі" свідчить, що ні одинокий орган, який зважився кинути на п. В. Липинського обвинувачення в „заробітках на ідеї". Досі про „прусські марки" осмілились згадати ще перед війною тільки деякі брукові польські часописи, і то вони зразу цей наклеп спростували і п. В. Липинського перепросили. Яку сатисфакцію за найбільшу кривду, яку можна учинити чесній людині, дасть п. В. Липинському орган, редагований українським католицьким священиком?

Врешті відки взялась небувала смілість п. Томашівського в поборюванні п. В. Липинського. Раніш розправлявся пан Томашівський зі своїми противниками анонімно — як прим. з проф. Грушевським і іншими. Нині цей „лицар" нашої руїни бачучи, що п. Липинський тяжко хорий і що не має фізичної змоги проти наклепів та безсовісних інвектив боронитися, став відважним. Чи беруть за це на себе відповідальність ці, від кого черпає п. Томашівський оцю свою відвагу?

Д-р Володимир Залозецький.

Дивогляди.

Нема жінок.

В Антоніші на Поліссі відкрила публика тайну одної театральної трупи, що має успіх завдяки двом — єдиним двом! — артисткам. Коли один із глядачів запрохав одну із них після вистави на вечеру з дорогим вином, а відтак до сепаратки, виявилось, що чаруюча артистка, яка так чудово „голить" гостей, має оголені мужеські вуси.

Заборона ношення сокільських одностроїв.

Українські спортові, руханкові і пожежно-руханкові товариства не можуть сказати, щоби ними польські відповідальні чинники не інтересувалися. До таких належить і тов. „Сокіл". В останніх часах розвязано богато сокільських товариств по селах ріжних повітів, а за ношення сокільських відзнак покарано адміністраційно дуже богато соколів, нераз дуже діймаючими грошевими карами або карами арешту — все на основі відомого австрійського цісарського патенту з 1854 р.

Старшина львівського „Сокола-Батька", що займається орґанізацією сокільських гнізд в краю, зі свого боку поробила заходи у воєвідських урядах для припинення переслідувань сокільської орґанізації. Ішло головно про ношення сокільських відзнак (найчастіше сокільських шапок на селі) і сокільських одностроїв. В тій цілі старшина „Сокола-Батька" вислала в червні ц. р. делеґацію до тернопільського воєводи п. Мошинського, що мала йому представити завдання і діяльність сокільської орґанізації і старатися про припинення переслідувань з боку адміністраційних чинників. Як делеґати „Сокола-Батька" явилися у воєводи Мошинського члени його старшини п. Альфред Будзиновський і п. Петро Берест і на довшій авдієнції у нього представили йому всі побажання „Сокола-Батька". Воєвода, розпитавшися докладно у членів делеґації про сокільські справи, заявив, що не бачить причини до заборони на ношення сокільських відзнак чи одностроїв — тим більше, що це право мали члени „Сокола" ще перед війною на основі постанов статута. Рівночасно обіцяв воєвода видати відповідну інструкцію для підчинених орґанів влади, щоби перестали робити перепони сокільським товариствам з приводу ношення сокільських відзнак або одностроїв. Делеґація вийшла з авдієнції у тернопільського воєводи в переконанні, що влада припинить остаточно дотеперішні перепони для сокільської орґанізації. Та воно так не сталося і переслідування тревають дальше, чого доказом нові адміністраційні засуди за сокільські відзнаки (шапки) в тернопільському воєвідстві і влада дальше покликується при карно-адміністраційних засудах на розпорядок австр. мін. внутрішніх справ з 26. лютого 1917 про ужівання одностроїв і відзнак і карає за його переступство австрійським передконституційним пріґельпатентом.

Щоби дразливу для влади справу ношення сокільських відзнак і одностроїв остаточно управильнити і її в очах орґанів влади улеґалізувати, — старшина тернопільського „Сокола" внесла в серпні ц. р. окреме подання до воєвідського уряду в Тернополі і залучаючи великі кольорові взірці одностроїв для руханково-пожарничих (сільських) і руханкових „Соколів", прохала про дозвіл на ношення одностроїв на осн. залучених взірців, присланих „Соколом-Батьком" зі Львова. Крім цього голова тернопільського „Сокола" п. Остап Сіяк і зас. сол д-р Степан Баран були в депутації у воєвідстві в справі прихильної полагоди повищого подання, де звернули референтам ще раз увагу на те, що говорив воєвода делеґації „Сокола-Батька" в справі одностроїв. У відповіди на ці заходи одержав п. Остап Сіяк дня 10. вересня ц. р. слідуюче письмо в мові польській і українській, котре подаємо без зміни: L. BP. 3543/29. Tarnopol, dnia 7 września 1929 r. До Руханкового Товариства „Сокіл" в Тернополі. На підставі § 7. і 8. розп. міністерства справ внутрішних з дня 26. лютого 1917, який нормує справу уживання одностроїв і відзнак, не узглядняю прошення з дня 29. серпня 1929 в справі уживання одностроїв через часових товариства. Від цеї декизії прислугує право відклику, який можна внести до міністерства справ внутрішних через тутешній уряд в протязі 14 днів, числячи від дня слідуючого по дни одержання декизії. Wojewoda uz. D-r Łaniewski.

Відклик внесено, але сумніваємося, чи він що поможе. При тім слід замітити, що у Львові на цьогорічному святі „Сокола-Батька" з нагоди 35-тя ліття його істнування виступали дня 22. ц. м. соколи в одностроях і ніхто з того приводу не робив ніяких карно-адміністраційних заходів. Виходилоб, що у львівськім воєвідстві інтерпретують закон дещо інакше як у тернопільськім, а сокільських одностроїв не вважають у Львові небезпечними.

На численні запити ВП. Клієнтів — заявляю, що мій Склад Килимів міститься в 3-поверховій камениці
на площі Трибунальській ч. 1.
(б. ул Бергера).
З кіоском на площі св. Духа — не маю нічого спільного.
Найбільша фабрика Килимів в Галичині
Михайла Хамули
в Глинянах.
494 2—?
Головний магазин і виставa: площа Трибунальська 1.

Кріза в ЧСР?

Розпорядком президента республики замкнено літню сесію парляменту. Рівночасно не скликано обох палат на осінну сесію. Міродатні чинники пояснюють це як обяв парл. кріз. 24. вересня компетентні чинники рішать, чи відбудуться нові вибори. З вістки, що шеф уряду дістав згоду президента поробити відповідні заряджения.

—o—

Англійсько-більшовицькі переговори.

Більшовицький делеґат для переговорів із Англією, Довгалевський, явився в Форін Офісі, щоби навязати взаємини з Гендерсоном. Довгалевський сказав кореспондентові Райтерової Аґенції, що наради торкатимуться чисто фінансових справ. Конференція, що відбудеться після відновлення дипл. взаємин, торкатиметься справи пропаганди й визнання фін. зобовязань.

—o—

Мекдональд їде в Америку.

Мекдональд їде в Америку 27. вересня. Лондонські політ. кола вірять, що переговори в справі роззброєння на морі при участи Мекдональда дійдуть до успішного кінця. Є теж чутки, що Мекдональд обговорить із през. Гувером справу відношення обох держав до СРСР.

—o—

Зрікаються пос. мандатів.

Аґ. Вск. довідується, що бувш. премієр проф. д-р Бартель вислав до маршалка сойму письмо, в якім повідомляє, що зрікається посольського мандату.

Посол Йоахим Волошинський з ББ. іменований начальником самоврядного виділу в воєвід уряді в Луцьку. В звязи з цим Волошинський зложить пос. мандат.

—o—

Заява „Визволєня".

Президія парл. клюбу „Визволєня" в комунікаті в справі статті марш. Пілсудського та відповіди Дашинського виявляє, що марш. сойму Дашинський кермуючися найблагороднішими причинами, вилив у листі до марш. Пілсудського свої особисті здогади щодо настроїв, які є в парл. клюбі „Визволєня". Зробив це без порозуміння з клюбом „Визволєня", що сам у своїй статті зазначує. Зїзд делеґатів „Визволєня" висловив свою думку про правління марш. Пілсудського на нарадах 13. червня. Влада вважала конечним сконфіскувати оголошені резолюції. Одводущі ухвали не позволяли порозумітися з табором, який довів Польщу до дуже тяжкого госп. і політ. положення. Лише ліквідація теперішньої системи правління в користь справедливої демократії може бути її є одинокою метою політики „Визволєня". Президія клюбу гадає, що такої думки є теж марш. Дашинський

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Каригідна байдужість.

Прочитав я вчорашнє „Діло" і серце в мені заскакало з радости. Висипався там Михайло Рудницький на Романа Купчинського за його новелю повість, висипався зовсім не гірше, як на Богдана Лепкого, чи Юліяна Опільського. Нарешті — думаю собі — розібється віра постороннїх людей в „товариство взаїмної адорації" з осідком: Львів, Ринок ч. 10.

Ніколи я ще так не біг до кавярні і ніколи не бажав так побачити зачепленого автора.

Застав його при столику в товаристві чорної кави і „Віку Нового".

— Щож ти, Купчинський на це? — почав я зразу.

— На що?

— На рецензію в „Ділі"!

— Я не читав.

— Чоловіче! Прочитай, а побачиш.

Взяв до рук „Діло", прочитав і махнув рукою.

— В „Вікнах" ще була гірша.

— В „Вікнах"! Зовсім справедливо. Тим писав про діда Федорія, який був монархістом!... Але в „Ділі"!? Ліпші приятелі!

— А ти думав, що вже як хто живе з ним, то не має права критикувати його?!

— Навпаки. Повинен критикувати. Але так як роблять більшовики: де пролетар писане через велике „П" — то цей твір знаменитий, де Бог через велике „Б" — то воно чорт зна-що.

— Коли, бачиш, у нас за критику ніхто не вже заплати. Задармо пишеш, а як часом і дістачеш що, то хіба лайку або погрозу.

— Все-таки Рудницький перебирає мірку. Перший том „Мотрі" хвалив під небеса, а потім сказав, що це все „не дуже".

— Перший раз читав „Мотрю" по обіді, а другий раз перед обідом.

— Жарти остав мені. Я зовсім серіозно. Чи ти ще будеш ходити до „Діла"?

— Чомуж би ні!?

— Мені здається, що після того ти повинен зірвати з ними всякі зносини. Думаєш, що та рецензія не вплине на „Червону Калину"? Критика в „Ділі", це міродатний голос для читача. „Червона Калина" не схоче вже більше друкувати твоїх творів.

— Не бійся, видрукує!

— Звідки ця певність?

— Бо я вже наперед гроші вибрав.

— Хитрун!... Але все таки твоя слава...

— Слава, друже, не знаю, чи не буде більша.

— Якто?

— Не кажу, що слідуючі томи будуть ліпші, але може за два-три роки вирине критик, ворог Рудницького, і — щоби його нищити — вихвалить мою повість.

— Ручу тобі, що цього не буде. В нас рідко коли є критика на критику. Була свого часу в бл. п. „Літературних Вістях", але їх ніхто не брав серіозно.

— Тепер може прийти черга і на серіозні.

— Чекай псе, заки кобила здохне... А тимчасом ти маєш страту моральну, „Червона Калина" матеріяльну, а Рудницький має алорадість, що докучив своєму приятелеві.

— Докучити приятелеві не є неприємно. Але де є ще один доказ більше, що ми, приятелі по перу, не поступаємо так як інші фахи. Коли серед наших людей закричить: „Лови злодія!" — то заки кинуться ловити, питають: „А з якої він партії?" Щодо „Червоної Калини", то вона може на тім тільки заробити.

— В який спосіб?

— Просто оголошує: „Не маємо гропей і тому мусимо видавати слабші повісти дешевших авторів. Вступайте в члени кооперативи „Червона Калина", а вбогша література поправиться!"

І говори з ним!

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1, (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 13—7

— **Зізд учителів географії** відбудеться в днях 27. і 28. вересня. Відкриття зізду год. 9. рано. Запрошення можна дістати при вступі. Зізд відбудеться в Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка, вул. Чарнецького ч. 24.

— **Приняття в о. митрополита.** Нас повідомляють, що о. митрополит Андрей з уваги на свій стан здоровля і на працю перед близьким виїздом до Риму буде приймати виключно у вівторок і в пятницю між 10. і 1. год. передполудням.

— **Вияснення.** У передвчорашньому звіті з відкриття Освітнього Конгресу подано, що на концерті філії „Просвіти" співали злучені хори львівських читалень під управою радн. Купчинського. Тимчасом не були це хори львівських читалень, а власний хор радн. Купчинського, зорганізований з наших землячок і земляків жовківської дільниці.

— **Львівська хроніка.** Аж до вирішення справи, хто візьме в аренду міські театри, тимчасовим директором вибраним артистами стає бувш. директор „Малого Театру" Чарновський. — Товариство збільшування монети, хоча би й фальшивої, пішло до вязниці: Ст. Байрак дістав 3 роки, М. Пекут 8 міс., Катерина Гладій 7 міс. і Софія Мауер 5 міс. — Якийсь Влад. Томашевський видурив від Петронелі Островської 7000 зол., піддержуючи в ній віру, що з нею ожениться. Тривало це так довго, аж терпелива „наречена" втратила гроші й віру і аж звернулась до поліції.

— **Гарна кумпанія.** 5 варшавських хлопців-молодців: Кшишкевич, двох Домбровських і двох Ружицьких, придумали дотепну штуку. Зорганізували фіктійну фірму „Польська академічна корпорація Баторія" і при помочі цієї добре звучної вивіски видурили від ріжних товариств і приватних осіб більш як 50.000 зол. Цей легко зароблений гріш обернули вони на легку забаву, зваблюючи на нічні гулянки до себе ріжні дівчата при помочі оголошень про... вільні посади.

— **Катастрофи й нещастя.** Над побережам північної Німеччини пройшла сильна буря; зірвані дахи й гаті, звалені телєграфічні стовпи, знищені овочі. — В околиці Нового Тарґу згоріло 42 домів у містечку Бяла Спіска. — У Каліфорнії впав жертвою автової катастрофи письменник Джільберт Паркер, якого не треба мішати з відомим економістом Паркером Джільбертом. — У Барцельоні гранат убив 3 вояків і зранив 8.

— **Ріжні вістки.** У торговельній палаті в Софії почав радити конгрес словянських туристичних союзів. — У мадярськім міністерстві війни відкрили хабарництво міністра Чакі, що ввійшов у порозуміння з доставцями військових матрацїв. — У Татрах впали сніги на висоті 1200 метрів. — Місто Лодзь хоче навязати економічні взаємини з СРСР, щоби збільшити текстильний експорт. — На підставі останньої американської статистики було в половині липня ц. р. 8064 літаків у приватних осіб; уживання літаків зросло за 2 роки на 200 відсотків. — Ангорський уряд узяв собі приклад з англьо-американського законодавства: хто зачіпає на вулиці жінок може дістати від 3-ох до 6-ти місяців вязниці. — Післанець нюйорської фірми маклерів Гісту дістався в руки пів міліона дол., щез моментально. — Турецька преса спростовує італійську вістку, буцім-то Аманула мав *прияти* християнство. — Якась бідна швайцарська жінка Марія Делеваре зголошує свої претенсії до спадщини по муринським князі Джемсі Делявері, що вмер кілька літ тому в Америці, залишивши 140 міл. дол. — Французьке міністерство маринарки повідомляє, що його торпедна лодка „Верден" осягла рекордову швидкість 74 км. на годину. — Між Льондоном і Сіднеєм буде бездротний телєфон; 3 хвилини розмови буде коштувати 220 шілінгів.

— **Ще один поляк.** У варшавськім місячнику „Пшеґльонд Вспулчесни" появилась студія Рафала Бліта, яка має на меті доказати, що Гоголь є нащадком дрібної шляхти українсько-польської. Один предок Гоголя писав навіть попросту „Гоголі є польської національности" і це прізвище є записане в польськім гербарії.

— **Новий винахід.** Берлінський інжинір Аронгайм винайшов колірові радіові картини. Винахід має ту прикмету, що ці картини будуть небагато дорожчі від звичайних сірих. У чому тайна винаходу, його власник досі не каже. Коротко: *небавком матимемо змогу пересилати знимки* осіб і предметів в їх природних закрасках.

— **Ніс політика.** Бувш. премієр Франції Кайо, відомий із своєї бурхливої політичної діяльности (засуджений підчас війни за державну зраду!) розторощив собі ніс об автомат. Його гарний ніс утратив свою лінію. Фірма, що поставила цей автомат, дала йому добровільно, без загрози процесу з його боку, 10.000 фр. відшкодування.

— **Відродження гомеопатії.** У Берліні відчиняють офіціяльно університетську поліклініку гомеопатії. Її вестиме доцент д-р Бастаніє. Ця, на перший погляд, місцева подія має ширше значіння. Медицина досі вважала гомеопатію за щось недалеке від знахорства; гомедія була непризнана і навіть заборонена. Тепер приходить її регабілітація. Її винайшов 150 літ тому німецький лікар Ганеман. Принціп її такий: ліки випробовують на здоровім організмі. Недужому дають лік для боротьби з тими симптомами, які цей середник викликав саме в здоровім організмі. Нпр. якийсь середник викликує горячку у здорового; отже коли хто має горячку, йому дають такий середник, що її викликує. І дальше явище не менше дивне: мала доза деякого ліку знижує горячку, коли велика доза її викликує. Отже ліх треба розпускати, зводити до мінімальних т. зв. гомеопатичних доз. Зовсім маленькі, непримітні дози мають величезну силу впливу. Є це проблема олігодинаміки, довколя якої йде ще завзята дискусія між ученими.

— **Нью-йорський „смолоскип".** Нью Йорк має таку останню кримінальну сензацію: судитимуть Ерля Пікокса, який кілька місяців тому вивіз за місто свою жінку на авті, вбив її і авто підпалив, щоби зааранжувати нещасливий випадок. Тимчасом упав дощ і згасив частинно горіюче тіло вбитої, так, що поліція могла ствердити сліди душегубства. Пікокс згодом признався до вини і арешті. Тепер його оборонці заявляють, що його жінка вела легке життя мариотратниці й зраджувала його. Зате прокуратор домагається для Пікокса кари смерти, доказуючи, що він хотів позбутись своєї жінки, щоби оженитись з одною танцюристкою, з якою піддержував зносини. Нюйорська преса називає цей процес „горіючим смолоскипом", маючи на думці авто з горіючим тілом жінки.

— **Подяка.** Ми нижче підписані, що сиділи в золочівській вязниці в звязку з посвяченням хреста на козацькій могилі під Зборовом, складаємо щиру подяку П. Т. Комітетові для політ. вязнів у Золочеві, що занявся доставою для нас харчів. Зокрема дякуємо п. Антонюковій, яка найбільше до цього причинилася. — Стойкевич Е., студ. мед., Мартюк І., абс. гімн., Семен Волод., уч. 7-ої кл. гімн., Полевий Ом., уч. 4-ої кл. гімн., Качаровський М., Сеньків Р., Савицький В., Стельмах І., Ксьондзик С.

— **Концерти** В. Тисяка, оперового співака, відбудуться в Городенці 1. жовтня, в Коломиї 5. X. і в Снятині 6. X. 582

— **Спокійний погляд** на світ може мати людина щойно тоді, коли обезпечила своє життя та життя своїх найближчих. Тому, коли хочете спокійно жити, то переведіть обезпечення свойого життя в своїм рідним Товаристві **„Карпатія"**, Львів, Руська 18. 399

Дописи.

ГРИМАЛІВ. *(Побут тернопільського воєводи в Грималові.)* Дня 13. вересня 1929 р. заїхав до Грималова тернопільський воєвода в гостину. Був він гостем тільки самих поляків, бо з українцями він не ввійшов в ніякий контакт, вказуючи тим виразно тутешнім українцям, що про них знати не хоче. Далі тим підкреслив, що українці є горожанами нижчої кляси, які мають платити податки і давати рекрута, але не можуть ставити ніяких вимог. Йому не цікаво було довідатися про те, що в Грималові на цілий десяток учителів і учительок нема ні одного українця (ки), що для українських діточок нема катехита, та що вони мусять у школі молитися лише по польськи, а не так — як було за давної Австрії, що діти молилися за чергою в українській і польській мові. — Декларації за українською школою і рекурси пропали десь без сліду, в Грималові і в околиці нема досі ані одного напису з українській мові на публичнім будинку. Українці в Грималові не можуть дочекатися хідника ані до церкви, ані до читальні, хоч поляки і жиди мають їх навіть до далеко віддалених від осередку місць. Від українців стягають при всякій нагоді в урядах ріжні датки на виключно польські цілі, робиться їм усякі перепони як на полі „Просвіти" так і кооперації. Хто впишеться до читальні, чи до кооперативи, того відповідні органи зараз переслухують, щоби цим способом від „Просвіти" і кооперації відстрашити. Всіми цими справами

воєвода не хоче інтересуватися. На повітання його вибудували поляки велику повітальну браму, стягнули всіх війтів із сіл, а школи всіх літей, які ізза довгого вичікування попереступжувалися. Бурмістр Грималова забув повідомити лише радних і видніших громадян української національности про цей приїзд тернопільського воєводи до Грималова, щоби вони часом не висловили яких побажань. — *Не-грималовський.*

З судової салі.

Під замітом головної зради.

Перед трибуналом присяглих суддів у Львові відбулася в понеділок 23. ц. м. розправа проти Михайла Когута, столяря з Урманя, пов. Бережани, обвинуваченого під замітом злочину з § 58 к. з., якого він мав допуситися тим, що на вічу партії праці, яке відбулося дня 19. лютого 1928 р. в Бережанах, вихваляв порядки й відносини на Радянській Україні. Зокрема Когут агітував на тому вічу ніби то за відірванням Східної Галичини від Польщі і прилученням її до Рад. України, при чому протестував проти рішення ради амбасадорів, яким Східну Галичину признано Польщі. Обвинувачений не признавався ні в слідстві ні на розправі до ніякої вини, бо він взивав українське населення тільки до праці на культурно-освітній ділянці. Після переслухання кількох прокураторських свідків засуджено Когута на основі вердикту лави присяглих на 8 місяців тяжкої тюрми. Розправі проводив радн. Ангельський, обвинувачував прок. Ланевський, боронив адв. д-р Давидяк.

Зі спортового життя.

Дужання в спортовім цирку.

В понеділок (5-ий день турніру) виступило до дужань 5 пар. У першій парі феноменальний Шнайдер дусив цілих 7 мінут Щербінського подвійним нельсоном, так, що Щерб. у 18-ій мін. змагань нарешті скапітулював. Стібор у 15-ій мін. поклав Горвачка. Боротьба Штекера з Віллінгом дала по 20 мін. ремісовий вислід. Пошоф у 16-ій мін. поклав Бан Самсона, Бартник у 1-ій мін. — Брікнера.

Нині, в середу, змагаються: Бартник—Штоль, Щербінський—Брікнер, Шнайдер—Карш, Штекер—Віллінг (рішаюча) і Стібор—Пошоф (рішаюча).

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

МИХАЙЛО КРЕВЕЦЬКИЙ, б. міністр фінансів УНР, помер 27. серпня 1929 у Клямарі недалеко Парижа. Покійний був до революції високим урядовцем в російському міністерстві фінансів, де уважався одним з кращих фахівців. З вибухом революції виїхав з Петрограду на Україну, щоб послужити своїм знанням рідній державі. Працював на Україні разом з відомим економістом, ученим світової слави проф. Туган-Барановським, і в одному з кабінетів Директорії був у 1919 р. короткий час міністром фінансів. На еміграції Кревецький жив довший час у Відні, а потім у Парижі. Займався завсіди чесною працею і стояв здалека від ріжних емігрантських авантюр, до яких ставився з погордою. — В. Й. П.!

Сотн. УГА ГЕРМАН ФРУХТЕР, родом з Кут, помер у черані ц. р. в Кжижанах (Крісдорф) коло Ліберця. Перейшов з гірською бригадою до Німецького Яблонного (ЧСР), де був полковим лікві дуючим. По ліквідації бригади перейшов до табору в Йозефові, а коли й цей не довго істнував, пішов до молочарської школи у Фридляндї. Після укінчення молочарської школи хотів відїхати до краю та працювати на кооперативному полі, одначе з ріжних причин мусів свій плян залишити. Покійний був щирим українцем і коли хто потребував моральної чи матеріяльної допомоги, то в нього були двері все відчинені. Мав завсіди одно бажання: „Як умру, то хоч я жид, поховайте мене під спільним українським памятником між своїми та заспівайте хоч одну пісню". На жаль, українська ліберецька кольонія не могла сповнити його бажання, бо щойно в місяць пізніше довідалася про наглу смерть того, котрого так дуже любила. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа 25-го вересня, год. 7·30 веч. „Лякме".

Четвер 26-го вересня, год. 7·30 веч. „Барон Кімель".

Малий Міський Театр:

Середа 25-го вересня, год. 7·30 веч. „Гарна історія".

Четвер 26-го вересня, год. 7·30 веч. „Гарна історія".

Кіна.

Аполло: „Шопенове кохання та сльози".

Касіно: „Сон кохання" (Фред Нібльо).

Кольосей: „Том Тілер побіджує" і „Нелільник арени".

Лев: „Дальші Тарзанові пригоди".

Люна: „Людське мурашлище" і „Пінкертон в Америці".

Марусенька: „Рудоволоса грішниця" (Клара Бов). „Детективи (американські Пат і Патахон — Ріф і Раф).

Оаза: „Загія".

Палас: „Живий труп", Льва Толстого.

Пан: „Загія".

Пасаж: „Індійська кров", „Геть із таксівками" і Гомонтів тиждень.

Стилеве: „Цісар Франц Йосиф і його двійник".

Фатаморґана: „Останній приказ поручника Ности".

Химера: „Чия є моя жінка?

Утіха: „Мадярська рапсодія".

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Копернина ч. 38. Початок сьодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Четвер 26-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Популярний концерт.

Краків (312,8). 20·30 Вечірний концерт.

Гельсінгсфорс (221,4) 16·40 Музика Чайковського. 20·15 Оперетковa музика.

Ляйпціг (259) 21·20 Класична камерна музика.

Талін (296). 18·00 Симфонічний концерт.

Брно (341,7) 20·45 Популярний концерт: датська музика.

Льондон (356,3). 20·00 Концерт.

Франкфурт (390) 22·45 Оперові арії.

Берн (403) 20·30 Музика бароко й рококо.

Стокгольм (436) 20·15 Військова музика.

Рим (441). 21·00 Симфонічний концерт.

Лянгенберг (472) 20·00 „Іфігенія в Авліді" опера Ґлюка.

Прага (487) 19·30 Російська музика.

Міляно (501). 20·30 „Наве Росса" опера Сеппілія.

Відень (516,3). 19·30 „Цирульник з Багдаду" опера Корвелюса.

Мюнхен (533) 21·05 Черкеський квінтет. 21·30 Камерний концерт.

Москва (825). 20·30 Концерт із студії.

Ковно (1935) 20·40 Концерт.

Харків (1304). 20·30 Симфонічний концерт.

Пятниця 27-го.

Варшава (1411,7) 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8) 18·00 Органовий концерт. 22·45 Музика до танців.

Катовиці (408,7). 20·00 Концерт.

Бреслян (253) 20·30 Танці.

Ляйпціг (259) 21·00 Композиторський вечір Кленґля.

Талін (296) 19·10 Мадярська музика.

Льондон (356,3) 22·15 Концерт пісень.

Штутгарт (360) 20·00 „Рожа з Фльоріди" оперетка Фалля.

Берн (403). 20·30 Орхестра і солісти.

Берлін (418) 20·30 Неаполітанські народні пісні. 21.00 Камерний концерт. 22·30 Оперетковa музика.

Рим (441). 21·00 „Фраскіта" Оперетка Легара.

Прага (487). 16·30 Камерний концерт.

Міляно (501). 20·30 Симфонічний концерт. 23·15 Легка музика.

Відень (516,3). 20·00 Концерт.

Мюнхен (533). 20·45 „Фавст".

Будапешт (550). 19·14 Смичковий квартет.

Москва (825). 19·00 Оперетка.

Ковно (1935) 20·40 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Радіоконцерт.

Париж (1725) 21·35 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 2—?

Копичинці:

Середа 25.IX. „Чесна Сузанна".

Четвер 26.IX. „Тітка Чарля".

Пятниця 27.IX. „Барон цигання".

Звичайні Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Збаражі відбудуться дня 1. жовтня 1929 р. о 12. год. в пол. в Українськім Домі. 581

Ширші Сходини Союзу Українок з нагоди побуту у Львові п. проф. Софії Русової відбудуться в четвер дня 26. ц. м. о год. 19. в домівці С. У. (Підвале ч. 7). Пані Русова поділиться з присутніми своїми враженнями з Міжнародного Педагогічного Конгресу в Женеві. Окремих запрошень не розсилається. 584 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЛЬВІВСЬКОГО інтелігентного хлопця прийме на практику галянтерія і перфумерія Д. Конюх, Львів Ринок 37. 587 1—2

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 191 3-?

ПРИЙМУ студентки на станцію Куропна 14. двері 11. 589 1-2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА прийме канцелярія адвокатів Д-ра Антона Горбачевського і Д-ра Володимира Електоровича в Чорткові з днем 1. грудня ц. р. або й скорше. Зголошувати ся з заподанням місця відбутої доси практики. 586 1—3

НА ПРОДАЖ пасіка — 28 сильних пнів, улики славянської системи, комплет нових пасічничих знарядів, 5 мінут до желізниці. — Зголошення особисто, або письменно на адресу Ірена Шарко, Бзуполь. 585 1—3

ІНСТРУКТОР пошукує лекції на селі з кляс народніх, семін., нищих гімн. (без латини і греки). Може уділити також французької нови. Евентуально іншої відповідної посади. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під Інструктор". 580 1—2

ЛЯНДО варшавське репрезентаційне, легке, майже нове, зараз на продаж за 3.400 зол. в гаражу Ліхендорфа, вул. Жулінського ч. 6. 579 1—3

ХТО ВИПОЗИЧИТЬ у Львові принайменше на рік піяніно до науки і на яких умовах? — Писемні зголошення під: Піяніно, в Адміністрації „Діла". 590 1—2

ФУТРА всілякі, виконує старанно, гарно, совісно, догідні сплати. Робітня футер Карла Шірера Сенаторська 10 (бічна Романовича). Телефон ч. 69-56. 565 5-10

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ матеранів, ліжок металевих, дротяних сіток — приймає фабрика **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 3—5

ДЕКАТИЗОВАНЄ матеріялів спеціяльною машиною та паризькі плісе виконує Заведення Гафтів — М. Козловська, вул. Академічна ч. 22. — Льва Сапіги ч. 28. 554 4-6

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бріляянти і перли Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 190 2—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 15—?

Дентист-стоматольог

Д-р Степан Дмоховський

ЛЬВІВ,

568 **вул. Сикстуська, ч. 35.** 3—5

9 зол. | ВЕСІЛЬНІ ОБРУЧКИ | 9 зол.

з 14-карат. золота, від 9 зол. тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 4.

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від . . . зол. 25·—

КОЦИ від . . . . зол. 12·—

МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00.

245 21—?

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до

почорнення та толочення на них

футрових лесенів —

в одинокій фірмі в краю:

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.

332 **Телєф. 17—04.** 9—?

Машини до писання

українсько-польсько німецькі

нові і уживані

поручає

„МАШИНОПОЛЬ"

Львів, Сикстуська 9

553 **Тел. 36—86.** 2-4

ІНТЕЛІҐЕНТНА ОСОБА старша чесна, здорова, пошукує заряду дому у санітного священика вдівця. Ласкаві зголошення: post. rest. С. К. Горожанка к. Галича. 573 2-4

Накриття

Frageta, Hennenberga і инших найліпших фабрик по фабричних цінах 577

у МАНДЛЯ,

вул. Коперника 14.

Напроти Кіна Коперник.

ДВІ або ТРИ панночки приїму на спільне мешкання. — Відомість у Роздольській, вулиця Супінського 19/II. 567 3—3

Конкурс.

Кооп. Торг.-Пром. Банк, Львів вул. Бойків 4.II. приме молодого енергічного і самостійн ого уряднця як книговода і організатора з банковою практикою. Зголошення враз з відписами документів слати на поднсану адресу. Услівя після умовн. 588 1—3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 215 (11.506). Львів, пятниця 27. вересня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Де вечором стрінемося? тільки в УКРАЇНСЬКІЙ КАВАРНІ і РЕСТОРАНІ НАРОДНЬОЇ ГОСТИННИЦІ. КОНЦЕРТ від 8-1 уночі. 555 1—4 Українська Управа: Ст. Зілинський і С-ка. Там смачна вечера, добре пиво — ще ліпша чорна кава!

Загострення.

Львів, 26. вересня 1929.

Від трьох літ внутрішня ситуація в Польщі є різко ненормальна. Нормальною по суті вона ніколи не була. Але до травневого перевороту ненормальними були тільки поодинокі сектори життя реставрованої в широкому розмірі Польщі у звязку з непідготованістю польського громадянства до нового державного життя. Перехід від бездержавности до державности не супроводився конечним психічним і світоглядовим переломом.

Протягом усієї післяподілової доби польський нарід, себто його провідна верства, (спершу шляхта, а опісля міщанство і навіть робітництво) жив міражами історичної, ягайлонської Польщі, більше уваги звертаючи на найдальші „кресові" острівці, а навіть поодинокі шляхетські маєтки і „дворки", як на суцільну польську територію. Польська література, яка найбільше зливала на світогляд і ментальність пересічного читача, роїлася від повістей та оповідань із „ідилічного" життя польської шляхти на Україні чи Білорусі, тоді — як про життя-буття польської маси в Познанщині чи на Поморі було глухо. Очевидячки, таке наставлення польської думки не могло минути безслідно. Воно варилося в польській публіцистиці і найшло свій вислів у польській політиці. Воно — в хемічній зауці з ріжнороднимн методами національної політики Росії, Прусії й Австрії — лягло в основу національної політики відродженої Польщі. Цей конгльомерат ріжних систем, підправлений надмірно напучнявілою історичністю, відбився між іншим на національній, або — як тепер звикли говорити — на меншостевій політиці. Ця політика, не зважаючи на численні зміни урядів і системи (від трьох літ) у всій своїй величі не лише втрималася до нинішнього дня, але й розвивається по своїй старій лінії, уніфікуючись під стрихулець старорежімної російської „чужеплемінної" політики. Також у сфері економічній польська політика ніколи не була нормальною, роздвоюючись між розбудовою центрально-польського промислу та охороною польської великої земельної власности.

До всіх тих ненормальностей після травневого перевороту прийшла ще устроєва ненормальність, якої висловом є завзята і затяжна боротьба між виконавчою і законодатною владою. Саме останні дні дали нам змогу глянути за куліси взаємовідносин між обома крилами польської влади. Закулісова гра, на яку погляд дала нам переписка між фактичним головою виконавчої влади і головою сойму, зайвий раз зясовує нам й піжмурки і ту мишодрапіяку, що є прикметні санаційній добі польського державного життя.

Не будемо розглядати, хто кого і як підходив. У звязку з відвідинами марш. Дашинського в Бельведері в дні 24. червня можна почути голоси, що старий парляментарний лис зручно підійшов марш. Пілсудського і весь санаційно-урядовий табор, штовхаючи їх до заходів у напрямі створення парляментарної більшости. А коли вже ця справа в урядових колах дозріла і коли зроблено перші кроки, наступила відома відмова з сказівною „нот" на сторінках преси.

Не думаємо аналізувати подрібно всіх цих підходів і підходити до них із розглядом питання: хто кого взяв? Це може бути цікаве для кулюарних грачів і політиків. Загально говориться про загострення ситуації. Напруження між урядом і соймом зросло, а одночасно повстало замішання в помірковано-лівих партіях. Серед пересівців зростає невдоволення пос. Недзялковським, якого підозрівають в інспірації червневої візити марш. Дашинського. Гороїжиться теж „Визволення", відхрещуючись від акції маршалка сойму, хоч одночасно приписує йому добру волю і благородні наміри.

Та не в тому суть загострення, — не в напруженні піжмурковатої гри між урядом і соймовими партіями, не в замішанні серед самих партій. Поруч двох таборів, які ведуть між собою

Не кидайте своїх тяжко запрацьованих грошей в чужу кишеню, не давайте на чужі цілі і тому обезпечуйте свої будинки у дозволеній законом 1/3 части в Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер" у Львові, вул. Руська ч. 20.

боротьбу, є ще третій, якого коштом відбувається уся та гра. Тим третім табором є громадянство. Пригнічене важким положенням, придавлене турботами і злиднями, воно слабо реагує на політичні події. Правду кажучи, його мало обходить, що сказав цей або той маршалок, зацікавлення до громадських справ в нього притупилося. Становище громадянства до боротьби між урядом і соймом пригадує батька, який примхуватому синові на передпівку докоряє: „Тобі, сину, фузія (рушниця) в голові, а я на паску (на хліб) не маю". От такого то сина нагадує воюючий урядово-соймовий табор.

Політичні, міжнаціональні, культурні й економічні відносини погіршуються з кожним днем. Понад пів міліона штук протестованих векслів за один місяць на сотні мільонів золотих — це найкращий показчик загостреного положення. Кредиту немає, економічне становище країни погіршується з кожним днем, господарча машина ледве крутиться. Находимося на початку осени. Сьогорічний збір збіжа, а особливо його видатність, є нижче середньої. Сільське господарство обтяжене платностями всяких боргів, рат і податків. І в такому часі жито коштує 22 зол. (100 кг.), а овес 17 зол. А одночасно продукти міста не лише не подешевіли, але ще подорожіли. Чи ці широко розставлені ножиці не є передвістником катастрофи? Загострилися теж міжнаціональні відносини. На перший погляд це може й так дуже не вибивається. Не вибивається тому, що всяке невдоволення здавлюється, що преса з огляду на конфіскати стримується від висвітлювання зловживань і кривд. Але під тією „тихою" поверхнею накипіло. Свідомість кривди є загальна. І одного гарного дня можуть відпасти ті штучні пластри, якими заліплюється рани „нац. меншостей", поодиноких суспільних верств і кожного громадянина зокрема. Сьогодні немає не то щасливих, радісних, але хоч сяк-так вдоволених людей і то справді „без огляду на віру і національність" — як голосить півофіційна термінольогія.

Загальне невдоволення, загальна скрута, важкі відносини, густа атмосфера — ось що є признакою доби „радісної творчости". А те невдоволення викликує загострення, яке буде союзником того, хто матиме відвагу і зуміє його скапіталізувати в змаганнях до ліквідації „санаційного режіму". Тільки при використанні динаміки того загального невдоволення може опозиція мірятися з опанцирепим найріжнороднішою зброєю санаційним табором.

Фльотові переговори між Францією та Італією.

Женевський кореспондент „Шікаго Трібюн" повідомляє, що між французькою та італійською делегаціями до Ліги Націй з наказу їх урядів розпочалися переговори в справі утворення спільного фронту обох середземно-морських держав на будучій фльотовій конференції. Обидві держави хотять боронити свого права на будову та уживання підводних човнів. У Римі та Парижі вказують на те, що англійська фльота в Середземному Морі дужча від італійської та французької фльоти, взятих разом. Тому й Франція і Італія конечно потрібують підводних човнів для своєї оборони та для боротьби з блькадою. Французький уряд хоче на фльотовій конференції звернути увагу на будову нових німецьких воєнних кораблів, які роблять переворот у будові воєнних кораблів і домагатися ревізії класифікації воєнних кораблів. Підчас переговорів порушено також справу Гібральтару, який Англія мала би звернути Еспанії в обмін за Цевту, еспанський порт у Мароку напроти Гібральтару.

Справа збігців у Лізі Націй.

(Кореспонденція з Женеви.)

Женева, 22. вересня 1929.

В суботу 20. вересня пленарні збори Ліги Націй нарешті ухвалили десять точок резолюції про збігців, яку напередодні приняла шеста комісія під головуванням п. Жансона, делегата Бельгії. Рапорт і проект резолюції був предложений на комісії п-нею Гемелтон (Великобританія) з поправками д-ра Нансена і панни Форшгамер, делегатки Данії. Ця резолюція була скомпонована на підставі обширної доповіді високого комісара (д-ра Нансена) і по розглянені консультативною і контрольною комісіями. Резолюція дякує комісарові та його співробітникам як у Женеві так і на місцях та доручає д-рові Нансенові далі вести діло допомоги і регуляризації справи біженців напротязі щонайбільше десяти років, але з побажанням закінчити її скоріше. При чім цей нансенівський комітет всупереч початковій ухвалі комісії дозволено приднати для проби на один рік до високих інституцій зорганізованих коло генерального секретаріяту Ліги Націй.

Комісія була доручила Нансенові провадити його діяльність в характері автономної інституції, але комісар загрозив ультимативно димісією, і сталося по його бажанні. Збори асигнували з коштів Ліги на 1930 рік 298.000 шв. франків, але висловили побажання більш енергійно стягати з еміґрантів-збігців пяти-франкову марку за пашпорти і з цього фонду уділяти позички „достойним біженцям" на їх улаштування. Одночасно збори дозволяють комісареві звернутися за допомогою до ріжних запомогових як громадських так урядових інституцій і також до приватних добродіїв.

Отже діяльність нансенівського комітету і далі буде провадитися в двох напрямках як висловився член комісії п. Губер (Франція): 1) питання розміщення і матеріяльної допомоги збігців і 2) забезпечення юридичного становища біженців. По офіціяльним даним тепер є ще 180.000 безробітних біженців і 70.000 інвалідів, дітей і старців.

Ніде в рапорті ані в промовах не сказано ні одного слова з приводу домагання українців бути трактованими окремо від москалів і не бути записаними як росіяни. Я згадую про це спеціяльно, бо саме підчас дискусій про діяльність цього комісаріяту усім делегатам і журналістам розіслано дуже повчаючу і цікаву брошуру п. А. Шульгина, представника українських збігців-еміґрантів у нансенівськім комітеті, як отвертий лист до п. д-ра Нансена. Цю гарно видану брошуру на 40 сторінок трохи наївну по змісту бачилося у кількох членів комісії, але видно ніхто не відважився зачепити це питання. Певно цим великим політикам, що наражуються тепер у Женеві і без того досить клопоту. Брошура цікава і дотепно зложена, тільки автор чомусь занадто розмазував один бік справи, так сказати моральний і доброчинний, тоді як міг з рівним правом трактувати і політичний бік справи, не дурно-ж ця шеста комісія, котра покликала до життя і займається комісаріятом д-ра Нансена має назву політичної.

Також шкода, що п. Ш. не порушив питання про політичних еміґрантів таки українців, але не з-під. Росії, яких є деяке число на світі і якими ніхто не опікується, хіба один Бог! Цікаво м. і. що офіціяльна назва цього Високого Комісаріяту, яким завідує д-р Нансен вказує на збігців не лише росіян, але чомусь то вірменів (вони преціпь мусіли бути також або російни або турки, коли рахувати по державній приналежности!) потім ассирійців, турків і знову чудернацьких ассиро-халдеїв, при чім статистика самого Нансена вказує 920.998 „росіян", 155.346 вірменів, 29.100 ассирійців і халдеїв, та нарешті 150 турків. Дивним дивом комісар Нансен виділює окрему групу і вірмен і ассирійців і халдеїв, не згадуючи про кілька десятків турків (от саме прецендент для українців-галичан!) а відмовляє право зва-

тися своїм ймення кільком десяткам тисяч українців (на анкету відгукнулося з виразним домаганням к. 6.000!). Для одних це справедливо, для інших ні. Чи не особистими більшовицькими і одночасно і единонеділимськими симпатіями д-ра Нансена треба пояснити таку справедливість? А може й тим, що серед технічних дорадників консультативної комісії нансенівського комітету „українцем" виступає, де це вигідно приятелям д-ра Нансена, пан Я. Рубінштайн, з центрального комітету для вивчення становища російських збігців, та котрий подає себе за „обраного українським народом" депутата до міської думи м. Харкова...

У всякім випадку на ненормальне юридичне становище українських збігців вже звернено увагу і навіть преса його зачепила. Я маю на увазі передову в женевській газеті „Трібюн де Женев" з 22. вересня за підписом п. Павла дю Боше, політичного редактора і постійного кореспондента до паризької газ. „Пті Парізієн" з Ліги Націй. Ця стаття має назву: „Нещастя України" і трактує справу зі збігцями цілком поважно та по іншій лінії ніж д-р Нансен. Про цього останнього автор статті пише, що його позиція відносно українців диктується, очевидно, „його симпатіями до совітської Росії і панрусизму". По думці автора „раніш ніж розвязати свій Комітет д-р Нансен мусить визнати вагу української проблеми, одної з найбільше небезпечних і нарешті прийти до переконання, що не можна відмолити національного імени цілому народові, який поміж збігцями за кордоном своєї території числить кілька тисяч осіб, свідомих свого походження і відрубности від москалів". Переглянувши побіжно історію політично-державного відродження України у звязку з визнанням її Лігою Націй та політикою сусідів, котрі ласі на природні богацтва українського народу, автор швайцарець, описує, в який спосіб була зломлена сила України.

„Французька дипльоматія використала становище України проти небезпеки перед більшовиками, але одночасно і з самого початку рішаючи положити цю нову державу на жертвенник свого аліянсу з Росією або приязні з Польщею. Англія також була з початку неприхильна Україні, бо не бажала розчленування великого російського ринку. Нарешті Німеччина зрадила після Берестейського миру в інтересу егоістичної політики, спасаючи себе. Нарешті і Нансен як представник Ліги Націй пішов на згоду з ворогами України. Але в усіх цих чинників була основна помилка відносно України: це рахувати українську проблему як частину маленьких внутрішніх комбінацій европейської політики. Та Росія не є більше Европою, як Україна не є більше Росією. Тепер ми бачимо безпомічні як і Московщина так і Україна відроджуються, змінюються. Одначе остання з її майже виключним селянським населенням, своїми індивідуальними традиціями і розумінням свободи, а її географічним положенням та природними величезними богацтвами, Україна далеко ближча до нас ніж холодна і брутальна Московія"!

Я нарочно подав у дослівнім перекладі міркування цього видатного і далековидного журналіста і політика, до голосу котрого прислухуються усі. Стаття ця наробила галасу також поміж дуже численними журналістами різних держав. Безперечно чим далі, тим більше українське питання буде настирливо висуватися на міжнародне поле і тільки можна пожалувати, що майже без жадної планової й свідомої нашої участи. Давно вже прийшов час, щоби українці мали коло Ліги Націй свого одного а як можна так і кількох постійних обсерваторів і експертів, щоби нарешті взяли чинну і постійну участь у праці міжнародніх чинників. Жадні, навіть численні наші хвилеві делегації того не встані ніколи зробити, що в силі доконати незалежна матеріяльно людина, котра все за всім стежить і за всім наглядає... З цього погляду добрий нам примір дають сіоністи-жиди, котрі мають своє „око" вже десять літ при Лізі, а от від двох років теж саме мають і більшовики. Мають і македонці і каталянці і ін., лише ми, українці чомусь все запізняємося!...

Е. Б.

На господарські теми.

Гроші в нашому господарському житті.

Тяжка і трудна нині ситуація цілого нашого господарського життя. Між іншим відчувається на кожному кроці велика недостача грошей. Край задихується задля тої недостачі, як задихується людина, коли їй недостає повітря. Грошева тіснота просто вбиває продуцентів. І не диво. В Польщі є тепер така обмаль грошей в обороті, що на одного мешканця випадає пересічно 40 зол. (без більону і срібняків), а можна додумуватися, що на українського мешканця припаде куди менше. Значить: господарське життя мусіло пульсувати дуже сильно, грошеві обороти мусіли переходити з рук до рук скорше, щоб так мала кількість гроша могла заспокоїти потреби та хоч до деякої міри усунути тісноту.

Наше господарське життя слабе. Тому не дивно, що при упадку цін на сирі рільні продукти в останніх часах наше селянство задовжується просто нестримно, заборговуючи себе, де лиш удасться, не поминаючи і своїх кооператив. Цей ненормальний стан є нині не лиш у нас, але у цілій Польщі. В Польщі цей стан ненормальний тимбільше, що нинішня польська влада, стягаючи при допомозі податкового апарату приватний капітал у свої руки, обертає нагромаджувані грошеві резерви не на скріплення приватно-господарського життя, але на інвестиції державних підприємств, неприступних, ба, часто й непотрібних для широких кругів продукуючого населення, очевидно, коштом ослаблення господарських сил його. Це обективні, від нас незалежні чинники. Одначе в цьому господарському задихуванні є ще один чинник, якого ми в нашому господарському невиробленні не бачимо, і то у нас таких самих, у нашому відношенні до гроша, який є між нами, в наших руках.

Життєвий досвід каже, що гріш грає роль чинника продукції і вимінни лиш тоді, коли находиться в обороті. Коли його стягнеться на хвилю з обороту і він спічне в чиїйсь кишені, то його функція кінчиться. З тою хвилею він приносить власникові страту, а для життя цілої суспільности шкоду, бо не причинюючись до продукції, не капіталізується.

А тепер подумаймо, що коли на одного українського мешканця припадає в Польщі до обороту не 40, а лиш 20 зол., себто на всіх 7 міліонів 140 міліонів зол. І коли ці гроші лиш через один місяць у році лежать безчинно, то можемо собі легко обрахувати, скільки стратять за цей місяць самі власники цих грошей, тримаючи їх в кишенях чи скринях. А у нас є вже традиційний звичай тримати при собі гроші не лиш з поборів, із заробітків чи з продажі так довго, поки не видамо їх далі на якісь потреби, але ми таксамо тримаємо й опадности. І навіть не приходить нам на думку, які великі міліони тратить через те щорічно ціла наша суспільність! А про те, скільки тратить наше населення задля крадіжей гроша чи з інших причин, вже й не говоримо. Такого негосподарського поступування нема вже хочби у наших американських еміґрантів, не то в інших народів. Там не тримають дома ні надміру готівки, опадностей, ні нормальних вкладів, а на щоденні потреби служить американцеві чекова книжечка тої установи, в якій він зложив прибаний гріш. Він не допустить до того, щоб його гріш хочби на хвилю не капіталізувався і не зростав.

Є це одна причина наших страт. Але є ще друга, куди більша. Ось наша кооперація задихується задля недостачі готівкового капіталу. Ми й не представляємо собі, скільки машин, тартаків чи інших більших та менших підприємств було би вже нині в руках нашої кооперації, як сильно поширилась вона свою діяльність для перерібки і збуту с.-г. продуктів, скільки заробітків могла вона дати тим, що в неї заборговуються, коли б могла дістати хоч два-три міліони від своєї суспільности до обороту. А так, розборговуючи товар, сама мусить шукати товарового чи готівкового кредиту у чужих, мусить їм платити поважні відсотки, які могли б дістати наші вкладники. А скільки є між нами таких, що складають свій гріш у чужих установах? Зате здобути у них позичку — це спранді нелегке діло.

Так отже тратять ті, що носять капітал у кишенях.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

VIII. Загальні недостачі.

Мої несимпатично холодні рефлексії про книжки осіб дуже мені симпатичних, можна би збільшити прикладами інших повістей. Нехай читачі, що хотять перевірити ці осуди, зроблять це самі. Може деякі з них ствердять такі загальні явища, що повторяться мов прояви одної недуги.

Майже всі наші історичні повісти побудовані на дуже невибагливім сюжеті, якого перші зразки сягають до наших народніх дум. Виправа на війну; ліричка картина „баталії"; найміцніший герой залишив десь якусь дівчину чи жінку, за якою тужить, шукає і яку визволяє або находить автоматично, мов в американській фільмі, де закінчення завсіди однакове і всім відоме.

Стиль авторів наших історичних повістей є такий безособистий, водянисто-справоздавчий, що десять сторінок із ріжних творів десяти ріжних авторів мало чим не ріжняться між собою. Є це наслідок простого психольоґічного факту, що відношення автора до вибраного ним сюжету не є основане на ніякім особистім переживанні, а його ідей є принята заздалегідь. Ця ідея не є перекладена на низку типів і на поодинокі моменти акції, а є викладена дидактично як у рефераті.

Найбільший закид, який можна зробити всім нашим авторам історичних повістей це їхнє вузьке розуміння педагогії. Вони кажуть, що хотять цим літературним родом піддержати національну свідомість і патріотизм молоді. А є глибоко пересвідчені, що молодь з такою-же легкістю приймає дидактичні рефлексії, як педагоґи їх повторяють з покоління на покоління, надто хутко забувши на становищі вихователів як ще недавно самі бунтувались проти них, коли слухали „своїх" вихователів. Молодь з дуже раннього віку починає відчувати глибоку нехіть до домашніх шкільних проповідей, до всякої повчальности накидуваної з висоти авторитету силоміць, готовими шаблюнами.

Наші історичні (як і інші патріотичні) повісти задовольняються надто легко готовими схемами крізь які вливають на голову читача, голову, банально сформульовану ідеольоґією. Каже китайська народня мудрість: „Курки несуться краще, коли самі шукають за своєю поживою". У нас уважають сповненням педагоґічного й патріотичного обовязку, коли молодому поколінню подають готові зерна... на тарілці.

Другою великою хибою наших популярних повістей є недбайлива мова й стиль. Саме в книжках призначених для молоді й для широких кругів інтеліґентних класс вони повинні бути вимкнено чисті. Кожне чуже слово, кожний невдатний зворот схоплює некритичне вухо і повторює його, передаючи далі як заразки недуги.

Правда, справа чистоти мови (що вже й казати про стиль) у нас нині мало розяснена. Наші галицькі фільольоґи обминають її і самі ждуть на поміч, замість нам її дати. Звідсіля пішов погляд, що коли нема авторитетів, усі ми рівні серед анархії.

Найзагальніша ознака недуги нашої галицької мови відома: польська складня і польські звороти начинені російськими термінами. А тому, що вплив польської мови найсильніший через школу і апарат буденного життя (канцелярщина, а не література), безпосередній-же контакт з народньою масою і з новою літературною мовою, що невинно твориться на Радянській Україні у нас дуже слабкий, то наслідком цього ми перестали бути навіть вражливі на мову, якої вживаємо. Вона засвоює готові мертві схеми, здебільша чужі духові нашої мови.

Російську мову знають у нас поверхово; багато слів суто московських уживають у глибокому пересвідченні, що вони суто українські. Шкільні підручники переняли в спадщині безліч московських слів ще з тої доби, коли творці галицької наукової термінольоґії хапали живцем готові російські терміни, щоби оминути польських.

Автори історичних повістей мають один вагідний аргумент: що, мовляв, малюючи якусь добу, хотіли би надати їй „кольорит" архаїчними словами. Зваживши факт, що такі архаїчні слова покутують у нас досі в буденній мові і науковій, читач не відчуває в них ніякого запаху старовини, а зміцнює свої старі помилки.

В обороні москалізмів чуємо дуже часто аргумент: „а чому це має бути російське слово, коли воно старославянське? Може москалі взяли його від нас, а не ми від них?" Відповідь на це проста: наша сучасна літературна мова проходить гострий процес очищування себе з усіх чужих слів, на які ми маємо свої, народні. Коли на те саме поняття існують два ріжні слова, з яких одно приняла давно літературна російська мова, а друге щойно недавно наша — дарма, що в нашій народній воно існувало вже раніше — ми вибираємо своє рідне.

З доби, коли наша літературна мова була під переможним впливом російської залишилась у творах наших великих письменників сила-силенна суто російських слів. Покликуватись нині на авторитет цих корифеїв нашої літератури запізно. Тисячі слів запозичених з чужих мов Шекспіром або Рабльосом не ввійшло ніколи до літературної англійської та французької мови, хоча вони були вжиті геніяльними письменниками — дітьми своєї доби.

Більшість із нас, що пише, а навіть виправляє мову іншим, бється невинно в сумнівах при ріжних термінах, зворотах, синонімах і словах, що не вдоволяють нас своєю точністю. Всі ми робимо помилки пишучи, бо ніхто з нас не силкується оминати їх у буденній розмові. А все-ж таки є нині що-раз більше людей, що йдучи ріжними шляхами погоджуються в безліч сумнівних питань і свідомо відкидають терміни й звороти, які вони вважають зайвим засмічуванням рідної мови.

Скільки зовсім примітивних помилок роблять навіть наші письменники про це завтра на закінчення.

шеняк, тратять установи, бо не можуть розбудовуватися, а здобуваючи найконечнішу скількість капіталу у чужих, мусять неленс-воленс збагачувати їх своєю працею. Тратить і ціла суспільність, бо мусить іти на службу до чужих, тратить матеріяльно, а ще більше морально. І виходить таке, що чужинці б'ють нас капіталом наших таки вкладчиків...

Це має ще дальші відємні наслідки. Тоді як наш капітал лежить безчинно в наших кишенях, чужий капітал всякає поволи до національного організму і розсаджує його як зараза рака, деморалізуючи найчинніші і найрухливіші нераз одиниці. Так ціла нація стає поволи на службі чужого капіталу й омотана в чужі господарські сіти, затрачує свою господарську силу, розпадається в котерії, групки, які самі себе розбивають дорешти. Може надто чорним видається цей образ, але така вже прикмета чужого капіталу і цієї його сили ми мусимо бути свідомі. Мусимо стати свідомі того, що носимо ту свою силу, власний капітал безпотрібно в кишенях і марнуємо її, а чужій силі служимо.

Тому безумовним мусить бути у нас постулят: отрястися з легковаження цього чинника господарської сили, зробити наш капітал чинним, бо чим живіший буде його оборот, тим скорше може він причинитися до піднесення добробуту краю. Це наказує нам наш власний, добре зрозумілий інтерес, бо цею дорогою можемо побільшувати наш стан посідання. Щоби знову це осягнути, мусять дотичні наші установи розбуджувати довіря до себе, облекшити доступ ощадностям, підходити самим до вкладчика, а не чекати, аж він сам прийде. А преса повинна витворювати серед суспільности атмосферу охоти для цієї акції і безнастанно її пригадувати. Є це завдання не легке, але конечне, бо велике.

М. Творидло.

Кріза на Литві.

Причини уступлення Вальдемараса.

Уступлення Вальдемараса, зовсім природно, викликало всякі коментарі з боку преси. Тут подаємо деякі з цікавіших коментарів. Російська газета „Сегодня", яка виходить у Ризі, пише, що кадних перемін у литовській політиці не буде. На думку газети в области внутрішньої політики загальний напрям лишиться той самий. Про його зміну могла би бути мова лише тоді, якби в Литві відбулася не особиста, а принціпіяльна зміна в уряді, якби до складу нового уряду були взяті представники ще інших партій, крім партії тавтиліків, яка взяла владу в свої руки в грудні 1926 року. Одначе президент литовської республики, який має ініціятиву в справі зміни кабінету, не має наміру звертатися до представників окремих партій або вести переговори з їх провідниками. Коли не можна чекати більших змін в области внутрішньої литовської політики, то ще менше можна числитися з можливістю зміни напряму зовнішньої політики Литви. Навіть як Вальдемарас не схоче задержати портфелю міністра закордонних справ і прийде яка інша особа, то загальний напрям зовнішньої політики Литви, а особливо в справі польсько-литовських відносин, ледве чи буде змінений.

Берлінська газета „Фоссіше Цтг." подала велику інформаційну статтю про новіші події в Литві під заголовком „Шлях Вальдемараса". Автор цієї статті каже, що причиною димісії Вальдемараса були внутрішні непорозуміння між ним та іншими членами уряду. Вальдемарас дуже часто робив ріжні розпорядження без відома ресортових міністрів. Наприклад рада міністрів уже виробила проект реорганізації ковенського університету. Раптом Вальдемарас кілька тижнів тому наказав звільнити всіх професорів, бо задумав перевести „основну реформу". Таксамо самовільно він вступив у церковній справі. Він повідомив Ватикан, що дальший побут папського нунція в Ковні небажаний. Нунція після цього дійсно відкликано, але литовське представництво при папі теж мусіло залишити Ватикан. Така політика Вальдемараса пояснюється його боротьбою проти литовської партії християнської демократії. Були в старому кабінеті ріжниці поглядів також на справи аграрної політики. Нарешті відносини стали такі напружені, що Вальдемарас мусів піти до димісії.

„Фоссіше Цтг." теж тієї думки, що не буде жадних змін у зовнішній політиці Литви. Тут Польща не може мати жадних надій. „Коли в Женеві члени Ліги Націй не будуть тепер змушені слухати безконечні правничі промови Вальдемараса, то новий литовський делегат все одно буде подавати до Ліги такі самі скарги на Польщу, як і Вальдемарас".

Новий литовський кабінет.

Президентом міністрів нового литовського кабінету став Тубеліс; він є заразом також міністром фінансів і тимчасовим управителем міністерства закордонних справ. Склад нового кабінету такий: міністр сільського господарства — Алекса; міністр краєвої оборони — підполковник Варякоіс; міністр внутрішніх спр. — Зілінський; міністр освіти — Сакені; міністр шляхів — Вілейсіс. З Вальдемарасом далі ведуть переговори. Новий уряд є урядом сильної руки, одначе має намір змякшити диктатуру.

Новий державний устрій в Австрії.

Пропаганда за зміною теперішнього державного устрою Австрії прибрала такі розміри серед горожанських партій, що уряд остаточно рішився внести до парляменту вже в четвер 26-го проект зміни теперішнього устрою після довгих нарад міністерської ради на підставі внесків партій, що мають парляментарну більшість. Зміни ці торкаються передовсім становища президента республики, якого має вибирати весь нарід, а не збір обох парляментарних палат. Обсяг його влади має бути поширений; він має призначувати міністрів і має мати власть під деякими застереженнями видавати розпорядки з силою законів (яку має бурмістр Відня або президент Польщі), вкінці має мати право розвязувати парлямент і розписувати нові вибори. Дальшою зміною державного устрою має бути „відполітиканити" громадянське життя, а саме: 1) міністри обіймаючи свій уряд мають на руки президента держави скласти приречення, що будуть стояти понад партіями і свій уряд безсторонно виконувати без огляду на свою приналежність до якої партії; 2) до обох найвищих судів громад. права, себ-то до державного трибуналу і до адміністраційного трибуналу не може належати член, який у політиці бере діяльну участь.

Юдикатура державного трибуналу в царині католицьких подруж спричинила цілковитий хаос в Австрії, бо станула в рішучій суперечности з австрійським цивільним законом і столітньою практикою цивільних судів, які все признавали і признають католицькі подружжа нерозірвальними, підчас коли державний трибунал при участи політиків, вибраних партіями, признає можливою диспензу від католицького подружжа, а тим самим уможливлює розвідникам входити в друге подружжа, яке суди признають неважними.

Третя зміна має на меті поширити сферу ділання державної поліції на дорогах, в театрах і кінах, і через те усунути конфлікт, який в останніх часах повстав між державною поліцією у Відні і соціялістичною управою Відня. Під цю точку підходить також справа заведень примусових робіт, „шупасництво" і видалювання злочинців і небезпечних осіб з цілої держави. Згідно з проектом це мало би належати вповні до органів державної влади.

Проекти законів проти терору, про пресу і про присяжні суди від давна лежать у комісіях парляменту, і мають тепер приспішено бути полагоджені.

Це все є першою частиною зміни. Але уряд під натиском публичної опінії приготовляє ще дальші проекти, а саме про другу палату парляменту з заступництвом всіх станових інтересів, про зміну ординації виборчої, про становище Відня, як столиці держави.

Всі ці намірені зміни основно переміняли би вигляд Австрії і надали би їй тривку основу внутрі і назовні, одначе переведення їх у життя не обійдеться без затяжної боротьби з опозицією — боротьби, як в останніх часах всі партії і установи свято заневнюють, не при помочі горожанської війни, але легальної. Поголоски поширювані тенденційно на чужині про можливість громадянської війни, зовсім неоправдані. Грімкі слова не ломлять костей. Соціялісти, збентежені розростом гаймвери, стали зі шкодою для Австрії страшити маревом домашньої війни.

На організаційному фронті.

Товмаччина.

Дня 1-го вересня ц. р. відбулося в Товмачі віче в справах шкільних. Проводив вічем о. Жилавий з Братишева, секретарював п. З. Весоловський з Товмача. Промовляли: д-р Макух, о. Ганушевський і о. З. Кисілевський. Віче закінчилося приняттям протестаційних резолюцій.

Журавенщина.

Дня 8-го вересня ц. р. відбулося при участи дооколичних сіл (Ляховичі Под., Сулятичі й Ізидорівка) віче під голим небом у Крехові, на якому сен. д-р К. Троян здав посольський звіт. По вічу основано там-же читальню „Просвіти". Село Крехів — одиноке в Журавенщині — держалося досі вперто осторонь усякої культурно-освітньої роботи. Крехівські господарі відхрещувалися довго від читальні, але нарешті й вони зрозуміли, що в освіті наша сила.

На східні теми.

Горці Кавказу.

III.

Дальший огляд боротьби за незалежність: упадок Денікіна, наступ більшовиків, повстання, розстріли, праця на еміграції.

Виступивши проти більшовиків і звільнюючи від них окуповану територію, Денікін заводить усюди свою владу так само силою, не стараючися зєднати собі місцеве населення. Але, у відношенні до горської республики на Кавказі, вдається йому окупувати тільки рівнину горської республики, де він оголошує мобілізацію. Посування добровольчої армії в глибину країни та внутрішній фермент в колах уряду, змушує горський уряд до зречення від влади в травні 1919 року і влада переходить в руки духовенства. Горське духовенство організує народні сили й в осені (вересень) 1919 року вибухає проти Денікіна повстання, яке охоплює Дагестан та частину Чечні, Інгушетії, Осетії й Кабарди.

Організується, з осідком в Дагестані, „Рада оборони Північного Кавказу" на чолі з Шейх-уль-Ісламом горської республики Алі-Хаджі-Акушинським. В Чечні кермує повстанням Шейх-Узуп-Хаджі. та в горах Осетії й Кабарди оперують „шаріятські" відділи Солі-Хаджі й Назира Катхана.

Майже ціла територія горців увільняється від військ добровольчої армії Денікіна, якого влада тримається ще тільки на лініях залізниць. Міста Дербент, Петровськ, Темір-Хан-Шура є постійно облягані горцями.

Одночасно зі збройною боротьбою, частина національно думаючої горської інтелігенції, що знайшла притулок в сусідній Грузії й Азербайджані, організує „Союзний Меджиліс Горських Народів", (з метою анальогічною „Раді оборони Північного Кавказу") та пропагандою в Грузії й Азербайджані, як рівнож інтервенцією у союзного командування, допомагає повстанцям.

Національну боротьбу горців з Денікіном стараються використати більшовики, які не жалкують обіцянок в справі визнання незалежности горської республики, вимагаючи помогти в боротьбі проти Денікіна. Тимчасом політично-військова ситуація на північному Кавказі укладається інакше з програною Денікіна в глибині Росії й на Україні; більшовики ліквідують добровольчу армію ген. Денікіна та підходять до території горців, які в тому часі займають міста Петровськ, Дербент, Владикавказ, Грозний, Темір-Хан-Шуру, Нальчик та інші міста північного Кавказу.

Всі більшовицькі запевнення виявилися звичайним блєфом і більшовики, підтягнувши збільшені військові сили, починають наступати на горську територію та роззброювати горських повстанців. Провідники національного руху горців змушені відійти в гори й відтам кермувати партизанткою проти більшовиків.

Весною 1920 року більшовицька армія займає територію горців і Азербайджан. „Союзний Меджиліс" в Тифлісі реорганізується в „Азербайджансько-Горський Комітет", який має на меті боронити незалежности вже двох держав, окупованих червоною Москвою. Репресії більшовиків над горським населенням викликують в літі 1920 року загальне повстання, яке починається в Дагестані та охоплює увесь північний Кавказ. Осіню в Дагестан прибуває Саід Шаміль, внук відомого кавказького героя Імама Шаміля, та при загальному ентузіязмі бере в свої руки головний провід повстанням.

Більшовики стягають проти повстанців великі військові сили; так, наприклад, в Дагестані, центрі повстання, зібрано до 3 піших червоних дивізій і кінну армію Буденного. Після тяжких зусиль тільки на весні 1921 року вдається більшовикам опанувати ситуацію і жорстоко здавити повстання, за яке горці заплатили 15.000 розстріляних та кілька десятками спалених аулів. Саід Шаміль з частиною повстанців відходить в Туреччину, але Імам (найвищий духовник) залишається в краю, переховуючись поміж горцями. Тільки в 1924 році він добровільно віддається в руки більшовиків, які шукаючи його не припиняли тяжких репресій над населенням, яке не хотіло видати свого Імама. В тому-ж році розстрілюють його більшовики в Ростові н. Доном.

Отже з весною 1921 року перестала існувати горська республика, яка зродилася на руїнах тюрми народів, до вільно незалежного життя, гарантуючи вільний розвиток всім національностям, що замешкували її територію — як перший крок до того вводячи російську, арабську й турецьку мову державними.

На еміграції від 1921 року горці групуються головно в Парижі й Чехословаччині, де засновують Союз Горців Кавказу. Там зароджується ідея організації політичної партії Горців Кавказу, яка організується в 1926 році та стає на чолі

визвольного руху, ставлячи своїм завданням Конфедерацію Кавказу, в склад якої входили би всі держави й національности Кавказу. В Парижі представництво горців працює в контакті з Азербайджанським і Грузинським представництвом, творячи разом т. зв. „Раду трьох", яка на зовні репрезентує й інтервеніює в справах окупованого Кавказу. **Л. Л.**

Політичні конференції.

Соймові посольські клюби радять, яке становище занятн їм супроти запрошення Славека на конференцію в справі зміни конституції. В соймових кульоарах здогадуються, що відповідь польської лівиці та центру на Славекове предложення буде також відмовна.

Прем. Свїтальський конферував з мін. Залеським, Матушевським, Каятковським, Незабитовським і віцемін. Перацьким. Марш. Пілсудський приняв на довшій конференції міністра Залеського.

НД не візьме участи в нараді.

Нар. Клюб у письмі до президії ББ заявляє, що в звязи з реформою конституції признає потребу праці та не узалежнює свого становища в тій справі від тактичних причин. Першою причиною успіху тієї праці є зірвати з агітаційними методами, якими послугувалися деякі чинники. Передовсім нар. демократія не може замовчати закиду з відозви ББ із 22. лютого, нібито нар. демократія хотіла би дійти до влади при помочі чужих чинників. Колиб предкладана нарада мала заняттся змістом проєктів конституції, то могла би лише тоді бути успішна, колиб її учасників лучила хочби найзагальніша спільнота в розумінні конституційних справ. НД не думає, щоби приватна приготовна конференція лучила різні елементи (участь жидівських і німецьких клюбів). НД зазначує, що праці сойму над конституцією проволіклося, змарновано час, у якім сойм міг свобідно радити над конституцією. Проволока ця є шкідлива для держави й викликує непевність. НД думає, що предкладана приватна нарада могла би причинитися до дальшого опізнення праць сойму над реформою конституції. Тому і найвідповідніше булоб, щоби сойм зібрався якнайскорше. Готова до праці над направою конституції лише в соймі не візьме участи в предкладаній ББ нараді.

Замкнення сесії Ліги Націй.

Дня 25. вересня замкнено сесію Ліги Націй. Гуереро зазначив при цьому, що завдяки проектові Бріяна в справі Злуч. Держав Европи на вересневій сесії стремління до міжнароднього порозуміння значно поліпшилися.

Димісія австрійського кабінету.

На засіданні Селянського Союзу значна частина його заявилася проти канц. Штрерувіца, закидала йому, що не має на стільки авторитету, щоби перевести в парляменті реформу конституції. Тому Штрерувіц подався до димісії, а на наслідника свого предложив бувш. канцлера та президента поліції Шобера. Всі партії більшости признали причини його димісії оправданими й акцептували його предложення щодо наслідника. Представники партій більшости пішли до президента поліції Шобера; він просив дати йому час до надуми до завтра, себто до 26. вересня. На 26-го скликано засідання гол. комісії Нац. Ради, яка рішить справу особи буд. канцлера. През. республ. Нікляс поручив Штрерувіцові покищо вести уридування.

Телеграми з останньої хвилі повідомляють, що през. Шобер приняв місію утворення кабінету та приступив до його творення. Соц.-демократи займуть становище вижидаючої невтральности супроти Шоберового кабінету. Гаймвера вважає димісію Штрерувіца своєю побідою, все таки годі думати, щоби наступила зміна на право. Часописи повідомляють, що в ратуші готовлять оборону, ціла віденська військова залога буде в стані гострого поготівля. В Лінці також поробили приготування. На двірці стоять поїзди готові до транспорту війська з Гор. Австрії до Відня.

Хто буде литовським міністром закордонних справ?

Тому, що прем. Тубіяліс лише тимчасово займає становище литовського міністра закордонних справ, стала актуальною справа іменування на це становище іншої особи. Є чутки, що теку міністра закордонних справ предкладали литовському послові в Берліні Сідзікавскасові, але він відкинув це предложення. Тепер кандидатами на становище міністра закорд. справ є дит. посол у Парижі Клімас і посол у Вашінґтоні Балутіс.

Два міжнародні студентські зїзди.

1. VIII. Зїзд Міжнародньої Студентської Помочи.

Міжнародня Студентська Поміч (International Student Service) з осідком у Женеві скликала цього літа свій 8-ий річний зїзд до маленького австрійського місточка Кремс над Дунаєм, який відбувся в днях 30. липня до 6. серпня ц. р. На порядку дня зїзду поставлено цілу низку політичних рефератів, по прочитанні яких вивязувалася оживлена дискусія. Поставлено в програму Кремського зїзду також багато точок чисто студентського характеру, як: поміч студентству з бувшої російської імперії, Китаю, Франції, Болгарії, справа міжнародньої студентської санаторії в Швайцарії, підшукання праці для абсольвентів високих шкіл у ріжних країнах Европи й Америки, то-що.

На зїзд прибули представники студентства з усіх кінців світа, дальше відпоручники Міжнародньої Студентської Конфедерації (CIE), Pax Romana, Світового Союзу Християнського Студентства, Союзу Народів, потім заступники чужинної преси та політичного світа. Від Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС-а) виделеґовано двох відпоручників: В. Орелецького та О. Бойкова.

Зїзд працював у трьох комісіях, так, що наші делеґати могли тільки з трудом слідкувати за працями комісій, в яких також забирали голос у дискусіях над жидівським питанням, справою самопомочи студентства в поодиноких країнах та серед українського студентства. На зїзді представлено звіт про положення українського студентства та шкільництва в поодиноких державах.

Перед закінченням зїзду прийшло на пленарному засіданні до українсько-московського інциденту. А саме: Коли український делеґат вніс деякі поправки щодо резолюцій економічної комісії і просив представника Ліґи Націй, аби також Ліґа Націй помагала матеріяльно й морально студентству, що студіює в Парижі та не зачішувала українського студентства з московським, то голова московської делеґації подав на пленумі зїзду гострий протест (писаний) проти „систематичного опльовування російського імени на міжнароднім форумі українським студентством". Протест москалів приняло пленарне засідання холодною мовчанкою. Не перекладали цього протесту навіть на інші дві мови (анґлійську та німецьку), як це завсіди водиться на зїздах Помочи.

При кінці зїзду роздано між делеґатів частину української пропаґандної літератури в чужих мовах. Слідуючий зїзд Помочи відбуватиметься в знаній університетській місцевости в Анґлії, в Оксфорді, рівнож в тім самім часі, що й цього року.

По зїзді були делеґати цілий день (7. VIII) гістьми головного міста Відня, а вечером того самого дня давало австрійське правительство на Каленберґу приняття в честь чужинних студентів. Найближчого дня запросили пань ство Вітошинські у Відні українську делеґацію та представників академічного товариства „Січ" (Відень) до себе на обід.

Нові вибори в ЧСР.

На основі през. розпорядку розвязано обі палати Нац. Зібрання, вибрані в листопаді 1925 на шість літ. Нові вибори визначать на 27. жовтня 1929 р.

Підвишка залізничої тарифи на збіже.

Земельні організації просили владу, щоби здержала предкладану підвишку залізничої тарифи на збіже, муку й ометицю до 1. листопада 1930 р. Влада відкинула це домагання, тому нова підвищена залізнича товарова тарифа обовязуватиме від 1. жовтня.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·50—8·89·00, канадійський долар 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шіллінґ 1·25·00 - 1·25·50, румун. лей 0·03·00 —0·05·25, французький франк 0·34·50 - 0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·30·00 — 43·50·00, радянський червінець 17·00 - 17·50.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50 5 австрійських корон 3·21·00 - 3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00 - 1·63·00, російський рубель 2·60·00— 2·65·00, допійки на рубель 1·30·00—1·35·00

НОВИНКИ

— **Заняття „Діла".** Вчорашнє число нашого органу заняло Львівське Старостве Городське за передову статтю, в якій змальовано відносини на Волині. Це 21-а з черги конфіската нашого часопису в цьому році.

— **Вища кооперативна освіта.** Бажаючи заспокоїти потреби нашої кооперації одинока наша українська Торговельна Школа у Львові пред з Ревізійним Союзом Українських Кооператив зводить з днем 25. жовтня ц. р. в життя річну теоретичну і практичну кооперативну науку, яку будуть подавати визначні наші кооперативні теоретики і практики. На цей курс можуть бути приняті: 1) абсольвенти торговельно-кооперативного курсу для абітурієнтів середніх шкіл та 2) кооператори-практики з середньою освітою. Місячна оплата напротязі 7-ох місяців по 40 зол. місячно, останніх 3 місяці даром. Прохання про приняття з дотичними свідоцтвами приймаються до дня 15. жовтня 1929. Кооперативні робітники передають подання через Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові, вул. Словацького ч. 14. Адреса школи: Львів, вул. Корнякт ів ч. 1.

— **Заборона Кооперативного Свята.** Дня 22. вересня мало відбутися Кооперативне Свято в містечку Перегінську. Долинське староство заборонило Свято, мотивуючи заборону нечитких підписах на проханню.

— **Зима буде гостра.** Так каже французький метеоролюг Мемері. Він ствердив сильні сонячні плями, які віщують сувору зиму. Минулорічна зима була підготовкою до цьогорічної, ще гострішої. Зате — потіште себе! — буде дуже гаряче літо. А покищо хто має плащ на ваті, нехай підбиває його кожухом.

— **Тиждень науки ходження у Львові** зачинається 29. ц. м. Інструкторами, яких є 125, будуть члени польського пласту і „Стшельца". Саме тепер вони відбувають свої практичні лекції, щоб підготовитись до свого завдання. Інструктори матимуть на лівому рамени синьо-червону опаску (Герба Львова) і вчитимуть публику на вулицях Львова, особливож на перехрестях, як переходити з одної вулиці на другу, аби уникнути небезпеки від переїзджаючих авт, трамваїв, фіякрів і т. д. Одночасно вони роздаватимуть летючки з приписами-радами переходження вулиць великого міста. Ті летючки слід уважно читати і переховати, бо 40 з них, відповідно означені, управильнюватимуть власників до цінних нагород, які можна буде відібрати після закінчення „Тижня науки ходження". Крім летючок і афішів буде в тому тижні демонстрована в кіні „Паляс" додаткова дидактично-пропагандистична фільма п. з. „Поліція управильнює рух", а можливо й деякі знимки з першого дня науки ходження у Львові. „Тиждень науки ходження у Львові" влаштовується з ініціятиви Староства Городського при чому всю акцію поведуть самі інструктори. Поліція матиме над усім тільки загальний нагляд.

— **Нема садовини.** З Підволочиськ над Збручем пишуть нам: Цього року майже нема садовини. Мешканці Підволочиськ, Миелової, Заднишівки і інших сіл їздили по селах за садовиною, де є сади, і відпродували її купцям до вагонових посилок до Тернополя, Львова і інших більших міст. Коли садовина є, то дуже її мало і недоброго гатунку. Великі сади в Саджавках і Красній вимерзали і треба буде садити нові дерева. Ці села постачили торік більше як 24 вагонів садовини — сливок, яблок і грушок, а навіть досить волоських горіхів. Цього року може постачать 2—3 вагони доброї садовини, що ледво вистане для сусідніх містечок і сіл.

— **Ріжні вістки.** Є вістка, що Чічерін має якусь дуже складну недугу, що загрожує йому загальним параліжем; лікарі мають йому заборонити поворот до Москви. — У варшавських кінах перестануть грати музики; на їх місце приходять апарати до згукових фільм. — Індійський парламент заборонив традиційні шлюби між дітьми, молодшим як 14-літкам не вільно буде взагалі входити в подружі звязки. — До Спол. Держав іде що-року контрабандою діямантів на 150—200 міл. долярів. — З національної бібліотеки в Мадриді вкрали 25 оригінальних рисунків Рембранта і стільки-ж Дюрера. Оборонець графа Каролі, обвинуваченого в державній зраді, д-р Ач з Будапешту, дістане 700.000 пенґо як адвокатський гонорар. — Один власник кабарету в Шікаго, Терней, перестрілений 60 кулями з бандитських крісів не вмер і має надію видужати. — Помер найстарший, як кажуть, чоловік у світі 143-літній турецький посол Заро Ага; не від старости, а під колесами авта.

— **Володарі ночі.** Таку назву вибрала собі бандитська ватага, яку тепер судять у Лодзі. Мала вона 38 членів і на просторі лодзького воєвідства аранжувала напади, зломи й грабіжі. 38 бандитів боронить 26 адвокатів.

— **Покривджені мущини.** Вчора зібрався у Відні найсучасніший конгрес нашої доби. Його зорганізували оборонці прав мущин перед зрости-

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — **ЧОКОЛЯДУ А. ПЯСЕЦЬКОГО,** яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має **великий і богатий сортімент.** **в Повітових Союзах Кооператив і складах „Народної Торговлі" всюди до набуття.** 1 7 5—10

ючими впливами жіноцтва, яке загрожує (чи покищо погрожує) мужеському родові. 20 літ тому таксамо організувались суфражетки. І гасла були такі самі, як тепер вивішені на вулицях Відня: „Бороніться перед жінками!" „Бороніть своїх загрожених прав!" Ця організація розіслала у світ 200.000 запрошень. Всі мужеські стрижні Англії, Америки, Франції, Німеччини дістали плякати, що повідомляють про цей зїзд. Голова союзу для оборони прав мущини Сігурд Геберт так пояснює мету своєї організації: „Головною причиною ничішнього занепаду моралі, численних подружих злочинів і трагедій є еманципантки. Жінки здобуваючи щораз нові суспільні права, не звільняють мущин від дотеперішніх їхніх обовязків супроти них. Жінки настроєні до мущин вороже і глядять на них що-раз частіше як предмет матеріяльної експльоатації". Це товариство зветься ‚Еквітас"; воно має досі 30.000 членів. Найбільше прихильників має воно в Англії, де жіноцтво має найбільші привілеї. З Англії мало приїхати до Відня аж 1.600 членів, а з Америки більш тисячки. Цікаво, що придумають вони для оборони перед слабшим полом, який є саме тому сильніший від мужеського, що підбиває його своїми — слабощами.

— **Чудеса техніки.** З Англії повідомляють про новий винахід, що без людської помочі автоматично запалює електричні лямпи, коли... заходить сонце, а гасить їх автоматично з розсвітком. Винахід цей названий радіовізором використав дивний вплив світляних промінів. У фізичній лябораторії Ковентрі Стріт у Льондоні уладжено вже на основі цього винаходу всю крамницю, де двері самі відчиняються, а лямпочки на виставці засвічуються, коли приходять сутінки. Алярмові дзвінки на випадок злодійського нападу самі повідомляють пожежну сторожу. Тайна цього винаходу залежить від незвичайно дивних прикмет селену, металевого пераїстка, якого опір супроти електричної струї залежить від скількости промінів світла, які падають на найвищий пункт. Коли під вечір інтенсивність промінів світла починає слабнути, зміняється „настрій" селену щодо світла і відповідний механізм використовує цю диспозицію селену і вводить у рух двигар, який запалює ліхтарку. З досвітком цей процес повторюється у протилежнім напрямку. Цей винахід може мати далекосяжне значіння для засвічування вуличних ліхтарень, а також у поїздах, що переїзджають через тунелі.

— **Дивне явище.** Католицький італійський денник „Коріере д'Італія", що виходив 24 роки, припинив своє видавництво. Перед ним перестали вже виходити два інші католицькі органи в Торіно й Фльоренції. Причини — фінансові. Ватикан, що має міліярди міг би мати десять денників; у даному випадкові або він не піддержує цих органів або читачі.

— **Інакше як у нас.** Анґлійський акційний промисловий концерн „Уітворт і Мічель" проголосив заг. збори. Всі члени зійшлися точніско, цікаві, наскільки зріс вкладений ними капітал. Один акціонер встав і заявив, що може признати членам дивіденду 60 проц., хто цікавий, нехай перегляне рахунки. Загальні збори тривали півтора хвилини. Всі вдоволені розійшлись.

— **Ціна життя.** Як високо цінять люди своє життя, про це довідуємося найкраще зі звісток американської преси, на які суми там обезпечують себе деякі громадяни. Провід між ними веде фабрикант Пер С. Дюпон у стейті Делявар, що обезпечив себе на 7 міліонів дол. у ріжних товариствах. За ним іде 9 осіб обезпечених на 5 міл. дол. 312 американців обезпечило себе на міліон. Відомий фільмовий актор Джон Берімор цінить себе на 2 міліони, Дагляс Фербенкс, Мері Тальмедж і Констанс Тальмедж по міліоні.

В світлі фактів.

(Лист до редакції.)

В ч. 252 „Слова Польского" під датою 13.IX. умішено замітку під заголовком „Praca ideowa ukraińskich polityków galicyjskich na Wołyniu". Хоч її явно інспірований й анонімовий характер звільнює нас від обовязку відповідати, однак, щоби не було неправдивого уявлення ані про Українбанк, ані про його кермуючі органи в ширших колах громадянства, до чого зміряла згадана замітка, подаємо до загального відома таке своє пояснення:

1. Анонімова замітка твердить, що ми цілому ряду осіб видавали позички від 3·000 до 16.000 зол. Це, очивидна неправда, бо ми жадному зі своїх членів більше 500 зол. не удільовали, що стверджено в звіті Ревізійного Союзу, який зазначує, що саме ці дрібні позички є здоровою основою нашого Банку. Перечислені в замітці особи позичили більші суми за нашим посередництвом у Земельному Банку Гіпотечному у Львові, причому ми виступали, як інституція переказова й гварантуюча кредитоздатність боржників. У себе провадимо лише евіденцію цих позичок, як провадимо евіденцію інкасових документів. При цій спосібности зазначуємо, що всі перечислені особи, за винятком одної, — є селяни Луцького й Дубенського пов.

2. Щодо позички п. Є. Петриківського, то ми йому жадної позички не удільовали. Єдино він, як концесіонер української ґімназії, позичив 1.100 зол. для ґімназії, та сама українська ґімназія, яко правна особа, за підписом п. Є. Петриківського й дир. Шкляра, затягнула 2.600 зол. Як зі суми 3.700 зол. виросло 16.000 зол. — про це відає хіба автор замітки та його непоінформований інформатор.

3. Щодо відсотків, які ніби побирає Українбанк в розмірі від 37 до 40 річно — це теж цілковитою неправдою. Ми побираємо свідчення лише на підставі розпорядження Міністра Скарбу з дня 25. квітня 1929 р. (Д. У. 28, поз. 282), як і всі інші кредитові й комунальні інституції на Волині. До цих леґальних свідчень доходить ще 1 проц. на будову власного дому згідно з ухвалою Загальних Зборів членів Банку з дня 12 травня ц. р., які в цьому змислі пішли за прикладом всіх кас Стефчика на Волині.

Оминаємо наше „ундівство", сіяння ненависти поміж українцями й поляками, ширення непокою і т. д., бо по-перше, то є категорії „невесомого порядка", а подруге, занадто вже виразно вилазить шило з мішка. Скажемо лише про нашу „chęć własnych zysków" та працю „dla zysków własnej kieszeni".

Отож, заложили ми Банк з 30 зол. готівки. Протягом чотирьох років праці допровадили Українбанк до такого стану: 85.000 зол. власних фондів при 2.200 членах, 2 відділи Банку в Колках і Рожищах, ½ га. міського власного пляцу, інвентар вартости 10.000 зол., бібліотека — 5.000 зол., вкладів — понад 150.000 зол. Ось така наша „chęć własnych zysków", ось таке „обридження" має українське населення до кермуючих органів Українбанку.

Саме довіря мас і безінтересовна наша праця створила нам такий авторитет в очах мас, що автор замітки почувся до необхідности боротися з ним аж в такий провокаційний спосіб.

За Дирекцію Українського Кооперативного Банку на Волині:

Олександер Ковалевський, Іван Боднарук, Василь Паґаш.

За Надзірну Раду:

Андрій Глущук, голова. *Михайло Чирко*, заст. голови.

Пафнутій Чупрун, секретар.

Дописи.

КОПИЧИНЕЧЧИНА. (Українське учительство не сміє працювати для рідного народу!) На конференції учителів копичинецького повіту, що відбулася дня 2-го вересня ц. р., виголосив інспектор Самборський промову до всіх присутніх, у котрій зазначив, що читальні „Просвіти", українські кооперативи і „Сільський Господар" є „властиво інституціями нельояльними" і тому в них ніякий учитель не повинен находитися, „бо може мець за то непшємносьці". Іншими словами: заборонив учителям брати участь у якійбудь культурно-освітній, а навіть економічній роботі для свого народу, стоючи мабуть на становищі, що той нарід ніяк не повинен піднятися на вищий рівень. Наскільки знаємо, чогось подібного не виголошував ще ніякий шкільний інспектор до підчиненого собі учительства, зате знаємо випадки, що шкільні інспектори заохочували учительство на спільних конференціях до праці на економічній і культурно-освітній ділянці в своїх національних як польських, так і українських установах — саме в інтересі поваги школи й учительства. В чому малаб проявлятися „нельояльність" читалень „Просвіти", кооператив і кружків „Сільського Господаря" по наших селах — це вже мабуть тайна інсп. Самборського.

ЛУЦЬК НА ВОЛИНІ. *(Кооперативна анкета.)* Дня 22. вересня ц. р. відбулася в помешканні Луцької Повітової Просвіти VI. кооперативна анкета, яку скликав Луцький Районовий кооперативно-інструкторський відділ. Мимо великої зливи, що тяглася через цілу ніч з суботи на неділю, ставилися делегати більшости кооператив, а саме: Українбанк (Луцьк), Українбанк (Рожище), Укр. Народній Банк (Жидичин), „Укр. Праця" (Ківерці), „Укр. Торговля" (Рожище), „Українська Правда" (Романів), „Село" (Торговиця), „Укр. Крамниця" (Жидичин), „Укр. Торговля" (Княгининок), „Добрий Стяг" (Воротнів), „Світло" (Лаврів), „Укр. Світло" (Теремно), „Укр. Вигода" (Лищі), „Укр. Господар" (Гірко-полонка), „Надія" (Сади), а також делегати „Нар. Торговлі", „Маслосоюзу", „Сільського Господаря", „Просвіти" й „Нашої Культури" з Луцька. Всіх делегатів було 35 осіб, що мали право рішаючого голосу. Присутнім був також представник РСУК. До президії покликано дир. Олекс. Ковалевського (голова), Вол. Островського (секретар), Ів. Мацька (члена президії). Після оголошення та прийняття порядку денного, забрав голос дир. Олекс. Ковалевський, і виголосив доклад про діяльність кооперативно-інструкторського відділу за 1929 р. З цього докладу випливає, що організаційний рух є досить значний. Коли, наприклад, в 1928 р. заложено 12 кооператив, за 9 місяців 1929 р. повстало 10 кооператив, а 8 кооператив є в стадії організації. Однак не всі кооперативи є однакової господарчої сили, бо не всюди стає на чолі ідейний та вивчений елемент. Ця фахова безпорадність кермуючих органів приводить до того, що повстають манка, які ослаблюють господарський стан кооператив. Для того виділ вирішив, продовжуючи далі працю вишколювання кооперативного персоналу (курси для книгодоїв, склепарів, членів Нагз. Рад.) то-що, заангажувати сталого інструктора для кооперації. Далі дир. Ол. Ковалевський докладно обговорює плян діяльности на 1929-30 рр, головними точками якого є: планове переведення культурно-освітньої праці на селі в цілях поширення кооперативної свідомости мас, боротьба з розборгованням товарів, стягання залеглих боргів і т. д. Вкінці дир. Ковалевський зупиняється на нагінці, якої завнав Українбанк та її причини, переповівши докладно всі перипетії цієї безприкладної історії. Після того виголошує доклад п. Дем. Олександрович про фактичний стан кооперації Луцького району. Наводячи статистичні дані щодо власних і позичених фондів наших кооператив, товарових оборотів, розборгованих сум, коштів завідування то-що, п. Олександрович подає їхню аналізу, з чого випроваджує ряд практичних внесень, які ставить на обговорення делегатів. Розпочинається оживлена дискусія, в якій беруть участь майже всі представники кооператив. Дискусія тривала пару годин і докладно розглянула з усіх сторін кооперативну працю на місцях, при чому делегати ділилися на конференції своїм досвідом, як і своїми думками щодо дальшої направи кооперативного життя. Як висліл дискусії — було прийняття низки резолюцій. Отже засадничa резолюція стверджує, що правне положення української кооперації погіршилося за останні часи в звязку з тим, що польські чинника розпочали активне проводження кооперативно-господарчої політики на Волині, направленої, в першу чергу до розірвання ідейного звязку української національної кооперації зі своїм природним і легальним організаційним центром — Р. С. У. К. — шляхом створення псевдо-кооперативних новотворів, що пропагуючи будування „новітньої кооперації", фактично зміряють до свідомої ліквідації української кооперації, побудованої на засадах самовистарчальности. Характеристичним явищем цього є неготована в історії Волині нагінка на Українбанк в Луцьку, який, як центральна фінансова установа Луцького району, має цілковите довіря населення за виконування творчої господарчої праці. Конференція делегатів укр. кооператив закликає свій Районовий Виділ до використання всіх правних можливостей в обороні укр. національної кооперації, а дирекції Українбанку пересилає своє братерське співчуття. Далі — практичні резолюції: 1) Зобовязати Управи до якнайактивнішої праці в напрямку поширення кооперативної свідомости поміж населенням; 2) Зобовязати Управи до стягнення залеглих боргів за розборговані товари до 31 грудня 1929 р.; 3) За дальше розборгування зробити відповідальними Управи; 4) Покласти на членів Управи й Надзірної Ради обовязок приєднання нових членів до кооператив, особливо жінок; 5) Акцептувати рішення Районового Кооперативно-Інструкторського Відділу про заангажування сталого інструктора кооперації. Зобовязати в тій цілі всі кооперативи до плачення на річ Виділу пів проц. від загального обороту з правом делегатів Виділу інкасувати ці складки. Всі резолюції ухвалено одноголосно. В дальшому забрав голос В. Островський, голова філії „Сільського Господаря", який змалювавши в яскравих фарбах сучасний стан укр. хлібороба, що межує

з катастрофою, заєдував шляхи, якими повинен йти розвиток сільсько-господарської культури сучасної доби, завдання „Сільського Господаря" й ролю цілої кооперації. Конференція делегатів підтвердила свою попередню ухвалу що-до підтримки праці „Сільського Господаря" на місцях. Нарешті рішила конференція святкувати день кооперації в кінці жовтня. В год. 18. п. Ковалевський замкнув конференцію. Делегати зі співом національного гимну опустили салю парад.

Зі спортового життя.

Сокільські спортові змагання.

Дня 21.IX. 1929 р. відбулися в рямках сокільського свята з приводу 35-ліття Сокола-Батька сокільські спорт. змагання для мущин та жінок. У змаганнях брали участь як гості: Спорт. Т-во „Україна", УССК., СКУД., Чорноморці, Сагайдачний, пластовий курінь Левандівка та сокільські товариства: Сокіл-Батько, Сокіл IV., Сокіл III, Сокіл Клепарів, Стрий, Жидачів, Судова Вишня, Долина, Золочів, Перемишль, Кадлубиська. До легкоатлетичних змагань стануло 41 змагунів та 11 змагунок, до кошиківки 18 змагунок, до відбиванки 12 змагунок та 12 змагунів. Цілий час змагань падав великий дощ і було дошкульне зимно, тому змагання в кошиківці та відбиванці не відбулися зовсім. Ясна річ, що несприятлива погода відбилася некорисно й на осягах наших змагунів.

Осяги жінок:

Біг на 60 м.: 1) Ніжанковська Н. (С.-Б) 8.9, 2) Левкович (СКУД).

Стусан кулею 3.5/8: 1) Ніжанковська 7.84 (зах.-укр. рек.), 2) Сенечко, Сокіл Перемишль, 3) Стасів, Сокіл Перемишль.

Метдиском: 1) Сенечко 18.97, 2) Васильківська (СКУД), 3) Левкович.

Метратищем: 1) Ніжанковська 20.15, 2) Гарасовська (СКУД).

Скок вдовжінь: 1) Левкович 3·775, 2) Васильківська.

Осяги мущин:

Біг 100 м.: 1) Кобзяр (Україна) 11.1 (зах.-укр. рек. !), 2) Вішка Т., Сокіл Жидачів, 3) Петріна, Сокіл Стрий.

Біг 200 м.: в передбігу 1) Вішка 25.5, 2) Ілечко (С.-Б), 3) Рак. У фіналі: 1) Рак (Україна).

Біг 1500 м.: 1) Ілечко 4.46 (зах.-укр. рек.), 2) Галібей, Сокіл III., 3) Полотнюк, С.-Б.

Метратищем: 1) Кобзяр 37.80, 2) Вішка 37·75 (поза конк. 42.22), 3) Круль.

Метдиском: 1) Гнатейко (Сагайдачний) 29.11, 2) Романець (Сокіл Перемишль), 3) Рак Яр. (С.-Б.).

Стусан кулею: 1) Круль (Сокіл Клепарів) 10.30.5, 2) Кобзяр, 3) Романець, 4) Антоневич (Сокіл Долина).

Скок удовжінь: 1) Петріна 5.63, 2) Кобзяр, 3) Вішка.

Скок увисочінь: 1) Вішка 1.585, 2) Рак Ром. 1.56,3, 3) Петріна.

Секція наколесників „України".

Змагання наколесників на просторі 70 км. Львів-Миколаїв-Львів, заповіджені на 29. ц. м., відбудуться щойно 6. жовтня, тому, що стрийська дорога занята того дня іншими змаганнями. Зголошення до змагань проситься слати на адресу: О. Верхоля, Акад. Дім. Супінського 21. Позамісцевим наколесникам нічліг запевнений. Від сідла 1 зол.

Секція наколесників Спорт. Т-ва „Україна" влаштовує 27. ц. м. змагання на просторі 10 км. Старт і мета біля гриша Сокола-Батька. Початок год. 11·30 передпол.

Дужання в спортовім цирку.

У вівторок (6-ий день турніру) відбулося знову пять дужань. У першій парі Віллінг поклав у 7 мін. Шварцбауера. Боротьба Штекера зі Шнайдером і Щербінського з Горвачком по 20 мін. не дала ніякого висліду. З решаючих змаганнях феноменальний Стібор поклав брутального Карша в 41 мін. парадою з нельсона. В останній парі поклав Пошоф Брікнера вже в 1-ій мінуті.

Нині, в четвер, змагаються: Бартник-Пошоф, Грінберг-Шварцбауер, Віллінг-Самсон (рішаюча відплатна), Щербінський - Горвачев (рішаюча) і Штекер-Шнайдер (рішаюча).

Новий успіх „Довбуша".

Черновецький „Довбуш" може почванитися новим великим успіхом на зеленій мураві, бо в неділю 22. ц. м. переміг мистців Буковини, ромуньку дружину „Драгош Вода" 2 : 1. Гра обох дружин стояла на високому рівні і стягнула дуже велике число глядачів. Видно, що праця тренера „Довбуша" п. Бастки видає вже овочі. Перемогою над „Драгош Вода" вибився „Довбуш" на перше місце в табелі мистців Буковини.

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер 26-го вересня, год. 7·30 веч. „Барон Кімель".

Пятниця 27-го вересня, год. 7·30 веч. „Модні спазми", комедія на 3 дії Богуславського (премієра).

Субота 28-го вересня, год. 3·30 попол. „Модні спазми" (для шкільної молоді).

Субота 28-го вересня, год. 7·30 веч. „Жидівка".

Неділя 29-го вересня, г. 3·30 попол. „Два панове ББ".

Малий Міський Театр:

Четвер 26-го вересня, год. 7·30 веч. „Гарна історія".

Пятниця 27-го вересня, год. 7·30 веч. „Гарна історія".

Субота 28-го вересня, год. 7·30 веч. „Світанок, день і ніч", комедія Нікодемів. Виступ Малицької і Венгерка.

Неділя 29-го вересня, год. 7·30 веч. „Світанок, день і ніч". Виступ Малицької і Венгерка.

Кіна.

Аполло: „Шопенове кохання та сльози".

Касіно: „На захід від Занзібару (Льов Чанєй).

Кольосей: „Том Тілер побіджує" і „Невільник арени".

Лев: „Дальші Тарзанові пригоди".

Люна: „Винятий зпід права".

Марусенька: „Рудоволоса грішниця" (Кляра Бов). „Детективи (американські Пат і Патахон — Ріф і Раф).

Оаза: „Загія".

Палас: „Живий труп", Льва Толстого.

Пан: „Загія".

Пасаж: „Індіянська кров", „Геть із таксівками" і Гомонтів тиждень.

Стихева: „Цісар Франц Йосиф і його двійник".

Фатаморгана: „Останній привід поручника Ности".

Химера: „Чия є моя жінка?

Утіха: „Князь лісів" (Дуглас Фейрбенкс).

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Копенина ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Пятниця 27-го.

Варшава (1411,7) 20·30 Симфонічний концерт.

Познань (334,8) 18·00 Органовий концерт. 22·45 Музика до танців.

Катовиці (408,7). 20·00 Концерт.

Бресляв (253) 20·30 Танці.

Ляйпціг (259) 21·00 Композиторський вечір Клемпля.

Таллін (296) 19·10 Мадярська музика.

Льондон (356,3) 22·15 Концерт пісень.

Штутгарт (360) 20·00 „Рожа з Фльоріди" оперетка Фалля.

Берн (405). 20·30 Орхестра і соліст.

Берлін (418) 20·30 Невполітанські народні пісні. 21.00 Камерний концерт. 22·30 Опереткова музика.

Рим (441). 21·00 „Фраскіта" Оперетка Легара.

Прага (487). 16·30 Камерний концерт.

Мілянo (501). 20·30 Симфонічний концерт. 23·15 Легка музика.

Відень (516,3). 20·00 Концерт.

Мюнхен (533). 20·45 „Фавст".

Будапешт (550). 19·14 Смичковий квартет.

Москва (825). 19·00 Оперетка.

Ковно (1935) 20·40 Концерт.

Харків (1304). 19·30 Радіоконцерт.

Париж (1725) 21·35 Концерт.

Субота 28-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Легка музика. 22·45 Музика до танців.

Познань (334,8). 24·00 Нічний концерт.

Вильно (385) 22·45 Музика до танців.

Гельсінгсфорс (221,4) 10·15 Вечір вальсів.

Ляйпціг (259). 21·30 Радіокабарет „Вулиця".

Таллін (296) 19·15 Музика до танців.

Льондон (356,3). 21·00 Східна музика.

Берн (403) 21·30 Орхестра.

Стокгольм (436) 22·00 Музика з ресторану.

Рим (441). 21·00 Квартет.

Прага (487) 20·00 Концерт Фільгармонії.

Мілянo (501). 20·30 Радіоквінтет.

Відень (516,3). 19·25 Камерний концерт.

Мюнхен (533) 20·30 Веселий вечір.

Київ (800) 19·00 Опера „Різдвяна ніч".

Москва (825). 21·10 Радіоконцерт.

Ленінград (1000) 19·30 Музично-літер вечір.

Париж (1725). 21·15 Сольо з опери й музика до танців.

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

Одинокою розрадою дома чи в місті, чи десь в глухому селі це РАДІО-АПАРАТ, 591 1—3
який дістанете на догідних условях в одинокій українській фірмі
ДОРОЖОВЕЦЬ і ЗАТЕИ ЛЬВІВ, Чарнецького 3. Телефон 6—74.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Український Народній Театр ім. Тобілевича".

Станиславів:
Субота 28.IX. „Пацюк", оперетка на 3 дії Штольца.
Неділя 29.IX. „Пацюк", оперетка на 3 дії Штольца.
Коломия:
Вівторок 1.X. „Маруся Богуславка". Саля Шадничої Каси.
Середа 2.X. „Церковна миш". Саля „Сокола" вул. Тарнавських.
Четвер 3.X. „Пацюк", оперетка. Саля Шадничої Каси.
Пятниця 4.X. „Чар вальса", оперетка. Саля Шадничої Каси". 593 1—2

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 7—?
Коломия:
Четвер 26.IX. „Тітка Чарля".
Пятниця 27.IX. „Барон циганів".
Теребовля:
Субота 28.IX. „Осінні маневри".
Неділя 29.IX. „Пташник з Тиролю".

Ширші Сходнни Союзу Українок з нагоди побуту у Львові п. проф. Софії Русової відбудуться в четвер дня 26. ц. м. о год. 19. в домівці С. У. (Підвалля ч. 7). Пані Русова поділиться з присутніми своїми враженнями з Міжнародного Педагогічного Конгресу в Женеві. Окремих запрошень не розсилається. 584 2—2

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за душу бл. п. о. нат.
Івана Рудовича
відбудеться в суботу, дня 28. вересня ц. р. о год. 7. рано, на котре запрошує
592 Виділ Т-ва Катехитів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків зіт у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляити, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 3-?

УМЕБЛЬОВАНИЙ гарний покій відайму двом панам з харчем або без. Відомість в Адміністрації „Діла". 594 1-3

ПРИЙМУ студентки на станцію Куркова 14. двері 11. 589 2-?

ПРУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА прийме канцелярія адвокатів Д-ра Антона Горбачевського і Д-ра Володимира Електоровича в Чорткові в днем 1. грудня ц. р. або й скорше. Зголошуватися з заподіяним місци відбутої доси практики. 586 2—3

ЛЬВІВСЬКОГО інтелігентного хлопця прийме на практику галянтерія і перфумерія Д. Конюх, Львів Ринок 37. 587 2—?

ІНТЕЛІГЕНТНА женщина пошукує місци до заряду дому. Займеся цілим газдівством. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Заряд". 566 2—?

ЛЯНДО варшавське, репрезентаційне, легке, майже нове, зараз на продаж за 3.500 зол. в гаражу Ліхендорфа, вул. Жулінського ч. 6. 579 2—?

ІНСТРУКТОР пошукує лекцій на селі з кляс народніх, семін., вищих гімн. (без латини і грекн). Може уділяти також французької мови. Евентуальні іншої відповідної посади. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Інструктор". 580 2-?

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровські-Розважевські, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 2—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 Пересвітлення Рентгеном. 16—?

Дентист-стоматольог
Д-р Степан Дмоховський
ЛЬВІВ,
568 вул. Сикстуська, ч. 35. 4—?

Конкурс.

Кооп. Торг.-Пром. Банк, Львів вул. Боїмів 4.II. прийме молодого енергічного і самостійного урядовця як книговодцю і орґанізатора в банковою практикою. Зголошення вряз з відписами документів слати на повищу адресу. Услівя після умови. 588 2—?

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 216 (11.507). Львів, неділя 29. вересня 1929. Poczтowa opłata taryfowo uiszczona. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

РЕСТОРАН І КАВАРНЯ „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ" відкрита з днем 14. вересня під новою, солідною фаховою управою — пригадується всім гостям, що приїздять у Львів і самим Львовянам. УПРАВА.

Чемна обслуга, відновлена обстановка. — Щодня Концерт. — Ціни дешеві. 555 2—5

Радянське село в осени.

Львів, 27. вересня 1929.

До найтяжчих пір року в радянському селі не належать жнива, але весна й осінь. Весна приносить зі собою з правила харчову скруту під українські селянські стріхи. Ця скрута межує в дуже і дуже численних випадках з голодуванням. Попри те відбуваються на весну державні хлібозаготівлі, а правила дуже прикрі й болючі для селян, дарма, що на весну відбуваються вони тільки коштом заможніших господарств. Не менше важкою для українського села є осінь. Осінь приносить зі собою перш за все податок, а далі ще й ударні кампанії в ділянці державних хлібозаготівель. Цього року осінні заготівлі на Радянській Україні відбуваються виїмково інтензивно.

Радянські економісти кажуть, що цьогорічний збір на Україні є трошка кращий від середнього, але не всюди. Такий є він переважно на Правобережжі. На Лівобережжі справа представляється далеко гірше, а в степовій полосі навіть дуже зле. Одначе це не має ніякого впливу на те, щоби зменшити контингент хлібозаготівель з України. Держава потребує хліба для заосмотрення міст не тільки на Україні але й поза нею. Крім того мусить заготовити богато хліба для армії, що находиться у боєвій готовости на маньчжурській границі. Колиж до того зважити, що цього року в інших частинах Радянського Союзу врожай був слабий, а в деяких був недорід, то легко зрозуміти, що весь тягар прокормлювання міст і армії спаде на Україну.

Це видно вже і тепер. Для належного проведення хлібозаготівлі на Україні їхав з Москви аж комісар торговлі при уряді СРСР Мікоян. Він відбув нараду у цій справі з представниками окружних торговельних комітетів Правобережжа і з представниками хлібозаготовчих організацій. На нараді ствердив між іншим, що у порівнянні з хлібозаготівлею в серпні „ми маємо деякий занепад темпу хлібозаготівель на початку вересня... Треба, щоби Правобережжя, де справа з харчовими культурами краща ніж в інших округах України, *відсилало* заготівлі цих культур. Об'їхавши ряд округ України, я переконався, що Україна зможе значно *перевищити* своє річне завдання з царині хлібозаготівель" (див. „Комуніст" з 20. вересня).

Так ставить справу хлібозаготівель представник Москви Мікоян. Він на те й приїхав на Україну, щоби добитись „перевищення" її річного завдання у хлібозаготівлях. Але не так думає українське село, і що більше: не поділяють цієї думки навіть місцеві комуністичні діячі, що знають харчову спроможність українського села. Ось секретаріят окружного партійного комітету на Запоріжжі спротивився наміченому центром для Запоріжжя контингентови призначеного для хлібозаготівлі збіжа. Центральний Комітет КП(б)У покарав за те секретаря окружного партійного комітету, звільнивши його з посади. Так само звільнив з посади завідуючого торговельним відділом при Запорізькому Окрвиконкомі. (Дивн. „Комуніст" з 19. вересня ц. р.) Коли так ставляться до складуваних центром хлібозаготівельних планів місцеві комуністи, то щож говорити про селян, що мають виконати цей план з надвишкою, що мають крім хлібозаготівлі ще й пекучі потреби заосмотрювання не тільки хлібом але й одіжею, взуттям і паливом себе і своєї родини. Селянство саботує хлібозаготівлі. Не виключене, що подекуди ставить хлібозаготовчим органам і активний опір. Про це повідомляють деякі протибільшовицькі телеграфічні агенції. Вони напевно перебільшують у своїх тенденційних інформаціях, але не можна не допускати одного, а саме, що цієї осени декуди може доходити на Україні навіть до кріпаних сутичок між хлібозаготовчими органами і селянством! Село на Україні без сумніву роздражнене. За свій продукт воно не може набути найнеобхіднішних фабричних продуктів тому, що ціни на них за високі тоді, коли ціни за хліб дуже низькі.

Стара вже для комуністів справа надмірного розставлення т. зв. економічних ножиць (сільсько-господарського їх рамени і промислового) находить саме тепер свій трагічний епільог на Україні. Українське село боронитьця як може, як не саботажем та підступом то активним протиставленням. Комуністи взагалі не можуть опанувати села. І не опанують його доти, доки будуть вести дотеперішню політику. Недавно був у СРСР видавець американського журналу „Ди Нейшен" Освальд Гарисон Вилярд, що їздив туди з прогулькою американських капіталістів і промисловців. Він написав у своїх спостереженнях з побуту в СРСР про селянство ось що: „селянська справа — це найтвердший горіх, який більшовики мають до розкушення. Богато думає, що успіх комуністичного режиму залежний від того, чи вдасться більшовикам приєднати село. Поміж американцями, що живуть в СРСР і розуміються на тім, я не найшов ні одного, який вірив би, що *більшовики можуть мати успіх у своїй боротьбі проти селян*, хіба що вони змінять сильно свої плани". Вилярд без сумніву має рацію. Селянство — це для більшовиків найтвердший горіх до згризення, особливож на Україні.

Комісія Ліги Націй про ревізію договорів.

Комісія Ліги Націй скінчила дебати над внеском китайського делегата д-ра Ву в справі артикулу 19 пакту Ліги Націй та в справі ревізії договорів між Китаєм та іншими державами. Комісія ухвалила, що кожна держава на основі артикулу 19 пакту Ліги Націй може ставити внесення на ревізію обовязуючих її договорів і Ліга Націй мусить тоді цю справу розглянути.

Поанкаре про гаську конференцію.

Поанкаре опублікував у часописі „Нація", яка виходить у Буенос Айресі, статтю про висліди конференції в Газі. В цій статті він пише, що конференція після трьох тижнів дуже неприємних переговорів дала лише негативний вислід. Англійці змусили замісць Німеччини Францію й Бельгію платити собі. Гаґська конференція, на думку Поанкаре, не лише проволікла переведення пляну Юнга, але скорумпувала політичну атмосферу.

Протирадянська змова на Україні.

Телеграфічна агенція „АТЕ" (телеграфічна Агенція Европи) публікує сенсаційну звістку, яку подаємо з публіцистичного обовязку.

„З Харкова повідомляють, ніби ДПУ. викрило нову організацію „Союзу Визволення України", яка вела провід у протибільшовицьких виступах, вела агітацію в червоній армії і видала відозву з закликом не платити податків та хопати від влади збіжа. Переведено масові арешти серед української інтеліґенції. Серед арештованих є члени Української Академії Наук — проф. А. Кримський та С. Єфремов, співробітник Академії А. Ніковський та ріжні професори вищих шкіл. У Київі арештовано також управителя обсерваторії професора Холодного та професора Ганцова. Між іншими арештовано стару українську письменницю Олену Пчілку. Арештовано в повному складі всеукраїнську церковну раду з Чеховським на чолі. На провінції арештовано коло 30 священників. ДПУ має докази, що „Союз Визволення України" мав на меті відділення України від СРСР. Арештовано понад 1.000 селян. У звязку з цими арештами до Київа прибув начальник українського ДПУ Балицький, а з Москви союзний комісар Мікоян, який одержав широкі повновласти для здавлення „контрреволюції".

Хочете чи не хочете Ваші будинки мусять бути обезпечені на повну вартість. Якщо їх добровільно не обезпечите в 1/3 части в Т-ві взаїмних обезпечень „Дністер", то ПЗУВ примусово стягне від Вас премію і від цеї 1/3 части, отже разом від ціло. обезпеченої вартости будинків. Тому сповніть цей народній обовязок і бодай 1/3 часть заплатіть в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

В обороні „переслідуваного Бога".

Лист старого жида до Сталіна.

В російській еміґрантській пресі зявився лист неназваного старого жида до Сталіна в обороні „переслідуваного Бога". Той лист ніби то мандрує у відписах по Радянщині, а в останньому часі перекочував за кордон. Може він бути оригінальним, може бути збірним фабрикатом чи фальсифікатом, але без сумніву — зроджений на підкладі протирелігійної боротьби — робить він сильне враження.

Дійсний чи мітичний старий жид каже, що він розійшовся зі старим жидівським Богом, від християнського Бога відштовхнули його черці Почаївської Лаври, а магомеданського Бога він не знав ніколи. Він став безвірником і в безвірстві прожив довгі літа.

„І ось — 30 літ не був я в синагозі, а тепер ходжу до синагоги. Почав я там ходити, коли від наших жидів у тій частині міста, в якій живу, відібрано синагогу. То мав бути клюб для жидівських робітників, але виявилося, що клюбу не можна там помістити. Отже порубано стелю і підлоги на дрова, а в стінах улаштовано обору для худоби. І коли того доконала на моїх очах ваша влада, товаришу Сталіне, я, невіруючий безбожник, пішов від хати до хати, кажучи: „Жиди, мусите себе шанувати, зберім гроші на нову синагогу". І ми зібрали гроші і маємо тепер нову синагогу і я ходжу до неї. І коли 16-літні хлопці питають мене про Бога, я їм кажу: „Почитайте жидівського Бога, почитайте християнського, почитайте магомеданського Бога. Можете вірити або не вірити, але **переслідуваного Бога треба почитати".**

„Маю багато знайомих росіян, які не вірять, які до церкви не ходили і свого Бога не шанували. А тепер ходять, як я ходжу до синагоги, дають на церкви гроші, внявляють пошану своїм духовникам... Інакше не може бути.

„А тепер напишу про мої політичні переконання. Які можуть бути переконання у жидівського робітника, коли він читає книжки і газети? Я був трохи бундівцем, трохи більшовиком.. Я ненавидів капіталістів. Але ваш уряд, товаришу Сталіне, примусив мене їх жаліти і шанувати. Серед моїх знайомих є багато освічених людей. Знаю, що всі вони ненавиділи купців і куркулів, але тепер вони їх шанують... Сталося це тому, що **на боці переслідуваного все є правда.** Коли мене били за паличку в суботу (на початку листу автор говорить, що його побили жиди за те, що він у суботу проходжувався з паличкою), правда була на моїм боці. А коли уряд почав бити тих, що мене били, то правда перейшла на їх бік. Коли в 1917 р. прийшла революція, я зрадів і говорив: тепер тріюмфуватиме наша правда. Але коли ви взяли владу, наша радість перемінилася в смуток, бо ви почали стверджувати правду віруючих і ми, безвірники, почули стид, що ми є безвірниками і вважаємо ганьбою для себе, що нас мішають з вами.

„Коли в 1917 р. вибухла революція, я радів, говорячи: Тепер закріпиться наша робітнича правда. Але прийшла ваша влада і ви осоромили нашу робітничу правду, ви зробили нас, робітників, із справедливих виновниками, а з капіталістів, промисловців і фабрикантів ви зняли їх вину і вони сьогодні є справедливі... Ось що ви зробили... Ось за що ми вас проклинаємо...

„Ви з усією вашою ВКП є ворогами Розуму

і ворогами Правди. І кажу вам, що такими перейдете до історії, як вороги Правди і Розуму. І пишу до вас тому, щоби до історії ввійшло теж і вічне прокляття для вас і вашої влади від нас робітників-соціялістів, що не признають релігії...

„Я хотів би підписати той лист і подати свою адресу, щоби всі могли перевірити, що я є жидом і робітником і безвірником. Але для тієї приємности не хочу, щоби так само, як інших моїх товаришів запроторено мене до дому божевільних. І коли хочете знати щиру думку, то я вам скажу, що коли кого треба посадовити до дому божевільних, то саме вас і ваших помічників. День, в якому зачиняться за вами ворота дому божевільних, люди повинні назвати днем справедливости. Сподіюся, що доживу того дня".

Президент Гувер про загальне роззброєння.

Президент Злучених Держав Гувер цими днями виголосив через радіо велику промову про морські роззброєння. У своїй промові Гувер зазначив, що будучі переговори про роззброєння є лише льогічним висліком пакту Кельога, який містить заяву держав, що війна, як знаряд національної політики, мусить бути виключена. Роззброєння мусить бути гарантією мира. Зброєння не можуть переходити тої границі, яка потрібна для охорони. Рівночасно американський уряд офіціяльно повідомив, що число американських кружляків другої кляси буде зменшене до 10, бо ця кляса вже не відповідає вимогам новітньої техніки.

Гуцульщина бідує.

З Косова повідомляють нас:

Сьогорічна осінь завитала до нас у жалобі. Гуцули ходять сумні і прибиті. Недавня повінь наробила великих шкід, які — крім гуцулів — нікого не зворушають. Видно, що зі явищем цим вже освоїлися. На долах біля Косова і Кут трохи зародили сади, не вважаючи на затяжні і великі морози. В противенстві до інших околиць, де овочеві дерева померзли і посохли, полудневе Покуття врятувалося від цього нещастя. Урожай овочів є досить значний. Щож, коли недостача відповідних організацій, непринорівлення кооператив до торговлі овочами, відсутність переторчих фабричок, комунікації і т. д. не дають змоги покористуватися урожаєм овочів. До Кут і Косова з усіх усюдів зіздяються купці, головно жиди, і за півдурно вивозять овочі.

Зате в горах відносини складаються якнайгірше. Заробітків нема. Надобавок на худобу, основу існування гуцула, кинулася пошесть пищиці. Адміністраційна влада спинила поворот худоби з полонин, а там упали вже перші сніги і взяла велика студінь. Худоба мерзне і гине. Стягнена звідусіль поліція пильнує виконання адміністраційного розпорядку. В таких умовах перед Гуцульщиною зявляється примара голоду.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК
ЛЬВІВ, вул. ГАЛИЦЬКА ч. 16.
КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.
Поручає: НА МУЖЕСЬКІ ОДІННЯ ВОВНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ.

Радянська Україна.

Національний перепис членів профспілок на Україні.

Всеукраїнська Рада Професійних Спілок рішила провести в жовтні ц. р. національний перепис усіх членів професійних спілок. В тій ціли опублікувала вона відозву, в якій між іншим говориться, що „перепис усіх трудящих і членів профспілок" переводиться на те, щоби „на підставі матеріялів перепису мати змогу поліпшити громадянсько-політичне і культурне обслуговання робітничих мас країни".

Смерть київського історика.

У Київі помер український історик Леонід Добровольський. Похорон відбувся 20. вересня. Покійний працював передовсім над історією Київа і Київщини. Важніші з його праць такі: „Межигіря", „Змієві вали коло Київа", „До питання про давні замчища по київських околицях", „З київської козаччини", „Золоті ворота", „Польський історик Руліковський про київську землю", „Київ чи Мерв" та інші.

„Нові землі" на Київщині.

В харківському „Комуністі" з 19. вересня ц. р. стрічаємо замітку під таким сензаційним написом: „На Київщині виявлено 14 тисяч гектарів прихованої глитаями землі". Зі замітки не довідуємося, як могло дійти до того, що „глитаї" „сховали" аж стільки землі. Зате довідуємося, що „відкрито" ту землю в часі землепорядкування на Київщині. На частині тієї „прихованої" землі у розмірі 6 тисяч гектарів почали вже будувати найбільший на Правобережжі молочно-зерновий рад-госп, тобто радянський фільварок. Одну тисячу гектарів з „відкритої" землі виділюють під сіножати для молочної фарми, а на решті землі організують 22 колективні господарства.

Свята Коцюбинського.

З нагоди 65-ліття народин М. Коцюбинського відбувся на Радянській Україні цілий ряд свят. У Вінниці відкрито велику бібліотеку ім. М. Коцюбинського, впорядковано музей у домі, де жив письменник і названо одну вулицю вулицею М. Коцюбинського (досі вона звалась вул. Раковського). Врочисто святкував память М. Коцюбинського Чернигів. Дня 22. вересня положено фундамент під памятник на могилі письменника на Болдиних Горах. Памятник проектував проф. В. Кричевський. Святочно обходив роковини народин М. Коцюбинського і Харків.

На східні теми.

Горці Кавказу.

IV.

Територія горців, населення, топографія, клімат, природні багацтва. — Промисл, скотоводство, експорт. — Духове життя.

Територія кол. горської республики займає 134.800 кв. км. та складається з 7 провінцій: 1) Черкеська, 2) Карачаєвська, 3) Кабарда, 4) Осетія, 5) Інгушетія, 6) Чечня та 7) Дагестан, що відповідає числові зірок на державному прапорі республики. Щоби більш релєфно уявити собі розміри тієї країни, мусимо зазначити, що вона мало не менша від території Чехословаччини або території передвоєнної Ромунії. Поміж державами Кавказу горська республика мала найбільшу територію, потім іде Азербайджан, Грузія та Вірменія. Населення мала горська республика 2,637.700 душ з густотою розселення 24,0 на 1 кв. км. при 79 проц. горців і 21 проц. інших національностей, поміж якими не останнє місце займають українці.

Поза кордонами Кавказу, себто еміграція горців нараховує 1,100.000 люда, так, що всього горців на цілому світі нараховують до 3,595.000 (по даним А. Цаликкати).

В топографічному відношенні горська республика уявляє собою територію надзвичайно ріжноманітну та засадничо може бути поділена на чотири полоси: перша степова й прибережна — рівнина; далі підгіря з широкими проваллями і врожайними долинами; третя полоса гірська, дика та безплодна; остання — альпейська полоса з вічними снігами й ледниками, але рівнож з добрими пасовиськами. Клімат теж ріжноманітний. В західній частині краю уміркований, без різких змін, клімат Владикавказу, на південь ближче до снігових гір Кавказького хребта стає холоднішим, на північ навпаки — сухий та горячий.

Здоровий клімат гірських місцевостей, особливо в районі Кисловодська й Нальчика — переходить по долішній течії Терека на сході у вогкий болотнистий клімат з постійною малярією.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Історичні й воєнні повісти.

IX. Мова.

Ось кільканацять прикладів із кожного автора, згаданого в попередніх фейлетонах. Кому для їх перевірки не вистарчають загально доступні словники, нехай пошукає далі.

Б. Лепкий пише чисто, майже клясично ясно, народньою складнею. Він єдиний з усіх авторів наших сучасних історичних повістей відчуває, що поставити „одначе" або „отже" в реченні не то на третім, четвертім, пятім, але хоча би на другім місці, це зайва, смішна можливість, запозичена з чужої нам канцелярщини. Фразеольогія Лепкого здебільша народня. Єдині помилки, яких він не омиває, це чисто московські або (рідше) польські слова.

Беру лише один том, другий з „Полтави" („Бої") і виписую такі москалізми: приютитися, шуба, запідозріваючи, настрадався, негодяй, карман, пособити йому, ізза упрямства, підпригують, строїть (у значінні „будує"), уваньнути, пристроївся (у знач. улаштувався), погреби (льохи), закаленний, усужжали, здаватись (у значінні підлабатись), ізгибли, озарений, ковер, оружжа, обої, обдало його, всьо. При цьому постійно „прямо", „ізза" в знач. задля.

А ось кілька польонізмів: скрепла кров, хутта, чутив (чуціл), луна (знач. заграва), фрига, скусив, позбавляєте, задраснула, як з платка йшло, — врешті „боюся о", „попросив о слово", „так далекі" (замість такі далекі) „не о мале ходить". Є також „тих примарів". Крім цього часто надибуємо вислів „зробилося" зам. „стало" і Лепкий воліє галицьке „осталось", „оставалось" чам. „лишилось".

Правопис зовсім випадковий, непослідовний. Це, як зачуваю, не вина автора, а видавництва. Книжка, видана накладом книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка, має такі квітки: раз „хиба", раз „хіба" (в тім самім значінні), „на скрізь", „в довіль", „з окрема", „з поміж", „як будь", „в перве", „за мужом", „що небудь", „з відтам"; ріжниця між „зате" і „за те" взагалі не існує.

В „Шеломах у сонці" *Гриневичевої*, яка незвичайно збайдужно стежить за мовою, є москалізмів дуже мало: „більши чим..." (замість „як" або „ніж") поширене у нас завдяки школі; „необходимий", „недвижний", „огоньок", „знатоки" і дуже поширене в Галичині: „як ця, що", де не відчувають, що перед „що" треба покласти „та".

„Тінь велитня" міг би стати матеріялом для лекцій української мови в Галичині. На Опільськім найкраще можна доказати тезу: російські терміни і польська фразеольогія. Ось ціла антифона москалізмів: „сорок літ тому *назад*", „говорити не стоїть" (не варт), „поняв" (зрозумів), „відказався", „під забором", „сейчас", „невиносимий", „недвижимий", „остальний", „недостижимий", „заставило" (приневолило), „напротив" (навпаки), „пестрий", „прочий", „холостяк", „піднос", „пока", „грязь", „всі міри підприняті", „немислимо", „говядина", „притвірство", „конфекти", „під руководством", „очі устремилися", „бугорки", „пиль", „опушка", „точ в точ", „погоди" (стрівай), „гадке діло, „під предлогом", „прієм", „ставні", „жінка вспілася" (сіла).

І стільки ж польонізмів: „а то" (а саме), „по літераціьки", „убавили його", „не уйшло його уваги", „між небом а землею", „длячого" (чому), „суто заставлений", „гордували усіми" (в знач. гардзілі!), „злуди", „указатися", „а втім" (у значінні „нараз"), „мутити розривку", „кінь спинається", „завід", „притик", „помовляв про трусість", „ціха", „підліток" (подльотек), „мірово", „по раз не знати котрий".

Та всі ці слова є ще нічим у порівнянні із стилем, в якому „одначе" стоїть постійно якнайдальше від початку речення. Нпр. „Культурно-історичні студії над даним часом дали одначе..." Автор має замість простого „та" або „але" своє улюблене слівце „бач", якого вживає в предивних поєднаннях, лише для нього самого зрозумілих. „Даром" уживає він постійно в значінні „даремне": для нього існує той „обійм", „звеління бджіл"; про такі „галичанства", як „о стільки", „груль" (у знач. груди), „середник" переплутаний зі „засобом", „талан" у знач. „талант" — вже й не казати. Та ось зразки стилю: „Намість ніжности тогстювало на лиці огірчення". „Ужиття роскоші за всяку ціну надто вросло у серця та уми пануючої кляси, щоби не користати зі сього рода зазиву без ніякого стриму або застанови..." „Підтровлювало похоти людської бестії до шалу".

На такій мові вчиться наша молодь у школі. Бо напр. історична повість Опільського „Ідуть на вас!" є обовязковою шкільною лектурою. Беру в руки книжку, вибираю з неї такі родзинки: „ту" зам. „тут", „більша чим", „просив о поміч", „не могу", „удайтеся до", „благати його про ласку", „та втім" (у польськім значінні), „глибоко тронутий", „напіткали", „прієма кімната" (вітальня), „обава", „потворів", „пучина", „о много", „погоди" (стрівай), „уйшов з життям", „тут ходить о князя", „сі, що"... А зразок поетичного стилю: „У селі, в саді, над водою було се неможливе, у лісі небезпечне, тут зате лише весною або осінню бували люди, а впрочім (!) самітно стояла грубезна липа на горбі..."

Не дивно, що після цього з нашої школи виходить молодь з макаронічною мовою.

„У Квітах і крові" Дудка находимо такі москалізми: „уговорили" („намовили", „водокачка", „стаканчик", „муть" (гуща), „обдало вітром", „ехидно", „опахало" (віяльце), „ласка" у знач. пестощі, „вигода" у знач. користи, „мусить" у знач. повинен.

Купчинський у томі „Перед навалою" не має багато москалізмів: „однако, „суматоха", „неспобідимість", „грохнули гармати", „непосилна", „нащупував". Зате багато в нього чисто польської фразеольогії: „а все те робили з такою насолодою, мов би воно справляло їм приємність"; „рушив

Східня частина краю в кліматичному відношенні ділиться на три зони: південь — теплий, підгірє умірковний та гори з кліматом суворим.

На загал клімат горської республики можна рахувати здоровим за виключенням приморської рівнини й північно-східнього кута.

Природні багатства краю є дуже великі. Нафтова ропа, що видобувається в районі м. Грозного складає 34 проц. усієї продукції СРСР та доходила напр. в році 1917 до 106 міліонів пудів. Рівнож видобувають срібло в горах (горішня течія Кубані). Крім того існують там великі поклади вугля, марґанцу, азбесту, графіту та інших цінних руд.

Ліси, які займають площу до 5 міліонів гект., мають цінний будівельний матеріял. Ростуть дуб, бук, сосна, т. зв. кавказька пальма та ін.. Рибні богацтва краю дають в Дагестані понад 500.000 квінт. і на березі Чорного Моря до 400.000 квінт. річно.

Мінеральні джерела, що розсіяні по цілому Кавказі здебільша находяться теж на території горців. Желязноводськ, Пятигорськ, Ессентукі, Кісловодськ, Сєрноводськ. Талги та інші це відомі в світі лічниця. Крім того тисячі джерел зустрічаються на всьому просторі Північного Кавказу, якими примітивно користується місцеве населення. Кліматичні стації в горах, та на побережах Кавказу як-то Теберда, Нальчик, Армхи, рівнож є загально відомі.

Промисловість краю стоїть на неписокому рівні, а проте край вже має поважні фабрики перетворів нафтової роби і фабрики тютюну, які дають 10 проц. усієї продукції СРСР, рівнож фабрики консервів і овочів та одну з найбільших фабрик виробів крохмальних.

Населення б. горської республики, яке колись до завоювання Кавказу, в поважній скількості займалося хліборобством, витиснене росіянами в гори, було змушене взятися за скотоводство, яким тепер в переважаючій більшости й займається.

Експортують горці (звичайно тільки до Росії) овочі, перогату худобу, сир — (досить високої якости). Закордонний експорт з Кавказу складався головно з ліса й нафтових перетворів.

Духове життя горців, не дивлячись на тяжкі репресії з боку російського уряду й постійні в'їзди, помалу розвивалося й найшло свій вияв в народньому епосі, або як називають горці — в самобутній культурі.

Коста Хетагати. Ельбаздико. Бритяти, Мухамед-Ефенді Осман-Заде, Манап Алібек-Заде, Тімур-Болат-Бек-Болатов, Єльмирза-мулла, Сугаїп-Хаджи, Шахтемір та інші, це все імена горських поетів і письменників, що показали фундамент вільному геніо горця, який зуміє дати першорядні зразки творчости, виборовши народові незалежне, політичне життя.

Л. Л.

як сіра гуска": „військо має в тих часах до говорення"; „сотня складалася в переважній части"; „тих у першу чергу досягало обурення товпи"; „тут треба глибше заглянути"; „уважав за відповідне вицофатися": „думав видно, що це його оборонить перед евентуальним закидом утечі"; „діставалося йому від товаришів за переступлення неписаних законів сотні"; „робив вражіння, що сотня тільки завдяки йому так добре представлялася".

Чимало є нелітературних буденних скорочень, кульгаризмів: „простується душа і все йому виглядає наопаки, як передтим"; „десь хтось привіз, що..." (у знач вістку): „отця Кернцького вже нема загалом (?) у Львові": „спеціяльно видає це в очі на війні": „Львів відбивав початки світової війни, як не можна краще": „підвода... викидала з себе свій зміст у формі людей і клунків"...

Шкрумеляк, що пише здебільша (коли хоче) чистою мовою, міг би без труднощів очистити свою повість з двадцяти невдатних слів.

Таких повістей, як Лопушанського, взагалі виправляти не можна: з його стилю, що родиться від накопичування безглуздих фраз, треба би сперше добути промінь здорового розуму.

Ці „офіціяльні" замітки є не так обвинуваченням, як виправданням: виправдуючим матеріялом для рецензента, що те, про що він пише, читає совісно, і то навіть з олівцем у руці. Не в цім найкраща підготовка до критики. Якби наших авторів можна було читати без думки про мову, стиль, у захопленні ритмом і мельодією слова, тоді й критика не тягнула би за собою старих причандалів дидактики.

*

Справлення помилок. У вчорашнім фейлетоні у 1-ій шпальті 19-ий рядок зам. „не ріжняться між собою", має бути „ріжняться..." У 2ій шпальті 5-ий і 6-ий рядок має виглядати так: „на голову читача готову, банально сформульовану ідеольогію.

Церковні новини.

О. д-р Іван Бучко львівським епископом-суфраганом. — Конференція українських греко-катол. епископів у Римі. — Католицька акція.

Повідомляють нас із добре поінформованих церковних кругів, що львівським епископом-суфраганом Апост. Престіл іменував **о. д-ра Івана Бучка,** професора богословії і ректора інституту св. Йосафата у Львові. Виявилось, що справа була вирішена вже в липні ц. р., одначе номінат держав її в тайні, бо робив старання, щоби його увільнено від тієї достойности, як увільнено його було й від номінації на канадійського епископа. Одначе цим разом його просьби Апост. Престіл не вислухав і його назначення остаточно затвердив. Номінат в першій половині жовтня виїзджає до Риму, де правдоподібно прийме й епископське рукоположення.

В другій половині жовтня відбудеться в Римі *конференція всіх греко-катол.* українських епископів, яка буде продовженням конференції, що мала місце у Львові 1927 р. На ту конференцію вибирається також митрополит, хоч як це для нього тяжко приходить з огляду на стан здоровля.

В найближчому часі під проводом митрополита зачинається „католицька акція", то зн. аполітична християнська організація, поширена на заході (в Італії, в Чехії й ін.), яку теперішній папа особливо поручає. „Нива", орган духовенства, переходить на власність „катол. акції", а її довголітній редактор і власник, о. д-р Г. Костельник, уступає з редакції, щоби не стояти на перешкоді поєднанню всіх церковних кругів у „катол. акції", з яких одні відносяться до нього з повним признанням, а другі з ворогуванням.

Жидівський і Німецький Клюб та „центролів" у справі предложення ББ.

У четвер радили Жидівський та Німецький Клюби у справі предложення полк. Славека, який радив відбути конституційну конференцію між 27. і 30. вересня. Жидівський Клюб вислав письмо, в якім каже, що колиб предкладана нарада в нормальних умовинах функціонування парляментарного устрою могла обіцювати реальні висліди, себто колиб у ній взяли участь представники клюбів, що заступають включно поважну соймову більшість, Жидівський Клюб не усунеться від участи в такій нараді.

Німецький Клюб повідомляє, що стоїть на становищі, що наради над такими важними справами, як згадані в письмі полк. Славека, повинні відбутися в соймі і даних соймових комісіях. Одначе Нім. Клюб готов вислати на предкладані наради свого представника, коли з уваги на вагу справи для всіх горожан держави, також і представникам усіх соймових клюбів буде дана нагода взяти в ній участь.

Клюб „Пяста" зазначує у відповіді, що признає журу ББ., *щоби якнайскорше* розглянути справу конституції, та думає, що щойно після скликання соймової сесії проектована конференція могла би дати реальні висліди. Колиб ББ причинився до скорого скликання соймової сесії, то це прискорило би речинець проектованої конференції.

Подібну відповідь вислала ХД.

НПР заявляє, що в конференції не візьме участи та каже, що для праці сойму над проектами зміни конституції треба скликати надзвичайну сесію сойму, а сойм був безчинний 6 місяців.

Пос. Домбський в імени Строн. Хл. каже, що представник клюбу візьме участь у нарадах, але щойно після скликання сойму. Славек, як голова клюбу, що співпрацює з урядом, повинен причинитися до того, щоби сойм скликано якнайскорше.

Також Визволенє заявляє, що візьме участь у нарадах, але щойно після скликання сойму. Президія Визволеня вірить, що після скликання сойму маршалок сойму признає конечним зорганізувати наради.

ППС каже, що поведення керовників ББ на терені публ. життя Польщі, головнож виступ голови клюбу, не заохочують до приватних нарад із його представниками. Одиноким місцем для обговорення метод праці сойму над ревізією конституції є соймова конституційна комісія. З цих причин ППС відповідає відмовно на предложення ББ.

18 літ тюрми за крадіж 1 шілінга.

Суд присяглих у Мідлсексі (в Англії) засудив на 18 літ вязниці Артура Мура, який дістався до шкільного будинку та вкрав із діточої скарбонки 1 шілінг (2 зол. 15 сот.).

Можете мати

завсідн зуби сніжної білини, коли щоденно будете їх чистити **зубним мильцем ОДОЛЬ.**

Мильце Одоль прочищує зуби і придає їм природній колір. — **Зубне мильце ОДОЛЬ** має приємний смак і при вживанні є **дуже ощадне.**

578 1—1

Тернопільський воєвода не уступає.

З міродатних кол заперечують чутку про плянованну димісію тернопільського воєводи Мощенського.

Дир. Стшелєцький уступає?

Зачувати, що директор самоврядного департаменту в мін-стві внутрішніх справ, бувш. урядовий комісар м. Львова Стшелєцький, кидає своє становище.

Наслідником Стшелецького має бути краківський віцевоєвода Дух.

Мекдональд виїхав до Америки.

Дня 27. вересня Мекдональд відїхав з товаришами із Савтгемптону, де всів на корабель „Беренгаря". В Америці буде в пятницю рано. Перед відїздом Мекдональд помістив у „Дейли Герелд-і" статтю, в якій каже, що рушає в дослідну подорож. Небезпеку війни треба конче усунути кавязулями й політичними зобовязаннями. Його подорож має потвердити, що Англія й Америка працюють для мира.

Італія — цісарством?

Білгородська „Політіка" повідомляє в звязку з промовою Мусоліні на конгресі фашистів, що *небаром Мусоліні віддасть теку мін-ства внутр.* справ Туратіему, а сам задержить керовництво внутрішньої і закордонної політики як держ. канцлер під давнім римським титулом „проконсуля". В італійських політичних колах уважають це вступом до проголошення св. римського цісарства з італійським королем як цісарем. Італійського короля коронував би на цісаря папа Пій XI.

Вальдемарас їде до Італії.

Вальдемарас попращався з урядовцями, що підлягали його ресортам. Він виїде на довший час до Італії.

Реконструкція ромунського кабінету.

У букарештеиських політичних колах кажуть, що ромунський кабінет буде небаром реконструований. Прем. Манів буде міністром внутрішніх справ, щоби безпосередньо міг перевести реформу адміністрації. Зменшать теж скількість міністрів.

Навчання релігії в італійських школах.

Італійська рада міністрів ухвалила постанову в справі навчання релігії в середніх школах. На*уці релігії признано одну годину тижнево*; релігія не входить у склад предметів, із яких складають іспити. Видаватимуть лише посвідки про загальний поступ учня в науці релігії. Для навчання релігії не ангажуватимуть спеціяльних учителів, лише управитель школи визначить для цього когось зпоміж учителів, у порозумінні з церковною владою. Діти, яких батьки внесуть письменні подання, будуть увільнені від науки релігії.

В Афгані знову неспокійно.

„Юнайтед Прес" повідомляє з Пешавару, що війська Надір-Хана побили Габібулині війська на південь від Кабулу. Крім полонених і харчів забрали богато гармат і муніції. Гадають, що буде наступ на Кабул. Одно плем'я на афгансько-індійськім кордоні ограбило каравану. Гадають, що це були річи Габібули, який готовився до втечі.

Габібула вбитий?

З Кабулу прийшла вістка, будьто би Надір-Ханові прихильники вбили Габібулу.

Дентист • стоматольог
д-р Степан Дмоховський
ЛЬВІВ,
вул. Сикстуська, ч. 35.
568 1—5

Два міжнародні студентські зїзди.

2. XI. Конгрес Міжнародньої Студентської Конфедерації.

З Відня виїхала українська делегація на XI. Конгрес Міжнародньої Студентської Конфедерації (CIE), що відбувався в Будапешті у днях 10. до 24. серпня ц. р. Будапештенський зїзд працював у шістьох правильних комісіях, так, що українській делегації (2 тт., Орелецький та Бойків) тільки з дуже великим трудом можна було вивязуватися з надзвичайно важкої праці. Зате польська делегація складалася з 30 осіб (також один сенатор з Варшави входив у склад польської студентської делегації), тому поляки могли — побіч чехів, мадярів, англійців та американців — вислати до кожної комісії по кількох людей. На будапештенський зїзд прислали своїх представників також Союз Народів та Міжнародня Студентська Поміч з Женеви.

В першій комісії (т. зв. політичній), в якій фактично відзеркалюється ціле політичне обличчя CIE та вибухають часто ріжні національні пристрасти, працювали над зміною статутів CIE (внесено деякі зміни) та над приняттям поодиноких студентських централь до Конфедерації, а саме: Німеччини, Литви, Болівії та Альбанії. Особливо багато часу забрала справа приняття німецької студентської централі (з осідком в Берліні). Спір німецького студентства з Міжнародньою Студентською Конфедерацією ведеться ще від самого заснування Конфедерації (себто від 1919 р.). Як загально відомо, Міжнародня Студентська Конфедерація побудована на державнім принципі, коли між тим німецьке студентство (як також українське, мадярське, білоруське та болгарське) обстоює національний принцип. Берлінська студентська централя домагається права заступати в CIE всенімецьке студентство з Німеччини, Австрії, Чехословаччини й Данцігу. На це не погоджується знов Конфедерація. Спір зліквідовано компромісом, а саме: німецька централя заступає всенімецьке студентство із згаданих земель, але зате німець не може бути обраний ані президентом CIE ані головою якоїнебудь комісії (а тільки заст. головн комісії). Проти такої розвязки німецького питання подала чехословацька делегація гострий протест. Тому ще не відомо, чи німецьке питання не вирине знов на найближчім зїзді CIE в Брюсселі.

Німецьке питання забрало так багато часу, що інші справи відложено на слідуючий зїзд. Тому українська делегація порушила справу львівських листопадових подій з 1928 р. на пленарнім засіданні зїзду та зажадала гострого покарання польського студентства. Крім цього делегація подала зїздові дані про переслідування українського студентства на українських землях під Польщею, про „нумерус клявзус" у львівськім університеті супроти українського студентства, вкінці вказала на те, що польська влада зспіла за десять літ закрити тисячі українських шкіл ріжного типу, головно народніх. Українська делегація подала при цьому до відома Екзекутивному Комітетові Міжнародньої Конфедерації, що оскільки він не полагодить позитивно домагання українського студентства, то ЦЕСУС буде приневолений шукати інших способів самооборони та звернеться у цій справі до компетентних міжнародніх чинників. Польська делегація не заперечувала факту, що львівські погроми спричинило польське студентство, але твердила, що українське студентство спровокувало львівські погроми й тому вина за львівські події паде тільки на українців. Одначе поляки не могли дати на домагання українців ніяких доказів, що це саме українське студентство завинило львівські події. Конфедерація розглядала жадання ЦЕСУС-а вже в самім Будапешті на своїм першім позїздовім засіданні. Про кроки, які Конфедерація зробить у відношенні до польського студентства, повідомить вона ЦЕСУС в найкоротшому часі.

Крім цього українська делегація подала в I. комісії обширний реферат про положення на українських землях та підчеркнула той факт, що коли більше 7 міліонів українців під Польщею не мають ані одної високої школи, то українська еміграція в Европі спромоглася на чотири високі школи. Поляки старалися збивати всі українські твердження, але українці протиставили їх аргументам річевий доказовий матеріял, самі неоспоримі факти

(Докінчення буде.)

КІНО „ПРОМІНЬ"
Нині на відкриття сезону величава архифільма під заголовком „ТАЙНА СТАРОГО РОДУ" в головних ролях улюбленця екрану СМОСАРСЬКА і Юрія Маар. Представлення розпочинається щодня в год. 4. поп. в неділі і свята в 3. поп. В неділю 29. IX. в г. 11. величавий ранок. 600

Ультімат Карахана Китаєві.

Віденські газети повідомляють з Токіо, що Карахан заявив, що коли протягом трьох тижнів Китай не виконає домагань радянського уряду, то червона армія обсадить східно-китайську заліницю. Японські кола гадають, що підготовляється згода між Москвою та Мукденом без участи Нанкіну.

Дивогляди.

Люди з правою кишенею.

Московська преса приносить характеристичну звістку. Від якогось часу кравці запримітили, що клієнти домагаються, щоби вищу кишеню в піджаку робити їм не по лівім боці як досі, а по правім. Один кравець переляканий таким незрозумілим домаганням повідомив про це поліцію, мовляв, це щось невиразне. Поліція як стій знюхала контрреволюцію. Люди якоїсь небезпечної організації певно пізнають себе по кишені з правого боку. Одного такого „правого" арештували. А він виявив: „Я — урядовець. Часи тепер тяжкі. Мої зверхники гляділи би на мене кривим оком, якби побачили, що маю нове вбрання. А так: глянуть на праву кишеню і зараз бачуть, що це старе вбрання, перелицьоване".

У вагітних жінок і молодих матерей природна гірка вода Franciszka Józefa зміцнює правильне ділання жолудка і кишок. Головні представники сучасної гінекольогії вказують на воду Franciszka Józefa як на середник, що у більшости випадків діяє виїмково скоро, певно і без болів. Домагайтесь його в аптиках і дрогеріях

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. 283 14—?

— **Заняття „Діла".** Вчорашне число нашого органу заняло знову Львівське Староство Городське за статтю про внутрішньо-політичну ситуацію в Польщі. Це 22-га з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Засідання** Історично-Фільософічної Секції Наукового Т-ва ім. Шевченка відбудеться в суботу дня 5. жовтня ц. р. в 7-ій год. вечором. Денний порядок: 1) Іменування нових дійсних членів. 2) Евентуалія. — Д-р М. Кордуба, директор; Д-р Ів. Крипякевич, секретар.

— **Арештування.** На Знесінні арештували вже кілька днів тому студентку II. р. фільософії Стефанію Шушкевич. Причина невідома. Досі її не випустили.

— **Наш віольончеліст Богдан Бережницький** приїде зпочатком жовтня до Галичини і виступить дня 7. жовтня з власним концертом у Муз. Т-ві ім. Лисенка. Відтак виїде з концертами до інших міст Галичини. Програма буде подана пізніше.

— **Освітні перспективи.** Міністерство освіти у Варшаві обчислило, що за 10 літ буде в Польщі більше вчителів, як шкільних кімнат. Тоді треба буде 145.000 вчителів і майже стільки шкільних саль (кімнат), щоби заспокоїти потреби шкільної молоді. На будову нових шкіл треба буде тоді 3 міліярди, себто всю суму державного бюджету. А що цього не можна здійснити, то третина з тих дітей, що мають ходити до школи, не буде принята задля недостачі місця.

— **Ріжні вістки.** Померли: паризький кардинал Дюбуа і проф. хемії в університеті Геттінген д-р Ріхард Зсігмонді, лавреат Нобля за 1926 р. — Радянський уряд підготовляє реформу календаря; рік матиме 72 тижнів і 5 „революційних свят": 22. січня, 1-го і 2-го травня, 7. і 8. листопада. — Франція виселює італійських комуністів. — Китайська торговельна палата в Харбіні проголосила бойкот японської преси, якої не вільно купувати купцям і промисловцям. — Донька Распутіна дістала після довгих заходів дозвіл приїхати до Будапешту як кабаретова артистка. — Правно-карна комісія німецького парляменту рішила, що поєдинок будуть карати 3-ома місяцями, а смертний випадок з поєдинку 2-ма роками. — Болгарський король має женитись з румунською княжною Ілеаною. — У Менчестері управа міських трамваїв заведе за 400.000 фунт. автобуси, щоби доповнити трамваєву сітку. — Помер у 51 р. життя д-р Ґотфрід Рікле, найбільший сучасний „феномен у рахуванні", що був у силі запамятувати і орудувати числами на 100 місць.

— **Спростування.** З Окружної дирекції почт і телєграфів у Львові дістаємо таке вияснення у звязку з поміщеною в ч. 188 „Діла" новинкою п. з. „Скандальні відносини на наших почтах": „Дотична телєграма на адресу Микетюк, О. Сохацький, Рожен Малий, п. Кути була надана в неділю 18-го серпня в год. 10. у Делятині і не мала в тексті конвенціонального знаку ХРР., тільки дописку під текстом „осібним посланцем". Цього рода дописку не повинні брати на увагу, тому, що надавець не оплатив заздалегідь посланця. А все-ж таки вважали цю телєграму, якби вона була надана посланцем, бо вже з Делятина змінили адресу на таку: „Осібним посланцем Микетюк і т. д." Цю телєграму дістали в Кутах у дні, коли її надали, в год. 16.32, а за спізнення у передачі цієї телєграми потягнули винних до судової відповідальности. Телєграму дістали в Кутах у почтовім уряді в дні її висилки в год. 16.32. Дарма, що це була неділя, коли телєграфічна служба в Кутах є обмежена в год. 18. старалися вишукати посланця, щоби доручити телєграму. Тому, що місце осідку адресата від Кут є віддалене на 12 км., а дороги були залиті повінню, заходи уряду не мали результатів, тому, що ніхто не хотів доручити цієї телєграми, тимбільше, що посланця мав оплатити адресат, а дорога була майже непрохідна. Тому склали телєграму, згідно з істнуючими приписами (Дец. уряд. М. П. Т. ч. 5. з 1923 р.), до почтового фаху гр. Рожен Малий, у надії, що в понеділок зголоситься з цієї місцевости посланець і телєграма відійде з іншими листами. Одначе цей посланець зголосився аж у віторок, отже 20-го. Таким робом телєграма спізнилася і дійшла до його рук аж 20-го. З цього виходить, що спізнення в дорученні було наслідком причин незалежних від почтового уряду в Кутах. Після передачі громадському посланцеві управа телєграфів не може відповідати за дальшу долю телєграми".

— **Львівська зоря на небі Голівуду.** Аматори кіна будуть розчаровані. А кандидатки на фільмові зорі підбадьорені. Американська фільмова красуня Кляра Бов — це львівська жидівочка. Вона донька власника кварнї „Сіті" і зветься Кляра, не Бов, а Фабіян. У Голівуд попала вона завдяки своєму братові, що є там кіновим оператором. Звідки взялась така краса в околиці Гетьманських валів? В Америці перевели їй операцію: випрямили ніс, вигладили лице, додали брови. Очі мала автентичні, але вони не виступали добре на „затертім" обличчі. І американці тепер зірять, що вона американка. „Газета Поранна" питається здивована, чому славна Кляра Бов не признається, що вона — полька? Може „Хвіля" мала би право здивуватись, чому місс Кляра не признається, що вона жидівка?

— **Хитра муха.** Приїхав до Лодзі мініятурний акробат, званий „мухою". Зветься він Фелікс Назаревич. Мав він показати цікавим, як кінові акробати ходять по римах кількаповерхових домів. Публика ждала на нього від год. 4-ої попол. до 6-ої. В 6-ій год. почав він пнятись римою на 4-поверховий дім на „Зеленім Ринку". Доліз до I-гоповерха, там хопився за линву, підтягнувся при її помочі ще на один поверх, а там рішив, що вигідніше влізти через відчинене вікно до кімнати і збігти сходами вниз. Мав він у кишені 1.500 зол. за білєти і хотів з ними спокійно відїхати таксівкою. Але між публикою були також спортовці. „Муху" дігнали, відобрали гроші і відставили на поліцію.

— **Рекорди.** Англійський автомобіліст Кай Дон дійшов до 7-и рекордових осягів швидкости з пересічною цифрою 312 км. на годину; найвищий осяг 323 км. — В околиці Льондону вродила пані Віліямова Робінсон 30-го сина; батько 30-го сина має 60 літ і є воєнним калікою.

— **Передісторична карта.** В одній місцевости недалеко французького Орлеану відкрили цими днями цілу сітку підземельних коридорів і склепінь, а в них ріжні передісторичні предмети. Крім топорищ, луків і образків на каменях, найшли на одному камені різьблену карту зоряного неба, яке мабуть мешканці цього міста бачили над своїми головами. Відкриті склепіння тягнуться на просторі 50 метрів, завглибшки 2-ох метрів під поверхнею землі.

Уважайте на фірму!
Роскішні Глинянські Килими
Мих. ХАМУЛИ
не в кіоску
тільки Площа Трибунальська ч. 1.
9½ 2 10 (біля Бергера).
пригадується своїй ВП. Клієнтелі.

Зорганізовані і свідомі кооперативи провадять у себе лише — — — **ЧОКОЛЯДУ А. ПЯСЕЦЬКОГО,**
яка зі всіх виробів є **якостево найліпша** і має **великий і богатий сортімент.**
в Повітових Союзах Кооператив і складах „Народної Торговлі" всюди до набуття. 4-7 6—10

— **Чудеса науки.** На конгресі природників у Копенгагені скандинавський учений Кнут Лянг продукував свої останні досвіди зі зміною полів хірургічним способом. Наслідком операції пересіплення родючих органів полу вдалось перемінити когута в курку і курку в когута. Між зразками, які він показував є також гермафродит, що залежно від деяких середників раз проявляє себе як самець, другий раз як самиця. — Професор зі Сіднею, д-р Брок, спеціяліст від недуг серця, доказував досвідами, що при помочі електричної струї міг оживити дитину, що вмерла підчас злогів; дитина була мертва 15 хвилин; також потопельник 10 хвилин після ствердження смерти віджив, завдяки його методі. — Поліційний комісар у Берліні д-р Рустоф збудував радіовий апарат, який сам записує пересилані ним звістки.

— **Слава.** У Гамбурзі відбулась цими днями ліцитація 1532 предметів звязаних з особою Бісмарка. Були між ними також книжки. Ціни на поодинокі памятки по „залізнім канцлері" були незвичайно низькі. Але і на них не було аматорів. Остаточно всю збірку продали за 2350 марок, себто по ціні нижчій як 2 марки за один предмет. А купили це все... соціялісти. — Найпопулярніший у світі сучасний англійський письменник Бернард Шов дістав дуже мале число голосів при анкеті „Менчестер Гардіян" на тему: хто є найпопулярнішим письменником в Англії. Найбільшу скількість голосів дістав Гельсуетсі, відтак Уельс, Кіплінг і Баррі. Шов ішов далеко за ними.

— **Живий труп.** Польський американський „Курієр Народови" подає таку історію списану просто з дійсної події. У Дітройт вернувся до хати після 17-місячної неприсутности Йосиф Сломінський. Його найближча рідня сильно перелякалась, бо мала перед собою небіщика, якого поховала урядово з усіми приписами 17 місяців тому, заплативши за похорон 200 дол. Його воскресення вияснилось просто. Й. Сломінський збунтувався проти прогібіції і впився до нестями. Поліція найшла його на вулиці, а перевіривши, що це алькоголік з пересвідчення, відставила його до санаторії в Ельойс, на примусове лікування. Рідня за цей час шукала за ним надаремне. Аж вичитала в часописі, що трамвай переїхав якогось пяного. Пішли члени рідні до трупарні і там ствердили в найкращій вірі, що труп, який лежить перед ними, це їх — муж, батько і брат. Труп був сильно покалічений. Поховали його. Тимчасом правдивий Сломінський видужав у санаторії і втік звідти до хати. Коли довідався, що його рідня видала за його похорон 200 дол. домагався від похоронного товариства звороту цих грошей і вже почав з ним процес. Помилка з розізнанням трупа зовсім тотожна з текстом фільми „Живий труп" на підставі пєси Толстого, що йде тепер у львівськім кіні.

— **Ви не говоріть,** що Ви не можете дозволити собі на переведення життевого обезпечення в користь своєї родини. Раз Ви подбали про своє домове огнище. Вашим моральним обовязком є подбати рівнож про негайне забезпечення Вашої рідні, а зробите це найкраще через життєве обезпечення в Товаристві **„Карпатія"**, Львів, вул. Руська ч. 18. 399

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·50—8·89·00, канадійський долар 8·80·50—8·81·00, чеська корона 0·26·35—0·26·50, австрійський шіллінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50.

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00, 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—45·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50, 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·63·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійки за рубель 1·30·00—1·35·00.

Збіжа.

Пшениця дворська 39·00—40·00, пшениця селянська 35·50—36·50, жито галицьке 23·50—24·50, ячмінь галицький броварняний 00·00—00·00, ячмінь на вливо 20·00—21·00, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 20·00—21·00, кукурудза румунська 25·75—26·75, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—000·00, фасоля кольорова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 45·00—50·00, горох польний 32·00—35·00, бобик 28·25—29·25, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 37·25—38·25, сіно солодке краєве прасоване 7·00—8·00, солома прасована 4·00—5·00, гречка 25·75—26·75, льон 64·00—66·00, лубінь синій 25·00—26·00, рипак озимий 64·25—65·75, мука пшенична 40 пр. 00·00—00·00.

Будуймо свій нафтовий промисл!

В надрах нашої землі є великі богацтва, як віск, нафта, сіль, каїніт і інші. Чужі, ворожі нам люди богатіють ними, а ми є німими, безрадними свідками їхнього богатіння і здебільша навіть не розуміємо, що кругом нас діється. Вміємо нарікати, хилятись, швидко зневірюватися, а часами йдемо, але тільки на „грандіозні" інтереси; а коли такі є химерою, то не беремось до ніяких.

Щоб не бути голословними, візьмемо під увагу нафтовий промисл. Не знаємо, чому наше громадянство ним цікавиться так мало, начеб він був не на нашій землі. Широкий загал українського народу, ба, що більше, навіть його провідники знають про цей промисл не більше, як про якунебудь екзотичну країну. Появлялися, правда, інколи статті про нафту в часописах, але це були міркування політиків про ролю цього продукту у всесвітній політиці. А нам треба зацікавлення цілої країни нашим нафтовим промислом.

Нафтові поля тягнуться здовж цілого Підкарпаття. Вони є здебільша власністю наших селян. У найважнішій нафтовій заглубині Борислав наслідком нашого каригідного занедбання ми втратили досліпно все. Прогавили найкращий момент в роках 1900—1905, коли саме був тут початок справжнього розвитку нафтового промислу. Наші селяни були тоді богатіями. Та не було нікого, хто думів би і схотів би чесно скоординувати і згуртувати отсі капітали для означеної мети, тобто створення власного нафтового промислу. Тому наші богацтва пропали. Ба, що більше, тіж селяни визбулися своїх процентових уділів брутто, а навіть у великій мірі і власности ґрунту, особливо в Бориславі, де з чисто українського села залишилася ледви 1/10часть проценту в руках місцевих українців. Туставовичі представляються під цим оглядом краще, але селяни, за виїмком кількох одиниць, в загальному збіднілі.

Число робітників-українців є рівнож невелике; здебільша вони ходять без роботи, а богато зовсім зденаціоналізувалося. Умовних робітників-українців можна торахувати на пальцях рукики. Загальна тенденція всесвітнього капіталістичного господарства не минула рівнож і нафтового промислу. Тут таксамо відбулася концентрація капіталу і раціоналізація праці. Одна і друга відбилися в першу чергу на українському елементові, бо коли перша занедбує дрібні селянські ґрунти, як також копальні, що на них находяться, то друга, переводячи редукції, вдаряє по українському робітникові.

Тому в сучасну хвилю положення українців нафтової заглубини є незавидне. Треба рівнож згадати, що санаційні чинники задумують перевести зединення всіх сусідніх громад в одну велику адміністраційну одиницю і створити в цей спосіб „великий Борислав". Тенденцією цього пляну є скріпити польський елемент там, де він нині слабий, а ослабити український в тих місцях, де він нині сильніший. Це є той грізний стан, який спихає нас до ролі парій.

Без великого промислу наш нарід буде довго ще в сімї народів пасербом. Тому ми мусимо подумати про створення цього великого промислу, як засобу до оборони й завтаку на краще завтра. Ми мусимо створити для себе наш верстат праці, який у скрутний час стане для нас заборолом. Це мусить бути видимий знак нашого буття і нашої сили.

Саме тепер є до цього найкращий мент. Нині є час розгортання в цілому світі нових господарських можливостей, шукання нових шляхів і форм суспільного господарства. Це зачіпляє до деякої міри й нас. Виявом цього є шораз то частіші голоси українських економістів на сторінках щоденної преси. Вони шукають рівнож шляхів до виходу зі скрутного економічного положення і вказують на сучасні переміни у всесвітньому господарстві. Горе нам, якщо не зрозумімо моменту і не витягнемо з цього відповідних висновків!

Розуміється, що наш економічний розвиток може піти тільки такими шляхами, які є обумовлені економічними обставинами взагалі й нашими зокрема, нашою матеріяльною спроможністю, як також надбудовою всякої економії, себто політичними відносинами. Беручи сказане під увагу, треба зараз подумати над створенням свого великого промислу. Маючи його, ми вийдемо з конечности в круг всесвітнього господарства і вийдемо вже раз з епохи ремесла й рукоділля.

Заходить питання, як його створити, в якій формі і від чого зачати. На нашу думку створити його легко, а форма його, одиноко можлива і відповідаюча всім вище сказаним вимогам — це *кооператива*. Вона мусить бути всенародня, велика, з невеликим уділом (яких 100 зол. в золоті вилагічуваних ратами). Без сумніву, що наші осередні кооперативні установи, як також усі освітні й політичні чинники нашого народу мусіліб це завдання з цілою енергією і всім своїм організаційним хистом та апаратом підтримати.

Зачатиб від нафтового промислу. Чому? А саме тому, що він є на нашій землі, нам найлекший до нього доступ і маємо в цім ділі першорядних фахівців. Відтак кононктура в ньому тепер добра. Про це зрештою напишемо основно окремо.

Про цю справу подумали вже місцеві діячі нафтової заглубини і заснували навіть організаційний комітет та опрацювали статут, визначуючи вже день загальних зборів.

Треба тільки розгорнути працю в цілому краю. З огляду на актуальність справи взагалі, вказаним булоб, щоб ті чинники й люди, яким господарський розвій західньої вітки нашого народу лежить на серці, які цікавляться всім життям народу і його проявами, висказали негайно в цій справі свою думку. Без загального зацікавлення справою навіть добре подумана думка пропаде, хоча має всі обективні дані до свого здійснення.

Отже подумаймо й ділаймо, бо час не ждe

Борислав, 18-го вересня 1929. р.

ЗА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Посол А. Максимович, Дм. Стефанюк, Інж. Р. Кулицький.

ФУТРА

Перворядні в найбільшім виборі у фірми

Братя Рот і С-ка

у ЛЬВОВІ, пл. Марійська ч. 8.

608 1—3

Зі спортового життя.

Україна — Світезь.

Змагання повищих дружин відбудуться в неділю 29. вересня ц. р. на площі Сокола-Батька в год. 15.30 попол. В год. 14-ій відбудуться передзмагання між Україною II. і Світезею II. Змагання України зі Світезею належать віддавна до дуже цікавих, бо замарстинівська одинадцятка, що є в цьому році мистцем львівської Б-кляси, грає завсіди амбітно і з посвятою. Змагання заповідаються цікаво й цим разом, тимбільше, що Світезь тепер в дуже добрій формі, про що свідчить хочби ремісовий вислід (3:3) II змагань з мистцем львівської А-кляси Лехією з минулої неділі.

Високошкільне мистецтво ситківки.

Перші високошкільні ситківкові змагання за ситківкове мистецтво високих шкіл притягнули на старт всіх наших студентів спортовців. Змагання заповідаються дуже цікаво. Перші розгривки відбудуться в суботу 28. ц. м. на власних токах УССК при вул. Супінського 21 в 3-ій год. попол.

Університет — політехніка.

Треті з черги пропагандові змагання в копаному мячі наших студентів принесуть вельми цікаву стрічу спортовців-студентів, яка заінтересує певно ширші спортові круги. Змагання університет—політехніка відбудуться в неділю 6. жовтня на площі Сокола-Батька в 11. год. рано.

Дужання в спортовім цирку.

В середу (7-ий день дужань) відбулося пять змагань. Атракцією вечора були змагання Пошофа зі Стібором, що тягнулися 46 мінут. В тій мінуті Стібор поклав Пошофа, підставивши йому ногу. Судейська комісія не признала Стіборові перемоги і взивала його тричі до дальшої боротьби. А що він уважав себе переможцем і не хотів дальше боротися, перемогу признано Пошофові. Вислід інших змагань такий: Бартник у 3 мін. поклав Штолля, Щербінський у 6 мін. — Брікнера, Штекер у 18 мін. — Віллінга. Боротьба Шнайдера з Каршом не дала ніякого висліду.

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота 28-го вересня, год. 3·30 попол. „Модні спазми" (для шкільної молоді).

Субота 28-го вересня, год. 7·30 веч. „Жидівка".

Неділя 29-го вересня, г. 3·30 попол. „Два панове ББ".

Неділя 29-го вересня, год. 7·30 веч. „Паганіні".

Малий Міський Театр:

Субота 28-го вересня, год. 7·30 веч. Світанок, день і ніч", комедія Нікодемія. Виступ Малицької і Вентерка.

Неділя 29-го вересня, год. 7·30 веч. „Світанок, день і ніч". Виступ Малицької і Вентерка.

Кіна.

Аполло: „Остерігаю" (Лявра як Плавс).

Касіно: „На захід від Занзібару (Льон Чанеї).

Колосей: „Том Тілер побіджує" і „Невільник арени".

Лев: „Дальші Тарзанові пригоди".

Люна: „Винятий зпід права".

Марусенька: „Рудоволоса грішниця" (Клара Бов). „Детективи (американські Пат і Патахон — Ріф і Раф).

Оаза: „Вулична співачка" зі співами (Мейрі Пінферд).

Палас: „Живий труп", Льва Толстого.

Пан: „Д-р Шефер, лікар жіночих недуг".

Пасаж: „Пікста еспанія".

Стилеве: „Цісар Франц Йосиф і його двійник".

Фатаморгана: „Останній приказ поручника Ности".

Хімера: „Чия є моя жінка?

Утіха: „Князь лісів" (Дуглас Фейрбенкс).

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в лужанні в цирку при вул. Копенника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Неділя 29-го.

Варшава (1411,7) 20·30 Популярний концерт. 22·15 Муз. до танців.

Познань (344,8) 19·30 Оперові арії. 23·00 Муз. до танців.

Катовиці (408,7). 20·00 Концерт.

Вильно (383) 20·30 Вечірний концерт.

Ляйпціг (259) 17.15 Симфонії віденських класиків.

Талін (296) 20·00 Стара муз. до танців.

Пьондон (356,3) 21·05 Концерт.

Штутгарт (360) 20·30 Камерна опера. 22·30 Орхестра Фільгарм. 23·00 Популярний концерт.

Гамбург (372). 18·00 Релігійний концерт.

Берлін (418) 18·30 Віольончеля.

Стокгольм (436). 19·15 Орхестра і слуховище.

Рим (441). 21·00 Дві опери Массенета.

Лянгенберг (472) 20·00 Легка музика.

Міляно (501). 20·30 Концерт Сельваджія.

Відень (516,3). 18·00 Камерний концерт. 20·10 „Фльотте Бурше" оперетка.

Мюнхен (533). 21·00 Оперетка.

Будапешт (550). 17·25 Мадярські пісні, 23·30 Циганська капеля.

Харків (1304). 19·30 Камерна музика.

Париж (1725). 21·15 і 22·15 Концерт.

Понеділок 30-го.

Варшава (1411,7). 20·30 Міжнародній концерт. 22·45 Легка музика.

Вильно (385) 15·00 Німецька пісня. 22·45 Музика до танців.

Бресляв (253) 19·03 Концерт з Моцарта.

Ляйпціг (259). 20·00 Симфонічна орхестра.

Талін (296) 18·00 Військ. орхестра.

Льондон (356,3) 23·00 Музика до танців.

Франкфурт (390) 20·00 Оперетка.

Стокгольм (436) 21·10 Тріо з Будапешту.

Рим (441). 21·00 і 23·10 Легка музика.

Лянгенберг (473) 20·00 Оперові арії.

Міляно (501). 20·30 „Ля Нове Росса" опера Семідія.

Відень (516,3). 20·00 Міжнародні пісні.

Будапешт (550). 18·00 Циганська капеля.

Москва (825). 18·10 Популярний концерт.

Ленінград (1000). 19·30 „Ніс" опера Шостаковича.

Харків (1304). 19·30 Популярний концерт.

Париж (1725). 21·15 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооперативна „Український Народній Театр ім. Тобілевича"

Станиславів:

Субота 28.IX. „Паяшик", оперетка на 3 дії Штольца.

Неділя 29.IX. „Паяшик", оперетка на 3 дії Штольца.

Колоння:

Вівторок 1.X. „Маруся Богуславка". Сала Шадничої Каси.

Середа 2.X. „Церковна миш". Сала „Сокола" вул. Тарнавських.

Четвер 3.X. „Паяшик", оперетка. Сала Шадничої Каси.

Пятниця 4.X. „Чар вальса", оперетка. Сала Шадничої Каси". 593 2—2

Український Театр під дирекцією П. Карабіневича. 536 8—?

Теребовля:

Субота 28.IX. „Осінні заспави".

Неділя 29.IX. „Пташник з Тиролю".

Вписи на річний курс торговельний для абітурієнтів приймає Торговельна Школа у Львові, вул. Корнякт ч. 1. до кінця вересня 1929 р. — Виклади починаються дня 8. жовтня о год. 4. попол. — Прохання про прийняття належить вносити письменно, долучуючи матуральне свідоцтво до Дирекції школи. — **Дирекція.** 600 1—3

На потреби „Рідної Школи" надіслали: о. Д. Петро Вергун від Української Еміграції в Берліні 54 м. 11 ф., о. Бучинський від української еміграції в Гамбурзі 9 долярів — Обом ВП. Поповлячам для збирання жертв і всім ВП. Жертводавцям щиру подяку складає Головна Управа „Рідної Школи" 601

Перестерігаємо Ш. Громадянство перед особняком Миколою Деманчуком, який вештається по селах, продаючи образи та послугується підробленою легітимацією нашої фірми. — **Книгарня Н. Тов. ім. Шевченка у Львові.** 603

Шануйте наш часопис!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИК ВАШ буде найлучше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Староходні дамські годинники переробляємо на ручні. 191 3—?

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ матерацїв, ліжок металевих, дротяних сіток — приймає фабрика **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 5—5

ЛЯНДО варшавське, репрезентаційне, легке, майже нове, негайно на продаж за 3.400 зол. в гаражу Ліхендорфа, вул. Жулінського ч. 6. 579 3—3

ХТО ВИПОЗИЧИТЬ у Львові бодай на рік пянїно до науки і на яких умовах? — Письмені згодошення під: Пянїно, в Адміністрації „Діла". 590 2—2

РУТИНОВАНОГО КОНЦИПІЄНТА прийме канцелярія адвокатів Д-ра Антона Горбачевського і Д-ра Володимира Електоровича в Чорткові з днем 1. грудня н. р. або й скорше. Зголошувати ся з заподанням місця відбутої доси практики. 586 3—3

НА ПРОДАЖ пасіка — 28 сильних пнів, улики славянської системи, комплєт нових пасічничих знарядів, 5 хвилин до желїзниці. — Зголошення особисто, або письменно на адресу Ірена Шарко, Єзупіль. 585 2—3

ПОКІЙ сонячний для трох студентів (-ток) з харчем — зараз до винайму. — Вул. Кохановського ч. 73/I. ч. дверей 8. 598 1—3

ПОШУКУЮ лекцій у Львові. — Зголошення слати до Адміністрації „Діла" для „Студента фільозофії". 596 1-2

КООПЕРАТОР на сталій посаді в Пов. Союзі шукає переписку зі симпатичною, інтелігентною, небідною панночкою. Ціль — женячка. За серйозність та дискрецію ручиться честю. — Зголошення з фотографією до Генер. Експед. Оголошень. Львів, вул. Легіонів ч. 1. під „Сонія". 605 1—1

ІНТЕЛІГЕНТНИЙ промисловець шукає жінки. Маєток, стан байдуже; важне душа. — Зголошення Бюро, Золочів, вул. Костюшка ч. 9. 604 1—1

ПАННА, що вміє читати і писати, буде принята до склепу. — Першенство мають сироти з провінції. — Львів, вул. Кохановського ч. 130, Теодор Красноїд. 607 1—1

ВІДНАЙМУ 2 покої — 3-ром панночкам -(студенткам). — Вул. Повінського ч. 4. Франко. 597 1—2

ДЕКАТИЗОВАНЄ матеріялів спеціяльною машиною та паризькі пліси виконує Заведення Гафтів — М. Козловська, вул. Академічна ч. 22. — Льва Сапіги ч. 28. 554 5-6

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах уніжкованих. Заряд бровару. 1996 18—?

КОСІВ, пансіонат пані Лукашевської поручає соняшні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 8-8

НА РАТИ **Отоманки** гобелінові 55 зол. **Канапки** 55. Фотелики до розкладування 45. **Матерацн** 3 подушки 30, волосіни 75. **Ліжко** задішне, кухонне 15. Сіткове 30. Вкладн дротяні 27. Вішак стоячий 95. **Ліжко** мосяжне 200. — ФАБРИКА **ЗАКС**, вул. Ліндого 6. 535 4—4

БІЖУТЕРІЮ, СРІБЛО, ГОДИННИКИ поручає дешево Домбровські-Розважевські Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. Догідні услівя. 190 2—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентгеном. 17—?

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9 і. **Львів, Асника 1. ріг** Підсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 595 **Лічення жилявів.** 1—?

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й випимання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 599 1—5

На замовлення готові

ФУТРА

і перерібки — поручає Ф-ма

Ф. і И. ЛЮБЕЛЬСЬКІ

ЛЬВІВ, Рутовського 5. Тел 48—70

561 **40 літ істнує.** 2—10

24 зол. СТОЛОВЕ НАКРИТТЯ **24 зол.**

з хінського срібла: 6 дожок, 6 вилок, 6 ножів і 6 ложочок тільки у

Б. ҐРИНБЕРҐА, ЛЬВІВ,

вул. Сикстуська ч. 4 Тел. 59—72

ЛІЖКО подвійне залізне „Патент" з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 535 4—4

Дешево виправи

шлюбні і студентські:

КОВДРИ від зол. 25—

КОЦИ від зол. 10—

МАТЕРАЦИ, подушки, спинки ліжка складані.

Дивани, фіранки, простирадла і пошевки — поручає знаний магазин постелі

В. ІЖИЦЬКОГО

Львів, Коперника 3. Тел. 6-00

245 22—22

Небувала новина!

Старі плюшеві плащі стануть новими, якщо віддасте їх до

почорнення та толочення на них футрових лесенів —

в одинокій фірмі в краю:

М. Волянська

Львів, вул. Собіського, ч. 12.

332 **Телєф. 17—04.** 10—?

„Монюшко"

вул. Зіморовича 10. — Поручає:

Фортепяни — пяніна

у великім виборі, в ріжних цінах на 287 догідні сплати. 7—?

Мелене Палене Вапно

збогачує і ужизнює рілю й оплачує обильно кошти.

На догідних кредитових умовинах доставляє:

ИОСИФ КАРРАХ,

3-3 **ЛЬВІВ, Костюшка 18.** 510

Накриття

Fragola, Hennenberga і инших найліпших фабрик по фабричних цінах 577

у МАНДЛЯ,

вул. Коперника 14.

Напроти Кіна Коперник.

ДВІ або ТРИ панночки приймуть на спільне мешкання. — Відомість у Роздольській, будинок Супінського 19/II. 567 3—3

Конопні линви, трансмісійні, копальнянні,

построники і всілякі инші мотузкові вироби з першорядних матеріялів краєвих і заграничних

виконує і поручає найдешевше

606 **НОВОВІДЧИНЕНА** 1—4

ФАБРИКА МОТУЗІВ

С. БІНЧИЦЬКИЙ

ЛЬВІВ, Бальонова 2. Тел. 79—18.

ЗАГАЛЬЛІ ЗБОРИ

Тов-а Українсько-руська Бурса ім. Митрополита гр. А. Шептицького у Львові

відбудуться **в суботу дня 12. жовтня ц. р.** в домівці Краєвого Товариства кредитового (вул. Домініканська ч. 11. партер) о год. 5. попол. Порядок: Звіт з діяльности Виділу і касовий звіт за час від 1. VII. 1928 до 30. VI. 1929; внесок Контрольної Комісії; вибір нового Виділу; запити і внески. — В разі браку компляту відбудуться о год. 5·30 вибори при якому небудь числі членів.

о. д-р І. Бучко, місточолова. **о. С. Шпитковський** секретар. 602 1-1

Машини до писання українсько-польські німецькі нові і уживані поручає **„МАШИНОПОЛЬ"** Львів, Сикстуська 9 553 Тел. 36—86. 3-3

ПРОТЕЗИ

штучних ніг і рук для калік, після ампутування. Ортопедичні коректори і апарати до підтримування

виробляє:

М. Л. Полячек,

Самбір, ч. 21.

445 Цінники даром. 4—10

Користайте з нагоди! Свій до свого!

На рати — на протяг 1-го року

591 1—? продає і уставляє

Радіові -- апарати, одинока українська фірма

ДОРОЖОВЕЦЬ і ЗЯТЬ

ЛЬВІВ, вул. Чарнецького ч. 3. Телєфон 6 74.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". Друкарня Видавничої Спілки „Діло" у Львові, Ринок ч. 10.